Reges p̱ electi. ut Saul .j. R. ix
viij. q. i. licz. et .c. si q°. et .c.
audact. xciij. di. legimus

E
242

Ano m^ra

P

Rubrice biblie.

¶ prologi —— i.
¶ Genesis —— iii.
¶ Exodus. —— xvi.
¶ Leuiticus. —— xxxiii.
¶ Numeri —— xliii.
¶ Deutronome. —— lvii.

¶ Iosue. —— lxix.
¶ Iudicum. —— lxxvii.
¶ Ruth. —— lxxxvi.
¶ Regum primus —— lxxxvii.
¶ Regum secundus. —— lxxxxix.
¶ Regum tertius —— cviii.
¶ Regum quartus —— cxix.
¶ Paralipomenon primus —— cxxix.
¶ Paralipomenon secundus —— cxxxviii.
¶ Esdre primus —— cli.
¶ Esdre secundus —— clviii.
¶ Tobie. —— clxiii.
¶ Iudith —— clxvii.
¶ Hester. —— clxxi.
¶ Iob. —— clxxvi.
¶ Psalterium —— clxxxv.
¶ Parabole. —— ccv.
¶ ecclesiastes —— ccxii.
¶ Cantica —— ccxiiii.
¶ Sapientie —— ccxvi.
¶ Ecclesiasticus. —— ccxxi. alyhc filii sirac

¶ Ysaie. —— ccxxxiiii.
¶ Ieremie et lamentationes. —— ccl.
¶ Baruch. —— cclxix.
¶ Ezechiel —— cclxxi.
¶ Daniel. —— cclxxxix.
¶ Osee. —— cclxxxxv.
¶ Ioel. —— cclxxxxviii.
¶ Amos. —— cclxxxxix.
¶ Abdie. —— ccc.
¶ Ionas —— ccci.
¶ Micheas —— cccii.
¶ Naum. —— ccciii.
¶ Abacuch. —— cccv.
¶ Sophonias —— cccvi.
¶ Aggeus. —— cccvii.
¶ Zacharias —— cccvii.
¶ Malachias. cccx.

¶ Machabeorum primus. —— cccx[illegible]
¶ Machabeorum secundus. cccx[illegible]

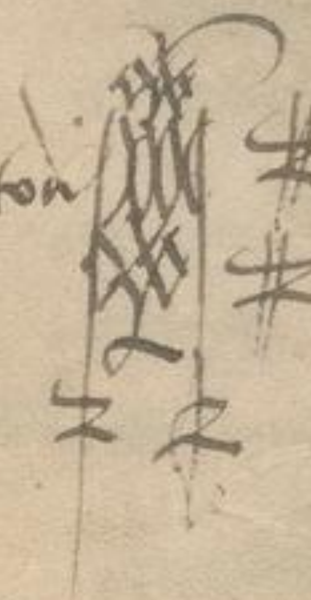
¶ Matheus. —— cccxxix.
¶ Marcus. —— cccxli.
¶ Lucas. —— cccxlvii.
¶ Iohannes. —— ccclvii.

¶ ad romanos. —— ccclxvi.
¶ ad corintheos primus. —— ccclxx.
¶ ad corintheos. secundus. ccclxxiii.
¶ ad galatas. —— ccclxxvii.
¶ ad ephesios. ccclxxviii.
¶ ad phylippenses —— ccclxxix.
¶ ad colocenses. —— ccclxxx.
¶ ad tessalicenses primus. ccclxxxi.
¶ ad tessalicenses. secundus. ccclxxxi.
¶ ad timotheum primus. ccclxxxii.
¶ ad timotheum secundus. ccclxxxiii.
¶ ad titum. ccclxxxiiii.
¶ ad philemon. ccclxxxiiii
¶ ad ebreos. —— ccclxxx[illegible]

¶ actus. ccclxxxviii
¶ Iacobi canonica epistola. ccclxx[illegible]
¶ petri canonica epistola. cccc.
¶ petri secunda canonica epistola. cccci.
¶ Iohannis prima canonica epistola. cccci.
¶ Iohannis secunda canonica epistola. ccccii.
¶ Iohannis tertia canonica epistola. ccccii.
¶ Iude canonica epistola. ccccii.
¶ Apocalipsis. [illegible]
¶ interpretationes [illegible]

Jhus auctor salutis

Hunc ego sum lector tercius deuectus ab urbe
Urbs opibus diues, diuus et ingenijs

Johannes Paton

45011 (1 blank)

Biblia Sacra.

Joannes Paton.

Incipit epistola sancti ieronimi ad paulinum de omnibus divine historie libris.

Frater ambrosius tua mihi munuscula perferens detulit simul et suavissimas litteras, que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed timor dei et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic pitagoras memphiticos vates, sic plato egyptum et architam tarentinum eamdemque oram italie que quondam magna grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui athenis magister erat et potens cuiusque doctrinam achademie gimnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique dum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a piratis et venundatus etiam tyranno crudelissimo paruit captivus, vinctus et servus. Tamen quia philosophus maior emente se fuit. Ad titum livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis hispanie galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui roma non traxerat unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut pitagorici tradunt, intravit persas, pertransivit caucasum, albanos, scitas, massagetas, opulentissima indie regna penetravit, et ad extremum latissimo phison amne transmisso pervenit ad bragmanas, ut hyarcam in throno sedentem aureo et de tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per elamitas, babilonios, chaldeos, medos, assirios, parthos, siros, phenices, arabes, palestinos, reversus alexandriam, perrexit ad ethiopiam ut gimnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime viii. voluminibus philostratus.

I

Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur: An experimentum queritis eius qui in me loquitur christus? Post damascum arabiamque lustratam ascendit ierosolimam ut videret petrum, et mansit apud eum diebus .xv. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos .xiiii. assumpto barnaba et tito exposuit cum apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie vive vocis actus, et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et eschines cum rodi exularet, et legeretur illa demostenis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait:

II

Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem? Nec hoc dico quod sit aliquid in te tale quod vel possis a me audire vel velis discere, sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis, etiam si artificis et plaste cessent manus, tamen virtute est totum quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes gamalielis legem moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter. Arma enim militie nostre non carnalia sunt, sed potentia deo ad destructionem munitionum, et cogitationes destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei, et captivantes omnem intellectum ad obedientiam christi, et parati sunt ulcisci omnem inobedientiam. Timotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, et hortatur ad studium lectionis, ne negligat gratiam que data sit ei per impositionem manus presbiterii. Tito precipit ut inter ceteras virtutes episcopi quem brevi sermone depinxit, scientiam quoque in eo eligat scripturarum: obtinentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exortari in doctrina sana et contradicentes revincere. Sancta quippe rusticitas solum

III

sibi prodest, et quantum edificat ex vite merito ecclesiam christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta, immo per malachiam dominus, interrogat sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. Et in deuteronomio legimus: Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, maiores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque .c. xviii. Cantabiles mihi erant iustificationes tue

in loco regenerationis meae. In descriptione sancti
uiri cum cum arbore uite domini que est in paradiso
comparet inter ceteras uirtutes et hoc intulit. In lege
domini uoluntas eius et in lege eius meditabitur die ac noc-
te. Daniel in fine sacratissime uisionis iustos ait
fulgere quasi stellas et intelligentes id est doctos quasi firma-
mentum. Uides quantum inter se distent iusta rustici-
tas et docta iusticia. Alii stellis, alii celo comparan-
tur quamquam iuxta hebraicam ueritatem utrumque de erudi-
tis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus. Qui
autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamen-
ti et qui ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle
in perpetuas eternitates. Cur Paulus apostolus uas elec-
tionis? Nempe quia uas legis et sanctarum scripturarum
armarium erat. Pharisei stupent in doctrina
domini et mirantur in Iohanne et Petro quomodo legem
sciant cum litteras non didicerint. Quicquid enim aliis
exercitatio cotidiana in lege meditatio tribuere
solet illis spiritus sanctus suggerebat. Et erant iuxta quod scriptum
est theodidacti et inaton id est docibiles dei. Te-
tonaetos et pia tes. xii. annos saluator imple-
uerat et in templo senes de questionibus legis interro-
gans magis docet dum prudenter interrogat. Nisi
forte rusticum Petrum id est rusticum dicamus et Iohannem.
quorum uterque dicere poterat et si imperitus sermone non
tamen scientia. Iohannes rusticus piscator indoctus. Et un-
de illa uox obsecro. In principio erat uerbum et uerbum
erat apud deum et deus erat uerbum. Logos grece mul-
ta significat. est ratio et supputatio. et causa uniuscuius-
que. Nam uerbum est et ratio et supputatio et causa
uniuscuiusque rei. per quam sunt singula que subsistunt.
Que uniuersa recte intelligimus in Christo. Hoc doctus Pla-
to nesciuit. hoc Demosthenes eloquens ignorauit.
Perdam inquit sapientiam sapientium et prudentiam pru-
dentium reprobabo. Uera sapientia perdet falsam sapi-
entiam et quamquam stulticia predicationis in cruce
sit. Tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos. Sapien-
tiam autem non seculi istius que destruuntur. nec principum.
sed loquitur dei sapientiam in misterio absconditam. quam
predestinauit deus ante secula. Dei sapientia Christus est.
Christus enim dei uirtus et sapientia dei. Hec sapientia in mis-
terio abscondita est. de qua et noni psalmi ti-
tulus prenotatur. pro occultis filii in quo sunt
omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et qui in
misterio absconditus erat. predestinatus est ante secula.
Predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Un-
de et prophete appellabantur uidentes. quia uidebant eum
quem ceteri non uidebant. Abraham uidit diem
eius et letatus est. Aperiebantur celi Ezechieli qui
populo peccatori clausi erant. Reuela inquit dominus o-
culos meos et considerabo mirabilia de lege tua.

Lex enim spiritualis est et reuelatione opus est ut intel-
ligatur. ac reuelata facie dei gloriam contemplemur.
Liber in apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur.
Quem si dederis homini scienti litteras ut legat respon-
debit tibi. Non possum. Signatus est enim. Quanti hodie puta-
nt se nosse litteras tenent signatum librum nec
aperire possunt nisi ille reserauerit qui habet clauem
Dauid. qui aperit et nemo claudit. claudit et nemo a-
perit. In actibus apostolorum sanctus eunuchus immo uir
sanctus. sic enim eum scriptura cognominat. cum legeret
Ysaiam prophetam. interrogatur a Philippo. Putasne
intelligis que legis. Respondit. Quomodo possum
nisi aliquis me docuerit. Ego ut de me interim loquar.
nec sanctior sum eunucho. nec studiosior. qui de
ethiopia id est de extremis mundi finibus uenit ad
templum. reliquit aulam regiam. et tantus amator le-
gis diuine scientie fuit. ut etiam in uehiculo sacras litteras
legeret. et tamen cum librum teneret. et uerba domini cogitatio-
ne conciperet. lingua uolueret. labiis personaret.
ignorabat eum quem in libro nesciens uenerabatur.
Uenit Philippus. ostendit ei Ihesum qui latebat clau-
sus in littera. O mira doctoris uirtus. Eadem hora
credidit baptizatur. fidelis est et sanctus. et magister de
discipulo. plus in deserto fonte ecclesie quam in
aurato sinagoge templo repperit. Hec a me perstric-
ta sunt breuiter. Neque enim epistolaris angustia eua-
gari post longius paciebatur ut intelligeres
te in scripturis sanctis sine preuio et monstrante se-
mitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis
rectoribus. philosophis. geometricis. dialeti-
cis. musicis. astronomicis. medicis. quorum scientia
mortalibus satis utilissima est. et in tres partes
scinditur. in doctrinam. didascaliam. rationem. logon
et usum exysin. Ad minores artes ueniam.
que non tam lingua quam manu administrantur.
Agricole. cementarii. fabri metallorum. lignorum-
que celatores. lanarii quoque et fullones. et ceteri qui ua-
riam supellectilem et uilia opuscula fabricant. absque
doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est
promittunt medici. tractant fabrilia fabri. Sola
scripturarum ars est quam sibi omnes uendicent. Scribi-
mus indocti doctique poemata passim. Hanc
garrula anus. hanc delirus senex. hanc sophista
uerbosus. hanc uniuersi presumunt. lacerant. docent antequam
discant. Alii adducto supercilio grandia uerba tru-
tinantes inter mulierculas de sacris litteris philo-
sophantur. Alii discunt pro pudor a feminis quod
uiros doceant. Et ne parum hoc sit quadam facilitate
uerborum immo audacia edisserunt aliis quod ipsi non
intelligunt. Taceo de meis similibus qui si forte ad
scripturas sanctas post seculares litteras uenerint et

sermone composito aurem populi mulserint, hoc putant legem dei quodcumque dixerint, nec scire dignantur quid prophete, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus homerocentonas et virgiliocentonas, ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere christianum, quia scripserit: Iam redit et virgo, redeunt saturnia regna, iam nova progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium: Nate meę vires, mea magna potentia solus. Et post verba salvatoris in cruce: Talia perstabat memorans, fixusque manebat. Puerilia sunt hęc et circulatorum ludo similia, docere quod ignores, immo ut cum stomacho loquar, nec hoc scire quidem quod nescias.

VII Videlicet manifestissima est genesis, in qua de creatione mundi, de exordio generis humani, de divisione terrę, de confusione linguarum et gentium usque ad exitum scribitur Hebreorum. Patet exodus cum decem plagis, cum decalogo et misticis divinisque preceptis. In promptu est Leviticus liber, in quo singula sacrificia, immo singule pene sillabe, et vestes Aaron et totus ordo leviticus spirant celestia sacramenta. Numeri vero nonne totius arismetice et prophetię Balaam, et quadraginta duarum per heremum mansionum mistica continentur? Deuteronomium quoque secunda lex et evangelice legis prefiguratio, nonne sic ea habet que priora sunt ut tamen nova sint omnia de veteribus? Hucusque Moyses, hucusque pentatheucus, quibus quinque verbis loqui se velle apostolus in epistola gloriatur. Iob exemplar patientię, que non misteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur, omnesque leges dialetice propositione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus, et ut de ceteris taceam, resurrectionem corporum sic prophetat ut nullus de ea vel manifestius vel cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo deum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt, et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Veniam ad Iesum Nave, qui typum domini non solum in gestis, verum etiam in nomine profert. Transit Iordanem, hostium regna subvertit, dividit terram victori populo, et per singulas urbes, viculos, montes, flumina, torrentes atque confinia ecclesię celestisque Ierusalem spiritualia regna describit. In

iudicum libro quot principes populi, tot figurę sunt. Ruth Moabitis Ysaię explet vaticinium dicentis: Emitte agnum, domine, dominatorem terrę de petra deserti ad montem filię Syon. Samuhel in Heli mortuo et occiso Saul veterem legem abolitam monstrat. Porro in Sadoch atque David novi sacerdotii noviique imperii sacramenta testatur. Malachim, id est Regum tertius et quartus liber, a Salomone usque ad Iechoniam, et a Ieroboam filio Nabath usque ad Osee qui ductus est in Assirios, regnum Iuda et regnum describit Israhel. Si historiam respicias, verba simplicia sunt, si in litteris sensum latentem inspexeris, ecclesię paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophetę in unius voluminis angustias coartati multo aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat Effraim, Samariam, Ioseph, Iezrahel et uxorem fornicariam et fornicationis filios, et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam et sub veste lugubri viri ad se reditum prestolari. Iohel filius Phatuhel describit terram duodecim tribuum eruca, brucho, locusta, rubigine vastante corruptam, et post eversionem prioris populi effusum spiritum sanctum super servos dei et ancillas, id est super centum viginti credentium nomina, et effusum in cenaculo Syon, qui centum viginti ab uno usque ad quindecim paulatim et per incrementa surgentes quindecim graduum numerum efficiunt, qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distinguens paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera Damasci, Gaze, Tyri et Ydumeę et filiorum Amon et Moab, et in septimo octavoque gradu Iudę et Israhel? Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte Samarię, et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locustę et stantem dominum super murum litum vel adamantinum, et uncinum pomorum ad trahentem supplicia peccatoribus, et famem in terram, non famem panis neque sitim aque, sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur servus domini personat contra Edom sanguineum terrenumque, fratris quoque Iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam revocat, et sub nomine Ninive salutem gentibus nuntiat. Micheas de Morasthi coheres Christi vastationem annuntiat filię latronis, et obsidionem ponit contra eam, quia maxillam percusserit iudicis Israhel. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum, et post eversionem eius loquitur: Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuch luctator fortis et rigidus

stat super custodiam suam et figit gradum super muni-
tionem ut christum in cruce contempletur et dicat. O-
peruit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splen-
dor eius ut lux erit cornua in manibus eius. Ibi ab-
scondita est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit mors. So-
phonias autem speculator et archanorum cognitor
domini. Audit clamorem a porta piscium et ululatum
a secunda et contritionem a collibus. Indicit quoque ulula-
tum habitatoribus pile. quia conticuit omnis populus chanaan.
dispersi sunt universi qui involuti erant argento.
Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrim-
is ut in gaudio meteret destructum templum edifi-
cat dominum patrem inducit loquentem. Adhuc unum
c.i. um modicum est et ego commovebo celum et terram et ma-
re et aridam. et movebo omnes gentes et veniet desideratus
cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui mul-
tiplex in prophetia est iesum vestibus sordidis indutum
et lapidem oculorum .vii. candelabrum quoque aureum
cum totidem lucernis quot oculis. duas quoque olivas
a sinistris lampadis cernit et a dextris. ut post
equos rufos. varios albos. et dissipatas quadrigas
ex effraim. et equum de ierusalem pauperem regem va-
ticinetur et predicet regem sedentem super pullum filium
asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium
prophetarum de abiectione israel et vocatione gentium.
Non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exer-
cituum. et munus non suscipiam de manu vestra. Ab
ortu enim solis usque ad occasum magnum est no-
men meum in gentibus. et in omni loco sacrificatur et
offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam. Ihe-
remiam. ezechiel et daniel. qui possit intelligere
vel exponere quorum primus non prophetam mihi videtur
texere sed evangelium. Secundus virgam nuceam et
c.i. 13 ollam succensam a facie aquilonis et pardum
spoliatum suis coloribus et quadruplex diversis
metris nectit alphabetum. Tercius principia et
finem tantis habet obscuritatibus involuta ut apud
hebreos iste partes cum exordio genesios ante
annos .xxx. non legantur. Quartus vero qui et extre-
mus inter quatuor prophetas temporum conscius et totius
mundi philohistor lapidem precisum de mon-
te sine manibus et regna omnia subvertentem claro
sermone pronunciat. David simonides noster pin-
darus et alcheus. flaccus quoque catullus et serenus
christum lira personat et in decacordo psalterio ab in-
feris excitat resurgentem. Salomon pacificus et
amabilis domini mores corrigit naturam docet.
ecclesiam iungit et christum sedemque nuptiarum dulce
canit epitalamium. Hester in ecclesie typo populum
liberat de periculo. et interfecto aman qui interpre-
tatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in
posteros. Paralipomenon liber id est instrumenti
veteris epithome tantus ac talis est ut absque il-
lo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare
se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque ver-
borum et pretermisse in libris regum tanguntur historie
et innumerabiles explicantur evangelii questiones. E-
sdras et neemias adiutor videlicet et consolator
a domino in uno volumine artantur. templum instaura-
nt. murum struunt civitatis. omnisque illa turba populi re-
deuntis in patriam et descriptio sacerdotum levitarum
israhelis proselitorum ac per singulas familias murorum
et turrium opera divisa. Aliud in cortice preferunt aliud
retinent in medulla. Cernis me scripturarum amo-
re raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse
quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debe-
amus. ut et nos quoque possimus dicere. Concupivit anima
mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ce-
terum socraticum illud impletur in nobis. hoc tantum scio
quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum.
Matheus. marcus. lucas et iohannes quadriga domini
verum cherubin quod interpretatur scientie multitudo. per
totum corpus oculati sunt. scintille emicant. discur-
runt fulgura. pedes habent rectos et in sublime ten-
dentes terga pennata et ubique volantia. tenent se
mutuo sibique perplexi sunt. quasi rota in rota volvun-
tur. et pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti duxerit. Pau-
lus apostolus ad .vii. scribit ecclesias. octava enim
ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Timotheum in-
struit ac titum. filemonem pro fugitivo famulo
deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere.
Actus apostolorum nudam quidem sonare videntur historiam.
et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus
scriptorem eorum lucam esse medicum cuius laus est in
evangelio animadvertimus pariter omnia verba illius anime
languentis esse medicinam. Iacobus. petrus. iohannes.
iudas .vii. epistolas ediderunt tam misticas quam
succinctas et breves pariter et longas. breves in
verbis longas in sententiis ut rarus sit qui non earum
locutione perficiat. Apocalipsis iohannis tot habet
verba quot sacramenta. Parum dixi pro merito vo-
luminis omnis laus inferior est. In verbis singulis mul-
tiplices latent intelligentie. Oro te frater karissime inter
hec vivere ista meditari. nil aliud nosse. nichil
querere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni ce-
lestis habitaculum. Nolo offendaris in scripturis
sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum. que vel
vicio interpretum vel de industria sic prolate sunt.
ut rusticam contionem facilius instruerent et in una
eademque sententia aliter doctus aliter audiret indoctus. Non sum
tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear.
et eorum fructus carpere in terra quorum radices in celo

canit epitalamium

%. sentire

fixe sunt. Sed velle facere sedem in me praeferret pro ceteris magistrum renuens comitem spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, querens invenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus excipiam et ut ineptiam aliquid atque de Hermagore tumiditate effundam, quicquid quesieris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum tui fratrem Eusebium, qui litterarum tuarum mihi gratiam duplicavit, referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicicie, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem et absque illo ipsa epistola preferebat. Festina queso te, et herentem in salo naviculae funem magis precide quam solve. Nemo renunciaturus seculo bene potest vendere que contempsit ut venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro deputa. Antiquum dictum est: avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est, infidelis autem et obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum. Si habes in potestate rem tuam, vende; si non habes, proice. Tollenti tunicam et pallium dimittendum est. Scilicet nisi tu semper recrastinans et diem de die trahens, caute et pedetemptim tuas possessiones vendideris, non habet Christus unde alat suos pauperes. Totum deo dedit qui se obtulit. Apostoli tantum navem et retia reliquerunt. Vidua duo era misit in gazophilacium et prefertur Croesi divitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Incipit prologus in libro geneseos.

Desiderii mei desideratas accepi epistolas, qui quodam presagio futurorum cum Daniele sortitus est nomen, obsecrantis ut translatum in latinam linguam de ebreo sermone pentateucum vestrorum auribus traderem. Periculosum opus certe, obtrectatorum latratibus patens, qui me asserunt in .lxx. interpretum suggillatione nova pro veteribus cudere, ita ingenium quasi vinum probantes, cum ego sepissime testatus sim me pro virili portione in tabernaculo dei offerre que possim, nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem Origenis me studium provocavit, qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit, asterisco et obelo, id est stella et veru, opus omne distinguens, dum aut illucescere facit que minus ante fuerant, aut superflua queque iugulat et confodit; maxime que evangelistarum et apostolorum auctoritas promulgavit. In quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur, ut est illud: Ex egipto vocavi filium meum, et Quoniam nazareus vocabitur, et Videbunt in quem compunxerunt, et Flumina de ventre eius fluent aque vive, et Que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt que preparavit deus diligentibus se, et multa alia que proprium sintagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sunt, et cum dicere non potuerint, de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee, secundum in Ysaia, tertium in Zacharia, quartum in Proverbiis, quintum in Ysaia. Quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur et hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio ne Ptholomeus unius dei cultor etiam apud ebreos duplicem divinitatem deprehenderet, quod maxime idcirco faciebant quia in Platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto, aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt, ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor .lxx. cellulas Alexandrie mendacio suo extruxerit, quibus divisi eadem scriptitarent, cum Aristeus eiusdem Ptholomei yperaspistes et non multo post tempore Iosephus nichil tale retulerint, sed in una basilica congregatos contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim esse vatem, aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit, hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est Tullius Yconomicum Xenofontis et Platonis Prothagoram et Demostenis pro Ctesifonte afflatus rethorico spiritu transtulisse. Aut aliter de hisdem libris per .lxx. interpretes, aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit, ut quod illi tacuerunt hii scriptum esse mentiti sunt. Quid igitur? Dampnamus veteres? Minime, sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum Christi, et quod nesciebant dubiis protulere sententiis; nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus. Aliter enim audita, aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus, melius et proferimus. Audi igitur, emule, obtrectator ausculta. Non dampno, non reprehendo .lxx., sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi Christus sonat, quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego, in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? Quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi tibi in translatione videor errare, interroga ebreos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo tui codices

non habet. Aliud est si que a se postea
ab apostolis usurpata testimonia proba
uerit. et emendatiora sunt exemplaria la
tina quam greca. greca quam ebrea. Ve
rum hec contra inuidos. Nunc te precor desi
deri karissime. ut quia tantum opus me subire
fecisti et a genesi exordium capere ora
tionibus iuues quod possim eodem spiritu quo
scripti sunt libri in latinum eos trans
ferre sermonem. Incipit li
ber bresith. primus genesis

In principio creauit deus celum et terram.
Terra autem erat inanis et uacua. et tene
bre erant super faciem abissi. et spiritus dei
ferebatur super aquas. Dixitque deus. Fiat lu
x. Et facta est lux. Et uidit deus lucem quod esset
bona. et diuisit lucem a tenebris. Ap
pellauitque lucem diem. et tenebras noctem.
Factumque est uespere et mane dies unus.
Dixit quoque deus. Fiat firmamentum in
medio aquarum. et diuidat aquas ab aquis.
Et fecit deus firmamentum. diuisitque aquas
que erant sub firmamento: ab his que erant
super firmamentum. Et factum est ita. Vocauitque
deus firmamentum celum. Et factum est uespere et
mane dies secundus. Dixit uero deus. Congregen
tur aque que sub celo sunt in locum unum.
et appareat arida. Factumque est ita. Et uo
cauit deus aridam terram. congregationesque
aquarum appellauit maria. Et uidit
deus quod esset bonum et ait. Germinet terra
herbam uirentem et facientem semen. et lig
num pomiferum faciens fructum iuxta
genus suum. cuius semen in semet ipso sit
super terram. Et factum est ita. Et protulit terra
herbam uirentem et afferentem semen iuxta
genus suum. lignumque faciens fructum et
habens unumquodque sementem secundum speciem suam.
Et uidit deus quod esset bonum. factumque est uespere
et mane dies tercius. Dixit autem deus. Fiant
luminaria in firmamento celi. et diuidant
diem et noctem. et sint in signa et tempora et
dies. et annos. ut luceant in firmamento
celi. et illuminent terram. Et factum est ita.
Fecitque deus duo luminaria magna.
luminare maius ut preesset diei. et lu
minare minus ut preesset nocti. et stellas.
Et posuit eas in firmamento celi ut luce
rent super terram. et preessent diei et nocti. et
diuiderent lucem ac tenebras. Et uidit
deus quod esset bonum. et factum est uespere et
mane dies quartus. Dixit etiam deus. Producant aque
reptile anime uiuentis. et uolatile super terram. sub
firmamento celi. Creauitque deus cete grandia et
omnem animam uiuentem atque motabilem quam pro
duxerant aque in species suas. et omne uolatile secundum
genus suum. Et uidit deus quod esset bonum. benedixitque
eis dicens. Crescite et multiplicamini. et reple
te aquas maris. auesque multiplicentur super terram.
Et factum est uespere et mane dies quintus. Dixit quoque
deus. Producat terra animam uiuentem in genere suo.
iumenta et reptilia et bestias terre iuxta species
suas. factumque est ita. Et fecit deus bestias terre
iuxta species suas iumenta et omne reptile terre in
genere suo. Et uidit deus quod esset bonum et ait. Fa
ciamus hominem ad imaginem et similitudinem nos
tram. et presit piscibus maris et uolatilibus celi.
et bestiis uniuerseque terre. omnique reptili quod mo
uetur in terra. Et creauit deus hominem ad simili
tudinem suam. ad imaginem dei creauit illum. mas
culum et feminam creauit eos. Benedixitque illis deus
et ait. Crescite et multiplicamini. et replete
terram. et subicite eam. et dominamini piscibus maris
et uolatilibus celi. et uniuersis animantibus que mouen
tur super terram. Dixitque deus. Ecce dedi uobis omnem h
erbam afferentem semen super terram. et uniuersa
ligna que habent in semet ipsis sementem generis sui.
ut sint uobis in escam et cunctis animantibus terre om
nique uolucri celi. et uniuersis que mouentur in
terra. et in quibus est anima uiuens ut habeant ad uescen
dum. Et factum est ita. Viditque deus cuncta que
fecerat. et erant ualde bona. Et factum est uespere
et mane dies sextus.

Igitur perfecti sunt celi et terra. et omnis ornatus
eorum. Compleuitque deus die septimo opus su
um quod fecerat. et requieuit die septimo ab omni
opere quod patrarat. Et benedixit diei septimo
et sanctificauit illum. quia in ipso cessauerat ab omni
opere suo quod creauit deus ut faceret. Iste generatio
nes celi et terre quando create sunt in die quo fecit
deus celum et terram et omne uirgultum agri ante
quam oriretur in terra. omnemque herbam regionis
priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus deus
super terram. et homo non erat qui operaretur terram. sed fons
ascendebat e terra irrigans uniuersam superficiem terre.
Formauit igitur dominus deus hominem de limo terre. et
inspirauit in faciem eius spiraculum uite. et fac
tus est homo in animam uiuentem. Plantauerat autem
dominus deus paradisum uoluptatis a principio in quo
posuit hominem quem formauerat. Produxitque do
minus deus de humo omne lignum pulcrum
uisu. et ad uescendum suaue. Lignum etiam uite

in medio paradisi. lignumque scientie boni et ma
li. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis
ad irrigandum paradisum. qui inde dividitur in quat
tuor capita. Nomen uni fison. ipse est qui circuit
terram omnem evilath. ubi nascitur aurum. et aurum
terre illius optimum est. Ibique invenitur bdellium.
et lapis onichinus. Et nomen secundi fluvii gyon. ipse
est qui circuit omnem terram ethyopie. Nomen vero
fluvii tertii tigris. ipse vadit contra assirios.
Fluvius autem quartus ipse est eufrates. Tulit ergo
dominus deus hominem. et posuit eum in paradiso volup
tatis. ut operaretur et custodiret illum. Precepitque
ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede. de
ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quo
cumque enim die comederis ex eo. morte morie
ris. Dixit quoque dominus deus. Non est bonum esse hominem
solum. faciamus ei adiutorium simile sibi. For
matis igitur dominus deus de humo cunctis animanti
bus terre et universis volatilibus celi. adduxit
ea ad adam ut videret quid vocaret ea. Omne
enim quod vocavit adam anime viventis. ipsum est
nomen eius. Appellavitque adam nominibus suis cunc
ta animantia. et universa volatilia celi. et omnes
bestias terre. Ade vero non inveniebatur adiutor si
milis eius. Inmisit ergo dominus deus soporem in adam.
Cumque obdormisset. tulit unam de costis eius. et
replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus
costam quam tulerat de adam in mulierem. et addu
xit eam ad adam. Dixitque adam. Hoc nunc os ex
ossibus meis. et caro de carne mea. Hec voca
bitur virago. quoniam de viro sumpta est. Quamob
rem relinquet homo patrem suum et matrem suam. et adhe
rebit uxori sue. et erunt duo in carne una. E
rat autem uterque nudus adam scilicet et uxor eius. et non erube
scebant.

III

Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus
terre. que fecerat dominus deus. Qui dixit ad mulierem.
Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni lig
no paradisi? Cui respondit mulier. De fructu
lignorum que sunt in paradiso vescimur. de fructu vero
ligni quod est in medio paradisi precepit nobis deus ne
comederemus et ne tangeremus illud. ne forte
moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam
morte moriemini. Scit enim deus quod in quo
cumque die comederitis ex eo aperientur oculi vestri. et
eritis sicut dii scientes bonum et malum. Vidit igitur
mulier quod bonum esset lignum ad vescendum. et pul
chrum oculis aspectuque delectabile et tulit de
fructu illius et comedit. deditque viro suo. Qui
comedit. et aperti sunt oculi amborum. Cumque cogno
vissent se esse nudos. consuerunt folia ficus.
et fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vo
cem domini dei deambulantis in paradiso ad au
ram post meridiem. abscondit se adam et uxor eius
a facie domini dei in medio ligni paradisi. Vo
cavitque dominus deus adam. et dixit ei. Adam ubi es?
Qui ait. Vocem tuam domine audivi in paradiso. et
timui eo quod nudus essem. et abscondi me. Cui dixit
deus. Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi quod
ex ligno de quo preceperam tibi ne comederes come
disti? Dixitque adam. Mulier quam dedisti mihi
sociam dedit mihi de ligno. et comedi. Et dixit dominus
deus ad mulierem. Quare hoc fecisti? Que respondit.
Serpens decepit me. et comedi. Et ait dominus deus
ad serpentem. Quia fecisti hoc. maledictus es
inter omnia animantia et bestias terre. Super pectus tuum
gradieris. et terram comedes cunctis diebus vite tue.
Inimicicias ponam inter te et mulierem. et semen
tuum et semen illius. Ipsa conteret caput tuum. et tu insidiab
eris calcaneo eius. Mulieri quoque dixit deus. Multi
plicabo erumpnas tuas. et conceptus tuos. In dolo
re paries filios tuos. et sub viri potestate eris.
et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit. Quia audisti vo
cem uxoris tue et comedisti de ligno ex quo preceperam
tibi ne comederes. maledicta terra in opere tuo. In
laboribus comedes eam cunctis diebus vite tue. Spi
nas et tribulos germinabit tibi. et comedes herbas
terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. donec
revertaris in terram de qua sumptus es. quia pulvis es et
in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris
sue eva. eo quod mater esset cunctorum viventium. Fecit
quoque dominus deus ade et uxori sue tunicas pelliceas. et
induit eos. et ait. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis
sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mit
tat manum suam. et sumat etiam de ligno vite et co
medat. et vivat in eternum. Emisit eum dominus deus de
paradiso voluptatis. ut operaretur terram de qua
sumptus est. Eiecitque adam. et collocavit ante para
disum voluptatis cherubin et flammeum gladium
atque versatilem. ad custodiendam viam ligni vite.

IIII

Adam vero cognovit evam uxorem
suam. que concepit et peperit cain dicens. Possedi
hominem per deum. Rursumque peperit fratrem eius abel.
Fuit autem abel pastor ovium. et cain agricola. Factum
est autem post multos dies. ut offerret cain de fruc
tibus terre munera domino. Abel quoque obtulit de primo
genitis gregis sui. et de adipibus eorum. Et respexit
dominus ad abel et ad munera eius. Ad cain vero et ad mu
nera illius non respexit. Iratusque est cain vehemen
ter. et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum. Quare
iratus es. et cur concidit facies tua? Nonne si bene
egeris recipies. sin autem male. statim in foribus

peccatum tuum aderit. Sed sub te erit appetitus eius
et tu dominaberis illius. Dixitque cain ad abel fratrem
suum. Egrediamur foras. Cumque essent in agro: con
surrexit cain adversus abel fratrem suum et interfec
it eum. Et ait dominus ad cain. Ubi est abel frater tuus? Qui re
spondit. Nescio. Numquid custos fratris mei sum ego?
Dixitque ad eum. Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui
clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super
terram. que aperuit os suum et suscepit sanguinem fra
tris tui de manu tua. Cum operatus fueris terram non da
bit fructus suos. Vagus et profugus eris super terram omnibus
diebus vite tue. Dixitque cain ad dominum. Maior
est iniquitas mea quam ut veniam merear. Ecce
eicis me hodie a facie terre. et a facie tua abscon
dar. et ero vagus et profugus in terra. Omnis igitur qui inve
nerit me: occidet me. Dixitque ei dominus. Nequaquam
fiet ita. sed omnis qui occiderit cain septuplum punie
tur. Posuitque dominus in cain signum. ut non eum
interficeret omnis qui invenisset eum. Egressusque cain a
facie domini. habitavit in terra profugus ad orientalem
plagam eden. Cognovit autem cain uxorem suam.
que concepit et peperit enoch. Et edificavit civitatem.
vocavitque nomen eius ex nomine filii sui enoch.
Porro enoch genuit irad. Et irad genuit
maviahel. Et maviahel genuit mathusahel.
Et mathusahel genuit lamech. Qui accepit uxores
duas. nomen uni ada: et nomen alteri sella. Genu
itque ada iabel: qui fuit pater habitantium in tento
riis atque pastorum. Et nomen fratris eius iubal. ipse fu
it pater canentium in cithara et organo. Sella quoque
genuit tubalcain qui fuit malleator et faber
in cuncta opera eris et ferri. Soror vero tubalcain
noema. Dixitque lamech uxoribus suis ade
et selle. Audite vocem meam uxores lamech. aus
cultate sermonem meum. Quoniam occidi virum in
vulnus meum. et adolescentulum in livorem meum.
septuplum ultio dabitur de cain. de lamech vero
septuagies septies. Cognovit quoque adhuc adam
uxorem suam. et peperit filium: vocavitque nomen
eius seth dicens. Posuit michi deus semen aliud pro abel
quem occidit cain. Sed et seth natus est filius. quem
vocavit enos. Iste cepit invocare nomen domini.
V Hic est liber generationis ade. In die qua
creavit deus hominem: ad ymaginem et similitudi
nem dei fecit illum. masculum et feminam creavit
eos. Et benedixit illis et vocavit nomen eorum adam
in die qua creati sunt. Vixit autem adam .c.xxx.
annis. et genuit filium ad similitudinem et ymagi
nem suam. vocavitque nomen eius seth. Et facti sunt
dies ade postquam genuit seth octingenti anni.
genuitque filios et filias. Et factum est omne tempus quod
vixit adam anni nongenti .xxx. et mortuus est.
Vixit quoque seth .c.v. annis. et genuit enos. Vixitque
seth postquam genuit enos octingentis .vii. annis.
genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies seth
nongentorum .xii. annorum. et mortuus est. Vixit
vero enos nonaginta annis. et genuit cainan. post
cuius ortum vixit octingentis .xv. annis. et genuit
filios et filias. Factique sunt omnes dies enos nongen
torum .v. annorum. et mortuus est. Vixit quoque cainan
.lxx. annis. et genuit malalehel. Et vixit cainan
postquam genuit malalehel octingentis .xl.
annis. genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies
cainan nongenti .x. anni. et mortuus est. Vixit
autem malalehel .lx.v. annis. et genuit iareth.
Et vixit malalehel postquam genuit iareth octin
gentis .xxx. annis. et genuit filios et filias. Et
facti sunt omnes dies malalehel octingenti nona
ginta .v. anni. et mortuus est. Vixitque iareth .c.
.lx. duobus annis. et genuit enoch. Et vixit iareth
postquam genuit enoch octingentis annis. et genuit
filios et filias. Et facti sunt omnes dies iareth nongenti
.lx. duo anni. et mortuus est. Porro enoch vixit
.lx.v. annis. et genuit mathusalam. Et ambulavit
enoch cum deo. Vixitque enoch postquam genuit
mathusalam trecentis annis. et genuit filios et
filias. Et facti sunt omnes dies enoch trecenti .lx.
.v. anni. Ambulavitque cum deo et non apparuit.
quia tulit eum deus. Vixit quoque mathusalam .c. octogin
ta .vii. annis. et genuit lamech. Et vixit mathusa
lam postquam genuit lamech septingentis octo
ginta duobus annis. et genuit filios et filias. Et facti
sunt omnes dies mathusale nongenti .lx.viiii.
anni. et mortuus est. Vixit autem lamech .c. octo
ginta duobus annis. et genuit filium. vocavitque nomen
eius noe dicens. Iste consolabitur nos ab operibus et la
boribus manuum nostrarum. in terra cui maledixit dominus.
Vixitque lamech postquam genuit noe quingentis no
naginta .v. annis. et genuit filios et filias. Et facti
sunt omnes dies lamech septingenti .lxx.vii. anni. VI
et mortuus est.
Noe vero cum quingentorum esset annorum: genuit
sem. cham. et iapheth. Cumque cepissent homines
multiplicari super terram. et filias procreassent. viden
tes filii dei filias hominum quod essent pulchre. accce
perunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant. Dixitque deus.
Non permanebit spiritus meus in homine in eternum. quia ca
ro est. Eruntque dies illius .c.xx. annorum. Gigan
tes autem erant super terram in diebus illis. Postquam
enim ingressi sunt filii dei ad filias hominum. illeque
genuerunt: isti sunt potentes a seculo viri famosi.
Videns autem deus quod multa malicia hominum esset in terra.

et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad ma-
lum omni tempore. penituit eum quod hominem fecisset
in terra. Et precavens in futurum et tactus dolore
cordis intrinsecus: delebo inquit hominem quem cre-
avi a facie terre ab homine usque ad animantia a rep-
tili usque ad volucres celi. Penitet enim me fe-
cisse eos. Noe vero invenit gratiam coram domino. Hee
sunt generationes Noe. Noe vir iustus atque perfe-
ctus fuit in generationibus suis. Cum deo ambulavit
et genuit tres filios Sem. Cham. et Iapheth.
Corrupta est autem omnis terra coram deo. et repleta est
iniquitate. Cumque vidisset deus terram esse corruptam.
omnis quippe caro corruperat viam suam super terram. dixit
ad Noe. Finis universe carnis venit coram me.
Repleta est terra iniquitate a facie eorum. et ego dis-
perdam eos cum terra. Fac tibi archam de lignis leviga-
tis. mansiunculas in archa facies. et bitumi-
ne linies intrinsecus et extrinsecus. et sic facies eam.
Trecentorum cubitorum erit longitudo arche. l.
cubitorum latitudo. et xxx. cubitorum altitudo
illius. Fenestram in archa facies. et in cubito con-
summabis summitatem eius. Ostium autem arche pones
ex latere deorsum. Cenacula et tristega facies in ea.
Ecce ego adducam diluvii aquas super terram. ut inter-
ficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum.
Universa que in terra sunt consumentur. Ponamque fe-
dus meum tecum. et ingredieris archam tu et filii tui et
uxor tua. et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cun-
ctis animantibus universe carnis bina induces in
archam ut vivant tecum. masculini sexus et femi-
nini. De volucribus iuxta genus suum. et de iumentis
in genere suo. et ex omni reptili terre secundum genus suum.
Bina de omnibus ingredientur tecum. ut possint vivere.
Tolles igitur tecum ex omnibus escis que mandi possunt.
et comportabis apud te. et erunt tam tibi quam illis in cibum.
Fecit igitur Noe omnia que preceperat illi deus.
VII
Dixitque dominus ad eum. Ingredere tu et omnis domus
tua in archam. Te enim vidi iustum coram me
in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis
tolles septena et septena. masculum et feminam.
De animantibus vero non mundis. duo et duo. mas-
culum et feminam. Sed et de volatilibus celi septena
et septena. masculum et feminam. ut salvetur semen
super faciem universe terre. Adhuc enim et post dies
vii. ego pluam super terram. xl. diebus et xl. noc-
tibus. et delebo omnem substantiam quam feci de super facie
terre. Fecit ergo Noe omnia que mandaverat ei deus.
Eratque sescentorum annorum quando diluvii aque inun-
daverunt super terram. Et ingressus est Noe et filii eius
uxor eius et uxores filiorum eius cum eo in archam
propter aquas diluvii. De animantibus quoque mundis et in-
mundis et de volucribus celi. et ex omni quod mo-
vetur super terram duo et duo ingressa sunt ad Noe
in archam. masculus et femina sicut preceperat deus
Noe. Cumque transissent vii. dies. aque diluvii in-
undaverunt super terram. Anno sescentesimo vi-
te Noe mense secundo. septimo decimo die mensis.
rupti sunt omnes fontes abyssi magne. et catha-
racte celi aperte sunt. et facta est pluvia super terram.
xl. diebus et xl. noctibus. In articulo diei illius
ingressus est Noe. et Sem. et Cham. et Iapheth fi-
lii eius. uxor illius et tres uxores filiorum eius cum eis
in archam. Ipsi et omne animal secundum genus suum.
universaque iumenta in genere suo. et omne quod mo-
vetur super terram in genere suo. cunctumque vola-
tile secundum genus suum. universeque aves. omnesque vo-
lucres ingresse sunt ad Noe in archam. bina et
bina ex omni carne in qua erat spiritus vite. Et que
ingressa sunt in archam. masculus et femina ex
omni carne introierunt. sicut preceperat ei deus. et inclusit
eum dominus deforis. Factumque est diluvium. xl. dieb
et xl. noctibus super terram. et multiplicate sunt aque
et elevaverunt archam in sublime a terra. Vehementer
enim inundaverunt. et omnia repleverunt in super-
ficie terre. Porro archa ferebatur super aquas. Et
aque prevaluerunt nimis super terram. Opertique sunt omnes
montes excelsi sub universo celo. Quindecim
cubitis altior fuit aqua super montes quos ope-
ruerat. Consumptaque est omnis caro que movebatur
super terram. volucrum. animantium. bestiarum. omniumque
reptilium que reptant super terram. Universi homines et
cuncta in quibus spiraculum vite est in terra mor-
tua sunt. Et delevit deus omnem substantiam que erat super
terram ab homine usque ad pecus. tam reptile quam
volucres celi. et deleta sunt de terra. Remansit
autem solus Noe et qui cum eo erant in archa. Obtinuer-
untque aque diluvii terram. c. l. diebus.
VIII
Recordatus est autem deus Noe cunctorumque animantium
et omnium iumentorum que erant cum eo in archa.
Adduxitque spiritum super terram. et imminute sunt
aque. et clausi sunt fontes abyssi. et cataracte
celi. et prohibite sunt pluvie de celo. Reversaque
sunt aque de terra euntes et redeuntes. et cepe-
runt minui post c. l. dies. Requievitque archa mense
septimo. xxvii. septima die mensis super montes
Armenie. At vero aque ibant et decrescebant usque ad
decimum mensem. Decimo enim mense primo die
mensis apparuerunt cacumina montium. Cumque
transissent. xl. dies. aperiens Noe fenestram arche
quam fecerat. emisit corvum. Qui egrediebatur et
non revertebatur donec siccarentur aque super terram.
Emisit quoque columbam post eum ut videret si iam cessas-

sent aque super faciem terre. Que cum non inue-
nisset ubi requiesceret pes eius: reuersa est ad eum
in archam. Aque enim erant super uniuersam terram.
Extenditque manum suam et apprehensam eam intu-
lit in archam. Expectatis autem ultra .vii. diebus
aliis: rursum dimisit columbam ex archa. At il-
la uenit ad eum ad uesperam: portans ramum oli-
ue uirentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo
noe quod cessassent aque super terram. Expectauitque
nichilominus .vii. alios dies et emisit columbam.
que non est reuersa ultra ad eum. Igitur sexcentesimo
primo anno uite noe. primo mense. prima die
mensis: imminute sunt aque super terram. Et aperiens noe
tectum arche: aspexit uiditque quod exsiccata es-
set superficies terre. Mense secundo septima et .xx.
die mensis. arefacta est terra. Locutus est autem deus
ad noe dicens. Egredere de archa tu et uxor tu-
a. filii tui. et uxores filiorum tuorum tecum. Cunc-
taque animantia que sunt apud te ex omni carne tam
in uolatilibus quam in bestiis et uniuersis reptili-
bus que reptant super terram educ tecum. et ingredi-
mini super terram. Crescite et multiplicamini super
eam. Egressus est ergo noe et filii eius. uxor illius et
uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia: iu-
menta et reptilia que reptant super terram secundum
genus suum de archa egressa sunt. Edificauit
autem noe altare domino. et tollens de cunctis pecori-
bus et uolucribus mundis. obtulit holocausta
super altare. Odoratusque est dominus odorem suauita-
tis. et ait ad eum. Nequaquam ultra maledicam
terre propter homines. Sensus enim et cogitatio huma-
ni cordis: in malum prona sunt ab adolescentia
sua. Non igitur percutiam ultra omnem animam uiuentem
sicut feci. Cunctis diebus terre sementis et messis. fri-
gus et estus. estas et hiemps. nox et dies non requiescent.
IX Benedixitque deus noe et filiis eius.
et dixit ad eos. Crescite et multiplicamini.
et replete terram. et terror uester ac tremor sit super
cuncta animalia terre. et super omnes uolucres celi cum
uniuersis que mouentur in terra. Omnes pisces ma-
ris manui uestre traditi sunt. et omne quod moue-
tur et uiuit: erit uobis in cibum. Quasi olera uiren-
tia tradidi uobis omnia: excepto quod carnem cum
sanguine non comedetis. Sanguinem enim anima-
rum uestrarum requiram de manu cunctarum besti-
arum. et de manu hominis. de manu uiri et de
manu fratris eius: requiram animam hominis. Quicumque
effuderit humanum sanguinem: fundetur sanguis
illius. Ad imaginem quippe dei factus est homo. Vos
autem crescite et multiplicamini, et ingredimini
super terram. et replete eam. Hec quoque dixit deus
ad noe: et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam
pactum meum uobiscum. et cum semine uestro post uos:
et ad omnem animam uiuentem que est uobiscum. tam
in uolucribus quam in iumentis et pecudibus terre.
cunctisque animantibus que egressa sunt de archa.
et uniuersis bestiis terre. Statuam pactum meum
uobiscum. et nequaquam ultra interficietur omnis
caro aquis diluuii. neque erit deinceps di-
luuium dissipans terram. Dixitque deus. Hoc est
signum federis quod do inter me et uos. et ad omnem
animam uiuentem que est uobiscum in generationes
sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus.
et erit signum federis inter me et terram. Cumque
obduxero nubibus celum. apparebit arcus meus in
nubibus: et recordabor federis mei quod pepigi
uobiscum: et cum omni anima uiuente que carnem uegetat.
et non erunt ultra aque diluuii ad delendum uniuer-
sam carnem. Eritque arcus meus in nubibus. et uide-
bo illum: et recordabor federis sempiterni. quod pac-
tum est inter deum et omnem animam uiuentem uniuerse
carnis que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc
erit signum federis: quod constitui inter me et om-
nem carnem super terram. Erant ergo filii noe qui
egressi sunt de archa. sem. cham. et iapheth.
Porro cham: ipse est pater chanaan. Tres isti
sunt filii noe. et ab his disseminatum est omne
hominum genus super uniuersam terram. Cepitque
noe uir agricola exercere terram. et plantauit
uineam. bibensque uinum inebriatus est: et nuda-
tus iacuit in tabernaculo suo. Quod cum uidisset
cham pater chanaan uerenda scilicet patris sui esse
nudata: nuntiauit duobus fratribus suis foras.
At uero sem et iapheth. pallium imposuerunt hu-
meris suis. et incedentes retrorsum operuerunt
uerenda patris sui. faciesque eorum auerse erant:
et patris uirilia non uiderunt. Euigilans autem noe
ex uino cum didicisset que fecerat ei minor filius
suus: ait. Maledictus chanaan. seruus seruorum erit
fratribus suis. Dixitque. Benedictus dominus deus sem. sit
chanaan seruus eius. Dilatet deus iapheth et habi-
tet in tabernaculis sem. sitque chanaan seruus eius.
Vixit autem noe post diluuium trecentis .l. annis:
et impleti sunt omnes dies eius nongentorum .l. anno-
rum. et mortuus est.
X Hee sunt generationes filiorum noe. sem. cham.
et iapheth. Natique sunt eis filii post diluui-
um. Filii iapheth. gomer. et magog. et ma-
dai. iauan. et thubal. et mosoch. et thiras. Porro
filii gomer: aschenez. et riphath. et thogorma.
Filii autem iauan: elisa. et tharsis. cethim. et do-
danim. Ab his diuise sunt insule gentium

in regionibus suis, unusquisque secundum linguam et familias suas in nationibus suis. Filii autem Cham: Chus, et Mesraim, et Phuth, et Chanaan. Filii autem Chus: Saba, et Evila, et Sabatha, et Regma, et Sabatacha. Filii Regma: Saba et Dadan. Porro Chus genuit Nemroth. Ipse cepit esse potens in terra, et erat robustus venator coram Domino. Ob hoc exivit proverbium: Quasi Nemroth robustus venator coram Domino. Fuit autem principium regni eius Babylon, et Arach, et Archad, et Chalanne in terra Sennaar. De terra illa egressus est Assur, et edificavit Niniven, et plateas civitatis, et Chale. Resen quoque inter Niniven et Chale: hec est civitas magna. At vero Mesraim genuit Ludim, et Anamim, et Laabim, et Nepthuim, et Phetrusim et Casluim, de quibus egressi sunt Philistiim et Capthurim. Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hettheum, et Iebuseum, et Amorreum, Gergeseum, Eveum, et Aracheum, Cineum, et Aradium, et Samariten, et Amatheum. Et post hos disseminati sunt populi Chananeorum. Factique sunt termini Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque ad Gazam, donec ingrediaris Sodomam et Gomorram, et Adamam, et Seboim usque Lesa. Hii filii Cham in cognationibus et linguis, et generationibus terrisque et gentibus suis. De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Iapheth maiore. Filii Sem: Elam, et Assur, et Arfaxad, et Lud, et Aram. Filii Aram: Us, et Hul, et Gether, et Mes. At vero Arfaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber. Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Faleg, eo quod in diebus eius divisa sit terra, et nomen fratris eius Iectan. Qui Iectan genuit Elmodad, et Saleph, et Asermoth, Iare, et Aduram, et Uzal, Decla, et Ebal, et Abimahel, Saba, et Ophir, et Evila, et Iobab. Omnes isti filii Iectan. Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem. Isti filii Sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis. He familie Noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divise sunt gentes in terra post diluvium.

XI

Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis, et bitumen pro cemento. Et dixerunt: Venite, faciamus nobis civitatem et turrem, cuius culmen pertingat usque ad celum, et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus ut videret civitatem et turrem quam edificabant filii Adam. Et dixit: Ecce unus est populus et unum labium omnibus; ceperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, descendamus, et confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, et cessaverunt edificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium universe terre. Et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. Hee sunt generationes Sem. Sem. c. erat annorum quando genuit Arphaxat, biennio post diluvium. Vixitque Sem postquam genuit Arphaxat, quingentis annis, et genuit filios et filias. Porro Arphaxat vixit. xxx.v. annis, et genuit Sale. Vixitque Arphaxat postquam genuit Sale, trecentis tribus annis, et genuit filios et filias. Sale quoque vixit. xxx. annis, et genuit Heber. Vixitque Sale postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Heber. xxx.iiii. annis, et genuit Phaleg. Vixitque Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis. xxx. annis, et genuit filios et filias. Vixit quoque Phaleg. xxx. annis, et genuit Reu. Vixitque Phaleg postquam genuit Reu, ducentis novem annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Reu. xxx. v. annis, et genuit Saruch. Vixit quoque Reu postquam genuit Saruch, ducentis. vii. annis, et genuit filios et filias. Vixit vero Saruch. xxx. annis, et genuit Nachor. Vixitque Saruch postquam genuit Nachor, ducentis annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Nachor. xxix. annis, et genuit Thare. Vixitque Nachor postquam genuit Thare, c. et novem annis, et genuit filios et filias. Vixitque Thare. lxx. annis, et genuit Abram et Nachor et Aran. Hee sunt generationes Thare. Thare genuit Abram et Nachor et Aran. Porro Aran genuit Loth. Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum in terra nativitatis sue in Ur Chaldeorum. Duxerunt autem Abram et Nachor uxores. Nomen uxoris Abram Sarai, et nomen uxoris Nachor Melcha, filia Aran patris Melche et patris Iesche. Erat autem Sarai sterilis, nec habebat filios. Tulit itaque Thare Abram filium suum, et Loth filium Aran filii sui, et Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de Ur Chaldeorum, ut irent in terram Chanaan. Veneruntque usque Haran, et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies Thare ducentorum. v. annorum, et mortuus est in Haran.

XII

Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua et de cognatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque te in gentem magnam, et benedicam tibi, et magnificabo

nomen tuū. eris q; benedict⁹. Benedicā bn̄e
dicentib⁹ tibi. ⁊ maledicā maledicentib; t̄. atq;
q; in te bn̄dicent̄ uniūse cognationes t̄re. E
gressus est itaq; abrā sic̄ p̄ceperat ei dn̄s. ⁊ iuit
cū eo loth. Septuaginta. v. annor̄ erat abrā
cū egrederet̄ de haran. Tulitq; sarai uxorē
suā. ⁊ loth filiū f̄ris sui. uniūsaq; subām q̄
possederant. ⁊ aīas q̄s fecerant in haran. ⁊ egssi
sunt ut irent in t̄ram chanaan. Cūq; uenissent
in eā. p̄transiuit abrā t̄ram usq; ad locū sichem.
⁊ usq; ad conuallē illustrē. Chananeus aūt tūc erat
in t̄ra. Apparuitq; dn̄s abrā. ⁊ dix̄ ei. Semini
tuo dabo t̄ram hanc. Qui edificauit ibi altare
dn̄o q̄ apparuerat ei. ⁊ inuocauit ibi nom̄ ei⁹. Et
inde t̄nsgrediēs ad montē qui erat c̄ orientē
bethel. tetendit ibi tabnaclm̄ suū. ab occidē
te h̄ns bethel. ⁊ ab oriente hai. Edificauit q̄
ibi altare dn̄o. ⁊ inuocauit ibi nom̄ ei⁹. Perrex
itq; abrā uadens ⁊ ult̄a p̄grediēs ad meridiem.
Facta ē aūt fames in t̄ra. Descenditq; abrā
in egiptū ut p̄egrinaret̄ ibi. Preualuerat
eni fames in t̄ra. Cūq; p̄pe eēt ut ingredet̄
egiptū. dix̄ sarai uxori sue. Noui q̄d pulcra
sis mulier. ⁊ q̄d cū uiderint te egiptii dicturi
sunt q̄d uxor ipsi⁹ est. ⁊ interficient me. ⁊ te re
seruabunt. Dic ḡ obsecro te q̄d soror mea sis.
ut bene sit michi p̄p̄ te. ⁊ uiuat aīa mea ob
grām tui. Cū itaq; ingressus eēt abrā egiptū.
uiderūt egiptii mulierem q̄d eēt pulcra ni
mis. Et nūciauerūt principes pharaoni. ⁊ lauda
uerūt eā ap̄d illum. Et sublata est mulier ī domū
pharaonis. Abrā u° bene usi sunt p̄p̄ illā. Fuerūtq;
ei oues ⁊ boues ⁊ asini. ⁊ serui. ⁊ famule. ⁊ asi
ne. ⁊ cameli. Flagellauit aūt dn̄s pharaonem
plagis maximis ⁊ domū ei⁹ p̄p̄ sarai uxorē
abrē. Vocauitq; pharao abrā. ⁊ dix̄ ei. Quid
est q̄d fecisti m̄i. Cur nō indicasti m̄ q̄d
uxor tua eēt. Quā ob cām dixisti eē sororē
tuā. ut tollerē eā m̄i in uxorē. Nūc ḡ ecce
coniux tua. accipe eā ⁊ uade. Precepitq; pha
rao sup̄ abrā uiris. ⁊ deduxerūt eum ⁊ uxorem
illi⁹. ⁊ oīa que habebat.

XII

Ascendit ergo abrā de egipto ip̄e ⁊ uxor ei⁹
⁊ oīa que h̄bat. ⁊ loth cū eo. ad australē
plagā. Erat aūt diues ualde. ī possessiōe ar
genti ⁊ auri. Reūsusq; ē p̄ iter q̄ uenerat a
meridie ī bethel. usq; ad locū ubi p̄⁹ fixerat
tabernaclm̄ int̄ bethel ⁊ hai. ī loco altaris.
q̄d fecerat pri⁹. ⁊ inuocauit ibi nomē dn̄i. Sed ⁊
loth q̄ erat cū abrā fuerūt greges ouium ⁊
armēta ⁊ tabnacla. nec poterat eos capere t̄ra
ut h̄itarent simul. Erat quippe subā eor̄
multa. ⁊ nequibant h̄itare cōmuniter. Vn̄ ⁊ facta
est rixa int̄ pastores gregū abrā ⁊ loth. Eo
aūt t̄p̄e. chananeus ⁊ ferezeus h̄itabant in t̄ra
illa. Dixit ḡ abrā ad loth. Ne q̄so sit iurgiū
int̄ me ⁊ te. ⁊ int̄ pastores meos ⁊ pastores tu
os. F̄r̄s enī sumus. Ecce uniūsa t̄ra corā te ē.
recede a me obsecro. Si ad sinistrā ieris: ego
dexterā tenebo. Si tu dexterā elegeris. ego ad
sinistrā p̄gam. Eleuatis itaq; loth oc̄lis ui
dit oēm circa regionē iordanis. q̄ uniūsa
irrigabatur aū q̄ subūteret dn̄s sodomā
⁊ gomorrā sic̄ paradis⁹ dn̄i. ⁊ sic̄ egipt⁹ ue
nientib; in segor. Elegitq; sibi loth regionē
circa iordanē. ⁊ recessit ab oriente. Diuisiq; s̄
alterutrū a f̄re suo. Abrā h̄itauit in t̄ra chan
aan. loth u° moratus est ī oppidis q̄ erāt c̄ca ior
danē. ⁊ h̄itauit ī sodomis. Hoīes ā sodomite
pessimi erāt. ⁊ peccores corā dn̄o nimis. Dixitq;
dn̄s ad abrā p⁹q̄ā diuisus est ab eo loth. Leua
oc̄los tuos ⁊ uide a loco in quo nūc es ad aq̄lonē
⁊ ad meridiē. ad orientē ⁊ ad occidentē. Omnē
t̄ram quā cōspicis t̄ dabo ⁊ semini tuo usq; ī
sempiternū. Faciāq; semē tuū sic̄ puluerem t̄re.
Siquis pot̄ hominū numerare puluerem t̄re. se
men q̄q; tuū numerare poterit. Surge ḡ ⁊ p̄ambula
t̄ram in longitudinem ⁊ latitudinē suā. q̄r
tibi dattur⁹ sum eā. Mouens ḡ abrā tabernac
lm̄ suū. uenit ⁊ h̄itauit iuxta conuallē mam
bre. q̄ est in ebron. Edificauitq; ibi altare dn̄o.

XIII

Factū est aūt in illo t̄p̄e ut
Amraphel rex sennaar. ⁊ arioch rex ponti.
⁊ chodorlahomor rex elamitar̄. ⁊ thadal rex
gentiū. inirent bellū cōtra bara regē sodomo
rum. ⁊ c̄ bersa regē gomorre. ⁊ c̄ sennaar
regē adame. ⁊ c̄ semeber regē seboim. c̄tra
q; regē bale. ip̄a ē segor. Om̄s hi conuenerūt
in uallē siluestrē. que nūc est mare salis.
Duodecī enī annis seruierāt chodorlahomor.
⁊ t̄cio decimo āno recesserūt ab eo. Igit̄ āno
q̄rtodecimo uenit chodorlahomor ⁊ reges q̄
erant cū eo. p̄cusseruntq; raphaim in astaroth
⁊ carnaim. ⁊ zuzim cum eis. ⁊ emim ī saue
cariathaim ⁊ chorreos in montib; seir. usq;
ad cāpestria pharan q̄ est in solitudine. Reūsi
q; sunt ⁊ uenerūt usq; ad fontē mesphat ip̄a
est cades. P̄cusserūt oēm regionē amalechi
tar̄ ⁊ amorreor̄ q̄ h̄itabāt ī asasonthamar.
Et egressi sunt rex sodomor̄ ⁊ rex gomorre atq;
adame. ⁊ rex seboim. necnō ⁊ rex bale que ē
segor. ⁊ direxerūt aciē c̄tra eos ī ualle siluestri

-s. adversum chodorlahomor regem elamitarum
et thadal regem gentium. et amraphel regem
sennaar. et arioch regem ponti. quattuor re
ges adversum quinque. Vallis autem silvestris habebat
puteos multos bituminis. Itaque rex sodomo
rum et rex gomorre terga verterunt. cecideruntque
ibi. et qui remanserant fugerunt ad montem. Tulerunt
autem omnem substantiam sodomorum et gomorreorum et u
niversa que ad cibum pertinent et abierunt. necnon
et loth et substantiam eius filium fratris abram qui ha
bitabat in sodomis. Et ecce unus qui evaserat
nunciavit abram hebreo qui habitabat in conval
le mambre amorrei fratris eschol. et fratris aner.
Hi enim pepigerant fedus cum abram. Quod cum audis
set abram captum videlicet loth fratrem suum. nu
meravit expeditos vernaculos suos trecentos
decem et octo. et persecutus est eos usque dan. Et divisis
sociis. irruit super eos nocte. Percussitque eos.
et persecutus est usque soba que est ad le
vam damasci. Reduxitque omnem substantiam et loth fra
trem suum cum substantia illius. mulieres quoque et populum. Egres
sus est autem rex sodomorum in occursum eius postquam
reversus est a cede chodorlahomor et regum qui
cum eo erant in valle save que est vallis regis. At ve
ro melchisedech rex salem proferens panem et
vinum. erat enim sacerdos dei altissimi. benedixit ei
et ait. Benedictus abram deo altissimo qui creavit celum
et terram. et benedictus deus excelsus quo protegente hostes
in manibus tuis traditi sunt. Et dedit ei decimas
ex omnibus. Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi
animas. cetera tolle tibi. Qui respondit ei. Levo manum
meam ad dominum deum excelsum possessorem celi et terre.
quod a filo subtegminis usque ad corrigiam cali
gie non accipiam ex omnibus que tua sunt ne dicas ego
ditavi abram. exceptis his que comederunt iuve
nes. et partibus virorum qui venerunt mecum aner.
XV et eschol et mambre. Isti accipiant partes suas.
His itaque transactis: factus est
sermo domini ad abram per visionem dicens. No
li timere abram. ego protector tuus sum. et merces
tua magna nimis. Dixitque abram. Domine
deus. quid dabis mihi. Ego vadam absque liberis. et filius
procuratoris domus mee iste damascus helie
zer erit heres meus. Addiditque abram. Michi autem
non dedisti semen. et ecce vernaculus meus heres
meus erit. Statimque sermo domini factus est ad eum di
cens. Non enim erit hic heres tuus sed qui egredietur
de utero tuo. ipsum habebis heredem. Eduxitque eum
foras. et ait illi. Suspice celum et numera stellas
si potes. et dixit ei. Sic erit semen tuum. Credidit
abram deo. et reputatum est illi ad iustitiam.

Dixitque ad eum. Ego dominus qui eduxi te de ur
chaldeorum. ut darem tibi terram istam et possideres
eam. At ille ait. Domine deus. unde scire possum
quod possessurus sim eam. Et respondit dominus. Su
me inquit michi vaccam triennem. et capram trimam.
et arietem annorum trium. turturem quoque et co
lumbam. Qui tollens universa hec. divisit ea per
medium. et utrasque partes contra se altrinsecus posu
it. Aves autem non divisit. Descenderuntque vo
lucres super cadavera. et abigebat eas abram.
Cumque sol occumberet. sopor irruit super abram. et
horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictum
que est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum
futurum sit semen tuum in terra non sua. et subici
ent eos servituti. et affligent quadringentis
annis. Verumtamen gentem cui servituri sunt ego
iudicabo. et post hec egredientur cum magna
substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace. sepul
tus in senectute bona. Generatione autem quar
ta revertentur huc. Necdum enim complete sunt ini
quitates amorreorum. usque ad presens tempus. Cum ergo
occubuisset sol. facta est caligo tenebrosa. et
apparuit clibanus fumans. et lampas ig
nis transiens inter divisiones illas. In die illo
pepigit dominus cum abram fedus dicens. Semini
tuo dabo terram hanc a fluvio egypti usque
ad fluvium magnum eufraten. cineos et
cenezeos. et cethmoneos. et etheos. et ferez
zeos. raphaim quoque et amorreos. et chana
neos. et gergeseos. et iebuseos. XVI
Igitur sarai uxor abram non genuerat sibi
liberos. sed habens ancillam egyptiam nomine agar.
dixit marito suo. Ecce conclusit me dominus ne
parerem. Ingredere ad ancillam meam. si forte sal
tem ex illa suscipiam filios. Cumque ille adquie
visset deprecanti. tulit agar egyptiam ancillam
suam post annos decem quam habitare ceperant in
terra chanaan. et dedit eam viro suo uxorem. Qui
ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns. des
pexit dominam suam. Dixitque sarai ad abram. Ini
que agis contra me. Ego dedi ancillam meam
in sinum tuum. Que videns quod conceperit. despectui
me habet. Iudicet dominus inter me et te. Cui respondens
abram. Ecce ait ancilla tua in manu tua est.
utere ea ut libet. Affligente igitur eam sarai. fu
gam iniit. Cumque invenisset illam angelus domini iuxta
fontem aque in solitudine que est in via sur in
deserto. dixit ad eam. Agar ancilla sarai unde
venis. et quo vadis. Que respondit. A facie sarai
domine mee ego fugio. Dixitque ei angelus domini. Re
vertere ad dominam tuam. et humiliare sub manu

ipsi⁹. Et rursũ multiplicans inq̃t multiplica
bo semẽ tuũ. ⁊ nõ numerabit̃ p̃ multitudĩe.
Ac deinceps. Ecce ait ↄcepisti ⁊ paries filium
⁊ uocabis nomẽ ei⁹ ismahel: eo q̃d audierit
dñs afflictionẽ tuã. Hic erit ferus hõ. Man⁹
ei⁹ ↄtra oĩs. ⁊ man⁹ oĩum ↄtra eũ. ⁊ e regio
ne uniũsorũ fr̃m suorũ figet tabnacl̃a. Uo
cauit aũ nomẽ dñi agar. qui loq̃batur ad eã.
tu d̃s qui uidisti me. Dixit eñ. Pfecto hic
uidi posteriora uidentis me. Pp̃ea appellauit
puteũ illũ. puteũ uiuentis ⁊ uidentis me.
Ipse est int̃ cades ⁊ barat. Peperitq; agar abre
filiũ. Qui uocauit nomẽ ei⁹ ismahel. Octoginta
⁊ sex ãnorũ erat abrã q̃n peperit ei agar isma
helem.

XVII Postq̃m u̇ nonaginta ⁊ nouẽ ãnorũ ee ce
perat: apparuit ei dñs. dixitq; ad eũ. Ego dñs
oĩps. Ambula corã me ⁊ esto pfc̃s. Ponãq;
fedus meũ int̃ me ⁊ te. ⁊ multiplicabo te ue
hementer nimis. Cecidit abrã pn⁹ in faciẽ. Di
xitq; ei d̃s. Ego sũ. ⁊ ponã pactũ meũ tecũ.
Erisq; pat̃ multarũ gentium. Nec ult̃ uoca
bitur nomẽ tuũ abram. s; uocabis abrahã.
q̃r patrẽ multarũ gentiũ ↄstitui te. Faciãq; te
crescere uehementissime. ⁊ ponã te in gentib⁹.
Regesq; ex te egredient̃. Et statuã pactũ me
um inter me ⁊ te. ⁊ int̃ semẽ tuũ p⁹ te ĩ ge
nerationib; suis, federe sempit̃no. ut sim deus
tu⁹ ⁊ seminis tui p⁹ te. Daboq; tibi ⁊ semini
IX tuo p⁹ te t̃ram pegrinationis tue. omnẽ
t̃rã chanaan ĩ possessionẽ et̃nam. eroq; d̃s
eorũ. Dixit iterũ d̃s ad abrahã. Et tu ergo cu
stodies pactũ meũ ⁊ semẽ tuũ p⁹ te: in gñati
onib; suis. Hoc ẽ pactũ meũ q̃d obseruabitis
int̃ me ⁊ uos. ⁊ semẽ tuũ p⁹ te. Circũcidetur
ex uob oĩe masculinũ. ⁊ circũcidetis carnẽ
p̃putii u̇ri ut sit in signũ federis int̃ me et
uos. Infans octo dierum circũcidet̃ in uob.
Omne masculinũ in gñationib; u̇ris tam
u̇naculus quã empticius circũcidet̃. ⁊ quicũq;
n̄ fuerit de stirpe u̇ra. eritq; pactũ meum
ĩ carne u̇ra. in fed⁹ et̃nũ. Masculꝰ cui⁹ p̃pu
cii caro circũcisa nõ fuerit: delebitur aĩa
illa de pp̃lo suo. q̃r pactũ meũ irritũ fec̃. Dix
it q̃q; d̃s ad abrahã. Sarai uxorẽ tuã. n̄ uocabis
sarai. s; saram. Et b̄ndicam ei. ⁊ ex illa dabo
t̃ filiũ: cui b̄ndicturus sũ. Eritq; ĩ nationes.
⁊ reges p̄plorũ orient̃ ex eo. Cecidit abrahã ĩ
faciẽ suã. ⁊ risit dicens in corde suo. Putas
ne centenario nascet̃ fili⁹? ⁊ sara nonage
naria pariet. Dixitq; ad dñm. Utinã isma
hel uiuat corã te. Et ait dñs ad abrahã. Sara
uxor tua pariet t̃ filiũ. uocabisq; nomẽ ei⁹
ysaac. Et ↄstituã pactũ meũ illi in fed⁹ sem
pit̃nũ. ⁊ semini ei⁹ post eũ. Sup̃ ismahel
q̃q; exaudiui te. Ecce b̄ndicam ei. ⁊ augebo.
⁊ multiplicabo eũ ualde. Duodecim duces ge
nerabit, ⁊ faciã illũ crescẽ in gentẽ magnã.
Pactũ u̇o meũ statuã ad ysaac: quẽ pariet
tibi sara t̃p̃e isto in anno altero. Cũq; finite
esset sermo loquentis cũ eo. ascendit d̃s ab abra
ham. Tulit aũ abrahã ismahelẽ filiũ suũ. ⁊
oĩs u̇naculos dom⁹ sue. uniũsosq; ↄ̃s eme
rat. Cunctos mares ex oĩb; uiris dom⁹ sue. ⁊
circũcidit carnẽ p̃putii eorũ statĩ in ipsa die:
sic̃ peeperat ei d̃s. Abrahã nonaginta nouẽ erat
ãnorũ q̃n circũcidit carnẽ p̃putii sui. ⁊ ismahel
fili⁹ ei⁹. tres decĩ ãnos ĩpleuerat t̃p̃e circũcisio
nis sue. Eadẽ die circũcisus est abrahã ⁊ isma
hel fili⁹ ei⁹. ⁊ oẽs uiri dom⁹ illi⁹ tã u̇nacli
quã ẽpticii ⁊ alienigene pariť circũcisi sunt.

Apparuit aũ ei dñs in ↄualle XVIII
mãbre sedenti in ostio tabnacli sui in ipso
feruore diei. Cũq; eleuasset oclos: apparuerũt
ei tres uiri stantes p̃pe eũ. Quos cũ uidisset; cu
currit in occursum eorũ de ostio tabernacli
sui. ⁊ adorauit in t̃rã ⁊ dixit. Dñe si inueni g̃
ciã in oclis tuis ne t̃nseas seruũ tuũ. Sz affe
ratur pauxillũ aque. ⁊ lauate pedes u̇ros. ⁊
requiescite sub arbore. Ponãq; buccellã panis,
⁊ ↄfortate cor u̇rm: p⁹ea t̃nsibitis. Idcirco eñ
declinastis ad seruũ u̇rm. Qui dixerunt. Fac ut
locut⁹ es. Festinauit aũ abrahã in tabnaclm
ad sarã. dixitq; ei. Accelera tria sata simile
ↄmisce. ⁊ fac subcinericios panes. Ipse u̇o ad
armentũ cucurrit. ⁊ tulit inde uitulum
tenerrimũ ⁊ optimũ. deditq; puo. Qui fes
tinauit. ⁊ coxit illũ. Tulit quoq; butirũ
lac ⁊ uitulũ quẽ coxerat. ⁊ posuit corã eis.
Ipse u̇o stabat iuxta eos sub arbore. Cũq; co
medissent. dixerũt ad eũ. Ubi ẽ sara uxor tu
a? Ille respondit. Ecce ĩ tabernaclo est. Cui dix̃.
Reũtens ueniã ad te t̃p̃e isto uita comite.
⁊ habebit filiũ sara uxor tua. Quo audito sara
risit p⁹ ostiũ tabernacli. Erãt aũ ambo se
nes p̃uectiq; etatis. ⁊ desierãt sare fieri
muliebria. Que risit occulte dicẽs. Postq̃m
ↄsenui ⁊ dñs m̄s uetul⁹ est uoluptati opã
dabo? Dixit aũ dñs ad abrahã. Quare risit
sara uxor tua dicẽs. Num uere paritura
sũ anus? Nũq̃d deo est q̃cq̃m difficile?
Iuxta ↄdictum reũtar ad te h̃ eod̃ t̃p̃e

ncep̃ circũcisio

iuxta comitte. et habebit sara filium. Negavit
sara dicens. non risi. timore perterrita. Dominus autem.
non est inquit ita. sed risisti. Cum ergo surrexis
sent inde viri. direxerunt oculos suos contra sodomam.
et abraham simul gradiebatur deducens eos. Di
xitque dominus. Num celare potero abraham que gestu
rus sum. cum futurus sit in gentem magnam ac ro
bustissimam. et benedicende sint in eo omnes natio
nes terre. Scio enim quod precepturus sit filiis suis
et domui sue post se ut custodiant viam domini. et fa
ciant iusticiam et iudicium. ut adducat dominus propter
abraham omnia que locutus est ad eum. Dixit itaque
dominus. Clamor sodomorum et gomorreorum multipli
catus est. et peccatum eorum aggravatum est nimis. Des
cendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me
opere compleverint. an non est ita. ut sciam. Converterunt
que se inde. et abierunt sodomam. Abraham vero adhuc
stabat coram domino. et appropinquans ait. Numquid perdes
iustum cum impio. Si fuerint .l. iusti in civita
te peribunt simul. et non parces loco illi propter .l. ius
tos si fuerint in eo. Absit a te ut rem hanc faci
as. et occidas iustum cum impio. fiatque iustus sicut
impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram. Ne
quaquam facies iudicium hoc. Dixitque dominus ad
eum. Si invenero sodomis .l. iustos in medio civi
tatis. dimittam omni loco propter eos. Respondens abraham
dixit. Quia semel cepi loqui ad dominum meum. cum
sim pulvis et cinis. Quod si minus .l. iustis quinque
fuerint. delebis propter .xl.v. universam urbem. Et
ait. Non delebo si invenero ibi .xl. quinque. Rursum
que locutus est ad eum. Sin autem .xl. inventi fuerint
quid facies. Ait. Non percutiam propter .xl. Ne
queso inquit indigneris domine si loquar. Quod si inventi
fuerint ibi .xxx. Respondit. Non faciam si invenero
ibi .xxx. Quia semel cepi. ait. loqui ad dominum
meum. Quod si inventi fuerint ibi .xx. Dixit. Non
interficiam propter viginti. Obsecro inquit ne irasca
ris domine. si loquar adhuc semel. Quod si inven
ti fuerint ibi decem. Dixit. Non delebo propter decem.
Abiit autem dominus postquam cessavit loqui ad abra
ham. et ille reversus est in locum suum.

XIX

Veneruntque duo angeli sodomam vespere. sedente
loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos
surrexit et ivit obviam eis. et adoravit pronus in
terram. et dixit. Obsecro domini mei declinate in
domum pueri vestri. et manete ibi. Lavate pe
des vestros. et mane proficiscemini in viam vestram.
Qui dixerunt. Minime. sed in platea manebimus.
Compulit illos oppido. ut diverterent ad eum. Ingressis
que domum illius fecit convivium. Coxit azima.
et comederunt. Prius autem quam irent cubitum. viri
civitatis vallaverunt domum illius a puero usque ad
senem omnis populus simul. Vocaveruntque loth et dixerunt
ei. Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte. E
duc illos huc. ut cognoscamus eos. Egressus ad
eos loth. post tergum occludens ostium ait. Noli
te queso fratres mei. nolite malum hoc facere. Habeo
duas filias que necdum cognoverunt virum. Educam
eas ad vos. et abutimini eis sicut vobis placuerit. dum
modo viris istis nichil faciatis mali. quia ingressi sunt
sub umbra culminis mei. At illi dixerunt. Re
cede illuc. Et rursum. Ingressus es inquiunt ut adve
na. numquid ut iudices. Te ergo ipsum magis quam
hos affligemus. Vimque faciebant loth vehemen
tissime. Iamque prope erat ut effringerent fores. et
ecce miserunt manum viri. et introduxerunt ad se
loth. clauseruntque ostium. et eos qui erant foris per
cusserunt cecitate a minimo usque ad maximum.
ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad
loth. Habes hic tuorum quempiam generum aut fili
os aut filias. Omnes qui tui sunt educ de urbe hac.
delebimus enim locum istum. eo quod increverit clamor
eorum coram domino. qui misit nos ut perdamus illos. E
gressus itaque loth locutus est ad generos suos.
qui accepturi erant filias suas. et dixit. Surgi
te et egredimini de loco isto. quia delebit dominus ci
vitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui.
Cumque esset mane cogebant eum angeli dicentes.
Surge et tolle uxorem tuam. et duas filias quas
habes. ne et tu pariter pereas in scelere civitatis.
Dissimulante autem illo. apprehenderunt manum eius
et manum uxoris. ac duarum filiarum eius. eo quod
parceret dominus illi. Eduxeruntque eum et posuerunt eum
extra civitatem. Ibique locuti sunt ad eum dicen
tes. Salva animam tuam. Noli respicere post tergum
tuum. nec stes in omni loco circa regionem. sed in
monte salvum te fac. ne et tu simul pereas. Dixit
que loth ad eos. Queso domine mi. quia invenit ser
vus tuus gratiam coram te. et magnificasti miseri
cordiam tuam quam fecisti mecum. ut salvares
animam meam. nec possum in monte salvari. ne
forte apprehendat me malum. et moriar. Est civi
tas hic iuxta ad quam possum fugere parva. et sal
vabor in ea. Numquid non modica est. et vivet
anima mea. Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc suscepi
preces tuas. ut non subvertam urbem pro qua locutus es.
Festina et salvare ibi. quia non potero facere quicquam
donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est
nomen urbis illius segor. Sol egressus est super terram
loth ingressus est segor. Igitur dominus pluit super sodo
mam et gomorram sulphur et ignem a domino de celo.
et subvertit civitates has. et omnem circa regionem.

universos habitatores urbium. et cuncta terre vir-
entia. Respiciensque uxor eius post se: versa est
in statuam salis. Abraham autem consurgens mane
ubi steterat prius cum domino. intuitus est sodomam et
gomorram. et universam terram regionis illius. vi-
ditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis
fumum. Cum enim subverteret deus civitates regi-
onis illius: recordatus est abrahe. et liberavit loth
de subversione urbium in quibus habitaverat. Ascen-
ditque loth de segor et mansit in monte. due quoque
filie eius cum eo. Timuerat enim manere in segor:
et mansit in spelunca ipse et due filie eius cum eo.
Dixitque maior ad minorem. Pater noster senex est et
nullus virorum remansit in terra qui possit in-
gredi ad nos iuxta morem universe terre. Veni in-
ebriemus eum vino. dormiamusque cum eo. ut ser-
vare possimus ex patre nostro semen. Dederunt itaque
patri suo bibere vinum nocte illa. Et ingressa est
maior. dormivitque cum patre. At ille non sen-
sit nec quando accubuit filia. nec quando surrexit. Al-
tera quoque die dixit maior ad minorem. Ecce dor-
mivi heri cum patre meo. demus ei bibere vinum
etiam hac nocte. et dormies cum eo. ut salvemus
semen de patre nostro. Dederunt et illa nocte patri
suo vinum bibere. ingressaque minor filia dor-
mivit cum eo. et nec tunc quidem sensit quando con-
cubuerit. vel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo
due filie loth de patre suo. Peperitque maior
filium. et vocavit nomen eius moab. ipse est pater
moabitarum. usque in presentem diem. Minor quoque pe-
perit filium. et vocavit nomen eius amon id est
filius populi mei. ipse est pater amonitarum usque
hodie.

XX

Profectus inde abraham in terram australem ha-
bitavit inter cades et sur: et peregrinatus est in
gerraris. Dixitque de sara uxore sua. Soror mea
est. Misit ergo abimelech rex gerare. et tu-
lit eam. Venit autem deus ad abimelech per somnium
nocte. et ait illi. En morieris propter mulierem
quam tulisti. habet enim virum. Abimelech vero non
tetigerat eam. et ait. Domine. num gentem ignoran-
tem et iustam interficies? Nonne ipse dixit mihi soror
mea est: et ipsa ait. frater meus est? In simplicita-
te cordis mei et munditia manuum mearum
feci hoc. Dixitque ad eum deus. Et ego scio quod simpli-
ci corde feceris: et ideo custodivi te ne pecca-
res in me. et non dimisi ut tangeres eam. Nunc
ergo redde uxorem viro suo. quia propheta est. et orabit
pro te et vives. Si autem nolueris reddere: scito quod
morte morieris tu et omnia que tua sunt. Statimque
de nocte consurgens abimelech vocavit omnes
servos suos. et locutus est universa verba hec
in auribus eorum. Timueruntque omnes viri valde.
Vocavit autem abimelech etiam abraham et dixit ei.
Quid fecisti nobis? Quid peccavimus in te: quia
induxisti super me et super regnum meum peccatum grande?
Que non debuisti facere. fecisti nobis. Rursusque ex-
postulans ait. Quid vidisti ut hoc faceres? Respondit
abraham. Cogitavi mecum dicens. Forsitan non
est timor dei in loco isto. et interficient me propter
uxorem meam. Alias autem et vere soror mea est filia
patris mei. et non filia matris mee. et duxi eam
in uxorem. Postquam autem eduxit me deus de domo
patris mei: dixi ad eam. Hanc misericordiam facies
mecum. in omni loco ad quem ingrediemur dices quod
frater tuus sim. Tulit igitur abimelech oves et boves.
et servos et ancillas. et dedit abraham. reddiditque
illi saram uxorem suam. et ait. Terra coram vobis est.
ubicumque tibi placuerit habita. Sare autem dixit. Ecce
mille argenteos dedi fratri tuo. hoc erit tibi in ve-
lamen oculorum ad omnes qui tecum sunt. et quocumque per-
rexeris: mementoque te deprehensam. Orante autem
abraham: sanavit deus abimelech. et uxorem. an-
cillasque eius. et pepererunt. Concluserat enim deus omnem
vulvam domus abimelech propter saram uxorem abra-
he.

XXI

Visitavit autem dominus saram sicut promiserat et imple-
vit que locutus est. Concepitque et peperit filium
in senectute sua. tempore quo predixerat ei deus.
Vocavitque abraham nomen filii sui quem genu-
erat ei sara ysaac. et circumcidit eum octavo
die sicut preceperat ei deus. cum centum esset annorum. Hac
quippe etate patris natus est ysaac. Dixitque sa-
ra. Risum mihi fecit deus. quicumque audierit. corride-
bit mihi. Rursumque ait. Quis auditurum crederet
abraham quod sara lactaret filium quem peperit
ei iam seni? Crevit igitur puer. et ablactatus est.
Fecitque abraham grande convivium in die ablac-
tationis eius. Cumque vidisset sara filium
agar egyptie ludentem cum ysaac. dixit ad
abraham. Eice ancillam hanc et filium eius.
non enim erit heres filius ancille. cum filio meo
ysaac. Dure accepit hoc abraham pro filio suo.
Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super
puero. et super ancilla tua. Omnia que dixerit tibi
sara audi vocem eius. quia in ysaac vocabitur
tibi semen. Sed et filium ancille faciam in gentem
magnam. quia semen tuum est. Surrexit itaque a-
braham mane. et tollens panem et utrem aque
imposuit scapule eius. tradiditque puerum et
dimisit eam. Que cum abiisset: errabat in soli-
tudine bersabee. Cumque consumpta esset aqua

in utre. abiecit puerū subt' unā arborē
q̄ ibi erant. ⁊ abijt. seditq; e regione p̄cul q̄
tū pōt arcus iacere. dixit enī. Nō uidebo
morientē puerū. Et sedens cont̄a: leuauit uo
cē suā ⁊ fleuit. Exaudiuit aūt d's uocē pueri.
Vocauitq; angl's dn̄i agar de celo dicēs. Quid
agis agar? Noli timē. Exaudiuit enī deus
uocē pūi de loco in quo ē. Surge tolle pu
erū. ⁊ tene manū illi' q' in gentē magnā
faciā eū. Aperuitq; oclos ei' d's. Que uidēs
puteū aq̄. abijt ⁊ impleuit utrē: deditq; pu
ero bibe. ⁊ fuit cū eo. Qui creuit ⁊ moratus ē
in solitudine. Factusq; est iuuenis sagittari'.
Habitauitq; ī deserto pharan. ⁊ accepit illi mat'
sua uxorē de t̄ra egipti. Eod' t'pr̄ dixit abi
melech ⁊ phichol p̄nceps exercit' ei' ad abrahā.
D's tecū est ī uniu'sis q̄ agis. Iura g° p' dn̄m.
ne noceas m̄ ⁊ posteris meis stirpiq; mee.
s; iuxᵃ m̄iam quā feci t' facies m̄. ⁊ t̄re in q̄
u'sat' es aduena. Dixitq; abrahā. Ego iu
rabo. Et increpauit abimelech p'pt' puteū aque
quē ui abstulerant serui illi'. Respōditq; abi
melech. Nesciui q's fecerit hāc rē. s; et tu n̄
īdicasti m̄. ⁊ ego n̄ audiui p'ter hodie. Tulit
itaq; abrahā oues ⁊ boues ⁊ dedit abimelech.
P'cusserūtq; ambo fedus. Et statuit abraham
.vij. agnas gregis seorsū. Cui dix' abimelec
h. Quid sibi uolunt .vij. agne iste. q's stare fe
cisti seorsū. At ille. Septē inq't agnas acci
pies de manu mea ut sit in testimoniū m̄.
qm̄ ego fodi puteū istū. Ideo uocat' est locus
ille bersabee. q' ibi uterq; iurauit ⁊ inierūt
fed' p' puteo iuramti. Surrex' aūt abimelech
⁊ phichol p̄nceps milicie ei' ⁊ reu'siq; sunt in
t'ram palestinor'. Abrahā u' plantauit nem'
ī bersabee. ⁊ inuocauit ibi nom̄ dn̄i dei et̄ni. Et
fuit colon' t're philistinor' dieb; multis.

XXII

Que p'quā gesta sūt: temptau
it d's abrahā. ⁊ dix' ad eū. Abrahā abraham.
Ille r̄ndit. Assum. Ait illi. Tolle filiū tuū q̄
unigenitū diligis ysaac. ⁊ uade in t'rā uisi
onis. atq; offer eum ibi ī holocaustū sup' u
nū montiū quē monstrauero tibi. Ig't' abrahā
de nocte co'surgēs. strauit asinū suū. ducens
secū duos iuuenes. ⁊ ysaac filiū suū. Cumq;
conscidisset ligna ī holocaustū: abijt ad locū q̄
p'ceperat ei d's. Die aūt t'rio. eleuatis oculis uidit
locum p'cul. Dixitq; ad pu'os suos. Expectate
hic cū asino. ego ⁊ puer illuc usq; p'perātes.
p'quā adorauim' reu'temr̄ ad uos. Tulit q;
ligna holocausti. ⁊ inposuit sup' ysaac filiū
suū. Ipse u' portabat ī manib; suis ignē
⁊ gladiū. Cūq; duo p'gerent simul: dix' ysaac
patri suo. Pat' mi. At ille r̄. Quid uis fili. Ec
ce inq't ignis ⁊ ligna. ubi ē uictima holo
causti? Dix' abrahā. D's p'uidebit sibi uicti
mā holocausti fili mi. P'gebant g° pariter.
uenerūtq; ad locū quē ostendat ei d's. In quo
edificauit altare. ⁊ desup' ligna co'posuit. Cū
q; colligasset ysaac filiū suū: posuit eū in
altari sup' struē lignor'. extēditq; manū. et
arripuit gladiū ut immolaret filiū suū. Et
ecce angl's dn̄i de celo. clamauit dicēs. Abra
ham abrahā. Qui r̄ndit. Assū. Dixitq; ei. Non
extendas manū tuā sup' puerū. n; facias illi
quicq̄m. Nūc cognoui q'd timeas dn̄m. ⁊ n̄ pe
p'cisti filio tuo unigenito p'pt' me. Leuauit
abrahā oclos suos. uiditq; p'' t'gū arietē
int' uepres herentē cornib;. Quē assumēs
optulit holocaustū p' filio. Appellauitq; no
mē loci illi' dn̄s uidet. Vn usq; hodie d'r ī
mōte dn̄s uidebit. Vocauit aūt angl's dn̄i a
brahā sc'do de celo dicēs. P' memetip'm iura
ui dicit dn̄s. q' fecisti rē hanc. ⁊ n̄ pep'cisti
filio tuo unigenito p'pt' me. b'ndicā tibi ⁊ mul
tiplicabo semē tuū sicut stellas celi. ⁊ uelut
arenā q̄ est ī littore maris. Possidebit semē
tuū portas inimicor' suor'. ⁊ b'ndicentur ī se
mine tuo oēs g'tes t're. q' obedisti uoci mee. Re
u'sus ē abrahā ad pu'os suos: abieruntq; bersa
bee simul. ⁊ habitauit ibi. His itaq; gestis: nūci
atū est abrahā q'd melcha q'q; genuisset filios
nachor f'ri suo. hus p'mogenitū. ⁊ buz f'rem
ei'. ⁊ chamuel patrē syror'. ⁊ chased ⁊ azau.
pheldas q'q; ⁊ iedlaph. ac bathuel de q̄ nata ē
rebecca. Octo istos genuit melcha nachor
f'ri abrahā. Cōcubina u' illi' noīe roma: pe
p'it tabee ⁊ gaaam ⁊ thaas ⁊ maacha.

XXIII

Vixit aūt sara. c. xx. vij. ānis.
⁊ mortua ē in ciuitate arbee q̄ est he
bron in t'ra chanaā. Venitq; abrahā. ut plā
geret ⁊ fleret eā. Cūq; surrexisset ab officio
funeris. locut' est ad filios heth dicēs. Ad
uena sū ⁊ p'egrin' ap' uos. date m̄ ius sepul
cri uobiscū. ut sepeliā mortuū meū. Respōderūt
q; filij heth. Audi nos dn̄e. Princeps dei es ap'
nos. In electis sepulcris nr̄is sepeli mortuū
tuū. Nullusq; p'hibere te poterit. quin ī monumē
to ei' sepelias mortuū tuū. Surrex' abrahā
⁊ adorauit p'p'lm t're. filios uidelic; heth. Di
xitq; ad eos. Si placet aīe u're ut sepeliam
mortuū meū: audite me. ⁊ intercedite p' me

apud efron filium seor ut det mihi speluncam
duplicem quam habet in extrema parte agri sui.
Pecunia digna tradat michi eam coram vobis in
possessionem sepulcri. Habitabat autem ephron in
medio filiorum heth. Responditque ephron ad abra-
ham cunctis audientibus qui ingrediebantur
portam civitatis illius dicens. Nequaquam ita
fiet domine mi. sed magis ausculta quod loquor.
Agrum trado tibi et speluncam que in eo est presentibus
filiis populi mei. Sepeli mortuum tuum. Adoravit
abraham coram populo terre. et locutus est ad efron
circumstante plebe. Quaeso ut audias me.
Dabo pecuniam pro agro. Suscipe eam et sic se-
peliam mortuum meum in eo. Respondit ephron. Domine
mi audi. Terra quam postulas quadringentis
argenti siclos valet. Istud est pretium inter
me et te. Sed quantum est hoc? Sepeli mortuum
tuum. Quod cum audisset abraham. appendit pecu-
niam quam ephron postulaverat audientibus
filiis heth. quadringentos siclos argenti et pro-
bate monete publice. Confirmatusque est ager
quondam ephronis in quo erat spelunca dup-
lex respiciens mambre tam ipse quam spe-
lunca et omnes arbores eius in cunctis terminis eius
per circuitum abrahe in possessionem videntibus fi-
liis heth. et cunctis qui intrabant portam civi-
tatis illius. Atque ita sepelivit abraham saram
uxorem suam in spelunca agri duplici que re-
spiciebat mambre. hec est hebron in terra chana-
an. Et confirmatus est ager et antrum quod erat
in eo abrahe in possessionem monumenti a fi-
liis heth.

XXIIII

Erat autem abraham senex dierumque multorum.
et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad
servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que
habebat. Pone manum tuam subter femur meum ut
adiurem te per dominum deum celi et terre. ut non accipias
uxorem filio meo de filiabus chananeorum inter
quos habito. sed ad terram et ad cognationem
meam proficiscaris. et inde accipias uxorem fili-
o meo ysaac. Respondit servus. Si noluerit
mulier venire mecum in terram hanc. num re-
ducere debeo filium tuum ad locum de quo tu
egressus es? Dixit abraham. Cave nequando redu-
cas filium meum illuc. Dominus deus celi et terre qui tulit
me de domo patris mei et de terra nativitatis mee
qui locutus est mihi et iuravit mihi dicens. Se-
mini tuo dabo terram hanc: ipse mittet ange-
lum suum coram te. et accipies inde uxorem filio meo.
Sin autem noluerit mulier sequi te. non teneberis
iuramento. Filium tantum meum ne reducas illuc.

Posuit ergo servus manum sub femore abraham
domini sui. et iuravit illi super sermone hoc. Tu-
litque decem camelos de grege domini sui et abiit
ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perre-
xit usque in mesopotamiam ad urbem nachor.
Cumque camelos fecisset accubare extra oppidum
iuxta puteum aque vespere. eo tempore quo solent
mulieres egredi ad hauriendam aquam. dixit.
Domine deus domini mei abraham. obsecro hodie oc-
curre mihi. et fac misericordiam cum domino meo abraham.
Ecce ego sto prope fontem aque. et filie habitato-
rum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam.
Igitur puella cui ego dixero inclina ydriam tuam
ut bibam. et illa responderit bibe. quin et camelis
tuis potum tribuam. ipsa est quam preparasti ser-
vo tuo ysaac. et per hoc intelligam quod feceris
misericordiam cum domino meo. Necdum intra se verba
compleverat. et ecce rebecca egrediebatur filia ba-
thuelis filii melche uxoris nachor fratris abra-
ham. habens ydriam in scapula sua et puella
decora nimis. virgoque pulcherrima. et incog-
nita viro. Descenderat autem ad fontem et imple-
verat ydriam. ac revertebatur. Occurritque ei ser-
vus. et ait. Pauxillum mihi ad sorbendum prebe a-
que de ydria tua. Que respondit. Bibe domine
mi. Celeriterque deposuit ydriam super ulnam suam
et dedit ei potum. Cumque ille bibisset adiecit.
Quin et camelis tuis hauriam aquam donec cuncti
bibant. Effundensque ydriam in canalibus recur-
rit ad puteum ut hauriret aquam. et haustam
omnibus camelis dedit. Ille autem contemplabatur eam
tacitus. scire volens utrum prosperum fecisset iter
suum dominus an non. Postquam ergo biberunt cameli
sui. protulit vir inaures aureas appendentes
siclos duos. et armillas totidem pondo siclo-
rum decem. Dixitque ad eam. Cuius es filia? indica mihi.
Est in domo patris tui locus ad manendum? Que
respondit. Filia bathuelis sum filii melche quem
peperit ei nachor. Et addidit dicens. Palearum quoque et
feni plurimum est apud nos. et locus spaciosus
ad manendum. Inclinavit se homo. et adoravit
dominum dicens. Benedictus dominus deus domini mei abraham
qui non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino
meo. et recto me itinere perduxit in domum fratris
domini mei. Cucurrit itaque puella. et nunciavit
in domum matris sue omnia que audierat. Habebat
autem rebecca fratrem nomine laban. Qui festinus est
egressus ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset
inaures et armillas in manibus sororis sue.
et audisset cuncta verba referentis hec locutus est mihi
homo. venit ad virum qui stabat iuxta camelos.

iuxta fontē aque. dixitq; ad eū. Ingredere
benedicte dn̄i. cur foris stas? Preparaui
domū ⁊ locū camelis tuis. Et introduxit eū
in hospiciū. ac destrauit camelos. deditq; pa
leas ⁊ fenū. ⁊ aquā ad lauandos pedes camelo
rū ⁊ uiroꝝ qui uenerant cū eo. Et appositus ē
in ↄspectu ei⁹ panis. Qui ait. Nō comedā
donec loquar sermones meos. Respondit ei. Loquere.
At ille. Seruus inquit abrahā sum. ⁊ dn̄s bndi
xit dn̄o meo ualde. magnificatusq; ē ⁊ dedit
ei oues ⁊ boues. argentū ⁊ aurū. seruos ⁊
ancillas. camelos ⁊ asinos. Et pepit sarruos.
sara uxor dn̄i mei filiū dn̄o meo in senec
tute sua. deditq; illi oīa q̄ habuerat. Et adiu
rauit me dn̄s meus dicens. Nō accipies uxorē
filio meo de filiab; chananeoꝝ in quoꝝ t̄ra
habito. s; ad domū patris mei pgēs. ⁊ de cognatio
ne mea accipies uxorē filio meo. Ego uero respon
di dn̄o meo. Quid si noluerit uenire mecū mulier?
Dn̄s ait in cui⁹ ↄspectu ambulo mittet angelum
suū tecū. ⁊ diriget uiā tuā. accipiesq; uxorē
filio meo de cognatiōe mea. ⁊ de domo patris
mei. Innocens eris a maledictione mea cū ue
neris ad pximos meos. ⁊ nō dederint tibi. Veni ergo
hodie ad fontē aque ⁊ dixi. Dn̄e deus dn̄i mei abra
ham. si direxisti uiā meā in qua nūc ambulo.
ecce sto iuxta fontē aque. ⁊ uirgo que egredietur ad
hauriendā aquā audierit a me. Da m̄ pauxil
lū aque ad bibendū ex ydria tua. ⁊ dixerit m̄. Et
tu bibe ⁊ camelis tuis hauriā. ipsa ē mulier
quā pparauit dn̄s filio dn̄i mei. Cumq;
hec tacit⁹ mecū uoluerē. apparuit rebecca
ueniens cū ydria quā portabat i scapula. De
scenditq; ad fontē. ⁊ hausit aquā. Et aio ad
eā. Da m̄ paululū bibere. Que festinans depo
suit ydriā de humero. ⁊ dixit m̄. Et tu bibe. ⁊ ca
melis tuis potū tribuā. Bibi. ⁊ adaquauit came
los. Interrogauiq; eā ⁊ dixi. Cui⁹ es filia? Que
respondit. Filia bathuelis sum filii nachor quē
peperit illi melcha. Suspendi itaq; inaures
ad ornandā faciē ei⁹. ⁊ armillas posui i ma
nib; ei⁹. pronusq; adoraui dn̄m bndicens dn̄o deo
dn̄i mei abrahā. qui pduxit me recto itinere
ut sumerē filiā fr̄is dn̄i mei filio ei⁹. Quamob
rem si facitis misericordiam ⁊ ueritatē cū dn̄o meo. i
dicate m̄. Sin aūt aliud placet. ⁊ hoc dicite m̄.
ut uadā ad dexterā siue ad sinistrā. Responderunt
laban ⁊ bathuel. A dn̄o egressus est sermo. nō
possum⁹ extra placitū ei⁹ quicq̄ aliud loqui
tecū. En rebecca corā te ē. tolle eā. ⁊ pficis
cere. ⁊ sit uxor filii dn̄i tui. sic locutus est dn̄s.

Quod cū audisset puer abrahā. adorauit in t̄ra
dn̄m. Platisq; uasis argenteis ⁊ aureis ac
uestib;. dedit ea rebecce p munere. Frīb; q;
ei⁹ ⁊ matri dona optulit. Initoq; ↄuiuio. ue
scentes pariter ⁊ bibentes manserunt ibi. Sur
gens aūt mane. locutus est puer. Dimittite me
ut uadā ad dn̄m meū. Responderunt fr̄es ei⁹ ⁊ mater.
Maneat puella saltē decē dies apud nos. et
postea pficiscatur. Nolite ait me retinere. qr dn̄s di
rexit uiā meā. Dimittite me ut pgā ad dn̄m
meū. Dixerunt. Vocem⁹ puellā. ⁊ q̄ram⁹ ipsi⁹ uo
luntatē. Cūq; uocata uenisset. sciscitati sunt.
Vis ne ire cū hoīe isto? Que ait. Vadā. Dimi
serunt ergo eam. ⁊ nutricē illi⁹. seruūq;
abrahā. ⁊ comites ei⁹ imprecantes prospera sorori
sue atq; dicentes. Soror nr̄a es. crescas i mil
le milia. ⁊ possideat semen tuū portas inimi
coꝝ suoꝝ. Igitur rebecca ⁊ puelle illi⁹ ascensis
camelis. secute sunt uirū. Qui festin⁹ reuertebatur
ad dn̄m suū. Eo tēpr ysaac deambulabat p uiā
que ducit ad puteū. cui⁹ nomē est uiuentis ⁊
uidentis. Habitabat enī in t̄ra australi. ⁊ egressus
fuerat ad meditandū in agro inclinato iā die.
Cūq; eleuasset oculos. uidit camelos uenientes
pcul. Rebecca q; ↄspecto ysaac descendit de ca
melo. ⁊ ait ad puerū. Quis est ille homo qui uenit
p agrū in occursū nob. Dixit ei. Ipse est dn̄s me⁹.
At illa tollens cito palliū. operuit se. Seruus
aūt cuncta que gesserat narrauit dn̄o suo ysa
ac. Qui introduxit eā in tabnaculū sare matris
sue. ⁊ accepit eā uxorē. Et in tm̄ dilexit. ut dolo
rē qui ex morte matris ei⁹ acciderat tēparet.

XXV

Abraham uero aliā duxit uxorē
noīe cethurā. que pepit ei amrā ⁊ iecsa.
⁊ madā. ⁊ madian. ⁊ iesboch. ⁊ sue. Iecsā q;
genuit saba. ⁊ dadan. Filii dadan fuerunt
assurī. ⁊ lathusim. ⁊ loomim. At uero ex madiā
ort⁹ est epha. ⁊ opher. ⁊ enoch. ⁊ abida. ⁊ hel
daa. Omnes hii filii cethure. Deditq; abrahā
cuncta que possederat ysaac. Filiis aūt concubi
narū largitus est munera. ⁊ separauit eos ab
ysaac filio suo. dū adhuc ipse uiueret. ad plagā
orientalē. Fuerunt aūt dies uite ei⁹. c. lxx. v.
anni. ⁊ deficiens mortuus est i senectute bona.
puecteq; etatis ⁊ plen⁹ dierū. Congregatusq;
est ad pplm suū. ⁊ sepelierunt eū ysaac ⁊ ys
mahel filii sui i spelunca duplici. que sita ē
i agro ephron filii seor hethei. e regione
mambre. quā emerat a filiis heth. Ibi se
pultus est ipse ⁊ sara uxor ei⁹. Et post obitū
illi⁹ bndixit deus ysaac filio ei⁹. qui habitabat

iuxta puteum nomine viventis et videntis. Hee
sunt generationes ysmael filii abrahe quem
peperit ei agar egyptia famula sare. Et hec
nomina filiorum eius in vocabulis et generationibus
suis. Primogenitus ismahel nabaioth. deinde
cedar et adbeel et mabsan. masma quoque et du
ma et massa. adad et thema. iethur et naph
is et cedma. Isti sunt filii ismahel. et hec nomina
per castella et oppida eorum duodecim principes
tribuum suarum. Et facti sunt anni vite isma
hel. c. xxx. et vii. deficiensque mortuus est et
appositus ad populum suum. Habitavit autem ab evi
la usque sur que respicit egyptum introeuntibus
assirios. Coram cunctis fratribus suis obiit.
Hee quoque sunt generationes ysaac filii abraham. Ab
raham genuit ysaac. Qui cum .xl. esset annorum
duxit uxorem rebeccam filiam bathuelis syri de me
sopotamia sororem laban. Deprecatusque est ysaac
dominum pro uxore sua. eo quod esset sterilis. Qui ex
audivit eum. et dedit conceptum rebecce. Sed colli
debantur in utero eius parvuli. Que ait. Si sic mi
futurum erat quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut
consuleret dominum. Qui respondens ait. Due gentes
in utero tuo sunt. et duo populi ex ventre tuo di
videntur. populusque populum superabit. et maior serviet
et minori. Iam tempus pariendi venerat. et ecce ge
mini in utero eius reperti sunt. Qui prior egressus est
rufus erat. et totus in morem pellis hispidus.
vocatumque est nomen eius esau. Protinus alter egredi
ens plantam fratris tenebat manu. et idcirco ap
pellavit eum iacob. Sexagenarius erat ysaac.
cum nati sunt parvuli. Quibus adultis. factus est
XXV esau vir gnarus venandi. et homo agricola. Iacob
autem vir simplex habitabat in tabernaculis. Ysaac
amabat esau. eo quod de venationibus illius
vesceretur. et rebecca diligebat iacob. Coxit
autem iacob pulmentum. Ad quem cum venisset esau
de agro lassus ait. Da michi de coctione rufa hac
quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum
est nomen eius edom. Cui dixit iacob. Vende michi
primogenita tua. Ille respondit. En morior quid
michi proderunt primogenita? Ait iacob. Iura ergo
michi. Iuravit ei esau. et vendidit primogeni
ta. Et sic accepto pane et lentis edulio: comedit
et bibit. et abiit. parvipendens quod primo
genita vendidisset.

XXVI

Orta autem fame super terram. post eam sterilitatem
que acciderat in diebus abraham. abiit ysaac
ad abimelech regem palestinorum in gerara. Ap
paruitque ei dominus et ait. Ne descendas in egyp
tum. sed quiesce in terra quam dixero tibi. et peregri
nare in ea. eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et
semini tuo dabo universas regiones has. complens
iuramentum quod spopondi abraham patri tuo. et
multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. daboque
posteris tuis universas regiones has. et benedicentur
in semine tuo omnes gentes terre eo quod obedierit
abraham voci mee. et custodierit precepta mea
et mandata. et cerimonias legesque servaverit.
Mansit itaque ysaac in geraris. Qui cum interro
garetur a viris loci illius super uxore sua. respondit.
Soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi esset
sociata coniugio. reputans ne forte interficerent
eum propter illius pulcritudinem. Cumque pertransissent dies
plurimi et ibidem moraretur. prospiciens abimelech
rex palestinorum per fenestram. vidit eum iocantem
cum rebecca uxore sua. et accersito eo ait. Per
spicuum est quod uxor tua sit. Cur mentitus es sororem
tuam esse? Respondit. Timui ne morerer propter eam.
Dixitque abimelech. Quid imposuisti nobis? Potuit
coire quispiam de populo cum uxore tua. et induxeras
super nos grande peccatum. Precepitque omni populo dicens. Qui
tetigerit hominis huius uxorem. morte morietur. Semi
navit autem ysaac in terra illa. et invenit in ipso
anno centuplum. Benedixitque ei dominus et locupletatus est
homo. et ibat proficiens atque succrescens. donec mag
nus vehementer effectus est. Habuit quoque posses
siones ovium et armentorum et familie plurimum. Ob
hoc invidentes ei palestini: omnes puteos quos fode
rant servi patris illius abraham illo tempore obstru
xerunt implentes humo. in tantum ut ipse abimelech
diceret ad ysaac. Recede a nobis. quoniam potentior nobis
factus es valde. Et ille discedens ut veniret ad tor
rentem geraris habitaretque ibi. Rursum fodit a
lios puteos quos foderant servi patris sui abraham.
et quos illo mortuo olim obstruxerant philis
tiim. Appellavitque eos eisdem nominibus: quibus ante
pater vocaverat. Foderuntque in torrente. et repperunt
aquam vivam. Sed et ibi iurgium fuit pastorum ge
rare adversum pastores ysaac dicentium. Nostra est
aqua. Quam ob rem nomen putei ex eo quod acciderat
vocavit calumpniam. Foderunt et alium. et pro illo quoque ri
xati sunt. Appellavitque eum inimicicias. Profectus
inde fodit alium puteum. pro quo non contenderunt. Itaque
vocavit nomen eius latitudo dicens. Nunc dila
tavit nos dominus. et fecit crescere super terram. Ascendit
autem ex illo loco in bersabee. ubi apparuit ei dominus
in ipsa nocte dicens. Ego sum deus abraham patris tui.
Noli metuere quia tecum sum. Benedicam tibi. et multipli
cabo semen tuum propter servum meum abraham. Itaque
edificavit ibi altare domino. et invocato nomine domini
extendit tabernaculum. Precepitque servis suis

ut foderent puteum. Ad quem locum cum venissent
de geraris abimelech et ochozat amicus illius
et phicol dux militum, locutus est eis ysaac.
Quid venistis ad me hominem quem odistis et ex-
pulistis a vobis? Qui responderunt. Vidimus tecum esse
dominum. et idcirco nunc diximus. Sit iuramentum inter
nos et ineamus fedus. ut non facias nobis quicquam
mali. sicut et nos nichil tuorum attigimus nec fecimus
quod te lederet. sed cum pace dimisimus auctum benedic-
tione domini. Fecit ergo eis convivium. et post cibum et
potum surgentes mane iuraverunt sibi mutu-
o. dimisitque eos ysaac pacifice in locum suum. Ec-
ce autem venerunt in ipso die servi ysaac annuncian-
tes ei de puteo quem foderant. atque dicentes. In-
venimus aquam. Unde appellavit eum habundan-
tiam. et nomen urbi impositum est bersabee usque in
presentem diem. Esau vero quadragenarius duxit uxores.
Judith filiam beeri hethei. et basemath filiam
helon eiusdem loci. que ambe offenderant ani-
mum ysaac et rebecce.

XXVII Senuit autem ysaac. et caligaverunt oculi eius et vide-
re non poterat. Vocavitque esau filium suum maiorem
et dixit ei. Fili mi. Qui respondit. Adsum. Cui pater.
Vides inquit quod senuerim. et ignorem diem mortis
mee. Sume arma tua pharetram et arcum et
egredere foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis.
fac michi inde pulmentum sicut velle me nosti et affer
ut comedam. et benedicat tibi anima mea antequam mori-
ar. Quod cum audisset rebecca. et ille abiisset in a-
grum ut iussionem patris expleret. dixit filio suo
iacob. Audivi patrem tuum loquentem cum esau fratre
tuo. et dicentem ei. Affer michi de venatione tua et
fac cibos ut comedam. et benedicam tibi coram domino
antequam moriar. Nunc ergo fili mi adquiesce consi-
liis meis. et pergens ad gregem affer michi duos he-
dos optimos. ut faciam ex eis escas patri tuo
quibus libenter vescitur. Quas cum intuleris et co-
mederit. benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit.
Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit et ego lenis.
Si attrectaverit me pater meus et senserit. timeo
ne putet me sibi voluisse illudere. et inducat
super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater.
In me sit ait ista maledictio fili mi. tantum
audi vocem meam. et pergens affer que dixi. Abiit et
attulit. deditque matri sue. Paravit illa ci-
bos sicut noverat velle patrem illius. et vestibus esau
valde bonis quas apud se habebat domi induit eum.
Pelliculasque hedorum circumdedit manibus et col-
li nuda protexit. Deditque pulmentum et panes quos
coxerat tradidit. Quibus illatis dixit. Pater mi. At
ille respondit. Audio. Quis es tu fili mi? Dixitque
iacob. Ego sum esau primogenitus tuus. feci sicut
precepisti michi. Surge sede et comede de venatio-
ne mea. ut benedicat michi anima tua. Rursumque
ysaac ad filium suum. Quomodo inquit tam cito inveni-
re potuisti fili mi? Qui respondit. Voluntatis dei
fuit. ut cito michi occurreret quod volebam. Dixitque
ysaac. Accede ad me huc ut tangam te fili mi.
et probem utrum tu sis filius meus esau an non. Accessit
ille ad patrem. et palpato eo. dixit ysaac. Vox quidem
vox iacob est. sed manus manus sunt esau. Et non
cognovit eum quia pilose manus similitudinem ma-
ioris expresserant. Benedicens ergo illi. ait. Tu es
filius meus esau? Respondit. Ego sum. At ille. Affer
inquit michi cibos de venatione tua fili mi. ut benedi-
cat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset.
obtulit ei et vinum. Quo hausto. dixit ad eum. Acce-
de ad me. et da michi osculum fili mi. Accessit et os-
culatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum
illius fragranciam. benedicens ait. Ecce odor filii
mei. sicut odor agri pleni cui benedixit dominus. Det
tibi deus de rore celi. et de pinguedine terre habun-
danciam frumenti et vini et olei. et serviant tibi populi.
et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum. et incur-
ventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi
sit ille maledictus. et qui benedixerit te benedictio-
nibus repleatur. Vix ysaac sermonem impleve-
rat. et egresso iacob foras. venit esau. Coctos-
que de venatione cibos intulit patri dicens. Surge
pater mi. et comede de venatione filii tui. ut
benedicat michi anima tua. Dixitque illi ysaac. Quis
enim es tu? Qui respondit. Ego sum filius tuus primoge-
nitus esau. Expavit ysaac stupore vehementi.
et ultra quam credi potest admirans ait. Quis igitur
ille est qui dudum captam venationem attulit michi.
et comedi ex omnibus priusquam tu venires. Benedixi-
que ei. et erit benedictus. Auditis esau sermoni-
bus patris. irrugiit clamore magno. et conster-
natus ait. Benedic etiam et michi pater mi. Qui ait.
Venit germanus tuus fraudulenter. et accepit
benedictionem tuam. At ille subiunxit. Iuste vo-
catum est nomen eius iacob. Supplantavit enim
me en altera vice. Primogenita mea ante
tulit. et nunc secundo subripuit benedictionem meam.
Rursumque ad patrem. Numquid non reservasti a-
c et michi benedictionem? Respondit ysaac. Dominum tuum
illum constitui. et omnes fratres eius servituti illius sub-
iugavi. Frumento et vino et oleo stabilivi eum.
et tibi post hec fili mi ultra quid faciam? Cui esau
ait. Num unam inquit tantum benedictionem habes
pater? Michi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiula-
tu magno fleret. motus ysaac dixit ad eum.

.II.

In pinguedine terre et in rore celi desuper erit
benedictio tua. Vives in gladio. et fratri tuo ser
vies. Tempusque veniet cum excutias et solvas
iugum eius de cervicibus tuis. Oderat semper ergo
esau iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater.
Dixitque in corde suo. Venient dies luctus patris
mei. ut occidam iacob fratrem meum. Nunciata sunt
hec rebecce. Que mittens et vocavit iacob filium
suum. dixit ad eum. Ecce esau frater tuus minatur ut
occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam. et con
surgens fuge ad laban fratrem meum in haran.
Habitabisque cum eo dies paucos. donec requiescat
furor fratris tui. et cesset indignatio eius. oblivis
caturque eorum que fecisti in eum. Postea mittam et
adducam te inde huc. Cur utroque orbabor fili
o in uno die. Dixitque rebecca ad ysaac. Tedet
me vite mee propter filias heth. Si acceperit
ysaac iacob uxorem de stirpe huius terre nolo vivere.

XXVIII
Vocavit itaque ysaac iacob
et benedixit eum. precepitque ei dicens. Noli acci
pere coniugem de genere chanaan. sed vade et profi
ciscere in mesopotamiam syrie ad domum
bathuel patris matris tue. et accipe tibi inde uxor
em. de filiabus laban avunculi tui. Deus autem
omnipotens benedicat tibi. et crescere te faciat atque mul
tiplicet. ut sis in turbas populorum. et det tibi bene
dictiones abrahe et semini tuo post te. ut pos
sideas terram peregrinationis tue quam pollicitus est
avo tuo. Cumque dimisisset eum ysaac. profec
tus venit in mesopotamiam syrie ad laban fi
lium bathuel syri. fratrem rebecce matris sue.
Videns autem esau quod benedixisset pater suus ia
cob. et misisset eum in mesopotamiam syrie ut
inde uxorem duceret. et quod post benedictionem precepis
set ei dicens. non accipies coniugem de filiabus cha
naan. quodque obediens iacob parentibus isset in
syriam. probans quoque quod non libenter aspiceret filias
chanaan pater suus. ivit ad ismahelem et du
xit uxorem absque hiis quas prius habebat. mele
th filiam ismahel filii abraham sororem nabioth.
Igitur egressus iacob de bersabee. pergebat ar
am. Cumque venisset ad quendam locum et vellet in
eo requiescere post solis occubitum. tulit de la
pidibus qui iacebant et supponens capiti suo dormi
vit in eodem loco. Viditque in sompnis scalam stantem
super terram. et cacumen illius tangens celum. angelos
quoque dei ascendentes et descendentes per eam. et dominum in
nixum scale dicentem sibi. Ego sum dominus deus
abraham patris tui. et deus ysaac. Terram in qua
dormis tibi dabo et semini tuo. Eritque semen
tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad occidentem
et orientem. septentrionem et meridiem. et benedicen
tur in te et in semine tuo cuncte tribus terre.
Et ero custos tuus quocumque perrexeris. et reducam
te in terram hanc. nec dimittam nisi complevero
universa que dixi. Cumque evigilasset iacob de
sompno. ait. Vere dominus est in loco isto. et ego nes
ciebam. Pavensque quam terribilis est inquit locus
iste. non est hic aliud nisi domus dei et porta celi.
Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat
capiti suo. et erexit in titulum. fundens oleum
desuper. Appellavitque nomen urbis bethel que prius
luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit
deus mecum et custodierit me in via per quam am
bulo. et dederit michi panem ad vescendum. et vesti
mentum ad induendum. reversusque fuero prospere ad do
mum patris mei. erit michi dominus in deum. et lapis
iste quem erexi in titulum vocabitur domus dei.
Cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi.

XXIX
Profectus ergo iacob. venit in terram
orientalem. et vidit puteum in agro. tresque
greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo
adaquabantur pecora. et os eius grandi lapide
claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus
congregatis devolverent lapidem. et refectis gre
gibus rursum super os putei ponerent. Dixitque
ad pastores. Fratres unde estis. Qui responderunt.
de haran. Quos interrogans. numquid inquit nos
tis laban filium nachor. Dixerunt. Novimus.
Sanus ne est inquit. Valet inquiunt. et ecce
rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque
iacob. Adhuc multum diei superest. nec est tempus
ut reducantur ad caulas greges. Date po
tum ovibus. et sic ad pastum eas reducite. Qui respon
derunt. Non possumus donec omnia pecora congre
gentur. et amoveamus lapidem de ore putei.
ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur et ecce
rachel veniebat cum ovibus patris sui. Nam
gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset iacob
et sciret consobrinam suam. ovesque laban avun
culi sui. amovit lapidem quo puteus claude
batur. et adaquato grege osculatus est eam. Et ele
vata voce flevit. et indicavit ei quod frater esset
patris eius. et filius rebecce. At illa festinans
nunciavit patri suo. Qui cum audisset venisse
iacob filium sororis sue. cucurrit obviam ei.
complexusque eum et in oscula ruens. duxit eum in
domum suam. Auditis autem causis itineris respondit.
Os meum es et caro mea. Et postquam expleti sunt
dies mensis unius. dixit ei. Num quia frater meus es gratis
servies michi. Dic quid mercedis accipias. Habebat vero
filias duas. Nomen maioris lia. minoris ra

appellabatur rachel. Sed lia lippis erat oculis. Rachel venusta facie et decora aspectu. Quam diligens iacob ait. Serviam tibi pro rachel filia tua minore vii annis. Respondit laban. Melius est ut tibi eam dem quam viro alteri. Mane apud me. Servivit ergo iacob pro rachel vii annis. et videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitque ad laban. Da michi uxorem meam quia iam tempus impletum est ut ingrediar ad illam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium. fecit nuptias. Et vespere filiam suam liam introduxit ad eum. dans ancillam filie zelphan nomine. Ad quam cum ex more iacob fuisset ingressus. facto mane vidit liam. et dixit ad socerum suum. Quid est quod facere voluisti? Nonne pro rachel servivi tibi? Quare liam subposuisti michi? Respondit laban. Non est in loco nostro consuetudinis. ut minores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius copule. et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es michi vii annis aliis. Adquievit placito. et ebdomada transacta. rachel duxit uxorem. cui pater servam balam dederat. Tandemque potitus optatis nuptiis. amorem sequentis priori pretulit. serviens apud eum vii annis aliis. Videns autem dominus quod despiceret liam. aperuit vulvam eius sorore sterili permanente. Que conceptum genuit filium. vocavitque nomen eius ruben dicens. Vidit dominus humilitatem meam. nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait. Quoniam audivit dominus haberi me contemptui. dedit etiam istum michi. Vocavitque nomen eius symeon. Concepit tercio et genuit alium. dixitque. Nunc quoque copulabitur michi maritus meus. eo quod pepererim illi tres filios. Et ideo appellavit nomen eius levi. Quarto concepit et peperit filium. et ait. Modo confitebor domino. et ob hoc vocavit nomen eius iudam. Cessavitque parere.

XXX Cernens autem rachel quod infecunda esset. invidit sorori et ait marito. Da michi liberos: alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob. Num pro deo ego sum qui privavit te fructu ventris tui? At illa. Habeo inquit famulam balam. ingredere ad illam ut pariat super genua mea. et habeam ex ea filios. Deditque illi balam in coniugium. Que ingresso ad se viro. concepit et peperit filium. dixitque rachel. Iudicavit michi dominus et exaudivit vocem meam: dans michi filium. Et idcirco appellavit nomen eius dan. Rursumque bala concipiens peperit alterum. pro quo ait rachel. Conparavit me dominus cum sorore mea. et invalui. Vocavitque eum neptali. Sentiens lia quod parere desiisset. zelpham ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente filium dixit. Feliciter. Et idcirco vocavit nomen eius gad. Peperit quoque zelpha alterum. dixitque lia. Hoc pro beatitudine mea. Beatam quippe me dicent mulieres. Propterea appellavit eum aser. Egressus autem ruben tempore messis triticee in agrum. repperit mandragoras quas matri lie detulit. Dixitque rachel. Da michi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit. Parumne tibi videtur quod preripueris maritum michi. nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait rachel. Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. Redeuntique ad vesperam de agro iacob: egressa est in occursum eius lia. et ait. Ad me intrabis. quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque cum ea nocte illa. et exaudivit deus preces eius. Concepitque et peperit filium quintum. et ait. Dedit deus mercedem michi. quia dedi ancillam meam viro meo. Appellavitque nomen illius ysachar. Rursumque lia concipiens peperit sextum filium. et ait. Ditavit me dominus dote bona. etiam hac vice mecum erit maritus meus. eo quod genuerim ei sex filios. Et idcirco vocavit nomen eius zabulon. Post quem peperit filiam nomine dinam. Recordatus quoque dominus rachelis: exaudivit eam. et aperuit vulvam illius. Que concepit et peperit filium dicens. Abstulit deus obprobrium meum. Et vocavit nomen illius ioseph. dicens. Addat michi dominus filium alterum. Nato autem ioseph dixit iacob socero suo. Dimitte me ut revertar in patriam. et ad terram meam. Da michi uxores et liberos meos pro quibus servivi tibi ut abeam. Tu nosti servitutem qua servivi tibi. Ait ei laban. Inveniam gratiam in conspectu tuo. Experimento didici quod benedixerit michi deus propter te. Constitue mercedem tuam quam tibi dem. At ille respondit. Tu nosti quomodo servierim tibi. et quanta in manibus meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem ad te. et nunc dives effectus es. Benedixitque tibi dominus ad introitum meum. Iustum est igitur ut aliquando provideam etiam domui mee. Dixitque laban. Quid dabo tibi? At ille ait. Nichil volo. sed si feceris quod postulo: iterum pascam et custodiam pecora tua. Gyra omnes greges tuos. et separa cunctas oves varias. et sparso vellere. et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit tam in ovibus quam in capris. erit merces mea. Respondebitque michi cras iusticia mea quando placiti tempus advenerit coram te. et omnia que non fuerint varia et maculosa et furva tam in ovibus quam in capris. furti me arguent. Dixitque laban. Gratum habeo quod petis. Et separavit in die illo capras et oves. et hircos. et arietes varios atque maculosos. Cunctum autem gregem unicolorem id est albi et nigri,

uelleris. tradidit in manu filiorum suorum. et
posuit spacium itineris inter se et generum die
rum trium. qui pascebat reliquos greges eius. Tol
lens ergo iacob uirgas populeas uirides et amig
dalinas et ex platanis. ex parte decorticauit
eas. detractisque corticibus: in his que spoliata fuer
ant candor apparuit. Illa uero que integra erant
uirida permanserunt. atque in hunc modum color effec
est uarius. Posuitque eas in canalibus ubi effun
debatur aqua. ut cum uenissent greges ad biben
dum ante oculos haberent uirgas et in aspectu earum conci
perent. Factumque est ita ut in ipso calore coitus o
ues intuerentur uirgas. et parerent maculosa et
uaria et diuerso colore respersa. Diuisitque gregem
iacob. et posuit uirgas ante oculos arietum. Erant
autem alba queque et nigra laban. cetera uero iacob.
separatis inter se gregibus. Igitur quando primo tempore
ascendebantur oues. ponebat iacob uirgas in cana
libus aquarum ante oculos arietum et ouium. ut in earum
contemplatione conciperent. Quando uero serotina ad
missura erat et conceptus extremus. non pone
bat eas. Factaque sunt ea que erant serotina la
ban. et que primi temporis iacob. Ditatusque est homo
ultra modum. et habuit greges multos. an
cillas et seruos. camelos et asinos.

XXXI

Postquam autem audiuit uerba filiorum laban di
centium tulit iacob omnia que fuerunt patris nostri. et de
illius facultate ditatus factus est inclitus. Ani
aduertit quoque faciem laban quod non esset erga se
sicut heri et nudiustercius maxime dicente sibi
domino. reuertere in terram patrum tuorum. et ad cog
nationem tuam. eroque tecum: misit et uocauit
rachel et liam in agrum ubi pascebat greges.
dixitque eis. Video faciem patris uestri quod non sit er
ga me sicut heri et nudiustercius. Deus autem patris
mei fuit mecum. et ipse nostis quod totis uiribus
meis seruierim patri uestro. Sed et pater uester circum
uenit me et mutauit mercedem meam decem
uicibus. et tamen non dimisit eum deus ut noceret mihi.
Si quando dixit uarie erunt mercedes tue. pariebant
omnes oues uarios fetus. Quando uero e contrario
ait. Alba queque accipies pro mercede. omnes gre
ges alba pepererunt. Tulitque deus substantiam patris
uestri. et dedit michi. Postquam enim conceptus o
uium tempus aduenerat: leuaui oculos meos et ui
di in somnis ascendentes mares super feminas.
uarios et maculosos. et diuersorum colorum. Dixitque
angelus domini ad me in somnis. Iacob. Et ego
respondi. Adsum. Qui ait. Leua oculos tuos et uide
uniuersos masculos ascendentes super feminas.
uarios respersos atque maculosos. Vidi enim

omnia que fecit tibi laban. Ego sum deus bethel.
ubi unxisti lapidem. et uotum uouisti mihi. Nunc
ergo surge et egredere de terra hac. reuertens in terram
natiuitatis tue. Responderunt rachel et lia. Numquid
habemus residui quicquam in facultatibus et hereditate
te domus patris nostri. Nonne quasi alienas reputa
uit nos et uendidit. comeditque precium nostrum.
Sed deus tulit opes patris nostri et nobis eas tradidit ac
filiis nostris. Unde omnia que precepit tibi deus fac. Sur
rexit itaque iacob. et impositis liberis ac coniugi
bus suis super camelos. abiit. Tulitque omnem
substantiam suam et greges. et quicquid in mesopota
mia adquisierat: pergens ad ysaac patrem suum
in terram chanaan. Eo tempore laban ierat ad ton
dendas oues. rachel furata est ydola patris
sui. Noluitque iacob confiteri socero suo quod fugeret.
Cumque abisset tam ipse quam omnia que iuris eius erant.
et amne transmisso pergeret contra montem galaad:
nunciatum est laban die tercio quod fugeret iacob.
Qui assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus
.vij. et comprehendit eum in monte galaad. Viditque
in somnis dicentem sibi dominum. Caue ne quicquam
aspere loquaris contra iacob. Iamque iacob extenderat
in monte tabernaculum. Cum ille consecutus eum fuis
set cum fratribus suis: in eodem monte galaad fixit
tentorium. et dixit ad iacob. Quare ita egisti ut
clam me abigeres filias meas quasi captiuas gladi
o. Cur ignorante me fugere uoluisti nec indi
care mihi ut prosequerer te cum gaudio et canticis
et tympanis. et citharis. Non es passus ut oscu
larer filios meos ac filias. Stulte operatus es.
Et nunc quidem ualet manus mea reddere tibi ma
lum. sed deus patris uestri heri dixit mihi. Caue ne loquaris
contra iacob quicquam durius. Esto. ad tuos ire cu
piebas. et desiderio tibi erat domus patris tui. Cur
furatus es deos meos. Respondit iacob. Quod inscio
te profectus sum: timui ne uiolenter auferres fili
as tuas. Quod autem furti me arguis: apud quemcumque
inueneris deos tuos: necetur coram fratribus
nostris. Scrutare. et quicquid tuorum apud me inuene
ris aufer. Hec dicens. ignorabat quod rachel fu
rata esset ydola. Ingressus itaque laban tabernacu
lum iacob et lie et utriusque famule. non inuenit.
Cumque intrasset tentorium rachelis: illa festinans
abscondit ydola subter stramenta cameli. et sedit
desuper. Scrutantique omne tentorium et nichil in
uenienti: ait. Ne irascatur dominus meus quod coram te
assurgere nequeo. quia iuxta consuetudinem femi
narum nunc accidit michi. Sic delusa sollicitudo que
rentis est. Tumensque iacob: cum iurgio ait. Quam
ob culpam meam et ob quod peccatum meum sic exarsisti

post me. et scrutatus es omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cuncta substantia domus tue? Pone hoc coram fratribus meis et fratribus tuis. et iudicent inter me et te. Idcirco. xx. annis fui tecum. oves tue et capre steriles non fuerunt. arietes gregis tui non comedi. nec captum a bestia ostendi tibi. Ego dampnum omne reddebam. Quicquid furto peribat a me exigebas. Die noctuque estu urebar et gelu. fugiebatque somnus ab oculis meis. Sic per. xx. annos in domo tua servivi tibi. quatuordecim pro filiabus. et sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Nisi deus patris mei abraham et timor ysaac affuisset mihi. forsitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit deus. et arguit te heri. Respondit ei laban. Filie mee et filii et greges tui et omnia que cernis mea sunt. Quid possum facere filiis et nepotibus meis? Veni ergo et ineamus fedus. ut sit testimonium inter me et te. Tulit itaque iacob lapidem. et erexit illum in titulum. Dixitque fratribus suis. Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum. comederuntque super eum. Quem vocavit laban tumulum testis. et iacob acervum testimonii. uterque iuxta proprietatem lingue sue. Dixitque laban. Tumulus iste testis erit inter me et te hodie. et idcirco appellatum est nomen eius galaad. id est tumulus testis. Et adiecit laban. Intueatur dominus et iudicet inter nos quando recesserimus a nobis. Si afflixeris filias meas. et si introduxeris uxores alias super eas. nullus sermonis nostri testis est absque deo qui presens respicit. Dixitque rursus ad iacob. En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit. Tumulus inquam iste et lapis sit in testimonio. Si aut ego transiero illum pergens ad te. aut tu preterieris malum mihi cogitans. Deus abraham et deus nachor iudicet inter nos. deus patris eorum. Iuravit iacob per timorem patris sui ysaac. Immolatisque victimis in monte. vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent. manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens. osculatus est filios et filias suas. et benedixit illis. reversusque in locum suum.

XXXII Iacob quoque abiit itinere quo ceperat. fueruntque ei obviam angeli dei. Quos cum vidisset ait. Castra dei sunt hec. et appellavit nomen loci illius manaim. id est castra. Misit autem et nuncios ante se ad esau fratrem suum in terram seir in regionem edom. precepitque eis dicens. Sic loquimini domino meo esau. Hec dicit frater tuus iacob. Apud laban peregrinatus sum. et fui usque in presentem diem. Habeo boves et asinos. oves. et servos atque ancillas. mittoque nunc legationem ad dominum meum. ut inveniam gratiam in conspectu tuo. Reversique sunt nuncii ad iacob dicentes. Venimus ad esau fratrem tuum. et ecce properat in occursum tibi. cum quadringentis viris. Timuit iacob valde. et perterritus divisit populum qui secum erat. greges quoque et oves. boves et camelos. in duas turmas dicens. Si venerit esau ad unam turmam et percusserit eam. alia turma que reliqua est salvabitur. Dixitque iacob. Deus patris mei abraham. et deus patris mei ysaac. domine qui dixisti mihi. XXXII revertere in terram tuam. et in locum nativitatis tue. et bene faciam tibi. minor sum cunctis miserationibus tuis. et veritate tua quam explesti servo tuo. In baculo meo transivi iordanem istum. et nunc cum duabus turmis regredior. Erue me de manu fratris mei esau. quia valde eum timeo. ne forte veniens percutiat matrem cum filiis. Tu locutus es quod bene mihi faceres. et dilatares semen meum sicut arenam maris que pre multitudine numerari non potest. Cumque dormisset ibi nocte illa. separavit de his que habebat munera esau fratri suo. capras ducentas. hyrcos. xx. oves ducentas. arietes. xx. camelos fetas cum pullis suis. xxx. vaccas. xl. tauros. xx. asinas. xx. et pullos earum. x. Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges. Dixitque pueris suis. Antecedite me. et sit spacium inter gregem et gregem. Et precepit priori dicens. Si obvium habueris esau fratrem meum. et interrogaverit te cuius es. aut quo vadis. et cuius sunt ista que sequeris. respondebis. Servi tui iacob. munera misit domino suo esau. ipse quoque post nos venit. Similiter mandata dedit secundo ac tertio. et cunctis qui sequebantur greges dicens. Hisdem verbis loquimini ad esau cum inveneritis eum. Et addetis. Ipse quoque servus tuus iacob iter nostrum insequitur. Dixit enim. Placabo eum muneribus que precedunt. et postea videbo eum. Forsitan propiciabitur mihi. Precesserunt itaque munera ante eum. ipse vero mansit nocte illa in castris. Cumque mature surrexisset. tulit duas uxores suas. et totidem famulas cum undecim filiis. et transivit vadum iaboc. Transductisque omnibus que ad se pertinebant. remansit solus. Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum superare non posset. tetigit nervum femoris eius. et statim emarcuit. Dixitque ad eum. Dimitte me. iam enim ascendit aurora. Respondit. Non dimittam te. nisi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod nomen est tibi? Respondit. Iacob. At ille. Nequaquam inquit iacob appellabitur nomen tuum. sed israel. Quoniam si contra deum fortis fuisti. quanto magis contra homines prevalebis? Interrogavit eum iacob. Dic mihi quo appellaris

nomine. Respondit. Cur queris nomen meum? quod est admirabile. Et benedixit ei in eodem loco. Vocavitque iacob nomen loci illius phanuel dicens. Vidi dominum facie ad faciem et salva facta est anima mea. Ortusque est ei statim sol, postquam transgressus est phanuel. Ipse vero claudicabat pede. Quam ob causam non comedunt filii israel nervum, qui emarcuit in femore iacob, usque in presentem diem, eo quod tetigerit nervum femoris eius et obstupuerit.

XXXIII

Elevans autem iacob oculos: vidit venientem esau et cum eo quadringentos viros. Divisitque filios lie et rachel ambarumque famularum, et posuit utramque ancillam et liberos earum in principio. Liam vero et filios eius in secundo loco. Rachel autem et ioseph novissimos. Et ipse progrediens adoravit pronus in terram septies: donec appropinquaret frater eius. Currens itaque esau obviam fratri suo: amplexatus est eum. Stringensque collum eius et osculans flevit. Levatisque oculis vidit mulieres et parvulos earum et ait. Quid sibi volunt isti. et si ad te pertinent. Respondit. Parvuli sunt quos donavit michi deus servo tuo. Et appropinquantes ancille et filii earum incurvati sunt. Accessitque lia cum liberis suis. Et cum similiter adorassent: extremi ioseph et rachel adoraverunt. Dixitque esau. Que nam sunt inquit iste turme quas obviam habui. Respondit. Ut invenirem gratiam coram domino meo. At ille ait. Habeo plurima frater mi. Sint tua tibi. Dixit iacob. Noli ita obsecro. sed si inveni gratiam in oculis tuis. accipe munusculum de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam. quasi viderim vultum dei. Esto michi propitius et suscipe benedictionem quam attuli tibi. et quam donavit michi deus. tribuens omnia. Vix fratre compellente suscipiens: ait. Gradiamur simul. eroque socius itineris tui. Dixitque iacob. Nosti domine mi. quod parvulos habeam teneros. et oves ac boves fetas mecum. Quas si plus in ambulando fecero laborare: morientur una die cuncti greges. Precedat dominus meus ante servum suum. et ego sequar paulatim vestigia eius. sicut videro posse parvulos meos: donec veniam ad dominum meum in seir. Respondit esau. Oro te. ut de populo qui mecum est. saltem socii remaneant vie tue. Non est inquit necesse. Hoc uno tantum indigeo. ut inveniam gratiam in conspectu tuo domine mi. Reversus est itaque illo die esau itinere quo venerat in seir. Et iacob venit in sochot. ubi edificata domo et fixis tentoriis. appellavit nomen loci illius sochot. id est tabernacula. Transivitque in salem urbem sichimorum. que est in terra chanaan. postquam reversus est de mesopotamia syrie. et habitavit iuxta oppidum. Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula a filiis emor patris sichem. centum agnis. Et erecto ibi altari: invocavit super illud fortissimum deum israel.

XXXIIII

Egressa est autem dina filia lie: ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset sichem filius emor evei princeps terre illius. adamavit et rapuit. et dormivit cum illa. vi opprimens virginem. Et conglutinata est anima eius cum ea: tristemque blandiciis delinivit. Et pergens ad emor patrem suum: accipe inquit michi puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob absentibus filiis. et in pastu occupatis pecorum: siluit donec redirent. Egresso autem emor patre sichem ut loqueretur ad iacob: ecce filii eius veniebant de agro. Auditoque quod acciderat irati sunt valde. eo quod fedam rem esset operatus in israel: et violata filia iacob. rem illicitam perpetrasset. Locutus est itaque emor ad eos. Sichem filii mei adhesit anima filie vestre. Date eam illi uxorem. et iungamus vicissim connubia. Filias vestras tradite nobis. et filias nostras accipite. et habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est: exercete negociamini et possidete eam. Sed et sichem ad patrem et ad fratres eius ait. Inveniam gratiam coram vobis. et quecumque statueritis dabo. Augete dotem. et munera postulate. libenter tribuam quod petieritis. tantum date michi puellam hanc uxorem. Responderunt filii iacob sichem et patri eius in dolo. sevientes ob stuprum sororis. Non possumus facere quod petitis: nec dare sororem nostram homini incircumciso. quod illicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari. si esse volueritis nostri similes. ut circumcidatur in vobis omne masculini sexus. Tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras ac filias nostras. et habitabimus vobiscum. erimusque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis. tollemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum emor et sichem filio eius. nec distulit adolescens: quin statim quod petebatur expleret. Amabat enim puellam valde. et ipse erat inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis. locuti sunt populo. Viri isti pacifici sunt. et volunt habitare nobiscum. Negocientur in terra et exerceant eam. que spaciosa et lata cultoribus indiget. Filias eorum accipiemus uxores. et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum. Si circumcidamus masculos nostros ritum gentis imitantes. et substantia eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt. Tantum in hoc adquiescamus. ut habitantes simul unum effi

cidantur plurimi. Adsensi sunt omnes circumcisis cunc-
tis maribus. Et ecce die tercio quando gravissimus
vulnerum dolor est, arreptis duo Iacob filii Si-
meon et Levi fratres Dine gladiis, ingressi sunt
urbem confidenter. Interfectisque omnibus masculis, E-
mor et Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam
de domo Sichem sororem suam. Quibus egressis, ir-
ruerunt super occisos ceteri filii Iacob, et depopulati
sunt urbem in ultionem stupri. Oves eorum et ar-
menta et asinos, cunctaque vastantes que
in domibus et in agris erant. Parvulos quoque et ux-
ores eorum duxerunt captivas. Quibus patratis
audacter, Iacob dixit ad Symeon et Levi:
Turbastis me, et odiosum fecistis me Chananeis
et Ferezeis habitatoribus terre huius. Nos pauci
sumus. Illi congregati percutient me, et delebor
ego et domus mea. Responderunt: Numquid ut scor-
to abuti debuere sorore nostra?

XXXV
Interea locutus est Deus ad Iacob: Surge et ascen-
de Bethel, et habita ibi, facque altare Deo qui
apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum.
Iacob vero convocata omni domo sua, ait: Abicite
deos alienos qui in medio vestri sunt, et mundami-
ni, ac mutate vestimenta vestra. Surgite et as-
cendamus in Bethel, ut faciamus ibi Domino deo altare,
qui exaudivit me in die tribulationis mee,
et fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos ali-
enos quos habebant, et inaures que erant in auribus
eorum. At ille infodit eos subter therebintum que
est post urbem Sichem. Cumque profecti essent, terror dei
invasit omnes per circuitum civitates, et non sunt ausi
persequi recedentes. Venit igitur Iacob Luzam
que est in terra Chanaan cognomento Bethel,
ipse et omnis populus cum eo. Edificavitque ibi altare,
et appellavit nomen loci illius Domus dei. Ibi enim
apparuit ei Deus cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore
mortua est Debbora nutrix Rebecce, et sepul-
ta est ad radices Bethel subter quercum. Vo-
catumque est nomen loci illius Quercus fletus.
Apparuit autem iterum Deus Iacob postquam reversus est
de Mesopotamia Syrie, benedixitque ei dicens:
Non vocaberis ultra Iacob, sed Israel erit nomen tuum.
Et appellavit eum Israel. Dixitque ei: Ego Deus om-
nipotens. Cresce et multiplicare. Gentes et populi na-
tionum erunt ex te, reges de lumbis tuis egre-
dientur. Terramque quam dedi Abraham et Ysaac,
dabo tibi et semini tuo post te. Et recessit
ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco
quo locutus ei fuerat Deus, libans super eum libamina,
et effundens oleum, vocansque nomen loci illius Be-
thel. Egressus inde, venit verno tempore ad terram
que ducit Ephratam. In qua cum parturiret
Rachel, ob difficultatem partus periclitari
cepit. Dixitque ei obstetrix: Noli timere, quia
et hunc habebis filium. Egrediente autem anima pre
dolore, et imminente iam morte, vocavit no-
men filii sui Benoni, id est filius doloris mei. Pa-
ter vero appellavit eum Beniamin, id est filius dextre.
Mortua est autem Rachel, et sepulta in via que
ducit Ephratam. Hec est Bethleem. Erexitque
Iacob titulum super sepulcrum eius. Hic est titulus
monumenti Rachel, usque in presentem diem.
Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem
gregis. Cumque habitaret in illa regione, abi-
it Ruben et dormivit cum Bala concubina patris
sui. Quod illum minime latuit. Erant autem filii
Iacob duodecim. Filii Lie: primogenitus Ruben, et Si-
meon, et Levi, et Iudas, et Ysachar, et Zabulon.
Filii Rachel: Ioseph et Beniamin. Filii Bale
ancille Rachel: Dan et Neptalim. Filii Zel-
phe ancille Lie: Gad et Aser. Hii filii Iacob
qui nati sunt ei in Mesopotamia Syrie. Venit
et ad Ysaac patrem suum in Mambre civitatem
Arbee. Hec est Ebron, in qua peregrinatus est Abra-
ham et Ysaac. Et completi sunt dies Ysaac centum
octoginta annorum. Consumptusque etate mortuus
est, et appositus populo suo senex et plenus dierum.
Et sepelierunt eum Esau et Iacob filii sui.

XXXVI
Hee sunt autem generationes Esau.
Ipse est Edom. Esau accepit uxores de fi-
liabus Chanaan: Ada filiam Elon Hethei, et Oo-
libama filiam Ane filie Sebeon Evei. Basem-
ath quoque filiam Hismahel, sororem Nabaioth. Pe-
perit autem Ada Heliphaz. Basemath genuit Rau-
hel. Oolibama genuit Iehus et Ielom et Cho-
re. Hii filii Esau qui nati sunt ei in terra Chana-
an. Tulit autem Esau uxores suas et filios et filias,
et omnem animam domus sue, et substantiam, et pecora, et
cuncta que habere poterat in terra Chanaan, et abi-
it in alteram regionem, recessitque a fratre suo Ia-
cob. Divites enim erant valde, et simul habitare
non poterant, nec sustinebat eos terra peregrinati-
onis eorum pre multitudine gregum. Habitavitque
Esau in monte Seir: ipse est Edom. Hee sunt
autem generationes Esau patris Edom in monte Seir,
et hec nomina filiorum eius: Eliphaz filius Ada uxo-
ris Esau, Rauhel quoque filius Basemath uxoris
eius. Fueruntque filii Eliphaz: Theman, Omar, Se-
phu, et Gatham, et Cenez, et Chore. Erat autem
Thamna concubina Eliphaz filii Esau, que peperit
ei Amalech. Hii sunt filii Ada uxoris Esau.
Filii autem Rauhel: Naath, et Zara, Semma, et

meza. Hii filii basemath uxoris esau. Is-
ti quoque erant filii oolibama filie ane fi-
lie sebeon uxoris esau. quos genuit ei hie-
us. et helom. et chore. Hii duces filiorum esau.
Filii eliphaz primogeniti esau. dux them-
an. dux omar. dux sephua. dux chenez.
dux chore. dux gathan. dux amalech. Hii
filii eliphaz in terra edom. et hii filii ade. Hii
quoque filii rahuel filii esau. dux naath.
dux zara. dux semma. dux meza. Hii
duces rahuel in terra edom. Isti filii base-
math uxoris esau. Hii autem filii oolibama
uxoris esau. dux hieus. dux helom. du-
x chore. Hii duces oolibama filie ane u-
xoris esau. Isti filii esau. et hii duces eorum.
ipse est edom. Isti filii seir horrei, habitato-
res terre. lothan. et sobal. et sebeon. et anan.
dison. et eser. et disan. Hii duces horrei filii
seir in terra edom. Facti sunt autem filii lothan
horrei. et heman. Erat autem soror lothan:
thamna. Et isti filii sobal: aluam. et mane-
ath. et hebal. sepho. et onam. Hii filii sebe-
on: achaia. et ana. Iste est ana qui invenit a-
quas calidas, in solitudine cum pasceret asinas
sebeon patris sui. Habuitque filium disan. et
filiam oolibama. Et isti filii dison: amdan. et
eseban. et iethram. et charan. Hii quoque filii eser:
baalan. et zeuan. et acham. Habuit autem filios di-
san hus et haran. Isti duces horreorum. dux
lothan. dux sobal. dux sebeon. dux ana.
dux dison. dux eser. dux disan. Isti duces
horreorum qui imperaverunt in terra seir. Reges
autem qui regnaverunt in terra edom antequam
haberent regem filii israel. fuerunt hii. Bala
filius beor. nomenque urbis eius denaba. Mor-
tuus est autem bala. et regnavit pro eo iobab.
filius zare de bosra. Cumque mortuus esset iob-
ab. regnavit pro eo husam de terra chaldeorum
themanorum. Hoc quoque mortuo. regnavit pro
eo adad filius badad. qui percussit madian
in regione moab. et nomen urbis eius hauith.
Cumque mortuus esset adad. regnavit pro eo sem-
la de masereca. Hoc quoque mortuo. regnavit
pro eo saul. de fluvio rohoboth. Cumque et hic
obiisset. successit in regnum balanam filius a-
chobor. Isto quoque mortuo. regnavit pro eo ad-
ad. nomenque urbis eius phoa. et appellaba-
tur uxor illius meezabel. filia matred filie
mezaab. Hec ergo nomina ducum esau: in cogna-
tionibus. et locis. et vocabulis suis. dux tham-
na. dux alua. dux ietheth. dux oolibama.
dux ela. dux phinon. dux cenez. dux the-
man. dux mabsar. dux magdihel. dux
iram. Hii duces edom habitantes in terra imperii
sui: ipse est esau pater ydumeorum. Habitavit autem
iacob in terra chanaan in qua peregrinatus est
pater suus. et he sunt generationes eius. XXXVII
Ioseph cum sedecim esset annorum pascebat
gregem cum fratribus suis adhuc puer. et erat cum
filiis bale et zelphe. uxorum patris sui. Accusa-
vitque fratres suos apud patrem crimine pessimo.
Israel autem diligebat ioseph super omnes filios suos:
eo quod in senectute genuisset eum. fecitque ei tu-
nicam polimitam. Videntes autem fratres eius quod a pa-
tre plus cunctis filiis amaretur. oderant eum. nec
poterant ei quicquam pacificum loqui. Accidit
quoque ut visum sompnium referret fratribus suis: que
causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque
ad eos. Audite sompnium meum quod vidi. Pu-
tabam colligare nos manipulos in agro. et quasi
consurgere manipulum meum et stare. vestrosque mani-
pulos circumstantes adorare manipulum meum.
Responderunt fratres eius. Numquid rex noster eris. aut su-
biciemur dicioni tue? Hec ergo causa sompniorum atque
sermonum: invidie et odii fomitem ministravit.
Aliud quoque vidit sompnium: quod narrans fratribus
ait. Vidi per sompnium. quasi solem et lunam et stellas
.xi. adorare me. Quod cum patri suo et fratribus re-
tulisset. increpavit eum pater suus et dixit. Quid
sibi vult hoc sompnium quod vidisti? Num ego
et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram:
Invidebant igitur ei fratres sui. pater vero rem taci-
tus considerabat. Cumque fratres illius in pascendis gre-
gibus patris morarentur in sichem. dixit ad eum
israel. Fratres tui pascunt oves in sichimis. veni
mittam te ad eos. Quo respondente presto sum: ait.
Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tu-
os et pecora: et renuncia michi quid agatur. Missus
de valle hebron: venit in sichem. Invenitque
eum vir errantem in agro: et interrogavit quid
quereret. At ille respondit. Fratres meos quero. indica
michi ubi pascant greges. Dixitque ei vir.
Recesserunt de loco isto. Audivi autem eos dicen-
tes. eamus in dothaim. Perrexit ergo ioseph post
fratres suos. et invenit eos in dothaim. Qui cum
vidissent eum procul antequam accederet ad eos.
cogitaverunt eum occidere. et mutuo loquebantur.
Ecce sompniator venit. venite occidamus
eum. et mittamus in cisternam veterem. dicemus-
que fera pessima devoravit eum. Et tunc appar-
ebit quid illi prosint sompnia sua. Audiens autem
hoc ruben. nitebatur liberare eum de ma-

nibus eorum: et dicebat. Non interficiamus animam eius nec effundamus sanguinem. sed proicite eum in cisternam hanc veterem que est in solitudine. manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum. et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos. nudaverunt eum tunica talari et polimita. miseruntque in cisternam veterem que non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem. viderunt ismahelitas viatores venire de galaad. et camelos eorum portantes aromata et resinam. et stacten in egyptum. Dixit ergo iudas fratribus suis. Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius? melius est ut venundetur ismahelitis. et manus nostre non polluantur. frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres sermonibus eius. et pretereuntibus madianitis negociatoribus extrahentes eum de cisterna vendiderunt eum ismahelitis. xxx. argenteis. Qui duxerunt eum in egyptum. Reversusque ruben ad cisternam. non invenit puerum. et scissis vestibus pergens ad fratres suos ait. Puer non comparet. et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius. et in sanguine edi quem occiderant tinxerunt mittentes qui ferrent ad patrem. et dicerent. Hanc invenimus. vide utrum tunica filii tui sit an non. Quam cum cognovisset pater ait. Tunica filii mei est. fera pessima comedit eum. bestia devoravit ioseph. Scissisque vestibus indutus est cilicio. lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris. noluit consolationem recipere. sed ait. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu. madianite vendiderunt ioseph in egypto phutifari eunucho pharaonis magistro milicie.

XXXVIII

Eodem tempore descendens iudas a fratribus suis. divertit ad virum odollamitem. nomine hyram. viditque ibi filiam hominis chananei vocabulo sue. et uxore accepta. ingressus est ad eam. Que concepit et peperit filium. vocavitque nomen eius her. Rursumque concepto fetu. natum filium nominavit onam. Tercium quoque peperit quem appellavit sela. Quo nato: parere ultra cessavit. Dedit autem iudas uxorem primogenito suo her. nomine thamar. Fuit quoque her primogenitus iude nequam in conspectu domini. et ab eo occisus est. Dixit ergo iudas ad onam filium suum. Ingredere ad uxorem fratris tui et sociare illi. ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci filios. introiens ad uxorem fratris sui semen fundebat in terram: ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum dominus. eo quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit iudas thamar nurui sue. Esto vidua in domo patris tui. donec crescat sela filius meus. Timebat enim ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Que abiit. et habitavit in domo patris sui. Evolutis autem multis annis: mortua est sue uxor iude. Qui post luctum consolatione suscepta: ascendebat ad tonsores ovium suarum. ipse et hyras opilio gregis odollamites in thamnas. Nunciatumque est thamar quod socer illius ascenderet in thamnas ad tondendas oves. Que depositis viduitatis vestibus: assumpsit theristrum. et mutato habitu sedit in bivio itineris quod ducit thamnam. eo quod creverat sela. et non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset iudas. suspicatus est esse meretricem. Operuerat enim vultum suum ne cognosceretur. Ingrediensque ad eam: ait. Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente. quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo? dixit. Mittam tibi hedum de gregibus. Rursumque illa dicente. patiar quod vis si dederis mihi arrabonem donec mittas quod polliceris: ait iudas. Quid vis tibi pro arrabone dari? Respondit. Anulum tuum. et armillam. et baculum quem in manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier. et surgens abiit. Depositoque habitu quem assumpserat: induta est viduitatis vestibus. Misit autem iudas hedum per suum pastorem odollamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset eam: interrogavit homines loci illius. Ubi est mulier que sedebat in bivio? Respondentibus cunctis non fuit in loco isto meretrix. reversus est ad iudam. et dixit ei. Non inveni eam. Sed et homines loci illius dixerunt mihi. numquam ibi sedisse scortum. Ait iudas. Habeat sibi. certe mendacii nos arguere non poterit. Ego misi hedum quem promiseram. et tu eam non invenisti. Ecce autem post tres menses nunciaverunt iude dicentes. Fornicata est thamar nurus tua. et videtur uterus illius intumescere. Dixit iudas. Producite eam ut comburatur. Que cum duceretur ad penam: misit ad socerum suum dicens. De viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius sit anulus. et armilla. et baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me est quia non tradidi eam sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu: apparuerunt gemini in utero. atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum. in qua obstetrix ligavit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum. egressus est alter. Dixitque mulier. Quare divisa est propter te maceria? Et

ob hanc causam vocavit nomen eius Phares. Postea
egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum.
quem appellavit Zaram.
XXXIX Igitur ioseph ductus est in egyptum. emitque
eum Phutiphar eunuchus pharaonis princeps
exercitus vir egyptius de manu ysmaelitarum
a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo.
et erat vir in cunctis prospere agens. Habitavitque in
domo domini sui. qui optime noverat esse dominum cum
eo. et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius.
Invenitque ioseph gratiam coram domino suo. et mi
nistrabat ei. A quo prepositus omnibus guberna
bat creditam sibi domum. et universa que tradita
sibi fuerant. Benedixitque dominus domui egyptii
propter ioseph. et multiplicavit tam in edibus quam
in agris cunctam eius substantiam. Nec quicquam aliud
noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph
pulcra facie. et decorus aspectu. Post multos
itaque dies iniecit domina oculos suos in ioseph et
ait. Dormi mecum. Qui nequaquam operi adquies
cens nefario. dixit ad eam. Ecce dominus meus omnibus
mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua.
nec quicquam est quod non in mea potestate sit.
vel non tradiderit mihi. preter te que uxor eius es. Quo
modo ergo possum malum hoc facere. et peccare in
dominum meum. Huiuscemodi verbis per singulos dies lo
quebantur. et mulier molesta erat adolescenti.
et ille recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam
die intraret ioseph domum. et operis quippiam
absque arbitris faceret. et illa apprehensa lacinia
vestimenti eius diceret. Dormi mecum. Qui relicto in
manu illius pallio. fugit. et egressus est foras. Cum
que vidisset mulier vestem in manibus suis. et se
esse contemptam. vocavit homines domus sue. et ait ad
eos. En introduxit virum hebreum. ut illuderet
nobis. Ingressus est ad me. ut coiret mecum. Cumque
ego succlamassem. et audisset vocem meam. reli
quit pallium quod tenebam. et fugit foras. In ar
gumentum ergo fidei retentum pallium ostendit
marito revertenti domum. et ait. Ingressus est
ad me servus hebreus quem adduxisti. ut illu
deret mihi. Cumque audisset me clamare. reli
quit pallium quod tenebam. et fugit foras. His
auditis dominus. et nimium credulus verbis coniugis.
iratus est valde. Tradiditque ioseph in carcerem
ubi vincti regis custodiebantur. et erat ibi cla
usus. Fuit autem dominus cum ioseph. et misertus est
illius. deditque ei gratiam in conspectu principis c
arceris. Qui tradidit in manu ipsius universos vinc
tos qui in custodia tenebantur. et quicquid fiebat
sub ipso erat. nec noverat aliquid cunctis ei credi
tis. dominus enim erat cum illo. et omnia opera eius dirigebat.
XL His itaque gestis. accidit ut
peccarent duo eunuchi. pincerna regis
egypti et pistor domino suo. Iratusque pharao contra eos.
nam alter pincernis preerat. alter pistoribus. mi
sit eos in carcerem principis militum. in quo
erat vinctus et ioseph. At custos carceris tradi
dit eos ioseph. qui et ministrabat eis. Aliquantu
lum temporis fluxerat. et illi in custodia tenebantur.
Videruntque ambo somnium nocte una. iuxta
interpretationem congruam sibi. Ad quos cum intro
isset ioseph mane. et vidisset eos tristes. scis
citatus est eos dicens. Cur tristior est hodie soli
to facies vestra. Qui responderunt. Somnium vi
dimus. et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad
eos ioseph. Numquid non dei est interpretatio.
Referte mihi quid videritis. Narravit prior pre
positus pincernarum somnium suum. Videbam coram
me vitem in qua erant tres propagines crescere pau
latim in gemmas. et post flores uvas matures
cere. calicemque pharaonis in manu mea. Tuli
ergo uvas. et expressi in calicem quem tenebam.
et tradidi poculum pharaoni. Respondit ioseph.
Hec est interpretatio somnii. Tres propagi
nes tres adhuc dies sunt. post quos recordabitur pharao
ministerii tui. et restituet te in gradum pris
tinum. dabisque ei calicem iuxta officium tuum.
sicut facere ante consueveras. Tantum memento
mei cum bene tibi fuerit. et facias mecum
misericordiam. ut suggeras pharaoni ut educat
me de isto carcere. quia furtim sublatus sum
de terra hebreorum. et hic innocens in lacum
missus sum. Videns pistorum magister quod pruden
ter somnium dissolvisset. ait. Et ego vidi
somnium. quod haberem tria canistra farine super
caput meum. et in uno canistro quod erat ex
celsius portare me omnes cibos qui fiunt arte
pistoria. avesque comedere ex eo. Respondit
ioseph. Hec est interpretatio somnii. Tria ca
nistra. tres adhuc dies sunt post quos aufe
ret pharao caput tuum. ac suspendet te in cruce.
et lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde
dies tertius natalicius pharaonis erat. Qui faci
ens grande convivium pueris suis. recordatus est
inter epulas magistri pincernarum. et pistorum
principis. Restituitque alterum in locum suum ut
porrigeret ei poculum. alterum suspendit in pati
bulo. ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen succe
dentibus prosperis. prepositus pincernarum oblitus
est interpretis sui.
XLI Post duos annos. vidit pharao somnium.

Putabat se stare super fluvium. de quo ascende
bant .vii. boves pulchre et crasse nimis. et
pascebantur in locis palustribus. Alie quoque .vii.
emergebant de flumine fede confecteque macie.
et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis uber
rimis et virentibus. devoraveruntque eas. quarum
mira species et habitudo corporum erat. Expergefac
tus pharao rursum dormivit. et vidit alterum sompni
um. Septem spice pullulabant in culmo uno.
plene atque formose. Alie quoque totidem spice
tenues et percusse uredine oriebantur. devoran
tes omnem priorum pulcritudinem. Evigilans pharao
post quietem. et facto mane pavore perterritus. mis
it ad coniectores egipti. cunctosque sapientes. et
accersitis narravit sompnium. nec erat qui inter
pretaretur. Tunc demum reminiscens pincernarum
magister ait. Confiteor peccatum meum. Iratus rex ser
vis suis me et magistrum pistorum retrudi iussit
in carcerem principis militum. Ubi una nocte uterque
vidimus sompnium presagium futurorum. Erat ibi pu
er hebreus. eiusdem ducis militum famulus. cui
narrantes sompnia. audivimus quicquid postea rei
probavit eventus. Ego enim redditus sum officio
meo. et ille suspensus est in cruce. Protinus ad
regis imperium eductum de carcere ioseph totonderunt.
ac veste mutata optulerunt ei. Cui ille ait.
Vidi sompnia. nec est qui edisserat. Audivi enim
te prudentissime conicere. Respondit ioseph. Absque
me deus respondebit prospera pharaoni. Narravit ergo
pharao quod viderat. Putabam me stare super ripam
fluminis. et .vii. boves de amne conscendere pul
chras nimis. et obesis carnibus. que in pastu pa
ludis virecta carpebant. Et ecce has sequebantur
alie .vii. boves in tantum deformes et macilen
te. ut numquam tales in terra egipti viderim. Que
devoratis et consumptis prioribus. nullum saturitatis
dedere vestigium. sed simili macie et squalore
torpebant. Evigilans rursum sopore depressus.
vidi sompnium. Septem spice pullulabant de
i culmo uno. plene atque pulcherrime. Alie quoque
.vii. tenues et percusse uredine oriebantur e
stipula. que priorum pulcritudinem devoraverunt. Nar
ravi coniectoribus sompnium. et nemo est qui edis
serat. Respondit ioseph. Sompnium regis unum est.
Que facturus est deus. ostendit pharaoni. Sep
tem boves pulchre. et .vii. spice plene. .vii. ub
ertatis anni sunt. eandemque vim sompnii com
prehendunt. Septem quoque boves tenues atque maci
lente que ascenderunt post eas. et .vii. spice tenu
es et vento urente percusse. .vii. anni sunt ven
ture famis. que hoc ordine complebuntur. Ecce
.vii. anni venient fertilitatis magne in u
niversam terram egipti. quos sequentur .vii. anni
alii tante sterilitatis. ut oblivioni tradatur
cuncta retro habundantia. Consumptura est enim
fames omnem terram. et ubertatis magnitudinem
perditura est inopie magnitudo. Quod autem vidisti
secundo ad eandem rem pertinens sompnium. firmitatis
indicium est eo quod fiat sermo dei. et velocius im
pleatur. Nunc ergo provideat rex virum sapi
entem et industrium. et preficiat eum terre egipti.
qui constituat prepositos per singulas regiones. et
quintam partem fructuum per .vii. annos ferti
litatis qui iam nunc futuri sunt congreget in hor
rea. et omne frumentum sub pharaonis potestate con
datur. serveturque in urbibus. et preparetur future
.vii. annorum fami que oppressura est egiptum.
et non consumetur terra inopia. Placuit pharaoni
consilium et cunctis ministris eius. locutusque est ad
eos. Num invenire poterimus talem virum qui spiritu
dei plenus sit. Dixit ergo ad ioseph. Quia osten
dit tibi omnia deus que locutus es. numquid sapi
entiorem et consimilem tui invenire potero. Tu eris
super domum meam. et ad tui oris imperium cunctus
populus obediet. Uno tantum regni solio te precedam.
Dixitque rursum pharao ad ioseph. Ecce consti
tui te super universam terram egipti. Tulitque anu
lum de manu sua et dedit in manu eius. vestivit
que eum stola bissina. et collo torquem auream cir
cumposuit. Fecitque eum ascendere super currum su
um secundum clamante precone ut omnes coram eo ge
nu flecterent. et prepositum esse scirent universe
terre egipti. Dixit quoque rex ad ioseph. Ego
sum pharao. absque tuo imperio non movebit quis
quam manum aut pedem in omni terra egipti. Vertit
que nomen illius. et vocavit eum lingua egiptia
ca salvatorem mundi. Deditque illi uxorem ase
neth filiam phutiphari sacerdotis heliopole
os. Egressus itaque ioseph ad terram egipti. xxx. autem
erat annorum quando stetit in conspectu regis pha
raonis. circuivit omnes regiones egipti. Ve
nitque fertilitas .vii. annorum. et in manipulos
redacte segetes congregate sunt in horrea e
gipti. Omnis etiam frugum habundantia in singulis
urbibus condita est. Tantaque fuit multitudo
tritici. ut arene maris coequaretur. et copia
mensuram excederet. Nati sunt autem ioseph filii duo
antequam veniret fames. quos ei peperit asene
th filia phutiphari sacerdotis heliopoleos.
Vocavitque nomen primogeniti manasses dicens.
Oblivisci me fecit deus omnium laborum meorum
et domus patris mei. Nomen quoque secundi appellavit

effraim dicens. Crescere me fecit deus in terra
paupertatis mee. Igitur transactis .vii. annis
ubertatis qui fuerant in egipto: ceperunt veni
re .vii. anni inopie quos predixerat ioseph.
et in universo orbe prevaluit fames. In cunc
ta autem terra egipti erat famis. Qua esuri
ente clamavit populus ad pharaonem alimenta
petens. Quibus ille respondit. Ite ad ioseph. et quic
quid vobis dixerit facite. Crescebat autem cotidie
fames in universa terra. Aperuitque ioseph uni
versa horrea. et vendebat egiptiis. nam et illos
oppresserat fames. Omnesque provincie veniebant
in egiptum. ut emerent escas. et malum inopie
temperarent.

XLII

Audiens autem iacob quod alimenta venderentur in
egipto: dixit filiis suis. Quare negligi
tis? Audivi quod triticum venundetur in egipto.
descendite. et emite nobis necessaria ut possi
mus vivere et non consumamur inopia. Descende
runt igitur fratres ioseph decem ut emerent frumenta
in egipto. beniamin domi retento ab iacob
qui dixerat fratribus eius. ne forte in itinere quicquam
patiatur mali: ingressi sunt terram egipti cum
aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames
in terra chanaan. et ioseph princeps egipti erat
atque ad illius nutum frumenta populis vendeban
tur. Cumque adorassent eum fratres sui. et agno
visset eos: quasi ad alienos durius loquebatur. in
terrogans eos. Unde venistis? Qui responderunt.
De terra chanaan. ut emamus victui ne
cessaria. Et tamen fratres ipse cognosceret: non est ag
nitus ab eis. Recordatusque somniorum que
aliquando viderat: ait ad eos. Exploratores estis.
ut videretis infirmiora terre venistis. Qui
dixerunt. Non est ita domine. sed servi tui venerunt
ut emerent cibos. Omnes filii unius viri sumus.
Pacifici venimus. nec quicquam famuli tui
machinantur mali. Quibus ille respondit. Aliter
est. Inmunita terre huius considerare venistis. At
illi dixerunt. Duodecim inquiunt servi tui fratres su
mus filii viri unius in terra chanaan: mini
mus cum patre nostro est. alius non est super. Hoc est
ait quod locutus sum. exploratores estis. Iam nunc
experimentum vestri capiam. Per salutem pharaonis
non egrediemini hinc donec veniat frater
vester minimus. Mittite ex vobis unum. et adducat
eum. Vos autem eritis in vinculis donec probentur
que dixistis. utrum vera an falsa sint. Alioquin
per salutem pharaonis exploratores estis. Tradidit
ergo eos custodie tribus diebus. Die autem tercio
eductis e carcere. ait. Facite quod dixi. ut viva
tis. deum enim timeo. Si pacifici estis: frater ves
ter unus ligetur in carcere. Vos autem abite. et ferte
frumenta que emistis in domos vestras. et fratrem ves
trum minimum ad me adducite. ut possim vestros
probare sermones. et non moriamini. Fecerunt ut
dixerat. et locuti sunt ad invicem. Merito hec pa
timur quia peccavimus in fratrem nostrum. viden
tes angustiam anime eius. dum deprecaretur nos et
non audivimus. Idcirco venit super nos ista tri
bulatio. E quibus unus ruben ait. Numquid non
dixi vobis nolite peccare in puerum. et non audis
tis me? En sanguis eius exquiritur. Nescieb
ant autem quod intelligeret ioseph. eo quod per interpre
tem loqueretur ad eos. Avertitque se parum
per et flevit. Et reversus locutus est ad eos. Tol
lensque symeon et ligans eum illis presentibus:
iussitque ministris ut implerent saccos eorum
tritico. et reponerent pecunias singulorum in sac
culis suis. datis supra cibariis in via. Qui
fecerunt ita. At illi portantes frumenta in asi
nis suis profecti sunt. Apertoque unus sacco ut da
ret iumento pabulum in diversorio: contemplatus
pecuniam in ore sacculi. dixit fratribus suis. Red
dita est mihi pecunia mea. en habetur in sacco.
Et obstupefacti turbatique: dixerunt mutuo.
Quidnam hoc est quod fecit nobis deus? Veneruntque
ad iacob patrem suum in terram chanaan: et nar
raverunt ei omnia que accidissent sibi. dicentes. Locu
tus est nobis dominus terre dure. et putavit nos explo
ratores esse provincie. Cui respondimus. Pacifici su
mus. nec ullas molimur insidias. Duodecim fratres
uno patre geniti sumus. unus non est super. mini
mus cum patre versatur in terra chanaan. Qui ait
nobis. Sic probabo quod pacifici sitis. Fratrem vestrum
unum dimittite apud me. et cibaria domibus
vestris necessaria sumite. et abite. fratremque vestrum
minimum adducite ad me ut sciam quod non
sitis exploratores. et istum qui tenetur in vinculis
recipere possitis. ac deinceps emendi que vultis
habeatis licentiam. His dictis: cum frumenta effun
derent singuli reppererunt in ore saccorum ligatas
pecunias. Exterritisque simul omnibus: dixit pater
iacob. Absque liberis me esse fecistis. Ioseph non
est super. simeon tenetur in vinculis. beniamin au
feretis. mala in me hec omnia reciderunt. Cui respon
dit ruben. Duos filios meos interfice. si non redu
xero illum tibi. Trade illum in manu mea. et
ego eum tibi restituam. At ille. Non descendet in
quit filius meus vobiscum. Frater eius mortuus est. et
ipse solus remansit. Si quid ei adversitatis acciderit
in terra ad quam pergitis: deducetis canos meos

cum dolore ad inferos. Interim fames omnem terram vehementer premebat.

XLIII

Consumptisque cibis quos ex egypto detulerant: dixit iacob filiis suis. Revertimini et emite nobis pauxillum escarum. Respondit iudas. Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione iurandi dicens. Non videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum: pergemus pariter et ememus tibi necessaria. Sin autem non vis: non ibimus. Vir enim ut sepe diximus denuntiavit nobis dicens. Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. Dixitque eis israel. In meam hoc fecistis miseriam. ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem. At illi responderunt. Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem. si pater viveret. si haberemus fratrem. et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset. adducite fratrem vestrum vobiscum? Iudas quoque dixit patri suo. Mitte puerum mecum ut proficiscamur et possimus vivere. ne moriamur nos et parvuli nostri. Ego suscipio puerum. de manu mea require illum. Nisi reduxero et tradidero eum tibi: ero peccati reus in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio: iam vice altera venissemus. Igitur israel pater eorum dixit ad eos. Si sic necesse est: facite quod vultis. Sumite de optimis terre frugibus in vasis vestris. et deferte viro munera: modicum resine. et mellis. et storacis. et stactes. et therebinthi. et amigdalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum: et illam quam invenistis in sacculis reportate. ne forte errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite. et ite ad virum. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem. et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet in vinculis. et hunc beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo viri munera et pecuniam duplicem et beniamin: descenderuntque in egyptum. et steterunt coram ioseph. Quos cum ille vidisset et beniamin simul: precepit dispensatori domus sue dicens. Introduc viros domum et occide victimas et instrue convivium. quoniam mecum sunt comesturi hodie. Fecit ille sicut sibi fuerat imperatum. et introduxit viros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo. Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris introducti sumus: ut devolvat in nos calumpniam: et violenter subiciat servituti. et nos et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis foribus accedentes: ad dispensatorem locuti sunt. Oramus domine ut audias. Iam ante descendimus ut emeremus escas. Quibus emptis: cum venissemus ad diversorium aperuimus sacculos nostros et invenimus pecuniam in ore saccorum. quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum: ut emamus que nobis necessaria sunt. Non est in nostra conscientia quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit. Pax vobiscum. nolite timere. Deus vester. et deus patris vestri dedit vobis thesauros in sacculis vestris. Nam pecuniam quam dedistis in probatam ego habeo. Eduxitque ad eos symeon. et introductis domum attulit aquam. et laverunt pedes suos. deditque pabula asinis eorum. Illi vero parabant munera. donec ingrederetur ioseph in meridie. Audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est ioseph domum suam. obtuleruntque ei munera tenentes in manibus. et adoraverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis: interrogavit eos dicens. Salvus ne est pater vester senex. de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? Qui responderunt. Sospes est servus tuus pater noster. adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem ioseph oculos vidit beniamin fratrem suum uterinum. et ait. Iste est frater vester parvulus. de quo dixeratis mihi? et rursum. Deus inquit misereatur tui fili mi. Festinavitque in domum quia commota fuerant viscera eius super fratre suo. et erumpebant lacrime. et introiens cubiculum flevit. Rursusque lota facie egressus est: et continuit se et ait. Ponite panes. Quibus appositis: seorsum ioseph et seorsum fratribus. egyptiis quoque qui vescebantur simul seorsum. illicitum est enim egyptiis comedere cum hebreis. et profanum putant huiuscemodi convivium. Sederunt ergo coram eo primogenitus iuxta primogenita sua. et minimus iuxta etatem suam. Et mirabantur nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorque pars venit beniamin. ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

XLIIII

Precepit autem ioseph dispensatori domus sue dicens. Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere. et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Sciphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici. pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane. dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant. et processerant paululum. Tunc ioseph accersito dispensatore domus: ait. Surge et persequere viros. et apprehensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono? Sciphus quem furati estis: ipse est in quo bibit dominus meus. et in quo augurari solet. Pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat. et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt.

Quare sic loquitur dominus noster ut servi tui tantum
flagitii commiserint? Pecuniam quam inveni-
mus in summitate saccorum reportavimus ad
te de terra chanaan. Et quomodo consequens est ut
furati simus de domo domini tui aurum vel argen-
tum? Apud quemcumque fuerit inventum servorum tu-
orum quod quaeris moriatur: et nos servi erimus domini
nostri. Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam.
Apud quemcumque fuerit inventum, ipse erit ser-
vus meus, vos autem eritis innoxii. Itaque fes-
tinato deponentes in terram saccos, aperuerunt
singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore usque
ad minimum, invenit scyphum in sacco benia-
min. At illi scissis vestibus oneratisque rursum
asinis, reversi sunt in oppidum. Primusque iudas
cum fratribus ingressus est ad ioseph, necdum enim de
loco abierat, omnesque ante eum in terram pariter
corruerunt. Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis?
An ignoratis quod sit non similis mei in augu-
randi scientia? Cui iudas: Quid respondebimus, inquit,
domino meo? vel quid loquemur, aut iuste poterimus
obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tu-
orum. En omnes servi sumus domini mei, et nos et apud
quem inventus est scyphus. Respondit ioseph: Ab-
sit a me ut sic agam. Qui furatus est scyphum,
ipse sit servus meus. Vos autem abite liberi ad patrem
vestrum. Accedens autem propius iudas confidenter ait:
Oro domine mi, loquatur servus tuus verbum in au-
ribus tuis, et ne irascaris famulo tuo. Tu es e-
nim post pharaonem dominus meus. Interrogasti prius
servos tuos: Habetis patrem aut fratrem? Et nos
respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, et
puer parvulus qui in senectute illius natus est,
cuius uterinus frater est mortuus, et ipsum solum habet
mater sua, pater vero tenere diligit eum. Dixistique
servis tuis: Adducite eum ad me, et ponam
oculos meos super illum. Suggessimus domino meo:
Non potest puer relinquere patrem suum. Si enim
illum dimiserit, morietur. Et dixisti servis tuis:
Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non vi-
debitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendisse-
mus ad famulum tuum patrem nostrum, narravi-
mus ei omnia quae locutus est dominus noster. Et dixit pater
noster: Revertimini, et emite nobis parum tritici.
Cui diximus: Ire non possumus. Si frater noster mini-
mus descenderit nobiscum, proficiscemur simul.
Alioquin illo absente non audemus videre faciem
viri. Ad quae ille respondit: Vos scitis quod duos genu-
erit mihi uxor mea. Egressus est unus, et dixis-
tis: Bestia devoravit eum, et huc usque non compa-
ret. Si tuleritis et istum, et aliquid ei in via contige-
rit, deducetis canos meos cum maerore ad infe-
ros. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nos-
trum, et puer defuerit, cum anima illius ex huius anima
pendeat, videritque eum non esse nobiscum, morietur,
et deducent famuli tui canos eius cum dolore
ad inferos. Ego quippe servus tuus sum, qui in
meam hunc recepi fidem, et spopondi dicens: Nisi
reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni
tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in minis-
terium domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis.
Non enim possum redire ad patrem meum absente
puero, ne calamitatis quae oppressura est patrem
meum testis assistam. XLV
Non se poterat ultra cohibere ioseph, multis co-
ram astantibus: unde praecepit ut egrederentur cunc-
ti foras, et nullus interesset alienus agnitioni mu-
tuae. Elevavitque vocem cum fletu, quam audierunt
egyptii, omnisque domus pharaonis, et dixit fratribus suis:
Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vivit? Non po-
terant respondere fratres, nimio terrore perterriti. Ad
quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum
accessissent prope: Ego sum, ait, ioseph frater vester quem
vendidistis in egyptum. Nolite pavere, nec vobis
durum esse videatur quod vendidistis me in his
regionibus: pro salute enim vestra misit me deus ante
vos in egyptum. Biennium est enim quod fames esse
coepit in terra, et adhuc quinque anni restant, quibus
nec arari poterit nec meti. Praemisitque me deus ut
reservemini super terram, et escas ad vivendum ha-
bere possitis. Non vestro consilio, sed dei huc volun-
tate missus sum: qui fecit me quasi patrem pharaonis,
et dominum universae domus eius, ac principem in omni terra
egypti. Festinate, et ascendite ad patrem meum, et
dicetis ei: Haec mandat filius tuus ioseph: Deus me
fecit dominum universae terrae egypti. Descende ad
me, ne moreris, et habitabis in terra gersen. E-
risque iuxta me tu et filii tui, et filii filiorum
tuorum, oves tuae et armenta tua, et universa quae
possides. Ibique te pascam: adhuc enim v. anni
residui sunt famis: ne et tu pereas, et domus tua,
et omnia quae possides. En oculi vestri et oculi fratris mei
beniamin vident quod os meum loquatur ad vos.
Nuntiate patri meo universam gloriam meam, et
cuncta quae vidistis in egypto. Festinate et addu-
cite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in
collum beniamin fratris sui, flevit: illo quoque flente
similiter super collum eius. Osculatusque est ioseph
omnes fratres suos, et ploravit super singulos. Post quae
ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est, et celebri
sermone vulgatum in aula regis: Venerunt
fratres ioseph. Et gavisus est pharao, atque omnis

familia eius. Dixitque ad ioseph. ut imperaret
fratribus suis dicens. Onerantes iumenta ite in ter-
ram chanaan. et tollite inde patrem vestrum et cog-
nationem. et venite ad me. et ego dabo vobis
omnia bona egipti ut comedatis medullam
terre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra e-
gipti ad subvectionem parvulorum suorum et con-
iugum. ac dicito. Tollite patrem vestrum. et properan-
te quantocius venientes. nec dimittatis quicquam
de supellectili vestra. quia omnes opes egipti vestre e-
runt. Feceruntque filii israel. ut eis mandatum
fuerat. Quibus dedit ioseph plaustra secundum pha-
raonis imperium. et cibaria in itinere. Singulis
quoque proferri iussit binas stolas. Beniamin
vero dedit trecentos argenteos cum .v. stolis
optimis. Tantundem pecunie et vestium mittens
patri suo. addens eis asinos .x. qui subveherent
ex omnibus divitiis egipti. et totidem asinas tri-
ticum in itinere panesque portantes. Dimisit
ergo fratres suos. et proficiscentibus ait. Ne irasca-
mini in via. Qui ascendentes ex egipto ve-
nerunt in terram chanaan ad patrem suum iacob.
et nuntiaverunt ei dicentes. Ioseph filius tuus vivit
et ipse dominatur in omni terra egipti. Quo audito ia-
cob quasi de gravi sompno evigilans. tamen non crede-
bat eis. Illi contra referebant omnem ordinem rei.
Cumque vidisset plaustra et universa que miserat.
revixit spiritus eius. et ait. Sufficit mihi. si adhuc fi-
lius meus ioseph vivit. Vadam et videbo illum ante-
XLVI quam moriar.

Profectusque est israel cum omnibus que habebat. venit
ad puteum iuramenti. et mactatis ibi victimis
deo patris sui ysaac. audivit eum per visionem
noctis vocantem se et dicentem sibi. Iacob iacob.
Cui respondit. Ecce adsum. Ait illi deus. Ego sum fortis-
simus deus patris tui. Noli timere. Descende in egip-
tum. quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego des-
cendam tecum illuc. et ego inde adducam te rever-
tentem. Ioseph quoque ponet manum suam super oculos tuos.
Surrexit iacob a puteo iuramenti. tuleruntque
eum filii sui cum parvulis et uxoribus suis in plau-
stris. que miserat pharao ad portandum senem.
et omnia que possederat in terra chanaan. Venitque
in egiptum cum omni semine suo. filii eius et nepotes.
filie. et cuncta simul progenies. Hec sunt autem nomina
filiorum israel. qui ingressi sunt in egiptum. Ipse cum
liberis suis. Primogenitus ruben. Filii ruben.
enoch. et phallu. esrom. et charmi. Filii sym-
eon. iemuhel. et iamin. et ahod. et iachin. et
saar. et saber. et saul filius chananitidis. Filii
levi. gerson. et caath. et merari. Filii iuda.
her. et onan. et sela. et phares. et zara. Mortui
sunt autem her et onan. in terra chanaan. Natique
sunt filii phares. esrom et hamul. Filii ysachar.
thola. et phua. et iobab. et semron. Filii zabu-
lon. sared. et helon. et iahelel. Hii filii lie
quos genuit in mesopotamia syrie cum di-
na filia sua. Omnes anime filiorum eius et filiarum .xxx.
tres. Filii gad. sephion. et aggi. suni. et esebon.
heri. et arodi. et areli. Filii aser. iamne. et
iesua. et iesui. et beria. sara quoque soror eorum. Filii
beria. heber. et melchiel. Hii filii zelphe quam
dedit laban lie filie sue. et hos genuit iacob
sedecim animas. Filii rachel uxoris iacob. ios-
eph. et beniamin. Natique sunt ioseph filii
in terra egipti. quos genuit ei aseneth filia
putiphare sacerdotis heliopoleos. man-
asses et effraim. Filii beniamin. bela. et be-
chor. et asbel. gera. et naaman. et echi. et ros
mophim. et opphim. et ared. Hii filii rachel
quos genuit iacob. Omnes anime quatuordecim. Filius
dan. usim. Filii neptalim. asihel. et guni.
et iesser. et salem. Hii filii bale quam dedit
laban racheli filie sue. et hos genuit iacob.
omnes anime .vii. Cuncteque anime que ingresse sunt
cum iacob in egiptum. et egresse de femore illius
absque uxoribus filiorum. sexaginta sex. Filii
autem ioseph qui nati sunt ei in terra egipti. anime
due. Omnes anime domus iacob que ingresse sunt
in egiptum. fuere .lxx. Misit autem iacob
iudam ante se ad ioseph ut nuntiaret ei. et il-
le occurreret in gersen. Quo cum pervenisset.
iuncto ioseph curru suo. ascendit obviam patri
suo ad eundem locum. Vidensque eum irruit super col-
lum eius. et inter amplexus flevit. Dixitque pater ad io-
seph. Iam letus moriar. quia vidi faciem tuam.
et superstitem te relinquo. At ille locutus est ad
fratres suos. et ad omnem domum patris sui. Ascendam
et nuntiabo pharaoni. dicamque ei. Fratres mei et
domus patris mei qui erant in terra chanaan. ve-
nerunt ad me. et sunt viri pastores ovium. curamque
habent alendorum gregum. Pecora sua et armenta
et omnia que habere potuerunt adduxerunt secum.
Cumque vocaverit vos et dixerit. quod est opus vestrum.
respondebitis. Viri pastores sumus servi tui ab
infantia nostra usque in presens. et nos et patres
nostri. Hec autem dicetis ut habitare possitis in terra
gersen. quia detestantur egiptii omnes pastores
ovium.

Ingressus ergo ioseph. nuntiavit pharaoni dicens. XLVII
Pater meus et fratres. oves eorum et armenta et cuncta que
possident venerunt de terra chanaan. et ecce consistunt

in terra gersen. Extremos quoque fratrum suorum .v. viros statuit coram rege. Quos ille interrogavit. Quid habetis operis? Responderunt. Pastores ovium sumus servi tui. et nos et patres nostri. Ad peregrinandum in terram tuam venimus. quoniam non est herba gregibus servorum tuorum: ingravescente fame in regione chanaan. Petimusque ut esse nos iubeas servos tuos in terra gersen. Dixit itaque rex ad ioseph. Pater tuus et fratres tui venerunt ad te. Terra egipti in conspectu tuo est. In optimo loco fac habitare eos. et trade eis terram gersen. Quod si nosti esse in eis viros industrios: constitue illos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit ioseph patrem suum ad regem. et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi. et interrogatus ab eo quot sunt dies annorum vite tue. Respondit. Dies peregrinationis vite mee. c. xxx. annorum sunt parvi et mali. et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum. quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege. egressus est foras. Ioseph vero patri et fratribus suis possessionem dedit in egipto. in optimo terre loco. ramesses ut preceperat pharao. et alebat eos omnemque domum patris sui: prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat. et oppresserat fames terram maxime egipti. et chanaan. E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti et intulit eam in erarium regis. Cumque defecisset emptoribus precium: venit cuncta egiptus ad ioseph dicens. Da nobis panes. Quare morimur coram te deficiente pecunia. Quibus ille respondit. Adducite pecora vestra. et dabo vobis pro eis cibos. si precium non habetis. Que cum adduxissent dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et asinis. Sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum. Venerunt quoque anno secundo. et dixerunt ei. Non celamus domino nostro. quod deficiente pecunia et pecora simul defecerunt. nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil habemus. Cur ergo moriemur te vidente? Et nos et terra nostra tui erimus. Eme nos in servitutem regiam. et prebe semina. ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. Emit igitur ioseph omnem terram egipti. vendentibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis. Subiecitque eam pharaoni. et cunctos populos eius a novissimis terminis egipti. usque ad extremos fines eius. preter terram sacerdotum que a rege tradita fuerat eis. quibus et statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur. et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph ad populos. En ut cernitis et vos et terram vestram pharao possidet. Accipite semina. et serite agros. ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis. quatuor reliquas permitto vobis in sementem. et in cibos familiis et liberis vestris. Qui responderunt. Salus nostra in manu tua est. respiciat nos tantum dominus noster. et leti serviemus regi. Ex eo tempore usque in presentem diem in universa terra egipti regibus quinta pars solvitur. et factum est quasi in legem. absque terra sacerdotali. que libera ab hac conditione fuit. Habitavit ergo israel in egipto. id est in terra gersen. et possedit eam. auctusque est. et multiplicatus nimis. Et vixit in ea decem et septem annis. factique sunt omnes dies vite illius. c. xl. vii. annorum. Cumque appropinquare cerneret mortis diem: vocavit filium suum ioseph. et dixit ad eum. Si inveni gratiam in conspectu tuo: pone manum tuam sub femore meo. et facies mecum misericordiam. et veritatem. ut non sepelias me in egipto. sed dormiam cum patribus meis. et auferas me de hac terra. condasque in sepulcro maiorum meorum. Cui respondit ioseph. Ego faciam quod iussisti. Et ille. Iura ergo inquit michi. Quo iurante: adoravit israel deum conversus ad lectuli caput.

His itaque transactis: nunciatum est ioseph quod egrotaret pater eius. Qui assumptis duobus filiis suis manasse et effraim: ire perrexit. Dictumque est seni. Ecce filius tuus ioseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo. et ingresso ioseph ad se ait. Deus omnipotens apparuit michi in luza que est in terra chanaan. benedixitque michi. et ait. Ego te augebo et multiplicabo. et faciam in turbas populorum: daboque tibi terram hanc. et semini tuo post te in possessionem sempiternam. Duo ergo filii tui qui nati sunt tibi in terra egipti antequam huc venirem ad te: mei erunt effraim et manasses. Sicut ruben et symeon reputabuntur michi. Reliquos autem quos genuisti post eos tui erunt. et nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. Michi enim quando veniebam de mesopotamia: mortua est rachel in terra chanaan in ipso itinere. Eratque vernum tempus. et ingrediebar ephratam. et sepelivi eam iuxta viam ephrate que alio nomine appellatur bethleem. Videns autem iacob filios eius: dixit ad eum. Qui sunt isti? Respondit. Filii mei sunt quos dedit michi deus in hoc loco. Adduc inquit eos ad me. ut benedicam illis. Oculi enim israel caligabant pre nimia senectute. et clare videre non poterat. Applicitosque ad se deosculatus et circumplexus eos dixit ad filium suum.

Non sum fraudatus a conspectu tuo. insuper osten
dit michi deus semen tuum. Cumque tulisset eos ioseph
de gremio patris: adoravit pronus in terram. Et
posuit effraim ad dexteram suam. id est ad sinis
tram israel. manassem vero in sinistra sua. ad dex
teram scilicet patris. Applicavitque ambos ad eum. Qui
extendens manum dexteram: posuit super caput ef
fraym iunioris fratris. sinistram autem super caput man
asse qui maior natu erat commutans manus. Bene
dixitque iacob filiis ioseph et ait. Deus in cuius
conspectu ambulaverunt patres mei abraham et ysa
ac. deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in
presentem diem. angelus qui eruit me de cunctis ma
lis: benedicat pueris istis. et invocetur super eos
nomen meum. nomina quoque patrum meorum abraham et ysa
ac. et crescant in multitudinem super terram. Videns
autem ioseph quod posuisset pater suus dexteram manum super
caput effraim: graviter accepit. et apprehensam
patris manum levare conatus est de capite ef
fraim. et transferre super caput manasse. Dixitque ad
patrem. Non ita convenit pater: quia hic est primogeni
tus. Pone dexteram tuam super caput eius. Qui renu
ens ait. Scio fili mi scio. et iste quidem erit in
populos et multiplicabitur. sed frater eius iunior maior il
lo erit. et semen illius crescet in gentes. Benedixitque eis
in ipso tempore dicens. In te benedicetur israel. atque di
cetur: Faciat tibi deus sicut effraim. et sicut manasse.
Constituitque effraim ante manassen. et ait ad ioseph
filium suum. En ego morior. et erit deus vobiscum. re
ducetque vos ad terram patrum vestrorum. Do tibi partem
unam extra fratres tuos. quam tuli de manu amor
rei in gladio et arcu meo.

XLIX

Vocavit autem iacob filios suos. et ait eis. Con
gregamini. ut annunciem que ventura sunt
vobis diebus novissimis. Congregamini et
audite filii iacob. audite israel patrem vestrum.
Ruben primogenitus meus. tu fortitudo mea.
et principium doloris mei. Tu prior in donis. ma
ior in imperio. effusus es sicut aqua. non crescas.
quia ascendisti cubile patris tui. et maculasti stra
tum eius. Symeon et levi fratres. vasa iniquitatis
bellantia. In consilium eorum non veniat anima
mea. et in cetu illorum non sit gloria mea.
quia in furore suo occiderunt virum. et in
voluntate sua suffoderunt murum. Male
dictus furor eorum quia pertinax et indignatio
illorum quia dura. Dividam eos in iacob. et dis
pergam eos in israel. Iuda: te laudabunt fratres tui.
manus tue in cervicibus inimicorum tuorum. ador
abunt te filii patris tui. Catulus leonis iuda
ad predam ascendisti fili mi. Requiescens accu
buisti: ut leo. et quasi leena quis suscitabit eum.
Non auferetur sceptrum de iuda. et dux de femo
re eius. donec veniat qui mittendus est. et ipse
erit expectatio gentium. Ligans ad vineam
pullum suum. et ad vitem o fili mi asinam suam.
Lavabit in vino stolam suam. et in sanguine uve
pallium suum. Pulcriores sunt oculi eius vino. et
dentes eius lacte candidiores. Zabulon in lit
tore maris habitabit. et in statione navium per
tingens usque ad sidonem. Ysachar asinus for
tis accubans inter terminos. Vidit requiem quod
esset bona. et terram quod optima. supposuit hu
merum suum ad portandum. factusque est tributis
serviens. Dan iudicabit populum suum sicut et
alia tribus in israel. Fiat dan coluber in via. ce
rastes in semita. mordens ungulas equi. ut
cadat ascensor eius retro. Salutare tuum ex
pectabo domine. Gad accinctus preliabitur ante eum.
et ipse accingetur retrorsum. Aser pinguis pa
nis eius. et prebebit delicias regibus. Neptal
im: cervus emissus. et dans eloquia pulcri
tudinis. Filius accrescens ioseph. filius accres
cens et decorus aspectu. filie discurrerunt
super murum. sed exasperaverunt eum et iurgati sunt.
Inviderunt que illi habentes iacula. Sedit in forti
arcus eius. et dissoluta sunt vincla brachio
rum et manuum illius per manus potentis iacob.
Inde pastor egressus est lapis israel. Deus patris tui
erit adiutor tuus. et omnipotens benedicet tibi. Benedicti
onibus celi desuper. benedictionibus abyssi iacentis
deorsum. benedictionibus uberum et vulve. bene
dictiones patris tui confortate sunt. de benedictioni
bus patrum eius donec veniret desiderium colli
um eternorum. Fiant in capite ioseph. et in vertice
nazarei inter fratres suos. Beniamin lupus rapax.
mane comedet predam. et vespere dividet spo
lia. Omnes hii in tribubus israel. xii. Hoc locutus est
eis pater suus. Benedixitque eis singulis benedic
tionibus propriis. et precepit eis dicens. Ego congre
gor ad populum meum. Sepelite me cum patribus
meis, in spelunca duplici. que est in agro e
phron ethei contra mambre in terra chanaan. quam
emit abraham cum agro ab ephron etheo: in
possessionem sepulcri. Ibi sepelierunt eum et saram
uxorem eius. Ibi sepultus est ysaac: cum rebecca con
iuge. Ibi et lia condita iacet. Finitisque manda
tis quibus filios instruebat. collegit pedes
suos super lectulum et obiit. appositusque est ad
populum suum.

L

Quod cernens ioseph ruit super faciem patris
flens et deosculatus eum. Precepitque servis suis

medicis ut aromatibus conditent patrem. Quibus iussa explentibus transierunt xl dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum Egiptus lxx diebus. Et expleto planctus tempore locutus est Ioseph ad pharaonis familiam. Si inveni gratiam in conspectu vestro loquimini in auribus pharaonis eo quod pater meus adiuraverit me dicens. En morior. In sepulcro meo quod fodi mihi in terra Chanaan sepelies me. Ascendam igitur ut sepeliam patrem meum ac revertar. Dixitque ei pharao. Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus pharaonis cunctique maiores natu terre Egipti domus Ioseph cum fratribus suis absque parvulis et gregibus atque armentis que dereliquerant in terra Gessen. Habuit quoque in comitatu currus et equites. Et facta est turba non modica. Veneruntque ad aream Athad que sita est trans Iordanem. Ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt vii dies. Quod cum vidissent habitatores terre Chanaan dixerunt. Planctus magnus est iste Egiptiis. Et idcirco appellavit nomen loci illius Planctus Egipti. Fecerunt ergo filii Israel sicut preceperat eis. Et portantes eum in terram Chanaan sepelierunt eum in spelunca duplici quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulcri ab Ephron Etheo contra faciem Mambre. Reversusque est Ioseph in Egiptum cum fratribus suis et omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo colloquentes. Ne forte memor sit iniurie quam passus est et reddat nobis omne malum quod fecimus mandaverunt ei. Pater tuus precepit nobis antequam moreretur ut hec tibi verba diceremus. Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et peccati atque malicie quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui. Et proni in terram adorantes dixerunt. Servi tui sumus. Quibus ille respondit. Nolite timere. Num dei possumus resistere voluntati. Vos cogitastis de me malum. Sed deus vertit illud in bonum. ut exaltaret me sicut in presentiarum cernitis. et salvos faceret multos populos. Nolite metuere. Ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos et blande ac leniter est locutus. Et habitavit in Egipto cum omni domo patris sui. Vixitque c x annis. Et vidit filios Effraim usque ad tertiam generationem. Filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis. Post mortem meam deus visitabit vos. Et ascendere vos faciet de terra ista ad terram quam iuravit Abraham Ysaac et Iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset. Deus visitabit vos. Asportate vobiscum ossa mea de loco isto. Mortuus est expletis c x vite sue annis. Et conditus aromatibus repositus est in loculo in Egipto. Explicit liber Genesis.

Incipit Hellesmoth quod est Exodus.

Hec sunt nomina filiorum Israel qui ingressi sunt Egiptum cum Iacob. Singuli cum domibus suis introierunt. Ruben. Symeon. Levi. Iudas. Ysachar. Zabulon. Beniamin. Dan. et Neptalim. Gad. et Aser. Erant igitur omnes anime eorum qui egressi sunt de femore Iacob lxx. Ioseph autem in Egipto erat. Quo mortuo et universis fratribus eius. omnique cognatione sua. Filii Israel creverunt. et quasi germinantes multiplicati sunt. ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit interea rex novus super Egiptum. qui ignorabat Ioseph. et ait ad populum suum. Ecce populus filiorum Israel multus et fortior nobis est. Venite sapienter opprimamus eum. ne forte multiplicetur. et si ingruerit contra nos bellum. addatur inimicis nostris. expugnatisque nobis egrediatur de terra. Preposuit itaque eis magistros operum ut affligerent eos oneribus. Edificaveruntque urbes tabernaculorum pharaoni. Phiton. et Ramesses. Quantoque opprimebant eos. tanto magis multiplicabantur et crescebant. Oderantque filios Israel Egiptii et affligebant illudentes eis. atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris. omnique famulatu quo in terre operibus premebantur. Dixit autem rex Egipti obstetricibus hebreorum. quarum una vocabatur Sephora. altera Phua. precipiens eis. Quando obstetricabitis hebreas et partus tempus advenerit. si masculus fuerit interficite illum. Si femina reservate. Timuerunt autem obstetrices deum. et non fecerunt iuxta preceptum regis Egipti. sed conservabant mares. Quibus ad se accersitis rex ait. Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros servaretis. Que responderunt. Non sunt hebree sicut Egiptie mulieres. Ipse enim obstetricandi habent scientiam. et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus. Et crevit populus. Confortatusque est nimis. et quia timuerunt obstetrices

dominum: edificavit illis domos. Precepit ergo pharao omni
populo suo dicens. Quicquid masculini sexus na-
tum fuerit: in flumen proicite. quicquid feminini
II reservate. Egressus est post hec vir de domo le-
vi. et accepit uxorem stirpis sue. Que concepit et
peperit filium. Et videns eum elegantem: abscondit
tribus mensibus. Cumque iam celare non posset. sumpsit
fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice.
Posuitque intus infantulum. et exposuit eum in carec-
to ripe fluminis stante procul sorore eius. et
considerante eventum rei. Ecce autem filia pharaonis,
descendebat ut lavaretur in flumine. et puelle
eius gradiebantur per crepidinem alvei. Que cum
vidisset fiscellam in papirione: misit unam e fa-
mulabus suis. et allatam aperiens. cernensque in ea
parvulum vagientem miserta eius ait. De infanti-
bus hebreorum est. Cui soror pueri. Vis inquit ut
vadam et vocem tibi hebream mulierem que nutrire pos-
sit infantulum? Respondit. Vade. Perrexit puella.
et vocavit matrem suam. Ad quam locuta filia ph-
araonis. Accipe ait puerum istum. et nutri michi. E-
go dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier: et nu-
trivit puerum. Adultumque tradidit filie pharaonis.
Quem illa adoptavit in locum filii. Vocavitque moy-
sen nomen eius dicens. quia de aqua tuli eum. In diebus
illis postquam creverat moyses: egressus ad fratres suos
vidit afflictionem eorum. et virum egyptium percuti-
entem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circum-
spexisset huc atque illuc. et nullum adesse vidis-
set percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus
die altero conspexit duos hebreos rixantes. Di-
xitque ei qui faciebat iniuriam. Quare percutis pro-
ximum tuum? Qui respondit. Quis constituit te princi-
pem et iudicem super nos? Num occidere me tu vis. sicut
heri occidisti egyptium? Timuit moyses et
ait. Quomodo palam factum est verbum istud? Audi-
vitque pharao sermonem hunc: et querebat occidere moy-
sen. Qui fugiens de conspectu eius: moratus est in
terra madian. et sedit iuxta puteum. Erant autem
sacerdoti madian. vii. filie. que venerunt ad hau-
riendam aquam. et impletis canalibus: adaquare cupie-
bant greges patris sui. Supervenere pastores
et eiecerunt eas. Surrexitque moyses et defensis
puellis adaquavit oves earum. Que cum revertissent
ad iethro patrem suum: dixit ad eas. Cur venistis
velocius solito? Responderunt. Vir egyptius liberavit
nos de manu pastorum. Insuper et hausit aquam
nobiscum. potumque dedit ovibus. At ille. Ubi est in-
quit? Quare dimisistis hominem? Vocate eum
ut comedat panem. Iuravit ergo moyses quod
habitaret cum eo. Accepitque sephoram filiam eius

uxorem. Que peperit ei filium. quem vocavit gersam
dicens. Advena fui in terra aliena. Alterum vero
peperit: quem vocavit eliezer dicens. Deus enim
patris mei adiutor meus et eripuit me de ma-
nu pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex
egypti: et ingemiscentes filii israel propter opera voci-
ferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad deum ab
operibus: et audivit gemitum eorum. ac recordatus
federis quod pepigerat cum abraham ysaac et ia-
cob. Respexit filios israel et cognovit eos.
Moyses autem pascebat oves iethro III
soceri sui sacerdotis madian. Cumque minasset
gregem ad interiora deserti: venit ad montem dei
oreb. Apparuitque ei dominus in flamma ignis de
medio rubi. et videbat quod rubus arderet et non combu-
reretur. Dixit ergo moyses. Vadam et videbo visio-
nem hanc magnam quare non comburatur rubus. Cer-
nens autem dominus quod pergeret ad videndum: vocavit
eum de medio rubi et ait. moyses. moyses. Qui re-
spondit. Adsum. At ille. Non appropies inquit
huc. Solve calciamentum de pedibus tuis. Locus
enim in quo stas terra sancta est. Et ait. Ego sum deus
patris tui. deus abraham. et deus ysaac. et deus iacob. Ab-
scondit moyses faciem suam. Non enim audebat
aspicere contra deum. Cui ait dominus. Vidi afflictio-
nem populi mei in egypto et clamorem eius audivi
propter duritiam eorum qui presunt operibus: et sciens dolo-
rem eius descendi ut liberem eum de manibus
egyptiorum. et educam de terra illa in terram bonam
et spaciosam. in terram que fluit lacte et melle. ad
loca chananei. et hethei. et amorrei. ferezei. et
evei. et iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit
ad me. Vidique afflictionem eorum qua ab egyptiis
opprimuntur. Sed veni ut mittam te ad pharaonem
ut educas populum meum filios israel de egypto. Di-
xitque moyses ad deum. Quis ego sum ut vadam
ad pharaonem et educam filios israel de egypto? Qui
dixit ei. Ego ero tecum. Et hoc habebis signum
quod miserim te. Cum eduxeris populum meum de
egypto. immolabis deo super montem istum. Ait mo-
yses ad deum. Ecce ego vadam ad filios israel. et
dicam eis. Deus patrum vestrorum misit me ad vos.
Si dixerint michi quod est nomen eius. quid dicam eis? Dixit
dominus ad moysen. Ego sum qui sum. Ait. Sic dices
filiis israel. Qui est misit me ad vos. Dixitque iterum
deus ad moysen. Hec dices filiis israel. Dominus deus pa-
trum vestrorum. deus abraham. deus ysaac. deus iacob:
misit me ad vos. Hoc nomen michi est in eternum.
et hoc memoriale meum in generatione et generatio-
nem. Vade congrega seniores israel: et dices ad
eos. Dominus deus patrum vestrorum apparuit michi. deus

abrahā. d's ysaac. d's iacob: dicens. Visitās ui
sitaui uos. et oīa q̄ acciderit uob in egipto uidi.
et dixi. ut educā uos de afflictōe egipti in trā
chananei. ethei. et amorrei. ferezei. eueiu. et
iebusei. ad trā fluentē lacte et melle. et audient
uocē tuā. Ingredierisq; tu et seniores isrł ad
regē egipti. et dices ad eū. Dñs d's ebreoꝝ uo
cauit nos. Ibim' uiā triū dierū in solitudi
nem. ut imolem' dño deo nr̄o. Sz ego scio q
n̄ dimittet uos rex egipti ut eatis. n̄ p ma
nū ualidā. Extendā enī manū meā et pcu
tiam egiptū in cunctis mirabilib; meis. q̄ fac
tur' sū in medio eoꝝ. p' h dimittet uos. Da
boq; grām pp'lo huic corā egiptijs. et cū egre
diemini n̄ exibitis uacui. sz postulabit mli
er a uicina sua et hospita uasa argentea et au
rea. ac uestes. ponetisq; eas sup filios et filias
urās. et spoliabitis egiptū.

IIII Respondens moyses ait. Nō credent m nec
audient uocē meā. sz dicent. n̄ apparuit
tibi dñs. Dixit g̃ ad eū. Quid ē qd tenes in
manu tua. Rndit. Virga. Ait dñs. pice
eā in trā. Proiecit et uūsa est in colubrū. ita
ut fugeret moyses. Dixitq; dñs. Extende ma
nū tuā et apprehende caudā ei'. Extendit
et tenuit. uersaq; ē in uigā. ut credant in
qt qd apparuit t' deus patrū tuoꝝ. Deus
abrahā. deus ysaac. d's iacob. Dixitq; dñs rur
sū. Mitte manū tuā in sinū tuū. Quā cum
misisset in sinū. ptulit leprā ad instar niuis.
Retrahe ait manū tuā in sinū tuū. Retraxit.
et ptulit iterū. et erat similis carni reliq̄. Si nō
crediderint inqt t'. nec audierint sermonē sig
ni prioris. credent u̇bo signi sequentis. Quod si n̄
duob' quid' hijs signis crediderint. nec audierint
uocē tuā. sume aq̄m fluminis. et effunde eā
sup aridā. et quicqd hauseris de fluuio. uerte
tur in sanguinē. Ait moyses. Obsecro dñe.
nō sū eloquens ab heri et nudi' tercius. et ex q
loqut' es ad seruū tuū. Impeditioris et tardio
ris lingue sū. Dixit dñs ad eū. Quis fecit
os hoīs. aut q̄s fabricat' est mutū et surdū.
uidentē et cecū. Nōne ego. Pge g̃ et ego ero
in ore tuo. doceboq; te qd loquaris. At ille.
Obsecro inqt dñe mitte quē missur' es.
Iratus dñs in moysen ait. Aaron frāt' tu' leui
tes. scio qd eloquens sit. Ecce ipse egredietur
in occursū tuū. uidensq; te letabit' corde. Loq
re ad eū. et pone u̇ba mea in ore ei'. et ego ero
in ore tuo. et in ore illi'. et ostendā uob q̄d agere
debeatis. Ipse loquetur p te ad pp'lm. et erit os

tuum. tu aūt eris ei in hijs q̄ ad dm̄ ptinēt.
Virgā q̄ hanc sume in manu tua. in qua
facturus es signa. Abijt moyses et reu̇sus ē
ad ietro socerū suū. dixitq; ei. Vadā et reu̇
tar ad frēs meos in egiptū ut uideā si ad
huc uiuūt. Cui ait ietro. Vade in pace. Dixit
ergo dñs ad moysen, in madian. Vade et
reuerte in egiptū. Mortui enī sūt oēs qui q̄
rebant aīam tuā. Tulit moyses uxorē et fi
lios suos. et inposuit eos sup asinū. reu̇sus q; est
in egiptū. portans uirgā dei in manu sua. Di
xitq; ei dñs reuertenti in egiptū. Vide ut oīa
ostenta q̄ posui in manu tua facias corā
pharaone. Ego indurabo cor ei'. et n̄ dimittet
pp'lm. Dicesq; ad eū. Hec dicit dñs. Filius meus
primogenitus isrł. Dixi t' dimitte filium
meū ut seruiat m. et noluisti dimittere eū.
Ecce ego interficiā filiū tuū pmogenitum.
Cūq; eēt in itinē in diu̇sorio. occurrit ei dñs.
et uolebat occidere eū. Tulit ilico sephora a
cutissimā petrā. et circūcidit p'puciū filij
sui. tetigitq; pedes ei' et ait. Spons' sangui
nū tu michi es. Et dimisit eū. p'q̄uā dixer
at spons' sanguinū ob circūcisionē.
Dixit aūt dñs ad aaron. Vade in occursū mo
ysi in desertū. Qui pfect' ē obuiā ei in montē
dei. et osculat' est eū. Narrauitq; moyses a
aron oīa u̇ba dñi pro quib; miserat eū. et
signa q̄ mandauat. Veneruntq; simul. et cōgre
gauerūt cunctos seniores filioꝝ isrł. Locu
tusq; ē aaron oīa u̇ba q̄ dixerat dñs ad moy
sen. et fecit signa corā pp'lo. et credidit pp'ls.
Audierūtq; qd uisitasset dñs filios isrł. et
qd respexisset afflictionē eoꝝ. et proni adorauerūt.

V Post hec ingressi sūt moyses et
aaron. et dixerūt pharaoni. Hec dicit dñs d's isrł.
Dimitte pp'lm meū ut sacrificet m in de
serto. At ille rndit. Quis ē dñs ut audiā uo
cem ei'. et dimittā isrł. Nescio dnm̄. et isrł
nō dimittā. Dixerūt. D's ebreoꝝ uocauit nos
ut eam' uiā triū dierū in solitudinē. et sac
rificem' dño deo nr̄o. ne forte accidat nob pes
tis. aut gladi'. Ait ad eos rex egipti. Quare
moyses et aaron sollicitatis pp'lm ab opib'
suis. Ite ad onera ura. Dixitq; pharao. Mul
tus ē pp'ls tre. uidetis qd turba succreuit.
q̄nto magis si dederitis eis requiē ab opib'.
Precepit ergo in die illo pfectis opm̄. et exac
torib; pp'li dicens. Nequaquā ultra dabitis
paleas pp'lo ad conficiendos lateres sic prius. s;
ipsi uadant et colligant stipulā. et mensuram

laterum quam prius faciebant inponetis sup
eos nec minuetis quicquam. Vacant enim et
iccirco vociferantur dicentes. Eamus et sac
rificemus deo nostro. Opprimantur operibus et expleant
ea. ut non acquiescant verbis mendacibus. Igi
tur egressi prefecti operum et exactores ad popu
lum dixerunt. Sic dicit pharao. Non do vobis
paleas. Ite et colligite sicubi invenire pote
ritis. nec minuetur quicquam de opere vestro.
Dispersusque est populus per universam terram egyp
ti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum
instabant dicentes. Complete opus vestrum cotidie.
ut prius facere solebatis. quando dabantur vobis pale
e. Flagellatique sunt qui preerant operibus filiorum
israel exactoribus pharaonis dicentibus. Quare
non impletis mensuram laterum sicut prius. nec heri
nec hodie. Veneruntque prepositi filiorum israel et vo
ciferati sunt ad pharaonem dicentes. Cur ita agis
contra servos tuos. Palee non dantur nobis. et la
teres similiter imperantur. En famuli tui flagel
lis cedimur. et iniuste agitur contra populum tuum.
Qui ait. Vacatis ocio. et iccirco dicitis. Eamus
et sacrificemus domino. Ite ergo et operamini. Pa
lee non dabuntur vobis. et reddetis consuetum numerum
laterum. Videbantque se prepositi filiorum israel in
malo. eo quod diceretur eis non minuetur quic
quam de lateribus per singulos dies. Occurreruntque
moysi et aaron qui stabant ex adverso egre
dientes a pharaone. et dixerunt ad eos. Videat do
minus et iudicet. quoniam fetere fecistis odorem
nostrum coram pharaone et servis eius. et prebuistis
ei gladium ut occideret nos. Reversusque est moy
ses ad dominum et ait. Domine cur afflixisti populum
istum? Quare misisti me? Ex eo enim quo in
gressus sum ad pharaonem ut loquerer in nomine tuo
afflixit populum tuum. et non liberasti eos.

VI Dixitque dominus ad moysen. Nunc videbis
que facturus sum pharaoni. Per manum enim
fortem dimittet eos. et in manu robusta ei
ciet illos de terra sua. Locutusque est dominus ad
moysen dicens. Ego dominus qui apparui abra
ham. et ysaac. et iacob. in deo omnipotente. et
nomen meum adonay non indicavi eis. Pe
pigique cum eis fedus ut darem illis terram chana
an. terram peregrinationis eorum in qua fuerunt
advene. Ego audivi gemitum filiorum israel.
quo egyptii oppresserunt eos. et recordatus sum
pacti mei. Ideo dic filiis israel. Ego dominus qui
educam vos de ergastulo egyptiorum. et eruam
de servitute. ac redimam in brachio excel
so. et iudiciis magnis. et assumam vos michi in
populum. et ero vester deus. Scietisque quod ego sum dominus
deus vester qui eduxerim vos de ergastulo egypti
orum. et induxerim in terram super quam levavi ma
num meam. ut darem eam abraham. ysaac. et ia
cob. daboque vobis illam possidendam ego dominus.
Narravit ergo moyses omnia filiis israel. Qui non
acquieverunt ei propter angustiam spiritus et opus
durissimum. Locutusque est dominus ad moysen di
cens. Ingredere et loquere ad pharaonem regem egyp
ti. ut dimittat filios israel de terra sua. Respondit
moyses coram domino. Ecce filii israel non me audi
unt. et quomodo audiet pharao. presertim cum sim
incircumcisus labiis. Locutus est dominus ad moysen
et aaron. et dedit mandatum ad filios israel. et
ad pharaonem regem egypti. ut educerent filios is
rael de terra egypti. Isti sunt principes domorum
per familias suas. Filii ruben primogeniti
israelis. enoch. et phallu. esron. et charmi.
Hee cognationes ruben. Filii symeon. iamu
hel. et iamin. et aod. et iachin. et soer. et saul
filius chananitidis. Hee progenies symeon.
Et hec nomina filiorum levi per cognationes suas.
Gerson et caat. et merari. Anni autem vite le
vi fuerunt. c. xxx. vii. Filii gerson. lobni.
et semei. per cognationes suas. Filii chaat. am
ram. et ysuar. et hebron et oziel. Anni quoque
vite chaat. c. xxx. vi. Filii merari. moo
li. et musi. Hee cognationes levi per familias
suas. Accepit autem amram uxorem iochabet
patruelem suam. que peperit ei aaron et moy
sen. et mariam. Fueruntque anni vite amram.
c. xxx. vii. Filii quoque ysuhar. chore. et na
pheg. et zechri. Filii quoque oziel. misael.
et elisaphan. et sethri. Accepit autem aaron
uxorem elisabeth filiam aminadab. sororem
naason. que peperit ei nadab. et abiu. et ele
azar. et ythamar. Filii quoque chore. asir
et elcana. et abiasaph. Hee sunt cognatio
nes chorite. At vero eleazar filius aaron
accepit uxorem de filiabus phatihel que
peperit ei fineen. Hii sunt principes fami
liarum leviticarum per cognationes suas.
Iste est aaron et moyses quibus precepit dominus
ut educerent filios israel de terra egypti per tur
mas suas. Hii sunt qui loquuntur ad pha
raonem regem egypti. ut educant filios israel de
egypto. Iste est moyses et aaron in die qua
locutus est dominus ad moysen in terra egypti. Et
locutus est dominus ad moysen dicens. Ego dominus.
Loquere ad pharaonem regem egypti omnia que lo
quor tibi. Et ait moyses coram domino. En incircum

I [In]cisus labiis sum. quomodo audiet me pharao?

Dixitque dominus ad moysen. Ecce constitui te deum pharaonis. aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris ei omnia que mando tibi. Ille loquetur ad pharaonem ut dimittat filios israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius. et multiplicabo signa et ostenta mea in terra egipti. et non audiet vos. Immittamque manum meam super egiptum. et educam exercitum meum et populum meum filios israel de terra egipti per iudicia maxima. et scient egipcii quod ego sum dominus qui extenderim manum meam super egiptum. et eduxerim filios israel de medio eorum. Fecit itaque moyses et aaron sicut preceperat dominus ita egerunt. Erat autem moyses octoginta annorum. et aaron octoginta trium. quando locuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Cum dixerit vobis pharao. ostendite signa: dices ad aaron. Tolle virgam tuam. et proice eam coram pharaone. ac vertetur in colubrum. Ingressi itaque moyses et aaron ad pharaonem: fecerunt sicut preceperat dominus. Tulitque aaron virgam coram pharaone et servis eius. que versa est in colubrum. Vocavit autem pharao sapientes et maleficos. et fecerunt et ipsi per incantationes egiptiacas et archana quedam similiter. Proieceruntque singuli virgas suas que verse sunt in dracones. Sed devoravit virga aaron virgas eorum. Induratumque est cor pharaonis. et non audivit eos. sicut preceperat dominus. Dixit autem dominus ad moysen. Ingravatum est cor pharaonis. non vult dimittere populum. Vade ad eum mane. Ecce egredietur ad aquas. et stabis in occursum eius super ripam fluminis. et virgam que conversa est in draconem tolles in manu tua. dicesque ad eum. Dominus deus hebreorum misit me ad te dicens. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. et usque ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit dominus. In hoc scies quod dominus sim. Ecce percutiam virga que in manu mea est aquam fluminis. et vertetur in sanguinem. Pisces quoque qui sunt in fluvio morientur. et computrescent aque. et affligentur egipcii bibentes aquam fluminis. Dixit quoque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Tolle virgam tuam. et extende manum tuam super aquas egipti. et super fluvios eorum et rivos ac paludes. et omnes lacus aquarum. ut vertantur in sanguinem. et sit cruor in omni terra egipti. tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque ita moyses et aaron. sicut preceperat dominus. et elevans virgam percussit aquam fluminis coram pharaone et servis eius. Que versa est in sanguinem. et pisces qui erant in flumine mortui sunt. Computruitque fluvius. et non poterant egipcii bibere aquam fluminis. et fuit sanguis in tota terra egipti. Feceruntque similiter malefici egiptiorum incantationibus suis. et induratum est cor pharaonis. nec audivit eos sicut preceperat dominus. Avertitque se et ingressus est domum suam. nec apposuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes egipcii per circuitum aquam fluminis ut biberent. Non enim poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt dies septem. postquam percussit dominus fluvium.

VII

Dixit quoque dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Sin autem nolueris dimittere: ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. et ebulliet fluvius ranis. que ascendent et ingredientur domum tuam. et cubiculum lectuli tui. et super stratum tuum. et in domos servorum tuorum. et in populum tuum. et in furnos tuos. et in reliquias ciborum tuorum. et ad te et ad populum tuum et ad omnes servos tuos intrabunt rane. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Extende manum tuam super fluvios et super rivos et paludes. et educ ranas super terram egipti. Et extendit aaron manum super aquas egipti. et ascenderunt rane. operueruntque terram egipti. Fecerunt autem et malefici per incantationes suas similiter. eduxeruntque ranas super terram egipti. Vocavit autem pharao moysen et aaron. et dixit. Orate dominum ut auferat ranas a me et a populo meo. et dimittam populum ut sacrificet domino. Dixitque moyses ad pharaonem. Constitue mihi quando deprecer pro te et pro servis tuis. et pro populo tuo. ut abigantur rane a te et a domo tua. et tantum in flumine remaneant. Qui respondit. Cras. At ille. Iuxta verbum tuum inquit faciam. ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster. et recedent rane a te et a domo tua. et a servis tuis et a populo tuo. tantum in flumine remanebunt. Egressique sunt moyses et aaron a pharaone. et clamavit moyses ad dominum pro sponsione ranarum. quam condixerat pharaoni. Fecitque dominus iuxta verbum moysi. et mortue sunt rane de domibus. et de villis. et de agris. Congregaveruntque eas in immensos aggeres. et computruit terra. Videns autem pharao quod data esset requies. ingravavit cor suum. et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixitque dominus ad moysen. Loquere ad aaron. Extende virgam tuam. et percute pulverem terre. et sint sciniphes in universa terra egipti. Feceruntque ita. Et

Extendit aaron manū uirgā tenens.
pcussitq; puluerē t̄re. ⁊ f̄ci sunt sciniphes
in hoīb; ⁊ iumētis. Oīs puluis t̄re u̅sus est
i sciniphes p totā t̄rā egipti. Feceŕtq; si
milit̄ malefici incantacionib; suis. ut edu
cerēt sciniphes. ⁊ n̄ potuerūt. Erantq; sci
niphes tā in hoīb; quā in iumētis. ⁊ dixerūt
malefici ad pharaone. Digit⁹ dei ē hic. Indu
ratū est cor pharaonis ⁊ nō audiuit eos sic̄
pceperat dn̄s. Dixitq; dn̄s ad moysen. Cōsur
ge diluculo ⁊ sta corā pharaone. Egredietur
eni ad aq̄s. ⁊ dices ad eum. H̄ dicit dn̄s. Di
mitte p̄p̄lm meū ut sacrificet m. Q͛d si nō
dimiseris eū: ecce ego imittā in te. ⁊ in
seruos tuos. ⁊ in p̄p̄lm tuū. ⁊ in domos tu
as omne gen⁹ muscarū. ⁊ replebunt̄ dom⁹
egiptiorū muscis diuersi gnīs. ⁊ uniūsa
t̄ra in qua fuerint. Faciamq; mirabilem
in die illa t̄rā gessen. in q̄ p̄p̄lc m̄s ē. ut n̄
sint ibi musce. ⁊ scias q̄m ego dn̄s ī me
dio t̄re. Ponāq; diuisione int̄ p̄p̄lm me
um ⁊ p̄p̄lm tuū. Cras erit signū istud. Fe
citq; dn̄s ita. Uenit musca grauissima i
domo pharaonis ⁊ seruorū ei⁹. ⁊ in omnē
t̄ram egipti. Corruptaq; est t̄ra ab h⁹cemo
di muscis. Vocauitq; pharao moysen ⁊ aa
ron ⁊ dixit eis. Ite sacrificate deo u̅ro ī t̄ra
hac. Et ait moyses. Nō pōt ita fieri. Abhoīa
tiones eni egiptiorū imolabim⁹ deo n̄ro. Qd
si mactauim⁹ ea que colūt egiptij corā
eis: lapidib; nos obruent. Viam triū dierū
pgem⁹ in solitudinē. ⁊ sacrificabim⁹ dn̄o
deo n̄ro. sic̄ pcepit nb. Dixitq; pharao. Ego
dimittā uos ut sacrificetis dn̄o deo u̅ro i
deserto. Ūmtn̄ longi⁹ ne abeatis. Rogate
p me. Et ait moyses. Egress⁹ a te: orabo dn̄m.
⁊ recedet musca a pharaone. ⁊ a seruis. ⁊ a p̄p̄lo
ei⁹ cras. Ūmtn̄ noli mo fallere ut n̄ dimit
tas p̄p̄lm sacrificare dn̄o. Egress⁹q; moyses
a pharaone: orauit dn̄m. Qui fecit iuxt̄ u̅bū illi⁹.
⁊ abstulit muscas a pharaone. ⁊ a seruis. ⁊ a p̄p̄lo
ei⁹. Nō sup̄fuit nec una quid. ⁊ ingrauatū ē

IX

cor pharaonis. ut ne hac q͛de uice dimitteret p̄p̄lm.
Dixit aūt dn̄s ad moysen. Ingredē
re ad pharaonem ⁊ loq̄re ad eū. Hec dicit dn̄s d̄s
hebreorū. Dimitte p̄p̄lm meū ut sacrificet m.
Q͛d si adhuc renuis ⁊ retines eos: ecce man⁹
mea erit sup̄ agros tuos. ⁊ sup̄ equos. ⁊ asinos.
⁊ camelos. ⁊ boues. ⁊ oues. pestis grandis ual
de. Et faciet dn̄s mirabile int̄ possessiones
isrl̄: ⁊ possessiones egiptiorū. ut nich omo

peat ex his que ptinent ad filios isrl̄. Cōs
tituitq; dn̄s temp⁹ dicens. Cras faciet dn̄s
u̅bum istud in t̄ra. Fecitq; dn̄s u̅bum hoc
altero die. Mortuaq; sūt oīa aīantia egip
tiorū. De aīalib; u̅o filiorū isrl̄ nichil oīno
piit. Et misit pharao ad uidendū. nec erat
quicquā mortuū de his que possidebat isrl̄.
Ingrauatūq; est cor pharaonis: ⁊ nō dimisit
p̄p̄lm. Et dixit dn̄s ad moysen. Tollite ple
nas man⁹ cineris de camino. ⁊ spargat
illū moyses in celū corā pharaone. Sitq; pul
uis sup̄ oēm t̄ram egipti. Erunt eni in hoīb⁹
⁊ iumētis ulcera ⁊ uesice turgētes ī uniū
sa t̄ra egipti. Tuleŕtq; cinerem de camino.
⁊ steterūt corā pharaone. ⁊ sparsit moyses illū
in celū. Factaq; sūt uulnera uesicarū turgē
ciū in hoīb; ⁊ in iumētis. nec poterant male
fici stare corā moyse p̄p̄ uulnera q̄ in illis erāt.
⁊ in oī t̄ra egipti. Indurauitq; dn̄s cor pha
raonis: ⁊ n̄ audiuit eos sic̄ locut⁹ est dn̄s ad
moysen. Dixitq; dn̄s ad moysen. Mane
cōsurge ⁊ sta coram pharaone. ⁊ dices ad eum.
Hec dicit dn̄s d̄s ebreorū. Dimitte p̄p̄lm me
um ut sacrificet m. q̄r in hac uice mittā oēs
plagas meas sup̄ cor tuū. ⁊ sup̄ seruos tuos ⁊
sup̄ p̄p̄lm tuū. ut scias q͛d nō sit similis mei
in omi t̄ra. Nunc eni extendēs manū per
cutiā te. ⁊ p̄p̄lm tuū peste. peribisq; de t̄ra. Id
circo aūt posui te ut ostendam ī te fortitu

X

dinē meā. ⁊ narret̄ nomē meū in oī t̄ra.
Adhuc retines p̄p̄lm meū ⁊ nō uis eū dimit
tere. En pluā cras hac ip̄a hora grandinem
multā nimis. q̄lis nō fuit in egipto a die
q̄ fundata ē. usq; in p̄sens tēp̄. Mitte ergo
iam nūc ⁊ congrega iumēta tua ⁊ oīa q̄ habes
in agro. Hoīes eni ⁊ iumēta ⁊ uniūsa q̄ in
uenta fuerit foris: nec congregata de agris.
cecideritq; sup̄ ea grando: ⁊ morient̄. Qui ti
muit u̅bū dn̄i de seruis pharaonis. fecit cō
fugere seruos suos ⁊ iumēta in domos. Qui
aūt neglexit sermonē dn̄i: dimisit seruos
suos ⁊ iumēta ī agris. Et dixit dn̄s ad moysen.
Extende manū tuā in celū ut fiat grādo
in uniūsa t̄ra egipti. sup̄ hoīes. ⁊ sup̄ iumēta.
⁊ sup̄ oēm erbā agri: in t̄ra egipti. Extenditq;
moyses uirgā in celū: ⁊ dn̄s dedit tonitru
a. ⁊ grandinē. ac discurrētia fulgura sup̄
t̄ram. Pluitq; dn̄s grādinē sup̄ t̄ram egipti.
⁊ grando ⁊ ignis mixta parit̄ ferebant̄.
Tantēq; fuit magnitudinis: quāta aūt nunq̄m
apparuit ī uniūsa t̄ra egipti. ex q̄ gens

illa que condita est. Et percussit grando in omni
terra egypti cuncta que fuerunt in agris. ab
homine usque ad iumentum: cunctam herbam agri
percussit grando. et omne lignum regionis con-
fregit. Tantum in terra gessen. ubi erant filii is-
rael. grando non cecidit. Misitque pharao et voca-
vit moysen et aaron: dicens ad eos.
Peccavi et nunc. Dominus iustus. et ego et populus
meus impii. Orate dominum ut desinant toni-
trua dei. et grando. ut dimittam vos. et ne-
quaquam hic ultra maneatis. Ait moyses
Cum egressus fuero de urbe. extendam
palmas meas ad dominum. et cessabunt tonitrua.
et grando non erit. ut sciatis quia domini est terra.
Novi autem quod et tu et servi tui. necdum timea-
tis dominum. Linum ergo et ordeum lesum est. eo quod
ordeum esset virens. et linum iam folliculos germi-
naret. Triticum autem et far: non sunt lesa. quia se-
rotina erant. Egressusque moyses a pharaone et ex
urbe tetendit manus ad dominum. et cessaverunt
tonitrua et grando. nec ultra stillavit plu-
via super terram. Videns autem pharao quod cessasset
pluvia et grando. et tonitrua: auxit peccatum.
et ingravatum est cor eius et servorum illius. et
induratum est cor eius nimis. nec dimisit
filios israel sicut preceperat dominus per manum moysi.
X Et dixit dominus ad moysen.
Ingredere ad pharaonem. Ego enim induravi
cor eius et servorum illius. ut faciam signa mea
hec in eo. et narres in auribus filii tui. et nepo-
tum tuorum. quotiens contriverim egyptios. et
signa fecerim in eis. et sciatis quia ego dominus. In-
troierunt ergo moyses et aaron ad pharaonem. et di-
xerunt ei. Hec dicit dominus deus hebreorum. Usque quo non vis
subici mihi? Dimitte populum meum ut sacrificet
mihi. Sin autem resistis et non vis dimittere eum: ec-
ce ego inducam cras locustam in fines tuos.
que operiat superficiem terre. nec quicquam eius appare-
at. sed comedatur quod residuum fuit grandini.
Corrodet enim omnia ligna que germinant in
agris. et implebunt domos tuas. et servorum
tuorum. et omnium egyptiorum. quantam non viderunt
patres tui et avi. ex quo orti sunt super terram. usque
in presentem diem. Avertitque se et egressus est a pharaone.
Dixerunt autem servi pharaonis ad eum. Usquequo
patiemur hoc scandalum? Dimitte homines ut sacri-
ficent domino deo suo. Nonne vides quod perierit
egyptus? Revocaverunt moysen et aaron ad
pharaonem. Qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo
vestro. Quinam sunt qui ituri sunt? Ait moy-
ses. Cum parvulis nostris et senibus pergemus. cum
filiis et filiabus. cum ovibus et armentis. Est enim
sollempnitas domini dei nostri. Et respondit pharao.
Sic dominus sit vobiscum. Quomodo dimittam vos
et parvulos vestros? Cui dubium est quod pessi-
me cogitetis? Non fiat ita. sed ite tantum viri
et sacrificate domino. Hoc enim et ipsi petistis. Sta-
timque eiecti sunt de pharaonis conspectu. Dixit
autem dominus ad moysen. Extende manum tuam
super terram egypti ad locustam ut ascen-
dat super terram egypti. et devoret omnem herbam
que residua fuit grandini. Extendit mo-
yses virgam super terram egypti. et dominus induxit
ventum urentem tota illa die et nocte. Et mane
facto: ventus urens levavit locustas. Que
ascenderunt super universam terram egypti et sederunt
in cunctis finibus egyptiorum innumerabiles. quales
ante illud tempus non fuerant. nec postea futu-
re sunt. Operuitque universam superficiem terre vastan-
tes omnia. Devorata est igitur herba terre. et quicquid
pomorum in arboribus fuit que grando dimise-
rat. Nichilque omnino virens relictum est in lig-
nis. et in herbis terre. in cuncta egypto. Quam
ob rem festinus pharao vocavit moysen et aa-
ron. et dixit eis. Peccavi in dominum deum vestrum et
in vos. Sed nunc dimittite peccatum mihi. etiam hac vi-
ce rogate dominum deum vestrum. ut auferat a me
mortem istam. Egressusque est de conspectu pharaonis
et oravit dominum. qui flare fecit ventum ab occiden-
te vehementissimum. et arreptam locustam proiecit
in mare rubrum. Non remansit ne una quidem
in cunctis finibus egypti. Et induravit dominus cor
pharaonis. nec dimisit filios israel. Dixit autem dominus
ad moysen. Extende manum tuam in celum. et
sint tenebre super terram egypti. tam dense ut pal-
pari queant. Extenditque moyses manum in celum.
et facte sunt tenebre horribiles in universa terra
egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum.
nec movit se de loco in quo erat. Ubicumque autem
habitabant filii israel. lux erat. Vocavitque
pharao moysen et aaron. et dixit eis. Ite sacri-
ficate domino. Oves tantum vestre et armenta remaneant.
parvuli vestri eant vobiscum. Ait moyses. Hostias
quoque et holocausta dabis nobis. que offeramus domino
deo nostro. Cuncti greges pergent nobiscum. Non re-
manebit ex eis ungula que necessaria sunt in cul-
tum domini dei nostri. presertim cum ignoremus quod
debeat immolari. donec ad ipsum locum perveni-
amus. Induravit autem dominus cor pharaonis. et noluit
dimittere eos. Dixitque pharao ad moysen. Recede
a me. Cave ne ultra videas faciem meam. quo-
cumque die apparueris mihi: morieris. Respondit moy-

les. Ita fiat ut locutus es. Non videbo ultra
faciem tuam.
XI Et dixit dominus ad moysen. Adhuc una plaga
tangam pharaonem et egyptum. et post hec dimittet
vos. et exire compellet. Dices ergo omni plebi ut pos-
tulet vir ab amico suo. et mulier a vicina su-
a vasa argentea et aurea et vestes. Dabit autem
dominus gratiam populo coram egyptiis. Fuitque moyses
vir magnus valde in terra egypti coram servis
pharaonis et omni populo. et ait. Hec dicit dominus. Media
nocte egrediar in egyptum. et morietur omne primo-
genitum in terra egyptiorum. a primogenito pharao-
nis qui sedet in solio eius usque ad primogenitum an-
cille que est ad molam. et omnia primogenita egyptio-
rum. Eritque clamor magnus in universa terra egypti.
qualis nec ante fuit. nec postea futurus est. Apud autem
omnes filios israel non mutiet canis. ab homine usque
ad pecus. ut sciatis quanto miraculo dividat dominus
egyptios et israel. Descendentque omnes servi tui isti
ad me. et adorabunt me dicentes. Egredere tu et omnis
populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Et exi-
vit a pharaone iratus nimis. Dixit autem dominus ad moy-
sen. Non audiet vos pharao. ut multa signa fi-
ant in terra egypti. Moyses autem et aaron fece-
runt omnia signa ostenta que scripta sunt coram pharao-
ne. Et induravit dominus cor pharaonis. nec dimisit
filios israel de terra sua.
XII Dixit quoque dominus ad moysen. Mensis iste vob-
is principium mensium. primus erit in mensibus
anni. Loquimini ad universum cetum filiorum israel.
et dicite eis. Decima die mensis huius. tollat unusquis-
que agnum per familias et domos suas. Sin autem mi-
nor est numerus ut sufficere non possit ad vescen-
dum agnum. assumet vicinum suum qui iunctus est
domui eius. iuxta numerum animarum que sufficere
possint ad esum agni. Erit autem agnus absque ma-
cula. masculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis
et hedum. et servabitis eum usque ad quartamdecimam
diem mensis huius. Immolabitque eum universa mul-
titudo filiorum israel ad vesperam. et sument de
sanguine eius. ac ponent super utrumque postem. et in super-
liminaribus domorum in quibus comedent illum. Et
edent carnes nocte illa assas igni. et azimos
panes cum lactucis agrestibus. Non comedetis
ex eo crudum quid nec coctum aqua. sed tantum assum
igni. Caput cum pedibus eius et intestinis vora-
bitis. nec remanebit ex eo quicquam usque mane.
Siquid residuum fuerit. igni comburetis. Sic
autem comedetis illum. Renes vestros accingetis.
calciamenta habebitis in pedibus. tenentes bacul-
os in manibus. et comedetis festinanter. Est enim

phase. id est transitus domini. Et transibo per terram F.
egypti nocte illa. percutiamque omne primogenitum
in terra egypti ab homine usque ad pecus. et in cunctis
diis egypti. faciam iudicia ego dominus. Erit autem
sanguis vobis in signum in edibus in quibus eritis.
et videbo sanguinem. ac transibo vos. nec erit
in vobis plaga disperdens quando percussero terram
egypti. Habebitis autem hunc diem in monimentum.
et celebrabitis eam sollempnem domino in generatio-
nibus vestris cultu sempiterno. Septem diebus azima
comedetis. In die primo non erit fermentum in do-
mibus vestris. Quicumque comederit fermentatum. peribit
anima illa de israel. A prima die usque ad diem septi-
mum. Dies prima erit sancta atque sollempnis. et dies
septima eadem festivitate venerabilis. Nichil
operis facietis in eis exceptis hiis que ad vescendum
pertinent. et observabitis azima. In eadem enim
ipsa die educam exercitum vestrum de terra egypti. et cus-
todietis diem istum in generationes vestras ritu perpe-
tuo. Primo mense quartadecima die mensis ad ve-
speram. comedetis azima usque ad diem vicesimam
primam eiusdem mensis ad vesperam. Septem diebus non
invenietur fermentum in domibus vestris. Qui come-
derit fermentatum. peribit anima eius de cetu israel.
tam de advenis quam de indigenis terre. Omne
fermentatum non comedetis. in cunctis habitaculis ves-
tris edetis azima. Vocavit autem moyses omnes seni-
ores filiorum israel. et dixit ad eos. Ite tollentes animal
per familias vestras. immolate phase. Fasciculum-
que ysopi tingite in sanguine qui est in limine.
et aspergite ex eo superliminare. et utrumque postem.
Nullus vestrum egrediatur hostium domus sue usque
mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios. Cum-
que viderit sanguinem in superliminari et
utroque poste. transcendet hostium. et non sinet
percussorem ingredi domos vestras et ledere. Custo-
di verbum istud. legitimum tibi et filiis tuis usque
in eternum. Cumque introieritis terram quam dominus
daturus est vobis ut pollicitus est. observ-
abitis cerimonias istas. Et cum dixerint vobis
filii vestri que est ista religio. dicetis eis. Vic-
tima transitus domini est. quando transivit super domos
filiorum israel in egypto. percutiens egyptios. et domos
nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit.
Et egressi filii israel. fecerunt sicut preceperat dominus mo-
ysi et aaron. Factum est autem in noctis medio.
percussit dominus omne primogenitum in terra egypti.
a primogenito pharaonis qui sedebat in solio eius.
usque ad primogenitum captive que erat in carcere.
et omne primogenitum iumentorum. Surrexitque pharao
nocte et omnes servi eius. cunctaque egyptus. et ortus

est clamor magnus in egipto. Neque enim
erat domus in qua non iaceret mortuus. Vocatis-
que moyse et aaron nocte: ait. Surgite e-
gredimini a populo meo. et vos et filii israel. Ite
immolate domino sicut dicitis. Oves vestras et ar-
menta assumite ut petieratis. et abeun-
tes benedicite michi. Urgebantque egipcii populum
de terra exire velociter dicentes. Omnes moriemur.
Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fer-
mentaretur. et ligans in palliis posuit super
humeros suos. Feceruntque filii israel sicut pre-
ceperat dominus moysi. et petierunt ab egipciis va-
sa argentea et aurea. vestemque plurimam. Do-
dit autem dominus gratiam populo coram egipciis ut com-
modarent eis. et spoliaverunt egipcios. Profec-
tique sunt filii israel de ramesse in socoth.
sexcenta fere milia peditum virorum absque
parvulis et mulieribus. Sed et vulgus promis-
cuum et innumerabile ascendit cum eis. oves. et
armenta. et animantia diversi generis multa nimis.
Coxeruntque farinam quam dudum conspersam de egip-
to tulerant. et fecerunt subcinericios panes azi-
mos. Neque enim poterant fermentari cogentibus
exire egipciis. et nullam facere sinentibus moram
nec pulmenti quicquam occurrerat preparare. Ha-
bitatio autem filiorum israel qua manserunt in egip-
to: fuit quadringentorum .xxx. annorum. Quibus
expletis eadem die egressus est omnis exercitus
domini de terra egipti. Nox ista observabilis
domini quando eduxit eos de terra egipti. Hanc obser-
vare debent omnes filii israel in generationibus suis.
Dixitque dominus ad moysen et aaron. Hec est
religio phase. Omnis alienigena non comedet
ex eo. Omnis autem servus emptitius circumcide-
tur. et sic comedet. Advena et mercenarius
non edent ex eo. In una domo comedetur. nec effe-
retis de carnibus eius foras. nec os illius con-
fringetis. Omnis cetus filiorum israel faciet illud.
Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit tran-
sire coloniam. et facere phase domini: circum-
cidetur omne masculinum eius. et tunc rite cele-
brabit. Eritque simul sicut indigena terre. Si quis
autem circumcisus non fuerit. non vescetur ex eo. Ea-
dem lex erit indigene et colono: qui peregrina-
tur apud vos. Feceruntque filii israel sicut preceperat dominus
moysi et aaron. et in eadem die eduxit dominus fili-
os israel de terra egipti per turmas suas.

XIII

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Sanctifica michi omne primogenitum
quod aperit vulvam in filiis israel: tam de hominibus
quam de iumentis. Mea sunt enim omnia. Et ait
moyses ad populum. Mementote diei huius in qua
egressi estis de egipto de domo servitutis. quoniam
in manu forti eduxit vos dominus de loco isto.
ut non comedatis fermentatum panem. Hodie egre-
dimini mense novarum frugum. Cumque te introdu-
xerit dominus in terram chananei. et ethei. et amorrei.
et evei. et iebusei. quam iuravit patribus tuis.
ut daret tibi terram fluentem lacte et melle. ce-
lebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Septem
diebus vesceris azimis. et in die .vii. erit sol-
lempnitas domini. Azima comedetis. Septem die-
bus non apparebit aliquid fermentatum apud te. nec
in cunctis finibus tuis. Narrabisque filio tuo
in die illo dicens. Hoc est quod fecit dominus michi
quando egressus sum de egipto. Et erit quasi signum in ma-
nu tua. et quasi monumentum ante oculos tuos. et ut
lex domini semper sit in ore tuo. In manu enim forti
eduxit te dominus de egipto. Custodies huiuscemodi
cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque intro-
duxerit te in terram chananei. sicut iuravit tibi et
patribus tuis. et dederit eam tibi: separabis omne quod ap-
erit vulvam domino. et quod primitivum est in pecoribus
tuis. Quicquid habueris masculini sexus. consecrabis
domino. Primogenitum asini mutabis ove. Quod si
non redemeris: interficies. Omne autem primogenitum
hominis de filiis tuis: precio redimes. Cumque interro-
gaverit te filius tuus cras dicens. Quid est hoc.
respondebis ei. In manu forti eduxit nos dominus de
egipto: de domo servitutis. Nam cum induratus
esset pharao. et nollet nos dimittere. occidit
dominus omne primogenitum in terra egipti. a primo-
genito hominis: usque ad primogenitum iumentorum.
Idcirco immolabo domino omne quod aperit vulvam
masculini sexus. et omnia primogenita filiorum meorum
redimo. Erit igitur quasi signum in manu tua. et
quasi appensum quid ob recordationem ante oculos tuos.
eo quod in manu forti eduxit nos dominus de egip-
to. Igitur cum emisisset pharao populum. non eos duxit
deus per viam terre philistiim. que vicina est. reputans
ne forte peniteret eum si vidisset adversum se
bella consurgere. et reverteretur in egiptum. Sed cir-
cumduxit per viam deserti que est iuxta mare ru-
brum. Et armati ascenderunt filii israel de terra egip-
ti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum: eo quod
adiurasset filios israel dicens. Visitabit vos deus.
efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de
socoth: castrametati sunt in etham. in extremis
finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad os-
tendendam viam per diem in columpna nubis. et per noc-
tem in columpna ignis. ut dux esset itineris
in utroque tempore. Numquam defuit columpna nubis

per diem, nec columpna ignis per noctem coram populo.
XIIII Locutus est autem dominus ad
Moysen dicens. Loquere filiis israel. Reversi
castrametentur e regione phiahiroth que est
inter magdalum et mare contra beelsephon: in conspec-
tu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est pharao
super filiis israel. Coartati sunt in terra. conclusit eos
desertum. Et indurabo cor eius. ac persequetur vos.
et glorificabor in pharaone. et in omni exercitu eius. Sci-
entque egyptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita.
Et nunciatum est regi egyptiorum quod fugisset populus.
Immutatumque est cor pharaonis et servorum eius super
populo: et dixerunt. Quid voluimus facere ut dimitte-
remus israel ne serviret nobis? Iunxit ergo currum
et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sex-
centos currus electos. quicquid in egypto curru-
um fuit. et duces totius exercitus. Induravitque
dominus cor pharaonis regis egypti. et persecutus est fili-
os israel. At illi egressi erant in manu excelsa.
Cumque persequerentur egyptii vestigia precedenti-
um. reppererunt eos in castris super mare. Omnis equi-
tatus et currus pharaonis. et universus exercitus erant
in phiahiroth: contra beelsephon. Cumque appropin-
quasset pharao: levantes oculos filii israel viderunt
egyptios post se: et timuerunt valde. Clamaverunt-
que ad dominum: et dixerunt ad moysen. Forsitan non
erant sepulcra in egypto. ideo tulisti nos ut mo-
reremur in solitudine. Quid hoc facere voluis-
ti. ut educeres nos ex egypto? Nonne iste est ser-
mo quem loquebamur ad te in egypto dicentes.
Recede a nobis: ut serviamus egyptiis. Multo
enim melius erat servire eis: quam mori in solitu-
dine. Et ait moyses ad populum. Nolite timere.
State et videte magnalia domini que facturus est
hodie. Egyptios enim quos nunc videtis: nequaquam
ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pug-
nabit pro vobis: et vos tacebitis. Dixitque dominus ad
moysen. Quid clamas ad me? Loquere filiis
israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam.
et extende manum tuam super mare. et divide il-
lud: ut gradiantur filii israel in medio maris
per siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum ut
persequantur vos. et glorificabor in pharaone. et in
omni exercitu eius. et in curribus. et in equitibus illius.
Et scient egyptii quia ego sum dominus. Cum glorificatus
fuero in pharaone. et in curribus. atque in equitibus
eius. Tollensque se angelus dei qui precedebat cas-
tra israel: abiit post eos. et cum eo pariter columpna
nubis. priora dimittens post tergum stetit inter
castra egyptiorum: et castra israel. Et erat nubes
tenebrosa. et illuminans noctem. ita ut ad se

invicem toto noctis tempore accedere non valerent.
Cumque extendisset moyses manum super ma-
re. abstulit illud flante vento vehementi
et urente tota nocte. et vertit in siccum. Divisa-
que est aqua. et ingressi sunt filii israel per medi-
um sicci maris. Erat autem aqua quasi murus
a dextra eorum et leva. Persequentesque egyptii in-
gressi sunt post eos. omnis equitatus pharaonis cur-
rus eius et equites per medium maris. Iamque ad-
venerat vigilia matutina: et ecce respici-
ens dominus super castra egyptiorum per columpnam
ignis et nubis. interfecit exercitum eorum: et
subvertit rotas curruum. ferebanturque in
profundum. Dixerunt ergo egyptii. Fugiamus
israelem: dominus enim pugnat pro eis contra nos. Et
ait dominus ad moysen. Extende manum tuam super
mare: ut revertantur aque ad egyptios super
currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses
manum contra mare: reversum est diluculo primo
ad priorem locum. Fugientibusque egyptiis: occur-
rerunt aque. et involvit eos dominus in mediis fluc-
tibus. Reverseque sunt aque et operuerunt currus
et equites cuncti exercitus pharaonis. qui sequen-
tes ingressi fuerant mare. nec unus quidem su-
perfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium
sicci maris. et aque eis erant quasi pro muro a dex-
tris et a sinistris. Liberavitque dominus in die illo israel
de manu egyptiorum. et viderunt egyptios mortuos
super litus maris. et manum magnam quam exerce-
rat dominus contra eos. Timuitque populus dominum: et credide-
runt domino et moysi servo eius. Tunc cecinit moy-
ses et filii israel carmen hoc domino. et dixerunt.
Cantemus domino gloriose enim magni- Canticum XV
ficatus est: equum et ascensorem deiecit in .p.
mare. Fortitudo mea et laus mea dominus. et factus
est mihi in salutem. Iste deus meus et glorificabo eum: deus
patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi vir pug-
nator omnipotens nomen eius. currus pharaonis et exercitum
eius proiecit in mare. Electi principes eius submersi
sunt in mari rubro. Abyssi operuerunt eos. descen-
derunt in profundum quasi lapis. Dextera tua domine
magnificata est in fortitudine. dextera tua domine
percussit inimicum: et in multitudine glorie tu-
e deposuisti adversarios meos. Misisti iram
tuam que devoravit eos sicut stipulam. et in spiritu
furoris tui congregate sunt aque. Stetit unda
fluens: congregate sunt abyssi in medio ma-
ris. Dixit inimicus. Persequar et comprehendam: dividam
spolia: implebitur anima mea. Evaginabo gladi-
um meum: interficiet eos manus mea. Fla-
vit spiritus tuus et operuit eos mare: submersi sunt

moysis primum.

quasi plumbum in aquis vehementibus. Quis similis
tui in fortibus domine. quis similis tui magnifi
cus in sanctitate: terribilis atque laudabilis et
faciens mirabilia. Extendisti manum tuam:
et devoravit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua:
populo quem redemisti. Et portasti eum in forti
tudine tua: ad habitaculum sanctum tuum. Ascen
derunt populi et irati sunt. dolores obtinuerunt ha
bitatores philistiim. Tunc conturbati sunt prin
cipes edom: robustos moab obtinuit tremor.
obriguerunt omnes habitatores chanaan. Irru
it super eos formido et pavor in magnitudine
brachii tui. Fiant inmobiles quasi lapis donec
pertranseat populus tuus domine: donec pertranseat populus
tuus iste quem possedisti. Introduces eos et planta
bis in monte hereditatis tue: firmissimo
habitaculo tuo quod operatus es domine. Sanctuarium tuum
domine quod firmaverunt manus tue: dominus regnavit
in eternum et ultra. Ingressus est enim eques pharao
cum curribus et equitibus eius in mare. et reduxit
super eos dominus aquas maris. Filii autem israel ambula
F verunt per siccum in medio eius. Sumpsit ergo
maria prophetissa soror aaron tympanum in ma
nu. Egresseque sunt omnes mulieres post eam: cum
tympanis et choris quibus precinebat dicens. Can
temus domino gloriose enim honorificatus est equum
et ascensorem deiecit in mare. Tulit autem moy
ses israel de mari rubro. et egressi sunt in desertum
sur. Ambulaveruntque tribus diebus per solitudi
nem: et non inveniebant aquam. Venerunt in ma
rath: nec poterant bibere aquas de marath. eo
quod essent amare. Unde et congruum nomen loco inpo
suit. vocans illud mara. id est amaritudinem. Et
murmuravit populus contra moysen dicens. Quid bibe
mus? At ille clamavit ad dominum. qui ostendit ei
lignum. Quod cum misisset in aquas: in dulcedinem
verse sunt. Ibi constituit ei precepta atque iudicia.
et ibi temptavit eum dicens. Si audieris vocem domini
dei tui. et quod rectum est coram eo feceris. et obedieris
mandatis eius. custodierisque omnia precepta illius.
cunctum languorem quem posui in egipto: non in
ducam super te. Ego enim dominus salvator tuus. Veni
unt autem in helim ubi erant .xii. fontes aquarum.
et .lxx. palme. et castrametati sunt iuxta aquas.
Profectique sunt de helim: et venit omnis multitu
do filiorum israel in desertum syn. quod est inter
helim et synai.

XVI

Quinto .x. die mensis secundi postquam egressi sunt
de terra egipti. murmuravit omnis congregatio
filiorum israel contra moysen et contra aaron in solitu
dine. Dixeruntque ad eos filii israel. Utinam mor
tui essemus per manum domini in terra egipti. quando sede
bamus super ollas carnium. et comedebamus panem
in saturitate. Cur induxistis nos in desertum
istud. ut occideretis omnem multitudinem fame?
Dixit autem dominus ad moysen. Ecce ego pluam vobis
panes de celo. Egrediatur populus et colligat que
sufficiant per singulos dies. ut temptem eum
utrum ambulet in lege mea: an non. Die autem .vi.
parent quod inferant. et sit duplum quam colligere
solebant per singulos dies. Dixeruntque moyses et
aaron ad omnes filios israel. Vespere scietis quod dominus
eduxerit vos de terra egipti. et mane videbitis
gloriam domini. Audivit enim murmur vestrum contra dominum.
Nos vero quid sumus. quia mussitastis contra nos? Et ait
moyses. Dabit dominus vobis vespere carnes edere. et ma
ne panes in saturitate. eo quod audierit mur
murationes vestras: quibus murmurati estis contra eum.
Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum:
sed contra dominum. Dixitque moyses ad aaron. Dic uni
verse congregationi filiorum israel. Accedite coram domino.
audivit enim murmur vestrum. Cumque loqueretur
aaron ad omnem cetum filiorum israel respexerunt ad so
litudinem. et ecce gloria domini apparuit in nube. Lo
cutus est autem dominus ad moysen dicens. Audivi
murmurationes filiorum israel. Loquere ad eos. Ves
pere comedetis carnes. et mane saturabimi
ni panibus. scietisque quod ego sum dominus deus vester.
Factum est ergo vespere et ascendens coturnix.
operuit castra. Mane quoque ros iacuit per circuitum
castrorum. Cumque operuisset superficiem terre: apparuit in
solitudine minutum. et quasi pilo tunsum. in
similitudinem pruine super terram. Quod cum vidissent
filii israel: dixerunt ad invicem. Manhu: quod significat
quid est hoc? Ignorabant enim quid esset. Quibus
moyses ait. Iste est panis quem dedit vobis dominus
ad vescendum. Hic est sermo quem precepit dominus.
Colligat ex eo unusquisque quantum sufficit ad
vescendum. gomor per singula capita iuxta
numerum animarum vestrarum que habitant in taberna
culo sic tolletis. Feceruntque filii israel et college
runt alius plus. alius minus. et mensi sunt ad mensuram
gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius: nec
qui minus paraverat repperit minus. Sed singuli
iuxta id quod edere poterant congregaverunt. Dixitque
moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in ma
ne. Qui non audierunt eum. sed dimiserunt quidam
ex eis usque mane. et scatere cepit vermibus
atque computruit. Et iratus est contra eos moyses. Colli
gebant autem mane singuli quantum sufficere po
terat ad vescendum. Cumque incaluisset sol: lique
fiebat. In die autem sexta collegerunt cibos dup

plices, id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis, et narraverunt Moysi. Qui ait eis: Hoc est quod locutus est Dominus: Requies sabbati sanctificata est Domino cras: quodcumque operandum est facite, et quae coquenda sunt coquite: quidquid autem reliquum fuerit, reponite usque in mane. Feceruntque ita ut praeceperat Moyses, et non computruit, neque vermis inventus est in eo. Dixitque Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatum est Domini: non invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite: in die autem septimo sabbatum est Domini, idcirco non invenietur. Venitque septima dies: et egressi de populo ut colligerent, non invenerunt. Dixit autem Dominus ad Moysen: Usquequo non vultis custodire mandata mea, et legem meam? Videte quod Dominus dederit vobis sabbatum, et propter hoc tribuerit vobis die sexto cibos duplices: maneat unusquisque apud semetipsum, nullus egrediatur de loco suo die septimo. Et sabbatizavit populus die septimo. Appellavitque domus Israel nomen eius man: quod erat quasi semen coriandri album, gustusque eius quasi similae cum melle. Dixit autem Moyses: Iste est sermo quem praecepit Dominus: Imple gomor ex eo, et custodiatur in futuras retro generationes: ut noverint panes quibus alui vos in solitudine, quando educti estis de terra Aegypti. Dixitque Moyses ad Aaron: Sume vas unum, et mitte ibi man, quantum potest capere gomor: et repone coram Domino ad servandum in generationes vestras, sicut praecepit Dominus Moysi. Posuitque illud Aaron in tabernaculo reservandum. Filii autem Israel comederunt man quadraginta annis, donec venirent in terram habitabilem: hoc cibo aliti sunt, usquequo tangerent fines terrae

XVII chanaan. Gomor autem decima pars est ephi.

Igitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas, iuxta sermonem Domini, castrametati sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra Moysen, ait: Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid iurgamini contra me? cur tentatis Dominum? Sitivit ergo ibi populus prae aquae penuria, et murmuravit contra Moysen, dicens: Cur fecisti nos exire de Aegypto, ut occideres nos, et liberos nostros, ac iumenta siti? Clamavit autem Moyses ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic? adhuc pusillum, et lapidabit me. Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum, et sume tecum de senioribus Israel: et virgam qua percussisti fluvium, tolle in manu tua, et vade. En ego stabo coram te ibi, supra petram Horeb: percutiesque pe-

tram, et exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus Israel: et vocavit nomen loci illius, Tentatio, propter iurgium filiorum Israel, et quia tentaverunt Dominum, dicentes: Estne Dominus in nobis, an non? Venit autem Amalec, et pugnabat contra Israel in Raphidim. Dixitque Moyses ad Iosue: Elige viros: et egressus pugna contra Amalech: cras ego stabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea. Fecit Iosue ut locutus erat Moyses, et pugnavit contra Amalech: Moyses autem et Aaron et Hur ascenderunt super verticem collis. Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israel: sin autem paululum remisisset, superabat Amalech. Manus autem Moysi erant graves: sumentes igitur lapidem, posuerunt subter eum, in quo sedit: Aaron autem et Hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus illius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugavitque Iosue Amalech, et populum eius in ore gladii. Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ob monimentum in libro, et trade auribus Iosue: delebo enim memoriam Amalech sub caelo. Aedificavitque Moyses altare: et vocavit nomen eius, Dominus exaltatio mea, dicens: Quia manus solii Domini, et bellum Dei erit contra Amalech, a generatione in generationem.

Cumque audisset Iethro sacerdos Madian, cognatus Moysi, omnia quae fecerat Deus Moysi, et Israeli populo suo, eo quod eduxisset Dominus Israel de Aegypto: tulit Sephoram uxorem Moysi quam remiserat, et duos filios eius, quorum unus vocabatur Gersan, dicente patre: Advena fui in terra aliena. Alter vero Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adiutor meus, eruit me de gladio Pharaonis. Venit ergo Iethro cognatus Moysi, et filii eius, et uxor eius, ad Moysen in desertum, ubi erat castrametatus iuxta montem Dei. Et mandavit Moysi, dicens: Ego cognatus tuus Iethro venio ad te, et uxor tua, et duo filii cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui, adoravit, et osculatus est eum: salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum, narravit Moyses cognato suo cuncta quae fecerat Dominus Pharaoni, et Aegyptiis propter Israel: universumque laborem qui accidisset eis in itinere, quo liberaverat eos Dominus. Laetatusque est Iethro super omnibus bonis quae fecerat Dominus Israeli, eo quod eruisset eum de manu Aegyptiorum, et ait: Benedictus Dominus, qui liberavit vos de manu Aegyptiorum, et de manu Pharaonis, qui eruit populum suum de manu Aegypti. Nunc cognovi quia magnus Dominus super omnes deos: eo quod superbe egerint contra illos.

XVIII

XIX

obtulit ergo Iethro cognatus Moysi holocaus
ta et hostias Deo. Veneruntque Aaron et omnes seni
ores Israel ut comederent panem cum eo coram Deo.
Altera autem die sedit Moyses ut iudicaret po
pulum qui assistebat Moysi de mane usque
ad vesperam. Quod cum vidisset cognatus eius omnia
scilicet que agebat in populo ait. Quid est hoc quod facis
in plebe. Cur solus sedes et omnis populus prestolatur
de mane usque ad vesperam. Cui respondit Moy
ses. Venit ad me populus querens sententiam dei. Cumque
acciderit eis aliqua disceptatio veniunt ad me
ut iudicem inter eos et ostendam precepta dei at
que leges eius. At ille. Non bonam inquit rem
facis. Stulto labore consumeris et tu et populus is
te qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium.
solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba
mea atque consilia et erit dominus tecum. Esto tu po
pulo in his que ad deum pertinent ut referas que
dicuntur ad eum. ostendasque populo cerimo
nias et ritum colendi. viamque per quam ingredi
debeant et opus quod facere. Provide autem de omni plebe
viros sapientes et timentes deum in quibus
sit veritas et qui oderint avariciam et constitue ex
eis tribunos et centuriones et quinquagenarios
et decanos qui iudicent populum omni tempore. Quicquid
autem maius fuerit referant ad te et ipsi mino
ra tantum iudicent. Leviusque sit tibi partito
in alios onere. Si hoc feceris implebis imperium
dei et precepta eius poteris sustentare et omnis hic
populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus
auditis Moyses fecit omnia que ille suggesse
rat. Et electis viris strenuis de cuncto Israel
constituit eos principes populi tribunos centuriones
quinquagenarios et decanos qui iudicabant
plebem omni tempore. Quicquid autem gravius erat
referebant ad eum. faciliora tantum iu
dicantes. Dimisitque cognatum suum.
qui reversus abiit in terram suam.

XIX

Mense tercio egressionis Israel de egypto in die
hac venerunt in solitudinem Synai. Nam
profecti de Raphidim et pervenientes usque in
desertum Synai castrametati sunt in eodem
loco. Ibique Israel fixit tentoria e regione
montis. Moyses autem ascendit ad deum. Vocavit
que eum de monte et ait. Hec dices domui Iac
ob et annunciabis filiis Israel. Vos ipsi vidistis
que fecerim egyptiis. Quomodo portaverim vos super
alas aquilarum et assumpserim mihi. Si ergo audie
ritis vocem meam et custodieritis pactum meum
eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim
omnis terra. et vos eritis mihi regnum sacerdotale et
gens sancta. Hec sunt verba que loqueris ad filios
Israel. Venit Moyses et convocatis maioribus
natu populi exposuit omnes sermones quos
mandaverat dominus. Responditque omnis populus simul. Cuncta
que locutus est dominus faciemus. Cumque retulisset
Moyses verba populi ad dominum ait ei dominus. Iam
nunc veniam ad te in caligine nubis ut audi
at me populus loquentem ad te et credat tibi in perpetuum.
Nunciavit ergo Moyses verba populi ad dominum. Qui
dixit ei. Vade ad populum et sanctifica eos hodie
et cras. laventque vestimenta sua et sint parati
in diem tercium. Die enim tercio descendet dominus co
ram omni plebe super montem Synai. Constituesque
terminos per circuitum populo et dices eis. Cavete
ne ascendatis in montem nec tangatis fines
illius. Omnis qui tetigerit montem morte morietur.
Manus non tanget eum sed lapidibus opprimetur.
aut confodietur iaculis. Sive iumentum fuerit sive
homo non vivet. Cum ceperit clangere buccina tunc ascen
dant in montem. Descenditque Moyses de
monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque la
vissent vestimenta sua ait ad eos. Estote pa
rati in diem tercium et ne appropinquetis uxoribus vestris.
Iamque advenerat dies tercius et mane inclaruerat.
et ecce ceperunt audiri tonitrua ac micare
fulgura. et nubes densissima operire montem.
clangorque buccine vehementius perstrepebat.
Timuit populus qui erat in castris. Cumque edu
xisset eos Moyses in occursum dei de loco
castrorum steterunt ad radices montis. Totus autem
mons Synai fumabat eo quod descendisset dominus
super eum in igne. et ascenderet fumus ex eo
quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis. et
sonitus buccine paulatim crescebat in maius et
prolixius tendebatur. Moyses loquebatur et dominus
respondebat ei. Descenditque dominus super montem Synai
in ipso montis vertice. et vocavit Moysen
in cacumen eius. Quo cum ascendisset dixit ad
eum. Descende et contestare populum ne forte ve
lit transcendere terminos ad videndum
dominum et pereat ex eis plurima multitudo. Sa
cerdotes quoque qui accedunt ad dominum sanctificen
tur ne percutiat eos. Dixitque Moyses ad do
minum. Non poterit vulgus ascendere in mon
tem Synai. Tu enim testificatus es et iussisti
dicens. Pone terminos circa montem et sanctifica
illum. Cui ait dominus. Vade descende. ascendes
que tu et Aaron tecum. Sacerdotes autem et populus ne
transeant terminos nec ascendant ad dominum.
ne forte interficiat illos. Descendit Moyses
ad populum et omnia narravit eis.

XX Locutusque est dominus cunctos sermones hos. Ego
enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra
egypti de domo servitutis. Non habebis deos
alienos coram me. Non facies tibi sculptile neque
omnem similitudinem que est in celo desuper et que in
terra deorsum nec eorum que sunt in aquis sub terra.
Non adorabis ea neque coles. Ego sum dominus deus
tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrum
in filios in terciam et quartam generationem eorum
qui oderunt me et faciens misericordiam in milia his
qui diligunt me et custodiunt precepta mea.
Non assumes nomen dei tui in vanum. nec enim
habebit insontem dominus eum qui assumpserit
nomen dei sui frustra. Memento ut diem sab
bati sanctifices. Sex diebus operaberis et facies
omnia opera tua. Septimo autem die sabbati domini dei
tui est. Non facies omne opus in eo tu et filius tuus et filia
tua. et servus tuus et ancilla tua. iumentum tuum.
et advena qui est inter portas tuas. Sex enim
diebus fecit celum et terram et mare et omnia que
in eis sunt et requievit in die septimo. Idcirco bene
dixit dominus diei sabbati et sanctificavit eum. Hono
ra patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus
super terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occi
des. Non mechaberis. Non furtum facies. Non loque
ris contra proximum tuum falsum testimonium.
Non concupisces domum proximi tui. Non deside
rabis uxorem proximi tui. non servum. non an
cillam. non bovem. non asinum. nec omnia que illius
sunt. Cunctus autem populus videbat voces et lampa
das et sonitum buccine montemque fumigantem.
et perterriti ac pavore concussi steterunt procul di
centes moysi. Loquere tu nobis et audiemus.
Non loquatur nobis dominus ne forte moriamur. Et ait
moyses ad populum. Nolite timere. ut enim proba
ret vos venit deus et ut terror illius esset in vobis.
et non peccaretis. Stetitque populus de longe. Mo
yses autem accessit ad caliginem in qua erat deus.
Dixit preterea dominus ad moysen. Hec dices filiis
israel. Vos vidistis quod de celo locutus sim vobis.
Non facietis deos argenteos. nec deos aureos
facietis vobis. Altare de terra facietis mihi et offe
retis super eo holocausta et pacifica vestra. oves
vestras et boves in omni loco in quo memoria fuerit
nominis mei. Veniam ad te et benedicam tibi. Quod si
altare lapideum feceris mihi non edificabis il
lud de sectis lapidibus. Si enim levaveris cultrum
tuum super eo polluetur. Non ascendes per gradus
ad altare meum ne reveletur turpitudo tua.
XXI Hec sunt iudicia que propones eis.
Si emeris servum hebreum sex annis serviet
tibi. in septimo egredietur liber gratis. Cum
quali veste intraverit cum tali exeat. Si habens
uxorem et uxor egredietur simul. Sin autem dominus
illi dederit uxorem et peperit filios et filias. mulier
et liberi eius erunt domini sui. Ipse vero exibit cum
vestitu suo. Quod si dixerit servus diligo dominum
meum et uxorem ac liberos non egrediar liber.
offeret eum dominus diis et applicabitur ad hostium
et postes. perforabitque aurem eius subula. et erit
ei servus in seculum. Si quis vendiderit filiam
suam in famulam. non egredietur sicut ancille
exire consueverunt. Si displicuerit oculis domini
sui cui tradita fuerit: dimittet eam. Populo autem
alieno vendendi non habebit potestatem si spre
verit eam. Sin autem filio suo desponderit eam: iux
ta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram
ei acceperit. providebit puelle nuptias. et
vestimenta. et pretium pudicicie non negabit. Si
tria ista non fecerit: egredietur gratis absque
pecunia. Qui percusserit hominem volens
occidere: morte moriatur. Qui autem non est insidi
atus. sed deus illum tradidit in manus eius: constituam
tibi locum quo fugere debeat. Si quis per industriam
occiderit proximum suum. et per insidias: ab altari
meo evelles eum ut moriatur. Qui percusserit patrem
suum et matrem morte moriatur.
Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum convictus
noxe: morte moriatur. Qui maledixerit patri
suo vel matri: morte moriatur. Si rixati fue
rint viri. et percusserit alter proximum suum la
pide vel pugno. et ille mortuus non fuerit sed
iacuerit in lecto: si surrexerit et ambulaverit
foris super baculum suum: innocens erit qui percus
sit. ita tamen ut operas eius et impensas in medicos
restituat. Qui percusserit servum suum vel
ancillam virga. et mortui fuerint in manibus
eius: criminis reus erit. Sin autem uno die su
pervixerit vel duobus: non subiacebit pene. quia
pecunia illius est. Si rixati fuerint viri. et
percusserit quis mulierem pregnantem. et abortivum
quidem fecerit. sed ipsa vixerit: subiacebit dam
no. quantum expetierit maritus mulieris. et arbi
tri iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit subse
cuta: reddet animam pro anima. oculum pro oculo. den
tem pro dente. manum pro manu. pedem pro
pede. adustionem pro adustione. vulnus pro
vulnere. livorem pro livore. Si percusserit quis
oculum servi sui aut ancille. et luscos eos
fecerit: dimittet eos liberos pro oculo quem eruit.
Dentem quoque si excusserit servo vel ancil
le sue. similiter dimittet eos liberos. Si bos cornu

percusserit uirū aut mulierē. ⁊ mortui fuerint:
lapidibus obruetur: ⁊ nō comedentur carnes
eius. dominus quoque bouis innocens erit. Quod si bos
cornupeta fuerit ab heri ⁊ nudius tercius. ⁊
contestati sunt dominum eius. nec recluserit eum.
occideritque uirū aut mulierē. ⁊ bos lapidibus
obruetur. ⁊ dominum illius occident. Quod si precium
ei fuerit impositum. dabit pro anima sua quicquid
fuerit postulatus. Filium quoque ⁊ filiā si cor-
nu percusserit: simili sententie subiacebit. Si ser-
uū ancillamque inuaserit. xxx. siclos argen-
ti dabit domino. bos uero lapidibus obruetur. Si quis
aperuerit cisternā ⁊ foderit. ⁊ nō operuerit eā.
cecideritque bos uel asinus in eā: dominus cisterne re-
ddet precium iumentorum. Quod autem mortuum est:
ipsius erit. Si bos alienus bouē alterius uulne-
rauerit. ⁊ ille mortuus fuerit: uendent bouem
uiuū. ⁊ diuident precium. cadauer autem mortu-
um inter se dispercient. Sin autem sciebat quod bos
cornupeta esset ab heri ⁊ nudius tercius. ⁊ non
custodiuit eū dominus suus: reddet bouē pro boue.
⁊ cadauer integrū accipiet.
XXII Si quis furatus fuerit bouē aut ouē. ⁊ occide-
rit uel uendiderit. v. boues pro uno boue
restituet. ⁊ quatuor oues pro una oue. Si effrin-
gens fur domū siue suffodiens fuerit inuentus:
⁊ accepto uulnere mortuus fuerit: percussor nō
erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit.
homicidiū perpetrauit. ⁊ ipse morietur. Si nō
habuerit quod pro furto reddat: uenundabi-
tur. Si inuentum fuerit apud eum quod furatus est
uiuens. siue bos. siue asinus. siue ouis. dup-
plum restituat. Si leserit quispiā agrum
uel uineā. ⁊ dimiserit iumentū suū. ut de-
pascatur aliena. quicquid optimum habuerit
in agro suo uel uinea: pro dampni estimatione
restituet. Si egressus ignis inuenerit spicas
⁊ comprehenderit aceruos frugū siue stantes
segetes in agris: reddet dampnū qui ignē
succenderit. Si quis commendauerit amico pecuniā
aut uas in custodiā. ⁊ ab eo qui susceperat furto
ablatū fuerit. si inuentus fuerit fur: dupplū
reddet. Si latet dominus domus applicabitur ad de-
os. ⁊ iurabit quod nō extenderit manū in rē
proximi sui: ad perpetrandā fraudē. tam in boue.
quā in asino. ⁊ oue ac uestimento. ⁊ quicquid
dampnū inferre potest ad deos: utriusque causa per-
ueniet. ⁊ si illi iudicauerint dupplū restituet
et proximo suo. Si quis commendauerit proximo suo
asinū. bouē. ⁊ ouē. ⁊ omne iumentum ad cus-
todiā. ⁊ mortuū fuerit aut debilitatum. uel
captum ab hostibus. nullusque hoc uiderit: ius-
iurandū erit in medio. quod nō extendit manū
ad rem proximi sui. suscipietque dominus iuramentū.
⁊ ille reddere nō cogetur. Quod si furto ablatū
fuerit: restituet dampnū domino. Si comestum a
bestia: deferat ad eū quod occisum est. ⁊ nō resti-
tuet. Qui a proximo suo quicquam horum mutuo
postulauerit ⁊ debilitatum aut mortuū fuerit.
domino nō presente reddere compelletur. Quod si in presen-
tiarum fuerit dominus nō restituet. maxime si con-
ductum uenerat pro mercede operis sui. Si sedu-
xerit quis uirginem nec desponsatam. ⁊ dormi-
erit cum ea: dotabit eā. ⁊ habebit eā uxorē.
Si pater uirginis dare noluerit: reddat pecuni-
am iuxta modum dotis quam uirgines accipere
consueuerunt. Maleficos nō patieris uiuere. Qui
coierit cū iumento: morte moriatur. Qui immo-
lat diis occidetur. preter domino soli. Aduenā nō
contristabis. neque affliges eū. Aduene enim ⁊ ipsi
fuistis: in terra egypti. Uidue ⁊ pupillo nō no-
cebitis. Si leseritis eos: uociferabuntur ad
me. ⁊ ego audiā uocē eorum. ⁊ indignabitur
furor meus. percutiāque uos gladio. ⁊ erunt uxores
uestre uidue. ⁊ filii uestri pupilli. Si pecuniam
mutuā dederis pupillo meo pauperi qui ha-
bitat tecū: non urgebis eū quasi exactor. nec
usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acce-
peris uestimentū: ante solis occasū reddes ei.
Ipsum enim est solū quo operitur indumentū
carnis eius. nec habet aliud in quo dormiat.
Si clamauerit ad me exaudiam eū. quia miseri-
cors sum. Diis nō detrahes. ⁊ principi populi
tui nō maledices. Decimas ⁊ primitias tu-
as nō tardabis offerre. Primogenitū filiorum
tuorum dabis mihi. de bobus quoque ⁊ ouibus simi-
liter facies. vii. diebus sit cū matre sua. die
octauo reddes illū mihi. Uiri sancti eritis mihi. Car-
nem que a bestiis fuerit pregustata: nō comede-
tis. sed proicietis canibus.
XXIII Non suscipies uocē mendacii. nec iunges
manū tuā ut pro impio dicas falsū testimo-
nium. Nō sequeris turbā ad faciendū malū.
nec in iudicio plurimorum adquiesces sententie ut
a uero deuies. Pauperis quoque nō misereb-
is in iudicio. Si occurreris boui inimici
tui aut asino erranti: reduc eū. Si uideris
asinū odientis te iacere sub onere: nō pertransi-
bis. sed subleuabis cū eo. Nō declinabis in iu-
dicio pauperis. Mendaciū fugies. Insontē
⁊ iustū non occides. quia aduersor impiū. Nec
accipias munera que excecant ⁊ prudentes.

et subvertunt verba iustorum. Peregrino moles
tus non eris. Scitis enim advenarum animas. quia et
ipsi peregrini fuistis in terra egipti. Sex annis
seminabis terram tuam. et congregabis fruges
eius. Anno autem .vij. dimittes eam. et requiescere fa
cies ut comedant pauperes populi tui. et quicquid re
liquum fuerit: edant bestie agri. Ita facies in
vinea et in oliveto tuo. Sex diebus operaberis. in
septima die cessabis ut requiescat bos et asinus
tuus. et refrigeretur filius ancille tue. et advena.
Omnia que dixi vobis custodite. et per nomen externorum
deorum non iurabitis. neque audietur ex ore vestro.
Tribus vicibus per singulos annos mihi festa cele
brabitis. Sollempnitatem azimorum custo
dies. .vij. diebus comedes azima: sicut precepi
tibi. tempore mensis novorum quando egressus es
de egipto. Non apparebis in conspectu meo va
cuus. et sollempnitatem messis primitivorum operis
tui quecumque severis in agro. Sollempnitatem
quoque in exitu anni quando congregaveris omnes fruges tuas
de agro. Ter in anno apparebit omne masculi
num tuum coram domino deo tuo. Non immolabis super
fermento sanguinem victime mee. nec remanebit
adeps sollempnitatis mee: usque mane. Primi
cias frugum terre tue deferes in domum domini dei
tui. Non coques edum in lacte matris sue. Ecce
ego mitto angelum meum qui precedat te. et
custodiat in via. et introducat ad locum quem pa
ravi. Observa eum et audi vocem eius. nec contem
nendum putes. quia non dimittet cum peccaveritis.
et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius
et feceris omnia que loquor: inimicus ero inimicis
tuis. et affligam affligentes te. Precedetque te an
gelus meus. et introducet te ad amorreum. et ethe
um. et pherezeum. et chananeum. et eveum. et
iebuseum. quos ego conteram. Non adorabis de
os eorum. nec coles eos. Non facies opera eorum. sed
destrues eos. et confringes statuas eorum. Servi
etisque domino deo vestro: ut benedicam panibus tuis.
et aquis. et auferam infirmitatem de medio tui.
Non erit infecunda. nec sterilis in terra tua. Nu
merum dierum tuorum implebo. Timorem meum mit
tam in precursum tuum. et occidam omnem populum ad quem
ingredieris. cunctorumque inimicorum tuorum coram
te terga vertam. Emittens scrabones prius
qui fugabunt eveum. et chananeum. et etheum. ante
quam introeas. Non eiciam eos a facie tua: anno
uno. ne terra in solitudinem redigatur. et crescant
contra te bestie. Paulatim expellam eos de con
spectu tuo: donec augearis et possideas terram.
Ponam terminos tuos a mari rubro: usque ad ma
re palestinorum. et a deserto usque ad fluvium.
Tradam in manibus vestris habitatores terre. et eici
am illos de conspectu vestro. Non inibis cum eis
fedus. nec cum diis eorum. Non habitent in terra tua.
ne forte peccare faciant te in me. si servie
ris diis eorum quod tibi certe erit in scandalum. XXIIII
Moysi quoque dixit. Ascende ad dominum tu et aa
ron nadab et abiu. et .lxx. seniores israel. et
adorabitis procul. Solusque moyses ascendat ad
dominum. et illi non appropinquabunt. nec populus ascendat
cum eo. Venit ergo moyses et narravit plebi
omnia verba domini atque iudicia. Responditque cunctus
populus una voce. Omnia verba domini que locutus est facie
mus. Scripsit autem moyses universos sermones
domini. et mane consurgens: edificavit altare domino
ad radices montis. et .xij. titulos per .xij. tribus
israel. Misitque iuvenes de filiis israel. et obtulerunt
holocausta. immolaveruntque victimas pacificas
domino vitulos .xij. Tulit itaque moyses dimidiam
partem sanguinis et misit in crateras. partem autem
residuam fudit super altare. Assumensque volumen
federis legit audiente populo. Qui dixerunt. Omnia que
locutus est dominus faciemus. et erimus obedientes. Ille
vero sumptum sanguinem respersit in populum. et ait.
Hic est sanguis federis: quod pepigit dominus vobiscum
super cunctis sermonibus istis. Ascenderuntque moy
ses et aaron. nadab. et abyu. et .lxx. de senioribus
israel. et viderunt deum israel. et sub pedibus eius quasi opus
lapidis saphirini. et quasi celum cum serenum est. nec
super eos qui procul recesserant de filiis israel. misit
manum suam. Videruntque deum. et comederunt ac bi
berunt. Dixit autem dominus ad moysen. Ascende ad
me in montem: et esto ibi. Daboque tibi tabulas
lapideas et legem ac mandata que scripsi: ut do
ceas filios israel. Surrexerunt moyses et iosue
minister eius. Ascendensque moyses in montem
dei: senioribus ait. Expectate hic donec reverta
mur ad vos. Habetis aaron et hur vobiscum.
si quid natum fuerit questionis. referetis ad eos. Cumque
ascendisset moyses: operuit nubes montem. et
habitavit gloria dei super synai. tegens illum nube
sex diebus. Septimo autem die: vocavit eum de me
dio caliginis. Erat autem species glorie domini quasi ignis
ardens super verticem montis in conspectu filiorum
israel. Ingressusque moyses medium nebule: ascen
dit in montem. et fuit ibi .xl. diebus et .xl. noctibus.
Locutusque est dominus ad moysen XXV
dicens. Loquere filiis israel. ut tollant mihi primi
cias. Ab omni homine qui offert ultroneus accipietis
eas. Hec sunt autem que accipere debetis. Aurum. argen
tum. et es. iacinctum. et purpuram. coccumque

bis tinctum, et byssum, pilos caprarum, et pelles arietum rubricatas, pellesque ianthinas, et ligna sethim. Oleum ad luminaria concinnanda, aromata in unguentum, et thymiamata boni odoris. Lapides onichinos, et gemmas ad ornandum ephod ac rationale. Facientque mihi sanctuarium, et habitabo in medio eorum, iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi, et omnium vasorum in cultum eius. Sicque facietis illud. Archam de lignis sethim compingite, cuius longitudo habebit duos et semissem cubitos: latitudo cubitum et dimidium: altitudo cubitum similiter ac semissem. Et deaurabis eam auro mundissimo intus et foris: faciesque supra coronam auream per circuitum: et quattuor circulos aureos quos pones per quattuor archae angulos: duo circuli sint in latere uno, et duo in altero. Facies quoque vectes de lignis sethim, et operies eos auro. Inducesque per circulos qui sunt in archae lateribus, ut portetur in eis. Qui semper erunt in circulis, nec umquam extrahentur ab eis. Ponesque in archa testificationem quam dabo tibi. Facies et propitiatorium de auro purissimo: duos cubitos et dimidium tenebit longitudo eius, cubitum et semissem latitudo. Duos quoque cherubin aureos et productiles facies, ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in latere uno, et alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas, et operientes oraculum, respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium, quo operienda est archa, in qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde praecipiam, et loquar ad te supra propitiatorium, scilicet ac medio duorum cherubin, qui erunt super archam testimonii, cuncta quae mandabo per te filiis Israel. Facies et mensam de lignis sethim, habentem duos cubitos longitudinis, et in latitudine cubitum, et in altitudine cubitum ac semissem. Et inaurabis eam auro purissimo. Faciesque illi labium aureum per circuitum, et ipsi labio coronam interrasilem altam digitis quattuor: et super illam alteram coronam aureolam. Quattuor quoque circulos aureos praeparabis, et pones in quattuor angulis eiusdem mensae per singulos pedes. Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, et possit mensa portari. Ipsosque vectes facies de lignis sethim, et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac phialas, thuribula, et ciathos, in quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo. Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper. Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile eius

et calamos, sciphos, et sphaerulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, et tres ex altero. Tres sciphi quasi in nucis modum per calamos singulos, sphaerulaque simul et lilium: et tres similiter sciphi instar nucis in calamo altero, sphaerulaque simul et lilium. Hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quattuor sciphi in nucis modum, sphaerulaeque per singulos, et lilia. Sphaerae sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex fiunt procedentes de hastili uno. Et sphaerae igitur et calami ex ipso erunt, universa ductilia de auro purissimo. Facies et lucernas .vii. et pones eas super candelabrum ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque et ubi quae emuncta sunt extinguantur fient de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri purissimi. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.

XXVI Tabernaculum vero ita facies. Decem cortinas de bysso retorta, et iacincto ac purpura coccoque bis tincto variatas opere plumario facies. Longitudo cortinae unius habebit .xx.viii. cubitos: altitudo quattuor cubitorum erit. Unius mensurae fient universa tentoria. Quinque cortinae sibi iungentur mutuo, et aliae quinque nexu simili cohaerebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum, ut possint invicem copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte, ita insertas ut ansa contra ansam veniat, et altera alteri possit aptari. Facies et .l.ta circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt, ut unum tabernaculum fiat. Facies et saga cilicina undecim ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit .xxx. cubitos: et latitudo quattuor. Equa erit mensura sagorum omnium. E quibus quinque iunges seorsum, et sex sibi mutuo copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et .l.ta ansas in ora sagi unius, ut coniungi cum altero queat, et .l. ansas in ora sagi alterius, ut cum altero copuletur. Quinquaginta fibulas aeneas, quibus iungantur ansae, ut unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis quae parantur tecto, id est, unum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Et cubitus ex una parte pendebit, et alter ex altera, qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus tabernaculi

pergentis. Facies et opertorium aliud tecto de
pellibus arietum rubricatis. et super hoc rursum
aliud opertorium de ianthinis pellibus. Facies
et tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim.
que singule denos cubitos in longitudine habeant.
et in latitudine singulos et semissem. In lateribus
tabule due incastraturae fiant. quibus tabula al
teri tabule connectatur. atque in hunc modum,
cuncte tabule parabuntur. Quarum .xx. erunt in latere
meridiano. quod vergit ad austrum. Quibus .xl.
bases argenteas fundes. ut bine bases singu
lis tabulis per duos angulos subiciantur. In la
tere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem
.xx. tabule erunt. xl. habentes bases argenteas.
bine bases singulis tabulis supponentur. Ad
occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex
tabulas. et rursum alias duas que in angulis
erigantur post tergum tabernaculi. Eruntque con
iuncte a deorsum usque sursum. et una omnes
compago retinebit. Duabus quoque tabulis que
in angulis ponende sunt. similis iunctura ser
vabitur. Et erunt simul tabule octo. bases earum
sedecim argentee. duabus basibus per unam tabu
lam supputatis. Facies et vectes de lignis se
thim .v. ad continendas tabulas in uno latere
tabernaculi. et .v. alios in altero. et eiusdem numeri
ad occidentalem plagam qui mittentur per medi
as tabulas. a summo usque ad summum. Ipsasque
tabulas deaurabis. et fundes in eis anulos au
reos. per quos vectes tabulata contineant. quos o
peries laminis aureis. Et eriges tabernaculum
iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum
est. Facies et velum de iacincto et purpura. cocco
que bis tincto. et bisso retorta opere plumari
o. et pulchra varietate contextum. quod appendes
ante quattuor columpnas de lignis sethim. que
ipse quidem deaurate erunt. et habebunt capita au
rea. sed bases argenteas. Inseretur autem velum
per circulos inter quod pones archam testimonii. et
sanctuarium sanctuarii. et sanctuaria dividentur. Pones
et propiciatorium super archam testimonii in sancta sanctorum.
mensamque extra velum. et contra mensam candelabrum
in latere tabernaculi meridiano. Mensa enim stabit
in latere aquilonis. Facies et tentorium in introitu
tabernaculi de iacincto et purpura. coccoque bis
tincto. et bisso retorta. opere plumarii. Et quinque
columpnas deaurabis lignorum sethim. ante
quas ducetur tentorium. quarum erunt capita au
rea. et bases enee.

XXVII

Facies et altare de lignis sethim quod habebit
quinque cubitos in longitudine. et totidem in
latitudine. id est quadrum. et tres cubitos in alti
tudine. Cornua autem per quattuor angulos ex ipso
erunt. et operies illud ere. Faciesque in usus eius lebe
tes ad suscipiendos cineres. et forcipes. atque fus
cinulas. et ignium receptacula. Omnia vasa ex
ere fabricabis. Craticulamque in modum retis ene
am. per cuius quattuor angulos erunt quattuor anuli e
nei. quos pones subter arulam altaris. Eritque cra
ticula usque ad altaris medium. Facies et vectes
altaris de lignis sethim. duos quos operies la
minis eneis. et induces per anulos. Eruntque
ex utroque latere altaris ad portandum. Non solidum
sed inane et cavum intrinsecus facies illud
sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atri
um tabernaculi in cuius plaga australi contra meri
diem erunt tentoria de bisso retorta. .c. cubi
tos unum latus tenebit in longitudine. et columpnas .xx.
cum basibus totidem eneis. que capita cum celaturis
suis habebunt argentea. Similiter in latere aquilon
is per longum erunt tentoria .c. cubitorum. colum
pne .xx. et bases enee eiusdem numeri. et capita earum
cum celaturis suis argentea. In latitudine vero
atrii quod respicit ad occidentem. erunt tentoria
per .l. cubitos. et columpne .x. basesque toti
dem. In ea quoque atrii latitudine que respicit ad
orientem. l. cubiti erunt in quibus .xv. cubitorum
tentoria lateri uni deputabuntur. columpneque
tres. et bases totidem. Et in latere altero erunt tentoria
cubitos obtinentia .xv. columpne tres. et bases
totidem. In introitu vero atrii fiet tentorium cubi
torum .xx. ex iacincto et purpura. coccoque bis tinc
to. et bisso retorta. opere plumarii. Columpnas
habebit quattuor cum basibus totidem. Omnes columpne
atrii per circuitum vestite erunt argenteis lami
nis. capitibus argenteis. et basibus eneis. In lon
gitudine occupabit atrium cubitos .c. In la
titudine .l. Altitudo .v. cubitorum erit. Fietque
de bisso retorta. et habebit bases eneas. Cuncta
vasa tabernaculi in usus et cerimonias tam pa
xillos eius quam atrii ex ere facies. Precipe
filiis israel ut afferant tibi oleum de arboribus
olivarum purissimum. piloque contusum. ut ardeat
lucerna semper in tabernaculo testimonii
extra velum quod appensum est testimonio. Et col
locabunt eam aaron et filii eius. ut mane lu
ceat coram domino. Perpetuus erit cultus per successio
nes eorum coram filiis israel.

XXVIII

Applica quoque aaron fratrem tuum ad te cum filiis
suis de medio filiorum israel. ut sacerdotio fun
gantur mihi aaron nadab. et abiu. Faciesque
vestem sanctam fratri tuo. in gloriam et decorem.

et loqueris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu prudentie, ut faciant vestes Aaron, in quibus sanctificatus ministret mihi. Hec sunt autem vestimenta que facient: rationale et superhumerale, tunicam et lineam strictam, cidarim et balteum. Facient vestimenta sancta Aaron fratri tuo et filiis eius, ut sacerdotio fungantur mihi. Accipientque aurum et iacinctum et purpuram, coccumque bis tinctum et byssum. Facient autem superhumerale de auro et iacincto ac purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta, opere plumario polimito. Duas oras iunctas habebit in utroque latere summitatum, ut in unum redeant. Ipsaque textura et cuncta operis varietas erit ex auro et iacincto ac purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta. Sumesque duos lapides onichinos, et sculpes in eis nomina filiorum Israel: sex nomina in lapide uno, et sex reliqua in altero, iuxta ordinem nativitatis eorum. Opere sculptoris et celatura gemmarii sculpes eos nominibus filiorum Israel, inclusos auro atque circumdatos; et pones in utroque latere superhumeralis, memoriale filiis Israel. Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super utrumque humerum ob recordationem. Facies et uncinos ex auro, et duas cathenulas auri purissimi sibi invicem coherentes, quas inseres uncinis. Rationale quoque iudicii facies opere polimito iuxta texturam superhumeralis, ex auro, iacincto et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta. Quadrangulum erit et duplex; mensuram palmi habebit tam in longitudine quam in latitudine. Ponesque in eo quatuor ordines lapidum. In primo versu erit lapis sardius et topazius et smaragdus; in secundo carbunculus, saphirus et iaspis; in tertio ligurius, achates et amethistus; in quarto crisolitus, onichinus et berillus. Inclusi auro erunt per ordines suos. Habebuntque nomina filiorum Israel; duodecim nominibus celabuntur, singuli lapides nominibus singulorum per duodecim tribus. Facies in rationali cathenas sibi invicem coherentes ex auro purissimo, et duos anulos aureos quos pones in utraque rationalis summitate; cathenasque aureas iunges anulis qui sunt in marginibus eius, et ipsarum cathenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit. Facies et duos anulos aureos quos pones in summitatibus rationalis, et in horis que e regione sunt superhumeralis et posteriora eius aspiciunt. Nec non et alios duos anulos aureos qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum, quod respicit contra faciem iuncture inferioris, ut aptari possit cum superhumerali, et stringatur rationale cum anulis superhumeralis iuxta iacinctina, ut maneat iunctura fabrefacta, et a se invicem rationale et superhumerale nequeant separari. Portabitque Aaron nomina filiorum Israel in rationali iudicii super pectus suum, quando ingredietur sanctuarium, memoriale in eternum coram Domino. Pones autem in rationali iudicii doctrinam et veritatem, que erunt in pectore Aaron quando ingredietur coram Domino; et gestabit iudicium filiorum Israel in pectore suo in conspectu Domini semper. Facies et tunicam superhumeralis totam iacinctinam, in cuius medio supra erit capitium, et ora per gyrum eius textilis, sicut fieri solet in extremis vestium partibus, ne facile rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem tunice per circuitum quasi mala punica facies ex iacincto et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta, mixtis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum sit aureum et malum punicum, rursumque tintinnabulum aliud aureum et malum punicum. Et vestietur Aaron ea in officio ministerii, ut audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu Domini, et non moriatur. Facies et laminam de auro purissimo, in qua sculpes opere celatoris: Sanctum Domino. Ligabisque eam vitta iacinctina, et erit super thiaram, imminens fronti pontificis. Portabitque Aaron iniquitates eorum que obtulerint et sanctificaverint filii Israel in cunctis muneribus et donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte eius, ut placatus sit eis Dominus. Stringesque tunicam bysso, et thiaram byssinam facies, et balteum opere plumarii. Porro filiis Aaron tunicas parabis lineas et balteos ac thiaras in gloriam et decorem. Vestiesque his omnibus fratrem tuum et filios eius cum eo. Et cunctorum consecrabis manus, sanctificabisque illos ut sacerdotio fungantur mihi. Facies et feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis sue a renibus usque ad femora. Et utentur eis Aaron et filii eius quando ingredientur tabernaculum testimonii, vel quando appropinquant ad altare ut ministrent in sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit Aaron et semini eius post eum.

XXIX Sed et hoc facies ut mihi in sacerdotio consecrentur. Tolle vitulum de armento et arietes duos immaculatos, panesque azimos et crustulam absque fermento, que conspersa sint oleo, lagana quoque azima oleo lita; de simila triticea cuncta facies, et

posita in canistro offeres. Vitulum autem et duos arietes, et Aaron ac filios eius applicabis ad hostium tabernaculi testimonii. Cumque laveris patrem cum filiis suis aqua, indues Aaron vestimentis suis, id est linea et tunica, et superhumerali et rationali, quod constringes balteo, et pones tiaram in capite eius, et laminam sanctam super tiaram, et oleum unctionis fundes super caput eius, atque hoc ritu consecrabitur. Filios quoque illius applicabis, et indues tunicis lineis, cingesque balteo, Aaron videlicet et liberos eius, et impones eis mitras. Eruntque sacerdotes mei religione perpetua. Postquam initiaveris manus eorum, applicabis et vitulum coram tabernaculo testimonii. Imponentque Aaron et filii eius super caput illius manus, et mactabis eum in conspectu Domini iuxta hostium tabernaculi testimonii. Sumptumque sanguinem vituli pones super cornua altaris digito tuo. Reliquum autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Sumes et adipem totum qui operit intestina, et reticulum iecoris, ac duos renes, et adipem qui super eos est, et offeres incensum super altare. Carnes vero vituli et corium et fimum combures foris extra castra, eo quod pro peccato sit. Unum quoque arietem sumes, super cuius caput ponent Aaron et filii eius manus. Quem cum mactaveris, tolles de sanguine eius et fundes circa altare. Ipsum autem arietem secabis in frusta, lotaque intestina eius ac pedes pones super concisas carnes, et super caput illius, et offeres totum arietem in incensum super altare. Oblatio est Domino, odor suavissimus victime Dei. Tolles quoque arietem alterum, super cuius caput Aaron et filii eius ponent manus. Quem cum immolaveris, sumes de sanguine illius, et pones super extremum dextre auricule Aaron et filiorum eius, et super pollices manus eorum et pedis dextri, fundesque sanguinem super altare per circuitum. Cumque tuleris de sanguine qui est super altare, et de oleo unctionis, asperges Aaron et vestes eius, filios et vestimenta eorum. Consecratisque ipsis et vestibus, tolles adipem de ariete, et caudam, et arvinam que operit vitalia, ac reticulum iecoris, et duos renes, atque adipem qui super eos est, armumque dextrum, eo quod sit aries consecrationum, tortamque panis unius, crustulam conspersam oleo, laganum de canistro azimorum, quod positum est in conspectu Domini. Ponesque omnia super manus Aaron et filiorum eius, et sanctificabis eos elevans coram Domino. Suscipiesque universa de manibus eorum, et incendes super altare in holocaustum, odorem suavissimum in conspectu Domini, quia oblatio eius est. Sumes quoque pectusculum de ariete quo initiatus est Aaron, sanctificabisque illud elevatum coram Domino, et cedet in partem tuam. Sanctificabisque et pectusculum consecratum, et armum quem de ariete separasti, quo initiatus est Aaron et filii eius, cedentque in partem Aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis Israel, quia primitiva sunt et initia de victimis eorum pacificis que offerunt Domino. Vestem autem sanctam qua utetur Aaron, habebunt filii eius post eum, ut ungantur in ea, et consecrentur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius, et qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret in sanctuario. Arietem autem consecrationum tolles, et coques carnes eius in loco sancto, quibus vescetur Aaron et filii eius. Panes quoque qui sunt in canistro, in vestibulo tabernaculi comedent, ut sit placabile sacrificium, et sanctificentur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis, quia sancti sunt. Quod si remanserit de carnibus consecratis, sive de panibus usque mane, combures reliquias igni. Non comedentur, quia sanctificata sunt. Omnia que precepi tibi facies super Aaron et filios eius. Septem diebus consecrabis manus eorum, et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris expiationis hostiam, et unges illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis altare, et sanctificabis, et erit sanctum sanctorum. Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies in altari. Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, unum agnum mane, et alterum vespere, decimam partem simile conspersam oleo tunso, quod habeat mensuram quartam partem hin, et vinum ad libandum eiusdem mensure in agno uno. Alterum vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum matutine oblationis, et iuxta ea que diximus in odorem suavitatis. Sacrificium Domino oblatione perpetua in generationes vestras, ad hostium tabernaculi testimonii coram Domino, ubi constituam ut loquar ad te. Ibique precipiam filiis Israel, et sanctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculum testimonii cum altari, et Aaron cum filiis eius, ut sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo in medio filiorum Israel, eroque eis Deus, et scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Egypti, ut manerem inter illos, ego Dominus Deus ipsorum.

XXX

Facies quoque altare ad adolendum thimiama, de lignis sethim, habens cubitum longitudinis, et alterum latitudinis, id est quadrangulum, et duos cubitos in altitudine. Cornua ex illo procedent. Vestiesque illud auro purissimo, tam craticulam eius, quam parietes, quin per circuitum

eius et cornua. Faciesque coronam aureolam per
girum, et duos anulos aureos sub corona per sin-
gula latera, ut mittantur in eos vectes, et alta-
re portetur. Ipsos quoque vectes facies de lignis
sethim, et inaurabis. Ponesque altare contra velum
quod ante archam testimonii pendet coram propi-
tiatorio quo tegitur testimonium ubi loquar tibi.
Et adolebit incensum super eo Aaron suave fragrans
mane. Quando componet lucernas incendet illud. Et quando
collocat eas ad vesperum, uret thymiama sem-
piternum coram Domino in generationes vestras. Non offe-
retis super eo thymiama compositionis alterius,
nec oblationem et victimam, nec libabitis. Et
deprecabitur Aaron super cornua eius semel
per annum in sanguine, quod oblatum est pro peccato,
et placabit super eo in generationibus vestris. Sanctum
sanctorum erit Domino. Locutusque est Dominus ad Moysen
dicens. Quando tuleris summam filiorum Israel iuxta
numerum, dabunt singuli pretium pro animabus suis Domino, et
non erit plaga in eis cum fuerint recensiti.
Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen, dimidium
sicli iuxta mensuram templi. Siclus .xx. ha-
bet obolos, media pars sicli offeretur Domino. Qui
habetur in numero a .xx. annis et supra, dabit pre-
tium. Dives non addet ad medium sicli, et pau-
per nichil minuet. Susceptamque pecuniam
que collecta est a filiis Israel, trades in usus
tabernaculi testimonii, ut sit monumentum
eorum coram Domino, et propitietur animabus eorum. Lo-
cutusque est Dominus ad Moysen dicens. Facies
et labrum eneum cum basi sua ad lavandum.
Ponesque illud inter tabernaculum testimonii
et altare. Et missa aqua lavabunt in eo Aaron
et filii eius manus suas ac pedes, quando ingressu-
ri sunt tabernaculum testimonii, et quando acces-
suri sunt ad altare ut offerant in eo thy-
miamata Domino, ne forte moriantur. Legiti-
mum sempiternum erit ipsi et semini eius per suc-
cessiones. Locutusque est Dominus ad Moysen di-
cens. Sume tibi aromata prime myrre et
electe quingentos siclos, et cinnamomi me-
dium, id est ducentos .l. siclos, calami similiter ducen-
tos .l., casie quoque quingentos siclos in pondere
sanctuarii, olei de olivetis mensuram hin.
Faciesque unctionis oleum sanctum, unguentum
compositum opere unguentarii. Et unges ex eo
tabernaculum testimonii, et archam testamen-
ti, mensamque cum vasis suis, candelabrum et
utensilia eius, altaria thymiamatis et
holocausti, et universam supellectilem que ad
cultum eorum pertinet. Sanctificabisque omnia et erunt

sancta sanctorum. Qui tetigerit ea, sanctificabitur.
Aaron et filios eius unges, sanctificabisque illos
ut sacerdotio fungantur michi. Filiis quoque Israel di-
ces. Hoc oleum unctionis sanctum erit michi in
generationes vestras. Caro hominis non ungetur ex
eo, et iuxta compositionem eius non facietis aliud,
quia sanctificatum est, et sanctum erit vobis. Homo quicumque
tale composuerit, et dederit ex eo alieno, exter-
minabitur de populo suo. Dixitque Dominus ad Moy-
sen. Sume tibi aromata, stacten, et oni-
cham, galbanum boni odoris, et thus luci-
dissimum. Equalis ponderis erunt omnia. Facies-
que thymiama compositum opere unguentarii in-
mixtum diligenter, et purum, et sanctificatione
dignissimum. Cumque in tenuissimum pulverem
universa contuderis, pones ex eo coram testimo-
nii tabernaculo, in quo loco apparebo tibi. Sanctum
sanctorum erit vobis thymiama. Talem compositionem
non facietis in usus vestros, quia sanctum est Domino. Homo
quicumque fecerit simile ut odore illius per-
fruatur, peribit de populis suis.
Locutusque est Dominus ad Moysen dicens. Ecce XXXI
vocavi ex nomine Beseleel filium Uri fi-
lii Hur, de tribu Iuda, et implevi eum spiritu Dei,
sapientia, intelligentia, et scientia, in omni opere ad ex-
cogitandum fabre, quicquid fieri potest ex
auro, argento, et ere, et marmore, et gemmis,
et diversitate lignorum. Dedique ei socium Ooliab
filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde
omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta
que precepi tibi, tabernaculum federis, et archam
testimonii, et propitiatorium quod super eam est, et cunc-
ta vasa tabernaculi, mensamque et vasa eius, can-
delabrum purissimum cum vasis suis, et altaria
thymiamatis et holocausti, et omnia vasa eorum,
labium cum basi sua, vestes sanctas in ministerio
Aaron sacerdoti et filiis eius, ut fungantur of-
ficio suo in sacris, oleum unctionis, et thymia-
ma aromatum in sanctuario. Omnia que precepi tibi
facient. Et locutus est Dominus ad Moysen dicens.
Loquere filiis Israel et dices ad eos. Videte ut sab-
batum meum custodiatis, quia signum est inter
me et vos in generationibus vestris, ut sciatis
quia ego Dominus qui sanctifico vos. Custodite sab-
batum meum, sanctum enim est vobis. Qui pollu-
erit illud, morte morietur. Qui fecerit in eo
opus, peribit anima illius de medio populi sui. Sex
diebus facietis opus. In die .vii. sabbatum est,
requies sancta Domino. Omnis qui fecerit opus in die
hac, morietur. Custodiant filii Israel sabbatum,
et celebrent illud in generationibus suis. Pactum

est sempiternum inter me et filios israel. signum
que perpetuum. Sex enim diebus dominus fecit celum
et terram. et in .vii. ab opere cessavit. Dedit quoque
moysi completis istis sermonibus in monte synai
duas tabulas testimonii lapideas scriptas
digito dei.
XXXII Videns autem populus quod moram faceret moyses
descendendi de monte: congregatus adversus
aaron ait. Surge fac nobis deos qui nos
precedant. Moysi enim huic viro qui nos edu-
xit de terra egypti: ignoramus quid acciderit.
Dixitque ad eos aaron. Tollite inaures au-
reas de uxorum filiorumque et filiarum vestrarum au-
ribus: et ferte ad me. Fecitque populus que iusse-
rat. deferens inaures aureas ad aaron. Quas
cum ille accepisset: formavit opere fusorio.
et fecit ex eis vitulum conflatilem. Dixeruntque.
Hii sunt dii tui israel: qui te eduxerunt de terra
egypti. Quod cum vidisset aaron: edificavit
altare coram eo. et preconis voce clamavit dicens.
Cras sollempnitas domini est. Surgentesque mane:
obtulerunt holocausta et victimas pacificas.
et sedit populus manducare et bibere. et surrexe-
.p. runt ludere. Locutus est dominus ad moysen dicens. Va-
de descende. peccavit populus tuus quem eduxi-
sti de terra egypti. Recesserunt cito de via:
quam ostendisti eis. Feceruntque sibi vitulum con-
flatilem. et adoraverunt. atque immolantes ei hos-
tias dixerunt. Isti sunt dii tui israel: qui te eduxe-
runt de terra egypti. Rursumque ait dominus ad mo-
ysen. Cerno quod populus iste dure cervicis sit.
dimitte me ut irascatur furor meus contra eos et
deleam eos. faciamque te in gentem magnam.
Moyses autem orabat dominum deum suum dicens. Cur
domine irascitur furor tuus contra populum tuum quem
eduxisti de terra egypti. in fortitudine mag-
na et in manu robusta? Ne quaeso dicant e-
gyptii. callide eduxit eos ut interficeret in mon-
tibus. et deleret eos de terra. Quiescat ira
tua et esto placabilis super nequicia populi tui.
Recordare abraham. ysaac et israel servorum tu-
orum. quibus iurasti per temetipsum dicens. Multi-
plicabo semen vestrum sicut stellas celi. et uni-
versam terram hanc de qua locutus sum dabo
semini vestro. et possidebitis eam semper. Pla-
catusque est dominus ne faceret malum quod locu-
tus fuerat adversus populum suum. Et reversus
.c. est moyses de monte portans duas tabulas
testimonii manu scriptas ex utraque par-
te. et factas opere domini. Scriptura quoque dei erat
scripta in tabulis. Audiens autem iosue
tumultum populi vociferantis: dixit ad moysen.
Ululatus pugne auditur in castris. Qui respondit.
Non est clamor adhortantium ad pugnam. neque
vociferatio compellentium ad fugam. sed vocem
cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad
castra: vidit vitulum et choros. iratusque val-
de: proiecit de manu tabulas. et confregit eas ad
radicem montis. Arripiensque vitulum quem
fecerant combussit. et contrivit usque ad pulverem.
quem sparsit in aquam. et dedit ex eo potum fili-
is israel. Dixitque moyses ad aaron. Quid tibi
fecit hic populus. ut induceres super eum peccatum ma-
ximum? Cui ille respondit. Ne indignetur domi-
nus meus. Tu enim nosti populum istum quod pronus sit ad
malum. dixerunt mihi. Fac nobis deos qui precedant
nos. huic enim moysi qui nos eduxit de terra
egypti: nescimus quid acciderit. Quibus ego di-
xi. Quis vestrum habet aurum? Tulerunt et dederunt
mihi. et proieci illud in ignem. egressusque est vitulus.
Videns ergo moyses populum quod nudatus spolia-
verat enim eum aaron in ignominiam sordis.
et inter hostes nudum constituerat. et stans in porta
castrorum ait. Siquis est domini: iungatur mihi. Con-
gregatique sunt ad eum omnes filii levi. Quibus
ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat gladium
vir super femur. Ite et redite de porta usque ad por-
tam per medium castrorum. et occidat unusquisque
fratrem et amicum. et proximum suum. Feceruntque filii
levi iuxta sermonem moysi. Cecideruntque in die
illo quasi .xx. tria milia hominum. Et ait moy-
ses. Consecrastis manus vestras hodie domino. unus-
quisque in filio et fratre suo. ut detur vobis benedic-
tio. Facto autem die altero: locutus est moyses
ad omnem populum. Peccastis peccatum maximum.
Ascendam ad dominum: si quomodo quivero eum depreca-
ri pro scelere vestro. Reversusque ad dominum ait. Ob-
secro domine. peccavit populus iste peccatum maximum.
Feceruntque sibi deos aureos. aut dimitte eis
hanc noxam. aut si non facis: dele me de libro
tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus. Qui pec-
caverit in me: delebo eum de libro meo.
Tu autem vade et duc populum istum quo locutus sum
tibi. Angelus meus precedet te. Ego autem in die
ultionis visitabo hoc peccatum eorum. Percussit ergo
dominus populum pro reatu vituli quem fecerat aaron.
Locutusque est dominus ad moysen. XXXIII
Vade ascende de loco isto tu et populus tuus
quem eduxisti de terra egypti: in terram quam
iuravi abraham. ysaac et iacob: dicens. Se-
mini tuo dabo eam. et mittam precursorem tui
angelum. ut eiciam chananeum. et amorreum.

et hetheum. et pherezeum. et eveum. et iebuseum.
et intres in terram fluentem lacte et melle. Non
enim ascendam tecum. quia populus dure cervicis es:
ne forte disperdam te in via. Audiensque populus
sermonem hunc pessimum. luxit. et nullus
ex more indutus est cultu suo. Dixitque dominus
ad moysen. Loquere filiis israel. Populus dure
cervicis est. Semel ascendam in medio tui.
et delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum: ut
sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filii israel
ornatum suum a monte oreb. Moyses quoque
tollens tabernaculum: tetendit extra castra
procul. Vocavitque nomen eius tabernaculum federis.
Et omnis populus qui habebat questionem aliquam: egre
diebatur ad tabernaculum federis extra castra.
Cumque egrederetur moyses ad tabernaculum:
surgebat universa plebs. et stabat unusquisque
in hostio papilionis sui. Aspiciebantque
tergum moysi: donec ingrederetur tentorium.
Ingresso autem illo tabernaculum federis: descende
bat columpna nubis. et stabat ad hostium.
loquebaturque cum moyse cernentibus universis.
quod columpna nubis staret ad hostium taberna
culi. Stabantque ipsi et adorabant per fores ta
bernaculorum suorum. Loquebatur autem dominus ad moy
sen facie ad faciem. sicut loqui solet homo ad
amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra:
minister eius iosue filius nun puer non rece
debat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad do
minum. Precipis ut educam populum istum. et non indi
cas michi quem missurus es mecum. presertim cum
dixeris. Novi te ex nomine. et invenisti gratiam
coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tu
o: ostende michi faciem tuam. ut sciam te. et inveniam
gratiam ante oculos tuos. Respice populum tuum
gentem hanc. Dixitque deus. Facies mea precedet
te. et requiem tibi dabo. Et ait moyses. Si non
tu ipse precedis: ne educas nos de loco isto.
In quo enim scire poterimus ego et populus tuus
invenisse nos gratiam in conspectu tuo. nisi am
bulaveris nobiscum. ut glorificemur ab omnibus populis.
qui habitant super terram. Dixit autem dominus ad mo
ysen. Et verbum istud quod locutus es faciam. In
venisti enim gratiam coram me. et te ipsum no
vi ex nomine. Qui ait. Ostende michi gloriam tuam.
Respondit. Ego ostendam omne bonum tibi. et vo
cabo nomine domini coram te. et miserebor cui volu
ero. et clemens ero in quem michi placuerit. Rur
sumque ait. Non poteris videre faciem meam. Non
enim videbit me homo et vivet. Et iterum. Ecce
inquit locus est apud me. et stabis supra petram.

Cumque transibit gloria mea: ponam te in fora
mine petre. et protegam dextera mea donec tran
seam. Tollamque manum meam. et videbis pos
teriora mea. Faciem autem meam videre non po
teris. Ac deinceps.
Precide ait tibi duas tabulas lapideas. in XXXIIII
star priorum. et scribam super eas verba que habu
erunt tabule quas fregisti. Esto paratus ma
ne ut ascendas statim in montem synai. Sta
bisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat
tecum: nec videatur quispiam per totum montem.
Boves quoque et oves non pascantur e contra. Ex
cidit ergo duas tabulas lapideas quales ante
fuerant. et de nocte consurgens: ascendit in
montem synai. sicut ei preceperat dominus. portans secum
tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem: stetit
moyses cum eo: invocans nomen domini. Quo
transeunte coram eo: ait. Dominator domine deus mise
ricors et clemens. paciens et multe miserationis. ac ve
rus. qui custodis misericordiam in milia. Qui aufers
iniquitatem et scelera atque peccata. nullusque apud
te per se innocens est. qui reddis iniquitatem pa
trum filiis ac nepotibus in terciam et quartam
progeniem. Festinusque moyses: curvatus est
pronus in terram. et adorans ait. Si inveni gra
ciam in conspectu tuo domine: obsecro ut gradia
ris nobiscum. Populus enim dure cervicis est. et au
feras iniquitates nostras: atque peccata. nosque pos
sideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum vide
tibus cunctis. signa faciam: que numquam sunt
visa super terram. nec in ullis gentibus: ut cer
nat populus iste. in cuius medio es: opus domini terri
bile. quod facturus sum. Observa cuncta que
hodie mando tibi. Ego ipse eiciam ante facie
tuam. amorreum. et chananeum. et hetheum. pher
zeum quoque. et eveum. et iebuseum. Cave ne
umquam cum habitatoribus terre illius iungas ami
cicias. que tibi sint in ruinam. Sed aras eorum
destrue. confringe eorum statuas. lucosque suc
cide. Noli adorare deum alienum. Dominus zelotes
nomen eius. Deus est emulator. Ne ineas pactum
cum hominibus illarum regionum. ne cum fornica
ti fuerint cum diis suis. et adoraverint simula
cra eorum: vocet te quispiam ut comedas de
immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum accipi
as filiis tuis. ne postquam ipse fuerint for
nicate: fornicari faciant filios tuos in
deos suos. Deos conflatiles non facies tibi. Sol
lempnitatem azimorum custodies. Septem diebus
vesceris azimis. sicut precepi tibi in tempore
mensis novorum. Mense enim verni temporis egressus

sus est de egypto. Omne quod aperit vulvam ge
neris masculini : meum erit. De cunctis ani
mantibus tam de bobus quam de ovibus meum erit.
Primogenitum asini redimes ove. Sin autem nec
pretium pro eo dederis occidetur. Primogenitum fili
orum tuorum redimes. nec apparebis in conspectu
meo vacuus. Sex diebus operaberis. die .vii.
cessabis arare et metere. Sollempnitatem ebdo
madarum facies tibi. in primiciis frugum messis
tue tritice. et sollempnitatem quando redeunte anni
tempore cuncta conduntur. Tribus temporibus anni appa
rebit omne masculinum tuum in conspectu om
nipotentis domini dei tui israel. Cum enim tulero gentes
a facie tua et dilatavero terminos tuos. nullus
insidiabitur terre tue ascendente te et appa
rente in conspectu domini dei tui ter in anno. Non
immolabis super fermento sanguinem hostie mee.
neque residebit mane de victima sollempni
tatis phase. Primicias frugum terre tue offer
es in domo domini dei tui. Non coques hedum
in lacte matris sue. Dixitque dominus ad moysen.
Scribe tibi verba hec quibus et tecum et cum israel pe
pigi fedus. Fuit ergo ibi cum domino moyses
.xl. dies et .xl. noctes. panem non comedit.
et aquam non bibit. Et scripsit in tabulis verba
federis .x. Cumque descenderet moyses de mon
te synai. tenebat duas tabulas testimo
nii. et ignorabat quod cornuta esset facies su
a. ex consortio sermonis dei. Videntes autem
aaron et filii eius cornutam moysi faciem : ti
muerunt prope accedere. Vocatique ab eo rever
si sunt : tam aaron quam principes synagoge.
Et postquam locutus est venerunt ad eum omnes filii
israel. Quibus precepit cuncta que audierat a domino
in monte synai. Impletisque sermonibus : po
suit velamen super faciem suam. quod ingressus ad dominum.
et loquens cum eo : auferebat donec exiret. Et
tunc loquebatur ad filios israel. omnia que sibi fue
rant imperata. Qui videbant faciem egredientis
moysi cornutam esse. sed operiebat ille rursum
faciem suam. si quando loquebatur ad eos.

XXXV

Igitur congregata omni turba filiorum
israel : dixit ad eos. Hec sunt que iussit do
minus fieri. Sex diebus facietis opus. Septimus
dies erit vobis sanctus. sabbatum et requies domini. Qui
fecerit opus in eo : occidetur. Non succendetis ig
nem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati.
Et ait moyses ad omnem catervam filiorum israel.
Iste est sermo quem precepit dominus dicens. Sepa
rate apud vos primicias domino. Omnis voluntarius
et prono animo offerat eas domino. aurum. et argen

tum. et es. iacinctum. purpuram. coccumque
bis tinctum. et bissum. et pilos caprarum. et pel
les arietum rubricatas. et iacinctinas. lig
na sethim. et oleum ad luminaria concinnanda.
et ut conficiatur unguentum. et thimiama
suavissimum. lapides onichinos. et gemmas
ad ornandum superhumerale. et rationale. Quis
quis vestrum est sapiens. veniat et faciat quod
dominus imperavit. Tabernaculum scilicet et tectum eius atque
operimentum. anulos et tabulata cum vectibus. pa
xillos et bases. archam et vectes. propiciatori
um. et velum. quod ante illud appenditur. Mensam
cum vectibus et vasis basibus. et propositionis pa
nibus. Candelabrum ad luminaria susten
tanda. vasa illius et lucernas. et oleum ad nutrimenta
ignium. altare thimiamatis. et vectes. oleum
unctionis et thimiama ex aromatibus. ten
torium ad hostium tabernaculi. altare holocaus
ti. et craticulam eius eneam cum vectibus et vasis
suis. labrum et basim eius. Cortinas atrii cum colum
nis et basibus. tentorium in foribus vestibuli. pa
xillos tabernaculi. et atrii cum funiculis suis. Ves
timenta quorum usus est in ministerio sanctua
rii. vestes aaron pontificis ac filiorum eius ut
sacerdotio fungantur michi. Egressaque omnis multi
tudo filiorum israel. de conspectu moysi. obtulit
mente promptissima atque devota primicias domino
ad faciendum opus tabernaculi testimonii. Quicquid
ad cultum et vestes sanctas necessarium erat : viri
cum mulieribus prebuerunt armillas et inaures an
ulos et dextralia. Omne vas aureum in donaria
a domino separatum est. Siquis habuit iacinctum.
purpuram. coccumque bis tinctum. bissum et pilos
caprarum. et pelles arietum rubricatas. et iacin
tinas. argenti. auri. et eris metalla obtu
lerunt. lignaque sethim in varios usus. Sed et mu
lieres docte dederunt que neverant iacinctum.
purpuram. et vermiculum. ac bissum. et pilos ca
prarum. sponte propria cuncta tribuentes. Prin
cipes vero obtulerunt lapides onichinos. et
gemmas ad superhumerale. et rationale. aromata
que. et oleum ad luminaria concinnanda. et ad pre
parandum unguentum. ac thimiama odoris
suavissimi componendum. Omnes viri et mulieres men
te devota obtulerunt donaria ut fierent opera que
iusserat dominus per manum moysi. Cuncti filii
israel. voluntaria domino dedicaverunt. Dixitque mo
yses ad filios israel. Ecce vocavit dominus ex nomine
beseleel filium huri. filii hur. de tribu iuda.
Implevitque eum spiritu sapientie. et intelligentie. et
scientie. et omni doctrina ad excogitandum et faciendum

opus in auro et argento et ere. sculpendisque
lapidibus. et opere carpentario. quicquid fabre
adinveniri potest. dedit in corde eius. Hooliab
quoque filium achisamech de tribu dan. Ambos
erudivit sapientia. ut faciant opera abietarii.
polimitarii. et plumarii. de iacincto et pur
pura. coccoque bis tincto. et bisso. et texant
omnia ac nova queque repperiant.

XXXVI

Fecit ergo beseleel et hooliab. et omnis vir sa
piens quibus dedit dominus sapientiam. et intellec
tum. ut scirent fabre operari. que in usus sanctu
arii necessaria sunt. et que precepit dominus. Cumque voca
set eos moyses et omnem eruditum virum cui de
derat deus sapientiam. et qui sponte sua obtuler
ant se ad faciendum opus. tradidit eis universa
donaria filiorum israel. Qui cum instarent operi
cotidie: mane vota offerebat populus. Unde
artifices venire compulsi: dixerunt moysi. Plus
offert populus quam necessarium est. Iussit ergo pre
conis voce moyses cantari. nec vir. nec
mulier quicquam ultra offerat in opere sanctua
rii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis.
eo quod oblata sufficerent et superhabundarent.
Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus
tabernaculi. cortinas. x. de bisso retorta.
et iacincto. et purpura. coccoque bis tincto. ope
re vario. et arte polimita. quarum una habebat
in longitudine. xxviii. cubitos. et in la
titudine quatuor. Una mensura erat omnium
cortinarum. Coniunxitque cortinas. v. alteram
alteri. et alias. v. sibi invicem copulavit. Fecit
et ansas iacintinas in ora cortine unius.
ex utroque latere. et in ora cortine alterius simi
liter. ut contra se invicem venirent anse. et mutuo iun
gerentur. Unde et quinquaginta fudit circulos
aureos qui morderent cortinarum ansas. et fie
ret unum tabernaculum. Fecit et saga. xi. de
pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi.
Unum sagum habebat in longitudine cubi
tos. xxx. et in latitudine quatuor cubitos. Unius
mensure erant omnia saga. quorum. v. iun
xit seorsum. et sex alia separatim. Fecitque
ansas. l. in ora sagi unius. et. l. in ora sa
gi alterius. ut sibi invicem necterentur. et fi
bulas eneas. l. quibus necteretur tectum. ut
unum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit et
opertorium tabernaculi de pellibus arietum rubri
catis. aliudque desuper velamen de pellibus iacin
tinis. Fecit et tabulas tabernaculi. de lignis
sethim. stantes. x. cubitorum erat longitudo ta
bule unius. et unum ac semis cubitum latitudo
retinebat. Bine incastrature erant per singu
las tabulas. ut altera alteri iungerentur.
Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus
xx. ad plagam meridianam erant contra austrum
cum. xl. basibus argenteis. Due bases sub
una tabula ponebantur. ex utraque angulo
rum parte ubi incastrature laterum in an
gulis terminantur. Ad plagam quoque tabernaculi que
respicit ad aquilonem. fecit. xx. tabulas
cum. xl. basibus argenteis. duas bases per
singulas tabulas. Contra occidentalem vero
id est ad eam partem tabernaculi que respicit
mare. fecit sex tabulas. et duas alias per
singulos angulos tabernaculi retro. que iuncte
erant a deorsum usque sursum. et in unam com
paginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque
parte per angulos ut. viii. essent simul tabu
le. et haberent bases argenteas. xvi. binas scilicet
bases sub singulis tabulis. Fecit et vectes
de lignis sethim. v. ad continendas tabulas
unius lateris tabernaculi. et. v. alios ad alte
rius lateris tabulas coaptandas. et extra hos. v.
alios vectes ad occidentalem plagam taber
naculi contra mare. Fecit quoque vectem alium qui
per medias tabulas ab angulo usque ad an
gulum perveniret. Ipsa autem tabulata deau
ravit fusis basibus argenteis. et circulos eorum
fecit aureos. per quos vectes induci pos
sent. quos et ipsos laminis aureis operuit.
Fecit et velum de iacincto. et purpura. ver
miculo. ac bisso retorta opere polimita
rio. varium atque distinctum. et quatuor columpnas
de lignis sethim. quas cum capitibus deauravit.
fusis basibus earum argenteis. Fecit et tento
rium in introitu tabernaculi. ex iacincto et pur
pura. vermiculo. bissoque retorta. opere plu
marii. et columpnas. v. cum capitibus suis.
quas operuit auro. basesque earum fudit eneas.

XXXVII

Fecit autem beseleel et archam de lignis sethim
habentem duos semis cubitos in longitudine.
et cubitum ac semissem in latitudine. Altitu
do quoque unius cubiti fuit et dimidii. Vestivit
que eam auro purissimo intus et foris. Et fe
cit illi coronam auream per gyrum conflatam. qua
tuor anulos aureos. per quatuor angulos
eius. duos anulos in latere uno: et duos in
altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim quos
vestivit auro. et quos misit in anulos qui
erant in lateribus arche ad portandum eam.
Fecit et propiciatorium. id est oraculum de auro pu

rissimo duorum cubitorum et dimidii in lon
gitudine, et cubito ac semisse in latitudi
ne. Duos etiam cherubin ex auro ductili, quos
posuit ex utraque parte propitiatorii: cherubin
unum in summitate unius partis, et cher
ub alterum in summitate alterius partis. Duos
cherubin in singulis summitatibus propitiato
rii, extendentes alas et tegentes propitiato
rium, seque mutuo et illud respicientes. Fecit
et mensam de lignis sethim in longitudine du
orum cubitorum, et in latitudine unius cubiti, que
habebat in altitudine cubitum ac semissem.
Et circumdedit eam auro mundissimo, et fecit illi
labium aureum per gyrum. Ipsique labio coronam
auream interrasilem quattuor digitorum, et super eandem
alteram coronam aureolam. Fudit et quattuor cir
culos aureos, quos posuit in quattuor angulos
per singulos pedes mense contra coronam. Misit
que in eos vectes ut posset mensa portari. Ip
sos quoque vectes fecit de lignis sethim, et circum
dedit eos auro. Et vasa ad diversos usus mense,
acetabula, phialas, ciathos, et thuribula
ex auro purissimo, in quibus offerenda sunt
libamina. Fecit et candelabrum ductile de au
ro mundissimo, de cuius vecte calami, ci
phi, spere, ac lilia procedebant: sex in utro
que latere. Tres calami ex parte una, et tres
ex altera. Tres ciphi in nucis modum per cala
mos singulos, spereque simul et lilia. Equum
enim erat opus sex calamorum qui procede
bant de stipite candelabri. In ipso autem
vecte erant quattuor ciphi in nucis modum, spe
ruleque per singulos et lilia, et spere sub duo
bus calamis per tria loca, quia simul sex fi
unt calami procedentes de vecte uno. Et spe
re ergo et calami ex ipso erant universa ductilia
ex auro purissimo. Fecit et lucernas vii.
cum emunctoriis suis, et vasa ubi ea que emunc
ta sunt extinguuntur de auro mundissimo.
Talentum auri appendebat candelabrum
cum omnibus vasis suis.

XXVII

Fecit et altare thimiamatis de lignis
sethim, habens per quadrum singulos cubi
tos, et in altitudine duos. E cuius angulis
procedebant cornua. Vestivitque illud auro
purissimo cum craticula ac parietibus et
cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum,
et duos anulos aureos sub corona per sin
gula latera, ut mittantur in eos vectes et
possit altare portari. Ipsos autem vectes fe
cit de lignis sethim, et operuit laminis

aureis. Composuit et oleum ad sanctificationis
unguentum, et thimiama de aromatibus
mundissimis opere pigmentarii. Fecit et alta
re holocausti de lignis sethim, v. cubito
rum per quadrum, et trium in altitudine. Cuius
cornua de angulis procedebant, operuitque illud
laminis eneis. Et in usus eius paravit ex
ere diversa vasa, lebetes, forcipes, fusci
nulas, uncinos, et ignium receptacula. Cra
ticulamque eius in modum retis fecit eneam,
et subter eam in altaris medio arulam fusis
quattuor anulis per totidem receptaculi summita
tes, ad immittendos vectes ad portandum. Quos
et ipsos fecit de lignis sethim, et operuit lami
nis eneis. Induxitque in circulos qui in altaris
lateribus eminebant. Ipsum autem altare non erat
solidum, sed cavum ex tabulatis, et intus vacu
um. Fecit et labrum eneum cum basi sua de spe
culis mulierum que excubabant in atrio taber
naculi. Et atrium in cuius australi plaga er
ant tentoria de bisso retorta cubitorum c.
Columpne enee xv. cum basibus suis. Capita
columpnarum et tota operis celatura argentea.
Eque ad septentrionalem plagam tento
ria, columpne, basesque et capita columpna
rum eiusdem mensure, et operis ac metalli erant.
In ea vero plaga que occidentem respicit fue
re tentoria cubitorum l. columpne x. cum

XXX

basibus suis enee, et capita columpnarum
et tota operis celata argentea. Porro contra ori
entem l. cubitorum paravit tentoria. E quibus
xv. cubitos columpnarum trium cum basi
bus suis unum tenebat latus, et in parte al
tera, quia inter utraque introitum tabernaculi fa
cit, xv. eque cubitorum erant tentoria, co
lumpne tres, et bases totidem. Cuncta atrii ten
toria bissus retorta texuerat. Bases colum
pnarum fuere enee, capita autem earum cum
cunctis celaturis suis argentea. Sed et ipsas
columpnas atrii vestivit argento. Et in in
troitu eius opere plumario fecit tento
rium ex iacincto, purpura, vermiculo ac
bisso retorta, quod habebat xx. cubitos in
longitudine. Altitudo vero v. cubitorum
erat iuxta mensuram qua cuncta atrii ha
bebat tentoria. Columpne autem in ingressu
fuere quattuor cum basibus eneis, capitaque e
arum et celature argentee. Paxillos quoque ta
bernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec
sunt instrumenta tabernaculi testimonii que
numerata sunt iuxta preceptum Moysi in

cerimoniis levitarum per manum ythamar
filii aaron sacerdotis. quas beseleel filius
huri filii hur de tribu iuda. domino per mo
ysen iubente compleverat. iuncto sibi socio ho
oliab filio achisamach de tribu dan. Qui
et ipse artifex lignorum egregius fuit. et polymi
tarius atque plumarius ex iacincto et purpura
vermiculo ac bysso. Omne aurum quod expensum est
in opere sanctuarii. et quod oblatum est in donariis
.xxix. talentorum fuit. et septingentorum .xxx.
siclorum ad mensuram sanctuarii. Oblatum est
autem ab hiis qui transierunt ad numerum a .xx. annis
et supra. de sexcentis tribus milibus et quingen
tis quinquaginta armatorum. Fuerunt preterea .c.
talenta argenti. e quibus conflate sunt bases
sanctuarii. et introitus ubi velum pendet. .c. bases
facte sunt de talentis .c. singulis talentis per
bases singulas supputatis. De mille autem
septingentis .lxxv. fecit capita colum
pnarum. quas et ipsas vestivit argento. Eris
quoque oblata sunt talenta .lxx. duo mi
lia. et quadringenti supra sicli. e quibus fuse sunt
bases in introitu tabernaculi testimonii.
et altare eneum cum craticula sua. Omniaque va
sa que ad usum eius pertinent. et bases atrii tam
in circuitu quam in ingressu eius. et paxilli
tabernaculi atque atrii per girum.

XXIX

De iacincto vero et purpura vermiculo ac
bysso. fecit vestes quibus indueretur aaron
quando ministrabat in sanctis sicut precepit dominus
moysi. Fecit igitur superhumerale de auro ia
cincto. purpura. coccoque bis tincto. et bys
so retorto. opere polimitario. Inciditque
bracteas aureas. et extenuavit in fila ut
possent torqueri cum priorum colorum subtegmine.
duasque oras sibi invicem copulatas in utro
que latere summitatum. et balteum ex eisdem
coloribus sicut preceperat dominus moysi. Paravit et
duos lapides onichinos astrictos et inclusos
auro. et sculptos arte gemmaria nominibus
filiorum israel. Et nomina in lapide uno. et sex
in altero. iuxta ordinem nativitatis eorum
posuitque eos in lateribus superhumeralis in
monumentum filiorum israel sicut preceperat dominus
moysi. Fecit rationale opere polimito iuxta
opus superhumeralis ex auro iacincto. pur
pura. coccoque bis tincto. et bysso retorta. qua
drangulum duplex. mensure palmi. Et
posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In
primo versu erat sardius. thopacius. smarag
dus. In secundo carbunculus. saphirus. iaspis.
In tercio ligurius. achates. ametistus. In
quarto crisolitus. onichinus. berillus. circum
dati et inclusi auro per ordines suos. Ipsique
lapides .xii. sculpti erant nominibus .xii. tribu
um israel. singuli per nomina singulorum. Fecerunt
in rationali et cathenulas sibi invicem coheren
tes de auro purissimo. et duos uncinos. to
tidemque anulos aureos. Porro anulos posue
runt in utroque latere rationalis. ex quibus pende
rent due cathenule auree quas inseruerunt
uncinis. qui in superhumeralis angulis emi
nebant. Hec et ante et retro ita conveniebant
sibi. ut superhumerale et rationale mutuo ne
cterentur. stricta ad balteum et anulis fortius
copulata. quos iungebat vitta iacintina
ne laxa fluerent. et a se invicem move
rentur. sicut precepit dominus moysi. Fecerunt quoque tuni
cam superhumeralis totam iacinctinam. et capiti
um in superiori parte contra medium. oramque
per girum capitii textilem. deorsum autem ad
pedes mala punica ex iacincto. purpura.
vermiculo. ac bysso retorta. et tintinnabula
de auro purissimo. que posuerunt inter mala
granata in extrema parte tunice per girum.
tintinnabulum autem aureum et malum punicum
quibus ornatus incedebat pontifex quando mi
nisterio fungebatur sicut preceperat dominus moysi.
Fecerunt et tunicas byssinas opere textili a
aron et filiis eius. et mitras cum coronulis
suis ex bysso. feminalia linea quoque byssina
cingulum vero de bysso retorta. iacincto. pur
pura. ac vermiculo. distinctum arte plumaria
sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam
sacre venerationis de auro purissimo. scrip
seruntque in ea opere gemmario sanctum domini.
et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinc
tina. sicut precepit dominus moysi. Perfectum est igitur
omne opus tabernaculi et tecti testimonii. Fe
ceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moy
si. et obtulerunt tabernaculum et tectum. et univer
sam supellectilem. anulos. tabulas. vec
tes. columpnas. ac bases. operimentum de pelli
bus arietum rubricatis. et aliud operimentum
de iacinctinis pellibus. velum. archam. vec
tes. propiciatorium. mensam cum vasis suis et
propositionis panibus. candelabrum lucer
nas. et utensilia earum cum oleo. altare aure
um. et unguentum et thimiama ex aro
matibus. et tentorium in introitu tabernaculi. altare
eneum. retiaculum. vectes. et vasa eius omnia.
labrum cum basi sua. tentoria atrii. et colump

nas cum vasis suis. tentorium in intro-
itu atrii. funiculosque illius et paxillos. Ni-
chil ex vasis defuit: que in ministerium
tabernaculi et in tectum federis iussa sunt fieri.
Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario.
aaron scilicet et filii eius. Optulerunt filii israel sicut
preceperat dominus. Que postquam moyses cuncta vi-
dit completa: benedixit eis.
XL Locutus est dominus ad moysen dicens. Mense
primo. die prima mensis. eriges tabernaculum
testimonii. et pones in eo archam. dimittes-
que ante illam velum. et illata mensa pones super eam.
que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum
lucernis suis. et altare aureum in quo adoletur
incensum coram archa testimonii. Tentorium
in introitu tabernaculi pones. et ante illud al-
tare holocausti. Labrum inter altare et taberna-
culum. quod implebis aqua. Circumdabisque atri-
um tentoriis. et ingressum eius. Et assump-
to unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis
suis. ut sanctificentur altare holocausti et omnia
vasa eius. labrum cum basi sua. Omnia unctio-
nis oleo consecrabis. ut sint sancta sanctorum. Appli-
cabisque aaron et filios eius ad fores taber-
naculi testimonii. et lotos aqua indues sanctis
vestibus. ut ministrent michi. et unctio eorum in sa-
cerdotium proficiat sempiternum. Fecitque moyses
omnia que preceperat dominus. Igitur mense primo
anni secundi. prima die mensis collocatum est taber-
naculum. Erexitque moyses illud. et posuit tabu-
las. ac bases et vectes. Statuitque columpnas.
et expandit tectum super tabernaculum. imposito de-
super operimento: sicut dominus imperaverat. Posuit et tes-
tamentum in archa subditis infra vectibus.
et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in taber-
naculum: appendit ante eam velum ut expleret
domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculo
testimonii ad plagam septentrionalem extra
velum ordinatis coram propositionis panibus:
sicut preceperat dominus moysi. Posuit et candelabrum
in tabernaculo testimonii e regione mense in
parte australi. locatis per ordinem lucernis
iuxta preceptum domini. Posuit et altare aureum.
sub tecto testimonii contra velum. et adolevit
super eo incensum aromatum. sicut iusserat dominus mo-
ysi. Posuit et tentorium in introitu taberna-
culi. et altare holocausti in vestibulo tes-
timonii. offerens in eo holocaustum et sacri-
ficia ut dominus imperaverat. Labrum quoque statuit inter
tabernaculum testimonii et altare implens illud
aqua. Laveruntque in eo moyses et aaron et
filii eius. manus suas et pedes: cum ingrederentur
tectum federis. ut accederent ad altare: sicut
preceperat dominus moysi. Erexit et atrium per
girum tabernaculi et altaris. ducto in in-
troitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta
sunt: operuit nubes tabernaculum testimonii.
et gloria domini implevit illud. Nec poterat moyses
ingredi tectum federis: nube operiente omnia. et II
maiestate domini coruscante. quia cuncta nubes
operuerat. Si quando tabernaculum nubes desereb-
at: proficiscebantur filii israel per turmas suas.
Si pendebat desuper: manebant in eodem loco.
Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo.
et ignis in nocte: videntibus cunctis populis israel
per cunctas mansiones suas. Explicit liber exodi.

Vocavit Incipit liber
autem moysen Leviticus.
et locutus est ei dominus de taber-
naculo testimonii dicens.
Loquere filiis israel. et dices ad
eos. Homo qui obtulerit ex
vobis hostiam domino: de pecori-
bus id est de bobus et ovibus
offerens victimas. si holocaustum fuerit eius
oblatio: ac de armento. masculum immaculatum
offeret ad hostium tabernaculi testimonii. ad
placandum sibi dominum. Ponetque super hostie ca-
put manus. et acceptabilis erit. atque in expi-
atione eius proficiens. Immolabitque vitulum coram
domino. et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem
eius fundentes per altaris circuitum. quod est
ante hostium tabernaculi. Detractaque pelle hostie
artus in frusta concident. et subicient in altari
ignem strue lignorum ante composita. et desuper que
sunt cesa desuper ordinantes. caput videlicet et cunc-
ta que adherent iecori. intestinis et pedibus lotis
aqua. adolebitque ea sacerdos super altare in ho-
locaustum et suavem odorem domino. Quod si de peco-
ribus oblatio est. de ovibus sive de capris holo-
caustum. anniculum et absque macula offeret.
Immolabitque ad latus altaris quod respicit ad
aquilonem coram domino. sanguinem vero illius fundent
super altare filii aaron per circuitum. Dividentque III
membra caput et omnia que adherent iecori. et
inponent super ligna quibus subiciendus est
ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua.
et oblata omnia adolebit sacerdos super altare. in
odorem suavissimum et holocaustum domino. Si autem
de avibus holocausti oblatio fuit domino. de
turturibus et pullis columbe. offeret eam sacer-
dos ad altare. et retorto ad collum capite ac

rupto vulneris loco decurrere faciet
sanguinem super crepidinem altaris. Vesiculam
vero gutturis et plumas proiciet propter altare ad
orientalem plagam in loco in quo cineres effun
di solent. Confringetque ascellas eius et non seca
bit. nec ferro dividet eam. et adolebit super alta
re lignis igne supposito. Holocaustum est et
oblatio suavissimi odoris domino.

II Anima cum obtulerit oblationem sacrificii
domino. simila erit eius oblatio. fundetque super eam
oleum. et ponet thus. ac deferet ad filios aaron
sacerdotes. Quorum unus tollet pugillum plenum
simile et olei. ac totum thus ponet memoriale
super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem
reliquum fuerit de sacrificio. erit aaron et filiorum
eius. sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtu
leris sacrificium coctum in clibano de simila pan
es. scilicet absque fermento conspersos oleo. et lagana a
zima oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sar
tagine simile conspersae oleo. et absque fermento di
vides eam minutatim. et fundes super eam oleum.
Si autem de craticula sacrificium eque simila con
spergitur oleo. quam offerens domino trades in mani
bus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam. tollet
memoriale de sacrificio. et adolebit super al
tare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem
reliquum est. erit aaron et filiorum eius. sanctum sanc
tum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur
domino. absque fermento fiet. nec quicquam fermenti
ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Primi
tias tantum eorum offeretis ac munera. Super alta
re autem non imponentur in odorem suavitatis.
Quicquid obtuleris sacrificii. sale condies.
nec auferes sal federis dei tui de sacrificio
tuo. In omni oblatione offeres sal. Si autem ob
tuleris munus primarum frugum tuarum domino
de spicis adhuc virentibus. torrebis eas ig
ni. et confringes in morem farris. et sic offeres
primitias tuas domino. fundes supra eam oleum et
thus imponens quia oblatio domini est. De qua adole
bit sacerdos in memoriam muneris partem
farris fracti et olei ac totum thus.

III Quod si hostia pacificorum fuerit eius obla
tio. et de bobus voluerit offerre marem.
sive feminam inmaculatam offeret coram
domino. Ponetque manum super caput victime sue.
que immolabitur in introitu tabernaculi tes
timonii. fundentque filii aaron sacerdotes
sanguinem per altaris circuitum. et offerent de h
ostia pacificorum in oblationem domino. adipem qui
operit vitalia. et quicquid pinguedinis est intrin
secus. duos renes cum adipe quo teguntur
ylia. et reticulum iecoris cum renunculis. ad
olebuntque ea super altare in holocaustum lignis
igne supposito in oblationem suavissimi
odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius obla
tio. et pacificorum hostia. sive masculum sive
obtulerit feminam inmaculata erit. Si agnum
obtulerit coram domino. ponet manum super caput vic
time sue. que immolabitur in vestibulo taber
naculi testimonii. fundentque filii aaron
sanguinem eius per circuitum altaris. et offerent
de pacificorum hostia sacrificium domino adipem
et caudam totam cum renibus. et pinguedinem
que operit ventrem atque universa vitalia. et utrum
que renunculum cum adipe que est iuxta ilia.
reticulumque iecoris cum renunculis. et adole
bit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et ob
lationis domini. Si capra fuerit eius oblatio.
et obtulerit eam domino. ponet manum suam super cap
ut eius. immolabitque eam in introitu tabernaculi
testimonii. et fundent filii aaron sanguinem
eius per altaris circuitum. Tollentque ex ea in
pastum ignis dominici. adipem qui operit ventrem.
et qui tegit universa vitalia. duos renuncu
los cum reticulo. quod est super eos iuxta ylia. ad
arvinam iecoris cum renunculis. adolebitque
ea super altare sacerdos in alimonia ignis et
suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iu
re perpetuo in generationibus et cunctis habita
culis vestris. nec adipem nec sanguinem omnino comedetis.

IIII Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Loquere filiis israel. Anima cum pecca
verit per ignorantiam. et de universis mandatis
domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit.
Si sacerdos qui est unctus peccaverit delinque
re faciens populum. offeret pro peccato suo vitulum
inmaculatum domino. et adducet illum ad osti
um tabernaculi testimonii coram domino. ponet
que manum super caput eius. et immolabit eum domino.
Hauriet quoque de sanguine vituli inferens
illum in tabernaculum testimonii. Cumque in
tinxerit digitum in sanguine. asperget eum septi
es coram domino. contra velum sanctuarii. ponetque
de eodem sanguine super cornua altaris thymi
amatis gratissimi domino. quod est in taberna
culo testimonii. Omnem autem reliquum san
guinem fundet in basim altaris holocausti
in introitu tabernaculi. et adipem vituli offe
ret pro peccato. tam eum que vitalia operit. quam omnia
que intrinsecus sunt. duos renunculos et reti
culum quod est super eos iuxta ylia. et adipem

iecoris cum renunculis sicut aufertur de vitulo
hostie pacificorum. et adolebit ea super altare
holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capi-
te et pedibus. et intestinis. et cum fimo et re-
liquo corpore efferet extra castra in locum
mundum: ubi cineres effundi solent. Incen-
detque ea super struem lignorum que in loco effusorum
cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba filio-
rum israhel ignoraverit. et per imperitiam fecerit quod
contra mandatum domini est. et postea intellexerit
peccatum suum: offeret pro peccato suo vitulum. ad-
ducetque eum ad hostium tabernaculi. et ponent
seniores populi manus super caput eius coram domino.
Immolatoque vitulo in conspectu domini: inferet
sacerdos qui unctus est ex sanguine eius
in tabernaculum testimonii. intincto digito
aspergens septies contra velum. ponetque de eodem
sanguine in cornibus altaris quod est coram domino
in tabernaculo testimonii. Reliquum autem san-
guinem fundet iuxta basim altaris holo-
caustorum. quod est in hostio tabernaculi testi-
monii. Omnemque eius adipem tollet. et adolebit
super altare sic faciens. et de hoc vitulo quomodo
fecit et prius. Et rogante pro eis sacerdote: propi-
cius erit eis dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra
castra. atque comburet. sicut et priorem vitulum. quia
est pro peccato multitudinis. Si peccaverit prin-
ceps et fecerit unum e pluribus per ignorantiam
quod domini lege prohibetur. et postea intellexerit
peccatum quod suum: offeret hostiam coram domino.
hircum de capris immaculatum. ponetque manum
suam super caput eius. Cumque immolaverit eum in loco
ubi solet mactari holocaustum coram domino.
quia pro peccato est. tinguet sacerdos digitum in
sanguine hostie pro peccato. tangens cornua al-
taris holocausti. et reliquum fundens ad ba-
sim eius. adipem vero adolebit super sicut in vic-
timis pacificorum fieri solet. Rogabitque pro
eo et pro peccato eius: et dimittetur ei. Quod si
peccaverit anima per ignorantiam de populo terre. ut
faciat quicquam de his que domini lege prohibentur.
atque delinquat. et cognoverit peccatum suum. of-
feret capram immaculatam. ponetque manum
suam super caput hostie: que pro peccato est. et immo-
labit eam in holocausto. Tolletque sacerdos
de sanguine in digito suo. et tangens cornua
altaris holocausti. reliquum fundet ad ba-
sim eius. Omnem autem adipem auferens sicut
auferri solet de victimis pacificorum. ado-
lebit super altare in odorem suavitatis domino.
Rogabitque pro eo: et dimittetur ei. Sin autem de
pecoribus obtulerit victimam pro peccato. ovem
scilicet immaculatam. ponet manum super caput eius.
et immolabit eam in loco ubi solent cedi holo-
caustorum hostie. Sumetque sacerdos de sangui-
ne eius digito suo. et tangens cornua altaris
holocausti. reliquum fundet ad basim eius
altaris. Omnem quoque auferens adipem: sicut
auferri solet adeps arietis qui immolatur
pro pacificis. et cremabit super altare incensum
domini. Rogabitque pro eo et pro peccato eius: et
dimittetur ei.

V

Si peccaverit anima et audierit vocem iuran-
tis. testisque fuit quod aut ipse vidit. aut
conscius est. nisi indicaverit: portabit iniquitatem
suam. Anima que tetigerit aliquid immundum. sive
quod occisum a bestia est. aut per se mortuum.
aut quodlibet aliud reptile. et oblita fuerit
immunditie sue: rea est. et deliquit. Et si teti-
gerit quicquam de immunditia hominis. iuxta
omnem impuritatem qua pollui solet oblitaque
cognoverit postea subiacebit delicto. A-
nima que iuraverit et protulerit labiis suis.
ut vel male quid faceret vel bene. et non fe-
cerit. et idipsum iuramento et sermone firma-
verit. oblitaque postea intellexerit delictum su-
um: agat penitentiam pro peccato suo. et offerat
de gregibus agnam. sive capram. orabitque pro
eo sacerdos. et pro peccato eius. Sin autem non potue-
rit offerre pecus. offerat duos turtures.
vel duos pullos columbarum domino. unum pro
peccato: et alterum in holocaustum. dabitque eos
sacerdoti. qui primum offerens pro peccato: retor-
quebit caput eius ad pennulas. ita ut collo
adhereat. et non penitus abrumpatur: et asper-
get de sanguine eius parietem altaris. Quicquid
autem reliquum fuerit. faciet distillare ad fun-
damentum eius. quia pro peccato est. Alterum vero
adolebit in holocaustum ut fieri solet. Roga-
bitque pro eo sacerdos et pro peccato eius. et dimittetur
ei. Quod si non quiverit manus eius duos
offerre turtures. aut duos pullos colum-
barum. offeret pro peccato suo simile partem
ephi decimam. Non mittet in eam oleum. nec
thuris aliquid imponet. quia pro peccato est. tradet-
que eam sacerdoti. qui plenum ex ea pugillum
hauriens cremabit super altare in monimen-
tum eius qui obtulit rogans pro illo et expians. Re-
liquam vero partem: ipse habebit in munere.

VI

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Anima si prevaricans ceremonias per
errorem in his que domino sunt sanctificata peccaverit.

offeret pro delicto suo arietem inmaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis, iuxta pondus sanctuarii. Ipsumque quod intulit damni restituet, et quintam partem ponet supra, tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, et dimittetur ei. Anima que peccaverit per ignorantiam, feceritque unum ex his que domini lege prohibentur, et peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem inmaculatum de gregibus sacerdoti, iuxta mensuram extimationemque peccati: qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit, et dimittetur ei, quia per errorem deliquit in dominum. Locutus quoque est dominus ad Moysen dicens. Anima que peccaverit et contempto domino negaverit proximo suo depositum quod fidei eius creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut calumpniam fecerit, sive rem perditam invenerit, et inficians insuper peieraverit, et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus peccare solent homines, convicta delicti, reddet omnia que per fraudem voluit obtinere integra, et quintam insuper partem domino cui damnum intulerat. Pro peccato suo autem offeret arietem inmaculatum de grege, et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti. Qui rogabit pro eo coram domino, et dimittetur illi pro singulis que faciendo peccavit. Locutus quoque est dominus ad Moysen dicens. Precipe Aaron et filiis eius. Hec est lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usque mane. Ignis ex eodem altari erit. Vestietur tunica sacerdos et feminalibus lineis, tollensque cineres quos vorans ignis exussit, et ponens iuxta altare, spoliabitur prioribus vestimentis, indutusque aliis efferet eos extra castra, et in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies, et imposito holocausto desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec est lex sacrificii et libamentorum que offerent filii Aaron coram domino et coram altari. Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo, et totum thus quod super similam positum est, adolebitque illud in altari in monumentum odoris suavissimi domino. Reliquam autem partem simile comedet Aaron cum filiis suis absque fermento, et comedet in loco sancto atrii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur, quia pars eius

in domini incensum offertur. Sanctum sanctorum erit, sicut pro peccato atque delicto. Mares tantum stirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum erit in generationibus vestris de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur. Locutus est dominus ad Moysen dicens. Hec est oblatio Aaron et filiorum eius quam offerre debent domino in die unctionis sue. Decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiterno, medium eius mane, et medium eius vespere, que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum domino. Sacerdos qui patri iure successerit, et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo. Locutus est dominus ad Moysen dicens. Loquere Aaron et filiis eius. Ista est lex hostie pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert eam comedet in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas eneum fuerit, defricabitur et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur de carnibus eius, quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario, non comedetur, sed comburetur igni. Hec est quoque lex hostie pro delicto. Sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolabitur holocaustum, mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum fundetur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui operit vitalia, duos renunculos et pinguedinem que iuxta ilia est, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea super altare sacerdos. Incensum est domini pro delicto. Omnis masculus de genere sacerdotali in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto. Hostie utriusque lex una erit. Ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. Et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano, et quicquid in craticula vel in sartagine preparatur, eius erit sacerdotis a quo offertur, sive oleo conspersa, sive arida fuerint. Cunctis filiis Aaron equa mensura per singulos dividetur.

VII

VII

Hec est lex hostie pacificorum que offertur
domino. Si pro gratiarum actione fuerit oblatio. of-
ferent panes absque fermento conspersos oleo. et
lagana azima uncta oleo coctamque similam.
et collyridas olei admixtione conspersas. pa-
nes quoque fermentatos. cum hostia gratiarum que im-
molatur pro pacificis. Ex quibus unus pro
primitiis offeretur domino. et erit sacerdotis
qui fundet hostie sanguinem. cuius carnes
eadem comedentur die. nec remanebit ex eis
quicquam usque mane. Si voto vel sponte quis-
piam obtulerit hostiam. eadem similiter edetur die.
Sed et si quid in crastinum remanserit: vesci licitum
est. Quicquid autem tercius invenerit dies. ignis ab-
sumet. Si quis de carnibus victime pacifi-
corum die tercio comederit. irrita fiet eius
oblatio. nec proderit offerenti. Quin potius
quecumque anima tali se edulio contaminaverit:
prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetti-
gerit immundum: non comedetur. sed comburetur
igni. Qui fuerit mundus: vescetur ex ea.
Anima polluta que ederit de carnibus hostie paci-
ficorum que oblata est domino: peribit de populis suis.
Et que tetigerit immundiciam hominis vel iumenti.
sive omnis rei que polluere potest et comederit
de huiuscemodi carnibus: interibit de populis suis.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere fi-
liis israel. Adipem ovis et bovis et capre: non co-
medetis. Adipem cadaveris morticini et eius ani-
malis quod a bestia captum est: habebitis in vari-
os usus. Si quis adipem qui offerri debet in
incensum domini comederit: peribit de populo suo. San-
guinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo.
tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que
ederit sanguinem: peribit de populis suis. Locu-
tus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis
israel. Qui offert victimam pacificorum domino: of-
ferat simul et sacrificium id est libamenta eius
tenebit manibus adipem hostie et pectusculum.
Cumque ambo oblata domino consecraverit: tradet
sacerdoti qui adolebit adipem super altare. Pe-
ctusculum autem erit aaron et filiorum eius. Armus
quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in
primicias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem
et adipem filiorum aaron. ipse habebit et ar-
mum dextrum in portione sua. Pectusculum
enim elevationis et armum separationis tu-
li a filiis israel. de hostiis eorum pacificis. et
dedi aaron sacerdoti et filiis eius lege perpetu-
a ab omni populo israel. Hec est unctio aaron
et filiorum eius in cerimoniis domini. die quo
obtulit eos moyses. ut sacerdotio fungeren-
tur. et que precepit eis dari dominus a filiis israel
religione perpetua in generationibus suis. Ista
est lex holocausti et sacrificii pro peccato at-
que delicto. et pro consecratione et pacificorum
victimis. quam constituit dominus moysi in mon-
te synai. quando mandavit filiis israel ut
offerrent oblationes suas domino in deserto synai.

VIII

Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Tolle aaron cum filiis suis vestes
eorum et unctionis oleum. vitulum pro peccato. du-
os arietes. canistrum cum azimis. et congrega-
bis omnem cetum ad hostium tabernaculi. Fecit mo-
yses ut dominus imperarat. Congregataque omni
turba ante fores tabernaculi: ait. Iste est
sermo quem dominus iussit fieri. Statimque ob-
tulit aaron et filios eius. Cumque lavisset eos:
vestivit pontificem subucula linea: ac-
cingens eum balteo. et induens eum tunica
iacinctina. et desuper humerale imposuit.
quod astringens cingulo aptavit rationali in
quo erat doctrina et veritas. Cidari quoque
texit caput. et super eam contra frontem posuit
laminam auream consecratam in sanctificatione.
sicut preceperat ei dominus. Tulit et unctionis oleum
quo levit tabernaculum cum omni suppellec-
tili sua. Cumque sanctificans aspersisset altare
septem vicibus: unxit illud. et omnia vasa eius
labiumque cum basi sua sanctificavit oleo. Quod
fundens super caput aaron: unxit eum et con-
secravit. Filios quoque eius oblatos vestivit
tunicis lineis. et cinxit balteis. et imposuit-
que mitras ut iusserat dominus. Obtulit et vitu-
lum pro peccato. Cumque super caput eius posuissent
aaron et filii eius manus suas immolavit eum.
hauriens sanguinem. et tincto digito tetigit
cornua altaris per gyrum. Quo expiato et
sanctificato fudit reliquum sanguinem ad fun-
damenta eius. Adipem vero qui erat super vitalia
et reticulum iecoris. duosque renunculos cum
arvinulis suis adolevit super altare. vitu-
lum cum pelle et carnibus et fimo. cremans
extra castra sicut preceperat dominus. Obtulit et
arietem in holocaustum. Super cuius caput cum
imposuissent aaron et filii eius manus suas.
immolavit eum. et fudit sanguinem eius per
circuitum altaris. Ipsumque arietem in frus-
ta concidens: caput eius et artus et adipem adole-
vit igni. lotis prius intestinis et pedibus.
Totumque simul arietem incendit super altare. eo
quod esset holocaustum suavissimi odoris domino.

IX

sicut preceperat ei. Obtulit et arietem secundum
in consecratione sacerdotum. posueruntque super ca
put eius aaron et filii eius manus suas. Quem
cum immolasset: moyses sumens de sanguine
tetigit extremum auricule dextre aaron.
et pollicem manus eius dextre similiter et pedis.
Obtulit et filios aaron. Cumque de sanguine
arietis immolati tetigisset extremum auri
cule singulorum dextre. et pollices manus ac pe
dis dextri reliquum fudit super altare per cir
cuitum. Adipem vero et caudam omnemque pingue
dinem que operit intestina. reticulumque ieco
ris. et duos renunculos cum adipibus suis et
armo dextro separavit. Tollens autem de can
istro azimorum quod erat coram domino. panem absque
fermento. et collyridam conspersam oleo. laganaque
que posuit super adipes. et armum dextrum. tra
dens simul omnia aaron et filiis eius. Qui postquam
levaverunt ea coram domino. rursum suscepta de
manibus eorum adolevit super altare holocau
sti. eo quod consecrationis esset oblatio in odorem
suavitatis sacrificii domino. Tulitque pectus
elevans illud coram domino de ariete conse
crationis in partem suam sicut preceperat ei dominus. Assu
mensque unguentum et sanguinem qui erat
in altari aspersit super aaron. et vestimenta eius.
et super filios illius ac vestes eorum. Cumque sanctificas
set eos in vestitu suo. precepit eis dicens.
Coquite carnes ante fores tabernaculi. et ibi co
medite eas. Panesque consecrationis edite qui
positi sunt in canistro. sicut precepit mihi deus
dicens. Aaron et filii eius comedent eos. Quic
quid autem reliquum fuerit de carne. et pani
bus. ignis absumet. De hostio quoque tabernaculi
non exibitis. vii. diebus. usque ad diem quo
complebitur tempus consecrationis vestre. Septem enim
diebus finitur consecratio sicut in presentiarum fac
tum est ut ritus sacrificii compleretur. Die
ac nocte manebitis in tabernaculo. obser
vantes custodias domini ne moriamini. Sicut
enim mihi preceptum est. Feceruntque aaron et filii eius
cuncta que locutus est dominus per manum moysi.

IX

Facto autem octavo die. vocavit
moyses aaron et filios eius ac maiores na
tu israel. dixitque ad aaron. Tolle de armento
vitulum pro peccato. et arietem in holocaustum. u
trumque immaculatum. et offer illos coram domino.
Et ad filios israel loqueris. Tollite hircum pro peccato.
et vitulum. atque agnum anniculos. et sine
macula in holocaustum. Bovem et arietem pro
pacificis. et immolate eos coram domino in sacri
ficio singulorum. similam oleo conspersam offeren
tes. hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt
ergo cuncta que iusserat moyses ad hosti
um tabernaculi. Ubi cum omnis multitudo asta
ret: ait moyses. Iste est sermo quem precepit
dominus. facite: et apparebit vobis gloria eius. Et dixit
ad aaron. Accede ad altare et immola pro
peccato tuo. offer holocaustum et deprecare pro te.
et pro populo. Cumque mactaveris hostiam populi: ora
pro eis. sicut precepit dominus. Statimque aaron acce
dens ad altare. immolavit vitulum pro peccato
suo. cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. In
quo tingens digitum tetigit cornua altaris.
et fudit residuum ad basim eius. Adipemque et
renunculos ac reticulum iecoris que sunt pro peccato.
et adolevit super altare sicut preceperat dominus moy
si. Carnes vero et pellem eius: extra castra combus
sit igni. Immolavit et holocausti victimam.
Obtuleruntque filii sui sanguinem eius quem
fudit per altaris circuitum. Ipsam etiam hostiam in
frusta concisam cum capite et membris singulis
obtulerunt. que omnia super altare cremavit igni.
lotis prius aqua intestinis. et pedibus. Et pro peccato
populi offerens: mactavit hircum. expiato
que altari fecit holocaustum. addens in sacri
ficio libamenta que pariter offeruntur. et adolens
ea super altare absque cerimoniis holocausti
matutini. Immolavit et bovem atque arietem
hostias pacificas populi. Obtuleruntque ei filii sui
sanguinem quem fudit per altaris circuitum.
Adipes autem bovis et caudam arietis. renuncu
losque cum adipibus suis. et reticulum iecoris po
suerunt super pectora. Cumque cremati essent adi
pes super altare. pectora eorum et armos dextros
separavit aaron elevans coram domino. sicut precepe
rat moyses. Et extendens manus ad populum:
benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato.
et holocaustis pacificis: descendit. Ingressi
autem moyses et aaron tabernaculum testimo
nii. et deinceps egressi. benedixerunt populo. Appa
ruitque gloria domini omni multitudini. et ecce e
gressus ignis a domino. devoravit holoca
ustum. et adipes que erant super altare. Quod cum vi
dissent turbe. laudaverunt dominum. ruentes
in facies suas.

X

Arreptisque nadab et abiu filii aaron thu
ribulis. posuerunt ignem et incensum desu
per offerentes coram domino ignem alienum. quod eis pre
ceptum non erat. Egressusque ignis a domino: de
voravit eos. et mortui sunt coram domino. Dixitque
moyses ad aaron. Hoc est quod locutus est dominus.

sanctificabor in his qui appropinquant mihi. et in conspec-
tu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit
aaron. Vocatis autem moyses misaele et eli-
saphan filios oziel patrui aaron. ait ad eos.
Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii. et
asportate extra castra. Confestimque perge-
tes tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis
tunicis. et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum.
Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar
et ythamar filios eius. Capita vestra nolite
nudare. et vestimenta nolite scindere. ne forte
moriamini. et super omnem cetum oriatur indigna-
tio. Fratres vestri et omnis domus israel plangant incen-
dium quod dominus suscitavit. Vos autem non egre-
diemini foras tabernaculi. alioquin peribitis.
Oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui
fecerunt omnia iuxta preceptum moysi. Dixitque
dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebriare po-
test. non bibetis tu et filii tui quando intrabitis
in tabernaculum testimonii ne moriamini. quia
preceptum est sempiternum in generationes vestras.
ut habeatis scientiam discernendi. inter sanctum et pro-
phanum. inter pollutum et mundum. Doceatisque
filios israel omnia legitima mea que locutus sum
ad eos per manum moysi. Locutusque est moyses
ad aaron. et ad eleazar. et ythamar filios
eius qui erant residui. Tollite sacrificium quod
remansit de oblatione domini. et comedite illud
absque fermento iuxta altare. quia sanctum sanctorum est.
Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi.
et filiis tuis de oblationibus domini sicut preceptum
est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum est. et ar-
mum qui separatus est. edetis in loco mun-
dissimo. tu et filii tui ac filie tue tecum.
Tam enim ac liberis tuis reposita sunt. de
hostiis salutaribus filiorum israel. eo quod armum
et pectus et adipes qui cremantur in altari e-
levaverit coram domino. et pertineat ad te. et ad
filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus. In-
ter hec hircum qui oblatus fuerat pro
peccato cum quereret moyses exustum repperit.
Iratusque contra eleazar et ythamar filios
aaron qui remanserant ait. Cur non come-
distis hostiam pro peccato in loco sancto que sancta
sanctorum est. et data vobis [illegible] ut portetis ini-
quitatem multitudinis. et rogetis pro ea
in conspectu domini. presertim cum de sanguine
illius non sit illatum intra sancta. et comedere
debueratis eam in sanctuario sicut preceptum est
mihi. Respondit aaron. Oblata est victima hodie
pro peccato. et holocaustum coram domino. Michi autem
accidit quod videtis. Quomodo potui comedere eam.
aut placere deo in cerimoniis mente lugubri.
Quod cum audisset moyses. recepit satisfactionem.

XI

Locutus est dominus ad moysen et aaron
dicentes. Dicite filiis israel. Custodite omnia que
scripsi vobis. ut sim vester deus. Hec sunt animalia que
comedere debetis de cunctis animantibus terre.
Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in
pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat.
et habet ungulam. sed non dividit eam. sicut camelus
et cetera. non comedetis illud. et inter inmunda re-
putabitis. Chirogrillus qui ruminat ungu-
lamque non dividit. inmundus est. Lepus quoque
nam et ipse ruminat. sed ungulam non dividit.
et sus qui cum ungulam dividat non ruminat.
horum carnibus non vescemini. nec cadavera
contingetis. quia inmunda sunt vobis. Hec sunt
que gignuntur in aquis et vesci licitum est. Omne
quod habet pennulas et squamas. tam in mari
quam in fluminibus et stagnis. comedetis. Quic-
quid autem pennulas et squamas non habet. eorum que
in aquis moventur et vivunt. abhominabile
vobis execrandumque erit. Carnes eorum non come-
detis. et morticina vitabitis. Cuncta que
non habent pennulas et squamas in aquis. pollu-
ta erunt. Hec sunt que de avibus comedere non
debetis. et vitanda sunt vobis. Aquilam et griphem
et halieetum et milvum. ac vulturem iuxta genus
suum. et omne corvini generis in similitudinem
suam. Strutionem et noctuam et larum. et accipi-
trem iuxta genus suum. Bubonem et mergu-
lum. et ybim. Cignum. et onocrotalum. et
porphirionem. herodionem. et caradrionem.
iuxta genus suum. Upupam quoque et vespertili-
onem. Omne de volucribus quod graditur super
quattuor pedes abhominabile erit vobis. Quicquid
autem quod ambulat super quattuor pedes. sed habet lon-
giora retro crura per que salit super terram.
comedere debetis. ut est bruchus in genere
suo. et atthacus. atque ophiomachus. atque lo-
custa. singula iuxta genus suum. Quicquid
autem ex volucribus quattuor tantum habet pedes.
execrabile erit vobis. Et quicumque morticina
eorum tetigerit. polluetur. et erit inmundus
usque ad vesperum. Et si necesse fuerit ut portet
quippiam horum mortuum. lavabit vestimen-
ta sua. et inmundus erit usque ad occasum solis.
Omne animal quod habet quidem ungulam. sed non di-
vidit eam. nec ruminat. inmundum erit.
Et quicquid tetigerit illud. contaminabitur. Quod
ambulat super manus ex cunctis animantibus que

incedunt quadrupedia: inmunda erunt. Qui
tetigerit morticina eorum: polluetur usque ad
vesperum. Et qui portaverit huiuscemodi cada
vera: lavabit vestimenta sua, et inmundus
erit usque ad vesperum. quia omnia hec inmunda
sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur:
de his que moventur in terra: mustela et mus
et corcodrillus. singula iuxta genus suum.
migale. cameleon. et stellio. et lacerta et
talpa. Omnia hec inmunda sunt. Qui tetigerit
morticina eorum: inmundus erit usque ad ve
sperum. Et super quod ceciderit quicquam de mortici
nis eorum polluetur: tam vas ligneum et ves
timentum: quam pelles et cilicia. Et in quocumque
fit opus: tingetur aqua et polluta erit usque ad
vesperum. et sic postea mundabuntur. Vas autem
fictile in quod horum quicquam intro ceciderit: pol
luetur: et ideo: frangendum est. Omnis cibus quem
comederitis si fusa fuerit super eum aqua: in
mundus erit. et omne liquens quod bibitur de
universo vase: inmundum erit. Et quicquid de
morticinis huiuscemodi ceciderit super illud: inmun
dum erit, sive clibani. sive cytropedes des
truentur: et inmundi erunt. Fontes vero et cister
ne et omnis aquarum congregatio: munda erit.
Qui morticinum eorum tetigerit: polluetur.
Si ceciderit super sementem: non polluent eam. Si
autem quispiam aqua sementem perfuderit, et post
ea morticinis tacta fuerit: ilico pollu
etur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis
comedere. qui cadaver eius tetigerit: inmundus
erit usque ad vesperum. Et qui comederit ex eo quip
piam. sive portaverit: lavabit vestime
ta sua. et inmundus erit usque ad vesperum.
Omne autem quod reptat super terram: abhominabile
erit. nec assumetur in cibum. Quicquid super
pectus quadrupes graditur. et multos habet pe
des: sive per humum trahitur: non comedetis.
quia abhominabile est. Nolite contaminare animas
vestras. nec tangatis quicquam eorum ne in
mundi sitis. Ego sum dominus deus vester. Sancti es
tote: quia ego sanctus sum. ne polluatis animas
vestras in omni reptili quod movetur super terram.
Ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra Egypti:
ut essem vobis in deum. Sancti eritis: quia ego sanctus
sum. Ista est lex animantium ac volucrum. et omnis
anime viventis. que movetur in aqua. et reptat
in terra. ut differentias noveritis mundi et inmundi.
et sciatis quid comedere et quid respuere debeatis.

XII Locutus est dominus ad moysen
dicens. Loquere filiis israel: et dices ad eos.
Mulier si suscepto semine pepererit mas
culum. inmunda erit .vii. diebus. iuxta dies
separationis menstrue. et die octavo circum
cidetur infantulus. Ipsa vero .xxxiii. diebus
manebit in sanguine purificationis sue.
Omne sanctum non tanget. nec ingredietur in
sanctuarium. donec impleantur dies purga
tionis sue. Si autem feminam pepererit: inmun
da erit duabus ebdomadibus. iuxta ritum
fluxus menstrui. et .lx.vi. diebus manebit
in sanguine purificationis sue. Cumque ex
pleti fuerint dies purificationis sue pro filio
sive pro filia: deferet agnum anniculum in
holocaustum. et pullum columbe. sive tur
turem. pro peccato. ad hostium tabernaculi testi
monii. et tradet sacerdoti. qui offeret illa co
ram domino. et orabit pro ea. et sic mundabitur:
a profluvio sanguinis sui. Ista est lex par
turientis masculum et feminam. Quod si non
invenerit manus eius nec potuerit offerre ag
num: sumet duos turtures. vel duos pul
los columbe. unum in holocaustum: et alterum
pro peccato. Orabitque pro ea sacerdos: et sic mundabitur.

Locutus est dominus ad moysen XIII
et aaron dicens. Homo in cuius cute et
carne ortus fuerit diversus color. sive pus
tula. aut quasi lucens quippiam. id est plaga le
pre. adducetur ad aaron sacerdotem. vel
ad unum quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit
lepram in cute. et pilos in album mutatos
colore. ipsamque speciem lepre humiliorem
cute et carne reliqua: plaga est lepre. et
ad arbitrium eius separabitur. Si autem lucens
candor fuerit in cute. nec humilior carne
reliqua. et pili coloris pristini: recludet
eum sacerdos .vii. diebus. et considerabit die
septima. Et siquidem lepra ultra non creverit.
nec transierit in cute priores terminos. rursum
recludet eum .vii. aliis diebus. et die .vii. con
templabitur. Si obscurior fuerit lepra et
non creverit in cute: mundabit eum quia scabies
est. lavabitque homo vestimenta sua. et mundus
erit. Quod si postquam a sacerdote visus est et red
ditus mundicie: iterum lepra creverit, addu
cetur ad eum. et inmundicie condempnabitur.
Plaga lepre si fuerit in homine: addu
cetur ad sacerdotem. et videbit eum. Cumque color
albus in cute fuerit. et capillorum mutaverit
aspectum: ipsa quoque caro viva apparuerit:
lepra vetustissima iudicabitur. atque inole
ta cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos.

et non recludet, quia perspicue immunditie est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute, et operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes, quicquid sub aspectum oculorum cadit, considerabit eum sacerdos, et teneri lepra mundissima iudicabit, eo quod omnis in candorem versa sit, et idcirco homo mundus erit. Quando vero caro vivens in eo apparuerit, tunc sacerdotis iudicio polluetur, et inter immundos reputabitur. Caro enim viva si lepra aspergitur immunda est. Quod si rursum versa fuerit in alborem, et totum hominem operuerit, considerabit eum sacerdos, et mundum esse decernet. Caro autem et cutis in qua ulcus natum est et sanatum, et in loco ulceris cicatrix apparuerit alba, sive subrufa, adducetur homo ad sacerdotem. Qui cum viderit locum lepre humiliorem carne reliqua, et pilos versos in candorem, contaminabit eum: plaga enim lepre orta est in ulcere. Quod si pilus coloris est pristini, et cicatrix subobscura, et vicina carne non est humilior, recludet eum septem diebus: et si quidem creverit, adiudicabit eum lepre. Sin autem steterit in loco suo, ulceris est cicatrix, et homo mundus erit. Caro autem et cutis quam ignis exusserit, et sanata albam sive rufam habuerit cicatricem, considerabit eam sacerdos, et ecce versa est in alborem, et locus eius est reliqua cute humilior: contaminabit eum, quia plaga lepre in cicatrice est orta. Quod si pilorum color non fuerit immutatus, nec humilior carne reliqua, et ipsa lepre species fuerit subobscura, recludet eum septem diebus, et die septimo contemplabitur: si creverit in cute lepra, contaminabit eum. Sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus, plaga combustionis est, et idcirco mundabitur, quia cicatrix est combustionis. Vir sive mulier in cuius capite vel barba germinaverit lepra, videbit eos sacerdos, et si quidem humilior locus fuerit carne reliqua, et capillus flavus solitoque subtilior, contaminabit eos, quia lepra capitis est ac barbe. Sin autem viderit locum macule equalem vicine carni, et capillum nigrum, recludet eos septem diebus, et die septimo intuebitur. Si non creverit macula, et capillus sui coloris est, et locus plage carni reliqua equalis, radetur homo absque loco macule, et includetur septem aliis diebus. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotisque vestibus suis mundus erit. Sin autem post

emundationem rursus creverit macula in cute, non queret amplius utrum capillus in flavum colorem sit mutatus, quia aperte immundus est. Porro si steterit macula, et capilli nigri fuerint, noverit hominem esse sanatum, et confidenter eum pronunciet mundum. Vir et mulier in cuius cute candor apparuerit, intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute, sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi, et hominem mundum. Vir de cuius capite capilli fluunt, calvus ac mundus est. Et si a fronte ceciderint pili, recalvaster et mundus est. Sin autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus, et hoc sacerdos viderit, condemnabit eum non dubie lepre, que orta est in calvitio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra, et separatus est ad arbitrium sacerdotis, habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit. Omni tempore quo leprosus est et immundus, solus habitabit extra castra. Vestis lanea sive linea que lepram habuerit in stamine aut subtegmine, aut certe pellis, vel quicquid ex pelle confectum est, si alba vel rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur, ostendeturque sacerdoti. Qui consideratam recludet septem diebus, et die septimo rursus aspiciens, si deprehenderit crevisse, lepra perseverans est: pollutum iudicabit vestimentum, et omne in quo fuerit inventa, et idcirco comburetur flammis. Quod si eam viderit non crevisse, precipiet, et lavabunt id in quo lepra est, recludetque illud septem diebus aliis. Et cum viderit faciem quidem pristinam non reversam, nec tamen crevisse lepram, immundum iudicabit, et igne comburet, eo quod infusa sit in superficie vestimenti, vel per totum lepra. Sin autem obscurior fuerit locus lepre, postquam vestis est lota, abrumpet eum, et a solido dividet. Quod si ultra apparuerit in his locis que prius immaculata erant, lepra volatilis et vaga debet igne comburi. Si cessaverit, lavabit ea que pura sunt secundo, et munda erunt. Ista est lex lepre vestimenti lanei et linei, staminis atque subtegminis, omnisque supellectilis pellicee, quomodo mundari debeat vel contaminari.

XIIII

Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Hic est ritus leprosi quando mundandus est. Adducetur ad sacerdotem, qui egressus de castris, cum invenerit lepram esse mundatam, precipiet ei qui purificatur ut offerat

pro se duos passeres uiuos quib; uesci
licitū est. ⁊ lignū cedrinū. uermiculūq;
⁊ ysopum. ⁊ unū ex passerib; quo uesci
licitum est. imolari iubebit. in uase
fictili sup aquas uiuentes. Aliū aūt uiuū
cū ligno cedrino. ⁊ cocco. ⁊ ysopo. tinget
in sanguine passeris imolati. q aspget
illū qui mūdandus ē septies ut iure pur
getur. ⁊ dimittet passerē uiuū ut in a
grū auolet. Cūq; lauerit hō uestimēta
sua. radet oēs pilos corporis. ⁊ lauabitur
aqua. purificatusq; ingrediet castra ita dū
taxat. ut maneat extra tabnaclm suū.
.vii. dieb;. ⁊ die. vii. radat capillos capi
tis. barbāq;. ⁊ supcilia. ac totius corpis pilos.
⁊ lotis rursū uestib; ⁊ corpore die octauo
assumet duos agnos īmaculatos. ⁊ ouem
anniculā absq; macla. ⁊ tres decimas
sile ī sacrificium. que cōspsa sit oleo ⁊ se
orsū olei sextariū. Cūq; sacdos pificans
hoiem statuerit eū. ⁊ hec oīa corā deo in
hostio tabnacli testimonii: tollet agnū
⁊ offeret eū ꝑ delicto. oleiq; sextarium.
⁊ oblatis aū dnm oīb; imolabit agnū
ubi imolari solet hostia ꝑ pccō. ⁊ holoca
ustum. i. in loco scō. Sicut eni ꝑ pccō:
ita ⁊ ꝑ delicto. ad sacdotē ptinet hostia.
scā scōꝝ est. Assumensq; sacerdos de san
guine hostie q imolata ē ꝑ delicto. po
netq; sup extremū auricle dextre ei⁹ qui
mūdatur. ⁊ sup pollices man⁹ dextre. et
pedis. ⁊ de olei sextario mittet ī manū
suā sinistrā. tingetq; sacdos digitū dex
trū in eo. ⁊ aspget corā dnō septies. Qd
aūt reliquū est olei ī leua manu: fun
det sup extremū auricle dextre ei⁹ qui
mūdatur. ⁊ sup pollices man⁹ ac pedis
dextri. ⁊ sup sanguinē qui fus⁹ est pro
delicto. ⁊ sup caput ei⁹. rogabit q; ꝑ eo co
ram dnō. ⁊ faciet sacrificiū ꝑ pccō. Tūc
imolabit holocaustū. ⁊ ponet illd in al
tari cū libaminis suis. ⁊ hō rite mūdabit.
Qd si paup est ⁊ nō potest inuenire man⁹ ei⁹ inueni
re q dicta sūt ꝑ delicto. sumet agnum
ad oblationē ut roget ꝑ eo sacdos. deci
māq; partē sile cōspse oleo ī sacficiū.
⁊ olei sextariū. duosq; turtures. siue
duos pullos columbar. quoꝝ un⁹ sit pro
pccō. ⁊ alter ī holocaustū. offeretq; ea
die octauo purificatōnis sue. sacdoti ad
hostiū tabnacli testimonii corā dnō.

Qui suscipiens agnū ꝑ delicto. ⁊ sextari
um olei: leuabit simul. Imolatoq; ag
no de sanguine ei⁹ ponet sup extremū
auricle dextre illi⁹ qui mūdatur. ⁊
sup pollices man⁹ ei⁹ ac pedis dextri. Olei
u partē mittet ī manū suā sinistram.
in quo tingens digitū dextre man⁹. asp
get septies corā dnm. tangetq; extre
mū dextre auricle illi⁹ qui mundat.
⁊ pollices man⁹. ac pedis dextri ī loco san
guinis qui effus⁹ est ꝑ delicto. Reliqm
aūt partē olei q est in sinistra manu:
mittet sup caput purificati ut placet ꝑ
eo dnm. ⁊ turturē siue pullū columbe.
offeret unū ꝑ delicto: ⁊ alterū ī holoca
ustū cū libamentis suis. Hoc ē sacrificium
leprosi. q habe nō pot oīa in emūdatione
sui. Locut⁹q; ē dns ad moysen ⁊ aaron
dicens. Cūq; egressi fueritis terrā chanaā q
ego dabo uob in possessionē. si fuerit pla
ga lepre in edib; ibit cui⁹ est dom⁹ nūcia
ans sacdoti. ⁊ dicet. Qsi plaga lepre uide
tur mi eē in domo mea. At ille pcipiet
ut efferant uniusa de domo priusquā
ingrediatur eā. ⁊ uideat utrū leprosa sit:
ne inmūda fiant. oīa que ī domo sunt.
Intrabitq; postea ut cōsideret leprā dom⁹.
Et cū uiderit in parietib; illi⁹ quasi ualli
culas pallore siue rubore defor̄mes. ⁊ hu
miliores sup ficie reliq. egredietur hostium
dom⁹. ⁊ statim claudet illā .vii. diebus.
Reuersusq; die. vii. cōsiderabit eā. Si inuene
rit creuisse leprā: iubebit lapides erui
in quib; lepra est. ⁊ ꝓici eos ext ciuita
tē. in loco īmundo. Domū aūt ipsā ra
di intrinsecus ꝑ circuitū. ⁊ spgi pulu
em rasure extra urbē in loco īmūdo.
Lapidesq; alios reponi ꝓ his qui ablati
fuerant. ⁊ luto alio liniri domū. Si aūt
post quā eruti sūt lapides. ⁊ puluis elat
⁊ alia tra dom⁹ lita ingress⁹ sacdos uide
rit reuūsā leprā. ⁊ parietes respsos ma
culis. lepra est pseuerans. ⁊ imunda est
dom⁹. quā statī destruet. ⁊ lapides ei ac
ligna. atq; uniusū puluerem ꝓiciet ext
oppidū in loco īmundo. Qui intrauerit
domū qn clausa ē: īmūdus erit usq;
ad uesperū. ⁊ q dormierit ī ea ⁊ comederit
quippiā: lauabit uestimēta sua. Qd
si introiens sacdos uiderit leprā nō creuis
se in domo postquā denuo lita ē. purifi

cabit eam. reddita sanitate. et in purifi
catione eius sumet duos passeres. lignum
que cedrinum. et vermiculum. atque ysopum. et
immolato uno passere in vase fictili super
aquas vivas. tollet lignum cedrinum. et yso
pum. et coccum. et passerem vivum. et tinguet omnia
in sanguine passeris immolati. atque in aquis
viventibus. et asperget domum septies. purifi
cabitque eam tam in sanguine passeris. quam
in aquis viventibus. et in passere vivo. lig
noque cedrino. et ysopo. atque vermiculo.
Cumque dimiserit passerem avolare in agrum
libere. orabit pro domo. et iure mundabitur. Ista
est lex omnis lepre. et percussure lepre vesti
um. et domorum cicatricis. et erumpentium
papularum lucentis macule. et in varias species
coloribus immutatis. ut possit sciri quo tempore
mundum quid. vel immundum sit.

XV Locutusque est dominus ad moysen et aaron di
cens. Loquimini filiis israel et dicite eis. Vir
qui patitur fluxum seminis immundus
erit. Et tunc iudicabitur huic vicio subiacere.
cum per singula momenta adheserit carni eius.
atque concreverit fedus humor. Omne stratum in
quo dormierit immundum erit. et ubicumque
sederit. Si quis hominum tetigerit lectum eius.
lavabit vestimenta sua. et ipse lotus aqua. im
mundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi
ille sederat. et ipse lavabit vestimenta sua.
et lotus aqua. immundus erit usque ad vesperum.
Qui tetigerit carnem eius. lavabit vestimenta
sua. et ipse lotus aqua. immundus erit usque ad
vesperum. Si salivam huiuscemodi homo iecerit super
eum qui mundus est. lavabit vestimenta sua.
et lotus aqua. immundus erit usque ad vesperum.
Sagma super quod sederit immundum erit. Et
quicquid sub eo fuerit qui fluxum seminis pati
tur pollutum erit usque ad vesperum. Qui por
taverit horum aliquid lavabit vestimenta
sua. et ipse lotus aqua. immundus erit usque ad
vesperum. Omnis quem tetigerit qui talis est. non
lotis ante manibus. lavabit vestimenta sua.
et lotus aqua. immundus erit usque ad vesperum.
Vas fictile quod tetigerit. confringetur. Vas autem
ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit
qui huiuscemodi sustinet passionem. numerabit
.vii. dies post emundationem sui. et lotis ve
stibus et toto corpore in aquis viventibus. erit
mundus. Die autem .viii. sumet duos tur
tures. aut duos pullos columbe. et veniet in
conspectu domini. ad hostium tabernaculi testimo
nii. dabitque eos sacerdoti qui faciet unum
pro peccato. et alterum in holocaustum. Rogabit
que pro eo coram domino ut emundetur a fluxu se
minis sui. Vir de quo egreditur semen coitus
lavabit aqua omne corpus suum. et immundus erit
usque ad vesperum. Vestem et pellem quam
habuerit lavabit aqua. et immunda erit
usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit. lava
bitur aqua. et immunda erit usque ad vesperum.
Mulier que redeunte mense patitur fluxum
sanguinis. vii. diebus separabitur. Omnis qui
tetigerit eam. immundus erit usque ad vesperum.
Et in quo dormierit vel sederit diebus separa
tionis sue. polluetur. Qui tetigerit lectum
eius. lavabit vestimenta sua. et ipse lotus aqua.
immundus erit usque ad vesperum. Omne vas super
quod illa sederit quisquis attigerit. lavabit
vestimenta sua. et ipse lotus aqua. pollutus erit
usque ad vesperum. Si coierit cum ea tempore sangui
nis menstrualis. immundus erit .vii. diebus.
et omne stratum in quo dormierit polluetur.
Mulier que patitur multis diebus fluxum san
guinis non in tempore menstruali. vel que post
menstruum sanguinem fluere non cessat. quam
diu huic subiacebit passioni. immunda
erit. quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum
in quo dormierit. et vas in quo sederit. pollutum
erit. Quicumque tetigerit eam. lavabit vestimen
ta sua. et ipse lotus aqua. immundus erit usque
ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere
cessaverit. numerabit .vii. dies purificationis
sue. et die .viii. offeret pro se sacerdoti duos
turtures. vel duos pullos columbarum ad h
ostium tabernaculi testimonii. Qui unum
faciet pro peccato. et alterum in holocaustum. et ro
gabitque pro ea coram domino. et pro fluxu in
mundicie eius. Docebitis ergo filios israel.
ut caveant inmundiciam. et non moriantur
in sordibus suis. cum polluerint tabernaculum
meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui pa
titur fluxum seminis. et qui polluitur co
itu. et que menstruis temporibus separatur. vel que iugi
fluit sanguine. et hominis qui dormierit cum ea.

XVI Locutusque est dominus ad moysen
post mortem duorum filiorum aaron. quando offe
rentes ignem alienum interfecti sunt. et precep
it dicens. Loquere ad aaron fratrem tuum ne
omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra
velum coram propiciatorio quo tegitur archa
ut non moriatur. quia in nube apparebo super
oraculum. nisi hec ante fecerit. Vitulum pro peccato

offeret, et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verenda celabit; accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hec enim vestimenta sunt sancta, quibus cunctis, cum lotus fuerit, induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato, et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua, duos hircos stare faciet coram Domino in hostio tabernaculi testimonii; mittens super utrumque sortem, unam Domino et alteram capro emissario. Cuius sors exierit Domino, offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram Domino, ut fundat preces super eo, et emittat illum in solitudinem. His rite celebratis, offeret vitulum, et rogans pro se et pro domo sua, immolabit eum. Assumptoque thuribulo, quod de prunis altaris impleverit, et hauriens manu compositum thymiama in incensum, ultra velum intrabit in sancta, ut positis super ignem aromatibus, nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium, et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli, et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem eius intra velum, sicut preceptum est de sanguine vituli, ut aspergat e regione oraculi, et expiet sanctuarium ab immunditiis filiorum Israel, et a prevaricationibus eorum, cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet in tabernaculo testimonii, quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex ingreditur sanctuarium, ut roget pro se et pro domo sua, et pro universo cetu filiorum Israel, donec egrediatur tabernaculum. Cum autem exierit ad altare quod coram Domino est, oret pro se, et sumptum sanguinem vituli atque hirci, fundat super cornua eius per gyrum. Aspergensque digito septies, expiet et sanctificet illud ab immunditiis filiorum Israel. Postquam emundavit sanctuarium et tabernaculum et altare, tunc offerat hircum viventem; et posita utraque manu super caput eius, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, et universa delicta atque peccata eorum, que imprecans capiti eius, emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam,

et dimissus fuerit in deserto, revertetur Aaron in tabernaculum testimonii, et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium, relictisque ibi, lavabit carnem suam in loco sancto, indueturque vestibus suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis, rogabit tam pro se quam pro populo, et adipem qui oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium, lavabit vestimenta sua et corpus aqua, et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hircum qui pro peccato fuerant immolati, et quorum sanguis est illatus in sanctuarium ut expiatio compleretur, asportabunt foras castra, et comburent igni tam pelles quam carnes eorum ac fimum. Et quicumque combusserit ea, lavabit vestimenta sua et carnem aqua, et sic ingredietur castra. Eritque vobis legitimum hoc sempiternum. Mense septimo decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque facietis opus, sive indigena sive advena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vestri, atque mundatio; ab omnibus peccatis vestris coram Domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis est, et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit, et cuius manus initiate sunt ut sacerdotio fungatur pro patre suo; indueturque stola linea et vestibus sanctis, et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altare, sacerdotes quoque et universum populum. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis Israel, et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat Dominus Moysi.

XVII

Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere Aaron et filiis eius et cunctis filiis Israel, dicens ad eos: Iste est sermo quem mandavit Dominus, dicens: Homo quilibet de domo Israel, si occiderit bovem aut ovem sive capram in castris vel extra castra, et non obtulerit ad hostium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit; quasi si sanguinem fuderit, sic peribit de medio populi sui. Ideo sacerdoti offerre debent filii Israel hostias suas quas occidunt in agro, ut sanctificentur Domino ante hostium tabernaculi testimonii, et immolent eas hostias pacificas Domino. Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini ad hostium tabernaculi testimonii, et adolebit adipem in odorem suavitatis Domino. Et nequaquam

ulcra imolabūt hostias suas demonib᷒
cū quib; fornicati sūt. Legitimū sēpit
nū erit illis. ⁊ posteris eorū. Et ad ipsos di
ces. Hō de filiis isrl' ⁊ de aduenis qui pe
grinantur ap̄ uos. qui obtulerit holo
caustū. siue uictimā. ⁊ ad hostiū taber
naculi testimonii nō adduxerit eā ut
offerat̄ dn̄o. interibit de pplo suo. Homo
quilibet de domo isrl'. ⁊ de aduenis q̄
pegrinant̄ int̄ uos. si comederit sāguī
nem. obfirmabo faciē meā 9t̄ aīam
illi᷒. ⁊ disp̄dā eā de pplo suo. q̄ aīa carnis
in sanguīe est. ⁊ ego dedi illū illū uob:
ut sr̄ altare meum expietis p aīab;
uris. ⁊ sanguis p aīe piaclo sit. Idcirco
dixi filiis isrl'. Oīs aīa ex uob n̄ comedet
sanguinē. nec ex aduenis q̄ pegrinant̄
ap̄ uos. Hō quicūq; de filiis isrl' ⁊ de ad
uenis qui pegrinant̄ ap̄ uos. siue ue
natione. siue aucupio cepit ferā. uel
auē. quib; uesci licitū ē. fundat sang
nem ei᷒ ⁊ op̄iat illū t̄ra. Aīa enī oīs
carnis in sanguine ē. Vn̄ dixi filiis is
rael. Sanguinē uniu̾se carnis nō co
medetis. q̄ aīa carnis ī sangne ē. Et
quicūq; comederit illū: interibit. Aīa q̄
comederit morticinū. uł capcā a bestia.
tā indigenis q̄m de aduenis: lauabit
uestimēta sua ⁊ semet ip̄m aqua. ⁊ cōta
minat᷒ erit us; ad uesp̄m. ⁊ hoc ordie
mūdus fiet. Qđ si nō lauerit uestimēta
sua uł corp᷒: portabit iniquitatem suam.

XVIII Locut᷒ q; est dn̄s ad
moysen dicēs. Loq̄re filiis isrl' ⁊ dices
ad eos. Ego sū dn̄s d̄s ur. Iuxta 9suetu
dinē t̄re egipti in qua habitastis nō facie
tis. ⁊ iuxta morē regionis chanaā ad q̄
ego introducturus sū uos: nō agetis. neq;
in legitimis eorū ambulabitis. Facie
tis iudicia mea. ⁊ p̄cepta mea seruabi
tis. ⁊ ambulabitis in eis. Ego dn̄s d̄s
uester. Custodite leges meas atq; iu
dicia. que faciens homo uiuet in eis.
Ego dn̄s d̄s ur. Oīs hō ad p̄ximā sangui
nis sui nō accedet. ut reuelet turpitu
dinē ei᷒. Ego dn̄s. Turpitudinē patris tui.
⁊ turpitudinē matris tue. n̄ discoopies.
mat̄ tua ē. Nō reuelabis turpitudinē
ei᷒. Turpitudinē uxoris pris tui n̄ dis
coopies. turpitudo enī patris tui ē. Tur
pitudinē sororis tue ex patre siue ex
matre. que domi uł foris genita est:
nō reuelabis. Turpitudinē filie filii tui.
uł neptis ex filia. nō reuelabis. q̄ tur
pitudo est tua. Turpitudinē filie uxo
ris pris tui. q̄m pepit patri tuo. ⁊ ē so
ror tua: nō reuelabis. Turpitudinem
sororis pris tui. n̄ discoopies: q̄ caro ē
patris tui. Turpitudinem sororis matris
tue nō reuelabis. eo q̄d sit caro matris
tue. Turpitudinē fris patris tui. nō re
uelabis. nec accedes ad uxorē ei᷒. que t̄
affinitate 9iungit̄. Turpitudinē nur᷒
tue nō reuelabis. q̄ uxor filii tui ē. nec
discoopies ignominiā ei᷒. ⁊ uxorē fris
sui null᷒ accipiat. Turpitudinē uxoris
fris tui nō reuelabis. q̄ turpitudo fris
tui est. Turpitudinē uxoris tue ⁊ filie
ei᷒ nō reuelabis. Filiā filii ei᷒ ⁊ filiā filii
e illi᷒: nō sumes. ut reueles ignomini
am ei᷒. q̄ caro illi᷒ sūt. ⁊ talis coitus
incest᷒ est. Sororē uxoris tue in pellica
tū illi᷒ nō accipies. nec reuelab turpi
tudinē ei᷒. Adhuc illa uiuēte. Ad mu
lierē que patitur menstrua: nō accedes.
nec reuelabis fedidatē ei᷒. Cū uxore p̄
ximi tui nō coibis. nec seminis 9mix
tione maculabis. De semine tuo n̄ dabis
ut 9secret̄ ydolo moloch. nec pollues no
men dei tui ego dn̄s. Cū masculo nō cō
miscearis coitu femineo. q̄ abhoīatio ē.
Cum oī pecore n̄ coibis. nec maculaberis
cū eo. Mulier nō succūbet iumēto. n̄ mis
cebit̄ ei q̄ scel᷒ est. Ne polluamini i oīb᷒
his: quib; contaminate sūt uniu̾se gēs q̄s
ego eiciā ante 9spectū urm. ⁊ q̄b; pollu
ta est t̄ra. cui᷒ ego scel'a uisitabo. ut euo
mat habitatores suos. Custodite legitima
mea. atq; iudicia. ut n̄ faciatis ex oīb;
abhoīationib; istis. tā indigena q̄m co
lon᷒ qui pegrinatur ap̄ uos. Oīs enī
execrationes istas fecerūt accole t̄re. qui
fuerūt ante uos. ⁊ polluerūt eā. Cauete ergo
ne ⁊ uos simil' euomat cū paria feceritis.
sic euomuit gentē q̄ fuit an̄ uos. Oīs
aīa q̄ fecerit que. de abhoīationib; his quip
piā: peribit de medio ppli sui. Custodite
mādata mea. nolite face que fecerūt
hii: qui fuerūt an̄ uos. ⁊ ne polluamini i
eis. Ego dn̄s d̄s ur.

XIX .p.

Locut᷒ est dn̄s ad moysen dicēs. Loq̄re
ad oēm cetū filiorū isrl'. ⁊ dices ad eos.

Sancti estote: quia ego sanctus sum dominus deus vester. Unus
quisque matrem et patrem suum timeat. Sab
bata mea custodite. Ego dominus deus vester. No
lite converti ad ydola. nec deos conflatiles fa
ciatis vobis. Ego dominus deus vester. Si immolaveritis
hostiam pacificorum domino ut sit placabilis eo
die quo fuerit immolata: comedetis eam et
die altero. Quicquid autem residuum fuerit: in
diem tercium igne comburetis. Si quis post bidu
um comederit ex ea: prophanus erit, et impieta
tis reus. portabit que iniquitatem suam. quia sanctum
domini polluit: et peribit anima illius de populo suo. Cum
messueris segetes terre tue. non tondes
usque ad solum superficiem terre. nec remanen
tes spicas colliges. neque in vinea tua race
mos et grana tua decidentia non congregabis.
sed pauperibus et peregrinis carpenda dimittes.
Ego dominus deus vester. Non facietis furtum. Non men
tiemini. nec decipiat unusquisque proximum
suum. Non periurabis in nomine meo. nec pol
lues nomen dei tui ego dominus. Non facies calum
niam proximo tuo: nec vi opprimes eum. Non
morabitur opus mercenarii tui apud te usque ma
ne. Non maledices surdo: nec coram ceco po
nes offendiculum. sed timebis dominum deum tuum
quia ego sum dominus deus tuus. Non facies quod iniquum
est: nec iniuste iudicabis. Non consideres perso
nam pauperis: nec honores vultum potentis.
Iuste iudica proximo tuo. Non eris crimina
tor: nec susurro in populis. Non stabis contra san
guinem proximi tui. ego dominus. Ne oderis fratrem
tuum in corde tuo: sed publice argue eum. ne
habeas super illo peccatum. Non queras ultionem nec
memor eris iniurie civium tuorum. Diliges
amicum tuum: sicut teipsum. ego dominus. Leges
meas custodite. Iumenta tua non facies co
ire cum alterius generis animantibus. Agrum non
seres diverso semine. Vestem que ex duobus
texta est non indueris. Homo si dormierit
cum muliere coitu seminis que sit ancilla et
nobilis. et tamen precio non redempta est. nec
libertate donata: vapulabunt ambo. et non
morientur. quia non fuit libera. Pro delicto autem
suo: offeret domino ad hostium tabernaculi
testimonii arietem. Orabitque pro eo sacerdos.
et pro delicto eius coram domino. et repropiciabitur ei.
dimitteturque peccatum. Cum ingressi fueritis
terram. et plantaveritis in ea ligna pomife
ra: auferetis preputia eorum. poma que ger
minant immunda erunt vobis. nec edetis ex eis.
Quarto autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur
laudabilis domino. Quinto autem anno come
detis fructus congregantes poma que pro
ferunt. Ego dominus deus vester. Non comedetis car
nem cum sanguine. Non augurabimini. nec
observabitis sompnia. Neque in rotundum
attondebitis comam. nec radetis barbam.
et super mortuos non incidetis carnes vestras. neque
figuras aliquas aut stigmata facietis vobis.
Ego dominus. Ne prostituas filiam tuam. ne contami
netur terra. et impleatur piaculo. Sabbata
mea custodite. et sanctuarium meum metuite
ego dominus. Ne declinetis ad magos. nec
ab ariolis aliquid sciscitemini. ut pollu
amini per eos. Ego dominus deus vester. Coram cano
capite consurge. et honora personam senis.
et time dominum deum tuum. Ego sum dominus. Si habi
taverit advena in terra vestra. et moratus fuerit
inter vos. non exprobretis ei. sed sit inter vos
quasi indigena. et diligetis eum quasi vosmet
ipsos. fuistis enim et vos advene in terra egyp
ti. Ego dominus deus vester. Nolite facere iniquum
aliquid in iudicio. in regula. in pondere.
in mensura. Statera iusta et equa sint
pondera. iustus modius. equusque sextarius.
Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra e
gipti. Custodite omnia precepta mea. et uni
versa iudicia. et facite ea. Ego dominus. XX
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec
loquere filiis israel. Homo de filiis israel. et de
advenis qui habitant in israel. si quis de semi
ne suo dederit ydolo moloch: morte mo
riatur. populus terre lapidabit eum. et ego ponam
faciem meam contra illum. succidamque eum de
medio populi sui. eo quod dederit de semine suo
ydolo moloch: morte moriatur. populus terre
lapidabit eum. et ego ponam faciem meam contra
eum. succidamque eum de medio populi mei. eo
quod dedit de semine suo ydolo moloch et
contaminaverit sanctuarium meum. ac polluerit
nomen sanctum meum. Quod si negligens populus terre et
quasi parvipendens imperium meum. dimiserit ho
minem qui dederit de semine suo moloch:
nec voluerit eum occidere. ponam faciem meam super
hominem illum. et cognationem eius. succidamque
ipsum. et omnes qui consenserint ei ut fornicarentur
cum moloch: de medio populi sui. Anima que decli
naverit ad magos et ariolos. et fornicata fue
rit cum eis: ponam faciem meam contra eam. et inter
ficiam illam de medio populi sui. Sanctificamini
et estote sancti: quia ego dominus deus vester. Custodite
precepta mea. et facite ea. quia ego sanctus dominus

sum qui sanctifico uos. Qui maledixerit
patri suo aut matri: morte moriatur. Qui
patri matrique maledixerit: sanguis eius sit
super eum. Si mechatus quis fuerit cum uxore
alterius. et adulterium perpetrauerit cum uxore
proximi sui: morte moriatur. et mechus et adul
tera. Qui dormierit cum nouerca sua. et re
uelauerit ignominiam patris sui: morte mo
riantur ambo. sanguis eorum sit super eos. Si quis
dormierit cum nuru sua: uterque moriatur:
quia scelus operati sunt. sanguis eorum sit super eos.
Qui dormierit cum masculo coitu femineo:
uterque operatus est nefas. morte moriatur: san
guis eorum sit super eos. Qui super uxorem filiam
matrem eius duxerit: scelus operatus est. uiuus ar
debit cum eis. nec permanebit tantum nefas
in medio uestri. Qui cum iumento et pecore coi
erit: morte moriatur. pecus quoque occidite.
Mulier que succubuerit cuilibet iumento:
simul interficiatur cum eo. sanguis eorum sit super
eos. Qui acceperit sororem suam filiam patris
sui. uel filiam matris sue. et uiderit turpitudi
nem eius. illaque conspexerit fratris ignominiam.
nefariam rem operati sunt. Occidentur ambo
in conspectu populi sui. eo quod turpitudinem suam
mutuo reuelauerint. et portabunt iniquitatem
suam. Qui coierit cum muliere in fluxu in
menstruo. et reuelauerit turpitudinem eius.
ipsaque aperuerit fontem sanguinis sui: inter
ficientur ambo de medio populi sui. Turpi
tudinem matertere tue. et amite tue. non
discooperies. Qui hoc fecerit: ignominiam car
nis sue nudabit. portabunt que ambo iniqui
tatem suam. Qui coierit cum uxore patrui
uel auunculi sui. et reuelauerit ignominiam
cognationis sue. portabunt ambo peccatum suum.
absque liberis morientur. Qui duxerit uxorem
fratris sui. rem facit illicitam. turpitudinem
fratris sui reuelauit. absque liberis erunt. Custo
dite leges meas atque iudicia et facite ea.
ne et uos euomat terra quam intraturi estis
et habitaturi. Nolite ambulare in legitimis na
tionum. quas ego expulsurus sum ante uos. Omnia
enim hec fecerunt. et abhominatus sum eas. Vobis autem
loquor. Possidete terram eorum quam dabo uobis in here
ditatem. terram fluentem lacte et melle. Ego
dominus deus uester: qui separaui uos a ceteris populis.
Separate ergo et uos iumentum mundum ab inmundo.
et auem mundam ab inmunda. ne polluatis
animas uestras. in pecore. et in auibus. et in cunctis que
mouentur in terra. et que uobis ostendi esse polluta.
Eritis sancti mihi: quia sanctus sum. ego dominus. et separaui
uos a ceteris populis. ut essetis mei. Vir siue
mulier in quibus pithonicus uel diuinationis
fuerit spiritus: morte moriatur. lapidibus obruent
eos. sanguis eorum sit super illos.

XXI

Dixit quoque dominus ad moysen. Loquere ad sacer
dotes filios aaron et dices ad eos. Non
contaminetur sacerdos in mortibus ciuium su
orum. nisi tantum in consanguineis ac propinquis
id est super patre et matre et filio et filia. fratre
quoque et sorore uirgine. que non est nupta ui
ro. Sed nec in principe populi sui contaminabitur.
Non radent caput nec barbam. neque in carnibus
suis facient incisuram. Sancti erunt deo suo. et
non polluent nomen eius. Incensum enim domini et pa
nes dei sui offerunt. et ideo sancti erunt. Scortum et
uile prostibulum non ducent uxorem. nec eam que
repudiata est a marito. quia consecratus est deo
suo. et panes propositionis offert. Sit ergo sanc
tus. quia et ego sanctus sum dominus. qui sanctifico uos. Sacerdo
tis filia si deprehensa fuerit in stupro. et uio
lauerit nomen patris sui: flammis exuretur. Pon
tifex id est sacerdos maximus inter fratres suos. super
cuius caput fusum est unctionis oleum. et cuius
manus in sacerdotio consecrate sunt. uestitusque
est sanctis uestibus: caput suum non discooperiet
uestimenta sua non scindet. et ad omnem mortu
um non ingredietur omnino. Super patre quoque suo et
matre. non contaminabitur. nec egredietur de
sanctis ne polluat sanctuarium domini. quia oleum sancte
unctionis dei sui super eum est. Ego dominus. Vir
ginem ducet uxorem. uiduam et repudiatam et
sordidam atque meretricem non accipiet. sed puel
lam de populo suo. Ne commisceat stirpem generis
sui uulgo gentis sue. quia ego dominus qui sancti
fico eum. Locutus quoque est dominus ad moysen di
cens. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per
familias suas qui habuerit maculam non offe
ret panes domino deo suo. nec accedat ad mi
nisterium eius. Si cecus fuerit uel si claudus.
uel si paruo. uel grandi et torto naso. si frac
to pede uel manu. si gibbus. uel lippus.
si albuginem habens in oculo. si iugem scabiem.
si inpetiginem in corpore uel herniosus. Omnis
qui habuerit maculam de semine aaron sacer
dotis non accedet offerre hostias domino. nec
panes deo suo. Vescetur tamen panibus qui offerun
tur in sanctuario. ita dumtaxat. ut intra ue
lum non ingrediatur: nec accedat ad altare.
quia maculam habet. et contaminare non debet sanctua
rium meum. ego dominus qui sanctificat eos. Locutus est ergo

XXII

[L]i moyses ad aarō ⁊ filios ei9. ⁊ ad omnē
isrł' cūcta q̄ sibi fuerant ī̄pata.
Locut' q̄ est dn̄s ad moysen dicēs. Loq̄
re ad aarō ⁊ ad filios ei9. ut caueant
ab his q̄ cōsecrata sūt filior̄ isrł. ⁊ nō cō
taminent nomē scīficator̄ m̄. que ipi
offerūt. Ego dn̄s. Dic ad eos ⁊ ad posteros
eor̄. Om̄s homo qui accesserit de stirpē
ūra. ad ea q̄ cōsecrata sūt. ⁊ q̄ obtulerūt
filij isrł dn̄o in quo ē inmundicia peribit
corā dn̄o. Ego dn̄s. Hō de semine aarō
qui fuīt lepsus. aut paciēs fluxū semi
nis: nō uescetur de his q̄ scīficata sūt
m̄. donec sanetur. Qui tetigerit īmun
dū sup mortuo. ⁊ ex quo egredit' sem̄ qi
coit'. ⁊ q̄ tangit reptile. ⁊ qd'lib; īmūd'.
cui' tact' est sordid'. ⁊ īmundus erit usq;
ad uespm̄. ⁊ nō uescet' his q̄ scīficata s̄
m̄. Sz cū lauerit carnē suā aq̄. ⁊ occubu
erit sol: tūc mūdat' uescetur scīficatis.
q̄ cib; illi' est. Morticinū ⁊ captū a besti
is: nō comedet. nec polluet' in eis. Ego
dn̄s. Custodient p̄cepta mea ut n̄ subia
ceāt pccō. ⁊ moriant' in scūario cū pol
luerint illd'. Ego dn̄s qui scīfico uos. Om̄s
alienigena n̄ comedet de scīficatis. In
quilin' sacerdotis ⁊ mercēnari' nō ues
centur ex eis. Quē aū sacerdos emerit. et
qui uernacł' dom' ei' erit. hij come
dēt ex eis. Si filia sacerdotis cuilib; ex
ppło nupta fuerit. de his q̄ scīficata s̄.
⁊ de p̄miciis nō uescetur. Si aū uidua
uł repudiata ⁊ absq; libis reuersa fuit
ad domū pr̄is sui sic puella cōsueuat
aletur cibis patris sui. Om̄s alienigen̄
comedendi ex eis: nō h̄t potestatē. Qui
comedit de scīficatis p ignorātiā: addet
q̄ntā partē cū eo qui comedit. ⁊ dabit
sacerdoti ī scūario. Nec cōtaminabt scīfi
cata filior̄ isrł que offerūtur dn̄o. ne
forte sustineāt iniquitatē delicti sui.
cū scīficata comedint. Ego dn̄s q̄ scīfi
co uos. Locutus ē dn̄s ad moysen dicēs.
Loq̄re ad aaron ⁊ filios ei9. ⁊ ad om̄s filios
isrł. dicesq; ad eos. Hō de domo isrł et
de aduenis qui habitāt ap' eos. qui ob
tulerit oblōnē suā. uł uota soluens.
uł sponte offerēs. q̄cq̄d illud obtulerit ī
holocaustū dn̄i. ⁊ offerat' p uos: masclꝫ
īmaclat' erit. ex bob'. ⁊ ouib'. ⁊ ex capis.
Si maculā habuit: n̄ offeretis. nq; erit

acceptabile. Hō qui obtulerit uictimam
pacificor̄ dn̄o. uł uota soluens. uł spō
te offerens. tā de bob' quā de ouib' in
maclatū offeret ut acceptabile sit.
Om̄s macula n̄ erit in eo. Si cecū fuit.
si fractū. si cicatricē h̄ns. si papulas.
aut scabiē. uł īpetiginē: nō offeretis ea
dn̄o. nq; adolebitis ex eis sup altare dn̄i.
Bouē ⁊ ouē aure ⁊ cauda āputatis: of
ferre uolūtarie potest. uotū aū ex his
solui n̄ pot. Om̄e aīal qd' uł cōtritis. uł
tunsis. uł sectis. ablatisq; testiculis est:
nō offeretis dn̄o. In t̄ra ūra hoc oīo n̄
facietis. De manu alienigene nō offere
tis panes deo ūro. ⁊ q̄cq̄d aliud dare uo
luerit. q̄r corrupta ⁊ maclata sūt oīa. nō
suscipietis ea. Locut' est dn̄s ad moy
sen dicēs. Bos. ouis. ⁊ cap. cū genita
fuerīt. vij. dieb; erūt sub ubere mat'
sue. Die aū octauo ⁊ deinceps offerri po
terūt dn̄o. Siue illa bos. siue illa ouis.
nō imolabuntur una die cū fetib; suis.
Si imolaueritis hostiā p gr̄ar actione
dn̄o ut possit ēē placabił. eod' die quo
imolatur comedetis. n̄ remanebit quic
quā in mane dīei alterius. Ego dn̄s. Cus
todite mādata mea ⁊ facite ea. Ego d'.
Ne polluatis nomē meū scm̄. ut scīficer
in medio filior̄ isrł. Ego dn̄s qui scīfico
uos. ⁊ eduxi uos de t̄ra egipti. ut eēm
uob̄ in dm̄. Ego dn̄s. XXIII
Locut' est dn̄s ad moysen dicēs. Lo
q̄re filijs isrł ⁊ dices ad eos. Hee sūt fe
rie dn̄i quas uocabitis scās. Sex dieb;
facietis op'. dies. vij. q̄r sabbati requi
es uocabit' scā. Om̄e op' nō facietis i
eo. Sabbatū dn̄i est: in cunctis habitacio
nib; ūris. Hee sūt ferie dn̄i scē quas ce
lebrare debetis tēpib; suis. Mense p̄mo
xiiij. die mensis ad uespm̄ phase dn̄i ē.
⁊ xv. die mensis h' sollēpnitas dn̄i est,
azimor̄. vij. dieb; azima comedetis. Di
es p̄mus erit uob̄ celeberrim'. scūsq;. Om̄e
opus seruile n̄ facietis in eo. Sz offeretis
sacrificiū in igne dn̄o. vij. dieb;. Dies aū
. vij. erit celebrior ⁊ sanctior. nullūq;
opus seruile facietis in eo. Locut' q; est
dn̄s ad moysen dicēs. Loq̄re filijs isrł ⁊
dices ad eos. Cū ingressi fueritis t̄rām quā
ego dabo uob̄. ⁊ messueritis segetē. fe
retis manipłos spicar̄. p̄micias messis

uite ad sacerdotem. Qui leuauit fasciculum
corā dño. ut acceptabilis sit p uob. altera
die sabbati ⁊ scificabit illū. Atq; in eodē
die quo manipłs consecratur. cedetur agn⁹
imaculat anniculꝰ in holocaustū dñi. ⁊
libamenta offerent cū eo. due decime sile
cōspse oleo in incensū dñi odoreq; suauissi
mum. liba q; uini q̄rta pars hin. Panē
⁊ polentā. ⁊ pultes nō comedetis ex sege
te. usq; ad diē qua offeratis ex ea deo uro. Pre
ceptū est sempitnū in gnationib; uest
ris. cunctisq; habitaculis uris. Numerabitis
g ab altera die sabbati in q obtulistis ma
nipłos primiciarū. vii. ebdomadas plenas
usq; ad alterā diē expletionis ebdoma
de. vii. id est. l. dies. ⁊ sic offeretis no
uū sacrificiū dño. ex oib; habitaclis uris.
panes primiciarū duos de duab; decimis
sile fermentate. quos coquetis in primicias
dño. offeretisq; cū panib; . vii. agnos i
maculatos anniculos. ⁊ uitulū de armento unū
⁊ arietes duos. ⁊ erūt in holocausta. cū liba
mētis suis i odorē suauissimū dño. Facietis
⁊ hircū pro pcc̄o. duosq; agnos anniculos
hostias pacificorū. Cūq; eleuauit eos sac
dos cū panib; primiciarū corā dño cedēt in
usū eius. Et uocabitis hunc diē celeberrimū
atq; scīssimū. Omē opus seruile nō facietis
in eo. Legitimū sempitnū erit in cunctis
habitaclis ⁊ gnationib; uris. Postquā autē
messueritis segetē t̄re ure. nō secabitis
eā usq; ad solum. nec remanentes spicas col
ligetis. s; paupib; ⁊ pegrinis dimittetis
eas. Ego dñs deus uṙ. Locutusq; est dñs ad
moysen dicens. Loquere filiis isrl'. Mense
. vii. prima die mensis erit uob sabbatū me
moriale. clangentib; tubis. ⁊ uocabitur
scm. Omē opus seruile nō facietis in eo. et
offeretis holocaustū dño. Locutusq; ē dñs
ad moysen dicens. Decimo die mensis hui9 sep
timi dies expiationū erit celeberrimus
⁊ uocabit̄ scs. Affligetisq; aīas uras i eo.
⁊ offeretis holocaustū dño. Omē opus nō
facietis in tpr̄e diei hui9. qa dies ꝓpiciationis
est. ut ꝓpicietur uob dñs ds̄ uester. Omnis
aīa que afflicta nō fuit die hoc. pibit de
ꝑplis suis. ⁊ q opis quippiā fecit. delebo
eam de ꝑplo suo. Nichil g opis facietis i
eo. Legitimū sempitnū erit uob in cunctis
gnationib; uris. Sabbatū reqēcionis est.
affligetis aīas uras. Die nono mensis
a uespe usq; ad uespm. celebrabitis sab
bata ura. Et locutus est dñs ad moysen
dicens. Loquere filiis isrl'. A quīto decimo di
e mensis hui9 septimi erūt ferie tabnaclorū. vii.
dieb; dño. Dies primus uocabit̄ celeberrimus
atq; scīssimus. Omē opus seruile nō facietis
in eo. ⁊ vii. dieb; offeretis holocausta do
mino. Dies q; octauus erit celeberrimus
atq; scīssimus. ⁊ offeretis holocaustū dño.
Est enī cet atq; collecte. Omē opus seruile
nō facietis in eo. Hee sūt ferie dñi. quas
uocabitis celeberrimas atq; scīssimas. Of
feretisq; in eis oblōnes dño. holocausta
⁊ libamēta iuxta ritū uniuscuiusq; diei.
exceptis sabbatis dñi donisq; uris. ⁊ que of
fertis ex uoto. uł que sponte tribuitis do
mino. A quīto decimo g die mensis septimi.
qn̄ congregaueritis oēs fructꝰ t̄re ure celebra
bitis ferias dñi. vii. dieb; . Die primo ⁊ die
octauo erit sabbatū id ē requies. Sumetis
q; uob die primo fructꝰ arboris pulcherri
me. spatulasq; palmarū ⁊ ramos ligni de
nsarū frondiū. ⁊ salices de torrente. ⁊ le
tabimini corā dño deo uro. Celebrabitis
q; sollēpnitatē eiꝰ. vii. dieb; p annū. Legi
timū sempitnū erit in gnationib; uris.
Mense. vii. festa celebrabitis. ⁊ habitabitis
in umbraculis. vii. dieb; . Omis qui de gnē
est isrl'. manebit i tabernaclis. vii. dieb;
ut discant posteri uri. qđ in tabnaclis habi
tare fecerim filios isrl'. cū educerem eos de
tra egypti. Ego dñs ds̄ ur.

XXIIII

Locutusq; est moyses sup sollēpnitatib;
dñi ad filios isrl'. Et locutus est dñs ad mo
ysen dicens. Precipe filiis isrl' ut affer
ant t̄ oleū de oliuis purissimū. ac luci
dū. ad cōcinādas lucernas iugit̄ ext uelū
testimonii in tabnaclo federis. Ponetq; ea
aaron a uespe usq; ad mane corā dño.
cultu ritūq; ꝑpetuo in gnationib; uris.
Sup candelabrum mundissimū ponentur sēp
p i cōspectu dñi. Accipies q; similam ⁊ coques
ex ea. xii. panes qui singli habebunt duas
decimas. Quorū senos altrinsecꝰ sup mensā
purissimā corā dño statues. ⁊ pones sup
eos thus lucidissimū ut sit panis i mo
nimentū oblōnis dñi. P singula sabbata
mutabunt corā dño. suscepti a filiis isrl'.
fede sempitno. Eruntq; aarō ⁊ filior eius. ut
comedant eos in loco scō. qa scm scōrum est
de sacrificiis dñi iure ꝑpetuo. Ecce autē

egressus est filius mulieris israhelitidis, quem peperit de viro egyptio inter filios israhel. iurgatus est in castris cum viro israhelita. Cumque blasphemasset nomen domini et maledixisset ei: adductus est ad moysen. Vocabatur autem mater eius salamith filia dabri de tribu dan. Miseruntque eum in carcerem donec nossent quid iuberet dominus. Qui locutus est ad moysen dicens. Educ blasphemum extra castra, et ponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius, et lapidet eum universus populus. Et ad filios israhel loqueris. Homo qui maledixerit deo suo: portabit peccatum suum. Et qui blasphemaverit nomen domini: morte moriatur. Lapidibus obruet eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen domini: morte moriatur. Qui percusserit et occiderit hominem: morte moriatur. Qui percusserit animal: reddat vicarium, id est animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum: sicut fecit fiat ei. Fracturam pro fractura. Oculum pro oculo. dentem pro dente restituet. Qualem inflixerit maculam: talem sustinere cogetur. Qui percusserit iumentum: reddat aliud. Qui percusserit hominem: punietur. Equum iudicium sit inter vos, sive peregrinus sive civis peccaverit: quia ego sum dominus deus vester. Locutusque est moyses ad filios israhel, et eduxerunt eum qui blasphemaverat extra castra, ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filii israhel sicut preceperat dominus moysi.

XXV Locutusque est dominus ad moysen in monte sinai dicens. Loquere filiis israhel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis: sabbatizetis terra sabbatum domino. Sex annis seres agrum tuum, et sex annis putabis vineam tuam, colligesque fructus eius. Septimo anno: sabbatum erit terre requietionis domini. Agrum non seres: et vineam non putabis. Que sponte gignit humus: non metes, et uvas primiciarum tuarum quasi vindemiam non colliges. Annus enim requietionis terre est: sed erunt vobis in cibum, tibi et servo tuo, ancille tue, et mercennario tuo, advene qui peregrinatur apud te. Iumentis et pecoribus tuis omnia que nascuntur prebebunt cibum. Numerabis quoque tibi septem ebdomadas annorum, id est septies septem, que simul faciunt .xl.ix. annos. et clanges bucina mense septimo, decima die mensis propiciationis tempore in universa terra vestra. Sanctificabisque annum quinquagesimum, et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue. Ipse enim est iubileus. Revertetur homo ad possessionem suam, et unusquisque redibit ad familiam pristinam, quia iubileus est et quinquagesimus annus. Non seretis neque metetis sponte in agro nascentia, et primicias vindemie non colligetis ob sanctificationem iubilei, sed statim ablata comedetis. Anno iubilei redeant omnes ad possessiones suas. Quando vendes quippiam civi tuo, vel emes ab eo, ne contristes fratrem tuum, sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo, et iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quanto plures anni remanserint post iubileum: tanto crescet precium, et quanto minus temporis numeraveris: tanto minoris emptori constabit. Tempus enim frugum vendet tibi. Nolite affligere contribules vestros, sed timeat unusquisque deum suum, quia ego dominus deus vester. Facite precepta mea et iudicia custodite, et implete ea, ut habitare possitis in terra absque ullo pavore, et gignat vobis humus fructus suos, quibus vescamini usque ad saturitatem: nullius impetum formidantes. Quod si dixeritis quid comedemus anno septimo, si non severimus neque collegerimus fruges nostras: dabo benedictionem meam vobis anno sexto, et faciet fructus trium annorum. Seretisque anno octavo, et comedetis fruges veteres usque ad nonum annum, donec nova nascantur: edetis vetera. Terra quoque non vendetur in perpetuum, quia mea est, et vos advene et coloni mei estis. Unde cuncta regio possessionis vestre sub redemptionis conditione vendetur. Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, et voluerit propinquus eius, potest redimere quod ille vendiderat. Sin autem non habuerit proximum, et ipse precium ad redimendum potuerit invenire: computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit, et quod reliquum est: reddat emptori, sicque recipiet possessionem suam. Quod si non invenerit manus eius ut reddat precium: habebit emptor quod emerat usque ad annum iubileum. In ipso enim omnis venditio redibit ad dominum, et ad possessorem pristinum. Qui vendiderit domum suam intra muros urbis: habebit licentiam redimendi donec unus annus impleatur. Si non redemerit et anni circulus fuerit evolutus: emptor possidebit eam et posteri eius in perpetuum, et redimi non poterit etiam in iubileo. Sin autem in villa fuerit domus que muros non habet: agrorum iure vendetur. Si autem redempta non fuerit in iubileo: revertetur ad dominum suum. Edes levitarum que in urbibus sunt: semper possunt redi-

mi. Si redemptu nō fuerit ī iubileo re
uertetur ad dn̄os. q̄ domus urbium leuita
cāt sūt. p possessionib; int̄ filios isrl̄.
Suburbana aūt eoꝝ n̄ ueneāt. q̄ posses
sio sempit̄na ē. Si attenuat⁹ fuerit fr̄
tu⁹. ⁊ infirm⁹ manu. ⁊ susceperis eū q̄i
aduenā ⁊ pegrinū. ⁊ uixerit tecū. nec
accipias ab eo usuras. nec ampli⁹ quam
dedisti. Time dm̄ tuū ut uiuere possit fr̄
XXV tu⁹ apd te. Pecuniā tuā nō dabis ei ad
usurā. ⁊ frugū sup̄habundantiā non
exiges. Ego dn̄s ds̄ uř. q̄ eduxi uos de
t̄ra egipti ut darē uob t̄rā chanaan.
⁊ eēm ds̄ ur̄. Si paupertate cōpulsus uen
diderit se t̄ fr̄ tu⁹: non eū opprimes ser
uitute famuloꝝ. S; q̄si mercennari⁹ et
colon⁹ erit. Usq; ad annū iubileū ope
rabit̄ apd te. ⁊ p⁹ea egredietur cū liberis
suis. ⁊ reuertat̄ ad cognationē ⁊ ad pos
sessionē patrū suoꝝ. Mei enī serui s̄.
⁊ ego eduxi eos de t̄ra egipti. Nō ueni
ent cōditione seruoꝝ. Ne affligas eū p
potentiā. S; metuito dm̄ tuū. Seru⁹ ⁊ an
cilla sint uob de nationib⁹ q̄ in circuitu
ur̄o sūt. ⁊ de aduenis qui pegrinant̄
apd uos. ul qui ex hiis nati fuerint intra
ur̄a. Hos hebitis famulos. ⁊ hereditario
iure transmittetis ad posteros. ⁊ possíde
bitis in et̄nū. Frs̄ aūt ur̄os filios isrl̄ n̄
opprimatis p potentiā. Si ualuerit apud
uos manus aduene atq; pegrini. ⁊ atte
nuat⁹ fr̄ tu⁹ uendiderit se ei. aut cuiquā
de stirpe ei⁹ post uenditionē pot̄ redimi.
Qui uoluerit ex fr̄ib; suis: redimat eū.
⁊ patru⁹ ⁊ patruelis. ⁊ consanguineus ⁊ af
finis. Si aūt ⁊ ipse potuerit: redimet se. sup
putatis dūtaxat annis a t̄p̄e uenditionis
sue: usq; in annū iubileū. ⁊ pecunia qua
uendit⁹ fuerat. iuxta annoꝝ numerū ⁊ ra
tione mercenarii supputata. Si plures fu
erint anni q̄ remanēt usq; ad iubileū.
sedm̄ hoc reddet p̄ciū. Si pauci. ponet ra
tionē cū eo iuxta annoꝝ numerū. ⁊ red
det emptori qd̄ reliquū est annoꝝ quibus
ante seruiuit. mercedib; īputatis. Nō affli
get eū uiolent̄ in cōspectu tuo. Qd̄ si p
hec redimi n̄ potuerit: anno iubileo egre
dietur cū liberis suis. Mei enī sūt serui filii
isrl̄: q̄s eduxi de t̄ra egipti. Ego dn̄s ds̄ ur̄.
XXVI Non faciatis uobis idolū et
sculptile. nec titulos erigetis. nec ī

signē lapidē ponetis in t̄ra ur̄a. ut ad
oretis eū. Ego enī sū dn̄s ds̄ ur̄. Custodi
te sabbata mea. ⁊ pauete ad sc̄uariū me
um. Ego dn̄s. Si in p̄ceptis meis ambulau
ritis. ⁊ mandata mea custodieritis. ⁊ feceritis
ea: dabo uob pluuias t̄pib; suis. ⁊ t̄ra gig
net germē suū. ⁊ pomis arbores replebū
tur. Apphendet messiū tritura uindemi
am. ⁊ uindemia occupabit semētē. Et co
medetis panē ur̄m in saturitate. ⁊ abs
q; pauore habitabitis in t̄ra ur̄a. Dabo pa
cem ī finib; ur̄is. Dormietis: ⁊ n̄ erit q̄
exterreat. Auferā malas bestias. ⁊ gladi⁹
nō t̄nsibit t̄minos ur̄os. Persequimini ini
micos ur̄os. ⁊ corruent corā uob. Persequen
tur quinq; de ur̄is. centū alienos. ⁊ cētū
ex uob. x. milia. Cadent inimici ur̄i gla
dio: in cōspectu ur̄o. Respiciā uos ⁊ cresc
ere faciam. Multiplicabimini: ⁊ firma
bo pactū meū uob̄cum. Comedetis ue
tustissima ueterum: ⁊ uetera nouis sup̄uenien
tib⁹ piicietis. Ponā tabnacłm meū in
medio ur̄i: ⁊ nō abiciet uos aīa mea.
Ambulabo inter uos: ⁊ ero ur̄ ds̄. uosq;
eritis pp̄ls m̄s. Ego dn̄s ds̄ ur̄: qui eduxi
uos de terra egiptioꝝ. ne seruiretis eis.
⁊ q̄ cōfregi cathenas ceruicū ur̄aꝝ. ut
incederetis erecti. Qd̄ si n̄ audieritis me:
nec feceritis oīa mandata mea. ⁊ si sp̄ue
ritis leges meas. ⁊ iudicia mea contemp
seritis. ut n̄ faciatis ea q̄ a me cōstituta
sūt: ⁊ ad irritū pducatis pactū meum.
ego q̄ꝫ hec faciā uob. Uisitabo uos uelo
citer in egestate ⁊ ardore. qui cōficiat oc
ulos ur̄os. ⁊ cōsumat aīas ur̄as. Frustra
seretis semētē: q̄ ab hostib; deuorabit̄.
Ponā faciē meā cōtra uos. ⁊ corruetis co
rā hostib; ur̄is. ⁊ subiciemini hiis qui
oderunt uos. Fugietis nemine psequente.
Si aūt nec sic obedieritis m̄: addā correc
tiones ur̄as septuplū pp̄ peccata ur̄a. ⁊ cō
terā supbiam duricie ur̄e. Daboq; celū
uob desup sic ferreū. ⁊ t̄ram eneā. Cōsu
metur in cassū labor ur̄. nō p̄feret t̄ra
germē. nec arbores poma p̄bebūt. Si am
bulaueritis ex aduerso m̄. nec uolueritis au
dire me: addā plagas ur̄as ī septuplū
pp̄ peccata ur̄a. emittāq; ī uos bestias agri.
que cōsumant ⁊ uos ⁊ pecora ur̄a. ⁊ ad pau
citatē cūcta redigant. desertaq; fient
uie ur̄e. Qd̄ si nec sic uolueritis recipere

disciplinam. sed ambulaueritis ex aduerso
mihi. ego quoque contra uos aduersus uos incedam.
⁊ percutiam uos septies propter peccata uestra. In
ducam quoque super uos gladium ultorem federis
mei. Cumque confugeritis in urbes: mittam
pestilentiam in medio uestri. ⁊ trademini in
hostium manibus. postquam confregero baculum
panis uestri. ita ut .x. mulieres in uno cliba
no coquant panes. ⁊ reddant eos ad pondus.
⁊ comedetis. ⁊ non saturabimini. Si autem nec
per hec audieritis me. sed ambulaueritis contra me:
⁊ ego incedam aduersus uos in furore contrario.
⁊ corripiam uos .vii. plagis propter peccata uestra.
ita ut comedatis carnes filiorum uestrorum ⁊ fi
liarum uestrarum. Destruam excelsa uestra: ⁊ simu
lacra confringam. Cadetis inter ruinas ydo
lorum uestrorum: ⁊ abhominabitur uos anima mea.
in tantum ut urbes uestras redigam in solitudi
nem. ⁊ deserta faciam sanctuaria uestra. nec re
cipiam ultra odorem suauissimum. Disperdam
quoque terram uestram. ⁊ stupebunt super ea inimici
uestri: cum habitatores illius fuerint. Vos autem
dispergam in gentes. ⁊ euaginabo post uos gladi
um. Eritque terra uestra deserta. ⁊ ciuitates
uestre diructe. Tunc placebunt terre sabbata sua
cunctis diebus solitudinis sue. Quando fueritis
in terra hostili: sabbatizabit. ⁊ requiescet in
sabbatis solitudinis sue: eo quod non requieuit
in sabbatis uestris: quando habitabatis in ea. Et qui
de uobis remanserint: dabo pauorem in cordi
bus eorum in regionibus hostium. Terrebit eos
sonitus folii uolantis: ⁊ ita fugient quasi
gladium. Cadent nullo persequente. ⁊ corruent
singuli super fratres suos. quasi bella fugientes. Ne
mo uestrum inimicis audebit resistere. Peribi
tis inter gentes. ⁊ hostilis uos terra consumet. Quod
⁊ si de his aliqui remanserint: tabescent
in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum.
⁊ propter peccata patrum suorum ⁊ sua: affligentur.
donec confiteantur iniquitates suas. ⁊ maio
rum suorum recordentur. hiis qui preuaricati
sunt in me. ⁊ ambulauerunt ex aduerso mihi. Am
bulabo ergo ⁊ ego contra eos. ⁊ inducam illos in
terram hostilem. donec erubescat incircum
cisa mens eorum. Tunc orabunt pro iniquitatibus
suis. ⁊ recordabor federis mei quod pepigi
cum iacob. ⁊ ysaac. ⁊ abraham. terre quoque
memor ero. Que cum relicta fuerit ab eis:
complacebit sibi in sabbatis suis. patiens solitu
dinem propter illos. Ipsi uero rogabunt pro peccatis suis.
eo quod abiecerint iudicia mea. ⁊ leges meas
despexerint. Et tamen cum essent in terra
hostili: non penitus abieci eos. nec sic des
pexi ut consumerentur. ⁊ irritum facerem pactum
meum cum eis. Ego enim sum dominus deus eorum. ⁊ re
cordabor federis mei pristini: quando eduxi
eos de terra egypti in conspectu gentium ut essem
deus eorum. Ego dominus. Hec sunt precepta mea
atque iudicia. ⁊ leges quas dedit dominus inter se:
⁊ inter filios israel in monte synai per manum
moysi.
XXVII
Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere
filiis israel. ⁊ dices ad eos. Homo qui uotum
fecerit. ⁊ spoponderit deo animam suam: sub
estimatione dabit precium. Si fuerit mascu
lus a .xx. anno. usque ad sexagesimum annum
dabit .L. siclos argenti. ad mensuram sanctua
rii. Si mulier .xxx. A quinto autem anno usque
uicesimum. masculus dabit .xx. siclos. mu
lier .x. Ab uno mense: usque ad quintum an
num. pro masculo dabuntur .v. sicli. pro femi
na tres. Sexagenarius ⁊ ultra masculus
dabit .xv. siclos. mulier .x. Si pauper
fuerit ⁊ ad estimationem reddere non ualebit:
stabit coram sacerdote. ⁊ quantum ille estima
uerit. ⁊ uiderit eum posse reddere: tantum dabit.
Animal autem quod immolari potest domino. si quis uouerit:
sanctum erit. ⁊ mutari non poterit. id est. nec melius
malo: nec peius bono. Quod si mutauerit ⁊
ipsum quod mutatum est. ⁊ illud pro quo muta
tum est: consecratum erit domino. Animal immundum
quod immolari domino non potest. si quis uouerit: addu
cetur ante sacerdotem. qui diiudicans utrum
bonum an malum sit. statuet precium. Quod si
dare uoluerit is qui offert: addet supra
estimationem quintam partem. Homo si uouerit
domum suam ⁊ sanctificauerit eam domino: considerabit
sacerdos utrum bona sit an mala. ⁊ iuxta
precium quod ab eo fuerit constitutum: uenundabitur.
Sin autem ille qui uouerat uoluerit redimere eam:
dabit quintam partem estimationis supra. ⁊ habebit
domum. Quod si agrum possessionis sue uouerit
⁊ consecrauerit domino: iuxta mensuram sementis es
timabitur precium. Si .xxx. modiis ordei se
ritur ager: .L. siclis argenti uenundetur. Si
statim ab anno incipientis iubilei. uouerit
agrum. quantum ualere potest: tantum estimabitur. Sin autem
post aliquantulum temporis: supputabit sacerdos
pecuniam iuxta annorum qui reliqui sunt numerum usque
ad iubileum. ⁊ detrahetur ex precio. Quod si
uoluerit redimere agrum ille qui uouerat: ad
det quintam partem estimate pecunie. ⁊ possi

debit eū. Si autē noluerit redimere. s; alteri
cuilib; fuerit uenūdatus. ultra eū quo
uerat: redimere nō poterit. q: cū iubilei
uenerit dies. scificatus erit dn̄o. et possessio
consecrata ad ius ptinet sacdotū. Si ager
empt' et nō de possessione maioꝝ scifica
tus fuit dn̄o: supputabit sacdos iuxta
annoꝝ nūm usq; ad iubileū p̄ciū. et dabit
ille qui uouerat eū dn̄o. In iubileo autē
reuertetur ad p̄orē dn̄m qui uēdiderat eū.
et habuerat in sortē possessionis sue. Oīs
estimatio siclo ponderabitur: scuarij. Si
clus. xx. obolos ht. Primogenita que ad
dn̄m ptinent. nemo scificare poterit et uo
uere. Siue bos siue ouis fuerit dn̄i sunt.
Qd' si immund' aial est: redimet q̄ obtu
lerit iuxta estimationē suā. et addet
quintā partē p̄cij. Si redimere noluerit:
uendetur alteri quantocūq; fuerit estima
tū. Omne qd' dn̄o consecratur siue homo
fuerit. siue aial. siue ager. nō uendetur.
nec redimi poterit. Quicqd semel fuerit
consecratū: scm̄ scōꝝ erit dn̄o. et oīs consecra
tio que offertur ab hoīe nō redimetur.
s; morte morietur: Oēs decime terre siue
de frugib; siue de pomis arboꝝ dn̄i s(unt).
et illi sanctificantur. Si qs autē uoluerit
redimere decimas suas: addet quintā partē
earū. Omnium decimaꝝ ouis et bouis. et ca
pre. q̄ sub pastoris uirga transeunt. qcqd
decimū uenerit: scificabitur dn̄o. Nō eligetur
nec bonū nec malū. nec altero cmu
tabitur. Si qs mutauerit. et qd' mutatū est:
et q̄ mutatū est: scificabitur dn̄o. et nō redime
tur. Hec sunt p̄cepta q̄ mandauit dn̄s mo
ysi. et ad filios isrl' in mōte synai. Expl
liber leuitici. Incipit liber Numeri

Locutus est dn̄s ad moysen dicēs. in de
serto synai. in tabnaclo federis. pma die
mensis scdi. Anno altero egressionis
eoꝝ ex egipto dicēs. Tollite summā uni
uerse congregationis filioꝝ isrl' p cogna
tiones et domos suas. et noīa singloꝝ
quicquid sexus est masculini a. xx. anno
et supra. omnium uiroꝝ fortiū ex isrl'.
et numerabitis eos p turmas suas. tu
et aarō. eruntq; uobiscum principes tribuū
ac domoꝝ in cognationib;
suis. quoꝝ ista sunt noīa. De
ruben: elisur. filius sedeur.
De simeon: salamihel. filius
suri saddai. De iuda: naason filius amina
dab. De ysachar: nathanael. filius suar.
De zabulon. heliab filius helon. Filioꝝ
autē ioseph de effraim: elisama. filius a
miud. De manasse: gamalihel filius pha
dassur. De beniamin: abidan filius gedeonis.
De dan: ahiezer filius amisaddai. De aser:
phagaiel filius ochran. De gad: heliasa
phan filius duhel. De nepthalim: ahira fi
lius henon. Hii nobilissimi principes multi
tudinis p tribus et cognationes suas. et capi
ta exercitus isrl' quos moyses et aarō tu
lerunt cum oī uulgi multitudine. et congrega
uerunt pmo die mensis scdi. recensentes eos p
cognationes. ac domos. ac familias. et ca
pita. et noīa singloꝝ. a. xx. anno et supra:
sicut p̄ceperat dn̄s moysi. numeratique sunt
in deserto sinay. De ruben pmogenito is
rl' p generationes et familias ac domos su
as. et nomina capitū singloꝝ. omne quod
sexus est masculini. a. xx. anno et supra. p
cedentiū ad bellū. xl. vi. milia quingenti.
De filiis symeon. p generationes suas ac fa
milias ac domos cognationū suaꝝ. re
censiti sunt p noīa et capita singloꝝ. omne
qd' sexus ē masculini a. xx. anno et sup.
pcedentiū ad bellū. l. ix. milia trecenti.
De filiis gad: p generationes et familias ac
domos cognationū suaꝝ. recensiti sunt
p noīa singuloꝝ a. xx. anno et sup. oēs
qui ad bella pcederent. xl. v. milia sex
centi. Ita de filiis iuda: p generationes et
familias. ac domos cognationū suaꝝ
p noīa singloꝝ. a. xx. anno et sup. omnes
qui poterant ad bella pcedere. recensiti sunt
.lxxiiij. milia sexcenti. De filiis ysach
ar: p generationes et familias ac domos co
gnationū suaꝝ. p noīa singloꝝ. a. xx.
anno et sup. oēs qui ad bella pcederent. rece
siti sunt. l. quattuor milia. quadringenti. De fi
liis zabulon: p generationes et familias ac
domos cognationū suaꝝ. recensiti sunt
p noīa singloꝝ a. xx. anno et sup. oēs qui
poterant ad bella pcedere. l. vij. milia. qua
dringenti. De filiis ioseph filioꝝ effraim:
p generationes et familias. ac domos cogna
tionū suaꝝ. recensiti sunt p noīa singlo
rū. a. xx. anno et sup. oēs qui poterant ad bella
pcedere. xl. milia quingenti. Porro filioꝝ
manasse. p generationes et familias. ac do
mos cognationū suaꝝ. recensiti sunt p

nomina singulorum a .xx. annis et supra. omnes
qui poterant ad bella procedere .xxx. duo milia
ducenti. De filiis beniamin per generationes
et familias ac domos cognationum suarum.
recensiti sunt nominibus singulorum a .xx. anno
et supra. omnes qui ad bella poterant procedere .xxx.
.v. milia quadringenti. De filiis dan per
generationes et familias ac domos cognatio
num suarum. recensiti sunt nominibus singulorum.
a .xx. anno et supra. omnes qui ad bella poterant
procedere .lx. duo milia septingenti. De filiis
aser per generationes et familias ac domos cog
nationum suarum. recensiti sunt per nomina singu
lorum a .xx. anno et supra. omnes qui poterant ad
bella procedere .xl. milia et mille quingenti.
De filiis neptali per generationes et familias ac
domos cognationum suarum. recensiti sunt nomi
nibus singulorum a .xx. anno et supra. omnes qui
poterant ad bella procedere .l. tria milia quadrin
genti. Hii sunt quos numeraverunt moyses et
aaron .et .xii. principes israel. singulos per dom
os cognationum suarum. Fueruntque simul omnes
filii israel per domos ac familias suas a .xx.
anno et supra. qui poterant ad bella procedere.
sexcenta tria milia virorum quingenti .l. Le
vite autem in tribu familiarum suarum non sunt
numerati cum eis. Locutusque est dominus ad moysen di
cens. Tribum levi noli numerare. neque pones
summam eorum cum filiis israel. sed constitues eos su
per tabernaculum testimonii. et cuncta vasa
eius. et quicquid ad cerimonias pertinet. Ipsi
portabunt tabernaculum. et omnia utensilia eius.
et erunt in ministerio. ac per gyrum tabernaculi
castrametabuntur. Cum proficiscendum fuerit
deponent levite tabernaculum. cum castrame
tandum erigent. Quisquis externorum accesse
rit. occidetur. Metabuntur autem castra filii
israel unusquisque per turmas et cuneos atque
exercitum suum. Porro levite per gyrum taberna
culi figent tentoria. ne fiat indignatio
super multitudinem filiorum israel. et excubabunt
in custodiis tabernaculi testimonii. Fe
cerunt ergo filii israel omnia iuxta que preceperat dominus
moysi.
II Locutusque est dominus ad moysen et aaron di
cens. Singuli per turmas suas signa atque
vexilla. et domos cognationum suarum castra
metabuntur filii israel per gyrum tabernaculi federis.
Ad orientem iuxta etiam figet tentoria per tur
mas exercitus sui. Eritque princeps filiorum eius
naason filius aminadab. et omnis de stirpe eius
summa pugnantium .lxx. quatuor milia
sexcenti. Iuxta eum castrametati sunt de
tribu ysachar. quorum fuit nathanael fi
lius suar. et omnis numerus pugnatorum eius .l.
quatuor milia quadringenti. In tribu zabulon
princeps fuit heliab filius helon. omnis de stir
pe eius exercitus pugnatorum .l. vii. milia quadrin
genti. Universi qui in castris iude annumerati
sunt. fuerunt .c. octoginta .vi. milia quadringen
ti. et per turmas suas primi egredientur. In
castris filiorum ruben ad meridianam pla
gam erit princeps elisur filius sedeur. et cunctus
exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt
.xl. vi. milia quingenti. Iuxta eum castra
metati sunt de tribu symeon. quorum prin
ceps fuit salamihel filius surisadai. et
cunctus exercitus eius pugnatorum qui numerati sunt
.l. ix. milia .ccc. In tribu gad princeps
fuit eliasaph filius duel. et exercitus pugnatorum
pugnatorum eius qui numerati sunt .xl. v. milia
sexcenti .l. Omnes qui recensiti sunt in castris
ruben .c. l. milia et mille quadringenti .l.
per turmas suas. In secundo loco proficiscentur.
Levabitur autem tabernaculum testimonii per
officia levitarum et turmas eorum. Quomodo eri
getur. ita et deponetur. Singuli per loca et or
dines suos proficiscentur. Ad occidentalem
plagam erunt castra filiorum ephraim. quorum
princeps fuit elisama filius amiud. cunctus
exercitus eius pugnatorum. qui numerati sunt
.xl. milia quingenti. et cum eis tribus filiorum
manasse. quorum princeps fuit gamaliel fi
lius phadassur. cunctus exercitus pugnatorum
eius. qui numerati sunt .xxx. duo milia ducenti.
In tribu filiorum beniamin princeps fuit abi
dan filius gedeonis. et cunctus exercitus pugna
torum eius qui recensiti sunt .xxx. v. milia
quadringenti. Omnes qui sunt in castris effra
im .c. octoginta milia et centum. per turmas
suas tertii proficiscentur. Ad aquilonis par
tem castrametati sunt filii dan. quorum prin
ceps fuit ahiezer filius amisadai. cunctus
exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt .lx.
duo milia septingenti. Iuxta eum fixere
tentoria de tribu aser. quorum princeps fu
it phegiel filius ocran. cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati sunt .xl. milia
et mille quingenti. De tribu filiorum nepthalim
princeps fuit haiian filius henon. cunctus
exercitus pugnatorum eius .l. tria milia quadrin
genti. Omnes qui numerati sunt in castris dan

fuerunt. c. L. vii. milia sexcenti. Novissi
mi proficiscentur. Hic numerus filiorum israel
per domos cognationum suarum et turmas. di
visi exercitus. sexcenta tria milia quinge
nti. L. Levite autem non sunt numerati inter filios
israel. Sic enim preceperat dominus moysi. Feceruntque
filii israel iuxta omnia que preceperat illis dominus.
Castrametati sunt per turmas suas. et profecti
per familias ac domos patrum suorum.

III Hec sunt generationes aaron
et moysi. in die qua locutus est dominus ad mo
ysen in monte synai. Et hec nomina filiorum aa
ron. primogenitus eius nadab. deinde abiu.
et eleazar. et ythamar. Hec nomina filiorum
aaron sacerdotum qui uncti sunt. et quorum re
plete et consecrate manus ut sacerdotio fungeren
tur. Mortui sunt nadab et abiu. cum offerrent
ignem alienum in conspectu domini in deserto synai.
absque liberis. Functique sunt sacerdotio eleazar
et ithamar. coram aaron patre suo. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Applica tribum levi.
et fac stare in conspectu aaron sacerdotis ut mini
strent ei. et excubent et observent quicquid ad
cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo
testimonii. et custodiant vasa tabernaculi. ser
vientes in ministerio eius. Dabisque dono le
vitas aaron et filiis eius. quibus traditi sunt
a filiis israel. Aaron autem et filios eius constitues
super cultum sacerdotii. Externus qui ad ministran
dum accesserit. morietur. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Ego tuli levitas a filiis
israel. pro omni primogenito qui aperit vulvam in filiis is
rael. eruntque levite mei. Meum est enim omne pri
mogenitum. ex quo percussi primogenitos in
terra egipti. Sanctificavi mihi quicquid primum
nascitur in israel. ab homine usque ad pecus. mei sunt.
Ego dominus. Locutusque est dominus ad moysen in
deserto synai dicens. Numera filios levi.
per domos patrum suorum et familias suas.
omnem masculum ab uno mense et supra. Nu
meravit moyses ut preceperat dominus. et inventi
sunt filii levi per nomina sua. Gerson. et caath
et merari. Filii gerson. lobni. et semei.
Filii caath. amram. et iessaar. hebron. et
oziel. Filii merari. mooli. et musi. De ger
son fuerunt due familie. lobnitica. et seme
itica. quarum numeratus est populus sexus mascu
lini. ab uno mense et supra. vii. milia quinge
nti. Hii post tabernaculum castrametabuntur ad
occidentem sub principe heliasaph filio lael.
Et habebunt excubias in tabernaculo federis.
ipsum tabernaculum et operimentum eius. tentorium
quod trahitur ante fores testimonii. et cortinas
atrii. tentorium quoque quod ap
penditur in introitu atrii tabernaculi. et
quicquid ad ritum altaris pertinet. funes taber
naculi. et omnia utensilia eius. Cognatio caath.
habebit populos amramitas. et iessaaritas. et
hebronitas. et ozielitas. Hee sunt familie
caathitarum recensite per nomina sua. omnes ge
neris masculini ab uno mense et supra. octo
milia sexcenti. habebunt excubias sanctuarii.
et castrametabuntur ad meridianam plagam.
Princepsque eorum erit elisaphan filius oziel. et
custodient archam. mensamque et candelabrum.
altaria et vasa sanctuarii. in quibus ministra
tur. et velum. cunctamque huiusmodi suppellec
tilem. Princeps autem principum levitarum eleazar
filius aaron sacerdotis. erit super excubitores cus
todie sanctuarii. At vero de merari erunt populi mo
olitae. et musitae. recensiti per nomina sua. omnes
generis masculini ab uno mense et supra. vi.
milia ducenti. Princeps autem eorum suriel filius
abiahiel. In plaga septentrionali castra
metabuntur. Eruntque sub custodia eorum
tabule tabernaculi. et vectes. et columpne. ac
bases earum. et omnia que ad cultum huiuscemodi per
tinent. columpneque atrii per circuitum cum basi
bus suis. et paxilli cum funibus. Castrameta
buntur ante tabernaculum federis. id est ad orientalem
plagam. moyses et aaron. cum filiis suis. ha
bentes custodiam sanctuarii in medio filiorum israel. Quis
quis alienus accesserit. morietur. Omnes levite
quos numeraverunt moyses et aaron cum filiis
suis. iuxta preceptum domini per familias suas in
genere masculino. a mense uno et supra. fuerunt
.xx. duo milia. Et ait dominus ad moysen. Nu
mera primogenitos sexus masculini. de filiis
israel. a mense uno et supra. et habebis summam eorum.
Tollesque levitas mihi pro omni primogenito filio
rum israel. Ego sum dominus. Et pecora eorum pro univer
sis primogenitis pecorum filiorum israel. Recensuit
moyses sicut preceperat dominus primogenitos filiorum
israel. et fuerunt masculi per nomina sua. a mense
uno et supra. xx. duo milia. ducenti. Lxx. tres.
Locutusque est dominus ad moysen in die illa di
cens. Tolle levitas pro primogenitis filiorum
israel. et pecora levitarum pro pecoribus eorum. erunt
que levite mei. Ego sum dominus. In precio autem
ducentorum. Lxx. trium qui excedunt numerum levita
rum de primogenitis israel. accipies .v. siclos
per singula capita ad mensuram sanctuarii. Siclus

habet obolos .xx. Dabisque pecuniam aaron
et filiis eius pretium eorum qui supra sunt. Tulit
ergo pecuniam eorum moyses qui fuerant am-
plius et quos redemerant a levitis pro primoge-
nitis filiorum israel mille trecentorum .lx.v.
siclorum iuxta pondus sanctuarii et dedit eam
aaron et filiis eius iuxta verbum quod preceperat
sibi dominus.
IIII Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens.
Tolle summam filiorum caath de medio levi-
tarum per domos et familias suas a .xxx. anno
et supra usque ad quinquagesimum annum. omnium qui
ingrediuntur ut stent et ministrent in taberna-
culo federis. Hic est cultus filiorum caath. Tabernacu-
lum federis et sanctum sanctorum ingredietur aaron et
filii eius quando movenda sunt castra. et deponent
velum quod pendet ante fores. involventque eo ar-
cham testimonii. et operient rursum velamine
iacintinarum pellium. extendentque desuper pallium
totum iacinctinum. et inducent vectes. Mensam
quoque propositionis involvent iacintino pallio. et
ponent cum ea thuribula et mortariola cyatos
et crateras ad liba fundenda. panes
semper in ea erunt. Extendentque desuper pallium cocci-
neum. quod rursum operient velamento iacintina-
rum pellium. et inducent vectes. Sument et
pallium iacintinum. quo operient candelabrum
cum lucernis et forcipibus suis. et emunctoriis. et
cunctis vasis olei. que ad concinnandas lucernas
necessaria sunt. et super omnia ponent opertorium iacin-
tinarum pellium. inducentque vectes. Necnon et
altare aureum involvent iacinctino vestimen-
to. et extendent desuper opertorium iacintinarum pel-
lium. inducentque vectes. Omnia vasa quibus
ministratur in sanctuario. involvent iacintino
pallio. et extendent desuper opertorium iacinti-
narum pellium. inducentque vectes. Sed et altare
mundabunt cinere. et involvent illud purpureo
vestimento. ponentque cum eo omnia vasa quibus in
ministerio eius utuntur. id est ignium receptacula
fuscinulas. ac tridentes uncinos. et batilla.
Cuncta vasa altaris operient simul velamine
iacintinarum pellium. et inducent vectes. Cumque
involverint aaron et filii eius sanctuarium et omnia
vasa eius in commotione castrorum. tunc intra-
bunt filii caath ut portent involuta. et non tan-
gant vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt
onera filiorum caath. in tabernaculo federis.
Super quos erit eleazar filius aaron sacerdotis. ad
cuius pertinet cura. oleum ad concinnandas
lucernas. et compositionis incensum et sacri-
ficium. quod semper offertur. et oleum unctionis.
et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet. omni-
umque vasorum que in sanctuario sunt. Locutusque est
dominus ad moysen et aaron dicens. Nolite perde-
re populum caath de medio levitarum. sed hoc facite
eis ut vivant. et non moriantur si tetige-
rint sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt. ipsi-
que disponent opera singulorum. et dividient quod
portare quis debeat. Alii nulla curiositate
videant que sunt in sanctuario priusquam involvantur.
alioquin morientur. Locutus est dominus
ad moysen dicens. Tolle summam etiam filiorum
gerson per domos ac familias ac cognationes
suas. a .xxx. annis et supra usque ad annos .l.
numera. omnes qui ingrediuntur et ministrant
in tabernaculo federis. Hoc est officium familie ger-
sonitarum. ut portent cortinas tabernaculi.
et tectum federis. opertorium aliud et super omnia vela-
men iacinctinum. Tentoriumque quod pendet
in introitu tabernaculi federis. cortinas atrii.
et velum quod est ante tabernaculum. Omnia que ad
altare pertinent. funiculos et vasa ministerii
iubente aaron et filiis eius. portabunt filii ger-
son et scient singuli cui debeant oneri man-
cipari. hic est cultus familie gersonitarum
in tabernaculo federis. Eruntque sub manu ytha-
mar filii aaron sacerdotis. Filios quoque me-
rari. per familias et domos patrum suorum re-
censebis a .xxx. annis et supra usque ad annos
.l. omnes qui ingrediuntur ad officium mini-
sterii sui et cultum federis testimonii. Hec sunt
onera eorum. portabunt tabernaculi tabulas.
et vectes eius. columpnas et bases earum. Colum-
pnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxillis
et funibus suis. Omnia vasa et supellectilem ad
numerum accipient. sicque portabunt. Hoc est officium
familie meraritarum. et ministerium in tab-
naculo federis. Eruntque sub manu ythamar
filii aaron sacerdotis. Recensuerunt igitur moy-
ses et aaron et principes sinagoge filios caath
per cognationes et domos patrum suorum.
a .xxx. annis et supra usque ad quinquagesimum
annum. omnes qui ingrediuntur ad ministerium
tabernaculi federis. et inventi sunt duo milia
septingenti .l. Hic est numerus populi caath qui
intrant tabernaculum federis. hos numeravit moy-
ses et aaron iuxta sermonem domini per manum
moysi. Numerati sunt et filii gerson per cog-
nationes et domos patrum suorum. a .xxx. annis
et supra usque ad annum quinquagesimum. omnes qui

ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo
foederis. et inventi sunt duo milia sexcenti
.xxx. Hic est populus gersonitarum. quos nu-
meraverunt moyses et aaron iuxta verbum
domini. Numerati sunt et filii merari per cog-
nationes et domos patrum suorum a .xxx.
anno et supra: usque ad quinquagesimum annum.
omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus
tabernaculi foederis. et inventi sunt tria milia
ducenti. Hic est numerus filiorum merari. quos
recensuerunt moyses et aaron iuxta imperium
domini per manum moysi. Omnes qui recensiti sunt
de levitis. et quos fecit ad nomen moyses et
aaron. et principes israel per cognationes et domos
patrum suorum a .xxx. anno et supra: usque
ad annum quinquagesimum. ingredientes ad
ministerium tabernaculi. et onera portanda.
fuerunt simul octo milia quingenti .lxxx.
iuxta verbum domini recensuit eos moyses unumquemque
iuxta officium et onera sua sicut preceperat ei dominus.
V Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Precipe filiis israel ut eiciant de
castris omnem leprosum. et qui semine fluit pol-
lutusque est super mortuo. tam masculum quam femi-
nam. eicite de castris. ne contaminent ea cum
habitaverint vobiscum. Feceruntque ita filii israel et e-
iecerunt eos extra castra: sicut locutus erat dominus
moysi. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Loquere filiis israel. Vir sive mulier cum
fecerint ex omnibus peccatis que solent hominibus accidere.
et per negligentiam transgressi fuerint manda-
tum domini atque deliquerint. peccatum suum confite-
buntur. et reddent ipsum caput. quintamque partem
desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non fue-
rit qui recipiat: dabunt domino. et erit sacer-
dotis. Omnes quoque primicie quas offerunt filii
israel. ad sacerdotem pertinent. et quicquid in
sanctuario offertur a singulis excepto ari-
ete. qui offertur pro expiatione. ut sit pla-
cabilis hostia. et traditur manibus sacer-
dotis ipsius erit. Locutusque est dominus ad mo-
ysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos.
Vir cuius uxor erraverit. maritumque contemp-
nens dormierit cum altero viro. et hoc ma-
ritus deprehendere nequiverit. sed latet adulteri-
um et testibus argui non potest. quia non est
inventa in stupro. si spiritus zelotipie concitaverit
virum contra uxorem suam. que vel polluta
est. vel falsa suspitione appetitur: addu-
cet eam ad sacerdotem. et offeret oblationem pro illa
decimam partem sati farine ordeacee. Non
fundet super eam oleum. nec imponet thus. quia
sacrificium zelotipie est. et oblatio investi-
gans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos
et statuet coram domino. assumetque aquam sanctam
in vase fictili. et pauxillum terre de pavimen-
to tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit
mulier in conspectu domini: discooperiet caput
eius. et ponet super manus illius sacrificium re-
cordationis. et oblationem zelotipie. Ipse autem
tenebit aquas amarissimas. in quibus cum
execratione maledicta congessit. adiura-
bitque eam et dicet. Si non dormivit vir alie-
nus tecum. et si non es polluta deserto ma-
riti thoro: non nocebunt tibi aque iste amaris-
sime. in quas maledicta congessi. Sin autem
declinasti a viro tuo atque polluta es. et
concubuisti cum altero viro: his maledictionibus
subiacebis. Det te dominus in maledictionem
exemplumque cunctorum in populo suo. Putrescere
faciat femur tuum. et tumens uterus tuus disrum-
patur. Ingrediantur aque maledicte in ventrem
tuum. et utero tumescente putrescat femur
tuum. Et respondit mulier amen amen. Scribetque
sacerdos in libello ista maledicta. et delebit
ea aquis amarissimis. in quas maledicta
congessit. et dabit ei bibere. Quas cum exhau-
serit. tollet sacerdos de manu eius sacrifici-
um zelotipie. et elevabit illud coram domino. im-
ponetque super altare. ita dumtaxat ut prius
pugillum sacrificii tollat de eo quod offer-
tur. et incendat super altare. et sic potum det mu-
lieri aquas amarissimas. Quas cum biberit si pol-
luta est. et contempto viro adulterii rea est:
pertransibunt eam aque maledictionis. et inflato ven-
tre computrescet femur. eritque mulier in ma-
ledictionem et in exemplum omni populo. Quod si pol-
luta non fuerit: erit innoxia et faciet liberos.
Ista est lex zelotipie. Si declinaverit mulier
a viro suo et polluta fuerit. maritusque ze-
lotipie spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu
domini. et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que scrip-
ta sunt. maritus absque culpa erit. et illa reci-
piet iniquitatem suam. VI
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere
filiis israel et dices ad eos. Vir sive mulier
cum fecerint votum ut sanctificentur. et se volu-
erint domino consecrare. a vino et omni quod potest
inebriare: abstinebunt. Acetum ex vino et ex
qualibet potione alia. et quicquid de uva expri-
mitur non bibent. Uvas recentes siccasque non
comedent cunctis diebus quibus ex voto domino

consecrantur. Quicquid ex vinea esse potest ab
uva passa usque ad acinum non comedent
omni tempore separationis sue. novacula non tran-
sibit super caput eius usque ad completum diem quo
domino consecratur. Sanctus erit crescente cesarie
capitis eius. Omni tempore consecrationis sue super
mortuum non ingredietur. nec super patris quoque
et matris. fratris sororisque funere contaminabitur.
quia consecratio dei sui super caput eius est. Omnes dies
separationis sue sanctus erit domino. Sin autem mor-
tuus fuerit subito quispiam coram eo. polluetur
caput consecrationis eius. quod radet illi-
co in eadem die purgationis sue. et rursum sep-
tima. In octavo autem die offeret duos tur-
tures. vel duos pullos columbe sacerdoti in
introitu federis testimonii. Facietque sacerdos
unum pro peccato. et alterum in holocaustum. et depre-
cabitur pro eo. quia peccavit super mortuo. Sancti-
ficabitque caput eius in die illo. et consecra-
bit domino dies separationis eius. offerens agnum
anniculum pro peccato. ita tamen ut dies priores irriti fi-
ant. quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est lex
consecrationis. Cum dies quos ex voto decreve-
rat complebuntur. adducet eum ad hostium ta-
bernaculi federis. et offeret oblationem eius domino.
agnum anniculum immaculatum in holocaustum.
et ovem anniculam immaculatam pro peccato. et arietem
immaculatum. hostiam pacificam. Canistrum quoque
panum azimorum qui conspersi sunt oleo. et laganna
absque fermento uncta oleo. ac libamina sin-
gulorum. que offeret sacerdos coram domino. et faciet
tam pro peccato: quam in holocaustum. Arietem vero im-
molabit hostiam pacificam domino. offerens simul
canistrum azimorum. et libamina que ex more
debentur. Tunc radetur nazareus ante hostium
tabernaculi federis cesarie consecrationis sue. Tol-
letque capillos eius et ponet super ignem qui est
suppositus sacrificio pacificorum. et armum coc-
tum arietis. tortamque absque fermento. unam de
canistro. et laganum azimum unum. et tradet
in manibus nazarei. postquam rasum fuerit
caput eius. Susceptaque rursum ab eo. eleva-
bit in conspectu domini. et sanctificata sacerdotis
erunt. sicut pectusculum quod separari iussum est
et femur. Post hec nazareus potest bibere vinum.
Ista est lex nazarei. cum voverit oblationem
suam domino tempore consecrationis sue. exceptis his
que invenerit manus eius. iuxta quod mente devo-
verat. ita faciet ad perfectionem sanctificationis sue.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere
aaron et filiis eius. Sic benedicetis filiis israhel.
et dicetis eis. Benedicat tibi dominus. et custodiat
te. Ostendat dominus faciem suam tibi. et misere-
atur tui. Convertat dominus vultum suum ad
te. et det tibi pacem. Invocabuntque nomen meum
super filios israhel. et ego benedicam eis. VII

Factum est autem in die qua complevit moyses
tabernaculum. et erexit illud. unxitque et sancti-
ficavit cum omnibus vasis suis altare similiter et om-
nia vasa eius. obtulerunt principes israhel et ca-
pita familiarum qui erant per singulas tribus.
prefecti eorum qui numerati fuerant munera
coram domino. Sex plaustra tecta cum .xii.
bobus. Unum plaustrum obtulere duo du-
ces. et unum bovem singuli. Obtuleruntque ea in
conspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen.
Suscipe ab eis ut serviant in ministerio
tabernaculi. et trades ea levitis. iuxta ordi-
nem ministerii sui. Itaque cum suscepisset
moyses plaustra et boves. tradidit ea le-
vitis. Duo plaustra et quatuor boves dedit
filiis gerson. iuxta id quod habebant neces-
sarium. Quatuor alia plaustra. et octo boves
dedit filiis merari secundum officia et cultum
suum sub manu ythamar filii aaron sacer-
dotis. Filiis autem caath non dedit plaustra.
et boves. quia in sanctuario serviunt. et onera pro-
priis portant humeris. Igitur obtulerunt duces
in dedicationem altaris. die qua unctum est ob-
lationem suam ante altare. dixitque dominus ad mo-
ysen. Singuli duces per singulos dies offerant
munera in dedicatione altaris. Primo die
obtulit oblationem suam naason filius amina-
dab de tribu iuda. Fueruntque in ea acceptabulum
argenteum pondo .c.xxx. siclorum.
fiala argentea habens .lxx. siclos iuxta pondus
sanctuarii utrumque plenum simila conspersa ole-
o in sacrificium. Mortariolum ex decem
siclis aureis plenum incenso. Bovem de
armento et arietem et agnum anniculum in holo-
caustum. hircumque pro peccato. et in sacrificio paci-
ficorum boves duos. Arietes .v. hircos .v.
Agnos anniculos .v. Hec est oblatio naason
filii aminadab. Secundo die obtulit nathanael
filius suar. dux de tribu ysachar accep-
tabulum argenteum. appendens .c.xxx. si-
clos. Fialam argenteam habentem .lxx. siclos iuxta
pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. Mortariolum aureum habens
.x. siclos. plenum incenso. Bovem de armento
et arietem. et agnum anniculum in holocaustum.
hircumque pro peccato. et in sacrificio pacificorum.

boues duos. Arietes .v. hircos .v. Agnos
anniculos .v. Hec fuit oblatio nathanael
filii ſuar. Tercio die princeps filiorum za
bulon heliab filius helon. obtulit ace
tabulum argenteum. appendens .c.xxx.
ſiclos. fialam argenteam habentem .lxx. ſiclos
ad pondus ſanctuarii. utrumque plenum ſimila con
ſperſa oleo in ſacrificium mortariolum au
reum appendens .x. ſiclos plenum incen
ſo. Bouem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocauſtum. hircumque pro peccato.
et in ſacrificio pacificorum boues duos. Arie
tes .v. hircos .v. Agnos anniculos .v. Hec eſt
oblatio heliab filii helon. Quarto die prin
ceps filiorum ruben heliſur filius ſedeur
obtulit acetabulum argenteum. appendens
.c.xxx. ſiclos. fialam argenteam habentem .lxx.
ſiclos. ad pondus ſanctuarii. utrumque plenum
ſimila conſperſa oleo in ſacrificium mortari
olum aureum appendens .x. ſiclos. plenum
incenſo. boue de armento et ariete et agnum
anniculum in holocauſtum. Hircumque pro peccato.
et in hoſtias pacificorum boues duos. Arietes
.v. hircos .v. Agnos anniculos .v. Hec fuit
oblatio heliſur filii ſedeur. Die quin
to princeps filiorum ſimeon ſalamiel fi
lius ſuriſadai. obtulit acetabulum argen
teum. appendens .c.xxx. ſiclos. fialam ar
genteam habentem .lxx. ſiclos ad pondus
ſanctuarii. utrumque plenum ſimila conſperſa oleo.
in ſacrificium. mortariolum aureum. appen
dens .x. ſiclos plenum incenſo. boue de ar
mento et ariete et agnum anniculum in holo
cauſtum. hircumque pro peccato. et in ſacrificio pa
cificorum boues duos. arietes .v. hircos .v.
agnos anniculos .v. Hec fuit oblatio ſala
miel filii ſuriſadai. Die .vi. princeps fi
liorum gad heliſaphat filius duel. obtu
lit acetabulum argenteum. appendens .c.
xxx. ſiclos. fialam argenteam habentem .lxx. ſi
clos. ad pondus ſanctuarii. utrumque plenum
ſimila conſperſa oleo in ſacrificium. mortario
lum aureum appendens .x. ſiclos plenum
incenſo. boue de armento et ariete et agnum
anniculum in holocauſtum. hircumque pro peccato. et
in hoſtias pacificorum boues duos. arietes .v.
hircos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit ob
latio heliſaphat filii duel. Die .vii. prin
ceps filiorum ephraim. heliſama filius
amiud. obtulit acetabulum argenteum. ap
pendens .c.xxx. ſiclos. fialam argenteam
habentem .lxx. ſiclos ad pondus ſanctuarii. u
trumque plenum. ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
Mortariolum aureum appendens .x. ſiclos.
plenum incenſo. boue de armento et ariete.
et agnum anniculum in holocauſtum. hircum
que pro peccato. et in hoſtias pacificorum boues
duos. arietes .v. hircos .v. agnos anni
culos .v. Hec fuit oblatio heliſama filii
amiud. Die octauo. princeps filiorum ma
naſſe gamaliel filius phadaſur. obtulit
acetabulum argenteum. appendens .c.xxx. ſi
clos. fialam argenteam habentem .lxx. ſiclos.
ad pondus ſanctuarii. utrumque plenum ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium. mortariolum
aureum appendens .x. ſiclos. plenum incenſo.
boue de armento et ariete et agnum annicu
lum in holocauſtum. hircumque pro peccato. et in
hoſtias pacificorum boues duos. arietes .v.
hircos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit obla
tio gamaliel filii phadaſur. Die nono
princeps filiorum beniamin. abidan filius ge
deonis. obtulit acetabulum argenteum. appen
dens .c.xxx. ſiclos. fialam argenteam haben
tem .lxx. ſiclos ad pondus ſanctuarii. utrumque
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
mortariolum aureum appendens .x. ſiclos ple
num incenſo. boue de armento et ariete et
agnum anniculum in holocauſtum. hircumque
pro peccato. et in hoſtias pacificorum boues duos.
arietes .v. hircos .v. agnos anniculos .v.
Hec fuit oblatio abidan filii gedeonis. Die
decimo princeps filiorum dan abiezer filius
amiſadai obtulit acetabulum argenteum
appendens .c.xxx. ſiclos. fialam argenteam
habentem .lxx. ſiclos ad pondus ſanctuarii.
utrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrifici
um. mortariolum aureum appendens .x. ſi
clos plenum incenſo. boue de armento. et
ariete et agnum anniculum in holocauſtum. hir
cumque pro peccato. et in hoſtias pacificorum boues
duos. arietes .v. hircos .v. agnos annicu
los .v. Hec fuit oblatio abiezer filii ami
ſadai. Die .xi. princeps filiorum aſer
phegiel. uel phagaiel filius ocran. obtu
lit acetabulum argenteum. appendens .c.
xxx. ſiclos. fialam argenteam habentem.
.lxx. ſiclos ad pondus ſanctuarii. utrumque
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium. mor
tariolum aureum appendens .x. ſiclos ple
num incenſo. boue de armento et ariete et ag
num anniculum in holocauſtum. hircumque

pro peccato. et in hostias pacificorum boves du-
os. arietes .v. hircos .v. agnos anniculos .v.
Hec fuit oblatio phegiel filii phagaiel fi-
lii ocran. Die .xii. princeps filiorum nep-
thalim ahira filius henan. obtulit a-
cetabulum argenteum. appendens .c.xxx. siclos
fialam argenteam habentem .lxx. siclos. ad
pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. mortariolum aureum
appendens .x. siclos plenum incenso. bovem de ar-
mento. et arietem. et agnum anniculum in holo-
caustum. hircumque pro peccato. et in hostias paci-
ficorum boves duos. arietes .v. hircos .v. ag-
nos anniculos .v. Hec fuit oblatio ahira fi-
lii henan. Hec in dedicatione altaris oblata
sunt a principibus israel. in die qua consecratum est.
acetabula argentea .xii. fiale argentee .xii.
mortariola aurea .xii. ita ut .c.xxx. ar-
genti siclos haberet unum acetabulum. et .lxx.
siclos una fiala. id est in commune vasorum omnium
ex argento sicli. duo milia quadringenti.
pondere sanctuarii. Mortariola aurea .xii.
plena incenso. denos siclos appendentia.
pondere sanctuarii. id est simul auri sicli .c.xx.
Boves de armento in holocaustum .xii. Arie-
tes .xii. Agni anniculi .xii. et libamenta eorum.
hirci .xii. pro peccato. hostie pacificorum. boves
.xxiiii. Arietes .lx. hirci .lx. agni ho-
locausti .lx. Hec oblata sunt in dedicatione
altaris. quando unctum est. Cumque ingrederetur
moyses tabernaculum federis ut consuleret oracu-
lum. audiebat vocem loquentis ad se de propicia-
torio quod erat super archam testimonii inter
duos cherubin. unde et loquebatur ei.
VIII Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Loquere aaron et dices ad eum. Cum
posueris .vii. lucernas. candelabrum in aus-
trali parte erigatur. hoc igitur precipe ut lu-
cerne contra boream e regione respiciant.
ad mensam panum propositionis contra eam partem
quam candelabrum respicit. lucere debebunt.
Fecitque aaron et imposuit lucernas super can-
delabrum ut preceperat dominus moysi. Hec autem
erat factura candelabri. ex auro duc-
tili. tam medius stipes. quam cuncta que ex utroque
calamorum latere nascebantur. iuxta exemplum
quod dominus ostendit moysi. ita operatus est
candelabrum. Locutusque est dominus ad moysen
dicens. Tolle levitas de medio filiorum israel.
et purificabis eos iuxta hunc ritum. aspergantur
aqua lustrationis. et radant omnes pilos
carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua.
et mundati fuerint. tollant bovem de ar-
mentis. et libamentum eius. similam oleo conspersam.
Bovem autem alterum de armento accipies pro peccato.
et applicabis levitas coram tabernaculo fe-
deris. convocata omni multitudine filiorum israel.
Cumque levite fuerint coram domino. ponent filii
israel manus suas super eos. et offeret aaron levi-
tas munus in conspectu domini a filiis israel ut ser-
viant in ministerio eius. Levite quoque ponent ma-
nus suas super capita boum. e quibus unum facies
pro peccato. et alterum in holocaustum domini. ut
depreceris pro eis. Statuesque levitas in conspec-
tu aaron et filiorum eius. et consecrabis oblatos
domino. ac separabis de medio filiorum israel. ut sint
mei. et postea ingrediantur tabernaculum fe-
deris. ut serviant michi. Sicque purificabis et conse-
crabis eos in oblationem domini. quoniam dono do-
nati sunt michi a filiis israel. Pro primogenitis que
aperiunt omnem vulvam in israel. accepi eos. Mea
sunt enim omnia primogenita filiorum israel. tam ex homi-
nibus quam ex iumentis. Ex die quo percussi omne
primogenitum in terra egypti. sanctificavi eos michi.
et tuli levitas pro cunctis primogenitis filiorum
israel. Tradidique eos dono aaron et filiis eius
de medio populi ut serviant michi pro israel in taber-
naculo federis. et orent pro eis. ne sit in populo pla-
ga. si ausi fuerint accedere ad sanctuarium.
Feceruntque moyses et aaron et omnis multitudo
filiorum israel super levitas que preceperat dominus mo-
ysi. purificatique sunt et laverunt vestimenta
sua. Elevavitque eos aaron in conspectu domini.
et oravit pro eis. ut purificati ingrederentur
ad officia sua in tabernaculum federis coram
aaron et filiis eius. Sicut preceperat dominus moysi.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec est lex
levitarum. A .xx. annis et supra. ingredientur ut
ministrent in tabernaculo federis. Cumque quin-
quagesimum annum etatis impleverint. servire ces-
sabunt. Eruntque ministri fratrum suorum in taber-
naculo federis ut custodiant que sibi fuerint commen-
data. opera autem ipsa non faciant. Sic dispones
levitas in custodiis suis.
IX Locutus est dominus ad moysen in deserto sy-
nai anno secundo. postquam egressi sunt de terra
egypti mense primo dicens. Faciant filii israel
phase in tempore suo quarta .x. die mensis huius ad
vesperam iuxta omnes cerimonias et iustificationes
eius. Precepitque moyses filiis israel. ut facerent
phase. Qui fecerunt tempore suo quarta .x. die
mensis ad vesperam. in monte synai. Iuxta omnia

que mãdauat dñs moysi. fecerũt filij
isrł. Ecce aũ quidã inmũdi sr̃ aĩa hoĩs
qui ñ potuerũt facere pascha ĩ die illo. acce
dentes ad moysen 7 aarõ: dixerũt ei. In
mũdi sumus sr̃ aĩam hoĩs. quare fraudã
mur ut ñ ualeamus oblationẽ offerre dño ĩ
tẽp suo int̃ filios isrł. Quib; respondit mo
yses. State ut cõsulam quid p̃cipiat dñs de
uob. Locut q; est dñs ad moysen dicens.
Loqre filijs isrł. Hõ q̃ fuerit inmũd sup
aĩa. siue ĩ uia pcul in gẽte ura. faciat
phase dño mñse scdo. xiiij. die mñsis ad ues
perã. cũ azimis 7 lactucis agrestib; come
det illd. Nõ relinqñt q̃ppiã ex eo usq; mane. 7 os
ei nõ cõfringet. Omẽ ritũ phase obser
uabit. Siqs aũ 7 mũdus ẽ 7 in itinẽre non
fuit. 7 tñ nõ fecit phase. exterminabitur
aĩa illa: de pplis suis. q; sacrificiũ ñ obtu
lit dño tp̃e suo. pccm suũ ipe portabit.
Peregrinus q; 7 aduena si fuerit ap uos: faci
at phase dño iuxta cerimonias 7 iustificatio
nes ei. Preceptũ idẽ erit ap uos: tã adue
ne q̃m indigene. Igr̃ die q̃ erectũ est ta
bernaclm. opuit illud nubes. A uespere
aũ sr̃ tentoriũ erat. q̃i sp̃es ignis usq; ma
ne. Sic fiebat iugit̃. p die operiebat illud
nubes. 7 p noctem quasi sp̃es ignis. Cũq;
ablata fuiss; nubes q̃ tabnaculũ ptegẽ
bat. tũc pficiscebantur filij isrł. 7 in lo
co ubi stetiss; nubes. ibi castra metabant.
Ad ipiu dñi pficiscebantur: 7 ad ipiũ illi
figebãt tabernaclm. Cunctis dieb; quib;
stabat nubes sr̃ tabnaclm. manebãt in
eod loco. 7 si euenis; ut multo tp̃e maneret
sr̃ illd. erãt filij isrł in excubijs dñi. 7 ñ p
ficiscebantur quot qt dieb; fuiss; nubes sr̃
tabnaclm. Ad ipiu dñi erigebãt tẽtoria.
7 ad ipiũ illi deponebãt. Si fuiss; nubes
a uesp usq; ad mane. 7 statĩ diluclo taber
naculũ reliqsset: pficiscebantur. 7 si p die
7 nocte recessisset: dissipabãt tentoria. Si
ue biduo aut uno mñse. uł lõgiore tp̃e fu
isset sr̃ tabernaclm. manebãt filij isrł ĩ
eod loco. 7 ñ pficiscebant. Statĩ aũ ut re
cessiss; mouebãt castra. p ipiũ dñi fige
bãt tẽtoria. 7 p ipiũ ei pficiscebantur. Er
antq; ĩ excubijs dñi. iux ipium eius per
manum moysi.

X Locut q; ẽ dñs ad moysẽ dicẽs. Fac t̃ du
as tubas argẽteas ductiles qb; quocã
re possis mltitudinẽ qñ mouẽda sunt
castra. Cũq; icrepueris tubis: cõgregabit
ad te ois turba ad hostiũ federis tabnaculi.
Si semel clãgueris: uenient ad te pncipes
7 capita mltitudinis isrł. Si aũ plixior at
q; cõcisus clangor increpuit: mouebũt castra
primi q̃ sũt ad orientalẽ plagã. In scdo aut̃
sonitu 7 pari ululatu tube leuabũt tẽtoria
q̃ habitant ad meridiẽ. 7 iux hũc modũ reliqui
facient. Vlulantib; tubis ĩ pfectionẽ. Qñ aũ
cõgregãds est pplc simplex tubarũ clangor
erit. 7 ñ cõcise ululabũt. Filij aarõ sacdotes
clãgent tubis. Eritq; hoc legitimũ sempitnũ
in gñationib; uris. Si exieritis ad bellũ de
tra ura ɔtra hostes q̃ dimicãt aduersũ uos:
clangetis ululãtib; tubis 7 erit recordatio
ura corã dño deo uro. ut eruamini de ma
nib inimicor urõr. Si qñ habebitis epulũ
7 dies festos. 7 kalẽdas. canetis tubis sr̃ holo
caustis 7 pacificis uictimis. ut sint uob ĩ re
cordationẽ dei uri. Ego dñs ds ur. Anno IX
scdo. mñse scdo. xx. die mñsis. eleuata ẽ nu
bes de tabnaculo federis. pfectiq; sũt filij
isrł p turmas suas de deserto synai. 7 recu
buit nubes ĩ solitudine pharã. Moueruntq;
pmi castra iux ipiũ dñi. ĩ manu moysi.
filij iuda p turmas suas. quor pnceps e
rat naason filius aminadab. In tribu filior
ysachar: pnceps erat nathanael filius suar.
In tribu zabulon: erat pnceps heliab filius
helon. Depositũq; ẽ tabnaclm qd portantes
egssi sũt filij gerson 7 merari. Pfectiq;
sũt 7 filij ruben p turmas 7 ordinẽ suum.
qr pnceps erat helisur filius sedeur. In tbu
autẽ filior symeon: pnceps fuit salamiel
filius surisadai. Porro ĩ tribu gad: erat
pnceps helisaphat filius duel. Pfectiq; sũt
7 caathite portantes sctuariũ. 7 ã diu tabna
clm portabãt: donec uenirẽt ad erectionis
locũ. Mouerũt 7 castra filij ephraim p tmas
suas. in quor exercitu pnceps erat elisama
filius amiud. In tbu ã filior manasse: pri
ceps fuit gamaliel filius phadussur. 7 ĩ tbu
beniamyn. erat dux abidan filius gedeonis.
Nouissimi castror oĩum: pfecti sũt filij
dan p tmas suas. in qr tbu pnceps fuit
aiezer filius amisadai. In tbu aũ filiorũ
aser: erat pnceps phagiel filius ocran. 7
ĩ tribu filior nepthalim: pnceps fuit ac
hira filius henan. Hec sũt castra 7 pfectiões
filior isrł p turmas suas: qñ egrediebãt.
Dixitq; moyses hobab filio raguel madi

amici cognato suo: proficiscimur ad locum quem
dominus daturus est nobis. Veni nobiscum ut bene faci-
amus tibi: quia dominus bona promisit israheli. Cui il-
le respondit. Non vadam. sed revertar in terram meam
in qua natus sum. Et ille. Noli inquit nos relin-
quere. tu enim nosti in quibus locis per desertum
castra ponere debeamus. et eris ductor noster. Cum-
que nobiscum veneris. quicquid optimum fuerit ex
opibus quas nobis daturus est dominus. dabimus tibi.
Profecti sunt ergo de monte domini viam trium
dierum. archaque federis domini precedebat eos per
tres dies. providens castrorum locum. Nubes quoque
domini super eos erat per diem: cum incederent. Cumque e-
levaretur archa: dicebat moyses. Surge
domine. et dissipentur inimici tui. et fugiant
qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponere-
tur aiebat. Revertere domine ad multitudinem
exercitus israhel.

XI Interea ortum est murmur populi quasi dolentium
pro labore contra dominum. Quod cum audisset ira-
tus est. et accensus in eos ignis domini. devor-
avit extremam castrorum partem. Cumque cla-
masset populus ad moysen: oravit moyses
dominum. et absorptus est ignis. Vocavitque nomen
loci illius: incensio. eo quod succensus fuisset contra
eos ignis domini. Vulgus quippe promiscuum
quod ascenderat cum eis: flagravit desiderio
carnium. sedens et flens iunctis sibi pariter
filiis israhel. et ait. Quis dabit nobis ad vescen-
dum carnes? Recordamur piscium quos co-
medebamus in egipto gratis. In mentem nobis
veniunt cucumeres. et pepones. porri. et
cepe. et allia. Anima nostra arida est. nichil ali-
ud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem
man: quasi semen coriandri. coloris bdellii.
Circuibatque populus. et colligens illud fran-
gebat mola. sive terebat in mortario. co-
quens in olla. et faciens ex eo tortulas
saporis quasi panis oleati. Cumque descen-
deret nocte super castra ros: descendebat pa-
riter et man. Audivit ergo moyses flen-
tem populum per familias et singulos per hostia
tentorii sui. Iratusque est furor domini val-
de. Sed et moysi intoleranda res visa est. et
ait ad dominum. Cur afflixisti servum tuum?
Quare non invenio gratiam coram te? et cur impo-
suisti pondus universi populi huius super me? Numquid
ego concepi hanc multitudinem. vel genui
eam. ut dicas mihi porta eos in sinu tuo. sicut
portare solet nutrix infantulum suum. et de-
fer in terram pro qua iurasti patribus eorum? Unde mi-
chi carnes ut dem tante multitudini? Flent
coram me dicentes. Da nobis carnes ut come-
damus. Non possum solus sustinere omnem hunc po-
pulum. quia gravis mihi est. Sin aliter tibi videtur:
obsecro ut interficias me. et inveniam gratiam
in oculis tuis ne tantis afficiar malis. Et di-
xit dominus ad moysen. Congrega mihi .lxx.
viros de senioribus israhel quos tu nosti quod
senes populi sint ac magistri. et duces eos ad
hostium tabernaculi federis. faciesque ibi sta-
re tecum ut descendam et loquar tibi. et aufe-
ram de spiritu tuo. tradamque eis ut sustentent
tecum onus populi. et non tu solus graveris.
Populo quoque dices. Sanctificamini. cras comedetis
carnes. Ego enim audivi vos dicere. Quis da-
bit nobis escas carnium? Bene nobis erat in e-
gipto. ut det vobis dominus carnes. et comeda-
tis. Non uno die. nec duobus. vel quinque. aut .x.
nec .xx. quidem. sed usque ad mensem dierum. donec
exeat per nares vestras. et vertatur in nauseam.
eo quod repuleritis dominum qui in medio vestri est.
et fleveritis coram eo dicentes. Quare egressi
sumus ex egipto? Et ait moyses ad dominum.
Sexcenta milia peditum huius populi sunt. et tu
dicis dabo eis esum carnium mense integro?
Numquid ovium et boum multitudo cedetur
ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces ma-
ris in unum congregabuntur ut satient eos?
Cui respondit dominus. Numquid manus domini inva-
lida est? Iam nunc videbis utrum meus sermo o-
pere compleatur. Venit igitur moyses et nar-
ravit populo verba domini. congregatis .lxx. vi-
ris de senioribus israhel. quos stare fecit circa
tabernaculum. Descenditque dominus per nubem et
locutus est ad eum. auferens de spiritu qui erat
in moyse. et dans .lxx. viris. Cumque requi-
evisset in eis spiritus prophetaverunt nec ultra ces-
saverunt. Remanserant autem in castris duo
viri. quorum unus vocabatur heldad. et
alter medad. super quos requievit spiritus. Nam et
ipsi descripti fuerant. et non exierant ad ta-
bernaculum. Cumque prophetarent in castris: cucurrit
puer et nunciavit moysi. dicens. Heldad
et medad prophetant in castris. Statim iosue
filius nun minister moysi et electus e pluribus
ait. Domine mi moyses prohibe eos. At ille.
Quid inquit emularis pro me? Quis tribuat
ut omnis populus prophetet et det eis dominus spiritum suum?
Reversusque est moyses et maiores natu is-
rahel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas
trans mare coturnices detulit. et dimisit

in castra domino. et nunc quantum uno die confici
potest. et ex omni parte castrorum per circuitum.
uolabantque in aere duobus cubitis super terram
altitudine. Surgens ergo populus toto die illo
et nocte. et die altero: congregauit coturnicum
multitudinem. qui parum: x. choros. et sic
cauerunt eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes
erant in dentibus eorum. nec defecerat huiuscemodi
cibus: et ecce furor domini concitatus in populum. per
cussit eum plaga magna nimis. Uocatusque
est ille locus sepulchra concupiscentie. Ibi enim
sepelierunt populum qui desiderauerat carnes.
Egressi autem de sepulchris concupiscentie: uene
runt in aseroth. et manserunt ibi.

XII Locutaque est maria et aaron contra moysen propter
uxorem eius ethiopissam. et dixerunt. Num solum
per moysen locutus est dominus. nonne et nobis simili
ter est locutus? Quod cum audisset dominus. erat enim uir
de. Erat enim moyses uir mitissimus super omnes
homines qui morabantur in terra. Statim locutus
est ad eum. et aaron et mariam. Egredimini
uos tantum tres: ad tabernaculum federis. Cumque
fuissent ingressi: descendit dominus in columpna
nubis. et stetit in introitu tabernaculi. uo
cans aaron et mariam. Qui cum issent: dixit
ad eos. Audite sermones meos. Si quis fuerit
inter uos propheta domini. in uisione apparebo ei.
uel per somnium loquar ad illum. At non
talis seruus meus moyses qui in omni domo mea
fidelissimus est. ore enim ad os loquor ei. et
palam non per enigmata et figuras dominum uidet.
Quare ergo non timuistis detrahere seruo meo
moysi? Iratusque contra eos abiit. Nubes quoque re
cessit: que erat super tabernaculum. et ecce mari
a apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respe
xisset eam aaron: et uidisset eam perfusam lepra:
ait ad moysen. Obsecro domine mi: ne im
ponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus.
ne fiat hec quasi mortua. et ut abortiuum quod
proicitur a uulua matris sue. Ecce iam me
dium carnis eius deuoratum est lepra. Clama
uitque moyses ad dominum dicens. Deus obsecro
sana eam. Cui respondit dominus. Si pater eius
sputsset in faciem illius: nonne debuerat sal
tem septem dierum rubore suffundi? Separetur
.vii. diebus extra castra. et postea reuocabitur.
Exclusa est itaque maria extra castra .vii.
diebus: et populus non est motus de loco illo: do
nec reuocata est maria.

XIII Profectusque est populus de aseroth: fixis ten
toriis. in deserto pharan. Ibique locutus
est dominus ad moysen dicens. Mitte uiros qui
considerent terram chanaan: quam daturus sum filiis
israel. singulos de singulis tribubus ex princi
pibus. Fecit moyses quod dominus imperauerat de deser
to pharan mittens principes uiros. quorum is
ta sunt nomina. De tribu ruben: semmaa
filium zeccur. De tribu symeon: saphat fili
um huri. De tribu iuda: chaleph filium
iephone. De tribu ysachar: igal filium
ioseph. De tribu effraim: osee filium nun.
De tribu beniamin: phalti filium raphu.
De tribu zabulon: geddiel filium sodi. De
tribu ioseph: sceptri manasse. gaddi fi
lium susi. De tribu dan: ammiel filium
gemalli. De tribu aser: stur filium micha
el. De tribu nepthalim: naabi filium napthi.
De tribu gad: guel filium machi. Hec sunt
nomina uirorum quos misit moyses ad conside
randam terram chanaan. Uocauitque osee fi
lium nun iosue. Misit ergo eos moyses ad
considerandam terram chanaan: et dixit ad eos. Ascen
dite per meridianam plagam. Cumque ueneritis ad
montes: considerate terram qualis sit. et populum qui
habitator est eius. utrum fortis sit an infirmus.
pauci numero an plures. Ipsa terra bona an
mala. urbes quales muratae an absque mu
ris. humus pinguis an sterilis. nemorosa:
an absque arboribus. Confortamini: et afferte
nobis de fructibus terre illius. Erat autem tempus quando iam
precoque uue uesci possunt. Cumque ascendissent:
explorauerunt terram a deserto sin usque roob in
trantibus emath. Ascenderuntque ad meridiem: et
uenerunt in ebron. ubi erant achiman et sisai et
tholmai filii enach. Nam hebron .vii. annis
ante thanim urbem egipti condita est. Pergentesque
usque ad torrentem botri: absciderunt palmitem
cum uua sua quem portauerunt in uecte duo
uiri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius
tulerunt. qui appellatus est nehelescol. id est torrens
botri. eo quod botrum inde portassent filii is
rael. Reuersique exploratores terre post .xl. dies
omni regione circuita: uenerunt ad moysen et
aaron. et ad omnem cetum filiorum israel. in deser
tum pharan. quod est in cades. Locutique
eis et omni multitudini ostenderunt fructus terre.
et narrauerunt dicentes. Uenimus in terram
ad quam misisti nos. Que re uera fluit lac
te et melle. ut ex his fructibus cognosci potest.
Sed cultores fortissimos habet. et urbes grandes
atque muratas. Stirpem enach uidimus
ibi. Amalech habitat in meridie. etheus et

iebuseus et amorreus in montanis. Chananeus vero moratur iuxta mare et circa fluenta iordanis. Inter hec caleph compescens murmur populi qui oriebatur contra moysen ait. Ascendamus et possideamus terram quoniam poterimus obtinere eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant. Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere. quia fortior nobis est. Detraxeruntque terre quam inspexerant apud filios israel dicentes. Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. populus quem aspeximus procere stature est. Ibi vidimus monstra quedam filiorum enach de genere giganteo. quibus comparati quasi locuste videbamur.

XIIII Igitur vociferans omnis cetus flevit nocte illa. et murmurati sunt contra moysen et aaron cuncti filii israel dicentes. Utinam mortui essemus in egypto et non in hac vasta solitudine. Utinam pereamus et non inducat nos dominus in terram istam. ne cadamus gladio. et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in egiptum. Dixeruntque alter ad alterum. Constituamus nobis ducem et revertamur in egiptum. Quo audito moyses et aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum israel. At vero iosue filius nun et caleph filius iephone qui et ipsi lustraverant terram sciderunt vestimenta sua. et ad omnem multitudinem filiorum israel locuti sunt. Terra quam circuivimus valde bona est. Si propicius fuerit dominus inducet nos in eam. et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra dominum. neque timeatis populum terre huius. quia sicut panem ita eos possumus devorare. Recessit ab illis omne presidium. dominus nobiscum est. nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitudo. et lapidibus eos vellet opprimere: apparuit gloria domini super tectum federis cunctis filiis israel. Et dixit dominus ad moysen. Usquequo detrahet mihi populus iste. quousque non credet mihi in omnibus signis que feci coram eis. Feriam igitur eos pestilentia atque consumam. te autem faciam principem super gentem magnam et fortiorem quam hec est. Et ait moyses ad dominum. Ut audiant egyptii de quorum medio eduxisti populum istum. et habitatores terre huius qui audierunt quod tu domine in populo isto sis. et facie ad faciem videaris. et nubes tua protegat illos. et in columpna nubis precedas eos per diem. et in columpna ignis per noctem. quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem. et dicant. Non poterat introducere populum in terram pro qua iuraverat. ideo occidit eos in solitudine.

Magnificetur ergo fortitudo domini sicut iurasti dicens. Dominus paciens et multe misericordie auferens iniquitatem et scelera. nullumque innoxium derelinquens. qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem. Dimitte obsecro peccatum populi tui huius secundum magnitudinem misericordie tue. sicut propicius fuisti egredientibus de egypto usque ad locum istum. Dixitque dominus. Dimisi iuxta verbum tuum. Vivo ego quod implebitur gloria domini universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa mea que feci in egipto et in solitudine. et temptaverunt me iam per decem vices. nec obedierunt voci mee. non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum. neque quisquam ex illis qui detraxit mihi intuebitur eam. Servum meum caleph qui plenus alio spiritu secutus est me. inducam in terram hanc quam circuivit. et semen eius possidebit eam. Quoniam amalechites et chananeus habitant in vallibus. cras movete castra. et revertimini in solitudinem per viam maris rubri. Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me. Querelas filiorum israel audivi. Dic ergo eis. Vivo ego ait dominus. Sicut locuti estis audiente me sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a .xx. annis et supra et murmurastis contra me. non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem. preter caleph filium iephone et iosue filium nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod prede hostibus forent: introducam ut videant terram que vobis displicuit. Vestra cadavera iacebunt in solitudine. Filii vestri erunt vagi in deserto annis .xl. et portabunt fornicationem vestram. donec consumantur cadavera patrum in deserto. iuxta numerum .xl. dierum. quibus considerastis terram. Annus pro die imputabitur. et .xl. annis recipietis iniquitates vestras. et scietis ultionem meam. quoniam sicut locutus sum ita faciam. Omni multitudini huic pessime que consurrexit adversum me. In solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat moyses ad contemplandam terram. et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem. detrahentes terre quod esset mala. mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius nun. et caleph filius iephone. vixerunt ex omnibus qui perrexerunt ad considerandam terram. Locutusque est moyses universa verba hec ad omnes filios israel. et luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgentes as

cenderunt verticem montis atque dixerunt. Para-
ti sumus ascendere ad locum de quo dominus locutus
est. quia peccavimus. Quibus Moyses. Cur in-
quit transgredimini verbum domini. quod vobis
non cedet in prosperum. Nolite ascendere. Non enim
est dominus vobiscum. Ne corruatis coram inimicis
vestris. Amalechites et chananeus ante vos sunt.
quorum gladio corruetis. eo quod nolueritis ad-
quiescere domino. nec erit dominus vobiscum. At illi con-
tenebrati. ascenderunt in verticem montis. Ar-
cha autem testamenti domini et moyses non recesse-
runt de castris. Descenditque amalechites et
chananeus qui habitabat in monte. et percutiens
eos atque concidens. persecutus est eos usque horma.
XV Locutus est dominus ad moysen
dicens. Loquere ad filios israel. et dices ad eos. Cum
ingressi fueritis terram habitationis vestre quam ego
dabo vobis. et feceritis oblationem domino in holocau-
stum. aut victimam pacificam vota solven-
tes. vel sponte offerentes munera aut in sol-
lempnitatibus vestris adolentes odorem suavita-
tis domino. de bobus sive de ovibus. offeret qui-
cumque immolaverit victimam. Sacrificium simile
decimam partem ephi conspersam oleo. quod mensu-
ram habebit quartam partem hin. et vinum ad li-
ba fundenda eiusdem mensure. dabit in ho-
locaustum. sive in victimam. per agnos singulos.
et arietis erit sacrificium simile duarum deci-
marum. que conspersa erit oleo tercie partis hin
et vinum ad libamentum tercie partis eiusdem mensu-
re offeret in odorem suavitatis domino. Cum vero
de bobus feceris holocaustum. aut victimam
ut impleas votum. vel pacificas victimas. da-
bis per singulos boves simile tres decimas
conspersae oleo quod habeat medium mensure hin. et vi-
num ad liba fundenda eiusdem mensure in oblatio-
nem suavissimi odoris domino. Sic facietis per
singulos boves. et arietes. et agnos et hedos.
Tam indigene quam peregrini. eodem ritu offer-
ent sacrificia. Unum preceptum erit atque iu-
dicium. tam vobis quam advenis terre. Locutus est
dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et
dices ad eos. Cum veneritis in terram quam dabo vobis
et comederitis de panibus regionis illius. se-
parabitis primicias domino de cibis vestris. Sicut
de areis primicias separabitis. ita et de pul-
mentis dabitis primicias domino. Quod si per ig-
norantiam preterieritis. quicquam horum que locutus
est dominus ad moysen. et mandavit per eum ad
vos. a die qua cepit iubere et ultra. oblitaque
fuerit facere multitudo. vitulum offeret de
armento holocaustum in odorem suavissi-
mum domino. et sacrificia eius ac liba. ut cerimo-
nie eius postulant. hircumque pro peccato. et rogabit
sacerdos pro omni multitudine filiorum israel. et dimit-
tetur eis quoniam non sponte peccaverunt. Nichilo-
minus offerentes incensum domino pro se et pro peccato.
atque errore suo. et dimittetur universe plebi
filiorum israel et advenis qui peregrinantur inter
eos. quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. Quod
si anima una nesciens peccaverit. offeret
capram anniculam pro peccato suo. et deprecabitur pro ea
sacerdos. quod inscia peccaverit coram domino. et
impetrabitque ei veniam. et dimittetur illi. Tam
indigenis quam advenis. Una lex erit
omnium qui peccaverint ignorantes. Anima vero que
per superbiam aliquid commiserit. sive civis sit ille
sive peregrinus. quoniam adversum dominum rebellis fuit.
peribit de populo suo. Verbum enim domini contempsit
et preceptum illius fecit irritum. ideo delebitur.
et portabit iniquitatem suam. Factum est autem
cum essent filii israel in solitudine. et invenis-
sent hominem colligentem ligna in die sabbati.
obtulerunt eum moysi et aaron et universe mul-
titudini. Qui recluserunt eum in carcerem.
nescientes quid super eo facere deberent. Dixitque do-
minus ad moysen. Morte moriatur homo iste.
obruat eum lapidibus omnis turba extra castra.
Cumque eduxissent eum foras. lapidibus obrue-
runt. et mortuus est sicut preceperat dominus. Dixit quoque
dominus ad moysen. Loquere filiis israel. et dices
ad eos. ut faciant sibi fimbrias quattuor per
angulos palliorum. ponentes in eis vittas
iacinctinas. Quas cum viderint. recordentur om-
nium mandatorum domini. nec sequantur cogitationes suas
et oculos per res varias fornicantes. sed magis
memores preceptorum domini. faciant ea. Sintque
sancti deo suo. Ego dominus deus vester. qui eduxi vos
de terra egypti. ut essem deus vester. XVI
Ecce autem chore filius ysaar filii caath.
filii levi. et dathan. atque abiron filii he-
liab. hon quoque filius pheleth. de filiis ruben.
Surrexerunt contra moysen. aliique filiorum
israel. cc.l. viri proceres synagoge. et qui
tempore concilii per nomina vocabantur. Cumque steti-
ssent adversum moysen et aaron. dixerunt. Suf-
ficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum est. et in ip-
sis est dominus. Cur elevamini super populum domini?
Quod cum audisset moyses. cecidit pronus in faciem.
Locutusque est ad chore. et ad omnem multitudinem.
Mane inquit notum faciet dominus qui ad se pertine-
ant. et sanctos applicabit sibi. et quos elegerit

appropinquabit ei. Hoc ergo facite. Tollat unus
quisque turibulum suum. tu chore: et omne concilium
tuum. et hausto cras igne ponite desuper thy-
miama coram domino. et quemcumque elegerit:
ipse erit sanctus. Multum erigimini filii levi.
Dixitque rursum ad chore. Audite filii levi.
Num parum vobis est quod separavit vos deus israel
ab omni populo. et iunxit sibi ut serviretis ei in
cultu tabernaculi. et staretis coram frequentia
populi. et ministraretis ei. Ideo ad se fecit
accedere te et omnes fratres tuos filios levi. ut vobis
et sacerdotium vindicetis. et omnis globus tuus stet
contra dominum. Quid est enim aaron ut murmure-
tis contra eum? Misit ergo moyses ut vocaret
dathan et abiron. filios heliab. Qui responderunt.
Non venimus. Numquid parum est tibi quod eduxisti
nos de terra que lacte et melle manabat. ut
occideres nos in deserto. nisi et dominatus fueris nostri?
Revera induxisti nos in terram que fluit rivis
lactis et mellis. et dedisti nobis possessiones
agrorum et vinearum. An et oculos nostros vis eru-
ere? Non venimus. Iratusque moyses valde:
ait ad dominum. Ne respicias sacrificia eorum.
Tu scis quod nec asellum quidem umquam accepe-
rim ab eis. nec afflixerim quempiam eorum. Dixit-
que ad chore. Tu et omnis congregatio tua state
seorsum coram domino. et aaron die crastino se-
paratim. Tollite singuli thuribula vestra et
ponite super ea incensum offerentes domino. ducenta
.l. turibula. Aaron quoque teneat turibulum
suum. Quod cum fecissent stantibus moyse et aa-
ron. et coadunasset adversum eos omnem mul-
titudinem ad ostium tabernaculi: apparuit
cunctis gloria domini. Locutusque est dominus ad moysen
et aaron et ait. Separamini de medio congre-
gationis huius: ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt
runt proni in faciem suam atque dixerunt. Fortissi-
me deus spirituum universe carnis. num uno pecca-
nte contra omnes ira tua deseviet? Et ait dominus ad
moysen. Precipe universo populo ut separetur
a tabernaculis chore et dathan et abiron.
Surrexitque moyses et abiit ad dathan et abi-
ron. et sequentibus eum senioribus israel: dixit ad
turbam. Recedite a tabernaculis hominum impiorum
et nolite tangere que ad eos pertinent. ne involva-
mini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tento-
riis per circuitum eorum: dathan et abiron egressi
stabant in introitu papilionum suorum cum
uxoribus et liberis omnique frequentia. Et ait moy-
ses. In hoc scietis quod dominus miserit me ut fa-
cerem universa que cernitis. et non ex proprio ea cor-

de protulerim. Si consueta hominum morte
interierint. et visitaverit eos plaga qua et ceteri
visitari solent. non misit me dominus. Sin autem novam
rem fecerit dominus. ut aperiens terra os suum: deglu-
tiat eos. et omnia que ad illos pertinent. descende-
rintque viventes in infernum: scietis quod
blasphemaverint dominum. Confestim igitur ut ces-
savit loqui: dirupta est terra sub pedibus eo-
rum. et aperiens os suum: devoravit illos cum
tabernaculis suis. et universa substantia. Descende-
runtque vivi in infernum operti humo. et perie-
runt de medio multitudinis. At vero omnis israel qui
stabat per gyrum fugit ad clamorem pereun-
tium dicens. Ne forte et nos terra deglutiat.
Sed et ignis egressus a domino: interfecit du-
centos .l. viros qui offerebant incensum.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe
eleazaro filio aaron sacerdoti ut tollat
turibula que iacent in incendio. et ignem huc
illucque dispergat. quia sanctificata sunt in mor-
tibus peccatorum. Producatque ea in laminas. et
affigat altari. eo quod oblatum sit in eis in-
censum domino. et sanctificata sint: ut cernant ea
pro signo et monimento filii israel. Tulit
ergo eleazar sacerdos turibula enea in quibus
obtulerant. hii quos incendium devoravit.
et produxit ea in laminas affigens altari. ut
haberent postea filii israel quibus commonerentur
rentur. ne quis accedat alienigena. et
qui non est de semine aaron: ad offerendum in-
censum domino. ne patiatur sicut passus est chore.
et omnis multitudo eius. loquente domino ad moy-
sen. Murmuravit autem omnis multitudo filio-
rum israel sequenti die contra moysen et aaron dicens.
Vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur
sedicio et tumultus incresceret: moyses et
aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod post-
quam ingressi sunt operuit nubes: et apparuit
gloria domini. Dixitque dominus ad moysen. Recedi-
te de medio multitudinis huius. etiam nunc delebo
eos. Cumque iacerent in terra. dixit moyses ad
aaron. Tolle turibulum. et hausto igne
de altari: mitte incensum desuper. pergens ci-
to ad populum ut roges pro eis. Iam enim egressa
est ira a domino. et plaga desevit. Quod cum fe-
cisset aaron et cucurrisset ad mediam multi-
tudinem: quam iam vastabat incendium: obtu-
lit thymiama. Et stans inter mortuos ac
viventes: pro populo deprecatus est. et plaga cessavit.
Fuerunt autem qui percussi sunt. xiiij. milia hominum. et
septingenti. absque his qui perierant in seditione chore.

Reversusque est aaron ad
moysen ad hostium tabernaculi federis post-
quam quievit interitus. Et locutus est dominus ad
XVII moysen dicens. Loquere ad filios israel et
accipe ab eis virgas singulas per cognatio-
nes suas. a cunctis principibus tribuum virgas
.xii. et uniuscuiusque nomen superscribes virge
sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi. Et
una virga cunctas eorum familias contine-
bit. ponesque eas in tabernaculo federis coram
testimonio. ubi loquar ad te. Quem ex his
elegero. germinabit virga eius. et cohibebo a
me querimonias filiorum israel. quibus contra vos
murmurant. Locutusque est moyses ad fi-
lios israel. et dederunt ei omnes principes virgas
per singulas tribus. fueruntque virge .xii. absque
virga aaron. Quas cum posuisset moyses
coram domino in tabernaculo testimonii. se-
quenti die regressus invenit germinasse
virgam aaron in domo levi. et turgentibus
gemmis eruperant flores. Qui foliis dilata-
tis in amigdala deformati sunt. Protulit
ergo moyses omnes virgas de conspectu domini
ad cunctos filios israel. videruntque et receperunt
singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moy-
sen. Refer virgam aaron in tabernaculum te-
stimonii. ut servetur ibi in signum rebel-
lium filiorum israel. et quiescant querele eorum a
me ne moriantur. Fecitque moyses sicut
preceperat dominus. Dixerunt autem filii israel ad moy-
sen. Ecce consumpti sumus omnes perivimus. Qui-
cumque accedit ad tabernaculum domini moritur.
Numquid usque ad internitionem cuncti delendi
XVIII sumus. Dixitque dominus ad moysen et aaron.
Tu et filii tui et domus patris tui tecum. por-
tabitis iniquitatem sanctuarii. et tu et filii tui
simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri.
Sed et fratres tuos de tribu levi. et sceptrum patris
tui sume tecum. presto que sint et ministrent
tibi. Tu autem et filii tui ministrabitis in
tabernaculo testimonii. Excubabuntque levi-
te ad precepta tua. et ad cuncta opera taberna-
culi. ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et ad
altare non accedant. ne et illi moriantur. et
vos pereatis simul. Sint autem tecum. et excubent
in custodiis tabernaculi. et in omnibus cerimoniis
eius. Alienigena non miscebitur vobis. Excu-
bate in custodiis sanctuarii. et in ministerio
altaris. ne oriatur indignatio super filios is-
rael. Ego dedi fratres vestros levitas de medio
filiorum israel. et tradidi donum domino ut ser-
viant in ministeriis tabernaculi eius. Tu
autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum.
et omnia que ad cultum altaris pertinent. et intra
velum sunt. per sacerdotes administrabuntur.
Si quis externus accesserit. occidetur. Locutus
est dominus ad aaron. Ecce dedi tibi custodiam
primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis
israel. tibi tradidi et filiis tuis pro officio sa-
cerdotali legitima sempiterna. Hec ergo
accipies de his que sanctificantur. et oblata sunt
domino. Omnis oblatio et sacrificium. et quicquid
pro peccato atque delicto redditur mihi. et cedet in
sancta sanctorum. tuum erit et filiorum tuorum. In sanctu-
ario comedes illud. Mares tantum comedent
ex eo. quia consecratum est domino. Primitias autem quas
voverint et obtulerint filii israel. tibi dedi et fili-
is ac filiabus tuis. iure perpetuo. Qui mundus
est in domo tua. vescetur eis. Omnem medul-
lam olei. et vini. et frumenti. quecumque offer-
unt primitiarum domino. tibi dedi. Universa fru-
gum initia que gignit humus. et domino depor- XIX
tantur. cedent in usus tuos. Qui mundus est
in domo tua. vescetur eis. Omne quod ex voto
reddiderint filii israel. tuum erit. Quicquid
primum erumpet e vulva cuncte carnis quam
offerunt domino. sive ex hominibus. sive de pecori-
bus fuerit. tui iuris erit. ita dumtaxat
ut pro hominis primogenito pretium accipias. et om-
ne animal quod immundum est. redimi facias. Cuius
redemptio erit post unum mensem siclis argenti
.v. pondere sanctuarii. Siclus .xx. obolos habet.
Primogenitum autem bovis et ovis et capre non
facias redimi. quia sanctificata sunt domino. San-
guinem tantum eorum fundes super altare. et adipem
adolebis in odorem suavissimum domino. Car-
nes vero in usum tuum cedent. sicut pectusculum
consecratum. et armus dexter tua erunt. Omnes
primitias sanctuarii quas offerunt filii israel
domino. tibi dedi. et filiis ac filiabus tuis iure
perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram domino
tibi. ac filiis tuis. Dixitque dominus ad aaron.
In terra eorum nichil possidebitis. nec habebi-
tis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua
in medio filiorum israel. Filiis autem levi dedi
omnes decimas israel in possessionem pro ministe-
rio quo serviunt mihi in tabernaculo fede-
ris. ut non accedant ultra filii israel ad taberna-
culum federis. nec committant peccatum mortiferum.
Solis filiis levi mihi in tabernaculo servientibus
et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum
erit in generationibus vestris. nichil aliud possidebunt.

decimarum oblatione quantum quasi in usus eorum
in necessaria separantur. Locutus quoque est dominus ad mo-
ysen dicens: Precipe levitis atque denuncia.
Cum acceperitis decimas a filiis israel quas
dedi vobis, primicias eorum offerte domino, id est de-
cimam partem decime ut reputetur vobis in
oblatione primitiorum. tam de areis quam de
torcularibus. et universis quorum accipitis
primicias offerte domino. et date aaron sacerdo-
ti. Omnia que offeretis ex decimis. et in donaria
domini separabitis optima et electa cunc-
ta erunt. Dicesque ad eos. Si preclara et melio-
ra queque obtuleritis ex decimis reputa-
bitur vobis quasi de area et de torculari de-
deritis primicias. et comedetis eas in omnibus
locis vestris. tam vos quam familie vestre. quia pre-
cium est pro ministerio quo servitis in taberna-
culo testimonii. et non peccabitis super hoc
egregia vobis et pinguia reservantes. ne
polluatis oblationes filiorum israel et moriamini.

XIX dicens

Locutus quoque est dominus ad moysen
et aaron. Ista est religio victime quam consti-
tuit dominus. Precipe filiis israel ut adducant ad
te vaccam rufam etatis integre in qua nulla
sit macula. nec portavit iugum. tradetisque
eam eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra
castra immolabit in conspectu omnium. et tingens
digitum in sanguine eius. asperget contra fores
tabernaculi septem vicibus. Comburetque eam
cunctis videntibus. tam pelle et carnibus eius
quam sanguine et fimo. flamme tradentes.
Lignum quoque cedrinum et ysopum. coccumque
bis tinctum. sacerdos mittet in flammam que
vaccam vorat. Et tunc demum lotis vestibus
et corpore suo ingredietur in castra. comma-
culatusque erit usque ad vesperam. Sed et ille
qui combusserit eam lavabit vestimenta
sua. et corpus et immundus erit usque ad ves-
peram. Colliget autem vir mundus cineres
vacce. et effundet eos extra castra in
loco purissimo. ut sint multitudini filio-
rum israel in custodiam. et in aquam aspersionis.
quia pro peccato vacca combusta est. Cumque la-
verit qui vacce portaverit cineres vestimen-
ta sua. immundus erit usque ad vesperam. Habebunt
hoc filii israel et advene qui habitant inter eos
sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis.
et propter hoc septem diebus fuerit immundus. asperge-
tur ex hac aqua die tertio et septimo. et sic munda-
bitur. Si die tertio aspersus non fuerit. septimo non
poterit emundari. Omnis qui tetigerit huma-
ne anime morticinum. et aspersus ex hac com-
mixtione non fuerit. polluet tabernaculum
domini. et peribit ex israel. Quia aqua expiatio-
nis non est aspersus. immundus erit. et mane-
bit spurcicia eius super eum. Ista est lex
hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui
ingrediuntur tentorium illius. et universa
vasa que ibi sunt. polluta erunt septem diebus.
Vas quod non habuerit operculum. nec ligaturam
desuper immundum erit. Siquis in agro tetige-
rit cadaver occisi hominis. aut per se mortui.
sive os illius vel sepulcrum. immundus erit
septem diebus. Tollentque de cineribus combus-
tionis atque peccati. et mittent aquas vivas super
eos in vas. in quibus cum homo mundus tinxe-
rit ysopum. asperget ex ea omne tentorium et
cunctam supellectilem. et homines huiuscemodi
contagione pollutos. Atque hoc modo mundus
lustrabit immundum tertio et septimo die. Expi-
atusque die septimo lavabit se et vestimenta su-
a. et immundus erit usque ad vesperam. Siquis hoc
ritu non fuerit expiatus. peribit anima illius de me-
dio ecclesie. quia sanctuarium domini polluit. et non
est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc pre-
ceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque
qui asperget aquas. lavabit vestimenta sua.
Omnis qui tetigerit aquas expiationis. immundus
erit usque ad vesperam. Quicquid tetigerit im-
mundus. immundum faciet. et anima que horum
quippiam tetigerit. immunda erit usque ad vesperam. XX

Veneruntque filii israel et omnis
multitudo in desertum syn mense primo. et
mansit populus in cades. Mortuaque est ibi ma-
ria. et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua
populus. convenerunt adversum moysen et aaron. et
versi in seditionem dixerunt. Utinam periissemus
inter fratres nostros coram domino. Cur eduxisti ecclesiam
domini in solitudinem. ut et nos et nostra iumenta
moriamur. Quare nos fecistis ascendere de egyp-
to. et adduxistis in locum istum pessimum.
qui seri non potest. qui nec ficum gignit. nec vi-
neas. nec mala granata. insuper et aquam non
habet ad bibendum. Ingressusque moyses et aaron
dimissa multitudine tabernaculum federis.
corruerunt proni in terram. Clamaveruntque ad do-
minum atque dixerunt. Domine deus audi clamo-
rem populi huius. et aperi eis thesaurum tuum fontem
aque vive. ut satiati cesset murmu-
ratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle
virgam et congrega populum tu et aaron frater tuus.

et loquimini ad petram coram eis: et illa dabit
aquas. Cumque eduxeris aquam de petra: bibet omnis
multitudo et iumenta eius. Tulit igitur moyses
virgam que erat in conspectu domini sicut precepe
rat ei: congregata multitudine ante petram
dixitque eis. Audite rebelles et increduli. Num
de petra hac vobis aquam poterimus eicere? Cumque
elevasset moyses manum percutiens virga bis
silicem: egresse sunt aque largissime. ita ut
populus biberet et iumenta. Dixitque dominus ad moysen
et aaron. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis
me coram filiis israel: non introducetis hos populos
in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis
ubi iurgati sunt filii israel contra dominum. et sanctifi
F catus est in eis. Misit interea nuntios moyses
de cades ad regem edom: qui dicerent. Hec man
dat tibi frater tuus israel. Nosti omnem laborem qui appre
hendit nos. quomodo patres nostri descenderint in e
giptum. et habitaverimus ibi multo tempore. afflixerintque
que nos egiptii. et patres nostros. et quomodo clama
verimus ad dominum et exaudierit nos. miseritque
angelum qui eduxerit nos de egipto. Ecce in ur
be cades que est in extremis finibus tuis po
sita. obsecramus ut nobis transire liceat per
terram tuam. Non ibimus per agros nec per vineas.
nec bibemus aquas de puteis tuis. sed gradie
mur via publica. nec ad dexteram nec ad
sinistram declinantes. donec transeamus termin
os tuos. Cui respondit edom. Non transibis per me.
K Alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii
israel. Per tritam gradiemur viam. Et si biberimus aquas
tuas: nos et pecora nostra dabimus quod iustum est.
nulla erit in pretio difficultas. tantum velociter
transeamus. At ille respondit. Non transibis. Stati
mque egressus est obvius cum infinita multitudine
et manu forti. nec voluit acquiescere deprecanti:
ut concederet transitum per fines suos. Quam ob rem
devertit ab eo israel. Cumque castra movissent de
cades: venerunt in montem hor. qui est in finibus terre
edom: ubi locutus est dominus ad moysen. Pergat in
quit aaron ad populos suos. Non enim intrabit terram
quam dedi filiis israel: eo quod incredulus fuerit ori
meo ad aquas contradictionis. Tolle aaron et filium
eius cum eo et duces eos in montem hor. Cumque nu
daveris patrem veste sua: indues ea eleazarum
filium eius. et aaron colligetur. et morietur ibi.
Fecit moyses ut preceperat dominus. et ascenderunt in
montem hor: coram omni multitudine. Cumque aaron
spoliasset vestibus suis: induit eis eleazarum
filium eius. Illo mortuo in montis supercilio: des
cendit cum eleazaro. Omnis autem multitudo videns
occubuisse aaron. flevit super eum. xxx. die
bus. per cunctas familias suas.

XXI

Quod cum audisset chananeus rex arad qui
habitabat ad meridiem. venisse scilicet israel per explora
torum viam: pugnavit contra illum. et victor existens:
duxit ex eo predam. At israel voto se domino obli
gans ait. Si tradideris populum istum in manu mea:
delebo urbes eius. Exaudivitque dominus preces israel.
et tradidit chananeum. quem ille interfecit. sub
versis urbibus eius. et vocavit nomen loci illius hor
ma. id est anathema. Profecti sunt autem et de hor per
viam que ducit ad mare rubrum. ut circumirent terram
edom. et tedere cepit populum itineris ac laboris. lo
cutusque contra dominum et moysen: ait. Cur eduxisti
nos de egipto ut moreremur in solitudine?
deest panis. non sunt aque. anima nostra iam nause
at super cibo isto levissimo. Quam ob rem misit
dominus in populum ignitos serpentes. ad quorum pla
gas et mortes plurimorum venerunt ad moysen:
atque dixerunt. Peccavimus. quia locuti sumus contra
dominum et te. Ora ut tollat a nobis serpentes. Ora
vitque moyses pro populo: et locutus est dominus ad
eum. Fac serpentem eneum. et pone eum pro
signo. Qui percussus aspexerit eum: vivet. Fe
cit ergo moyses serpentem eneum. et posuit
pro signo. Quem cum percussi aspicerent: sanabantur.
Profectique filii israel: castrametati sunt in
oboth. Unde egressi: fixere tentoria in ieaba
rim in solitudine que respicit moab: contra orien
talem plagam. zareth. Et inde moventes: vene
runt ad torrentem. Quem relinquentes: castrameta
ti sunt contra arnon. que est in deserto. et prominet in
finibus amorrei. Siquidem arnon terminus est
moab: dividens moabitas et amorreos. Unde
dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari ru
bro: sic faciet in torrentibus arnon. Scopuli
torrentium inclinati sunt. ut requiescerent in ar.
et incumberent in finibus moabitarum. Ex eo loco
apparuit puteus super quo locutus est dominus ad
moysen. Congrega populum et dabo ei aquam. Tunc
cecinit israel carmen istud. Ascendat puteus
concinebant. puteum quem foderunt principes. et pa
raverunt duces multitudinis in datore legis. et in
baculis suis. Profectique sunt de solitudine
mathana. de mathana: naaliel. de naa
liel in bamoth. Bamoth: vallis est in re
gione moab. in vertice phasga. que respicit
contra desertum. Misit autem israel nuntios ad seon regem
amorreorum dicens. Obsecro ut transire mihi li
ceat per terram tuam. Non declinabimus in agros et vi
neas. non bibemus aquas ex puteis. Via regia

gradietur: donec transeamus terminos tuos.
Qui concedere noluit ut transiret israel per fines
suos. Quin potius exercitu congregato egressus
est obviam in desertum. et venit in iasa. pug-
navitque contra eum. A quo percussus est in ore
gladii. et possessa terra eius ab arnon usque ie-
boc. et filios amon. quia forti presidio tene-
bantur termini amonitarum. Tulit ergo israel
civitates eius. et habitavit in urbibus amorrei.
In esebon scilicet et viculis eius. Urbs esebon,
fuit regis seon amorrei: qui pugnavit contra
regem moab. et tulit omnem terram que dicionis
illius fuerat: usque arnon. Idcirco dicitur in proverbio.
Venite in esebon: edificetur et construatur civi-
tas seon. Ignis egressus est de esebon. flamma de
oppido seon. et devoravit arnon moabitarum.
et habitatores excelsorum arnon. Ve tibi moab. peris-
ti popule chamos. Dedit filios eius in fugam. et
filias in captivitatem. regi amorreorum se-
on. Iugum ipsorum disperiit ab esebon usque dibon.
lassi pervenerunt in nophe. et usque medaba. Ha-
bitavit itaque israel in terra amorrei. Misit-
que moyses qui explorarent iazer. Cuius cep-
erunt viculos et possederunt habitatores. Verterunt-
que se. et ascenderunt per viam basan. et occurrit
eis og rex basan: cum omni populo suo pug-
naturus in edrai. Dixitque dominus ad moysen.
Ne timeas: quia in manu tua tradidi illum.
et omnem populum. ac terram eius. Faciesque illi: sicut
seon regi amorreorum habitatori esebon. Per-
cusserunt igitur et hunc cum filiis suis. universumque
populum eius usque ad internitionem. et possede-
runt terram illius.

XXII

Profectique castra metati sunt in campestri-
bus moab. ubi transiordanem iericho sita est.
Videns autem balach filium sephor omnia que fecerat
israel amorreo. et quod timuissent eum moabite.
et impetum eius ferre non possent: dixit ad maio-
res natu madian. Ita delebit hic populus omnes
qui in nostris finibus commorantur: quomodo solet
bos herbas carpere usque ad radices. Ipse autem
erat rex eo tempore in moab. Misit ergo nunci-
os ad balaam filium beor ariolum qui habitabat
super flumen terre filiorum amon: ut vocarent eum.
et dicerent. Ecce egressus est populus ex egipto: qui
operuit superficiem terre sedens contra me. Veni
ergo et maledic populo huic quia fortior me
est: si quomodo possim percutere et eicere eum de
terra mea. Novi enim quod benedictus sit cui bene-
dixeris. et maledictus: in quem maledicta congesse-
ris. Perrexerunt seniores moab. et maiores
os natu madian: habentes divinationis
pretium in manibus. Cumque venissent ad balaam
et narrassent ei omnia verba balac: ille respondit.
Manete hic hac nocte. et respondebo quicquid mihi
dixerit dominus. Manentibus eis apud balaam: venit
deus et dixit ad eum. Quid sibi volunt homines is-
ti apud te? Respondit. Balac filius sephor rex mo-
abitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui e-
gressus est de egipto: operuit superficiem terre. Ve-
ni et maledic eis. si quomodo possim pugnans
abigere eum. Dixitque dominus ad balaam. Noli ire
cum eis. neque maledicas populo: quia benedictus est.
Qui mane consurgens: dixit ad principes. Ite
in terram vestram: quia prohibuit me dominus veni-
re vobiscum. Reversi principes dixerunt ad balac.
Noluit balaam venire nobiscum. Rursum ille
multo plures et nobiliores quam ante miserat:
misit. Qui cum venissent ad balaam dixerunt.
Sic dicit balac filius sephor. Ne cuncteris ve-
nire ad me: paratus sum honorare te. et
quicquid volueris dabo. Veni et maledic populo
huic. Respondit balaam. Si dederit mihi balac domum
suam plenam argenti et auri: non potero mutare
verbum domini dei mei. ut vel plus vel minus loquar.
Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte. ut
scire queam quid mihi rursum respondeat dominus. Ve-
nit ergo deus ad balaam nocte: et ait ei. Si
vocare te venerunt homines isti: surge et vade
cum eis. ita dumtaxat ut quod precepero tibi facias.
Surrexit balaam mane et strata asina profe-
ctus est cum eis. Et iratus est deus. Stetitque angelus domini
in via contra balaam: qui sedebat asine. et duos
pueros habebat secum. Cernens asina ange-
lum stantem in via evaginato gladio: avertit
se de itinere. et ibat per agrum. Quam cum ver-
beraret balaam et vellet ad semitam redu-
cere: stetit angelus in angustiis duarum ma-
ceriarum quibus vinee cingebantur. Quem
videns asina iunxit se parieti. et attri-
vit pedem sedentis. At ille iterum verbera-
bat. et nichilominus angelus ad locum angus-
tum transiens: ubi nec ad dexteram nec ad si-
nistram poterat deviari: obvius stetit. Cumque
vidisset asina stantem angelum: concidit sub
pedibus sedentis. Qui iratus vehementius ce-
debat fuste latera. Aperuitque dominus os asine:
et locuta est. Quid feci tibi? Cur percutis me
ecce iam tertio? Respondit balaam. Quia commeruisti
et illusisti mihi. Utinam haberem gladium ut te
percuterem. Dixitque asina. Nonne animal tuum sum
cui semper sedere consuevisti usque in presentem diem?

dic quod simile umquam fecerim tibi. At ille ait
Numquam. Protinus aperuit dominus oculos balaam et
vidit angelum stantem in via evaginato
gladio. adoravitque eum pronus in terram. Cui an-
gelus. Cur inquit tercio verberas asinam tuam?
Ego veni ut adversarer tibi, quia perversa est via
tua. mihique contraria. Et nisi asina declinasset
a via dans locum resistenti: te occidissem. et
illa viveret. Dixitque balaam. Peccavi nesciens quod
tu stares contra me. Et nunc si displicet tibi ut vadam
revertar. Ait angelus. Vade cum istis, et cave ne
aliud quam precepero tibi loquaris. Ivit igitur cum princi-
pibus. Quod cum audisset balac, egressus est in occursum
eius in oppido moabitarum quod situm est in ex-
tremis finibus arnon. Dixitque ad balaam. Mi-
si nuntios ut vocarent te. Cur non statim venis-
ti ad me? An quia mercedem adventui tuo reddere
nequeo? Cui ille respondit. Ecce adsum. Numquid
aliud loqui potero nisi quod deus posuerit in ore meo?
Perrexerunt ergo simul: et venerunt in urbem que in
extremis finibus regni eius erat. Cumque occidis-
set balac boves et oves. misit ad balaam et
principes qui cum eo erant munera. Mane autem
facto: duxit eum ad excelsa baal. et intuitus est ex-
tremam partem populi.

XXIII
Dixitque balaam ad balac. Edifica mihi hic
vii. aras. et para totidem vitulos eiusdemque
numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem
balaam: imposuerunt simul vitulum et arietem super
aram. Dixitque balaam ad balac. Sta paulisper
iuxta holocaustum tuum donec vadam. Si forte
occurrat mihi dominus: et quodcumque imperaverit loquar tibi.
Cumque abisset velociter: occurrit ei deus. Locutus-
que est ad eum balaam. Septem inquit aras erex-
i. et imposui vitulum et arietem desuper. Dominus autem
posuit verbum in ore eius et ait. Revertere ad
balac. et hec loqueris. Reversus invenit balac
stantem iuxta holocaustum suum. et omnes principes
moabitarum. Assumptaque parabola sua dixit.
De aram adduxit me balac rex moabitarum
de montibus orientis. Veni inquit et maledic
michi iacob. propera et detestare israel. Quomodo
maledicam cui non maledixit deus? Qua ratione
detester quem dominus non detestatur? De summis
silicibus videbo eum. et de collibus considerabo illum.
Populus solus habitabit et inter gentes non reputabitur.
Quis dinumerare possit pulverem iacob. et nos-
se numerum stirpis israel? Moriatur anima mea morte
iustorum. et fiant novissima mea horum similia.
Dixitque balac ad balaam. Quid est hoc quod agis?
Ut malediceres inimicis meis vocavi te.
et tu e contrario benedicis eis. Cui ille respondit.
Num aliud loqui possum: nisi quod iusserit dominus? Dixit
ergo balac ad balaam. Veni mecum in alium
locum unde partem israel videas. et totum videre
non possis. Inde maledicito ei. Cumque duxisset eum
in locum sublimem super verticem montis phasga:
edificavit balaam. vii. aras. et impositis supra
vitulis atque arietibus: dixit ad balac. Sta
hic iuxta holocaustum tuum donec ego pergam.
Cui cum dominus occurrisset: posuitque verbum
in ore eius ait. Revertere ad balac et hec loque-
ris ei. Reversus invenit eum stantem iuxta holo-
caustum suum. et principes moabitarum cum eo.
Ad quem balac. Quid inquit locutus est dominus?
At ille assumpta parabola sua ait. Sta balac
et ausculta. Audi fili sephor. Non est deus quasi
homo ut mentiatur. nec ut filius hominis ut mutetur.
Dixit ergo et non faciet? Locutus est et non implebit?
Ad benedicendum adductus sum. benedictionem prohibere
non valeo. Non est ydolum in iacob. nec vi-
debitur simulacrum in israel. Dominus deus eius cum
eo est. et clangor victorie regis in illo est.
Dominus deus eduxit eum de egypto. cuius fortitudo
similis est rinocerotis. Non est augurium in iacob.
nec divinatio in israel. Temporibus suis dicetur
iacob et israel quid operatus sit deus. Ecce populus ut
leena consurget. et quasi leo erigetur. Non ac-
cubabit leo donec devoret predam. et occiso-
rum sanguinem bibat. Dixitque balac ad balaam.
Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille. Non-
ne ait dixi quod quicquid mihi deus imperaret hoc fa-
cerem? Et ait balac ad eum. Veni et ducam te
ad alium locum. si forte placeat deo ut inde
maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem
montis phogor qui respicit in solitudinem. dixit
ei balaam. Edifica hic mihi vii. aras. et para
totidem vitulos eiusdemque numeri arietes per singu-
las aras. Fecit balac ut balaam dixerat. in-
posuitque vitulos et arietes per singulas aras.

XXIIII
Cumque vidisset balaam quod
placeret domino ut benediceret israeli nequaquam
abiit. ut ante perrexerat ut augurium quereret.
sed dirigens contra desertum vultum suum et ele-
vans oculos. vidit israel in tentoriis commoran-
tem per tribus suas. Et irruente in se spiritu dei.
assumpta parabola ait. Dixit balaam filius
beor. dixit homo cuius obturatus est oculus. Dixit
auditor sermonum dei. qui visionem omnipoten-
tis intuitus est. Qui cadit et sic aperiuntur oculi eius.
Quam pulchra tabernacula tua iacob. et tentoria
tua israel. ut valles nemorose. ut orti iuxta

fluvios irrigui, ut tabernacula que fixit dominus:
quasi cedri prope aquas. Fluet aqua de situla eius. et
semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter
agag rex eius. et auferetur regnum illius. Deus
eduxit illum de egypto. cuius fortitudo similis est
rinocerotis. Devorabunt gentes illius hostes. ossa
que eorum confringent. et perforabunt sagittis. Ac
cubans dormivit ut leo. et quasi leena: quem
suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi:
erit ipse benedictus. qui maledixerit. in maledic
tionem reputabitur. Iratusque balac contra
balaam. complosis manibus: ait. Ad maledi
cendum inimicis meis vocavi te. quibus
e contrario tercio benedixisti. Revertere ad locum tuum.
Decreveram quidem magnifice honorare te.
sed dominus privavit te honore disposito. Respondit
balaam ad balac. Nonne nunciis tuis quos
misisti ad me dixi. Si dederit mihi balac ple
nam domum suam argenti et auri: non potero pre
terire sermonem domini dei mei. ut vel boni
quid vel mali proferam ex corde meo. Sed quecumque dominus
dixerit: hoc loquar. Verumtamen pergens ad populum
meum: dabo consilium quid populus tuus: huic po
pulo faciat in extremo tempore. Sumpta igitur
parabola. rursum ait. Dixit balaam filius
beor. Dixit homo: cuius obturatus est oculus. dixit
auditor sermonum dei. qui novit doctrinam
altissimi. et visiones omnipotentis videt. qui
cadens apertos habet oculos. Videbo eum: sed non modo.
Intuebor illum: sed non prope. Orietur stella,
ex iacob. et consurget virga de israel. et percutiet
duces moab. vastabitque omnes filios
seth. Et erit ydumea possessio eius. Hereditas
seir: cedet inimicis suis. Israel vero fortiter
aget. De iacob erit qui dominetur. et perdat reliqui
as civitatis. Cumque vidisset amalech: assu
mens parabolam ait. Principium gentium a
malech. cuius extrema perdentur. Vidit quoque
cineum et assumpta parabola ait. Robustum est
quidem habitaculum tuum. Sed si in petra posueris
nidum tuum. et fueris electus de stirpe cain. quam
diu poteris permanere? assur enim capiet te.
Assumptaque parabola iterum locutus est.
Heu quis victurus est quando ista faciet deus? Venient
in trieribus de italia. superabunt assirios.
vastabuntque hebreos. et ad extremum et ipsi
peribunt. Surrexitque balaam. et reversus est in locum
suum. Balach quoque via qua venerat. rediit.
XXV Morabatur autem eo tempore israel
in setim. et fornicatus est populus cum filiabus
moab. Que vocaverunt eos ad sacrificia sua.
At illi comederunt. et adoraverunt deos earum.
Initiatusque est israel beelphegor. Iratus dominus
dixit ad moysen. Tolle cunctos principes
populi et suspende eos contra solem in patibulis
ut avertatur furor meus ab israel. Dixitque mo
yses ad iudices israel. Occidat unusquisque pro
ximos suos qui initiati sunt beelphegor.
Et ecce unus de filiis israel intravit coram fratribus
suis. ad scortum madianitem videntem mo
yse. et omni turba filiorum israel. qui flebant an
te fores tabernaculi. Quod cum vidisset phinees
filius eleazari filii aaron sacerdotis. surrexit
de medio multitudinis. et arrepto pugione:
ingressus est post virum israelitem in lupanar.
et perfodit ambos simul. virum scilicet et mulierem
in locis genitalibus. Cessavitque plaga a
filiis israel: et occisi sunt. xxiiii. milia hominum.
Dixitque dominus ad moysen. Phinees filius ele
azari filii aaron sacerdotis avertit iram meam
a filiis israel. quia zelo meo commotus est contra eos.
ut non ipse delerem filios israel in zelo meo. Id
circo loquere ad eum. Ecce do ei pacem federis
mei. et erit tam ipsi quam semini illius pacti
sacerdotii sempiternum. quia zelatus est pro deo suo.
et expiavit scelus filiorum israel. Erat autem nomen
viri israelite qui occisus est cum madianite
zambri filius salu dux de cognatione et tribu
simeonis. Porro mulier madianitis que
pariter interfecta est. vocabatur cozbi. filia sur
principis nobilissimi madianitarum. Locu
tusque est dominus ad moysen dicens. Hostes vos sen
tiant madianite. et percutite eos. quia et ipsi hos
tiliter egerunt contra vos. et deceperunt insidiis,
per ydolum phogor. et cozbi filiam ducis ma
dian sororem suam. que percussa est in die
plage pro sacrilegio phogor. XXVI
Postquam noxiorum sanguis effusus est.
dixit dominus ad moysen et ad eleazarum fili
um aaron sacerdotem. Numerate omnem sum
mam filiorum israel. a. xx. annis et supra. per
domos et cognationes suas. cunctos qui
possunt ad bella procedere. Locuti sunt
itaque moyses et eleazar sacerdos in campestri
bus moab. super iordanem contra iericho. ad
eos qui erant a. xx. annis et supra. sicut dominus
imperaverat. Quorum iste est numerus. Ruben
primogenitus israel. Huius filius enoch. a quo
familia enochitarum. et phallu. a quo fami
lia phalluitarum. et esron. a quo familia
esronitarum. et charmi. a quo familia cha
rmitarum. Hee sunt familie de stirpe

ruben. quorum numerus inventus est. xl. tria milia,
et septingenti. xxx. Filius phallu. heliab. Hi
filii namuhel. et dathan. et abiron. Isti sunt
datham et abiron: principes populi. qui surre
xerunt in seditione chore contra moysen. et
aaron contra dominum rebellaverunt. et aperiens terra
os suum: devoravit chore morientibus pluri
mis quando combussit ignis. cc. l. viros. Et factum est grande
miraculum. ut chore pereunte: filii eius non
perirent. Filii simeon per cognationes suas. Na
muel. ab hoc: familia namuelitarum. Ia
min. ab hoc: familia iaminitarum. Iachin.
ab hoc: familia iachinitarum. Zare. ab hoc: familia za
reitarum. Saul. ab hoc: familia saulitarum. Hee
sunt familie de stirpe simeon: quarum omnis
numerus fuit. xx. duo milia. cc. Filii gad. per
cognationes suas. Sephon. ab hoc: familia se
phonitarum. Aggi. ab hoc: familia aggitarum.
Suni. ab hoc: familia sunitarum. Ozni. ab hoc
familia oznitarum. Heri. ab hoc: familia heritarum.
Arod. ab hoc: familia aroditarum. Areli. ab hoc familia
arelitarum. Iste sunt familie gad. quarum
omnis numerus fuit. xl. milia quingenti. Filii iu
da: her et onan. qui ambo mortui sunt
in terra chanaan. Fueruntque filii iuda per cogna
tiones suas: Sela. a quo familia selaitarum. Pha
res. a quo familia pharesitarum. Zare. a quo familia zare
itarum. Porro filii phares: esrom. a quo fami
lia esromitarum. Et amul. a quo familia amulita
rum. Iste sunt familie iuda. quarum omnis numerus
fuit. lxx. milia quingenti. Filii ysachar:
per cognationes suas. Thola: a quo famili
a tholaitarum. Phua: a quo familia phuaitarum.
Iasub: a quo familia iasubitarum. Semram: a quo
familia semramitarum. Hee sunt cognationes ysa
char. quarum numerus fuit. lx. iiii. milia. ccc.
Filii zabulon per cognationes suas. Sared:
a quo familia sareditarum. Helon: a quo familia
helonitarum. Ialel. a quo familia ialelitarum. Hee
sunt cognationes zabulon. quarum numerus fuit
. lx. milia quingenti. Filii ioseph: per co
gnationes suas manasses et effraym. De
manasse: ortus est machir. a quo familia
machiritarum. Machir genuit galaad. a
quo familia galaaditarum. Galaad habuit filios.
Hiezer. a quo familia hiezeritarum. Et helech:
a quo familia helechitarum. Et asrihel. a quo familia
asrielitarum. Et sechem: a quo familia sechemi
tarum. Et semida. a quo familia semiditarum.
Et epher. a quo familia epheritarum. Fuit autem
epher pater salphaad: qui filios non
habebat. sed tantum filias. quarum ista sunt nomina.
Maala. et noha. et egla. et melcha. et thersa.
Hee sunt familie manasse. et numerus earum. l.
duo milia septingenti. Filii autem effraym per
cognationes suas fuerunt hii. Suthala: a quo
familia suthalaitarum. Becher: a quo familia be
cheritarum. Thehen: a quo familia thehenitarum.
Porro filius suthala: fuit heran. a quo familia
heranitarum. Hee sunt cognationes filiorum ef
fraym: quarum numerus fuit. xxx. duo milia
quingenti. Isti sunt filii ioseph per familias
suas. Filii beniamin in cognationibus suis.
Bale: a quo familia baleitarum. Azbel: a quo familia
azbelitarum. Ahiram: a quo familia ahiramitarum.
Supham: a quo familia suphamitarum. Filii bale.
hered. et noeman. De hered. familia here
ditarum. De noeman. familia noemanitarum.
Isti sunt beniamin per cognationes suas. XXVI
quorum numerus fuit. xl. v. milia sexcenti. Filii
dan: per cognationes suas. Suham: a quo familia su
hamitarum. Hee cognationes dan per familias
suas. omnes fuerunt suhamite. quorum numerus erat
. lx. iiii. milia quadringenti. Filii aser per
cognationes suas. Iemna. a quo familia iemnai
tarum. Iesui: a quo familia iesuitarum. Brie: a quo
familia brieitarum. Filii brie. haber. a quo familia ha
beritarum. et melchiel. a quo familia melchielitarum.
Nomen autem filie aser: fuit sara. Hee cogna
tiones filiorum aser. et numerus eorum. l. iii. milia.
cccc. Filii neptalim: per cognationes suas.
Iesihel. a quo familia iesihelitarum. Guni: a quo
familia gunitarum. Ieser: a quo familia ieseritarum.
Sellem: a quo familia sellemitarum. Hee sunt cog
nationes neptalim filiorum per familias suas.
quorum numerus. xl. v. milia. cccc. Ista est
summa filiorum israel. qui recensiti sunt sexcenta
milia. et mille septingenti. xxx. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Istis dividetur
terra iuxta numerum vocabulorum in possessiones
suas. pluribus maiorem partem dabis. et pau
cioribus minorem. Singulis sicut nunc recensiti sunt:
tradetur possessio. Ita dumtaxat ut sors ter
ram tribubus dividat. et familiis. Quicquid
sorte contigerit. hoc vel plures accipiant. vel pau
ciores. Hic quoque numerus filiorum levi: per famili
as suas. Gerson: a quo familia gersoni
tarum. Chaath: a quo familia chaathitarum. Mera
ri: a quo familia meraritarum. Hee sunt familie
levi. familia lobni. familia ebroni.
familia mooli. familia musi. familia
chori. At vero chaath: genuit amram. qui

habuit uxorem iocabed filiam leui que
nata est ei in egipto. Hec genuit uiro suo
Amram filios aaron et moysen et mariam
sororem eorum. De aaron orti sunt nadab et abi
ud et eleazar et ithamar. Quorum nadab
et abiud mortui sunt cum obtulissent ig
nem alienum coram domino. Fueruntque omnes qui numera
ti sunt .xx. tria milia generis masculini ab
uno mense et supra. quia non sunt recensiti in
ter filios israel. nec eis cum ceteris data est pos
sessio. Hic est numerus filiorum israel qui descripti
sunt a moyse et eleazaro sacerdote in campes
tribus moab super iordanem contra iericho. Inter
quos nullus fuit eorum quos ante numerauerant moy
ses et aaron in deserto sinai. Predixerat
enim dominus quod omnes morerentur in solitudine.
nullusque remansit ex eis nisi caleph filius
iephone et iosue filius nun.

XXVII

Accesserunt autem filie salphaath filii eph
er filii galaad filii machir filii ma
nasse qui filius fuit ioseph. quarum sunt nomina
maala et noha et egla et melcha et ter
sa. Steteruntque coram moyse et eleazaro sa
cerdote et cunctis principibus populi ad hosti
um tabernaculi federis atque dixerunt. Pater
noster mortuus est in deserto nec fuit in se
ditione chore que concitata est contra dominum sub cho
re sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit ma
res filios. Cur tollitur nomen illius de fami
lia sua quia non habet filium. Date nobis possessio
nem inter cognatos patris nostri. Retulitque moy
ses causam earum ad iudicium domini. Qui dixit ad eum.
Iustam rem postulant filie salphaat. Da eis
possessionem inter cognatos patris sui et ei in
hereditate succedant. Ad filios autem israel lo
queris hec. Homo cum mortuus fuerit absque
filio ad filiam eius transibit hereditas. Si filiam
non habuerit habebit successores fratres suos.
Quod si et fratres non fuerint dabitis hereditatem
fratribus patris eius. Sin autem nec patruos habuer
it dabitur hereditas his qui ei proximi
sunt. Eritque hoc filiis israel sanctum lege perpetu
a sicut precepit dominus moysi. Dixit quoque dominus
ad moysen. Ascende in montem istum abarim
et contemplare inde terram quam daturus sum filiis
israel. Cumque uideris eam ibis et tu ad populum tu
um sicut iuit frater tuus aaron. quia offendistis
me in deserto sin in contradictione multitu
dinis. nec sanctificare me uoluistis coram
ea super aquas. He sunt aque contradictionis
in cades deserti sin. Cui respondit moyses.
Prouideat dominus deus spirituum omnis carnis hominem
qui sit super multitudinem hanc. et possit exire
et intrare ante eos et educere illos uel introdu
cere. ne sit populus domini sicut oues absque pastore.
Dixitque dominus ad eum. Tolle iosue filium nun
uirum in quo est spiritus domini et pone manum tuam
super eum. Qui stabit coram eleazaro sacerdote
et omni multitudine. et dabis ei precepta cunctis
uidentibus. et partem glorie tue ut audiat eum
omnis synagoga filiorum israel. Pro hoc si quid agen
dum erit eleazar sacerdos consulet dominum. Ad
uerbum eius egredietur et ingredietur ipse et omnes filii
israel cum eo et cetera multitudo. Fecit moyses
ut preceperat dominus. Cumque tulisset iosue statu
it eum coram eleazaro sacerdote et omni frequen
cia populi. et impositis capiti eius manibus cun
cta repliciauit que mandauerat dominus.

XXVIII

Dixit quoque dominus ad moysen. Precipe filiis
israel et dices ad eos. Oblationem meam et
panes et de incensum odoris suauissimi
offerte per tempora sua. Hec sunt sacrificia que
offerre debetis. Agnos anniculos immacula
tos duos cotidie in holocaustum sempiternum.
Unum offeretis mane et alterum ad uesperam.
Decimam partem ephi simile que conspersa sit oleo
purissimo et habeat quartam partem hyn. in
in. Holocaustum iuge est quod obtulistis in
monte synai in odorem suauissimi incensi
domino. Et libabitis uini quartam partem hyn
per agnos singulos in sanctuario domini. Alterumque
agnum similiter offeretis ad uesperam iuxta
omnem ritum sacrificii matutini et libamento
rum eius oblationem suauissimi odoris domino.
Die autem sabbati offeretis duos agnos anni
culos immaculatos et duas decimas simile
oleo consperse in sacrificio et liba que rite fun
duntur per singula sabbata in holocausto sem
piterno. In kalendis autem id est in mensium exordi
is offeretis holocaustum domino. Vitulos
de armento duos. arietem unum. agnos anni
culos .vii. immaculatos. et tres decimas si
mile oleo consperse in sacrificio per singulos
uitulos. et duas decimas simile oleo consper
se per singulos arietes. et decimam decime
simile ex oleo consperse in sacrificio per ag
nos singulos. Holocaustum suauissimi o
doris atque incensi est domino. Libamina autem
uini que per singulos fundenda sunt
uictimas ista erunt. Media pars hin
per singulos uitulos. tercia per arietem. quar
ta per agnum. Hoc erit holocaustum

per omnes menses qui sibi anno vertente succedunt. Hircus quoque offeretur domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. Mense autem primo .xiiii. die mensis phase erit domini. et .xv. die sollempnitas azimorum. vii. diebus vescentur azimis. quarum dies prima venerabilis et sancta erit. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque incensum holocaustum domino. vitulos de armento duos. arietem unum. agnos anniculos immaculatos vii. et sacrificia singulorum ex simila que conspersa sit oleo. tres decimas per singulos vitulos. et duas decimas per arietem. et decimam decime per agnos singulos. id est vii. agnos. et hircum pro peccato unum ut expietur pro vobis. preter holocaustum matutinum quod semper offeretis. ita facietis per singulos dies vii. dierum in fomitem ignis. et in odorem suavissimum domino. qui surgit de holocausto et de libationibus singulorum. dies quoque .vii. celeberrimus et sanctus erit vobis. omne opus servile non facietis in eo. Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges domino expletis ebdomadibus. venerabilis et sancta erit. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulos de armento duos. arietem unum. et agnos anniculos immaculatos vii. atque in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos. per arietes duas. per agnos decimam decime. qui simul sunt agni vii. hircum quoque qui mactatur pro expiatione. preter holocaustum sempiternum et liba eius. immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

XXIX Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. omne opus servile non facietis in ea. quia dies clangoris est et tubarum. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulum de armento unum. arietem unum. agnos anniculos immaculatos vii. et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos. duas decimas per arietem. unam decimam per agnum. qui simul sunt agni vii. et hircum pro peccato qui offertur in expiationem populi. preter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis. et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis. hisdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum domino. Decima quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis. et affligetis animas vestras. omne opus servile non facietis in ea. offeretisque holocaustum domino in odorem suavissimum. vitulum de armento unum. arietem unum. agnos anniculos immaculatos vii. et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos. duas decimas per arietem. decimam decime per agnos singulos qui sunt simul vii. agni. et hircum pro peccato. absque his que offerri pro delicto solet in expiationem. et holocaustum sempiternum in sacrificio et libaminibus eorum. Quintadecima vero die mensis septimi que vobis erit sancta atque venerabilis. omne opus servile non facietis in ea. sed celebrabitis sollempnitatem domino vii. diebus. offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulos .xiii. de armento. arietes duos. agnos anniculos .xiiii. immaculatos. et in libamenta eorum simile oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos qui sunt simul vituli .xiii. et duas decimas arieti uno. id est simul arietibus duobus. et decimam decime agnis singulis qui sunt simul agni .xiiii. et hircum pro peccato. absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento .xii. arietes duos. agnos anniculos immaculatos .xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato. absque holocausto sempiterno sacrificioque et libamine eius. Die tertio offeretis vitulos .xi. arietes duos. agnos anniculos immaculatos .xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato. absque holocausto sempiterno sacrificioque et libamine eius. Die quarto offeretis vitulos .x. arietes duos. agnos anniculos immaculatos .xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato. absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die quinto offeretis vitulos .ix. arietes duos. agnos anniculos immaculatos .xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato. absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die .vi. offeretis vitulos octo. arietes duos. agnos anniculos immaculatos .xiiii. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. et hircum pro peccato. absque holocausto sempiterno.

sacrificiaque eorum et libamina. Die septimo offeretis vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine. Die octavo, qui est celeberrimus, omne opus servile non facietis in eo, offerentes holocaustum in odorem suavissimum domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem. Sacrificia quoque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque eius et libamine.

XXX Hec offeretis domino in sollempnitatibus vestris, preter vota et oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine et in hostiis pacificis. Narravitque moyses filiis israel omnia que ei dominus imperarat. Et locutus est ad principes tribuum filiorum israel. Iste est sermo quem precepit dominus. Si quis virorum votum domino voverit aut se iuramento constrinxerit, non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit. Mulier si quippiam voverit et se constrinxerit iuramento, que est in domo patris sui et in etate adhuc puellari, si cognoverit pater votum quod pollicita est, et iuramentum quo obligavit animam suam, et tacuerit, voti rea erit. Quicquid pollicita est et iuravit opere complebit. Si autem statim ut audierit contradixerit pater, et vota et iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod contradixerit pater. Si maritum habuerit et voverit aliquid, et semel verbum de ore eius egrediens animam illius obligaverit iuramento, quo die audierit vir et non contradixerit, voti rea erit, reddet quodcumque promiserat. Si autem audiens statim contradixerit, et irritas fecerit pollicitationes eius, verbaque quibus obstrinxerat animam suam, propitius erit ei dominus. Vidua et repudiata quicquid voverint reddent. Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento, si audierit vir et tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. Si autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea, quia maritus contradixit, et dominus ei propitius erit. Si voverit et iuramento se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si audiens vir tacuerit et in alteram diem distulerit sententiam, quicquid voverat atque promiserat reddet, quia statim ut audivit tacuit. Si autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem eius. Iste sunt leges quas constituit dominus moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam, que in puellari adhuc etate est, vel que manet in parentis domo.

XXXI Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ulciscere prius filios israel de madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. Statimque moyses inquit. Armate ex vobis viros ad pugnam, qui possint ultionem domini expetere de madianitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur ex israel, qui mittantur ad bellum. Dederuntque millenos de cunctis tribubus, id est duodecim milia expeditorum ad pugnam, quos misit moyses cum phinees filio eleazari sacerdotis. Vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, et reges eorum evi et recem et sur et hur et rebe, quinque principes gentis. Balaam quoque filium beor interfecerunt gladio. Ceperuntque mulieres eorum et parvulos, omniaque pecora et cunctam supellectilem. Quicquid habere potuerant depopulati sunt, tam urbes quam viculos et castella flamma consumpsit. Et tulerunt predam et universa que ceperant tam ex hominibus quam ex iumentis, et adduxerunt ad moysen et ad eleazar sacerdotem, et ad omnem multitudinem filiorum israel. Reliqua autem utensilia portaverunt ad castra in campestribus moab iuxta iordanem contra iericho. Egressi sunt autem moyses et eleazar sacerdos et omnes principes synagoge in occursum eorum extra castra. Iratusque moyses principibus exercitus, tribunis et centurionibus qui venerant de bello, ait. Cur feminas reservastis? Nonne iste sunt que deceperunt filios israel ad suggestionem balaam, et prevaricari fecerunt vos in domino super peccato phogor, unde et percussus est populus? Ergo cunctos interficite quicquid est generis masculini, etiam in parvulis, et mulieres que noverunt viros in coitu iugulate. Puellas autem et omnes feminas virgines reservate vobis, et manete extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio et septimo. Et de omni preda sive vestimentum fuerit sive vas, et aliquid in utensilia preparatum de caprarum pellibus et pilis et ligno expiabitur. Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnaverant sic locutus est. Hoc est preceptum legis quod dominus mandavit moysi. Aurum et argentum et es et ferrum et plumbum et stagnum, et omne quod potest transire per flammas igne purgabitur. Quicquid autem

ignem non potest sustinere: aqua expiationis sancti-
ficabitur. Et lavabitis vestimenta vestra die .vii.
et purificati: postea castra intrabitis. Dixitque
dominus ad moysen. Tollite summam eorum que cap-
ta sunt ab homine usque ad pecus tu et eleazar sa-
cerdos. et omnes principes vulgi dividesque ex
equo predam inter eos qui pugnaverunt. egres-
si sunt ad bellum. et inter omnem reliquam multitudi-
nem. Et separabis partem domino ab his qui pugnave-
runt et fuerunt in bello. unam animam de quingentis
tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus. et da-
bis eam eleazaro sacerdoti. quia primitie domini sunt.
Ex media quoque parte filiorum israel accipies
quinquagesimum caput hominum. et boum. et asino-
rum. et ovium. cunctorumque animantium. et dabis ea
levitis qui excubabant in custodiis tabernaculi
domini. Feceruntque moyses et eleazar sacerdos. sicut
preceperat dominus. Fuit autem preda quam exercitus ceperat
ovium sexcenta .lxx.v. mil. boum .lx. mil.
et mille. Asinorum .lxx.ii. mil. Anime hominum
sexus feminei. que non cognoverant viros. xxx.
duo mil. Dataque est media pars his qui in pre-
lio fuerant. ovium .ccc.xxx.vii. mil. quingen-
te. Ex quibus in partem domini supputate sunt oves
sexcente septuaginta .v. Et de bobus .xxx.vi. mi-
libus boves .lxx.ii. De asinis .xxx. milibus
quingentis. Asini .lxx. unus. De animabus hominum
.xvi. milibus cesserunt in partem domini .xxx. due
anime. Tradiditque moyses numerum primitiarum domini
eleazaro sacerdoti sicut fuerat ei imperatum ex me-
dia parte filiorum israel quam separaverat his
qui in prelio fuerant. De media vero parte que con-
tigerat reliquae multitudini. id est de ovium .ccc.xxx.
vii. milibus quingentis. et de bobus .xxxvi. mi-
libus. et de asinis .xxx. milibus quingentis. et de
hominibus .xvi. milibus. tulit moyses quinquage-
simum caput. et dedit levitis qui excubabant
in tabernaculo domini sicut preceperat dominus. Cumque acces-
sissent principes exercitus ad moysen. et tribuni.
centurionesque dixerunt. Nos servi tui recen-
suimus numerum pugnatorum quos habuimus sub
manu nostra. et ne unus quidem defuit. Ob quam
causam offerimus in donariis domini singuli quod in
preda auri potuimus invenire periscelides. et
armillas. anulos. et dextralia. ac murenu-
las. ut deprecaris pro nobis dominum. Susceperuntque
moyses et eleazar sacerdos omne aurum in diver-
sis speciebus pondo siclorum .xvi. mil. septingen-
tos .l. siclos a tribunis et centurionibus. Unus-
quisque enim quod in preda rapuerat. suum erat. Et sus-
ceptum intulerunt in tabernaculum testimonii. in
monimentum filiorum israel coram domino.

XXXII

Filii autem ruben et gad habebant pecora multa.
Et erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque
vidissent iazer et galaad aptas alendis anima-
libus; venerunt ad moysen et ad eleazarum
sacerdotem et principes multitudinis. atque dixerunt
Ataroth et dibon et iazer nemra et esbon. et
eleale. et saban. et nebo. et beon. terra quam percus-
sit dominus in conspectu filiorum israel regionis uber-
rime est ad pastum animalium. et nos servi tui ha-
bemus iumenta plurima. precamurque si invenimus
gratiam coram te ut des nobis famulis tuis eam in
possessionem nec facias nos transire iordanem.
Quibus respondit moyses. Numquid fratres vestri ibunt
ad pugnam et vos hic sedebitis. Cur subverti-
tis mentes filiorum israel ne transire audeant in locum
quem eis daturus est dominus. Nonne ita egerunt pa-
tres vestri quando misi de cades barne ad exploran-
dam terram. Cumque venissent usque ad vallem botri
lustrata omni regione subverterunt cor filiorum
israel ut non intrarent fines quos eis dominus dedit. Qui
iratus iuravit dicens. Si videbunt homines isti qui
ascenderunt ex egypto a .xx. annis et supra terram
quam sub iuramento pollicitus sum abraham ysaac
et iacob. et noluerunt sequi me preter caleph fili-
um iephone cenezeum et iosue filium nun.
Isti impleverunt voluntatem meam. Iratusque dominus
adversum israel circumduxit eum per desertum .xl. an-
nis. donec consumeretur universa generatio que fece-
rat malum in conspectu eius. Et ecce inquit vos sur-
rexistis pro patribus vestris incrementa et alum-
ni hominum peccatorum ut augeretis furorem domini
contra israel. Quod si nolueritis sequi eum in solitudine
populum derelinquet. et vos causa eritis necis omnium.
At illi prope accedentes dixerunt. Caulas ovium
fabricabimus et stabula iumentorum parvulis quoque nostris
urbes munitas. nos autem ipsi armati et accincti
pergemus ad prelium ante filios israel donec introduca-
mus eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid habere
possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum
insidias. Non revertemur in domos nostras usque dum
possideant filii israel hereditatem suam. nec quicquam
queremus trans iordanem quia iam habemus possessio-
nem nostram in orientali eius plaga. Quibus mo-
yses ait. Si facitis quod promittitis expediti
pergite coram domino ad pugnam. et omnis vir bella-
tor armatus iordanem transeat. donec subvertat
dominus inimicos suos. et subiciatur ei omnis terra.
Tunc eritis inculpabiles et apud dominum et apud israel
et obtinebitis regiones quas vultis coram domino.
Sin autem quod dicitis non feceritis nulli dubium

quin peccetis in dominum: et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Edificate ergo urbes parvulis vestris et caulas ac stabula ovibus ac iumentis, et quod polliciti estis implete. Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen: Servi tui sumus, faciemus quod iubet dominus noster. Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus Galaad; nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut tu domine loqueris. Precepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti et Iosue filio Nun et principibus familiarum per tribus Israel, et dixit ad eos: Si transierint filii Gad et filii Ruben vobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram domino, et vobis fuerit terra subiecta, date eis Galaad in possessionem. Sin autem noluerint transire vobiscum in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca. Responderuntque filii Gad et filii Ruben: Sicut locutus est dominus servis suis, ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram domino in terram Chanaan, et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem. Dedit itaque Moyses filiis Gad et Ruben et dimidie tribui Manasse filii Ioseph regnum Seon regis Amorrei et regnum Og regis Basan, et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii Gad Dibon et Astaroth et Aroer et Roth et Sophan et Iazer et Iechaa et Bethnemra et Betharan, urbes munitas, et caulas pecoribus suis. Filii vero Ruben edificaverunt Esebon et Eleale et Cariathaim et Nabo et Baalmeon, versis nominibus, Sabama quoque, imponentes vocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii Machir filii Manasse perrexerunt in Galaad et vastaverunt eam, interfecto Amorreo habitatore eius. Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitavit in ea. Iair autem filius Manasse abiit et occupavit vicos eius, quos appellavit Avothiair, id est villas Iair. Nobe quoque perrexit et apprehendit Canath cum viculis suis, vocavitque eam ex nomine suo Nobe.

XXXIII

Hae sunt mansiones filiorum Israel qui egressi sunt de Egypto per turmas suas in manu Moysi et Aaron, quas descripsit Moyses iuxta castrorum loca, que domini iussio mutabat. Profecti ergo de Ramesse mense primo, quintadecima die mensis primi, altera die phase filii Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Egyptiis et sepelientibus primogenitos quos percusserat dominus (nam et in diis eorum exercuerat ultionem), castrametati sunt in Socoth. Et de Socoth venerunt in Etham, que est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi venerunt contra Phiahiroth que respicit Beelsephon, et castrametati sunt ante Magdalum. Profectique de Phiahiroth transierunt per medium mare in solitudinem, et ambulantes tribus diebus per desertum Etham castrametati sunt in Mara. Profectique de Mara venerunt in Helim, ubi erant XII fontes aquarum et palme LXX, ibique castrametati sunt. Sed et inde egressi fixere tentoria super mare Rubrum. Profectique de mari Rubro castrametati sunt in deserto Syn. Unde egressi venerunt in Depheca. Profectique de Depheca castrametati sunt in Alus. Egressi de Alus Raphidim fixere tentoria, ubi aqua populo defuit ad bibendum. Profectique de Raphidim castrametati sunt in deserto Synai. Sed et de solitudine Synai egressi venerunt ad Sepulcra concupiscentie. Profectique de Sepulcris concupiscentie castrametati sunt in Aseroth. Et de Aseroth venerunt in Rethma. Profecti de Rethma castrametati sunt in Remmon Phares. Unde egressi venerunt in Lebna. Et de Lebna castrametati sunt in Ressa. Egressi de Ressa venerunt in Celatha. Unde profecti castrametati sunt in monte Sepher. Egressi de monte Sepher venerunt in Arada. Inde proficiscentes castrametati sunt in Maceloth. Profectique de Maceloth venerunt in Thaath. Et de Thaath castrametati sunt in Thare. Unde egressi fixere tentoria in Methcha. Et de Methcha castrametati sunt in Esmona. Profectique de Esmona venerunt in Moseroth. Et de Moseroth castrametati sunt in Beneiachan. Egressique de Beneiachan venerunt in montem Gadgad. Unde profecti castrametati sunt in Iethebatha. Et de Iethebatha venerunt in Ebrona. Egressique de Ebrona castrametati sunt in Asiongaber. Inde profecti venerunt in desertum Sin, hec est Cades. Egressique de Cades castrametati sunt in monte Hor in extremis finibus terre Edom. Ascenditque Aaron sacerdos montem Hor iubente domino, et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum Israel ex Egypto, mense quinto, prima die mensis, cum esset annorum C XXIII. Audivitque Chananeus rex Arad, qui habitabat ad meridiem in terra Chanaan, venisse filios Israel. Et profecti de monte Hor castrametati sunt in Salmona. Unde egressi venerunt in Phinon. Profectique de Phinon castrametati sunt in Oboth. Et de Oboth venerunt in Ieabarim, que est in finibus Moabitarum. Profectique de Ieabarim fixere tentoria in Dibongad. Unde egressi castrametati

tiam sunt in helmon deblathaim. Egressi
de helmon deblathaim: venerunt ad montes
abarim contra nabo. Profectique de montibus abarim
transierunt ad campestria moab super iordanem
contra iericho. Ubique castrametati sunt de be-
thsimon usque ad belsathim in planioribus
locis moabitarum. Ubi locutus est dominus ad moysen.
Precipe filiis israel et dic ad eos. Quando transieritis
iordanem intrantes terram chanaan. disperdite
cunctos habitatores regionis illius. Confringite titu-
los et statuas comminuite. atque omnia excelsa
vastate. mundantes terram. et habitantes in ea.
Ego enim dedi vobis illam in possessionem quam di-
videtis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem. et
paucioribus angustiorem. Singulis ut sors
ceciderit ita tribuetur hereditas. Per tribus et fami-
lias possessio dividetur. Sin autem nolueritis
interficere habitatores terre qui remanserint. erunt
vobis quasi clavi in oculis et lancee in lateribus. et adver-
sabuntur vobis in terra habitationis vestre. et quecum-
que illis facere cogitaveram vobis faciam.

XXXIIII Locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe
filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis
terram chanaan et in possessionem vobis sorte ce-
ciderit his finibus terminabitur. Pars meridiana
incipiet a solitudine sin que est iuxta edom et
habebit terminos contra orientem mare salsissimum
qui circuibunt australem plagam per ascensum
scorpionis. ita ut transeant in senna et per-
veniant in meridie usque ad cadesbarne.
Unde egredientur confinia ad villam nomine adar.
et tendent usque ad semona. Ibitque per gyrum
terminus ab semona usque ad torrentem egip-
ti et maris magni littore finietur. Plaga
autem occidentalis a mari magno incipiet
et ipso fine claudetur. Porro ad sep-
tentrionalem plagam a mari magno ter-
mini incipient pervenientes usque ad montem
altissimum. a quo venient in emath usque ad
terminos sedada. Ibuntque confinia usque zephro-
na. et villam henan. Hii erunt termini in parte
aquilonis. Inde metabuntur fines contra orien-
talem plagam. de villa henan usque ad se-
phama. et de sephama descendent termini
in reblata contra fontem daphim. Inde pervenient
contra orientem ad mare cenereth. et tendent
usque ad iordanem. et ad ultimum salsissimo
claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines
suos in circuitu. Precepitque moyses filiis
israel dicens. Hec erit terra quam possidebitis sor-
te et quam iussit dari dominus novem tribubus et

dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben
per familias suas. et tribus filiorum gad iuxta
cognationum numerum. media quoque tribus manas-
se. id est due semis tribus acceperunt partem
suam trans iordanem contra iericho ad orientalem
plagam. Et ait dominus ad moysen. Hec sunt nomina
virorum qui terram vobis divident. Eleazar sacerdos
et iosue filius nun. et singuli principes de sin-
gulis tribubus quorum ista sunt vocabula. De
tribu iuda caleph filius iephone. De tribu
simeon samuel filius amiud. De tribu ben-
iamin helidad filius casselon. De tribu
filiorum dan. bocci filius iogli. Filiorum ioseph
de tribu manasse hanniel filius ephoth.
De tribu effraim chamuel filius septhan. De
tribu zabulon. helisaphan filius pharna-
ch. De tribu ysachar dux phaltiel filius
ozan. De tribu aser ahiud filius salomi.
De tribu nephtalim phadael filius amiud.
Hii sunt quibus precepit dominus ut dividerent filiis
israel terram chanaan.

XXXV Hec quoque locutus est dominus ad moysen dicens. in
campestribus moab super iordanem contra iericho
Precipe filiis israel ut dent levitis de pos-
sessionibus suis urbes ad habitandum et sub-
urbana earum per circuitum ut ipsi in oppidis
maneant et suburbana sint pecoribus ac
iumentis que a muris civitatum forinsecus per
circuitum mille passuum spacio tendentur.
Contra orientem duo milia erunt cubiti. et contra meri-
diem similiter duo milia. Ad mare quoque quod respicit
ad occidentem eadem mensura erit et septentriona-
lis plaga equali termino finietur. Eruntque ur-
bes in medio et foris suburbana. De ipsis
autem oppidis que levitis dabitis. sex erunt in fu-
gitivorum auxilia separata ut fugiat ad ea
qui fuderit sanguinem. Et exceptis hiis alia. xl.
duo oppida. id est simul. xl viii. cum suburba-
nis suis. Ipseque urbes que dabuntur de posses-
sionibus filiorum israel. ab hiis qui plus habent
plures auferentur. et qui minus pauciores. Sin-
guli iuxta mensuram hereditatis sue dabunt
oppida levitis. Ait dominus ad moysen. Loquere
filiis israel et dices ad eos. Quando transgressi fue-
ritis iordanem in terram chanaan decernite que
urbes esse debeant in presidia fugitivorum.
qui nolentes sanguinem fuderint in quibus confuge-
rit per fugas cognatus occisi eum non poterit occi-
dere donec stet in conspectu multitudinis et causa
illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugi-
tivorum subsidia separantur tres erunt trans

iordanem et tres in terra chanaan tam filiis
israel quam advenis atque peregrinis ut confugiat
ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Si quis
ferro percusserit et mortuus fuerit qui percussus
est. qui percusserit reus erit homicidii et ip
se morietur. Si lapidem iecerit et ictus occubu
erit similiter punietur. Si ligno percussus
interierit percussoris sanguine vindicabitur.
Propinquus occisi homicidam interficiet. Statim
ut apprehenderit eum interficiet. Si per odium quis
hominem inpulerit vel iecerit quippiam in eum
per insidias. aut cum esset inimicus manu per
cusserit. et ille mortuus fuerit percussor homi
cidii reus erit. cognatus occisi statim ut inve
nerit eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque
odio et inimicitiis quicquam horum fecerit et hoc
audiente populo fuerit comprobatum atque inter per
cussorem et propinquum sanguinis questio venti
lata fuerit liberabitur innocens de ultoris
manu et reducetur per sententiam in urbem ad
quam confugerat manebitque ibi donec sacerdos
magnus qui oleo sancto unctus est moriatur.
Si interfector extra fines urbium que exulibus
deputate sunt fuerit inventus et percussus ab eo
qui ultor est sanguinis absque noxa erit qui eum
occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem
pontificis in urbe residere. Postquam autem ille
obierit homicida revertetur in terram suam.
Hec sempiterna erunt et legitima in cunctis
habitationibus vestris. Homicida sub testibus
punietur. Ad unius testimonium nullus condem
nabitur. Non accipietis pretium ab eo qui reus
est sanguinis. Statim et ipse morietur. Exules
et profugi ante mortem pontificis nullo mo
do in urbes suas reverti poterunt ne pol
luatis terram habitationis vestre que insontium
cruore maculatur. nec aliter expiari potest.
nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem
fuderit. Atque ita emundabitur vestra pos
sessio me commorante vobiscum. Ego enim sum
dominus qui habito inter filios israel.

XXXVI

Accesserunt autem et principes familiarum ga
laad filii machir filii manasse de stir
pe filiorum ioseph. Locutique sunt moysi
coram principibus israel atque dixerunt. Tibi domino
nostro precepit dominus ut terram sorte divideres fi
liis israel. et ut filiabus salphaad fratris nostri
dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tri
bus homines uxores acceperint sequetur possessio
sua. et translata ad aliam tribum de nostra he
reditate minuetur. Atque ita fiet ut iubileus
id est quinquagesimus annus remissionis adve
nerit confundatur sortium distributio et alio
rum possessio ad alios transeat. Respondit moy
ses filiis israel et domino precipiente ait. Recte
tribus filiorum ioseph locuta est et hec lex su
per filiabus salphaad a domino promulgata est.
Nubant quibus volunt tantum ut sue tri
bus hominibus ne commisceatur possessio filiorum israel
de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent
uxores de tribu et cognatione sua. et cuncte fe
mine maritos de eadem tribu accipient.
ut hereditas permaneat in familiis nec sibi
misceantur tribus. sed ita maneant ut a domino
separate sunt. Feceruntque filie salphaad ut
sibi fuerat imperatum et nupserunt maala et ther
sa et egla et melcha et noa filiis patrui
sui. de familia manasse qui fuit filius iose
ph. et possessio que illis fuerat attributa mansit
in tribu et familia patris earum. Hec sunt manda
ta atque iudicia que precepit dominus per manum mo
ysi ad filios israel in campestribus moab super
iordanem contra iericho. Explicit liber numeri
qui appellatur hebraice vaiedaber.

Incipit lib. deuteronomii

Hec sunt
verba que
locutus est moyses ad
omnem israel trans iordanem
in solitudine campestri
contra mare rubrum inter
pharan et thophel et
laban et aseroth ubi
auri est plurimum. XI.
diebus de horeb per viam montis seir usque
ad cadesbarne. Quadragesimo anno. XI. mense
prima die mensis locutus est moyses ad filios
israel omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis. post
quam percussit seon regem amorreorum qui habita
vit in esebon et og regem basan qui mansit
in aseroth et in edrai trans iordanem in terra
moab. Cepitque moyses explanare legem et
dicere. Dominus deus noster locutus est ad nos in oreb
dicens. Sufficit vobis quod in hoc monte mansis
tis. Revertimini et venite ad montem amor
reorum et ad cetera que ei proxima sunt campestria
atque montana et humiliora loca contra meridiem
et iuxta litus maris terram chananeorum et liba
ni usque ad flumen magnum euphraten. En in
quit tradidi vobis. Ingredimini et possidete
eam super qua iuravit dominus patribus vestris abra
ham ysaac et iacob ut daret illam eis et
semini eorum post eos. Dixique vobis in illo tempore

non possum solus sustinere vos quia dominus deus vester
multiplicavit vos et estis hodie sicut stel-
le celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum ad-
dat ad hunc numerum multa milia et benedicat
vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra ne-
gocia sustinere et pondus ac iurgia. Date e
vobis viros sapientes et gnaros quorum conversa-
cio sit probata in tribubus vestris ut ponam eos
vobis principes. Tunc respondistis michi. Bona res
est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris vi-
ros sapientes et nobiles. et constitui eos prin-
cipes tribunos et centuriones et quinquagena-
rios ac decanos qui docerent vos singula.
Precepique eis dicens. Audite illos et quod iustum
est iudicate sive civis sit ille sive peregri-
nus nulla erit distantia personarum. Ita
parvum audietis ut magnum nec accipi-
etis cuiusquam personam quia dei iudicium est. Quod si
difficile vobis aliquid visum fuerit referte ad
me et ego audiam. Precepique omnia que facere debe-
tis. Profecti autem de oreb transivimus per here-
mum terribilem et maximam solitudinem quam
vidistis per viam montis amorrei sicut preceperat
dominus deus noster nobis. Cumque venissetis in cadesbar-
ne dixi vobis. Venistis ad montem amorrei.
quem dominus deus noster daturus est vobis. Vide terram quam
dominus deus tuus dat tibi. Ascende et possidE eam sicut
locutus est dominus deus noster patribus tuis. Noli metu-
ere nec quicquam paveas. Et accessistis ad
me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui consi-
derent terram et renuncient per quod iter debeamus as-
cendere et ad quas pergere civitates. Cumque michi sermo
placuisset. misi e vobis .xii. viros singulos de
tribubus suis qui cum perrexissent et ascendissent
in montana venerunt usque ad vallem botri et con-
siderata terra sumentes de fructibus eius ut osten-
derent ubertatem. attulerunt ad nos atque dixerunt.
Bona est terra quam dominus deus noster daturus est nobis.
Et noluistis ascendere sed increduli ad sermo-
nem domini dei nostri murmurastis in tabernaculis
vestris atque dixistis. Odit nos dominus et idcirco e-
duxit nos de terra egypti ut traderet nos in ma-
nu amorrei atque deleret. Quo ascendemus? Nuncii
terruerunt cor nostrum dicentes. Maxima multi-
tudo est et nobis statura procerior. urbes ma-
gne et ad celum usque munite. filios enachim
vidimus ibi. Et dixi vobis. Nolite metuere nec ti-
meatis eos. Dominus deus qui ductor est noster pro nobis
ipse pugnabit sicut fecit in egypto videntibus
cunctis. et in solitudine ipsi vidistis. portavit
te dominus deus tuus ut solet homo gestare parvulum
filium suum in omni via per quam ambulastis donec
veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem credi-
distis domino deo vestro qui precessit vos in via et
mensus est locum in quo tentoria figere deberetis.
nocte ostendens vobis iter per ignem. et die per colum-
pnam nubis.

Cumque audisset dominus vocem sermonum vestrorum
iratus iuravit et ait. Non videbit quispiam
de hominibus generationis huius pessime terram bonam
quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris
preter caleph filium iephone. Ipse enim videbit
eam et ipsi dabo terram quam calcavit et filiis eius
quia secutus est dominum. Nec miranda indignatio
in populum cum michi quoque iratus dominus propter vos dixit. Nec
tu ingredieris illuc. sed iosue filius nun. mi-
nister tuus ipse intrabit pro te. Hunc exhortare
et robora et ipse terram sorte dividet israheli. Parvu-
li vestri de quibus dixistis quod captivi ducerentur et
filii qui hodie boni et mali ignorant distanciam
ipsi ingredientur et ipsis dabo terram et possidebunt
eam. Vos autem revertimini et abite in solitudi-
nem per viam maris rubri. Et respondistis michi. Pecca-
vimus domino. Ascendemus atque pugnabimus
sicut precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis
pergeretis in montem ait michi dominus. Dic ad eos. Noli-
te ascendere neque pugnetis. Non enim sum vobiscum
ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum
et non audistis. sed adversantes imperio domini et tumen-
tes superbia ascendistis in montem. Itaque egres-
sus amorreus qui habitabat in montibus et obvi-
am veniens persecutus est vos. sicut solent apes persequi
et cecidit de seir usque horma. Cumque reversi plo-
raretis coram domino. non audivit vos nec voci vestre
voluit adquiescere. Sedistis ergo in cades barne
multo tempore. Profectique inde venimus in solitudi- II
nem que ducit ad mare rubrum sicut michi dixerat dominus
et circuivimus montem seir longo tempore. Dixitque dominus
ad me. Sufficit vobis circuire montem istum. ite
contra aquilonem et populo precipe dicens. Transibitis per
terminos fratrum vestrorum filiorum esau qui habitant in
seir et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne
moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra
eorum quantum potest unius pedis calcare vesti-
gium. quia in possessionem esau dedi montem
seir. Cibos ementis ab eis pecunia et comede-
tis. aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus
deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum.
Novit iter tuum quomodo transieris solitudinem
hanc magnam. per .xl. annos habitans tecum dominus
deus tuus et nichil tibi defuit. Cumque transissemus
fratres nostros filios esau qui habitabant in seir

per viam campestrem de Helath et de Asiongaber
venimus ad iter quod ducit in desertum Moab.
Dixitque Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas
nec ineas adversus eos prelium. Non enim dabo
tibi quicquam de terra eorum quia filiis Loth tra-
didi Ar in possessionem. Emim primi fuere
habitatores eius, populus magnus et validus et tam ex-
celsus ut de Enachim stirpe quasi gigantes crederen-
tur et essent similes filiorum Enachim. Denique Mo-
abite appellant eos Emim. In Seir autem prius
habitaverunt Horrei quibus expulsis atque deletis
habitaverunt filii Esau sicut fecit Israel in terra
possessionis sue quam dedit ei Dominus. Surgentes
ergo ut transiremus torrentem Zared venimus
ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de Cadesbar-
ne usque ad transitum torrentis Zared XXX octo
annorum fuit donec consumeretur omnis generatio ho-
minum bellatorum de castris sicut iuraverat Dominus,
cuius manus fuit adversum eos ut interirent de cas-
trorum medio. Postquam autem universi ceciderunt pug-
natores, locutus est Dominus ad me dicens: Tu trans-
ibis hodie terminos Moab urbem nomine Ar et
accedens in vicina filiorum Ammon cave ne pu-
gnes contra eos nec movearis ad prelium. Non enim dabo
tibi de terra filiorum Ammon quia filiis Loth dedi
eam in possessionem. Terra gigantum reputata
est et in ipsa olim habitaverunt gigantes quos
Ammonite vocant Zomzommim, populus magnus et mul-
tus et procere longitudinis sicut Enachim quos
delevit Dominus a facie eorum et fecit illos habita-
re pro eis sicut fecerat filiis Esau qui habitant
in Seir delens Horreos et terram eorum illis tra-
dens quam possident usque in presens. Eveos quoque
qui habitabant in Aserim usque Gazam Cappadoces
expulerunt qui egressi de Cappadocia deleverunt
eos et habitaverunt pro illis. Surgite et transite tor-
rentem Arnon. Ecce tradidi in manu tua Se-
on regem Esebon Amorreum et terram eius incipe
possidere et committe adversum eum prelium. Hodie
incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam
in populos qui habitant sub omni celo ut audito
nomine tuo paveant et in morem parturientium contre-
miscant et dolore teneantur. Misi ergo nuntios
de solitudine Cademoth ad Seon regem Ese-
bon verbis pacificis dicens: Transibimus per terram
tuam publica gradiemur via. Non declinabi-
mus neque ad dexteram neque ad sinistram. Ali-
menta pretio vende nobis ut vescamur. Aquam pe-
cunia tribue et sic bibemus. Tantum est ut nobis
concedas transitum sicut fecerunt filii Esau qui habi-
tant in Seir et Moabite qui morantur in Ar:

donec veniamus ad Iordanem et transeamus in
terram quam Dominus Deus noster daturus est nobis. Noluitque
Seon rex Esebon dare nobis transitum quia induraverat
Dominus Deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor
illius ut traderetur in manus tuas sicut nunc
vides. Dixitque Dominus ad me: Ecce cepi tradere tibi
Seon et terram eius incipe possidere eam. Egressusque
est Seon obviam nobis cum omni populo suo ad
prelium in Iasa. Et tradidit eum Dominus Deus noster
nobis percussimusque eum cum filiis et omni populo suo
cunctasque urbes in tempore illo cepimus interfec-
tis habitatoribus earum viris et mulieribus ac
parvulis non reliquimus in eis quicquam absque
iumentis que in partem venere predantium et spoliis
urbium quas cepimus ab Aroer que est super ri-
pam torrentis Arnon oppido quod in valle situm
est usque Galaad. Non fuit vicus et civitas que
nostras effugeret manus. Omnes tradidit Dominus Deus
noster nobis absque terra filiorum Ammon ad quam non accessi-
mus et cunctis que adiacent torrenti Ieboc et
urbibus montanis universisque locis a quibus
nos prohibuit Dominus Deus noster. Itaque conversi as-
cendimus per iter Basan.

III

Egressusque est Og rex Basan in occursum
nobis cum populo suo ad bellandum in Edrai.
Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum quia in ma-
nu tua traditus est cum omni populo ac terra sua.
Faciesque ei sicut fecisti Seon regi Amorreorum
qui habitavit in Esebon. Tradidit ergo Dominus Deus
noster in manibus nostris et Og regem Basan et
universum populum eius percussimusque eos usque ad
internicionem vastantes cunctas civitates
illius uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effuge-
ret. LX urbes omnem regionem Argob regni
Og in Basan. Cuncte urbes erant muni-
te muris altissimis portisque et vectibus absque
oppidis innumeris que non habebant muros
et delevimus eos sicut feceramus Seon regi Ese-
bon disperdentes omnem civitatem virosque ac
mulieres et parvulos. Iumenta autem et spolia ur-
bium diripuimus. Tulimusque illo in tempore terram
de manu duorum regum Amorreorum qui erant
trans Iordanem a torrente Arnon usque ad mon-
tem Hermon quem Sidonii Sarion vocant et
Amorrei Sanir. Omnes civitates que site sunt
in planicie et universam terram Galaad et Basan
usque Selcha et Edrai civitates regni Og in
Basan. Solus quippe Og rex Basan restite-
rat de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius
ferreus qui est in Rabath filiorum Ammon. No-
vem cubitos habens longitudinis et quatuor lati-

audivimus. ad mensuram cubiti virilis manus. Ter-
ramque possedimus in tempore illo ab aroer que est super
ripam torrentis arnon usque ad mediam partem mon-
tis galaad et civitates illius dedi ruben et
gad. Reliquam autem partem galaad et omnem basan
regni og tradidi medie tribui manasse.
omnem regionem argob. Et cuncta basan vocatur
terra gigantum. Iair filius manasse possedit
omnem regionem argob usque ad terminos gessu-
ri et machati. Vocavitque ex nomine suo bas-
an avoth iair id est villas iair usque in presentem
diem. Machir quoque dedi galaad. Et tribubus ruben
et gad dedi terram galaad usque ad torrentem arnon.
medium torrentis et finium usque ad torrentem
ieboc qui est terminus filiorum amon et planiciem
solitudinis atque iordanem et terminos cenere-
th usque ad mare deserti quod est salsissimum ad
radices montis fasga contra orientem. Precepique vobis
in tempore illo dicens. Dominus deus vester dat vobis terram
hanc in hereditatem. Expediti precedite fratres vestros
filios israel omnes viri robusti absque uxoribus et
parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura habe-
atis pecora et in urbibus remanere debebunt quas
tradidi vobis donec requiem tribuat dominus fratribus
vestris sicut vobis tribuit et possideant et ipsi terram
quam daturus est eis trans iordanem. Tunc revertetur
unusquisque in possessionem suam quam dedi vobis.
Iosue quoque in tempore illo precepi dicens. Oculi tui vi-
derunt que fecit dominus deus vester duobus regibus his.
sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es.
Ne timeas eos. dominus enim deus vester pugnabit pro
vobis. Precatusque sum dominum in tempore illo dicens Domine
deus tu cepisti ostendere servo tuo magnitu-
dinem tuam manumque fortissimam. Neque enim
est alius deus vel in celo vel in terra qui possit
facere opera tua. et comparari fortitudini tue. Tran-
sibo igitur et videbo terram hanc optimam trans ior-
danem et montem istum egregium et libanum.
Iratusque est dominus mihi propter vos nec exaudivit me
sed dixit mihi. Sufficit tibi nequaquam ultra loquaris
de hac re ad me. Ascende cacumen phasge
et oculos tuos circumfer ad occidentem ad aquilo-
nem austrumque et orientem et aspice. nec enim
transibis iordanem istum. Precipe iosue et corrobora
eum atque conforta quia ipse precedet populum istum
et dividet eis terram quam visurus es. Mansimus-
IIII que in valle contra phanum phogor. Et nunc israel audi
precepta et iudicia que ego doceo te ut faciens
ea vivas et ingrediens possideas terram quam dominus
deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non adde-
tis ad verbum quod vobis loquor nec auferetis ex eo.
Custodite mandata domini dei vestri que ego pre-
cipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia que fecit dominus contra
beelphegor quomodo contriverit omnes cultores eius
de medio vestri. Vos autem qui adheretis domino deo
vestro vivitis universi usque in presentem diem. Scitis
quod docuerim vos precepta atque iusticias sicut
mandavit michi dominus deus meus sic facietis ea in terra
quam possessuri estis et observabitis et imple-
bitis opere. Hec est enim vestra sapientia et intellectus
coram populis ut audientes universi precepta hec
dicant. En populus sapiens et intelligens gens mag-
na. Nec est alia natio tam grandis que habeat
deos appropinquantes sibi sicut deus noster adest cunc-
tis obsecrationibus nostris. Que est enim alia gens sic
inclita ut habeat cerimonias iustaque iudicia et
universam legem quam ego proponam hodie ante oculos
vestros. Custodi igitur temetipsum et animam tuam sol-
licite. Ne obliviscaris verborum que viderunt ocu-
li tui. et ne excidant de corde tuo cunctis diebus
vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos. die
in quo stetisti coram domino deo tuo in oreb. quando dominus
locutus est mihi dicens. Congrega ad me populum ut
audiat sermones meos et discat timere me
omni tempore quo vivit in terra doceantque filios suos. Et
accessistis ad radices montis qui ardebat usque
ad celum. Erantque in eo tenebre nubes et caligo.
Locutusque est dominus ad vos de medio ignis. Vocem
verborum eius audistis et formam penitus non vidis-
tis. Et ostendit vobis pactum suum quod precepit ut
faceretis et decem verba que scripsit in duabus tabulis
lapideis. Michique mandavit in illo tempore ut docerem
vos cerimonias et iudicia que facere deberetis
in terra quam possessuri estis. Custodite igitur sol-
licite animas vestras.
Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus
est dominus vobis in oreb de medio ignis ne
forte decepti faciatis vobis sculptam similitudi-
nem aut imaginem masculi vel femine similitu-
dinem omnium iumentorum que sunt super terram vel avium
sub celo volantium. atque reptilium que moventur
in terra sive piscium que sub terra morantur in aquis.
ne forte oculis elevatis ad celum videas solem
et lunam et omnia astra celi et errore deceptus
adores ea et colas que creavit dominus deus tuus in
ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt.
Vos autem tulit dominus. et eduxit de fornace ferrea
egypti ut haberet populum hereditarium sicut est
in presenti die. Iratusque est dominus contra me propter ser-
mones vestros et iuravit ut non transirem iordanem
nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis.
Ecce morior in hac humo non transibo iordanem.

Vos transibitis et possidebitis terram egregiam
caue nequando obliuiscaris pacti domini dei tui
quod pepigit tecum et facias tibi sculptam similitu
dinem eorum que fieri dominus prohibuit quia dominus deus tuus
ignis consumens est deus emulator. Si genueritis
filios ac nepotes et morati fueritis in terra de
ceptique feceritis uobis aliquam similitudinem patrantes
malum coram domino deo uestro ut eum ad iracun
diam prouocetis. testes inuoco hodie celum et terram
cito perituros uos esse de terra quam transito ior
dane possessuri estis. Non habitabitis in ea lon
go tempore. sed delebit uos dominus atque disperget in
omnes gentes et remanebitis pauci in nationibus
ad quas uos ducturus est dominus. Ibique seruie
tis diis qui hominum manu fabricati sunt. ligno
et lapidi qui non uident non audiunt non come
dunt non odorantur. Cumque quesieris ibi dominum deum
tuum inuenies eum si tamen toto corde quesieris et to
ta tribulatione anime tue postquam te inuenerint omnia
que predicta sunt. Nouissimo autem tempore reuerte
ris ad dominum deum tuum et audies uocem eius quia deus
misericors dominus deus tuus est. Non dimittet te.
nec omnino delebit nec obliuiscetur pacti in quo
iurauit patribus tuis. Interroga de diebus anti
quis qui fuerunt ante te ex die quo creauit dominus ho
minem super terram. a summo celi usque ad summum eius.
si facta est aliquando huiuscemodi res aut umquam cog
nitum est ut audiret populus uocem dei loquentis
de medio ignis sicut tu audisti et uidisti. si fecit
deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de me
dio nationum per temptationes signa et prodigia
atque portenta per pugnam et robustam manum ex
tentumque brachium et horribiles uisiones.
Iuxta omnia que fecit pro uobis dominus deus uester in egipto
uidentibus oculis tuis ut scires quod dominus ipse est
deus et non est alius preter unum. De celo te fecit audi
re uocem suam ut doceret te. et in terra ostendit tibi
ignem suum maximum. et audisti uerba illius de
medio ignis quia dilexit patres tuos et elegit se
men eorum post eos. Eduxitque te precedens in uir
tute sua magna ex egipto ut deleret nati
ones maximas et fortiores te in introitu tuo
et introduceret te dareturque tibi terram earum in possessi
onem sicut cernis in presenti die. Scito ergo hodie et
cogita in corde tuo quod dominus ipse est deus in celo sur
sum et in terra deorsum. et non sit alius. Custodi precepta
eius atque mandata que ego precipio tibi ut bene sit
tibi et filiis tuis post te et permaneas multo tempore su
per terram quam dominus deus tuus daturus est tibi. Tunc separa
uit moyses tres ciuitates trans iordanem ad
orientalem plagam ut confugiat ad eas qui occi
derit nolens proximum suum. nec sibi inimi
cus unum et alterum diem et ad harum aliquam urbium
possit euadere. Bosor in solitudine que sita est in
terra campestri de tribu ruben. et ramoth in
galaad que est in tribu gad. et golam in basan
que est in tribu manasse. Ista est lex quam propo
suit moyses coram filiis israel et hec testimonia
et cerimonie atque iudicia que locutus est ad fili
os israel quando egressi sunt de egipto trans iordanem
in ualle contra phanum phogor in terra seon re
gis amorrei qui habitauit in esebon quem percus
sit moyses. Filii quoque israel egressi ex egipto possi
derunt terram eius et terram og regis basan du
orum regum amorreorum qui erant trans iordanem
ad solis ortum. Ab aroer que sita est super ripam torren
tis arnon usque ad montem seon qui est et hermon.
omnem planiciem trans iordanem ad orientalem
plagam usque ad mare solitudinis et usque ad radices
montis phasga.

Vocauitque moyses omnem israelem et dixit ad eum. V
Audi israel cerimonias atque iudicia que ego
loquor in auribus uestris hodie. Discite ea et ope
re complete. Dominus deus noster pepigit nobiscum fedus in horeb.
Non cum patribus nostris iniit pactum sed nobiscum
qui in presentiarum sumus et uiuimus. facie ad faciem
locutus est nobis in monte de medio ignis. Ego
sequester et medius fui inter dominum et uos in illo
tempore ut annunciarem uobis uerba eius. timuistis enim
ignem et non ascendistis in montem et ait. Ego dominus deus
tuus qui eduxi te de terra egipti de domo serui
tutis. Non habebis deos alienos in conspectu meo.
Non facies tibi sculptile nec similitudinem omnium.
que in celo sunt desuper et que in terra deorsum. et que uer
santur in aquis sub terra. non adorabis ea et non coles.
Ego enim sum dominus deus tuus. deus emulator reddens
iniquitatem patrum super filios in terciam et quartam genera
tionem. his qui oderunt me et faciens misericordiam in multa
milia diligentibus me et custodientibus precepta
mea. Non usurpabis nomen domini dei tui frustra.
quia non erit impunitus qui super re uana nomen eius
adsumpserit. Obserua diem sabbati ut sanctifices VI
eum sicut precepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus opera
beris. et facies omnia opera tua. Septimus dies sab
bati est. id est requies domini dei tui. Non facies in eo
quicquam operis tu et filius tuus et filia et seruus et ancil
la et bos et asinus et omne iumentum tuum. et peregrinus
qui est inter portas tuas ut requiescat seruus et
ancilla tua sicut et tu. memento quod et ipse seruie
ris in egipto. Et eduxerit te inde dominus deus tuus
in manu forti et brachio extento. Iccirco pre
cepit tibi ut obseruares diem sabbati. honora

patrem tuum et matrem sicut praecepit tibi dominus deus tu-
us ut longo vivas tempore et bene sit tibi in terra quam
dominus deus tuus daturus est tibi. Non occides. Neque moe-
chaberis. Furtumque non facies. Nec loqueris contra
proximum tuum falsum testimonium. Non concupi-
sces uxorem proximi tui non domum non agrum non
servum non ancillam non bovem non asinum et universa
quae illius sunt. Haec verba locutus est dominus ad omnem
multitudinem vestram in monte de medio ig-
nis et nubis et caliginis voce magna nihil ad-
dens amplius. Et scripsit ea in duabus tabulis la-
pideis quas tradidit mihi. Vos autem postquam au-
distis vocem de medio tenebrarum et montem ar-
dere vidistis accessistis ad me omnes principes
tribuum et maiores natu atque dixistis. Ecce
ostendit nobis dominus deus noster maiestatem et mag-
nitudinem suam. Vocem eius audivimus de me-
dio ignis et probavimus hodie quod loquente deo
cum homine vixerit homo. Cur ergo moriemur et de-
vorabit nos ignis hic maximus. Si enim audi-
erimus ultra vocem domini dei nostri moriemur. Quid est
omnis caro ut audiat vocem dei viventis qui de
medio ignis loquitur sicut nos audivimus et possit
vivere. Tu magis accede et audi cuncta quae
dixerit dominus deus noster tibi. Loquerisque ad nos et nos
audientes faciemus ea. Quod cum audisset
dominus ait ad me. Audivi vocem verborum popu-
li huius quae locuti sunt tibi. Bene omnia sunt locuti.
Quis det talem eos habere mentem ut timeant
me et custodiant universa mandata mea in
omni tempore ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum.
Vade et dic eis. Revertimini in tentoria vestra.
Tu vero hic sta mecum et loquar tibi omnia mandata
et caerimonias atque iudicia quae docebis eos
ut faciant ea in terra quam dabo illis in possessi-
onem. Custodite ergo et facite quae praecepit dominus deus
vobis. Non declinabitis neque ad dexteram neque ad si-
nistram sed per viam quam praecepit dominus deus vester am-
bulabitis ut vivatis et bene sit vobis et protelen-
tur dies in terra possessionis vestrae.

VI Haec sunt praecepta et caerimoniae atque iudicia
quae mandavit dominus deus vester ut docerem vos et
faciatis ea in terra ad quam transgredimini pos-
sidendam ut timeas dominum deum tuum. Et cus-
todias omnia mandata et praecepta eius quae ego
praecipio tibi et filiis ac nepotibus tuis cunctis
diebus vitae tuae ut prolongentur dies tui.
Audi Israel et observa ut facias quae praecepit tibi
dominus ut bene sit tibi et multipliceris amplius sicut
pollicitus est dominus deus patrum tuorum tibi terram
lacte et melle manantem. Audi Israel
dominus deus noster dominus unus est. Diliges dominum deum tu-
um ex toto corde tuo et ex tota anima tua et
ex tota fortitudine tua. Eruntque verba haec quae ego
praecipio tibi hodie in corde tuo et narrabis
ea filiis tuis. Et meditaberis sedens in domo
tua et ambulans in itinere dormiens atque consur-
gens et ligabis ea quasi signum in manu tua
eruntque et movebuntur ante oculos tuos. Scri-
besque ea in limine et ostiis domus tuae.
Cumque introduxerit te dominus deus tuus in terram pro
qua iuravit patribus tuis Abraham Isaac et Iacob
et dederit tibi civitates magnas et optimas
quas non aedificasti domos plenas cunctarum o-
pum quas non extruxisti. Cisternas quas non
fodisti. Vineta et oliveta quae non plantasti.
Et comederis et saturatus fueris. Cave diligenter
ne obliviscaris domini qui eduxit te de terra Aegyp-
ti de domo servitutis. Dominum deum tuum time-
bis et ipsi soli servies ac per nomen illius iurabis.
Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium
quae in circuitu vestro sunt. Quoniam deus aemulator do-
minus deus tuus in medio tui. Nequando irascatur
furor domini dei tui contra te et auferat te de su-
perficie terrae. Non temptabis dominum deum tuum sicut temp-
tasti in loco temptationis. Custodi praecepta
domini dei tui ac testimonia et caerimonias quas
praecepit tibi. Et fac quod placitum est et bonum in
conspectu domini ut bene sit tibi et ingressus possi-
deas terram optimam de qua iuravit dominus patribus
tuis ut deleret omnes inimicos tuos coram te
sicut locutus est. Cum interrogaverit te filius tuus cras
dicens. Quid sibi volunt testimonia haec et caeri-
monia atque iudicia quae praecepit dominus deus noster
nobis dices ei. Servi eramus pharaonis in Aegyp-
to et eduxit nos dominus de Aegypto in manu for-
ti. Fecitque signa atque prodigia magna et pes-
sima in Aegypto contra pharaonem et omnem domum
illius in conspectu nostro. Et eduxit nos inde ut in-
troductis daret terram super qua iuravit patribus
nostris. Praecepitque nobis dominus ut faciamus omnia
legitima haec et timeamus dominum deum nostrum
et bene sit nobis cunctis diebus vitae nostrae sicut est
hodie. Eritque nostri misericors si custodieri-
mus et fecerimus omnia praecepta eius coram domino deo
nostro sicut mandavit nobis.

VII Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam
possessurus ingredieris et deleverit gentes multas
coram te Hettheum et Gergeseum et
Amorreum Chananeum et Ferezeum et Eve-
um et Iebuseum septem gentes multo maioris
numeri quam tu es et robustiores te tradideritque

eas dominus deus tibi percuties eas usque ad internecionem. Non inibis cum eis foedus nec misereberis earum, neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam eius accipies filio tuo, quia seducet filium tuum ne sequatur me, et ut magis serviat diis alienis; irasceturque furor domini et delebit te cito. Quin potius haec facietis eis: aras eorum subvertite, et confringite statuas, lucosque succidite, et sculptilia comburite, quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunctas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus et elegit vos, cum omnibus sitis populis pauciores, sed quia dilexit vos dominus et custodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris. Eduxitque vos in manu forti et redemit de domo servitutis, de manu pharaonis regis egypti. Et scies quia dominus deus tuus ipse est deus fortis et fidelis, custodiens pactum et misericordiam diligentibus se et his qui custodiunt praecepta eius in mille generationes, et reddens odientibus se statim ita ut disperdat eos et ultra non differat, protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo praecepta et cerimonias atque iudicia quae ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam audieris haec iudicia custodieris ea et feceris, custodiet et dominus deus tuus tibi pactum et misericordiam quam iuravit patribus tuis. Et diliget te et multiplicabit benedicetque fructui ventris tui et fructui terrae tuae, frumento tuo atque vindemiae, oleo et armentis, gregibus ovium tuarum super terram pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te sterilis utriusque sexus, tam in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet dominus a te omnem languorem, et infirmitates egypti pessimas quas novisti non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis. Devorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo: Plures sunt gentes istae quam ego, quomodo potero delere eas? noli metuere, sed recordare quae fecerit dominus deus tuus pharaoni et cunctis egyptiis, plagas maximas quas viderunt oculi tui, et signa atque portenta, manumque robustam et extentum brachium ut educeret te dominus deus tuus. Sic faciet cunctis populis quos metuis. Insuper et crabrones mittet dominus deus tuus in eos, donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos, quia dominus deus tuus in medio tui est, deus magnus et terribilis. Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris delere eas pariter, ne forte multiplicentur contra te bestiae terrae. Dabitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo, et interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetque reges eorum in manus tuas, et disperdes nomina eorum sub caelo. Nullus poterit resistere tibi donec conteras eos. Sculptilia eorum igne comburens; non concupisces argentum et aurum de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quicquam, ne offendas, propterea quia abominatio est domini dei tui. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema sicut et illud est. Quasi spurcitiam detestaberis et velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

Omne mandatum quod ego praecipio tibi hodie cave diligenter ut facias, ut possitis vivere et multiplicemini, ingressique possideatis terram pro qua iuravit dominus patribus vestris. Et recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te dominus deus tuus quadraginta annis per desertum, ut affligeret te atque temptaret, et nota fierent quae in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata illius an non. Afflixit te penuria et dedit tibi cibum manna quod ignorabas tu et patres tui, ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur ex ore dei. Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit, et pes tuus non est subtritus. En quadragesimus annus est. Ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit homo filium suum, sic dominus deus tuus erudivit te, ut custodias mandata domini dei tui et ambules in viis eius et timeas eum. Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque et fontium, in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi, terram frumenti, hordei ac vinearum, in qua ficus et mala granata et oliveta nascuntur, terram olei ac mellis, ubi absque ulla penuria comedes panem tuum et rerum omnium abundantia perfrueris, cuius lapides ferrum sunt, et de montibus eius aeris metalla foduntur, ut cum comederis et satiatus fueris, benedicas domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Observa et cave ne quando obliviscaris domini dei tui et neglegas mandata eius atque iudicia et cerimonias quae ego praecipio tibi hodie, ne postquam comederis et satiatus fueris, domos pulchras aedifica-

neris et habitaveris in eis. habuerisque armen-
ta boum et ovium greges argenti et auri. cunc-
tarumque rerum copiam elevetur cor tuum et non
reminiscaris domini dei tui qui eduxit te de ter-
ra egypti de domo servitutis et ductor tu-
us fuit in solitudine magna atque terribili in
qua erat serpens flatu adurens et scorpio et di-
ac dipsas. et nulle omnino aque qui eduxit ri-
vos de petra durissima. et cibavit te man-
na in solitudine patres tuis quod nescierunt. Et post-
quam afflixit ac probavit ad extremum
misertus est tui. Ne diceres in corde tuo for-
titudo mea et robur manus mee hec mihi omnia
prestitit. Sed recorderis domini dei tui quod ipse
tibi vires prebuerit ut impleret pactum suum.
super quo iuravit patribus tuis sicut presens indicat
dies. Sin autem oblitus domini dei tui secutus
fueris alienos deos colueris que illos et adora-
veris. Ecce nunc predico tibi quod omnino dispere-
atis. sicut gentes quas delevit dominus in introitu tuo ita
et vos peribitis si inobedientes fueritis voci
domini dei vestri.

IX Audi israhel. Tu transgredieris hodie iorda-
nem ut possideas nationes maximas.
et fortiores te civitates ingentes et ad celum
usque muratas populum magnum atque sublimem
filios enachim quos ipse vidisti et audisti quibus
nullus potest ex adverso resistere. Scies ergo
hodie quod dominus deus tuus ipse transibit ante te ig-
nis devorans atque consumens qui conterat eos
atque deleat et disperdat ante faciem tuam ve-
lociter sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde
tuo cum deleverit eos dominus deus tuus in conspec-
tu tuo propter iusticiam meam introduxit me
dominus in terram hanc cum propter impietates suas iste
te delete sint nationes. Neque enim propter
iusticias tuas et equitatem cordis tui ingre-
dieris ut possideas terras eorum. sed quia ille ege-
runt impie introeunte te delete sunt et ut
compleret verbum suum dominus quod sub iuramento
pollicitus est patribus tuis abraham ysaac et ia-
cob. Scito igitur quod non propter iusticias tuas dominus
deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in pos-
sessionem cum durissime cervicis sis populus.
Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracun-
diam provocaveris dominum deum tuum in solitudine.
Ex eo die quo es egressus ex egipto usque ad
locum istum semper adversum dominum contendisti.
Nam et in oreb provocasti eum et iratus delere
te voluit quando ascendi in montem ut acciperem
tabulas lapideas. tabulas pacti quod pepi-
git dominus vobiscum. et perseveravi in monte xl
diebus et noctibus panem non comedens et aquam
non bibens. Deditque mihi dominus duas tabulas la-
pideas scriptas digito dei. et continentes omnia
verba que vobis in monte locutus est de medio X
ignis quando contio populi congregata est. Cumque tran-
sissent xl dies et totidem noctes dedit mihi
dominus duas tabulas lapideas. tabulas federis.
dixitque mihi. Surge et descende hinc cito quia
populus tuus quem eduxisti de egipto deseruerunt
velociter viam quam demonstrasti eis. feceruntque
sibi vitulum conflatilem. Rursumque ait dominus
ad me. Cerno quod populus iste dure cervicis sit.
dimitte me ut conteram eum et deleam nomen eius
sub celo et constituam te super gentem que hac ma-
ior et fortior sit. Cumque de monte ardente
descenderem et duas tabulas federis utraque
tenerem manu vidissemque vos peccasse do-
mino deo vestro et fecisse vobis vitulum conflati-
lem ac deseruisse velociter viam eius quam vobis
ostenderat proieci tabulas de manibus meis et con-
fregi eas in conspectu vestro. Et procidi ante
dominum sicut prius xl diebus et noctibus panem non
comedens et aquam non bibens propter omnia pecca-
ta vestra que gessistis contra dominum et eum ad
iracundiam provocastis. Timui enim indig-
nationem et iram illius qua adversum vos concitatus de-
lere vos voluit. Et exaudivit me dominus etiam
hac vice. Adversum aaron quoque vehementer i-
ratus voluit eum conterere. et pro illo similiter depre-
catus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis id est vi-
tulum arripiens igne combussi et in frustra commi-
nuens omninoque in pulverem redigens proieci
in torrentem qui de monte descendit. In in-
cendio quoque et in temptatione in sepulcris concupis-
centie provocastis dominum. Et quando misit vos
de cades barne dicens. Ascendite et possidete
terram quam dedi vobis. et contempsistis imperium domini
dei vestri. et non credidistis ei neque vocem eius au-
dire voluistis. sed semper fuistis rebelles. a die
qua nosse vos cepi. Et iacui coram domino xl diebus
et noctibus quibus eum suppliciter deprecabar ne
deleret vos ut fuerat comminatus. et orans dixi. Domine
deus ne disperdas populum tuum et hereditatem tuam quam
redemisti in magnitudine tua quos edu-
xisti de egipto in manu forti. Recordare
servorum tuorum abraham ysaac et iacob. Ne as-
picias duriciam populi huius et impietatem atque pec-
catum. Ne forte dicant habitatores terre de qua
eduxisti nos. non poterat dominus introducere eos
in terram quam pollicitus est eis et oderat illos.

idcirco eduxit ut interficeret eos in solitudine. qui sunt populus tuus et hereditas tua quos eduxisti in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento.

X In tempore illo dixit dominus ad me. dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores fuerunt et ascende ad me in montem. faciesque archam ligneam et scribam in tabulis verba que fuerunt in his quas ante confregisti. ponesque eas in archa. Feci igitur archam de lignis sethim. Cumque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum ascendi in montem habens eas in manibus. Scripsitque in tabulis lapideis iuxta id quod prius scripserat verba decem que locutus est dominus ad vos in monte de medio ignis quando populus congregatus est et dedit eas mihi. Reversusque de monte descendi et posui tabulas in archam quam feceram que hucusque ibi sunt sicut mihi precepit dominus. Filii autem israel castra moverunt ex beroth filiorum iacan in mosera ubi aaron mortuus ac sepultus est pro quo sacerdotio functus est filius eius eleazar. Inde venerunt in gadgad. de quo loco profecti castrametati sunt in iethabata in terra aquarum atque torrentium. Eo tempore separavit tribum levi ut portaret archam federis domini et staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine illius usque in presentem diem. Quam ob rem non habuit levi partem neque possessionem cum fratribus suis. quia ipse dominus possessio eius est sicut promisit ei dominus deus tuus. Ego autem steti in monte sicut prius. xl. diebus ac noctibus. exaudivitque me dominus etiam hac vice et te perdere noluit. Dixitque mihi. vade et precede populum ut ingrediatur et possideat terram quam iuravi patribus eorum ut traderem eis. Et nunc israel quid dominus deus tuus petit a te nisi ut timeas dominum deum tuum et ambules in viis eius et diligas eum ac servias domino deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua. custodiasque mandata domini et cerimonias eius quas ego hodie precipio tibi ut bene sit tibi. En domini dei tui celum est et celum celi. terra et omnia que in ea sunt. et tamen patribus tuis conglutinatus est dominus et amavit eos. elegitque semen eorum post eos. id est vos de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur. Circumcidite igitur preputium cordis vestri et cervicem vestram ne induretis amplius. quia dominus deus vester ipse est deus deorum et dominus dominantium. deus magnus et potens et terribilis qui personam non accipit nec munera. facit iudicium pupillo et vidue. amat peregrinum et dat ei victum atque vestitum. Et vos ergo amate peregrinos. quia et ipsi fuistis advene in terra egypti. Dominum deum tuum timebis et ei servies. ipsi adherebis. iurabisque in nomine illius. Ipse est laus tua et deus tuus qui fecit tibi hec magnalia et terribilia que viderunt oculi tui.

In septuaginta animabus descenderunt patres tui in egyptum. et ecce nunc multiplicavit te dominus deus tuus sicut astra celi. Ama itaque dominum deum tuum et observa precepta eius et cerimonias. iudicia atque mandata omni tempore. Cognoscite hodie que ignorant filii vestri qui non viderunt disciplinam domini dei vestri. magnalia eius et robustam manum extentumque brachium. signa et opera que fecit in medio egypti pharaoni regi et universe terre eius. et omni exercitui egyptiorum et equis ac curribus. quomodo operuerint eos aque rubri maris cum vos persequerentur et deleverit eos dominus usque in presentem diem. vobisque que fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum. et dathan atque abiron filiis heliab qui fuit filius ruben quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus et tabernaculis et universa substantia eorum quam habebant in medio israel. Oculi vestri viderunt omnia opera domini magna que fecit ut custodiatis universa mandata illius que ego hodie precipio vobis et possitis introire et possidere terram ad quam ingredimini. multoque in ea vivatis tempore. quam sub iuramento pollicitus est dominus patribus vestris et semini eorum lacte et melle manantem. Terra enim ad quam ingrederis possidendam non est sicut terra egypti de qua existi. ubi iacto semine in hortorum morem aque ducuntur irrigue. sed montuosa est et campestris de celo expectans pluvias quam dominus deus tuus semper invisit. et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem eius. XI Si ergo obedieritis mandatis meis que ego hodie precipio vobis ut diligatis dominum deum vestrum et serviatis ei in toto corde vestro et in tota anima vestra. dabit pluviam terre vestre temporaneam et serotinam ut colligatis frumentum et vinum et oleum. fenum ex agris ad pascenda iumenta. et ut ipsi comedatis ac saturemini. Cavete ne forte decipiatur cor vestrum et recedatis a domino serviatisque diis alienis et adoretis eos. iratusque dominus claudat celum et pluvie non descendant nec terra det germen suum. pereatisque velociter de terra optima quam dominus daturus est vobis. Ponite hec verba mea in cordibus et in animis vestris et suspendite ea pro signo in manibus et inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros ut illa meditentur quando sederis in domo tua

et ambulaveris in via et accubueris atque surrexeris. Scribes ea super postes et ianuas domus tue, ut multiplicentur dies tui et filiorum tuorum in terra quam iuravit dominus patribus tuis ut daret eis quamdiu celum imminet terre. Si enim custodieritis mandata que ego precipio vobis et feceritis ea ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius adherentes ei, disperdet dominus omnes gentes istas ante faciem vestram et possidebitis eas que maiores et fortiores vobis sunt. Omnis locus quem calcaverit pes vester, vester erit. A deserto et Libano et a flumine magno Eufrate usque ad mare occidentale erunt termini vestri. Nullus stabit contra vos; terrorem vestrum et formidinem dabit dominus deus vester super omnem terram quam calcaturi estis sicut locutus est vobis. En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et maledictionem: benedictionem si obedieritis mandatis domini dei vestri que ego hodie precipio vobis; maledictionem si non audieritis mandata domini dei vestri sed recesseritis de via quam ego nunc ostendo vobis et ambulaveritis post deos alienos quos ignoratis. Cum vero introduxerit te dominus deus tuus in terram ad quam pergis habitandam, pones benedictionem super montem Garizim, maledictionem super montem Hebal, qui sunt trans Iordanem post viam que vergit ad solis occubitum in terra Chananei qui habitat in campestribus contra Galgalam que est iuxta vallem tendentem et intrantem procul. Vos enim transibitis Iordanem ut possideatis terram quam dominus deus vester daturus est vobis ut habeatis ac possideatis illam. Videte ergo ut impleatis cerimonias atque iudicia que ego hodie proponam in conspectu vestro.

XII Hec sunt precepta atque iudicia que facere debetis in terra quam dominus deus patrum tuorum daturus est tibi ut possideas eam cunctis diebus quibus super humum gradieris. Subvertite omnia loca in quibus coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos super montes excelsos et colles et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras eorum et confringite statuas, lucos igne comburite et idola comminuite; disperdite nomina eorum de locis illis. Non facietis ita domino deo vestro, sed ad locum quem elegerit dominus deus vester de cunctis tribubus vestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo, venietis et offeretis in illo loco holocausta et victimas vestras, decimas et primicias manuum vestrarum et vota atque donaria, primogenita boum et ovium. Et comedetis ibi in conspectu domini dei vestri ac letabimini in cunctis ad que miseritis manum vos et domus vestre in quibus benedixerit vobis dominus deus vester. Non facietis ibi que nos hic facimus hodie singuli quod sibi rectum videtur. Neque enim usque in presens tempus venistis ad requiem et possessionem quam dominus deus daturus est vobis. Transibitis Iordanem et habitabitis in terra quam dominus deus vester daturus est vobis, ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus vester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferetis holocausta et hostias ac decimas et primicias manuum vestrarum et quicquid precipuum est in muneribus que vovistis domino. Ibi epulabimini coram domino deo vestro vos et filii ac filie vestre famuli et famule atque levites qui in urbibus vestris commoratur; neque enim habet aliam partem et possessionem inter vos. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres hostias et facies quecumque precipio tibi. Sin autem comedere volueris et te esus carnium delectaverit, occide et comede iuxta benedictionem domini dei tui quam dedit tibi in urbibus tuis, sive immundum fuerit, hoc est maculatum et debile, sive mundum, hoc est integrum et sine macula, quod offerri licet, sicut capream et cervum comedes; absque esu dumtaxat sanguinis quem super terram quasi aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti vini et olei tui, primogenita armentorum et pecorum, et omnia que voveris et sponte offerre volueris, et primicias manuum tuarum; sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus, tu et filius tuus ac filia, servus et famula atque levites qui manet in urbibus tuis, et letaberis et reficieris coram domino deo tuo in cunctis ad que extenderis manum tuam. Cave ne derelinquas levitem in omni tempore quo versaris in terra. Quando dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut locutus est tibi, et volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua, locus autem quem elegerit dominus deus tuus ut sit nomen eius ibi, si procul fuerit, occides de armentis et pecoribus tuis que habueris sicut precepit tibi, et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et cervus ita vesceris eis; et mundus et immundus in commune vescetur. Hoc solum cave ne sanguinem comedas; sanguis enim eorum pro anima est, et ideo non debes animam comedere cum carnibus, sed super terram fundes quasi aquam, ut bene sit tibi et filiis tuis post te cum feceris quod placet in conspectu domini. Que autem sanctificaveris et voveris, tolles et venies ad locum quem elegerit dominus, ut offeras oblationes tuas carnem et sanguinem super altare domini dei tui. Sanguinem

· hi ·

hostiarum fundes in altari carnibus autem ipse
vesceris. Observa et audi omnia que ego precipi-
o tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempi-
ternum cum feceris quod bonum est et placitum in con-
spectu domini dei tui. Quando disperdiderit dominus deus tu-
us ante faciem tuam gentes ad quas ingredieris possiden-
das. et possederis eas atque habitaveris in terra e-
arum. cave ne imiteris eas postquam te fuerint
introeunte subverse et requiras cerimonias
earum dicens. sicut coluerunt gentes iste deos suos ita
et ego colam. Non facies similiter domino deo tuo. Om-
nes enim abhominationes quas aversatur dominus fecerunt
diis suis offerentes filios et filias comburentes
igni.
XIII Quod precipio tibi hoc tantum facito domino nec ad-
das quicquam nec minuas. Si surrexerit
in medio tui prophetes aut qui somnium vidisse
se dicat et predixerit signum atque portentum
et evenerit quod locutus est et dixerit tibi. eamus
et sequamur deos alienos quos ignoras. et servi-
amus eis. Non audies verba prophete illius aut
sompniatoris quia temptat vos dominus deus vester ut
fiat palam sciat utrum diligatis eum an non. in toto
corde et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum se-
quimini. et ipsum timete. et mandata
illius custodite et audite vocem eius. ipsi servie-
tis. et ipsi adherebitis. Propheta autem ille aut fic-
tor somniorum interficietur. quia locutus est ut
vos averteret a domino deo vestro qui eduxit vos
de terra egypti. et redemit vos de domo ser-
vitutis. ut errare te faceret de via quam tibi
precepit dominus deus tuus. et auferes malum de me-
dio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius
matris tue aut filius tuus vel filia. sive uxor
que est in sinu tuo. aut amicus quem diligis ut animam
tuam clam dicens. eamus et serviamus diis alie-
nis quos ignoras tu et patres tui cunctarum in cir-
cuitu gentium que iuxta vel procul sunt ab ini-
tio usque ad fines terre. Non adquiescas ei neque
audias nec parcat ei oculus tuus ut miserea-
ris et occultes eum. sed statim interficies eum. Sit
primum manus tua super eum et postea omnis populus mit-
tat manum. Lapidibus obrutus necabitur.
quia voluit te abstrahere a domino deo tuo qui edu-
xit te de terra egypti de domo servitutis.
ut omnis israel audiens timeat et nequaquam
ultra faciat quippiam huius rei simile. Si audie-
ris in una urbium tuarum quas dominus deus tuus
dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos. egressi sunt
filii belial de medio tui. et averterunt habitato-
res urbis sue atque dixerunt. eamus et serviamus
diis alienis quos ignoratis. quere solli-
cite et diligenter rei veritate perspecta si in-
veneris certum esse quod dicitur et abhominationem
hanc opere perpetratam. statim percuties habitatores
urbis illius in ore gladii. et delebis eam et omnia
que in illa sunt usque ad pecora. Quicquid etiam suppel-
lectilis fuerit congregabis in medio platearum
eius. et cum ipsa civitate succendes ita ut univer-
sa consumas domino deo tuo et sit tumulus sempi-
ternus. Non edificabitur amplius et non adherebit
de illo anathemate quicquam in manu tua
ut avertatur dominus ab ira furoris sui. et miserea-
tur tui multiplicetque te sicut iuravit patribus
tuis. quando audieris vocem domini dei tui custo-
dieris omnia precepta eius que ego precipio tibi hodie
ut facias quod placitum est in conspectu domini dei tui. XIIII
Filii estote domini dei vestri. Non
vos incidetis nec facietis calvitium super mor-
tuo quoniam populus sanctus es domino deo tuo. et te elegit
ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gen-
tibus que sunt super terram. Ne comedatis que
inmunda sunt. Hoc est animal quod comedere debetis. bo-
vem. et ovem. et capram. cervum capream. bubalum
tragelaphum. pygargon. orygem. camelo-
pardalum. Omne animal quod in duas partes un-
gulam findit, et ruminat. comedetis. De his
autem que ruminant et ungulam non findunt. hec
comedere non debetis. Camelum. leporem. chirogri-
llium. quia ruminant et non dividunt ungulam inmun-
da erunt vobis. Sus quoque quia dividit ungulam et non
ruminat inmunda erit. Carnibus eorum non vesce-
mini. et cadavera non tangetis. Hec comedetis
ex omnibus que morantur in aquis. Que habent pinnulas
et squamas comedite. que absque pinnulis et squa-
mis sunt ne comedatis. quia inmunda sunt. Omnes
aves mundas comedite. Inmundas ne comeda-
tis. aquilam. scilicet et gryphem. et alietum. et ixon. et
vulturem ac milvum. iuxta genus suum. et omne
corvini generis. struthionem ac noctuam. et larum.
atque accipitrem iuxta genus suum. herodium et
cygnum. et ibin. ac mergulum. porphirionem
et nycticoracem. onocrotalum. et charadrium
singula in genere suo. upupam quoque et vespertilionem.
et omne quod reptat et pennulas habet inmundum
erit. et non comedetur. Omne quod mundum est come-
dite. Quicquid autem morticinum est. ne vescamini
ex eo. Peregrino qui intra portas tuas est da ut
comedat. aut vende ei. quia tu populus sanctus domini dei
tui es. Non coques hedum in lacte matris sue.
Decimam partem separabis de cunctis fructibus
tuis que nascuntur in terra per annos singulos

et comedes in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invocetur decimam frumenti tui et vini et olei et primogenita de armentis et ovibus tuis ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem longior fuerit via et loca quem elegerit dominus deus tuus tibique benedixerit nec potueris ad eum haec cuncta portare, vendes omnia et in pretium rediges portabisque manu tua et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus et emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit sive ex armentis sive ex ovibus vinum quoque et siceram et omne quod desiderat anima tua et comedes coram domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua. Levita qui intra portas tuas est cave ne derelinquas eum quia non habet aliam partem in possessione tua. Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore et repones intra ianuas tuas. Venietque levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt et comedent et saturabuntur ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris.

XV Septimo anno facies remissionem quae hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo repetere non poterit quia annus remissionis est domini. A peregrino et advena exiges; civem et propinquum repetendi non habes potestatem. Et omnino indigens et mendicus non erit inter vos ut benedicat tibi dominus in terra quam traditurus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem domini dei tui et custodieris universa que iussit et que ego hodie precipio tibi benedicet tibi ut pollicitus est. Fenerabis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum; dominaberis nationibus plurimis et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui moratur intra portas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi ad paupertatem venerit non obdurabis cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam pauperi et dabis mutuum quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte subrepat tibi impia cogitatio et dicas in corde tuo: appropinquat septimus annus remissionis, et avertas oculos a paupere fratre tuo nolens ei quod postulat mutuum commodare ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum, sed dabis ei. Nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore et in cunctis ad que manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. Ideo ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versatur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebreus aut hebrea et sex annis servierit tibi in septimo anno dimittes eum liberum et quem libertate donaveris nequaquam vacuum abire patieris sed dabis viaticum de gregibus et de area et torculari tuo quibus dominus deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et ipse servieris in terra Egypti et liberaverit te dominus deus tuus et idcirco ego nunc precipio tibi. Sin autem dixerit nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam et bene sibi apud te esse sentiat, assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tue et serviat tibi usque in eternum; ancille quoque similiter facies. Non avertas ab eis oculos tuos quando dimiseris eos liberos quoniam iuxta mercedem mercennarii per sex annos servivit tibi ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus que agis. De primogenitis que nascuntur in armentis et ovibus tuis quicquid sexus est masculini sanctificabis domino deo tuo. Non operabis in primogenito bovis et non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini dei tui comedes ea per annos singulos in loco quem elegerit dominus deus tuus tu et domus tua. Sin autem habuerit maculam vel claudum fuerit vel cecum aut in aliqua parte deforme vel debile non immolabitur domino deo tuo sed intra portas urbis tue comedes illud tam mundus quam inmundus similiter vescentur eis quasi caprea et cervo. Hoc solum observabis ut sanguinem eorum non comedas sed effundas in terram quasi aquam.

XVI Observa mensem novarum frugum et verni primum temporis ut facias phase domino deo tuo quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de Egypto nocte. Immolabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum; septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem quoniam in pavore egressus es de Egypto ut memineris diei egressionis tue de Egypto omnibus diebus vite tue. Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo mane. Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum quas dominus deus tuus daturus est tibi sed in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus es de Egypto.

et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus, maneque consurgens vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azima, et in die septimo quia collecta est domini dei tui non facies opus. Septem ebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris, et celebrabis diem festum ebdomadarum domino deo tuo, oblationem spontaneam manus tue quam offeres iuxta benedictionem domini dei tui. Et epulaberis coram domino deo tuo, tu et filius tuus et filia tua, et servus tuus et ancilla tua, et levites qui est intra portas tuas, et advena ac pupillus et vidua, qui morantur vobiscum, in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Et recordaberis quoniam servus fueris in egypto, custodiesque ac facies que precepta sunt. Sollempnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies, quando collegeris de area et torculari fruges tuas. Et epulaberis in festivitate tua, tu et filius tuus et filia tua, et servus tuus et ancilla tua, levites quoque et advena et pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit dominus. Benedicetque tibi dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis et in omni opere manuum tuarum, erisque in leticia. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit: in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Non apparebit ante dominum vacuus, sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei. Iudices et magistros constitues in omnibus portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas, ut iudicent populum iusto iudicio, nec in alteram partem declinent. Non accipies personam nec munera, quia munera excecant oculos sapientum et mutant verba iustorum. Iuste quod iustum est persequeris, ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Non plantabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui. Nec facies tibi atque constitues statuam que odit dominus deus tuus.

XVII

Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem in quo est macula aut quippiam vicii, quia abhominatio est domino deo tuo. Cumque reperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui faciunt malum in conspectu domini dei tui et transgrediuntur pactum illius ut vadant et serviant diis alienis, et adorent eos, solem et lunam et omnem miliciam celi, que non precepi, et hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter et verum esse reppereris, et abhominatio facta est in Israel, educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civitatis tue, et lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiet eum, et manus reliqui populi extrema mittetur, ut auferas malum de medio tui. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et non lepram, et iudicum intra portas tuas videris verba variari, surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus. Veniesque ad sacerdotes levitici generis, et ad iudicem qui fuerit illo tempore, queresque ab eis. Qui indicabunt tibi iudicii veritatem, et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus, et docuerint te iuxta legem eius. Sequerisque sententiam eorum nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo, et decreto iudicis morietur homo ille, et auferes malum de medio Israel. Cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi, et possederis eam, habitaverisque in illa, et dixeris: constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere qui non sit frater tuus. Cumque fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in egyptum equitatus numero sublevatus, presertim cum dominus preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores plurimas que illiciant animam eius, neque argenti et auri inmensa pondera. Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar a sacerdotibus levitice tribus, et habebit secum, legetque illud omnibus diebus vite sue, ut discat timere dominum deum suum, et custodire verba et ceremonias eius que in lege precepta sunt. Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse et filii eius super Israel.

XVIII

Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et hereditatem cum reliquo populo Israel, quia sacrificia domini et oblationes eius comedent, et nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum. Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo, et ab his qui offerunt victimas, sive bovem sive ovem immolaverint.

dabunt sacerdoti armum ac ventriculum. primitias
frumenti vini et olei, et lanarum partem ex ovium
tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis
tribubus tuis ut stet et ministret nomini domini ipse
et filii eius in sempiternum. Si exierit levites de
una urbium tuarum ex omni israhel in qua habitat, et volu-
erit venire desiderans locum quem elegerit dominus, mi-
nistrabit in nomine domini dei sui. sicut omnes fratres eius
levite qui stabunt eo tempore coram domino. partem ciborum e-
andem accipiet quam et ceteri, excepto eo quod in
urbe sua ex paterna ei successione debetur.
Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit
tibi, cave ne imitari velis abhominationes illa-
rum gentium. nec inveniatur in te qui lustret filium
suum aut filiam ducens per ignem. aut qui ariolos
sciscitetur. et observet sompnia atque auguria.
ne sit maleficus neque incantator. nec phitones
consulat. nec divinos. et querat a mortuis veritatem.
omnia enim hec abhominatur dominus. et propter istiusmodi
scelera delebit eos in introitu tuo absque macula:
cum domino deo tuo. Perfectus eris et absque macula cum
domino deo tuo. Gentes iste quarum possidebis terram.
augures et divinos audiunt. tu autem a domino deo
tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua et de
fratribus tuis sicut me. suscitabit tibi dominus deus tuus.
ipsum audies. ut petisti a domino deo tuo in oreb.
quando contio congregata est. atque dixisti. Ultra non
audiam vocem domini dei mei. et ignem hunc maxi-
mum amplius non videbo: ne moriar. Et ait dominus
michi. Bene omnia sunt locuti. prophetam suscitabo eis,
de medio fratrum suorum similem tui. et ponam verba
mea in ore eius. loqueturque ad eos omnia que precepero
illi. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo
audire noluerit: ego ultor existam. Propheta autem qui
arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine
meo que ego non precepi illi ut diceret. aut ex no-
mine alienorum deorum: interficietur. Quod si tacita
cogitatione responderis quomodo possum intelligere
verbum quod non est locutus dominus. hoc habebis sig-
num quod in nomine domini propheta ille predixerit. et non eve-
nerit. hoc dominus non est locutus. sed per tumorem ani-
mi sui propheta confinxit. et idcirco non timebis eum.
xix. XIX Cum disperdiderit dominus deus tuus
gentes quarum tibi daturus est terram. et posse-
deris eam. habitaverisque in urbibus eius. et in
edibus. tres civitates separabis tibi in medio terre
quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem.
sternens diligenter viam. et in tres equaliter
partes totam terre tue provinciam divides. ut
habeat e vicino qui propter homicidium profugus est
quo possit evadere. Hec erit lex homicide fugi-
entis: cuius vita servanda est. Qui percusserit pro-
ximum suum nesciens. et qui heri et nudiustertius
nullum contra eum odium comprobatur habuisse. sed abiisse
cum eo simpliciter in silvam ad ligna cedenda. et in
succisione lignorum securis fugerit manu. fer-
rumque lapsum de manubrio amicum eius percusse-
rit et occiderit. hic ad unam supradictarum urbium
confugiet et vivet. ne forsitan proximus eius cuius
effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur
et apprehendat eum. si longior via fuerit. et
percutiat animam eius qui non est reus mortis. quia
nullum contra eum qui occisus est: odium prius habuisse
se monstratur. Ideo precipio tibi ut tres civita-
tes equalis inter se spacii dividas. Cum autem dila-
taverit dominus deus tuus terminos tuos sicut iuravit
patribus tuis. et dederit tibi cunctam terram quam eis
pollicitus est. si tamen custodieris mandata eius et
feceris que hodie precipio tibi. ut diligas dominum deum
tuum. et ambules in viis eius omni tempore. addesque tibi
tres alias civitates. et supradictarum trium ur-
bium numerum duplicabis. ut non effundatur san-
guis innoxius in medio terre quam dominus deus tuus da-
bit tibi possidendam. ne sis sanguinis reus.
Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fue-
rit vite eius. surgensque percusserit illum. et
mortuus fuerit. fugeritque ad unam de supradictis
urbibus, mittent seniores civitatis illius. et
arripient eum de loco effugii. tradentque in
manu proximi cuius sanguis effusus est. et
morietur. nec misereberis eius. et auferes
innoxium sanguinem de israhel. ut bene sit tibi. Non
assumes et transferes terminos proximi tui.
quos fixerunt priores in possessione tua. quam dominus deus
tuus dabit tibi. in terra quam acceperis possidendam.
Non stabit testis unus contra aliquem. quicquid
illud peccati et facinoris fuerit. sed in ore duorum
aut trium testium: stabit omne verbum. Si steterit
testis mendax contra hominem. accusans eum prevari-
cationis: stabunt ambo quorum causa est ante dominum
in conspectu sacerdotum et iudicum. qui fuerint in
diebus illis. Cumque diligentissime perscrutan-
tes invenerint falsum testem dixisse contra
fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo fa-
cere cogitavit. et auferes malum de medio
tui. ut audientes ceteri timorem habeant. et nequa-
quam talia audeant facere. Non misereberis eius.
sed animam pro anima. oculum pro oculo. dentem pro dente.
manum pro manu. pedem pro pede exiges. XX
Si exieris ad bellum contra hostes
tuos. et videris equitatus et currus. et maiorem
quam tu habeas adversarii exercitus multitudinem.

non timebis eos. quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit
te de terra egypti. Appropinquante autem iam prelio: sta
bit sacerdos ante aciem. et sic loquetur ad populum.
Audi israel. Vos hodie contra inimicos vestros pug
nam committitis. non pertimescat cor vestrum. Nolite
metuere. nolite cedere. ne formidetis eos. quia
dominus deus vester in medio vestri est. et pro vobis contra adversa
rios dimicabit. ut eruat vos de periculo. Duces
que per singulas turmas audiente exercitu proclam
abunt. Quis est homo qui edificavit domum novam et
non dedicavit eam: vadat et revertatur in domum
suam. ne forte moriatur in bello. et alius dedicet
illam. Quis est homo qui plantavit vineam. et necdum
fecit eam esse communem. et de qua vesci omnibus liceat:
vadat et revertatur in domum suam. ne forte mo
riatur in bello. et alius homo eius fungatur officio.
Quis est homo qui despondit uxorem. et non accepit eam:
vadat et revertatur in domum suam ne forte mori
atur in bello. et alius homo accipiat eam. His dictis:
addent reliqua. et loquentur ad populum. Quis est homo for
midolosus et corde pavido. vadat et revertatur
in domum suam. ne pavere faciat corda fratrum suo
rum sicut ipse timore perterritus est. Cumque siluerint
duces exercitus. et finem loquendi fecerint. unusquisque
suos ad bellandum cuneos preparabunt. Si quando ac
cesseris ad pugnandam civitatem. offeres ei pri
mum pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas:
cunctus populus qui in ea est salvabitur. et serviet tibi
sub tributo. Sin autem fedus inire noluerint. et
ceperint contra te bellum. oppugnabis eam. Cumque
tradiderit dominus deus tuus illam in manu tua: per
cuties omne quod in ea generis masculini est.
in ore gladii. absque mulieribus et infantibus.
iumentis et ceteris que in civitate sunt. Omnem predam
exercitui divides. et comedes de spoliis hos
tium tuorum que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies
cunctis civitatibus que a te procul valde sunt. et
non sunt de his urbibus quas in possessionem accep
turus es. De his autem civitatibus que dabuntur ti
bi. nullum omnino permittes vivere. sed interficies
in ore gladii. etheum videlicet. et amorreum. et
chananeum. pherezeum. eveum. et iebuseum
sicut precepit tibi dominus deus tuus. ne forte doceant
vos facere cunctas abhominationes. quas ipsi opera
ti sunt diis suis. et peccetis in dominum deum vestrum.
Quando obsederis civitatem multo tempore et munitionibus
circumdederis ut expugnes eam. non succides
arbores. de quibus vesci potest. nec securibus
per circuitum debes vastare regionem. quoniam lig
num est et non homo. nec potest bellantium contra te au
gere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomife
ra. sed agrestia. et in ceteros apta usus succide
et extrue machinas donec capias civita
tem que contra te dimicat.

XXI

Quando inveneris in terra quam dominus deus tuus
daturus est tibi hominis cadaver occisi. et igno
ratur cedis reus. egredientur maiores natu
et iudices tui. et metientur a loco cadaveris sin
gulas per circuitum spatia civitatum. et quam vi
ciniorem ceteris esse perspexerint. seniores civitatis
illius, tollent vitulam de armento. que non traxit
iugum. nec terram scidit vomere. et ducent eam ad val
lem asperam. atque saxosam. que numquam arata est. nec
sementem recepit. et cedent in ea cervices vitule.
Accedentque sacerdotes filii levi quos elegerit dominus
deus tuus ut ministrent ei. et benedicant in nomine eius.
et ad verbum eorum omne negotium pendeat. et quicquid mundum
vel inmundum est. iudicetur. Et venient maiores na
tu civitatis illius ad interfectum. lavabuntque ma
nus suas super vitulam que in valle percussa est. et
dicent. Manus nostre non effuderunt sanguinem hunc. nec
oculi viderunt. Propitius esto populo tuo israel quem re
demisti domine. et ne reputes sanguinem innocentem
in medio populi tui israel. Et auferetur ab eis reatus
sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cru
ore. qui fusus est cum feceris quod precepit dominus. Si
egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos.
et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua. cap
tivosque duxeris et videris in numero captivorum mu
lierem pulchram. et adamaveris eam. volueris que
habere uxorem. introduces eam in domum tuam: que ra
det cesariem. et circumcidet ungues. et deponet
vestem in qua capta est. sedensque in domo tua:
flebit patrem et matrem suam. uno mense. et postea
intrabis ad eam. dormiesque cum illa. et erit
uxor tua. Si autem postea non sederit in animo tuo: di
mittes eam liberam. nec vendere poteris pecu
nia. nec opprimere per potentiam. quia humiliasti
eam. Si habuerit homo uxores duas unam dilec
tam. et alteram odiosam. genuerintque ex eo liberos.
et fuerit filius odiose primogenitus. volueritque sub
stantiam inter filios suos dividere. non poterit fili
um dilecte facere primogenitum. et preferre filio
odiose. sed filium odiose agnoscet primogenitum.
dabitque ei de his que habuerit cuncta duplicia.
Iste est enim principium liberorum eius. et huic de
betur primogenita. Si genuerit homo filium
contumacem et protervum qui non audiat patris ac
matris imperium. et coherciti obedire contempserit.
apprehendent eum et ducent ad seniores civita
tis illius. et ad portam iudicii. dicentque ad eos.
Filius noster iste protervus et contumax est. monita

nostram audire contempnit, et commessationibus vacat
et luxurie atque conviviis: lapidibus eum obruet
populus civitatis, et morietur, ut auferatis
malum de medio vestri, et universus Israel audi-
ens pertimescat. Quando peccaverit homo quod morte
plectendum est, et adiudicatus morti appensus fuerit
in patibulo, non permanebit cadaver eius in
ligno, sed in eadem die sepelietur: quia maledictus
a Deo est qui pendet in ligno; et nequaquam
contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dede-
rit tibi in possessionem.

XXII

Non videbis bovem et ovem fratris tui errantem,
et preteribis, sed reduces fratri tuo. Et si non est
propinquus frater tuus, nec nosti eum: duces in do-
mum tuam, et erunt apud te quamdiu querat ea fra-
ter tuus, et recipiat. Similiter facies de asino, et de
vestimento, et de omni re fratris tui que perierit:
si inveneris eam, ne neglegas quasi alienam. Si
videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse
in via, non despicies, sed sublevabis cum eo.
Non induetur mulier veste virili, nec vir
utetur veste feminea: abhominabilis enim
apud Deum est qui facit hec. Si ambulans per viam
in arbore vel in terra nidum avis inveneris, et
matrem pullis vel ovis desuper incubantem: nec
tenebis eam cum filiis, sed abire patieris, captos
tenens filios, ut bene sit tibi, et longo vivas tempore.
Cum edificaveris domum novam, facies murum
tecti per circuitum, ne effundatur sanguis in do-
mo tua, et sis reus labente alio, et in preceps ru-
ente. Non seres vineam tuam altero semine,
ne et sementis quam sevisti, et que nascitur ex vine-
a pariter sanctificentur. Non arabis in bove si-
mul et asino. Non indueris vestimento quod
ex lana linoque contextum est. Funiculos in
fimbriis facies per quatuor angulos pallii tui,
quo operieris. Si duxerit vir uxorem et postea
odio habuerit eam, quesieritque occasiones quibus
dimittat eam, obiciens ei nomen pessimum, et
dixerit: Uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam
non inveni virginem: tollent eam pater et mater
eius, et ferent secum signa virginitatis eius ad
seniores urbis qui in porta sunt, et dicet pater:
Filiam meam dedi huic uxorem; quam quia odit, impo-
nit ei nomen pessimum, ut dicat: Non inveni
filiam tuam virginem; et ecce hec sunt signa virgini-
tatis filie mee. Expandent vestimentum coram
senioribus civitatis, apprehendentque senes urbis
illius virum, et verberabunt illum, condempnantes in-
super centum siclis argenti, quos dabit patri puelle,
quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem
Israel. Habebitque eam uxorem, et non poterit dimittere
eam omnibus diebus vite sue. Quod si verum est quod obiecit,
et non est in puella inventa virginitas: eicient eam
extra fores domus patris sui, et lapidibus obruent
viri civitatis illius, et morietur, quoniam fecit nefas
in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui: et au-
feres malum de medio tui. Si dormierit vir
cum uxore alterius, uterque morietur, id est adulter et adul-
tera: et auferes malum de Israel. Si puellam virgi-
nem desponsaverit vir, et invenerit eam aliquis in
civitate, et concubuerit cum illa: educes utrumque
civitatis illius ad portam, et lapidibus obruentur:
puella quia non clamavit cum esset in civitate; vir
quia humiliavit uxorem proximi sui. Et auferes malum
de medio tui. Sin autem in agro reperit vir pu-
ellam que desponsata est, et apprehendens concubuerit
cum illa: ipse morietur solus, puella nichil pati-
etur, nec est rea mortis: quoniam sicut latro consur-
git contra fratrem suum et occidit animam eius, ita et pu-
ella perpessa est. Sola erat in agro, clamavit
et nullus affuit qui liberaret eam. Si invenerit
vir puellam virginem que non habet sponsum, et ap-
prehendens concubuerit cum illa, et res ad iudicium
venerit: dabit qui dormivit cum ea patri puel-
le quinquaginta siclos argenti, et habebit eam uxorem, quia hu-
miliavit illam; non poterit dimittere eam cunc-
tis diebus vite sue.

XXIII

Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revela-
bit operimentum eius. Non intrabit eunuchus
attritis vel amputatis testiculis et absciso vere-
tro ecclesiam Domini. Non ingredietur mamzer,
hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini, usque ad
decimam generationem. Ammonites et Moabites
etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam
Domini in eternum: quia noluerunt vobis occurrere cum
pane et aqua in via, quando egressi estis de Egypto,
et quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor
de Mesopotamia Syrie, ut malediceret tibi.
Et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertitque
maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quod
diligeret te. Non facies cum eis pacem, nec queras eis
bona cunctis diebus vite tue in sempiternum. Non
abhominaberis Ydumeum, quia frater tuus est; nec
Egyptium, quia advena fuisti in terra eius. Qui
nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt
in ecclesiam Dei. Quando egressus fueris adversus hostes
tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala.
Si fuerit inter vos homo qui in nocturno sit pol-
lutus somnio, egredietur extra castra, et non rever-
tetur priusquam ad vesperam lavetur aqua, et post solis
occasum regredietur in castra. Habebis locum

extra castra ad quem egredieris ad requisita
naturae. gerens paxillum in balteo. Cumque sederis
fodies per circuitum. et egesta humo operies quo
relevatus es. Dominus enim deus tuus ambulat in medio
castrorum. ut eruat te et tradat tibi inimicos
tuos. ut sint castra tua sancta. et nihil in eis appa
reat foeditatis. ne derelinquat te. Non trades ser
vum domino suo. qui ad te confugerit. Habitabit tecum
in loco qui ei placuerit. et in una urbium tuarum
requiescet. ne contristes eum. Non erit meretrix de
filiabus israel. neque scortator de filiis israel.
Non offeres mercedem prostibuli. nec pretium canis
in domo domini dei tui. quicquid illud est quod vo
veris. quia abhominatio est utrumque apud dominum deum
tuum. Non foenerabis fratri tuo ad usuram pecu
niam nec fruges. nec quamlibet aliam rem. sed alieno
fratri autem tuo: absque usura. id quo indiget com
modabis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni
opere tuo. in terra ad quam ingredieris possidendam.
Cum votum voveris domino deo tuo: non tardabis
reddere. quia requiret illud dominus deus tuus. et si mora
tus fueris reputabitur tibi in peccatum. Si nolue
ris polliceri: absque peccato eris. Quod autem semel
egressum est de labiis tuis: observabis et
facies. sicut promisisti domino deo tuo. et propria volun
tate et ore tuo locutus es. Ingressus vineam proxi
mi tui: comede uvas quantum tibi placuerit. fo
ras autem ne efferas tecum. Si intraveris in
segetem amici tui. franges spicas. et manu
conteres. falce autem non metes.

XXIIII

Si acceperit homo uxorem et habuerit eam. et non inve
nerit gratiam ante oculos eius propter aliquam foedita
tem: scribet libellum repudii. et dabit in ma
nu illius. et dimittet eam de domo sua. Cumque
egressa alterum maritum duxerit. et ille quoque oderit
eam. dederitque ei libellum repudii. et dimise
rit de domo sua. vel certe mortuus fuerit: non
poterit prior maritus recipere eam in uxorem. quia
polluta est et abhominabilis facta est coram domino. Nec
peccare facias terram tuam quam dominus deus tuus tibi
tradiderit possidendam. Cum acceperit homo nuper
uxorem: non procedet ad bellum. nec ei quippiam ne
cessitatis iniungetur publice. sed vacabit absque
culpa domui suae. ut uno anno laetetur cum
uxore sua. Non accipies loco pignoris infe
riorem et superiorem molam. quia animam suam apposu
it tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem
suum de filiis israel. et vendito eo acceperit pretium.
interficietur. et auferes malum de medio tui. Ob
serva diligenter ne incurras in plagam leprae.
sed facies quaecumque docuerint te sacerdotes levi
tici generis iuxta id quod praecepi eis. et imple sollici
te. Mementote quae fecit dominus deus vester mariae
in via. cum egrederemini de egypto. Cum
repetes a proximo tuo rem aliquam quam
debet tibi. non ingredieris domum eius ut
pignus auferas. sed stabis foris. et ille tibi
proferet quod habuerit. Si autem pauper est non
pernoctabit apud te pignus. sed statim reddes ei
ante solis occasum. ut dormiens in vestimento suo
benedicat tibi. et habeas iustitiam coram domino deo
tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis
fratris tui sive advenae qui tecum moratur in
terra tua. et intra portas tuas est. sed eadem die red
des ei pretium laboris sui ante solis occasum. quia
pauper est. et ex eo sustentat animam suam. ne cla
met contra te ad dominum. et reputetur tibi in peccatum.
Non occidentur patres pro filiis. nec filii pro
patribus. sed unusquisque pro peccato suo morietur.
Non pervertes iudicium advenae et pupilli. Non
auferes pignoris loco viduae vestimentum.
Memento quod servieris in egipto. et eruerit te dominus
deus tuus inde. Ideirco praecipio tibi ut facias hanc
rem. Quando messueris segetem in agro tuo. et
oblitus manipulum reliqueris. non reverteris
ut tollas eum. sed advenam et pupillum et vidu
am auferre patieris. ut benedicat tibi dominus
deus tuus in omni opere manuum tuarum. Si fruges
collegeris olivarum. quicquid remanserit in
arboribus non reverteris ut colligas. sed relin
ques advenae. pupillo ac viduae. Si vinde
miaveris vineam tuam. non colliges remanen
tes racemos. sed cedent in usus advenae pu
pilli ac viduae. Memento quod et tu servieris
in egipto. et ideirco praecipio tibi ut facias hanc rem.

XXV

Si fuerit causa inter aliquos et
interpellaverint iudices: quem iustum esse perspexe
rint. illi iustitiae palmam dabunt. quem impium
condempnabunt impietatis. Si autem eum qui peccavit
viderint dignum plagis: prosternent. et coram
se facient verberari. pro mensura peccati erit et
plagarum modus. Ita dumtaxat ut quadrage
narium numerum non excedant. ne foede laceratus
ante oculos tuos abeat frater tuus. Non ligabis os bovis
terentis in area fruges tuas. Cum habitave
rint fratres simul. et unus ex eis absque liberis mor
tuus fuerit. uxor defuncti non nubet alteri.
sed accipiet eam frater eius. et suscitabit semen fratris
sui. et primogenitum ex ea filium nomine illius
appellabit. ut non deleatur nomen eius ex israel.
Si autem noluerit accipere uxorem fratris sui quae ei
lege debetur. perget mulier ad portam civita

tis. et interpellabit maiores natu, dicetque: Non vult frater viri mei suscitare semen fratris sui in israel, nec me in coniugium sumere. Statimque accersiri eum facient, et interrogabunt. Si responderit: Nolo eam uxorem accipere: accedet mulier ad eum coram senioribus, et tollet calciamentum de pede eius, spuetque in faciem illius, et dicet: Sic fiet homini qui non edificat domum fratris sui. Et vocabitur nomen illius in israel, domus discalciati. Si habuerint inter se iurgium viri duo, et unus contra alterum rixari ceperit, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum, et apprehenderit verenda eius: abscides manum illius, nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacculo diversa pondera maius et minus: nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iustum et verum, et modius equalis et verus erit tibi: ut multo vivas tempore super terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Abhominatur enim dominus eum qui facit hec, et aversatur omnem iniusticiam. Memento que fecerit tibi amalech in via, quando egrediebaris ex egipto: quomodo occurrerit tibi: et extremos agminis tui qui lassi residebant ceciderit, quando tu eras fame et labore confectus, et non timuerit deum. Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requiem, et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra quam tibi pollicitus est: delebis nomen eius sub celo.

XXVI. Cave ne obliviscaris. Cumque intraveris terram quam dominus deus tuus tibi daturus est possidendam, et obtinueris eam, atque habitaveris in illa: tolles de cunctis frugibus tuis primicias, et pones in cartallo, pergesque ad locum quem dominus deus tuus elegerit, ut ibi invocetur nomen eius: accedesque ad sacerdotem qui fuerit in diebus illis, et dices ad eum: Profiteor hodie coram domino deo tuo, quod ingressus sim in terram pro qua iuravit patribus nostris, ut daret eam nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu eius, ponet ante altare domini dei tui: et loqueris in conspectu domini dei tui: Syrus persequebatur patrem meum, qui descendit in egiptum, et ibi peregrinatus est in paucissimo numero, crevitque in gentem magnam ac robustam et infinite multitudinis. Afflixeruntque nos egiptii, et persecuti sunt, imponentes onera gravissima: et clamavimus ad dominum deum patrum nostrorum: qui exaudivit nos, et respexit humilitatem nostram, et laborem atque angustiam: et eduxit nos de egipto in manu forti et brachio extento, in ingenti pavore, in signis atque portentis: et introduxit ad locum istum, et tradidit nobis terram lacte et melle manantem. Et idcirco nunc offero primicias frugum terre quam dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu domini dei tui, et adorato domino deo tuo. Et epulaberis in omnibus bonis que dominus deus tuus dederit tibi et domui tue, tu et levites et advena qui tecum est. Cum compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio, dabis levite et advene et pupillo et vidue, ut comedant intra portas tuas, et saturentur: loquerisque in conspectu domini dei tui: Abstuli quod sanctificatum est de domo mea, et dedi illud levite et advene, pupillo et vidue, sicut iussisti mihi: non preterivi mandata tua, nec sum oblitus imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet inmundicia, nec expendi ex his quicquam in re funebri. Obedivi voci domini dei mei, et feci omnia sicut precepisti mihi. Respice de sanctuario tuo, et de excelso celorum habitaculo, et benedic populo tuo israel, et terre quam dedisti nobis, sicut iurasti patribus nostris, terre lacte et melle mananti. Hodie dominus deus tuus precepit tibi ut facias mandata hec atque iudicia: et custodias et impleas ex toto corde tuo, et ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie ut sit tibi deus, et ambules in viis eius, et custodias cerimonias illius et mandata atque iudicia, et obedias eius imperio. Et dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, et custodias omnia precepta eius: et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas creavit, in laudem et nomen et gloriam suam: ut sis populus sanctus domini dei tui, sicut locutus est.

XXVII. Precepit autem moyses et seniores israel populo, dicentes: Custodite omne mandatum quod precipio vobis hodie. Cumque transieritis iordanem in terram quam dominus deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, et calce levigabis eos, ut possis in eis scribere omnia verba legis huius, iordane transmisso: ut introeas terram quam dominus deus tuus dabit tibi, terram lacte et melle manantem, sicut iuravit patribus tuis. Quando ergo transieritis iordanem, erigite lapides quos ego hodie precipio vobis in monte hebal, et levigabis eos calce: et edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit, et de saxis informibus et impolitis: et offeres super eo holocausta domino deo tuo, et immolabis hostias pacificas, et comedes ibi, et epulaberis coram domino deo tuo. Et scribes super lapides omnia verba legis

huius plane et lucide. dixeruntque moyses
et sacerdotes levitici generis ad omnem israel. At-
tende et audi israel. Hodie factus es populus domini
dei tui. audies vocem eius. et facies mandata
atque iusticias quas ego precipio tibi. Precepitque
moyses populo in die illo dicens. Hii stabunt
ad benedicendum domino super montem garizim. ior-
dane transmisso. Symeon levi. iudas. ysa-
char. ioseph. et beniamin. Et e regione. isti
stabunt ad maledicendum in monte hebal. Ruben.
gad. et aser. zabulon. dan. et neptalim. Et pro-
nunciabunt levite. dicentque ad omnes viros israel
excelsa voce. Maledictus homo qui facit sculp-
tile et conflatile. abhominationem domini. opus ma-
nuum artificum. ponetque illud in abscondito. Et
respondebit omnis populus et dicet amen. Maledictus qui
non honorat patrem suum et matrem. et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui transfert terminos
proximi sui. Et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui errare facit cecum in itinere. Et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui pervertit iudicium ad-
vene pupilli et vidue. Et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui dormit cum uxore patris sui.
et revelat operimentum lectuli eius. Et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui dormit cum omni iumen-
to. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dor-
mit cum sorore sua et filia patris sui. vel matris
sue. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit
cum socru sua. Et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui clam percusserit proximum suum. Et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui dormit cum uxore
proximi sui. Et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui accipit munera ut percutiat animam sangui-
nis innocentis. Et dicet omnis populus amen. Male-
dictus qui non permanet in sermonibus legis hu-
ius nec eos opere perficit. Et dicet omnis populus amen.
XXVIII Si autem audieris vocem domini
dei tui ut facias atque custodias omnia man-
data eius que ego precipio tibi hodie. faciet
te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus
que versantur in terra. Venientque super te universe
benedictiones iste. et apprehendent te. si tamen pre-
cepta eius audieris. Benedictus tu in civitate.
et benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui.
et fructus terre tue. fructusque iumentorum tuorum.
greges armentorum tuorum. et caule ovium tua-
rum. Benedicta horrea tua. et benedicte reliquie
tue. Benedictus eris ingrediens et egrediens. Dab-
it dominus inimicos tuos. qui consurgunt adversum
te corruentes in conspectu tuo. Per unam viam
venient contra te. et per septem fugient a facie tua.

Emittet dominus benedictionem super cellaria tua.
et super omnia opera manuum tuarum. Benedicetque tibi
in terra quam acceperis. Suscitabit te dominus si-
bi in populum sanctum sicut iuravit tibi. Si custodie-
ris mandata domini dei tui. et ambulaveris in viis
eius. Videbuntque omnes terrarum populi quod nomen domini in-
vocatum sit super te. et timebunt te. Habundare
te faciet dominus omnibus bonis fructu uteri tui.
et fructu iumentorum tuorum. fructu terre tue. quam
iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperi-
etque dominus thesaurum suum optimum. celum ut
pluviam tribuat terre sue in tempore suo. Benedi-
cetque cunctis operibus manuum tuarum. Et fenera-
bis gentibus multis. et ipse a nullo fenus
accipies. Constituet te dominus deus tuus in caput:
et non in caudam. et eris semper supra: et non subter. Si
autem audieris mandata domini dei tui que ego
precipio tibi hodie et custodieris et feceris. ac non
declinaveris ab eis. nec ad dexteram: nec
ad sinistram. nec secutus fueris deos alienos.
neque colueris eos. Quod si audire nolueris vocem
domini dei tui ut custodias et facias omnia man-
data eius et ceremonias quas ego precipio tibi hodie.
venient super te omnes maledictiones iste. et ap-
prehendent te. Maledictus eris in civitate. male-
dictus in agro. maledictum horreum tuum. et ma-
ledicte reliquie tue. Maledictus fructus ventris
tui: et fructus terre tue. armenta boum tuorum.
et greges ovium tuarum. Maledictus eris ingre-
diens. et maledictus egrediens. Mittet dominus su-
per te famem. et esuriem. et increpacionem. in omnia
opera tua que tu facies: donec conterat te. et per-
dat velociter propter adinventiones tuas pessimas in
quibus reliquisti me. Adiungat tibi dominus pe-
stilenciam donec consumat te de terra ad
quam ingredieris possidendam. Percutiat te
dominus egestate febri. et frigore. ardore. et es-
tu. et aere corrupto. ac rubigine. et persequatur
donec pereas. Sit celum quod supra te est eneum. et
terra quam calcas ferrea. Det dominus imbrem ter-
re tue pulverem. et de celo descendat super te cinis
donec conteraris. Tradat te dominus corruentem
ante hostes tuos. Per unam viam egrediaris
contra eos. et per septem fugias. et dispergaris per omnia
regna terre. Sitque cadaver tuum in escam cunc-
tis volatilibus celi. et bestiis terre. et non sit qui
abigat. Percutiat te dominus ulcere egipti. et partem
corporis per quam stercora egeruntur. scabie quoque
et prurigine. ita ut curari nequeas. Percuti-
at te dominus amencia. et cecitate. ac furore men-
tis. et palpes in meridie: sicut palpari solet

cecus in tenebris. et non dirigas vias tuas.
omnique tempore calumpniam sustineas. et opprimaris
violencia: nec habeas qui liberet te. Uxorem
accipias: et alius dormiat cum ea. Domum
edifices. et non habites in ea. Plantes vineam et
non vindemies eam. Bos tuus immoletur coram
te: et non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur
in conspectu tuo. et non reddatur tibi. Oves tue den-
tur inimicis tuis. et non sit qui te adiuvet. Filii
tui et filie tue: tradantur alteri populo. viden-
tibus oculis tuis et deficientibus ad aspectum eorum
tota die. et non sit fortitudo in manu tua. Fru-
ctus terre tue et omnes labores tuos comedat
populus quem ignoras. et sis semper calumpniam
sustinens. et oppressus cunctis diebus: et stupens ad
terrorem eorum que videbunt oculi tui. Percuciat te do-
minus ulcere pessimo. in genibus et in suris.
sanarique non possis. a planta pedis usque ad
verticem tuum. Ducetque te dominus et regem tuum.
quem constitueris super te in gentem quam ignoras
tu et patres tui. et servies ibi diis alienis.
ligno et lapidi. et eris perditus in proverbium. ac
fabulam omnibus populis. ad quos te introduxerit
dominus. Sementem multam iacies in terram. et modi-
cum congregabis. quia locuste devorabunt omnia.
Vineam plantabis et fodies: et vinum non bi-
bes. nec colliges ex ea quippiam. quoniam vasta-
bitur vermibus. Olivas habebis in omnibus terminis
tuis. et non ungeris oleo. quia defluent et peri-
bunt. Filios generabis et filias. et non frueris eis.
quoniam ducentur in captivitatem. Omnes arbores
tuas et fruges terre tue: rubigo consumet. Ad-
vena qui tecum versatur in terra. ascendet super te.
eritque sublimior. tu autem descendes: et eris in-
ferior. Ipse fenerabit tibi. et tu non fenerabis ei.
Ipse erit in caput. et tu eris in caudam. Et ve-
nient super te omnes maledictiones iste. et persequen-
tes apprehendent te donec intereas. quia non au-
disti vocem domini dei tui. nec servasti manda-
ta eius. et cerimonias quas precepit tibi. Et erunt
in te signa atque prodigia. et in semine tuo
usque in sempiternum. eo quod non servieris
domino deo tuo. in gaudio. cordisque leticia. propter
rerum omnium habundanciam. Servies inimi-
co tuo: quem inmittet dominus tibi in fame et sitim.
et nuditate. et omnium penuria. et ponet iu-
gum ferreum super cervicem tuam. donec te conterat.
Adducet dominus super te gentem de longinquo.
et de extremis terre finibus in similitudinem aquile
volantis cum impetu. cuius linguam intelligere
non possis gentem procacissimam. que non deferat
seni. nec misereatur parvuli. et devoret fru-
ctum iumentorum tuorum. ac fruges terre tue. do-
nec intereas. et non relinquat tibi triticum. vi-
num et oleum. armenta boum. greges ovium. do-
nec te disperdat et conterat in cunctis urbibus
tuis. et destruantur muri tui firmi atque
sublimes. in quibus habebas fiduciam. In omni ter-
ra tua. obsideberis intra portas tuas in omni terra
quam dabit tibi dominus deus tuus. et comedes fructum
uteri tui. et carnes filiorum tuorum et filiarum tu-
arum. quas dedit tibi dominus deus tuus in angustia
et vastitate. qua opprimet te hostis tuus. Homo
delicatus in te et luxuriosus valde invidebit
fratri suo. et uxori. que cubat in sinu suo. ne
det eis de carnibus filiorum suorum quas come-
det. eo quod nichil habeat aliud in obsidio-
ne et penuria. qua vastaverint te inimici
tui intra omnes portas tuas. Tenera mulier et de-
licata que super terram ingredi non valebat. nec pedis
vestigium figere propter mollitiem et teneritudinem
nimiam invidebit viro suo qui cubat in si-
nu eius super filii et filie carnibus et illuvie secun-
darum que egrediuntur de medio feminum eius.
et super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent
enim eos clam propter rerum omnium penuriam in obsi-
dione et vastitate qua opprimet te inimicus tuus
intra portas tuas. Nisi custodieris et feceris omnia
verba legis huius que scripta sunt in hoc volu-
mine. et timueris nomen eius gloriosum. et terri-
bile. hoc est dominum deum tuum. augebit dominus pla-
gas tuas. et plagas seminis tui. plagas
magnas. et perseverantes infirmitates pessi-
mas et perpetuas. et vertet in te omnes afflictio-
nes egypti quas timuisti. et adherebunt tibi.
Insuper et universos languores et plagas que non
sunt scripte in volumine legis huius. inducet
dominus super te donec te conterat. et remanebitis pau-
ci numero. qui prius eratis sicut astra celi pre
multitudine. quoniam non audisti vocem domini dei tui.
Et sicut ante letatus est dominus super vos bene faciens
vobisque multiplicans. sic letabitur disperdens vos
atque subvertens. ut auferamini de terra
ad quam ingredieris possidendam. Disperget te
dominus in omnes populos a summitate terre usque ad
terminos eius. et servies ibi diis alienis quos
et tu ignoras et patres tui lignis et lapidibus.
In gentibus quoque illis non quiesces. neque erit requi-
es vestigio pedis tui. Dabit enim tibi dominus ibi
cor pavidum. et deficientes oculos. et animam me-
rore consumptam. et erit vita tua quasi pendens
ante te. Timebis nocte et die. et non credes vite

tue. Mane dices: Quis mihi det vesperum? et vespe-
re: Quis mihi det mane? propter cordis tui formidinem,
qua terreberis, et propter ea que tuis videbis oculis. Redu-
cet te dominus classibus in egyptum, per viam de qua
dixit tibi ut eam amplius non videres. Ibi venderis ini-
micis tuis in servos et ancillas, et non erit qui
emat.
XXIX Hec sunt verba federis quod precepit dominus moysi
ut feriret cum filiis israel in terra moab, preter
illud fedus quod cum eis pepigit in oreb. Vocavit-
que moyses omnem israel, et dixit ad eos. Vos vidis-
tis universa que fecit dominus coram vobis in terra egyp-
ti pharaoni et omnibus servis eius universeque terre
illius, temptationes magnas quas viderunt oculi tui,
signa illa portentaque ingentia, et non dedit vobis
dominus cor intelligens, et oculos videntes, et aures
que possint audire, usque in presentem diem. Ad-
duxit vos xl. annis per desertum. Non sunt at-
trita vestimenta vestra, nec calciamenta pedum
vestrorum vetustate consumpta sunt. Panem non co-
medistis, vinum et siceram non bibistis, ut sci-
retis quia ipse est dominus deus vester. Et venistis ad hunc
locum. Egressusque est seon rex esebon et og rex
basan, occurrentes nobis ad pugnam. Et percussimus
eos, et tulimus terram eorum, ac tradidimus possi-
dendam ruben et gad, et dimidie tribui mana-
se. Custodite ergo verba pacti huius, et implete ea, ut
intelligatis universa que facitis. Vos statis
hodie cuncti coram domino deo vestro, principes vestri ac
tribus, et maiores natu atque doctores, omnis po-
pulus israel, liberi et uxores vestre, et advena qui tecum
moratur in castris, exceptis lignorum cesori-
bus et his qui comportant aquas, ut transeas in federe
domini dei tui, et in iureiurando quod hodie dominus
deus tuus percutit tecum, ut suscitet te sibi in po-
pulum, et ipse sit dominus deus tuus, sicut locutus est tibi,
et sicut iuravit patribus tuis abraham, ysaac, et
iacob. Nec vobis solis ego hoc fedus ferio, et hec
iuramenta confirmo, sed cunctis presentibus et ab-
sentibus. Vos enim nostis quomodo habitaverimus in
terra egypti, et quomodo transierimus per medium
nationum, quas transeuntes vidistis abhomina-
tiones, et sordes, id est ydola eorum, lignum et la-
pidem, argentum et aurum que colebant. Ne forte
sit inter vos vir aut mulier, familia aut
tribus, cuius cor aversum sit hodie a domino deo vestro,
ut vadat et serviat diis illarum gentium, et sit
inter vos radix germinans fel et amaritudi-
nem. Cumque audierit verba iuramenti huius, bene-
dicat sibi in corde suo dicens: pax erit michi, et am-
bulabo in pravitate cordis mei, et assumat
ebria sitientem. Et dominus non ignoscat ei, sed tunc
quam maxime furor eius fumet, et zelus
contra hominem illum, et sedeant super eum omnia ma-
ledicta que scripta sunt in hoc volumine, et dele-
at dominus nomen eius sub celo, et consumat eum in
perditionem ex omnibus tribubus israel, iuxta male-
dictiones que in libro legis huius ac federis continen-
tur. Dicetque generatio sequens, et filii qui na-
scentur deinceps, et peregrini qui de longe vene-
rint, videntes plagas terre illius et infirmita-
tes quibus eam afflixerit dominus sulphure et
salis ardore comburens, ita ut ultra non sera-
tur, nec virens quippiam germinet in exem-
plum subversionis sodome et gomorre, ada-
me et seboim, quas subvertit dominus in ira et
furore suo, et dicent omnes gentes: Quare sic fecit dominus
terre huic? Que est hec ira furoris eius imman-
sa? Et respondebunt: quia dereliquerunt pactum domini quod
pepigit cum patribus eorum, quando eduxit eos de
terra egypti, et servierunt diis alienis, et ado-
raverunt eos quos nesciebant, et quibus non fuerant
attributi. Idcirco iratus est furor domini contra
terram istam, ut induceret super eam omnia maledic-
ta que in hoc volumine scripta sunt, et eiecit
eos de terra sua in ira et in furore et indignatione
maxima, proiecitque in terram alienam, sicut
hodie comprobatur. Abscondita domino deo nostro,
manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in eter-
num, ut faciamus universa verba legis huius.
XXX Cum ergo venerint super te omnes
sermones isti, benedictio sive maledic-
tio quam proposui in conspectu tuo, et ductus peni-
tudine cordis tui in universis gentibus in quas
disperserit te dominus deus tuus, et reversus fueris ad
eum et obedieris eius imperiis, sicut ego hodie precipi-
o tibi, cum filiis tuis in toto corde tuo et in tota
anima tua, reducet te dominus deus tuus de captivi-
tate tua, ac miserebitur tui, et rursum congre-
gabit te de cunctis populis in quos te ante disper-
sit. Si ad cardines celi fueris dissipatus, inde
retrahet dominus deus tuus, et assumet atque intro-
ducet in terram quam possederunt patres tui, et ob-
tinebis eam, et benedicens tibi, maioris numeri
te esse faciet quam fuerunt patres tui. Circumci-
det dominus deus tuus cor tuum, et cor seminis tui,
ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo
et in tota anima tua, ut possis vivere. Omnes autem
maledictiones has convertet dominus super inimicos
tuos, et eos qui oderunt te et persequuntur. Tu autem
reverteris et audies vocem domini dei tui, faciesque
universa mandata que ego precipio tibi hodie.

et abundare te faciet dominus deus tuus in cunctis
operibus manuum tuarum. in sobole uteri tui. et in
fructu iumentorum tuorum. In ubertate terre tue.
et in rerum omnium largitate. Revertetur enim dominus
ut gaudeat super te in omnibus bonis sicut gavisus
est in patribus tuis. Si tamen audieris vocem domini
dei tui. et custodieris precepta eius et ceremo
nias que in hac lege scripta sunt. et revertaris
ad dominum deum tuum in toto corde tuo. et in tota
anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi
hodie non supra te est. neque procul positum. nec
in celo situm. ut possis dicere quis nostrum ad ce
lum valet ascendere ut deferat illud ad nos. et
audiamus atque opere compleamus. neque trans mare
positum ut causeris et dicas. Quis e nobis
transfretare poterit mare. et illud ad nos usque
deferre. ut possimus audire et facere quod precep
tum est. Sed iuxta te est sermo valde in ore tu
o. et in corde tuo. ut facias illum. Considera quod
hodie proposuerit in conspectu tuo vitam et bonum.
et econtrario mortem et malum. ut diligas dominum
deum tuum. et ambules in viis eius. et custodias man
data illius et ceremonias atque iudicia. et vivas
ac multiplicet te. benedicatque tibi in terra ad quam
ingredieris possidendam. Si autem aversum fuerit
cor tuum. et audire nolueris. atque errore dece
ptus adoraveris deos alienos. et servieris eis.
predico tibi hodie quod pereas. et parvo tempore moreris
in terra. ad quam iordane transmisso ingredieris
possidendam. Testes invoco hodie celum et terram.
quod proposuerim vobis vitam et bonum. benedictionem et
maledictionem. Elige ergo vitam ut et tu vivas.
et semen tuum. et diligas dominum deum tuum. atque o
bedias voci eius. et illi adhereas. Ipse est enim
vita tua. et longitudo dierum tuorum. ut habites
in terra pro qua iuravit dominus patribus tuis. abrah
am. ysaac. et iacob. ut daret eam illis.

xxxi

XXXI Abiit itaque moyses et locutus
est omnia verba hec ad universum israel. et dixit
ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. non possum
ultra egredi et ingredi. presertim cum et dominus
dixerit mihi. Non transibis iordanem istum. Dominus ergo
deus tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes gentes
has in conspectu tuo. et possidebis eas. Et iosu
e iste transibit ante te. sicut locutus est dominus. Fa
cietque dominus eis sicut fecit seon et og regibus
amorreorum. et terre eorum. delebitque eos. Cum ergo
et hos tradiderit vobis. similiter facietis eis sicut
precepi vobis. Viriliter agite et confortamini. No
lite timere. ne paveatis ad conspectum eorum.
quia dominus deus tuus. ipse est ductor tuus. et non dimit
tet. nec derelinquet te. Vocavitque moy
ses iosue. et dixit ei coram omni multitudine
filiorum israel. Confortare et esto robustus. Tu
enim introduces populum istum in terram quam datu
rum se patribus eorum iuravit dominus. et tu eam divi
des sorte. Et dominus qui ductor est vester. ipse erit te
cum. non dimittet. nec derelinquet te. Noli time
re nec paveas. Scripsit itaque moyses legem
hanc. et tradidit eam sacerdotibus filiis levi. qui
portabant archam federis domini. et cunctis senioribus
israel. Precepitque eis dicens. Post septem annos an
no remissionis in sollempnitate tabernaclo
rum. convenientibus cunctis ex israel ut appareant
in conspectu domini dei sui. in loco quem elegerit dominus.
leges verba legis huius coram omni israel. audientibus
eis. et in unum omni populo congregato tam viris quam
mulieribus. parvulis et advenis qui sunt intra
portas tuas. ut audientes discant et timeant
dominum deum vestrum. et custodiant impleantque omnes
sermones huius legis. Filii quoque eorum qui nunc ig
norant. audire possint. et timeant dominum deum
suum cunctis diebus quibus versantur in terra. ad quam
vos iordane transmisso pergitis obtinendam.
Et ait dominus ad moysen. Ecce prope sunt dies
mortis tue. Voca iosue et state in tabernaclo
testimonii ut precipiam ei. Abierunt ergo moyses
et iosue. et steterunt in tabernaclo testimonii.
Apparuitque dominus ibi in columpna nubis. que
stetit in introitu tabernaculi. Dixitque dominus ad
moysen. Ecce tu dormies cum patribus tuis. et popu
lus iste consurgens. fornicabitur post deos alienos
in terra ad quam ingreditur. ut habitet in ea. Ibi
derelinquet me. et irritum faciet fedus quod pepigi
cum eo. Et irascetur furor meus contra eum in die
illo. et derelinquam eum. et abscondam faciem meam ab eo.
et erit in devorationem. Invenient eum omnia mala
et afflictiones. ita ut dicat in illo die. Vere quia
non est deus mecum. invenerunt me hec mala. Ego
autem abscondam et celabo faciem meam in die illo propter
omnia mala que fecit. quia secutus est deos alienos.
Nunc itaque scribite vobis canticum istud. et docete
filios israel. ut memoriter teneant. et ore deca
tent. et sit mihi carmen istud pro testimonio inter
filios israel. Introducam enim eum in terram pro qua iura
vi patribus eius. lacte et melle manantem. Cumque
comederint et saturati crassique fuerint. avertentur
ad deos alienos. et servient eis. detrahentque
mihi. et irritum facient pactum meum. Postquam inve
nerint eum multa mala et afflictiones. respondebit
ei canticum istud pro testimonio. quod nul
la delebit oblivio. ex ore seminis tui.

Scio enim cogitationes eius que facturus sit hodie antequam introducam eum in terram quam ei pollicitus sum. Scripsit ergo moyses canticum et docuit filios israel. Precepitque dominus iosue filio nun et ait. Confortare et esto robustus. Tu enim introduces filios israel in terram quam pollicitus sum: et ego ero tecum. Postquam ergo scripsit moyses verba legis huius in volumine atque complevit: precepit levitis qui portabant archam federis domini dei vestri dicens. Tollite librum istum et ponite eum in latere arche federis domini dei vestri: ut sit ibi contra te in testimonium. Ego enim scio contempcionem tuam: et cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me et ingrediente vobiscum: semper contenciose egistis contra dominum. Quanto magis cum mortuus fuero? Congregate ad me omnes maiores natu per tribus vestras atque doctores: et loquar audientibus eis sermones istos: et invocabo contra eos celum et terram. Novi enim quod post mortem meam inique agetis: et declinabitis cito de via quam precepi vobis. Et occurrent vobis mala in extremo tempore: quando feceritis malum in conspectu domini: ut irritetis eum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergo moyses audiente universo cetu israel verba carminis huius: et ad finem usque complevit.

XXXII .p.

canticum moysi ſim dei

Audite celi que loquor: audiat terra verba oris mei. Concrescat in pluvia doctrina mea: fluat ut ros eloquium meum. Quasi imber super herbam: et quasi stille super gramina: quia nomen domini invocabo. Date magnificentiam deo nostro. Dei perfecta sunt opera: et omnes vie eius iudicia. Deus fidelis et absque ulla iniquitate: iustus et rectus. Peccaverunt ei et non filii eius in sordibus. Generatio prava atque perversa: hecine reddis domino popule stulte et insipiens. Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te: et fecit et creavit te. Memento dierum antiquorum: cogita generationes singulas. Interroga patrem tuum et annunciabit tibi: maiores tuos et dicent tibi. Quando dividebat altissimus gentes: quando separabat filios adam. Constituit terminos populorum: iuxta numerum filiorum israel. Pars autem domini populus eius: iacob funiculus hereditatis eius. Invenit eum in terra deserta: in loco horroris et vaste solitudinis. Circumduxit eum et docuit: et custodivit quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos: et super eos volitans. Expandit alas suas et assumpsit eos: atque portavit in humeris suis. Dominus solus dux eius fuit: et non erat cum eo deus alienus. Constituit eum super excelsam terram: ut comederet fructus agrorum. Ut sugeret mel de petra: oleumque de saxo durissimo. Butirum de armento et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum filiorum basan. Et hircos cum medulla tritici: et sanguinem uve biberet meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalcitravit: incrassatus impinguatus dilatatus. Dereliquit deum factorem suum: et recessit a deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis alienis: et in abhominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt demoniis et non deo: diis quos ignorabant. Novi recentesque venerunt: quos non coluerunt patres eorum. Deum qui te genuit dereliquisti: et oblitus es domini creatoris tui. Vidit dominus et ad iracundiam concitatus est: quia provocaverunt eum filii sui et filie. Et ait abscondam faciem meam ab eis: et considerabo novissima eorum. Generatio enim perversa est: et infideles filii. Ipsi me provocaverunt in eo quod non erat deus: et irritaverunt in vanitatibus suis. Et ego provocabo eos in eo qui non est populus: et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo: et ardebit usque ad inferni novissima. Devorabitque terram cum germine suo: et montium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala: et sagittas meas complebo in eis. Consumentur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo. Dentes bestiarum inmittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos gladius: et intus pavor. Iuvenem simul ac virginem lactentem cum homine sene. Et dixi ubi nam sunt: cessare faciam ex omnibus memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum distuli: ne forte superbirent hostes eorum. Et dicerent manus nostra excelsa: et non dominus fecit hec omnia. Gens absque consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et intelligerent ac novissima providerent. Quomodo persequebatur unus mille: et duo fugarent decem milia. Nonne ideo quia deus suus vendidit eos: et dominus conclusit illos. Non enim est deus noster ut dii eorum: et inimici nostri sunt iudices. De vinea sodomorum vinea eorum: et de suburbanis gomorre. Uva eorum uva fellis et botrus amarissimus. Fel draconum vinum eorum: et venenum aspidum insanabile. Nonne hec condita sunt apud me: et signata in thesauris meis. Mea est ultio et ego retribuam eis in tempore ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis: et adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum: et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus: et clausi quoque defecerunt residuique consumpti sunt. Et dicet ubi sunt dii eorum in quibus

hebant fiduciam. De quorum victimis come
debant adipes: et bibebant vinum libaminum.
Surgant et opitulentur vobis: et in necessitate
vos protegant. Videte quod ego sim solus: et non
sit alius deus preter me. Ego occidam et ego vivere
faciam: percutiam et ego sanabo. et non est qui de
manu mea possit eruere. Levabo ad celum
manum meam: et dicam vivo ego in eternum. Si
acuero ut fulgur gladium meum: et arripu
erit iudicium manus mea. Reddam ultionem
hostibus meis: et his qui oderunt me retribuam.
Inebriabo sagittas meas sanguine: et gla
dius meus devorabit carnes. De cruore occiso
rum et de captivitate nudati inimicorum capi
tis. Laudate gentes populum eius: quia sanguinem servo
rum suorum ulciscetur. Et vindictam retribuet in
hostes eorum: et propicius erit terre populi sui. Venit
F. ergo moyses et locutus est omnia verba cantici huius in
auribus populi. ipse et iosue filius nun. Comple
vitque omnes sermones istos loquens ad univer
sum israel: et dixit ad eos. Ponite corda vestra in
omnia verba mea que ego testificor vobis hodie ut
mandetis ea filiis vestris custodire. et facere et
implere universa que scripta sunt legis huius. quia non
in cassum precepta sunt vobis. sed ut singuli in
eis viverent. que facientes longo perseveretis
tempore in terra ad quam iordane transmisso in
gredimini possidendam. Locutusque est dominus
ad moysen in eadem die dicens. Ascende in montem
istum abarim. id est transituum in montem nebo. qui
est in terra moab contra iericho. et vide terram
chanaam quam ego tradam filiis israel obtinen
dam. et morere in monte. Quem conscendens iun
geris populis tuis: sicut mortuus est aaron frater tuus
in monte hor. et appositus est populis suis. quia preva
ricati estis contra me in medio filiorum israel: ad
aquas contradictionis in cades deserti sin. et non
sanctificastis me inter filios israel. E contra videbis ter
ram et non ingredieris in eam: quam ego dabo filiis israel.

xxxiii. XXXIII

Hec est benedictio qua
benedixit moyses homo dei filiis israel ante
mortem suam. et ait. Dominus de syna venit et
de seyr ortus est nobis. Apparuit de monte
pharan: et cum eo sanctorum milia. In dextera
eius ignea lex. Dilexit populos. omnes sancti in ma
nu illius sunt. Et qui appropinquant pedibus eius: ac
cipient de doctrina illius. Legem precepit nobis
moyses. hereditatem multitudinis iacob.
Erit apud rectissimum rex congregatis principibus
populi cum tribubus israel. Vivat ruben et non
moriatur. et sit parvus in numero. Hec est iude
benedictio. Audi domine vocem iude. et ad populum
suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro
eo. et adiutor illius contra adversarios eius erit.
Levi quoque ait. Perfectio tua. et doctrina tua a
viro sancto tuo quem probasti in temptatione. et iudi
casti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo
et matri sue nescio vos. et fratribus suis ignoro
vos: et nescierunt filios suos. Hii custodi
erunt eloquium tuum. et pactum tuum servaverunt.
Iudicia tua o iacob. et legem tuam o israel. Pon
ent thimiama in furore tuo. et holocaus
tum super altare tuum. Benedic domine fortitudini
eius. et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa ini
micorum eius. et qui oderunt eum non consurgant. Et benia
min ait. Amantissimus domini habitabit confidenter
in eo. Quasi in thalamo tota die morabitur. et
inter humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait. De
benedictione domini terra eius de pomis celi et rore. at
que abysso subiacente. de pomis fructuum solis
ac lune. de vertice antiquorum montium. de pomis
collium eternorum. et de frugibus terre. et de plenitu
dine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo:
veniat super caput ioseph. et super verticem nazarei inter
fratres suos. Quasi primogeniti tauri. pulcritudo
eius. cornua rinocerotis: cornua illius. In ip
sis ventilabit gentes usque ad terminos terre. Hee sunt
multitudines effraim. et hec milia manasse.
Et zabulon ait. Letare zabulon in exitu tuo.
et ysachar in tabernaculis tuis. Populos vocabunt
ad montem. ibi immolabunt victimas iusticie.
Qui inundationem maris quasi lac sugent. et thesauros
absconditos harenarum. Et gad ait. Bene
dictus in latitudine gad. Quasi leo requievit. Cepit
que brachium et verticem. et vidit principatum suum
quod in parte sua doctor esset repositus. Qui fuit cum
principibus populi. et fecit iusticias domini. et iudicium
suum cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis.
fluet largiter de basan. Et nepthalim dixit.
Nepthalim habundantia perfruetur. et plenus erit
benedictionibus domini. mare et meridiem posside
bit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser: sit pla
cens fratribus suis. tinguat in oleo pedem suum. Fer
rum et es calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tue.
ita et senectus tua. Non est deus alius: ut deus rectis
simi. Ascensor celi: auxiliator tuus. Magni
ficentia eius discurrunt nubes. Habitaculum eius sur
sum. et subter brachia sempiterna. Eiciet a facie
tua inimicum dicetque conterere. Habitabit israel
confidenter. et solus oculus iacob in terra frumenti. et
vini. celique caligabunt rore. Beatus es tu israel:
quis similis tui popule. qui salvaris in domino. Scutum

auxilii tui, et gladius glorie tue. Negabunt te
inimici tui, et tu eorum colla calcabis.
XXXIIII Ascendit ergo moyses de campestribus
moab super montem nebo in verticem phasga contra
iericho. Ostenditque ei dominus omnem terram galaad
usque dan, et universum nepthali, terramque ephraim
et manasse, et omnem terram iuda, usque ad mare
novissimum, et australem plagam, et latitudinem
campi iericho civitatis palmarum usque segor.
Dixitque dominus ad eum. Hec est terra pro qua iuravi abrah
am, ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo
eam. Vidisti eam oculis tuis, et non transibis ad illam.
Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra mo
ab, iubente domino. et sepelivit eum in valle terre
moab contra phogor. et non cognovit homo sepulcrum
eius usque in presentem diem. Moyses centum et viginti anno
rum erat quando mortuus est. Non caligavit oculus eius,
nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii
israel in campestribus moab triginta diebus. et completi
sunt dies planctus lugentium moysen. Iosue
vero filius nun repletus est spiritu sapientie, quia moyses
posuit super eum manus suas. et obedierunt ei filii is
rael. feceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non sur
rexit propheta ultra in israel sicut moyses quem
nosset dominus facie ad faciem. in omnibus signis atque
portentis, que misit per eum ut faceret in terra egyp
ti pharaoni, et omnibus servis eius universeque terre
illius, et cunctam manum robustam. magnaque mi
rabilia que fecit moyses coram universo israel.
Explicit liber deuteronomii. Incipit prologus in libro Iosue.

Tandem finito pentatheuco moysi
velut grandi fenore liberati.
ad ihesum filium nave manum
mittimus, quem hebrei iosue ben
nun, id est iosue filium nun voca
nt. et ad iudicum librum quem sophtim
appellant. ad ruth quoque et hester quos hic idem
nominibus efferunt. Monemusque lectorem ut silvam
hebraicorum nominum et distinctiones per membra di
visas diligens scriptor conservet. ne et noster labor
et illius studium pereat. Et ut in primis quod sepe testa
tus sum, sciat me non in reprehensionem veterum
nova cudere, sicut amici mei criminantur. sed pro viri
li parte offerre lingue mee hominibus, quos tamen
nostra delectant. ut pro grecorum exaplois, que et sump
tu et labore maximo indigent, editionem nostram
habeant. Et sicubi in antiquorum voluminum lectio
ne dubitaverint, hec illis conferentes inveniant quod
requirunt. maxime cum apud latinos tot sint exem
plaria quot codices, et unusquisque pro arbitrio suo vel
addiderit vel subtraxerit quod ei visum est. et utique
non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset ar
cuato vulnere contra nos insurgere scorpionis, et
sanctum opus venenata carpere lingua desistat.
Vel suscipiens si placet, vel contempnens. memineritque
illorum versuum. Os tuum habundavit malicia, et
lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fra
trem tuum loquebaris, et adversus filium matris tue po
nebas scandalum. Hec fecisti et tacui. Existima
sti inique quod ero tui similis. arguam te et statuam
contra faciem tuam. Que enim audientis vel legentis
utilitas est, nos laborando sudare, et alios de
trahendo laborare. dolere iudeos quod calumpnian
di eis et irridendi christianos sit oblata occasio, et
ecclesie homines id despicere, immo lacerare, unde adver
sarii torqueantur. Quod si veteris eis tantum interpretatio
placet, que mihi non displicet, et nichil extra recipien
dum putant, cur ea que sub asteriscis et obelis vel ad
dita sunt vel amputata leguntur et negligunt. immo
eas legunt. Quare danielem iuxta theodotionis trans
lationem ecclesie susceperunt. Cur origenem mir
antur et eusebium pamphili cunctas editiones similiter dis
serentes. Aut qua stultitia postquam vera di
xerint proferre que falsa sunt. Unde autem in novo
testamento probare poterunt assumpta testimonia que in
libris veteribus non habentur. Hec diximus ne omnino calum
pniantibus tacere videamur. Ceterum post sancte paule
dormitionem cuius vita virtutis exemplum est, et hos
libros quos eustochio virgini christi negare non potui
decrevimus domino spiritu hos reliquos artus prophetarum
explanationi incumbere. et omissum iam diu opus
quodam postliminio ore repetere. presertim cum et
admirabilis sanctusque vir pammachius hoc idem litteris
flagitet, et nos ad patriam festinantes mor
tiferos syrenarum cantus surda debeamus aure
transire. Explicit prologus. Incipit Liber Iosue.

I Et factum est post mortem moysi servi
dei, ut loqueretur dominus ad io
sue filium nun ministrum
moysi, et diceret ei. Moyses
servus meus mortuus est. Surge
et transi iordanem istum, tu et
omnis populus tecum, in terram quam
ego dabo filiis israel. Omnem locum quem calca
verit vestigium pedis vestri, vobis tradam, sicut lo
cutus sum moysi. A deserto et libano usque ad
fluvium magnum eufraten. Omnis terra etheorum
usque ad mare magnum contra solis occasum erit
terminus vester. Nullus poterit vobis resistere cunctis
diebus vite tue. Sicut fui cum moyse sic ero tecum

tecum. non dimittam nec derelinquam te. Confortare
et esto robustus. Tu enim sorte divides populo
huic terram pro qua iuravi patribus suis. ut traderem eam
illis. Confortare igitur et esto robustus valde. ut custodi-
as et facias omnem legem quam precepit tibi moyses
servus meus. Ne declines ab ea ad dexteram vel ad
sinistram. ut intelligas cuncta que agis. Non rece-
dat volumen legis huius ab ore tuo. sed meditabe-
ris in eo diebus ac noctibus. ut custodias et facias omnia
que scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et in-
telliges eam. Ecce precipio tibi confortare et esto robus-
tus. noli metuere. et noli timere. quia tecum est dominus
deus tuus in omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque io-
sue principibus populi dicens. Transite per medium
castrorum et imperate populo et dicite. Preparate vobis
cibaria. quoniam post diem tercium transibitis iordanem.
et intrabitis ad possidendam terram quam dominus deus
vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et gaditis.
et dimidie tribui manasse ait. Mementote
sermonis quem precepit vobis moyses famulus
domini dicens. Dominus deus vester dedit vobis requiem. et
omnem terram. Uxores vestre et filii vestri ac iumenta.
manebunt in terra quam tradidit vobis moyses trans
iordanem. Vos autem transite armati ante fratres vestros
omnes fortes manu. et pugnate pro eis. donec det
requiem dominus fratribus vestris. sicut et vobis dedit. et pos-
sideant ipsi quoque terram quam dominus deus vester daturus
est eis. et sic revertimini in terram possessionis
vestre. et habitabitis in ea. quam vobis dedit moyses
famulus domini trans iordanem contra solis ortum. Respon-
deruntque ad iosue atque dixerunt. Omnia que precepisti
nobis faciemus. et quocumque miseris ibimus. Sicut
obedivimus in cunctis moysi. ita obediemus
et tibi. tantum sit dominus deus tuus tecum. sicut fuit cum moy-
se. Qui contradixerit ori tuo. et non obedierit cunctis se-
rmonibus quos preceperis ei: moriatur. Tu tantum
confortare et viriliter age.

II

Misit igitur iosue filius nun de sethim duos vi-
ros exploratores in abscondito. et dixit eis.
Ite et considerate terram. et urbem iericho. Qui per-
gentes ingressi sunt domum mulieris meretricis
nomine raab. et quieverunt apud eam. Nunciatumque est
regi iericho et dictum. Ecce viri ingressi sunt
huc per noctem de filiis israel. ut explorarent terram.
Misitque rex iericho ad raab meretricem dicens.
Educ viros qui venerunt ad te. et ingressi sunt domum
tuam. exploratores quippe sunt. et omnem terram considera-
re venerunt. Tollensque mulier viros abscondit.
et ait. Fateor venerunt ad me. sed nesciebam un-
de essent. Cumque porta clauderetur in tenebris. et illi
pariter exierunt. nescio quo abierunt. Persequimini
cito. et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascende-
re in solarium domus sue viros. et operuit eos sti-
pula lini que ibi erat. Hii autem qui missi fue-
rant. secuti sunt eos per viam que ducit ad vada
iordanis. Illisque egressis. statim porta clausa
est. Necdum obdormierant qui latebant. et ecce mulier
ascendit ad eos. et ait. Novi quod dominus tradiderit
vobis terram. et enim irruit in nos terror vester. et elangue-
runt omnes habitatores terre. Audivimus quod siccave-
rit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum.
quando egressi estis de egypto. et que feceritis duobus
amorreorum regibus qui erant trans iordanem. seon
et og. quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus.
et elanguit cor nostrum. nec remansit in nobis spiritus
ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in
celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate
mihi per dominum. ut quomodo ego misericordiam feci vobis
cum: ita et vos faciatis cum domo patris mei. de-
tisque mihi verum signum. ut salvetis patrem meum
et matrem. et fratres ac sorores meas. et omnia que illorum
sunt. et eruatis animas nostras a morte. Qui responde-
runt ei. Anima nostra sit pro vobis in mortem. si tamen non
prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram. fa-
ciemus in te misericordiam et veritatem. Dimisit ergo
eos per funem de fenestra. domus enim eius herere-
bat muro. Dixitque ad eos. Ad montana conce-
dite. ne forte occurrant vobis revertentes. Ibique
latete diebus tribus donec redeant. et sic ibitis
per viam vestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii erimus
a iuramento hoc quo adiurasti nos. si ingre-
dientibus nobis terram signum non fuerit funicu-
lus iste coccineus. et ligaveris eum in fenestra per
quam nos dimisisti. et patrem tuum ac matrem.
fratresque et omnem cognationem tuam congregaveris
in domum tuam. Qui ostium domus tue egressus
fuerit. sanguis ipsius erit in caput eius. et nos erimus
alieni. Cunctorum autem sanguis qui tecum in domo
fuerint redundabit in caput nostrum. si eos quis teti-
gerit. Quod si nos prodere volueris. et sermonem istum
proferre in medium: erimus mundi ab hoc iuramen-
to quo adiurasti nos. Illa respondit. Sicut lo-
cuti estis: sic fiat. Dimittensque eos ut pergerent.
appendit funiculum coccineum in fenestra
eius. Illi vero ambulantes: pervenerunt ad montana.
et manserunt ibi tres dies donec reverterentur
qui fuerant persecuti. Quesitum enim per omnem
viam non repperierunt eos. Quibus urbem ingressis.
reversi sunt. et descenderunt exploratores de mon-
te. et transito iordane. venerunt ad iosue filium
nun. Narraveruntque ei omnia que acciderant sibi.
atque dixerunt. Tradidit dominus omnem terram hanc in

manus nostras, et timore prostrati sunt cuncti habi-
tatores eius.
III Igitur Iosue de nocte consurgens movit cas-
tra. Egredientesque de Sethim venerunt ad Ior-
danem ipse et omnes filii Israel, et morati sunt ibi per tres
dies. Quibus evolutis, transierunt praecones per
castrorum medium, et clamare coeperunt: Cum vide-
ritis archam foederis Domini Dei vestri, et sacerdotes stir-
pis leviticae portantes eam, vos quoque consurgite,
et sequimini praecedentes. Sitque inter vos et archam
spatium cubitorum duum milium, ut procul
videre possitis, et nosse per quam viam ingrediami-
ni: quia prius non ambulastis per eam: et cavete ne
appropinquetis ad archam. Dixitque Iosue ad populum:
Sanctificamini: cras enim faciet Dominus inter vos mi-
rabilia. Et ait ad sacerdotes: Tollite archam foe-
deris Domini, et praecedite populum. Qui iussa comple-
tes, tulerunt, et ambulaverunt ante eos. Dixitque Dominus
ad Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram
omni Israel: ut sciant quod sicut cum Moyse fui, ita
tecum sim. Tu autem praecipe sacerdotibus qui portant
archam foederis, et dicito eis: Cum ingressi fueritis partem
aquae Iordanis, state in ea. Dixitque Iosue ad
filios Israel: Accedite huc, et audite verbum
Domini Dei vestri. Et rursum: In hoc, inquit, scietis quod
Dominus Deus vivens in medio vestri est, et disperdet in
conspectu vestro Chananeum, Hetheum, Eveum, et
Pherezeum, Gergeseum quoque et Iebuseum, et Amor-
reum. Ecce archa foederis Domini omnis terrae antecedet
vos per Iordanem. Parate duodecim viros de duodecim
tribubus Israel, singulos per singulas tribus. Et cum
posuerint vestigia pedum suorum sacerdotes qui
portant archam foederis Domini Dei universae terrae in
aquis Iordanis, aquae quae inferiores sunt, decurrent,
atque deficient: quae autem desuper veniunt, in una mole
consistent. Igitur egressus est populus de tabernaculis su-
is, ut transiret Iordanem: et sacerdotes qui portaba-
nt archam foederis, pergebant ante eum. Ingressisque
eis Iordanem, et pedibus eorum in parte aquae tinctis
(Iordanis autem ripas alvei sui tempore messis imple-
verat) steterunt aquae descendentes in loco uno, et
ad instar montis intumescentes apparebant procul
ab urbe quae vocatur Edom usque ad locum Sar-
than: quae autem inferiores erant, in mare solitu-
dinis (quod nunc vocatur Mortuum) descenderunt, usque
omnino deficerent. Populus autem incedebat contra Iordanem:
et sacerdotes qui portabant archam foederis Domini, sta-
bant super siccam humum in medio Iordanis accinc-
ti, omnisque populus per arentem alveum transibat.
IIII Quibus transgressis, dixit Dominus
ad Iosue: Elige duodecim viros singulos per
singulas tribus, et praecipe eis ut tollant de medio
Iordanis alveo, ubi steterunt sacerdotum pedes, duodecim
durissimos lapides, quos ponetis in loco castro-
rum, ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocavitque
Iosue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israel, sin-
gulos de singulis tribubus, et ait ad eos: Ite ante
archam Domini Dei vestri ad Iordanis medium, et
portate inde singuli singulos lapides in hume-
ris vestris, iuxta numerum filiorum Israel, ut sit signum
inter vos: et quando interrogaverint vos filii vestri cras,
dicentes: Quid sibi volunt isti lapides? respon-
debitis eis: Defecerunt aquae Iordanis ante archam foe-
deris Domini, cum transiret eum: idcirco positi sunt
lapides isti in monumentum filiorum Israel usque in
aeternum. Fecerunt ergo filii Israel sicut praecepit Iosue, por-
tantes de medio Iordanis alveo duodecim lapi-
des, ut ei Dominus imperaverat, iuxta numerum filiorum
Israel usque ad locum in quo castrametati sunt, ibique
posuerunt eos. Alios quoque duodecim lapides posuit
Iosue in medio Iordanis alveo, ubi steterunt
sacerdotes qui portabant archam foederis Domini: et sunt
ibi usque in praesentem diem. Sacerdotes autem qui por-
tabant archam, stabant in Iordanis medio, do-
nec omnia complerentur quae Iosue ut loqueretur ad populum
praeceperat Dominus, et dixerat ei Moyses. Festinavitque
populus, et transiit. Cumque transissent omnes, transivit et
archa Domini, sacerdotes quoque pergebant ante populum.
Filii quoque Ruben et Gad et dimidia tribus Manas-
se armati praecedebant filios Israel, sicut eis prae-
ceperat Moyses: et quadraginta pugnatorum milia per
turmas et cuneos incedebant per plana at-
que campestria urbis Iericho. In illo die mag-
nificavit Dominus Iosue coram omni Israel, ut time-
rent eum, sicut timuerant Moysen, dum adhuc vive-
ret. Dixitque ad eum: Praecipe sacerdotibus qui portant ar-
cham foederis, ut ascendant de Iordane. Qui praecepit
eis, dicens: Ascendite de Iordane. Cumque ascendis-
sent portantes archam foederis Domini, et siccam humum
calcare coepissent, reversae sunt aquae in alveum
suum, et fluebant sicut ante consueverant. Populus autem de
Iordane ascendit decimo die primi mensis, et
castrametati sunt in Galgalis contra orientalem
plagam urbis Iericho. Duodecim quoque lapides quos de
Iordanis alveo sumpserant, posuit Iosue in
Galgalis, et dixit ad filios Israel: Quando interroga-
verint filii vestri patres suos, et dixerint eis:
Quid sibi volunt lapides isti? docebitis eos atque
dicetis: Per arentem alveum transivit Ior-
danem iste Israel, siccante Domino Deo vestro aquas eius in conspec-
tu vestro donec transiretis, sicut fecerat prius in ma-
ri rubro quod exsiccavit donec transiremus: ut

discant omnes terrarum populi fortissimam manum
domini. ut et uos timeatis dominum deum uestrum omni
tempore.
V Postquam ergo audierunt omnes reges amorreo
rum qui habitabant trans iordanem ad occiden
talem plagam. et cuncti reges chanaan qui propin
qua possidebant magno mari loca. quod
siccasset dominus fluenta iordanis coram filiis
israhel donec transirent. et dissolutum est cor eorum.
et non remansit in eis spiritus introitu fi
liorum israhel. Eo tempore ait dominus ad iosue. Fac tibi
cultros lapideos. et circumcide secundo filios israhel.
Fecit quod iusserat dominus et circumcidit filios israhel
in colle preputiorum. Hec autem causa est secunde circumcisi
onis. Omnis populus qui egressus est de egypto generis
masculini. uniuersi bellatores uiri.
mortui sunt in deserto per longissimos uie
circuitus. qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus
est in deserto per .xl. annos in itinere latissime
solitudinis incircumcisus fuit. donec consum
erentur. qui non audierant uocem domini. et quibus ante
iurauerat ut ostenderet eis terram lacte et mel
le manantem. Horum filii in locum successerunt
patrum. et circumcisi sunt a iosue quia sicut nati fu
erant: in preputio erant. nec eos aliquis in uia
circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt
manserunt in eodem castrorum loco: donec sanaren
tur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli ob
probrium egypti a uobis. Vocatumque est nomen loci
illius galgala. usque in presentem diem. Manseruntque
filii israhel in galgalis. et fecerunt phase quarta
.x. die mensis ad uesperum in campestribus ieri
cho. et comederunt de frugibus terre die altero.
azimos panes. et polentam eiusdem anni. De
fecitque manna postquam comederunt de frugibus
terre. nec usi sunt ultra cibo illo filii israhel. sed co
mederunt de frugibus presentis anni terre chana
an. Cum autem esset iosue in agro urbis iericho. le
uauit oculos et uidit uirum stantem contra se. et eua
ginatum tenentem gladium. Perrexitque ad eum et
ait. Noster es an aduersariorum? Qui respondit.
Nequaquam. sed sum princeps exercitus domini. et nunc ue
nio. Cecidit iosue pronus in terram. et adorans
ait. Quid dominus meus loquitur ad seruum suum? Sol
ue inquit calciamentum de pedibus tuis. locus
enim in quo stas sanctus est.
VI Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum. Iericho
autem clausa fuit atque munita timore fi
liorum israhel. et nullus audebat egredi uel ingre
di. Dixitque dominus ad iosue. Ecce dedi in manu
tua iericho et regem eius. omnesque fortes uiros.
Circuite urbem cuncti bellatores semel
per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo autem
die: sacerdotes tollent .vii. bucinas quarum
usus est in iubileo. et precedant archam federis.
Septiesque circuibitis ciuitatem. et sacerdotes
clangent bucinis. Cumque insonuerit uox tube
longior. atque concisior. et in auribus uestris incre
puerit. conclamabit omnis populus uociferatione
maxima. et muri funditus corruent ciuita
tis. Ingredienturque singuli per locum contra quem
steterint. Vocauit ergo iosue filius nun
sacerdotes. et dixit ad eos. Tollite archam fede
ris. et .vii. alii sacerdotes tollant .vii. iubileo
rum bucinas. et incedant ante archam domini. Ad po
pulum quoque ait. Ite et circuite ciuitatem arma
ti precedentes archam domini. Cumque iosue uerba fi
nisset. et .vii. sacerdotes .vii. bucinis clang
erent ante archam federis domini. Omnisque populus precede
ret armatus reliquum uulgus archam sequebatur.
ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem io
sue populo dicens. Non clamabitis nec audie
tur uox uestra. nec ullus sermo ex ore uestro
egredietur: donec ueniat dies in quo dicam uobis.
Clamate et uociferamini. Circuiuit ergo
archa domini ciuitatem semel per diem. et reuer
sa in castra mansit ibi. Igitur iosue de noc
te consurgente: tulerunt sacerdotes archam domini.
et .vii. ex eis .vii. bucinas. quarum in iubileo usus
est. precedebantque archam domini ambulantes ac
que clangentes. et armatus populus ibat ante eos.
Vulgus autem reliquum sequebatur archam. et
bucinis personabat. Circuieruntque ciuitatem
secundo die semel. et reuersi sunt in castra. Sic fe
cerunt .vi. diebus. die autem .vii. diluculo consur
gentes. circuierunt urbem sicut dispositum erat
septies. Cumque .vii. circuitu clangerent buci
nis sacerdotes: dixit iosue ad omnem israhel. Vocife
ramini. tradidit enim uobis dominus ciuitatem. Sit
que ciuitas hec anathema: et omnia que in ea sunt domino.
Sola raab meretrix uiuat: cum uniuersis qui
cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuncios quos
direximus. Vos autem cauete ne de his que precep
ta sunt uobis. quippiam contingatis. et sitis preua
ricationis rei. et omnia castra israhel sub peccato sint.
atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti
fuerit. et uasorum eneorum ac ferri domino consecretur.
repositum in thesauris eius. Igitur omni uocife
rante populo et clangentibus tubis. postquam in au
res multitudinis uox sonitusque increpuit.
muri ilico corruerunt. et ascendit unusquisque
per locum qui contra se erat. Ceperuntque ciuitatem.

et interfecerunt omnia que erant in ea, a viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores missi fuerant dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, et producite eam et omnia que illius sunt, sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt Raab et parentes eius, fratres quoque et cunctam supellectilem ac cognationem illius, et extra castra Israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia que inventa sunt in ea succenderunt, absque auro et argento et vasis eneis ac ferro que in erarium domini consecraverunt. Raab vero meretricem et domum patris eius et omnia que habebat fecit Iosue vivere, et habitaverunt in medio Israel usque in presentem diem, eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explorarent Iericho. In tempore illo imprecatus est Iosue dicens: Maledictus vir coram domino qui suscitaverit et edificaverit Iericho civitatem. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo dominus cum Iosue, et nomen eius vulgatum est in omni terra.

VII Filii autem Israel prevaricati sunt mandatum, et usurpaverunt de anathemate. Nam Achor filius Charmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda tulit aliquid de anathemate. Iratusque est dominus contra filios Israel. Cumque mitteret Iosue de Iericho viros contra Hai que est iuxta Bethaven ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite et explorate terram. Qui precepta complentes exploraverunt Hay. Et reversi dixerunt ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quare omnis populus frustra vexetur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga vertentes, percussi sunt a viris urbis Hay, et corruerunt ex eis triginta et sex homines. Persecutique sunt eos adversarii de porta usque ad Sabarim, et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuitque cor populi, et ad instar aque liquefactum est. Iosue vero scidit vestimenta sua, et pronus cecidit in terram coram archa domini usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel, miseruntque pulverem super capita sua. Et dixit Iosue: Heu domine deus, quid voluisti traducere populum istum Iordanem fluvium, ut traderes nos in manus Amorrei et perderes? Utinam ut cepimus mansissemus trans Iordanem. Mi domine deus, quid dicam videns Israel hostibus suis terga vertentem? Audient Chananei et omnes habitatores terre, et pariter conglobati circumdabunt nos, atque delebunt nomen nostrum de terra. Et quid facies magno nomini tuo? Dixitque dominus ad Iosue: Surge. Cur iaces pronus in terra? Peccavit populus Israel et prevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathemate et furati sunt atque mentiti, et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit Israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum, donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge, sanctifica populum et dic eis: Sanctificamini in crastinum. Hec enim dicit dominus deus Israel: Anathema in medio tui Israel est. Non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur ex te qui contaminatus est hoc scelere. Accedetisque mane singuli per tribus vestras, et quamcumque tribum sors invenerit, accedet per cognationes suas, et cognatio per domos, domusque per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni cum omni substantia sua, quoniam prevaricatus est pactum domini et fecit nefas in Israel. Surgens itaque Iosue mane applicavit Israel per tribus suas, et inventa est tribus Iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata, inventa est familia Zare. Illam quoque per domos offerens, repperit Zabdi. Cuius domum in singulos dividens viros, invenit Achor filium Charmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda. Et ait ad Achor: Fili mi, da gloriam domino deo Israel et confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Responditque Achor Iosue et dixit ei: Vere ego peccavi coram domino deo Israel, et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum et ducentos siclos argenti, regulamque auream .l. siclorum, et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. Misit ergo Iosue ministros, qui currentes ad tabernaculum illius repperunt cuncta abscondita in eodem loco et argentum simul. Auferentesque de tentorio tulerunt ea ad Iosue et ad omnes filios Israel, proieceruntque ante dominum. Tollens itaque Iosue Achor filium Zare, argentumque et pallium et auream regulam, filios quoque et filias eius, boves et asinos et oves, ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem, et omnis Israel cum eo, duxerunt eos ad vallem Achor. Ubi dixit Iosue: Quia turbasti nos, exturbet te dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israel, et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum magnum acervum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor domini ab eis. Vocatumque est nomen loci illius vallis Achor usque hodie.

VIII Dixit autem dominus ad Iosue: Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugna-

tem. et surgens ascende in oppidum hay. Ec-
ce tradidi in manu tua regem eius et populum
urbemque et terram. Faciesque urbi hay et regi
eius sicut fecisti iericho et regi illius. Predam uero
et omnia animantia diripietis uobis. Pone in-
sidias urbi post eam. Surrexitque iosue et omnis
exercitus bellatorum cum eo ut ascenderent in hay.
et electa .xxx. milia uirorum fortium misit
nocte. Precepitque eis dicens. Ponite insidias post
ciuitatem. nec longius recedatis et eritis omnes
parati. Ego autem et reliqua multitudo que mecum
est accedemus ex aduerso contra urbem. Cumque exi-
erint contra nos sicut ante fecimus fugiemus et ter-
ga uertemus donec persequentes ab urbe longius
protrahantur. putabunt enim nos fugere sicut prius.
Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus consur-
getis de insidiis et uastabitis ciuitatem. tra-
detque dominus deus uester eam in manus uestras. Cumque ce-
peritis succendite eam. et sic omnia facietis ut iussi.
Dimisitque eos. et perrexerunt ad locum insidiarum.
sederuntque inter bethel et hay ad occidentalem
plagam urbis hay. Iosue autem nocte illa in medi-
o mansit populi. Surgensque diluculo recensuit so-
cios. et ascendit cum senioribus in fronte exercitus
uallatus auxilio pugnatorum. Cumque uenissent
et ascendissent ex aduerso ciuitatis. steterunt
ad septentrionalem urbis plagam. inter quam et
eos uallis erat media. Quinque autem milia ui-
ros elegerat et posuerat in insidiis. inter betha-
uen et hay. ex occidentali parte eiusdem ciuita-
tis. Omnis uero reliquus exercitus ad aquilonem acie
dirigebatur. ita ut nouissimi multitudinis oc-
cidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo
iosue nocte illa. et stetit in uallis medio. Quod
cum uidisset rex hay. festinauit mane. et egres-
sus est cum omni exercitu ciuitatis. direxitque
aciem contra desertum. ignorans quod post tergum later-
ent insidie. Iosue uero et omnis multitudo israel
cesserunt loco simulantes metum. et fugientes per
uiam solitudinis. At illi uociferantes pariter et
se mutuo cohortantes persecuti sunt eos. Cumque
recessissent a ciuitate. et ne unus quidem in urbe
hay et bethauen remansisset qui non persequeretur
israel. sicut eruperant aperta oppida relinquentes.
dixitque dominus ad iosue. Leua clipeum qui in manu
tua est contra urbem hay. quoniam tibi tradam eam. Cumque
eleuasset clipeum ex aduerso ciuitatis. insidi-
e que latebant surrexerunt confestim. et pergen-
tes ad ciuitatem. ceperunt et succenderunt eam.
Viri autem ciuitatis qui persequebantur iosue. res-
picientes et uidentes fumum urbis ad celum usque
conscendere non potuerunt ultra huc illucque dif-
fugere. Presertim cum hii qui simulauerant
fugam et tendebant ad solitudinem contra persequen-
tes fortissime restitissent. Uidensque iosue et
omnis israel quod capta esset ciuitas et fumus urbis
ascenderet. reuersus percussit uiros hay. Siquidem
et illi qui ceperant et succenderant ciuitatem. egres-
si de urbe contra suos medios hostes ferire
ceperunt. Cumque ex utraque parte aduersarii ce-
derentur. ita ut nullus de tanta multitudine
saluaretur. Regem quoque urbis hay apprehen-
derunt uiuentem. et obtulerunt iosue. Igitur omnibus
interfectis qui israelem ad deserta tendentem
fuerant persecuti. et in eodem loco gladio corru-
entibus reuersi filii israel percusserunt ciuitatem.
Erant autem qui in eo die conciderant a uiro usque
ad mulierem .xii. milia hominum omnes urbis
hay. Iosue uero non contraxit manum quam in sublime
porrexerat tenens clipeum donec interficerentur
omnes habitatores hay. Iumenta autem et predam ciuita-
tis diuiserunt sibi filii israel sicut preceperat dominus io-
sue. qui succendit urbem et fecit eam tumulum
sempiternum. Regem quoque eius suspendit in patibulo
usque ad uesperam et solis occasum. Precepitque iosue.
et deposuerunt cadauer eius de cruce. proieceruntque
in ipso introitu ciuitatis congesto super eum ma-
gno aceruo lapidum. qui permanet usque in
presentem diem. Tunc edificauit iosue altare
domino deo israel in monte ebal. sicut preceperat mo-
yses famulus domini filiis israel. et scriptum est in
uolumine legis moysi. Altare de lapidibus
impolitis quos ferrum non tetigit. et obtulit super
eo holocausta domino. et immolauit pacificas
uictimas. et scripsit super lapides deuteronomium
legis moysi. quod ille digesserat coram filiis
israel. Omnis autem populus. et maiores natu. ducesque ac
iudices stabant ex utraque parte arche in conspec-
tu sacerdotum. et leuitarum. qui portabant archam
federis domini. ut aduena. ita et indigena. Et me-
dia pars eorum iuxta montem garizim. et media
iuxta montem hebal. sicut preceperat moyses fa-
mulus domini. Et primum quidem benedixit populo israel.
Post hec legit omnia uerba benedictionis et maledic-
tionis. et cuncta que scripta erant in legis uo-
lumine. Nichil ex his que moyses iusserat re-
liquit intactum. sed uniuersa explicauit coram omni
multitudine israel. mulieribus ac paruulis. et ad-
uenis qui inter eos morabantur.

IX

Quibus auditis cuncti reges trans iordanem
qui uersabantur in montanis et campestribus.
in maritimis ac litore magni maris. hii

quoque qui habitabant iuxta libanum. ethei et am
orreus. chananeus. phereseus. eveus. et iebu
seus. congregati sunt pariter ut pugnarent contra
iosue et israhel. uno animo eademque sententia. At hii qui
erant in gabaon audientes cuncta que fecerat io
sue iericho et hai. et callide cogitantes. tulerunt
sibi cibaria. saccos veteres. asinis imponentes.
et utres vinarios. scissos atque consutos. calci
amentaque perantiqua. que ad indicium vetustatis
pittaciis consuta erant. Induti veteribus vestimen
tis. panes quoque quos portabant ob viaticum duri
erant. et in frusta comminuti. Perrexerunt ad io
sue qui tunc morabatur in castris in galgala et
dixerunt ei. atque simul omni israheli. de terra longin
qua venimus. pacem vobiscum facere cupientes. Respon
deruntque viri israhel ad eos. atque dixerunt. Ne
forte in terra que nobis sorte debetur habitetis et non
possimus fedus inire vobiscum. At illi ad iosue.
Servi tui inquiunt sumus. Quibus iosue ait.
Quis nam estis. et unde venistis. Responderunt.
de terra longinqua valde venerunt servi tui in
nomine domini dei tui. Audivimus enim famam po
tentie eius cuncta que fecit in egypto. et duobus
regibus amorreorum trans iordanem seon regi e
sebon. et og regi basan: qui erat in astaroth.
Dixeruntque nobis seniores et omnes habitatores terre
nostre. Tollite in manibus cibaria ob longissi
mam viam. et occurrite eis et dicite. Servi vestri
sumus. fedus inite nobiscum. En panes quando egressi
sumus de domibus nostris ut veniremus ad vos
calidos sumpsimus. nunc sicci facti sunt. et pre vetus
tate nimia comminuti. Utres vini novos
implevimus. nunc rupti sunt et soluti. Vestes et
calciamenta quibus induimur. et que habemus in pedibus
ob longitudinem longioris vie trita sunt et pene
consumpta. Susceperunt igitur de cibariis eorum. et os do
mini non interrogaverunt. Fecitque iosue cum eis pa
cem. et inito federe pollicitus est. quod non occide
rentur. principes quoque multitudinis iuraverunt eis.
Post dies autem tres initi federis audierunt quod in
vicino habitarent. et inter eos futuri essent. Move
runtque castra filii israhel et venerunt in civitates
eorum die tertio. Quarum hec vocabula sunt. Gaba
on. et caphira. et beroth. et cariathiarim. Et non
percusserunt eos eo quod iurassent eis principes mul
titudinis in nomine domini dei israhel. Murmuravit
itaque omne vulgus contra principes israhel. Qui respon
derunt eis. Iuravimus eis in nomine domini dei israhel.
et idcirco non possumus eos contingere. Sed hoc facie
mus eis. Reserventur quidem ut vivant. ne contra nos
ira domini concitetur. si peieraverimus eis. Sic vi
vant ut in usus universe multitudinis lig
na cedant. aquasque comportent. Quibus hec loquentibus
vocavit gabaonitas iosue et ait eis. Cur nos
decipere fraude voluistis. ut diceretis procul
valde habitamus a vobis. cum in medio nostri sitis.
Itaque sub maledictione eritis. et non deficiet de
stirpe vestra ligna cedens. aquasque comportans in
domum dei mei. Qui responderunt. Nunciatum est
nobis servis tuis quod promisisset dominus deus tuus mo
ysi servo suo. ut traderet vobis omnem terram. et dispe
rderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur
valde et providimus animabus nostris vestro terrore com
pulsi. et hoc consilium inivimus. Nunc autem in ma
nu tua sumus. Quod tibi bonum et rectum videtur
fac de nobis. Fecit ergo iosue ut dixerat. et liberavit
eos de manibus filiorum israhel. ut non occiderentur.
Decrevitque iosue in illo die eos esse in ministe
rium cuncti populi et altaris domini. cedentes lig
na et aquas comportantes usque in presens tempus
in loco quem elegisset dominus.

Que cum audisset adonibezech rex ierusa
lem quod scilicet cepisset iosue hay. et subvertisset eam
sicut enim fecerat iericho et regi eius. sic fecit
hay et regi eius. quod transfugissent gabaonite
ad israhel. et essent federati cum eis. timuit
valde. Urbs enim magna erat gabaon.
et una regalium civitatum. et maior oppido
hay. omnesque bellatores eius fortissimi. Misit
ergo adonibezech rex ierusalem ad ocham regem
ebron. et ad pharam regem ierimoth. et ad ia
phie quoque regem lachis. et ad dabir regem eglon
dicens. Ad me ascendite. et ferte presidium
ut expugnemus gabaon. quia transfugit ad
iosue. et ad filios israhel. Congregati igitur ascen
derunt. v. reges amorreorum. rex ierusalem. rex
ebron. rex ierimoth. rex lachis. rex eglon
simul cum exercitibus suis. et castrametati sunt
circa gabaon oppugnantes eam. Habitatores
autem gabaon urbis obsesse miserunt ad iosue
qui tunc morabatur in castris apud galgalam.
et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab au
xilio servorum tuorum. Ascende cito et libera nos.
ferque presidium. Convenerunt enim adversum nos omnes
reges amorreorum qui habitant in montanis.
Ascenditque iosue de galgalis. et omnis exercitus
pugnatorum cum eo viri fortissimi. Dixitque
dominus ad iosue. Ne timeas eos. In manus enim
tuas tradidi illos. Nullus ex eis tibi resis
tere poterit. Irruit itaque iosue super eos re
pente tota nocte ascendens de galgalis.
et conturbavit eos dominus a facie israhel. Contrivit

q; plaga magna in gabaon. ac pſecut⁹
eſt eos p viã aſcenſ⁹ bethoron. ⁊ pcuſſit
uſq; ad azecha ⁊ maceda. Cũq; fugerẽt
filios iſrƚ. ⁊ eẽnt in deſcenſu bethoron: ⁊
dñs miſit ſup eos magnos lapides de celo
uſq; ad azecha. ⁊ mortui ſunt multo plures la
pidib; grandinis q̃m quos gladio pcuſſerãt
filij iſrƚ. Tunc locut⁹ eſt ioſue dño i die q̃
tradidit amorreũ. i cõſpectu filior̃ iſrƚ. Di
xitq; coram eis. Sol contra gabaon ne mo
uearis. ⁊ luna contra uallẽ haylon. Steterũt q;
ſol ⁊ luna donec ulciſcẽtur ſe gẽs de inimi
cis ſuis. Nõne ſcriptũ eſt h' in libro iuſtor̃.
Stetit itaq; ſol i medio celi. ⁊ nõ feſtinauit
occũbere ſpacio uni⁹ diei. Nõ fuit ãn ⁊ pˀea
tã longa dies. obediẽte dño uoci hoĩs ⁊
pugnãte p iſrƚ. Reuſ⁹ eſt ioſue cũ oĩ iſrƚ.
in caſtra galgale. Fugerant enĩ qnq; reges
⁊ ſe abſcõderãt i ſpelunca urbis maceda.
Nũciatũq; ẽ ioſue qđ inuenti eẽnt. v. re
ges latẽtes i ſpelunca urb maceda. Qui
pcepit ſociis ⁊ ait. Voluite ſaxa ingẽtia
ad os ſpelũce. ⁊ ponite uiros induſtrios
q̃ clauſos cuſtodiãt. Vos aũ nolite ſtare.
ſ; pſeq̃mini hoſtes. ⁊ extremos q̃ſq; fugi
entiũ cedite. ne dimittatis eos urbium
ſuar̃ intrare pſidia. q̃s tradidit dñs d's uẽr
i man⁹ uras. Ceſis g aduerſariis plaga ma
gna. ⁊ uſq; ad internicionẽ pene cõſũptis.
hij qui iſrƚ fugẽ effugẽ potuerũt. ingſſi
ſ; ſunt ciuitates munitas. Reũſ⁹q; eſt
oĩs exercit⁹ ad ioſue i maceda. ubi tũc erant
caſtra ſanı ⁊ integro nũo. nullus q; cõ filios
iſrƚ mutire auſ⁹ ẽ. Pcepiq; ioſue dicẽs. A
perite os ſpelũce. ⁊ pducite ad me. v. reges
qui i ea latitãt. Feceruntq; miniſtri ut ſi
bi fuerat ipatũ. ⁊ adduxerũt ad eũ. v. reges
de ſpelũca. Regẽ ierƚm. regẽ ebron. re
gẽ herimoth. regẽ lachis. regẽ eglon.
Cũq; adducti eẽnt ad eũ: uocauit oẽs ui
ros iſrƚ. ⁊ ait ad pncipes exercit⁹ qui ſecũ
erãt. Ite ⁊ ponite pedes uros ſup colla re
gũ iſtor̃. Qui cũ pgreſſiſſet ⁊ ſubiectorũ
pedib; colla calcarẽt: ruſũ ait ad eos. No
lite timere: nec paueatis. cõfortamini. et
eſtote robuſti. Sic enĩ faciet dñs cũctis
hoſtib; uris: aduerſũ quos dimicabitis. P
cuſſitq; ioſue ⁊ interfec eos atq; ſuſpẽdit
ſup. v. ſtipites. fueruntq; ſuſpẽſi uſq; ad ueſ
pm. Cũq; occũberet ſol pcepit ſociis ut
deponerent eos de patibulis. Qui depoſitos
pıecerũt eos in ſpelũcã in q̃ latuerant.
⁊ poſuerũt ſup os ei⁹ ſaxa ingẽtia. q̃ pma
nent uſq; in pſens. Eođ die macedam q;
cepit ioſue. ⁊ pcuſſit i ore gladij. regẽ
q; illi⁹ ⁊ oẽs habitatores ei⁹ interfecit. Nõ
dimiſit i ea ſaltẽ puas reliqas. Fecitq;
regi maceda. ſic̃ fecerat regi iericho.
Trãſiuit enĩ oĩs iſrƚ de maceda: i leb
na. ⁊ pugnabat cõ eã. quã tradidit dñs
cũ rege ſuo, i manu iſrƚ. Pcuſſeritq; ur
bẽ in ore gladij. ⁊ oẽs habitatores ei⁹. ⁊ non
dimiſerũt in ea ullas reliqas. Feceritq; re
gi lebna. ſic fecerant regi iericho. De leb
na: trãſiuit i lachis. cum oĩ iſrƚ. ⁊ exerci
tu p girũ diſpoſito oppugnabat eã. Tra
diditq; dñs lachis in man⁹ filiorũ iſrƚ.
⁊ cepit eã die altero. atq; pcuſſit i ore gla
dij. oẽmq; aĩam q̃ fuerat i ea: ſic̃ fecerat
lebna. Eo tẽpr aſcendit yram rex gazer:
ut auxiliaret̃ lachis. quẽ pcuſſit ioſue
cũ oĩ pplo ei⁹: uſq; ad internitionẽ. Trãſiuit
q; de lachis i eglon. ⁊ circũdedit atq; expu
gnauit eã. Eođ die pcuſſit i ore gladij
oẽs aĩas q̃ erãt in ea. iuxta oĩa q̃ fecerat la
chis. Aſcẽdit q̃; cũ omi iſrƚe de eglon: i
ebron. ⁊ pugnauit cõ eã. Cepitq; ⁊ pcuſſit
in ore gladij. Regẽ q̃; illi⁹ ⁊ oĩa oppida,
illi⁹ regionis. uniũſaſq; aĩas q̃ in ea fu
erãt cõmorate. Nõ reliquit i ea ullas re
liquias. ſic̃ fecerat eglon: ſic fec̃ ⁊ ebron.
cũcta q̃ in ea reppit cõſumẽs gladio. Inde
reũſ⁹ in dabir. cepit eã atq; uaſtauit.
Regẽ q; ei⁹ atq; oĩa q̃ p circuitũ oppi
da pcuſſit i ore gladij. Nõ dimiſit i ea
ullas reliqas: ſic̃ fecerat ebrõ. ⁊ lebna. ⁊
regib⁹ earũ: ſic fec̃ dabir ⁊ regi illi⁹. P
cuſſit itaq; ioſue oẽm trã montanã.
⁊ meridianã. atq; cãpeſtrẽ. ⁊ aſdoth
cũ ſuis regib;. Nõ dimiſit i ea ullas re
liquias. ſ; omẽ qđ ſpirare poterat interfec̃.
ſicut pceprat ei dñs d's iſrƚ. A cades bar
ne: uſq; ad gazam. oẽmq; trãm goſſẽ:
uſq; gabaon. uniuerſos reges ⁊ regiones
eor̃ uno impetu cepit atq; uaſtauit. Dñs
enĩ d's iſrƚ p eo pugnabat. Reuſ⁹q;
eſt cũ oĩ iſrƚe ad locũ caſtror̃ i galgala. XI
Que cũ audiſſ; iabin rex aſor:
miſit ad iobab regẽ madion. ⁊ ad re
gẽ ſemeron. atq; ad regẽ acſaph. ad
reges aũ aqlonis q̃ habitabãt i mõtanis.
⁊ i planicie cõtra meridiẽ ceneroth. In

campestribus quoque et regionibus dor iuxta
mare. chananeum quoque ab oriente et occidente et
amorreum. atque etheum ac pherezeum. et iebu-
seum in montanis. Eveum quoque qui habitabat ad
radices hermon in terra masphat. Egressique
sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis
sicut harena que est in litore maris. equi quoque
et currus inmense multitudinis. Conveneruntque omnes
reges isti in unum ad aquas merom ut pugna-
rent contra israhel. Dixitque dominus ad iosue. Ne time-
as eos. cras enim hac eadem hora ego tradam omnes
istos vulnerandos in conspectu tuo. Equos eorum
subnervabis. et currus igne conbures. Venitque
iosue et omnis exercitus eius cum illo adversus illos ad
aquas merom subito. et irruerunt super eos. Tradi-
ditque dominus illos in manus israhel. qui percusserunt eos. et
persecuti sunt usque ad sidonem magnam. et aquas
masserephoth. campumque masphe. qui est ad orien-
talem illius partem. Sicque percussit omnes ut nullas
dimitteret ex eis reliquias. Fecit sicut preceperat
ei dominus. Equos eorum subnervavit. currusque con-
bussit. Reversusque statim cepit asor et regem eius
percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia
regna hec principatum tenebat. Percussitque omnes
animas que ibidem morabantur. Non dimisit in ea
ullas reliquias. sed usque ad internecionem uni-
versa vastavit. Ipsam quoque permisit incendio. et
omnes per circuitum civitates. regesque earum cepit
percussit atque delevit. sicut preceperat ei moyses
famulus domini. Absque urbibus que erant in collibus
et in tumulis site. ceteras succendit israhel. Unam
tantum asor munitissimam flamma consumpsit.
Omnemque predam istarum urbium ac iumenta divi-
serunt sibi filii israhel cunctis hominibus interfectis.
Sicut preceperat dominus moysi servo suo. ita precepit
moyses iosue. et ille universa conplevit. Non
preteriit de universis mandatis. nec unum quidem
verbum quod iusserat dominus moysi. Cepit itaque io-
sue omnem terram montanam et meridianam. terramque
gosen et planiciem et occidentalem plagam. mon-
temque israhel et campestria eius et partem montis qui as-
cendit seyr usque baalgad per planiciem li-
bani subter montem hermon. Omnes reges
eorum cepit. et percussit et occidit. Multo tempore
pugnavit iosue contra reges istos. Non fuit ci-
vitas que se non traderet filiis israhel preter eveum
qui habitabat in gabaon. Omnes bellando cepit. Domini
enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum
ut pugnarent contra israhel et caderent. et non mererentur
ullam clementiam. ac perirent. sicut preceperat dominus
moysi. In tempore illo venit iosue et interfecit

enachim de montanis ebron. et dabir et an-
ab. et de omni monte iuda et israhel. urbesque eorum dele-
vit. Non reliquit ullum de stirpe enachim in
terra filiorum israhel. absque civitatibus gaza et
geth et azoto. in quibus solum relicti sunt. Cepit
ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad
moysen. et tradidit eam in possessionem filiis is-
rahel secundum partes et tribus suas. Quievitque terra a pre-
liis. Hii sunt reges quos percusserunt filii israhel.
et possederunt terram eorum trans iordanem ad so-
lis ortum. a torrente arnon usque ad montem
hermon. et omnem orientalem plagam que respicit
solitudinem. Seon rex amorreorum qui habitavit
in esebon. dominatus est ab aroer que sita est super ripam
torrentis arnon. et medie partis in valle di-
midiique galaad usque ad torrentem iaboc. qui
est terminus filiorum amon. et a solitudine usque
ad mare cenereth contra orientem. et usque ad mare
deserti. quod est mare salsissimum. ad orienta-
lem plagam. per viam que ducit bethiesimoth. et
ab australi parte que subiacet asedoth
usque phasga. Terminus og regis basan de reli-
quiis raphaim. qui habitavit in astaroth. et in
edrain. et dominatus est in monte hermon. et in
salacha. atque in universa basan usque ad termi-
nos gessuri. et machati. et dimidie partis galaad
terminum seon regis esebon. Moyses famu-
lus domini et filii israhel percusserunt eos. Tradiditque ter-
ram eorum moyses in possessionem rubenitis et
gaditis et dimidie tribui manasse.

XII

Hii sunt reges terre quos percussit iosue et filii
israhel trans iordanem ad occidentalem plagam
a baalgad in campo libani usque ad montem cuius
pars ascendit in seyr. Tradiditque eam iosue
in possessionem tribubus israhel singulis partes
suas. tam in montanis quam in planis atque
campestribus. In asedoth et in solitudine ac in meri-
die. etheus fuit et amorreus. chananeus et phe-
rezeus. eveus et iebuseus. Rex iericho unus.
Rex hay unus que est ex latere bethel. Rex ie-
rusalem unus. Rex ebron unus. Rex ierimo-
th unus. Rex lachis unus. Rex eglon unus.
Rex gazer unus. Rex dabir unus. Rex ga-
der unus. Rex herma unus. Rex hered
unus. Rex lebna unus. Rex odollam unus. Rex
maceda unus. Rex bethel unus. Rex taphu-
a unus. Rex affer unus. Rex affech unus.
Rex saron unus. Rex madon unus. Rex as-
or unus. Rex semeron unus. Rex achsaph
unus. Rex thenach unus. Rex mageddo unus.
Rex cedes unus. Rex iachanan carmeli

un⁹. Rex dor ⁊ p̄uĩncie dor un⁹. Rex gẽ
tiũ galgaþ un⁹. Rex tersa un⁹. Om̃s
reges. xxx. unus.

XIII Iosue senex p̄uecteq; etatis erat. ⁊ dixit
dñs ad eum. Senuisti ⁊ longeuus es. t̃ra
q; latissima derelicta ē. que n̄ de sorte diui
sa est. Om̃s videl' galilea philistijm. ⁊ uni
u̇sa gessuri. A fluuio turbido q irrigat e
giptũ us; ad t̃minos acharon cont̃a aq̃lonẽ
t̃ra chanaã. q in. v. regulos philistijm
diuiditur gazeos. ⁊ azotios. ascalonitas.
getheos. ⁊ accaronitas. Ad m̃idie ũo sunt
euei. Om̃s t̃ra chanaã. ⁊ maara sydonior
usq; afeca. ⁊ t̃minos amorrei et q; confinia
libani q; regio cont̃ orientẽ a baalgad. sub
mõte hermon. donec ĩgrediaris emath.
oĩum qui habitant in mõte. a libano usq;
ad aq̃s m̃ asserephoth. uniu̇siq; sidonij. Ego
sũ qui delebo eos a facie filior isrl'. Veni
at g° in p̃te hereditatis isrl' sic p̄cepi t̃. ⁊
nc̃ diuide t̃rã in possessionẽ noue tribub⁹
⁊ dimidie tribui manasse. cũ q̃ ruben ⁊
gad possederũt t̃rã. q̃m tradidit eis moyses
ꝯs famls dñi t̃ns fluenta iordanis. ad orien
talẽ plagã. ab aroer q̃ sita ē in ripa torrẽ
tis arnon. ⁊ i uallis medio. uniu̇saq; cam
pestria medaba: us; dibon. ⁊ cunctas ciuita
tes seon regis amorrei q̃ est ĩ esebon: us;
ad t̃minos filior amon. ⁊ galaad. ad t̃mi
nũ gessuri. ⁊ machati. ⁊ oẽm montẽ her
mon. ⁊ uniu̇sã basan: us; selecha. Omẽ
regnũ og ĩ basan q̃ regnauit ĩ astaroth
⁊ in edrai. Ipe fuit de reliquijs raphaĩ.
p̄cussitq; eos moyses atq; deleuit. Nolue
runtq; disp̄dere filij isrl' gessuri ⁊ machati.
⁊ habitaueũt ĩ medio isrl': us; in p̄sentẽ diẽ.
Tribui aũt leui n̄ dedit possessionẽ. s; sac̃
ficia ⁊ uictime dñi dei isrl'. ipa est ei⁹ he
ditas. sic locut⁹ est illi. Dedit g° moyses
possessionẽ tribui filior ruben: iuxta
cognat̃oes suas. Fuitq; t̃min⁹ eor ab aro
er q̃ sita ẽ in ripa torrẽtis arnon ⁊ ĩ ualle
ei⁹dẽ torrẽtis media. uniu̇sã planiciem
que ducit medaba. ⁊ esebon. cunctosq; ui
culos ear q̃ sũt in cãpestrib;. dibon q̃q; ⁊
bamoth baal. ⁊ oppidũ baal. maon. ⁊ gesa.
⁊ cedimoth. ⁊ mephe. ⁊ chariathaĩ. ⁊ saba
ma. ⁊ sarathsaphar ĩ monte uallis be
theroth. ⁊ asedoth. fasga. ⁊ bethaisimo
th. oẽs urbes cãpestres. uniu̇saq; regna
seon regis amorrei. q̃ regnauit ĩ esebon.

quẽ p̄cussit moyses cũ p̄ncipib⁹ suis.
madiã. eueũ. ⁊ recem. ⁊ sur. ⁊ ur. ⁊ rebee.
duces seon habitatores t̃re. ⁊ balaã. filiũ
beor ariolũ occideũt filij isrl' gladio. cũ
ceẽis int̃fectis. Factusq; est t̃min⁹ filior ru
ben iordanis fluui⁹. Hec est possessio rube
nitar. p cognat̃oes suas urbiũ ⁊ uicolorũ.
Dediq; moyses tribui gad ⁊ filijs ei⁹ p cog
nat̃oes suas possessionẽ. Cui⁹ h diuisio ẽ.
Terminos iazer. ⁊ oẽs ciuitates galaad.
⁊ dimidiã parteẽ t̃re filior amon: us; ad
aroer. q̃ est cont̃ rabba. ⁊ a besebon: us; ad
ramoth mesphe. ⁊ bathanim. ⁊ manaim.
usq; ad t̃minos dabir. In ualle q; betha
ran ⁊ bethnemra. ⁊ sochot. ⁊ saphan. ⁊ reli
q̃m p̃te regni seon regis esebon. Huj⁹ quoq;
finis iordanis est us; ad extremã p̃te ma
ris cenereth. t̃ns iordanẽ ad orientalẽ
plagã. Hec est possessio filior gad. p fami
lias suas ciuitates ⁊ uille ear. Dedit ⁊ di
midie tribui manasse filijsq; ei⁹ iux̃ cog
nationes suas possessionẽ. Cui⁹ hec p̄nci
piũ est. a mahanaim. ⁊ uniu̇sa basan. ⁊
cunctã regna og regis basan. Omisq; uico
air. q sunt ĩ ar. lx. oppida. ⁊ dimidiam
parteẽ galaad. ⁊ astaroth. ⁊ edrai urbes reg
ni og regis ĩ basan filijs machir. filij
manasse. ⁊ dimidie parti filior machir:
iux̃ cognat̃oes suas. Hac possessionẽ diui
sit moyses ĩ cãpestrib; moab t̃ns iordanẽ
contra iericho ad oriẽtalẽ plagã. Tribui aũt
leui n̄ dedit possessionẽ. qm dñs d's isrl'
ipe est possessio ei⁹: ut locut⁹ est illi. XIIII
Hoc est qd possederũt filij isrl'
in t̃ra chanaã. q̃ dederũt eis eleazar sa
cerdos. ⁊ iosue filius nun. ⁊ p̄ncipes p fami
liar tribui isrl'. sorte oĩa diuidentes sicut
p̄cepat dñs ĩ manu moysi noue tribub⁹
⁊ dimidie tribui. Duab⁹ enĩ tribub⁹ ⁊ di
midie tribui dedãt moyses. t̃ns iordanẽ
possessionẽ absq; leuitis. q̃ nich t̃re acce
perũt int̃ fr̃s suos. S; in eor successerũt
locũ filij ioseph ĩ duas diuisi trib⁹ mana
sse ⁊ effraim. Nec acceperũt leuite aliam
p̃te in t̃ra n̄ urbes ad habitand'. ⁊ suburba
na ear ad alenda iumta ⁊ pecora sua: Sicut
p̄cepat dñs moysi. ita fecerũt filij isrl'. ⁊
diuiserũt t̃rã. Accesserũt itaq; filij iuda ad
iosue ĩ galgalis. locut⁹q; ẽ ad eũ caleph.
fili⁹ iephone cenezeus. Nosti qd locut⁹ sit
dñs ad moysen hoiẽm dei de me ⁊ de te:

in cades barne. xl. annorum eram qn misit
me moyses famlus dni de cades barne: ut
considerarem terram. Nunciauique ei qd mi uerum
uidebatur. Fratres aut mei qui ascenderant mecum dis
soluerunt cor populi. et nichilominus ego secutus sum
dnm dnm meum. Iurauitque moyses in die illo
dicens. Terra quam calcauit pes tuus: erit possessi
o tua et filiorum tuorum in eternum. quia secutus es dnm
deum tuum. Concessit aut dns uitam mi sicut polli
citus est. usque in presentem diem. xl. et v. anni sunt
ex quo locutus est dns uerbum istud ad moysen.
qn ambulabat israel per solitudinem. Hodie oc
toginta. v. annorum sum. sic ualens: ut eo ualebam
tempore. qn ad explorandum mittebar. Illius
in me temporis fortitudo perseuerat. tam ad bellandum
quam ad gradiendum. Da ergo mi montem istum
quem pollicitus est mi dns te quoque audiente in quo
enachim sunt et urbes magne atque munitae. si forte sit dns mecum. et potero delere eos.
sicut promisit mi. Benedixitque ei iosue et tradidit
ei ebron in possessionem. atque ex eo fuit ebron
caleph filio iephone cenezeo usque in presentem diem qui secutus est dnm dnm israel. Nomen
ebron antea uocabatur cariatharbe. Adam
maximus ibi inter enachim situs erat. et terra
cessauit a preliis.

XV

Igitur sors filiorum iuda per cognationes suas.
ista fuit. A termino edom usque desertum sin.
contra meridiem. et usque ad extremam partem australis plage. Inicium eius a summitate maris
salsissimi. et a lingua eius que respicit ad meridiem. egrediturque contra ascensum scorpionis.
et pertransit in syna. ascenditque in cades barne.
et peruenit in esron ascendens ad adar. et circuiens caricaa. atque inde pertransiens in asemona. et perueniens ad torrentem egypti. eruntque
termini eius mare magnum. Hic erit finis
meridiane plage. Ab oriente uero erit inicium mare salsissimum usque ad extrema iordanis. et ea que respiciunt aquilonem. a lingua
maris: usque ad eundem iordanis fluuium. ascenditque terminus in bethegla. et transit ab aquilone in betharaba. ascendens ad lapidem
boem filii ruben. et tendens usque ad terminos
debera de ualle achor contra aquilonem respiciens galgala. que est ex aduerso ascensionis
adommim. ab australi parte torrentis. transitque aquas que uocantur fons solis. et erunt exitus eius
ad fontem rogel. Ascenditque per conuallem filii ennon. ex latere iebusei ad meridiem. hec
est ierusalem. et inde se erigens ad uerticem montis
que est contra gehennon ad occidentem in summitate uallis raphaim contra aquilonem. pertransitque
a uertice montis usque ad fontem aque nephtoa.
et peruenit usque ad uicos montis ephron. Inclinaturque in baala que est cariathiarim. id est urbs
siluarum. et circuit de baala contra occidentem usque
ad montem seir. transitque iuxta latus montis
iarim ad aquilonem in cheslon. et descendit in
bethsamis. transitque in thamna. et peruenit contra
aquilonis partem accaron ex latere. Inclinaturque sechrona. et transit montem baal. peruenitque in gebneel. et magni maris contra occidentem fine concluditur. Hii sunt termini filiorum
iuda per circuitum in cognationibus suis. Caleph
uero filio iephone dedit partem in medio filiorum iuda. sicut preceperat ei dns. cariatharbe
patris enach. ipsa est hebron. Deleuitque ex
ea caleph tres filios. enach. sysai. et achiman. et tholmai de stirpe enach. Atque inde
conscendens: uenit ad habitatores dabir. que
prius uocabatur cariathsepher. id est ciuitas
litterarum. Dixitque caleph. Qui percusserit
cariathsepher et ceperit eam: dabo illi axam
filiam meam uxorem. Cepitque eam othoniel filius zenech frater caleph iunior. Dedit que ei axam filiam suam uxorem. Que cum pergeret simul
suasa est a uiro suo. ut peteret a patre suo agrum. Suspirauitque ut sedebat in asino.
Cui caleph. Quid habes inquit. At illa respondit
da mi benedictionem tuam. Terram australem
arentem dedisti mi. iunge et irriguam. Deditque ei caleph irriguum superius et inferius.
Hec possessio tribus filiorum iuda per cognationes suas. Eruntque ciuitates sue ab extremis partibus filiorum iuda. iuxta terminos edom a meridie. cabseel. et eder. et iagur.
et cina. et dimona. adada. et cades. et asor.
et iethnam. ziph et thelem. baaloth. asor. noua. et carioth. esron. hec est asor.
amam. same. et molada. et aser. gaddi. et asemoth. bethfeleth. et aseruel. et bersabee. et baziothia. et baala. et hiim et esem. et betholad. et
exul. et herma. et siceleth. et medemena. et
sensenna. lebaoth. et selim et remmon.
omnes ciuitates. xxix. et uille earum. In campestribus uero estaol. et sarea. et asena. et zanoe. et engannim. et taphua. et enaim. et
ieremoth. adulam. socco. et azecha. et saraim. et adithaim. et gedera. et giderothaim. Urbes. xiiii.
et uille earum. Sanam. et aseba. et magdalgad.
delen. et melcha. pletheth. lachis. et bascath.

et esglon. esbon. et leemas. et gethedisa
gaderoth. bethdagon. et neuma. et macedda.
ciuitates. xvi. et uille earum. Labane. et
ether. et asan. lepta. et nesua. et nesib. ce
ila. et azib. et mareza. ciuitates. ix. et uil
le earum. Accaron. cum uicis et uillulis suis.
Ab accaron usque ad mare omnia que uergunt ad
azotum. et uiculos eius. Azotus cum uicis et uillulis
suis. Gaza cum uicis et uillulis suis. usque
ad torrentem egipti. et mare magnum terminus
eius. Et in monte samir. et iether. et socco. et
edenna. cariathsenna. hec est dabir. anab.
et isthemo. et anim. gosen. et olom. et gilo. ci
uitates. xi. et uille earum. Arab et roma. et
esaam. et ianum. et bethfasua. et affeca. a
thmatha. et cariatharbe. hec est ebron. et sior. ci
uitates. ix. et uille earum. Maon. et carmeli.
et ziph. et iothae. et zerahel. et iudaca. et zan
oe. Accaim. gabaa. chamna. ciuita
tes. x. et uille earum. Alul. et bethsur. et gedor.
mareth. et bethanoth. et betheccen. ciuitates
vi. et uille earum. Cariathbaal. hec est cariathi
arim. urbs siluarum. et rebda. ciuitates due
et uille earum. In deserto betharaba medin.
et siracha. et nebsan. et ciuitas salis. et engga
ddi. ciuitates sex. et uille earum. Iebuseum
autem habitatorem ierusalem non potuerunt filii iuda
delere. Habitauitque iebuseus cum filiis iuda
in ierusalem. usque in presentem diem.

XVI Ceciditque sors filiorum ioseph ab iordane contra
iericho. et ad aquas eius ab oriente solitudo
que ascendit de iericho. ad montem bethel. et
egreditur de bethel luzam. transitque terminum
achitaroth. et descendit ad occidentem iuxta
terminum iefleti. usque ad terminos bethoron
inferioris. et gazer. finiunturque regiones eius
mari magno. Quam possederunt filii ioseph ma
nasses et effraim. Et factus est terminus filiorum ef
fraim per cognationes suas. et possessio eorum
ad orientem atharoth addar usque bethoron
superiorem. Egrediunturque confinia in mare. ma
chmetath uero aquilonem respicit. et circuit termi
nos contra orientem in thanathselo. et pertransit
ab oriente ianoe. descenditque de ianoe in
atharoth et noatham. et peruenit in iericho.
et egreditur ad iordanem de taffua. pertransit
que contra mare in uallem arundineti. Suntque egres
sus eius in mare salsissimum. Hec est possessio
filiorum effraim per familias suas. urbesque se
parate sunt filiis effraim in medio possessi
onis filiorum manasse. et uille earum. Et non inter

fecerunt filii effraim chananeum qui habitabat
in gazer. Habitauitque chananeus in medio ef
fraim usque in diem hanc tributarius.

XVII Cecidit autem sors tribui manasse. Ipse est enim
primogenitus ioseph. Machir primogenito
manasse patri galaad. et basan. et reliquis fi
liorum manasse iuxta familias suas. filiis
abiezer. et filiis helech. et filiis esrihel. et fi
liis sichem. et filiis epher. et filiis semida.
Isti sunt filii manasse filii ioseph mares
per cognationes suas. Salphaath uero filio e
pher. filii galaad. filii machir. filii manas
se. non erant filii. sed sole filie. Quarum ista
sunt nomina. Maala. et nua. et magla. et mel
cha. et thersa. Ueneruntque in conspectu eleaza
ri sacerdotis. et iosue filii nun. et principum
dicentes. Dominus precepit per manum moysi ut da
retur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Dedit
que eis iuxta imperium domini possessionem in medio fra
trum patris eorum. Et ceciderunt funiculi manasse
x. absque terra galaad. et basan. trans iordanem.
Filie enim manasse possederunt hereditatem in
medio filiorum eius. Terra autem galaad cecidit
in sortem filiorum manasse qui reliqui erant. Fuit
que terminus manasse ab aser machmathat
que respicit sichem. et egreditur ad dexteram
iuxta habitatores fontis taphue. Nam et in sorte
manasse. ceciderat terra taphue. que est iuxta
terminos manasse. et filiorum effraim. Descen
ditque terminus uallis arundineti. in meridie
torrentis ciuitatum effraim. que in medio
sunt urbium manasse. Terminus manasse
ab aquilone torrentis. et exitus eius pergit ad
mare. ita ut possessio effraim sit ab austro.
et ab aquilone manasse. et utramque claudit
mare. Et coniunguntur sibi in tribu aser ab
aquilone. et in tribu ysachar ab oriente. Fu
itque hereditas manasse in ysachar. et in aser
bethsan. et uiculi eius. et ieblaam cum uiculis suis.
et habitatores dor cum oppidis suis. habitatoresque
endor. cum uiculis suis. Similiter habitatores tha
nach cum uiculis suis. et habitatores maiedo cum
uiculis suis. et tercia pars urbis nophet. Nec po
tuerunt filii manasse has ciuitates subuertere.
Sed cepit chananeus habitare in terra ista. Post
quam autem conualuerunt filii israel. subiecerunt cha
naneos. et fecerunt sibi tributarios. nec inter
fecerunt eos. Locutique sunt filii ioseph ad iosu
e. et dixerunt. Quare dedisti mihi terram in possessio
nem sortis et funiculi unius. cum sim tante multi
tudinis. et benedixerit mihi dominus. Ad quos iosue ait.

Si populus multus es, ascende in silvam, et succide
tibi spacia in terra pherezei et raphaim, quia an
gusta est tibi possessio montis ephraim. Cui re
sponderunt filii ioseph: Non poterimus ad mon
tana conscendere, cum ferreis curribus utantur
chananei qui habitant in terra campestri, in
qua sitae sunt bersan cum viculis suis, et iezra
el mediam possidens vallem. Dixitque iosue ad
domum ioseph, effraim et manassen: Populus mul
tus es, et magnae fortitudinis; non habebis sortem
unam, sed transibis ad montem, et succides tibi, atque
purgabis ad habitandum spacia, et poteris ultra proce
dere, cum subverteris chananeum, quem dicis fer
reos habere currus, et esse fortissimum.

XVIII

Congregatique sunt omnes filii israel in silo, ibique
fixerunt tabernaculum testimonii, et fuit eis
terra subiecta. Remanserant autem filiorum israel
vii tribus, quae necdum acceperant possessiones suas.
Ad quos iosue ait: Usquequo marcetis ignavia,
et non intratis ad possidendam terram quam dominus deus
patrum vestrorum dedit vobis? Eligite de singulis tri
bubus ternos viros, ut mittam eos et pergant atque
circueant terram, et describant eam iuxta nume
rum uniuscuiusque multitudinis; referantque ad
me quod descripserint. Dividite vobis terram in
vii partes. Iudas sit in terminis suis ab aus
trali plaga, et domus ioseph ab aquilone. Me
diam inter hos terram in vii partes distribuite,
et huc venietis ad me, ut coram domino deo vestro
mittam vobis hic sortem. Quia non est inter vos pars
levitarum, sed sacerdotium domini: haec est eorum heredi
tas. Gad autem et ruben et dimidia tribus manas
se iam acceperant possessiones suas trans iorda
nem ad orientalem plagam, quas dedit moyses
eis famulus domini. Cumque surrexissent viri ut
pergerent ad describendam terram, praecepit eis iosue
dicens: Circuite terram et describite eam, ac re
vertimini ad me, ut hic coram domino deo vestro in
sylo mittam vobis sortem. Itaque perrexerunt, et lustran
tes eam in vii partes diviserunt, scribentes in
volumine. Reversique sunt ad iosue in castra
sylo. Qui misit sortes coram domino deo in sylo,
divisitque terram filiis israel in vii partes. Et as
cendit sors prima filiorum beniamin per fami
lias suas, ut possiderent terram inter filios iuda
et filios ioseph. Fuitque terminus eorum contra aqui
lonem a iordane, pergens iuxta latus iericho
septentrionalis plagae, et inde contra occidentem ad
montana conscendens, et perveniens ad solitudi
nem bethaven, atque pertransiens iuxta luzam ad
meridiem, ipsa est bethel. Descenditque in atharoth
adar in montem, qui est ad meridiem bethoron
inferioris; et inclinatur circuiens contra mare ad
meridiem montis qui respicit bethoron contra
affricum. Suntque exitus eius in cariathbaal,
quae vocatur et cariathiarim, urbem filiorum iuda.
Haec est plaga contra mare ad occidentem.
A meridie autem ex parte cariathiarim egreditur termi
nus contra mare, et pervenit usque ad fontem aqua
rum nepthoa. Descenditque in partem montis qui
respicit vallem filiorum ennon, et est contra septen
trionalem plagam in extrema parte vallis ra
phaim. Descenditque gehennon, id est vallem en
non, iuxta latus iebusei ad austrum, et pervenit
ad fontem rogel, transiens ad aquilonem, et
egrediens ad ensemes, id est fontem solis, et
pertransit usque ad tumulos qui sunt e regione
ascensus adomin. Descenditque ad abenboen,
id est lapidem boen filii ruben, et pertransit
ex latere aquilonis ad campestria. Descenditque
in planiciem, et praetergreditur contra aquilonem beth
agala. Suntque exitus eius contra linguam ma
ris salsissimi ab aquilone in fine iorda
nis ad australem plagam, qui est terminus illius
ab oriente. Haec est possessio filiorum beniamin
per terminos suos in circuitu, et familias suas.
Fueruntque civitates eius iericho et bethagla
et vallis casis, betharaba et samaraim
et bethel, et avim et affara et offera, villa
helmona et obim et gabee: civitates xii
et villulae earum. Gabaon et rama et beroth
et mesphe et caphera et amosa et recem, iare
phel et tharela et seda, et heleph et iebus, quae est
ierusalem, gabaath et cariath: civitates xiiii
et villae earum. Haec est possessio filiorum beniamin
iuxta familias suas.

XIX

Et egressa est sors secunda filiorum symeon per cog
nationes suas. Fuitque hereditas eorum in
medio possessionis filiorum iuda, bersabee
et sabee et moelada, et asersua, bala et
asem, et betholaad, et bethharma, et siceleg
et marchaboth, et asersua, et bethlebaoth, et
saroen: civitates xiii et villae earum. Aim et
remmon et athar et asan: civitates iiii et
villae earum. Omnes viculi per circuitum urbium
istarum usque ad balaad berramoth contra
australem plagam. Haec est hereditas filiorum sym
eon iuxta cognationes suas in possessione
et funiculo filiorum iuda, quia maior erat; et
idcirco filii symeon possederunt in medio he
reditatis eius. Ceciditque sors tercia filiorum za
bulon per cognationes suas. Et factus est termi

possessionis filiorum zabulon: usque sarith.
Ascenditque de mari. et medalaa. et pervenit
in debbaseth: usque ad torrentem qui est contra ie
cenam. et revertitur de sarith contra orientem
in fines ceseleth. thabor. et egreditur ad abra
teth. Ascenditque contra iafie. et inde pertransit ad
orientalem plagam gethepher. et thacasim.
et egreditur in remmon. amphar. et noa.
et circuit ad aquilonem. et nathon. Suntque
egressus eius vallis iepthael. et cathel. et neamal.
et semron. et iedala. et bethlehem. civitates
xii. et ville earum. Hec est hereditas tribus filiorum
zabulon per cognationes suas. urbes. et
viculi earum. Ysachar egressa est sors quar
ta per cognationes suas. Fuitque eius hereditas
iezrael. et casaloth. et sunem. et affraim.
et seon. et anaarath. et rabith. et cesion. et
abes. et rameth. et engannim. et enadda. et
bethpheses. et pervenit terminus eius usque tha
bor. et sesima. et bethsemes. Eruntque exitus
eius iordanis civitates. xvi. et ville earum.
Hec est possessio filiorum ysachar per cogna
tiones suas. urbes et viculi earum. Cecidit-
que sors quinta tribui filiorum aser per cogna
tiones suas. Fuitque terminus eorum alchath.
et ali. et bethen. et axaph. et elmelech. et
amaad. et messal. et pervenit usque ad car
melum maris. et sior. labanath. ac reverti
tur contra orientem. bethdagon. et pertransit
usque zabulon. et vallem iepthael. contra aquilo
nem. in bethemech. et neiel. Egrediturque
ad levam cabul. et acram. et roob. et am
mon. et canne usque ad sydonem magnam. reverti
turque in horma usque ad civitatem munitis
simam tyrum. et usque osam. Eruntque exitus eius in
mare de funiculo aczima. amma. et af
fech. et roob. civitates. xx. due. et ville earum.
Hec est possessio filiorum aser per cognationes
suas. urbesque et viculi earum. Filiorum nepta
lim. vi. sors cecidit per familias suas. Et
cepit terminus de heleph. et helon. in saanna
im. et adami. que est nereb. et iebnael. usque
lecum. et egressus eorum usque ad iordanem. revertitur
que terminus contra occidentem in harnon
thabor. atque egreditur inde in ucuca. et pertransit in
zabulon. contra meridiem. et in aser. contra occi
dentem. et in iuda. ad iordanem contra ortum
solis. civitates munitissime. asedim. se
red. et emmath. et reccath. et ceneroth. et
edema. et arama. asor. et cedes. et edrai. ena
sor. et ieron. et magdalel. horem. et bethan
ath. et bethsemes. civitates. xix. et ville
earum. Hec est possessio tribus filiorum neptali.
per cognationes suas. urbes et viculi earum.
Tribui filiorum dan per familias suas. egres
sa est sors. vii. Et fuit terminus possessionis
eius saraa. et esthaol. et hirsemes. id est civi
tas solis. selebim. et hailon. et iethela. he
lom. et themna. et acharon. helthecem. gebb
ton. et balaath. iud. et benebarach. et geth
remmon. atque iherchon. et arecon. cum
termino qui respicit ioppen. et ipso fine conclu
ditur. Ascenderuntque filii dan et pugnave
runt contra lesem. ceperuntque eam. et percusserunt eam
in ore gladii. et possederunt. et habitaverunt
in ea. vocantes nomen eius lesan. dan: ex
nomine dan patris sui. Hec est possessio filiorum
dan per cognationes suas. urbes et viculi earum.
Cumque complesset sorte terram dividere singulis
per tribus suas. dederunt filii israel possessionem
iosue filio nun: in medio sui iuxta precep
tum domini. urbem quam postulavit thamnasa
rea in monte effraim. et edificavit civi
tatem. habitavitque in ea. Hec sunt possessiones quas
sorte diviserunt. eleazar sacerdos et iosue fi
lius nun. et principes familiarum. ac tribuum
filiorum israel in sylo coram domino ad hostium taber
naculi testimonii. partitique sunt terram.

XX Et locutus est dominus ad iosue dicens.
Loquere filiis israel. et dic eis. Separate urbes
fugitivorum de quibus locutus sum ad vos per
manum moysi. ut fugiat ad eas quicumque animam
percusserit nesciens. ut possit evadere iram proxi
mi: qui ultor est sanguinis. cum ad unam harum
confugerit civitatum. Stabitque ante portam ci
vitatis et loquetur senioribus urbis illius ea
que se comprobent innocentem. Sicque suscipient
eum et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque san
guinis ultor eum fuerit persecutus: non tradent
in manus eius. quia ignorans percussit proximum
eius. nec ante triduum et biduum esse eius probabi
tur inimicus. et habitavit in civitate donec
stet ante iudicium causam reddens facti sui. et non
moriatur qui interfecerit donec moriatur sacerdos
magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc revertetur ho
micida. et ingredietur civitatem. et domum suam
de qua fugerat. Decreveruntque cedes in galilea
montis neptalim. et sichem. in monte effraim.
et cariatharbe. ipsa est ebron. in monte iuda. et
trans iordanem contra orientalem plagam iheri
cho: statuerunt bosor. que sita est in campestri
solitudine. de tribu ruben. et ramoth in

galaad. de tribu gad et gaulon in basan:
de tribu manasse. Hee civitates constitute
sunt cunctis filiis israel. et advenis qui habitabant
inter eos. ut fugeret ad eas qui animam nescius percus-
sisset. et non moreretur in manu proximi effu-
sum sanguinem vindicare cupientis. donec sta-
ret ante populum expositurus causam suam.

XXI

Accesseruntque principes familiarum levi ad ele-
azar sacerdotem. et iosue filium nun. et ad du-
ces cognationum per singulas tribus filiorum israel.
locutique sunt ad eos in sylo terre chanaan: at-
que dixerunt. Dominus precepit per manum moysi. ut da-
rentur nobis urbes ad habitandum. et suburbana
earum ad alenda iumenta. Dederuntque filii israel de
possessionibus suis iuxta imperium domini civitates
et suburbana earum. Egressa est sors in famili-
am caath filiorum aaron sacerdotis de tribubus
iuda. et symeon. et beniamin. civitates. xi-
ii. et reliquis filiis caath. id est levitis qui superfue-
rant. de tribubus effraim. et dan. et dimidie
tribus manasse civitates. x. Porro filiis ger-
son egressa est sors ut acciperent de tribubus ysa-
char. et aser. et neptalim. dimidiaque tribu
manasse in basan. civitatum numero. xiii. et fi-
liis merari per cognationes suas de tribubus
ruben et gad. et zabulon. urbes. xii. Dederunt-
que filii israel levitis civitates et suburbana
earum. sicut precepit dominus per manum moysi singulis
sorte tribuentes. De tribubus filiorum iuda
et symeon dedit iosue civitates. quarum ис-
ta sunt nomina filiis aaron per familias caath
levitici generis. prima enim sors illis egressa est ca-
riatharbe patris enach. que vocatur ebron: in
monte iuda. et suburbana eius per circuitum. Agros
vero et villas eius dederat caleph filio iephone ad
possidendum. Dedit igitur filiis aaron sacerdotis
ebron confugii civitatem ac suburbana eius. et
lepnam cum suburbanis suis. et iether. et esthi-
mon. et olon. et dabir. et ain. et iethan. et beth-
sames cum suburbanis suis. civitates. ix. de
tribubus ut dictum est duabus. De tribu autem
filiorum beniamin gabaon. et gabae. et ana-
thot. et almon: cum suburbanis suis. civi-
tates quatuor. Omnes simul civitates filiorum aaron
sacerdotis. xiii. cum suburbanis suis. Reliquis
vero per familias filiorum caath levitici generis. hec
est data possessio. De tribu effraim: urbes
confugii sichem: cum suburbanis suis. in mon-
te effraim. et gazer. et cebsaim. et beth-
oron cum suburbanis suis. civitates quatuor.
De tribu quoque dan eltheco. et gebbethon. et
haialon. et gethremmon. cum suburbanis su-
is: civitates quatuor. Porro de dimidia tribu
manasse: thanach. et gethremmon: cum subur-
banis suis. civitates due. Omnes civitates. x.
et suburbana earum date sunt filiis caath: in-
ferioris gradus. Filiis quoque gerson levitici generis
dedit dimidia tribus manasse confugii civita-
tes gaulon in basan. et bosra. cum suburbanis
suis civitates duas. Porro de tribu ysachar
cesion. et daberet. et ieramoth. et engannim.
cum suburbanis suis civitates quatuor. De tribu
autem aser. masaal. et abdon. et elcath. et ro-
ob: cum suburbanis suis. civitates quatuor. De
tribu quoque neptalim civitatem confugii cedes in
galilea. et ammothdor. et carthan: cum suburba-
nis suis: civitates tres. Omnes urbes famili-
arum gerson. xiii. cum suburbanis suis. Filiis
autem merari levitis inferioris gradus per famili-
as suas data est. de tribu zabulon. iecnam.
et cartha. et damna. et naalol. civitates iiii.
cum suburbanis suis. De tribu gad civitates
confugii. ramoth in galaad. et manaim. et ese-
bon. et iazer. civitates iiii. cum suburbanis
suis. De tribu ruben trans iordanem contra
iericho. civitates refugii bosor in solitudi-
ne misor. et iaser. et iethson. et maspha.
civitates quatuor. cum suburbanis suis. Omnes
urbes filiorum merari per familias et cogna-
tiones suas. xii. Itaque civitates universe
levitarum in medio possessionis filiorum israel
fuerunt. xl. ii. cum suburbanis suis. singule
per familias distribute. Deditque dominus israeli
omnem terram quam traditurum se patribus eorum iu-
raverat. et possederunt illam. atque habitaverunt in
ea. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum
nationes. Nullusque eis hostium resistere ausus est.
sed cuncti in eorum dicionem redacti sunt. Ne unum
quidem verbum quod illis se prestiturum esse promiserat
irritum fuit. sed rebus conpleta sunt omnia.

XXII

Eodem tempore vocavit iosue
rubenitas et gadditas. et dimidiam tribum
manasse. dixitque ad eos. Fecistis omnia que precepit
vobis moyses famulus domini. mihi quoque in omnibus
obedistis. nec reliquistis fratres vestros longo tempore
usque in presentem diem. custodientes imperium domini
dei vestri. Quia igitur dedit dominus deus vester fratribus vestris
quietem et pacem sicut pollicitus est. Revertimini
et ite in tabernacula vestra. et in terram posses-
sionis vestre: quam tradidit vobis moyses fa-
mulus domini trans iordanem. ita dumtaxat ut
custodiatis attente. et opere conpleatis man-

datum et legem quam praecepit vobis moyses famulus domini ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius et observetis mandata illius adhaereatisque ei ac serviatis in omni corde et in omni anima vestra. Benedixitque eis iosue et dimisit eos. Qui reversi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse dimidiae possessionem moyses dederat in basan. et idcirco mediae quae superfuerat dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iordanem ad occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis dixit ad eos. In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras cum argento et auro, aere ac ferro et veste multiplici. dividite praedam hostium cum fratribus vestris. Reversique sunt et abierunt filii ruben et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de sylo quae sita est in chanaan. ut intrarent galaad terram possessionis suae quam obtinuerant iuxta imperium domini in manu moysi. Cumque venissent ad tumulos iordanis in terram chanaan. aedificaverunt iuxta iordanem altare infinitae magnitudinis. Quod cum audissent filii israel et ad eos certi nuntii detulissent aedificasse filios ruben et gad et dimidiae tribus manasse altare in terra chanaan super iordanis tumulos contra filios israel. convenerunt omnes in sylo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad illos in terram galaad finees filium eleazari sacerdotis et decem principes cum eo singulos de singulis tribubus. Qui venerunt ad filios ruben et gad et dimidiae tribus manasse in terram galaad. dixeruntque ad eos. Haec mandat omnis populus domini. Quae est ista transgressio? Cur reliquistis dominum deum israel aedificantes altare sacrilegum et a cultu illius recedentes? An parum vobis est quod peccastis in beelphegor et usque in praesentem diem macula huius sceleris in nobis manet? Multique de populo corruerunt. Et vos hodie reliquistis dominum et cras in universum israel ira deseviet. Quod si putatis immundam terram possessionis vestrae transite ad terram in qua tabernaculum domini est et habitate inter nos, tantum ut a domino et a nostro consortio non recedatis aedificato altari praeter altare domini dei nostri. Nonne achor filius zare praeterivit mandatum domini et super omnem populum israel ira eius incubuit? Et ille erat unus homo. atque utinam solus perisset in scelere suo. Responderuntque filii ruben et gad et dimidiae tribus manasse principibus legationis israel. Fortissimus dominus deus israel ipse novit et israel simul intelliget. Si praevaricationis animo hoc altare construximus non custodiat nos sed puniat nos in praesenti. Et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas victimas super eo imponeremus ipse quaerat et iudicet. et non ea magis cogitatione atque tractatu ut diceremus. Cras dicent filii vestri filiis nostris. Quid vobis et domino deo israel? Terminum posuit dominus inter nos et vos o filii ruben et filii gad iordanem fluvium. et idcirco partem non habetis in domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore domini. Putavimus itaque melius et diximus. Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas offerendas. sed in testimonium inter nos et vos et sobolem nostram vestramque progeniem. ut serviamus domino et iuris nostri sit offerre holocausta et victimas et pacificas hostias. et nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris. Non est vobis pars in domino. Quod si voluerint dicere, respondebunt eis. Ecce altare domini quod fecerunt patres nostri non in holocausta neque in sacrificium sed in testimonium nostrum ac vestrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius vestigia relinquamus extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerendas praeter altare domini dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quibus auditis finees sacerdos et principes legationis israel qui erant cum eo placati sunt. et verba filiorum ruben et gad et dimidiae tribus manasse libentissime susceperunt. Dixitque finees filius eleazari sacerdos ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit dominus. quoniam alieni estis a praevaricatione hac et liberastis filios israel de manu domini. Reversusque est cum principibus a filiis ruben et gad de terra galaad finium chanaan ad filios israel et retulit eis. Placuitque sermo cunctis audientibus. et laudaverunt dominum filii israel. et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos atque pugnarent et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque filii ruben et filii gad altare quod extruxerant testimonium nostrum quod dominus ipse sit deus.

XXIII Evoluto autem multo tempore postquam pacem dederat dominus israeli subiectis in gyro nationibus universis. et iosue iam longaevo et persenilis aetatis. vocavit iosue omnem israelem maioresque natu et principes ac duces et magistros. dixitque ad eos. Ego senui et progressioris aetatis sum. Vosque cernitis omnia quae fecerit dominus deus vester cunctis per circuitum nationibus. quomodo pro vobis ipse pugnavit. et nunc quia sorte divisit vobis

omnem terram ab orientali parte iordanis usque
ad mare magnum. multeque adhuc supersunt na-
tiones. dominus deus vester disperdet eas. et auferet
a facie vestra. et possidebitis terram sicut est polli-
citus. tantum confortamini et estote solliciti ut
custodiatis cuncta que scripta sunt in volumi-
ne legis moysi. et non declinetis ab eis. nec
ad dexteram. nec ad sinistram. ne postquam
intraveritis ad gentes que inter vos future sunt iu-
retis in nomine deorum earum. et serviatis eis et
adoretis illos. sed adhereatis domino deo vestro. quod
fecistis usque in diem hanc. et tunc auferet dominus
deus in conspectu vestro gentes magnas et robustis-
simas. et nullus vobis resistere poterit. Unus ex
vobis persequetur hostium mille viros quia dominus
deus vester ipse pugnabit. sicut pollicitus est. Hoc
tantum diligentissime precavete. ut diligatis
dominum deum vestrum. Quod si volueritis harum genti-
um que inter vos habitant erroribus adherere.
et cum eis miscere connubia. atque amicicias
copulare. iam nunc scitote quod dominus deus ve-
ster eas non deleat ante faciem vestram. sed sint vobis
in foveam. atque laqueum. et offendiculum ex
latere vestro. et sudes in oculis vestris donec vos
auferat et disperdat de terra hac optima.
quam tradidit vobis. En ego ingredior viam
hodie universe terre. et toto animo cognoscetis.
quod de omnibus verbis que se dominus prestiturum vobis esse
pollicitus est non preterierit unum in cassum.
Sicut ergo implevit opere quod promisit. et prospera
cuncta venerunt. sic adducet super vos quicquid
malorum comminatus est. donec vos auferat
atque disperdat de terra hac optima quam tradi-
dit vobis. eo quod preterieritis pactum domini dei
vestri quod pepigit vobiscum. et servieritis diis
alienis. et adoraveritis eos. cito atque veloci-
ter consurget in vos furor domini. et auferemini
ab hac terra optima quam tradidit vobis.

XXIIII Congregavitque iosue omnes
filios israhel in sichem. et vocavit maiores
natu ac principes et iudices ac magistros. ste-
teruntque in conspectu domini. et ad populum sic lo-
cutus est. Hec dicit dominus deus israhel. Trans fluvi-
um habitaverunt patres vestri ab initio. thare pater
abraham. et nachor servieruntque diis alienis.
Tuli ergo patrem vestrum abraham de mesopo-
tamie finibus. et adduxi eum in terram chana-
an. et multiplicavi semen eius. et dedi ei ysa-
ac. illique rursum dedi iacob et esau. E quibus
esau dedi montem seyr ad possidendum. Ia-
cob vero et filii eius descenderunt in egyptum. Misi-
que moysen et aaron. et percussi egyptum mul-
tis signis atque portentis. Eduxique vos
et patres vestros de egypto. et venistis ad ma-
re rubrum. Persecutique sunt egyptii patres
vestros cum curribus et equitatu usque ad mare
rubrum. Clamaverunt autem ad dominum filii israhel.
qui posuit tenebras inter vos et egyptios.
et adduxit super eos mare. et operuit eos. Vi-
derunt oculi vestri cuncta que in egypto fecerim.
et habitastis in solitudine multo tempore. et in-
troduxi vos in terram amorrei qui habita-
bat trans iordanem. Cumque pugnarent contra vos
tradidi eos in manus vestras. et possedistis ter-
ram eorum atque interfecistis eos. Surrexit
autem balach filius sephor rex moab. et pug-
navit contra israhelem. Misitque et vocavit ba-
laam filium beor. ut malediceret vobis. et ego nolui
audire eum. sed e contrario per illum benedixi vo-
bis. et liberavi vos de manu eius. Transistisque ior-
danem et venistis ad iericho. Pugnaveruntque
contra vos viri civitatis eius. amorreus et
ferezeus. et chananeus. etheus. et gerge-
seus. et eveus. et iebuseus. et tradidi illos in ma-
nus vestras. Misique ante vos scrabones. et eieci il-
los de locis suis. duos reges amorreorum.
non in gladio. et in arcu tuo. Dedique vobis ter-
ram in qua non laborastis. et urbes quas non edifi-
castis ut habitaretis in eis. Vineas et oliveta
que non plantastis. Nunc ergo timete dominum
et servite ei perfecto corde atque verissimo. et au-
ferte deos quibus servierunt patres vestri in meso-
potamia et in egypto. ac servite domino. Sin
autem malum vobis videtur ut domino serviatis.
optio vobis datur. Eligite vobis hodie quod pla-
cet cui potissimum servire debeatis. utrum
diis quibus servierunt patres vestri in mesopota-
mia. an diis amorreorum in quorum terra habi-
tatis. Ego autem et domus mea serviemus domino.
Responditque populus et ait. Absit a nobis ut relin-
quamus dominum. et serviamus diis alienis. Dominus
deus noster ipse eduxit nos. et patres nostros de terra
egypti. de domo servitutis. fecitque videntibus nobis
signa ingentia. et custodivit nos
in omni via per quam ambulavimus. et in cunctis po-
pulis per quos transivimus. Et eiecit universas
gentes. amorreum habitatorem terre quam nos intravi-
mus. Serviemus ergo domino. quia ipse est dominus deus noster.
Dixitque iosue ad populum. Non poteritis servi-
re domino. deus enim sanctus et fortis emulator est. nec
ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Si di-
miseritis dominum et servieritis diis alienis

querere se et affligere vos atque subvertet
postquam prestiterit vobis bona. Dixitque populus ad Io-
sue. Nequaquam ita ut loqueris erit. Sed domino
serviemus. Et Iosue ad populum. Testes inquit
vos estis. quia ipsi elegeritis vobis dominum ut ser-
viatis ei. Responderuntque testes. Nunc ergo aufer-
te deos alienos de medio vestri. et inclinate
corda vestra ad dominum deum israhel. Dixitque populus ad
Iosue. Domino deo serviemus. et obedientes eri-
mus preceptis eius. Percussit ergo Iosue in die illo
fedus. et proposuit populo precepta atque iudicia
in sichem. Scripsitque omnia verba hec in volumi-
ne legis dei. et tulit lapidem pergrandem. posuit-
que eum subter quercum. que erat in sanctuario domini.
et dixit ad omnem populum. En lapis iste erit vobis
in testimonium. quod audierit omnia que locutus est
vobis dominus. ne forte postea negare velitis et
mentiri domino deo vestro. Dimisitque populum singulos
in possessionem suam. Et post hec mortuus est Io-
sue filius nun servus domini: centum .x. annorum.
Sepelieruntque eum in finibus possessionis sue.
in thamnathsare. que sita est in monte effraim.
a septentrionali parte montis gaas. Servi-
vitque israhel domino cunctis diebus Iosue et senio-
rum. qui longo vixerunt tempore post Iosue. et qui
noverant omnia opera domini. que fecerat in israhel.
Ossa quoque ioseph que tulerant filii israhel de egyp-
to: sepelierunt in sichem. in parte agri quem emerat
iacob a filiis emor patris sichem. c. novel-
lis ovibus: et fuit in possessione filiorum Ios-
eph. Eleazar quoque filius aaron sacerdotis mor-
tuus est. et sepelierunt eum in gabaa finees
filii eius que data est ei in monte effraim.
Explicit liber Iosue. Incipit liber iu-

Post mortem Iosue dicum
consuluerunt filii israhel dominum di-
centes. Quis ascendet ante nos
contra chananeum. et erit dux
belli. Dixitque dominus. Iudas ascen-
det. Ecce tradidi terram in manus
eius. Et ait iudas symeoni fratri
suo. Ascende mecum in sortem me-
am. et pugna contra chananeum ut et ego per-
gam tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo Syme-
on. Ascenditque iudas. et tradidit dominus chana-
neum. eueum. ac ferezeum in manus eorum.
et percusserunt in bezech .x. milia virorum. Invene-
runtque adonibezech in bezech. et pugnaverunt
contra eum. et percusserunt chananeum et pherezeum.
Fugit autem adonibezech quem secuti comprehende-
runt cesis summitatibus manuum eius ac pedum.

Dixitque adonibezech. Septuaginta reges amputa-
tis manuum ac pedum summitatibus collige-
bant sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci:
ita reddidit michi dominus. Adduxeruntque eum in ierusalem.
et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii iuda
ierusalem. ceperunt eam. et percusserunt in ore gla-
dii. tradentes cunctam incendio civitatem. Et
postea descendentes pugnaverunt contra chana-
neum qui habitabat in montanis. et ad meridiem in
campestribus. Pergensque iudas contra chananeum
qui habitabat in ebron. cuius nomen fuit an-
tiquitus cariatharbe. percussit sisai. et achi-
man. et tholmalech. atque inde profectus: abiit ad
habitatores dabir. cuius nomen erat vetus cari-
athsepher. id est civitas litterarum. Dixitque caleph.
Qui percusserit cariathsepher et vastaverit
eam. dabo ei axam filiam meam uxorem. Cumque ce-
pisset eam othoniel. filius cenech frater caleph mi-
nor: dedit ei axam filiam suam coniugem. Quam per-
gentem in itinere. monuit vir suus ut peteret
a patre suo agrum. Que cum suspirasset: sedens
in asino dixit ei caleph. Quid habes? At illa
respondit. Da michi benedictionem. quia terram arentem de-
disti michi: da et irriguam aquis. Dedit itaque ei caleph
irriguum superius. et irriguum inferius. Filii autem
cynei cognati moysi ascenderunt de civitate
palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eius.
quod est ad meridiem arath. et habitaverunt cum eo.
Abiit autem iudas cum symeone fratre suo. et percus-
serunt simul chananeum qui habitabat in sephath.
et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis
orma. id est anathema. Cepitque iudas gazam cum fi-
nibus suis. et ascalonem atque accaron cum termi-
nis suis. Fuitque dominus cum iuda. et montana pos-
sedit. nec potuit delere habitatores vallis. quia
falcatis curribus habundabant. Dederuntque cal-
eph ebron. sicut dixerat moyses. qui delevit ex
ea tres filios enach. Iebuseum autem habitatorem
ierusalem non deleverunt filii beniamin. Habitavitque
iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem: usque in
presentem diem. Domus quoque ioseph ascendit in be-
thel. fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent ur-
bem que prius vocabatur luza: viderunt hominem egre-
dientem de civitate. Dixeruntque ad eum. Osten-
de nobis introitum civitatis. et faciemus tecum
misericordiam. Qui cum ostendisset eis: percusserunt
urbem in ore gladii. hominem autem illum et omnem co-
gnationem eius dimiserunt. Qui dimissus:
abiit in terram cethim. et edificavit ibi civitatem.
vocavitque eam luzam. que ita appellatur usque in pre-
sentem diem. Manasses quoque non delevit bethsan.

et Thanaac cum viculis suis. et habitatores En-
dor. et Ieblaam. et Mageddo cum viculis suis.
Cepitque Chananeus habitare cum eis. Postquam autem
confortatus est Israhel fecit eos tributarios. et de-
lere noluit. Effraim quoque non interfecit Chana-
neum qui habitabat in Gazer. sed habitavit cum
eo. Zabulon non delevit habitatores Cethron
et Naalon. sed habitavit Chananeus in medio
eius. factusque est ei tributarius. Aser quoque non de-
levit habitatores Accho. et Sidonis. Aalab. et
Azanbus. et Ama. et Aphech. et Aloa. et Pheth.
habitavitque in medio Chananei habitatoris il-
lius terre. nec interfecit eum. Neptalim quoque non
delevit habitatores Bethsames. et Bethanath.
et habitavit inter Chananeum habitatorem terre. fu-
eruntque ei Bethsamite. et Bethanite tribu-
tarii. Artavitque Amorreus filios Dan in mon-
te. nec dedit eis locum: ut ad planiora des-
cenderent. habitavitque in monte Hares. quod inter-
pretatur testaceo in Haialon. et Salabin. et ag-
gravata est manus domus Ioseph. factusque est ei
tributarius. Fuit autem terminus Amorrei ab ascen-
su Scorpionis. et Petra. et superiora loca.
II Ascenditque angelus domini de Galgalis ad locum
flentium et ait. Eduxi vos de Egipto. et intro-
duxi vos in terram pro qua iuravi patribus vestris. et
pollicitus sum ut non facerem irritum pactum me-
um vobiscum in sempiternum. Ita dumtaxat ut non
feriretis fedus cum habitatoribus terre huius. sed aras
eorum subverteretis. et noluistis audire vocem me-
am. Cur hoc fecistis? Quam ob rem nolui dele-
re eos a facie vestra ut habeatis hostes. et dii eorum
sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus domini hec
verba ad omnes filios Israhel. elevaverunt vocem suam
et fleverunt. et vocatum est nomen loci illius Flentium
sive lacrimarum. Immolaveruntque ibi hostias
domino. Dimisit ergo Iosue populum. et abierunt filii
Israhel unusquisque in possessionem suam. ut op-
tinerent eam. Servieruntque domino cunctis diebus
Iosue et seniorum qui longo post eum vixerunt tempore.
et noverant omnia opera domini magna que fecerat
cum Israhel. Mortuus est autem filius Nun Iosue fa-
mulus domini. centum et decem annorum. et sepelierunt eum in
finibus possessionis sue in Thamnathsare
in monte Effraim. a septentrionali plaga montis
Gaas. Omnisque illa generatio congregata est
ad patres suos. Et surrexerunt alii qui non nove-
rant dominum. et opera que fecerat cum Israhel. Fecerunt-
que filii Israhel malum in conspectu domini. et servi-
erunt Baalim et Astaroth. ac dimiserunt
dominum deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra
Egipti. et secuti sunt deos alienos. deosque
populorum qui habitabant in circuitu eorum et ador-
averunt eos. et ad iracundiam concitaverunt dominum
dimittentes eum. et servientes Baal et Astar-
oth. Iratusque dominus contra Israhel. tradidit eos in manus
diripientium qui ceperunt eos. et vendiderunt
hostibus qui habitabant per girum. nec potuerunt
resistere adversariis suis. sed quocumque pergere
voluissent. manus domini super eos erat. sicut locutus
est. et iuravit eis. et vehementer afflicti sunt.
Suscitavitque dominus iudices qui liberarent eos
de vastantium manibus. sed nec illos audire
voluerunt. fornicantes cum diis alienis. et ad-
orantes eos. Cito deseruerunt viam per quam
ingressi fuerant patres eorum. et audientes man-
data domini: omnia fecere contraria. Cumque dominus iu-
dices suscitaret in diebus eorum. flectebatur
misericordia. et audiebat afflictorum gemitus. et libera-
bat eos de cede vastantium. Postquam autem mor-
tuus esset iudex: revertebantur. et multo facie-
bant maiora: quam fecerant patres eorum. sequen-
tes deos alienos. et servientes eis. et adoran-
tes illos. Non dimiserunt adinventiones suas. et
viam durissimam per quam ambulare consueverant.
Iratusque est furor domini in Israhel et ait. Quia irritum
fecit gens ista pactum meum quod pepigeram cum
patribus eorum. et vocem meam audire contempsit.
et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue. et mor-
tuus est ut in ipsis experiar Israhel. utrum custo-
diant viam domini et ambulent in ea sicut custodi-
erunt patres eorum. an non.
III Dimisit ergo dominus omnes has nationes. et cito
subvertere noluit. nec tradidit in manus
Iosue. Hee sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudi-
ret eis Israhelem. et omnes qui non noverant bella Cha-
naneorum. et postea discerent filii eorum certare cum
hostibus. et habere consuetudinem preliandi. quinque sa-
trapas Philistinorum. omnemque Chananeum. et Sido-
nium. atque Eveum. qui habitabat in monte Liba-
no. de monte Baal Hermon. usque ad introitum
Emath. Dimisitque eos ut in ipsis experi-
retur Israhelem. utrum audiret mandata domini que
preceperat patribus eorum per manum Moysi: an non.
Itaque filii Israhel habitaverunt in medio Chana-
nei. Ethei. et Amorrei. et Pherezei. et Evei. et
Iebusei. et duxerunt uxores filias eorum. ipsique
filias suas filiis eorum tradiderunt. et servierunt
diis eorum. feceruntque malum in conspectu domini. et
obliti sunt dei sui. servientes Baalim et As-
taroth. Iratusque dominus contra Israhel. tradidit eos in
manus Chusanrasathaim regis Mesopo-

mie. servieruntque ei octo annis. et clamave-
runt ad dominum. Qui suscitavit eis salvatorem.
et liberavit eos othoniel videlicet filium cenez
fratrem caleph minorem. Fuitque in eo spiritus domini. et
iudicavit israel. Egressusque est ad pugnam. et tra-
didit dominus in manus eius chusanrasathaim
regem syrie. et oppressit eum. Quievitque terra .xl.
annis. et mortuus est othoniel filius cenez. Addi-
derunt autem filii israel facere malum in conspectu domini. qui
confortavit adversus eos eglon regem moab. quia
fecerunt malum in conspectu domini. et copulavit ei
filios amon. et amalech. Abiitque et percussit is-
rael. atque possedit urbem palmarum. Servierunt-
que filii israel eglon regi moab .xviii. annis.
Et postea clamaverunt ad dominum. Qui suscitavit
eis salvatorem vocabulo haiot filium gera.
filii gemini. qui utraque manu pro dextera uteba-
tur. Miseruntque filii israel per illum munera e-
glon regi moab. Qui fecit sibi gladium anci-
pitem habentem in medio capulum longitudinis
palme manus. et accinctus est eo subter sagum in
dextro femore. obtulitque munera eglon re-
gi moab. Erat autem eglon crassus nimis. Cum-
que obtulisset ei munera: prosecutus est socios qui
cum eo venerant. et reversus de galgalis ubi
erant ydola: dixit ad regem. Verbum secretum
habeo ad te o rex. Et ille imperavit silentium.
Egressisque omnibus qui circa eum erant: ingressus est
aioth ad eum. Sedebat autem in estivo cenaculo
solus. dixitque. Verbum dei habeo ad te. Qui statim surr-
exit de throno. Extenditque aioth sinistram
manum. et tulit sicam de dextro femore suo. in-
fixitque eam in ventrem eius. tam valide ut capu-
lus ferrum sequeretur in vulnere. ac pinguissimo
adipe stringeretur. Nec eduxit gladium. sed ita ut
percusserat reliquit in corpore. Statimque per secreta
nature alvi stercora proruperunt. Aioth autem
clausis diligentissime hostiis cenaculi. et ob-
firmatis sera per posticum egressus est. Servique re-
gis ingressi: viderunt clausas fores cenaculi atque
dixerunt. Forsitan purgat alvum in estivo cena-
culo. Expectantesque diu. donec erubesce-
rent. et videntes quod nullus aperiret. tulerunt
clavem. et aperientes invenerunt dominum suum iacen-
tem in terra mortuum. Aioth autem dum illi turbarentur
effugit. et pertransiit locum ydolorum unde reversus
fuerat. Venitque in seirath. et statim insonuit bu-
cina in monte effraim. Descenderuntque cum eo filii
israel ipso in fronte gradiente. Qui dixit ad eos.
Sequimini me. tradidit enim dominus inimicos
vestros moabitas in manus vestras. Descenderuntque

post eum. et occupaverunt vada iordanis. que
transmittunt in moab. et non dimiserunt transire
quemquam. sed percusserunt moabitas in tempore illo
circiter .x. milia. omnes robustos et fortes vi-
ros. nullus eorum evadere potuit. Humiliatusque est
moab die illo sub manu israel. et quievit terra
.lxxx. annis a plyst.
IIII
Post hunc fuit sangar filius anath qui
percussit de philistiym sexcentos viros vo-
mere. et ipse quoque defendit israel. Addideruntque filii
israel facere malum in conspectu domini post mortem ha-
oth. et tradidit illos dominus in manus iabin regis
chanaan: qui regnavit in asor. Habuitque ducem
exercitus sui nomine sisaram. Ipse autem habitabat in
aroloth gentium. Clamaveruntque ad dominum
filii israel. Nongentos enim habebat falcatos
currus. et per .xx. annos vehementer oppresserat eos.
Erat autem delbora prophetes uxor lapidoth.
que iudicabat populum in illo tempore. et sedebat
sub palma. que nomine illius vocabatur inter ra-
ma et bethel in monte effraim. Ascendebantque
ad eam filii israel in omne iudicium. Que misit et vo-
cavit barach filium abinoem. de cedes nep-
talim. dixitque ad eum. Precepit tibi dominus deus israel.
Vade et duc exercitum in montem thabor. tollesque
tecum .x. milia pugnatorum de filiis neptalim.
et de filiis zabulon. Ego autem ducam ad te in loco
torrentis cison sisaram principem exercitus iabin.
et currus eius. atque omnem multitudinem. et tradam
eos in manu tua. Dixitque ad eam barach. Si ve-
nis mecum: vadam. Si nolueris venire: non pergam.
Que dixit ad eum. Ibo quidem tecum. sed in hac vice vic-
toria non reputabitur tibi. quia in manu mulieris
tradetur sisara. Surrexit itaque delbora. et perrexit
cum barach in cedes. Qui accitis zabulon et nepta-
lim: ascendit cum .x. milibus pugnatorum habens
delboram in comitatu suo. Aminer autem cineus
recesserat quondam a ceteris cyneis fratribus suis.
filiis obab cognati moysi. et tetenderat taber-
nacula: usque ad vallem que vocatur sennim. et
erat iuxta cedes. Nunciatumque est sisare quod
ascendisset barach filius abinoem in montem
thabor. et congregavit nongentos falcatos cur-
rus. et omnem exercitum de aseroth gentium
ad torrentem cyson. Dixitque delbora ad barach.
Surge. Hec est enim dies in qua tradidit dominus
sisaram in manus tuas. En ipse est ductor tuus.
Descendit itaque barach de monte thabor. et
.x. milia pugnatorum cum eo. Perterruitque dominus si-
saram. et omnes currus eius. universamque multitudi-
nem in ore gladii: ad conspectum barach. in tan-

ut Sisara de curru desiliens pedibus fugeret. et Barach persequeretur fugientes currus et exercitum usque ad Aroseth gentium. et omnis hostium multitudo ad internicionem caderet. Sisara autem fugiens pervenit usque ad tentorium Iahel uxoris Aber Cynei. Erat autem pax inter Iabin regem Asor et domum Aber Cynei. Egressa est igitur Iahel in occursum Sisare. dixit ad eum. Intra ad me domine mi. intra ad me ne timeas. Qui ingressus est tabernaculum eius. et opertus ab ea pallio dixit ad eam. Da michi obsecro paululum aque. quia valde sitio. Que aperuit utrem lactis. et dedit ei bibere. et operuit illum. Dixitque Sisara ad eam. Sta ante hostium tabernaculi. et cum venerit aliquis interrogans te et dicens. Numquid hic est aliquis? respondebis. Nullus est. Tulit itaque Iahel uxor Aber clavum tabernaculi. assumens pariter malleum. et ingressa abscondite et cum silentio. posuit supra tympus capitis eius clavum. percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram. Qui soporem morti socians. defecit et mortuus est. Et ecce Barach sequens Sisaram veniebat. Egressaque Iahel in occursum eius. dixit ei. Veni. et ostendam tibi virum quem queris. Qui cum intrasset ad eam. vidit Sisaram iacentem mortuum. et clavum infixum in tempora eius. Humiliavit ergo deus in die illo Iabin regem Chanaan coram filiis Israel. Qui crescebant cotidie. et forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan donec delerent eum.

V Cecineruntque Delbora et Barach filius Abinoem in die illo dicentes. Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum. benedicite domino. Audite reges. auribus percipite principes. Ego sum ego sum que domino canam. psallam domino deo Israel. Domine cum exires de Seyr. et transires per regiones Edom. terra mota est. celique ac nubes stillaverunt aquis. Montes fluxerunt a facie domini. et Synai a facie domini dei Israel. In diebus Sangar filii Sanaph. in diebus Iahel quieverunt semite. et qui ingrediebantur per eas ambulaverunt per calles devios. Cessaverunt fortes in Israel. et quieverunt donec surgeret Delbora mater in Israel. Nova bella elegit dominus. et portas hostium ipse subvertit. Clipeus et hasta si apparuerint in .xl. milibus Israel. Cor meum diligit principes Israel. Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini. benedicite domino. Qui ascenditis super nitentes asinos. et sedetis super in iudicio. et ambulatis in via. loquimini. Ubi collisi sunt currus. et hostium suffocatus est exercitus. Ibi narrentur iusticie domini. et clementia in fortes Israel. Tunc ascendit populus domini ad portas. et obtinuit principatum. Surge surge Delbora. surge et loquere canticum. Surge Barach. et apprehende captivos tuos fili Abinoem. Salvate sunt reliquie populi. Dominus in fortibus dimicavit. Ex Effraim delevit eos in Amalech. et post eum ex Beniamin in populos tuos o Amalech. De Machir principes descenderunt. et de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces Ysachar fuere cum Delbora. et Barach vestigia sunt secuti. Qui quasi in preceps ac baratrum se discrimini dedit. Diviso contra se Ruben magnanimorum reperta contencio est. Quare habitas inter duos terminos ut audias sibilos gregum. Diviso contra se Ruben magnanimorum reperta est contencio. Galaad trans Iordanem quiescebat. et Dan vacabat navibus. Aser habitabat in littore maris. et in portubus morabatur. Zabulon vero et Neptalim obtulerunt animas suas morti in regione Merome. Venerunt reges et pugnaverunt. pugnaverunt reges Chanaan in Thanac iuxta aquas Magedon. et tamen nichil tulere predantes. De celo dimicatum est contra eos. Stelle manentes in ordine et cursu suo. adversus Sisaram pugnaverunt. Torrens Cyson traxit cadavera eorum. torrens Cadumim. torrens Cison. Conculca anima mea robustos. Ungule equorum ceciderunt fugientibus impetu. et per preceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terre Meroz. dixit angelus domini. Maledicite habitatoribus eius. quia non venerunt ad auxilium domini. in adiutorium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres Iahel uxor Aber Cynei. benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit. et in phiala principum obtulit butirum. Sinistram manum misit ad clavum. et dexteram ad fabrorum malleos. percussitque Sisaram querens in capite vulneri locum. et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit. defecit et mortuus est. volvebatur ante pedes eius. et iacebat exanimis et miserabilis. Per fenestram respiciens ululabat mater eius. et de cenaculo loquebatur. Cur moratur regredi currus eius. quare tardaverunt pedes quadrigarum illius. Una sapientior ceteris uxoribus eius. hec socrui verba respondit. Forsitan nunc dividit spolia et pulcherrima feminarum eligitur ei. vestes diversorum colorum Sisare traduntur in predam. et supellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pereant omnes inimici tui domine. Qui autem dili

gunt te: sic sol in ortu suo splendet. ita
rutilet. Quieuitq; terra per. xl. annos.
VI Fecerunt autem filii isrl malum in
conspectu dni. Qui tradidit illos in manu
madian. vii. annis. et oppressi sunt ualde ab eo.
Feceruntq; sibi antra in speluncas, in montibus:
et munitissima ad repugnandum loca. Cumq;
seuisset isrl ascendebat madian et amale
ch. et ceteri orientalium nationum. et apud eos figen
tes tentoria sicut erant in herbis cuncta uas
tabant. usq; ad introitum gaze. Nichilq; omnino ad
uitam pertinens: relinquebant in isrl. non oues. non
boues. non asinos. Ipsi enim et uniuersi greges eo
rum ueniebant cum tabernaculis suis. et instar locus
tarum uniuersa complebant innumera multitudo
hominum et camelorum. quicquid tetigerant deuas
tantes. Humiliatusq; est isrl ualde in conspectu
madian. et clamauit ad dnm postulans au
xilium contra madianitas. Qui misit ad eos uirum
prophetam: et locutus est. Hec dicit dns ds isrl. Ego
feci uos conscendere de egipto. et eduxi uos de do
mo seruitutis. et liberaui de manu egipti
orum. et omnium inimicorum qui affligebant uos. e
ieciq; eos ad introitum uestrum. et tradidi uobis terram
eorum et dixi. Ego dns ds uester. Ne timeatis deos
amorreorum. in quorum terra habitatis. et noluistis
audire uocem meam. Venit autem angelus dni et sedit
sub quercu que erat in ephra. et pertinebat ad ioas
patrem familie ezri. Cumq; gedeon filius eius
excuteret atq; purgaret frumenta in torcula
ri ut fugeret madian: apparuit ei angelus do
mini et ait. Dns tecum uirorum fortissime. Di
xitq; ei gedeon. Obsecro dne mi. Si dns nobis
cum est. cur apprehenderunt nos hec mala? Vbi
sunt mirabilia eius que narrauerunt patres nostri.
atq; dixerunt. De egipto eduxit nos dns. Nunc autem
dereliquit nos. et tradidit in manu madian.
Respexitq; dns ad eum: et ait. Vade in hac forti
tudine tua. et liberabis isrl de manu madi
an. Scito quod miserim te. Qui respondens ait. Ob
secro dne mi. in quo liberabo isrl. Ecce fami
lia mea infima est in manasse. et ego mini
mus in domo patris mei. Dixitq; ei dns. Ego ero
tecum. et percuties madian. quasi unum uirum. Et ille.
Si inueni inquit gratiam coram te: da michi signum
quod tu sis qui loquaris ad me. ne recedas hinc donec
reuertar ad te. portans sacrificium et offerens tibi.
Qui respondit. Ego prestolabor aduentum tuum.
Ingressus est itaq; gedeon. et coxit hedum. et de
farine modio azimos panes. carnesq; po
nens in canistro. et ius carnium mittens in
ollam. tulit omnia sub quercu. et obtulit ei. Cui
dixit angelus dni. Tolle carnes et panes azi
mos. et pone super petram illam. et ius desuper funde.
Cumq; fecisset ita extendit angelus dni summitatem
uirge quam tenebat in manu. et tetigit carnes
et azimos panes. Ascenditq; ignis de petra.
et carnes azimosq; panes consumpsit. Angelus
autem dni euanuit ex oculis eius. Vidensq; gede
on quod esset angelus dni: ait. Heu mi dne deus.
quia uidi angelum dni facie ad faciem. Dixitq; ei
dns. Pax tecum. Ne timeas: non morieris. Edi
ficauit ergo ibi gedeon altare dno. Vocauitq;
illud dni pax: usq; in presentem diem. Cumq; adhuc
esset in ephra que est familie ezri: nocte illa dixit
dns ad eum. Tolle taurum patris tui. et alterum
taurum annorum. vii. destruesq; aram baal que est
patris tui. et nemus quod circa aram est succide. et edi
ficabis ibi altare dno deo tuo. in summitatem
petre huius super quam ante sacrificium posuisti. Tollesq;
taurum secundum. et offeres holocaustum super struem
lignorum que de nemore succideris. Assumptis ergo
gedeon. x. uiris de seruis suis. fecit sicut preceper
at ei dns. Timens autem domum patris sui. et homines
illius ciuitatis. per diem noluit facere. sed omnia
nocte compleuit. Cumq; surrexissent uiri oppidi
eius mane: uiderunt destructam aram baal. lucum
q; succisum. et taurum alterum impositum super alta
re quod tunc edificatum erat. Dixeruntq; ad inuicem.
Quis hoc fecit? Cumq; perquirerent facti auctorem: dic
tum est. Gedeon filius ioas. fecit hec omnia. Et dixerunt
ad ioas. Produc filium tuum huc ut moriatur.
quia destruxit aram baal. et succidit nemus. Quibus
ille respondit. Numquid ultores estis baal. et pug
natis pro eo? Qui aduersarius est eius moriatur
antequam lux crastina ueniat. Si deus est: uindicet
se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die uocatus
est gedeon ierobaal. eo quod dixisset ioas. Vlcis
catur se de eo baal: qui suffodit altare eius.
Igitur omnis madian et amalech et orientales pariter
congregati sunt simul. et transeuntes iordanem
castrametati sunt in ualle iezrahel. Spiritus autem
dni induit gedeon. Qui clangens bucina:
conuocauit domum abiezer: ut sequeretur se. Mi
sitq; nuncios in uniuersum manassen. Qui et ipse
secutus est eum. et alios nuncios in aser et zab
ulon et neptalim. Qui occurrerunt ei. Dixitq;
gedeon ad dnm. Si saluum facis per manum
meam isrl sicut locutus es: ponam uellus
hoc lane in area. Si ros in solo uellere fuerit.
et in omni terra siccitas. sciam quod per manum meam sicut
locutus es. liberabis isrl. Factumq; est ita. Et

de nocte consurgens et expresso vellere concham
rore implevit.
Dixitque rursus ad dominum. Ne irascatur furor
tuus contra me: si adhuc semel temptavero
signum quaerens in vellere. Oro ut solum vellus
siccum sit et omnis terra madens rore. Fecitque dominus
nocte illa ut postulaverat. et fuit siccitas in
solo vellere et ros in omni terra. Igitur ierobaal
VII qui et gedeon de nocte consurgens. et omnis populus cum
eo: venit ad fontem qui vocatur arad. Erant
autem castra madian in valle ad septentrionalem
plagam collis excelsi. Dixitque dominus ad gedeonem.
Multus tecum est populus. nec tradetur madian in
manus eius. ne glorietur contra me israel et dicat meis
viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis
audientibus predica. Qui formidolosus et timi
dus est revertatur. Recesseruntque de monte gala
ad. et reversi sunt ex populo .xx. duo milia virorum.
et tantum .x. milia remanserunt. Dixitque dominus ad ge
deonem. Adhuc populus multus est; duc eos ad a
quas. et ibi probabo illos. Et de quo dixero tibi ut
tecum vadat: ipse vadat. Quem ire prohibuero
ipse revertatur. Cumque descendisset populus ad aquas.
dixit dominus ad gedeon. Qui cum manu et lingua
lambuerint aquas sicut solent canes lambere; se
parabis eos seorsum. Qui autem curvatis genibus
biberint: in altera parte erunt. Fuit itaque nume
rus eorum qui manu ad os proicientes aquas lambuerunt
.ccc. viri. Omnis autem reliqua multitudo flexo
poplite biberat. Et ait dominus ad gedeon. In tre
centis viris qui lambuerunt aquas liberabo vos.
et tradam in manu tua madian. Omnis autem reliqua
multitudo revertatur in locum suum. Sumptis ita
que pro numero cibariis et tubis. omnem reliquam
multitudinem abire precepit ad tabernacula
sua. et ipse cum trecentis viris se certamini
dedit. Castra autem madian erant subter in valle.
Eadem nocte dixit dominus ad eum. Surge et descende
in castra. quia tradidi eos in manu tua. Sin au
tem solus ire formidas: descendat tecum phara pu
er tuus. Et cum audieris quid loquantur: tunc confortabuntur
manus tue. et securior ad hostium cas
tra descendes. Descendit ergo ipse et phara pu
er eius in partem castrorum ubi erant arma
torum vigilie. Madian autem et amalech et
omnes orientales populi: fusi iacebant in valle
ut locustarum multitudo. Cameli quoque in
numerabiles erant: sicut harena que iacet in
littore maris. Cumque venisset gedeon: nar
rabat aliquis somnium proximo suo. et in hunc
modum referebat quod viderat. Vidi somnium

et quasi subcinericius panis
ex ordeo volui et in castra madian descende
re. Cumque pervenisset ad tabernaculum: percussit il
lud atque subvertit. et terre funditus coequavit. Respondit
is cum quo loquebatur. Non est hoc aliud nisi gladius gede
onis filii ioas viri israhelite. Tradidit do
minus in manus eius madian et omnia castra eius.
Cumque audisset gedeon somnium et interpretationem
eius adoravit. et reversus ad castra israel ait. Sur
gite. tradidit enim dominus in manus nostras castra
madian. Divisitque .ccc. viros in tres partes. et
dedit tubas in manibus eorum lagenasque vacu
as. ac lampades in medio lagenarum. Et dixit
ad eos. Quod me facere videritis: hoc facite. In
grediar partem castrorum. et quod fecero sectami
ni. Cum personuerit tuba in manu mea: vos
quoque per castrorum circuitum clangite. et conclamate
domino et gedeoni. Ingressusque est gedeon et .ccc.
viri qui erant cum eo in partem castrorum. incipi
entibus vigiliis noctis medie. et custodibus sus
citatis ceperunt buccinis clangere. et complode
re inter se lagenas. Cumque per gyrum castrorum in
tribus personarent locis. et hydrias confregissent:
tenuerunt sinistris manibus lampades. et dex
tris sonantes tubas clamaverunt. Gladius domini
et gedeonis. Stantes singuli in loco suo per
circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque cas
tra turbata sunt. et vociferantes ululantesque fu
gerunt. et nichilominus insistebant .ccc. viri
buccinis personantes. Immisitque dominus gladi
um in omnibus castris. et mutua se cede trunca
bant. fugientes usque ad bethsetta. et crepidi
nem abelmeula in tebbath. Conclamantes
autem viri de israel de neptalim. et aser et de
manasse persequebantur madian. Misitque gedeon
nuntios in omnem montem effraim dicens.
Descendite in occursum madian. et occupate
aquas usque bethbera atque iordanem. Cla
mavitque omnis effraim. et preoccupavit aquas
atque iordanem usque bethbera. Apprehensosque du
os viros madian oreb et zeb. interfecit oreb
in petra oreb. zeb vero in torculari zeb.
Et persecuti sunt madian: capita oreb et zeb
portantes ad gedeon trans fluenta iordanis. VIII
Dixeruntque ad eum viri effraim.
Quid est hoc quod facere voluisti ut non nos vo
cares cum ad pugnam pergeres contra madian? Iur
gantes fortiter. et prope vim inferentes. Quibus ille
respondit. Quid enim tale facere potui quale vos
fecistis? Nonne melior est racemus effraim

vindemias Abiezer? In manus vestras Dominus tra-
didit principes Madian, Oreb et Zeb. Quid ta-
le facere potui, quale vos fecistis? Quod cum
locutus fuisset, requievit spiritus eorum quo tumebant con-
tra eum. Cumque venisset Gedeon ad Iordanem, tran-
sivit cum eo .ccc. viris qui secum erant. et prae lassi-
tudine fugientes persequi non poterant. Dixitque
ad viros Socoth: Date obsecro panes populo qui
mecum est, quia valde defecerunt, ut possimus per-
sequi Zebee et Salmana reges Madian. Respon-
derunt principes Socoth: Forsitan palmae ma-
nuum Zebee et Salmana in manu tua sunt, et
ideo postulas ut demus exercitui tuo panes.
Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit Dominus Zebee et
Salmana in manus meas, et cum reversus fuero vic-
tor in pace, conteram carnes vestras cum spinis tri-
bulisque deserti. Et inde conscendens venit ad Pha-
nuel, locutusque est ad viros loci illius similia.
Cui et illi responderunt sicut responderant viri Socoth.
Dixit itaque eis: Cum reversus fuero victor in pace,
destruam turrim hanc. Zebee autem et Salmana requi-
escebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim mi-
lia viri remanserant ex omnibus turmis orientalium
populorum, caesis .c.xx. milibus bellatorum edu-
centium gladium. Ascendensque Gedeon per viam
eorum qui in tabernaculis morabantur ad orientem
Nobe et Iecbaa, percussit castra hos-
tium qui securi erant, et nihil adversi suspica-
bantur. Fugeruntque Zebee et Salmana. Quos per-
sequens Gedeon comprehendit, turbato omni exercitu
eorum. Revertensque de bello ante solis ortum, appre-
hendit puerum de viris Socoth, interrogavitque
eum nomina principum et seniorum Socoth, et descripsit
.lxx.vii. viros. Venitque ad Socoth, et
dixit eis: En Zebee et Salmana, super quibus expro-
brastis mihi dicentes: Forsitan manus Zebee et Sal-
mana in manibus tuis sunt, et ideo postulas
ut demus viris qui lassi sunt et defecerunt panes.
Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti
ac tribulos, et contrivit cum eis atque comminuit
viros Socoth. Turrim quoque Phanuel subvertit, occi-
sis habitatoribus civitatis. Dixitque ad Zebee et
Salmana: Quales fuerunt viri quos occidistis in
Thabor? Qui responderunt: Similes tui, et unus ex
eis quasi filius regis. Quibus ille respondit: Fuerunt
fratres mei filii matris meae. Vivit Dominus, quia si ser-
vassetis eos, non vos occiderem. Dixitque Iether
primogenito suo: Surge et interfice eos. Qui
non eduxit gladium; timebat enim, quia puer ad-
huc erat. Dixeruntque Zebee et Salmana: Tu
surge et irrue in nos, quia iuxta aetatem robur
est hominis. Surrexit Gedeon et interfecit Zebee et
Salmana, et tulit ornamenta ac bullas, quibus
colla regalium camelorum decorari solent. Di-
xeruntque omnes viri Israel ad Gedeon: Dominare nos-
tri tu et filius tuus et filius filii tui, quia liberasti nos
de manu Madian. Quibus ille ait: Non dominabor
vestri, nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur
Dominus. Dixitque ad eos: Unam petitionem postulo
a vobis: date mihi inaures ex praeda vestra. Inaures
enim aureas Ismahelitae habere consueverant.
Qui responderunt: Libentissime dabimus. Expan-
dentesque super terram pallium, proiecerunt in eo inaures de
praeda. Et fuit pondus postulatarum inaurium mil-
le septingenti auri sicli, absque ornamentis et
monilibus, et veste purpurea, quibus Madian
reges uti soliti erant, et praeter torques aureas
camelorum. Fecitque ex eo Gedeon ephod, et posu-
it illud in civitate sua Ephra. Fornicatusque
est omnis Israel in eo, et factum est Gedeoni et omni do-
mui eius in ruinam. Humiliatus est autem Madian
coram filiis Israel, nec potuerunt ultra cervices e-
levare. Sed quievit terra per .xl. annos quibus
Gedeon praefuit. Abiit itaque Ierobaal filius
Ioas, et habitavit in domo sua. Habuitque .lxx. fi-
lios qui egressi sunt de femore eius, eo quod plures
habuerit uxores. Concubina autem illius quam ha-
bebat in Sichem, genuit ei filium nomine Abime-
lech. Mortuusque est Gedeon filius Ioas in senectu-
te bona, et sepultus in sepulcro Ioas patris sui
in Ephra de familia Ezri. Postquam autem mortuus est
Gedeon, aversi sunt filii Israel, et fornicati cum
Baalim. Percusseruntque cum Baal foedus ut esset eis in
deum. nec recordati sunt Domini Dei sui qui eruit
eos de manu inimicorum suorum omnium per circu-
itum. nec fecerunt misericordiam cum domo Ierobaal
Gedeon, iuxta omnia bona quae fecerat Israeli.

IX

Abiit autem Abimelech filius Ierobaal
in Sichem ad fratres matris suae, et locutus est ad eos
et ad omnem cognationem domus matris suae dicens:
Loquimini ad omnes viros Sichem: Quid vobis est melius,
ut dominentur vestri .lxx. viri omnes filii Ierobaal,
an ut dominetur vobis unus vir? Simulque considerate
quia os vestrum et caro vestra sum. Locutique sunt fratres ma-
tris eius de eo ad omnes viros Sichem universos
sermones istos, et inclinaverunt cor eorum post Abi-
melech, dicentes: Frater noster est. Dederuntque illi .lxx.
pondo argenti de fano Baalberith. Qui
conduxit sibi ex eo viros inopes et vagos, secuti-
que sunt eum. Et venit in domum patris sui Ephra,
et occidit fratres suos filios Ierobaal .lxx. viros
super lapidem unum. Remansitque Ioatham filius

ierobaal minimus, et absconditus est. Congregati
sunt autem omnes viri sichem et universe familie ur
bis mello. abieruntque et constituerunt regem abim
elech iuxta quercum que stabat in sichem. Quod cum nuncia
tum esset in sichem ioatham. ivit et stetit in vertice
montis garizim. Elevataque voce clamavit
et dixit. Audite me viri sichem. ita ut audiat vos
deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem. dixeruntque
olive. Impera nobis. Que respondit. Numquid possum dese
rere pinguedinem meam. qua et dii utuntur et ho
mines. et venire ut inter ligna promovear. Di
xeruntque ligna ad arborem ficum. Veni et super nos
regnum accipe. Que respondit eis. Numquid possum
deserere dulcedinem meam. fructusque suavissi
mos. et ire ut inter cetera ligna promovear. Locu
taque sunt ligna ad vitem. Veni et impera nobis. Que respon
dit. Numquid possum deserere vinum meum quod
letificat deum et homines. et inter cetera ligna promo
veri. Dixeruntque omnia ligna ad ramnum. Veni et
impera super nos. Qui respondit eis. Si vere me regem
vobis constituitis. venite et sub umbra mea requies
cite. Si autem non vultis: egrediatur ignis de ram
no. et devoret cedros libani. Nunc igitur si rec
te et absque peccato constituistis super vos regem abime
lech. et bene egistis cum ierobaal et cum domo eius.
et reddidistis vicem beneficiis eius qui pugnavit
pro vobis. et animam suam dedit periculis. ut erueret
vos de manu madian. qui nunc surrexistis contra
domum patris mei: et interfecistis filios eius. lxx.
viros super unum lapidem. et constituistis regem abi
melech filium ancille eius. super habitatores sichem:
eo quod frater vester sit. Si igitur recte et absque vitio egi
stis cum ierobaal et domo eius: hodie letamini
in abymelech. et ille letetur in vobis. Sin autem perverse:
egrediatur ignis ex eo. et consumat habitatores
sichem. et oppidum mello. Egrediaturque ignis de
viris sichem et de oppido mello. et devoret abi
melech. Que cum dixisset: fugit et abiit in be
ram. habitavitque ibi metu abimelech fratris
sui. Regnavit itaque abimelech super israel tribus
annis. Misitque dominus spiritum pessimum inter abime
lech et habitatores sichem. Qui ceperunt eum detes
tari. et scelus interfectionis. lxx. filiorum ierobo
al et effusionem sanguinis eorum conferre in abime
lech fratrem suum. et in ceteros sichimorum principes
qui eum adiuverant. Posueruntque insidias adversus
eum in montium summitate. et dum illius prestolaban
tur adventum exercebant latrocinia. agentes
predas de pretereuntibus. Nunciatumque est abimele
ch. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis. et
transivit in sicimam. ad cuius adventum erecti
habitatores sichem egressi sunt in agros vastantes
vineas. uvasque calcantes. et factis cantantium cho
ris: ingressi sunt phanum dei sui. et inter epulas
et pocula. maledicebant abimelech. Clamante
te gaal filio obed. Quis est iste abimelech. et que
est sichem. ut serviamus ei. Numquid non est filius ie
robaal. et constituit principem zebul servum suum
super viros emor patris sichem. Cur igitur serviemus ei.
Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea
ut auferrem de medio abimelech. Dictumque est
abimelech. Congrega exercitus multitudinem et
veni. Zebul enim princeps civitatis auditis
sermonibus gaal filii obed: iratus est valde. et
misit clam ad abimelech nuncios dicens. Ecce ga
al filius obed venit in sicimam cum fratribus suis. et
oppugnat adversum te civitatem. Surge itaque
nocte cum populo qui tecum est. et latita in agro. et pri
mo mane oriente sole: irrue super civitatem. Illo autem
egrediente adversum te cum populo suo fac ei quod po
tueris. Surrexit itaque abimelech cum omni exerci
tu suo nocte et tetendit insidias iuxta sicimam
in quatuor locis. Egressusque est gaal filius obed et
stetit in introitu porte civitatis. Surrexit autem
abimelech et omnis exercitus cum eo: de insidiarum loco.
Cumque vidisset populum gaal: dixit ad zebul. Ecce
de montibus multitudo descendit. Cui ille re
spondit. Umbras montium vides quasi capita: et hoc
errore deciperis. Rursusque gaal ait. Ecce populus
de umbilico terre descendit. et unus cuneus ve
nit per viam que respicit quercum. Cui dixit zebul. Ubi
nunc est os tuum quo loquebaris. Quis est abimelech
ut serviamus ei. Nonne hic est populus quem despi
ciebas. Egredere et pugna contra eum. Abiit igitur ga
al expectante sichimorum populo. et pugnavit
contra abimelech. Qui persecutus eum fugientem in
urbem compulit. Cecideruntque ex parte eius plurimi us
que ad portam civitatis. et abimelech sedit in ru
ma. Zebul autem gaal et socios eius expulit de ur
be. nec in ea passus est commorari. Sequenti ergo
die egressus est populus in campum. Quod cum nunciatum
esset abimelech tulit exercitum suum et divisit
in tres turmas tendens insidias in agris. Viditque
quod egrederetur populus de civitate: et surrexit
et irruit in eos cum cuneo suo oppugnans et ob
sidens civitatem. Due autem turme palantes per
campum adversarios persequebantur. Porro abime
lech omni die illo oppugnabat urbem. Quam
interfectis habitatoribus eius. ipsamque destruxit
ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent
qui habitabant in turre sicimorum. ingressi sunt
phanum dei sui berith. ubi fedus cum eo pepigerant

et ex eo locus nomen acceperat qui erat munitus
valde. Abimelech quoque audiens viros turris
Sicimorum pariter conglobatos ascendit in montem
Selmon cum omni populo suo. et arrepta securi
precidit arboris ramum. impositumque ferens humero
dixit ad socios. Quod me videtis facere: cito facite.
Igitur certatim ramos de arboribus precidentes: se-
quebantur ducem. Qui circumdantes presidium succen-
derunt. atque ita factum est: ut fumo et igne mille
hominum necarentur. viri pariter ac mulieres habita-
torum turris Sichem. Abimelech autem inde proficiscens
venit ad oppidum Thebes. Quod circumdans: obsi-
debat exercitu. Erat autem turris excelsa in media ci-
vitate. Ad quam confugerant viri simul ac mulieres et
omnes principes civitatis clausa firmissime ianu-
a. et super turris tectum stantes per propugnacula. Acce-
densque Abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter.
et appropinquans hostio ignem: supponere nitebatur.
Et ecce una mulier fragmen mole desuper iaci-
ens: illisit capiti Abimelech. et confregit cere-
brum eius. Qui vocavit cito armigerum suum et ait
ad eum. Evagina cito gladium tuum: et percute
me. ne forte dicatur: quod a femina interfectus
sim. Qui iussa perficiens: interfecit eum. Illoque mor-
tuo: omnes qui cum eo erant de Israel. reversi sunt in se-
des suas. et reddidit deus malum quod fecerat Abime-
lech contra patrem suum. interfectis .lxx. fratribus suis.
Sichimitis quoque quod operati erant retributum est.
et venit super eos maledictio Ioatham filii Iero-
baal. Post Abimelech: surrexit dux in Israel.
Thola filius Phua. patrui Abimelech. vir de
Ysachar qui habitavit in Samir montis Effraim.
Et iudicavit Israel .xx. et tribus annis. Mortuusque
X est ac sepultus in Samir.
Huic successit Iayr Galaadites qui iudicavit
Israel per .xx. et duos annos. habens .xxx. filios
sedentes super .xxx. pullos asinarum. et principes
.xxx. civitatum que ex nomine eius appellate sunt
Auothiair. id est oppida Iair. usque in presentem diem
in terra Galaad. Mortuusque est Iair ac sepultus
in loco cui est vocabulum Camon. Filii autem Israel
peccatis veteribus iungentes nova fecerunt mala in
conspectu domini. et servierunt ydolis Baalim et As-
taroth. et diis Syrie et Sidonis. et Moab. et filiorum
Ammon. et Philisthiim. Dimiseruntque dominum. et non cole-
bant eum. Contra quos iratus est dominus. tradidit eos in
manus Philisthiim. et filiorum Ammon. Afflictique sunt
et vehementer oppressi per annos .xviii. omnes qui habitabant
trans Iordanem in terra Amorrei qui est in Galaad.
In tantum ut filii Ammon Iordane transmisso vas-
tarent Iudam et Beniamin et Effraim. Afflictusque est
Israel nimis. Et clamantes ad dominum dixerunt.
Peccavimus tibi quia dereliquimus dominum deum nostrum et
servivimus Baalim. Quibus locutus est dominus. Numquid
non Egyptii et Amorrei. filiique Ammon et Philisthiim.
Sydonii quoque et Amalech et Chanaan oppresserunt
vos. et clamastis ad me et erui vos de ma-
nu eorum. Et tamen reliquistis me et coluistis deos
alienos. Idcirco non addam ut ultra vos liberem.
Ite et invocate deos quos elegistis. Ipsi vos liberent
in tempore angustie. Dixeruntque filii Israel ad dominum.
Peccavimus. Redde tu nobis quicquid placet tibi.
tantum nunc libera nos. Que dicentes omnia de finibus suis
alienorum deorum ydola proiecerunt. et servierunt domino
deo. Qui doluit super miseriis eorum. Itaque filii
Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria.
Contra quos congregati filii Israel in Masphat: cas-
trametati sunt. Dixeruntque principes Galaad sin-
guli ad proximos suos. Qui primus ex nobis contra filios
Amon ceperit dimicare: erit dux populi Galaad. XI
Fuit itaque illo tempore Iepthe Galaadites
vir fortissimus atque pugnator. filius mu-
lieris meretricis qui natus est de Galaad. Habuit autem
Galaad uxorem de qua suscepit filios. Qui postquam
creverant: eiecerunt Iepte dicentes. Heres
in domo patris nostri esse non poteris. quia de adultera
matre natus es. Quos ille fugiens atque devi-
tans: habitavit in terra Tob. Congregatique sunt
ad eum viri inopes et latrocinantes. et quasi princi-
pem sequebantur. In illis diebus pugnabant filii A-
mon contra Israel. Quibus acriter instantibus perrexe-
runt maiores natu de Galaad ut tollerent
in auxilium sui Iepte de terra Tob. Dixeruntque ad
eum. Veni et esto princeps noster: et pugna contra fi-
lios Ammon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis
qui odistis me et eiecistis de domo patris mei.
et nunc venistis ad me necessitate compulsi. Dixe-
runtque principes Galaad ad Iepte. Ob hanc igitur
causam nunc ad te venimus ut proficiscaris nobiscum.
et pugnes contra filios Ammon. sisque dux omnium qui
habitant in Galaad. Iepte quoque dixit eis. Si
vere venistis ad me ut pugnem pro vobis contra
filios Amon. tradideritque eos dominus in manus
meas. ego ero vester princeps. Qui responderunt ei.
Dominus qui hec audit ipse mediator ac testis
est. quod nostra promissa faciemus. Abiit itaque
Iepte cum principibus Galaad. fecitque eum omnis
populus principem sui. Locutusque est Iepte omnes
sermones suos coram domino in Maspha. et mi-
sit nuntios ad regem filiorum Ammon. qui ex per-
sona sua dicerent. Quid mihi et tibi est quia venisti
contra me ut vastares terram meam. Quibus ille

respondit. Quia tulit Israel terram meam quando
ascendit de Egypto a finibus Arnon usque ad
Ieboch atque Iordanem. Nunc ergo cum pace red
de mihi eam. Per quos rursum mandavit Iepte et
imperavit eis ut dicerent regi Amon. Hec dicit
Iepthe. Non tulit Israel terram Moab nec terram
filiorum Amon. Sed quando de Egypto conscenderunt ambu
lavit per solitudinem usque ad mare rubrum et
venit in Cades. Misitque nuncios ad regem
Edom dicens. Dimitte me ut transeam per terram
tuam. Qui noluit acquiescere precibus eius. Misit
quoque ad regem Moab. qui et ipse transitum prebere
contempsit. Mansit itaque in Cades. et circuivit ex
latere terram Edom et terram Moab. Venitque ad
orientalem plagam terre Moab. et castrametatus
est trans Arnon. nec voluit intrare termi
nos Moab. Arnon quippe confinium est terre Mo
ab. Misit itaque nuncios Israel ad Seon regem
Amorreorum qui habitabat in Esebon. et dixerunt
ei. Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad
fluvium. Qui et ipse Israel verba despiciens non
dimisit eum transire per terminos suos. Sed infi
nita multitudine congregata: egressus est contra eum
in Iesa. et fortiter resistebat. Tradiditque
eum dominus in manus Israel cum omni exercitu suo. Qui
percussit eum. et possedit omnem terram Amorrei ha
bitatoris regionis illius. et universos fines eius
de Arnon usque Iaboc. et de solitudine usque ad
Iordanem. Dominus ergo deus Israel subvertit Amorre
um pugnantem contra illum populo suo Israel. et
tu nunc vis possidere terram eius. Nonne ea que
possedit Chamos deus tuus tibi iure debentur.
Que autem dominus deus noster victor obtinuit in nostram
cedent possessionem. Nisi forte melior es Balac
filio Sephor rege Moab. aut docere potes quod
iurgatus sit contra Israel. et pugnaverit contra eum quando
habitavit in Esebon et viculis eius. et in Aroer et vi
lis eius. et in cunctis civitatibus trans Iordanem per ccc.
annos. Quare tanto tempore nichil super hac repetici
one temptastis. Igitur non ego pecco in te. sed tu
contra me male agis. indicens mihi bella non
iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter Israel
et inter filios Amon. Noluitque acquiescere rex fi
liorum Amon verbis Iepte. que per nuncios mandave
rat. Factus est ergo super Iepthen spiritus domini. et circuiens
Galaad et Manasse. Maspha quoque Galaad. et inde
transiens ad filios Amon. votum vovit domino dicens.
Si tradideris filios Amon in manus meas. quicumque
primus fuerit egressus de foribus domus mee.
mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis A
mon. eum holocaustum offeram domino. Transivit

que Iepte ad filios Amon ut pugnaret contra eos.
Quos tradidit dominus in manus eius. Percussitque ab
Aroer usque dum venias in Mennith. xx. civi
tates. et usque ad Abel que est vineis consita plaga
magna nimis. Humiliatique sunt filii Amon
a filiis Israel. Revertenti autem Iepte in Maspha do
mum suam: occurrit ei unigenita filia cum tim
panis et choris. Non enim habebat alios libe
ros. Qua visa: scidit vestimenta sua. et ait.
Heu me filia mi decepisti me et ipsa decep
ta es. Aperui enim os meum ad dominum: et aliud fa
cere non potero. Cui illa respondit. Pater mi: si aperu
isti os tuum ad dominum: fac mihi quodcumque pollicitus
es. concessa tibi ultione atque victoria de hosti
bus tuis. Dixitque ad patrem. Hoc solum mihi pre
sta quod deprecor. Dimitte me ut duobus mensibus
circueam montes. et plangam virginitatem meam
cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. Et di
misit eam duobus mensibus. Cumque abisset cum so
ciis ac sodalibus suis. flebat virginitatem
suam in montibus. Expletisque duobus mensibus
reversa est ad patrem suum. et fecit ei sicut voverat.
Que ignorabat virum. Exinde mos increbu
it in Israel. et consuetudo servata est. ut post anni
circulum in unum conveniant filie Israel. et plan
gant filiam Iepte Galaaditae diebus quatuor.
Ecce autem in Effraim orta est XII
seditio. Nam transeuntes contra aquilonem: dixerunt
ad Iepte. Quare vadens ad pugnam contra filios Amon
vocare nos noluisti ut pergeremus tecum. Igitur
incendemus domum tuam. Quibus ille respondit.
Disceptatio erat mihi et populo meo contra filios Amon
vehemens. vosque vocavi ut mihi preberetis auxi
lium et facere noluistis. Quod cernens: posui in ma
nibus meis animam meam. Transivique ad filios A
mon. et tradidit eos dominus in manus meas. Quid
commerui ut adversum me consurgatis in prelium.
Vocatis itaque ad se cunctis viris de Galaad.
pugnabat contra Effraim. Percusseruntque viri Gala
ad Effraim quia dixerat fugitivus est Galaad
de Effraim. et habitat in medio Effraim et Manas
se. Occupaveruntque viri Galaadite vada Iorda
nis. per que Effraim reversurus erat. Cumque venisset
ad ea de Effraim numero fugiens:
atque dixisset. obsecro ut me transire permit
tas. dicebant ei Galaadite. Numquid Effrateus
es? Quo dicente non sum: interrogabant eum. Dic
ergo Sebboleth: quod interpretatur spica. Qui respondebat
Thebboleth. eadem littera spicam exprimere
non valens. Statimque apprehensum iugulabant
in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo

ipse de effraim .xl. duo milia. Iudicavit
itaque iepte galaadites israhel .vi. annis. et mor-
tuus est. ac sepultus in civitate sua galaad.
Post hunc iudicavit israhel abethsan de beth-
leem. Qui habuit .xxx. filios. et totidem filias.
quas emittens foras: maritis dedit. et eius-
dem numeri filiis suis accepit uxores. introdu-
cens in domum suam. Qui .vii. annis iudicavit
israhel. mortuusque est ac sepultus in bethleem. Cui
successit ahialon zabulonites. et iudica-
vit israhel .x. annis. mortuusque est ac sepultus
in zabulon. Post eum iudicavit israhel abdon fi-
lius ellel pharathonites. qui habuit .xl. filios.
et .xxx. ex eis nepotes. ascendentes super .lxx.
pullos asinarum. et iudicavit israhel .viii. annis.
mortuusque est ac sepultus in pharathon terre ef-
fraim: in monte amalech. Rursumque filii
israhel fecerunt malum in conspectu domini. Qui tradidit
eos in manus philistinorum .xl. annis.

XIII Erat autem quidam vir de saraa. et de stirpe dan:
nomine manue. habens uxorem sterilem. Cui ap-
paruit angelus domini: et dixit ad eam. Sterilis es et abs-
que liberis. sed concipies et paries filium. Cave ergo
ne bibas vinum ac siceram. nec immundum quicquam
comedas. quia concipies et paries filium. cuius non tan-
get caput novacula. Erit enim nazareus dei
ab infantia sua: et ex matris utero. et ipse incipiet
liberare israhel de manu philistinorum. Que cum
venisset ad maritum suum: dixit ei. Vir dei ve-
nit ad me habens vultum angelicum terribilis ni-
mis. Quem cum interrogassem quis esset et unde veni-
ret. et quo nomine vocaretur: noluit michi dicere. Sed
hoc respondit. Ecce concipies et paries filium. Ca-
ve ne vinum bibas. nec siceram. et ne aliquid
vescaris immundum. Erit enim puer nazareus
domini ab infantia sua. ex utero matris sue usque
ad diem mortis sue. Oravit itaque manue domi-
num et ait. Obsecro domine. ut vir dei quem misisti:
veniat iterum. et doceat nos. quid nos debea-
mus facere de puero qui nasciturus est. Exaudivitque
dominus precantem manue. et apparuit rursum an-
gelus domini uxori eius sedenti in agro. Manue autem
maritus eius non erat cum ea. Que cum vidisset
angelum: festinavit et cucurrit ad virum suum.
nunciavitque ei dicens. Ecce apparuit michi vir
quem ante videram. Qui surrexit. et secutus est
uxorem suam. veniensque ad virum dixit ei. Tu es
qui locutus es mulieri? Et ille respondit. Ego sum.
Cui manue. Quando inquit sermo tuus fuerit ex-
pletus? quid vis ut faciat puer. aut quomodo
se observare debebit? Dixitque angelus domini
ad manue. Ab omnibus que locutus sum uxori tue:
abstineat se. et quicquid ex vinea nascitur non co-
medat. vinum et siceram non bibat. nullo ves-
catur immundo. et quod ei precepi: impleat atque cus-
todiat. Dixit itaque manue ad angelum domini. Ob-
secro te: ut acquiescas precibus meis. et faciamus
tibi hedum de capris. Cui respondit angelus. Si me co-
gis: non comedam panes tuos. Si autem vis holo-
caustum facere: offer illud domino. Et nesciebat ma-
nue quod angelus domini esset. Dixitque ad eum. Quod est ti-
bi nomen ut si sermo tuus fuerit expletus: honoremus
te. Cui ille respondit. Cur queris nomen meum
quod est mirabile? Tulit itaque manue hedum
de capris. et libamenta. et posuit super petram offer-
ens domino: qui facit mirabilia. Ipse autem et uxor eius
intuebantur: cumque ascenderet flamma altaris in
celum: angelus domini pariter in flamma ascendit. Quod cum
vidissent manue et uxor eius: proni ceciderunt in
terram. et ultra eis non apparuit angelus domini. Statim-
que intellexit manue angelum domini esse. et dixit
ad uxorem suam. Morte moriemur: quia vidimus
deum. Cui respondit mulier. Si dominus nos vellet oc-
cidere: de manibus nostris holocaustum et liba-
menta non suscepisset. nec ostendisset nobis hec omni-
a: neque ea que sunt ventura dixisset. Peperit itaque fili-
um. et vocavit nomen eius samson. Crevitque
puer et benedixit ei dominus. Cepitque spiritus domini esse cum
eo in castris dan: inter saraa et esthaol.

XIIII Descendit ergo samson in thamnatha. Vidensque
ibi mulierem de filiabus philistiim: ascen-
dit et nunciavit patri suo. et matri sue dicens. Vi-
di mulierem in thamnatha: de filiabus philisti-
norum. quam queso: ut michi accipiatis uxorem. Cui
dixerunt pater et mater sua. Numquid non est muli-
er in filiabus fratrum tuorum et in omni populo meo. quia vis
accipere uxorem de philistiim. qui incircumcisi sunt?
Dixitque samson ad patrem suum. Hanc michi accipe:
quia placuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant:
quod res a domino fieret. et quereret occasiones contra
philistiim. Eo enim tempore dominabantur philistiim
israheli. Descendit itaque samson cum patre suo et
matre in thamnatha. Cumque venissent ad vine-
as oppidi: apparuit catulus leonis sevus et rugi-
ens. et occurrit ei. Irruit autem spiritus domini in samson:
et dilaceravit leonem quasi hedum in frusta discerp-
eret. nichil omnino habens in manu. Et hoc patri et matri
noluit indicare. Descenditque et locutus est mulieri
que placuerat oculis eius. Et post aliquot dies revertens ut
acciperet eam: declinavit ut cadaver videret le-
onis. et ecce examen apum in ore leonis erat. ac
favus mellis. Quem cum sumpsisset in manibus:

comedebat in via. Veniensque ad patrem suum et matrem dedit eis partem. Qui et ipsi comederunt nec tamen eis voluit indicare, quod mel de ore leonis assumpserat. Descendit itaque pater eius ad mulierem et fecit filio suo Samson convivium. Sic enim iuvenes facere consueverant. Cum ergo cives loci illius vidissent eum, dederunt ei sodales xxx. qui essent cum eo. Quibus locutus est Samson. Proponam vobis problema, quod si solveritis mihi intra vii. dies convivii, dabo vobis xxx. sindones et totidem tunicas. Si autem non potueritis solvere, vos dabitis mihi xxx. sindones et eiusdem numeri tunicas. Qui responderunt ei. Propone problema ut audiamus. Dixitque eis. De comedente exivit cibus et de forti egressa est dulcedo. Nec potuerunt per tres dies solvere propositionem. Cumque adesset dies vii. dixerunt ad uxorem Samson. Blandire viro tuo et suade ei ut indicet tibi quid significet problema. Quod si facere nolueris, incendemus te et domum patris tui. An idcirco vocastis nos ad nuptias ut spoliaretis? Quae fundebat apud Samson lacrimas et querebatur dicens. Odisti me et non diligis. Idcirco problema quod proposuisti filiis populi mei non vis mihi exponere. At ille respondit. Patri meo et matri nolui dicere, et tibi indicare potero? Septem igitur diebus convivii flebat ante eum. Tandemque die vii. cum ei esset molesta, exposuit. Quae statim indicavit civibus suis. Et illi dixerunt ei die vii. ante solis occubitum. Quid dulcius melle, et quid fortius leone? Qui ait ad eos. Si non arassetis in vitula mea, non invenissetis propositionem meam. Irruit itaque in eum spiritus domini. Descendit Ascalonem et percussit ibi xxx. viros. Quorum ablatas vestes dedit his qui problema solverant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui. Uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius et pronubis.

XV

Post aliquantum autem temporis cum dies triticeae messis instarent, venit Samson invisere volens uxorem suam, et attulit ei hedum de capris. Cumque cubiculum eius solito vellet intrare, prohibuit illum pater eius dicens. Putavi quod odisses eam, et ideo tradidi illam amico tuo. Sed habet sororem quae iunior et pulchrior illa est. Sit tibi pro ea uxor. Cui Samson respondit. Ab hac die non erit culpa in me contra Philistheos. Faciam enim vobis mala. Perrexitque et cepit ccc. vulpes, caudasque earum iunxit ad caudas, et faces ligavit in medio. Quas igne succendens, dimisit ut huc illucque discurrerent. Quae statim perrexerunt in segetes Philistinorum. Quibus succensis, et comportatae iam fruges et adhuc stantes in stipula concrematae sunt in tantum ut vineas quoque et oliveta flamma consumeret. Dixeruntque Philisthim. Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est. Samson gener Thamnathei, quia tulit uxorem eius et alteri tradidit, haec operatus est. Ascenderuntque Philisthim et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. Quibus ait Samson. Licet haec feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga, ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petrae Ethan. Igitur ascendentes Philisthim in terram Iuda castrametati sunt in loco qui postea vocatus est Lechi, id est maxilla, ubi eorum fusus est exercitus. Dixeruntque ad eos de tribu Iuda. Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt. Ut ligemus Samsonem venimus, et reddamus ei quae in nos operatus est. Descenderunt ergo tria milia virorum de Iuda ad specum silicis Ethan. Dixeruntque ad Samson. Nescis quod Philisthim imperent nobis? Quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait. Sicut fecerunt mihi, feci eis. Ligare, inquiunt, te venimus, et tradere in manus Philisthinorum. Quibus respondit Samson. Iurate, ait, et spondete mihi quod non occidatis me. Dixerunt. Non te occidemus, sed vinctum tradenus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus et tulerunt de petra Ethan. Qui cum venisset ad locum maxillae, et Philisthim vociferantes occurrissent ei, irruit spiritus domini in eum. Et sicut solent ad odorem ignis ligna consumi, ita vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta. Inventamque maxillam, id est mandibulam asini quae iacebat, arripiens, interfecit ex ea mille viros, et ait. In maxilla asini, id est in mandibula pulli asinarum, delevi eos, et percussi mille viros. Cumque haec canens verba complesset, proiecit mandibulam de manu, et vocavit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxillae. Sitiensque valde clamavit ad dominum et ait. Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam. En siti morior, incidamque in manus incircumcisorum. Aperuit itaque dominus molarem dentem in maxilla asini, et egressae sunt ex eo aquae. Quibus haustis, refocillavit spiritum et vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius, Invocantis fons de maxilla, usque in praesentem diem. Iudicavitque Israel in diebus Philisthim xx. annis.

XVI

Abiit quoque in Gazam et vidit ibi mulierem meretricem. Ingressusque est ad eam. Quod cum audissent Philisthim et percrebruisset apud eos intrasse urbem Samson, circumdederunt eum positis in porta civitatis custodibus, et ibi tota nocte cum silentio

(cir)cumdederunt eum, positis in porta civitatis custodibus; et ibi tota nocte cum silentio praestolantes, ut facto mane exeuntem occiderent. Dormivit autem Samson usque ad medium noctis; et inde consurgens apprehendit ambas portae fores cum postibus suis et sera, impositasque humeris portavit ad verticem montis qui respicit Hebron. Post haec amavit mulierem quae habitabat in valle Sorec, et vocabatur Dalida. Veneruntque ad eam principes Philisthinorum, atque dixerunt: Decipe eum, et disce ab illo in quo habeat tantam fortitudinem, et quomodo eum superare valeamus, et vinctum affligere. Quod si feceris, dabimus tibi singuli mille et centum argenteos. Locuta est ergo Dalida ad Samson: Dic mihi, obsecro, in quo sit tua maxima fortitudo, et quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit Samson: Si septem nerviceis funibus necdum siccis et adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines. Attuleruntque ad eam satrapae Philisthinorum septem funes, ut dixerat, quibus vinxit eum, latentibus apud se insidiis, et in cubiculo finem rei expectantibus. Clamavitque ad eum: Philisthim super te, Samson. Qui rupit vincula quomodo si rumpat quis filum de stupa tortum sputamine, cum odorem ignis acceperit; et non est cognitum in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum Dalida: Ecce illusisti mihi, et falsum locutus es; saltem nunc indica mihi quo ligari debeas. Cui ille respondit: Si ligatus fuero novis funibus, qui numquam fuerint in opere, infirmus ero et aliorum hominum similis. Quibus rursum Dalida vinxit eum, et clamavit: Philisthim super te, Samson, in cubiculo insidiis praeparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. Dixitque Dalida rursum ad eum: Usquequo decipis me, et falsum loqueris? Ostende quo vinciri debeas. Cui respondit Samson: Si inquit septem crines capitis mei cum licio plexueris, et clavum his circumligatum terrae fixeris, infirmus ero. Quod cum fecisset Dalida, dixit ad eum: Philisthim super te, Samson. Qui consurgens de somno, extraxit clavum cum crinibus et licio. Dixitque ad eum Dalida: Quomodo dicis quod amas me, cum animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, et noluisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo. Cumque molesta ei esset, et per multos dies iugiter adhaereret, spatium ad quietem non tribuens, defecit anima eius, et ad mortem usque lassata est. Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam: Ferrum numquam ascendit super caput meum, quia nazaraeus, id est consecratus Deo sum de utero matris meae. Si rasum fuerit caput meum, recedet a me fortitudo mea, et deficiam, eroque sicut ceteri homines. Vidensque illa quod confessus ei esset omnem animum suum, misit

ad principes Philisthinorum ac mandavit: Ascendite adhuc semel, quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia quam promiserant. At illa dormire eum fecit super genua sua, et in sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem et rasit septem crines eius, et coepit abigere eum, et a se repellere; statim enim ab eo fortitudo discessit. Dixitque: Philisthim super te, Samson. Qui de somno consurgens dixit in animo suo: Egrediar sicut ante feci, et me excutiam, nesciens quod recessisset ab eo Dominus. Quem cum apprehendissent Philisthim, statim eruerunt oculos eius, et duxerunt Gazam vinctum catenis, et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci coeperant. Et principes Philisthinorum convenerunt in unum, ut immolarent hostias magnificas Dagon deo suo, et epularentur, dicentes: Tradidit deus noster inimicum nostrum Samson in manus nostras. Quod etiam populus videns, laudabat deum suum, eadem dicebat: Tradidit deus noster in manus nostras adversarium nostrum, qui delevit terram nostram, et occidit plurimos. Laetantesque per convivia sumpto iam epulo, praeceperunt ut vocaretur Samson, et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntque eum stare inter duas columnas. Qui dixit puero regenti gressus suos: Dimitte me, ut tangam columnas quibus omnis imminet domus, ut recliner super eas, et paululum requiescam. Domus autem erat plena virorum ac mulierum, et erant ibi omnes principes Philisthinorum, ac de tecto et solario circiter tria millia utriusque sexus spectantes ludentem Samson. At ille invocato Domino ait: Domine Deus, memento mei, et redde mihi nunc pristinam fortitudinem, Deus meus, ut ulciscar me de hostibus meis, et pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam. Et apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur domus, alteramque earum dextera, alteram laeva tenens, ait: Moriatur anima mea cum Philisthim. Concussisque fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, et ceteram multitudinem quae ibi erat. Multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat. Descendentes autem fratres eius et universa cognatio, tulerunt corpus eius, et sepelierunt inter Saraa et Esthaol in sepulcro patris sui Manue. Iudicavitque Israel viginti annis.

XVII

Fuit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas, qui dixit matri suae: Mille centum argenteos, quos separaveras tibi, et super quibus me audiente iuraveras, ecce ego habeo, et apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus Domino.

Reddidit ergo eos matri sue. Que dixerat ei. Con-
secravi et vovi argentum hoc domino. ut de manu
mea suscipiat filius meus. et faciat sculptile at-
que conflatile. et nunc trado illud tibi. Reddidit ergo eos
matri sue que tulit. cc. argenteos. et dedit eos
argentario ut faceret ex eis sculptile atque con-
flatile. quod fuit in domo miche qui edicula quoque
in ea deo separavit. et fecit ephod. ac theraphim.
id est vestem sacerdotalem. et ydola. Implevitque
unius filiorum suorum manum. et factus est ei sacerdos.
In diebus illis non erat rex in israel. Sed unusquisque
quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit alter
quoque adolescens de bethleem iuda ex cog-
natione eius. Eratque ipse levites. et habitabat
ibi. Egressusque de civitate bethleem: peregrina-
ri voluit ubicumque sibi commodum invenisset.
Cumque venisset in montem effraim. iter faciens de-
clinasset parumper in domum miche. interrogatus
est ab eo unde venisset; Qui respondit. Levita
sum de bethleem iuda. et vado ut habitem ubi po-
tuero. et utilem esse perspexero. Mane inquit
apud me. et esto mihi parens ac sacerdos. Daboque
tibi per annos singulos. x. argenteos ac vestem
duplicem. et que ad victum sunt necessaria. Acquievit.
et mansit apud hominem. fuitque illi quasi unus de
filiis. Implevitque micha manum eius. et habuit
puerum sacerdotem apud se. Nunc scio dicens quod
benefaciat mihi deus habenti levitici generis sacerdotem.
XVIII In diebus illis non erat rex
israel. et tribus dan querebat possessionem sibi:
ut habitaret in ea. Usque ad illum enim diem inter
ceteras tribus sortem non acceperat. Miserunt ergo fi-
lii dan stirpis et familie sue. v. viros for-
tissimos de saraa. et esthaol: ut explorar-
ent terram. et diligenter inspicerent. Dixeruntque eis.
Ite et considerate terram. Qui cum pergentes venis-
sent in montem effraim. et intrassent in domum
miche; requieverunt ibi. et agnoscentes vocem
adolescentis levite. utentesque illius diverso-
rio: dixerunt ad eum. Quis te huc adduxit? Quid
hic agis? Quam ob causam huc venire voluis-
ti? Qui respondit eis. Hec et hec prestitit mihi mic-
has. et me mercede conduxit: ut sim ei sacerdos.
Rogaverunt autem eum ut consuleret dominum. ut scire
possent an prospero itinere pergerent et res haberet
effectum. Qui respondit eis. Ite cum pace. Dominus
respicit viam vestram. et iter quo pergitis. Euntes
itaque. v. viri venerunt lachis. Videruntque populum
habitantem in ea. absque ullo timore. iuxta
sidoniorum consuetudinem. securum et quietum. nul-
lo eis penitus resistente. magnarumque opum. et
procul a sydone. atque a cunctis hominibus; sepo-
situm. Reversique ad fratres suos in saraa. et esta-
hol. et quid egissent sciscitantibus; responderunt. Sur-
gite et ascendamus ad eos. Vidimus enim terram
valde opulentam. et uberem. Nolite negligere.
nolite cessare. Eamus et possideamus eam. nullus
erit labor. Intrabimus ad securos in regionem
latissimam. tradetque nobis dominus locum in quo nullius
rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Pro-
fecti ergo sunt de cognatione dan. id est de saraa
et esthahol. dc. viri accincti armis bellicis. Ascen-
dentesque manserunt in cariathiarim iude. Qui
locus ex eo tempore castrorum dan nomen accepit.
et est post tergum cariathiarim. Inde transierunt in montem
effraim. Cumque venissent ad domum miche:
dixerunt. v. viri qui prius missi fuerant ad con-
siderandam terram lachis ceteris fratribus suis. Nostis
quod in domibus istis sit ephod et theraphim
et sculptile atque conflatile. Videte quid vobis
placeat. Et cum paululum declinassent: in-
gressi sunt domum adolescentis levite: qui erat
in domo miche. Salutaveruntque eum verbis
pacificis. dc. viri. ita ut erant armati sta-
bant ante hostium. At illi qui ingressi fuerant do-
mum iuvenis sculptile. et ephod. et theraphim.
atque conflatile. tollere nitebantur. et sacerdos
stabat ante hostium. dc. viris fortissimis.
haut procul expectantibus; Tulerunt ergo qui
intraverant sculptile ephod et ydola atque con-
flatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis?
Cui responderunt. Tace et pone digitum super os tu-
um. Venique nobiscum. ut habeamus te patrem ac sa-
cerdotem. Quid tibi melius est ut sis sacerdos in domo
unius viri. an in una tribu. et familia in israel.
Quod cum audisset: acquievit sermonibus eorum.
et tulit ephod. et ydola. ac sculptile. et cum eis pro-
fectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent
parvulos. ac iumenta. et omne quod erat preciosum. cum-
que iam a domo miche essent procul. viri qui habita-
bant in domibus miche conclamantes secuti sunt.
et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexis-
sent: dixerunt ad micham. Quid tibi vis? Cur cla-
mas? Qui respondit. Deos meos quos mihi feci tulis-
tis. et sacerdotem. et omnia que habeo. et dicitis quid tibi
est? Dixeruntque ei filii dan. Cave ne ultra loqua-
ris ad nos. et veniant ad te viri animo concitati.
et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto iti-
nere perrexerunt. Videns autem micha quod fortio-
res se essent. reversus est in domum suam. dc.
autem viri tulerunt sacerdotem. et que supra diximus.
Veneruntque in lachis ad populum quiescentem atque

securū. ⁊ ꝑcusserūt eos in ore gladii. urbē
q; incendio tradiderūt. nullo penit⁹ ferē
te p̄sidiū. eo qđ procul habitarent a sydone.
⁊ cū nullo hominū haberent quicquā societa
tis ac negocii. Erat aūt civitas sita ī regio
ne roob. Quā rursū extruentes habitaverūt
ī ea. vocato noīe civitatis dan. iuxta vocabu
lū patris sui quē genuerat isrl̄. que prius la
cis dicebatur. Posueruntq; sibi sculptile. ⁊
ionathan filiū gersan. filii moysi. ac fi
lios ei⁹ sacerdotes ī tribu dan: usq; ad diem
captivitatis sue. Mansitq; ap̄ eos ydolum
miche oī tp̄e quo fuit dom⁹ dei in silo.
In dieb; illis nō erat rex ī isrl̄.
xiv.
XIX Fuit quidā vir levites habitans ī latere
montis effraim: q accepit uxorē de beth
leem iuda. Que reliquit eū. ⁊ reversa est in
domū patris sui bethleē. Mansitq; ap̄ eum
quatuor mensib;. Secut⁹q; est eā vir su⁹ volensq;
reconciliari ei. atq; blandiri. ⁊ secū reducere.
habens in comitatu puerū. ⁊ duos asinos. Q
suscepit eū. ⁊ introduxit eū in domū patris
sui. Qđ cū audisset socer ei⁹ eūq; vidisset:
occurrit ei letus. ⁊ amplexatus est hominem. Man
sitq; gener ī domo soceri trib; dieb; come
dens ⁊ bibens cū eo familiarit'. Die autē
quarto de nocte consurgens. proficisci voluit. Q
tenuit socer. ⁊ ait ad eum. Gusta prius pu
sillū panis. ⁊ conforta stomachū. ⁊ sic proficisce
ris. Sederuntq; simul ⁊ comederūt ac biberūt.
Dixitq; pater puelle ad generū suū. Queso
te: ut hodie hic maneas. pariterq; letemur.
At ille consurgens: cepit velle proficisci. ⁊
nichominus obnixe eū socer tenuit. et
ap̄ se fecit manere. Mane aūt facto: parabat
levites iter. Cui rursū socer. Obsecro inquit
ut paululū cibi capias. ⁊ assumptis viribus
donec increscat dies: postea proficiscaris. Co
mederūt ergo simul. Surrexit ergo adolescens
ut pergeret cū uxore sua ⁊ puero. Cui rur
sum locutus est socer. Considera qđ dies ad
occasū declivior sit. ⁊ propinquet ad vesperū.
Mane ap̄ me ⁊ hodie. ⁊ duc letū diē. ⁊ cras
proficisceris. ut vadas ī domū tuā. Noluit
gener acquiescere sermonib; ei⁹. s; statim
perrexit ⁊ venit contra iebus que alio noīe voca
tur ierl'm. ducens secū duos asinos onus
tos ⁊ concubinā. Iamq; erant iuxta iebus. ⁊ di
es mutabatur in noctē. Dixitq; puer ad dn̄m
suū. Veni obsecro declinemus ad urbē ie
buseorū. ⁊ maneamus in ea. Cui respondit dn̄s.
Nō ingrediar oppidū gentis aliene: q nō
est de filiis isrl̄. s; transibo usq; gabaa. ⁊ cū
illuc pervenero: manebimus in ea. aut certe
ī urbe rama. Transierunt ergo iebus: ⁊ ceptum
carpebant iter. Occubuitq; sol iuxta gabaa: q
est in tribu beniamin. diverteruntq; ad eā: ut
manerent ibi. Quo cū intrassent: sedebant in
platea civitatis. ⁊ nullus eos recipere voluit
hospicio. Et ecce apparuit homo senex revertens
de agro. ⁊ de opere suo vespi. q ⁊ ipse erat de
monte effraim. ⁊ peregrinus habitabat ī gabaa.
Homines aūt regionis illius erant filii gemini.
Elevatisq; oculis vidit senex sedentē ho
minē cū sarcinulis suis. ī platea civitatis.
⁊ dixit ad eū. Unde venis ⁊ quo vadis? Qui respon
dit ei. profecti sumus de bethleē iuda. ⁊ per
gimus ad locū nostrū. q est in latere montis
effraim. unde ieramus bethleē. ⁊ nunc vadim⁹
ad domū dei. nullusq; sub tectū suū nos
vult recipere. habentes paleas ⁊ fenū ī asino
rū pabulum. ⁊ panē ac vinū in meos
⁊ ancille tue usus ⁊ pueri qui mecū est.
nulla re indigemus nisi hospicio. Cui respondit
senex. Pax tecū sit. Ego prebebo oīa que necessaria
sunt. tm̄ queso ne ī platea maneas. Introdu
xitq; eū in domū suā. ⁊ pabulū asinis prebu
it. At postq̄ laverunt pedes suos: recepit eos
in convivium. Illis epulantib; ⁊ post laborē itine
ris cibo ⁊ potu reficientib; corpora. venerunt
viri civitatis illius filii belial. i. absq; iu
go. ⁊ circūdantes domū senis pulsare fores
ceperūt. clamantes ad dn̄m dom⁹. atq; dice
rent. Educ virū qui ingressus est domū tuā. ut
abutamur eo. Egressusq; ē ad eos senex: ⁊ ait.
Nolite fratres nolite facere malū hoc. qr ingres
sus ē homo hospicium meū. ⁊ cessate ab hac
stulticia. Habeo filiā virginē. ⁊ hic homo habet
concubinā. Educā eas ad vos ut humilietis
eas. ⁊ vestram libidinē compleatis. tm̄ obsecro
ne scelus hoc contra naturā operemini ī virū. No
lebant acquiescere sermonib; illius. Quod cer
nens homo: adduxit ad eos concubinā suā. ⁊ eis
tradidit illudendā. Qua cū tota nocte ab
usi essent. dimiserunt eā mane. At mulier
recedentib; tenebris: venit ad hostiū dom⁹
ubi manebat dn̄s suus. ⁊ ibi corruit. Mane
facto: surrexit homo ⁊ aperuit hostiū. ut ceptā
expleret viā. ⁊ ecce concubina ei⁹ iacebat an
hostiū sparsis in limine manib;. Cui
ille. putans eā quiescere loquebatur. Surge. et
abeamus. Qua nichil respondente. intelligens

quod erat mortua. tulit eam. et imposuit asino.
reversusque est in domum suam. Quam cum esset ingressus:
arripuit gladium. et cadaver uxoris cum ossibus
suis in .xii. partes ac frusta concidens: misit in
omnes terminos israel. Quod cum vidisset singuli: cla
mabant. Numquam res talis facta est in israel: ex eo
die quo ascenderunt patres nostri de egypto. usque in
presens tempus. ferte sententiam. et in commune decernite quid
facto opus sit

XX

Egressi itaque sunt omnes filii israel. et pariter congre
gati. quasi vir unus de dan usque bersabee et
terra galaad: ad dominum in masphat. Omnesque an
guli populorum: et cuncte tribus israel. in ecclesiam populi
dei. Convenerunt .cccc. milia peditum pugna
torum. Nec latuit filios beniamin. quod ascendis
sent filii israel in masphat. Interrogatusque le
vita maritus mulieris interfecte quomodo tantum
scelus perpetratum esset. Respondit. Veni in gabaa
beniamin: cum uxore mea. illucque diverti. Et
ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte
domum in qua manebam volentes me occidere.
et uxorem meam. incredibili furore libidinis
vexantes. denique mortua est. Quam arreptam
in frusta concidi. misique partes in omnes terminos
possessionis vestre. quia numquam tantum nefas. et tam
grande piaculum factum est in israel. Adestis omnes fi
lii israel. decernite quid facere debeatis. Stansque
omnis populus quasi unius hominis sermone respondit. Non
recedemus in tabernacula nostra. nec suam quisquam
intrabit domum. sed hoc contra gabaa in commune faciemus.
Decem viri eligantur e .c. ex omnibus tribubus israel.
et .c. de mille. et mille de .x. milibus. ut compor
tent exercitui cibaria. et possimus pugnare contra
gabaa beniamin. et reddere ei pro scelere quod meretur.
Convenitque universus israel ad civitatem quasi homo
unus eadem mente. unoque consilio. et miserunt nunci
os ad omnem tribum beniamin: qui dicerent. Cur tan
tum nefas in vobis repertum est. Tradite homines de ga
baa: qui hoc flagitium perpetrarunt ut morian
tur. et auferatur malum de israel. Qui noluerunt
fratrum suorum filiorum israel audire mandatum. sed
ex cunctis urbibus que sortis sue erant: convenerunt
in gabaa. ut illis ferrent auxilium. et contra universum
populum israel dimicarent. Inventique sunt .xxv.
milia de beniamin educentium gladium. preter ha
bitatores gabaa. qui .dcc. erant viri fortissi
mi. ita sinistra ut dextra preliantes. et sic
fundis lapides ad certum iacientes. ut capillum
posset percutere. et nequaquam in alteram partem
ictus deferretur lapidis. Virorum quoque israel absque
filiis beniamin inventa sunt .cccc. milia e
ducentium gladium et paratorum ad pugnam. Qui
consurgentes venerunt in domum dei. hoc est in silo.
Consulueruntque deum atque dixerunt. Quis erit in exer
citu nostro princeps certaminis contra filios benia
min. Quibus respondit dominus. Iudas sit dux vester.
Statimque filii israel surgentes mane: castra
metati sunt iuxta gabaa. et inde procedentes
ad pugnam contra beniamin: urbem oppugnare
ceperunt. Egressique filii beniamin de gabaa:
occiderunt de filiis israel die illo .xxii. milia
virorum. Rursumque filii israel et fortitudine et
numero confidentes. in eodem loco in quo prius certa
verant aciem direxerunt. ita tamen ut prius ascende
rent. et flerent coram domino usque ad noctem. Consuler
entque eum et dicerent. Debeo ultra procedere ad di
micandum contra filios beniamin fratres meos an non.
Quibus ille respondit. Ascendite ad eos. et inite
certamen. Cumque filii israel altero die contra benia
min ad prelium processissent: eruperunt filii be
niamin de portis gabaa. et occurrentes eis
tanta in illos cede debacchati sunt. ut .x
viii. milia virorum educentium gladium prosterne
rent. Quam ob rem omnes filii israel venerunt in do
mum dei. et sedentes flebant coram domino. Ieiu
naveruntque die illo usque ad vesperam. et obtuler
unt ei holocausta. et pacificas victimas. et de
statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat ar
cha federis domini in silo. et phinees filius eleazari
filii aaron erat prepositus domus. Consuluerunt
igitur dominum atque dixerunt. Exire ultra debemus
ad pugnam contra filios beniamin fratres nostros an
quiescere. Quibus ait dominus. Ascendite. Cras enim
tradam eos in manus vestras. Posueruntque filii israel
insidias per circuitum urbis gabaa. et tertia vi
ce sicut semel et bis contra beniamin exercitum produ
xerunt. Sed et filii beniamin audacter eruperunt
de civitate. et fugientes adversarios longius
persecuti. ita ut vulnerarent ex eis sicut primo
die et secundo. et ceciderunt per duas semitas vergen
tes in quarum una ferebat in bethel: altera
in gabaa: atque prostraverunt .xxx. circiter viros.
Putaverunt enim solito eos more cedere. Qui
fugam arte simulantes inierunt consilium. ut abs
traherent eos de civitate. et quasi fugientes ad supra
dictas semitas perducerent. Omnes itaque filii israel
surgentes de sedibus suis tetenderunt aciem in loco
qui vocabatur baalthamar. Insidie quoque que circa
urbem erant: paulatim se aperire ceperunt. et ab
occidentali urbis parte procedere. Sed et alia .x.
milia virorum de universo israel habitatores urbis
ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum

contra filios beniamin. Qui intellexerunt quod ex
omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos dominus
in conspectu filiorum israel. et interfecerunt ex illis
in illo die. xxv. milia. et c. uiros. omnes bellato-
res. et educentes gladium. Filii autem beniamin cum
se inferiores esse uidissent ceperunt fugere. Quod cernen-
tes filii israel dederunt eis ad fugiendum locum.
ut ad preparatas insidias deuenirent. quas iuxta
urbem posuerant. Qui cum repente de latibulis
surrexissent. et beniamin terga cedentibus darent.
ingressi sunt ciuitatem. et percusserunt eam in ore gla-
dii. Signum autem dederant filii israel hiis quos in
insidiis collocauerant. ut postquam urbem cepissent
ignem accenderent. et ascendente in altum fumo:
captam urbem demonstrarent. Quod cum cernerent
filii israel in ipso certamine positi. putauerunt
enim filii beniamin eos fugere. et instantius seque-
bantur cesis de exercitu eorum. xxx. uiris uide-
runt quasi columpnam fumi de ciuitate conscendere.
Beniamin quoque respiciens retro captam cerneret
ciuitatem. et flammas in sublime ferri qui prius
simulauerant fugam uersa facie fortius resiste-
bant. Quod cum uidissent filii beniamin: in fu-
gam uersi sunt. et ad uiam deserti ire ceperunt. illuc
quoque eos aduersariis persequentibus. Sed et hii qui
urbem succenderant. occurrerunt eis. atque ita
factum est: ut ex utraque parte ab hostibus ceden-
tur. nec erat ulla requies morientium. Ce-
cideruntque atque prostrati sunt ad orientalem plagam
urbis gabaa. Fuerunt autem qui in eodem loco inter-
fecti sunt. xviii. milia uirorum. omnes robustissi-
mi pugnatores. Quod cum uidissent qui rema-
serant de beniamin: fugerunt in solitudinem.
et pergebant ad petram: cuius uocabulum est rem-
mon. In illa quoque fuga et in diuersa tendentes:
ceciderunt. v. milia uirorum. Et cum ultra tenderent
persecuti sunt eos. et interfecerunt etiam alia duo mi-
lia. Et sic factum est ut omnes qui occiderant de benia-
min in diuersis locis essent. xxv. milia pug-
natores ad bella promptissimi. Remanse-
runt itaque de omni numero beniamin qui euade-
re potuerant. et fugere in solitudinem. dc. uiri.
Sederuntque in petra remmon: mensibus quatuor.
Regressi sunt autem filii israel. omnes reliquias ciui-
tatis a uiris usque ad iumenta gladio percusse-
runt. cunctasque urbes et uiculos beniamin.
xxi XXI uorax flamma consumpsit.
Iurauerant quoque filii israel in masphat: et dixe-
rant. Nullus nostrum dabit filiis beniamin
de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes ad do-
mum dei in sylo. et in conspectu eius sedentes usque
ad uesperam. leuauerunt uocem magno ululatu
ceperunt flere dicentes. Quare domine deus israel factum est
hoc malum in populo tuo. ut hodie una tribus
auferretur a nobis? Altera autem die diluculo consurgen-
tes extruxerunt altare. Obtuleruntque holocaus-
ta. et pacificas uictimas. et dixerunt. Quis non as-
cendit in exercitum domini de uniuersis tribubus israel?
Grandi enim se iuramento constrinxerant cum essent in
masphat: interfici eos qui defuissent. Ductique pe-
nitentia filii israel super fratre suo beniamin: ceperunt
dicere. Ablata est una tribus de israel. unde uxo-
res accipient? Omnes enim in commune iurauimus non
daturos nos filias nostras hiis. Idcirco dixerunt. Quis
est de uniuersis tribubus israel qui non ascendit ad do-
minum in masphat. et ecce inuenti sunt habitatores
iabis galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tem-
pore cum essent in sylo: nullus ex eis ibi repertus est. Mise-
runt itaque. x. milia uiros robustissimos. et precepe-
runt eis. Ite et percutite habitatores iabis galaad.
in ore gladii. tam uxores quam paruulos eorum. Et hoc
erit quod obseruare debetis. Omne generis mascu-
lini et mulieres que cognouerunt uiros interficite. uir-
gines reseruate. Inueneruntque de iabis gala-
ad. cccc. uirgines que nescierunt uiri thorum et
adduxerunt eas in castra in sylo: in terram chana-
an. Miseruntque nuncios ad filios beniamin. qui
erant in petra remmon. et preceperunt eis ut eas su-
sciperent in pace. Veneruntque filii beniamin illo tem-
pore. et date sunt eis uxores de filiabus iabis gala-
ad. Alias autem non reppererunt. quas sibi modo traderent.
Vniuersusque israel ualde doluit. et egit penitentiam
super interfectione unius tribus ex israel. Dixeruntque
maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non ac-
ceperunt uxores? Omnes in beniamin femine con-
ciderunt. et magna nobis cura ingentique studio pro-
uidendum est. ne una tribus deleatur ex israel. Filias
nostras eis dare non possumus. constricti iuramento
et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit
de filiabus suis uxorem beniamin. Ceperuntque consilium
atque dixerunt. Ecce sollempnitas domini est in sylo
anniuersaria: que sita est ad septentrionalem plagam
urbis bethel. et ad orientalem plagam uie que
de bethel tendit ad sicimam. et ad meridiem oppi-
di lebona. Preceperuntque filiis beniamin: atque di-
xerunt. Ite latitate in uineis. Cumque uideritis fili-
as silo ad ducendos choros ex more procedere.
Exite repente de uineis. et rapite eas singuli
uxores singulas. et pergite in terram beniamin. Cum-
que uenerint patres earum ac fratres. et aduersum uos
queri ceperint atque iurgari. dicemus eis. Mise-
remini eorum. Non enim rapuerunt eas iure

bellantium atque victorum. sed rogantibus ut ac
ciperent. non dedistis. et a vestra parte peccatum est. Fece
runtque filii beniamin. ut sibi fuerat imperatum. et
iuxta numerum suum rapuerunt de his que ducebant
choros uxores singulas. Abieruntque in possessionem
suam. edificantes urbes et habitantes in eis. Filii quoque
israhel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula
sua. In diebus illis non erat rex in israhel. sed unusquisque
quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Explicit
liber iudicum. Incipit prologus in
Booz ducit ruth libro Ruth.
in uxorem. et ex ea suscepit obed
patrem ysai patris david. Explicit pro
logus in libro ruth. Incipit liber
In diebus unius iudicis quando Ruth
iudices preerant facta est fames in terra. A
biitque homo de bethleem iuda ut peregrinare
tur in regione moabitide cum uxore su
a. ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimel
ech. uxor eius noemi. et duo filii. alter
maalon. et alter chelion. eufratei. de
bethleem iuda. Ingressique regionem
moabitidem: morabantur ibi. Et mortuus est
elimelech maritus noemi. Remansitque
ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores
moabitidas. quarum una vocabatur or
pha. altera vero ruth. Manseruntque .x. an
nis ibi. et ambo mortui sunt. maalon
videlicet et chelion. Remansitque mulier
orbata duobus liberis ac marito. et sur
rexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru
sua de regione moabitide. Audierat
enim quod respexisset dominus populum suum. et dedis
set eis escas. Egressa est itaque de loco pe
regrinationis cum utraque nuru. et iam in via re
vertendi posita in terram iuda: dixit ad eas. Ite
in domum matris vestre. Faciat vobiscum dominus misericordiam.
sicut fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis inveni
re requiem in domibus virorum quos sortiture estis.
Et osculata est eas. Que elevata voce: flere
ceperunt et dicere. Tecum pergimus ad populum tuum.
Quibus illa respondit. Revertimini filie mee.
cur venitis mecum? Non ultra habeo filios in utero
meo: ut viros ex me sperare possitis. Reverti
mini filie moabitide. et abite. Iam enim senec
tute confecta sum nec apta vinculo coniugali. Etiam
si possem hac nocte concipere. et parere filios. Si
expectare velitis donec crescant. et annos pu
bertatis impleant. ante eritis vetule quam nu
batis. Nolite queso filie mee quia vestra angusti
a magis me premit. et egressa est manus domini

contra me. Elevata igitur voce flere ceperunt.
Orpha osculata est socrum ac reversa est. Ruth
adhesit socrui sue. Cui dixit noemi. En rever
sa est cognata tua ad populum suum. et ad deos suos.
vade cum ea. Que respondit. Ne adverseris mihi
ut relinquam te. et abeam. Quocumque perrexeris pergam.
ubi morata fueris. et ego pariter morabor.
Populus tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Que te
suscepit te morientem. in ea moriar: ibi
locum accipiam sepulture. Hec mihi faciat deus: et
hec addat. si non sola mors me et te separaverit.
Videns noemi quod obstinato animo ruth decre
visset secum pergere: adversari noluit. nec ad su
os ultra reditum persuadere. Profecteque sunt si
mul. et venerunt in bethleem. Quibus urbem in
gressis velox apud cunctos fama percrebruit.
Dicebantque mulieres. Hec est illa noemi. Qui
bus ait. Ne vocetis me noemi. id est pulcram. sed vo
cate me mara. hoc est amaram. quia valde ama
ritudine replevit me omnipotens. Egressa sum ple
na. et vacuam me reduxit dominus. Cur igitur vocatis
me noemi quam dominus humiliavit. et afflixit
omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabi
te nuru sua. de terra peregrinationis sue. ac reversa
est in bethleem quando primum ordea metebantur. II
Erat autem vir elimelech consanguineus
homo potens et magnarum opum nomine booz. Dix
itque ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes va
dam in agrum. et colligam spicas que fugerint
manus metentium. ubicumque clementis in me
patris familias repperero gratiam. Cui illa respondit.
Vade filia mi. Abiit itaque et colligebat
spicas post terga metentium. Accidit autem ut ag
er ille haberet dominum nomine booz qui erat de cogna
tione elimelech. Et ecce ipse veniebat de
bethleem. dixitque messoribus. Dominus vobiscum. Qui
responderunt ei. Benedicat tibi dominus. Dixitque booz
iuveni qui messoribus preerat. Cuius est hec
puella? Qui respondit. Hec est moabitis que
venit cum noemi de regione moabitide.
et rogavit ut spicas colligeret remanentes
sequens messorum vestigia. et de mane usque ad
nunc stat in agro. et ne ad momentum quidem domum
reversa est. Et ait booz ad ruth. Audi filia.
Ne vadas in alterum agrum ad colligendum. nec
recedas ab hoc loco. sed iungere puellis meis.
et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pue
ris meis. ut nemo molestus sit tibi. Sed etiam
si sitieris vade ad sarcinulas. et bibe aquas de
quibus et pueri mei bibunt. Que cadens in faciem
suam. et adorans super terram: dixit ad eum. Unde mihi

hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos. et nos-
se me dignareris peregrinam mulierem. Cui
ille respondit. Nuntiata sunt mihi omnia que fecisti
socrui tue post mortem viri tui. et quod reliqueris pa-
rentes tuos. et terram in qua nata es. et veneris
ad populum quem ante nesciebas. Reddat tibi dominus
pro opere tuo. et plenam mercedem recipias a domino deo
israhel: ad quem venisti. et sub cuius confugisti a-
las. Que ait. Inveni gratiam coram oculis tuis do-
mine mi: qui consolatus es me. et locutus es ad cor an-
cille tue. que non sum similis unius puellarum tua-
rum. Dixitque ad eam booz. Quando hora vescendi
fuerit: veni huc. et comede panem. et intingue
buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messo-
rum latus. et congessit polentam sibi. Comeditque
et saturata est. et tulit reliquias. Atque inde surre-
xit. ut spicas ex more colligeret. Precepit autem
booz pueris suis dicens. Etiam si vobiscum me volu-
erit ne prohibeatis eam. et de vestris manipulis
proicite de industria. et remanere permittite.
ut absque rubore colligat. et colligentem
nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad
vesperam. et que collegerat virga cedens et excu-
tiens. invenit ordei quasi ephi mensuram. id est tres
modios. Quos portans: reversa est in civitatem. et
ostendit socrui sue. Insuper protulit. et dedit
ei reliquias cibi sui quo saturata fuerat. Di-
xitque ei socrus. Ubi hodie collegisti. et ubi fe-
cisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. In-
dicavitque ei apud quem esset operata. et nomen dixit
viri. quod booz vocaretur. Cui respondit noemi. Be-
nedictus sit a domino quoniam eandem gratiam quam prebue-
rat vivis servavit et mortuis. Rursumque
propinquus noster est homo. et ruth. Hoc quoque precepit mi-
hi ut tam diu messoribus eius iungerer: donec omnes se-
getes meterentur. Cui dixit socrus. Melius est filia
mi ut cum puellis eius exeas ad metendum. ne in alie-
no agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque
puellis booz. et tam diu cum eis messuit. do-
nec ordeum et triticum in orreis conderetur.
III Postquam autem reversa est ad socrum
suam: audivit ab ea. Filia mi queram tibi re-
quiem et providebo ut bene sit tibi. Booz iste cuius
puellis in agro iuncta es: propinquus noster est. et
in hac nocte aream ordei ventilat. Lavare
ergo et ungere et induere cultioribus vestimentis.
et descende in aream. Non te videat homo donec
esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dor-
miendum nota locum in quo dormiat. Veniesque
et discooperies pallium quo operitur a parte pedum. et
proicies te. et ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid
agere debeas. Que respondit. Quicquid preceperis
faciam. Descenditque in aream et fecit omnia que sibi
imperaverat socrus. Cumque comedisset booz et bibis-
set. et factus esset hilarior. issetque ad dormiendum
iuxta acervum manipulorum. venit abscon-
dite. et discooperto pallio a pedibus eius se proie-
cit. Et ecce nocte iam media. expavit homo
et conturbatus est. viditque mulierem iacentem ad pe-
des suos. et ait illi. Que es? Illa respondit. Ego
sum ruth ancilla tua. Expande pallium tuum
super famulam tuam. quia propinquus es. At ille. Be-
nedicta es inquit a domino filia. et priorem misericordiam pos-
teriore superasti. quia non es secuta iuvenes.
pauperes sive divites. Noli ergo metuere. Sed
quicquid dixeris mihi: faciam tibi. Scit enim omnis populus
qui habitat intra portas urbis mee. mulierem
te esse virtutis. Nec nego me propinquum esse. sed
alius me propinquior. Quiesce hac nocte. et facto
mane si te voluerit propinquitatis iure re-
tinere. bene res acta est. Si autem ille noluerit:
ego absque ulla dubitatione suscipiam. Vi-
vit dominus dormi usque mane. Dormivitque
ad pedes eius usque ad noctis abscessum. Surre-
xit itaque antequam homines se cognoscerent mu-
tuo. et dixit booz. Cave ne quis noverit quod
huc veneris. et rursum. Expande inquit palli-
um tuum quo operiris. et tene utraque manu. Qua
extendente et tenente: mensus est sex modios
ordei. et posuit super eam. Que portans ingressa est
civitatem. et venit ad socrum suam. Que dixit ei.
Quid egisti filia? Narravitque ei omnia que sibi
fecisset homo. et ait. Ecce sex modios ordei de-
dit mihi. et ait. Nolo vacuam te reverti ad so-
crum tuam. Dixitque noemi. Expecta filia do-
nec videamus quem res exitum habeat. Neque e-
nim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.
IIII Ascendit ergo booz ad portam et sedit
ibi. Cumque vidisset propinquum preterire de
quo prius sermo habitus est. dixit ad eum.
Declina paulisper. et sede hic. vocans eum nomine
suo. Qui divertit et sedit. Tollens autem booz decem
viros de senioribus civitatis. dixit ad eos.
Sedete hic. Quibus residentibus. locutus est ad
propinquum. Partem agri fratris nostri elimelech
vendidit noemi. que reversa est de regione
moabitide. quod audire te volui. et tibi dicere
coram cunctis sedentibus. maioribus natu de populo
meo. Si vis possidere agrum iure propinquitatis:
eme et posside. Si autem tibi displicet: hoc ipsum
indica mihi ut sciam quid facere debeam. Nullus est
enim propinquus excepto te qui prior es.

·q b·

et me quoque fraudes sum. At ille respondit. Ego agrum emam. Cui dixit booz, quando agrum emeris de manu mulieris: ruth quoque moabitidem que uxor defuncti fuit debes accipere. ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit: Cedo iure propinquitatis. Neque enim posteritatem familie mee delere debeo. Tu meo utere privilegio: quo me libenter carere profiteor. Hic erat mos antiquitus in israel inter propinquos. Et si quando alter alteri suo iure cedebat ut esset firma concessio: solvebat homo calciamentum suum et dabat propinquo suo. hoc erat testimonium cessionis in israel. Dixit ergo propinquus suo booz. Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo. Testes vos inquit estis hodie quod possederim omnia que fuerunt elimelech. et chelion. et maalon: tradente noemi. et ruth moabitidem uxorem maalon in coniugium sumpserim ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua. ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta. et maiores natu. Nos testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam: sicut rachel. et liam que edificaverunt domum israel ut sit exemplum virtutis in effrata. et habeat celebre nomen in bethleem. fiatque domus tua sicut domus phares quem thamar genuit iude. de semine quod dederit dominus ex hac puella. Tulit itaque booz ruth et accepit uxorem. Ingressusque est ad eam. et dedit illi dominus ut conciperet et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad noemi. Benedictus dominus qui non est passus ut deficeret successor familie tue, et vocaretur nomen eius in israel. Et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est que te diligit. et multo tibi melior est quam si septem haberes filios. Susceptumque noemi puerum posuit in sinu suo. et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei. et dicentes. Natus est filius noemi. Vocaverunt nomen eius obed. hic est pater ysai patris david. He sunt generationes phares. Phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naason. Naason genuit salmon. Salmon genuit booz. Booz genuit obed. Obed genuit ysai. Ysai genuit david regem.

Explicit liber Ruth.

Incipit prologus in libro Regum.

Viginti et duas litteras esse apud hebreos. Syrorum quoque lingua et caldeorum testatur que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi .xxii. elementa habent eodem sono: sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentateucum moysi totidem litteris scriptitant. figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est esdram scribam legisque doctorem post captam ierosolimam. et instaurationem templi sub zorobabel alias litteras repperisse. quibus nunc utimur cum ad illud usque tempus iidem samaritanorum et hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum censu mistice ostenditur. et nomen domini tetragramaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi tricesimus sextus. et centesimus decimus. et centesimus .xi. et centesimus .xviii. et centesimus .xl. quartus. quamquam diverso scribantur metro. tamen eiusdem numeri texuntur alphabeto. Et ieremie lamentationes. et oratio eius. et salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait. Mulierem fortem quis inveniet. eisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud hebreos sunt. caph. mem. nun. phe. sade. Aliter enim scribunt per has principia medietatesque verborum. aliter fines. Unde et .v. a plerisque libri duplices estimantur. Samuel, malachim, dabreiamin, esdras, ieremias cum cinoth. id est lamentationibus suis. Quomodo igitur .xx. duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur. et eorum initiis vox humana comprehenditur. Ita .xxii. volumina supputantur quibus quasi litteris et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur bresith. quem nos genesim dicimus. Secundus elesmoth. qui exodus appellatur. Tercius vaiecra. id est leviticus. Quartus vagedabar. quem numeros vocamus. Quintus addabarim. qui deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri moysi. quos proprie thorath. id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt. et incipiunt ab ihesu filio nave. qui apud nos iosue bennun dicitur. Deinde subtexunt sophtim. id est iudicum librum. et in eundem compingunt ruth. quia in diebus iudicum facta eius narratur historia. Tercius sequitur samuel. quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim. id est regum. qui tercio et quarto regnorum volumine conti-

Melius quod est in verbo malachim id est regum
quam malachoth id est regnorum dicere. Non enim
multarum gentium regna describit. sed unius
israhelitici populi qui tribubus .xii. continetur. Quintus
est ysaias. Sextus ieremias. Septimus eze
chiel. Octavus liber .xii. prophetarum. qui apud
illos vocatur thareasra. Tercius ordo a
giographa possidet. Et primus liber incipit
a iob. Secundus a david. quem .v. incisionibus et
uno psalmorum volumine comprehendunt. Ter
cius est salomon tres libros habens. proverbia
que illi parabolas id est masloth appellant. Et
ecclesiasten id est coeleth. Quartus est canticum
canticorum quem titulo syrasirim prenotant. Sex
tus est daniel. Septimus dabreiamin id est verba
dierum quod significantius cronicon totius divine
historie possumus appellare qui liber apud
nos paralipomenon primus et secundus inscribitur.
Octavus esdras. qui et ipse similiter apud grecos et
latinos in duos libros divisus est. Nonus es
ter. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri
.xx. duo. id est moysi .v. prophetarum octo. agi
ographorum .ix. Quamquam nonnulli ruth et
cinoth inter agiographa scriptitent. et hos li
bros in suo putent numero supputandos. ac per
hoc esse prisce legis libros .xx. iiii. quos
sub numero .xx. iiii. seniorum apocalipsis io
hannis inducit adorantes agnum. et coronas
suas prostratis vultibus offerentes. stantibus
coram quatuor animalibus oculatis retro et ante
id est in preteritum et in futurum respicientibus. et
defessa voce clamantibus: Sanctus. Sanctus. Sanctus. dominus
deus omnipotens. qui erat et qui est. et qui venturus est. Hic
prologus scripturarum quasi galeatum principium
omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum
convenire potest ut scire valeamus quicquid extra
hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur sa
pientia que vulgo salomonis inscribitur.
et ihesu filii syrach liber. et iudith. et tobias.
et pastor non sunt in canone. Machabeorum
primum librum hebraicum reperi. Secundus grecus
est. quod ex ipsa frasi probari potest.
Que cum ita se habeant. obsecro te lector.
ne laborem meum reprehensionem estimes anti
quorum. In tabernaculo dei offert unusquisque quod
potest. Alii aurum et argentum et lapides
preciosos. Alii byssum et purpuram et coccum
offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si ob
tulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus
contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat.
Unde et tota illa tabernaculi pulcritudo et per
singulas species ecclesie presentis futureque dis
tinctio pellibus tegitur et ciliciis. ardo
remque solis et iniuriam ymbrium ea que vilio
ra sunt prohibent. Lege ergo primum samuhel
et malachim meum. meum inquam meum. Quicquid enim
crebrius vertendo et emendando sollicitius et
didicimus et tenemus. nostrum est. Et cum
intellexeris quod antea nesciebas. vel interpretem
me estimato si gratus es. vel parafrasten si
ingratus. quamquam mihi omnino conscius
non sim mutasse me quippiam de hebrai
ca veritate. Certe si incredulus es. lege grecos
codices et latinos. et confer cum his opusculis
que nuper emendavimus. et ubicumque discrepare
inter se videris. interroga quemlibet hebreorum
cui magis accommodare debeas fidem. Et si nostra
firmaverit. puto quod eum non estimes coniecto
rem. ut in eodem loco mecum similiter divinaverit. Sed
et vos famulas christi rogo que domini discumbentis pre
ciosissimo fidei myrro ungitis caput. que
nequaquam salvatorem queritis in sepulcro quibus
iam ad patrem christus ascendit. ut contra latrantes
canes qui adversum me rapido ore deseviunt et
circumeunt civitatem. atque in eo se doctos ar
bitrantur si aliis detrahant. orationum vestrarum cli
peos opponatis. Ego sciens humilitatem me
am. illius semper sententie recordabor. Dixi cus
todiam vias meas ut non delinquam in lingua
mea. Posui ori meo custodiam. cum consisteret
peccator adversum me. Obmutui et humilia
tus sum. et silui de bonis. Explicit prologus.

Incipit liber regum primus

Fuit vir unus de ramathaim
sophim de monte effraim
et nomen eius elchana. filius
ieroboam. filii eliud. filii
thau. filii suph ephrateus.
et habuit duas uxores. Nomen
uni anna. et nomen secunde
phenenna. Fueruntque phenenne filii.
Anne autem non erant liberi. Et ascendebat
vir ille de civitate sua statutis diebus.
ut adoraret et sacrificaret domino in sylo
exercituum. Erant autem ibi duo filii hely. ofni
et phinees sacerdotes domini. Venit ergo
dies. et immolavit elchana. deditque
phenenne uxori sue. et cunctis filiis eius
et filiabus partes. Anne autem dedit partem
unam tristis quia annam diligebat. dominus autem
concluserat vulvam eius. Affligebat quoque
eam emula eius et vehementer angebat

in t̄m ut exprobraret q̄d cōclusisset dn̄s uul
uā ei⁹. Sicq; faciebat ꝑ singl̄os ānos cū re
deunte t̄p̄e ascenderēt ad dom̄ dn̄i. ⁊ sic ꝓ
uocabat eā. Porro illa flebat ⁊ n̄ capie
bat cibū. Dix̄ ḡ ei elchana uir suꝰ. Anna,
cur fles ⁊ q̄re n̄o comedis. ⁊ q̄ ob r̄ē affli
gitur cor tuū. Nūq̄d n̄ ego melior sum
t̄ quā decē filij. Surrexit ā anna p⁹q̄m
comederat ī silo. ⁊ biberat. Hely sacerdote sede
te sup̄ sellā ān postes dom⁹ dn̄i. Cū eēt
anna amaro aīo. orauit dn̄m flēs largi
ter. ⁊ uotū uouit dicēs. Dn̄e exercituū si
respiciēs uid̄is afflictionē famule tue. ⁊
recordat᷑ mei fueris nec oblit⁹ ancille tue.
dederisq; serue tue sexū uirilē. dabo eum
dn̄o omībȝ diebȝ uite ei⁹. ⁊ nouacla nō
ascendet sup̄ cap̄ ei⁹. Fc̄m ē aūt cū illa mlti
plicaret p̄ces corā dn̄o. ut hely obseruaret
os ei⁹. Porro āna loq̄batur in corde suo.
tm̄q; labia ei⁹ mouebant᷑. ⁊ uox penit⁹ illi⁹ nō
audiebat᷑. Estimauit ḡ eā hely temu
lentā. dixitq; ei. Vsq; q̄ ebria eris. Dige
paulisꝑ uinū quo mades. Rn̄dēs anna.
Nequaq̄ inq̄t dn̄e mi. Nā mlr̄ īfelix
nimis ego sū. Vinū q; ⁊ oē q̄d inebriare
potest n̄ bibi. s; effudi aīam meā in cō
spectu dn̄i. Ne reputes ācillā tuā q̄si unā
de filiab⁹ belial. q̄e ex multitudine doloris
⁊ meroris mei locuta sū usq; in p̄sēs. Tūc
hely ait ei. Vade ī pace. ⁊ ds̄ isrl̄ det t̄
peticionē quā rogasti eū. Et illa dix̄. Vti
nā inueniat ācilla tua grām ī oclis tuis.
⁊ abijt mlr̄ in uiā suā. ⁊ comedit. uult⁹
q; illi⁹ nō sunt ampli⁹ in diu'sa mutati. Et
surrexerūt mane ⁊ adorauerūt corā dn̄o.
reu'siq; sunt. ⁊ uenerūt ī domū suā rama
tha. Cognouit ā elchana ānā uxorem
suā. ⁊ recordat⁹ est ei⁹ dn̄s. Et fc̄m ē p⁹ circu
lū dierū. concepit āna. ⁊ peperit filiū. uoca
uitq; nomē ei⁹ samuel. eo q̄d postulasset
eū a dn̄o. Ascendit aūt uir ei⁹ elchana. ⁊ oīs
dom⁹ ei⁹. ut imolaret dn̄o hostiā sollēp
nē. ⁊ uotū suū. ⁊ āna n̄ ascendit. dixit
enī uiro suo. Nō uadā donec ablactet᷑ ī
fans. ⁊ ducā eū ut appareat ante cōspectū
dn̄i. ⁊ maneat ibi iugit᷑. Et ait ei elchana
uir suꝰ. Fac q̄d t̄ bonū uidet᷑. ⁊ mane
donec ablactes eū. p̄corq; ut īpleat dn̄s
u'bū suū. Mansit ḡ mlier. ⁊ lactauit fili
um suū. donec amoueret eū a lacte. Et addu
xit eū secū p⁹q̄ ablactauerat ī uitulis

trib⁹. ⁊ trib⁹ modijs farine. ⁊ amphora ui
ni. ⁊ adduxit eū ad domū dn̄i in silo. Pu
er aūt erat adhuc īfantul⁹. Et imolauer̄
uitulū. ⁊ obtulerūt puerū hely. Et ait an
na. Obsecro mi dn̄e. uiuit aīa tua dn̄e.
Ego sū mlr̄ illa q̄ steti ān te. hic orās
dn̄o. P̄ puero isto oraui. ⁊ dedit m̄ dn̄s pe
ticionē meā. q̄m postulaui eū. Idcirco
⁊ ego comodaui eū dn̄o cunctis dieb⁹ q
b⁹ fuit accomodat⁹ dn̄o. ⁊ adorauer̄ ibi
dominum. cantica anne matris samuelis. II.
Et adorauit āna ⁊ ait. Exultauit cor
meū in dn̄o. ⁊ exultatū est cornu meū
in dō mō. Dilatatū est os meū sup̄ inimi
cos meos. q̄e letata sū ī salutari tuo. Nō ē
scs̄ ut ē dn̄s. neq; enī ē ali⁹ ext̄ te. ⁊ nō
est fortis sic ds̄ nr̄. Nolite multiplicare lo
sublimia gl̄iantes. Recedat uetā de ore
uro q̄r ds̄ sciēc̄ dn̄s ē. ⁊ ipsi p̄parant᷑ co
gitationes. Arc⁹ fortiū sup̄at⁹ ē. ⁊ in
firmi accincti sunt robore. Repleti sunt p̄
ꝓ panib⁹ se locauerūt. ⁊ famelici satu
rati sunt. donec sterilis peperit plimos. ⁊ q̄ mlt̄os
habebat filios īfirmata ē. Dn̄s mortificat
⁊ uiuificat. deducit ad īferos ⁊ reducit.
Dn̄s pauꝑē facit ⁊ ditat. humiliat ⁊ sub
leuat. Suscitat de puluere egenū. ⁊ de
stercore eleuat pauꝑē. Ut sedeat cū prī
cipibȝ. ⁊ soliū gl̄e teneat. Dn̄i enī sunt car
dines t̄re. ⁊ posuit sup̄ eos orbem. Pedes sc̄o
rū suor̄ seruabit ⁊ impij in tenebris con
ticescēt. q̄r n̄ ī fortitudine sua roborabit᷑
uir. Dn̄m formidabūt adu'sarij ei⁹. ⁊ sup̄ ipsos
ī celis tonabit. Dn̄s iudicabit fines t̄re. ⁊
dabit īꝑiū regi suo. ⁊ sublimabit cornu
xp̄i sui. Et abijt elchana ī ramatha ī domū
suā. Puer aūt minist̄ in cōspectu dn̄i ante
faciē hely sacerdotis. Porro filij hely filij
belial. nescientes dn̄m neq; officiū sacerdotū ad
ꝑplm. S; quicūq; imolasset uictimā. uenī
ebat puer sacerdotis dū coquerent᷑ carnes et
habebat fuscinulā tridentē in manu sua. ⁊
mittebat eā ī lebetē. uel caldariā. aut in
ollā. siue ī cacabū. ⁊ oē q̄d leuabat fuscinu
la tollebat sacerdos sibi. Sicq; faciebāt uni
u'so isrl̄i. uenientiū ī silo. Etiā anteq̄
adolerent adipē. ueniebat puer sacerdotis ⁊
dicebat imolanti. Da m̄ carnē. ut coquā
sacerdoti. n̄ enī accipiā a te carnē coctā s;
crudā. Dicebatq; illi imolans. Incendat᷑ p̄
mū iuxta morē hodie adeps. ⁊ tolle tibi

quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aie-
bat ei. Nequaquam. Nunc enim dabis. Alioqui
tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nim-
is coram domino. quia detrahebant homines sacrificio
domini. Samuel autem ministrabat ante faciem
domini. puer accinctus ephot lineo. et tunicam
parvam faciebat ei mater sua. quam afferebat
statutis diebus ascendens cum viro suo. ut immo-
laret hostiam sollempnem. Et benedixit hely hel-
chane. et uxori eius. dixitque ei. Reddat tibi dominus
semen de muliere hac. pro fenore quod commodasti
domino. et abierunt in locum suum. Visitavit ergo
dominus annam. et concepit et peperit tres filios. et du-
as filias. et magnificatus est puer samuel
apud dominum. Hely autem erat senex valde. et au-
divit omnia que faciebant filii sui universo is-
raheli. quomodo dormiebant cum mulieribus que
observabant ad hostium tabernaculi. et dixit eis.
Quare facitis res huiuscemodi. quas ego audio res
pessimas ab omni populo. Nolite filii mei. Non
est enim fama bona quam ego audio. ut trans-
gredi faciatis populum domini. Si peccaverit vir
in virum: placari ei potest deus. Si autem in domi-
num peccaverit vir. quis orabit pro eo. Et non audierunt
vocem patris sui. quia voluit dominus occidere illos. Pu-
er autem samuel proficiebat atque crescebat. et
placebat tam deo quam hominibus. Venit autem vir
dei ad heli. et ait ad eum. Hec dicit dominus deus. Num-
quid non aperte revelatus sum domui patris tui cum
esset in egypto in domo pharaonis. et elegi eum ex
omnibus tribubus israhel mihi in sacerdotem. ut ascenderet
ad altare meum. et adoleret michi incensum. et por-
taret coram me ephot. et dedi domui patris
tui omnia de sacrificiis filiorum israhel. Quare calce
abiecistis victimam meam. et munera mea que
precepi ut offerrentur in templo. et magis honor-
asti filios tuos quam me. ut comederetis pri-
micias omnis sacrificii israhel populi mei. Propterea ait
dominus deus israhel. Loquens locutus sum. ut domus tua
et domus patris tui ministraret in conspectu meo.
usque in sempiternum. Nunc autem dicit dominus. Absit hoc
a me. Sed quicumque honorificaverit me:
glorificabo eum. Qui autem contempnunt me. erunt
ignobiles. Ecce dies veniunt. et precidam brach-
ium tuum. et brachium domus patris tui. ut non
sit senex in domo tua. Et videbis emulum
tuum in templo in universis prosperis israhel. et non
erit in domo tua senex omnibus diebus. Verump-
tamen non auferam penitus virum ex te ab altari
meo. sed ut deficiant oculi tui. et tabescat anima
tua. et magna pars domus tue morietur.

cum ad virilem etatem venerit. Hoc autem erit tibi sig-
num quod venturum est duobus filiis tuis. ophni
et phinees. In die uno morientur ambo. Et susci-
tabo mihi sacerdotem fidelem. qui iuxta cor meum et
animam meam faciet. et edificabo domum fidelem.
et ambulabit coram christo meo cunctis diebus. Futur-
um autem est ut quicumque remanserit in domo
tua veniat ut oret pro eo. et offerat nummum
argenteum. et tortam panis. dicatque. Dimitte
me obsecro ad unam partem sacerdotalem ut co-
medam bucellam panis.

III

Puer autem samuel ministrabat domino coram
hely. et sermo domini erat preciosus. In diebus
illis non erat visio manifesta. Factum est ergo
in die quadam. hely iacebat in loco suo. et
oculi eius caligaverant. nec poterat videre lucer-
nam dei. antequam extingueretur. Samuel autem
dormiebat in templo domini. ubi erat archa
dei. Et vocavit dominus samuel. Qui respondens
ait. Ecce ego. Et cucurrit ad hely et dixit. Ecce
ego. vocasti enim me. Qui dixit. Non vocavi te.
Revertere et dormi. Et abiit et dormivit. Et adiecit
dominus rursum vocare samuelem. Consurgensque sa-
muel abiit ad hely et dixit. Ecce ego quia
vocasti me. Qui respondit. Non vocavi te fili
mi. revertere et dormi. Porro samuel necdum
sciebat dominum. neque revelatus fuerat sermo domini
ei. Et adiecit dominus. et vocavit adhuc samu-
el tercio. Qui consurgens abiit ad hely. et ait.
Ecce ego quia vocasti me. Intellexit ergo hely
quia dominus vocaret puerum. et ait ad samuelem.
Vade et dormi. Et si deinceps vocaverit te: di-
ces. Loquere domine quia audit servus tuus. Abiit
ergo samuel et dormivit in loco suo. Et venit
dominus et stetit. et vocavit sicut vocaverat secundo. Sa-
muel samuel. Et ait samuel. Loquere domine quia
audit servus tuus. Et dixit dominus ad samuel. Ec-
ce ego facio verbum in israhel. quod quicumque audi-
erit tinnient ambe aures eius. In die illo sus-
citabo adversum hely omnia que locutus sum super do-
mum eius. Incipiam et complebo. Predixi enim ei
quod iudicaturus essem domum eius in eternum propter
iniquitatem. eo quod noverat indigne agere filios
suos. et non corripuit eos. Idcirco iuravi
domui hely quod non expietur iniquitas domus
eius victimis et muneribus usque in eternum.
Dormivit autem samuel usque mane. Aperuit-
que hostia domus domini. et samuel timebat in-
dicare visionem hely. Vocavit ergo hely sa-
muelem et dixit. Samuel fili mi. Qui respondens
ait presto sum. et interrogavit eum. Quis est

sermo quem locutus est ad te dominus? Oro te ne
celaveris me sermonem ex omnibus verbis que dicta
sunt tibi. Indicavit ergo ei Samuel universos
sermones et non abscondit ab eo. Et ille respondit:
Dominus est. Quod bonum est in oculis suis faciat.
Crevit autem Samuel et dominus erat cum eo et non
cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit
universus Israel a Dan usque Bersabee quod fidelis
Samuel propheta esset domini. Et addidit dominus ut ap-
pareret in Silo, quoniam revelatus fuerat dominus Sa-
muel in Silo iuxta verbum domini. Et evenit Samu-
elis sermo universo Israeli. Et factum est in diebus
illis: convenerunt Philistiim in pugnam.

IIII Egressus namque est Israel obviam Philistiim
in prelium et castrametatus est iuxta lapidem
Adiutorii. Porro Philistiim venerunt in A-
phec et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem
certamine, terga vertit Israel Philisteis et cesa
sunt in illo certamine passim per agros quasi
quattuor milia virorum. Et reversus est populus ad
castra. Dixeruntque maiores natu de Israel: Quare
percussit nos dominus hodie coram Philistiim?
Afferamus ad nos de Sylo archam federis domini
et veniat in medio nostri ut salvet nos de ma-
nu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in Sylo
et tulerunt inde archam federis domini exercituum se-
dentis super cherubin. Erantque duo filii Hely cum
archa federis domini Ophni et Finees. Cumque ve-
nisset archa federis domini in castra, vociferatus
est Israel omnis clamore grandi et personuit terra.
Et audierunt Philistiim vocem clamoris dixe-
runtque: Que nam est hec vox clamoris magni
in castris Hebreorum? Et cognoverunt quod archa do-
mini venisset in castra. Timueruntque Philis-
tiim dicentes: Venit deus in castra. Et ingemuerunt
dicentes: Ve nobis. Non enim fuit tanta exultatio
heri et nudius tertius. Ve nobis. Quis nos salvabit
de manu deorum sublimium istorum? Hii sunt dii
qui percusserunt Egyptum omni plaga in deserto.
Confortamini et estote viri Philistiim ne
serviatis Hebreis sicut illi servierunt
nobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo
Philistiim et cesus est Israel et fugit unusquisque
in tabernaculum suum. Et facta est plaga mag-
na nimis. Et ceciderunt de Israel triginta milia
peditum. Et archa dei capta est. Duo quoque filii He-
ly mortui sunt Ophni et Finees. Currens autem
vir de Beniamin ex acie venit in Sylo in die
illo scissa veste et conspersus pulvere caput. Cumque
ille venisset, Hely sedebat super sellam contra viam
spectans. Erat enim cor eius pavens pro archa domini.
Vir autem ille postquam ingressus est urbem nuncia-
vit, et ululavit omnis civitas. Et audivit Hely
sonitum clamoris dixitque: Quis est hic sonitus
tumultus huius? At ille festinavit et venit et
nunciavit Hely. Hely autem erat nonaginta et
octo annorum et oculi eius caligaverant et videre
non poterat. Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de
prelio et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille
ait: Quid actum est fili mi? Respondens autem ille qui
nunciabat: Fugit inquit Israel coram Philisthiim
et ruina magna facta est in populo. Insuper et duo
filii tui mortui sunt Ophni et Phinees et ar-
cha dei capta est. Cumque ille nominasset archam
dei, cecidit de sella retrorsum iuxta hostium et
fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir
et grandevus. Et ipse iudicavit Israel quadraginta an-
nis. Nurus autem eius uxor Phinees pregnans
erat vicinaque partui. Et audito nuncio quod
capta esset archa dei et mortuus esset socer
suus et vir suus, incurvavit se et peperit. Irru-
erant enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento
mortis eius dixerunt ei que stabant circa eam: Ne
timeas quia filium peperisti. Que non respondit eis
neque enim animadvertit. Et vocavit puerum Icha-
both dicens: Translata est gloria domini de Israel quia
capta est archa dei et pro socero suo et pro viro
suo. Et ait: Translata est gloria ab Israel eo quod
esset capta archa dei. V

Philistiim autem tulerunt archam dei et aspor-
taverunt eam a lapide Adiutorii in Azotum. Tu-
leruntque Philistiim archam dei et intulerunt
eam in templum Dagon et statuerunt eam iuxta
Dagon. Cumque surrexissent diluculo Azotii al-
tera die, ecce Dagon prius iacebat in terra ante
archam domini. Et tulerunt Dagon et restituerunt eum
in locum suum. Rursumque mane die altera con-
surgentes invenerunt Dagon iacentem super faciem
suam in terra coram archa domini. Caput autem Da-
gon et due palme manuum eius abscise erant
super limen. Porro Dagon truncus solus remanserat
in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Da-
gon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen
Dagon in Azoto usque in hodiernum diem. Aggra-
vata est autem manus domini super Azotios et demolitus
est eos. Et percussit in secretiori parte natium Azo-
tum et fines eius. Et ebullierunt ville et agri in me-
dio regionis illius et nati sunt mures et facta
est confusio mortis magna in civitate. Viden-
tes autem viri Azoti huiuscemodi plagam dixerunt:
Non maneat archa dei Israel apud nos quoniam du-
ra est manus eius super nos et super Dagon deum nostrum.

Et mittentes congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum ad se et dixerunt: Quid faciemus de archa Dei Israhel? Responderuntque Getthei: Circumducatur archa Dei Israhel. Et circumduxerunt archam Dei Israhel. Illis autem circumducentibus eam, fiebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magne nimis, et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem, et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Getthei consilium et fecerunt sibi sedes pellicias. Miserunt ergo archam Domini in Accharon. Cumque venisset archa Domini in Accharon, exclamaverunt Accharonite dicentes: Adduxerunt ad nos archam Dei Israhel, ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum, qui dixerunt: Dimittite archam Dei Israhel, et revertatur in locum suum, et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, et gravissima manus Domini valde. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium, et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum.

VI Fuit ergo archa Domini in regione Philisthinorum septem mensibus. Et post hec vocaverunt Philisthim sacerdotes et divinos dicentes: Quid faciemus de archa Dei? Indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: Si remittitis archam Dei Israhel, nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis reddite ei pro peccato, et tunc curabimini, et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque ei: Iuxta numerum provinciarum Philisthinorum quinque anos aureos facietis, et quinque mures aureos, quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudinem anorum vestrorum et similitudinem murium qui demoliti sunt terram, et dabitis Deo Israhel gloriam, si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare aggravatis corda vestra sicut aggravavit Egiptus et Pharao cor suum? Nonne postquam percussus est, tunc dimisit eos et abierunt? Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum, et duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro, et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam Domini et ponetis in plaustro, et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsellam ad latus eius, et dimittite eam ut vadat. Et aspicietis, et si quidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc grande malum; sin autem minime, sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos, sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo, et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrum, vitulosque earum concluserunt domi. Et posuerunt archam Domini super plaustrum et capsellam que habebat mures aureos et similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit Bethsames, et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes, et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed et satrape Philisthinorum sequebantur usque ad terminos Bethsames. Porro Bethsamite metebant triticum in valle, et elevantes oculos suos viderunt archam, et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamitis et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus, et conciderunt ligna plaustri, vaccasque imposuerunt super ea holocaustum Domino. Levite autem deposuerunt archam Dei et capsellam que erat iuxta eam in qua erant vasa aurea, et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamite obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa Domino. Et quinque satrape Philisthinorum viderunt et reversi sunt in Accharon in die illa. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt Philisthim pro delicto Domino: Azotus unum, Gaza unum, Ascalon unum, Geth unum, Accharon unum. Et mures aureos secundum numerum urbium Philisthim quinque provinciarum, ab urbe murata usque ad villam que erat absque muro, et usque ad Abel magnum super quem posuerunt archam Domini, que erat usque in die illo in agro Iosue Bethsamitis. Percussit autem de viris Bethsamitibus eo quod vidissent archam Domini, et percussit de populo .lxx. viros et quinquaginta milia plebis. Luxitque populus eo quod percussisset Dominus plebem plaga magna. Et dixerunt viri Bethsamite: Quis poterit stare in conspectu Domini Dei sancti huius? Et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim dicentes: Reduxerunt Philisthim archam Domini, descendite et reducite eam ad vos.

VII Venerunt ergo viri Cariathiarim et reduxerunt archam Domini, et intulerunt eam in domum Aminadab in Gabaa. Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret archam Domini. Et factum est ex qua die mansit archa Domini in Cariathiarim, multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus .xx., et requievit omnis domus Israhel post Dominum. Ait autem Samuel ad universam domum Israhel dicens: Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferte deos alienos de medio vestrum, Baalim et Astaroth, et preparate corda vestra Domino, et servite illi soli, et eruet vos de manu Philisthim. Abstulerunt ergo filii Israhel Baalim et Astaroth.

et servierunt domino soli. Dixit autem samuel. Congregate universum israel in masphat: ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt in masphat. hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu domini. et ieiunaverunt in die illa. atque dixerunt. Tibi peccavimus domine. Iudicavitque samuel filios israel in masphat. Et audierunt philistiim quod congregati essent filii israel in masphat. et ascenderunt satrape philistinorum ad israel. Quod cum audissent filii israel: timuerunt a facie philistinorum. Dixeruntque ad samuel. Ne cesses pro nobis clamare ad dominum deum nostrum. ut salvet nos de manu philistinorum. Tulit autem samuel agnum lactentem unum. et obtulit illum holocaustum integrum domino. Et clamavit samuel ad dominum pro israel. et exaudivit eum dominus. Factum est autem cum samuel offerret holocaustum: philisteos inire prelium contra israel. Intonuit autem dominus fragore magno in die illa super philistiim. et exterruit eos. et cesi sunt a filiis israel. Egressique filii israel de masphat: persecuti sunt philisteos. et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bethchar. Tulit autem samuel lapidem unum. et posuit eum inter masphat et inter sen: et vocavit nomen loci illius: lapis adiutorii. Dixitque. Huc usque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt philistiim. nec apposuerunt ultra ut venirent in terminos israel. Facta est itaque manus domini super philisteos cunctis diebus samuelis. Et reddite sunt urbes quas tulerat philistiim ab israel israeli. ab accharon: usque geth. et terminos suos. Liberavitque israel de manu philistinorum. Eratque pax inter israel et amorreum. Iudicabat quoque samuel israel cunctis diebus vite sue. et ibat per singulos annos circuiens bethel. et galgala. et masphat. et iudicabat israelem in supradictis locis. Revertebaturque in ramatha. Ibi enim erat domus eius. et ibi iudicabat israelem. et edificavit etiam ibi altare domino.

VIII

Factum est autem cum senuisset samuel: posuit filios suos iudices israel. Fuitque nomen filii eius primogeniti ioel. et nomen secundi abya. iudicum in bersabee. Et non ambulaverunt filii eius in viis eius. sed declinaverunt post avaritiam. acceperuntque munera. et perverterunt iudicium. Congregati ergo universi maiores natu israel: venerunt ad samuel in ramatha. Dixeruntque ei. Ecce tu senuisti. et filii tui non ambulant in viis tuis. Constitue nobis regem ut iudicet nos: sicut et universe habent nationes. Displicuitque sermo in oculis samuelis: eo quod dixissent nobis da regem ut iudicet nos. Et oravit samuel ad dominum. Dixit autem dominus ad samuel. Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt sed me. ne regnem super eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de egypto: usque ad diem hanc. Sicut dereliquerunt me. et servierunt diis alienis: sic faciunt et tibi. Nunc ergo audi vocem eorum. Verumtamen contestare eos: et predic eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit itaque samuel omnia verba domini ad populum qui petierat a se regem et ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios vestros tollet. et ponet in curribus suis. facietque sibi equites et precursores quadrigarum suarum. et constituet sibi tribunos et centuriones. et aratores agrorum suorum. et messores segetum. et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias. et focarias. et panificas. Agros quoque vestros. et vineas. et oliveta optima tollet. et dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum reditus addecimabit ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas et iuvenes optimos. et asinos auferet. et ponet in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit. vosque eritis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis. et non exaudiet vos dominus in die illa: quia petistis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem samuelis sed dixerunt. Nequaquam. Rex enim erit super nos. et erimus nos quoque sicut omnes gentes. Et iudicabit nos rex noster. et egredietur ante nos. et pugnabit bella nostra pro nobis. Et audivit samuel omnia verba populi. et locutus est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad samuelem. Audi vocem eorum. et constitue super eos regem. Et ait samuel ad viros israel. Vadat vir unusquisque in civitatem suam.

IX

Et erat vir de beniamin nomine cys. filius abiel. filii seor. filii belchor. filii aphia viri gemini fortis robore. Et erat ei filius vocabulo saul electus et bonus. et non erat vir de filiis israel melior illo. Ab humero et sursum eminebat super omnem populum. Perierant autem asine cys patris saul. Et dixit cys ad saul filium suum. Tolle tecum unum de pueris. et consurgens vade. et quere asinas. Qui cum transissent per montem ephraim. et per terram salisa. et non invenissent: transierunt et per terram salim. et non erant. sed et per terram gemini. et minime reperierunt. Cum autem venissent in terram suph: dixit saul ad puerum suum qui erat cum eo. Veni et revertamur. ne forte dimiserit pater meus asinas. et sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce vir dei est in civitate hac

nobilis. Omne quod loquitur absque ambiguitate
venit. Nunc ergo eamus illuc: si forte in-
dicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dix-
itque saul ad puerum suum. Ecce ibimus. Quid fere-
mus ad virum dei? Panis defecit in sitarci-
is nostris. et sportulam non habemus: ut demus homini
dei. nec quicquam aliud. Rursum puer respon-
dit sauli et ait. Ecce inventa est in manu
mea quarta pars stateris argenti. demus homini
dei ut indicet nobis viam nostram. Olim in israel
sic loquebatur unusquisque vadens consulere deum.
Venite et eamus ad videntem. Qui enim propheta dici-
tur hodie: vocabatur olim videns. Et dixit saul
ad puerum suum. Optimus sermo tuus. Veni,
eamus. Et ierunt in civitatem in qua erat vir dei. Cum-
que ascenderent clivum civitatis: invenerunt pu-
ellas egredientes ad hauriendam aquam. et dixerunt
eis. Num hic est videns? Que respondentes dixerunt
illis. Hic est. ecce ante vos. festinate nunc. hodie
enim venit in civitatem quia sacrificium est hodie
populi in excelso. Ingredientes urbem: statim
invenietis eum antequam ascendat excelsum ad
vescendum. Neque enim comesturus est populus: do-
nec ille veniat. quia ille benedicit hostie et
deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo
conscendite: quia hodie reperietis eum. Et ascende-
runt in civitatem. Cumque illi ambularent in me-
dio urbis: apparuit samuel egrediens obvi-
am eis. ut ascenderet in excelsum. Dominus autem re-
velaverat auriculam samuelis ante unam diem
quam veniret saul dicens. Hac ipsa hora que
nunc est cras mittam ad te virum de terra benia-
min: et unges eum ducem super populum meum israel. et
salvabit populum meum israel de manu philisthino-
rum. quia respexi populum meum. Venit enim clam-
or eorum ad me. Cumque aspexisset samuel sau-
lem: dominus ait ei. Ecce vir quem dixeram tibi. Iste
dominabitur populo meo. Accessit autem saul ad samu-
elem in medio porte: et ait. Indica oro mihi:
ubi est domus videntis. Et respondit samuel sauli
dicens. Ego sum videns. Ascende ante me in excelsum:
ut comedatis mecum hodie. et dimittam te ma-
ne. et omnia que sunt in corde tuo indicabo tibi. Et de
asinis quas nudius tertius perdidisti ne sollicitus sis:
quia invente sunt. Et cuius erunt queque optima israel?
Nonne tibi et omni domui patris tui? Respondens autem saul
ait. Numquid non filius gemini ego sum de mi-
nima tribu israel et cognatio mea novissima
inter omnes cognationes de tribu beniamin? Quare ergo
locutus es mihi sermonem istum? Assumens sa-
muel saulem et puerum eius: introduxit eos in
triclinium. et dedit eis locum in capite eorum qui
fuerant invitati. Erant enim quasi triginta viri. Di-
xitque samuel coco. Da partem quam dedi tibi et
precepi ut reponeres seorsum apud te. Levavit
autem cocus armum. et posuit ante saul. Dixitque
samuel. Ecce quod remansit pone ante te et
comede: quia de industria servatum est tibi quando po-
pulum vocavi. Et comedit saul cum samuele
in die illa. Et descenderunt de excelso in oppidum. et
locutus est cum saul in solario. Stravitque saul
in solario et dormivit. Cumque mane surrexis-
sent. et iam dies illucesceret: vocavit samuel
saul in solarium dicens. Surge ut dimittam te.
Et surrexit saul. Egressique sunt ambo: ipse vide-
licet et samuel. Cumque descenderent in extrema
parte civitatis: samuel dixit ad saul. Dic pu-
ero ut antecedat nos et transeat. tu autem subsiste
paulisper: ut indicem tibi verbum domini.

X

Tulit autem samuel lenticulam olei: et effudit
super caput eius. et deosculatus est eum. et ait. Ecce
unxit te dominus super hereditatem suam in principem.
et tu liberabis populum eius de manibus inimicorum
eius. qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum: quia un-
xit te dominus in principem. Cum abieris hodie a
me: invenies duos viros iuxta sepulchrum
rachel. in finibus beniamin in meridie salientes
magnas foveas. dicentque tibi. Invente sunt asine
ad quas ieras perquirendas. et intermissis pater tuus
asinis sollicitus est pro vobis. et dicit. Quid faciam
de filio meo? Cumque abieris inde et ultra transie-
ris. et veneris ad quercum thabor: invenient te tres
viri ascendentes ad deum in bethel. unus portans
tres hedos. et alius portans tres tortas panis.
et alius portans lagenam vini. Cumque te salu-
taverint: dabunt tibi duos panes. et accipies
de manu eorum. Post hec venies in collem domini:
ubi est statio philistinorum. Et cum ingressus fue-
ris urbem. ibi obvium habebis gregem prophetarum
descendentium de excelso. et ante eos psalterium et
tympanum. et tibiam. et citharam. Ipsosque pro-
phetantes. et insiliet in te spiritus domini. et prophetabis
cum eis. et mutaberis in virum alium. Quando
ergo evenerint signa hec omnia tibi: fac quecumque
invenerit manus tua. quia dominus tecum est. Et
descendes ante me in galgala. Ego quippe des-
cendam ad te: ut offeras oblationem. et im-
moles victimas pacificas. Septem diebus ex-
pectabis donec veniam ad te. et ostendam tibi
quid facias. Itaque cum avertisset humerum su-
um ut abiret a samuele: immutavit ei
deus cor aliud. et venerunt omnia signa hec in die illa.

veneruntque ad predictum collem, et ecce cuneus prophetarum obvius ei: et insiluit super eum spiritus Domini, et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudiustertius quod esset cum prophetis et prophetaret, dixerunt ad invicem: Quenam res accidit filio Cis? num et Saul inter prophetas? Responditque alius ad alterum dicens: Et quis pater eorum? Propterea versum est in proverbium: Num et Saul inter prophetas? Cessavit autem prophetare, et venit ad excelsum. Dixitque patruus Saul ad eum, et ad puerum eius: Quo abiistis? Qui responderunt: Querere asinas: quas cum non reperissemus, venimus ad Samuelem. Dixitque ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel. Et ait Saul ad patruum suum: Indicavit nobis quia invente essent asine. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat ei Samuel. Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Masphat: et ait ad filios Israel: Hec dicit Dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel de Egipto, et erui vos de manu Egiptiorum, et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis Deum vestrum, qui solus salvavit vos de universis malis et tribulationibus vestris: et dixistis: Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras et per familias. Et applicuit Samuel omnes tribus Israel, et cecidit sors super tribum Beniamin. Et applicuit tribum Beniamin et cognationes eius, et cecidit super cognationem Metri, et pervenit usque ad Saul filium Cis. Quesierunt ergo eum, et non est inventus. Et consuluerunt post hec Dominum utrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus: Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde: stetitque in medio populi, et altior fuit universo populo ab humero et sursum. Et ait Samuel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamavit omnis populus et ait: Vivat rex. Locutus est autem Samuel ad populum legem regni, et scripsit in libro, et reposuit coram Domino: et dimisit Samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed et Saul abiit in domum suam in Gabaath: et abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda. Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum, et non attulerunt ei munera: ille vero dissimulabat se audire.

XI Et factum est quasi post mensem, ascendit Naas Amonites, et pugnare cepit adversus Iabes Galaad. Dixeruntque omnes viri Iabes ad Naas: Habeto nos federatos, et serviemus tibi. Et respondit ad eos Naas Amonites: In hoc feriam vobiscum fedus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros, ponamque vos opprobrium in universo Israel. Et dixerunt ad eum seniores Iabes: Concede nobis septem dies, ut mittamus nuntios ad universos terminos Israel: et si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te. Venerunt ergo in Gabaa nuntii Saul: et locuti sunt verba hec audiente populo: et levavit omnis populus vocem suam, et flevit. Et ecce Saul veniebat, sequens boves de agro, et ait: Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum Iabes. Et insilivit spiritus Domini in Saul, cum audisset verba hec, et iratus est furor eius nimis. Et assumens utrumque bovem, concidit in frusta, misitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum, dicens: Quicumque non exierit, et secutus fuerit Saul et Samuel, sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor Domini populum, et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in Bezec: fueruntque filiorum Israel trecenta milia: virorum autem Iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant: Sic dicetis viris qui sunt in Iabes Galaad: Cras erit vobis salus, cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii, et annuntiaverunt viris Iabes: qui letati sunt. Et dixerunt: Mane exibimus ad vos: et facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est, cum venisset dies crastinus, constituit Saul populum in tres partes: et ingressus est media castra in vigilia matutina, et percussit Amon usque dum incalesceret dies: reliqui autem dispersi sunt, ita ut non relinquerentur in eis duo pariter. Et ait populus ad Samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul non regnabit super nos? Date viros, et interficiemus eos. Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit Dominus salutem in Israel. Dixit autem Samuel ad populum: Venite et eamus in Galgala, et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in Galgala, et fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, et immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et letatus est ibi Saul et cuncti viri Israel nimis.

XII Dixit autem Samuel ad universum Israel: Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia que locuti estis ad me, et constitui super vos regem. Et nunc rex graditur ante vos: ego autem senui et incanui: porro filii mei vobiscum sunt: itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc, ecce presto sum: loquimini de me coram Domino, et coram christo eius, utrum bovem cuiusquam tulerim, aut asinum: si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi: et contemnam illud hodie, restituamque vobis. Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti

de manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos: Testis est dominus adversum vos, et testis christus eius in die hac, quia non inveneritis quippiam in manu mea. Et dixerunt: Testis. Ait samuel ad populum: Dominus qui fecit moysen et aaron, et eduxit patres nostros de terra egypti. Nunc ergo state ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini, quas fecit vobiscum et cum patribus vestris: quomodo ingressus est iacob in egyptum, et clamaverunt patres vestri ad dominum, et misit dominus moysen et aaron, et eduxit patres vestros ex egypto, et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui, et tradidit eos in manu sisare magistri militie asor, et in manu philistinorum, et in manu regis moab, et pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad dominum, et dixerunt: Peccavimus, quia dereliquimus dominum, et servivimus baalim et astaroth. Nunc autem erue nos de manu inimicorum nostrorum, et serviemus tibi. Et misit dominus ierobaal, et bedan, et barach, et iephte, et samuel, et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, et habitastis confidenter. Videntes autem quod naas rex filiorum amon venisset adversum vos, dixistis mihi: Nequaquam, sed rex imperabit nobis, cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo presto est rex vester, quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei, et audieritis vocem eius, et non exasperaveritis os domini, eritis et vos et rex qui imperat vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini, sed exasperaveritis sermones eius, erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie? Invocabo dominum, et dabit voces et pluvias, et scietis et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini petentes super vos regem. Et clamavit samuel ad dominum, et dedit dominus voces et pluvias in die illa. Et timuit omnis populus dominum nimis et samuelem. Et dixit universus populus ad samuelem: Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum, ut non moriamur. Addidimus enim universis peccatis nostris malum, ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad populum: Nolite timere. Vos fecistis universum malum hoc. Verumtamen nolite recedere a tergo domini, sed servite domino in omni corde vestro. Et nolite declinare post vana que non proderunt vobis, neque eruent vos, quia vana sunt. Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum, quia iuravit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino, ut cessem orare pro vobis, et docebo vos viam bonam et rectam. Igitur timete dominum, et servite ei in veritate et ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gesserit dominus. Quod si perseveraveritis in malicia, et vos et rex vester pariter peribitis.

XIII

Filius unius anni erat saul cum regnare cepisset, duobus autem annis regnavit super israel. Et elegit sibi saul tria milia de israel. Et erant cum saul duo milia in machmas et in monte bethel, mille autem cum ionatha in gabaath beniamin. Porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem philistinorum que erat in gabaa. Quod cum audissent philistiim, saul cecinit bucina in omni terra dicens: Audiant hebrei. Et universus israel audivit huiuscemodi famam: Percussit saul stationem philistinorum, et erexit se israel adversus philistiim. Clamavit ergo populus post saul in galgala. Et philistiim congregati sunt ad preliandum contra israel, xxx. milia curruum, et sex milia equitum, et reliquum vulgus sicut harena que est in litore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in machmas ad orientem bethauen. Quod cum vidissent viri israel se in arto positos, afflictus enim erat populus, absconderunt se in speluncis et in abditis, in petris quoque et in antris et in cisternis. Hebrei autem transierunt iordanem in terram gad et galaad. Cumque adhuc esset saul in galgala, universus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et expectavit septem diebus iuxta placitum samuelis, et non venit samuel galgala, dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo saul: Afferte mihi holocaustum et pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum, ecce samuel veniebat. Et egressus est saul obviam ei ut salutaret eum. Locutusque est ad eum samuel: Quid fecisti? Respondit saul: Quia vidi quod dilaberetur populus a me, et tu non veneras iuxta placitos dies, porro philistiim congregati fuerant in machmas, dixi: Nunc descendent philistiim ad me in galgala, et faciem domini non placavi. Hac necessitate compulsus obtuli holocaustum domino. Dixitque samuel ad saul: Stulte egisti, nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc preparasset dominus regnum tuum super israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesivit sibi dominus virum iuxta cor suum, et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non servaveris que precepit dominus. Surrexit autem samuel, et ascendit de galgalis in gabaa beniamin. Et reliqui populi ascenderunt post saul obviam populo.

qui expugnabat eos. uenientes ex galgala in gabaa in colle beniamin. Et recensuit saul populum qui inventi fuerant cum eo: quasi sexcentos uiros. Et saul et ionathas filius eius et populus qui inventus fuerat cum eis: erat in gabaa beniamin. Porro philistiim consederunt in machmas. Et egressi sunt ad predandum de castris philistiinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat contra uiam effraim ad terram saul. Porro alius ingrediebatur per uiam betheron. Tertius autem uerterat se ad iter termini in terra salaa imminentis ualli seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra israel. Caverant enim philistiim ne forte facerent hebrei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis israel ad philistiim ut exacueret unusquisque uomerem suum et ligonem suum et securim et sarculum. Retunse itaque erant acies uomerum et ligonum et tridentum et securium usque ad stimulum corrigendum. Cumque uenisset dies prelii: non est inventus ensis uel lancea in manu totius populi qui erat cum saul et cum ionatha filio eius excepto saul et filio eius ionatha. Egressa est autem statio philistiim ut transcenderet in machmas.

XIIII Et accidit quadam die ut diceret ionathas filius saul ad adolescentem armigerum suum. Veni et transeamus ad stationem philistinorum que est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicavit. Porro saul morabatur in extrema parte gabaa sub malo granato que erat in agro gabaa. Et erat populus cum eo quasi sexcentorum uirorum. Et ahias filius achitob fratris ichabod filii finees qui ortus fuerat ex heli sacerdote domini in sylo portabat ephoth. Sed et populus ignorabat quo isset ionathas. Erant autem inter ascensus per quos nitebatur ionathas transire ad stationem philistiinorum eminentes petre ex utraque parte et quasi in modum dentium scopuli hinc inde prerupti: nomen uni boses et alteri nomen sene. Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso machmas et alter ad meridiem contra gabaa. Dixit autem ionathas ad adolescentem armigerum suum. Veni transeamus ad stationem incircumcisorum horum. si forte faciat dominus pro nobis quia non est domino difficile saluare uel in multitudine uel in paucis. Dixitque ei armiger suus. Fac omnia que placent animo tuo. Perge quo cupis: et ero tecum ubicumque uolueris. Et ait ionathas. Ecce nos transimus ad uiros istos. Cumque apparuerimus eis: si taliter locuti fuerint ad nos: manete donec ueniamus ad uos: stemus in loco nostro nec ascendamus ad eos. Si autem dixerint ascendite ad nos: ascendamus ad eos quia tradidit eos dominus in manibus nostris. Hoc erit nobis signum. Apparuit igitur uterque stationi philistinorum. Dixeruntque philistiim. En egrediuntur hebrei de cavernis in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt de statione uiri ad ionatham et ad armigerum eius dixeruntque. Ascendite ad nos: et ostendemus uobis rem. Et ait ionathas ad armigerum suum. Ascendamus. Sequere me. Tradidit enim eos dominus in manus israel. Ascendit autem ionathas reptans manibus et pedibus et armiger eius post eum. Itaque ut uiderunt faciem ionathe: alii cadebant ante ionathan. Alios armiger eius interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima qua percussit ionathas et armiger eius quasi uiginti uirorum in media parte iugeri quam par boum in die arare consueuit. Et factum est miraculum in castris per agros. Sed et omnis populus stationis eorum qui ierant ad predandum obstupuit et conturbata sunt castra. Et accidit quasi miraculum a deo. Et respexerunt speculatores saul qui erant in gabaa beniamin. Et ecce multitudo prostrata et huc illucque diffugiens. Et ait saul populo qui erat cum eo. Requirite et uidete quis abierit ex nobis. Cumque requisissent: repertum est non adesse ionatham et armigerum eius. Et ait saul ad ahiam. Applica archam domini. Erat enim ibi archa dei in die illa cum filiis israel. Cumque loqueretur saul ad sacerdotem: tumultus magnus exortus est in castris philistinorum. Crescebatque paulatim et clarius reboabat. Et ait saul ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Conclamauit ergo saul et omnis populus qui erat cum eo. Et uenerunt usque ad locum certaminis. Et ecce uersus fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum suum et cedes magna nimis. Sed et hebrei qui fuerant cum philistiim heri et nudius tertius ascenderantque cum eis in castris reuersi sunt ut essent cum israel qui erant cum saul et ionatha. Omnes quoque israelite qui se absconderant in monte effraim audientes quod fugissent philistei sociauerunt se cum suis in prelio. Et erant cum saul quasi decem milia uirorum. Et saluauit dominus israel in die illa. Pugna autem peruenit usque bethauen. Et uiri israel sociati sunt sibi in die illa. Adiurauit autem saul populum dicens. Maledictus uir qui comederit panem usque ad uesperam donec ulciscar de inimicis meis. Et non manducauit uniuersus populus panem. Omneque terre uulgus uenit in saltum: in quo erat mel super faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum et apparuit fluens mel. Nullusque applicauit manum ad os suum. Timebat enim populus iuramentum. Porro ionathas non audierat cum adiuraret pater eius populum. Extenditque summitatem uirgule quam habebat

in manu. et intinxit in favum mellis. et convertit
manum suam ad os suum. et illuminati sunt oculi eius.
Respondensque unus de populo ait. Iureiurando constrin-
xit patrem tuum populum dicens. Maledictus vir qui come-
derit panem hodie. Deficiebat autem populus. Dixitque ion-
athas. Turbavit pater meus terram. Vidistis ipsi quia
illuminati sunt oculi mei eo quod gustaverim
paululum de melle isto. Quanto magis si comedis-
set populus de preda inimicorum suorum quam repperit.
Nonne maior plaga facta fuisset in philisthiim?
Percusserunt ergo in die illa philisteos a machmis
usque in haialon. Defatigatus est autem populus nim-
is. et versus ad predam tulit oves et boves et vitu-
los. et mactaverunt in terra. comeditque populus cum
sanguine. Nuntiaverunt autem saul dicentes. quod
populus peccasset domino: comedens cum sanguine. Qui ait.
prevaricati estis. Volvite ad me iam nunc saxum
grande. Et dixit saul. Dispergimini in vulgus. et di-
cite eis ut adducat ad me unusquisque bovem
suum et arietem. et occidite super istud. et vescimini.
et non peccabitis domino: comedentes cum sanguine.
Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in
manu sua: usque ad noctem. et occiderunt ibi. Edi-
ficavit autem saul altare domino. tuncque primum cepit
edificare altare domino. Et dixit saul. Irruamus
super philisteos nocte. et vastemus eos usque dum
illucescat mane. nec relinquamus ex eis virum.
Dixitque populus. Omne quod bonum tibi videtur in ocu-
lis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc ad
deum. Et consuluit saul dominum dicens. Num philisti-
im persequar. si tradas eos in manus israel. Et non respon-
dit ei in die illa. Dixitque saul. Applicate huc
universos angulos populi: et scitote: et videte. per quem
acciderit hoc peccatum hodie. Vivit dominus salvator
israel. quia si per ionatham filium meum factum est: absque
retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei
de omni populo. Et ait ad universum populum israel. Separa-
mini vos in partem unam. et ego cum ionatha fi-
lio meo ero in parte una. Responditque populus ad saul.
Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit saul
ad dominum deum israel. Domine deus israel da indicium quid
est quod non responderis servo tuo hodie. Si in me
aut in ionatha filio meo est iniquitas hec da osten-
sionem. aut si hec iniquitas in populo tuo da sanctitatem.
Et deprehensus est ionathas et saul. populus autem exivit.
Et ait saul. Mittite sortem inter me et inter io-
natham filium meum. Et captus est ionathas. Dixit
autem saul ad ionatham. Indica mihi quid feceris. Et
indicavit ei ionathas. et ait. Gustans gustavi
in summitate virge que erat in manu mea: pau-
lulum mellis. et ecce ego morior. Et ait saul.

Hec faciat mihi deus. et hec addat quia morte morieris
ionatha. Dixitque populus ad saul. Ergo ne iona-
thas morietur qui fecit salutem hanc magnam in israel?
hoc nefas est. Vivit dominus si ceciderit capillus de
capite eius in terram: quia cum deo operatus est hodie. Libe-
ravit ergo populus ionatham ut non moreretur. Reces-
sitque saul nec persecutus est philisthiim. Porro
philisthiim abierunt in loca sua. Et saul confirma-
to regno super israel pugnabat per circuitum adversum
omnes inimicos eius contra moab. et filios ammon et
edom. et reges soba. et philisteos. et quocumque se
verterat superabat. Congregatoque exercitu: percus-
sit amalech. et eruit israel de manu vastato-
rum eius. Fuerunt autem filii saul: ionathas. et iesui.
et melchisua. Nomina duarum filiarum eius. nomen
primogenite: merob. et nomen minoris michol.
Et nomen uxoris saul achinoem: filia achi-
maas. Et nomen principis militie eius abner filius
ner patruelis saul. Porro cys fuit pater sa-
ul. et ner pater abner filius abiel. Erat autem
bellum potens adversum philisteos: omnibus diebus
saul. Nam quemcumque viderat saul virum fortem
et aptum ad prelium: sociabat eum sibi.

XV

Et dixit samuel ad saul: me misit dominus ut
ungerem te in regem super populum eius israel. Nunc ergo
audi vocem domini. Hec dicit dominus exercituum. Recen-
sui quecumque fecit amalech israeli. quomodo resti-
tit ei in via cum ascenderet de egypto. Nunc ergo
vade et percute amalech. et demolire univer-
sa eius. Non parcas ei. et non concupiscas ex rebus
ipsius aliquid. sed interfice a viro usque ad mulierem.
et parvulum atque lactentem. bovem et ovem. came-
lum et asinum. Precepit itaque saul populo. et recen-
suit eos quasi agnos: ducenta milia peditum. et
.x. milia virorum iuda. Cumque venisset saul,
usque ad civitatem amalech. tetendit insidias
in torrente. Dixitque saul cyneo. Abite recedite
atque descendite ab amalech. ne forte involvam
te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus fili-
is israel. cum ascenderent de egypto. Et recessit cy-
neus de medio amalech. Percussitque saul a-
malech ab evila: donec venias sur que est e
regione egypti. Et apprehendit agag regem a-
malech vivum. Omne autem vulgus interfecit in o-
re gladii. Et pepercit saul et populus agag. et opti-
mis gregibus ovium et armentorum. et vestibus. et
arietibus. et universis que pulchra erant. nec voluerunt
disperdere ea. Quicquid vero vile fuit et reprobum: hoc de-
moliti sunt. Factum est autem verbum domini ad samu-
el dicens. Penitet me quod constituerim saul re-
gem: quia dereliquit me. et verba mea opere non implevit.

Contristatusque est Samuel: et clamavit ad Dominum
tota nocte. Cumque de nocte surrexisset Samuel
ut iret ad Saul mane, nunciatum est Samue-
li eo quod venisset Saul in Carmelum, et erexisset
sibi fornicem triumphalem, et reversus transisset, et des-
cendisset in Galgala. Venit ergo Samuel ad Sa-
ul, et Saul offerebat holocaustum Domino de ini-
tiis praedae quae attulerat ex Amalech. Et cum ve-
nisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus
tu Domino, implevi verbum Domini. Dixitque Samuel: Et
quae est haec vox gregum quae resonat in auribus me-
is, et armentorum quam ego audio? Et ait Saul: De
Amalech adduxerunt ea: pepercit enim populus me-
lioribus ovibus et armentis, ut immolarentur Domino
Deo tuo, reliqua vero occidimus. Ait autem Samuel ad
Saul: Sine me, et indicabo tibi quae locutus sit ad me
Dominus nocte. Dixitque ei: Loquere. Et ait Samuel:
Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tri-
bubus Israel factus es? Unxitque te Dominus in regem su-
per Israel, et misit te Dominus in viam, et ait: Vade, et inter-
fice peccatores Amalech, et pugnabis contra eos usque
ad internecionem eorum. Quare ergo non audisti vocem
Domini, sed versus ad praedam es, et fecisti malum in
oculis Domini? Et ait Saul ad Samuelem: Immo
audivi vocem Domini, et ambulavi in via per quam mi-
sit me Dominus, et adduxi Agag regem Amalech,
et Amalech interfeci. Tulit autem de praeda populus
oves et boves, primitias eorum quae caesa sunt, ut
immolet Domino Deo suo in Galgalis. Et ait Sa-
muel: Numquid vult Dominus holocausta aut vic-
timas, et non potius ut obediatur voci Domini? Me-
lior est enim obedientia quam victimae: et auscultare
magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi
peccatum ariolandi est repugnare: et quasi scelus ydo-
latriae nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti
sermonem Domini, abiecit te Dominus ne sis rex. Di-
xitque Saul ad Samuelem: Peccavi, quia praevarica-
tus sum sermonem Domini et verba tua, timens
populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta, quaeso, pec-
catum meum, et revertere mecum ut adorem Dominum. Et
ait Samuel ad Saul: Non revertar tecum, quia
proiecisti sermonem Domini, et proiecit te Dominus ne sis
rex super Israel. Et conversus est Samuel ut abiret.
Ille autem apprehendit summitatem pallii eius, quae
et scissa est. Et ait ad eum Samuel: Scidit Dominus
regnum Israel a te hodie, et tradidit illud proximo
tuo meliori te. Porro triumphator in Israel
non parcet, et poenitudine non flectetur. Neque enim
homo est, ut agat poenitentiam. At ille ait: Peccavi:
sed nunc honora me coram senioribus populi mei, et
coram Israel, et revertere mecum, ut adorem Dominum Deum
tuum. Reversus ergo Samuel secutus est Saulem: et ad-
oravit Saul Dominum. Dixitque Samuel: Adducite
ad me Agag regem Amalech. Et oblatus est ei
Agag pinguissimus et tremens. Et dixit Agag: Si-
cine separat amara mors? Et ait Samuel: Si-
cut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque
liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta con-
cidit eum Samuel coram Domino in Galgalis. Abiit
autem Samuel in Ramatha: Saul vero ascendit in
domum suam in Gabaa. Et non vidit Samuel ultra
Saul usque ad diem mortis suae: verumtamen lugebat
Samuel Saul, quoniam Dominum poenitebat quod con-
stituisset regem Saul super Israel.

XVI

Dixitque Dominus ad Samuelem: Usquequo tu luges Saul,
cum ego proiecerim eum ne regnet super Israel? Im-
ple cornu tuum oleo, et veni ut mittam te ad
Isai Bethleemitam: providi enim in filiis eius mi-
hi regem. Et ait Samuel: Quomodo vadam? audiet
enim Saul, et interficiet me. Et ait Dominus: Vitulum
de armento tolles in manu tua, et dices: Ad
immolandum Domino veni. Et vocabis Isai ad vic-
timam, et ego ostendam tibi quid facias, et unges
quemcumque monstravero tibi. Fecit ergo Samuel
sicut locutus est ei Dominus. Venitque in Bethleem, et
admirati sunt seniores civitatis, occurrentes
ei, dixeruntque: Pacificusne est ingressus tuus? Et ait:
Pacificus: ad immolandum Domino veni: sanctifica-
mini, et venite mecum ut immolem. Sanctificavit
ergo Isai et filios eius, et vocavit eos ad sacrificium.
Cumque ingressi essent, vidit Heliab, et ait: Num
coram Domino est christus eius? Et dixit Dominus ad Samuelem:
Ne respicias vultum eius, neque altitudinem staturae
eius: quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum homi-
nis ego iudico: homo enim videt ea quae parent, Dominus autem
intuetur cor. Et vocavit Isai Aminadab, et ad-
duxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc ele-
git Dominus. Adduxit autem Isai Samma, de quo ait: Etiam
hunc non elegit Dominus. Adduxit itaque Isai septem
filios suos coram Samuele: et ait Samuel ad
Isai: Non elegit Dominus ex istis. Dixitque Samuel
ad Isai: Numquid iam completi sunt filii? Qui respondit:
Adhuc reliquus est parvulus, et pascit oves. Et
ait Samuel ad Isai: Mitte et adduc eum: non
enim discumbemus priusquam ille veniat huc. Mi-
sit ergo et adduxit eum. Erat autem rufus et
pulcher aspectu, decoraque facie. Et ait Dominus:
Surge, unge eum: ipse est enim. Tulit igitur
Samuel cornu olei, et unxit eum in medio fratrum
eius: et directus est spiritus Domini in David a die illa
et deinceps. Surgensque Samuel abiit in Rama-
tha. Spiritus autem Domini recessit a Saul, et exagitabat

bat eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque servi Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te. Iubeat dominus noster rex, et servi tui qui coram te sunt quaerant hominem scientem psallere cithara, ut quando arripuerit te spiritus Dei malus, psallat manu sua, et levius feras. Et ait Saul ad servos suos: Providete ergo mihi aliquem bene psallentem, et adducite eum ad me. Et respondens unus de pueris ait: Ecce vidi filium Isai Bethlehemitem scientem psallere, et fortissimum robore, et virum bellicosum, et prudentem in verbis, et virum pulchrum: et Dominus est cum eo. Misit ergo Saul nuntios ad Isai dicens: Mitte ad me David filium tuum, qui est in pascuis. Tulit itaque Isai asinum plenum panibus, et lagenam vini, et hedum de capris unum, et misit per manum David filii sui Sauli. Et venit David ad Saul, et stetit coram eo. At ille dilexit eum nimis, et factus est eius armiger. Misitque Saul ad Isai dicens: Stet David in conspectu meo; invenit enim gratiam in oculis meis. Igitur quandocumque spiritus Dei malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, et percutiebat manu sua, et refocillabatur Saul, et levius habebat: recedebat enim ab eo spiritus malus.

XVII Congregantes vero Philisthim agmina sua in proelium, convenerunt in Socoth Iudae, et castrametati sunt inter Socoth et Azeca in finibus Dommim. Porro Saul et viri Israel congregati venerunt in vallem Terebinthi, et direxerunt aciem ad pugnandum contra Philisthim. Et Philisthim stabant super montem ex parte hac, et Israel stabat super montem ex altera parte: vallisque erat inter eos. Et egressus est vir spurius de castris Philisthinorum nomine Goliath de Geth, altitudinis sex cubitorum et palmi: et cassis aerea super caput eius, et lorica hamata induebatur. Porro pondus loricae eius quinque milia siclorum aeris erat: et ocreas aereas habebat in cruribus, et clipeus aereus tegebat humeros eius. Hastile autem hastae eius erat quasi liciatorium texentium, ipsum autem ferrum hastae eius sexcentos siclos habebat ferri: et armiger eius antecedebat eum. Stansque clamabat adversum phalangas Israel, et dicebat eis: Quare venistis parati ad proelium? Numquid ego non sum Philisthaeus, et vos servi Saul? Eligite ex vobis virum, et descendat ad singulare certamen. Si quiverit pugnare mecum, et percusserit me, erimus vobis servi; si autem ego praevaluero, et percussero eum, vos servi eritis, et servietis nobis. Et aiebat Philisthaeus: Ego exprobravi agminibus Israel hodie: date mihi virum, et ineat mecum singulare certamen. Audiens autem Saul et omnes Israelitae sermones Philisthaei huiuscemodi,

stupebant et metuebant nimis. David autem erat filius viri Ephrathaei, de quo supra dictum est, de Bethlehem Iuda, cui nomen erat Isai, qui habebat octo filios, et erat vir in diebus Saul senex, et grandaevus inter viros. Abierunt autem tres filii eius maiores post Saul in proelium: et nomina trium filiorum eius qui perrexerunt ad bellum, Heliab primogenitus, et secundus Aminadab, tertiusque Samma. David autem erat minimus. Tribus ergo maioribus secutis Saulem, abiit David, et reversus est a Saul ut pasceret gregem patris sui in Bethlehem. Procedebat vero Philisthaeus mane et vespere, et stabat quadraginta diebus. Dixit autem Isai ad David filium suum: Accipe fratribus tuis ephi polentae, et decem panes istos, et curre in castra ad fratres tuos; et decem formellas casei has deferes ad tribunum: et fratres tuos visitabis, si recte agant: et cum quibus ordinati sint, disce. Saul autem et illi et omnes filii Israel in valle Terebinthi pugnabant adversum Philisthiim. Surrexit itaque David mane, et commendavit gregem custodi: et onustus abiit, sicut praeceperat ei Isai. Et venit ad locum Magala, et ad exercitum, qui egressus ad pugnam vociferatus erat in certamine. Direxerat enim aciem Israel, sed et Philisthiim ex adverso fuerant praeparati. Derelinquens ergo David vasa quae attulerat sub manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad locum certaminis, et interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos. Cumque adhuc ille loqueretur eis, apparuit vir ille spurius ascendens, Goliath nomine, Philisthaeus de Geth, de castris Philisthinorum: et loquente eo haec eadem verba, audivit David. Omnes autem Israelitae cum vidissent virum, fugerunt a facie eius, timentes eum valde. Et dixit unus quispiam de Israel: Num vidistis virum hunc qui ascendit? ad exprobrandum enim Israeli ascendit. Virum ergo qui percusserit eum, ditabit rex divitiis magnis, et filiam suam dabit ei, et domum patris eius faciet absque tributo in Israel. Et ait David ad viros qui stabant secum, dicens: Quid dabitur viro qui percusserit Philisthaeum hunc, et tulerit opprobrium de Israel? Quis enim est hic Philisthaeus incircumcisus, qui exprobravit acies Dei viventis? Referebat autem ei populus eundem sermonem, dicens: Haec dabuntur viro qui percusserit eum. Quod cum audisset Heliab frater eius maior, loquente eo cum aliis, iratus est contra David, et ait: Quare venisti, et quare dereliquisti pauculas oves illas in deserto? Ego novi superbiam tuam, et nequitiam cordis tui: quia ut videres proelium, descendisti. Et dixit David: Quid feci? Numquid non verbum est? Et declinavit paululum ab eo ad alium: dixitque eundem sermonem. Et respondit ei populus verbum

sic prius. Audita sunt autem verba que locutus est David
et annuntiata in conspectu Saul. Ad quem cum fuisset ad
ductus, locutus est ei. Non concidat cor alicuius in eo.
Ego servus tuus vadam et pugnabo adversus phi
listeum. Et ait Saul ad David. Non vales resistere
philisteo isti, nec pugnare adversus eum. quia
puer es. Hic autem vir bellator est ab adolescentia
sua. Dixitque David ad Saul. Pascebat servus tuus
gregem patris sui, et veniebat leo vel ursus, et
tollebat arietem de medio gregis, et persequebar
eos, et percutiebam, eruebamque de ore eorum. Et illi
consurgebant adversum me, et apprehendebam mentum
eorum, et suffocabam, interficiebamque eos. Nam et leo
nem et ursum interfeci ego servus tuus. Erit igitur et
philisteus hic incircumcisus quasi unus ex eis. Nunc
vadam et auferam obprobrium populi. Quoniam quis est iste
philisteus incircumcisus qui ausus est maledicere exerci
tui dei viventis? Et ait David. Dominus qui eruit me de
manu leonis et de manu ursi, ipse me libera
bit de manu philistei huius. Dixit autem Saul ad David.
Vade et dominus tecum sit. Et induit Saul David vesti
mentis suis, et imposuit galeam aeream super caput eius, et
vestivit eum lorica. Accinctus ergo David gladio
eius super vestem suam, cepit temptare si armatus
posset incedere. Non enim habebat consuetudinem.
Dixitque David ad Saul. Non possum sic incedere, quia nec
usum habeo. Et deposuit ea. Et tulit baculum suum
quem semper habebat in manibus. et elegit sibi quinque
limpidissimos lapides de torrente. et misit
eos in peram pastoralem quam habebat secum, et fun
dam manu tulit, et processit adversum philis
teum. Ibat autem philisteus incedens et appropinquans
adversum David, et armiger eius ante eum. Cumque inspe
xisset philisteus et vidisset David, despexit eum. Erat
enim adolescens rufus et pulcher aspectu. Et
dixit philisteus ad David. Numquid ego canis sum, quod
tu venis ad me cum baculo? Et maledixit philis
teus David in diis suis. dixitque ad David. Veni ad me:
et dabo carnes tuas volatilibus celi et bestiis
terre. Dixit autem David ad philisteum. Tu venis ad
me cum gladio et hasta et clipeo. Ego autem ad
te venio in nomine domini exercituum dei agminum
israel, quibus exprobrasti hodie. et dabit te dominus in
manu mea, et percutiam te et auferam caput tuum a te.
et dabo cadavera castrorum philistiym hodie vola
tilibus celi et bestiis terre. ut sciat omnis terra quia est
dominus deus in israel. Et noverit universa ecclesia hec:
quia non in gladio nec in hasta salvat dominus. Ipsius
enim est bellum. et tradet vos in manus nostras. Cum
ergo surrexisset philisteus, et veniret, et appropinqua
ret contra David: festinavit David et occurrit ad pugnam
ex adverso philistei. Et misit manum suam in
peram, tulitque unum lapidem. et funda iecit, et
circumducens percussit philisteum in fronte. et in
fixus est lapis in fronte eius, et cecidit in fa
ciem suam super terram. Prevaluitque David adversum phi
listeum in funda et lapide. percussumque philiste
um interfecit. Cumque gladium non haberet in ma
nu David, cucurrit, et stetit super philisteum. et tulit
gladium eius, et eduxit eum de vagina sua, et inter
fecit eum. preciditque caput eius. Videntes autem philis
tiym quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt.
Et consurgentes viri israel et iuda, vociferati sunt,
et persecuti sunt philisteos usque dum venirent in
vallem, et usque ad portas acharon. Cecideruntque vul
nerati de philistiym in via sarim, usque ad
geth, et usque accharon. Et revertentes filii israel,
postquam persecuti fuerant philisteos, invaserunt castra
eorum. Assumens autem David caput philistei attulit
illud in ierusalem. Arma vero eius posuit in taberna
culo suo. Eo autem tempore quo viderat Saul David egredi
entem contra philisteum, ait ad Abner principem mi
licie sue. De qua stirpe descendit hic adolescens?
Dixitque Abner. Vivit anima tua rex si novi. Et
ait rex. Interroga tu cuius filius sit puer iste.
Cumque regressus esset David percusso philisteo, tulit eum
Abner, et introduxit coram Saule caput philistei
in manu habentem. Et ait ad eum Saul. De qua proge
nie es adolescens? Dixitque David. Filius servi tui
ysai bethleemite ego sum. XVIII
Et factum est cum complesset loqui ad Saul, ani
ma Ionathe conglutinata est anime David. et dilexit eum
Ionathas quasi animam suam. Tulitque eum Saul in
die illo: et non concessit ei ut reverteretur in domum
patris sui. Inierunt autem Ionathas et David fedus. dilige
bat enim eum quasi animam suam. Nam exspoliavit se
Ionathas tunica qua erat indutus. et dedit eam David.
et reliqua vestimenta sua usque ad gladium, et arcum
suum, et usque ad balteum. Egrediebatur quoque David ad om
nia quecumque misisset eum Saul, et prudenter se agebat.
Posuitque eum Saul super viros belli. et acceptus erat
in oculis universi populi, maximeque in conspectu
famulorum Saul. Porro cum reverteretur percusso
philisteo David, et referret caput eius in ierusalem: egres
se sunt mulieres de universis urbibus israel can
tantes chorosque ducentes in occursum Saulis
regis in tympanis letitie et in sistris. et precine
bant mulieres ludentes atque dicentes. Percussit
Saul mille, et David decem milia. Iratus est Saul nimis,
et displicuit in oculis eius iste sermo. dixitque. De
derunt David decem milia, et mihi dederunt mille. Quid ei super
est nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis Saul as

piciebat David a die illa et deinceps. Post diem autem
alteram invasit spiritus dei malus Saul, et prophetabat
in medio domus suae. David autem psallebat ma-
nu sua sicut per singulos dies. Tenebatque Saul
lanceam et misit eam putans quod configere posset cum
pariete David. Et declinavit David a facie eius secundo.
Et timuit Saul David, eo quod esset Dominus cum eo, et a se
recessisset. Amovit ergo eum Saul a se et fecit
eum tribunum super mille viros. Et egrediebatur
et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis
suis David prudenter agebat, et Dominus erat cum eo.
Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, et cepit
cavere eum. Omnis autem Israel et Iuda diligebat David. Ipse
enim ingrediebatur et egrediebatur ante eos. Dixit
Saul ad David: Ecce filia mea maior Merob: et
ipsam dabo tibi uxorem. Tantum esto vir fortis, et proeli-
are bella Domini. Saul autem reputabat dicens: Non
sit manus mea in eo, sed sit super eum manus Philis-
tinorum. Ait autem David ad Saul: Quis ego sum, aut quae est
vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, ut fi-
am gener regis? Factum est autem tempus cum deberet da-
ri Merob filia Saul David, data est Hadriel Mo-
lathite uxor. Dilexit autem David Michol filia Sa-
ul altera. Et nuntiatum est Saul, et placuit ei. Di-
xitque Saul: Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum et
sit super eum manus Philistinorum. Dixit ergo Saul ad
David: In duabus rebus gener meus eris hodie. Et man-
davit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me
dicentes: Ecce places regi, et omnes servi eius diligunt
te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt ser-
vi Saul in auribus David omnia verba haec. Et ait David:
Num parum videtur vobis esse generum regis? Ego autem
sum pauper vir et tenuis. Et renuntiaverunt servi
Saul dicentes: Huiuscemodi verba locutus est David. Dixit autem
Saul: Sic loquimini ad David: Non habet rex necesse
sponsalia, nisi tantum centum praeputia Philistinorum, ut
fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul co-
gitabat tradere David in manus Philistinorum. Cum-
que renuntiassent servi eius David verba quae dixerat Sa-
ul, placuit sermo in oculis David ut fieret gener
regis. Et post dies paucos surgens David abiit in Ac-
charon cum viris qui sub eo erant. Et percussit ex
Philistiim ducentos viros, et attulit praeputia eorum et
annumeravit ea regi, ut esset gener eius. Dedit
itaque ei Saul Michol filiam suam uxorem. Et vidit
Saul et intellexit quod Dominus esset cum David. Michol autem
filia Saul diligebat eum. Et Saul magis cepit ti-
mere David. Factusque est Saul inimicus David cunctis di-
ebus. Et egressi sunt principes Philistinorum. A
principio autem egressionis eorum prudentius se gere-
bat David quam omnes servi Saul.

Et celebre factum est nomen eius nimis. Locutus XIX
est autem Saul ad Ionathan filium suum et ad omnes
servos suos, ut occiderent David. Porro Ionathas
filius Saul diligebat David valde. Et indicavit Io-
nathas David dicens: Quaerit Saul pater meus occidere te.
Quapropter observa te quaeso mane, et manebis clam
et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem
meum in agro, ubicumque fueris, et ego loquar de te ad
patrem meum, et quodcumque videro annuntiabo tibi. Locutus
est ergo Ionathas bona de David ad Saul patrem suum.
Dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David,
quia non peccavit tibi, et opera eius bona sunt tibi valde.
Et posuit animam suam in manu sua, et percussit
Philisteum, et fecit Dominus salutem magnam univer-
so Israeli. Vidisti et laetatus es. Quare ergo peccas in
sanguine innoxio interficiens David qui est absque
culpa. Quod cum audisset Saul placatus voce Iona-
thae, iuravit: Vivit Dominus quia non occidetur. Voca-
vit itaque Ionathas David, et indicavit ei omnia verba
haec. Et introduxit Ionathas David ad Saul, et fuit
ante eum sicut fuerat heri et nudiustertius. Motum
est autem rursum bellum, et egressus David pugnavit ad-
versum Philisteos, et percussit eos plaga magna,
et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus Domini malus
in Saul. Sedebat autem in domo sua et tenebat
lanceam. Porro David psallebat in manu sua. Nisus-
que est Saul configere lancea David in pariete. Et decli-
navit David a facie Saul. Lancea autem casso vul-
nere perlata est in parietem. Et David fugit et salvatus est
nocte illa. Misit ergo Saul satellites suos noc-
te in domum David ut custodirent eum et interficeretur
mane. Quod cum annuntiasset David Michol uxor
sua dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morie-
ris, deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit
et aufugit atque salvatus est. Tulit autem Michol
statuam et posuit eam super lectum, et pellem pilosam
caprarum posuit ad caput eius, et operuit eam ves-
timentis. Misit autem Saul apparitores qui raperent
David. Et responsum est quod aegrotaret. Rursumque mi-
sit Saul nuntios ut viderent David dicens: Afferte
eum ad me in lecto ut occidatur. Cumque venissent
nuntii inventum est simulacrum super lectum et pelles
caprarum ad caput eius. Dixitque Saul ad Michol: Qua-
re sic illusisti mihi, et dimisisti inimicum meum
ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse
locutus est mihi: Dimitte me, alioquin interficiam
te. David autem fugiens salvatus est, et venit ad Samu-
el in Ramatha, et nuntiavit ei omnia quae fecerat
sibi Saul. Et abierunt ipse et Samuel, et morati
sunt in Naioth. Nuntiatum est autem Saul a dicenti-
bus: Ecce David in Naioth in Ramatha. Misit

XIX ergo saul lictores ut raperent david. Qui cum ui-
dissent cuneum prophetarum vaticinantium et samu-
elem stantem super eos: factus est et in illis spiritus domini
et prophetare ceperunt et ipsi. Quod cum nuntiatum esset
sauli: misit et alios nuntios. Prophetaverunt autem et
illi. Et rursum saul misit tertios nuntios qui et ipsi
prophetaverunt. Et iratus iracundia saul: abiit et ipse
in ramatha. Et venit usque ad cisternam mag-
nam que est in socoth. et interrogavit et dixit. In quo
loco sunt samuel et david? Dictumque est ei. Ecce in
naioth sunt in ramatha. Et abiit in naioth in ra-
matha. Et factus est et super eum spiritus domini. et ambula-
vit ingrediens et prophetabat usque dum veniret in
naioth in ramatha. Et expoliavit se et ipse
vestimentis suis. et prophetavit cum ceteris coram samu-
el. et cecidit nudus tota die illa et nocte. Unde
exivit proverbium. Num et saul inter prophetas?

XX Fugit autem david de naioth que est in
ramatha. veniensque locutus est coram ionatha.
Quid feci. que est iniquitas mea. et quod peccatum me-
um in patrem tuum. quia querit animam meam? Qui dixit
ei. Absit a te: non morieris. Neque enim faciet
pater meus quicquam grande vel parvum nisi prius indica-
verit mihi. Hunc ergo celavit a me pater meus ser-
monem tantum. Nequaquam erit istud. Et iu-
ravit rursum david. Et ille ait. Scit profecto pater
tuus quia inveni gratiam in oculis tuis. et dicet. Ne-
sciat hoc ionathas ne forte tristetur. Quin immo
vivit dominus. et vivit anima tua. quia uno tantum ut ita
dicam gradu. ego morsque dividimur. Et ait iona-
thas ad david. Quodcumque dixerit mihi anima tua: faciam
tibi. Dixitque david ad ionatham. Ecce kalende
sunt crastino. et ego ex more sedere soleo iuxta
regem ad vescendum. Dimitte me ergo ut abscondar
in agro usque ad vesperam diei tertie. Si respiciens
requisierit me pater tuus: respondebis ei. Roga-
vit me david ut iret celeriter in bethleem civita-
tem suam: quia victime sollempnes ibi sunt univer-
sis contribulibus suis. Si dixerit bene: pax erit
servo tuo. Si autem fuerit iratus: scito quia completa
est malicia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum.
quia federe domini me famulum tuum tecum inire fe-
cisti. Si autem est in me aliqua iniquitas: tu me
interfice. et ad patrem tuum ne introducas me. Et
ait ionathas. Absit hoc a me. Neque enim fie-
ri potest: ut si certe cognovero completam esse patris
mei maliciam contra te: non annuntiem tibi. Responditque
david ad ionatham. Quis renuntiabit mihi si quid for-
te responderit tibi pater tuus dure de me? Et ait ion-
athas ad david. Veni et egrediamur foras in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum: ait ionathas ad
david. Domine deus israel si investigavero sententiam pa-
tris mei crastino vel perendie. et aliquid boni fue-
rit super david. et non statim misero ad te et noti-
fecero tibi. hec faciat deus ionathe. et hec augeat. Si
autem perseveraverit malicia patris mei adversum te:
revelabo aurem tuam. et dimittam te ut vadas
in pace. et sit dominus tecum: sicut fuit cum patre
meo. Et si vixero: facies mihi misericordiam domini. Si vero
mortuus fuero: non auferes misericordiam tuam a domo
mea usque in sempiternum. Aut si non fecero quan-
do eradicaverit dominus inimicos tuos unumquemque
de terra auferat ionatham de domo sua. et requirat
dominus de manu inimicorum david. Pepigit ergo iona-
thas fedus cum domo david. et requisivit dominus de ma-
nu inimicorum david. Et addidit ionathas deierare
.i. valde iurare david: eo quod diligeret eum. Sicut enim
animam suam: ita diligebat eum. Dixitque ad eum io-
nathas. Cras kalende sunt: et requireris. Requi-
retur enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo
festinus. et venies in locum ubi celandus es in die
qua operari licet. et sedebis iuxta lapidem cui nomen
est ezel. Et ego tres sagittas mittam iuxta eum
et iaciam quasi exercens me ad signum. Mittam quoque
et puerum dicens ei. Vade et affer michi sagittas.
Si dixero puero ecce sagitte intra te sunt tolle e-
as. tu veni ad me: quia pax tibi est. et nichil est
mali vivit dominus. Si autem sic locutus fuero puero. Ec-
ce sagitte ultra te sunt: vade in pace. quia dimisit
te dominus. De verbo autem quod locuti sumus ego et tu:
dominus sit inter me et te: usque in sempiternum. Abscondi-
tus est ergo david in agro. et venerunt kalende et sedit
rex ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super
cathedram suam secundum consuetudinem que erat iuxta
parietem: surrexit ionathas et sedit. et abner
ex latere saul. vacuusque apparuit locus david. et
non est locutus saul quicquam in die illa. Co-
gitabat enim quod forte evenisset ei: ut non
esset mundus. nec purificatus. Cumque illuxisset dies
secunda post kalendas: rursus apparuit locus vacuus
david. Dixitque saul ad ionatham filium suum. Cur
non venit filius ysai nec hodie nec heri ad
vescendum? Et respondit ionathas sauli. Roga-
vit me obnixe ut iret in bethleem et ait. Dimitte
me quoniam sacrificium sollempne est in civitate. Un-
us de fratribus meis accersivit me. Nunc ergo si
inveni gratiam in oculis tuis: vadam cito et videbo
fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam re-
gis. Iratus autem saul adversus ionatham dixit ei. Fili mu-
lieris virum ultro rapientis. Numquid ignoro quia di-
ligis filium ysai in confusionem tuam et confusi-
onem ignominiose matris tue? Omnibus enim die-

quibus filius Isai vixerit super terram non stabilieris tu neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte et adduc eum ad me quia filius mortis est. Respondens autem Ionathas Sauli patri suo ait Quare moritur? quid fecit? Et arripuit Saul lanceam ut percuteret eum. Et intellexit Ionathas quod diffinitum esset a patre suo ut interficeret David. Surrexit ergo Ionathas a mensa in ira furoris, et non comedit in die kalendarum secunda panem. Contristatus est enim super David eo quod confudisset eum pater suus. Cumque illuxisset mane, venit Ionathas in agrum iuxta placitum David, et puer parvulus cum eo. Et ait ad puerum suum Vade et affer mihi sagittas quas ego iacio. Cumque puer cucurrisset, iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad locum iaculi quod miserat Ionathas, et clamavit Ionathas post tergum pueri et ait Ecce ibi est sagitta porro ultra te. Et clamavit iterum Ionathas post tergum pueri dicens Festina velociter ne steteris. Collegit autem puer Ionathae sagittas et attulit ad dominum suum, et quid ageretur penitus ignorabat; tantummodo enim Ionathas et David rem noverant. Dedit ergo Ionathas arma sua puero et dixit ei Vade defer in civitatem. Cumque abisset puer, surrexit David de loco qui vergebat ad austrum, et cadens pronus in terram adoravit tertio, et osculantes se alterutrum fleverunt pariter, David autem amplius. Dixit ergo Ionathas ad David Vade in pace. Quaecumque iuravimus ambo in nomine Domini dicentes Dominus sit inter me et te et inter semen tuum et semen meum usque in sempiternum. Et surrexit David et abiit; sed et Ionathas ingressus est in civitatem.

XXI

Venit autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem. Et obstupuit Achimelech eo quod venisset David, et dixit ei Quare tu solus et nullus est tecum? Et ait David ad Achimelech sacerdotem Rex praecepit mihi sermonem et dixit Nemo sciat rem propter quam missus es a me et cuiusmodi tibi praecepta dederim; nam et pueris condixi in illum et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum vel quinque panes da mihi aut quicquid inveneris. Et respondens sacerdos ad David ait ei Non habeo panes laicos ad manum sed tantum panem sanctum, si mundi sunt pueri maxime a mulieribus. Et respondit David sacerdoti et dixit ei Et quidem si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri et nudiustertius quando egrediebamur, et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via haec polluta est, sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem; neque enim erat ibi panis nisi tantum panes propositionis qui sublati fuerant a facie Domini ut ponerent panes calidos. Erat autem ibi vir quidam de servis Saul in die illa intus in tabernaculo Domini, et nomen eius Doech Idumeus potentissimus pastorum Saul. Hic pascebat mulas Saulis. Dixit autem David ad Achimelech Si habes hic ad manum hastam aut gladium da mihi, quia gladium meum et arma mea non tuli mecum; sermo enim regis urgebat me. Et dixit sacerdos Ecce hic gladius Goliath Philistei quem percussisti in valle Terebinthi est involutus pallio post ephot. Si istum vis tollere, tolle; neque enim hic alius est absque eo. Et ait David Non est huic alter similis, da mihi eum. Surrexit itaque David et fugit in die illa a facie Saul, et venit ad Achis regem Geth. Dixeruntque servi Achis ad eum cum vidissent David Numquid non iste est David rex terrae? Nonne huic cantabant per choros dicentes Percussit Saul mille et David decem milia? Posuit autem David sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie Achis regis Geth. Et immutavit os suum coram eis et collabebatur inter manus eorum et impingebat in hostia portae, defluebantque salivae eius in barbam. Et ait Achis ad servos suos Vidistis hominem insanum; quare adduxistis eum ad me? an desunt nobis furiosi quod introduxistis istum ut fureret me praesente? hicine ingredietur domum meam?

XXII

Abiit ergo inde David et fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres eius et omnis domus patris eius, descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui erant in angustia constituti et oppressi aere alieno et amaro animo, et factus est eorum princeps. Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est David inde in Maspha quae est Moab, et dixit ad regem Moab Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum donec sciam quid faciat mihi Deus. Et reliquit eos ante faciem regis Moab, manseruntque apud eum cunctis diebus quibus David fuit in praesidio. Dixitque Gad propheta ad David Noli manere in praesidio; proficiscere et vade in terram Iuda. Et profectus est David et venit in saltum Areth. Et audivit Saul quod apparuisset David et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in Gabaa et esset in nemore quod est in Rama, hastam manu tenens, cunctique servi eius circumstarent eum, ait ad servos suos qui adstabant ei Audite nunc filii Iemini, numquid omnibus vobis dabit filius Isai agros et vineas, et universos vos faciet tribunos et centuriones, quoniam coniurastis omnes adversum me, et non est qui mihi renuntiet, maxime cum et filius meus foedus inierit cum filio Isai? Non est qui vicem meam doleat ex vobis nec qui annuntiet mihi eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me insidiantem mihi

usque hodie. Respondens autem Doech Idumeus qui
assistebat, et erat primus inter servos Saul: Vi-
di, inquit, filium Isai in Nobe apud Achimelech
filium Achitob sacerdotem. Qui consuluit pro eo Dominum
et cibaria dedit ei: sed et gladium Goliath Phi-
listei dedit ei. Misit ergo rex ad accersiendum
Achimelech filium Achitob sacerdotem, et omnem do-
mum patris eius sacerdotum qui erant in Nobe. Qui
universi venerunt ad regem. Et ait Saul ad Achi-
melech: Audi fili Achitob. Qui respondit: Presto
sum domine. Dixitque ad eum Saul: Quare coniurastis ad-
versum me tu et filius Isai, et dedisti ei panes et
gladium, et consuluisti pro eo Dominum ut consurgeret
adversum me insidiator usque hodie permanens?
Respondensque Achimelech regi ait: Et quis in omnibus
servis tuis sicut David fidelis, et gener regis, et
pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua? Num
hodie cepi consulere pro eo Dominum? Absit hoc a me:
ne suspicetur rex adversum servum suum rem huiusce-
modi in universa domo patris mei. Non enim
scivit servus tuus quicquam super hoc negotio, vel
modicum vel grande. Dixitque rex: Morte morie-
ris Achimelech, tu et omnis domus patris tui. Et
ait rex emissariis qui circumstabant eum: Conver-
timini et interficite sacerdotes Domini. Nam manus
eorum cum David est: scientes quod fugisset, et non in-
dicaverunt mihi. Noluerunt autem servi regis extendere
manum suam in sacerdotes Domini. Et ait rex ad Do-
ech: Convertere tu, et irrue in sacerdotes Domini. Con-
versusque Doech Idumeus irruit in sacerdotes, et
trucidavit in die illa octoginta quinque viros vesti-
tos ephod lineo. Nobe autem civitatem sacer-
dotum percussit in ore gladii, viros et mulieres,
parvulos et lactantes, bovemque et asinum et ovem in
ore gladii. Evadens autem unus filius Achimelech
filii Achitob, cuius nomen erat Abiathar, fugit
ad David, et annuntiavit ei quod occidisset Saul sacer-
dotes Domini. Et ait David ad Abiathar: Sciebam in
die illa quod cum ibi esset Doech Idumeus, procul
dubio annuntiaret Saul. Ego sum reus omnium
animarum patris tui. Mane mecum, ne timeas: si
quis quesierit animam meam, queret et animam
tuam, mecumque servaberis.
XXIII Et annuntiaverunt David dicentes: Ecce Philisti-
im oppugnant Ceilam, et diripiunt areas.
Consuluit igitur David Dominum dicens: Num vadam et
percutiam Philistheos istos? Et ait Dominus ad David: Va-
de et percuties Philistheos, et salvabis Ceilam.
Et dixerunt viri qui erant cum David ad eum: Ecce nos
hic in Iudea consistentes timemus: quanto magis
si ierimus in Ceilam adversum agmina Philis-
tinorum? Rursum ergo David consuluit Dominum. Qui respon-
dens ei ait: Surge et vade in Ceilam. Ego enim
tradam Philistheos in manu tua. Abiit ergo David
et viri eius in Ceilam, et pugnavit adversum
Philistheos, et abegit iumenta eorum, et percussit e-
os plaga magna: et salvavit David habitatores
Ceile. Porro eo tempore quo fugiebat Abiath-
ar filius Achimelech ad David in Ceilam, ephod
secum habens descenderat. Nuntiatum est autem Saul quod
venisset David in Ceilam, et ait Saul: Tradidit eum
Dominus in manus meas, conclususque est introgressus urbem
in qua porte et sere sunt. Et precepit Saul omni popu-
lo ut ad pugnam descenderet in Ceilam, et obsideret
David et viros eius. Quod cum rescisset David quia prepara-
ret ei Saul clam malum, dixit ad Abiathar sa-
cerdotem: Applica ephod. Et ait David: Domine Deus Israel, au-
divit famam servus tuus, quod disponat Saul ve-
nire ad Ceilam ut evertat urbem propter me. Si tra-
dent me viri Ceile in manus eius? et si descendet
Saul sicut audivit servus tuus? Domine Deus Israel, in-
dica servo tuo. Et ait Dominus: Descendet. Dixitque rur-
sum David: Si tradent me viri Ceile, et viros qui
mecum sunt in manus Saul? Et dixit Dominus: Tradent. Sur-
rexit ergo David et viri eius quasi sexcenti, et egressi de
Ceila, huc atque illuc vagabantur incerti.
Nuntiatumque est Saul quod fugisset David de Ceila
et salvatus esset: quam ob rem dissimulavit exire.
Morabatur autem David in deserto in locis munitis-
simis, mansitque in monte solitudinis Ziph in
monte opaco. Querebat tamen eum Saul cunctis
diebus, et non tradidit eum Dominus in manus eius. Et
vidit David quod egressus esset Saul ut quereret ani-
mam eius. Porro David erat in deserto Ziph in silva. Et
surrexit Ionathas filius Saul, et abiit ad David
in silvam, et confortavit manus eius in Deo. Dix-
itque ei: Ne timeas. Neque enim inveniet te manus
Saul patris mei, et tu regnabis super Israel, et ego
ero tibi secundus: sed et Saul pater meus scit hoc. Per-
cussit ergo uterque fedus coram Domino. Mansitque David in
silva. Ionathas autem reversus est in domum suam.
Ascenderunt autem Ziphei ad Saul in Gabaa di-
centes: Nonne ecce David latitat apud nos in
locis tutissimis silve in colle Achille, que
est ad dexteram deserti? Nunc ergo sicut desideravit
anima tua ut descenderes, descende: nostrum
autem erit ut tradamus eum in manus regis. Dixitque
Saul: Benedicti vos a Domino, quia doluistis vicem
meam. Abite ergo oro, et diligentius preparate, et
curiosius agite, et considerate locum ubi sit pes eius,
velociter quis viderit eum ibi. Recogitat enim de
me quod callide insidier ei. Considerate et videte

omnia latibula eius in quibus absconditur. et reverti
mini ad me ad rem certam. ut vadam vobiscum. Quod
si et in terram se abstruserit perscrutabor eum in
cunctis milibus iuda. At illi surgentes abi
erunt in ziph ante saul. David autem et viri eius erant
in deserto maon in campestribus ad dextram iesi
muth. Abiit ergo saul et socii eius ad querendum
eum. et nunciatum est david. Statimque descendit ad
petram. et versabatur in deserto maon. Quod cum au
disset saul. persecutus est david in deserto maon.
Et ibat saul et viri eius ad latus montis ex parte
una. David autem et viri eius erant in latere montis
ex parte altera. Porro david desperabat se posse e
vadere a facie saul. Itaque saul et viri eius in
modum corone cingebant david et viros eius ut ca
perent eos. Et nuncius venit ad saul dicens. Fes
tina et veni. quoniam infuderunt se philisthiim super
terram. Reversus est ergo saul desistens persequi david.
et perrexit in occursum philisthinorum. Propter hoc voca
XXIIII verunt locum illum petram dividentem.
Ascendit ergo david inde et habitavit in locis tutis
simis engaddi. Cumque reversus esset saul post
quam persecutus est philisteos. nunciaverunt ei
dicentes. Ecce david in deserto est engaddi.
Assumens ergo saul tria milia electorum virorum
ex omni israel. perrexit ad investigandum david et vi
ros eius et iam super abruptissimas petras que
solis ibicibus pervie sunt. Et venit ad caulas
ovium que se offerebant vianti. Eratque ibi spe
lunca quam ingressus est saul ut purgaret ven
trem. Porro david et viri eius in interiore parte spe
lunce latebant. Et dixerunt servi david ad eum.
Ecce dies de qua locutus est dominus ad te. Ego tradam tibi
inimicum tuum. ut facias ei sicut placuerit in
oculis tuis. Surrexit ergo david et precidit horam
clamidis saul silenter. Post hec percussit cor
suum david. eo quod abscidisset horam clamidis sa
ul. Dixitque ad viros suos. Propicius sit mihi dominus
ne faciam hanc rem domino meo christo domini ut mit
tam manum meam in eum quia christus domini est. Vivit
dominus quia nisi dominus percusserit eum. aut dies eius ve
nerit ut moriatur aut descendens in prelium peri
erit propicius sit mihi dominus ut non mittam manum meam
in christum domini. Et confregit david viros suos sermo
nibus istis. et non permisit eos ut consurgerent in
saul. Porro saul exurgens de spelunca per
gebat cepto itinere. Surrexit autem david post eum.
et egressus de spelunca clamavit post tergum saul
dicens. Domine mi rex. Et respexit saul post se.
et inclinans se david pronus in terram adoravit dixit
que ad saul. Quare audis verba hominum loquentium.
david querit malum adversum te? Ecce hodie vi
derunt oculi tui quod tradiderit te dominus in manu mea
in spelunca. et cogitavi ut occiderem te. Sed
pepercit tibi oculus meus. Dixi enim. Non extendam ma
num meam in dominum meum. quia christus domini est.
Quin potius pater mi vide et cognosce horam
clamidis tue in manu mea. quia cum preciderem
summitatem clamidis tue nolui extendere
manum meam in te. Animadverte et vide quoniam non
est in manu mea malum. neque iniquitas. neque pecca
vi in te. Tu autem insidiaris anime mee ut aufe
ras eam. Iudicet dominus inter me et te. et ulciscatur
dominus me ex te. Manus autem mea non sit in te. Sicut
et in proverbio antiquo dicitur. Ab impiis egredietur
impietas. Manus ergo mea non sit in te. Quem per
sequeris rex israel? quem persequeris? Canem mortuum
persequeris et pulicem unum. Sit dominus iudex et iu
dicet inter me et te. et videat et iudicet causam
meam. et eruat me de manu tua. Cum autem com
plesset david loquens sermones huiuscemodi ad saul.
dixit saul. Numquid vox hec tua est fili mi david?
Et levavit saul vocem suam et flevit. Dixitque
ad david. Iustior tu es quam ego. Tu enim tribuis
ti mihi bona. ego autem reddidi tibi mala. et tu indi
casti hodie que feceris mihi bona. Quomodo tradide
rit me dominus in manum tuam et non occideris me. Quis
enim cum invenerit inimicum suum dimittet eum
in via bona? Sed dominus reddat tibi vicissitudinem
hanc. pro eo quod hodie operatus es in me. Et nunc
scio quod certissime regnaturus sis. et habiturus
in manu tua regnum israel. Iura mihi in domino ne
deleas semen meum post me. neque auferas nomen
meum de domo patris mei. Et iuravit david sau
li. Abiit ergo saul in domum suam. et david et viri
eius ascenderunt ad tutiora loca. XXV
Mortuus est autem samuel. et congregatus est uni
versus israel. et planxerunt eum nimis et sepeli
erunt eum in domo sua in ramatha. Consurgensque
david descendit in desertum pharan. Erat autem vir
quispiam in solitudine maon. et possessio eius in
carmelo. et homo ille magnus nimis. Erantque ei
oves tria milia. et mille capre. Et accidit ut
tonderetur grex eius in carmelo. Nomen autem viri
illius erat nabal. et nomen uxoris eius abigail.
Eratque illa mulier prudentissima et specio
sa. Porro vir eius durus et pessimus et malicio
sus. Erat autem de genere caleph. Cum ergo audisset david in
deserto quod tonderet nabal gregem suum. misit
x. iuvenes et dixit eis. Ascendite in carmelum
et venietis ad nabal. et salutabitis eum ex no
mine meo pacifice. et sic dicetis. Sit fratribus

meis et tibi pax. et domui tue pax. et omnibus que
cumque habes sit pax. et multis annis salvos faciat
tuos. et omnia tua. Audivi quod tondent pas
tores tui greges tuos: qui erant nobiscum in deser
to. Numquam eis molesti fuimus. nec aliquando
defuit eis quicquam de grege omni tempore quo fuerunt
nobiscum in carmelo. Interroga pueros tuos et
indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri gratiam in
oculis tuis. In die enim bona venimus ad te.
Quodcumque invenerit manus tua: da servis tuis
et filio tuo david. Cumque venissent pueri david: locu
ti sunt ad nabal omnia verba hec ex nomine david. et si
luerunt. Respondens autem nabal pueris david ait. Quis est
david. et quis est filius ysai. Hodie increverunt ser
vi qui fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes
meos. et aquas meas. et carnes pecorum que occi
di tonsoribus meis. et dabo viris quos nescio unde
sint. Regressi sunt itaque pueri david per viam
suam. et reversi venerunt. et nuntiaverunt ei omnia
verba que dixerat nabal. Tunc ait david viris suis.
Accingatur unusquisque gladio suo. et accincti
sunt singuli gladiis suis. Accinctusque est et david ense
suo. et secuti sunt david quasi .cccc. viri. Porro
ducenti remanserunt ad sarcinas. Abigail autem
uxori nabal. nuntiavit unus de pueris suis di
cens. Ecce misit david nuntios de deserto: ut
benedicerent domino nostro. et aversatus est eos. Homines is
ti boni satis fuerunt nobis et non molesti. Nec quicquam
aliquando periit omni tempore quo sumus conversati cum eis in
deserto. Pro muro erant nobis tam in nocte quam in die.
omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges. Quam
ob rem considera et recogita quid facias. quoniam completa
est malicia adversum virum tuum. et adversum do
mum tuam. et ipse filius est belial: ita ut nemo
possit ei loqui. Festinavit ergo abigail. et
tulit ducentos panes. et duos utres vini. et .v.
arietes coctos. et .v. sata polente. et .c. liga
turas uve passe. et ducentas massas cari
carum. et posuit super asinos. dixitque pueris suis.
Precedite me. Ecce ego post tergum sequar vos.
Viro suo nabal non indicavit. Cum ergo ascendis
set asinum. et descenderet ad radicem montis: david
et viri eius descendebant in occursum eius. quibus
et illa occurrit. Et ait david. Vere frustra ser
vavi omnia que huius erant in deserto. et non periit quicquam
de cunctis que ad eum pertinebant. et reddidit mihi
malum pro bono. Hec faciat deus inimicis david.
et hec addat. si reliquero de omnibus que ad eum pertinent.
usque mane mingentem ad parietem. Cum autem
vidisset abigail david: festinavit et descendit
de asino. et procidit coram david super faciem suam. et ad
oravit super terram. et cecidit ad pedes eius. et dixit.
In me sit domine mi hec iniquitas. loquatur obsecro
ancilla tua in auribus tuis. et audi verba famu
le tue. Ne ponat oro dominus meus rex cor suum su
per virum istum iniquum nabal. quoniam secundum nomen
suum stultus est. et stulticia est cum eo. Ego autem
ancilla tua non vidi pueros tuos domine mi quos
misisti. Nunc ergo domine mi vivit dominus. et vivit
anima tua. qui prohibuit te ne venires in san
guinem. et salvavit manum tuam tibi. Nunc fiant sicut
nabal inimici tui. et qui querunt domino meo ma
lum. Quapropter suscipe benedictionem hanc quam at
tulit ancilla tua tibi domino meo. et da pueris qui
sequuntur te dominum meum. Aufer iniquitatem
famule tue. Faciens enim faciet tibi dominus domino meo
fidelem domum. quia prelia domini domine mi tu prelia
ris. Malicia ergo non inveniatur in te omnibus diebus
vite tue. Si enim surrexerit aliquando homo persequens
te. et querens animam tuam: erit anima domini mei cus
todita. quasi in fasciculo viventium apud dominum deum
tuum. Porro inimicorum tuorum anima rotabitur
quasi in impetu et circulo funde. Cum ergo fecerit dominus
meo omnia hec que locutus est bona de te. et consti
tuerit te ducem super israel: non erit tibi hoc in singul
tum. et in scrupulum cordis domino meo. quod effuderis
sanguinem innoxium. aut ipse te ultus fueris. et
cum ipse benefecerit dominus domino meo: recordaberis
ancille tue. Et tu benefacies ei. Et ait david ad
abigail. Benedictus dominus deus israel. qui misit te ho
die in occursum meum. et benedictum eloquium tuum.
et benedicta tu que prohibuisti me hodie ne irem
hodie ad sanguinem et ulciscerer me manu
mea. Alioquin vivit dominus deus israel qui prohibuit
me ne malum facerem tibi. nisi cito venisses in
occursum mihi non remansisset nabal usque ad
matutinam lucem. mingens ad parietem. Suscepit
ergo de manu eius omnia que attulerat ei. dixitque.
Vade in pace in domum tuam. Ecce audivi vocem
tuam. et honoravi faciem tuam. Venit autem abigail.
et ecce erat ei convivium in domo eius quasi convivium
regis. et cor nabal iocundum. Erat enim ebrius
nimis. et non indicavit verbum ei pusillum aut
grande. usque mane. Diluculo autem cum digessisset
vinum nabal: indicavit ei uxor sua verba hec.
et emortuum est cor eius intrinsecus. et factus est quasi
lapis. Cumque pertransissent .x. dies. percussit dominus
nabal et mortuus est. Quod cum audisset david mortu
um nabal: ait. Benedictus dominus qui iudicavit causam
obprobrii mei de manu nabal. et servum suum
custodivit a malo. et maliciam nabal: reddi
dit dominus in caput eius. Misit ergo david et locutus est ad

abigail ut sumeret eā sibi ī uxorē. Et ueне
runt pueri dd ad abigail ī carmelū. et locuti s̄
ad eam dicentes. Dauid misit nos ad te ut ac
cipiat te ī uxorē sibi. Que consurgēs adorauit
prona in terrā. et ait. Ecce famula tua sit in
ancillā ut lauet pedes seruorū dñi mei. Et
festinauit et surrexit abigail. et ascēdit sup
asinū. et .v. puelle ierūt cū ea pedisseque
eius. et secuta ē nūcios dd. et facta est illi uxor.
Sed et achinoē accepit dd de iezrael. et fuit
utraq; uxor eius. Saul aūt dedit mychol filiā suā u
xorē dd. phalti filio lays q erat de gallim.
XXVI Et uenerūt ziphei ad saul
in gabaa dicentes. Ecce dd absconditus est in
colle achile. q est ex aduerso solitudinis. Et
surrexit saul. et descēdit ī desertū ziph. et cū eo
tria milia uirorū de electis isrl. ut quereret
dd in deserto ziph. Et castrametatus est saul
ī gabaa achile q erat ex aduerso solitudinis
in uia. Dauid aūt habitabat ī deserto. Videns
aūt qd uenisset saul post se ī desertū. misit ex
ploratores. et didicit qd illuc uenisset certissi
me. Et surrexit dd clam. et uenit ad locum
ubi erat saul. Cūq; uidisset locū in quo dor
miebat saul. et abner filius ner princeps mi
licie eius. Saulē dormientē in tentorio. et re
liquū uulgus p circuitū eius. ait dd ad achi
melech ethcum. et abysai filiū saruye fra
trē ioab dicens. Quis descendet mecū ad saul ī
castra. Dixitq; abysai. Ego descēdā tecum.
Venerūt ergo dd et abysai ad populū nocte. et
inuenerūt saul iacentē et dormientē ī tentori
o. et hastā fixā ad caput eius in terra. Abner aūt
et populū dormientes in circuitu eius. Dixitq;
abysai ad dd. Conclusit deus hodie inimicū
tuū in manus tuas. Nunc ergo pfodiā eū lan
cea in terra semel. et secūdo opus nō erit. Et dix
dd ad abysai. Ne interficias eū. Quis enī exte
det manū suā in xpm dñi. et innocens erit.
Et dixit dd. Viuit dñs qa nisi dñs pcusserit eū
aut dies eius uenerit ut moriatur. aut in p
liū descēdens pierit. pcius sit mi dñs ne ex
tendā manū meā in xpm dñi. Nunc ergo tolle
hastā que ē ad caput eius. et sciphū aq. et abe
amus. Tulit ergo dd hastā et sciphū aque. quo
erat ad cap saul. et abierūt. Et nō erat quisquā
q uideret. et intelligeret. et euigilaret. Sz omēs dor
miebant. qa sopor dñi irruerat sup eos. Cūq;
transisset dd ex aduerso. et stetisset ī uertice mō
tis de longe. et esset grande interuallū inter eos
clamauit ad populū dd. et abner filiū ner

dicens. None respondebis abner. Et respondens ab
ner ait. Quis es tu q clamas et inquietas regē.
Et ait dd ad abner. Nūquid nō uir tu es. et
quis alius similis tui ī isrl. Quare ergo nō custodis
ti dñm tuū regē. Ingressus est enī unus de tur
ba ut interficeret regem dñm tuū. Nō ē bonū
hoc qd fecisti. Viuit dñs qa filii mortis estis
uos. qui nō custodistis dñm ūrm xpm dñi.
Nunc ergo uide ubi sit hasta regis. et ubi sit ci
phus aque q erat ad cap eius. Cognouit aūt
saul uocem dd. et dixit. Nūquid uox tua ē
hec fili mi dd. Et ait dd. Vox mea dñe mi rex.
Et ait. Quā ob cām dñs meus psequitur seruū
suū. qd feci. Aut qd ē in manu mea malū.
Nunc ergo oro audi dñe mi rex uba serui
tui. Si dñs incitat te aduersū me. odoretur sac
rificiū. Si aūt filii hominū maledicti sūt ī
conspectu dñi q eiecerūt me hodie. ut nō habitē
in hereditate dñi dicentes. Vade serui diis a
lienis. Nūc nō effundatur sanguis meus in terra corā
dño. qa egressus est rex isrl ut querat pulicē
unū. Sic psequitur pdicē in montibus. Et ait
saul. peccaui. Reuertere fili mi dd. Neq;
enī ultra tibi malefaciā eo qd preciosa fuit
aīa mea ī oculis tuis hodie. Apparet enī
qd stulte egerim. et ignorauerim multa ni
mis. Et respondens dd ait. Ecce hasta regis.
transeat unus de pueris regis. et tollat eā. Dñs
aūt retribuet unicuiq; scd iusticiā suā et
fidē. Tradidit enī dñs te hodie ī manū
meā. et nolui extendere manū meā ī xpm
dñi. Et sicut magnificata ē aīa tua hodie
ī oculis meis. sic magnificetur aīa mea ī oculis
dñi. et liberet me de omi angustia. Ait ergo saul
ad dd. Benedictus tu fili mi dd. et quidē faciens fa
cies. et potens poteris. XXVII
Abiit aūt dd in uiā suā. et saul reūsus est
in locū suū. Et ait dd in corde suo. Ali
quā incidā uno die ī manu saul. Nōne
melius est ut fugiā et saluer in terra philis
tinorū ut desperet saul. cesseтq; me querere
ī cunctis finibus isrl. fugiā ergo manus eius. Et
surrexit dd. et abiit ipse. et sexcenti uiri cū eo.
ad achis filiū maoch regē geth. Et habitauit
dd cū achis in geth ipse et uiri eius. et domus
eius. dd et due uxores eius achinoē iezrahe
litis. et abigail uxor nabal carmeli. Et nū
ciatū est saul qd fugisset dd in geth. et nō
addidit ultra ut quereret eū. Dixit aūt dd ad a
chis. Si inueni gratiam ī oculis tuis. dētur mi
locus in una urbiū regionis hui ut habitem

ibi. Cur enim servus tuus manet in civitate regis tecum? Dedit itaque ei Achis in die illa Sicelech: propter quam causam facta est Sicelech regum Iuda usque in diem hanc. Fuit autem numerus dierum quibus habitavit David in regione Philistinorum quatuor mensium. Et ascendit David et viri eius, et agebant predas de Gessuri, et de Gethri, et de Amalechitis. Hii enim pagi habitabantur in terra antiquitus euntibus Sur usque ad terram Egypti. Et percutiebat David omnem terram illorum, nec relinquebat viventem virum et mulierem. Tollensque oves et boves, et asinos et camelos, et vestes revertebatur, et veniebat ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In quem irruistis hodie? Respondebat David: Contra meridiem Iude, et contra meridiem Hiramel, et contra meridiem Ceni. Virum et mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne forte loquantur adversum nos. Hec fecit David, et hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philistinorum. Credidit ergo Achis David dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israel. Erit ergo servus meus in sempiternum.

XXVII

Factum est autem in diebus illis congregaverunt Philistiim agmina sua ut prepararentur contra Israel ad bellum. Dixitque Achis ad David: Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris in castris tu et viri tui. Dixitque David ad Achis: Nunc scies que facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israel, et sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos et ariolos de terra, et interfecit eos qui phitones habebant in ventre. Congregatique sunt Philistiim, et venerunt, et castrametati sunt in Sunam. Congregavit autem et Saul universum Israel, et venit in Gelboe. Et vidit Saul castra Philistiim, et timuit, et expavit cor eius nimis. Consuluitque Dominum, et non respondit ei neque per sacerdotes, neque per sompnia, neque per prophetas. Dixitque Saul servis suis: Querite michi mulierem habentem phitonem, et vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi eius ad eum: Est mulier habens phitonem in Endor. Mutavit ergo habitum suum, vestitusque est aliis vestimentis, et abiit ipse et duo viri cum eo. Veneruntque ad mulierem nocte, et ait: Divina michi in phitone, et suscita michi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quanta fecerit Saul, et quomodo eraserit magos et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris anime mee ut occidar? Et iuravit ei Saul in Domino dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem michi suscita. Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, et dixit ad Saul: Quare imposuisti michi? Tu es enim Saul. Dixitque ei rex: Noli timere. Quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei: Qualis est forma eius? Que ait: Vir senex ascendit, et ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset. Et inclinavit se super faciem suam in terra, et adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coartor nimis. Siquidem Philistiim pugnant adversum me, et Deus recessit a me, et exaudire me noluit, neque in manu prophetarum neque per sompnia. Vocavi ergo te, ut ostenderes michi quid faciam. Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te, et transierit ad emulum tuum? Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, et scindet regnum tuum de manu tua, et dabit illud proximo tuo David, quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris eius in Amalech. Idcirco quod pateris fecit tibi Dominus hodie. Et dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philistiim. Cras autem tu et filii tui mecum eritis. Sed et castra Israel tradet Dominus in manus Philistiim. Statimque Saul cecidit porrectus in terram. Extimuerat enim verba Samuelis, et robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa. Ingressa est itaque mulier illa ad Saul, et ait. Conturbatus enim erat valde. Dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tue, et posui animam meam in manu mea, et audivi sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc ergo et tu audi vocem ancille tue, et ut ponam coram te buccellam panis, et comedens convalescas, et possis iter agere. Qui renuit et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et tandem audita voce eorum surrexit de terra, et sedit super lectum. Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, et festinavit et occidit eum. Tollensque farinam miscuit eam, et coxit azima, et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum comedissent, surrexerunt, et ambulaverunt per totam noctem illam.

Congregata sunt ergo agmina Philistiim universa in Aphec. Sed et Israel castrametatus est super fontem qui erat in Iezrael. Et satrape quidem Philistiim incedebant in centuriis et milibus. David

cum viris eius in novissimo agmine cum Achis. Dixeruntque principes Philistiym ad Achis: Quid sibi volunt Hebrei isti? Et ait Achis ad principes Philistiym: Num quid ignoratis David qui fuit servus Saul regis Israel, et est apud me multis diebus vel annis, et non inveni in eo quicquam ex die qua transfugit ad me usque ad diem hanc? Irati sunt autem adversus eum principes Philistiym, et dixerunt ei: Revertatur vir iste et sedeat in loco suo in quo constituisti eum, et non descendat nobiscum in prelium, ne fiat nobis adversarius cum preliari ceperimus. Quomodo enim aliter poterit placare dominum suum nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui cantabant in choris dicentes: Percussit Saul in milibus suis, et David in decem milibus suis? Vocavit ergo Achis David et ait ei: Vivit Dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu meo, et exitus tuus et introitus tuus mecum est in castris, et non inveni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque ad diem hanc; sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace, et non offendas oculos satraparum Philistiym. Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei regis? Respondens autem Achis locutus est ad David: Scio quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus Dei; sed principes Philistiym dixerunt: Non ascendet nobiscum in prelium. Igitur consurge mane tu et servi domini tui qui venerunt tecum, et cum de nocte surrexeritis et ceperit dilucescere, pergite. Surrexit itaque de nocte David ipse et viri eius, ut proficiscerentur mane et reverterentur ad terram Philistiym. Philistiym autem ascenderunt in Iezrael.

XXX Cumque venissent David et viri eius in Sichelech die tertia, Amalechite impetum fecerant ex parte australi in Sichelech, et percusserant Sichelech et succenderant eam igni, et captivas duxerant mulieres ex ea a minimo usque ad magnum; et non interfecerant quemquam, sed secum duxerant et pergebant itinere suo. Cum ergo venissent David et viri eius ad civitatem et invenissent eam succensam igni, et uxores suas et filios suos et filias ductas esse captivas, levaverunt David et populus qui erat cum eo voces suas, et planxerunt donec deficerent in eis lacrime. Siquidem et due uxores David captive ducte fuerant, Achinoem Iezraelitis et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et contristatus est David valde.

Volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est autem David in Domino Deo suo, et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech: Applica ad me ephot. Et applicuit Abiathar ad David ephot, et consuluit David Dominum dicens: Persequar an non latrunculos hos, et comprehendam eos? Dixitque ei Dominus: Persequere; absque dubio enim comprehendes eos et excuties predam. Abiit ergo David ipse et sexcenti viri qui erant cum eo, et venerunt usque ad torrentem Besor, et lassi quidam substiterunt. Persecutus est autem David ipse et quadringenti viri; substiterant enim ducenti qui lassi transire non poterant torrentem Besor. Et invenerunt virum Egiptium in agro, et adduxerunt eum ad David, dederuntque ei panem ut comederet et biberet aquam, sed et fragmen masse caricarum et duas ligaturas uve passe. Que cum comedisset, reversus est spiritus eius et refocillatus est; non enim comederat panem neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixit itaque ei David: Cuius es tu, vel unde, et quo pergis? Qui ait: Puer Egiptius ego sum, servus viri Amalechite; dereliquit autem me dominus meus quia egrotare cepi nudiustercius. Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi et contra Iudam et ad meridiem Caleph, et Sichelech succendimus igni. Dixitque ei David: Potes me ducere ad cuneum istum? Qui ait: Iura mihi per Deum quod non occidas me et non tradas me in manus domini mei, et ego ducam te ad cuneum istum. Et iuravit ei David. Qui cum duxisset, ecce illi discumbebant super faciem universe terre, comedentes et bibentes et quasi festum celebrantes diem, pro cuncta preda et spoliis que ceperant de terra Philistiym et de terra Iuda. Et percussit eos David a vespera usque ad vesperam alterius diei, et non evasit ex eis quisquam nisi quadringenti viri adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo David omnia que tulerant Amalechite, et duas uxores suas eruit. Nec defuit quicquam a parvo usque ad magnum, tam de filiis quam de filiabus, et de spoliis, et quecumque rapuerant omnia reduxit David. Et tulit universos greges et armenta, et minavit ante faciem suam, dixeruntque: Hec est preda David. Venit autem David ad ducentos viros qui lassi substiterant nec sequi potuerant David, et residere eos iusserat in torrente Besor; qui egressi sunt obviam David et populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad populum salutavit eos pacifice. Respondensque omnis vir pessimus et iniquus de viris qui erant cum David dixit: Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quicquam de preda quam eruimus, sed sufficiat uni-

cuique uxor sua et filii. Quos cum acceperint
recedant. Dixit autem David. Non sic facietis fratres mei
de his que tradidit nobis dominus et custodivit nos et
dedit latrunculos qui eruperant adversum nos in ma-
nus nostras. nec audiet vos quisquam super sermone
hoc. Equa enim pars erit descendentis ad prelium et
remanentis ad sarcinas. et similiter divident. Et factum
est hoc ex die illa et deinceps constitutum et prefi-
nitum et quasi lex in Israel usque ad diem hanc. Venit ergo
David in Sicelech. et misit dona de preda senio-
ribus Iuda proximis suis dicens. Accipite benedic-
tionem de preda hostium domini. his qui erant in Be-
thel. et qui in Ramoth ad meridiem. et qui in Iether. et
qui in Aroer. et qui in Sephamoth. et qui in Estha-
mo. et qui in Rachala. et qui in urbibus Ierame-
li. et qui in urbibus Ceni. et qui in Arama. et qui in Lanaua-
san. et qui in Athec. et qui in Ebron. et reliquis que erant
in his locis in quibus commoratus fuerat David et viri eius.

XXXI

Philistiim autem pugnabant
adversum Israel. et fugerunt viri Israel a facie
Philistiim. et ceciderunt interfecti in monte Gel-
boe. Irrueruntque Philistiim in Saul. et in filios eius.
et percusserunt Ionathan. et Aminadab. et Melchi-
sue. filios Saul. Totumque pondus prelii versum est in
Saul. et consecuti sunt eum viri sagittarii. et vulne-
ratus est vehementer a sagittariis. Dixitque Saul
ad armigerum suum. Evagina gladium tuum. et
percute me. ne forte veniant incircumcisi isti.
et interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger
eius. fuerat enim nimio terrore perterritus. Arripuit
itaque Saul gladium suum. et irruit super eum. Quod
cum vidisset armiger eius videlicet quod mortuus esset
Saul: irruit etiam ipse super gladium suum. et mortuus est
cum eo. Mortuus est ergo Saul. et tres filii eius. et
armiger illius. et universi viri eius in die illa pa-
riter. Videntes autem filii Israel qui erant trans vallem.
et trans Iordanem quod fugissent viri Israelite. et quod
mortuus esset Saul et filii eius: reliquerunt civitates
suas et fugerunt. Veneruntque Philistiim et habita-
verunt ibi. Facta est autem altera die venerunt
Philistiim ut spoliarent interfectos. et invene-
runt Saul et tres filios eius iacentes in monte Gel-
boe. et preciderunt caput Saul. et expoliaverunt eum
armis. et miserunt in terram Philistinorum per cir-
cuitum: ut annuntiaretur in templo ydolorum et in
populis. Et posuerunt arma eius in templo Astaroth.
corpus vero eius suspenderunt in muro Bethsan. Quod cum
audissent habitatores Iabes Galaad quecumque
fecerant Philistiim Saul: surrexerunt omnes viri
fortissimi. et ambulaverunt tota nocte. et tulerunt
cadavera Saul: et cadavera filiorum eius de muro
Bethsan. Veneruntque viri Iabes Galaad. et combus-
serunt ea igni. Et tulerunt ossa eorum et sepelierunt
in nemore Iabes. et ieiunaverunt .vii. diebus.
Explicit primus liber regum. Incipit liber regum II.

Factum est autem
postquam mortuus
est Saul ut David reverteretur
a cede Amalech et maneret
duos dies in Sicelech. In
die autem tertia apparuit homo
veniens de castris Saul ves-
te scissa. et pulvere aspersus ca-
put. et ut venit ad David: cecidit super faciem
suam. et adoravit. Dixitque ad eum David. Unde
venis? Qui ait ad David. De castris Israel fu-
gi. Et dixit ad eum David. Quod est verbum quod
factum est? Indica mihi. Qui ait. Fugit populus
e prelio. et multi corruentes ex populo mor-
tui sunt. Sed et Saul et Ionathas filius eius
interierunt. Dixitque David ad adolescentem qui
nuntiabat ei. Unde scis quod mortuus est
Saul. et Ionathas filius eius? Et ait ado-
lescens qui nuntiabat ei. Casu veni in
montem Gelboe. et Saul incumbebat super
hastam suam. Porro currus et equites ap-
propinquabant ei. Et conversus post tergum suum
vidensque me vocavit. Cui cum respondissem
assum: dixit mihi. Quisnam es tu? Et aio ad eum.
Amalechites sum. Et locutus est mihi. Sta super
me et interfice me. quoniam tenent me angustie
et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum
occidi illum. Sciebam enim quod vivere non poterat
post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capi-
te eius. et armillam de brachio illius. et attuli
ad te dominum meum huc. Apprehendens autem David
vestimenta sua scidit. omnesque viri qui erant
cum eo. et planxerunt. et fleverunt. et ieiunaverunt
usque ad vesperam super Saul et Ionathan filium eius.
et super populum domini. et super domum Israel: quod corruis-
sent gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nun-
tiaverat ei. Unde es tu? Qui respondit. Filius hominis
advene Amalechite ego sum. Et ait David ad
eum. Quare non timuisti mittere manum tuam
ut occideres christum domini? Vocansque David unum de pu-
eris suis: ait. Accedens irrue in eum. Qui percus-
sit illum et mortuus est. Et ait ad eum David. San-
guis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est
adversum te dicens. Ego interfeci christum domini. Plan-
xit autem planctum David huiuscemodi super Saul et super
Ionathan filium eius. et precepit ut docerent fili-
os Iuda planctum est sicut scriptum in libro

iustorum. et ait. Considera israhel pro his qui sunt
mortui super excelsa tua vulnerati. Incli-
ti israhel super montes tuos interfecti sunt. quomodo
ceciderunt fortes. Nolite nuntiare in geth.
neque annuntietis in compitis ascalonis ne for-
te letentur filie philistiim. ne exultent fi-
lie incircumcisorum. Montes gelboe nec ros
nec pluvia veniant super vos. neque sint agri
primitiarum. quia ibi abiectus est clipeus fortium.
clipeus saul. quasi non esset unctus oleo. A san-
guine interfectorum ab adipe fortium. Sagit-
ta ionathe numquam abiit retrorsum. et gla-
dius saul non est reversus inanis. Saul et iona-
thas amabiles et decori in vita sua. In mor-
te quoque non sunt divisi. Aquilis velociores. le-
onibus fortiores. Filie israhel super saul flete qui
vestiebat vos coccino in deliciis. qui prebe-
bat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ce-
ciderunt fortes in prelio. Ionathas in excelsis tu-
is occisus est. Doleo super te mi ionatha frater
decore nimis. et amabilis super amorem mulierum.
Sicut mater amat unicum filium suum. ita te dili-
gebam. Quomodo ceciderunt robusti. et perierunt
arma bellica.

II Igitur post hec consuluit david dominum dicens. Num a-
scendam in unam de civitatibus iuda. Et ait dominus
ad eum. Ascende. Dixitque david ad eum. Quo ascendam.
Et respondit ei in ebron. Ascendit ergo david et due u-
xores eius achinoem iezrahelites. et abigail
uxor nabal carmeli. Sed et viros qui erant cum
eo: duxit david singulos cum domo sua. et manse-
runt in oppidis hebron. Veneruntque viri iuda
et unxerunt ibi david ut regnaret super domum iuda.
Et nuntiatum est david quod viri iabes galaad se-
pelissent saul. Misit ergo david nuntios ad viros
iabes galaad. dixitque ad eos. Benedicti vos a
domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro sa-
ul. et sepelistis eum. Et nunc retribuet vobis dominus mi-
sericordiam et veritatem. Sed et ego reddam gratiam eo
quod fecistis verbum istud. Confortentur manus
vestre. et estote filii fortitudinis. Licet enim mor-
tuus sit dominus vester saul. tamen me unxit domus iu-
da in regem sibi. Abner autem filius ner princeps
exercitus saul. tulit ysboseth filium saul. et
circumduxit eum per castra. regemque constituit super
galaad. et super gethsuri. et super iezrahel. et super
effraim. et super beniamin. et super israhel universum. xl.
annorum erat ysboseth filius saul cum regnare
cepisset super israhel. et duobus annis regnavit. So-
la autem domus iuda sequebatur david. Et fuit nume-
rus dierum quos commoratus est david imperans in ebron
super domum iuda. vii. annorum et vi. mensium.
Egressusque est abner filius ner. et pueri ysboseth
filii saul de castris in gabaon. Porro ioab filius
sarvie. et pueri david egressi sunt et occurrerunt eis
iuxta piscinam gabaon. Et cum in unum convenis-
sent e regione sederunt hii ex una parte pis-
cine. illi ex altera. Dixitque abner ad ioab. Sur-
gant pueri et ludant coram nobis. Et respondit ioab. Sur-
gant. Surrexerunt ergo et transierunt numero. xii. de
beniamin ex parte ysboseth filii saul. et
. xii. de pueris david. Apprehensoque unusquisque
capite comparis sui: defixit gladium in lat-
us contrarii. et ceciderunt simul. Vocatumque est nomen
loci illius ager robustorum in gabaon. Et ortum est
durum bellum satis in die illa. Fugatusque est ab-
ner et viri israhel a pueris david. Erant autem ibi tres fi-
lii sarvie. ioab. et abisai. et asahel. Porro asa-
hel cursor velocissimus fuit. quasi unus ex capre-
is que morantur in silvis. Persequebatur autem asahel
abner. et non declinavit neque ad dexteram neque ad sinistram
omittens persequi abner. Respexit itaque abner
post tergum suum et ait. Tu ne es asahel. Qui re-
spondit. Ego sum. Dixitque ei abner. Vade ad dex-
teram sive ad sinistram. et apprehende unum de
adolescentulis. et tolle tibi spolia eius. Noluit
asahel omittere quin urgeret eum. rursumque locutus
est abner ad asahel. Recede noli me sequi.
ne compellar confodere te in terram. et levare non po-
tero faciem meam ad ioab fratrem tuum. Qui au-
dire contempsit. et noluit declinare. Percussit
ergo eum abner aversa hasta in inguine et trans-
fodit. et eodem loco et mortuus est. Omnesque qui transi-
bant per locum in quo ceciderat asahel et mortuus
erat: subsistebant. Persequentibus autem ioab et
abisai abner fugientem. Sol occubuit. et
venerunt usque ad collem aque ductus qui est ex ad-
verso vallis. et itineris deserti in gabaon. Congre-
gatique sunt filii beniamin ad abner. et conglobati
in unum cuneum steterunt in summitate tumuli
unius. Et exclamavit abner ad ioab et ait.
Num usque ad internecionem tuus mucro desevi-
et? An ignoras quod periculosa sit desperatio? Us-
quequo non dicis populo ut omittat persequi fratres su-
os. Et ait ioab. Vivit dominus si locutus fuisses
mane: recessisset populus persequens fratrem suum. In-
sonuit ergo ioab buccina. et stetit omnis exercitus.
nec persecuti sunt ultra israhel. neque inierunt certamen.
Abner autem et viri eius abierunt per campestria mo-
ab. tota nocte illa. et transierunt iordanem. et
lustrata omni bethoron: venerunt ad castra. Por-
ro ioab reversus omisso abner congregavit

omni populo. et defuerunt de pueris david .x. et novem viri. excepto asahele. Servi autem david percusserunt de beniamin et de viris qui erant cum abner .ccc.lx. qui et mortui sunt. Tuleruntque asahel. et sepelierunt eum in sepulcro patris sui in bethleem. Et ambulaverunt tota nocte ioab et viri qui erant cum eo. et in ipso crepusculo pervenerunt in ebron.

III

Factum est ergo longa certatio inter domum david et inter domum saul. david proficiscens. et semper se ipso robustior. domus autem saul decrescens cotidie. Natique sunt filii david in ebron. fuitque primogenitus eius amnon de achinoen iezrahelitide. et post eum caleaaph de abigail uxore nabal carmeli. Porro tertius absalon filius maacha. filie tholomai regis gessur. Quartus autem adonias filius agith. et quintus saphathias filius abital. Sextus quoque gethraham de egla uxore david. hii nati sunt david in ebron. Cum ergo esset prelium inter domum saul. et domum david. abner filius ner regebat domum saul. Fuerat autem saul concubina nomine respha. filia achia. dixitque isboseth ad abner. Quare ingressus es ad concubinam patris mei. Qui iratus nimis propter verba isboseth. ait. Numquid caput canis ego sum adversum iudam hodie. qui fecerim misericordiam super domum saul patris tui. et super fratres et proximos eius. et non tradidi te in manus david. et tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie. Hec faciat deus abner. et hec addat ei. nisi quomodo iuravit dominus david. sic faciam cum eo ut transferatur regnum de domo saul. et elevetur tronus david super israel. et super iudam. a dan usque bersabee. Et non potuit respondere ei quicquam quia metuebat illum. Misit ergo abner nuntios ad david in ebron pro se dicentes. Cuius est terra. et ut loquerentur. Fac mecum amicicias. et erit manus mea tecum. et reducam ad te universum israel. Qui ait. Optime ego faciam tecum amicicias. Sed unam rem peto a te dicens. Non videbis faciem meam antequam adduxeris michol filiam saul. et sic venies. et videbis me. Misit autem david nuncios ad isboseth filium saul dicens. Redde uxorem meam michol quam despondi mihi .c. prepuciis philistiim. Misit ergo isboseth. et tulit eam a viro suo phaltiel filio lais. Sequebaturque eam vir suus plorans usque bahurim. Et dixit ad eum abner. Vade et revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit abner ad seniores israel dicens. Tam heri quam nudiustertius querebatis david. ut regnaret super vos. Nunc ergo facite quoniam dominus locutus est ad david dicens. In manu servi mei david salvabo populum meum israel de manu philistiim et omnium inimicorum eius. Locutus est autem abner et ad beniamin. et abiit ut loqueretur david in ebron omnia que placuerant israeli. et universo beniamin. Venitque ad david in ebron cum .xx. viris. et fecit david abner et viris eius qui venerant cum eo convivium. Et dixit abner ad david. Surgam ut congregem ad te dominum meum regem omnem israel. et ineat tecum fedus. et imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset david abner. et ille isset in pace. statim pueri david et ioab venerunt cesis latronibus cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum david in ebron. quia dimiserat eum. et profectus fuerat in pace. et ioab et omnis exercitus qui erat cum eo postea venerant. Nunciatum est itaque ioab a narrantibus. Venit abner filius ner ad regem. et dimisit eum et abiit in pace. Et ingressus est ioab ad regem et ait. Quid fecisti. Ecce venit abner ad te. quare dimisisti eum. et abiit et recessit. Ignoras abner filium ner quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet te. et sciret exitum tuum et introitum tuum. et nosset omnia que agis. Egressus itaque ioab a david. misit nuntios post abner. et reduxit eum a cisterna syra. ignorante david. Cumque rediisset abner in ebron: seorsum adduxit eum ioab ad medium porte ut loqueretur ei in dolo. Et percussit illum ibi in inguine et mortuus est in ultionem sanguinis asahel fratris eius. Quod cum audisset david iam gesta: ait. Mundus ego sum et regnum meum apud dominum usque in sempiternum. a sanguine abner filii ner: et veniat super caput ioab. et super omnem domum patris eius. nec deficiat de domo ioab fluxum seminis sustinens. et leprosus et tenens fusum: et cadens gladio. et indigens pane. Igitur ioab et abisai frater eius interfecerunt abner eo quod occidisset asahelem fratrem eorum in gabaon in prelio. Dixit autem david ad ioab. et ad omnem populum qui erat cum eo. Scindite vestimenta vestra. et accingimini saccis et plangite ante exequias abner. Porro rex david sequebatur feretrum. Cumque sepelissent abner in hebron: levavit rex david vocem suam et flevit super tumulum abner. flevit autem et omnis populus. Plangensque rex et lugens abner ait. Nequaquam ut solent mori ignavi mortuus es abner. manus tue non sunt ligate: et pedes tui non sunt compedibus aggravati. Sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis: sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum. Cumque venisset universa multitudo cibum cape-

cibum david clara adhuc die, iuravit david dicens: Hec faciat mihi deus et hec addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quicquam. Omnisque populus audivit, et placuerunt eis cuncta que fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne vulgus et universus israel in die illa quoniam non actum fuisset a rege ut occideret abner filius ner. Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in israel? Ego autem delicatus adhuc et unctus rex. Porro viri isti filii sarvie duri mihi sunt. Retribuat dominus facienti malum iuxta maliciam suam.

IIII Audivit autem filius saul quod cecidisset abner in ebron, et dissolute sunt manus eius, omnisque israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio saul: nomen uni baana et nomen alteri rechab, filii remmon berothite de filiis beniamin. Siquidem et beroth reputata est in beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim, fueruntque ibi advene usque ad tempus illud. Erat autem ionathe filio saul filius debilis pedibus. Quinquennis enim fuit quando venit nuncius de saul et ionatha ex iezrael. Tollensque itaque eum nutrix sua, fugit. Cumque festinaret ut fugeret, cecidit et claudus effectus est. Habuitque vocabulum miphiboseth. Venientes igitur filii remmon berothite, rechab et baana, ingressi sunt fervente die domum ysboseth, qui dormiebat super stratum suum meridie. Et hostiaria purgans triticum obdormivit. Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, et percusserunt eum in inguine rechab et banaa frater eius, et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi, et percutientes interfecerunt eum. Sublatoque capite eius abierunt per viam deserti tota nocte, et attulerunt caput ysboseth ad david in hebron. Dixeruntque ad regem: Ecce caput ysboseth filii saul inimici tui qui querebat animam tuam. Et dedit dominus domino meo regi ultionem hodie de saul et de semine eius. Respondens autem david rechab et banaa fratri eius, filiis remmon berothei, dixit ad eos: Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia, quoniam eum qui annunciaverat mihi et dixerat: Mortuus est saul, qui putabat se prospera nunciare, tenui et occidi eum in sicelech, cui oportebat dare me mercedem pro nuncio. Quanto magis nunc, cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua super lectum suum, non queram sanguinem eius de manu vestra et auferam vos de terra? Precepit itaque david pueris suis, et interfecerunt eos. Precidentesque manus et pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in ebron. Caput autem ysboseth tulerunt et sepelierunt in sepulcro abner in hebron.

V Et venerunt universe tribus israel ad david in hebron dicentes: Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et nudiustercius cum esset saul rex super nos, tu eras educens et reducens israel. Dixit autem dominus ad te: Tu pasces populum meum israel, et tu eris dux super israel. Venerunt quoque et seniores de israel ad regem in hebron, et percussit rex david cum eis fedus in hebron coram domino. Unxeruntque david in regem super israel. Filius triginta annorum erat david cum regnare cepisset, et quadraginta annis regnavit. In hebron regnavit super iudam septem annis et sex mensibus. In ierusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem israel et iudam. Et abiit rex et omnes viri qui erant cum eo in ierusalem ad iebuseum habitatorem terre. Dictumque est david ab eis: Non ingredieris huc nisi abstuleris cecos et claudos dicentes: Non ingredietur david huc. Cepit autem david arcem syon. Hec est autem civitas david. Proposuerat autem david in die illa premium ei qui percussisset iebuseum et tetigisset domatum fistulas, et abstulisset claudos et cecos odientes animam david. Idcirco dicitur in proverbio: Cecus et claudus non intrabunt in templum. Habitavit autem david in arce et vocavit eam civitatem david. Et edificavit per gyrum a mello et intrinsecus. Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, et dominus deus exercituum erat cum eo. Misit quoque yram rex tyri nuncios ad david, et ligna cedrina, et artifices lignorum, artificesque lapidum ad parietes, et edificaverunt domum david. Et cognovit david quoniam confirmasset eum dominus regem super israel, et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum israel. Accepit ergo david adhuc concubinas et uxores de ierusalem postquam venerat de hebron. Natique sunt david et alii filii et filie. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in ierusalem: Samua et zobab et nathan et salomon et iebaar et helisua et nepheg et iaphia et elisama et helida et helyphelech. Audierunt ergo philistiim quod unxissent david regem super israel, et ascenderunt universi ut quererent david. Quod cum audisset david, descendit in presidium. Philistiim autem venientes diffusi sunt in valle raphaim. Et consuluit david dominum dicens: Si ascendam ad philistiim, et si dabis eos in manu mea? Et dixit dominus ad david: Ascende, quia tradens dabo philistiim in manu tua. Venit ergo david in baal pharasim et percussit eos ibi et dixit: Divisit dominus inimicos meos coram me sicut dividuntur aque. Propterea

uocatum est nomen loci illius baal pharasim.
Et reliquerunt ibi sculptilia sua que tulit dauid et ui
ri eius. Et addiderunt adhuc philistiim ut ascen
derent. et diffusi sunt in ualle raphaim. Consulu
it autem dauid dominum. Si ascendam contra philisteos. et si
trades eos in manus meas? Qui respondit. Non ascen
das obuiam eis. sed gira post tergum eorum. et uenies
ad eos ex aduerso pirorum. Et cum audieris sonitum
clamoris gradientis in cacumine pirorum. tunc inibis
prelium. quia tunc egredietur dominus ante faciem tuam ut per
cutiat castra philistiim. Fecit itaque dauid sicut
preceperat ei dominus. et percussit philistiim de gab
aa usque dum uenias gezar.

VI

Congregauit autem dauid rursus omnes electos ex is
rael. xxx. milia. Surrexitque dauid et abiit. et uni
uersus populus qui erat cum eo de uiris iuda. ut ad
ducerent archam dei super quam inuocatum est nomen
domini exercituum sedentis in cherubin super eam. Et im
posuerunt archam domini super plaustrum nouum. Et tule
runtque eam de domo aminadab. qui erat in ga
baa. Oza autem et haio. filii aminadab. mina
bant plaustrum nouum. Cumque tulissent eam de
domo aminadab qui erat in gabaa custodiens
archam dei. haio precedebat archam. Dauid autem
et omnis israel ludebant coram domino. in omnibus lignis
fabrefactis. et citharis. et liris. et timpanis. et
sistris. et cimbalis. Postquam autem uenerunt ad a
ream nachor extendit manum oza in archam dei.
et tenuit eam. quoniam calcitrabant boues. et decli
nauerunt eam. Iratusque est indignatione dominus contra
ozam. et percussit eum super temeritate. Qui mor
tuus est ibi iuxta archam domini. Contristatus est
autem dauid eo quod percussisset dominus ozam. Et uocatum est
nomen loci illius percussio oze. usque in diem hanc.
Et extimuit dauid dominum in die illa dicens. Quo
modo ingredietur ad me archa domini? Et no
luit diuertere ad se archam domini in ciuita
tem dauid. sed diuertit eam in domum obethedom
gethei. Et habitauit archa domini in domo obeth
edom gethei. tribus mensibus. Et benedixit dominus
obethedom. et omnem domum eius. Nuntiatumque est
regi dauid quod benedixisset dominus obethedom. et omnia
eius propter archam domini. dixitque dauid. Ibo et reducam
archam dei cum benedictione in domum meam.
Abiit ergo dauid. et adduxit archam dei de domo o
bethedom. in ciuitatem dauid cum gaudio. Et erant
cum dauid . vii. chori. et uictima uituli. Cumque
transcendissent qui portabant archam domini. vi. pas
sus. immolabat bouem et arietem. Et dauid percutieb
at in organis armigatis. et saltabat totis
uiribus ante dominum. Porro dauid erat accinctus ephod
lineo. Et dauid et omnis domus israel ducebant archam
testamenti domini in iubilo. et in clangore bucine.
Cumque intrasset archa domini in ciuitatem dauid. michol
filia saul prospiciens per fenestram. uidit regem
subsilientem atque saltantem coram domino. et des
pexit eum in corde suo. Et introduxerunt archam
domini. et posuerunt eam in loco suo in medio taber
naculi quod tetenderat ei dauid. Et obtulit dauid holo
causta coram domino et pacifica. Cumque complesset
ea offerens holocausta et pacifica. benedixit
populo in nomine domini exercituum. Et partitus est
in multitudinem uniuerse israel tam uiro quam mulieri
singulis collyridam panis unam. et assaturam
bubale carnis unam. et similam frixam oleo.
Et abiit omnis populus unusquisque in domum suam.
Reuersusque est dauid ut benediceret domum suam. et
egressa michol filia saul in occursum dauid
Quam gloriosus fuit rex israel hodie discoope
riens se ante ancillas seruorum suorum. et nudatus est quasi
si nudetur unus de scurris. Dixit dauid ad michol.
Viuit dominus quia ludam ante dominum qui elegit me potius
quam patrem tuum. et quam omnem domum eius. et prece
pit mihi ut essem dux super populum domini israel. et ludam
et uilior fiam plus quam factus sum. et ero humilis in ocu
lis meis. et cum ancillis de quibus locuta es glo
riosior apparebo. Igitur filie saul michol
non est natus filius usque ad diem mortis sue.

VII

Factum est autem cum sedisset rex in
domo sua. et dominus dedisset ei requiem undique
ab uniuersis inimicis suis. dixit ad nathan
prophetam. Videsne quod ego habitem in domo ce
drina. et archa dei posita sit in medio pel
lium. Dixitque nathan ad regem. Omne quod est
in corde tuo uade fac. quia dominus tecum est. Factum
est autem in nocte illa. et ecce sermo domini ad na
than dicens. Vade et loquere ad seruum meum da
uid. Hec dicit dominus. Numquid tu edificabis mihi domum
ad habitandum? Neque enim in domo habitaui ex die
qua eduxi filios israel de terra egypti usque in diem
hanc. sed ambulabam in tabernaculo. et in tentorio
per cuncta loca. que transiui cum omnibus filiis israel.
Numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus israel
cui precepi ut pasceret populum meum israel dicens. Quare non
edificastis mihi domum cedrinam? Et nunc hec dices ser
uo meo dauid. Hec dicit dominus exercituum. Ego tuli te
de pascuis sequentem greges ut esses dux super
populum meum israel. et fui tecum in omnibus ubicumque
ambulasti. et interfeci uniuersos inimicos tuos
a facie tua. Fecique tibi nomen grande iuxta nomen
magnorum qui sunt in terra. Et ponam locum po
pulo meo israel. et plantabo eum et habitabit eum

turbabitur amplius nec addent filii iniquita-
tis ut affligant eum sicut prius ex die qua constitui
iudices super populum meum Israel. Et requiem dabo
tibi ab omnibus inimicis tuis. Predicitque tibi dominus quod domum
faciat tibi dominus. Cumque completi fuerint dies tui et
dormieris cum patribus tuis: suscitabo semen tuum post
te, quod egredietur de utero tuo, et firmabo reg-
num eius. Ipse edificabit domum nomini meo, et stabi-
liam thronum regni eius usque in sempiternum. Ego ero
ei in patrem, et ipse erit mihi in filium. Qui si inique
aliquid gesserit: arguam eum in virga virorum
et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non
auferam ab eo sicut abstuli a Saul quem amovi
a facie mea. Et fidelis erit domus tua et regnum
tuum usque in eternum ante faciem meam, et thronus tuus erit
firmus iugiter. Secundum omnia verba hec et iuxta universam
visionem istam sic locutus est Nathan ad David. Ingressus
est autem David rex et sedit coram domino et dixit. Quis
ego sum domine deus meus, et que domus mea, quia adduxisti
me usque huc? Sed et hoc parum visum est in conspec-
tu tuo domine deus meus nisi loquereris etiam de domo ser-
vi tui in longinquum. Ista est enim lex ab adam
domine deus. Quid ergo addere poterit David adhuc ut lo-
quatur ad te? Tu enim scis servum tuum domine deus. Propter
verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia magna-
lia hec ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco
magnificatus es domine deus quia non est similis tui neque est
deus extra te in omnibus que audivimus auribus nostris.
Que est autem gens ut populus tuus Israel in terra: propter quem
ivit deus ut redimeret eam sibi in populum et poneret
sibi nomen. Faceretque eis magnalia et horribi-
lia super terram a facie populi tui quem redemisti tibi ex
Egypto gentem et deum eius. Et firmasti tibi populum tu-
um Israel in populum sempiternum et tu domine factus es eis
in deum. Nunc ergo domine deus verbum quod locutus es super
servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum
et fac sicut locutus es, et magnificetur nomen tuum
usque in sempiternum atque dicatur: Dominus exercituum
deus super Israel. Et domus servi tui David erit stabili-
ta coram domino, quia tu domine exercituum deus Israel re-
velasti aurem servi tui dicens: Domum edifi-
cabo tibi. Propterea invenit servus tuus cor suum ut
oraret te oratione hac. Nunc ergo domine deus tu es
deus, et verba tua erunt vera. Locutus es
enim ad servum tuum bona hec. Incipe ergo et
benedic domum servi tui ut sit in sempiternum
coram te, quia tu domine deus locutus es, et benedictione
tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

viij VIII Factum est autem post hec: percussit
David Philisthiim et humiliavit eos. Et tulit
David frenum tributi de manu Philisthiim
et percussit Moab et mensus est eos funiculo coe-
quans terre. Mensus est autem duos funiculos, unum ad
occidendum et unum ad vivificandum. Factusque est
Moab David serviens sub tributo. Et percussit David Ad-
adezer filium Roob regem Soba quando profectus est
ut dominaretur super flumen Eufraten. Et captis David
ex parte eius mille septingentis equitibus et .xx.
milibus peditum subnervavit omnes iugales cur-
ruum. Dereliquit ex eis autem .c. currus. Venit quo-
que Syria Damasci ut presidium ferret Ad-
adezer regi Soba. Et percussit David de Syria .xx.
.ii. milia virorum. Et posuit David presidium in Sy-
ria Damasci. Factaque est Syria David serviens
sub tributo. Servavitque dominus David in omnibus ad quem-
cumque profectus est. Et tulit David arma aurea et torques
quos habebant servi Adadezer et detulit ea in
Ierusalem. Et de Bethe et de Beroth civitatibus Ad-
adezer tulit rex David es multum nimis. De quo
fecit Salomon omnia vasa erea in templo et mare
eneum et columpnas et altare. Audivit autem rex
Thou Amath quod percussisset David omne robur Adad-
ezer et misit Thou Ioram filium suum ad regem David
ut salutaret eum congratulans et gratias ageret eo
quod expugnasset Adadezer et percussisset eum. Hos-
tis quippe erat Thou Adadezer. Et in manu
eius erant vasa argentea et vasa aurea et vas-
a erea, que et ipsa sanctificavit rex David domino cum ar-
gento et auro que sanctificaverat de universis gentibus
quas subegerat de Syria et Moab et filiis Amon
et Philisthiim et Amalech et de manubiis Ad-
adezer filii Roob regis Soba. Fecit quoque sibi David
nomen cum reverteretur capta Syria in valle Sali-
narum cesis .xii. milibus et in Gebelene ad .xx.
tria milia. Et posuit in Ydumea custodes statu-
itque presidium. Et facta est universa Ydumea servi-
ens David. Et servavit dominus David in omnibus ad quecumque
profectus est. Et regnavit David super omnem Israel. Faci-
ebat quoque David iudicium et iustitiam omni populo suo.
Ioab autem filius Sarvie erat super exercitum. Porro
Iosaphat filius Achilud erat a commentariis et
Sadoch filius Achitob et Achimelech filius Abi-
athar erant sacerdotes et Saraias scriba. Ba-
naias autem filius Ioiade super Cerethi et Phelethi.

IX Filii autem David sacerdotes erant. Et dixit
David: Putasne est aliquis qui remanserit de do-
mo Saul ut faciam cum eo misericordiam propter Ionathan?
Erat autem de domo Saul servus nomine Syba. Quem
cum vocasset ad se rex dixit ei: Tune es Syba?
Et ille respondit: Ego sum servus tuus. Et ait rex: Num-
quid est aliquis de domo Saul ut faciam cum eo
misericordiam dei? Dixitque Syba regi: Superest filius

ionathan debilis pedibus. Ubi inquit est? Et
syba ad regem. Ecce ait in domo est machir
filii amiel. in lodabar. Misit ergo rex david et
tulit eum de domo machir filii amiel de loda
bar. Cum autem venisset miphiboseth filius io
nathe filii saul ad david: corruit in faciem suam.
et adoravit. Dixitque david miphiboseth. Qui respondit.
Adsum servus tuus. Et ait ei david. Ne timeas: quia fa
ciens faciam in te misericordiam propter ionathan patrem
tuum. et restituam tibi omnes agros saul patris tui. et
tu comedes panem in mensa mea semper. Qui
adorans eum dixit. Quis ego sum servus tuus? quoniam
respexisti super canem mortuum similem mei. Vo
cavit itaque rex syba puerum saul. et dixit ei.
Omnia quecumque fuerunt saul et universam domum eius.
dedi filio domini tui. Operare ergo ei terram tu et filii
tui. et servi tui. et inferes filio domini tui cibos.
ut alatur. Miphiboseth autem filius domini tui co
medet semper panem super mensam meam. Erant autem syba
.xv. filii. et .xx. servi. Dixitque syba ad regem.
Sicut iussisti domine mi rex servo tuo: sic fa
ciet servus tuus. et miphiboseth comedet super
mensam tuam. quasi unus de filiis tunc regis. Habe
bat autem miphiboseth filium parvulum nomine
micha. Omnis vero cognatio domus syba servie
bat miphiboseth. Porro miphiboseth habita
bat in ierusalem. quia de mensa regis iugiter vesce
batur. et erat claudus utroque pede.

X Factum est autem post haec ut moreretur naas rex
filiorum ammon. et regnavit annon filius eius
pro eo. Dixitque david. Faciam misericordiam cum annon filio
naas: sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo
david consolans eum per servos suos super patris interitu.
Cum autem venissent servi david in terram filiorum ammon.
dixerunt principes filiorum amon ad annon dominum
suum. Putas quod propter honorem patris tui miserit
david ad te consolatores. et non ideo ut exploraret.
et investigaret civitatem. et everteret eam: misit
david servos suos ad te. Tulit itaque annon ser
vos david. rasitque dimidiam partem barbe eorum. et
precidit vestes eorum medias usque ad nates. et
dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset david: mi
sit in occursum eorum. Erant enim viri confusi turpiter
valde. et mandavit eis david. Manete in iericho
donec crescat barba vestra. et tunc revertimini.
Videntes autem filii ammon quod iniuriam fecissent
david: miserunt et conduxerunt mercede syrum rohob. et
syrum soba. xx. milia peditum. et a rege maac
ha. mille viros. et ab istob. xii. milia viro
rum. Quod cum audisset david misit ioab et totum ex
ercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii ammon. et
direxerunt aciem ante ipsum introitum porte. Syrus
autem soba. et rohob. et istob. et maacha. seorsum
erant in campo. Videns ergo ioab quod preparatum es
set adversum se prelium. et ex adverso. et post tergum: elegit
sibi ex omnibus electis israel. et instruxit aciem contra
syrum. Reliquam autem partem populi tradidit abisai
fratri suo. Qui direxit aciem adversum filios am
mon. et ait ioab. Si prevaluerint adversum me
syri: eris mihi in adiutorium. Si autem filii amon
prevaluerint adversum te: auxiliabor tibi. Esto vir
fortis. et pugnemus pro populo nostro et civitate dei
nostri. dominus autem faciet quod bonum est in conspec
tu suo. Iniit itaque ioab et populus qui erat cum eo
certamen contra syros. qui statim fugerunt a fa
cie eius. Filii autem amon. videntes quod fugissent
syri: fugerunt et ipsi a facie abisai. et ingres
si sunt in civitatem. Reversusque est ioab a filiis a
mon: et venit ierusalem. Videntes ergo syri quod
corruissent coram israel: congregati sunt pariter.
Misitque adadezer. et eduxit syros qui erant
trans fluvium. et adduxit eorum exercitum. Sobac
autem magister militie adadezer erat princeps
eorum. Quod cum nuntiatum esset david: contraxit omnem isra
el. et transivit iordanem. et venit in helama.
et direxerunt aciem syri ex adverso david: et pugna
verunt contra eum. Fugeruntque syri a facie israel. et
occidit david de syris septingentos currus. et .xl.
milia equitum. et sobac principem militie percus
sit. qui statim mortuus est. Videntes autem universi
reges qui erant in presidio adadezer se vic
tos esse ab israel: fecerunt pacem cum israel: et servi
erunt eis. Timueruntque syri auxilium prebere filiis
amon.

XI Factum est autem vertente anno: eo tempore quo solent
reges ad bella procedere: misit david ioab et
servos suos cum eo et universum israel: et vastave
runt filios amon. et obsederunt raba. David autem
remansit in ierusalem. Dum hec agerentur: accidit
quadam die ut surgeret david de stratu suo post
meridiem. et deambularet in solario domus regis
e. Viditque bersabee mulierem se lavantem ex
adverso super solarium suum. Erat autem mulier pul
cra valde. Misit ergo rex et requisivit que esset
mulier. Nuntiatumque est ei quod esset bersabee
filia eliche uxor urie ethei. Missis itaque
david nuntiis: tulit eam. Que cum ingressa esset ad
illum: dormivit cum ea. Statimque sanctificata est
ab inmunditia sua. et reversa est domum suam
concepto fetu. Mittensque nuntiavit david et ait.
Concepi. Misit autem david ad ioab dicens. Mitte
ad me uriam etheum. Misitque ioab uriam

ad David. Et venit Urias ad David. Quaesivitque
David quam recte ageret Ioab et populus, et quomodo ad-
ministraretur bellum. Et dixit David ad Uri-
am: Vade in domum tuam, et lava pedes tuos.
Egressusque est Urias de domo regis, secutusque est
eum cibus regius. Dormivit autem Urias ante
portam domus regiae cum aliis servis domini sui,
et non descendit ad domum suam. Nuntiatumque est
David a dicentibus: Non ivit Urias ad domum suam.
Et ait David ad Uriam: Numquid non de via venisti? qua-
re non descendisti in domum tuam? Et ait Urias ad
David: Archa Dei et Israel et Iuda habitant in papi-
lionibus, et dominus meus Ioab et servi domini mei su-
per faciem terrae manent: et ego ingrediar domum me-
am ut comedam et bibam, et dormiam cum uxo-
re mea? Per salutem tuam et per salutem animae tuae
non faciam rem hanc. Ait ergo David ad Uriam: Mane
hic et hodie, et cras dimittam te. Mansit
Urias in Ierusalem die illa et altera. Et vocavit
David eum ut comederet coram se et biberet, et ine-
briavit eum. Qui egressus vespere dormivit in
strato suo cum servis domini sui, et in domum suam
non descendit. Factum est ergo mane, et scripsit
David epistolam ad Ioab, misitque per manum Uriae,
scribens in epistola: Ponite Uriam ex adverso
belli, ubi fortissimum est praelium, et derelinquite eum,
ut percussus intereat. Igitur cum Ioab obsideret
urbem, posuit Uriam in loco ubi sciebat vi-
ros fortissimos esse. Egressique viri de civita-
te, bellabant adversum Ioab, et ceciderunt de populo
servorum David, et mortuus est etiam Urias Ettheus.
Misit itaque Ioab et nuntiavit omnia verba praelii,
praecepitque nuntio dicens: Cum compleveris universos
sermones belli ad regem, si eum videris indigna-
ri, et dixerit: Quare accessistis ad murum ut proe-
liaremini? an ignorabatis quod multa de-
super ex muro tela mittantur? Quis percussit
Abimelech filium Ierobaal? nonne mulier
misit super eum fragmen molae de muro, et inter-
fecit eum in Thebes? Quare iuxta murum accessis-
tis? dices: Etiam servus tuus Urias Ettheus oc-
cubuit. Abiit ergo nuntius, et venit, et narra-
vit David omnia quae ei praeceperat Ioab. Et dixit nuntius
ad David: Praevaluerunt adversum nos viri, et egressi
sunt ad nos in agrum: nos autem facto impetu per-
secuti eos sumus usque ad portam civitatis. Et
direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos
ex muro desuper: mortuique sunt ex servis re-
gis, quin et servus tuus Urias Ettheus mortuus
est. Et dixit David ad nuntium: Haec dices Ioab: Non
te frangat ista res: varius enim eventus est
belli: nunc hunc, et nunc illum consumit gladius:
conforta bellatores tuos adversus urbem ut
destruas eam, et exhortare eos. Audivit autem
uxor Uriae quod mortuus esset Urias vir suus, et
planxit eum. Transactoque luctu, misit David et
introduxit eam in domum suam, et facta est ei u-
xor, peperitque ei filium: et displicuit verbum hoc
quod fecerat David coram Domino.

XII

Misit ergo Dominus Nathan ad David: qui cum venisset
ad eum, dixit ei: Responde mihi iudicium. Duo
viri erant in civitate una, unus dives, et alter
pauper. Dives habebat oves et boves plurimos val-
de. Pauper autem nihil habebat omnino praeter oviculam
unam parvulam quam emerat et nutrierat, et quae
creverat apud eum cum filiis eius simul, de pane
illius comedens, et de calice eius bibens, et in sinu
illius dormiens: eratque illi sicut filia. Cum autem
peregrinus quidam venisset ad divitem, parcens
ille sumere de ovibus et de bobus suis ut exhiberet
convivium peregrino illi qui venerat ad se, tulit o-
vem viri pauperis, et praeparavit cibos homini qui
venerat ad se. Iratus autem indignatione David ad-
versus hominem illum nimis, dixit ad Nathan:
Vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir qui fecit
hoc. Ovem reddet in quadruplum, eo quod fece-
rit verbum istud, et non pepercit. Dixit autem Nathan
ad David: Tu es ille vir qui fecisti rem hanc. Haec
dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel,
et ego eripui te de manu Saul, et dedi tibi domum
domini tui, et uxores domini tui in sinu tuo, dedi-
que tibi domum Israel et Iuda: et si parva sunt ista,
adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti
verbum Domini ut faceres malum in conspectu meo?
Uriam Ettheum percussisti gladio, et uxorem illius
accepisti tibi in uxorem, et interfecisti eum gladio
filiorum Ammon. Quamobrem non recedet gladius
a te de domo tua usque in sempiternum, eo quod des-
pexeris me, et tuleris uxorem Uriae Ethei ut esset
uxor tua. Itaque haec dicit Dominus: Ecce ego sus-
citabo super te malum de domo tua, et tollam
uxores tuas in oculis tuis, et dabo proximo tuo,
et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius.
Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam verbum
istud in conspectu omnis Israel, et in conspectu so-
lis. Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixit-
que Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tu-
um: non morieris. Verumtamen quoniam blasphema-
re fecisti inimicos nomen Domini propter verbum hoc,
filius qui natus est tibi morte morietur. Et reversus est
Nathan in domum suam. Percussitque Dominus parvulum
quem peperit uxor Uriae David, et desperatus est. Deprecatus

que est dominum david pro parvulo et ieiunavit david
ieiunio, et ingressus seorsum iacuit super terram.
Venerunt autem seniores domus eius cogentes eum:
ut surgeret de terra. Qui noluit, nec comedit cum
eis cibum. Accidit autem die septima ut moreretur in-
fans. Timuerunt que servi david nuntiare ei quod
mortuus esset parvulus. Dixerunt enim. Ecce cum parvu-
lus adhuc viveret: loquebamur ad eum, et non audie-
bat vocem nostram. quanto magis si dixerimus mor-
tuus est puer se affliget? Cum ergo audisset david ser-
vos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset
infantulus. dixitque ad servos suos. Num quid mortuus
est puer? Responderunt ei. Mortuus est. Surrexit
ergo david de terra: et lotus unctusque est. Cumque mutasset
vestem suam: ingressus est domum domini et adoravit.
et venit in domum suam. petivitque ut ponerent ei
panem. et comedit. Dixerunt autem ei servi sui. Quis
est sermo quem fecisti? propter infantem cum adhuc
viveret: ieiunasti et flebas. Mortuo autem puero
surrexisti et comedisti panem. Qui ait. Propter infan-
tem cum adhuc viveret: ieiunavi et flevi. di-
cebam enim. Quis scit si forte donet eum mihi
dominus et vivat infans. Nunc autem quia mortuus est
quare ieiunem? Numquid potero eum revocare amplius?
ego vadam magis ad eum. Ille vero non revertetur
ad me. Et consolatus est david bersabee uxorem suam.
Ingressusque ad eam: dormivit cum ea. Que genuit
filium. Et vocavit nomen eius salomonem. et dominus
dilexit eum. Misitque eum in manu nathan prophete.
et vocavit nomen eius amabilis domino. eo quod dominus
diligeret eum. Igitur ioab pugnabat contra rabath
rogom filiorum amon. et expugnabat urbem
regiam. Misitque ioab nuntios ad david dicens. Di-
micavi adversum rabath. et capienda est urbs
aquarum. Nunc autem congrega reliquam partem populi et
obside civitatem. et cape eam. ne cum a me vas-
tata fuerit urbs nomini meo ascribatur victoria.
Congregavit itaque david omnem populum et profectus est
adversum rabath. Cumque dimicasset cepit eam et
tulit diadema regis eorum de capite eius pon-
do auri talentum habens gemmas preciosissi-
mas. et impositum est super caput eius david. Sed et predam
civitatis asportavit multam valde. Populum
quoque eius adducens serravit. et circumegit super
eos ferrata carpenta. Divisitque cultris.
et transduxit in typum laterum. Sic fecit civita-
tibus universis filiorum amon. et reversus est david
et omnis exercitus in ierusalem.

III

Factum est autem post hec ut absalom filii david so-
rorem speciosissimam vocabulo thamar
adamaret amon filius david. et deperiret in eam
valde. ita ut propter amorem eius egrotaret. quia
cum esset virgo difficile ei videbatur ut quippiam
inhoneste ageret cum ea. Erat autem amon amicus
nomine ionadab filius semmaa fratris david vir pru-
dens valde. Qui dixit ad eum. Quare sic attenu-
aris macie fili regis per singulos dies? Cur
non indicasti mihi? Dixit ei amon. Thamar so-
rorem fratris mei absalom amo. Cui respondit io-
nadab. Cuba super lectum tuum. et languorem simu-
la. Cumque venerit pater tuus ut visitet te: dicas.
Veniat oro thamar soror mea ut det mihi cibum
et faciat pulmentum ut comedam de manu eius.
Accubuit itaque amon: et quasi egrotare cepit.
Cumque venisset rex ad visitandum eum: ait amon
ad regem. Veniat obsecro thamar soror mea
ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas. et
cibum paratum capiam de manu eius. Misitque
david ad thamar domum dicens. Veni in domum
amon fratris tui. et fac ei pulmentum. Venitque tha-
mar in domum amon fratris sui. Ille autem iacebat.
Que tollens farinam: commiscuit. et liquefaciens
in oculis eius: coxit sorbitiunculas. Tollensque
quod coxerat: effudit et posuit coram eo. et nolu-
it comedere. dixitque amon. Eicite universos
a me. Cumque eiecissent omnes: dixit amon ad tha-
mar. Infer cibum in conclavi. ut vescar de
manu tua. Tulit ergo thamar sorbitiun-
culas quas fecerat. et intulit ad amon fratrem
suum in conclavi. Cumque obtulisset ei cibum: ap-
prehendit eam et ait. Veni cuba mecum soror
mea. Que respondit ei. Noli frater mi: noli oppri-
mere me. Neque enim hoc fas est in israel. Noli
facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero
obprobrium meum. et tu eris quasi unus de insipien-
tibus in israel. Quin potius loquere ad regem. et non
negabit me tibi. Noluit autem acquiescere preci-
bus eius. sed prevalens viribus oppressit eam et
cubavit cum illa. et exosam eam habuit amon
magno odio nimis. ita ut maius esset odium
quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixit-
que ei amon. Surge et vade. Que respondit ei.
Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me
quam quod ante fecisti expellens me. et noluit au-
dire eam. Sed vocato puero qui ministrab-
at ei: dixit. Eice hanc a me foras. et clau-
de hostium post eam. Que induta erat talari
tunica. Huiuscemodi enim filie regis virgines
vestibus utebantur. Eiecit itaque eam mini-
ster illius foras. clausitque hostium post eam.
Que aspergens cinerem capiti suo scissa tala-
ri tunica impositisque manibus super caput suum

ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei Absalon frater suus: Numquid Amnon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc soror mea tace: frater tuus est. Neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Thamar contabescens in domo Absalon fratris sui. Cum autem audisset rex David verba haec, contristatus est valde: et noluit contristari spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus Absalon ad Amnon nec malum nec bonum. Oderat enim Absalon Amnon, eo quod violasset Thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut tonderentur oves Absalon in Baalasor, quae est iuxta Effraim: et vocavit Absalon omnes filios regis. Venitque ad regem et ait ad eum: Ecce tondentur oves servi tui: veniat oro rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque rex ad Absalon: Noli fili mi, noli rogare ut veniamus omnes et gravemus te. Cum autem cogeret eum, et noluisset ire, benedixit ei. Et ait Absalon ad David: Si non vis venire, veniat saltem obsecro nobiscum Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum. Coegit itaque Absalon eum, et dimisit cum eo Amnon et universos filios regis. Fecerat autem Absalon convivium quasi convivium regis. Praeceperat autem Absalon pueris suis dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, et dixero vobis: Percutite eum et interficite, nolite timere. Ego enim sum qui praecipio vobis. Roboramini et estote viri fortes. Fecerunt ergo pueri Absalon adversum Amnon sicut praeceperat illis Absalon. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David dicens: Percussit Absalon omnes filios regis, et non remansit ex eis saltem unus. Surrexit itaque rex, et scidit vestimenta sua, et cecidit super terram: et omnes servi illius qui assistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respondens autem Ionadab filius Semmaa fratris David, dixit: Ne aestimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint. Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalon erat positus ex die qua oppressit Thamar sororem eius. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud dicens: Omnes filii regis occisi sunt, quoniam Amnon solus mortuus est. Fugit autem Absalon: et levavit puer speculator oculos suos, et aspexit: et ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. Dixit autem Ionadab ad regem: Ecce filii regis adsunt: iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui, apparuerunt et filii regis: et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt. Sed et rex et omnes servi eius fleverunt fletu magno nimis. Porro Absalon fugiens abiit ad Tholomai filium Amiur regem Gessur. Luxit ergo David filium suum omnibus diebus. Absalon autem cum fugisset, et venisset in Gessur, fuit ibi tribus annis. Cessavitque rex David persequi Absalon, eo quod consolatus esset super Amnon interitu.

XIIII

Intelligens autem Ioab filius Sarviae quod cor regis versum esset ad Absalon, misit Thecuam, et tulit inde mulierem sapientem, dixitque ad eam: Lugere te simula, et induere veste lugubri, et ne unguaris oleo, ut sis quasi mulier plurimo tempore lugens mortuum. Et ingredieris ad regem, et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem Ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram, et adoravit, et dixit: Serva me rex. Et ait ad eam rex: Quid habes causae? Quae respondit: Heu mulier vidua ego sum: mortuus est enim vir meus. Et ancillae tuae erant duo filii, qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset: et percussit alter alterum, et interfecit eum. Et ecce consurgens universa cognatio adversus ancillam tuam dicit: Trade eum qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, et deleamus heredem: et quaerunt extinguere scintillam meam quae relicta est, ut non supersit viro meo nomen et reliquiae super terram. Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, et ego iubebo pro te. Dixitque mulier Thecuitis ad regem: In me domine mi rex sit iniquitas, et in domum patris mei. Rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, et ultra non addet ut tangat te. Quae ait: Recordetur rex Domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, et nequaquam interficient filium meum. Qui ait: Vivit Dominus, quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere. Dixitque mulier: Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum Dei, et locutus est rex verbum istud ut peccet, et non reducat eiectum suum? Omnes morimur, et quasi aquae dilabimur in terram quae non revertuntur: nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, praesente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancillae suae. Et audivit rex ut liberaret

ancillã suã de manu oĩum q̃ uolebãt
de hereditate dñi delere me. ⁊ filiũ meũ simul.
Dicat g̃ ancilla tua ut fiat u̾bũ dñi mei
regis sic͡ sacrificiũ. Sic͡ enĩ angl̾s dñi: sic
ẽ dñs m̾s rex. ut nec b̾ndictõe nec maledic
tione moueat. Vñ ⁊ dñs d̾s tu⁹ ẽ tecũ. Et r̾n
des rex dixit ad mli͡erẽ. Ne abscõdas a me u̾
bũ. qd̾ a te int̾rogo. Dixitq̃ ei mlier. Loq̾re
dñe mi rex. Et ait rex. Nũ qd̾ man⁹ ioab te
cũ est in oĩb; istis. Resp̾d mlier ⁊ ait. P̾ sa
lute aĩe tue dñe mi rex nec ad sinistrã
nec ad dextram ẽ: ex oĩb; hiis q̃ locut⁹ est d̾
mis rex. Seru⁹ enĩ tu⁹ ioab ipe p̾cepit m̾.
⁊ ip̾e posuit ĩ os ancille que oĩa u̾ba h̾. ut
u̾terẽ figurã s̾monis h̾. Seru⁹ enĩ tu⁹ io
ab p̾cepit istud. Tu aũt dñe mi rex sapiẽs
es: sic͡ h̾t sapiam ãgl̾s dei. ut intelligas oĩa
su̾ t̾ram. Et ait rex ad ioab. Ecce placat⁹ feci
u̾bũ tuũ. Uade g̃ ⁊ reuoca puerũ absalon.
Cadẽsq; ioab su̾ faciẽ suã in t̾rã: adorauit ⁊
b̾ndixit regi. Et dix̾ ioab. Hodie intellex̾ ser
u⁹ tu⁹: qr inueni gr̃am ĩ ocl̾is tuis dñe mi
rex. Fecisti enĩ s̾monẽ serui tui. Surre
xit g̃ ioab. ⁊ abijt ĩ gessur. ⁊ adduxit absa
lon ĩ ier̾lm. Dixit aũt rex. Reu̾tatur ĩ dom
suã: ⁊ faciẽ meã nõ uideat. Reu̾s⁹ ẽ itaq;
absalon ĩ domũ suã. ⁊ faciẽ regis nõ uidit.
Porro sic͡ absalon uir nõ erat pulcher in oĩ
isr̾l: ⁊ decor⁹ nimis. A uestigio pedis usq;
ad u̾ticẽ: nõ erat ĩ eo ulla macula. Et quãto
magis tõdebat capillos: tãto ãpli⁹ crescebant.
Semel aũt in ãno tõdebatur: qr gra
uabat eũ cesaries. Pondabat capillos capi
tis sui. cc. siclis põdẽ publico. Nati sũt
aũt absalõ filij tres. ⁊ filia una noĩe thamar.
eleganti forme. Mansitq; absalõ in ie
r̾lm duob; ãnis: ⁊ faciẽ regis nõ uidit. Misit
itaq; ad ioab: ut mitt̾et eũ ad regẽ. Qui
noluit uenire ad eũ. Cũq; s̾cdo misisset. ⁊
ille noluisset uenire ad eũ: dix̾ seruis suis.
Scitis agrũ ioab iux̾ agrũ meũ h̾nt̾e mes
sem ordei. Ite g̃ ⁊ succẽdite eũ igni. Succẽ
derũt ergo serui absalõ segetẽ igni. Et ue
nientes serui ioab scissis uestib; suis: dixe
runt. Succẽderũt serui absalõ partẽ agri ig
ni. Surrexitq; ioab ⁊ uenit ad absalon ĩ do
mũ suã ⁊ dix̾. Quare succẽderũt serui tui
segetẽ meã igni. Et r̾ndit absalõ ad ioab.
Misi ad te obsecrãs ut uenires ad me: ⁊ mit
terẽ te ad regẽ ut diceres ei. Quare ueni de ges
sur: melius erat m̾ ibi eẽ. Obsecro g̃ ut ui
deam faciẽ regis. Q̃d si memor ẽ iniq̾ta
tis mee: int̾ficiat me. Ingressus ioab ad re
gẽ nũciauit ei. Uocat⁹q; est absalõ: ⁊ int̾
uit ad regẽ ⁊ adorauit su̾ faciẽ t̾re corã
eo. Osculat⁹q; ẽ rex absalon.
XV
Igitur p⁹ hec absalõ fecit sibi currũ ⁊
equites. ⁊ .l. uiros qui p̾cederent eũ. Et
mane consurgẽs absalon: stabat iux̾ intro
itũ porte in uia. ⁊ oẽm uirũ qui h̾ebat ne
gociũ ut ueniret ad regis iudiciũ uocabat
absalon ad se. ⁊ dicebat. De q̃ ciuitate es tu.
Qui r̾ndẽs aiebat. Ex una tribu isr̾l ego
sũ seru⁹ tu⁹. Respondebatq; ei absalõ. Uiden
tur m̾ s̾mones tui boni ⁊ iusti. S; nõ est
q̃ te audiat constitut⁹ a rege. Dicebatq; ab
salon. Q̃s me constituat iudicẽ su̾ t̾ram ut
ad me ueniãt oẽs q̃ h̾nt negociũ. ⁊ iuste
iudicẽ. S; cũ accederet ad eũ h̾o ut salutaret
eũ: extẽdebat manũ suã. ⁊ app̾hẽdẽs os
culabat eũ. Faciebatq; hoc oĩ isr̾l q̃ ueniebat
ad iudiciũ ut audiretur a rege. ⁊ sollicitabat
corda filiorũ uirorũ isr̾l. Post q̃tuor aũt
ãnos: dix̾ absalõ ad regẽ d̾d̾. Uadã ⁊ reddã
uota mea q̃ uoui dño in ebrõ. Uouẽs enĩ
uouit seru⁹ tu⁹ cũ eẽt ĩ gessur syrie di
cẽs. Si reduxerit me dñs in ier̾lm: sacrifi
cabo dño. Dixitq; ei rex d̾d̾. Uade ĩ pace. Et
surrexit ⁊ abijt ĩ ebron. Misit aũt absalõ
exploratores in uniũsos trib; isr̾l dicẽs.
Statim ut audieritis clãgorẽ buccine dicite.
Regnabit absalõ ĩ ebrõ. Porro cũ absalõ
ierũt ducẽti uiri de ier̾lm uocati euntes
simplici corde ⁊ cãm penit⁹ ignorãtes. Acc̾
siuit quoq; absalon achitophel gilonitẽ
consiliariũ d̾d̾: de ciuitate sua gylo. Cũq;
ĩmolaret uictimas: fc̃a ẽ coniuratio ua
lida. Populusq; concurrẽs augebat̾ cũ absalõ.
Uenit g̃ nũci⁹ ad d̾d̾ dicẽs. Toto corde u̾
uniũs⁹ isr̾l sequit̾ absalõ. Et ait d̾d̾ seruis
suis q̃ erãt cũ eo in ier̾lm. Surgite ⁊ fugi
amus. Nec enĩ erit nob effugiũ a facie ab
salon. Festinate egredi ne forte ueniẽs
occupet nos. ⁊ impleat su̾ nos ruinã. ⁊ p̾
cutiat ciuitatẽ ĩ ore gladij. Dixeruntq;
serui regis ad eũ. Oĩa quecũq; p̾cepit dñs
m̾ rex: libent̾ exequimur serui tui. Eg̾es
sus est g̃ rex ⁊ uniũsa dom⁹ ei⁹ pedib;
suis. Et reliquit rex .x. mlieres concubinas
ad custodiendã domũ. Egress⁹q; rex ⁊ oĩs
isr̾l pedib; suis stetit p̾cul a domo. ⁊ uni
u̾si serui ei⁹ ambulabant iux̾ eũ. ⁊ legio

nes cerethi et pherethi et omnes gethei pug-
natores validi sexcenti viri qui secuti eum
fuerant de geth pedites praecedebant regem.
Dixit autem rex ad ethai getheum. Cur venis nobis-
cum? Revertere et habita cum rege, quia peregrinus
es et egressus es de loco tuo. Heri venisti et
hodie compelleris nobiscum egredi? Ego autem vadam
quo iturus sum. Revertere et reduc tecum fratres tu-
os, et dominus faciat tecum misericordiam et veritatem, quia
ostendisti gratiam et fidem. Et respondit ethai regi
dicens. Vivit dominus et vivit dominus meus rex, quoniam
in quocumque loco fueris domine mi rex sive in mor-
te sive in vita, ibi erit servus tuus. Et ait david
ethai. Veni et transi. Et transivit ethai getheus
et rex et omnes viri qui cum eo erant et reliqua mul-
titudo. Omnesque flebant voce magna et univ-
ersus populus transibat. Rex quoque transgrediebatur
torrentem cedron, et cunctus populus incedebat
contra viam olivae quae respicit ad desertum. Venit
autem et sadoch sacerdos et universi levitae cum eo
portantes archam foederis dei, et deposuerunt
archam dei. Et ascendit abiathar donec ex-
pletus esset omnis populus qui egressus fuerat de civita-
te. Et dixit rex ad sadoch. Reporta archam dei
in urbem. Si invenero gratiam in oculis domini, redu-
cet me et ostendet mihi eam et tabernaculum suum.
Si autem dixerit mihi non places, praesto sum, faciat quod
bonum est coram se. Et dixit rex ad sadoch sacer-
dotem. O videns, revertere in civitatem in pace, et achi-
maas filius tuus et ionathan filius abiathar du-
o filii vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in
campestribus deserti donec veniat sermo a
vobis indicans mihi. Reportaverunt ergo sadoch et
abiathar archam dei in ierusalem et manserunt
ibi. Porro david ascendebat clivum olivarum scan-
dens et flens, operto capite et nudis pedibus
incedens. Sed et omnis populus qui erat cum eo operto
capite ascendebat plorans. Nuntiatum est autem
david quod achitophel esset in coniuratione cum
absalon. Dixitque david. Infatua quaeso domine consilium
achitophel. Cumque ascenderet david summitatem
montis in quo adoraturus erat dominum, ecce oc-
currit ei chusi arachites scissa veste et terra
pleno capite. Et dixit ei david. Si veneris mecum
eris mihi oneri. Si autem in civitatem revertaris
et dixeris absalon servus tuus sum rex. paterne me-
usque. Sicut fui servus patris tui sic ego ero ser-
vus tuus. dissipabis consilium achitophel. Habes
autem tecum sadoch et abiathar sacerdotes, et omne
verbum quodcumque audieris in domo regis indicabis
sadoch et abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum
eis duo filii eorum achimaas filius sadoch
et ionathan filius abiathar, et mittetis per
eos ad me omne verbum quod audieritis. Veniente ergo
chusi amico david in civitatem, absalon quoque in-
gressus est ierusalem.

XVI

Cumque david transisset paululum montis verticem
apparuit syba puer miphiboseth in occur-
sum eius cum duobus asinis qui honerati erant .cc.
panibus et .c. alligaturis uvae passae et .c. mas-
sis palatarum et duobus utribus vini. Et dixit rex si-
bae. Quid sibi volunt haec? Responditque syba. Asini
mi rex asini domestici regis ut sedeant, pa-
nes et palatae ad vescendum pueris tuis, vinum
autem ut bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex.
Ubi est filius domini tui? Responditque siba regi. Re-
mansit in ierusalem dicens. Hodie restituet mihi do-
mus israel regnum patris mei. Et ait rex sybe.
Tua sint omnia quae fuerunt miphiboseth. Dixitque
syba. Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi
rex. Venit ergo rex david usque bahurim, et ecce e-
grediebatur vir inde de cognatione domus
saul nomine semei filius gera, procedebat egre-
diensque et maledicebat, mittebatque lapides
contra david et contra universos servos regis david. Omnis
autem populus et universi bellatores a dextro et a si-
nistro latere regis incedebant. Ita autem loquebatur
semei cum malediceret regi. Egredere vir san-
guinum et vir belial. Reddidit tibi dominus uni-
versum sanguinem domus saul quoniam invasisti
regnum pro eo, et dedit dominus regnum in manu
absalom filii tui, et ecce premunt te mala tua
quoniam vir sanguinum es. Dixit autem abisai fi-
lius sarviae regi. Quare maledicit canis hic mo-
riturus domino meo regi? Vadam et amputabo
caput eius. Et ait rex. Quid mihi et vobis est filii sar-
viae? Dimittite eum ut maledicat. Dominus enim
praecepit ei ut malediceret david, et quis est qui
audeat dicere quare sic fecerit? Et ait rex abisai
et universis servis suis. Ecce filius meus qui
egressus est de utero meo quaerit animam meam, quan-
to magis nunc filius gemini. Dimittite eum
ut maledicat iuxta praeceptum domini, si forte res-
piciat dominus afflictionem meam et reddat mihi bo-
num pro maledictione hac hodierna. Ambula-
bat itaque david et socii eius per viam cum eo. Semei
autem per iugum montis ex latere contra illum gradieb-
atur maledicens et mittens lapides adversus
eum terramque spargens. Venit itaque david rex et
universus populus cum eo lassus et refocillati sunt
ibi. Absalom autem et omnis populus ingressi sunt ierusalem,
sed et achitophel cum eo. Cum autem venisset chusi

arachites amicus dd ad absalom: locutus est ad
eum. Salve rex. Salve rex. Ad quem absalom.
Hec est inquit gratia tua ad amicum tuum? quare non
isti cum amico tuo? Respondit cusy ad absalom.
Nequaquam quia illius ero: quem elegit dominus. et omnis
populus. et universus israel. et cum eo manebo. Sed
et hoc inferam. cui ego serviturus sum? Nonne
filio regis? Sicut parui patri tuo. ita pare
bo et tibi. Dixit autem absalom ad achitophel. Inite
consilium quid agere debeamus? et ait achitophel
ad absalom. Ingredere ad concubinas patris tui
quas dimisit ad custodiendam domum. ut cum audie
rit omnis israel quod fedaveris patrem tuum. roborentur
tecum manus eorum. Tetenderunt ergo absalon tab
naculum in solario. Ingressusque est ad concubinas
patris sui: coram universo israel. Consilium autem achi
tophel quod dabat in diebus illis. quasi si quis consuleret
dominum: sic erat omne consilium achitophel. et cum
esset cum dd: et cum esset cum absalom.

XVII

Dixit ergo achitophel ad absalon. Eligam mihi
xii. milia virorum. et consurgens persequar dd
hac nocte. Et irruens super eum quippe qui
lassus est. et solutis manibus: percutiam eum. Cum
que fugerit omnis populus qui cum eo est: percutiam regem
desolatum. et reducam universum populum: quomo
do unus homo reverti solet. Unum enim virum tu
queris. et omnis populus erit in pace. Placuitque ser
mo absalon. et cunctis maioribus natu israel.
Ait autem absalom. Vocate et cusy arachiten. et
audiamus quid et ipse dicat. Cumque venisset
chusi ad absalom: ait absalom ad eum. Huiuscemo
di sermonem locutus est achitophel. facere de
bemus an non? Quod das consilium? et dixit chusy
ad absalom. Non est bonum hoc consilium: quod dedit
achitophel hac vice. Et rursum intulit chu
si. Tu nosti patrem tuum. et viros qui cum eo sunt
esse fortissimos. et amaro animo veluti si ursa
raptis catulis in saltu seviat. Sed et pater
tuus vir bellator est. nec morabitur cum populo.
forsitan nunc latitat in cavernis. aut in uno quo volue
rit loco. Et cum ceciderit unus quilibet in principi
o audiet. Quicumque audierit et dicet. Facta est
plaga in populo. que sequebatur absalon. Et for
tissimus quisque cuius est cor quasi leonis pavore sol
vetur. Scit enim omnis populus israel fortem esse patrem
tuum. et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc mihi
rectum videtur esse consilium. Congregetur ad te u
niversus populus a dan usque bersabee quasi harena ma
ris innumerabilis. et tu eris in medio eorum. et
irruemus super eum in quocumque loco inventus fuerit. et
operiemus eum sicut cadere ros solet super terram. Non relin
quemus de viris qui cum eo sunt. nec unum quidem.
Quod si urbem aliquam fuerit ingressus: circum
dabit omnis israel civitati illi funes. et trahemus
eam in torrentem ut non repperiatur. nec calculus
quidem ex ea. Dixitque absalon et omnes viri israel.
Melius consilium chusi arachite consilio achi
tophel. Domini autem nutu dissipatum est consilium
achitophel utile. ut induceret dominus super absalom
malum. Et ait chusi sadoch. et abiathar sacer
dotibus. Et hoc consilium dedit achitophel ab
salon. et senioribus israel. Et ego tale et tale de
di consilium. Nunc ergo mittite cito. et nuntiate
dd dicentes. Ne moremini hac nocte in cam
pestribus deserti. sed absque dilatione transgredere
ne forte absorbeatur rex. et omnis populus qui cum eo
est. Ionathas autem et achimaas stabant iuxta
fontem rogel. Abiit ancilla et nuntiavit eis.
et illi profecti sunt ut referrent ad regem dd
nuntium. Non enim poterant videri aut introi
re civitatem. Vidit autem eos quidam puer: et indica
vit absalon. Illi vero concito gradu ingressi sunt
domum cuiusdam viri in bahurim. qui habebat pu
teum in vestibulo suo. et descenderunt in eum. Tu
lit autem mulier: et expandit velamen super os putei
quasi siccans tipsanas. et sic latuit res. Cumque
venisset servi absalom in domum: dixerunt
ad mulierem. Ubi est achimaas et ionathas?
Et respondit eis mulier. Transierunt festinanter
gustata paululum aqua. At hii qui querebant
cum non invenissent: reversi sunt in ierusalem.
Cumque abissent: ascenderunt illi de puteo.
et pergentes nuntiaverunt regi dd et dixerunt.
Surgite transite cito fluvium. quoniam huiuscemodi
consilium dedit contra vos achitophel. Surrexit
ergo dd et omnis populus qui cum eo erat et transierunt
iordanem donec dilucesceret antequam denu
daretur verbum. et nec unus quidem residuus fuit:
qui non transiret fluvium. Porro achitophel
videns quod non fuisset factum consilium suum: stravit
asinum suum. Surrexitque et abiit in domum
suam. et in civitatem suam. Et disposita domo sua
suspendio interiit. et sepultus est in sepulcro
patris sui. David autem venit in castra. et ab
salon transivit iordanem. ipse et omnes viri israel cum eo.
Amasam vero constituit absalon pro ioab super exercitum.
Amasa autem erat filius viri qui vocabatur
iezra: de iezraeli. qui ingressus est ad abigail
filiam naas sororem sarvie que fuit mater io
ab. Et castrametatus est israel cum absalon in terra ga
laad. Cumque venisset dd in castra: sobi filius na
as de rabath filiorum amon. et machir filius

amihel de lodabar. et berzellai galaaditis de
rogelim. obtulerunt ei stratoria. et tapetia.
et vasa fictilia. frumentum et ordeum. et farinam. et
polentam. et fabam. et lentem. et frixum cicer. et
mel. et butyrum. oves. et pingues vitulos. de-
deruntque David. et populo qui cum eo erant ad vescendum.
suspicati sunt populum fame. et siti fatigari in deserto.

XVIII Igitur considerato David populo
suo. constituit super eos tribunos. et centuriones.
et dedit populi tertiam partem sub manu ioab.
et tertiam sub manu abysai filii sarvie fratris
ioab. et tertiam sub manu ethai. qui erat de geth.
Dixitque rex ad populum. Egrediar et ego vobis-
cum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus
non magnopere ad eos de nobis pertinebit. sive
media pars ceciderit ex nobis non satis curabunt.
quia tu unus pro .x. milibus computaris. Melius est
igitur ut sis nobis in urbe presidio. Ad quos rex ait.
Quod vobis videtur rectum hoc faciam. Stetit ergo rex
iuxta portam. Egrediebaturque populus per turmas
suas centeni et milleni. Et precepit rex ioab.
et abisai. et ethai dicens. Servate mihi puerum
absalon. Et omnis populus audiebat precipientem regem
cunctis principibus pro absalon. Itaque egressus est
populus in campum contra israel. et factum est prelium
in saltu effraim. et cesus est ibi populus israel ab exer-
citu David. factaque est plaga magna in die illa.
.xx. milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem
omnis terre. et multo plures erant quos saltus con-
sumpserat de populo. quam hii quos voraverat gla-
dius in die illa. Accidit autem ut occurreret ab-
salon servis David sedens mulo. Cumque ingressus
fuisset mulus subter condensam quercum et magnam.
adhesit caput eius quercui. et illo suspenso inter
celum et terram. mulus cui insederat pertransivit.
Vidit autem hoc quispiam. et nuntiavit ioab dicens.
Vidi absalon pendere de quercu. Et ait ioab viro
qui nuntiaverat ei. Si vidisti quare non confodisti
eum cum terra. et ego dedissem tibi .x. argenti
siclos. et unum balteum. Qui dixit ad ioab. Si
appenderes in manibus meis mille argen-
teos. nequaquam mitterem manum meam in
filium regis. Audientibus enim nobis precepit rex
tibi. et abisai. et ethai dicens. Custodite mihi
puerum absalon. Sed et si fecissem contra animam me-
am audacter. nequaquam hoc regem latere po-
tuisset. et tu stares ex adverso. Et ait ioab.
Non sicut tu vis. sed aggrediar eum coram te.
Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua.
et infixit eas in corde absalon. Cumque adhuc
palpitaret herens in quercu. cucurrerunt
.x. iuvenes armigeri ioab. et percutientes inter-
fecerunt eum. Cecinit autem ioab buccina. et reti-
nuit populum ne persequeretur fugientem israel.
volens parcere multitudini. Et tulerunt absalon
et proiecerunt eum in saltu in foveam grandem. et conportave-
runt super eum acervum lapidum magnum nimis.
Omnis autem israel fugit in tabernacula sua. Por-
ro absalon erexerat sibi cum adhuc viveret ti-
tulum qui est in valle regis. Dixerat enim. Non
habeo filium. et hoc erit monumentum nominis mei.
Vocavitque titulum nomine suo. et appellatur ma-
nus absalon usque ad hanc diem. Achimaas autem
filius sadoch ait. Curram et nuntiabo regi quia
iudicium fecerit ei dominus de manu inimicorum eius.
Ad quem ioab dixit. Non eris nuntius in hac die.
sed nuntiabis in alia. hodie nolo te nuntiare.
Filius enim regis est mortuus. Et ait ioab chusi. Va-
de et nuntia regi que vidisti. Adoravit chusi
ioab. et cucurrit. Rursus autem achimaas filius
sadoch. dixit ad ioab. Quid impedit si et ego cur-
ro post chusi. Dixitque ei ioab. Quid vis currere
fili mi. Veni huc. Non eris boni nuntii
baiulus. Qui respondit. Quid enim si cucurrero. Et ait
ei. Curre. Currens ergo achimaas per viam conpen-
dii transivit chusi. David autem sedebat inter
duas portas. Speculator vero qui erat in fastigi-
o porte super murum. elevans oculos vidit hominem
solum currentem. et exclamans indicavit regi.
Dixitque ei rex. Si solus est. bonus nuntius est in ore
eius. Properante autem illo et accedente propius. vidit
speculator alterum hominem currentem. et vocife-
rans in culmine ait. Apparet mihi alter ho-
mo currens solus. Dixitque ei rex. Et iste bonus est nun-
tius. Speculator autem. Contemplor ait. cursum prioris
quasi cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex.
Vir bonus est. et nuntium portans bonum venit.
Clamans autem achimaas dixit ad regem. Salve
rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram ait.
Benedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui le-
vaverunt manus suas contra dominum meum regem. Et
ait rex. Estne pax puero absalon. Dixitque
achimaas. Vidi tumultum magnum cum
mitteret ioab servus tuus o rex me servum tuum.
Nescio aliud. Ad quem rex. Transi ait et sta
hic. Cumque ille transisset et staret. apparuit
chusi. et veniens ait. Bonum nuntium porto do-
mine mi rex. Iudicavit enim hodie pro te dominus
de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit
autem rex ad chusi. Estne pax puero absalon. Cui
respondens chusi. Fiant inquit sicut puer
inimici domini mei regis. et universi qui consurgunt

XIX

adulescens eum in malum. Contristatus itaque rex
ascendit cenaculum porte et flevit. Et sic loque
batur vadens. Fili mi absalom. absalom fili
mi. Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te ab
salom fili mi. fili mi absalom.
XIX Nunciatum est autem ioab quod rex fleret et luge
ret filium suum. et versa est victoria in die illa
in luctum omni populo. Audivit enim populus in die
illa dici. dolet rex super filio suo. Et declinavit
populus in die illa ingredi civitatem. quomodo decli
nare solet populus versus et fugiens de prelio. Por
ro rex operuit caput suum. et clamabat voce ma
gna. fili mi absalom. absalom fili mi. Ingressus
ergo ioab ad regem in domum: dixit. Confudis
ti hodie vultus servorum tuorum omnium qui salvam
fecerunt animam tuam. et animam filiorum tuorum et fili
arum tuarum. et animam uxorum tuarum. et animam concu
binarum tuarum. Diligis odientes te. et odio habes
diligentes te. et ostendisti hodie quia non curas
de ducibus tuis. et de servis tuis. Et vere cogno
vi modo quia si absalom viveret. et omnes nos occubuis
semus. tunc placeret tibi. Nunc igitur surge. et proce
de. et alloquens satisfac servis tuis. Iuro enim
tibi per dominum quod si non exieris ne unus quidem re
mansurus sit tecum nocte hac. et peius erit hoc
tibi quam omnia mala que venerunt super te ab adoles
centia tua usque in presens. Surrexit ergo rex
et sedit in porta. et omni populo nunciatum est quod
rex sederet in porta. Venitque universa multi
tudo coram rege. Israel autem fugit in tabernacula
sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus
israel dicens. Rex liberavit nos de manu ini
micorum nostrorum. ipse salvavit nos de manu
philistinorum. et nunc fugit de terra pro absalom. Ab
salon autem quem unximus regem super nos: mortuus
est in bello. usquequo siletis. et non reducitis regem.
Et consilium totius israel venit ad regem. Rex vero
david misit ad sadoch et ad abiathar sacerdotes
dicens. Loquimini ad maiores natu iuda.
dicentes. Cur venistis novissimi ad redu
cendum regem in domum suam. Sermo autem omnis
israel pervenerat ad regem ut reducerent eum in
domum eius. quia dixerat rex. Hec dicetis ad populum.
Fratres mei vos. os meum et caro mea vos. quare
novissimi reducitis regem. Et amase dicite.
Nonne os meum et caro mea es. Hec faciat
mihi deus et hec addat. si non magister milicie fueris
coram me omni tempore. pro ioab. Et inclinavit cor
omnium virorum de iuda. quasi viri unius. miserunt
que ad regem dicentes. Revertere tu. et omnes servi
tui. Et reversus est rex et venit usque ad iordanem.

et omnis iuda venit usque in galgala ut occur
reret regi. et traduceret eum iordanem.
Festinavit autem semei filius gera filius ge
mini de bahurim. et descendit cum viris iuda
in occursum regis david cum mille viris de ben
iamin. et siba puer de domo saul. et xv.
filii eius. ac xx. servi erant cum eo. Et irrum
pentes iordanem ante regem transierunt vada
ut traducerent domum regis. et facerent iuxta
iussionem eius. Semei autem filius gera prostratus
coram rege cum iam transisset iordanem: dixit
ad eum. Ne reputes mihi domine iniquitatem. neque me
mineris iniuriarum servi tui in die qua egressus
es domine mi rex de ierusalem. neque ponas rex in cor
de tuo. Agnosco enim servus tuus peccatum meum.
et idcirco hodie primus veni de omni domo ioseph.
descendique in occursum domini mei regis. Respon
dens vero abisai filius sarvie dixit. Numquid pro his ver
bis non occidetur semei. quia maledixit christo domi
ni. Et ait david. Quid mihi et vobis filii sarvie. Cur effi
cimini mihi hodie in sathan. Ergo ne hodie
interficietur vir in israel. An ignoratis me factum
regem super israel. Et ait rex semei. Non morieris.
Iuravitque ei. Miphiboseth quoque filius saul des
cendit in occursum regis illotis pedibus. et in
tonsa barba. vestesque suas non lavarat a die
qua egressus fuerat rex. usque ad diem reversio
nis eius in pace. Cumque occurrisset regi: dixit
ei rex. Quare non venisti mecum miphibo
seth. Et respondens ait. Domine mi rex. servus meus
contempsit me. Dixique ei. Ego famulus tuus
ut sternerer mihi asinum. et ascendens abirem
cum rege. Claudus enim sum servus tuus. Insuper et
accusavit me servum tuum ad te dominum
meum regem. Tu autem domine mi rex: sicut angelus
dei es. fac quod placitum est tibi. Neque enim fuit
domus patris mei nisi morti obnoxia domino meo
regi. Tu autem posuisti me servum tuum inter
convivas mense tue. Quid ergo habeo iuste que
rele. aut quid possum ultra vociferari ad
regem. Ait autem ei rex. Quid ultra loqueris.
Firmum est quod locutus sum. Tu et siba dividite
possessiones. Respondit que miphiboseth regi.
Etiam cuncta accipiat postquam reversus est
dominus meus rex pacifice in domum suam. Ber
zellai quoque galaadites senex valde des
cendens de rogelim traduxit regem iorda
nem. paratus etiam ultra fluvium prosequi eum.
Erat autem berzellai galaadites senex val
de. id est octogenarius. et ipse prebuit alimenta
regi cum moraretur in castris. Fuit quippe

uir diues nimis. Dixit itaq; rex ad berzel
lai. Veni mecū ut requiescas securus mecū
ī ierlm. Et ait berzellai ad regē. Quot sūt
dies ānorū uite mee ut ascendā cū rege
ierlm. Octogenarius sū hodie. Nūqd uig
ent sensus mei ad discernēdū suaue aut a
marū. aut delectare pōt seruū tuū cib;
⁊ potus. uł audire possum ulł uocē cantoꝝ
atq; cantatricū. Quare seruus tuus sit oneri
dn̄o meo regi. Paululū pcedā famulus tuus
ab iordane tecū. nō indigeo hac uicissi
tudine. S; obsecro ut reuertar seruus tuus. ⁊
moriar in ciuitate mea. ⁊ sepeliar iuxta
sepulcrū pr̄is mei. ⁊ m̄ris mee. Est autē
seruus tuus chanaan: ipse uadat tecū dn̄e
mi rex. ⁊ fac ei qd̄ tibi bonū uidetur. Dixit
itaq; ei rex. Mecū transeat chanaā. ⁊ ego
faciā ei quicqd̄ ei placuerit. ⁊ oē qd̄ petie
ris a me: impetrabis. Cūq; transisset uniuersus
pp̄ls. ⁊ rex iordanē restitit. ⁊ osculatus est
rex berzellai. ⁊ bn̄dixit ei. ⁊ ille reuersus ē
in locū suū. Transiuit g̊ rex ī galgalam.
⁊ chanaā cū eo. Oīs aūt pp̄ls iuda trāsdu
xerat regē. ⁊ media tm̄ pars affuerat
de pp̄lo isrl'. Itaq; oēs uiri isrl' concurrentes
ad regē: dixerūt ei. Quare te furati sunt
fr̄s nr̄i uiri iuda. ⁊ transduxerūt regē. ⁊ domū
eius iordanē. oēsq; uiros dd' cū eo. Et respondit
oīs uir iuda ad uiros isrl'. Quia mihi ppior ē
rex. cur irasceris sup hac re? Nūqd come
dimus aliqd ex rege aut munera nob data sūt?
Et respondit uir isrl' ad uiros iuda ⁊ ait. Decē
partib; ego maior sū apud regē. magisq; ad
me pertinet dd': quā ad te. Cur fecisti mihi in
iuriā. ⁊ nō michi nūciatū est ut reducerem
regē meū? Durius aūt responderūt uiri iuda:
uiris isrl'.

XX

Accidit quoq; ut ibi eēt uir belial noīe siba
filius bochri uir gemineus. ⁊ cecinit buc
cina ⁊ ait. Nō est nob pars in domo dd': neq;
hereditas ī filio ysai. Reuertere in tabernacu
la tua uir isrl'. Et separatus est oīs isrl' a dd'.
secutusq; ē syba filiū bochri. Viri aū iuda
adheserūt regi suo: a iordane usq; ierlm. Cū
q; uenisset rex ī domū suā in ierlm: tulit
mulieres .x. concubinas suas qs dereliquerat ad
custodiendam domū. ⁊ tradidit eas ī cus
todiā alimēta eis pbens. ⁊ nō est ingressus
ad eas. S; erāt clause usq; ad diē mortis
sue. in uiduitate uiuentes. Dixit aū rex ama
se. Conuoca mihi oēs uiros iuda ī diē tertiū: ⁊ tu

ades presens. Abiit g̊ amasa ut conuocaret
iudā. ⁊ moratus est extra placitū qd̄ ei constitu
erat rex. Ait aūt dd' ad abysai. Nunc magis
afflicturus est nos syba filius bochri: quā
absalon. Tolle g̊ seruos dn̄i tui. ⁊ psequere
re eū ne forte inueniat ciuitates munitas.
⁊ effugiat nos. Egressi sunt g̊ cū eo uiri io
ab. cherethi q; ⁊ phelethi. ⁊ oēs robusti exie
runt de ierlm. ad psequendū syba: filiū bo
chri. Cūq; illi eēnt iuxta lapidē grandē q̄
est in gabaon. amasa ueniens occurrit eis.
Porro ioab uestitus erat tunica stricta ad
mensurā habitus sui. ⁊ desup accinctus gladio de
pendente usq; ad ylia ī uagina. qui fabre
factus leui motu egredi poterat ⁊ pcutere.
Dixit itaq; ioab ad amasā. Salue mi fr̄. ⁊
tenuit manu dextra mentū amase: qi oscu
lans eū. Porro amasa nō obseruauit gladi
um quē hēbat ioab. Qui pcussit eū ī latere
⁊ effudit intestina eius in trā. ⁊ mortuus est.
nec scd'm uulnus apposuit. Ioab aūt ⁊ abysai
fr̄ eius psecuti sūt syba filiū bochri. Inte
rea de sociis dd' quidam uiri cū uidissent
⁊ stetissent iux cadauer amase de sociis io
ab dixerūt. Ecce qui eē uoluit p ioab comes dd'.
Amasa aūt conspersus sanguine: iacebat ī uia
media. Vidit hoc quidā uir qd' subsisteret
oīs pp̄ls ad uidendū eū. ⁊ amouit amasā
de uia ī agrū. Operuitq; eū uestimento ne sub
sisterent transeuntes ppt eū. Amoto g̊ illo
de uia: transibat oīs uir psequens ioab ad p
sequendū syba filiū bochri. Porro ille trans
ierat p oēs tribus isrl' usq; in abellā. ⁊ in
bethmacha. Oēsq; uiri electi congregati fu
erant ad eū. Venerūt itaq; ⁊ oppugnabant
eū in abella. ⁊ ī bethmacha. ⁊ circūdede
runt munitionib; ciuitatē. ⁊ obsessa ē urbs.
Oīs aū turba que erat cū ioab moliebatur des
truere muros. Et clamauit mulier sapiens
de ciuitate. Audite. audite. dicite ioab. Ap
ppinqua huc: ⁊ loquar tecū. Qui cū accessisset
ad eā: ait illi. Tu es ioab? Et ille respondit. Ego. Ad
quē sic locuta ē. Audi sermones ancille. Qui
respondit. audio. Rursūq; illa. Sermo inquit
dicebatur ī ueteri puerbio. Qui interrogāt inter
rogent ī abella. ⁊ sic pficiebant. Nōne ego sū
que respondeo ueritatē isrl'. ⁊ tu queris subuertere ci
uitatē. ⁊ euertere matrē ciuitatū in isrl'? Quare
precipitas hereditatē dn̄i? Respondensq; ioab ait.
Absit. absit hoc a me. Nō pcipito: neq; demol
ior. Nō se sic hēt res. S; uir de monte effraim

uidentium

Siba filius bochri cognomine. leuauit manum
suam contra regem dauid. tradite illum solum et re-
cedemus a ciuitate. Et ait mulier ad ioab. Ec-
ce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa
est ergo ad omnem populum. et locuta est eis sapi-
enter. Qui abscisum caput sibe filii bo-
chri proiecerunt ad ioab. Et ille cecinit tuba.
et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula
sua. Ioab autem reuersus est ierusalem ad regem. Fu-
it ergo ioab super omnem exercitum israel. Banaias autem
filius ioiade super cerethoes et phelethees. Ado-
hiram uero super tributa. Porro iosaphath fi-
lius achilud a commentariis. Siba autem scriba.
Sadoch uero et abiathar sacerdotes. Hyra autem
hyarites erat sacerdos dauid.
XXI Facta est quoque fames in diebus dauid tribus annis
iugiter. et consuluit dauid oraculum domini. Dixitque
dominus. propter saul et domum eius et sanguinem. quia oc-
cidit gabaonitas. Vocatis ergo gabaonitis
rex dixit ad eos. Porro gabaonite non sunt
de filiis israel. sed reliquie amorreorum. filii quoque israel
iurauerant eis. ne perimerent eos. Et uoluit
saul percutere eos zelo. quasi pro filiis israel et iuda.
Dixit ergo dauid ad gabaonitas. Quid faciam uobis.
et quod erit uestri piaculum. ut benedicatis hereditati
domini. Dixeruntque ei gabaonite. Non est nobis su-
per aurum et argentum questio. sed contra saul et contra domum eius.
neque uolumus ut interficiatur homo de israel. Ad quos
rex ait. Quid ergo uultis ut faciam uobis. Qui dixe-
runt regi. Virum qui attriuit nos. et oppressit in-
ique. ita delere debemus ut ne unus quidem residu-
us sit de stirpe eius in cunctis finibus israel. Den-
tur nobis .vii. uiri de filiis eius ut crucifiga-
mus eos domino in gabaa saul quondam electi domini.
Et ait rex. Ego dabo. Pepercitque rex miphi-
boseth filio ionathe filii saul. propter iusiurandum
domini quod fuerat inter dauid. et inter ionathan filium
saul. Tulit itaque rex duos filios respha
filie aia quos peperit saul armoni. et miphibo-
seth. et .v. filios michol filie saul quos genue-
rat adrieli filio berzellai qui fuit de mo-
lati. et dedit eos in manus gabaonitarum. Qui
crucifixerunt eos in monte coram domino. et ceciderunt
hii .vii. simul occisi in diebus messis prime inci-
piente messione ordei. Tollens autem respha
filia aia cilicium. substrauit sibi super pe-
tram ab initio messis. donec stillaret aqua
super eos de celo. et non dimisit aues lacerare eos
per diem. neque bestias per noctem. Et nunciata sunt
dauid que fecerat respha filia aia concubina
saul. Et abiit dauid. et tulit ossa saul et ossa iona-
than filii eius a uiris iabes galaad. qui fura-
ti fuerant ea de platea bethsan. in qua
suspenderant eos philistiim. cum interfecissent
saul in gelboe. et asportauit inde ossa saul
et ossa ionathe filii eius. Et colligentes ossa
eorum qui affixi fuerant sepelierunt ea cum
ossibus saul et ionathe filii eius in terra beniamin
in latere in sepulcro cys patris eius. Fece-
runtque omnia quecumque preceperat rex. et repropi-
ciatus est deus terre. Post hec. Factum est autem
rursum prelium philistinorum aduersum israel. et
descendit dauid et serui eius cum eo. et pugnabant
contra philistiim. Deficiente autem dauid iesbidenob
qui fuit de genere arapha. cuius ferrum haste
.ccc. uncias appendebat. et accinctus erat ense
nouo. nisus est percutere dauid. Presidioque ei fuit a-
bysai filius saruie. et percussum philisteum in-
terfecit. Tunc iurauerunt uiri dauid dicentes. Iam
non egredieris nobiscum in bellum. ne extinguas
lucernam in israel. Secundum quoque fuit bellum in gob
contra philisteos. Tunc percussit sobochai de hu-
sathi seph de stirpe arapha. de genere gigan-
tum. Tertium quoque fuit bellum in gob contra philis-
teos in quo percussit adeodatus filius saltus po-
limitarius bethleemites goliath getheum.
cuius hastile haste erat quasi liciatorium texen-
cium. Quartum bellum fuit in geth in quo uir fuit
excelsus qui senos in manibus et pedibus habebat di-
gitos. id est .xxiiii. et erat de origine arapha.
blasphemauit israel. percussit autem eum iona-
thas filius samaa fratris dauid. Isti quatuor nati sunt
de arapha in geth. et ceciderunt in manu dauid et seruo-
rum eius. XXII
Locutus est autem dauid domino uerba carminis huius in
die qua liberauit eum dominus de manu omnium inimi-
corum suorum et de manu saul. et ait. Dominus petra mea
et robur meum. et saluator meus. Deus meus fortis
meus sperabo in eum. Scutum meum et cornu salutis
eleuator meus. et refugium meum. saluator meus
de iniquitate liberabis me. Et laudabilem in-
uocabo dominum. et ab inimicis meis saluus ero.
Quia circumdederunt me contritiones mortis. torrentes
belial terruerunt me. funes inferni circumde-
derunt me. preuenerunt me laquei mortis. In tri-
bulatione inuocabo dominum. et ad dominum meum cla-
mabo. Et exaudiuit me de templo sancto suo uo-
cem meam. et clamor meus ueniet ad aures eius.
Commota est et contremuit terra. fundamenta mon-
tium concussa sunt et conquassata quoniam iratus est eis
deus. Ascendit fumus de naribus eius. et ignis de
ore eius uorabit. carbones succensi sunt ab eo.

Et inclinavit caelos et descendit: et caligo sub
pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit:
et lapsus est super pennas venti. Posuit tenebras
in circuitu suo latibulum: cribrans aquas de nu-
bibus caelorum. Prae fulgore in conspectu eius succensi
sunt carbones ignis. Tonabit de caelo dominus: et
excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas et dis-
sipavit eos: fulgur et consumpsit eos. Et apparu-
erunt effusiones maris: et revelata sunt fun-
damenta orbis. Ab increpatione domini: ab inspira-
tione spiritus furoris eius. Misit de excelso et
assumpsit me: et extraxit me de aquis multis. Libera-
vit me ab inimico potentissimo: et ab his qui
oderant me quoniam robustiores me erant. Praevenit
me in die afflictionis meae: et factus est dominus firmamen-
tum meum. Et eduxit me in latitudinem: liberavit me
quia placui ei. Retribuet mihi dominus secundum iustitiam
meam: et secundum munditiam manuum mearum reddet mihi.
Quia custodivi vias domini: et non egi impie a deo meo.
Omnia enim iudicia eius in conspectu meo: et praecepta
eius non amovi a me. Et ero perfectus cum eo: et cus-
todiam me ab iniquitate mea. Et restituet mihi
dominus secundum iustitiam meam: et secundum munditiam manu-
um mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanc-
tus eris: et cum robusto perfectus. Et cum electo electus
eris: et cum perverso perverteris. Et populum pauperem sal-
vum facies: oculisque tuis excelsos humiliabis.
Quia tu lucerna mea domine: et tu domine illuminabis
tenebras meas. In te enim curram accinctus: in deo meo
transiliam murum. Deus immaculata via eius: eloquium
domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium
in se. Quis est deus praeter dominum: aut quis fortis praeter
deum nostrum? Deus qui accinxit me fortitudine:
et complanavit perfectam viam meam. Coaequans pedes
meos cervis: et super excelsa mea statuens me. Do-
cens manus meas ad proelium: et componens quasi arcum
aereum brachia mea. Dedisti mihi clipeum salutis
tuae: et mansuetudo mea multiplicavit me. Di-
latabis gressus meos subtus me: et non deficient ta-
li mei. Persequar inimicos meos et conteram: et
non convertar donec consumam eos. Consumam eos et con-
fringam ut non consurgant: cadent sub pedibus meis.
Accinxisti me fortitudine ad proelium: incurvasti
resistentes mihi subtus me. Inimicos meos de-
disti mihi dorsum: odientes me et disperdam eos. Cla-
mabunt et non erit qui salvet: ad dominum et non exaudi-
vit eos. Delebo eos ut pulverem terrae: quasi lutum
platearum comminuam eos atque confringam. Salva-
bis me a contradictionibus populi mei: custodies me
in caput gentium. Populus quem ignoro serviet mihi.
Filii alieni resistent mihi: auditu auris oboedi-
ent mihi. Filii alieni defluxerunt: et contrahentur in
angustiis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et ex-
altabitur deus fortis salutis meae. Deus qui das vin-
dictas mihi: et deiecisti populos sub me. Qui edu-
cis me ab inimicis meis: et a resistentibus mihi e-
levabis me: a viro iniquo liberabis me. Propterea confite-
bor tibi in gentibus domine: et nomini tuo cantabo. Magni-
ficans salutes regis sui: et faciens misericordiam
christo suo david: et semini eius usque in sempiternum.

XXIII

Haec autem sunt verba novissima
quae dixit david filius isai. Dixit vir cui constitu-
tum est de christo dei iacob egregius psalmista
israel. Spiritus domini locutus est per me: et sermo eius per
linguam meam. Dixit deus israel mihi locutus est for-
tis israel: dominator hominum iustus dominator in timore
dei. Sicut lux aurorae oriente sole: mane absque
nubibus rutilat: et sicut pluviis germinat herba
de terra. Nec tanta est domus mea apud deum ut pac-
tum aeternum iniret mecum: firmum in omnibus atque
munitum. Cuncta enim salus mea: et omnis voluntas nec
est quicquam ex ea quod non germinet. Praevaricatores
autem quasi spinae evellentur universi: quae non tolluntur
manibus. Et si quis tangere eas voluerit: armabitur
ferro et ligno lanceato: igneque succensae combure-
tur usque ad nihilum. Haec nomina fortium david. David
sedens in cathedra sapientissimus princeps inter
tres: ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui
octingentos interfecit impetu uno. Post hunc
eleazar filius patrui eius ahohites inter tres fortes
qui erant cum david quando exprobraverunt philisthim et
congregati sunt illuc in proelium. Cumque ascendissent
viri israel ipse stetit et percussit philisteos donec
deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio.
Fecitque dominus salutem magnam in die illa: et populus qui
fugerat reversus est ad caesorum spolia detrahenda.
Et post hunc semma filius age de arari. Et congregati
sunt philisthim in statione. Erat quippe ibi
ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie
philisthim stetit ille in medio agri et tuitus
est eum: percussitque philisteos: et fecit dominus salutem
magnam. Necnon et ante descenderant tres qui erant
principes inter xxx. et venerant tempore messis ad
david in speluncam odollam. Castra autem philisthino-
rum erant posita in valle gigantum. Et erat david
in praesidio. Porro statio philisthinorum tunc erat
in bethleem. Desideravit ergo david aquam de lacu et
ait. Si quis daret mihi potum aquae de cisterna quae est
in bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes
castra philisthinorum et hauserunt aquam de cister-
na bethleem quae erat iuxta portam: et attule-
runt ad david. At ille noluit bibere. Sed libavit eam

domino dicens. Propitius sit mihi dominus ne faciam hoc.
Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt
et animarum periculum bibam? Noluit ergo bibere. Haec
fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater
Ioab filius Sarviae princeps erat de tribus.
Ipse quoque levavit hastam suam contra trecentos quos inter-
fecit nominatus in tribus. Inter tres nobilior. Et
erat eorum princeps. Sed usque ad tres viros pri-
mos non pervenerat. Et Banaias filius Ioiadae,
viri fortissimi magnorum operum de Capseel.
Ipse percussit duos leones Moab. Et ipse descen-
dit et percussit leonem in media cisterna in diebus
nivis. Ipse quoque interfecit virum aegyptium virum
dignum spectaculo habentem in manu hastam.
Itaque cum descendisset ad eum in virga: vi extor-
sit hastam de manu aegyptii, et interfecit eum
hasta sua. Haec fecit Banaias filius Ioiadae. Et ipse
nominatus inter tres robustos qui erant inter .xxx. no-
biliores. Verumptamen usque ad tres non pervenerat. Fecit-
que eum sibi auricularium a secreto David. Asael
frater Ioab inter .xxx. Elehanan filius patrui eius
de Bethleem. Semma de Arari. Elica de Aro-
di. Helas de Phelti. Hira filius Acces de The-
cua. Abiezer de Anathoth. Mobonnai de
Usathi. Selmon Ahohites. Maharai Ne-
tophathites. Heled filius Baana et ipse Neto-
phathites. Itthai filius Ribai de Gabaath fili-
orum Beniamin. Banaia Afrathonites. Heddai de
torrente Gaas. Albiabon Arbathites. Azma-
veth de Beromi. Eliaba de Salboni. Filii Ias-
sen. Ionathan. Iarari. Semma de Horodi. Hai-
am filius Sarar Arorites. Eliphelet filius Aas-
bai filii Maachati. Heliam filius Achitophel
Gelonites. Esrai de Carmelo. Pharai de Ar-
bi. Igaal filius Nathan de Soba. Bonni de
Gaddi. Selech de Ammoni. Naarai Beroti-
tes armiger Ioab filii Sarviae. Hira Iethrites.
Gareb et ipse Iethrites. Urias Ethaeus. Omnes .xxx. vii.

XXIIII

Et addidit furor domini irasci
contra Israel. Commovitque David in eis dicentem: Vade
numera Israel et Iudam. Dixitque rex ad Ioab princi-
pem exercitus sui. Perambula omnes tribus Israel a Dan usque
Bersabee et numerate populum ut sciam numerum eius.
Dixitque Ioab regi: adaugeat dominus deus tuus ad po-
pulum tuum quantus nunc est. Iterumque centuplicet in con-
spectu domini mei regis. Sed quid sibi dominus meus rex
vult in re huiuscemodi? Obtinuit autem ser-
mo regis verba Ioab et principum exercitus. Egressus-
que est Ioab et principes militum a facie regis
ut numerarent populum Israel. Cumque transissent Iorda-
nem: venerunt in Aroer ad dexteram urbis quae est
in valle Gad. Et per Iazer transierunt in Galaad
et in terram inferiorem Hodsi. Et venerunt in Dan
silvestria. Circumeuntesque iuxta Sidonem: transie-
runt prope moenia Tyri. Et omnem terram Evei et Chanan-
aei. Veneruntque ad meridiem Iuda in Bersabee. Et lus-
trata universa terra: affuerunt post novem menses
et .xx. dies in Ierusalem. Dedit ergo Ioab numerum
descriptionis populi regi. Et inventa sunt de Israel
octoginta milia virorum fortium qui educerent gla-
dium. Et de Iuda .L. milia pugnatorum. Percus-
sit autem cor David eum postquam numeratus est populus. Et
dixit David ad dominum: peccavi valde in hoc fa-
cto. Sed precor domine ut transferas iniquitatem servi tui
quia stulte egi nimis. Surrexit itaque David ma-
ne. Et sermo domini factus est ad Gad prophetam et vi-
dentem David dicens. Vade et loquere ad David: trium ti-
bi datur optio. Elige unum quod volueris ex his ut
faciam tibi. Cumque Gad venisset ad David: nuntiavit
ei dicens. Aut .vii. annis veniet tibi fames in
terra tua. Aut tribus mensibus fugies adversarios
tuos. Et illi te persequentur. Aut certe tribus diebus
erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera
et vide quem respondeam ei qui me misit sermonem.
Dixit autem David ad Gad: Coartor undique nimis.
Sed melius est ut incidam in manus domini, multae
enim misericordiae eius sunt: quam in manus hominum. Im-
misitque dominus pestilentiam in Israel de mane
usque ad tempus constitutum. Et mortui sunt ex populo
a Dan usque Bersabee .lxx. milia virorum. Cum-
que extendisset manum suam angelus domini super
Ierusalem. Ut disperderet eam. Misertus est dominus super
afflictionem. Et ait angelo percutienti populum.
Sufficit nunc. Contine nunc manum tuam. Erat autem an-
gelus domini iuxta aream Haurena iebusei. Dixit-
que David ad dominum cum vidisset angelum caedentem
populum. Ego sum qui peccavi, ego inique e-
gi. Isti qui oves sunt quid fecerunt? Vertatur
obsecro manus tua contra me: et contra domum patris
mei. Venit autem Gad propheta ad David in die illa: et
dixit ei. Ascende et constitue altare domino in
area Haurena iebusei. Et ascendit David iuxta
sermonem Gad. Quem praeceperat ei dominus. Conspi-
ciensque Haurena animadvertit regem et servos
eius transire ad se. Et egressus adoravit regem
prono vultu in terram et ait. Quid causae est ut ve-
niat dominus meus rex ad servum suum? Cui David
ait. Ut emam a te aream et aedificem altare
domino: et cesset interfectio quae grassatur in populo. Et
ait Haurena ad David. Accipiat et offerat
dominus meus rex sicut placet ei. Habes boves
in holocaustum et plaustrum et iuga boum

in usu lignorum. Omnia dedit areuna re-
gi. dixitque areuna ad regem. dominus deus tuus
suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait. Ne-
quaquam ut vis sed emam pretio a te. et non offe-
ram domino deo meo holocausta gratuita. Emit
ergo david aream et boves argenti siclis .l. et
edificavit altare domino ibi david. et obtulit
holocausta et pacifica. et propiciatus est dominus
terre. et cohibita est plaga ab israel. Explicit
liber regum secundus.

Incipit liber regum tercius

Et rex david
senuerat. habebatque etatis
plurimos dies. Cumque operi-
retur vestibus. non calefiebat.
at. dixerunt ergo ei servi sui.
Queramus domino nostro regi ad-
olescentulam virginem. et stet co-
ram rege. et foveat eum. dormi-
atque in sinu suo. et calefaciat dominum nostrum
regem. Quesierunt igitur adolescentulam speciosam in
omnibus finibus israel. et invenerunt abisag suna-
miten. et adduxerunt eam ad regem. Erat autem pu-
ella pulcra nimis. dormiebatque cum rege.
et ministrabat ei. Rex vero non cognovit eam.
Adonias autem filius agith elevabatur dicens.
Ego regnabo. Fecitque sibi currum et equites
et .l. viros qui ante eum currerent. Nec corripuit
eum pater suus aliquando dicens. Quare hoc fecisti? E-
rat autem et ipse pulcher valde. Secundus natu post
absalon. Et sermo ei cum ioab filio sarvie. et
cum abiathar sacerdote. qui adiuvabant partes
adonie. Sadoch vero sacerdos. et banaias fi-
lius ioiade. et nathan propheta. et semei. et rethi.
et phelethi. et omne robur exercitus david non erat
cum adonia. Immolatis ergo adonias ari-
etibus et vitulis. et universis pinguibus iuxta
lapidem zoheleth. qui erat vicinus fonti ro-
gel. vocavit universos fratres suos filios regis.
et omnes viros iuda servos regis. Nathan autem
prophetam. et banaiam. et robustos quosque. et
salomonem fratrem suum non vocavit. Dixit
itaque nathan ad bersabee matrem salomonis.
Num audisti quod regnaverit adonias filius
agith. et dominus noster david hoc ignorat. Nunc ergo
veni accipe consilium a me. et salva animam
tuam. filiique tui salomonis. Vade et ingre-
dere ad regem david. et dic ei. Nonne tu domine
mi rex iurasti mihi ancille tue dicens. quia
salomon filius tuus regnabit post me. et ipse
sedebit in solio meo. Quare ergo regnat ad-
onias? Et adhuc ibi te loquente cum rege
ego veniam post te. et complebo sermones tuos.
Ingressa est itaque bersabee ad regem in cubi-
culo. Rex autem senuerat nimis. et abisag su-
namitis ministrabat ei. Inclinavit se
bersabee. et adoravit regem. Ad quam rex. Quid tibi
inquit vis? Que respondens ait. Domine mi rex tu
iurasti per dominum deum tuum ancille tue. Salomon
filius tuus regnabit post me. et ipse sedebit in so-
lio meo. Et ecce nunc adonias regnavit te domine
mi rex ignorante. Mactavit boves et pin-
guia queque. et arietes plurimos. et vocavit
omnes filios regis. Abiathar quoque sacerdotem. et ioab
principem milicie. Salomonem autem filium tuum
non vocavit. Verumtamen domine mi rex in te oculi
respiciunt totius israel. ut indices eis. quis sedere
debeat in solio tuo domine mi rex post te. Eritque
cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis.
erimus ego et filius meus salomon peccatores. Adhuc
illa loquente cum rege. nathan propheta venit. et
nunciaverunt regi dicentes. Adest nathan propheta.
Cumque introisset in conspectu regis. et adorasset
eum pronus in terram. dixit nathan. Domine mi rex
tu dixisti adonias regnet post me. et ipse se-
deat super thronum meum. Quia descendit hodie et
immolavit boves. et pinguia. et arietes plu-
rimos. et vocavit universos filios regis. et prin-
cipes exercitus abiathar quoque sacerdotem. Illisque
vescentibus et bibentibus coram eo. et dicentibus
Vivat rex adonias me servum tuum. et sadoch
sacerdotem. et banaiam filium ioiade. et salomonem fa-
mulum tuum non vocavit. Numquid a domino meo
exivit hoc verbum. et non indicasti servo tuo.
quis sessurus esset super thronum domini mei regis
post eum. Et respondit rex david dicens. Vocate ad me
bersabee. Que cum fuisset ingressa coram rege. et
stetisset ante eum. iuravit rex et ait. Vivit dominus
qui eruit animam meam de omni angustia. quia sicut
iuravi tibi per dominum deum israel dicens. Salomon
filius tuus regnabit post me. et ipse sedebit super so-
lium meum pro me. Sic faciam hodie. Submis-
soque bersabee in terram vultu. adoravit regem
dicens. Vivat dominus meus rex david in eternum.
Dixitque rex david. Vocate mihi sadoch sacerdotem.
et nathan prophetam. et banaiam filium ioiade.
Qui cum ingressi fuissent coram rege. dixit ad eos
rex. Tollite vobiscum servos domini vestri. et inponite
salomonem filium meum super mulam meam. et duci-
te eum in gyon. et ungat eum ibi sadoch sa-
cerdos et nathan propheta in regem super israel. et cane-
tis buccina atque dicetis. Vivat rex salo-
mon. et ascendetis post eum. et venietis ierlm.

⁊ sedebit sup solium meum. ⁊ ipse regnabit p
me. Illiq; precipiam ut sit dux sup isrl ⁊ sup iudam.
⁊ respondit banaias filius ioiade regi dicens.
amen. Sic loquatur dns ds dni mei regis. quomo
fuit dns cum dno meo rege: sic sit cum salomone.
⁊ sublimius faciat solium eius a solio dni mei
regis dd. Descendit ergo sadoch sacerdos ⁊ nath
an ppha ⁊ banaias filius ioiade. ⁊ cerethi.
⁊ phelethi. ⁊ posuerunt salomonem sup mulam
regis dd. ⁊ adduxerunt eum in gyon. Sumpsitq;
sacerdos sadoch. cornu olei de tabnaculo ⁊ un
xit salomonem ⁊ cecinerunt buccina. ⁊ dixit omnis
ppls. Vivat rex salomon. Et ascendit universa mul
titudo post eum. ⁊ ppls canencium tibiis ⁊ letantium
gaudio magno. ⁊ insonuit tra a clamore eorum.
Audivit autem adonias ⁊ omnes qui invitati fuerant ab
eo. iamq; convivium finitum erat. Sed ⁊ ioab audita
voce tube ait. Quid sibi vult clamor civitatis
tumultuantis? Adhuc illo loquente natham filius a
biathar sacerdotis venit. Cui dixit adonias. In
gredere quia vir fortis es. ⁊ bona annuncians. Respon
ditq; ionathan adonie. Nequaquam. dns enim rex
nr dd regem constituit salomonem. Misitq; cum eo
sadoch sacerdotem ⁊ nathan ppham ⁊ banaiam
filium ioiade. ⁊ cerethi ⁊ phelethi. ⁊ posuerunt
eum sup mulam regis. unxeruntq; eum sadoch sacer
dos ⁊ nathan ppha regem in gyon. ⁊ ascenderunt
inde letantes. ⁊ insonuit civitas. Hec est vox quam
audistis. Sed ⁊ salomon sedet sup solium regni.
⁊ ingressi servi regis. benedixerunt dno nro regi
dd dicentes. Amplificet ds nomen salomonis:
sup nomen tuum. ⁊ magnificet thronum eius sup thronum
tuum. Et adoravit rex dd in lectulo suo. ⁊ insup
hec locutus est. Benedictus dns ds isrl qui dedit hodie sede
ntem in solio meo videntibus oculis meis. Territi sunt
ergo ⁊ surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab adoni
a. ⁊ ivit unusquisq; in domum suam. Adonias autem
timens salomonem surrexit ⁊ abiit in tabna
culum dni. ⁊ tenuit cornu altaris. ⁊ nunciaverunt
salomoni dicentes. Ecce adonias timens regem
salomonem tenet cornu altaris dicens. Iuret
mihi rex salomon hodie quod non interficiat servum
suum gladio. dixitq; salomon. Si fuerit vir bonus
non cadet ne unus quidem capillus eius in terram. Si autem
malum fuerit inventum in eo: morietur. Misit
ergo rex salomon ⁊ eduxit eum ab altari. ⁊ ingressus
adoravit regem salomonem. dixitq; ei salo
mon. Vade in domum tuam.

II

Appropinquaverunt autem dies dd ut moreretur. precepit
q; salomoni filio suo dicens. Ecce ego ingre
dior viam universe tre. Confortare ⁊ esto vir for

tis. ⁊ observa custodias mandata dni dei tui
ut ambules in viis eius. ⁊ custodias cerimonias
eius. ⁊ precepta eius ⁊ iudicia ⁊ testimonia.
sicut scriptum est in lege moysi. ut intelligas
universa que facis. ⁊ quocumq; te verteris ut con
firmet dns sermones suos quos locutus est
dns de me dicens. Si custodierint filii tui
vias suas. ⁊ ambulaverint coram me in veritate in
omni corde suo. ⁊ in omni anima sua non auferetur
tibi vir de solio isrl. Tu quoq; nosti que fecerit mihi
ioab filius sarvie. que fecerit duobus principibus exer
citus isrl. abner filio ner. ⁊ amase filio iether
quos occidit ⁊ effudit sanguinem belli
in pace. ⁊ posuit cruorem prelii in balteo suo
qui erat circa lumbos eius. ⁊ in calciamento su
o quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapi
enciam tuam. ⁊ non deduces canitiem eius pacifice ad
inferos. Sed ⁊ filiis berzellai galaditidis
reddes gratiam. Eruntq; comedentes in mensa
tua. occurrerunt enim mihi qui fugiebam a facie
absalon fratris tui. Habes quoq; apud te semei
filium gera filii gemini de bahurim. qui ma
ledixit mihi maledictione pessima. quando ibam
ad castra. Sed quia descendit mihi in occursum cum
transirem iordanem. ⁊ iuravi ei per dnm dicens.
non te interficiam gladio. tu noli pati eum esse
innoxium. Vir autem sapiens es. ⁊ scies que facies ei.
deducesq; canos eius cum sanguine ad inferos.
Dormivit igitur dd cum patribus suis. ⁊ sepultus est
in civitate dd. Dies autem quibus regnavit dd sup isrl
.xl. anni sunt. In hebron regnavit .vii. annis.
In ierlm .xxx. tribus. Salomon autem sedit sup
tronum dd patris sui ⁊ firmatum est regnum eius
nimis. Et ingressus est adonias filius agith ad
bersabee matrem salomonis. Que dixit ei. Paci
ficus ne ingressus tuus? Qui respondit. pacificus. ad
diditq;. Sermo mihi ad te est. Cui ait. Loquere.
⁊ ille. Tu inquit nosti quia meum erat regnum. ⁊
me prefecerat omnis isrl sibi regem. Sed translatum
est regnum ⁊ factum est fratris mei. A dno enim
constitutum est ei. Nunc ergo peticionem unam
precor a te: ne confundas faciem meam. Que dixit
ad eum. Loquere. ⁊ ille ait. Precor ut dicas salo
moni regi. Neq; enim tibi negare quicquam potest:
ut det mihi abisag sunamitem uxorem. Et ait
bersabee. Bene ego loquar pro te regi. Venit ergo
bersabee ad regem salomonem: ut loqueretur
ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum eius.
adoravitq; eam. ⁊ sedit sup tronum suum. Positus
q; est tronus matri eius regis. que sedit ad dexter
am eius. Dixitq; ei. Peticionem unam parvulam

ego deprecor a te. ne confundas faciem meam.
Dixitque ei rex. Pete mater mi. Neque enim fas est
ut avertam faciem tuam. Que ait. Detur abis
ag sunamitis adonie fratri tuo uxor. Re
spondit rex salomon et dixit matri sue. Quare pos
tulas abisag sunamitem adonie? postula
ei et regnum. Ipse est enim frater meus maior me.
et habet abiathar sacerdotem et ioab filium sarvie.
Iuravit itaque rex salomon per dominum dicens. Hec
faciat mihi deus et hec addat: quia contra animam su
am locutus est adonias verbum hoc. Et nunc vi
vit dominus qui firmavit me. et collocavit me
super solium david patris mei. et qui fecit michi domum
sicut locutus est: quia hodie occidetur adonias. Mi
sitque rex salomon per manum banaie filii
ioiade qui interfecit eum et mortuus est. Abiathar
quoque sacerdoti dixit rex. Vade in anathot agrum
tuum. Et quidem vir mortis es. sed hodie te non
interficiam. quia portasti archam domini dei coram david
patre meo. et sustinuisti laborem in omnibus in quibus
laboravit pater meus. Eiecit ergo salomon abia
thar ut non esset sacerdos domini. ut impleretur sermo
domini quem locutus est super domum hely in sylo. Ve
nit autem nuncius ad salomonem quod ioab declina
set post adoniam. et post salomonem non declinasset.
Fugit ergo ioab in tabernaculum domini. et apprehendit
cornu altaris. Nunciatumque est regi salomoni
quod fugisset ioab in tabernaculum domini. et esset iuxta
altare. Misitque salomon banaiam filium io
iade dicens. Vade interfice eum. Et venit bana
ias ad tabernaculum domini. et dixit ei. Hec dicit rex.
Egredere. Qui ait. Non egrediar. sed hic moriar.
Renunciavit banaias regi sermonem dicens.
Hec locutus est ioab. et hec respondit michi. Dixitque ei rex.
Fac sicut locutus est. et interfice eum. et sepeli eum. et a
movebis sanguinem innocentem qui effusus est a io
ab a me. et a domo patris mei. Et reddat
dominus sanguinem eius super caput eius. quia interfecit
duos viros iustos melioresque se. et occidit eos
gladio. patre meo david ignorante abner fi
lium ner principem militie israel. et amasam
filium iether principem exercitus iuda. et revertetur
sanguis illorum in caput ioab. et in caput semi
nis eius in sempiternum. David autem et semini
eius. et domui. et throno illius sit pax usque in
eternum a domino. Ascendit itaque banaias filius
ioiade. et aggressus eum interfecit. sepultusque est
in domo sua in deserto. Et constituit rex ba
naiam filium ioiade pro eo super exercitum. et sadoch
sacerdotem posuit pro abiathar. Misit quoque rex et
vocavit semei. Dixitque ei. Edifica tibi domum
in ierusalem. et habita ibi. et non egredieris inde
huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris
et transieris torrentem cedron: scito te interfici
endum. Sanguis tuus erit super caput tuum.
Dixitque semei regi. Bonus sermo regis. Sicut
locutus est dominus meus rex: sic faciet servus tuus.
Habitavit itaque semei in ierusalem diebus multis.
Factum est autem post annos tres ut fugerent ser
vi semei ad achis filium maacha regem geth.
Nunciatumque est semei quod servi eius essent in geth.
Surrexit. et stravit asinum suum. ivitque in geth
ad achis ad requirendos servos suos. et adduxit
eos de geth. Nunciatum est autem regi salomoni
quod isset semei in ierusalem et redisset. et mittens
vocavit eum. dixitque ei. Nonne testificatus sum
tibi per dominum. et predixi tibi. Quacumque die egressus fu
eris huc atque illuc: scito te esse moriturum. et
respondisti michi. Bonus sermo quem audivi. Qua
re ergo non custodisti iusiurandum domini. et preceptum
quod preceperam tibi? Dixitque rex ad semei. Tu nosti
omne malum cuius tibi conscium est cor tuum quod fecis
ti david patri meo. Reddidit dominus maliciam
tuam in caput tuum. et rex salomon benedictus.
et thronus david erit stabilis coram domino usque in sempiter
num. Iussit itaque rex banaie filio ioiade.
qui aggressus percussit eum. et mortuus est.
III
Confirmatum est ergo regnum in manu salo
monis. et affinitate coniunctus est pharaoni re
gi egipti. Accepit namque filiam eius. et adduxit in
civitatem david. donec compleret edificans domum
suam. et domum domini. et murum ierusalem per circui
tum. Attamen populus immolabat in excelsis. Non
enim edificatum erat templum nomini domini usque in
diem illum. Dilexit autem salomon dominum ambulans
in preceptis david patris sui excepto quod in excel
sis immolabat. et accendebat thimiamata. Abi
it itaque salomon in gabaon ut immolaret
ibi. Illud quippe erat excelsum maximum.
Mille hostias in holocaustum obtulit salomon
super altare illud in gabaon. Apparuit autem dominus
salomoni per somnium nocte dicens. Postula quod
vis ut dem tibi. Et ait salomon. Tu fecisti cum
servo tuo david patre meo misericordiam magnam. sicut
ambulavit in conspectu tuo in veritate et ius
ticia et recto corde tecum. custodisti ei misericordiam
grandem. et dedisti filium ei sedentem super thronum
suum sicut est hodie. Et nunc domine deus tu regnare fecis
ti servum tuum pro david patre meo. Ego sum puer
parvulus. et ignorans egressum et introitum meum.
Et servus tuus in medio est populi quem elegisti
populi infiniti. qui numerari et supputari non

potest pre multitudine. Dabis ergo servo tuo
cor docibile ut possit iudicare populum tuum
et discernere inter bonum et malum. Quis enim
poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc
multum? Placuit ergo sermo coram domino quod
Salomon rem huiuscemodi postulasset. Et dixit
dominus ad Salomonem. Quia postulasti verbum
hoc et non petisti tibi dies multos nec divici-
as aut animas inimicorum tuorum. Sed postulas-
ti tibi sapientiam ad discernendum iudicium. Ec-
ce feci tibi secundum sermones tuos. et dedi tibi cor
sapiens et intelligens in tantum ut nullus ante te
similis tui fuerit nec post te resurrecturus
sit. Sed et hec que non postulasti dedi tibi. divici-
as scilicet et gloriam. ut nemo fuerit similis tui in re-
gibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaveris in
viis meis. et custodieris precepta mea et man-
data mea. sicut ambulavit pater tuus. longos fa-
ciam dies tuos. Igitur evigilavit Salomon. et
intellexit quod esset sompnium. Cumque venisset
Ierusalem: stetit coram archa federis domini. et obtu-
lit holocausta. et fecit victimas pacificas.
et grande convivium universis famulis suis. Tunc
p. Venerunt due mulieres meretrices ad regem. ste-
teruntque coram eo. Quarum una ait. Obsecro mi do-
mine: ego et mulier hec habitabamus in domo
una. et peperi apud eam in cubiculo. Tercio autem die
postquam ego peperi: peperit et hec. et eramus simul.
nullusque alius nobiscum in domo exceptis nobis
duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius noc-
te: dormiens quippe oppressit eum. Et consurgens
intempeste noctis silencio: tulit filium meum
de latere meo ancille tue dormientis. et collo-
cavit in sinu suo. suum autem filium qui erat mor-
tuus posuit in sinu meo. Cumque surrexissem
mane ut darem lac filio meo: apparuit
mortuus. Quem diligencius intuens clara lu-
ce: deprehendi non esse meum quem genueram.
Responditque altera mulier. Non est ita ut dicis. sed
filius tuus mortuus est: meus autem vivit. E contrario
illa dicebat. Mentiris. Filius quippe meus vi-
vit. et filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum
contendebant coram rege. Tunc rex ait. Hec dicit
filius meus vivit. et filius tuus mortuus est. et ista
respondit non. sed filius tuus mortuus est: meus autem vivit.
Dixit ergo rex. Afferte michi gladium. Cumque at-
tulissent gladium coram rege: Dividite inquit
infantem vivum in duas partes. et date dimi-
diam partem uni. et dimidiam partem alteri. Di-
xit autem mulier cuius filius erat vivus ad re-
gem. Commota sunt quippe viscera eius super filio

suo. Obsecro domine. date illi infantem vivum.
et nolite interficere eum. E contrario illa dicebat.
Nec michi nec tibi sit: sed dividatur. Respondit
rex et ait: Date huic infantem vivum. et non occidatur.
Hec est enim mater eius. Audivit itaque omnis israel
iudicium quod iudicasset rex. et timuerunt regem.
videntes sapientiam dei esse in eo. ad faciendum iudicium.
Erat autem rex Salomon regnans super
IIII omnem Israel. Et hii principes quos habebat. Aza-
rias filius Sadoch sacerdotis. Helioreph et Ahi-
a filii Sisa scribe. Iosaphat filius Achilud
a commentariis. Banaias filius Ioiade super
exercitum. Sadoch autem et Abiathar sacerdotes.
Azarias filius Nathan super eos qui assistebant
regi. Zabud filius Nathan sacerdos amicus
regis. et Ahiasar prepositus domus. Et Adoniram
filius Abda super tributa. Habebat autem Salomon
duodecim prefectos super omnem Israel. qui prebebant
annonam regi et domui eius. per singulos enim
menses in anno singuli necessaria ministrabant.
Et hec nomina eorum. Benhur: in monte Effraim.
Bendecar: in Macces. et in Salebim. et in Beth-
sames. et in Helon. et in Bethanan. Benesed in
Araboth. Ipsius erat Socco. et omnis terra Epher.
Benabinadab. cuius omnis Nephath Dor. Tha-
phet filiam Salomonis habebat uxorem. Be-
na filius Achilud: regebat Thanach et Ma-
geddo. et universam Bethsan. que est iuxta Sar-
thana subter Iezrahel. a Bethsan usque
Abelmeula regione Zelmaan. Bengab-
er in Ramoth Galaad. Habuit Avothiair
filii Manasse in Galaad. Ipse preerat in omni
regione Argob que est in Basan. lx. civita-
tibus magnis atque muratis que habebant
seras ereas. Achimadab filius Addo pre-
erat in Manaim. Achimaas in Nepthali.
sed ipse habebat Bethsemath filiam Salomo-
nis in coniugio. Baana filius Husi in Aser.
et in Baloth. Iosaphath filius Pharue in Ysa-
char. Semei filius Hela in Beniamin. Ga-
ber filius Uri: in terra Galaad. et in terra Se-
on regis Amorrei. et Og regis Basan. super
omnia que erant in terra illa. Iuda et Israel innu-
merabiles sicut harena maris in multi-
tudine comedentes et bibentes atque letan-
tes. Salomon autem erat in dicione sua habens
omnia regna a flumine terre Philistiim
usque ad terminum Egipti. offerencium munera
sibi. et servientium ei cunctis diebus vite eius.
Erat autem cibus Salomonis per dies singulos.
lx. chori simile. et lx. chori farine.

boves pingues et xx boves pascuales et c
arietes, excepta venatione cervorum caprarum
atque bubalorum et avium altilium. Ipse enim ob-
tinebat omnem regionem que erat trans flumen
que a Tapsa usque Gazam, et cunctos reges illarum
regionum, et habebat pacem ex omni parte in circui-
tu. Habitabatque Iuda et Israel absque timore ullo
unusquisque sub vite sua et sub ficu sua a
Dan usque Bersabee cunctis diebus Salomonis. Et
habebat Salomon xl milia presepia equorum cur-
rilium et xii milia equestrium. Nutriebantque
eos supradicti regis prefecti. Sed et necessaria mense
regis Salomonis cum ingenti cura prebebant
in tempore suo. Ordeum quoque et paleas equorum et iu-
mentorum deferebant in locum ubi erat iuxta
constitutum sibi. Deditque Deus sapientiam Salomo-
ni et prudentiam multam nimis et latitudinem
cordis quasi harenam que est in litore maris. Et
precedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium
orientalium et egyptiorum, et erat sapientior
cunctis hominibus, sapientior Ethan Ezraite
et Eman et Chalcal et Dorda filiis Maol. Et
erat nominatus in universis gentibus per circuitum.
Locutus est quoque Salomon tria milia parabolas, et
fuerunt carmina eius v et mille. Et disputavit
super lignis a cedro que est in Libano usque ad ysopum
que egreditur de pariete. Et disseruit de
iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus. Et
veniebant de cunctis populis ad audiendam sapi-
entiam Salomonis, et ab universis regibus terre
qui audiebant sapientiam eius.
V Misit quoque Hyram rex Tyri servos suos ad
Salomonem. Audivit enim quod ipsum unxissent
regem pro patre eius, quia amicus fuerat Hyram David
omni tempore. Misit autem et Salomon ad Hyram dicens:
Tu scis voluntatem David patris mei, et quia non potuerit
edificare domum nomini Dei sui propter bella imminen-
tia per circuitum, donec daret Dominus eos sub vesti-
gio pedum eius. Nunc autem requiem dedit Dominus
Deus meus mihi per circuitum, et non est Sathan neque occur-
sus malus. Quam ob rem cogito edificare tem-
plum nomini Domini Dei mei, sicut locutus est Dominus David
patri meo dicens: Filius tuus quem dabo pro te
super solium tuum, ipse edificabit nomini meo do-
mum. Precipe igitur ut precidant mihi cedros de Liba-
no, et servi mei sint cum servis tuis. Mer-
cedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque pe-
tieris. Scis enim quomodo non est in populo meo vir
qui noverit ligna cedere sicut Sidonii. Cum ergo
audisset Hyram verba Salomonis, letatus est
valde et ait: Benedictus hodie Dominus qui dedit David
filium sapientissimum super hunc populum plurimum.
Et misit Hyram ad Salomonem dicens: Audi-
vi quecumque mandasti mihi. Ego faciam omnem vo-
luntatem tuam in lignis cedrinis et abiegni-
nis. Servi mei deponent ea de Libano ad
mare, et ego componam ea in ratibus in mari
usque ad locum quem significaveris mihi, et applicabo ea
ibi, et tu tolles ea. Prebebisque necessaria mihi, ut de-
tur cibus domui mee. Itaque Hyram dabat Salomo-
ni ligna cedrina et ligna abiegna iuxta omnem
voluntatem eius. Salomon autem prebebat Hyram
xx milia choros tritici in cibum domui eius et
c choros purissimi olei. Hec tribuebat Salo-
mon Hyram per annos singulos. Dedit quoque Dominus sa-
pientiam Salomoni sicut locutus est ei. Et erat
pax inter Hyram et Salomonem, et percusserunt ambo
fedus. Elegitque rex Salomon operarios de omni
Israel, et erat indictio xxx milia virorum. Mitte-
batque in Libanum x milia per singulos menses
vicissim, ita ut duobus mensibus perpetuo essent
in domibus suis. Et Adoniram erat super huiuscemodi indic-
tione. Fuerunt itaque Salomoni lxx milia
eorum qui onera portabant, et octoginta milia lato-
morum in monte, absque prepositis qui preerant sin-
gulis operibus numero trium milium et trecentorum
precipientium populo et his qui faciebant opus. Pre-
cepitque rex ut tollerent lapides grandes, la-
pides pretiosos in fundamentum templi, et quadrarent
quos dolaverunt cementarii Salomonis
et cementarii Hyram. Porro Biblii preparaverunt
ligna et lapides ad edificandam domum.
VI Factum est ergo quadringentesimo et lxxx anno
egressionis filiorum Israel de terra Egypti, in anno
quarto mense Zio, ipse est mensis secundus regni Salo-
monis super Israel, edificare cepit domum Domino. Domus
autem quam edificavit rex Salomon Domino habebat
lx cubitos in longitudine, et xx cubitos in
latitudine, et xxx cubitos in altitudine. Et
porticus erat ante templum xx cubitorum longitu-
dinis iuxta mensuram latitudinis templi, et habe-
bat x cubitos latitudinis ante faciem templi. Fe-
citque in templo fenestras obliquas. Edificavit-
que super parietem templi tabulata per gyrum in pa-
rietibus domus per circuitum templi et oraculi, et
fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat v
cubitos habebat latitudinis, et medium tabulatum
vi cubitorum latitudinis, et tertium tabulatum
vii habens cubitos latitudinis. Trabes autem posu-
it in domo per circuitum forinsecus, ut non hererent
muris templi. Domus autem cum edificaretur de la-
pidibus dolatis atque perfectis edificata est. Et

malleus et securis et omne ferramentum non sunt
audita in domo cum edificaretur. Hostium lateris
medii in parte erat domus dextere. et per cocleam as-
cendebant in medium cenaculum. et a medio in
tertium. Et edificavit domum et consummavit eam. Texit quoque
domum laquearibus cedrinis. et edificavit tabula-
tum super omnem domum .v. cubitis altitudinis. et operuit
domum lignis cedrinis. Et factus est sermo domini
ad salomonem dicens. Domus hec quam edificas si
ambulaveris in preceptis meis. et iudicia mea feceris.
et custodieris omnia mandata mea gradiens per ea:
firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum ad
david patrem tuum. et habitabo in medio filiorum israel.
et non derelinquam populum meum israel. Igitur edificavit
salomon domum et consummavit eam. Et edificavit
parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis a
pavimento domus usque ad summitatem parietis.
et usque ad laquearia. et operuit lignis cedrinis
intrinsecus. et texit pavimentum domus tabulis abi-
egnis. Edificavitque .xx. cubitorum ad poste-
riorem partem templi. tabulata cedrina a pa-
vimento usque ad superiora. et fecit interiorem domum
oraculi in sanctum sanctorum. Porro .xl. cubitorum erat
ipsum templum pro foribus oraculi. et cedro omnis domus
intrinsecus vestiebatur. habens tornaturas suas
et iuncturas suas fabrefactas et celaturas emi-
nentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebantur. nec
omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum
autem in medio domus in interiori parte fecerat ut po-
neret ibi archam federis domini. Porro oraculum
habebat .xx. cubitos longitudinis. et .xx. cubitos
latitudinis. et .xx. cubitos altitudinis. et operuit
illud atque vestivit auro purissimo. Sed et al-
tare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum
operuit auro purissimo. et affixit laminas cla-
vis aureis. Nichilque erat in templo quod non auro
tegeretur. Sed et totum altare oraculi texit
auro. Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis
olivarum .x. cubitorum altitudinis. Quinque cubito-
rum ala cherub una. et .v. cubitorum ala che-
rub altera. id est .x. cubitos habentes a summitate
ale usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cu-
bitorum erat cherub secundus in mensura pari. et
opus unum erat in duobus cherubim. id est altitudi-
nem habebat unus cherub .x. cubitorum. et similiter
cherub secundus. Posuitque cherubim in medio
templi interioris. Extendebant autem alas suas
cherubim. et tangebat ala una parietem. et
ala cherubim secundi tangebat parietem alterum.
Ale autem alterius in media parte templi se invicem
contingebant. Texit quoque cherubim auro. Et omnes pari-
etes templi per circuitum sculpsit variis cela-
turis et torno. Et fecit in eis cherubim. et
palmas. et picturas varias quasi prominentes
de pariete. et egredientes. Sed et pavimentum domus
texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu
oraculi fecit duo hostiola de lignis olivarum.
postesque angulorum .v. et duo hostia de lignis o-
livarum. et sculpsit in eis picturas cherubim
et palmarum species. et anaglypha valde promi-
nentia. et texit ea auro. et operuit tam cherubim quam
palmas. et cetera auro. Fecitque in introitu tem-
pli postes de lignis olivarum quadrangulatos. et
duo hostia de lignis abiegnis altrinsecus. et
utrumque hostium duplex erat. et se invicem te-
nentes aperiebantur. Et sculpsit cherubim
et palmas et celaturas valde eminentes. operuit-
que omnia laminis aureis opere quadro ad regu-
lam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus
lapidum politorum. et uno ordine lignorum ce-
drinorum. Anno quarto fundata est domus domini in mense VII
zio. et in anno .xi. mense bul. ipse est mensis
octavus. perfecta est domus in omni opere suo. et universis
utensilibus. edificavitque eam septem annis.
Domum autem suam edificavit salomon
.xiii. annis. et ad perfectum usque perduxit. Edifica-
vit quoque domum saltus libani .c. cubitorum
longitudinis. et .l. cubitorum latitudinis. et
.xxx. cubitorum altitudinis. et quatuor deambula-
toria inter columpnas cedrinas. ligna quoque cedri-
na que excidat in columpnas. et tabulatis ce-
drinis vestivit totam cameram. que .xl.v. co-
lumpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat
columpnas .xv. quas se invicem positas e re-
gione se respicientes equali spacio inter co-
lumpnas. et super columpnas quadrangulata ligna
in cunctis equalia. et porticum columpnarum fecit
.l. cubitorum longitudinis. et .xxx. cubitorum la-
titudinis. et alterum porticum in facie maio-
ris porticus. et columpnas et epistilia super colum-
pnas fecit. Porticum quoque solii in quo tribunal est
fecit et texit lignis cedrinis a pavimento
usque ad summitatem. et domunculam in qua sedeba-
tur ad iudicandum erat in media porticu simili
opere. Domum quoque fecit filie pharaonis quam uxorem
duxerat salomon tali opere quali et hanc porti-
cum. omnia lapidibus preciosis qui ad normam qua-
dam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus
serrati erant a fundamento usque ad summitatem
parietum. et intrinsecus usque ad atrium maius. Fundamen-
ta autem de lapidibus preciosis. lapidibus magnis
.x. sive .viii. cubitorum. et desuper lapides pre-

omnium æqualis mensuræ secti erant. Superque de cedro
fundum magnum rotundum trium ordinum de lapidi
bus sectis et unius ordinis dolatæ cedro. nec non
et in atrio domus domini interiori et in porticu domus
domini. Misit quoque rex salomon et tulit hyram de
tyro filium mulieris viduæ de tribu nepthali
patre tyrio artificem ærarium et plenum sapientia
et intelligentia et doctrina ad faciendum omne opus
ex ere. Qui cum venisset ad regem salomonem
fecit omne opus eius. et finxit duas columpnas ereas
xviii. cubitorum altitudinis columpnam unam et
linea xii. cubitorum ambiebat utramque columpnam.
Duo quoque capitella fecit que ponerentur super ca
pita columpnarum fusilia ex ere. v. cubito
rum altitudinis capitellum unum et v. cubito
rum capitellum alterum. et quasi in modum retis et
catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrum
que capitellum fusile erat columpnarum. Septe
na versuum retiacula in capitello uno. et septem
retiacula in capitello altero. Et perfecit columpnas
et duos ordines per circuitum retiaculorum singu
lorum ut tegerent capitella que erant super summita
tem malogranatorum. Eodem modo fecit capitello
secundo. Capitella autem que erant super capita columpna
rum quasi opere lilii fabricata erant in porticu cu
bitorum iiii. Et rursum alia capitella in summi
tate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne
contra retiacula. Malorum granatorum autem ducenti
ordines erant in circuitu capitelli secundi. Et sta
tuit duas columpnas in porticu templi. Cumque
statuisset columpnam dextram: vocavitque eam
nomine iachim. Similiter erexit columpnam secundam.
et vocavit eam nomine eius booz. Et super capita co
lumpnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque
est opus columpnarum. Fecit quoque mare fusile. x.
cubitorum a labio usque ad labium rotundum in
circuitu. v. cubitorum altitudo eius. et resticula
xxx. cubitorum cingebat illud per circuitum. Et
sculptura subter labium circuibat illud. x. cu
bitis ambiebat mare. Duo ordines sculptu
rarum histriatarum erant fusiles. et stabat super
xii boves e quibus tres respiciebant ad aqui
lonem. et tres ad occidentem. et tres ad meridiem. et
tres ad orientem. et mare super eos desuper erat. quorum
posteriora universa intrinsecus latitabant. Gros
situdo autem luteris trium unciarum erat. Labiumque
eius quasi labium calicis. et folium repandi lilii.
duo milia bathos capiebat. tria milia metre
te. Et fecit bases x. eneas. iiii. cubitorum lon
gitudinis basis singulas. et quatuor cubitorum
latitudinis. Et trium cubitorum altitudinis.

et ipsum opus basium interrasile erat. et sculpture
inter iuncturas. et inter coronulas. et plectas.
leones. et boves. et cherubin. et in iuncturis similiter
desuper. et subter leones et boves quasi lora ex ere depen
dentia. et quatuor rote per bases singulas. et axes
erei. et per quatuor partes quasi humerili subter
luterem fusiles contra se invicem respectantes. Os
quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate.
et quod forinsecus apparebat unius cubiti erat. et
totum rotundum. pariterque habebat unum cubitum et di
midium. In angulis autem columpnarum varie cela
ture erant. et media intercolumpnia quadrata non
rotunda. Quatuor quoque rote que per quatuor angulos basis
erant. coherebant sibi subter basim. Una rota ha
bebat altitudinis cubitum unum et semis. Tales autem
rote erant: quales solent in curru fieri. et axes e
arum et radii et canti. et modioli omnia fusilia. Nam
et humerali illi iiii. per singulos angulos basis
unius ex ipsa basi fusiles et coniuncti erant. In
summitate autem basis erat quedam rotunditas unius
et dimidii cubiti ita fabrefacta ut luter desuper
posset inponi. Habens celaturas suas variasque
sculpturas ex semetipso. Sculpsit quoque in ta
bulatis illis que erant ex ere et in angulis che
rubin et leones et palmas quasi in similitudinem
hominis stantis ut non celata sed apposita per circuitum
viderentur. In hunc modum fecit x. luteres fusura
una et mensura. sculpturaque consimili. Fecit quoque
x. luteres eneos. xl. bathos capiebat luter
unus eratque quatuor cubitorum. Singulos quoque lute
res per singulas id est x. bases posuit. et constituit
x. bases. v. ad dexteram partem templi. et v.
ad sinistram. Mare autem posuit ad dexteram
partem templi contra orientem ad meridiem. Fecit quoque
hyram lebetes et scutras et amulas. et perfecit
omne opus regis salomonis in templo domini. Co
lumpnas duas. et funiculos capitellorum super ca
pita illa columpnarum duos. et retiacula duo.
ut operirent duos funiculos qui erant super capita
columpnarum. et malagranata. xl. in duobus retia
culis. Duos versus malorum granatorum in retia
culis singulis ad operiendos funiculos capitello
rum qui erant super capita columpnarum. Et bases. x.
et luteres. x. super bases. et mare unum. et boves xii.
subter mare. et lebetes et scutras. et amulas. Omnia
vasa que fecit hyram regi salomoni in domo domini
de auricalco erant. In campestri regione iorda
nis fudit ea rex in argillosa terra inter socho et
sarthan. Et posuit salomon omnia vasa in domo domini
propter multitudinem autem nimiam non erat pondus eris.
Fecitque salomon omnia vasa in domo domini. Altare

altare aureum et mensam super quam ponerentur panes propo-
sitionis auream. et candelabra aurea .v. ad dex-
tram. et .v. ad sinistram contra oraculum ex auro pu-
ro. et quasi lilii flores. et lucernas desuper aureas. et forci-
pes aureos. et hydrias. et fuscinulas. et phialas.
et mortariola. et thuribula de auro purissimo.
et cardines hostiorum domus interioris et sancti sanctorum
et hostiorum domus templi ex auro erant. Et perfecit
omne opus quod faciebat Salomon in domo domini. et
intulit que sanctificaverat David pater suus argentum et au-
rum et vasa. reposuitque in thesauris domus domini.

VIII

Tunc congregati sunt omnes maiores
natu israel cum principibus tribuum et duces fa-
miliarum filiorum israel. ad regem Salomonem in
ierusalem ut deferrent archam federis domini de civita-
te david. id est de Syon. Convenitque ad regem Salomonem
universus israel in mense hethanim. in sollempni
die. Ipse est mensis .vii. Veneruntque cuncti senes
de israel. et tulerunt sacerdotes archam. et portaverunt
archam domini. et tabernaculum federis. et omnia vasa sanctu-
arii que erant in tabernaculo. et ferebant ea sacerdo-
tes et levite. Rex autem Salomon et omnis multitudo
israel que convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante
archam. et immolabant oves et boves absque
estimatione et numero. Et intulerunt sacerdotes arch-
am federis domini in locum suum in oraculum templi in sancta
sanctorum subter alas cherubin. Siquidem cherubin expan-
debant alas super locum arche. et protegebant archam
et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et
apparerent summitates eorum foris sanctuarium
ante oraculum non apparebant ultra extrinsecus. qui
et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archa autem
non est aliud nisi due tabule lapidee quas posu-
erat in ea Moyses in Oreb. quando pepigit fedus
dominus cum filiis israel cum egrederentur de terra e-
gipti. Factum est autem cum exissent sacerdotes
de sanctuario. nebula implevit domum domini et non
poterant sacerdotes stare et ministrare propter ne-
bulam. Impleverat enim gloria domini domum domini. Tunc
ait Salomon. Dominus dixit ut habitaret in nebula.
Edificans edificavi domum in tabernaculum tuum.
firmissimum solium tuum in sempiternum. Convertit-
que rex faciem suam et benedixit omni ecclesie israel. Omnis
enim ecclesia israel stabat. et ait Salomon. Benedic-
tus dominus deus israel qui locutus est ore suo ad david pa-
trem meum et in manibus eius perfecit dicens. A die
qua eduxi populum meum israel de egipto. non elegi
civitatem de universis tribubus israel ut edifica-
retur domus et esset nomen meum ibi. Sed elegi david
ut esset super populum meum israel. Voluitque david pater
meus edificare domum nomini domini dei israel. Et ait
dominus ad david patrem meum. Quod cogitasti in corde
tuo edificare domum nomini meo bene fecisti.
hoc ipsum mente tractans. Verumtamen tu non edifica-
bis mihi domum. Sed filius tuus qui egredietur de
renibus tuis. ipse edificabit domum nomini meo.
Confirmavit dominus sermonem suum quem locu-
tus est. Stetique pro david patre meo. et sedi super
thronum israel. sicut locutus est dominus. et edifica-
vi domum nomini domini dei israel. et constitui ibi lo-
cum arche in qua fedus domini est quod pepigit cum
patribus nostris. quando egressi sunt de terra egipti.
Stetit autem Salomon ante altare domini in con-
spectu ecclesie israel. et expandit manus suas in
celum et ait. Domine deus israel non est similis tui deus in
celo desuper. et super terram deorsum. qui custodis pac-
tum et misericordiam cum servis tuis. qui ambulant co-
ram te in toto corde suo. Qui custodisti david pa-
tri meo servo tuo que locutus es ei. Ore locutus
es et manibus perfecisti ut hec dies probat. Nunc
igitur domine deus israel conserva famulo tuo david pa-
tri meo que locutus es ei dicens. Non auferetur
vir coram me de te qui sedeat super thronum
israel. Ita tamen si custodierint filii tui vi-
am suam ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in
conspectu meo. Et nunc domine deus israel firmentur
verba tua que locutus es servo tuo david patri meo.
Ergo ne putandum est quod vere deus habitet super
terram. Si enim celum et celi celorum te capere
non possunt. quanto magis domus hec quam edi-
ficavi tibi. Sed respice ad orationem servi tui
et ad preces eius domine deus meus. Audi ymnum et ora-
tionem quam servus tuus orat coram te hodie ut sint
oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die. super
domum de qua dixisti. Erit nomen meum ibi.
ut exaudias orationem quam servus tuus orat
te in loco isto ut exaudias deprecationem
servi tui. et populi tui israel. quodcumque oraverint
in loco isto. et exaudies in loco habitaculi tui
in celo. et cum exaudieris propitius eris. Si pec-
caverit homo in proximum suum. et habuerit aliquod
iuramentum quo teneatur astrictus. et venerit
propter iuramentum coram altari tuo in domum
tuam. tu exaudies in celo. et facies. et iudicabis
servos tuos condempnans impium. et reddens viam
suam super caput eius. Iustificansque iustum et retri-
buens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus
israel inimicos suos quia peccaturus est tibi. et agen-
tes penitentiam. et confitentes nomini tuo venerint et
oraverint. et deprecati te fuerint in domo hac.
Exaudi in celo et dimitte peccatum populi tui israel et
reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum.

Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata
eorum et orantes in loco isto penitentiam egerint nomi-
ni tuo et a peccatis suis conversi fuerint propter afflictio-
nem suam: exaudi eos in celo et dimitte peccata
servorum tuorum et populi tui Israel, et ostende eis viam
bonam per quam ambulent, et da pluviam super terram quam
dedisti populo tuo in possessionem. Fames si ob-
orta fuerit in terra, aut pestilentia fuerit, aut
corruptus aer, aut erugo, aut locusta, aut
rubigo, et afflixerit eum inimicus eius obsi-
dens portas, omnis plaga universa infirmitas
cuncta devotatio et imprecatio que acciderit omni homini
de populo tuo Israel. Si quis cognoverit plagam cor-
dis sui et expanderit manus suas in domo
hac, tu exaudies in celo in loco habitationis tu-
e et repropitiaberis et facies ut des unicuique secundum
omnes vias suas, sicut videris cor eius, quia tu nosti
solus cor omnium filiorum hominum, ut timeant te cunc-
tis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedis-
ti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non est
de populo tuo Israel cum venerit de terra longinqua
propter nomen tuum. Audietur enim nomen tuum ma-
gnum et manus tua fortis et brachium tuum ex-
tentum ubique. Cum venerit ergo et oraverit in
loco hoc: tu exaudies in celo in firmamento
habitaculi tui et facies omnia pro quibus invocaverit
te alienigena, ut discant universi populi terra-
rum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, et pro-
bent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc
quam edificavi. Si egressus fuerit populus tuus ad
bellum contra inimicos suos per viam quocumque mi-
seris eos, orabunt te contra viam civitatis quam
elegisti et contra domum quam edificavi nomini tuo.
et exaudies in celo orationes eorum et preces eorum
et facies iudicium eorum. Quod si peccaverint tibi
non est enim homo qui non peccet, et iratus tradideris eos
inimicis suis et captivi ducti fuerint in
terram inimicorum longe vel prope et egerint peni-
tentiam in corde suo in loco captivitatis et
conversi deprecati fuerint in captivitate sua dicen-
tes: peccavimus, inique egimus, impie gessimus.
et reversi fuerint ad te in universo corde
suo et tota anima sua in terra inimicorum suorum
ad quam captivi ducti sunt, et ora-
verint te contra viam terre sue quam dedisti pa-
tribus eorum, et viam civitatis quam elegisti
et templi quod edificavi nomini tuo, exaudies in
celo in firmamento solii tui orationes eorum
et preces eorum et facies iudicium eorum et propicia-
beris populo tuo qui peccavit tibi et omnibus iniqui-
tatibus eorum quibus prevaricati sunt in te, et dabis
misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint
ut misereantur eis. Populus enim tuus est et he-
reditas tua, quos eduxisti de terra Egypti de
medio fornacis ferree, ut sint oculi tui aperti
ad deprecationem servi tui et populi tui Israel et ex-
audies eos in universis pro quibus invocaverint te.
Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de univer-
sis populis terre, sicut locutus es per Moysen servum
tuum quando eduxisti patres nostros de Egypto domine
deus. Factum est autem cum complesset Salomon orans
dominum orationem et deprecationem hanc,
surrexit de conspectu altaris domini. Utrumque
enim genu in terram fixerat et manus expanderat
ad celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie Israel
voce magna dicens: Benedictus dominus deus qui dedit re-
quiem populo suo Israel iuxta omnia que locutus est. Non
cecidit sermo quidem unus ex omnibus bonis
que locutus est per Moysen servum suum. Sit dominus
deus noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris, non
derelinquens nos neque proiciens, sed inclinet corda
nostra ad se, ut ambulemus in universis viis eius
et custodiamus mandata eius et cerimonias
et iudicia quecumque mandavit patribus nostris. Et sint
sermones mei isti quibus deprecatus sum
coram domino appropinquantes domino deo nostro die ac
nocte, ut faciat iudicium servo suo et populo
suo Israel per singulos dies, et sciant omnes populi ter-
re quia dominus ipse est deus et non est ultra absque eo. Sit
quoque cor nostrum perfectum cum domino deo nostro ut am-
bulemus in decretis eius et custodiamus man-
data eius sicut et hodie. Igitur rex et omnis Israel cum
eo immolabant victimas coram domino. Mactavit
itaque Salomon hostias pacificas quas immo-
lavit domino boum .xx. duo milia et ovium
.c.xx. milia et dedicaverunt templum domini rex
et filii Israel. In die illa sanctificavit rex me-
dium atrii quod erat ante domum domini. Fecit quippe
holocaustum ibi et sacrificium et adipem paci-
ficorum, quia altare eneum quod erat coram domino
minus erat et capere non poterat holocaus-
tum et sacrificium et adipem pacificorum. Fecit ergo
Salomon in tempore illo festivitatem celebrem et
omnis Israel cum eo multitudo magna ab introitu
Emath usque ad rivum Egypti coram domino deo
nostro .vii. diebus et .vii. diebus, id est .xiiii. diebus.
Et in die octavo dimisit populos. Qui benedicentes
regi profecti sunt in tabernacula sua letantesque
alacri corde super omnibus bonis que fecerat dominus David
servo suo et Israel populo suo.

IX

Factum est autem cum perfecisset Salomon edifica-
tum domus domini et edificium regis et omne quod

optauerat et voluerat facere. Apparuit ei
dominus secundo, sicut apparuerat ei in gabaon. Di
xitque dominus ad eum. Exaudiui orationem tuam
et deprecationem tuam quam deprecatus es coram
me. Sanctificaui domum hanc quam edificas
ti ut ponerem nomen meum ibi in sempiter
num. et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis
diebus. Tu quoque si ambulaueris coram me sicut
ambulauit pater tuus in simplicitate cordis
et in equitate. et feceris omnia que precepi tibi et iu
dicia mea et legitima mea seruaueris po
nam tronum regni tui super israel in sempiternum.
sicut locutus sum dauid patri tuo dicens. Non aufere
tur uir de genere tuo de solio israel. Si autem auer
sione auersi fueritis uos et filii uestri non seque
ntes me nec custodientes mandata mea et ce
rimonias quas proposui uobis. sed abieritis et colu
eritis deos alienos et adoraueritis eos et aufe
ram israel de superficie terre quam dedi eis. et templum quod
sanctificaui nomini meo proiciam a conspectu meo.
Eritque israel in prouerbium et in fabulam cunctis po
pulis. et domus hec erit in exemplum. Omnis qui transi
erit per eam stupebit et sibilabit et dicet. Quare
fecerit dominus sic terre huic et domui huic. Et
respondebunt quia dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit
patres eorum de terra egipti et secuti sunt deos ali
enos et coluerunt eos et adorauerunt eos. Idcirco
induxit dominus super eos omne malum hoc. Expletis
autem annis .xx. postquam edificauerat salomon du
as domos .i. domum domini et domum regis. hyram
rege tyri prebente regi salomoni ligna ce
drina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus
habuerat. Tunc dedit salomon hyram .xx. oppida
in terra galilee. Et egressus est hyram de tyro ut
uideret oppida que dederat ei salomon. et non placue
runt ei. et ait. Hecine sunt ciuitates quas dedis
ti mihi frater. Et appellauit eas terram chabul us
que in diem hanc. Misitque hyram ad regem salomo
nem .c.xx. talenta auri. Hec est summa expen
sarum quam obtulit salomon rex ad edifican
dum domum domini et domum suam et mello et murum
ierusalem et ezer et mageddo et gazer. Pharao
rex egipti ascendit et cepit gazer. succenditque
eam igni. et chananeum qui habitabat in
ciuitate interfecit. et dedit eam in dotem filie
sue uxori salomonis. Edificauit ergo salomon
gazer et bethoron inferiorem et balaath. et
palmiram in solitudine terre. et omnes uicos qui
ad se pertinebant et erant absque muro muni
uit. et ciuitates curruum et ciuitates equitum.
et quodcumque ei placuit ut edificaret in ierusalem.

et in libano. et in omni terra potestatis sue. Uniuer
sum populum qui remanserat de amorreis ethe
is et ferezeis et eueis et iebuseis qui non
sunt de filiis israel. horum filios qui remanse
rant de terra quos scilicet non potuerant filii israel
exterminare. fecit salomon tributarios usque
ad diem hanc. De filiis autem israel non constituit
rex salomon seruire quemquam. sed erant uiri
bellatores et ministri eius et principes et duces
et prefecti curruum et equorum. Erant autem prepositi
super omnia opera salomonis principes quingenti .l. qui
habebant subiectum populum. et statutis operibus pre
erant. Filia autem pharaonis ascendit de ciui
tate dauid in domum suam quam edificauerat ei salo
mon. tunc edificauit mello. Offerebat quoque
salomon tribus uicibus per annos singulos holo
causta et pacificas uictimas super altare quod
edificauerat domino. et adolebat timiama coram
domino. perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex
salomon in asiongaber que est iuxta ahilath
in littore maris rubri in terra ydumee. Misit
que hyram in classe illa seruos suos uiros nau
ticos et gnaros maris cum seruis salomonis.
Qui cum uenissent in ophyr sumptum inde auri
quadringentorum .xx. talentorum detulerunt ad
regem salomonem.

X
Sed et regina saba audita fama salomonis in no
mine domini uenit temptare eum in enigma
tibus. et ingressa comitatu multo ierusalem et di
uitiis camelis et portantibus aromata et
aurum infinitum nimis et gemmas preciosas uenit
ad regem salomonem. et locuta est ei uniuersa
que habebat in corde suo. Et docuit eam salomon
omnia uerba que proposuit. Non fuit sermo qui
regem posset latere. et non responderet ei. Videns
autem regina saba omnem sapientiam salomonis et do
mum quam edificauerat et cibos mense eius et habitacula
seruorum et ordines ministrantium uestesque
eorum et pincernas et holocausta que offerebat in
domo domini non habebat ultra spiritum. dixitque
ad regem. Verus est sermo quem audiui in
terra mea super sermonibus tuis et super sapientia tu
a. et non credebam narrantibus mihi. donec ipsa ueni
et uidi oculis meis. et probaui quod media pars mihi nun
ciata non fuisset. Maior est sapientia tua et opera
quam rumor quem audiui. Beati uiri tui. et beati
serui tui hii qui stant coram te semper et audi
unt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus
cui conplacuisti. et posuit te super tronum israel.
eo quod dilexerit dominus israel in sempiternum. et constituit
te regem ut faceres iudicium et iusticiam. Dedit

ergo regi .c.xx. talenta auri et aromata
multa nimis et gemmas preciosas. Non sunt alla
ta ultra aromata tam multa quam ea que dedit
regina saba regi salomoni. Sed et classis
hyram que portabat aurum de ophir attulit
de ophir ligna thyina multa nimis et gem
mas preciosas. Fecitque rex de lignis thyinis
fulcra domus domini et domus regie et citharas
liras que cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna
thyina neque visa usque in presentem diem. Rex autem
salomon dedit regine saba omnia que voluit et pe
tivit ab eo exceptis hiis que ultro obtulerat ei
munere regio. Que reversa est et abiit in terram
suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod of
ferebatur salomoni per singulos annos ses
centorum .lx.vi. talentorum auri excepto eo
quod offerebant viri qui super vectigalia erant et
negociatores universique scruta vendentes et
omnes reges arabie ducesque terre. Fecitque rex
salomon .cc. scuta de auro purissimo. Sexcen
tos que auri siclos dedit in lamina scuti unius
et .ccc. peltas ex auro probato. Trecente min
ne auri unam peltam vestiebant. Posuitque eas
rex in domo saltus libani. Fecit etiam rex salomon
thronum de ebore grandem et vestivit eum auro ful
vo nimis. Qui habebat sex gradus et summitas thro
ni rotunda erat in parte posteriori et due
manus hinc atque inde tenentes sedile et duo
leones stabant iuxta manus singulas et .xii. le
unculi stantes super .vi. gradus hinc atque inde.
Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et
omnia vasa de quibus potabat rex salomon erant
aurea et universa supellex domus saltus liba
ni de auro purissimo. Non erat argentum nec
alicuius precii putabatur in diebus salomonis. Quia
classis regis per mare cum classe hyram semel
per tres annos ibat in tharsis deferens inde
aurum et argentum et dentes elephantorum et sym
as et pavos. Magnificatus est ergo rex salomon
super omnes reges terre divitiis et sapientia. Universa
terra desiderabat videre vultum salomonis
ut audiret sapientiam eius quam dederat deus in corde
eius. Et singuli deferebant ei munera vasa au
rea et argentea vestes et arma bellica aro
mata quoque et equos et mulos per annos singulos.
Congregavitque salomon currus et equites et fac
ti sunt ei mille quadringenti currus et .xii. mi
lia equitum et disposuit eos per civitates mu
nitas et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta
esset habundantia argenti in ierusalem quanta et la
pidum et cedrorum prebuit multitudinem quasi
sicomoros que nascuntur in campestribus. Et edu
cebantur equi salomoni de egypto et de coa. Ne
gociatores enim regis emebant de coa et sta
tuto precio perducebant. Egrediebatur autem quadri
ga ex egypto sexcentis siclis argenti et equus
.c.l. atque in hunc modum cuncti reges etheorum et
syrie equos venundabant.

XI

Rex autem salomon adamavit mulieres alie
nigenas multas. Filiam quoque pharaonis et moa
bitidas et amonitidas ydumeas et sydo
nias et ettheas de gentibus super quibus dixit dominus
filiis israel. Non ingrediemini ad eas neque de
illis ingredientur ad vestras. Certissime enim avertent
corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque
copulatus est rex salomon ardentissimo amo
re. Fueruntque ei uxores quasi regine septingente
et concubine trecente. Et averterunt mulieres cor eius.
Cumque iam esset senex depravatum est cor eius per
mulieres ut sequeretur deos alienos. Nec erat
cor eius perfectum coram domino deo suo sicut cor david pa
tris eius. Sed colebat salomon astarten deam
sidoniorum et chamos deum moabitarum et mol
och ydolum amonitarum. Fecitque salomon quod
non placuerat coram domino et non adimplevit ut se
queretur dominum sicut david pater eius. Tunc edificavit sa
lomon fanum chamos ydolo moab in monte
qui est contra ierusalem et moloch ydolo filiorum am
on. Atque in hunc modum fecit universis cunctis
uxoribus suis alienigenis que adolebant thu
ra et immolabant diis suis. Igitur iratus est
dominus salomoni eo quod aversa esset mens eius a domino
deo israel qui apparuerat ei secundo et preceperat de verbo
hoc ne sequeretur deos alienos et non custodivit
que mandavit ei dominus. Dixit itaque dominus salomoni.
Quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meum
et precepta mea que mandavi tibi disrumpens scindam reg
num tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus
tuis non faciam propter david patrem tuum de manu filii
tui scindam illud nec totum regnum auferam sed
tribum unam dabo filio tuo propter david servum meum
et ierusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus adversa
rium salomoni adad ydumeum de semine re
gio qui erat in edom. Cum enim esset david in ydumea
et ascendisset ioab princeps milicie ad sepeli
endum eos qui erant interfecti et occidisset omnem mas
culinum in ydumea. Sex enim mensibus ibi mora
tus est ioab et omnis israel donec interimeret omne mas
culinum in ydumea. Fugit adad ipse et viri y
dumei de servis patris eius cum eo ut ingrederetur
egyptum. Erat autem adad puer parvulus. Cumque sur
rexissent de madian venerunt in pharan.

tulerit que secum uxores pharaoni. et introierunt
egiptum. ad pharaonem regem egipti. Qui dedit ei
domum. et cibos constituit. et terram delegauit.
Et inuenit adad gratiam coram pharaone ualde in
tantum ut daret ei uxorem sororem uxoris sue ger-
manam taphnes regine. Genuitque ei soror
taphnes genebath filium et nutriuit eum taf-
nes in domo pharaonis. Eratque genebath habi-
tans apud pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset
adad in egipto dormisse dauid cum patribus suis.
et mortuum esse ioab principem milicie: dixit pharaoni.
Dimitte me ut uadam in terram meam. Dixitque ei
pharao. Qua enim re apud me indiges. ut queras
ire ad terram tuam. At ille respondit. Nulla. Sed
obsecro te: ut dimittas me. Suscitauit ei
quoque deus aduersarium razon filium eliada qui fugerat
adezer regem soba dominum suum. Et congregauit contra
eum uiros. et factus est princeps latronum cum interfice-
ret eos dauid. Abieruntque damascum et habitauerunt
ibi et constituerunt eum regem in damasco. Eratque
aduersarius israel cunctis diebus salomonis. et hoc est
malum adad. et odium contra israel. Regnauitque in siria.
Ieroboam quoque filius nabath effrateus de sareda
seruus salomonis. cuius mater erat serua nomine
mulier uidua leuauit manum contra regem. Et hec
causa rebellionis aduersus eum. quia salomon edifica-
uit mello. et coequauit uoraginem ciuitatis dauid
patris sui. Erat autem ieroboam uir fortis et potens.
Uidensque salomon adolescentem bone indolis.
et industrium: constituerat eum prefectum super tributa
uniuerse domus ioseph. Factum est igitur in tempore il-
lo ut ieroboam egrederetur de ierusalem. et inuenit
eum ahias silonites propheta in uia opertus pal-
lio nouo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehen-
densque ahias pallium suum nouum quo coopertus
erat scidit in .xii. partes. et ait ad ieroboam. Tolle
tibi .x. scissuras. Hec enim dicit dominus deus israel.
Ecce ego scindam regnum de manu salomonis.
et dabo tibi .x. tribus. Porro una tribus remane-
bit ei propter seruum meum dauid. et ierusalem ciuitatem
quam elegi de omnibus tribubus israel. eo quod dereli-
querit me. et adorauerit astarten deam sidonio-
rum. et chamos deum moab. et moloch deum fili-
orum ammon. et non ambulauerit in uiis meis. ut face-
ret iusticiam coram me. et precepta mea et iudicia
mea sicut dauid pater eius. Nec auferam omne regnum
de manu eius. sed ducem ponam eum cunctis diebus
uite sue: propter dauid seruum meum quem elegi: qui
custodiuit mandata mea et precepta mea.
Auferam autem regnum de manu filii eius. et dabo
tibi .x. tribus. Filio autem eius dabo tribum unam ut
remaneat lucerna dauid seruo meo cunctis di-
ebus coram me in ierusalem ciuitate quam elegi ut
esset nomen meum ibi. Te autem assumam. et reg-
nabis super omnia que desiderat anima tua. eritque rex
super israel. Si igitur audieris omnia que precepero tibi et
ambulaueris in uiis meis. et feceris quod rectum est
coram me custodiens mandata mea et precepta mea
sicut fecit dauid seruus meus ero tecum. et edificabo
tibi domum fidelem quomodo edificaui dauid domum.
et tradam tibi israel. et affligam semen dauid super hoc. ue-
rumptamen non cunctis diebus. Uoluit ergo salomon
interficere ieroboam. Qui surrexit et aufugit
in egiptum ad susac regem egipti. et fuit in
egipto usque ad mortem salomonis. Reliqua
autem uerborum salomonis. et omnia que fecit. et sapien-
tia eius. ecce uniuersa scripta sunt in libro uerborum
dierum salomonis. Dies autem quibus regnauit salo-
mon in ierusalem super omnem israel .xl. anni sunt. Dor-
miuitque salomon cum patribus suis. sepultusque
est in ciuitate dauid patris sui. Regnauitque
roboam filius eius pro eo. Uenit autem roboam in si- XII
chem. Illuc enim congregatus erat omnis israel
ad constituendum eum regem. At uero ieroboam filius
nabath cum adhuc esset in egipto profugus a fa-
cie salomonis regis audita morte eius re-
uersus est de egipto. Miseruntque et uocauerunt eum.
Uenit ergo ieroboam. et omnis multitudo israel. et lo-
cuti sunt ad roboam dicentes. Pater tuus durissimum
iugum imposuit nobis. Tu itaque nunc imminue
paululum de imperio patris tui durissimo. et de
grauissimo iugo quod imposuit nobis. et serui-
emus tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tertium diem.
et reuertimini ad me. Cumque abisset populus: iniit
consilium rex roboam cum senioribus qui assistebant
coram salomone patre eius dum adhuc uiue-
ret. et ait. Quod mihi datis consilium ut respondeam populo?
Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris populo huic
et seruieris et huic. et peticioni eorum cesseris.
locutusque fueris ad eos uerba lenia. erunt tibi ser-
ui cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum
quod dederant ei. et adhibuit adolescentes qui
nutriti fuerant cum eo. et assistebant illi. Di-
xitque ad eos. Quod mihi consilium datis ut respondeam
populo huic qui dixerunt leuius mihi: fac iugum
quod imposuit pater tuus super nos. Et dixerunt ei iu-
uenes qui nutriti fuerant cum eo. Sic loqueris
populo huic: qui locuti sunt ad te dicentes.
Pater tuus aggrauauit iugum nostrum: tu releua
nos. Sic loqueris ad eos. Minimus digitus
meus grossior est dorso patris mei. Et nunc pater
meus posuit super nos iugum graue. Ego autem

addam super iugum vestrum. pater meus cecidit vos fla
gellis. ego autem cedam vos scorpionibus.
Venit ergo Ieroboam et omnis po
pulus ad Roboam die tercio sicut locutus fuerat
rex dicens. Revertimini ad me die tercia. Res
ponditque rex populo dura. derelicto consilio se
niorum quod ei dederant. et locutus est eis secundum consili
um iuvenum dicens. Pater meus aggravavit iu
gum vestrum. ego autem addam iugo vestro. pater meus ce
cidit vos flagellis. ego autem cedam vos scorpi
onibus. Et non acquievit rex populo. quoniam adversatus
fuerat eum dominus ut suscitaret verbum suum quod lo
cutus fuerat dominus in manu Achie Silonite ad
Ieroboam filium Nabath. Videns itaque populus quod
noluisset audire eos rex. respondit ei dicens. Que
nobis pars in David. vel que hereditas in filio Ysai.
Vade in tabernacula tua Israel. Nunc vide domum
tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios
autem Israel quicumque habitabant in civitatibus Iuda.
regnavit Roboam. Misit ergo rex Roboam Ad
uram qui erat super tributa. et lapidavit eum omnis
populus et mortuus est. Porro rex Roboam festinus
ascendit currum et fugit in Ierusalem. Recessitque Is
rael a domo David usque in diem presentem. Factum est autem
cum audisset omnis Israel quod reversus fuisset Ieroboam.
miserunt et vocaverunt eum congregato cetu. et con
stituerunt eum regem super omnem Israel. nec secu
tus est quisquam domum David. preter tribum Iuda solam.
Venit autem Roboam in Ierusalem. et congregavit universam
domum Iuda et tribum Beniamin. c. octoginta milia
electorum virorum et bellatorum ut pugnarent
contra domum Israel. et reducerent regnum Roboam filio
Salomonis. Factus est autem sermo domini ad Sem
eiam virum dei dicens. Loquere ad Roboam filium
Salomonis regem Iuda dicens. et ad omnem domum
Iuda et Beniamin. et reliquos de populo dicens. Hec dicit
dominus. Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros
filios Israel. Revertatur vir in domum suam. A me enim
factum est verbum hoc. Audierunt sermonem domini. et
reversi sunt de itinere sicut eis preceperat dominus. Edifi
cavit autem Ieroboam Sichem in monte Effraim. et
habitavit ibi. Et egressus inde edificavit Fanuel. Di
xitque Ieroboam in corde suo. Nunc revertetur reg
num ad domum David. si ascenderit populus iste ut faciat
sacrificia in domo domini in Ierusalem. et convertetur cor
populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda. inter
ficientque me et revertentur ad eum. Et excogi
tato consilio fecit duos vitulos aureos. et dixit
eis. Nolite ultra ascendere in Ierusalem. Ecce dii
tui Israel. qui eduxerunt te de terra Egypti. Posu
itque unum in Bethel. et alterum in Dan. Et factum est
hoc verbum in peccatum. Ibat enim populus ad adorandum
vitulum usque in Dan. Et fecit fana in excelsis. et sacer
dotes de extremis populi qui non erant de filiis Levi.
Constituitque diem sollempnem in mense octavo. xv. die
mensis in similitudinem sollempnitatis que celebrabatur
in Iuda. Et ascendens altare similiter fecit in Bethel.
ut immolaret vitulis quos fabricaverat. Constituitque
in Bethel sacerdotes excelsorum que fecerat. Et ascendit
super altare quod extruxerat in Bethel. xv. die
mensis .viii. quem finxerat de corde suo. Et fecit
sollempnitatem filiis Israel. et ascendit super altare.
ut adoleret incensum.

XIII

Et ecce vir dei venit de Iuda in sermone domini
in Bethel Ieroboam stante super altare. et thus ia
ciente. et exclamavit contra altare in sermone domini. et
ait. Altare altare. Hec dicit dominus. Ecce filius nascetur
domui David Iosias nomine. et immolabit super te sacerdotes
excelsorum qui nunc in te thura succendunt. et ossa
hominum super te incendet. Deditque in die illa signum
dicens. Hoc erit signum quod locutus est dominus. Ecce
altare scindetur et effundetur cinis qui in eo est. Cum
que audisset rex sermonem hominis dei quem incla
maverat contra altare in Bethel. extendit manum
suam de altari dicens. Apprehendite eum. Et exaruit
manus eius quam extenderat contra eum. nec valuit re
trahere eam ad se. Altare quoque scissum est. et effusus
est cinis de altari iuxta signum quod predixerat vir
dei in sermone domini. Et ait rex ad virum dei. Depreca
re faciem domini dei tui. et ora pro me. ut restitua
tur manus mea michi. Oravitque vir dei faciem domini.
et reversa est manus regis ad eum. et facta est sicut prius
fuerat. Locutus est autem rex ad virum dei. Veni me
cum domum ut prandeas. et dabo tibi munera. Respondit
vir dei ad regem. Si dederis michi mediam partem
domus tue non veniam tecum. nec comedam panem.
neque bibam aquam in loco isto. Sic enim mandatum est
in sermone domini precipientis. Non comedes panem.
neque bibes aquam. nec reverteris per viam qua venisti. Abi
it ergo per aliam viam. et non est reversus per viam
qua venerat in Bethel. Propheta autem quidam se
nex habitabat in Bethel. ad quem venerunt filii
sui. et narraverunt ei omnia opera que fecerat vir dei
illa die in Bethel. et verba que locutus fuerat ad
regem narraverunt patri suo. Et dixit eis pater eorum.
Per quam viam abiit? Ostenderunt ei filii sui vi
am per quam abierat vir dei qui venerat de Iuda.
Et ait filiis suis. Sternite michi asinum. Qui cum
stravissent. ascendens abiit post virum dei. et
invenit eum sedentem subtus terebinthum. et ait
illi. Tu ne es vir dei qui venisti de Iuda? Respon
dit ille. Ego sum. Dixitque ad eum. Veni mecum

XIIII

domum ut comedas panem. Qui ait. Non possum reverti neque venire tecum. nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto. quia locutus est dominus ad me, in sermone domini dicens. non comedes panem et non bibes aquam ibi. nec reverteris per viam qua ieris. Qui ait illi. Ego sum propheta similis tui. et angelus locutus est mihi in sermone domini dicens. Reduc eum tecum in domum tuam. ut comedat panem et bibat aquam. fefellit eum et reduxit secum. Comedit ergo panem in domo eius. et bibit aquam. Cumque sederet ad mensam factus est sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum. et exclamavit ad virum dei qui venerat de iuda dicens. Hec dicit dominus. Quia non obediens fuisti ori domini. et non custodisti mandatum quod precepit tibi dominus deus tuus. et reversus es. et comedisti panem. et bibisti aquam in loco in quo precepit tibi ne comederes panem neque biberes aquam non inferetur cadaver tuum in sepulcrum patrum tuorum. Cumque comedisset et bibisset stravit asinum suum prophete quem reduxerat. Qui cum abisset: invenit eum leo in via: et occidit. et erat cadaver eius proiectum in itinere. Asinus autem stabat iuxta eum. et leo stabat iuxta cadaver. Et ecce viri transeuntes viderunt cadaver proiectum in via. et leonem stantem iuxta cadaver. Et venerunt et divulgaverunt in civitate in qua propheta senex ille habitabat. Quod cum audisset propheta ille qui reduxerat eum de via ait. Vir dei est qui inobediens fuit ori domini. et tradidit eum dominus leoni. et confregit eum et occidit eum iuxta verbum domini quod locutus est ei. Dixitque ad filios suos. Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent. et ille abisset invenit cadaver eius proiectum in via. et asinum et leonem stantes iuxta cadaver. Non comedit leo de cadavere. nec lesit asinum. Tulit ergo propheta cadaver viri dei. et posuit illud super asinum. et reversus intulit in civitatem prophete senis ut plangerent eum. et posuit cadaver eius in sepulcro suo. et planxerunt eum. Heu. heu. mi frater. Cumque planxisset eum: dixit ad filios suos. Cumque mortuus fuero, sepelite me in sepulcro in quo vir dei sepultus est. Iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto enim veniet sermo quem predixit in sermone domini contra altare. quod est in bethel. et contra omnia phana excelsorum que sunt in urbibus samarie. Post verba hec non est reversus ieroboam de via sua pessima. Sed econtrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque volebat implebat manum suam. et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam: peccavit ieroboam domus ieroboam et eversa est et deleta de superficie terre.

XIIII

In illo tempore: egrotavit abia filius ieroboam. Dixitque ieroboam uxori sue. Surge. et commuta habitum ne cognoscaris quod sis uxor ieroboam. et vade in sylo. ubi est ahia propheta qui locutus est mihi quod regnaturus essem super populum. Tolle quoque in manu tua x. panes et crustulam et vas mellis. et vade ad illum. Ipse enim indicabit tibi quid eventurum sit puero. Fecit ut dixerat ieroboam uxor. et consurgens abiit in sylo. et venit in domum ahie. At ille non poterat videre. quia caligaverant oculi eius pre senectute. Dixit autem dominus ad ahiam. Ecce uxor ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui egrotat. Hec et hec loqueris ei. Cum ergo illa intrasset. et dissimularet se esse que erat: audivit ahias sonitum pedum eius introeuntis per hostium et ait. Ingredere uxor ieroboam. Quare aliam te esse simulas? Ego autem missus sum ad te durus nuncius. Vade et dic ieroboam. Hec dicit dominus deus israel. Quia exaltavi te de medio populi. et dedi te ducem super populum meum israel. et scidi regnum domus david. et dedi illud tibi. et non fuisti sicut servus meus david. qui custodivit mandata mea. et secutus est me in toto corde suo. faciens quod placitum esset in conspectu meo. Sed operatus es malum super omnes qui fuerunt ante te. et fecisti tibi deos alienos. et conflatiles. ut me ad iracundiam provocares. me autem proiecisti post tergum tuum. Idcirco ecce ego inducam mala super domum ieroboam. et percutiam de ieroboam mingentem ad parietem. et clausum. et novissimum in israel. et mundabo reliquias domus ieroboam: sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de ieroboam in civitate. comedent eos canes. Qui autem mortui fuerint in agro: vorabunt eos aves celi quia dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam. et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer. et planget eum omnis israel. et sepeliet. Iste enim solus inferetur de ieroboam in sepulcrum. quia inventus est super eum sermo bonus a domino deo israel in domo ieroboam. Constituet autem sibi dominus regem super israel qui percutiat domum ieroboam in hac die. et in hoc tempore. Et percutiet dominus deus israel sicut moveri solet harundo in aqua. et evellet israel de terra bona hac. quam dedit patribus eorum. et ventilabit eos trans flumen. quia fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum. Et tradet dominus deus israel propter peccata ieroboam qui peccavit et peccare fecit israel. Surrexit itaque uxor ieroboam et abiit. et venit in thersa. Cumque illa ingrederetur limen domus puer mortuus est. et sepelierunt eum. et planxit illum omnis israel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu servi sui ahie prophete. Reliqua autem verborum ieroboam quomodo pugnaverit et quomodo regnaverit ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum israel. Dies autem quibus regnavit ierob

.xx. et duo anni sunt. Et dormiuit ieroboam cum
patribus suis. Regnauitque nadab filius eius pro
eo. Porro roboam filius salomonis regnauit in
iuda. .xl. et unius anni erat roboam cum regna
re cepisset. et .xvii. annis regnauit in ierusalem ci
uitate quam elegit dominus ut poneret nomen suum
ibi ex omnibus tribubus israel. Nomen autem matris eius na
ama amanitides. Et fecit iudas malum coram
domino. et irritauerunt eum super omnibus que fecerant patres
eorum in peccatis suis que peccauerunt. Edificauerunt
enim et ipsi sibi aras. et statuas. et lucos super omnem
collem excelsum. et subter omnem arborem frondosam.
Sed et effeminati fuerunt in terra. Feceruntque omnes ab
hominationes gentium quas attriuit dominus ante faciem
filiorum israel. In quinto autem anno regni roboam as
cendit sesac rex egypti in ierusalem. et tulit thesau
ros domus domini. et thesauros regios. et uniuer
sa diripuit. Scuta quoque aurea que fecerat sa
lomon pro quibus fecit rex ieroboam scuta aerea.
et tradidit ea in manu ducum scutariorum. et eorum qui
excubabant ante hostium domus regis. Cumque in
grederetur rex in domum domini portabant ea qui pre
eundi debebant officium. et postea reportabant ad ar
mamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum
roboam et omnia que fecit ecce scripta sunt in libro
sermonum dierum regum iuda. Fuitque bellum inter
roboam et ieroboam cunctis diebus. Dormiuitque
roboam cum patribus suis. et sepultus est cum eis in ciui
tate dauid. Nomen autem matris eius naama amani
tides. Et regnauit abia filius eius pro eo.

XV Igitur in octauo .x. anno regni ieroboam fi
lii nabath regnauit abia super iudam. Tribus
annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius
maacha filia abessalon. Ambulauitque in omnibus
peccatis patris sui que fecerat ante eum. nec erat cor eius
perfectum cum domino deo suo sicut cor dauid patris sui. Sed propter
dauid dedit ei dominus deus suus lucernam in ierusalem. ut
suscitaret filium eius post eum. et staret ierusalem.
eo quod fecisset dauid rectum in oculis domini. et non declina
set ab omnibus que preceperat ei cunctis diebus uite
sue. excepto sermone urie ethei. Attamen bel
lum fuit inter abiam et ieroboam omni tempore uite eius.
Reliqua autem sermonum abye. et omnia que fecit.
nonne hec scripta sunt in libro uerborum regum
iuda. Fuitque prelium inter abiam et ieroboam.
Et dormiuit abia cum patribus suis. et sepelierunt
eum in ciuitate dauid. Regnauitque asa filius eius
pro eo. In anno ergo .xx. ieroboam regis israel reg
nauit asa rex iuda. et .xl. uno anno regna
uit in ierusalem. Nomen matris sue maacha fili
a abessalon. Et fecit asa rectum ante aspectum
domini sicut dauid pater eius. Et abstulit effeminatos
de terra. purgauitque uniuersas sordes ydolorum
que fecerant patres eius. Insuper et maacham matrem
suam amouit ne esset princeps in sacris priapi. et
in luco eius quem consecrauerat. Subuertitque specum
eius et confregit simulacrum turpissimum. et com
bussit in torrente cedron. Excelsa autem non abs
tulit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino deo
suo cunctis diebus suis. Et intulit ea que sanc
tificauerat pater suus et uouerat in domum domini ar
gentum et aurum et uasa. Bellum autem erat inter
asa et baasa regem israel cunctis diebus eorum. As
cendit quoque baasa rex israel in iudam. et edifica
uit rama ut non posset quispiam egredi uel ingre
di de parte asa regis iude. Tollens itaque
asa omne argentum et aurum quod remanserat
in thesauris domus regie. et in thesauris domus
domini. dedit illud in manus seruorum suorum et
misit ad benadab filium thabremon filii
ezion regem syrie qui habitabat in damasco di
cens. Fedus est inter me et te. et inter patrem me
um et patrem tuum. Ideo misi tibi munera aurum et
argentum. et peto ut uenias et irritum facias
fedus quod habes cum baasa rege israel. et rece
dat a me. Acquiescens benadab regi asa
misit principes exercitus sui in ciuitates israel.
et percusserunt achion. et dan. et abel domum ma
acha. et uniuersam cenereoth omnem scilicet terram nep
talim. Quod cum audisset baasa intermisit edi
ficare rama. et reuersus est in thersa. Rex autem
asa misit nuncium in omnem iudam dicens. Ne
mo autem sit excusatus. Et tulerunt lapides rama
et ligna eius quibus edificauerat baasa. et ex
truxit de eisdem rex asa gabaa beniamin
et maspha. Reliqua autem omnium sermonum asa
et uniuerse fortitudines eius. et cuncta que fecit.
et ciuitates quas extruxerit nonne hec scrip
ta sunt in libro uerborum dierum regum iuda. Ve
rumptamen in tempore senectutis sue doluit pedes. Et
dormiuit cum patribus suis. et sepultus est cum
eis in ciuitate dauid patris sui. Regnauitque
iosaphat filius eius pro eo. Nadab uero filius ierob
oam regnauit super israel anno secundo asa re
gis iuda. Regnauitque super israel duobus annis. Et
fecit quod malum est in conspectu domini. et ambula
uit in uiis patris sui. et in peccatis eius quibus pec
care fecit israel. Insidiatus est autem ei baasa filius
ahia de domo ysachar. et percussit eum in ge
bethon que est urbs philistinorum. Siquidem nad
ab et omnis israel obsidebant gebbethon. Interfecit
ergo illum baasa in anno tertio asa regis iuda.

⁊ regnauit p eo. Cumq; regnasset: pcussit
oēm domū ierobeā. Nō dimisit ne unā qdē
aīam seminis eius donec deleret eū iux̄ u̾bū
dūi qđ locut' fuat ī manu serui sui achie
silonitis. ꝓpt̄ pcta ierobeā q peccauat. ⁊ q̄b;
peccare fecerat isr̄l. ⁊ ꝓp delictū quo irrita
uerat dūm dm̄ isr̄l. Reliq̄ aū sermonum
nadab. ⁊ oīa q opat' est. nōne h̄ scpta sūt ī
libro u̾boꝝ dieꝝ regū isr̄l. Fuitq; bellū
int̄ asa ⁊ baasa regem isr̄l cunctis dieb' eoꝝ.
In ān̄o t̄cio asa regis iuda regnauit baasa
fili' ahia sup oēm isr̄l ī thersa. xx. iiij. ānis.
⁊ fec̄ malū corā dn̄o. ambulauitq; ī uia ie
roboā. ⁊ ī pcc̄is ei' qui' peccare fec̄ isr̄l.
XVI Factꝰ est aū sermo dn̄i ad
hieu filiū anani ꝯ baasa: dicēs. p eo qđ
exaltaui te de puluē. ⁊ posui te ducē sup
ꝓplm meū isr̄l. tu aū ambulasti ī uia ie
roboā. ⁊ peccare fecisti ꝓplm meū isr̄l ut
me irritares ī pcc̄is eoꝝ. ecce ego deme
tā posteriora baasa. ⁊ posteriora dom' ei'. et
faciā domū tuā sic domū ierobeā filij naba̾th.
Qui mortu' fuit de baasa in ciuitate: co
medent eū canes. ⁊ q mortu' fuit ex eo in
regione: comedet eū uolucres celi. Reliq̄
aū sermonū baasa ⁊ qcūq; fecit. ⁊ ꝑlia eius.
nōne h̄ scpta sūt ī libro u̾boꝝ dieꝝ regū
isr̄l. Dormiuit g̾ baasa cū patrib; suis ⁊ se
pult' q; ē in thersa. ⁊ regnauit hela fili' ei'
p eo. Cū aū in manu ieu filij anani ꝓphe
u̾bū dn̄i fcm̄ eēt ꝯ baasa ⁊ ꝯ domū ei'.
⁊ ꝯ oē malū qđ fecat corā dn̄o ad irritādū
eum ī opib; manuū suaꝝ ut fieret sic do
mus ierobeā. ob hāc cām occidit eū. hoc ē
hieu filiū anani ꝓphām. In ān̄o. xx. vi.
asa regis iuda regnauit hela fili' baasa sup
isr̄l in thersa duob' ānis. ⁊ rebellauit ꝯt̄
eū seru' sui zamri dux medie partis equi
tū. Erat aū hela ī thersa bibens. ⁊ temu
lent' in domo arsa pfecti thersa. Irruēs
g̾ zamri pcussit ⁊ occidit eū. ān̄o. xx. vij.
asa regis iuda ⁊ regnauit p eo. Cūq; regnas
set ⁊ sedisset sup soliū ei'. pcussit oēm do
mū baasa ⁊ nō reliqt ex ea mingentē ad pa
rietē. ⁊ ꝓpinquos ⁊ amicos ei'. deleuitq; zā
ri oēm domū baasa iux̄ u̾bū dn̄i qđ locut'
fuat ad baasa ī manu hieu ꝓphe. ꝓpt̄ uniu̾
sa pcc̄a baasa. ⁊ pcc̄a hela filij ei' qui pec
cauerāt ⁊ peccare fecerāt isr̄l puocātes dūm
dm̄ isr̄l in uanitatib' suis. Reliq̄ aū ser
monū hela. ⁊ oīa q fecit. Nōne h̄ scpta sūt
in libro u̾boꝝ dieꝝ regū isr̄l. Anno. xx.
vij. asa regis iuda regnauit zamri. vij. die
bus in thersa. Porro exercit' obsidebat gebe
ton urbē philistinoꝝ. Cūq; audisset rebel
lasse zamri ⁊ occidisse regē: fecit sibi re
gem oīs isr̄l zamri q erat pnceps milicie
sup isr̄l die illa ī castris. Ascēdit g̾ zamri
⁊ oīs isr̄l cū eo de gebethon. ⁊ obsidebant ther
sa. Vidēs aū zamri qđ expugnāda eēt ciuitas
īgressus est palaciū. ⁊ succendit se cū domo
regia. ⁊ mortuus ī pcc̄is suis q peccauat fa
ciens malū corā dn̄o. ⁊ ambulans in uia iero
boā. ⁊ ī pcc̄o ei' q fecit peccare isr̄l. Reliq̄
aū sermonū zamri ⁊ insidiaꝝ ei' ⁊ tirān
dis. Nōne h̄ scripta s̄ in libro u̾boꝝ dieꝝ
regū isr̄l. Tūc diuisus est ꝓpls isr̄l in duas
partes. media pars ꝓpli sequebat̄ thebni
filiū geneth. ut cōstitueret eū regē. ⁊ me
dia pars amri. Preualuit aū ꝓpls q erat cū
amri ꝓplo q sequebatur thebni filiū gene
th. mortuusq; ē thebni ⁊ regnauit amri.
In ān̄o. xxx i. asa regis iuda regnauit amri
sup isr̄l. xij. ānis. in thersa regnauit. vi. an
nis. Emitq; montē samarie a somer duob'
talentis argēti. ⁊ edificauit eū. ⁊ uocauit no
mē ciuitatis q extruxerat noīe somer. dn̄i mō
tis. id ē samarie. Fecit aū amri malum
ī cōspectu dn̄i. ⁊ opat' est nequi' sup
oēs qui fuerāt an̄ eū. Ambulauitq; in oī uia
ierobeā filij nabath. ⁊ ī pcc̄is ei' quib; pec
care fecat isr̄l. ut irritaret dūm dm̄ isr̄l
ī uanitatib; suis. Reliq̄ sermonū amri
⁊ ꝑlia ei' que gessit. nōne h̄ scripta sūt ī libro
u̾boꝝ dieꝝ regū isr̄l. Dormiuitq; amri cū
patrib' suis. ⁊ sepult' est in samaria. Reg
nauitq; achab fili' ei' p eo. Achab u̾o fili'
amri regnauit sup isr̄l ān̄o. xxx viij. asa re
gis iuda. ⁊ regnauit achab fili' amri sup isr̄l
in samaria. xx. ⁊ duob; ānis. ⁊ fecit achab
fili' amri malū in cōspectu dn̄i sup oēs qui fu
erūt an̄ eū. nec suffecit ei. ut ambularet in
pcc̄is ierobeā filij nabath. Insup duxit uxorē
iezabel filiā methaal regis sydonioꝝ. ⁊
abiit. ⁊ seruiuit baal. ⁊ adorauit eū. ⁊ po
suit arā baal ī tēplo baal qđ edificauat ī
samaria. ⁊ plātauit lucū. ⁊ addidit achab
ī ope suo irritās dūm dm̄ isr̄l sup oēs reges
isr̄l q fuerāt an̄ eū. In dieb' aū ei' edifica
uit achiel de bethel iericho. In abirā pmi
tiuo suo fūdauit eā. in segub nouissimo suo
posuit portas ei' iux̄ u̾bū dn̄i qđ locut'

fuerat in manu Iosue filii Nun.
XVII Et dixit Helias Thesbites de habitatoribus
Galaad ad Achab: Vivit dominus deus Israel in cuius
conspectu sto, si erit annis his ros et pluvia nisi
iuxta oris mei verba. Et factum est verbum domini ad
eum dicens: Recede hinc, et vade contra orientem, et abs-
condere in torrente Carith, qui est contra Iordanem, et ibi
de torrente bibes. Corvisque praecepi ut pascant
te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque
abisset, sedit in torrente Carith, qui est contra Iorda-
nem. Corvi quoque deferebant ei panem et carnes ma-
ne, similiter panem et carnes vespere, et bibebat de
torrente. Post dies autem aliquantos siccatus est tor-
rens; non enim pluerat super terram. Factus est ergo ser-
·p· mo domini ad eum dicens: Surge et vade in Sarep-
ta Sidoniorum, et manebis ibi. Praecepi enim ibi
mulieri viduae ut pascat te. Surrexit et abi-
it in Sarepta Sidoniorum. Cumque venisset ad portam
civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens
ligna, et vocavit eam, dixitque ei: Da mihi paululum
aquae in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut affer-
ret, clamavit post tergum eius dicens: Affer mihi ob-
secro et buccellam panis in manu tua. Quae respondit:
Vivit dominus deus tuus, quia non habeo panem nisi quantum
pugillus capit farinae in hydria, et paululum
olei in lecytho. En colligo duo ligna, ut in-
grediar et faciam illum mihi et filio meo, ut come-
damus et moriamur. Ad quam Helias ait: Noli ti-
mere, sed vade et fac sicut dixisti. Verumtamen mihi primum
fac de ipsa farinula subcinericium panem
parvulum, et affer ad me. Tibi autem et filio tuo
facies postea. Haec autem dicit dominus deus Israel: Hydria fa-
rinae non deficiet, nec lecythus olei minue-
tur, usque ad diem in qua daturus est dominus pluviam super
faciem terrae. Quae abiit et fecit iuxta verbum Heliae,
et comedit ipse et illa et domus eius. Et ex illa di-
e hydria farinae non defecit, et lecythus olei non
est imminutus, iuxta verbum domini quod locutus fuerat
·f· in manu Heliae. Factum est autem post haec, aegro-
·p· tavit filius mulieris matrisfamilias,
et erat languor fortissimus, ita ut non remaneret
in eo halitus. Dixit ergo ad Heliam: Quid mihi et
tibi vir dei? Ingressus es ad me ut rememorarentur
iniquitates meae, et interficeres filium meum.
Et ait ad eam Helias: Da mihi filium tuum. Tulitque
eum de sinu eius, et portavit eum in cenaculum u-
bi ipse manebat, et posuit eum super lectulum su-
um, et clamavit ad dominum et dixit: Domine deus meus,
etiam viduam apud quam ego utcumque susten-
tor afflixisti ut interficeres filium eius? Et expan-
dit se atque mensus est super puerum tribus vicibus,

et clamavit ad dominum et ait: Domine deus meus, reverta-
tur obsecro anima pueri huius in viscera eius. Et exau-
divit dominus vocem Heliae, et reversa est anima pueri intra
eum, et revixit. Tulitque Helias puerum, et
deposuit eum de cenaculo in inferiorem domum, et
tradidit matri suae, et ait illi: En filius tuus vivit.
Dixitque mulier ad Heliam: Nunc in isto cognovi quoniam
vir dei es tu, et verbum domini in ore tuo verum est.
Post multos dies factum est verbum ·f· XVIII
domini ad Heliam in anno tertio dicens: Vade et os-
tende te Achab, ut dem pluviam super faciem terrae.
Ivit ergo Helias ut ostenderet se Achab. Erat
autem fames vehemens in Samaria. Vocavitque
Abdiam dispensatorem domus suae. Abdias autem time-
bat dominum deum Israel valde. Nam cum interficeret Ie-
zabel prophetas domini, tulit ille centum prophetas et abs-
condit eos quinquagenos et quinquagenos in speluncis,
et pavit eos pane et aqua. Dixit ergo Achab ad Ab-
diam: Vade in terram ad universos fontes aquarum,
et in cunctas valles, si forte invenire possimus
herbam, et salvare equos et mulos, et non penitus iu-
menta intereant. Diviseruntque sibi regiones ut
circuirent eas. Achab ibat per viam unam, et Abdi-
as per aliam seorsum. Cumque esset Abdias in via,
Helias occurrit ei. Qui cum cognovisset eum, ce-
cidit super faciem suam et ait: Num tu es domine mi He-
lias? Cui ille respondit: Ego. Vade et dic
domino tuo: Adest Helias. Et ille: Quid peccavi in-
quit, quoniam tradis me servum tuum in manu Ac-
hab ut interficiat me? Vivit dominus deus tuus, quia
non est gens aut regnum quo non miserit dominus meus
te requirens. Et respondentibus cunctis: Non est hic,
adiuravit regna singula et gentes eo quod minime
reperireris. Et nunc dicis mihi: Vade et dic domino tuo:
Adest Helias. Cumque recessero a te, spiritus domini as-
portabit te in locum quem ego ignoro, et ingressus
nuntiabo Achab, et non inveniens te, interficiet
me. Servus autem tuus timet dominum ab infantia sua.
Numquid non indicatum est tibi domino meo quid fecerim
cum interficeret Iezabel prophetas domini, quod absconderim
viros de prophetis domini centum, quinquagenos et
quinquagenos in speluncis, et paverim eos pane
et aqua? Et nunc tu dicis: Vade et dic domino tuo:
Adest Helias, ut interficiat me. Et dixit Helias:
Vivit dominus exercituum, ante cuius vultum sto, quia
hodie apparebo ei. Abiit ergo Abdias in occur-
sum Achab, et indicavit ei. Venitque Achab in
occursum Heliae, et cum vidisset eum, ait: Tune
es ille qui conturbas Israel? Et ille ait: Non ego tur-
bavi Israel, sed tu et domus patris tui, qui dereliquis-
tis mandata domini, et secuti estis Baalim. Verumtamen

nunc mitte et congrega ad me universum Israel
in monte Carmeli, et prophetas Baal quadringentos quinquaginta,
prophetasque lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa
Iezabel. Misit Achab ad omnes filios Israel, et con-
gregavit prophetas in monte Carmeli. Accede-
ns autem Helias ad omnem populum ait: Usque-
quo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus,
sequimini eum; si autem Baal, sequimini illum. Et
non respondit ei populus verbum. Et ait rursus Helias
ad populum: Ego remansi propheta Domini solus; prophete autem
Baal quadringenti et quinquaginta viri sunt; prophetaeque lucorum quadrin-
genti viri sunt. Dentur nobis duo boves, et illi
eligant bovem unum, et in frusta cedentes super lig-
na ponant; ignem autem non supponant. Et ego faciam
bovem alterum, et ponam super ligna, ignem non sup-
ponam. Invocate nomina deorum vestrorum, et ego in-
vocabo nomen Dei mei; et Deus qui exaudierit
per ignem, ipse sit Deus. Respondens omnis populus ait: Opti-
ma propositio quam locutus est. Dixit ergo
Helias prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum
et facite primi, quia vos plures estis; et invocate
nomina deorum vestrorum, ignemque non supponatis. Qui
cum tulissent bovem quem dederat eis, fecerunt; et
invocabant nomen Baal de mane usque ad meri-
diem dicentes: Baal, exaudi nos. Et non erat vox
nec qui responderet; transiliebantque altare quod fece-
rant. Cumque iam esset meridies, illudebat eis Heli-
as dicens: Clamate voce maiore; Deus enim est,
et forsitan loquitur, aut in diversorio est, aut in
itinere, aut certe dormit, ut excitetur. Clamabant
ergo voce magna, et incidebant se iuxta ritum suum
cultris et lanceolis, donec perfunderentur sanguine.
Postquam autem transiit meridies, et illis prophetantibus ve-
nerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec
audiebatur vox, neque aliquis respondebat, neque atten-
debat orantes, dixit Helias omni populo: Venite ad
me. Et accedente ad se populo, curavit altare
Domini quod destructum fuerat. Et tulit xii. lapides
iuxta numerum tribuum filiorum Israel, ad quem factus est
sermo Domini dicens: Israel erit nomen tuum. Et
edificavit altare de lapidibus in nomine Domini.
Fecitque aqueductum quasi per duas aratiunculas
in circuitu altaris, et composuit ligna, divi-
sitque membratim bovem, et posuit super ligna, et ait: Im-
plete quatuor hydrias aqua, et fundite super holo-
caustum et super ligna. Rursumque dixit: Et
secundo hoc facite. Qui cum fecissent secundo, ait: Et-
iam tertio id ipsum facite. Feceruntque tertio, et cur-
rebant aque circum altare, et fossa aqueductus
repleta est. Cumque iam tempus esset ut offerretur holo-
caustum, accedens Helias propheta ait: Domine Deus

Abraham, Ysaac et Israel, hodie ostende quia tu es
Deus Israel, et ego servus tuus, et iuxta preceptum tuum
feci omnia verba hec. Exaudi me Domine, ex-
audi me Domine, ut discat populus iste quia tu es
Dominus Deus, et tu convertisti cor eorum iterum. Cecidit
autem ignis et voravit holocaustum et ligna
et lapides, pulverem quoque et aquam que erat in aque-
ductu lambens. Quod cum vidisset omnis populus, ce-
cidit in faciem suam et ait: Dominus ipse est Deus,
Dominus ipse est Deus. Dixitque Helias ad eos: Appre-
hendite prophetas Baal, ne unus quidem effugiat ex
eis. Quos cum apprehendissent, duxit eos Helias
ad torrentem Cison, et interfecit eos ibi. Et ait
Helias ad Achab: Ascende, comede et bibe, quia
sonus multe pluvie est. Ascendit Achab ut co-
mederet et biberet. Helias autem ascendit in verticem
Carmeli, et pronus in terram posuit faciem suam inter
genua sua, et dixit ad puerum suum: Ascende
et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contem-
platus esset, ait: Non est quicquam. Et rursum ait
illi: Revertere vii. vicibus. In vii. autem vice
ecce nubecula parva quasi vestigium hominis as-
cendebat de mari. Qui ait: Ascende et dic Acha-
ab: Iunge currum tuum et descende, ne occu-
pet te pluvia. Cumque se verteret huc atque il-
luc, ecce celi contenebrati sunt, et nubes et ven-
tus, et facta est pluvia grandis. Ascendens itaque
Achab abiit in Iezrahel. Et manus Domini facta est
super Helyam, accinctisque lumbis currebat ante
Achab donec veniret in Iezrahel. XIX

Nuntiavit autem Achab Iezabel omnia que fecerat
Helias, et quomodo occidisset universos prophetas
Baal gladio. Misitque Iezabel nuntium ad
Helyam dicens: Hec mihi faciant dii et hec addant,
nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut
animam unius ex illis. Timuit ergo Helias, et sur-
gens abiit quocumque eum ferebat voluntas.
Venitque in Bersabee Iuda, et dimisit ibi puerum
suum, et perrexit in desertum viam unius diei. Cum-
que venisset et sederet subter unam iuniperum, pe-
tivit anime sue ut moreretur, et ait: Sufficit mihi
Domine, tolle animam meam; neque enim melior sum
quam patres mei. Proiecitque se et obdormivit
in umbra iuniperi. Et ecce angelus Domini teti-
git eum, et dixit illi: Surge et comede. Respexit, et
ecce ad caput suum subcinericius panis et vas
aque. Comedit ergo et bibit, et rursum obdormivit.
Reversusque est angelus Domini secundo, et tetigit eum,
dixitque illi: Surge, comede; grandis enim tibi
restat via. Qui cum surrexisset, comedit et
bibit, et ambulavit in fortitudine cibi illius

diebus et xl. noctibus usque ad montem dei Oreb.

F. Cumque venisset illuc, mansit in spelunca. Et ecce sermo domini ad eum dixitque illi: Quid hic agis Helia? At ille respondit: Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum, quia dereliquerunt pactum domini filii israel. Altaria tua destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus, et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait ei: Egredere et sta in monte coram domino. Et ecce dominus transit, et spiritus grandis et fortis subvertens montes et conterens petras ante dominum: non in spiritu dominus. Et post spiritum commotio: non in commotione dominus. Et post commotionem ignis: non in igne dominus. Et post ignem sibilus aure tenuis; ibi dominus. Quod cum audisset Helias, operuit vultum suum pallio, et egressus stetit in hostio spelunce. Et ecce vox ad eum dicens: Quid hic agis Helia? Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum, quia dereliquerunt pactum suum filii israel. Altaria tua destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus, et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait dominus ad eum: Vade et revertere in viam tuam per desertum in damascum. Cumque perveneris illuc, unges Azael regem super Syriam, et Iheu filium Namsi unges regem super israel; Heliseum autem filium Saphat qui est de abdin aula unges prophetam pro te. Et erit, quicumque fugerit gladium Azael occidet eum Iheu, et quicumque fugerit gladium Iheu interficiet eum Heliseus. Et derelinquam mihi in israel vii. milia virorum quorum genua non sunt incurvata ante Baal, et omne os quod non adoravit eum osculans manus. Profectus ergo inde Helias, reperit Heliseum filium Saphat arantem in xii. iugis boum, et ipse in xii. iugis boum arantibus unus erat. Cumque venisset Helias ad eum, misit pallium suum super illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Heliam et ait: Osculer oro te patrem meum et matrem meam, et sic sequar te. Dixitque ei: Vade et revertere. Quod enim meum erat feci tibi. Reversus autem ab eo tulit par boum et mactavit illud, et in aratro boum coxit carnes et dedit populo, et comederunt. Consurgensque abiit et secutus est Heliam et ministrabat ei.

XX

Porro Benadab rex Syrie congregavit omnem exercitum suum, et xxx. duos reges secum, et equos et currus, et ascendens pugnabat contra Samariam et obsidebat eam. Mittensque nuntios ad Achab regem israel in civitatem ait: Hec dicit Benadab: Argentum tuum et aurum tuum meum est, et uxores tue et filii tui optimi mei sunt. Responditque rex israel: Iuxta verbum tuum domine mi rex, tuus sum ego et omnia mea. Revertentesque nuntii dixerunt: Hec dicit Benadab qui misit nos ad te: Argentum tuum et aurum tuum et uxores tuas et filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te, et scrutabuntur domum tuam et domum servorum tuorum, et omne quod eis placuerit ponent in manibus suis et auferent. Vocavit autem rex israel omnes seniores terre et ait: Animadvertite et videte quoniam insidietur nobis. Misit enim ad me pro uxoribus meis et filiis et pro argento et auro, et non abnui. Dixeruntque omnes maiores natu et universus populus ad eum: Non audias neque acquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Benadab: Dicite domino meo regi: Omnia propter que misisti ad me servum tuum in initio faciam, hanc autem rem facere non possum. Reversique nuntii retulerunt omnia ei. Qui remisit et ait: Hec faciant mihi dii et hec addant, si suffecerit pulvis Samarie pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex israel ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus eque ut discinctus. Factum est autem cum audisset Benadab verbum istud, bibebat ipse et reges in umbraculis, et ait servis suis: Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem israel ait ei: Hec dicit dominus deus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manu tua hodie, ut scias quia ego sum dominus. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hec dicit dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet preliari? Et ille dixit: Tu. Recensuit ergo pueros principum provinciarum, et reperit numerum provincialium .cc. xxx. duorum. Et recensuit post eos populum, omnes filios israel, vii. milia. Et egressi sunt in meridie. Benadab autem bibebat temulentus in umbraculo suo, et reges xxx. duo cum eo, qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadab, qui nuntiaverunt ei dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. At ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos vivos; sive ut prelientur, vivos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum, ac reliquus exercitus sequebatur. Et percussit unusquisque virum qui contra se veniebat. Fugeruntque Syri et persecutus est eos israel. Fugit quoque Benadab rex Syrie in equo cum equitibus suis. Necnon egressus rex israel percussit equos et currus, et percussit Syriam plaga magna nimis. Accedens autem propheta ad regem israel dixit ei: Vade et confortare, et scito et vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syrie ascendet contra te. Servi vero regis Syrie dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos, sed melius est ut

pugnemus contra eos in campestribus, et obtine-
bimus eos. Tu ergo verbum hoc fac. Amove reges
singulos ab exercitu tuo, et pone principes
pro eis, et instaura numerum militum qui ceciderunt
de tuis, et equos secundum equos pristinos, et currus secundum
currus quos ante habuisti, et pugnabimus contra eos
in campestribus, et videbis quod obtinebimus eos.
Credidit consilio eorum et fecit ita. Igitur postquam transi-
erat annus, recensuit Benadab Syros, et ascen-
dit in Affech ut pugnaret contra Israel. Porro filii
Israel recensiti sunt, et acceptis cibariis profecti
ex adverso castraque metati sunt contra eos quasi duo
parvuli greges caprarum. Syri autem repleverunt
terram. Et accedens unus vir Dei dixit ad regem Israel.
Hec dicit Dominus Deus. Quia dixerunt Syri: Deus montium
est Dominus eorum, et non est Deus vallium, dabo omnem
multitudinem grandem hanc in manu tua, et scie-
tis quia ego sum Dominus. Dirigebantque .vii. diebus ex adver-
so hii atque illi acies. Septima autem die commis-
sum est bellum, percusseruntque filii Israel de Syris
.c.m. peditum in die una. Fugerunt autem qui re-
manserant in Affech in civitatem, et cecidit murus
super .xx.vii. milia hominum qui remanserant. Porro
Benadab fugiens ingressus est civitatem, in cubi-
culum quod erat intra cubiculum. Dixeruntque ei servi
sui. Ecce audivimus quod reges domus Israel cle-
mentes sint. Ponamus itaque saccos in lumbis nostris,
et funiculos in capitibus nostris, et egrediamur ad
regem Israel, forsitan salvabit animas nostras. Accin-
xerunt saccis lumbos suos, et posuerunt funiculos
in capitibus suis. Veneruntque ad regem Israel et di-
xerunt ei. Servus tuus Benadab dicit. Vivat o-
ro te anima mea. Et ille ait. Si adhuc vivit, fra-
ter meus est. Quod acceperunt viri pro omine, et festinantes
rapuerunt verbum ex ore eius, atque dixerunt. Frater
tuus Benadab vivit. Et dixit eis. Ite et adduci-
te eum ad me. Egressus ergo ad eum Benadab, et leva-
vit eum in currum suum. Qui dixit ei. Civita-
tes quas tulit pater meus a patre tuo reddam, et
plateas fac tibi in Damasco sicut fecit pater meus
in Samaria, et ego federatus recedam a te. Pepigit
ergo fedus et dimisit eum. Tunc vir quidam de filiis
prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini. Per-
cute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia
noluisti audire vocem Domini, ecce recedes a
me, et percutiet te leo. Cumque recessisset paul-
ulum ab eo, invenit eum leo atque percussit. Sed
et alterum inveniens virum dixit ad eum. Percute me.
Qui percussit eum et vulneravit. Abiit ergo propheta
et occurrit regi in via, et mutavit aspersione
pulveris os et oculos suos. Cumque rex transisset,

clamavit ad regem, et ait. Servus tuus egressus est
ad preliandum comminus. Cumque fugisset vir unus,
adduxit eum quidam ad me et ait. Custodi vi-
rum istum. Qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima
eius, aut talentum argenti appendes. Dum autem
ego turbatus huc atque illuc me verterem, subi-
to non comparuit. Et ait rex Israel ad eum. Hoc est
iudicium tuum quod ipse decrevisti. At ille sta-
tim abstersit pulverem de facie sua, et cog-
novit eum rex Israel quod esset de prophetis. Qui ait ad
eum. Hec dicit Dominus. Quia dimisisti virum dignum
morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, et po-
pulus tuus pro populo eius. Reversus est igitur rex in domum suam
audire contempnens, et furibundus venit in Samariam.
XXI Post verba autem hec, tempore illo erat
vinea Naboth Iezrahelite que erat in Iezrahel iuxta
palatium regis Achab regis Samarie. Locu-
tus est ergo Achab ad Naboth dicens. Da mihi vineam
tuam ut faciam mihi ortum holerum, quia vicina est
et prope domum meam. Daboque tibi pro ea vineam melio-
rem. Aut si commodius tibi putas, argenti pretium quanto
digna est dabo. Cui respondit Naboth. Propitius sit
mihi Dominus ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Ve-
nit ergo Achab in domum suam indignans et fre-
mens super verbo quod locutus fuerat ad eum Naboth
Iezrahelites dicens. Non dabo tibi hereditatem pa-
trum meorum. Et proiciens se in lectulum suum, avertit
faciem suam ad parietem, et non comedit panem. In-
gressa est autem ad eum Iezabel uxor sua, dixitque
ei. Quid est hoc? Unde anima tua contristata est, et quare non
comedis panem? Qui respondit ei. Locutus sum Na-
both Iezrahelite et dixi ei. Da mihi vineam tuam
accepta pecunia. Aut si tibi placet, dabo tibi
vineam meliorem pro ea. Et ille ait. Non da-
bo tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum Iezabel
uxor eius. Grandis auctoritatis es, et bene regis
regnum Israel. Surge et comede panem, et equo animo
esto. Ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahe-
lite. Scripsit itaque litteras ex nomine Achab, et
signavit eas anulo eius, et misit ad maio-
res natu, et optimates qui erant in civitate
eius et habitabant cum Naboth. Litterarum autem hec erat
sententia. Predicate ieiunium, et sedere facite Naboth
inter primos populi, et submittite duos viros fi-
lios Belial contra eum, et falsum testimonium di-
cant. Benedixit Naboth Deum et regem. Et educite eum
et lapidate, sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius
maiores natu et optimates qui habitabant cum eo
in urbe, sicut preceperat eis Iezabel, et sicut erat
scriptum in litteris quas miserat ad eos. Predica-
verunt ieiunium, et sedere fecerunt Naboth inter

primos populi. Et adducetis duobus viris filiis dia-
boli: fecerunt eos sedere contra eum. At illi. s. viri
diabolici dixerunt contra eum testimonium
coram multitudine. Benedixit naboth deum et re-
gem. Quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem. et
lapidibus interfecerunt. miseruntque ad iezabel.
dicentes. Lapidatus est naboth et mortuus est.
Factum est autem cum audisset iezabel lapidatum na-
both et mortuum: locuta est ad achab. Surge et pos-
side vineam naboth iezrahelite qui noluit tibi
acquiescere et dare eam accepta pecunia. Non enim
vivit naboth sed mortuus est. Quod cum audisset
achab mortuum videlicet naboth. surrexit et des-
cendebat in vineam naboth iezrahelite ut posside-
ret eam. Factus est igitur sermo domini ad heliam thes-
biten dicens. Surge et descende in occursum achab
regis israel qui est in samaria. Ecce ad vineam
naboth descendit ut possideat eam. et loqueris ad
eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper et possedis-
ti. Et post hec addes. Hec dicit dominus. In loco hoc in
quo linxerunt canes sanguinem naboth: lambent quoque
tuum sanguinem. Et ait achab ad heliam. Num
invenisti me inimicum tuum? Qui dixit. Inve-
ni eo quod venundatus sis ut faceres malum in
conspectu domini. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego in-
ducam super te malum. et demetam posteriora tua.
et interficiam de achab mingentem ad parietem
clausum et ultimum in israel. Et dabo domum tuam
sicut domum ieroboam filii nabath. et sicut domum baa-
sa filii ahia. quia egisti ut me ad iracundiam
provocares. et peccare fecisti israel. Sed et de ie-
zabel locutus est dominus dicens. Canes comedent
iezabel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit
achab in civitate comedent eum canes. Si autem
mortuus fuerit in agro: comedent eum volucres
celi. Igitur non fuit alter talis sicut achab: qui
venundatus est ut faceret malum in conspectu domini.
Concitavit enim eum iezabel uxor sua. et abho-
minabilis effectus est. in tantum ut sequeretur ydo-
la que fecerant amorrei. quos consumpsit dominus a fa-
cie filiorum israel. Itaque cum audisset achab ser-
mones istos scidit vestem suam. et operuit cili-
cio carnem suam. Ieiunavitque et dormivit in
sacco. et ambulavit demisso capite. Factus est
sermo domini ad heliam thesbiten dicens. Nonne
vidisti achab humiliatum coram me? Quia igitur hu-
miliatus est causa mei: non inducam malum in diebus eius.
sed in diebus filii sui inferam malum domui eius. Transie-
XXII runt igitur tres anni absque bello inter syriam et israel.
In anno autem tertio descendit
iosaphat rex iuda ad regem israel. Dixitque
rex israel ad servos suos. Ignoratis quod nostra sit
ramoth galaad et negligimus tollere eam de ma-
nu regis syrie? Et ait ad iosaphat. Venies me-
cum ad prelium in ramoth galaad? Dixitque iosa-
phat ad regem israel. Sicut ego sum ita et tu. Populus
meus et populus tuus unum sunt. et equites mei et equites
tui. Dixitque iosaphat ad regem israel. Quere te o-
ro hodie sermonem domini. Congregavit ergo rex israel
prophetas. cccc. circiter viros. et ait ad eos. Ire debe-
o in ramoth galaad ad bellandum an quiescere? Qui re-
sponderunt. Ascende. dabit eam dominus in manu regis.
Dixit autem iosaphat non est hic propheta domini quis-
piam. ut interrogemus per eum? Et ait rex israel ad
iosaphat. Remansit vir unus. per quem possimus
interrogare dominum. Sed ego odi eum. quia non prophetat
mihi bonum. sed malum. micheas filius iemla. Cui
iosaphat ait. Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex
israel eunuchum quendam. et dixit ei. Festina addu-
cere micheam filium iemla. Rex autem israel et
iosaphat rex iuda sedebant unusquisque in solio
suo vestiti cultu regio in area iuxta hostium
porte samarie. et universi prophete prophetabant in
conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias filius
chanaana cornua ferrea et ait. Hec dicit dominus. His
ventilabis syriam donec deleas eam. Omnesque prophete si-
militer prophetabant. dicentes. Ascende in ramoth ga-
laad. et vade prospere. et tradet dominus in manus regis
inimicos tuos. Nuncius vero qui ierat ut vocaret
micheam. locutus est ad eum dicens. Ecce sermones
prophetarum uno ore bona regi predicant. Sit ergo et
sermo tuus similis eorum et loquere bona. Cui miche-
as ait. Vivit dominus quia quodcumque dixerit mihi dominus hoc
loquar. Venit itaque ad regem. et ait illi rex. Mi-
chea ire debemus in ramoth galaad ad prelian-
dum an cessare? Cui ille respondit. Ascende et vade
prospere. et tradet eam dominus in manus regis. Dixit autem
rex ad eum. Iterum atque iterum adiuro te ut non
loquaris mihi nisi quod verum est in nomine domini. Et ille ait.
Vidi cunctum israel dispersum in montibus. quasi oves
non habentes pastorem. Et ait dominus. Non habent isti dominum.
revertatur unusquisque in domum suam in pace. Dixit ergo
rex israel ad iosaphat. Numquid non dixi tibi quia
non prophetat mihi bonum. sed semper malum? Ille vero ad-
dens ait. Propterea audi sermonem domini. Vidi dominum
sedentem super solium suum. et omnem exercitum celi assi-
stentem ei. a dextris et a sinistris. Et ait dominus. Quis
decipiet achab regem israel. ut ascendat et cadat
in ramoth galaad. Et dixit unus a sinistris ver-
ba huiuscemodi. et alius aliter. Egressus est autem spiritus et ste-
tit coram domino et ait. Ego decipiam illum. Cui lo-
cutus est dominus. In quo? Et ille ait. Egrediar et ero

spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dominus:
Decipies et praevalebis. Egredere et fac ita. Nunc
igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium
prophetarum tuorum qui hic sunt. Et dominus locutus est contra
te malum. Accessit autem sedecias filius chana-
ana et percussit micheam in maxillam et dixit: Mo-
ne igitur dimisit spiritus domini et locutus est tibi? Et ait mi-
cheas: Visurus es in die illa quando ingredieris
cubiculum in cubiculum ut abscondaris. Et ait rex israel: Tollite
micheam et maneat apud amon principem civitatis
et apud ioas filium amalech. Et dicite eis: Haec dicit
rex: Mittite virum istum in carcerem et sustentate
eum pane tribulationis et aqua angustiae donec
revertar in pace. Dixitque micheas: Si reversus
fueris in pace, non est locutus dominus in me. Et ait: Au-
dite populi omnes. Ascendit itaque rex israel et iosaph-
ath rex iuda in ramoth galaad. Dixit itaque rex
israel ad iosaphath: Sume arma et ingredere proelium
et induere vestibus tuis. Porro rex israel mutavit
habitum suum et ingressus est bellum. Rex autem syriae prae-
ceperat principibus curruum .xxx. duobus dicens:
Non pugnabitis contra minorem et maiorem quempiam,
nisi contra regem israel solum. Cum ergo vidissent principes
curruum iosaphath, suspicati sunt quod ipse esset
rex israel. Et impetu facto pugnabant contra eum. Et
exclamavit iosaphat. Intellexeruntque princip-
es curruum quod non esset rex israel et cessaverunt ab
eo. Vir autem quidam tetendit arcum in incertum sagit-
tam dirigens et casu percussit regem israel inter
pulmonem et stomachum. At ille dixit aurigae suo:
Verte manum tuam et eice me de exercitu, quia
graviter vulneratus sum. Commissum est ergo proelium in
die illa et rex israel stabat in curru suo contra syros
et mortuus est vespere. Fluebat autem sanguis plagae
in sinum currus. Et praeco insonuit in universo exercit-
u antequam sol occumberet dicens: Unusquisque reverta-
tur in civitatem et in terram suam. Mortuus est autem rex
et perlatus est in samariam. Sepelieruntque regem in sa-
mariam. Et laverunt currum in piscina samariae.
Et linxerunt canes sanguinem eius et habenas lav-
erunt iuxta verbum domini quod locutus fuerat. Reli-
qua vero sermonum achab et universa quae fecit et domus
eburnea quam aedificavit cunctarumque urbium
quas extruxit, nonne haec scripta sunt in libro
dierum sermonum regis israel? Dormivit ergo achab
cum patribus suis et regnavit ochozias filius eius pro
eo. Iosaphat vero filius asa regnare coeperat super
iudam anno quarto achab regis israel. .xxx.v.
annorum erat cum regnare coepisset et .xxv. an-
nis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius a-
zuba filia salai. Et ambulavit in omni via asa
patris sui et non declinavit ex ea. Fecitque
quod rectum est in conspectu domini. Verumtamen excelsa
non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat et
adolebat incensum in excelsis. Pacemque habuit
iosaphat cum rege israel. Reliqua autem verborum iosa-
phat et opera eius quae gessit et proelia, nonne haec scripta
sunt in libro verborum dierum? Sed et reliquias effemi-
natorum qui remanserant in diebus asa patris eius
abstulit de terra. Nec erat tunc rex constitutus in
edom. Rex vero iosaphat fecerat classes in mari
quae navigarent in ophir propter aurum et ire non potu-
erunt quia confractae sunt in asiongaber. Tunc ait
ochozias filius achab ad iosaphat: Vadant ser-
vi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit io-
saphat. Dormivitque iosaphat cum patribus suis
et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. Reg-
navitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius
achab regnare coeperat super israel in samaria
anno .xvii. decimo iosaphat regis iuda. Reg-
navitque super israel duobus annis. Et fecit malum in
conspectu domini et ambulavit in via patris sui et ma-
tris suae et in via ieroboam filii nabath qui pec-
care fecit israel. Servivit quoque baal et adoravit
eum et irritavit dominum deum israel iuxta omnia quae fecerat
pater eius. Explicit liber regum tertius.

Incipit liber regum .iiii.

Praevaricatus
est autem moab
in israel postquam mortuus est
achab. Ceciditque ochozias
per cancellos cenaculi sui quod
habebat in samaria et aegro-
tavit. Misitque nuntios di-
cens ad eos: Ite consulite beel-
zebub deum accaron utrum vivere
queam de infirmitate mea hac. Angelus
autem domini locutus est ad heliam thesbiten dicens:
Surge et ascende in occursum nuntiorum regis
samariae et dices ad eos: Numquid non est deus in
israel ut eatis ad consulendum beelzebub de-
um accaron? Quam ob rem haec dicit dominus: De
lectulo super quem ascendisti non descendes,
sed morte morieris. Et abiit helias. Reversi-
que sunt nuntii ad ochoziam. Qui dixit eis: Quare
reversi estis? At illi responderunt ei: Vir occurrit
nobis et dixit ad nos: Ite revertimini ad regem
qui misit vos et dicetis ei: Haec dicit dominus: Num-
quid quia non erat deus in israel mittis ut consulatur
beelzebub deus accaron? Idcirco de lectulo super
quem ascendisti non descendes sed morte morieris.
Qui dixit eis: Cuius figurae et habitus est vir ille qui
occurrit vobis et locutus est verba haec? At illi dixerunt:

vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus.
Qui ait: Helias thesbites est. Misitque ad eum
quinquagenarium principem et l. viros qui erant sub
eo. Qui ascendit ad eum: sedentique in vertice mon-
tis ait: Homo dei, rex precepit ut descendas. Respon-
densque Helias dixit quinquagenario: Si homo dei
sum, descendat ignis de celo et devoret te et l.
tuos. Descendit igitur ignis de celo et devoravit eum
et l. qui cum eo erant. Rursum misit ad eum
principem quinquagenarium alterum et l. cum eo. Qui
locutus est illi: Homo dei, hec dicit rex: Festina
descende. Respondens Helias ait: Si homo dei ego sum,
descendat ignis de celo et devoret te et l. tu-
os. Descendit igitur ignis dei de celo et devoravit
illum et l. eius. Iterum misit principem quinquagena-
rium tertium et l. qui erant cum eo. Qui cum venisset, cur-
vavit genua contra Heliam et precatus est eum et ait:
Homo dei, noli despicere animam meam et animam servo-
rum tuorum qui mecum sunt. Ecce ignis descendit de
celo et devoravit duos principes quinquagenarios
primos et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obse-
cro ut miserearis anime mee. Locutus est autem
angelus domini ad Heliam dicens: Descende cum eo, ne
timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem
et locutus est ei: Hec dicit dominus: Quia misisti nuntios
ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset
deus in Israel a quo posses interrogare sermonem, ideo
de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed
morte morieris. Mortuus est igitur iuxta sermonem
domini quem locutus est Helias, et regnavit Ioram frater
eius pro eo, anno secundo Ioram filii Iosaphat regis
Iude. Non enim habebat filium. Reliqua autem verborum
Ochozie que operatus est, nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum Israel?

II Factum est autem cum levare vellet dominus Heliam
per turbinem in celum, ibant Helias et Heliseus
de Galgalis. Dixitque Helias ad Heliseum: Sede
hic, quia dominus misit me usque in Bethel. Cui ait He-
liseus: Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelin-
quam te. Cumque descendissent in Bethel, egressi sunt
filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum et
dixerunt ei: Numquid nosti quia dominus hodie tollet
dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi. Sile-
te. Dixit autem Helias ad Heliseum: Sede hic, quia dominus
me misit in Iericho. Et ille ait: Vivit dominus et
vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque venissent
Iericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in
Iericho ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti
quod dominus hodie tollet dominum tuum a te? Et ait:
Ego novi. Silete. Dixit autem Helias ei: Sede
hic, quia dominus misit me usque ad Iordanem. Qui ait:

Vivit dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te.
Ierunt igitur ambo pariter et l. viri de filiis propheta-
rum secuti sunt, qui steterunt e contra longe. Illi
autem stabant ambo super Iordanem. Tulitque Helias
pallium suum et involvit illud et percussit aquas, que
divise sunt in utramque partem, et transierunt ambo
per siccum. Cumque transissent, Helias dixit ad Heli-
seum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te.
Dixitque Heliseus: Obsecro ut fiat spiritus tuus duplex
in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti. At-
tamen si videris me quando tollar a te, erit quod petisti;
si autem non videris, non erit. Cumque pergerent et ince-
dentes sermocinarentur, ecce currus igneus et
equi ignei diviserunt utrumque. Et ascendit Helias
per turbinem in celum. Heliseus autem videbat et
clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel et au-
riga eius. Et non vidit eum amplius. Apprehenditque
vestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et leva-
vit pallium Helie quod ceciderat ei. Reversusque ste-
tit super ripam Iordanis, et pallio Helie quod cecide-
rat ei percussit aquas et non sunt divise. Et dixit: Ubi
est deus Helie [illegible] percussitque aquas et ƺ nun
divise sunt huc atque illuc, et transiit Heliseus.
Videntes autem filii prophetarum qui erant in Iericho
de contra dixerunt: Requievit spiritus Helie super Heli-
seum. Et venientes in occursum eius adoraverunt
eum proni in terram. Dixeruntque illi: Ecce cum ser-
vis tuis sunt l. viri fortes qui possunt ire et
querere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus domini
et proiecerit eum in uno montium aut in una val-
lium. Qui ait: Nolite mittere. Coegeruntque eum
donec acquiesceret eis et diceret: Mittite. Et miserunt
l. viros. Qui cum quesissent tribus diebus, non invenerunt
et reversi sunt ad eum. At ille habitabat in Iericho.
Dixitque eis: Numquid non dixi vobis, nolite mittere?
Dixerunt quoque viri civitatis ad Heliseum: Ecce
habitatio civitatis huius optima est, sicut tu ipse
domine perspicis; sed aque pessime sunt et terra ste-
rilis. At ille ait: Afferte michi vas novum et mit-
tite in illud sal. Quod cum attulissent, egressus ad
fontem aquarum misit in illud sal et ait: Hec dicit
dominus: Sanavi aquas has, et non erit in eis ultra mors
neque sterilitas. Sanate sunt igitur aque usque in diem
hanc, iuxta verbum Helisei quod locutus est. Ascen-
dit autem inde Heliseus in Bethel. Cumque ascenderet per
viam, pueri parvi egressi sunt de civitate et illu-
debant ei dicentes: Ascende calve, ascende
calve. Qui cum respexisset, vidit eos et maledixit
eis in nomine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu
et laceraverunt ex eis xlii. pueros. Abiit autem
inde in montem Carmeli, et inde reversus est Samariam.

III Ioram vero filius Achab regnavit super Israel in Samaria anno .xviii. Iosaphat regis Iude. Regnavitque .xii. annis, et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus et mater; tulit enim statuas Baal quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel adhesit, nec recessit ab eis. Porro Mesa rex Moab nutriebat multa pecora, et solvebat regi Israel .c. milia agnorum et .c. milia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus fuisset Achab, prevaricatus est fedus quod habebat cum rege Israel. Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria, et recensuit universum Israel; misitque ad Iosaphat regem Iuda dicens: Rex Moab recessit a me; veni mecum contra eum ad prelium. Qui respondit: Ascendam; qui meus est, tuus est; populus meus populus tuus, et equi mei equi tui. Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum Idumee. Perrexerunt igitur rex Israel et rex Iuda et rex Edom, et circuierunt per viam .vii. dierum, nec erat aqua exercitui et iumentis que sequebantur eos. Dixitque rex Israel: Heu, heu, heu, Dominus congregavit nos tres reges ut traderet in manu Moab. Et ait Iosaphat: Estne hic propheta Domini ut deprecemur Dominum per eum? Et respondit unus de servis regis Israel: Est hic Heliseus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Helie. Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo Domini. Descenditque ad eum rex Israel et Iosaphat rex Iuda et rex Edom. Dixit autem Heliseus ad regem Israel: Quid mihi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et matris tue. Et ait illi rex Israel: Quare congregavit Dominus tres reges hos ut traderet eos in manus Moab? Dixitque ad eum Heliseus: Vivit Dominus exercituum in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis Iude erubescerem, non attendissem quidem te nec respexissem. Nunc autem adducite mihi psalten. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus Domini, et ait: Hec dicit Dominus: Facite alveum torrentis huius fossas et fossas. Hec enim dicit Dominus: Non videbitis ventum neque pluviam, et alveus iste replebitur aquis, et bibetis vos et familie vestre et iumenta vestra. Parumque hoc est in conspectu Domini; insuper tradet etiam Moab in manus vestras. Et percutietis omnem civitatem munitam et omnem urbem electam, et universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes aquarum obturabitis, et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est igitur mane quando sacrificium offerri solet, et ecce aque veniebant per viam Edom, et repleta est terra aquis. Universi autem Moabite audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, et steterunt in terminis. Primoque mane surgentes, et orto iam sole ex adverso aquarum, viderunt Moabite e contra aquas rubras quasi sanguinem, dixeruntque: Sanguis gladii est; pugnaverunt reges contra se, et cesi sunt mutuo; nunc perge ad predam Moab. Perrexeruntque in castra Israel; porro consurgens Israel percussit Moab. At illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant et percusserunt Moab, et civitates destruxerunt, et omnem agrum optimum mittentes singuli lapides repleverunt, et universos fontes aquarum obturaverunt, et omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent; et circumdata est civitas a fundibulariis, et magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex Moab, prevaluisse scilicet hostes, tulit secum septingentos viros educentes gladios ut irrumperent ad regem Edom, et non potuerunt. Arripiensque filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum; et facta est indignatio magna in Israel. Statimque recesserunt ab eo, et reversi sunt in terram suam.

IIII Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum clamabat ad Heliseum dicens: Servus tuus vir meus mortuus est, et tu nosti quia servus tuus fuit timens Dominum; et ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit Heliseus: Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi quid habes in domo tua. At illa respondit: Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea nisi parum olei quo ungar. Cui ille ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca, et ingredere, et claude ostium tuum cum intrinsecus fueris tu et filii tui, et mitte inde in omnia vasa hec; et cum plena fuerint, tolles. Ivit itaque mulier et clausit ostium super se et super filios suos; illi offerebant vasa, et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa et indicavit homini Dei. Et ille: Vade, inquit, vende oleum et redde creditori tuo; tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est autem quedam dies, et transibat Heliseus per Sunam. Erat autem ibi mulier magna, que tenuit eum ut comederet panem; cumque frequenter inde transiret, divertebat ad eam ut comederet panem. Que dixit ad virum suum: Animadverto quod vir Dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cenaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum et mensam et sellam et candelabrum, ut cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est ergo dies quedam

et menses dum venerit huc declinet. Et facta quadam die veniens de-
clinavit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitem istam. Qui cum vocasset eam et illa stetisset coram
eo, dixit ad puerum suum: Loquere ad eam: Ecce sedu-
le in omnibus ministrasti nobis. Quid vis ut faciam tibi?
Numquid habes negotium et vis ut loquar regi sive
principi militie? Que respondit: In medio populi mei
habito. Et ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque Gie-
zi: Ne queras. Filium enim non habet et vir eius senex
est. Precepit itaque ut vocaret eam. Que cum voca-
ta fuisset et stetisset ante hostium, dixit ad eam: In tempore
isto et in hac eadem hora si vita comes fuerit ha-
bebis in utero filium. At illa respondit: Noli quaeso domine
mi vir dei noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier
et peperit filium in tempore et in eadem hora qua dixerat
Heliseus. Crevit autem puer. Et cum esset quadam die
et egressus isset ad patrem suum ad messores ait
patri suo: Caput meum doleo, caput meum doleo.
At ille dixit puero: Tolle et duc eum ad matrem
suam. Qui cum tulisset et duxisset ad matrem suam
posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem
et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super
lectulum hominis dei et clausit hostium. Et egressa
vocavit virum suum et ait: Mitte mecum obs-
secro unum de pueris et asinam ut excurram usque
ad hominem dei et revertar. Qui ait illi: Quam ob
causam vadis ad eum? Hodie non sunt kalende neque
sabbatum. Que respondit: Vadam. Stravitque asinam
et precepit puero: Mina et propera, ne mihi moram
facias in eundo et hoc age quod precipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum dei in montem Car-
meli. Cumque vidisset eam vir dei de contra ait ad Gi-
ezi puerum suum: Ecce Sunamitis illa. Vade ergo
in occursum eius et dic ei: Recte ne agitur circa
te et circa virum tuum et circa filium tuum? Que respondit:
Recte. Cumque venisset ad virum dei in montem ap-
prehendit pedes eius. Et accessit Giezi ut amo-
veret eam. Et ait homo dei: Dimitte illam. Anima
enim eius in amaritudine est et dominus celavit a me
et non indicavit mihi. Que dixit illi: Numquid petivi filium meum a domino meo? Numquid non dixi tibi
ne illudas me? Et ille ait ad Giezi: Accinge
lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua
et vade. Si occurrerit tibi homo non saluta-
tes eum et si salutaverit te quispiam non respondeas ei.
Et pones baculum meum super faciem pueri. Porro ma-
ter pueri ait: Vivit dominus et vivit anima tua non
dimittam te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi
autem precesserat ante eos et posuerat baculum super fa-
ciem pueri et non erat vox neque sensus. Reversusque est
in occursum eius et nuntiavit ei dicens: Non surrexit
puer. Ingressus est ergo Heliseus domum et ecce puer
mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clau-
sit hostium super se et super puerum et oravit ad dominum. Et
ascendit et incubuit super puerum. Posuitque os suum
super os eius et oculos suos super oculos eius et manus suas
super manus eius et incurvavit se super eum et calefacta
est caro pueri. At ille reversus deambulavit in domo
semel huc atque illuc et ascendit atque incubuit
super eum. Et oscitavit puer septies, aperuitque oculos. At
ille vocavit Giezi et dixit ei: Voca Sunamitem
hanc. Que vocata ingressa est ad eum. Qui ait:
Tolle filium tuum. Venit illa et corruit ad pedes
et adoravit super terram. Tulitque filium suum et e-
gressa est. Et Heliseus reversus est in Galgala. Erat · F.
autem fames in terra et filii prophetarum habitabant coram
eo. Dixitque uni de pueris suis: Pone ollam grandem
et coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est unus
in agrum ut colligeret herbas agrestes. Invenit-
que quasi vitem silvestrem et collegit ex ea colloquin-
tidas agri et implevit pallium suum. Et reversus concidit
in ollam pulmenti. Nesciebat enim quid esset. Infu-
derunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent
de coctione exclamaverunt dicentes: Mors in
olla, mors in olla vir dei. Et non potuerunt come-
dere. At ille: Afferte, inquit, farinam. Cumque at-
tulissent misit in ollam et ait: Infunde turbe ut co-
medant. Et non fuit amplius quicquam amaritudinis in
olla. Vir autem quidam venit de Baalsalisa defer-
ens viro dei panes primitiarum et .xx. panes
ordeaceos et frumentum novum in pera sua.
At ille dixit: Da populo ut comedat. Responditque ei
minister eius: Quantum est hoc ut apponam coram
.c. viris? Rursum ille ait: Da populo ut come-
dat. Hec enim dicit dominus: Comedent et supererit. Posu-
it coram eis, qui comederunt et superfuit iuxta verbum domini.

V · P. Naaman princeps militie regis
Syrie erat vir magnus apud dominum suum et ho-
noratus. Per illum enim dedit dominus salutem Syrie. E-
rat autem vir fortis et dives sed leprosus. Porro
de Syria egressi fuerant latrunculi et captivam
duxerant de terra Israel parvulam puellam que erat
in obsequio uxoris Naaman. Que ait ad dominam
suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam qui est
in Samaria. Profecto curasset eum a lepra quam
habet. Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum et
nuntiavit ei dicens: Sic et sic locuta est puella
de terra Israel. Dixitque ei rex Syrie: Vade et mittam
litteras ad regem Israel. Qui cum profectus esset et tulis-
set secum .x. talenta argenti et .vi. milia au-
reos et .x. mutatoria vestimentorum, detulit
litteras ad regem Israel in hec verba. Cumque accepis-

epistulam hanc: scito quod miserim ad te Naaman
servum meum ut cures eum a lepra sua. Cumque legis-
set rex Israel litteras: scidit vestimenta sua et ait.
Numquid deus ego sum ut occidere possim et vivificare.
quia iste misit ad me ut curem hominem a lepra
sua? animadvertite et videte quod occasiones quaerat adver-
sum me. Quod cum audisset Heliseus vir dei scidisse
videlicet regem Israel vestimenta sua. misit ad eum
dicens. Quare scidisti vestimenta tua? Veniat ad
me ut sciat prophetam esse in Israel. Venit ergo Naa-
man cum equis et curribus. et stetit ad ostium domus
Helisei. Misitque Heliseus ad eum nuntium dicens. Va-
de et lavare septies in Iordane. et recipiet sa-
nitatem caro tua atque mundaberis. Iratus Naa-
man recedebat dicens. Putabam quod egrederetur
ad me. et stans invocaret nomen dei sui et tangeret
manu sua locum leprae et curaret me. Numquid
non sunt meliores Abana et Pharphar fluvii Da-
masci omnibus aquis Israel ut laver in eis et munder.
Cum ergo vertisset se et abiret indignans: accesserunt
ad eum servi sui. et locuti sunt ei. Pater: et si rem
grandem dixisset tibi propheta certe facere debueras. quanto
magis quia dixit tibi lavare et mundaberis. Descen-
dit et lavit septies in Iordane iuxta sermonem
viri dei. et restituta est caro eius sicut caro pueri
parvuli et mundatus est. Reversusque ad virum dei
cum universo comitatu suo venit et stetit coram eo
et ait. Vere scio quod non sit alius deus in universa terra
F. nisi tantum deus Israel. Obsecro itaque ut accipias benedic-
tionem a servo tuo. At ille respondit. Vivit dominus
ante quem sto: quia non accipiam. Cumque vi faceret peni-
tus non adquievit. Dixitque Naaman. Ut vis. Sed ob-
secro concede mihi servo tuo ut tollam onus duorum
burdonum de terra. Non enim faciet servus tuus ultra
holocaustum aut victimam diis alienis: nisi domino.
Hoc autem solum est de quo depreceris dominum pro servo tuo
quando dominus meus ingredietur templum Remmon ut adoret.
et illo innitente super manum meam. si adoravero in tem-
plo Remmon. adorante eo in eodem loco: ut ignos-
cat mihi dominus servo tuo pro hac re. Qui dixit ei.
Vade in pace. Abiit ab eo electo terrae tempore. Dixitque
Giezi puer viri dei. Pepercit dominus meus Naaman Sy-
ro isti. ut non acciperet ab eo quae attulit. Vivit
dominus quia curram post eum et accipiam ab eo aliquid. Et se-
cutus est Giezi post tergum Naaman. Quem cum vidisset
ille currentem ad se desiluit de curru in occursum
eius et ait. Recte ne sunt omnia? Et ille ait. Recte.
dominus meus misit me dicens. Modo venerunt ad me
duo adolescentes de monte Effraim ex filiis propheta-
rum da eis talentum argenti et vestes mutato-
rias duplices. Dixitque Naaman. Melius est ut
accipias duo talenta. et coegit eum. Ligavitque
duo talenta argenti in duobus saccis. et duplicia ves-
timenta. et inposuit duobus pueris suis. qui et portaverunt
coram eo. Cumque venisset iam vesperi tulit de ma-
nu eorum et reposuit in domo. Dimisitque viros,
et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Et dixit
Heliseus. Unde venis Giezi? Qui respondit. Non ivit ser-
vus tuus quoquam. At ille ait. Nonne cor meum in prae-
sentia erat quando reversus est homo de curru suo in occur-
sum tui? Nunc igitur accepisti argentum. et accepisti
vestes ut emas oliveta et vineas. et oves et
boves. et servos et ancillas. Sed et lepra Naaman ad-
haerebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egressus VI
est ab eo leprosus quasi nix.

Dixerunt autem filii prophetarum ad Heliseum. Ecce lo-
cus in quo habitamus coram te angustus est nobis.
Eamus usque ad Iordanem et tollant singuli de silva
materias singulas. ut aedificemus nobis ibi locum ad
habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis. Veni
ergo et tu cum servis tuis. Respondit. Ego veniam. Et
abiit cum eis. Cumque venissent ad Iordanem cae-
debant ligna. Accidit autem ut cum unus materiem succide-
ret caderet ferrum securis in aquam. Exclamavitque
ille et ait. Heu. heu. heu. domine mi. et hoc ipsum
mutuo acceperam. Dixit autem homo dei. Ubi cecidit?
At ille monstravit ei locum. Praecidit ergo lignum et
misit illuc. Natavitque ferrum. et ait. Tolle.
Qui extendit manum. et tulit illud. Rex autem Syriae
pugnabat contra Israel. Consiliumque iniit cum servis
suis dicens. In loco illo et illo ponamus insidias.
Misit itaque vir dei ad regem Israel dicens. Cave ne
transeas in locum illum. quia ibi Syri in insidiis sunt.
Misit itaque rex Israel ad locum quem dixerat ei vir
dei. et praeoccupavit eum. et observavit se ibi non se-
mel: neque bis. Conturbatumque est cor regis Syriae
pro hac re. et convocatis servis suis ait. Quare non
indicatis mihi quis proditor mei sit apud regem Israel?
Dixitque unus servorum eius. Nequaquam domine mi rex. Sed
Heliseus propheta qui est in Israel indicat regi Israel
omnia verba quaecumque locutus fueris in conclavi tuo.
Dixitque eis. Ite et videte ubi sit: ut mittam et capiam
eum. Adnuntiaveruntque ei dicentes. Ecce in Dothain
moratur. Misit ergo illuc equos et currus et ro- vij. VII
bur exercitus. Qui cum venissent nocte circumde-
derunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister
viri dei egressus est. viditque exercitum in circuitu
civitatis. et equos et currus. nuntiavitque ei di-
cens. Heu. heu. heu. domine mi quid faciemus? At
ille respondit. Noli timere plures enim nobiscum sunt
quam cum illis. Cumque orasset Heliseus ait. Domine aperi
oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos

pueri et vidit: et ecce mons plenus equorum et cur-
ruum igneorum in circuitu Helisei. Hostes vero descen-
derunt ad eum, porro Heliseus oravit ad Dominum dicens:
Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque
eos Dominus ne viderent, iuxta verbum Helisei. Dixitque
ad eos Heliseus: Non est hec via, nec ista est civitas.
Sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit
ergo eos in Samariam. Cumque ingressi fuissent in Samariam,
dixit Heliseus: Domine aperi oculos istorum ut videant. Ap-
peruitque Dominus oculos eorum et viderunt se esse in me-
dio Samarie. Dixitque rex Israel ad Heliseum cum
vidisset eos: Numquid percutiam eos pater mi? At ille
ait: Non percuties. Neque enim cepisti eos gladio et
arcu tuo ut percutias: sed pone panem et aquam coram
eis, ut comedant et bibant et vadant ad dominum suum.
Appositaque est eis ciborum magna preparatio, et come-
derunt et biberunt, et dimisit eos. Abieruntque ad dominum
suum, et ultra non venerunt latrones Syrie in terram
Israel. Factum est autem post hec, congregavit Benadab rex
Syrie universum exercitum suum, et ascendit et obsidebat
Samariam. Factaque est fames magna in Samaria,
et tamdiu obsessa est civitas, donec venundaretur
caput asini octoginta argenteis, et quarta pars cabi
stercoris columbarum quinque argenteis. Cumque rex Israel
transiret per murum, mulier quedam exclamavit ad eum
dicens: Salva me domine mi rex. Qui ait: Non te sal-
vet Dominus: unde te possum salvare? de area vel de
torculari? Dixitque rex ad eam: Quid tibi vis? Que respondit:
Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum ut comedamus
eum hodie, et filium meum comedemus cras. Coximus
ergo filium meum et comedimus. Dixique ei die altera:
Da filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit
filium suum. Quod cum audisset rex, scidit vestimenta
sua, et transibat per murum. Viditque omnis populus cilici-
um quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex:
Hec faciat mihi Deus et hec addat, si steterit caput Helisei
filii Saphat super ipsum hodie. Heliseus autem sedebat
in domo sua, et senes sedebant cum eo. Premisit itaque
virum, et antequam veniret nuntius ille, dixit ad senes:
Numquid scitis quod miserit filius homicide hic ut
precidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nuntius,
claudite ostium, et non sinatis eum introire. Ecce enim
sonitus pedum domini eius post eum est. Et adhuc illo loquen-
te eis apparuit nuntius qui veniebat ad eum, et ait:
Ecce tantum malum a Domino est: quid amplius exspectabo a Domino?
VII. Dixit autem Heliseus: Audite verbum
Domini. Hec dicit Dominus: In tempore hoc cras modius simile u-
no statere erit, et duo modii ordei statere uno in por-
ta Samarie. Respondens unus de ducibus super cuius manum
rex incumbebat homini Dei, dixit: Si Dominus fecerit etiam ca-
tharactas in celo, numquid poterit esse quod loque-
ris? Qui ait: Videbis oculis tuis, et inde non come-
des. Quattuor ergo viri erant leprosi iuxta introitum porte,
qui dixerunt ad invicem: Quid hic esse volumus donec
moriamur? Sive ingredi voluerimus civitatem, fa-
me moriemur: sive manserimus hic, moriendum nobis.
Venite ergo et transfugiamus ad castra Syrie. Si pe-
percerint nobis, vivemus: si autem occidere voluerint, ni-
chilominus moriemur. Surrexerunt ergo vesperi ut
venirent ad castra Syrie. Cumque venissent ad princi-
pium castrorum Syrie, nullum ibidem reppererunt. Siquidem
Dominus sonitum audire fecerat in castris Syrie curru-
um et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad in-
vicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel
reges Etheorum et Egyptiorum, et venerunt super nos. Sur-
rexerunt ergo et fugerunt in tenebris, et dereliquerunt ten-
toria sua, et equos et mulos et asinos in castris. Fu-
geruntque animas suas salvare cupientes. Igitur cum
venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi
sunt unum tabernaculum, et comederunt et biberunt;
tuleruntque inde argentum et aurum et vestes, et abierunt
et absconderunt. Et rursum reversi sunt ad aliud taberna-
culum, et inde similiter asportantes absconderunt. Dixeruntque ad in-
vicem: Non recte facimus: hec enim dies boni nuntii
est. Si tacuerimus et noluerimus nuntiare usque mane,
sceleris arguemur. Venite eamus et nuntiemus in au-
la regis. Cumque venissent ad portam civitatis,
narraverunt eis dicentes: Ivimus ad castra Syrie,
et nullum ibidem repperimus hominem nisi equos et asinos
alligatos et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii et nun-
tiaverunt in palatio regis intrinsecus. Qui surrexit
nocte et ait ad servos suos: Dico vobis quod fecerint
nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus, et idcirco egressi
sunt de castris et latitant in agris dicentes: Cum egressi
fuerint de civitate, capiemus eos vivos, et tunc civi-
tatem ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius: Tol-
lamus quinque equos qui remanserunt in urbe, quia
ipsi tantum sunt in universa multitudine Israel, alii enim
consumpti sunt, et mittentes explorare poterimus. Adduxe-
runt ergo duos equos, misitque rex in castra Syrorum
dicens: Ite et videte. Qui abierunt post eos usque ad
Iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus
et vasis que proiecerant Syri cum turbarentur.
Reversique nuntii indicaverunt regi. Et egressus populus
diripuit castra Syrie. Factusque est modius simi-
le statere uno, et duo modii ordei statere uno,
iuxta verbum Domini. Porro rex ducem illum in cuius ma-
nu incumbebat, constituit ad portam. Quem conculca-
vit turba in introitu porte, et mortuus est iuxta
quod locutus fuerat vir Dei quando descenderat rex ad eum.
Factumque est secundum sermonem viri Dei quem dixerat regi,
quando ait: Duo modii ordei statere uno erunt, et modius

simile: statere uno hoc eodem tempore erit in porta
samarie quando responderat dux ille uiro dei et di-
xerat. Etiam si dominus fecerit cataractas in celo,
numquid fieri potest quod loqueris? Et dixit: Videbis
oculis tuis et inde non comedes. Euenit ergo ei sicut
predictum erat et conculcauit eum populus in porta et
mortuus est.
VIII Heliseus autem locutus est ad mulierem cuius uiuere fe-
cerat filium dicens. Surge uade tu et domus tua
et peregrinare ubicumque reppereris. Uocauit enim dominus
famem et ueniet super terram .vii. annis. Que surrexit
et fecit iuxta uerbum hominis dei. et uadens cum domo sua
peregrinata est in terra philistiim diebus multis. Cumque
finiti essent anni .vii. reuersa est de terra philistiim
mulier et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua
et agris suis. Rex autem loquebatur cum giezi puero uiri dei
dicens. Narra mihi omnia magnalia que fecit heliseus.
Cumque ille narraret regi quomodo mortuum suscitas-
set. apparuit mulier cuius filium uiuificauerat cla-
mans ad regem pro domo sua et pro agris suis. Dixitque
giezi. Domine mi rex hec est mulier. et hic est filius eius quem
suscitauit heliseus. Et interrogauit rex mulierem. que
narrauit ei. Deditque ei rex eunuchum
unum dicens. Restitue ei omnia que sua sunt et uniuersos
redditus agrorum a die qua reliquit terram usque ad pre-
sens. Uenit quoque heliseus damascum et benadab rex
syrie egrotabat. Nuntiaueruntque ei dicentes. Uenit
uir dei huc. et ait rex ad azahel. Tolle tecum mu-
nera et uade in occursum uiri dei. et consule dominum
per eum dicens. Si euadere potero de infirmitate mea
hac. Iuit igitur azahel in occursum eius habens secum
munera. et omnia bona damasci onera .xl. came-
lorum. Cumque stetisset coram eo ait. Filius tuus
benadab rex syrie misit me ad te dicens. Si
sanari potero de infirmitate mea hac. Dixitque
ei heliseus. Uade dic ei. Sanaberis. Porro os-
tendit mihi dominus quia morte morietur. Stetitque
cum eo. et conturbatus est usque ad confusionem uultus.
Fleuitque uir dei. Cui azael ait. Quare dominus
meus flet? At ille respondit. Quia scio que facturus
sis filiis israel mala. Ciuitates eorum munitas
igne succendes. et iuuenes eorum interficies gla-
dio. et paruulos eorum elides. et pregnantes diuides.
Dixitque azael. Quid enim sum seruus tuus canis.
ut faciam rem istam magnam? Et ait heliseus.
Ostendit mihi dominus te regem syrie fore. Qui cum
recessisset ab heliseo uenit ad dominum suum. qui
ait ei. Quid dixit tibi heliseus? At ille respondit.
Dixit mihi. recipies sanitatem. Cumque uenisset di-
es altera. tulit stragulum et infudit aqua. et expan-
dit super faciem eius. Quo mortuo regnauit azael
pro eo. Anno .v. ioram filii achab regis
israel regnauit ioram filius iosaphat regis iu-
da. .xxxii. annorum erat cum regnare cepisset. et
.viii. annis regnauit in ierusalem. Ambulauitque
in uiis regum israel. sicut ambulauerat domus achab.
filia enim achab erat uxor eius. et fecit quod
malum est in conspectu domini. Noluit autem dominus dis-
perdere iudam propter dauid seruum suum sicut promiserat ei
ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis diebus.
In diebus illis recessit edom ne esset sub iuda.
et constituit sibi regem. Uenitque ioram seira et
omnes currus cum eo. et surrexit nocte. percussitque
ydumeos. qui eum circumdederant. et principes
curruum. populus autem fugit in tabernacula sua.
Recessit ergo edom ne esset sub iuda usque
ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in tempore
illo. Reliqua autem sermonum ioram et uniuersa que
fecit. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum
regum iuda? Et dormiuit ioram cum patribus su-
is. sepultusque est cum eis in ciuitate dauid. et regnauit
ochozias filius eius pro eo. Anno .xii. ioram fi-
lii achab regis israel regnauit ochozias filius
ioram regis iude. .xxii. annorum erat ochozias
cum regnare cepisset. et uno anno regnauit
in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia
amri regis israel. et ambulauit in uiis domus
achab. et fecit quod malum est coram domino sicut domus
achab. Gener enim domus achab fuit. Abiit quoque
cum ioram filio achab ad preliandum contra azael re-
gem syrie in ramoth galaad. et uulnerauerunt
syri ioram. Qui reuersus est ut curaretur in iez-
rael. quia uulnerauerant eum syri in ramoth preliantem
contra azahel regem syrie. Porro ochozias filius
ioram rex iuda descendit uisitare ioram filium
achab in iezrahel. quia egrotabat ibi. IX
Heliseus autem propheta uocauit unum de filiis
prophetarum. et ait illi. Accinge lumbos tuos et
tolle lenticulam olei hanc in manu tua. et
uade in ramoth galaad. Cumque ueneris illuc
uidebis hieu filium iosaphat filii namsi.
et ingressus suscitabis eum de medio fratrum su-
orum. et introduces in interius cubiculum. tenensque
lenticulam olei fundes super caput eius. et dices. Hec
dicit dominus. Unxi te regem super israel. Aperiesque hos-
tium et fugies. et non ibi subsistes. Abiit ergo ado-
lescens puer prophete in ramoth galaad. et
ingressus est illuc. Ecce autem principes exercitus se-
debant. et ait. Uerbum mihi ad te o princeps. Dixitque
hieu. Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te
o princeps. Et surrexit. et ingressus est cubiculum. At
ille fudit oleum super caput eius. et ait. Hec dicit dominus

dominus Israel. Unxi te regem super populum domini Israel. Et
percuties domum achab domini tui. et ulciscar
sanguinem servorum meorum prophetarum. et sanguinem
omnium servorum domini de manu iezabel. perdamque
omnem domum achab. et interficiam de domo achab
mingentem ad parietem. et clausum et novissimum
in Israel. Et dabo domum achab sicut domum ieroboam
filii nabat. et sicut domum baasa filii achia. Iez
abel quoque comedent canes in agro iezrael. nec
erit qui sepeliat eam. Aperuitque hostium et fugit.
Hieu autem egressus est ad servos domini sui. Qui
dixerunt ei. Recte ne sunt omnia? Quid venit insa
nus iste ad te? Qui ait eis. Nostis hominem et
quid sit locutus. At illi responderunt. Falsum est. sed magis
narra nobis. Qui ait eis. Hec et hec locutus est mihi.
et ait. Hec dicit dominus. Unxi te regem super Israel. Fes
tinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium
suum. posuerunt sub pedibus eius in similitudinem
tribunalis. et cecinerunt tuba. atque dixerunt.
Regnavit hieu. Coniuravit ergo hieu filius
iosaphat filii namsi contra ioram. Porro ioram
obsederat ramoth galaad. ipse et omnis Israel contra
azahel regem syrie. et reversus fuerat ut curare
tur in iezrael. propter vulnera. quia percusserant
eum siri preliantem contra azahel regem syrie. Dixitque
hieu. Si placet vobis nemo egrediatur profu
gus de civitate. ne vadat et nuntiet in iez
rahel. et ascendit. et profectus est in iezrahel.
Ioram enim egrotabat ibi. et ochozias rex iuda
descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator
qui stabat super turrem iezrahel vidit globum
hieu venientis et ait. Video ego globum. Dixitque
ioram. Tolle currum et mitte in occursum eorum. et
dicat vadens. Recte ne sunt omnia? Abiit ergo qui
ascenderat currum in occursum eius et ait. Hec
dicit rex. pacata ne sunt omnia? Dixitque hieu. Quid
tibi et paci? Transi et sequere me. Nuntiavit
quoque speculator dicens. Venit nuntius ad eos et non
revertitur. Misit etiam currum equorum secundum. Venit
ad eos et ait. Hec dicit rex. Numquid pax est? Et
ait hieu. Quid tibi et paci? transi. et sequere me.
Nuntiavit autem speculator dicens. Venit usque ad
eos. et non revertitur. Est autem incessus quasi incessus hie
u filii namsi. preceps enim graditur. et ait ioram.
Iunge currum. Iunxeruntque currum eius. et
egressus est rex Israel. et ochozias rex iuda sin
guli in curribus suis. egressique sunt in occursum
hieu. et invenerunt eum in agro naboth iezra
helite. Cumque vidisset ioram hieu dixit. pax est
hieu? At ille respondit. Que pax? Adhuc for
nicationes iezabel matris tue. et veneficia
eius multa vigent. Convertit autem ioram manum
suam et fugiens ait ad ochoziam. Insidie insidie
ochozia. Porro hieu tetendit arcum manu.
et percussit ioram inter scapulas. et egressa est sa
gitta per cor eius. statimque corruit in curru suo.
Dixitque hieu ad badacher ducem. Tolle proice eum
in agro naboth iezrahelite. Memini enim
quando ego et tu sedentes in curru sequebamur ach
ab patrem huius. quod dominus onus hoc levaverit super
eum dicens. Si non pro sanguine naboth et pro san
guine filiorum eius quem vidi heri ait dominus. red
dam tibi in agro isto dicit dominus. Nunc ergo tolle
et proice eum in agro iuxta verbum domini. Ochozias
autem rex iuda videns hoc. fugit autem per viam
domus orti. persecutusque est eum hieu et ait. Etiam hunc
percutite in curru suo. et percusserunt eum in ascensu
gaber qui est iuxta ieblaam. Qui fugit in maged
do. et mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi eius
super currum suum. et tulerunt in ierusalem. sepelieruntque
eum in sepulcro cum patribus suis in civitate david.
Anno .xi. ioram filii achab regis Israel regna
vit ochozias super iudam. venitque hieu in iez
rahel. Porro iezabel introitu eius audito
depinxit oculos suos stibio. et ornavit caput
suum. et respexit per fenestram ingredientem hieu
per portam. et ait. Numquid pax esse potest zamri
qui interfecit dominum suum? Levavitque hieu
faciem suam ad fenestram et ait. Que est ista?
Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi.
At ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. et pre
cipitaverunt eam. Aspersusque est sanguine paries. et
equorum ungule qui conculcaverunt eam. Cumque
ingressus esset ut comederet biberetque ait. Ite
et videte maledictam illam. et sepelite eam. quia
filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam
non invenerunt nisi calvariam et pedes. et summas
manus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait hieu.
Sermo domini est quem locutus est per servum suum
heliam thesbiten dicens. In agro iezrahel co
medent canes carnes iezabel. Et erunt carnes
iezabel sicut stercus super faciem terre in agro iez
rahel. ita ut pretereuntes dicant. Hecine est X
illa iezabel.
Erant autem achab .lxx. filii in samaria. Scri
psit ergo hieu litteras et misit in samariam ad
optimates civitatis. et ad maiores natu.
et ad nutricios achab dicens. Statim ut accepe
ritis litteras has qui habetis filios domini vestri. et currus
et equos. et civitates firmas. et arma. eligite
meliorem. et eum qui vobis placuerit de filiis domini
vestri. et ponite eum super solium patris sui. et pugnate

pro domo domini uestri. Timuerunt illi uehemen
ter. et dixerunt. Ecce duo reges non potuerunt
stare coram eo. et quomodo nos ualebimus resis
tere ei? Miserunt ergo prepositi domus et prefectus
ciuitatis. et maiores natu. et nutricii ad ihu
dicentes. Serui tui sumus. quecumque iusseris fa
ciemus. nec constituemus nobis regem. Quodcumque tibi
placet fac. Rescripsit autem eis. litteras secundo di
cens. Si mei estis et obeditis mihi. tollite ca
pita filiorum domini uestri. et uenite ad me hac ea
dem hora cras in iezrahel. Porro filii regis
lxx. uiri apud optimates ciuitatis nutrie
bantur. Cumque uenissent littere ad eos. tulerunt fi
lios regis. et occiderunt. lxx. uiros. et posuerunt
capita eorum in cophinis. et miserunt ad eum in
iezrahel. Venit autem nuntius ad eum. et indicauit
ei dicens. Attulerunt capita filiorum regis. Qui re
spondit. Ponite ea ad duos aceruos iuxta in
troitum porte usque mane. Cumque diluxisset. egres
sus est. et stans dixit ad omnem populum. Iusti estis.
Si ego coniuraui contra dominum meum. et interfeci eum.
quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc quoniam non ce
ciderit de sermonibus domini. in terram quos locutus
est dominus super domum achab. et dominus fecit quod locu
tus est in manu serui sui helie. Percussit igitur
ihu omnes qui reliqui erant de domo achab in
iezrahel. et uniuersos optimates eius et notos.
et sacerdotes eius donec non remanerent ex eo re
liquie. Et surrexit et uenit in samariam. Cumque ue
nisset ad cameram pastorum in uia inuenit fratres
ochozie regis iuda. dixitque ad eos. Quinam
estis uos? At illi responderunt. Fratres achazie su
mus. et descendimus ad salutandos filios regis
et filios regine. Qui ait. Comprehendite eos uiuos.
Quos cum comprehendissent uiuos iugulauerunt
eos in cisterna iuxta cameram. xl. ii. uiros et
non reliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde inue
nit ionadab filium rechab in occursum sibi. et
benedixit ei. et ait ad eum. Numquid est cor tuum
rectum cum corde meo. sicut cor meum est cum corde
tuo? Et ait ionadab. Est. Si est inquit da ma
num tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille
leuauit eum ad se in currum. dixitque ad eum. Ve
ni mecum. et uide zelum meum pro domino. et imposi
tum in curru suo. duxit in samariam. Et percus
sit omnes qui reliqui fuerant de achab in sa
maria. usque ad unum iuxta uerbum domini quod locu
tus est per heliam. Congregauit ergo ihu omnem
populum. et dixit ad eos. Achab coluit baal pa
rum. ego autem amplius colam eum. Nunc igitur omnes pro
phetas baal. et uniuersos seruos eius. et cunctos
sacerdotes illius uocate ad me. nullus sit qui
non ueniat. Sacrificium enim grande est mihi baal.
quicumque defuerit non uiuet. Porro ihu facie
bat hoc insidiose ut disperderet cultores baal.
et dixit. Sanctificate diem sollempnem baal. uoca
uitque. et misit in uniuersos terminos israel. et ue
nerunt cuncti serui baal. Non fuit residuus nec
unus quidem qui non ueniret. Et ingressi sunt templum
baal. et repleta est domus baal a summo usque
ad summum. Dixitque his qui erant super uestes. pro
ferte uestimenta seruis baal uniuersis. et pro
tulerunt eis uestes. Ingressusque ihu et iona
dab filius rechab in templum baal. ait cultori
bus baal. Perquirite et uidete nequis forte uobiscum
sit de seruis domini. sed ut sint serui soli baal.
Ingressi igitur sunt ut facerent uictimas et ho
locausta. Ihu autem preparauerat sibi foris lxxx
uiros. et dixerat eis. Quicumque fugerit de omnibus
his quos ego adduxero in manus uestras anima eius erit
pro anima illius. Factum est autem cum completum esset ho
locaustum precepit ihu militibus et ducibus suis.
Ingredimini et percutite eos ut nullus euad
at. Percusseruntque eos in ore gladii. et proiece
runt milites et duces. et ierunt in ciuitatem tem
pli baal. et protulerunt statuam de fano baal.
et combusserunt. et comminuerunt eam. Destruxerunt
que edem baal. et fecerunt pro ea latrinas usque
in diem hanc. Deleuit itaque ihu baal de
israel. Verumptamen a peccatis ieroboam filii nabath
qui peccare fecit israel. non recessit nec dereliquit
uitulos aureos qui erant in bethel. et in dan.
Dixit autem dominus ad ihu. Quia studiose egisti quod
rectum erat et placebat in oculis meis. et omnia que
erant in corde meo fecisti contra domum achab. fi
lii tui usque ad quartam generationem sedebunt super
thronum israel. Porro ihu non custodiuit ut
ambularet in lege domini dei israel in toto corde
suo. Non enim recessit a peccatis ieroboam qui pec
care fecerat israel. In diebus illis cepit dominus te
dere super israel. Percussitque eos azahel in uniuer
sis finibus israel a iordane contra orientalem plagam
omnem terram galaad. et gad. et ruben. et manas
se. ab aroer que est super torrentem arnon. et ga
laad. et basan. Reliqua autem uerborum ihu. et
uniuersa que fecit et fortitudo eius. nonne hec scrip
ta sunt in libro uerborum dierum regum israel? Et
dormiuit ihu cum patribus suis. sepelierunt
que eum in samaria. et regnauit ioachaz filius eius
pro eo. Dies autem quibus regnauit ihu super israel.
xxviii. anni sunt in samaria.

XI

Athalia uero mater ohazie uidens filium suum

mortuum filium suum, surrexit et interfecit omne semen regium.
Tollens autem iosaba filia regis ioram soror ocha-
zie ioas filium ochozie furata est eum de medio
filiorum regis qui interficiebantur, et nutricem eius
de triclinio, et abscondit eum a facie athalie ut
non interficeretur. Eratque cum ea in domo domini
clam · vi · annis. Porro athalia regnavit
super terram. Anno autem · vii · misit ioiada, et as-
sumens centuriones et milites, introduxit ad
se in templum domini, pepigitque cum eis fedus. et adiu-
rans eos in templo domini ostendit eis filium regis.
et precepit illis dicens. Iste est sermo quem facere
debetis. Tercia pars vestrum introeat sabbato.
et observet excubias domus regis. Tercia autem
pars sit ad portam sur. et tercia pars sit ad por-
tam que est post habitaculum scutariorum. et custodi-
etis excubias domus messa. Due vero partes ex
vobis omnes egredientes sabbato custodiant excubias
domus domini circa regem. et vallabitis eum habentes
arma in manibus vestris. Siquis autem ingressus fuerit
septum templi interficiatur. Eritisque cum rege in-
troeuntes et egredientes. Et fecerunt centuriones
iuxta omnia que preceperat eis ioiada sacerdos. Et
assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur
sabbatum cum hiis qui egrediebantur e sabbato,
venerunt ad ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis has-
tas et arma regis david que erant in domo domini.
Et steterunt singuli habentes arma in manu sua,
a parte templi dextra usque ad partem sinis-
tram altaris et edis circum regem. Et produxit
filium regis et posuit super eum diadema et testi-
monium. Feceruntque eum regem et unxerunt. et plau-
dentes manu dixerunt. Vivat rex. Audivit
autem athalia vocem populi currentis, et ingressa ad
turbas in templum domini vidit regem stantem super
tribunal iuxta morem, et cantores et turbas prope
eum. omnemque populum terre letantem et canentem tubis.
et scidit vestimenta sua clamavitque. Coniura-
tio coniuratio. Precepit autem ioiada centurionibus
qui erant super exercitum et ait eis. Educite eam
extra septa templi. et quicumque eam secutus fu-
erit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos. Non
occidatur in templo domini. Imposueruntque ei ma-
nus. et impegerunt eam per viam introitus equo-
rum iuxta palacium. et interfecta est ibi. Pe-
pigit ergo ioiada fedus inter dominum et regem. et
inter populum, ut esset populus domini. et inter regem et
populum. Ingressusque est omnis populus terre templum baal.
et destruxerunt aras eius. et imagines contriverunt
valide. Mathan quoque sacerdotem baal occiderunt
coram altari. Et posuit custodias sacerdos in
domo domini. Et tulit centuriones et cerethi et
phelethi legiones et omnem populum terre. deduxerunt-
que regem de domo domini. et venerunt per viam porte
scutariorum in palacium. et sedit super thronum re-
gum. Letatusque est omnis populus terre. et civitas quie-
vit. Athalia autem occisa est gladio in domo re-
gis. Septemque annorum erat ioas cum regnare cepisset.

XII

Anno · vii · Ieu regnavit ioas.
Et xl annis regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius sebia de bersabee. Fecitque ioas rectum co-
ram domino cunctis diebus quibus docuit eum ioiadas sac-
erdos. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim po-
pulus immolabat et adolebat in excelsis. Dixitque ioas
ad sacerdotes. Omnem pecuniam sanctorum que illata fu-
erit in templum domini a pretereuntibus, que offertur pro
precio anime, et quam sponte et arbitrio cordis sui
inferunt in templum domini. accipiant illam sacerdotes
iuxta ordinem suum. et instaurent sartatecta do-
mus, siquid necessarium viderint instauratione.
Igitur usque ad · xxiii · annum regis ioas non instau-
raverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque
rex ioas ioiadam pontificem et sacerdotes dicens eis.
Quare sartatecta non instauratis templi. Nolite
ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum
sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibi-
tique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a
populo. et instaurare sartatecta domus. Et tulit io-
iada pontifex gazophilacium unum. aperuitque
foramen desuper. et posuit illud iuxta altare ad
dexteram ingredientium domum domini. Mittebant-
que in eo sacerdotes qui custodiebant hostia
omnem pecuniam que deferebatur ad templum domini. Cum-
que viderent nimiam pecuniam esse in gazophi-
lacio. ascendebat scriba regis et pontifex.
effundebantque et numerabant pecuniam que in-
veniebatur in domo domini. Et dabant eam iuxta
numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant
cementariis domus domini. Qui impendebant eam
in fabris lignorum. et in cementariis hiis qui operabantur
in domo domini. et sartatecta faciebant. et in hiis
qui cedebant saxa. et ut emerent ligna et lapides
qui excidebantur. ita ut impleretur instau-
ratio domus domini in universis que indigebant
expensa ad muniendam domum. Verumtamen
non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi
domini. et fuscinule. et thuribula. et tube. Omne
vas aureum et argenteum de pecunia que infe-
rebatur in templum domini. Hiis enim qui faciebant
opus dabatur ut instauraretur templum domini. Et non
fiebat ratio hiis viris qui accipiebant pecuniam
ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant

eam. pecuniā u̾o p̄ delicto. ⁊ pecuniā pro
pc̄cis nō inferebant ī t̄plū dnī. q̄r sac̄do
tū erāt. Tunc ascendit azahel rex sirie.
⁊ pugnabat ꝯt̄ geth. cepitq; eā ⁊ direx̄ fa
ciem suā ut ascenderet in ierl̄m. Quā ob re̅
tulit rex ioas iuda oīa scīficata q̄ ꝯsec̄ue
rāt iosaphat ⁊ iorā. ⁊ ochozias patres ei᷒.
reges iuda. ⁊ q̄ ipe̅ obtulerat. ⁊ uniūsum
argentū qd̾ inueniri potuit ī thesauris te
pli dnī ⁊ ī palacio regis. misitq; azahel re
gi sirie. ⁊ recessit ab ierl̄m. Reliqua aūt ser
monū ioas. ⁊ uniūsa q̄ fec̄. nōne h̄ scripta s̄t
ī libro sermonū dierū regū iuda. Surrexerūt
aūt serui ei᷒. ⁊ ꝯiurauerūt int̄ se. pcusserūtq;
ioas ī domo mello ī descēsu sela. Ioachaz nā
q; fili᷒ semath. ⁊ iozabath fili᷒ somer serui
ei᷒ pcusserūt eū. ⁊ mortu᷒ est. ⁊ sepelierūt eū
cū patrib᷒ suis in ciuitate dd̾. Regnauitq;
amasias fili᷒ ei᷒ pro eo.
XIII Anno. xxiii. ioas filii ohozie regis iude.
regnauit ioachaz fili᷒ ihou sup̄ isr̄l in
samaria. xvii. ānis. ⁊ fec̄ malū corā dn̄o.
Secut᷒ q; ē pc̄ca ierobeā filii nabath q̄ pec
care fecit isr̄l. ⁊ nō declinauit ab eis. Irat᷒ q;
ē furor dnī ꝯ isr̄l. ⁊ t̄didit eos in manu azael
regis sirie. ⁊ ī manu benadab filii azael:
cunctis dieb᷒. Deꝑcat᷒ est aūt ioachaz faciē
dnī. ⁊ audiuit eū dn̄s. uidit enī āgustiam
isr̄l. q̄r attriuerat eos rex sirie. ⁊ dedit dn̄s
saluatorē isr̄l. ⁊ liberat᷒ est de manu regis
sirie. Habitaueruntq; filii isr̄l ī tabnaclis suis.
sic̄ heri ⁊ nudi᷒ tercius. Uerūtn̄ nō recesserūt
a pc̄tis dom᷒ ierobeā. qui peccare fec̄ isr̄l.
in ipis ābulauerūt. Siquid᷒ ⁊ luc᷒ ꝑmāsit in
samaria. ⁊ nō sūt derelicti ioachaz de ꝑplo
nisi. d. equites. ⁊ x. curr᷒. ⁊ x. milia pe
ditū. Interfecerat enī eos rex sirie. ⁊ redegerat
q̄si puluerem ī tritura aree. Reliq̄ aūt ser
monū ioachaz ⁊ uniūsa q̄ fec̄ s; ⁊ fortitu
do ei᷒. nōne hec scripta sūt in libro sermo
nū dierū regū isr̄l. Dormiuitq; ioachaz ē
prib; suis. ⁊ sepelierūt eū in samaria. reg
nauitq; ioas filius ei᷒ p eo. Anno. xxxvii.
ioas regis iuda regnauit ioas filius ioachaz
sup̄ isr̄l in samaria. xvi. ānis. ⁊ fec̄ qd̾ ma
lū est ī ꝯspectu dnī. nō est declinauit ab
oīb; pc̄cis ierobeā filii nabath. q̄ peccare
fec̄ isr̄l. in ipis ābulauit. Reliq̄ aūt sermo
nū ioas. ⁊ uniūsa q̄ fec̄ s; ⁊ fortitudo ei᷒. q̄
in pugnauit ꝯ amasiā regē iuda. nōne
h̄ scripta sūt ī libro sermonū dierū regū
isr̄l. ⁊ dormiuit ioas cū prib; suis. Ierobo
am aūt sedit sup̄ soliū ei᷒. Porro ioas sepul
tus ē in samaria cū regib; isr̄l. Heliseus
aūt egrotabat īfirmitate q̄ ⁊ mortu᷒ ē. des
cēditq; ad eū ioas rex isr̄l. ⁊ flebat corā eo.
dicebatq; pat̄ mi. pat̄ mi. curr᷒ isr̄l ⁊
auriga ei᷒. Et ait illi heliseus. Affer arcū
⁊ sagittas. Cūq; attulisset arcū ⁊ sagittas
dix̄ ad regē isr̄l. Pone manū tuā sup̄ arcū.
Et cū posuisset ille manū suā. sup̄posuit he
liseus man᷒ suas manib; regis. ⁊ ait. Ap̄i
fenestrā orientalē. Cūq; apuisset: dix̄ heli
seus. Iace sagittā. ⁊ iecit. Et ait heliseus. Sagitta
salutis dnī. ⁊ sagitta salutis ꝯ siriā. Pcu
ciesq; siriā ī affech donec ꝯsumes eā. Et ait.
Tolle sagittas. Qui cū tulisset; rursū dix̄
ei. Pcute iaculo t̄rā. Et cū pcussisset tribus
uicib᷒ ⁊ stetisset; irat᷒ est ꝯ eū uir dei. ⁊ ait.
Si pcussisses quīquies aut sexies siue septies
pcussisses siriā us; ad ꝯsūmationē. Nunc
aūt pcuties eā trib; uicib; . Mortu᷒ ē igitur
heliseus. ⁊ sepelierūt eū. Latrūculi q; de moab
uenerūt in t̄rā in ipo āno. Quidā aūt sepeli
entes hoīem uiderūt latrūculos ⁊ piecerūt ca
dauer ī sepulcro helisei. Qd̾ cū tetigisset ossa
helisei reuixit hō. ⁊ stetit sup̄ pedes suos.
Igit̄ azael rex sirie afflix̄ isr̄l cūctis dieb᷒
ioachaz. ⁊ misert᷒ est dn̄s eoꝝ. ⁊ reūsus ē
ad eos ꝑp̄t̄ pactū suū qd̾ pepigerat cū abrahā
⁊ ysaac ⁊ iacob. ⁊ noluit disꝑdere eos. neq; ꝓ
ieci᷒ us; in p̄sens t̄ps. Mortu᷒ est aūt
azael rex sirie. ⁊ regnauit benadab fili᷒ ei᷒
p eo. Porro ioas fili᷒ ioachaz tulit urbes
de manu benadab filii azaelis q̄s tulerat
de manu ioachaz p̄ris sui iure belli. Trib᷒
uicib; pcussit eū ioas. ⁊ reddidit ciuitates isr̄l. XIIII
In anno. ii. ioas filii ioachaz
regis isr̄l. regnauit amasias fili᷒ ioas regis
iuda. xxv. ānoꝝ erat cū regnare cepisset.
xx. aūt ⁊ ix. ānis regnauit in ierl̄m. Nom
matris ei᷒ ioaden de ierl̄m. Et fec̄ rectū corā
dn̄o. Uerūtn̄ nō ut dd̾ pat̄ ei᷒. Iuxta oīa q̄ fec̄
ioas pat̄ su᷒ fec̄. nisi hoc qd̾ excelsa nō abstulit.
Adhuc enī ꝑplus immolabat ⁊ adolebat incēsū
ī excelsis. Cūq; optinuisset regnū pcussit
seruos suos q̄ interfecerant regē patrē suum.
Filios aūt eoꝝ q̄ occiderant nō occidit iux̄ qd̾ scrip
tū est ī libro legis moysi sic̄ p̄cepit dn̄s mo
ysi dicens. Nō morientur patres p filiis. neq; fi
lii p parentib᷒. s; un᷒ quisq; in pc̄co suo mo
rietur. Ipe pcussit edom. in ualle salinaꝝ

x milia. et apprehendit petram in prelio. Voca-
vitque nomen eius iecteel usque in presentem diem.
Tunc misit amasias nuncios ad ioas filium
ioachaz filii hieu regis israel dicens. Veni
et videamus nos. Remisitque ioas rex israel
ad amasiam regem iuda dicens. Carduus libani
misit ad cedrum que est in libano dicens. Da filiam
tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestie sal-
tus que sunt in libano et conculcaverunt carduum.
Percutiens invaluisti super edom. et sublevavit
te cor tuum. Contentus esto gloria. et sede in domo
tua. Quare provocas malum ut cadas tu et iuda
tecum. Et non adquievit amasias. Ascenditque io-
as rex israel et viderunt se ipse et amasias rex iu-
da in bethsames oppido iude. Percussusque est
iudas coram israel. et fugerunt unusquisque in ta-
bernacula sua. Amasiam vero regem iuda filium
ioas filii ochozie cepit ioas rex israel in beth-
sames. et adduxit eum in ierusalem. et interrupit
murum ierusalem a porta effraim usque ad portam
anguli quadringentis cubitis. Tulitque omne aurum
et argentum. et universa vasa que inventa sunt in
domo domini et in thesauris regis. et obsides. et re-
versus est in samariam. Reliqua autem verborum ioas
que fecit et fortitudo eius qua pugnavit contra
amasiam regem iude. nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum israel. Dormivitque
ioas cum patribus suis. et sepultus est in samaria
cum regibus israel. et regnavit ieroboam filius eius
pro eo. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda
postquam mortuus est ioas filius ioachaz regis
israel. xxv annis. Reliqua autem amasie sermo-
num nonne hec scripta sunt in libro sermonum die-
rum regum iuda. Factaque est contra eum coniuratio in ierusalem.
At ille fugit in lachis. Miseruntque post eum in
lachis. et interfecerunt eum ibi. et asportaverunt
in equis. sepultusque est in ierusalem cum patribus
suis in civitate david. Tulit autem universus populus
iude azariam annos natum xvi. et constituerunt
eum regem pro patre eius amasia. Ipse edificavit
ahilam. et restituit eam iude. postquam dormivit
rex cum patribus suis. Anno xv amasie filii io-
as regis iuda regnavit ieroboam filius ioas
regis israel in samaria xli uno anno. et fecit
quod malum est coram domino. non recessit ab omnibus
peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel.
Ipse restituit terminos israel ab introitu ema-
th usque ad mare solitudinis iuxta sermonem domini
dei israel. quem locutus est per servum suum ionam filium
amathi prophetam. qui erat de geth que est in o-
pher. Vidit enim dominus afflictionem israel amaram
nimis. et quod consumpti essent usque ad clausos car-
cere. et extremos. et non esset qui auxiliaretur
israel. nec locutus est dominus ut deleret nomen israel
de sub celo. sed salvavit eos in manu ieroboam
filii ioas. Reliqua autem sermonum ieroboam et uni-
versa que fecit. et fortitudo eius qua preliatus est. et
quomodo restituit damascum et emath iude in
israel. nonne hec scripta sunt in libro sermonum die-
rum regum israel. Dormivitque ieroboam cum patribus
suis regibus israel. et regnavit azarias filius eius pro eo.

XV

Anno xxvii ieroboam regis israel
regnavit azarias filius amasie regis iu-
de. xvi annorum erat cum regnare cepisset. et l-
ii annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
iecelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum coram
domino. iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Verumtamen
excelsa non est demolitus. Adhuc populus sacrifica-
bat et adolebat incensum in excelsis. Percussit autem dominus regem
et fuit leprosus usque in diem mortis sue. et habitabat
in domo libera seorsum. Ionathas vero filius regis
gubernabat palacium. et iudicabat populum terre.
Reliqua autem sermonum azarie et universa que
fecit. nonne hec scripta sunt in libro dierum regum
iuda. Et dormivit azarias cum patribus suis.
sepelieruntque eum cum maioribus suis in civitate david
et regnavit ionathan filius eius pro eo. Anno
xxxviii azarie regis iude regnavit azari-
as filius ieroboam super israel in samaria vi mensi-
bus. et fecit quod malum erat coram domino. sicut fece-
rant patres eius. Non recessit a peccatis ieroboam
filii nabath. qui peccare fecit israel. Coniura-
vit autem contra eum sellum filius iabes in samaria.
Percussitque eum palam. et interfecit. regnavitque
pro eo. Reliqua autem verborum azarie. nonne hec scripta
sunt in libro sermonum regum israel. Iste est sermo
domini quem locutus est ad hieu dicens. Filii tui usque
ad quartam generationem sedebunt de te super thronum
israel. Factumque est ita. Sellum filius iabes regnavit
xxx nono anno azarie regis iude. Regna-
vit autem uno mense in samaria. et ascendit ma-
nahen filius gaddi de thersa. venitque in sa-
mariam. et percussit sellum filium iabes in sama-
ria. et interfecit eum. Regnavitque pro eo. Reli-
qua autem verborum sellum et coniuratio eius per quam te-
tendit insidias. nonne hec scripta sunt in libro
sermonum dierum regum israel. Tunc percussit ma-
nahem thapsam et omnes qui erant in ea. et terminos
eius de thersa. Noluerant enim aperire ei. et interfecit
omnes pregnantes eius. et scidit eas. Anno xxx
ix azarie regis iude regnavit manahem
filius gaddi super israel x annis in samaria. Fecitque

quod malum erat coram domino. Non recessit a peccatis
ierobaam filii nabath qui peccare fecit israel. Cunc-
tis diebus eius veniebat phul rex assiriorum in
thersa. et dabat manahem phul mille talenta
argenti. ut esset ei in auxilium. et firmaret regnum
eius. Indixitque manahem argentum super israel cunctis
potentibus et divitibus. ut daret regi assiriorum
.l. siclos argenti per singulos annos. Reversusque est
rex assiriorum et non est moratus in thersa. Reliqua
autem sermonum manahem et universa que fecit. nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel?
Et dormivit manahem cum patribus suis. regnavitque
phaceia filius eius pro eo. Anno .l. azarie regis
iude. regnavit phaceia filius manahem super israel in
samaria biennio. Et fecit quod malum erat coram
domino. Non recessit a peccatis ierobaam filii nabath qui
peccare fecit israel. Coniuravit autem adversus eum pha-
cee filius romelie dux exercitus eius. et percussit eum
in samaria in turre domus regie iuxta argob. et
iuxta arieh. et cum eo .l. viros de filiis galaaditarum.
et interfecit eum. Regnavitque pro eo. Reliqua autem phace-
ie sermonum. et universa que fecit. nonne hec scri-
pta sunt in libro sermonum dierum regum israel?
Anno .l.ii. azarie regis iude regnavit phace-
e filius romelie super israel in samaria .xx. annis.
Et fecit quod malum erat coram domino. Non recessit a peccatis
ierobaam filii nabath qui peccare fecit israel. In
diebus phacee regis israel. venit theglathphala-
sar rex assur. et cepit aion. et abel domum maa-
cha. et ianoe. et cedes. et asor. et galaad. et galile-
am. et universam terram nepthalim. et transtulit e-
os in assirios. Coniuravit autem et tetendit insidias
osee filius hela contra phacee filium romelie. et percus-
sit eum. et interfecit. regnavitque pro eo .xx. anno
ioathan filii ozie. Reliqua autem sermonum pha-
cee. et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in li-
bro sermonum dierum regum israel?

XVI

Anno .ii. phacee filii romelie regis israel
regnavit ioatham filius ozie regis iuda. xx.
v. annorum erat cum regnare cepisset. et .xvi. an-
nis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa
filia sadoch. Fecitque quod placitum erat coram domino.
iuxta omnia que fecerat ozias pater suus operatus est. Verum-
tamen excelsa non abstulit. Adhuc populus immola-
bat. et adolebat incensum in excelsis. Ipse edi-
ficavit portam domus domini sublimissimam. Reli-
qua autem sermonum ioatham. et universa que fecit. non-
ne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda? In diebus illis cepit dominus mittere in iudam ra-
sin regem syrie et phacee filium romelie. Et dor-
mivit ioatham cum patribus suis. sepultusque est
cum eis in civitate david patris sui. Et regnavit achaz
filius eius pro eo. Anno .xvii. phacee filii ro-
melie regnavit achaz filius ioathan regis iuda.
Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset. et
.xvi. annis regnavit in ierusalem. Non fecit quod erat
placitum in conspectu domini dei sui sicut david pater eius.
sed ambulavit in via regum israel. Insuper et filium su-
um consecravit transferens per ignem secundum ydola gen-
tium. que dissipavit dominus coram filiis israel. Immo-
labat quoque victimas. et adolebat incensum in excel-
sis et in collibus. et sub omni ligno frondoso. Tunc ascen-
dit rasin rex syrie. et phacee filius romelie
rex israel in ierusalem ad preliandum. Cumque obsiderent
achaz non valuerunt superare eum. In tempore illo resti-
tuit rasin rex syrie ahylam syrie. et eiecit iude-
os de ahyla. et ydumei venerunt in ahylam. et ha-
bitaverunt ibi usque in diem hanc. Misit autem achaz
nuncios ad theglathphalasar regem assiriorum di-
cens. Servus tuus et filius tuus ego sum. ascende et salvum
me fac de manu regis syrie. et de manu regis
israel. qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset
achaz argentum et aurum quod inveniri potuit in
domo domini et in thesauris regis misit regi assi-
riorum munera. Qui et adquievit voluntati eius. As-
cendit autem rex assiriorum in damascum. et vastavit
eam. et transtulit habitatores eius cyrenen. Rasin
autem interfecit. Perrexitque rex achaz in occursum the-
glathphalasar regi assiriorum in damascum.
Cumque vidisset altare damasci misit rex achaz
ad uriam sacerdotem exemplar eius et similitudinem
iuxta omne opus eius. Extruxitque urias sacerdos al-
tare iuxta omnia que preceperat rex achaz de damas-
co. ita fecit sacerdos urias donec veniret rex
achaz de damasco. Cumque venisset rex de dam-
asco. vidit altare. et veneratus est illud. Ascenditque
et immolavit holocausta et sacrificium suum. et liba-
vit libamina. et fudit sanguinem pacificorum
que obtulerat super altare. Porro altare ereum quod
erat coram domino transtulit de facie templi et de loco
altaris. et de loco templi domini. posuitque illud ex
latere altaris ad aquilonem. Precepit quoque rex achaz
urie sacerdoti dicens. Super altare maius offer ho-
locaustum matutinum et sacrificium vespertinum. et
holocaustum regis et sacrificium eius. et holocaustum
universi populi terre. et sacrificia eorum. et libamina
eorum. et omnem sanguinem holocausti. et universum
sanguinem victime super illud effundes. Altare
vero ereum erit paratum ad voluntatem meam. Fecit
igitur urias sacerdos iuxta omnia que preceperat ei rex a-
chaz. Tulit autem rex achaz celatas bases. et luterem
qui erat desuper. et mare deposuit de bobus ereis

qui sustentabat illud. et posuit super pavimentum
stratum lapideum. Musach quoque sabbati quod edificave-
rat in templo. et ingressum regis exterius convertit in templum
domini propter regem assiriorum. Reliqua autem verborum achaz et
omnia que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum iuda. Dormivitque achaz cum patribus
suis. et sepultus est cum eis in civitate david. et regna-
vit ezechias filius eius pro eo.

xvii. XVII Anno .xii. achaz regis iuda regnavit osee
filius hela in samaria super israel .ix. annis. Fecitque
malum coram domino. sed non sicut reges israel qui ante eum
fuerant. Contra hunc ascendit salmanasar rex assiri-
orum. et factus est ei osee servus. reddebatque ei tribu-
tum. Cumque deprehendisset rex assiriorum osee quod
rebellare nitens misisset nuncios ad sua regem
egipti. ne praestaret tributa regi assiriorum sicut
singulis annis solitus erat obsedit eum. et vinctum
misit in carcerem. Pervagatusque est omnem terram. et as-
cendens samariam obsedit eam tribus annis. An-
no autem .ix. osee cepit rex assiriorum samariam. et
transtulit israel in assirios. posuitque eos in alala.
et in habor iuxta fluvium gozam. in civitatibus me-
dorum. Factum est enim cum peccassent filii israel coram domino
deo suo qui eduxerat eos de terra egipti. de manu
pharaonis regis egipti. coluerunt deos alienos. et
ambulaverunt iuxta ritum gentium. quas consumpserat dominus
in conspectu filiorum israel. et regum israel. quia similiter fece-
rant. Offenderuntque filii israel verbis non rectis dominum
deum suum. et edificaverunt sibi excelsa in cunctis ur-
bibus suis. a turre custodum usque ad civitatem mu-
nitam. Feceruntque sibi statuas et lucos. in omni colle
sublimi. et subter omne lignum nemorosum. et adole-
bant ibi incensum super aras in morem gentium. quas trans-
tulerat dominus a facie eorum. Feceruntque verba pessima
irritantes dominum. et coluerunt immundicias de quibus
precepit dominus eis ne facerent verbum hoc. Et testificatus
est dominus in israel. et in iuda. per manum omnium propheta-
rum. et videntium dicens. Revertimini a viis vestris
pessimis. et custodite precepta mea et cerimonias
iuxta omnem legem quam precepi patribus vestris. et sicut
misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. Qui
non audierunt. sed induraverunt cervicem suam iuxta
cervicem patrum suorum. qui noluerunt obedire domino
deo suo. et abiecerunt legitima eius. et pactum quod
pepigit cum patribus eorum. et testificationes quibus con-
testatus est eos. Secutique sunt vanitates. et va-
ne egerunt. et secuti sunt gentes que erant per circuitum eo-
rum. super quibus preceperat dominus eis ut non facerent sicut
et ille faciebant. Et dereliquerunt omnia precepta domini dei
sui. Feceruntque sibi conflatiles duos vitulos. et
lucos. et adoraverunt universam militiam celi.

Servieruntque baal. et consecraverunt ei filios suos et
filias suas per ignem. et divinationibus inserviebant.
et auguriis. et tradiderunt se ut facerent malum
coram domino. et irritaverunt eum. Iratusque est dominus ve-
hementer israeli. et abstulit eos de conspectu suo.
et non remansit nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec
ipse iudas custodivit mandata domini dei sui. Se-
d ambulavit in erroribus israel quos ope-
rati fuerant. Proiecitque dominus omne semen israel. et afflixit eos.
et tradidit eos in manu diripientium donec proiceret
eos a facie sua. ex eo iam tempore quo scissus est israel a
domo david. et constituerunt sibi regem ieroboam filium
nabath. Separavit enim ieroboam israel a domino.
et peccare eos fecit peccatum magnum. Et ambulaverunt
filii israel in universis peccatis ieroboam que fecerat.
et non recesserunt ab eis usquequo auferret dominus is-
rael a facie sua sicut locutus fuerat in manu omnium
servorum suorum prophetarum. Translatusque est israel de
terra sua in assirios usque in diem hanc. Adduxit
autem rex assiriorum de babilone et de cutha. et de
hahilath. et de emath. et de sepharvaim. et
collocavit eos in civitatibus samarie pro filiis
israel. qui possederunt samariam. et habitaverunt
in urbibus eius. Cumque ibi habitare cepissent non ti-
mebant dominum. et immisit eis dominus leones qui
interficiebant eos. Nuntiatumque est regi assiriorum.
et dictum. Gentes quas transtulisti. et habitare fecis-
ti in civitatibus samarie. ignorant legitima
dei terre. et immisit in eos dominus leones. et ecce inter-
ficiunt eos. eo quod ignorent ritum dei terre. Precepit
autem rex assiriorum dicens. Ducite illuc unum de
sacerdotibus quos inde captivos adduxistis ut
vadat et habitet cum eis. et doceat eos legitima
dei terre. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui
captivi ducti fuerant de samaria. habitavit in
bethel. et docebat eos quomodo colerent dominum. Et
unaqueque gens fabricata est deum suum. posueruntque
eos in fanis excelsis. que fecerant samarite gens
et gens in urbibus suis in quibus habitabat. Vi-
ri enim babilonii fecerunt sochot benoth. Viri
autem cuthei fecerunt nergel. Et viri de emath
fecerunt asimam. Porro evei fecerunt nebaaz
et tharcha. Hii autem qui erant de sepharvaim combure-
bant filios suos igni. adramelech et aname-
lech diis sepharvaim. et nichilominus colebant dominum.
Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelso-
rum. et ponebant eos in fanis sublimibus. Et cum dominum
colerent. diis quoque suis serviebant iuxta consuetudi-
nem gentium. de quibus translati fuerant samariam
usque in presentem diem morem sequuntur antiquum. Non
timent dominum neque custodiunt cerimonias eius et

iudicia et legem et mandatum quod preceperat Dominus
filiis Iacob quem cognominavit Israhel, et pepigerat
cum eis pactum et mandaverat eis dicens: Noli-
te timere deos alienos, et non adoretis eos et non cola-
tis eos, et non immoletis eis, sed Dominum Deum vestrum qui eduxit
vos de terra Egypti in fortitudine magna et in
brachio extento, ipsum timete et illum adorate et
ipsi immolate. Cerimonias quoque et iudicia et legem et
mandatum quod scripsit vobis custodite, ut faciatis
cunctis diebus, et non timeatis deos alienos. Et pac-
tum quod percussit vobiscum nolite oblivisci, nec cola-
tis deos alienos, sed Dominum Deum vestrum timete, et
ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum.
Illi vero non audierunt, sed iuxta consuetudinem suam pristi-
nam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem Dominum,
sed nichilominus et ydolis suis servientes. Nam et fi-
lii eorum et nepotes sicut fecerunt patres sui, ita fa-
ciunt usque in presentem diem.
XVIII Anno tertio Osee filii Hela regis Israhel regna-
vit Ezechias filius Achaz regis Iuda. xxv.
annorum erat cum regnare cepisset, xx. et ix. an-
nis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Abisa
filia Zacharie. Fecitque quod erat bonum coram Domino
iuxta omnia que fecerat David pater eius. Ipse dissipavit
excelsa, et contrivit statuas, et succidit lucos, et con-
fregitque serpentem eneum quem fecerat Moyses. Si-
quidem usque ad illud tempus filii Israhel adolebant ei in-
censum. Vocavitque nomen eius Noestan. In Domino Deo
Israhel speravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunc-
tis regibus Iuda, sed neque in hiis qui ante fue-
runt. Et adhesit Domino, et non recessit a vestigiis
eius, fecitque mandata eius que preceperat Dominus Mo-
ysi. Unde et erat Dominus cum eo, et in cunctis ad que pro-
cedebat, sapienter se agebat. Rebellavit quoque
contra regem Assiriorum, et non servivit ei. Ipse percus-
sit Philisteos usque ad Gazam, et omnes terminos eorum,
a turre custodum usque ad civitatem munitam.
Anno quarto regis Ezechie qui erat annus vii.
Osee filii Hela regis Israhel, ascendit Salmana-
sar rex Assiriorum in Samariam, et oppugnavit eam
et cepit. Nam post annos tres anno vi. Ezechie, id est
ix. anno Osee regis Israhel capta est Samaria. Et trans-
tulit rex Assiriorum Israhel in Assirios, collocavitque
eos in Hala et in Habor fluviis Gozan in civita-
tibus Medorum, quia non audierunt vocem Domini Dei sui,
sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que preceperat Mo-
yses servus Domini non audierunt neque fecerunt. Anno
xiiii. regis Ezechie, ascendit Sennacherib rex
Assiriorum ad universas civitates Iuda munitas
et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex Iuda nun-
cios ad regem Assiriorum in Lachis dicens: Peccavi,
recede a me, et omne quod imposueris michi feram. In-
dixit itaque rex Assiriorum Ezechie regi Iude
ccc. talenta argenti et xxx. auri talenta. De-
ditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat
in domo Domini et in thesauris regis. In tempore illo
confregit Ezechias valvas templi Domini, et lami-
nas auri quas ipse affixerat, et dedit eas regi Assi-
riorum. Misit autem rex Assiriorum Tharthan et Rapsa-
cen de Lachis ad regem Ezechiam cum manu va-
lida Ierusalem. Qui cum ascendissent, venerunt Ierusalem
et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris,
que est in via agri Fullonis. Vocaveruntque re-
gem. Egressus est autem ad eos Eliachim filius Helchie
prepositus domus, et Sobna scriba, et Ioahe fi-
lius Asaph a commentariis. Dixitque ad eos Rapsaces:
Loquimini Ezechie: Hec dicit rex magnus Assi-
riorum: Que est ista fiducia qua niteris? Forsitan
inisti consilium ut preparares te ad prelium. In quo confi-
dis ut audeas rebellare? An speras in baculo ha-
rundineo atque confracto Egyptio? Super quem si in-
cubuerit homo comminutus ingredietur manum eius et
perforabit eam. Sic est Pharao rex Egypti omnibus qui
confidunt in se. Quod si dixeritis michi: In Domino Deo nostro ha-
bemus fiduciam, nonne iste est cuius abstulit Eze-
chias excelsa et altaria, et precepit Iude et Ierusa-
lem: Ante altare hoc adorabitis in Ierusalem? Nunc igitur
transite ad dominum meum regem Assiriorum, et da-
bo vobis duo milia equorum, et videte an habere vale-
atis ascensores eorum. Et quomodo potestis resiste-
re ante unum satrapam de servis domini mei mini-
mis? An fiduciam habes in Egipto propter currus et equi-
tes? Numquid sine Domini voluntate ascendi ad lo-
cum istum ut demolirer eum? Dominus dixit michi: Ascende
ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem Eliachim
filius Helchie, et Sobna, et Ioahe Rapsaci: Preca-
mur ut loquaris nobis servis tuis Syriace. Siquidem
intelligimus hanc linguam, et non loquaris nobis iudaice
audiente populo qui est super murum. Responditque eis Rap-
saces dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te mi-
sit me dominus meus ut loquerer sermones hos, et non
potius ad viros qui sedent super murum ut come-
dant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum?
Stetit itaque Rapsaces et exclamavit voce
magna iudaice et ait: Audite verba regis ma-
gni Assiriorum. Hec dicit rex: Non vos seducat E-
zechias; non enim poterit vos eruere de manu mea.
Neque fiduciam vobis tribuat super Dominum dicens: Eru-
ens liberabit nos Dominus, et non tradetur hec civitas in
manu regis Assiriorum. Nolite audire Ezechiam.
Hec enim dicit rex Assiriorum: Facite mecum quod vobis
est utile, et egredimini ad me. Et comedet

un(us)quisq; de uinea sua (et) de ficu sua. (et) bibe
tis aq(ua)s de cisternis u(est)ris. donec ueniā (et) t(ra)nsfe
rā uos in t(er)rā que simil(is) ē t(er)re u(est)re. In t(er)rā fruc
t(us) ferā (et) fertilē uini. t(er)rā panis (et) uinearū.
t(er)rā oliuar(um) (et) olei (et) mellis. (et) uiuetis. (et) nō
moriemini. Nolite audire ezechiā, qui uos
decipit dicens. d(omi)n(u)s liberauit uos. Nu(m)q(ui)d liberaue
runt dii gentiū t(er)rā suā de manu regis assi
rior(um). Ubi ē d(eu)s emath (et) arphath. ubi est deus
sepharuaim ana (et) aua. Nu(m)quid liberauerunt
samariā de manu mea. Qui nā illi sunt i(n) uni
uersis diis t(er)rar(um). qui eruerunt regionē suā de
manu mea ut possit eruere d(omi)n(u)s ier(usa)l(e)m de ma
nu mea. Tacuit itaq; p(o)p(u)l(u)s (et) nō respondit ei q(ui)cq(ua)m.
Siquidē p(re)ceptū regis acceperant ut nō responderent
ei. Uenitq; eliachim fili(us) elchie p(re)posit(us) dom(us).
(et) sobna scriba. (et) ioahe fili(us) asaph a comē
tariis ad ezechiā scissis uestib(us). (et) nunciauer(unt)
ei uerba rapsacis.

xix.
XIX Quod cū audisset rex ezechias scidit uestimē
ta sua. (et) opertus est sacco. ingressusq; ē i(n) domū
d(omi)ni. (et) misit eliachim p(re)positū dom(us). (et) sobnā
scribā. (et) senes de sacerdotib; opertos saccis ad
ysaiā p(ro)phetam filiū amos. Qui dixerunt. Hec dic(it)
ezechias. dies tribulationis (et) increpationis (et) blas
phemie dies iste. Uenerunt filii usq; ad partū.
(et) uires nō h(ab)et parturiens. Si forte audiat do
min(us) d(eu)s tu(us) uniu(er)sa u(er)ba rapsacis. q(ue)m misit
rex assirior(um) d(omi)n(u)s su(us). ut exprobraret d(eu)m ui
uentē. (et) argueret u(er)bis que audiuit d(omi)n(u)s
d(eu)s tu(us). (et) fac orationē p(ro) reliquiis que reperte
sunt. Uenerunt (er)go serui regis ezechie ad ysai
am. Dixitq; eis ysaias. Hec dicetis d(omi)no u(est)ro. Hec
dicit d(omi)n(u)s. Noli timere a facie sermonū quos au
disti. quib; blasphemauerunt pueri regis assirio
rū me. Ecce ego imittā ei sp(iritu)m. (et) audiet
nunciū (et) reuertet(ur) in t(er)rā suā. (et) deiciā eū gladi
o in t(er)rā suā. Reuersus est (er)go rapsaces (et) inuenit
regē assirior(um) expugnantē lobnā. Audier
at eni(m) q(uo)d recessisset de lachis. Cūq; audisset
de tharatha rege ethiopie dicentes. Ecce egressus
est ut pugnet aduersū te. ut iret (con)tra eū misit
nuncios ad ezechiā dicens. Hec dicite ezechie
regi iuda. Nō te seducat d(eu)s tu(us) in q(u)o h(ab)es
fiduciā. neq; dicas. nō tradet(ur) ier(usa)l(e)m i(n) manus regis
assirior(um). Tu eni(m) ipse audisti q(ue) fecerint reges
assirior(um) uniu(er)sis t(er)ris. quomodo uastauer(int)
eas. Nu(m) (er)go solus poteris liberari. Nu(m)quid liberaue
runt dii gentium singulos quos uastauerunt patres
mei. gozan uidel(icet) (et) aram. (et) reseph. (et) filios
eden. qui erant i(n) thelassar. Ubi ē rex emath.
(et) rex arphath. (et) rex ciuitatis sepharuaim.
ana (et) aua. Itaq; cū accepisset ezechias lit
teras de manu nunciorū (et) legisset eas. ascendit
i(n) domū d(omi)ni. (et) expandit eas corā d(omi)no. (et) orauit
in conspectu ei(us) dicens. D(omi)ne d(eu)s isr(ae)l qui sedes
sup(er) cherubin. tu es solus d(eu)s regū omniū t(er)re.
tu fecisti celū (et) t(er)ram. Inclina aurē tuā (et) au
di. Aperi oculos tuos d(omi)ne. (et) uide (et) audi omnia
u(er)ba sennach(erib). q(ui) misit ut exprobraret nob(is) d(eu)m
uiuentē. Uere d(omi)ne dissipauerunt reges assiri
or(um) gentes (et) t(er)ras omnium. (et) miserunt deos eor(um) in ig
nem. Nō eni(m) erant dii s(ed) opa manuū hominum.
ex ligno (et) lapide. (et) p(er)diderunt eos. Nunc (er)go d(omi)ne
d(eu)s n(oste)r saluos nos fac de manu eor(um) ut sciant
om(n)ia regna t(er)re. q(ui)a tu es d(omi)n(u)s d(eu)s solus. Misit autē
ysaias fili(us) amos ad ezechiā dicens. Hec dicit
d(omi)n(u)s d(eu)s isr(ae)l. Que dep(re)catus es me sup(er) sennach(erib)
rege assirior(um) audiui. Iste ē sermo quē
locutus est d(omi)n(u)s de eo. Spreuit te (et) subsannauit
te uirgo filia sion. post tergū tuū caput mouit
filia ier(usa)l(e)m. Cui exprobrasti. (et) quē blasphe
masti. Contra q(ue)m exaltasti uocē tuā (et) ele
uasti i(n) excelsū oculos tuos. Contra s(an)c(tu)m isr(ae)l. P(er)
manū seruor(um) tuor(um) exprobrasti d(omi)no. (et) dixis
ti. In multitudine curruum meor(um) ascendi ex
celsa montiū in summitate libani. (et) succidi
sublimes cedros ei(us). (et) electas abietes ei(us). (et) in
gressus sū usq; ad t(er)minos ei(us). (et) saltū carme
li ei(us) ego succidi. (et) bibi aquas alienas. (et) siccaui
uestigiis pedū meor(um) om(ne)s aquas clausas. Nu(m)
q(ui)d nō audisti q(uo)d ab initio fecerim. Ex diebus
antiquis plasmaui illud (et) nūc adduxi. Eruntq; in
ruinā collium pugnantiū. ciuitates muni
te. (et) qui sedent in eis humiles manu (con)tremu
erunt. (et) confusi sunt. facti sunt uelut fenum agri. et
uirens herba tector(um) q(ue) arefacta est antequā
ueniret ad maturitatē. Habitaculum tuū et
egressū tuū. (et) introitū tuū. (et) uiā tuā ego p(re)
sciui. (et) furorē tuū (contra) me. Insanisti i(n) me
(et) sup(er)bia tua ascendit i(n) aures meas. Ponā
itaq; circulū in narib; tuis. (et) chamū in
labiis tuis. (et) reducā te in uiā p(er) q(ua)m uenisti.
Tibi autē ezechia hoc erit signū. Comede h(oc)
anno q(uo)d reperis. In s(e)c(un)do aut(em) anno q(ue) sponte nas
cuntur. Porro in t(er)tio anno seminate (et) me
tite. Plantate uineas (et) comedite fructum
earū. (et) q(uo)dcūq; reliquū fuerit de domo iuda.
mittet radicē deorsum. (et) faciet fructū sursū.
De ier(usa)l(e)m q(ui)ppe egredientur reliquie. (et) q(uo)d sal
uetur de monte sion. zel(us) d(omi)ni exercituū fa
ciet hoc. Quā ob rē hec dicit d(omi)n(u)s de rege

assirior. No ingredietur urbem hanc. nec mit-
tet in eam sagittam. nec occupabit eam clipe-
ùs nec circumdabit eam municio. Per viam qua ve-
nit revertetur. et civitatem hanc non ingredietur
dicit dominus. Protegamque urbem hanc. et salvabo eam
propter me. et propter david servum meum. Factum est igitur
in nocte illa venit angelus domini et percussit in cas-
tris assiriorum. c. octoginta. v. milia. Cumque
diluculo surrexisset; vidit omnia corpora mortu-
orum. et recedens abiit. Et reversus est sennacherib rex
assiriorum et mansit in niniue. Cumque adoraret
in templo nesrach deum suum adramelech et sa-
rasar filii eius percusserunt eum gladio. fugeruntque
in terram armeniorum. et regnavit asaraddon fili-
us eius pro eo.

XX

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mor-
tem. et venit ad eum ysaias filius amos propheta.
dixitque ei. Hec dicit dominus deus. Precipe domui tue.
morieris enim tu et non vives. Qui convertit faciem su-
am ad parietem. et adoravit dominum dicens. Obse-
cro domine. memento quomodo ambulaverim coram
te. in veritate et in corde perfecto. et quod placitum est coram te
fecerim. Flevit itaque ezechias fletu magno.
Et antequam egrederetur ysaias mediam partem
atrii factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere
et dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus david pa-
tris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimas
tuas. et ecce sanavi te die tercio ascendes templum
domini. et addam diebus tuis. xv. annos. Sed et de ma-
nu regis assiriorum liberabo te et civitatem hanc.
et protegam urbem istam propter me. et propter david servum me-
um. Dixitque ysaias. Afferte massam ficorum.
Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius
curatus est. Dixerat autem ezechias ad ysaiam. Quod e-
rit signum quod dominus me sanabit. et quod ascensurus
sum die tercio templum domini. Cui ait ysaias. Hoc erit
signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem
locutus est. Vis ut ascendat umbra. x. lineis.
an ut revertatur totidem gradibus. Et ait ezechias.
facile est umbram crescere. x. lineis. nec hoc volo ut
fiat. sed ut revertatur retrorsum. x. gradibus. In-
vocavit itaque ysaias propheta dominum. et reduxit
umbram per lineas quibus iam descenderat in horologio
achaz retrorsum. x. gradibus. In illo tempore misit
berodach baladan filius baladan rex babilo-
niorum litteras et munera ad ezechiam. Audierat
enim quod egrotasset ezechias. Letatus est autem in
adventu eorum ezechias. et ostendit eis domum
aromatum. et aurum. et argentum. et pigmentaria.
unguenta quoque et domum vasorum suorum. et omnia que
habere poterat in thesauris suis. Non fuit verbum

quod non ostenderet eis ezechias in domo sua et in
omni potestate sua. Venit autem ysaias propheta ad
regem ezechiam. dixitque ei. Quid dixerunt viri
isti aut unde venerunt ad te. Cui ait ezechias.
De terra longinqua venerunt ad me de babilone.
At ille respondit. Quid viderunt in domo tua. Ait ezechi-
as. Omnia quecumque sunt in domo mea viderunt.
Nichil est quod non monstraverim eis in thesauris me-
is. Dixit itaque ysaias ezechie. Audi sermonem
domini. Ecce dies venient. et auferentur omnia que sunt
in domo tua. et que condiderunt patres tui usque in diem hanc
in babilonem. non remanebit quicquam ait dominus. Sed
et de filiis tuis qui egredientur ex te quos genueris
tollentur. et erunt eunuchi in palacio regis ba-
bilonis. Dixit ezechias ad ysaiam. Bonus est ser-
mo domini quem locutus est. Sit tantum pax et veritas
in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et
omnis fortitudo eius. et quomodo fecerit piscinam et aque-
ductum. et introduxerit aquas in civitatem. nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda.
Dormivitque ezechias cum patribus XXI
suis. et regnavit manasses filius eius pro eo. Duo-
decim annorum erat manasses cum regnare cepisset. et
l. v. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
asiba. Fecitque malum in conspectu domini iuxta ydola
gencium quas delevit dominus a facie filiorum israel.
Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat
ezechias pater eius. et erexit aras baal. et fecit
lucos. sicut fecerat achab rex israel. et adoravit omnem
miliciam celi et coluit eam. Extruxitque aras in domo
domini. de qua dixit dominus. in ierusalem ponam nomen meum.
Et extruxit altaria universe milicie celi in
duobus atriis templi domini. Et transduxit filium suum
per ignem. et ariolatus est. et observavit auguria.
et fecit phitones. et aruspices multiplicavit
ut faceret malum coram domino. et irritaret eum. Po-
suit quoque ydolum luci. quod fecerat in templo domini. super
quo locutus est dominus ad david. et ad salomonem filium
eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de cunctis
tribubus israel. ponam nomen meum in sempiternum. et
ultra non faciam commoveri pedem israel de terra quam
dedi patribus eorum. Sic tamen si custodierint opere omnia
que precepi eis. et universam legem quam mandavit
eis servus meus moyses. Illi vero non audierunt.
sed seducti sunt a manasse ut facerent malum.
super gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Lo-
cutusque est dominus in manu servorum suorum prophetarum
dicens. Quia fecit manasses rex iuda abhomina-
ciones istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei
ante eum. et peccare fecit et iudam in immundiciis su-
is. propterea hec dicit dominus deus israel. Ecce ego induca

mala super ierusalem et iudam. ut quicumque audierit
tinniant ambe aures eius. Et extendam super ierusalem fu-
niculum samarie. et pondus domus achab. et de-
lebo ierusalem sicut deleri solent tabule. Et delens
vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimit-
tam vero reliquias hereditatis mee. et tradam eas in
manu inimicorum eius. Eruntque in vastitatem et in
rapinam cunctis adversariis suis. eo quod fecerint ma-
lum coram me. et perseveraverint irritantes me. ex
die qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque ad
diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium fudit ma-
nasses multum nimis. donec impleret ierusalem
usque ad os absque peccatis suis. quibus peccare fecit
iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua autem ser-
monum manasse et universa que fecit. et peccatum eius
quod peccavit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum
regum iuda. Dormivitque manasses cum patribus
suis. et sepultus est in orto domus sue. in orto azam.
et regnavit amon filius eius pro eo. .xxii. annorum erat
amon cum regnare cepisset. duobusque annis reg-
navit in ierusalem. Nomen matris eius mesalameth
filia arus de iecheba. Fecitque malum in conspectu
domini sicut fecerat manasses pater eius. et ambulavit in
omni via per quam ambulaverat pater eius. Servivitque in-
mundiciis quibus servierat pater eius. et adoravit
eas. et dereliquit dominum deum patrum suorum. et non
ambulavit in via domini. Tetenderuntque ei insidias
servi sui. et interfecerunt regem in domo sua. Per-
cussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem am-
on. et constituerunt sibi regem iosiam filium eius pro
eo. Reliqua autem sermonum amon que fecit. nonne hec
scripta sunt in libro sermonum dierum regum iu-
da. Sepelieruntque eum in sepulcro suo in horto
azam. et regnavit iosias filius eius pro eo.
.xxii. XXII Octo annorum erat iosias cum reg-
nare cepisset. et .xxxi. anno regnavit in
ierusalem. Nomen matris eius idida filia phadaia de
besecharh. Fecitque quod placitum erat coram domino. et
ambulavit per omnes vias david patris sui. Non declinavit
ad dexteram neque ad sinistram. Anno autem .xviii.
regis iosie misit rex saphan filium aslia filii
mesulam scribam templi domini dicens ei. Vade ad hel-
chiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que
illata est in templum domini quam collegerunt iani-
tores templi a populo. Deturque fabris per prepositos
domus domini. qui et distribuant eam his qui operantur in
templo domini. ad instauranda sartatecta templi domini
tignariis videlicet et cementariis. et his qui interrup-
ta componunt. et ut emantur ligna et lapides de
lapidicinis ad instaurandum templum domini. Verum-
tamen non supputetur eis argentum quod accipiunt. sed

in potestate habeant et in fide. Dixit autem elchias
pontifex ad saphan scribam. Librum legis reperi
in domo domini. Deditque helchias volumen saphan
scribe qui et legit illud. Venit quoque saphan scriba ad
regem et renuntiavit ei quod preceperat. et ait. Conflave-
runt servi tui pecuniam que reperta est in do-
mo domini. et dederunt ut distribueretur fabris a prefectis
operum templi domini. Narravitque saphan scriba re-
gi dicens. Librum dedit michi elchias sacerdos dei.
Quem cum legisset saphan coram rege. et audisset
rex verba legis domini libri. scidit vestimenta sua.
et precepit helchie sacerdoti. et aicham filio saphan.
et achobor filio micha. et saphan scribe. et asaie
servo regis dicens. Ite et consulite dominum super me et
super populo. et super omni iuda de verbis voluminis istius quod
inventum est. Magna enim ira domini succensa est contra
nos. quia non audierunt patres nostri verba libri huius ut fa-
cerent quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helchias
sacerdos et aicham. et achobor. et saphan. et asaia. ad
oldam prophetem uxorem sellum. filii thecue filii aras
custodis vestium que habitabat in ierusalem in secunda.
Locutique sunt ad eam. et illa respondit eis. Dicite viro
qui misit vos ad me. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad-
ducam mala super locum hunc. et super habitatores eius. omnia
verba legis que legit rex iuda. quia dereliquerunt me. et
sacrificaverunt diis alienis. irritantes me in cunctis
operibus manuum suorum. et succendetur indignatio
mea in loco hoc. et non extinguetur. Regi autem iuda
qui misit vos ut consuleretis dominum sic dicetis. Hec
dicit dominus deus israhel. Pro eo quod audisti verba volumi-
nis. et perterritum est cor tuum. et humiliatus es coram
domino. auditis sermonibus contra locum istum. et habitato-
res eius. quod videlicet fierent in stuporem et in maledic-
tum. et scidisti vestimenta tua. et flevisti coram
me. et ego audivi dicit dominus. Ideo colligam te ad
patres tuos. et colligeris ad sepulcrum tuum in pa-
ce. ut non videant oculi tui omnia mala que inductu-
rus sum super locum istum. Renuntiaverunt regi quod dixerat. XXIII
Et misit. et congregati sunt ad eum
omnes senes iuda et ierusalem. Ascenditque rex tem-
plum domini. et omnes viri iuda universique qui habitabant
in ierusalem cum eo. sacerdotes et prophete. et omnis populus a
parvo usque ad magnum. Legitque cunctis audientibus
omnia verba libri federis domini. qui inventus est in domo
domini. Stetitque rex super gradum. et fedus percussit coram
domino. ut ambularent post dominum. et custodirent precepta eius.
et testimonia. et cerimonias. in omni corde. et in tota
anima. et suscitarent verba federis huius que scripta erant in
libro illo. Adquievitque populus pacto. Et precepit rex
elchie pontifici. et sacerdotibus secundi ordinis. et iani-
toribus. ut proicerent de templo domini omnia vasa que facta

fuerant baal et in luco. et uniuersę militię celi.
et conbussit ea foris ierusalem in conualle cedron. et
tulit puluerem eorum in bethel. Et deleuit aruspi-
ces quos posuerant reges iuda ad sacrificandum
in excelsis per ciuitates iuda. et in circuitu ierusalem.
et eos qui adolebant incensum baal. et soli et lunę et
.xii. signis. et omni militię celi. Et efferri fecit
lucum de domo domini foras ierusalem in conualle cedron.
et conbussit eum ibi. et redegit in puluerem. et proiecit
super sepulchra uulgi. Destruxit quoque ediculas effemi-
natorum que erant in domo domini pro quibus mulieres te-
xebant quasi domunculas luci. Congregauitque om-
nes sacerdotes de ciuitatibus iuda. et contaminauit ex-
celsa. ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque
bersabee. et destruxit aras portarum in introitu hos-
tii iosue principis ciuitatis. quod erat ad sinis-
tram portę ciuitatis. Verumtamen non ascendebant sac-
erdotes excelsorum ad altare domini in ierusalem. sed tantum co-
medebant azima in medio fratrum suorum. Contami-
nauit quoque topheth quod est in conualle filii ennon.
ut nemo consecraret filium suum aut filiam suam
per ignem moloch. Abstulit quoque equos quos dederant
reges iude soli in introitu templi domini. iuxta exe-
dram nathan melech eunuchi qui erat in farurim.
Currus autem solis conbussit igni. Altaria quoque que
erant super tecta cenaculi achaz que fecerant reges
iuda. et altaria que fecerat manasses in duobus atriis
templi domini destruxit rex. et cucurrit inde. et dispersit
cinerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoque que erant
in ierusalem ad dexteram partem montis offensionis que
edificauerat salomon rex israel. astaroth ydolo
sidoniorum. et chamos offensioni moab. et melchom
abhominationi filiorum amon polluit rex. et contri-
uit statuas. et succidit lucos. repleuitque loca
eorum ossibus mortuorum. Insuper et altare quod erat in
bethel. et excelsum quod fecerat ieroboam filius na-
bath qui peccare fecerat israel. et altare illud et ex-
celsum destruxit atque conbussit. et comminuit in pul-
uerem. succenditque lucum etiam. Et conuersus iosias uidit ibi
sepulchra que erant in monte. misitque et tulit ossa
de sepulchris. et conbussit ea super altare. et polluit illud
iuxta uerbum domini quod locutus est uir dei. qui predixe-
rat uerba hec. Et ait. Quis est titulus iste quem uideo?
Responderuntque ei ciues urbis illius. Sepulchrum est hominis
dei. qui uenit de iuda. et predixit uerba hec que fecisti
super altare bethel. Et ait. Dimittite eum. nemo
commoueat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius
cum ossibus prophete qui uenerat de samaria. Insuper et omnia
phana excelsorum que erant in ciuitatibus samarie
que fecerant reges israel ad irritandum dominum abs-
tulit iosias. et fecit eis secundum omnia opera que fecerat
in bethel. Et occidit uniuersos sacerdotes excelso-
rum. qui erant ibi super altaria. et conbussit ossa hu-
mana super ea. Reuersusque est ierusalem. et precepit omni
populo dicens. Facite phase domino deo uestro. secundum quod
scriptum est in libro federis huius. Nec enim factum est
tale phase a diebus iudicum qui iudicauerunt
israel. et omnium dierum regum israel et regum iuda.
sicut in .xviii. anno regis iosie. factum est phase
istud domino in ierusalem. Sed et phitones et ariolos
et figuras ydolorum. et inmunditias. abhominatio-
nesque que fuerant in terra iuda. et in ierusalem abstu-
lit iosias ut statueret uerba legis que scripta sunt
in libro quem inuenit elchias sacerdos in tem-
plo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui re-
uerteretur ad dominum. in omni corde suo. et in tota anima
sua. et in uniuersa uirtute sua iuxta omnem legem
moysi. neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non
est auersus dominus ab ira furoris sui magni. quo
iratus est furor eius contra iudam propter irritationes quibus
prouocauerat eum manasses. Dixit itaque dominus. Etiam
iudam auferam a facie mea. sicut abstuli israel. et
proiciam ciuitatem hanc quam elegi ierusalem. et domum
de qua dixi. erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermo-
num iosie et uniuersa que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda. In diebus eius
ascendit pharao nechao rex egypti contra regem
assiriorum ad flumen eufraten. et abiit iosias rex
iuda in occursum eius. et occisus est in mageddo
cum uidisset eum. Et portauerunt eum serui sui mor-
tuum de mageddo. et pertulerunt eum in ierusalem. et
sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terre
ioachaz filium iosie. et unxerunt eum. et constituerunt
eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat
ioachaz cum regnare cepisset. et tribus mensibus reg-
nauit in ierusalem. Nomen matris eius amithal fi-
lia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino
iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum pharao
nechao in reblatha. que est in terra emath. ne
regnaret in ierusalem. Et imposuit mulctam terre. c.
talentis argenti. et talento auri. Regemque consti-
tuit pharao nechao heliachim filium iosie pro
iosia patre eius. uertitque nomen eius ioachim. Porro
ioachaz tulit. et duxit in egyptum. Argentum
autem et aurum dedit ioachim pharaoni cum
indixisset terre per singulos ut conferretur iuxta
preceptum pharaonis. et unumquemque secundum uires suas
exegit tam argentum quam aurum de populo terre. ut
daret pharaoni nechao. .xxv. annorum erat ioachim
cum regnare cepisset. et .xi. annis regnauit in
ierusalem. Nomen matris eius zebida. filia phadaia
de ruma. Et fecit malum coram domino. iuxta omnia

que fecerant patres eius. XXIIII
In diebus eius ascendit nabuch. rex babilo
nis. et factus est ei ioachim seruus tribus annis.
et rursum rebellauit contra eum. Inmisitque ei
dominus latrunculos chaldeorum. et latrunculos syrie.
et latrunculos moab. et latrunculos filiorum amon.
et inmisit eos in iudam. ut disperderet eum iuxta
verbum domini quod locutus est per seruos suos prophetas.
Factum est autem hoc per verbum domini contra iudam ut
auferret eum coram se propter peccata manasse et
vniuersa que fecit. et propter sanguinem innoxium quem effu
dit. et impleuit ierusalem cruore innocentium. et ob
hanc rem noluit dominus propiciari. Reliqua autem ser
monum ioachim. et vniuersa que fecit. nonne hec scrip
ta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Et
dormiuit ioachim cum patribus suis. regnauitque
ioachim filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex
egipti. ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim
rex babilonis a riuo egipti usque ad flumen eu
fraten omnia que fuerant regis egipti. xviii. an
norum erat ioachim cum regnare cepisset. et tribus
mensibus regnauit in ierusalem. Nomen matris eius
neestha. filia elnathan de ierusalem. Et fecit malum
coram domino iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore
illo ascenderunt serui nabuch. regis babiloni
orum in ierusalem. et circumdata est urbs munitionibus.
Venitque nabuch. rex babilonis ad ciuitatem
cum seruis suis ut oppugnaret eam. Egressusque est
ioachim rex iuda ad regem babilonis ipse et
mater eius. et serui eius. et principes eius. et eunuchi
eius. et suscepit eum rex babilonis anno. viii.
regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus
domini. et thesauros domus regie. et concidit vniuersa
vasa aurea que fecerat salomon rex israel. in templo
domini iuxta verbum domini. Et transtulit omnem ierusalem
et vniuersos principes. et omnes fortes exercitus,
.x. milia in captiuitatem. et omnem artificem. et in
clusorem. nichilque relictum est. exceptis paupe
ribus terre populi. Transtulit quoque ioachim in babi
lonem. et matrem regis. et uxores regis. et eunuc
hos regis. et iudices terre duxit in captiuitatem de
ierusalem in babilonem. et omnes uiros robustos. vii.
milia. et artifices et inclusores mille. omnes uiros
fortes et bellatores. duxitque eos rex babilonis
captiuos in babilonem. Et constituit mathaniam
patruum eius pro eo. inposuitque nomen ei sedechiam.
Vicesimum et primum annum etatis habebat sede
chias cum regnare cepisset. et .xi. annis regnauit
in ierusalem. Nomen matris eius erat amithal filia
ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino iuxta
omnia que fecerat ioachim. Irascebatur enim dominus contra
ierusalem. et iuda donec proiceret eos a facie sua.
Recessitque sedechias a rege babilonis. XXV
Factum est autem anno. ix. regni eius mense. x.
decima die mensis venit nabuch. rex babi
lonis. ipse et omnis exercitus eius in ierusalem. et circumda
derunt eam. et extruxerunt in circuitu eius muni
tiones. et clausa est ciuitas atque uallata usque
ad. xi. annum regni sedechie. ix. die mensis.
Preualuitque fames in ciuitate. nec erat panis
populo terre. Et interrupta est ciuitas. et omnes uiri bella
tores nocte fugerunt per uiam porte que est inter
duplicem murum ad ortum regis. Porro chaldei
obsidebant in circuitu ciuitatem. Fugit itaque
sedechias per uiam que ducit ad campestria solitudi
nis. et persecutus est exercitus chaldeorum. Comprehendit
que eum in planicie iericho. et omnes bellatores qui
erant cum eo dispersi sunt. et reliquerunt eum. Appre
hensum ergo regem adduxerunt ad regem babilo
nis in reblatam. qui locutus est cum eo iudicium. Fili
os autem sedechie occidit coram eo. et oculos eius
effodit. vinxitque eum cathenis. et adduxit in babi
lonem. Mense. v. vii. die mensis. ipse est annus
.xix. regis babilonis. uenit nabuzardan
princeps exercitus seruus regis babilonis in ieru
salem. et succendit domum domini. et domum regis. et domos
ierusalem. omnemque domum combussit igni. Et muros
ierusalem in circuitu destruxit. omnis exercitus chalde
orum. qui erat cum principe milicie. Reliquam autem
populi partem que remanserat in ciuitate et fuga
quoque qui transfugerant ad regem babilonis. et reli
quum uulgus transtulit nabuzardan princeps mi
licie. et de pauperibus terre reliquit uinitores. et
agricolas. Columpnas autem ereas que erant in templo
domini. et bases. et mare ereum quod erat in domo
domini confregerunt chaldei. et transtulerunt es omne
in babilonem. Ollas quoque eneas et trullas. et triden
tes. et sciphos. et mortariola. et omnia uasa erea. in
quibus ministrabant tulerunt. necnon et thuri
bula et fialas. Que aurea aurea. et que argen
tea argentea. tulit princeps milicie. id est colump
nas duas. mare unum. et bases quas fecerat
salomon in templo domini. nec erat pondus eris om
nium uasorum. xviii. cubitos altitudinis habebat
columpna una. et capitellum ereum super se altitudi
nis trium cubitorum. et reticulum. et malogranata
ta super capitellum columpne omnia erea. Similem
et columpna secunda habebat ornatum. Tulit quoque prin
ceps milicie saraiam sacerdotem primum. et soph
oniam sacerdotem secundum. et tres ianitores. et de ci
uitate eunuchum unum. qui erat prefectus super
bellatores uiros. et .v. uiros de hiis qui steterant

XXV

coram rege, quinque qui reperti sunt in civitate, et Sopher principem exercitus qui probabat tyrones de populo terre, et .vi. viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate. Quos tollens Nabuzardan princeps militie duxit ad regem Babylonis in Reblatha. Percussitque eos rex Babylonis, et interfecit eos in Reblatha in terra Emath. Et translatus est Iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra Iuda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, prefecit Godoliam filium Aicham filii Saphan. Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi et viri qui erant cum eis, videlicet quod constituisset rex Babylonis Godoliam, venerunt ad Godoliam in Maspha: Ismahel filius Nathanie, et Iohanna filius Caree, et Saraia filius Thenameth Nethophathites, et Iezonias filius Machati, ipsi et socii eorum. Iuravitque eis Godolias et sociis eorum dicens: Nolite timere servire Chaldeis; manete in terra et servite regi Babylonis, et bene erit vobis. Factum est autem in mense .vii. venit Ismahel filius Nathanie filii Elisama de semine regio, et .x. viri cum eo, percusseruntque Godoliam, qui et mortuus est, sed et Iudeos et Chaldeos qui erant cum eo in Maspha. Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in Egyptum timentes Chaldeos. Factum est autem in anno .xxx.vii. transmigrationis Ioachin regis Iude, mense .xii., .xx.vii. die mensis, sublevavit Evilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare ceperat, caput Ioachin regis Iuda de carcere. Et locutus est ei benigne, et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone. Et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere, et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue. Annonam quoque constituit ei sine intermissione, que et dabatur ei a rege per singulos dies, omnibus diebus vite sue. Explicit liber regum quartus.

Incipit prologus in libro paralipomenon.

Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in grecum versa est editio permaneret, superflue me, mi Cromati, episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres ut hebrea volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat et nascentis ecclesie roboraverat fidem, iustum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere condere, illudentibusque Iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Alexandria et Egyptus in septuaginta suis Hesychium laudat auctorem. Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat. Medie inter has provincie palestinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilus vulgaverunt. Totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe Origenes non solum exempla composuit quattuor editionum e regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur. Sed quod maioris audacie est, in editione .lxx. Theodotionis editionem miscuit, asteriscis videlicet designans que minus ante fuerant, et virgulis que ex superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant, et post .lxx. cellulas que vulgo sine auctore iactantur singulas cellulas aperire, hecque in ecclesiis legere quod .lxx. nescierunt, cur me non suscipiant Latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi ut laborem meum Hebreis et quod his maius est apostolis auctoribus probem? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de evangelio: Ex Egypto vocavi filium meum, et: Quoniam Nazareus vocabitur, et: Videbunt in quem compunxerunt, et illud apostoli: Que oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit Deus diligentibus se, ceteraque his similia in Hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et evangeliste .lxx. interpretes noverant, et unde eis hec dicere que in .lxx. non habentur? Christus Deus noster, utriusque testamenti conditor, in evangelio secundum Iohannem: Qui credit, inquit, in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aque vive. Utique scriptum est quod Salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? .lxx. non habent, apocrifa nescit ecclesia. Ad Hebreos igitur revertendum est, unde et Dominus loquitur et discipuli exempla presumunt. Hec pace veterum loquor et obtrectatoribus meis tantum respondeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, legentes in angulis, idem et accusatores et defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant, quasi virtus et vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem .lxx. translatorum olim de greco emendatam tribuisse me nostris, nec inimicum debere estimari eorum quos in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc Dabreiamin, id est Verba dierum, interpretatus sum, ideo feci ut inextricabiles moras et silvam nominum que scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem apertius et per versuum cola digererem, michimetipsi et meis iuxta Ismenium canens, si aures surde sunt ceterorum. Explicit prologus.

Adam. Seth. Incipit liber
Enos. Chainan. primus paralipomenon.
Malaleel. Iared. Enoch. Ma
thusale. Lamech. Noe. Sem.
Cham. Iaphet. Filii Iaphet:
Gomer. Magog. Madai. et
Iavan. Thubal. Mosoch. Thi
ras. Porro filii Gomer: As
chenez. et Rifath. et Thogorma. Filii autem Iavan:
Helisa. et Tharsis. Cethim. et Dodanim. Filii
Cham: Chus. et Mesraim. Phuth. et Chanaam.
Filii autem Chus: Saba. et Evila. Sabatha. et Rechem
a. et Sabathaca. Porro filii Rechema: Saba. et
Dadan. Chus autem genuit Nemroth. Iste cepit esse
potens in terra. Mesraim vero genuit Ludim. et Ana
mim. et Laabim. et Nepthuim. Phetrusim quoque et
Casluim. de quibus egressi sunt Philisthim et Capht
orim. Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum
suum. Ettheum. Iebuseum quoque et Amorreum. Gergeseum.
Eveumque. Aradium quoque et Samareum. Emathe
um. Filii Sem: Elam. et Assur: et Arphaxath. et
Luth. et Aram. Filii autem Aram: Hus. et Hul. et Goth
er. et Mosoch. Arphaxath autem genuit Sale. Qui
et ipse genuit Heber. Porro Heber nati sunt duo
filii. Nomen uni Phaleg. quia in diebus eius divisa est
terra. et nomen fratris eius Iectan. Iectan autem genuit
Elmodath. et Saleph. et Asermoth. et Iare. Aduram
quoque et Uzal. et Decla. Ebal. et Iam. et Abimael. et
Saba. necnon et Ophir. et Evila. et Iobab. Omnes isti fi
lii Iectan. Sem. Arphaxath. Sale. Heber. Pha
leg. Reu. Seruch. Nachor. Thare. Abram. Iste est
Abraham. Filii autem Abraham: Ysaac. et Ysmahel. Et
he generationes eorum. Primogenitus Ysmahelis Nabai
oth. et Cedar. et Abdeel. et Mapsam. et Masma. et
Duma. Massa. Adad. et Thema. Iathur. Naphis.
Cedma. Hi sunt filii Ysmahelis. Filii autem Cethure
concubine Abraham. quos genuit: Zamram. Iecsan.
Madan. Madian. Iesboch. Sue. Porro filii
Iecsan: Saba. et Dadan. Filii autem Dadan: Assurim.
et Latusim. et Laomim. Filii autem Madian: Epha. et
Opher. et Enoch. et Abida. et Eldaa. Omnes hi filii
Cethure. Genuit autem Abraham Ysaac. Cuius fuerunt
filii Esau. et Israel. Filii autem Esau: Eliphath.
Rahuel. Iehus. Ielam. Chore. Filii Eliphath:
Theman. Omer. Sepphi. Gethem. Cenez. Thamna.
Amalech. Filii Raguel: Naab. Zara. Zam
ma. Maza. Filii Seir: Lothan. Sobal. Sebeon.
Ana. Dison. Eser. Disan. Filii Lothan: Orri.
Huma. Soror autem Lothan fuit Thamna. Filii So
bal: Olian. et Manahath. et Ebal. et Sephi. et Onam.
Filii Sebeon: Aia. et Ana. Filii Ana: Dison.
Filii Dison: Hamaran. et Eseban. et Iethran.
et Charan. Filii Eser: Balaan. et Zavan. et Iacan.
Filii Disan: Hus. et Aran. Isti sunt reges qui impera
verunt in terra Edom. antequam esset rex super filios Israel.
Bale filius Beor. et nomen civitatis eius Denaba.
Mortuus est autem Bale. et regnavit pro eo Iobab filius
Zare de Bosra. Cumque Iobab fuisset mortuus: reg
navit Husan de terra Themanorum. Obiit quoque
Husan. et regnavit pro eo Adad filius Badad. qui
percussit Madian in terra Moab. et nomen civitatis
eius Avith. Cumque et Adad fuisset mortuus: regnavit
pro eo Semla de Masreca. Sed et Semla mor
tuus est. et regnavit pro eo Saul de Rooboth que iuxta
amnem sita est. Mortuo quoque Saul regnavit pro eo
Balanam filius Achobor. Sed et hic mortuus est. et
regnavit pro eo Adad. Cuius urbis nomen fuit Pho
u. et appellata est uxor eius Meetabel filia Ma
tred. filie Mezaab. Adad autem mortuo duces
pro regibus in Edom esse ceperunt. Dux Thamna. dux
Alva. dux Ietheth. dux Oolibama. dux He
la. dux Phinon. dux Cenez. dux Theman. dux
Mabsar. dux Magdihel. dux Hyram. Hi duces Edom.
Filii autem Israel: Ruben. Symeon. Levi. Iuda. II
Ysachar. et Zabulon. Dan. Ioseph. Beniamin.
Neptalim. Gad. Aser. Filii Iuda: Her. Honam.
Sela. Tres isti nati sunt ei de filia Sue Chanani
tidis. Fuit autem Her primogenitus Iuda malus coram
Domino. et occidit eum. Thamar autem nurus eius peperit
ei Phares. et Zaram. Omnes ergo filii Iuda: v. Filii
autem Phares: Esrom. et Hamul. Filii quoque Zare: Zam
ri. et Ethan. et Eman. Chalchal quoque et Dara simul
v. Filii Charmi: Achar. qui turbavit Israel et pec
cavit in furto anathematis. Filii Ethan: Aza
rias. Filii autem Esrom qui nati sunt ei: Ieramahel.
et Ram. et Chalubi. Porro Ram: genuit Amina
dab. Aminadab autem genuit Naason principem fi
liorum Iuda. Naason quoque genuit Salmon. de quo
ortus est Booz. Booz vero genuit Obed. Qui et ipse
genuit Ysai. Ysai autem genuit primogenitum He
liab. Secundum Aminadab. tertium autem Samaa. Quartum
Nathanael. quintum Zaddai. Sextum Asom. Septimum
David. Quorum sorores fuerunt Sarvia. et Abigail. Filii
Sarvie: Abisai. Ioab. et Asael. tres. Abigail autem
genuit Amasa. cuius pater fuit Iether Ismahelites.
Caleb vero filius Esrom accepit uxorem nomine A
zuba. de qua genuit Ierioth. Fuerunt quoque filii eius Ie
ser. et Sobab. et Ardon. Cumque mortua esset Azuba:
accepit uxorem Caleph Ephrata. que peperit ei Hur.
Porro Hur genuit Huri. Huri genuit Beseleel.
Post hec ingressus est Esrom ad filiam Machir filii
patris Galaad. et accepit eam cum esset lx. annorum.

Que pepit ei segub. S; ⁊ segub genuit iair.
⁊ possedit. xxiii. civitates in terra galaad.
Cepitq; gessur. ⁊ aram oppida iair. ⁊ chanath.
⁊ viculos ei9. lx. civitatum. Omnes isti filii ma
chir patris galaad. Cum aut mortuus eet esrom in
gressus est caleph ad ephratam. Habuit q; esrom u
xorem abia. que pepit ei assur. patrem thecue.
Nati sunt aut filii ieramehel primogeniti esro.
ram primogenitus ei9. ⁊ buna. ⁊ aram. ⁊ asom.
⁊ achia. Duxit q; uxorem alteram ieramahel no
mine athara. que fuit mater onam. S; ⁊ filii
ram primogeniti ieramathel fuerunt moos
⁊ iamin ⁊ achar. Onam aut habuit filios semei.
⁊ iuda. Filii aut semei nadab ⁊ abisur. Nomen uo
uxoris abisur. abigail. que pepit ei aha. ⁊ olum.
⁊ molid. Filii aut nadab fuerunt saled ⁊ apphaim.
Mortuus est saled absq; liberis. Filius uo apphaim
iesi. Qui iesi genuit sesan. Porro sesan genuit
oholi. Filii aut iuda fratris semei. iether ⁊ iona
than. S; ⁊ iether mortuus est absq; liberis. Por
ro ionathan genuit phalech ⁊ ziza. Isti fuerunt
filii ieramathel. Sesan aut non habuit filios. set
filias. ⁊ servum egiptium noie ieraa. Deditq;
ei filiam suam uxorem. que pepit ei etthei. Etthe
i aut genuit nathan. Et nathan genuit zaba. Za
ba q; genuit ophlal. ⁊ ophlal genuit obed. Obed
genuit ieu. Ieu genuit azariam. Azarias genuit
helles. Helles genuit elasa. Elasa genuit sisa
moi. Sisamoi genuit sellum. Sellum genuit iecamiam.
Iecamiam genuit elisama. Filii aut caleph fratris
ieramathel. mosa primogenitus ei9. Ipse e pater
ziph. ⁊ filii maresa patris hebron. Porro fi
lii ebron chore. ⁊ taphu. ⁊ recem. ⁊ samma.
Samma aut genuit raam patrem iecthaam. ⁊
recem genuit semei. Filius semei maon. ⁊
maon pater bethsur. Epha aut concubina caleph
pepit aram. ⁊ musa. ⁊ gezez. Porro aram ge
nuit gezez. Filii iadai. regom. ⁊ ioatham.
⁊ gesum. ⁊ phalez. ⁊ epha. ⁊ saaph. Concubina
caleph. maacha pepit saber. ⁊ tharana.
Genuit aut saaph pater madmena sue.
patrem machbena. ⁊ patrem gabaa. Filia uo ca
leph fuit axa. Hii erant filii caleph filii hur.
primogeniti effrata. Sobal pater cariathiarim.
Salma pater bethleem. Ariph pater bethgader.
Fuerunt aut filii sobal patris cariathiarim qui vi
debat dimidium requietionum. Et de cognatio
ne cariathiarim. iethrei. ⁊ aphuthei. ⁊ sema
thei. ⁊ maseraitei. Ex his egressi sunt saraithe
⁊ esthaolite. Filii salma patris bethleem. ⁊ neto
phati. corone domus ioab. ⁊ dimidium requietio

nis sarai. Cognationes quoq; scribarum habi
tantium in iabes. canentes atq; resonantes
⁊ in tabernaculis commorantes. Hii sunt cinei qui ven
erunt de calore patris domus rechab.
David uo hos habuit filios qui ei nati sunt in III
hebron. primogenitum amon ex achinoe
iezrahelitide. Secundum daniel de abigail car
melitide. Tercium absalon filium maacha fili
e tholomei regis gessur. Quartum adoniam fili
um agith. Quintum saphathiam ex abithal.
Sextum iethraam de egla uxore sua. Sex ergo
nati sunt ei in ebron ubi regnavit. vii. annis
⁊ vi. mensibus. xxx. aut tribus annis regnavit
in ierusalem. Porro in ierusalem nati sunt ei filii simaa.
⁊ sobab. ⁊ nathan. ⁊ salamon. iiii. de bersa
bee filia amihel. Iabaar quoq; ⁊ elisama. ⁊ eli
phaleth. ⁊ noge. ⁊ napheg. ⁊ iaphie. nec non
⁊ elisama. ⁊ eliade. ⁊ eliphaleth. ix. Omnes
hii filii david absq; filiis concubinarum habuerunt
sororem thamar. Filius aut salomonis roboam.
cuius abia filius genuit asa. De hoc quoq; natus e iosa
phat pater ioram. Qui in ioram genuit ochoziam.
ex quo ortus e ioas. Huius amasias filius genuit
azariam. Porro azarie filius ioatham peperit
achaz patrem ezechie. de quo natus est manas
ses. S; ⁊ manasses genuit amon patrem iosie. Fi
lii aut iosie fuerunt primogenitus iohanan. Se[cundus]
ioachim. tercius sedechias. quartus sellum. De ioa[chim]
natus est iechonias ⁊ sedechias. Filii iechonie
fuerunt asir. salathiel. melchiram. phadaia.
nasar. ⁊ techemia. sama. ⁊ nadabia. De
phadaia nati sunt zorobabel. ⁊ semei. Zoro
babel genuit mosollam. ananiam. ⁊ salomith.
⁊ sororem eorum. Asabamq; ⁊ ochol. ⁊ barachiam.
⁊ asadiam. iosabesed. v. Filius aut ananie fal
tias pater iesaie. cuius filius raphaia. Huius q; filius
arnon. de quo natus est abdia. Cuius filius fuit seche
nia. Filius sechenie. semeia. Cuius filii. athus. ⁊
gegal. ⁊ baaria. ⁊ naaria. ⁊ saphath. vi. numero.
Filii naarie helioenai. ⁊ ezechias. ezricam
tres. Filii helioenai oduma. ⁊ eliasub. ⁊
pelaia. ⁊ accub. ⁊ iohanan. ⁊ dalaia. ⁊ anani. vii.
Filii iuda phares. esrom. ⁊ IIII
carmi. ⁊ hur. ⁊ sobal. Raaia uo filius sobal
genuit geth. de quo nati sunt achimai. ⁊ laad.
Hee cognationes sarathi. Ista quoq; stirps ethan.
iezrael. ⁊ iesema. ⁊ iedebos. Nomenq; sororis eorum
asalelphuni. Phunuel aut pater gedor. ⁊ ezer pater
osa. Isti sunt filii hur primogeniti ephrata.
patris bethleem. Assur uo patri thecue erant due
uxores. haala. ⁊ naara. Pepit aut ei naara

ozam et epher et theman et asthari. Hii sunt
filii naara. Porro filii haala: sareth, isa
ar, et ethan. Chus autem genuit anob et sobo-
ba, et cognationes aral filii arum. Fuit autem iabes inclitus
pre fratribus suis, et mater eius vocavit nomen illius iabes,
dicens: quia peperi eum in dolore. Invocavit vero iabes
deum israel dicens: Si benedicens benedixeris mihi, et
dilataveris terminos meos, et fuerit manus tua mecum
et feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit ei
deus que precatus est. Caleph autem frater suha genuit ma
chir, qui fuit pater esthon. Porro esthon genuit be
tharafa et phase et thena patrem urbis naas.
Hii sunt viri recha. Filii autem cenez othoniel et sa
raia. Porro filii othoniel athath et maonathi. Ma
onathi genuit ophra. Saraias autem genuit ioab patrem
vallis artificum. Ibi quippe artifices erant. Filii vero
caleph filii iephone: hir et hela et naham. Filii
quoque hela: cenez. Filii quoque ialeleel: ziph et zipha,
thiria et asrael. Et filii ezra: iether et mered et
epher et ialon. Genuitque mariam et samai et ies
ba patrem esthamo. Uxor quoque eius iudaia peperit
iared patrem gedor, et heber patrem zacho, et ichuti-
el patrem zanoe. Hii autem filii bethie filie pharaonis
quam accepit mered. Et filii uxoris odaie sororis
nathan patris ceila, garmi et esthamo qui fuit
de machati. Filii quoque symon: amnon et ri
na filius anan et thilon. Et filii iesi: zoeth et ben
zoeth. Filii sela filii iuda: her pater lecha et
laada pater maresa, et cognationes domus operanti
um byssum in domo iuramenti. Et qui stare fecit
solem, virique mendacii et securus et incendens qui princi
pes fuerunt in moab, et qui reversi sunt in bethleem.
Hec autem sunt verba vetera. Hii sunt figuli habitantes
in plantationibus et in sepibus apud reges in operibus
suis, commoratique sunt ibi. Filii symeon: namu
el et iamin, iarib, zara, saul. Sellum filius eius,
mabsam filius eius, masma filius eius. Filii masma:
amuhel filius eius, zacur filius eius, semei filius
eius. Filii semei xvi et filie vi. Fratres autem eius non
habuerunt filios multos, et universa cognatio non
potuit adequare summam filiorum iuda. Habitaverunt
autem in bersabee et molada et asarsual et in bala
a et in asom et in tholath et in bathuel et in hor
ma et in siceleg et in bethmarchabot et in ar
chasusim et in bethberai et in saarim. Hee civi
tates eorum usque ad regem david. Ville quoque eorum etham
et aen, et remmon et thochen et asan, civitates
v. Et universi viculi eorum per circuitum urbium ista-
rum usque ad baal. Hec est habitatio eorum et se
dium distributio. Mosobab quoque et iemlech et
iosa filius amasie et iohel et iehu filius iosa

bie et filii saraie filii asihel et helioenai et
iacoba et suaia, asaia et adihel et ismihel
et banaia; ziza quoque filius zephei filii allon fi
lii adaia filii semri filii samai. Isti sunt prin
cipes nominati in cognationibus suis, et in domo af
finitatum suarum multiplicati sunt vehementer.
Et profecti sunt ut ingrederentur in gador usque ad
orientem vallis, et ut quererent pascua ovibus suis.
Et invenerunt pascua uberrima et valde bona, et terram
latissimam et quietam et fertilem, in qua ante habitave
rant de stirpe cham. Hii ergo venerunt quos supra de
scripsimus nominatim in diebus regis iuda eze
chie, et percusserunt tabernacula eorum et habitatores
qui inventi sunt ibi, et deleverunt eos usque in presen
tem diem, habitaveruntque pro eis, quoniam uberrima
ibi erant pascua reperta. De filiis quoque symeon
abierunt in montem seyr viri quingenti, habentes
principes phaltiam et naariam et raphaiam et o
ziel filios iesi, et percusserunt reliquias qui evadere
non potuerant amalechitarum, et habitaverunt
ibi pro eis usque ad diem hanc. V
Filii quoque ruben primogeniti israel. Ipse quippe
fuit primogenitus eius. Sed cum violasset thorum
patris sui data sunt primogenita eius filiis ioseph
filii israel, et non est ille reputatus in primogenitum.
Porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos
de stirpe eius principes germinati sunt. Primogeni
ta autem reputata sunt ioseph. Filii igitur ruben pri
mogeniti israel: enoch et phallu, esrom et char
mi. Filii iohel: samaia filius eius, gog filius eius, se
mei filius eius, micha filius eius, rea filius eius, baal
bera filius eius quem captivum duxit theglathpha
lasar rex assiriorum, et fuit princeps in tribu ruben.
Fratres autem eius et universa cognatio quando numeraban
tur per familias suas habuerunt principes ie
hiel et zachariam. Porro bala filius achaz filius
samaia filius iohel, ipse habitavit in aroer usque
ad nebo et beelmeon. Contra orientalem quoque
plagam habitavit usque ad introitum heremi et flu
men eufraten. Multum quippe numerum iu
mentorum possidebat in terra galaad. In diebus autem
saul preliati sunt contra agarenos et interfecerunt
illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni
plaga que respicit ad orientem galaad. Filii vero
gad e regione eorum habitaverunt in terra basan usque
selcha. Iohel in capite et saphan secundus. Ianai
autem et saphat in basan. Fratres vero eorum secundum domos cog
nationum suarum michael et mosollam et sebe et
iorai et iachan et zie et heber vii. Hii filii abi
hail filii uri filii iara filii galaad filii mi
chael filii iesesi filii geddo filii buz. Fratres quoque

filii abdihel. filii guni. princeps domus in familiis suis. et habitaverunt in galaad et in basan. et in viculis eius in cunctis suburbanis saron usque ad terminos. Omnes hi numerati sunt in diebus ioathan regis iuda et in diebus ieroboam regis israel. Filii ruben et gad. et dimidie tribus manasse viri bellatores scuta portantes et gladios. et tendentes arcum. eruditique ad prelia. xliiii. milia. et dcc. lx. procedentes ad pugnam. dimicaverunt contra agarenos. Ituraei vero et naphis et nodab. prebuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum agareni. et universi qui fuerant cum eis. quia deum invocaverunt cum preliarentur. et exaudivit eos eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia que possederant camelorum. l. milia. et ovium. ccl. milia. asinos. ii. milia. et animas hominum. c. milia. Vulnerati enim multi corruerunt. fuit enim bellum domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidie tribus manasse, possederunt terram a finibus basan usque baalhermon. et sanir. et montem hermon. Ingens quippe numerus erat. Et hi fuerunt principes domus cognationis eorum. epher. et iesi. et helihel. ezriel. et ieremia. et odoia. et iediel. viri fortissimi. et potentes. et nominati duces in familiis suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum. et fornicati sunt post deos populorum terre. quos abstulit deus coram eis. et suscitavit deus israel spiritum phul. regis assiriorum. et spiritum theglathphalasar. regis assur. et transtulit ruben et gad. et dimidiam tribum manasse. et adduxit eos in lahela. et habor. et ara. et fluvium goza usque ad diem hanc. Filii levi gerson. chaath. merari. Filii caath amram. ysaar ebron. et oziel.

VI

Filii amram. aaron. moyses. et maria. Filii aaron nadab. et abiu. eleazar. et ithamar. Eleazar genuit phinees. et phinees genuit abisue. et abisue genuit bocci. et bocci genuit ozi. Ozi genuit zaraiam. et zaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariam. Amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. Sadoch genuit achimaas. Achimaas genuit azariam. Azarias genuit iohanan. Iohannan genuit azariam. Ipse est azarias qui sacerdotio functus est in domo quam edificavit salomon in ierusalem. Genuit autem azarias amariam. Et amarias genuit achitob. Achitob autem genuit sadoch. Sadoch genuit sellum. Sellum genuit elchiam. Elchias genuit azariam. Azarias genuit saraiam. et saraias genuit iosedech. Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iudam et ierusalem per manus nabuchodonosor regis. Filii ergo levi

gerson. caath. et merari. Et hec nomina filiorum gerson. lobeni. et semei. Filii caath. amram. et ysaar. et ebron. et oziel. Filii merari. mooli. et musi. Hee autem cognationes levi secundum familias eorum. Gerson. lobeni. filius eius. iaath filius eius. zamma filius eius. ioaath filius eius. addo filius eius. zara filius eius. Filii caath. aminadab filius eius. chore filius eius. asira filius eius. elchana filius eius. Abiasaph filius eius. asir filius eius. thaath filius eius. uriel filius eius. ozias filius eius. Saul filius eius. Filii helcana. Amasai. et achimoth. et elchana. Filii elchana. sophai filius eius. Nahath filius eius. Heliab filius eius. ieroboam filius eius. elchana filius eius. Filii samuhel primogenitus vasseni. et abiam. Filii autem merari. mooli. filius eius. Lobeni filius eius. Semei filius eius. oza filius eius. Samaa filius eius. Aggia filius eius. Asaia filius eius. Isti sunt quos constituit david super cantores domus domini. ex quo collocata est archa. et ministrabant coram tabernaculo testimonii canentes. donec edificaret salomon domum domini in ierusalem. Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hi vero sunt qui assistebant cum filiis suis. De filiis caath eman cantor. filius iohel. filii samuhel. filii elchana. filii ieroam. filii heliel. filii thou. filii suph. filii elchana. filii maath. filii amasai. filii elchana. filii iohel. filii azarie. filii sophonie. filii thaath. filii asir. filii abiasaph. filii chore. filii ysaar. filii caath. filii levi. filii israel. Et frater eius asaph qui stabat a dextris eius. asaph filius barachie. filii samaa. filii michael. filii basie. filii melchie. filii athanai. filii zara. filii adaia. filii ethan. filii zamma. filii semei. filii geth. filii gerson. filii levi. Filii autem merari fratres eorum ad sinistram. Ethan filius chusi. filii abdi. filii maloch. filii asabie. filii amasie. filii elchie. filii amasai. filii boni. filii somer. filii mooli. filii musi. filii merari. filii levi. Fratres quoque eorum levite. qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super altare holocausti. et super altare thimiamatis in omne opus sancti sanctorum. et ut precarentur pro israel iuxta omnia que preceperat moyses servus dei. Hi sunt autem filii aaron. eleazar filius eius. finees filius eius. abisue filius eius. bocci filius eius. ozi filius eius. zaraia filius eius. maraioth filius eius. Amarias filius eius. Achitob filius eius. Sadoch filius eius. Achimaas filius eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque confinia eorum filiorum scilicet aaron. iuxta cognationes caathitarum. Ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis ebron in terra iuda et suburbana

eius per circuitum. Agros autem ciuitatis et uillas
caleph filio iephone. Porro filiis aaron dederunt
ciuitates ad confugiendum ebron et lombna. et
suburbana eius. Iether quoque et esthamo. cum sub
urbanis suis. Sed et helon et dabir cum suburbanis
suis. Asan quoque et bethsames. et suburbana eorum.
De tribu autem beniamin gabee et suburbana eius.
et alamath cum suburbanis. Anathoth quoque cum sub
urbanis suis. Omnes ciuitates .xiii. cum suburbanis
suis per cognationes suas. Filiis autem caath residuis
de cognatione sua. dederunt ex dimidia tribu manas
se in possessione urbes .x. Porro filiis gerson per
cognationes suas de tribu ysachar. et de tribu
aser. et de tribu neptalim. et de tribu manasse.
in basan urbes .xiii. Filiis autem merari per cogna
tiones suas de tribu ruben. de tribu gad. et de
tribu zabulon. dederunt sortes ciuitates .xii.
Dederunt quoque filii israel leuitis ciuitates. et sub
urbana earum. Dederuntque per sortem ex tribu filiorum
iuda. et ex tribu filiorum symeon. et ex tribu filio
rum beniamin. urbes has quas uocauerunt ex nomi
nibus suis. Et ex his qui erant ex cognatione filiorum
caath. fueruntque ciuitates in terminis eorum de tri
bu effraim. Dederuntque ei urbes ad confugiendum.
Sichem cum suburbanis suis in monte effraim. et
gazer. cum suburbanis suis. Iecmaan quoque cum
suburbanis suis. bethoron similiter. necnon de tribu
dan. elzethe gebbethon. et helon. et gethremmon in eundem modum. Por
ro ex dimidia tribu manasse aner et subur
bana eius. balaan. et suburbana eius. His uidelicet
qui de cognatione filiorum caath reliqui erant. Filiis
autem gerson de cognatione dimidie tribus manasse
gaulon in basan. et suburbana eius. et astha
roth cum suburbanis suis. De tribu ysachar cedes.
et suburbana eius. et daberith cum suburbanis
suis. Ramoth quoque et suburbana eius. et anem cum
suburbanis suis. De tribu uero aser masal cum
suburbanis suis. et abdon similiter. Asach quoque et sub
urbana eius. et roob cum suburbanis suis. Porro
de tribu neptalim cedes in galilea. et suburba
na eius. Amon cum suburbanis suis. et cariath
arim. et suburbana eius. Filiis autem merari residu
is de zabulon tribu remmono. et suburbana eius.
et thabor cum suburbanis suis. Trans iordanem quoque
ex aduerso iericho contra orientem iordanis. de tribu
ruben bosor in solitudine cum suburbanis suis.
et iasa cum suburbanis suis. cademoth quoque et sub
urbana eius. et miphaath cum suburbanis suis. Nec
non et de tribu gad ramoth in galaad. et suburbana
eius. manaim cum suburbanis suis. Sed et esebon

cum suburbanis suis. et iezer cum suburbanis suis.
Porro filii ysachar. thola. et phua. iasub. et sa VII
maron. iiii. Filii thola. ozi. et raphaia. et ieri
hel. et iemai. et iepsem. et samuhel. principes per
domos cognationum suarum. De stirpe thola.
uiri fortissimi numerati sunt in diebus dauid .xxii.
milia .dc. Filii ozi iezraia. de quo nati sunt
michael. et obadia. et iohel. et iesya .v. omnes prin
cipes. Cumque eis per familias et populos suos accin
cti ad prelium uiri fortissimi .xxxvi. milia.
Multas enim habuere uxores. et filios. Fratres quoque
eorum per omnem cognationem ysachar robustissi
mi ad pugnandum .lxxx.vii. milia numerati
sunt. Filii beniamin. bale. et bechor. et adihel.
tres. Filii bale. esbon. et ozi. et ozihel. et ieri
moth. et urai .v. principes familiarum. et ad
pugnandum robustissimi.
Numerus autem eorum .xxxii. milia. et xxxiiii.
Porro filii bechor. zamira. et ioas. et eliezer.
et elioenay. et amri. et ierimoth. et abia. et a
nathoth. et almathan. Omnes hii filii bechor.
Numerati sunt autem per familias suas. principes cog
nationum suarum ad bella fortissimi .xx. milia. et
.cc. Porro filii iedihel balan. Filii autem balan.
ieus. et beniamin. et aoth. et canna. et iothan
et. et tharsis. et ahisahar. Omnes hii filii iedihel. prin
cipes cognationum suarum. uiri fortissimi .xvii.
milia. et .cc. ad prelia procedentes. Sephan quoque et aph
an. filii hir. et husim. filii her. Filii autem nepta
lim iasihel. et guni. et aser. et sellum. filii bale.
Porro filii manasse ezrihel. Concubinaque eius
syra peperit machir patrem galaad. Machir
autem accepit uxores filiis suis. happhim. et suphim.
et habuit sororem nomine maacha. Nomenque secundi filii
salphaath. Natque sunt salphaath filie. et peperit
maacha uxor machir filium. Vocauitque nomen
eius phares. Porro nomen fratris eius sares. et filii
eius ulam et recem. Et filius ulam badam.
Hii filii galaad filii machir filii manasse. So
ror autem eius regina uirum decorum peperit. abiezer.
et moola. Erant autem filii semida. ahin. et sichem.
et leci. et aniam. Filii autem effraim. sutha
la. bereth filius eius. caath filius eius. elada filius
eius. Thaath filius eius. et huius filius zadab. et huius
filius suthala. et huius filius ezer. et elad. Occiderunt autem
eos uiri geth indigene. qui descenderant ut inua
derent possessiones eorum. Luxit igitur effraim pater
eorum multis diebus. et uenerunt fratres eius ut consolaren
tur eum. Ingressusque est ad uxorem suam. que concepit et
peperit filium. et uocauit nomen eius beria. eo quod
in malis domus eius orta esset. Filia autem eius fuit sara.

que edificauit bethoron inferiorem ⁊ supe-
riorem ⁊ ozensara. Porro filius eius rapha ⁊ reseph
⁊ thale. de quo natus est thaan. qui genuit laadan.
hic quoque filius amiud genuit elisama. de quo
ortus est nun. qui habuit filium iosue. possessi-
o autem eorum ⁊ habitatio bethel cum filiabus suis. ⁊
contra orientem noram. ad occidentalem plagam
gazer. ⁊ filie eius. Sichem quoque cum filiabus suis usque
aza cum filiabus suis. Iuxta quoque filios manasse
bethsan ⁊ filias eius. thanac ⁊ filias eius. mage-
do ⁊ filias eius. dor ⁊ filias eius. In his habitauerunt
filii ioseph. filii israel. Filii aser. iomna. ⁊ iesua.
⁊ iesui. ⁊ baria. ⁊ sara. ⁊ soror eorum. Filii aba
ria. ⁊ heber. ⁊ melchiel. ipse est pater barsaith.
Heber autem genuit ephlat. ⁊ somer. ⁊ otham.
⁊ suaa sororem eorum. Filii ephlath. phoseth.
⁊ chamaal. ⁊ iasoph. hii filii ieflet. Porro
filii somer. achi. ⁊ roaga. ⁊ iaba. ⁊ aram. Fi-
lii autem helem fratris eius supha. ⁊ iemna. ⁊ selles.
⁊ amal. Filii supha. sue. arnapher. ⁊ sual. ⁊
beri. ⁊ iamra. bosor. ⁊ odor. ⁊ sama. ⁊ salusa.
⁊ iethran ⁊ bera. Filii ether iephone. ⁊ phas-
pha. ⁊ ara. Filii autem olla aree. ⁊ amihel. ⁊ re-
sia. Omnes hii filii aser. principes cognationum
electi atque fortissimi. duces ducum. Numerus autem etatis
eorum que apta esset ad bellum. xxvi. milia. Benia-
VIII min autem genuit bale primogenitum suum. asbal.
secundum. ⁊ oram tercium. nuaba quartum. ⁊ rapha quintum.
Fueruntque filii bale addar. ⁊
gera. ⁊ abiuth. Abisue quoque ⁊ noeman. ⁊ acoe. Sed
⁊ gera. ⁊ sephuphan. ⁊ uram. Hii sunt filii aoth
principes cognationum habitantium in gabaa. qui
translati sunt in manaath. Noaman autem ⁊ achia.
⁊ gera. ipse transtulit eos. ⁊ genuit oza. ⁊ ahiud.
Porro saaraim genuit in regione moab. postquam
dimisit usim ⁊ bara uxores suas. Genuit autem
de edes uxore sua iobab ⁊ sebia. ⁊ mosa. ⁊ mol-
chom. Iebus quoque ⁊ sechia. ⁊ marma. Hii sunt fi-
lii eius principes in familiis suis. Mehusim uero ge-
nuit abitob. ⁊ elphaal. Porro filii elphaal:
heber. ⁊ misaam. ⁊ samaath. hic edificauit ono.
⁊ lod. ⁊ filias eius. Bara autem ⁊ sama principes cog-
nationum habitantium in haialon. hii fugauerunt
habitatores geth. ⁊ haio. ⁊ sosac. ⁊ ierimoth. et
zabadia. ⁊ arod. ⁊ heder. Michael quoque ⁊ iespha.
⁊ ioaa filii baria. ⁊ zabadia. ⁊ mosollam. ⁊ eze-
chi. ⁊ heber. ⁊ iesamari. ⁊ ezlia. ⁊ iobab. Filii
elphaal. iacim. ⁊ zechri. ⁊ zabdi. ⁊ elioenai.
⁊ selethai. ⁊ heliel. ⁊ abdon. ⁊ adaia. ⁊ baara-
ia. ⁊ samarath filii semei. ⁊ iesphan. ⁊ eber. ⁊ he-
liel. ⁊ zechri. ⁊ chanaan. ⁊ anania. ⁊ ialam. ⁊
anathothia. ⁊ iephdaia. ⁊ phanuel. ⁊ filii
sesach. samsari. ⁊ sooria. ⁊ otholia. ⁊ ier-
sia. ⁊ helia. ⁊ zecri. Filii ieroam. hii patriar-
che ⁊ cognationum principes qui habitauerunt in ie-
rusalem. In gabaon autem habitauerunt gabaon. ⁊
nomen uxoris eius maacha. Filiusque eius primo-
genitus abdon. ⁊ sur. ⁊ cis. ⁊ baal. ⁊ ner. ⁊
nadab. gedor quoque ⁊ haio. ⁊ zacher. ⁊ machel-
loth. ⁊ machelloth genuit samaa. Habitaueruntque
ex aduerso fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis.
Ner autem genuit cis. ⁊ cis genuit saul. Porro sa-
ul genuit ionathan. ⁊ melchisue. ⁊ abinadab. ⁊ is-
baal. Filius autem ionathan meribaal. ⁊ meri-
baal genuit micha. Filii micha: phiton. ⁊ me-
lech. ⁊ tharaa ⁊ aaz. ⁊ aaz genuit ioiada. ⁊
ioiada genuit almoth. ⁊ azmoth. ⁊ zamri. Por-
ro zamri genuit moosa. ⁊ moosa genuit banaa.
cuius filius fuit rapha. de quo ortus est elesa qui
genuit asel. Porro asel. vi. filii fuerunt hiis nomini-
bus. ezricham. bochru. ismael. saria. obdia.
anan. Omnes hii filii asel. Filii autem esec fratris eius. u-
lam primogenitus. ⁊ hus secundus. ⁊ eliphalet tercius.
Fueruntque filii ulam uiri robustissimi. ⁊ mag-
no robore tendentes arcum. ⁊ multos habentes filios
IX ac nepotes usque ad .c.l. Omnes hii filii beniamin.
Uniuersus ergo israel dinumeratus
est. ⁊ summa eorum scripta est in libro regum israel
⁊ iuda. ⁊ translati sunt in babilonem propter delictum
suum. Qui autem habitauerunt primum in urbibus suis
in possessionibus israel ⁊ sacerdotes ⁊ leuite ⁊ na-
thinnei. Commorati sunt in ierusalem de filiis iuda.
⁊ de filiis beniamin. de filiis quoque effraim ⁊ manas-
se. ethei filius amiud. filii semri. filii omri.
filii bonni. de filiis phares filii iuda. ⁊ de
siloni asaia primogenitus ⁊ filii eius. De filiis
autem zara eihel ⁊ fratres eorum .dc. xc. Porro de
filiis beniamin salo filius mosollam. filius odu-
ia. filius asana. ⁊ iobania. filius ieroboam. ⁊
ela filius ozi. filii mochori. ⁊ mosollam filius
saphatie filii rahuel. filii iebanie. ⁊ fratres
eorum per familias suas .dcccc.l.vi. Omnes hii
principes cognationum suarum per domos patrum
suorum. De sacerdotibus autem ioiada. ⁊ ioiarib. ⁊ iachi-
n. Azarias quoque filius elchie filii mosollam. filii
sadoch. filii maraioth. filii achitob. ponti-
fex domus domini. Porro adaias filius ieroam. fi-
lii phasor. filii melchia. ⁊ maasaia filius adi-
hel. filii iezra. filii mosollam. filii mosollam-
oth. filii emmer. Fratres quoque eorum principes per fami-
lias suas .m. dcc. lx. fortissimi robore
ad faciendum opus ministerii in domo domini. ⁊

leuitis autem semeia filius assub. et filii ezricam.
filius asebia. de filiis merari. Bachabar quoque
carpentarius. et galaloch. mathania filius mic
ha. filii zechri. filii asaph. et obdias semeie
filii calaal. barachia filius asa. filii elchana.
qui habitauit in atriis netophathi.
Ianitores autem sellum et achub. et thelmon. et achi
man. et fratres eorum. sellum princeps usque ad illud tempus in
porta regis ad orientem obseruabant per uices
suas de filiis leui. Sellum uero filius chore. filii
abiasaph. filii chore cum fratribus suis. et domo pa
tris sui. Hii sunt chorite super opera ministerii.
custodes uestibuli tabernaculi testimonii. et fa
milie eorum per uices castrorum domini custodientes
introitum. Finees autem filius eleazar erat dux e
orum coram domino. Porro zacharias filius mosollam
ianitor porte tabernaculi testimonii. Omnes hii elec
ti in hostiarios per portas. cc.xii. et descripti in uil
lis propriis quos constituerunt dauid et samuhel in fide sua.
tam ipsos quam filios eorum in hostiis domus domini. et
in tabernaculo uicibus suis. per quatuor uentos erant
hostiarii. id est ad orientem. et ad occidentem. ad aquilo
nem. et ad austrum. Fratres autem eorum in uiculis morabantur.
et ueniebant in sabbatis suis. de tempore usque
ad tempus. Hiis quatuor leuitis credite est numerus
omnis ianitorum. et erant custodientes exedras et
thesauros domus domini. Per gyrum quoque templi domini
morabantur in custodiis suis. ut cum tempus fuisset
mane ipsi aperirent fores. De eorum genere erant et su
per uasa ministerii. Ad numerum enim inferebantur
uasa. et efferebantur ab ipsis. De quibus credita habebant
utensilia sanctuarii. preerant simile. et uino et o
leo. et thure. et aromatibus. Filii autem sacerdotum
unguenta ex aromatibus conficiebant. Et mathathi
as leuites primogenitus sellum chorite prefec
tus erat eorum que in sartagine frigebantur. Porro
de filiis caath fratribus eorum super panes erant proposi
tionis. ut semper nouos per singula sabbata prepa
rarent. Hii sunt principes cantorum per familias le
uitarum. qui in exedris morabantur. ita ut die
et nocte iugiter suo ministerio deseruirent. Ca
pita leuitarum per familias suas principes man
serunt in ierusalem. In gabaon autem commorati sunt
pater gabaon iahiel. et nomen uxoris eius maa
cha. filius primogenitus eius abdon. et sur. et cis. et
baal. et ner. et nadab. gedor quoque et haio. et zacher.
et macelloth. Porro macelloth genuit semaa.
Isti habitauerunt e regione fratrum suorum in ierusalem cum fratribus
suis. Ner autem genuit cys. et cys genuit saul.
et saul genuit ionathan. et melchisue. et abin
adab. et hisbaal. Filius autem ionathan. mera

baal. et merabaal genuit micha. Porro filii
micha. phiton. et amalech. et tharaa. et aaz.
Aaz autem genuit iara. et iara genuit alamath. et
azimoth. et zamri. et zamri genuit moosa. Mo
osa genuit banaa. cuius filius raphaia. Ra
phaia genuit helesa. de quo ortus est hesel. Por
ro hesel. vi. filios habuit hiis nominibus ezricam
bochru. hismael. saria. obdia. anan. Hii filii hesel.

X

Philistiim autem pugnabant cum israel. fugeruntque
uiri israel palestinos. et ceciderunt uulnerati in
monte gelboe. Cumque appropinquassent philistei per
sequentes saul et filios eius. percusserunt ionathan
et abinadab. et melchisue. filios saul. et aggra
uatum est prelium contra saul. Inueneruntque eum sagit
tarii. et uulnerauerunt iaculis. Et dixit saul ad ar
migerum suum. Euagina gladium tuum. et inter
fice me. ne forte ueniant incircumcisi. et illu
dant mihi. Noluit autem hoc facere armiger eius timo
re perterritus. Arripuit ergo saul ensem. et irruit in
eum. Quod cum uidisset armiger eius uidelicet esse
mortuum saul. irruit etiam ipse in gladium suum. et
mortuus est. Interiit ergo saul. et tres filii eius. et
omnis domus illius pariter occidit. Quod cum uidissent
filii israel qui habitabant in campestribus fugerunt.
et saul ac filiis eius mortuis dereliquerunt ur
bes suas. et huc illucque dispersi sunt. Veneruntque
philistiim. et habitauerunt ibi. Die ergo altero de
trahentes philistiim spolia cesorum inuenerunt
saul et filios eius iacentes in monte gelboe. Cumque
spoliassent eum et amputassent caput armisque nu
dassent miserunt in terram suam. ut circumferretur et
ostenderetur ydolorum templis et populis. Arma autem eius
consecrauerunt in phano dei sui. et caput affixerunt
in templo dagon. Hoc cum audissent uiri iabes
galaad. omnia scilicet que philistiim fecerant super saul.
consurrexerunt singuli uirorum fortium. et tulerunt
cadauera saul. et filiorum eius. attuleruntque ea
in iabes. et sepelierunt ossa eorum subter quercum
que erat in iabes. et ieiunauerunt. vii.
diebus. Mortuus est ergo saul propter iniquitates
suas. eo quod preuaricatus sit mandatum domini quod
preceperat. et non custodierit illud. Sed insuper et phito
nissam consuluerit. nec sperauerit in domino. Propter quod
interfecit eum. et transtulit regnum eius ad dauid filium ysai.

XI

Congregatus est igitur omnis israel ad
dauid in ebron dicens. Os tuum sumus et caro tu
a. Heri quoque et nudius tercius cum adhuc regnaret
saul tu eras qui educebas et reducebas
israel. Tibi enim dixit dominus deus tuus. Tu pasces po
pulum meum israel. et tu eris princeps super eum. Ve
nerunt ergo omnes maiores natu israel ad regem

in ebron. et iniit david cum eis fedus coram domino. Un
xeruntque eum regem super israel. iuxta sermonem domini
quem locutus est in manu samuel. Abiit quoque david
et omnis israel in ierusalem. hec est iebus ubi erant iebusei
habitatores terre. Dixeruntque qui habitabant iebus ad
david. Non ingredieris huc. Porro david cepit arcem
sion. que est civitas david. dixitque. Omnis qui percusserit
iebuseum in primis erit princeps et dux. Ascendit
igitur primus ioab filius sarvie. et factus est princeps. Habita
vit autem david in arce. et idcirco appellata est civitas
david. Edificavitque urbem in circuitu a mello usque ad
gyrum. Ioab autem reliquam partem urbis extruxit. Profi
ciebatque david vadens et crescens. et dominus exercituum erat
cum eo. Hii principes virorum fortium david. qui adiuverunt
eum. ut fieret rex super omnem israel. iuxta verbum domini quod
locutus est ad israel. Iste numerus robustorum david. Ies
baam filius achamoni princeps inter .xxx. Iste le
vavit hastam suam super .ccc. vulneratos una vi
ce. Et post eum eleazar filius patrui eius ahoites qui
erat inter tres potentes. Iste fuit cum david in aphes
domim. quando philistiim congregati sunt ad locum
illum in prelium. et erat ager regionis illius
plenus ordeo. fugeratque populus a facie philistino
rum. Hic stetit in medio agri. et defendit eum.
Cumque percussisset philisteos dedit dominus salutem
magnam populo suo. Descenderunt autem tres de .xxx.
principibus ad petram in qua erat david. ad speluncam
odollam. quando philistei fuerant castrame
tati. in valle raphaim. Porro david erat in presidio.
et statio philistinorum in bethleem. desideravit igitur
david aquam. et dixit. O si quis daret mihi aquam de ci
sterna bethleem que est in porta. Tres ergo isti per
media castra philistinorum perrexerunt. et hauserunt
aquam de cisterna bethleem que erat in porta. et
attulerunt ad david ut biberet. Qui noluit sed magis
libavit illam domino dicens. Absit ut in conspectu dei
mei hoc faciam. et sanguinem virorum istorum bibam. qui
in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. et ob
hanc causam noluit bibere. Hec fecerunt tres viri
robustissimi. Abisai quoque frater ioab ipse erat prin
ceps trium. ipse levavit hastam suam contra .ccc.
vulneratos. et ipse erat inter tres nominatissimus.
et inter tres secundos inclitus. et princeps eorum. Verumtamen
usque ad tres primos non pervenerat. Banaias filius
ioiade viri fortissimi qui multa opera perpetra
verat de capseel ipse percussit duos ariel mo
ab. Et ipse descendit et interfecit leonem in me
dia cisterna tempore nivis. Et ipse percussit virum
egiptium. cuius statura erat .v. cubitorum. et habe
bat lanceam ut liciatorium texentium. Descendit
igitur ad eum cum virga. et rapuit hastam quam tene

bat manu. et interfecit eum hasta sua. Hec fecit
banaias filius ioiade qui erat inter tres robus
tos nominatissimus. et inter .xxx. primus. Verumtamen
usque ad tres non pervenerat. Posuit autem eum david ad
auriculam suam. Porro fortissimi viri in exer
citu asahel frater ioab. et elcanan filius patrui
eius de bethleem. Semoth arouthes. Helles
phallonites. Yras filius acces thecuites. Abi
ezer anathothites. Sobochai sochites. Ylai
achoites. Marai nethophathites. Heled filius
baana nethophathites. Ethai filius ribai
de gabaath filiorum beniamin. Banaia pha
rathonites. Hurai de torrente gaas. Abihel
arbathites. Azimoth bavramites. Eliaba
salaonites. Filii asom gesonites. Ionathan
filius sagaarariTes. Achiam filius achar ara
riches. Eliphal filius urpher merucharites.
Ahia phellonites. Asrahi carmelites. Noo
rai filius asbi. Ioel frater nathan. Mabar filius
aggarai. Selech amonites. Noorai berothi
tes. armiger ioab filii sarvie. Iras gethreus.
Gareth gethreus. Urias etheus. Zadab filius oholi.
Adina filius segar rubenites princeps rubeni
tarum. et cum eo .xxx. Hanan filius maacha. Io
saphath machanites. Ozias astarotites. Sa
ma et iahel filii hotham aroerithes. Iedihel
filius samri. et ioha frater eius thosaites. Heliel et
maanithes. Ieribai. et iosia. filii helnaem.
et iethma moabithes. Heliel. et obed. et iasihel
de masobia. XII

Hii quoque venerunt ad david in siceleg cum ad
huc fugeret saul filium cis qui erant fortissimi
et egregii pugnatores. tendentes arcum. et utraque
manu fundis saxa iacientes. et dirigentes sa
gittas. De fratribus saul ex tribu beniamin princeps
achiezer. et ioas filii samaa gabaathites. et
iaziel. et phallet filii azmoth. et baracha.
et iehu anathothites. Samaias quoque gabaoni
tes fortissimus inter .xxx. et super .xxx. Hiere
mias et iezihel. et iohanan. et iezabad gade
rothites. Eluzai et ierimuth. et baalia. et sama
ria. et saphatia aruphites. Helcana. et iesia. et
azrahel. et ioezer. et iesbaam de carim. Io
ela quoque et zabadia filii ieroam de gedor. Sed et
de gaddi transfugerunt ad david cum lateret in deser
to viri fortissimi. et pugnatores optimi te
nentes clipeum et hastam. facies eorum quasi facies
leonis. et veloces quasi caprae in montibus.
Ezer princeps obdias .ii. eliab .iii. masma
na. quartus hieremias .v. ethi .vi. heliel.
vii. iohanan .viii. helzebath .ix. Hiere

mas. x. bachanna. xi. Hi de filiis gad:
principes exercitus. Novissimus c. militibus preerat
et maximus mille. Isti sunt qui transierunt iordanem
mense primo. quando inundare consuevit super ripas su-
as. et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad
orientalem plagam. et ad occidentalem. Venerunt
autem et de beniamin. et de iuda ad presidium in quo
morabatur david. egressusque est david obviam eis. et ait.
Si pacifice venistis ad me ut auxiliemini
mihi cor meum iungatur vobis. Si autem insidiamini
mihi pro adversariis meis. cum ego iniquitatem
in manibus non habeam. videat deus patrum nostrorum
et iudicet. Spiritus vero induit abysai principem
inter xxx. et ait. Tui sumus o david. et tecum fili ysai.
pax pax tibi. et pax adiutoribus tuis. Te enim ad-
iuvat deus tuus. Suscepit ergo eos david. et consti-
tuit principes turme. Porro de manasse trans-
fugerunt ad david. quando veniebat ad david. quando veni-
ebat cum philistiym ut adversum saul pugna-
ret. et non dimicavit cum eis. quia inito consilio re-
miserunt eum principes philistinorum dicentes.
Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum saul.
Quando igitur reversus est in sicelech transfugerunt ad eum
de manasse ednas. et iozaba. adeciedd. he-
led. michael. et nas. et iozabat. et eliu. et sala-
thi principes militum in manasse. Hi prebuerunt
auxilium david adversum latrunculos. Omnes enim erant
viri fortissimi. et facti sunt in exercitu. Sed et per
singulos dies veniebant ad david ad auxiliandum
ei. usque dum fieret grandis numerus quasi exercitus dei. Iste
quoque est numerus principum exercitus qui venerunt ad david
cum esset in ebron. ut transferrent regnum saul
ad eum. iuxta verbum domini. Filii iuda portantes cli-
peum et hastam. vi. m. octingenti expediti
ad prelium. De filiis symeon virorum fortissimo-
rum ad pugnandum. vii. m. c. De filiis levi. iiii.
m. dc. Ioiada quoque princeps de stirpe aaron. et
cum eo. iii. m. dcc. Sadoch etiam puer egregie in-
dolis. et domus patris eius principes. xxii. m. De
filiis autem beniamin fratribus saul tria milia. Mag-
na enim pars eorum adhuc sequebatur domum saul.
Porro de filiis effraim. xx. m. dccc. fortissi-
mi robore. viri nominati in cognationibus suis.
Ex dimidia parte tribus manasse. xviii. m. Sin-
guli per nomina sua venerunt ut constituerent regem
david. De filiis quoque ysachar viri eruditi. qui nove-
rant singula tempora ad precipiendum quid facere deberet
israel principes. cc. Omnis autem reliqua tribus eorum consili-
a sequebantur. Porro de zabulon qui egredieb-
antur ad prelium. et stabant in acie instructi ar-
mis bellicis. l. m. venerunt in auxilium. non
in corde duplici. Et de neptalim principes,
milites. et cum eis instructi clipeo et hasta. xxx.
viii. milia. De dan etiam preparati ad prelium.
xxviii. m. dcc. Et de aser egredientes ad
pugnam. et in acie provocantes. xx. m. Trans iorda-
nem autem de filiis ruben et gad. et dimidia par-
tribus manasse instructi armis bellicis. c.
xx. m. Omnes isti viri bellatores et expediti ad
pugnam cum corde perfecto venerunt in ebron ut
constituerent regem david super universum israel. Sed et omnes
reliqui ex israel uno corde erant ut rex fieret
david super universos. Fueruntque ibi apud david tribus diebus
comedentes et bibentes. Preparaverant enim eis
fratres eorum. Sed et qui iuxta eos erant usque ad ysachar
et zabulon et neptalim afferebant panes in asi-
nis et camelis. et mulis. et bobus ad vescen-
dum farinam. palatas. uvam passam. vinum. oleum. bo-
ves. arietes. ad omnem copiam. Gaudium quippe
erat in israel.

XIII

Iniit autem consilium david cum tribunis et centurionibus
et universis principibus. et ait ad universum cetum
filiorum israel. Si placet vobis et a domino deo nostro egre-
ditur sermo quem loquor mittamus ad fratres
nostros reliquos in universas regiones israel. et ad sa-
cerdotes et levitas qui habitant in suburbanis
urbium ut congregentur ad nos et reducamus ar-
cham dei nostri ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus
saul. Et respondit universa multitudo ut ita fieret.
Placuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo
david cunctum israel a sihor egypti usque dum ingredia-
ris emath ut adduceret archam dei de caria-
thiarim. Et ascendit david et omnis vir israel ad collem
cariathiarim. que est in iuda ut afferret inde
archam domini dei sedentis super cherubin ubi invoca-
tum est nomen eius. Imposueruntque archam domini super
plaustrum novum de domo aminadab. Oza autem
et frater eius minabat plaustrum. Porro david et univer-
sus israel ludebant coram domino omni virtute in can-
ticis. et in citharis et psalteriis. et tympanis. et
cymbalis. et tubis. Cum autem pervenissent ad are-
am chidon tetendit oza manum suam ut susten-
taret archam. Bos quippe lasciviens paululum
inclinaverat eam. Iratus est itaque dominus contra ozam et
percussit eum. eo quod tetigisset archam dei. et mor-
tuus est ibi coram domino. Contristatusque est david eo quod
divisisset dominus ozam. Vocavitque locum illum divisio
oze usque in presentem diem. Et timuit dominum tunc temporis
dicens. Quomodo possum introducere ad me archam
domini. Et ob hanc causam non eam adduxit ad se. hoc est
in civitatem david. sed divertit in domum obededom ge-
thei. Mansit ergo archa dei in domo obededom

tribus mensibus: et benedixit dominus domum eius, et
omnibus que habebat.

XIIII Misit quoque hiram rex tyri nuncios ad david, et lig
na cedrina, et artifices parietum lignorumque
ut edificarent ei domum. Cognovitque david quod
confirmasset eum dominus in regem super israel, et suble
vatum esset regnum suum super populum eius israel. Acce
pitque david alias uxores in ierusalem, genuitque fi
lios ac filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in
ierusalem. Sammua, et sobab, natham, et salomon,
iebar, et elisu, et eli, et eliphaleth, noga quoque
et napheg, et iaphie, elysama, et baliada, et
heliphelech. Audientes autem philisthiim eo quod
unctus esset david in regem super universum israel, ascende
runt omnes ut quererent eum. At david cum audisset egressus est
obviam eis. Porro philisthiim venientes diffusi
sunt in valle raphaim. Consuluitque david dominum di
cens. Si ascendam ad philistheos, et si trades eos in
manu mea? Dixitque ei dominus. Ascende, et tradam eos in
manu tua. Cumque illi ascendissent in baalphara
sim percussit eos ibi david, et dixit. Divisit deus ini
micos meos per manum meam, sicut dividuntur aque.
Et idcirco vocatum est nomen loci illius baalpha
rasim. Dereliqueruntque ibi deos suos, quos david ius
sit exuri. Alia autem vice philisthiim irruerunt,
et diffusi sunt in valle. Consuluitque rursum david
dominum, et dixit ei deus. Non ascendes post eos. Recede
ab eis, et venies contra illos ex adverso pirorum. Cum
que audieris sonitum gradientis in cacumine
pirorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim
deus ante te ut percutiat castra philisthiim. Fecit
ergo david sicut preceperat ei deus, et percussit castra philis
tinorum de gabaon usque gazera. Divulgatum
que est nomen david in universis regionibus, et dominus de
dit pavorem eius super omnes gentes.

XV Fecit quoque domos sibi in civitate david, et edifica
vit locum arche dei, tetenditque ei tabernacu
lum. Tunc dixit david. Illicitum est ut a quoquam porte
tur archa dei nisi a levitis quos elegit dominus ad
portandum eam, et ad ministrandum sibi usque in eter
num. Congregavitque universum israel in ierusalem ut
afferretur archa dei in locum suum quem prepara
verat ei. Necnon et filios aaron et levitas. De fili
is caath uriel princeps fuit, et fratres eius .c.xx.
De filiis merari asaia princeps, et fratres eius .cc.
.xx. De filiis gersam iohel princeps, et fratres
eius .c.xxx. De filiis elisaphan semeias prin
ceps, et fratres eius .cc. De filiis ebron eliel prin
ceps, et fratres eius .lxxx. De filiis oziel amina
dab princeps, et fratres eius .c.xii. Vocavitque david
sadoch et abiathar sacerdotes, et levitas uri
hel, asaia, iohel, semeiam, elihel, et amina
dab. Et dixit ad eos. Vos qui estis principes fami
liarum leviticarum sanctificamini cum fratribus vestris, et
afferte archam domini dei israel ad locum qui ei prepara
tus est. Ne ut a principio quia non eratis presentes
percussit nos dominus. Sic et nunc fiat illicitum quid nobis
agentibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et le
vite, ut portarent archam domini dei israel. Et tule
runt filii levi archam dei sicut preceperat moyses
iuxta verbum domini humeris suis in vectibus. Dixit
que david principibus levitarum ut constituerent de fratribus
suis cantores in organis musicorum, nablis
videlicet et lyris et cymbalis ut resonaret in ex
celsis sonitus leticie. Constitueruntque levitas e
man iohel, et de fratribus eius asaph filium bara
chie. De filiis merari fratribus eorum ethan filium
casie, et cum eis fratres eorum. In secundo ordine zachariam,
et ben, et iazihel, et semiramoth, et iahiel, et an
nes, et heliab, et banaiam, et maasiam, et ma
thathiam, et eliphalu, et macenian, et obededom,
et iohihel ianitores. Porro cantores eman,
asaph, et ethan in cymbalis eneis concrepantes.
Zacharias autem et oziel, et semiramoth, et iahi
hel, et ham, et heliab, et maasias, et banaias
in nablis archana canebant. Porro mathathi
as, et eliphalu, et macenias, et obededom, et ie
hiel, et ozazim in citharis pro octava canebant
epinicion. Chonenias autem princeps levitarum
prophetie preerat, et ad precinendam melodiam. Erat
quippe valde sapiens. Et barachias et helcha
na ianitores arche. Porro sebenias et iosa
phath et nathanael, et amasia, et zacharias,
et banaias, et eliezer sacerdotes clangebant
tubis coram archa domini. Et obededom et iehias
erant ianitores arche. Igitur david et omnes maiores
natu israel et tribuni ierunt ad deportandam
archam federis domini de domo obededom cum leticia.
Cumque adiuvisset deus levitas qui portabant
archam federis domini, immolabantur .vii. tauri et
.vii. arietes. Porro david erat indutus stola byssi
na, et universi levite qui portabant archam fede
ris domini, cantoresque, et chonenias princeps pro
phetie inter cantores. David autem erat indutus etiam
ephot lineo. Universusque israel deducebant ar
cham federis domini in iubilo, et sonitu bucine
et tubis et cymbalis, et nablis, et citharis concre
pantes. Cumque pervenisset archa federis domini usque
ad civitatem david, michol filia saul prospiciens per
fenestram vidit regem david saltantem atque ludentem
et despexit eum in corde suo.

XVI Attulerunt igitur archam dei et statuerunt eam in

medio tabernaculi quod tetenderat ei David: et obtu-
lerunt holocausta et pacifica coram Domino. Cumque
complesset David offerens holocausta et pacifica,
benedixit populum in nomine Domini. Et divisit universis
per singulos a viro usque ad mulierem tortam pa-
nis unam, et partem assature carnis bubale,
et frixam oleo similam. Constituitque coram archa
Domini de Levitis qui ministrarent, et recordaren-
tur operum eius, et glorificarent atque laudarent Dominum
Deum Israel: Asaph principem, et secundum eius Zachariam.
Porro Iahiel et Semiramoth, et Iehiel, et Ma-
thathiam, et Eliab, et Banaiam, et Obededom: et Ie-
hiel super organa psalterii, et liras: Asaph autem in
cimbalis personaret. Banaiam vero et Iaziel sacer-
dotes coram archa federis Domini canere tuba iu-
giter. In illo die fecit David principem ad confitendum
Domino Asaph et fratres eius. Confitemini Domino et invo-
cate nomen eius: notas facite in populis adinven-
tiones eius. Cantate ei, et psallite ei: et narra-
te omnia mirabilia eius. Laudate nomen sanctum
eius: letetur cor querentium Dominum. Querite Dominum et
virtutem eius: querite faciem eius semper. Recorda-
mini mirabilium eius que fecit: signorum illius et
iudiciorum oris eius. Semen Israel servi eius: filii
Iacob electi eius. Ipse Dominus Deus noster: in universa terra
iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius:
sermonis, quem precepit in mille generationes. Quod
pepigit cum Abraham: et iuramenti illius cum Ysa-
ac. Et constituit illud Iacob in preceptum: et Israel in
pactum sempiternum, dicens: Tibi dabo terram Chanaan,
funiculum hereditatis vestre. Cum essent pauci
numero, parvi et coloni eius. Et transierunt de gen-
te in gentem, et de regno ad populum alterum. Non
dimisit quemquam calumpniari eos: sed increpa-
vit pro eis reges. Nolite tangere christos meos: et in
prophetis meis nolite malignari. Cantate Domino
omnis terra: annuntiate ex die in diem salutare eius.
Narrate in gentibus gloriam eius: in cunctis po-
pulis mirabilia eius. Quia magnus Dominus et lau-
dabilis nimis: et horribilis super omnes deos. Omnes
enim dii populorum idola: Dominus autem celos fecit. Con-
fessio et magnificentia coram illo: fortitudo et
gaudium in loco eius. Afferte Domino familie popu-
lorum: afferte Domino gloriam et imperium. Date Domino gloriam
nomini eius: levate sacrificium, et venite
in conspectu eius: et adorate Dominum in decore sancto.
Commoveatur a facie illius omnis terra: ipse enim fun-
davit terram immobilem. Letentur celi, et exul-
tet terra: et dicant in nationibus: Dominus regnavit.
Tonet mare, et plenitudo eius: exultent agri,
et omnia que in eis sunt. Tunc laudabunt ligna
saltus coram Domino: quia venit iudicare terram.
Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia
eius. Et dicite: Salva nos Deus salvator noster: et
congrega nos, et erue de gentibus, ut confiteamur
nomini sancto tuo, et exultemus in carminibus tuis.
Benedictus Dominus Deus Israel ab eterno usque in eternum:
et dicat omnis populus amen, et hymnum Deo. Reliquit
itaque ibi coram archa federis Domini Asaph et fratres
eius, ut ministrarent in conspectu arche iugiter
per singulos dies et vices suas. Porro Obede-
dom et fratres eius lxviii: et Obededom filium
Idithum, et Hosa constituit ianitores. Sadoch
autem sacerdotem et fratres illius sacerdotes coram taberna-
culo Domini in excelso quod erat in Gabaon, ut of-
ferrent holocausta Domino super altare holocau-
tomatis iugiter mane et vespere, iuxta omnia que scrip-
ta sunt in lege Domini quam precepit Israeli. Et post eum
Eman et Idithum, et reliquos electos unum-
quemque vocabulo suo, ad confitendum Domino: quoniam
in eternum misericordia eius. Heman quoque et Idithum ca-
nentes tuba, et quatientes cimbala, et omnia mu-
sicorum organa ad canendum Deo. Filios autem Idithum
fecit esse portarios. Reversusque est omnis populus in domum
suam, et David ut benediceret et domui sue.

XVII

Cum autem habitaret David in domo
sua, dixit ad Nathan prophetam: Ecce ego
habito in domo cedrina: archa autem federis Domini
sub pellibus est. Et ait Nathan ad David: Omnia que
in corde tuo sunt fac: Deus enim tecum est. Igitur nocte
illa factus est sermo Domini ad Nathan dicens:
Vade et loquere David servo meo: Hec dicit Dominus: Non
edificabis tu mihi domum ad habitandum. Nec enim mansi in
domo ex eo tempore quo eduxi Israel de terra Egypti
usque ad hanc diem: sed fui semper mutans loca ta-
bernaculi, et in tentorio manens cum omni Israel. Num-
quid locutus sum saltem uni iudicum Israel, quibus
preceperam ut pascerent populum meum, et dixi: Quare
non edificastis mihi domum cedrinam? Nunc itaque sic
loqueris ad servum meum David: Hec dicit Dominus exercitu-
um: Ego tuli te cum in pascuis sequereris gre-
gem, ut esses dux populi mei Israel: et fui tecum quo-
cumque perrexisti: et interfeci omnes inimicos tuos
coram te: fecique tibi nomen quasi unius magno-
rum qui celebrantur in terra. Et dedi locum populo
meo Israel: plantabitur et habitabit in eo: et ultra
non commovebitur: nec filii iniquitatis atte-
rent eos sicut a principio, ex diebus quibus dedi
iudices populo meo Israel, et humiliavi universos
inimicos tuos. Annuntio ergo tibi quod edificatu-
rus sit tibi domum Dominus. Cumque impleveris dies
tuos ut vadas ad patres tuos, suscitabo

semen tuum post te quod erit de filiis tuis. et stabi-
liam regnum eius. Ipse edificabit mihi domum. et fir-
mabo solium eius usque in eternum. Ego ero ei in
patrem. et ipse erit mihi in filium. et misericordiam meam
non auferam ab eo. sicut abstuli ab eo qui ante te
fuit. Et statuam eum in domo mea. et in regno meo
usque in sempiternum. et tronus eius erit firmissimus
in perpetuum. Iuxta omnia verba hec. et iuxta universam
visionem istam. sic locutus est nathan ad david. Cumque
venisset rex david. et sedisset coram domino. dixit. Quis
ego sum domine deus. et que domus mea. ut prestares mihi
talia. Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo. Ideo-
que locutus es super domum servi tui. et in futurum.
et fecisti me spectabilem super omnes homines. domine de-
us. Quid ultra addere potest david. cum ita glorificave-
ris servum tuum et cognoveris eum. Domine propter fa-
mulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem mag-
nificentiam hanc. et nota esse voluisti universa
magnalia. Domine non est similis tui. et non est alius
deus absque te. ex omnibus quos audivimus auribus
nostris. Quis enim est alius ut populus tuus israel gens
una in terra ad quam perrexit deus ut liberaret et
faceret populum sibi. et magnitudine sua atque ter-
roribus eiceret gentes a facie eius quam de egypto li-
beraverat. Et posuisti populum tuum israel tibi in po-
pulum usque in eternum. et tu domine factus es deus eius. Nunc
ergo domine sermo quem locutus es famulo tuo et super
domum eius confirmetur in perpetuum. et fac sicut lo-
cutus es. permaneatque et magnificetur nomen
tuum usque in sempiternum. et dicatur dominus exercituum
deus israel. et domus david servi eius permanens coram eo.
Tu enim domine deus meus revelasti auriculam servi
tui ut edificares ei domum. Ideirco invenit
servus tuus fiduciam ut oraret coram te. Nunc ergo
domine tu es deus. et locutus es ad servum tuum tanta
beneficia. Et cepisti benedicere domui servi tui.
ut sit semper coram te. Te enim domine domine benedicen-
te benedicta erit in perpetuum.
XVIII Factum est autem post hec ut percuteret david philisthiim
et humiliaret eos. et tolleret geth et filias
eius de manu philisthiim. percuteretque moab.
et fierent moabite servi david. offerentes ei mu-
nera. Eo tempore percussit david et adadezer regem so-
ba regionis emath quando perrexit ut dilataret impe-
rium suum usque ad flumen eufraten. Cepit ergo
david mille quadrigas eius. et vii. m. equitum. ac xx.
m. virorum peditum. Subnervavitque omnes equos
curruum. exceptis c. quadrigis quas reservavit
sibi. Supervenit autem et syrus damascenus ut auxi-
lium preberet adadezer regi soba. Sed et hic percussit
david xx. m. virorum. et posuit milites in damas-
co. ut syria quoque serviret sibi. et offerret mu-
nera. Adiuvitque eum dominus in cunctis ad que per-
rexerat. Tulit quoque david pharetras aureas quas
habuerant servi adadezer. et attulit eas in ierusalem.
Necnon et de thebath et chun urbibus adad-
ezer eris plurimum. de quo fecit salomon mare
eneum. et columpnas et vasa enea. Quod cum audis-
set thou rex emath percussisse videlicet david
omnem exercitum adadezer regis soba. misit
aduram filium suum ad regem david. ut postula-
ret ab eo pacem. et congratularetur ei eo quod expug-
nasset et percussisset adadezer. Adversarius quip-
pe erat thou adadezer. Sed et omnia vasa
aurea et argentea et enea consecravit david rex
domino. et argentum et aurum quod tulerat rex ex u-
niversis gentibus tam de ydumea et moab et
filiis amon quam de philisthiim et amalech.
Abisai vero filius sarvie percussit edom in valle
salinarum. xviii. m. et constituit in edom presidium
ut serviret ydumea david. Salvavitque dominus david
in cunctis ad que perrexerat. Regnavitque david super
universum israel. et faciebat iudicium atque iusti-
ciam cuncto populo suo. Porro ioab filius sarvie
erat super exercitum. et iosaphath filius ailud a
commentariis. Sadoch autem filius achitob. et achime-
lech filius abiathar sacerdotes. et susa scriba. Ba-
naias quoque filius ioiade super legiones cerethi et
phelethi. Porro filii david primi ad manum regis. XIX
Accidit autem ut moreretur naas
rex filiorum amon. et regnaret filius eius pro eo.
Dixitque david. Faciam misericordiam cum hanon filio na-
as. prestitit enim pater eius mihi misericordiam. Misitque david
nuncios ad consolandum eum super morte patris sui.
Qui cum pervenissent in terram filiorum amon ut
consolarentur hanon. dixerunt principes filiorum a-
mon ad hanon. Tu forsitan putas quod david
honoris causa patrem tuum miserit qui consolentur
te. nec animadvertis quod ut explorent. et investigent
et scrutentur terram tuam venerint ad te servi
eius. Igitur hanon pueros david decalvavit. et rasit.
et precidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes.
et dimisit eos. Qui cum abissent et hoc mandasset
david misit in occursum eorum. Grandem enim contum-
eliam sustinuerant. et precepit ut manerent in ie-
richo. donec cresceret barba eorum. et capilli. et
tunc reverterentur. Videntes autem filii amon quod
iniuriam fecissent david tam hanon quam reliquus
populus miserunt mille talenta argenti. ut con-
ducerent sibi de mesopotamia et syria maacha
et de soba currus et equites. Conduxeruntque xxxii.
m. curruum. et regem maacha cum populo eius. Qui

cum venissent castrametati sunt e regione Me-
daba. Filii quoque Amon congregati de urbibus suis
venerunt ad bellum. Quod cum audisset David misit Ioab
et omnem exercitum virorum fortium. Egressique filii A-
mon direxerunt aciem iuxta portam civitatis.
Reges autem qui ad auxilium eorum venerant separ-
atim in agro steterunt. Igitur Ioab intelli-
gens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri elegit
viros fortissimos de universo Israel et perrexit
contra Syrum. Reliquam autem partem populi dedit sub ma-
nu Abisai fratris sui et perrexerunt contra filios Amon.
Dixitque. Si vicerit me Syrus auxilio eris mihi.
Si autem superaverint te filii Amon ero tibi in presi-
dium. Confortare et agamus viriliter pro populo
nostro et pro urbibus Dei nostri. Dominus autem quod in conspec-
tu suo est bonum faciat. Perrexit autem Ioab et po-
pulus qui cum eo erat contra Syrum ad prelium et fuga-
vit eos. Porro filii Amon videntes quod fugis-
set Syrus ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem eius et
ingressi sunt civitatem. Reversusque est et Ioab in
Ierusalem. Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel
misit nuntios et adduxit Syrum qui erat trans
flumen. Sophach autem princeps militie Adadezer
erat dux eorum. Quod cum nuntiatum esset David con-
gregavit universum Israel et transivit Iordanem.
Irruitque in eos et direxit ex adverso aciem illis
contra pugnantibus. Fugit autem Syrus Israel et in-
terfecit David de Syris .vii. milia curruum et .xl. milia
peditum et Sophach exercitus principem. Viden-
tes autem servi Adadezer se ab Israel esse supera-
tos transfugerunt ad David et servierunt ei. Noluit-
que ultra Syria auxilium prebere filiis Amon.

XX

Factum est autem post anni circulum
eo tempore quo solent reges ad bella procedere
congregavit Ioab exercitum et robur militie et
vastavit terram filiorum Amon. Perrexitque et obse-
dit Rabbath. Porro David manebat in Ierusalem quando
Ioab percussit Rabbath et destruxit eam. Tulit autem
David coronam Melchom de capite eius et invenit
in ea auri pondo talentum et preciosissimas gem-
mas. Fecitque inde sibi diadema. Manubias
quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in
ea eduxit et fecit super eos tribulas et trahas et
ferrata carpenta transire. Ita ut dissecarentur
et contererentur omnes. Sic fecit David cunctis urbibus fili-
orum Amon. Et reversus est cum omni populo suo in Ie-
rusalem. Post hec initum est bellum in Gazer ad-
versus Philisteos. In quo percussit Sobochai Usa-
thites Saphai de genere Raphaim et humiliavit
eos. Aliud quoque bellum gestum est adversus Philis-
teos. In quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethle-
emites fratrem Goliath Gethei cuius haste lignum
erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum
accidit in Geth in quo fuit homo longissimus habens di-
gitos senos id est simul .xxiiii. Qui et ipse de ra-
phaim fuit stirpe generatus. Hic blasphemavit
Israel et percussit eum Ionathan filius Samaa
fratris David. Hii sunt filii Rapha in Geth qui ceci-
derunt in manu David et servorum eius.

XXI

Consurrexit autem Sathan contra Israel et incitavit
David ut numeraret Israel. Dixitque David ad Ioab et ad
principes populi. Ite et numerate Israel a Bersabee
usque Dan et afferte mihi numerum ut sciam. Respondit-
que Ioab. Augeat Dominus populum suum centuplum quam
sunt. Nonne domine mi rex servi tui omnes sunt. Quare
hoc querit dominus meus quod in peccatum reputetur Israeli.
Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est
Ioab et circuivit universum Israel et reversus est Ieru-
salem. Deditque David numerum eorum quos circuierat.
Et inventus est omnis numerus Israel mille milia et centum milia
virorum educentium gladium. De Iuda autem .ccc.
.lxx. milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non
numeravit eo quod invitus exequeretur regis imperium.
Displicuit autem Deo quod iussum erat et percussit Is-
rael. Dixitque David ad Deum. Peccavi nimis ut hoc
facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi tui quia
insipienter egi. Et locutus est Dominus ad Gad viden-
tem David dicens. Vade et loquere ad David et dic ei. Hec dicit
Dominus. Trium tibi optionem do. Unum quod volueris
elige ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David
dixit ei. Hec dicit Dominus. Elige quod volueris. Aut tribus
annis pestilentiam. Aut tribus mensibus fugere te
hostes tuos et gladium eorum non posse evadere. Aut
tribus diebus gladium Domini et mortem versari in terra
et angelum Domini interficere in universis urbibus Israel.
Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et ait
David ad Gad. Ex omni parte me angustie premunt.
Sed melius mihi est ut incidam in manus Domini quia
multe sunt miserationes eius quam in manus homi-
num. Misit igitur Dominus pestilentiam in Israel et ceci-
derunt de Israel .lxx. milia virorum. Misit quoque angelum
in Ierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur vidit
Dominus et misertus est super magnitudine mali. Et
imperavit angelo qui percutiebat. Sufficit iam cesset
manus tua. Porro angelus Domini stabat iuxta aream
Ornan Iebusei. Levansque David oculos suos vidit
angelum Domini stantem inter celum et terram et evagina-
tum gladium in manu eius et versum contra Ierusalem. Et
ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ci-
liciis proni in terra. Dixitque David ad Deum. Nonne
ego sum qui iussi ut numeraretur populus. Ego sum
qui peccavi. Ego qui malum feci.

iste grex quod commeruit. Domine deus meus vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei. populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit Gad ut diceret David ut ascenderet extrueretque altare domino deo in area Ornan iebusei. Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad quem ei locutus fuerat ex sermone domini. Porro Ornan cum suspexisset et vidisset angelum quatuorque filii eius cum eo absconderent se. nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret David ad Ornan conspexit eum Ornan. et processit ei obviam de area et adoravit eum pronus in terram. Dixitque ei David. Da mihi locum aree tue ut edificem in ea altare domino. Ita ut quantum valet argenti accipias et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornan ad David. Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum et tribulas in ligna et triticum in sacrificium. omnia libens prebeo. Dixitque ei rex David. Nequaquam ita fiet sed argentum dabo quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo et sic offerre domino holocausta gratuita. Dedit ergo David pro loco siclos auri iustissimi ponderis .dc. et edificavit ibi altare domino. obtulitque holocausta et pacifica. et invocavit dominum et exaudivit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque angelo dominus et convertit gladium in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum dominus in area Ornan iebusei immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat moyses in deserto et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso gabaon. et non prevaluit David ire ad altare ut ibi obsecraret deum. Nimio enim fuerat timore perterritus videns gladium angeli domini.

XXII

Dixitque David. Hec est domus dei et hoc altare in holocaustum in israel. Et precepit ut congregarentur omnes proseliti de terra israel. Et constituit ex eis latomos ad cedendos lapides et poliendos ut edificaretur domus domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas preparavit David. et eris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant estimari que sidonii et tyrii deportaverant ad David. Et dixit David. Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus. domus autem quam edificari volo domino talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes preparavit impensas. Vocavitque salomonem filium suum et precepit ut edificaret domum domino deo israel. Dixitque David ad Salomonem. Fili mi voluntatis mee fuit ut edificarem domum nomini dei mei. Sed factus est sermo domini ad me dicens. Multum sanguinem effudisti et plurima bella bellasti. Non poteris edificare domum nomini meo tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus. faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum. et ob hanc causam pacificus vocabitur. et pacem et otium dabo in israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo. et ipse erit mihi in filium et ego ero ei in patrem. firmaboque solium regni eius super israel in eternum. Nunc ergo fili mi sit dominus tecum et prosperare et edifica domum domino deo tuo sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus prudentiam et sensum ut regere possis israel et custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris si custodieris mandata et iudicia que precepit dominus moysi ut doceret israel. Confortare et viriliter age. ne timeas neque paveas. Ecce ego in paupertate mea preparavi impensas domus domini. auri talenta .c. m. et argenti mille milia talentorum. Eris vero et ferri non est pondus. vincitur enim numerus magnitudine. Ligna et lapides preparavi ad universa impendia. Habes quoque plurimos artifices latomos et cementarios artificesque lignorum et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos in auro et argento. et ere et ferro cuius non est numerus. Surge igitur et fac et erit dominus tecum. Precepit quoque David cunctis principibus israel ut adiuvarent salomonem filium suum. Cernitis inquiens quod dominus deus vester vobiscum sit et dederit vobis requiem per circuitum et tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras et subiecta sit terra coram domino et coram populo eius. Prebete ergo corda vestra et animas vestras ut queratis dominum deum vestrum. et consurgite et edificate sanctuarium domino deo ut introducatur archa federis domini et vasa domino consecrata in domum que edificatur nomini domini.

XXIII

Igitur David senex et plenus dierum regem constituit salomonem filium suum super israel. et congregavit omnes principes israel sacerdotes atque levitas. Numeratique sunt levite a .xx. annis et supra et inventi sunt .xxviii. milia virorum. Ex his electi sunt et distributi in ministerium domus domini .xxiiii. milia. prepositorum autem et iudicum .vi. milia. Porro .iiii. milia ianitores. et totidem psalte canentes domino in organis que fecerat David ad canendum. Distribuitque eos David per vices filiorum levi. Gerson videlicet et Caath et merari. Filii Gerson. Leedan et Semei. Filii Leedan. princeps iehiel. et zethan et iohel. tres. Filii semei. salomith. ioziel. et aran.

Isti principes familiarum leedan. Porro filii
semei leeth. et ziza. et iaus. et baria. Isti filii
semei .iiii. Erat autem leeth prior. et ziza secundus.
Porro iaus et baria non habuerunt plurimos filios.
et idcirco in una familia unaque domo conpu-
tati sunt. Filii caath: amram. et ysaar. ebe-
ron. et oziel. .iiii. Filii amram: aaron et
moyses. Separatusque est aaron ut ministra-
ret in sancta sanctorum. ipse et filii eius in sempiternum. et
adoleret incensum domino secundum ritum suum. ac
benediceret nomini eius in perpetuum. Moysi quoque hominis
dei filii annumerati sunt in tribu levi. Filii
moysi gerson. et eliezer. Filii gerson subu-
hel primus. Fuerunt autem filii eliezer roobia primus.
et non erant eliezer filii alii. Porro filii roobia
multiplicati sunt nimis. Filii ysaar salumi-
th primus. Filii ebron ieriahu primus. amari-
as secundus. iaziel tercius. iecmaan quartus. Filii ozi-
hel micha primus. iesia secundus. Filii merari:
mooli. et musi. Filii mooli: eleazar. et cys.
Mortuus est autem eleazar: et non habuit filios sed fi-
lias. Acceperuntque eas cys et fratres earum. Filii mu-
si: mooli. et ceder. et ierimuth. Hii filii levi.
in cognationibus et familiis suis principes per
vices. et numerum capitum singulorum. qui fa-
ciebant opera ministerii domus domini a .xx.
annis et supra. Dixit enim david. Requiem dedit
dominus deus israel populo suo. et habitationem in ierusalem usque
in eternum. Nec erit officii levitarum ut ulterius por-
tent tabernaculum. et omnia vasa eius ad ministrandum.
Iuxta precepta quoque david novissima supputa-
bitur. numerus filiorum levi a .xx. annis et
supra. Et erunt sub manu filiorum aaron. in cultum
domus domini in vestibulis. et in exedris. et in loco pu-
rificationis et in sanctuario. et in universis operibus ministe-
rii templi domini. Sacerdotes autem super panes proposi-
tionis. et ad simile sacrificium. et ad laganam
azimam. et sartaginem. et torrendam similam. et su-
per omne pondus atque mensuram. Levite autem ut stent
mane ad confitendum et canendum domino. Similiterque
ad vesperam tam in oblatione holocaustorum
domus domini quam in sabbatis. et kalendis. et sollempni-
tatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias u-
niuscuiusque rei iugiter coram domino. et custodiant
observationes tabernaculi federis. et ritum sanctuarii.
et observationem filiorum aaron fratrum suorum ut
ministrent in domo domini.

XXIIII Porro filiis aaron he porciones erunt. Filii aa-
ron: nadab. et abiu. eleazar. et ythamar.
Mortui sunt autem nadab et abiu ante patrem suum.
absque liberis. sacerdotioque functus est eleazar.
et ythamar. Et divisit eos david. id est sadoch de
filiis eleazar. et ahimelech de filiis ytham-
ar. secundum vices suas. et ministerium. Inventique
sunt multo plures filii eleazar in principibus vi-
ris. quam filii ythamar. Divisit autem eis hoc est
filiis eleazar principes per familias .xvi. et
filiis ythamar per familias et domos suas
.viii. Porro divisit utrasque inter se familias
sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes
domus dei. tam de filiis eleazar quam de filiis y-
thamar. Descripsitque eos semeias filius nathan-
ahel scriba levites coram rege. et principibus. et
sadoch sacerdote. et ahimelech filio abiathar.
principibus familiarum quoque sacerdotalium et levitica-
rum. unam domum que ceteris preerat eleazar et
alteram domum que sub se habebat ceteros ytham-
ar. Exivit autem sors prima ioiarib. Secunda iedeie.
tercia harim. .iiii. seorim. .v. melchia. .vi.
maiman. .vii. accos. .viii. abia. .ix. hiesu.
.x. sechenia. .xi. eliasib. .xii. iachim. .xiii.
opphia. .xiiii. isbaal. .xv. belga. .xvi. em-
mer. .xvii. ezir. .xviii. aphses. .xix. phethe-
ia. .xx. iecezel. .xxi. iachim. .xxii. gamul.
.xxiii. dalaia. .xxiiii. maziam. Hee vi-
ces eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur
domum dei. et iuxta ritum suum sub manu aaron
patris eorum sicut preceperat dominus deus israel. Porro filiorum
levi qui reliqui fuerant de filiis amram pri-
ceps erat subahel. et filii subahel iedeia. De
filiis quoque roobie princeps iesias. Isaari vero sale-
moth. filius quoque salemoth iahath. Filius eius
ieriau. amarias secundus. iaziel .iii. iecmo-
am .iiii. Filius oziel: micha. Filius micha sa-
mir. Frater micha iesia. Filius iesie zacharias.
Filii merari: mooli. et musi. Filius iesian.
benno. Filius quoque merari ozan. et soem.
et zacchur. et hebri. Porro mooli filius elea-
zar. qui non habebat liberos. Filius vero cys ieremel.
Filii musi. et mooli. eder. et ierimuth. Isti filii
levi secundum domos familiarum suarum. Miseruntque
et ipsi sortes contra fratres suos filios aaron coram david re-
ge. et sadoch. et ahimelech. et principibus famil-
iarum sacerdotalium. et leviticarum tam maiores quam
minores omnes sors equaliter dividebat.

Igitur david et magistratus exercitus XXV
segregaverunt in ministerium filios asaph.
et eman. et ydithum. qui prophetarent in citharis et
psalteriis. et cymbalis. secundum numerum suum dedica-
to sibi officio servientes. De filiis asaph zaccur.
et ioseph. et nathania. et asrela. Filii asaph
sub manu asaph prophetantes iuxta regem.

Porro ydithun filii ydithun godolias. sorj.
iosias. et sabaias. et mathathias. vi. sub ma
nu patris sui ydithun qui in cithara prophe
tabat. super confitentes et laudantes dominum. Heman
quoque filii heman. bocciu. mathania. o
ziel. subuhel. et ierimoth. anania. anani.
eliatha. gaddethi. et romemthi. ezer. et iesba
chasi. mellothi. othir. mazioth. Omnes isti filii
heman. videntes regis in sermonibus dei.
ut exaltaret cornu. Deditque deus heman filios
xiiii. et filias. iii. Universi sub manu patris
sui. ad cantandum in templo domini distributi erant
in cymbalis et psalteriis. et citharis. in ministeria
domus domini iuxta regem asaph videlicet et ydith
un. et heman. Fuit autem numerus eorum cum fratri
bus suis. qui erudiebant canticum domini. cuncti
doctores. cc. lxxx. viii. Miseruntque sortes per
vices suas ex equo. tam maior quam minor. doc
tus pariter et indoctus. Egressaque est sors prima io
seph qui erat de asaph. Secunda godolie. ipsi et fra
tribus eius et filiis eius. xii. Tercia zaccur. filiis
eius et fratribus eius. xii. Quarta isari filiis et fratribus
eius. xii. Quinta nathanie filiis et fratribus eius
. xii. Sexta boccian. filiis et fratribus eius. xii. Sep
tima isrehela. filiis et fratribus eius. xii. Octava
ysaie. filiis et fratribus eius. xii. Nona mathanie
filiis et fratribus eius. xii. Decima semeie. filiis et
fratribus eius. xii. Undecima ezrihel. filiis et fra
tribus eius. xii. Duodecima asabie. filiis et fratribus eius
. xii. Tercia. x. subahel. filiis et fratribus eius. xii.
Quarta. x. mathathie. filiis et fratribus eius. xii.
Quinta. x. ierimoth. filiis et fratribus eius. xii. Sex
ta. x. ananie. filiis et fratribus eius. xii. Septima
. x. iesbocase. filiis et fratribus eius. xii. Octa
va. x. anani. filiis et fratribus eius. xii. Nona
. x. mellothi. filiis et fratribus eius. xii. Vicesima
eliatha. filiis et fratribus eius. xii. Vicesima. i. oth
ir. filiis et fratribus eius. xii. Vicesima. ii. godoli
athi. filiis et fratribus eius. xii. Vicesima. iii.
mazioth. filiis et fratribus eius. xii. Vicesima. iiii.
romemthiezer. filiis et fratribus eius. xii.

XXVI Divisiones autem ianitorum de
Chorites meselemia filius chore. de filiis
asaph. Filii meselemie zacharias primogeni
tus. iedihel. ii. zabadias. iii. iathanahel.
. iiii. Aelam. v. iohannan. vi. helioe
nai. vii. Filii autem obededom semeias pri
mogenitus. iozabad. ii. ioaha. iii. sac
car. iiii. nathanahel. v. amihel. vi. ysa
char. vii. phollathi. viii. quia benedixit illi
dominus. Semeie autem filio eius nati sunt filii pre
fecti familiarum suarum. Erant enim viri fortis
simi. Filii ergo semeie othni et raphael. et obe
dihel. zabad. et fratres eius viri fortissimi. heli
u quoque et samachias. Omnes hii de filiis obe
dedom. ipsi et filii. et fratres eorum viri fortissi
mi. ad ministrandum. lx. duo. de obededom.
Porro meselemie filii et fratres fortissimi. et
robustissimi. xviii. De hosa autem. id est de filiis
merari. semri princeps. Non enim habu
erat primogenitum. et idcirco posuerat eum
pater eius in principem. Helchias secundus. tabelias
tercius. zacharias. quartus. Omnes hii filii et fratres ho
sa. xiii. Hii divisi sunt ianitores ut semper
principes custodiarum. sicut et fratres eorum ministra
rent in domo domini. Missae sunt ergo sortes equaliter
et parvis et magnis per familias suas in unam
quamque portarum. Ceciditque sors orientalis sele
mie. Porro zacharie filio eius viro prudentis
simo et erudito. obtigit sortito plaga sep
tentrionalis. Obededom vero et filiis eius ad austrum.
In qua parte domus erat seniorum concilium. Sephi
ma et hosa ad occidentem iuxta portam que ducit
ad viam ascensionis. custodia contra custodiam.
Ad orientem vero levite. vi. et ad aquilonem. iiii.
per diem atque ad meridiem similiter in die quatuor. et ubi
erat concilium bini et bini. In cellulis quoque ianito
rum ad occidentem. iiii. in via. binique per cel
lulas. He sunt divisiones ianitorum filiorum cho
re. et merari. Porro achias erat super thesau
ros domus domini. ac vasa sanctorum. Filii ledan.
filii gersonni. De ledan. principes familiarum
ledan. et gersonni. iehieli. Filii iehieli.
zathan. et iohel fratres eius super thesauros domus
domini. amramitis. et isaaritis. et hebronitis et o
zielitis. Subahel autem filius gersom. filius moy
si prepositus thesauris. fratres quoque eius eliezer. cuius fi
lius rabia. et huius filius isaias. et huius filius ioram.
huius quoque filius zechri. Sed et huius filius selemith. Ipse
selemith et fratres eius super thesauros sanctorum quae
sanctificavit rex david. et principes familiarum tri
buni. et centuriones. et duces exercitus de bellis
et manubiis preliorum que consecraverant ad instau
rationem et supellectilem templi domini. Hec autem uni
versa sanctificavit samuel videns. et saul filius
cis. et abner filius ner. et ioab filius sarvie. et omnes
qui sanctificaverant ea per manum selemith et fra
trum eius. Isaaritis vero preerat chonenias et fi
lii eius. ad opera forinsecus super israhel. ad docen
dum et ad iudicandum eos. Porro de hebronitis asa
bias. et fratres eorum viri fortissimi. m.
dcc. preerant israheli trans iordanem contra occidentem

in cunctis operibus domini et in ministerium regis.
Ebronitarum autem princeps fuit Ieriau secundum
familias et cognationes eorum. Quadragesi-
mo anno regni David recensiti sunt et inventi viri
fortissimi in Iazer Galaad. Fratresque eius robus-
tioris etatis duo milia septingenti principes famili-
arum. Praeposuit autem eos David rex Rubenitis et Ga-
ditis et dimidiae tribui Manasse in omne mi-
nisterium Dei et regis.

XXVII

Filii autem Israel secundum numerum suum principes
familiarum, tribuni et centuriones, et praefecti qui
ministrabant regi iuxta turmas suas ingre-
dientes et egredientes per singulos menses in anno
viginti quattuor milibus singuli praeerant. Primae tur-
mae in primo mense Iesboam praeerat filius Zab-
dihel, et sub eo viginti quattuor milia. De filiis Phares prin-
ceps cunctorum principum in exercitu mense primo.
Secundi mensis habebat turmam Dudi Ahohites, et pos-
se alterum nomine Macelloth, qui regebat partem
exercitus viginti quattuor milium. Dux quoque turmae ter-
tiae in mense tertio erat Banaias filius Ioiadae
sacerdos, et in divisione sua viginti quattuor milia.
Ipse est Banaias fortissimus inter triginta et super
triginta. Praeerat autem turmae ipsius Amizabad filius
eius. Quartus mense quarto Asahel frater Ioab, et Zabadias
filius eius post eum, et in turma sua viginti quattuor milia.
Quintus mense quinto princeps Samaoth Iezarites,
et in turma eius viginti quattuor milia. Sextus in sexto mense
Hira filius Acces Thecuites, in turma eius viginti
quattuor milia. Septimus mense septimo Helles Phallonites
de filiis Effraim, et in turma eius viginti quattuor milia.
Octavus mense octavo Sobochai Asothites de stirpe
Zarai, et in turma eius viginti quattuor milia. Nonus mense nono
Abiezer Anathothites de stirpe Gemini, et in
turma eius viginti quattuor milia. Decimus mense decimo Ma-
rai, et ipse Netophathites de stirpe Zarai, et
in turma eius viginti quattuor milia. Undecimus mense undecimo
Banaias Pharatonites de filiis Effraim, et in
turma eius viginti quattuor milia. Duodecimus mense duodecimo
Holdia Netophathites de stirpe Gothonihel,
et in turma eius viginti quattuor milia. Porro tribubus prae-
erant Israel: Rubenitis dux Eliezer filius Zech-
ri; Symeonitis dux Saphatias filius Maacha;
Levitis Asabias filius Camuhel; Aaronitis
Sadoch; Iudaeis Heliu frater David; Isacharitis Am-
ri filius Michael; Zabulonitis Iesmaias fi-
lius Abdiae; Nepthalitibus Ierimuth filius Ozihel; fi-
liis Effraim Osee filius Ozaziu; dimidiae tribui
Manasse Iohel filius Phadaiae; et dimidiae tri-
bui Manasse in Galaad Iaddo filius Zacha-
riae; Beniamin autem Iasihel filius Abner; Dan
vero Ezrihel filius Ieroam. Hii principes filiorum
Israel. Noluit autem David numerare eos a viginti annis
inferius, quia dixerat Dominus ut multiplicaret Israel quasi
stellas caeli. Ioab filius Sarviae coeperat numerare
nec conplevit, quia super hoc ira irruerat super Israel, et
idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti non est re-
latus in fastos regis David. Super thesauros autem
regis fuit Azmoth filius Adihel. His autem thes-
auris qui erant in urbibus et in vicis et in turribus
praesidebat Ionathan filius Oziae. Operi autem rustico
et agricolis qui exercebant terram praeerat Ezri
filius Chelub. Vinearumque cultoribus Semeias
Romathites. Cellis autem vinariis Zabdias A-
phonites. Nam super oliveta et ficeta quae erant in
campestribus Balanan Gederites. Super apothecas
autem olei Ioas. Porro armentis quae pascebantur in
Sarona praepositus fuit Setrai Saronites, et su-
per boves in vallibus Saphat filius Adli. Super camel-
os vero Ubil Hismahelites, et super asinos Iadias Me-
ronathites. Super oves quoque Iaziz Agareus. Omnes
hii principes substantiae regis David. Ionathan autem patruus
David consiliarius, vir prudens et litteratus;
ipse et Iahihel filius Achamoni erant cum filiis
regis. Achitophel etiam consiliarius regis, et Chusi
Arachites amicus regis. Post Achitophel fuit
Ioiada filius Banaiae et Abiathar. Princeps
autem exercitus regis erat Ioab.

XXVIII

Convocavit igitur David omnes principes Israel, duces
tribuum et praepositos turmarum qui ministra-
bant regi, tribunos quoque et centuriones, et qui prae-
erant substantiae et possessionibus regis, filiosque suos
cum eunuchis et potentes et robustissimos quos-
que in exercitu Hierusalem. Cumque surrexisset rex et ste-
tisset, ait: Audite me fratres mei et populus meus. Co-
gitavi ut aedificarem domum in qua requies-
ceret archa foederis Domini et scabellum pedum Dei
nostri, et ad aedificandum omnia praeparavi. Deus autem dixit
mihi: Non aedificabis domum nomini meo, eo quod sis vir
bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit Dominus Deus
Israel me de universa domo patris mei, ut essem
rex super Israel in sempiternum. De Iuda enim elegit
principes. Porro de domo Iuda domum patris mei,
et de filiis patris mei placuit ei ut me eligeret
regem super cunctum Israel. Sed et de filiis meis, filios
enim multos dedit mihi Dominus, elegit Salomonem filium
meum, ut sederet in throno regni Domini super Israel. Dixit-
que mihi: Salomon filius tuus aedificabit mihi do-
mum meam et atria mea. Ipsum enim elegi mihi
in filium, et ego ero ei in patrem. Et firmabo
regnum eius usque in aeternum, si perseveraverit facere
praecepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc ergo

coram uniuerso cetu israel audiente deo nostro cus
todite et perquirite cuncta mandata domini dei nostri.
ut possideatis terram bonam. et relinquatis eam fi
liis uestris post uos usque in sempiternum. Tu autem salo
mon fili mi scito deum patris tui. et seruito ei
corde perfecto. et animo uoluntario. Omnia enim corda
scrutatur dominus. et uniuersas mentium cogitationes in
tellegit. Si quesieris eum inuenies. Si autem dereliqueris eum.
proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit te dominus.
ut edificares domum sanctuarii confortare et perfice.
Dedit autem david salomoni filio suo descriptionem
porticus et templi. et cellariorum. et cenaculi.
et cubiculorum in aditis. et domus propiciationis. Nec
non et omnium que cogitauerat atriorum. et exedrarum
per circuitum in thesauros domus domini. et in thesau
ros sanctorum. diuisionumque sacerdotum. et leuitarum.
in omnia opera domus domini. et in uniuersa uasa mi
nisterii templi domini. aurum in pondere per singula
uasa ministerii. Argenti quoque pro uasorum et operum
diuersitate. Sed et ad candelabra aurea. et ad lu
cernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque can
delabri. et lucernarum. Similiter et in candelabris ar
genteis et in lucernis eorum pro diuersitate mensure
pondus argenti tradidit. Aurum quoque dedit in
mensas propositionis pro diuersitate mensure. Similiter et
argentum in alias mensas argenteas. Ad fusci
nulas quoque et fialas. et thuribula ex auro pu
rissimo. et leunculos aureos pro qualitate mensure
pondus distribuit in leunculum. et leunculum. Si
militer quoque in leones argenteos. diuersum argenti pon
dus separauit. Altari autem in quo adolebatur incensum
aurum purissimum dedit. ut ex ipso fieret simili
tudo quadrige cherubin extendentium alas
et uelantium archam federis domini. Omnia inquit ue
nerunt scripta in manu domini ad me. ut intelligerem
uniuersa opera cum exemplaris. Dixit quoque david salomo
ni filio suo. Viriliter age et confortare et fac ne
timeas. et ne paueas. Dominus enim deus meus tecum
erit. et non dimittet te. nec derelinquet te. donec
perficias omne opus ministerii domus domini. Ecce di
uisiones sacerdotum et leuitarum in omne opus mi
nisterii domus domini assistent tibi. et parati sunt.
et nouerunt tam principes quam populus facere omnia pre
cepta mea.

XXIX Locutusque est rex david ad omnem ecclesiam. Salo
monem filium meum elegit deus adhuc puerum.
et tenellum. Opus enim grande est. nec homini paratur
habitatio sed deo. Ego autem totis uiribus meis
preparaui inpensas domus dei mei. Aurum ad
uasa aurea. argentum in argentea. es in
enea. ferrum in ferrea. lignum ad lignea.

lapides onichinos. et quasi stibinos. et diuersorum
colorum. omnem preciosum lapidem. et marmor pari
um habundantissime. et super hec que obtuli in do
mum dei mei. de peculio meo. aurum et argentum
do in templum dei mei. exceptis his que preparaui
in edem sanctam. tria milia talenta auri de auro
ophir. et vii. milia talentorum argenti probatissi
mi. ad deaurandos parietes templi. et ubicumque
opus est argentum. argentum opera fiant. per manus
artificum. Et si quis sponte offert impleat ma
num suam hodie. et offerat quod uoluit domino. Polli
citi sunt itaque principes familiarum. et proceres tribu
um israel. tribuni quoque et centuriones. et principes
principum possessionum regis. dederunt quoque in opera
domus domini auri talenta v. milia. et solidos x. milia.
argenti talenta x. milia. et eris talenta xviii. milia.
ferri quoque c. milia talentorum. Et apud quemcumque in
uenti lapides dederunt in thesaurum domus domini
per manum iehiel gersonitis. Letatusque est populus
cum uota sponte promitterent. quia toto corde of
ferebant ea domino. Sed et david rex letatus est gau
dio magno. et benedixit domino coram uniuersa
multitudine. et ait. Benedictus es domine deus israel pa
tris nostri ab eterno in eternum. Tua est domine mag
nificentia et potestas. et gloria. atque uictoria
et laus. Cuncta enim que in celo sunt et in terra
tua sunt. Tuum domine regnum. et tu es super omnes princi
pes. Tue diuitie. et tua est gloria. Tu dominaris omni
um in manu tua uirtus et potentia. In manu tua
magnitudo et imperium omnium. Nunc ergo deus noster
confitemur tibi. et laudamus nomen tuum inclitum. Quis
ego et quis populus meus ut possimus tibi hec uniuersa
promittere. Tua sunt omnia. et que de manu tua acce
pimus dedimus tibi. Peregrini enim sumus coram
te. et aduene sicut omnes patres nostri. Dies nostri quasi
umbra super terram. et nulla est mora. Domine deus noster
omnis hec copia quam parauimus ut edificare
tur domus nomini sancto tuo de manu tua est. et
tua sunt omnia. Scio domine deus quod probes corda.
et simplicitatem diligas. Vnde et ego in simpli
citate cordis mei letus obtuli uniuersa
hec. et populum tuum qui hic repertus est uidi
in ingenti gaudio. tibi offerre donaria. Domine
deus abraham. et ysaac. et israel patrum nostrorum cus
todi hanc uoluntatem cordis eorum. et semper in ue
neratione tui mens ista permaneat. Salomo
ni quoque filio meo da cor perfectum. ut custodiat
mandata tua. testimonia tua. et cerimoni
as tuas. et faciat uniuersa. et edificet edem cuius
inpensas paraui. Precepit autem david uniuerse ecclesie
Benedicite domino deo nostro. Et benedixit omnis ecclesia

domino deo patrum suorum. et inclinaverunt se et ad
oraverunt deum. deinde regem. Immolaveruntque
victimas domino. et obtulerunt holocausta die
sequenti: tauros mille. arietes mille. ag
nos mille. cum libaminibus. et universo ritu ha
bundantissime in omnem israel. Et comederunt et
biberunt coram domino in die illa in gaudio leticia. et
unxerunt secundo salomonem filium david. Unxerunt
autem domino in principem. et sadoch in pontificem. Sedit
que salomon super solium domini in regem pro david patre
suo. et cunctis placuit et paruit illi omnis israel.
Sed et universi principes et potentes. et cuncti filii
regis david dederunt manum. et subiecti fuerunt sa
lomoni regi. Magnificavit ergo dominus salomo
nem super omnem regem israel. et dedit illi gloriam reg
ni qualem nullus habuit ante eum rex israel. Igitur
david filius ysai regnavit super universum israel. et dies
quibus regnavit super israel fuerunt. xl. anni. In ebron
regnavit. vii. annis. et in ierusalem. xxxiii. et
mortuus est in senectute bona plenus dierum
et divitiis et gloria. Regnavitque salomon filius eius
pro eo. Gesta autem david regis priora et novissima scrip
ta sunt in libro samuelis. et in libro nathan pro
phete. atque in volumine gad videntis. Universique
regni eius et fortitudinis. et temporum que transierunt
sub eo sive in israel. sive in cunctis regnis terra
rum. Explicit liber primus paralipomenon. Incipit prologus pa
ralipomenon in libro secundo.

Eusebius
ieronimus domnioni
et rogationo suis in ihesu christo
salutem. Quomodo grecorum historias
magis intelligunt. qui athenas
viderint. et tertium virgilii librum
qui a troade per leucaten et acro
ceraunia ad siciliam et inde ad hostia tiberis na
vigaverit. ita sanctam scripturam lucidius intuebitur
qui iudeam oculis contemplatus est. et antiquarum urbi
um memorias. locorumque vel eadem vocabula vel mu
tata cognoverit. Unde et nobis cure fuit cum erudi
tissimis hebreorum hunc laborem subire. ut cir
cumiremus provinciam quam universe christi ecclesie sonant.
Fateor enim mi domnion et rogatiane mi
numquam me in divinis voluminibus propriis cre
didisse viribus; nec habuisse magistrum opinionem
meam. sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar
interrogasse me solitum. quanto magis de hiis su
per quibus anceps eram. Denique cum a me
nuper litteris flagitassetis. ut vobis paralipo
menon latino sermone transferrem. de tiberiade
legis quendam doctorem qui apud hebreos admirationi
habebatur: assumpsi. et contuli cum eo a vertice ut
aiunt usque ad extremum unguem. et sic confirma
tus ausus sum facere quod iubebatis. Libere enim vobis
loquor ita in grecis et latinis codicibus hic
nominum liber viciosus est ut non tam hebrea
quam barbara quedam et sarmatica nomina coniecta
arbitrandum sit. Nec hoc .lxx. interpretibus
qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerant transtule
runt. sed scriptorum culpe ascribendum. dum de inemen
datis inemendata scriptitant. et sepe tria nomina
subtractis e medio sillabis in unum vocabulum
cogunt. vel e regione unum propter latitudinem in duo vel tria
vocabula dividunt. Sed et ipse appellationes non
homines ut plerique estimant. sed urbes et regiones et sal
tus et provincias sonant. et oblique sub interpretati
one et figura eorum quedam narrantur historie de
quibus in regnorum libro dicitur. Nonne ecce hec scrip
ta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Que
utique in nostris codicibus non habentur. hoc primum sci
endum quod apud hebreos paralipomenon liber sit. et apud
illos vocatur dabreiamin. id est verba dierum. qui
propter magnitudinem apud nos divisus est quod nonnulli
in bruto et ciceronis dialogo faciunt ut eum
in tres partes secent. cum unus a suo auctore sic
editus. Deinde et illud attendum quod frequenter
nomina non vocabula hominum sed rerum ut dixi
significantias sonant. Ad extremum quod omnis erudicio
scripturarum in hoc libro continetur. et historie ut
que pretermisse sunt in suis locis. vel perstricte levi
ter hic per quedam verborum compendia explicentur.
Donum itaque vestro adiutus auxilio in librum
venimus placitum: cum invidis displicuerit
esse non ambigo. Optima est quoque ut ait plinius
malunt contempnere. quam discere. Siquis
in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere.
interroget hebreos. suam conscientiam recolat. vi
deat ordinem textumque sermonis. et tunc nostro labo
ri si potuerit detrahat. Ubicumque autem asteriscos id est stel
las radiare in hoc volumine videritis. ibi sci
atis de hebreo additum quod in latinis codicibus
non habetur. Ubi vero obelus transversa scilicet virga
preposita est. illic signatur. quid .lxx. interpretes
addiderint. vel ob decoris gratiam. vel ob spiritus sancti auc
toritatem. et in hebreis voluminibus non legitur.
Explicit prologus. Incipit paralipomenon li
ber secundus.

Confortatus
est ergo salomon filius david
in regno suo. et dominus erat cum
eo. et magnificavit eum in
excelsum. Precepitque salomon
universo israeli tribunis et cen
turionibus. et iudicibus et ducibus

omnis israel et principibus familiarum. et abiit cum
universa multitudine in excelsum gabaon ubi
erat tabernaculum federis domini quod fecit famulus
dei in solitudine. Archam autem dei adduxerat
david de cariathiarim in locum quem preparaverat
ei. et ubi fixerat illi tabernaculum hoc est in ierusalem.
Altare quoque eneum quod fabricatus fuerat beseleel
filius uri filii ur. ibi erat coram tabernaculo
domini. quod et requisivit salomon et omnis ecclesia. As-
ceditque salomon ad altare eneum coram taber-
naculo federis domini. et obtulit in eo mille hosti-
as. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus dicens.
postula quod vis ut dem tibi. Dixitque salomon deo.
Tu fecisti cum david patre meo misericordiam magnam. et
constituisti me regem pro eo. Nunc ergo domine deus imple-
atur sermo tuus quem pollicitus es david patri meo.
Tu enim fecisti me regem super populum tuum multum.
qui tam innumerabilis est quam pulvis terre. Da michi sa-
pientiam. et intelligentiam ut ingrediar et egrediar
coram populo tuo. Quis enim potest hunc populum tuum dig-
ne qui tam grandis est iudicare. Dixit autem deus ad sa-
lomonem. Quia hoc magis placuit cordi tuo. et non
postulasti divitias et substantiam et gloriam. neque animas
eorum qui te oderant. sed nec dies vite plurimos. pe-
tisti autem sapientiam et scientiam. ut iudicare possis
populum meum. super quem constitui te regem. sapientia et
scientia data sunt tibi. divitias autem et substantiam. et
gloriam dabo tibi. ita ut nullus in regibus nec ante
te nec post te fuerit similis tui. Venit ergo salomon
ab excelso gabaon in ierusalem. coram tabernaculo
federis et regnavit super israel. Congregavitque sibi
currus et equites. et facti sunt ei mille. cccc. currus
et. xii. milia equitum. et fecit eos esse in urbibus
quadrigarum. et cum rege in ierusalem. Prebuitque rex in
ierusalem argentum et aurum. quasi lapides. et cedros
quasi sicomoros que nascuntur in campestribus multi-
tudine magna. Adducebantur autem ei equi de
egypto et de choa. a negociatoribus regis qui ibant
et emebant pretio quadrigam equorum. dc. argenteis.
et equum. c. l. Similiter de universis regnis ceth-
eorum et a regibus syrie emptio celebrabatur.
II Decrevit autem salomon edificare
domum nomini domini. et palatium sibi met. Et nume-
ravit. lxx. milia virorum portantium humeris. et
lxxx. milia qui cederent lapides in montibus.
prepositosque eorum tria milia. dc. Misit quoque ad hy-
ram regem tyri dicens. Sicut egisti cum david
patre meo et misisti ei ligna cedrina. ut e-
dificaret sibi domum in qua et habitavit. sic fac
mecum ut edificem domum nomini domini dei mei. et con-
secrem eam ad adolendum incensum coram illo. et

fumiganda aromata. et ad propositionem panum
sempiternam. et holocaustomata mane et vespe-
re. Sabbatis quoque et neomeniis. et sollempnitatibus
domini dei nostri in sempiternum. que mandata sunt israel.
Domus enim quam edificare cupio magna est. Mag-
nus enim deus noster super omnes deos. Quis ergo
poterit prevalere ut edificet ei dignam domum. Si
enim celum et celi celorum capere eum nequeunt. quantus
ego sum ut possim ei edificare domum. Sed ad
hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte
ergo michi virum eruditum qui noverit operari in
auro et argento. ere et ferro. purpura. coc-
cino. et iacincto. et qui sciat sculpere celaturas
cum his artificibus quos mecum habeo in iudea.
et ierusalem. quos preparavit david pater meus. Sed et ligna
cedrina mitte michi. et arceuthina et pinea de
libano. Scio enim quod servi tui noverint cedere
ligna de libano. et erunt servi mei cum servis
tuis ut parentur michi ligna plurima. Domus enim quam
cupio edificare magna est nimis et inclita. Pre-
terea operariis qui cesuri sunt ligna servis tuis
dabo in cibaria tritici choros. xx. milia. et ordei
choros totidem. olei quoque sata. xx. milia. Dixit autem hyram
rex tyri per litteras quas miserat salomoni.
Quia dilexit dominus populum suum idcirco te reg-
nare fecit super eum. et addidit dicens. Benedic-
tus dominus deus israel qui fecit celum et terram. qui dedit david
regi filium sapientem et eruditum. et sensatum atque
prudentem. ut edificaret domum domino et palatium
sibi. Misi ergo tibi virum prudentem. et scientissimum
hyram patrem meum filium mulieris de tribu
dan. cuius pater fuit tyrius. qui novit operari
in auro et argento. et ere et ferro. et marmo-
re. et lignis. in purpura quoque et iacincto. et bys-
so. et cocco. qui sciat celare omnem sculpturam.
et adinvenire prudenter quodcumque in opere neces-
sarium est. cum artificibus tuis. et cum artificibus
domini mei david patris tui. Triticum ergo et ordeum et
oleum. et vinum que pollicitus es domine mitte servis
tuis. Nos autem cedemus ligna de libano quot
necessaria habueris et applicabimus ea ratibus per
mare in ioppe. tuum autem erit transferre ea in
ierusalem. Numeravit ergo salomon omnes viros
proselitos. qui erant in terra israel. post dinumera-
tionem quam dinumeravit david pater eius. et inventi
sunt. c. l. milia. et. iii. milia. dc. Fecitque ex eis
lxx. milia. qui humeris onera portarent. et lxxx.
milia. qui lapides in montibus cederent. tria milia
autem et. dc. prepositos operum populi.
III Et cepit salomon edificare domum domini in ie-
rusalem. in monte moria qui demonstratus

fuerat david patri eius in loco quem paraverat david
in area ornan iebusei. Cepit autem edificare mense
secundo anno quarto regni sui. Et hec sunt funda-
menta que iecit salomon ut edificaret do-
mum dei. longitudinis cubitos in mensura pri-
ma .lx. latitudinis cubitos .xx. porticum vero
ante frontem que extendebatur in longum iuxta
mensuram latitudinis domus cubitorum .xx. Por-
ro altitudo .c. .xx. cubitorum erat. et deauravit
eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoque maio-
rem texit tabulis abiegnis. et laminas auri
obrizi affixit per totum. Sculpsitque in ea pal-
mas. et quasi catenulas se invicem conplectentes.
Stravit quoque pavimentum templi preciosissimo mar-
more decore multo. Porro aurum erat probatis-
simum de cuius laminis texit domum. et trabes
eius et postes. et parietes. et hostia. et celavit
cherubin in parietibus. Fecitque domum sancti sanctorum
longitudinem iuxta latitudinem domus cubitorum
.xx. et latitudinem similiter .xx. cubitorum. et laminis
eam aureis texit quasi talentis .dc. Sed et clavos
fecit aureos ita ut singuli clavi siclos quinqua-
genos appenderent. et cenacula quoque texit auro. Fecit
etiam in domo sancti sanctorum cherubin duos. opere sta-
tuario. et texit eos auro. Ale cherubin .xx.
cubitis extendebantur ita ut una ala haberet
cubitos .v. et tangeret parietem domus. et altera .v.
cubitos haberet. et alam tangeret alterius cherub.
Similiter cherub alterius ala .v. habebat cubitos. et
tangebat parietem. et altera eius ala .v. cubitorum
alam cherub contingebat. Igitur ale utriusque
cherub expanse erant et extendebantur per cubi-
tos .xx. Ipsi autem stabant erectis pedibus. et facies
eorum erant verse ad exteriorem domum. Fecit quoque
velum ex iacincto. purpura. cocco. et bysso. et in-
texuit ei cherubin. Ante fores etiam templi duas
columpnas que .xxxv. cubitos habebant alti-
tudinis. Porro capita earum .v. cubitorum. Necnon et
quasi cathenulas in oraculo. et superposuit eas capitibus
columpnarum. malagranata etiam centum. que cathe-
nulis interposuit. Ipsas quoque columpnas posuit in ves-
tibulo templi. unam a dextris aliam a sinistris.
eam que a dextris erat vocavit iachim. et que ad
levam vocavit booz.

IIII Fecit quoque altare eneum .xx. cubitorum longitu-
dinis. et .xx. cubitorum latitudinis. et .x. cu-
bitorum altitudinis. Mare etiam eneum fusile .x.
cubitorum a labio usque ad labium rotundum per
circuitum. .v. cubitos habebat altitudinis. et
funiculus .xxx. cubitorum ambiebat gyrum eius.
Similitudo quoque boum erat subter illud. et .x. cubi-
tis quedam extrinsecus celatura quasi duobus versibus
labium maris circuibat. Boves autem erant fusi-
les. et ipsum mare super .xii. boves positum erat. quorum
tres respiciebant ad aquilonem. et alii tres ad
occidentem. Porro tres alii meridiem. et tres qui
reliqui erant ad orientem. Mare super eos positum.
Posteriora autem boum erant intrinsecus sub ma-
ri. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi.
et labium eius erat quasi labium calicis et repandi
lilii. capiebatque mensuras tria .m. metretas.
Fecit quoque concas .x. et posuit .v. a dextris.
et .v. a sinistris. ut lavarent in eis omnia que in
holocaustum erant oblatura. Porro in mari sacer-
dotes lavabantur. Fecit autem candelabra aurea
.x. secundum speciem qua iusserat fieri. et posuit ea
in templo .v. a dextris. et .v. a sinistris. Necnon et
mensas .x. posuitque eas in templo .v. a dextris. et
.v. a sinistris. Fialas quoque aureas .c. Fecit etiam a-
trium sacerdotum. et basilicam grandem. et hostia in ba-
silica que texit ere. Porro mare posuit in latere
dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem yram lebe-
tas. et creagras. et fialas. et conplevit omne opus
regis in domo dei. hoc est columpnas duas.
et epistilia. et capita. et quasi quedam retiacula.
que capita tegerent super epistilia. Malagranata
quoque .cd. et retiacula duo. ita ut bini ordi-
nes malorum granatorum singulis retiaculis iun-
gerentur. que protegerent epistilia. et capita colum-
narum. Bases etiam fecit et concas quas super posuit bases.
Mare unum. boves quoque .xii. sub mari. et lebe-
tas. et creagras. et fialas. Omnia vasa fecit salomon
hyram pater eius in domo domini ex ere mundissi-
mo. In regione iordanis. fudit ea rex in argil-
losa terra inter sochoth et saredatha. Erat autem mul-
titudo vasorum innumerabilis. ita ut ig-
norarent pondus eris. Fecitque salomon omnia vasa
domus dei. Altare aureum et mensas. et super eas panes
propositionis. candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent
ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo. et
florentia quedam. et lucernas et forcipes aureos. Omnia
de auro mundissimo facta sunt. Timiatheria quoque
et thuribula. et fialas. et mortariola ex auro
purissimo. Et hostia celavit templi interioris. id est in
sancta sanctorum. et hostia templi forinsecus aurea. Sic
quoque conpletum est omne opus quod fecit salomon in domo
domini. Intulit igitur salomon omnia que voverat david pater
suus. argentum et aurum. et universa vasa posuit
in thesauris domus domini.

V Post que congregavit maiores natu israel. et
cunctos principes tribuum. et capita familiarum
de filiis israel in ierusalem. ut adducerent archam

federis domini de civitate David que est Sion. Vene-
runt itaque ad regem omnes viri Israel in die sollempni men-
sis septimi. Cumque venissent cuncti seniores Is-
rael, portaverunt levite archam, et intulerunt eam
et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctua-
rii que erant in tabernaculo portaverunt sacerdotes
cum levitis. Rex autem Salomon et universus cetus seni-
orum Israel, et omnes qui fuerant congregati ante archam
immolabant arietes et boves absque ullo nume-
ro: tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt
sacerdotes archam federis domini in locum suum, id est ad
oraculum templi in sancta sanctorum subter alas cheru-
bin, ita ut cherubin expanderent alas suas super
locum in quo posita erat archa, et ipsam archam
tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus por-
tabatur archa, quia paululum longiores erant,
capita parebant ante oraculum. Si vero quis paulu-
lum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit i-
taque archa ibi usque in presentem diem. Nichilque erat
aliud in archa nisi due tabule quas posuerat Mo-
yses in Choreb, quando legem dedit filiis Israel egre-
dientibus ex Egipto. Egressis autem sacerdotibus de
sanctuario (omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inve-
niri sanctificati sunt, nec adhuc in illo tempore vices
et ministeriorum ordo inter eos divisus erat), tam
levite quam cantores, id est et qui sub Asaph erant, et
sub Eman, et qui sub Idithum, filii et fratres eo-
rum vestiti bissinis cimbalis et psalteriis et cytha-
ris concrepabant, stantes ad orientalem plagam
altaris, et cum eis sacerdotes c. xx. canentes tubis.
Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cimbalis
et organis et diversi generis musicorum concinentibus,
et vocem in sublime tollentibus, longe sonitus
audiebatur, ita ut cum dominum laudare cepissent
et dicere: Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum
misericordia eius, impleretur domus dei nube, nec possent
sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Com-
pleverat enim gloria domini domum dei. Tunc Salomon ait:
VI Dominus pollicitus est ut habitaret in
caligine. Ego autem edificavi domum nomini eius, ut
habitaret ibi in perpetuum. Et convertit rex faciem
suam, et benedixit universe multitudini Israel. Nam
omnis turba stabat intenta, et ait: Benedictus dominus
deus Israel, qui quod locutus est David patri meo opere comple-
vit dicens: A die qua eduxi populum meum de terra
Egipti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel
ut edificaretur in ea domus nomini meo. Neque a-
lium virum quemquam elegi ut esset dux super po-
pulum meum Israel. Sed elegi Iherusalem ut sit nomen
meum in ea, et elegi David ut constituerem eum super po-
pulum meum Israel. Cumque fuisset voluntatis David

patris mei ut edificaret domum nomini dei
Israel, dixit dominus ad eum: Quia hec fuit voluntas
tua ut edificares domum nomini meo, bene quidem
fecisti habere huiuscemodi voluntatem. Sed tu non edi-
ficabis domum. Verum filius tuus qui egredietur
de lumbis tuis, ipse edificabit domum nomini meo.
Complevit ergo dominus sermonem suum quem locutus
fuerat, et ego surrexi pro David patre meo, et sedi su-
per thronum Israel sicut locutus est dominus, et edificavi do-
mum nomini domini dei Israel, et posui in ea archam
in qua est pactum domini quod pepigit cum filiis Israel.
Stetit ergo coram altari domini ex adverso univer-
se multitudinis Israel, et extendit manus suas. Si-
quidem et fecerat Salomon basim eneam, et posuerat
eam in medio basilice, habentem v. cubitos lon-
gitudinis, et v. latitudinis, et tres cubitos al-
titudinis. Stetitque super eam, et deinceps flexis
genibus contra universam multitudinem Israel et palmis
in celum levatis ait: Domine deus Israel, non est simi-
lis tui deus in celo et in terra, qui custodis pactum et
misericordiam cum servis tuis qui ambulant coram te in
toto corde suo, qui prestitisti David servo tuo pa-
tri meo quecumque locutus fueras ei, et que ore promise-
ras opere complesti, sicut et presens tempus probat. Nunc
domine deus Israel imple servo tuo patri meo David
quecumque locutus es dicens: Non deficiet ex te vir
coram me qui sedeat super thronum Israel, ita tamen si cus-
todierint filii tui vias meas, et ambulaverint in
lege mea, sicut et tu ambulasti coram me. Nunc domine
deus Israel firmetur sermo tuus quem locutus es ser-
vo tuo David. Ergo ne credibile est ut habitet deus
cum hominibus super terram? Si celum et celi celorum non te
capiunt, quanto magis domus ista quam edificavi?
Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem ser-
vi tui et obsecrationem eius, domine deus meus, et audi-
as preces quas fundit famulus tuus coram te, ut aperi-
as oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus,
super locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen
tuum, et exaudires orationem quam servus tuus orat
in eo. Exaudi preces famuli tui et populi tui
Israel. Quicumque oraverit in loco isto, exaudi de
habitaculo tuo, id est de celis, et propiciare. Si pecca-
verit quispiam in proximum suum, et iurare contra
eum paratus venerit, seque maledicto constrin-
xerit coram altari in domo ista, tu exaudies
de celo, et facies iudicium servorum tuorum, ita
ut reddas iniquo viam suam in caput proprium, et
ulciscaris iustum, retribuens ei secundum iustici-
am suam. Si superatus fuerit populus tuus Israel ab ini-
micis (peccabunt enim tibi) et conversi egerint pe-
nitentiam, et obsecraverint nomen tuum, et fuerint

deprecati in loco isto, tu exaudies de celo, et propi-
ciare peccato populi tui israel, et reduc eos in terram quam
dedisti eis et patribus eorum. Si clauso celo pluui-
a non fluxerit propter peccata populi tui, et deprecati te
fuerint in loco isto, et confessi nomini tuo, et conuersi a
peccatis suis cum eos afflixeris, exaudi de celo domine,
et dimitte peccata seruis tuis et populi tui israel, et
doce eos uiam bonam per quam ingrediantur, et da plu-
uiam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum.
Fames si orta fuerit in terra, et pestilentia, et eru-
go, et aurugo, et locusta, et bruchus, et hostes, uas-
tatis regionibus, portas obsederint ciuitatis,
omnisque plaga et infirmitas presserit, si quis de
populo tuo israel fuerit deprecatus, cognoscens plagam
et infirmitatem suam, et expanderit manus suas in
domo hac, tu exaudies de celo, de sublimi scilicet
habitaculo tuo, et propiciare, et redde unicuique secundum
uias suas, quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim
solus nosti corda filiorum hominum, ut timeant
te, et ambulent in uiis tuis cunctis diebus quibus ui-
uunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Ex-
ternum quoque qui non est de populo tuo israel, si uenerit de
terra longinqua propter nomen tuum magnum, et propter ma-
num tuam robustam, et brachium tuum extentum,
et adorauerit in loco isto, tu exaudies de celo fir-
missimo habitaculo tuo, et facies cuncta pro quibus
inuocauerit te ille peregrinus, ut sciant omnes populi terre
nomen tuum, ut timeant te sicut populus tuus israel, et cog-
noscant quia nomen tuum inuocatum est super domum
hanc quam edificaui nomini tuo. Si egressus fuerit popu-
lus tuus ad bellum contra aduersarios tuos per uiam in qua
miseris eos, adorabunt te contra uiam in qua ciuitas
hec est quam elegisti, et domus quam edificaui nomi-
ni tuo, ut exaudias de celo preces eorum et obsecratio-
nem, et ulciscaris. Si autem peccauerint tibi, neque enim
est homo qui non peccet, et iratus fueris eis, et tradide-
ris eos hostibus, et captiuos duxerint eos in terram
longinquam vel certe que iuxta est, et conuersi in corde
suo in terra ad quam captiui ducti fuerant, egerint
penitentiam, et deprecati te fuerint in terra captiui-
tatis sue dicentes: Peccauimus, inique fecimus,
iniuste egimus, et reuersi fuerint ad te in toto
corde suo et in tota anima sua, in terra captiuita-
tis sue ad quam ducti sunt, adorabunt te contra uiam
terre sue quam dedisti patribus eorum, et urbis quam
elegisti, et domus quam edificaui nomini tuo, ut ex-
audias de celo, hoc est de habitaculo firmo tuo,
preces eorum, et facias iudicium, et dimittas populo
tuo quamuis peccatori. Tu es enim deus meus. Aperiantur
queso oculi tui, et aures tue intente sint ad oratio-
nem que fit in loco isto. Nunc igitur consurge
domine deus in requiem tuam, tu et archa fortitudinis
tue. Sacerdotes tui domine deus induantur salutem,
et sancti tui letentur in bonis. Domine deus ne auertas
faciem christi tui. Memento misericordiarum dauid serui tui.
Cumque complesset salomon fundens preces, ignis des-
cendit de celo, et deuorauit holocausta et
uictimas, et maiestas domini impleuit domum. Nec
poterant sacerdotes ingredi templum domini, eo quod
implesset maiestas domini templum domini. Sed et omnes fi-
lii israel uidebant descendentem ignem, et gloriam do-
mini super domum, et corruentes proni in terram super
pauimentum stratum lapide, adorauerunt et lau-
dauerunt dominum: quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius.
Rex autem et omnis populus immolabant uictimas coram
domino.

VII

Mactauit igitur rex salomon hostias boum
xxii. milia, arietum c. xx. milia, et dedicauit do-
mum dei rex et uniuersus populus. Sacerdotes autem sta-
bant in officiis suis, et leuite in organis car-
minum domini que fecit dauid rex ad laudandum dominum,
quoniam in seculum misericordia eius, hymnos canentes dauid per
manus suas. Porro sacerdotes canebant tu-
bis ante eos, cunctusque israel stabat. Sanctificauit quoque
salomon medium atrii ante templum domini. Obtule-
rat enim ibi holocausta et adipes pacificorum,
quia altare eneum quod fecerat non poterat sustinere
holocausta et sacrificia et adipes pacificorum.
Fecit ergo salomon sollempnitatem in tempore illo
vii. diebus, et omnis israel cum eo, ecclesia magna ual-
de, ab introitu emath usque ad torrentem egipti.
Fecitque die octauo collectam, eo quod dedicasset
altare vii. diebus, et sollempnitatem celebrasset
vii. diebus. Igitur in die xx. iii. mensis vii.
dimisit populos ad tabernacula sua letantes atque
gaudentes super bono quod fecerat deus dauid, et salomo-
ni, et populo suo israel. Compleuitque salomon domum
domini, et domum regis, et omnia que disposuerat in corde
suo ut faceret in domo domini et in domo sua, et
prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte, et ait:
Audiui orationem tuam, et elegi locum istum mihi in
domum sacrificii. Si clausero celum et pluuia non
fluxerit, et mandauero et precepero locuste ut deuo-
ret terram, et misero pestilentiam in populum meum,
conuersus autem populus meus super quos inuocatum est nomen
meum, deprecatus me fuerit, et exquisierit faciem
meam, et egerit penitentiam a uiis suis pessimis, et
ego exaudiam de celo, et propicius ero peccatis eorum, et
sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, et
aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto
orauerit. Elegi enim et sanctificaui locum istum ut
sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneant

oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si
ambulaveris coram me sicut ambulavit David pater tuus in
simplicitate cordis et in equitate. et feceris iuxta omnia que precepi tibi. et iusticias meas
et iudicia mea servaveris. suscitabo thronum regni
tui. sicut pollicitus sum David patri tuo dicens. Non au-
feretur de stirpe tua vir qui sit princeps in israel.
Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iusticias meas
et precepta mea que proposui vobis. et abeuntes servi-
eritis diis alienis. et adoraveritis eos. auferam
vos de terra mea. quam dedi vobis. et domum hanc quam
edificavi nomini meo proiciam a facie mea. et tradam
eam in parabolam. et in exemplum cunctis populis. et domus
ista erit in proverbium universis transeuntibus.
et dicent stupentes. Quare fecit sic dominus terre huic et
domui huic? Respondebuntque: quia dereliquerunt dominum
deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egypti. et
apprehenderunt deos alienos. et adoraverunt eos et
coluerunt. ideo induxit super eos universa hec mala.

VIII Expletis autem .xx. annis post quos
edificavit salomon domum domini et domum suam.
civitates quas dederat hyram salomoni edifica-
vit. et habitare fecit ibi filios israel. Abiit quoque in
emath suba. et obtinuit eam. Et edificavit pal-
miram in deserto. et alias civitates munitissi-
mas edificavit in emath. Extruxitque bethoron
superiorem. et bethoron inferiorem. civitates mura-
tas. habentes portas et vectes. et seras. Et baalath
et que urbes firmissimas que fuerunt salomonis.
cunctasque urbes quadrigarum. et urbes equitum.
Omnia quecumque voluit fecitque rex salomon. atque
disposuit edificare in ierusalem. et in libano. et in
universa terra potestatis sue. Omnem populum qui de-
relictus fuerat. de etheis. et amorreis. et phereseis.
et eveis. et iebuseis. qui non erant de stirpe israel.
de filiis eorum. et de posteris quos non interfecerant
filii israel subiugavit salomon in tributarios.
usque in diem hanc. Porro de filiis israel non posuit
ut servirent operibus regis. Sed erant viri
bellatores. et duces. et principes quadrigarum et
equitum eius. Omnes autem principes exercitus re-
gis salomonis fuerunt .ccl. qui erudiebant po-
pulum. Filiam autem pharaonis transtulit de civitate david
in domum quam edificaverat ei. Dixit enim rex. Non
habitabit uxor mea in domo david regis israel. eo quod
sanctificata sit. quia ingressa est in eam archa domini. Tunc
obtulit salomon holocausta domino super altare
domini quod extruxerat ante porticum. ut per singulos
dies offerretur in eo iuxta preceptum moysi
in sabbatis. et in kalendis. et in festis diebus ter per annum. id est
in sollempnitate azimorum. et in sollempnitate
ebdomadarum. et in sollempnitate tabernaculorum.
Et constituit iuxta dispositionem david patris sui. offi-
cia sacerdotum in ministeriis suis. et levitas
in ordine suo. ut laudarent et ministrarent
coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei. et
ianitores in divisionibus suis per portam et portam.
Sic enim preceperat david homo dei. nec pretergressi sunt
de mandatis regis tam sacerdotes quam levite. ex
omnibus que preceperat. et in custodiis thesaurorum
omnes expensas preparatas habuit salomon. ex eo
die quo fundavit domum domini usque in diem quo
perfecit eam. Tunc abiit salomon in asiongaber.
et in haialath ad oram maris rubri que est in terra
edom. Misit autem ei hyram per manus servorum suorum
naves. et nautas gnaros maris. et abierunt cum
servis salomonis in ophir. tuleruntque inde .cccc.l. ta-
lenta auri. et attulerunt ad regem salomonem.

X Regina quoque saba cum audisset
famam salomonis venit ut temptaret eum
in enigmatibus in ierusalem. cum magnis opibus
et camelis qui portabant aromata et aurum infi-
nitum. gemmasque preciosas. Cumque venisset ad salo-
monem locuta est ei quecumque erant in corde suo.
Et exposuit ei salomon omnia que proposuerat. non
quiquam fuit quod non perspicuum ei fecerit. Videns
quam vidit sapientiam. scilicet salomonis. et domum
quam edificaverat. necnon cibaria mense eius. et
habitacula servorum. et officia ministrorum eius. et
vestimenta eorum. pincernas quoque et vestes eorum. et
victimas quas immolabat in domo domini. non
erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem.
Verus est sermo quem audieram in terra mea.
de virtutibus et sapientia tua. Non credebam narranti-
bus donec ipsa venissem. et vidissent oculi mei. et pro-
bassem vix medietatem mihi sapientie tue fuisse
narratam. Vicisti famam virtutibus tuis. Beati vi-
ri tui. et beati servi tui. et hi qui assistunt coram
te omni tempore. et audiunt sapientiam tuam. Sit domi-
nus deus tuus benedictus. qui voluit te ordinare super thro-
num tuum regem domini dei tui. Eo enim quod diligit deus
israel. et vult servare eum in eternum. ideo posuit
super eum te regem. ut facias iudicia et ius-
ticiam. Dedit autem regi .c.xx. talenta auri
et aromata multa nimis. et gemmas preciosis-
simas. Non fuerunt aromata talia. ut hec que
dedit regina saba regi salomoni. Sed et
servi hyram cum servis salomonis attulerunt
aurum de ophir. et ligna thyina et gemmas pre-
ciosissimas. De quibus fecit rex de lignis thyinis
fulcra domus domini. et domus regie. et
citharas quoque et psalteria cantoribus. Non venerunt
ligna thyina talia. Rex autem salomon

dedit reginae Saba cuncta quae voluit et quae postulavit, multo plura quam attulerat ad eum. Quae reversa abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per singulos annos DC.LX.VI talenta auri, excepto ea summa quam legati diversarum gentium et negociatores afferre consueverant, omnesque reges Arabiae et satrapae terrae qui comportabant aurum et argentum Salomoni. Fecit quoque rex Salomon DC hastas aureas de summa DC aureorum quae in singulis hastis expendebantur, et trecenta scuta aurea, CCC aureorum quibus tegebantur scuta singula. Posuitque ea rex in domo Zarmamenturo quod erat consitum nemore. Fecit etiam rex Salomon solium eburneum grande, et vestivit illud auro fulvo nimis. Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium, et scabellum aureum et brachiola duo altrinsecus, et duos leones stantes iuxta brachiola singula, et duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium in universis regnis. Sed et vasa quibus potabat rex erant aurea, et vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nichilo reputabatur. Siquidem naves regis in Tharsis cum servis Hyram semel in tribus annis deferebant inde aurum et argentum et ebur et simias et pavos. Magnificatus est ergo Salomon super omnes reges terrae per divitias et sapientiam. Omnisque terra desiderabat vultum Salomonis, ut audiret sapientiam quam dederat Deus in corde eius. Et deferebant ei munera, vasa argentea et aurea, vestes et arma, aromata, equos et mulos per singulos annos. Habuitque Salomon XL milia equorum in stabulis, et curruum equitumque XII milia. Constituitque eos in urbibus quadrigarum, et erant cum rege in Ierusalem. Exercuit et potestatem super cunctos reges a flumine Eufrate usque ad terram Philistinorum, usque ad terminos Egypti. Tantamque copiam tribuit argenti in Ierusalem quanta lapidum, et cedrorum tanquam multitudinem utitur sicomorum que gignuntur in campestribus. Adducebantur quoque ei equi de Egypto de cunctisque regionibus. Reliqua vero opera Salomonis priora et novissima scripta sunt in libris Nathan prophetae, et in libris Ahiae Silonitis. In visione quoque Addo videntis contra Ieroboam filium Nabath.

X Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israel XL annis. Dormivitque cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David. Regnavitque Roboam filius eius pro eo. Profectus est Roboam in Sichem. Illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent eum regem. At vero cum audisset Ieroboam filius Nabath qui erat in Egipto fugatus quippe illuc a Salomone, statim reversus est. Vocaveruntque eum, et venit cum universo Israel, et locuti sunt ad Roboam dicentes: Pater tuus durissimo iugo nos pressit. Tu leviora ipsa patre tuo qui nobis gravem imposuit servitutem, et paululum de onere sublevia, ut serviamus tibi. Qui ait: Post tres dies revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit consilium cum senibus qui steterunt coram patre eius Salomone dum adhuc viveret, et dixit: Quid datis consilii ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic, et lenieris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum, et cum iuvenibus tractare cepit qui cum eo nutriti fuerant et erant in comitatu illius. Dixitque ad eos: Quid mihi consilii datis ut respondeam populo huic qui dixit mihi: Sublevia iugum quod imposuit nobis pater tuus? At illi responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis, atque dixerunt: Sic loqueris populo qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu sublevia. Et sic respondebis eis: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum grave, et ego maius pondus apponam. Pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam vos scorpionibus. Venit ergo Ieroboam et universus populus ad Roboam die tertio sicut preceperat eis. Responditque rex dura, relicto consilio seniorum. Locutusque est iuxta iuvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit iugum, quod ego gravius faciam. Pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam vos scorpionibus. Et non acquievit populo. Erat enim voluntas Dei ut compleret sermonem eius quem locutus fuerat per manum Ahie Silonitis ad Ieroboam filium Nabath. Plebs cernens universus rege duriora dicente sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David, nec hereditas in filio Ysai. Revertere in tabernacula tua Israel. Tu autem pasce domum tuam David. Abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel qui habitabant in civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misitque rex Roboam Aduram qui erat super tributa, et lapidaverunt eum filii Israel, et mortuus est.

XI Porro rex Roboam currum festinavit ascendere et fugit in Ierusalem. Recessitque Israel a domo David usque ad diem hanc. Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Ieroboam, miserunt et vocaverunt eum congregato cetu, et constituerunt regem super Israel. Nec secutus est quisquam domum David preter tribum Iuda et Beniamin solam. Venit autem Roboam in Ierusalem.

⁊ꝯuocauit uniu̾sā domū iuda ⁊ beniamin.
in. c. lxxx. ṁ. electoꝝ bellātiū ut ꝯdimic
aret ꝯ isrl̄. ⁊ ꝯu̾teret ad se regnū suū. Factusq;
ē sermo dn̄i ad semeiā hoīem dei dicēs. Loq
re ad roboā filiū salomonis regē iuda. ⁊ ad
uniu̾sū isrl̄ q̄ ē in iuda ⁊ beniamī. Hec dicit
dn̄s. Non ascēdetis ne; pugnabitis ꝯ fr̄s uel
tros. Reuertat̾ unusquisq; ī domū suā. qr̄ hoc
mea gestū ē uoluntate. Qui cū audissent
sermonē dn̄i. reu̾si sūt. nec p̾rexerūt ꝯtra
regē ieroboā. Habitauit aūt roboam ī ierl̄m.
⁊ edificauit ciuitates muratas ī iuda. ex
quib; ē bethleē. ⁊ ethan. ⁊ thecue. bethsur
q; ⁊ sochoth. ⁊ odollā. nec nō geth. ⁊ maresa.
⁊ ziph. s; ⁊ aduram. ⁊ lachis. ⁊ azecha. Saraa
q; ⁊ haialon. ⁊ hebron. q̄ erāt in iuda ⁊ beniamī.
ciuitates munitissimas. Cūq; clausisset eas
muris posuit ī eis p̾ncipes. ciboꝝq; horrea.
hoc ē olei ⁊ uini. S; ⁊ ī singlis urbib; fecit ar
mamentaria scutoꝝ ⁊ hastaꝝ. firmauitq; eas
sūma diligentiā. ⁊ imꝑauit sup̾ iudā ⁊ beniamin.
Sacerdotes aūt ⁊ leuite q̄ erāt ī uniu̾so
isrl̄ uenerūt ad eū de cūctis sedib; suis. relī
quentes suburbana ⁊ possessiones suas. ⁊ transeun
tes ad iudā ⁊ ierl̄m. eo qd̾ abiecisset eos iero
boam. ⁊ posteri eius. ne sacerdotio dn̄i fungerent̾.
Qui ꝯstituit sibi sacerdotes excelsoꝝ. ⁊ demoꝝ.
uituloꝝq; q̄s fecerat. S; ⁊ de cūctis tribub; isrl̄
quicūq; dederant cor suū ut q̄rerēt dn̄m dm̄
isrl̄. uenerūt ierl̄m ad imolād̾ uictimas dn̄o
dō patrū suoꝝ. ⁊ roborauerūt regnū iuda. ⁊ cor
roborauerūt roboā filiū salomonis ꝑ tres an
nos. Ambulauerūt enī in uiis dd̾ ⁊ salomonis
annis tm̄ trib;. Duxit aūt roboā uxorē mala
ath. filiā ierimuth filii dd̾. Abiail q; filiam
heliab filii ysai. q̄ peꝑit ei filios. ieus. ⁊ so
moriā. ⁊ zerim. Post hanc q; accep̾ maachā
filiā absalon. Que peꝑit ei abyā. ⁊ ethai. ⁊
ziza. ⁊ salomith. Amauit aūt roboā maach
a filiā absalon sup̾ oēs uxores suas. ⁊ concubi
nas. Nā uxores. xviij. duxerat. Concubinas
aūt. lx. ⁊ genuit. xxviij. filios. ⁊ lx. filias.
Constituit u̾o ī capite abyam filiū maacha
ducē sup̾ oēs fr̄s suos. Ipm̄ enī regē face cogi
tabat. qr̄ sapientior erat ⁊ potentior sup̾ oēs
filios eius. ⁊ in cūctis finib; iuda ⁊ beniamī ⁊
ī uniu̾sis ciuitatib; muratis. Prebuitq; eis es
cas plurimas. ⁊ multas petiuit uxores. Cūq; robor
atū fuisset regnū roboā ⁊ ꝯfortatū dereliquit

XII

Legē dn̄i ⁊ oīs isrl̄ cum eo.
Anno aūt. v. regni roboā ascēdit sesac rex
egipti in ierl̄m. qr̄ peccauerūt dn̄o. cū mille
. cc. curribus. ⁊ lx. milib; equitū. nec erat nūs
uulgi qd̾ uenerat cū eo. ex egipto libies. s. trog
dite. ⁊ ethiopes. Cepitq; ciuitates munitissi
mas. in iuda. ⁊ uenit usq; ī ierl̄m. Semeias
aūt ꝓpha ingressus ē ad roboā ⁊ p̾ncipes iuda. q
ꝯgregati fuerant ī ierl̄m. fugientes sesac. di
xitq; ad eos. Hec dic̄ dn̄s. Uos reliquistis me.
⁊ ego reliq̄ uos ī manu sesac. Consternatiq;
p̾ncipes isrl̄. ⁊ rex. dixerūt. iustus ē dn̄s. Cūq;
uidisset dn̄s qd̾ humiliati eēnt. fc̄s est sermo
dn̄i ad semeiā dicens. Quia humiliati sūt nō
disꝑdā eos. daboq; eis paxillū auxilii. et
nō stillabit furor meus sup̾ ierl̄m ꝑ manū sesac.
Uerūtñ seruient ei ut sciat distantiā seruitu
tis mee. ⁊ seruitutis regni t̾raꝝ. Recessit i
taq; sesach rex egipti ab ierl̄m sublatis
thesauris dom⁹ dn̄i. ⁊ dom⁹ regis. Oīaq; secū
tulit. ⁊ clipeos aureos q̄s fecerat salomō. p
quib⁹ fecit rex eneos. ⁊ tradidit illos p̾nci
pib; scutarioꝝ. q̄ custodiebāt uestibulū
palacii. Cūq; introiret rex domū dn̄i ueniebāt
scutarii. ⁊ tollebāt eos. Iterumq; referebā
ut eos ad armamentariū suū. Uerūtñ qr̄ humi
liati sūt. auersa ē ab eis ira dn̄i. nec deleti sunt
penit⁹. Siquidē ⁊ ī iuda ī uenta sūt opa bona.
Confortat⁹ est ḡ roboā in ierl̄m. atq; regna
uit. Xl. aūt ⁊ uni⁹ āni erat cū regnare cepis
set. ⁊ xvij. ānis regnauit ī ierl̄m. urbe quā
elegit dn̄s ut ꝯfirmaret nomē suū ibi. de cū
ctis tribub; isrl̄. Nomēq; matris eius naama a
manitis. Fecitq; malū. ⁊ nō p̾parauit cor su
um ut q̄reret dn̄m. Opa u̾o roboā p̾ma ⁊
nouissima scripta sūt in libro semeie ꝓ
phe. ⁊ addo uidentis. ⁊ diligent̾ exposita. Pug
nauerūtq; aduersū se roboam ⁊ ieroboā cūc
tis dieb;. Et dormiuit roboā cū patribus
suis. sepult⁹q; est in ciuitate dd̾. ⁊ regna
uit abia filius eius pro eo.

XIII

Anno. xviij. regis ieroboā regnauit abia
sup̾ iudā. Trib; ānis regnauit in ierl̄m.
Nomē matris ei⁹ michaia filia uriel de ga
baa. ⁊ erat belliū int̾ abia ⁊ ieroboā. Cūq;
inisset abia certamē. ⁊ haberet bellicosissimos
uiros. ⁊ electoꝝ. cccc. ṁ. ieroboā instruxit
ex aduerso aciē. dccc. milib; uiroꝝ. Qui ⁊ ipsi ela
ti erāt. ⁊ ad bella fortissimi. Stetit ḡ abia
sup̾ montē semeron qui erat ī effrain. ⁊ ait.
Audi ieroboā. ⁊ oīs isrl̄. Nū ignoratis qd̾
dn̄s ds̄ isrl̄ dedit regnū dd̾ sup̾ isrl̄ ī sempitnū.
ipsi ⁊ filiis ei⁹ in pactū salis. Et surrexit

ieroboam filius nabath servus salomonis filii
david, et rebellavit contra dominum suum. Congregatique
sunt ad eum viri vanissimi et filii belial, et prae-
valuerunt contra roboam filium salomonis. Porro ro-
boam erat rudis et corde pavido, nec potuit
resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere
possitis regno domini quod possidet per filios david, ha-
betisque grandem populi multitudinem atque vi-
tulos aureos quos fecit vobis ieroboam in deos.
Et eiecistis sacerdotes domini filios aaron atque
levitas, et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi
terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum
suam in tauro in bobus et in arietibus septem, statim fit
sacerdos eorum qui non sunt dii. Noster autem dominus deus est
quem non relinquimus. Sacerdotes quoque ministrant
domino de filiis aaron, et levitae sunt in ordine suo.
Holocausta quoque offerunt domino per singulos dies
mane et vespere, et thimiama iuxta legis prae-
cepta confectum, et proponuntur panes in mensa
mundissima. Estque apud nos candelabrum au-
reum et lucerna eius ut accendatur semper ad vesperam.
Nos quippe custodimus praecepta dei nostri quem
vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux deus est
et sacerdotes eius qui clangunt tubis et resonant contra
vos. Filii israel, nolite pugnare contra dominum deum pa-
trum vestrorum, quia non vobis expedit. Haec illo loquente
ieroboam retro moliebatur insidias. Cumque
ex adverso hostium staret, ignorantem iudam
suo ambiebat exercitu. Respiciensque iudas vidit
instare bellum ex adverso et post tergum, et clamavit
ad dominum. Ac sacerdotes tubis canere coeperunt. Omnesque
viri iuda vociferati sunt. Et ecce illis vociferantibus
perterruit deus ieroboam et omnem israel qui stab-
at ex adverso iuda et abia. Fugeruntque filii israel
iudam, et tradidit eos deus in manu eorum. Percussit
ergo eos abia et populus eius plaga magna, et cor-
ruerunt vulnerati ex israel d. milia virorum for-
tium. Humiliatique sunt filii israel in tempore illo, et
vehementissime confortati filii iuda eo quod spe-
rassent in domino deo patrum suorum. Persecutus est autem
abia fugientem ieroboam et cepit civitates eius
bethel et filias eius et iesana cum filiabus suis,
ephron quoque et filias eius. Nec valuit ultra re-
sistere ieroboam in diebus abia. Quem percussit
dominus et mortuus est. Igitur abia confortato impe-
rio suo accepit uxores xiiii, procreavitque
xxii filios et xvi filias. Reliqua autem ser-
monum abia viarumque et operum eius scripta sunt
diligentissime in libro prophete abdo.

xiiii. XIIII Dormivit autem abia cum patribus
suis et sepelierunt eum in civitate david. Reg-
navitque asa filius eius pro eo. In cuius diebus quievit
terra x annis. Fecit asa quod bonum et placitum
erat in conspectu dei sui, et subvertit altaria
peregrini cultus et excelsa, et confregit statuas
lucosque succidit. Ac praecepit iude ut quaereret
dominum deum patrum suorum et faceret legem et universa
mandata. Et abstulit e cunctis urbibus iuda ar-
as et fana, et regnavit in pace. Aedificavitque ur-
bes munitissimas in iuda, quia quietus erat, et nul-
la temporibus eius bella surrexerant, pacem domino lar-
giente. Dixit autem iude: Aedificemus autem civitates
istas et vallemus muris et roboremus turribus et
portis et seris, donec a bellis quieta sunt omnia,
eo quod quaesierimus dominum deum patrum nostrorum, et dederit
nobis pacem per gyrum. Aedificaverunt igitur, et nullum in
exstruendo impedimentum fuit. Habuit autem asa in exerci-
tu suo portantium scuta et hastas de iuda
ccc milia, de beniamin vero scutariorum et sagitta-
riorum cc lxxx milia. Omnes isti viri fortissimi.
Egressus est autem contra eos zara ethiops cum
exercitu suo decies centena milia et curribus
ccc, et venit usque maresa. Porro asa perrexit
obviam ei et instruxit aciem ad bellum in valle se-
phata quae est iuxta maresa, et invocavit dominum
deum et ait: Domine non est apud te ulla distantia
utrum in paucis auxilieris an in pluribus. Adiu-
va nos domine deus noster. In te enim et in tuo nomine ha-
bentes fiduciam venimus contra hanc multi-
tudinem. Domine deus noster tu es, non praevaleat contra te homo.
Exterruit itaque dominus ethiopes coram asa et iuda.
Fugeruntque ethiopes, et persecutus est eos asa et
populus qui erat cum eo usque gerare, et
ruerunt ethiopes usque ad internicionem, quia domino
caedente contriti sunt, et exercitu illius praeliante. Tu-
lerunt ergo spolia multa, et percusserunt omnes civita-
tes per circuitum gerarae. Grandis quippe cunctos
terror invaserat, et diripuerunt urbes, et multam
praedam asportaverunt. Sed et caulas ovium destruen-
tes tulerunt pecorum infinitam multitudinem et
camelorum, reversique sunt in ierusalem. XV

Azarias autem filius oded facto in se spiritu dei egressus
est in occursum asa et dixit ei: Audite me asa
et omnis iuda et beniamin. Dominus vobiscum quia fuistis cum eo.
Si quaesieritis eum invenietis. Si autem dereliqueritis
eum derelinquet vos. Transibunt autem dies multi in israel
absque deo vero et absque sacerdote, et absque doctore et
absque lege. Cumque reversi fuerint in angustia sua
et clamaverint ad dominum deum israel et quaesierint eum,
reperient eum. In tempore illo non erit pax egredien-
ti et ingredienti, sed terrores undique in cunctis
habitatoribus terrarum. Pugnabit enim gens contra

gentem. et civitas contra civitatem. quia dominus contur-
babit eos in omni angustia. Vos autem confortamini
et non dissolvantur manus vestre. Erit enim merces
operi vestro. Quod cum audisset asa verba .s. et prophetiam
azarie filii oded prophete confortatus est. et abstulit
ydola de omni terra iuda et beniamin. et ex urbi-
bus quas ceperat montis effraim. et dedicavit al-
tare domini quod erat ante porticum domus domini. Congre-
gavitque universum iuda et beniamin. et advenas cum
eis de effraim et de manasse. et de symeon. Plu-
res enim confugerant ad eum ex israel. videntes quod
dominus deus illius esset cum eo. Cumque venissent ierusalem
mense tercio. anno .xv. regni asa immolaverunt
domino in die illa de manubiis et preda quam adduxe-
rant boves .dcc. et arietes .vii. milia. Et intravit ex
more ad corroborandum fedus ut quererent dominum
deum patrum suorum. in toto corde. et in tota anima sua. Si
quis autem non quesierit inquit dominum deum israel moria-
tur a minimo usque ad maximum. a viro usque
ad mulierem. Iuraveruntque domino voce magna in
iubilo. et in clangore tube et in sonitu buccina-
rum. omnes qui erant in iuda cum execratione. In omni
enim corde suo iuraverunt. et in tota voluntate
quesierunt eum et invenerunt. Prestititque eis dominus requiem
per circuitum. Sed et maacha matrem asa regis
ex augusto deposuit imperio. eo quod fecisset in luco
simulacrum priapi. quod omne contrivit. et in frus-
ta comminuens combussit in torrente cedron.
Excelsa autem derelicta sunt in israel. Attamen cor asa
erat perfectum cunctis diebus eius. Et ea que voverat
pater suus. et ipse intulit in domum domini. argentum et
aurum vasorumque diversam supellectilem. Bellum
vero non fuit usque ad .xxx. annum regni asa.
XVI Anno autem .xxx.vi. regni eius
ascendit baasa rex israel in iudam. et muro
circumdabat rama. ut nullus tute posset egre-
di vel ingredi de regno asa. Protulit autem asa ar-
gentum et aurum de thesauris domus domini. et de
thesauris regiis. misitque ad benadab regem
syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus inter
me et te est. pater quoque meus et pater tuus habuerunt con-
cordiam. Quam ob rem misi tibi argentum et aurum
ut rupto federe quod habes cum baasa rege israel.
facias eum a me recedere. Quo comperto benad-
ab misit principes exercituum suorum ad urbes
israel. Qui percusserunt ahion. et dan et abelma-
im. et universas urbes muratas neptalim.
Quod cum audisset baasa. desiit edificare ram-
a. et intermisit opus suum. Porro asa rex assump-
sit universum iudam. et tulerunt lapides de rama.
et ligna que edificationi preparaverat baasa.

edificavitque ex eis gabaa et maspha. In tempore
illo. venit anani propheta ad asa regem iuda.
et dixit ei. Quia habuisti fiduciam in rege syrie.
et non in domino deo tuo. ideo evasit syrie regis
exercitus de manu tua. Nonne ethiopes et libies
multo plures erant quadrigis et equitibus et multitu-
dine nimia. Quos cum domino credidisses tradi-
dit in manus tuas. Oculi enim domini contemplantur univer-
sam terram. et prebent fortitudinem his qui per-
fecto corde credunt in eum. Stulte igitur egisti.
et propter hoc in presenti tempore adversum te bella consur-
gent. Iratusque est asa adversus videntem. et iussit
eum mitti in nervum. Valde quippe super hoc fuerat dig-
natus. et interfecit de populo in tempore illo plu-
rimos. Opera autem asa prima et novissima scripta
sunt in libro regum iuda et israel. Egrotavit etiam
asa anno .xxx.ix. regni sui dolore pedum ve-
hementissime. et nec in infirmitate sua quesivit dominum.
sed magis in medicorum arte confisus est. Dormivitque
cum patribus suis. et mortuus est anno .xli. regni
sui. et sepelierunt eum in sepulcro suo quod foderat sibi
in civitate david. Posueruntque eum super lectum suum ple-
num aromatibus. et unguentis meretriciis que erant
pigmentariorum arte confecta. et combusserunt super
eum ambitione nimia.
XVII Regnavit autem iosaphat filius eius pro eo. et in-
valuit contra israel. Constituitque militum numeros
in cunctis urbibus iuda que erant vallate mu-
ris. presidiaque disposuit in terra iuda. et in civita-
tibus effraim quas ceperat asa pater eius. Et fuit dominus
cum iosaphat. quia ambulavit in viis david patris
sui primis. et non speravit in baalim. sed in domino deo
patris sui. et perrexit in preceptis illius et non iuxta
peccata israel. Confirmavitque dominus regnum in manu
eius. et dedit omnis iuda munera iosaphat. Factaque
sunt ei infinite divitie. et multa gloria. Cumque
sumpsisset cor eius audaciam propter vias domini. etiam excel-
sa et lucos de iuda abstulit. Tercio autem anno
regni sui misit de principibus suis benayl.
et abdiam. et zachariam. et nathanael. et micheam.
ut docerent in civitatibus iuda. et cum eis levitas
semeiam et nathaniam. et zabadiam. Asahel quoque
et semiramoth. et ionathan. adoniamque et tho-
biam et thobadoniam levitas. et cum eis elisama
et ioram sacerdotes. Docebantque populum in iuda. haben-
tes librum legis domini. et circuibant cunctas ur-
bes iuda. atque erudiebant populum. Itaque factus
est pavor domini super omnia regna terrarum. que erant per
gyrum iuda. nec audebant bellare contra iosa-
phat. Sed et philistei iosaphat munera de-
ferebant. et vectigal argenti. Arabes quoque

adducebant pecora arietum .vii. milia. decemque hir-
cos totidem. Crevit ergo iosaphat et magnificatus
est usque in sublime. atque edificavit in iuda
domos ad instar turrium. urbesque muratas.
et multa opera paravit in urbibus iuda. Viri quoque
bellatores et robusti erant in ierusalem. quorum
iste est numerus per domos et familias singulorum.
In iuda principes exercitus. ednas dux. et cum
eo robustissimi .ccc. milia. Post hunc iohanan
princeps. et cum eo .cc.lxxx. milia. Post istum quoque
amasias filius zechri. consecratus domino. et cum
eo .cc. milia. virorum fortium. Hunc sequebatur ro-
bustus ad prelia eliada. et cum eo tenentium ar-
cum et clipeum .cc. milia. Post istum et iosaphat. et cum
eo .c.lxxx. milia. expeditorum militum. Hii omnes
erant ad manum regis. exceptis aliis quos
posuerat in urbibus muratis et in universo iuda.
XVIII Fuit ergo iosaphat dives et inclitus
multum. et affinitate coniunctus est achab.
descenditque post annos ad eum in samariam. Ad
cuius adventum mactavit achab arietes et
boves plurimos. et populo qui venerat cum eo persua-
sit ut ascenderet in ramoth galaad. Dixitque
achab rex israel ad iosaphat regem iuda. Veni
mecum in ramoth galaad. Cui ille respondit. Ut
ego et tu sicut populus tuus et populus meus. Tecumque eri-
mus in bello. Dixitque iosaphat ad regem
israel. Consule obsecro in presentiarum sermonem
domini. Congregavit ergo rex israel prophetarum .cccc.
viros. et dixit ad eos. In ramoth galaad ad
bellandum ire debemus an quiescere? At illi as-
cendite inquiunt. et tradet deus in manu regis.
Dixitque iosaphat. Numquid non est hic propheta
domini. ut ab illo inquiramus? Et ait rex israel
ad iosaphat. Est vir unus a quo possumus que-
rere domini voluntatem. sed ego odi eum. quia non
prophetat mihi bonum sed malum omni tempore. Est autem miche-
as filius iebla. Dixitque ei iosaphat. Ne loquaris
rex hoc modo. Vocavit ergo rex israel unum de eu-
nuchis et dixit ei. Voca cito micheam filium iebla.
Porro rex israel et iosaphat rex iuda uterque se-
debant in solio suo vestiti cultu regio. Sede-
bant autem in area iuxta portam samarie. omnesque
prophete vaticinabantur coram eis. Sedechias vero
filius chanaana fecit sibi cornua ferrea. et ait.
Hec dicit dominus. His ventilabis syriam donec conteras
eam. Omnesque prophete vaticinabantur similiter atque
dicebant. Ascende in ramoth galaad et prosperaberis.
et tradet eos dominus in manus regis. Nuntius autem
qui ierat ad vocandum micheam. ait illi. En verba
omnium prophetarum uno ore bona annuntiant regi.
Quæso ergo te ut sermo tuus ab eis non dissentiat
loquarisque prospera. Cui micheas respondit. Vivit dominus quia
quodcumque dixerit deus meus hoc loquar. Venit ergo ad
regem. Cui rex ait. Michea ire debemus in ra-
moth galaad ad bellandum an quiescere? Cui ille respondit.
Ascendite. cuncta enim prospera evenient et traden-
tur hostes in manus vestras. Dixitque rex iterum
atque iterum te adiuro ut non loquaris mihi nisi quod
verum est in nomine domini. At ille ait. Vidi universum
israel dispersum in montibus sicut oves absque
pastore. Et dixit dominus. Non habent isti dominos. Re-
vertatur unusquisque ad domum suam in pace.
Et ait rex israel ad iosaphat. Nonne dixi tibi quod non
prophetaret iste mihi quicquam boni sed ea que mala
sunt. At ille. Idcirco ait. Audite verbum domini. Vi-
di dominum sedentem in solio suo. et omnem exercitum
celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et dixit
dominus. Quis decipiet achab regem israel ut ascen-
dat et corruat in ramoth galaad. Cumque
diceret unus hoc modo. et alter alio. processit spiritus et ste-
tit coram domino. et ait. Ego decipiam eum. Cui dominus.
In quo ergo decipies? At ille respondit. Egrediar et ero
spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitque dominus.
Decipies. et prevalebis. Egredere et fac ita. Nunc
ergo ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium
prophetarum tuorum. et dominus locutus est de te mala.
Accessit autem sedechias filius chanaane. et percus-
sit michee maxillam. et ait. Per quam viam transivit
spiritus domini a me ut loqueretur tibi? Dixitque micheas.
Tu ipse videbis in die illo. quando ingressus fueris
cubiculum de cubiculo ut abscondaris. Precepit autem
rex israel dicens. Tollite micheam. et ducite eum
ad amon principem civitatis. et ad ioas filium am-
elech. et dicetis. Hec dicit rex. Mittite hunc in car-
cerem. et date ei panis modicum. et aque parum.
donec revertar in pace. Dixitque micheas. Si
reversus fueris in pace non est dominus locutus in me.
Et ait. Audite omnes populi. Igitur ascenderunt rex is-
rael et iosaphat rex iuda. in ramoth galaad. Di-
xitque rex israel ad iosaphat. Mutabo habitum
et sic ad pugnandum vadam. Tu autem induere vestibus
tuis. Mutatoque rex israel habitu. venit ad bel-
lum. Rex autem syrie preceperat ducibus equitatus sui
dicens. Ne pugnetis contra minimum aut contra ma-
ximum. nisi contra solum regem israel. Itaque cum vidis-
sent principes equitatus iosaphat dixerunt. Rex
israel est iste. Et circumdederunt eum dimicantes. At
ille clamavit ad dominum. et auxiliatus est ei.
atque avertit eos ab illo. Cum enim audissent du-
ces equitatus quod non esset rex israel reliquerunt eum.
Accidit autem ut unus e populo in incertum sagittam

iaceret. et percussit regem israel inter cervicem et
scapulas. At ille aurige suo ait. Converte
manum tuam. et educ me de acie. quia vulneratus sum.
Et finita est pugna in die illo. Porro rex israel
stabat in curru suo contra siros usque ad vesperam.
et mortuus est occidente sole.

XIX Reversus est autem iosaphat rex iuda in domum
suam pacifice in ierusalem. Cui occurrit iheu fi
lius anani videns. et ait ad eum. Impio prebes au
xilium. et his qui oderunt dominum amicicia iungeris. Id
circo iram quidem domini merebaris. sed bona opera inven
ta sunt in te. eo quod abstuleris lucos de terra
iuda. et preparaveris cor tuum. ut requireres dominum
deum patrum tuorum. Habitavit ergo iosaphat in ierusalem.
Rursumque egressus est ad populum de bersabee usque ad
montem effraim. et revocavit eos ad dominum deum
patrum suorum. Constituitque iudices terre in cunctis
civitatibus iuda munitis per singula loca. et pre
cipiens iudicibus. Videte ait quid faciatis. Non enim
hominis exercetis iudicium. sed domini. et quodcumque iudi
caveritis in vos redundabit. Sit timor domini
vobiscum. et cum diligentia cuncta facite. Non est enim
apud dominum deum nostrum iniquitas. nec personarum ac
ceptio. nec cupido munerum. In ierusalem quoque con
stituit iosaphat levitas et sacerdotes. et principes famili
arum ex israel. ut iudicium et causam domini iudica
rent habitatoribus eius. Precepitque eis dicens. Sic
agetis in timore domini fideliter et corde perfecto.
Omnem causam que venerit ad vos fratrum vestrorum qui
habitant in urbibus suis inter cognationem et
cognationem. Ubicumque est questio de lege. de man
dato. de ceremoniis. de iustificationibus: osten
dite eis ut non peccent in dominum. et ne veniat
ira super vos et super fratres vestros. Sic ergo agentes
non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex
vester. qui est dux in domo iuda. super ea opera erit
que ad regis officium pertinent. Habetisque magistros le
vitas coram vobis. Confortamini et agite diligen
ter. et erit dominus vobiscum in bonis.

XX Post hec congregati sunt filii moab et filii amon.
et cum eis de ammonitis ad iosaphat. ut pu
gnarent contra eum. Veneruntque nuncii et indicave
runt iosaphat dicentes. Venit contra te multi
tudo magna de his locis que trans mare sunt et
de siria. et ecce consistunt in asontamar. que
est in engaddi. Iosaphat autem timore perterri
tus totum se contulit ad rogandum dominum. et predicavit
ieiunium universo iuda. Congregatusque est iu
da ad precandum dominum. sed et omnes de urbibus suis
venerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset iosa
phat in medio cetu iude et ierusalem in domo
domini ante atrium novum ait. Domine deus patrum nostro
rum tu es deus in celo. et dominaris cunctis regnis gentium. In
manu tua est fortitudo et potentia. nec quisquam
tibi potest resistere. Nonne tu deus noster interfecis
ti omnes habitatores terre huius coram populo tuo. et de
disti eam semini amici tui abraham in sempiter
num. Habitaveruntque in ea. et extruxerunt in illa
sanctuarium nomini tuo dicentes. Si irruerint super nos
mala. gladius iudicii pestilentia et fames.
stabimus coram domo hac in conspectu tuo. in qua
invocatum est nomen tuum. et clamabimus ad te
in tribulationibus nostris. et exaudies nos. salvosque
facies. Nunc igitur ecce filii amon. et moab et mons seir.
per quos non concessisti filiis israel ut transirent quando
egrediebantur de egipto. sed declinaverunt ab
eis. et non interfecerunt illos. e contrario agunt et ni
tuntur eicere nos de possessione quam tradidisti
nobis deus noster. Ergo non iudicabis eos. In nobis quidem
non est tanta fortitudo ut possimus huic multi
tudini resistere que irruit super nos. Sed cum ig
noremus quid agere debeamus: hoc solum habemus resi
dui. ut oculos nostros dirigamus ad te. Omnis vero iu
da stabat coram domino. cum parvulis et uxoribus et
liberis suis. Erat autem iaziel filius zacharie
filii ananie filii iehiel filii mathanie le
vites. de filiis asaph. super quem factus est spiritus
domini in medio turbe. et ait. Attendite omnis
iuda et qui habitatis in ierusalem. et tu rex iosaph
ath. Hec dicit dominus vobis. Nolite timere nec pa
veatis hanc multitudinem. Non est enim vestra
pugna. sed dei. Cras ascendetis contra eos. Ascen
suri enim sunt per clivum nomine sis. et invenietis
illos in summitate torrentis qui est contra soli
tudinem ieruhel. Non enim eritis vos qui dimi
cabitis. sed tantummodo confidenter state. et videbitis
auxilium domini super vos. O iuda et ierusalem noli
te timere nec paveatis. Cras egredimini contra eos.
et dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et iuda et omnes
habitatores ierusalem. ceciderunt proni in terram coram
domino. et adoraverunt eum. Porro levite de filiis
caath et de filiis chore. laudabant dominum deum
israel voce magna in excelsum. Cumque mane sur
rexissent. egressi sunt per desertum thecue. Profec
tisque eis stans iosaphat in medio eorum dixit.
Audite me iuda et omnes habitatores ierusalem.
Credite in domino deo vestro. et securi eritis. Cre
dite prophetis eius. et cuncta evenient prospera.
Deditque consilium populo et statuit cantores domini ut
laudarent eum in turmis suis. et antecederent
exercitum. ac voce consona dicerent. Confitemi
ni domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius.

Cumque coepissent laudes canere, vertit Dominus insidi-
as eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon et
Moab, et montis Seir, qui egressi fuerant ut pug-
narent contra Iudam, et percussi sunt. Namque filii Am-
mon et Moab consurrexerunt adversum habitatores
montis Seir, ut interficerent et delerent eos. Cum-
que hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi,
mutuis concidere vulneribus. Porro Iudas cum
venisset ad speluncam quae respicit solitudinem,
vidit procul omnem regionem late plenam ca-
daveribus, nec superesse quemquam qui necem po-
tuisset evadere. Venit ergo Iosaphat et omnis
populus cum eo ad detrahenda spolia mortuo-
rum. Inveneruntque inter cadavera variam supel-
lectilem, vestes quoque et vasa pretiosissima, et
diripuerunt omnia, ita ut omnia portare non possent,
nec per tres dies spolia auferre prae ma-
gnitudine. Die autem quarta congregati sunt
in valle benedictionis. Etenim quoniam ibi bene-
dixerunt Domino, vocaverunt locum illum vallis be-
nedictionis usque in praesentem diem. Reversusque
est omnis vir Iuda, et habitatores Ierusalem, et Iosaph-
ath ante eos in Ierusalem cum letitia magna, eo
quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis.
Ingressique sunt in Ierusalem cum psalteriis et cithar-
is et tubis in domum Domini. Irruit autem pavor Domi-
ni super universa regna terrarum, cum audissent quod pug-
nasset Dominus contra inimicos Israel. Quievitque
regnum Iosaphat, et praebuit ei Deus pacem per circui-
tum. Regnavit ergo Iosaphat super Iudam. Et erat
.xxx.v. annorum cum regnare coepisset, .xx. au-
tem .v. annis regnavit in Ierusalem: et nomen matris
eius Azuba, filia Selachi. Et ambulavit in via
patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens
quaecumque placita erant coram Domino. Verumtamen
excelsa non abstulit. Adhuc populus non direxe-
rat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum. Re-
liqua autem gestorum Iosaphat priorum et novissim-
orum scripta sunt in libris Iehu filii Anani,
quae digessit in libro regum Israel. Post haec
iniit amicicias Iosaphat rex Iuda cum Och-
ozia rege Israel, cuius opera fuerunt pessima. Et
particeps fuit ut facerent naves quae irent
in Tharsis: feceruntque classem in Asiongaber.
Prophetavit autem Eliezer filius Dodau de Mare-
sa ad Iosaphat, dicens: Quia habuisti foedus cum
Ochozia, percussit Dominus opera tua. Contritaeque
sunt naves, nec potuerunt ire in Tharsis.

xxi. XXI Dormivit autem Iosaphat cum
patribus suis, et sepultus est cum eis in civita-
te David. Regnavitque Ioram filius eius pro eo.

Qui habuit fratres filios Iosaphat, Azariam, Ia-
hiel, et Zachariam, Azariam, et Michael, et Sapha-
tiam. Omnes hii filii Iosaphat regis Iuda. De-
ditque eis pater suus multa munera argenti et au-
ri, et pensitationes cum civitatibus munitissi-
mis in Iuda; regnum autem tradidit Ioram, eo quod
esset primogenitus. Surrexit autem Ioram super regnum
patris sui. Cumque se confirmasset, occidit omnes fratres
suos gladio, et quosdam de principibus Iuda. .xx.
quatuor annorum erat Ioram cum regnare coepisset, et
.viii. annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque
in viis regum Israel, sicut egerat domus Achab: filia
quippe Achab erat uxor eius, et fecit malum
in conspectu Domini. Noluit autem Dominus disperdere domum
David propter pactum quod inierat cum eo, et quia promiserat
ut daret illi lucernam et filiis eius in omni tempore.
In diebus illis rebellavit Edom, ne esset subditus
Iudae, et constituit sibi regem. Cumque transisset Ioram
cum principibus suis, et cuncto equitatu qui erat secum,
surrexit nocte, et percussit Edom qui se circumdede-
rat, et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellavit
Edom, ne esset sub ditione Iuda usque ad hanc diem.
Eo tempore et Lobna recessit ne esset sub manu il-
lius: dereliquerat enim Dominum Deum patrum suorum. Insuper
excelsa nō abstulit fabricatus est in urbibus Iu-
da, et fornicari fecit habitatores Ierusalem, et praeva-
ricari Iudam. Allatae sunt autem ei litterae ab Elia pro-
pheta, in quibus scriptum erat: Haec dicit Dominus Deus David
patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Iosaphat pa-
tris tui, et in viis Asa regis Iuda, sed incessisti per
iter regum Israel, et fornicari fecisti Iudam et ha-
bitatores Ierusalem, imitatus fornicationem domus
Achab, insuper et fratres tuos, et domum patris tui meli-
ores te occidisti: Ecce Dominus percutiet te plaga
magna, cum populo tuo, et filiis et uxoribus tuis,
et universa substantia tua. Tu autem aegrotabis pessi-
mo languore uteri, donec egrediantur vitalia
tua paulatim per singulos dies. Suscitavit
ergo Dominus contra Ioram spiritum Philistinorum, et Arabum,
qui confines sunt Ethiopibus. Et ascenderunt in terram
Iuda, et vastaverunt eam, diripueruntque cunctam
substantiam quae inventa est in domo regis, insuper
et filios eius et uxores: nec remansit ei filius
nisi Ioachaz qui minimus natu erat. Et super haec
omnia percussit eum Dominus aluo dolore insanabili.
Cumque diei succederet dies, et temporum spatia vol-
verentur, duorum annorum expletus est circulus: et sic
longa consumptus est tabe, ita ut egereret etiam
viscera sua, languore pariter vitam caruit.
Mortuusque est in infirmitate pessima: et non fecit
ei populus secundum consuetudinem exequias sicut fecerat

maioribus eius. xxxii. annorum fuit cum regnare
coepisset et viii. annis regnavit in Ierusalem. Am
bulavit non recte et sepelierunt eum in civitate
David verumtamen non in sepulchro regum.
XXII Constituerunt autem habitatores Ierusalem Ochoziam
filium eius minimum regem pro eo. Omnes enim ma
iores natu qui ante eum fuerant interfecerant latrones
Arabum qui irruerant in castra. Regnavitque Ocho
zias filius Ioram regis Iuda. xlii. annorum fuit
Ochozias cum regnare coepisset et uno anno reg
navit in Ierusalem. et nomen matris eius Athalia
filia Amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus A
chab. Mater enim eius impulit eum ut impie ageret.
Fecit ergo malum in conspectu Domini sicut domus Achab.
Ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui
in interitum eius. Ambulavitque in consilio eorum. Et
perrexit cum Ioram filio Achab rege Israel in bellum
contra Azael regem Syrie in Ramoth Galaad. Vulnera
veruntque Syri Ioram. Qui reversus est ut curaretur in Iez
rael. Multas enim plagas acceperat in supradicto cer
tamine. Igitur Ochozias filius Ioram rex Iuda
descendit ut viseret Ioram filium Achab in Iez
rael egrotantem. Voluntatis quippe fuit Dei adversum
Ochoziam ut veniret ad Ioram. Et cum venisset et
egrederetur cum eo adversum Iehu filium Namsi
quem unxit Dominus ut deleret domum Achab. Cum ergo
everteret Iehu domum Achab invenit principes Iu
da et filios fratrum Ochozie qui ministrabant ei et in
terfecit illos. Ipsumque perquirens Ochoziam comprehen
dit latentem in Samaria. Adductumque ad se
occidit. Et sepelierunt eum eo quod esset filius Iosaphat
qui quesierat Dominum in toto corde suo. Nec erat
ultra spes aliqua ut de stirpe aliquis regnaret O
chozie. Siquidem Athalia mater eius videns quod mortuus
esset filius suus surrexit et interfecit omnem stirpem re
giam domus Ioram. Porro Iosabeth filia regis tu
lit Ioas filium Ochozie et furata est eum de medio
filiorum regis cum interficerentur. Absconditque eum cum nu
trice sua in cubiculo lectulorum. Iosabeth autem que
absconderat eum erat filia regis Ioram uxor Ioiade
pontificis soror Ochozie et idcirco non interfecit eum
Athalia. Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus
vi. annis quibus regnavit Athalia super terram.
XXIII Anno autem vii. confortatus Ioiada
assumpsit centuriones Azariam videlicet filium
Ieroboam et Ismahel filium Iohanan Azariam
quoque filium Obed et Maasiam filium Adaie et Elisa
phat filium Zechri. Et iniit cum eis consilium et fedus.
Qui circumeuntes Iudam congregaverunt Levitas de
cunctis urbibus Iuda et principes familiarum Is
rael. Veneruntque in Ierusalem. Iniit ergo omnis multitudo
pactum in domo Dei cum rege. Dixitque ad eos Io
iada. Ecce filius regis regnabit sicut locutus est
Dominus super filios David. Iste est ergo sermo quem facie
tis. Tercia pars vestrum que venit ad sabba
tum sacerdotum et Levitarum et ianitorum erit in
portis. Tercia vero pars ad domum regis. Et tercia
ad portam que appellatur fundamenti. Omne vero re
liquum vulgus sit in atriis domus Domini. Nec quis
quam alius ingrediatur domum Domini nisi sacer
dotes et qui ministrant de Levitis. Ipsi tantummodo
ingrediantur quia sanctificati sunt. Et omne reliquum
vulgus observet custodias Domini. Levite autem
circumdent regem habentes singuli arma sua.
Et siquis alius ingressus fuerit templum interficiatur.
Sintque cum rege intrante et egrediente. Fecerunt
ergo Levite et universus Iuda iuxta omnia que preceperat
Ioiada pontifex. Et assumpserunt singuli viros qui
sub se erant. Et veniebant per ordinem sabbati
cum his qui iam impleverant sabbatum et egressuri erant.
Siquidem Ioiada pontifex non dimiserat abire
turmas que sibi per singulas ebdomadas suc
cedere consueverant. Deditque Ioiada sacerdos cen
turionibus lanceas clipeosque et peltas regis
David quas consecraverat in domo Domini. Constituitque
omnem populum tenentium pugiones a parte tem
pli dextra usque ad partem templi sinistram coram
altari et templo per circuitum regis. Et eduxerunt
filium regis et imposuerunt ei diadema. Dederunt
que ei in manu eius tenendam legem et constituerunt
eum regem. Unxitque eum Ioiada pontifex et fi
lii eius. Imprecatique sunt atque dixerunt. Vivat
rex. Quod cum audisset Athalia vocem scilicet curren
tium atque laudantium regem ingressa est
ad populum in templum Domini. Cumque vidisset regem stan
tem super gradum in introitu et principes turmasque cir
ca eum. omnemque populum terre gaudentem atque clangen
tem tubis et diversi generis organis concinentem
vocemque laudantium scidit vestimenta sua et ait.
Insidie insidie. Egressus est autem Ioiada pontifex
ad centuriones et principes exercitus dixit eis. Educite
illam extra septa templi et interficiatur foris
gladio. Precepitque sacerdos ne occideretur in domo
Domini. Et imposuerunt cervicibus eius manus. Cumque intrasset
portam equorum domus regis interfecerunt eam ibi.
Pepigit autem Ioiada fedus inter se universumque
populum et regem ut esset populus Domini. Itaque ingressus est
omnis populus domum Baal et destruxerunt eam et al
taria ac simulacra illius confregerunt. Mathan quoque sacer
dotem Baal interfecerunt ante aras. Constituit autem
Ioiada prepositos in domo Domini sub manibus
sacerdotum et Levitarum quos distribuit David in d

mo dñi offerrent holocausta dño sicut scriptum
est in libro moysi in gaudio et canticis iuxta
dispositionem david. Constituitque ianitores in portis
domus dñi. ut non ingrederetur eam inmundus in
omni re. Assumpsitque centuriones et fortissimos
viros ac principes populi. et omne vulgus terre. et fe-
cerunt descendere regem de domo dñi. et intro-
ire per medium porte superioris in domum regis.
et collocaverunt eum in solio regali. Letatusque
est omnis populus terre. et urbs quievit. Porro athalia
interfecta est gladio.

XXIIII Septem annorum erat ioas cum regnare cepis-
set. et xl. annis regnavit in ierusalem. Nomen
matris eius sebia de bersabee. Fecitque quod bonum
erat coram dño cunctis diebus ioiade sacerdotis.
Accepit autem ioas uxores duas. de quibus genuit
filios et filias. Post que placuit ioas ut instau-
raret domum dñi. Congregavitque sacerdotes et
levitas. et dixit eis. Egredimini ad civita-
tes iuda. et colligite de universo israel pecuniam
ad sarta tecta templi dñi dei vestri per singulos
annos. festinatoque hoc facite. Porro levite
egere negligentius. Vocavitque rex ioiadam
principem. et dixit ei. Quare non fuit tibi cure ut
cogeres levitas inferre de iuda et de ierusalem pe-
cuniam que constituta est a moyse servo dñi.
ut inferret eam omnis multitudo israel in tabernacu-
lum testimonii. Athalia enim impiissima et
filii eius destruxerunt domum dei. et
de universis que sanctificata fuerant templo dñi.
ornaverant fanum baalim. Precepit ergo rex. et
fecerunt archam. posueruntque eam iuxta portam
dñi forinsecus. Et predicatum est in iuda et ierusalem.
ut deferrent singuli pretium dño. quod constituit mo-
yses servus dei super omnem israel in deserto. Leta-
tique sunt principes cuncti. et omnis populus. Et ingressi
contulerunt in archam dñi. atque miserunt ita ut
impleretur. Cumque tempus esset ut deferrent archam coram
rege per manus levitarum. videbant enim mul-
tam pecuniam. ingrediebatur scriba regis. et quem
primus sacerdos constituerat. effundebantque pe-
cuniam que erat in archa. Porro archam re-
portabant ad locum suum. Sicque faciebant per
singulos dies. Et congregata est infinita pe-
cunia. quam dederunt rex et ioiada his qui
preerant operibus domus dñi. At illi conducebant
ex ea cesores lapidum et artifices operum sin-
gulorum ut instaurarent domum dñi. fabros quoque
ferri et eris ut quod cadere ceperat fulcirent. E-
gerunt hii qui operabantur industrie. et obduceb-
atur parietum cicatrix per manus eorum. ac sus-
citaverunt domum dñi in statum pristinum. et fir-
miter eam stare fecerunt. Cumque complessent omnia opera
detulerunt coram rege et ioiada. reliquam partem
pecunie de qua facta sunt vasa templi in ministe-
rium et ad holocausta. fiale quoque et cetera vasa
aurea et argentea. et offerebantur holocausta
in domo dñi iugiter cunctis diebus ioiade. Se-
nuit autem ioiada plenus dierum. et mortuus est cum esset c. annorum
et xxx. Sepelieruntque eum in civitate david cum re-
gibus. eo quod fecisset bonum cum israel et cum domo eius.
Postquam autem obiit ioiada ingressi sunt principes
iuda. et adoraverunt regem. Qui delinitus obsequi-
is eorum adquievit eis. et dereliquerunt templum dñi dei
patrum suorum. servieruntque lucis et sculptilibus.
Et facta est ira dñi contra iudam et ierusalem propter hoc
peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur
ad dñm. quos protestantes illi audire nolebant.
Spiritus itaque dñi induit zachariam filium ioiade
sacerdotis. et stetit in conspectu populi. et dixit eis. Hec
dicit dñs. Quare transgredimini preceptum dñi.
quod vobis non proderit. et dereliquistis dñm ut de-
relinqueret vos. Qui congregati adversus eum mise-
runt lapides iuxta regis imperium in atrio domus
dñi. Et non est recordatus rex ioas misericordie quam fecerat
ioiada pater illius secum. sed interfecit filium eius.
Qui cum moreretur ait. Videat dñs et requirat.
Cumque evolutus esset annus. ascendit contra eum exercitus si-
rie. Venitque in iudam et ierusalem. et interfecit cunc-
tos principes populi. atque universam predam miserunt
regi damasco. Et certe cum modicus venisset
numerus syrorum. tradidit dñs in manibus eorum in-
finitam multitudinem. eo quod dereliquissent dñm de-
um patrum suorum. In ioas quoque ignominiosa
exercuere iudicia. et abeuntes dimiserunt eum in
languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum ser-
vi sui in ultionem sanguinis filii ioiade sacer-
dotis. et occiderunt eum in lectulo suo. et mortuus est.
Sepelieruntque eum in civitate david. sed non in sepulcris
regum. Insidiati vero sunt ei zabad filius sem-
aath ammonitidis. et iozabad filius semarith
moabitidis. Porro filii eius ac summa pecu-
nie que adunata fuerat sub eo. et instauratio
domus dei scripta sunt diligentius in libro regum.

Regnavit autem amasias filius XXV
eius pro eo. xxv. annorum erat amasias cum
regnare cepisset. et xxix. annis regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius ioaden de ierusalem.
Fecitque bonum in conspectu dñi. verumtamen non in
corde perfecto. Cumque roboratum sibi videret im-
perium iugulavit servos qui occiderant regem
patrem suum. sed filios eorum non interfecit. sed

scriptum est in libro legis moysi ubi precepit dominus
dicens. Non occidentur patres pro filiis. neque filii
pro patribus suis. sed unusquisque in peccato suo morietur.
Congregavit igitur amasias iudam. et constituit
eos per familias. et tribunosque et centuriones. in
universo iuda et beniamin. et recensuit a .xx.
annis et sursum. Invenitque .xxx. m.
iuvenum qui egrederentur ad pugnam. et tenerent
hastam. et clipeum. Mercede quoque conduxit de israel
.c. m. robustorum. c. talentis argenti. Venit autem
ad illum homo dei. et ait. O rex ne egrediatur tecum
exercitus israel. non enim est dominus cum israel. et cunctis
filiis effraim. Quod si putas in robore exercitus bel
la consistere superari te faciet dominus ab hostibus.
dei quippe est adiuvare. et in fugam vertere. Dixitque
amasias ad hominem dei. Quid ergo fiet de .c. ta
lentis que dedi militibus israel. Et respondit ei homo
dei. Habet dominus unde tibi dare possit multo his plura.
Separavit itaque amasias exercitum qui venerat ad
eum ex effraim ut reverteretur ad locum su
um. At illi contra iudam vehementer irati reversi sunt
in regionem suam. Porro amasias confidenter edu
xit populum suum. et abiit in vallem salinarum. et percus
sitque filios seir .x. m. et alia .x. m. virorum
ceperunt filii iuda. et adduxerunt ad preruptum
cuiusdam petre. precipitaveruntque eos de summo
in preceps. qui universi crepuerunt. At ille exercitus
quem remiserat amasias ne secum iret ad
prelium. diffusus est in civitatibus iuda. a sam
aria usque bethoron. et interfectis tribus milibus
diripuit predam magnam. Amasias vero post cedem
idumeorum. et allatos deos filiorum seir statuit
eos in deos sibi. et adorabat eos. et illis adole
bat incensum. Quam ob rem iratus dominus contra amasiam
misit ad illum prophetam qui diceret ei. Cur adoras
ti deos qui non liberaverunt populum suum de ma
nu tua. Cumque hec ille loqueretur. respondit ei. Num
consiliarius regis es. Quiesce. ne forte interfi
ciam te. Discedensque propheta scio inquit quod
cogitaverit dominus occidere te. quia fecisti hoc
malum. et insuper non adquievisti consilio meo. Igitur
amasias rex iuda inito consilio pessimo mis
it ad ioas filium ioachaz filii ieu regem
israel dicens. Veni videamus nos mutuo. At
ille remisit nuntios dicens. Carduus qui est in
libano misit ad cedrum libani dicens. Da fi
lio meo filiam tuam uxorem. Et ecce bestie que
erant in silva libani. transierunt et conculcaverunt
carduum. Dixisti. percussi edom. et idcirco eri
gitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua.
cur malum adversum te provocas ut cadas

tu et iudas tecum. Noluit audire amasias
eo quod domini esset voluntas ut traderetur in manus
hostium. propter deos edom. Ascendit igitur ioas rex
israel. et mutuos sibi prebuere conspectus. Amasias
autem rex iuda abiit in bethsames iude. Cor
ruitque iudas coram israel. et fugit in tabernacula
sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas ce
pit rex in bethsames. et adduxit in ierusalem. et des
truxitque muros eius a porta effraim usque ad
portam anguli. cccc. cubitis. Omne quoque aurum
et argentum. et universa que reperit in domo domini.
et apud obededom. in thesauris quoque domus regie.
necnon et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit
autem amasias filius ioas rex iuda. postquam mortuus
est ioas filius ioachaz rex israel. xv. annis.
Reliqua autem sermonum amasie priorum ac novis
simorum. scripta sunt in libro regum iuda et israel.
Qui postquam recessit a domino tetenderunt ei insi
dias in ierusalem. Cumque fugisset lachis miserunt
et interfecerunt eum ibi. Reportantesque super equis
sepelierunt eum cum patribus suis. in civitate david. XXVI
Omnis autem populus iuda filium eius
Oziam annorum .xvi. constituit regem pro
patre suo amasia. Ipse edificavit ahilath.
et restituit eam ditioni iude postquam dormivit
rex cum patribus suis. xvi. annorum erat ozias
cum regnare cepisset. et .l. duobus annis reg
navit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia
de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu
domini. iuxta omnia que fecerat amasias pater eius.
et exquisivit dominum in diebus zacharie in
telligentis. et videntis deum. Cumque requireret dominum
direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pug
navit contra philistiim. et destruxit murum geth
et murum iabnie. murumque azoti. Edificavit
quoque oppida in azoto. et adiuvit eum deus contra phi
listiim. et contra arabas qui habitabant in
gurbaal. et contra ammonitas. Pendebantque
ammonite munera ozie. et divulgatum est
nomen eius usque ad introitum egypti. propter crebras
victorias. Edificavitque ozias turres in
ierusalem super portam vallis. et reliquas in eodem mu
ri latere. firmavitque eas. Extruxitque tur
res in solitudine. et effodit cisternas plu
rimas. eo quod haberet multa pecora tam in cam
pestribus quam in heremi vastitate. Vine
as quoque habuit et vinitores in montibus. et in
carmelo. Erat quippe homo agricolationi de
ditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui pro
cedebant ad prelia sub manu iehiel scribe
maasieque doctoris. et sub manu ananie

qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum
per familias suas virorum fortium .II. duo milia
DC. et sub eis universus exercitus .CCC. et VII. mi-
lium quingentorum, qui erant apti ad bella. et
pro rege contra adversarios dimicabant. Prepa-
ravitque eis Ozias, id est cuncto exercitui clipeos
et hastas. et galeas. et loricas. arcusque et fun-
das ad iaciendos lapides. Et fecit in Ierusalem di-
versi generis machinas, quas in turribus collocavit
et angulis murorum, ut sagittas mitterent et
saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul.
eo quod auxiliaretur ei Dominus, et corroborasset
illum. Sed cum roboratus esset elevatum est cor
eius in interitum suum, et neglexit Dominum Deum suum.
Ingressusque est templum Domini adolere voluit in-
censum super altare thymiamatis. Statimque ingres-
sus est post eum Azarias sacerdos, et cum eo sacer-
dotes Domini .LXXX. viri fortissimi. restiterunt
regi atque dixerunt. Non est tui officii Ozia ut
adoleas incensum Domino, sed sacerdotum. hoc est fi-
liorum Aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi mi-
nisterium. Egredere de sanctuario ne contempseris.
quia non reputabitur tibi in gloriam a Domino Deo. Ira-
tusque est Ozias. et tenens in manu thuribu-
lum ut adoleret incensum minabatur sacerdotibus.
Statimque orta est lepra in fronte coram sacerdotibus
in domo Domini super altare thymiamatis. Cumque
respexisset eum Azarias pontifex. et omnes reliqui
sacerdotes viderunt lepram in fronte eius. et
festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus acce-
leravit egredi. eo quod sensisset illico plagam
Domini. Fuit igitur Ozias leprosus usque ad diem mortis
sue. et habitavit in domo separata. plenus lepra.
ob quam eiectus fuerat de domo Domini. Porro Ioa-
than filius eius rexit domum regis. et iudicabat
populum terre. Reliqua autem sermonum Ozie priorum
et novissimorum scripsit Ysaias filius Amos pro-
pheta. Dormivitque Ozias cum patribus suis. et
sepelierunt eum in agro regalium sepulcrorum eo
quod esset leprosus.

XXVII

Regnavitque Ioathan filius eius pro eo. XXV. an-
norum erat Ioathan cum regnare cepisset. et
.XVI. annis regnavit in Ierusalem. Nomen ma-
tris eius Ierusa filia Sadoch. Fecitque quod rectum
erat coram Domino, iuxta omnia que fecerat Ozias pater eius
excepto quod non est ingressus templum Domini. et
adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit portam
domus Domini excelsam. et in muro Ophel multa
construxit. Urbes quoque edificavit in montibus
Iuda. et in saltibus castella et turres. Ipse
pugnavit contra regem filiorum Ammon. et vicit
eum. Dederuntque ei filii Ammon in tempore illo .C.
talenta argenti. et .X. milia choros ordei. et to-
tidem tritici. Hec ei prebuerunt filii Ammon in anno
secundo et tertio. Corroboratusque est Ioathan. eo quod
direxisset vias suas coram Domino Deo suo. Reliqua
autem sermonum Ioathan. et omnes pugne eius et opera
scripta sunt in libro regum Israel et Iuda. XXV. an-
norum erat cum regnare cepisset, et .XVI. annis
regnavit in Ierusalem. Dormivitque Ioathan cum
patribus suis. et sepelierunt eum in civitate David. et
regnavit Achaz filius eius pro eo.

XXVIII

Viginti annorum erat Achaz cum regnare ce-
pisset. et .XVI. annis regnavit in Ierusalem. Non
fecit rectum in conspectu Domini sicut David pater eius. sed
ambulavit in viis regum Israel. Insuper et statuas fu-
dit Baalim. Ipse est qui adolevit incensum in
valle Beennon. et lustravit filios suos in ig-
ne iuxta ritum gentium. quas interfecit Dominus in ad-
ventu filiorum Israel. Sacrificabat quoque et thymia-
ma succendebat in excelsis. et in collibus. et sub omni
ligno frondoso. Tradiditque eum Dominus Deus eius in
manu regis Syrie. Qui percussit eum. magnamque
ex eo predam cepit de eius imperio. et adduxit in Damascum.
Manibus quoque regis Israel traditus est. et percussus
plaga grandi. Occiditque Phacee filius Rome-
lie de Iuda. C.XX. milia. in die uno omnes viros
bellatores. eo quod reliquissent Dominum Deum patrum
suorum. Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex
Effraim Maasiam filium regis. et Ezricam domus
eius ducem. Helchanan quoque secundum a rege. Ce-
peruntque filii Israel de fratribus suis .CC. milia mulie-
rum. puerorum. et puellarum. et infinitam predam.
pertuleruntque eam in Samariam. Ea tempestate erat
ibi propheta Domini nomine Oded. Qui egressus obviam exerci-
tui venienti in Samariam. dixit eis. Ecce iratus Dominus
Deus patrum vestrorum contra Iudam. et tradidit eos in mani-
bus vestris. et occidistis eos atrociter. ita ut in celum
pertingeret vestra crudelitas. Insuper filios Iuda et
Ierusalem vultis vobis subicere in servos et ancillas.
quod nequaquam facto opus est. Peccastis enim super hoc Domino
Deo vestro. Sed audite consilium meum. et reducite
captivos quos adduxistis de fratribus vestris. quia
magnus furor Domini imminet vobis. Steterunt ita-
que viri de principibus filiorum Effraim. Azarias
filius Iohanna. Barachias filius Mosollamoth.
Iezechias filius Sellum. et Amasias filius A-
dali. contra eos qui veniebant de prelio. et dixerunt
eis. Non introducetis huc captivos. ne peccemus
Domino. Quare vultis addere super peccata nostra et vetera cu-
mulare delicta. Grande quippe peccatum est et ira fu-
roris Domini imminet super Israel. Dimiseruntque viri

bellatores praedam et universa quae ceperant
coram principibus et omni multitudine. Steteruntque
viri quos supra memoravimus et adprehendentes
captivos omnesque qui nudi erant vestierunt de
spoliis. Cumque vestissent eos et calciassent
et refecissent cibo ac potu unxissentque propter
laborem et adhibuissent eis curam quicumque am-
bulare non poterant et erant inbecillo corpore
inposuerunt eos iumentis et adduxerunt Iericho
civitatem palmarum ad fratres eorum ipsique reversi
sunt in Samariam. Tempore illo misit rex A-
chaz ad regem Assyriorum postulans auxilium.
Veneruntque Idumei et percusserunt multos ex
Iuda et ceperunt praedam magnam. Philisthim quoque
diffusi sunt per urbes campestres et ad meridiem
Iuda ceperuntque Bethsames et Haialon et Gade-
roth Sochot quoque et Thannan et Zamro cum viculis
suis et habitaverunt in eis. Humiliaverat enim
dominus Iudam propter Achaz regem Iuda eo quod nudas-
set eum auxilio et contemptui habuisset dominum. Ad-
duxitque dominus contra eum Teglaphalasar regem
Assyriorum qui et adflixit eum et nullo resisten-
te vastavit. Igitur Achaz spoliata domo domini
et domo regum et principum dedit regi Assyriorum
munera et tamen nihil ei profuit. Insuper et tempore angus-
tiae suae auxit contemptum domini. Ipse per se rex A-
chaz immolavit diis Damasci victimas percus-
sorum suorum et dixit: Dii regum Syriae auxilian-
tur eis quos ego placabo hostiis et aderunt mihi
cum e contrario ipsi fuerint ruinae ei et universo Israel.
Direptis itaque Achaz omnibus vasis domus dei
atque confractis clausit ianuas templi dei et
fecit sibi altaria in universis angulis Ierusalem.
In omnibus quoque urbibus Iuda extruxit aras ad cre-
mandum thus atque ad iracundiam provocavit dominum
deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius et
omnium operum suorum priora et novissima scripta sunt
in libro regum Iuda et Israel. Dormivitque A-
chaz cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate
Ierusalem. Neque enim receperunt eum in sepulchris regum
Israel. Regnavitque Ezechias filius eius pro eo.

XXIX

Igitur Ezechias regnare
cepit cum XXV esset annorum et XXIX annis
regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Abia fi-
lia Zachariae. Fecitque quod erat dignum et placi-
tum in conspectu domini iuxta omnia quae fecerat David pa-
ter eius. In ipso anno et mense primo regni sui aperuit
valvas domus domini et instauravit eas. Addu-
xitque sacerdotes atque Levitas et congregavit eos
in plateam orientalem. Dixitque ad eos: Audite
me Levitae et sanctificamini. Mundate domum
domini dei patrum vestrorum. Auferte omnem inmundi-
tiam de sanctuario. Peccaverunt patres nostri et fece-
runt malum in conspectu domini dei nostri dereliquen-
tes eum. Averterunt facies suas a tabernaculo domini
dei sui et praebuerunt dorsum. Clauserunt hostia quae
erant in porticu et extinxerunt lucernas incensum-
que non adoleverunt et holocausta non obtulerunt
in sanctuario dei Israel. Concitatus est itaque furor
domini super Iudam et Ierusalem tradiditque eos in commotio-
nem et in interitum et in sibilum sicut ipsi cernitis ocu-
lis vestris. En corruerunt patres nostri gladiis filii
nostri et filiae nostrae et coniuges captivae ductae sunt propter
hoc scelus. Nunc ergo placet mihi ut ineamus foedus
cum domino deo Israel et avertat a nobis furorem irae suae.
Filii mei nolite neglegere. Vos elegit dominus
ut stetis coram eo et ministretis illi colatis-
que eum et cremetis incensum. Surrexerunt ergo Levitae
Maath filius Amasiae et Iohel filius Azariae de
filiis Caath. Porro de filiis Merari Cis filius
Abdai et Azarias filius Iallelel. De filiis autem
Gerson Ioha filius Zemma et Eden filius Ioha. At ve-
ro de filiis Helisapha Samri et Iahiel. De
filiis quoque Asaph Zacharias et Mathanias. Nec-
non de filiis Heman Iahiel et Semei. Sed et de fi-
liis Idithun Semeias et Oziel. Congregaverunt-
que fratres suos et sanctificati sunt et ingressi iuxta man-
datum regis et imperium domini ut expiarent domum domini.
Sacerdotes quoque ingressi templum domini ut sanctificarent
illud extulerunt omnem inmunditiam quam intro re-
pererant in vestibulo domus domini quam tulerunt Levi-
tae et asportaverunt ad torrentem Cedron foras. Coe-
perunt autem prima die mensis primi mundare et in
die octavo eiusdem mensis ingressi sunt porticum domus
domini expiaveruntque templum diebus octo et in die
XVI mensis eiusdem quod ceperant impleverunt. Ingres-
si quoque sunt ad Ezechiam regem et dixerunt ei: Sanctifica-
vimus omnem domum domini et altare holocausti
vasaque eius necnon et mensam propositionis cum omnibus va-
sis suis cunctamque templi supellectilem quam
polluerat rex Achaz in regno suo postquam praeva-
ricatus est et ecce exposita sunt omnia coram alta-
ri domini. Consurgensque diluculo Ezechias rex con-
gregavit omnes principes civitatis et ascendit in
domum domini. Obtuleruntque simul tauros septem
et arietes septem agnos septem et hircos septem pro
peccato pro regno pro sanctuario pro Iuda. Dixitque
sacerdotibus filiis Aaron ut offerrent super
altare domini. Mactaverunt igitur tauros et sus-
ceperunt sanguinem sacerdotes et fuderunt illum in alta-
re. Mactaverunt etiam arietes et illorum sanguinem
super altare fuderunt. Immolaverunt agnos

fuderunt super altare sanguinem. Applicaverunt quoque hir-
cos pro peccato coram rege et universa multitudine.
Imposueruntque manus suas super eos et immolaverunt
illos sacerdotes et asperserunt sanguinem eorum coram
altari pro piaculo universi israhel. Pro omni quippe
israhel preceperat rex ut holocaustum fieret et pro
peccato. Constituit quoque levitas in domo domini cum
cymbalis et psalteriis et citharis secundum dispositionem
david regis et gad videntis et nathan prophete. Siquidem
preceptum domini fuit per manum prophetarum eius. Stete-
runtque levite tenentes organa david, et iussit
ezechias rex ut offerrentur holocausta super
altare. Cumque offerrentur holocausta ceperunt
laudes canere domino et clangere tubis, atque in diver-
sis organis que david rex israhel preparaverat concrepa-
re. Omni autem turba adorante cantores et hii qui
tenebant tubas erant in officio suo, donec comple-
retur holocaustum. Cumque finita esset oblatio
incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo, et adora-
verunt. Precepitque ezechias et principes levitis ut
laudarent dominum sermonibus david et asaph viden-
tis. Qui laudaverunt eum magna leticia, et in-
curvato genu adoraverunt. Ezechias autem hec
etiam addidit: Implestis manus vestras deo. Accedi-
te et offerte victimas et laudes in domo domini.
Obtulit ergo universa multitudo hostias et laudes
et holocausta mente devota. Porro numerus holo-
caustorum que obtulit multitudo hec fuit: tau-
ros .lxx. arietes .c. agnos .cc. Sanctificaveruntque
domino boves .dc. et oves tria milia. Sacerdotes vero
pauci erant, nec poterant sufficere ut pelles
holocaustorum detraherent. Unde et levite fratres eo-
rum adiuverunt eos donec impleretur opus, et
sanctificarentur antistites. Levite quippe faci-
liori ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt ergo
holocausta plurima, adipes pacificorum et liba-
mina holocaustorum. Et completus est cultus domus
domini. Letatusque est ezechias et omnis populus, eo quod mi-
nisterium domini esset expletum. De repente quippe
hoc fieri placuerat.

xxx. Misit quoque ezechias ad omnem israhel et iudam. Scripsit
quoque epistolas ad effraim et manassen ut veni-
rent in domum domini in ierusalem et facerent phase
domino deo israhel. Inito ergo consilio regis et principum
et universi cetus israhel, decreverunt ut facerent
phase mense secundo. Non enim potuerant facere in tempore
suo, quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati
non fuerant, et populus necdum congregatus fuerat in ie-
rusalem. Placuitque sermo regi et omni multitudi-
ni, et decreverunt ut mitterent nuncios in univer-
sum israhel de bersabee usque dan, ut venirent
et facerent phase domino deo israhel in ierusalem. Multi
enim non fecerant sicut in lege prescriptum est. Per-
rexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et prin-
cipum eius in universum israhel et iudam, iuxta quod
rex iusserat, predicantes: Filii israhel, revertimini
ad dominum deum abraham et ysaac et israhel, et revertetur
ad reliquias que effugerunt manum regis assiriorum.
Nolite fieri sicut patres vestri et fratres, qui recesserunt
a domino deo patrum suorum, et tradidit eos in interitum
ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras
sicut patres vestri. Tradite manus domino et venite ad
sanctuarium eius quod sanctificavit in eternum. Servite
domino deo patrum vestrorum, et avertetur a vobis ira furo-
ris eius. Si enim vos reversi fueritis ad dominum, fratres
vestri et filii vestri habebunt misericordiam coram dominis suis
qui illos duxerunt in captivitatem, et captivos
et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est
dominus deus vester, et non avertet faciem suam a vobis, si reversi
fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant veloci-
ter de civitate in civitatem per terram effraim et ma-
nasse usque zabulon, illis irridentibus et subsan-
nantibus eos. Attamen quidam viri ex aser et ma-
nasse et zabulon adquiescentes consilio vene-
runt ierusalem. In iuda vero facta est manus domini ut da-
ret eis cor unum, et facerent iuxta preceptum regis
et principum verbum domini. Congregatique sunt ierusalem
populi multi ut facerent sollempnitatem azimo-
rum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt alta-
ria que erant in ierusalem, atque universa in quibus
ydolis adolebatur incensum subvertentes proiece-
runt in torrentem cedron. Immolaverunt autem
phase .xiiii. die mensis secundi. Sacerdotes quoque at-
que levite tandem sanctificati obtulerunt holoca-
usta in domo domini. Steteruntque in ordine suo iuxta
dispositionem et legem moysi hominis dei. Sacerdotes vero
suscipiebant effundendum sanguinem de manibus
levitarum, eo quod multa turba sanctificata non esset,
et idcirco immolarent levite phase his qui non
occurrerunt sanctificari domino. Magna etiam pars
populi de effraim et manasse et ysachar et za-
bulon que sanctificata non fuerat comedit phase non
iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis ezechias
dicens: Dominus bonus propiciabitur cunctis qui in toto
corde requirunt dominum deum patrum suorum, et non im-
putabit eis quod minus sanctificati sunt. Quem exau-
divit dominus et placatus est populo. Feceruntque filii is-
rahel qui inventi sunt in ierusalem sollempnitatem azi-
morum .vii. diebus in leticia magna, laudantes
dominum per singulos dies. Levite quoque et sacerdotes per
organa que suo officio congruebant. Et locutus est
ezechias ad cor omnium levitarum qui habebant

intelligentiam bonam super domino. et comederunt
.vii. diebus sollempnitatis immolantes victimas
pacificorum. et laudantes dominum deum patrum suorum.
Placuitque universe multitudini. ut celebrarent
et alios .vii. dies. Quod et fecerunt cum ingenti gau
dio. Ezechias autem rex iuda prebuerat multitu
dini mille tauros. et .vii. milia ovium. Principes
vero dederant populo tauros .m. et oves .x. m. Sancti
ficata est ergo sacerdotum plurima multitudo et
hilaritate perfusa omnis turba iuda tam sacerdotum
et levitarum quam universe frequentie que venerant
ex israel. proselitorum quoque de terra israel. et habitantium in
iuda. Facta est grande celebritas in ierusalem. qualis
a diebus salomonis filii david regis israel in ea
urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque
levite benedicentes populo. et exaudita est vox e
orum. pervenitque oratio in habitaculum sanctum celi.

XXXI Cumque hec fuissent rite
celebrata. egressus est omnis israel qui inventus fuerat
in urbibus iuda. et fregerunt simulacra. succideruntque
lucos. demoliti sunt excelsa. et altaria des
truxerunt. non solum de universo iuda et beniamin.
sed et de effraim quoque et manasse. donec penitus eu
verterent. Reversique sunt omnes filii israel in possessiones et
civitates suas. Ezechias autem constituit turmas
sacerdotales et leviticas per divisiones suas unum
quemque in officio proprio. tam sacerdotum videlicet quam
levitarum. ad holocausta et pacifica ut mini
strarent et confiterentur. canerentque in portis cas
trorum domini. Pars autem domini regis erat ut de propri
a eius substantia offerretur holocaustum mane
semper et vespere. sabbatis quoque et kalendis et sollempnita
tibus ceteris. sicut scriptum est in lege moysi. Prece
pit etiam populo habitantium ierusalem. ut darent sacerdoti
bus partes et levitis. ut possent vacare legi
domini. Quod cum percrebuisset in auribus multitudinis
plurimas obtulere primitias filii israel frumenti vi
ni. et olei. mellis quoque. et omnium que gignit hu
mus decimas obtulerunt. Sed et filii israel et
iuda qui habitabant in urbibus iuda. obtulerunt
decimas boum et ovium. decimasque sanctorum que
voverant domino deo suo. atque universa portantes.
fecerunt acervos plurimos. mense tercio ceperunt
acervorum iacere fundamenta. et mense .vii. comple
verunt eos. Cumque ingressi fuissent ezechias et
principes eius. viderunt acervos. et benedixerunt domino
ac populo israel. Interrogavitque ezechias sacerdo
tes et levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi
azarias sacerdos primus de stirpe sadoch dicens.
Ex quo ceperunt offerri primitie in domo domini. co
medimus. et saturati sumus. et remanserunt plurima.

eo quod benedixerit dominus populo suo. Reliquiarum autem
est copia ista quam cernitis. Precepit igitur ezechias
ut prepararent horrea in domo domini. Quod cum fe
cissent intulerunt tam primitias quam decimas
et quecumque voverant fideliter. Fuit autem prefectus eorum cho
nenias levita. et semei frater eius sequens. Post quem
iehiel et azarias. et naath. et asahel. et ierim
oth. et iozabad quoque et heliel. et iesmahias. et
maath. et banaias prepositi sub manibus cho
nenie. et semei fratris eius ex imperio ezechie regis
et azarie pontificis domus domini. ad quos omnia perti
nebant. Chore vero filius iemna levites ia
nitor orientalis porte prepositus erat his que sponte
offerebantur domino primitiisque et consecratis in
sancta sanctorum. et sub cura eius eden. et beniamin. ie
sue. et semeias. amarias quoque et sechenias in
civitatibus sacerdotum. ut fideliter distribuerent
fratribus suis partes minoribus atque maioribus
exceptis maribus ab annis tribus et supra. cunc
tis qui ingrediebantur templum domini. et quicquid
per dies singulos conducebatur in ministerio
atque observationibus iuxta divisiones suas
sacerdotibus per familias. et levitis a .xx. an
no et supra. per ordines et turmas suas. uni
verseque multitudini tam uxoribus quam liberis
eorum utriusque sexus fideliter cibi de his que sancti
ficata fuerant prebebantur. Sed et filios aaron
per agros et suburbana urbium singularum dispo
siti erant viri qui partes distribuerent uni
verso sexui masculino de sacerdotibus et levi
tis. Fecit ergo ezechias universa que diximus
in omni iuda operatusque est rectum et bonum. et verum
coram domino deo suo in universa cultura minis
terii domus domini. iuxta legem et cerimonias vo
lens requirere deum suum in toto corde
suo. fecitque et prosperatus est.

XXXII Post que et huiuscemodi veritatem venit sen
nacherib rex assiriorum. et ingressus iudam
obsedit civitates munitas. volens eas ca
pere. Quod cum vidisset ezechias venisse
sennacherib. et totum belli impetum verti contra ierusalem.
inito cum principibus consilio. virisque fortissi
mis. ut obturarent capita fontium que erant
extra urbem. et hoc omnium decernente sententia con
gregavit multitudinem plurimam. et obtura
verunt cunctos fontes. et rivum qui fluebat in
medio terre dicentes. Ne veniant reges assi
riorum. et inveniant aquarum habundantiam. Confortatus
que est. aggressus industrie edificavit omnem murum qui fuerat dissi
patus. et extruxit turres desuper. et forinsecus
alterum murum. Instauravitque mello i

tem David. et fecit universi generis armaturam et cli-
peos. Constituitque principes bellatorum in exerci-
tu. et convocavit universos in platea porte civita-
tis. ac locutus est ad cor eorum dicens. Viriliter
agite et confortamini. Nolite timere. nec paue-
atis regem Assyriorum. et universam multitudinem
que est cum eo. Multo enim nobiscum plures sunt quam
cum illo. Cum illo est brachium carneum. nobiscum
dominus deus noster. qui auxiliator est noster. pugnatque pro
nobis. Confortatusque est populus huiuscemodi verbis Ezechie re-
gis Iuda. Que postquam gesta sunt misit rex
Assyriorum servos suos in Ierusalem. Ipse enim cum
universo exercitu obsidebat Lachis ad Eze-
chiam regem Iuda et ad omnem populum qui erat in
urbe dicens. Hec dicit Senacherib rex Assyriorum.
In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in Ie-
rusalem? Num Ezechias decipit vos ut tradat
morti in fame et siti. affirmans quod dominus deus
vester liberet vos de manu regis Assyriorum? Num-
quid non iste est Ezechias qui destruxit excelsa il-
lius et altaria? et precepit Iude et Ierusalem dicens.
Coram altari uno adorabitis. et in ipso comburetis
incensum. An ignoratis que ego fecerim et
patres mei cunctis terrarum populis? Numquid prevalu-
erunt dii gentium omniumque terrarum liberare regi-
onem suam de manu mea? Quis est de universis
diis gentium quas vastaverunt patres mei qui po-
tuerit liberare populum suum de manu mea. ut
possit et deus vester eruere vos de hac manu? Non
vos ergo decipiat Ezechias. nec vana persuasio-
ne deludat. neque credatis ei. Si enim nullus po-
tuit deus cunctarum gentium atque regionum liber-
are populum suum de manu mea et de manu
patrum meorum. consequenter nec deus vester poterit erue-
re vos de mea manu. Sed et alia multa locuti
sunt servi eius contra dominum deum. et contra Ezechiam ser-
vum eius. Epistolas quoque scripsit plenas blasphemi-
e in dominum deum Israel. et locutus est adversus eum. Sicut
dii gentium non potuerunt liberare populum suum
de manu mea. sic et deus Ezechie eruere non
poterit populum suum de manu ista. Insuper et clam-
ore magno lingua iudaica contra populum qui
sedebat in muris Ierusalem personabat ut ter-
reret eos et caperent civitatem. Locutusque est contra deum
Israel sicut adversum deos populorum terre opera manuum
hominum. Oraverunt autem Ezechias rex et Ysai-
as filius Amos prophetes adversum hanc blasphemiam.
ac vociferati sunt usque in celum. Et misit dominus
angelum suum qui percussit omnem virum robus-
tum et bellatorem. et principem exercitus regis Assyri-
orum. Reversusque est cum ignominia in terram
suam. Cumque ingressus esset domum dei sui filii qui
egressi fuerant de utero eius interfecerunt eum gladio.
Salvavitque dominus Ezechiam et habitatores Ierusalem de
manu Sennacherib regis Assyriorum et de ma-
nu omnium et prestitit eis quietem per circuitum. Mul-
ti etiam deferebant hostias et sacrificia domino in Ie-
rusalem. et munera Ezechie regi Iuda. Qui exal-
tatus est post hec coram cunctis gentibus. In diebus
illis egrotavit Ezechias usque ad mortem. et ora-
vit dominum. exaudivitque eum. et dedit ei signum.
Sed non iuxta beneficia que acceperat retribuit.
quia elevatum est cor eius. et facta est contra eum ira et
contra Iudam et Ierusalem. Humiliatusque est postea. eo
quod exaltatum fuisset cor eius. tam ipse quam habita-
tores Ierusalem. et idcirco non venit super eos ira domini
in diebus Ezechie. Fuit autem Ezechias dives et in-
clitus valde. et thesauros sibi plurimos congregavit
argenti. et auri. et lapidis preciosi. aromatum et
armorum universi generis. et vasorum magni precii.
Apothecas quoque frumenti. vini. olei. et presepia
omnium iumentorum. caulas quoque omnium pecoribus. et ur-
bes .vi. edificavit. Habebat quippe greges ovi-
um et armentorum innumerabiles. eo quod dedisset ei
dominus substantiam multam nimis. Ipse est Ezechias
qui obturavit superiorem fontem aquarum Gyon.
et avertit eas subter ad occidentem urbis David. In
omnibus operibus suis fecit prospere que voluit. Attamen
in legatione principum Babilonis qui missi fuerant
ad eum ut interrogarent de portento quod acciderat
super terram dereliquit eum deus ut temptaretur et nota
fierent omnia que erant in corde eius. Reliqua autem ser-
monum Ezechie et misericordiarum eius scripta sunt in vi-
sione Ysaie filii Amos prophete. et in libro regum
Iuda et Israel. Dormivitque Ezechias cum patribus
suis. et sepelierunt eum supra sepulcra filiorum David.
et celebravit eius exequias universus Iuda
et habitatores Ierusalem.

XXXIII

Regnavitque Manasses filius eius pro eo. Duodecim
erat annorum Manasses cum regnare cepisset.
et .lv. annis regnavit in Ierusalem. Fecit autem
malum coram domino iuxta abhominationes gentium
quas subvertit dominus coram filiis Israel. Et conversus in-
stauravit excelsa que demolitus fuerat Ezechi-
as pater eius. Construxitque aras Baalim. et fecit
lucos. et adoravit omnem militiam celi. et coluit eam.
Edificavit quoque altaria in domo domini. de qua dixerat
dominus. In Ierusalem erit nomen meum in eternum. Edi-
ficavit autem ea cuncto exercitui celi in duobus atriis
domus domini. Transireque fecit filios suos per ignem
in valle Benennon. Observabat sompnia. sec-
tabatur auguria. Maleficis artibus inservie-

Oro ip' ī fine
hu' libri

bat. hēbat secū magos. ⁊ incātatores. mlta
q; mala opat' est corā dño ut irritaret eū.
Sculptile q̄; ⁊ cōflatile signū posuit in do
mo dñi. de qua locut' est dñs ad dd. ⁊ ad salo
monē filiū ei' dicēs. In domo hac ⁊ in ierlm
quā elegi de cūctis tribub; isrl. ponā nomē
meū in sempitn̄ū. ⁊ moūe nō faciā pedē isrl
de t̄ra quā tradidi patrib; eoꝝ. ita dūtaxat si
custodierint facē que p̄cepi eis. cūctāq; legē
⁊ ceremonias. atq; iudicia p manū moysi.
Igit' manasses seduxit iudam. ⁊ habitatores ie
rusalē. ut facerent malū sup oēs gētes quas subuer
terat dñs a facie filioꝝ isrl. Locut'q; ē dñs ad eū.
⁊ ad pp̄lm illi'. ⁊ attendere noluerūt. Idcirco sup
induxit eis p̄ncipes exercit' regis assirioꝝ. ce
peruntq; manassē. ⁊ uinctū cathenis atq; cō
pedib' duxerūt eū babilonē. Qui pquā coan
gustat' est orauit dñm dm̄ suū. ⁊ egit pn̄iam
ualde corā deo patrū suoꝝ. deprecat'q; est eū.
⁊ obsecrauit intente. ⁊ exaudiuit orōnē ei'. re
duxitq; eū ierlm ī regnū suū. Et cognouit
manasses q̄d dñs ipe eēt ds. Post h' edificauit
murū extra ciuitatē dd' ad occidentē gyon.
in ualle ab introitu porte piscium p circuitū
usq; ad ophel. ⁊ exaltauit illū uehement'.
Constituitq; p̄ncipes exercit' in cūctis ciuitati
b' iuda munitis. ⁊ abstulit deos alienos. ⁊ si
mulacrū de domo dñi. Aras q̄; quas fecerat ī mō
te dom' dñi ⁊ in ierlm. ⁊ piecit oīa ext' ur
bem. Porro instaurauit altare dñi ⁊ imola
uit sup illud uictimas ⁊ pacifica. ⁊ laudē. P̄ce
pit iude ut seruiret dño deo isrl. Attn̄ adhuc
pp̄ls imolabat ī excelsis dño deo suo. Reliq̄ a
gestoꝝ manasse ⁊ obsecrat' ei' ad dm̄ suū. uer
ba quoq; uidentiū qui loq̄bantur ad eū ī noīe
dñi dei isrl. cōtinentur ī sermonib' regū isrl.
Orō q̄; ei' ⁊ exauditio. ⁊ cūcta pccā atq; cōtēp
tus. loca q̄ in quib; edificauit excelsa. ⁊ fecit
lucos. ⁊ statuas. anq̄ā ageret pn̄iam. scripta
sūt in sermonib' ozai. Dormiuit q̄ manasses
cū prib; suis. ⁊ sepelierūt eū in domo sua. Reg
nauitq; p eo filius ei' amō. xxii. annoꝝ erat
amon cum regnare cepisset. ⁊ duob; annis
regnauit ī ierlm. Fecitq; malū in cōspectu
dñi. sic fecerat manasses pr̄ ei'. ⁊ cūctis ydol'
que manasses fuerat fabricat'. imolauit atq;
seruiuit. Et nō est reuitus faciē dñi. sic reue
rit' est manasses pat' ei'. ⁊ multo maiora de
liq̄t. Cūq; cōiurassent aduers' eū serui sui int'
fecerūt eum ī domo sua. Porro reliq̄ pp̄li ī
multitudo cesis his q̄ amon pcusserant cōsti
tuerūt iosiā filiū ei' p eo.

XXXIIII

Octo annoꝝ erat iosias cū regnare cepisset.
⁊ .xxx. ⁊ uno āno regnauit ī ierlm. Fecit
q; qd erat rectū in cōspectu dñi. ⁊ ambulauit
in uiis dd' pris sui. nō declinauit neq; ad dex
teram. neq; ad sinistrā. Octauo aūt anno īperii
sui cū adhuc eēt puer cepit q̄rere dm̄ prīs
sui dd. ⁊ xii. āno pq̄ā cepat mundauit
iudā ⁊ ierlm ab excelsis. ⁊ lucis. simulacris
q; ⁊ sculptilib;. Destruxeruntq; corā eo aras ba
alim. ⁊ simulacra q̄ sup posita fuerant demoli
ta sūt. lucos q̄ ⁊ sculptilia succidit. atq; cōmi
nuit. ⁊ sup tumulos eoꝝ q̄ eis imolare cōsue
uerāt fragmēta disp'sit. Ossa p̄terea sacdotū
cōbussit ī altarib' ydoloꝝ. mundauitq; iudā
⁊ ierlm. Sed ⁊ ī urbib; manasse ⁊ effraim ⁊
symeon. usq; neptalim. cūcta subuertit. Cūq;
altaria dissipasset ⁊ lucos. ⁊ sculptilia cōmi
nuisset ī frusta. cūctaq; delubra demolit'
eēt de uniu'sa t̄ra isrl reūs' est ī ierlm. Ig'
.xviii. āno regni sui mūdata iā t̄ra ⁊ tē
plo dñi. misit saphan filiū eselie. ⁊ maasiā
p̄ncipē ciuitatis. ⁊ ioha filiū ioachaz a
cōmētariis ut instauraret domū dñi dei sui.
Qui uenerūt ad elchiā sacdotē magnū. ac
ceptaq; pecunia ab eo q̄ illata fuerat ī domū
dñi. ⁊ quā cōgregauerant leuite. ⁊ ianitores
de manasse. ⁊ effraim. ⁊ uniu'sis reliq̄is isrl.
ab oī q̄; iuda ⁊ beniamin. ⁊ habitatorib' ierlm.
tradiderūt in manib' eoꝝ qui p̄erant opariis
in domo dñi. ut instaurarent templū. ⁊ infir
ma queq; sarcirent. At illi dederūt eā artifici
bus. ⁊ cementariis ut emerent lapides q̄dratos
de lapidicinis. ⁊ ligna ad cōmissuras edifi
cii. ⁊ ad cōtignationē domoꝝ q̄s destruxerāt
reges iuda. q̄ fidelit' cūcta faciebāt. Erāt
aūt p̄positi opantiū iaiath. ⁊ abdias de fi
liis merari. zacharias ⁊ mosollā de filiis ca
ath q̄ urgebat op'. oēs leuite scientes orga
nis canere. Sup eos uero q̄ ad diu'sos us' onera
portabāt. erāt scribe ⁊ magr̄i. de leuitis
ianitores. Cūq; efferrēt pecuniā q̄ illata
fuerat in tēplū dñi repit elchias sacerdos
librū legis dñi. q̄ datus fuerat p manū mo
ysi. Et ait ad saphan scribā. librū legis in
ueni in domo dñi. ⁊ tradidit ei. At ille in
tulit uolumē ad regē ⁊ nūciauit ei dicens.
Oīa q̄ dedisti ī manu' seruoꝝ tuoꝝ ecce cō
plentur. Argentū qd' repertū est in domo
dñi cōflauerūt. datūq; est p̄fectis artificū. et
diu'sa opa fabricantiū. Preterea tradid'

elchias sacerdos huic librum. Quem cum rege pre
sente recitasset. audissetque ille verba legis.
scidit vestimenta sua. et precepit elchie. et a
hicam filio saphan. et abdon filio micha. et sa
phan scribe. et asaye servo regis dicens. Ite
rogate dominum pro me. et pro reliquiis israel et iuda. super
universis sermonibus libri istius qui repertus est.
Magnus enim furor domini stillavit super nos eo quod
non custodierint patres nostri verba domini ut facerent
omnia que scripta sunt in isto volumine. Abiit
ergo elchias. et hii qui simul a rege missi fuerant
ad oldan prophetissam uxorem sellum filii thecuath fi
lii asra custodis vestium. que habitabat in ierusalem
in secunda. et locuti sunt ei verba que supra narravi
mus. At illa respondit eis. Hec dicit dominus deus israel.
Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus.
Ecce ego inducam mala super locum istum. et super ha
bitatores eius. cunctaque maledicta que scripta sunt
in libro hoc quem legerunt coram rege iuda. quia
dereliquerunt me. et sacrificaverunt diis alienis.
ut me ad iracundiam provocarent. in cunctis ope
ribus manuum suarum. Idcirco stillabit furor
meus super locum istum. et non extinguetur. Ad regem autem
iuda qui misit vos pro domino deprecando. sic loquimi
ni. Hec dicit dominus deus israel. Quoniam audisti verba
voluminis. atque emollitum est cor tuum. et humi
liatus es in conspectu domini super his que dicta sunt contra
locum hunc. et habitatores ierusalem. reveritusque fa
ciem meam. scidisti vestimenta tua. et flevisti
coram me. ego quoque exaudivi te dicit dominus. Iam
enim colligam te ad patres tuos. et inferreris in
sepulcrum tuum in pace. Nec videbunt oculi tui
malum omne. quod ego inducturus sum super locum
istum. et super habitatores eius. Retulerunt itaque regi
cuncta que dixerat. At ille convocatis universis ma
ioribus natu iuda et ierusalem. ascendit domum domini
unaque omnes viri iuda. et habitatores ierusalem. sacer
dotes et levite. et cunctus populus a minimo usque
ad maximum. Quibus audientibus in domo domini
legit rex omnia verba voluminis. et stans in
tribunali suo percussit fedus coram domino. ut am
bularet post eum. et custodiret precepta et
testimonia. et iustificationes eius in toto cor
de suo. et in tota anima sua. faceretque que scripta
sunt in volumine illo. quod legerat. Adiuravit
quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in ierusalem et ben
iamin. et fecerunt habitatores ierusalem iuxta
pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo iosias
cunctas abhominationes de universis regionibus
filiorum israel. et fecit omnes qui residui erant in israel
servire domino deo suo cunctis diebus vite eius

non recesserunt a domino deo patrum suorum.

XXXV

Fecit autem iosias in ierusalem phase domino. quod im
molatum est. xiiii. die mensis primi. et constituit
sacerdotes in officiis suis. hortatusque est eos
ut ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad
quorum eruditionem omnis israel sanctificabatur domino lo
cutus est. Ponite archam in sanctuario templi. quod
edificavit salomon filius david rex israel. neque
quam enim eam ultra portabitis. nunc autem ministra
te domino deo vestro et populo eius israel. et preparate vos
per domos et cognationes vestras in divisionibus sin
gulorum. sicut precepit david rex israel. et descripsit salo
mon filius eius. et ministrate in sanctuario per fami
lias. turmasque leviticas. Et sanctificati immolate
phase. fratres quoque vestros ut possint iuxta verba que
locutus est dominus in manu moysi facere preparate.
Dedit preterea iosias omni populo qui ibi fuerat inventus
in sollempnitatem phase agnos et hedos de gre
gibus. et reliqui pecoris. xxx. milia. boum quoque tria milia.
Hec de regis universa substantia. Duces quoque eius sponte
quod voverant obtulerunt tam populo quam sacerdotibus
et levitis. Porro elchias et zacharias. et iehiel
principes domus domini. dederunt sacerdotibus ad faciendum
phase pecora commixtim duo milia. dc. et boves
.ccc. Chonenias autem et semeias. et nathanael
fratres eius. necnon asabias. et iehiel. et iozabath
principes levitarum. dederunt ceteris levitis ad ce
lebrandum phase. v. milia pecorum. et boves. d. Prepa
ratum est ministerium. et steterunt sacerdotes in
officio suo. Levite quoque in turmis iuxta regis im
perium. et immolatum est phase. Asperserunt quoque sacerdo
tes manu sua sanguinem. et levite detraxerunt
pelles holocaustorum. et separaverunt ea ut da
rent per domos et familias singulorum. et offer
rentur domino sicut scriptum est in libro moysi. de
bobus quoque fecerunt similiter. Et assaverunt phase super
ignem iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas
vero hostias coxerunt in lebetis. et cacabis. et ollis.
et festinato distribuerunt universe plebi. Sibi
autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione
holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdo
tes fuerunt occupati. Unde levite sibi et sacerdo
tibus filiis aaron paraverunt novissimis. Por
ro cantores filii asaph stabant in ordine suo.
iuxta preceptum david. et asaph. et eman. et idithun
prophetarum david. Ianitores vero per portas singulas
observabant. ita ut nec puncto quidem discede
rent a ministerio. Quam ob rem et fratres eorum levite pa
raverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite com
pleta est in die illa ut facerent phase. et holo
causta offerrent super altare domini. iuxta preceptum

regis iosie. Feceruntque filii israel qui reperti fue-
rant ibi phase in tempore illo. et sollempnitatem
azimorum .vii. diebus. Non fuit phase simile
huic, in israel. a diebus samuelis prophete. Sed nec
quisquam de regibus israel fecit phase. sicut fecit
iosias sacerdotibus et levitis. et omni iude et israel
qui reperti fuerant et habitantibus in ierusalem. .xviii.
anno regni iosie hoc phase celebratum est. Postquam
instauraverat iosias templum ascendit ne-
chao rex egypti ad pugnandum in carcamis
iuxta eufraten. et perrexit in occursum eius iosias.
At ille missis ad eum nunciis ait. Quid mihi et tibi
rex iuda. Non hodie adversum te venio sed contra aliam
pugno domum ad quam deus me festinato ire pre-
cepit. Desine adversum deum facere qui mecum est
ne interficiat te. Noluit iosias reverti. sed pa-
ravit contra eum bellum. nec adquievit sermonibus
nechao ex ore dei. Verum processit ut dimicaret
et in campo magedo. Ibique vulneratus a sagit-
tariis dixit pueris suis. Educite me de prelio.
quia oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum
de curru in alterum currum more regio. et aspor-
taverunt eum in ierusalem. Mortuusque est et sepul-
tus in mausoleo patrum suorum. et universus iuda
et ierusalem luxerunt eum. Ieremias maxime cuius
omnes cantores atque cantatrices usque in presentem diem
lamentationes super iosiam replicant. et quasi lex op-
tinuit in israel. Ecce scriptum fertur in lamen-
tationibus. Reliqua sermonum iosie et misericordia-
rum eius que lege precepta sunt domini opera illius prima
et novissima scripta sunt in libro regum israel et iuda.

XXXVI

Tulit ergo populus terre ioachaz
filium iosie. et constituit regem pro patre suo
in ierusalem. Viginti trium annorum erat ioachaz
cum regnare cepisset. et tribus annis regnavit
in ierusalem. Amovit autem eum rex egypti cum ve-
nisset ierusalem. et condempnavit terram .c. talentis
argenti. et talento auri. Constituitque regem
pro eo eliachim fratrem eius super iudam et ierusalem.
et vertit nomen eius ioachim. Ipsum vero ioachaz tu-
lit secum. et adduxit in egyptum. Viginti .v. an-
norum erat ioachim cum regnare cepisset. et .xi.
annis regnavit in ierusalem. Fecitque malum
coram domino deo suo. Contra hunc ascendit nabuch
rex chaldeorum. et vinctum cathenis duxit in babilo-
nem. Ad quam et vasa domini transtulit. et posuit ea
in templo. Reliqua autem verborum ioachim et abhomina-
tionum eius quas operatus est. et que inventa sunt
in eo continentur in libro regum israel et iuda. Re-
gnavit ergo ioachim filius eius pro eo. .viii. an-
norum erat ioachim cum regnare cepisset et
tribus mensibus ac .x. diebus regnavit in ierusalem.
Fecitque malum in conspectu domini. Cumque anni
circulus volveretur misit nabuch rex. qui
et adduxerunt eum in babilonem. asportatis si-
mul preciosissimis vasis domus domini. Regem
vero constituit sedechiam patruum eius super iudam
et ierusalem. .xx. et unius anni erat sedechias
cum regnare cepisset. et .xi. annis regnavit in
ierusalem. Fecitque malum in oculis domini dei sui. nec
erubuit faciem ieremie prophete loquentis ad eum
ex ore domini. A rege quoque nabuch recessit. qui
adiuraverat eum per deum. et induravit cervicem
suam et cor. ut non reverteretur ad dominum deum israel.
Sed et universi principes sacerdotum. et populus prevaricati sunt
inique iuxta universas abhominationes gentium
et polluerunt domum domini quam sanctificaverat sibi in
israel. Mittebat autem dominus deus patrum suorum ad
illos per manum nunciorum suorum de nocte con-
surgens. et cotidie commonens eo quod par-
ceret populo. et habitaculo suo. At illi subsanna-
bant nuncios dei. et parvipendebant sermo-
nes eius. illudebantque prophetis. donec ascenderet
furor domini in populum eius. et esset nulla curatio.
Adduxit quoque super eos regem chaldeorum. et interfecit
iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii. non
est misertus adolescentis. et virginis. et senis,
nec decrepiti quidem. sed omnes tradidit in manibus
eius. Cunctaque vasa domus domini tam maio-
ra quam minora. et thesauros templi regis
et principum transtulit in babilonem. Incenderunt
hostes domum dei. destruxeruntque murum ierusalem.
universas turres combusserunt. et quicquid preciosum
fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gla-
dium. ductus in babilonem servivit regi et fi-
liis eius. donec imperaret rex persarum. et conple-
retur sermo domini ex ore ieremie. et celebraret terra
sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis
egit sabbatum usque dum complerentur .lxx. anni.
Anno autem primo cyri regis persarum. ad complen-
dum sermonem domini quem locutus fuerat per os iere-
mie suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum.
qui iussit predicari in universo regno suo et
per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex persarum.
Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi. et ipse
precepit mihi ut edificarem ei domum in ierusalem
que est in iudea. Quis ex vobis est in omni populo
eius. Sit dominus deus suus cum eo. et ascendat. Domine
omnipotens patrum nostrorum abraham. ysaac. et iacob
et semini eorum iusto. qui fecisti celum et terram
cum omni ornatu eorum. qui signasti mare in
verbo precepti tui. qui conclusisti abissum. et signa-

n terribili et laudabili nomini tuo quod omnes pavent et tremunt a vultu virtutis tue. et insustentabilis ira super peccatores comminationis tue. Immensa vero et investigabilis misericordia promissionis tue quoniam tu es dominus altissimus super omnem terram longanimis et multum misericors et penitens super malicias hominum. Tu autem domine secundum bonitatem tuam promisisti penitentiam remissionis peccatorum. Non domine iustorum non posuisti penitentiam iustis abraham ysaac et iacob. hiis qui tibi non peccaverunt. Quoniam peccavi super numerum harene maris multiplicate sunt iniquitates mee. Incurvatus sum multo vinculo ferri. et non est respiratio mihi. Quia excitavi iracundiam tuam et malum coram te feci. statuens abominationes et multiplicans offensiones. Et nunc flecto genua cordis mei. precans ad te bonitatem tuam. peccavi domine peccavi. et iniquitatem meam agnosco. Peto rogans te domine. remitte mihi remitte mihi. ne simul perdas me cum iniquitatibus meis. neque in eternum reserves mala mihi. quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam. et laudabo te semper omnibus diebus vite mee. Quoniam te laudat omnis virtus celorum. et tibi est gloria in secula seculorum. amen. Explicit paralipomenon liber secundus.

Incipit prologus in libro Esdre.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententie est. et magnitudo oneris impositi ita cervices premit ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia. qui omne quod scribimus reprehendendum putant. et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant. quod occulte legunt. in tantum ut clamare compellar et dicere. Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tercius annus est quod semper scribitis atque rescribitis. ut esdre librum et hester vobis de hebreo transferam. quasi non habeatis greca et latina volumina. aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem ut ait quidam niti, neque aliud fatigando nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos mi domnion et rogatiane. ut privata lectione contenti libros non efferatis in publicum. nec fastidiosis cibos ingeratis. vitetisque eorum supercilium. qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent. his tribuatis exemplar admonentes ut hebrea nomina quorum grandis in hoc volumine copia est distincte et per intervalla scribant. Nil enim proderit emendasse libros. nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus est liber. nec apocriforum tertii et quarti sompniis delectetur. quia et apud hebreos esdre neemieque sermones in unum volumen coartantur. et que non habentur apud illos. nec de .xxiiii. senibus sunt procul abicienda. Si quis autem .lxx. vobis opposuerit interpretes. quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat. nec potest utique verum asseri quod diversum est. mittite eum ad evangelia in quibus multa ponuntur quasi de veteri testamento que apud .lxx. interpretes non habentur. velut illud quoniam nazareus vocabitur. et ex egipto vocavi filium meum. et videbunt in quem compunxerunt. multaque alia que latiori operi reservamus. et querite ab eo ubi scripta sint. cumque proferre non potuerint. vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam. edidi aliquid quod non habetur in greco. vel aliter habetur quam a me versum est. Quid igitur me lacerant. Interrogent hebreos. et ipsis auctoribus translationi mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis quod dicitur oculis mihi volunt maledicere. et non imitantur grecorum studium et benivolentiam. qui post .lxx. translatores iam christi evangelio coruscante iudeos et hebionitas legis veteris interpretes aquilam videlicet et simachum et theodotionem et curiose legunt et per origenis laborem in exaplis ecclesiis dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberent. quod exultantem cernerent greciam a se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia. Deinde et qui habuerint et hebrei sermonis ignari sunt magis errabunt ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit. ut interdum scripture sensum relinquens uniuscuiusque interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam. et latinus nobis utcumque sermo non deest. et de aliis magis possumus iudicare. et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere. Itaque licet excetra sibilet. victorque sinon incendia iactet. numquam meum iuvante christo silebit eloquium. et precisa lingua

balbuciet. Legant qui volunt. qui nolunt abi-
ciant. Eventilent apices litteras calumpnien-
tur magis vestra caritate provocabor ad stu-
dium quam illorum detractione et odio deterre-
bor. Explicit prologus. Incipit liber
Esdre.

In anno primo cyri regis
persarum. ut compleretur verbum domini
ex ore ieremie suscitavit dominus spiritum cy-
ri regis persarum. et transduxit vocem in omni
regno suo etiam per scripturam dicens. Hec dicit
cyrus rex persarum. Omnia regna terre dedit
mihi dominus deus celi. et ipse precepit mihi
ut edificarem ei domum in ierusalem. que est in
iudea. Quis est in vobis de universo populo eius?
Sit deus illius cum eo. Ascendat in ierusalem
que est in iudea. et edificet domum domini dei
israel. Ipse est deus qui est in ierusalem. Et omnes reli-
qui in cunctis locis ubicumque habitant adiu-
vent eum viri de loco suo. argento et auro.
et substantia. et pecoribus. excepto quod voluntarie
offerunt templo dei quod est in ierusalem. Et sur-
rexerunt principes patrum de iuda et beniа-
min. et sacerdotes et levite. et omnis cuius suscita-
vit deus spiritum ut ascenderent ad edificandum
templum domini quod erat in ierusalem. Universique
qui erant in circuitu adiuverunt manus eorum in
vasis argenteis. et aureis. in substantia. et sup-
pellectili. et iumentis. exceptis his que sponte
obtulerant. Rex quoque cyrus protulit vasa templi
domini que tulerat nabuchodonosor de ierusalem. et posuerat
ea in templo dei sui. Protulit autem cyrus rex persarum
per manum mithridatis filii gazabar. et annume-
ravit ea sasabasar principi iude. Et hic est numerus
eorum. fiale auree. xxx. fiale argentee. M. Cul-
tri. xxix. Sciphi aurei. xxx. Sciphi argen-
tei. ccc. secundi. cccc. x. Vasa alia. M. Omnia
vasa aurea et argentea. v. M. cccc. Universa
tulit sasabasar cum his qui ascendebant de transmi-
gratione babilonis in ierusalem.

II Hi sunt autem provincie filii qui ascenderunt de
captivitate quam transtulerat nabuchodonosor
rex babilonis in babilonem. et reversi sunt in
ierusalem et iudam. unusquisque in civitatem suam. qui
venerunt cum zorobabel. iosua. neemia. sara-
ia. rahelaia. mardochaia. belsan. mesfar.
begui. reum baana. Numerus virorum populi israel. fi-
lii phares. duo. M. c. lxxv. filii areth. d.
cc. lxxv. filii gesephacia. ccc. lxxv. filii
sephezia. ccc. lxxv. filii area. dcc. lxx.
.v. filii pha et moab filiorum iosue. et ioab du-
o. M. dcccc. xii. filii helam. M. cc. l. iiii.
filii zecchua. dcccc. xlv. filii zachai. dcc.
.lx. filii bani. dc. lx. ii. filii bebai. dc.
xxiii. filii azgad. M. cc. xx. ii. filii ado-
nicam. dc. lxvi. filii beguai. ii. M. lv[i].
filii adin. cccc. liiii. filii ather qui erant
ex ezechia. dcccc. vii. filii besai. ccc. xxiii.
filii iorarn. c. xii. filii asom. cc. xxiii. filii
gebar nonaginta. v. filii bethlehem. c. xx.
.iii. Viri netopha. l. vi. Viri anathoth. c.
xxviii. filii azmaveth. xlii. filii cariathi-
arim cephira. et beroth. dcc. xliii. filii
arama et gaba. dc. xx. unus. Viri mach-
mas. c. xxii. Viri bethel et hai. cc. xxiii. filii
nebo. l. ii. filii megis. c. l. vi. filii helam
alterius. M. cc. l. iiii. filii arim. ccc. xx. fi-
lii loiadi et ono. dcc. xxv. filii iericho.
ccc. xlv. filii senaa. tria M. dc. xxx.
Sacerdotes filii idaia in domo iosue. dcccc.
.lxxiii. filii emmer. l. ii. M. filii phessur. M.
.cc. xlvii. filii arim mille. xvii. Levite
filii iosue. et cedmihel filiorum oduia. lx-
.iiii. Cantores filii asaph. c. xxviii. filii
ianitorum. filii sellum. filii ater. filii thel-
mon. filii accub. filii atitha. filii sobai. fi-
lii sobai. universi. c. xxxix. Nathinnei
filii osai. filii asupha. filii tebaoth. filii ce-
ros. filii sisaa. filii phadon. filii levana.
filii agaba. filii accub. filii agab. filii sel-
mai. filii annam. filii gaddel. filii gaer.
filii rabaia. filii rasim. filii nechoda. fi-
lii gazom. filii aram. filii phasea. filii
besee. filii asennaa. filii numim. filii ne-
phusim. filii bethbuc. filii acupha. filii bes-
luth. filii maida. filii arsa. filii bercos. fi-
lii sisara. filii thema. filii nasia. filii a-
tipha. filii servorum salomonis. filii sotha-
filii sophereth. filii pharuda. filii iala.
filii dercon. filii gedel. filii saphaca. filii
athil. filii phocereth qui erat de asebaim. fi-
lii amira. Omnes nathinnei et filii servorum
salomonis. ccc. xc. ii. Et hi qui ascende-
runt de thelmala thelersa. cherub. et adon. et
mer. Et non potuerunt indicare domum patrum
suorum. et semen suum utrum ex israel essent. filii
dalaia. filii tobia. filii nechoda. dc.
.l. ii. Et de filiis sacerdotum filii obia filii ac-
cos. filii berzellai. qui accepit de filiabus ber-
zellai galaaditidis uxorem. et vocatus est
nomine eorum. Hi quesierunt scripturam genealo-
gie sue. et non invenerunt. et eiecti sunt de
sacerdotio. Et dixit athersatha eis ut non

mederent de sanctis sanctorum. donec surgeret sacerdos
doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus. xl.
.v. milia. ccc.lx. exceptis servis eorum et ancillis.
qui erant. vii. milia. ccc. xxxvii. Et in ipsis
cantores atque cantatrices. ducenta. Equi
eorum. dc. xxxvi. Muli eorum. cc. xlv. Ca
meli eorum. cccc. xxxvi. Asini eorum. vi. milia.
dcc. xx. Et de principibus patrum cum ingre
derentur templum domini quod est in ierusalem spon
te obtulerunt in domum dei ad extruendam eam in
loco suo secundum vires suas. dederunt impensas
operis. auri solidos. xl. milia. et mille argenti
minas. v. milia. et vestes sacerdotales. c. Habita
verunt ergo sacerdotes et levite de populo. et cantores.
et ianitores. et nathinei. in urbibus suis. universusque
Israel in civitatibus suis.

III
Iamque venerat mensis. vii. et erant filii israel in
civitatibus suis. Congregatus est ergo omnis populus quasi
vir unus in ierusalem. Et surrexit iosue filius iose
dech et fratres eius sacerdotes. et zorobabel filius sa
lathiel et fratres eius. et edificaverunt altare dei israel.
ut offerrent in eo holocaustomata. sicut scriptum
est in lege moysi viri dei. Collocaverunt autem
altare super bases suas. deterrentibus eos per circu
itum populis terrarum. et obtulerunt super illud holocaus
tum domino mane et vespere. Feceruntque sollempni
tatem tabernaculorum sicut scriptum est. et holocaus
tum diebus singulis per ordinem. secundum preceptum opus
diei in die suo. Et post hec holocaustum iuge
tam in kalendis quam in universis sollempnitatibus
domini que erant consecrate. et in omnibus in quibus ultro
offerebatur deo munus. A primo die mensis
septimi. ceperunt offerre holocaustum domino. Porro
templum dei nondum fundatum erat. Dederunt autem
pecunias lathomis. et cementariis. Cibum quoque
et potum et oleum sidoniis tyriisque ut deferrent
ligna cedrina de libano ad mare ioppen iuxta
quod preceperat cyrus rex persarum eis. Anno autem .ii.
adventus eorum ad templum dei in ierusalem. mense
secundo ceperunt zorobabel filius salathiel. et io
sue filius iosedech. et reliqui de fratribus eorum
sacerdotes et levite. et omnes qui venerant de cap
tivitate in ierusalem. et constituerunt levitas a. xx.
annis et supra. ut urgerent opus domini. Stetitque iosue
et filii eius. et fratres eius. cedmihel et filii eius. et filii
iuda. quasi vir unus ut instarent super eos qui facie
bant opus in templo dei filii henad filii eorum
et fratres eorum levite. Fundato igitur domini templo a
cementariis steterunt sacerdotes in ornatu suo
cum tubis. et levite filii asaph in cymbalis ut
laudarent deum per manum david regis israel. Et
concinebant in hymnis et confessione domino quoniam bo
nus. quoniam in eternum misericordia eius super israel. Omnis quoque po
pulus vociferabatur clamore magno in lauda
do dominum. eo quod fundatum esset templum domini. Plu
rimi etiam de sacerdotibus et levitis. et principes patrum
et seniores qui viderant templum prius cum fundatum
esset. et hoc templum in oculis eorum flebant voce mag
na. et multi vociferantes in letitia elevab
ant vocem. nec poterat quisquam agnoscere vocem
clamoris letantium. et vocem fletus populi. Com
mixtim enim populus vociferabatur clamore mag
no. et vox audiebatur procul.

IIII
Audierunt autem hostes iude et beniamin quia filii
captivitatis edificarent templum domino deo israel.
accedentes ad zorobabel. et ad principes patrum
dixerunt eis. Edificemus vobiscum. quia ita ut vos que
rimus deum vestrum. Ecce nos immolavimus victimas.
a diebus asoradon regis assur. qui adduxit nos
huc. Et dixit eis zorobabel et iosue. et reliqui prin
cipes patrum israel. Non est vobis et nobis ut edifice
mus domum deo nostro. sed nos ipsi soli edificabi
mus domino deo nostro. sicut nobis rex cyrus persarum precepit.
Factum est autem ut populus terre impediret manus populi
iude. et turbaret eos in edificando. Conduxerunt
quoque adversum eos consiliatores ut destruerent consi
lium eorum. omnibus diebus cyri regis persarum. usque
ad regnum darii regis persarum. In regno autem
assueri. ipse est artaxerxes in principio regni eius
scripserunt accusationem adversum habitatores iu
de et ierusalem. Et in diebus artaxerxes scripsit be
selam mitridates. et thabel. et reliqui qui erant
in consilio eorum ad artaxerxen regem persarum. Epistola
autem accusationis scripta erat syriace. et lege
batur sermone syro. Reum bethleem et
samsai scriba. et reliqui consiliatores eorum. dinaei.
et apharsathei. therphalei. arphasei. herchuei.
babylonii. susannachei. diavi. elamite. et
ceteri de gentibus quas transtulit assennaphar
magnus et gloriosus. et habitare eas fecit in civi
tatibus samarie. et in reliquis regionibus trans
flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quam miserunt
ad eum. Artaxersi regi servi tui viri qui sunt
trans flumen salutem dicunt. Notum sit regi quia iudei
qui ascenderunt a te ad nos venerunt in ierusalem.
civitatem rebellem. et pessimam quam edificant.
extruentes muros eius. et parietes componen
tes. Nunc ergo notum sit regi. quia si civitas illa
edificata fuerit. et muri eius instaurati. tri
butum et vectigal. et annuos reditus non dabunt.
et usque ad reges hec noxa perveniet. Nos ergo me
mores salis quod in palacio comedimus. quia

lesiones regis unde nefas ducimus. idcirco misimus et nunciavimus regi ut recenseas in libro historiarum patrum tuorum et invenies scriptum in commentariis et scies quoniam urbs illa urbs rebellis est et nocens regibus et provinciis et bella geruntur in ea ex diebus antiquis. Quam ob rem et civitas ipsa destructa est. Nunciamus nos regi quoniam si civitas illa edificata fuerit et muri eius instaurati possessionem trans fluvium non habebis. Verbum misit rex ad Reum Beelteem et Samsai scribam et ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samarie et ceteris trans fluvium salutem dicens et pacem. Accusatio quam misistis ad nos manifeste lecta est coram me. Et a me preceptum est et recensuerunt. Inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversus reges rebellat et seditiones et prelia geruntur in ea. Nam et reges fortissimi fuerunt in Ierusalem qui et dominati sunt omni regioni que trans fluvium est. Tributum quoque et vectigal et redditus accipiebant. Nunc ergo audite sententiam ut prohibeatis viros illos et urbs illa non edificetur donec si forte a me iussum fuerit. Videte ne negligenter hoc impleatis et paulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edicti Artaxersis regis lectum est coram Reum Beelteem et Samsai scriba et consiliariis eorum. Et abierunt festini in Ierusalem ad iudeos et prohibuerunt eos in brachio et robore. Tunc intermissum est opus domus dei in Ierusalem et non fiebat usque ad secundum annum regni Darii regis Persarum.

V

Prophetaverunt autem Aggeus propheta et Zacharias filius Addo prophetantes ad iudeos qui erant in Iudea et Ierusalem in nomine dei Israel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech et ceperunt edificare templum dei in Ierusalem et cum eis prophete dei adiuvantes eos. In ipso autem tempore venit ad eos Tathannai qui erat dux trans flumen et Starbuzanai et consiliarii eorum. Sicque dixerunt eis. Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis et muros hos instauraretis. Ad quod respondimus eis que essent nomina hominum auctorum illius edificationis. Oculus autem dei eorum factus est super senes iudeorum et non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur et tunc satisfacerent adversus accusationem illam. Exemplum epistole quam misit Tathannai dux regionis trans flumen et Starbuzanai et consiliatores eius Arphasacei qui erant trans flumen ad Darium regem. Sermo quem miserant ei sic scriptus erat. Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad Iudeam provinciam ad domum dei magni que edificatur lapide impolito et ligna ponuntur in parietibus et opus illud diligenter extruitur et crescit in manibus eorum. Interrogavimus ergo senes illos et ita diximus eis. Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis et muros hos instauraretis. Sed et nomina eorum quesivimus ab eis ut nunciaremus tibi et scripsimus nomina eorum virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi dei celi et terre et edificamus templum quod erat extructum ante hos annos multos quodque rex Israel magnus edificaverat et extruxerat. Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum celi tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldei. Domum quoque hanc destruxit et populum eius transtulit in Babylonem. Anno autem primo Cyri regis Babylonis Cyrus rex proposuit edictum ut domus dei edificaretur. Nam et vasa templi dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in Ierusalem et asportaverat ea in templum Babylonis protulit Cyrus rex de templo Babylonis et data sunt Sasabasar vocabulo quem et principem constituit. Dixitque ei. Hec vasa tolle et vade et pone ea in templo quod est in Ierusalem et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque Sasabasar ille venit et posuit fundamenta templi dei in Ierusalem et ex eo tempore usque nunc edificatur et necdum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis que est in Babylone utrumnam a Cyro rege iussum sit ut edificaretur domus dei in Ierusalem et voluntatem regis super hoc remittat ad nos.

VI

Tunc rex Darius precepit et recensuerunt in bibliotheca librorum qui erant repositi in Babylone. Et inventum est in Ecbathanis quod est castrum in Medena provincia volumen unum. Talisque scriptus erat in eo commentarius. Anno primo Cyri regis Cyrus rex decrevit ut domus dei que est in Ierusalem edificaretur in loco ubi immolent hostias et ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum .lx. et latitudinem cubitorum .vi. ordines de lapidibus impolitis tres et sic ordines de lignis novis. Sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa aurea et argentea templi dei que Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusalem et attulerat ea in Babylonem reddantur et referantur in templum in Ierusalem in locum suum que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo Tathannai dux regionis que est trans flumen et Starbuzannai et consiliarii vestri Arphasachei qui estis trans flumen procul recedite ab illis et dimittite fieri opus

dei illud. a duce iudeorum et senioribus eorum. et
domum dei illam edificent in loco suo. Sed et a
me preceptum est quid oporteat fieri a presbiteris iude
orum illis ut edificetur domus dei. scilicet ut de archa
regis. id est de tributis que dantur de regione trans
flumen studiose sumptus dentur viris illis ne impe
diatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et
agnos et hedos in holocaustum deo celi. fru
mentum. sal. vinum. et oleum. secundum ritum sacerdo
tum qui sunt in ierusalem. detur eis per singulos dies.
ne sit in aliquo querimonia. Et offerant oblatio
nes deo celi. orentque pro vita regis et filiorum
eius. A me ergo positum est decretum. ut omnis
homo qui hanc mutaverit iussionem tollatur lignum
de domo ipsius et erigatur et configatur in eo. domus
autem eius publicetur. Deus autem qui habitare facit
nomen suum ibi dissipet omnia regna et populum qui
extenderit manum suam ut repugnet et dissi
pet domum dei illam que est in ierusalem. Ego da
rius statui decretum quod studiose impleri volo.
Igitur thathannai dux regionis trans flumen.
et starbuzannai. et consiliarii eius secundum quod prece
perat darius rex sic diligenter executi sunt.
Seniores autem iudeorum edificabant et prosperabantur
iuxta prophetiam aggei prophete et zacharie filii ab
do. Et edificaverunt. et construxerunt iubente deo is
rael. et iubente ciro et dario. et artaxerse regi
bus persarum. Et expleverunt domum dei istam usque ad
diem tertium mensis adar. qui est annus .vi.
regni darii regis. Fecerunt autem filii israel sacerdo
tes et levite. et reliqui filiorum transmigrationis
dedicationem domus dei in gaudio. Et obtulerunt in
dedicationem domus dei vitulos .c. arietes .cc.
agnos .cccc. hircos caprarum pro peccato totius israel
.xii. iuxta numerum tribuum israel. Et statuerunt
sacerdotes in ordinibus suis. et levitas in vicibus
suis super opera dei in ierusalem. sicut scriptum est in libro
moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pas
cha .xiiii. die mensis primi. Purificati enim fu
erant sacerdotes et levite quasi unus. omnes mun
di ad immolandum pascha universis filiis trans
migrationis. et fratribus suis sacerdotibus. et sibi. Et
comederunt filii israel qui reversi fuerant de trans
migratione. et omnes qui se separaverant a coinquina
tione gentium terre ad eos. ut quererent dominum deum
israel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum .vii. di
ebus in leticia. quoniam letificaverat eos dominus. et converte
rat cor regis assur ad eos. ut manus eorum ad
iuvaret in opere domus domini dei israel.

VII Post hec verba in regno artaxersis regis persa
rum esdras filius saraie. filii azarie. filii
elchie. filii sellum. filii sadoch. filii achitob. fi
lii amarie. filii azarie. filii maraioth. filii
zaraie. filii ozi. filii bocci. filii abisue. filii
phinees. filii eleazar. filii aaron sacerdotis ab
initio. Ipse esdras ascendit de babilone. et
ipse scriba velox in lege moysi quam dominus deus
dedit israel. Et dedit ei rex secundum manum domini dei eius
bonam. super eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt
de filiis israel. et de filiis sacerdotum. et de filiis levi
tarum. et de cantoribus. et de ianitoribus. et de nathi
neis in ierusalem. anno .vii. artaxersis regis. Et
venerunt in ierusalem mense .v. ipse est annus .vii. re
gis. Quia in primo die mensis primi cepit ascendere
de babilone. et in primo die mensis .v. venit in
ierusalem iuxta manum dei sui bonam super se. Esdras
autem paravit cor suum ut investigaret legem domini
et faceret et doceret in israel preceptum et iudicium. Hoc
est autem exemplar epistole edicti quod dedit rex arta
xerses esdre sacerdoti scribe erudito in ser
monibus et preceptis domini. et cerimoniis eius in israel.
Artaxerses rex regum esdre sacerdoti scribe le
gis dei celi doctissimo salutem. A me decretum est
ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israel.
et de sacerdotibus eius et de levitis ire in ierusalem.
tecum vadat. A facie enim regis et .vii. consiliatorum
eius missus es ut visites iudeam et ierusalem in lege
dei tui que est in manu tua. et ut feras argentum
et aurum. quod rex et consiliatores eius sponte obtu
lerunt deo israel. cuius in ierusalem tabernaculum est.
Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa
provincia babilonis. et populus offerre voluerit. et de
sacerdotibus qui sponte obtulerunt domui dei sui
que est in ierusalem. libere accipe. et studiose eme
de hac pecunia vitulos. arietes agnos. et sa
crificia. et libamina eorum. et offer ea super altare
templi dei vestri. quod est in ierusalem. Sed et si quid tibi et
fratribus tuis placuerit. de reliquo argento et auro ut
faciatis iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa quoque
que dantur tibi in ministerio domus dei tui trade
in conspectu dei ierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit
in domo dei tui. quantumcumque necesse est ut expen
das. dabitur de fisco et de thesauro regis. Et
a me. ego artaxerses rex statui atque decrevi
omnibus custodibus arche publice qui sunt trans flu
men. ut quodcumque petierit a vobis esdras sacer
dos. scriba legis dei celi. absque mora detis ei.
ad argenti talenta .c. et usque ad vini batos .c.
et usque ad frumenti choros .c. et usque ad batos olei .c.
Sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum dei celi
pertinet tribuatur diligenter in domo dei celi.
ne forte irascatur contra regnum regis. et filiorum eius.

Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus
et levitis, cantoribus, ianitoribus, nathineis et
ministris domus dei huius, vectigal et tributum et an-
nonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu
autem esdras secundum sapientiam dei tui que est in ma-
nu tua constitue iudices et presides ut iudicent
omni populo qui est trans flumen, his videlicet qui noverunt
legem dei tui, sed et imperitos doce-
te libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui et
legem regis diligenter, iudicium erit de eo, sive
in mortem sive in exilium, sive in condempnationem
substantie eius, vel certe in carcerem. Et dixit esdras scri-
ba. Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hoc in
corde regis ut glorificaret domum domini que est in
ierusalem. et in me inclinavit suam misericordiam coram re-
ge et consiliatoribus eius et universis principibus re-
gis potentibus. Et ego confortatus manu domini dei
mei que erat in me, congregavi de israel principes
qui ascenderent mecum.
VIII Hii ergo sunt principes familiarum et hec gene-
alogia eorum qui ascenderunt mecum in regno arta-
xersis regis de babilone. De filiis phinees
gersom. De filiis ythamar daniel. De filiis da-
vid acus. De filiis sechenie et de filiis pharos za-
charias, et cum eo numerati sunt viri .c.l. De fili-
is phaeth moab elioenai filius zacharie
et cum eo .cc. viri. De filiis sechenie filium eze-
chiel et cum eo .ccc. viri. De filiis addan abeth
filius ionathan et cum eo .l. viri. De filiis ahe-
lem ysaias filius athalie et cum eo .lxx. viri.
De filiis saphatie zebedia filius michael
et cum eo .lxxx. viri. De filiis ioab obedia filius
iehiel et cum eo .cc.xviii. viri. De filiis sa-
lomith filius iosphie et cum eis .c.lx. viri. De
filiis bebai zacharias filius bebai et cum eo
.xx. et viii. viri. De filiis ezead iohanan
filius ezechan et cum eo .c.x. viri. De filiis ado-
nicam qui erant novissimi et hec nomina eorum
eliphelech et iehiel et samaias et cum eis .lx. viri.
De filiis begui uthai et zaccur et cum eis
.lxx. viri. Congregavi autem eos ad fluvium qui
decurrit ad ahava et mansimus ibi tribus diebus,
quesivique in populo et in sacerdotibus de filiis levi et non
inveni ibi. Itaque misi elizer et heliezer
et arihel et semeiam et helmacham et iarib
et alterum elnathan et nathan et zachariam et me-
sollam principes et ioarib et elnathan sapientes.
Et misi eos ad heddo qui est princeps in casphie lo-
co. et posui in ore eorum verba que loquerentur ad addo
et ad fratres eius nathinneos in loco casphie, ut
adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et ad-
duxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos vi-
rum doctissimum de filiis mooli filii levi filii israel
et sarabiam et filios eius .xx. et fratres eius .xviii.
et asabiam et cum eo ysaiam. De filiis merari
fratresque eius et filios eius .xx. Et de nathineis quos
dederat david et principes ad ministeria levitarum
nathineos .cc.xx. Omnes hii suis nominibus vocaba-
ntur. Et predicavi ibi ieiunium iuxta fluvium
ahava ut affligeremur coram domino deo nostro et pete-
remus ab eo viam rectam nobis et filiis nostris universeque
substantie nostre. Erubui enim petere a rege auxilium
et equites qui defenderent nos ab inimico in via, quia
dixeramus regi. Manus dei nostri est super omnes qui querunt
eum in bonitate et imperium eius et fortitudo eius et
furor super omnes qui derelinquunt eum. Ieiunavimus
autem et rogavimus deum nostrum per hoc, et evenit nobis
prospere. Et separavi de principibus sacerdotum .xii.
Sarabiam et asabiam et cum eis de fratribus eorum .x.
Appendique eis argentum et aurum et vasa conse-
crata domus dei nostri que obtulerat rex et consiliato-
res eius et principes eius universusque israel eorum qui
inventi fuerant. Et appendi in manibus eorum argen-
ti talenta .dc.l. et vasa argentea .c. auri
.c. talenta. Et crateres aureos .xx. qui habebant
solidos millenos. et vasa eris fulgentis bo-
ni duo pulchra ut aurum. Et dixi eis. Vos sancti
domini et vasa sancta et argentum et aurum quod sponte
oblatum est domino deo patrum vestrorum. Vigilate
et custodite donec appendatis coram principibus
sacerdotum et levitarum et ducibus familiarum israel
in ierusalem in thesaurum domus domini. Susceperunt
autem sacerdotes et levite pondus argenti et auri
et vasorum ut deferrent in ierusalem in domum dei
nostri. Promovimus ergo a flumine ahava .xii.
die mensis primi ut pergeremus ierusalem. et manus
dei nostri fuit super nos. et liberavit nos de manu
inimici et insidiatoris in via. et venimus ierusalem
et mansimus ibi tribus diebus. Die autem .iiii. appensum
est argentum et aurum et vasa in domo dei nostri
per manum meremoth filii urie sacerdotis et cum eo
eleazar filius phinees. cumque eis iozabed fi-
lius iosue et noadaia filius bennoi levite
iuxta numerum et pondus omnium. descriptumque est omne
pondus in tempore illo. Sed et qui venerant de captivita-
te filii transmigrationis obtulerunt holocau-
tomata domino deo israel vitulos .xii. pro omni po-
pulo israel. Arietes .xc.vi. Agnos .lxxvii. hir-
cos pro peccato .xii. omnia in holocaustum domino.
Dederunt autem hec edicta regis satrapis qui erant
de conspectu regis et ducibus trans flumen. et ele- IX
vaverunt populum et domum dei.

Postquam autem haec completa sunt accesserunt ad me principes dicentes: Non est separatus populus Israhel, sacerdotes et Levitae a populis terrarum et de abominationibus eorum, Chananei videlicet et Hethei et Ferezei et Iebusei et Ammanitarum et Moabitarum et Aegyptiorum et Amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis, et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima. Cumque audissem sermonem istum scidi pallium meum et tunicam, et evelli capillos capitis mei et barbae, et sedi maerens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum Dei Israhel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. Et in sacrificio vespertino surrexi de adflictione mea, et scisso pallio et tunica curvavi genua mea, et expandi manus meas ad Dominum Deum meum, et dixi: Deus meus, confundor et erubesco levare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostrae multiplicatae sunt super caput nostrum, et delicta nostra creverunt usque ad caelum a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc, et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in manus regum terrarum, et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus sicut et die hac. Et nunc quasi ad parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquiae, et daretur paxillus in loco sancto eius, et illuminaret oculos nostros Deus noster, et daret nobis vitam modicam in servitute nostra, quia servi sumus, et in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster, et inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum, ut daret nobis vitam et sublimaret domum Dei nostri, et extrueret solitudines eius, et daret nobis saepem in Iuda et Hierusalem. Et nunc quid dicemus, Deus noster, post haec? quia dereliquimus mandata tua, quae praecepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens: Terram ad quam vos ingredimini ut possideatis eam, terra inmunda est iuxta inmunditiam populorum ceterarumque terrarum, abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum, et filias eorum non accipiatis filiis vestris, et non quaeratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in sempiternum, ut confortemini et comedatis quae bona sunt terrae, et heredes habeatis filios vestros usque in saeculum. Et post omnia quae venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno, quia tu Deus noster liberasti nos de iniquitate nostra, et dedisti nobis salutem sicut est hodie, ut non converteremur et irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Domine Deus Israhel, iustus es tu, quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro; non enim stari potest coram te super hoc.

X

Sic ergo orante Ezra et inplorante eum et flente et iacente ante templum Dei, collectus est ad eum de Israhel coetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum, et flevit populus multo fletu. Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Helam et dixit Ezrae: Nos praevaricati sumus in Deum nostrum, et duximus uxores alienigenas de populis terrae; et nunc si paenitentia est in Israhel super hoc, percutiamus foedus cum Domino Deo nostro, ut proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt, iuxta voluntatem eorum qui timent praeceptum Domini Dei nostri; secundum legem fiat. Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum; confortare et fac. Surrexit ergo Ezras, et adiuravit principes sacerdotum et Levitarum et omnem Israhel ut facerent secundum verbum hoc, et iuraverunt. Et surrexit Ezras ante domum Dei, et abiit ad cubiculum Iohanan filii Eliasib, et ingressus est illuc; panem non comedit et aquam non bibit, lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate venerant. Et missa est vox in Iuda et in Hierusalem omnibus filiis transmigrationis ut congregarentur in Hierusalem. Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum, auferetur ab eo universa substantia eius, et ipse abicietur de coetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes viri Iuda et Beniamin in Hierusalem tribus diebus; ipse est mensis nonus, vicesimo die mensis; et sedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit Ezras sacerdos et dixit ad eos: Vos transgressi estis et duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israhel. Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, et facite placitum eius, et separamini a populis terrae et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Verumtamen quia populus multus est et tempus pluviae, et non sustinemus stare foris, et opus est non diei unius vel duorum, vehementer quippe peccavimus in sermone isto, constituantur principes in universa multitudine, et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis, et cum his seniores per civitatem et civitatem et iudices eius, donec avertatur ira Dei nostri a nobis super peccato hoc. Ig

ionathan filius asahel. et iaazia filius the
cue steterunt super hoc. et mesollam. et sebathai le
uites adiuuerunt eos. Feceruntque sic filii transmi
grationis. Et abierunt esdras sacerdos et uiri princi
pes familiarum in domos patrum suorum. et omnes per nomina
sua. Et sederunt in die primo mensis .x. ut quere
rent rem. et consummati sunt omnes uiri qui duxerant
uxores alienigenas usque ad diem primam mensis
primi. Et inuenti sunt de filiis sacerdotum qui duxerant
uxores alienigenas. de filiis iosue filii iose
dech. et fratres eius maasia. et eliezer. et iarib. et go
dolia. Et dederunt manus suas ut eicerent uxores
suas. et pro delicto suo arietem de ouibus offerrent.
Et de filiis emmer. anani. et zebedia. Et de fi
liis erim. maasia. et helia. et semeia. et iehiel.
et ozias. Et de filiis phessur. helioenai. maa
sia. ismahel. nathanael. iosabet. et elea
sa. Et de filiis leuitarum. iozabeth. et semei. et
celaia. ipse est calitha phaaia. iuda. et eliezer.
Et de cantoribus eliasib. Et de ianitoribus sellum.
et thellem. et urim. Et ex israel de filiis phares
remeia. et iezia. et melchia. et miamen. Et de fi
liis elam mathania. zacharias. et iehiel.
et abdi. et ierimoth. et helia. Et de filiis zechu
a. helioenai. heliasib. mathania. et ieri
muth. et zabeth. et aziza. Et de filiis bebai io
hannan. anania. zabbai. athalia. Et de filiis
bani mosollam. et melue. et adaia. iasub. et sa
al. et ramoth. Et de filiis phaeth moab. ed
na. et calal. banaias. et maasias. mathani
as. beseleel. et bennui. et manasse. Et de filiis
erem. eliezer. iesue. melchias. semeias. si
meon. beniamin. maloth. samarias. Et de fili
is asom mathanai mathathei. zabeth. eli
phelech. ermai. manasse. semei. de filiis
bani. maddi. amram. et huel. baneas. et
badaias. cheilaui. uania. marimuth. et he
liasib. mathanias. mathanai. et iasi. et ba
ni. et bennui. semei. et salmias. et nathan. et
adaias. mecnedebai. sisai. sarai. ezrel. et
selemau. semeria. sellum. amaria. ioseph.
de filiis nebiu. iaiel. mathathias. zabed. zab
ma. ieddu. et iohel. banaia. Omnes hii acceperant
uxores alienigenas. et fuerunt ex eis mulie
res que pepererant filios. Incipit liber neemie

Verba neemie filii elchie. Et X
factum est in mense casleu anno .xx.
et ego eram in susis castro. et uenit
ad me anani unus de fratribus
meis. ipse et uiri iuda. et interroga
ui eos de iudeis qui remanserant
et remanserant de captiuitate. et de ierusalem.
Dixerunt mihi qui remanserunt. et relicti sunt
de captiuitate ibi in prouincia in magna af
flictione sunt et in opprobrio. et murus ierusalem
dissipatus est. et porte eius combuste sunt igni. Cum
audissem uerba huiuscemodi sedi et fleui et lux
diebus multis. et ieiunabam. et orabam ante faciem
dei celi. et dixi. Queso domine deus celi fortis
magne. atque terribilis. qui custodis pactum et
misericordiam cum hiis qui te diligunt. et custodiunt man
data tua. fiant aures tue auscultantes et oculi
aperti ut audias orationem serui tui. quam ego oro
coram te hodie nocte et die. pro filiis israel ser
uis tuis. et confiteor pro peccatis filiorum israel quibus
peccauerunt tibi. Et ego et domus patris mei pecca
uimus. Uanitate seducti sumus et non custo
diuimus mandatum. et cerimonias. et iudicia que
precepisti moysi famulo tuo. Memento uerbi
quod mandasti moysi seruo tuo dicens. Cum
transgressi fueritis ego dispergam uos in populos. Et si
reuertimini ad me. et custodiatis precepta
mea. faciatisque ea. etiam si abducti fueritis ad ex
trema celi. inde congregabo uos. et reducam in
locum quem elegi. ut habitaret nomen meum ibi. Et
ipsi serui tui et populus tuus quos redemisti in forti
tudine tua magna. et in manu tua ualli
da. Obsecro domine sit auris tua. attendens
ad orationem serui tui. et ad orationem seruorum
tuorum qui uolunt timere nomen tuum. Et dirige
seruum tuum hodie. et da ei misericordiam ante uirum
hunc. Ego enim eram pincerna regis.
II
Factum est autem in mense nisan anno .xx.
Artaxersis regis. et uinum erat ante eum. et
leuaui uinum. et dedi regi. et eram quasi lan
guidus ante faciem eius. Dixitque mihi rex. Quare
uultus tuus tristis est cum te egrotum non uideam?
Non est hoc frustra. sed malum nescio quod in cor
de tuo est. Et timui ualde ac nimis. et dixi
regi. Rex in eternum uiue. Quare non meret
uultus meus. quia ciuitas domus sepulcrorum pa
tris mei deserta est. et porte eius combuste sunt
igni. Et ait mihi rex. Pro qua re postulas? Et
oraui deum celi. et dixi ad regem. Si uidetur bo
num regi. et si placet seruus tuus ante faciem
tuam ut mittas me in iudeam. obsecro ad ci
uitatem sepulcri patris mei. et edificabo eam.
Dixitque mihi rex et regina que sedebat iuxta
eum. Usque ad quod tempus erit iter tuum. et quando reuer
teris? Et placuit ante uultum regis. et misit me.
et constitui ei tempus. et dixi regi. Si regi uidetur
bonum epistolas det mihi ad duces regionis trans

fluminis. ut transducant me donec ueniam in
iudeam. et epistolam ad asaph custodem saltus re-
gis ut det mihi ligna ut tegere possim por-
tas turris domus. et muri ciuitatis. et domum
quam ingressus fuero. Et dedit michi rex iuxta ma-
num dei mei bonam mecum. Et ueni ad duces re-
gionis transflumen. dedique eis epistolas regis. Mi-
serat autem rex mecum principes militum et equites.
Et audierunt sanaballa horonites. et tobias
seruus ammanites. et contristati sunt afflictione
magna quod uenisset homo qui quereret prosperitatem
filiorum israel. Et ueni in ierusalem. et eram ibi tri-
bus diebus. Et surrexi nocte ego et uiri pauci mecum.
et non indicaui cuiquam quid deus dedisset in corde meo.
ut facerem in ierusalem. Et iumentum non erat mecum ni-
si animal cui sedebam. Et egressus sum per portam uallis noc-
te. et ante fontem draconis. et ad portam stercoris.
et considerabam murum ierusalem dissipatum. et portas
eius consumptas igni. Et transiui ad portam fontis.
et ad aqueductum regis. et non erat locus iumento cui se-
debam ut transiret. Et ascendi per torrentem nocte.
et considerabam murum. et reuersus ueni ad portam
uallis. et redii. Magistratus autem nesciebant quo
abissem. aut quid ego facerem. Sed et iudeis et sacer-
dotibus et optimatibus. et magistratibus. et reliquis
qui faciebant opus usque ad id locorum nichil indica-
ueram. Et dixi eis. Vos nostis afflictionem in qua
sumus. quia ierusalem deserta est. et porte eius con-
sumpte sunt igni. Venite et edificemus muros
ierusalem. et non simus ultra opprobrium. Et indicaui eis
manum dei mei quod esset bona mecum. et uerba re-
gis que locutus est michi. et aio. Surgamus et edi-
ficemus. Et confortate sunt manus eorum in bono.
Audierunt autem sanaballa horonites. et tobias
seruus ammanites. et gosem arabs. et subsanna-
uerunt nos. et despexerunt dixeruntque. Que est
hec res quam facitis. Numquid contra regem uos re-
bellatis. Et reddidi eis sermonem. dixique
ad eos. Deus celi ipse nos iuuat. et nos serui eius
sumus. Surgamus et edificemus. Vobis autem non est
pars et iusticia et memoria in ierusalem.
III Et surrexit heliasib sacerdos
magnus. et fratres eius sacerdotes. et edificauerunt
portam gregis. Ipsi sanctificauerunt eam. et statue-
runt ualuas eius. et usque ad turrim centum cubito-
rum sanctificauerunt eam. usque ad turrim ana-
neel. Et iuxta eum uiri iericho edificauerunt.
et iuxta eum edificauit zaccur filius amri. Por-
tam autem piscium edificauerunt filii asana. Ipsi
texerunt eam. et statuerunt ualuas eius. et seras.
et uectes. Et iuxta eos edificauit marimuth
filius urie filii accus. et iuxta eum edificauit
mosolla filius barachie filii meselebel. Et
iuxta eum edificauit sadoch filius baana. Et
iuxta eum edificauerunt thecueni. optimates e-
orum non supposuerunt colla sua in opere domini dei sui.
Et portam ueterem edificauerunt ioiada filius
phasea. et mosollam filius besoida. Ipsi texerunt
eam. et statuerunt ualuas eius. et seras. et uectes.
Et iuxta eos edificauerunt meltias gabao-
nites. et iadon meronathites. uiri de gaba-
on. et maspha. pro duce qui erat in regione trans
flumen. Et iuxta eum edificauit eziel filius ara-
ia aurifex. Et iuxta eum edificauit anania
filius pigmentarii. Et dimiserunt ierusalem usque ad
murum platee latioris. Et iuxta eum edificauit ra-
phaia filius hur princeps uici ierusalem. Et
iuxta eum edificauit ieieda filius aramath contra domum
suam. Et iuxta eum edificauit accus filius asebonie.
Mediam autem partem uici edificauit melchias
filius herem. et asub filius phaat moab. et tur-
rem furnorum. Iuxta eum edificauit sellum filius
alohes princeps medie partis uici ierusalem. ipse
et filii eius. Et portam uallis edificauit anun.
et habitatores zanoe. Ipsi edificauerunt eam. et sta-
tuerunt ualuas eius. et seras. et uectes eius. et mille
cubitos in muro usque ad portam sterquilinii.
Et portam sterquilinii edificauit melchias filius
rechab princeps uici bethacharem. Ipse edificauit
eam. et statuit ualuas eius. et seras. et uectes. Et por-
tam fontis edificauit sellum filius colozai princeps
pagi maspha. Ipse edificauit eam et texit. et sta-
tuit ualuas eius et seras. et uectes. et muros pis-
cine siloe in ortum regis. et usque ad gradus qui
descendunt de ciuitate dauid. Post eum edifica-
uit neemias filius azboch princeps dimidie
partis uici bethsur. usque contra sepulcrum dauid.
et usque ad piscinam que grandi opere constructa est.
et usque ad domum fortium. Post eum edificauerunt
leuite. et post eos rehum filius benni. Post eum
edificauit asebias princeps dimidie partis
uici ceile in uico suo. Post eum edificauerunt fra-
tres eorum bethui filius enadad. princeps dimidie
partis ceila. Et edificauit iuxta eum azer
filius iosue princeps maspha. mensuram secundam
contra ascensum firmissimi anguli. Post eum
edificauit in monte barach filius zachai men-
suram secundam ab angulo usque ad portam domus
eliasiph sacerdotis magni. Post eum edifica-
uit marimuth filius urie filii accur men-
suram secundam a porta domus eliasiph donec
extenderetur domus eliasiph. Et post eum edifica-

uerunt sacerdotes uiri de campestribus iordanis.
Post eum edificauit beniamin et asub contra domum
suam. Et post eum edificauit azarias filius maasie
filii ananie contra domum suam. Post eum edifica-
uit bennui filius enadad mensuram secundam
a domo azarie usque ad flexuram et usque ad angulum.
Phalel filius ozi contra flexuram et turrem que eminet
de domo regis excelsa, id est in atrio carceris. Post
eum phadaia filius pharos. Nathinei autem habi-
tabant in ophel usque contra portam aquarum ad orientem
et turrem que prominebat. Post eum edificauerunt
thecueni mensuram secundam e regione a turre
magna et eminenti usque ad murum templi. Sur-
sum autem ad portam equorum edificauerunt sacer-
dotes unusquisque contra domum suam. Post eum edifica-
uit seddo filius emmer contra domum suam. Et post eum
edificauit semeia filius sechenie custos
porte orientalis. Post eum edificauit anania
filius selemie et anon filius selon sextus mensuram
secundam. Post eum edificauit mesollam filius bara-
chie contra gazophilacium suum. Post eum edifica-
uit melchias filius aurificis usque ad domum
nathineorum et scruta uendentium contra portam
iudicialem et usque ad cenaculum anguli. Et inter ce-
naculum anguli portam gregis edificauerunt
artifices et negociatores. Factum est autem cum
audisset sanaballath quod edificaremus murum
iratus est ualde. Et motus nimis subsannauit
iudeos. Et dixit coram fratribus suis et frequentia sa-
maritanorum: Quid iudei faciunt imbecilles?
Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt et imple-
bunt in una die? Numquid edificare poterunt la-
pides de aceruis pulueris qui combusti sunt? Sed
et tobias amanites proximus eius ait: Edifi-
cent; si ascenderit uulpes transiliet murum eorum
lapideum. Et dixit neemias: Audi deus noster quia facti
sumus despectio. Conuerte obprobrium super caput eorum
et da eos in despectionem in terra captiuitatis.
Ne operias iniquitatem eorum et peccatum eorum coram
facie tua non deleatur, quia irriserunt edifican-
tes. Itaque edificauimus murum et coniunximus
totum usque ad partem dimidiam, et prouocatum
IIII est cor populi ad operandum.
Factum est autem cum audisset sanaballath et to-
bias et arabes et amanite et azotii quod ob-
ducta esset cicatrix muri ierusalem, et quod cepis-
sent interrupta claudi, irati sunt nimis. Et
congregati sunt omnes pariter ut uenirent et pugna-
rent contra ierusalem et molirentur insidias. Et ora-
uimus dominum deum nostrum et posuimus custodes super murum
die ac nocte contra eos. Dixit autem iudas: Debili-
tata est fortitudo portantis, et humus nimia
est, et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt
hostes nostri: Nesciant et ignorent donec uenia-
mus in medium eorum et interficiamus eos et cessa-
re faciamus opus. Factum est autem uenientibus iude-
is qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis
per decem uices ex omnibus locis quibus uenerant ad
nos, statui in loco post murum per circuitum
populum in ordine cum gladiis suis et lanceis et
arcubus. Et perspexi atque surrexi et aio ad opti-
mates et magistratus et ad reliquam partem
uulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini mag-
ni et terribilis mementote, et pugnate pro fratri-
bus uestris, filiis uestris et filiabus uestris, uxoribus uestris
et domibus. Factum est autem cum audissent inimi-
ci nostri nunciatum esse nobis dissipauit deus consilium
eorum. Et reuersi sumus omnes ad muros unusquisque ad
opus suum. Et factum est a die illa media pars iu-
uenum faciebat opus, et media parata erat ad
bellum, et lancee et scuta et arcus et lorice, et princi-
pes post eos in omni domo iuda edificantium in
muro et portantium onera et imponentium. Vna
manu sua faciebat opus et altera tenebat
gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat
accinctus renes. Et edificabant et clangebant
buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad
magistratus et ad reliquam partem uulgi: Opus
grande est et latum, et nos separati sumus in muro
procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis
clangorem tube illuc concurrite ad nos. Deus
enim noster pugnabit pro nobis. Et nos ipsi faciemus
opus, et media pars nostrum teneat lanceas
ab ascensu aurore donec egrediantur astra.
In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero
suo maneat in medio ierusalem, et sint uobis uices
per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei
et pueri mei et custodes qui erant post me non de-
ponebamus uestimenta nostra. Unusquisque tantum V
nudabatur ad baptismum.
Et factus est clamor populi et uxorum eius mag-
nus aduersus fratres suos iudeos. Et erant qui
dicerent: Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis.
Accipiamus pro precio eorum frumentum et comedamus
et uiuamus. Et erant qui dicerent: Agros
nostros et uineas et domos nostras opponamus,
et accipiamus frumentum in fame. Et alii dice-
bant: Mutuo sumamus pecunias in tributa
regis, demusque agros nostros et uineas. Et
nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt,
et sicut filii eorum ita et filii nostri. Ecce nos subiu-
gamus filios nostros et filias nostras in seruitutem

iugamus. et de filiabus nostris sunt famule. nec habemus
unde possint redimi. et agros nostros et vineas nostras
alii possident. Et iratus sum nimis cum audis-
sem clamorem eorum secundum verba hec. cogitavitque
cor meum mecum. et increpavi optimates et ma-
gistratus. et dixi eis. Usurasne singuli a fratribus
vestris exigitis? Et congregavi adversum eos contionem
magnam. et dixi eis. Nos ut scitis redemimus
fratres nostros iudeos. qui venditi fuerant gentibus
secundum possibilitatem nostram. Et vos igitur vendetis fratres
vestros. et redimemus eos? Et siluerunt. nec invene-
runt quod responderent. Dixitque ad eos. Non est bona
res quam facitis. quare in timore dei nostri non am-
bulatis. ne exprobretur nobis a gentibus inimi-
cis nostris? Et ego et fratres mei et pueri mei commo-
davimus plurimis pecuniam et frumentum. non re-
petamus in commune istud. alienum concedamus
quod debetur nobis. Reddite hodie eis agros suos
et vineas suas. oliveta sua. et domos suas. quin
potius et centesimam pecunie frumenti. vini. et
olei. quam exigere soletis ab eis date pro illis.
Et dixerunt. Reddemus. et ab eis nil querimus. Sicque
faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes. et adiu-
ravi eos. ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper
excussi sinum meum et dixi. Sic excutiat deus
omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo
sua. et de laboribus suis sic excutiatur et vacuus
fiat. Et dixit universa multitudo. amen. et laudave-
runt deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum. A die
autem illa qua preceperat rex mihi ut essem dux in terra
iuda. ab anno. xx. usque ad annum. xxxii. artaxer-
sis regis. per annos. xii. ego et fratres mei annonas
que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem
primi qui fuerant ante me gravaverunt populum. et ac-
ceperunt ab eis in pane et vino et in pecunia co-
tidie siclos. xl. Sed et ministri eorum depresserunt
populum. Ego autem non feci ita propter timorem dei. Quin
V potius in opere muri edificavi. et agrum non emi.
et pueri mei congregati erant ad opus. Iudei quoque
et magistratus eorum. c.l. viri. et qui venie-
bant ad me de gentibus que in circuitu nostro sunt
in mensa mea erant. Parabatur autem mihi per dies sin-
gulos unus bos. arietes. vi. electi. exceptis
volatilibus. et inter dies. x. vina diversa et alia
multa tribuebam. Insuper et annonas ducatus mei
non quesivi. valde enim erat attenuatus populus. Me-
mento mei deus meus in bonum. secundum omnia que feci
populo huic.

VI

Factum est autem cum audisset sanaballath et
tobias. et gosem arabs. et ceteri inimici nostri
quod edificassem ego murum. et non esset in ipso re-
liqua interruptio. usque ad tempus autem illud valvas
non posueram in portis. miserunt sanaballath et
gosem. et arabs ad me dicentes. Veni et percutiamus
foedus in viculis in campo uno. Ipsi autem cogitabant
ut facerent mihi malum. Misi ergo ad eos nuntios
dicens. Opus grande ego facio. et non possum descendere.
ne forte negligatur cum venero et descendero ad vos.
Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quattuor vices.
et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me
sanaballath iuxta verbum prius. quinta vice pu-
erum suum. et epistolam habebat in manu sua scrip-
tam hoc modo. In gentibus auditum est et gosem dixit
quod tu et iudei cogitetis rebellare. et propterea edi-
ficetis murum. et levare te velis super eos regem.
propter quam causam et prophetas posueris. qui predicent de
te in ierusalem dicentes. Rex ierusalem est. Auditurus
est rex verba hec. Ideo nunc veni ut ineamus
consilium pariter. Et misi ad eos dicens. Non est factum
secundum verba hec que tu loqueris. de corde enim tuo tu
componis hec. Omnes enim hi terrebant nos. cogitantes
quod cessarent manus nostre ab operibus. et requiescerent.
Quam ob causam magis confortavi manus meas. Et
ingressus sum domum samaie. filii dalie. filii me-
tabeel secreto. Qui ait. Tractemus nobiscum in do-
mo dei. in medio templi. et claudamus portas e-
dis. que venturi sunt ut interficiant te. et nocte
venturi sunt ad occidendum te. Et dixi. Num quisquam
similis mei fugit? et quis ut ego ingredietur templum
et vivet? Non ingrediar. Et intellexi quod deus non
misisset eum. sed quasi vaticinans locutus esset ad
me. et tobias et sanaballath conduxis-
sent eum. Acceperat enim pretium ut territus facerem et
peccarem. et haberent malum quod exprobrarent mihi.
Memento mei domine pro tobia et sanaballath iuxta
opera eorum talia. Sed et noadie prophete et ceterorum pro-
phetarum qui terrebant me. Completus est autem
murus. xxv. die mensis elul. l. duobus diebus.
Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri
ut timerent universe gentes que erant in circuitu
nostro. et conciderent intra semetipsos. et scirent quod a
deo factum esset hoc opus. Sed et in diebus illis
multe optimatum iudeorum epistole mittebantur
ad tobiam. et a tobia veniebant ad eos. Multi
enim erant in iudea habentes iuramentum eius. quia
gener erat sechenie filii area. et iohannan
filius eius acceperat filiam mosollam filii barachie.
Sed et laudabant eum coram me. et verba mea nuntia-
bant ei. et tobias mittebat litteras ut terreret me.

VII

Postquam autem edificatus est murus
et posui valvas. et recensui ianitores. et can-
tores. et levitas. precepi ananie fratri meo. et

anani ꝑncipi dom' de ierłm. Ipse enī q̄si
uir uerax. ⁊ timēs deū ꝑ ceteris uidebatꝰ. ⁊ di
xi eis. Nō apiant porte ierłm usq; ad calo
rē solis. Cumq; adhuc assisterēt clause sunt
porte. ⁊ oppilate. Et posui custodes de habitato
rib; ierłm singlos ꝑ uices suas. ⁊ unūq̄
q; ɋ̄ domū suā. Ciuitas aūt erat lata nimis.
⁊ grādis. ⁊ ꝑpłs paruꝰ ī medio eiꝰ. ⁊ nō erant
domꝰ edificate. Deus aūt dedit ī corde mō. ⁊ cō
gregaui optimates ⁊ magistrat9. ⁊ uulgus ut
recenserē eos. ⁊ inueni librū censꝰ eoꝝ q̄ as
cenderūt ꝑmū. ⁊ inuentū ē scriptū in eo. Isti fi
lii ꝓuincie qui ascenderūt de captiuitate trans
migratiū. q̄s trāstulerat nabuchodonosor rex babilo
nis. ⁊ reuersi sunt in ierl'm ⁊ ī iudeā. unꝰquisq;
ī ciuitatē suā. Qui uenerāt cū zorobabel. Iosu
e. neemias. azarias. raamias. naamani.
mardocheꝰ. belsar. mespharath. beguo
ai. naum. baana. Numerus uiroꝝ ꝑpłi isrł. Fi
lii pharos duo. mł. c. lxxii. Filii saphatie
.ccc. lxxii. Filii area. dc. lii. Filii phaeth
moab. filioꝝ iosue. ioab. ii. mł. dccc. xviii.
Filii helā mille. dccc. liiii. Filii zethua
.dccc. xlv. Filii zachai. dcc. lx. Filii ban
nui. dc. xlviii. Filii bebai. dc. xxviii.
Filii azgad. ii. mł. ccc. xxii. Filii adonicā
.dc. lxvii. Filii baguai. ii. mł. lxvii. Filii
adin. dc. lv. Filii ater. Filii ezechie. xc.
viii. Filii asem. ccc. xxviii. Filii besai
.ccc. xxiiii. Filii areph. c. xii. Filii gaba
on. xc. v. Viri bethleem ⁊ necthopha. c. lx
xxviii. Viri anathoth. c. xxviii. Viri beth
amoth. xlii. Viri cariathiarim cephira ⁊
beroth. dcc. xliii. Viri rama ⁊ gabaa. dc.
xx. unꝰ. Viri machmas. c. xxii. Viri be
thel ⁊ hai. c. xxiii. Viri nebo alteriꝰ. lii. Vi
ri helam alteriꝰ. mł. cc. liiii. Filii arem.
ccc. xx. Filii iericho. ccc. xlv. Filii loiadid
⁊ ono. dcc. xx. unꝰ. Filii senaa. iii. mł. dc
ccc. xxx. Sacerdotes filii idaia ī domo io
sua. dcccc. lxxiii. Filii emmer. mł. lii. Fi
lii phassur. mł. cc. xlvii. Filii arem. mł.
xviii. Leuite filii iosue. ⁊ cedmihel filioꝝ
oduia. lxxiiii. Cantores filii asaph. c. xl.
vii. Ianitores filii sellū. Filii ather. Filii
thelmon. Filii accub. Filii atita. Filii sabai.
.c. xxxviii. Nathinei filii soa. Filii aspha.
Filii thebaoth. Filii cheros. Filii sieaa. Filii
phadon. Filii lebana. Filii agaba. Filii selmō.
Filii anan. Filii geddel. Filii gaer. Filii raa
ia. Filii rasim. Filii necudā. Filii gezem.

Filii gazera. Filii phasea. Filii besai. Filii
mumim. Filii nephusim. Filii becbuc. Filii
acupha. Filii assur. Filii besloth. Filii
meida. Filii arsa. Filii bercos. Filii sisa
ra. Filii thema. Filii nesia. Filii atipha. Filii
seruoꝝ salomonis. Filii sothai. Filii sophe
ret. Filii pherida. Filii iahala. Filii delcō.
Filii geddel. Filii saphatia. Filii athil. Fi
lii phochereth q̄ erat ortꝰ ex abaim filio a
mon. Oēs nathinei ⁊ filii seruoꝝ salomonis
.ccc. xcii. Hii sunt aūt qui ascenderūt de the
melath. thelarsa. cherub. addo. ⁊ emmer.
⁊ nō potuerūt indicare domū patrū suoꝝ.
⁊ semē suū. utrū ex isrł' essent. Filii delaia.
Filii tobia. Filii nechoda. dc. xlii. Et de
sacerdotib; filii abia. Filii achos. Filii ber
zellai. qui accepit de filiab; berzellai
galaaditidis uxorē. ⁊ uocatꝰ est noīe eo
rū. Hii q̄sierūt scripturā suā genealogie suę
⁊ nō inuenerūt. ⁊ eiecti sunt de sacerdotio. Di
xitq; athersatha eis. ut nō manducarent
de scīs scōꝝ. donec surgeret sacerdos doct'
⁊ eruditꝰ. Oīs multitudo q̄si uir unꝰ. xlii.
mł. ccc. lx. absq; seruis ⁊ ancillis eoꝝ q̄
erant. vii. mł. ccc. xxxvii. ⁊ int' eos can
tores ⁊ cantatrices. cc. xlv. Cameli eoꝝ
.cccc. xxxv. Asini. vi. mł. dcc. xxx. Ex
parte aūt principib; familiaꝝ dederūt
ī expensas in opꝰ dei. Athersatha dedit in
thesaurū auri dragmas. mł. fialas. l.
Tunicas sacerdotales. d. xxx. Et de principib;
familiaꝝ dederūt ī thesaurū opis auri
dragmas. xx. mł. ⁊ argenti. mnas duo
mł. cc. Et q̄d dedit reliquꝰ ꝑpłs auri drag
mas. xx. mł. ⁊ argenti mnas. ii. mł. ⁊ tuni
cas sacerdotales. lxvii. Habitauerūt sacerdo
tes ⁊ leuite. ⁊ ianitores. ⁊ cantores. ⁊ re
liquū uulgus. ⁊ nathinei. ⁊ oīs isrł' in
ciuitatib; suis. VIII
Et uenerat mēsis. vii. scenophegie sub
esdra ⁊ neemia. Filii aūt isrł' erant
in ciuitatib; suis. Congregatꝰ q; ē oīs po
ꝑpłs q̄si uir unꝰ ad plateam que ē ante
portā aquaꝝ. ⁊ dixerūt esdre scribe ut
afferret librū legis moysi. quā ꝓce
ꝑat dñs isrł'. Attulit ergo esdras sacer
dos legē corā multitudine uiroꝝ ⁊
mulierū. cunctisq; quib' poterant intel
ligere ī die ꝑmo mēsis septimi. Et legit
ī eo aperte in platea. q̄ erat aūt porta
aquaꝝ. a mane usq; ad mediū diem in

conspectu uirorum et mulierum. et sapientium. et
aures omnis populi erant erecte ad librum. Ste-
tit autem esdras scriba super gradum ligneum
quem fecerat ad loquendum. et steterunt iuxta eum
mathathias et sema. et ananias. et urias. et elchi
a. et maasia ad dexteram eius. et ad sinistram
phadaia. misael. et melchia. et assum. et ase
ph. dana. et zacharia. et mosollam. Et aperuit
esdras librum coram omni populo. Super uniuersum
quippe populum eminebat. Et cum aperuisset eum
stetit omnis populus. et benedixit esdras domino deo
uoce magna. Et respondit omnis populus amen. amen. ele
uans manus suas. et incuruati sunt. et adorauerunt
deum proni in terra. Porro iosue et bani. et sarebi
a. et iamin. accub. sephtai. odia. maasia. ce
lita. azarias. iozabeth. anan. phallaia. le
uite silentium faciebant in populo ad audiendam
legem. Populus autem stabat in gradu suo. Et legerunt in
libro legis dei. distincte. et aperte. ad intelligendum.
et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem neemias.
ipse est athersatha. et esdras sacerdos et scri
ba. et leuite interpretantes uniuerso populo. Di
es sanctificatus est domino deo nostro. Nolite lugere. et
nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret
uerba legis. Et dixit eis. Ite comedite pinguia.
et bibite mulsum. et mittite partes eis qui non
preparauerunt sibi. quia sanctus dies domini est. et nolite
contristari. Gaudium etenim domini est fortitudo nos
tra. Leuite autem silentium faciebant in omni populo
dicentes. Tacete quia dies sanctus est. et nolite do
lere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et bibe
ret. et partes mitteret. et faceret leticiam mag
nam. quia intellexerant uerba que docuerat eos. Et
X in die secundo congregati sunt principes familiarum
uniuersi populi. sacerdotes et leuite. ad esdram
scribam ut interpretaretur eis uerba legis. Et in
uenerunt scriptum in lege precepisse dominum in ma
nu moysi. ut habitent filii israel in tabnacu
lis in die sollempni mense septimo. et ut predi
cent et diuulgent uocem in uniuersis urbibus
suis. et in ierusalem dicentes. Egredimini
in montem et afferte frondes oliue. et fron
des ligni pulcherrimi. frondes myrti et ra
mos palmarum. et frondes ligni nemorosi.
ut faciant tabernacula sicut scriptum est.
Et egressus est omnis populus et attulerunt. feceruntque sibi
tabernacula unusquisque in domate suo.
et in atriis suis. et in atriis domus dei. et in pla
tea porte aquarum. et in platea porte effraim.
Fecit ergo uniuersa ecclesia eorum qui redierant
de captiuitate tabnacula. et habitauerunt in
tabnaculis. Non enim fecerant a diebus iosue filii
nun talia filii israel usque ad diem illum. Et fuit
leticia magna nimis. Legit autem in libro le
gis dei per singulos dies a die primo usque ad diem
nouissimum. et fecerunt sollempnitatem. vii. die
bus. et in die octaua collectam iuxta ritum.
In die autem. xxiiii. mensis huius IX
conuenerunt filii israel in ieiunio. et in saccis
et humus super eos. Et separatum est semen filiorum
israel. ab omni filio alienigena. et steterunt coram
domino. et confitebantur peccata sua. et iniquitates pa
trum suorum. Et consurrexerunt ad standum. et legerunt
in uolumine legis domini dei sui. quater in die.
et quater in nocte confitebantur. et laudabant
dominum deum suum. Surrexerunt autem super gradum leui
tarum. iosue. et bani. cedmihel. sebnia. bani.
sarebias. bani. et chanani. Et clamauerunt mag
na uoce ad dominum deum suum. Et dixerunt leuite io
sue. et cedmihel. bonni. asebia. serebia. ar
abia. odaia. sebna. fataia. Surgite et bene
dicite domino deo nostro ab eterno usque in eternum. et bene
dicant nomini glorie tue excelso. in omni benedictione.
et laude. Et dixit esdras. Tu ipse domine solus. Tu
fecisti celum et celos celorum et omnem exercitum eorum. terram.
et uniuersa que in ea sunt. maria et omnia que in eis
sunt. Et tu uiuificas omnia hec. et exercitus celi
te adorat. Tu ipse domine deus. qui elegisti abraham.
et eduxisti eum de igne chaldeorum. et posuisti
nomen eius abraham. et inuenisti cor eius fidele co
ram te. et percussisti cum eo fedus. ut dares ei
terram chananei. ethei. euei. et amorrei.
et pherezei. et iebusei. et gergesei. ut dares
semini eius. et implesti uerba tua. quoniam iustus es.
Et uidisti afflictionem patrum nostrorum in egypto.
clamoremque eorum audisti super mare rubrum.
et dedisti signa et portenta in pharaone. et in
uniuersis seruis suis. et in omni populo terre illius.
Cognouisti enim quia superbe egerant contra eos. et
fecisti tibi nomen sicut et in hac die. Et mare di
uisisti ante eos. et transierunt per medium maris
in sicco. Persecutores autem eorum proiecisti in profun
dum quasi lapidem in aquas ualidas. Et in columpna
nubis ductor eorum fuisti per diem. et in colump
na ignis per noctem. ut appareret eis uia per
quam ingrediebantur. Ad montem quoque synai de
scendisti. et locutus es cum eis de celo. et dedisti
eis iudicia recta. et legem ueritatis. cerimoni
as. et precepta bona. et sabbatum sanctificatum osten
disti eis. et mandata. et cerimonias. et legem
precepisti eis in manu moysi serui tui. Panem
quoque de celo dedisti eis in fame eorum. et aquam

de petra eduxisti eis sitientibus. et dixisti eis
ut ingrederentur et possiderent terram super quam levasti
manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero et patres nostri
superbe egerunt. et induraverunt cervices suas. et
non audierunt mandata tua. et noluerunt audire
et non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras
eis. et induraverunt cervices suas. et dederunt caput
ut converterentur ad servitutem suam quasi per contentio
nem. Tu autem propicius deus. clemens et misericors. lon
ganimis et multe miserationis. et non dereliquisti
eos. et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et
dixissent. Iste est deus tuus qui eduxit te de egyp
to. feceruntque blasphemias magnas. Tu autem
in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in des
erto. Columpna nubis non recessit ab eis per diem.
ut duceret eos in viam. et columpna ignis per noc
tem. ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. et
spiritum tuum bonum dedisti eis qui doceret eos. et man
na tuum non prohibuisti ab ore eorum. et aquam dedis
ti eis in siti. xl. annis pavisti eos in deserto.
nichilque eis defuit. Vestimenta eorum non inveteraverunt.
et pedes eorum non sunt attriti. et dedisti eis regna
et populos. et partitus es eis sortes. et possederunt
terram seon. et terram regis esebon. et terram og re
gis basan. et filios eorum multiplicasti sicut stel
las celi. et adduxisti eos ad terram de qua dixeras
patribus eorum ut ingrederentur. et possiderent. et venerunt
filii et possederunt terram. et humiliasti coram eis
habitatores terre chananeos. et dedisti eos in ma
nu eorum. et reges eorum et populos terre. ut facerent
eis sicut placebat illis. Ceperuntque urbes
munitas et humum pinguem. et possederunt domos
plenas cunctis bonis. Cisternas ab aliis fa
bricatas. vineas. et oliveta. et ligna pomi
fera multa. et comederunt. et saturati sunt. et
impinguati sunt. et habundaverunt diviciis in
bonitate tua magna. Provocaverunt autem te ad
iracundiam. et recesserunt a te. et proiecerunt legem
tuam post terga sua. et prophetas tuos occiderunt. qui
contestabantur eos ut reverterentur ad te. Fecerunt
que blasphemias grandes. et dedisti eos in manu
hostium suorum. et afflixerunt eos. Et in tempore tri
bulationis sue clamaverunt ad te. et tu de
celo exaudisti eos. et secundum miserationes mul
tas dedisti eis salvatores qui salvarent eos de
manu hostium suorum. Cumque requievissent rever
si sunt ut facerent malum in conspectu tuo. et
dereliquisti eos in manu inimicorum suorum. et pos
sederunt eos. Conversique sunt et clamaverunt ad
te. Tu autem de celo exaudisti et liberasti eos in
misericordiis tuis multis temporibus. et contestatus es
eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe
egerunt. et non audierunt mandata tua. et in iu
diciis tuis peccaverunt que faciet homo et vivet
in eis. et dederunt humerum recedentem. et cervicem
suam induraverunt. et protraxisti super eos annos mul
tos. et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum
tuorum. et non audierunt. et tradidisti eos in
manu populorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis
non fecisti eos in consumptionem. nec dereli
quisti eos. quoniam deus miserationum et clemens
tu es. Nunc itaque domine deus noster. deus magne fortis
et terribilis. custodiens pactum et misericordiam. ne avertas a
facie tua omnem laborem qui invenit nos reges
nostros. et principes nostros. et patres nostros. et sacerdo
tes nostros. et prophetas nostros. et omnem populum tuum. a di
ebus regis assur usque ad diem hanc. Et tu iustus
in omnibus es que venerunt super nos. quia veritatem feci
sti nobis. Nos autem impie egimus. Reges nostri et princi
pes nostri. sacerdotes nostri. et patres nostri non fecerunt
legem tuam. et non attenderunt mandata tua. et
testimonia que testificatus es in eis. et ipsi
in regnis suis bonis. et in bonitate tua multa
quam dederas eis. et in terra latissima et pingui
quam tradideras in conspectu eorum non servierunt.
nec reversi sunt a studiis suis pessimis. Ecce
nos ipsi hodie servi sumus. et terra quam dedis
ti patribus nostris ut comederent panem eius. et
que bona sunt eius. et nos ipsi servi sumus in
ea. et fruges eius multiplicantur regibus. quos
posuisti super nos propter peccata nostra. et corpori
bus nostris dominantur. et iumentis nostris secundum volun
tatem suam. et in tribulatione magna sumus. Su
per omnibus his ergo nos ipsi percutimus fedus. et scribi
mus. et signant principes nostri. levite nostri.
sacerdotes nostri. X
Signatores autem fuerunt neemias athersa
tha. filius acholai. et sedecias. saraias. aza
rias. ieremias. phassur. amaria. melchi
as. accus. sebenia. melluchamen. meremoth.
obdias. daniel. genton. baruch. mosolla
abia. miamin. mazia. belga. semeia. hi
sacerdotes. Porro levite iosue filius azania.
bennui. de filiis ennadab. cedmihel. et
fratres eorum. sechenias. oduia. celita. phala
ia. anan. micha. roob. asebia. zacchur. se
rebias. sabania. odaiam. banani. Capita
populi phecos. moab. elam. zeccu. banni. bo
ni. azgad. bebai. doniai. bagoai. adin. a
ther. ezechia. azur. oduia. asum. bes
sai. arel. anathoth. nebai. methpia. mo
sollam. azir. mesizabel. sadoch. leddua.

phelthia. anania. osee. anania. asub. alo
es. phalaam. sobech. reum. asebna. mach
sia. ethaia. anam. meluch. arem. baana. et
reliqui de populo. Sacerdotes leuite ianitores
et cantores. nathinnei. et omnes qui se separauerunt de
populis terrarum. ad legem dei uxores eorum. filii eo
rum. et filie eorum. omnis qui poterat sapere spondentes
pro fratribus suis optimates eorum. et qui ueni
ebant ad pollicendum et iurandum ut ambularent
in lege domini quam dederat in manu moysi ser
ui sui. ut facerent et custodirent mandata domi
ni nostri. et iudicia eius. et cerimonias eius. et ut non
daremus filias nostras populo terre. et filias eorum non
acciperemus filiis nostris. Populi quoque terre qui important
uenalia. et omnia ad usum per diem sabbati ut uen
dant non accipiemus ab eis in sabbato et in die sanc
tificato. et dimittemus annum septimum et exac
tionem uniuerse manus. Et statuemus super nos
precepta. ut demus terciam partem sicli per annum ad
opus domus dei nostri. ad panes propositionis. et ad sa
crificium sempiternum. et in holocaustum sempiternum.
In sabbatis. in kalendis. in sollempnitatibus. in sancti
ficatis. et pro peccato. ut exoretur pro israel. et in omnem
usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super
oblationem lignorum inter sacerdotes et leuitas.
et populum ut inferretur in domo dei nostri per do
mos patrum nostrorum per tempora a temporibus anni usque ad
annum. ut arderent super altare domini dei nostri. sicut
scriptum est in lege moysi. et ut afferremus
primogenita terre nostre. et primitiua uniuersi
fructus omnis ligni. ab anno in annum in domo
domini. et primitiua filiorum nostrorum et pecorum nostrorum.
sicut scriptum est in lege. et primitiua boum nostrorum
et ouium nostrarum ut offerrentur in domo dei nostri sacer
dotibus qui ministrant in domo dei nostri. et primitias
ciborum nostrorum et libaminum nostrorum. et poma omnis
ligni. Vindemie quoque et olei afferemus sacerdo
tibus ad gazophilacium domini. et decimam partem
terre nostre leuitis. Ipsi leuite decimas accipi
ent ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum. Erit autem
sacerdos filius aaron cum leuitis in decimis le
uitarum. et leuite offerent decimam partem
decime sue. in domo dei nostri ad gazophilaci
um in domo thesauri. Ad gazophilacium enim
deportabunt filii israel. et filii leui primitias
frumenti uini. et olei. et ibi erunt uasa sanctificata
et sacerdotes. et cantores. et ianitores. et ministri.
et non dimittemus domum dei nostri.

XI Habitauerunt autem principes populi in ierusalem. Ce
teri uero plebis miserunt sortem ut tollerent
unam partem de decem. qui habitaturi essent in ierusalem
ciuitate sancta. decima pars populi eligitur ut habi
taret in ierusalem. que uibus uacua erat. Nouem uero
partes in ciuitatibus. Benedixit autem populus uiris omni
bus qui se sponte obtulerant ut habitarent in ierusalem.
Hii sunt itaque principes prouincie qui habitauerunt
in ierusalem. et in ciuitatibus iuda. Habitauit autem
unusquisque in possessione sua. in urbibus suis. Is
rael sacerdotes leuite. nathinnei. et filii seruo
rum salomonis. Et in ierusalem habitauerunt de filiis
iuda. et de filiis beniamin. De filiis iuda atha
ias. filius aziam. filii zacharie. filii amarie.
filii saphacie. filii malaleel. de filiis pha
res amasia. filius baruch. filius colozai. fi
lius azia. filius adaia. filius ioiarib. filius
zacharie. filius salonitis. Omnes filii phares qui
habitauerunt in ierusalem. cccc. lxviii. uiri for
tes. Hii sunt autem filii beniamin. sellum filius mo
sollam. filius ioed. filius fadaia. filius colaia.
filius masia. filius ethel. filius sasaia. et post eum
gebbai. sellai. dcccc. xxviii. Et iohel filius ze
chri prepositus eorum. et iudas filius senua super
ciuitatem secundus. Et de sacerdotibus idaia filius ioa
rib. iachin. saraia filius elchie. filius mosol
lam. filius sadoch. filius meraioth. filius achi
tob princeps domus dei. et fratres eorum facientes
opera templi octingenti. xxii. Et adaia filius iero
am. filius phelia. filius amsi. filius zacharie.
filius phessur. filius melchie. et fratres eorum princi
pes patrum. cc. xl. ii. Et amasia filius azriel.
filius azi. filius mosollamoth. filius emmer.
et fratres eorum potentes nimis. c. xxviii. Et prepositus
eorum zebdiel filius potentium. Et de leuitis se
meia filius asab. filius azaricam. filius asabia.
filius boni. et sabathai. et iozabed. super omnia opera que
erant forinsecus. in domo dei a principibus leui
tarum. et mathania filius micha. filius zebdai.
filius asaph. princeps ad laudandum et confitendum
in oratione. et bocbecia secundus de fratribus eius. et
abda filius samua. filius galal. filius idi
thum. Omnes leuite in ciuitate sancta. cc. lxxx.
iiii. et ianitores accub thelmon. et fratres eorum
qui custodiebant hostia. c. lxxii. Et reliqui ex
israel sacerdotes et leuite in uniuersis ciuitatibus
iuda. unusquisque in possessione sua. Et nathinnei
qui habitabant in ophel et siacha. et gaspha. de
nathinneis. Et episcopus leuitarum in israel. azi filius
bani. filius asabie. filius mathanie. filius mi
che. De filiis asaph. cantores in ministerio domus
dei. Preceptum quippe regis super eos erat. et ordo
in cantoribus per dies singulos. Et phataia filius

moseʒebel. De filiis zara filii iuda in manu
regis iuxta omne verbum populi. et in domibus per omnes
regiones eorum. De filiis iuda habitaverunt
in cariatharbe et in filiabus eius. et in dibon et in
filiabus eius. et in capseel et in villis eius.
et in iesue. et in molada. et in bethphelech. et in
asersual. et in bersabee. et in filiabus eius. et in si
celech. et in mochone. et in filiabus eius. et in
remmon. et in sara. et ierimuth. zanoa. odol
lam. et in villis eorum lachis. et in regionibus
eius azecha. et filiabus eius. et mansit in bersa
bee usque ad vallem ennon. Filii autem beniamin a ge
ba. mechmas. et aia. et bethel. et filiabus eius
anathot. nob. anania. asor. rama. getha
im. adid. seboim. neballath. et onam.
valle artificum. et de levitis portiones iude et
beniamin.

XII Hi autem sunt sacerdotes et levite qui ascenderunt
cum zorobabel filio salathiel. et iosue. Sa
raia. ieremias. esdras. amaria. melluch.
acchus. sechenie. reum. merimuth. addo.
gethon. maium. abia. madia. belga. sem
eia. et ioarib. adaia. sellum. amoc. elceia. ada
ia. Isti principes sacerdotum. et fratres eorum in diebus
iosue. Porro levite. iesua. bennui. cedmihel.
sarabia. iuda. mathanias. super hymnos ipsi
et fratres eorum in diebus iosue. et begecbia. atque ana
ni. et fratres eorum unusquisque in officio suo. Iosue
autem genuit ioachim. et ioachim genuit eliasib.
et eliasib genuit ioiada. et ioiada genuit iona
than. et ionathan genuit ieddaia. In diebus
autem ioachim erant sacerdotes et principes fami
liarum saraie. amaria. ieremie. ananie.
esdre. mosollam. amarie. iohannan. in mi
co ionathan. sebenie. ioseph. araim. edna.
maraioth. elchia. addaie. zacharia. ge
thon. mosollam. abie. techeri. miamin. amo
adie. phelthi. belge. semmia. semeie. io
nathan. ioarib. mathanai. ioiada. azi.
sellaie. collai. amoc. heber. elchie. asebia.
idai. nathanael. levite. In diebus eliasib et
ioiada. et ionam. et ieddoa. scripti principes fa
miliarum. et sacerdotes in regno darii perse. Filii
levi principes familiarum scripti in libro verborum
dierum. et usque ad dies ionathan filii eliasib. et
principes levitarum. asebia. serebia. et iosue
filius cedmihel. et fratres eorum per vices suas. ut
laudarent et confiterentur iuxta preceptum regis david
viri dei. et observarent eque per ordinem. Matha
nia. et bethbecia. et obedia. mosollam. thel
mon. accub. custodes portarum et vestibulorum

ante portas. Hi in diebus ioachim filii iosue
filii iosedech. et in diebus neemie ducis. et
esdre sacerdotis scribeque. In dedicatione autem
muri ierusalem requisierunt levitas de omnibus locis
suis. ut adducerent eos in ierusalem. et facerent
dedicationem in letitia. in actione gratiarum. et
cantico. et in cymbalis. et in psalteriis. et ci
tharis. Congregati sunt autem filii cantorum. et
de campestribus circa ierusalem. et de villis ne
thophati. et de domo galgal. et de regi
onibus gabaa. et azmaveth. quoniam villas edi
ficaverunt sibi cantores in circuitu ierusalem.
Et mundati sunt sacerdotes et levite. et mundaverunt
populum. et portas et murum. Ascendere autem feci
principes iuda super murum. et statui duos
magnos choros laudantium. Et ierunt ad dex
teram super murum. et ad portam sterquilinii. Et ivit
post eos osaias. et media pars principum iuda.
et azarias. esdras. et mosollam. iuda. et benia
min. et semeia. et ieremia. Et de filiis sacerdo
tum in tubis zacharias filius ionathan. filii
semeie. filii mathanie. filii michaie. filii zac
cur. filii asaph. et fratres eius semeia. et azarel.
malalai. galalai. maai. nathanael. et iuda.
et anani. in vasis cantici david viri dei. et esdras
scriba ante eos in porta fontis. Et contra eos ascen
derunt in gradibus civitatis david in ascensu mu
ri super domum david. et usque ad portam aquarum ad orien
tem. Et chorus secundus gratias referentium ibat ex ad
verso. et ego post eum. et media pars populi super
murum. et super turrim furnorum. et usque ad murum
latissimum. et super portam effraim. et super portam
antiquam. et super portam piscium. et turrim ananeel
et turrim emath. et usque ad portam gregis. et stete
runt in porta custodie. Steteruntque duo chori lau
dantium in domo dei. et ego et dimidium magis
tratuum mecum. Et sacerdotes eliachim. maa
sia. miniamin. michea. elioenai. zacha
ria. anania. in tubis. et maasia. et semeia.
eleazar. et azi. et iohannan. et melchia. et e
lam. et ezer. et clare cecinerunt cantores. et iezraia
prepositus. Et immolaverunt in die illa victimas ma
gnas. et letati sunt. Deus enim letificaverat eos le
titia magna. Sed et uxores eorum et liberi gavisi
sunt. et audita est letitia ierusalem procul. Recen
suerunt quoque in die illa viros super gazophilacia
auri. ad libamina. et ad primitias. et ad deci
mas. ut inferrent per eos principes civita
tis in decore gratiarum actionis. sacerdotes et le
vitas. quia letificatus est iuda in sacerdotibus et le
vitis astantibus. et custodierunt observationem

dei sui. et observationem expiationis. et canto-
res. et ianitores. iuxta preceptum david et salomo-
nis filii eius. quia in diebus david et asaph ab exor-
dio erant principes constituti cantorum in car-
mine laudantium. et confitentium deo. Et omnis israel
in diebus zorobabel. et in diebus neemie da-
bant partes cantoribus et ianitoribus per dies
singulos. et sanctificabant levitas. et levite sanc-
XIII tificabant filios aaron.
In die autem illo lectum est in volumine mo-
ysi audiente populo. et inventum est scriptum
in eo. quod non deberent introire amonites et mo-
abites ecclesiam dei usque in eternum. eo quod non
occurrerint filiis israel cum pane et aqua. et conduxe-
runt adversum eos ad maledicendum eis balaam.
Et convertit deus noster maledictionem in benedictionem.
Factum est autem cum audissent legem separaverunt
omnem alienigenam ab israel. Et super hec erat eli-
asib sacerdos qui fuerat prepositus in gazophilaci-
o domus dei nostri. et proximus tobie. Fecit ergo sibi
gazophilacium grande. et ibi erant autem cum re-
ponentes munera. et thus. et vasa. et decimam
frumenti. vini et olei. partes levitarum. et canto-
rum. et ianitorum. et primitias sacerdotales. In omni-
bus autem his non fui in ierusalem. quia in anno
.xxxii. artaxersis regis babilonis veni ad
regem. et in fine dierum rogavi regem. et veni
in ierusalem. et intellexi malum quod fecerat eliasib
tobie. ut faceret ei thesaurum in vestibulis
domus dei. et malum est visum michi valde. et proie-
ci vasa domus tobie foras de gazophilacio.
Precepique et mundaverunt gazophilacia. et re-
tuli ibi vasa domus dei. sacrificium. et thus.
Et cognovi quoniam partes levitarum non fuissent
date. et fugisset unusquisque in regionem suam.
de levitis. et de cantoribus. et de his qui minis-
trabant. Et egi causam adversus magistratus. et dixi. Quare
dereliquimus domum dei. Et congregavi eos. et
feci stare in stationibus suis. Et omnis iuda appor-
tabat decimam frumenti. vini et olei in horrea.
Et constituimus super horrea selemiam sacerdotem. et
sadoch scribam. et phadaiam de levitis. et iuxta
eos anan filium zachur. filium mathanie. quoniam
fideles comprobati sunt. et ipsis credite sunt partes
fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc. et ne de-
leas miserationes meas quas feci in domo
XIII dei mei. et in cerimoniis eius.
In diebus illis vidi in iuda calcantes torcu-
laria in sabbato. portantes acervos. et onerantes
super asinos vinum. et uvas. et ficus. et omne onus.
et inferentes ierusalem in die sabbati. et contestatus
sum eos ut in die qua vendere liceret venderent.
Et tyrii habitaverunt in ea. inferentes pisces et omnia
venalia. et vendebant in sabbatis filiis iu-
da in ierusalem. Et obiurgavi optimates iuda.
et dixi eis. Que est hec res mala quam facitis.
et profanatis diem sabbati. Numquid non hec fece-
runt patres nostri. et adduxit deus noster super nos omne
malum hoc. et super civitatem hanc. et vos additis
iracundiam super israel violando sabbatum. Factum
est autem cum quievissent porte ierusalem die sabbati
dixi. Claudite ianuas. et clauserunt ianuas.
et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum.
Et de pueris meis constitui super portas ut
nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt
negociatores. et vendentes universa venalia
foris ierusalem semel et bis. et contestatus sum eos. et
dixi eis. Quare manetis ex adverso muri. Si
secundo hoc feceritis. manum mittam in vos. Itaque
ex tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque levitis
ut mundarentur et venirent ad custodiendas por-
tas. et sanctificandum diem sabbati. Et pro hoc ergo memen-
to mei deus meus. et parce michi secundum multitudinem
miserationum tuarum. Sed et in diebus illis vidi iude-
os ducentes uxores azotidas. amonitidas. et
moabitidas. Et filii eorum ex media parte loqueban-
tur azotice. et nesciebant loqui iudaice. et loque-
bantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi
eos et maledixi. Et cecidi ex eis viros et decal-
vavi eos. et adiuravi in domino ut non darent fili-
as suas filiis eorum. et non acciperent de filiabus eo-
rum filiis suis. et sibimetipsis dicens. Numquid non
in huiuscemodi re peccavit salomon rex israel.
Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei.
et dilectus deo suo erat. Et posuit eum deus super re-
gem super omnem israel. et ipsum ergo duxerunt ad peccatum mu-
lieres alienigene. Numquid et nos inobedien-
tes faciemus omne malum grande hoc ut preva-
ricemur in domino deo nostro. et ducamus uxores pere-
grinas. De filiis autem ioiada filii eliasib sacerdotis
magni. gener erat sanaballath horonites quem
fugavi a me. Recordare domine deus meus adversum
eos qui polluunt sacerdotium. iusque sacerdotale et levi-
ticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis. et consti-
tui sacerdotum ordines. et levitarum. unumquemque in
ministerio suo. et oblationem lignorum in temporibus consti-
tutis. et in primitiis. Memento mei deus meus in bonum.

Incipit liber esdre secundus

Et fecit
iosias pascha in
ierosolimis domino. et immolavit
phase. xiiii. luna primi men-
sis. statuens sacerdotes per vices

stolis amictos in teplo dni. Et dixit leuitis
sacris seruis isrl ut scificarent se dno ipposi
tione sce arche dni. i domo q edificau salo
mon fili dd rex. No erit ub tollere sr hu
meros ea. n nc deseruite dno ud. et curam
agite gentis illi isrl. ex parte sed pagos et
trib; uras. sedm scriptura dd regis isrl. et sc
magnificentia salomonis filii ei. ote in te
plo. et sedam particula pncipatus patriam
ursam eo q stant i gspectu frm filior is
rl. Immolate pascha. et sacficia parate
frib; uris. et facite sedm pceptu dni qd da
tu est moysi. Et donauit iosias i plebe que
iuenta e oues agnor. et hedor. et ceptaru
.xxx. m. uitulos tria. m. hec de regalibus
data sunt sed pmissione ppls et sacdotib; in
pascha oues numo. ii. m. ac uituli. c. et ie
chonias et semeias. et nathanael frs. et asabia.
et iozihel. et iozabad i phase. oues. v. m. uitu
los. d. et h ou fierent elegant steterit sac
dotes et leuite hntes azima p trib; et sedm
partes pncipat patru ingspectu ppi offe
rebant dno sed ea q in libro moysi scripta
sunt. Et assauerit phase igne pout oportebat. et
hostias coxerit in ernis. et lebis cu benino
lentia. et attulerit oib; q erant ex plebe. Ips
hec parauerit sibi et sacdotib;. Sacdotes e
offerebant adipes usq; finita eet hora. et
leuite parauerit sibi et sacdotib; suis filiis aa
ron. et sacficatores suas offerebat sr ordi
nem sedm pceptu dd. Et asaph. et zacharias
et ieddiniu qui erat a rege. et hostiarii per
singlas ianuas. ita ut no pruaricaret u
nus quisq; suam. Frs eni eor parauerit
ill. Et gsumata sunt q ptinebat ad sacrifi
ciu dni. In illa die egerit phase. et offere
bant hostias sr dni sacficiu sedm pcepu
regis iosie. Et egerunt filii isrl qui iuenti s
in tpr illo phase. et die festu azimor p die
.vii. et n est celebratu phase tale in isrl.
a tpib; samuel pphe. et os reges isrl no
celebrauerit pascha tale quale egit iosias
et sacerdotes. et leuite. et iudei. et omis isrl.
q iuenti sunt in gmoratione ierlmis. Oc
tauo. x. ano regnante iosia celebratu est
phase. et directa sunt opa iosie i gspectu dni
sui. i corde pleno timorentia. et que circa
illu quid scripta sunt i pstinis tpib; decis
qui peccauerit et irreligiosi fuerit in dnm p
omn gente. et q no gsurit et uba dni sr isrl.
Post oem actu hunc iosie. Ascedit pharao rex
egipti nechao abicde in carcamis sr eufra
ten. et exiuit i obuia illi iosias. At ille missi
rex egipti ad iosia dicens. Qd m i ti rex iu
de est. No su missus a dno. Sr eufrate en
bellu meu est festinas descende. et no ce
reuus iosias sr curru. s; expugnare eum
conabatur. No attendens ubu pphe ex ore
dni. Et gstitit ad eu bellu in campo mage
dau. et descenderit pncipes ad rege iosia
dixit rex pueris suis. Amouete me a plio
i firmat su eni ualde. Et statu amoueru
eu pui ipsi de acie. Et ascedit sr curru se
cu suu. et puenies ierlima uixa funct est.
et sepult est i patrio sepulcro. Et uniuersa iu
dea lugebat iosia. Et qui psidebat cu [illegible]
xorib lamitabat eu usq; in hunc die. [illegible]
tu est hoc sr semp in oe gen isrl. Hec a
p scripta i libro historiar regu iudee. et
singula gesta ac iosie ei gla. et intelle
tus ei in lege dni. qe eque gesta sut [illegible]
eo. et q no scripta sut in libro regu isrl [illegible]
iude. Et assumites q erat ex gente iech
nia filiu iosie gstituerit regem p iosia p
suo. cu eet anor. xxxiii. Et regnauit sr
isrl mensib trib;. et amouit eu rex egipti.
ne regnaret in ierlmis. et mulctauit g
te argenti talenta. c. et auri talentu
unu. Et gstituit rex egipti ioachi fr
ipsi rege iudee et ierlm. et alligatu m
gistrauit ioachi zaracele frm suu [illegible]
pheno dcs reduxit egipto. Annor erat io
achim. xxv. cu regnaret in ia iuda. et
ierlm. et fecit malum i gspectu dni. [illegible]
hunc au ascendit nabuch. rex babilon
et alligatu eu mareolo uincto p duxit
babilonia. et sacra uasa dni accepit nab
chod. et attulit et gsecuit in teplo suo i bab
ilonia. Rla de imudicia illi et i religio
tate scriptu est in libro tepor regum.
et regnauit ioachi fili ei p eo. Cum
gstitut est erat anor octo. Regnauit i
in ses tres et dies. x. in ierlm. et fec malu i
gspectu dni. et post anu ineuntes nabuch
misit et migrauit eu in babilonia. simul cu
sacris uasis dni. et gstituit sedechia re
iuda. et ierlm. cu eet anor. xx. unius. Reg
nauit au anis. xi. et fec malu i gspectu
dni. et n est ueritus a ubis q dicta sunt ab iere
mia ppha ex ore dni. Et ad iurat a rege
nabuch. pnunc discessit. et idurauit ceruic
ce sua et corde suo ne reuerteret ad dnm ...

de israel et duces populi. diu multa inique ges-
serunt et inpie egerunt, super omnes inmundicias gentium,
et polluerunt templum domini quod sanctum erat ierusalem.
et misit deus patrum ipsorum per angelum suum reuoca-
re eos. propter quod parceret illis et tabernaculo suo. Ipsi
autem subsannauerunt in angelis suis. et qua die locu-
tus est dominus. erant illudentes prophetas eius qui
usque ad iracundiam concitatus est super gentem suam.
propter irreligiositatem suam precepit ascendere
reges chaldeorum. Hi occiderunt iuuenes eorum
in gladio in circuitu sancti templi eorum. et non peper-
cerunt iuueni et uirgini, et seni. et adolescenti.
Sed et tradita sunt in manus ipsorum. et omnia sacra uasa
domini. et regales apothecas resumentes tulerunt in ba-
bilonia. et incenderunt domum domini. et demolierunt
muros ierusalem. et turres eius incenderunt igne.
et consummauerunt omnia honorifica eius ad nichilum
redegerunt. et reliquos a gladio in babilone adduxit
seruisque illius usque dum regnarent perse in repletione
uerbi domini in ore ieremie. quousque benigne ag-
eret terra sabbata sua. Omni tempore desertionis sue
sabbatizauit in applicatione annorum .lxx. reg-
nante rege cyro persarum. in consummatione uerbi domini
in ore ieremie.

II

Suscitauit dominus spiritum cyri regis persarum. et
predicauit in toto regno suo simul per scrip-
turam dicens. Hec dicit rex persarum cyrus. Me con-
stituit regem orbis terrarum dominus israel. dominus excel-
sus. et significauit mihi edificare sibi domum
in ierusalem. que est in iudea. Si quis est ex genere
uestro populus ipsius cum eo et ascendat in ierusalem. Quot-
quot ergo circa loca habitant adiuuent eum qui sunt
in loco ipso. in auro et argento. in dationibus cum
equis. et iumentis. Cumque aliis que secundum uota appo-
nuntur in domum domini que est in ierusalem. et stantes
principes tribuum pagorum iudee ex tribu beia-
min. et sacerdotes. et leuite. quos excitauit dominus
ascendere et edificare domum domini que est in ierusalem.
et qui erant in circuitu eorum adiuuarent in omni
argento. et auro equis. et iumentis. et uotis quamplu-
ribus multa. quorum sensus excitatus est. Et rex cy-
rus protulit uasa sacra domini que transtulit
nabuchodonosor ex ierusalem. et consecrauit ea in suo ydo-
lo. Proferens autem ea cyrus rex persarum tradidit
mitridati qui erat super thesauros ipsius. Per hunc
autem tradita sunt salmanasaro presidi iu-
dee. Horum autem hic numerus libatoria argentea duo
milia quadringenta. athilce argentee .xxx.
phiale auree .xxx. Item argentee duo m.
.cccc. et alia uasa mille. Omnia autem uasa aure-
a et argentea .iiii. m. cccc. lxix. Reuecta
ta sunt salmanasaro simul cum his qui ex cap-
tiuitate babilonie in ierusalem. In artaxerxis
autem regis persarum temporibus scripserunt ei de his qui
inhabitabant in iudea. et in ierusalem. balsamus
et mitridates. et sabellius. et ratymus. balthe-
mius. samelius scriba. et reliqui inhabitantes
in samaria. et ceteris locis subiectam epistolam,
regi artaxerxi. Domine pueri tui ratymus ab ac-
cedentibus. et sabellius scriba. et reliqui curie tue
iudices in coelen. syriam. et phenicen. Et nunc
notum sit domino regi. quoniam iudei qui ascenderunt
a uobis ad nos uenientes in ierusalem ciuitatem.
refugam et pessimam edificant fora eius. et sta-
tuunt muros. et templum suscitant. Quod si ciuitas
ista et muri consummati fuerint tributa non sustine-
bunt pendere. sed et regibus resistent. Et quoniam ita agitur
circa templum recte habere arbitrati sumus non
despicere hoc ipsum. Sed notum facere domino regi. ut
si uidebitur rex queratur in libris patrum tuorum. et
inuenies in admonitionibus scripta de his. et scies
quoniam ciuitas ista fuit refuga. et reges et ciuita-
tes concutiens. et iudei refuge et obsidia constituentes
in ea ab eterno. ob quam causam ciuitas ista deserta
est. Nunc ergo notum facimus domine rex quoniam si ci-
uitas ista edificata fuerit. et huius muri erecti fu-
erint descensus tibi non erit in coelen syriam et phe-
nicem. Tunc rescripsit rex ratymo qui scri-
bebat accidentia. et belthemo. et sabellio scribe
et ceteris constitutis. et inhabitantibus in syria et pheni-
ce ea que subiecta sunt. Legi epistolam quam misistis
mihi. Precepi ergo inquiri. et inuentum est. quoniam ciui-
tas illa est ab eterno regibus resistens. et homines re-
fuge et prelia in ea efficientes. et reges fortissi-
mi erant in ierusalem dominantes. et tributa exigentes
a coelen syriam et phenicen. Nunc ergo precepi prohibe-
re homines illos edificare ciuitatem. et prohibe ne quid
ultra hoc fiant. sed nec procedat in plurimum ex
quibus sunt malicie. ita ut regibus molestia inferantur.

III

Tunc recitatis his que a rege artaxerxe
scripta fuerant ratymus et sabellius scriba.
et qui cum his constituti erant iungentes festina-
ter uenerunt in ierusalem. cum equitatu et turba et
agmine ceperunt prohibere edificantes. et uacabat
ad edificationem templi in ierusalem usque secundo anno
regni darii regis persarum. Rex darius fecit cenam
magnam omnibus uernaculis suis. et omnibus magnatibus
medie et persie. et omnibus purpuratis et pretoribus et
consulibus. et prefectis sub illo ab india usque ethi-
opiam. c. xxvii. prouinciis. Et cum manducassent et
bibissent. et saciati reuertebantur. Et darius rex
ascendit in cubiculo suo. et dormiuit. et experge-

factus est. Tunc illi tres iuvenes corporis custo-
des, qui custodiebant corpus regis, dixerunt alter
alteri. Dicamus unusquisque nostrum sermonem qui
precellat. et cuiuscumque apparuerit sermo sapien-
tior alterius, dabit illi darius rex dona mag-
na. purpura cooperiri. et in auro bibere. et super
aurum dormire. et currum aureum freno et cida-
rim bissinam. et torquem circa collum. et secundo lo-
co sedebit a dario propter sapientiam suam. et cognatus
darii vocabitur. Tunc scribentes singuli suum
verbum signaverunt. et posuerunt sub cervical da-
rii regis. et dixerunt. Cum surrexerit rex dabunt illi
scripta sua. et quemcumque iudicaverit rex et tres
magistratus persidis quia verbum eius sapientius est.
ipsi dabitur victoria sicut scriptum est. Unus scrip-
sit fortius est vinum. Alius scripsit fortior est rex.
Tertius scripsit fortiores sunt mulieres. Super
omnia autem vincit veritas. Et cum surrexisset rex ac-
ceperunt scripta sua. et dederunt illi et legit. Et
mittens vocavit omnes magistratus persarum et me-
dorum. et purpuratos. et pretores. et prefectos. et sedere
in consilio. et lecta sunt scripta coram ipsis. Et
dixit. Vocate adolescentes. et ipsi indicabunt
verba sua. et vocati sunt. et intraverunt. et dixit illis.
Indicate nobis de his que scripta sunt. Et cepit prior
qui dixerat de fortitudine vini. et dixit. Viri quam
prevalet vinum omnibus hominibus qui bibunt illud. se-
ducit mentem. Et regis et orphani facit
mentem unam. Item servi ac liberi. pauperis
et divitis. et omnem mentem convertit in securitatem.
et iocunditatem. et non meminit omnem tristiciam.
et debitum. et omnia precordia facit honesta. et non
meminit regem nec magistratum. et omnia per
talenta facit loqui. et non meminerunt cum
biberint amiciciam nec fraternitatem. Et post non mul-
tum sumunt gladios. Et cum a vino merserint
et surrexerint non meminerunt que gesserunt. O
viri non precellit vinum quod sic cogit facere. et
tacuit hoc dicto. Et inchoavit sequens dicere
qui dixit de fortitudine regis.

IIII

O viri non precellunt homines qui terram et mare op-
tinent. et omnia que sunt in eis. Rex autem super omnia
precellit et dominatur eorum. et omne quodcumque dixerit illis
faciunt. et si miserit illos ad bellatores
vadunt. et demoliuntur montes. et muros et
turres. Iugulantur et iugulant. et regis ver-
bum non preterierunt. Nam si vicerint afferunt regi
omnia. et quecumque predati fuerint ceteraque et alia omnia.
et quotquot non militant neque pugnant. sed colunt
terram. rursum cum seminaverint metentes afferunt
tributa regi. et ipse unus solus. et si dixerit occi-
dere occidunt. dixit remittere remittunt. dixit
percutere percutiunt. Dixit exterminare exterminant.
Dixit edificare edificant. dixit excidere excidunt.
dixit plantare plantant. et omnis plebs et virtutes
eum obaudiunt. et super hec ipse recumbit. et bibit.
et dormit. hii autem custodiunt in circuitu eius.
et non possunt ire singuli facere opera sua. sed nec
in dicto audientes sunt ei viri. Quomodo non pre-
cellet rex qui sic diffamatur. et tacuit. Tertius
qui dixerat de mulieribus et veritate. hic est zo-
robabel. cepit loqui. Viri non magnus rex
et multi homines nec vinum precellit. Quis est ergo
qui dominatur eorum? Nonne mulieres genuerunt
regem. et omnem populum qui dominantur mari et terre.
et ex illis nati sunt. et ipse educaverunt eos
qui plantaverunt vineas ex quibus vinum fit.
et ipse faciunt stolas omnium hominum. et ipse fa-
ciunt gloriam hominibus. et non possunt homines separari
a mulieribus. Si congregaverint aurum et argentum
et omnem rem speciosam. et vident mulierem
unam bono habitu et bona specie. hec omnia relinquen-
tes in ea intendunt. et aperto ore conspiciunt eam. et
eam alliciunt magis quam aurum et argentum. et
omnem rem preciosam. Homo suum patrem relinquit qui
enutrivit illum. et suam regionem. et ad mulierem
coniungitur. et cum muliere remittit animam. et
neque patrem meminit. neque matrem. neque regionem.
et hinc oportet vos scire quoniam mulieres domin-
antur vestri. Nonne doletis? Et accipit homo gladium
suum. et vadit in viam facere furta. et homici-
dia. et mare navigare. et flumina. et leonem
videt. et in tenebris ingreditur. et cum furtum fecerit
et fraudes et rapinas amabili sue affert. et
iterum diligit homo suam uxorem magis quam patrem
aut matrem. et multi dementes facti sunt propter suas
uxores. et servi facti sunt propter illas. Et multi per-
ierunt. et iugulati sunt. et peccaverunt propter mulieres.
Et nunc credite mihi quia magnus est rex. et in potes-
tate sua. quoniam omnes regiones verentur tangere
eum. Videbam tamen apemen filiam bezacelis mira-
fici concubinam regis sedentem iuxta regem ad
dexteram. et auferentem diadema de capite
regis et inponentem sibi. et palmis cedebat re-
gem de sinistra manu. et super hec aperto ore in-
tuebatur eam. et si adriserit ei. ridebat. si
sit indignata fuerit ei. blandiebatur donec reconcili-
etur in gratiam. O viri cur non sunt fortiores mu-
lieres? Magna est terra. et excelsum est celum qui
ista agunt. Et tunc rex et purpurati intuebantur
in alterutrum. et inchoavit loqui de veritate. O
viri nonne fortes sunt mulieres? magna est

terra. et excelsum est celum. et velox cursus solis. convertitur in giro celi in locum suum in una die. Non-
ne magnificus est qui hec facit. et veritas mag-
na et fortior pre omnibus. Omnis terra veritatem invocat.
celum et ipsam benedicit. et omnia opera moventur.
et tremunt eam. et non est cum ea quicquam iniquum.
Iniquus rex. iniqui mulieres. iniqui omnes filii ho-
minum. et iniqua omnia illorum opera. et non est in ipsis
veritas. et in sua iniquitate peribunt. et veritas ma-
net et invalescit in eternum. et vivit et optinet
in secula seculorum. Nec est apud eam accipere perso-
nas. neque differentias. sed que iusta sunt facit omnibus
iniustis ac malignis. et omnes benignantur in
operibus eius. et non est in iudicio eius iniquum. sed
fortitudo et regnum. et potestas. et maiestas
omnium evorum. Benedictus deus veritatis. et desiit loqui
do. et omnes populi clamaverunt. et dixerunt. Magna
veritas et prevalet. Tunc rex ait illi. Pete
si quid vis amplius quam que scripta sunt. et dabo tibi
secundum quod inventus es sapientior proximus. et
proximus mihi sedebis. et cognatus meus vocabe-
ris. Tunc ait regi. Memor esto voti quod vo-
visti edificare ierusalem. in die qua regnum acce-
pisti. et omnia vasa que accepta sunt ex ierusalem. re-
mittere que separavit cyrus quando mactavit
babiloniam. et voluit remittere ea ibi. et tu
voluisti edificare templum quod incenderunt
idumei. quando exterminata est iudea a chal-
deis. Et nunc hoc est quod postulo domine. et quod pe-
to. hec est maiestas a te ut postulo. ut fa-
cias votum quod vovisti regi celi. ex ore tuo.
Tunc surgens darius rex osculatus est illum.
et scripsit epistolas ad omnes dispensatores. et pre-
fectos. et purpuratos. ut deducerent eum.
et eos qui cum illo erant omnes ascendentes edi-
ficare ierusalem. et omnibus prefectis qui erant in
syria. et phenice. et libano scripsit epistolas
ut traherent ligna cedrina a libano in
ierusalem. ut edificarent cum eis civitatem. Et
scripsit omnibus iudeis qui ascendebant a reg-
no in iudea. pro libertate omnem potentem et
magistratum. et prefectum. non supervenire ad ia-
nuas ipsorum. et omnem regionem quam optinuerant
esse immunem eis. et ydumei relinquant castel-
la que optinent iudeorum. et in structuram templi
dare per singulos annos talenta. xx. usque dum
perficiatur. et super sacrarium holocaustomata
constituere cotidie sicut habent preceptum alia
talenta. x. offerre per singulos annos. et omni-
bus qui procedunt a babilonia condere civita-
tem. ut esset libertas tam ipsis quam filiis eorum.
et omnibus sacerdotibus qui procedunt. Scripsit autem et
quantitatem. et sacram stolam que deserviret. Et
levitis scripsit dare precepta usque in diem quo
consummabitur domus et ierusalem. et extruetur. et omnibus
custodientibus civitatem. Scripsit dare eis
sortes et stipendia. et dimisit omnia vasa que
separaverat cyrus a babilonia. et omnia que-
cumque dixit cyrus et ipse precepit fieri. et mitti in ie-
rusalem. Et cum processisset ille adolescens elevans
faciem suam in ierusalem. benedixit regem celi. et dixit.
Abs te est victoria. et abs te est sapientia et cla-
ritas. et ego servus tuus sum. Benedictus es qui
dedisti mihi sapientiam. et tibi confitebor domine patrum
nostrorum. Et accepit epistolas. et profectus est in ba-
bilonia. et venit. et nuntiavit fratribus suis
omnibus qui fuerunt in babilonia. Et benedixerunt
deum patrum suorum. quoniam dedit illis remissionem
et refrigerium. ut ascenderent et edificarent ie-
rusalem et templum. ubi nominatum est nomen eius in
ipso. et exultaverunt cum musicis et leticia diebus. vii.

Post hec autem lecti sunt ut ascenderent
principes pagorum domorum per tribus suas. et V
uxores illorum et filii et filie eorum. et servi et ancil-
le ipsorum. et pecora ipsorum. Et darius rex misit una
cum eis equites mille donec deducerent eos in ie-
rusalem cum pace. et cum musicis. et cum tympanis
et tibiis. et omnes fratres erant ludentes. et fecit eos
ascendere simul cum eis. Et hec sunt nomina virorum
qui ascenderunt per pagos suos in tribus. et in
partem principatus ipsorum. Sacerdotes filii phin-
nees filii aaron. Ihesus filius iosedech. ioa-
chim filius zorobabel filii salathiel. de domo
david ex progenie phares. Tribu autem iuda qui
locutus est sub dario rege persarum. sermones
mirificos in secundo anno regni ipsius mense nisan
primo. Sunt autem hi qui ex iudea ascenderunt de ca-
ptivitate transmigrationis quos transmigravit na-
buchodonosor rex babilonie in babilonem. et reversus est
in ierusalem. et reliquam partem iudee unusquisque
in civitatem suam. qui venerunt cum zorobabel et
iesu. Neemias. areoros. helymeo. emmanio.
mardocheo. beelsuro. methsfarothor. olioro.
eboma. unus de principibus eorum. numerus ab gen-
tilibus eorum. ex prepositis eorum. filii phares. ii. m.
c. lxxii. filii ares iii. m. l. vii. filii fomo
c. xlii. In filiis iesu et ioabes. ccc. ii. m.
filii demu. ii. m. cccc. lxx. filii coraa. cc.
v. filii banica. c. lxviii. filii bebech. cccc.
iii. filii archad. cccc. xxvii. filii chan.
xxxvii. filii zozoar. ii. m. lxvii. filii
admu. cccc. lxi. filii adereeus. c. viii.

filii ciase et zelas. c. vii. filii adoroe. cccc.
xxxix. filii iebdarbone. c. xxxii. filii ana
nie. c. xxx. filii asom. filii marsar. ccc.
xxii. filii iabarus nonaginta. v. filii sepole
mon. c. xxiii. filii nepopas. l. v. filii hecba
natus. c. l. viii. filii cebethamus. c. xxx.
.ii. filii occartapatros qui enocadies. et
modie. cccc. xxii. qui ex gramas et gabea. c.
xxi. qui ex besellon. et ecaggio. lxv. qui ex
bastaro. c. xxii. qui ex bethnobes. l. v. filii
liptis. c. l. v. filii labonni. ccc. lvii. filii
sicem. ccc. lxx. filii saudon et eliomus.
ccc. lxxviii. filii ericus. ii. m. c. l. v. filii
anaas. ccc. lxx. Sacerdotes filii ieddus filii
emiter. filii eliasib. ccc. lxxii. filii emme
rus. cc. lii. filii fasuru. ccc. lvii. filii care
e. cc. xxvii. Levite filii iesu in caduhel.
et banus et serebias. et edias. lxxiiii. Omnis
numerus a. xii. anno. xxx. m. cccc. lxii. filii
et filie. et uxores. omnis computatio. xl. m. cc.
xlii. filii sacerdotum qui psallebant in templo. fi
lii asaph. c. xxviii. hostiarii filii esmenu.
filii azer. filii amon. filii accubacopa. filii
tobi. omnes. c. xxxix. Sacerdotes servientes in
templo. filii sel. filii gasipa. filii tablot. filii
carie. filii su. filii helui. filii labana. filii
acmata. filii acub. filii uta. filii ceta. filii
agab. filii obai. filii anan. filii cathua. fi
lii geddu. filii au. filii radin. filii desanum.
filii neeoba. filii caseba. filii gaze. filii ozi.
filii finoe. filii atren. filii basten. filii asi
ana. filii manei. filii nasisim. filii accusu.
filii agista. filii arin. filii fasiem. filii pha
saloni. filii meedda. filii fusa. filii charet.
filii barchus. filii sarve. filii oceti. filii na
sith. filii agista. filii pedon. Salomon filii eius.
filii asophoth. filii farida. filii celi. filii de
don. filii gaddahel. filii sephegi. filii ag
gia. filii facareth. filii sabathan. filii saro
neth. filii malsie. filii amie. filii saphun. fi
lii addus. filii suba. filii eirra. filii taboch.
filii saphach. filii malmon. Omnes sacro servien
tes. et pueri salomonis. cccc. lxxxii. Hi sunt fi
lii qui ascenderunt athimel. et thersas. principes
eorum carmellam et careth. nec potuerunt edicere ci
vitates suas. et progenies quemadmodum sint. Ex
israel filii dalarii. filii tubam. filii necodau
ei. Ex sacerdotibus qui fungebantur sacerdotio. non
sunt inventi filii obia filii achisos. filii addin.
qui accepit unam uxorem ex filiabus fargeleu.
et vocati sunt nomine eius. Et horum quesita est generis

scriptura impedita. et non est inventa. et prohi
biti sunt sacerdotio fungi. Et dixit illis neemias
et astharas ne participarentur sancta donec exurge
ret pontifex doctus in ostensionem et veritatem. Omnis autem
israel erat. xii. m. exceptis servis et ancillis.
xlii. m. ccc. lx. Servi horum et ancille. vii.
m. ccc. xxxvii. Cantores et cantatrices. cc.
lxv. Cameli. cccc. xxxv. Equi. vii. m.
xxxvi. Muli. cc. m. xlv. Iumenta
v. m. xxv. Et de prepositis ipsis per pagos cum
venirent in templum dei quod erat in ierusalem.
voverunt suscitare templum in loco suo secundum suam
virtutem. et dari in templi thesaurarium operis sacri
auri minas. xl. m. et stolas sacerdotales. c. Et
inhabitaverunt sacerdotes et levite. et qui erant ex
plebe in ierusalem. et in regione. et sacri cantores
hostiarii. et omnis israel in regionibus suis. In
stante autem. vii. mense cum essent filii israel unus
quisque in suis rebus. convenerunt unanimes in
atrium quod erat ante ianuam orientalem. Et sta
tes iesus filius iosedech et fratres eius sacerdotes et zo
robabel filius salathiel. et hi fratres paraverunt
altare ut offerrent super illud holocaustomata.
secundum quod in libro moysi hominis dei prescriptum est.
Et convenerunt sibi ex aliis nationibus terre. et ere
xerunt sacrarium in loco suo. omnes gentes terre. et offe
rebant hostias et holocaustomata domino
matutina. et egerunt scenophegia. sicut in
sollempne. sicut preceptum est in lege. et sacrificia
cotidie sicut oportebat. Et post hec oblationes
constitutas. et hostias sabbatorum et neomeni
arum. et omnium sollempnium omnium sanctificatorum. Et
quotquot vovebant domino a neomenia septi
mi mensis. ceperunt hostias offerre deo. Et tem
plum domini nondum erat edificatum. Et dederunt pe
cuniam lapidariis et fabris. et potum. et pabula
cum gaudio. sidoniis et tyriis. ut convehe
rent illis de libano trabes cedrinas. et transfer
rent ratem ioppe portum secundum decretum quod scrip
tum erat eis a cyro persarum rege. Et in secundo anno
venientes in templum dei in ierusalem. mense secundo in
choavit zorobabel filius salathiel. et iesus fi
lius iosedech. et fratres ipsorum et sacerdotes et levite.
et omnes qui advenerant de captivitate in ierusalem.
et fundaverunt templum dei novilunio secundi
mensis. secundi anni cum venisset in iudeam et
ierusalem. et statuerunt levitas a. xx. annis super
opera domini. Et stetit iesus et filius eius et fratres. omnes
levite conspirantes et executores legis. et fa
cientes opera in domo domini. Et steterunt sacerdotes
habentes stolas cum tubis. et levite filii asaph

habentes cimbala collaudantes dominum. et benedi-
centes secundum david regem israel. Et cantabant canticum
domino. quoniam dulcedo eius et honor in secula. super omnem
israel. Et omnis populus tuba cecinerunt. et proclamave-
runt voce magna collaudantes dominum in suscita-
tione domus domini. Et venerunt ex sacerdoti-
bus et levitis. et presidentibus; secundum pagos seniori-
bus. qui viderant pristinam domum. et ad huius edificatio-
nem cum clamore et planctu magno. et multi cum
tubis et gaudio magno in tantum ut populus non
audiret tubas propter planctum populi. Turba enim
erat agens canentes magnifice ita ut longe
audiretur. Et audierunt inimici tribus iude et be-
niamin. et venerunt scire que esset vox tubarum. Et
cognoverunt quoniam qui erant ex captivitate edi-
ficant templum domino deo israel. Et accedentes ad
zorobabel. et ihesum. et prepositos pagorum dixerunt
eis. Edificabimus una vobiscum. Similiter enim
audivimus dominum vestrum. et ipsi paremus incedimus
a diebus asbasareth regis assiriorum qui transmi-
gravit huc. Et dixit illis zorobabel et ihesus et
principes pagorum israel. Non est nobis et vobis edi-
ficare domum dei nostri. Nos enim soli edifica-
bimus domum domini secundum ea que precepit nobis cyrus
rex persarum. Gentes autem terre incubantes his
qui sunt in iudea. et levantes opus edificatio-
nis. et insidias. et populum adducentes prohibeb-
ant eos edificare. et consiliaris exercitus im-
pedierunt ne consummaretur edificium omni tempore vi-
te cyri regis. et protraxerunt structuram per biennium.
usque ad darii regnum.

VI. In secundo autem anno regni darii prophetavit aggeus
et zacharias filius addin prophete apud iude-
os. et in ierusalem in nomine domini dei israel. super eos.
Tunc stans zorobabel filius salathiel et ihesus
filius iosedech inchoaverunt edificare domum
domini que est in ierusalem. Cum adessent eis prophete domini
et adiuvarent eos in ipso tempore venit ad illos
sisennes subregulus syrie. et phenices. et sathra-
buzanes. et sodales eius. Et dixerunt eis. Quo pre-
cipiente vos domum hanc edificatis. et tectum
hoc et omnia alia perficitis. et qui sunt structores
qui hec edificant. Et habuerunt gratiam visita-
tione facta super eos qui erant ex captivitate
a domino seniores iudeorum. Et non sunt impediti edi-
ficare donec significaretur dario de omnibus istis.
et responsum acciperetur. Exemplum epistole quam miserunt
dario. Sisennes subregulus syrie et phenices. et
sathrabuzanes. et sodales eius in syria. et phenice
presides regi dario salutem. Omnia nota sint domino
regi. quia cum advenissemus in regionem iudee.
et intravissemus in ierusalem edificantes domum dei
magnam. et templum ex lapidibus politis magnis.
et preciosis materiis in parietibus. et opera illa in-
stanter fieri. et suffragante et prosperante in manibus
eorum. et in omni gloria quam diligentissime perficientes. Tunc
interrogavimus seniores dicentes. Quo permitten-
te vobis edificamus domum istam. et opera hec fundatis.
Ideo autem interrogavimus eos ut notas faceremus tibi
homines et prepositos. et nomina scripturam preposi-
torum postulavimus illorum. At illi responderunt dicen-
tes. Nos sumus servi domini. qui fecit celum et terram.
et edificabatur hec domus ante istos annos multos.
a rege israel magno et fortissimo et consummata
est. Et quoniam patres nostri exacerbantes erant. et pecca-
verunt in deum israel. et tradidit eos in manus na-
buchodonosor regis babilonie. regis chaldeorum. et domum
istam demolientes incenderunt. et populum captivum
duxerunt in babiloniam. In primo anno regnante
ciro regione babilonie. scripsit cirus rex do-
mum hanc edificare. et illa sacra vasa aurea
et argentea que extulerat nabuchodonosor de domo que est
in ierusalem et consecraverat ea in suo templo. Rursus
protulit ea cyrus rex de templo quod erat in babi-
lonia. et tradita sunt zorobabel et salmana-
saro subregulo. Et preceptum est eis ut offer-
rent hec vasa et reponerent in templo quod erat
in ierusalem. et templum dei ipsum edificare in loco
suo. Tunc salmanasarus subiecit fundamen-
ta domus domini que est in ierusalem. Et ex inde usque
nunc edificatur. et non accepit consummationem. Nunc
ergo si iudicatur o rex perquiratur in regalibus bibli-
othecis cyri regis que sunt in babilonia. et si
inventum fuerit consilio cyri regis cepta esse struc-
tura domus domini que est in ierusalem. et iudicabitur
a domino rege nostro. scribat de his nobis. Tunc
rex darius precepit inquiri in bibliothecis. et in-
ventus est in ecbathanis oppido quod est in
media regione locus unus in quo scripta erant
ista. Anno primo regnante cyro rex cyrus
precepit domum domini que est in ierusalem edificare
ubi incendebant igni assiduo. cuius altitudo fit
cubitorum .x. et latitudo cubitorum .lx. quadratis
lapidibus politis tribus et menianio ligno eius-
dem regionis. et meniano uno novo et impen-
dia dari de domo cyri regis. et sacra vasa do-
mus domini tam aurea quam argentea. que extulit
nabuchodonosor in domum que est in ierusalem. ubi erant
posita ut ponantur illic. Et precepit curam agere
sisennem subregulum syrie et fenice. et sathra-
buzanan. et sodales eius. et qui ordinati er-
ant in syria. et fenice presides ut abstinerent

se ab eod loco. Et ego q; p̄cepi in totū edi
ficaret. et p̄scripsi ut adiuuet eos q̄ sūt ex cap
tiuitate iudeor̄. donec cōsumetur templū
eius dñi. et a uexatione tributor̄ sirie et celes
et fenice diligent̄. quantitatē dari hominib;
ad sacrificiū dñi zorobabel p̄fecto ad tauros
et arietes et agnos. Similit̄ aūt et frumentū et sal.
et uinū. et oleū istant̄ p singlos ānos put
sacerdotes q̄ sūt in ierl'm. dictauerit cōsumi
cotidie sine ulla dilatiōe. ut offerātur liba
tiones deo sūmo p rege et p filiis ei⁹. et orēt pro
ipsor̄ uita. Et denūciet ut quicūq; hāc ingres
si fuerint aliq̄d ex his q̄ scripta sūt. aut spre
uerit. accipiatur lignū de suis p̄priis. et suspē
datur et bona ipsor̄ regi ascribant̄. Ipse aūt
dñs cui⁹ nomē īuocatū est ibi. exterminet
oēm regē et gentē. q̄ manū suā extenderet p
hibere. aut male tractare domū dñi illā q̄ est
in ierl'm. Ego dari⁹ rex decreui q̄m dilige
tissime sedm hoc fieri.
VII Tunc sisonnes subregul⁹ coelen sirie et fe
nicem. et satrabuzanes et sodales eius secuti.
his q̄ a dario rege decreta erāt. ita instabant
sacrosanctis opib;. diligentissime cooperantes ē
seniorib; iudeor̄ principib; syrie et p̄sperabant
sacro scā opa. p̄phantib; aggeo et zacharia
p̄phis. et cōsummauerūt ea p p̄ceptū dñi dei
isrl. Et ex cōsilio cyri et darii. et artaxersis re
gis persar̄. et cōsumata ē dom⁹ nr̄a usq; ad
terciā et uicesimā diē mēsis adar sexto ā
no darii regis. Et fecerūt filii isrl. et sacerdotes
et leuite. et ceteri qui erāt ex captiuitate q̄
appositi sūt sedm ea q̄ scripta sūt in libro
moysi. Et obtulerūt ī dedicatione tēpli dñi
tauros. c. Arietes. cc. Agnos. cccc. edos p
peccatis uniuersi isrl. xii. sedm nūm tribuum
isrl. Et steterūt sacerdotes et leuite amicti stolas
p tribus s̄ opa dñi dei isrl sedm librū moysi.
et hostiarii p singlas ianuas. Et egerūt filii
isrl cū his qui erāt ex captiuitate istud pha
se. xiiii. luna mēsis p̄mi q̄n scificati sunt
sacerdotes et leuite. et omnes filii captiuitatis,
n̄ sūt simul scificati. q̄ leuite oēs simul scifi
cati sunt. Et imolauerūt phase uniuersi filii
captiuitatis et frīb; suis sacerdotib;. et semet ip
sis. Et manducauerūt filii isrl qui erāt ex
captiuitate omnes q̄ remanserāt. ab oīb; ex
ecratiōnib; gentiū t̄re. q̄rentes dñm. Et ce
lebrauerūt diē festū azimor̄. vii. dieb; e
pulantes ī cōspectu dñi. q̄m cōuertit cōsiliū
regis assirior̄ ī eis. cōfortare man⁹ eor̄

ad opa dñi dei isrl. Et p⁹ hūc regnāte arta
xerse p'sar̄ rege. accessit esdras fili⁹ aza
rie. filii elchie. filii salomie. filii saddue.
filii achitob. filii amori. filii azaei. filii
bocce. filii abisae. filii phinees. filii elea
zari. filii aaron p̄mi sacerdotis. Hic esdras
ascēdit de babilonia. cū eēt scriba et inge
niosus in lege moysi q̄ data ē a dño isrl di
cere et facē. Et dedit ei rex gl'am qd inuenisset
gl'am in oī dignitate et desidio. ī cōspectu
ei⁹. Et ascenderūt simul cū ipso ex filiis isrl.
et sacerdotib; et leuitis. et sacri cantorib; tēpli.
et hostiariis et seruis tēpli ī ierl'm. Anno
. vii. regnāte artaxerse in mēnse q̄nto. hic
ann⁹. vii. ē regni. Exierūt enī de babilo
nia noulunio p̄mi mēsis. uenerūt ierl'm
iuxta p̄cepta illi⁹ p̄sperante itinus a dño
ipso. In hi enī esdras magnā disciplinam
optinebat ne p̄termitteret quicq̄ eor̄ q̄ erāt
ex lege dñi et p̄ceptis. et docendo uniusum
isrl oēm iusticiam et iudiciū. Accedētes a
qui scribebat scripta artaxersis regis mā
dat̄ scriptū qd obuenerat ab artaxerse re
ge. ad esdrā sacerdotē. et lectorē legis dñi ē
exemplū subiectū est.
VIII Rex artaxerses esdre sacerdoti et lectori legis
dñi salr̄. Humanior ego iudicans et bene
ficiis p̄cepi eis q̄ desiderant ex gēte iudeor̄
sua sponte. et ex sacerdotib; et leuitis q̄ sunt
ī regno meo comitari tecū ī ierl'm. Siqui
ergo cupiunt ire tecū cōueniant et p̄ficiscantur
sic placuit m. et vii. amicis meis cōsiliari
is ut uisitent ea q̄ aguntur sedm iudeā. ie
rusalē. obseruātes sic h̄s in lege dñi. et fe
rāt munera dño isrl. q̄ uoui ego et amici
ierl'm. Et oē aurū et argentū qd inuentū
fuerit ī regione babilonie dño ī ierl'm cū
illo qd donatū est p ipsā gētē ī tēpliū dñi
eor̄ qd est ī ierl. ut colligat hoc aurū et
argentū. et tauros et arietes. et hedos et agnos.
et que his sūt cōueniētia. ut offerāt hostias
dño. sup altare dñi ipsor̄ qd est ierl'm. et oīa
q̄cūq; uolūs cū frīb; tuis facē auro et ar
gento p̄fice p uoluntate sedm p̄ceptū dñi
dei tui. Et sacra scā uasa q̄ data sūt tibi ad opa
dñi dei tui. q̄ est in ierl'm. Et cetera quecūq;
ē subuenerint ad opa tēpli dei tui. dabis de
regali gazophilacio cū uolueris cū frīb; tuis
facē auro et argēto p̄fice sedm uoluntatē
dñi. Et ego dari⁹ rex artaxerses p̄cepi custodi
b; thesaurorū sirie et fenicis. ut q̄cūq;

scripserit esdras sacerdos et lector legis dei
diligenter detur ei usque ad argenti talenta .c.
[illegible] et auri usque ad frumenti modios .c. et vini
amphoras .c. et alia quecumque habundant sine ta-
xatione. Omnia secundum legem dei fiant deo altissi-
mo, ne forte exurgat ira in regno regis et
filii et filiorum eius. Vobis autem dicitur ut omnibus sacerdo-
tibus et levitis et sacris cantoribus et servis tem-
pli et scribis templi huius nullum tributum neque
ulla alia indictio irrogetur. Nec sit quisquam
potestatem habens eis quicquam. Tu autem esdras
secundum sapientiam dei constitue iudices et arbitros
in tota siria et phenice, et eos qui legem dei agno-
verint doce, ut quotquot transgressi fuerint
legem diligenter plectantur sive morte sive
cruciatu sive et pecunie mulctatione
vel abductione. Et dixit esdras scriba: Bene-
dictus dominus patrum nostrorum qui dedit hanc volun-
tatem in cor regis, clarificare domum suam que
est in ierusalem. Et me honorificavit in conspectu re-
gis et consiliariorum et amicorum eius et purpuratorum
eius. Et ego constans animo factus sum secundum opitulati-
onem domini dei mei et aggregavi ex israel viros
ut simul ascenderent mecum. Et hii sunt prepositi secundum
suas patrias et principatus portionales eorum
qui mecum ascenderunt de babilonia in regno
artaxersis. Ex filiis phares gersomus. Ex fili-
is siemaruth amenus filiorum david. Attus fi-
lius secelie. Ex filiis phares zacharias et
cum eo recensiti sunt viri .c.l. Ex filiis ductoris
moabi helioneis zaraei et cum ipso viri .cc.l. Ex
filiis zathues iechonias iecheeli et cum ipso vi-
ri .cc.l. Ex filiis solamasias gotholie et
cum ipso viri .lxx. Ex filiis saphatie zarias
michaeli et cum ipso viri .lxxx. Ex filiis iob
abdias iezeli et cum ipso viri .cc.xii. Ex fili-
is banie salimoth filius iosaphie et cum ipso
viri .c.lx. Ex filiis beer zacharias bebei
et cum ipso viri .cc.viii. Ex filiis asathe iocha-
nes acharie et cum ipso viri .c.x. Ex filiis ado-
nicam ipsis postremis, et hec sunt nomina eorum eli-
falam filius iohel et semeias et cum ipso viri
.lxx. Et aggregavi eos ad fluvium qui dicitur
thia et mechati illic fuimus triduo et re-
cognovi eos. Et ex filiis sacerdotum et levitarum
non inveni illic. Et misi ad eleazarum et eccel-
lom et masman et malobam et enaatham et
samea et ioribum nathan ennagan zacha-
riam et mosollamum ipsos ductores et peritos
et dixi eis ut venirent ad luddeum qui erat apud
locum gazophilacii. Et mandavi eis ut dicerent
loddeo et fratribus eius et hiis qui erant in gazophila-
tio, ut mitterent nobis eos qui sacerdotio funge-
rentur in domo domini dei nostri. Et adduxerunt nobis secundum
manum validam domini dei nostri viros peritos ex fili-
is mooli filii levi filii israel sebebiam et filios
et fratres qui erant .xviii. Asbiam et amnum ex fili-
is filiorum chananei et filii eorum viri .xx. Et ex
hiis qui in templo serviebant quos dedit david et ipsi
principes ad operationem levitis templo servientes
viri .cc.xx. Omnium nomina significata sunt in scrip-
turis. Et vovi illic ieiunium iuvenibus in conspec-
tu domini ut quererem ab eo bonum iter nobis et qui nobiscum
erant ex filiis et pecoribus propter insidias. Erubui
enim petere a rege pedites et equites in comita-
tu tutele gratia contra adversarios nostros. Diximus enim
regi quoniam virtus domini erit cum eis qui inquirunt eum
in omni effectu. Et iterum deprecati sumus dominum deum
nostrum secundum hec quem et propitium habuimus et propo-
res facti sumus deo nostro. Et separavi ex plebis prepo-
sitis et sacerdotibus templi viros .xii. et sedebiam
et asamiam et cum eis ex fratribus eorum viros .x. Et
appendi eis argentum et aurum et vasa sacerdo-
talia domus domini dei nostri que donaverat rex et con-
siliarii eius et principes et omnis israel. Et cum appendissem
tradidi argenti talenta .c.l. et vasa ar-
gentea talentorum .c. et auri talenta .c. et va-
sorum aureorum septies .xx. et vasa erea de bo-
no erramento splendentia auri speciem redden-
tia. Et dixi eis: Et vos sancti estis domino et vasa que
sunt sancta et aurum et argentum votum est domino deo
patrum nostrorum. Vigilate et custodite donec tra-
datis ex plebis prepositis et sacerdotibus et levi-
tis et principibus civitatum israel in ierusalem in pas-
toforio domus dei nostri. Et hii qui susceperunt sacer-
dotes et levite aurum et argentum et vasa que
erant in ierusalem intulerunt in templum domini. Et promo-
vimus a flumine thia die .xii. mensis primi us-
que quo introivimus in ierusalem. Et cum factus fuisset
tertius dies .iiii. autem die ponderatum aurum et
argentum traditum est in domo domini dei nostri ma-
rimoth filio iori sacerdoti et cum ipso erat ele-
azar filius finees. Et erant cum ipsis iosabdus fi-
lius ihesu et medias banni filius levite ad
numerum et ad pondus universa et scriptum est pon-
dus ipsorum eadem hora. Qui autem venerant ex capti-
vitate optulerunt sacrificium domino israel tauros
.xii. pro omni israel, arietes .lxxxvi. agnos .lxxii.
hircos pro peccato .xii. et pro salute vaccas .xii.
Omnia in sacrificium domini. Et legerunt precepta
regis regalibus dispensatoribus et sub regulis
coelen sirie et phenices, et honorificaverunt

gentē ⁊ templū dn̄i. Et cōsūmatis hiis ac-
cesserūt ad me ꝑpositi dicētes. Nō segregauer̄
gen⁹ isrl̄ ⁊ p̄ncipes ⁊ sac̄dotes. ⁊ leuite. a alie-
nigene gēs. ⁊ nationes t're. ī īmūdiciis suis.
a chananeis. ⁊ etheis. ⁊ phereзeis. ⁊ iebuseis.
⁊ moabitis. ⁊ egiptiis. ⁊ ydumeis. Cōiunxe-
rūt enī sibi filiab; eoꝝ. ⁊ ipsi ⁊ filiis eoꝝ. ⁊ cōmix-
tū est semē sc̄m alienigenis gentib; t're. ⁊
participes erāt ꝑpositi ⁊ magistrat⁹ ī iniq̄tatis
h⁹. ab inicio ip̄i⁹ regni. ⁊ mox ut audiui
ista ꝯscidi uestimēta. ⁊ sacrā tunicā. ⁊ la-
cerauī capillos capitis ⁊ barbā. ⁊ sedi dolens ⁊
mest⁹. ⁊ ꝯuenerūt ad me q̄cūq; t'r mouebā-
tur, ī uerbo dn̄i dei isrl̄ me lugentē sup̄ in-
q̄tatē ista. ⁊ sedebā c̄tristis usq; ad sac̄ficiū
uespertinū. ⁊ surgēs a ieiunio ꝯscisa habēs
uestimēta. ⁊ sacrā tunicā. ingeniculās ⁊ ex-
tendēs man⁹ ad dn̄m dicebam. Dn̄e ꝯfusus
sū ⁊ uereor⁹ sū an faciē tuā. Peccā enī nr̄a
multiplicata sūt sup̄ capita nr̄a. ⁊ iniq̄tates
nr̄e exaltate sunt usq; ad celū. q̄m a dieb;
patrū nr̄oꝝ sum⁹ in magno pc̄c̄o usq; in
hūc diē. ⁊ ꝓp̄ peccā nr̄a ⁊ patrū nr̄oꝝ sumus
traditi cū fr̄ib; nr̄is. ⁊ cū sac̄dotib; nr̄is. et
regib; t're in gladiū. ⁊ captiuitatē. ⁊ dep̄da-
tionē cū ꝯfusione usq; in hodiernū diē. ⁊ nūc
q̄ntulū est q̄d ꝯtigit nob̄ mīa abs te dn̄e d's.
derelinq̄ nob̄ radicē. ⁊ nom̄ in locū sc̄ificatio-
nis tue. Detegere illuminare nr̄m ī domo
dn̄i dei nr̄i. dare nob̄ cibū in t̄p̄e seruitu-
tis nr̄e. ⁊ cū seruirem⁹ n̄ sum⁹ derelicti a
dn̄o dō nr̄o. s; ꝯstituit nos in gr̄a. ponēs nob̄
reges ꝑsaꝝ. dare cibū. ⁊ clarificare tem-
plū dn̄i dei nr̄i. ⁊ edificare deserta syon.
dare nob̄ stabilitatē in iudea ⁊ ih'r'lm. Et
nūc quid dicem⁹ dn̄e d's nr̄ post hec. Transgressi
enī sum⁹ p̄cepta tua q̄ dedisti ī man⁹ ꝓphe-
tarū tuorū ꝓphetaꝝ dicens. Terra in q̄ ingre-
dimini possidere hereditatē ei⁹. t'ra polluta ē
coinq̄nationib; alienigenaꝝ t're. ⁊ īmun-
diciis illoꝝ repleuerūt eam tota īmūdicia
sua. Et nūc filias ur̄as nō ꝯiungetis filiis e-
oꝝ. ⁊ filias eoꝝ n̄ accipietis filiis ur̄is. ⁊ n̄
inq̄retis pacē nec eū illis oī t̄p̄e. ut in-
ualescentes mādūcetis optima t're. ⁊ he-
reditatē distribuatis filiis ur̄is usq; in eu̅ū.
Et q̄ ꝯtingūt nob̄ oīa fiunt ꝓp̄ opa nr̄a ma-
ligna. ⁊ magna peccā nr̄a. Et dedisti nob̄ ta-
lem radicē. ⁊ rursū irriti sum⁹ ut īgredi
legitima tua uti ꝯmisceri īmūdicie alie-
nigenaꝝ gentiū t're h⁹. Nōne irasceris

nob̄ ꝯs̄r nos quoadusq; n̄ relinq̄tur radix.
⁊ nom̄ nr̄m dn̄e d's isrl̄ uerax es. Relicta
enī est radix nr̄a in hodiernū diē. Ecce nūc
sum⁹ in ꝯspectu tuo in iniq̄tatib; nr̄is. nō
est enī adhuc stare in h's. Cū adorando
ꝯfiteretur esdras flens humi p̄stratus an̄ tem-
plū ꝯgregati sūt an̄ eū ex ih'r'lm turba
magna ualde uiri ⁊ mulieres. ⁊ iuuenes
⁊ iuuēcule. Fletu enī erat magn⁹ in p̄pli
multitudine. Et cū clamass; iechonias iechi-
el ex filiis isrl̄. dix' esdre. Nos in dn̄m pec-
cauim⁹ q̄d collocauim⁹ nob̄ ī matrimoniū
mulieres alienigenas ex gētib; t're. ⁊ nūc
sup̄ eēm isrl̄. In h's ꝑ sit iusiurand⁹ a d'no
expellere oēs uxores nr̄as. q̄ ex alienigenis
sūt cū filiis eaꝝ. sic tibi decretū est a ma-
iorib; sc̄dm legē dn̄i. Exurge et explica.
Ad te enī expectat hoc negociū. ⁊ nos te-
cū sum⁹. uiriliter fac. Et exurgēs esdras ad-
iurauit p̄ncipes sac̄dotū. ⁊ leuitas. ⁊ oēm
isrl̄ facere sc̄dm uerbū hec.

X

Et iurauerūt. Et exurgēs esdras ab ante
atriū templi abiit in pastoforiū iona-
the filii nasibi. ⁊ hospitat⁹ illic n̄ gustauit
panē nec aquā bibit sup̄ iniq̄tate transmigra-
tionis. Et f̄ca est p̄dicatio in oī iuda. ⁊ ih'r'lm
oīb; q̄ erant ex captiuitate ꝯgregari in
ih'r'lm. Aut qui cūq; n̄ occurrerit biduo
aut triduo dieꝝ sc̄dm iudiciū ad sedentiū
seniorū tollent facultates sue. ⁊ ip̄e alien(us)
iudicaret a multitudine captiuitatis. Con-
gregati sūt oēs q̄ erāt ex tribu iuda ⁊ be-
niamin ī trib; dieb; in ih'r'lm. Hic mēsis ē non⁹
.xx. mēsis. ⁊ sedit oīs multitudo in atrio tem-
pli trementes ꝓp̄ hiemem p̄sentē. Et surrex-
it esdras dixit illis. Vos iniq̄ fecistis collo-
cando uob̄ in matrimoniū uxores alienigenas.
ut adderetis ad peccā isrl̄. Et nūc date ꝯfessionem
⁊ magnificentiā dn̄o dō patrū nr̄oꝝ. ⁊ fa-
cite uoluntatē ip̄i⁹. ⁊ discedite a gentib;
t're. ⁊ ab uxorib; alienigenis. Et clamauit
oīs multitudo. ⁊ dixerūt uoce magna. Sicut
dixisti faciem⁹. S; q̄m multitudo magna
est. ⁊ t̄p̄s hibernū. ⁊ n̄ possum⁹ ī subsidi-
ari stare. ⁊ hoc op⁹ nō est nob̄ uni⁹ diei uel
biduī multū enī in h's peccauim⁹. Stent p̄po-
siti multitudinis. ⁊ oēs qui ubicū in h's iam. Et
q̄quot habent ap̄ se uxores alienigenas. ⁊
assistant. accepto t̄p̄e ex oī loco ꝑ urbē ⁊ iudi-
ces usq; soluant ira dn̄i negocii h⁹. Ionath-
as aūt fili⁹ azeli. ⁊ ozias techam susceperūt

sedm hec. ⁊ bosoramus ⁊ leuis. ⁊ sabbatheus
simul coopati sunt cum illis. ⁊ steterunt sedm hec
omnia uniuersi qui erant ex captiuitate. Et e-
legit sibi uiros esdras sacerdos principes mag-
nos de patribus eorum sedm nomina. Et consederunt
nouilunio mensis decimi examinare nego-
cium istud. Et determinatum est de uiris qui habe-
bant uxores alienigenas usque ad neomenia
primi mensis. Et inuenti sunt ex sacerdotibus permix-
ti qui habebant alienigenas uxores. Ex filiis
ihesu filii iosedech. ⁊ fratribus eius maseas. ⁊ elie-
zerus. iosibus ⁊ ioadeus. ⁊ iniecerunt manus ut
expellerent uxores suas. ⁊ ad litandum in ex-
oratione arietem pro ignorantia sua. Et ex fili-
is semmeri masseas. ⁊ esses. ⁊ ieeleth. aza-
rias. Et ex filiis fosore. limosias. ismaheni.
⁊ nathanae. iussio. reddus. ⁊ talsas. Et ex
leuitis iozabdus ⁊ semeis. ⁊ colius. ⁊ calli-
tas. ⁊ facteas. ⁊ colúas. ⁊ elionas. Et sacris
cantoribus. eliasib. zaccurus. Ex ianitori-
is sallumus ⁊ tolbanes. Et ex israel ex filiis
forosi. hiermas. ⁊ geddias. ⁊ melchias ⁊ mi-
chelus. ⁊ eleazarus. ⁊ iemmebias. ⁊ ban-
nas. Et ex filiis iolamam. chamas. ⁊ zach-
arias. ⁊ ierzelis. ⁊ iobdius. ⁊ ierimoth. ⁊ eli-
as. Et ex filiis zatoin eliadas. ⁊ eliasimus.
⁊ othias. ⁊ iarimoth. ⁊ zabdis. ⁊ tebedias.
Et ex filiis bebe iohe. ⁊ amanias. ⁊ zabdi-
as. ⁊ emetis. Et ex filiis banni olamus.
⁊ mallucheus. ⁊ ieddus. ⁊ iasub. ⁊ asabus.
⁊ ierimoth. Et ex filiis addin. naathus ⁊
moosias. ⁊ laccunus. ⁊ naanas. ⁊ luseas.
mathathias. ⁊ beseel. ⁊ bonnius. ⁊ manas-
ses. Et ex filiis naenoueas. ⁊ aseas. ⁊ mel-
chias. ⁊ sameas. ⁊ simon. beniamin. ⁊ mal-
chus. ⁊ marras. Et ex filiis asom carianeus.
mathathias. ⁊ bannus. ⁊ elifalath. ⁊ man-
asses. ⁊ semei. Et ex filiis banni. ieremi-
as. ⁊ moodias. ⁊ abramus. ⁊ iohel. ⁊ bane-
as. ⁊ pelias. ⁊ ionas. ⁊ marimoth. ⁊ eliasib.
⁊ mathaneus. ⁊ eliasis. ⁊ ozias. ⁊ dielus.
⁊ samedius. ⁊ zambris. ⁊ iosephus. Et ex fi-
liis nobei. ⁊ idelus. ⁊ mathathias. ⁊ saba-
dus. ⁊ zeeda. sedmi. ⁊ iessei. baneas. Omnes
isti coniunxerunt sibi uxores alienigenas.
⁊ dimiserunt eas cum filiis. Et sederunt sacer-
dotes ⁊ leuite. ⁊ qui erant ex israel in ierusalem.
⁊ in tota regione una nouilunio un-
mensis. vii. Et erant filii israel in commorationibus
suis. Et congregata est omnis multitudo simul in
aream que est ab oriente porte sacre. Et

dixerunt esdre pontifici ⁊ lectori ut affer-
ret legem moysi que tradita est a domino deo israel.
Et attulit esdras pontifex legem omni multitu-
dini eorum a uiro usque ad mulierem. ⁊ omnibus
sacerdotibus audire legem nouilunio mensis. vii.
⁊ legebat in area que est ante sacrum portam
templi a prima luce usque ad uesperam coram uiris
⁊ mulieribus. ⁊ dederunt omnes sensum ad legem.
Et stetit esdras sacerdos ⁊ lector legis super lig-
neum tribunal quod fabricatum erat. Et stete-
runt ad eum mathathias sanus. ananias. a-
zarias. urias. ezechias. ⁊ balsamus. ad dex-
teram ⁊ ad sinistram. faldeus. misael. mala-
chias. abusthas. sabus. nabadias. ⁊ zacha-
rias. Et assumpsit esdras librum coram omni mul-
titudine. presidebat enim in gloria in conspectu
omnium. Et cum absoluisset legem omnes recti
steterunt. Et benedixit esdras dominum deum altissi-
mum deum sabaoth omnipotentem. Et respondit omnis
populus amen. Et eleuatis sursum manibus proceden-
tes in terram adorauerunt dominum ihesus ⁊ bananeus.
⁊ sarabias. ⁊ iadmus. ⁊ accubus. ⁊ saba-
theus. ⁊ calithes. ⁊ azarias. ⁊ iozadus. et
ananias. ⁊ filias leuite qui docebant legem
domini. ⁊ perferebant singuli eorum qui intelligebant
lectionem. Et dixit atharates esdre pontifici
⁊ lectori. ⁊ leuitis qui docebant multitudinem
dicens. Dies hic sanctus est domino. ⁊ omnes flebant
cum audissent legem. Digressi ergo manduca-
te pinguissima queque. ⁊ bibite dulcissima
queque. ⁊ mittite munera his qui non habent. Sanctus
est enim hic dies domini. ⁊ nolite mesti esse. Do-
minus enim clarificabit uos. Et leuite denun-
ciabant in publico omnibus dicentes. Dies hic
sanctus est. Nolite mesti esse. Et abierunt omnes mandu-
care ⁊ bibere. ⁊ epulari. ⁊ dare munera. his qui
non habent ut epularentur. Magnifice enim sunt
exaltati in uerbis quibus edocti sunt. Et congregati
sunt uniuersi in ierusalem. celebrare leticiam
secundum testamentum domini dei israel. Explicit
liber esdre tercius. Incipit prologus in libro
Thobie.

Chromatio ⁊ heliodoro episcopis ieroni-
mus presbiter in domino salutem.
Mirari non desino exacti-
onis uestre instantiam. Ex-
igitis enim ut librum chal-
deo sermone conscriptum
ad latinum stilum traham.
Librum itaque tobie quem hebrei de catha-
logo diuinarum scripturarum secantes his que

memorat

agiographa nominatur mancipavit. Feci sa
tis desiderio vestro. non tamen studio meo. Arguunt
enim nos hebreorum studia. et imputant nobis contra
suum canonem latinis auribus ista transfer
re. Sed melius esse iudicans phariseorum dis
plicere iudicio. et episcoporum iussionibus deservi
re institi ut potui. Et quia vicina est chalde
orum lingua sermoni hebraico utriusque lingue
peritissimum loquacem reperiens unius diei labo
rem arripui. et quicquid ille mihi hebraicis
verbis expressit. hoc ego accito notario ser
monibus latinis exposui. Orationibus vestris
mercedem huius operis compensabo. cum gratum vobis
didicero me quod iubere estis dignati complesse.
Explicit prologus. Incipit liber Thobie

Tobias ex tribu et civita
te neptalim. que est in supe
rioribus galilee super naa
son post viam que ducit
ad occidentem in sinistro
habens civitatem sephet. cum
captus esset in diebus sal
manasar regis assirio
rum. in captivitate tamen positus viam verita
tis non deseruit. ita ut omnia que habere poterat co
tidie concaptivis fratribus qui ex suo genere erant imperti
ret. Cumque esset iunior omnibus in tribu neptalim.
nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent
omnes ad vitulos aureos quos ieroboam rex
israel fecerat. hic solus fugiebat consortia omni
um. et pergebat ad ierusalem ad templum domini. et ibi
adorabat dominum deum israel. omnia primitiva sua
et decimas suas fideliter offerens ita ut in
tercio anno proselitis et advenis ministraret
omnem decimationem. Hec et his similia secundum legem
dei celi puerulus observabat. Cum vero factus
fuisset vir accepit annam uxorem de tribu sua.
genuitque ex ea filium. nomen suum imponens ei
quem ab infantia timere deum docuit. et abstinere
ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset
cum uxore sua et filio in civitatem niniven.
cum omni tribu sua. et omnes ederent ex cibis genti
lium. iste custodivit animam suam. et numquam
contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit
domini in toto corde suo dedit illi deus gratiam in con
spectu salmanasar regis. et dedit illi potesta
tem quocumque vellet ire. habens libertatem quecumque
facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant
in captivitate. et monita salutis dabat eis.
Cum autem venisset in rages civitatem medorum
et ex his quibus honoratus fuerat a rege habu
isset. x. talenta argenti. et cum multa turba
generis sui gabelum egentem videret qui erat ex
tribu eius sub cirographo dedit illi memo
ratum pondus argenti. Post multum vero tempus
mortuo salmanasar rege cum regnaret sen
nacherib filius eius pro eo. et filios israel exosos haberet
in conspectu suo tobias cotidie pergebat per
omnem cognationem suam. et consolabatur eos. di
videbatque unicuique prout poterat de facul
tatibus suis. Esurientes alebat. nudisque vesti
menta prebebat. et mortuis atque occisis se
pulturam sollicitus exhibebat. Denique cum
reversus esset rex sennacherib. fugiens a iudea pla
gam quam circa eum fecerat. deus pro blas
phemia sua. et iratus multos occideret ex fili
is israel. tobias sepeliebat corpora eorum. At
ubi nunciatum est regi iussit eum occidi
et tulit omnem substantiam eius. II
Tobias vero cum filio suo et cum uxore fugiens
nudus latuit. quia multi diligebant eum.
Post dies vero xl.v. occiderunt regem filii ipsius. et
reversus est tobias ad domum suam. omnisque facul
tas eius restituta est ei. Post hec vero cum esset
dies festus domini. et factum esset prandium bonum in
domo tobie dixit filio suo. Vade adduc a
liquos de tribu nostra timentes deum. et epulentur
nobiscum. Cumque abisset reversus nunciavit ei unum
ex filiis israel iugulatum in platea iacere.
Statimque exiliens de accubitu suo relin
quens prandium ieiunus pervenit ad corpus. tollens
que illud portavit ad domum suam occulte. ut
dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cum
que occultasset corpus manducavit panem cum
luctu et tremore memorans illum sermonem
quem dominus dixit per amos prophetam. Dies festi
vestri convertentur in lamentationem et luctum.
Cum vero sol occubuisset; abiit et sepelivit eum.
Arguebant autem eum omnes proximi sui dicentes.
Iam huius rei causa interfici iussus es. et vix effu
gisti mortis imperium. et iterum sepelis mortuos.
Sed tobias plus timens deum quam regem rapie
bat corpora occisorum. et occultabat in domo
sua. et mediis noctibus sepeliebat ea. Con
tigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura
veniens domum. iactasset se iuxta parie
tem et obdormisset. et ex nido hirundinum
dormienti illi calida stercora inciderent su
per oculos eius. fieretque cecus. Hanc autem temptationem
ideo permisit dominus evenire illi ut posteris dare
tur exemplum patientie eius sicut et sancti iob. Nam cum
ab infantia sua semper deum timuerit. et mandata

ei⁹ custodierit. n̄ est ɔtristat⁹ cōtra dn̄m.
q͛ plaga cecitatis euenit ei. s; imobilis
in dei timore pmāsit grās agens deo oīb⁹
dieb; uite sue. Nā sic̄ beato iob īsultabant
reges. ita isti parētes ⁊ cognati ei⁹ irridebāt
uitā ei⁹ dicētes. Ubi ē spes tua p̄ q̄ elemosi
nas ⁊ sepulturas faciebas? Tobias u͛o increpa
bat eos dicēs. Nolite ita loqui qm̄ filii scōꝝ
sum⁹. ⁊ uitā illā expectam⁹ quā d͛s daturus
ē hiis q̄ fidē suā nūquā mutāt ab eo. Anna
u͛o uxor ei⁹ ibat ad textrinū op⁹ cotidie. ⁊ de
labore manuū suaꝝ uictū q̄d cōseq̄ poterat
fer deferebat. Unde factū est ut hedū capraꝝ
accipiens detulisset domū. cui⁹ cū uocē balan
tis uir ei⁹ audisset dix. Uidete ne forte fur
tiu⁹ sit. s; reddite eū dn̄is suis. q͛ n̄ licet
nob aut edere ex furto aliqd aut ɔtingere.
Ad hec uxor ei⁹ irata respondit. Manifeste
uana facta est spes tua. ⁊ elemosine tue m̄
paruerunt. Atq; hiis ⁊ aliis hm̄odi u͛bis expro
brabat eum. Tunc tobias īgemuit ⁊ ce
iij. pit orare cū lacrimis dicens.
III Iust⁹ es dn̄e. ⁊ oīa iudicia tua iusta sūt.
⁊ oēs uie tue. mīa. ⁊ ūitas ⁊ iudiciū. ⁊
nūc dn̄e memor esto mei. ne uindictā sum
as de peccatis meis. neq; reminiscaris delicta
mea. uel parentū meoꝝ. qm̄ nō obediuim⁹
p̄ceptis tuis. ⁊ traditi sum⁹ in direptionē
⁊ captiuitatē. ⁊ mortē. ⁊ i fabulā. ⁊ i ip͛pe
riū oīb; nationib⁹ in q̄b; dispersisti nos. Et
nūc dn̄e magna iudicia tua. q͛ nō egimus
sc̄dm p̄cepta tua. ⁊ nō ābulauim⁹ sincerit͛
corā te. ⁊ nūc dn̄e s͛c sc̄d uoluntatē tuā fac
mecū mīam. ⁊ p̄cipe in pace recipi sp̄m
meū. Expedit eni m̄ mori mag͛ qm̄ uiue͛.
Eadē itaq; die ɔtigit ut sarra filia ragu
elis in rages ciuitate medoꝝ. ⁊ ipsa audi
ret ip͛perium ab una ex ancillis p̄ris sui. qm̄
tradita fuerit. vij. uiris. ⁊ demonium
nōīe asmodeus occidebat eos. mox ut ingressi
fuissent ad eā. Ergo cū p̄ culpa sua incre
paret puellā. Respondit ei dicens. Amplius
ex te nō uideam⁹ filiū. aut filiā sup͛ t͛rā.
interfectrix uiroꝝ tuoꝝ. Nū quid ⁊ me occi
dere uis sic͛ ⁊ occidisti. vij. uiros. Ad hāc uo
cē perrexit ad sup͛ius cubiculum dom⁹ sue. ⁊
tribus dieb; ⁊ tribus noctib⁹ nō mādicauit
neq; bibit. s; in oratione p̄sistens. cū lac͛mis
dep͛cabat͛ dn̄m. ut ab isto ip͛perio eā liberaret.
Factū est aūt die t͛cia dū ɔpleret orationem
benedicens dn̄m dixit. Benedictū est nomē tuū

d͛s patrū n̄roꝝ q̄ cū irat⁹ fueris mīam faci
es. ⁊ in t͛p̄e tribulationis p̄cc̄a dimittis hiis
qui inuocāt te. Ad te dn̄e faciē meā ɔuerto.
ad te oculos meos erigo. Peto dn̄e ut de uin
culo ip͛perii hui⁹ absoluas me. aut certe desu
p͛ t͛rā eripias me. Tu scis dn̄e q͛ nūquā ɔcupi
ui uirū. ⁊ mūdā seruaui aīam meā ab oī
ɔcupiscentia. Nūquā cū ludentib⁹ miscui
me. neq; cū hiis q̄ in leuitate ābulant parti
cipē me p̄bui. Uirū aūt cū timore tuo nō
cum libidine mea ɔsensi suscip͛e. Et aut ego
indigna fui illis aut illi forsitan m̄ n̄ fuer͛
digni. q͛ forsitā uiro alii ɔseruasti me.
Non ē eni in hoīs potestate ɔsiliū tuū. Hoc
aūt h͛t p̄ certo oīs qui colit te. q͛ uita ei⁹ si i
p̄batione fuit coronabit͛. Si aūt in tribulatio
ne fuit liberabitur. ⁊ si i correptione fuit ad
mīam tuā uenire licebit. Non eni delecta
ris i p̄dicionib⁹ n̄ris. q͛ p⁹ tempestatē t͛nquil
lum facis. ⁊ p⁹ lacrimationē ⁊ fletū ex
ultationē infundis. Sit nomē tuū deus
isr͛l benedictū in s͛cla.
In illo t͛p̄e exaudite sūt p̄ces amboꝝ. i ɔspectu
glīe summi dei. ⁊ missus est angl̄s dn̄i s͛cs
raphael. ut curaret eos ambos. quoꝝ uno tē
pore sūt orationes in ɔspectu dn̄i recitate.
Igit͛ cū tobias putaret orationē exaudiri ut IIII
mori potuisset. uocauit ad se tobiā filiū suū.
dixitq; ei. Audi fili mi u͛ba oris mei. ⁊ ea
i corde tuo q̄si fundamēta ɔstrue. Cū acceperit
d͛s aīam meā. corp⁹ meū sepeli. ⁊ honorē
habebis mat͛ tue oīb; dieb; uite sue. Memor
eni ēe debes q̄ ⁊ q̄nta sit passa p̄icula p͛p͛
te in utero suo. Cū aūt ipsa ɔpleuit t͛ps uite
sue. sepelies eā circa me. Oīb; aūt dieb; uite
tue in mēte habeto dn̄m. ⁊ caue ne aliqn̄do
p̄cc̄o ɔsentias. ⁊ p̄termittas p̄cepta dei n̄ri.
Ex substantia tua fac elemosinā. ⁊ noli auertere
faciē tuā ab ullo paup͛e. Ita eni fiet ut
nec a te auertatur facies dn̄i. Quomodo po
tueris ita esto misericors. Si multū t͛ fue
rit habundant͛ tribue. Si exiguū fuerit tibi
⁊ exiguū libent͛ ip͛tiri stude. P̄miū eni
bonū thesaurizas in die necessitatis. qm̄ e
lemosina ab oī p̄cc̄o ⁊ a morte liberat. ⁊ nō
patietur aīam ire i tenebras. Fiducia mag
na erit corā summo deo. elemosina oīb;
facientib; eā. Attende t͛ fili mi ab oī for
nicatione. ⁊ p̄ter uxorē tuā nūquā patia
ris crimē scire. Sup͛biā nūquā in tuo sē
su aut i tuo u͛bo dn̄ari p̄mittas. in ipsa

enī initiū sumpsit oīs pditio. Quicūq;
ᵗ aliquid opat᷑ fuerit statim mercedē ei⁹ ei
restitue. ⁊ merces mercēnarij tui apͩ te om̄i
no nō maneat. Qđ ab alio odis fieri tibi ui
de ne tu aliqn alii facias. panē tuū cū esurien
tib⁹ ⁊ egenis comede. ⁊ de uestimentis tuis
nudos tege. panē tuū ⁊ uinū tuū sr̄ se
pulturā iusti cōstitue. ⁊ noli ex eo mādu
care cū pccorib; ⁊ bibe. Cōsiliū semp a sapi
ente pquire. Om̄i tēpr bndic dm̄. ⁊ pete ab
eo ut uias tuas dirigat. ⁊ oīa cōsilia tua
in ipō pmaneāt. Indico ēt̃ tibi fili mi dedis
se me. x. talēta argenti. dū adhuc īfantu
lus eēs gabelo ī rages ciuitate medoꝝ. ⁊
cirographū ei⁹ apͩ me habeo. ⁊ idō pquire
qmodo ad eū puenias ⁊ recipias ab eo sup
memoratū pondꝰ argenti. ⁊ restituas ei
cirographū suū. Noli timēe fili mi. paupē
quidē uitam gerim⁹. s; multa bona hēbim⁹
si timuerim⁹ dm̄. ⁊ recesserim⁹ ab omni
pccō. ⁊ fecerim⁹ bene.

V

Tunc rndit tobias patri suo ⁊ dix. Oīa
queccq; pcepisti m pat facia. Quomo
do aūt pecuniam hāc inqrā ignoro. Ille
me nescit. ⁊ ego eū ignoro. Qđ signū da
bo ei. S; neq; uiā p quā pgatur illuc a
liqn cognoui. Tūc pat suꝰ rñ. illi. ⁊ dixit.
Cirographū quidē illi⁹ apͩ me habeo q. dū
illi ostendis statī restituet pecuniā. Set
pge nūc ⁊ inquire t aliquē uirū fidelē qui
eat tecū salua mercede sua. dū adhuc uiuo
ut recipias eā. Tunc egress⁹ tobias īuenit
iuuenē stantē splendidū. pcinctū. ⁊ qsi
paratū ad ābulandū. ⁊ ignorās qđ angls dī
eēt salutauit eū. ⁊ dixit. Vn te hm̄ bone
iuuenis? At ille rndit. Ex filiis isrl. Et to
bias dixit ei. Nosti uiā que ducit ī regio
nē medoꝝ? Cui rndit. Noui. ⁊ oīa itinera
ei⁹ frequenter ābulaui. ⁊ mansi apͩ gabelū
frēm nrm̄ qui moratur ī rages ciuitate
medoꝝ que posita ē ī monte ecbathanis.
Cui tobias ait. Sustine me obsecro donec
hec ipa denūciē patri mō. Tunc ingress⁹ to
bias indicauit hec uniūsa patri suo. Sr̄
que āmirat⁹ pat rogauit ut introiret ad
eū. Ingress⁹ itaq; salutauit eū ⁊ dix. Gaudi
um sit tibi semp. Et tobias ait. Qle gaudiū
m erit q in tenebris sedeo. ⁊ lumē celi nō
uideo? Cui ait iuuenis. Forti aīo esto. ī pro
ximo ē ut a dō cureris. Dixit itaq; tobias.
Nūquid poteris pducē filiū meū ad gabelū
in rages ciuitatē medoꝝ. ⁊ cū redieris
restituā t mercedē tuā. ⁊ dixit ei angls. E
go ducā ⁊ reducā eū sanū ad te. Cui rndi
tobias. Rogo te indica m de q domo aut
de q tribu es tu? Cui raphael angls dix.
Genꝰ qris mercēnarij. an ipm̄ mercennariū
qui cū filio eat? S; ne forte sollicitū te
reddā. Ego sū azarias anamie magni filꝰ.
⁊ tobias ait. Ex magno gñe es tu. S; pcor
ne irascaris q uoluerim cognoscē genꝰ tuū.
Dixit aūt illi angls. Ego sanū ducam ⁊ sanū
tibi reducā filiū tuum. Rndens aūt tobias
ait. Bñe ābuletis. ⁊ sit dñs in itinē uro.
⁊ angls ei⁹ comitet uobiscū. Tūc paratis
oīb; q erāt necc̄ia ī uia pfecturā dā fec to
bias uale pat suo. ⁊ mat sue. ⁊ ābula
uerunt ambo simul. Cūq; pfecti eēnt cep
flere mat ei⁹ ⁊ dice. baculū senectutis nre
tulisti. ⁊ trāsmisisti a nob. Nūquā eēt ipa
pecunia. p q misisti eū. Sufficiebat nob
paupertas nra ut diuitias cōputarem⁹
hoc qđ filiū uidebam⁹ nrm̄. Dixitq; ei to
bias. Noli flere. salu⁹ pueniet filꝰ nr. ⁊
salu⁹ reuertetur ad nos. ⁊ oculi tui uidebūt
eū. Credo enī qđ angls dei bon⁹ comitatur
ei. ⁊ bene disponat oīa que circa ipm̄ ge
runtur. ita ut cū gaudio reūtatur ad
nos. Ad hanc uocē cessauit mat ei⁹ fle
re ⁊ tacuit.

VI

Profectus est tobias. ⁊ canis secut⁹ est
eum. ⁊ mansit pma mansione iuxta
fluuiū tygris. Et exiuit ut lauaret pedes
suos. ⁊ ecce piscis imanis exiuit ad deuo
randū eū. Quē expauescēs tobias. clama
uit uoce magna dicēs. Dñe inuadit me. ⁊
dixit angls ei. Apphende branchiā ei⁹ ⁊
trahe eum ad te. Quod cum fecisset.
attraxit eū in siccū. ⁊ palpitare cepit
ante pedes ei⁹. Tūc dix ei angls. Exentera
hunc piscē. ⁊ cor ei⁹ ⁊ fel ⁊ iecur repone
tibi. Sunt enim h necc̄ia ad medicamē
ta utilit. Qđ cū fecisset assauit carnes ei⁹
⁊ secū sustulerūt ī uia. Cetā salierūt que
sufficerent eis in uia. quousq; puenirēt in
rages ciuitatē medoꝝ. Tūc interrogauit to
bias anglm̄ ⁊ dixit ei. Obsecro te azaria
fr ut dicas m qđ remediū hēbunt ista que
de pisce seruari iussisti? Rndens q angls
dixit ei. Cordis ei⁹ particulā si sr̄ carbones
ponas fumꝰ ei⁹ extricat omē genꝰ demo
nioꝝ. siue a uiro siue a muliere. ita ut ei

ultra accodat ad eos. ⁊ fel ualet ad ungueṅ
dos oculos. in quib; fuit albugo. ⁊ sanabū
tur. Et dixit ei tobias. Ubi uis ut maneam?
Respondensq; angl's ait. Est hic raguel noīe ꝓ
pinquus de tribu tua. ⁊ hic h̄t filiā noīe sar
ram. s; neq; masculum. n; feminā ullam
h̄t aliam. p̄ter eā. Tibi debetur oīs substa
ei9. ⁊ oportet te eā accipe 9iugē. Pete ergo eā
a patre ei9. ⁊ dabit tibi eā uxorē. Tunc
respondit tobias ⁊ dixit. Audiui q' tradita ē
uiris .vij. ⁊ mortui sunt. s; ⁊ hoc audiui. q'
demoniū occidit illos. Timeo ergo ne forte ⁊
m̄ hec eueniat. ⁊ cū unic9 sim parentib;
meis. deponā senectutē illoꝝ ad inferos cū
tristicia. Tunc angl's raphael dix̄ ei. Audi
me ⁊ ostendā tibi qui sunt q'b; p̄ualē pot
demoniū. Hii nāq; qui coniugia ita suscipiunt
ut dm̄ a se ⁊ a sua mēte excludāt. ⁊ sue li
bidini ita uacant sicut equ9 ⁊ mul9 quib; n̄
est intellect9. h̄t s' eos potestatē demoni
um. Tu aūt cū acceperis eā ingressus cubicu
lū .iij. dies 9tinens esto ab ea. ⁊ nil aliud
n̄ orōnib; uacabis cū ea. Ipā aūt nocte in
censo iecore pisces fugabitur demonium.
Secda u' nocte in copulatione scōꝝ patri
archaꝝ admitteris. Tertia u' nocte bndic
tionē 9sequeris. ut filii ex uob' p̄creentᷣ
incolumes. Transacta aūt t'cia nocte ac
cipies uginē cū timore dei ⁊ amore filiꝝ
oꝝ magis quā libidinis duct'. ut ī semine
vij. VII abrahe bn̄dictionē in filiis 9sequaris.
Ingressi sunt aūt ad raguelem
⁊ suscepit eos raguel cū gaudio. Intuens
q; tobiā raguel dixit anne uxori sue. Quā
similis est iuuenis iste 9sobrino meo. Et cū
hec dixisset. ait. Unde estis iuuenes fr̄s n̄ri.
At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus
ex captiuitate niniue. dixit illis raguel.
Nostis tobiā fr̄em meū. Qui dixerunt.
Nouimus. Cūq; multa bona loqueret' de
eo. dix' angl's ad raguelē. Tobias de quo
interrogas pat' istius est. Et misit se raguel.
⁊ cū lacrimis osculat' est eū. ⁊ plorans su
p collū ei9 dixit. Bndictio sit t' fili mi.
q' boni ⁊ optimi uiri fili9 es. Et anna uxor
ei9. ⁊ sarra filia ipsoꝝ lacrimate sunt. Post
quā aūt locuti sunt p̄cepit raguel occidi ari
etē. ⁊ parare 9uiuiū. Cūq; hortaret' eos
discūbere ad p̄ndiū. tobias dixit. Hic ego
hodie nō manducabo n; bibā. n̄ p'us pe
ticionē meā 9firmes. ⁊ p̄mittas m̄ dare

sarrā filiā tuā. Quo audito uerbo raguel
expauit sciens qd' euenit ill' .vij. uiris. ⁊
timere cepit. ne forte huic similiter accideret.
Et cū nutaret ⁊ nō daret ullū petenti responsū.
dixit ei angl's. Noli timere eā dare isti. qm̄
huic timenti dm̄ debetur 9iunx filia tua.
pp' ea ali9 nō potuit h̄re illam. Tunc dix'
raguel. Nō dubito qd' d's p̄ces ⁊ lacrimas meas
in 9spectu suo admiserit. ⁊ credo qm̄ ideo fecit
eos dns uenire ad me. ut ista 9iungeret'
cognationi sue scd'm legē moysi. Et nūc noli
dubiū gerere. qd' tibi eam tradā. Et app'hēdens
dexterā filie sue dexte tobie tradidit dicens.
Ds abrahā ⁊ ds ysahac. ⁊ ds iacob uobiscū sit.
⁊ ipse 9iungat uos. ⁊ impleatq; bndictionē suā
in uob'. Et accepta carta. fecerunt 9scriptionē
9iugii. ⁊ p' hec epulati sunt bndicentes dm̄.
Vocauitq; ad se raguel annā uxorē suā ⁊
p̄cepit ei ut pararet alterū cubiculum. Et intro
duxit in eū sarrā filiā suā. ⁊ lacrimata est.
Dixitq; ei. Forti aīo esto filia mi. dns celi
det tibi gaudiū p tedio qd' perpessa es.
Postquam u' cenauerunt introduxerunt VIII
iuuenē ad eā. ⁊ recordat' est tobias ser
monū angli. ⁊ p'tulit de cassidili suo par
tē iecoris. posuitq; eā sup' carbones uiuos.
Tūc raphael angl's app'hendit demonium
⁊ religauit eū in deserto superioris egipti.
Tūc hortat' est uginē tobias. dix'q; ei. Sa
ra exurge. dep'cemur dm̄ hodie ⁊ cras. et
secdm̄ cras. q' tribus noctib' dō iungimur.
Tercia aūt transacta nocte in nr̄o erimus
9iugio. Filii quippe scōꝝ sumus. ⁊ nō possumus
ita 9iungi. sicut gentes que ignorant dm̄. Sur
gentes aūt pariter instanter orabant ambo simul.
ut sanitas daretur eis. Dixitq; tobias. Dn̄e d's
patrū nr̄oꝝ. bndicant te celi. t'raq; ⁊ mare.
⁊ fontes ⁊ flumina. ⁊ oīs creatura tua,
q' in eis ē. Tu fecisti adā de limo t're. dedis
ti ei adiutoriū euā. ⁊ nūc dn̄e tu scis q' nō
luxurie cā accipio sororē meā. s; sola pos
teritatis dilectione. in q' bndicatur nomē
tuū in scl'a sclo'ꝝ. Dixit itaq; sara. Misere
re nob' dn̄e miserere nob'. ⁊ 9senescamus ambo
pariter sani. Et factū ē circa pullorū cantū ac
cersiri iussit raguel seruos suos. ⁊ abierunt
cū eo ut foderent sepulcr'. Timebat ēnim ne si
militer eueniret ei qd' et ceteris aliis .vij. q' sunt
ingressi ad eā. Cūq; parassent fossam reuersus
raguel ad uxorē suā dix' ei. Mitte unam
ex ancillis tuis. ⁊ uideat si mortu9 est. ut

sepeliā eum anteq̄ illucescat. Et misit u-
nam ex ancillis suis. q̄ ingressa ē cubiculum
repit eos sanos et incolumes secū pariter
dormientes. Et reuersa nūciauit bonū nūci-
um. Et bñdixerūt dñm raguel uidelicet et anna
uxor ei⁹ et dixerunt. Benedicim⁹ te dñe de⁹ isrl'.
q̄ nō contigit nob̄ quemadmodū putabam⁹. fecis-
ti enī nobiscū misericordiam tuā. et exclusisti a nob̄
inimicū psequentē nos. Misertus es aūt duobus
unicis. Fac eos dñe plenius bñdicere te. et sac-
rificiū laudis tue. et sue sanitatis offerre. ut
cognoscat uniuersitas gentiū. qr tu es de⁹ solus
in uniuersa terra. Statimq; precepit seruis suis
raguel. ut replerent foueam quā fecerant prius
q̄m lucesceret. Uxori aūt sue dixit. ut instrueret con-
uiuiū. et pparauit oīa q̄ in cibos erant iter
agentib; necessaria. Duas quoq; pingues uaccas
et quattuor arietes occidi fecit. et parari epulas
oīb; uicinis suis. cunctisq; amicis. Et adiura-
uit raguel tobiā. ut duas ebdomadas mo-
raretur apud eū. De oīb; aūt q̄ possidebat ra-
guel dimidiā partē dedit tobie. Et fecit scri-
pturā ut pars dimidia q̄ supererat post obitū
eorū tobie dñio deueniret.

IX

Tunc uocauit tobias angelm ad se. quē
quidē hoīem existimabat. dixitq; ei. Aza-
rias frater peto ut auscultes uerba mea. Si meip-
sū tradam tibi seruū. nō ero condignus puiden-
tie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi
aīalia siue seruicia. et uadas ad gabelū in
rages ciuitatē medorū. reddasq; ei cirogra-
phū suū. et recipias ab eo pecuniā. et roges
eū uenire ad nuptias meas. Scis enī ipse quia
numerat pater meus dies. et si tardauero una die
plus contristabitur aīa eius. Et certe uides quomō
raguel adiurauit me. cuius adiuramentum
spernere nō possū. Tunc raphael assumens
quattuor ex seruis raguelis. et duos camelos
in rages ciuitatē medorū pfectus est. et inueniens
gabelū dedit ei cirographū suū. et recepit
oēm pecuniā suā ab eo. Indicauitq; ei de
tobia filio tobie. oīa q̄ gesta sunt. fecitq; eū
uenire secū ad nuptias. Cūq; ingressus esset
domū raguelis inuenit tobiā discūbentē. et
exiliens osculati sunt inuicem. et fleuit gabe-
lus. bñdixitq; deū. et dixit. Bñdicat te de⁹
isrl'. qr filius es optimi uiri et iusti. et timentis
deū. et elemosinas facientis. et dicatur bñdic-
tio sup uxorē tuā. et sup parentes tuos. et uide-
atis filios uestros. et filios filiorū uestrorū usq; in
terciā et quartā generationē. et sit semen uestrum bñ-
dictū a deo isrl' q̄ regnat in secula seculorū. Cū-
q; oēs dixissent amen. accesserunt ad conuiuiū.
sed et cum timore dñi conuiuiū nuptiarū exerce-
bant. Cū uero moras faceret tobias cā nuptiarū. X
sollicitus erat pater ei⁹ tobias dicens. Putas
quare moratur filius meus. aut quare detentus ē ibi.
Putas ne gabel⁹ mortu⁹ est. et nemo illi red-
dit pecuniā. Cepit aūt contristari nimis ipse et
anna uxor ei⁹ cum eo. et ceperunt ambo simul
flere. eo qd' die statuto minime reuerteretur
fili⁹ eor⁹ ad eos. Flebat igitur mater ei⁹ irremedia-
bilib; lacrimis. atq; dicebat. Heu heu me fili mi.
ut quid te misim⁹ peregrinari lumen oculorū nos-
trorū. baculū senectutis nre. solaciū uite nre.
spē posteritatis nre. Oīa simul in te uno habentes
te nō debuim⁹ dimittere a nob̄. Cui dicebat
tobias. Tace. noli turbari. Sanus est filius nr.
satis fidelis est uir ille cū quo misim⁹ eum.
Illa aūt nullo modo consolari poterat. sed cotidie
exiliens circūspiciebat et circuibat oēs uias.
per quas spes remeandi uidebatur. ut procul uide-
ret eū si fieri posset uenientē. At uero raguel di-
cebat ad generum suū. Mane hic. et ego mit-
tam nunciū salutis de te ad tobiā patrem tuū.
Cui tobias ait. Ego noui quia pater meus et mater
mea dies computant. et cruciatur spiritus eorū in ip-
sis. Cūq; uerbis multis rogaret raguel tobiā.
et ille eū nulla ratione uellet audire. tradi-
dit ei saram. et dimidiā partē oīs substantie sue. in
pueris. in puellis. in pecudib;. in camelis. in
uaccis. et pecunia multa. et saluū atq; gau-
dentē dimisit eū a se dicens. Angelus dñi
sanctus sit in itinere uestro. pducatq; uos incolumes.
et inueniatis oīa recte circa parentes uestros et
quā moriar. Et apprehendentes parentes filiā
suā osculati sunt eā. et dimiserunt ire. monen-
tes eā honorare soceros. diligere maritū. regere
familiā. gubernare domū. et se ipsā irreprehen-
sibilē exhibere.

XI

Cumq; reuerterentur puenerūt ad carran quē
est in medio itinere contra niniuen. xi. die. Di-
xitq; angelus. Tobia frater scis quēadmodū reli-
quisti patrem tuū. Si placet itaq; tibi precedamus
et lento gradu sequantur iter nostrum familie
simul cū coniuge tua. et cū aīalib;. Cūq;
hoc placuisset ut iret dixit raphael ad to-
biam. Tolle tecū ex felle piscis. erit enim
necessariū. Tulit itaq; tobias ex felle illo. et
abierunt. Anna aūt sedebat secus uiā cotidie
in supercilio montis unde respicere poterat de lon-
ginquo. Et dū ex eodē loco specularetur

aduentum eius uidit a longe. et illico cognouit
uenientem filium suum. currensque nun-
ciauit uiro suo dicens. Ecce uenit filius tuus.
Dixitque raphael ad thobiam. At ubi introieris
domum tuam statim adora dominum deum tuum. et
gratias agens ei accede ad patrem tuum. et oscula
re eum. Statimque lini super oculos eius. ex felle
isto piscis quem portas tecum. Scias enim quoniam
aperientur mox oculi eius. et uidebit pater tuus lu
men celi. et in aspectu tuo gaudebit. Tunc
precucurrit canis qui simul fuerat in uia. et quasi
nuncius blandimento sue caude gaudebat.
Et surgens cecus pater cepit offendens pedibus
currere. et data manu puero occurrit obuiam
filio suo. et suscipiens osculatus est eum cum uxore
sua. et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque ad
orassent deum et gratias egissent consederunt. Tunc
sumens thobias de felle piscis liniuit oculos
patris sui. et sustinuit quasi dimidiam fere
horam. et cepit albugo ex oculis eius quasi membrana
oui egredi. Quam apprehendens thobias traxit ab
oculis eius. statimque uisum recepit. Et glorificab
ant deum ipse uidelicet et uxor eius et omnes qui sciebant
eum. Dicebatque thobias. Benedico te domine deus
israel. quia tu castigasti me et tu saluasti
me. Ecce uideo thobiam filium meum. Ingres
sa est etiam post .vii. dies sarra uxor eius et omnis
familia et pecora sana. et cameli. et pecu
nia multa nimis uxoris. sed et pecunia quam
receperat a gabelo. Et narrauit parentibus
suis omnia beneficia dei que fecisset circa eum.
per hominem qui eum duxerat. Veneruntque achior
et nabath consobrini thobie gaudentes ad tho
biam. et congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum
ostenderat deus. et per .vii. dies epulantes cum
gaudio magno gauisi sunt.

XII

Tunc uocauit ad se thobias filium suum. di
xitque ei. Quid possumus dare uiro isti sancto
qui uenit tecum. Respondens thobias dixit pa
tri suo. Pater quam mercedem dabimus ei. aut quid
dignum poterit esse beneficiis eius. Me duxit et re
duxit sanum. Pecuniam a gabelo ipse suscepit.
uxorem ipse me habere fecit. et demonium
ab ea ipse compescuit. Gaudium parentibus eius
fecit. me ipsum a deuoratione piscis eripuit.
te quoque uidere lumen celi fecit. et bonis omnibus per
eum repleti sumus. Quid illi ad hec poterimus
dare dignum. Sed peto te pater mi ut roges
eum si forte dignabitur medietatem de omnibus
que allata sunt assumere sibi. Et uocantes
eum pater scilicet et filius tulerunt eum in partem. et
rogare eum ceperunt. ut dignaretur dimidiam
partem omnium que attulerant acceptam habere.
Tunc dixit eis occulte. Benedicite deum celi et coram
omnibus uiuentibus confitemini ei. quia fecit uobiscum
misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere
bonum est. Opera autem dei reuelare et confiteri hono
rificum est. Bona est oratio cum ieiunio. et elemosina
magis quam thesauros auri condere. quoniam elemosina
a morte liberat. et ipsa est que purgat peccata. et faci
et inuenire uitam eternam. Qui autem faciunt pec
catum et iniquitatem hostes sunt anime sue. Manifes
to ergo uobis ueritatem. et non abscondam a uobis occultum
sermonem. Quando orabas cum lacrimis. et sepelie
bas mortuos. et derelinquebas prandium tuum. et mor
tuos abscondebas per diem in domo tua. et nocte se
peliebas. ego obtuli orationem tuam domino. Et quia ac
ceptus eras deo: necesse fuit. ut temptatio proba
ret te. Et nunc misit me dominus ut curarem te. et sa
ram uxorem filii tui a demonio liberarem.
Ego enim sum raphael angelus unus ex .vii. qui
astamus ante dominum. Cumque hec audissent turbati
sunt. et trementes ceciderunt super faciem suam. Dixitque
eis angelus. Pax uobis nolite timere. Etenim cum essem
uobiscum per uoluntatem dei. ipsum benedicite
et cantate illi. Videbar quidem uobiscum manduca
re et bibere. Sed ego cibo inuisibili et potu qui
ab hominibus non potest uideri utor. Tempus est ergo
ut reuertar ad eum qui me misit. Vos autem
benedicite deum. et narrate omnia mirabilia eius.
ipsum benedicite. et cantate ei. Et cum hec dixisset; ab
aspectu eorum ablatus est. ultra eum uidere non
potuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem
benedixerunt deum. et exsurgentes narrauerunt
omnia mirabilia eius.

XIII

Aperiens autem thobias senior os suum. benedixit
dominum et dixit. Magnus es domine in eternum. et in
omnia secula regnum tuum. quoniam tu flagellas et sal
uas. deducis ad inferos et reducis. et non est qui
effugiat manum tuam. Confitemini domino filii is
rael. et in conspectu gentium laudate eum. quoniam ideo
dispersit uos inter gentes que ignorant eum. ut uos e
narretis mirabilia eius. et faciatis scire eos.
quia non est alius deus omnipotens preter eum. Ipse castiga
uit nos propter iniquitates nostras. et ipse saluabit
nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit
nobiscum. et cum timore et tremore confitemini
illi. regemque seculorum exaltate in operibus uestris. Ego
autem in terra captiuitatis mee confitebor illi.
quoniam ostendit maiestatem suam in gentem pecca
tricem. Conuertimini itaque peccatores. et facite iu
stitiam coram deo credentes quod faciat uobiscum

misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo laetabimur.
Benedicite dominum omnes electi eius. agite dies laetitiae.
et confitemini illi. Ierusalem civitas dei castiga-
vit te dominus in operibus manuum tuarum. Confite-
re domino in bonis tuis. et benedic deum saeculorum. ut reaedi-
ficet in te tabernaculum suum. et revocet ad te omnes
captivos. et gaudeas in omnia saecula saeculorum. Luce
splendida fulgebis. et omnes fines terrae adorabunt
te. Nationes ex longinquo ad te venient.
et munera deferentes adorabunt in te dominum. et terram
tuam in sanctificationem habebunt. nomen enim magnum in-
vocabunt in te. et maledicti erunt qui contempserint te.
et condempnati erunt qui blasphemaverint te. Bene-
dictique erunt qui aedificaverint te. Tu autem laetaberis
in filiis tuis. quoniam omnes benedicentur et congregabuntur
ad dominum. Beati omnes qui diligunt te. et qui gaudent
super pace tua. Anima mea benedic dominum quoniam liberavit
Ierusalem civitatem suam. a cunctis tribulationibus
suis dominus deus noster. Beatus ero si fuerint reliquiae
seminis mei ad videndam claritatem Ierusalem.
Portae Ierusalem ex saphiro et smaragdo aedifica-
buntur. et ex lapide pretioso. omnis circuitus mu-
rorum eius. ex lapide candido et mundo. omnes pla-
teae eius sternentur. et per vicos eius alleluia can-
tabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam. ut
sit regnum eius in saecula saeculorum super eam amen.
XIII Et consummati sunt sermones
Tobiae. Et postquam illuminatus est vixit annis
xl. duobus. et vidit filios nepotum suorum. Com-
pletis itaque annis. c. duobus. sepultus est in
Ninive honorifice. Quinquaginta namque et sex
annorum lumen oculorum amisit. sexagenarius
vero recepit. Reliquum vero vitae suae in gaudio
fuit. et cum bono profectu timoris dei perrexit in pace.
XIIII In hora autem mortis suae vocavit
ad se Tobiam filium suum. et vii. iuvenes fili-
os eius nepotes suos. dixitque eis. Prope erit in-
teritus Ninive. Non enim excidit verbum dei. et
fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur
ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur.
et domus dei quae incensa est reaedificabitur in ea.
Illicque revertentur omnes timentes deum. et relinquent
gentes idola sua. et venient in Ierusalem. et inhabitabunt
eam. et gaudebunt in ea omnes reges terrae adoran-
tes regem Israel. Audite ergo filii mei pa-
trem vestrum. Servite domino in timore et veritate. et
inquirite ut faciatis quae placita sunt illi. et fi-
liis vestris mandate. ut faciant iustitiam et e-
lemosinas. ut sint memores dei et benedicant
deum in omni tempore in veritate. et in tota virtute sua.
Nunc ergo filii audite me. et nolite manere hic.

Sed quocumque die sepelieritis matrem vestram
circa me in uno sepulcro. ex eo dirigite gressus
vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniqui-
tas eius finem dabit ei. XV
Factum est autem postquam obiit mater sua. Tobias
abscessit ex Ninive cum uxore sua et filiis
et filiorum filiis. et reversus est ad soceros suos. invenit-
que eos incolumes in senectute bona. et curam
eorum gessit. et ipse clausit oculos eorum. et omnem
hereditatem domus Raguelis ipse percepit. vidit-
que quintam generationem filios filiorum suorum. Et com-
pletis annis nonaginta et novem in timore
domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cogna-
tio eius. et omnis generatio eius in bona vita et in
sancta conversatione permansit. ita ut accepti essent
tam deo quam hominibus. et cunctis habitantibus in terram.
Explicit liber Tobie. Incipit prologus
in libro Iudith.
Apud Hebreos
liber Iudith inter agiogra-
pha legitur. cuius auctoritas
ad roboranda illa quae in
contentionem veniunt minus
idonea iudicatur. Chaldeo
tamen sermone conscriptus inter
historias computatur. Sed quia hunc librum sino-
dus Nicena in numero sanctarum scripturarum legitur
computasse. acquievi postulationi vestrae immo ex-
actioni. et sepositis occupationibus quibus vehe-
menter arcebar. huic unam lucubrati-
unculam dedi magis sensum ex sensu quam ex
verbo verbum transferens. Multorum codicum varie-
tatem vitiosissimam amputavi. sola ea quae intelligen-
tia integra in verbis chaldeis invenire po-
tui latinis expressi. Accipite Iudith vidu-
am. castitatis exemplum. et triumphali laude
perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim
non solum feminis sed et viris imitabilem
dedit. qui castitatis eius remunerator virtutem
talem tribuit. ut invictum ab omnibus hominibus vin-
ceret insuperabilem superaret. Explicit prologus.
Incipit liber Iudith.
Arphaxat
itaque rex
Medorum subiugaverat
multas gentes imperio suo.
et ipse aedificavit civitatem
potentissimam. quam ap-
pellavit Ecbathanis.
Ex lapidibus quadratis
et sectis fecit muros eius
in altitudine cubitorum. lxx. et in latitu-
dine cubitorum. xxx. turres vero eius posuit

magnitudine cubitorum c. per quadrum vero ea-
rum latus utrumque vicenorum pedum spacio te-
debatur. posuitque portas eius in altitudine
turrium. et gloriabatur quasi potens in potentia
exercitus sui. in gloria quadrigarum suarum.
Anno ergo xii. regni sui nabuch-
odonosor rex assiriorum qui regnabat in ninive ci-
vitate magna. pugnavit contra arphaxat et
optinuit eum in campo magno qui appella-
tur ragau circa eufraten. et tygrim. et io-
dasan in campo erioch regis elicorum. Tunc
exaltatum est regnum nabuch. et cor eius eleva-
tum est. Et misit ad omnes qui habitabant in cilicia
et damasco. et libano. et ad gentes que in carmelo sunt
et cedar. et inhabitantes galileam in campo mag-
no esdrelon. et ad omnes qui erant in samaria et
trans flumen iordanem usque ad ierusalem. et omnem terram
iesse quousque perveniatur ad montes ethyopie. Ad
hos omnes misit nuntios nabuch. rex assiriorum.
Qui omnes uno animo contradixerunt. et remiserunt eos
vacuos. ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus
est nabuch. rex adversus omnem terram illam. et iuravit per
thronum suum et regnum quod defenderet se de omnibus re-
II gionibus. Anno .xiii. nabuch. regis. xx. et ii.
die primi mensis. factum est verbum in domo na-
buch. regis assiriorum ut defenderet se. Vocavitque
ad se omnes maiores natu. omnesque duces bellatores
suos. et habuit cum eis misterium consilii sui. Dixitque
cogitationem suam in eo esse. ut omnem terram suo sub-
iugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus
vocavit nabuch. rex holofernem principem militie
sue. et dixit ei. Egredere adversum omne regnum occiden-
tis. et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum.
Non parcet oculus tuus ulli regno. omnemque urbem mu-
nitam subiugabis michi. Tunc holofernes vocavit
duces et magistratus virtutis assiriorum. et dinume-
ravit viros in expeditione sicut precepit ei rex. c.
xx. milia peditum pugnatorum. et equites. et
sagittarios. xii. m. Omnemque expeditionem suam
fecit preire in multitudine innumerabilium ca-
melorum. cum his que exercitibus sufficerent copiose.
boum quoque armenta gregesque ovium quorum non
erat numerus. frumentum ex omni syria in transitu
suo parari constituit. Aurum vero et argentum
de domo regis assumpsit multum nimis. Et profec-
tus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagit-
tariis. qui cooperuerunt faciem terre. sicut locuste.
Cumque pertransisset fines assiriorum venit ad mag-
nos montes ange. qui sunt a sinistro cilicie. ascen-
ditque in omnia castella eorum. et optinuit omnem
munitionem. Effregit autem civitatem opu-
lentissimam melothi. predavitque omnes filios
tharsis. et filios ismael qui erant contra faciem deserti. et
ad austrum terre zelon. Et transivit eufraten. et
venit in mesopotamiam. et fregit omnes civitates
excelsas que erant ibi a torrente mambre usque
quo perveniatur ad mare. Et occupavit terminos eius
a cilicia usque ad fines iapheth qui sunt ad austrum.
Adduxitque omnes filios madian. et predavit omnem lo-
cupletationem eorum. omnesque resistentes sibi occidit
in ore gladii. Et post hec descendit in campos da-
masci. in diebus messis. et succendit omnia sata. omnes-
que arbores. et vineas fecit incidi. et cecidit timor
illius super omnes inhabitantes terram. III
Tunc miserunt legatos suos universarum urbium
ac provinciarum reges ac principes syrie. scilicet me-
sopotamie. et syrie sobal. et libie. atque cilicie.
qui venientes ad holofernem dixerunt. Desinat in-
dignatio tua circa nos. Melius est enim ut viven-
tes serviamus nabuch. regi magno. et subdi-
ti simus tibi quam morientes cum interitu nostro ipsi
servitutis nostre dampna patiamur. Omnis civitas
nostra. omnis possessio. omnes montes. colles. et campi.
et armenta boum. gregesque ovium. caprarumque. equorum-
que. et camelorum. et universe facultates nostre atque
familie in conspectu tuo sunt. Sint omnia sub lege
tua. nos et filii nostri servi tui sumus. Veni
nobis dominus pacificus. et utere servicio nostro sicut pla-
cuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equi-
tibus in virtute magna. et optinuit omnem civitatem.
et omnem inhabitantem terram. De universis autem ur-
bibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes. et elec-
tos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incu-
buit. ut universarum urbium habitatores. et principes
honorati simul cum populis exirent obviam ve-
nienti. excipientes eum cum coronis et lampadibus.
ducentes choros in tybiis. et tympanis. Nec illa
facientes ferocitatem eius pectoris mitigare
potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit. et lucos
eorum succidit. Preceperat enim illi nabuch. rex.
ut omnes terre deos exterminaret. videlicet ut ipse solus
deus diceretur ab his nationibus que potuissent ho-
lofernis potentia subiugari. Pertransiens autem
syriam sobal. et omnem apamiam. omnemque mesopo-
tamiam. venit ad ydumeos in terra gabaa. Ac-
cepitque civitates eorum. et sedit ibi per .xxx. di-
es. in quibus diebus adunari precepit universum
exercitum virtutis sue. IIII
Tunc audientes filii israel hec que faciebat
in terra iuda. timuerunt valde a facie eius.
Tremor et horror invasit sensus eorum. ne hoc
faceret ierusalem. et templo domini quod fecerat ceteris

ciuitatib; ⁊ tēplis eoꝝ. ⁊ miserūt ī om̄em sama
riam ꝑ circuitū usq; iericho. ⁊ p̄occupauerūt
uertices montiū. ⁊ muris circūdederūt uicos
suos. ⁊ cōgregauerūt frumēta in p̄parationē
pugne. Sacerdos quoq; eliachī scripsit ad uniuer
sos qui erant ɔ̄ esdrelon. q̄ est ɔ̄ faciē mag
ni campi. iuxta dothaim. ⁊ uniu̇sis ꝑ quos
transitus esse poterat. ut optinerent ascensus montiū
ꝑ quos uia eē poterat ad ierlm. ⁊ illic custodi
rent ubi angustū iter eē poterat. inter montes.
⁊ fecerunt filij isrl' secdm qd ɔstituerat sacdos eis
dn̄i eliachī. ⁊ clamauit oīs p̄pl's ad dn̄m in
instantia magna. ⁊ humiliauerūt aīas suas in
ieiuniis. ipi ⁊ mulieres illoꝝ. ⁊ induerūt se sa
cerdotes ciliciis. ⁊ infantes p̄strauerūt ɔ̄ faciē
tēpli dn̄i. ⁊ altare dn̄i operuerūt cilicio. ⁊ cla
mauerūt ad dn̄m isrl' unanimiter ne darentur
in p̄dā eoꝝ infantes. ⁊ uxores eoꝝ ī diuisio
nem. ⁊ ciuitates eoꝝ ī exterminiū. ⁊ sc̄a
eoꝝ ī pollutionē. Tunc eliachī sacdos dn̄i
magnus. circuiuit om̄em isrl'. Allocutusq; est
eos dicēs. Scitote qm̄ exaudiet dn̄s p̄ces uestras
si manētes ꝑmanseritis ī ieiuniis ⁊ orationib;
ī ɔspectu dn̄i. Memores estote moysi serui
dn̄i. qui amalech ɔfidentē ī uirtute sua. ⁊ in
potentia sua. ⁊ in exercitu suo. ⁊ ī clipeis suis.
⁊ in curribus suis. ⁊ ī eqitib; suis. nō ferro pug
nando. s; p̄cib; scīs orando deiecit. Sic erunt
ti erunt uniūsi hostes isrl'. si ꝑseuaūitis in
hoc ope qd cepistis. Ad hanc ergo exhortationē
eius dep̄cantes dn̄m ꝑmanebāt ī ɔspectu do
mini. ita ut ēt hii q holocausta dn̄o offere
bant. p̄cincti ciliciis offerrent sacrificia dn̄o.
⁊ erat cinis sup̄ capita eoꝝ. ⁊ ex toto corde su
o oēs orabant dn̄m ut uisitaret p̄pl'm suum
V isrl'. Nunciatūq; ē holoferni principi milicie
assirioꝝ. qd filij isrl' p̄pararent se ad resis
tendū. ac montiū itinera ɔclusissent. ⁊ furo
re nimio exarsit ī iracūdia magnā. Voca
uitq; oēs p̄ncipes moab. ⁊ duces amō. ⁊ dixit
eis. Dicite m̄ quis sit p̄pl's iste q montana ob
sidet. aut que ⁊ quales ⁊ quante sint ciuitates
eoꝝ. que ēt sit uirtus eoꝝ. aut q̄ sit multitu
do eoꝝ. ul' quis est rex militie eoꝝ. ⁊ quare
p̄ oēs q habitant in oriente isti ɔtēpserint
me. ⁊ nō exierint obuiā nob ut susciperent
nos cum pace.
Tunc achior dux oīm filioꝝ amō respondens
ait. Si digneris audire dn̄e mi dicā
ueritatē ī ɔspectu tuo de p̄pl'o isto. qui ī
montanis habitat. ⁊ nō egredietur falsū uerbū
ex ore meo. Popl's iste ex p̄genie chaldeoꝝ
est. Hic p̄mū in mesopotamia habitauit qm̄
noluerūt sequi deos patrū suoꝝ q erant ī
t̄ra chaldeoꝝ. Deserentes itaq; cerimonias
patrū suoꝝ q ī multitudine deoꝝ erant
unū deū celi coluerūt. q ⁊ p̄cepit eis ut exi
rent inde. ⁊ habitarent in carram. Cumq; operu
isset om̄em t̄rā fames descenderūt ī egyptum.
illicq; ꝑ quadringentos annos sic multiplicati
sunt ut dinumerari eoꝝ exercit' nō posset.
Cumq; grauasset eos rex egypti. atq; ī edificatio
urbiū suaꝝ ī luto ⁊ latere subiugasset eos.
clamauerunt ad dn̄m suū. ⁊ ꝑcussit totam
t̄ram egypti plagis uariis. Cumq; eiecissent
eos a se egyptii. ⁊ cessasset plaga ab eis. ⁊
iterū uellet eos capere. ⁊ ad suum seruitiū
reuocare. fugientib; his deus celi mare ap
ruit. ita ut hinc inde aque q̄si murus solidarentur
ut isti pede sicco fundū maris p̄ambulando
transirent. In q̄ loco dū innumerabilis exercit'
egyptioꝝ eos ꝑsequeretur. ita aqs coopertus
est ut nō remaneret ul' unus qui factū pos
teris nunciaret. Egressi mare rubrū deser
ta syna montes occupauerūt. in quib; nunquam
homo habitare potuit. ul' filius hoīs requieuit. Il
lic fontes amari obdulcati sunt eis ad biben
dū. ⁊ ꝑ annos .xl. annonā de celo ɔsecuti
sunt. Ubicūq; ingressi sunt sine sagitta ⁊ arcu
⁊ absq; scuto ⁊ gladio deus eoꝝ ꝑ eis pugna
uit. ⁊ uicit. ⁊ nō fuit q insultaret p̄pl'o isti
nisi qn̄ recessit a cultura dn̄i dei sui. Qua
ciescūq; autē p̄ter ipsum dn̄m suū alium colu
erunt. dati sunt in p̄dam ⁊ ī gladiū ⁊ ī oppro
briū. Quotienscūq; autē penituerūt se recessis
se a cultura dei sui. dedit eis deus celi uir
tutē resistendi. Deniq; chananeū regē ⁊
iebuseū. ⁊ ferezeū. ⁊ etheū. ⁊ eueū. ⁊ amor
reū. ⁊ oēs potentes in esebon p̄strauerūt. ⁊
t̄ras eoꝝ. ⁊ ciuitates eoꝝ ipsi possederūt
⁊ usq; dū nō peccarent ī ɔspectu dei sui
erant cū illis bona. Deus enim illoꝝ odit iniqui
tatē. Nā ⁊ ante hos annos cū recessissent a
uia quā dederat illis deus ut ambularent in ea.
exterminati sunt p̄liis a multis nationib; ⁊ pluri
mi eoꝝ captiui abducti sunt in t̄rā nō suā.
Nup autē reuersi ad dn̄m deū suū ex dispersi
one qua dispsi fuerant adunati sunt. ⁊ ascen
derunt montana hec oīa. ⁊ iterū ierlm possi
dent ubi sunt sc̄a sc̄oꝝ. Nunc ergo mi dn̄e p̄
quire si ē aliqua iniq̄tas eoꝝ ī ɔspectu dei
eoꝝ. ⁊ ascendamus ad illos. qm̄ tradens

invadet illos deus eorum est. et subiugati erunt
sub iugo tue potentie. Si vero non est offensio
populi huius coram deo suo non poterimus resistere illis.
quoniam deus eorum defendet illos. et erimus in oppro-
brium universe terre. Et factum est cum cessasset
loqui achior verba hec. irati sunt omnes magna-
tes holofernis. et cogitabant interficere eum dicen-
tes ad alterutrum. Quis est iste qui filios israel
posse dicat resistere regi nabuchodonosor et exer-
citibus eius homines inermes et sine virtute et sine
peritia artis pugne. Ut ergo agnoscat achior
quoniam fallit nos ascendamus in montana. et cum
capti fuerint potentes eorum. tunc cum eisdem gla-
dio transverberabitur. ut sciat omnis gens quoniam
nabuchodonosor deus terre est. et preter ipsum alius non est.
VI Factum est autem cum cessassent loqui
indignatus holofernes vehementer dixit ad
achior. Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens israel
defendatur a deo suo. ut ostendam tibi quoniam non est
deus nisi nabuchodonosor. cum percusserimus eos omnes sicut hominem
unum. tunc et ipse cum eis assiriorum gladio interibis.
et omnis israel tecum perditione disperiet. et probabis quod
nabuchodonosor dominus sit universe terre. Tuncque gladius
militie mee transiet per latera tua. et confixus ca-
des inter vulneratos israel. et non respirabis ultra
donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam
tuam veram existimas non concidat vultus tuus. et pallor
qui faciem tuam obtinuit abscedat a te.
si verba mea hec putas impleri non posse. Ut autem
noveris quia simul cum illis hec experi-
eris. ecce ex hac hora illorum populo sociaberis.
ut cum dignas gladii mei penas exceperint.
ipse simul ultioni subiaceas. Tunc holofer-
nes precepit servis suis ut comprehenderent achi-
or. et perducerent eum in bethuliam. et traderent
eum in manus filiorum israel. Et accipientes eum ser-
vi holofernis profecti sunt per campestria. sed
cum appropinquassent ad montana exierunt contra eos
fundibularii. Illi autem divertentes a latere
montis ligaverunt achior ad arborem manibus
et pedibus. et sic vinctum de restibus dimise-
runt eum. et reversi sunt ad dominum suum. Porro fi-
lii israel descendentes de bethulia venerunt
ad eum. quem solventes ad bethuliam duxerunt.
atque in medium populi illum statuentes percuncta-
ti sunt. quid rerum esset. quod illum vinctum assirii
reliquissent. In diebus illis erant illic principes
ozias filius micha de tribu symeon. et char-
mi. qui et gothoniel. In medio itaque se-
niorum et in conspectu omnium. achior dixit omnia
que locutus ipse fuerat ab holoferne interro-
gatus. et qualiter populus holofernis voluisset
propter hoc verbum interficere eum. et quemadmodum ipse
holofernes iratus iusserit eum israelitis hac
de causa tradi. ut dum vicerit filios israel tunc
ipsum achior diversis iubeat suppliciis interi-
re. propter hoc quod dixisset. deus celi defensor eorum est.
Cumque achior exposuisset omnia populus cecidit in
faciem adorantes dominum. et communi lamentatione
et fletu unanimes preces suas domino effuderunt
dicentes. Domine deus celi et terre intuere superbiam illo-
rum. et respice ad nostram humilitatem. et faciem
sanctorum tuorum attende. et ostende quoniam non derelinquis
presumentes de te. et presumentes de se. et de sua vir-
tute gloriantes humilias. Finito itaque fletu
et per totam diem populorum oratione completa consolati sunt
achior dicentes. Deus patrum nostrorum cuius tu virtutem
predicasti. ipse tibi hanc dabit vicissitudinem.
ut eorum remunerator magis tu interitum videas.
Cum vero dominus deus noster dederit hanc libertatem servis
suis. sit et tecum deus in medio nostri. ut sicut pla-
cuerit tibi ita cum tuis omnibus converseris. Tunc ozias
finito consilio suscepit eum in domum suam. et fecit
cenam magnam. et vocatis omnibus presbiteris simul ex-
pleto ieiunio refecerunt. Postea vero convocatus
omnis populus per totam noctem intra ecclesiam orave-
runt petentes auxilium a deo israel.
VII Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis
ut ascenderent contra bethuliam. Erant autem
pedites bellatorum. c. xx. milia. et equites. xii.
preter preparationes virorum illorum quos occupave-
rat captivitas. et adducti fuerant de provinciis
et urbibus universe iuventutis. Omnes pariter para-
verunt se ad pugnam. contra filios israel. et venerunt
per crepidinem montis usque ad apicem qui respi-
cit dothaim a loco qui dicitur belma usque ad chel-
mon. qui est contra esdrelon. Filii autem israel ut viderunt
multitudinem illorum prostraverunt se super terram
mittentes cinerem super capita sua. unani-
mes orantes. ut deus israel misericordiam suam ostende-
ret super populum suum. Et assumentes arma sua bel-
lica sederunt per loca que angusti itineris tramitem
te dirigunt inter montuosa. et erant custodien-
tes ea tota die et nocte. Porro holofernes
dum circuit per gyrum. reperit quod fons qui influ-
ebat aqueductum illorum a parte australi extra
civitatem dirigeret. et incidi precepit aqueductum
eorum. Erant tamen non longe a muris fontes. ex
quibus furtim videbantur haurire aquam. ad
refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii
ammon et moab accesserunt ad holofernem dicen-
tes. Filii israel non in lancea nec in sagitta

confidunt. ſed montes defendunt illos. et muni-
unt illos colles in precipicio conſtituti. Ut ergo ſi-
ne congreſſione pugne poſſis ſuperare eos. po-
ne cuſtodes fontium ut non hauriant ex eis. et
ſine gladio interficies eos. vel certe fatigati tra-
dent civitatem ſuam quam putant in montibus poſi-
tam ſuperari non poſſe. Et placuerunt verba hec coram
holoferne. et coram omnibus ſatellitibus eius. et con-
ſtituit per gyrum centenarios per ſingulos fon-
tes. Cumque iſta cuſtodia per dies .xx. fuiſſet
expleta defecerunt ciſterne. et collectiones
inhabitantibus bethulia. ita ut non eſſet intra ci-
vitatem unde ſatiarentur. vel una die quoniam ad men-
ſuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad o-
ziam congregati ſunt omnes viri. femineque iuve-
nes et parvuli ſimul omnes una voce dixerunt. Iu-
dicet deus inter nos et te. quoniam feciſti in nos ma-
la. nolentes loqui pacifice cum aſſyriis. et propter
hoc vendidit nos deus in manibus eorum. et ideo non
eſt qui adiuvet. cum proſternamur ante oculos
eorum in ſiti et perditione magna. Et nunc congre-
gate univerſos qui in civitate ſunt ut ſponte
nos tradamus omnes populo holofernis. Melius eſt
ut captivi benedicamus dominum viventes quam
moriamur et ſimus in obprobrium omni carni. cum vide-
amus uxores noſtras et infantes noſtros mori ante
oculos noſtros. Conteſtamur hodie celum et terram.
et deum patrum noſtrorum. qui ulciſcitur nos ſecundum peccata
noſtra. ut iam tradatis civitatem in manu mi-
litie holofernis. et ſit finis noſter brevis in ore
gladii. qui longior efficitur in ariditate ſi-
tis. Et cum hec dixiſſent factus eſt fletus et ulula-
tus magnus in eccleſia magna omnibus. Et per mul-
tas horas una voce clamaverunt ad deum di-
centes. Peccavimus cum patribus noſtris. iniuſte
egimus. iniquitatem fecimus. Tu quia pius es,
miſerere noſtri. et in tuo flagello vindica in-
iquitates noſtras. et noli tradere confitentes te populo
qui ignorat te ut non dicant inter gentes ubi eſt
deus eorum. Et cum fatigati hiis clamoribus et hiis
fletibus laſſati ſiluiſſent. exurgens ozias in-
fuſus lacrimis dixit. Equo animo eſtote fratres. et
hos .v. dies expectemus a domino miſericordiam. forſi-
tan enim indignationem ſuam abſcidet et dabit
gloriam nomini ſuo. Si autem tranſactis .v. diebus non
venerit adiutorium faciemus hec verba que locuti eſtis.

VIII

Et factum eſt cum audiſſet hec
verba iudith vidua que erat filia merari.
filii ador. filii ioſeph. filii ozie. filii elay.
filii iamor. filii gedeon. filii raphon. fi-
lii achitob. filii melchie. filii enam. filii
nathanie. filii ſalathiel. filii ſimeon. fi-
lii ruben. Et vir eius fuit manaſſes qui mor-
tuus eſt in diebus meſſis ordearie. Inſtabat
enim ſuper alligantes manipulos in campo. et
venit eſtus ſuper caput eius et mortuus eſt in bethu-
lia civitate ſua. et ſepultus eſt illic cum patri-
bus ſuis. Erat autem iudith relicta eius vidua. iam
annis tribus et menſibus .vi. Et in ſuperioribus domus
ſue fecit cubiculum ſecretum ſibi. in quo cum
puellis ſuis clauſa morabatur. Et habens ſuper
lumbos ſuos cilicium. Ieiunabat omnibus diebus
vite ſue preter ſabbata. et neomenias. et feſta
domus iſrael. Erat autem eleganti aſpectu nimis.
cui vir ſuus reliquerat divitias multas. et
familiam copioſam. ac poſſeſſiones armentis bo-
um. et gregibus ovium plenas. Et hec erat in omni-
bus famoſiſſima. quoniam timebat dominum val-
de. Nec erat qui loqueretur de illa verbum ma-
lum. Hec itaque cum audiſſet quoniam ozias promiſiſſet
quod tranſacto .v. die traderet civitatem miſit
ad preſbiteros cambri et charmi. et venerunt ad
illam. et dixit illis. Quod eſt hoc verbum in quo con-
ſenſit ozias. ut tradat civitatem aſſyriis. ſi in-
tra .v. dies non venerit vobis adiutorium. Et qui eſtis
vos qui temptatis dominum. Non eſt iſte ſermo qui
miſericordiam provocet. ſed potius qui iram excitet et
furorem accendat. Poſuiſtis vos tempus miſera-
tionis domini. et in arbitrio veſtro diem conſtituiſtis
ei. Sed quia patiens dominus eſt in hoc ipſo peniteamus.
et indulgentiam eius cum lacrimis poſtulemus.
Non enim quaſi homo deus. ſic comminabitur. neque ſicut
filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo
humiliemus illi animas noſtras. et in ſpiritu conſtituti
humiliato ſervientes illi dicamus flentes
domino. ut ſecundum voluntatem ſuam ſic faciat nobiſ-
cum miſericordiam ſuam. ut ſicut conturbatum eſt cor noſ-
trum in ſuperbia eorum. ita et de noſtra humilitate
glorificemur. quoniam non ſecuti ſumus peccata patrum
noſtrorum. qui dereliquerunt deum ſuum. et adoraverunt
deos alienos. pro quo ſcelere dati ſunt in gladium.
et in rapinam. et in confuſionem inimicis ſuis.
Nos autem alterum deum neſcimus preter ipſum. Expec-
temus humiles conſolationem eius. et exquiret ſangui-
nem noſtrum de afflictionibus inimicorum noſtrorum.
et humiliabit omnes gentes quecumque inſurgunt contra
nos. et faciet illas ſine honore dominus deus noſter.
Et nunc fratres quoniam vos eſtis preſbiteri in populo dei. et
ex vobis pendet anima illorum ad eloquium veſtrum corda
illorum erigite ut memores ſint. quia temptati
ſunt patres noſtri ut probarentur ſi vere colerent
deum ſuum. Memores eſſe debent quomodo pater noſter

abraham temptatus est. et per multas tribulationes pro-
batus dei amicus effectus est. Sic ysaac. sic
iacob. sic moyses et omnes qui placuerunt deo. per
multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem
qui temptationes non susceperunt cum timore domini et im-
patientiam suam. et improperium murmurationis sue
contra dominum protulerunt exterminati sunt ab extermi-
natore. et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non
ulciscamur nos pro his que patimur. sed reputan-
tes peccatis nostris hec ipsa supplicia minora
esse flagella domini. quibus quasi servi corripi-
mur ad emendationem. et non ad perditionem nostram
evenisse credamus. Et dixerunt illi ozias et
presbiteri. Omnia que locuta es vera sunt. et non est in ser-
monibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro
nobis. quoniam tu mulier sancta es et timens deum. Et dixit
illis iudith. Sicut quod loqui potui dei esse cognos-
citis. ita quod facere disposui probate si ex deo est
et orate. ut firmum faciat consilium meum deus. Sta-
bitis vos ad portam nocte ista. et ego exeam cum
abra mea. et orate ut sicut dixistis in diebus quinque
respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo
ut scrutemini actus meos. et usque dum renunciem
vobis nihil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum
nostrum. Et dixit ad eam ozias princeps iuda. Vade in
pace. et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nos-
trorum. et revertentes abierunt.
IX Quibus abscedentibus iudith ingressa est oratori-
um suum. et induens se cilicio posuit cinerem
super caput suum. et prosternens se domino clamavit ad
dominum dicens. Domine deus patris mei symeon. qui dedis-
ti illi gladium in defensionem alienigenarum.
qui violatores extiterunt in coinquinatione sua.
et denudaverunt femur virginis in confusionem. et
dedisti mulieres illorum in predam. et filias eorum in
captivitatem. et omnem predam in divisionem ser-
vis tuis. qui zelaverunt zelum tuum. subveni queso
domine deus meus mihi vidue. Tu enim fecisti priora. et
illa post illa cogitasti. et hoc factum est quod ipse
voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt. et tua
iudicia in tua providentia posuisti. Respice
castra assiriorum nunc sicut tunc castra egiptiorum
videre dignatus es. quando post servos tuos armati
currebant. confidentes in quadrigis et in equitatu
suo. et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super
castra eorum. et tenebre fatigaverunt eos. Tenu-
it pedes eorum abissus. et aque operuerunt eos. Sic fi-
ant et isti domine qui confidunt in multitudine sua.
et in curribus suis. et in contis et in sagittis suis. et
in lanceis gloriantur. et nesciunt quia tu ipse es deus
noster. qui conteris bella ab initio. et dominus nomen est
tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio. et allide
virtutem illorum in virtute tua. Cadat virtus eorum
in iracundia tua qui promittunt se violare
sancta tua. et polluere tabernaculum nominis tui. et deicere
gladio suo cornu altaris tui. Fac domine ut gla-
dio suo proprio eius superbia amputetur. Capiatur
laqueo oculorum suorum in me. et percuties eum ex la-
biis caritatis mee. Da mihi in animo constantiam ut
contempnam illum. et virtutem eius ut evertam illum. Erit
enim memoriale nominis tui. cum manus femine
deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus
tua domine. neque in equorum viribus voluntas tua.
nec superbi placuerunt ab initio tibi. sed humilium
et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Deus celorum
creator aquarum. et dominus totius creature exaudi
me miseram deprecantem. et de tua misericordia presumentem.
Memento domine testamenti tui. et da verbum in ore meo.
et in corde meo consilium corrobora ut domus tua in
sanctificatione permaneat. et omnes gentes agnoscant
quoniam tu es deus. et non est alius preter te.
X Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum
surrexit de loco in quo iacuerat prostrata ad
dominum. vocavitque abram suam. et descendit in domum
suam. abstulitque a se cilicium. et exuit se vestimen-
tis viduitatis sue. et lavit corpus suum. et unxit
se myrra optima. et discriminavit crinem capi-
tis sui. et imposuit mitram super caput suum. et induit
se vestimentis iocunditatis sue. induitque sandali-
a pedibus suis. assumpsitque dextraliola et lilia.
et inaures et anulos. et omnibus ornamentis suis orna-
vit se. Cui etiam dominus contulit splendorem. quoniam omnis ista
compositio non ex libidine sed ex virtute pendebat.
et ideo dominus hanc in illam pulcritudinem ampliavit.
ut incomparabili decore omnium oculis appareret.
Imposuit itaque abre sue ascopam vini et vas o-
lei. et polentam. et palatas. et panes. et caseum. et
profecta est. Cumque venisset ad portam civitatis in-
venerunt expectantem oziam et presbiteros civitatis. Qui
cum vidissent eam stupentes mirati sunt nimis
pulcritudinem eius. nichil tamen interrogantes eam di-
miserunt transire. dicentes. Deus patrum nostrorum tibi
det gratiam. et omne consilium cordis tui sua virtute
corroboret. et glorietur super te ierusalem. et sit nomen
tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hii qui ibi
erant omnes una voce. Fiat fiat. Iudith vero orans dominum
transivit per portas ipsa et abra eius. Factum est autem cum
descenderet montem circa ortum diei occurrerunt ei
exploratores assiriorum. et tenuerunt eam dicentes.
Unde venis aut quo vadis. Que respondit. Filia sum ebre-
orum. ideoque fugi a facie eorum. quoniam futurum agnovi
quod dentur vobis in depredationem pro eo quod contemp-

nentes nos noluerint ultro tradere se ipsos. ut
invenirent misericordiam in conspectu tuo. Hec de causa cogi-
tavi mecum dicens. Vadam ad faciem principis Ho-
lofernis. ut indicem illi secreta illorum. et osten-
dam illi quo aditu possit obtinere eos. ita ut non ca-
dat vir unus de exercitu eius. Et cum audissent viri
illi verba eius. considerabant faciem eius. et erat in oculis
eorum stupor. quoniam pulcritudinem eius mirabantur
nimis. Et dixerunt ad eam. Conservasti animam tuam.
eo quod tale repperisti consilium. ut descenderes ad dominum
nostrum. Hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu eius
bene tibi faciet. et eris gratissima in corde eius. Duxe-
runtque illam ad tabernaculum Holofernis. et annun-
ciaverunt eam. Cumque intrasset ante faciem eius statim
captus est in suis oculis Holofernes. Dixeruntque ad
eum satellites eius. Quis contempnit populum Hebre-
orum qui tam decoras mulieres habent. ut non pro his me-
rito pugnare contra eos debeamus? Videns itaque
Iudith Holofernem sedentem in conopeo quod
erat ex purpura et auro et smaragdo et lapi-
dibus preciosissimis intextum. et cum in faciem eius in-
tendisset adoravit eum. prosternens se super terram. et
levaverunt eam servi Holofernis iubente domino suo.

XI

Tunc Holofernes dixit ei. Equo
animo esto. et noli pavere in corde tuo. quoniam ego
numquam nocui viro qui voluit servire Nabu-
chodonosor regi. Populus autem tuus si non contempsisset me non
levassem lanceam meam super eum. Nunc autem dic
mihi qua ex causa recessisti ab illis. et placuit tibi ut
venires ad nos. Et dixit Iudith. Sume verba
ancille tue. quoniam si tu secutus fueris verba ancille
tue perfectam rem faciet dominus tecum. Vivit enim
Nabuchodonosor rex terre. et vivit virtus eius que est in te
ad correptionem omnium animarum errantium. quoniam
non solum homines servient illi per te. sed et bestie agri
obtemperant illi. Nunciatur enim animi tui industri-
a universis gentibus. et indicatum est omni seculo. quoniam
tu solus bonus et potens es in omni regno eius. et disci-
plina tua omnibus provinciis predicatur. Nec hoc latet
quod locutus est Achior. nec illud ignoratur quod
ei iusseris evenire. Constat enim deum eorum
sic peccatis offensum ut mandaverit per prophetas suos
ad populum quod tradet eum pro peccatis suis. Et quoniam
sciunt se offendisse deum dominum suum filii Israel
tremor eius super ipsos est. Insuper etiam fames invasit eos.
et ab ariditate aque iam inter mortuos computantur.
Denique hoc ordinant ut interficiant pecora sua.
et sanguinem eorum bibant. et sancta domini sui que precepit
deus non contingi in frumento. vino et oleo. hec cogi-
taverunt impendere. et volunt consumere que nec manibus
deberent contingere. Ergo quoniam hec faciunt certum est
quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua
cognoscens fugi ab illis. et misit me dominus hec
ipsa nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum co-
lo. etiam nunc apud te. et exiet ancilla tua. et orabo deum.
et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum. et veni-
ens nunciabo tibi. ita ut ego adducam te per
medium Ierusalem. et habebis omnem populum Israel sicut
oves quibus non est pastor. et non latrabit vel unus
contra te. quoniam hec mihi dicta sunt per providentiam dei. Et
quoniam iratus est illis deus. hec ipsa missa sum nunciare
tibi. Placuerunt autem omnia verba hec coram Holoferne
et coram pueris suis. et mirabantur ad sapientiam eius.
et dicebant alter ad alterum. Non est talis mulier
super terram in aspectu. in pulcritudine. et in sensu
verborum. Et dixit ad illam Holofernes. Bene fecit deus
qui misit te ante populum. ut des illum tu in manibus
nostris. Et quoniam bona est promissio tua si fecerit mihi
hoc deus tuus erit et meus deus. et tu in domo Nabucho-
donosor magna eris. et nomen tuum nominabitur in universa terra.

XII

Tunc iussit eam introire ubi
repositi erant thesauri eius. et iussit illic
manere eam. et constituit quid daretur illi de convivio
suo. Cui respondit Iudith et dixit. Nunc non potero
manducare ex his que mihi precipis tribui. ne veni-
at super me offensio. ex his autem que mecum
detuli manducabo. Cui Holofernes ait. Si
defecerint tibi ista que tecum detulisti. quid faciemus
tibi? Et dixit Iudith. Vivit anima tua domine quoniam
non expendet hec omnia ancilla tua. donec faciat
deus in manu mea hec que cogitavi. Et induxerunt
eam servi eius in tabernaculum quod preceperat. Et pe-
tiit dum introiret. ut daretur ei copia nocte
et ante lucem egrediendi foras ad orationem. et depre-
candi dominum. Et precepit cubiculariis suis ut
sicut placeret illi exiret. et introiret ad adorandum
deum suum. per triduum. Et exibat noctibus in val-
lem Bethulie. et baptizabat se in fonte aque.
Et ut ascendebat orabat ad dominum deum Israel
ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et in-
troiens munda manebat in tabernaculo usque
dum acciperet escam suam in vespere. Et factum est
.iiii. die Holofernes fecit cenam servis suis.
et dixit Vagao eunucho. Vade et suade He-
bream illam. ut sponte consentiat habitare mecum.
Fedum est enim apud Assirios si femina irrideat
virum agendo ut immunis ab eo transeat. Tunc in-
travit Vagao ad Iudith. et dixit. Non vere-
atur bona puella introire ad dominum meum ut hono-
rificetur ante faciem eius. et manducet cum eo et bi-
bat vinum in iocunditate. Cui Iudith respondit. Que
ego sum ut contradicam domino meo? Omne quod erit

mur actos eius bonum et optimum faciam. Et ego
autem illi placuit hoc michi erit optimum omnibus die
bus vite mee. Et surrexit et ornavit se vesti
mentis suis, et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem
holofernis concussum est. Erat enim ardens in concupi
scentia sua. Et dixit ei holofernes. Bibe nunc et
accumbe in iocunditate. quoniam graciam invenisti co
ram me. Et dixit iudith. Bibam domine quoniam mag
nificata est anima mea hodie pre omnibus diebus vite
mee. Et accepit. et manducavit et bibit coram
eo. ea que paraverat illi ancilla eius. Et iocun
dus factus est holofernes ad eam. bibitque vinum multum
nimis. quantum una die numquam biberat in vita sua.

XIII Ut autem sero factum est festinaverunt
servi illius ad hospicia sua. et conclusit vagao
hostia cubiculi. et abiit. Erant autem omnes fatigati
a vino. Eratque iudith sola in cubiculo. Porro
holofernes iacebat in lectulo nimia ebri
etate sopitus. Dixitque iudith puelle sue ut
staret foris ante hostium cubiculi et observa
ret. Stetitque iudith ante lectulum orans cum
lacrimis. et labiorum motu in silentio dicens. Con
firma me domine deus israel. et respice in hac hora
ad opera manuum mearum. ut sicut promisisti ieru
salem civitatem tuam erigas. et hoc quod credens
per te posse fieri cogitavi perficiam. Et cum hoc dixis
set accessit ad columpnam que erat ad caput lec
tuli eius. et pugionem eius qui in ea ligatus
pendebat exsolvit. Cumque evaginasset illum
apprehendit comam capitis eius. et ait. Confir
ma me deus israel in hac hora. Et percussit bis in
cervicem eius. et abscidit caput eius. et abstulit co
nopeum eius a columpnis. et evolvit eius corpus
truncum. Et post pusillum exivit et tradidit caput
holofernis ancille sue. et iussit ut mitteret
illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetu
dinem suam quasi ad orationem. et transierunt castra. et gy
rantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et
dixit iudith a longe custodibus murorum. Aperi
te portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem
magnam in israel. Et factum est cum audissent
viri vocem eius vocaverunt presbiteros civitatis. Et con
currerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum.
quoniam speraverunt eam iam non esse venturam. Et accendentes
luminaria congiraverunt circa eam universi. Illa autem
ascendens in eminentiorem locum iussit fieri silen
tium. Cumque omnes tacuissent. dixit iudith. Lauda
te dominum deum nostrum qui non deseruit sperantes
in se. et in me ancillam suam adimplevit suam misericordiam.
quam promisit domui israel. et interfecit in manu
mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens
de pera caput holofernis ostendit illis dicens. Ecce
caput holofernis principis milicie assiriorum.
et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrie
tate sua. ubi et per manum femine percussit illum
dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus deus quoniam custo
divit me angelus eius. et hinc euntem et ibi commo
rantem. et inde huc revertentem. et non permisit me dominus
ancillam suam coinquinari. sed sine pollucione peccati re
vocavit me vobis gaudentem in victoria sua. in
evasione mea in liberatione vestra. Confitemini il
li omnes quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Uni
versi autem adorantes dominum dixerunt ad eam. Benedixit
te dominus in virtute sua. quia per te ad nichilum redegit
inimicos nostros. Porro ozias princeps populi israel.
dixit ad eam. Benedicta es tu filia a domino deo ex
celso. pre omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui
creavit celum et terram. qui te direxit in vulnera ca
pitis principis inimicorum nostrorum. quia hodie nomen
tuum ita magnificavit. ut non recedat laus
tua de ore hominum qui memores fuerint virtu
tis domini in eternum. pro quibus non pepercisti anime tue. propter
angustias et tribulaciones generis tui. sed subve
nisti ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus
fiat fiat. Porro achior vocatus venit et dixit
ei iudith. Deus israel cui tu testimonium dedisti.
quod ulciscatur de inimicis suis. ipse caput omnium
incredulorum incidit in hac nocte in manu mea.
Et ut probes quia ita est. ecce caput holofernis qui in
contemptu superbie sue deum israel contempsit. et tibi
interitum minabatur dicens. Cum captus fuerit populus
israel gladio perforari precipiam latera tua.

Videns autem achior caput
holofernis angustiatus pre pavore cecidit
in faciem suam super terram. et estuavit anima eius. Post
ea vero quam resumpto spiritu recreatus est procidit ad
pedes eius. et adoravit eam et dixit. Benedicta tu a deo
tuo in omni tabernaculo iacob. quoniam in omni gente que
audierit nomen tuum magnificabitur deus israel,
super te. XIIII Dixit autem iudith ad omnem populum. Audite
fratres. suspendite caput hoc super muros. Et erit cum
exierit sol accipiat unusquisque arma sua.
et exite cum impetu non ut descendatis deorsum.
sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores neces
se erit ut fugiant ad principem suum excitandum
ad pugnam. Cumque duces eorum concurrerint ad ta
bernaculum holofernis. et invenerint eum truncum
in suo sanguine volutatum. decidet super eos ti
mor. Cumque cognoveritis fugere eos ite post eos se
curi. quoniam deus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc
achior videns virtutem quam fecerat deus israel re
licto gentilitatis ritu credidit deo. et circumcidit

carnem preputii sui. et appositus est ad populum
israel. et omnis successio generis eius usque in hodiernum
diem. Mox autem ut ortus est dies suspenderunt super
muros caput holofernis. accepitque unusquisque vir
arma sua. et egressi sunt cum grandi strepitu et ulu
latu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum
holofernis concurrerunt. Porro hii qui in tabernaculo
erant venientes. et ante ingressum cubiculi perstre
pentes. excitandi gratia inquietudinem arte mo
liebantur. ut non ab excitantibus. sed a sonantibus
holofernes evigilaret. Nullus enim audeb
at tabernaculum virtutis assiriorum pulsando
aut intrando aperire. Sed cum venissent eius duces
et tribuni. et universi maiores exercitus regis assi
riorum. dixerunt cubiculariis. Intrate et excita
te illum. quoniam egressi mures de cavernis suis au
si sunt provocare nos ad prelium. Tunc ingressus
vagao cubiculum eius stetit ante cortinam. et
plausum fecit manibus suis. suspicabatur enim
illum cum iudith dormire. Sed cum nullum mo
tum iacentis sensu aurium perciperet. accessit pro
ximans ad cortinam. et elevans eam vidensque ca
daver absque capite holofernis in suo san
guine tabefactum iacere super terram. et exclamavit
voce magna cum fletu. et scidit vestimenta sua.
Et ingressus tabernaculum iudith non invenit eam. et
exilivit foras ad populum. et dixit. Una mulier
hebrea fecit confusionem in domo regis nabuchodonosor.
Ecce enim holofernes iacet in terra. et caput eius
non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis
assiriorum. sciderunt omnes vestimenta sua. et intolerabi
lis timor et tremor cecidit super eos. et turbati
sunt animi eorum valde. et factus est clamor incompa
rabilis in media castra eorum.
XV Cumque omnis exercitus decollatum holofernem
audisset fugit mens et consilium ab eis. et solo
timore et metu agitati fuge presidium sumunt
ita ut nullus loquatur cum proximo suo. sed incli
nato capite relictis omnibus evadere hebreos co
narentur. quos armatos super se venire audierant
conarentur. fugientes per vias camporum et semi
tas collium. Videntes itaque filii israel fugien
tes illos descenderunt. clangentesque tubis et ulu
lantes post ipsos. et quoniam assirii non adunati in
fugam ibant precipites. filii autem israel uno agmi
ne persequentes debilitabant omnes quos invenire
potuissent. Misitque ozias nuncios per omnes civi
tates et regiones israel. Omnis itaque regio omnisque urbs
electam iuventutem misit armatam post eos.
et persecuti sunt eos in ore gladii quousque perve
nirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui

autem qui erant in bethulia ingressi sunt castra
assiriorum. et predam quam fugientes assirii reli
querant abstulerunt secum. et honustati sunt val
de. Hii vero qui victores extiterant reversi sunt ad
bethuliam omnia quecumque erant illorum abstulerunt
secum. ita ut non esset numerus in pecoribus. et iumen
tis. et universis mobilibus eorum. ut a minimo
usque ad magnum omnes divites fierent de predatio
nibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de ie
rusalem venit in bethuliam cum universis presbiteris
ut videret iudith. Que cum exisset ad illum
benedixerunt illam omnes una voce dicentes. Tu glo
ria ierusalem. tu leticia israel. Tu honorificentia po
puli nostri. quia fecisti viriliter. et confortatum est cor tuum
eo quod castitatem amaveris. et post virum tuum alte
rum nescieris. ideo et manus domini confortavit te. et ideo
eris benedicta in eternum. et dixit omnis populus fiat fiat.
Per dies autem .xxx. vix collecta sunt spolia
assiriorum a populo israel. Porro autem universa que
holofernis peculiaria fuisse probata sunt
dederunt iudith in auro et argento. et vestibus et
gemmis. et omni supellectili. et tradita sunt omnia
illi a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus
et virginibus et iuvenibus in organis et citharis. XVI
Tunc cantavit canticum novum
hec domino iudith dicens. Incipite domino in tym
panis. cantate domino in cymbalis. modulami
ni illi psalmum novum. Exultate et invoca
te nomen eius. Dominus conterens bella dominus nomen
est illi. qui posuit castra sua in medio populi sui.
ut eriperet nos de manu omnium inimico
rum nostrorum. Venit assur ex montibus ab aquilone in
multitudine fortitudinis sue. cuius multitudo
obturavit torrentes. et equi eorum cooperuerunt val
les. Dixitque se incensurum fines meos. et iu
venes meos occisurum gladio. infantes meos
dare in predam. et virgines in captivitatem. Dominus
autem omnipotens nocuit eum. et tradidit eum in manus femi
ne. et confudit eum. Non enim cecidit potens eorum
a iuvenibus. Nec filii titan percusserunt eum. nec
excelsi gigantes imposuerunt se illi. sed iudith
filia merari in specie faciei sue dissolvit eum.
Exuit enim se vestimento viduitatis. et induit
se vestimento leticie. in exultatione filiorum
israel. Unxit faciem suam unguento. et colligavit
cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sanda
lia eius rapuerunt oculos eius. pulchritudo eius cap
tivam fecit animam eius. Amputavit cum
pugione cervicem eius. Horruerunt perse constantiam eius et me
di audaciam eius. Tunc ululaverunt castra as
siriorum. quando apparuerunt humiles mei arescentes

uisti. filii puellarum compunxerunt eos. et sicut
pueros fugientes occiderunt eos. perierunt in prelio
a facie domini dei mei. Hymnum nouum cantemus
domino deo nostro. Adonai domine deus magnus es tu. et
preclarus in uirtute tua. et quem superare nemo potest.
Tibi seruiat omnis creatura tua. quia dixisti. et
facta sunt. misisti spiritum tuum. et creata sunt. et non est
qui resistat iussioni tue. Montes a funda
mentis mouebuntur cum aquis. Petre sicut cera liques
cent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni
erunt apud te per omnia. Ve genti insurgenti super genus
meum. dominus enim omnipotens uindicabit in eis. in
die iudicii uisitabit illos. Dabit enim ignem
et uermes in carnes eorum. ut urantur. et sentiant
usque in sempiternum. Et factum est post hec omnis populus
uictoria iam uenit ad ierusalem adorare dominum.
et mox ut purificati sunt obtulerunt omnes holoca
usta et uota et repromissiones suas. Porro
iudith uniuersa uasa bellica holofernis que
dedit illi populus. et conopeum quod ipsa sustulerat in
anathema obliuionis. Erat autem populus iocundus secundum
faciem sanctorum. et per tres menses gaudium huius uictorie ce
lebratum est cum iudith. Post dies autem illos unusquisque
rediit in sua. et iudith magna facta est in bethulia.
et preclarior erat uniuersis terre israhel. Erat etiam uirtuti
castitas adiuncta. ita ut non cognosceret uirum
omnibus diebus uite sue. ex quo defunctus est manasses
uir eius. Erat autem festis diebus procedens cum gloria mag
na. Mansit autem in domo uiri sui annos c.v. et
dimisit abram suam liberam. et defuncta est ac sepul
ta cum uiro suo in bethulia. Luxitque illam omnis po
pulus diebus .vii. In omni autem spacio uite eius non fu
it qui turbaret israhel. et post mortem eius annis multis.
Dies autem uictorie huius festiuitatis ab hebreis in nu
mero sanctorum dierum accipitur. et colitur a iudeis ex
illo tempore usque in presentem diem. Explicit liber iudith.

Incipit prologus in libro hester.

Librum hester uariis translationibus constat
esse uiciatum. quem ego de archiuis he
breorum eleuans uerbum e uerbo expressius
transtuli. Quem librum editio uulgata la
ciniosis hinc inde uerborum finibus trahit.
addens ea que ex tempore dici poterant et audi
ri. sicut solitum est scolaribus disciplinis
sumptoque themate excogitare quibus
uerbis uti potuit. qui iniuriam passus est. uel
ille qui iniuriam fecit. Vos autem o paula et
eustochium quoniam et bibliothe
cas hebreorum studuistis intra
re. et interpretum certamina com
probastis. tenentes hester he
braicum librum. per singula uerba nostram translatio
nem aspicite. ut possitis agnoscere me nihil etiam aug
mentasse addendo. sed fideli testimonio simplici
ter sicut in hebreo habetur. historiam hebraicam latine lin
gue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum
nec uituperationes expauescimus. Deo enim placere
curantes minas hominum penitus non timemus. quoniam
dissipat deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant. et
secundum apostolum qui eiusmodi sunt. serui christi esse non possunt.
Rursum in libro hester alphabetum ex minio usque
ad theta litteram fecimus et diuersis locis uolen
tes .lxx. interpretum ordinem per hec insinuare
studioso lectori. Nos enim iuxta morem hebreo
rum ordinem prosequi in .lxx. editione maluimus.
Explicit prologus.

Incipit liber hester.

In diebus assueri qui regnauit ab india
usque ethiopiam. super c.xxvii. prouincias. quando
sedit in solio regni sui. susa ciuitas reg
ni eius exordium fuit. Tercio igitur anno imperii
sui fecit grande conuiuium cunctis principibus
et pueris suis. fortissimis persarum et medorum
inclitis. et prefectis prouinciarum coram se. ut
ostenderet diuitias glorie regni sui. ac ma
gnitudinem atque iactantiam potentie sue
multo tempore. c. uidelicet et octoginta diebus. Cum
que implerentur dies conuiuii inuitauit omnem
populum qui inuentus est susis a maximo usque
ad minimum. et iussit .vii. diebus conui
uium preparari. in uestibulo orti et ne
moris. quod regio cultu et manu consitum er
at. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii
coloris. et carpasini. ac iacincthini. sustenta
ta funibus bissinis. ac purpureis. que ebur
neis circulis inserti erant. et columpnis mar
moreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argen
tei super pauimentum smaragdino et pario stratum lapi
de dispositi erant. quod mira uarietate pictura
decorabat. Bibebant autem qui inuitati erant aureis
poculis. et aliis atque aliis uasis cibi inferebantur.
Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat
habundans. et precipuum ponebatur. Nec erat qui
nolentes cogeret ad bibendum. sed sic rex statuerat pre
ponens mensis singulos de principibus suis. ut sume
ret unusquisque quod uellet. Vasthi quoque regina
fecit conuiuium feminarum in palatio ubi rex
assuerus manere consueuerat. II
Itaque die .vii. cum esset hilarior et post nimiam
potationem incaluisset mero. precepit maumam
et bazatha. et arbana. et gabatha. et zarath. et
abgatha. et carcha .vii. eunuchis. qui in conspectu
eius ministrabant ut introducerent reginam

uasthi coram rege posito super caput eius diadema
te. ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pul
critudinem. erat enim pulchra ualde. Que renuit et
ad regis imperium quod per eunuchos mandauerat ueni
re contempsit. Unde iratus rex et nimio furore suc
census interrogauit sapientes qui ex more regio
semper ei aderant. et illorum faciebat cuncta
consilio. scientium leges ac iura maiorum. Erant
autem primi et proximi carsena. et sethar. et adma
tha. et tharsis. et mares. et marsana. et mamu
cha. vii. duces persarum atque medorum. qui uidebant
faciem regis. et primi post eum residere soliti erant.
cui sententie uasthi regina subiaceret. que assu
eri regis imperium. quod per eunuchos mandauerat fa
cere noluisset. Responditque mamucha audiente
rege atque principibus. Non solum regem lesit regina
uasthi sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis pro
uinciis regis assueri. Egredietur enim sermo regi
ne ad omnes mulieres. ut contempnant uiros suos et di
cant. Rex assuerus iussit ut regina uasthi
intraret ad eum. et illa noluit. Atque hoc exemplo
omnes principum coniuges persarum atque medorum par
uipendent imperia maritorum. Unde regis iusta est
indignatio. Si tibi placet egrediatur edictum a fa
cie tua. et scribatur iuxta legem persarum atque me
dorum quam preteriri illicitum est. ut nequaquam ultra
uasthi ingrediatur ad regem. sed regnum illius altera
que melior est illa accipiat. Et hoc in omne quod latis
simum est prouinciarum tuarum diuulgetur impe
rium. et cuncte uxores tam maiorum quam minorum
deferant maritis suis honorem. Placuit consi
lium eius regi et principibus. fecitque rex iuxta consili
um mamucha. et misit epistolas per uniuersas pro
uincias regni sui. ut quequeque gens audire et lege
re poterat diuersis linguis et litteris esse uiros
et principes aut maiores in domibus suis. et hoc
II per cunctos populos diuulgari. His itaque gestis
postquam regis assueri deferbuerat indignatio
recordatus est uasthi et que fecisset. uel que
passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri
eius. Querantur regi puelle uirgines ac spe
ciose. et mittantur qui considerent per uniuersas
prouincias puellas speciosas et uirgines. et addu
cant eas ad ciuitatem susan. et tradant eas
in domum feminarum sub manu egei eunu
chi. qui est prepositus et custos puellarum regia
rum. et accipiant mundum muliebrem. et cetera ad usus
necessaria. Et quecumque inter omnes oculis regis placuerit.
ipsa regnet pro uasthi. Placuit sermo regi et ita
ut suggesserant iussit fieri.
Erat uir iudeus in susis ciuitate uocabulo
mardocheus filius iair filii semei filii cys
de stirpe gemini. qui translatus fuerat de ierusa
lem eo tempore quo iechoniam regem iuda nabuchodonosor rex
babilonis transtulerat. qui fuit nutricius filie
fratris sui edisse. que altero nomine uocabatur hester
et utrumque parentem amiserat. pulchra nimis
et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre
mardocheus sibi eam adoptauit in filiam. Cumque
percrebruisset regis imperium et iuxta mandatum illius
multe pulchre uirgines adducerentur susan et
aggeo traderentur eunucho. hester quoque inter ce
teras puellas ei tradita est ut seruaretur in nu
mero feminarum. Que placuit ei et inuenit gratiam
in conspectu illius. ut acceleraret mundum muliebrem
et traderet ei partes suas. et vii puellas speciosis
simas de domo regis. et tam ipsam quam pedisse
quas eius ornaret atque excoleret. Que noluit e
indicare populum et patriam suam. Mardocheus enim pre
ceperat ei ut de hac re omnino reticeret. qui deambu
labat cotidie ante uestibulum domus in qua ele
cte uirgines seruabantur. curam agens salutis
hester. et scire uolens quid ei accideret. Cum autem
uenisset tempus singularum per ordinem puellarum ut
intrarent ad regem. expletis omnibus que ad cultum
muliebrem pertinebant mensis xii uertebatur. ita
dumtaxat ut vi mensibus oleo ungerentur myr
rino. et aliis sex quibusdam pigmentis et aromati
bus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid pos
tulassent ad ornatum pertinens accipiebant. et ut
eis placuerat composite de triclinio feminarum
ad regis cubiculum transiebant. Et que intrauerat
uespere egrediebatur mane. atque inde in secundas e
des deducebantur. que sub manu susagazi e
unuchi erant. qui concubinis regis presidebant
nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi
nisi uoluisset rex et eam uenire iussisset ex no
mine. Euoluto autem tempore per ordinem instabat
dies quo hester filia abiel fratris mardochei
quam sibi adoptauerat in filiam intrare deberet
ad regem. Que non quesiuit muliebrem cultum. sed
quecumque uoluit aggeus custos uirginum eunu
chus. hec ei ad ornatum dedit. Erat enim for
mosa ualde. et incredibili pulchritudine. omnium
oculis gratiosa. et amabilis uidebatur. Ducta est
itaque ad cubiculum regis assueri mense x qui
uocatur thebeth. vii. anno regni eius. Et ad
amauit rex plus quam omnes mulieres. habuitque
gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres et po
suit diadema regni in capite eius. fecitque
eam regnare in loco uasthi. Et iussit conui
uium preparari permagnificum. cunctis principibus

et servis suis, pro coniunctione et nuptiis hester.
Et dedit requiem universis provinciis. ac dona lar
gitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque
et secundo quererentur virgines et congregarentur: ma
rdocheus manebat ad regis ianuam. necdum
prodiderat hester patriam et populum suum iuxta
mandatum eius. Quicquid enim ille precipiebat ob
servabat hester. et ita cuncta faciebat. ut eo
tempore solita erat quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur
tempore quo mardocheus ad regis ianuam mora
batur irati sunt bagatha. et thares. duo eu
nuchi regis qui ianitores erant. et in primo limi
ne palacii residebant. volueruntque in regem in
surgere. et occidere eum. Quod mardocheum non latuit.
Statimque nunciavit regine hester. et illa regi,
ex nomine mardochei. qui ad se rem detulerat. Quesi
tum est et inventum est. et appensus est uterque in pati
bulo. Mandatumque est hystoriis et annalibus traditum.
iii. III Post hec rex assuerus exaltavit
aman filium amadathi. qui erat de stirpe
agag. et posuit solium eius super omnes principes quos
habebat. Cunctique servi regis qui in foribus
palacii versabantur flectebant genua. et ad
orabant aman. Sic enim preceperat imperator. So
lus mardocheus non flectebat genua neque ad
orabat eum. Cui dixerunt regis pueri. qui ad for
es palacii presidebant. Cur preter ceteros non
observas mandatum regis. Cumque hoc crebrius
dicerent. et ille nollet audire. nunciaverunt
aman scire cupientes utrum perseveraret in sententia.
dixerat enim eis se esse iudeum. Quod cum audisset
aman et experimento probasset. quod mardocheus non
sibi flecteret genua. nec se adoraret ira
tus est valde. et pro nichilo duxit in unum
mardocheum mittere manus suas. Audierat
enim quod esset gentis iudee. Magisque voluit
omnem iudeorum qui erant in regno assueri perde
re nationem. Mense primo cuius vocabulum est
nisan. anno .xii. regni assueri missa est sors
in urnam. que hebraice dicitur phur coram aman.
quo die. et quo mense gens iudeorum deberet inter
fici. et exivit mensis .xii. qui vocatur adar. Di
xitque aman regi assuero. Est populus per omnes
provincias dispersus. et a se mutuo separatus.
novis utens legibus et ceremoniis. insuper et regis
scita contempnens. Et optime nosti quod non expe
diat regno tuo. ut insolescat per licentiam.
Si tibi placet decerne ut pereat. et .x. milia
talentorum appendam gazophilacii arche tue. Tu
lit ergo rex anulum quo utebatur de manu su
a. et dedit eum aman filio amadathi. de
progenie agag. hosti iudeorum. Dixitque ad eum.
Argentum quod polliceris tuum sit. de populo age quod
tibi placet. Vocatique sunt scribe regis mense pri
mo nisan. xiii. die mensis eiusdem. et scriptum est
ut iusserat aman ad omnes satrapas regis. et iudi
ces provinciarum. diversarumque gentium. ut quique gentis
legere poterant. et audire pro varietate linguarum.
ex nomine regis assueri. Et littere signate ipsius
anulo misse sunt per cursores regis. ad univer
sas provincias suas ut occiderent atque delerent omnes
iudeos. a puero usque ad senem. parvulos et mulieres
uno die. hoc est. xiii. mensis. xii. qui vocatur adar.
et bona eorum diriperent. Summa enim epistolarum hec fuit
hec. ut omnes provincie scirent et pararent se ad pre
dictam diem. Festinabantque cursores qui missi erant re
gis imperium explere. Statimque in susis pependit
edictum rege. et aman celebrante convivium.
et cunctis iudeis qui in urbe erant flentibus. Que
cum audisset mardocheus scidit vestimenta sua.
et indutus est sacco. spargens cinerem capiti. et in
platea medie civitatis voce magna clama
bat ostendens amaritudinem animi sui. et hec eiu
lans usque fores palacii gradiens. Non enim erat
licitum indutum sacco. aulam regis intrare. In
omnibus quoque provinciis oppidis ac locis ad que crudele
regis dogma pervenerat. planctus ingens erat
apud iudeos ieiunium ululatus et fletus. sacco
et cinere. multis pro strato utentibus. Ingresse sunt
autem puelle hester. et eunuchi. nunciaveruntque
ei. Quod audiens consternata est. et vestem misit
ut ablato sacco induerent eum. quam accipere noluit.
Accitoque athach eunucho. quem rex ministrum
ei dederat precepit ut iret ad mardocheum. et disceret
ab eo ut sciret cur hoc faceret. Egressusque athach ivit ad
mardocheum stantem in platea civitatis ante
hostium palacii. Qui indicavit ei omnia que accide
rant. quomodo aman promisisset ut in thesau
ros regis pro iudeorum nece inferret argentum. Ex
emplar quoque edicti quod pendebat in susis de
dit ei ut regine ostenderet. et moneret eam ut
intraret ad regem. et deprecaretur eum pro populo suo.
Regressusque athach nunciavit hester omnia que mar
docheus dixerat. Que respondit ei. et iussit ut dice
ret mardocheo. Omnes servi regis. et cuncte que
sub dicione eius sunt novere provincie. quod sive
vir sive mulier non vocatus interius atrium regis
intraverit absque ulla cunctatione statim interficiatur.
nisi forte rex auream virgam ad eum
extenderit pro signo clementie. atque ita possit
vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero
que .xxx. iam diebus non sum vocata ad eum.

Qđ cū audiſſ; mardocheꝰ rurſū mādauit
heſter dicēſ. Ne putes qđ aīam tuā tm̄ li
beres. q: ī domo regis es p̄ cunctis iudeis.
Si enī nc̄ ſilueris p aliā occōne liberabuntur
iudei. & tu & domꝰ pr̄is tui peribitis. & qs no
uit utrū idcirco ueneris ut in tali tp̄re para
reris. Rurſūq; heſt' hec mardocheo uba
mādauit. Vade & congrega oēs iudeos. qs ī ſuſis
reppereris. & orate p me. Non comedatis n;
bibatis trib; dieb; & trib; noctib;. & ego cum
ancillis meis ſ. ieiunabo. & tc̄ ingrediar ad
regē 9 legē faciēs ītuocata. tradēſq; me
morti & picło. Iuit itaq; mardocheus. & fec̄
oīa que ei heſter p̄ceperat.
V Die aūt t̄cio induta ē heſt' regalib' ueſ
timētis. & ſtetit ī atrio domꝰ regie. quod
erat 9 baſilicā regis. & ille ſedebat ſr̄ ſo
liū ſuū in conſiſtorio palacij 9 hoſtiū domꝰ.
Cūq; uidiſſ; heſt' reginā ſtantē placuit o
culis eiꝰ. & extendit aureā ūgā quā teneb
at manu. Que accedens oſculata ē ſum
mitatē uirge eiꝰ. Dixitq; ad eā rex. Qđ uis
heſt' regina. q̄ eſt peticio tua. & ſi dimidi
am partē petieris regni dabit' tibi. At illa
rendit. Si regi placet obſecro ut uenias ad
me hodie & aman tecū ad conuiuiū qđ pa
raui. Statimq; rex. Vocate inquit aman ci
to. ut heſt' obediat uoluntati. Venerūt ita
q; rex & aman ad conuiuiū qđ regina eis pa
rauerat. Dixitq; ei rex pq̄ʒ uinū biberat
habundant'. Quid petis ut detur t. & p q re
poſtulas. & ſi dimidiā partē regni mei
petieris ī petrabis. cui rendit heſter. Peticio
mea & p̄ces ſunt iſte. Si īueni graciam ī cōſpec
tu regis. & ſi regi placet ut det m qđ poſtu
lo. & meā īpleat peticionē. ueniat rex et
aman ad conuiuiū qđ paraui eis. & cras apiā
regi uoluntatē meam. Egreſſꝰ eſt itaq;
illo die aman letꝰ & alacr. Cūq; uidiſſet
mardocheū ſedentē añ fores palacij. & nō
ſolū aſſurrexiſſe ſibi. ſʒ nec motū quidē
de loco ſeſſionis ſue īdignat' eſt ualde. &
diſſimulata ira reuſꝰ in domū ſuā. uoca
uit ad ſe amicos & zares uxorē ſuā. & expo
ſuit illꝭ magnitudinē diuiciar ſuar. & fi
lior q; turbā. & quāta eū glā ſr̄ oēs p̄ncipes
& ſeruos eiꝰ rex eleuaſſ; & p' hec ait. Regi
na q; heſter nullū aliū uocauit ad conuiui
um. cū rege. p̄t me. apd quā & cras cum
rege p̄nſurꝰ ſū. & cū h oīa hām. nil me
hre puto qm̄ diu uideo mardocheū ſedē
tem añ fores regias. Rendeīt q; ei zares
uxor eiꝰ & ceti amici. Iube parari excelſā
trabē hntē altitudis. L. cubitos. & dic ma
ne regi ut appendat' mardocheꝰ ſr̄ eā. &
ſic ibis cū rege letꝰ ad conuiuiū. Placuit
cōſiliū. & iuſſit excelſā parari crucem.
VI Noctē illā duxit rex in ſōpnē.
Iuſſitq; afferri ſibi hiſtorias. & annales
prior tempor. Que cū illo p̄ſente legeren
tur. uentū ē ad illū locū. ubi ſcriptū erat
quom̄ nūciaſſ; mardocheꝰ inſidias ba
gathan. & thares eunuchor regē aſſue
iugulare cupiētiū. Qđ cū rex audiſſ; ait.
Qđ p hac fide honoris ac p̄mij mardocheꝰ
cōſecutꝰ eſt. Dixerītq; ei ſerui illꝰ ac miniſ
tri. Nichil oīo mercedis accepit. Statimq; rex
Qs ē inquit ī atrio. Aman q̄ppe interius
atriū domꝰ regie intrauerat. ut ſuggereret re
gi. ut iuberet mardocheū ſuſpēdi patibulo.
qđ ei fuerat p̄paratū. Rendētq; pui. Aman
ſtat in atrio. Dixitq; rex. Ingrediatur. Cūq;
eſſet ingreſſꝰ ait illi. Qđ debet fieri uiro
quē rex honorare deſidat. Cogitanſ aūt aman
in corde ſuo & reputanſ qđ nullū aliū niſi ſe
uellet honorare. rendit. Ho quē rex hono
rare uult debet indui ueſtib; regiis. & impo
ni ſr̄ equū q̄ de ſella regis eſt. & accipere re
gium diadema ſr̄ capꝰ ſuū. & p'm' de re
gis p̄ncipib' ac tirāniſ teneat equū eiꝰ.
& p plateas ciuitatis icedēs clamet & dicat.
Sic honorabit' quēcūq; rex uoluīt hono
rare. Dixit itaq; ei rex. Feſtina. & ſūpta ſto
la & equo fac ut locutꝰ es mardocheo iudeo.
qui ſedet añ fores palacij. Caue ne quicquā
de hiis q̄ locutꝰ es pretermittas. Tulit itaq;
aman ſtolā & equū. indutūq; mardoche
um ī platea ciuitatis. & īpoſitū eq̄ precede
bat atq; clamabat. hoc honore dignꝰ ē
quēcūq; rex uoluīt honorare. Reuſꝰ
eſt mardocheus ad ianuā palacij. & aman
feſtinauit ire ī domū ſuā lugēs. & opto
capite. Narrauitq; zares uxori ſue & amicis
ei oīa que euenīſſent ſibi. Cui rendert
ſapientes quos hēbat ī cōſilio & uxor eiꝰ. Si
de ſemine iudeor eſt mardocheꝰ añ quē
cadere cepiſti nō poteris ei reſiſtere. ſʒ cades ī
cōſpectu eiꝰ. Adhuc illꝭ loquētib; uenerūt
eunuchi regis. & cito eū ad conuiuiū quod re
gina parauerat p̄gere cōpulerūt.
VII Intrauit itaq; rex & aman ut biberent
cū regina. Dixitq; ei rex ī ūſcđo die.

postquam vino incaluerat. Que est peticio
tua hester. ut detur tibi. et quid vis fieri?
et si dimidiam regni mei partem pecieris im
petrabis. Ad quem illa respondit. Si inveni gratiam
in oculis tuis o rex. et si tibi placet. dona mi
chi animam meam pro qua rogo. et populum meum pro quo obse
cro. Traditi enim sumus ego et populus meus. ut con
teramur. et iugulemur. et pereamus. Atque utinam
in servos et famulas venderemur. esset tolera
bile malum. et gemens tacerem. Nunc autem hos
tis est noster. cuius crudelitas redundat in regem.
Respondensque rex assuerus ait. Quis est iste.
et cuius potentie. ut hoc audeat facere. Dixitque
hester. Hostis et inimicus noster pessimus iste est
aman. Quod ille audiens ilico obstupuit. non
valens vultum regis et regine ferre non sustinens. Rex
autem surrexit iratus. et de loco convivii intravit
in ortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit
ut rogaret hester reginam pro anima sua. Intel
lexerat enim a rege sibi paratum malum. Qui cum
esset reversus de orto nemoribus consito. et intrasset
convivii locum. reperit aman super lectulum corruis
se. in quo iacebat hester. et ait. Etiam reginam
vult opprimere me presente in domo
mea. Necdum verbum de ore regis exierat. et
statim operuerunt faciem eius. Dixitque arbona
unus de eunuchis qui stabant in ministerio
regis. En lignum quod paraverat mardocheo.
qui locutus est pro rege. stat in domo aman.
habens altitudinis .L. cubitos. Cui dixit rex. Ap
pendite eum in eo. Suspensus est itaque aman
in patibulo quod paraverat mardocheo. et re
VIII gis ira quievit. Die illo dedit rex assuerus
hester regine domum aman adversarii iudeo
rum. et mardocheus ingressus est ante faciem regis.
Confessa est enim hester ei quod esset patruus suus.
Tulitque itaque rex anulum quem
ab aman recipi iusserat. et tradidit mar
docheo. Hester autem constituit mardocheum
super domum suam. Nec his contenta procidit ad pe
des regis. flevitque et locuta est ad eum. orans
ut maliciam aman agagite. et machinatio
nes eius pessimas quas excogitaverat contra iudeos
iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum
aureum regis protendit manu. quo signum clemencie
monstrabatur. Illaque consurgens stetit
ante eum. et ait. Si placet regi. et si inveni gratiam
in oculis eius. et deprecatio mea non ei videtur
contraria esse. obsecro ut novis epistolis veteres
aman littere insidiatoris et hostis iudeorum quibus
eos in cunctis regis provinciis perire prece
perat corrigantur. Quomodo enim potero sustinere
necem et interfectionem populi mei. Responditque rex as
suerus hester regine. et mardocheo iudeo.
Domum aman concessi hester regine. et ipsum iussi
affigi cruci. quia ausus est manum mitte
re in iudeos. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet
ex regis nomine signantes litteras anulo meo.
Hec enim consuetudo erat. ut epistolis que ex regis
nomine mittebantur. et illius anulo signate erant nemo auderet contradicere. Accitisque scribis
et librariis regis. Erat autem tempus tercii mensis qui
appellatur sivan. xxiii. illius die epistole sunt
scripte. ut mardocheus voluerat ad iudeos et ad
principes procuratoresque et iudices qui .c.xxvii.
provinciis ab india usque ethiopiam presidebant.
provincie atque provincie populo atque populo. iuxta
linguas et litteras suas. et iudeis ut legere
poterant. et audire. Ipseque epistole que ex regis nomine
mittebantur. anulo eius obsignate sunt et mis
se. per veredarios qui per omnes provincias discurren
tes veteres litteras novis nunciis prevenirent.
Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per sin
gulas civitates. et in unum preciperent congregari:
ut starent pro animabus suis. et omnes inimicos suos cum
coniugibus ac liberis. et universis domibus interficerent.
atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una
ulcionis dies. id est .xiii. die mensis .xii. adar.
Summaque epistole hec omnibus fuit. ut in omnibus terris
ac populis qui regis assueri subiacebant imperio.
notum fieret paratos esse iudeos ad capiendam
vindictam: de hostibus suis. Egressique sunt veredarii
celeres nuncios perferentes. et edictum regis pe
pendit in susis. Mardocheus autem de palacio et de
conspectu regis egrediens fulgebat in vestibus
regiis. iacinctinis videlicet. et aerinis. coronam
auream portans in capite. et amictus pallio se
rico. atque purpureo. Omnisque civitas exulta
vit atque letata est. Iudeis autem nova lux o
riri visa est. gaudium honor et tripudium. apud
omnes populos urbes. atque omnes provincias. quocumque
regis precepta veniebant mira exultacio
epule atque convivia et festus dies. In tantum ut
alterius gentis et secte eorum religioni et ce
rimoniis iungerentur. Grandis enim cunctos
iudaici nominis terror invaserat. Igitur .xii. men IX
sis quem adar vocari ante iam diximus .xiii. die
quando cunctis iudeis interfectio parabatur. et hos
tes eorum inhiabant sanguini versa vice iudei
superiores esse ceperunt. et se de adversariis vin
dicare. Congregatique sunt per singulas civitates
et oppida. et loca. ut extenderent manum con

inimicos et persecutores suos. nullusque ausus
est resistere. eo quod omnes populos magnitudinis
eorum formido penetrauerat. Nam et prouinciarum iu-
dices. duces et procuratores omnisque dignitas
que singulis locis et operibus preerant. extollebant
iudeos amore mardochei. quem principem esse pa-
lacii et plurimum posse cognouerant. Fama quoque nominis
eius crescebat cotidie. et per cunctorum ora uolita-
bat. Itaque percusserunt iudei inimicos suos pla-
ga magna. et occiderunt eos reddentes eis quod si-
bi parauerant facere. In tantum ut etiam in susis quingen-
tos uiros interficerent. et .x. filios aman aga-
gite hostis iudeorum. quorum ista sunt nomina. phar-
san. dathadelphon. et esphata. et phorotha.
et adalia. et aridatha. et phermesta. et ar-
thai. et aridai. et iezatha. Quos cum occidis-
sent predas de eorum substantiis agere noluerunt. Sta-
timque numerus eorum qui occisi erant in susis ad regem
relatus est. Qui dixit regine. In urbe susis
interfecerunt iudei quingentos uiros et alios .x. fili-
os aman. quantam putas eos exercere cedem in
uniuersis prouinciis. Quid ultra postulas. et quid uis
ut fieri iubeam. Cui illa respondit. Si regi pla-
cet detur potestas iudeis. ut sicut fecerunt ho-
die in susis. sic et faciant cras. et .x. filii aman
in patibulis suspendantur. Precepitque rex ut
ita fieret. Statimque in susis pependit edictum.
et .x. filii aman suspensi sunt. Congregatis iu-
deis. xiiii. mensis adar interfecti sunt in susis
.ccc. uiri. nec eorum ab illis direpta est substantia. Sed
et per omnes prouincias que dicioni regis subiacebant.
pro animabus suis steterunt iudei interfectis hostibus
ac persecutoribus suis. In tantum ut .lxxv. milia
occisorum implerentur. et nullus de substantiis eo-
rum quicquam contingeret.

Dies autem .xiii. mensis adar unus apud omnes inter-
fectionis fuit. et .xiiii. die cede desierunt.
quem constituerunt esse sollempnem. ut in eo omni
anno deinceps uacarent epulis. gaudio at-
que conuiuiis. At hii qui in urbe susis cedem
exercuerant. xiii. et .xiiii. mensis eiusdem in
cede uersati sunt. Quinto decimo autem die percutere
desierunt. et idcirco eundem diem constituerunt sollemp-
nem epularum. atque leticie. Hii uero iudei qui in
oppidis non muratis ac uillis morabantur.
.xiiii. diem mensis adar conuiuiorum et gaudii de-
creuerunt. ita ut exultent in eo. et mittant
sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit
itaque mardocheus hec omnia. et litteris comprehensa
misit ad iudeos qui in omnibus regis prouin-
ciis morabantur. tam in uicino positis quam
procul. ut .xiiii. et .xv. diem mensis adar pro
festis susciperent. et reuertente semper anno sollemp-
ni honore celebrarent. quia in ipsis diebus se
ulti sunt iudei de inimicis suis. et luctus at-
que tristicia in hylaritatem gaudiumque conuer-
sa sunt. Essentque isti dies epularum. atque leti-
cie. et mitterent sibi inuicem ciborum partes. et
pauperibus munuscula largirentur. Susceperunt-
que iudei in sollempnem ritum cuncta que eo tem-
pore facere ceperant. et que mardocheus litteris fa-
cienda mandauerat. Aman enim filius amada-
thi stirpis agag hostis et aduersarius iudeorum
cogitauit contra eos malum ut occideret eos.
atque deleret. et misit phur quod nostra lingua
uertitur in sortem. Et postea ingressa est hester
ad regem obsecrans ut conatus eius litteris re-
gis irriti fierent. et malum quod contra iudeos cogitauerat
reuerteretur in caput eius. Denique et ipsum et
filios eius affixerunt cruci. atque ex illo tempore
dies isti appellati sunt phurim. id est sortium.
eo quod phur. id est sors in urnam missa fuerit.
et cuncta que gesta sunt epistole. id est libri huius uo-
lumine continentur. quique sustinuerunt. et que de-
inceps immutata sunt susceperunt iudei su-
per se et semen suum. et super cunctos qui religioni eo-
rum uoluerint copulari. ut nulli liceat duos
hos dies absque sollempnitate transigere quos
scriptura testatur. et certa expetunt tem-
pora annis sibi iugiter succedentibus. Isti
dies quos nulla umquam delebit obliuio.
et per singulas generationes cuncte in toto orbe
prouincie celebrabunt. nec est ulla ciui-
tas in qua dies phurim. id est sortium non ob-
seruentur a iudeis. et ab eorum progenie que
his ceremoniis obligata est. Scripseruntque
hester regina filia abiahel. et mardo-
cheus iudeus etiam secundam epistolam ut omni stu-
dio dies ista sollempnis sanctificaretur in poste-
rum. Et miserunt ad eos iudeos qui in .c.
xxvii. prouinciis regis assueri uersaban-
tur. ut haberent pacem. et susciperent ueritatem.
obseruantes dies sortium. et suo tempore cum
gaudio celebrarent. sicut constituerant mar-
docheus et hester. et illi obseruanda susceperunt
a se et a semine suo ieiunia. atque cla-
mores. et sortium dies. et omnia que libri huius X
uocatur hester historia continentur.

Rex uero assuerus omnem terram et cunctas maris
insulas fecit tributarias. Cuius fortitudo et
imperium. et dignitas atque sublimitas qua
exaltauit mardocheum. scripta sunt in li-

rus medorum atque persarum. et quomodo mardo-
cheus iudaici generis sedem a rege assue-
ro suit. et magnus apud iudeos et acceptabi-
lis plebi fratrum suorum querens bona populo suo. et
loquens ea que ad pacem sui seminis pertinerent.
Que habentur in hebreo plena fide expressi.
Hoc autem quod sequitur scriptum reperi in editione
vulgari. quod grecorum lingua et litteris continetur.
et interim post finem libri capitulum ferebatur.
quod iuxta consuetudinem nostram obelo .i. veru
prenotavimus. Dixitque mardocheus: a deo
facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod videram
hec eadem significantis. nec eorum quicquam irritum fu-
it. parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem
solemque conversus est et in aquas plurimas redunda-
vit. hester est quam rex accepit in uxorem et vo-
luit esse reginam. Duo autem dracones ego sum
et aman. gentes que convenerant hii sunt qui delere co-
nati sunt nomen iudeorum. Gens autem mea israhel est,
que clamavit ad dominum et salvum fecit dominus populum
suum. Liberavitque nos de omnibus malis. et fecit sig-
na magna atque portenta inter gentes et duas
sortes esse precepit unam populi dei et alteram cunc-
tarum gentium. Venitque utraque sors in statutum
ex illo iam tempore coram deo universis gentibus. Et
recordatus est dominus populi sui ac misertus hereditatis
sue. et observabuntur dies isti. In mense
adar. xiiii. et xv. die eiusdem mensis. cum omni stu-
dio et gaudio in unum populi cetum congregati in cun-
ctas deinceps generationes populi israel.
XI Anno quarto regnantibus ptholomeo et cleopa-
tra attulerunt dositheus qui se sacerdotem et le-
vitici generis ferebat et ptholomeus filius
eius hanc epistolam phurim quam dixerunt inter-
pretatum fuisse lysimachum ptolomei filium in ierusalem.
Hoc quoque principium erat in editione
vulgata. quod nec in hebreo nec apud ullum
fertur interpretum. Anno secundo regnante ar-
taxerxe maximo prima die mensis nisan. vi-
dit somnium mardocheus filius iairi. filii
semei. filii cis. de tribu beniamin. homo iu-
deus qui habitabat in urbe susis. vir magnus
et inter primos aule regie. Erat autem de eo
numero captivorum quos transtulerat nabuchodonosor
rex babilonis de ierusalem cum iechonia rege
iudee. et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt
voces et tumultus. et tonitrua et terremotus
et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones
magni paratique contra se ad prelium. ad quorum
clamorem cuncte concitate sunt nationes ut
pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa
tenebrarum et discriminis tribulationis et angustie
et ingens formido super terram. Conturbataque
est gens iustorum timentium mala sua. et prepa-
rata ad mortem. Clamaverunt ad dominum. et illis
vociferantibus fons parvus crevit in fluvium
maximum. et in aquas plurimas redundavit.
Lux et sol ortus est. et humiles exaltati sunt
et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset mar-
docheus et surrexisset de strato cogitabat
quid deus facere vellet. et fixum habebat in animo scire
cupiens quid significaret somnium.
XII Morabatur autem eo tempore in aula regis cum
bagatha et thare. eunuchis regis qui ianu-
tores erant palacii. Cumque intellexisset cogita-
tiones eorum et curas diligentius pervidisset didi-
cit quod conarentur in regem artaxersen manum
mittere. et nunciavit super eo regi. Qui de
utroque habita questione confessos duci iussit ad
mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in
commentariis. Sed et mardocheus rei memori-
am litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in
aula palacii moraretur datis ei pro delatio-
ne muneribus. Aman vero filius amadathi bu-
gaeus erat gloriosissimus coram rege. et volu-
it nocere mardocheo et populo eius pro duobus eunu-
chis regis qui fuerant interfecti. Huc usque
prohemium. Que sequuntur in eo loco posita e-
rant ubi scriptum est in volumine. et diripu-
erunt bona vel substantias eorum. que in sola vulga-
ta editione reperimus. Epistola autem hoc ex-
emplar habuit.
XIII Rex maximus artaxerses ab india usque e-
thiopiam .c.xxvii. provinciarum principibus
et ducibus qui eius imperio subditi sunt salutem dicit.
Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem
mee ditioni subiugassem volui nequaquam
potentie abuti magnitudine. sed cle-
mentia et lenitate gubernare subiectos ut
absque ullo terrore vitam silentio transigentes
optata cunctis mortalibus pace fruerentur.
Querente autem me a consiliariis meis quomodo
hoc posset impleri. unus qui sapientia et fide ce-
teros precellebat. et erat post regem secundus a-
man nomine. indicavit mihi in toto orbe terrarum
populum esse dispersum. qui novis uteretur legibus.
et contra omnium gentium consuetudinem faciens
regum iussa contempneret. et universarum concordiam
nationum sua dissensione violaret. Quod
cum didicissemus videntes unam gentem rebellem
adversus omne hominum genus perversis uti le-
gibus. nostrisque iussionibus contraire. et turbare

subiectam nobis prouinciarum pacem atque concordiam.
Iussimus ut quoscumque aman qui omnibus prouinciis
prepositus est et secundus a rege et quem patris loco co-
limus monstrauerit cum coniugibus ac liberis de-
leantur ab inimicis suis. nullusque eorum mise-
reatur. xiiii. die mensis. xii. adar anni pre-
sentis ut nefarii homines uno die ad inferos
descendentes reddant imperio nostro pacem quam tur-
bauerant. Huc usque exemplar epistole. Que sequuntur
post eum locum scripta reperi ubi legitur. Pergensque
mardocheus fecitque omnia que ei preceperat hester.
nec tamen habentur in hebraico et apud nullum
penitus feruntur interpretum. Mardocheus autem
deprecatus est dominum memor omnium operum eius.
p. et dixit. Domine domine rex omnipotens in dicione tua
cuncta sunt posita. et non est qui possit tue re-
sistere uoluntati. si decreueris saluare israel.
Tu fecisti celum et terram. et quicquid celi ambitu
continetur. dominus omnium es. nec est qui resistat
maiestati tue. Cuncta nosti et scis. quia non pro
superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate
fecerim hoc ut non adorarem aman superbissi-
mum. libenter enim pro salute israel etiam uestigia pe-
dum eius deosculari paratus essem sed timui ne
honorem dei mei transferrem ad hominem et ne quem-
quam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex
deus abraham miserere populi tui. quia uolunt nos
inimici nostri perdere et hereditatem tuam dele-
re. ne despicias partem tuam quam redemisti de e-
gipto. exaudi deprecationem meam. et propicius esto
sorti et funiculo tuo. et conuerte luctum nostrum in
gaudium. ut uiuentes laudemus nomen tuum
domine. et ne claudas ora canentium te. Omnis quoque
israel pari mente et obsecratione clamauit ad
dominum. eo quod eis certa mors impenderet.

XIIII

Hester quoque confugit ad
dominum pauens periculum quod imminebat. Cumque
deposuisset uestes regias fletibus et luctui
apta indumenta suscepit. et pro unguentis uariis
cinere et stercore impleuit. caput et corpus suum
humiliauit ieiuniis. omniaque loca in quibus an-
tea letari consueuerat crinium laceratione compleuit.
et deprecabatur dominum deum israel dicens. Domine mi qui
rex noster es solus adiuua me solitariam. et cuius
preter te nullus auxiliator est alius. Periculum me-
um in manibus meis est. Audiui a patre meo
quod tu domine tulisses israel de cunctis gentibus. et pa-
tres nostros ex omnibus retro maioribus suis ut pos-
sideres hereditatem sempiternam. fecistique eis
sicut locutus es. Peccauimus in conspectu tuo domine
et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum
nostrorum. Coluimus enim deos eorum. Iustus es domine.
Et nunc non eis sufficit quod durissima nos op-
primunt seruitute. Sed robur manuum suarum
ydolorum potentie deputantes uolunt tua
mutare promissa. et delere hereditatem tuam.
et claudere ora te laudantium. atque extinguere
gloriam templi. et altaris tui. ut aperiant ora
gentium. et laudent ydolorum fortitudinem. et
predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tra-
das domine sceptrum tuum hiis qui non sunt ne
rideant ad ruinam nostram sed conuerte consilium
eorum super eos. et eum qui in nos cepit seuire dis-
perde. Memento domine et ostende te nobis in tempore
tribulationis nostre. et michi da fiduciam domine rex deo-
rum et uniuerse potestatis. Tribue sermonem
compositum in ore meo in conspectu leonis et trans-
fer cor illius in odium hostis nostri ut et ipse pe-
reat et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera in ma-
nu tua. et adiuua me nullum aliud habentem
auxilium. nisi te domine qui habes omnium scientiam. et
nosti quia oderim gloriam iniquorum. et detester cu-
bile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis
infirmitatem et necessitatem meam. quod abho-
miner signum superbie et glorie mee. quod est super caput
meum in diebus ostentationis mee. et detester
illud quasi pannum menstruate. et non portem in
diebus silentii mei. et quod non comederim in mensa
aman. nec michi placuerit conuiuium regis. et
non biberim uinum libaminum. et numquam leta-
ta sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in
presentem diem. nisi in te domine deus abraham. Deus fortis
super omnes. Exaudi uocem eorum qui nullam aliam spem
habent. et libera nos de manu iniquorum. et erue
me a timore meo. Hec quoque addita reperi
in editione uulgata.

XV

Et mandauit ei haud dubium quin hester
Mardocheus ut ingrederetur ad regem. et
rogaret pro populo suo. et pro patria sua. Memen-
to inquit dierum humilitatis tue quomodo nutri-
ta sis in manu mea. quia aman secundus a re-
ge contra nos locutus est contra nos in mortem.
et tu inuoca dominum. et loquere regi pro nobis. et libera
nos de morte. Nec non et ista que subdita sunt
in editione uulgata. Die autem tertio deposuit uesti-
menta ornatus sui. et circumdata est gloria sua.
Cumque regio fulgeret habitu et inuocasset omnium
rectorem et saluatorem deum assumpsit duas
famulas. et super unam quidem innitebatur quasi
pre deliciis nimia teneritudine corpus suum ferre non
sustinens. Altera autem famula sequebatur dominam
defluentia in humum indumenta sustentans.

Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, et gratis
ac nitentibus oculis tristem celabat animum, et
nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta
per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi ille resi-
debat super solium regni sui, indutus vestibus
regiis, auroque fulgens et pretiosis lapidibus, er-
atque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem,
et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset,
regina corruit, et in pallorem colore muta-
to, lapsum super ancillam reclinavit caput. Conver-
titque deus spiritum regis in mansuetudinem, et festi-
nus ac metuens exilivit de solio, et sustentans
eam ulnis suis, donec rediret ad se, his
verbis blandiebatur: Quid habes, Hester? Ego sum
frater tuus, noli metuere. Non morieris. Non enim pro te,
sed pro omnibus haec lex constituta est. Accede igitur
et tange sceptrum. Cumque illa reticeret, tulit
auream virgam, et posuit super collum eius, et oscula-
tus est eam, et ait: Cur mihi non loqueris? Que re.
Vidi te domine quasi angelum dei, et conturbatum est cor
meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis
es domine, et facies tua plena est gratiarum. Cumque lo-
queretur, rursus corruit, et pene exanimata
est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius con-
solabantur eam. Exemplar epistole regis Artaxer-
xis, quam Iudeis ad totas regni sui provincias
misit, et ipsum in hebraico volumine non habetur.
XVI Rex magnus Artaxerxes ab India
usque Ethiopiam, centum viginti septem provinciarum ducibus
ac principibus, qui nostre iussioni obediunt, sa-
lutem dicit. Multi bonitate principum et hono-
re, qui in eos collatus est, abusi sunt in superbia-
m, et non solum subiectos regibus nituntur oppri-
mere, sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos
qui dederunt, moliuntur insidias. Nec contenti
sunt gratias non agere beneficiis, et humanitatis
in se iura violare, sed dei quoque cuncta cernentis
arbitrantur se fugere sententiam. Et in tantum vesa-
nie proruperunt, ut eos qui credita sibi officia
diligenter observant, et ita cuncta agunt,
ut omnium laude digni sint, mendaciorum cu-
niculis conentur subvertere, dum aures princi-
pum simplices, et ex sua natura alios estima-
ntes, callida fraude decipiunt. Que res et ex ve-
teribus probatur historiis, et ex his que geruntur
cotidie, quomodo malis quorundam sugges-
tionibus regum studia depraventur. Unde provi-
dendum est paci omnium provinciarum. Nec putare de-
betis, si diversa iubeamus, ex animi nostri venire
levitate, sed pro qualitate et necessitate tempo-
rum, ut rei publice poscit utilitas, ferre
sententiam. Ut manifestius quod dicimus intelli-
gatis: Aman filius Amadathi animo et gente
Macedo, alienusque a Persarum sanguine, et pietatem
nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus
a nobis susceptus est, et tantam in se expertus
humanitatem, ut pater noster vocaretur, et adora-
retur ab omnibus post regem secundus. Qui in tantum arrogan-
tie tumore sublatus est, ut regno nos priva-
re moliretur et spiritu. Nam Mardocheum, cuius
fide et beneficiis vivimus, et consortem regni nostri
Hester cum omni gente sua novis quibusdam atque
inauditis machinis expetivit in mortem.
Hoc cogitans, ut illis interfectis insidiaretur
nostre solitudini, et regnum Persarum transferret in Ma-
cedonas. Nos autem a pessimo mortalium Iudeos
neci destinatos in nulla penitus culpa repe-
rimus, sed e contrario iustis utentes legibus, et fi-
lios altissimi et maximi semperque viventis dei,
cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est
traditum, et usque hodie custoditur. Unde eas lit-
teras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis
esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis,
id est Susis, et ipse qui machinatus est, et omnis
cognatio eius pendet in patibulis, non nobis sed
deo ei reddente quod meruit. Hoc autem edictum quod
nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur, ut li-
ceat Iudeis uti legibus suis. Quibus debetis esse
adminiculo, ut eos qui se ad necem eorum pa-
raverant possint interficere, XIIII die mensis XII
qui vocatur Adar. Hanc enim diem omnipotens deus
merori et luctui eorum vertit in gaudium. Unde et
vos inter ceteros dies festos habetote diem, et cele-
brate eam cum omni leticia, ut et in posterum
cognoscant omnes qui fideliter Persis obediunt,
dignam pro fide recipere mercedem. Qui autem
insidiantur regno eorum, pro ire pro scelere. Omnis
autem provincia et civitas que noluerit sollemp-
nitatis huius esse particeps, gladio et igne pere-
at, et sic deleatur, ut non solum hominibus sed etiam
bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo et
contemptus et inobedientie. Explicit liber Hester.

Incipit prologus in libro Iob.

Cogor
per sin-
gulos scripture divine
libros adversariorum respondere
maledictis, qui interpretatio-
nem meam reprehensio-
nem LXX interpretum cri-
minantur, quasi non et apud grecos Aquila,
Simachus et Theodocion, ut verbum ex verbo,
ut sensum ex sensu, ut utroque commixtum.

in medie temperatum genus translationis expressit. Omnia veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque distinxit, quos vel additos vel de Theodotione sumptos translationi antique inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse susceperint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, precipue in Iob. Cui si ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris, pars maxima voluminis detruncabitur, et hoc dumtaxat apud Grecos. Ceterum apud Latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti versus desunt, ut decurtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem, sed ex ipso Hebraico Arabicoque sermone et interdum Syro nunc verba nunc sensum nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim et apud Hebreos totus liber fertur et lubricus, et quod Greci rhetores vocant eschematismenos, dumque aliud loquitur aliud agit, ut si velis anguillam vel murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis Lyddeum quendam preceptorem, qui apud Hebreos primus haberi putabatur, non parvis redemisse nummis, cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc unum scio, non potuisse me interpretari nisi quod antea intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba Iob apud Hebreos prosa oratio est. Porro a verbis Iob in quibus ait: Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est conceptus est homo, usque ad eum locum in quo ante finem voluminis scriptum est: Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere, hexametri versus sunt, dactilo spondeoque currentes, et propter lingue ydioma crebro recipientes et alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis, quod metrici magis quam simplex lector intelligit. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum coma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud Hebreos, et in morem nostri Flacci Grecique Pindari et Alchei et Saphos vel psalterium vel lamentationes Ieremie vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi, legat Philonem, Iosephum, Origenem, Cesariensem Eusebium, et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse, non ut interpretationem antiquam reprehenderem, sed ut ea que in illa aut obscura fuerunt aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent, qui et Hebreum sermonem ex parte didicimus et in Latino pene ab ipsis incunabulis inter grammaticos et rhetores et philosophos detriti sumus. Quod si apud Grecos post Septuaginta editionem iam Christi evangelio coruscante Iudeus Aquila et Symmachus ac Theodotion iudaizantes heretici sunt recepti, qui multa misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt, et tamen in exaplois habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego Christianus de parentibus Christianis natus et vexillum crucis in mea fronte portans, cuius studium fuit omissa repetere, depravata corrigere, et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone, vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos, vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis exarata quam codices, dum mihi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulchros codices quam emendatos. Utraque autem editio, et Septuaginta iuxta Grecos et mea iuxta Hebreos, in Latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult, et studiosum me magis quam malivolum probet. Explicit prologus. Item alius prologus.

Si aut fiscellam iunco texerem aut palmarum folia complicarem, ut in sudore vultus mei comederem panem et ventris opus sollicita mente tractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam salvatoris volo operari cibum qui non perit, et antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare, error mihi geminus ingeritur. Corrector vitiorum falsarius vocor, et errores non auferre sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo, ut etiam confessa plerisque vitia placeant, dum magis pulchros

hec uolunt codices quam eum dabo. Quapropter
o fratres dilectissimi uirginalis nobilitatis exem
plar et flauello calathus sportellusque munus
culum monachorum spiritualia hec in mitsura dona sus
cipite ac beatum iob qui adhuc apud latinos iacebat in
sterquilinio et uermibus scatebat errorum integrum in
maculatumque gaudete. Quomodo enim post probationem
atque uictoriam duplicia ei uniuersa sunt red
dita. ita ego in lingua nostram ut audacter
loquar feci eum habere que amiserat. Igitur et uos et
unumquemque lectorem sollicita prefatione
commoneo. et in principiis librorum eadem semper adnec
tens rogo. ut ubicumque precedentes uirgulas uideritis
sciatis ea que subiecta sunt in hebraicis uolumi
nibus non haberi. Porro ubi stelle imago preluxerit
ex hebreo in nostro sermone addita. Necnon
et illa que habui uidebitis ita corrupta erant ut
sensum legentibus tollerent orationibus nec magno la
bore correxi magis utile quod ex odio meo excu
si ex uicario iam quam ex aliorum negotio. Explicit prologus.

Incipit liber Iob

Uir erat
in terra hus nomine
iob. et erat uir ille simplex
et rectus ac timens deum. et rece
dens a malo. Natique sunt ei
.vii. filii. et tres filie. Et fuit
possessio eius. vii. milia ouium.
et tria milia camelorum. quin
genta quoque iuga boum. et quingente asine.
ac familia multa nimis. Eratque uir ille
magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius. et
faciebant conuiuia per domos unusquisque in die
suo. Et mittentes uocabant tres sorores suas
ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem di
es conuiuii transissent. mittebat ad eos iob. et
sanctificabat illos. Consurgensque diluculo offere
bat holocausta per singulos. Dicebat enim. Ne
forte peccauerint filii mei. et benedixerint deo
in cordibus suis. Sic faciebat iob cunctis diebus.
Quadam autem die cum uenissent filii dei ut as
sisterent coram domino. affuit inter eos sathan.
cui dixit dominus. Unde uenis. Qui respondens ait.
Circuiui terram et perambulaui eam. Dixitque
dominus ad eum. Numquid considerasti seruum meum
iob. quod non sit similis ei in terra. homo simplex. et
rectus. et timens deum. et recedens a malo. Cui
respondit sathan. Numquid frustra timet iob
deum. Nonne tu uallasti eum et domum eius. uni
uersamque substantiam eius per circuitum. operibus manu
um eius benedixisti. et possessio eius creuit in
terra. Sed extende paululum manum tuam. et
tange cuncta que possidet nisi in faciem benedi
xerit tibi. Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce uni
uersa que habet in manu tua sunt. tantum in eum
ne extendas manum tuam. Egressusque est sathan
a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius
comederent et biberent uinum in domo fratris sui pri
mogeniti nuncius uenit ad iob qui diceret. Bo
ues arabant et asine pascebantur iuxta eos. et
irruerunt sabei. tuleruntque omnia. et pueros percusse
runt gladio. et euasi ego solus ut nunciarem tibi.
Cumque adhuc ille loqueretur. uenit alter et dixit.
Ignis dei cecidit de celo. et tactas oues pu
erosque consumpsit. et effugi ego solus ut nuncia
rem tibi. Sed et adhuc illo loquente uenit
alius. et dixit. Chaldei fecerunt tres turmas
et inuaserunt camelos. et tulerunt eos. necnon
pueros percusserunt gladio. et effugi ego solus ut
nunciarem tibi. Adhuc loquebatur ille. et
ecce alius intrauit. et dixit. Filiis tuis et filiabus
uescentibus et bibentibus uinum in domo fratris
sui primogeniti repente uentus uehemens
irruit a regione deserti. et concussit quatuor
angulos domus. que corruens oppressit liberos tu
os et mortui sunt. et effugi ego solus ut nun
ciarem tibi. Tunc surrexit iob. et scidit uesti
menta sua. et tonso capite corruens in terram.
adorauit. et dixit. Nudus egressus sum de utero ma
tris mee. nudus reuertar illuc. Dominus dedit.
dominus abstulit. sicut domino placuit. ita factum est.
Sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccauit
iob. neque stultum aliquid contra deum locutus est.

II Factum est autem ut cum quadam die
uenissent filii dei. et starent coram domino. ue
niret et sathan inter eos. et staret in conspectu
eius. ut diceret dominus ad sathan. Unde uenis. Qui re
spondens ait. Circuiui terram et perambulaui eam.
Et dixit dominus ad sathan. Numquid considerasti seruum
meum iob. quod non sit similis ei in terra. uir simplex
et rectus. et timens deum. ac recedens a malo.
et adhuc retinens innocentiam. Tu autem commouis
ti me aduersus eum ut affligerem eum frus
tra. Cui respondens sathan ait. Pellem pro
pelle. et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. A
lioquin mitte manum tuam. et tange os eius
et carnem. et tunc uidebis quod in faciem benedicat
tibi. Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce in manu
tua est. uerumtamen animam illius serua. Egressus igitur
sathan a facie domini percussit iob ulcere pessi
mo. a planta pedis usque ad uerticem. Qui tes
ta saniem radebat. sedens in sterquilinio. Di
xit autem ei uxor sua. Adhuc tu permanes

in simplicitate tua. Benedic deo et morere.
Qui ait ad illam. Quasi una de stultis mulieribus
locuta es. Si bona suscepimus de manu domini
mala autem quare non sustineamus? In omnibus his non
peccavit iob labiis suis. Igitur audientes tres a-
mici iob omne malum quod accidisset ei. venerunt
singuli de loco suo eliphath themanithes et
baldach suithes. et sophar naamanithes.
et bal day. Condixerant enim sibi ut pariter ve-
nientes visitarent eum. et consolarentur. Cumque
elevassent procul oculos suos non cognoverunt
eum. et exclamantes ploraverunt. Scissisque vesti-
bus sparserunt pulverem super caput suum in celum. et
sederunt cum eo in terra .vii. diebus et .vii. noctibus
et nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim
dolorem esse vehementem.
III Post hec aperuit iob os suum et maledixit
diei suo. et dixit. Pereat dies in qua natus sum.
et nox in qua dictum est. conceptus est homo. Dies illa
vertatur in tenebras. Non requirat illum deus
desuper. et non sit in recordatione. nec illustretur
lumine. Obscurent eum tenebre et umbra mor-
tis occupet eum et caligo. et involvatur ama-
ritudine. Noctem illam tenebrosus turbo pos-
sideat. Non computetur in diebus anni. nec numere-
tur in mensibus. Sit nox illa solitaria. nec lau-
de digna. Maledicant ei qui maledicunt diei.
qui parati sunt suscitare leviathan. Obtene-
brentur stelle caligine eius. Expectet lucem et
non videat. nec ortum surgentis aurore. quia non
conclusit hostia ventris. qui portavit me. nec
abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vul-
va mortuus sum. egressus ex utero non statim perii.
Cur exceptus genibus. cur lactatus uberibus. Nunc
enim dormiens silerem. et somno meo requiescerem
cum regibus et consulibus terre qui edificant sibi solitu-
dines. aut cum principibus qui possident aurum.
et replent domos suas argento. aut sicut abortivum
absconditum non subsisterem. vel qui concepti non
viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu
et ibi requieverunt fessi robore. et quondam
vincti pariter sine molestia. non exaudierunt
vocem exactoris. parvus et magnus ibi sunt. et ser-
vus liber a domino suo. Quare misero data est lux et
vita his qui in amaritudine anime sunt. Qui expec-
tant mortem et non venit quasi effodientes thesaurum.
gaudentque vehementer cum invenerint sepulcrum.
Viro cuius abscondita est via. et circumdedit eum deus
tenebris. Antequam comedam suspiro. et quasi in-
undantes aque sic rugitus meus. quia timor quem time-
bam evenit mihi. et quod verebar accidit. Nonne

sustinere

dissimulavi. nonne quievi. nonne silui. et ve-
nit super me indignatio.
IIII Respondens autem eliphat themanites dixit.
Si ceperimus loqui tibi forsitan moleste accipies.
sed conceptum sermonem quis tenere poterit? Ecce do-
cuisti plurimos. et manus lassas roborasti. va-
cillantes confirmaverunt sermones tui. et ge-
nua trementia confortasti. Nunc autem venit super
te plaga. et defecisti. tetigit te et conturbatus es. l. te
ubi timor tuus fortitudo tua. patientia tua et
perfectio viarum tuarum. Recordare obsecro
te quis umquam innocens perierit. aut quando recti
deleti sint. Quin potius vidi eos qui operantur
iniquitatem. et seminant dolores. et metunt eos
flante deo periisse. et spiritu ire eius esse consumptos. Ru-
gitus leonis. et vox leene. et dentes catulorum
leonum contriti sunt. Tigris periit. eo quod non haberet
predam. et catuli leonis dissipati sunt. Porro
ad me dictum est verbum absconditum. et quasi furtive
suscepit auris mea venas susurrii eius. In
horrore visionis nocturne. quando solet sopor
occupare homines. pavor tenuit me. et tremor.
et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me presen-
te transiret. inhorruerunt pili carnis mee. Ste-
tit quidam cuius non agnoscebam vultum imago
coram oculis meis. et vocem quasi aure lenis audi-
vi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur. l. al' purior
Aut factore suo purior erit vir? Ecce qui
serviunt ei non sunt stabiles. et in angelis suis re-
perit pravitatem. Quanto magis hii qui habitant do-
mos luteas. qui terrenum habent fundamentum con-
sumentur velut a tinea. De mane usque ad
vesperam succidentur. et quia nullus intelligit in eter-
num peribunt. Qui autem reliqui fuerint aufe-
rentur ex eis. Morientur et non in sapientia.
V Voca ergo si est qui tibi respondeat. et ad aliquem
sanctorum convertere. Virum stultum interficit ira-
cundia. et parvulum occidit invidia. Ego vidi
stultum firma radice. et maledixi pulcritudini
eius statim. Longe fient filii eius a salute. et
conterentur in porta. et non erit qui eruat. Cuius mes-
sem famelicus comedet. et ipsum rapiet arma-
tus. et bibent sitientes divitias eius. Nihil in
terra sine causa. et de humo non egredietur dolor. Homo
ad laborem nascitur. et avis ad volatum. Quam-
obrem ego deprecabor dominum. et ad deum meum ponam
eloquium meum. Qui facit magna et inscrutabi-
lia. et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam
super faciem terre. et irrigat aquis universa. Qui ponit
humiles in sublime. et merentes erigit sospi-
tate. Qui dissipat cogitationes malignorum ne

possint implere manus eorum quod ceperant. Qui
apprehendit sapientes in astutia eorum. et consilium
pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras. et
quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro sal
vum faciet a gladio oris eorum. et de manu
violenti pauperem. et erit egeno spes. iniquitas
autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur
a domino. Increpationem ergo domini ne reprobes. quia ip
se vulnerat et medetur. percutit. et manus eius
sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te. et in
septima non tanget te malum. In fame eruet te
de morte. et in bello de manu gladii. A flagel
lo lingue absconderis. et non timebis calamita
tem cum venerit. In vastitate et fame ridebis.
et bestias terre non formidabis. Sed cum lapidibus
regionum pactum tuum. et bestie terre pacifice e
runt tibi. et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum.
et visitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque
quoniam multiplex erit semen tuum. et progenies tua
ut herba terre. Ingredieris in habundantia
sepulcrum. sicut infertur acervus in tempore
suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est. Quod
auditum mente pertracta.

VI
Respondens autem Iob dixit. Utinam appenderentur
peccata mea quibus iram merui. et calamitas
quam patior in statera. Quasi harena maris
hec gravior appareret. Unde et verba mea dolo
re sunt plena. quia sagitte domini in me sunt. quarum
indignatio ebibit spiritum meum. et terrores
domini militant contra me. Numquid rugiet onager
cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante
plenum presepe steterit. aut poterit comedi insul
sum quod non est sale conditum? aut potest aliquis
gustare. quod gustatum afferat mortem. Esu
rienti. et amara dulcia esse videntur. Que
prius nolebat tangere anima mea. nunc pre angustia
cibi mei sunt. Quis det ut veniat peticio mea.
et quod expecto tribuat michi deus. Et qui cepit ipse me
conterat. Solvat manum suam. et succidat me.
Et hec michi sit consolatio. ut affligens me dolore
non parcat. nec contradicam sermonibus sancti. Que
est enim fortitudo mea ut sustineam? aut
quis finis meus est ut patienter agam? Nec for
titudo lapidum fortitudo mea. nec caro mea
enea est. Ecce non est auxilium michi in me. et ne
cessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit
ab amico suo misericordiam timorem domini derelinquit.
Fratres mei preterierunt me sicut torrens qui rapti
m transit in convallibus. Qui timent pruinam. irru
et super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati.
peribunt. et ut incaluerint. solventur de loco
suo. Involute sunt semite gressuum eorum. am
bulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas
Theman. itinera Saba. et expectate paulisper.
Confusi sunt. quia speravi. venerunt quoque usque ad me.
et pudore cooperti sunt. Nunc venistis. et modo vi
dentes plagam meam timetis. Numquid dixi.
Afferte michi. et de substantia vestra donate michi. et liberate
me de manu hostis. et de manu robustorum
eruite me. Docete me et ego tacebo. et si quid
forte ignoravi. instruite me. Quare detraxistis
sermonibus veritatis. cum e vobis nullus sit qui
possit arguere me. Ad increpandum tantum eloquia
concinnatis. et in ventum verba profertis. Super pup
pillum irruitis. et subvertere nitimini amicum
vestrum. Verumtamen quod cepistis explete. prebete au
rem. et videte an mentiar. Respondete obsecro absque
contentione. et loquentes id quod iustum est iudicate.
Et non invenietis in lingua mea iniquitatem. nec
in faucibus meis stultitia personabit. VII
Militia est vita hominis super terram. et sicut dies mer
cenarii dies eius. Sicut servus desiderat umbram.
et sicut mercenarius prestolatur finem operis sui.
sic et ego habui menses vacuos. et noctes laborio
sas enumeravi michi. Si dormiero dicam. Quando consur
gam? et rursum expectabo vesperam. et replebor
doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea
putredine et sordibus pulveris. cutis mea aruit
et contracta est. Dies mei velocius transierunt quam
a texente tela succiditur. et consumpti sunt absque
ulla spe. Memento quia ventus est vita mea. et non
revertetur oculus meus ut videat bona. nec as
piciet me visus hominis. Oculi tui in me. et non
subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit.
sic qui descenderit ad inferos non ascendet. nec reverte
tur ultra in domum suam. neque cognoscet eum amplius
locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo. loquar
in tribulatione spiritus mei. confabulabor cum ama
ritudine anime mee. Numquid mare sum ego
aut cetus. quia circumdedisti me carcere. Si dixero
consolabitur me lectulus meus. et relevabor loquens
mecum in strato meo. terrebis me per somnia. et
per visiones horrore concuties. Quam ob rem
elegit suspendium anima mea. et mortem ossa
mea. Desperavi. nequaquam ultra iam vivam.
Parce michi domine nichil enim sunt dies mei. Quid est homo
quia magnificas eum. aut quid apponis erga eum
cor tuum? Visitas eum diluculo. et subito probas
illum. Usquequo non parcis michi nec dimittis me ut
glutiam salivam meam? Peccavi quid faciam tibi
o custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi.
et factus sum michi ipsi gravis? Cur non tollis

lectio j

peccatum meum, et quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam, et si mane me quaesieris non subsistam.

VIII Respondens autem Baldach Suhites dixit: Usquequo loqueris talia, et spiritus multiplex sermonis oris tui? Numquid Deus supplantat iudicium, et omnipotens subvertit quod iustum est? Et si filii tui peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis eorum, tu tamen si diluculo surrexeris ad Deum, et omnipotentem fueris deprecatus, si mundus et rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum iustitiae tuae, in tantum ut priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam; hesterni quippe sumus, et ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te, loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic viae omnium qui obliviscuntur Deum, et spes hypocritae peribit. Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam, et non stabit; fulciet eam, et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu suo germen eius egreditur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur, et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, et dicet: Non novi te. Haec est enim laetitia viae eius, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem, nec porriget manum malignis, donec impleatur risu os tuum, et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione, et tabernaculum impiorum non subsistet.

IX Et respondens Iob ait: Vere scio quod ita sit, et quod non iustificetur homo compositus Deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere ei unum pro mille. Sapiens corde est, et fortis robore: quis restitit ei, et pacem habuit? Qui transtulit montes, et nescierunt hi quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columnae eius concutiuntur. Qui praecipit soli, et non oritur, et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit caelos solus, et graditur super fluctus maris. Qui facit Arcturum et Oriona, et Hyadas, et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia, et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me, non videbo eum; si abierit, non intelligam. Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis? Deus, cuius irae nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego, qui respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit quiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si fortitudo quaeritur, robustissimus est; si aequitas iudicii, nemo audet pro me testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum condemnabit me; si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et taedebit me vitae meae. Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat, occidat semel, et non de poenis innocentum rideat. Terra data est in manus impii, vultum iudicum eius operit; quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore; fugerunt, et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita loquar, commuto faciem meam, et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissimae manus meae, tamen sordibus intinges me, et abominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo, nec qui mecum in iudicio ex aequo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat. Loquar, et non timebo eum; neque enim possum metuens respondere.

X Tedet animam meam vitae meae; dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animae meae. Dicam Deo: Noli me condemnare; indica mihi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris et opprimas me, opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo, et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut quaeras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris? et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. Manus tuae fecerunt me, et plasmaverunt me totum in circuitu, et sic repente praecipitas me? Memento, quaeso, quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis

compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet haec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi, et ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, vae mihi est; et si justus, non levabo caput, saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et penae militant in me. Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte me ergo ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam et non revertar, ad terram tenebrosam, et opertam mortis caligine, terram miserie et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitans.

XI

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Numquid qui multa loquitur, non et audiet? aut vir verbosus justificabitur? Tibi soli tacebunt homines? et cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis? Dixisti enim: Purus est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam Deus loqueretur tecum, et aperiret labia sua tibi, ut ostenderet tibi secreta sapientie, et quod multiplex sit lex ejus, et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo, quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia Dei comprehendes, et usque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelsior celo est, et quid facies? profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura ejus, et latior mari. Si subverterit omnia, vel in unum coartaverit, quis contradicet ei? vel quis dicere ei potest: Cur ita facis? Ipse enim novit hominum vanitatem; et videns iniquitatem, nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur, et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum, et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te, et non manserit in tabernaculo tuo injustitia, tunc levare poteris faciem tuam absque macula, et eris stabilis, et non timebis. Miserie quoque oblivisceris, et quasi aquarum que preterierunt non recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam; et cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, et defossus securus dormies. Requiesces, et non erit qui te exterreat; et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient, et effugium peribit ab eis, et spes illorum abominatio anime.

XII

Respondens autem Iob dixit: Ergo vos estis soli homines, et vobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut et vobis, nec inferior vestri sum: quis enim hec que nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego, invocabit Deum, et exaudiet eum; deridetur enim justi simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum, parata ad tempus statutum. Abundant tabernacula predonum, et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interroga jumenta, et docebunt te; et volatilia celi, et indicabunt tibi. Loquere terre, et respondebit tibi; et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hec manus Domini fecerit? In cujus manu anima omnis viventis, et spiritus universe carnis hominis. Nonne auris verba dijudicat, et fauces comedentis saporem? In antiquis est sapientia, et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo; ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit, nemo est qui edificet; si incluserit hominem, nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; et si emiserit eas, subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia; ipse novit et decipientem, et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, et judices in stuporem. Balteum regum dissolvit, et precingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes eorum inglorios, et optimates supplantat. Commutans labium veracium, et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes, et eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris, et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas, et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terre, et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris, et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios.

XIII

Ecce omnia hec vidit oculus meus, et audivit auris mea, et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi, nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar, et disputare cum Deo cupio, prius vos ostendens fabricatores mendacii, et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas, et judicium labiorum meorum attendite. Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem ejus accipitis, et pro Deo judicare nitimini? Aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem ejus accipitis. Statim ut se commoverit

turbabit vos. et terror eius irruet super vos. et me-
moria vestra comparabitur cineri. et redigentur in
lutum cervices vestre. Tacete paulisper ut loquar
quodcumque michi mens suggesserit. Quare lacero car-
nes meas dentibus meis. et animam portō meam
in manibus meis. Etsi occiderit me in ipso spe-
rabo. Verumtamen vias meas in conspectu eius argu-
am. et ipse erit salvator meus. Non enim veniet
in conspectu eius omnis ypocrita. Audite sermo-
nem meum et enigmata percipite auribus ves-
tris. Si fuero iudicatus scio quod iustus inveniar.
Quis est qui iudicetur mecum. Veniat quare tacens
consumor. Duo tantum ne facias michi et tunc a facie
tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me.
et formido tua non me terreat. Voca me et ego re-
spondebo tibi. aut certe loquar et tu responde michi. Quan-
tas habeo iniquitates et peccata scelera mea et de-
licta ostende michi. Cur faciem tuam abscondis. et ar-
bitraris me inimicum tuum. Contra folium quod
vento rapitur ostendis potentiam tuam. et stipulam sic-
cam persequeris. Scribis enim contra me amaritudi-
nes. et consumere me vis peccatis adolescentie mee.
Posuisti in nervo pedem meum et observasti omnes
semitas meas. et vestigia pedum meorum conside-
rasti. Qui quasi putredo consumendus sum. et quasi ves-
timentum quod comeditur a tinea.

v. lectio

XIIII

Homo natus de muli-
ere brevi vivens tempore repletur multis miseriis.
Qui quasi flos egreditur et conteritur. et fugit velut
umbra. et numquam in eodem statu permanet. et dignum
ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos. et addu-
cere eum tecum in iudicium. Quis potest facere mundum
de immundo conceptum semine. nonne tu qui solus es.
Breves dies hominis sunt numerus
mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius
qui preteriri non poterunt. Recede paululum ab eo.
ut quiescat donec optata veniat sicut mercen-
narii dies eius. Lignum habet spem si precisum fuerit.
rursum virescet. et rami eius pullulant. Si se-
nuerit in terra radix eius et in pulvere emortuus
fuerit truncus illius. ad odorem aque germinabit.
et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero
cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus. ubi
quęso est. Quomodo si recedant aque de mari. et fluvius
vacuefactus arescat. sic homo cum dormierit non re-
surget. donec atteratur celum non evigilabit.

vi. lectio

nec consurget de sompno suo. Quis michi hoc tribu-
at ut in inferno protegas me. et abscondas me do-
nec pertranseat furor tuus. et constituas michi tempus in
quo recorderis mei. Putas ne mortuus homo rursum
vivat. Cunctis diebus quibus nunc milito expecto
donec veniat immutatio mea. Vocabis me et
ego respondebo tibi. operi manuum tuarum porriges
dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti. sed
parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo
delicta mea. sed curasti iniquitatem meam. Mons
cadens defluit. et saxum transfertur de loco suo.
lapides excavant aque. et alluvione paulatim
terra consumitur. et homines ergo similiter perdes. Roborasti
eum paululum ut in perpetuum pertransiret. im-
mutabis faciem eius. et emittes eum. Sive no-
biles fuerint filii eius sive ignobiles non intelli-
get. Attamen caro eius dum vivet dolebit. et anima
illius super semetipso lugebit.

XV

Respondens autem eliphaz themanites dixit. Num-
quid sapiens respondebit quasi in ventum loquens.
et implebit ardore stomachum suum. Arguis ver-
bis eum qui non est equalis tibi. et loqueris quod tibi non
expedit. Quantum in te est evacuasti timorem.
et tulisti preces coram deo. Docuit enim iniquitas
tua os tuum. et imitaris linguam blasfemantium.
Condempnabit te os tuum et non ego. et labia
tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus
es. et ante colles formatus. Numquid consilium dei
audisti. et inferior te erit eius sapientia. Quid nosti
quod ignoremus. Quid intelligis quod nesciamus.
et senes et antiqui sunt in nobis multo vetustiores
quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te
deus. sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te ele-
vat cor tuum. et quasi magna cogitans attonitos
habes oculos. Quid tumet contra deum spiritus tuus ut pro-
feras de ore tuo huiuscemodi sermones. Quid est homo
ut immaculatus sit. et ut iustus appareat natus de
muliere. Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis.
et celi non sunt mundi in conspectu eius. Quanto ma-
gis abhominabilis et inutilis homo qui bibit quasi aquam
iniquitatem. Ostendam tibi audi me. et quod vidi
narrabo tibi. Sapientes confitentur. et non abscondunt
patres suos. Quibus solis data est terra. et non transibit
alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit. et
numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Soni-
tus terroris semper in auribus illius. et cum pax sit ille
semper insidias suspicatur. Non credit quod reverti
possit de tenebris ad lucem. circumspectans un-
dique gladium. Cum se moverit ad querendum panem
novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum
dies. Terrebit eum tribulatio et angustia. val-
labit eum. sicut regem qui preparatur ad prelium. Tetendit
enim adversus deum manum suam. et contra omnipoten-
tem roboratus est. Cucurrit adversus deum erecto
collo. et pingui cervice armatus est. Operuit fa-
ciem eius crassitudo. et de lateribus eius arvina de-
pendet. Habitabit in civitatibus desolatis in

omnibus desertis que in tumulo sunt redacte. Non ditabitur nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris. Ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescet. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim ypocrite sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem et peperit iniquitatem, et uterus eius preparat dolos.

XVI Respondens autem Iob dixit. Audivi frequenter talia. Consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? Aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego similia vestri loqui. Atque utinam esset anima vestra pro anima mea. Consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero non quiescet dolor meus, et si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nichilum redacti sunt omnes artus mei. Ruge mee testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens michi. Collegit furorem suum in me, et comminans michi infremuit contra me dentibus suis. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, et exprobrantes percusserunt maxillam meam, saturati sunt penis meis. Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille opulentus quondam repente contritus sum. Tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei, ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulo.

XVII Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum michi superest sepulcrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me Domine et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Caligavit ad indignationem oculus meus, et membra mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc, et innocens contra ypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam, et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur omnes vos convertimini et venite, et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes mee dissipate sunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero, infernus domus mea est, et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi, pater meus es, mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea, et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea. Putasne saltem ibi erit requies michi?

XVIII Respondens autem Baldach Suites dixit. Usque ad quem finem verba iactabitis? Intelligite prius, et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta, et sorduimus coram te? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te relinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna que super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius, et precipitabit eum consilium suum. Inmisit enim in rete pedes suos, et in maculis eius ambulabat. Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, et decipula eius super semitam. Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas eius. Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est. Aspergatur in tabernaculo illius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra, et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras, et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo, nec ulle reliquie in regionibus eius. In die

ei⁹ stupebūt nouissimi. & p̄mos inuadet hor-
ror. Hec ergo sunt tabnacła iniqui. & iste
locus ei⁹ q̄ ignorat dm̄.

XIX

Respondens aūt iob dix. Vsq; affligitis aīa-
m meā. & atteritis me sermonibus; En decies
confunditis me. & nō erubescitis opprimentes me.
Nempe & si ignoraui mecū erit ignorantia mea.
At uos q̄ me erigimini. & arguitis me opp-
robriis meis. Saltē nūc intelligite. q̄r deus nō eq̄
iudicio afflixerit me. & flagellis suis me cinxe-
rit. Ecce clamabo uim paciens. & nemo ex-
audiet. Vociferabor & nō est q̄ iudicet. Semi-
tā meā circūsepsit. & transire nō possū. & in
calle meo tenebras posuit. Spoliauit me glā
mea. & abstulit coronā de capite meo. Destr-
uxit me undiq; & pereo. & q̄si euulse arbori
abstulit spē meam. Iratus est ɔ̄ me furor
suus. & sic me habuit quasi hostē suū. Simul
uenerūt latrones ei⁹. & fecerūt sibi uiā per
me. & obsederūt in gyro tabnaclm̄ meū. Fr̄s
meos longe fecit a me. & noti mei q̄si alie-
ni recesserūt a me. Dereliquerūt me p̄pinqui
mei. & q̄ me nouerant obliti sunt mei. In-
quilini dom⁹ mee & ancille mee. sicut ali-
enū habuerūt me. & q̄si peregrinus fui in ocłis
eoꝝ. Seruū meū uocaui & nō respondit m̄.
ore p̄prio dep̄cabar illū. Halitū meū exor-
ruit uxor mea. & orabā filios uteri mei.
Stulti q̄q; despexerūt me. & cū ab eis reces-
sissē detrahebant m̄. Abhominati sunt me q̄n-
dā consiliarii mei. & quē maxime diligeb-
am aduersat⁹ ē me. Pelli mee consumptis
carnibus; adhesit os meū. & derelicta sunt tan-
tū mō labia circa dentes meos. Miseremi-
ni mei miseremini mei saltim uos amī-
ci mei q̄r manus dn̄i tetigit me. Quare p̄se-
q̄mini me sicut deus & carnibus meis saturā-
mini. Quis m̄ tribuat ut scribantur sermo-
nes mei. Quis m̄ det ut exarentur in libro
stilo ferreo. aut plumbi lamina uł celte
sculpantur in silice. Scio enī q̄d redemptor
meus uiuit. & in nouissimo die de t̄ra surrec-
turus sum. & rursum circūdabor pelle mea.
& in carne mea uidebo dm̄ saluatorē me-
um. Quē uisurus sum ego ipse & ocłi mei
conspecturi sunt. & nō alius. Reposita ē h̄ spes
mea in sinu meo. Quare ergo nūc dicitis perse-
quamur eū & radicē uerbi inueniam⁹ ɔ̄tra e-
um. Fugite ergo a facie gladii. q̄m ultor iniq̄-
tatū gladius ē. & scitote eē iudiciū.

XX

Respondens aūt sophar naamathites dix.
Idcirco cogitationes mee uarie succedūt s̄.
& mens in diuersa rapit̄. Doctrinā q̄ me ar-
guis audiā. & sp̄c intelligentie mee respōde-
bit m̄. Hoc scio a principio ex quo posit⁹ est hō sup̄
t̄rā. q̄d laus impioꝝ breuis sit. & gaudium
ypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usq;
in celū sup̄bia ei⁹. & cap̄ ei⁹ nubes tetigerit; q̄si
sterquilinium in fine p̄detur. & q̄ eū uiderant
dicent. Vbi est. Velut sompniū auolās nō in-
uenietur. transiet sicut uisio nocturna. Ocłs
q̄ eū uiderat nō uidebit. nec ultra intuebitur
eū locus ei⁹. Filii ei⁹ atterentur egestate. & man⁹
illi⁹ reddet illi dolorē suū. Ossa ei⁹ implebun-
tur uiciis adolescentie ei⁹. & cū eo in puluere
dormient. Cū enī dulce fuerit in ore ei⁹ malū
abscondit illud sub lingua sua. Parcet illi. &
nō derelinquet illud. & celabit in gutture suo. Pa-
nis ei⁹ in utero illi⁹ uertet in fel aspidū int̄-
secus. Diuitias q̄s deuorauit euomet. & de
uentre ei⁹ extrahet eas deus. Cap̄ aspidū sug-
get. & occidet eū lingua uipere. Nō uideat ri-
uos fluminis torrentes mellis & butiri. Luet
q̄ fecit oīa. nec tn̄ consumetur. Iuxta multitu-
dinē adinuentionū suaꝝ. sic & sustinebit.
Qm̄ confringens nudauit domū pauperis. do-
mū rapuit. & nō edificauit eā. Nec ē saciat⁹
uenter ei⁹. & cū habuerit q̄ cupierat possidere
nō poterit. Nō remansit de cibo ei⁹. & p̄pterea
nil remanebit de bonis ei⁹. Cū saciat⁹ fuer-
it artabit. estuabit & omīs dolor irruet in eū.
Vtinā impleat⁹ uenter ei⁹ ut emittat in eū
irā furoris sui. & pluat sup̄ illū bellū suū.
Fugiet arma ferrea. & irruet in arcū ereū.
Eductus ē & egrediens de uagina sua. & fulgu-
rans in amaritudine sua. Vadent & uenient
sup̄ eū horribiles. Omēs tenebre abscondite sunt
in occultis ei⁹. Deuorabit eū ignis q̄ nō succen-
dit. Affligetur relictus in tabnaclo suo. Re-
uelabunt celi iniquitatē ei⁹. & t̄ra consurget
aduersus eū. Apertū erit germen dom⁹ illius.
detrahetur in die furoris dn̄i. H̄ est pars
hoīs impii a deo. & hereditas uerboꝝ ei⁹ a dn̄o.

XXI

Respondens aūt iob dix. Audite
queso sermones meos. & agite penitenciam.
Sustinete me ut ego loquar. & post mea si ui-
debitur uba ridete. Nunquid contra hominē
disputatio mea ē. ut merito nō debeā contrista-
ri. Attendite me. & obstupescite. & sup̄ponite
digitum ori uestro. Et ego qn̄ recordatus fuero pa-
uesco. & concutit carnē meā tremor. Qua-
re ergo impii uiuunt sublimati sunt confortati-

nec divitias. Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securae sunt et pacatae, et non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit; vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam, et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est Omnipotens ut serviamus ei? et quid nobis prodest si oraverimus eum? Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium impiorum longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur, et superveniet eis inundatio, et dolores dividet furoris sui? Erunt sicut paleae ante faciem venti, et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris, et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam, et de furore Omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se, et si numerus mensium eius dimidietur? Numquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos iudicat? Iste moritur robustus et sanus, dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine animae suae absque ullis opibus; et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras, et sententias contra me iniquas. Dicitis enim: Ubi est domus principis, et ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus, et haec eadem illum intelligere cognoscetis: quia in diem perditionis servatur malus, et ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius? et quae fecit, quis reddet illi? Ipse ad sepulcra ducetur, et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti, et post se omnem hominem trahit, et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

XXII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid Deo comparari potest homo, etiam cum perfectae fuerit scientiae? Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua? Numquid timens arguet te, et veniet tecum in iudicium, et non propter malitiam tuam plurimam, et infinitas iniquitates tuas? Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti, et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram, et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas, et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis, et conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum, et impetu aquarum inundantium non oppressum iri? An cogitas quod Deus excelsior caelo sit, et super stellarum verticem sublimetur? Et dicis: Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines caeli perambulat. Numquid semitam saeculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui? Qui sublati sunt ante tempus suum, et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant Deo: Recede a nobis; et quasi nihil possit facere Omnipotens aestimabant eum, cum ille implesset domos eorum bonis: quorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti et laetabuntur, et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum, et reliquias eorum devoravit ignis? Acquiesce igitur ei et habeto pacem, et per haec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem, et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad Omnipotentem, aedificaberis, et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos. Eritque Omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi. Tunc super Omnipotentem deliciis afflueris, et elevabis ad Deum faciem tuam. Rogabis eum et exaudiet te, et vota tua reddes. Decernes rem, et veniet tibi, et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria, et qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur. Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

XXIII

Respondens autem Iob dixit: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium eius? Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus, ut sciam verba quae mihi respondeat, et intelligam quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suae mole me premat. Proponat aequitatem contra me, et perveniat ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero, non apparet; si ad occidentem, non intelligam illum. Si ad sinistram quid agam? non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram, nec videbo illum. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodivi, et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris eius.

Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitatio-
nem eius: et anima eius quodcumque voluit, hoc fecit.
Cum expleverit in me voluntatem suam, et alia
multa similia presto sunt ei. Et idcirco a fa-
cie eius turbatus sum, et considerans eum timore
sollicitor. Deus mollivit cor meum, et omnipotens
conturbavit me. Non enim perii propter imminentes
tenebras, nec faciem meam operuit caligo. Ab
omnipotente non sunt abscondita tempora.
XXIIII Qui autem noverunt eum ignorant dies illius. Alii
terminos transtulerunt, diripuerunt greges, et
paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt, et
abstulerunt pro pignore bovem vidue. Subverterunt
pauperum viam, et oppresserunt pariter mansue-
tos terre. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur
ad opus suum, vigilantesque ad predam preparant pa-
nem liberis. Agrum non suum demetunt, et vineam
eius quem vi oppresserint vindemiant. Nudos dimittunt
homines indumenta tollentes, quibus non est operimentum
in frigore. Quos imbres montium rigant, et non haben-
tes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt
depredantes pupillos, et vulgum pauperem spolia-
verunt. Nudis et incedentibus absque vestitu, et e-
surientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum me-
ridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De
civitatibus fecerunt viros gemere, et anime vulneratorum
clamaverunt, et deus inultum abire non patitur.
Ipsi fuerunt rebelles luminis, nescierunt vias
eius, nec reversi sunt per semitas illius. Mane pri-
mo consurgit homicida, interficit egenum et pau-
perem, per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri
observat caliginem dicens: non me videbit o-
culus, et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris
domos sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt
lucem. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur
umbram mortis, et sic in tenebris quasi in luce am-
bulant. Levis est super faciem aque. Maledicta sit
pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum. Ad
nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque
ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia, dulce-
do illius vermis. Non sit in recordatione, sed conteratur
quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem et
que non parturit, et vidue bene non fecit. Detraxit
fortes in fortitudine sua, et cum steterit non credet
vite sue. Dedit ei deus locum penitentie, et ille abutitur
eo in superbiam. Oculi enim eius sunt in viis illius. Elevati
sunt ad modicum, et non subsistent; et humiliabuntur
sicut omnia, et auferentur; et sicut summitates spicarum conte-
rentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse menti-
tum, et ponere ante deum verba mea.
XXV Respondens autem Baldach Suhites dixit: Potes-
tas et terror apud eum est, qui facit concordiam in sub-
limibus suis. Numquid est numerus militum eius, et super
quem non surget lumen illius? Numquid iustificari
potest homo comparatus deo, aut apparere mundus natus
de muliere? Ecce et luna non splendet, et stelle
non sunt munde in conspectu eius; quanto magis homo
putredo et filius hominis vermis.
Respondens autem Iob dixit: Cuius adiutor es? Numquid XXVI
imbecilli? et sustentas brachium eius qui
non est fortis? Cui dedisti consilium? Forsitan illi
qui non habet sapientiam, et prudentiam ostendisti plurimam.
Quem docere voluisti? nonne eum qui fecit spiramentum? Ecce gigantes
gemunt sub aquis, et qui habitant cum eis. Nudus est
infernus coram illo, et nullum est operimentum perditio-
ni. Qui extendit aquilonem super vacuum, et appendit
terram super nihilum. Qui ligat aquas in nubibus suis,
ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum
solii sui, et expandit super illud nebulam suam. Ter-
minum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux et
tenebre. Columpne celi contremiscunt et pavent
ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria
congregata sunt, et prudentia eius percussit superbum.
Spiritus eius ornavit celos, et obstetricante manu
eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex
parte dicta sunt viarum eius; et cum vix parvam
stillam sermonis eius audierimus, quis poterit to-
nitruum magnitudinis eius intueri.
Addidit quoque Iob assumens XXVII
parabolam suam, et ait: Vivit deus qui abstu-
lit iudicium meum, et omnipotens qui ad amaritudi-
nem adduxit animam meam; quia donec superest ha-
litus in me, et spiritus dei in naribus meis, non loquentur
labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur
mendacium. Absit a me ut iustos vos esse
iudicem; donec deficiam non recedam ab innocenti-
a mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non
deseram; neque enim reprehendit me cor meum in
omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus, et adversa-
rius meus quasi iniquus. Que est enim spes hypocrite
si avare rapiat, et non liberet deus animam eius? Numquid
deus audiet clamorem illius cum venerit
super illum angustia? Aut poterit in omnipotente
delectari, et invocare deum omni tempore? Docebo vos
per manum dei que omnipotens habeat, nec abscondam. Ecce
omnes vos nostis, et quid sine causa vana loqui-
mini? Hec est pars hominis impii apud deum, et hereditas
violentorum quam ab omnipotente suscipient.
Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio
erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui
reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu,
et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit

quasi terram argentum, et sicut lutum prepara-
verit vestimenta. preparabit quidem, sed iustus vesti-
etur illis, et argentum innocens dividet. Edifi-
cavit sicut tinea domum suam, et sicut custos fecit
umbraculum. Dives cum dormierit, nihil secum au-
feret: aperiet oculos suos, et nihil inveniet. Apprehen-
det eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum
tempestas. Tollet eum ventus urens, et auferet, et velut
turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super
eum, et non parcet. de manu eius fugiens fugi-
et. Stringet super eum manus suas, et sibilabit
super illum, intuens locum eius.

XXVIII Habet argentum venarum suarum principia: et
auro locus est in quo conflatur. Ferrum de ter-
ra tollitur: et lapis solutus calore in es vertitur.
Tempus posuit tenebris, et universorum finem ip-
se considerat. Lapidem quoque caliginis, et umbram mor-
tis. Dividit torrens a populo peregrinante eos quos
oblitus est pes egentis hominis, et invios. Terra
de qua oriebatur panis in loco suo igni subversa
est. Locus saphiri lapides eius, et glebe illius
aurum. Semitam ignoravit avis, nec intuitus est
eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii in-
stitorum, nec pertransivit per eam leena. Ad silicem
extendit manum suam, subvertit a radicibus mon-
tes. In petris rivos excidit, et omne preciosum vidit
oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est, et
abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi inve-
nitur? et quis est locus intelligentie? Nescit homo
precium eius, nec invenitur in terra suaviter vi-
ventium. Abyssus dicit, Non est in me: et mare
loquitur, Non est mecum. Non dabitur aurum obri-
zum pro ea, nec appendetur argentum in commu-
tatione eius. Non conferetur tinctis Indie colo-
ribus, nec lapidi sardonico preciosissimo, vel
saphiro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum, nec
commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et emi-
nentia, non commemorabuntur in comparatione
eius. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adequa-
bitur ei topazius de Ethiopia, nec tincture
mundissime componetur. Unde ergo sapientia venit?
et quis est locus intelligentie? Abscondita est ab
oculis omnium viventium. Volucres quoque celi latet.
Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris audi-
vimus famam eius. Deus intelligit viam eius, et ipse
novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur,
et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis
pondus, et aquas appendit in mensura. Quando pone-
bat pluviis legem, et viam procellis sonantibus, tunc
vidit illam, et enarravit, et preparavit, et inve-
stigavit. Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipse est
sapientia: et recedere a malo, intelligentia.

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit: XXIX
Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos
secundum dies quibus Deus custodiebat me? Quando
splendebat lucerna eius super caput meum, et ad lumen
eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus ad-
olescentie mee, quando secreto Deus erat in tabernaculo
meo. Quando erat Omnipotens mecum, et in circuitu meo pueri
mei. Quando lavabam pedes meos butiro, et petra
fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam
civitatis, et in platea parabant cathedram mihi. Vi-
debant me iuvenes, et abscondebantur, et senes assur-
gentes stabant. Principes cessabant loqui, et digitum
superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces,
et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris au-
diens beatificabat me, et oculus videns testimonium
reddebat mihi, eo quod liberassem pauperem vociferan-
tem, et pupillum cui non erat adiutor. Benedictio perituri
super me veniebat, et cor vidue consolatus sum. Iusti-
cia indutus sum, et vestivit me sicut vestimento et
diademate iudicio meo. Oculus fui ceco, et pes
claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam
diligentissime investigabam. Conterebam molas
iniqui, et de dentibus illius auferebam predam. Dice-
bamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma mul-
tiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas,
et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper
innovabitur, et arcus meus in manu mea instau-
rabitur. Qui me audiebant, expectabant sententiam
meam, et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis
meis addere nihil audebant, et super illos stillabat e-
loquium meum. Expectabant me sicut pluviam, et
os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando
ridebam ad eos, non credebant, et lux vultus mei
non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, se-
debam primus. Cumque sederem quasi rex circumstante ex-
ercitu, eram tamen merentium consolator.

Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non XXX
dignabar patres ponere cum canibus gregis
mei. quorum virtus manuum mihi erat pro nichi-
lo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate
et fame steriles, qui rodebant in solitudine squa-
lentes calamitate et miseria. Et mandebant her-
bas, et arborum cortices, et radix iuniperorum erat
cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes, cum
singula repperissent, ad ea cum clamore currebant.
In desertis habitabant torrentium, et in cavernis terre,
vel super glaream. Qui inter huiuscemodi letabantur, et esse
sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum
et ignobilium, et in terra penitus non parentes. Nunc
in eorum canticum conversus sum, et factus sum eis proverbium.

Abhominantur me et longe fugiunt a me et faciem
meam conspuere non verentur. pharetram enim suam
aperuit et afflixit me et frenum posuit in os meum.
Ad dexteram orientis calamitates mee ilico
surrexerunt. pedes meos subverterunt et oppresserunt
quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera
mea. insidiati sunt mihi et prevaluerunt et non fuit qui
ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua
irruerunt super me et ad meas miserias devoluti sunt.
Redactus sum in nihilum. Abstulit quasi ventus desi-
derium meum et velut nubes pertransiit salus mea.
Nunc autem in me metipso marcescit anima mea et pos-
sident me dies afflictionis. Nocte os meum perfo-
ratur doloribus et qui comedunt me non dormiunt.
In multitudine eorum consumitur vestimentum meum.
et quasi capitio tunice succinxerunt me. Comparatus
sum luto et assimilatus sum faville et cineri. Cla-
mo ad te et non exaudis me. sto et non respicis me.
Mutatus es mihi in crudelem et in duritia manus tue
adversaris mihi. elevasti me et quasi super ventum ponens
elisisti me valide. Scio quia morti trades me. ubi
constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consump-
tionem eorum emittis manum tuam. et si corruerint ip-
se salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat
et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona
et venerunt mihi mala. prestolabar lucem et erupe-
runt tenebre. Interiora mea efferbuerunt absque
ulla requie. prevenerunt me dies afflictionis. Me-
rens incedebam sine furore. consurgens in turba cla-
mavi. Frater fui draconum et socius strucionum.
Cutis mea denigrata est super me et ossa mea aru-
erunt pre caumate. Versa est in luctum cithara
mea et organum meum in vocem flentium.

XXXI

Pepigi fedus cum oculis meis
ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim
partem haberet in me deus desuper et hereditatem omnipo-
tens de excelsis. Numquid non perditio est iniquo.
et alienatio operantibus iniquitatem. Nonne ip-
se considerat vias meas et cunctos gressus meos di-
numerat. Si ambulavi in vanitate et festina-
vit in dolo pes meus. appendat me in statera
iusta. et sciat deus simplicitatem meam. Si decli-
navit gressus meus de via. et si secutum est oculos meos
cor meum et in manibus meis adhesit macula.
seram et alius comedat et progenies mea eradi-
cetur. Si deceptum est cor meum super muliere et si
ad ostium amici mei insidiatus sum. Scortum al-
terius sit uxor mea et super illam incurventur alii.
hoc enim nefas est et iniquitas maxima. Ignis est
usque ad consumptionem devorans et omnia genimina
eradicans. Si contempsi subire iudicium cum ser-
vo meo et ancilla mea cum disceptarent adver-
sum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iu-
dicandum deus. et cum quesierit quid respondebo illi. Numquid
non in utero fecit me qui et illum operatus est et for-
mavit me in vulva unus. Si negavi quod
volebant pauperibus et oculos vidue expecta-
re feci. Si comedi buccellam meam solus et non
comedit pupillus ex ea. quia ab infantia mea
crevit mecum miseratio et de utero matris mee
egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo quod non
haberet indumentum et absque operimento pauperem. Si non
benedixerunt mihi latera eius et de velleribus ovium
meorum calefactus est. Si levavi manum meam
super pupillum. etiam cum viderem me in porta superio-
rem. humerus meus a iunctura sua cadat et bra-
chium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim
quasi tumentes super me fluctus timui deum. et pondus
eius ferre non potui. Si putavi aurum robur
meum et obrizo dixi fiducia mea. Si letatus
sum super multis divitiis meis et quia plurima repe-
rit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret et
lunam incedentem clare. et letatum est in abscondi-
to cor meum. et osculatus sum manum meam ore meo.
Que est iniquitas maxima et negatio contra deum
altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui
me oderat. et exultavi quod invenisset eum malum.
Non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expe-
terem maledicens animam eius. Si non dixerunt
viri tabernaculi mei. quis det de carnibus eius
ut saturemur. foris non mansit peregrinus. os-
tium meum viatori patuit. Si abscondi quasi ho-
mo peccatum meum et celavi in sinu meo iniquitatem
meam. Si expavi ad multitudinem nimiam. et
despectio propinquorum terruit me. et non magis
tacui. nec egressus sum ostium. Quis mihi tribu-
at auditorem ut desiderium meum audiat omnipotens
et librum scribat ipse qui iudicat. ut in humero
meo portem illum et circumdem illum quasi coronam mihi.
Per singulos gradus meos pronuntiabo illum et quasi prin-
cipi offeram eum. Si adversum me terra mea cla-
mat et cum ipsa sulci eius deflent. Si fructus eius
comedi absque pecunia et animam agricolarum
eius afflixi. pro frumento oriatur mihi tribulus
et pro ordeo spina.

XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob eo
quod iustus sibi videretur. Iratus indignatusque
est Eliu filius Barachel Buzites de cog-
natione Ram. Iratus est autem adversum Iob eo quod
iustum se diceret coram deo. Porro adversum
amicos eius indignatus est eo quod non invenis-
sent responsionem rationabilem sed tantum modo

-nassent iob. Igitur heliu expectavit iob loquentem eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque heliu filius barachel buzites dixit. Iunior sum tempore, vos quidem antiquiores. Idcirco dimisso capite veritus sum indicare vobis sententiam meam. Sperabam enim quod etas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spiritus est in hominibus, et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longevi sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam audite me, et ostendam vobis etiam ego scientiam meam. Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram donec disceptaremini in sermonibus vestris, et donec putabam vos aliquid dicere considerabam. Sed ut video non est qui possit arguere iob, et respondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte dicatis invenimus sapientiam. Deus proiecit eum non homo. Nichil locutus est mihi, et ego non secundum sermones vestros respondebo illi. Extimuerunt nec responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquium. Quoniam igitur expectavi et non sunt locuti, steterunt nec responderunt ultra. Respondebo et ego partem meam, et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus, et coartat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paululum. Aperiam labia mea et respondebo. Non accipiam personam viri, et deum homini non equabo. Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.

XXXIII Audi igitur iob eloquia mea, et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, et sententiam meam labia pura loquentur. Spiritus dei fecit me, et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si potes responde mihi, et adversus faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum audivi. Mundus sum ego et absque delicto, immaculatus, et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi quia maior sit deus homine. Adversus eum contendis quod non ad omnia verba responderit tibi. Semel loquitur deus, et secundo id ipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, et dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplina, ut avertat hominem ab his que fecit, et liberet eum a superbia. Eruens animam eius a corruptione, et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. Abhominabilis ei fit in vita sua panis, et anime illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius, et ossa que tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit corruptioni anima eius, et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens unus de milibus, ut annunciet hominis equitatem, miserebitur eius et dicet. Libera eum ut non descendat in corruptionem. Inveni in quo ei propicier. Consumpta est caro eius a suppliciis, revertatur ad dies adolescentie sue. Deprecabitur deum et placabilis ei erit, et videbit faciem eius in iubilo, et reddet homini iusticiam suam. Respiciet homines et dicet. Peccavi et vere deliqui, et ut eram dignus non recepi. Liberavit enim animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Ecce hec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet in luce viventium. Attende iob et audi me, et tace dum ego loquor. Si autem habes quid loquaris responde mihi. Volo enim te apparere iustum. Quod si non habes audi me, tace et docebo te sapientiam.

XXXIIII Pronuncians quoque heliu etiam hec locutus est. Audite sapientes verba mea, et eruditi auscultate me. Auris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit iob iustus sum, et deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est, et violenta est sagitta mea absque peccato. Quis est vir ut est iob, qui bibit subsannationem quasi aquam, qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis. Dixit enim non placebit vir deo, etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me. Absit a deo impietas, et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim deus non condempnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram, aut quem posuit super orbem quem fabricatus est. Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, et ausculta

voce eloquii mei. Numquid qui non amat iudi-
cium sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est
in tantum condemnas? Qui dicit regi apostata. qui
vocat duces impios. qui non accipit personas prin-
cipum. nec cognovit tyrannum. cum disceptaret
contra pauperem. Opus enim manuum eius sunt universi.
Subito morientur. et in media nocte turba-
buntur populi. et pertransibunt et auferent violentum
absque manu. Oculi enim eius super vias hominum. et omnes
gressus eorum considerat. Non sunt tenebrae. et non est
umbra mortis. ut abscondantur ibi qui operantur ini-
quitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est.
ut veniat ad deum in iudicium. Conteret multos et in-
numerabiles. et stare faciet alios pro eis. Novit
enim opera eorum. idcirco inducet noctem. et conterentur.
Quasi impios percussit eos in loco videntium. qui quasi
de industria recesserunt ab eo. et omnes vias eius in-
telligere noluerunt. ut pervenire facerent ad eum
egeni clamorem. et audiret vocem pauperum. Ipso
enim concedente pacem quis est qui condemnet? Ex
quo absconderit vultum suum. quis est qui contempletur
eum? et super gentes. et super omnes homines qui regnare facit
hominem hypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego lo-
cutus sum ad deum. te quoque non prohibebo. Si erra-
vi tu doce me. Si iniquitatem locutus sum ultra
non addam. Numquid a te deus expetit eam quia displi-
cuit tibi? Tu enim coepisti loqui. et non ego. quod si quid
nosti melius loquere. Viri intelligentes
loquantur mihi. et vir sapiens audiat me. Iob autem
stulte locutus est. et verba illius non sonant discipli-
nam. Pater mi probetur iob usque ad finem. ne desi-
nas ab homine iniquitatis. Quia addit super peccata sua
blasphemiam. inter nos interim constringatur. et tunc
ad iudicium provocet sermonibus suis deum.

XXXV

Igitur heliu haec rursus
locutus est. Numquid aequa tibi videatur tua
cogitatio. ut diceres iustior deo sum? Dixisti enim
non tibi placet quod bonum est. vel quid tibi proderit
si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermoni-
bus tuis. et amicis tuis tecum. Suspice caelum et
intuere. et contemplare aethera quod altior te sit. Si
peccaveris quid ei nocebis? et si multiplicatae
fuerint iniquitates tuae quid facies contra illum?
Porro si iuste egeris quid donabis ei. aut quid
de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est
nocebit impietas tua. et filium hominis adiuvabit
iustitia tua. Propter multitudinem calumniatorum
clamabunt. et eiulabunt propter vim brachii tyran-
norum. et non dixit. Ubi est deus qui fecit me. qui dedit
in nocte carmina. qui docet nos super iumenta terrae.
et super volucres caeli erudit nos. Ibi clamabunt
et non exaudiet. propter superbiam malorum. Non enim
frustra audiet deus. et omnipotens singulorum causas in-
tuebitur. Etiam cum dixeris non considerat. iudicare
coram illo. et expecta eum. Nunc enim non infert
furorem suum. nec ulciscitur scelus valde. Er-
go iob frustra aperit os suum. et absque scientia
verba multiplicat.

XXXVI

Addens quoque heliu haec locutus est. Sustine
me paululum. et indicabo tibi. Adhuc enim
habeo quod pro deo loquar. Repetam scientiam meam a
principio. et operatorem meum probabo iustum. Vere
enim absque mendacio sermones mei. et perfecta
scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit. cum ipse
sit potens. Sed non salvat impios. et iudicium
pauperibus tribuit. Non auferet a iusto oculos
suos. et reges in solio collocat in perpetuum. et
illi eriguntur. Et si fuerint in catenis et vin-
ciantur funibus paupertatis. indicabit eis
opera eorum. et scelera eorum quia violenti fuerunt.
Revelabit quoque aurem eorum ut corripiat. et lo-
quetur ut revertantur ab iniquitate. Si audi-
erint et observaverint. complebunt dies suos in
bono. et annos suos in gloria. Si autem non audie-
rint. transibunt per gladium. et consumentur in stul-
titia. Simulatores et callidi provocant iram
dei. neque clamabunt cum vincti fuerint. Morie-
tur in tempestate anima eorum. et vita eorum inter
effeminatos. Eripiet pauperem de angustia
sua. et revelabit in tribulatione aurem eius.
Igitur salvabit te de ore angusto latissi-
me. et non habentis fundamentum subter se. Requies
autem mensae tuae erit plena pinguedine. Causa
tua quasi impii iudicata est. causam iudiciumque re-
cipies. Non te ergo superet ira ut aliquem oppri-
mas. nec multitudo donorum inclinet te. Depo-
ne magnitudinem tuam absque tribulatione. et
omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem.
ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines
ad iniquitatem. hanc enim coepisti sequi post mise-
riam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua. et
nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit
scrutari vias eius. aut quis audet ei dicere. opera-
tus es iniquitatem? Memento quod ignores opus
eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident
eum. unusquisque intuetur procul. Ecce deus mag-
nus vincens scientiam nostram. numerus annorum eius
inaestimabilis. Qui aufert stillas pluviae.
et effundit imbres ad instar gurgitum. Qui de
nubibus fluunt quae praetexunt cuncta desuper. Si
voluerit extendere nubes quasi tentorium suum.
et fulgurare lumine suo desuper. Cardines

quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos.
dat escas multis mortalibus.
xxxvii XXXVI In manibus abscondit lucem et precipit ei ut rur-
sus adveniat. Adnuntiat de ea amico suo
quod possessio eius sit. et ad eam possit ascendere.
Super hoc expavit cor meum. et emotum est de loco
suo. Audite auditionem in terrore vocis eius. et
sonum de ore illius procedentem. Subter omnes celos ipse consi-
derat. et lumen illius super terminos terre. Post eum ru-
giet sonitus. tonabit voce magnitudinis sue.
et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. To-
nabit deus in voce sua mirabiliter. qui facit magna
et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descen-
dat super terram. et hyemis pluviis. et imbri fortitu-
dinis sue. Qui in manu omnium hominum sig-
nat ut noverint singuli opera sua. Ingredietur
bestia latibulum suum. et in antro suo morabitur.
Ab interioribus egredietur tempestas. et ab arctu-
ro frigus. Flante deo concrescit gelu. et rursum la-
tissime funduntur aque. Frumentum desiderant nu-
bes. et nubes spargunt lumen suum. Que lustrant
cuncta per circuitum. quocumque eas voluntas gu-
bernantis duxerit. ad omne quod preceperit illis super faciem
orbis terrarum. Sive in una tribu sive in terra sua.
sive in quocumque loco misericordie sue eas iusserit inve-
niri. Ausculta hec iob. sta et considera mirabi-
lia dei. Numquid scis quando preceperit deus pluviis ut
ostenderent lucem nubium eius. Numquid nosti se-
mitas nubium magnas. et perfectas scientias. Nonne
vestimenta tua calida sunt cum perflata fuerit ter-
ra austro. Tu forsitan cum eo fabricatus es celos.
qui solidissimi quasi ere fundati sunt. Ostende nobis
quid dicamus illi. Nos quippe involvimur tene-
bris. Quis narrabit ei que loquor. etiam si locutus fuerit
homo devorabitur. At nunc non vident lucem. Subito aer
cogetur in nubes. et ventus transiens fugabit eas.
Ab aquilone aurum venit. et ad deum formidolosa
laudatio. Digne eum invenire non possumus. mag-
nus fortitudine et iudicio et iusticia. et enarra-
xxxviii ri non potest. Ideo timebunt eum viri. et non audebunt
contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.
XXXVII Respondens autem dominus iob
de turbine dixit. Quis est iste involvens sententias
sermonibus imperitis. Accinge sicut vir lumbos tuos.
interrogabo te. et responde mihi. Ubi eras quando ponebam
fundamenta terre. Indica mihi si habes intelligentiam.
Quis posuit mensuras eius si nosti. vel quis tetendit
super eam lineam. Super quo bases illius solidate sunt.
aut quis demisit lapidem angularem eius. cum me
laudarent simul astra matutina. et iubila-
rent omnes filii dei. Quis conclusit hostiis mare.
quando erumpebat quasi de vulva procedens. cum ponerem
nubem vestimentum eius. et caligine illud quasi pannis
infantie obvolverem. Circumdedi illud terminis
meis. et posui vectem et hostia. et dixi. Usque huc
venies. et non procedes amplius. et hic confringes tumen-
tes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum precepisti
diluculo. et ostendisti aurore locum suum.
Numquid tenuisti concutiens extrema terre. et excus-
sisti impios ex ea. Restituetur ut lutum signa-
culum. et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab
impiis lux sua. et brachium excelsum confringetur.
Numquid ingressus es profunda maris. et in novissimis
abyssi deambulasti. Numquid aperte sunt tibi porte
mortis. et hostia tenebrosa vidisti. Numquid
considerasti latitudinem terre. Indica mihi si nosti in
qua via lux habitet. et tenebrarum quis locus sit.
ut ducas unumquodque ad terminos suos. et intelligas
semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus
esses. et numerum dierum tuorum noveras. Numquid ingressus
es thesauros nivis. aut thesauros grandinis as-
pexisti. Que preparavi in tempus hostis in diem pugne
et belli. Per quam viam spargitur lux. dividitur
estus super terram. Quis dedit vehementissimo imbri
cursum. et viam sonantis tonitrui. ut plueret super
terram absque homine in deserto. ubi nullus mortali-
um commoratur. ut impleret inviam et desolatam. et pro-
duceret herbas virentes. Quis est pluvie pater.
vel quis genuit stillas roris. De cuius utero egressa
est glacies. et gelu de celo quis genuit. In similitu-
dinem lapidis aque durantur. et superficies abyssi
constringitur. Numquid coniungere valebis micantes
stellas pliadis. aut gyrum arcturi poteris dissi-
pare. Numquid producis luciferum in tempore suo.
et vesperum super filios terre consurgere facis. Numquid
nosti ordinem celi. et pones rationem eius in terra.
Numquid elevabis in nebula vocem tuam. et impetus
aquarum operiet te. Numquid mittes fulgura et
ibunt. et revertentia dicent tibi adsumus. Quis posuit
in visceribus hominis sapientiam. vel quis dedit gallo
intelligentiam. Quis enarrabit celorum rationem. et
concentum celi quis dormire faciet. Quando fundeba-
tur pulvis in terra. et glebe compingebantur. Num-
quid capies leene predam. et animam catulorum eius
implebis. quando cubant in antris. et in speluncis
insidiantur. Quis preparat corvo escam suam. quando
pulli eius clamant ad deum vagantes eo quod non
habeant cibos.
XXXIX Numquid nosti tempus partus ibicum in petris.
vel parturientes cervas observasti.
Dinumerasti menses conceptus earum. et scisti tempus
partus earum. Incurvantur ad fetum et pariunt.

et rugitus emittunt. Separantur filii earum et per-
gunt ad pastum. egrediuntur et non revertuntur ad eas.
Quis dimisit onagrum liberum. et vincula eius
quis solvit? Cui dedi in solitudine domum. et
tabernacula eius in terra salsuginis. Contempnit
multitudinem civitatis clamorem exactoris non
audit. circumspicit montes pascue sue. et vir-
entia queque perquirit. Numquid volet rinoceros
servire tibi. aut morabitur ad presepe tuum? Num-
quid alligabis arandum rinocerota loro tuo. a-
ut confringet glebas vallium post te? Numquid
fiduciam habebis in magna fortitudine eius. et de-
relinques ei labores tuos? Numquid credes illi quod
semen tuum reddat tibi et aream tuam congreget.
Penna strucionis similis est pennis herodii et
accipitris. quando derelinquit ova sua in terra. tu for-
sitan in pulvere calefacies ea. Obliviscitur quod
pes conculcet ea. aut bestia agri conterat. Duratur
ad filios suos quasi non sint sui. frustra labora-
vit nullo timore cogente. Privavit enim deus eam
sapientia. nec dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit
in altum alas erigit. deridet equum et ascensorem
eius. Numquid prebebis equo fortitudinem. aut
circumdabis collo eius hynnitum. Numquid susci-
tabis eum quasi locustas. gloria narium eius terror. Ter-
ram ungula fodit. exultat audacter in occur-
sum pergit armatis. contempnit pavorem. nec ce-
dit gladio. Super ipsum sonabit pharetra. vibra-
bit hasta et clipeus. fervens et fremens sorbet
terram. nec reputat tube sonare clangorem. ubi
audierit bucinam dicet vah. procul odoratur
bellum. exhortationem ducum et ululatum exercitus.
Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter
expandens alas suas ad austrum? Numquid ad
preceptum tuum elevabitur aquila. et in arduis ponet
nidum suum? In petris manet. et in preruptis
silicibus commoratur. atque in accessis rupibus.
Inde contemplatur escam. et de longe oculi eius prospi-
ciunt. pulli eius lambunt sanguinem. et ubicumque
cadaver fuerit statim adest. Et adiecit dominus
et locutus est ad Iob. Numquid qui contendit cum deo
tam facile conquiescit? Utique qui arguit deum
debet respondere ei. Respondens autem Iob domino di-
xit. Qui leviter locutus sum respondere quid pos-
sum? Manum meam ponam super os meum. Unum
locutus sum quod utinam non dixissem. et alterum qui-
bus ultra non addam.

XL Respondens autem dominus Iob de turbine dixit. Ac-
cinge sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et
indica michi. Numquid irritum facies iudicium
meum. et condempnabis me ut iustificeris? Et
si habes brachium sicut deus. et voce simili tonas?
Circumda tibi decorem. et in sublime erigere. et esto
gloriosus. et speciosis indue vestibus. Disperge su-
perbos in furore tuo. et respiciens omnem arrogan-
tem humilia. Respice cunctos superbos. et con-
funde eos. et contere impios in loco suo. Absconde
eos in pulvere simul. et facies eorum demer-
ge in foveam. et ego confitebor quod salvare te
possit dextera tua. Ecce behemoth quem
feci tecum. fenum quasi bos comedet. Fortitudo
eius in lumbis eius. et virtus illius in umbilico ven-
tris eius. Stringit caudam suam quasi cedrum. ner-
vi testiculorum eius perplexi sunt. ossa eius velut
fistule eris. cartilago illius quasi lamine fer-
ree. Ipse est principium viarum dei. Qui fecit eum
applicabit gladium eius. Huic montes herbas
ferunt. omnes bestie agri ludent ibi. Sub umbra
dormit in secreto calami in locis humentibus.
Protegunt umbre umbram eius. circumdabunt eum salices
torrentis. Absorbebit fluvium et non mirabitur.
habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius.
In oculis eius quasi hamo capiet eum. et in sudibus
perforabit nares eius. An extrahere poteris
leviathan hamo. et fune ligabis linguam eius.
Numquid pones circulum in naribus eius. aut
armilla perforabis maxillam eius? Numquid mul-
tiplicabit ad te preces. aut loquetur tibi mol-
lia? Numquid feriet tecum pactum. et accipies
eum servum sempiternum? Numquid illudes ei qua-
si avi. aut ligabis eum ancillis tuis? Concident
illum amici. divident illum negociatores? Num-
quid implebis sagenas pelle eius. et gurgusti-
um piscium capite illius? Pone super eum ma-
num tuam. XLI

Memento belli. nec ultra addas loqui. Ecce
spes eius frustrabitur eum. et videntibus cunctis
precipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo e-
um. Quis enim resistere potest vultui meo.
quis ante dedit michi ut reddam ei? Omnia que sub
celo sunt mea sunt. Non parcam ei et verbis poten-
tibus et ad deprecandum compositis. Quis revelabit
faciem indumenti eius. et in medium oris eius quis
intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? Per
gyrum dentium eius formido. Corpus eius quasi scu-
ta fusilia. compactum squamis se prementibus.
Una uni coniungitur. et ne spiraculum quidem
incedit per eas. Una alteri adherebit. et tenen-
tes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius
splendor ignis. et oculi eius ut palpebre dilu-
culi. De ore eius lampades procedunt. sicut tede
ignis accense. De naribus eius procedit fumus.

olle succense atque ferventis. Halitus eius
prunas ardere facit, et flamma de ore eius egre-
ditur. In collo eius morabitur fortitudo, et faci-
em eius precedit egestas. Membra carnium eius
coherentia sibi mittet contra eum fulmina, et
ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur
quasi lapis, et stringetur quasi malleatoris incus.
Cum sublimatus fuerit timebunt angeli, et territi
purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius sub-
sistere non poterit, neque hasta neque torax. Repu-
tabit enim quasi paleas ferrum, et quasi lignum
putridum es. Non fugabit eum vir sagitta-
rius. In stipulam verse sunt ei lapides funde.
Quasi stipulam estimabit malleum, et deridebit
vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis,
et sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faci-
et quasi ollam profundum maris, et ponet quasi cum
unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita,
estimabit abyssum quasi senescentem. Non est super
terram potestas que comparetur ei, qui factus est
ut nullum timeret. Omne sublime videt. Ipse
est rex super universos filios superbie.
XLII Respondens autem iob domino dixit.
Scio quia omnia potes, et nulla te latet cogi-
tatio. Quis est iste qui celat consilium absque
scientia? Ideo insipienter locutus sum, et que ultra modum
excederent scientiam meam. Audi et ego loquar.
Interrogabo te et responde mihi. Auditu auris au-
divi te, nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse
me reprehendo, et ago penitentiam in favilla et
cinere. Postquam autem locutus est dominus verba hec
ad iob, dixit ad eliphaz themanitem. Iratus
est furor meus in te, et in duos amicos tuos,
quoniam non locuti estis coram me rectum sicut servus
meus iob. Sumite igitur vobis vii. tauros, et
vii. arietes, et ite ad servum meum iob, et of-
ferte pro vobis holocaustum. Iob autem servus meus
orabit pro vobis. Faciem eius suscipiam, ut non vobis
imputetur stultitia. Neque enim locuti es-
tis coram me rectum sicut servus meus iob. Abie-
runt ergo eliphaz themanites, et baldat su-
ites, et sophar naamathites, et fecerunt sicut
locutus fuerat dominus ad eos, et suscepit dominus faci-
em iob. Dominus quoque conversus est ad penitentiam iob cum
oraret pro amicis suis. Et addidit dominus omnia
quecumque fuerant iob duplicia. Venerunt autem
ad eum fratres sui omnes, et universe sorores sue, et
cuncti qui noverant eum prius, et comederunt cum eo
panem in domo eius. Et moverunt super eum caput,
et consolati sunt eum super omni malo quod intu-
lerat dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque
ovem unam, et inaurem unam auream. Dominus autem
benedixit novissimis iob magis quam principio
eius. Et facta sunt ei xiiii. milia ovium, et sex mi-
lia camelorum, et mille iuga boum, et mille
asine. Et fuerunt ei vii. filii et tres filie. Et
vocavit nomen unius diem, et nomen secunde cas-
siam, et nomen tercie cornustibii. Non sunt autem
inventi mulieres speciose sicut filie iob in
universa terra. Deditque eis pater suus heredi-
tatem inter fratres earum. Vixit autem iob post
flagella hec c.xl. annis, et vidit filios
suos et filios filiorum suorum usque ad quartam ge-
nerationem. Et mortuus est senex et ple-
nus dierum. Explicit liber iob.

Incipit liber hymnorum vel soliloquiorum
prophete david de christo. Psalmus david.

dominica

I. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum et in via peccatorum non stetit et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet: et omnia quecumque faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic: sed tamquam pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resurgunt impii in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam novit dominus viam iustorum: et iter impiorum peribit.

Psalmus David.

II. Quare fremuerunt gentes: et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum: adversus dominum et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum: et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos: et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius: predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea: et tamquam vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore: et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus: et pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius: beati omnes qui confidunt in eo.

Psalmus David cum fugeret a facie Absalon filii sui.

III. Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt adversum me. Multi dicunt anime mee: non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamavi: et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus sum: et exsurrexi quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me: exsurge domine salvum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua.

In finem in carminibus psalmus David.

IIII. Cum invocarem exaudivit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei: et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde: ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificavit dominus sanctum suum: dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare que dicitis in cordibus vestris: et in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino: multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen vultus tui domine: dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti vini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum: dormiam et requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me.

In finem pro ea que hereditatem consequitur psalmus David.

V. Verba mea auribus percipe domine: intellige clamorem meum. Intende voci orationis mee: rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine: mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo: quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus: ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te: in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

In finem pro octava psalmus David.

VI. Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum: sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea. Et anima mea turbata est valde: et tu domine usquequo. Convertere domine et eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei: conturbentur

ualde ueloci[ter]. *In finem psalmus david quem cantavit*
Domine deus meus in te spe *domino pro uerbis chusi*
raui: saluum me fac ex *filii gemini*
omnibus persequentibus me libera me. Ne quando rapiat
ut leo animam meam: dum non est qui redimat
neque saluum faciat. Domine deus meus si feci istud:
si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retri
buentibus mihi mala: decidam merito ab inimicis
meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et
comprehendat et conculcet in terra uitam meam et gloriam
VII meam in puluerem deducat. Exurge domine in
ira tua: et exaltare in finibus inimicorum meorum.
Et exurge domine deus meus in precepto quod mandas
ti: et synagoga populorum circumdabit te. Et propter
hanc in altum regredere: dominus iudicat populos. Iu
dica me domine secundum iusticiam meam: et secundum inno
centiam meam super me. Consumetur nequicia pecco
rum et diriges iustum: scrutans corda et renes deus.
Iustum adiutorium meum a domino: qui saluos facit
rectos corde. Deus iudex iustus fortis et paci
ens: numquid irascitur per singulos dies. Nisi con
uersi fueritis gladium suum uibrauit: arcum
suum tetendit et parauit illum. Et in eo pa
rauit uasa mortis: sagittas suas ardentibus
effecit. Ecce parturit iniusticiam: concepit dolorem
et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum:
et incidit in foueam quam fecit. Conuertetur dolor
eius in caput eius: et in uerticem ipsius iniquitas eius des
cendet. Confitebor domino secundum iusticiam eius: et psal
lam nomini domini altissimi. *In finem psalmus david pro*
Domine dominus noster: quam admira *torcularibus*
bile est nomen tuum in uniuersa terra. Quoniam ele
uata est magnificentia tua: super celos. Ex ore
infantium et lactentium perfecisti laudem propter ini
micos tuos: ut destruas inimicum et ultorem.
v. VIII Quoniam uidebo celos tuos: opera digitorum tuorum:
lunam et stellas que tu fundasti. Quid est homo quod
memor es eius: aut filius hominis quoniam uisitas eum.
Minuisti eum paulominus ab angelis gloria et
honore coronasti eum: et constituisti eum super opera
manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus
eius oues et boues uniuersas: insuper et pecora campi.
Volucres celi et pisces maris: qui perambulant
semitas maris. Domine dominus noster: quam admira
bile est nomen tuum in uniuersa terra. *In finem pro*
Confitebor tibi *occultis filii psalmus dauid.*
mox: domine in toto corde meo: narrabo omnia
mirabilia tua. Letabor et exultabo in te:
psallam nomini tuo altissime. In conuertendo ini
micum meum retrorsum: infirmabuntur et peribunt
a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et

causam meam: sedes super tronum qui iudicas iusticiam. IX
Increpasti gentes et periit impius: nomen eorum deles
ti in eternum et in seculum seculi. Inimici defecerunt
framee in finem: et ciuitates eorum destruxisti.
Periit memoria eorum cum sonitu: et dominus in eternum
permanet. Parauit in iudicio tronum suum et
ipse iudicabit orbem terre in equitate: iudicabit
populos in iusticia. Et factus est dominus refugium pauperi:
adiutor in oportunitatibus in tribulatione. Et
sperent in te qui nouerunt nomen tuum: quoniam non de
reliquisti querentes te domine. Psallite domino qui habitat
in syon: annunciate inter gentes studia eius. Quoniam re
quirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus
clamorem pauperum. Miserere mei domine uide hu
militatem meam de inimicis meis. Qui exaltas
me de portis mortis: ut annunciem omnes laudationes
tuas in portis filie syon. Exultabo in salu
tari tuo: infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt.
In laqueo isto quem absconderunt: comprehensus est pes
eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens: in operibus
manuum suarum comprehensus est peccator. Conuertan
tur peccatores in infernum: omnes gentes que obliuiscun
tur dominum. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis:
paciencia pauperum non peribit in finem. Exurge domine *al' psalmus. t. gta*
non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo.
Constitue domine legislatorem super eos: sciant gentes
quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe:
despicis in oportunitatibus in tribulatione. Dum
superbit impius incenditur pauper: comprehenduntur
in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur
peccator in desideriis anime sue: et iniquus benedicitur.
Exacerbauit dominum peccator: secundum multitudinem
ire sue non queret. Non est deus in conspectu eius: in
quinate sunt uie illius in omni tempore. Auferuntur
iudicia tua a facie eius: omnium inimicorum suo
rum dominabitur. Dixit enim in corde suo non moue
bor a generatione in generationem sine malo. Cuius
maledictione os plenum est et amaritudine
et dolo: sub lingua eius labor et dolor. Se
det in insidiis cum diuitibus in occultis: ut inter
ficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respi
ciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in
spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pau
perem: rapere pauperem dum attrahit eum. In la
queo suo humiliabit eum inclinabit se
et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim
in corde suo oblitus est deus: auertit faciem suam
ne uideat in finem. Exurge domine deus et ex
altetur manus tua: ne obliuiscaris paupe
rum. Propter quod irritauit impius deum: dixit
enim in corde suo non requiret. Uides quoniam

tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in
manus tuas. Tibi derelictus est pauper: orpha-
no tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris
et maligni: queretur peccatum illius et non invenie-
tur. Dominus regnabit in eternum et in seculum secu-
li: peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum
exaudivit dominus: preparationem cordis eorum audi-
vit auris tua. Iudicare pupillo et humili:
ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.
In domino confido: quomodo dicitis In finem psalmus David.
X anime mee transmigra in montem sicut passer. Quoniam ec-
ce peccatores intenderunt arcum: paraverunt sagit-
tas suas in pharetra ut sagittent in obscuro
rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt:
iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo: dominus
in celo sedes eius. Oculi eius in pauperem respici-
unt: palpebre eius interrogant filios hominum.
Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit in-
iquitatem odit animam suam. Pluet super peccatores
laqueos: ignis sulphur et spiritus procellarum pars
calicis eorum. Quoniam iustus dominus et iustitias di-
lexit: equitatem vidit vultus eius. In finem psalmus
Salvum me fac domine quoniam David pro octava.
defecit sanctus: quoniam diminute sunt veritates
a filiis hominum. Vana locuti sunt unusquisque
XI ad proximum suum: labia dolosa in corde et corde
locuti sunt. Disperdat dominus universa labia dolo-
sa: et linguam magniloquam. Qui dixerunt
linguam nostram magnificabimus labia nostra a nobis
sunt quis noster dominus est. Propter miseriam inopum et ge-
mitum pauperum: nunc exurgam dicit dominus. Ponam
in salutari tuo: fiducialiter agam in eo. Eloquia
domini eloquia casta: argentum igne examinatum
probatum terre purgatum septuplum. Tu domine ser-
vabis nos et custodies nos a generatione hac in
eternum. In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem
tuam multiplicasti filios hominum. In finem psal-
Usquequo domine oblivisceris me in mus David.
finem: usquequo avertis faciem tuam a me. Quam-
diu ponam consilia in anima mea dolorem in corde meo
per diem. Usquequo exaltabitur inimicus meus super me:
XII respice et exaudi me domine deus meus. Illumina
oculos meos ne umquam obdormiam in morte: ne
quando dicat inimicus meus prevalui adversus eum.
Qui tribulant me exultabunt si motus fuero: ego
autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum
in salutari tuo cantabo domino qui bona tribuit
mihi: et psallam nomini domini altissimi. In finem psalmus David
Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti
sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis:
XIII non est qui faciat bonum non est usque ad unum.

Dominus de celo prospexit super filios hominum: ut vi-
deat si est intelligens aut requirens deum. Omnes
declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui
faciat bonum non est usque ad unum. Sepulcrum
patens est guttur eorum linguis suis dolose age-
bant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum
os maledictione et amaritudine plenum est:
veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.
Contritio et infelicitas in viis eorum et viam
pacis non cognoverunt non est timor dei ante ocu-
los eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniqui-
tatem qui devorant plebem meam sicut escam panis.
Dominum non invocaverunt illic trepidaverunt timo-
re: ubi non erat timor. Quoniam dominus in generatione
iusta est: consilium inopis confudistis quoniam dominus spes
eius est. Quis dabit ex Syon salutare Israel:
cum averterit dominus captivitatem plebis sue: ex-
ultabit Iacob et letabitur Israel. Psalmus David
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis
requiescet in monte sancto tuo. Qui ingreditur
sine macula: et operatur iustitiam. Qui loquitur
veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lin- XIIII
gua sua. Nec fecit proximo suo malum: et oppro-
brium non accepit adversus proximos suos. Ad
nichilum deductus est in conspectu eius malignus:
timentes autem dominum glorificat. Qui iurat pro-
ximo suo et non decipit qui pecuniam suam non dedit
ad usuram: et munera super innocentem non accepit.
Qui facit hec: non movebitur in eternum. Tituli in-
Conserva me domine quoniam scriptio ipsi David
speravi in te. Dixi domino deus meus es tu: quoniam bo-
norum meorum non eges. Sanctis qui sunt in terra eius:
mirificavit omnes voluntates meas in eis. Multi-
plicate sunt infirmitates eorum: postea accele-
raverunt. Non congregabo conventicula eorum XV
de sanguinibus: nec memor ero nominum eo-
rum per labia mea. Dominus pars hereditatis mee
et calicis mei: tu es qui restitues hereditatem
meam mihi. Funes ceciderunt mihi in preclaris: et-
enim hereditas mea preclara est mihi. Benedicam
dominum qui tribuit mihi intellectum: insuper et usque
ad noctem increpuerunt me renes mei. Pro-
videbam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dex-
tris est mihi ne commovear. Propter hoc letatum
est cor meum et exultavit lingua mea: insuper et ca-
ro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam
meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre
corruptionem. Notas mihi fecisti vias vite adim-
plebis me letitia cum vultu tuo: delectationes
in dextera tua usque in finem. Oratio David
Exaudi domine iustitiam meam: intende depre- XVI

cationem meam. Auribus percipe orationem meam:
non in labiis dolosis. De vultu tuo iudicium
meum prodeat: oculi tui videant equitates. Pro
basti cor meum et visitasti nocte: igne me
XVI examinasti et non est inventa in me iniquitas.
Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba la
biorum tuorum ego custodivi vias duras. Per
fice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur
tur vestigia mea. Ego clamavi quoniam ex
audisti me deus: inclina aurem tuam mihi et exau
di verba mea. Mirifica misericordias tuas: qui sal
vos facis sperantes in te. A resistentibus dextere
tue custodi me ut pupillam oculi. Sub um
bra alarum tuarum protege me: a facie impiorum
qui me afflixerunt. Inimici mei animam
meam circumdederunt: adipem suum concluserunt: os eo
rum locutum est superbiam. Proicientes me nunc
circumdederunt me: oculos suos statuerunt decli
nare in terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad
predam: et sicut catulus leonis habitans in abditis.
Exurge domine preveni eum et supplanta eum:
eripe animam meam ab impio frameam tuam ab
inimicis manus tue. Domine a paucis de terra
divide eos in vita eorum: de absconditis tuis ad
impletus est venter eorum. Saturati sunt filiis:
et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego
autem in iusticia apparebo in conspectu tuo sa
tiabor cum apparuerit gloria tua. [In finem puero]
Diligam te [domini David qui locutus est domino verba canti]
domine fortitudo [ci huius in die qua eri]
mea: dominus firmamentum [puit eum dominus de]
meum et refugium meum et libera [manu inimicorum]
tor meus. Deus meus adiutor meus: [eius et de manu Saul]
et sperabo in eum. Protector meus et cornu salutis
mee: et susceptor meus. Laudans invocabo dominum
XVII et ab inimicis meis salvus ero. Circumdederunt
me dolores mortis: et torrentes iniquitatis con
turbaverunt me. Dolores inferni circumde
derunt me: preoccupaverunt me laquei mortis.
In tribulatione mea invocavi dominum: et ad deum
meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto
suo vocem meam: et clamor meus in conspectu eius
introivit in aures eius. Commota est et contre
muit terra: fundamenta montium conturbata
sunt et commota sunt quoniam iratus est eis. Ascen
dit fumus in ira eius et ignis a facie eius exar
sit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit
celos et descendit: et caligo sub pedibus eius.
Et ascendit super cherubim et volavit: volavit
super pennas ventorum. Et posuit tenebras la
tibulum suum in circuitu eius: tabernaculum eius
tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre ful
gore in conspectu eius nubes transierunt: grando
et carbones ignis. Et intonuit de celo dominus
et altissimus dedit vocem suam grando et carbo
nes ignis. Et misit sagittas suas et dissi
pavit eos: fulgura multiplicavit et contur
bavit eos. Et apparuerunt fontes aquarum:
et revelata sunt fundamenta orbis terrarum.
Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spi
ritus ire tue. Misit de summo et accepit me: et as
sumpsit me de aquis multis. Eripuit me de
inimicis meis fortissimis: et ab his qui oderunt
me quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt
me in die afflictionis mee: et factus est dominus pro
tector meus. Et eduxit me in latitudinem: salvum
me fecit quoniam voluit me. Et retribuet mihi dominus
secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum
mearum retribuet mihi. Quia custodivi vias
domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia
eius in conspectu meo: et iusticias eius non repuli
a me. Et ero immaculatus cum eo: et observabo
me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi dominus secundum
iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum
in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris: et [al' psalm' x. gla.]
cum viro innocente innocens eris. Et cum electo
electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum
humilem salvum facies: et oculos superborum humi
liabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine:
deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te
eripiar a temptatione: et in deo meo transgrediar
murum. Deus meus impollulata via eius: eloquia
domini igne examinata: protector est omnium sperantium
in se. Quoniam quis deus preter dominum: aut quis deus preter
deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute: et po
suit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes
meos tanquam cervorum: et super excelsa statuens
me. Qui docet manus meas ad prelium: et posu
isti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti
mihi protectionem salutis tue: et dextera tua sus
cepit me. Et disciplina tua correxit me in
finem: et disciplina tua ipsa me docebit. Di
latasti gressus meos subtus me: et non sunt infir
mata vestigia mea. Persequar inimicos meos
et comprehendam illos: et non convertar donec
deficiant. Confringam illos nec poterunt
stare: cadent subtus pedes meos. Et precinxisti
me virtute ad bellum: et supplantasti insurgen
tes in me subtus me. Et inimicos meos de
disti mihi dorsum: et odientes me disperdidisti.
Clamaverunt nec erat qui salvos faceret ad
dominum: nec exaudivit eos. Et comminuam

cos ut puluerem ante faciem uenti: ut lutum
platearum delebo eos. Eripies me de contradicti
onib; ppli: constitues me in caput gentium.
Populus quem non cognoui seruiuit michi: in
auditu auris obediuit michi. Filii alieni
mentiti sunt michi. filii alieni inueterati sunt et
claudicauerunt a semitis suis. Viuit dns et
benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee.
Deus qui das uindictas michi et subdis populos sub
me: liberator meus de inimicis meis iracundis.
Et ab insurgentib; in me exaltabis me: a
uiro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi
in nationib; dne: et nomini tuo psalmum dicam. Mag
nificans salutes regis eius et faciens misericordiam xpo
suo dd et semini eius usq; in seculum. In fi. ps dauid
Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum
eius annunciat firmamentum. Dies diei e
ructat uerbum: et nox nocti indicat scientiam. Non
XVIII sunt loquele neq; sermones: quorum non audiantur uo
ces eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum: et in
fines orbis terre uerba eorum. In sole posuit ta
bernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de
thalamo suo. Exultauit ut gigas ad cur
rendam uiam: a summo celo egressio eius. Et oc
cursus eius usq; ad summum eius: nec est qui se abs
condat a calore eius. Lex dni inmaculata con
uertens animas: testimonium dni fidele sapientiam
prestans paruulis. Iusticie dni recte letifi
cantes corda: preceptum dni lucidum illuminans
oculos. Timor dni sanctus permanet in seculum seculi:
iudicia dni uera iustificata in semetipsa.
Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum:
et dulciora super mel et fauum. Etenim seruus tuus
custodit ea: in custodiendis illis retributio mul
ta. Delicta quis intelligit ab occultis meis mun
da me: et ab alienis parce seruo tuo. Si
mei non fuerint dominati tunc inmaculatus ero: et e
mundabor a delicto maximo. Et erunt ut compla
ceant eloquia oris mei: et meditatio cordis
mei in conspectu tuo semper. Dne adiutor meus:
et redemptor meus. In fine ps dauid
Exaudiat te dns in die tribulationis: protegat
te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de
XIX sco: et de syon tueatur te. Memor sit omnis
sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat.
Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum con
firmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine
dei nostri magnificabimur. Impleat dns omnes
petitiones tuas: nunc cognoui quoniam saluum
fecit dns xpm suum. Exaudiet illum de celo
sco suo: in potentatib; salus dextere eius.

Hii in curribus et hii in equis: nos autem in nomine
dni dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati
sunt et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti
sumus. Dne saluum fac regem: et exaudi nos
in die qua inuocauerimus te. In fi. ps dd
XX Dne in uirtute tua letabitur rex: et super salutare
tuum exultabit uehementer. Desiderium
cordis eius tribuisti ei: et uoluntate labiorum
eius non fraudasti eum. Quoniam preuenisti eum in bene
dictionib; dulcedinis: posuisti in capite eius
coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te
et tribuisti ei: longitudinem dierum in seculum
et in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari
tuo: gloriam et magnum decorem inpones super eum.
Quoniam dabis eum in benedictionem; in seculum seculi:
letificabis eum in gaudio cum uultu tuo. Quoniam
rex sperat in dno: et in misericordia altissimi non commo
uebitur. Inueniatur manus tua omnib; ini
micis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.
Pones eos ut clibanum ignis in tempore uultus
tui dns in ira sua conturbabit eos et deuo
rabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes:
et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaue
runt in te mala: cogitauerunt consilia que non
potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum
in reliquiis tuis preparabis uultum eorum. Ex
altare dne in uirtute tua: cantabimus et
psallemus uirtutes tuas. In fi. ps dauid
Deus deus meus pro assumptione uel susceptione
respice in me quare dne matutina seu
me dereliquisti: longe a salute mea precia mat.
XXI uerba delictorum meorum. Deus meus clamabo per
diem et non exaudies: et nocte et non ad insipientiam
michi. Tu autem in sco habitas laus israel. In te
sperauerunt patres nostri: sperauerunt et liberasti eos.
Ad te clamauerunt et salui facti sunt: in te spe
rauerunt et non sunt confusi. Ego autem sum uermis et
non homo: obprobrium hominum et abiectio plebis.
Omnes uidentes me deriserunt me: locuti sunt
labiis et mouerunt caput. Sperauit in dno eripi
at eum: saluum faciat eum quoniam uult eum. Quoniam
tu es qui extraxisti me de uentre spes mea:
ab uberib; matris mee in te proiectus sum ex utero.
De uentre matris mee deus meus es tu: ne dis
cesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est: quoniam
non est qui adiuuet. Circumdederunt me uituli
multi: tauri pingues obsederunt me. Aperue
runt super me os suum: sicut leo rapiens et rugiens. Sicut
aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum tamquam cera liquescens: in me
dio uentris mei. Aruit tamquam testa uirtus

mea: et lingua mea adhesit faucibus meis, et in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea.

XX

Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me, diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum a me, ad defensionem meam conspice. Erue a framea deus animam meam, et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis, et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum, universum semen Iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen Israel, quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me, et cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna, vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur, et laudabunt dominum qui requirunt eum, vivent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad dominum universi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius universe familie gentium. Quoniam domini est regnum, et ipse dominabitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terre, in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet, et semen meum serviet ipsi. Annunciabitur domino generatio ventura, et annunciabunt celi iusticiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.

XXI XXI mor.

Dominus regit me. Ps. david.

et nichil michi deerit, in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me, animam meam convertit. Deduxit me super semitas iusticie, propter nomen suum. Nam et si ambulavero in medio umbre mortis, non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum, et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo domini in longitudinem dierum. Ps. david in prima sabbati.

XXII

Domini est terra et plenitudo eius, orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum, et super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iuravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino, et misericordiam a deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum, querentium faciem dei Iacob. Attollite portas principes vestras, et elevamini porte eternales, et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dominus fortis et potens, dominus potens in prelio. Attollite portas principes vestras, et elevamini porte eternales, et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dominus virtutum ipse est rex glorie. In fi. ps. david.

XXIIII

Ad te domine levavi animam meam, deus meus in te confido non erubescam. Neque irrideant me inimici mei, etenim universi qui sustinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Vias tuas domine demonstra michi, et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me, quia tu es deus salvator meus, et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine, et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuventutis mee, et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam domine. Dulcis et rectus dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas. Universe vie domini misericordia et veritas, requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo, multum est enim. Quis est homo qui timet dominum? legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur, et semen eius hereditabit terram. Firmamentum est dominus timentibus eum, et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei, quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicate sunt, de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte universa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me, non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes et recti adheserunt michi, quia sustinui te. Libera deus Israel ex omnibus tribulationibus suis. Psalmus david.

XXV

Iudica me domine quoniam ego in innocencia mea ingressus sum, et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine et tempta me, ure renes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. Non sedi cum concilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi ecclesiam malignantium, et cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocentes manus meas, et circumdabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua. Domine

dilexi decorem domus tue: et locum habitationis
glorie tue. Ne perdas cum impiis deus animam meam: et
cum viris sanguinum vitam meam. In quorum ma-
nibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est mu-
neribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum:
redime me et miserere mei. Pes meus stetit in
directo: in ecclesiis benedicam te domine. In finem. Psalmus
Dominus illumi- David priusquam
XXVI natio mea: et salus mea liniretur.
quem timebo? Dominus protector vite mee:
a quo trepidabo? Dum appropiant super me
nocentes: ut edant carnes meas. Qui tribulant
me inimici mei: ipsi infirmati sunt et ceciderunt.
Si consistant adversum me castra: non timebit cor
meum. Si exurgat adversum me prelium: in hoc
ego sperabo. Unam petii a domino hanc requiram:
ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee.
Ut videam voluntatem domini: et visitem templum eius.
Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malo-
rum protexit me in abscondito tabernaculi sui.
In petra exaltavit me: et nunc exaltavit caput
meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi
in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo
et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem meam
qua clamavi ad te: miserere mei et exaudi
me. Tibi dixit cor meum exquisivit te facies
mea: faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem
tuam a me: ne declines in ira a servo tuo.
Adiutor meus esto domine ne derelinquas me: neque
despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus
et mater mea dereliquerunt me: dominus autem assumpsit
me. Legem pone mihi domine in via tua: et dirige
me in semitam rectam propter inimicos meos. Ne
tradideris me in animas tribulantium me: quoniam in-
surrexerunt in me testes iniqui: et mentita est ini-
quitas sibi. Credo videre bona domini: in terra
viventium. Expecta dominum viriliter age: et confor-
tetur cor tuum et sustine dominum. Psalmus huic David.
Ad te domine clamabo deus meus ne sileas a me:
nequando taceas a me: et assimilabor descenden-
tibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecationis
mee dum oro ad te: dum extollo manus meas
XXVII ad templum sanctum tuum. Ne simul tradas me cum
peccatoribus: et cum operantibus iniquitatem ne perdas
me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo: ma-
la autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera
eorum: et secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Se-
cundum opera manuum eorum tribue illis: redde
retributionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt
opera domini et in opera manuum eius destrues illos:
et non edificabis eos. Benedictus dominus: quoniam exau-
divit vocem deprecationis mee. Dominus adiutor
meus et protector meus: in ipso speravit cor meum
et adiutus sum. Et refloruit caro mea: et ex
voluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo
plebis sue: et protector salvationum christi sui est.
Salvum fac populum tuum domine et benedic hereditati
tue: et rege eos et extolle illos usque in eternum.
Afferte domino filii dei: Psalmus David in consummatione
afferte domino filios arietum. tabernaculi
tum. Afferte domino gloriam et honorem: afferte XXVIII
domino gloriam nomini eius adorate dominum in atrio sancto
eius. Vox domini super aquas deus maiestatis intonuit:
dominus super aquas multas. Vox domini in virtute: vox
domini in magnificentia. Vox domini confringentis
cedros: et confringet dominus cedros libani. Et
comminuet eas tamquam vitulum libani: et dilec-
tus quemadmodum filius unicornium. Vox domini inter-
cidentis flammam ignis: vox domini concutientis
desertum: et commovebit dominus desertum cades.
Vox domini preparantis cervos: et revelabit con-
densa et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus
diluvium inhabitare facit: et sedebit dominus
rex in eternum. Dominus virtutem populo suo dabit:
dominus benedicet populo suo in pace. Psalmus cantici
Exaltabo te domine dedicationis domus David.
quoniam suscepisti me: nec delectasti inimi-
cos meos super me. Domine deus meus clamavi ad te: et XXIX
sanasti me. Domine eduxisti ab inferno ani-
mam meam: salvasti me a descendentibus in lacum.
Psallite domino sancti eius: et confitemini memorie
sanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius:
et vita in voluntate eius. Ad vesperum demora-
bitur fletus: et ad matutinum leticia.
Ego autem dixi in habundantia mea: non movebor
in eternum. Domine in voluntate tua prestitisti
decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam
a me: et factus sum conturbatus. Ad te domine
clamabo: et ad deum meum deprecabor. Que
utilitas in sanguine meo: dum descendo
in corruptionem. Numquid confitebitur tibi pulvis:
aut annunciabit veritatem tuam. Audivit dominus
et misertus est mei: dominus factus est adiutor meus.
Convertisti planctum meum in gaudium mihi:
concidisti saccum meum et circumdedisti me leti-
cia. Ut cantet tibi gloria mea et non compungar:
domine deus meus in eternum confitebor tibi. In finem. Psalmus
In te domine speravi non confundar David pro extasi
in eternum: in iustitia tua libera me. In-
clina ad me aurem tuam: accelera ut eruas XXX
me. Esto mihi in deum protectorem et in domum
refugii ut salvum me facias. Quoniam forti-

udo mea et refugium meum es tu: et propter nomen
tuum deduces me et enutries me. Educes me
de laqueo quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector
meus. In manus tuas commendo spiritum meum: re-
demisti me domine deus veritatis. Odisti obser-
vantes vanitates supervacue. Ego autem in domino
speravi: exultabo et letabor in misericordia tua.
Quoniam respexisti humilitatem meam: salvasti
de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti
me in manibus inimici: statuisti in loco
spacioso pedes meos. Miserere mihi domine quoniam
tribulor: conturbatus est in ira oculus meus anima mea
et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea:
et anni mei in gemitibus. Infirmata est in
paupertate virtus mea: et ossa mea conturbata
sunt. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium
et vicinis meis valde: et timor notis meis.
Qui videbant me foras fugerunt a me: obli-
vioni datus sum tamquam mortuus a corde. Fac-
tus sum tamquam vas perditum: quoniam audivi vitu-
perationem multorum commorantium in circuitu.
In eo dum convenirent simul adversum me: acci-
pere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te
speravi domine dixi deus meus es tu: in manibus
tuis sortes mee. Eripe me de manu ini-
micorum meorum: et a persequentibus me. Illustra
faciem tuam super servum tuum: salvum me fac in
misericordia tua domine non confundar quoniam invocavi te.
Erubescant impii et deducantur in infernum: mu-
ta fiant labia dolosa. Que loquuntur adversus
iustum iniquitatem: in superbia et in abusione.
Quam magna multitudo dulcedinis tue
domine: quam abscondisti timentibus te. Perfecis-
ti eis qui sperant in te: in conspectu filiorum hominum.
Abscondes eos in abscondito faciei tue: a contur-
batione hominum. Proteges eos in taberna-
culo tuo: a contradictione linguarum. Benedictus
dominus quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civita-
te munita. Ego autem dixi in excessu mentis
mee: proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo
exaudisti vocem orationis mee: dum clamarem
ad te. Diligite dominum omnes sancti eius: quoniam veritatem
requiret dominus et retribuet habundanter facien-
tibus superbiam. Viriliter agite et confortetur cor
vestrum: omnes qui speratis in domino.

Beati quorum remisse sunt iniquitates: et
quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui
non imputavit dominus peccatum: nec est in spiritu
eius dolus. Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea:
dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte
gravata est super me manus tua: conversus sum in
erumpna mea dum configitur spina. Delictum
meum cognitum tibi feci: et iniusticiam meam non
abscondi. Dixi confitebor adversum me iniusticiam XXXI
meam domino: et tu remisisti impietatem peccati mei.
Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tempore oppor-
tuno. Verumptamen in diluvio aquarum multarum:
ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum
a tribulatione que circumdedit me: exultatio mea
erue me a circumdantibus me. Intellectum
tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris:
firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut
equus et mulus: quibus non est intellectus. In camo
et freno maxillas eorum constringe: qui non ap-
proximant ad te. Multa flagella peccatoris:
sperantes autem in domino misericordia circumdabit. Letami-
ni in domino et exultate iusti: et gloriamini omnes
recti corde.

Exultate iusti in domino: rectos decet collau-
datio. Confitemini domino in cithara: in psal-
terio decem cordarum psallite illi. Cantate
ei canticum novum: bene psallite ei in voci-
feratione. Quia rectum est verbum domini: et omnia XXXII
opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium:
misericordia domini plena est terra. Verbo domini celi fir-
mati sunt: et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Con-
gregans sicut in utre aquas maris: ponens in
thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra:
ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.
Quoniam ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit
et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium:
reprobat autem cogitationes populorum et reprobat consilia
principum. Consilium autem domini in eternum manet:
cogitationes cordis eius in generatione et generationem.
Beata gens cuius est dominus deus eius: populus quem elegit
in hereditatem sibi. De celo respexit dominus: vi-
dit omnes filios hominum. De preparato habitaculo
suo: respexit super omnes qui habitant terram. Qui fin-
xit sigillatim corda eorum: qui intelligit omnia
opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem:
et gigas non salvabitur in multitudine virtutis
sue. Fallax equus ad salutem: in habundantia
autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini
super metuentes eum: et in eis qui sperant super misericordia eius.
Ut eruat a morte animas eorum: et alat eos in fa-
me. Anima nostra sustinet dominum: quoniam adiu-
tor et protector noster est. Quia in eo letabitur
cor nostrum: et in nomine sancto eius speravimus. Fiat
misericordia tua domine super nos: quemadmodum speravimus in te.

Benedicam dominum
in omni tempore: semper
laus eius in ore meo. In domino laudabitur

anima mea: audiant mansueti et letent. Mag
nificate dominum mecum: et exaltemus nomen eius
XXXIII in idipsum. Exquisivi dominum et exaudivit me: et
ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accce
dite ad eum et illuminamini: et facies vestre non
confundentur. Iste pauper clamavit et dominus ex
audivit eum: et de omnibus tribulationibus eius salva
vit eum. Inmittet angelus domini in circuitu ti
mentium eum: et eripiet eos. Gustate et videte
quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo.
Timete dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timen
tibus eum. Divites eguerunt et esurierunt: inquire
ntes autem dominum non minuentur omni bono. Venite
filii audite me: timorem domini docebo vos. Quis
est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos.
Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne lo
quantur dolum. Diverte a malo et fac bonum: inquire
pacem et persequere eam. Oculi domini super iustos: et aures
eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes
mala: ut perdat de terra memoriam eorum. Cla
maverunt iusti et dominus exaudivit eos: et ex omnibus
tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus
his qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu salva
bit. Multe tribulationes iustorum: et de omnibus his
liberavit eos dominus. Custodit dominus omnia ossa eo
rum: unum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima:
et qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus
animas servorum suorum: et non delinquent omnes qui
sperant in eo.
Iudica domine nocentes me: expugna inpug
nantes me. Apprehende arma et scutum: et
exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam
et conclude adversus eos qui persequuntur me: dic
anime mee salus tua ego sum. Confundantur et
revereantur querentes animam meam. Avertantur re
XXXIIII trorsum et confundantur: cogitantes mihi mala. Fi
ant tamquam pulvis ante faciem venti: et angelus
domini coartans eos. Fiat via illorum tenebre
et lubricum: et angelus domini persequens eos. Quoniam gra
tis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue
exprobraverunt animam meam. Veniat illi
laqueus quem ignorat: et captio quam abscondit
apprehendat eum: et in laqueum cadat in ipsum.
Anima autem mea exultabit in domino: et delecta
bitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent
domine quis similis tibi. Eripiens inopem de manu
fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum.
Surgentes testes iniqui: que ignorabam interro
gabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis
sterilitatem anime mee. Ego autem cum mihi molesti
essent: induebar cilicio. Humiliabam in ie
iunio animam meam: et oratio mea in sinu meo conver
tetur. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic
complacebam: quasi lugens et contristatus sic humi
liabar. Et adversum me letati sunt et convenerunt
congregata sunt super me flagella et ignoravi.
Dissipati sunt nec conpuncti temptaverunt me sub
sannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me
dentibus suis. Domine quando respicies animam meam resti
tue animam meam a malignitate eorum a leonibus
unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia mag
na: in populo gravi laudabo te. Non supergaude
ant mihi qui adversantur mihi inique: qui oderunt me
gratis et annuunt oculis. Quoniam mihi quidem pacifice
loquebantur: et in iracundia terre loquentes dolos co
gitabant. Et dilataverunt super me os suum: di
xerunt euge euge viderunt oculi nostri. Vidisti do
mine ne sileas: domine ne discedas a me. Ex
surge et intende iudicio meo: deus meus et dominus meus
in causam meam. Iudica me secundum iustitiam meam
domine deus meus: et non supergaudeant mihi. Non dicant
in cordibus suis euge euge anime nostre: nec di
cant devorabimus eum. Erubescant et revere
antur simul: qui gratulantur malis meis. In
duantur confusione et reverentia: qui maligna
locuntur super me. Exultent et letentur qui vo
lunt iustitiam meam: et dicant semper magnifice
tur dominus qui volunt pacem servi eius. Et lingua
mea meditabitur iustitiam tuam: tota die
laudem tuam.
Dixit iniustus ut delinquat in semetipso:
non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose
egit in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas
eius ad odium. Verba oris eius iniquitas et dolus: XXXV
noluit intelligere ut bene ageret.
Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit
omni vie non bone maliciam autem non odivit. Domine
in celo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes.
Iustitia tua sicut montes dei: iudicia tua a
byssus multa. Homines et iumenta salvabis
domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus.
Filii autem hominum: in tegmine alarum tuarum
sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue:
et torrente voluptatis tue potabis eos.
Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo vi
debimus lumen. Pretende misericordiam tuam scientibus
te: et iustitiam tuam his qui recto sunt corde.
Non veniat mihi pes superbie: et manus peccatoris
non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur in
iquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare.
Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris
facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum

velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem:
XXXVI et inhabita terram: et pasceris in divitiis eius. Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam tuam: et spera in eo et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuam: et iudicium tuum tamquam meridiem: subditus esto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniustitias. Desine ab ira et derelinque furorem: noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur: sustinentes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non erit peccator: et queres locum eius et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis. Observabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum. Ut deiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto: super divitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo: et in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet: iustus autem miseretur et tribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur: et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui: et non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum: et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium (al. psalm. et gla:) et non derelinquet sanctos suos: in eternum conservabuntur. Iniusti punientur: et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam: et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum: et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec dampnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius: et exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat: quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem: quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt simul: reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino: et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos: quia speraverunt in eo.

Psalmus david in rememorationem.

XXXVII Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt michi: et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum: sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee: a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi: tu exaudies domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei: et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi: quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum: domine deus salutis mee.

In finem canticum david pro Idithun.

XXXVIII Dixi custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis:

et dolor meus renovatus est. Concaluit cor
meum intra me: et in meditatione mea ex-
ardescet ignis. Locutus sum in lingua mea
notum fac michi domine finem meum. Et numerum
dierum meorum quis est ut sciam quid desit michi. Ec-
ce mensurabiles posuisti dies meos: et substan-
tia mea tamquam nichilum ante te. Verumptamen universa
vanitas: omnis homo vivens. Verumptamen in yma-
gine pertransit homo: sed et frustra conturbatur.
Thesaurizat et ignorat cui congregabit ea.
Et nunc que est expectatio mea? nonne dominus, et
substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis
erue me: opprobrium insipienti dedisti me.
Obmutui et non aperui os meum: quoniam tu fecisti
amove a me plagas tuas. A fortitudine
manus tue ego defeci in increpationibus: propter
iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere
re fecisti sicut araneam animam eius: verumtamen vane
conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine
et deprecationem meam: auribus percipe lacrimas
meas. Ne sileas quoniam advena ego sum apud te:
et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte michi
ut refrigerer priusquam habeam et amplius non ero.
Expectans expectavi In finem psalmus David
dominum: et intendit michi. Et exaudivit preces
meas et eduxit me de lacu miserie et de lu-
to fecis. Et statuit super petram pedes meos:
XXXIX et direxit gressus meos. Et immisit in os meum
canticum novum carmen deo nostro. Videbunt multi
et timebunt: et sperabunt in domino. Beatus vir cuius
est nomen domini spes eius: et non respexit in vanita-
tes et insanias falsas. Multa fecisti tu domine
deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non
est qui similis sit tibi. Annunciavi et locutus sum:
multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et ob-
lationem noluisti: aures autem perfecisti michi.
Holocaustum et pro peccato non postulasti: tunc dixi
ecce venio. In capite libri scriptum est de me
ut facerem voluntatem tuam deus meus volui: et
legem tuam in medio cordis mei. Annunciavi
iusticiam tuam in ecclesia magna: ecce labia
mea non prohibebo domine tu scisti. Iusticiam
tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et
salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam
et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne
elonges facias miserationes tuas a me: misericordia
et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circum-
dederunt me mala quorum non est numerus: comprehen-
derunt me iniquitates mee et non potui ut vide-
rem. Multiplicate sunt super capillos capitis
mei: et cor meum dereliquit me. Complaceat
tibi domine ut eruas me: domine ad adiuvandum
me respice. Confundantur et revereantur simul
qui querunt animam meam ut auferant eam. Con-
vertantur retrorsum et revereantur: qui volunt michi
mala. Ferant confestim confusionem suam: qui dicunt
michi euge euge. Exultent et letentur super te
omnes querentes te: et dicant semper magnificetur dominus
qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus
sum et pauper: dominus sollicitus est mei. Adiutor
meus et protector meus tu es: deus meus ne tardaveris.
Beatus qui In finem psalmus David vel misericordia mea
intelligit super egenum et pauperem: in die mala mor.
liberavit eum dominus. Dominus conservet eum et vi- XL
vificet eum: et beatum faciat eum in terra et non
tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus
opem ferat illi super lectum doloris eius: universum
stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego
dixi domine miserere mei: sana animam meam
quia peccavi tibi. Inimici mei dixerunt mala
michi: quando morietur et peribit nomen eius. Et si
ingrediebatur ut videret vana loquebatur: cor eius
congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur
foras: et loquebatur in idipsum. Adversum me susur-
rabant omnes inimici mei: adversum me cogi-
tabant mala michi. Verbum iniquum constituerunt
adversum me: numquid qui dormit non adiciet ut
resurgat. Etenim homo pacis mee in quo spe-
ravi qui edebat panes meos magnificavit
super me supplantationem. Tu autem domine miserere
mei: et resuscita me et retribuam eis.
In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non
gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter
innocentiam suscepisti: et confirmasti me in
conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deus
israel: a seculo et in seculum fiat fiat. In finem in-
Quemadmodum intellectus filiis chore.
desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desi- mor.
derat anima mea ad te deus. Sitivit anima mea
ad deum fontem vivum: quando veniam et apparebo XLI
ante faciem dei. Fuerunt michi lacrime mee pa-
nes die ac nocte: dum dicitur michi cotidie ubi est
deus tuus. Hec recordatus sum et effudi in me animam
meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admira-
bilis usque ad domum dei. In voce exultatio-
nis et confessionis sonus epulantis. Quare tris-
tis es anima mea: et quare conturbas me. Spera
in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare
vultus mei et deus meus. Ad me ipsum anima mea
conturbata est: propterea memor ero tui de terra
iordanis et hermonyim a monte modico.
Abyssus abyssum invocat: in voce cataractarum

rac tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus
tui super me transierunt. In die mandavit dominus
misericordiam suam: et nocte canticum eius. Apud me
oratio deo vite mee: dicam deo susceptor meus
es. Quare oblitus es mei: et quare contristatus incedo
dum affligit me inimicus. Dum confringun-
tur ossa mea exprobraverunt michi: qui tribulant
me inimici mei. Dum dicunt michi per singulos
dies: ubi est deus tuus. Quare tristis es anima
mea: et quare conturbas me. Spera in deo quoniam
adhuc confitebor illi: salutare vultus mei
et deus meus. *In finem. Psalmus David.*
XLII Iudica me deus et discerne causam meam de
gente non sancta: ab homine iniquo et doloso e-
ripe me. Quia tu es deus fortitudo mea quare
me repulisti: et quare contristatus incedo dum
affligit me inimicus. Emitte lucem tuam
et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et addu-
xerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula
tua. Et introibo ad altare dei: ad deum qui
letificat iuventutem meam. Confitebor tibi
in cithara deus deus meus: quare tristis es anima mea:
et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc
confitebor illi: salutare vultus mei et deus meus.
Deus auribus *In finem filiis chore ad*
nostris audivimus: patres *intellectum*
nostri annunciaverunt nobis. Opus quod operatus
es in diebus eorum: et in diebus antiquis. Ma-
nus tua gentes disperdidit et plantasti eos: af-
flixisti populos et expulisti eos. Nec enim
in gladio suo possederunt terram: et brachium
eorum non salvabit eos. Sed dextera tua et
brachium tuum: et illuminatio vultus tui
quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et
deus meus: qui mandas salutes iacob. In te ini-
micos nostros ventilabimus cornu: et in nomine
tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in
arcu meo sperabo: et gladius meus non salvabit
me. Salvasti enim nos de affligentibus nos:
et odientes nos confudisti. In deo laudabimur
tota die: et in nomine tuo confitebimur in seculum.
Nunc autem repulisti et confudisti nos: et non egre-
dieris deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retro-
rsum post inimicos nostros: et qui oderunt nos
diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oves es-
carum: et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti
populum tuum sine precio: et non fuit multi-
tudo in commutationibus eorum. Posuisti nos op-
probrium vicinis nostris: subsannationem et deri-
sum hiis qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos
in similitudinem gentibus: commotionem capitis in
populis. Tota die verecundia mea contra me est: et con-
fusio faciei mee cooperuit me. A voce expro-
brantis et obloquentis: a facie inimici et perse-
quentis. Hec omnia venerunt super nos: nec obliti
sumus te: et inique non egimus in testamento tuo.
Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti se-
mitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos
in loco afflictionis: et cooperuit nos umbra mor-
tis. Si obliti sumus nomen dei nostri: et si expan-
dimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus
requiret ista: ipse enim novit abscondita cordis.
Quoniam propter te mortificamur tota die: estimati
sumus sicut oves occisionis. Exurge quare obdor-
mis domine: exurge et ne repellas in finem. Qua-
re faciem tuam avertis: oblivisceris inopie nostre
et tribulationis nostre. Quoniam humiliata est in pulvere
anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster. Ex-
surge domine adiuva nos: et redime nos propter
nomen tuum. *In finem pro hiis qui commutabuntur fi-*
Eructavit *liis chore ad intellectum canticum pro di-* XLIIII
cor meum verbum bonum: dico ego opera mea
regi. Lingua mea calamus scribe: velociter
scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum
diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit te
deus in eternum. Accingere gladio tuo super
femur tuum potentissime. Specie tua et pulcri-
tudine tua: intende prospere procede et regna.
Propter veritatem et mansuetudinem et iustici-
am: et deducet te mirabiliter dextera tua. Sa-
gitte tue acute: populi sub te cadent in corda
inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum seculi:
virga directionis virga regni tui. Dilexisti iu-
sticiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te deus deus
tuus oleo leticie pre consortibus tuis. Mirra et gut-
ta et cassia a vestimentis tuis a domibus ebur-
neis: ex quibus delectaverunt te filie regum in
honore tuo. Astitit regina a dextris tuis
in vestitu deaurato: circumdata varietate.
Audi filia et vide et inclina aurem tuam: et obli-
viscere populum tuum et domum patris tui. Et concu-
piscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus
et adorabunt eum. Et filie tyri in muneribus:
vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis.
Omnis gloria eius filie regum abintus: in fimbri-
is aureis circumamicta varietatibus. Addu-
centur regi virgines post eam: proxime eius afferentur
tibi. Afferentur in leticia et exultatione:
adducentur in templum regis. Pro patribus tuis
nati sunt tibi filii: constitues eos principes su-
per omnem terram. Memores erunt nominis tui domine: in omni
generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur

tibi in eternum: et in seculum seculi. In finem psalmus
Deus noster refugium David pro archanis
et uirtus: adiutor in tribulationibus que inue-
nerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum
turbabitur terra: et transferentur montes in cor
maris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum: con-
XLV turbati sunt montes in fortitudine eius. Flu-
minis impetus letificat ciuitatem dei: sanctifica-
uit tabernaculum suum altissimus. Deus in me-
dio eius non commouebitur: adiuuabit eam deus ma-
ne diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata
sunt regna: dedit uocem suam mota est terra. Dominus
uirtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob. Venite
et uidete opera domini que posuit prodigia super terram.
Auferens bella usque ad finem terre: arcum con-
teret et confringet arma: et scuta comburet ig-
ni. Vacate et uidete quoniam ego sum deus: exaltab-
or in gentibus et exaltabor in terra. Dominus uirtutum
nobiscum: susceptor noster deus iacob. In finem psalmus
Omnes gentes David pro filiis cho
plaudite manibus: re.
iubilate deo in uoce
exultationis. Quoniam dominus excelsus terribilis: rex
magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis:
et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem
suam: speciem iacob quam dilexit. Ascendit
XLVI deus in iubilo: dominus in uoce tube. Psallite deo
nostro psallite: psallite regi nostro psallite.
Quoniam rex omnis terre deus: psallite sapienter. Reg-
nabit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam.
Principes populorum congregati sunt cum deo abra-
ham: quoniam dii fortes terre uehementer eleua-
ti sunt. Laus cantici filiorum uel filiis cho
Magnus dominus et laudabilis re. ii. sabbati.
nimis: in ciuitate dei nostri in monte sancto
eius. Fundatur exultatione uniuerse terre:
mons sion latera aquilonis ciuitas regis
magni. Deus in domibus eius cognoscetur:
cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terre congre-
gati sunt: conuenerunt in unum. Ipsi uidentes
sic admirati sunt conturbati sunt et commoti sunt
tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut par-
turientis in spiritu uehementi conteres naues thar-
XLVII sis. Sicut audiuimus sic uidimus in ciuitate
domini uirtutum: in ciuitate dei nostri deus fundauit
eam in eternum. Suscepimus deus misericordiam tuam:
in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus sic
et laus tua in fines terre: iusticia plena est
dextera tua. Letetur mons sion et exultent fi-
lie iude: propter iudicia tua domine. Circumdate
sion et complectimini eam: narrate in turri-

bus eius. Ponite corda uestra in uirtute eius:
et distribuite domos eius ut enarretis in
progenie altera. Quoniam hic est deus deus noster in eternum et
in seculum seculi: ipse reget nos in secula. In fi-
Audite hec omnes gentes: filiis chore psalmus
auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Quique
terrigene et filii hominum: simul in unum
diues et pauper. Os meum loquetur sapientiam: et
meditatio cordis mei prudentiam. Inclina-
bo in parabolam aurem meam: aperiam in psalte-
rio propositionem meam. Cur timebo in die mala: XLVIII
iniquitas calcanei mei circumdabit me.
Qui confidunt in uirtute sua: et in multitudine
diuitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit:
redimet homo: et non dabit deo placationem
suam. Et precium redemptionis anime sue: et labo-
rabit in eternum et uiuet adhuc in finem. Non
uidebit interitum cum uiderit sapientes morien-
tes: simul insipiens et stultus peribunt. Et relin-
quent alienis diuitias suas: et sepulchra eorum
domus illorum in eternum. Tabernacula eorum
in progenie et progenie: uocauerunt nomina sua in
terris suis. Homo cum in honore esset non
intellexit: comparatus est iumentis insipientibus:
et similis factus est illis. Hec uia illorum scanda-
lum ipsis: et postea in ore suo complacebunt. Sicut
oues in inferno positi sunt: mors depas-
cet eos. Et dominabuntur iusti in matutino:
et auxilium eorum ueterascet in inferno a gloria
eorum. Verumptamen deus redimet animam meam de
manu inferi cum acceperit me. Ne timueris
cum diues factus fuerit homo: et cum multiplica-
ta fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non
sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius.
Quia anima eius in uita ipsius benedicetur: con-
fitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque
in progenies patrum suorum: et usque in eternum
non uidebit lumen. Homo cum in honore esset
non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus:
et similis factus est illis. Psalmus asaph
Deus deorum dominus locutus est et uocauit
terram. A solis ortu usque ad occasum: ex
sion species decoris eius. Deus manifeste
ueniet: deus noster et non silebit. Ignis in con- XLIX
spectu eius exardescet: et in circuitu eius tem-
pestas ualida. Aduocabit celum desur-
sum: et terram discernere populum suum. Congre-
gate illi sanctos eius: qui ordinant testamentum
eius super sacrificia. Et annunciabunt celi
iusticiam eius: quoniam deus iudex est. Audi populus
meus et loquar israel: et testificabor tibi deus deus tuus

ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te:
holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.
Non accipiam de domo tua vitulos: neque de
gregibus tuis hircos. Quoniam mee sunt omnes fere
silvarum: iumenta in montibus et boves. Cog
novi omnia volatilia celi: et pulcritudo agri
mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim
orbis terre et plenitudo eius. Numquid man
ducabo carnes taurorum: aut sanguinem hir
corum potabo. Immola deo sacrificium laudis:
et redde altissimo vota tua. Et invoca me
in die tribulationis: eruam te et honorificabis
me. Peccatori autem dixit deus quare tu enarras ius
ticias meas: et assumis testamentum meum per
os tuum. Tu vero odisti disciplinam: et proiecis
ti sermones meos retrorsum. Si videbas fu
rem currebas cum eo: et cum adulteris portionem
tuam ponebas. Os tuum habundavit malicia:
et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus
fratrem tuum loquebaris: et adversus filium matris
tue ponebas scandalum: hec fecisti et tacui. Ex
istimasti inique quod ero tui similis: arguam te et
statuam contra faciem tuam. Intelligite hec qui
obliviscimini deum: nequando rapiat et non sit qui
eripiat. Sacrificium laudis honorificabit
me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei.
L Miserere Psalmus david cum venit ad eum na
mei deus: than propheta quando ille eam intravit
secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitu
dinem miserationum tuarum: dele iniquitatem
meam. Amplius lava me ab iniquitate mea:
et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem me
am ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper.
Tibi soli peccavi et malum coram te feci: ut
iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iu
dicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum:
et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim
veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientie
tue manifestasti mihi. Asperges me domine ysopo
et mundabor: lavabis me et super nivem
dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et
leticiam: et exultabunt ossa humiliata. A
verte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniqui
tates meas dele. Cor mundum crea in me deus:
et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne proi
cias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne
auferas a me. Redde michi leticiam salu
taris tui: et spiritu principali confirma me.
Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te conver
tentur. Libera me de sanguinibus deus deus salu
tis mee: et exultabit lingua mea iusti
ciam tuam. Domine labia mea aperies: et os meum
annunciabit laudem tuam. Quoniam si voluisses
sacrificium dedissem: utique holocaustis non de
lectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor
contritum et humiliatum deus non despicies. Beni
gne fac domine in bona voluntate tua syon: ut
edificentur muri ierusalem. Tunc acceptabis
sacrificium iusticie: oblationes et holocausta
tunc imponent super altare tuum vitulos. In finem intellectus
Quid gloriaris david cum venit doech y
in malicia: qui dumeus et nunciavit LI
potens es in iniquitate. Tota Sauli venit david
die iniusticiam cogitavit lingua in domum
tua: sicut novacula acuta fecisti dolum.
Dilexisti maliciam super benignitatem: iniqui
tatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia
verba precipitationis: lingua dolosa. Propter
ea deus destruet te in finem: evellet te et emi
grabit te de tabernaculo tuo et radicem tuam
de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt
et super eum ridebunt et dicent ecce homo qui non posuit
deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudi
ne divitiarum suarum: et prevaluit in vanitate
sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo
dei: speravi in misericordia dei in eternum et in seculum seculi.
Confitebor tibi in seculum quia fecisti: et expectabo
nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tu
orum. In finem pro amalech.
Dixit insipiens in corde suo non est
deus. Corrupti sunt et abhominabiles LII
facti sunt in iniquitatibus: non est qui
faciat bonum. Deus de celo prospexit
super filios hominum: ut videat si est intelligens
aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul
inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque
ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniqui
tatem: qui devorant plebem meam ut cibum
panis. Deum non invocaverunt illic trepidave
runt timore: ubi non erat timor. Quoniam deus dis
sipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt
quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex syon sa
lutare israel: cum converterit deus captivitatem
plebis sue exultabit iacob et letabitur israel.
Deus in nomine In finem in carminibus vel hym
tuo salvum me nis intellectus david cum ve
fac: et in virtute tua nissent ziphei ad LIII
iudica me. Deus exaudi saul et nunciassent
orationem meam: auribus percipe verba oris mei.
Quoniam alieni insurrexerunt adversum me: et fortes
quesierunt animam meam: et non proposuerunt deum ante
conspectum suum. Ecce enim deus adiuvat me:

et dominus susceptor est anime mee. Averte mala
inimicis meis: in veritate tua disperde illos.
Voluntarie sacrificabo tibi: et confitebor nomi
ni tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tri
bulatione eripuisti me: et super inimicos meos
despexit oculus meus. In fi. in carminibus intellectus ipsi
Exaudi deus orationem meam et ne david.
despexeris deprecationem meam intende mihi et
LIIII exaudi me. Contristatus sum in exercitatione
mea: et conturbatus sum a voce inimici et a tribu
latione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me
iniquitates: et in ira molesti erant mihi. Cor
meum conturbatum est in me: et formido mor
tis cecidit super me. Timor et tremor venerunt
super me: et contexerunt me tenebre. Et dixi quis
dabit mihi pennas sicut columbe: et volabo et
requiescam. Ecce elongavi fugiens: et mansi
in solitudine. Expectabam eum qui salvum
me fecit: a pusillanimitate spiritus et tempestate.
Precipita domine divide linguas eorum: quoniam
vidi iniquitatem et contradictionem in civitate.
Die ac nocte circumdabit eam super muros eius
iniquitas: et labor in medio eius et iniusticia. Et
non defecit de plateis eius: usura et dolus. Quoniam
si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem
utique. Et si is qui oderat me super me mag
na locutus fuisset: abscondissem me forsitan
ab eo. Tu vero homo unanimis: dux meus et notus
meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos:
in domo dei ambulavimus cum consensu. Veni
at mors super illos: et descendant in infernum vi
ventes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum: in me
dio eorum. Ego autem ad deum clamavi: et dominus
salvabit me. Vespere et mane et meridie nar
rabo et annunciabo: et exaudiet vocem meam.
Redimet in pace animam meam ab his qui ap
propinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.
Exaudiet deus et humiliabit illos: qui est ante
secula. Non enim est illis commutatio: et non timuerunt
deum: extendit manum suam in retribuendo. Con
taminaverunt testamentum eius: divisi sunt
ab ira vultus eius: et appropinquavit cor illius.
Molliti sunt sermones eius super oleum: et ipsi
sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam. et
ipse te enutriet: non dabit in eternum fluctua
tionem iusto. Tu vero deus deduces eos: in pu
teum interitus. Viri sanguinum et dolosi: non
dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te domine.
Miserere In fi. pro populo qui a sanctis longe factus est
mei deus quoniam david in tituli inscriptione cum
LV conculcavit me homo: tota die tenuerunt allo

impugnans tribulavit me. Conculcaverunt
me inimici mei tota die: quoniam multi bellan
tes adversum me. Ab altitudine diei time
bo: ego vero in te sperabo. In deo laudabo ser
mones meos: in deo speravi non timebo quid
faciat mihi caro. Tota die verba mea exe
crabantur adversum me omnes cogitationes eorum in ma
lum. Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum
meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam
meam pro nihilo salvos facies illos: in ira
populos confringes. Deus vitam meam annunci
avi tibi: posuisti lacrimas meas in conspectu
tuo. Sicut et in promissione tua: tunc convertentur
inimici mei retrorsum. In quacumque die in
vocavero te: ecce cognovi quoniam deus meus es.
In deo laudabo verbum in domino laudabo ser
monem: in deo speravi non timebo quid faciat
mihi homo. In me sunt deus vota tua: que reddam
laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam
de morte et pedes meos de lapsu: ut placeam
coram deo in lumine viventium. In fi.
Miserere ne disperdas david in tituli
mei deus miserere inscriptione
mei: quoniam in te confidit cum fugeret a facie LVI
anima mea. Et in umbra alarum tuarum spe
rabo: donec transeat iniquitas. Clamabo ad
deum altissimum: deum qui benefecit mihi. Misit
de celo et liberavit me: dedit in opprobrium con
culcantes me. Misit deus misericordiam suam et veri
tatem suam: et eripuit animam meam de medio ca
tulorum leonum dormivi conturbatus. Filii ho
minum dentes eorum arma et sagitte: et lin
gua eorum gladius acutus. Exaltare super
celos deus: et in omnem terram gloria tua. Laqueum
paraverunt pedibus meis: et incurvaverunt
animam meam. Foderunt ante faciem meam
foveam: et inciderunt in eam. Paratum cor meum
deus paratum cor meum: cantabo et psalmum
dicam. Exurge gloria mea exurge psalte
rium et cythara: exurgam diluculo. Con
fitebor tibi in populis domine: et psallam dicam
tibi in gentibus. Quoniam magnificata est
usque ad celos misericordia tua: et usque ad nubes
veritas tua. Exaltare super celos deus: et super om
nem terram gloria tua. In fi. ne corrumpas
Si vere utique iusticiam disperdas david
loquimini: recte iudicate filii in tituli
hominum. Etenim in corde iniquitates ope LVII
ramini in terra: iniusticias manus vestre con
cinnant. Alienati sunt peccatores a vulva:
erraverunt ab utero locuti sunt falsa.

Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut
aspidis surde et obturantis aures suas.
Que non exaudiet vocem incantantium: et
venefici incantantis sapienter. Deus conteret
dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confrin
get dominus. Ad nichilum devenient tamquam
aqua decurrens: intendit arcum suum donec
infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur:
supercecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam
intelligerent spine vestre ramnum: sicut viventes
sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus
cum viderit vindictam: manus suas lavabit in
sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est
fructus iusto: utique est deus iudicans eos in terra.
Eripe me In fi. pro hys qui commutabuntur in
de inimicis tituli inscriptione ipsi dd.
meis deus meus: et ab in doctrina cum succend.
insurgentibus in me libera mesopotamiam sir.
me. Eripe me de operantibus iniquitatem:
et de viris sanguinum salva me. Quia ecce
LVIII ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes.
Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine
iniquitate cucurri et direxi. Exurge in
occursum meum et vide: et tu domine deus virtutum
deus israel. Intende ad visitandas omnes gen
tes: non miserearis omnibus qui operantur iniq
uitatem. Convertentur ad vesperam et famem pati
entur ut canes: et circuibunt civitatem. Ec
ce loquentur in ore suo et gladius in labiis eo
rum quoniam quis audivit. Et tu domine deridebis
eos: et ad nichilum deduces omnes gentes. Fortitu
dinem meam ad te custodiam: quia deus susceptor
meus es deus meus misericordia eius preveniet me. Deus os
tendit mihi super inimicos meos ne occidas eos
nequando obliviscantur populi mei. Disperge illos
in virtute tua: et depone eos protector meus
domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum
ipsorum: et comprehendantur in superbia sua. Et de
execratione et mendacio annunciabuntur in con
summatione: in ira consummationis et non erunt.
Et scient quia deus dominabitur iacob: et finium terre.
Convertentur ad vesperam et famem patientur
ut canes: et circuibunt civitatem. Ipsi
dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint
saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo
fortitudinem tuam: et exaltabo mane misericordiam
tuam. Quia factus es susceptor meus: et refu
gium meum in die tribulationis mee. Adiu
tor meus tibi psallam: quia deus susceptor meus es deus
meus misericordia mea. In fi. ne disperdas vel cor
ruptas dd. in tituli inscriptione qn misit

Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus
es et misertus es nobis. Commovisti terram et con
turbasti eam: sana contritiones eius quia commota
est. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos
vino compunctionis. Dedisti metuentibus te
significationem: ut fugiant a facie arcus. Ut
liberentur dilecti tui: salvum fac dextera tua
et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo:
letabor et partibor sicimam et convallem taberna
culorum metibor. Meus est galaad et meus est
manasses: et effraim fortitudo capitis mei.
Iuda rex meus: moab olla spei mee. In y
dumeam extendam calciamentum meum: mihi alie
nigene subditi sunt. Quis deducet me in
civitatem munitam: quis deducet me usque in
ydumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos:
et non egredieris deus in virtutibus nostris. Da nobis
auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.
In deo faciemus virtutem: et ipse ad nichilum
deducet tribulantes nos. In fi. pt. dd.
Exaudi deus deprecationem meam: intende orati
oni mee. A finibus terre ad te clamavi:
dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti LX
me. Deduxisti me quia factus es spes mea tur
ris fortitudinis a facie inimici. Inhabita
bo in tabernaculo tuo in secula: protegar in ve
lamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudis
ti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus
nomen tuum. Dies super dies regis adicies an
nos eius: usque in diem generationis et generationis.
Permanet in eternum in conspectu dei: misericordiam
et veritatem eius quis requiret. Sic psalmum dicam
nomini tuo in seculum seculi: ut reddam vota mea
de die in diem. In fine. pt. dd.
Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso
enim salutare meum. Nam et ipse deus meus LXI
et salutaris meus: susceptor meus non move
bor amplius. Quousque irruitis in hominem
interficitis universi vos: tamquam parieti incli
nato et macerie depulse. Verumptamen precium
meum cogitaverunt repellere cucurri in siti
ore suo benedicebant et corde suo maledice
bant. Verumptamen deo subiecta esto anima mea:
quoniam ab ipso pacientia mea. Quia ipse deus meus et
salvator meus: adiutor meus non emigrabo.
In deo salutare meum et gloria mea: deus auxi
lii mei: et spes mea in deo est. Sperate in eo
omnis congregatio populi effundite coram illo
corda vestra: deus adiutor noster in eternum. Verumptamen
vani filii hominum mendaces filii hominum
in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum.

Nolite sperare in iniquitate et rapinas noli
te concupiscere: divitie si affluant nolite cor
apponere. Semel locutus est deus duo hec audivi
quia potestas dei est et tibi domine misericordia: quia tu reddes
unicuique iuxta opera sua. Ps. david. cum esset in
Deus deus meus: ad te deserto ydumee
de luce vigilo. Sitivit in te anima mea:
quam multipliciter tibi caro mea. In terra deser
v. LXII ta et invia et inaquosa sic in sancto apparui tibi: ut
viderem virtutem tuam et gloriam tuam. Quoniam me
lior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt
te. Sic benedicam te in vita mea: et in nomine
tuo levabo manus meas. Sicut adipe et pin
guedine repleatur anima mea: et labiis exulta
tionis laudabit os meum. Si memor fui
tui super stratum meum in matutinis domine medi
tabor in te: quia fuisti adiutor meus. Et in ve
lamento alarum tuarum exultabo adhesit anima
mea post te: me suscepit dextera tua. Ipsi vero
in vanum quesierunt animam meam. introibunt in infe
riora terre: tradentur in manus gladii partes
vulpium erunt. Rex vero letabitur in deo lauda
buntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est os
loquentium iniqua. In finem ps. david.
Exaudi deus orationem meam cum deprecor: a timo
re inimici eripe animam meam. Protexis
ti me a conventu malignantium: a multitudine
operantium iniquitatem. Quia exacuerunt ut gla
LXIII dium linguas suas: intenderunt arcum rem ama
ram ut sagittent in occultis immaculatum. Su
bito sagittabunt eum et non timebunt: firmaverunt
sibi sermonem nequam. Narraverunt ut abs
conderent laqueos: dixerunt quis videbit eos. Scru
tati sunt iniquitates: defecerunt scrutan
tes scrutinio. Accedet homo ad cor altum: et ex
altabitur deus. Sagitte parvulorum facte sunt plage
eorum: et infirmate sunt contra eos lingue eorum.
Conturbati sunt omnes qui videbant eos: et timu
it omnis homo. Et annunciaverunt opera dei: et facta
eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino et
sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde.
In finem ps. david. canticum ieremie et
ezechiel de verbo peregrinationis et de
Te decet populo transmigrationis cum inciperet
hymnus deus in sion: et tibi reddetur votum
or. LXIIII in ierusalem. Exaudi orationem meam: ad te omnis
caro veniet. Verba iniquorum prevaluerunt
super nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis.
Beatus quem elegisti et assumpsisti: inhabitab
it in atriis tuis. Replebimur in bonis domus
tue: sanctum est templum tuum mirabile in equi
tate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes
omnium finium terre et in mari longe. Preparans
montes in virtute tua accinctus potentia: qui
conturbas profundum maris sonum fluctuum eius.
Turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos
a signis tuis exitus matutini et vespere dele
ctabis. Visitasti terram et inebriasti eam: multi
plicasti locupletare eam. Flumen dei reple
tum est aquis: parasti cibum illorum quoniam ita est
preparatio eius. Rivos eius inebrians multi
plica genimina eius: in stillicidiis eius leta
bitur germinans. Benedices corone anni be
nignitatis tue: et campi tui replebuntur u
bertate. Pinguescent speciosa deserti:
et exultatione colles accingentur. Indu
ti sunt arietes ovium et valles habundabunt
frumento: clamabunt etenim hymnum dicent.
Iubilate deo omnis In finem canticum psalmi re
terra: psalmum dicite nomini eius date gloriam
laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera
tua domine: in multitudine virtutis tue men
tientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret LXV
te et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.
Venite et videte opera dei: terribilis in consiliis
super filios hominum. Qui convertit mare in aridam:
in flumine pertransibunt pede ibi letabimur
in ipso. Qui dominatur in virtute sua in eternum:
oculi eius super gentes respiciunt qui exasperant non ex
altentur in semetipsis. Benedicite gentes
deum nostrum: et auditam facite vocem laudis
eius. Qui posuit animam meam ad vitam: et non
dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probas
ti nos deus: igne nos examinasti sicut exa
minatur argentum. Induxisti nos in laqueum
posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti
homines super capita nostra. Transivimus per ignem
et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. In
troibo in domum tuam in holocaustis reddam
tibi vota mea que distinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum in tribulatione mea. Ho
locausta medullata offeram tibi cum incenso
arietum: offeram tibi boves cum hircis. Veni
te audite et narrabo omnes qui timetis deum quanta
fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clama
vi et exultavi sub lingua mea. Iniqui
tatem si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus.
Propterea exaudivit deus: et attendit voci
deprecationis mee. Benedictus deus qui non amovit
orationem meam: et misericordiam suam a me. In finem in hymnis
Deus misereatur nostri ps. cantici david.
nostri et benedicat nobis: illuminet vultum v.
LXV

suum super nos: et misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Laetentur et exultent gentes: quoniam iudicas populos in aequitate: et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster benedicat nos deus: et metuant eum omnes fines terrae. In finem psalmus cantici david.

LXVI

Exurgat deus et dissipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant sicut fluit cera a facie ignis: sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei: et delectentur in laetitia. Cantate deo psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius: turbabuntur a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulcris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto. Terra mota est etenim caeli distillaverunt a facie dei sinai: a facie dei israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tuae: et infirmata est tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus: virtute multa. Rex virtutum dilecti dilecti: et speciei domus dividere spolia. Si dormiatis inter medios cleros pennae columbae deargentatae: et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit caelestis reges super eam nive dealbabuntur in selmon: mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex milia laetantium: dominus in eis in sinai in sancto. Ascendisti in altum cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes: inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi: et domini domini exitus mortis. Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex basan convertam: convertam in profundum maris. Ut intinguatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex

ad psalm. c. gla.

inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Praevenerunt principes coniuncti psallentibus: in medio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo domino de fontibus israel. Ibi beniamin adolescentulus: in mentis excessu. Principes iuda duces eorum: principes zabulon principes neptalim. Manda deus virtuti tuae: confirma deus hoc quod operatus es in nobis. A templo tuo quod est in ierusalem: tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes quae bella volunt venient legati ex egypto: ethiopia praeveniet manus eius deo. Regna terrae cantate deo: psallite domino. Psallite deo qui ascendit super caelum caeli ad orientem. Ecce dabit voci suae vocem virtutis date gloriam deo super israel: magnificentia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis: deus israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suae benedictus deus. In finem pro his qui commutabuntur david.

LXVIII

Salvum me fac deus: quoniam intraverunt aquae usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi: et non est substantia. Veni in altitudinem maris: et tempestas demersit me. Laboravi clamans raucae factae sunt fauces meae: defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: quae non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine: domine virtutum. Non confundantur super me qui quaerunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis: et peregrinus filiis matris meae. Quoniam zelus domus tuae comedit me: et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam: et factum est in opprobrium mihi. Et posui vestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te domine: tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordiae tuae exaudi me: in veritate salutis tuae. Eripe me de luto ut non infigar: libera me ab his qui oderunt me et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aquae: neque absorbeat me profundum: neque urgeat

al. psalm. t. gla super me puteus os suum. Exaudi me domine
quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudi
nem miserationum tuarum respice in me.
Et ne avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam
tribulor velociter exaudi me. Intende anime
mee et libera eam: propter inimicos meos eripe me.
Tu scis improperium meum et confusionem meam: et
reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes
qui tribulant me: improperium expectavit cor meum et mi
seriam. Et sustinui qui simul contrista
retur: et non fuit qui consolaretur et non inveni.
Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea po
taverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram
ipsis in laqueum: et in retributiones et in scanda
lum. Obscurentur oculi eorum ne videant: et
dorsum eorum semper incurva. Effunde super eos iram
tuam: et furor ire tue comprehendat eos. Fiat
habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorum non
sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecu
ti sunt: et super dolorem vulnerum meorum addiderunt.
Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non in
trent in iusticiam tuam. Deleantur de libro
viventium: et cum iustis non scribantur. Ego
sum pauper et dolens: salus tua deus suscepit
me. Laudabo nomen dei cum cantico: et mag
nificabo eum in laude. Et placebit deo super
vitulum novellum: cornua producentem et un
gulas. Videant pauperes et letentur: querite
deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauper
es dominus: et vinctos suos non despexit. Laudent
illum celi et terra: mare et omnia reptilia in eis.
Quoniam deus salvam faciet syon: et edificabuntur ci
vitates iude. Et inhabitabunt ibi: et heredita
te acquirent eam. Et semen servorum eius pos
sidebit eam: et qui diligunt nomen eius inhabitabunt
in ea. In finem psalmus david in rememorationem quod
Deus in adiutorium meum salvum fecerit eum
intende: domine ad adiuvandum me festi
LXIX na. Confundantur et revereantur qui querunt
animam meam. Avertantur retrorsum et erubesca
nt: qui volunt michi mala. Avertantur statim eru
bescentes: qui dicunt michi euge euge. Exul
tent et letentur in te omnes qui querunt te: et di
cant semper magnificetur dominus qui diligunt sa
lutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum:
deus adiuva me. Adiutor meus et liberator
meus es tu domine ne moreris. Psalmus filiorum io
In te domine nadab et priorum captivorum
speravi non confundar in eternum: in iusticia tua
mor LXX libera me et eripe me. Inclina ad me au
rem tuam et salva me. Esto michi in deum protectorem.

et in locum munitum ut salvum me facias.
Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es
tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris:
et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam
tu es paciencia mea domine: domine spes mea a iuve
ntute mea. In te confirmatus sum ex utero: de
ventre matris mee tu es protector meus. In
te cantatio mea semper: tanquam prodigium factus
sum multis: et tu adiutor fortis. Repleatur
os meum laude: ut cantem gloriam tuam tota
die magnitudinem tuam. Ne proicias me
in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne
derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei michi:
et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt
in unum. Dicentes deus dereliquit eum persequimini
et comprehendite eum: quia non est qui eripiat. Deus
ne elongeris a me: deus meus in auxilium meum
respice. Confundantur et deficiant detrahen
tes anime mee: operiantur confusione et pudore qui
querunt mala michi. Ego autem semper sperabo: et
adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annun
ciabit iusticiam tuam: tota die salutare tuum.
Quoniam non cognovi litteraturam introibo in poten
tias domini: domine memorabor iusticie tue so
lius. Deus docuisti me ex iuventute mea: et
usque nunc pronunciabo mirabilia tua. Et usque
in senectam et senium: deus ne derelinquas me.
Donec annunciem brachium tuum: generationi omni
que ventura est. Potentiam tuam et iusticiam tuam
deus usque in altissima que fecisti magnalia:
deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi
tribulationes multas et malas: et conversus vivi
ficasti me: et de abissis terre iterum reduxis
ti me. Multiplicasti magnificentiam tuam:
et conversus consolatus es me. Nam et ego confite
bor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus:
psallam tibi in cithara sanctus israel. Exulta
bunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea
quam redemisti. Sed et lingua mea tota
die meditabitur iusticiam tuam: cum confusi et
reveriti fuerint qui querunt mala michi. In salo
Deus iudicium tuum regi da: et monem
iusticiam tuam filio regis. Iudicare po LXXI
pulum tuum in iusticia: et pauperes tuos in
iudicio. Suscipiant montes pacem populo: et
colles iusticiam. Iudicabit pauperes populi
et salvos faciet filios pauperum: et humilia
bit calumpniatorem. Et permanebit cum sole
et ante lunam in generatione et generationem. Des
cendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia
stillantia super terram. Orietur in diebus eius

iusticia: et habundantia pacis donec auferatur
luna. Et dominabitur a mari usque ad mare: et
a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Co-
ram illo procident ethiopes: et inimici eius
terram lingent. Reges tharsis et insule
munera offerent: reges arabum et saba dona ad-
ducent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes
servient ei. Quia liberavit pauperem a poten-
te: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet
pauperi et inopi: et animas pauperum salvas fa-
ciet. Ex usuris et iniquitate redimet
animas eorum: et honorabile nomen eorum coram
illo. Et vivet et dabitur ei de auro arabie
et adorabunt de ipso semper tota die benedicent
ei. Erit firmamentum in terra in summis
montium superextolletur super libanum fructus eius:
et florebunt de civitate sicut fenum terre. Sit
nomen eius benedictum in secula: ante solem permanet
nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus
terre: omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus
dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. Et
benedictum nomen maiestatis eius in eternum: et
replebitur maiestate eius omnis terra fiat fiat.
Quam defecerunt laudes vel hymni David
bonus israel deus: hiis qui recto sunt corde. Mei
autem pene moti sunt pedes pene effusi sunt
gressus mei. Quia zelavi super iniquos pacem
peccatorum videns. Quia non est respectus morti eo-
LXXI rum: et firmamentum in plaga eorum. In labo-
re hominum non sunt: et cum hominibus non fla-
gellabuntur. Ideo tenuit eos superbia: ope-
rti sunt iniquitate et impietate sua. Prodi-
it quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt
in affectum cordis. Cogitaverunt et locuti
sunt nequitiam iniquitatem in excelso locuti
sunt. Posuerunt in celum os suum: et lingua eo-
rum transivit in terra. Ideo convertetur populus meus h-
ic: et dies pleni invenientur in eis. Et dixe-
runt quomodo scit deus: et si est scientia in excelso.
Ecce ipsi peccatores et habundantes in seculo: obtinu-
erunt divitias. Et dixi ergo sine causa iustifica-
vi cor meum: et lavi inter innocentes manus
meas. Et fui flagellatus tota die: et casti-
gatio mea in matutinis. Si dicebam narra-
bo sic ecce nationem filiorum tuorum reproba-
vi. Existimabam ut cognoscerem: hoc labor
est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei:
et intelligam in novissimis eorum. Verumtamen propter
dolos posuisti eis: deiecisti eos dum allevaren-
tur. Quomodo facti sunt in desolationem: subi-
to defecerunt perierunt propter iniquitatem suam.

Velut somnium surgentium domine in civitate
tua imaginem ipsorum ad nichilum rediges.
Quia inflammatum est cor meum et renes mei
commutati sunt: et ego ad nichilum redactus sum
et nescivi. Ut iumentum factus sum apud te: et ego
semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam
et in voluntate tua deduxisti me: et cum gloria
suscepisti me. Quid enim michi est in celo: et a
te quid volui super terram. Defecit caro mea et
cor meum deus cordis mei: et pars mea deus in eternum.
Quia ecce qui elongant se a te peribunt: perdidisti
omnes qui fornicantur abs te. Michi autem adhe-
rere deo bonum est ponere in domino deo spem meam.
Ut annunciem omnes predicationes tuas: in por-
tis filie syon. Intellectus asaph.
Ut quid deus repulisti in finem: iratus est furor
tuus super oves pascue tue. Memor esto con- LXXIII
gregationis tue: quam possedisti ab initio.
Redemisti virgam hereditatis tue: mons syon in quo
habitasti in eo. Leva manus tuas in superbias
eorum in finem: quanta malignatus est inimicus
in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te: in medio
sollempnitatis tue. Posuerunt signa sua sig-
na: et non cognoverunt sicut in exitu super summum.
Quasi in silva lignorum securibus exciderunt ia-
nuas eius in idipsum: in securi et ascia deiecerunt
eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum: in terra
polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in cor-
de suo cognatio eorum simul: quiescere faciamus
omnes dies festos dei a terra. Signa nostra non vi-
dimus iam non est propheta: et nos non cognoscet
amplius. Usquequo deus improperabit inimicus: irri-
tat adversarius nomen tuum in finem. Ut quid aver-
tis manum tuam: et dexteram tuam de medio si-
nu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula:
operatus est salutem in medio terre. Tu confir-
masti in virtute tua mare: contribulasti
capita draconum in aquis. Tu confregisti ca-
pita draconis: dedisti eum escam populis ethi-
opum. Tu dirupisti fontes et torrentes: tu
siccasti fluvios ethan. Tuus est dies et tua
est nox: tu fabricatus es auroram et solem.
Tu fecisti omnes terminos terre: estatem et ver
tu plasmasti ea. Memor esto huius inimicus
improperavit domino: et populus insipiens incitavit no-
men tuum. Ne tradas bestiis animas confiten-
tes tibi: et animas pauperum tuorum ne oblivisca-
ris in finem. Respice in testamentum tuum: quia
repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus
iniquitatum. Ne avertatur humilis factus confusus:
pauper et inops laudabunt nomen tuum. Exurge

deus iudica cām tuā: memor esto īpperi
oꝝ tuoꝝ eoꝝ q̄ ab īsipiēte sūt tota die.
Ne obliuiscaris uoces inimicoꝝ tuoꝝ: su
bia eoꝝ q̄ te oderūt ascēdit sēp. In fi. ne
Confitebimur t̄ disperdas l' corrumpas ps
deus cōfitebimur: et canticū asaph.
inuocabimꝰ nomē tuū. Narrabimꝰ mi
LXXIIII rabilia tua dum accepero tps: ego iusticias
iudicabo. Liquefacta est terra et omnes q̄ habitāt
ī ea: ego cōfirmaui colūpnas eiꝰ. Dixi in
iquis nolite iniq̄ agere: et delinquētib; nolite
exaltare cornu. Nolite extollere ī altum
cornu urm: nolite loq̄ aduersus deū iniquitatē.
Quia neq; ab oriente neq; ab occidēte neq; a deser
tis montib; qm̄ deus iudex ē. Hunc humiliat
et hūc exaltat: q̄ calix in manu dn̄i uini
meri plenꝰ mixto. Et inclinauit ex hoc in
hoc: uerūtamē fex eiꝰ nō est exinanita bibēt oēs
peccatores terre. Ego autē annūciabo ī sclm: can
tabo deo iacob. Et omnia cornua peccatoꝝ cōfrin
gā: et exaltabūtur cornua iusti. In finem in carmi
Notus ī iudea nibus canticū ad assirios
deus: in isrl̄ magnū ps asaph.
nomē eiꝰ. Et factus ē in pace locꝰ eiꝰ: et habita
LXXV tio eiꝰ in sion. Ibi cōfregit potētias: arcū
scutū et gladiū et bellū. Illuminās tu mi
rabiliter a montib; eternis: turbati sūt oēs insi
pientes corde. Dormierūt somnū suū som
nū: et nil inuenerūt oēs uiri diuiciaꝝ ī manib⁹
suis. Ab increpatiōe tua deus iacob: dormita
uerūt qui ascēderūt equos. Tu terribilis es et quis
resistet tibi ex tunc ira tua. De celo auditū
fecisti iudiciū: terra tremuit et q̄uit. Cū
exurgeret ī iudicio deus: ut saluos faceret oēs
mansuetos terre. Qm̄ cogitatio hoīs cōfitebit
tibi: et reliq̄e cogitationis diē festū agēt tibi.
Vouete et reddite dn̄o deo uestro: oēs qui in
circuitu eiꝰ affertis munera. Terribili et ei
q̄ aufert spm̄ principū: terribili apud oēs
reges terre. In fi. p idithun ps asaph.
Voce mea ad dn̄m clamaui: uoce mea ad
deū et intēdit m̄. In die tribulationis mee
deū exq̄siui manib; meis nocte cōtra eū et nō
LXXVI sū deceptꝰ. Renuit cōsolari aīa mea:
memor fui dei et delectatꝰ sū et exercitatꝰ sū
et defecit sp̄s meus. Anticipauerūt uigilias ocu
li mei: turbatꝰ sū et nō sū locutꝰ. Cogitaui
dies antiq̄s: et annos eternos in mēte habui.
Et meditatꝰ sū nocte cū corde meo: et exer
citabar et scopebā spm̄ meū. Nunquid ī eternū
proiciet deus: et nō apponet ut cōplacitior sit

adhuc. Aut in finē miām suā abscidet:
a generatione ī generationē. Aut obliuiscetur
misereri deus: aut continebit ī ira sua mias
suas. Et dixi nūc cepi: hec mutatio dextere
excelsi. Memor fui opū dn̄i: q̄ memor
ero ab inicio mirabiliū tuoꝝ. Et medi
tabor in oīb; opib; tuis: et ī adinuētionib;
tuis exercebor. Deus ī sc̄o uia tua q̄s deus mag
nus sicut deus n̄r: tu es deus q̄ facis mirabilia.
Notā fecisti in populis uirtutē tuā: redemisti
in brachio tuo populū tuū filios iacob et
ioseph. Viderūt te aq̄ deus uiderūt te aq̄ et ti
muerūt: et turbate sūt abissi. Multitudo so
nitꝰ aquaꝝ: uocē dederūt nubes. Etenim
sagitte tue transeūt: uox tonitrui tui ī
rota. Illuxerūt coruscationes tue orbi terre:
cōmota ē et cōtremuit terra. In mari uie
tue et semite tue ī aq̄s multis: et uestigia
tua nō cognoscētur. Deduxisti sicut oues po
pulū tuū: ī manu moysi et aarō. Intel
Attendite lectus asaph.
popule meus legē meā: inclinate aurē
uram ī uba oris mei. Aperiam ī parabolis os LXXVII
meū: loq̄r ppositiones ab inicio. Quanta
audiuimꝰ et cognouimꝰ ea: et patres nri nar
rauerūt. Nō sūt occultata a filiis eoꝝ: ī
generatiōe altera. Narrātes laudes dn̄i et uir
tutes eiꝰ: et mirabilia eiꝰ q̄ fecit. Et sus
citauit testimoniū ī iacob: et legē posuit
ī isrl̄. Quāta mādauit patrib; nris nota fa
cere ea filiis suis: ut cognoscat generatio altera.
Filii qui nascentur et exurgent: et narrabūt
filiis suis. Ut ponāt in deo spē suā et nō
obliuiscantur opū dei: et mandata eiꝰ exquirāt.
Ne fiant sicut patres eoꝝ: generatio praua et
exasperans. Generatio q̄ nō direxit cor suū: et
nō ē creditꝰ cū deo spūs eiꝰ. Filii effrem ī
tendentes et mittentes arcū: cōuersi sūt ī die
belli. Non custodierūt testamētū dei: et ī
lege eiꝰ noluerūt ambulare. Et obliti sūt
benefactoꝝ eiꝰ: et mirabiliū eiꝰ q̄ ostendit
eis. Corā patrib; eoꝝ fecit mirabilia ī terra
egipti: in campo taneos. Interrupit mare
et pduxit eos: et statuit aq̄s q̄si ī utre. Et de
duxit eos ī nube diei: et tota nocte ī illu
minatione ignis. Interrupit petrā in
heremo: et adaquauit eos uelut ī abisso
multa. Et eduxit aquā de petra: et deduxit
tanq̄ flumina aq̄s. Et apposuerūt ad
huc peccare ei: ī irā concitauerūt excelsū
in inaquoso. Et temptauerūt deū ī cordib;

al' psalm. t. gla.

suis: ut peterent escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo: dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto? Quoniam percussit petram et fluxerunt aquae: et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare: aut parare mensam populo suo? Ideo audivit dominus et distulit: et ignis accensus est in iacob: et ira ascendit in israel. Quia non crediderunt in deo: nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper: et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum: et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo: et induxit in virtute sua affricum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum. Et manducaverunt et saturati sunt nimis: et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos israel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum: et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum: et deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors et propicius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam: et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens et non rediens. Quotiens exacerbaverunt eum in deserto: in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum: et sanctum israel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egipto signa sua: et prodigia sua in campo thaneos. Et convertit in sanguinem flumina eorum: et ymbres eorum ne biberent. Misit in eos cinomiam et comedit eos: et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locuste. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue: indignationem et iram et tribulationem: immissionem per angelos malos. Viam fecit semite ire sue: non pepercit a morte animarum eorum: et iumenta eorum in morte conclusit.

al' psalm'. .t. gla.

Et percussit omne primogenitum in terra egipti: primicias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tamquam gregem in deserto. Et deduxit eos in spe et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis sue: montem quem adquisivit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum: tribus israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum: et testimonia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum: quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis: et in sculptilibus suis ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit: et ad nichilum redegit valde israel. Et repulit tabernaculum silo: tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulcritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et vidue eorum non plorabantur. Et excitatus est tamquam dormiens dominus: tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum ioseph: et tribum effraim non elegit. Sed elegit tribum iuda: montem syon quem dilexit. Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum: in terra quam fundavit in secula. Et elegit david servum suum: et sustulit eum de gregibus ovium: de post fetantes accepit eum. Pascere iacob servum suum: et israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Psalmus asaph.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt ierusalem in pomorum custodiam. LXXVIII

Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu ierusalem: et non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt: et in regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob: et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum cito anticipent nos misericordie tue: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuva nos deus salutaris noster: et propter gloriam nominis tui domine libera

nos: ppici⁹ esto pccīs nr̄is ꝓp nomē tuū.
Ne forte dicāt ī gētib; ubi ē ds eoꝝ: ⁊ īno
tescat ī nationib; corā oclīs nr̄is. Ulcio
sanguinis seruoꝝ tuoꝝ q̄ effus⁹ ē: intre
at in cōspectu tuo gemit⁹ cōpeditoꝝ. Se
cundū magnitudinē brachij tui: posside
filios mortificatoꝝ. Et redde uicinis nr̄is
septuplū in sinu eoꝝ: ꝑpriū ipsoꝝ qd̄ expro
brauerūt t̄ dn̄e. Nos aūt ppls tu⁹ ⁊ oues pas
cue tue: cōfitebim̄ t̄ in sclm̄. In gnati
one ⁊ gnationē: annūciabim⁹ laudem tuā.
Qui regis In fi: p hys q̄ cōmutabunt͛ ps̄ Is
LXXIX rl̄ intēde: q̄ deducis uelut ouē ioseph. Qui
sedes sup̱ cherubin manifestare: corā effraim
beniamī ⁊ manasse. Excita potentiā tuā ⁊
ueni: ut saluos facias nos. Deus cōuerte nos:
⁊ ostende faciē tuā ⁊ salui erim⁹. Dn̄e ds
uirtutū q̄ usq; irasceris: sup̱ orōnē serui tui.
Cibabis nos pane lacrimaꝝ: ⁊ potū dabis nob
ī lacrimis ī in mēsura. Posuisti nos ī cōtra
dictionē uicinis nr̄is: ⁊ inimici nr̄i subsā
nauerūt nos. Deus uirtutū cōuerte nos: ⁊ ostēde
faciē tuā ⁊ salui erim⁹. Uineā de egipto
trāstulisti: eiecisti gētes ⁊ plātasti eā. Dux
itineris fuisti ī cōspectu ei⁹: ⁊ plātasti radices
ei⁹ ⁊ īpleuit t͛rā. Operuit mōtes umbra ei⁹
⁊ arbusta ei⁹: ⁊ arbusta cedros dei. Extendit
palmites suos usq; ad mare: ⁊ usq; ad flumē
ꝓpagines ei⁹. Ut quid destruxisti maceriā ei⁹
⁊ uindemiāt eā oēs qui p̱tergrediunt͛ uiam.
Exterminauit eā ap̱ de silua: ⁊ singlaris
fer⁹ depast⁹ est eam. Deus uirtutū cōuerte
⁊ respice de celo ⁊ uide ⁊ uisita uineā istā.
Et pfice eā quā plātauit dext͛a tua: ⁊ sup̱
filiū hoīs quē cōfirmasti t̄. Incensa igni
⁊ suffossa: ab increpatiōe uult⁹ tui peribūt.
Fiat man⁹ tua sup̱ uirū dextere tue: ⁊ sup̱ fili
um hoīs q̄ cōfirmasti t̄. Et nō discedim⁹
a te uiuificabis nos: ⁊ nomē tuū īuocabi
m⁹. Dn̄e ds uirtutū cōuerte nos: ⁊ ostēde faciē
tuā ⁊ salui erim⁹. In fi: p torcularib;
Exultate deo adiutori ps ipsi asaph
nr̄o: iubilate deo iacob. Sumite psal
LXXX mū ⁊ date timpanū: psalteriū iocū
dū cū cithara. Bucinate ī neomē
nia tuba: in īsigni die sollēpnitatis no
stre. Quia pceptū ī isrl̄ est: ⁊ iudiciū
deo iacob. Testimoniū ī ioseph posuit illd̄
cū exiret de t͛ra egipti: linguā quā nō no
uerat audiuit. Diuertit ab oneribus dorsū
ei⁹: man⁹ ei⁹ in cophino seruierūt. In

tribulatione inuocasti me ⁊ liberaui te:
exaudiui te ī abscōdito tēpestatis: pba
ui te ap̱ aquā cōtradictionis. Audi pp̄ls m̄s
⁊ cōtestabor te isrl̄ si audieris me nō
erit ī te ds recēs: neq; adorabis dm̄ alie
nū. Ego enī sū dn̄s ds tu⁹ q̄ eduxi
te de t͛ra egipti: dilata os tuū ⁊ īplebo
illd̄. Et nō audiuit pp̄ls m̄s uocē meā:
⁊ isrl̄ nō intēdit m̄. Et dimisi eos scd̄m de
sideria cordis eoꝝ: ibūt in adinuentionib; suis.
Si pp̄ls m̄s audisset me isrl̄: si ī uijs meis
ambulasset. Pro nichilo forsitā inimicos
eoꝝ humiliassē: ⁊ sup̱ tribulātes eos misissē
manū meā. Inimici dn̄i mētiti sūt ei:
⁊ erit tēps eoꝝ ī scl̄a. Et cibauit illos ex a
dipe frumēti: ⁊ de petra melle saturauit
eos. Psalm asaph.
Deus stetit in sinagoga deoꝝ: in medio
aūt deos diiudicat. Usq; quo iudicatis iniq
tatē: ⁊ facies pctōꝝ sumitis. Iudicate e LXXXI
geno ⁊ pupillo: humilē ⁊ paupē iustifica
te. Eripite paupē ⁊ egenū: de manu pec
caris liberate. Nescierūt neq; intellexerūt ī tenebris
ambulāt: mouebuntur oīa fundamēta t͛re. Ego
dixi dij estis: ⁊ filij excelsi oēs. Uos aūt sic
hoīes moriemini: et sicut un⁹ de pncipib⁹
cadetis. Surge ds iudica t͛rā: qm̄ tu he
reditabis in oīb; gētib;. canticū psalmi
Deus q̄s silis erit t̄. asaph.
Ne taceas neq; cōpescaris ds. Qm̄ ecce ini
mici tui sonauerūt: ⁊ q̄ oderūt te extulerūt
caput. Sup̱ pp̄lm tuū malignauerūt cōsili
um: ⁊ cogitauerūt aduersus sc̄os tuos. Dixerūt LXXXII
uenite ⁊ disp̄dam⁹ eos de gēte: ⁊ nō memo
retur nomē isrl̄ ultra. Qm̄ cogitauerūt
unanimit͛ simul aduers⁹ te testamētū disposue
rūt tabnacula ydumeoꝝ ⁊ ismaelite. Mo
ab ⁊ agareni gebal ⁊ amon ⁊ amalech:
alienigene cū habitātib; tyrū. Etenim
assur uenit cū illis: facti sūt ī adiutoriū
filijs loth. Fac illis sicut madian ⁊ sisare:
⁊ sicut iabin ī torrente cison. Disperierūt in
endor: facti sūt ut stercus t͛re. Pone pnci
pes eoꝝ sicut oreb ⁊ zeb ⁊ zebee ⁊ salmā
na. Oēs pncipes eoꝝ q̄ dixerūt hereditate
possideam⁹ sctuariū dei. Deus m̄s pone
illos ut rotā: ⁊ sicut stipulā an faciē uēti.
Sicut ignis q̄ cōburit siluā: ⁊ sicut flāma cō
burens mōtes. Ita psequeris illos ī tēpes
tate tua: ⁊ ī ira tua turbabis eos. Im
ple facies eoꝝ ignominia: ⁊ querent

nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur
in seculum seculi: et confundantur et pereant. Et cog-
noscant quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus in
omni terra. In finem pro torcularibus filiis chore
ps. ad asaph.
Quam dilecta tabernacula
tua domine virtutum: concupiscit et deficit anima
mea in atria domini. Cor meum et caro mea: ex-
ultaverunt in deum vivum. Etenim passer in-
venit sibi domum: et turtur nidum sibi ubi re-
LXXXI ponat pullos suos. Altaria tua domine vir-
tutum: rex meus et deus meus. Beati qui habitant in do-
mo tua: in secula seculorum laudabunt te. Bea-
tus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones
in corde suo disposuit in valle lacrimarum in
loco quem posuit. Etenim benedictiones dabit
legis lator ibunt de virtute in virtutem: videbi-
tur deus deorum in sion. Domine deus virtutum exaudi ora-
tionem meam: auribus percipe deus iacob. Protector
noster aspice deus: et respice in faciem christi tui.
Quia melior est dies una in atriis tuis su-
per milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei:
magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia
misericordiam et veritatem diligit deus: gratiam et gloriam
dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambu-
lant in innocentia domine virtutum: beatus homo qui sperat
in te. In finem filiis chore.
Benedixisti domine terram tuam: avertisti capti-
vitatem iacob. Remisisti iniquitatem ple-
bis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti
omnem iram tuam: avertisti ab ira indignati-
onis tue. Converte nos deus salutaris noster: et
averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris
nobis: aut extendes iram tuam a generatione in genera-
tionem. Deus tu conversus vivificabis nos: et
plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine
LXXXII misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam
quid loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem
in plebem suam. Et super sanctos suos et in eos qui
convertuntur ad cor. Verumptamen prope timentes eum
salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra.
Misericordia et veritas obviaverunt sibi: iusticia et
pax osculate sunt. Veritas de terra orta est:
et iusticia de celo prospexit. Etenim dominus da-
bit benignitatem: et terra nostra dabit fructum
suum. Iusticia ante eum ambulabit: et ponet in via
gressus suos. Oratio david
Inclina domine aurem tuam
et exaudi me: quoniam inops et pauper sum
ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum: sal-
vum fac servum tuum deus meus sperantem in te.
Miserere mei domine quoniam ad te clamavi to-
ta die: letifica animam servi tui quoniam ad te
domine animam meam levavi. Quoniam tu domine sua-
vis et mitis: et multe misericordie omnibus invocantibus te. LXXXV
Auribus percipe domine orationem meam: et intende
voci deprecationis mee. In die tribulationis mee
clamavi ad te: quia exaudisti me. Non est similis
tui in diis domine: et non est secundum opera tua. Omnes
gentes quascumque fecisti venient et adorabunt
coram te domine: et glorificabunt nomen tuum. Quoniam
magnus es tu et faciens mirabilia: tu es deus
solus. Deduc me domine in via tua et ingrediar
in veritate tua: letetur cor meum ut timeat no-
men tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto
corde meo: et glorificabo nomen tuum in eternum.
Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti
animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui
insurrexerunt super me et synagoga potentium
quesierunt animam meam: et non proposuerunt te in conspec-
tu suo. Et tu domine deus miserator et miseri-
cors: paciens et multe misericordie et verax. Respice
in me et miserere mei: da imperium tuum puero
tuo et salvum fac filium ancille tue. Fac
mecum signum in bonum ut videant qui oderunt me
et confundantur: quoniam tu domine adiuvisti me et conso-
latus es me. Filiis chore psalmus cantici.
Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit dominus LXXXVI
portas sion super omnia tabernacula iacob. Glorio-
sa dicta sunt de te: civitas dei. Memor ero
raab et babilonis: scientium me. Ecce alieni-
gene et tyrus et populus ethiopum: hii fuerunt illic.
Numquid sion dicet homo: et homo natus est in ea: et
ipse fundavit eam altissimus. Dominus narrabit
in scripturis populorum et principum horum qui fuerunt
in ea. Sicut letantium omnium: habitatio est
in te. Canticum psalmi filiis chore.
Domine deus salutis mee: in die clamavi et noc-
te coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea:
inclina aurem tuam ad precem meam. Quia reple- LXXXVII
ta est malis anima mea: et vita mea in inferno
appropinquavit. Estimatus sum cum descendentibus in
lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio inter
mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in
sepulcris quorum non es memor amplius: et ipsi de
manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu
inferiori: in tenebrosis et in umbra mortis.
Super me confirmatus est furor tuus: et omnes
fluctus tuos induxisti super me. Longe fecis-
ti notos meos a me: posuerunt me abhominati-
onem sibi. Traditus sum et non egrediebar: oculi
mei languerunt pre inopia. Clamavi ad te
domine tota die: expandi ad te manus meas.

Numquid mortuis facies mirabilia. aut
medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid
narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam: et veri-
tatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in
tenebris mirabilia tua: et iusticia tua in terra
oblivionis. Et ego ad te domine clamavi: et ma-
ne oratio mea preveniet te. Ut quid domine repellis
orationem meam: avertis faciem tuam a me. Pauper
sum ego et in laboribus a iuventute mea: exaltatus
autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt
ire tue: et terrores tui conturbaverunt me. Circum-
dederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me
simul. Elongasti a me amicum et proximum: et no-
tos meos a miseria. Intellectus ethan israelite

LXXXVIII Misericordias domini: in eternum
cantabo. In generatione et generationem annun-
ciabo veritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti in
eternum misericordia edificabitur in celis: veritas tua in eis
preparabitur. Disposui testamentum electis meis
iuravi david servo meo: usque in eternum preparabo se-
men tuum. Et edificabo in generatione et genera-
tionem sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia
tua domine: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam
quis in nubibus equabitur domino: similis erit deo in fi-
liis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum:
magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius
sunt. Domine deus virtutum quis similis tibi: potens es
domine et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris
potestati maris: motum autem fluctuum eius tu
mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum super-
bum: in brachio virtutis tue dispersisti inimi-
cos tuos. Tui sunt celi et tua est terra orbem
terre et plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem
et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine
tuo exultabunt tuum brachium cum potentia.
Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua:
iusticia et iudicium preparatio sedis tue. Mi-
sericordia et veritas precedent faciem tuam: be-
atus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vul-
tus tui ambulabunt: et in nomine tuo exultabunt to-
ta die: et in iusticia tua exaltabuntur. Quoniam
gloria virtutis eorum tu es: et in beneplacito tuo
exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assump-
tio nostra: et sancti israel regis nostri. Tunc locutus es
U psalm. e. gla. in visione sanctis tuis: et dixisti posui adiutori-
um in potentem et exaltavi electum de plebe
mea. Inveni david servum meum: oleo sancto
meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei:
et brachium meum confortabit eum. Nichil profi-
ciet inimicus in eo: et filius iniquitatis non appo-
net nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos
eius: et odientes eum in fugam convertam. Et
veritas mea et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo
exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari ma-
num eius: et in fluminibus dexteram eius. Ipse
invocabit me pater meus es tu: deus meus et suscep-
tor salutis mee. Et ego primogenitum po-
nam illum: excelsum pre regibus terre. In eternum
servabo illi misericordiam meam: et testamentum meum
fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius: et
tronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii
eius legem meam: et in iudiciis meis non ambulaverint.
Si iusticias meas prophanaverint: et mandata
mea non custodierint. Visitabo in virga iniquita-
tes eorum: et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem
meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veri-
tate mea. Neque prophanabo testamentum meum: et
que procedunt de labiis meis non faciam irrita.
Semel iuravi in sancto meo: si david mentiar semen
eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut sol
in conspectu meo: et sicut luna perfecta in eternum et
testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despe-
xisti: distulisti christum tuum. Avertisti testa-
mentum servi tui: prophanasti in terra sanctuari-
um eius. Destruxisti omnes sepes eius: posuisti
firmamentum eius formidinem. Diripuerunt
eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vi-
cinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium
eum: letificasti omnes inimicos eius. Avertisti
adiutorium gladii eius: et non es auxiliatus ei
in bello. Destruxisti eum ab emundatione: et
sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies
temporis eius: perfudisti eum confusione. Usquequo domine
avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua.
Memorare que mea substantia: numquid enim vane con-
stituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui vi-
vet et non videbit mortem: eruet animam suam
de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique
domine: sicut iurasti david in veritate tua. Memor
esto domine opprobrii servorum tuorum quod con-
tinui in sinu meo multarum gentium. Quod
exprobraverunt inimici tui domine: quod exprobrave-
runt commutationem christi tui. Benedictus
dominus in eternum: fiat fiat. Oratio moysi hominis
Domine refugium factus es nobis: dei.
a generatione in generationem. Priusquam montes
fierent aut formaretur terra et orbis: a seculo
LXXXIX et in seculum tu es deus. Ne avertas hominem in hu-
militatem: et dixisti convertimini filii hominum.
Quoniam mille anni ante oculos tuos tamquam dies
hesterna que preteriit: et custodia in nocte que
pro nichilo habentur eorum anni erunt. Mane sicut

herba transeat mane floreat et transeat: ues
pere decidat induret et arescat. Quia defeci
mus in ira tua: et in furore tuo turbati su
mus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tu
o: seculum nostrum in illuminatione uultus tui.
Quoniam omnes dies nostri defecerunt: et in ira tua de
fecimus. Anni nostri sicut aranea meditabun
tur: dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta an
ni. Si autem in potentatibus octoginta anni:
et amplius eorum labor et dolor. Quoniam supervenit
mansuetudo: et corripiemur. Quis novit
potestatem ire tue: et pre timore tuo iram
tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam
fac: et eruditos corde in sapientia. Convertere
domine usquequo: et deprecabilis esto super servos tuos.
Repleti sumus mane misericordia tua: et exultavi
mus et delectati sumus in omnibus diebus nostris.
Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti:
annis quibus vidimus mala. Respice in servos
tuos et in opera tua: et dirige filios eorum. Et
sit splendor domini dei nostri super nos: et opera manu
um nostrarum dirige super nos et opera manuum
nostrarum dirige. Laus cantici ipsi david.
Qui habitat in adiutorio
altissimi: in protectione dei celi commora
bitur. Dicet domino susceptor meus es tu: et re
fugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse libe
ravit me de laqueo venantium: et a verbo aspero.
Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis
lxxx LXXX ei sperabis. Scuto circumdabit te veritas eius:
non timebis a timore nocturno. A sagit
ta volante in die a negocio perambulante in
tenebris: ab incursu et demonio meridia
no. Cadent a latere tuo mille: et decem milia
a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Ve
rumptamen oculis tuis considerabis: et retributio
nem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea:
altissimum posuisti refugium tuum. Non ac
cedet ad te malum: et flagellum non appropinqua
bit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis manda
vit de te: ut custodiant te in omnibus viis tu
is. In manibus portabunt te ne forte offen
das ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et
basiliscum ambulabis: et conculcabis leonem et
draconem. Quoniam in me speravit liberabo eum:
protegam eum quoniam cognovit nomen
meum. Clamavit ad me et ego exaudiam eum
cum ipso sum in tribulatione eripiam eum et glorifi
cabo eum. Longitudine dierum replebo eum:
et ostendam illi salutare meum. Psalmus
cantici in die sabbati.

Bonum est confiteri domino: et psallere nomini tuo al
tissime. Ad annunciandum mane misericordiam tuam:
et veritatem tuam per noctem. In decacordo psal LXXXXI
terio cum cantico in cithara. Quia delectasti
me domine in factura tua: et in operibus manuum
tuarum exultabo. Quam magnificata sunt
opera tua domine: nimis profunde facte sunt cogi
tationes tue. Vir insipiens non cognoscet: et
stultus non intelliget hec. Cum exorti fu
erint peccatores sicut fenum: et apparuerint omnes qui
operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum secu
li: tu autem altissimus in eternum domine. Quoniam ecce ini
mici tui domine. quoniam ecce inimici tui peribunt:
et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et ex
altabitur sicut unicornis cornu meum: et se
nectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus
inimicos meos: et in insurgentibus in me malig
nantibus audiet auris mea. Iustus ut pal
ma florebit: sicut cedrus libani multiplicabitur.
Plantati in domo domini: in atriis domus dei nostri
florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta
uberi: et bene patientes erunt ut annunci
ent. Quoniam rectus dominus deus noster: et non est iniqui
tas in eo. Laus cantici ante sabbatum quando
Dominus regnavit decorem fundata est terra XCII
indutus est: indutus est dominus
fortitudinem et precinxit se. Etenim firmavit
orbem terre: qui non commovebitur. Parata sedes
tua deus ex tunc: a seculo tu es. Elevaverunt
flumina domine: elevaverunt flumina vo
cem suam. Elevaverunt flumina fluctus
suos: a vocibus aquarum multarum. Mirabiles
elationes maris: mirabilis in altis dominus. Testi
monia tua credibilia facta sunt nimis: do
mum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem
dierum. Psalmus david quarta sabbati.
Deus ultionum dominus deus ultionum libe
re egit. Exaltare qui iudicas terram: redde XCIII
retributionem superbis. Usquequo peccatores domine:
usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et
loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operan
tur iniusticiam. Populum tuum domine humili
averunt: et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam
et advenam interfecerunt: et pupillos occiderunt.
Et dixerunt non videbit dominus: nec intelliget
deus iacob. Intelligite insipientes in populo:
et stulti aliquando sapite. Qui plantavit au
rem non audiet: aut qui finxit oculum non conside
rat. Qui corripit gentes non arguet: et qui do
cet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes
hominum: quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu

erudieris domine: et de lege tua docueris eum.
Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodia
tur peccatori fovea. Quia non repellet dominus
plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet.
Quoadusque iusticia convertatur in iudicium:
et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde.
Quis consurget michi adversus malignantes:
aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem.
Nisi quia dominus adiuvit me: paulominus habi
tasset in inferno anima mea. Si dicebam motus
est pes meus: misericordia tua domine adiuvabat me.
Secundum multitudinem dolorum meorum in corde
meo: consolationes tue letificaverunt animam
meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui
fingis laborem in precepto. Captabunt in animam
iusti: et sanguinem innocentem condempnabunt.
Et factus est michi dominus in refugium: et deus meus
in adiutorium spei mee. Et reddet illis ini
quitatem ipsorum: et in malicia eorum disperdet eos:
disperdet illos dominus deus noster. Psalmus cantici ipsi
Venite exultemus David.
domino iubilemus deo salutari nostro. Preoccu
pemus faciem eius in confessione: et in psalmis
XCIIII iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus: et rex
magnus super omnes deos. Quoniam non repellet dominus
plebem suam: quia in manu eius sunt omnes fines
terre: et altitudines moncium ipsius sunt. Quoniam
ipsius est mare et ipse fecit illud: et siccam ma
nus eius formaverunt. Venite adoremus et proci
damus ante deum ploremus coram domino qui fecit
nos: quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus
pascue eius: et oves manus eius. Hodie si vo
cem eius audieritis: nolite obdurare corda
vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptati
onis in deserto. Ubi temptaverunt patres vestri:
probaverunt et viderunt opera mea. Quadragin
ta annis offensus fui generationi illi: et dixi
semper hii errant corde. Et isti non cognove
runt vias meas quibus iuravi in ira mea: si intra
bunt in requiem meam. Psalmus David cum domus
Cantate dei hedificabatur post captivitatem.
domino canticum novum: cantate domino omnis
terra. Cantate domino et benedicite nomini eius:
XCV annunciate de die in diem salutare eius.
Annunciate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis
mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et lauda
bilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes
dii gentium demonia: dominus autem celos fecit.
Confessio et pulcritudo in conspectu eius: sancti
monia et magnificencia in sanctificatione eius.
Afferte domino patrie gencium afferte domino
gloriam et honorem: afferte domino gloriam nomini eius.
Tollite hostias et introite in atria eius: adorate
dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius
universa terra: dicite in gentibus quia dominus regna
vit. Etenim correxit orbem terre qui non commo
vebitur: iudicabit populos in equitate. Letentur
celi et exultet terra: commoveatur mare et ple
nitudo eius: gaudebunt campi et omnia que in eis sunt.
Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie
domini quia venit: quoniam venit iudicare terram. Iu
dicabit orbem terre in equitate: et populos in veritate
sua. Psalmus David cum terra eius restituta est ei.
Dominus regnavit exultet terra: letentur
insule multe. Nubes et caligo in circuitu
eius: iusticia et iudicium correctio sedis eius.
Ignis ante ipsum precedet: et inflammabit in circui XCVI
tu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius
orbi terre: vidit et commota est terra. Montes sicut
cera fluxerunt a facie domini: a facie domini omnis terra.
Annunciaverunt celi iusticiam eius: et viderunt
omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui ad
orant sculptilia: et qui gloriantur in simula
cris suis. Adorate eum omnes angeli eius: au
divit et letata est Syon. Et exultaverunt
filie Iude: propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus
altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es
super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum:
custodit dominus animas sanctorum suorum: de manu pec
catoris liberabit eos. Lux orta est iusto: et
rectis corde leticia. Letamini iusti in
domino: et confitemini memorie sanctificationis eius.
Cantate domino Psalmus David.
canticum novum: quia
mirabilia fecit. Salvavit sibi
dextera eius: et brachium sanctum XCVI
eius. Notum fecit dominus salutare suum:
in conspectu gencium revelavit iusticiam suam.
Recordatus est misericordie sue: et veritatis sue do
mui Israel. Viderunt omnes termini terre: salutare
dei nostri. Iubilate domino omnis terra: cantate
et exultate et psallite. Psallite domino in cytha
ra in cithara et voce psalmi: in tubis duc
tilibus et voce tube cornee. Iubilate in con
spectu regis domini: moveatur mare et plenitudo
eius: orbis terrarum et qui habitant in
eo. Flumina plaudent manu simul mon
tes exultabunt a conspectu domini quia venit: quoniam
venit iudicare terram. Iudicabit orbem terra
rum in iusticia: et populos in equitate. Psalmus David.
Dominus regnavit irascantur
populi: qui sedes super cherubin moveatur

tum. Dominus in syon magnus: et excelsus super omnes
XCVIII populos. Confiteantur nomini tuo magno. quoniam ter-
ribile et sanctum est et honor regis iudicium diligit.
Tu parasti directiones: iudicium et iusticiam
in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum
nostrum et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum
est. Moyses et aaron in sacerdotibus eius: et sa-
muel inter eos qui invocant nomen eius. Invoca-
bant dominum et ipse exaudiebat eos: in columpna
nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testi-
monia eius: et preceptum quod dedit illis. Domine
deus noster tu exaudiebas eos: deus tu propicius
fuisti eis et ulciscens in omnes adinventiones
eorum. Exaltate dominum deum nostrum: et adora-
te in monte sancto eius: quoniam sanctus dominus deus noster. Psalmus
Iubilate deo in confessione
nis terra: servite domino in leticia. Introite
in conspectu eius: in exultatione. Scitote
quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos et non ipsi nos.
XCIX Populus eius et oves pascue eius: introite por-
tas eius in confessione: atria eius in hymnis
confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam su-
avis est dominus in eternum misericordia eius: et usque in generati-
one et generationem veritas eius. Psalmus
Misericordiam et iudicium: ipsi david.
cantabo tibi domine. Psallam et intelligam in via
inmaculata: quando venies ad me. Perambula-
C bam in innocentia cordis mei: in medio domus
mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniu-
stam: facientes prevaricationes odivi. Non ad-
hesit mihi cor pravum: declinantem a me malig-
num non cognoscebam. Detrahentem secreto
proximo suo: hunc persequebar. Superbo oculo et in-
saciabili corde: cum hoc non edebam. Oculi mei
ad fideles terre ut sedeant mecum ambulans
in via inmaculata hic michi ministrabat. Non
habitabit in medio domus mee qui facit superbiam.
qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum
meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores
terre: ut disperderem de civitate domini omnes operantes
iniquitatem. Oratio pauperis cum anxiatus fuerit
Domine exaudi et coram domino effuderit pre-
orationem meam: cem suam.
CI et clamor meus ad te veniat. Non avertas fa-
ciem tuam a me: in quacumque die tribulor inclina
ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero
te: velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut
fumus dies mei: et ossa mea sicut cremium aruerunt.
Percussus sum ut fenum et aruit cor meum quia
oblitus sum comedere panem meum. A voce ge-
mitus mei adhesit os meum carni mee.

Similis factus sum pellicano solitudinis: factus
sum sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et
factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die
exprobrabant mihi inimici mei: et qui laudabant me
adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam
panem manducabam: et potum meum cum fletu
miscebam. A facie ire indignationis tue: quia ele-
vans allisisti me. Dies mei sicut umbra declina-
verunt: et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum
permanes: et memoriale tuum in generationem et genera-
tionem. Tu exurgens domine misereberis syon: quia
tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt
servis tuis lapides eius: et terre eius miserebuntur.
Et timebunt gentes nomen tuum domine: et omnes reges terre
gloriam tuam. Quia edificavit dominus syon: et vide-
bitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium:
et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione
altera: et populus qui creabitur laudabit dominum.
Quia prospexit de excelso sancto suo: dominus de
celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compe-
ditorum: ut solveret filios interemptorum. Ut an-
nuncient in syon nomen domini: et laudem eius in ierusalem.
In conveniendo populos in unum: et reges ut ser-
viant domino. Respondit ei in via virtutis sue: pau-
citatem dierum meorum nuncia michi. Ne revoces me
in dimidio dierum meorum: in generatione et genera-
tionem anni tui. Initio tu domine terram fundas-
ti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peri-
bunt tu autem permanes: et omnes sicut vestimentum ve-
terascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mu-
tabuntur: tu autem idem ipse es et anni tui non de-
ficient. Filii servorum tuorum habitabunt: et semen
eorum in seculum dirigetur. Psalmus david
Benedic anima mea domino: et omnia que intra me sunt CII
nomini sancto eius. Benedic anima mea domino: et noli
oblivisci omnes retributiones eius. Qui propiciatur
omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infir-
mitates tuas. Qui redimit de interitu vitam
tuam: qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui
replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut
aquile iuventus tua. Faciens misericordias dominus et iudi-
cium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias
suas moysi: filiis israel voluntates suas. Mi-
serator et misericors dominus: longanimis et mul-
tum misericors. Non in perpetuum irascetur: neque
in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit
nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
Quoniam secundum altitudinem celi a terra: corroboravit
misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ori-
ens ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras.
Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus

tuntur· se·: qm ipse cognouit figmentum nostrum.
Recordatus est qm puluis sumus homo sicut fenum
dies eius· tamquam flos agri sic efflorebit. Qm
spiritus ptransibit in illo: et non subsistet et non cog
noscet amplius locum suum. Mia autem dni ab eter
no· et usque in eternum sup timentes eum. Et iusticia
illius in filios filiorum: hiis qui seruant testamentum
eius. Et memores sunt mandatorum ipsius: ad fa
ciendum ea. Dns in celo parauit sedem suam: et
regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite dno
omnes angeli eius: potentes uirtute facientes uerbum illius
ad audiendam uocem sermonum eius. Benedicite
dno omnes uirtutes eius ministri eius qui facitis uo
luntatem eius. Benedicite omnia opera eius dno:
in omni loco dominationis eius benedic anima mea dno.
CIII Benedic anima psalmus dauid.
mea dno: dne deus meus magnificatus es ue
hementer. Confessionem et decorem induisti: amic
tus lumine sicut uestimento. Extendens celum
sicut pellem: qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis
nubem ascensum tuum: qui ambulas sup pennas uen
torum. Qui facis angelos tuos spiritus: et ministros
tuos ignem urentem. Qui fundasti terram
sup stabilitatem suam: non inclinabitur in seculum seculi.
Abissus sicut uestimentum amictus eius: sup montes
stabunt aque. Ab increpatione tua fugient: a uoce
tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes et
descendunt campi: in locum quem fundasti eis. Ter
minum posuisti quem non transgredientur: neque conuertentur
operire terram. Qui emittis fontes in conuallibus: inter
medium montium ptransibunt aque. Potabunt omnes
bestie agri: expectabunt onagri in siti sua. Sup
ea uolucres celi habitabunt: de medio petrarum
dabunt uoces. Rigans montes de superioribus su
is: de fructu operum tuorum saciabitur terra. Pro
ducens fenum iumentis: et herbam seruituti homi
num. Ut educas panem de terra: et uinum letificet
cor hominis. Ut exhilaret faciem in oleo: et pa
nis cor hominis confirmet. Saturabuntur lig
na campi et cedri libani quas plantauit: illic pas
seres nidificabunt. Herodii domus dux est eorum
montes excelsi ceruis: petra refugium erina
ciis. Fecit lunam in tempora: sol cognouit occasum
suum. Posuisti tenebras et facta est nox: in
ipsa ptransibunt omnes bestie silue. Catuli leonum
rugientes ut rapiant: et querant a deo escam
sibi. Ortus est sol et congregati sunt: et in cubilibus
suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum:
et ad operationem suam usque ad uesperam. Quam
magnificata sunt opera tua dne: omnia in sapi
entia fecisti: impleta est terra possessione tua.

al' psalmus .x. gla.
Hoc mare magnum et spaciosum manibus: illic
reptilia quorum non est numerus. Animalia
pusilla cum magnis: illic naues ptransibunt.
Draco iste quem formasti ad illudendum ei: omnia
a te expectant ut des illis escam in tempore. Dan
te te illis colligent: aperiente te manum tuam omnia im
plebuntur bonitate. Auertente autem te faciem
tuam turbabuntur: auferes spiritum eorum et defici
ent et in puluerem suum reuertentur. Emitte spiritum tu
um et creabuntur: et renouabis faciem terre. Sit
gloria dni in seculum: letabitur dns in operibus suis.
Qui respicit terram et facit eam tremere: qui tangit
montes et fumigant. Cantabo dno in uita mea:
psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloqu
ium meum: ego uero delectabor in dno. Deficiant
peccatores a terra et iniqui ita ut non sint: benedic anima
mea dno. alla alla.
Confitemini dno et inuocate nomen eius: an
nunciate inter gentes opera eius. Cantate ei et
psallite ei: narrate omnia mirabilia eius. Lau
damini in nomine sco eius: letetur cor querencium
dnm. Querite dnm et confirmamini: querite
faciem eius semper. Mementote mirabilium eius que CIIII
fecit: prodigia eius et iudicia oris eius. Semen
abraham serui eius: filii iacob electi eius.
Ipse dns deus noster: in uniuersa terra iudicia eius.
Memor fuit in seculum testamenti sui: uerbi quod
mandauit in mille generationes. Quod disposuit
ad abraham: et iuramenti sui ad ysaac. Et sta
tuit illud iacob in preceptum: et israel in testamentum
eternum. Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum
hereditatis uestre. Cum essent numero breui: pauci
ssimi et incole eius. Et ptransierunt de gente in
gentem: et de regno ad populum alterum. Non reliquit
hominem nocere eis: et corripuit pro eis reges.
Nolite tangere xpistos meos: et in prophetis meis nolite
malignari. Et uocauit famem sup terram: et omne
firmamentum panis contriuit. Misit ante eos
uirum: in seruum uenundatus est ioseph. Humi
liauerunt in compedibus pedes eius: ferrum ptransiit
animam eius donec ueniret uerbum eius. Eloquium dni
inflammauit eum: misit rex et soluit eum princeps
populorum et dimisit eum. Constituit eum dnm
domus sue: et principem omnis possessionis sue.
Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: et
senes eius prudentiam doceret. Et intrauit israel al' psal. x. gla.
in egiptum: et iacob accola fuit in terra cham.
Et auxit populum suum uehementer: et firmauit
eum sup inimicos eius. Conuertit cor eorum ut odi
rent populum eius: et dolum facerent in seruos eius.
Misit moysen seruum suum: aaron quem elegit

ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum: et pro
digiorum suorum in terra cham. Misit tenebras
et obscuravit: et non exacerbavit sermones suos.
Convertit aquas eorum in sanguinem: et occidit pis
ces eorum. Et edidit terra eorum ranas: in penetra
libus regum ipsorum. Dixit et venit cinomi
ia et cinifes: in omnibus finibus eorum. Posuit
pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in
terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulne
as eorum: et contrivit lignum finium eorum. Dixit et
venit locusta: et bruchus cuius non erat numerus.
Et comedit omne fenum in terra eorum: et come
dit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne
primogenitum in terra eorum: primicias omnis labo
ris eorum. Et eduxit eos cum argento et auro: et
non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est
egiptus in profectione eorum: quia incubuit tim
or eorum super eos. Expandit nubem in protectionem
eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Pe
tierunt et venit coturnix: et pane celi satu
ravit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque:
abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fu
it verbi sancti sui: quod habuit ad abraham puerum su
um. Et eduxit populum suum in exultatione: et
electos suos in leticia. Et dedit illis regiones
gentium: et labores populorum possederunt. Ut cu
stodiant iustificationes eius: et legem eius requirant.
Confitemini alleluia alleluia.
Domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis
loquetur potentias domini: auditas faciet omnes lau
des eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faci
unt iusticiam in omni tempore. Memento nostri domine in
beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo.
CV Ad videndum in bonitate electorum tuorum: ad
letandum in leticia gentis tue: ut lauderis cum
hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris:
iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres
nostri in egipto non intellexerunt mirabilia tua:
non fuerunt memores multitudinis misericordie tue.
Et irritaverunt ascendentes in mare mare
rubrum: et salvavit eos propter nomen suum: ut no
tam faceret potentiam suam. Et increpuit mare
rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abissis
sicut in deserto. Et salvavit eos de manu
odientium: et redemit eos de manu inimici.
Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non
remansit. Et crediderunt verbis eius: et lau
daverunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt
operum eius: et non sustinuerunt consilium eius. Et con
cupierunt concupiscentiam in deserto: et temptave
runt deum in inaquoso. Et dedit eis peticionem
ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. Et
irritaverunt moysen in castris: aaron sanctum domini.
Aperta est terra et deglutivit dathan: et operuit
super congregationem abiron. Et exarsit ignis
in sinagoga eorum: flamma combussit peccatores.
Et fecerunt vitulum in oreb: et adoraverunt scul
ptile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudi
nem vituli: comedentis fenum. Obliti sunt deum
qui salvavit eos: qui fecit magnalia in egipto
mirabilia in terra cham: terribilia in mari ru
bro. Et dixit ut disperderet eos: si non moyses electus
eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut aver
teret iram eius ne disperderet eos: et pro nichilo
habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt in
verbo eius et murmuraverunt in tabernaculis suis: non
exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam
super eos: ut prosterneret eos in deserto. Et ut dei
ceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in re
gionibus. Et initiati sunt beelphegor: et come
derunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt
eum in adinventionibus suis: et multiplicata est
in eis ruina. Et stetit finees et placavit
et cessavit quassatio. Et reputatum est ei ad iusti
ciam: in generatione et generationem usque in sempiternum.
Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis: et vexatus al' psalm. t. gla:-
est moyses propter eos: quia exacerbaverunt spiritum eius.
Et distinxit in labiis suis non disperdiderunt gentes quas
dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didi
cerunt opera eorum: et servierunt sculptilibus eorum: et
factum est illis in scandalum. Et immolaverunt fi
lios suos: et filias suas demoniis. Et effude
runt sanguinem innocentem sanguinem filiorum suorum
et filiarum suarum quas sacrificaverunt sculptilibus
chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus
et contaminata est in operibus eorum: et fornicati sunt
in adinventionibus suis. Et iratus est furore
dominus in populo suo: et abhominatus est hereditatem
suam. Et tradidit eos in manus gentium: et domina
ti sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos ini
mici eorum: et humiliati sunt sub manibus
eorum: sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbave
runt eum in consilio suo: et humiliati sunt in ini
quitatibus suis. Et vidit cum tribularentur: et au
divit orationem eorum. Et memor fuit testamen
ti sui: et penituit eum secundum multitudinem misericordie
sue. Et dedit eos in misericordias: in conspectu omnium
qui ceperant eos. Salvos fac nos domine deus noster: et
congrega nos de nationibus. Ut confiteamur nomini
sancto tuo: et gloriemur in laude tua. Benedictus
dominus deus israel a seculo et usque in seculum: et dicet omnis
populus fiat fiat. ps. david

CVI Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum
misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino.
quos redemit de manu inimici de regio
nibus congregavit eos. A solis ortu et occasu:
ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine
in inaquoso: viam civitatis habitaculi non invene
runt. Esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis
defecit. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur:
et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit
eos in viam rectam: ut irent in civitatem habitatio
nis. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius
filiis hominum. Quia satiavit animam inanem:
et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in
tenebris et umbra mortis: vinctos in mendicita
te et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei: et
consilium altissimi irritaverunt. Et humiliatum
est in laboribus cor eorum: et infirmati sunt nec
fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum
cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit
eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mor
tis: et vincula eorum disrupit. Confiteantur domino
misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum.
Quia contrivit portas ereas: et vectes ferreos
confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum:
propter iniusticias enim suas humiliati sunt. Om
nem escam abhominata est anima eorum: et appropinquaverunt
usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad do
minum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum
eduxit eos. Misit verbum suum et sanavit eos: et
eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur
domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum.
Et sacrificent sacrificium laudis: et annuncient
opera eius in exultatione. Qui descendunt mare
in navibus: facientes operationem in aquis multis.
Ipsi viderunt opera domini: et mirabilia eius in
al' psalmus .t. gla. profundo. Dixit et stetit spiritus procelle: et exaltati
sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad celos: et
descendunt usque ad abissos: anima eorum in malis ta
bescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius:
et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamave
runt ad dominum cum tribularentur: et de necessita
tibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius
in auram: et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt
quia siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis
eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabili
a eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia
plebis: et in cathedra seniorum laudent eum. Po
suit flumina in desertum: et exitus aquarum in sitim.
Terram fructiferam in salsuginem: a malicia
inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna
aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum. Et
collocavit illic esurientes: et constituerunt civi
tatem habitationis. Et seminaverunt agros et
plantaverunt vineas: et fecerunt fructum nati
vitatis. Et benedixit eis et multiplicati sunt ni
mis: et iumenta eorum non minoravit. Et pauci
facti sunt et vexati sunt a tribulatione malorum et do
lore. Effusa est contentio super principes: et errare
fecit eos in invio et non in via. Et adiuvit pau
perem de inopia: et posuit sicut oves familias.
Videbunt recti et letabuntur: et omnis iniquitas op
pilabit os suum. Quis sapiens et custodiet hec:
et intelliget misericordias domini. Ps. David

Paratum cor meum deus paratum
cor meum: cantabo et psalmum dicam. Exurge
gloria mea exurge psalterium et cithara: exur
gam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psal
lam tibi in nationibus. Quia magna super celos mise CVII
ricordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exal
tare super celos deus: et super omnem terram gloria tua: ut
liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua
et exaudi me: deus locutus est in sancto suo. Exulta
bo et dividam sichimam: et convallem tabernaculo
rum dimeciar. Meus est galaad et meus est
manasses: et effraim susceptio capitis
mei. Iuda rex meus: moab lebes spei mee.
In ydumeam extendam calciamentum meum:
mihi alienigene subditi sunt. Quis deducet
me in civitatem munitam: quis deducet me usque
in ydumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos:
et non egredieris deus in virtutibus nostris. Da nobis
auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.
In deo faciemus virtutem: et ipse ad nichilum de
ducet inimicos nostros. Ps. David

Deus laudem meam ne tacueris:
quia os peccatoris et os dolosi super me aperti
est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa. CVIII
et sermonibus odii circumdederunt me: et expu
gnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent
detrahebant mihi: ego autem orabam. Et posu
erunt adversum me mala pro bonis: et odium pro dilec
tione mea. Constitue super eum peccatorem: et
diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur
exeat condempnatus: et oratio eius fiat in peccatum.
Fiant dies eius pauci: et episcopatum eius accipiat
alter. Fiant filii eius orphani: et uxor eius
vidua. Nutantes transferantur filii eius et mendi
cent: et eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur
fenerator omnem substantiam eius: et diripiant alieni
labores eius. Non sit illi adiutor: nec sit qui
misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in
interitum: in generatione una deleatur nomen eius.

In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu domini: et peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper: et dispereat de terra memoria eorum. Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et persecutus est hominem inopem et mendicum: et compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem et veniet ei: et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum et intravit sicut aqua in interiora eius: et sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur: et sicut zona qua semper precingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum: et qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia tua. Libera me quia egenus et pauper ego sum: et cor meum conturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum: et excussus sum sicut locuste. Genua mea infirmata sunt a ieiunio: et caro mea immutata est propter oleum. Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me et moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua hec: et tu domine fecisti eam. Maledicent illi et tu benedices: qui insurgunt in me confundantur: servus autem tuus letabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore: et operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor domino nimis in ore meo: et in medio multorum laudabo eum. Qui astitit a dextris pauperis: ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

Ps. david.

.b. CX Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum. Virgam virtutis tue emittet dominus ex sion: dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die virtutis tue in splendoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te. Iuravit dominus et non penitebit eum: tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Dominus a dextris tuis: confregit in die ire sue reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorum. De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

Ps. david.

CX Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio iustorum et congregatione. Magna opera domini: exquisita in omnes voluntates eius. Confessio et magnificentia opus eius: et iusticia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator dominus: escam dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum suorum annunciabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi: facta in veritate et equitate. Redemptionem misit dominus populo suo: mandavit in eternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomen eius: initium sapientie timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in seculum seculi.

Ps. david.

Beatus vir qui timet dominum:
in mandatis eius volet nimis. Potens in CXI
terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius: et iusticia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis corde: misericors et miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat disponit sermones suos in iudicio: quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino: confirmatum est cor eius: non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus: iusticia eius manet in seculum seculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur dentibus suis
fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit. CXII .b.

Ps. d.

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum: ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus: et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum letantem.

Ps. d.

In exitu israel de egypto: domus iacob de
populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio CXIII
eius: israel potestas eius. Mare vidit et fugit: iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu iordanis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes: et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra: a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum: et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua: nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo: omnia quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt. Manus

habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt:
non clamabunt in gutture suo. Similes illis
fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Do
mus israel speravit in domino: adiutor eorum et protec
tor eorum est. Domus aaron speravit in domino:
adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent
dominum speraverunt in domino: adiutor eorum et protec
tor eorum est. Dominus memor fuit nostri: et bene
dixit nobis. Benedixit domui israel: benedixit do
mui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum:
pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos:
super vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino:
qui fecit celum et terram. Celum celi domino: terram autem
dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt
te domine: neque omnes qui descendunt in infernum. Sed et nos
qui vivimus benedicimus domino: ex hoc nunc et usque
in seculum. ps. david.

nr. CXIIII Dilexi quoniam exaudiet dominus: vocem orationis
mee. Quia inclinavit aurem suam mihi: et in
diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolo
res mortis: et pericula inferni invenerunt me.
Tribulationem et dolorem inveni: et nomen domini in
vocavi. O domine libera animam meam: misericors
dominus et iustus: et deus noster miseretur. Custodiens
parvulos dominus: humiliatus sum et liberavit me.
Convertere anima mea in requiem tuam: quia dominus
benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de
morte oculos meos a lacrimis: pedes meos
a lapsu. Placebo domino: in regione vivorum.

CXV Credidi, propter quod ps. david
locutus sum: ego autem humiliatus sum
nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo
mendax. Quid retribuam domino: pro omnibus que re
tribuit mihi. Calicem salutaris accipiam: et no
men domini invocabo. Vota mea domino reddam co
ram omni populo eius: preciosa in conspectu domini mo
rs sanctorum eius. O domine quia ego servus tuus: ego
servus tuus et filius ancille tue. Dirupisti
vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis:
et nomen domini invocabo. Vota mea domino red
dam in conspectu omnis populi eius: in atriis domus
domini in medio tui ierusalem. psalmus

CXVI Laudate dominum omnes gentes: david
laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata
est super nos misericordia eius: et veritas domini manet
in eternum. psalmus david.

CXVII Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum
misericordia eius. Dicat nunc israel quoniam bonus quoniam in
seculum misericordia eius. Dicat nunc domus aaron: quoniam
in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum:
quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione invocavi
dominum: et exaudivit me in latitudine dominus.
Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi
homo. Dominus mihi adiutor: et ego despiciam inimi
cos meos. Bonum est confidere in domino: quam confi
dere in homine. Bonum est sperare in domino: quam sperare
in principibus. Omnes gentes circuierunt me: et in
nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes
circumdederunt me: et in nomine domini quia ultus sum
in eos. Circumdederunt me sicut apes et exarserunt
sicut ignis in spinis: et in nomine domini quia ultus sum
in eos. Inpulsus eversus sum ut caderem: et dominus
suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus:
et factus est mihi in salutem. Vox exultationis
et salutis: in tabernaculis iustorum. Dextera domini
fecit virtutem dextera domini exaltavit me: dex
tera domini fecit virtutem. Non moriar sed vivam:
et narrabo opera domini. Castigans castigavit
me dominus: et morti non tradidit me. Aperite mihi
portas iusticie: et ingressus in eas confitebor domino
hec porta domini iusti intrabunt in eam. Confite
bor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in
salutem. Lapidem quem reprobaverunt edificantes
hic factus est in caput anguli. A domino factum
est istud: et est mirabile in oculis nostris. Hec est
dies quam fecit dominus: exultemus et letemur in
ea. O domine salvum me fac o domine bene prosperare:
benedictus qui venturus est in nomine domini. Benedi
ximus vobis de domo domini: deus dominus et illuxit
nobis. Constituite diem sollempnem in condensis:
usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confi
tebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te. Con
fitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi
in salutem. Confitemini domino quoniam bonus: quoniam
in seculum misericordia eius. psalmus david

Beati immaculati in via: qui ambulant in
lege domini. Beati qui scrutantur testimo
nia eius: in toto corde exquirunt eum. Non CXI
enim qui operantur iniquitatem: in viis eius ambulaverunt.
Tu mandasti mandata tua custodiri ni
mis. Utinam dirigantur vie mee: ad cus
todiendas iustificationes tuas. Tunc non confun
dar cum perspexero in omnibus mandatis tuis.
Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod
didici iudicia iusticie tue. Iustificationes
tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.
In quo corrigit adolescentior viam suam: in
custodiendo sermones tuos. In toto cor
de meo exquisivi te: ne repellas me a man
datis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua:
ut non peccem tibi. Benedictus es domine: doce
me iustificationes tuas. In labiis meis pro

nunciavi: omnia iudicia oris tui. In via testi-
moniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus
divitiis. In mandatis tuis exercebor: et consi-
derabo vias tuas. In iustificationibus tuis
meditabor: non obliviscar sermones tuos.
Retribue servo tuo vivifica
me: et custodiam sermones tuos. Revela
oculos meos: et considerabo mirabilia de lege
tua. Incola ego sum in terra: non abscondas a
me mandata tua. Concupivit anima mea
desiderare iustificationes tuas in omni tempore. In-
crepasti superbos maledicti qui declinant a man-
datis tuis. Aufer a me opprobrium et contemptum:
quia testimonia tua exquisivi. Etenim sederunt
principes et adversum me loquebantur: servus
autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam
et testimonia tua meditatio mea est: et consili-
um meum iustificationes tue.
Adhesit pavimento anima mea: vivifica
me secundum verbum tuum. Vias meas enunciavi
et exaudisti me: doce me iustificationes
tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me:
et exercebor in mirabilibus tuis. Dormitavit
anima mea pre tedio: confirma me in verbis tuis.
Viam iniquitatis amove a me: et de lege tua
miserere mei. Viam veritatis elegi: iudicia
tua non sum oblitus. Adhesi testimoniis tu-
is domine noli me confundere. Viam mandatorum
tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.
Legem pone mihi domine viam
iustificationum tuarum: et exquiram eam semper. Da
mihi intellectum et scrutabor legem tuam: et cus-
todiam illam in toto corde meo. Deduc me in
semita mandatorum tuorum: quia ipsam volui.
Inclina cor meum in testimonia tua:
et non in avariciam. Averte oculos meos ne vi-
deant vanitatem: in via tua vivifica me.
Statue servo tuo eloquium tuum: in timo-
re tuo. Amputa opprobrium meum quod suspi-
catus sum: quia iudicia tua iocunda. Ecce con-
cupivi mandata tua: in equitate tua vivi-
fica me.
Et veniat super me misericordia tua domine: et salutare
tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo expro-
brantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis.
Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usque-
quaque: quia in iudiciis tuis supersperavi. Et custo-
diam legem tuam semper: in seculum et in seculum seculi.
Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua
exquisivi. Et loquebar in testimoniis tuis
in conspectu regum: et non confundebar. Et medita-
bor in mandatis tuis que dilexi. Et levavi
manus meas ad mandata tua que dilexi: et exerce-
bor in iustificationibus tuis.
Memor esto verbi tui servo tuo: in quo mihi
spem dedisti. Hec me consolata est in humili-
tate mea: quia eloquium tuum vivificavit
me. Superbi inique agebant usquequaque: a lege
autem tua non declinavi. Memor fui iudiciorum
tuorum a seculo domine: et consolatus sum. Defectio
tenuit me pro peccatoribus: derelinquentibus legem tuam.
Cantabiles mihi erant iustificationes tue:
in loco peregrinationis mee. Memor fui noc-
te nominis tui domine: et custodivi legem tuam.
Hec facta est mihi: quia iustificationes tu-
as exquisivi.
Portio mea domine: dixi custodire legem tuam. Depre-
catus sum faciem tuam in toto corde meo: mise-
rere mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas:
et converti pedes meos in testimonia tua. Para-
tus sum et non sum turbatus: ut custodiam manda-
ta tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me: et
legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam
ad confitendum tibi: super iudicia iustificationis tue. Par-
ticeps ego sum omnium timentium te: et custodientium
mandata tua. Misericordia tua domine plena est
terra: iustificationes tuas doce me.
Bonitatem fecisti cum servo tuo domine: secundum verbum
tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam do-
ce me: quia mandatis tuis credidi. Priusquam
humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custo-
divi. Bonus es tu: et in bonitate tua doce me
iustificationes tuas. Multiplicata est super me i-
niquitas superborum: ego autem in toto corde scrutabor
mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum:
ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quia
humiliasti me: ut discam iustificationes tuas.
Bonum mihi lex oris tui: super milia auri et
argenti.
Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me:
da mihi intellectum ut discam mandata tua. Qui
timent te videbunt me et letabuntur: quia in verba
tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas iudi-
cia tua: et in veritate tua humiliasti me. Fiat
misericordia tua ut consoletur me: secundum eloquium tuum
servo tuo. Veniant mihi miserationes tue et vi-
vam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur
superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego
autem exercebor in mandatis tuis. Convertantur mihi
timentes te: et qui noverunt testimonia tua.
Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus
tuis: ut non confundar.

Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum supersperavi. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies servi tui quando facies de persequentibus me iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas: inique persecuti sunt me adiuva me. Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam vivifica me: et custodiam testimonia oris tui.

In eternum domine verbum tuum: permanet in celo. In generatione et generationem veritas tua: fundasti terram et permanet. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea. In eternum non obliviscar iustificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego salvum me fac: quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in eternum mihi est. Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua quesivi. Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis.

Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis. Iuravi et statui custodire iudicia iustitie tue. Humiliatus sum usquequaque domine: vivifica me secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: et iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi. Hereditate acquisivi testimonia tua in eternum: quia exultatio cordis mei sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum: propter retributionem.

Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi. Adiutor et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi. Declinate a me maligni: et scrutabor mandata dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam: et non confundas me ab expectatione mea. Adiuva me et salvus ero: et meditabor in iustificationibus tuis semper. Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta cogitatio eorum. Prevaricantes reputavi omnes peccatores terre: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui.

Feci iudicium et iustitiam: non tradas me calumpniantibus me. Suscipe servum tuum in bonum: non calumpnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: et in eloquium iustitie tue. Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: et iustificationes tuas doce me. Servus tuus sum ego: da mihi intellectum ut sciam testimonia tua. Tempus faciendi domine: dissipaverunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua: super aurum et topazion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat parvulis. Os meum aperui et attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam. Aspice in me et miserere mei: secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: et non dominetur mei omnis iniustitia. Redime me a calumpniis hominum: ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

Iustus es domine: et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer: et servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia in eternum: et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me: mandata tua meditatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum: intellectum da mihi et vivam.

Clamavi in toto corde exaudi me domine: iustificationes tuas requiram. Clamavi ad te salvum me fac: ut custodiam mandata tua. Preveni in maturitate et clamavi: quia in verba tua supersperavi. Prevenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine: et secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine: et omnes vie tue veritas. Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in eternum fundasti ea.

Vide humilitatē meā ⁊ eripe me: q̄ legē
tuā nō sū oblit⁹. Iudica iudiciū meū ⁊
redime me: ꝓp̄ eloquū tuū uiuifica me.
Longe a pc̄corib; salus: q̄ iustificōnes tuas
nō exq̄sierūt. Misericordie tue multe dn̄e: s̄c iudi
ciū tuū uiuifica me. Multi q̄ ꝑsecuntur
me ⁊ tribulant me: a testimoniis tuis nō de
clinaui. Vidi preuaricantes ⁊ tabescebā: q̄
eloq̄a tua nō custodierūt. Vide qm̄ māda
ta tua dilexi dn̄e: i mīa tua uiuifica me.
Principiū uerbor̄ tuor̄ ueritas: in et̄nū oīa
iudicia iusticie tue.
Principes ꝑsecuti sūt me gratis: ⁊ a uerbis
tuis formidauit cor meū. Letabor ego
sup̄ eloq̄a tua: sic̄ q̄ inuenit spolia multa.
Iniquitatē odio habui ⁊ abhominat⁹ sū: legē
aūt tuā dilexi. Septies i die laudē dixi
t̄: sup̄ iudicia iusticie tue. Pax multa dili
gentib; legē tuā: ⁊ nō ē ill' scandalū. Ex
pectabā salutare tuū dn̄e: ⁊ mādata tua
dilexi. Custodiuit aīa mea testimonia
tua: ⁊ dilexit ea uehement'. Seruaui mā
data tua ⁊ testimonia tua: q̄ oīs uie
mee in ꝯspectu tuo.
Appropinq̄t deprecatio mea i ꝯspectu tuo
dn̄e: iuxta eloquium tuū da m̄ intellec
tum. Intret postulatio mea i ꝯspectu tu
o: sc̄d eloqū tuū eripe me. Eructabūt la
bia mea ymnū: cū docueris me iustificōnes tu
as. Pronūciabit lingua mea eloq̄ū tuū:
q̄ oīa mādata tua equitas. Fiat man⁹
tua ut saluet me: qm̄ mādata tua ele
gi. Concupiui salutare tuū dn̄e: ⁊ lex tua
meditatio mea ē. Viuet aīa mea ⁊ lauda
bit te: ⁊ iudicia tua adiuuabūt me. Er
raui sic̄ ouis q̄ ꝑiit: q̄re seruū tuū dn̄e q̄
mādata tua nō sū oblit⁹. ps. dauid.
Ad dn̄m cū tribularer cla
maui: ⁊ exaudiuit me. Dn̄e libera aīā
CXIX meā a labiis iniq̄s: ⁊ a lingua dolosa. Quid
detur t̄ aut qd̄ apponat̄ t̄: ad linguam
dolosā. Sagitte potentis acute: cū carboni
bus desolatoriis. Heu m̄ q̄ incolat⁹ m̄s
ꝓlōgat⁹ est habitaui cū habitantib; cedar:
multū incola fuit aīa mea. Cū his q̄ oderūt
pacē erā pacific⁹: cū loq̄bar ill' impugnab
ant me gratis. ps. dauid.
Leuaui oc̄los meos ad mōtes: un̄ ueniet
auxiliū m̄. Auxiliū meū a dn̄o: qui
fec̄ celū ⁊ t̄rā. Nō det i cōmotionē pedē
CXX tuū: n; dormiet q̄ custodit te. Ecce nō
dormitabit n; dormiet: q̄ custodit isrl'.
Dn̄s custodit te dn̄s ꝓtectio tua: sup̄ manū
dexterā tuā. Per diem sol nō uret te: n;
luna p̄ noctē. Dn̄s custodit te ab oī malo:
custodiat aīam tuā dn̄s. Dn̄s custodiat i
troitū tuū ⁊ exitū tuū. ex h̄ nūc ⁊ usq; i sclm.
Letat⁹ sū in his q̄ dc̄a ps. dd.
sūt m̄: in domū dn̄i ibim⁹. Stantes erāt ·CXXI·
pedes n̄ri: i atriis tuis ierlm. Ierlm q̄ edi
ficat̄ ut ciuitas: cui⁹ participatio ei⁹ in
idipsm. Illuc enī ascēderūt t̄b; t̄rib; dn̄i test
timoniū isrl': ad ꝯfitēdū nōi dn̄i. Quia
illic sederūt sedes in iudicio: sedes sup̄ domū
dauid. Rogate q̄ ad pacē sūt ierlm: ⁊ habū
dantia diligētib; te. Fiat pax i uirtute
tua: ⁊ habūdātia i turrib' tuis. Propter
fr̄s meos ⁊ ꝓximos meos: loquebar pacē de
te. Propter domū dn̄i dī n̄ri: q̄siui bona t̄.
Ad te leuaui oc̄los meos: ps. dd.
qui habitas i celis. Ecce sic̄ oc̄li seruor̄: ·CXXII
in manib; dn̄or̄ suor̄. Sic̄ oc̄li ancille i ma
nib' dn̄e sue: ita oc̄li n̄ri ad dn̄m dm̄ n̄rm
donec misereat̄ n̄ri. Miserere n̄ri dn̄e mi
serere n̄ri: q̄ multū repleti sum⁹ despec
tione. Quia multū repleta ē aīa n̄ra oppb'
ium habūdā ⁊ despectio sup̄bis. ps. dd.
Nisi q̄ dn̄s erat i nb' dicat nūc isrl': n̄ quia
dn̄s erat i nb'. Cū exurgerent hoīes in
nos: forte uiuos deglutissēt nos. Cum
irasceretur furor eor̄ i nos: forsitā aqua ·CXXIII
absorbuiss; nos. Torrentē ꝑtransiuit aīa
n̄ra. forsitan ꝑtransisset aīa n̄ra aq̄ intolera
bilē. Benedict⁹ dn̄s q̄ nō dedit nos i cap
tionē dentib; eor̄. Anima n̄ra sic̄ passer
erepta ē de laq̄o uenātiū. Laq̄us ꝯtrit⁹
ē ⁊ nos liberati sum⁹. Adiutoriū n̄rm i
nōie dn̄i: q̄ fec̄ celū ⁊ t̄rā. ps. dd.
Qui ꝯfidūt i dn̄o sic̄ mōs sion: nō cōmoue
bitur i et̄nū q̄ habitat i ierlm. Montes i
circuitu ei⁹ ⁊ dn̄s i circuitu ꝑp̄ sui: ex hoc nūc ·CXXIIII·
⁊ usq; i sclm. Quia nō relinquet dn̄s uirgam
pc̄cor̄ sup̄ sortē iustor̄: ut nō extēdāt iusti
ad iniquitatē man⁹ suas. Bene fac dn̄e
bonis ⁊ rectis corde. Declinantes aūt i obli
gatiōes adducet dn̄s cū opantib; iniq̄tatē
pax sup̄ isrl'. ps. dd.
In ꝯuertendo dn̄s captiuitatē sion: facti sum⁹
sic̄ ꝯsolati. Tunc repletū ē gaudio os n̄r
um: ⁊ lingua n̄ra exultatiōe. Tunc di ·CXXV
cent int̄ gētes magnificauit dn̄s facere cū eis.
Magnificauit dn̄s facere nobiscū: facti sum⁹

letantes. Conuerte dñe captiuitatē nr̄am:
sic torrēs in austro. Qui seminant ī lacri
mis: ī exultatiōe metent. Euntes ibāt ꝛ
flebāt: mittentes semina sua. Venientes ā
uenient cū exultatiōe portantes manipu
los suos. ps dd.
C.XXVI Nisi dñs edificauerit domū: ī uanū labor
auerūt q̄ edificant eā. Nisi dñs custodie
rit ciuitatē: frustra uigilat q̄ custodit eā.
Vanū est uob̄ ante lucē surgere: surgite pᵒ
quā sederitis q̄ māducatis panē doloris. Cū
dederit dilectis suis sōpnum: ecce hereditas
dñi filij merces fructus uētris. Sicut sagitte ī
manu potentis: ita filij excussorū. Beatus
uir: q̄ impleuit desideriū suū ex ipis: ñ ɔfun
detur cū loquetur inimicis suis ī porta. ps dd.
C.XXVII Beati oēs q̄ timent dñm: q̄ ābulant
ī uijs eius. Labores manuū tuarū quia
māducabis beatus es ꝛ bn̄ t̄ erit. Vxor tua
a sicut uitis habundans: ī lateribꝰ domꝰ tue. Fi
lij tui sicut nouelle oliuarū: ī circuitu mēse
tue. Ecce sic bñdicetur hō: qui timet dñm.
Benedicat te dñs ex sion: ꝛ uideas bona
ierl'm oīb; dieb; uite tue. Et uideas filios
filiorū tuorū pacē sup̄ isrl'. ps dd.
Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea:
dicat nūc isrl'. Sepe expugnauerunt me
a iuuentute mea: etenī ñ potuerunt m̄. Sup̄
C.XXVIII dorsū meū fabricauerunt peccatores: ꝓlōgauerūt
iniq̄tatē suā. Dñs iustꝰ ɔcidet ceruices
peccatorū. ɔfūdātur ꝛ ɔūtātur retrorsū oēs q̄
oderūt sion. Fiant sicut fenū tectorū: qd̄ priꝰ
quā euellatur exaruit. De q̄ nō impleuit
manū suā q̄ metet: ꝛ sinū suū q̄ manipu
los colligit. Et nō dixerunt q̄ p̄terībāt bn̄
dictio dñi sup̄ uos: bñdiximꝰ uob̄ ī noīe dñi.
De ꝓfundis clamaui ad te dñe: ps dd.
dñe exaudi uocē meā. Fiant aures tue
intendentes: ī uocē dep̄cationis mee. Si iniq̄
C.XXIX tates obseruaueris dñe: dñe q̄s sustinebit.
Quia apᵒ te ꝓpiciatio ē: ꝛ ꝓp̄ legē tuā sus
tinui te dñe. Sustinuit aīa mea ī ūbo eius:
sp̄auit aīa mea ī dño. A custodia matu
tina usq; ad noctē: sp̄et isrl' in dño. Quia
apᵒ dñm mīa: ꝛ copiosa apᵒ eū redemp
tio. Et ipse redimet isrl': ex oīb; iniqui
tatib; eius. ps dd.
Dñe nō est exaltatū cor meū: neq; elati
sunt oculi mei. Neq; ābulaui ī mag
C.XXX nis: neq; ī mirabilib; sup̄ me. Si ñ humi
liter sentiebā: sꝫ exaltaui aīam meā.
Sicut ablactatus sup̄ matre sua: ita retribu
cio ī aīa mea. Speret isrl' ī dño: ex hoc nūc
ꝛ usq; in sclm. ps dd.
Memento dñe dauid: ꝛ oīs mansuetudis
eius. Sicut iurauit dño: uotū uouit deo
iacob. Si introiero ī tabnaclm domꝰ mee: C.XXXI
si ascēdero in lectū strati mei. Si dedero sōp
nū oculis meis: ꝛ palpebris meis dormitatio
nē. Et requiē tp̄ib; meis donec inueniam
locū dño: tabnaclm deo iacob. Ecce audi
uimꝰ ea ī effrata: inuenimꝰ eā in cāpis
silue. Introibimꝰ ī tabnaclm eius: ado
rabimꝰ ī loco ubi steterunt pedes eius. Surge
dñe ī requiē tuā: tu ꝛ archa sc̄ificationis tue.
Sacerdotes tui induantur iusticiā: ꝛ sc̄i tui ex
ultent. Propter dd seruū tuū: nō auertas faciē
xp̄i tui. Iurauit dñs dd ueritatē ꝛ ñ frus
trabitur eū: de fructu uētris tui ponā sup̄ se
dē tuā. Si custodierint filij tui testamentū
meū: ꝛ testimonia mea hec q̄ docebo eos. Et
filij eorū usq; in sclm: sedebunt sup̄ sedē tuam.
Qm̄ elegit dñs sion: elegit eā in habitationē
sibi. Hec requies mea in sclm scli: hic habi
tabo qm̄ elegi eam. Viduā eius bñdicens
bñdicā: pauperes eius saturabo panib;. Sacer
dotes eius induā salutari: ꝛ sc̄i eius exul
tatione exultabunt. Illuc ꝓducā cornu dd:
paraui lucernā xp̄o meo. Inimicos eius
induā ɔfusiōe: sup̄ ipm̄ aūt efflorebit sc̄i
ficatio mea. ps dd.
Ecce qm̄ bonū ꝛ q̄ iocūdū: habitare fr̄s ī
unū. Sicut unguentū in capite qd̄ des
cendit ī barbā barbā aaron. Quod des
cēdit ī ora uestimēti eius sicut ros hermō: q̄ C.XXXII
descēdit ī mōtē sion. Qm̄ illic mādauit
dñs bñdictionē ꝛ uitā usq; ī sclm.
Ecce nūc bñdicite dñm: oēs serui dñi. Qui
statis in domo dñi: in atrijs domꝰ dei
nr̄i. In noctib; extollite manꝰ uestras ī C.XXXIII
sc̄a: ꝛ bñdicite dñm. Benedicat te dñs ex
sion: qui fecit celū ꝛ t'rā. ps dd.
Laudate nomē dñi: laudate serui
dñm. Qui statis ī domo dñi: ī atrijs
domꝰ dei nr̄i. Laudate dñm q̄r bonꝰ dñs:
psallite noī eius qm̄ suaue. Qm̄ iacob e
legit sibi dñs: isrl' in possessionē sibi. Quia C.XXXIIII
ego cognoui qd̄ magnꝰ ē dñs: ꝛ dēs nr̄
p̄ oīb; dijs. Omnia quecūq; uoluit dñs
fecit in celo ꝛ in t'ra: in mari ꝛ ī oīb; abis
sis. Educēs nubes ab extremo t'rē: fulgu
ra ī pluuiā fecit. Qui ꝓducit uentos de thes

aurit suis. Qui percussit primogenita egypti
ab homine usque ad pecus. Et misit signa
et prodigia in medio tui egypte in pharaonem et
in omnes servos eius. Qui percussit gentes multas:
et occidit reges fortes. Seon regem amorre-
orum et og regem basan: et omnia regna chanaan.
Et dedit terram eorum hereditatem: hereditatem israel
populo suo. Domine nomen tuum in eternum: domine me-
moriale tuum in generatione et generationem.
Quia iudicabit dominus populum suum: et in servis
suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum
et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non
loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent
et non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.
Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confi-
dunt in eis. Domus israel benedicite domino: domus
aaron benedicite domino. Domus levi benedici-
te domino: qui timetis dominum benedicite domino. Be-
nedictus dominus ex syon: qui habitat in ierusalem. ps. d.

CXXXV Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in
eternum misericordia eius. Confitemini deo deorum:
quoniam. Confitemini domino dominorum quoniam. Qui
facit mirabilia magna solus: quoniam. Qui fe-
cit celos in intellectu: quoniam. Qui firmavit
terram super aquas: quoniam. Qui fecit luminaria mag-
na: quoniam. Solem in potestatem diei: quoniam. Lu-
nam et stellas in potestatem noctis: quoniam. Qui
percussit egyptum cum primogenitis eorum: quoniam.
Qui eduxit israel de medio eorum: quoniam. In
manu potenti et brachio excelso: quoniam. Qui
divisit mare rubrum in divisiones: quoniam. Et
eduxit israel per medium eius: quoniam. Et excussit
pharaonem et virtutem eius in mari rubro: quoniam.
Qui transduxit populum suum per desertum: quoniam. Qui
percussit reges magnos: quoniam. Et occidit re-
ges fortes: quoniam. Seon regem amorreorum: quoniam.
Et og regem basan: quoniam. Et omnia regna cha-
naan: quoniam. Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam.
Hereditatem israel servo suo: quoniam. Quia in hu-
militate nostra memor fuit nostri. Et rede-
mit nos ab inimicis nostris: quoniam. Qui dat escam
omni carni: quoniam. Confitemini deo celi: quoniam.
Confitemini domino dominorum: quoniam in eternum
misericordia eius. ps. david

CXXXVI Super flumina babylonis illic sedimus et
flevimus: cum recordaremur sion. In sali-
cibus in medio eius: suspendimus organa nostra.
Quia illic interrogaverunt nos qui captivos
duxerunt nos verba cantionum. Et qui adduxe-
runt nos hymnum cantate nobis de canticis sion.
Quomodo cantabimus canticum domini: in terra aliena?
Si oblitus fuero tui ierusalem: oblivioni detur
dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis:
si non meminero tui. Si non proposuero tui ierusalem: in
principio letitie mee. Memor esto domine filiorum
edom: in die ierusalem. Qui dicunt exinanite exina-
nite: usque ad fundamentum in ea. Filia babylonis
misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam
quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit et allidet
parvulos suos ad petram. ps. d.

CXXXVII Confitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam
audisti verba oris mei. In conspectu ange-
lorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum et
confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et veritate tua:
quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum.
In quacumque die invocavero te exaudi me: multi-
plicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi
domine omnes reges terre: quia audierunt omnia verba oris
tui. Et cantent in viis domini: quoniam magna est
gloria domini. Quoniam excelsus dominus et humilia respi-
cit: et alta a longe cognoscit. Si ambulavero in me-
dio tribulationis vivificabis me: et super iram ini-
micorum meorum extendisti manum tuam et salvum me
fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me domine misericordia
tua in seculum: opera manuum tuarum ne despicias.

CXXXVIII Domine probasti me et cognovisti ps. d.
me: tu cognovisti sessionem meam et resur-
rectionem meam. Intellexisti cogitationes
meas de longe: semitam meam et funiculum
meum investigasti. Et omnes vias meas previdisti:
quia non est sermo in lingua mea. Ecce domine tu
cognovisti omnia novissima et antiqua: tu forma-
sti me et posuisti super me manum tuam. Mirabilis
facta est scientia tua ex me: confortata est et non potero
ad eam. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fu-
giam. Si ascendero in celum tu illic es: si descen-
dero ad infernum ades. Si sumpsero pennas meas
diluculo: et habitavero in extremis maris. Etenim
illuc manus tua deducet me: et tenebit me
dextera tua. Et dixi forsitan tenebre conculca-
bunt me: et nox illuminatio mea in deliciis meis. al' psalmi ·c· gra
Quia tenebre non obscurabuntur a te et nox sicut
dies illuminabitur: sicut tenebre eius ita et lumen
eius. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti
me de utero matris mee. Confitebor tibi quia terri-
biliter magnificatus es mirabilia opera tua:
et anima mea cognoscet nimis. Non est occulta-
tum os meum a te quod fecisti in occulto: et substantia
mea in inferioribus terre. Imperfectum meum vi-
derunt oculi tui: et in libro tuo omnes scribentur: dies
formabuntur et nemo in eis. Michi autem nimis
honorificati sunt amici tui deus: nimis con-

fortati sunt principatus eorum. Dinumerabo eos
et super arenam multiplicabuntur: exurrexi et
adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores: viri
sanguinum declinate a me. Quia dicitis in cogi
tatione accipient in vanitate civitates tuas.
Nonne qui oderunt te domine oderam: et super inimicos tu
os tabescebam. Perfecto odio oderam illos: et ini
mici facti sunt mihi. Proba me deus et scito cor meum:
interroga me et cognosce semitas meas. Et
vide si via iniquitatis in me est: et deduc me
in via eterna. ps. david

Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo
eripe me. Qui cogitaverunt iniquitates in
C XXXIX corde: tota die constituebant prelia. Acuerunt
linguam suam sicut serpentes: venenum aspidum
sub labiis eorum. Custodi me domine de manu
peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe me. Qui co
gitaverunt supplantare gressus meos: absconderunt
superbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laque
um: iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Dixi
domino deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis
mee. Domine domine virtus salutis mee: obumbras
ti super caput meum in die belli. Ne tradas me domine
a desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me
ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput cir
cuitus eorum labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent
super eos carbones in ignem deicies eos: in miseri
is non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in
terra: virum iniustum mala capient in interitu.
Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis: et vin
dictam pauperum. Verumptamen iusti confitebuntur nomini
tuo: et habitabunt recti cum vultu tuo. ps. david

Domine clamavi ad te exaudi me: intende voci
C XL mee cum clamavero ad te. Dirigatur oratio mea
sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum
mearum sacrificium vespertinum. Pone domine custo
diam ori meo: et hostium circumstantie labiis me
is. Non declines cor meum in verba malicie: ad
excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus
operantibus iniquitatem: et non communicabo cum electis eo
rum. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit
me oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.
Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum: absor
ti sunt iuncti petre iudices eorum. Audient
verba mea quoniam potuerunt sicut crassitudo terre erup
ta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus in
fernum quia ad te domine domine oculi mei in te spera
vi non auferas animam meam. Custodi me a
laqueo quem statuerunt mihi: et a scandalis operantium
iniquitatem. Cadent in retiaculo eius peccatores: sin
gulariter sum ego donec transeam. ps. david

Voce mea ad dominum clamavi: voce mea ad
dominum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius ora
tionem meam: et tribulationem meam ante ipsum pronuncio.
In deficiendo ex me spiritum meum: et tu cognovis
ti semitas meas. In via hac qua ambulabam: abs C XLI
conderunt superbi laqueum mihi. Considerabam ad dexteram
et videbam: et non erat qui cognosceret me. Periit
fuga a me: et non est qui requirat animam meam. Cla
mavi ad te domine dixi tu es spes mea portio mea
in terra viventium. Intende ad deprecationem meam: quia
humiliatus sum nimis. Libera me a persequentibus
me: quia confortati sunt super me. Educ de custo
dia animam meam ad confitendum nomini tuo me ex
pectant iusti donec retribuas mihi.

Domine exaudi ps. david
orationem meam: auribus percipe obsecrationem
meam in veritate tua exaudi me in tua iusti
cia. Et non intres in iudicium cum servo tuo: C XLII
quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
Quia persecutus est inimicus animam meam: humili
avit in terra vitam meam. Collocavit me in
obscuris sicut mortuos seculi: et anxiatus est super
me spiritus meus in me turbatum est cor meum.
Memor fui dierum antiquorum meditatus sum in
omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum me
ditabar. Expandi manus meas ad te: anima
mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi
me domine: defecit spiritus meus. Non avertas faciem
tuam a me: et similis ero descendentibus in lacum.
Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te
speravi. Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad
te levavi animam meam. Eripe me de ini
micis meis domine ad te confugi: doce me facere
voluntatem tuam quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus
deducet me in terram rectam: propter nomen tuum domine
vivificabis me in equitate tua. Educes de
tribulatione animam meam: et in misericordia tua disperdes ini
micos meos. Et perdes omnes qui tribulant animam
meam: quoniam ego servus tuus sum. ps. david

Benedictus dominus deus meus qui docet
manus meas ad prelium: et digitos meos ad
bellum. Misericordia mea et refugium meum: suscep
tor meus et liberator meus. Protector meus et in
ipso speravi: qui subdis populum meum sub me. C XLIII
Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius ho
minis quia reputas eum. Homo vanitati
similis factus est dies eius sicut umbra pretereunt.
Domine inclina celos tuos et descende: tange mon
tes et fumigabunt. Fulgura coruscationem et
dissipabis eos: emitte sagittas tuas et con
turbabis eos. Emitte manum tuam de

alto eripe me et libera me de aquis multis: et
de manu filiorum alienorum. Quorum os locu
tum est vanitatem: et dextera eorum dextera iniqui
tatis. Deus canticum novum cantabo tibi: in psal
terio decacordo psallam tibi. Qui das salutem
regibus; qui redemisti david servum tuum: de
gladio maligno eripe me. Et erue me
de manu filiorum alienorum: quorum os locutum
est vanitatem: et dextera eorum dextera iniquitatis.
Quorum filii sicut novelle plantationes. in iu
ventute sua. Filie eorum composite: circumor
nate ut similitudo templi. Promptuaria eorum
plena: eructantia ex hoc in illud. Oves eorum
fetose habundantes in egressibus suis: boves
eorum crasse. Non est ruina maceriae neque trans
itus neque clamor in plateis eorum. Beatum dix
erunt populum cui hec sunt: beatus populus cuius dominus deus eius.

psalmus d.

CXLIIII Exaltabo te deus meus ps. d.
rex: et benedicam nomini tuo in seculum et in seculum
seculi. Per singulos dies benedicam tibi: et lauda
bo nomen tuum in seculum et in seculum seculi. Magnus
dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis
eius non est finis. Generatio et generatio laudab
it opera tua: et potentiam tuam pronunciabunt. Mag
nificentiam glorie sanctitatis tue loquentur: et mi
rabilia tua narrabunt. Et virtutem terribilium
tuorum dicent: et magnitudinem tuam narra
bunt. Memoriam habundantie suavitatis
tue eructabunt: et iusticia tua exultabunt.
Miserator et misericors dominus: paciens et mul
tum misericors. Suavis dominus universis: et mi
serationes eius super omnia opera eius. Confiteantur
tibi domine omnia opera tua: et sancti tui benedicant tibi.
psalmus t. gła. Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam loqu
entur. Ut notam faciant filiis hominum potenci
am tuam: et gloriam magnificentie regni tui.
Regnum tuum regnum omnium seculorum: et dominatio
tua in omni generatione et generationem. Fidelis
dominus in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus operibus
suis. Allevat dominus omnes qui corruunt: et
erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant
domine: et tu das escam illorum in tempore oportu
no. Aperis tu manum tuam: et imples omne animal
benedictione. Iustus dominus in omnibus viis su
is: et sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dominus
omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum
in veritate. Voluntatem timentium se faciet
et deprecationem eorum exaudiet: et salvos faciet
eos. Custodit dominus omnes diligentes se: et omnes pecca
tores disperdet. Laudationem domini loquetur os
meum: et benedicat omnis caro nomini sancto eius in
seculum et in seculum seculi. ps. david
Lauda anima mea dominum. laudabo dominum in
vita mea: psallam deo meo quamdiu fuero. Nolite CXLV
confidere in principibus: in filiis hominum in
quibus non est salus. Exibit spiritus eius et revertetur
in terram suam: in illa die peribunt omnes cogi
tationes eorum. Beatus cuius deus iacob ad
iutor eius: spes eius in domino deo ipsius: qui fecit
celum et terram mare et omnia que in eis sunt. Qui
custodit veritatem in seculum facit iudicium iniu
riam pacientibus: dat escam esurientibus. Dominus
solvit compeditos: dominus illuminat cecos. Dominus
erigit elisos: dominus diligit iustos. Dominus custo
dit advenas pupillum et viduam suscipiet:
et vias peccatorum disperdet. Regnabit dominus in secula
deus tuus syon: in generationem et generationem.
Laudate dominum quoniam bonus est psalmus: ps. d. CXLVI
deo nostro sit iocunda decoraque laudatio. Edi
ficans ierusalem dominus: dispersiones israhelis congrega
bit. Qui sanat contritos corde: et alligat con
triciones eorum. Qui numerat multitudinem
stellarum: et omnibus eis nomina vocat. Magnus dominus
noster et magna virtus eius: et sapientie eius non est
numerus. Suscipiens mansuetos dominus: humi
lians autem peccatores usque ad terram. Precinite domino
in confessione: psallite deo nostro in cithara.
Qui operit celum nubibus: et parat terre plu
viam. Qui producit in montibus fenum: et
herbam servituti hominum. Qui dat iumentis
escam ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum.
Non in fortitudine equi voluntatem habebit:
nec in tibiis viri beneplacitum erit ei. Bene
placitum est domino super timentes eum: et in eis qui spe
rant super misericordia eius. ps. d.
Lauda ierusalem dominum: lauda deum tuum
syon. Quoniam confortavit seras portarum tuarum
benedixit filiis tuis in te. Qui posuit fines CXLVII
tuos pacem: et adipe frumenti saciat te. Qui
emittit eloquium suum terre: velociter currit ser
mo eius. Qui dat nivem sicut lanam: nebulam
sicut cinerem spargit. Mittit cristallum suam
sicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis susti
nebit. Emittet verbum suum et liquefaciet ea:
flabit spiritus eius et fluent aque. Qui annunci
at verbum suum iacob: iusticias et iudicia sua
israhel. Non fecit taliter omni nationi: et iudicia su
a non manifestavit eis. ps. dd.
Laudate dominum de celis: laudate eum in
excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: lau
date eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol et CXLVIII
luna: laudate eum omnes stelle et lumen. Lau

date eum celi celorum, et aque que super celos sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit et facta sunt; ipse mandavit et creata sunt. Statuit ea in eternum et in seculum seculi; preceptum posuit et non preteribit. Laudate dominum de terra dracones et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies spiritus procellarum, que faciunt verbum eius. Montes et omnes colles, ligna fructifera et omnes cedri. Bestie et universa pecora, serpentes et volucres pennate. Reges terre et omnes populi, principes et omnes iudices terre. Iuvenes et virgines senes cum iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super celum et terram, et exaltavit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius, filiis Israel populo appropinquanti sibi.

CXLIX Cantate domino canticum novum, laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur Israel in eo qui fecit eum, et filie Syon exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro, in tympano et psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo, et exaltabit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria, letabuntur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum, et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus, et nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hec est omnibus sanctis eius.

CL nota Laudate dominum in sanctis eius, laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius, laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tube, laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano et choro, laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis benesonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

Ioannes pater meus ex urbe opulentissima Trecis Cameracum transtulit

Incipit prologus in libro parabolarum Salomonis

Iungat epistola quos iungit sacerdotium, immo carta non dividat quos Christi nectit amor. Commentarios in Osee, Amos, Zachariam, et Malachiam quos poscitis, scripsissem, si licuisset pre valitudine. Mittitis solacia sumptuum, notarios nostros et librarios sustentantes, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium, quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem, et apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum. Masloth, quas Hebrei parabolas, vulgata editio Proverbia vocat. Coeleth, quem grece Ecclesiasten, latine contionatorem possumus dicere. Sirasirim, quod in linguam nostram vertitur Canticum canticorum. Fertur et panaretos Ihesu filii Sirach liber, et alius pseudographus, qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem Hebraicum repperi, non Ecclesiasticum ut apud Latinos, sed Parabolas prenotatum, cui iuncti erant Ecclesiastes et Canticum canticorum, ut similitudinem Salomonis non solum numero librorum, sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud Hebreos nusquam est, quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. Et nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudei Filonis affirmant. Sicut ergo Iudith et Tobie et Machabeorum libros legit quidem eos ecclesia, sed inter canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina legit ad edificationem plebis, non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane Septuaginta interpretum magis editio placet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis nostra scripta intelligi, que non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint. Explicit prologus. Incipit liber parabolarum Salomonis.

Parabole Salomonis filii David regis Israel ad sciendam sapientiam et disciplinam, ad intelligenda verba prudentie, et suscipiendam eruditionem doctrine, iustitiam et iudicium et equitatem, ut detur parvulis astutia, et adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior

erit. ⁊ intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam ⁊ interpretationem verba sapientum ⁊ enigmata eorum. Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui, ⁊ ne dimittas legem matris tue. ut addatur gratia capiti tuo. ⁊ torques collo tuo. Fili mi si te lactaverint peccatores ne adquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum. insidiemur sanguini. abscondamus tendiculas contra insontem frustra. deglutiamus eum sicut infernus viventem ⁊ integrum quasi descendentem in lacum. Omnem preciosam substantiam reperiemus. implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum. marsupium sit unum omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis. prohibe pedem tuum a semitis eorum. pedes enim illorum ad malum currunt. ⁊ festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur. ⁊ moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat. In plateis dat vocem suam. in capite turbarum clamitat. In foribus portarum urbis profert verba sua dicens. Usquequo parvuli diligitis infantiam. ⁊ stulti ea que sunt sibi noxia cupient. ⁊ imprudentes odibunt scientiam. Convertimini ad correctionem meam. En proferam vobis spiritum meum. ⁊ ostendam verba mea. Quia vocavi ⁊ renuistis. extendi manum meam ⁊ non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum. ⁊ increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo. ⁊ subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas. ⁊ interitus quasi tempestas ingruerit. quando venerit super vos tribulatio ⁊ angustia. Tunc invocabunt me ⁊ non exaudiam. mane consurgent ⁊ non invenient me. eo quod exosam habuerint disciplinam ⁊ timorem domini non susceperint. nec adquieverint consilio meo. ⁊ detraxerint correctioni mee universe. Comedent igitur fructus vie sue. suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos. ⁊ prosperitas stultorum perdet eos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet. ⁊ habundantia perfruetur timore malorum sublato.

II

Fili mi si susceperis sermones meos ⁊ mandata mea absconderis penes te. ut audiat sapientiam auris tua. inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris. ⁊ inclinaveris cor tuum prudentie. si quesieris eam quasi pecuniam. ⁊ sicut thesauros effoderis illam. Tunc intelliges timorem domini ⁊ scientiam dei invenies. quia dominus dat sapientiam. ⁊ ex ore eius prudentia ⁊ scientia. Custodiet rectorum salutem. ⁊ proteget gradientes simpliciter. Servans semitas iusticie. ⁊ vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iusticiam ⁊ iudicium ⁊ equitatem. ⁊ omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum. ⁊ scientia anime tue placuerit consilium custodiet te. ⁊ prudentia servabit te. ut eruaris a via mala. ⁊ ab homine qui perversa loquitur. Qui relinquunt iter rectum ⁊ ambulant per vias tenebrosas. Qui letantur cum malefecerint ⁊ exultant in rebus pessimis. quorum vie perverse ⁊ infames gressus eorum. ut eruaris a muliere aliena ⁊ ab extranea que mollit sermones suos. ⁊ relinquit ducem pubertatis sue. ⁊ pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius. ⁊ ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur. nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona. ⁊ calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra. ⁊ simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur. ⁊ qui inique agunt auferentur ex ea.

III

Fili mi ne obliviscaris legis mee. ⁊ precepta mea cor tuum custodiat. Longitudinem enim dierum ⁊ annos vite ⁊ pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant. circumda eas gutturi tuo ⁊ describe in tabulis cordis tui. ⁊ invenies gratiam ⁊ disciplinam bonam coram deo ⁊ hominibus. Habe fiduciam in domino. ex toto corde tuo. et ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum. ⁊ ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temet ipsum. time deum. ⁊ recede a malo. Sanitas quippe in umbilico tuo erit. ⁊ irrigatio ossium tuorum. Honora dominum de tua substantia. ⁊ de primiciis omnium frugum tuarum da pauperibus. ⁊ implebuntur horrea tua saturitate. ⁊ vino torcularia redundabunt. Disciplinam domini fili mi ne abicias. nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit. ⁊ quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam. ⁊ qui affluit prudentia. Melior est adquisitio eius negociatione auri ⁊ argenti. primi ⁊ purissimi fructus eius. Preciosior est cunctis opibus. ⁊ omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius. ⁊ in sinistra illius divitie et gloria. Vie eius vie pulcre. ⁊ omnes semite illius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam. ⁊ qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram. stabilivit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi. ⁊ nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi

legem atque consilium meum. et erit vita anime tue
et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter
in via tua. et pes tuus non impinget. Si dormi
eris non timebis. quiesces. et suavis erit som
nus tuus. Ne paveas repentino terrore. et ir
ruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim
erit in latere tuo. et custodiet pedem tuum ne ca
piaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest. si va
les. et ipse benefac. Ne dicas amico tuo vade
22a et revertere. et cras dabo tibi cum statim possis dare.
Ne moliaris amico tuo malum. cum ille in te
habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem in
cassum frustra cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne
emuleris hominem iniustum. ne imiteris vias
eius. quia abhominatio est domino. omnis illusor. et cum simpli
cibus sermocinatio eius. Egestas a domino in domo
impii. habitacula enim iustorum benedicentur. Ipse de
ludet illusores. et mansuetis dabit gratiam. Glori
am sapientes possidebunt. stultorum exaltatio ig
nominia.
IIII Audite filii disciplinam patris. et attendite ut
sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis.
legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui
patris mei. tenellus et unigenitus coram ma
tre mea. et docebat me atque dicebat. Susci
piat verba mea cor tuum. Custodi precepta mea
et vives. Posside sapientiam. posside prudentiam.
Ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei.
Ne dimittas eam. et custodiet te. Dilige eam et
servabit te. Principium sapientie. posside sapientiam
et in omni possessione tua acquire prudentiam. Ar
ripe illam et exaltabit te. Glorificaberis ab ea cum
eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta
gratiarum. et corona inclita proteget te. Audi fili
mi. et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi an
ni vite. Viam sapientie monstrabo tibi. ducam te per
semitas equitatis. quas cum ingressus fueris non arta
buntur gressus tui. et currens non habebis offendicu
lum. Tene disciplinam ne dimittas eam. Custo
di illam quia illa est vita tua. Ne delecteris in se
mitis impiorum. nec tibi placeat malorum via. Fu
ge ab ea. nec transeas per illam. declina et de
sere eam. Non enim dormiunt nisi male fecerint.
et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint.
Comedunt panem impietatis. et vinum iniqui
tatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splen
dens. procedit et crescit usque ad perfectam diem. Via
impiorum tenebrosa. nesciunt ubi corruant. Fili
mi ausculta sermones meos. et ad eloquia mea
inclina aurem tuam. ne recedant ab oculis tuis.
custodi ea in medio cordis tui. Vita enim sunt
invenientibus ea. et universe carnis sanitas.
Omni custodia serva cor tuum. quia ex ipso vita
procedit. Remove a te os pravum. et detrahentia
labia sint procul a te. Oculi tui recta videant.
et palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige
semitam pedibus tuis. et omnes vie tue stabilien
tur. Ne declines ad dexteram. neque ad si
nistram. averte pedem tuum a malo. Vias
enim que a dextris sunt novit dominus. perverse vero sunt
que a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cur
sus tuos. itinera autem tua in pace producentur.
Fili mi attende sapientiam meam. et V
prudentie mee inclina aurem tuam. ut cu
stodias cogitationes. et disciplinam labia tu
a conservent. Ne intenderis fallacie mulieris.
Favus enim distillans labia meretricis.
et nitidius oleo guttur eius. novissima autem
illius amara quasi absinthium. et lingua eius a
cuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt
in mortem. et ad inferos gressus illius penetrant.
Per semitam vite non ambulant. vagi sunt gressus
eius. et investigabiles. Nunc ergo fili mi audi
me. et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac
ab ea viam tuam. et ne appropinques foribus domus
eius. Ne des alienis honorem tuum. et annos tuos
crudeli. ne forte impleantur extranei viribus
tuis. et labores tui sint in domo aliena. et ge
mas in novissimis quando consumpseris carnes
tuas et corpus tuum et dicas. Cur detestatus sum
disciplinam. et increpationibus non adquievit
cor meum. nec audivi vocem docentium me. et
magistris non inclinavi aurem meam. Pene fui
in omni malo in medio ecclesie et synagoge. Bibe
aquam de cisterna tua. et fluenta putei tui.
Deriventur fontes tui foras. et in plateis aquas
tuas divide. Habeto eas solus. nec sint alieni
participes tui. Sit vena tua benedicta. et leta
re cum muliere adolescentie tue. Cerva ca
rissima. et gratissimus hinnulus. ubera eius
inebrient te. omni tempore. et in amore eius delecta
re iugiter. Quare seduceris fili mi ab alie
na. et foveris in sinu alterius? Respiciunt domini vias
hominis. et omnes gressus illius considerat. Iniquitates sue
capiunt impium. et funibus peccatorum suorum constrin
gitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam. et
in multitudine stultitie sue decipietur. VI
Fili mi si spoponderis pro amico
tuo. defixisti apud extraneum manum tuam.
illaqueatus es verbis oris tui. et captus propriis ser
monibus tuis. Fac ergo quod dico fili mi. et li
bera temetipsum. quia incidisti in manum proximi

um. discurre festina. suscita amicum tuum.
ne dederis somnum oculis tuis. nec dormitent pal
pebre tue. Eruere quasi dammula de manu. et
quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam
o piger. et considera vias eius. et disce sapientiam. Que
cum non habeat ducem. nec preceptorem. nec principem.
parat estate cibum sibi. et congregat in messe
quod comedat. Usquequo piger dormies. quando consur
ges e sompno tuo? Paululum dormies. paulu
lum dormitabis. paululum conseres manus ut
dormias. et veniet tibi quasi viator egestas. et
pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris.
veniet ut fons messis tua. et egestas longe
fugiet a te. Homo apostata vir inutilis graditur
ore perverso. annuit oculis. terit pede. digito loquitur.
pravo corde machinatur malum. et omni tempore iur
gia seminat. Huic extemplo veniet perditio
sua. et subito conteretur. nec habebit ultra me
dicinam. Sex sunt que odit dominus. et septimum de
testatur anima eius. Oculos sublimes. linguam men
dacem. manus effundentes sanguinem innoxium. cor
machinans cogitationes pessimas. pedes ve
loces ad currendum in malum. proferentem mendaci
a. testem fallacem. et eum qui seminat inter fratres
discordias. Conserva fili mi precepta patris tui.
et ne dimittas legem matris tue. Liga ea in corde
tuo iugiter. et circumda gutturi tuo. Cum ambula
veris gradiantur tecum. Cum dormieris custo
diant te. et evigilans loquere cum eis. quia mandatum
lucerna est. et lex lux. et via vite increpatio dis
ciplinae. Ut custodiant te a muliere mala.
et a blanda lingua extranee. Non concupiscat
pulcritudinem eius cor tuum. nec capiaris nu
tibus illius. Pretium enim scorti vix est unius
panis. Mulier autem viri preciosam animam capit.
Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo. ut
vestimenta illius non ardeant. aut ambulare super
prunas. ut non comburentur plante eius? Sic qui in
greditur ad mulierem proximi sui. non erit mundus cum
tetigerit eam. Non grandis est culpa. cum quis furatus
fuerit. Furatur enim ut esurientem impleat animam.
deprehensus quoque reddet septuplum. et omnem substantiam
domus sue tradet. et liberabit se. Qui autem ad
ulter est propter cordis inopiam. perdet animam suam.
Turpitudinem et ignominiam congregat sibi.
et opprobrium illius non delebitur. quia zelus et furor
viri non parcet in die vindicte. nec adquiescet cuius
quam precibus. nec suscipiet pro redemptione do
na plurima.

VII Fili mi custodi sermones meos. et precepta
mea reconde tibi. Fili honora dominum. et vale
bis. preter eum vero ne timueris alienum. Serva
mandata mea. et vives. et legem meam quasi pupil
lam oculi tui. Liga eam in digitis tuis. scribe illam
in tabulis cordis tui. Dic sapientie soror mea es. et
prudentiam voca amicam tuam. ut custodiat te
a muliere extranea. et ab aliena que verba sua fa
cit dulcia. De fenestra enim domus mee per can
cellos prospexi iuvenem. et video parvulos. considero
vecordem iuvenem qui transit per plateam iuxta
angulum. et prope viam domus illius graditur. In ob
scuro advesperascente die in noctis tenebris
et caligine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu
meretricio preparata ad decipiendas animas garru
la et vaga quietis impatiens. nec valens in domo
consistere pedibus suis. nunc foris. nunc in plateis. nunc
iuxta angulos insidians. Apprehensumque deoscu
latur iuvenem. et procaci vultu blanditur dicens.
Victimas pro salute devovi. hodie reddidi
vota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum.
desiderans te videre. et repperi. Intexui funibus
lectulum meum. stravi tapetibus pictis ex egip
to. Aspersi cubile meum mirra. aloe. et cinna
momo. Veni inebriemur uberibus. et fruamur cu
pitis amplexibus. donec illucescat dies. Non est
enim vir in domo sua. Abiit via longissima.
Sacculum pecunie secum tulit. in die plene
lune reversurus est in domum suam. Irretivit
eum multis sermonibus. et blanditiis labiorum pro
traxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus
ad victimam. et quasi agnus lasciviens et ignorans
quod ad vincula stultus trahatur. donec
transfigat sagitta iecur eius. velut si avis
festinet ad laqueum. et nescit quod de periculo anime
illius agitur. Nunc ergo fili mi audi me. et attende
verbis oris mei. ne abstrahatur in viis illius
mens tua. neque decipiaris semitis eius. Multos
enim vulneratos deiecit. et fortissimi quique in
terfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius pene
trantes in interiora mortis.

VIII Numquid non sapientia clamitat. et prudentia dat
vocem suam. In summis excelsisque verticibus super
viam in mediis semitis stans. iuxta portas ci
vitatis in ipsis foribus loquitur dicens. O viri ad vos
clamito. et vox mea ad filios hominum. Intelligi
te parvuli astutiam. et insipientes animadvertite. Au
dite quoniam de rebus magnis locutura sum. et aperi
entur labia mea ut recta predicent. Veritatem me
ditabitur guttur meum. et labia mea detestabun
tur impium. Iusti sunt omnes sermones mei. non est
in eis pravum quid neque perversum. Recti sunt intelli
gentibus. et equi invenientibus scientiam. Accipite

disciplinā meā. ꝛ nō pecuniā. doctrinā mag
qͣm thesaurū eligite. Melior ē sapiā cunc
tis opib' pciosissimis. ꝛ ōe desiderabile ei nō
pōt cōparari. Ego sapiā habito ī cōsilio. ꝛ eru
ditis intsū cogitationib;. Timor dn̄i odit
malū. Arrogantiā. ꝛ supbiā. ꝛ uiā prauā. ꝛ
os bilingue detestor. Meū ē cōsiliū ꝛ equi
tas. Mea ē prudētia. mea fortitudo. Per me re
ges regnāt. ꝛ legū cōditores iusta decnūt.
Per me pncipes ipant. ꝛ potētes decnūt iusti
ciam. Ego diligentes me diligo. ꝛ qͥ mane
uigilauerint ad me īuenient me. Mecū sūt
diuitie ꝛ glā. opes supbe ꝛ iusticia. Melior ē
fruct' mēs auro ꝛ lapide pcioso. ꝛ genimi
na mea argēto electo. In uiis iusticie ābu
lo ī medio semitaꝝ iudicii ut ditē dilīgē
tes me. ꝛ thesauros eoꝝ repleā. Dn̄s possed'
me ī inicio uiaꝝ suaꝝ. anq̄m qͥcquā fa
ceret a pncipio. Ab eterno ordinata sū. ꝛ ex anti
quis an̄q̄m tra fieret. Nondū erāt abissi. et
ego iā cōcepta erā. Necdū fontes aquaꝝ erup
ant. necdū montes graui mole cōstiterant. an
te colles ego parturiebar. Adhuc trā nō fece
rat. ꝛ flumina ꝛ cardines orbis tre. qn̄ pa
rabat celos aderā. qn̄ certa lege ꝛ giro ual
labat abissos. qn̄ ethera firmabat sursū. ꝛ
librabat fontes aquaꝝ. qn̄ circūdabat ma
ri terminū suū. ꝛ legē ponebat aqͥs ne trāsirēt
fines suos. qn̄ appendebat fūdamēta tre. cū
eo erā cūcta cōponēs. ꝛ delectabar p singlos
dies corā eo omni tpe ludēs ī orbe traꝝ. ꝛ
delicie mee ēē cū filiis hoīnū. Nūc ergo
filii audite me. Bi q̄ custodiūt uias meas.
Audite disciplinā. ꝛ estote sapiētes. ꝛ nolite
abicēe eā. Bē hō q̄ audit me. qui uigilat ad
fores meas tota die. ꝛ obseruat ad postes hos
tii mei. Qui me īuenit īueniet uitā. ꝛ hau
riet salutē a dn̄o. Q' aūt ī me peccauit ledet
aīam suā. Oēs q̄ me oderūt diligūt mortem.
IX Sapientia edificauit sibi
domū. excidit colūpnas. vii. Immolauit
uictimas suas. miscuit uinū. ꝛ posuit mē
sā suā. Misit ācillas suas ut uocarēt ad
arcē. ꝛ ad menia ciuitatis. Siqͥs ē paruulus
ueniat ad me. ꝛ insipiētib; locuta ē. Veni
te comedite panē meū. ꝛ bibite uinū qd'
miscui uob. Relinqͥte īfantiā. ꝛ uiuite. ꝛ
āblate p uias prudētie. Q' erudit derisorē.
ipse sibi iniuriam fac. ꝛ q̄ arguit ipiū sibi
maculā gnat. Noli arguere derisorē ne odit
te. Argue sapientē ꝛ diliget te. Da sapiēti
occōnē. ꝛ addet' ei sapiā. Doce iustū. ꝛ festi
nabit accipere. Principiū sapie timor dn̄i.
ꝛ scīa scōꝝ prudentia. Per me enī multipli
cabūtur dies tui. ꝛ addent' tī āni uite.
Sapiēs fueris tmet ipi eris. Si aūt illusor solꝰ
portabis malū. Mulier stulta ꝛ clamosa
plenaq; illecebris. ꝛ nl oīo sciēs sedit ī fo
ribꝰ domꝰ sue sr̄ sellā in excelso urb' loco.
ut uocaret trāseuntes p uiā. ꝛ pgētes in
itine suo. Q' ē ē paruulꝰ declinet ad me. ꝛ
uecordi locuta est. Aq̄ furtiue dulciores
sūt. ꝛ panis absconditꝰ suauior. ꝛ ignorauit
qd' ibi sīt gigātes. ꝛ ī pfundis inferni cō
uiue eiꝰ. Nā qui applicabit' illi descēdet
ad īferos. Nā q̄ abscesserit ab ea saluabit'.
X Filiꝰ sapiens letificat patrē. filiꝰ
uo stultꝰ mesticia ē matris sue. Nil pderūt
thesauri ipietatis. iusticia uo liberabit a mo
rte. Nō affliget dn̄s fame aīam iusti. et
isidias ipioꝝ subuertit. Egestatē opata ē
manꝰ remissa. Manꝰ aūt fortium diui
tias parat. Qui aūt nitit' mēdaciis hic pas
cit uētos. idē ī aūt sequit' aues uolantes. Qui cō
gregat ī messe filiꝰ sapiēs ē. qui aūt stter
tit estate filiꝰ cōfusiōis. Bñdictio dn̄i sup cap'
iusti. Os aūt ipioꝝ opit iniqtas. Memoria
iusti cū laudib;. ꝛ nomē ipioꝝ putrescet.
Sapiēs corde pcepta suscipiet. stultꝰ cedit'
labiis. Qui ambulat simplr' ābulat cō
fident'. qui aūt depuat uias suas manifest'
erit. Q' annuit oclo dabit dolorē. stultꝰ la
biis uerberabit'. Vena uite os iusti. Os aūt im
pioꝝ opit iniqtatē. Odiū suscitat rixas.
ꝛ uniusa delicta opit caritas. In labiis sa
pientis inuenitur sapiā. ꝛ uirga in dorso eiꝰ
qui indiget corde. Sapiētes abscōdūt sciā.
Os aūt stulti cōfusioi pximū ē. Substa diuitꝰ
urbs fortitudinis eiꝰ pauor paupū egestas
eoꝝ. Opꝰ iusti ad uitā. fructꝰ aūt ipii ad
pcc̄m. Via uite custodienti disciplinā. qui
aūt icrepatiōes relinqͥt errat. Abscōdūt odi
um labia mēdacia. Qui pfert cōtumeliam
insipiēs est. In multiloquio nō deerit pcc̄m. Q'
moderatur labia sua prudētissimꝰ est. Ar
gentū electū lingua iusti. cor ipioꝝ p nichilo.
Labia iusti erudiūt plimos. Qui aūt indocti
sūt ī cordis egestate morientur. Bñdictio
dn̄i diuites facit. nec sociabit' eis afflictio.
Qͥ risu stultꝰ opat' scelꝰ. Sapiā aūt ē uiro
prudentia. Qd' timet ipiꝰ ueniet sup eū.
desideriū suū iustis dabitur. Qͥ trāsiens tē

tiens non erit impius. Iustus autem quasi fundamentum sempiter-
num. Sicut acetum dentibus et fumus oculis sic piger
his qui miserunt eum in via. Timor domini apponet
dies et anni impiorum breviabuntur. Expectatio iusto-
rum leticia. Spes autem impiorum peribit. Fortitudo
simplicis via domini et pavor his qui operantur ma-
lum. Iustus in eternum non commovebitur. Impii autem non ha-
bitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam. Lin-
gua pravorum peribit. Labia iusti considerant pla-
cita et os impiorum perversa.
XI Statera dolosa abhominatio est apud dominum et pon-
dus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia
ibi et contumelia. Ubi autem humilitas ibi et sapientia.
Simplicitas iustorum diriget eos et supplan-
tatio perversorum vastabit. Non proderunt divitie in
die ultionis. Iusticia autem liberabit a morte. Iusti-
cia simplicis diriget viam eius et in impietate
sua corruet impius. Iusticia rectorum liberabit e-
os et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo
homine impio nulla erit ultra spes et expectatio
sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est
et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit
amicum suum. Iusti autem liberabuntur sciencia. In bonis
iustorum exultabit civitas et in perditione impiorum
erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur
civitas et ore impiorum subvertetur. Qui despicit
amicum suum indigens est corde. Vir autem prudens tace-
bit. Qui ambulat fraudulenter revelat archa-
na. Qui autem fidelis est celat amici commissum.
Ubi non est gubernator populus corruet. Salus autem
ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem facit
pro extraneo. Qui autem cavet laqueos securus erit.
Mulier gratiosa inveniet gloriam et robusti habe-
bunt divitias. Benefacit anime sue vir misericors.
Qui autem crudelis est et propinquos abicit. Impius
facit opus instabile. Seminanti autem iusticiam
merces fidelis. Clementia preparabit vitam et
sectatio malorum mortem. Abhominabile est domino
cor pravum et voluntas eius in his qui simpliciter
ambulant. Manus in manu non erit innocens ma-
lus. Semen autem iustorum salvabitur. Circulus aureus
in naribus suis mulier pulchra et fatua. Desiderium
iustorum omne bonum est. Prestolatio impiorum furor.
Alii dividunt propria et ditiores fiunt. Alii rapi-
unt non sua et semper in egestate sunt. Anima que
benedicit impinguabitur et qui inebriat ipse quoque
inebriabitur. Qui abscondit frumenta [illegible] ma-
ledicetur in populis. Benedictio autem super caput vendentium.
Bene consurgit diluculo qui querit bona. Qui autem
investigator malorum est opprimetur ab eis. Qui con-
fidit in divitiis suis corruet. Iusti autem quasi
virens folium germinabunt. Qui conturbat domum
suam possidebit ventos et qui stultus est serviet sa-
pienti. Fructus iusti lignum vite. Et qui suscipit
animas sapiens est. Si iustus in terra recipit quanto
magis impius et peccator.
XII Qui diligit disciplinam diligit scientiam. Qui autem
odit increpationes insipiens est. Qui bonus est hau-
riet sibi gratiam a domino. Qui autem confidit in cogita-
tionibus suis impie agit. Non roborabitur homo ex
impietate. Radix iustorum non commovebitur. Mulier
diligens corona est viro suo. Et putredo in ossibus
eius que confusione res dignas gerit. Cogitationes
iustorum iudicia et consilia impiorum fraudulenta.
Verba impiorum insidiantur sanguini. Os iustorum
liberabit eos. Verte impios et non erunt. Domus autem ius-
torum permanebit. Doctrina sua cognoscetur vir.
Qui autem vanus et excors est patebit contemptui. Me-
lior est pauper et sufficiens sibi quam gloriosus et indigens
pane. Novit iustus animas iumentorum suorum. Vis-
cera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam
satiabitur panibus. Qui autem sectatur ocium stultissi-
mus est. Qui suavis est vivit in moderationibus
et in suis munitionibus relinquit contumeliam. Desideri-
um impii munimentum est pessimorum. Radix autem
iustorum proficiet. Propter peccata labiorum ruina
proximat malo. Effugiet autem iustus de angus-
tia. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis
et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via
stulti recta in oculis eius. Qui autem sapiens est audit
consilia. Fatuus indicat statim iram suam. Qui autem
dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod novit
loquitur index iusticie est. Qui autem mentitur testis est
fraudulentus. Est qui promittit et quasi gladio
pungitur conscientie. Lingua autem sapientium sanitas est.
Labium veritatis firmum erit in perpetuum. Qui autem
testis est repentinus concinnat linguam mendacii.
Dolus in corde cogitantium mala. Qui autem pacis
ineunt consilia sequitur eos gaudium. Non contrista-
bit iustum quicquid ei acciderit. Impii autem reple-
buntur malo. Abhominatio est domino labia mendacia.
Qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat
scientiam et cor insipientium provocat stulticiam. Manus
fortium dominabitur. Que autem remissa est tributis ser-
viet. Meror in corde iusti humiliabit eum et
sermone bono letificabitur. Qui negligit dampnum
propter amicum iustus est. Iter autem impiorum decipiet eos.
Non inveniet fraudulentus lucrum. Et substantia hominis
erit auri precium.
XIII In semita iusticie vita. Iter autem devium ducit
ad mortem. Filius sapiens doctrina patris. Qui autem
illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris

sui ipso saciabitur bonis. Anima autem impiorum iniqua.
Qui custodit os suum custodit animam suam. Qui
autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult
et non vult piger. Anima autem operantium impinguabitur.
Verbum mendax iustus detestabitur. impius autem confun
dit et confundetur. Iusticia custodit innocen
tis viam. Impietas autem peccatorem supplantat.
Est quasi dives cum nichil habeat. et est quasi pauper cum in
multis divitiis sit. Redemptio anime viri divi
tie sue. Qui autem pauper est increpationem non sus
tinet. Lux iustorum letificat. lucerna autem impio
rum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt.
Qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia.
Substantia festinata minuetur. Que autem paula
tim colligitur manu multiplicabitur. Spes que dif
fertur affligit animam. lignum vite desiderium ve
niens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum
obligat. Qui autem timet preceptum in pace versabitur.
Lex sapientis fons vite. ut declinet a ruina
mortis. Doctrina bona dabit gratiam. In iti
nere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum
consilio. Qui autem fatuus est aperiet stulticiam.
Nuncius impii cadet in malum. legatus fidelis
sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit
disciplinam. Qui autem adquiescit arguenti
glorificabitur. Desiderium si compleatur. delectat animam.
detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui
cum sapientibus graditur sapiens erit. amicus stul
torum similis efficietur. Peccatores persequitur malum.
et iustis retribuentur bona. Bonus relinquet
heredes filios et nepotes. et custoditur iusto substantia
peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum. et aliis
congregantur absque iudicio. Qui parcit virge odit
filium suum. Qui autem diligit illum instanter erudit.
Iustus comedit et replet animam suam. Venter autem
impiorum insaturabilis.

XIIII Sapiens mulier edificat domum suam. insipiens
extructam quoque manibus destruet. Ambulans recto
itinere et timens deum despicitur ab eo qui infami
graditur via. In ore stulti virga superbie. labia
sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves
presepe vacuum est. Ubi autem apparent plurime se
getes ibi manifesta fortitudo bovis. Testis
fidelis non mentietur. profert mendacium dolosus
testis. Querit derisor sapientiam et non invenit.
doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stul
tum. et nescit labia prudentie. Sapientia callidi
est intelligere viam suam. et imprudentia stultorum
errans. Stultus illudit peccatum. inter iustos mora
bitur gratia. Cor quod novit amaritudinem anime sue
in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus
impiorum delebitur. Tabernacula iustorum ger
minabunt. Est via que videtur homini iusta. novis
sima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore
miscebitur. et extrema gaudii luctus occupat.
Viis suis replebitur stultus. et super eum erit vir
bonus. Innocens credit omni verbo. astutus conside
rat gressus suos. Sapiens timet et declinat a
malo. stultus transilit et confidit. Impaciens ope
rabitur stulticiam. et vir versutus odiosus est. Possidebunt
parvuli stulticiam. et expectabunt astuti scientiam.
Iacebunt mali ante bonos. et impii ante portas
iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit.
Amici vero divitum multi. Qui despicit proxi
mum suum peccat. Qui autem miseretur pauperis bea
tus erit. Qui credit in domino misericordiam diligit. Errant qui
operantur malum. Misericordia et veritas preparant bo
na. In omni opere bono erit habundantia. Ubi autem verba
sunt plurima. ibi egestas frequenter. Corona sa
pientium divicie eorum. fatuitas stultorum impru
dencia. Liberat animas testis fidelis. et profert
mendacia versipellis. In timore domini fiducia
fortitudinis. et filiis eius erit spes. Timor domini
fons vite. ut declinet a ruina mortis. In
multitudine populi dignitas regis. et in paucita
te plebis ignominia principis. Qui paciens est
multa gubernatur sapientia. Qui autem impaciens
est exaltat stulticiam suam. Vita carnium
sanitas cordis. putredo ossium invidia. Qui
calumpniatur egentem exprobrat factori eius. ho
norat autem eum qui miseretur pauperis. In ma
licia sua expelletur impius. sperat autem iustus in
morte sua. In corde prudentis requiescit XV
sapientia. et indoctos quosque erudiet.
Iusticia elevat gentem. miseros facit
populos peccatum. Acceptus est regi minister
intelligens. iracundiam eius inutilis sustinebit.
Responsio mollis frangit iram. Sermo durus
suscitat furorem. Lingua sapientium ornat
scientiam. os fatuorum ebullit stulticiam. In omni
loco oculi domini contemplantur bonos et malos.
Lingua placabilis lignum vite. Que autem inmodera
ta est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam
patris sui. Qui autem custodit increpationes astuti
or fiet. In habundanti iusticia virtus maxima
est. cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Domus
iusti plurima fortitudo. et in fructibus impii con
turbatio. Labia sapientium disseminabunt
scientiam. Cor stultorum dissimile erit. Victime
impiorum abhominabiles domino. vota iustorum pla
cabilia. Abhominatio est domino via impii. Qui se
quitur iusticiam diligetur ab eo. Doctrina mala

deserenti viam vite. Qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram domino. quanto magis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit. nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem. In merore animi deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam. et os stultorum pascitur imperitia. Omnes dies pauperis mali. Secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore domini quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocari ad olera cum caritate. quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas. qui paciens est mitigat suscitatas. Iter pigrorum quasi sepes spinarum. Via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens letificat patrem. et stultus homo despicit matrem suam. Stulticia gaudium stulto. et vir prudens diriget gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium. Ubi vero sunt plures consiliarii confirmantur. Letatur homo in sententia oris sui. et sermo oportunus optimus est. Semita vite super eruditum. ut declinet de inferno novissimo. Domum superborum demolietur dominus. et firmos faciet terminos vidue. Abhominatio domini cogitationes male. et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avariciam. Qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata. per timorem autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditatur sapientiam. os impiorum redundat malis. Longe est dominus ab impiis. et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam. fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam. Qui autem adquiescit increpationi possessor est cordis.

XVI Timor domini disciplina sapientie. et gloriam precedit humilitas. Hominis est animam preparare. et domini gubernare linguam. Omnes vie hominum patent oculis eius. Spirituum ponderator est dominus. Revela domino opera tua. et dirigentur cogitationes tue. Universa propter semetipsum operatus est dominus. impium quoque ad diem malum. Abhominatio est domino omnis arrogans. etiam si manus ad manum fuerit non est innocens. Initium vie bone facere iusticiam. Accepta est autem apud deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas. et in timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino vie hominis. inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iusticia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponet viam suam. sed domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis. in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt. et opera eius omnes lapides sacculi. Abhominabiles regi qui agunt impie. quoniam iusticia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta. qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuncii mortis. et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita. et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam quia auro melior est. et acquire prudentiam quia preciosior est argento. Semita iustorum declinat mala. custos anime sue servat viam suam. Contritionem precedit superbia. et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona. et qui sperat in domino beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudens. et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vite eruditio possidentis. doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius. et labiis illius addet gratiam. Favus mellis composita verba. dulcedo anime sanitas ossium. Est via que videtur homini recta. et novissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi. quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum. et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites. et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum. et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava. mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus. que in viis iusticie reperietur. Melior est paciens viro forti. et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum. sed a domino temperantur.

XVII Melior est buccella sicca cum gaudio. quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis. et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino. ita corda probat dominus. Malus obedit lingue inique. et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius. et qui in ruina letatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum. et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita. nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio prestolantis. quocumque se vertit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicicias. qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum plage apud stultum. Semper iurgia querit malus. angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis urse occurrere raptis fetibus quam fatuo confidenti sibi in stulticia sua. Qui reddit mala pro bonis. non recedet malum de domo eius. Qui dimittit

aquam caput est iurgiorum. et antequam patiatur
contumeliam. iudicium deserit. Et qui iustificat
impium et qui condempnat iustum abhominabilis
est. uterque apud deum. Quid prodest habere divitias
stulto cum sapientiam emere non possit? Qui al-
tam facit domum suam quaerit ruinam. et qui e-
vitat discere incidit in mala.
Omni tempore diligit qui amicus est. et frater in an-
gustiis comprobatur. Homo stultus plaudet
manibus suis. cum spoponderit pro amico suo.
Qui meditatur discordias diligit rixas.
et qui exaltat os suum quaerit ruinam. Qui per-
versi cordis est non inveniet bonum. et qui vertit lin-
guam incidet in malum. Natus est stultus in ig-
nominiam suam. Sed nec pater in fatuo laetabitur.
Animus gaudens etatem floridam facit. Spiritus tris-
tis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit.
ut pervertat semitas iudicii. In facie pruden-
tis lucet sapientia. Oculi stultorum in finibus terrae.
Ira patris filius stultus. et dolor matris quae genuit
eum. Non est bonum damnum inferre iusto. nec
percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur
sermones suos doctus et prudens est. et pretiosi spiritus
vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens re-
putabitur. et si compresserit labia sua intelligens. Oc-
XVIII casiones quaerit qui vult recedere ab amico. omni
tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba
prudentiae. nisi ea dixeris quae versantur in corde eius. Im-
pius cum in profundum venerit peccatorum contemnit. sed se-
quitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda
verba ex ore viri. et torrens redundans fons sapientiae.
Accipere personam impii. in iudicio non est bonum ut
declines a veritate iudicii. Labia stulti miscent
se rixis. et os eius iurgia provocat. Os stulti contri-
tio eius et labia ipsius ruina animae eius. Verba bilinguis
quasi simplicia. et ipsa perveniunt usque ad interiora
ventris. Pigrum deicit timor. Animae autem effemina-
torum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo.
frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima no-
men domini ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia di-
vitis urbs roboris eius. et quasi murus validus circum-
dans eum. Antequam conteratur. exaltatur cor hominis et an-
tequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam
audiat stultum se demonstrat esse et confusione dig-
num. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam.
Spiritum vero ad irascendum facilem. quis poterit sustinere?
Cor prudentis possidebit scientiam. et auris sapien-
tium quaerit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius.
et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est
accusator sui. venit amicus eius et investigabit
eum. Contradictiones comprimit sors. et inter potentes quoque

diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre. quasi civitas
firma. et iudicia quasi vectes urbium. De fructu
oris sui replebitur venter eius. et genimina labi-
orum ipsius saturabunt eum. Mors et vita in manibus
linguae. qui diligunt eam comedent fructus eius. Qui
invenit mulierem bonam invenit bonum. et hauriet io-
cunditatem a domino. Qui expellit mulierem bonam ex-
pellit bonum. Qui autem tenet adulteram stultus et insipiens.
Cum obsecrationibus loquitur pauper. et
dives effabitur rigide. Vir amicabilis ad soci-
etatem magis amicus erit quam frater. Melior est pauper XIX
qui ambulat in simplicitate sua quam dives torquens
labia sua et insipiens. Ubi non est scientia animae non est
bonum. et qui festinus est pedibus offendit. Stultitia
hominis supplantat gressus eius. et contra deum fervet animo
suo. Divitiae addunt amicos plurimos. a paupere
autem et hii quos habuit separantur. Testis falsus non
erit impunitus. et qui mendacia loquitur non effugiet.
Multi colunt personam potentis. et amici sunt dona
tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum insuper
et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba se-
quitur. nichil habebit qui autem possessor est mentis
diligit animam suam. et custos prudentiae inveniet
bona. Falsus testis non erit impunitus et qui loquitur
mendacia peribit. Non decent stultum deliciae. nec
servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam
noscitur. et gloria eius est iniqua praetergredi. Sicut fre-
mitus leonis ita et regis. et sicut ros super herbam
ita et hylaritas eius. Dolor patris filius stultus. et
tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus
et divitiae dantur a patribus. a domino autem proprie uxor
prudens. Pigredo immittit soporem. et anima disso-
luta esuriet. Qui custodit mandatum custodit
animam suam. Qui autem negligit viam suam mor-
tificabitur.
Feneratur domino qui miseretur pauperis. et vicis-
situdinem reddet ei. Erudi filium tuum ne
desperes. Ad interfectionem autem eius ne ponas animam
tuam. Qui enim impatiens est sustinebit damnum.
et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et sus-
cipe disciplinam. ut sis sapiens in novissimis tu-
is. Multae cogitationes in corde viri. voluntas autem
domini in aeternum permanet. Homo indigens misericors
est. et melior pauper quam vir mendax. Timor
domini ad vitam. et in plenitudine commorabitur absque
visitatione pessima. Abscondit piger manum suam
sub ascella. nec ad os suum applicat eam. Pes-
tilente flagellato stultus sapientior erit. Si
autem corripueris sapientem intelliget sapientiam.
Qui affligit patrem et fugat matrem ignomi-
niosus erit et infelix. Non cesses audire fili

doctrinam, nec ignores sermones scientie.
Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum
devorat iniquitatem. Parata sunt derisori-
bus iudicia, et mallei percutientes stultorum cor-
XX poribus. Luxuriosa res vinum, et tumultuosa
ebrietas; quicumque his delectatur non erit sa-
piens. Sicut rugitus leonis ita et terror regis; qui
provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini
qui separat se a contentionibus; omnes autem stulti mis-
centur contumeliis. Propter frigus piger arare nolu-
it; mendicabit ergo estate, et non dabitur ei. Sicut
aqua profunda sic consilium in corde viri, sed homo sapi-
ens exhauriet illud. Multi homines misericor-
des vocantur; virum autem fidelem quis inveniet?
Iustus autem qui ambulat in simplicitate sua beatos
post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iu-
dicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis
potest dicere mundum est cor meum, purus sum a peccato?
Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque ab-
hominabile est apud Deum. Ex studiis suis intelligi-
tur puer, si munda et recta sint opera eius. Aurem
audientem et oculum videntem Dominus fecit utrumque.
Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat;
aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est
malum est, dicit omnis emptor; et cum recesserit
tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum
et vas preciosum labia scientie. Tolle vestimentum eius
qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis au-
fer pignus ab eo. Suavis est homini panis men-
dacii, et postea implebitur os eius calculo. Cogita-
tiones consiliis roborantur, et gubernaculis trac-
tanda sunt bella. Ei qui revelat misteria et
ambulat fraudulenter, et dilatat labia sua ne
commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri, ex-
tinguetur lumen eius in mediis tenebris. Hereditas
ad quam festinatur in principio in novissimo bene-
dictione carebit. Ne dicas reddam malum pro
malo; expecta Dominum et liberabit te. Abhominatio
est apud Dominum pondus et pondus; statera dolosa non est
bona. A Domino diriguntur gressus viri; quis autem ho-
minum potest intelligere viam suam? Ruina est
homini devotare sanctos, et post vota retractare. Dis-
sipat impios rex sapiens, et incurvat super eos for-
nicem. Lucerna Domini spiraculum hominis, que investigat
omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem,
et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iu-
venum fortitudo eorum, et dignitas senum canicies.
Livor vulneris absterget mala, et plage in se-
XXI cretioribus ventris. Sicut divisiones aquarum ita cor re-
gis in manu Domini; quocumque voluerit inclinabit illud.
Omnis via viri recta sibi videtur; appendit autem corda
Dominus.

Facere misericordiam et iudicium magis
placet Domino quam victime. Exaltatio oculorum
est dilatatio cordis; lucerna impiorum peccatum. Cogi-
tationes robusti semper in habundantia; omnis autem piger
semper in egestate est. Qui congregat thesauros lin-
gua mendacii, vanus et excors est, et impingetur ad laqueos
mortis. Rapine impiorum detrahent eos, quia
noluerunt facere iudicium. Perversa via viri alie-
na est; qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est
sedere in angulo domatis quam cum muliere liti-
giosa et in domo communi. Anima impii desiderat ma-
lum; non miserebitur proximo suo. Multato pes-
tilente sapientior erit parvulus, et si sectetur
sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de
domo impii ut detrahat impios a malo. Qui ob-
turat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse cla-
mabit et non exaudietur. Munus absconditum ex-
tinguit iras, et donum in sinu indignationem
maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pa-
vor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via
doctrine in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit
epulas in egestate erit; qui amat vinum
et pinguia non ditabitur. Pro iusto dabitur impius,
et pro recto iniquus. Melius est habitare in terra deser-
ta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus
desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et imprudens
homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam
inveniet vitam, et iustitiam et gloriam. Civitatem for-
tium ascendit sapiens, et destruxit robur fiducie
eius. Qui custodit os suum et linguam suam, custodit
ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans
vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam. De-
sideria occidunt pigrum; noluerunt enim quicquam manus
eius operari. Tota die concupiscit et desiderat; qui autem
iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorum ab-
hominabiles, que offeruntur ex scelere. Testis men-
dax peribit; vir obediens loquetur victoriam. Vir
impius procaciter obfirmat vultum suum; qui autem rectus
est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est pruden-
tia, non est consilium contra Dominum. Equus paratur ad
diem belli, Dominus autem salutem tribuet. XXII
Melius est nomen bonum quam divitie multe; super
argentum enim et aurum bona gratia. Dives et
pauper obviaverunt sibi; utriusque operator est Dominus.
Callidus vidit malum et abscondit se; innocens pertran-
siit et afflictus est dampno. Finis modestie timor
Domini, divitie et gloria et vita. Arma et gladii in
via perversi; custos autem anime sue longe recedit ab
eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam, etiam cum
senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus impe-
rat, et qui accipit mutuum servus est fenerantis.

Qui seminat iniquitatem metet mala. et uir-
ga ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam
benedicetur. de panibus enim suis dedit pauperi.
Victoriam et honorem adquiret qui dat munera. A-
nimam autem aufert accipientium. Eice derisorem.
et exibit cum eo iurgium. cessabuntque cause et igno-
minie. Qui diligit cordis mundiciam propter gratiam
labiorum suorum. habebit amicum regem. Oculi domini
custodiunt scientiam. et supplantantur uerba ini-
qui. Dicit piger leo est foris in medio platearum
occidendus sum. Fovea profunda os aliene. cui ira-
tus est dominus incidet in eam. Stulticia colligata
est in corde pueri. et uirga discipline fugabit eam.
Qui calumpniatur pauperem ut augeat diuitias su-
as. dabit ipse ditiori. et egebit. Fili mi inclina
aurem tuam. et audi uerba sapientium. appone autem cor
ad doctrinam meam. que pulcra erit tibi. cum seruaueris
eam in uentre tuo. et redundabit in labiis tuis. ut
sit in domino fiducia tua. Vnde et ostendam eam tibi hodie.
Ecce descripsi eam tripliciter. in cogitationibus et
scientia. ut ostenderem tibi firmitatem. et eloquia ue-
ritatis respondere ex his illis qui miserunt te. Non
facias uiolentiam pauperi. quia pauper est. neque conte-
ras egenum in porta. quia dominus iudicabit causam eius.
et configet eos qui confixerunt animam eius.
Noli esse amicus homini iracundo.
neque ambules cum uiro furioso. ne forte dis-
cas semitas eius. et sumas scandalum anime tue.
Noli esse cum his qui defigunt manus suas. et qui
uades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde
restituas. quid cause est ut tollat operimentum
de cubili tuo. Ne transgrediaris terminos antiquos
quos posuerunt patres tui. Vidisti uirum
uelocem in opere suo coram regibus stabit. nec erit
XXIII ante ignobiles. Quando sederis ut comedas cum prin-
cipe. diligenter attende que sunt posita ante fa-
ciem tuam. et statue cultrum in gutture tuo. Si
tamen habes potestatem animam tuam. ne desideres de ci-
bis eius. in quo est panis mendacii. Noli laborare ut
diteris. sed prudentie tue pone modum. Ne erigas
oculos tuos ad opes quas non potes habere. quia facient
sibi pennas quasi aquile. et uolabunt in celum. Ne co-
medas cum homine inuido. et ne desideres cibos eius.
quoniam in similitudinem arioli et coniectoris estimat
quod ignorat. Comede et bibe dicet tibi. et mens eius
non est tecum. cibos quos comederas euomes. et perdes
pulcros tuos sermones. In auribus insipientium
ne loquaris. quia despiciet doctrinam eloquii tui.
Ne attingas paruulorum terminos. et agrum pu-
pillorum ne introeas. propinquus enim illorum for-
tis est. et ipse iudicabit contra te causam illorum. In-
grediatur ad doctrinam cor tuum. et aures tue ad uer-
ba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam.
Si enim percusseris eum uirga non morietur. Tu
uirga percuties eum. et animam eius de inferno liberabis.
Fili mi si sapiens fuerit animus tuus. gaudebit te-
cum cor meum. et exultabunt renes mei cum locu-
ta fuerint rectum labia tua. Non emuletur cor
tuum peccatores. sed in timore domini esto tota die.
quia habebis spem in nouissimo. et prestolatio tua
non auferetur. Audi fili mi. et esto sapiens. et
dirige in uia animum tuum. Noli esse in conuiuiis
potatorum. nec in comessationibus eorum qui carnes
ad uescendum conferunt. quia uacantes potibus. et dantes
simbola consumentur. et uestietur pannis dormitatio.
Audi patrem tuum qui genuit te. et ne contempnas
cum senuerit mater tua. Veritatem eme. et noli uen-
dere sapientiam et doctrinam. et intelligentiam. Exultat gau-
dio pater iusti. qui sapientem genuit letabitur in eo.
Gaudeat pater tuus et mater tua. et exultet que
genuit te. Prebe fili mi cor tuum mihi. et oculi tui
uias meas custodiant. Fouea enim profunda est
meretrix et puteus angustus aliena. Insidia-
tur in uia quasi latro. et quos incautos uiderit
interficiet. Cui ue. cuius patri ue. cui rixe. cui
fouee. cui sine causa uulnera. cui suffusio ocu-
lorum. Nonne his qui commorantur in uino. et student
calicibus epotandis. Ne intuearis uinum quando
flauescit cum splenduerit in uitro color eius. Ingre-
ditur blande. sed in nouissimo mordebit ut
coluber. et sicut regulus uenena diffundet. Ocu-
li tui uidebunt extraneas. et cor tuum loquetur peruersa.
et eris sicut dormiens in medio mari. et quasi sopitus
gubernator amisso clauo. et dices uerberauerunt
me. sed non dolui. traxerunt me. et ego non sensi. Quando
euigilabo. et rursus uina repperiam.
XXIIII Ne emuleris uiros malos. nec desideres esse cum eis.
quia rapinas meditatur mens eorum. et fraudes
labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus
et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur
cellaria. uniuersa substantia preciosa. et pulcherri-
ma. Vir sapiens fortis est. et uir doctus robustus
et ualidus. quia cum dispositione initur bellum. et erit salus
ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia in
porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere
stultus uocabitur. Cogitatio stulti peccatum est. et
abhominatio hominum detractor. Si desperaueris in
die angustie lapsus imminuetur fortitudo tua.
Erue eos qui ducuntur ad mortem. et qui trahuntur
ad interitum. liberare ne cesses. Si dixeris uires
non suppetunt. qui inspector est cordis. ipse intelligit.
et seruatorem anime tue nihil fallit. reddetque

pro homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum
est, et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et
doctrina sapientie anime tue: quam cum inveneris habebis in
novissimis spem, et spes tua non peribit. Ne insidie-
ris, et queras impietatem in domo iusti, neque vastes
requiem eius. Septies enim cadit iustus et resur-
get: impii autem corruent in malum. Cum ceciderit ini-
micus tuus ne gaudeas, et in ruina eius ne ex-
ultet cor tuum: ne forte videat dominus et displice-
at ei, et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum
pessimis, nec emuleris impios: quoniam non habent futu-
rorum spem mali, et lucerna impiorum extinguetur. Time
dominum fili mi, et regem: et cum detractoribus non commiscearis. Quoniam
repente consurget perditio eorum: et ruinam utriusque
quis novit? Hec quoque sapientibus: cognoscere personam
in iudicio non est bonum. Qui dicunt impio, iustus
es: maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus.
Qui arguunt laudabuntur, et super eos veniet benedic-
tio. Labia deosculabitur qui recta verba respondet. Prepa-
ra foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum: et
postea edifices domum tuam. Ne sis testis frustra
contra proximum tuum, nec lacties quemquam labiis tuis.
Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei: reddam
unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi,
et per vineam viri stulti: et ecce totum repleverant
urtice, operuerant superficiem eius spine, et ma-
ceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem
posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam.
Usque piger dormis, usque de sompno consurges? Pa-
rum inquam dormies, modice dormitabis, parvu-
lum manus conseres ut quiescas: et veniet tibi quasi cursor
egestas tua, et mendicitas tua quasi vir armatus.

XXV

Hec quoque parabole Salomonis
quas transtulerunt viri Ezechie regis Iuda.
Gloria dei est celare verbum, et gloria regum investiga-
re sermonem. Celum sursum, et terra deorsum, et cor
regum inscrutabile. Aufer rubiginem de ar-
gento, et egredietur vas purissimum. Aufer im-
pietatem de vultu regis, et firmabitur iusticia
thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege, et in
loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut di-
catur tibi ascende huc, quam ut humilieris coram
principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iur-
gio cito, ne postea emendare non possis, cum deho-
nestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum
amico tuo, et secretum extraneo ne reveles,
ne forte insultet tibi cum audierit, et exprobrare
non cesset. Gratia et amicicia liberant, quas tibi serva
ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis ar-
genteis, qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aure-
a et margarita fulgens, qui arguit sapientem

et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die
messis, ita legatus fidelis ei qui misit eum, animam
illius requiescere facit. Nubes et ventus et pluvie non
sequentes, vir gloriosus et promissa non complens. Paciencia le-
nietur princeps, et lingua mollis confringet duri-
ciam. Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne
forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem tu-
um de domo proximi tui, ne quando saciatus oderit te.
Iaculum et gladius et sagitta acuta, homo qui loquitur
contra proximum suum falsum testimonium. Dens putridus
et pes lassus, qui sperat super infideli in die angustie,
et amittit pallium in die frigoris. Acetum in ni-
tro, qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea
vestimento, et vermis ligno, ita tristicia viri no-
cet cordi. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum.
Si sitierit, da ei aquam bibere. Prunas enim congre-
gabis super caput eius, et dominus reddet tibi. Ventus aquilo
dissipat pluvias, et facies tristis linguam detra-
hentem. Melius est sedere in angulo domatis, quam
cum muliere litigiosa, et in domo communi. Aqua frigi-
da anime sicienti, et nuncius bonus de terra longinqua.
Fons turbatus pede et vena corrupta, iustus
cadens coram impio. Sicut qui mel comedit mul-
tum, non est ei bonum: sic qui scrutator est maies-
tatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque
murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo co-
hibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in estate et pluvie in messe, sic
indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta
transvolans, et passer quolibet vadens, sic ma-
ledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Fla-
gellum equo, et camus asino, et virga in dorso im-
prudentium. Ne respondeas stulto iuxta stulticiam
suam, ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta
stulticiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Clau-
dus pedibus et iniquitatem bibens, qui mittit verba per
nuncium stultum. Quomodo pulchras frustra habet clau-
dus tibias, sic indecens est in ore stultorum parabo-
la. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii,
ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spi-
na nascatur in manu temulenti, sic parabola in
ore stultorum. Iudicium determinat causas, et qui imponit
stulto silentium, iras mitigat. Sicut canis qui
revertitur ad vomitum suum, sic imprudens qui iterat
stulticiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi vi-
deri? magis illo spem habebit insipiens. Dicit piger,
leo est in via, leena in itineribus. Sicut hostium ver-
titur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.
Abscondit piger manus sub ascella sua, et labo-
rat si ad os suum eas converterit. Sapientior sibi pi-
ger videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui

apprehendit auribus canem. sic qui transit impa-
tiens et commiscetur rixe alterius. Sicut noxius est
qui mittit lanceas et sagittas in mortem, ita
vir qui fraudulenter nocet amico suo. et cum
fuerit deprehensus dicet: ludens feci. Cum defecerint
ligna extinguetur ignis. et susurrone sub-
tracto iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad pru-
nas et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat ri-
xas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa
perveniunt ad intima cordis. Quomodo si argento
sordido ornare velis vas fictile, sic labia tu-
mentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis
intelligitur inimicus cum in corde tractaverit dolos.
Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei, quoniam
vii nequitie sunt in corde illius. Qui operit odium
fraudulenter, revelabitur malicia eius in concilio.
Qui fodit foveam incidet in eam, et qui volvit la-
pidem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat ve-
ritatem, et os lubricum operatur ruinas.
XXVII Ne glorieris in crastinum ignorans quid superventura
pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum,
extraneus et non labia tua. Grave est saxum et one-
rosa est harena, sed ira stulti utroque gravior. Ira
non habet misericordiam nec erumpens furor. et impetum concita-
ti spiritus ferre quis poterit? Melior est manifesta
correctio quam amor absconditus. Meliora sunt
vulnera diligentis quam fraudulenta odientis
oscula. Anima saturata calcabit favum. Anima esu-
riens et amarum pro dulci sumet. Sicut avis trans-
migrans de nido suo, sic vir qui relinquit locum su-
um. Unguento et variis odoribus delectatur cor,
et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum
et amicum patris tui ne dimiseris. et domum fratris tui
ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior
est vicinus iuxta quam frater procul. Stude sapientie fili
mi, et letifica cor meum, ut possis exprobranti re-
spondere sermonem. Astutus videns malum absconditus
est. parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia. Tol-
le vestimentum eius qui spopondit pro extraneo, et pro alie-
nis aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo
voce grandi de nocte consurgens maledicenti similis
erit. Tecta perstillantia in die frigoris et litigi-
osa mulier comparantur. Qui retinet eam quasi qui ven-
tum teneat, et oleum dextere sue evocet. Ferrum
ferro exacuitur, et homo exacuit faciem amici
sui. Qui servat ficum comedet fructus eius, et qui
custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis re-
splendent vultus prospicientium, sic corda hominum
manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio
numquam replentur. similiter et oculi hominum insatiabiles.
Quomodo probatur in conflatorio argentum et in for-
nace aurum, sic probatur homo ore laudantis.
Cor iniqui exquirit mala, cor autem rectum exquirit
scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi ti-
sanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo
stultitia eius. Diligenter agnosce vultum pecco-
ris tui tuosque greges considera. Non enim habe-
bis iugiter potestatem, sed corona tribuetur
in generatione et generationem. Aperta sunt
prata et apparuerunt herbe virentes et collec-
ta sunt fena de montibus. Agni sunt ad vesti-
mentum tuum et hedi ad agri pretium. Sufficiat tibi
lac caprarum in cibos tuos et in necessaria do-
mus tue et ad victum ancillis tuis.
XXVIII Fugit impius nemine persequente. Iustus autem quasi
leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terre multi
principes eius. et propter hominis sapientiam et horum scien-
tiam que dicuntur vita ducis longior erit. Vir
pauper calumpnians pauperes similis est ymbri ve-
hementi in quo paratur fames. Qui derelinquunt
legem laudant impium. qui custodiunt succenduntur
contra eum. Viri mali non cogitant iudicium. qui autem
requirunt dominum animadvertunt omnia. Melior est pau-
per ambulans in simplicitate sua quam dives
pravis itineribus. Qui custodit legem filius sapi-
ens est. Qui autem commessatores pascit confundit
patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fe-
nore liberali in pauperes eas congregat. Qui de-
clinat aures suas ne audiat legem oratio eius
erit execrabilis. Qui decipit iustos in via ma-
la in interitu suo corruet. et simplices possi-
debunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives,
pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione
iustorum multa gloria est. Regnantibus impiis ruine
hominum. Qui abscondit scelera sua non dirige-
tur. Qui autem confessus fuerit et reliquerit ea miseri-
cordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus. qui vero
mentis est dure corruet in malum. Leo rugiens
et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem.
Dux indigens prudentia multos opprimet
per calumpniam. Qui autem odit avariciam longi
fient dies eius. Hominem qui calumpniatur anime
sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo
sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit. qui
perversis graditur viis concidet semel. Qui
operatur terram suam satiabitur panibus. qui sectatur
ocium replebitur egestate. Vir fidelis multum
laudabitur. Qui autem festinat ditari non erit in-
nocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non bene
facit. iste et pro buccella panis deserit veritatem.
Vir qui festinat ditari et aliis invidet igno-
rat quod egestas superveniat ei. Qui corripit

hominem gratiam postea inveniet apud eum magis
quam ille qui per linguae blandimenta decipit.
Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre
et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidae
est. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat.
qui vero sperat in domino salvabitur. Qui confidit in
corde suo stultus est. Qui autem graditur sapienter
ipse salvabitur. Qui dat pauperi non indigebit.
qui despicit deprecantem sustinebit penuriam.
Cum surrexerint impii abscondentur homines. cum illi
perierint multiplicabuntur iusti.

XXIX

Viro qui corripientem dura cervice contemp
nit repentinus superveniet interitus. et eum sani
tas non sequetur. In multiplicatione iustorum lae
tabitur vulgus. cum impii sumpserint principatum.
gemet populus. Vir qui amat sapientiam laetificat
patrem suum. Qui autem nutrit scorta perdet sub
stantiam. Rex iustus erigit terram. vir avarus
destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermo
nibus loquitur amico suo rete expandit gressibus eius.
peccantem virum iniquum involvet laqueus. et
iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus
causam pauperum. impius ignorat scientiam. Homines
pestilentes dissipant civitatem. Sapientes
vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stul
to contenderit. sive irascatur sive rideat non inve
niet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem.
iusti autem quaerunt animam eius. Totum spiritum suum
profert stultus. sapiens differt et reservat in
posterum. Princeps qui libenter audit verba men
dacii omnes ministros habet impios. Pauper et credi
tor obviaverunt sibi. utriusque illuminator est
dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes thronus
eius in aeternum firmabitur. Virga atque correctio
tribuit sapientiam. puer autem qui dimittitur volun
tati suae confundit matrem suam. In multiplicatione
impiorum multiplicabuntur scelera. et ruinas
eorum iusti videbunt. Erudi filium tuum et refri
gerabit te. et dabit delicias animae tuae. Cum pro
phetia defecerit dissipabitur populus. Qui vero custodit
legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri. quia
quod dicis intellegit. et respondere contemnit. Vidisti
hominem velocem ad loquendum. stultitia magis
speranda est quam illius correctio. Qui delicate
a pueritia nutrit servum suum. postea sentiet
eum contumacem. Vir iracundus provocat rixas et
qui ad indignandum facilis est erit ad peccata procli
vior. Superbum sequitur humilitas. et humilem
spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit
animam suam. adiurantem audit et non indicat.
Qui timet hominem cito corruet. qui sperat in
domino sublevabitur. Multi requirunt faciem princi
pis. et iudicium a domino egreditur singulorum. Abho
minantur iusti virum impium. et abhominantur impii
eos qui in recta via sunt.

XXX

Verbum custodiens filius extra perditionem erit.
Verba congregantis filii vomentis. Visio quam
locutus est vir cum quo est deus. et qui deo secum mo
rante confortatus ait. Stultissimus sum virorum.
et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapi
entiam. et non novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in
caelum atque descendit. Quis continuit spiritum in manibus
suis. Quis colligavit aquas quasi in vestimento.
Quis suscitavit omnes terminos terrae. quod
nomen est eius. et quod nomen filii eius si nosti. Omnis
sermo dei ignitus clipeus est sperantibus in se.
Ne addas quicquam verbis illius. et arguaris inveni
arisque mendax. Duo rogavi te ne deneges
mihi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia
longe fac a me. mendicitatem et divitias ne dede
ris mihi. tribue tantum victui meo necessaria. ne for
te satiatus inliciar ad negandum. et dicam. quis est
dominus. et egestate compulsus furer. et periurem nomen
dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum. ne
forte maledicat tibi et corruas. Generatio quae patri
suo maledicit. et quae matri suae non benedicit. Genera
tio quae sibi munda videtur. et tamen non est lota a sordibus
suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi. et palpebrae
eius in alta porrectae. Generatio quae pro dentibus
gladios habet. et commandit molaribus suis ut
comedat inopes de terra. et pauperes ex hominibus. San
guisugae duae sunt filiae dicentes. Affer. affer.
Tria sunt insaturabilia. et quartum quod numquam dicit
sufficit. Infernus et os vulvae. et terra quae non satia
tur aqua. Ignis vero numquam dicit sufficit. Oculum
qui subsannat patrem. et qui despicit partum matris
suae. suffodiant eum corvi de torrentibus. et comedant
eum filii aquilae. Tria sunt difficilia mihi et quartum
penitus ignoro. Viam aquilae in caelo. viam colubri
super petram. viam navis in medio mari. et viam
viri in adulescentia. Talis est et via mulieris adul
terae quae comedit. et tergens os suum dicit non sum
operata malum. Per tria movetur terra. et quartum quod non
potest sustinere. Per servum cum regnaverit. per stultum
cum saturatus fuerit cibo. per odiosam mulierem cum in
matrimonium fuerit adsumpta. et per ancillam cum fuerit
heres dominae suae. Quattuor sunt minima terrae. et
ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formicae populus in
firmus quae praeparat in messe cibum sibi. Lepusculus
plebs invalida. qui collocat in petra cubile suum.
Regem lucusta non habet. et egreditur universa per
turmas suas. Stellio manibus nititur. et

moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradi-
untur. et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissi-
mus bestiarum. ad nullius pavebit occursum. Gal-
lus succinctus lumbos. et aries. nec est qui resistat
ei. Et qui stultus apparuit. postquam elevatus est in sub-
lime. Si enim intellexisses. ori tuo inposuisses
manum. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum
lac exprimit butirum. et qui vehementer emungit
elicit sanguinem. et qui provocat iras producit discordias.

XXXI Verba Lamuelis regis.
Visio qua erudivit eum mater sua. Quid dilecte
mi. quid dilecte uteri mei. quid dilecte votorum
meorum. Ne dederis mulieribus substantiam tuam. et divi-
tias tuas ad delendos reges. Noli regibus o
Lamuel. noli regibus dare vinum. quia nullum
secretum est ubi regnat ebrietas. ne forte bi-
bant et obliviscantur iudiciorum. et mutent
causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus
et vinum his qui amaro sunt animo. bibant et obli-
viscantur egestatis sue. et doloris sui non re-
cordentur amplius. Aperi os tuum muto. et causis omnium
filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum. decerne quod
iustum est. et iudica inopem et pauperem. Aleph
Mulierem fortem quis inveniet procul et de ultim-
is finibus pretium eius. Beth Confidit in ea cor
viri sui. et spoliis non indigebit. Gimel Red-
det ei bonum et non malum omnibus diebus vite sue.
Daleth Quesivit lanam et linum. et operata est con-
silio manuum suarum. He Facta est quasi navis
institoris de longe portans panem suum. Vau
Et de nocte surrexit. deditque predam domesticis
suis. et cibaria ancillis suis. Zai Consideravit
agrum et emit eum. de fructu manuum suarum plan-
tavit vineam. Heth Accinxit fortitudine lumbos
suos et roboravit brachium suum. Teth Gusta-
vit et vidit quia bona est negociatio eius. non ex-
tinguetur in nocte lucerna eius. Ioth Manum
suam misit ad fortia. et digiti eius apprehenderunt
fusum. Caph Manum suam aperuit inopi. et
palmas suas extendit ad pauperem. Mem
Non timebit domui sue a frigore nivis. omnes
domestici eius vestiti sunt duplicibus. Nun
Stragulatam vestem fecit sibi. bissus et purpura
indumentum eius. Samech Nobilis in portis vir eius quando
sederit cum senatoribus terre. Lameth Sindonem
fecit et vendidit. et cingulum tradidit chananeo.
Ain Fortitudo et decor indumentum eius et ridebit
in die novissimo. Phe Os suum aperuit sapientie.
et lex clementie in lingua eius. Sade Conside-
ravit semitas domus sue. et panem ociosa non come-
dit. Coph Surrexerunt filii eius. et beatissima
predicaverunt. vir eius et laudavit eam. Res
Multe filie congregaverunt divitias. tu supergres-
sa es universas. Sin Fallax gratia et vana est
pulcritudo mulier timens dominum ipsa laudabitur.
Thau Date ei de fructu manuum suarum. et
laudent eam in portis opera sua. Explicit
parabole. Incipit prologus in libro ecclesiastes.

Memini me hoc fere ante quin-
quennium. cum adhuc rome essem
et ecclesiasten sancte blesille lege-
rem. ut eam ad contemptum istius
mundi provocarem. et omne quod in
mundo cerneret putaret esse pro
nichilo rogatum ab ea ut
in morem commentarioli. obscura queque dis-
sererem. ut absque me posset intelligere que legebat.
Itaque quoniam in procinctu nostri operis subita morte
subtracta est. et non meruimus o paula et eusto-
chium talem vite nostre habere consortem. tantoque vul-
nere tunc percussus obmutui. nunc in bethleem po-
situs augustiore videlicet civitate. illius me-
morie. et vobis reddo quod debeo hoc breviter ad-
monens quod nullius auctoritatem secutus sum. sed
de hebreo transferens magis me .lxx. interpre-
tum consuetudini coaptavi. In his dumtaxat
que non multum ab ebraicis discrepabant. interdum
et aquile quoque et simachi et theodotionis
recordatus sum ut nec novitate nimia lec-
toris studium deterrerem. nec rursum contra conscien-
tiam meam fonte veritatis omisso opinionum
rivulos consectarer. Explicit prologus.

Verba Incipit liber ecclesiastes
ecclesiastes filii david regis ierusalem. Vanitas
vanitatum dixit ecclesiastes.
vanitas vanitatum et omnia
vanitas. Quid habet amplius homo
de universo labore suo. quo
laborat sub sole. Generatio
preterit. et generatio advenit. terra autem in eter-
num stat. Oritur sol et occidit. et ad locum suum re-
vertitur. ibique renascens girat per meridiem. et flec-
titur ad aquilonem. Lustrans universa in circui-
tu. pergit spiritus. et in circulos suos revertitur. Omnia
flumina intrant in mare. et mare non redun-
dat. Ad locum unde exeunt flumina revertun-
tur ut iterum fluant. Cuncte res difficiles non potest eas ho-
mo explicare sermone. Non saturatur oculus
visu. nec auris auditu impletur. Quid est quod fuit
ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est ipsum quod
faciendum est. Nichil sub sole novum. nec valet quisquam

dicere. Ecce hoc recens est. Iam enim precessit in
seculis que fuerunt ante nos. Non est priorum me-
moria. sed nec eorum quidem que postea futura sunt
erit recordatio apud eos qui futuri sunt in
novissimo. Ego ecclesiastes fui rex Israel in
Ierusalem. et proposui in animo meo querere et investiga-
re sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc oc-
cupationem pessimam dedit deus filiis hominum
ut occuparentur in ea. Vidi que fiunt cuncta sub
sole. et ecce universa vanitas et afflictio spiritus.
Perversi difficile corriguntur. et stultorum infinitus
est numerus. Locutus sum in corde meo dicens. Ecce
magnus effectus sum. et precessi omnes sapientia qui fue-
runt ante me in Ierusalem. et mens mea contemplata est
multa sapienter. et didici. Dedique cor meum ut
scirem prudentiam. atque doctrinam. erroresque et
stultitiam. Et agnovi quod in his quoque esset labor et
afflictio spiritus. Eo quod in multa sapientia multa sit
indignatio. et qui addit scientiam addit et dolorem.
II Dixi ego in corde meo. vadam et
affluam deliciis. et fruar bonis. Et vidi quod
hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi erro-
rem. et gaudio dixi. Quid frustra deciperis.
Cogitavi in corde meo abstrahere a vino car-
nem meam ut animum meum transferrem ad sa-
pientiam. devitaremque stultitiam donec vide-
rem quid esset utile filiis hominum. Quo facto
opus est sub sole numero dierum vite sue. Mag-
nificavi opera mea. edificavi mihi domos. et
plantavi vineas. feci hortos et pomaria. et con-
sevi ea. cuncti generis arboribus. et extruxi mihi
piscinas aquarum. ut irrigarem silvam lignorum
germinantium. Possedi servos et ancillas. multam-
que familiam habui. Armenta quoque et magnos o-
vium greges. ultra omnes qui fuerunt ante me in
Ierusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum. et
substantias regum et provinciarum. Feci mihi cantores.
et cantatrices. et delicias filiorum hominum. scyp-
hos. et urceolos in ministerio ad vina fundenda.
et superavi opibus omnes qui ante me fuerunt in
Ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum. et omnia que
desideraverunt oculi mei. non negavi eis. nec
prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur
et oblectaret se in his que preparaveram.
et hanc ratus sum partem meam si uterer labore
meo. Cumque me convertissem ad universa opera que
fecerant manus mee. et ad labores in quibus
frustra sudaveram. vidi in omnibus vanitatem
et afflictionem animi. et nihil permanere sub sole.
Transivi ad contemplandam sapientiam. erroresque
et stultitiam. Quid est inquam homo ut sequi

possit regem factorem suum. Et vidi quod tantum
precederet sapientia stultitiam. quantum differt lux a
tenebris. Sapientis oculi in capite eius. stultus in
tenebris ambulat. Et didici quod unus utriusque esset interitus.
et dixi in corde meo. Si unus et stulti et meus occa-
sus erit. quid mihi prodest quod maiorem sapientie dedi o-
peram. Locutusque sum cum mente mea animadvertens quod hoc
quoque esset vanitas. Non enim erit memoria
sapientis. similiter ut stulti in perpetuum. et futura
tempora oblivione cuncta operient. Moritur
doctus similiter et indoctus. et idcirco taeduit me vite mee.
videntem mala universa esse sub sole. et cuncta in
vanitatem et afflictionem spiritus. Rursus detestatus
sum omnem industriam meam. qua sub sole studiosissi-
me laboravi habiturus heredem post me. quem ignoro
utrum sapiens an stultus futurus sit. et dominabitur
in laboribus meis. quibus desudavi et sollicitus fui.
et est quicquam tam vanum. Unde cessavi. renuntiavit-
que cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum
alius laboret in sapientia. et doctrina. et sollicitudi-
ne. homini otioso que quesita dimittit. et hoc ergo vani-
tas et magnum malum. Quid enim proderit homini de
universo labore suo. et afflictione spiritus. qua sub
sole cruciatus est. Cuncti dies eius doloribus et e-
rumnis pleni sunt. nec per noctem mente requiescit.
et hec nonne est vanitas. Nonne melius est come-
dere et bibere. et ostendere anime sue bona de la-
boribus suis. Et hoc de manu dei est. Quis ita devora-
bit et deliciis affluet. ut ego. Homini bono in con-
spectu suo dedit deus sapientiam et scientiam. et letitiam.
Peccatori autem dedit afflictionem. et curam superfluam.
ut addat et congreget et tradat ei qui placu-
it deo. Sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo mentis. III
Omnia tempus habent. et suis spaciis
transeunt universa sub sole. Tempus nascendi et tempus
moriendi. Tempus plantandi. et tempus evellendi quod
plantatum est. Tempus occidendi. et tempus sanandi. Tempus
destruendi. et tempus edificandi. Tempus flendi. et tempus
ridendi. Tempus plangendi. et tempus saltandi. Tempus
spargendi lapides. et tempus colligendi. Tempus am-
plexandi. et tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus ac-
quirendi. et tempus perdendi. Tempus custodiendi. et tempus
abiciendi. Tempus scindendi. et tempus consuendi. Tempus ta-
cendi. et tempus loquendi. Tempus dilectionis. et tempus odii.
Tempus belli. et tempus pacis. Quid habet amplius homo de
labore suo? Vidi afflictionem quam dedit deus
filiis hominum ut distendantur in ea. Cuncta fecit
bona in tempore suo. et mundum tradidit disputationi eorum.
ut non inveniat homo opus quod operatus est deus ab initi-
o usque ad finem. Et cognovi quod non esset melius ni-
si letari et facere bona in vita sua. Omnis enim homo qui

comedit et bibit et videt bonum de labore suo.
hoc donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus
perseverent in eternum. Non possumus eis quicquam adde-
re nec auferre que fecit deus ut timeatur. Quod factum
est ipsum permanet. que futura sunt iam fuerunt. et deus
instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iu-
dicii impietatem. et in loco iusticie iniquitatem. Et
dixi in corde meo iustum et impium iudicabit dominus.
et tempus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis
hominum ut probaret eos deus. et ostenderet similes esse
bestiis. Idcirco unus interitus hominis et iumentorum.
et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo sic et illa mo-
riuntur. Similiter spirant omnia. et nichil habet homo amplius
iumento. Subiacent cuncta vanitati. et omnia per-
gunt ad unum locum. De terra facta sunt. et in terram pariter
revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum adam as-
cendat sursum. et si spiritus iumentorum descendat deor-
sum? Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem
in opere suo. et hanc esse partem illius. Quis enim eum
adducet ut post se futura cognoscat?

IIII

Verti me ad alia. et vidi calumpnias que sub
sole geruntur. et lacrimas innocentum. et nemi-
nem consolatorem. nec posse resistere eorum violentie.
cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi mag-
is mortuos quam viventes. et feliciorem utroque iudi-
cavi. qui necdum natus est nec vidit mala que
sub sole fiunt. Rursum contemplatus sum omnes labores
hominum. et industrias. animadverti patere invidie pro-
ximi. et in hoc ergo vanitas et cura superflua est.
Stultus complicat manus suas. et comedit carnes
suas dicens. Melior est pugillus cum requie quam ple-
na utraque manus cum labore et afflictione animi. Con-
siderans repperi et aliam vanitatem sub sole. Unus
est et secundum non habet. non filium. non fratrem. et tamen labo-
rare non cessat. nec tamen saciantur oculi eius divi-
tiis. nec recogitat dicens. Cui laboro. et fraudo
animam meam bonis? In hoc quoque est vanitas et afflic-
tio pessima. Melius est ergo duos esse simul quam
unum. habent enim emolumentum societatis sue.
Si unus ceciderit ab altero fulcietur. Ve soli quia cum
ceciderit non habet sublevantem se. Et si dormierint
duo fovebuntur mutuo. Unus quomodo calefiet?
Et si quispiam prevaluerit contra unum duo resistunt ei.
Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est
puer pauper et sapiens rege sene et stulto. qui
nescit providere in posterum. quod et de carcere cathe-
nisque interdum quis egrediatur ad regnum. et alius
natus in regno inopia consumatur. Vidi cunctos
viventes qui ambulant sub sole. cum adolescente
secundo qui consurget pro eo. Infinitus numerus est populi omnium
qui fuerunt ante eum. et qui postea futuri sunt
non letabuntur in eo. Sed et hoc vanitas et af-
flictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens do-
mum dei. et appropinqua ut audias. Multo enim
melior est obediencia quam stultorum victime.
Qui nesciunt quid faciant mali. Ne temere
quid loquaris. neque cor tuum sit velox ad profe-
rendum sermonem coram deo. Deus enim in celo et
tu super terram. Idcirco sint pauci sermones
tui. Multas curas sequuntur sompnia. et in
multis sermonibus invenietur stulticia. Si
quid vovisti deo ne moreris reddere. displicet
enim ei infidelis et stulta promissio. Sed quodcumque
voveris redde. Multoque melius est non vovere quam
post votum promissa non reddere.

V

Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem
tuam. neque dicas coram angelo non est providencia.
ne forte iratus deus super sermones tuos. dissipet
cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt
sompnia. plurime vanitates. et sermones in-
numeri. Tu vero deum time. Si videris calumpnias
egenorum et violenta iudicia. et subverti iusticiam
in provincia. non mireris super hoc negocio. quia ex-
celso excelsior alius est. et super hos quoque eminenciores
sunt alii. et insuper universe terre rex imperat servi-
enti. Avarus non implebitur pecunia. et qui amat
divitias fructum non capiet ex eis. Et hoc ergo va-
nitas. Ubi multe sunt opes. et multi qui comedent
eas. et quid prodest possessori. nisi quod cernit divitias
oculis suis. Dulcis est sompnus operanti sive parum
sive multum comedat. Saturitas autem divitis
non sinit eum dormire. Est et alia infirmitas
pessima. quam vidi sub sole. divitie conservate
in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessi-
ma. Generavit filium qui in summa egestate erit.
Sicut egressus est nudus de utero matris sue. sic revertetur
et nichil auferet secum de labore suo. Mi-
serabilis prorsus infirmitas. quomodo venit. sic
revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ven-
tum. Cunctis diebus vite sue comedit in tenebris. et in
curis multis. et in erumpna. atque tristicia. Hoc ita-
que visum est bonum. ut comedat quis et bibat. et
fruatur leticia ex labore suo quo laboravit
ipse sub sole. numero dierum vite sue. quos dedit ei
deus. et hec est pars illius. Et omni homini cui dedit deus
divitias atque substantiam potestatemque ei tribuit
ut comedat ex eis. et fruatur parte sua. et le-
tetur de labore suo hoc est donum dei. Non enim satis
recordabitur dierum vite sue. eo quod deus occupet
deliciis cor eius.

VI

Est et aliud malum quod vidi sub sole. et quidem fre-
quens apud homines. Vir cui deus dedit divitias

et substantiam et honorem et nihil deest anime sue ex omnibus que desiderat nec tribuit ei potestatem deus ut comedat ex eo sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiam centum liberos et vixerit multos annos et plures dies etatis habuerit et anima illius non utatur bonis substantie sue sepulturaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit et pergit ad tenebras et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem neque cognovit distantiam boni et mali. Etiam si duobus milibus annis vixerit et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius sed anima eius non implebitur. Quid habet amplius sapiens a stulto et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est et presumptio spiritus. Qui futurus est iam vocatum est nomen eius et scitur quod homo sit et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere.

VII Verba sunt plurima multaque in disputando vanitatem habentia. Quid necesse est homini maiora se querere cum ignoret quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis sue et tempore quo velut umbra preterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est et cor stultorum ubi letitia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla sic risus stulti. Sed et hoc vanitas. Calumpnia conturbat sapientem et perdet robur cordis illius. Melior est enim finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne sis velox ad irascendum quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas quid putas cause est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta est enim huiuscemodi interrogatio. Utilior est enim sapientia cum divitiis et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eruditio et sapientia quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis et malam diem precave. Sicut enim hanc sic et illam fecit deus ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee: iustus perit in iustitia sua et impius multo vivit tempore in malitia sua. Noli esse iustus multum neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multum et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam, quia qui deum timet nihil negligit. Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia. Dixi: sapiens efficiar, et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat. Et alta profunditas, quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo ut scirem et considerarem et quererem sapientiam et rationem, et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudentium. Et inveni amariorem morte mulierem, que laqueus venatorum est et sagena cor eius, vincula sunt manus eius. Qui placet deo effugiet illam, qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni, dixit ecclesiastes, unum et alterum ut invenirem rationem, quam adhuc querit anima mea et non inveni. Virum de mille unum repperi, mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni quod fecerit deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis talis ut sapiens est, et quis cognovit solutionem verbi?

VIII Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo et precepta iuramenti dei. Ne festines recedere a facie eius neque permaneas in opere malo, quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest: quare ita facis? Qui custodit preceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negotio tempus est et opportunitas, et multa hominis afflictio, quia ignorat preterita et futura nullo scire potest nuntio. Non est in hominis ditione prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. Omnia hec consideravi et dedi cor meum in cunctis operibus que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto erant et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies facit malum et per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus

deum. qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio.
nec prolongentur dies eius. sed quasi umbra transeant qui
non timent faciem domini. Est et alia vanitas que fit
super terram.
IX Sunt iusti quibus mala proveniunt. quasi opera
egerint impiorum. et sunt impii qui ita securi sunt
quasi iustorum facta habeant. sed et hoc vanissimum
iudico. Laudavi igitur leticiam quod non esset homini bonum
sub sole. nisi quod comederet et biberet atque gauderet.
et hoc solum secum afferret de labore suo in diebus
vite sue quos dedit ei deus sub sole. Et apposui cor
meum ut scirem sapientiam. et intelligerem distinctio-
nem que versatur in terra. Est homo qui diebus et noc-
tibus somnum non capit oculis. et intellexi quod omnium
operum dei nullam possit homo invenire rationem eorum
que fiunt sub sole. et quanto plus laboraverit ad
querendum tanto minus inveniet. et si dixerit sapi-
ens se nosse non poterit reperire. Omnia hec tractavi in
corde meo ut curiose intelligerem. Sunt iusti
atque sapientes. et opera eorum in manu dei. et tamen
nescit homo utrum amore an odio dignus sit. sed
omnia in futurum servantur incerta. eo quod univer-
sa eque eveniant iusto et impio. bono et malo
mundo et inmundo immolanti hostias et victimas
et sacrificia contempnenti. sicut bonus sic et peccator
ut periurus ita et ille qui verum deierat. Hoc est pes-
simum inter omnia que sub sole fiunt. quia eadem cunc-
tis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum im-
plentur malicia. et contemptu in vita sua. post hec
ad inferos deducentur. Nemo est qui semper vivat.
et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus
leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse mori-
turos. mortui vero nichil noverunt amplius nec habent
ultra mercedem. quia oblivioni tradita est memoria eo-
rum. Amor quoque et odium et invidia simul perierunt.
nec habent partem in hoc seculo et in opere quod sub sole ge-
ritur. Vade ergo et comede in leticia panem tuum.
et bibe cum gaudio vinum tuum. quia deo placent
opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida.
et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita
cum uxore quam diligis. cunctis diebus vite in-
stabilitatis tue qui dati sunt tibi sub sole. omni
tempore vanitatis tue. hec est enim pars in vita et
in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque potest
manus tua facere instanter operare. quia nec opus
nec ratio nec sciencia. nec sapientia erit apud inferos quo
tu properas. Verti me ad aliud vidique sub sole
nec velocium esse cursum nec fortium bellum nec
sapientium panem nec doctorum divitias. nec ar-
tificum gratiam. sed tempus casumque in omnibus. nes-
cit homo finem suum. sed sicut pisces capiuntur
hamo. et sicut aves que comprehenduntur laqueo sic capi-
untur homines tempore malo. cum eis extemplo supervenerit.
Hanc quoque sub sole vidi sapientiam. et probavi maximam.
Civitas parva. et pauci in ea viri. Venit contra eam
rex magnus. et vallavit eam. extruxitque muni-
tiones per gyrum. et perfecta est obsidio. Inventusque
est in ea vir pauper et sapiens. et liberavit urbem per
sapientiam suam. et nullus deinceps recordatus est hominis
illius pauperis. et dicebam ego meliorem esse sapientiam
fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contemp-
ta est. et verba eius non sunt audita. Verba sapien-
tium audiuntur in silencio. plus quam clamor
principis inter stultos.
X Melior est sapientia quam arma bellica. et qui in
uno peccaverit multa bona perdet. Musce
morientes perdunt suavitatem unguenti. Preciosior
est sapientia. parvaque gloria. ad tempus stulticia.
Cor sapientis in dextera eius. et cor stulti in sinis-
tra illius. Sed et in via stultus ambulans cum ipse insi-
piens sit. omnes stultos existimat. Si spiritus potes-
tatem habentis ascenderit super te locum tuum ne dimi-
seris. quia curatio cessare faciet peccata maxima.
Est malum quod vidi sub sole quasi per errorem egre-
diens a facie principis positum. stultum in dig-
nitate sublimi. et divites sedere deorsum. Vidi
servos in equis. et principes ambulantes quasi servos
super terram. Qui fodit foveam incidet in eam.
et qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui trans-
fert lapides affligetur in eis. et qui scindit lig-
na vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum.
et hoc non ut prius. sed hebetatum fuerit multo labo-
re exacuetur. et post industriam sequetur sapientia. Si
mordeat serpens in silencio. nichil eo minus habet
qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gra-
tia. et labia insipientis precipitabunt eum. Inicium ver-
borum eius stulticia. et novissimum oris illius er-
ror pessimus. Stultus verba multiplicat. Igno-
rat homo quid ante se fuerit. et quid post se futurum est quis
ei poterit indicare. Labor stultorum affliget
eos qui nesciunt in urbem pergere. Ve tibi terra cuius rex
est puer. et cuius principes mane comedunt. Beata
terra cuius rex nobilis est. et cuius principes ves-
cuntur in tempore suo. ad reficiendum non ad luxu-
riam. In pigriciis humiliabitur contignatio et in
infirmitate manuum perstillabit domus. In
risum faciunt panem et vinum. ut epulentur vi-
ventes et pecunie obediunt omnia. In cogitatio-
ne tua regi ne detrahas. et in secreto cubiculi tui
ne maledixeris diviti. quia et aves celi por-
tabunt vocem tuam. et qui habet pennas an-
nunciabit sententiam. XI

Mitte panem tuum super transeuntes aquas quia post
multa tempora invenies illum. Da partem vii.
necnon et octo. quia ignoras quid futurum sit ma-
li super terram. Si repletae fuerint nubes imbrem
super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum
aut ad aquilonem in quocumque loco ceciderit ibi er-
it. Qui observat ventum non seminat. et qui consi-
derat nubes numquam metet. Quomodo ignoras que
sit via spiritus. et qua ratione compingantur ossa in ventre
pregnantis. Sic nescis opera dei qui fabricator est
omnium. Mane semina semen tuum. et vespe-
re ne cesset manus tua. quia nescis quid magis ori-
atur hoc aut illud. et si utrumque simul melius erit.
Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem.
Si annis multis vixerit homo et in his omnibus letatus
erit meminisse debet tenebrosi temporis et
dierum multorum. Qui cum venerint vanitatis
arguentur preterita. Letare ergo iuvenis in
adolescentia tua. et in bono sit cor tuum in diebus
iuventutis tue. et ambula in viis cordis tui. et
in intuitu oculorum tuorum. et scito quod pro omnibus his
adducet te deus in iudicium. Aufer iram a cor-
de tuo. et amove maliciam a carne tua. Ad-
olescentia enim et voluptas vana sunt. Me-
XII mento creatoris tui. in diebus iuventutis tue.
antequam veniat tempus afflictionis et appropinquent
anni de quibus dicas. non michi placent. Antequam
tenebrescat sol et lumen. stelle et luna. et
revertantur nubes post pluviam. Quando commovebun-
tur custodes domus. et nutabunt viri fortissi-
mi. et ociose erunt molentes in minuto numero. et
tenebrescent videntes per foramina. et clau-
dent hostia in platea. In humilitate vocis
molentis surgent ad vocem volucris. et obsur-
descent omnes filie carminis. Excelsa quoque time-
bunt et formidabunt in via. Florebit amig-
dalus. impinguabitur locusta. et dissipabitur cappa-
ris. quoniam ibit homo in domum eternitatis sue. et cir-
cuibunt in platea plangentes. Antequam rumpa-
tur funis argenteus. et recurrat vitta au-
rea. et conteratur ydria super fontem. et confringatur
rota super cisternam. et revertatur pulvis in terram
suam unde erat. et spiritus redeat ad eum qui dedit il-
lum. Vanitas vanitatum dixit ecclesiastes et omnia va-
nitas. Cumque esset sapientissimus ecclesiastes. do-
cuit populum. et enarravit que fecerit. et investi-
gans composuit parabolas multas. Quesivit
verba utilia et conscripsit sermones rectissimos
ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimu-
li. et quasi clavi in altum defixi. que per magistrorum
consilium data sunt a pastore uno. His amplius
filii mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus
est finis. frequensque meditatio carnis est afflic-
tio. Finem loquendi pariter audiamus omnes. Deum ti-
me. et mandata eius observa. hoc est omnis homo.
Cuncta que fiunt adducet in iudicium pro omni errato.
Sive bonum sive malum sit. Explicit liber ecclesiastes.

Incipit cantica canticorum.

Osculetur
me osculo
oris sui. quia meliora sunt
ubera tua vino fragrantia un-
guentis optimis. Oleum effusum
nomen tuum. ideo adolescentule
dilexerunt te. Trahe me post te.
curremus in odorem unguentorum tuorum. Intro-
duxit me rex in cellaria sua. exultabimus
et letabimur in te. memores uberum tuorum super vinum.
recti diligunt te. Nigra sum sed formosa filie
ierusalem. sicut tabernacula cedar. sicut pelles salom-
onis. Nolite me considerare quod fusca sim. quia de-
coloravit me sol. Filii matris mee pugna-
verunt contra me. posuerunt me custodem in vineis. Vi-
neam meam non custodivi. Indica michi quem diligit anima
mea. ubi pascas ubi cubes in meridie ne vaga-
ri incipiam post greges sodalium tuorum. Si igno-
ras te o pulcherrima inter mulieres egredere
et abi post vestigia gregum tuorum. et pasce edos tu-
os iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in
curribus pharaonis assimilavi te amica mea.
Pulchre sunt gene tue sicut turturis. collum tuum
sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi.
vermiculatas argento. Cum esset rex in accubi-
tu suo nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus
mirre dilectus meus michi. inter ubera mea commora-
bitur. Botrus cypri dilectus meus michi in vineis engad-
di. Ecce tu pulchra es amica mea. ecce tu pulchra.
oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher es dilecte
mi et decorus. Lectulus noster floridus. tigna do-
morum nostrarum cedrina. laquearia nostra cypressina.
Ego flos campi. et lilium convallium. II
Sicut lilium inter spinas. sic amica mea inter
filias. Sicut malus inter ligna silvarum. sic dilec-
tus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraveram
sedi. et fructus eius dulcis gutturi meo. Intro-
duxit me rex in cellam vinariam. ordinavit in
me caritatem. Fulcite me floribus. stipate me
malis. quia amore langueo. Leva eius sub capi-
te meo. et dextera illius amplexabitur me. Adiu-
ro vos filie ierusalem per capreas cervosque campo-
rum. ne suscitetis. neque evigilare faciatis
dilectam. donec ipsa velit. Vox dilecti mei.
ecce venit saliens in montibus. et transiliens

colles. Similis est dilectus meus capree hynuloque
cervorum. En ipse stat post parietem nostrum res
piciens per fenestras prospiciens per cancellos. En
dilectus meus loquitur michi. Surge propera a
mica mea, columba mea, formosa mea, et ve
ni. Iam enim hiemps transiit, imber abiit et reces
sit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus puta
tionis advenit. Vox turturis audita est in terra
nostra. Ficus protulit grossos suos. Vinee floren
tes dederunt odorem suum. Surge propera amica
mea speciosa mea et veni. Columba mea in
foraminibus petre, in caverna macerie. Ostende
michi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis.
Vox enim tua dulcis, et facies tua decora. Ca
pite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vi
neas, nam vinea nostra floruit. Dilectus meus michi
et ego illi qui pascitur inter lilia donec aspir
et dies, et inclinentur umbre. Revertere similis
esto dilecte mi capree hinuloque cervorum super
montes bethel.
III In lectulo meo per noctes quesivi quem diligit
anima mea. Quesivi illum et non inveni. Surgam et
circuibo civitatem per vicos et plateas, queram quem
diligit anima mea. Quesivi illum et non inveni. In
venerunt me vigiles qui custodiunt civitatem.
Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum
cum pertransissem eos inveni quem diligit anima mea. Te
nui eum nec dimittam, donec introducam illum
in domum matris mee, et in cubiculum genitricis
mee. Adiuro vos filie ierusalem per capreas cer
vosque camporum, ne suscitetis neque vigilare
faciatis dilectam, donec ipsa velit. Que est ista
que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex
aromatibus mirre et thuris et universi pulve
ris pigmentarii? En lectulum salomonis .Lx.
fortes ambiunt ex fortissimis israel. Omnes tenen
tes gladios et ad bella doctissimi. Unius
cuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.
Ferculum fecit sibi rex salomon de lignis liba
ni. Columpnas eius fecit argenteas. Reclinatori
um aureum, ascensum purpureum, media cari
tate constravit propter filias ierusalem. Egredimini
et videte filie syon regem salomonem in diade
mate quo coronavit illum mater sua in die des
ponsationis illius, et in die leticie cordis eius.
IIII Quam pulchra es amica mea, quam
pulchra es. Oculi tui columbarum, absque eo quod
intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges capra
rum que ascenderunt de monte galaath. Dentes tui
sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro.
Omnes gemellis fetibus, et sterilis non est inter eas.
Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum
dulce. Sicut fragmen mali punici, ita gene tue
absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris david col
lum tuum que edificata est cum propugnaculis. Mil
le clipei pendent ex ea, omnis armatura for
tium. Duo ubera tua sicut duo hinuli caprea ge
melli qui pascuntur in liliis donec aspiret dies
et inclinentur umbre. Vadam ad montem mirre, et ad
collem thuris. Tota pulchra es amica mea, et ma
cula non est in te. Veni de libano sponsa mea,
veni de libano veni, coronaberis de capite a
mana, de vertice sanir et hermon, de cubilibus
leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum
soror mea sponsa mea, vulnerasti cor meum in
uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui. Quam
pulchre sunt mamme tue soror mea sponsa
mea. Pulchriora sunt ubera tua vino, et odor un
guentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans
labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua,
et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Ortus con
clusus soror mea sponsa, ortus conclusus, fons si
gnatus. Emissiones tue paradisus malorum punico
rum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo, nardus
et crocus, fistula et cinamomum, cum universis
lignis libani. Mirra et aloe cum omnibus primis
unguentis. Fons ortorum, puteus aquarum viventium
V que fluunt impetu de libano.
Surge aquilo et veni auster, perfla ortum
meum, et fluent aromata illius. Veniat
dilectus meus in ortum suum ut comedat fructum
pomorum suorum. Veni in ortum meum soror mea
sponsa, messui mirram meam cum aromatibus
meis. Comedi favum cum melle meo, bibi vi
num meum cum lacte meo. Comedite amici et bi
bite et inebriamini karissimi. Ego dormio et cor
meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis.
Aperi michi soror mea, amica mea, columba mea,
immaculata mea, quia caput meum plenum est rore
et cincinni mei guttis noctium. Expoliavi
me tunica mea, quomodo induar illa? Lavi
pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dilectus
meus misit manum suam per foramen, et venter meus
intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem
dilecto meo. Manus mee stillaverunt mirram
et digiti mei mirra pleni sunt probatissima.
Pessulum ostii mei aperui dilecto meo. At ille
declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est
ut dilectus locutus est. Quesivi et non inveni illum,
vocavi et non respondit michi. Invenerunt me cus
todes qui circueunt civitatem, percusserunt me et
vulneraverunt me, tulerunt pallium meum

custodes murorum. Adiuro vos filie Ierusalem si
inveneritis dilectum meum ut annuncietis ei quia amo
re langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcher
rima mulierum. qualis est dilectus tuus ex dilecto
quia sic adiurasti nos. Dilectus meus candidus et ru
bicundus. electus ex milibus. Caput eius aurum opti
mum. Come eius sicut elate palmarum nigre quasi
corvus. Oculi eius sicut columbe super rivos aquarum
que lacte sunt lote. et resident iuxta fluenta ple
nissima. Gene illius sicut areole aromatum
consite a pigmentariis. Labia eius lilia distillan
cia mirram primam. Manus illius tornatiles au
ree plene iacinctis. Venter eius eburneus dis
tinctus saphiris. Crura illius columpne in
marmoree. que fundate sunt super bases aureas.
Species eius ut libani. electus ut cedri. Guttur illius
suavissimum et totus desiderabilis. Talis est dilectus
vij meus. et iste est amicus meus filie Ierusalem. Quo abiit
dilectus tuus o pulcherrima mulierum. quo de
clinavit dilectus tuus. et querimus eum tecum.
VI Dilectus meus descendit in ortum
suum ad areolam aromatum ut ibi pascatur
in hortis et lilia colligat. Ego dilecto meo
et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. Pul
cra es amica mea suavis et decora. sicut Ierusalem
v° terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte
oculos tuos a me. quia ipsi avolare fecerunt. Capil
li tui sicut greges caprarum que apparuerunt de Ga
laad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt
de lavacro. omnes gemellis fetibus et sterilis non est
in eis. Sicut cortex mali punici sic gene tue
absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine.
et octoginta concubine et adolescentularum non est
numerus. Una est columba mea perfecta mea. una est
matris sue electa genitricis sue. Viderunt eam
filie et beatissimam predicaverunt. regine et concubi
ne laudaverunt eam. Que est ista que progre
ditur quasi aurora consurgens. pulcra ut luna elec
ta ut sol. terribilis ut castrorum acies ordinata.
Descendi in ortum meum ut viderem poma convalli
um. et inspicerem si floruisset vinea. et germi
nassent mala punica. Nescivi anima mea con
turbavit me. propter quadrigas Aminadab. Re
vertere revertere Sunamitis revertere revertere ut
viij intueamur te. Quid videbis in Sunamite nisi
choros castrorum. Quam pulcri sunt gressus tui in cal
ciamentis filia principis. Iunctura feminum
tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu
artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis num
quam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus
tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo
hynuli gemelli capree. Collum tuum sicut tur
ris eburnea. Oculi tui sicut piscine in Esebon.
que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut
turris Libani. que respicit contra Damascum. Caput tuum
ut Carmelus. et come capitis tui. sicut purpura
regis iuncta canalibus. Quam pulcra es et quam de
cora karissima in deliciis. Statura tua assimilata
est palme. et ubera tua botris. Dixi ascendam in pal
mam. et apprehendam fructus eius. et erunt ubera tua
sicut botri vinee. et odor oris tui sicut odor malo
rum. Guttur tuum sicut vinum optimum. dignum
dilecto meo ad potandum. labiisque et dentibus illius
ad ruminandum. Ego dilecto meo. et ad me conversio
eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum. commo
remur in villis. Mane surgamus ad vineas. vi
deamus si floruit vinea. si flores fructus par
iunt. si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi
ubera mea. Mandragore dederunt odorem suum in
portis nostris. omnia poma nova et vetera dilecte
mi servavi tibi.
VII Quis michi det te fratrem meum sugentem ubera
matris mee. ut inveniam te solum foris. et
deosculer te. et iam nemo me despiciat.
Apprehendam te et ducam in domum matris mee. et in
cubiculum genitricis mee. Ibi me docebis. et da
bo tibi poculum ex vino condito. et mustum malorum
granatorum meorum. Leva eius sub capite meo et
dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie
Ierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis
dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascen
dit de deserto deliciis affluens innixa super dilec
tum meum. Sub arbore mala suscitavi te. ibi cor
rupta est mater tua. ibi violata est genitrix tua. Sinu +
Pone me ut signaculum super cor tuum. ut signacu
lum super brachium tuum quia fortis est ut mors di
lectio. dura sicut infernus emulatio. Lampades
eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe
non poterunt extinguere caritatem. nec flumina
obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus
sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. Soror nostra
parvula et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre
in die quando alloquenda est. Si murus est edificemus
super eum propugnacula argentea. Si ostium est compinga
mus illud. tabulis cedrinis. Ego murus et
ubera mea sicut turris. Ex quo facta sum coram eo quasi
pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet
populos. tradidit eam custodibus. Vir affert pro fruc
tu eius mille argenteos. Vinea coram me est. Mil
le tui pacifici et ducenti hiis qui custodiunt
fructus eius. Que habitas in ortis. amici auscultant
te. Fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte

mi assimilare capree hinuloque cervorum super montes aromatum. Explicit cantica canticorum. Incipit liber sapientie.

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum. quoniam invenitur ab his qui non temptant illum. apparet autem eis qui fidem habent in illum. perverse enim cogitationes separant a Deo. probata autem virtus corripit insipientes. quoniam in malivolam animam non introibit sapientia. nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum. et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu. et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie. et non liberabit maledicum a labiis suis. quoniam renum illius testis est Deus. et cordis illius scrutator est verus. et lingue eius auditor. quoniam spiritus Domini replevit orbem terrarum. et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere. nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad Dominum veniet. et ad correctionem iniquitatum illius. quoniam auris zeli audit omnia. et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest. et a detractione parcite lingue. quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre. neque adquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. quoniam Deus mortem non fecit. nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim Deus ut essent omnia. et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Non est enim in illis medicamentum exterminii. nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam. et estimantes illam amicam defluxerunt. et sponsiones posuerunt ad illam. quoniam mortis digni sunt qui sunt ex parte illius.

II Dixerunt enim impii cogitantes apud se non recte. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre. et non est refrigerium in fine hominis. et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. Quia ex nichilo nati sumus. et post hoc erimus tamquam non fuerimus. quoniam fumus flatus est in naribus nostris. et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. qua extincta cinis erit corpus nostrum. et spiritus diffundetur tamquam mollis aer. et transiet vita nostra tamquam vestigium nubis. et sicut nebula dissolvetur que fugata est a radiis solis. et a calore illius aggravata est. et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus. et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum. et non est reversio finis nostri. quoniam consignata est. et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt. et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino pretioso et unguentis nos impleamus. et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exors sit luxurie nostre. ubique relinquamus signa letitie. quoniam hec est pars nostra. et hec est sors. Opprimamus pauperem iustum. et non parcamus vidue. nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iustitie. Quod enim infirmum est inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum. quoniam inutilis est nobis. et contrarius est operibus nostris. et improperat nobis peccata legis. et diffamat in nos peccata discipline nostre. Promittit se scientiam Dei habere. et filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum. quoniam dissimilis est aliis vita illius. et immutate sunt vie eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo. et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis. et prefert novissima iustorum. et gloriatur se patrem habere Deum. Videamus ergo si sermones illius veri sunt. et temptemus que ventura sunt illi. Si enim est verus filius Dei suscipiet illum. et liberabit illum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum. ut sciamus reverentiam eius. et probemus patientiam illius. Morte turpissima condempnemus eum. Erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt. excecavit enim illos malitia eorum. et nescierunt sacramenta Dei. neque mercedem speraverunt iustitie. nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem. et ad imaginem similitudinis sue fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

III Iustorum autem anime in manu Dei sunt. et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori. et estimata est afflictio exitus illorum. et ab itinere iusto abierunt in exterminium. et quod a nobis est iter exterminii. illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt. spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati in multis bene disponentur. quoniam Deus temptavit illos. et invenit illos dignos se.

tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos, et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti, et tamquam scintillae in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes, et dominabuntur populis, et regnabit Dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum quae cogitaverunt correptionem habebunt, qui neglexerunt iustum, et a Domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est, et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inhabitabilia opera eorum. Mulieres eorum insensatae sunt, et nequissimi filii illorum. Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis et incoinquinata, quae nescivit thorum in delicto; habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima; dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo Dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et quae non concidat radix sapientiae. Filii autem adulterorum in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longae vitae erunt, in nihilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dirae sunt consummationis.

IIII O quam pulchra est casta generatio cum claritate! Immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est et apud homines. Cum praesens est, imitantur illam, et desiderant eam cum se eduxerit; et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum praemium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles, et acerbi ad manducandum, et ad nihilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitiae adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque numero annorum computata. Cani autem sunt sensus hominis, et aetas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus, et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentiae transvertit sensum sine malitia. Consummatus in brevi explevit tempora multa; placita enim erat Deo anima illius; propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes, nec ponentes in praecordiis talia, quoniam gratia Dei et misericordia est in sanctos eius, et respectus in electos illius. Condemnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus. Videbunt enim et contemnent eum; illos autem Dominus irridebit. Et erunt post haec decidentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum; quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos a fundamentis, et usque ad supremum desolabuntur; et erunt gementes, et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

V Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores illorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperatae salutis, gementes prae angustia spiritus, dicentes intra se, paenitentiam agentes, et prae angustia spiritus gementes: Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, et in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam, et finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis, et iustitiae lumen non luxit nobis, et sol intelligentiae non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuntius percurrens, et tamquam navis quae pertransit fluctuantem aquam, cuius, cum praeterierit, non est vestigium invenire, neque semitam carinae illius in fluctibus; aut avis quae transvolat in aere, cuius nullum invenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum, et scindens per vim itineris aerem; commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris illius; aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se reclusus est ut ignoretur

transitus illius. Sic et nos nati continuo desi-
nimus esse. et virtutis quidem signum nullum va-
luimus ostendere. In malignitate autem nostra con-
sumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hii qui
peccaverunt. quoniam spes impii tamquam lanugo est
que a vento tollitur. et tamquam spuma gra-
cilis. que a procella dispergitur. et tamquam fu-
mus qui a vento diffusus est. tamquam
memoria hospitis unius diei pretereuntis.
Iusti autem in perpetuum vivent. et apud dominum est
merces eorum. et cogitatio eorum apud altissimum.
Ideo accipient regnum decoris et diadema speciei
de manu domini. quoniam dextera sua teget eos. et
brachio suo defendet illos. Et accipiet ar-
maturam zelus illius. et armabit creaturam
ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace
iusticiam. et accipiet pro galea iudicium cer-
tum. Sumet scutum inexpugnabile equi-
tatem. Acuet autem duram iram in lanceam.
et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.
Ibunt directe emissiones fulgurum. et tam-
quam a bene curvato arcu nubium exter-
minabuntur. et ad certum locum insilient. et
a petrosa ira plene mittentur grandi-
nes. Et excandescet in illos aqua maris. et
flumina concurrent duriter. Contra illos sta-
bit spiritus virtutis. et tamquam turbo venti
dividet illos. et ad heremum perducet om-
nem terram iniquitas illorum. et malignita-
tis evertet sedes potentium. Melior est sapientia
quam vires. et vir prudens magis quam fortis.

VI

Audite ergo reges et intelligite.
Discite iudices finium terre. Prebete au-
res vos qui continetis multitudines. et placea-
tis vobis in turbis nationum. quoniam data est a
domino potestas vobis. et virtus ab altissimo qui
interrogabit opera vestra. et cogitationes scruta-
bitur. quoniam cum essetis ministri illius reg-
ni non recte iudicastis. nec custodistis le-
gem iusticie. nec secundum voluntatem dei am-
bulastis. horrende et cito apparebit vobis.
quoniam iudicium durissimum in hiis qui presunt
fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. potentes autem
potenter tormenta patientur. Non enim sub-
trahet personam cuiusquam deus qui est domina-
tor omnium. nec verebitur magnitudinem
cuiusquam. quoniam pusillum et magnum ipse fecit
et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem
fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges
hi sermones mei ut discatis sapientiam. et non
excidatis. Qui enim custodierint iusticiam

iuste iustificabuntur. et qui didicerint ista in-
venient quid respondeant. Concupiscite ergo ser-
mones meos. et diligite illos. et habebitis disci-
plinam. Clara est et que numquam marcescit sa-
pientia et facile videtur ab hiis qui diligunt eam.
et invenitur ab hiis qui querunt illam. Preoccu-
pat qui se concupiscunt. ut illis se prior
ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam
non laborabit. Assidentem autem illam foribus
suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus
est consummatus. et qui vigilaverit propter illam cito
erit securus. quoniam dignos se ipsa circuit que-
rens. et in viis suis ostendit se illis hilariter
et in omni providentia occurrit illis. Initium enim
illius verissima est discipline concupiscentia.
Cura ergo discipline dilectio est. et dilectio cus-
todia legum illius. Custoditio autem legum consum-
matio incorruptionis. Incorruptio autem facit
esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientie de-
ducet ad regnum perpetuum. Si ergo delectami-
ni in sedibus et sceptris. o reges populi diligi-
te sapientiam. ut in perpetuum regnetis. Diligite
lumen sapientie. omnes qui preestis populis. Quid est autem
sapientia et quemadmodum facta sit referam. et non abscondam
sacramenta dei a vobis. sed ab initio nativita-
tis investigabo. et ponam in lucem scientiam illius.
et non preteribo veritatem. neque cum invidia tabes-
cente iter habebo. quoniam talis homo non erit par-
ticeps sapientie. Multitudo autem sapientium sa-
nitas est orbis terrarum. et rex sapiens populi sta-
bilimentum est. Ergo accipite disciplinam per
sermones meos. et proderit vobis.

VII

Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus.
et ex genere terreni illius qui prior factus est. et in
ventre matris figuratus sum caro decem mensium
tempore coagulatus sum in sanguine ex semine ho-
minis. et delectamento somni conveniente.
Et ego natus accepi communem aerem. et similiter de-
cidi in factam terram. et primam vocem similem
omnibus emisi plorans. In involumentis nutri-
tus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus
aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo
introitus est omnibus ad vitam. et similis exitus. Propterea
hoc optavi. et datus est mihi sensus. et invocavi
et venit in me spiritus sapientie. et preposui illam reg-
nis et sedibus. et divitias nihil esse duxi in compa-
ratione illius. nec comparavi illi lapidem pre-
ciosum. quoniam omne aurum in comparatione illius arena
est exigua. et tamquam lutum estimabitur argen-
tum in conspectu illius. Super salutem et speciem di-
lexi eam. et proposui pro luce habere illam. quoniam

inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius, et letatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est. Quam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitie Dei, propter discipline dona commendati. Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, et presumere digna horum que mihi dantur: quoniam ipse sapientie dux est, et sapientium emendator. In manu enim illius et nos, et sermones nostri, et omnis sapientia, et operum scientia et disciplina. Ipse enim dedit mihi horum que sunt scientiam veram: ut sciam dispositionem orbis terrarum, et virtutes elementorum, initium, et consummationem, et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, et commutationes temporum, et morum mutationes, et divisiones temporum, anni cursus, et stellarum dispositiones, naturas animalium, et iras bestiarum, vim ventorum, et cogitationes hominum, differentias virgultorum, et virtutes radicum, et quecumque sunt absconsa et improvisa didici: omnium enim artifex docuit me sapientia. Est enim in illa spiritus intelligentie, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nichil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus, intelligibilis, mundus, subtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia. Attingit autem ubique propter suam munditiam. Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quedam est claritatis omnipotentis Dei sincera: et ideo nichil inquinatum in illam incurrit. Candor est enim lucis eterne, et speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius. Et cum sit una, omnia potest: et in se permanens omnia innovat, et per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim hec speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum, luci comparata prior invenitur. Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malicia.

VIII Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Hanc amavi, et exquisivi eam a iuventute mea, et quesivi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum forme illius. Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei: sed et omnium Dominus dilexit illam: doctrix enim est discipline Dei, et electrix operum illius. Et si divitie appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, que operatur omnia? Si autem sensus operatur, quis horum que sunt magis quam illa est artifex? Et si iusticiam quis diligit, labores huius magnas habent virtutes: sobrietatem enim et prudentiam docet, et iusticiam, et virtutem, quibus utilius nichil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientie desiderat quis, scit preterita, et de futuris estimat: scit versutias sermonum, et dissolutiones argumentorum: signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et seculorum. Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum, sciens quoniam mecum communicabit de bonis, et erit allocutio cogitationis et tedii mei. Habeo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores iuvenis: et acutus inveniar in iudicio, et in conspectu potentium admirabilis ero, et facies principum mirabuntur me. Tacentem me sustinebunt, et loquentem me respicient, et sermocinante me plura, manus ori suo imponent. Preterea habebo per hanc immortalitatem: et memoriam eternam his qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos: et nationes mihi erunt subdite. Timebunt me audientes reges horrendi: in multitudine videbor bonus, et in bello fortis. Intrans in domum meam, conquiescam cum illa: non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tedium convictus illius, sed leticiam et gaudium. Hec cogitans apud me, et commemorans in corde meo, quoniam immortalitas est in cognatione sapientie, et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectione, et in certamine loquele illius sapientia, et preclaritas in communicatione sermonum ipsius: circuibam querens ut mihi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus, et sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientie, scire cuius esset hoc donum: adii Dominum, et deprecatus sum illum, et dixi ex totis precordiis meis: Nota

IX Deus patrum meorum, et Domine misericordie, qui fecisti omnia verbo tuo, et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creature que a te facta est, ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia, et in directione cordis iudicium iudicet: da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, et noli me reprobare a pueris tuis: quoniam servus tuus sum ego, et filius ancille tue, homo infirmus, et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicii et legum. Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nichilum computabitur. Tu au

elegisti me regem populo tuo, et iudicem filiorum
tuorum et filiarum. et dixisti edificare me templum
in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tue
altare similitudinem tabernaculi sancti tui, quod prepara-
sti ab initio. Et tecum sapientia tua que novit opera tua,
que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres. et sciebat
quid placitum esset oculis tuis, et quid directum in
preceptis tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis, et
a sede magnitudinis tue, ut mecum sit et mecum
laboret, et sciam quid acceptum sit apud te. Scit
enim illa omnia et intelligit, et deducet me in ope-
ribus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia.
Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum
iuste, et ero dignus sedium patris mei. Quis enim
hominum poterit scire consilium dei? Aut quis pote-
rit cogitare quid velit deus? Cogitationes enim
mortalium timide, et incerte providentie nostre. Cor-
pus enim quod corrumpitur aggravat animam, et terrena
inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.
Et difficile estimamus que in terra sunt, et que in
prospectu sunt invenimus cum labore. Que in celis
sunt autem quis investigabit? Sensum autem tuum quis
sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris spiritum sanctum
tuum de altissimis? Et sic correcte sunt semite
eorum qui sunt in terris, et que tibi placent didicerunt homines.
Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt
tibi domine a principio.
X
Hec illum qui primus formatus est a deo pater orbis
terrarum, cum solus esset creatus custodivit et edu-
xit illum a delicto suo, et eduxit illum de limo ter-
re, et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac
ut recessit iniustus in ira sua, per iram homici-
dii fraternitatis deperiit. Propter quem cum aqua deleret terram
sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum
iustum gubernans. Hec et in consensu superbie cum
se nationes contulissent, scivit iustum, et conserva-
vit sine querela deo, et in filii misericordiam fortem cus-
todivit. Hec iustum a pereuntibus impiis libe-
ravit fugientem, descendente igne in penta-
polim. quibus in testimonium nequitie fumi-
gabunda constat deserta terra, et in incerto tempore
fructus habentes arbores, et incredibilis anime me-
moria stans figmentum salis. Sapientiam enim
pretereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut igno-
rarent bona, sed et insipientie sue reliquerunt hominibus
memoriam, ut in his que peccaverunt nec latere
potuissent. Sapientia autem hos qui se observant
a doloribus liberavit. Hec autem profugum ire fratris
iustum deduxit per vias rectas, et ostendit illi
regnum dei, et dedit illi scientiam sanctorum, honesta-
vit illum in laboribus, et complevit labores illius.

In fraude circumvenientium illum affuit, et
honestum fecit illum. Custodivit illum ab ini-
micis, et a seductoribus tutavit illum, et certamen
forte dedit illi ut vinceret, et sciret quoniam omnium
potentior est sapientia. Hec venditum iustum non dere-
liquit, sed a peccatoribus liberavit eum. Descenditque
cum illo in foveam, et in vinculis non dereliquit illum,
donec afferret illi sceptrum regni, et potentiam
adversus eos qui eum deprimebant. Et mendaces osten-
dit qui maculaverunt illum, et dedit illi clari-
tatem eternam. Hec populum iustum et semen sine querela
liberavit a nationibus que illum opprimebant. In-
travit in animam servi dei, et stetit contra reges
horrendos in portentis et signis. Et reddidit iustis
mercedem laborum suorum, et deduxit eos in via mira-
bili. Et fuit illis in velamento diei, et in luce
stellarum per noctem. Et transtulit illos per mare
rubrum, et transvexit eos illos per aquam nimiam.
Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab
altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti
tulerunt spolia impiorum, et decantaverunt domine no-
men sanctum tuum, et victricem manum tuam lauda-
verunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum,
et linguas infantium fecit disertas. Direxit
opera eorum in manibus prophete sancti. Iter fecerunt
per deserta que non habitabantur, et in locis deser-
tis fecerunt casas.
XI
Steterunt contra hostes, et de inimicis se
vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te,
et data est illis aqua de petra altissima, et requi-
es sitis de lapide duro. Per que enim penas pas-
si sunt inimici illorum a defectione potus
sui, et in eis cum abundarent filii israel le-
tati sunt. Per hec cum illis deessent bene cum illis
actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni flu-
minis humanum sanguinem dedisti iniustis.
Qui cum minuerentur in traductione infantium
occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperate.
ostendens per sitim que tunc fuit quemadmodum tuos
exaltares, et adversarios illorum necares.
Cum enim temptati sunt, et quidem cum misericordia dis-
ciplinam acceperunt. Scierunt quemadmodum cum ira
iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem
tanquam pater monens probasti. Illos autem
tanquam rex durus interrogans condempnasti.
Absentes enim et presentes similiter torquebantur.
Duplex enim illos acceperat tedium et gemitus
cum memoria preteritorum. Cum enim audirent
per sua tormenta bene secum agi commemorati
sunt dominum, admirantes in finem exitus. Quem
enim in expositione prava proiectum deriserunt

in fine eventus mirati sunt, non similiter iustis sitientes. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas, inmisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam, ut sciant quia per quae peccat quis, per haec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quae creavit orbem terrarum ex materia invisa, inmittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones, aut novi generis ira plenas ignotas bestias, aut vaporem ignium spirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes, quarum non solum laesura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere. Nam et sine his uno spiritu poterant occidi, persecutionem passi ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum virtutis tuae. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper, et virtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam momentum staterae sic est ante te orbis terrarum, et tamquam gutta roris antelucani quae descendit in terram. Et misereris omnium quoniam omnia potes et dissimulas peccata hominum propter paenitentiam. Diligis enim omnia quae sunt et nihil odisti eorum quae fecisti; nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses? aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas.

XII O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus! Ideoque hos qui exerrant partibus corripis et de quibus peccant admones et alloqueris, ut relicta malitia credant in te, Domine. Illos enim antiquos inhabitatores terrae sanctae tuae, quos exhorruisti, quoniam odibilia opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta, et filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo et auctores parentes animarum inauxiliatarum, perdere voluisti per manus parentum nostrorum, ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, quae tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti et misisti antecessores exercitus tui vespas, ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis, aut bestiis saevis aut verbo duro simul exterminare, sed partibus iudicans dabas locum paenitentiae, non ignorans quoniam nequam est natio eorum et naturalis malitia ipsorum, et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio; nec timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti? Non enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis, ipsum quoque qui non debet puniri condemnare exterum aestimas a tua virtute. Virtus enim tua iustitiae initium est, et ob hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus, et hos qui te nesciunt in audacia traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos; subest enim tibi, cum volueris, posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum, et bonae spei fecisti filios tuos, quoniam iudicans das locum in peccatis paenitentiae. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione, dans tempus et locum per quae possint mutari a malitia, cum quanta diligentia iudicas filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum! Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes, et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per haec quae coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos aestimantes haec quae in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correcti, dignum Dei iudicium experti sunt. In quibus enim patientes indignabantur, per haec quos putabant deos in ipsis cum exterminarentur videntes illum quem olim negabant se nosse verum Deum agnoverunt; propter quod et finis condemnationis illorum venit super illos.

XIII Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia Dei, et de his quae videntur bona non potuerunt intellegere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex, sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem et lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt.

Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator haec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis quoniam qui haec fecit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creaturae cognoscibiliter poterit creator horum videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortasse errant Deum quaerentes et volentes invenire. Et enim cum in operibus illius conversentur, inquirunt, et persuasum habent quoniam bona sunt quae videntur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent aestimare saeculum, quomodo huius Dominum non facilius invenerunt? Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum et argentum artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem, opus manus antiquae. Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secuerit, et huius docte eradat omnem corticem, et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversationem vitae, reliquiis autem eius operis ad praeparationem escae abutatur, et reliquum horum quod ad nullos usus facit, lignum curvum et vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam, et per scientiam suae artis figuret illud, et assimilet illud imagini hominis, aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, et rubicundum faciens fuco colorem illius, et omnem maculam quae in illo est perliniens, ut faciat ei dignam habitationem, in pariete ponens illud, et confirmans ferro ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adiuvare se. Imago enim est, et opus est illi adiutorium. Et de substantia sua, et de filiis suis, et de nuptiis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo qui sine anima est. Et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita rogat mortuum, et in adiutorium inutilem invocat, et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest, et de acquirendo et de operando, et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis.

XIIII

Iterum alius navigare cogitans, et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se fragilius lignum invocat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua.

Tua autem, Pater, gubernat providentia, quoniam dedisti et in mari viam, et inter fluctus semitam firmissimam, ostendens quoniam potens es ex omnibus sanare, etiam si sine arte aliquis adeat mare. Sed ut non essent vacua sapientiae tuae opera, propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas, et transeuntes mare per ratem liberati sunt. Sed et ab initio, cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit saeculo semen nativitatis, quae manu tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. Per manus autem quod fit idolum, maledictum est et ipsum, et qui fecit illud, quia ille quidem operatus est, illud autem cum esset fragile, deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt Deo impius et impietas eius. Et enim quod factum est, cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et in idolis nationum non erit respectus, quoniam creaturae Dei in odium factae sunt, et in temptationem animae hominum, et in muscipulam pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum, et adinventio illorum corruptio vitae est. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim hominum haec advenit in orbem terrarum, et ideo brevis illorum finis est inventus. Acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti filii fecit imaginem, et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat nunc tamquam deum colere coepit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio colebantur figmenta. Et hos quos in palam homines honorare non poterant, propter hoc quod longe essent, e longinquo figura eorum allata, evidentem imaginem regis quem honorare volebant fecerunt, ut illum qui aberat tamquam praesentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens placere illi qui se assumpsit, elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum abducta per speciem operis, eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum aestimaverunt. Et haec fuit humanae vitae deceptio, quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat errasse eos circa Dei scientiam, sed et in magno viventes inscientiae bello, tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insaniae plenas vigilias habentes, neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contristat. Et omnia commixta sunt, sanguis, homicidium, furtum et fictio, corruptio et infidelitas, turbatio et periurium, ...

tumultus bonorum, Dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio moechiae et impudicitiae. Infandorum enim omnis ydolorum cultura omnis mali causa est, et initium et finis. Aut enim dum letantur insaniunt, aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt iniuste, aut periurant cito. Dum enim confidunt in ydolis que sunt sine anima, male iurantes noceri se non sperant. Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male senserunt de Deo, attendentes ydolis, et iuraverunt iniuste in dolo, contempnentes iusticiam. Non enim iuratorum virtus, sed peccantium pena perambulat semper iniustorum prevaricationem.

XV Tu autem Deus noster suavis et verus es, patiens, et in misericordia disponens omnia. Etenim si peccaverimus tui sumus, scientes magnitudinem tuam; et si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati. Nosse enim te consummata iusticia est; et scire iusticiam et virtutem tuam radix est inmortalitatis. Non enim in errorem induxit nos hominum male artis excogitatio, nec umbra picture labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores, cuius aspectus insensato dat concupiscentiam, et diligit mortue imaginis effigiem sine anima. Malorum amatores digni sunt morte qui spem habent in talibus, et qui faciunt illos, et qui diligunt, et qui colunt. Sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas; et de eodem luto fingit que munda sunt in usum vasa, et similiter que his sunt contraria; horum autem vasorum quis sit usus, iudex est figulus. Et cum labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulo ante de terra factus fuerat, et post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitus anime debitum quam habebat. Sed est cura illi non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est; sed concertatur aurificibus et argentariis; sed et erarios imitatur, et gloriam prefert quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita illius; quoniam ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam que operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et estimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vite compositam ad lucrum, et oportere undique etiam ex malo adquirere. Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terre materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime superbi sunt inimici populi tui, et imperantes illi, quoniam omnia ydola nationum deos estimaverunt, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos, et qui spiritum mutuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere. Cum sit enim mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior est enim ipse his quos colit, quia ipse quidem vixit cum esset mortalis, illi autem numquam. Sed et animalia miserrima colunt; insensata enim comparata his, illis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere; effugerunt autem Dei laudem et benedictionem eius.

XVI Propter hec et his similia passi sunt digne tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui, novum saporem, escam parans eis ortigometram, ut illi quidem concupiscentes escam, propter ea que illis ostensa sunt et a necessaria concupiscentia averterentur. Hi autem in brevi inopes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis sine excusatione quidem supervenire interitum exercentibus tirannidem; his autem tantum ostendere quemadmodum inimici illorum exterminabantur. Etenim cum illis supervenit seva bestiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum ira tua permansit, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tue. Qui enim conversus est, non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium salvatorem. In hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas anime illorum, que digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes; misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoriam enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit illos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia. Tu es, Domine, qui vite et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis, et reducis. Homo autem occidit per maliciam, quidem animam suam, et cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit animam que recepta est. Sed tuam manum effugere inpossibile est. Negantes enim nosse te impii per fortitudinem brachii tui flagellati sunt, novis aquis et grandinibus et pluviis persecutionem passi sunt,

et per ignem consumpta. Quod enim mirabile erat
in aqua que omnia extinguit plus ignis valebat.
Vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim
tempore mansuetabatur ignis ne comburerentur que
ad impios missa erant animalia. Sed ut ipsi viden-
tes scirent quoniam dei iudicio persecutionem patiun-
tur. Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis ex-
ardebat undique. ut iniquam terre nationem
exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutristi
populum tuum. et paratum de celo panem prestitisti
illis sine labore. omne delectamentum in se habentem.
et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua et
dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebas.
et deserviens uniuscuiusque voluntati. ad quod
quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies
sustinebat vim ignis et non tabescebant. ut
scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat
ignis ardens in grandine. et pluvia coruscans.
Hoc autem iterum ut nutrirentur iusti ignis etiam
sue virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori
deserviens exardescit in tormentum adversus in-
iustos. et lenior fit ad benefaciendum pro hiis qui
in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigura-
ta. omnium nutrici gratie tue deserviebant
ad voluntatem eorum qui a te desiderabantur. ut sci-
rent filii tui quos dilexisti domine. quoniam non na-
tivitatis fructus pascunt homines. sed sermo tuus
hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab
igne non poterat exterminari. statim ab exiguo
radio solis calefactum tabescebat. Ut notum
omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad bene-
dictionem tuam. et ad ortum lucis te adorare.
Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies
tabescet. et disperiet tamquam aqua supervacua.

XVI

Magna enim sunt iudicia
tua domine. et inenarrabilia verba tua. propter
hoc indisciplinate anime erraverunt. Dum enim
persuasum habent iniqui posse dominari nationi
sancte. vinculis tenebrarum. et longe noctis com-
pediti. inclusi sub tectis. fugitivi perpetue
providentie iacuerunt. Et dum putant se latere
in obscuris peccatis tenebroso oblivionis
velamento dispersi sunt paventes horrende et cum
admiratione nimia perturbati. Neque enim que
continebat illos spelunca sine timore custo-
diebat. quoniam sonitus descendens perturbabat
illos. et persone triste illis apparentes pavorem
illis prestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat
illis lumen prebere. nec siderum limpide flamme
illuminare poterant illam noctem horrendam.
Apparebat autem illis ignis subitaneus

timore plenus. et timore percussi illius que non
videbatur faciei. estimabant deteriora esse que
non videbantur. et magice artis appositi erant
derisus. et sapientie glorie correptio cum contumelia.
Illi enim qui promittebant timores et pertur-
bationes se expellere ab anima languente. hii
cum derisu pleni timore languebant. Nam
et si nichil illos ex monstris perturbabat:
transitu animalium. et serpentium sibilatione com-
moti tremebundi peribant. et aerem quem nulla
ratione quis effugere posset. negantes se videre.
Frequenter enim preoccupant pessima redargu-
ente conscientia. Cum sit enim timida nequicia
data est in omnium condempnationem. Semper enim
presumit seva perturbata conscientia. Nichil enim
est timor nisi presumptionis adiutorium. prodi-
cogitationis auxiliorum. Et dum minor intus est
expectatio: maiorem putat potentiam esse cause
de qua tormentum prestat. Illi autem qui impoten-
tem vere noctem. et ab infimis. et ab altissimis su-
pervenientem eundem somnum dormientes aliquan-
do monstrorum exagitabantur timore. aliquan-
do anime deficiebant traductione. Subitaneus
enim illis et insperatus timor supervenerat. Dein-
de si quis ex illis decidisset. custodiebatur in car-
cere. sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis
erat. aut pastor. aut agri laborum opera-
rius preoccupatus esset. ineffugibilem sustine-
bat necessitatem. Una enim cathena tenebra-
rum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans.
aut inter spissos arborum ramos avium
sonus suavis. aut vis aque decurrentis ni-
mium. aut sonus validus precipitatarum pe-
trarum. aut ludentium animalium cursus invisus.
aut mugientium valida bestiarum vox. aut
resonans de altissimis montibus echo.
deficientes faciebant illos pre timore. Omnis
enim orbis terrarum limpido illuminabatur
lumine. et non impeditis operibus continebatur.
Solis autem illis superposita erat gravis nox
imago tenebrarum que superventura illis erat.
Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

XVII

Sanctis autem tuis maxima erat lux
Et horum quidem vocem inimici audiebant. sed
figuram non videbant. Et quia non et ipsi per eadem
passi erant. magnificabant te. et qui ante lede-
bantur. quia non ledebantur gratias agebant. et ut
esset differentia te donum petebant. Propter quod ignis arden-
tem columpnam habuerunt ducem ignote vie. et
solem sine lesura boni hospitii prestitisti. Digni
quidem illi carere luce. et pati carcerem tenebrarum

qui inclusos custodiebant filios tuos, per
quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo
dari. Cum cogitarent iustorum occidere infantes,
et uno exposito filio et liberato, in traductionem
illorum multitudinem filiorum abstulisti, et pa-
riter illos perdidisti in aqua valida. Illa
enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere
scientes quibus iuramentis crediderunt animequiores
essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas
quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio. Sicut
enim lesisti adversarios nostros, sic et nos provo-
cans magnificasti. Absconse enim sacrifica-
bant iusti pueri bonorum, et iustitie legem in
concordia disposuerunt. Similiter bona et mala re-
cepturos iustos, patrum decantantes laudes.
Resonabat autem inconveniens inimicorum vox,
et flebilis audiebatur planctus ploratorum infanti-
um. Simili autem pena servus cum domino afflictus est,
et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno
nomine mortis mortuos habebant innumerabiles.
Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam
uno momento que erat preclarior natio eorum ex-
terminata est. De omnibus enim non credentes propter venefi-
cia, tunc vero primum fuit exterminium primogeni-
torum, spoponderunt populum dei esse. Cum enim quietum
silentium contineret omnia, et nox in suo cursu me-
dium iter haberet, omnipotens sermo tuus domine exiliens de
celo a regalibus sedibus venit. Durus debella-
tor in mediam exterminii terram prosilivit gladius
acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans
replevit omnia morte, et usque ad celum attingebat
stans in terra. Tunc continuo visus somniorum
malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt
insperati. Et alius alibi proiectus semivivus, propter quam
moriebatur causam demonstrabat mortis. Visi-
ones enim que illos turbaverunt hec premonebant,
ne inscii quare mala patiebantur perirent.
Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis, et com-
motio in heremo facta est multitudinis. Sed non diu
permansit ira tua. Properans enim homo sine querela
deprecari pro populis, proferens servitutis sue scu-
tum orationem, et per incensum deprecationem allegans,
restitit ire, et finem imposuit necessitati, ostendens
quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non
in virtute corporis, nec armature potentia, sed
verbo illum qui se vexabat subiecit, iuramen-
ta parentum et testamentum commemorans. Cum
enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mor-
tui, interstetit et amputavit impetum, et divisit illam
que ad vivos ducebat viam. In veste enim pode-
ris quam habebat totus erat orbis terrarum, et parentum
magnalia in .iiii. lapidum ordinibus erant sculp-
ta, et magnificentia tua in diademate capitis
illius erat scripta. His autem cessit qui exterminabat,
et hec extimuit. Erat enim sola temptatio ire sufficiens.

XIX

Impiis autem usque in novissimum
sine misericordia ira supervenit. Presciebat enim et
futura illorum. Quoniam cum ipsi reversi essent ut se
ducerent, et cum magna sollicitudine premisissent
illos, consequebantur illos penitentia acti. Adhuc enim
inter manus habentes luctum, et deplorantes ad
monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt
cogitationem inscientie, et quos rogantes proiecerant
hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat
enim illos ad hunc finem digna necessitas,
et horum que acciderant commemorationem amit-
tebant, ut que deerant tormentis repleret pu-
nitio, et populus quidem tuus mirabiliter transiret,
illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim cre-
atura ad suum genus ab initio refigurabatur,
deserviens tuis preceptis ut pueri tui custodirentur
illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat,
et ex aqua que ante erat terra apparuit arida, et
in mari rubro via sine impedimento, et campus
germinans de profundo nimio, per quem omnis natio
transivit que tegebatur tua manu, videntes
tua mirabilia et monstra. Tamquam equi enim
depaverunt escam, et tamquam agni exultaverunt,
magnificantes te domine qui liberasti illos. Me-
mores enim illorum adhuc erant que in incolatu illo-
rum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium
eduxit terra muscas, et pro piscibus eructavit
fluvius multitudinem ranarum. Novissime
autem viderunt novam creaturam avium, cum adducti
concupiscentia postulaverunt escas epulationis.
In allocutione enim desiderii ascendit illis de
mari ortigometra, et vexationes peccatoribus super-
venerunt, non sine illis que ante facta erant argumentis per
vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum
suas nequitias. Etenim detestabiliorem hospita-
litatem instituerunt. Alii quidem ignotos non re-
cipiebant advenas, alii autem bonos hospites in
servitutem redigebant. Et non solum hec, sed et alius
quidam respectus erat illorum, quoniam inviti recipie-
bant extraneos. Qui autem cum letitia recepe-
runt hos qui eisdem usi erant iustitiis, sevissi-
mis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem ce-
citate, sicut illi in foribus iusti, cum subitaneis
cooperti essent tenebris, unusquisque transitum hos-
tii sui querebat. In se enim elementa convertuntur,
sicut in organo qualitatis sonus immutatur, et omnia
suum sonum custodiunt. Unde estimari ex ipso

certo usu potestatis. Agrestia enim in aquatica convertebantur, et quecumque erant natantia, in terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme e contrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum domine, et honorasti, et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens eis. Explicit liber sapientie. Incipit prologus libri ecclesiastici.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas, aliorumque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est, in quibus oportet laudare Israel doctrine et sapientie causa. Que non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed et extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Ihesus postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere et illorum periti facti, magis magisque attendant animo, et confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benivolentia et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientie deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebraica, quando fuerint translata ad aliam linguam. Non solum autem hec, sed et ipsa lex et prophete ceteraque librorum non parvam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nam in octavo et tricesimo anno temporibus Ptolomei Evergetis regis postquam perveni in Egyptum, et cum multum temporis ibi fuissem, inveni ibi libros relictos non parve neque contempnende doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi istum librum, et multa vigilia attuli doctrinam in spacio temporis ad illa que ad finem ducunt, librum istum dare, et illis qui volunt animum intendere et discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem domini proposuerint vitam agere. Explicit prologus. Incipit liber ecclesiastici.

Omnis sapientia a domino deo est, et cum illo fuit semper, et est ante evum. Arenam maris et pluvie guttas, et dies seculi quis dinumeravit? Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis dimensus est? Sapientiam dei precedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentie ab evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis, et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est, et astutias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata, et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnium omnipotens, et rex potens et metuendus nimis, sedens super thronum illius, et dominans deus. Ipse creavit illam spiritu sancto, et vidit et dinumeravit et mensus est. Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et prebet illam diligentibus se. Timor domini gloria et gloriatio, et leticia et corona exultationis. Timor domini delectabit cor, et dabit leticiam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis sue benedicetur. Quibus autem apparuit in visu, diligunt eam in visione et in agnitione magnaliorum suorum. Dilectio dei honorabilis sapientia. Initium sapientie timor domini, et cum fidelibus in vulva concreatus est, et cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit cor, iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere deum, et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini, replens pacem et salutis fructum. Et vidit et dinumeravit eam. Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia compartietur, et gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientie timere dominum. Rami enim illius longevi. In thesauris sapientie intellectus et scientie religiositas. Execratio autem peccatoribus sapientia. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari. Iracundia enim animositatis illius subversio illius est. Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie significatio discipline. Execratio autem peccatori cultura dei. Fili concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, et deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor domini, et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius. Contumax non sis, et incredibilis timori domini, et

ne accesseris ad illū duplici corde. Ne fueris
ypocrita ī ↄspectu hoīm. ⁊ nō scandalizeris
in labiis tuis. Attende ī illis. ne forte cadas
⁊ adducas aīe tue ī honorationē ⁊ reuelet
deus absconsa tua. ⁊ in medio sinagoge eli
dat te. qm̄ accessisti maligne ad dn̄m. ⁊
cor tuū plenū ē dolo. ⁊ fallacia.

II Fili accedens ad seruitutē dei. sta ī iusticia
⁊ timore. ⁊ ꝑpara aīam tuā ad temptationē.
Deprime cor tuū ⁊ sustine. ⁊ inclina aurē
tuā. ⁊ suscipe uba intellect⁹. ⁊ ne festines ī
tēpe obductionis. Sustine sustentationes dei. cōiungere
deo. ⁊ sustine ut crescat ī nouissimo uita
tua. Omne qđ tibi applicitū fuerit accipe. ⁊ ī
dolore sustine. ⁊ in humilitate tua paciam
habe. qm̄ i igne ꝓbatur aurū. ⁊ argentū.
hoīes ū receptibiles ī camino humiliationis.
Crede deo ⁊ recuperabit te. ⁊ dirige uiā tuā. ⁊
spa in illū. Serua timorē illi⁹. ⁊ ī illo ueterasce.
Metuentes dn̄m sustinete miām
ei⁹. ⁊ nō deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis
dn̄m credite illi. ⁊ nō euacuabitur merces
uīa. Qui timetis dn̄m sꝑate ī illū. ⁊ in
oblectationē ueniet uob̄ mīa. Qui timetis
dn̄m diligite illū. ⁊ illuminabuntur corda
uīa. Respicite filii nationes hoīm. ⁊ scitote
quia nullus sꝑauit ī dn̄o. ⁊ ↄfusus ē. ꝑmansit in
mandatis ei⁹. ⁊ derelictus est. Aut quis inuocauit
illū ⁊ despexit eū. qm̄ pi⁹ ⁊ misericors ē deus. ⁊
remittet in die tribulationis pccā. ⁊ ꝓtector
est oīb; exquirentib; se in ueritate. Ve duplici
corde. ⁊ labiis scelestis. ⁊ manib⁹ malefaciētibus.
⁊ pccōri terrā ingredienti duab⁹ uiis. Ve
dissolutis corde. q̄ nō credunt deo. ⁊ ideo nō ꝓtegentur
ab eo. Ve his qui ꝑdiderunt sustinentiā. ⁊
qui dereliquerunt uias rectas. ⁊ diuerterunt ī uias
prauas. ⁊ qđ facient cū inspicere cepit dn̄s.
Qui timent dn̄m nō erunt icredibiles ūbo illius. ⁊
qui diligunt eū. conseruabunt uiam illius. Qui timent dn̄m
inquirent q̄ beneplacita sunt
ei. ⁊ q̄ diligunt eū. replebuntur lege ipsi⁹. Qui
timent dn̄m ꝑparabunt corda sua. ⁊ in ↄspectu
illi⁹ scificabunt aīas suas. Qui timent dn̄m.
custodient mādata illi⁹. ⁊ paciam habebunt usq;
ad inspectionē illi⁹ dicentes. Si penitentiam non
egim⁹ incidem⁹ in man⁹ dn̄i. ⁊ nō ī man⁹
hoīm. Scdm̄ enī magnitudinē ipsi⁹. sic ⁊
mīa illi⁹ cū ipso ē. Filii sapientie ecclā iustorum.
⁊ natio illorum obediencia. ⁊ dilectio.

III Iudiciū patris audite filii dilecti. ⁊ sic facite
ut salui sitis. Deus enī honorauit patrem
in filiis. ⁊ iudiciū matris exquirens firmauit
ī filios. Qui diligit deū exorabit ꝓ peccatis. ⁊
continebit se ab illis. ⁊ in oratione dierū exaudietur.
Et sicut q̄ thesaurizat. ita ⁊ q̄ honorificat
matrē suam. Qui honorat patrē suum
iocundabitur in filiis. ⁊ ī die orationis sue exaudietur.
Qui honorat patrem suū uita uiuet longiore.
⁊ qui obedit patri. refrigerabit matrem.
Qui timet dn̄m honorat parentes. ⁊ q̄si dn̄is seruiet
his q̄ se genuerunt ī ope. ⁊ sermone. ⁊ oī
paciā. Honora patrē tuū ut sup̄ ueniat tibi benedictio
a deo. ⁊ benedictio illi⁹ ī nouissimo manet.
Benedictio patris firmat domos filiorum. maledictio
aūt matris eradicat fundamenta. Ne glorieris
ī ↄtumelia patris tui. nō est enī tibi gl̄a sꝫ ↄfusio.
Gl̄a enī hoīs ex honore patris sui. ⁊ dedecus filii
pater sine honore. Fili suscipe senectā patris
tui. ⁊ nō ↄtristes eū in uita illius. ⁊ si defecerit sensu
ueniā da. ⁊ ne spnas eū in tua uirtute. Elemosina
enī patris nō erit ī obliuione. Nā ꝓ peccato
matris restituetur tibi bonū. ⁊ in iusticia edificabitur
tibi. Et in die tribulationis ↄmemorabitur tui.
⁊ sicut in sereno glacies soluentur pccā tua. Quam
male fame ē qui relinquit patrē. ⁊ ē maledictus
a deo qui exasꝑat matrē. Fili ī mansuetudine
opa tua ꝑfice. ⁊ sup̄ hominū gl̄am diligeris. Quanto
magnus es humilia te in oīb; ⁊ corā deo
inuenies grām. qm̄ magna potentia dei solius.
⁊ ab humilib; honoratur. Altiora te ne quesieris.
⁊ fortiora te ne scrutat⁹ fueris. Sꝫ q̄ p̄cepit
deus tibi cogita illa semꝑ. ⁊ ī plurib; ei⁹ opib; ne fueris
curios⁹. Nō ē enī tibi necessarium ea q̄ abscondita
sunt uidere oculis tuis. In sup̄uacuis reb⁹ noli
scrutari multiplr̄. ⁊ ī plurib; ei⁹ opib; nō eris curios⁹.
Plurima enī sup̄ sensū hoīm ostēsa sunt
tibi. Multos enī supplantauit suspicio eorum. ⁊ ī
uanitate detinuit sens⁹ illorum. Cor durū
habebit male ī nouissimo. ⁊ q̄ amat piculum in
illo peribit. Cor ingrediens duas uias. nō habebit
successus. ⁊ prauꝰ cor ī illis scandalizabitur. Cor nequam
grauabitur in dolorib;. ⁊ peccator adiciet ad peccandū.
Synagoge supborum nō erit sanitas.
frutex enī pccī eradicabitur in illis. ⁊ nō intelligetur.
Cor sapientis intelligitur ī sapiā. ⁊ auris bona
audiet cū oī ↄcupiscentia sapiām. Sapiens
cor ⁊ intelligibile abstinebit se a peccatis. ⁊ in
opib; iusticie successus habebit. Ignē ardentē
extinguit aq̄. ⁊ elemosina resistit peccatis. ⁊
deus ꝓspector ei⁹ q̄ reddit grām meminit ī
posterū. ⁊ in tēpe casus sui inueniet firmamentū.

IIII Fili elemosinā pauperis ne
defraudes. ⁊ oculos tuos ne transuertas a paupere.
Aīam esurientem ne despexeris. ⁊ non

exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris, et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias, et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram, et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristicia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde illi pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi, et non acide feras in animo tuo. In iudicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum: et eris tu velut filius Altissimi obediens, et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se, et preibit in via iusticie. Et qui illam diligit, diligit vitam: et qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: et quo introibit, benedicet Deus. Qui serviunt ei, obsequentes erunt sancto: et eos qui diligunt illam diligit Deus. Qui audit illam, iudicabit gentes: et qui intuetur illam, permanebit confidens. Si crediderit ei, permanebit, et hereditabit illam, et erunt in confirmatione creature illius: quoniam in temptatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum, et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue, donec temptet eum in cogitationibus suis, et credat anime illius. Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et letificabit illum, et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iusticie. Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui. Fili, conserva tempus, et devita a malo. Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. Ne reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim sapientia dignoscitur, et sensus et scientia et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus iusticie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii. Pro iusticia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro iusticia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta.

Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens vita. Nichil enim proderit in tempore vindicte et obductionis. Non sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui, et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris: Peccavi, et quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propiciato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum. Et ne dicas: Miseratio Domini magna est; multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis: non enim proderunt in die obductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omnem viam: sic enim omnis peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via Domini, et in veritate sensus tui et scientia, et prosequatur te verbum pacis et iusticie. Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei, ut intelligas, et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati; lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro in vita tua, et lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia, et denotatio pessima super bilinguem; susurratori autem odium et inimicicia et contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter. V

Noli fieri pro amico inimicus proximo: improperium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stulticiam, et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos; et lingua eucharis in bono homine abundat. Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides amicum, in temptatione posside eum, et ne facile credas ei. Est enim amicus VI

secundum tempus suū. et nō permanebit in die tribu
lationis. Est et amicus qui conuertitur ad inimiciciā.
et est qui odiū et rixā. et conuicia denudabit. Est
autem amicus socius mense. et nō permanet in die ne
cessitatis. Amicus si permanserit fixus erit
tibi quasi coequalis. et in domesticis tuis fiducia
liter aget. Si humiliauerit se contra te. et a facie
tua absconderit se unanimem habebis amiciciā
bonā. Ab inimicis tuis separare. et ab amicis
tuis attende. Amicus fidelis protectio. Qui
autem inuenit illū inuenit thesaurū. Amico
fideli nulla est comparatio. et nō est digna pon
deratio auri et argenti. contra bonitatem fidei illius.
Amicus fidelis medicamentum uite. et inmortalita
tis. et qui metuunt dominum inuenient illū. Qui ti
met dominum eque habebit amiciciā bonā. quoniam secundum
illū erit amicus illius. Fili a iuuentute tua
excipe doctrinā. et usque ad canos inuenies sa
pienciā. Quasi is qui arat et qui seminat accede
ad eā. et sustine bonos fructus illius. In opere enim
ipsius exiguū laborabis. et cito edes de genera
tionibus illius. Quam aspera est nimium sapiencia in
doctis hominibus. et nō permanebit in illa excors.
Quasi lapidis uirtus probatio erit in illis. et nō demo
rabuntur proicere illā. Sapiencia enim doctrine secundum
nomen est eius. et nō in multis est manifesta. Quibus
autem agnita est permanet usque ad conspectum dei.
Audi fili. et accipe consiliū intellectus. et ne ab
icias consiliū meū. Iniice pedem tuū in compedes
illius. et in torques illius collū tuū. Subice hu
merū tuū. et porta illā. et ne acedieris
uinculis eius. In omni animo tuo accede ad illā. et in
omni uirtute tua conserua uias eius. Inuestiga
illā et manifestabitur tibi. et continens factus ne deli
queris eā. In nouissimis enim inuenies requiem in
ea. et conuertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi com
pedes eius in protectione fortitudinis. et bases
uirtutis. et torques illius in stola glorie. Decor
enim uite est in illa. et uincula illius alligatura
salutaris. Stola glorie indues eā. et coronā
gratulationis superpones tibi. Fili si attenderis mi
chi disces eā. et si accomodaueris animū tuū sa
piens eris. Si inclinaueris aurem tuā: excipies
doctrinā. et si dilexeris audire sapiens eris. In
multitudine presbiterorum prudentium sta. et sapientie il
lorum ex corde coniungere. ut omnem narrationem dei
possis audire. et prouerbia laudis nō effugiant
a te. Et si uideris sensatū euigila ad eū. et gradus
hostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum
habe in preceptis dei. et in mandatis illius ma
xime assiduus esto. et ipse dabit tibi cor. et
concupiscentie sapiencia dabitur tibi. VII
Noli facere mala. et nō te apprehendent. Discede
ab iniquo. et deficient mala abs te. Fili. Nō
semines mala in sulcis iniusticie. et nō metes ea
in septuplū. Noli querere ab homine ducatū. neque
a rege cathedram honoris. Nō te iustifices ante
dominum. quoniam agnitor cordis est ipse. et penes regem
noli uelle uideri sapiens. Noli querere fieri iudex. nisi
ualeas uirtute irrumpere iniquitates. ne forte extí
mescas faciem potentis. et ponas scandalū in agi
litate tua. Non pecces in multitudine ciuitatis.
nec te immittas in populum. Neque alliges duplicia
peccata. nec enim eris in uno inmunis. Noli esse pu
sillanimis in animo tuo. Exorare et facere elemosi
nam ne despicias. Ne dicas in multitudine mune
rum meorum respiciet deus. et offerente me deo altissi
mo munera mea suscipiet. Nō irrideas hominem
in amaritudine anime. Est enim qui humiliat et ex
altat circumspector deus. Noli amare mendaciū
aduersus fratrem tuū. neque in amicū similiter facias.
Noli uelle mentiri omne mendaciū. Assiduitas enim
illius nō est bona. Noli uerbosus esse in multitu
dine presbiterorum. et nō iteres uerbū in oratione tua. Nō
oderis laboriosa opera. et rusticationem ab altis
simo creatā. Nō te reputes in multitudine indisci
plinatorum. Memento ire. quoniam nō tardabit. Humi
lia ualde spiritum tuū. quoniam uindicta carnis impii
ignis et uermis. Noli preuaricari in amicū pe
cuniam differenti. neque fratrem tuū auro spreueris.
Noli discedere a muliere sensata. et bona quam sor
titus es in timore domini. Gratia enim uerecundie illius
super aurū. Nō ledas seruum in ueritate operantem.
neque mercennariū dantem animam suā. Seruus sensa
tus sit tibi dilectus. quasi anima tua nō defraudes illū
libertate. neque inopem derelinquas illū. Pecora tibi sunt
attende illis. et si sunt utilia perseuerent apud te.
Filii tibi sunt. erudi illos et curua illos a pueritia
illorum. Filie tibi sunt. serua corpus illarum. et nō osten
das hilarem faciem tuā ad illas. Trade filiā. et
grande opus feceris. et homini sensato da illā. Mulier
si est tibi secundum animam tuā nō proicias illā. et odibili
nō credas te in toto corde tuo. Honora patrem
tuū. et gemitus matris tue ne obliuiscaris. Me
mento quoniam nisi per illos nō fuisses. et retribue illis
quomodo et illi tibi. In tota anima tua time dominum. et
sacerdotes illius sanctifica. In omni uirtute tua dilige
eum qui te fecit. et ministros eius ne derelinquas.
Honora dominum ex tota anima tua. et honorifica sa
cerdotes. et propurga te cum brachiis. Da illis partem
sicut mandatum est tibi primiciarum. et purgationis. et
de negligentia tua purga te cum paucis.

datum brachiorum tuorum. et sacrificium sanctificationis
offeres domino initia sanctorum. et pauperi porrige ma
num tuam. ut perficiatur propitiatio et benedictio tua.
Gratia dati in conspectu omnis viventis. et mortuo
non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in
consolatione. et cum lugentibus ambula. Non te pige
at visitare infirmum. ex his enim in dilectione
firmabis. In omnibus operibus tuis memorare no
vissima tua. et in eternum non peccabis.
VIII Non litiges cum homine potente. ne forte incidas
in manus illius. Non contendas cum viro locu
plete. ne forte contra te constituat litem tibi. Multos enim
perdidit aurum et argentum. et usque ad cor regum exten
dit. et convertit. Non litiges cum homine linguato. et
non struas in ignem illius ligna. Non communices homini
indocto. ne male de progenie tua loquatur. Ne
despicias hominem avertentem se a peccato. neque impro
peres ei. memento quoniam omnes in correptione sumus.
Ne spernas hominem in sua senectute. etenim ex
nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo
gaudere. sciens quoniam omnes morimur. et in gaudium no
lumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum
sapientium. et in proverbiis eorum conversare. Ab ipsis
enim disces sapientiam et doctrinam intellectus. et servire
magnatis sine querela. Non te preterat narratio
seniorum. ipsi enim didicerunt a patribus suis. quoniam
ab ipsis intelliges. et in tempore necessitatis da
bis responsum. Non incendas carbones peccatorum ar
guens eos. et ne incendaris flamma ignis
illa peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumelio
si. ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fene
rare homini fortiori te. quod si feneraveris quasi perditum
habe. Non spondeas super virtutem tuam. quod si spo
ponderis quasi restituens cogita. Non iudices contra
iudicem. quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum au
dace non eas in via. ne forte gravet mala sua in
te. ipse enim secundum voluntatem suam vadit. et simul
cum stultitia sua peries. Cum iracundo non facias
rixam. et cum audace non eas in desertum. quoniam quasi ni
chil est ante illum sanguis. et ubi non est adiutorium eli
det te. Cum fatuis consilium non habeas. Non enim po
terunt diligere nisi que eis placent. Coram extraneo ne
facias consilium. nescis enim quid pariet. Non omni
homini cor tuum manifestes. ne forte inferat tibi
gratiam falsam. et convitietur tibi. Non zeles mulie
rem sinus tui. ne ostendat super te maliciam doc
trine nequam.
IX Non des mulieri potestatem anime tue. ne ingre
diatur in virtute tua et confundaris. Ne re
spicias mulierem multivolam. ne forte incidas
in laqueos illius. Cum saltatrice nec assiduus sis.
nec audias illam. ne forte pereas in efficacia il
lius. Virginem ne conspicias. ne forte scandalize
ris in decore illius. Ne des fornicariis animam
tuam. in ullo ne perdas te et animam tuam et here
ditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civita
tis. nec oberraveris in plateis illius. Averte faci
em tuam a muliere compta. et ne circumspicias
speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt.
et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.
Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via
ab omnibus pretereuntibus conculcabitur. Speciem mulieris
aliene multi admirati reprobi facti sunt. collo
quium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena
muliere ne sedeas omnino. nec accumbas cum ea
super cubitum. et non altercaris cum illa in vino. ne for
te declinet cor tuum in illam. et sanguine tuo
labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum anti
quum. novus enim non erit similis illi. Vinum enim
novum amicus novus veterascet. et cum suavitate
bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris. non
enim scis que futura sit illius subversio. Non
placeat tibi iniuria iniustorum. sciens quoniam usque ad
inferos non placebit impius. Longe abesto ab
homine potestatem habente occidendi. et non suspicabis
et non suspicabis timorem mortis. Et si accesseris
ad illum noli aliquid committere. ne forte auferat
vitam tuam. Communionem mortis scito. quoniam in medio
laqueorum ingredieris. et super dolentium arma ambu
labis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo.
et cum sapientibus et prudentibus tracta.
Viri iusti sint tibi convive. et in timore dei sit tibi
gloriatio. et in sensu sit tibi cogitatus dei. et omnis
narratio tua in preceptis altissimi. In manu
artificum opera laudabuntur. et princeps populi in
sapientia sermonis sui. in sensu vero seniorum verbum.
Terribilis est in civitate sua homo linguosus. et
temerarius in verbo suo odibilis erit.
X Iudex sapiens iudicabit populum suum. et principatus
sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi
sic et ministri eius. et qualis rector est civitatis ta
les et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum
suum. et civitates inhabitabuntur per sensum pru
dentium. In manu dei potestas terre. et execrabi
lis omnis iniquitas gentium. et utilem rectorem in tempus sus
citabit super illam. In manu dei potestas hominis.
et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis in
iurie proximi ne memineris. et nil agas in operibus
iniurie. Odibilis coram deo est et hominibus superbia. et
execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente
in gentem transfertur propter iniustitias et iniuri
as. et contumelias. et diversos dolos. Avaro autem

nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam pecuniam amare. Hic enim et animam suam venalem habet, quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Languorem prolixiorem gravat medicum. Brevem languorem precidit medicus. Sic et rex hodie est, et cras morietur. Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes et bestias et vermes. Initium superbie hominis apostatare a deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius, quoniam initium omnis peccati est superbia. Qui tenuerit illam adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea exhonoravit dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit deus, et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit deus memoriam superborum, et reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet deum; semen autem hoc exhonorabitur quod preterit mandata domini. In medio fratrum rector illorum in honore, et qui timent deum erunt in oculis illius. Gloria divitum, honoratorum et pauperum timor dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus est iudex, et potens est in honore, et non est maior illo qui timet deum. Servo sensato liberi servient, et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur. Noli extollere in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur et abundat in omnibus, quam qui gloriatur et eget pane. Fili, in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum, et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

XI Sapientia humiliati exaltabit caput illius, et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo. Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris, quoniam mirabilia opera altissimi solius, et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valde, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam, et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum, et in medio seniorum ne adicias loqui. De ea re que te non molestat ne certaveris, et in iudicio peccantium ne consistas. Fili, ne in multis sint actus tui, et si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehendes, et non effugies si precurreris. Est homo laborans et festinans et dolens impius, et tanto magis non abundabit. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute et abundans paupertate, et oculus dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput eius, et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a deo sunt. Sapientia et disciplina et scientia legis apud deum. Dilectio et vie bonorum apud ipsum. Error et tenebre peccatoribus concreata sunt. Qui autem exultant in malum, consenescunt in mala. Datio dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in eternum. Est qui locupletatur parce agendo, et hec pars mercedis illius in eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus; et nescit quod tempus preteriet et mors appropinquet, et relinquet omnia aliis et morietur. Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in deo, et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei de subito honestare pauperem. Benedictio dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat. Ne dicas: Quid est mihi opus? et que erunt ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor? In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum, quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malicia hore oblivionem facit luxurie magne, et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multe enim sunt insidie dolosi. Sicut enim eructant precordia fetentium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum, sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis imponit maculam. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis. Homo enim peccator sanguini insidiatur.

Attende te a pestifero. fabricat enim mala.
ne forte inducat super te subsannationem in
perpetuum. Admitte ad te alienigenam. et sub
uertet te in turbine. et abalienabit te a tuis
propriis.

XII Si benefeceris. scito cui benefeceris. et erit gratia
in bonis tuis multa. Benefac iusto. et inuenies
retributionem magnam. et si non ab ipso certe a domino.
Non est enim ei bene qui assiduus est in malis. et elemo
sinam non danti. quoniam et altissimus odio habet peccatores.
et misertus est penitentibus; Da misericordi. et ne
suscipias peccatorem. et impiis et peccatoribus; reddet
uindictam. custodiens eos in diem uindic
te. Da bono. et non receperis peccatorem. Benefac humili.
et non dederis impio. prohibe panes illi dare. ne
in ipsis potentior te sit. Nam duplicia mala in
uenies in omnibus; bonis quecumque feceris illi. quoniam et
altissimus odio habet peccatores. et impiis reddet uin
dictam. Non agnoscetur in bonis amicus. et non
abscondetur in malis inimicus. In bonis uiri in
imici illius in tristicia. et in malicia illius ami
cus agnitus est. Non credas inimico tuo in eter
num. Sicut enim eramentum erugin at nequ
cia illius. et si humiliatus uadat curuus; abice a
nimum tuum. et custodi te ab illo. Non statu
as illum penes te. nec sedeat ad dexteram tuam
ne conuersus stet in loco tuo. ne forte conuersus
in locum tuum inquirat cathedram tuam. et
in nouissimo cognoscas uerba mea. et in ser
monibus; meis stimuleris. Quis miserebitur
incantatori a serpente percusso. et omnibus; qui
appropiant bestiis. et sic qui comitatur cum uiro ini
quo. et obuolutus est in peccatis eius. Una hora
tecum permanebit. Si autem declinaueris non suppor
tabit te. In labiis suis indulcat inimicus.
et in corde suo insidiatur. ut subuertat te in
foueam. In oculis suis lacrimatur inimicus.
et si inuenerit tempus non satiabitur sanguine. Si incur
rerit tibi mala inuenies eum illic priorem. In o
culis tuis lacrimatur inimicus. et quasi adiuuans
suffodiet plantas tuas. Caput suum mouebit
et et plaudet manu. et multa susurrans com
mutabit uultum suum.

XIII Qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea. et qui
communicauerit superbo: induet superbiam. Pon
dus super se tollit qui honestiori se communicat. et
ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit
cacabus ad ollam. Quando enim se colliserint con
fringetur. Diues iniuste egit. et fremebit.
pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris as
sumet te. et si non habueris derelinquet te. Si

habes conuiuet tecum. et euacuabit te. et ipse
non dolebit super te. Si necessarius illi fueris sup
plantabit te. et subridens spem dabit. nar
rans tibi omnia bona. et dicet. Quid opus est tibi? et
confundet te in cibis suis. donec te exinanie
bis bis et ter. et in nouissimo deridebit te. postea
uidens derelinquet te. et caput suum mouebit ad
te. Humiliare deo. et expecta manus eius. At
tende ne seductus in stulticia humilieris. Noli
esse humilis in sapientia tua. ne humiliatus in stul
ticiam seducaris. Aduocatus a potentiore dis
cede. ex hoc enim magis te aduocabit. Ne im
probus sis. ne impingaris. et ne longe sis ab
eo. ne eas in obliuionem. Ne retineas ex equo
loqui cum illo. nec credas multis uerbis illius.
Ex multa enim loquela temptabit te. et subri
dens interrogabit te de absconditis tuis. In
mitis animus illius. conseruabit uerba tua. et
non parcet de malicia. et de uinculis. Caue
tibi et attende diligenter auditui tuo. quoniam cum
subuersione tua ambulas. Audiens uero illa.
quasi in sompnis uide. et uigilabis. Omni uita
tua dilige deum. et inuoca illum in salute tua.
Omne animal diligit simile sibi. sic et omnis homo
proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniun
getur. et omnis homo simili sui sociabitur. Si communica
bit lupus agno aliquando sic peccator iusto. Que
communicatio sancti ad canem. Aut que pars bona di
uiti ad pauperem. Venatio leonis. onager in
heremo. sic pascua sunt diuitum pauperes. Et sicut
abhominatio superbo humilitas. sic et execratio
diuitis pauper. Diues commotus confirmatur ab
amicis suis. humilis autem cum ceciderit expelle
tur. et a notis. Diuiti decepto multi recupe
ratores. locutus est superba. et iustificauerunt illum.
Humilis deceptus est insuper et arguitur. lo
cutus est sensate. et non est ei datus locus. Diues
locutus est. et omnes tacuerunt. et uerbum illius usque ad nu
bes perducent. Pauper locutus est. et dicunt. quis est
hic. et si offenderit subuertent illum. Bona est
substantia. cui non est peccatum in conscientia. et nequissima
paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem
illius. siue in bono siue in malo. Uestigium
cordis boni et faciem bonam difficile inuenies.
et cum labore.

XIIII Beatus uir qui non est lapsus uerbo ex ore suo
et non est stimulatus in tristicia delicti. Fe
lix qui non habuit animi sui tristiciam. et non excidit
a spe sua. Uiro cupido et tenaci sine ratione est
substantia. et homini liuido ad quid aurum. Qui aceruat
ex animo suo iniuste aliis congregat. et in bonis

illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est cui
alii bonus erit? et non iocundabitur in bonis suis.
Qui sibi invidet nichil est illo nequius. et hec est reddi
tio malicie illius. et si bene fecerit ignoranter
et non volens facit. et in novissimo manifestat
maliciam suam. Nequam est oculus lividi. et avertens
faciem. et despiciens animam suam. Insaciabilis ocu
lus cupidi in parte iniquitatis non satiabitur
donec consumat iniusticiam arefaciens animam su
am. Oculus malus ad mala. et non satiabitur pane
indigens. et in tristicia erit super mensam suam. Fi
li si habes benefac tecum. et deo dignas oblationes of
fer. Memor esto quoniam mors non tardabit. mors
et testamentum inferorum quod demonstratum est tibi.
Testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante
mortem benefac amico tuo. et secundum vires tuas ex
porrigens da pauperi. Non defraudaris a die bo
no. et particula diei boni non te pretereat. Nonne
aliis relinquis dolores et labores tuos? In di
visione sortis da. et accipe. et iustifica animam
tuam. Ante obitum tuum operare iusticiam. quoniam non
est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut
fenum veterascet. et sicut folium fructificans in ar
bore viridi. Alia generantur. et alia deiciuntur:
sic generatio carnis et sanguinis. alia finitur.
et alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine
deficiet. et qui illud operatur ibit cum illo. Et omne
opus electum iustificabitur. et qui operatur illud hono
rabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia mo
rabitur. et qui in iusticia meditabitur. et in sensu
cogitabit circumspectionem dei. Qui excogitat
vias illius in corde suo. et in absconditis suis
intelligens. vadens post illam quasi investigator.
et in viis illius consistens. Qui respicit per fenes
tras illius. et in ianuis illius audiens. Qui requi
escit iuxta domum illius. et in parietibus illius figens
palum. Statuet casulam suam ad manus illius.
et requiescent in casula illius bona per evum. Sta
tuet filios suos sub tegmine illius. et sub ramis
illius morabitur. protegetur sub tegmine illius
a fervore. et in gloria eius requiescet.

xv. XV

Qui timet deum faciet bona. et qui continens
est iusticie apprehendet illam. et obviabit
illi quasi mater honorificata. et quasi mulier a vir
ginitate suscipiet illum. Cibavit illum pa
ne vite et intellectus. et aqua sapientie salutaris po
tabit illum. Et firmabitur in illo et non flectetur.
et continebit illum et non confundetur. et exaltabit
illum apud proximos suos. Et in medio ecclesie aperi
et os eius. et adimplebit illum spiritu sapientie et in
tellectus. et stola glorie vestiet eum. Iocundi
tatem et exultationem thesaurizabit super illum
et nomine eterno hereditabit illum. Homines stulti non F.
apprehendent illam. et homines sensati obviabunt
illi. Homines stulti non videbunt eam. Longe enim
abest a superbia et dolo. Viri mendaces non erunt
illius memores. et viri veraces invenientur
in illa. et successum habebunt usque ad inspectionem
dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris. quia
non est a domino missa. quoniam profecta est a deo sapientia.
Sapientie enim dei astabit laus. et in ore fideli
habundabit. et dominator dabit eam illi. Non dixeris
per deum abest. Que enim odit ne feceris. Non di
cas ille me implanavit. Non enim necessarii sunt
ei homines impii. Omne execramentum erroris o
dit dominus. et non erit amabile timentibus eum. Deus ab
inicio constituit hominem. et reliquit illum in
manu consilii sui. Adiecit mandata et precep
ta sua. Si volueris mandata conservare. et
conservabunt te. et in perpetuum fidem placitam ser
vare. Apposuit tibi aquam et ignem. ad quod volu
eris porrige manum tuam. Ante hominem vita
et mors. bonum et malum. quod placuit ei dabitur
illi. quoniam multa sapientia dei et fortis in potentia.
et videns omnes sine intermissione. Oculi domini
ad timentes eum. et ipse agnoscit omnem operam ho
minis. Nemini mandavit impie agere. et
nemini dedit spacium peccandi. Non enim
concupiscit multitudinem filiorum hominum.
infidelium. et inutilium.

XVI

Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicen
tur. nec oblecteris super ipsos. si non est timor
dei in illis. Non credas vite illorum. et ne respe
xeris in labores illorum. Melior est enim unus ti
mens deum quam mille filii impii. et utile est
mori sine filiis quam relinquere impios filios. Ab
uno sensato inhabitabitur patria. et a tribus im
piis deseretur. Multa talia vidit oculus meus.
et fortiora horum audivit auris mea. In syna
goga peccantium exardebit ignis. et in gente
incredibili exardescet ira. Non exoraverunt
pro peccatis suis antiqui gigantes. qui destruc
ti sunt confidentes sue virtuti. et non pepercit pere
grinationi illorum. sed percussit eos. et execratus est il
los pre superbia verbi illorum. Non misertus est illis.
totam gentem perdens. et extollentem se in peccatis
suis. Et sicut sexcenta milia peditum. qui congregati
sunt in duricia cordis sui. et si unus fuisset
cervicatus. mirum si fuisset inmunis. Misericordia enim
et ira est cum illo. Potens est exoratio. et effundens
iram secundum misericordiam suam. sic correptio illius hominis secundum
opera sua iudicat. Non effugiet in rapinam

peccor. et non retardabit sufferentia misericordiam faci-
entis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum
meritum operum suorum. et secundum intellectum peregrinationis
illius. Non dicas a deo abscondar. et ex summo quis
mei memorabitur? In populo magno non agnos-
car. Que est enim anima mea in tam immensa creatura?
Ecce celum et celi celorum abyssus. et universa terra.
et que in eis sunt. in conspectu illius commovebuntur.
montes simul et colles et fundamenta terre. et cum
conspexerit illa deus. tremore concucientur. Et in omnibus
his insensatum est cor. et omne cor intelligitur ab illo.
et vias illius quis intelligit? Et procellam quam nec
oculus videbit hominis. Nam plurima eius opera sunt
in absconsis. sed opera iusticie eius quis enunciabit?
Aut quis sustinebit? Longe enim est testamen-
tum a quibusdam. et interrogatio hominum in con-
summatione est. Qui minoratur corde cogi-
tat inania. et vir imprudens et errans cogitat
stulta. Audi me fili. et disce disciplinam
sensus. et in verbis meis attende in corde tuo. et
dicam in equitate disciplinam. et scrutabor e-
narrare sapientiam. et in verbis meis attende
in corde tuo. et dico in equitate spiritus virtutes.
quas posuit deus in opera sua ab inicio. et in ve-
ritate enuncio scientiam eius. In iudicio eius opera
ipsius ab inicio. et ab institutione hominum ipsorum
distinxit partes illorum. et inicia ipsorum in gen-
tibus suis. Ornavit in eternum opera illorum. nec
esurierunt. nec laboraverunt. et non destiterunt
ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi non an-
gustiabit usque in eternum. Non sis incredibilis
verbo illius. Post hec deus in terram respexit. et imple-
vit illam bonis suis. Anima omnis vitalis denun-
ciavit ante faciem ipsius. et ipsa iterum reversio illorum.

XVII

Deus creavit de terra hominem.
et secundum imaginem suam fecit illum. et iterum con-
vertit illum in ipsam. et secundum se vestivit illum
virtute. Numerum dierum et tempus dedit illi. et
dedit illi potestatem eorum. que sunt super terram.
Posuit timorem illius super omnem carnem. et dominatus
est bestiarum et volatilium. Creavit ex ipso ad-
iutorium simile sibi consilium et linguam et oculos.
et aures. et cor dedit illis excogitandi. et disci-
plina intellectus replevit illos. Creavit illis
scientiam spiritus. sensu implevit cor illorum. et mala
et bona ostendit illis. Posuit oculum ipsorum super
corda illorum. ostendere illis magnalia operum suo-
rum ut nomen sanctificationis collaudent. et gloriari in
mirabilibus illius ut magnalia enarrent
operum eius. Addidit illis disciplinam et legem vite
hereditavit illos. Testamentum eternum consti-
tuit cum illis. et iusticiam et iudicia sua ostendit
illis. et magnalia honoris eius vidit oculus eorum.
et honorem vocis audierunt aures illorum. et dixit
illis. Attendite ab omni iniquo. et mandavit illis
unicuique de proximo suo. Vie illorum coram illo sunt sem-
per non sunt abscondite ab oculis ipsius. In unam quamque
gentem preposuit rectorem. et pars dei israel facta est
manifesta. et omnia opera illorum velut sol in conspectu
dei. et oculi eius sine intermissione inspici-
entes in viis eorum. Non sunt abscondita testamen-
ta per iniquitatem illorum. et omnes iniquitates eorum in
conspectu dei. Elemosina viri quasi sacculus
cum ipso. et gratiam hominis quasi pupillam conserva-
bit. Et postea resurget. et retribuet illis retribu-
tionem unicuique in caput ipsorum. et convertet in in-
feriores partes terre. Penitentibus autem dedit
viam iusticie. et confirmavit deficientes susti-
nere. et destinavit illis sortem veritatis. Conver-
tere ad dominum et relinque peccata tua. Precare ante
faciem domini. et minue offendicula. Revertere ad
dominum. et avertere ab iniusticia tua. et nimis odito
execrationem. et cognosce iusticias et iudicia dei.
et sta in sorte propositionis. et orationis altissimi dei.
In partes vade seculi sancti cum vivis et dantibus
confessionem deo. Ne demoreris in errore impio-
rum ante mortem. confitere. A mortuo quasi nihil perit confes-
sio. Confiteberis vivens. vivens et sanus confite-
beris. et laudabis deum. et gloriaberis in miseratio-
nibus eius. Quam magna misericordia dei et propiciatio
illius convertentibus ad se. Nec enim omnia possunt
esse in hominibus. quoniam non est immortalis filius hominis. et
in vanitate malicie placuit. Quid lucidius
sole? et hic deficiet. Aut quod nequius quam
quod excogitavit caro et sanguis? et hoc arguetur.
Virtutem altitudinis celi ipse conspicit. et omnes
homines terra et cinis.

XVIII

Qui vivit in eternum creavit omnia simul.
Deus solus iustificabitur. et manet invictus
rex in eternum. Quis sufficit enarrare o-
pera illius? Quis enim investigabit magnalia eius?
Virtutem autem magnitudinis eius quis enunciabit?
aut quis adiciet enarrare misericordiam eius? Non est
minuere neque adicere. nec est invenire magnalia dei. Cum
consummaverit homo tunc incipiet. et cum quieverit operabitur.
Quid est homo et que est gratia illius? et quid bonum aut
quid nequam illius? Numerus dierum hominum ut multum
centum anni. quasi gutta aque maris deputati sunt.
sic calculus harene sic exigui anni in die evi.
Propter hoc paciens est deus in illis. et effundet super illos
misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis eorum quoniam
mala est. et cognovit subversionem illorum quoniam

necesse est. Homo adimplevit deprecationem suam
in illis, et ostendit illis viam equitatis. Misericordia
hominis circa proximum suum. Misericordia autem dei super omnem
carnem. Qui misericordiam habet et docet, et erudit quasi
pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctri-
nam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius.
Fili in bonis non des querelam, et in omni dato ne des
tristiciam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit
ros? Sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce
verbum super datum bonum? Sed utraque cum homine iusti-
ficato. Stultus acriter improperabit, et datus indisci-
plinati tabescere facit oculos. Ante iudicium para
iusticiam tibi, et antequam loquaris disce. Ante
langorem adhibe medicinam, et ante iudicium
interroga te ipsum, et in conspectu dei invenies propi-
ciationem. Ante languorem humilia te, et in tempore
infirmitatis ostende conversationem tuam. Non impedi-
aris orare semper, et ne verearis usque ad mortem iusti-
ficari, quoniam merces dei manet in eternum. Ante
orationem prepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui temp-
tat deum. Memento ire in die consummationis, et tempus re-
tributionis in conversatione faciei. Memento pauper-
tatis in tempore habundantie, et necessitatum paupertatis
in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immu-
tabitur tempus, et hec omnia citata in oculis dei. Homo sapiens
in omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet
ab inertia. Omnis astutus agnoscit sapientiam, et in-
venienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis
et ipsi sapienter egerunt, et intellexerunt veritatem et
iusticiam, et impluerunt proverbia et iudicia.
Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate
tua avertere. Si prestes anime tue concupiscentias
eius faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne ob-
lecteris in turbis, nec in illorum modicis, assi-
dua enim est commissio illorum. Ne fias mediocris
in contentione ex fenore, et est tibi nihil in sacculo, eris
enim invidus anime tue.

xix

XIX

Operarius ebriosus non locupletabitur, et qui sper-
nit modica paulatim decidit. Vinum et mu-
lieres apostatare faciunt et sapientes, et argu-
unt sensatos. Et qui se iungit fornicariis erit
nequam. Putredo et vermes hereditabunt illum, et ex-
tolletur in exemplum maius, et tolletur de nu-
mero eius anima. Qui credit cito levis corde est,
et minorabitur, et qui delinquit in animam suam insu-
per habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur,
et qui odit correptionem minuetur vita, et qui odit lo-
quacitatem extinguit maliciam. Qui peccat in animam
suam non penitebit, et qui iocundatur denotabitur in
malicia. Ne iteres verbum nequam et durum, et non mi-
norabis. Amico et inimico noli narrare
sensum tuum, et si est tibi delictum noli denudare.
Audiet enim te, et custodiet te, et quasi defendens
peccatum odiet te, et sic aderit tibi semper. Audisti verbum
adversus proximum tuum, commoriatur in te fidens quoniam non
te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus tamquam
gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori
carnis sic verbum in corde stulti. Corripe amicum
ne forte non intellexerit, et dicat non feci, aut si fecerit
ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non
dixerit, et si dixerit ne forte iteret. Corripe amicum
sepe enim fit commissio, et non omni verbo credas. Est qui
labitur lingua sua, sed non ex animo. Quis enim qui
non deliquerit in lingua sua? Corripe amicum ante-
quam commineris, et da locum timori altissimi, quia
omnis sapientia timor dei, et in illa timere deum, et in omni
sapientia dispositio legis. Et non est sapientia nequicie disci-
plina, et non est cogitatus bonus peccatorum prudentia.
Est prudentie nequicia, et in ipsa execratio. Et est in-
sipiens qui minuitur sapientia. Melior est homo qui
minuitur sapientia et deficiens sensu in timore
quam qui habundat sensu et transgreditur legem
altissimi. Est sollertia certa et ipsa iniqua. Et est qui
emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui ne-
quiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo.
Et est iustus qui se nimium submittit a multa
humilitate. Et est iustus qui inclinat faciem et fin-
git se non videre ignoratum est. Et si ab imbecilli-
tate virium vetetur peccare, si invenerit tempus,
malefaciendi malefaciet. Ex visu cognosci-
tur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensa-
tus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus
hominis enuntiant de illo. Est correptio mendax
in ira contumeliosi, et est iudicium quod non probatur esse
bonum, et est tacens et ipse est prudens.

XX

Quam bonum est arguere quam irasci, et confitentem
in oratione non prohibere. Concupiscentia spado-
nis devirginavit iuvenculam, sic qui facit per vim
iudicium iniquum. Quam bonum est correptum mani-
festare penitentiam. Sic enim effugies voluntarium
peccatum. Est tacens qui invenitur sapiens, et est
odibilis qui procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens
sensum loquele, et est tacens sciens tempus apti temporis.
Homo sapiens tacebit usque ad tempus. Lascivus autem et
imprudens non servabit tempus. Qui multis utitur verbis
ledit animam suam, et qui potestatem sibi assumit
iniuste odietur. Est processio in malis viro in-
disciplinato, et est inventio in detrimentum. Est datum
quod non est utile, et est datum cuius retributio duplex.
Est propter gloriam minoratio, et est qui ab humilita-
te sua levabit caput. Est qui multa redimat
modico precio, et restituens ea in septuplum.

Sapiens in verbis seipsum amabilem facit: gratiae autem fatuorum effundentur. Datus insipientis non erit utilis tibi: oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit et multa improperabit: et apertio oris illius inflammatio est. Hodie feneratur quis et cras expetit: et odibilis est homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus, et non erit gratia in bonis illius. Qui enim edunt panem illius falsae linguae sunt. Quotiens et quanti irridebunt eum. Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit: similiter et quod non erat habendum. Lapsus falsae linguae quasi qui in pavimento cadens: sic casus malorum festinanter veniet. Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola: non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare prae inopia, et in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam prae confusione, et ab imprudentia personae perdet eam: personae autem acceptione perdet se. Est qui prae confusione promittit amico, et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fur quam assiduitas viri mendacis: perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore: et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producit seipsum, et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum frugum: et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur. Qui vero placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona excaecant oculos iudicum, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus, quae utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam.

XXI

Fili peccasti, non adicias iterum: sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa, suscipient te. Dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominum. Quasi romphaea bis acuta omnis iniquitas, plagae illius non est sanitas. Obiurgatio et iniuriae adnullabunt substantiam: et domus quae nimis locuples est adnullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, et iudicium festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris: et qui timet Deum convertetur ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se ab illo. Qui aedificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme. Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi et tenebrae et poenae. Qui custodit iustitiam continebit sensum eius. Consummatio timoris Dei sapientia et sensus. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia quae abundat in malo: et non est sensus ubi est amaritudo. Sapientia sancti tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitae permanet. Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit et adiciet. Audivit luxuriosus et displicebit illi, et proiciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via: nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis quaeritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam domus exterminata sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram. Fatuus in risu inaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi: et homo peritus confundetur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foras stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium: et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum: et in corde sapientium os illorum. Cum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur: et qui cum eo manserit odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

XXII

In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum lapidatus est piger: et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro suo: nam quae confundit in contumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax, et ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio: flagella et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de gravi somno. Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam: et in fine narrationis dicet: Quis est hic? Supra mortuum plora, defecit enim lux eius

et super fatuum plora. defecit enim sensus. Mo
dicum plora super mortuum. quoniam requievit. Ne
quissimi enim nequissima vita super mortem
fatui. Luctus mortui. vii. dies. fatui autem et
impii omnes dies vite illorum. Cum stulto ne mul
tum loquaris. et cum insensato ne abieris. Ser
va te ab illo ut non molestiam habeas. et non coin
quinaberis in peccato illius. Deflecte ab illo. et
invenies requiem. et non accidiaberis in stulticia
illius. Super plumbum quid gravabitur. et quod illi aliud no
men quam fatuus. Harenam et salem. et massam
ferri facilius est ferre quam hominem impruden
tem et fatuum. et impium. Sicut loramentum ligneum
colligatum edificii fundamento non dissolve
tur. sic et cor confirmatum in cogitatione consilii.
Cogitatus sensati in omni tempore metu non depravabitur.
Sicut pali in excelsis. et cementa sine impen
sa posita contra faciem venti non permanebunt.
sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum
timoris non resistet. Sicut harenosus ornatus
in pariete limpido. sic et cor trepidum in cogi
tatione fatui omni tempore non metuet. sic et qui in
preceptis dei permanet semper. Pungens ocu
lum deducet lacrimas. et qui pungit cor pro
fert sensum. Mittens lapidem in volatilia
deiciet illa. sic et qui conviciatur amico dissol
vit amiciciam. Ad amicum et si produxeris gladi
um non desperes. est enim regressus ad amicum. Si a
perueris os triste non timeas. est enim concorda
tio excepto convicio et improperio. et superbia. et mis
terii revelatione. et plaga dolosa. In his omnibus
effugiet amicus. Fidem possidete cum amico in
paupertate illius. ut et in bonis illius leteris.
In tempore tribulationis illius permane illi fidelis. ut
et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem ca
mini vapor et fumus ignis inaltatur. sic et ante
sanguinem maledicta. et contumelie. et mine. A
micum salutare non confundar. et a facie illius
non me abscondam. et si mala mihi evenerint per illum
sustinebo. Omnis qui audiet cavebit se ab eo.
Quis dabit ori meo custodiam. et super labia mea
signaculum certum. ut non cadam ab ipsis. et lingua
mea perdat me.

xxiii

XXIII Domine pater et dominator vite mee ne derelinquas
me in cogitatu et consilio eorum. nec sinas me
cadere in illa exprobratione. Quis superponet in
cogitatu meo flagella. et in corde meo doct
rinam sapientie. ut ignorationibus eorum non par
cant mihi. et non appareant delicta illorum. et ne ad
increscant et adcrescant ignorantie mee. et
multiplicentur delicta mea et peccata mea
habundent. et incidam in conspectu adversario
rum meorum. et gaudeat super me inimicus meus. Domine pater et
deus vite mee ne derelinquas me in cogitatu illo
rum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mi
hi. omne desiderium averte a me. Aufer a me ventris
concupiscentias. et concubitus concupiscentie ne ap
prehendant me. et anime irreverenti et infrunite ne
tradas me. Doctrinam oris audite filii. et qui
custodierit illam non periet labiis suis. nec
scandalizabitur in operibus nequissimis. In vanita
te sua apprehenditur peccator. et superbus et male
dicus scandalizabitur in illis. Iurationi non
assuescat os tuum. multi enim casus in illa. No
minatio vero dei non sit assidua in ore tuo. et
nominibus sanctorum non admiscearis. quoniam non eris immu
nis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue
a livore non minuitur. sic omnis iurans et nominans
in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iu
rans replebitur iniquitate. et non discedet a domo
sua illius plaga. Et si frustraverit delictum illius
super ipsum erit. et si dissimulaverit de
linquit dupliciter. et si in vacuum iuraverit non ius
tificabitur. Replebitur enim retributione domus illius.
Est et alia loquela contraria morti non invenia
tur in hereditate iacob. Etenim a misericordibus omnia
hec auferentur. et in delictis non volutabuntur. In
disciplinose loquele non assuescat os tuum. est
enim in illa verbum peccati. Memento patris et ma
tris tue. in medio enim magnatorum consistis. ne for
te obliviscatur te deus in conspectu illorum. et assidu
itate tua infatuatus improperium patiaris. et ma
luisses non nasci. et diem nativitatis tue male
dicas. Homo assuetus in verbis improperii in omnibus
diebus suis non erudietur. Duo genera habundant in
peccatis. et tertium adducit iram et perditionem. Anima ca
lida quasi ignis ardens non extinguetur donec ali
quid glutiat. et homo nequam in ore carnis sue
non desinet donec incendat ignem. Homini forni
cario omnis panis dulcis. non fatigabitur transgre
diens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur
lectum suum. contempnens in animam suam. et dicens.
Quis me videt. tenebre circumdant me. et pari
etes cooperiunt me. et nemo circumspicit me. quem
vereor. delictorum meorum non memorabitur altissi
mus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius.
quoniam expellit a se timorem dei huiusmodi hominis tim
or. et oculi hominum timentes illum. et non cognovit
quoniam oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem cir
cumspicientes omnes vias hominum. et profundum
abyssi. et hominum corda intuentes in abscon
ditas partes. Domino enim deo antequam crearentur

om̃ia sũt agnita. sic ⁊ p͛ꝯ ꝑfectũ respic̃ oĩa.
Hic in plateis ciuitatis uindicab̃ ⁊ qⁱ pull'
eq̃ni' fugabitur. ⁊ ubi n̄ sꝑauit app̄hen
detur. ⁊ erit dedec' oĩb; eo q͛d n̄ intellex̃
it timore dñi dei. Sic ⁊ mulier oĩs relinq̄ns
uirũ suũ peccabit. ⁊ statuẽs h̄editatẽ ex
alieno matrimonio. Primo enĩ in lege al
tissimi icredibil' fuit. ⁊ s̄cdo uirũ suũ deli
quit. tercio ĩ adulterio fornicata ẽ. ⁊ ex alio
uiro filios sibi statuit. Hec ĩ eccl̃a adducet̃.
⁊ ĩ filios ei' respiciet̃. Nõ tradet̃ filij eius
radices. ⁊ rami ei' n̄ dab̃t fructũ. Relin
q̄uit ĩ maledictũ memoria ill'. ⁊ dedecus
ill' n̄ delebit̃. ⁊ agnoscẽt q̄ derelicti sũt. q̄m
n̄l meli' quã timor dei. ⁊ n̄l dulci' q̄m res
pic̃e ĩ mãdatis dñi. Glõa magna ẽ seq̄ dñm.
Longitudo ẽ dierũ assumetur ab eo.

XXIIII Sapiẽcia laudabit aĩam suã
⁊ in dño honorab̃t. ⁊ ĩ medio ꝑp̄li sui glorifica
bitur. ⁊ in eccl'ijs altissimi aperiet os suũ. ⁊
in ꝯspectu u̇rtutis ill' glãbitur. ⁊ ĩ medio ꝑp̄li
sui exaltab̃i. ⁊ ĩ plenitudie s̄cã admirabitur.
⁊ ĩ multitudine electoꝝ h̄ebit laudẽ. ⁊ inter
b̄ndcõs b̄ndicet̃ dicẽs. Ego ex ore altissimi ꝓ
dij p̃mogenita añ oẽm c̃aturã. Ego feci in
celis ut oriretur lum̃ indeficiẽs. ⁊ sic̃ nebl̃a
texi oẽm carnẽ. Ego ĩ altissimis inh̄itaui.
⁊ tron' m̃s ĩ colũpna nubis. Girũ celi cir
cuiui sola. ⁊ ꝓfũndũ abissi penetraui. ⁊ ĩ fluc
tib' maris ambulaui. ⁊ in oĩ t̃ra steti. ⁊ ĩ oĩ
ꝑp̄lo. ⁊ in oĩ gente p̃matũ h̄ui. ⁊ oĩũ excellẽ
tiũ ⁊ humiliũ corda uirtute calcaui. In his
oĩb; requiẽ q̄siui. ⁊ ĩ h̄editate dñi morabor.
P Tunc p̄cepit ⁊ dixit m̃ creator oĩũ. ⁊ q̄ crea
uit me requieuit ĩ tabnac̃lo meo. ⁊ dixit m̃.
In iacob inh̄ita. ⁊ in isr̃l h̄editare. ⁊ ĩ elec
tis meis mitte radices. Ab inicio ⁊ añ s̄cl̃a
creata sũ. ⁊ usq; ad futurũ s̄clm n̄ desinã. ⁊
in h̄itatiõe s̄cã corã ipso ministraui. Et sic
in sion firmata sũ. ⁊ in ciuitate s̄cificata si
militẽ requieui. ⁊ ĩ ierl̃m potestas m̃a. Et radi
caui ĩ ꝑp̄lo honorificato. ⁊ ĩ ꝑtes dei m̃i h̄e
ditas ill'. ⁊ in plenitudie sanctoꝝ detẽtio
mea. Quasi cedr' exaltata sũ in libano.
⁊ q̄si cypress' in monte sion. Q̄si palma ex
altata sũ in cades. ⁊ q̄si plantacio rose ĩ ie
richo. Q̄si oliua speciosa in cãpis. ⁊ q̄si pla
tan' exaltata sum iux̃ aq̃m in plateis. Sic̃
cynnamomũ ⁊ balsamũ aromatizãs odo
rẽ dedi. Q̄si mirra electa dedi suauitatem
F odoris. Et q̄si storax ⁊ galban' ⁊ ungula. ⁊
gutta. ⁊ q̄si liban' n̄ incis': uaporaui h̄i
tatione mea. ⁊ q̄si balsamũ nõ mixtum
odor meus. Ego q̄si therebint' extendi ra
mos meos. ⁊ rami mei honoris ⁊ gracie.
Ego q̄si uitis fructificaui suauitatem odo
ris. ⁊ flores mei fruct' honoris ⁊ honesta
tis. Ego mat̃ pulcre dilectõis ⁊ timoris ⁊
magnitudinis ⁊ s̄cẽ spei. In me grã oĩs uie
⁊ u̇itatis. in me ẽ oĩs spes uite ⁊ u̇tutis.
Transite ad me oẽs qui ꝯcupiscitis me. ⁊ a
gñationib; m̃is ĩplemini. Sp̃c ẽ m̃s sup̃
mel dulcis. ⁊ h̄editas m̃a sup̃ mel ⁊ fauum.
Memoria m̃a in gñatione s̄cl'oꝝ. Q̄ edũt
me adhuc esurient. ⁊ q̄ bibũt me adhuc
sitient. Qui audit me nõ ꝯfundetur. ⁊ qui
opantur ĩ me n̄ peccab̃t. Qui elucidãt me
uitã et̃nã h̄ebũt. Hec oĩa lib uite testa
m̃tũ altissimi. ⁊ agnitio u̇itatis. Legẽ mã
dauit moyses in p̄ceptis iusticiaꝝ. ⁊ h̄edi
tatẽ dñi iacob ⁊ isr̃l ꝓmissiões. Posuit d'
ꝑuo suo excitare regẽ. ex ipso fortissimũ.
⁊ in trono honoris sedentẽ in s̄cpit̃num.
Qui iplet q̄si physon sapiam. ⁊ sic̃ tigris
in dieb; nouoꝝ. Q̄ adiplet q̄si eufraten s̄e
sũ. q̄ multiplicat q̄si iordanis in t̄p̄e mes
sis. Qui mittit disciplinã sic̃ lucẽ. ⁊ assis
tens q̄si gion ĩ die uindemie. Qui ꝑfic̃ p̃mo
scire ipsã. ⁊ ĩfirmior n̄ inuestigabit eam.
A mari enĩ h̄ũndabit cogitatio ei'. ⁊ ꝯsiliũ
ill' ab abisso magna. Ego sapia effudi flu
mina. Ego q̄si trames aq̄ immẽse de fluuio.
Ego q̄si fluui' dorix. ⁊ sicut aq̄ duct' exiui
a paradiso. Dixi rigabo ortũ plantacionũ.
⁊ inebriabo part' mei fructũ. Et ecce f̃cs ẽ
m̃ trames h̄ũndans. ⁊ fluui' m̃s ꝓpinq̄uit
ad mare. Q̄m doctinã q̄si añ lucanum illu
mino oĩb; ⁊ enarrabo illã usq; in lõginquũ.
Penetrabo oẽs ĩferiores partes t̃re. ⁊ ĩspiciã
oẽs dormientes. ⁊ illuminabo oẽs sꝑantes in
dño. Adhuc doctinã q̄si ꝓph̄iam effundã. ⁊
relinq̃ illã q̄renti; sapiam. ⁊ n̄ desinã ĩ
ꝓgenies illoꝝ usq; ĩ euũ s̄cm. Videte q̄m nõ
soli m̃ laboraui. s; oĩb; exquirentib; u̇itatẽ. XXV
In trib; placitũ est sp̃ui m̃o
que sũt ꝓbata corã deo. ⁊ hoĩb;. Concordia fr̃
trum. ⁊ amor p̄ximoꝝ. ⁊ uir ⁊ mulier s̄
b̄n ꝯsencientes. Tres sp̃es odiuit aĩa m̃a. ⁊ ag
grauor ualde aĩe illoꝝ. Paupẽ sꝑbũ. ⁊ diuitẽ
m̃dacẽ. ⁊ senẽ fatuũ ⁊ insensatũ. Que ĩ iu
uẽtute tua n̄ ꝯgregasti. quomõ inuenies ĩ
senectute tua? Quã speciosũ canicie iudi

um. ⁊ p̄bris agnoſcē ꝯſiliū. Quā ſpecioſa
ueteranis ſapiā. ⁊ glioſis intellect᷒ ⁊ ꝯſilium.
Corona ſenū in multa ꝑitia. ⁊ glā illoꝝ timor
dei. Nouē inſuſpicabilia cordis magnifi
caui. ⁊ decimū dicā in lingua hoīb;. Hō q̄
iocūdatur ī filiis uiuēs. ⁊ uidēs ſubuſionē
inimicoꝝ ſuoꝝ. Beat᷒ qui hitat cū muliere ſē
ſata. ⁊ qui lingua ſua nō eſt lapſ᷒. ⁊ q̄ nō ſer
uiuit indignis ſe. Beat᷒ qui inuenit amicū
uerū. ⁊ q̄ enarrat iuſticiam auri audienti.
Quā magn᷒ q̄ inuenit ſapiam ⁊ ſciam. ſ; nō
ē ſup̄ timētē dm̄. Timor dī ſup̄ oīa ſe ſup̄poſuit.
Bē hō cui donatū eſt hr̄e timorē dī. Q̄ tenet
illū cui aſſimilabit᷒? Timor dei iniciū dilec
tionis ei᷒. fidei aūt iniciū adglutinād᷒ eſt ei.
Oīs plaga triſticia cordis ē. ⁊ oīs malicia neq̄
cia mulieris. ⁊ oēm plagā ⁊ nō plagā uide
bit cordis. ⁊ oēm neq̄ciā ⁊ nō nequiciā muli
eris. ⁊ oēm obductū ⁊ nō obductū odientiū.
⁊ oēm uīdictā ⁊ nō uīdictā inimicoꝝ. Non
ē caput nequi᷒ ſup̄ cap̄ colubri. ⁊ nō ē ira ſup̄
irā mulieris. Cōmorari leoni ⁊ dracōi placē
bit. q̄m hitare cū muliere neq̄. Nequicia muli
eris immutat faciē ei᷒. ⁊ obcecauit uultū
ſuū. tanq̄ urſ᷒. ⁊ q̄ſi ſaccū oſtendet ī medio
ꝓximoꝝ. Ingemuit uir ei᷒. ⁊ audiēs ſuſpi
rauit modicū. Breuis oīs malicia ſup̄ maliciā
mulieris. ſors pc̄tōꝝ cadat ſup̄ illā. ſic aſcē
ſus harenoſ᷒ in pedib; ueterani. ſic mulier
linguata hoī q̄eto. Ne reſpicias mulieris
ſpēm. ⁊ nō ꝯcupiſcas mulierē in ſpē. Mulie
ris ira ⁊ irreuerentia ꝯfuſio magna. –.
Mulier ſi p̄mat᷒ hāt ꝯria
eſt uiro ſuo. Cor humile ⁊ facies triſtis. ⁊
plaga mortis mulier neq̄m. Man᷒ debiles.
⁊ genua diſſoluta. Mulier q̄ nō beatificat ui
rum ſuū. A muliere iniciū fc̄m eſt pc̄ti. ⁊
ꝑ illā oēs morimur. Nō des aq̄ tue exitum
nec modicū. nec mulieri neq̄ ueniā ꝓdeun
di. Si nō ābulauit ad manū tuā ꝯfundet te
in ꝯſpectu inimicoꝝ. A carnib; tuis abſci
de illā. ne ſemꝑ te abutatur. Mulieris bo
XXVI
ne bē uir. numer᷒ enī annoꝝ illoꝝ duplex.
Mulier fortis oblectat uirū ſuū. ⁊ ānos ui
te illi᷒ in pace īplebit. Pars bona mulier
bona. In parte bona timētiū dm̄ dabit᷒ uiro
ꝓ factis bonis. Diuitis aūt ⁊ pauꝑis cor bonū.
in oī tp̄e uult᷒ illoꝝ hilaris. A trib᷒ timu
it cor meū. ⁊ in .iiii. facies mea metuit.
Zelaturā ciuitatis. ⁊ collectionē ppl̄i. ⁊
calūpniā mēdacē. Sup̄ mortē oīa grauia.

Dolor cordis ⁊ luct᷒. mulier zelotipa. In muli
ere zelotipa flagellū lingue oīb; cōi
cans. Sic bouū iugū q̄d mouet᷒. ita ⁊ muli
er nequā. qui tenet illā. q̄ſi qui apphēdat
ſcorpionē. Mulier ebrioſa ira magna. ⁊ ꝯtu
melia. ⁊ turpitudo illi᷒ nō tegetur. Fornicō
mulieris in extollētia oculoꝝ. ⁊ in palpebris
illi᷒ agnoſcetur. In filia nō auertente ſe fir
ma cuſtodiā. ne inuenta occōne abutat᷒
ſe. Ab oī irreuerentia oculis caue. ⁊ ne mire
ris ſi te neglexerit. Sic uiator ſitiēs ad fontē
os apiet. ⁊ ab oī aqua ꝓxima bibet. ⁊ ꝯtra
omnē palū ſedebit. ⁊ ꝯtra oēm ſagittam
apiet pharetrā donec deficiat. Gra mulieris
ſedule delectabit uirū ſuū. ⁊ oſſa illi᷒ īpin
guabit. Diſciplina illi᷒ datū dei ē. Mulier
ſenſata ⁊ tacita nō eſt īmutatio erudite
aīe. Gra ſup̄ grām. mulier ſcā ⁊ pudorata. Oīs
aūt ponderatio nō eſt digna ꝯtinentis aīe. Sic
ſol oriēs in mūdo in altiſſimis dei. ſic muli
eris bone ſpēs in ornamētū dom᷒ ei᷒. Lucer
na ſplendēs ſup̄ candelabrū ſcm̄. ⁊ ſpēs faci
ei ſup̄ etatē ſtabilē. Colūpne auree ſup̄
baſes argenteas. ⁊ pedes firmi ſup̄ plantas
ſtabilis mulieris. Fundamēta eterna ſup̄ petrā
ſolidā. ⁊ mādata dei in corde mulieris ſcē.
In duob; ꝯtriſtatū eſt cor meū. ⁊ in tercio ira
cūdia m̄ aduenit. Uir bellator deficiēs per
inopiā. ⁊ uir ſenſat᷒ ꝯtēpt᷒. ⁊ qui tranſgre
ditur a iuſticia ad pc̄cm̄. Ds̄ parauit eū ad
rumphea. Due ſpēs difficiles ⁊ piculoſe m̄ ap
paruerūt. Difficile exuitur negociās a neg
ligētia ſua. ⁊ nō iuſtificabit᷒ caupo a peccatis
labiorum.

XXVII

Propt̄ inopiā multi deliq̄runt. ⁊ qui q̄rit
locupletari auertit oculm̄ ſuū. Sic in me
dio ꝯpaginis lapidū pal᷒ figitur. ſic ⁊ in
ter mediū uenditionis ⁊ ēptionis anguſtia
bitur pc̄tis. Cōteretur cū delinquēte delictū.
Si nō in timore dn̄i tenuis te inſtanter. cito
ſubuertetur dom᷒ tua. Sic in percuſſura cribri
remanebit puluis. ſic aporia hoīs ī cogita
tu illi᷒. Vaſa figuli ꝓbat fornax. ⁊ hoīes
iuſtos tēptatio tribulationis. Sic ruſticatō de
ligno oſtendit fructū illi᷒. ſic ūbū ex cogi
tatu hoīs cor. Ante ſermonē nō collaudes ui
rū. hec eñ tēptatio ē hominū. Si ſequaris
iuſticiā apphendes illā. ⁊ indues q̄ſi poderē
honoris illā. ⁊ inhitabis cū ea. ⁊ ꝓteget
te ī ſempiternū. ⁊ in die agnitionis inuenies
firmamētū. Volatilia ad ſibi ſimilia que

nium. et ueritas ad eos qui operantur illam re-
uertetur. Leo uenationi insidiatur semper sic
peccata operantibus iniquitatem. Homo sanctus in sapientia
manet sicut sol. nam stultus sicut luna mu-
tatur. In medio insensatorum serua uerbum
tempori. in medio autem cogitantium legem dei assiduus
esto. Narratio peccantium odiosa. et risus illo-
rum in deliciis peccati. Loquela multum iurans hor-
ripilationem capiti statuet. et irreuerentia in
ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in
rixa superborum. et maledictio illorum auditus
grauis. Qui denudat archana amici fidem
perdit. et non inueniet amicum ad animum suum. Dili-
ge proximum et coniungere fide cum illo. Quod si de-
nudaueris absconsa illius non persequeris post eum.
Sicut enim homo qui perdit amicum suum. sic qui perdit
amiciciam proximi sui. et sicut qui dimittit
auem de manu sua. sic qui reliquisti proximum tuum.
et non eum capies. Non illum sequeris quoniam longe ab-
est. Effugit enim quasi caprea de laqueo. quoniam uul-
nerata est anima eius. Ultra eum non poteris colliga-
re. Et maledicti est concordatio. Denudare autem
amici misteria. desperatio est anime infelicis. An-
nuens oculo fabricat iniqua. et nemo eum ab-
iciet. In conspectu oculorum tuorum conculcabit os
suum. et super sermones tuos admirabitur. Nouissi-
me autem peruertet os suum. et in uerbis suis dabit
scandalum. Multa audiui. et non coequaui ei. et
dominus audiet illum. Qui in altum mittit lapidem
super caput eius cadet. et plaga dolosi diuidet uul-
nera. et qui foueam fodit incidet in eam. et qui sta-
tuit lapidem proximo offendet in eo. et qui laqueum
alio ponit peribit in illo. Facienti consilium ne-
quissimum super ipsum deuoluetur. et non agnoscet
unde adueniet illi. Illusio et improperium superborum
et uindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt
qui oblectantur casu iustorum. dolor autem consumet
illos antequam moriantur. Ira et furor utraque exe-
crabilia sunt. et uir peccator continens erit illorum.
XXVIII Qui uindicari uult
a domino inueniet uindictam. et peccata illius seruans
seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te. et tunc
deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini seruat
iram. et a deo querit medelam. In hominem similem
sibi non habet misericordiam. et de peccatis suis deprecabitur. Ipse
dum caro sit reseruat iram. et propitiationem
petit a deo. Quis exorabit pro delictis illius? Me-
mento nouissimorum. et desine inimicari. Ta-bi-
tudo enim et mors imminent in mandatis. Memo-
rare timorem dei. et non irascaris proximo. Me-
morare testamentum altissimi. et despice igno-

rantiam proximi. Abstine te a lite. et minu-
es peccata. Homo enim iracundus incendit litem. et uir
peccator conturbabit amicos. et in medio pacem
habentium immittit inimiciciam. Secundum ligna
silue sic ignis exardescit. et secundum uirtutem
hominis sic iracundia illius erit. et secundum substan-
tiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum
incendit ignem. et lis festinans effundit san-
guinem. et lingua testificans adducit mor-
tem. Si sufflaueris quasi ignis exardebit. et si
expueris super illam extinguetur. utraque ex
ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis male-
dictus. multos enim turbauit pacem habentes.
Lingua tercia multos commouit. et dispersit il-
los de gente in gentem. Ciuitates muratas
diuitum destruxit. et domos magnatorum ef-
fodit. Uirtutes populorum concidit. et gentes fortes
dissoluit. Lingua tercia mulieres uiratas
eiecit. et priuabit illas laboribus suis. Qui res-
picit illam non habebit requiem nec habebit
amicum in quo requiescat. Flagelli plaga
liuorem facit. plaga autem lingue comminuet
ossa. Multi ceciderunt in ore gladii. sed non
sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus
qui tectus est a lingua nequam qui in ira-
cundia illius non transiuit. et qui non attraxit iu-
gum eius. et in uinculis illius non est ligatus.
Iugum enim illius iugum ferreum est. et uinculum
illius uinculum ereum est. Mors illius mors ne-
quissima. et utilis potius infernus quam illa.
Perseuerantia illius non permanebit. sed obtine-
bit uias iniustorum. In flamma sua non comburet
iustos. et qui relinquunt deum incident in illam.
et exardebit in illis. et non extinguetur. et immittetur
in illos quasi leo. et quasi pardus ledet illos. Sepi
aures tuas spinis. et noli audire linguam
nequam. et ori tuo facito hostia. et seras auribus
tuis. Aurum tuum et argentum tuum confla. et
uerbis tuis facito stateram. et frenos ori tuo
rectos. et attende ne forte labaris in lingua
et cadas in conspectu inimicorum insidiantium
tibi. et sit casus tuus insanabilis in mortem. XXIX
Qui facit misericordiam. feneratur
proximo suo. et qui preualet manu man-
data seruat. Fenerare proximo tuo in tempore neces-
sitatis illius. et iterum redde proximo in tempore suo.
Confirma uerbum et fideliter age cum illo. et in omni
tempore inuenies quod necessarium est. Multi quasi in-
uentionem estimauerunt fenus. et prestiterunt
molestiam hiis qui se adiuuerunt. donec accipi-
ant osculantur manus dantis. et in promissi-

onus humiliant vocem suam. et in tempore red-
ditionis postulabit tempus et loquetur verba tedii
et murmurationum. et tempus causabitur. Si autem
potuerit reddere adversabitur. Solidi vix red-
det dimidium et computabit illud quasi inventionem.
Sin autem fraudabit illum pecunia et posside-
bit illum inimicum gratis. et convicia et male-
dicta reddet illi. et pro honore et beneficio red-
det illi contumeliam. Multi causa nequitie non
fenerati sunt. sed fraudari gratis timuerunt.
Verumtamen super humilem animo fortior esto. et pro ele-
mosina non trahas illum. Propter mandatum
assume pauperem. et propter inopiam eius ne dimit-
tas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et
amicum. et non abscondas illam sub lapide in perdi-
tionem. Pone thesaurum tuum in preceptis al-
tissimi. et proderit tibi magis quam aurum. Con-
clude elemosinam in sinu pauperis. et hec pro te
exorabit ab omni malo. Elemosina viri quasi
sacculus cum ipso. et gratiam hominis quasi pupillam
conservabit. et postea resurget. et retribu-
et illis retributionem. unicuique in caput illorum.
Super scutum potentis. et super lanceam adversus inimi-
cum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit pro-
ximo suo. et qui perdidit confusionem derelinquet
sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris.
dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fu-
git peccator et immundus. Bona repromisso-
ris sibi ascribit peccator. et ingratus sensu: de-
linquit liberantem se. Vir repromittit de pro-
ximo suo. et cum perdiderit reverentiam derelin-
quetur ab eo. Repromissio nequissima mul-
tos perdidit dirigentes. et commovit illos quasi
fluctus maris. Viros potentes gyrans mi-
grare fecit. et vagati sunt in gentibus alie-
nis. Peccator transgrediens mandatum domini: inci-
dit in promissionem nequam. et qui conatur
multa agere: incidet in iudicium. Recupera
proximum tuum secundum virtutem tuam. et attende tibi
ne incidas. Initium vite hominis aqua et panis et
vestimentum et domus protegens turpitudinem.
Melior est victus pauperis sub tegmine
asserum quam epule splendide in peregre sine
domicilio. Minimum pro magno placeat tibi.
et improperium peregrinationis non audies. Vita nequam
hospitandi de domo in domum. ubi hospitabitur
non fiducialiter aget. nec aperiet os. Hospitabitur
et pascet et potabit ingratos. et ad hec amara
audiet. Transi hospes et orna mensam. et que
in manu habes ciba ceteros. Exi a facie hono-
ris amicorum meorum. necessitudine domus
mee. hospicio mihi factus est frater. Gravia hec homi-
ni habenti sensum. correptio domus. et improperium fe-
neratoris. Qui diligit filium suum assidu-
at illi flagella. ut letetur in novissimo suo
et non palpet primorum hostia.

XXX

Qui docet filium suum laudabitur in illo. et in
medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui do-
cet filium suum in zelum mittit inimicum. et in
medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater
illius. et quasi non est mortuus. similem enim reliquit sibi
post se. In vita sua vidit et letatus est in illo. in
obitu suo non est contristatus. nec confusus est coram ini-
micis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos
et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum col-
ligabit vulnera sua. et super omnem vocem turbabuntur
viscera eius. Equus indomitus evadet durus. et filius
remissus evadet preceps. Lacta filium et paventem
te faciet. lude cum eo et contristabit te. Non corrideas
illi ne condoleas. et in novissimo obstupescent
dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute
et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem
eius in iuventute. et tunde latera eius dum infans
est. ne forte induret et non credat tibi. et erit tibi
dolor anime. Doce filium tuum et operare in illo ne in
turpitudinem illius offendas. Melior est pau-
per sanus et fortis viribus quam dives imbecillis et fla-
gellatus malicia. Salus anime in sanctitate iu-
sticie. et melior auro omni. et argento. et corpus
validum quam census immensus. Non est census super
censum salutis corporis. et non est oblectamentum
super cordis gaudium. Melior est mors quam vita
amara. et requies eterna quam languor perseverans.
Bona abscondita in ore clauso quasi appositiones epu-
larum circumposite sepulcro. Quid proderit libatio
ydolo nec enim manducabit nec odorabit. Sic
effugabitur a domino. portans mercedes iniquitatis.
Videns oculis et ingemiscens sicut spado complectens
virginem et suspirans. Tristiciam non des anime tue et
non affligas temetipsum in consilio tuo. Iocun-
ditas cordis hec est vita hominis. et thesaurus sine
defectione sanctitatis. et exultatio viri longevitas.
Miserere anime tue placens deo et contine. et con-
grega cor tuum in sanctitate eius. et tristiciam lon-
ge expelle a te. Multos enim occidit tristicia et non
est utilitas in illa. Zelus et iracundia minu-
unt dies. et ante tempus senectam adducet cogitatus.
Splendidum cor bonum in epulis.

XXXI

Epule enim illius diligenter fiunt. Vigilia ho-
nestatis tabefaciet carnes. et cogitatus illius
auferet somnum. Cogitatus presciencie avertit
sensum. et infirmitas gravis sobriam facit animam.

Laboravit dives in congregatione substantiae, et in re-
quie sua replebitur bonis suis. Laboravit
pauper in diminutione victus, et in fine inops
fit. Qui aurum diligit non iustificabitur, et qui
insequitur consumptionem replebitur ex ea. Multi
dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius
perditio illorum. Lignum offensionis est aurum
sacrificantium. Vae illis qui sectantur illud,
et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives
qui inventus est sine macula, et qui post aurum non
abiit nec speravit in pecunia et thesauris. Quis
est hic et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in
vita sua. Qui probatus est in illo et perfectus invenitur
est, et erit illi gloria aeterna. Qui potuit transgredi
et non est transgressus, et facere mala et non fecit. Ideo
stabilita sunt bona illius in domino, et elemosinas
illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Supra mensam
magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam
prior. Non dicas sic: Multa sunt quae super illam sunt.
Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius
oculo quid creatum est? Ideo ab omni facie sua lacrima-
bitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior,
et invidia contaminatus erubescas. Ne compri-
maris in convivio vini. Intellige quae sunt proxi-
mi tui ex te ipso. Utere quasi homo frugi his quae
tibi apponuntur, et non cum manducans multum
odio habearis. Cessa prior causa disciplinae, et noli
nimius esse, ne forte offendas. Et si in medio
multorum sedisti, prior illis non extendas manum tuam,
nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini
erudito vinum exiguum, et in dormiendo non la-
borabis ab illo, et non senties laborem. Vigilia et
colera et tortura viro infrunito. Somnus sanita-
tis in homine parco: dormiet usque mane, et anima il-
lius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in eden-
do multum, surge e medio, et evome, et refrigera-
bit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem.
Audi me fili, et ne spernas me, et in novissimo
invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto in-
velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splen-
didum in panibus benedicent labia multorum, et tes-
timonium veritatis illius fidele. In nequissi-
mo pane murmurabit civitas, et testimonium
nequitiae illius verum est. Diligentes in vino
noli provocare: multos enim exterminavit vi-
num. Ignis probat ferrum durum: sic vinum cor-
da superborum arguet in ebrietate potatum. Aequa
vita hominibus vinum in sobrietate. Si bibas il-
lud moderate, eris sobrius. Quae est vita quae
minuitur vino? Quid defraudabit vitam? mors.
Vinum in iocunditate creatum est, non in ebrietate,
ab initio. Exultatio animae et corporis vinum
moderate potatum. Sanitas est animae et corporis
sobrius potus. Vinum multum potatum irrita-
tionem et iram et ruinas multas facit. Amari-
tudo animae vinum multum potatum. Ebrietatis
animositas, imprudentis offensio, minorans
virtutem et faciens vulnera. In convivio vini
non arguas proximum, et non despicias eum in
iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi,
et non premas illum in repetendo.

XXXII

Rectorem te posuerunt? noli extolli. Esto in
illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, et sic
conside, et omni cura tua explicata recumbe, ut
laeteris propter illos, et ornamentum gratiae accipias
coronam, et dignitatem consequaris congregationis. Lo-
quere maior natu: decet enim te primum verbum
diligenti scientia. Et non impedias musicam.
Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et im-
portune noli extolli in sapientia tua. Gemmula
carbunculi in ornamento auri, et comparatio
musicorum in convivio vini. Sicut in fabrica-
tione auri signum est smaragdi, sic numerus musi-
corum in iocundo et moderato vino. Audi tacens,
et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adoles-
cens loquere in tua causa vix. Cum necesse fuerit,
si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. In
multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et
quaerens. Loqui in medio magnatorum non prae-
mas, et ubi sunt senes non multum loquaris.
Ante grandinem praeibit coruscatio, et ante verecundiam
praeibit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia,
et hora surgendi non te trices. Percurre autem prior
in domum tuam, et illic avocare, et illic lude,
et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo
superbo. Super his omnibus benedicito dominum qui fecit
te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui
timet dominum excipiet doctrinam eius, et qui vigila-
verint ad illum invenient benedictionem. Qui
quaerit legem replebitur ab ea, et qui insidiose agit
scandalizabitur in ea. Qui timent dominum inveni-
ent iudicium iustum, et iustitias quasi lumen
accendent. Peccator homo vitabit correctionem,
et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.
Vir consilii non disperdet intelligentiam; alienus et
superbus non pertimescet timorem. Etiam postquam
fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus ar-
guetur. Fili sine consilio nihil facias, et post
factum non poenitebis. In via ruinae non eas, et non
offendas in lapides. Nec credas te viae labori-
osae, ne ponas animae tuae scandalum. Et a filiis tu-
is cave, et a domesticis tuis attende. In

omni opere tuo crede ex fide animae tuae. Hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis. et qui confidit in illo non minorabitur.

XXXIII

Timenti dominum non occurrent mala. sed in temptatione deus illum conservabit. et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias. et non illidetur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi dei. et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat parabit verbum. et sic deprecatus exaudietur. et conservabit disciplinam. et tunc respondebit. Praecordia fatui quasi rota carri. et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius sic et amicus subsannator sub omni supra sedenti hinnit. Quare dies diem superat. et iterum lux lucem. et annus annum. sol solem. A domini scientia separati sunt facto sole. et praeceptum custodiente. Et immutavit tempora et dies festos ipsorum. et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus. et ex ipsis posuit in numerum dierum. et annos. et omnes homines de solo et ex terra unde creatus est adam. In multitudine disciplinae dominus separavit eos. et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit. et ex ipsis sanctificavit. et ad se applicavit. Ex ipsis maledixit et humiliavit. et convertit illos ad separationem ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare et disponere illud. Omnes viae eius secundum dispositionem eius. sic homo in manu illius qui se fecit. et reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est. et contra mortem vita. sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi. Duo et duo. unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi. et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione dei et ipse speravi. et quasi qui vindemiat replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi. sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnates et omnes populi. et rectores ecclesiae auribus percipite. Filio et mulieri fratri et amico non des potestatem super te in vita tua. et non dederis alii possessionem tuam. ne forte poeniteat te. et deprecaberis pro illis. Dum adhuc superes et aspiras. non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis praecellens esto. ne dederis maculam in gloriam tuam. In die consummationis dierum vitae tuae. et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino. panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina et quaerit requiescere. laxa manus illi. et quaerit libertatem. Iugum et lorum curvant collum durum. et servum inclinant operationes assiduae. Servo malivolo tortura et compedes. mitte illum in operationem ne vacet. Multam enim malitiam docuit otiositas. In opere constitue eum. sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit. curva illum compedibus. et non amplifices super omnem carnem. Verum sine iudicio nihil facias grave. Si est tibi servus fidelis sit tibi quasi anima tua. Quasi fratrem sic eum tracta. quoniam in sanguine animae comparasti eum. Si laeseris eum iniuste. in fugam convertetur. et tollens discesserit. quem quaeras et in qua via quaeras illum nescis.

XXXIIII

Vana spes et mendacium insensato viro. et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum. sic et qui attendit ad visa mendacia. Secundum hoc visio somniorum. ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ab inmundo quid mundabitur. et a mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris. et auguria mendacia. et somnia malefacientium vanitas est. et sicut parturientis cor tuum fantasias patitur. nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio. ne dederis in illis cor tuum. Multos enim errare fecerunt somnia. et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis. et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non temptatus est quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa. et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit. qui autem in multis factus est multiplicabit malitiam. Qui temptatus non est qualia scit? Qui implanatus est abundabit nequitia. Multa vidi enarrando. et plurimas verborum consuetudines. aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa. et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium deum quaeritur. et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem illos. et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nihil trepidabit. et non pavebit quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima eius. Ad quem respiciat. et quis est fortitudo eius. Oculi domini super timentes eum. protector potentiae firmamentum virtutis. tegimen ardoris. et umbraculum meridiani. deprecatio offensionis. et adiutorium casus. exaltans animam. et illuminans oculos. dans sanitatem. et vitam. et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata. et non sunt beneplacitae subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitiae. Dona iniquorum

non probat altissimus. nec respicit in oblationes
iniquorum. nec in multitudine sacrificiorum eo-
rum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex
substantia pauperum quasi qui victimat filium in conspec-
tu patris sui. Panis egentium vita pauperis est.
Qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui
aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum
suum. Qui effundit sanguinem et qui fraudem
facit mercenario fratres sunt. Unus edificans et unus
destruens. quid prodest illis nisi labor? Unus orans et
unus maledicens. cuius vocem exaudiet dominus? Qui
baptizatur a mortuo et iterum tangit mortuum quid
proficit lavatio eius? Sic homo qui ieiunat in
peccatis suis et iterum eadem faciens. quid proficit
humiliando se? orationem illius quis exaudiet?
XXXV Qui conservat legem
multiplicat orationem. Salutare sacrificium
est attendere mandatis et discedere ab omni iniqui-
tate. et propitiationem litare sacrificii super in-
iusticias. et deprecatio pro peccatis recedere ab iniusti-
cia. Retribuet gratiam qui offert similaginem
et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplaci-
tum est domino recedere ab iniquitate. et deprecatio
recedere ab iniusticia. Non apparebis ante conspec-
tum domini vacuus. Hec enim omnia propter mandatum dei fi-
unt. Oblatio iusti impinguat altare. et odor sua-
vitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium
iusti acceptum est. et memoriam eius non obliviscetur
dominus. Bono animo gloriam redde deo. et non
minuas primitias manuum tuarum. In omni da-
to hilarem fac vultum tuum. et in exultatione
sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum donum
eius. et in bono oculo adinventionem facito
manuum tuarum. quoniam retribuens dominus est. et septies
tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava. non
enim suscipiet illa. et noli inspicere sacrificium
iniustum. quoniam dominus iudex est. et non est apud
illum gloria persone. Non accipiet dominus personam in
pauperem. et deprecationem lesi exaudiet. Non
despiciet preces pupilli nec viduam si effundat lo-
quelam gemitus. Nonne lacrime vidue ad ma-
xillam descendunt. et exclamatio eius super de-
ducentem eas? A maxilla enim ascendunt
usque ad celum. et dominus exauditor non delecta-
bitur in illis. Qui adorat deum in oblectatio-
ne suscipietur. et deprecatio illius usque ad nubes
appropinquabit. Oratio humiliantis se nubes
penetrabit. et donec propinquet non consolabitur.
et non discedet donec altissimus aspiciat. et
dominus non elongabit sed iudicabit iustos. et
faciet iudicium. et fortissimus non habebit in

illis patientiam. ut contribulet dorsum illorum et
gentibus reddet vindictam. donec tollat
plenitudinem superborum. et sceptra iniquorum
contribulet. donec reddat hominibus secundum actus
suos. et secundum opera Ade. et secundum presumptionem illius.
donec iudicet iudicium plebis sue. et oblec-
tabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei
in tempore tribulationis quasi nubes pluvie
in tempore siccitatis.
XXXVI Miserere nostri deus omnium et respice nos et
ostende nobis lucem miserationum tuarum. et
immitte timorem tuum super gentes que non exquisierunt
te ut cognoscant quia non est deus nisi tu. ut en-
narrent magnalia tua. Alleva manum
tuam super gentes alienas. ut videant potentiam tuam.
Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis.
sic in conspectu nostro magnificaberis in illis.
ut cognoscant te sicut et nos cognovimus.
quoniam non est alius deus preter te domine. Innova
signa et immuta mirabilia. Glorifica manum
et brachium dextrum. Excita furorem et effun-
de iram. Extolle adversarium et afflige ini-
micum. Festina tempus et memento finis. ut e-
narrent mirabilia tua. In flamme
ire devoretur qui salvatur. et qui pessim-
ant plebem tuam inveniant perditionem.
Contere caput principum et inimicorum dicentium
non est alius preter nos. Congrega omnes tribus
Iacob. et cognoscant quia non est deus nisi tu. ut e-
narrent magnalia tua. et hereditabis eos
sicut ab initio. Miserere plebi tue super quam
invocatum est nomen tuum. et Israel quem coequasti
primogenito tuo. Miserere civitati sancti-
ficationis tue Ierusalem. civitati requiei tue.
Reple Syon inenarrabilibus virtutibus tuis
et gloria tua populum tuum. Da testimonium. quia
ab initio creature tue sunt. et suscita predicatio-
nes quas locuti sunt in nomine tuo prophete priores.
Da mercedem domine sustinentibus te. ut prophe-
te tui fideles inveniantur. et exaudi orationes
servorum tuorum. Secundum benedictionem Aaron de
populo tuo. et dirige nos in viam iusticie. ut
sciant omnes qui habitant terram. quia tu es deus conspec-
tor seculorum. Omnem escam manducabit venter.
et est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum
fere. et cor insensatum verba mendacia. Cor pra-
vum dabit tristiciam. et homo peritus resistet illi.
Omnem masculum excipiet mulier. et est filia
melior filio. Species mulieris exhilarat fa-
ciem viri sui. et super omnem concupiscentiam hominis
superducit desiderium. Si est lingua curationis

et immigratoris et inutilis. Non est ubi illos scis fillux hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem. Adiutorium secundum illum est et columpna ut requies. Ubi non est sepes diripietur possessio. [Et ubi non est] mulier ingemiscit egens. Quis credit qui non habet nidum et deflectens ubicumque obscuraverit quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem.

XXXVII Omnis amicus dicet et ego amiciciam copulavi. Sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristicia inest usque ad mortem? Sodalis autem et amicus ad inimiciciam convertentur. O presumptio nequissima unde creata es cooperire aridam malicia et dolositate illius? Sodalis amico coniocundatur in oblectationibus et in die tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius in operibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium. Sed est consiliarius in semetipso. A consiliario malo serva animam tuam. Prius scito que sit illius necessitas et quid ipse animo suo cogitabit ne forte mittat sudem in terram et dicat tibi Bona est via tua et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate et cum iniusto de iusticia et cum muliere de hiis que emulatur cum timido de bello cum negociatore de traiectione cum emptore de venditione cum viro livido de gratiis agendis cum impio de pietate cum inhonesto de honestate cum operario agrario de omni opere cum operario annuali de consummatione anni cum servo pigro de multa operatione. Non attendas hiis in omni consilio, sed cum viro sancto assiduus esto. Quemcumque cognoveris observantem timorem dei cuius anima est secundum animam tuam. Qui cum titubaveris in tenebris non condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum. Non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti enunciat aliquando vera quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in hiis omnibus deprecare altissimum ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax precedat te et ante omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor ex quo partes quattuor oriuntur: bonum et malum, vita et mors, et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudivit et anime sue suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est. In omni re defraudabitur. Non est illi data a domino gratia. Omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens anime sue et fructus sensus illius laudabiles sunt. Vir sapiens plebem suam erudit et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictionibus et videntes illum laudabunt. Vita viri in numero dierum. Dies autem Israel innumerabiles sunt. Sapiens in populo hereditabit honorem et nomen illius erit vivens in eternum. Fili in vita tua tempta animam tuam et si fuerit nequam non des illi potestatem. Non enim omnia omnibus expediunt et non omni anime omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione et non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas et aviditas appropinquabit usque ad coleram. Propter crapulam multi obierunt. Qui autem abstinens est adiciet vitam.

XXXVIII Honora medicum propter necessitatem. Etenim illum creavit altissimus. A deo enim est omnis medela et a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius et in conspectu magnatorum collaudabitur. Altissimus de terra creavit medicinam et vir prudens non abhorrebit eam. Nonne a ligno indulcata est aqua amara? Ad agnitionem hominum virtus illorum. Et dedit hominibus scientiam altissimus honorari in mirabilibus suis. In hiis curans mitigabit dolorem et unguentarius faciet pigmenta suavitatis et unctiones conficiet sanitatis et non consummabuntur opera eius. Pax enim dei super faciem terre. Fili in tua infirmitate non despicias teipsum sed ora dominum et ipse curabit te. Averte a delicto et dirige manus et ab omni delicto munda cor tuum. Da suavitatem et memoriam similaginis et impingua oblationem et da locum medico. Etenim illum dominus creavit et non discedat a te quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus eorum incurras. Ipsi vero dominum deprecabuntur ut dirigat requiem eorum et sanitatem propter conversationem eorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit illum incidet in manus medici. Fili in mortuum produc lacrimas et quasi dira passus incipe plorare et secundum iudicium contege corpus illius et non despicias sepulturam ipsius. Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die et consolare propter tristiciam. Et fac luctum secundum meritum eius uno die vel duobus propter detractionem. A tristicia enim festinat mors et cooperit virtutem et tristicia cordis flectit cervicem. In abductione permanet tristicia et substantia inopis secundum cor eius. Ne dederis in tristicia cor tuum sed repelle eam a te et memento novissimorum et noli oblivisci. Neque enim est conversio et huic nil proderis et te ipsum pessimabis. Memor esto iudicii

nici. sic enim erit et tuum. Michi heri et tibi hodie.
In requie mortui requiescere fac memoriam
eius. et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientiam
scribe in tempore vacuitatis. et qui minoratur actu
sapientiam percipiet. qua sapientia replebitur. Qui tenet
aratrum et qui gloriatur in iaculo stimulo bo-
ves agitat. et conversatur in operibus eorum. et enar-
ratio eius in filiis taurorum. Cor suum dabit
ad versandos sulcos. et vigilia eius in sagina
vaccarum. Sic omnis faber et architectus qui noctem
tamquam diem transigit qui sculpit signacula
sculptilia. et assiduitas eius variat picturam.
Cor suum dabit in similitudinem picture. et vigilia
sua perficiet opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta
incudem. et considerans opus ferri. Vapor ignis
urit carnes eius. et in calore fornacis concer-
tatur. Vox mallei innovat aurem eius. et contra
similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in
consummationem operum. et vigilia sua ornabit
in perfectionem. Sic figulus sedens ad opus suum
convertens pedibus suis rotam. qui in sollicitu-
dine positus est semper propter opus suum. et innume-
ra est omnis operatio eius. In brachio suo forma-
bit lutum. et ante pedes suos curvabit virtu-
tem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem.
et vigilia sua mundabit fornacem. Omnes hii
in manibus suis speraverunt. et unusquisque in ar-
te sua sapiens est. Sine hiis omnibus non edificatur civi-
tas. et non inhabitabunt nec inambulabunt. et in ecclesiam
non transilient. Super sellam iudicis non sedebunt et
testamentum iudicii non intelligent. neque palam
facient disciplinam. et iudicium. et in parabolis non
invenientur. sed creaturam evi confirmabunt. et depre-
catio illorum in operatione artis accommodantes
animam suam et conquirentes in lege altissimi.

XXXIX

Sapientiam antiquorum omnium
exquiret sapiens. et in prophetis vacabit. Nar-
rationem virorum nominatorum conservabit. et in versu-
tias parabolarum simul introibit. Occulta pro-
verbiorum exquiret. et in absconditis parabolarum
conversabitur. In medio magnatorum ministra-
bit et in conspectu presidis apparebit. In terram
alienigenarum gentium transiet. bona enim et
mala in omnibus temptabit. Cor suum tradet ad
vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum et in
conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os suum
in oratione et pro delictis suis deprecabitur. Si enim
dominus magnus voluerit spiritu intelligentie reple-
bit illum. et ipse tamquam ymbres mittet eloquia
sapientie sue. et in oratione confitebitur domino. et ipse di-
riget consilium eius et disciplinam. et in absconditis
suis consiliabitur. Et ipse palam faciet disciplinam
doctrine sue. et in lege testamenti domini glo-
riabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius. et usque
in seculum non delebitur. Non recedet memoria
eius. et nomen eius requiretur a generatione in
generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes. et lau-
dem eius annunciabit ecclesia. Si permanserit
nomen eius derelinquet plus quam mille. et si requie-
verit proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem.
ut furore enim repletus sum. In voce dicit.
Obaudite me divini fructus. et quasi rosa planta-
ta super rivos aquarum fructificate. Quasi liba-
nus odorem suavitatis habete. Florete flo-
res quasi lilium. date odorem. et frondete in
gratiam. et collaudate canticum. et benedicite
dominum in operibus suis. Date nomini eius magnifi-
centiam. et confitemini illi in voce labiorum
vestrorum. et in canticis labiorum. et citharis. Et sic
dicetis in confessione. Opera domini universa bona
valde. In verbo enim eius stetit aqua sicut congeri-
es. et in sermone oris illius sicut exceptoria
aquarum. Quoniam in precepto ipsius placor fit.
et non est minoratio in salute ipsius. Opera
omnis carnis coram illo sunt. et non est quicquam abs-
conditum ab oculis eius. A seculo usque in seculum re-
spicit. et nichil est mirabile in conspectu eius. Non
est dicere quid est hoc aut quid est illud. Omnia
enim in tempore suo querentur. Benedictio illius
inundavit. et quomodo cataclismus aridam
inebriavit. Quomodo convertit aquas in siccitatem.
et siccata est terra. et vie illius viis illorum direc-
te sunt. sic peccatoribus offensiones in ira eius.
Bona bonis creata sunt ab inicio. sic nequis-
simis bona et mala. Inicium necessarie rei
vite hominum. aqua ignis. et ferrum. sal. lac.
et panis similagineus. et mel. botrus uve.
et oleum et vestimentum. Hec omnia sanctis in bona.
sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur.
Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt. et in
furore suo confirmaverunt tormenta sua. in
tempore consummationis effundent virtutem. et furorem
eius qui fecit illos confundent. Ignis. grando. fa-
mes. et mors. omnia hec ad vindictam crea-
ta sunt. Bestiarum dentes et scorpii et serpen-
tes. et rumphea vindicans in exterminium
impios. In mandatis eius epulabuntur. et super terram
in necessitate preparabuntur. et in temporibus suis
non preterient verbum. Propterea ab inicio confirmatus
sum. et consiliatus sum. et cogitavi. et scripta dimi-
misi. Omnia opera domini bona. et omne opus hora sua
subministrabit. Non est dicere hoc illo ne-

quia est. Omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate et benedicite nomen domini.

XL. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis adinventiones expectationis et dies finitionis. A presidente super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terram et cinerem. Ab eo qui utitur iacincto et portat coronam usque ad eum qui operitur lino crudo. Furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio, et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tamquam nichil in requie, et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis sue exurrexit, et admirans ad nullum timorem. Cum omni carne ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum. Ad hec mors, sanguis, contentio et rumphea, oppressiones, fames, et contritio, et flagella. Super iniquos creata sunt hec omnia, et propter illos factus est cathaclismus. Omnia enim que de terra sunt in terram convertentur, et aque omnes in mare convertentur. Omne munus et iniquitas delebitur, et fides in seculum stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabit. In aperiendo manus suas letabitur, sic prevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde super cacumen petre sonant. Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne fenum evelletur. Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et misericordia in seculum permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea invenies thesaurum. Edificatio civitatis confirmabit nomen, et super hanc mulier immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor, et super utraque dilectio sapientie. Tibie et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit oculus, et super hec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum et constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates iniustorum exaltant cor, et super hec timor domini. Non est in timore domini minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium. Timor domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum.

Fili in tempore vite tue ne indigeas; melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam non est vita eius in cogitatione victus. Alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre eius ignis ardebit.

n. ꝯ paupertatem ·

XLI. O mors quam amara est memoria tua homini iniusto et pacem habenti in substantiis suis, viro quieto et cuius vie directe sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. O mors bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus, defecto etate et cui de omnibus cura est, et incredibili qui sapientiam perdit. Noli metuere iudicium mortis. Memento que ante te fuerunt et que superventura sunt tibi. Hoc iudicium a domino omni carni. Et quid superveniet tibi in beneplacito altissimi, sive decem sive centum sive mille anni. Non est enim in inferno accusatio vite. Filii abhominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrii. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio. Ve vobis viri impii qui dereliquistis legem domini altissimi. Et si nati fueritis in maledictione nascemini, et si mortui fueritis in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terram convertentur, sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. Bone vite numerus dierum, bonum autem nomen permanebit in evo. Disciplinam in pace conservate filii. Sapientia enim abscondita et thesaurus invisus, que utilitas in utrisque? Melior est homo qui abscondit stultitiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reveremini in his que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem reverentiam observare, et non omnia omnibus beneplacent in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione, et a presidente et a potente de mendacio, a principe et a iudice de delicto, a synagoga et plebe de iniquitate, a socio et amico de iniusticia, et de loco in quo habitas de furto, de veritate dei et testamento, de discubitu in panibus, et ab obfuscatione dati et accepti, a salutantibus de silentio, a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Cave

n. p bona fama

ab amicis de sermonibus improperii. et cum dederis ne improperes.

XLII

Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi. et eris vere sine confusione. et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris. et ne accipias personam ut delinquas. De lege altissimi et testamento. de iudicio iustificare impium. De verbo sociorum et viatorum. et de datione hereditatis amicorum. De equalitate statere et ponderum. De acquisitione multorum et paucorum. De corruptione emptionis et negociatorum. et de multa disciplina filiorum. et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus multe sunt claude. et quodcumque trades numera. et appende. datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui. et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus. et eris eruditus in omnibus. et probabilis in conspectu omnium virorum. Filia patris abscondita est vigilia. et sollicitudo eius auferet somnum. ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur. et cum viro commorata odibilis fiat. nequando polluatur in virginitate sua. et in paternis suis gravida inveniatur. ne forte cum viro commorata transgrediatur. aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam. nequando faciat te in opprobrium venire inimicis a detractione in civitate. et ab obiectione plebis. et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie. et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea. et a muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens. et mulier confundens in opprobrium. Memor ero igitur operum domini. et que vidi annunciabo in sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit. et gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua que confirmavit dominus omnipotens stabiliri in gloria sua. Abyssum et cor hominum investigavit. et in astutia eorum excogitavit. Cognovit enim dominus omnem scientiam. et inspexit in signum evi. annuncians que preterierunt. et que superventura sunt revelans vestigia occultorum. et non preterit illum omnis cogitatus. et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientie sue decoravit. qui est ante seculum et usque in seculum. neque adiectum est neque minuitur. et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia sunt omnia opera eius. et tamquam scintilla que est considerare. Omnia hec vivunt et manent in seculum. et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia unum contra unum. et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque confirmavit bona. et quis saciabitur videns gloriam eius. et quis saciabitur confirmavit fortitudinis

XLIII

Altitudinis firmamentum.

Pulchritudo eius est species celi in visione glorie. Sol in aspectu annuncians in exitu vas admirabile opus excelsi. In meridiano exurit terram. et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere. Fornacem custodiens in operibus ardoris. Tripliciter sol exurens montes radios igneos exsufflans. et refulgens radiis suis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum. et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo. ostensio temporis et signum evi. A luna signum diei festi. luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum nomen eius est crescens mirabiliter in consummationem. Vas castrorum in excelsis. in firmamento celi resplendens. Species celi gloria stellarum. mundum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium. et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic eum qui fecit illum. Valde speciosus est in splendore suo. Giravit celum in circuitu glorie sue. manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem. et accelerat coruscationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesauri. et evolaverunt nebule sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes. et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes. et in voluntate eius aspirabit nothus. Vox tonitrui eius verberabit terram. Tempestas aquilonis et congregatio spiritus. et sicut avis deponens ad sedendum aspergit nivem. et sicut locusta demergens descensus eius. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus. et super imbrem eius expavescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram. et dum gelaverit fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flavit. et gelavit cristallus ab aqua. Super omnem congregationem aquarum requiescet. et sicut lorica induit se aquis. et devorabit montes. et exuret desertum. et extinguet viride sicut igne. Medicina omnium in festinatione nebule. obvians ros ab ardore venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus. cogitatione sua placavit abyssum. et plantavit illam dominus ihesus. Qui navigant mare enarrent pericula eius. et audientes auribus nostris admirabimur. Illic preclara opera et mirabilia. varia bestiarum genera. et omnium pecorum. et creatura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis. et in sermone eius composita

sunt omnia. Multa dicimus et deficimus in verbis.
consummatio autem sermonum ipse est. In omnibus
glorificantes ad quid valebimus? Ipse enim omnipotens
super omnia opera sua. Terribilis dominus et magnus vehemen
ter. et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes dominum
quantumcumque potueritis supervalebit adhuc. et
admirabilis magnificentia eius. Benedicentes
dominum exaltate illum quantum potestis. Maior est
enim omni laude. Exaltantes eum replemini
virtute. Ne laboretis. Non enim comprehendetis.
Quis videbit eum et enarrabit. et quis mag
nificabit eum sicut est ab initio. Multa abs
condita sunt maiora his pauca enim vidimus
operum eius. Omnia autem dominus fecit. et pie agentibus
dedit sapientiam.
XLIV Laudemus viros gloriosos. et parentes nostros
in generatione sua. Multam gloriam fecit dominus.
magnificentia sua a seculo. Dominantes in potestati
bus suis. homines magni virtute et prudentia
sua prediti. nunciantes in prophetis dignitatem
prophetarum. et imperantes in presenti populo et virtute
prudentie populi sanctissima verba. In peritia sua
requirentes modos musicos et narrantes car
mina scripturarum. homines divites in virtute.
pulcritudinis studium habentes. pacificantes in
domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue
gloriam adepti sunt. et in diebus suis habentur in lau
dibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen nar
randi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria
perierunt quasi qui non fuerint. Nati sunt quasi qui non
nati. et filii ipsorum cum ipsis. Sed illi viri misericordie sunt.
quorum pietates non defuerunt. et cum semine ipsorum
permanent bona hereditas. et nepotes ipsorum sancti
in testamento steterunt. et filii ipsorum hereditas propter
illos usque in eternum manet. Semen eorum et gloria
illorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepul
ta sunt. et nomen eorum vivet in generationes et gene
rationes. Sapientiam ipsorum narrent populi. et laudem
eorum nunciet ecclesia. Enoch placuit deo. et trans
latus est in paradisum. ut det gentibus sapientiam.
Noe inventus est perfectus iustus. et in tempore iracundie
factus est reconciliatio. Ideo dimissum est re
liquum terre cum factum est diluvium. Testamenta
seculi posita sunt apud illum. ne deleri possit diluvio
omnis caro. Abraham magnus pater multitu
dinis gentium. et non est inventus similis illi in gloria.
Qui conservavit legem excelsi. et fuit in testamen
to cum illo. In carne eius stare fecit testamentum.
et in temptatione inventus est fidelis. Ideo iureiu
rando dedit illi gloriam in gente sua. crescere
illum quasi terre cumulum. et ut stellas exaltare
semen eius. et hereditare illos a mari usque ad mare.
et a flumine usque ad terminos terre. Et in ysaac fe
cit eodem modo. propter abraham patrem ipsius. Benedictionem
omnium gentium dedit illi dominus. et testamentum suum
confirmavit super caput iacob. Agnovit eum in bene
dictionibus suis. et dedit illi hereditatem. et divi
sit illi partem in tribubus. xii. Et conservavit illi
homines misericordie invenientes gratiam in oculis omnis car
nis. Dilectus a deo et hominibus moyses cuius memo
ria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria
sanctorum. et magnificavit eum in timore inimico
rum. et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit
illum in conspectu regum. et iussit illi coram populo suo.
et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ip
sius sanctum fecit illum et elegit eum ex omni carne. Audi
vit enim eum et vocem ipsius. et induxit illum in nube.
et dedit illi coram precepta. et legem vite et disciplin
e. docere iacob testamentum et iudicia sua israel.
XLV Excelsum fecit aaron fratrem suum
et similem sibi de tribu levi. Statuit ei testa
mentum eternum. et dedit illi sacerdotium gentis. et bea
tificavit illum in gloria. et circumcinxit eum zona
iustitie. et induit eum stolam glorie. et coronavit eum
in vasis virtutis. Circumpedes et femoralia et
humerale posuit ei. et circumcinxit illum tintinna
bulis aureis plurimis in giro. dare sonitum in
incessu suo. auditum facere sonitum in templo in me
moriam filiis gentis sue. Stolam sanctam auro ia
cincto. et purpura opus textile. viri sapientis iu
dicio et veritate preditum. torto cocco opus artifi
cis gemmis preciosis figuratis in ligatura auri
et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum
numerum tribuum israel. Corona aurea super mitram eius
expressa signo sanctitatis et gloria et honoris. et opus
virtutis desiderio oculorum ornata. Sic pulcra
ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. Non est
indutus illa alienigena aliquis. sed tantum filii ipsius
soli et nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipsius
consummata igni cottidie. Complevit moyses
manus eius. et unxit illum oleo sancto. Factum est illi in
testamentum eternum. et semini eius sicut dies celi. fun
gi sacerdotio. et habere laudem. et glorificare populum su
um in nomine suo. Ipsum elegit ab omni vivente
offerre sacrificium deo incensum et bonum odorem
in memoriam placare pro populo suo. Et dedit illi in
preceptis suis potestatem in testamentis iudicio
rum docere iacob testimonia. et in lege sua
lucem dare israel. Quia contra illum steterunt alieni.
et propter invidiam circumdederunt illum in deserto. ho
mines qui erant cum dathan et abiron. et congregatio
chore in iracundia. Vidit dominus deus. et non placuit

illi. et consumpti sunt in impetu iracundie. Fecit illis
monstra. et consumpsit illos in flamma ignis. Et
addidit aaron gloriam. et dedit illi hereditatem. et
primitias frugum terre divisit illi. Panem ipsius in
primis paravit, in sacietatem. Nam et sacrificia
domini edent que dedit illi. ipsi et semini eius. Ceterum
in terra gentis non hereditabit. et pars non est illi in gente.
Ipse est enim pars eius, et hereditas. Phinees filius
eleazari. tercius in gloria est imitando eum in ti-
more dei. et stare in reverentia gentis in boni-
tate. et alacritate anime sue. placuit deo israel. Ideo
statuit illi testamentum pacis. et principem sanctorum.
et gentis sue. ut sit illi et semini eius sacerdotii
dignitas in eternum. Et testamentum david regis filio
iesse de tribu iuda. hereditas ipsi et semini eius
ut daret sapientiam in cor nostrum. iudicare
gentem suam in iusticia. ne abolerentur bona
ipsorum. et gloriam ipsorum in gentem eorum eternam fecit.
XLVI Fortis in bello ihesus nave
successor moysi in prophetis. qui fuit magnus
secundum nomen suum. maximus in salutem electo-
rum dei. expugnare insurgentes hostes. ut
consequeretur hereditatem israel. Quam gloriam adep-
tus est in tollendo manus suas. et iactando contra
civitates rumpheas. Quis ante illum sic restitit?
Nam hostes ipse ipse dominus percussit. Aut non in
iracundia eius impeditus est sol. et una dies
facta est quasi duo. Invocavit altissimum potentem,
in oppugnando inimicos undique. et audivit
illum magnus et sanctus deus. in saxis grandinis virtutis
valde fortis. Impetum fecit contra gentem hosti-
lem. et in descensu perdidit contrarios ut cognos-
cant gentes potentiam eius. quia contra dominum pugnare
non est facile. et secutus est a tergo potentis. Et in
diebus moysi misericordiam fecit ipse. et caleph filius
iephone stare contra hostem. et prohibere gentem a
peccatis. et perstringere murmur malicie. Et ipsi
duo constituti a periculo malicie liberati sunt.
a numero sexcentorum milium peditum. inducere illos
in hereditatem. in terram que manat lac et mel. Et
dedit dominus illi caleph fortitudinem. et usque in senec-
tutem permansit illi virtus ut ascenderet in excel-
sum terre locum. et semen ipsius optinuit hereditatem.
Et viderent omnes filii israel. quia bonum est obsequi sancto
deo. Et iudices singuli suo nomine. quorum non est
corruptum cor qui non aversi sunt a domino. ut sit
memoria illorum in benedictione. et ossa eorum
pullulant de loco suo. et nomen eorum permanet
in eternum. permanens ad filios illorum sanctorum virorum
in gloria. Dilectus a domino deo samuel domini re-
novavit imperium. et unxit principes in gente

sua. In lege domini congregationem iudicavit. et
vidit deus iacob. et in fide sua probatus est propheta.
et cognitus est in verbis suis fidelis. quia vidit
deum lucis. et invocavit dominum omnipotentem in
oppugnando. hostes circumstantes undique.
in oblatione agni inviolati. Et tonuit de celo
dominus in sonitu magno. auditam fecit vocem
suam. et contrivit principes tyriorum. et omnes duces
philistym. et ante tempus finis vite sue et seculi tes-
timonium perhibuit in conspectu domini. et christi. pecu-
nias. et usque ad calciamenta ab omni carne non ac-
cepit. et non accusavit illum homo. Et post hoc dormi-
vit et notum fecit regi. et ostendit illi finem
vite sue. et exaltavit vocem eius de terra in prophetia
delere impietatem gentis.
XLVII Post hec surrexit nathan propheta in diebus
david. quasi adeps separatus a carne. Sic david a fi-
liis israel. Cum leonibus lusit quasi cum agnis. et in
ursis similiter fecit. sicut in agnis ovium. In iuven-
tute sua numquid non occidit gigantem. et abstu-
lit obprobrium de gente. In tollendo manum
in saxo funde. deiecit exultationem golie.
Invocavit dominum omnipotentem. et dedit in dextera
eius tollere hominem fortem in bello. et exalta-
re cornu gentis sue. Sic in decem milibus glori-
ficavit eum. et laudavit eum in benedictionibus
domini in offerendo illi coronam glorie. Contrivit
enim inimicos undique. et extirpavit philisthi-
im contrarios usque in hodiernum diem. Contrivit
cornu ipsorum usque in eternum. In omni opere dedit con-
fessionem sancto. et excelso in verbo glorie. De omni
corde suo laudavit dominum. et dilexit deum qui
fecit illum. et dedit illi contra inimicos poten-
ciam. Et stare fecit cantores contra altare. et in
sono eorum dulces fecit modulos. Et dedit in
celebrationibus decus. et ornavit tempora usque
ad consummationem vite. ut laudarent nomen
sanctum domini. et amplificarent mane dei sanctitatem.
Ipse purgavit peccata ipsius. et exaltavit in eternum
cornu eius. Et dedit illi testamentum regum. et se-
dem glorie in israel. Post ipsum surrexit filius sensa-
tus. et propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum.
Salomon imperavit in diebus pacis. cui subie-
cit deus omnes hostes. ut conderet domum in nomine
suo. et pararet sanctitatem in sempiternum. Quemadmo-
dum eruditus es in iuventute tua. et repletus es
quasi flumen sapientia. et terram retexit anima tua. Et
replesti in comparationibus enigmata. Ad insulas
longe divulgatum est nomen tuum. et dilectus
es in pace tua. In canticis et in proverbiis. et
comparationibus. et interpretationibus mirate sunt

fuit. et in nomine domini cui est cognomen deus israel. Col-
legisti quasi auricalcum aurum. et ut plumbum com-
plesti argentum. et inclinasti femora tua muli-
eribus. potestatem habuisti in corpore tuo. Dedis-
ti maculam in gloria tua. et prophanasti semen tuum.
inducere iracundiam ad liberos tuos. et in ceteris
stulticiam tuam ut faceres imperium bipertitum. et ex
effrem imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet
misericordiam suam. et non corrumpet nec delebit opera sua. neque
perdet a stirpe nepotes electi sui. et semen eius qui
diligit dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum
iacob. et david de ipsa stirpe. Et finem habuit salomon
cum patribus suis. Et dereliquit post se de semine suo
gentis stulticiam. et imminutum a prudentia robo-
am. Qui avertit gentem consilio suo. Et ieroboam
filium nabath qui peccare fecit israel. et dedit viam
peccandi effraim. et plurima redundaverunt
peccata ipsorum. Valde enim averterunt illos a terra sua.
et quesivit omnes nequicias usque dum perveniret ad illos
defensio. et ab omnibus peccatis liberavit eos.
XLVIII Et surrexit helyas
propheta quasi ignis. et verbum ipsius quasi facula
ardebat. Qui induxit in illos famem. et imitantes
illum invidia sua pauci facti sunt. Non poterant
enim sustinere precepta domini. Verbo domini continuit ce-
lum. et deiecit a se ignem ter. Sic amplificatus
est helias in mirabilibus suis. Et quis potest simili-
ter gloriari tibi. qui sustulisti mortuum ab inferis
de sorte mortis in verbo domini dei. Qui deiecisti re-
ges ad perniciem. et confregisti facile potentiam
ipsorum. et gloriosos de lecto suo. Qui audisti in syna
iudicium. et in choreb iudicia defensionis. Qui
ungis reges ad penitentiam. et prophetas facis successo-
res post te. Qui receptus es in turbine ignis. in
curru equorum igneorum. Qui inscriptus es in iudiciis
temporum lenire iracundiam domini. conciliare cor patris
ad filium. et restituere tribus iacob. Beati sunt qui
te viderunt. et in amicicia tua decorati sunt. Nam
nos vita vivimus tantum. post mortem autem non erit ta-
le nomen nostrum. Helias quidem in turbine tectus est.
Et in heliseo completus est spiritus eius. In diebus suis
non pertimuit principem et potentia nemo vicit
illum. nec superavit illum verbum aliquod. et mortu-
um prophetavit corpus eius. In vita sua fecit mon-
stra. et in morte mirabilia operatus est. In omnibus
istis non penituit populus. et non recesserunt a peccatis suis
usque dum abiecti sunt de terra sua. et dispersi sunt in
omnem terram. et relicta est gens perpauca. et princeps
in domo david. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo.
Alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias mu-
nivit civitatem suam. et induxit in medium ipsius

aquam. et fodit ferro rupem. et edificavit ad aquam
puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib.
et misit rapsacen. et sustulit manum suam contra illos.
et extulit manum suam in syon. et superbus factus est po-
tentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum.
et doluerunt quasi parturientes mulieres. Et invocave-
runt dominum misericordem. et expandentes manus ex-
tulerunt ad celum. et sanctus dominus deus audivit cito vocem
ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum. neque dedit
illos inimicis suis. sed purgavit illos in ma-
nu ysaie prophete sancti. Deiecit castra assiriorum. et
contrivit illos angelus domini. Nam fecit ezechias
quod placuit deo. et fortiter ivit in via david patris sui.
quam mandavit illi ysaias propheta magnus et
fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius retro rediit
sol. et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ul-
tima. et consolatus est lugentes in syon. usque in
sempiternum. Ostendit futura et absondita ante
quam evenirent. XLIX
Memoria iosie in compositione odoris facta est opus
pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur
eius memoria. et ut musica in convivio vini.
Ipse est directus divinitus in penitentia gentis. et tu-
lit abhominationes impietatis. Et gubernavit ad
dominum cor ipsius. et in diebus peccatorum corroboravit
pietatem. Preter david. et ezechiam et iosiam. omnes reges
commiserunt peccatum. Nam reliquerunt legem poten-
tes reges iuda. et contempserunt timorem dei. Dederunt
enim regnum suum aliis. et gloriam suam alienige-
ne genti. Incenderunt electam civitatem sanctitatis. et
desertas fecerunt vias ipsius in manu ieremie.
Nam male tractaverunt illum qui a ventre matris
consecratus est propheta evertere. et perdere et iterum edificare.
et renovare. Ezechiel qui vidit conspectum glorie quem
ostendit illi in curru cherubim. Nam commemo-
ratus est inimicorum in imbre benefacere illis qui
ostenderunt rectas vias. Et duodecim prophetarum ossa
pullulabant de loco suo. Nam corroboraverunt
iacob. et redemerunt se in fide virtutis sue. Quomodo
amplificemus zorobabel. Nam et ipse quasi signum in dex-
tera manu israel. Et ihesum filium iosedech qui in
diebus suis edificaverunt domum. et exaltaverunt tem-
plum sanctum domino. paratum in gloriam sempiternam.
Et neemias in memoria multo tempore. qui erexit
nobis muros eversos. et stare fecit portas et
seras. qui erexit domos nostras. Nemo natus est
in terra qualis enoch. Nam et ipse receptus est a terra.
Et ioseph qui natus est homo princeps fratrum. firmamen-
tum gentis. rector fratrum. stabilimentum populi. et
ossa ipsius visitata sunt. et post mortem prophetaverunt.
Seth et sem. apud homines gloriam adepti sunt.

isr' omem aiam adam i origine ada. Simeon
onie fili' sacerdos magnus. q i uita sua suffal
sit domu. et i dieb; suis corroborauit templu.
Templi q altitudo ab ipso fundata e. duplex
edificatio. et excelsi parietes tepli. In dieb; ipi'
emanauerut putei aquaru. et q mare adimple
ti sut sup modu. Qui curauit gente sua et liberauit
ea a pditione. Qui preualuit aplificare ciuita
te. Qui adept' est gloriam i conuersatione gentis. et
ingressu domus et atrii aplificauit. Qui stella ma
tutina i medio nebule. et q luna plena i die
bus suis lucet. et q sol refulges. sic ille ef
fulsit in teplo dei. Qi arcus refulges int ne
bulas glie. et q flos rosaru in dieb; uernis. et
q lilia q sut in transitu aq. et q thus redoles
in dieb; estatis. Qi ignis effulges. et thus ardes
in igne. Qi uas auri solid ornatu oi lapide p
cioso. Qi oliua pullulas. et cipress' i altitudine
se tollens. In accipiendo ipm stola glie et uest
tiri eu in consumatione uirtutis. In ascensu alta
ris sci gloriam dedit sanctitatis amictu. In accipi
endo a partes de manu sacerdotu. et ipse stans
iuxta ara. circa illu corona fratru q planta
tio cedri in monte libano. Sic circa illum
steterut q rami palme. et oes filii aaron in
gloria sua. Oblo aut dni in manib; ipoz cora
oi sinagoga isrl. et consumatione fungens in
ara apliflicare oblone excelsi regis. Por
rexit manu sua in libatione. et libauit in
sanguine uue. et effudit i fudamento altaris
odore diuinu excelso pncipi. Tunc exclama
uert filii aaron i tubis ductilib; sonuert.
et auditam fecert uoce magna i memoria
cora deo. Tunc oes ppls simul pperauert et ce
ciderut in facie sup tra adorare dnm dm su
um. et dare preces onipotenti deo excelso. et
aplificauert psallentes i uocib; suis. et
i magna domo fcs e sonus suauitatis ple
nus. et rogauit ppls dnm excelsu in prece
usq; du pfecer est honor dni. et munus suu
pfecert. Tunc descendes manus suas extulit
in oem congregatione filioz isrl dare gloriam deo
a labiis suis. et in noie ipi' gloriari. et itera
uit oratione suam uoles ostende uirtute dei.
Et nuc orate deu oim qui magna
fecit in oi tra q auxit dies nros a uentre matris
nre. et fecit nobiscu scdm sua miam det nob io
cunditate cordis. et fieri pace in dieb' nris
i isrl. p dies sepitnos credere isrl nobiscu ee
miam dei. ut liberet nos in dieb; suis. Duas
gtes odit aia mea. tercia aut no est gens qua

odim. Qui sedet in monte seir et philistim.
et stultus ppls qui habitat i sichimis. Doctrina
sapie et discipline scripsit i codice isto ihc fi
lius sirach ierosolimita q renouauit sapi
entia de corde suo. Beat' qui i istis uersat' bonis.
qui ponit illa in corde suo sapies erit semp.
Si enim h fecerit ad oia ualebit. q lux dei uest
tigium eius est.

LI

Confitebor t dne rex et collaudabo te dm
saluatore meu. Cofitebor noi tuo qm ad
iutor et ptector fcs es m. et liberasti corp' meu
a pditione. A laqueo lingue iniq; et a labi
is opantiu mendaciu. et i conspectu astantiu
fcs es m adiutor. et liberasti me scdm mltitudi
ne mie nois tui a rugientib; pparatis ad es
cam. de manib; querentiu aiam mea. et de mul
tis tribulonib; q circudedert me. A pssura
flame q circudedit me. et i medio ignis n sum
estuat. De altitudie uentris iferi. et a lingua
coinquinata. et a ulbo mendacii. a rege iniquo
et a lingua iniusta liberasti me. Laudabit usq;
ad morte aia mea dnm. et uita mea appin
quans erat in iferno deorsu. Circudederunt
me undiq; et n erat q adiuuaret. respiciens
era ad adiutoriu hominu. et n erat. Me
moratus su mie tue dne. et cooperationis tue q
a sclo sut. qm eruis sustinetes te dne. et libe
ras eos de manu gentiu. Exaltasti sup tram
habitatione mea. et p morte defluenta depca
ta su. Inuocaui dnm prem dni mei. ut n
derelinquat me i die tribulonis mee. et in tpe
supboz sine adiutorio. Laudabo nom tuu
assidue. et collaudabo illd in confessione. et ex
audita e oro mea. et liberasti me de pditione. et
eripuisti me de tpe iniq. Ppterea confitebor et
laude dica t. et bndica nomen dni. Cum
adhuc iunior su priusqm oberrare quesiui
sapiam pala in oratione mea. Ant tepls postu
laba p illa. et usq; in nouissimis inquira ea.
et florebit tanquam precox uua. letatu
e in ea cor meu. Ambulauit pes m's iter rectu.
a iuuetute mea inuestigaba ea. Inclinaui
modice aure mea. et excepi illa. Multa inue
ni i metipo sapiam. et multu pfeci in ea.
Danti m sapiam dabo gloriam. Consiliat' sum
eni ut facerem illa. et zelat' su in bonu n
confundar. Colluctata e aia mea i illa. et i
faciendo ea confirmat' su. Manus meas ex
tendi i altu. et i sapia eius luxit aia mea. et
ignorantias meas illuminauit. Aiam mea
direxi ad illa. et in agnitione inueni eam.

possedi cum ipsis cor ab initio. propter hoc non dere-
linquar. Venter meus conturbatus est querendo illam.
propterea bonam possidebo possessionem. Dedit enim
michi dominus linguam mercedem meam. et in ipsa lau-
dabo eum. Appropiate ad me indocti. et congregate
vos in domum discipline. Quid adhuc retar-
damini. et quid dicitis in his. anime vestre sitiunt ve-
hementer. Aperui os meum et locutus sum. Compara-
te vobis sine argento sapientiam. et collum vestrum
subicite iugo eius. et suscipiat anima vestra disci-
plinam. In proximo est enim invenire eam. Videte
oculis vestris. quia modicum laboravi. et inveni mi-
chi multam requiem. Assumite disciplinam in nume-
ro argenti. et copiosum aurum possidete in
ea. Letetur anima vestra in misericordia eius. et non confunde-
mini in laude eius. Operamini opus vestrum ante tempus
et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo. amen.
Explicit liber ecclesiastici. Incipit prologus in libro ysaie prophete.

Nemo cum
prophetas versibus viderit esse
descriptos metro existimet
eos apud hebreos ligari. et
aliquid simile habere de psalmis vel
operibus salomonis. Sed quod in
demostene et tullio solet
fieri. ut per cola scribantur et co-
mata. qui utique prosa et non versibus conscripserunt.
Nos quoque utilitati legentium providentes inter-
pretationem novam. novo scribendi genere dis-
tinximus. Ac primum de ysaia sciendum quod in ser-
mone suo disertus sit. quippe ut vir nobilis
et urbane elegantie. nec habens quicquam in eloquio
rusticitatis admixtum. Unde accidit ut pre cete-
ris florem sermonis eius translatio non potuerit con-
servare. Adiciendum quoque quod non tam propheta di-
cendus sit. quam evangelista. Ita enim universa Christi
ecclesieque misteria ad liquidum prosecutus est. ut non
eum putes de futuro vaticinari. sed de preteritis
historiam texere. Unde conicio noluisse tunc
temporis .lxx. interpretes fidei sue sacramenta perspicue
ethnicis prodere. ne sanctum canibus. et margari-
tas porcis darent. Que cum hanc editionem legeri-
tis ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro
quanti laboris sit prophetas intelligere. nec fa-
cile quempiam posse iudicare de interpretatione
nisi intellexerit ante que legerit. Nos quoque patere
morsibus plurimorum qui stimulante invidia quod
consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens
in flammam mitto manum. et nichilominus hoc a
fastidiosis lectoribus precor. ut quomodo greci
post .lxx. translatores aquilam et simachum
et theodotionem legunt. vel ob studium doctrine
sue. vel ut .lxx. magis ex collatione eorum
intelligant. sic et isti saltem unum post priores habe-
re dignentur interpretem. legant prius et postea despi-
ciant. ne videantur non ex iudicio. sed ex odii
presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem
ysaias in ierusalem et in iudea. necdum .x. tri-
bubus in captivitatem ductis. ac de utroque reg-
no nunc commixtim. nunc separatim texit oraculum. et cum
interdum ad presentem respiciat historiam. et post
babilonie captivitatem reditum populi significet in
iudeam. tamen omnis eius cura de vocatione gentium.
et de adventu christi est. Quem quanto plus amatis o
paula et eustochium. tanto magis ab eo petite.
ut pro obtrectatione presenti qua me indesinenter
emuli laniant. ipse michi restituat mercedem in
futuro. qui scit me in peregrine lingue eruditione
sudasse. ne iudei de falsitate scripturarum
ecclesiis eius diutius insultarent. Explicit prologus.

Incipit liber ysaie prophete.

Visio ysaie
filii amos
quam vidit super iudam et
ierusalem in diebus ozie ioathan
achaz ezechie regum iuda.
Audite celi. et auribus perci-
pe terra. quia dominus locutus est.
Filios enutrivi. et exalta-
vi. ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos posses-
sorem suum. et asinus presepe domini sui. Israel autem
me non cognovit. et populus meus non intellexit.
Ve genti peccatrici populo gravi iniquitate. se-
mini nequam filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum.
blasphemaverunt sanctum israel. abalienati sunt
retrorsum. Super quo percutiam vos ultra. addentes
prevaricationem. Omne caput languidum. et omne cor me-
rens. a planta pedis usque ad verticem. non est in eo
sanitas. Vulnus et livor et plaga tumens. non est
circumligata. nec curata medicamine. neque
fota oleo. Terra vestra deserta. civitates vestre
succense sunt igni. Regionem vestram coram vobis
alieni devorant. et desolabitur sicut in vastitate
hostili. Et derelinquetur filia sion. ut umbraculum
in vinea. et sicut tugurium in cucumerario. sicut ci-
vitas que vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset
nobis semen. quasi sodoma fuissemus. et quasi gomorra
similes essemus. Audite verbum domini principes sodomo-
rum. percipite auribus legem dei nostri populus gomor-
re. Quo michi multitudinem victimarum vestrarum di-
cit dominus. Plenus sum. Holocausta arietum. et adipem
pinguium. et sanguinem vitulorum et agnorum
nolui et hircorum. Cum veneritis ante conspectum

meum quis quesivit de manibus vestris haec, ut am-
bularetis in atriis meis. Ne afferatis ultra
sacrificium frustra. Incensum abhominatio est mihi. Neo-
meniam et sabbatum et festivitates alias non feram.
Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates
vestras odivit anima mea. Facta sunt mihi molesta. La-
boravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras a-
vertam oculos meos a vobis. Et cum multiplicaveritis o-
rationem, non exaudiam. Manus enim vestre sanguine
.P. plene sunt. Lavamini mundi estote. Auferte
malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite
agere perverse. Discite benefacere. Querite iudicium.
Subvenite oppresso. Iudicate pupillo. Defendite
viduam. Et venite et arguite me, dicit dominus. Si
fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabun-
tur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana
alba erunt. Si volueritis et audieritis me, bona
.F. terre comedetis. Quod si nolueritis et me provocave-
ritis ad iracundiam, gladius devorabit vos, quia os
domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas
fidelis plena iudicii? Iusticia habitavit in ea, nunc
autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam.
Vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles,
socii furum. Omnes diligunt munera, secuntur retri-
butiones. Pupillo non iudicant, et causa vidue non
ingreditur ad eos. Propter hoc ait dominus deus
exercituum, fortis Israel: Heu ego consolabor super hos-
tibus meis et vindicabor de inimicis meis. Et
convertam manum meam ad te, et excoquam ad purum
scoriam tuam, et auferam omne stagnum tuum. Et resti-
tuam iudices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios
tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas
iusti, urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur,
et reducent eam in iusticia. Et conteret scelestos et pec-
catores simul, et qui dereliquerunt dominum consumentur.
Confundentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt,
et erubescetis super ortis quos elegeratis. Cum fueritis
velut quercus defluentibus foliis, et velut ortus
neq; absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut favilla
stuppe, et opus vestrum quasi scintilla. Et succendetur
utrumque simul, et non erit qui extinguat.

II Verbum quod vidit Ysaias filius
Amos super Iudam et Ierusalem. Et erit in novissimis
diebus preparatus mons domus domini in vertice mon-
tium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes.
Et ibunt populi multi et dicent: Venite ascendamus
ad montem domini, et ad domum dei Iacob, et docebit
nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius, quia
de Syon exibit lex, et verbum domini de Ierusalem. Et iu-
dicabit gentes, et arguet populos multos, et conflabunt
gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces.
Non levabit gens contra gentem gladium, nec
exercebuntur ultra ad prelium. Domus Iacob ve-
nite et ambulemus in lumine domini nostri. Proiecis-
ti enim populum tuum domum Iacob, quia repleti sunt
ut olim, et augures habuerunt ut Philistiim,
et pueris alienis adheserunt. Repleta est terra
argento et auro, et non est finis thesaurorum eius.
Et repleta est terra eius equis, et innumerabiles qua-
drige eius. Et repleta est terra eius ydolis,
opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt
digiti eorum. Et incurvavit se homo, et humiliatus
est vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petram,
et abscondere in fossa humo, a facie timoris domini,
et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimis hominis
humiliati sunt, et incurvabitur altitudo virorum.
Exaltabitur autem solus dominus in die illa. Quia dies
domini exercituum super omnem superbum et excelsum, et
super omnem arrogantem, et humiliabitur, et super omnes ce-
dros Libani sublimes et erectas, et super omnes
quercus Basan, et super omnes montes excelsos, et super
omnes colles elevatos, et super omnem turrim excelsam,
et super omnem murum munitum, et super omnes naves Thar-
sis, et super omne quod visu pulcrum est. Et incurvabitur
omnis sublimitas hominum, et humiliabitur alti-
tudo virorum, et elevabitur dominus solus in die illa, et
ydola penitus conterentur. Et introibunt in speluncas
petrarum, et in voragines terre a facie formidinis
domini, et a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percu-
tere terram. In die illa proiciet homo ydola argenti
sui, et simulacra auri sui que fecerat sibi ut
adoraret, talpas et vespertiliones. Et ingredietur
fissuras petrarum, et in cavernas saxorum a facie
formidinis domini, et a gloria maiestatis eius, cum
surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine cu-
ius spiritus in naribus eius est, quia excelsus reputatus est ipse.

III Ecce enim dominator dominus exercituum
auferet a Ierusalem et a Iuda validum et fortem,
omne robur panis, et omne robur aque, et fortem,
et virum bellatorem, et iudicem, et prophetam, et ario-
lum, et senem, principem super quinquaginta, et hono-
rabilem vultu, et consiliarium, et sapientem de ar-
chitectis, et prudentem eloquii mistici. Et dabo
pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur
eis. Et corruet populus vir ad virum, et unusquisque
ad proximum suum. Tumultuabitur puer contra
senem, et ignobilis contra nobilem. Apprehendet
enim vir fratrem suum domesticum patris sui, et
dicet: Vestimentum tibi est, princeps noster esto, ruina
autem hec sub manu tua. Respondebit in die illa
dicens: Non sum medicus, et in domo mea non est
panis neque vestimentum. Nolite constituere me

principem populi. Ruit enim ierusalem. et iudas
concidit. quia lingua eorum et adinuentiones eorum contra
dominum. ut prouocarent oculos maiestatis eius.
Agnitio uultus eorum respondebit eis. et peccatum su-
um quasi sodoma predicauerunt. nec absconderunt.
Ve anime eorum quoniam reddita sunt eis mala. Dici-
te iusto quoniam bene quoniam fructum adinuentionum
suarum comedet. Ve impio in malum. Retributio
manuum eius fiet ei. Populum meum exactores
sui spoliauerunt. et mulieres dominate sunt eius.
Popule mi qui te beatum dicunt. ipsi te decipiunt.
et uiam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudi-
candum dominus. et stat ad iudicandos populos. Dominus
ad iudicium ueniet cum senioribus populi sui et
principibus eius. Vos enim depasti estis uineam
meam. et rapina pauperis in domo uestra. Quare atte-
ritis populum meum. et facies pauperum commolitis
dicit dominus exercituum. Et dixit dominus deus. Pro eo quod
eleuate sunt filie sion. et ambulauerunt collo ex-
tento. et nutibus oculorum ibant. et plaudebant et
ambulabant pedibus suis et composito gradu incede-
bant. decaluabit dominus uerticem filiarum sion.
et dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet
dominus ornamentum calciamentorum. et lunulas. et
torques. et monilia. et armillas. et mitras. et dis-
criminalia. et periscelidas. et murenulas. et
olfactoriola. et inaures. et anulos. et gemmas
in fronte pendentes. et mutatoria. et pallio-
la. et linteamina. et acus. et specula. et sindo-
nes. et uittas. et theristra. Et erit pro suaui odore
fetor. et pro zona funiculus. et pro crispanti crine
caluicium. et pro fascia pectorali cilicium. Pul-
cherrimi quoque uiri tui gladio cadent. et for-
tes tui in prelio. Et merebunt atque lugebunt por-
te eius. et desolata in terra sedebit.

IIII Et apprehendent .vii. mulieres uirum unum in
die illa dicentes. Panem nostrum comedemus.
et uestimentis nostris operiemur. tantummodo inuocetur
nomen tuum super nos aufer opprobrium nostrum. In die
illa erit germen domini in magnificentia et
gloria. et fructus terre sublimis. et exultatio his
qui saluati fuerint ex israel. Et erit omnis qui re-
lictus fuerit in sion. et residuus in ierusalem. sanctus
uocabitur. omnis qui scriptus est in uita in ierusalem.
Si abluerit dominus sordes filiarum sion. et sangui-
nem ierusalem lauerit de medio eius in spiritu iu-
dicii et spiritu ardoris. Et creauit dominus super omnem
locum montis sion. et ubi inuocatus est nubem per
diem. et fumum. et splendorem ignis flammantis in
nocte. Super omnem enim gloriam protectio. et taberna-
culum erit in umbraculum diei ab estu. et in securita-
tem. et absconsionem a turbine et a pluuia.

V Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei
uinee sue. Vinea facta est dilecto meo in cor-
nu filio olei. Et sepiuit illam. et lapides elegit
ex illa. et plantauit uineam electam. et edifica-
uit turrim in medio eius. et torcular extruxit
in ea. et expectauit ut faceret uuas. et fecit la-
bruscas. Nunc ergo habitatores ierusalem et uiri iu-
da iudicate inter me et uineam meam. Quid est quod
debui ultra facere uinee mee et non feci ei. An
quod expectaui ut faceret uuas et fecit labruscas.
Et nunc ostendam uobis quid ego faciam uinee mee.
Auferam sepem eius et erit in direptionem. diruam
maceriam eius et erit in conculcationem. et ponam eam
desertam. Non putabitur. et non fodietur. et ascendent su-
per eam uepres. et spine. et nubibus mandabo ne plu-
ant super eam imbrem. Vinea enim domini exercituum do-
mus israel est. et uiri iuda germen eius delectabile.
Expectaui ut faceret iudicium. et ecce iniquitas.
et iusticiam. et ecce clamor. Ve qui coniungitis do-
mum ad domum. et agrum agro copulatis usque ad
terminum loci. Numquid habitabitis uos soli in medio
terre. In auribus meis sunt hec dicit dominus exercituum.
Nisi domus multe deserte fuerint grandes et pulcre.
et absque habitatore. Decem enim iugera uinearum fa-
cient laguunculam unam. et .xxx. modii sementis
facient modios tres. Ve qui consurgitis mane
ad ebrietatem sectandam. et potandum usque ad uesperam.
ut uino estuetis. Cythara et lira. et tympanum.
et tibia. et uinum in conuiuiis uestris. et opus domini non
respicitis. nec opera manuum eius consideratis. Propter-
ea captiuus ductus est populus meus quia non habuit
scientiam. et nobiles eius interierunt fame. et multitu-
do eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus
animam suam. et aperuit os suum absque ullo termino.
et descendent fortes eius. et sublimes gloriosique eius
ad eum. Et incuruabitur homo. et humiliabitur uir. et oculi
sublimium deprimentur. et exaltabitur dominus exercituum
in iudicio. et deus sanctus sanctificabitur in iusticia. Et
pascentur agni iuxta ordinem suum. et deserta in
ubertatem uersa aduene comedent. Ve qui tra-
hitis iniquitatem in funiculis uanitatis. et quasi
uinculum plaustri peccatum. Qui dicitis festinet.
et cito ueniat opus eius. ut uideamus. et appropiet.
et ueniat consilium sancti israel. et sciemus illud. Ve
qui dicitis malum bonum. et bonum malum. ponen-
tes tenebras lucem. et lucem tenebras. ponentes
amarum in dulce. et dulce in amarum. Ve qui sapi-
entes estis in oculis uestris. et coram uobis metipsis
prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum uinum.
et uiri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui

iustificatis impium pro muneribus. et iustitiam
iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut devorat stipu
lam lingua flamme ignis et calor flamme ex
urit. sic radix eorum quasi favilla erit. et germen
eorum ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem
domini exercituum. et eloquium sancti israel blasphemave
runt. Ideo iratus est dominus furor in populo suo. et exten
dit manum suam super eum. et percussit eum. et conturba
ti sunt montes. et facta sunt morticina eorum quasi
stercus in medio platearum. In his omnibus non est a
versus furor eius. sed adhuc manus eius extenta. Et
elevabit signum in nationibus procul et sibilabit
ad eum de finibus terre. et ecce festinus velociter
veniet. Non est deficiens neque laborans in eo. non dormi
tabit neque dormiet. neque solvetur cingulum renum
eius. nec rumpetur corrigia calciamenti eius. Sagit
te eius acute. et omnes arcus eius extenti. Ungule
equorum eius ut silex. et rote eius quasi impetus tempes
tatis. Rugitus eius ut leonis rugiet ut catu
li leonum. et frendet. et tenebit predam et ample
xabitur. et non erit qui eruat. et sonabit in illa die
super eum sicut sonitus maris. Aspiciemus in terram.
et ecce tenebre tribulationis. et lux obtenebrata
est in caligine eius.

VI

In anno quo mortuus est rex ozias vidi dominum
sedentem super solium excelsum et elevatum. et plena
erat domus a maiestate eius. et ea que sub ipso e
rant replebant templum. Seraphin stabant super
illud. sex ale uni. et sex ale alteri. duabus ve
labant faciem eius. et duabus velabant pedes eius.
et duabus volabant. et clamabant alter ad alte
rum. et dicebant. Sanctus. sanctus. sanctus. dominus deus exercituum.
plena est omnis terra gloria eius. et commota sunt super li
minaria cardinum. a voce clamantis. et domus
repleta est fumo. et dixi. Ve mihi quia tacui. quia
vir pollutus ego sum labiis. et in medio populi
polluta labia habentis. ego habito. et regem dominum
exercituum vidi oculis meis. Volavit ad me u
nus de seraphin. et in manu eius calculus quem
forcipe tulerat de altari. et tetigit os meum. et
dixit. Ecce tetigi labia tua. et auferetur iniqui
tas tua. et peccatum tuum mundabitur. Et audivi
vocem domini dicentis quem mittam. et quis ibit
nobis? et dixi. Ecce ego sum. mitte me. et dixit.
Vade. et dices populo huic. Audite audientes.
et nolite intelligere. et videte visionem. et nolite
cognoscere. Excecca cor populi huius. et aures eius ag
grava. et oculos eius claude. ne forte videat
oculis suis. et auribus suis audiat. et corde su
o intelligat. et convertatur. et sanem eum. Et di
xi. Usquequo domine? et dixit. donec desolentur
civitates absque habitatore. et domus sine homine. et
terra relinquetur deserta. et longe faciet dominus ho
mines. et multiplicabitur que derelicta fuerat in
medio terre. et adhuc in ea decimatio. et conver
tetur in ostensionem sicut terebintus. et sicut quercus
que expandit ramos suos. Semen sanctum erit
id quod steterit in ea.

VII

Et factum est in diebus achaz filii ioathan
filii ozie regis iuda. ascendit rasin rex
syrie. et facee filius romelie rex israel in ie
rusalem. ad preliandum contra eam. et non potuerunt de
bellare eam. Et nunciaverunt domui david dicen
tes. Requievit syria super effraim. et commotum est cor
eius. et cor populi eius. sicut moventur ligna silvarum
a facie venti. Et dixit dominus ad ysaiam. Egre
dere in occursum achaz tu et qui derelictus est iasub
filius tuus. ad extremum aque ductus piscine supe
rioris in via agri fullonis. et dices ad eum.
Vide ut sileas. Noli timere. et cor tuum ne for
midet a duabus caudis titionum fumigantium
istorum in ira furoris rasin regis syrie et fi
lii romelie. eo quod consilium inierit contra te syria
malum. effraim. et filius romelie dicentes.
Ascendamus ad iudam. et suscitemus eam. et avel
lamus eam ad nos. et ponamus regem in medio
eius. filium tabeel. Hec dicit dominus deus. Non erit
istud et non stabit. Sed caput syrie damascus.
et caput damasci rasin. et adhuc .lx. et quinque
anni. et desinet effraim esse populus. et caput
effraim samaria. et caput samarie filius ro
melie. Si non credideritis non permanebitis. Et
adiecit dominus loqui ad achaz dicens. Pete tibi
signum a domino deo tuo in profundum inferni sive
in excelsum supra. et dixit achaz. Non petam. et non
temptabo dominum. et dixit. Audite ergo domus
david. Numquid parum vobis est molestos esse
hominibus. quia molesti estis et deo meo? Propter hoc
dabit dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet
et pariet filium. et vocabitur nomen eius emmanuel.
Butirum et mel comedet. ut sciat reprobare
malum et eligere bonum. Quia antequam sciat
puer reprobare malum et eligere bonum. derelinquetur
terra quam tu detestaris a facie duorum regum
suorum. Adducet dominus super te et super populum tuum et super
domum patris tui dies que non venerunt a diebus
separationis effraim. a iuda cum rege assy
riorum. Et erit in die illa sibilabit dominus musce
que est in extremo fluminum egypti. et
api que est in terra assur. et venient et requiescent
omnes in torrentibus vallium. et cavernis petrarum.
et in omnibus frutectis. et in universis foraminibus

-nibus. In die illa radet dominus in novacula acuta
in his qui trans flumen sunt in rege assiriorum caput
et pilos pedum et barbam universam. Et erit in die
illa nutriet homo vaccam boum et duas oves. et
pre ubertate lactis comedet butirum. Butirum
enim et mel comedet omnis qui relictus fuerit
in medio terre. Et erit in die illa omnis locus ubi
fuerint mille vites mille argenteis et in
spinas et in vepres erit. Cum sagittis et arcu in-
gredientur illuc. Vepres enim et spine erunt
in universa terra. Et omnes montes qui in sarculo sa-
rientur non veniet illuc terror spinarum et ve-
prium. et erit in pascua bovis et in conculcatio-
nem pecoris.

VIII Et dixit dominus ad me. Sume tibi librum gran-
dem et scribe in eo stilo hominis. Velociter spolia
detrahe. cito predare. Et adhibui mihi testes fide-
les. uriam sacerdotem et zachariam filium barachi-
e. et accessi ad prophetissam. et concepit et peperit
filium. Et dixit dominus ad me. Voca nomen eius. Ac-
celera spolia detrahere. festina predari. Quia
antequam sciat puer vocare patrem suum et
matrem suam auferetur fortitudo damasci.
et spolia samarie coram rege assiriorum. Et ad-
iecit dominus loqui ad me adhuc dicens. Pro eo quod
abiecit populus iste aquas siloe que vadunt cum
silentio. et assumpsit magis rasin et filium
romelie propter hoc. Ecce adducet dominus super eos aquas
fluminis fortes et multas. regem assiriorum. et
omnem gloriam eius. et ascendet super omnes rivos eius.
et fluet super omnes ripas eius. et ibit per iudam inun-
dans et transiens usque ad collum veniet. Et erit ex-
tensio alarum eius. implens latitudinem terre tue
o emanuel. Congregamini populi et vincimini.
et audite universe procul terre. Confortamini,
et vincimini. accingite vos et vincimini. In-
ite consilium. et dissipabitur. loquimini verbum et non
fiet. quia nobiscum deus. Hec enim ait dominus ad me. Si-
cut in forti manu erudivit me. ne irem in via
populi huius dicens. Non dicatis coniuratio. Omnia enim
que loquitur populus iste coniuratio est. et timorem eius
ne timeatis. neque paveatis. Dominum exercituum
ipsum sanctificate. ipse pavor vester. et ipse terror vester.
et erit vobis in sanctificationem. In lapidem autem offensi-
onis. et in petram scandali duabus domibus israel.
In laqueum et in ruinam habitantibus in ierusalem. et
offendent ex eis plurimi. et cadent et conterentur.
et irretientur. et capientur. Liga testimoni-
um. signa legem in discipulis meis. Et expecta-
bo dominum qui abscondit faciem suam a domo ia-
cob. et prestolabor eum. Ecce ego et pueri mei
quos mihi dedit dominus in signum. et in portentum israel
a domino exercituum qui habitat in monte syon. Et
cum dixerint ad vos. querite a phitonibus et a di-
vinis. qui stridunt in incantationibus suis. Numquid
non populus a deo suo requiret visionem pro vivis ac
mortuis. Ad legem magis et ad testimonium. Quod
si non dixerint iuxta verbum hoc. non erit ei matu-
tina lux. Et transibit per eam. et corruet. et esuriet.
Et cum esurierit irascetur. et maledicet regi suo.
et deo suo. et suspiciet sursum. et ad terram intuebi-
tur. et ecce tribulatio. et tenebre. et dissolutio. et an-
gustia et caligo persequens. et non poterit avolare de
angustia sua.

IX Primo tempore alleviata est terra zabulon et terra
neptalim. et novissimo aggravata est via
maris trans iordanem galilee. Populus qui
ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Ha-
bitantibus in regione umbre mortis lux orta
est eis. Multiplicasti gentem non magnifica-
sti leticiam. Letabuntur coram te sicut qui letantur
in messe sicut exultant victores capta preda
quando dividunt spolia. Iugum enim honeris eius. et
virgam humeri eius et sceptrum exactoris eius sup-
erasti. sicut in die madian. Quia omnis violenta
predatio cum tumultu. et vestimentum mixtum san-
guine erit in combustionem. et cibus ignis. Par-
vulus enim natus est nobis. et filius datus est nobis. et fac-
tus est principatus super humerum eius. et vocabitur nomen
eius admirabilis. consiliarius. deus fortis. pater
futuri seculi princeps pacis. Multiplicabitur eius
imperium. et pacis non erit finis. Super solium david et super
regnum eius sedebit. ut confirmet illud et corrobo-
ret in iudicio et iusticia amodo et usque in sempiternum.
Zelus domini exercituum faciet hoc. Verbum misit
dominus in iacob. et cecidit in israel. Et sciet omnis populus ef-
fraim. et habitantes samariam in superbia et mag-
nitudine cordis dicentes. Lateres ceciderunt. sed qua-
dris lapidibus edificabimus. Sicomoros succi-
derunt. sed cedros immutabimus. Et elevabit do-
minus hostes rasin super eum. et inimicos eius in
tumultum vertet. Siriam ab oriente et philisti-
im ab occidente. et devorabunt israel toto ore. In
omnibus his non est aversus furor eius. sed adhuc ma-
nus eius extenta. Et populus non est reversus ad per-
cutientem se. et dominum exercituum non inquisierunt. Et
disperdet dominus ab israel caput et caudam incurvan-
tem et refrenantem in die una. Longevus et hono-
rabilis ipse est caput. et propheta docens mendacium
ipse est cauda. Et erunt qui beatificant populum istum
seducentes. et qui beatificantur precipitati. Propter
hoc super adolescentulis eius non letabitur

dominus. et pupillorum eius et viduarum non misere-
bitur: quia omnis ypocrita est et nequam. et universum
os locutum est stulticiam. In omnibus his non est a-
versus furor eius. sed adhuc manus eius extenta.
et populus non est reversus ad percutientem se. Succen-
sa est enim quasi ignis impietas. vepres ipsos et spi-
nam vorabit. et succendetur in densitate sal-
tus. et convolvetur in superbia fumi. In ira domini exerci-
tuum conturbata erit terra. et erit populus quasi esca ig-
nis. Vir fratri suo non parcet. et declinabit ad
dexteram. et esuriet. et comedet ad sinistram. et
non saturabitur. Unusquisque carnem brachii sui vo-
rabit. manasses effraim. et effraim manas-
sem. et ipsi contra iudam. In his omnibus non est aversus fu-
ror eius. sed adhuc manus eius extenta.

X

Ve qui condunt leges iniquas. et scribentes iniu-
sticias scripserunt ut opprimerent in iudicio
pauperes. et vim facerent cause humilium meorum
populi mei. ut essent vidue preda eorum. et pupillos
diriperent. Quid facietis in die visitationis. et
calamitatis. de longe venientis. Ad cuius con-
fugietis auxilium. et ubi derelinquetis gloriam ves-
tram. Ne incurvemini sub vinculo. et cum inter-
fectis cadatis. Super omnibus his non est aversus furor eius
sed adhuc manus eius extenta. Ve assur virga
furoris mei. et baculus ipse est in manu eorum mea
indignatio. Ad gentem fallacem mittam eum. et contra
populum furoris mei mandabo illi. ut auferat spo-
lia et diripiat predam. et ponat illum in conculcatio-
nem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitra-
bitur. et cor eius non ita existimabit. sed ad conterendum
erit cor eius. et ad internecionem gentium non pau-
carum. Dicet enim. Numquid non principes mei simul
reges sunt. Numquid non ut charchamis sic ca-
lanno. et ut arphat sic emath. Numquid non ut
damascus sic samaria. Quomodo invenit manus
mea regna ydoli. sic et simulacra eorum de ierusalem
et de samaria. Numquid non sicut feci samarie
et ydolis eius. sic faciam ierusalem et simulacris
eius. Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in
monte sion et in ierusalem visitabo super fructum
magnifici cordis regis assur. et super gloriam
altitudinis oculorum eius. Dixit enim. In fortitu-
dine manus mee ego feci. et in sapientia mea in-
tellexi. et abstuli terminos populorum. et princi-
pes eorum depredatus sum. et detraxi quasi potens in
sublime residentes. et invenit quasi nidum manus
mea fortitudinem populorum. et sicut colliguntur ova
que derelicta sunt. sic universam terram congregavi
ego. et non fuit qui moveret pennam. et
aperiret os. et ganniret. Numquid gloriabi-
tur securis contra eum qui secat in ea. aut exalta-
bitur serra contra eum a quo trahitur. Quomodo
si elevetur virga contra levantem se. et exal-
tetur baculus. qui utique lignum est. Propter hoc
mittet dominator dominus exercituum in pinguibus
eius tenuitatem. et subtus gloriam eius succensa arde-
bit quasi ignis combustio. Et erit lumen israel in igne.
et sanctus eius in flamma. et succendetur. et devora-
bitur spina eius et vepres eius in die una. et
gloria saltus eius. et carmeli eius. ab anima usque ad
carnem consumetur. Et erit terrore profugus. et
reliquie saltus ligni eius pre paucitate numera-
buntur. et puer scribet eos. Et erit in die illa non
addiciet residuum israel. et hii qui fugerint de do-
mo iacob inniti super eo qui percutit eos. sed
innitetur super dominum sanctum israel. In veritate reli-
quie convertentur. reliquie inquam iacob ad dominum
fortem. Si enim fuerit populus tuus israel quasi harena
maris. reliquie convertentur ex eo. Consumma-
tio abbreviata inundabit iusticiam. Consumma-
tionem enim et abbreviationem dominus deus exercituum
faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec dicit dominus deus
exercituum. Noli timere populus meus habitator sion
ab assur. In virga enim percutiet te. et baculum
suum levabit super te in via egipti. Adhuc
enim paululum modicumque consummabitur indigna-
tio mea. et furor meus super scelus eorum. et suscita-
bit super eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam
madian in petra oreb. et virgam suam super
mare. et levabit eam in via egipti. Et erit
in die illa auferetur onus eius de humero
tuo. et iugum eius de collo tuo. et computrescet
iugum a facie olei. Veniet in aioth. transibit
in magron apud magmas commendabit vasa sua.
Transierunt cursim. gabaa sedes nostra. Obs-
tupuit rama gabaa saulis. fugit. Hinni
voce tua filia galim. Attende laisa pau-
percula anathot. Migravit medemena habita-
tores gabim. confortamini. Adhuc dies est.
ut in nobe stetur. Agitabit manum suam super
montem filie sion collem ierusalem. Ecce dominator
dominus exercituum confringet lagunculam in terrore.
et excelsi statura succidentur. et sublimes
humiliabuntur. et subvertentur condensa sal-
tus ferro. et libanus cum excelsis cadet.

XI

Et egredietur virga de radice iesse. et flos
de radice eius ascendet. et requiescet super eum
spiritus domini. spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilii et
fortitudinis. spiritus scientie et pietatis. et replebit
eum spiritus timoris domini. Non secundum visionem ocu-
lorum iudicabit. neque secundum auditum aurium arguet.

sed iudicabit in iusticia pauperes et argu-
et in equitate pro mansuetis terre. Et percutiet
terram virga oris sui et spiritu labiorum suorum
interficiet impium. Et erit iusticia cingulum lum-
borum eius et fides cinctorium renum eius. Habitabit
lupus cum agno et pardus cum hedo accubabit
vitulus et leo et ovis simul morabuntur et puer
parvulus minabit eos. Vitulus et ursus pascen-
tur simul requiescent catuli eorum et leo et quasi
bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab
ubere super foramine aspidis et in caverna re-
guli qui ablactatus fuerit manum suam mittet. Non
nocebunt et non occident in universo monte sancto meo,
quia repleta est terra scientia domini sicut aque maris operi-
entes. In die illa radix iesse qui stat in signum
populorum ipsum gentes deprecabuntur et erit sepulcrum eius
gloriosum. Et erit in die illa adiciet dominus secundo
manum suam ad possidendum residuum populi sui
quod relinquetur ab assiriis et ab egipto et a
phetros et ab ethiopia et ab elam et ab sen-
naar et ab emath et ab insulis maris. Et le-
vabit signum in nationes et congregabit profu-
gos israel et dispersos iuda colliget a quatuor pla-
gis terre. Et auferetur zelus effraim et hostes
iuda peribunt. Effraim non emulabitur iudam et
iudas non pugnabit contra effraim. Et volabunt in
humeros philistiim per mare simul predabun-
tur filios orientis. Ydumea et moab preceptum
manus eorum et filii amon obedientes erunt.
Et desolabit dominus linguam maris egipti et leva-
bit manum suam super flumen in fortitudine spiritus
sui et percutiet eum in septem rivis ita ut tran-
seant per eum calciati. Et erit via residuo populo
meo qui relinquetur ab assiriis sicut fuit israel
in die qua ascendit de terra egipti. Canticum ysaye

XII Et dices in die illa: Confitebor tibi domine quoniam ira-
tus es mihi; conversus est furor tuus et consolatus es
me. Ecce deus salvator meus fiducialiter agam et non
timebo quia fortitudo mea et laus mea dominus et fac-
tus est mihi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de
fontibus salvatoris et dicetis in illa die: Confite-
mini domino et invocate nomen eius. Notas facite
in populis adinventiones eius, mementote quoniam ex-
celsum est nomen eius. Cantate domino quoniam magni-
fice fecit; annunciate hoc in universa terra.
Exulta et lauda habitatio sion quia magnus
in medio tui sanctus israel.

XIII Onus babilonis quod vidit ysaias filius amos.
Super montem caliginosum levate signum, exaltate
vocem, levate manum et ingrediantur portas
duces. Ego mandavi sanctificatis meis et
vocavi fortes meos in ira mea exultantes in
gloria mea. Vox multitudinis in montibus quasi populo-
rum frequentium. Vox sonitus regum gentium congre-
gatarum. Dominus exercituum precepit militie belli venie-
ntibus de terra procul a summitate celi. Dominus et
vasa furoris eius ut disperdat omnem terram. Ululate
quia prope est dies domini quasi vastitas a domino veniet.
Propter hoc omnes manus dissolventur et omne cor hominis ta-
bescet et conteretur. Torsiones et dolores tenebunt
quasi parturiens dolebunt. Unusquisque ad proxi-
mum suum stupebit facies combuste vultus eorum. Ec-
ce dies domini veniet crudelis et indignationis
plenus et ire furorisque ad ponendam terram in soli-
tudinem et peccatores eius conterendos de ea. Quoniam stel-
le celi et splendor earum non expandent lumen suum.
Obtenebratus est sol in ortu suo et luna non splen-
debit in lumine suo. Et visitabo super orbis ma-
la et contra impios iniquitatem eorum et quiescere faciam su-
perbiam infidelium et arrogantiam fortium humiliabo.
Preciosior vir erit auro et homo mundo obrizo.
Super hoc celum turbabo et movebitur terra de loco
suo propter indignationem domini exercituum et propter diem
ire furoris eius. Et erit quasi damula fugiens et quasi
ovis et non erit qui congreget. Unusquisque ad populum
suum convertetur et singuli ad terram suam fugient.
Omnis qui inventus fuerit occidetur et omnis qui superve-
nerit cadet in gladio. Infantes eorum allidentur
in oculis eorum; diripientur domus eorum et uxores
eorum violabuntur. Ecce ego suscitabo super eos
medos qui argentum non querant nec aurum velint.
Sed sagittis parvulos interficient et lactentibus uteri
non miserebuntur et super filios non parcet oculus
eorum. Et erit babilon illa civitas gloriosa in
regnis inclita in superbia chaldeorum sicut subvertit
dominus sodomam et gomorram. Non habitabit usque
in finem et non fundabitur usque ad generationem et ge-
nerationem nec ponet ibi tentoria arabs nec
pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bes-
tie et replebuntur domus eorum draconibus et
habitabunt ibi struciones et pilosi saltabunt ibi.
Et respondebunt ibi ulule in edibus eius et syrene
in delubris voluptatis. XIIII

Prope est ut veniat tempus eius et dies eius non elon-
gabuntur. Miserebitur enim dominus iacob et eliget
adhuc de israel et requiescere eos faciet super humum
suam. Adiungetur advena ad eos et adherebit
domui iacob et tenebunt eos populi et adducent
in locum suum et possidebit eos domus israel super terram
domini in servos et ancillas et erunt capientes eos
qui se ceperant et subicient exactores suos. Et erit
in die illa cum requiem dederit tibi a labore tuo.

et a concussione tua, et a servitute dura, qua
ante servisti. Sumes parabolam istam contra regem
Babylonis, et dices: Quomodo cessavit exactor,
quievit tributum? Contrivit Dominus baculum impiorum,
virgam dominantium, caedentem populos in indignatione
plaga insanabili, subicientem in furore gentes, perse-
quentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra,
gavisa est et exultavit. Abietes quoque laetatae sunt
super te, et cedri Libani. Ex quo dormisti, non ascendit
qui succidat nos. Infernus subter conturbatus est
in occursum adventus tui; suscitavit tibi gigan-
tes. Omnes principes terrae surrexerunt de soliis suis,
omnes principes nationum. Universi respondebunt, et dicent
tibi: Et tu vulneratus es sicut et nos, nostri similis effec-
tus es. Detracta est ad inferos superbia tua, conci-
dit cadaver tuum. Subter te sternetur tinea, et
operimentum tuum erunt vermes.
Quomodo cecidisti lucifer de celo qui mane
oriebaris? Corruisti in terram qui vulnerabas
gentes? Qui dicebas in corde tuo: In celum conscendam,
super astra celi exaltabo solium meum. Sedebo in
monte testamenti in lateribus aquilonis. Ascen-
dam super altitudinem nubium, similis ero altissimo.
Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci.
Qui te viderint ad te inclinabuntur, teque pro-
spicient. Numquid iste est vir qui conturbavit terram,
qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, et
urbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit
carcerem? Omnes reges gentium universi dormi-
erunt in gloria, unusquisque in domo sua. Tu autem
proiectus es de sepulcro tuo quasi stirps inutilis sicut
sanie pollutus, et obvolutus est his qui inter-
fecti sunt gladio, descenderunt ad fundamenta laci.
Quasi cadaver putridum non habebis consortium neque cum
eis in sepultura. Tu enim terram tuam disperdidis-
ti, tu populum occidisti. Non vocabitur in aeternum se-
men pessimorum. Preparate filios eius occisioni
iniquitate patrum eorum. Non consurgent, nec heredita-
bunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatis.
Et consurgam super eos dicit Dominus exercituum. Et perdam
Babylonis nomen, et reliquias, et progeniem, et
germen dicit Dominus. Et ponam eam in possessionem
ericii, et in paludes aquarum, et scopabo eam in sco-
pa terens dicit Dominus exercituum. Iuravit Dominus
exercituum dicens: Si non ut putavi ita erit,
et quomodo mente tractavi, sic eveniet, ut conte-
ram Assyrium in terra mea, et in montibus meis
conculcem eum. Et auferetur ab eis iugum eius, et onus
illius ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod co-
gitavi super omnem terram, et haec est manus extenta
super omnes gentes. Dominus enim exercituum decrevit, et quis

poterit infirmare? Et manus eius extenta, et quis
avertet eam? In anno quo mortuus est rex Achaz
factum est onus istud. Ne laeteris Philisthea omnis tu,
quia comminuta est virga percussoris tui. De radi-
ce enim colubri egredietur regulus, et semen eius
absorbens volucrem. Et pascentur primogeni-
ti pauperum, et pauperes fiducialiter requiescent;
et interire faciam in fame radicem tuam, et reli-
quias tuas interficiam. Ulula porta, clama ci-
vitas; prostrata est Philisthea omnis. Ab aquilone
enim fumus veniet, et non est qui effugiat ag-
men eius. Et quid respondebitur nuntiis gentis? Quia Dominus
fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes populi eius.
Onus Moab. Quia nocte vastata XV
est Ar Moab conticuit, quia nocte vastatus est
murus. Ascendit domus et Dibon ad excelsa in
planctum. Super Nabo et super Medaba Moab ulu-
labit; in cunctis capitibus eius calvitium, omnis bar-
ba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco, super
tecta eius et in plateis eius omnis ululatus descen-
dit in fletum. Clamabit Esebon et Eleale, usque
Iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti Mo-
ab ululabunt, anima eius ululabit sibi. Cor meum
ad Moab clamabit, vectes eius usque ad Segor
vitulam conternantem. Per ascensum enim Luith flens
ascendet, et in via Oronaim clamorem contri-
tionis levabunt. Aquae enim Nemrim desertae erunt,
quia aruit herba, defecit germen, viror omnis
interiit. Secundum magnitudinem operis et visitatio-
nis eorum, ad torrentem salicum ducent eos. Quoniam cir-
cuivit clamor terminum Moab, usque ad Gallim
ululatus eius, et usque ad puteum Helim
clamor eius. Quia aquae Dibon repletae sunt
sanguine; ponam enim super Dibon additamenta,
his qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis
terrae. Emitte agnum Domine dominatorem terrae, de pe- XVI
tra deserti ad montem filiae Sion. Et erit sicut
avis fugiens, et pulli de nido avolantes, sic
erunt filiae Moab in transcensu Arnon. Ini consi-
lium, coge concilium; pone quasi noctem umbram tuam
in meridie. Absconde fugientes, et vagos ne
prodas. Habitabunt apud te profugi mei. Moab es-
to latibulum eorum a facie vastatoris. Finis enim est
pulveris, consummatus est miser, defecit
qui conculcabat terram. Et preparabitur in misericordia
solium, et sedebit super illud in veritate in taber-
naculo David, iudicans et quaerens iudicium, et velo-
citer reddens quod iustum est. Audivimus superbiam
Moab, superbus est valde. Superbia eius, et arrogan-
tia eius, et indignatio eius plus quam fortitudo
eius. Ideirco ululabit Moab ad Moab uni-

uniuersus ululabit. His qui letantur super muros coc
ti lateris. loquimini plagas suas quoniam subur
bana esebon deserta sunt. et uineam sabama
domini gentium exciderunt. flagella eius usque ad ia
zer peruenerunt. errauerunt in deserto. propagines
eius relicte sunt. transierunt mare. Super hoc plora
bo in fletu iazer. et uineam sabama. inebri
abo te lacrima mea esebon et eleale. quia super
uindemiam tuam et super messem tuam uox calcantium
irruit. Et auferetur leticia et exultatio de
carmelo. et in uineis non exultabit. neque iubila
bit. Uinum in torculari non calcabit qui calca
re consueuerat. uocem calcantium abstuli. Super hoc uen
ter meus ad moab quasi cithara sonabit. et uiscera mea
ad murum cocti lateris. Et erit cum apparuerit quod la
borauit moab super excelsis suis. ingredietur ad
sancta sua. ut obsecret et non ualebit. Hoc uerbum
quod locutus est dominus ad moab ex tunc. et nunc locutus est
dominus dicens. In tribus annis quasi anni mercenarii au
feretur gloria moab super omni populo multo. et relin
quetur in eo sicut racemus paruus et modicus. nequaquam
multus. Onus damasci.
XVII Ecce damascus desinet esse ciuitas. et erit sicut
aceruus lapidum in ruina. Derelicte ciuitates
aroer gregibus erunt. et requiescent ibi. et non erit
qui exterreat. Et cessabit adiutorium ab effraim.
et regnum a damasco. et reliquie syrie sicut gloria
filiorum israel erunt dicit dominus exercituum. Et erit in
die illa attenuabitur gloria iacob. et pinguedo
carnis eius emarcescet. Et erit sicut congregans
in messe quod restiterit. et brachium eius spicas le
get. Et erit sicut querens spicas in ualle raphaim.
et relinquetur in eo quasi racemus. et sicut excussio
olee duarum aut trium oliuarum in summitate ra
mi. siue quatuor aut quinque in cacuminibus eius
fructus eius. dicit dominus deus israel. In die illa in
clinabitur homo ad factorem suum. et oculi eius ad sanctum
israel respicient. Et non inclinabitur ad altaria que
fecerunt manus eius. et que operati sunt digiti eius non
respiciet lucos et delubra. In die illa erunt ciui
tates fortitudinis eius sicut derelicte sicut aratra.
et segetes que derelicte sunt a facie filiorum israel.
Et eris deserta. quia oblita es dei tui saluatoris.
et fortis adiutoris tui non es recordata. Propterea plan
tabis plantationem fidelem. et germen alienum
seminabis. In die plantationis tue labrusca
et mane semen tuum florebit. Ablata est
messis in die hereditatis. et dolebit grauiter.
Ve multitudini populorum multorum. ut multi
tudo maris sonantis. et tumultus turbarum
sicut sonitus aquarum multarum sonabunt populi sicut

sonitus aquarum inundantium. et increpabit eum.
et procul fugiet. et rapietur sicut puluis montium
a facie uenti. et sicut turbo coram tempestate. In tem
pore uespere. et ecce turbatio in matutino et non subsis
tet. Hec est pars eorum qui uastauerunt nos. et sors
diripientium nos. XVIII
Ve terre cimbalo alarum que est trans flumen
ethiopie. qui mittit in mari legatos. et in
uasis papiri super aquas. Ite angeli ueloces
ad gentem conuulsam et dilaceratam ad populum terribilem
post quem non est alius gentem expectantem et conculca
tam cuius diripuerunt flumina terram eius. ad montem
nominis domini exercituum montem syon. Omnes habitatores
orbis qui moramini in terra. cum eleuatum fuerit sig
num in montibus uidebitis. et clangorem tube au
dietis. Quia hec dicit dominus ad me. Ego quiescam. et con
siderabo in loco meo. sicut meridiana lux clara est.
et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim
totus effloruit. et inmatura perfectio germinauit.
et precidentur ramusculi eius falcibus. et que derelicta
fuerint abscidentur. et excutientur. et relinquentur
simul auibus montium. et bestiis terre. et estate per
petua erit super eum uolucres. et omnes bestie terre super
eum hiemabunt. In illo tempore deferetur munus
domino exercituum a populo diuulso. et dilacerato. a po
pulo terribili. post quem non fuit alius a gente expec
tante et conculcata. cuius diripuerunt flumina
terram eius ad locum nominis domini exercituum montem
syon. Onus egipti. XIX
Ecce dominus ascendet super nubem leuem. et ingredie
tur egiptum. et mouebuntur simulacra egip
ti a facie eius. et cor egipti tabescet in medio eius.
Et concurrere faciam egiptios aduersus egiptios. et
pugnabit uir contra fratrem suum. et uir contra amicum
suum. ciuitas aduersus ciuitatem. regnum aduersus reg
num. Et dirumpetur spiritus egipti in uisceribus eius. et
consilium eius precipitabo. Et interrogabunt simula
cra sua. et diuinos suos. et phitones suos et ari
olos. Et tradam egiptum in manum dominorum crudeli
um. et rex fortis dominabitur eorum. ait dominus deus exer
cituum. Et arescet aqua de mari. et fluuius desola
bitur atque siccabitur. Et deficient flumina. et
attenuabuntur. et siccabuntur riui aggerum.
Calamus et iuncus marcescet. nudabitur alueus
riui a fonte suo. et omnis sementis irrigua sic
cabitur. arescet et non erit. Et merebunt piscatores
et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum. et
expandentes rete super faciem aquarum emarcescent.
Confundentur qui operabantur linum plectentes et
texentes subtilia. Et erunt irrigua eius flac
centia. omnes qui faciebant lacunas ad capiendos

pisces. Stulti principes taneos sapientes consi-
liarii pharaonis dederunt consilium insipiens. Quo-
modo dicetis pharaoni filius sapientium ego fi-
lius regum antiquorum. Ubi nunc sunt sapientes tui.
Annuncient tibi et indicent quid cogitaverit dominus exerci-
tuum super egyptum. Stulti facti sunt principes thane-
os. emarcuerunt principes mempheos. deceperunt egyp-
tum angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio ei-
us spiritum vertiginis. et errare fecerunt egyptum in omni
opere suo. sicut errat ebrius et vomens. et non erit egyp-
to opus quod faciat caput et caudam incurvantem et refren-
antem. In die illa erit egyptus quasi mulieres. et
timebunt et stupebunt a facie commotionis manus domini
exercituum quam movit ipse super eam. Et erit terra
iuda egypto in pavorem. omnis qui illius fuerit
recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum.
quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt .v. ci-
vitates in terra egypti loquentes lingua chana-
nea et iurantes per dominum exercituum civitas solis vo-
cabitur una. In die illa erit altare domini in me-
dio terre egypti. et titulus domini iuxta terminum eius.
et erit in signum et testimonium domino exercituum
in terra egypti. Clamabunt enim a facie tribulan-
tis ad dominum. et mittet eis salvatorem et propug-
natorem qui liberet eos. et cognoscetur dominus ab e-
gypto. et cognoscent egyptii dominum in die illa. et
colent eum in hostiis et muneribus. et vota vove-
bunt domino et solvent. Et percutiet dominus egyptum pla-
ga. et sanabit eam. et revertentur egyptii ad dominum
et placabitur eis. et sanabit eos. In die illa erit
via de egypto in assirios. et intrabit assirius
egyptum. et egyptus in assirios. et servient egyp-
tii assur. In die illa erit israel tertius egypto.
et assirio. benedictio in medio terre. cui benedixit
dominus exercituum dicens. Benedictus populus meus egypti. et
opus manuum mearum assirio. hereditas autem
mea israel.
XX In anno quo ingressus est tartan in azotum. cum
misisset eum sargon rex assiriorum. et pug-
nasset contra azotum. et cepisset eam in tempore illo
locutus est dominus in manu ysaie filii amos di-
cens. Vade et solve saccum de lumbis tuis. et
calciamenta tua tolle de pedibus tuis. et fecit
sic. vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus. Sicut
ambulavit servus meus ysaias. nudus et discal-
ciatus trium annorum signum et portentum erit super
egyptum. et super ethiopiam. sic minabit rex as-
siriorum captivitatem egypti. et transmigrati-
onem ethiopie. iuvenum et senum. nudam et
discalciatam. discoopertis natibus ad ignominiam
egypti. et timebunt et confundentur ab e-
thiopia spe sua. et ab egypto gloria sua. et dicet
habitator insule huius in die illa. Hec erat
spes nostra ad quos confugimus in auxilium. ut li-
berarent nos a facie regis assiriorum. et quomodo
effugere poterimus nos.
XXI Onus deserti maris. Sicut turbines ab af-
frico veniunt de deserto venit. de terra horribi-
li visio dura nunciata est mihi. Qui incredulus est
infideliter agit. et qui depopulator est vastat. As-
cende elam. et obside medea. Omnem gemi-
tum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei
dolore. angustia possedit me sicut angustia par-
turientis. Corrui cum audirem. conturbatus sum cum
viderem. Emarcuit cor meum. tenebre stupefe-
cerunt me. babilon dilecta mea posita est mihi in
miraculum. Pone mensam. contemplare in specula
comedentes et bibentes. surgite principes. arri-
pite clipeum. Hec enim dixit dominus mihi. Vade et po-
ne speculatorem. et quodcumque viderit annunciet. Et
vidit currum duorum equitum ascensorem asini.
et ascensorem cameli. et contemplatus est diligenter
multo intuitu. et clamavit ut leo. Super spe-
culam domini ego sum stans iugiter per diem. et super cus-
todiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce
iste venit vir ascensor bige equitum. et respon-
dit et dixit. Cecidit cecidit babilon. et omnia
sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Tri-
tura mea. et filia aree mee que audivi a do-
mino exercituum deo israel annunciavi vobis. Onus duma
ad me clamat ex seir. Custos quid de nocte cus-
tos quid de nocte. Dixit custos. Venit mane et nox.
Si queritis querite. convertimini et venite. Onus
in arabia. In saltu ad vesperam dormietis in se-
mitis dodanim. Occurrentes sitienti ferte aquam
qui habitatis terram austri. cum panibus occurrite
fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt a fa-
cie gladii imminentis. a facie arcus extenti. a
facie gravis prelii. Quoniam hec dicit dominus ad me.
Adhuc in uno anno quasi in anno mercenarii
auferetur omnis gloria cedar. et reliquie numeri
sagittariorum fortium de filiis cedar imminu-
entur. dominus enim deus israel locutus est.
XXII Onus vallis visionis. Quid nam tibi
quoque est quia ascendisti et tu omnis in tecta.
clamoris plena est urbs. frequens civitas ex-
ultans. Interfecti tui non interfecti gladi-
o nec mortui in bello. cuncti principes tui fu-
gerunt simul. duriterque ligati sunt. omnes qui inventi
sunt vincti sunt pariter procul fugerunt.
Propterea dixi. Recedite a me. amare flebo.
nolite incumbere ut consolemini me super

vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis
et conculcationis et fletuum a domino deo exercituum in
valle visionis scrutans murum et magnificus
super montem. Et helam sumpsit pharetram et currum
hominis equitis et parietem nudavit clypeus. Et erunt
electe valles tue plene quadrigarum et eque-
tes ponent sedes suas in porta. Et revelabitur ope-
rimentum iude. et videbis in die illa armamentarium
domus saltus. et scissuras civitatis david videbitis
quia multiplicate sunt. Et congregastis aquas pisci-
ne inferioris. et domos ierusalem numerastis. et des-
truxistis domos ad muniendum murum. et lacum
fecistis inter duos muros. et aquam piscine vete-
ris. et non suspexistis ad eum qui fecerat eam. et ope-
ratorem eius de longe non vidistis. Et vocavit
dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad planc-
tum et ad calvicium et ad cingulum sacci. Et ecce
gaudium et leticia. occidere vitulos et iugulare
arietes comedere carnes et bibere vinum. Come-
damus et bibamus. cras enim moriemur. Et revela-
uox ta est in auribus meis domini exercituum. Si dimit-
tetur iniquitas hec vobis donec moriamini
dicit dominus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum.
Vade et ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo
ad sobnam prepositum templi. et dices ei. Quid
tu hic aut quasi quis hic. quia excidisti tibi hic
sepulcrum. Excidisti in excelso memoriale
diligenter in petra tabernaculum. Ecce dominus as-
portari te faciet. sicut asportatur gallus gallina-
cius. et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans
coronabit te tribulatione quasi pilam mittet te
in terram latam et spaciosam. Ibi morieris. et ibi e-
rit currus glorie tue et ignominia domus domi-
ni tui. et expellam te de statione tua. et de mi-
nisterio tuo deponam te. Et erit in die illa vo-
cabo servum meum eliachim filium elchie. et in-
duam illum tunica tua. et cingulo tuo confortabo
dabo eum. et potestatem tuam in manu eius. Et erit quasi
pater habitantibus ierusalem. et domui iuda. Et dabo
clavem domus david super humerum eius. et aperiet et non
erit qui claudat. et claudet et non erit qui aperiat.
Et figam illum paxillum in loco fideli. et erit
in solium glorie domus patris sui. et suspendent super
eum omnem gloriam domus patris eius vasorum diversa
genera. omne vas parvulum a vasis craterarum
usque ad omne vas musicorum. In die illa dicit dominus
exercituum auferetur paxillus qui fixus fuerat in
loco fideli. et frangetur. et cadet. et peribit quod pe-
pendit in eo. quia dominus locutus est.

XXIII

Onus tyri. Ululate naves maris. quia
vastata est domus unde venire consueverant
de terra cethim. revelatum est eis. Tacete qui
habitatis in insula. negociatio sidonis trans-
fretantes mare repleverunt te in aquis multis.
Semen nili messis fluminis fruges eius. et facta est
negociatio gentium. Erubesce sydon ait mare.
fortitudo maris dicens. Non parturivi et non peperi
et non enutrivi iuvenes. nec ad incrementum per-
duxi virgines. Cum auditum fuerit in egypto dolebunt
cum audierint de tyro. Transite maria. ulula-
te qui habitatis in insula. Numquid non hec vestra est
que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate
sua. ducent eam longe pedes sui ad peregrinandum.
Quis cogitavit hoc super tyrum quondam coronatam.
cuius negociatores principes institores eius incliti
terre. Dominus exercituum cogitavit hoc ut detraheret
superbiam omnis glorie. et ad ignominiam deduceret uni-
versos inclitos terre. Transi terram tuam quasi flumen
filia maris. non est cingulum ultra tibi. Manum suam
super mare extendit. et conturbavit regna. Dominus
mandavit adversus chanaan ut contereret fortes eius
et dixit. Non adicies ultra ut glorieris calumpniam
sustinens. virgo filia sidonis. In cethim consur-
gens transfreta. ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra
chaldeorum. talis populus non fuit. Assur fundavit
eam in captivitatem. transduxerunt robustos eius.
suffoderunt domos eius. posuerunt eam in ruinam.
Ululate naves maris. quia devastata est fortitu-
do vestra. Et erit in die illa in oblivione eris o tyre.
lxx. annis. sicut dies regis unius. Post lxx. autem annos
erit tyro quasi canticum meretricis. Sume cytha-
ram circui civitatem meretrix oblivioni tradita.
Bene cane. frequenta canticum. ut memoria tui sit.
Et erit post lxx. annos visitabit dominus tyrum et
reducet eam ad mercedes suas. et rursum erit cum
fornicabitur cum universis regnis terre. super faciem terre.
Et erunt negociationes eius. et mercedes eius sanctificate do-
mino non condentur neque reponentur. quia his qui
habitaverint coram domino erit negociatio eius. ut man-
ducent in saturitatem. et vestiantur usque ad vetustatem.

XXIIII

Ecce dominus nudabit terram. et
dissipabit eam. et affliget faciem eius. et disperget
habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos. et sicut
servus sic dominus eius. sicut ancilla sic domina eius. sicut
emens. sic ille qui vendit. sicut fenerator sicut
is qui mutuum accipit sicut qui repetit. sic qui debet.
Dissipatione dissipabitur terra et direptione pre-
dabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit
et defluxit terra. et infirmata est. defluxit orbis. in-
firmata est altitudo populi terre. et terra infecta est
ab habitatoribus suis. quia transgressi sunt leges. mu-
taverunt ius. dissipaverunt fedus sempiternum.

Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt
habitatores eius. Ideoque insanient cultores eius et re-
linquentur homines pauci. Luxit vindemia, infir-
mata est vitis, ingemuerunt omnes qui laetabantur
corde. Cessavit gaudium tympanorum, quievit so-
nitus laetantium, conticuit dulcedo citharae. Cum
gaudio non bibent vinum; amara erit potio bi-
bentibus illam. Attrita est civitas vanitatis, clau-
sa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit
super vino in plateis; deserta est omnis laetitia, transla-
tum est gaudium terrae. Relicta est in urbe solitudo
et calamitas opprimet portas. Quia haec erunt in medio
terrae, in medio populorum: quomodo si paucae olivae quae
remanserint excutiantur ex olea, et racemi cum fu-
erit finita vindemia. Hii levabunt vocem suam
atque laudabunt; cum glorificatus fuerit dominus hinni-
ent de mari. Propter hoc in doctrinis glorifica-
te dominum, in insulis maris nomen domini dei israel. A
finibus terrae laudes audivimus, gloriam iusti. Et
dixi: Secretum meum mihi, secretum meum mihi.
Ve mihi: praevaricantes praevaricati sunt, et praevaricatione
transgressorum praevaricati sunt. Formido et fovea
et laqueus super te qui habitator es terrae. Et erit qui fu-
gerit a facie formidinis cadet in foveam, et qui
se explicuerit de fovea tenebitur laqueo, quia cata-
ractae de excelsis apertae sunt, et concutientur
fundamenta terrae. Confractione confringetur terra,
contritione conteretur terra, commotione movebitur
terra, agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et
auferetur quasi tabernaculum unius noctis, et gra-
vabit eam iniquitas sua, et corruet et non adiciet
ut resurgat. Et erit in die illa visitabit dominus
super militiam caeli in excelso et super reges terrae qui
sunt super terram. Et congregabuntur in congregatione
unius fascis in lacum, et claudentur ibi in car-
cere, et post multos dies visitabuntur. Et erubes-
cet luna et confundetur sol cum regnaverit dominus
exercituum in monte sion et in ierusalem, et in conspec-
tu senum suorum fuerit glorificatus.

XXV Domine deus meus es tu, exaltabo te et confitebor
nomini tuo, quoniam fecisti mirabilia, cogitationes
antiquas fideles, amen. Quia posuisti civitatem in
tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alie-
norum ut non sit civitas et in sempiternum non aedifice-
tur. Super hoc laudabit te populus fortis, civitas
gentium robustarum timebit te. Quia factus es forti-
tudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione
sua, spes a turbine, umbraculum ab aestu. Spiritus
enim robustorum quasi turbo impellens parietem.
Sicut aestus in siti tumultum alienorum humiliabis,
et quasi calore sub nube torrente propagines for-
tium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum
omnibus populis in monte hoc convivium pinguium,
convivium vindemiae, pinguium medullatorum,
vindemiae defecatae. Et praecipitabit in monte
isto faciem vinculi colligati super omnes populos, et
telam quam orditus est super universas nationes. Prae-
cipitabit mortem in sempiternum, et auferet domi-
nus deus lacrimam ab omni facie, et opprobrium popu-
li sui auferet de universa terra, quia dominus locutus
est. Et dicet in die illa: Ecce deus noster iste,
expectavimus eum et salvabit nos. Iste dominus sus-
tinuimus eum, exultabimus et laetabimur in sa-
lutari eius. Quia requiescet manus domini in monte isto,
et triturabitur moab sub eo sicut teruntur paleae in
plaustro. Et extendet manus suas sub eo sicut
natans extendit ad natandum, et humiliabit gloriam
eius cum allisione manuum eius. Et munimenta
sublimium murorum tuorum concident et humiliabuntur
et detrahentur ad terram usque ad pulverem. XXVI
In die illa cantabitur canticum istud in terra iu-
da. Urbs fortitudinis nostrae sion, salvator po-
netur in ea murus et antemurale. Aperite por-
tas et ingrediatur gens iusta, custodiens veri-
tatem. Vetus error abiit. Servabis pacem, pacem
quia in te domine speravimus. Sperastis in domino in saecu-
lis aeternis, in domino deo forti in perpetuum. Quia incur-
vabit habitantes in excelso, civitatem subli-
mem humiliabit. Humiliabit eam usque ad terram,
detrahet eam usque ad pulverem. Conculcabit eam
pes pauperis, gressus egenorum. Semita iusti
recta est, rectus callis iusti ad ambulandum.
In semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus
te; nomen tuum et memoriale tuum in desiderio
animae. Anima mea desiderabit te in nocte, sed et spiritu
meo in praecordiis meis de mane vigilabo ad
te. Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam di-
scent omnes habitatores orbis. Misereamur impio et
non discet facere iustitiam; in terra sanctorum iniqua
gessit, et non videbit gloriam domini. Domine exaltetur
manus tua et non videant; videant et confundantur
zelantes populi, et ignis hostes tuos devoret.
Domine dabis pacem nobis, omnia enim opera nostra operatus es
nobis. Domine deus noster, possederunt nos domini absque
te; tantum in te recordemur nominis tui. Morientes
non vivant, gigantes non resurgant; propterea
visitasti et contrivisti eos et perdidisti omnem
memoriam eorum. Indulsisti domine genti, indul-
sisti genti; numquid glorificatus es? Elongasti omnes
terminos terrae. Domine in angustia requisierunt te,
in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut
quae concepit cum appropinquaverit ad partum, dolens

clamat in doloribus suis. sic facti sumus a facie
tua domine. Concepimus et quasi parturivimus et pe-
perimus spiritum salutis. Iusticias non fecimus in terra.
ideo non ceciderunt habitatores terre. Vivent mor-
tui tui. interfecti mei resurgent. Expergi-
scimini et laudate qui habitatis in pulvere.
quia ros lucis ros tuus. et terram gigantum detrahes
in ruinam. Vade populus meus. intra in cubicula
tua. claude hostia tua super te. abscondere modicum
ad momentum, donec pertranseat indignatio mea.
Ecce enim dominus egredietur de loco sancto suo ut
visitet iniquitatem habitatoris terre contra eum. et re-
velabit terra sanguinem suum. et non operiet ultra
interfectos suos.
XXVII In die illa visitabit dominus in gladio suo duro.
et grandi et forti super leviathan serpentem vecte-
m. et super leviathan serpentem tortuosum. et oc-
cidet cetum qui in mari est. In die illa vinee
meri cantabit ei. Ego dominus qui servo eam
repente propinabo ei. ne forte visitetur contra eam.
nocte et die servo eam. indignatio non est mi-
chi. quis dabit me spinam et veprem in prelio. gra-
diar super eam. succendam eam pariter. An potius te-
nebit fortitudinem meam. faciet pacem michi. pa-
cem faciet michi. Qui egrediuntur impetu a ia-
cob. florebit et germinabit israel. et implebunt faciem
orbis semine. Numquid iuxta plagam percutien-
tis se percussit eum. aut sicut occidit interfectos
eius sic occisus est. In mensura contra mensuram cum abiec-
ta fuerit. iudicabit eam. Meditatus est in spiritu suo
duro per diem estus. Idcirco dimittetur super hoc ini-
quitas domui iacob. et iste omnis fructus ut aufera-
tur peccatum eius. cum posuerit omnes lapides altaris.
sicut lapides cineris allisos. non stabunt luci et
delubra. Civitas enim munita desolata erit.
speciosa relinquetur. et dimittetur quasi deserta.
Ibi pascetur vitulus. et ibi accubabit. et consu-
met summitates eius. In siccitate messis illius
conterentur mulieres venientes. et docentes eam.
Non est enim populus sapiens. propterea non miserebitur
eius qui fecit eum. et qui formavit eum non parcet
ei. Et erit in die illa percutiet dominus ab alveo
fluminis usque ad torrentem egypti. et vos congrega-
bimini unus et unus filii israel. Et erit in die illa
clangetur in tuba magna. et venient qui perdi-
ti fuerant de terra assiriorum. et qui eiecti erant de terra
egypti. et adorabunt dominum in monte sancto in ierusalem.
XXVIII Ve corone superbie. Ebriis
effraim. et flori decidenti glorie exultationis
eius. qui erant in vertice vallis pinguissime.
errantes a vino. Ecce validus et fortis dominus sicut
in impetu grandinis turbo confringens. sicut impetus
aquarum inundantium multarum. et emissarum su-
per terram spaciosam. pedibus conculcabitur corona super-
bie ebriorum effraim. Et erit flos decidens glorie
exultationis eius. qui est super verticem vallis pinguium
quasi temporaneum ante maturitatem autumpni.
quod cum aspexerit videns statim ut manu tenuerit.
devorabit illud. In die illa erit dominus exercituum.
corona glorie. et sertum exultationis. residuo populi
sui. et spiritus iudicii sedenti super tronum. et fortitudo
revertentibus de bello ad portam. Verum hii quoque
pre vino nescierunt. et pre ebrietate erraverunt. Sacer-
dos et propheta nescierunt pre ebrietate absorti sunt
a vino. erraverunt in ebrietate. nescierunt videntem.
ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense replete sunt
vomitu. sordiumque. ita ut non esset ultra locus.
Quem docebit scientiam. et quem intelligere faciet
auditum. Ablactatos a lacte. avulsos ab ubi-
bus. quia manda remanda. manda remanda. expec-
ta reexpecta. expecta reexpecta. modicum ibi
modicum ibi. In loquela enim labii et lingua altera
loquetur ad populum istum. cui dixit. Hec est requies
mea. reficite lassum. et hoc est refrigerium meum.
et noluerunt audire. Et erit eis verbum domini manda
remanda. manda remanda. expecta reexpec-
ta. expecta reexpecta. modicum ibi. modicum
ibi. ut vadant et cadant retrorsum. et conterantur. et
illaqueentur. et capiantur. Propter hoc audite verbum
domini viri illusores qui dominamini super populum me-
um qui est in ierusalem. Dixistis enim percussimus
fedus cum morte. et cum inferno fecimus pactum.
Flagellum inundans cum transierit non veniet super
nos. quia posuimus mendacium spem nostram. et mendacio
protecti sumus. Idcirco hec dicit dominus deus. Ecce ego
mittam in fundamentis syon lapidem angularem.
probatum. preciosum. in fundamento fundatum. Qui credi-
derit non festinet. et ponam in pondere iudicium et
iusticiam in mensura. et subvertet grando spem men-
dacii et protectionem aque inundabunt. et delebitur
fedus vestrum cum morte. et pactum vestrum cum infer-
no non stabit. Flagellum inundans cum transie-
rit. eritis ei in conculcationem. quandocumque pertransie-
rit tollet vos. quoniam mane diluculo pertransibit
in die et nocte. et tamen sola vexatio intellectum
dabit auditui. Coangustatum est enim stratum
ita ut alter decidat. et pallium breve utrumque operi-
re non potest. Sicut enim in monte divisionum stabit
dominus. sicut in valle que est in gabaon irasce-
tur ut faciat opus suum. alienum est opus eius. ut
operetur opus suum. peregrinum est opus eius ab eo.
Et nunc nolite illudere ne forte constringantur

uincula nostra. Consummationem enim et adbreuiationem audiui a domino deo exercituum super uniuersam terram. Auribus percipite et audite uocem meam. Attendite et audite eloquium meum. Numquid tota die arabit arans ut serat, proscindet et sarriet humum suam. Nonne cum adequauerit faciem eius seret gith et ciminum sparget et ponet triticum per ordinem et ordeum et milium et uiciam in finibus suis. Et erudiet illum dominus suus in iudicio docebit illum. Non enim in serris triturabitur gith, nec rota plaustri super ciminum circuibit. Sed in uirga excutietur gith et ciminum in baculo. Panis autem comminuetur. Verum non in perpetuum triturans triturabit illum, nec uexabit eum rota plaustri, nec ungulis suis comminuet eum. Et hec a domino deo exercituum exiuit ut mirabile faceret consilium et magnificaret iustitiam.

XXIX

Ve ariel ariel ciuitas quam expugnauit david. Additus est annus ad annum, sollempnitates euolute sunt. Et circumuallabo ariel et erit tristis et merens. Et erit mihi sicut ariel. Et circumdabo quasi speram in circuitu tuo et iaciam contra te aggerem et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi phitonis de terra uox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit. Et erit sicut puluis tenuis multitudo uentilantium te, et sicut fauilla pertransiens multitudo eorum qui contra te preualuerint. Eritque repente confestim a domino exercituum uisitabitur in tonitruo et commotione terre et uoce magna turbinis et tempestatis et flamma ignis deuorantis. Et erit sicut sompnium uisionis nocturne multitudo omnium gentium que dimicauerint contra ariel, et omnes qui militauerunt et obsederunt et preualuerunt aduersus eam. Et sicut sompniat esuriens et comedit, cum autem fuerit expergefactus uacua est anima eius; et sicut sompniat sitiens et bibit, et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit et anima eius uacua est. Sic erit multitudo omnium gentium que dimicauerint contra montem sion. Obstupescite et admiramini, fluctuate et uacillate. Inebriamini et non a uino, mouemini et non ebrietate. Quoniam miscuit uobis dominus spiritum soporis. Claudet oculos uestros, prophetas et principes uestros qui uident uisiones operiet. Et erit uobis uisio omnium sicut uerba libri signati, quem cum dederint scienti litteras dicent: Lege istum. Et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras et dicetur ei: Lege. Et respondebit: Nescio litteras. Et dixit dominus: Eo quod appropinquat populus iste ore suo et labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis. Ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus prudentium eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde ut a domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera et dicunt: Quis uidet nos, et quis nouit nos. Peruersa est hec uestra cogitatio, quasi si lutum contra figulum cogitet, et dicat opus factori suo: Non fecisti me; et figmentum dicat factori suo: Non intelligis. Nonne adhuc in modico et in breui conuertetur libanus in carmel, et carmel in saltum reputabitur. Et audient in illa die surdi uerba libri, et de tenebris et caligine oculi cecorum uidebunt. Et addent mites in domino letitiam, et pauperes homines in sancto israel exultabunt. Quoniam defecit qui preualebat, consummatus est illusor, et succisi sunt omnes qui uigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant homines in uerbo, et arguentem in porta supplantabant, et declinauerunt frustra a iusto. Propter hoc hec dicit dominus ad domum iacob qui redemit abraham: Non modo confundetur iacob, nec modo uultus eius erubescet, sed cum uiderit filios suos opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum, et sanctificabunt sanctum iacob et deum israel predicabunt, et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores discent legem.

XXX

Ve filii desertores dicit dominus, ut faceretis consilium et non ex me, et ordiremini telam et non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum; qui ambulatis ut descendatis in egyptum et os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine pharaonis et habentes fiduciam in umbra egypti. Et erit uobis fortitudo pharaonis in confusionem, et fiducia umbre egypti in ignominiam. Erant enim in thanis principes tui et nuntii tui usque ad hanes peruenerunt. Omnes confusi sunt super populo qui eis prodesse non potuit; non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in opprobrium. Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie, leena et leo ex eis, uipera et regulus uolans, portantes super humeros iumentorum diuitias suas et super gibbum camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit. Egyptus enim frustra et uane auxiliabitur; ideo clamaui super hoc: Superbia tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum et in libro diligenter exara illud. Et erit in die

nouissimo ī testimoniū usq; in etnū. pplīc
enī ad iracūdiā puocās est. ⁊ filij mēdaces.
filij nolentes audire legē dei qui dicūt uidē
tibus nolite uidē. ⁊ aspicientib; nolite aspi
cere nb ea q recta sunt. loqmini nb placē
tia. uidete nb errores. Auferte a me uiā. de
clinate a me semitā. cesset a facie nra scs is
rael. Propterea h dicit scs isrl. p eo qd ex
pbrastis uerbū hoc. ⁊ sperastis ī calūpni
am. ⁊ in tumultū. ⁊ inixi estis sr eo. pptea
erit nb iniqtas hec. sicut interruptio cadens.
⁊ reqsita ī muro excelso qm subito dū non
spatur ueniet contritio ei⁹ ⁊ cominuetr. sicut cō
teritur lagueña figuli contritioē puālida.
⁊ nō inuenietur de fragmētis ei⁹ testa. ī qua
portetr igniculus de incendio. ut hauriatr paūx
aq de fouea. qr h dicit dns ds scs isrl. Si re
uertamini ⁊ qescatis salui eritis. In silentio ⁊
ī spe erit fortitudo urā. ⁊ noluistis. ⁊ dixis
tis. nequaq. s; ad eqs fugiemus. ideo fugietis
⁊ sr ueloces ascēdemus. ideo uelociores erūt q
psequntr uos. Mille hoīes a facie terroris unī.
⁊ a facie terroris. v. fugietis. donec relinqua
mini. qsi malus nauis in uertice montis ⁊ qsi
signū sr collē. Ppterea expectat dns ut miser
eatur ur̄i. ⁊ ideo exaltabr parcens nb. qr ds
iudicij dns. Beati oēs qui expectant eū. Popls
eni sion habitabit in ierlm plorās nequaqm
plorabit. Miserās miserebr tui. Ad uocē cla
moris tui. statī ut audierit respondebit t. Et dabit
t dns panē artū. ⁊ aquā breuē. ⁊ nō faciet auo
lare a te ultr doctorē tuū. Et erūt oculi tui ui
dentes pceptorē tuū. ⁊ aures tue audiēt uerbū
monentis p⁹ tergū. Hec uia ambulate in ea.
neq; ad dexterā. neq; ad sinistrā. Et cōtaminabis
laminas sculptilium argēti tui. ⁊ uestimentū
conflatilis auri tui. ⁊ disperges ea sicut īmundi
ciā menstruate. Egredere. ⁊ dices ei. Et dabit
pluuiā semini tuo. ubicūq; seminaueris in
terra. ⁊ panis frugū terre erit uberrimus ⁊
pinguis. Pascetur ī possessione tua ī die illa.
agn⁹ spaciose ⁊ tauri tui ⁊ pulli asinorū
q operantur terrā commixtū migma comedēt.
sicut in area uentilatū est. Et erit sr oēm mō
tē excelsū. ⁊ sr oēm collē eleuatū riui currē
tiū aquarū ī die interfectionis multorū cū ce
ciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis. ⁊
lux solis erit septēpliciter sicut lux. vij. dierū.
in die q alligauerit dns uulnus ppli sui. ⁊ pcus
surā plage ei⁹ sanauerit. Ecce nomē dni uenit
de longinquo ardens furor ei⁹ ⁊ grauis ad por
tandū. Labia ei⁹ repleta sunt indignatione
⁊ lingua ei⁹ qsi ignis deuorans. Sps ei⁹ uelut
torrens inundans usq; ad mediū colli ad p
dendas gentes ī nichilū. ⁊ frenū erroris qd erat
ī maxillis pplorū. Canticū erit uob. sicut uox scī
ficate sollepnitatis. ⁊ leticia cordis. sicut qui
pgit cū tibia. ut intret ī montē dni ad fortē
isrl. Et auditā faciet dns glām uocis sue. et
terrorē brachij sui ostendet ī cōminatione fu
roris. ⁊ flāma ignis deuorantis allidet ī tur
bine. ⁊ ī lapide grandinis. A uoce eni dni pa
uebit assur uirga pcussus. ⁊ erit transitus uirge
fundat⁹ quā requiescē faciet dns sr eū. In ci
tharis ⁊ ī timpanis. ⁊ ī bellis pcipuis ex
pugnabit eos. Pparata ē eni ab heri tophet
a rege pparata pfunda. ⁊ dilatata nutrimē
ta ei⁹. ignis ⁊ ligna multa. Flat dni sicut tor
rens sulphuris succendens eam.

XXXI

Ue qui descēdunt in egiptū ad auxiliū ī eqs
sperantes. ⁊ habentes fiduciā sr quadrigis. qr mul
te sunt. ⁊ sr equitib; qr pualidi nimis. ⁊ nō sunt
confisi sr scm isrl. ⁊ dnm nō exqsierunt. Ipse aūt
sapiens adduxit malū. ⁊ uba sua nō abstulit.
⁊ consurget ɔ domū pessimorū. ⁊ ɔ auxiliū
opantiū iniqtatem. Egiptus hō ⁊ nō ds. ⁊ eq
eorū caro ⁊ nō sps. Et dns inclinabit manū suā.
⁊ corruet auxiliator. ⁊ cadet. cui pstatur auxi
liū. simulq; oēs consumentur. Qa h dicit dns ad me.
Quomō si rugiat leo ⁊ catul⁹ leonis sr predam
suā. cū occurrerit ei multitudo pastorū. a uoce
eorū nō formidabit. ⁊ a multitudine eorū nō pa
uebit. sic descēdet dns exercituū. ut pliet sr
montē sion ⁊ sr collē ei⁹. Sicut aues uolantes. sic
pteget dns exercituū ierlm pteges ⁊ liberans
transiens ⁊ saluans. Conuertimini sicut ī pfundū
recesseratis filij isrl. In die eni illa abiciet uir
ydola argēti sui. ⁊ ydola auri sui. q fecerūt uob
man⁹ ure in pcm. Et cadet assur ī gladio nō
uiri. ⁊ gladi⁹ nō hoīs uorabit eū. Et fugiet nō
a facie gladij. ⁊ iuuenes ei⁹ uectigales erūt. Et
fortitudo ei⁹ a terrore transibit. ⁊ pauebūt pncipes
ei⁹ fugientes dixit dns. cui⁹ ignis ē in sion. ⁊
caminus ei⁹ in ierlm.

XXXII

Ecce in iusticia regnabit rex. ⁊ pncipes ī iu
dicio perunt. Et erit uir sicut q abscondit a uē
to ⁊ celat se a tēpestate sicut riui aquarū ī siti. ut
umbra petre pminentis in terra deserta. Nō cali
gabunt oculi uidentiū. ⁊ aures audientiū dilige
ter auscultabunt. ⁊ cor stultorū intelliget sci
entiā. ⁊ lingua balborū uelociter loqtur. et
plane nō uocabr ultra is qui insipiens ē pnceps

neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim
fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem, ut perfici-
at simulationem, et loquatur ad dominum fraudulenter,
et vacuam faciet animam esurientis, et potum sitienti au-
feret. Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse enim
cogitationes concinnavit ad perdendos mites in ser-
mone mendacii, cum loqueretur pauper iudicium. Prin-
ceps vero ea que digna sunt principe cogitabit, et ipse
super duces stabit. Mulieres opulente surgite
et audite vocem meam; filie confidentes percipite au-
ribus eloquium meum. Post dies et annum vos conturba-
mini confidentes. Consummata est enim vindemia col-
lectio ultra non veniet. Obstupescite opulente, con-
turbamini confidentes. Exuite vos et confundimini,
accingite lumbos vestros. Super ubera plangite, super re-
gione desiderabili, super vinea fertili. Super humum
populi mei spine et vepres ascendent; quanto mag-
is super omnes domos gaudii civitatis exultantis. Domus
enim dimissa est, multitudo urbis relicta est. Te-
nebre et palpatio facte sunt super speluncas usque in
eternum. Gaudium onagrorum pascua gregum, donec
effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit desertum
in chermel, et chermel in saltum reputabitur. Et
habitabit in solitudine iudicium, et iusticia in
chermel sedebit. Et erit opus iusticie pax, et cultus
iusticie silentium et securitas usque in sempiternum.
Et sedebit populus meus in pulcritudine pacis, et in taber-
naculis fiducie, et in requie opulenta. Grando autem in
descensione saltus, et humilitate humiliabitur
civitas.
XXXIII Beati qui seminatis super omnes aquas inmittentes
pedem bovis et asini. Ve qui predaris nonne et
ipse predaberis, et qui spernis nonne et ipse sperneris.
Cum consummaveris depredationem depredaberis; cum
fatigatus desieris contempnere contempneris. Domine mi-
serere nostri, te enim expectavimus. Esto brachium
nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis.
A voce angeli fugerunt populi, et ab exaltatione
tua dispersi sunt gentes. Et congregabuntur spolia ves-
tra sicut colligitur bruchus, velut cum fosse plene
fuerint de eo. Magnificatus est dominus quoniam habitavit
in excelso, implevit syon iudicio et iusticia. Et erit
fides in temporibus tuis, divicie salutis sapientia et
scientia, timor domini ipse thesaurus eius. Ecce viden-
tes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt.
Dissipate sunt vie, cessavit transiens per semitam.
Irritum factum est pactum, proiecit civitates, non repu-
tavit homines. Luxit et elanguit terra, confusus est
libanus et obsorduit, et factus est saron sicut desertum,
et concussa est basan et carmelus. Nunc consurgam
dicit dominus, nunc exaltabor, nunc sublevabor. Con-
cipietis ardorem vel dolorem parietis stipulam.
Spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de
incendio cinis, spine congregate igni comburentur.
Audite qui longe estis que fecerim, et cognosci-
te vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in syon
peccatores, possedit tremor ypocritas. Quis poterit
habitare de vobis cum igne devorante? Quis habi-
tabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui am-
bulat in iusticiis et loquitur veritatem, qui proicit
avariciam ex calumpnia, et excutit manus suas
ab omni munere, qui obturat aures suas ne audi-
at sanguinem, et claudit oculos suos ne videat
malum. Iste in excelsis habitabit, munimenta sa-
xorum sublimitas eius; panis ei datus est, aque eius
fideles sunt. Regem in decore suo videbunt, et
oculi eius cernent terram de longe. Cor tuum me-
ditabitur timorem. Ubi est litteratus, ubi est legis
verba ponderans, ubi est doctor parvulorum? Populum im-
prudentem non videbis, populum alti sermonis,
ita ut non possis intelligere disertitudinem lin-
gue eius, in quo nulla est sapientia. Respice syon
civitatem sollempnitatis nostre; oculi tui videbunt
ierusalem civitatem opulentam, tabernaculum quod
nequaquam transferri poterit, nec auferentur cla-
vi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rum-
pentur; quia solummodo ibi magnificus dominus deus noster. Lo-
cus fluviorum rivi latissimi et patentes. Non transi-
bit per eum navis remigum, neque trieris mag-
na transgredietur eum. Dominus enim iudex noster, dominus
legifer noster, dominus rex noster, ipse veniet et salvabit
nos. Laxati sunt funiculi tui et non prevalebunt;
sic erit malus tuus ut dilatare signum non que-
ant. Tunc dividentur spolia predarum multarum, claudi
diripient rapinam, nec dicet vicinus elangui.
Populus qui habitat in ea auferetur ab eo iniquitas.
XXXIIII Accedite gentes et audite, et
attendite populi. Audiat terra et plenitudo
eius, orbis et omne germen eius, quia indignatio
domini super omnes gentes, et furor super omnem militiam eorum. In-
terfecit eos et dedit eos in occisionem. Interfecti
eorum proicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fe-
tor. Tabescent montes a sanguine eorum, et ta-
bescet omnis militia celorum, et complicabuntur
sicut liber celi, et omnis militia eorum defluet sicut
defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam ine-
briatus est in celo gladius meus. Ecce super ydumeam
descendet, et super populum interfectionis mee ad iudi-
cium. Gladius domini repletus est sanguine, incrassa-
tus est adipe de sanguine agnorum et hircorum, de
sanguine medullatorum arietum. Victima enim
domini in bosra, et interfectio magna in terra

edom. Et descendent unicornes cum eis, et tauri
cum potentibus; inebriabitur terra eorum sanguine. et
humus eorum adipe pinguium. Quia dies ultio-
nis domini. annus retributionis iudicii sion. Et con-
vertentur torrentes eius in picem. et humus eius
in sulphur. et erit terra eius in picem ardentem
nocte et die. non extinguetur in sempiternum.
Ascendet fumus eius in generatione et generationem.
et desolabitur in secula seculorum. Non erit transiens per eam.
et possidebunt illam onocrotalus et ericius. et ibis. et
corvus habitabunt in ea. et extendetur super eam mensura
ut redigatur ad nichilum. et perpendiculum in desolatio-
nem. Nobiles eius non erunt ibi. regem potius invocabunt.
et erunt omnes principes eius in nichilum. Et orientur
in domibus eius spine et urtice. et paliurus in mu-
nitionibus eius. et erit cubile draconum. et pas-
cua struthionum. et occurrent demonia onocen-
tauris. et pilosus. clamabit alter ad alterum. Ibi
cubavit lamia. et invenit sibi requiem. Ibi habuit
foveam ericius. et enutrivit catulos. et circumfodit.
et fovit in umbra eius. Illuc congregati sunt milvi.
alter ad alterum. requirite diligenter in libro domini
legite. unum ex eis non defuit. alter alterum non
quesivit. quia quod ex ore meo procedit ille mandavit.
et spiritus eius ipse congregavit ea. et ipse misit eis sor-
tem. et manus eius divisit eam illis in mensuram. usque
in eternum possidebunt eam. in generatione et genera-
tionem habitabunt in ea.

XXXV.

Letabitur deserta et invia. et exultabit soli-
tudo. et florebit quasi lilium. Germinans germinabit
et exultabit letabunda et laudans. Gloria libani
data est ei. decor carmeli et saron. Ipsi videbunt
gloriam domini et decorem dei nostri. Confortate manus
dissolutas. et genua debilia roborate. Dicite
pusillanimes. confortamini et nolite timere.
ecce deus vester ultionem adducet retributionis. deus
ipse veniet et salvabit vos. Tunc aperientur oculi
cecorum. et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut
cervus claudus. et aperta erit lingua mutorum. quia
scisse sunt in deserto aque. et torrentes in solitudi-
ne. et que erat arida in stagnum. et sitiens in fon-
tes aquarum. In cubilibus in quibus prius habita-
bant dracones. viror calami et iunci orietur.
Et erit ibi semita et via. et via sancta vocabitur.
non transibit per eam pollutus. et hec erit vobis direc-
ta via. ita ut stulti non errent per eam. Non erit
ibi leo. et mala bestia non ascendet per eam. nec in-
venietur ibi. Et ambulabunt qui liberati fuerint. et re-
dempti a domino. convertentur et venient in sion cum laude.
et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudium et le-
ticiam optinebunt. et fugiet dolor et gemitus.

XXXVI

Et factum est in .xiiii. anno
regis ezechie ascendit sennacherib rex assirio-
rum super omnes civitates iuda munitas. et cepit eas.
Et misit rex assiriorum rapsacen de lachis in ierusalem
ad regem ezechiam in manu gravi. et stetit in aque-
ductu piscine superioris in via agri fullonis. Et
egressus est ad eum eliachim filius helchie qui erat super
domum. et sobna scriba. et ioahe filius asaph a
commentariis. Et dixit ad eos rapsaces. Dicite eze-
chie. Hec dicit rex magnus rex assiriorum. Que est
ista fiducia qua confidis. aut quo consilio vel forti-
tudine rebellare disponis? Super quem habes fiduciam
quia recessisti a me. Ecce confidis super baculum arun-
dineum confractum istum super egiptum. cui si innixus fuerit
homo. intrabit in manum eius. et perforabit eam. Sic
pharao rex egipti omnibus qui confidunt in eo. Quod si
responderis michi in domino deo nostro confidimus. nonne ipse
est cuius abstulit ezechias excelsa. et altaria.
et dixit iude et ierusalem. Coram altari isto adorabitis.
Et nunc trade te domino meo regi assiriorum. et dabo tibi
duo milia equorum. nec poteris prebere ex te ascensores
eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci
ex servis domini mei minoribus. Quod si confidis in egip-
to. et in quadrigis. et in equitibus. et nunc numquid sine domino
ascendi ad terram istam ut disperderem eam. Dominus dixit ad
me. Ascende super terram istam et disperde eam. Et dixit
eliachim et sobna et ioahe ad rapsacen. Loquere ad
servos tuos sira lingua. intelligimus enim. ne
loquaris ad nos iudaice in auribus populi qui est super mu-
rum. Et dixit ad eos rapsaces. Numquid ad dominum tuum
et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba
ista. et non potius ad viros qui sedent in muro ut co-
medant stercora sua. et bibant urinam pedum su-
orum vobiscum. Et stetit rapsaces. et clamavit voce ma-
gna iudaice. et dixit. Audite verba regis magni
regis assiriorum. Hec dicit rex. Non seducat vos eze-
chias. quia non poterit eruere vos. Et non vobis fiduciam tribu-
at ezechias super domino dicens. Eruens liberabit nos dominus.
non dabitur civitas ista in manu regis assiriorum.
Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex assiri-
orum. Facite mecum benedictionem. et egredimini ad
me et comedite unusquisque vineam suam. et unusquisque
ficum suam. et bibite unusquisque aquam cisterne
sue. donec veniam et tollam vos ad terram que est
ut terra vestra. terram frumenti. et vini. terram panum et
vinearum. Ne conturbet vos ezechias dicens. Dominus
liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unus-
quisque terram suam de manu regis assiriorum. Ubi
est deus emath et arphath. ubi est deus sepharvaim.
numquid liberaverunt samariam de manu mea?
Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit

terram suam de manu mea. ut eruat dominus ierusalem
de manu mea. Et siluerunt. et non responderunt ei verbum.
Mandaverat enim eis rex dicens. Ne respondeatis ei. Et
ingressus est eliachim filius helcie qui erat super domum.
et sobna scriba. et ioahe filius asaph a commentariis
ad ezechiam scissis vestibus. et nunciaverunt ei
verba rapsacis.
XXXVII Et factum est cum audisset rex ezechias scidit vesti
menta sua. et obvolutus est sacco. et intravit in domum
domini. Et misit eliachim qui erat super domum. et sobnam
scribam. et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad ysa
iam filium amos prophetam. et dixerunt ad eum. Hec dicit ezechi
as. Dies tribulationis et angustie. et correptionis et bla
sphemie. dies hec. quia venerunt filii usque ad partum.
et virtus non est pariendi. Si quomodo audiat dominus de
us tuus verba rapsacis. quem misit rex assiriorum dominus
suus ad blasphemandum deum viventem. et exprobran
dum sermonibus. quos audivit dominus deus tuus. Leva ergo
orationem pro reliquiis que reperte sunt. Et venerunt servi
regis ezechie ad ysaiam. Et dixit ad eos ysaias.
Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Ne timeas a facie
verborum que audisti. quibus blasphemaverunt pueri regis
assiriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum. et audiet nun
cium. et revertetur ad terram suam. et corruere eum faciam
gladio in terra sua. Reversus est autem rapsaces. et inve
nit regem assiriorum preliantem adversus lobnam.
Audierat enim quod profectus esset de lachis. et audi
vit de tharacha rege ethiopie dicentes. Egressus
est ut pugnet contra te. Quod cum audisset. misit nuncios
ad ezechiam dicens. Hec dicetis ezechie regi iude
loquentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu confidis
dicens. Non dabitur ierusalem in manu regis assiri
orum. Ecce tu audisti que fecerunt omnes reges assiriorum
omnibus terris quas subverterunt. et tu poteris liberari? Num
quid eruerunt eos dii gentium quas subverterunt patres
mei. gozam. et aram. et reseph. et filios eden qui
erant in thalasar? Ubi est rex emath. et rex arpha
ath. et rex urbis sepharvaim. ana. et ava.
Et tulit ezechias libros de manu nunciorum et legit
eos. et ascendit in domum domini. et expandit eos coram domino.
et ad dominum oravit dicens. Domine exercituum deus israel.
qui sedes super cherubin. tu es deus solus omnium regno
rum terre. tu fecisti celum et terram. Inclina domine aurem
tuam et audi. aperi oculos tuos domine. et vide. et audi
omnia verba sennacherib. que misit ad blasphemandum
deum viventem. Vere enim domine desertas fecerunt re
ges assiriorum terras. et regiones earum. et dederunt deos
earum igni. non enim erant dii sed opera manuum homi
num. lignum. et lapides. et comminuerunt eos. Et nunc domine
deus noster salva nos de manu eius. et cognoscant omnia
regna terre. quia tu es dominus deus solus. Et misit ysai
as filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus
israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege as
siriorum. hoc est verbum quod locutus est dominus super eum.
Despexit te. et subsannavit te virgo filia syon. post
te caput movebit. virgo filia ierusalem. Cui expro
brasti. et quem blasphemasti. et super quem levasti
vocem tuam. et levasti altitudinem oculorum tuorum. ad
sanctum israel? In manu servorum tuorum exprobrasti do
mino. et dixisti. In multitudine quadrigarum me
arum ego ascendi. altitudines montium iuga
libani. et succidam excelsa cedrorum eius. et electas
abietes illius. et introibo altitudinem summita
tis eius. saltum carmeli eius. Ego fodi et bibi aquam
et siccavi vestigio pedis mei. omnes rivos aggerum.
Numquid non audisti que olim fecerim ei? Ex die
bus antiquis ego plasmavi illud. et nunc adduxi.
et factum est in eradicatione collium compugnantium.
et civitatum munitarum. Habitatores earum brevi
ata manu contremuerunt et confusi sunt. facti sunt sicut
fenum agri. et gramen pascue. et herba tectorum que
exaruit antequam maturesceret. Habitationem tuam.
et egressum tuum. et introitum tuum ego cognovi et insa
niam tuam contra me. Cum fureres adversum me su
perbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo
circulum in naribus tuis. et frenum in labiis tuis. et
reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem hoc erit
signum. Comede hoc anno que sponte nascuntur.
et in anno secundo pomis vescere. In anno autem tercio
seminate et metite. et plantate vineas. et co
medite fructum earum. Et mittet id quod salvatum
fuerit de domo iuda. et quod reliquum est mittet ra
dicem deorsum. et faciet fructum sursum. quia de ierusalem
exibunt reliquie. et salvatio de monte syon. zelus domini
exercituum faciet istud. Propterea hec dicit dominus de rege
assiriorum. Non introibit civitatem hanc. et non iaci
et ibi sagittam. et non occupabit eam clipeus. et non
mittet in circuitu eius aggerem. In via qua venit
per eam revertetur. et civitatem hanc non ingredietur dicit
dominus. Et protegam civitatem istam. ut salvem eam propter
me. et propter david servum meum. Egressus est autem angelus
domini. et percussit in castris assiriorum. c. lxxx. v.
milia. Et surrexerunt mane. et ecce omnes cadavera
mortuorum. Et egressus est et abiit. et reversus est
sennacherib rex assiriorum. et habitavit in ninive.
Et factum est cum adoraret in templo mesrach deum
suum adramelech et sarasar. filii eius percusserunt
eum gladio. fugeruntque in terram ararath. et regna
vit pro eo asarhaddon filius eius.
XXXVIII In diebus illis egrotavit ezechias usque ad
mortem. et introivit ad eum ysaias filius
amos propheta. et dixit ei. Hec dicit dominus. Dispone

domui tue qr morieris tu et nō uiues. Igitur
ezechias faciē suā ad parietē et adorauit ad
dnm et dixit. Obsecro dne. memento q̄so quo
m ambulauerim corā te in ūitate. in corde ꝑ
fecto. et qd̄ bonū est i ocl'is tuis fecerim. Et
fleuit ezechias fletu magno. Et fcm̄ est
ūbū dni ad ysaiā dicēs. Vade et dic ezechie.
h dicit dn̄s ds̄ dd̄ patris tui. Audiui oronē
tuā. uidi lacrimas tuas. Ecce ego addiciam
sr̄ dies tuos. xv. ānos. et de manu regis assi
rior̄ eruā te. et ciuitatē istā. et ꝓtegā eā.
·F· Hoc āt t̄ erit signū a dn̄o. qr̄ faciet dn̄s ūbū
hoc qd̄ locut' est. Ecce ego reuti faciā ūbram
linear̄. ꝑ q̄s descenderat i orologio achaz. i
sole retrorsū. x. lineis. Et reuus' est sol. x. li
neis. ꝑ grad' quos descēderat. Scriptura ezechi
e regis iude cū egrotasset et conualuisset de
īfirmitate sua. Ego dixi i dimidio dierū
·P· meor̄ uadā ad portas īferi. Quesiui residu
um ānor̄ meor̄. dixi nō uidebo dnm̄ in t̄ra
uiuentiū. Nō aspiciā hoīem ult̄ri et habitato
rē quietis. Generatio mea ablata ē. et conuoluta
ē a me qr̄ tabnacl'm pastor̄. Precisa ē uel
ut a texente uita mea. dū adhuc ordirer
succidit me. De mane usq; ad uesprā finies
me. Sperabā usq; ad mane qr̄ leo sic contriuit
oīa ossa mea. De mane usq; ad uesprā finies
me. Sic pullus hirūdinis. sic clamabo me
ditabor ut colūba. Attenuati sūt ocl'i mei
suspiciētes in excelso. dne uim patior rn̄
de ꝓ me. Qd dicā aut qd̄ respondebit m̄ cū ip̄e
fecerim. Recogitabo tibi oēs ānos meos. in
amaritudīe aīe mee. Dne si sic uiuit̄. et i ta
lib' uita sp̄s mei corripies me et uiuificabis
me ecce in pace amaritudo mea amarissima.
Tu aūt eruisti aīā meā ut nō periret ꝓiecisti
p' t̄gū tuū oīa pcc̄a mea. Quia nō infernus
cōfitebit' t̄. neq; mors laudabit te. nō expectabūt
qui descendūt i lacū ūitatē tuā. Viuens ui
uens ip̄e cōfitebit' t̄ sic' et ego hodie pat̄ filiis
notā faciet ūitatē tuā. Dne saluū me fac
et psalmos nr̄os cantabim' cūctis dieb; uite
·F· nr̄e i domo dni. Et iussit ysaias ut tolle
rēt massā de ficis. et cataplasmarēt sr̄ uulnꝰ
et sanaretur. Et dixit ezechias. Qd̄ erit signū
qr̄ ascendā in domū dni.
XXXIX In t̄p̄e illo misit maradach baradan filꝰ
baladan rex babilonis libros et munera
ad ezechiā. Audierat enī qd̄ egrotasset et conua
luisset. Letat' est aūt sr̄ eis ezechias. et osten
dit eis cellā aromatū. et argēti. et auri. et
odoramētor̄. et unguenti optimi. et oēs apothe
cas suppellectilis sue. et uniūsa q̄ inuenta
sūt in thesauris ei'. Nō fuit ūbū qd̄ nō osten
derit eis ezechias i domo sua. et in oī potesta
te sua. Introiuit aūt ysaias ꝓpha ad ezechiā
regē. et dixit ei. Qd̄ dixerūt uiri isti. et unde ue
nerūt ad te. Et dixit ezechias. De t̄ra lōginqua
uenerūt ad me de babilone. Et dixit. Quid ui
derūt in domo tua. Et dixit ezechias. Oīa que
i domo mea sūt uiderūt. nō fuit res q̄m non
ostenderim eis i thesauris meis. Et dixit ysai
as ad ezechiā. Audi ūbū dni exercituū. Ecce
dies uenient. et auferētur oīa q̄ in domo
tua sūa. et q̄ thesaurizauerūt patres tui
usq; ad diē hanc i babilonē. nō relinquetur
quicq̄ dicit dn̄s. Et de filiis tuis q̄ exibūt de te
quos genueris tollēt. et erūt eunuchi i palacio
regis babilonis. Et dixit ezechias ad ysaiam.
Bonū est ūbū dni qd̄ locut' ē. et dixit. Fiat
tm̄ pax et ūitas i dieb; meis.
XL Consolamini cōsolamini ꝑple mi dic dn̄s
ds̄ ur̄. Loquimini ad cor ierl'm et aduocate
eam. qm̄ cōpleta ē malicia eiꝰ dimissa est
iniquitas illiꝰ. Suscepit de manu dni duplicia
ꝓ oīb; pcc̄is suis. Vox clamātis i deserto
parate uiā dni rectas facite i solitudīe semi
tas dei nr̄i. Oīs uallis exaltabit'. et oīs mons
et collis humiliabit'. et erūt ꝑua i directa. et as
pera i uias planas. Et reuelabit' gl'a dni. et
uidebit oīs caro pariter qd̄ os dni locutū est. Vox
dni dicentis. Clama. Et dixi. Quid clamabo.
Oīs caro fenū. et oīs gl'a eiꝰ q̄si flos agri. Ex
siccatū est fenū et cecidit flos. qr̄ sp̄s dni sufflauit in eo. Vere fenū ē ꝑpl's. Exsiccatū ē
fenū et cecid' flos. ūbū aūt dei nr̄i stabit in
ētnū. Sr̄ montē excelsū ascende tu. qui
euāgelizas sion. exalta i fortitudīe uocem
tuā qui euāgelizas ierl'm. Exalta noli timē.
dic ciuitatib; iude. Ecce ds̄ ur̄. Ecce dn̄s ds̄ i
fortitudine ueniet. et brachiū eiꝰ dn̄abitur.
Ecce merces eiꝰ cū eo. et op' illiꝰ corā illo. Sicut
pastor gregē suū pascet. i brachio suo cōgre
gabit agnos et in sinu suo leuabit. fetas
ip̄e portabit. Quis mensus ē pugillo aq̄s. et celos
palmo ponderauit. Quis appendit trib; digitis
molē t̄re. et librauit i ponde montes et colles i
statera. Quis adiuuit sp̄m dni. aut q̄s cōsiliariꝰ
eiꝰ fuit. et ostēdit illi. Cū quo iniit cōsiliū et
instruxit eū. et docuit eū semitā iusticie. et eru
diuit eū sciam. et uiā prudētie ostēdit illi.
Ecce gēs q̄si stilla situle. et q̄si momentū statere

reputate sunt. Ecce insule quasi puluis exiguus. Et
libanus non sufficiet ad succendendum. et animalia eius non
sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint sic
sunt coram eo. et quasi nichilum et inane reputate sunt
ei. Cui ergo similem fecistis deum? aut quam imaginem
ponetis ei? Numquid sculptile conflauit faber.
aut aurifex auro figurauit illud. et laminis ar
genteis argentarius? Forte lignum inputribile e
legit artifex sapiens. querit quomodo statuat si
mulacrum quod non moueatur. Numquid non scietis? Num
quid non audistis? Numquid non annunciatum est uobis
ab inicio? Numquid non intellexistis fundamenta terre?
Qui sedet super girum terre. et habitatores eius sunt quasi lo
custe. Qui extendit uelut nichilum celos. et expan
dit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. Qui dat
secretorum scrutatores quasi non sint. iudices terre.
uelut inane fecit. Et quidem neque plantatus. neque
satus. neque radicatus in terra truncus eorum. repente
flauit in eos. et aruerunt. et turbo quasi stipulam
auferet eos. Et cui assimilastis me. et adequastis
me dicit sanctus? Leuate in excelsum oculos uestros. et
uidete quis creauit hec. Qui educit in numero milici
am eorum. et omnes ex nomine uocat pre multitudine for
titudinis. et roboris. uirtutisque eius. neque unum
reliquum fuit. Quare dicis iacob. et loqueris is
rael. abscondita est uia mea a domino. et a deo meo iudi
cium meum transiuit. Numquid nescis aut non au
disti? deus sempiternus dominus? qui creauit terminos
terre. non deficiet. nec laborabit. neque est inuestiga
tio sapientie eius. Qui dat lasso uirtutem. et hiis qui non
sunt fortitudinem et robur multiplicat. Defici
ent pueri. et laborabunt. et iuuenes in infirmita
te sua cadent. Qui autem sperant in domino mutabunt for
titudinem. assument pennas sicut aquile. current.
et non laborabunt. ambulabunt et non deficient.

XLI

Taceant ad me insule. et gentes fortitudinem
mutent. accedant. et tunc loquantur. simul ad
iudicium propinquemus. Quis suscitauit ab oriente
iustum. uocauit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu
eius gentes. et reges obtinebit. Dabit quasi
puluerem gladio eius. sicut stipulam uento raptam
arcui eius. persequetur eos. transibit in pace. semi
ta in pedibus eius non apparebit. Quis hec operatus est.
et fecit? Vocans generationes ab exordio. Ego
dominus primus et nouissimus ego sum. Viderunt
insule et timuerunt extrema terre. obstupuerunt.
et accesserunt. Unusquisque proximo suo auxiliabitur.
et fratri suo dicet. Confortare. Confortauit faber era
rius percutiens malleo eum qui cudebat tunc temporis
dicens. glutino bonum est. et confortauit eum
clauis ut non moueretur. Et tu israel serue meus

iacob quem elegi. semen abraham amici mei. in
quo apprehendi te ab extremis terre. et a longinquis eius
uocaui te. et dixi tibi. Seruus meus es tu. elegi te.
et non abieci te. Ne timeas quia ego tecum sum. ne de
clines quia ego deus tuus. Confortaui te. et auxi
liatus sum tibi. et suscepit te dextera iusti mei. Ecce
confundentur. et erubescent omnes qui pugnant aduersum
te. erunt quasi non sint. et peribunt uiri qui contradicunt tibi.
Queres eos. et non inuenies uiros rebelles tuos. E
runt quasi non sint. et uelut consumptio homines bellantes
aduersum te. quia ego dominus deus tuus. apprehendens manum
tuam. dicensque tibi. ne timeas quia ego adiuui
te. Noli timere uermis iacob qui mortui estis ex is
rael. Ego auxiliatus sum tibi. dicit dominus. et redemptor
tuus sanctus israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans
nouum. habens rostra serrantia. triturabis montes
et comminues. et colles quasi puluerem pones. uen
tilabis eos. et uentus tollet. et turbo disperget eos.
Et tu exultabis in domino. in sancto israel letaberis. Egeni
et pauperes querunt aquas. et non sunt. lingua eorum
siti aruit. Ego dominus exaudiam eos deus israel. non
derelinquam eos. Aperiam in supremis collibus flu
mina. et in medio camporum fontes. Ponam deser
tum in stagna aquarum. et terram inuiam in riuos
aquarum. Dabo in solitudinem cedrum. et spinam. et
mirtum. et lignum oliue. Ponam in deserto abi
etem. ulmum et buxum. simul ut uideant. et sciant
et recogitent. et intelligant pariter. quia manus domini fecit
hoc. et sanctus israel creauit illud. Prope facite iu
dicium uestrum dicit dominus. Afferte siquid forte habetis.
dicit rex iacob. Accedant et nuncient nobis quecumque
uentura sunt. Priora que fuerunt nunciate. et ponemus
cor nostrum. et sciemus nouissima eorum. et que uentura
sunt indicate nobis. Annunciate que uentura
sunt in futurum. et sciemus quia dii estis uos. Bene quoque
aut male si potestis facite. et loquamur. et uide
amus simul. Ecce uos estis ex nichilo. et opus uest
rum ex eo quod non est. abhominatio est qui elegit uos.
Suscitaui ab aquilone. et ueniet ab ortu solis.
uocabit nomen meum. et adducet magistratus
quasi lutum. et uelut plastes conculcans humum. Quis
annunciauit ab exordio ut sciamus? et a principio
ut dicamus iustus es? Non est annuncians neque predicens.
neque audiens sermones uestros. Primus ad syon dicet.
ecce adsunt. et ierusalem euangelistam dabo. Et uidi
et non erat ex istis quisquam qui iniret consilium. et in
terrogatus responderet uerbum. Ecce omnes iniusti. et uana
opera eorum. uentus et inane simulacra eorum.

XLII

Ecce seruus meus suscipiam eum. electus
meus complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum
meum super eum. iudicium gentibus proferet. Non

clamabit neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris. Calamum quassatum non conteret, et linum fumigans non extinguet. In veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium; et legem eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus, creans celos et extendens eos, firmans terram et que germinant ex ea, dans flatum populo qui est super eam, et spiritum calcantibus eam. Ego dominus vocavi te in iusticia, et apprehendi manum tuam, et servavi te, et dedi te in fedus populi, in lucem gentium, ut aperires oculos cecorum, ut educeres de conclusione vinctum, de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus, hoc est nomen meum. Gloriam meam alteri non dabo, et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerunt, ecce venerunt; nova quoque ego annuncio; antequam oriantur audita faciam vobis. Cantate domino canticum novum, laus eius ab extremis terre, qui descenditis in mare et plenitudo eius, insule et habitatores earum. Sublevetur desertum et civitates eius; in domibus habitabit cedar. Laudate habitatores petre, de vertice montium clamabunt. Ponent domino gloriam et laudem eius in insulis nunciabunt. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir preliator suscitabit zelum; vociferabitur et clamabit, super inimicos suos confortabitur. Tacui semper, silui, paciens fui; sicut pariens loquar; dissipabo et absorbebo simul. Desertos faciam montes et colles, et omne germen eorum exsiccabo; et ponam flumina in insulas, et stagna arefaciam. Et reducam cecos in viam quam nesciunt, et in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam; ponam tenebras eorum coram eis in lucem, et prava in directa. Hec verba feci eis et non dereliqui eos. Conversi sunt retrorsum. Confundantur confusione qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: vos dii nostri. Surdi audite, et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus? et surdus nisi ad quem nuncios meos misi? Quis cecus nisi qui venundatus est? et quis cecus nisi servus domini? Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies? Et dominus voluit ut sanctificaret eum, et magnificaret legem et extolleret. Ipse autem populus direptus et vastatus; laqueus iuvenum omnes, et in domibus carcerum absconditi sunt; facti sunt in rapinam, nec est qui eruat; in direptionem, nec est qui dicat: redde. Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat et auscultet futura? Quis dedit in direptionem iacob et israel vastantibus? nonne dominus ipse, cui peccavimus? Et noluerunt in viis eius ambulare, et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui, et forte bellum, et combussit eum in circuitu, et non cognovit, et succendit eum et non intellexit.

XLIII

Et nunc hec dicit dominus creans te iacob, et formans te israel: Noli timere, quia redemi te, et vocavi te nomine tuo; servus meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero, et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne non combureris, et flamma non ardebit in te. Quia ego dominus deus tuus sanctus israel salvator tuus; dedi propiciationem tuam egyptum, et ethiopiam et saba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et gloriosus, et ego dilexi te; et dabo homines pro te, et populos pro anima tua. Noli timere, quia ego tecum sum. Ab oriente adducam semen tuum, et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni: da, et austro: noli prohibere. Affer filios meos de longinquo, et filias meas ab extremis terre. Et omnem qui invocat nomen meum in gloriam meam creavi eum, formavi eum, et feci eum. Educ foras populum cecum et oculos habentem, surdum et aures ei sunt. Omnes gentes congregate sunt simul, et collecte sunt tribus. Quis in vobis annunciet istud, et que prima sunt audire nos faciet? Dent testes eorum et iustificentur, et audiant et dicant: vere. Vos testes mei, dicit dominus, et servus meus quem elegi, ut sciatis et credatis michi, et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus, et post me non erit. Ego sum, ego sum dominus, et non est absque me salvator. Ego annunciavi et salvavi; auditum feci, et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei, dicit dominus, et ego deus. Ab initio ego ipse, et non est qui de manu mea eruat; operabor, et quis avertet illud? Hec dicit dominus redemptor vester, sanctus israel: propter vos emisi in babylonem, et detraxi vectes universos, et chaldeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester, creans israel rex vester. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam, et in aquis torrentibus semitam; qui eduxit quadrigam et equum, agmen et robustum; simul obdormierunt nec resurgent; contriti sunt quasi linum et extincti sunt. Ne memineritis priorum, et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova, et nunc orientur, utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam, et in invio flumina. Glorificabit me bestia agri, dracones et strutiones, quia dedi in deserto aquas, flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo. Populum istum formavi michi; laudem meam narrabit. Non me invocasti iacob, nec laborasti in me israel. Non obtulisti michi arietem holocausti tui, et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci in oblatione, nec laborem prebui in thure. Non emisti michi argento calamum, et adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumptamen servire me fecisti in peccatis tuis. Ego

sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter
me. et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in me-
moriam. et iudicemur simul. Narra si quid
habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccavit. et in-
terpretes tui prevaricati sunt in me. Et contaminavi
principes sanctos. dedi ad internicionem iacob et is-
rael in blasphemiam.
XLIIII Et nunc audi iacob serve meus. et israel quem elegi.
Hec dicit dominus faciens et formans te. ab utero
auxiliator tuus. Noli timere serve meus iacob et
rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super
sicientem et fluenta super aridam. Effundam spiritum
meum super semen tuum. et benediccionem meam super stirpem
tuam. Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta
preterfluentes aquas. Iste dicet domini ego sum.
et ille invocabit in nomine iacob. Et hic scribet
manu sua domino. et in nomine israel assimilabitur. Hec
dicit dominus rex israel. et redemptor eius dominus exercituum.
Ego primus et ego novissimus. et absque me non est
deus. Quis similis mei? vocet. et annunciet. et or-
dinem exponat michi ex quo constitui populum antiquum.
Ventura et que futura sunt annunciet eis. Nolite
timere neque conturbemini. Ex tunc audire te feci.
et annunciavi. Vos estis testes mei. Numquid est
deus absque me. et formator quem ego non noverim?
Plastes ydoli omnes nichil sunt. et amantissima eorum
non proderunt eis. Ipsi testes eorum sunt quia non vident.
neque intelligunt ut confundantur. Quis formavit
deum et sculptile conflavit ad nichil utile. Ecce
omnes participes eius confundentur. fabri enim sunt
ex hominibus; Omnes convenient et stabunt. et pavebunt et
confundentur simul. Faber ferrarius lima op-
eratus est. in prunis et in malleis formavit illud.
et operatus est in brachio fortitudinis sue. Esu-
riet. et deficiet. non bibet aquam et lassescet. Arti-
fex lignarius extendit normam. formavit illud
in runcina. Fecit illud in angularibus. et in circi-
no tornavit illud. et fecit imaginem viri quasi
speciosum hominem habitantem in domo. Succidit ce-
dros. tulit ylicem. et quercum que steterat inter ligna
saltus. Plantavit pinum quam pluvia nutrivit.
et facta est hominibus in focum. Sumpsit ex eis et cale-
factus est. et succendit et coxit panes. De reli-
quo autem operatus est deum. et adoravit et fecit sculp-
tile. et curvatus est ante illud. Medium eius combus-
sit igni. et de medio eius carnes coxit. et come-
dit. Coxit pulmentum. et saturatus est. et calefactus
est et dixit. Calefactus sum. vidi focum. Reliquum
autem eius deum fecit. et sculptile sibi. Curvatur
ante illud. et adorat illud. et obsecrat dicens. Libera
me quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt.

oblita enim sunt ne videant oculi eorum. et ne intelli-
gant corde suo. Non recogitant in mente sua. neque
cognoscunt. neque sentiunt. ut dicant medietatem
eius. combussi igne. et coxi super carbones eius panes.
et coxi carnes et comedi. et de reliquiis eius ydolum
faciam. Ante truncum ligni procidam. Pars eius
cinis est. Cor insipiens adoravit illud. et non liberabit
animam suam. neque dicet. Forte mendacium est in dextera
mea. Memento horum iacob et israel. quoniam servus
meus es tu. Formavi te servus meus es tu israel.
ne obliviscaris mei. Delevi iniquitates tuas
ut nubem. et quasi nebulam peccata tua. Revertere ad me.
quoniam redemi te. Laudate celi. quoniam misericordiam fecit dominus.
Iubilate extrema terre. resonate montes lau-
dationem. saltus et omne lignum eius. quoniam redemit do-
minus iacob. et israel gloriabitur. Hec dicit dominus re-
demptor tuus. et formator tuus ex utero ego sum dominus
faciens omnia. extendens celos solus. stabiliens terram.
et nullus mecum. Irrita faciens signa divinorum.
et ariolos in furorem vertens. Convertens sapientes
retrorsum et scientiam eorum stultam faciens. Susci-
tans verbum servi sui. et consilium nunciorum suorum
complens. Qui dico ierusalem habitaberis. et civitatibus
iuda edificabimini. et deserta eius suscitabo.
Qui dico profundo desolare. et flumina tua are-
faciam. Qui dico cyro pastor meus es. et omnem vo-
luntatem meam complebis. Qui dico ierusalem edifi-
caberis. et templo fundaberis.
XLV Hec dicit dominus christo meo ciro cuius apprehendi
dexteram. ut subiciam ante faciem eius gentes. et
dorsa regum vertam. et aperiam ante eum ianuas. et
porte non claudentur. Ego ante te ibo et gloriosos
terre humiliabo. Portas ereas conteram. et vectes fer-
reos confringam. Et dabo tibi thesauros absconditos.
et archana secretorum. ut scias quia ego dominus qui
voco nomen tuum deus israel propter servum meum iacob.
et israel electum meum. et vocavi te in nomine tuo. assi-
milavi te. et non cognovisti me. Ego dominus. et non est
amplius. extra me non est deus. Accinxi te. et non cogno-
visti me. ut sciant hii qui ab ortu solis. et qui ab oc-
cidente. quoniam absque me non est deus. Ego dominus. et non
est alter deus. Formans lucem et creans tenebras. fa-
ciens pacem. et creans malum. Ego dominus faciens omnia hec.
Rorate celi desuper et nubes pluant iustum. aperiatur
terra et germinet salvatorem. et iusticia oriatur
simul. Ego dominus creavi eum. Ve qui contradicit factori
suo. testa de samiis terre. Numquid dicit lutum
figulo suo quid facis et opus tuum absque manibus est.
Ve qui dicit patri quid generas. et mulieri quid parturis.
Hec dicit dominus sanctus israel. plastes eius. Ventura in-
terrogate me super filios meos. et super opera manuum

meae mandavi. Ego feci terram et hominem super eam creavi ego. Manus meae extenderunt caelos et omni militiae eorum mandavi. Ego suscitavi eum ad iustitiam et omnes vias eius dirigam. Ipse aedificabit civitatem meam et captivitatem meam dimittet, non in pretio neque in muneribus, dicit Dominus exercituum. Haec dicit Dominus Deus: Labor Aegypti et negotiatio Aethiopiae et Sabaim, viri sublimes ad te transibunt et tui erunt; post te ambulabunt, vincti manicis pergent, et te adorabunt teque deprecabuntur: Tantum in te est Deus, et non est absque te Deus. Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator. Confusi sunt et erubuerunt omnes simul; abierunt in confusionem fabricatores errorum. Israel salvatus est in Domino salute aeterna; non confundemini et non erubescetis usque in saeculum saeculi. Quia haec dicit Dominus creans caelos, ipse Deus formans terram et faciens eam, ipse plastes eius; non in vanum creavit eam, ut habitetur formavit eam. Ego Dominus, et non est alius. Non in abscondito locutus sum, in loco terrae tenebroso; non dixi semini Iacob: Frustra quaerite me. Ego Dominus loquens iustitiam, annuntians recta. Congregamini et venite et accedite simul qui salvati estis de gentibus; nescierunt qui levant signum sculpturae suae et rogant deum non salvantem. Annuntiate et venite et consiliamini simul. Quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc praedixi illud? Numquid non ego Dominus, et non est ultra deus absque me? Deus iustus et salvans non est praeter me. Convertimini ad me et salvi eritis omnes fines terrae, quia ego Dominus et non est alius. In memetipso iuravi, egredietur de ore meo verbum iustitiae et non revertetur: quia mihi curvabitur omne genu et iurabit omnis lingua. Ergo in Domino dicet: meae sunt iustitiae et imperium. Ad eum venient et confundentur omnes qui repugnant ei. In Domino iustificabitur et laudabitur omne semen Israel.

XLVI

Confractus est Bel, contritus est Nabo; facta sunt simulacra eorum bestiis et iumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem. Contabuerunt et contrita sunt simul; non potuerunt salvare portantem, et anima eorum in captivitatem ibit. Audite me domus Iacob et omne residuum domus Israel, qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva. Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego portabo; ego feci et ego feram, ego portabo et salvabo. Cui assimilastis me et adaequastis et comparastis me et fecistis similem? Qui confertis aurum de sacculo et argentum statera ponderatis, conducentes aurificem ut faciat deum, et procidunt et adorant. Portant illum in humeris gestantes, et ponentes in loco suo; et stabit ac de loco suo non movebitur. Sed et cum clamaverint ad eum, non exaudiet, de tribulatione non salvabit eos. Mementote istud et confundamini; redite praevaricatores ad cor. Recordamini prioris saeculi, quia ego sum Deus et non est ultra Deus, nec est similis mei, annuntians ab exordio novissimum et ab initio quae necdum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet; vocans ab oriente avem et de terra longinqua virum voluntatis meae; et locutus sum et adducam illud, creavi et faciam illud. Audite me duro corde, qui longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam meam, non elongabitur, et salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem et in Ierusalem gloriam meam.

XLVII

Descende, sede in pulvere, virgo filia Babylon; sede in terra, non est solium filiae Chaldaeorum, quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mole farinam; denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela crura, transi flumina. Revelabitur ignominia tua et videbitur opprobrium tuum; ultionem capiam et non resistet mihi homo. Redemptor noster Dominus exercituum nomen illius, Sanctus Israel. Sede tacens et intra in tenebras, filia Chaldaeorum, quia non vocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum super populum meum, contaminavi hereditatem meam et dedi eos in manu tua; non posuisti eis misericordias; super senem aggravasti iugum tuum valde. Et dixisti: In sempiternum ero domina. Non posuisti haec super cor tuum, neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi haec, delicata et habitans confidenter, quae dicis in corde tuo: Ego sum et non est praeter me amplius; non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient tibi haec duo subito in die una, sterilitas et viduitas; universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in malitia tua et dixisti: Non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua haec decepit te, et dixisti in corde tuo: Ego sum, et praeter me non est altera. Veniet super te malum et nescies ortum eius, et irruet super te calamitas quam non poteris expiare; veniet super te miseria repente quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid prosint tibi aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum; stent et salvent te augures caeli, qui contemplabantur sidera et supputabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos; non liberabunt animam suam de manu flammae; non sunt prunae quibus calefiant, nec focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras; negotiatores tui ab adolescentia sua unusquisque in via sua erraverunt; non est qui salvet te.

XLVIII Audite hec domus iacob que
vocamini nomine israel. et de aquis iuda existis.
qui iuratis in nomine domini et dei israel recordamini
non in veritate. neque in iusticia. De civitate enim sancta
vocati sunt. et super deum israel confirmati sunt. dominus ex-
ercituum nomen eius. Priora ex tunc adnunciavi. et ex
ore meo exierunt. et audita feci ea. repente operatus
sum. et venerunt. Scivi enim quia durus es tu. et nervus
ferreus cervix tua. et frons tua erea. Predixi tibi
ex tunc antequam venirent indicavi tibi ne forte dice-
res ydola mea fecerunt hec et sculptilia mea. et con-
flatilia mandaverunt ista que audisti. vide omnia.
vos autem num annunciastis. Audita feci tibi nova
ex tunc et conservata sunt que nescis. Nunc creata sunt.
et non ex tunc. et ante diem et non audisti ea. ne forte
dicas. Ecce ego cognovi ea. Neque audisti neque cog-
novisti. neque ex tunc aperta est auris tua. Scio
enim quia prevaricans prevaricaberis. et transgressorem
ex ventre vocavi te. Propter nomen meum longe faci-
am furorem meum. et laude mea infrenabo te ne
intereas. Ecce excoxi te. sed non quasi argentum ele-
gi te in camino paupertatis. Propter me faciam ut non
blasphemer. et gloriam meam alteri non dabo. Audi
te me iacob et israel quem ego voco. quem ego voco.
Ego ipse. ego primus et ego novissimus. Manus quoque
mea fundavit terram. et dextera mea mensa est celos.
Ego vocabo eos. et stabunt simul. Congregami-
ni omnes vos. et audite quis de eis annunciavit hec.
Dominus dilexit eum. faciet voluntatem suam in babilo-
ne. et brachium suum in chaldeis. Ecce ego locutus
sum et vocavi eum. adduxi eum. et directa est via eius.
Accedite ad me. et audite hoc. Non a principio in
abscondito locutus sum. ex tempore antequam fierent ibi
eram. et nunc dominus deus misit me et spiritus eius. Hec dicit
dominus redemptor tuus sanctus israel. Ego deus tuus. docens
te utilia. gubernans te in via qua ambulas. Uti-
nam attendisses mandata mea. facta fuisset sicut
flumen pax tua. et iusticia tua sicut gurgites
maris. et fuisset quasi harena semen tuum. et stirps
uteri tui ut lapilli eius. non interisset. et non fuisset
attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de ba-
bilone. fugite a chaldeis. in voce exultationis
annunciate. auditum facite hoc. et efferte illud usque
ad extrema terre. dicite. redemit dominus servum
suum iacob. non sitierunt in deserto. cum educeret eos
aquam de petra produxit eis. et scidit petram. et flu-
xerunt aque. non est pax impiis dicit dominus.
XLIX Audite insule. et attendite
populi de longe. Dominus ab utero vocavit me de
ventre matris mee recordatus est nominis mei. et
posuit os meum quasi gladium acutum. in umbra

manus sue protexit me. et posuit me sicut sagittam
electam. In pharetra sua abscondit me. et dixit mihi.
Servus meus es tu israel. quia in te gloriabor. Ego dixi.
in vacuum laboravi. sine causa et vane fortitudinem
meam consumpsi. Ergo iudicium meum cum domino. et opus
meum cum deo meo. Et nunc hec dicit dominus. formans
me ex utero servum sibi. ut reducam iacob ad eum.
et israel non congregabitur. et glorificatus sum in oculis domini.
et deus meus factus est fortitudo mea. Et dixit. parum est
ut sis mihi servus ad suscitandas tribus iacob. et feces
iacob convertendas. Dedi te in lucem gentium. ut sis
salus mea usque ad extremum terre. Hec dicit dominus re-
demptor israel sanctus eius ad contemptibilem animam. et ab-
hominatam gentem. ad servum dominorum. Reges vide-
bunt et consurgent principes. et adorabunt propter dominum quia
fidelis est. et sanctum israel qui elegit te. Hec dicit .F.
dominus. In tempore placito exaudivi te. et in die salutis .P.
auxiliatus sum tui. et servavi te et dedi te in fedus
populi. ut suscitares terram. et possideres hereditates dis-
sipatas. ut diceres his qui vincti sunt exite. et his
qui in tenebris revelamini. Super vias pascentur.
et in omnibus planis pascua eorum. Non esurient neque si-
tient. et non percutiet eos estus et sol. quia miserator
eorum reget eos. et ad fontes aquarum potabit
eos. Et ponam omnes montes meos in viam. et semite mee
exaltabuntur. Ecce isti de longe venient. et ecce
isti ab aquilone et mari. et isti de terra austra-
li. Laudate celi. et exulta terra. iubilate montes
laudem. quia consolatus est dominus populum suum. et pauperum
suorum miserebitur. Et dixit syon. Dereliquit me dominus.
et dominus oblitus est mei. Numquid oblivisci potest
mulier infantem suum ut non misereatur filio uteri
sui. et si illa oblita fuerit ego tamen non obliviscar
tui. Ecce in manibus meis descripsi te. .F.
muri tui coram oculis meis semper. Venerunt struc-
tores tui. destruentes te et dissipantes a te ex-
ibunt. Leva in circuitu oculos tuos et vide. omnes
isti congregati sunt venerunt tibi. Vivo ego dicit
dominus. quia his omnibus velut ornamento vestieris. et
circumdabis tibi eos quasi sponsa. quia deserta tua et
solitudines tue. et terra ruine tue nunc angusta erit
pre habitatoribus. et longe fugabuntur qui absor-
bebant te. Adhuc dicent in auribus tuis filii
sterilitatis tue. Angustus est mihi locus. fac spa-
cium mihi ut habitem. Et dices in corde tuo. quis
genuit mihi istos. ego sterilis et non pariens trans-
migrata et captiva. et istos quis enutrivit. Ego
destituta et sola. et isti ubi erant. Hec dicit dominus
deus. Ecce levabo ad gentes manum meam. et exal-
tabo ad populos signum meum. et afferent filios
tuos in ulnis. et filias tuas super humeros porta-

runt. Et erunt reges nutricii tui, et reginae nu-
trices tuae. Vultu in terram demisso adorabunt te,
et pulverem pedum tuorum lingent. Et scies quia ego
dominus, super quo non confundentur qui expectant eum.
Numquid tolletur a forti praeda? aut quod captum fuerit
a robusto salvum esse non poterit? Quia haec dicit dominus.
Equidem et captivitas a forti tolletur, et quod ablatum
fuerit a robusto salvabitur. Eos vero qui iudica-
verunt te ego iudicabo, et filios tuos ego salva-
bo. Et cibabo hostes tuos carnibus suis, et quasi
musto sanguine suo inebriabuntur. Et sciet omnis ca-
ro quia ego dominus salvans te et redemptor tuus fortis iacob.
L Haec dicit dominus. Quis est hic liber
repudii matris vestrae quo dimisi eam? aut quis
est creditor meus cui vendidi vos? Ecce enim
in iniquitatibus vestris venditi estis, et in sceleribus
vestris dimisi matrem vestram. Quia veni et non erat
vir, vocavi et non erat qui audiret. Numquid
abbreviata et parvula facta est manus mea, ut non
possim redimere? aut non est in me virtus ad li-
berandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare,
ponam flumina in siccum, computrescent pisces sine aqua
et morientur in siti. Induam caelos tenebris, et saccum
ponam operimentum eorum. Dominus dedit mihi linguam eru-
ditam, ut sciam sustentare eum qui lapsus est verbo.
Erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam
quasi magistrum. Dominus deus aperuit mihi aurem, ego autem non
contradico, retrorsum non abii. Corpus meum dedi percu-
tientibus, et genas meas vellentibus. Faciem meam
non averti ab increpantibus et conspuentibus in me.
Dominus deus auxiliator meus, et ideo non sum confusus. Ideo
posui faciem meam ut petram durissimam, et scio quoniam
non confundar. Iuxta est qui iustificat me, quis contra-
dicit mihi? stemus simul. Quis est adversarius meus? ac-
cedat ad me. Ecce dominus deus auxiliator meus, quis ergo
est qui condempnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur,
et tinea comedet eos. Quis ex vobis timens dominum, au-
diens vocem servi sui? Qui ambulavit in tenebris
et non est lumen ei, speret in nomine domini, et innitatur
super deum suum. Ecce vos omnes accendentes ignem, accinc-
ti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et
in flammis quas succendistis. De manu mea factum
est hoc vobis, in doloribus dormietis.
LI Audite me qui sequimini quod iustum est, et quaeritis
dominum. Attendite ad petram unde excisi estis, et ad
cavernam laci de qua praecisi estis. Attendite ad Abra-
ham patrem vestrum, et ad Saram quae peperit vos, quia
unum vocavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi
eum. Consolabitur ergo dominus Sion, et consolabitur omnes ruinas
eius, et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem
eius quasi hortum domini. Gaudium et laetitia invenietur
in ea, gratiarum actio et vox laudis. Attendite ad me
populus meus, et tribus mea me audite, quia lex a me exi-
et, et iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope
est iustus meus, egressus est salvator meus, et brachia mea
populos iudicabunt. Me insulae expectabunt, et brachium
meum sustinebunt. Levate in caelum oculos vestros, et videte
sub terra deorsum, quia caeli sicut fumus liquescent, et terra sicut
vestimentum atteretur, et habitatores eius sicut haec interibunt.
Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non defi-
ciet. Audite me qui scitis iustum, populus lex mea in
corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, et blasphe-
mias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic co-
medet eos vermis, et sicut lanam sic devorabit eos ti-
nea. Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea
in generatione generationum. Consurge consurge induere
fortitudinem brachium domini, consurge sicut in diebus an-
tiquis in generationibus saeculorum. Numquid non tu percussisti
superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti
mare, aquam abyssi vehementis, qui posuisti profundum
maris viam ut transiret liberati? Et nunc qui redempti
sunt a domino revertentur, et venient in Sion laudantes
et laetitia sempiterna super capita eorum. Gaudium et laetitiam
tenebunt, et fugiet dolor et gemitus. Ecce ego ipse
consolabor vos. Quis tu ut timeas ab homine mortali
et a filio hominis, qui quasi faenum ita arescet? Et oblitus es
domini creatoris tui, qui tetendit caelos et fundavit terram,
et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius
qui te tribulabat, et paraverat ad perdendum? Ubi est nunc
furor tribulantis? Cito veniet gradiens ad aperiendum,
et non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet pa-
nis eius. Ego autem sum dominus deus tuus qui conturbo mare,
et intumescunt fluctus eius: dominus exercituum nomen meum.
Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae prote-
xi te, ut plantes caelos et fundes terram, et dicas ad Sion,
populus meus es tu. Elevare elevare consurge Ierusalem,
quae bibisti de manu domini calicem irae eius; usque ad
fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad
feces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos
genuit, et non est qui apprehendat manum eius ex om-
nibus filiis quos enutrivit. Duo sunt quae occurre-
runt tibi, quis contristabitur super te? Vastitas et
contritio, fames et gladius, quis consolabitur te? Filii
tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum
sicut orix illaqueatus, pleni indignatione domini, increpa-
tione dei tui. Idcirco audi hanc paupercula et ebria
non a vino. Haec dicit dominator tuus dominus et deus tuus qui pugnavit
pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem so-
poris, fundum calicis indignationis meae, non adiciam
ut bibas illum ultra. Et ponam illum in manu eorum qui
te humiliaverunt, et dixerunt animae tuae, incurvare ut trans-
eamus; et posuisti ut terram corpus tuum, et quasi viam trans-
euntibus.

LII
Consurge consurge induere fortitudine
tua sion. induere uestimentis glorie tue ierl'm
ciuitas sancti. quia non adiciet ultra ut pertranseat per te
incircumcisus et immundus. Excutere de puluere consurge
sede ierl'm. solue uincula colli tui captiua filia
sion. quia hec dicit dominus. Gratis uenundati estis. et sine
argento redimemini. Quia hec dicit dominus deus. In
egyptum descendit populus meus in principio. ut colonus
esset ibi. et assur absque ulla causa calumpniatus est eum.
Et nunc quid mihi est hic dicit dominus. quoniam ablatus est populus
meus gratis. dominatores eius inique agunt dicit dominus. et
iugiter tota die nomen meum blasphematur. Propter
hoc sciet populus meus nomen meum in die illa. quia ego ipse
qui loquebar ecce adsum. Quam pulchri super montes
pedes annunciantis. et predicantis pacem annunciantis
bonum predicantis salutem dicentis. Sion regnabit
deus tuus. Vox speculatorum tuorum leuauerunt uocem. si
mul laudabunt. quia oculo ad oculum uidebunt. cum conuer
terit dominus sion. Gaudete et laudate simul deser
ta ierl'm. quia consolatus est dominus populum suum. redemit
ierl'm. parauit dominus brachium sanctum suum. in oculis
omnium gentium. et uidebunt omnes fines terre salutare
dei nostri. Recedite recedite exite inde. pollu
tum nolite tangere. exite de medio eius. mundami
ni qui fertis uasa domini. quoniam non in tumultu
exibitis. nec in fuga properabitis. precedet enim
uos dominus. et congregabit uos deus israel. Ecce intelli
get seruus meus et exaltabitur et eleuabitur et subli
mis erit ualde. Sicut obstupuerunt super eum multi.
sic inglorius erit inter uiros. aspectus eius et for
ma eius inter filios hominum. Iste asperget gen
tes multas. super ipsum continebunt reges os suum.
quia quibus non est narratum de eo uidebunt. et qui
non audierunt contemplati sunt.
LIII
Quis credidit auditui nostro. et brachium domini cui
reuelatum est. et ascendet sicut uirgultum coram
eo. et sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque
decor. et uidimus eum. et non erat aspectus et deside
rauimus eum despectum. et nouissimum uirorum uirum
dolorum. et scientem infirmitatem. et quasi absconditus
uultus eius et despectus. unde nec reputauimus eum.
Vere langores nostros ipse tulit. et dolores nostros
ipse portauit. et nos reputauimus eum quasi lepro
sum. et percussum a deo et humiliatum. Ipse autem uulne
ratus est propter iniquitates nostras. attritus est propter
scelera nostra. disciplina pacis nostre super eum. et liuo
re eius sanati sumus. Omnes nos quasi oues errau
imus. unusquisque in uiam suam declinauit. et dominus po
suit in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est
quia ipse uoluit. et non aperuit os suum. Sicut ouis ad oc
cisionem ducetur. et quasi agnus coram tondente se ob
mutescet. et non aperuit os suum. de angustia et
de iudicio sublatus est. generationem eius quis enarra
bit. Quia abscisus est de terra uiuentium. propter scelus
populi mei percussi eum. et dabit impios pro sepultura.
et diuites pro morte sua. eo quod iniquitatem non
fecerit. neque dolus fuerit in ore eius. Et dominus uoluit
conterere eum in infirmitate. Si posuerit animam suam
pro peccato. uidebit semen longeuum. et uoluntas
domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laborauit
anima eius. uidebit et saturabitur. in scientia sua iustifi
cabit ipse iustus seruus meus multos. et iniquitates
eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos. et
fortium diuidet spolia. pro eo quod tradidit in mor
tem animam suam. et cum sceleratis reputatus est. et ipse
peccatum multorum tulit. et pro transgressoribus orauit.
LIIII
Lauda sterilis que non paris.
Decanta laudem et hinnum que non pariebas. quo
niam multi filii deserte magis quam eius que habebat ui
rum. dicit dominus. Dilata locum tentorii tui et pelles
tabernaculorum tuorum extende ne parcas. longos
fac funiculos tuos et clauos tuos consolida. Ad
dexteram enim et leuam penetrabis. et semen tuum
gentes hereditabit. et ciuitates desertas inhabita
bit. Noli timere. quia non confunderis. neque erubesces.
Non enim te pudebit quia confusionis adolescentie
tue obliuisceris. et opprobrii uiduitatis tue non
recordaberis amplius. quia dominabitur tui qui fecit te. dominus
exercituum nomen eius. et redemptor tuus sanctus israel. deus
omnis terre uocabitur. Quia ut mulierem derelictam et me
rentem spiritu uocauit te dominus. et uxorem ab adoles
centia abiectam. dixit dominus deus tuus. Ad punctum
in modico dereliqui te. et in miserationibus mag
nis congregabo te. In momento indignationis abscondi
faciem meam paruper a te. et in misericordia sempiterna miser
tus sum tui. dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus
noe istud mihi est cui iuraui ne inducerem aquas
diluuii ultra super terram. sic iuraui ut non irascar
tibi. et non increpem te. Montes enim commouebun
tur et colles contremiscent. misericordia autem mea non rece
det a te. et fedus pacis mee non mouebitur. dixit
miserator tuus dominus. Paupercula tempestate conuul
sa absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per
ordinem lapides tuos. et fundabo te in saphiris.
et ponam iaspidem propugnacula tua. et portas tuas
in lapides sculptos. et omnes terminos tuos in lapides
desiderabiles. uniuersos filios tuos doctos a domino.
et multitudinem pacis filiis tuis. et in iustitia
fundaberis. Recede procul a calumpnia. quia non ti
mebis et a pauore. quia non appropinquabit tibi. Ecce
accola ueniet qui non erat mecum. aduena quondam
tuus adiungetur tibi. Ecce ego creaui fabrum

sufflantem igni prunas. et proferentem vas in
opus suum. et ego creavi interfectorem ad disper-
dendum. Omne vas quod fictum est contra te non dirige-
tur. et omnem linguam resistentem tibi in iudicio
iudicabis.
Hec est hereditas servorum domini. et iusticia eorum
apud me dicit dominus. Omnes sitientes venite ad
aquas. et qui non habetis argentum properate emite et co-
LV medite. Venite emite absque argento et absque
ulla commutatione vinum et lac. Quare appendi-
tis argentum non in panibus et laborem vestrum non
in saturitate. Audite audientes me et comedite
bonum. et delectabitur in crassitudine anima vestra. Incli-
nate aurem vestram et venite ad me. Audite et vi-
vet anima vestra. et feriam vobiscum pactum sempiternum. mi-
sericordias david fideles. Ecce testem populis dedi eum.
ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gentem quam nesci-
ebas vocabis. et gentes que non cognoverunt te ad te
current propter dominum deum tuum et sanctum israel. quia glorifica-
vit te. Querite dominum dum inveniri potest. invocate
eum dum prope est. Derelinquat impius viam suam. et vir ini-
quus cogitationes suas. et revertatur ad dominum. et mi-
serebitur eius. et ad deum nostrum. quoniam multus est ad
ignoscendum. Non enim cogitationes mee. cogitati-
ones vestre. neque vie mee vie vestre dicit dominus. Quia
sicut exaltantur celi a terra. sic exaltate sunt vie
mee a viis vestris. et cogitationes mee a cogitati-
onibus vestris. Et quomodo descendit ymber et nix de
celo. et illuc ultra non revertitur sed inebriat terram
et infundit eam. et germinare eam facit. et dat semen
serenti. et panem comedenti sic erit verbum meum quod
egredietur de ore meo. Non revertetur ad me va-
cuum. sed faciet quecumque volui. et prosperabitur in hiis ad
que misi illud. Quia in leticia egrediemini. et in pace
deducemini. Montes et colles cantabunt coram vobis
laudem. et omnia ligna regionis plaudent manu.
Pro saliunca ascendet abies. et pro urtica crescet
mirtus. et erit dominus nominatus in signum eternum
quod non auferetur.
LVI Hec dicit dominus. Custodite iudicium et facite ius-
ticiam. quia iuxta est salus mea ut veniat. et iusti-
cia mea ut reveletur. Beatus vir qui facit hoc et
filius hominis qui apprehendet istud. custodiens sabba-
tum ne polluat illud. custodiens manus suas ne fa-
ciat omne malum. Et non dicat filius advene qui
adheret domino dicens. Separatione dividet me deus
a populo suo. Et non dicat eunuchus. Ecce ego lignum
aridum. quia hec dicit dominus eunuchis qui custodie-
rint sabbata mea. et elegerint que ego volui. et tenu-
erint fedus meum. dabo eis in domo mea et in muris
meis. locum et nomen melius a filiis et filiabus nomen
sempiternum dabo eis. quod non peribit. et filios adve-
ne qui adherent domino. ut colant eum et diligant
nomen eius ut sint ei in servos. omnem custodien-
tem sabbatum ne polluat illud. et tenentem fedus
meum. Adducam eos in montem sanctum meum. et le-
tificabo eos in domo orationis mee. Holocausta
eorum et victime eorum placebunt mihi super altare me-
um. quia domus mea domus orationis vocabitur. cunc-
tis populis ait dominus deus. qui congregat dispersos israel.
Adhuc congregabo ad eum congregatos eius.
Omnes bestie agri venite ad devorandum universe
bestie saltus. Speculatores eius ceci omnes nescierunt
universi canes muti non valentes latrare. viden-
tes vana. dormientes et amantes. sompnia et ca-
nes impudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pas-
tores ignoraverunt intelligentiam. omnes in viam suam
declinaverunt. unusquisque ad avariciam suam. a
summo usque ad novissimum. Venite sumamus
vinum. et impleamur ebrietate. et erit sicut hodie.
sic et cras. et multo amplius.
LVII Iustus perit. et non est qui recogitet in corde suo. et
viri misericordie colliguntur. quia non est qui intelligat.
A facie enim malicie collectus est iustus. veniat
pax. requiescat in cubili suo. qui ambulavit in
directione sua. Vos autem accedite huc filii augu-
ratricis semen adulteri et fornicarie. Super quem
lusistis. super quem dilatastis os. et eiecistis linguam.
Numquid non vos filii scelesti. semen mendax. qui
consolamini in diis. subter omne lignum frondosum
immolantes parvulos in torrentibus subter eminen-
tes petras. In partibus torrentis pars tua. hec est
sors tua. et ipsis effudisti libamen. obtulisti sacri-
ficium. Numquid super hiis non indignabor. Super montem
excelsum et sublimem posuisti cubile tuum. et illuc
ascendisti ut immolares hostias. et post hostium
et retro postem posuisti memoriale tuum. Quia
iuxta me discooperuisti et suscepisti adulterum.
dilatasti cubile tuum. et pepigisti cum eis fedus. Di-
lexisti stratum eorum manu aperta. et ornasti te
regio unguento. et multiplicasti pigmenta tua.
Misisti legatos tuos procul. et humiliata es usque
ad inferos. In multitudine vie tue laborasti. non
dixisti quiescam. vitam manus tue invenisti. propter-
ea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti. quia mentita
es. et mei non es recordata. neque cogitasti in corde
tuo. quia ego tacens. et quasi non videns. et mei oblita
es. Ego annunciabo iusticiam tuam. et opera tua non
proderunt tibi. Cum clamaveris liberent te congregati
tui. et omnes eos auferet ventus. tollet aura. Qui
autem habet fiduciam mei hereditabit terram. et posside-
bit montem sanctum meum. Et dicam viam facite. prebete

itineris. declinate de semita. auferte offendi
cula de via populi mei. Quia haec dicit dominus excelsus
et sublimis habitans aeternitatem. et sanctum nomen eius
in excelso in sancto habitans. et cum contrito et humili
spiritu. ut vivificet spiritum humilium. et vivificet cor
contritorum. Non enim in sempiternum litigabo. neque usque
ad finem irascar. quia spiritus a facie mea egredietur.
et flatus ego faciam. Propter iniquitatem avaritiae eius
iratus sum et percussi eum. Abscondi a te faciem meam.
et indignatus sum. et abiit vagus in via cordis sui.
Vias eius vidi. et dimisi eum. et reduxi eum. et red
di consolationes ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum
labiorum pacem. pacem ei qui longe est et qui prope
est dixit dominus. et sanavi eum. Impii autem quasi mare fer
vens. quod quiescere non potest. et redundant fluctus eius
in conculcationem et lutum. Non est pax dicit dominus deus
impiis.

LVIII

.p. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam. et
annuncia populo meo scelera eorum. et domui Iac
ob peccata eorum. Me etenim de die in diem quaerunt. et
scire vias meas volunt. quasi gens quae iustitiam
fecerit. et quae iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant
me iudicia iustitiae. et appropinquare deo volunt. Quare
ieiunavimus et non aspexisti. humiliavimus animas
nostras et nescisti? Ecce in die ieiunii vestri inveni
tur voluntas vestra. et omnes debitores vestros repetitis.
Ecce ad lites et contentiones ieiunatis. et percutitis
pugno impie. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc
diem. ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid
tale est ieiunium quod elegi per diem affligere hominem
animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput
suum et saccum et cinerem sternere? Numquid istud vo
cabis ieiunium et diem acceptabilem domino? Nonne hoc
est magis ieiunium quod elegi? Dissolve colligati
ones impietatis. solve fasciculos deprimentes. Di
mitte eos qui confracti sunt liberos. et omne onus disrum
pe. Frange esurienti panem tuum. et egenos va
gosque induc in domum tuam. Cum videris nudum operi
eum. et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet
quasi mane lumen tuum. et sanitas tua citius orietur.
et anteibit faciem tuam iustitia tua. et gloria domini col
liget te. Tunc invocabis et dominus exaudiet. clama
bis et dicet. ecce adsum. quia misericors sum dominus deus
.f. tuus. Si abstuleris de medio tui catenam. et desi
eris digitum extendere. et loqui quod non prodest. cum
.p. effuderis esurienti animam tuam. et animam afflictam
repleveris. orietur in tenebris lux tua. et tenebrae
tuae erunt sicut meridies. Et requiem dabit tibi dominus deus
tuus semper. et implebit splendoribus animam tuam.
et ossa tua liberabit. et eris quasi hortus irriguus. et sicut
fons aquarum cuius non deficient aquae. Et aedifica

buntur in te deserta saeculorum. fundamenta generatio
nis et generationis suscitabis. et vocaberis aedifi
cator sepium. avertens semitas in quietem.
Si averteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem
tuam in die sancto meo. et vocaveris sabbatum delicatum.
et sanctum domini gloriosum. et glorificaveris eum dum non facis
vias tuas. et non invenitur voluntas tua ut lo
quaris sermonem. tunc delectaberis super domino. et sus
tollam te super altitudines terrae. et cibabo te hereditate
Iacob patris tui. Os enim domini locutum est hoc. .f.

LIX

Ecce non est abbreviata manus
domini ut salvare nequeat. neque aggravata est auris
eius ut non exaudiat. Sed iniquitates vestrae divise
runt inter vos et deum vestrum. et peccata vestra absconderunt
faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestrae
pollutae sunt sanguine. et digiti vestri iniquitate. la
bia vestra locuta sunt mendacium. et lingua vestra i
niquitatem fatur. Non est qui invocet iustitiam.
neque est qui iudicet vere. Sed confidunt in nihilo et
loquuntur vanitates. Conceperunt laborem. et pepe
rerunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt. et te
las araneae texuerunt. Qui comedit de ovis eo
rum morietur. et quod confotum est erumpet in regu
lum. Telae eorum non erunt in vestimentum. neque
operientur operibus suis. Opera eorum opera inutilia. et
opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad
malum currunt. et festinant ut effundant san
guinem innocentem. Cogitationes eorum cogitationes
inutiles. vastitas et contritio in viis eorum. Viam
pacis nescierunt. et non est iudicium in gressibus eorum.
Semitae eorum incurvatae sunt eis. Omnis qui cal
cat in eis ignorat pacem. Propter hoc elongatum
est a nobis iudicium. et non apprehendet nos iusti
tia. Expectavimus lucem. et ecce tenebrae splen
dorem. et in tenebris ambulavimus. Palpavimus
sicut caeci parietem. et quasi absque oculis attrectavimus.
Impegimus in meridie quasi in tenebris in caligi
nosis quasi mortui. Rugiemus quasi ursi omnes. et quasi co
lumbae meditantes gememus. Expectavimus
iudicium. et non est. salutem. et elongata est a nobis.
Multiplicatae sunt enim iniquitates nostrae coram te.
et peccata nostra responderunt nobis. quia scelera nostra nobiscum.
et iniquitates nostras cognovimus peccare. et mentiri
contra dominum. et aversi sumus ne iremus post tergum dei
nostri. ut loqueremur calumniam et transgressionem
concepimus. et locuti sumus de corde verba mendacii.
Et conversum est retrorsum iudicium. et iustitia longe
stetit. quia corruit in platea veritas. et aequitas
non potuit ingredi. Et facta est veritas in obli
vionem. et qui recessit a malo praedae patuit. Et
vidit dominus et malum apparuit in oculis eius. quia

nō est iudiciū. ⁊ uidit q̄ ṅ est uir. ⁊ apori
atus ē. q̄ ṅ est q̄ occurrat. ⁊ saluabit sibi
brachiū suū. ⁊ iusticia ei⁹ ꝯfirmabit eum.
Induit̄ iusticia ut lorica. ⁊ galea salutis in
capite ei⁹. Indut̄ est uestimētis ultionis. et
opert̄ est q̄si pallio zeli. Sic ad uindictam q̄si
ad retributionē indignationis hostib; suis.
⁊ uicissitudinē inimicis suis. insulis uicē
reddet. ⁊ timebit q̄ ab occidente nomē dn̄i. ⁊
qui ab ortu solis gl̄am ei⁹. cū uenit q̄si flu
ui⁹ uiolent⁹. quē sp̄c dn̄i cogit. ⁊ uenerit
sion redēptor. ⁊ eis qui redeunt ab iniq̄tate
in iacob dicit dn̄s. Hoc fed⁹ meū cū eis dicit
dn̄s. Sp̄c meus qui est in te. ⁊ uba mea q̄ posui
in ore tuo. ṅ recedēt de ore tuo. ⁊ de ore semi
nis tui. dicit dn̄s a mō ⁊ usq; in sempitnum.
LX. Surge illuminare ierl̄m. quia
uenit lum̄ tuū. ⁊ gl̄a dn̄i sup̄ te orta ē. q̄
ecce tenebre operient t̄ram. ⁊ caligo p̄plos. Sup̄
te aūt orietur dn̄s. ⁊ gl̄a ei⁹ in te uidebit̄. Et
ambulabūt gn̄s in lumine tuo. ⁊ reges in splēdore
ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos ⁊ uide.
oēs isti ꝯgregati sūt uenerūt t̄. filij tui de lōge
uenient. ⁊ filie tue de latē surgent. Tunc
uidebis ⁊ afflues. ⁊ mirabit̄ ⁊ dilatabit̄ cor tuū.
q̄n ꝯu̇sa fuit ad te multitudo maris fortitudo
gentiū uenerit t̄. Inundatio camelorū op̄i
et te. dromedarij madian ⁊ epha. oēs de saba
uenient. aurū ⁊ thus deferentes. ⁊ laudem
dn̄o adnūciantes. Omne pec⁹ cedar ꝯgregabit̄
t̄ arietes nabaioth ministrabūt t̄. Afferentur
sup̄ placabili altari meo. ⁊ domū maiestatis
mee glificabo. Qui sūt isti q̄ ut nubes uolāt.
⁊ q̄si columbe ad fenestras suas. Me enī expectāt
insule ⁊ naues maris in p̄ncipio. ut adducā
filios tuos de longe. Argentū eorū ⁊ aurum
eorū cū eis nomī dn̄i dei tui. ⁊ sc̄o isrl̄ quia
glificabit te. Et edificabūt filij peregrinorū
muros tuos. ⁊ reges eorū ministrabūt t̄. In in
dignatione enī mea p̄cussi te. ⁊ in reconciliati
one mea misert⁹ sū tui. ⁊ apientur porte tu
e iugit̄ die ⁊ nocte ṅ claudentur. ut afferat
ad te fortitudo gentiū. ⁊ reges eorū adducā
tur. Gens enī ⁊ regnū qd̄ nō seruierit tibi
pibit. ⁊ gn̄s solitudine uastabuntur. Gl̄a li
bani ad te ueniet. abies ⁊ bux⁹ ⁊ pinus si
mul ad ornād⁹ locū sc̄ificationis mee. ⁊ locum
pedū meorū glificabo. ⁊ uenient ad te curui
filij eorū qui humiliauerūt te. ⁊ adorabūt uesti
gia pedū tuorū oēs qui detrahebant t̄. ⁊ uo
cabunt te ciuitatē dn̄i sion sc̄i isrl̄. Pro

eo qd̄ fuisti derelicta ⁊ odio habita. ⁊ ṅ erat qui
p̄ te transiret. ponā te in sup̄biā seclorū. gaudi
um in gn̄atione ⁊ gn̄ationē. ⁊ suggēs lac gē
tiū. ⁊ mamilla regū lactaberis. ⁊ scias quia
ego dn̄s saluans te. ⁊ redēptor tu⁹ fortis ia
cob. p̄ ere afferā aurū. ⁊ p̄ ferro afferā ar
gentū. ⁊ p̄ lignis es. ⁊ p̄ lapidib; ferrū. ⁊ po
nā uisitationē tuā pacē. ⁊ p̄positos tuos iusti
ciā nō audiet ultra iniq̄tas in t̄ra tua. uastitas
⁊ ꝯtritio in t̄minis tuis. ⁊ occupabit salus muros
tuos. ⁊ portas tuas laudatio. Nō erit t̄ ampli⁹
sol ad lucend⁹ p̄ diē. nec splendor lune illumi
nabit te. Sed erit t̄ dn̄s in lucē sempitnā. ⁊ de⁹
tu⁹ in gl̄am tuā. nō occidet ultra sol tu⁹. ⁊ lu
na tua nō minuet̄. q̄ dn̄s erit t̄ in lucē sempitnā.
⁊ ꝯplebuntur dies luct⁹ tui. p̄p̄l's aūt tu⁹ oēs iusti.
ti in p̄petuū hereditabūt t̄rā. Germē plantationis
mee op⁹ man⁹ mee ad glificand⁹. Minim⁹ erit
in mille. ⁊ paruul⁹ in gentē fortissimā. ego dn̄s
in t̄pr̄ ei⁹ subito faciā istud.
LXI. Sp̄c dn̄i sup̄ me. eo qd̄ unxerit me dn̄s. ad ānū
ciand⁹ mansuetis misit me ut mederer ꝯtritis
corde. ⁊ p̄dicarē captiuis indulgentiā. ⁊ clausis
apertionem. ⁊ p̄dicarē annū placabilē dn̄o. ⁊
diem ultionis deo nr̄o. ut ꝯsolarer oēs lugē
tes. ut ponerem ꝯsolationē lugentib; sion. ⁊ da
rem eis coronā p̄ cinere. oleū gaudij p̄ luctu. pal
lium laudis p̄ sp̄u meroris. ⁊ uocabuntur in
ea fortes iusticie. plantatio dn̄i ad glificand⁹.
⁊ edificabūt deserta a seclo. ⁊ ruinas antiq̄s eri
gent. ⁊ instaurabūt ciuitates desertas dissipatas
in gn̄atione ⁊ gn̄ationē. ⁊ stabūt alieni. ⁊ pas
cent pecora ura. ⁊ filij peregrinorū agricole ⁊ uini
tores ur̄i erūt. Uos aūt sacerdotes dn̄i uocabimini
ministri dei nr̄i. dicetur ub. fortitudinē gē
tiū comedetis. ⁊ in gl̄a eorū sup̄biētis p̄ ꝯfusione
ur̄a duplici. ⁊ rubore laudabūt partem eorū. p̄p̄
hoc in t̄ra sua duplicia possidebūt. letitia sem
piterna erit eis. q̄ ego dn̄s diligēs iudiciū. et
odio hn̄s rapinam in holocaustū. ⁊ dabo op⁹
eorū in ueritate. ⁊ fed⁹ p̄petuū feriā eis. ⁊ scietur in
gentib; semē eorū. ⁊ germen eorū in medio p̄p̄lorū.
Oēs q̄ uiderint eos cognoscēt illos. q̄ isti sunt
semē cui bn̄dixit dn̄s. Gaudēs gaudebo in dn̄o.
⁊ exultabit aīa mea in deo meo. q̄ induit me
uestimētis salutis. ⁊ indumēto iusticie circūde
dit me. q̄si sponsū decoratū corona. ⁊ q̄si sp̄osā
ornatā monilib; suis. Sicut enī t̄ra p̄fert ger
men suū. ⁊ sicut ortus semē suū germinat. sic do
min⁹ deus germinabit iusticiā ⁊ laudē corā
uniuersis gentibus.

LXII
Propter sion non tacebo. et propter ierusalem non quiescam
donec egrediatur ut splendor iustus eius. et salua-
tor eius ut lampas accendatur. Et videbunt gentes iustum
tuum. et cuncti reges inclitum tuum. Et vocabitur tibi
nomen novum. quod os domini nominavit. Et eris corona glorie
in manu domini. et diadema regni in manu dei tui. Non
vocaberis ultra derelicta. et terra tua non vocabitur amplius
desolata. sed vocaberis voluntas mea in ea. et terra tua
inhabitabitur. quia complacuit domino in te. Habitabit enim
iuvenis cum virgine. et habitabunt in te filii tui. et
gaudebit sponsus super sponsam. et gaudebit super te deus
tuus. Super muros tuos ierusalem constitui custodes.
tota die et tota nocte perpetuo non tacebunt. Qui re-
miniscimini domini ne taceatis. et ne detis silen-
tium ei donec stabiliat. et donec ponat ierusalem
laudem in terra. Iuravit dominus in dextera sua. et in bra-
chio fortitudinis sue. si dedero triticum tuum ultra
cibum inimicis tuis. et si biberint filii alieni vi-
num tuum in quo laborasti. quia qui congregabunt
illud comedent. et laudabunt dominum. et qui comportant illud
bibent in atriis sanctis meis. Transite transite per
portas. preparate viam populo. planum facite iter. et
eligite lapides. et elevate signum ad populos. Ecce
dominus auditum fecit in extremis terre. Dicite fi-
lie sion. Ecce salvator tuus venit. ecce merces
eius cum eo. et opus illius coram eo. et vocabunt eos po-
pulus sanctus redempti a domino. Tu autem vocaberis civi-
tas quesita. et non derelicta.

LXIII
Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus
de bosra. Iste formosus in stola sua gradiens
in multitudine virtutis sue. Ego qui loquor ius-
titiam. et propugnator sum ad salvandum. Quare ergo ru-
brum est indumentum tuum. et vestimenta tua sicut cal-
cantium in torculari. Torcular calcavi solus. et
de gentibus non est vir mecum. Calcavi eos in fu-
rore meo. et conculcavi eos in ira mea. et aspersus est
sanguis eorum super vestimenta mea. et omnia indu-
menta mea inquinavi. Dies enim ultionis in cor-
de meo. annus retributionis mee venit. Circum-
spexi et non erat auxiliator. quesivi et non fuit qui
adiuvaret. et salvavit mihi brachium meum. et indig-
natio mea. ipsa auxiliata est mihi. Et conculcavi po-
pulos in furore meo. et inebriavi eos in indigna-
tione mea. et detraxi in terram virtutem eorum. Misera-
tionum domini recordabor laudem domini super omnibus que
reddidit nobis dominus. et super multitudinem bonorum do-
mui israel. que largitus est eis secundum indulgentiam
suam. et secundum multitudinem misericordiarum suarum. Et dixit. Verum-
tamen populus meus est. filii non negantes. Et factus est salva-
tor eis in omni tribulatione eorum non est tribulatus. et an-
gelus faciei eius salvavit eos. In dilectione sua
et in indulgentia sua ipse redemit nos. et porta-
vit eos. et levavit eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem
ad iracundiam provocaverunt. et afflixerunt spiritum sancti
eius. et conversus est eis in inimicum. et ipse debellavit
eos. Et recordatus est dierum seculi moysi et populi
sui. Ubi est qui eduxit eos de mari. cum pastoribus
gregis sui. Ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti
sui. Qui eduxit ad dexteram moysen brachio
maiestatis sue. Qui scidit aquas ante eos ut faceret
sibi nomen sempiternum. Qui eduxit eos per abyssos
quasi equum in deserto non impingentem. quasi animal in
campo descendens. spiritus domini ductor eius fuit. Sic addu-
xisti populum tuum ut faceres tibi nomen glorie. Attende
de celo et vide de habitaculo sancto tuo. et glorie
tue. Ubi est zelus tuus et fortitudo tua. Multitudo
viscerum tuorum. et miserationum tuarum super me conti-
nuerunt se. Tu enim pater noster. et abraham nescivit
nos. et israel ignoravit nos. tu domine pater noster. redemptor noster a seculo
nomen tuum. Quare errare nos fecisti de viis tu-
is. Indurasti cor nostrum ne timeremus te. Conver-
tere propter servos tuos tribus hereditatis tue. Quasi
nichilum possederunt populum sanctum tuum. et hostes nostri
conculcaverunt sanctificationem tuam. Facti sumus quasi
in principio cum non dominareris nostri. neque invocaretur
nomen tuum super nos.

LXIIII
Utinam dirumperes celos. et descenderes. A facie
tua montes defluerent. sicut exustio ignis ta-
bescerent. aque arderent igni. ut notum fieret nomen
tuum inimicis tuis. A facie tua gentes turbarentur.
cum feceris mirabilia non sustinebimus. descendisti.
et a facie tua montes defluxerunt. A seculo non au-
dierunt. neque auribus perceperunt. oculus non vidit deus absque
te que preparasti expectantibus te. Occur-
risti letanti et facienti iustitiam. in viis tuis
recordabuntur tui. Ecce tu iratus es. et pecca-
vimus. in ipsis fuimus semper et salvabimur. et
facti sumus ut immundus omnes nos. quasi pannus
menstruate universe iustitie nostre. et cecidimus
quasi folium universi. et iniquitates nostre quasi ventus
abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen tuum. qui
consurgat et teneat te. Abscondisti faciem tuam
a nobis. et allisisti nos in manu iniquitatis nostre.
Et nunc domine pater noster es tu. nos vero lutum et fictor
noster. et opera manuum tuarum omnes nos. Ne irasca-
ris domine satis. et ne ultra memineris iniqui-
tatis nostre. Ecce domine respice populus tuus omnes nos.
civitas sancti tui facta est deserta. syon deserta
facta est. ierusalem desolata. domus sanctificationis nostre
et glorie nostre. ubi laudaverunt te patres nostri. facta est
in exustionem ignis. et omnia desiderabilia nostra ver-
sa sunt in ruinas. Numquid super his continebis te

domine. tacebis et affliges nos vehementer.
LXV Quesierunt me qui ante non interro-
gabant. Invenerunt qui non quesierunt me. Dixi.
ecce ego ad gentes que nesciebat me. et que non invoca-
bant nomen meum. Expandi manus meas tota
die ad populum incredulum qui graditur in via non
bona. post cogitationes suas. Populus qui ad iracundiam
provocat me ante faciem meam semper qui immolant
in ortis. et sacrificant super lateres qui habitant in se-
pulcris. et in delubris ydolorum dormiunt qui come-
dunt carnem suillam. et ius prophanum in vasis eorum
qui dicunt. recede a me. non appropinques michi. quia inmun-
dus es. isti fumus erunt in furore meo. ignis ar-
dens tota die. Ecce scriptum est coram me. non tace-
bo. sed reddam et retribuam in sinum eorum iniquitates
vestras. et iniquitates patrum vestrorum simul. dicit dominus.
qui sacrificaverunt super montes et colles. exprobraverunt
michi. et remetiar opus eorum primum in sinu eorum. Hec dicit
dominus. Quomodo si inveniatur granum in botro et
dicatur. ne dissipes illud quoniam benedictio est sic fa-
ciam propter servos meos. ut non disperdam totum. Et educam
de iacob semen. et de iuda possidentem montes
meos et hereditabunt eam electi mei. et servi mei
habitabunt ibi. Et erunt campestria in caulas gregum.
et vallis achor in cubile armentorum. populo meo
qui requisierunt me. Et vos qui dereliquistis dominum qui obli-
ti estis montem sanctum meum. qui ponitis fortu-
ne mensam. et libatis super eam. numerabo vos in
gladio. et omnes in cede corruetis. Pro eo quod vo-
cavi et non respondistis. locutus sum et non audistis. et
faciebatis malum in oculis meis. et que nolui ele-
gistis. Propter hoc hec dicit dominus deus. Ecce servi mei
comedent. et vos esurietis. Ecce servi mei bibent
et vos sitietis. Ecce servi mei letabuntur. et vos
confundemini. Ecce servi mei laudabunt pre
exultatione cordis. et vos clamabitis pre dolore
cordis. et pre contritione spiritus ululabitis. Et dimittetis
nomen vestrum in iuramentum electis meis. et interficiet
te dominus deus. et servos suos vocabit nomine alio. in
quo qui benedictus est super terram. benedicetur in deo amen.
et qui iurat in terra. iurabit in deo amen. quia oblivi-
oni tradite sunt angustie priores. et quia abscondite
sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creabo celos
novos. et terram novam. et non erunt in memoria priora.
et non ascendent super cor. sed gaudebitis et exultabi-
tis usque in sempiternum. in hiis que ego creo. Quia ecce
ego creo ierusalem exultationem. et populum eius gau-
dium. Et exultabo in ierusalem et gaudebo in populo meo
et non audietur in ea ultra vox fletus et vox clamo-
ris. Non erit ibi amplius infans dierum et senex qui non
impleat dies suos. quoniam puer centum annorum morietur.
et peccator centum annorum maledictus erit. Et edificabunt
domos et inhabitabunt. plantabunt vineas. et come-
dent fructum earum. Non edificabunt et alius habitabit.
non plantabunt et alius comedet. Secundum dies ligni
erunt dies populi mei. et opera manuum eorum inveterabunt.
electi mei non laborabunt frustra. neque generabunt
in conturbatione. quia semen benedictorum domini est. et ne-
potes eorum cum eis. Eritque antequam clament. ego
exaudiam. adhuc illis loquentibus ego exaudiam.
Lupus et agnus pascentur simul. et leo et bos comedent
paleas. et serpenti pulvis panis eius. non nocebunt ne-
que occident in omni monte sancto meo dicit dominus.
LXVI
Hec dicit dominus. Celum sedes mea. terra scabellum pedum
meorum. Que est ista domus quam edificabitis michi. et que
iste locus quietis mee. omnia hec manus mea fecit. et fa-
cta sunt universa ista dicit dominus. Ad quem autem respiciam
nisi ad pauperculum et contritum spiritu. et trementem sermo-
nes meos. Qui immolat bovem quasi qui interficiat virum.
qui mactat pecus quasi qui excerebret canem. qui offert
oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat. qui recor-
datur thuris. quasi qui benedicat ydolo. Hec omnia ele-
gerunt in viis suis. et in abhominationibus suis anima
eorum delectata est. Unde et ego eligam illusiones eorum.
et que timebant adducam eis. quia vocavi. et non erat
qui responderet. locutus sum et non audierunt. feceruntque ma-
lum in oculis meis. et que nolui elegerunt. Audite
verbum domini qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres
vestri odientes vos. et abicientes propter nomen meum. glo-
rificetur dominus. et videbimus in leticia vestra. ipsi autem
confundentur. Vox populi de civitate. vox de templo.
vox domini reddentis retributionem inimicis suis.
Antequam parturiret peperit. antequam veniret
partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam
tale. et quis vidit huic simile. Numquid parturiet ter-
ra in die una. aut parietur gens simul. quia
parturivit et peperit syon filios suos. Numquid ego
qui alios parere facio. ipse non pariam dicit dominus.
Si ego qui generationem ceteris tribuo. sterilis ero ait
dominus deus. Letamini cum ierusalem. et exultate in ea
omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio uni-
versi qui lugebatis super eam. ut sugatis et replea-
mini ab uberibus consolationis eius. ut mulgeatis et
deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit
dominus. Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis.
et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam
sugetis. Ad ubera portabimini. et super genua blan-
dientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur. ita e-
go consolabor vos. et in ierusalem consolabimini. Vide-
bitis et gaudebit cor vestrum. et ossa vestra quasi herba
germinabunt. et cognoscetur manus domini servis eius.
et indignabitur inimicis suis. Quia ecce dominus in igne

veniet et quasi turbo quadrige eius reddere in indignatione furorem suum et increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne Dominus diiudicabit et in gladio suo ad omnem carnem et multiplicabuntur interfecti a Domino. Qui sanctificabantur et mundos se putabant in hortis post ianuam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam et abominationem et murem simul consumentur dicit Dominus. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mare in Africam et Lidiam tendentes sagittam in Italiam et Greciam ad insulas longe ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam, et adnuntiabunt gloriam meam gentibus. Et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino in equis et quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis ad montem sanctum meum Ierusalem dicit Dominus. Quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini, et assumam ex eis in sacerdotes et levitas dicit Dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me dicit Dominus sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato. Veniet omnis caro ut adoret coram facie mea dicit Dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur et erunt usque ad sacietatem visionis omni carni. Explicit Ysaias propheta. Incipit prologus in libro Ieremie prophete.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidem apud Hebreos Ysaie et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par, quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathotites, qui est usque hodie viculus tribus ab Ierosolimis distans milibus, sacerdos ex sacerdotibus et in matris utero sanctificatus, virginitate sua evangelicum virum Christi ecclesie dedicans. Hic vaticinatur ex hoc est puer et captivitatem urbis ac templi non solum spiritu sed oculis carnis intuitus est. Iam enim decem tribus Assirii in Medos transtulerant, iam transferendas eorum colonias gentium possidebant. Sola Iuda et Beniamin prophetabat, et civitatis sue ruinas quadruplici plangens alphabeto, quod nos mensure metri versibusque reddidimus. Preterea ordinem visionum qui apud Grecos et Latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii eius qui apud Hebreos nec legitur nec habetur pretermisimus, pro his omnibus maledicta ab emulis prestolantes, quibus necesse est per singula opuscula respondere. Quod patior quia nos cogitis o Paula et Eustochium. Ceterum ad compendium mali rectius fuerat modum furori eorum silentio meo ponere quam cotidie novi aliquid scribentem in insaniam invidorum provocare. Explicit prologus. Incipit liber Ieremie prophete.

Verba Ieremie filii Elchie de sacerdotibus qui fuerunt in Anathot in terra Beniamin. Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Iosie filii Amon regis Iuda in tertiodecimo anno regni eius. Et factum est in diebus Ioachim filii Iosie regis Iuda usque ad consummationem undecimi anni Sedechie filii Iosie regis Iuda usque ad transmigrationem Ierusalem in mense quinto. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Priusquam te formarem in utero novi te, et antequam exires de vulva sanctificavi te et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi: A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui quia puer ego sum. Et dixit Dominus ad me: Noli dicere puer sum, quoniam ad omnia que mittam te ibis et universa quecumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum quia tecum ego sum ut eruam te dicit Dominus. Et misit Dominus manum suam et tetigit os meum, et dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna ut evellas et destruas et disperdas et dissipes et edifices et plantes. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. Et factum est verbum Domini secundo ad me dicens: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit Dominus ad me: Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terre. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis ait Dominus, et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem et super omnes muros eius in circuitu et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omnem maliciam eorum qui dereliquerunt me et libaverunt diis alienis et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam et in columpnam ferream et in murum ereum super omnem terram, regibus Iuda et principibus eius

sacerdotibus eius et populo terrae. Et bellabunt adversum
te et non praevalebunt: quia ego tecum sum ait
dominus ut liberem te.

II Et factum est verbum domini ad me dicens. Vade et cla-
ma in auribus Ierusalem dicens. Haec dicit dominus. Recor-
datus sum tui miserans adolescentiam tuam et caritatem
desponsationis tuae. quando secuta me es in deser-
to in terra quae non seminatur. Sanctus Israhel domino primitiae
frugum eius. Omnes qui devorant eum delinquunt. mala
venient super eos dicit dominus. Audite verbum domini do-
mus Iacob et omnes cognationes domus Israhel. Haec dicit dominus.
Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis. quia
elongaverunt a me. et ambulaverunt post vanitatem. et
vani facti sunt. Et non dixerunt ubi est dominus qui ascende-
re nos fecit de terra Egypti. qui traduxit nos per deser-
tum. per terram inhabitabilem et inviam. per terram sitis et yma-
ginem mortis. per terram in qua non ambulavit vir.
neque habitavit homo. Et induxi vos in terram Carmeli.
ut comederetis fructum eius et bona illius. Et ingressi
contaminastis terram meam. et hereditatem meam posuistis
in abhominationem. Sacerdotes non dixerunt ubi est
dominus. et tenentes legem nescierunt me. et pastores
praevaricati sunt in me. et prophetae prophetaverunt in Baal.
et idola secuti sunt. Propterea adhuc contendam iudi-
cio vobiscum ait dominus. et cum filiis vestris disceptabo.
Transite ad insulas Cethim. et videte. et in Cedar
mittite. et considerate vehementer. et videte si factum
est huiuscemodi. si mutavit gens deos suos. et cer-
te ipsi non sunt dii. populus vero meus mutavit gloriam su-
am in idolum. Obstupescite caeli super hoc. et portae
eius desolamini vehementer dicit dominus. Duo enim
mala fecit populus meus. me dereliquerunt fontem
aquae vivae. et foderunt sibi cisternas dissipatas. quae
continere non valent aquas. Numquid servus est Israhel aut
vernaculus. quare ergo factus est in praedam. Super eum rugi-
erunt leones. et dederunt vocem suam. posuerunt terram
eius in solitudinem. civitates eius exustae sunt.
et non est qui habitet in eis. Filii quoque Mempheos et Taphnes
constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud
factum est tibi quia dereliquisti dominum deum tuum eo tempore quo
ducebat te per viam. Et nunc quid tibi vis in via Egyp-
ti. ut bibas aquam turbidam. Et quid tibi cum via As-
syriorum ut bibas aquam fluminis. Arguet te
malicia tua. et aversio tua increpabit te. Scito et
vide quia malum et amarum est reliquisse te dominum
deum tuum. et non esse timorem mei apud te dicit dominus deus
exercituum. A seculo confregisti iugum meum. rupisti
vincula mea. et dixisti non serviam. In omni enim
colle sublimi. et sub omni ligno frondoso tu pro-
sternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vine-
am electam. omne semen verum. Quomodo ergo conversa
es mihi in pravum vinea aliena. Si laveris te ni-
tro. et multiplicaveris tibi herbam borith maculata
es in iniquitate tua coram me dicit dominus deus. Quomodo di-
cis non sum polluta. post Baalim non ambulavi. Vide vi-
as tuas in convalle. Scito quid feceris. Cursor levis
explicans vias suas. Onager assuetus in solitudine.
In desiderio animae suae attraxit ventum amoris sui.
nullus avertet eam. Omnes qui quaerunt eam non deficient in
menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum
a nuditate. et guttur tuum a siti. Et dixisti despe-
ravi. nequaquam faciam. Adamavi quippe alienos
et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando depre-
henditur. sic confusi sunt domus Israhel. ipsi et reges eorum
principes et sacerdotes eorum et prophetae eorum dicentes ligno.
pater meus es tu. et lapidi tu me genuisti. Verte-
runt ad me tergum et non faciem. et in tempore afflictionis
suae dicent. Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos
fecisti tibi. Surgant et liberent te in tempore afflictio-
nis tuae. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant
dii tui Iuda. Quid vultis mecum iudicio conten-
dere. omnes dereliquistis me dicit dominus. Frustra percus-
si filios vestros. disciplinam non receperunt. devoravit
gladius vester prophetas vestros. quasi leo vastator generatio
vestra. Videte verbum domini. Numquid solitudo
factus sum Israheli. aut terra serotina. Quare ergo dixit
populus meus recessimus. non veniemus ultra ad te.
Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui. aut sponsa
fasciae pectoralis suae. populus vero meus oblitus est mei
diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere viam
tuam ad quaerendam dilectionem. quae insuper et malicias tuas
docuisti vias tuas. Et in alis tuis inventus est san-
guis animarum pauperum et innocentum. Non in fossis
inveni eos. sed in omnibus quae supra memoravi. Et di-
xisti. Absque peccato et innocens ego sum. et propterea aver-
tatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam
tecum. eo quod dixeris non peccavi. Quam vilis facta es
nimis iterans vias tuas. Et ab Egypto confunderis.
sicut confusa es ab Assur. Nam et ab isto egredieris. et
manus tuae erunt super caput tuum. quoniam obtrivit dominus con-
fidentiam tuam. et nihil habebis prosperum.

III Vulgo dicitur. Si dimiserit vir uxorem suam. et rece-
dens ab eo duxerit virum alterum. numquid revertetur
ad eam ultra. Numquid non polluta et contaminata
erit mulier illa. Tu autem fornicata es cum amatoribus
multis. tamen revertere ad me dicit dominus. Et ego suscipi-
am te. Leva oculos tuos in directum. et vide ubi
non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos.
quasi latro in solitudine. Et polluisti terram in forni-
cationibus tuis. et in maliciis tuis. Quam ob rem prohi-
bitae sunt stillae pluviarum. et serotinus imber
non fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi. noluisti

erubescere. Ergo saltem amodo uoca me. Pater meus
dux uirginitatis mee tu es. Numquid irasceris in perpe-
tuum. aut perseuerabis in finem. Ecce locuta es et fe-
cisti mala. et potuisti. Et ubi prius ubi superbie
blasphemasti. Implesti malam cogitationem tuam et
ostendisti contra uirum fortitudinem tuam. ut posses fa-
cere quod sermone iactasti. Et dixit dominus ad me in
diebus Iosie regis. Numquid uidisti que fecerit auer-
satrix Israel. Abiit sibimet super omnem montem excel-
sum. et sub omni ligno frondoso. et fornicata est ibi.
et dixi. Cum fecisset hec omnia ad me reuertere. et non est
reuersa. Et uidit preuaricatrix soror eius Iuda. quia
pro eo quod mechata esset auersatrix Israel. dimisis-
sem eam. et dedissem ei libellum repudii. et non timu-
it preuaricatrix soror eius Iuda. sed abiit et fornica-
ta est et ipsa. et facilitate fornicationis sue contami-
nauit terram. et mechata est cum lapide. et cum ligno. Et
in omnibus his non est reuersa ad me preuaricatrix so-
ror eius Iuda in toto corde suo. sed in mendacio ait
dominus deus. Et dixit dominus ad me. Iustificauit animam
suam auersatrix Israel comparatione preuaricatricis
Iuda. Vade et clama sermones istos contra aquilonem
et dices. Reuertere auersatrix Israel ait dominus. et non auertam
faciem meam a uobis. quia sanctus ego sum dicit dominus. et non
irascar in perpetuum. Tamen scito iniquitatem tuam. quia in
dominum deum tuum preuaricata es. et dispersisti uias tuas
alienis. sub omni ligno frondoso. et uocem meam non
audisti ait dominus. Conuertimini filii reuertentes dicit
dominus. quia ego uir uester. et assumam uos unum de ciui-
tate. et duos de cognatione. et introducam uos in Syon.
et dabo uobis pastores iuxta cor meum. et pascent uos
scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis et increue-
ritis in terra in diebus illis ait dominus. non dicent ultra archa
testamenti domini. neque ascendet super cor. neque recordabun-
tur illius. nec uisitabitur. nec fiet ultra. In tempore illo
uocabunt Ierusalem solium domini. et congregabuntur ad eam
omnes gentes in nomine domini in Ierusalem. et non ambulabunt
post prauitatem cordis sui pessimi. In diebus illis
ibit domus Iuda ad domum Israel. et uenient simul
de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus uestris. E-
go autem dixi. Quomodo ponam te in filiis. et tribuam tibi
terram desiderabilem. hereditatem preclaram exercituum gen-
tium. et dixi. patrem uocabis me. et post me ingredi non
cessabis. Sed quomodo si contempnat mulier amatorem
suum. sic contempsit me domus Israel dicit dominus. Vox in
uiis audita est ploratus et ululatus filiorum Israel. quoniam
iniquam fecerint uiam suam. obliti sunt domini dei sui. Con-
uertimini filii reuertentes. et sanabo auersiones uestras.
Ecce nos uenimus ad te. Tu enim es dominus deus noster.
Vere mendaces erant colles. multitudo montium. Vere in
domino deo nostro salus Israel. Confusio comedit laborem

patrum nostrorum ab adolescentia nostra. Greges eorum
et armenta eorum. filios eorum et filias eorum comme-
dit. Dormiemus in confusione nostra. et operiet nos
ignominia nostra. quoniam domino deo nostro peccauimus
nos et patres nostri ab adolescentia nostra usque ad
hanc diem. et non audiuimus uocem domini dei nostri.

IIII

Si reuerteris ad me Israel ait dominus
ad me conuertere. Si abstuleris offendicula
tua a facie mea non commoueberis. et iurabis. Viuit
dominus in ueritate. et in iudicio et in iusticia. et bene-
dicent eum gentes. ipsumque laudabunt. Hec enim dicit dominus
uiro Iuda. et habitatori Ierusalem. Nouate uobis no-
uale. et nolite serere super spinas. Circumcidimi-
ni domino. et auferte prepucia cordium uestrorum uiri
Iuda. et habitatores Ierusalem. ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea. et succendatur. et non
sit qui extinguat propter maliciam cogitationum
uestrarum. Annunciate in Iuda et in Ierusalem. au-
ditum facite. loquimini. et canite tuba in terra.
clamate fortiter. et dicite. Congregamini et in-
grediamur ciuitates munitas. Leuate signum
in Syon. confortamini. et nolite stare. quia malum
ego adduco ab aquilone. et contritionem magnam.
Ascendit leo de cubili suo. et predo gentium se leua-
uit. Egressus est de loco suo. ut ponat terram tuam
in solitudinem. ciuitates tue uastabuntur. re-
manentes absque habitatore. Super hoc accingite
uos ciliciis. plangite et ululate. quia non est a-
uersa ira furoris domini a uobis. Et erit in die illa
dicit dominus. peribit cor regis. et cor principum. et ob-
stupescent sacerdotes et prophete consternabuntur.
Et dixi. Heu. heu. heu. domine deus. ergo ne dece-
pisti populum istum et Ierusalem. dicens. pax erit uobis.
et ecce peruenit gladius usque ad animam. In tempore illo
dicetur populo huic et Ierusalem. Ventus urens in
uiis que sunt in deserto uie filie populi mei. non ad
uentilandum. et ad purgandum. Spiritus plenus ex his
is ueniet michi. Et nunc ego loquar iudicia mea cum
eis. Ecce quasi nubes ascendet. et quasi tempestas cur-
rus eius uelociores aquilis equi illius. Ve no-
bis quoniam uastati sumus. Laua a malicia cor tuum
Ierusalem. ut salua fiat. Usquequo morabuntur
in te cogitationes noxie. Vox enim annunciantis
a Dan. et notum facientis ydolum de monte Ef-
fraim. Commemorate gentes. ecce auditum est in Ierusalem
custodes uenire de terra longinqua. et dare super
ciuitates Iuda uocem suam. Quasi custodes agro-
rum facti sunt super eam in gyro. quia me ad ira-
cundiam prouocauit dicit dominus. Vie tue et cogitationes
tue fecerunt hec tibi. Ista malicia tua quia amara
quia tetigit cor tuum. Ventrem meum doleo uen-

uentrem meum doleo. sensus cordis mei turbati sunt in me. non tacebo. quoniam uocem tube audiuit anima mea clamorem prelii. Contritio super contritionem uocata est. et uastata est omnis terra. Repente uastata sunt tabernacula mea. subito pelles mee. usque quo uidebo fugientes audiam uocem buccine. quia stultus populus meus me non cognouit. filii insipientes sunt et uecordes. Sapientes sunt ut faciant mala. bene autem facere nescierunt. Aspexi terram et ecce uacua erat et nichili. et celos et non erat lux in eis. uidi montes et ecce mouebantur. et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum et ecce non erat homo. et omne uolatile celi recessit. Aspexi et ecce carmelus desertus. et omnes urbes eius destructe sunt a facie domini. et a facie ire furoris eius. Hec enim dicit dominus. deserta erit omnis terra. sed tamen consummationem non faciam. lugebit terra et merebunt celi desuper eo quod locutus sum. cogitaui. et non penituit me nec auersus sum ab eo. a uoce equitis et mittentis sagittam fugit omnis ciuitas. Ingressi sunt ardua et ascenderunt rupes. uniuerse urbes derelicte sunt et non habitat in eis homo. Tu autem uastata quid facies? cum uestieris te coccino cum ornata fueris monili aureo et pinxeris stibio oculos tuos frustra componeris. Contempserunt te amatores tui. animam tuam querent. uocem enim quasi parturientis audiui angustias ut puerpere. uox filie syon intermorientis. expandentisque manus suas. Ve michi quia defecit anima mea propter interfectos.

V

Circuite uias ierusalem et aspicite. et considerate et querite in plateis eius. an inueniatis uirum facientem iudicium. et querentem fidem. et propicius ero ei. Quod si etiam uiuit dominus dixerint. et hoc falso iurabunt. Domine oculi tui respiciunt fidem. percussisti eos et non doluerunt. attriuisti eos et renuerunt accipere disciplinam. Indurauerunt facies suas supra petram. et noluerunt reuerti. Ego autem dixi forsitan pauperes sunt stulti ignorantes uiam domini. iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis. ipsi enim cognouerunt uiam domini iudicium dei sui. Et ecce magis hii simul confregerunt iugum ruperunt uincula. Ideo percussit eos leo de silua. lupus ad uesperam uastauit eos. pardus uigilans super ciuitates eorum. Omnis qui egressus fuerit ex eis capietur. quia multiplicate sunt preuaricationes eorum. confortate sunt auersiones eorum. Super quo tibi propicius esse potero. filii tui dereliquerunt me. et iurant in hiis qui non sunt dii. Saturaui eos et mechati sunt. et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores in feminas et emissarii facti sunt. unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super hiis non uisitabo dicit dominus. et in gente tali non ulciscetur anima mea. Ascendite muros eius et dissipate. consummationem autem nolite facere. auferte propagines eius. quia non sunt domini. Preuaricatione enim preuaricata est in me domus israel. et domus iuda ait dominus. Negauerunt dominum et dixerunt. non est ipse neque ueniet super nos malum. Gladium et famem non uidebimus. Prophete fuerunt in uentum locuti. et responsum non fuit in eis. Hec ergo euenient illis. Hec dicit dominus deus exercituum. Quia locuti estis uerbum istud. ecce ego do uerba mea in ore tuo in ignem. et populum istum in ligna. et uorabit eos. Ecce ego adducam super uos gentem de longinquo domus israel ait dominus. gentem robustam. gentem antiquam. gentem cuius ignorabis linguam. nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius quasi sepulcrum patens. uniuersi fortes. et comedet segetes tuas et panem tuum. deuorabit filios tuos et filias tuas. comedet gregem tuum et armenta tua. comedet uineam tuam et ficum tuam. et conteret urbes munitas in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumtamen in diebus illis ait dominus. non faciam uos in consummationem. Quod si dixeritis. quare fecit nobis dominus deus noster hec omnia. Dices ad eos. Sicut dereliquistis me. et seruistis deo alieno in terra uestra. sic seruietis diis alienis in terra non uestra. Annunciate hoc domui iacob. et auditum facite in iuda. dicentes. Audi popule stulte. qui non habes cor. qui habentes oculos non uidetis. et aures et non auditis. Me ergo non timebitis ait dominus. et a facie mea non dolebitis. qui posui harenam terminum mari preceptum sempiternum quod non preteribit. et commouebuntur. et non poterunt. et intumescent fluctus eius. et non transibunt illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans. Recesserunt et abierunt. et non dixerunt in corde suo. metuamus dominum deum nostrum qui dat nobis pluuiam temporaneam. et serotinam in tempore suo. plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates uestre declinauerunt hec. et peccata uestra prohibuerunt bonum a uobis. Quia inuenti sunt in populo meo impii. insidiantes quasi aucupes laqueos ponentes et pedicas ad capiendos uiros. Sicut decipula plena auibus. sic domus eorum plene dolo. Ideo magnificati sunt et ditati. incrassati sunt et impinguati. et preterierunt sermones meos pessime. Causam uidue non iudicauerunt. causam pupilli non direxerunt. et iudicium pauperum non iudicauerunt. Numquid super hiis non uisitabo dicit dominus. aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea. Stupor et mirabilia facta sunt in terra. prophete prophetabant mendacium. et sacerdotes applaudebant manibus suis. et populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in nouissimo eius.

VI

Confortamini filii beniamin in medio ierusalem. et in thecua clangite buccina. et super bethacarem.

levate vexillum, quia malum visum est ab aquilone
et contritio magna. Speciosae et delicatae assimila-
vi filiam Sion. Ad eam venient pastores et gre-
ges eorum. Fixerunt in ea tentoria in circuitu. Pas-
cet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanc-
tificate super eam bellum, consurgite, ascendamus in me-
ridie. Vae nobis quia declinavit dies, quia longiores facte
sunt umbrae vesperi. Surgite et ascendamus in nocte
et dissipemus domos eius. Quia haec dicit dominus exercituum: Cedi-
te lignum eius et fundite circa Ierusalem aggerem. Haec est
civitas visitationis; omnis calumnia in medio eius. Sicut
frigidam facit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit
maliciam suam. Iniquitas et vastitas audietur in
ea, coram me semper infirmitas et plaga. Erudire
Ierusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte
ponam te desertam terram inhabitabilem. Haec dicit dominus
exercituum: Usque ad racemum colligent, colligent quasi
in vinea reliquias Israel. Converte manum tuam quasi
vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contesta-
bor ut audiat? Ecce incircumcisae aures eorum et au-
dire non possunt. Ecce verbum domini factum est eis in opprobri-
um et non suscipient illud. Idcirco furore domini
plenus sum, laboravi sustinens. Effunde super par-
vulum foris et super consilium iuvenum simul. Vir
enim cum uxore capietur, senex cum pleno dierum.
Et transibunt domus eorum ad alteros, agri pariter et uxo-
res, quia extendam manum meam super habitantes terram,
dicit dominus. A minore quippe usque ad maiorem omnes
avaritiae student, et a propheta usque ad sacerdotem cunc-
ti faciunt dolum. Et curabant contritionem filiae populi
mei cum ignominia dicentes: Pax, pax; et non erat
pax. Confusi sunt qui abominationem fecerunt; quin
potius confusione non sunt confusi, et erubescere nes-
cierunt. Quam ob rem cadent inter corruentes; in tempore
visitationis suae corruent, dicit dominus. Haec dicit dominus:
State super vias et videte, et interrogate de semi-
tis antiquis quae sit via bona, et ambulate in ea, et in-
venietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non
ambulabimus. Et constitui super vos speculatores: Au-
dite vocem tubae. Et dixerunt: Non audiemus. Ideo audite
gentes, et cognosce congregatio quanta faciam eis. Au-
di terra: Ecce ego adducam mala super populum istum,
fructum cogitationum eius, quia verba mea non audie-
runt, et legem meam proiecerunt. Ut quid mihi thus de Sa-
ba affertis, et calamum suave olentem de terra lon-
ginqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta,
et victimae vestrae non placuerunt mihi. Propterea haec dicit
dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ru-
ent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus,
et peribunt. Haec dicit dominus: Ecce populus venit de terra
aquilonis, et gens magna consurget a finibus
terrae. Sagittam et scutum arripiet; crudelis est et
non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit, et super
equos ascendent praeparati quasi vir ad proelium contra
te filia Sion. Audivimus famam eius, disso-
lutae sunt manus nostrae; tribulatio apprehendit nos, do-
lores ut parturientem. Nolite exire ad agros
et in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici in
circuitu pavor inimici. Filia populi mei, accingere
cilicio et conspergere cinere; luctum unigeniti fac tibi,
planctum amarum, quia repente veniet vastator
super nos. Probatorem dedi te in populo meo robus-
tum, et scies et probabis viam eorum. Omnes isti principes
declinantium, ambulantes fraudulenter, aes et ferrum;
universi sunt corrupti. Defecit sufflatorium in
igne, consumptum est plumbum; frustra conflavit
conflator; malitiae enim eorum non sunt consumptae. Argentum
reprobum vocate eos, quia dominus proiecit illos.

VII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens:
Sta in porta domus domini, et praedica ibi verbum istud
et dic: Audite verbum domini omnis Iuda, qui ingredimi-
ni per portas has ut adoretis. Haec dicit dominus exer-
cituum deus Israel: Bonas facite vias vestras et studia
vestra, et habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confi-
dere in verbis mendacii dicentes: Templum domini,
templum domini, templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vi-
as vestras et studia vestra, si feceritis iudicium inter
virum et proximum eius, advenae et pupillo et viduae
non feceritis calumniam, nec sanguinem innocentem
effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non am-
bulaveritis in malum vobismet ipsis, habitabo vobiscum
in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris a saeculo et
usque in saeculum. Ecce vos confiditis vobis in ser-
monibus mendacii qui non proderunt vobis: furari, oc-
cidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baa-
lim, et ambulare post deos alienos quos ignora-
tis. Et venistis et stetistis coram me in domo hac
in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Libe-
rati sumus eo quod fecerimus abominationes istas.
Numquid ergo spelunca latronum facta est domus
ista in qua invocatum est nomen meum in oculis
vestris? Ego, ego sum, ego vidi, dicit dominus. Ite ad lo-
cum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum a prin-
cipio, et videte quae fecerim ei propter malitiam
populi mei Israel. Et nunc quia fecistis omnia opera haec, dicit
dominus, et locutus sum ad vos mane consurgens et
loquens, et non audistis, et vocavi vos et non respondis-
tis, faciam domui huic in qua invocatum est nomen
meum, et in qua vos habetis fiduciam, et loco quem
dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Silo, et proiciam
vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros, univer-
sum semen Ephraim. Tu ergo noli orare

pro populo hoc. nec assumas pro eis laudem et ora-
tionem. et non obsistas mihi. quia non exaudiam te. Nonne
vides quid isti faciunt in civitatibus iuda. et in
plateis ierusalem. Filii colligunt ligna. et patres
succendunt ignem. et mulieres conspergunt adipem
ut faciant placentas regine celi. et libent diis
alienis. et me ad iracundiam provocent. Numquid me
ad iracundiam provocant dicit dominus. Nonne semet-
ipsos in confusionem vultus sui. Ideo hec dicit dominus
deus. Ecce furor meus et indignatio mea conflatur
super locum istum. super viros et super iumenta. et super lignum
regionis. et super fruges terre. et succendetur et non ex-
tinguetur. Hec dicit dominus exercituum deus israel.
Holocaustomata vestra addite victimis vestris.
et comedite carnes. quia non sum locutus cum patribus
vestris. et non precepi eis in die qua eduxi eos de terra e-
gipti. de verbo holocaustomatum et victimarum.
sed hoc verbum precepi eis dicens. Audite vocem
meam. et ero vobis deus. et vos eritis mihi populus. et ambula-
te in omni via quam mandavi vobis. ut bene sit vobis.
Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam. sed abierunt
in voluptatibus suis. et in pravitate cordis sui
mali. factique sunt retrorsum. et non ante. A die
qua egressi sunt patres eorum de terra egipti usque
ad diem hanc. et misi ad vos omnes servos meos
prophetas. per diem consurgens diluculo. et mittens.
et non audierunt me. Nec inclinaverunt aurem
suam. sed induraverunt cervicem. et peius operati sunt quam
patres eorum. Et tu loqueris ad eos omnia verba hec. et
non audient te. et vocabis eos. et non respondebunt
tibi. et dices ad eos. Hec est gens que non audivit vo-
cem domini sui. nec recepit disciplinam. Periit fides
et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proi-
ce. et sume in directum planctum. quia proiecit dominus
et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt
filii iuda malum in oculis meis dicit dominus. posu-
erunt offendicula sua in domo in qua invo-
catum est nomen meum. ut polluerent eam. Et
edificaverunt excelsa tophet. que est in valle
filii ennon. ut incenderent filios suos et filias
suas igni que non precepi. nec cogitavi in corde
meo. Ideo ecce dies venient dicit dominus. et non di-
cetur amplius tophet. et vallis filii ennon. sed
vallis interfectionis. et sepelient in tophet.
eo quod non sit locus. et erit morticinum populi huius
in cibum volucribus celi et bestiis terre. et non erit
qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus iuda et de
plateis ierusalem vocem gaudii. et vocem leticie.
vocem sponsi. et vocem sponse. In desolatione enim
erit terra.
VIII In tempore illo ait dominus. eicient ossa regis
iuda. et ossa principum eius. et ossa sacerdotum et ossa
prophetarum. et ossa eorum qui habitaverunt ierusalem de
sepulcris suis. et pandent ea ad solem et lunam.
et omnem miliciam celi quam dilexerunt. et quibus servi-
erunt. et post que ambulaverunt. et que quesierunt
et adoraverunt. Non colligentur. et non sepelien-
tur in sterquilinium super faciem terre erunt. Et eligent
magis mortem quam vitam. omnes qui residui fu-
erint de cognatione hac pessima in universis
locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit dominus ex-
ercituum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Numquid qui ca-
dit non resurget. et qui aversus est non revertetur. Quare
ergo aversus est populus iste in ierusalem aversione contenti-
osa. Apprehenderunt mendacium. et noluerunt reverti.
Attendi et auscultavi. Nemo quod bonum est loquitur.
Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicens. quid
feci. Omnes conversi sunt ad cursum suum. quasi equus
in impetu vadens ad prelium. Milvus in celo cogno-
vit tempus suum. turtur et hirundo et ciconia custo-
dierunt tempus adventus sui. populus autem meus non cognovit
iudicium domini. Quomodo dicitis sapientes nos su-
mus. et lex domini nobiscum est. Vere mendacium operatus
est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes.
perterriti et capti sunt. verbum enim domini proiecerunt. et sapientia
eius nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum
exteris. et agros eorum heredibus. quia a minimo usque
ad maximum omnes avariciam sequuntur. a propheta
usque ad sacerdotem. cuncti faciunt mendacium. et sana-
bant contritionem filie populi mei ad ignominiam
dicentes. pax pax. cum non esset pax. Confusi sunt
qui abhominationem fecerunt. Quin immo confusione
non sunt confusi. et erubescere nescierunt. Idcirco
cadent inter corruentes. in tempore visitationis sue
corruent dicit dominus. Congregans congregabo eos,
dicit dominus. Non est uva in vitibus. et non sunt ficus
in ficulnea. folium defluxit. et dedi eis que preter-
gressa sunt. Quare sedemus? convenite. et ingre-
diamur civitatem munitam. et sileamus ibi. quia
dominus noster silere nos fecit. et potum dedit nobis aquam
fellis. peccavimus enim domino. Expectavimus pa-
cem. et non erat bonum. tempus medele. et ecce formi-
do. A dan auditus est fremitus equorum eius. a vo-
ce hinnitus pugnatorum eius commota est omnis terra.
et venerunt et devoraverunt terram. et plenitudinem
eius. urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mit-
tam vobis serpentes pessimos. quibus non est incan-
tatio et mordebunt vos ait dominus. Dolor meus super
dolorem. in me cor meum merens. Et ecce vox cla-
moris filie populi mei. de terra longinqua. Numquid
non dominus est in syon. aut rex eius non est in ea.
Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt.

in sculptilib' suis. et i[n] uanitatib; alienis. Gra
sit messis. finita e[st] estas. et nos saluati non
sum'. Sup[er] [con]tricione filie p[o]p[u]li mei [con]trit' su[m]. et [con]
tristat'. stupor obtinuit me. Nu[m]quid resina
no[n] est in galaad aut medic' no[n] est ibi. Qre
[er]g[o] no[n] est obducta cicatrix filie p[o]p[u]li mei.

IX Quis dabit capiti meo aq[ua]m. et oculis meis fon
te[m] lacrimar[um]. et plorabo die ac nocte i[n]terfe
ctos filie p[o]p[u]li mei. Quis dabit me i[n] solitudine
diuersor[ium] uiator[um]. et derelinqua[m] p[o]p[u]l[u]m meu[m]. et re
ceda[m] ab eis. Quia o[mne]s adult[er]i s[un]t. cet' p[re]uari
cator[um]. et extenderu[n]t lingua[m] sua[m] q[ua]si arcu[m] su[m]
mendacii. et no[n] i[n] ueritate. Confortati s[un]t i[n] t[er]ra. q[ui]
de malo ad malu[m] eg[re]ssi su[n]t. et me n[on] cognouer[unt]
dicit d[omi]n[u]s. Vn[us]q[ui]sq[ue] se a p[ro]ximo suo custodiat.
et in o[mn]i f[rat]re suo custodiat n[on] h[ab]eat fiducia[m]. quia
o[mn]is f[rate]r supplantans supplantabit. et o[mn]is amic'
fraudulent[er] incedet. et uir fr[atre]m deridebit.
et ueritate[m] n[on] loq[u]ntur. Docuer[un]t eni[m] lingua[m] sua[m]
loq[ui] mendaciu[m] ut iniq[ue] agerent laborauer[un]t. Ha
bitatio tua i[n] medio doli. in dolo renuer[unt] me
scire dicit d[omi]n[u]s. P[ro]pterea h[ec] dicit d[omi]n[u]s exercituu[m].
Ecce ego [con]flabo. et p[ro]babo eos. Q[ui]d eni[m] aliud
facia[m] a facie filie p[o]p[u]li mei. Sagitta uulne
rans lingua eor[um] dolu[m] locuta e[st]. In ore suo
pace[m] cu[m] amico suo loq[ui]t[ur]. et occulte ponit ei
insidias. Nu[m]quid sup[er] his no[n] uisitabo dic[it] d[omi]n[u]s.
aut in gente h[uius]cemodi n[on] ulciscetur a[n]i[m]a mea.
Sup[er] montes assuma[m] fletu[m] ac lamentu[m]. et sup[er]
speciosa deserti planctu[m]. Q[uonia]m incensa s[un]t eo q[uo]d
no[n] sit p[er]transiens uir. et n[on] audier[un]t uoce[m] posside
tis. A uolucre celi usq[ue] ad pecora t[ra]nsmigraue
runt et recesser[unt]. Et dabo ier[usa]l[e]m i[n] aceruos ha
rene et cubilia draconu[m]. et ciuitates iuda
dabo in desolatione[m]. eo q[uo]d no[n] sit h[ab]itator. Quis
est uir sapiens qui i[n]telligat hoc. et ad q[ue]m u[er]bu[m]
oris d[omi]ni fiat. ut annu[n]ciet istud. Quare pe
rit t[er]ra exusta s[i]t q[ua]si desertu[m] eo q[uo]d no[n] sit qui
p[er]transeat. Et dix[it] d[omi]n[u]s. Quia dereliquer[unt] lege[m] mea[m]
qua[m] dedi eis. et no[n] audier[unt] uoce[m] mea[m]. et n[on] am
bulauer[unt] in ea. et abier[unt] p[ost] p[ra]uitate[m] cordis
sui. et p[ost] baalim que didicer[unt] a p[at]rib; suis.
Ideirco h[ec] dicit d[omi]n[u]s exercituu[m] de[us] isr[ae]l. Ecce ego ci
babo eos p[o]p[u]l[u]m istu[m] absinthio. et potu[m] dabo
eis aq[ua]m fellis. Et disp[er]ga[m] eos in gentib; quas
no[n] nouer[unt] ip[s]i et p[at]res eor[um]. et mitta[m] p[ost] eos
gladiu[m] donec [con]sumantur. Hec dicit d[omi]n[u]s ex
ercituu[m]. Contemplamini et uocate lamentatrices. et
ueniant ad uos. et ad eas q[ue] sapientes s[un]t mittite. et p[ro]
perent. Festinent. et assumant sup[er] nos lamentum.
Deducant oc[u]li n[ost]ri lacrimas. et palpebre n[ost]re
defluant aq[ui]s; q[ui]a uox lamentac[i]o[n]is audita e[st]
de syon. Quomo[do] uastati sum'. et [con]fusi uehem[en]t[er].
q[ui]a dereliquim' t[er]ra[m]. q[uonia]m deiecta s[un]t tabernacu
la n[ost]ra. Audite ergo mulieres u[er]bu[m] d[omi]ni. et assu
mant aures u[est]re sermone[m] oris ei'. et docete fili
as u[est]ras lamentu[m]. et una q[ue]q[ue] p[ro]xima[m] sua[m] plan
ctu[m]. q[ui]a ascendit mors p[er] fenestras n[ost]ras. ingressa
e[st] dom' n[ost]ras disp[er]de[re] paruulos de foris iuuenes
de plateis. Loq[ue]re. h[ec] dicit d[omi]n[u]s. Et cadet morti
ciu[m] ho[mi]nis q[ua]si sterc' sup[er] facie[m] regionis. et q[ua]si feni[um]
p[ost] tergu[m] metentis. et n[on] est q[ui] colligat. H[ec] dicit
d[omi]n[u]s. No[n] glorietur sapiens in sap[ient]ia sua. et n[on] glor[ietur]
fortis in fortitudine sua. et n[on] glorietur diues
in diuitiis suis. S[ed] in h[oc] glorietur qui glor[iatur] scire
et nosse me. q[ui]a ego su[m] d[omi]n[u]s q[ui] facio mi[sericordi]am et iudi
ciu[m] et iusticia[m] in t[er]ra. Hec eni[m] placet m[ihi] ait
d[omi]n[u]s. Ecce dies ueniunt dicit d[omi]n[u]s. et uisitabo sup[er]
o[mn]em q[ui] circu[m]cisu[m] h[abe]t p[re]puciu[m]. Sup[er] egiptu[m] et sup[er]
iuda[m]. et sup[er] edom. et sup[er] filios amon. et sup[er] moab.
et sup[er] o[mne]s q[ui] attonsi s[un]t i[n] coma[m]. H[ab]itantes in de
serto. q[ui]a o[mne]s gentes h[abe]nt p[re]puciu[m]. O[mn]is a[utem] do
m' isr[ae]l incircu[m]cisi s[un]t corde.

X Audite u[er]bu[m] q[uo]d locut' e[st] d[omi]n[u]s sup[er] uos dom'
isr[ae]l. H[ec] dicit d[omi]n[u]s. Iuxta uias gentiu[m] nolite
discere. et a signis celi nolite metuere. q[ui]a timent
g[ente]s. q[ui]a leges p[o]p[u]lor[um] uane s[un]t. q[ui]a lignu[m] de sil
ua p[re]cidit. op' manuu[m] artificis i[n] ascia. arge[n]
to et auro decorauit illud. clauis et malleis [com]
pegit. ut n[on] dissoluatur. In similitudine[m] palme
fabricata s[un]t. et n[on] loquentur. portata tollentur
q[ui]a incedere n[on] ualent. Nolite ergo timere ea q[ui]a
nec male possunt face[re] nec bn[e]. No[n] e[st] simi
lis tui d[omi]ne magn' es tu et magnu[m] nom[en] tuu[m] in
fortitudine. Quis no[n] timebit te o rex gentiu[m].
Tuu[m] est eni[m] dec'. int[er] cunctos sapientes gentiu[m]
et in uniu[er]sis regnis eor[um] null' est simil' tui. pari
ter insipientes et fatui [com]probabuntur. doctrina
uanitatis eor[um] lignu[m] est. Argentu[m] i[n]uolutu[m]
de tharsis affertur. et auru[m] de ofaz op' artifi
cis. et man' erarii iacinct' et purpura indume
tu[m] eor[um]. op' artificu[m] uniu[er]sa hec. D[omi]n[u]s a[utem] de[us]
uer' est. ip[s]e de[us] uiuens. et rex sempit[er]nus. Ab i
dignatione ei' [com]mouebit[ur] t[er]ra. et n[on] sustine
bunt g[ente]s [com]minatione[m] ei'. Sic [er]go dicetis eis.
dii q[ui] celos et t[er]ra[m] no[n] fecerunt p[er]eant de t[er]ra
et de his que sub celo s[un]t. Qui fecit t[er]ra[m] in
fortitudine sua p[re]parat orbe[m] in sap[ient]ia sua. et
prudentia sua extendit celos. Ad uoce[m] sua[m] dat
multitudine[m] aquar[um] i[n] celo. et eleuat nebulas
ab extremitatib; t[er]re. Fulgura i[n] pluuia[m] fecit.
et educit uentu[m] de thesauris suis. Stultus

factus est omnis homo a scientia sua confusus est omnis artifex
in sculptili. quoniam falsum est quod conflavit. et non est
spiritus in eis. vana sunt. et opus risu dignum. In tempore
visitationis sue peribunt. non est his similis pars
iacob. qui enim formavit omnia. ipse est et israel
virga hereditatis eius. dominus exercituum nomen illi.
Congrega de terra confusionem tuam. que habitas in ob
sidione. Quia hec dicit dominus. Ecce ego longe proiciam
habitatores terre in hac vice. et tribulabo eos. ita
ut non inveniantur. Ve mihi super contritione mea pes
sima plaga mea. Ego autem dixi plane hec infirmi
tas mea est. et portabo illam. Tabernaculum meum vas
tatum est. omnes funiculi mei dirupti sunt. Filii mei
exierunt a me. et non subsistunt. non est qui extendat ul
tra tentorium meum. et erigat pelles meas. quia
stulte egerunt pastores et dominum non quesierunt. propterea
non intellexerunt. et omnis grex eorum dispersus est. Vox
auditionis ecce venit. et commotio magna de
terra aquilonis. ut ponat civitates iuda in soli
tudinem. et habitaculum draconum. Scio domine quia non
est hominis via eius. nec viri est ut ambulet. et dirigat
gressus suos. Corripe me domine. verumtamen in iudicio,
et non in furore tuo. ne forte ad nichilum redigas
me. Effunde indignationem tuam super gentes. que te non cog
noverunt. et super provincias que nomen tuum non in
vocaverunt. quia comederunt iacob et devora
verunt eum. et consumpserunt. et decus eius dissipaverunt.
XI Verbum quod factum est ad ieremiam
a domino dicens. Audite verba pacti huius. et loquimi
ni ad viros iuda. et habitatores ierusalem et dices
ad eos. hec dicit dominus deus israel. Maledictus vir qui
non audierit verba pacti huius. quod precepi patribus
vestris in die qua eduxi vos de terra egypti de forna
ce ferrea dicens. Audite vocem meam et facite omnia
que precepi vobis. et eritis mihi in populum. et ego ero
vobis in deum. ut suscitem iuramentum quod iuravi pa
tribus vestris. daturum me eis terram fluentem lacte
et melle. sicut est dies hec. Et respondi. et dixi. Amen
domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba
hec in civitatibus iuda. et foris ierusalem dicens.
Audite verba pacti huius et facite illa. Quia contestans
contestatus sum patres vestros in die qua eduxi vos
de terra egypti usque ad diem hanc. Mane consur
gens contestatus sum. et dixi. Audite vocem meam.
et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam. sed abi
erunt unusquisque in pravitate cordis sui mali. et
induxi super eos omnia verba pacti huius quod precepi ut
facerent et non fecerunt. Et dixit dominus ad me. Inven
ta est coniuratio in viris iuda. et in habitatoribus ie
rusalem. Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum pri
orum qui noluerunt audire verba mea. Et hi er

go post deos alienos abierunt ut servirent eis. ir
ritum fecerunt domus israel et domus iuda pactum
meum quod pepigi cum patribus eorum. Quam ob rem hec
dicit dominus. Ecce ego inducam super eos mala. de
quibus exire non poterunt. et clamabunt ad me. et non
exaudiam eos. Et ibunt civitates iuda. et habitato
res ierusalem. et clamabunt ad deos quibus libant. et non
salvabunt eos in tempore afflictionis eorum. Secundum numerum
civitatum tuarum erant dii tui iuda. et secundum nu
merum viarum tuarum ierusalem. posuisti aras confusi
onis. aras ad libandum baalim. Tu ergo noli ora
re pro populo hoc. et ne assumas pro eis laudem et ora
tionem. quia non exaudiam eos in tempore clamoris eorum
ad me. in tempore afflictionis eorum. Quid est quod dilec
tus meus in domo mea facit scelera multa? Numquid
carnes sancte auferent a te malicias tuas in quibus
gloriata es? Olivam uberem pulchram fructiferam
speciosam vocavit dominus nomen tuum. Ad vocem loquele
grandis exarsit ignis in ea. et combusta sunt fruteta
eius. Et dominus exercituum qui plantavit te. locutus est
super te malum pro malis domus israel. et domus iuda que
fecerunt sibi ad irritandum me libantes baalim.
Tu autem domine demonstrasti mihi et cognovi. tunc osten P.
disti mihi studia eorum. Et ego quasi agnus mansuetus
qui portatur ad victimam. et non cognovi quia cogi
taverunt super me consilia dicentes. Mittamus lignum
in panem eius. et eradamus eum de terra viventium. et no
men eius non memoretur amplius. Tu autem domine sabaoth
qui iudicas iuste. et probas renes et corda. videam ul
tionem tuam ex eis. tibi enim revelavi causam meam.
Propterea hec dicit dominus ad viros anathoth qui querunt F.
animam meam et dicunt. Non prophetabis in nomine domini. et non
morieris in manibus nostris. Propterea hec dicit dominus exercitu
um. Ecce ego visitabo super eos. Iuvenes mori
entur in gladio. filii eorum et filie eorum morientur
in fame. et reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum
super viros anathoth. annum visitationis eorum.
XII Iustus quidem tu es domine si disputem
tecum. verumtamen iusta loquar ad te. Quare via im
piorum prosperatur. bene est omnibus qui prevaricantur
et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt
proficiunt. et faciunt fructum. prope es tu ori eorum. et
longe a renibus eorum. Et tu domine nosti me. vidis
ti me. et probasti cor meum tecum. Congrega eos quasi
gregem ad victimam. et sanctifica eos in die occisionis.
Usquequo lugebit terra. et herba omnis regionis sicca
bitur propter maliciam habitantium in ea. consumptum est
animal et volucre. quoniam dixerunt. non videbit novissi
ma nostra. Si cum peditibus currens laborasti. quomodo
poteris contendere cum equis? Cum autem in terra pacis secu
rus fueris. quid facies in superbia iordanis? Nam

et fratres tui et domus patris tui et ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt post te plena voce. Ne credas eis cum locuti fuerint ad te bona. Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam, dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. Facta est michi hereditas mea quasi leo in silva; dedit contra me vocem, ideo odivi eam. Numquid avis discolor hereditas mea michi? Numquid avis tincta per totum? Venite, congregamini omnes bestie terre, properate ad devorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me. Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt vastatores, quia gladius Domini devorabit ab extremo terre usque ad extremum eius; non est pax universe carni. Seminaverunt triticum et spinas messuerunt; hereditatem acceperunt et non eis proderit. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris Domini. Hec dicit Dominus adversum omnes vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo Israel. Ecce ego evellam eos de terra sua et domum Iuda evellam de medio eorum. Et cum evellero eos, convertar et miserebor eorum, et reducam eos, virum ad hereditatem suam et virum in terram suam. Et erit si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent in nomine meo, vivit Dominus, sicut docuerunt populum meum iurare in Baal, edificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint, evellam gentem illam evulsione et perditione, ait Dominus.

XIII

Hec dicit Dominus ad me: Vade et posside tibi lumbare lineum et pones illud super lumbos tuos et in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum Domini et posui circa lumbos meos. Et factus est sermo Domini ad me secundo dicens: Tolle lumbare quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, et surgens vade ad Eufraten et absconde illud ibi in foramine petre. Et abii et abscondi illud in Eufraten sicut preceperat michi Dominus. Et factum est post dies plurimos, dixit Dominus ad me: Surge, vade ad Eufraten et tolle inde lumbare quod precepi tibi ut absconderes ibi. Et abii ad Eufraten et fodi et tuli lumbare de loco ubi absconderam illud, et ecce computruerat lumbare ita ut nullo usui aptum esset. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Hec dicit Dominus: Sic computrescere faciam superbiam Iuda et superbiam Ierusalem multam, populum istum pessimum qui nolunt audire verba mea et ambulant in pravitate cordis sui, abieruntque post deos alienos ut servirent eis et adorarent eos; et erunt sicut lumbare istud quod nullo usui aptum est. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi michi omnem domum Israel et omnem domum Iuda, dicit Dominus, ut essent michi in populum et in nomen et in laudem et in gloriam, et non audierunt. Dices ergo ad eos sermonem istum: Hec dicit Dominus Deus Israel: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? Et dices ad eos: Hec dicit Dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores terre huius et reges qui sedent de stirpe David super thronum eius et sacerdotes et prophetas et omnes habitatores Ierusalem ebrietate, et dispergam eos virum a fratre suo et patres et filios pariter, ait Dominus; non parcam et non concedam neque miserebor ut non disperdam eos. Audite et auribus percipite. Nolite elevari, quia Dominus locutus est. Date Domino Deo vestro gloriam antequam contenebrescat et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos; expectabitis lucem et ponet eam in umbram mortis et in caliginem. Quod si hoc non audieritis, in abscondito plorabit anima mea a facie superbie; plorans plorabit et deducet oculus meus lacrimam, quia captus est grex Domini. Dic regi et dominatrici: Humiliamini, sedete, quoniam descendit de capite vestro corona glorie vestre. Civitates austri clause sunt et non est qui aperiat; translata est omnis Iuda transmigratione perfecta. Levate oculos vestros et videte qui venitis ab aquilone. Ubi est grex qui datus est tibi, pecus inclitum tuum? Quid dices cum visitaverit te? Tu enim docuisti eos adversum te et erudisti in caput tuum. Numquid non dolores apprehendent te quasi mulierem parturientem? Quod si dixeris in corde tuo: Quare venerunt michi hec? Propter multitudinem iniquitatis tue revelata sunt verecundiora tua, pollute sunt plante tue. Si mutare potest Ethiops pellem suam aut pardus varietates suas, et vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Et disseminabo eos quasi stipulam que vento raptatur in deserto. Hec sors tua parsque mensure tue a me, dicit Dominus, quia oblita es mei et confisa es in mendacio. Unde et ego nudavi femora tua contra faciem tuam et apparuit ignominia tua, adulteria tua et hinnitus tuus, scelus fornicationis tue. Super colles in agro vidi abominationes tuas. Ve tibi Ierusalem, non mundaberis post me usquequo adhuc?

XIIII

Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis. Luxit Iudea et porte eius corruerunt et obscurate sunt in terra, et clamor Ierusalem ascendit. Maiores miserunt minores suos ad aquam; venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam; reportaverunt vasa sua vacua, confusi sunt et afflicti et operuerunt capita sua.

propter terre vastitatem. quia non venit pluvia in
terra. confusi sunt agricole. operuerunt capita su
a. Nam et cerva in agro peperit. et reliquit. quia non
erat herba. et onagri steterunt in rupibus. attra
xerunt ventum quasi dracones. defecerunt oculi
eorum quia non erat herba. Si iniquitates nostre respon
derint nobis domine fac propter nomen tuum. quoniam multe sunt
nimis aversiones nostre. tibi peccavimus. Expecta
tio israel salvator eius in tempore tribulationis. Quare
quasi colonus futurus es in terra. et quasi viator declinans
ad manendum. quare futurus es velut vir vagus
ut fortis qui non potest salvare. Tu autem in nobis es do
mine. et nomen sanctum tuum invocatum est super nos ne
derelinquas nos. Hec dicit dominus populo huic qui dilexit
movere pedes suos. et non quievit. et domino non placuit.
Nunc recordabitur iniquitatum eorum. et visitabit peccata
eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare pro populo isto
in bonum. cum ieiunaverint non exaudiam preces eorum.
et si obtulerint holocaustomata et victimas. non
suscipiam ea. quoniam gladio et fame et peste ego con
sumam eos. et dixi. a. a. a. domine deus. prophete dicunt
eis. Non videbitis gladium. et fames in vobis non
erit. sed pacem veram dabit in loco isto. Et dixit
dominus ad me. Falso prophete vaticinantur in nomine
meo. non misi eos. et non precepi eis. neque locutus sum
ad eos. Visionem mendacem et divinationem fraudu
lentam. et seductionem cordis sui prophetant vobis.
Iccirco hec dicit dominus. de prophetis qui prophetant in
nomine meo quos ego non misi dicentes. gladius et
fames non erit in terra hac. In gladio et fame
consumentur prophete illi. et populi. quibus prophetaverunt.
erunt proiecti in viis ierusalem. pre fame et gladio.
et non erit qui sepeliat eos ipsi et uxores eorum. filii
et filie eorum. et effundam super eos malum suum.
Et dices ad eos verbum istud. Deducant oculi mei
lacrimam per noctem et diem. et non taceant. quoniam contritione
magna contrita est virgo filia populi mei plaga pes
sima vehementer. Si egressus fuero ad agros ecce
occisi gladio. et si introiero civitatem ecce atte
nuati fame. propheta namque et sacerdos abierunt in
terram quam ignorabant. Numquid proiciens abiecis
ti iudam aut syon. abhominata est anima tua.
quare ergo percussisti nos ita ut nulla sit sanitas.
Expectavimus pacem et non est bonum. et tempus cura
tionis et ecce turbatio. Cognovimus domine impie
tates nostras. iniquitates patrum nostrorum. quia pec
cavimus tibi. Ne des nos in opprobrium propter nomen
tuum. neque facias nobis contumeliam. Solium glorie
tue recordare. ne irritum facias fedus tuum nobis
cum. Numquid sunt in sculptilibus gentium qui plu
ant. aut celi possint dare imbres. nonne
tu es dominus deus noster quem expectavimus. tu enim
fecisti omnia hec.

XV

Et dixit dominus ad me. Si steterit moyses et sa
muel coram me. non est anima mea ad populum istum.
eice illos a facie mea. et egrediantur. Quod si dixe
rint ad te quo egrediemur. dices ad eos. Hec dicit
dominus. Qui ad mortem ad mortem. et qui ad gladium ad
gladium. et qui ad famem ad famem. et qui ad captivi
tatem ad captivitatem. et visitabo super eos quatuor
species dicit dominus. gladium ad occisionem. et canes ad
lacerandum. et volatilia celi. et bestias terre ad de
vorandum. et dissipandum. et dabo eos in fervorem
universis regnis terre. propter manassen filium ezechie
regis iuda. super omnibus que fecit in ierusalem. Quis
enim miserebitur tui ierusalem. aut quis contristabitur pro te
aut quis ibit ad rogandum pro pace tua. Tu re
liquisti me dicit dominus. Retrorsum abisti. et ex
tendam manum meam super te. et interficiam te. labo
ravi rogans. et dispergam eos ventilabro in portis
terre. interfeci et perdidi populum meum. et tamen a viis suis
non sunt reversi. Multiplicate sunt michi vidue eius
super harenam maris. et induxi eis super matrem adoles
centis vastatorem meridie. misi super civitates re
pente terrorem. infirmata est que peperit. vii. fili
os. defecit anima eius. occidit ei sol. cum adhuc esset
dies. confusa est. et erubuit. residuos eius in
gladium dabo. in conspectu inimicorum eorum ait
dominus. Ve michi mater mea quare genuisti me virum
rixe. virum discordie in universa terra. Non feneravi
nec feneravit michi quisquam. omnes maledicunt michi
dicit dominus. Si non reliquie tue in bonum. si non occurri
tibi in tempore afflictionis. et in tempore tribulationis et angus
tie. adversus inimicum. Numquid federabitur ferrum
ferro ab aquilone. et es. Divitias tuas et thesauros
aureos tuos in direptionem dabo. gratis in omnibus
peccatis tuis. et in omnibus terminis. Et adducam inimicos
tuos de terra quam nescis. quia ignis succensus est in
furore meo. super vos ardebit. Tu scis domine. Re
cordare mei. et visita me. et tuere me. ab his
qui persecuntur me. Noli in paciencia tua suscipere
me. Scito quoniam sustinui propter te opprobrium. Inventi
sunt sermones tui. et comedi eos. et factum est
michi verbum tuum in gaudium. et in leticiam cordis mei.
quoniam invocatum est nomen tuum super me domine deus
exercituum. Non sedi in concilio ludentium. et gloriatus
sum cum facie manus tue. Solus sedebam. quoniam a
maritudine replevisti me. Quare factus est dolor
meus perpetuus. et plaga mea desperabilis. Renu
it curari. facta est michi quasi mendacium aquarum in
fidelium. Propter hoc hec dicit dominus. Si converteris
convertam te. et ante faciem meam stabis. et si separa

uens pretiosum a vili quasi os meum eris. convertentur ipsi ad te et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum aereum fortem. et bellabunt adversum te. et non praevalebunt. quia ego tecum sum ut salvem te. et eruam te dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum. et redimam te de manu fortium.

XVI
Et factum est verbum domini ad me dicens. Non accipies uxorem. et non erunt tibi filii et filiae in loco isto. Quia haec dicit dominus super filios et filias qui generantur in loco isto. et super matres eorum quae genuerunt eos. et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac. Mortibus aegrotationum morientur. non plangentur. et non sepelientur in sterquilinium super faciem terrae erunt. et gladio et fame consumentur. et erit cadaver eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terrae. Haec enim dicit dominus. Ne ingrediaris domum convivii. neque vadas ad plangendum. neque consoleris eos. quia abstuli pacem meam a populo isto. dicit dominus. misericordiam et miserationes. Et morientur grandes et parvi in terra ista. Non sepelientur neque plangentur. et non se incident. neque calvitium fiet pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuo. et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo et matre. Et domum convivii non ingredieris. ut sedeas cum eis. et comedas et bibas. Quia haec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vocem laetitiae. vocem sponsi et vocem sponsae. Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba haec. et dixerint tibi Quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud. Quae iniquitas nostra aut quod peccatum nostrum quod peccavimus domino deo nostro. dices ad eos. Quia dereliquerunt me patres vestri ait dominus. et abierunt post deos alienos. et servierunt eis. et adoraverunt eos. et me dereliquerunt. et legem meam non custodierunt. Sed et vos peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali. ut me non audiat. Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis vos et patres vestri. et servietis ibi diis alienis die ac nocte qui non dabunt vobis requiem. Propterea. ecce dies veniunt dicit dominus. et non dicetur ultra vivit dominus qui eduxit filios Israel de terra Aegypti. sed vivit dominus qui eduxit filios Israel de terra aquilonis. et de universis terris ad quas eieci eos. et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum. Ecce ego mittam piscatores multos dicit dominus et piscabuntur eos. et post haec mittam eis multos venatores. et venabuntur eos de omni monte. et de omni colle. et de cavernis petrarum. quia oculi mei super omnes vias eorum. non sunt absconditae a facie mea. et non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum. quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum. et abominationibus suis impleverunt hereditatem meam. Domine fortitudo mea et robur meum. et refugium meum in die tribulationis. ad te gentes venient ab extremis terrae et dicent. Vere mendacium possederunt patres nostri vanitatem quae eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos. et ipsi non sunt dii. Ideirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc. ostendam eis manum meam. et virtutem meam. et scient quia nomen mihi dominus.

XVII
Peccatum Iuda scriptum est stilo ferreo in ungue adamantino. exaratum super latitudinem cordis eorum. et in cornibus ararum eorum. Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum. et lucorum suorum. lignorumque frondentium in montibus excelsis sacrificantes in agro. fortitudinem tuam. et omnes thesauros tuos in direptionem dabo. excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis. et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi. et servire te faciam inimicis tuis. in terra quam ignoras. quoniam ignem succendisti in furore meo. usque in aeternum ardebit. Haec dicit dominus. Maledictus homo qui confidit in homine. et ponit carnem brachium suum. et a domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrice in deserto. et non videbit cum venerit bonum. sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis et inhabitabili. Benedictus vir qui confidit in domino. et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas. quod ad humorem mittit radices suas. et non timebit cum venerit aestus. Et erit folium eius viride. et in tempore siccitatis non erit sollicitum. nec aliquando desinet facere fructum. Pravum est cor hominis et inscrutabile. quis cognoscet illud. Ego dominus scrutans cor et probans renes. qui do unicuique iuxta viam suam. et iuxta fructum adinventionum suarum. Perdix fovit quae non peperit. fecit divitias et non in iudicio. in medio dierum suorum derelinquet eas. et in novissimo suo erit insipiens. Solium gloriae altitudinis a principio locus sanctificationis nostrae. expectatio Israel. Domine omnes qui te derelinquunt confundentur. recedentes a te in terra scribentur. quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum. Sana me domine et sanabor. salvum me fac et salvus ero. quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me. ubi est verbum domini veniat. Et ego non sum turbatus te pastorem sequens. et diem hominis non desideravi. Tu scis quod egressum est de labiis meis rectum in conspectu tuo fuit. Non sis tu mihi formidini. spes mea tu in die afflictionis. Confundantur qui me persequuntur. et non confundar ego.

pavescant illi et non paveam ego. Induc super eos
diem afflictionis, et duplici contritione contere eos.
.f. Hec dicit dominus ad me: Vade et sta in porta filio-
rum populi, per quam ingrediuntur reges iuda et egre-
diuntur, et in cunctis portis ierusalem, et dices ad e-
os: Audite verbum domini reges iuda et omnis iudea
cunctique habitatores ierusalem, qui egredimini per
portas istas. Hec dicit dominus: Custodite animas ves-
tras, et nolite portare pondera in die sabbati, nec
inferatis per portas ierusalem. Et nolite eicere onera
de domibus vestris in die sabbati, et omne opus non facie-
tis. Sanctificate diem sabbati, sicut precepi patribus vestris.
Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam, sed in-
duraverunt cervicem suam ne audirent me, et ne acci-
perent disciplinam. Et erit si audieritis me, dicit dominus,
ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die
sabbati, et si sanctificaveritis diem sabbati ne faciatis in
eo omne opus, ingredientur per portas civitatis huius
reges et principes sedentes super solium david, et ascenden-
tes in curribus et equis, ipsi et principes eorum, viri iuda
et habitatores ierusalem. Et habitabitur civitas hec in sempiternum.
Et venient de civitatibus iuda et de circuitu ierusalem et
.p. de terra beniamin, et de campestribus, et de montuosis,
et ab austro portantes holocaustum et victimam et
sacrificium et thus, et inferent oblationem in domum
domini. Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem
sabbati, et ne portetis onus, et ne inferatis per por-
tas ierusalem in die sabbati, succendam ignem in portis
eius, et devorabit domos ierusalem, et non extinguetur.

XVIII Verbum quod factum est ad
Ieremiam a domino dicens: Surge et descende in do-
mum figuli, et ibi audies verba mea. Et descendi in
domum figuli, et ecce ipse faciebat opus super rotam. Et
dissipatum est vas quod ipse faciebat e luto ma-
nibus suis. Conversusque fecit illud vas alterum, sicut
placuerat in oculis eius ut faceret. Et factum est
.f. verbum domini ad me dicens: Numquid sicut figu-
lus iste non potero facere vobis domus israel, ait dominus?
Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu
mea domus israel. Repente loquar adversum gentem
.p. et adversum regnum ut eradicem et destruam et disperdam
illud. Si penitentiam egerit gens illa a malo suo quod
locutus sum adversus eam, agam et ego penitentiam
super malo quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar
de gente et de regno, ut edificem et plantem illud.
Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem
meam, penitentiam agam super bono quod locutus sum ut facia-
rem ei. Nunc ergo dic viro iuda et habitatori ierusalem,
dicens: Hec dicit dominus: Ecce ego fingo contra vos ma-
lum, et cogito contra vos cogitationem. Revertatur unus-
quisque a via sua mala, et dirigite vias vestras
et studia vestra. Qui dixerunt: Desperavimus, post cogi-
tationes nostras ibimus, et unusquisque post pravita-
tem cordis sui mali faciemus. Ideo hec dicit dominus:
Interrogate gentes, quis audivit talia horribilia que
fecit nimis virgo israel? Numquid deficiet de petra agri
nix libani? aut evelli possunt aque erum-
pentes frigide et defluentes? Quia oblitus est mei
populus meus, frustra libantes et impingentes in viis suis,
in semitis seculi, ut ambularent per eas in itinere
non trito, ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum
sempiternum. Omnis enim qui preterierit per eam obstupescet
et movebit caput suum. Sicut ventus urens dispergam
eos coram inimico; dorsum et non faciem ostendam eis in
die perditionis eorum. Et dixerunt: Venite et cogitemus .p.
contra ieremiam cogitationes. Non enim peribit lex a sacer-
dote, neque consilium a sapiente, neque sermo a propheta. Ve-
nite et percutiamus eum lingua, et non attendamus
ad universos sermones eius. Attende domine ad me
et audi vocem adversariorum meorum. Numquid redditur
pro bono malum, quia foderunt foveam anime mee? Recor-
dare quod steterim in conspectu tuo ut loquerer pro eis
bonum, et averterem indignationem tuam ab eis. Propterea
da filios eorum in famem, et deduc eos in manus gla-
dii. Fiant uxores eorum absque liberis et vidue, et viri
earum interficiantur morte, iuvenes eorum confodiantur
gladio in prelio. Audiatur clamor de domi-
bus eorum; adduces enim super eos latronem repente, quia
foderunt foveam ut caperent me, et laqueos absconderunt
pedibus meis. Tu autem domine scis omne consilium eorum adversum
me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum, et peccatum
eorum a facie tua non deleatur. Fiant corruentes
in conspectu tuo; in tempore furoris tui abutere eis. .f.

XIX Hec dicit dominus: Vade et accipe
lagunculam figuli testeam a senioribus populi et
de senioribus sacerdotum, et egredere ad vallem filiorum
ennon que est iuxta introitum porte fictilis, et predi-
cabis ibi verba que ego loquar ad te, et dices: Audite
verbum domini reges iuda et habitatores ierusalem. Hec dicit
dominus exercituum deus israel: Ecce ego inducam afflictionem
super locum istum, ita ut omnis qui audierit illam tinniant
aures eius, eo quod dereliquerint me, et alienum fecerint
locum istum, et libaverint diis alienis in eo quos non
cognoverunt ipsi et patres eorum et reges iuda, et repleverunt
locum istum sanguine innocentium. Et edificaverunt ex-
celsa baalim ad comburendos filios suos igni in
holocaustum baalim, que non precepi nec locutus sum,
nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies
veniunt, dicit dominus, et non vocabitur locus iste amplius
tophet et vallis filii ennon, sed vallis occisionis. Et
dissipabo consilium iude et ierusalem in loco isto, et sub-
vertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum.

et in manu querentium animas eorum. et dabo cadavera
eorum escam volatilibus celi et bestiis terre. et ponam
civitatem hanc in stuporem et in sibilum. omnis qui
preterierit per eam obstupescet. et sibilabit super u
niversa plaga eius. et cibabo eos carnibus filiorum
suorum et carnibus filiarum suarum. et unusquisque car
nes amici sui comedet in obsidione et in angus
tia in qua concludent eos inimici eorum et qui querunt
animas eorum. Et conteres lagunculam in oculis virorum qui
ibunt tecum. et dices ad eos. Hec dicit dominus ex
ercituum. Sic conteram populum istum et civitatem istam
sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra restau
rari. et in topheth sepelientur eo quod non sit
alius locus ad sepeliendum. Sic faciam loco huic
ait dominus et habitatoribus eius. ut ponam civitatem
istam sicut topheth. et erunt domus ierusalem et domus regum
iuda sicut locus topheth inmunde. omnes domus
in quarum domatibus sacrificaverunt omni mili
tie celi et libaverunt libamina diis alienis.
Venit autem ieremias de topheth quo miserat
eum dominus ad prophetandum. et stetit in atrio domus domini.
et dixit ad omnem populum. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Ecce ego inducam super civitatem hanc et super
omnes urbes eius universa mala que locutus sum ad
versum eam. quoniam induraverunt cervicem suam ut non
audirent sermones meos.

XX

Et audivit phassur filius emmer sacerdos qui
constitutus erat princeps in domo domini iere
miam prophetantem sermones istos. et percussit
phassur ieremiam prophetam. et misit eum in ner
vum quod erat in porta beniamin superiori in do
mo domini. Cumque illuxisset in crastinum eduxit phas
sur ieremiam de nervo. et dixit ad eum ieremi
as. Non phassur vocavit dominus nomen tuum sed pavorem
undique. Quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo te in
pavorem te et omnes amicos tuos. et corruent gladio
inimicorum suorum. et oculi tui videbunt. et omnem
iudam dabo in manu regis babilonis. et trans
ducet eos in babilonem. et percutiet eos gladio.
et dabo universam substantiam civitatis huius. et omnem
laborem eius. omneque pretium. et cunctos thesauros
regum iuda dabo in manu inimicorum eorum. et
diripient eos et tollent. et ducent eos in babi
lonem. Tu autem phassur et omnes habitatores domus tue
ibitis in captivitatem. et in babilonem venies.
et ibi morieris. ibique sepelieris tu et omnes amici
tui. quibus prophetasti mendacium. Seduxisti me
domine et seductus sum fortior me fuisti et invaluis
ti. Factus sum in derisum tota die. omnes subsannant me.
quia iam olim loquor vociferans iniquitatem et vasti
tatem clamito. Et factus est sermo domini michi in

obprobrium. et in derisum tota die. et dixi. Non recor
dabor eius neque loquar ultra in nomine eius. Et factus
est in corde meo quasi ignis exestuans. claususque
in ossibus meis. et defeci ferre non sustinens. Au
divi enim contumelias multorum. et terrorem in
circuitu. persequimini et persequamur eum ab omnibus
viris qui erant pacifici mei. et custodientes latus
meum si quomodo decipiatur. et prevaleamus adversus
eum. et consequamur ultionem ex eo. Dominus autem mecum est
quasi bellator fortis. Ideirco qui persequuntur me
cadent. et infirmi erunt. et confundentur vehemen
ter. quia non intellexerunt obprobrium sempiternum quod
numquam delebitur. Et tu domine exercituum probator
iusti qui vides renes et cor. videam queso ultionem
tuam ex eis. Tibi enim revelavi causam meam.
Cantate domino laudate dominum. quia liberavit animam
pauperis de manu malorum. Maledicta dies in
qua natus sum. dies in qua peperit me mater mea non
sit benedicta. Maledictus vir qui adnuntiavit patri
meo dicens. Natus est tibi puer masculus. et quasi gau
dio letificavit eum. Sit homo ille ut sunt civita
tes quas subvertit dominus et non penituit eum. Audiat
clamorem mane. et ululatum in tempore meridiano.
qui non me interfecit a vulva. ut fieret michi ma
ter mea sepulcrum et vulva eius conceptus eternus.
Quare de vulva egressus sum ut viderem laborem
et dolorem. et consumerentur in confusione dies mei.

XXI

Verbum quod factum est ad ieremiam
a domino quando misit ad eum rex sedechias phassur
filium melchie. et sophoniam filium maasie sacer
dotem dicens. Interroga pro nobis dominum. quia nabuchodo
nosor rex babilonis preliatur adversum nos. si forte fa
ciat dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua. et rece
dat a nobis. Et dixit ieremias ad eos. Sic dicetis sede
chie. Hec dicit dominus deus israel. Ecce ego convertam vasa
belli que in manibus vestris sunt. et quibus vos pug
natis adversum regem babilonis. et chaldeos qui ob
sident vos in circuitu murorum. et congregabo ea
in medio civitatis huius. et debellabo vos ego in ma
nu extenta. et in brachio forti. et in furore et in
indignatione. et in ira grandi. et percutiam habitato
res urbis huius. homines et bestie pestilentia
magna morientur. et post hec ait dominus. dabo sede
chiam regem iuda et servos eius et populum eius et qui
derelicti sunt in civitate hac a peste et gladio
et fame in manu nabuchodonosor regis babilonis et
in manu inimicorum eorum. et in manu querentium
animam eorum. et percutiet eos in ore gladii. non flec
tetur neque parcet neque miserebitur. Et ad populum
hunc dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego do coram
vobis viam vite et viam mortis. qui habitaverit in urbe

hac: morietur gladio et fame et peste. Qui autem
egressus fuerit et transfugerit ad chaldeos qui obsident
vos, vivet, et erit ei anima sua quasi spolium.
Posui enim faciem meam super civitatem hanc in malum
et non in bonum, ait dominus. In manu regis babilo-
nis dabitur, et exuret eam igni. Et domui regis
iuda. Audite verbum domini, domus david. Hec dicit dominus:
Iudicate mane iudicium, et eruite vi oppressum
de manu calumpniantis, ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea, et succendatur, et
non sit qui extinguat, propter maliciam studiorum
vestrorum. Ecce ego ad te habitatricem vallis solide
atque campestris, ait dominus. Qui dicitis: Quis percutiet
nos? et quis ingredietur domos nostras? Et visitabo super
vos iuxta studiorum vestrorum fructum, dicit dominus, et suc-
cendam ignem in saltu eius, et devorabit omnia in
circuitu eius.
XXII Hec dicit dominus: Descende in domum regis iuda,
et loqueris ibi verbum hoc, et dices: Audi verbum domini
rex iuda, qui sedes super solium david, tu et servi
tui et populus tuus, qui ingredimini per portas istas.
Hec dicit dominus: Facite iudicium et iusticiam, et libera-
te vi oppressum de manu calumpniatoris; et advenam
et pupillum et viduam nolite contristare, neque opprima-
tis inique; et sanguinem innocentem ne ef-
fundatis in loco isto. Si enim facientes feceri-
tis verbum istud, ingredientur per portas domus huius
reges sedentes de genere david super tronum eius, et
ascendentes currus et equos, ipsi et servi et populus
eorum. Quod si non audieritis verba hec, in memetipso
iuravi, dicit dominus, quia in solitudinem erit domus
hec. Quia hec dicit dominus super domum regis iuda:
Galaad tu michi caput libani. Si non posuero te
solitudinem, urbes inhabitabiles, et sanctificabo super
te interficientem virum et arma eius, et succident
electas cedros tuas, et precipitabunt in ignem. Et
pertransibunt gentes multe per civitatem hanc, et dicet
unusquisque proximo suo: Quare fecit dominus sic
civitati huic grandi? Et respondebunt: eo quod reliquerint
rint pactum domini dei sui, et adoraverint deos alie-
nos et servierint illis. Nolite flere mortuum, neque
lugeatis super eum in fletu; plangite eum qui egre-
ditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram
nativitatis sue. Quia hec dicit dominus ad sellum
filium iosie regis iuda, qui regnavit pro iosia
patre suo, qui egressus est de loco isto: Non revertetur
huc amplius, sed in loco ad quem transtuli eum, ibi
morietur, et terram istam non videbit amplius. Ve
qui edificat domum suam in iniusticia, et cena-
cula sua non in iudicio; amicum suum opprimet
frustra, et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit:

edificabo michi domum latam, et cenacula spaciosa. Qui
aperit sibi fenestras, et facit laquearia cedrina,
pingitque sinopide. Numquid regnabis quoniam confe-
ris te cedro? Pater tuus numquid non comedit et bibit,
et fecit iudicium et iusticiam tunc cum bene erat ei?
Iudicavit causam pauperis et egeni in bonum suum.
Numquid non ideo quia cognovit me, dicit dominus? Tui
vero oculi et cor ad avariciam, et ad sanguinem innocen-
tem fundendum, et ad calumpniam, et ad cursum mali-
operis. Propterea hec dicit dominus ad ioa-
chim filium iosie regem iuda: Non plangent eum:
Ve frater, et ve soror. Non concrepabunt ei: Ve domine, et
ve inclite. Sepultura asini sepelietur, putre-
factus et proiectus extra portas ierusalem. Ascende
libanum et clama, et in basan da vocem tuam, et clama
ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui. Lo-
cutus sum ad te in habundantia tua, et dixisti: Non au-
diam. Hec est via tua ab adolescentia tua, quia non
audisti vocem meam. Omnes pastores tuos pascet
ventus, et amatores tui in captivitatem ibunt. Et
tunc confunderis et erubesces ab omni malicia tua, que
sedes in libano, et nidificas in cedris. Quomodo
congemuisti cum venissent tibi dolores, quasi dolores
parturientis? Vivo ego, dicit dominus, quia si fuerit
iechonias filius ioachim regis iuda anulus in
manu dextera mea, inde avellam eum, et dabo te
in manu querentium animam tuam, et in manu quorum
tu formidas faciem, et in manu nabuchodonosor regis ba-
bilonis, et in manu chaldeorum. Et mittam te, et
matrem tuam que genuit te, in terram alienam in qua
nati non estis, ibique moriemini; et in terram ad quam
ipsi levant animam suam ut ipsi revertantur illuc,
et non revertentur. Numquid vas fictile atque contritum
vir iste iechonias? Numquid vas absque omni volup-
tate? Quare abiecti sunt ipse et semen eius, et proiecti
in terram quam ignoraverunt? Terra, terra, terra, audi
sermonem domini. Hec dicit dominus: Scribe virum istum
sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur. Nec enim
erit de semine eius vir qui sedeat super solium david,
et potestatem habeat ultra in iuda. XXIII
Ve pastoribus qui disperdunt et dilacerant gregem
pascue mee, dicit dominus. Ideo hec dicit dominus deus
israel ad pastores qui pascunt populum meum: Vos
dispersistis gregem meum, et eiecistis eos, et non visi-
tastis eos. Ecce ego visitabo super vos maliciam
studiorum vestrorum, ait dominus. Et ego congregabo reliqui-
as gregis mei de omnibus terris ad quas eiecero eos
illuc, et convertam eos ad rura sua, et crescent et mul-
tiplicabuntur. Et suscitabo super eos pastores, et
pascent eos; non formidabunt ultra, et non pave-
bunt, et nullus queretur ex numero, dicit dominus.

Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo david
germen iustum et regnabit rex et sapiens erit et fa-
ciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis salua-
bitur iuda et israel habitabit confidenter et hoc est nomen quod
vocabunt eum dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies veniunt
dicit dominus et non dicent ultra vivit dominus qui eduxit fili-
os israel de terra egipti. Sed vivit dominus qui eduxit et addu-
xit semen domus israel de terra aquilonis et de cunctis
terris ad quas eiecerim eos illuc. Et habitabunt in terra sua.
Ad prophetas. Contritum est cor meum in medio mei.
et contremuerunt omnia ossa mea. Factus sum quasi vir ebri-
us et quasi homo madidus vino a facie domini et a facie
sanctorum illorum eius. Quia adulteris repleta est terra. Quia a
facie maledictionis luxit terra. Arefacta sunt ar-
va deserti. Factus est cursus eorum malus et fortitu-
do eorum dissimilis. Propheta namque et sacerdos polluti
sunt in domo mea inveni malum eorum ait dominus.
Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris.
Impellentur enim et corruent in ea. Quia afferam
super eos mala annum visitationis eorum ait dominus. Et
in prophetis samarie vidi fatuitatem. et prophetabant in
baal. et decipiebant populum meum israel. Et in prophetis
ierusalem vidi similitudinem adulterantium et iter mendacii.
Et confortaverunt manus pessimorum ut non converteretur
unusquisque a malicia sua. Facti sunt mihi omnes sodo-
ma. et omnes habitatores eius quasi gomorra. Propterea
hec dicit dominus exercituum ad prophetas. Ecce ego cibabo
eos absinthio. et potabo eos felle. A prophetis enim
ierusalem est egressa pollutio super omnem terram. Hec dicit dominus
exercituum. Nolite audire verba prophetarum qui prophe-
tant vobis. et decipiunt vos. Visionem cordis sui loqun-
tur. Non de ore domini. Dicunt his qui blasphemant me
locutus est dominus. pax erit vobis. Et omni qui ambulat
in pravitate cordis sui dixerunt. Non veniet super vos
malum. Quis enim affuit in consilio domini. et vidit et
audivit sermonem eius. Quis consideravit verbum
illius. et audivit. Ecce turbo dominice indignationis
egredietur. et tempestas erumpens super caput impiorum
veniet. Non revertetur furor domini usque dum faciat
et usque dum compleat cogitationem cordis sui. In no-
vissimis diebus intelligetis consilium meum. Non
mittebam prophetas. et ipsi currebant. non loquebar ad
eos. et ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo
et nota fecissent verba mea populo meo. avertissem
utique eos a via sua mala. et a pessimis cogita-
tionibus suis. Putasne deus e vicino ego sum.
dicit dominus. et non deus de longe omnia cognosco. Si oc-
cultabitur vir in absconditis. et ego non videbo eum
dicit dominus. Numquid non celum et terram ego impleo
ait dominus. Audivi que dixerunt prophete prophetantes in
nomine meo mendacium atque dicentes. Sompnia-

vi sompniavi. Usque istud est in corde prophetarum
vaticinantium mendacium et prophetantium seductio-
nem cordis sui. Qui volunt facere ut oblivi-
scatur populus meus nominis mei propter sompnia eorum que
narrat unusquisque ad proximum suum sicut obliti
sunt patres eorum nominis mei propter baal. Propheta qui ha-
bet sompnium narret sompnium. et qui habet sermonem
meum loquatur sermonem meum vere. Quid paleis ad
triticum dicit dominus. Numquid non verba mea sunt quasi
ignis dicit dominus. Et quasi malleus conterens petram.
Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus qui furantur
verba mea unusquisque a proximo suo. Ecce ego ad
prophetas ait dominus qui assumunt linguas suas et
aiunt dicit dominus. Ecce ego ad prophetas sompnian-
tes mendacium ait dominus qui narraverunt ea et se-
duxerunt populum meum in mendacio suo et in mira-
culis suis. cum ego non misissem eos nec mandassem
eis. qui nichil profuerunt populo huic dicit dominus. Si igitur
interrogaverit te populus iste. vel propheta. aut sacerdos
dicens. quod est onus domini dices ad eos. Vos estis onus.
Proiciam quippe vos dicit dominus. et propheta. et sacerdos.
et populus qui dicit onus domini. visitabo super virum illum.
et super domum eius. Hec dicetis unusquisque ad proximum
et ad fratrem suum. Quid respondit dominus. et quid locutus est
dominus. Onus domini ultra non memorabitur. quia onus erit
unicuique sermo suus. Et pervertistis verba dei viventis
domini exercituum dei nostri. Hec dices ad prophetam. Quid
respondit tibi dominus. et quid locutus est dominus. Si autem onus domini
dixeritis propter hoc hec dicit dominus. Quia dixistis sermo-
nem istum onus domini. et misi ad vos dicens. Nolite di-
cere onus domini. Propterea ecce ego tollam vos portans et de-
relinquam vos. et civitatem quam dedi vobis et patribus
vestris a facie mea. et dabo vos in obprobrium sempiter-
num et in ignominiam sempiternam. que numquam oblivione delebitur.

XXIIII

Ostendit mihi dominus. et ecce duo
calathi pleni ficis positi ante templum domini. post-
quam transtulit dominus nabuchodonosor rex babilonis ie-
choniam filium ioachim regem iuda. et principes
eius et fabrum. et inclusorem eius de ierusalem. et adduxit
eos in babilonem. Calathus unus ficus bonas habe-
bat nimis. ut solent ficus esse primi temporis. Et
calathus unus ficus habebat malas nimis. que come-
di non poterant eo quod essent male. Et dixit dominus ad
me. Quid tu vides ieremia. Ficus ficus bonas
bonas valde. et malas malas valde. que comedi
non possunt eo quod sint male. Et factum est verbum
domini ad me dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sicut fi-
cus he bone. sic cognoscam transmigrationem iuda quam
emisi de loco isto in terram chaldeorum in bonum.
ponam oculos meos super eos ad placandum. et redu-
cam eos in terram hanc. et edificabo eos. et

plantabo eos. et nõ euellã. et dabo eis cor ut sci
ant me. q̄r ego dñs. et erũt m̄ in ppłm. et ego e
ro eis in dm̄. q̄r reuertent̄ ad me in toto corde
suo. et sic fic⁹ pessime q̄ comedi ñ possũt eo
q̄d sint male. h̄ dic̄ dñs. sic dabo sedechiã re
gē iuda. et p̄ncipes ei⁹. et reliq̄s de ierl̄m qui
remãserũt ĩ urbe hac. et q̄ hitant in t̄ra egip
ti. et dabo eos in uexationem. afflictionemq̄;
oībus regnis t̄re in opprobriũ. et in parabolã. et in p
uerbiũ. et in maledictionẽ in uniuersis locis ad
q̄ eieci eos. et mittã ĩ eis gladiũ. et famẽ. et pestẽ.
donec ↄsumant̄ de t̄ra quã dedi eis et p̄rib; eor.

XXV. Verbũ q̄d factũ est ad
Ieremiã de oī pplo iude in ãno. iiii. ioachi
filii iosie regis iuda. ip̄e ẽ ãnus p̄m⁹ nabuch
odonosor regis babilonis. q̄d locut⁹ est ieremias pph̄a
ad oẽm ppłm iuda. et ad uniũsos hitatores
ierl̄m dicens. A tercio. x. anno regni iosie fi
lii amon regis iuda usq; ad diẽ hanc. iste est
t̄ci⁹. xx⁹. ann⁹. f̄cm est ũbũ dñi ad me. et locu
tus sum ad uos de nocte ↄsurgẽs et loq̄ns. et nõ
audistis. et misit dñs ad uos omēs seruos suos
pphas ↄsurgẽs diluculo. mittensq; et nõ audi
stis. neq; inclinastis aures u͞ras ut audiretis c̄
dicer̄. Reuertimini un⁹q̄sq; a uia sua mala. et
a pessimis cogitãoib⁹ u͞ris. et hitabitis in t̄ra
quã dedit dñs uob. et p̄rib; u͞ris a s̄clo et usq;
in s̄clm. et nolite ire p⁹ deos alienos ut seruia
tis eis. adoretisq; eos. neq; me ad iracũdiã
puocetis in opib; manuũ u͞raꝝ. et nõ affligã
uos. et nõ audistis me dicit dñs. ut me ad iracũ
diã puocaretis. in opib; manuũ u͞raꝝ ĩ ma
lũ u͞rm. Propt̄ea h̄ dicit dñs exercituũ. pro eo q̄d
nõ audistis ũba mea. Ecce ego mittã et assu
mã oẽs uniũsas cognatiões aq̄lonis. ait dñs.
et nabuch odonosor regẽ babilonis seruũ meũ. et addu
cam eos sup̄ t̄rã istã. et sup̄ hitatores ei⁹. et sup̄
oẽs nationes ei⁹. q̄ in circuitu illi⁹ sũt. et interi
ficiã eos. et ponã eos in stuporẽ. et ĩ sibilum.
et ĩ solitudines sempit̄rnas. pdãq; ex eis uo
cẽ gaudii. et uocẽ leticie. uocem sponsi. et uocẽ
sponse. uocẽ mole. et lumẽ lucerne. et erit uni
ũsa t̄ra ei⁹ in solitudinẽ. et ĩ stuporẽ. et seruï
ent oẽs gẽs iste regi babilonis. lxx. ãnis. Cũ
q; ipleti fuerĩt anni. lxx. uisitabo sup̄ regẽ
babilonis. et sup̄ gentẽ illã dicit dñs iniq̄tatẽ
eoꝝ. et sup̄ t̄ram chaldeoꝝ. et ponã illã in solitu
dines sempit̄rnas. et adducam sup̄ t̄rã illã oïa
ũba mea que locut⁹ sũ ↄtra eã. omñe q̄d scp
tũ est in libro isto. q̄cumq; pphauit ieremias
adũsum oẽs gẽs. q̄r q̄ seruierũt eis cũ essent gẽtes
multe. et reges magni. et reddã eis s̄cd opa eoꝝ
et s̄cdm f̄ca manuũ suaꝝ. Quia sic dicit dñs
exercituũ. d̄s isr̄l. Sume calicẽ uini furoris h̄
de manu mea. et ppinabis de illo cunctis gẽtib⁹
ad q̄s ego mittã te. et bibent. et turbabũtur. et
isanient a facie gladii. quẽ ego mittã inter
eos. et accepi calicẽ de manu dñi. et ppinaui c̄
cunctis gentib; ad quas misit me dñs. ierl̄m.
et cũctis ciuitatib; iuda. et regib; ei⁹. et p̄ncipib⁹
ei⁹. ut darẽ eos in solitudinẽ et in stuporẽ. et in
sibilũ. et in maledictionẽ. sic̄ est dies ista. pha
raoni regi egipti. et seruis ei⁹. et p̄ncipib; ei⁹.
et oī pplo ei⁹. et uniũsis gñalit̄. cũctis regib; t̄re
ausitidis. et cunctis regib; t̄re philistiym. et as
calonis. et acharon. et azoti. et reliquis ydumee.
et moab. et filiis amon. et cũctis regib; tyri. et u
niũsis regib; sidonis. et regib; t̄re. insularum
qui sũt trans mare. et dedan. et theman. et buz.
et uniũsis q̄ attonsi sũt in comã. et cũctis regi
bus arabie. et cũctis regib; occidentis q̄ hitant
in deserto. et cunctis regib⁹ zambri. et cunctis
regib; elam. et cũctis regib; medoꝝ. cũctisq;
regibus aquilonis. et de pp̄e. et de longe. unicui
q; ↄtra f̄rem suũ. et oīb; regnis t̄re que sr̄ sup̄
faciem ei⁹. et rex sesach bibet p⁹ eos. Et dices
ad eos. h̄ dicit dñs exercituũ d̄s isr̄l. Bibite et
inebriamini. et uomite. et cadite. et nolite ↄsur
gere a facie gladii quẽ ego mittã int̄ uos.
Cũq; noluerint accipe calicẽ de manu tua ut
bibant dices ad eos. Hec dicit dñs exercituũ. bibẽ
tes bibetis. q̄r ecce ĩ ciuitate in q̄ iuocatũ est
nomẽ meũ. ego icipio affligẽ. et uos q̄i inocẽ
tes immunes eritis. Nõ eritis immunes. Gladiũ
enĩ ego uoco sup̄ oẽs hitatores t̄re dicit dñs exercitu
um. Et tu pphabis ad eos oïa ũba hec. et dices ad
illos. Dñs de excelso rugiet. et de hitaclo suo da
bit uocẽ suam. rugiens rugiet sup̄ decorẽ suũ.
celeuma q̄i calcantiũ in torcularib⁹ ↄcinetur
adũs⁹ oẽs hitatores t̄re. puenit sonit⁹ usq; ad
extrema t̄re. q̄r iudiciũ dño cũ gentib; iudica
tur. ip̄e cum omñi carne ipios tradidi gladio dic̄
dñs. Hec dicit dñs exercituum. egredietur. Ecce
afflictio de gente in gentẽ. et turbo magn⁹ e
gredietur a sũmitatib; t̄re. et erũt interfecti dñi
in die illa. a sũmo t̄re usq; ad sũmũ ei⁹. Non
plangent̄. neq; colligent̄. neq; sepelient̄ in ster
quiliniũ sup̄ faciẽ t̄re iacebunt. Vlulate pas
tores et clamate. et aspergite uos cinere. optimates
gregis. q̄r ↄpleti sũt dies u͞ri ut interficiamini.
et dissipationes u͞re. et cadetis q̄i uasa p̄ciosa.

et peribit fuga a pastoribus et salvatio ab opti-
matibus gregis. Vox clamoris pastorum et ulu-
latus optimatum gregis: quia vastavit dominus pas-
cua eorum. et conticuerunt arva pacis a facie ire et
furoris domini. Reliquit quasi leo tabernaculum suum.
quia facta est terra eorum in desolationem a facie
ire columbe et a facie ire furoris domini.

XXVI

In principio regni Ioachim
filii Iosie regis Iuda. factum est verbum istud
a domino dicens. Hec dicit dominus. Sta in atrio domus
domini. et loqueris ad omnes civitates Iude. de quibus
veniunt ut adorent in domo domini universos
sermones quos ego mandavi tibi. ut loquaris ad eos.
Noli subtrahere verbum si forte audiant et con-
vertantur unusquisque a via sua mala. et peni-
teat me mali. quod cogitavi facere eis propter mali-
ciam studiorum eorum. et dices ad eos. Hec dicit dominus.
Si non audieritis me. ut ambuletis in lege mea
quam dedi vobis ut audiatis sermones servorum
meorum prophetarum. quos ego misi ad vos. de nocte
consurgens. et dirigens et non audistis. dabo domum
istam sicut Silo. et urbem hanc dabo in maledictio-
nem cunctis gentibus terre. Et audierunt sacerdotes
et prophete. et omnis populus Ieremiam loquentem verba hec
in domo domini. Cumque complesset Ieremias loquens
omnia que preceperat ei dominus. ut loqueretur ad uni-
versum populum. apprehenderunt eum sacerdotes et prophe-
te et omnis populus dicentes. morte mo-
riatur. Quare prophetavit in nomine domini dicens.
Sicut Silo erit domus hec. et urbs ista desolabitur.
eo quod non sit habitator. Et congregatus est omnis populus
adversum Ieremiam in domum domini. et audierunt
principes Iuda omnia verba hec. et ascenderunt de do-
mo regis in domum domini. et sederunt in introitu por-
te domus domini nove. et locuti sunt sacerdotes et pro-
phete ad principes et ad omnem populum dicentes. Iudi-
cium mortis est viro huic. quia prophetavit adversum
civitatem istam. sicut audistis auribus vestris. Et
ait Ieremias ad omnes principes. et ad omnem populum
dicens. Dominus misit me ut prophetarem ad domum
istam. et ad civitatem hanc omnia verba que audistis.
Nunc ergo bonas facite vias vestras. et studia ves-
tra. et audite vocem domini dei vestri. et penitebit
dominum mali quod locutus est adversum vos. Ego autem
ecce in manibus vestris sum. facite ut bonum et
rectum est in oculis vestris. Verumtamen scitote et co-
gnoscite quod si occideritis me sanguinem innocen-
tem tradetis contra vosmetipsos. et contra civitatem
istam. et habitatores eius. In veritate enim misit
me dominus ad vos. ut loquerer in auribus vestris omnia
verba hec. Et dixerunt principes et omnis populus ad sacer-
dotes et prophetas. Non est viro huic iudicium
mortis. quia in nomine domini dei nostri locutus est ad
nos. Surrexerunt ergo viri de senioribus terre. et di-
xerunt ad omnem cetum populi loquentes. Micheas
de Morasthi fuit propheta in diebus Ezechie regis
Iude. et ait ad omnem populum Iude dicens. Hec
dicit dominus exercituum. Syon quasi ager arabitur.
et Ierusalem in acervum lapidum erit. et mons domus
domini in excelsa silvarum. Numquid morte condem-
pnavit eum Ezechias rex Iude et omnis Iuda. Numquid
non timuerunt dominum. et deprecati sunt faciem domini.
et penituit dominum mali. quod locutus erat adversum
eos. Itaque nos facimus grande malum contra animas
nostras. Fuit quoque vir prophetans in nomine domini Urias
filius Semei de Cariathiarim. et prophetavit adver-
sum civitatem istam. et adversum terram hanc iuxta
universa verba Ieremie. Et audivit rex Ioachim
et omnes potentes et principes eius verba hec. et quesivit
rex interficere eum. Et audivit Urias et timuit.
fugitque et ingressus est Egyptum. Et misit rex Ioa-
chim viros in Egyptum. Elnathan filium
Achobor. et viros cum eo in Egyptum. et eduxerunt
Uriam de Egypto. et adduxerunt eum ad regem Io-
achim. et percussit eum gladio. et proiecit cadaver
eius in sepulchris vulgi ignobilis. Igitur manus
Ahicam filii Saphan fuit cum Ieremia. ut non tra-
deretur in manus populi. et interficerent eum.

XXVII

In principio regni Ioachim filii Iosie regis
Iuda. factum est verbum istud ad Ieremiam a domino
dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vincula
et cathenas. et pones in collo tuo. et mittes ad
regem Edom. et ad regem Moab. et ad regem filiorum
Amon. et ad regem Tyri. et ad regem Sidonis in
manu nunciorum qui venerunt Ierusalem. et ad Sede-
chiam regem Iuda. et precipies eis ut ad dominos suos lo-
quantur. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Hec dice-
tis ad dominos vestros. Ego feci terram et homines et iu-
menta que sunt super faciem universe terre. in fortitu-
dine mea magna. et in brachio meo extento.
et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc
itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuch-
odonosor regis Babilonis servi mei. insuper et bestias agri
dedi ei ut serviant illi. Et servient ei omnes gentes. et
filio eius et filio filii eius. donec veniat tempus terre
eius et ipsius. et servient ei gentes multe. et reges
magni. Gens autem et regnum quod non servierit Nabu-
chodonosor regi Babilonis. et quicumque non curvaverit
collum suum sub iugo regis Babilonis in gladio
et in fame et in peste visitabo super gentem illam ait
dominus. donec consumam eos in manu eius. Vos ergo
nolite audire prophetas vestros et divinos et sompni-

atores et augures et maleficos. qui dicunt vobis non
servietis regi babilonis. quia prophetant vobis menda
cium. ut longe faciant vos de terra vestra. et eici
ant vos et pereatis. Porro gens que subiecerit
cervicem suam sub iugo regis babilonis et servierit
ei. dimittam eam in terra sua: dicit dominus. et colet
eam. et inhabitabit in ea. Et ad sedechiam regem
iuda locutus sum secundum omnia verba hec dicens. Subici
te colla vestra sub iugo regis babilonis et servi
te ei et populo eius. et vivetis. Quare moriemini
tu et populus tuus gladio et fame et peste. sicut lo
cutus est dominus ad gentem que servire noluerit regi
babilonis. Nolite audire verba prophetarum dicen
tium vobis non servietis regi babilonis. quia mendacium
ipsi locuntur vobis. quia non misi eos ait dominus. et ipsi
prophetant in nomine meo mendaciter. ut eiciam vos
et pereatis. tam vos quam prophete qui vaticinantur vobis.
et ad sacerdotes et ad populum istum locutus sum dicens.
hec dicit dominus deus. Nolite audire verba prophetarum
vestrorum. qui prophetant vobis dicentes. Ecce vasa domini
revertentur de babilone nunc cito. mendacium enim
prophetant vobis. Nolite ergo audire eos. sed ser
vite regi babilonis ut vivatis. quare datur
hec civitas in solitudinem? et si prophete sunt et est
verbum dei in eis. Occurrant domino exercituum ut non
veniant vasa que derelicta fuerant in domo domini et
in domo regis iuda et in ierusalem in babilonem.
Quia hec dicit dominus exercituum. ad columpnas et ad
mare et ad bases et ad reliquias vasorum que reman
serunt in civitate hac. que non tulit nabuch
rex babilonis. cum transferret iechoniam regem
iuda de ierusalem in babilonem et omnes optimates
iuda et ierusalem. quia hec dicit dominus exercituum deus israel ad
vasa que derelicta sunt in domo domini et in domo
regis iuda et in ierusalem. in babilonem transferen
tur. et ibi erunt usque ad diem visitationis sue dicit
dominus. et afferri faciam ea et restitui in loco isto.
XXVIII Et factum est in anno illo in
principio regni sedechie regis iude in anno
quarto. in mense quinto. dixit ad me ananias fi
lius azur propheta de gabaon in domo domini coram
sacerdotibus et omni populo dicens. Hec dicit dominus ex
ercituum deus israel. Contrivi iugum regis babilonis.
adhuc duo anni dierum. et ego referri faciam ad
locum istum omnia vasa domini que tulit nabuchodonosor
rex babilonis de loco isto. et transtulit ea in babi
lonem. et iechoniam filium ioachim regem iuda. et
omnem transmigrationem iude qui ingressi sunt in
babilonem ego convertam ad locum istum ait dominus.
conteram enim iugum regis babilonis. Et dixit ie
remias propheta ad ananiam prophetam in oculis
sacerdotum. et in oculis omnis populi qui stabat in domo
domini. et ait ieremias ananie amen. Sic faciat dominus.
suscitet dominus verba tua que prophetasti ut referantur
vasa in domum domini. et omnis transmigratio de babi
lone ad locum istum. verumtamen audi verbum hoc quod ego
loquor in auribus tuis et in auribus universi populi. pro
phete qui fuerunt ante me et ante te ab initio prophetave
runt super terras multas. et super regna magna. de prelio.
et de afflictione. et de fame. propheta qui vaticina
tus est pacem. cum venerit verbum eius sciretur propheta quem
miserit dominus in veritate. Et tulit ananias prophe
ta cathenam de collo ieremie prophete. et confregit eam.
et ait ananias propheta in conspectu omnis populi dicens.
hec dicit dominus. Sic confringam iugum nabuch re
gis babilonis post duos annos dierum de collo omnium
gentium. et abiit ieremias propheta in viam suam.
Et factum est verbum domini ad ieremiam postquam confregit
cathenam ananias propheta de collo ieremie dicens.
Vade et dic ananie. hec dicit dominus. Cathenas lig
neas contrivisti. et facies pro eis cathenas ferreas.
quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Iugum ferreum
posui super collum cunctarum gentium istarum ut ser
viant nabuch regi babilonis. et servient ei.
insuper et bestias terre dedi ei. Et dixit ieremias pro
pheta ad ananiam prophetam. Audi anania. Non
misit te dominus. et tu confidere fecisti populum istum in
mendacio. Iccirco hec dicit dominus. Ecce ego mittam
te a facie terre. hoc anno morieris. adversum dominum
enim locutus es. Et mortuus est ananias propheta in
anno illo in mense septimo. XXIX
Et hec sunt verba libri quem misit ieremias pro
pheta de ierusalem ad reliquias seniorum transmi
grationis et sacerdotes et ad prophetas. et ad omnem po
pulum quem transduxerat nabuch. de ierusalem in ba
bilonem. postquam egressus est iechonias rex et domina
et eunuchi et principes iuda et ierusalem. et faber
et inclusor de ierusalem in manu elasa filii saphan.
et gamaliel filii helchie quos misit sedechias
rex iuda ad nabuch regem babilonis in babi
lonem dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel omni
transmigrationi quam transtuli de ierusalem in babi
lonem. Edificate domos. et plantate hortos. et co
medite fructum eorum. Accipite uxores. et genera
te filios et filias. et date filiis vestris uxores. et
filias vestras date viris. et pariant filios et filias. et
multiplicamini ibi. et nolite esse pauci numero.
et querite pacem civitatis. ad quam transmigrare
vos feci. et orate pro ea dominum. quia in pace illi
us erit pax vestra. Hec enim dicit dominus exercituum
deus israel. Non vos seducant prophete vestri. qui sunt
in medio vestrum. et divini vestri. et ne attendatis

ad somnia vestra quae vos somniatis. quia falso ipsi
prophetant vobis in nomine meo. et non misi eos dicit dominus.
Quia haec dicit dominus. Cum ceperint impleri in babilone
.lxx. anni visitabo vos. et suscitabo super vos verbum
meum bonum ut reducam vos ad locum istum. Ego enim
scio cogitationes quas cogito super vos ait dominus. co
gitationes pacis et non afflictionis. ut dem vobis
finem et patientiam. Et invocabitis me. et ibitis. et ado
rabitis me. et ego exaudiam vos. Queretis me et
invenietis. cum quesieritis me in toto corde vestro
et inveniar a vobis. ait dominus. et reducam captivita
tem vestram. et congregabo vos de universis genti
bus et de cunctis locis. ad que expuli vos dicit
dominus. et reverti vos faciam de loco ad quem vos transmi
grare feci. Quia dixistis. suscitavit nobis
dominus prophetas in babilone. Quia haec dicit dominus ad
regem qui sedet super solium david. et ad omnem populum
habitatorem urbis huius. ad fratres vestros qui non sunt e
gressi vobiscum in transmigrationem. haec dicit dominus
exercituum. Ecce ego mittam in eis gladium et famem
et pestem. et ponam eos quasi ficus malas. que come
di non possunt. eo quod pessime sint. Et persequar e
os in gladio. et in fame. et in pestilentia. et dabo
eos in vexationem universis regnis terre in ma
ledictionem. et in stuporem. et in sibilum. et in opprobri
um cunctis gentibus ad quas eieci eos ego.
eo quod non audierint verba mea. dicit dominus que
misi ad eos per servos meos prophetas de nocte con
surgens. et mittens. Et non audistis dicit dominus. Vos
ergo audite verbum domini omnis transmigratio quam
emisi de ierusalem in babilonem. haec dicit dominus exer
cituum deus israel ad achab filium culie. et ad sede
chiam filium maasie. qui prophetant vobis in nomine
meo mendacium. Ecce ego tradam eos in manu
nabuchodonosor regis babilonis. et percutiet eos in o
culis vestris. et assumetur ex eis maledictio omni
transmigrationi iuda. que est in babilone dicentium.
Ponat te dominus sicut sedechiam et sicut achab quos
frixit rex babilonis in igne. pro eo quod fecerint
stultitiam in israel. et mechati sunt in uxores
amicorum suorum. et locuti sunt verbum in nomine meo
quod non mandavi eis. Ego sum iudex et testis di
cit dominus. Et ad semeiam neelamitem dices. Haec dicit
dominus exercituum deus israel. pro eo quod misisti libros in nomine
meo ad omnem populum qui est in ierusalem. et ad sopho
niam filium maasie sacerdotem. et ad universos sacer
dotes dicens. Dominus dedit te sacerdotem pro ioiada sa
cerdote. ut sis dux in domo domini. super omnem virum
arrepticium. et prophetantem. ut mittas eum in ner
vum et in carcerem. et nunc quare non increpasti ieremi
am anathothitem. qui prophetat vobis. quia super hoc

misit ad nos in babilonem dicens. longum est.
edificate domos. et habitate. et plantate hortos.
et comedite fructus eorum. Legit ergo sophonias
sacerdos librum istum in auribus ieremie prophete.
Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Mit
te ad omnem transmigrationem dicens. Haec dicit dominus
ad semeiam neelamitem. pro eo quod prophetavit vobis
semeias. et ego non misi eum. et fecit vos confidere
in mendacio. idcirco haec dicit dominus. Ecce ego visita
bo super semeiam neelamitem. et super semen eius. Non
erit ei vir sedens in medio populi huius. et non videbit
bonum quod ego faciam populo meo. ait dominus. quia pre
varicationem locutus est adversum dominum.

XXX Haec verba que factum est ad ieremiam a domino dicens.
Haec dicit dominus deus israel. Scribe tibi omnia verba haec que
locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies veni
unt dicit dominus. et convertam conversionem populi mei.
israel et iuda ait dominus. et convertam eos ad terram.
quam dedi patribus eorum. et possidebunt eam. Et haec
verba que locutus est dominus ad israel. et ad iudam. quia
haec dicit dominus. Vocem terroris audivimus formidi
nis et non est pax. Interrogate et videte si generat mas
culus. quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum
suum quasi parturientis. et conversae sunt universae fa
cies in auruginem. Ve quia magna dies illa.
nec est similis eius. tempusque tribulationis est iacob. et ex
ipso salvabitur. Et erit in die illa ait dominus exerci
tuum. conteram iugum eius de collo tuo. et vincula
eius disrumpam. et non dominabuntur ei amplius alieni.
sed servient domino deo suo. et david regi suo. quem
suscitabo eis. Tu ergo ne timeas serve meus
iacob. ait dominus. neque paveas israel. quia ecce ego
salvabo te de terra longinqua. et semen tuum de
terra captivitatis eorum. et revertetur iacob et
quiescet. et cunctis affluet bonis. et non erit quem
formidet. quoniam ego tecum sum dicit dominus: ut salvem
te. faciam enim consummationem in cunctis gentibus.
in quibus dispersi te. te autem non faciam in consummatio
nem. sed castigabo te in iudicio. ut non tibi videaris
innoxius. Quia haec dicit dominus insanabilis frac
tura tua pessima plaga tua non est qui iudicet
iudicium tuum. ad alligandum curationum utili
tas non est tibi. omnes amatores tui obliti sunt tui.
te non querent. plaga enim inimici percussi te.
castigatione crudeli. propter multitudinem iniquita
tis tue. dura facta sunt peccata tua. Quid cla
mas super contritione tua. Insanabilis est dolor
tuus propter multitudinem iniquitatis tue. et propter dura
peccata tua feci haec tibi. Propterea omnes qui comedunt te
devorabuntur. et universi hostes tui in captivi
tatem ducentur. et qui te vastant vastabuntur.

cunctosque praedatores tuos dabo in praedam. Ob-
ducam enim cicatricem tibi et a vulneribus tuis sana-
bo te dicit Dominus. Quia eiectam vocaverunt te Sion.
Haec est quae non habebat requirentem. Haec dicit Dominus.
Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Iacob.
et tectis eius miserebor. et aedificabitur civitas
in excelso suo. et templum iuxta ordinem suum funda-
bitur. et egredietur laus de eis. vox que ludentium.
et multiplicabo eos. et non minuentur. et glorifica-
bo eos. et non attenuabuntur. et erunt filii eius
sicut a principio. et coetus eius coram me permanebit.
et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. Et erit dux
eius ex eo. et princeps de medio eius producetur. et appli-
cabo eum. et accedet ad me. Quis enim iste est qui ap-
plicet cor suum ut appropinquet mihi ait Dominus. Et eritis
mihi in populum. et ego ero vobis in Deum.
Ecce turbo Domini furor egrediens.
procella ruens in capite impiorum conquiescet.
Non avertet iram indignationis Dominus. donec fa-
ciat et impleat cogitationem cordis sui. In novis-
XXXI simo dierum intelligetis ea. In tempore illo dicit Dominus.
ero Deus universis cognationibus Israel. et ipsi erunt
mihi in populum. Haec dicit Dominus. Invenit gratiam in de-
serto populus qui remanserat gladio vadet ad re-
quiem suam Israel. Longe Dominus apparuit mihi. et in cari-
tate perpetua dilexi te. Ideo attraxi te miserans.
rursumque aedificabo te. et aedificaberis virgo Israel.
Adhuc ornaberis tympanis tuis. et egredieris
in choro ludentium. Adhuc plantabis vineas
in montibus Samariae. plantabunt plantantes.
et donec veniat tempus non vindemiabunt. Quia erit
dies in qua clamabunt custodes in monte Sa-
mariae. et in monte Effraim. Surgite et ascen-
damus ad Dominum Deum nostrum. Quia haec dicit Dominus. Exul-
tate in laetitia Iacob. et hinnite contra caput genti-
um. personate. canite. et dicite. Salva Domine po-
pulum tuum reliquias Israel. Ecce ego adducam eos
de terra aquilonis. et congregabo eos ab extremis
terrae. Inter quos erit caecus et claudus. et praegnans et pa-
riens simul. coetus magnus revertentium huc. In
fletu venient. et in misericordia reducam eos et adducam
eos per torrentes aquarum in via recta. non impingent
in ea. quia factus sum Israeli pater. et Effraim primoge-
nitus meus est. Audite verbum Domini gentes. et annuntia-
te in insulis quae procul sunt et dicite. Qui dispersit
Israel congregabit eum. et custodiet eum sicut pastor
gregem suum. Redemit enim Dominus Iacob. et libera-
vit eum de manu potentioris. et venient et lauda-
bunt in monte Sion. et confluent ad bona Domini super
frumento. vino et oleo. et fetu pecorum et armentorum.
Eritque anima eorum quasi hortus irriguus. et ultra non
esurient. Tunc laetabitur virgo in choro. iuvenes
et senes simul. Et convertam luctum eorum in gaudium. et
consolabor eos. et laetificabo a dolore suo. et inebria-
bo animam sacerdotum pinguedine. et populus meus bonis
meis adimplebitur. ait Dominus. Haec dicit Dominus. Vox in
excelso audita est lamentationis et fletus et luctus
Rachel plorantis filios suos. et nolentis consolari
super eos quia non sunt. Haec dicit Dominus. Quiescat vox tua
a ploratu. et oculi tui a lacrimis. quia est merces ope-
ri tuo. ait Dominus. et revertentur de terra inimici. Et est
spes in novissimis tuis. ait Dominus. et revertentur
filii ad terminos suos. Audiens audivi Effraim
transmigrantem. Castigasti me et eruditus sum quasi
iuvenculus. Converte me et convertar quia tu Dominus Deus
meus. Post quam enim convertisti me egi paenitentiam. et post-
quam ostendisti mihi percussi femur meum. Confusus
sum et erubui. quoniam sustinui opprobrium adolescentiae
meae. Si filius honorabilis mihi Effraim. si puer de-
licatus. quia ex quo locutus sum de eo adhuc recorda-
bor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum
miserans miserebor eius ait Dominus. Statue tibi spe-
culam. pone tibi amaritudines. Dirige cor tuum in viam
rectam in qua ambulasti. Revertere virgo Israel re-
vertere ad civitates tuas istas. Usquequo deli-
ciis dissolveris filia vaga. Quia creavit Dominus novum
super terram femina circumdabit virum. Haec dicit Dominus exer-
cituum Deus Israel. Adhuc dicent verbum istud in terra
Iuda. et in urbibus eius. cum convertero captivitatem
eorum. Benedicat tibi Dominus pulchritudo iustitiae mons
sanctus. et habitabunt in eo Iudas et omnes civitates eius simul
agricolae et minantes greges. Quia inebriavi animam
lassam. et omnem animam esurientem saturavi. Ideo
quasi de somno suscitatus sum. et vidi et somnus meus dul-
cis mihi. Ecce dies veniunt dicit Dominus. et seminabo
domum Israel et domum Iuda semine hominum et semine
iumentorum. Et sicut vigilavi super eos ut evellerem et de-
molirer. et dissiparem. et disperderem. et affligerem. sic
vigilabo super eos ut aedificem et plantem. ait Dominus.
In diebus illis non dicent ultra patres comederunt uvam
acerbam. et dentes filiorum obstupuerunt. Sed unusquisque
in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui comede-
rit uvam acerbam. obstupescent dentes eius. Ecce
dies veniunt dicit Dominus. et feriam domui Israel et do-
mui Iuda foedus novum. non secundum pactum quod pepigi
cum patribus vestris in die qua apprehendi manum eorum
ut educerem eos de terra Aegypti. pactum quod irritum
fecerunt et ego dominatus sum eorum dicit Dominus. Et hoc erit
pactum quod feriam cum domo Israel. Post dies illos dicit
Dominus. dabo legem meam in visceribus eorum. et in corde
eorum scribam eam. et ero eis in Deum. et ipsi erunt mihi
in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum

et vir fratrem suum dicens. Cognoscite dominum. Omnes enim
cognoscent me a minimo usque ad maximum. ait
dominus. quia propitiabor iniquitatibus eorum. et peccati eorum
non ero memor amplius. Hec dicit dominus. Qui dat
solem in lumine diei. ordinem lune et stellarum
in lumine noctis. qui turbat mare et sonant
fluctus eius. dominus exercituum nomen illi. Si defece
rint leges iste coram me dicit dominus. tunc et semen
israel deficiet. ut non sit gens coram me cunctis diebus.
Hec dicit dominus. Si mensurari potuerint celi desur
sum. et investigari fundamenta terre deorsum. et ego
abiciam universum semen israel. propter omnia que fecerunt
dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus. et edifica
bitur civitas domino a turre ananeel usque ad por
tam anguli. et exibit ultra norma mensure in
conspectu eius. super collem gareb. et circuibit goa
tha. et omnem vallem cadaverum. et cineris. et univer
sam regionem mortis usque ad torrentem cedron.
et usque ad angulum porte equorum orientalis. sanctum
domini non evelletur. et non destruetur ultra in per
petuum.

XXXII Verbum quod factum est ad ieremiam a domino in anno
decimo sedechie regis iuda. ipse est annus octavus
decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis babilonis obsi
debat ierusalem. et ieremias propheta erat clausus
in atrio carceris. quod erat in domo regis iuda. Clau
serat enim eum sedechias rex iuda dicens. Quare va
ticinaris dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego dabo ci
vitatem istam. in manu regis babilonis. et capiet
eam. et sedechias rex iuda non effugiet de manu
chaldeorum. sed tradetur in manus regis babilonis.
et loquetur os eius cum ore illius. et oculi eius oculos eius
videbunt. et in babilonem ducet sedechiam. et ibi
erit donec visitem eum. ait dominus. Si autem dimicaveri
tis adversum chaldeos. nihil prosperum habebitis. Et dixit
ieremias. Factum est verbum domini ad me dicens. Ecce
ananeel filius sellum patruelis tuus veniet ad te
dicens. Eme tibi agrum meum qui est in anathot. tibi enim
competit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me
ananeel filius patrui mei secundum verbum domini ad
vestibulum carceris. et ait ad me. Posside agrum
meum qui est in anathot in terra beniamin. quia tibi
competit hereditas. et tu propinquus es ut possideas.
Intellexi autem quod verbum domini esset. et emi agrum ab
ananeel filio patrui mei. qui est in anathot. et
appendi ei argentum. vii. stateres. et x. argenteos.
et scripsi in libro et signavi. et adhibui testes.
et appendi argentum in statera. et accepi librum pos
sessionis signatum. et stipulationes. et rata. et si
gna forinsecus. et dedi librum possessionis baruch
filio neri filii maasie in oculis ananeel pa
truelis mei. et in oculis testium qui scripti erant in
libro emptionis. in oculis iudeorum omnium. qui sede
bant in atrio carceris. Et precepi baruch coram eis
dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Sume libros
istos. librum emptionis hunc signatum. et librum hunc
qui apertus est et pone illos in vase fictili. ut
permanere possint diebus multis. Hec enim dicit
dominus exercituum deus israel. Adhuc possidebuntur do
mus et agri. et vinee. in terra ista. Et oravi ad
dominum postquam tradidi librum possessionis baruch
filio neri dicens. Heu. heu. heu. domine deus. Ecce tu
fecisti celum et terram. in fortitudine tua magna.
et in brachio tuo extento. non erit tibi difficile omne
verbum. qui facis misericordiam in milibus. et reddis iniqui
tatem patrum in sinum filiorum post eos. Fortissi
me magne potentie dominus exercituum nomen tibi.
magnus consilio. et incomprehensibilis cogitatu. Cuius
oculi aperti sunt super omnes vias filiorum adam. ut reddas
unicuique secundum vias suas. et secundum fructum adinventio
num eius. Qui posuisti signa et portenta in terra
egypti usque ad diem hanc. et in israel et in hominibus. et fecis
ti tibi nomen sicut est dies hec. et eduxisti populum tuum
israel de terra egypti. in signis. et in portentis. et in
manu robusta. et in brachio extento. et in terrore
magno. Et dedisti eis terram hanc quam iurasti patri
bus eorum. ut dares eis terram fluentem lacte et mel
le. et ingressi sunt. et possederunt eam. et non obedierunt
voci tue. et in lege tua non ambulaverunt. Omnia que
mandasti eis ut facerent non fecerunt. et evenerunt
eis omnia mala hec. Ecce munitiones extructe sunt
adversum civitatem ut capiatur. et urbs data est in
manus chaldeorum. et in manus regis babilonis
qui preliantur adversus eam. a facie gladii et famis
et pestilentie. et quecumque locutus es acciderunt ut
tu ipse cernis. Et tu dicis mihi domine deus. Eme agrum
argento. et adhibe testes cum urbs data sit
in manu chaldeorum. Et factum est verbum domini
ad ieremiam dicens. Ecce ego dominus deus universe
carnis. Numquid mihi difficile erit omne verbum? propter
ea hec dicit dominus. Ecce ego tradam civitatem istam
in manu chaldeorum. et in manu regis babilonis
et capient eam. et venient chaldei preliantes adversum
urbem hanc. et succendent eam igni. et comburent eam.
et domos in quarum domatibus sacrificabant baal.
et libabant libamina diis alienis ad irritandum
me. Erant enim filii israel. et filii iuda iugiter fa
cientes malum in oculis meis. ab adolescentia sua. fi
lii israel. qui usque nunc exacerbant me in opere manuum
suarum. dicit dominus. Quia in furore et indignatione
mea facta est michi civitas hec. a die qua edi
ficaverunt eam usque ad diem istam. qua auferetur a

aspectu meo. propter maliciam filiorum israel et filiorum
iuda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes
ipsi et reges eorum, principes eorum et sacerdotes, et prophe-
te eorum, viri iuda et habitatores ierusalem. Et verterunt
ad me terga et non facies; cum docerem eos diluculo
et erudirem, et nollent audire ut acciperent dis-
ciplinam. Et posuerunt ydola sua in domo in qua
invocatum est nomen meum, ut polluerent eam. Et edifi-
caverunt excelsa baal, que sunt in valle filii ennon,
ut initiarent filios suos et filias suas moloch,
quod non mandavi eis, nec ascendit in cor meum ut
facerent abhominationem hanc, et in peccatum deducerent
iudam. Et nunc propter ista, hec dicit dominus deus israel ad civi-
tatem hanc, de qua vos dicitis quod tradatur in manu
regis babilonis in gladio et in fame et in peste.
Ecce ego congregabo eos de universis terris ad quas
eieci eos in furore meo et in ira mea et in indig-
natione grandi, et reducam eos ad locum istum,
et habitare eos faciam confidenter. Et erunt mihi in populum
et ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum et viam
unam, ut timeant me universis diebus, et bene
sit eis et filiis eorum post eos. Et feriam eis pactum
sempiternum et non desinam eis benefacere, et timorem
meum dabo in corde eorum ut non recedant a me. Et
letabor super eis cum bene eis fecero, et plantabo eos
in terra ista in veritate in toto corde meo et in tota anima
mea. Quia hec dicit dominus: Sicut adduxi in populum istum
omne malum hoc grande, sic adducam super eos omne
bonum quod ego loquar ad eos. Et possidebuntur
agri in terra ista, de qua vos dicitis quod deserta sit
eo quod non remanserit homo et iumentum, et data sit
in manus chaldeorum. Agri pecunia ementur et
scribentur in libro et imprimetur signum et testes
adhibebuntur in terra beniamin et in circuitu ierusalem et
in civitatibus iuda et in civitatibus montanis
et in civitatibus campestribus et in civitatibus que
ad austrum sunt, quia convertam captivitatem eorum, ait dominus.
Et factum est verbum domini ad
III Ieremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio
carceris, dicens: Hec dicit dominus qui facturus est
et formaturus illud et paraturus, dominus nomen eius. Cla-
ma ad me et exaudiam te, et adnuntiabo tibi gran-
dia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel
ad domos urbis huius et ad domos regis iuda que
destructe sunt, et ad munitiones et ad gladium
venientium ut dimicent cum chaldeis, et impleant
eas cadaveribus hominum quos percussi in furore meo
et in indignatione mea, abscondens faciem meam
a civitate hac propter omnem maliciam eorum. Ecce ego
obducam eis cicatricem et sanitatem, et curabo eos
et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis. Et
convertam conversionem iuda et conversionem ierusalem,
et edificabo eos sicut a principio. Et emundabo illos ab omni
iniquitate sua in qua peccaverunt mihi, et propicius ero
iniquitatibus eorum cunctis in quibus deliquerunt mihi
et spreverunt me. Et erit mihi in nomen et in gaudium et in
laudem et in exultationem cunctis gentibus terre, que
audierint omnia bona que ego facturus sum eis; et pa-
vebunt et turbabuntur in universis bonis et in omni
pace quam ego faciam eis. Hec dicit dominus: Adhuc
audietur in loco isto quem vos dicitis esse desertum,
eo quod non sit homo nec iumentum in civitatibus iuda
et foris ierusalem que desolate sunt absque homine et absque
habitatore et absque pecore, vox gaudii et vox leti-
cie, vox sponsi et vox sponse, vox dicentium: Confi-
temini domino exercituum quoniam bonus dominus, quoniam in eternum
misericordia eius; et portantium vota in domum domini. Reducam
enim conversionem terre sicut a principio, dicit dominus. Hec dicit
dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque
homine et absque iumento et in cunctis civitatibus eius
habitaculum pastorum accubantium gregum. Et in
civitatibus montuosis et in civitatibus campes-
tribus et in civitatibus que ad austrum sunt, et in terra
beniamin et in circuitu ierusalem et in civitatibus
iuda, adhuc transibunt greges ad manum nume-
rantis, ait dominus. Ecce dies veniunt, dicit dominus, et
suscitabo verbum bonum quod locutus sum ad domum israel
et ad domum iuda. In tempore illo et in diebus illis ger-
minare faciam david germen iusticie, et faciet iudi-
cium et iusticiam in terra. In diebus illis salvabitur
iuda et israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod
vocabunt eum: dominus iustus noster. Quia hec dicit dominus:
Non interibit de david vir qui sedeat super thronum domus
israel, et de sacerdotibus et de levitis non interibit vir
a facie mea qui offerat holocaustomata et incen-
dat sacrificium et cedat victimas cunctis diebus.
Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens: Hec dicit
dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die et pac-
tum meum cum nocte, ut non sit dies et nox in tempore
suo, et pactum meum irritum esse poterit cum servo meo
david, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius,
et levite et sacerdotes ministri mei. Sicut enumera-
ri non possunt stelle celi et metiri harena maris,
sic multiplicabo semen david servi mei et levitas mi-
nistros meos. Et factum est verbum domini ad ieremiam
dicens: Numquid non vidisti quod populus hic locutus sit
dicens: Due cognationes quas elegerat dominus abiecte
sunt, et populum meum despexerunt, eo quod non sit ultra
gens coram eis. Hec dicit dominus: Si pactum meum
inter diem et noctem et leges celo et terre non posui, et quidem
et semen iacob et david servi mei proiciam ut non assu-
mam de semine eius principes seminis abraham.

ẏsaac. ⁊ iacob. reducā enī ꝯūsionē eoꝝ ⁊ mi
serebor eis.

XXXIIII

Verbum qđ factū est ad ieremiā a dn̄o. qn̄ ne
nabuch rex babilonis ⁊ oīs exercit9 ei9. ⁊ uni
uersa q; regna t̄re que erant sub potestate
man9 ei9. ⁊ oēs ppl'i bellabant ꝯ ierl'm. ⁊ ꝯt̄
oēs urbes ei9 dicens. hec dicit dn̄s ds isr̄l. Vade
⁊ loq̄re ad sedechiā regē iuda ⁊ dices ad eū. hec
dicit dn̄s. Ecce ego tradā ciuitatē hanc ī man9
regis babilonis. ⁊ succendet eā igni. ⁊ tu n̄ effu
gies de manu ei9. s; ꝯphensione capieris. ⁊ in
manu ei9 traderis. ⁊ oculi tui oclos regis babilo
nis videbunt. ⁊ os ei9 cū ore tuo loq̄tur. ⁊ babi
lonē introibis. At tn̄ audi v̄bū dn̄i sedechia
rex iuda. H' dicit dn̄s ad te. Nō morieris ī gla
dio. s; in pace morieris. ⁊ scdm ꝯbustiōes pa
trū tuoꝝ regū prioꝝ q̄ fuerūt an̄ te. sic ꝯbur
ent te. ⁊ ue dn̄e plangent te. q; v̄bū ego lo
cut9 sū dicit dn̄s. Et locut9 est ieremias pph̄a,
ad sedechiā regē iuda uniūsa v̄ba h' ī ierl'm.
Et exercit9 regis babilonis pugnabat ꝯ ierl'm. ⁊
ꝯtra oēs ciuitates iude. que reliq̄e erant ꝯtra
lachis. ⁊ ꝯ ezecha. he eni sup̄erant de ciuitatib9
iude. urbes munite. Verbū qđ fc̄m est ad iere
miā a dn̄o. p9quā pcussit rex sedechias fedus
cū omi pplo in ierl'm. pdicans ut dimitteret
un9quisq; seruū suū. ⁊ un9quisq; ancillā suā
hebreū ⁊ hebreā liberos. ⁊ nequaquā dn̄arentur
eis idē in iudeo. ⁊ frē suo. Audierunt g' oēs pri
cipes. ⁊ uniūs9 pplc. q̄ inierāt pactū. ut dimit
terent un9quisq; seruū suū. ⁊ un9quisq; ancillā
suā liberos. ⁊ ultra n̄ dn̄arentur eis. Audierūt g'
⁊ dimiserūt. ⁊ ꝯūsi sūt deinceps. ⁊ retraxerunt
seruos ⁊ ancillas suas quos dimiserāt. ⁊ sub
iugauerūt ī famulos ⁊ in famlas. Et fc̄m est
v̄bū dn̄i ad ieremiam a dn̄o dicēs. H' dicit dn̄s
ds isr̄l. Ego pcussi fed9 cū patrib; ur̄is in die q̄
eduxi uos de t̄ra egipti. de domo seruitutis di
cens. Cū ꝯpleti fuerint. vii. anni. dimittat un9
quisq; frēm suū hebreū qui uendit9 est ei. ⁊
seruierit tibi. vi. annis. ⁊ dimittes eū a te libe
rū. ⁊ nō audierūt me patres ur̄i. nec īclinauer̄
aurē suā. ⁊ ꝯūsi estis uos hodie. ⁊ fecistis quod
rectū est in oculis meis. ut pdicaretis un9 q̄sq;
libertatē ad amicū suū. ⁊ inistis pactū ī con
spectu meo ī domo in q̄ īuocatū est nom̄ meū
sup̄ eam. ⁊ reūsi estis. ⁊ ꝯtaminastis nom̄ meū
⁊ reduxistis un9quisq; seruū suū. ⁊ un9 q̄sq;
ancillā suā quos dimiseratis ut eēnt liberi ⁊
sue potestatis. ⁊ subiugastis eos ut sint uobis
serui ⁊ ancille. ppea hec dicit dn̄s. Vos n̄ au
distis me ut pdicaretis libtatē un9quisq;
frī suo. ⁊ un9quisq; amico suo. Ecce ego pdi
co uob libertatem ait dn̄s. ⁊ ad gladiū. ⁊ ad famē.
⁊ ad pestē. ⁊ dabo uos in ꝯmotionē cunctis
regnis t̄re. ⁊ dabo uiros qui p̄uaricantur fed9
meū. ⁊ nō obseruauerūt v̄ba federis. quibus ꝯsen
si sūt in ꝯspectu meo. Vitulā quē conciderūt
in duas partes. ⁊ trāsierūt int̄ diuisiones eius
principes iuda. ⁊ pncipes ierl'm. ⁊ eunuchi.
⁊ sacerdotes. ⁊ oīs ppl's t̄re. qui trāsierūt int̄ diuisi
ones uituli. ⁊ dabo eos ī manū inimicoꝝ su
oꝝ. ⁊ ī manū q̄rentiū aīam eoꝝ. ⁊ erit morti
cinū eoꝝ in escā uolatilib; celi ⁊ bestiis t̄re.
Et sedechiā regē iuda. ⁊ pncipes ei9 dabo ī ma
nū inimicoꝝ suoꝝ. ⁊ ī manū q̄rentiū aīam
eoꝝ. ⁊ ī manu exercituū regis babilonis q̄ re
cesserunt a uob. Ecce ego precipio dic dn̄s. et
reducā eos in ciuitatem hanc. ⁊ pliabuntur ꝯ
t̄ eā. ⁊ capient eā ⁊ succendent igni. Et ci
uitates iuda dabo ī solitudinē. eo q̄d non sit
habitator.

XXXV

Verbum qđ fc̄m est ad ieremiā a dn̄o ī dieb;
Ioachim filii iosie regis iuda dicens. Vade
ad domū rechabitaꝝ. ⁊ loq̄re illis. ⁊ introduces
eos in domū dn̄i. in unam exedrā thesauro
rum. ⁊ dabis eis bibere uinū. Et assūpsi iecho
niā filiū ieremie filii absamie ⁊ frēs ei9. et
oēs filios ei9. ⁊ uniūsam domū rechabitaꝝ. ⁊
introduxi eos in domū dn̄i ad gazophilaciū
filioꝝ ennan filii iegedelie hoīs dei. qd̄ erat
iuxta gazophilaciū pncipū sup̄ thesaurum
maasie filii sellum. qui erat custos uestibuli.
⁊ posui corā filiis dom9 rechabitaꝝ. sciphos
plenos uino. ⁊ calices. ⁊ dixi ad eos. bibite ui
nū. Qui responderūt. Nō bibem9 uinū. Quia iona
dab fili9 rechab pat̄ nr̄ p̄cepit nob dicēs. Non
bibetis uinū uos ⁊ filii ur̄i usq; in sempiternum.
⁊ domū nō edificabitis. ⁊ sementē nō seretis. ⁊
uineas n̄ plantabitis. nec hēbitis. s; in taber
naculis habitabitis cunctis dieb; ur̄is. ut uiuatis
dieb; multis. sup̄ faciē t̄re in q̄ uos peregrinami
ni. Obediuim9 ergo uoci ionadab filii rechab
patris nr̄i. in oīb; que p̄cepit nob. ita ut n̄ biberem9
uinū cunctis dieb; nr̄is. Nos ⁊ mulieres nr̄e.
filii ⁊ filie nr̄e. ⁊ nō edificarem9 domos ad habitan
dū. ⁊ uineā. ⁊ agrū. ⁊ sementem n̄ habuim9. s; ha
bitauim9 in tabnaclis. ⁊ obedientes fuim9 iuxta
oīa que p̄cepit nob ionadab pat̄ nr̄. Cū aūt
ascendisset nabuch rex babilonis ad t̄ram
nr̄am. diximus. Venite īgrediamur ierl'm a fa
cie exercitus chaldeoꝝ. ⁊ a facie exercit9 syrie. et

mansimus in Ierusalem. Et factum est verbum domini ad
Ieremiam dicens. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Va-
de et dic viris Iuda et habitatoribus Ierusalem. Nunquid
non accipietis disciplinam ut obediatis verbis
meis dicit dominus. Prevaluerunt sermones Ionadab
filii Rechab quos precepit filiis suis ut non biberent
vinum. et non biberunt usque ad diem hanc quia obedi-
erunt precepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos
de mane consurgens et loquens. et non obedistis michi. Mi-
sique ad vos omnes servos meos prophetas consurgens
diluculo. mittensque et dicens. Convertimini unus-
quisque a via sua pessima. et bona facite studia
vestra. et nolite sequi deos alienos. neque colatis eos.
et habitabitis in terra quam dedi vobis et patribus vestris.
et non inclinastis aurem vestram. neque audistis me. Fir-
maverunt igitur filii Ionadab filii Rechab preceptum
patris sui. quod preceperat eis. populus autem iste non obedivit
michi. Idcirco hec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego
adducam super Iudam. et super omnes habitatores Ierusalem. universam
afflictionem quam locutus sum adversum illos. eo quod
locutus sum ad illos. et non audierunt. vocavi illos. et
non responderunt michi. Domui autem Rechabitarum dixit Ie-
remias. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Pro eo quod
obedistis precepto Ionadab patris vestri. et custodis-
tis omnia mandata eius. et fecistis universa que precep-
it vobis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus Israel. Non de-
ficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab stans
in conspectu meo cunctis diebus.
XXXVI Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosie regis
Iuda. factum est verbum hoc ad Ieremiam a domino di-
cens. Tolle volumen libri et scribes in eo omnia verba
que locutus sum tibi adversum Israel et Iudam. et adversum
omnes gentes. a die qua locutus sum ad te ex diebus Iosie
usque ad diem hanc. Si forte audiente domo Iuda
universa mala que ego cogito facere eis. revertatur
unusquisque a via sua pessima. et propitius ero iniquita-
ti et peccato eorum. Vocavit ergo Ieremias Baruch
filium Nerie. et scripsit Baruch ex ore Ieremie omnes
sermones domini quos locutus est ad eum in volumi-
ne libri. Et precepit Ieremias Baruch dicens. Ecce
clausus sum nec valeo ingredi domum domini. Ingredere
ergo tu et lege de volumine in quo scripsisti ex ore
meo verba domini audiente populo in domo domini in die
ieiunii. Insuper et audientibus universis Iuda qui veniunt
de civitatibus suis leges eis. Si forte cadat oratio e-
orum in conspectu domini. et revertatur unusquisque a via
sua pessima. quoniam magnus furor est et indignatio
quam locutus est dominus adversum populum hunc. Et fecit
filius Nerie Baruch iuxta omnia que preceperat ei Iere-
mias propheta legens ex volumine sermones domini
in domo domini. Factum est autem in anno quinto Ioachim
filii Iosie regis Iuda. in mense nono. predicaverunt
ieiunium in conspectu domini omni populo in Ierusalem. et uni-
verse multitudini que confluxerat de civitatibus Iuda
in Ierusalem. Legitque Baruch ex volumine sermones
Ieremie in domo domini in gazophilacio Gamarie
filii Saphan scribe in vestibulo superiore in in-
troitu porte nove domus domini audiente omni populo.
Cumque audisset Micheas filius Gamarie filii Saphan
omnes sermones domini ex libro. descendit in domum regis
ad gazophilacium scribe. et ecce ibi omnes principes se-
debant. Elisama scriba. et Dalaias filius Semeie.
et Elnathan filius Achobor. et Gamarias filius Saphan.
et Sedechias filius Ananie. et universi principes. Et
nunciavit eis Micheas omnia verba que audivit legen-
te Baruch ex volumine in auribus populi. Miserunt
itaque omnes principes ad Baruch. Iudi filium Natha-
nie filii Selemie. filii Chusi dicentes. Volumen
ex quo legisti audiente populo. assume in manu tua.
et veni. Tulit ergo Baruch filius Nerie volumen in
manu sua. et venit ad eos. Et dixerunt ad eum. Sede et
lege hec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus
eorum. Igitur cum audissent omnia verba obstupuerunt
unusquisque ad proximum suum. et dixerunt ad Baruch.
Nunciare debemus regi omnes sermones istos. et interro-
gaverunt eum dicentes. Indica nobis quomodo scripsisti
omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autem eis Baruch.
Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones
istos. et ego scribebam in volumine atramento. Et
dixerunt omnes principes ad Baruch. Vade abscondere tu
et Ieremias. et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt
ad regem in atrium. Porro volumen commendaverunt in
gazophilacium Elisame scribe. et nunciaverunt au-
diente rege omnes sermones. Misit itaque rex Iudi
ut sumeret volumen. Qui tollens illud de gazo-
philacio Elisame scribe legit audiente rege.
et universis principibus qui stabant circa regem.
Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono.
et posita erat arula coram eo plena prunis. Cum-
que legisset Iudi tres pagellas vel quatuor. scidit
illud scalpello scribe. et proiecit in ignem qui erat
super arulam. donec consumeretur omne volumen
igni qui erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt
vestimenta sua. Rex et omnes servi eius qui audierunt
sermones istos universos. Verumptamen Elnathan
et Dalaias. et Gamarias. contradixerunt regi ne com-
bureret librum. et non audivit eos. Et precepit rex
Ieremiel filio Amalech. et Saraie filio Ezriel.
et Selemie filio Abdeel. ut comprehenderent Baruch
scribam. et Ieremiam prophetam. Abscondit autem eos dominus.
Et factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam. post-
quam combusserat rex volumen et sermones quos

scripserat baruch ex ore ieremie dicens. Rursum
tolle volumen aliud. et scribe in eo omnes sermones pri-
ores qui erant in primo volumine quod conbussit io-
achim rex iuda. Et ad ioachim regem iuda dices. Hec
dicit dominus. Tu conbusisti volumen illud dicens. Quare
scripsisti in eo annuncians festinus veniet rex
babilonis. et vastabit terram hanc. et cessare faciet
ex illa hominem et iumentum. Propterea hec dicit dominus contra
ioachim regem iuda. Non erit qui sedeat ex eo super
solium david. et cadaver eius proicietur ad estum per diem
et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen
eius et contra servos eius iniquitates suas. et adducam super
eos et super habitatores ierusalem. et super viros iuda omne ma-
lum quod locutus sum ad eos. et non audierunt. Ieremias
autem tulit volumen aliud. et dedit illud baruch filio
nerie scribe. Qui scripsit in eo ex ore ieremie omnes ser-
mones libri quem conbusserat rex iuda ioachim
igni. et insuper additi sunt sermones multo plures
quam ante fuerant.

XXXVII Et regnavit rex sedechias filius iosie pro iechoni-
a filio ioachim. quem constituit regem nabuch.
rex babilonis in terra iuda. Et non obedivit ipse
et servi eius. et populus terre verbis domini que locutus est in
manu ieremie prophete. Et misit rex sedechias io-
chal filium selemie. et sophoniam filium maasie sa-
cerdotem ad ieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dominum
deum nostrum. Ieremias autem libere ambulabat in medio
populi. non enim miserant eum in custodiam carceris.
Igitur exercitus pharaonis egressus est de egipto. Et audien-
tes chaldei qui obsidebant ierusalem huiuscemodi nun-
cium recesserunt ab ierusalem. Et factum est verbum domini
ad ieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus
israel. Sic dicetis regi iuda qui misit vos ad interro-
gandum me. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est
vobis in auxilium. revertetur in terram suam in egiptum.
et redient chaldei. et preliabuntur contra civitatem hanc. et ca-
pient eam. et incendent igni. Hec dicit dominus. Noli-
te decipere animas vestras dicentes. Euntes abibunt.
et recedent a nobis chaldei. quia non abibunt. Sed et si per-
cusseritis omnem exercitum chaldeorum qui preliantur adver-
sum vos. et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati
singuli de tentorio suo consurgent. et incendent ci-
vitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus chal-
deorum ab ierusalem. propter exercitum pharaonis egressus est ie-
remias de ierusalem. ut iret in terram beniamin. et
divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cum-
que pervenisset ad portam beniamin. erat ibi custos
porte per vices nomine ierias filius selemie filii ana-
nie. et apprehendit ieremiam prophetam dicens. Ad chal-
deos profugis. Et respondit ieremias. Falsum est. Non
fugio ad chaldeos. Et non audivit eum. sed conprehendit
ierias ieremiam. et adduxit eum ad principes. Quam
ob rem irati principes ieremiam cesum eum mise-
runt in carcerem qui erat in domo ionathe scribe.
Ipse enim prepositus erat super carcerem. Itaque ingres-
sus est ieremias in domum laci et in ergastulum. et
sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens autem
rex sedechias tulit eum. et interrogavit eum in do-
mo sua abscondite et dixit. Putasne est sermo a
domino? Et dixit ieremias. Est. Et ait. In manu re-
gis babilonis traderis. Et dixit ieremias ad regem
sedechiam. Quid peccavi tibi. et servis tuis et popu-
lo tuo. quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophete
vestri qui prophetabant vobis et dicebant. Non veniet rex
babilonis super vos. et super terram hanc. Nunc ergo audi
obsecro domine mi rex. valeat deprecatio mea in con-
spectu tuo. et ne me remittas in domo ionathe
scribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias
ut traderetur ieremias in vestibulo carceris. et
daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento
donec consumerentur omnes panes de civitate. Et man-
sit ieremias in vestibulo carceris.

XXXVIII Audivit autem saphatias filius nathan et godolias
filius phassur. et iochal filius selemie. et phas-
sur filius melchie sermones quos ieremias lo-
quebatur ad omnem populum dicens. Hec dicit dominus. Qui-
cumque manserit in civitate hac morietur
gladio. et fame. et peste. Qui autem profugerit ad chal-
deos. vivet. et erit anima eius sospes et vivens. Hec
dicit dominus. Tradendo tradetur civitas hec in ma-
nu exercitus regis babilonis. et capiet eam. Et dixe-
runt principes regi. Rogamus ut occidatur
homo iste. De industria enim dissolvit manus
virorum bellantium. qui remanserunt in civitate
hac. et manus universi populi loquens ad eos iuxta ver-
ba hec. Siquidem homo iste non querit pacem populo huic
sed malum. Et dixit rex sedechias. Ecce ipse
in manibus vestris est. nec enim fas est regem vobis
quicquam negare. Tulerunt ergo ieremiam. et proiecerunt
eum in lacum melchie filii amalech qui erat in ves-
tibulo carceris. et submiserunt ieremiam in funibus
in lacum in quo non erat aqua sed lutum. Descendit
itaque ieremias in cenum. Audivit autem abdeme-
lech ethiops vir eunuchus qui erat in domo re-
gis quod misissent ieremiam in lacum. Porro rex
sedebat in porta beniamin. Et egressus est abdeme-
lech de domo regis. et locutus est ad regem dicens.
Domine mi rex male fecerunt viri isti omnia quecumque
perpetrarunt. contra ieremiam prophetam mittentes eum
in lacum ut moriatur ibi fame. Non sunt enim pa-
nes ultra in civitate. Precepit itaque rex abde-
melech ethiopi dicens. Tolle tecum hinc. xxx.

uiros. et leua ieremiam prophetam de lacu antequam
moriatur. Assumptis ergo abdemelech secum
uiris ingressus est domum regis que erat sub cella-
rio. et tulit inde ueteres pannos. et antiqua uestimen-
ta que conputruerant. et submisit ea ad ieremiam
in lacum per funiculos. Dixitque abdemelech e-
thiops ad ieremiam. Pone ueteres pannos et hec
scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et su-
per funes. Fecit ergo ieremias sic. Et extraxerunt
ieremiam funibus. et eduxerunt eum de lacu. Mansit
autem ieremias in uestibulo carceris. Et misit rex
sedechias. et tulit ad se ieremiam prophetam ad osti-
um tercium quod erat in domo domini. Et dixit rex ad
ieremiam. Interrogo ego te sermonem. ne abscon-
das a me aliquid. Dixit autem ieremias ad sede-
chiam. Si annunciauero tibi nunquid non interficies
me. Et si consilium dedero tibi non me audies. Iura-
uit ergo sedechias ieremie clam dicens. Viuit dominus
qui fecit nobis animam hanc. si occidero te et si tradi-
dero te in manus uirorum istorum qui querunt animam
tuam. Et dixit ieremias ad sedechiam. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Si profectus exieris ad principes
regis babilonis uiuet anima tua et ciuitas hec
non succendetur igni. et saluus eris tu et domus tua.
Si autem non exieris ad principes regis babilonis
tradetur ciuitas hec in manus chaldeorum. et suc-
cendent eam igni. et tu non effugies de manu
eorum. Et dixit rex sedechias ad ieremiam. Sollici-
tus sum propter iudeos qui transfugerunt ad chaldeos.
ne forte tradar in manus eorum. et illudant mi-
hi. Respondit autem ieremias et dixit. Non te tradent.
Audi quaeso uocem domini quam ego loquor ad te. et bene
tibi erit. et uiuet anima tua. Quod si nolueris egredi
iste est sermo quem ostendit mihi dominus. Ecce omnes
mulieres que remanserunt in domo regis iuda.
educentur ad principes regis babilonis. et ipse
dicent. Seduxerunt te et preualuerunt aduersum te
uiri pacifici tui. demerserunt te in ceno. et lubri-
co pedes tuos. et recesserunt a te. Et omnes uxores tue
et filii tui educentur ad chaldeos. et non effugies
manus eorum. sed in manu regis babilonis tra-
deris. et ciuitatem hanc conburet igni. Dixit
ergo sedechias ad ieremiam. Nullus sciat uerba hec
et non morieris. Si autem audierint principes quia locu-
tus sum tecum. et uenerint ad te. et dixerint tibi.
Indica nobis quid locutus sis cum rege. ne celes
nos. et non te interficiemus. et quid locutus est tecum
rex. Dices ad eos. Prostraui ego preces meas coram
rege. ne me reduci iuberet in domum ionathe.
et ibi morerer. Venerunt ergo principes omnes ad iere-
miam. et interrogauerunt eum. et locutus est eis iuxta
omnia uerba que preceperat ei rex. et cessauerunt ab
eo. nichil enim fuerat auditum. Mansit uero ieremi-
as in uestibulo carceris usque ad diem qua capta est
ierusalem. et factum est ut caperetur ierusalem.

XXXIX

Anno nono sedechie regis iude mense x. uenit
nabuchodonosor rex babilonis. et omnis exercitus eius ad
ierusalem. et obsidebant eam. Vndecimo autem anno
sedechie. mense iiii. quinta die mensis. aperta est ci-
uitas. et ingressi sunt omnes principes regis babilonis.
et sederunt in porta mediana. neregel. sereser. se-
megar. nabusarsachim. rapsaces. neregel. se-
reser. rebmag. et omnes reliqui principes regis
babilonis. Cumque uidisset eos sedechias rex iu-
da. et omnes uiri bellatores fugerunt. et egressi sunt
nocte de ciuitate per uiam orti regis. et per por-
tam que erat inter duos muros. et egressi sunt
ad uiam deserti. Persecutus est autem eos exercitus
chaldeorum. et conprehenderunt sedechiam in campo solitu-
dinis iericontine. et captum adduxerunt ad
nabuchodonosor regem babilonis in reblatha. que est
in terra emath. et locutus est ad eum iudicia. Et oc-
cidit rex babilonis filios sedechie in reblatha
in oculis eius. et omnes nobiles iuda occidit rex ba-
bilonis. Oculos quoque sedechie eruit. et uinxit eum
in conpedibus. ut duceretur in babilonem. Domum quoque
regis et domum uulgi succenderunt chaldei igni.
et murum ierusalem subuerterunt. Et reliquias populi que
remanserant in ciuitate. et perfugas qui transfuge-
rant ad eum. et superfluos uulgi qui remanserant trans-
tulit nabuzardan magister militum in babilo-
nem. Et de plebe pauperum qui nichil penitus habebant di-
misit magister militum nabuzardan in terra iuda.
et dedit eis uineas et cisternas in die illa. Prece-
pat autem nabuchodonosor rex babilonis de ieremia na-
buzardan magistro militie dicens. Tolle illum
et pone super eum oculos tuos. nichilque ei mali facias.
sed ut uoluerit sic facias ei. Misit ergo nabu-
zardan princeps militie. et nabusezban. et rapsares.
et neregel. et sereser. et rebmag. et omnes optima-
tes regis babilonis. miserunt et tulerunt ieremi-
am de uestibulo carceris. et tradiderunt eum godo-
lie filio aicham filii saphan. ut intraret domum.
et habitauit in populo. Ad ieremiam autem factus fuerat
sermo domini cum clausus esset in uestibulo carce-
ris dicens. Vade et dic abdemelech ethiopi dicens.
Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam
sermones meos super ciuitatem hanc in malum.
et non in bonum. et erunt in conspectu tuo in die illa.
et liberabo te ait dominus in die illa. et non traderis
in manus uirorum quos tu formidas. Sed eruens libe-
rabo te. et gladio non cades. Sed erit tibi anima tua

XL

in salute. q̄ nūc h̄uisti fiduciam ait dn̄s.
Sermo qui f̄c̄s est ad ieremiā
a dn̄o. p̄ quā dimissus est a nabuzardan ma
gistro milicie de rama. qn̄ tulit eū uinctum
cathenis i medio oīum q̄ migrabant de ierl̄m
⁊ iuda. ⁊ ducebant i babilonem. Tollens ḡ p̄n
ceps milicie ieremiā. ⁊ dix̄ ad eū. Dn̄s deus tu᷒
locut᷒ est malū hoc sup̄ locū istū. ⁊ adduxit. ⁊ fec̄
dn̄s sic͡ locut᷒ est. Quia peccastis dn̄o ⁊ nō audis
tis uocē ei᷒. ⁊ f̄c̄s est sermo hic. Nūc ḡ ecce
solui te hodie de cathenis q̄ sūt in manib; tu
is. Si placet t̄ ut uenias mecū in babilonem.
ueni. ⁊ ponā oc̄los meos sup̄ te. Si aūt displic; t̄
uenire mecū in babilonē reside. Ecce oīs t̄ra i
c̄spectu tuo ē. Qd̄ elegis ⁊ quo placuit tibi ut
uadas illuc p̄ge. ⁊ mecū noli uenire. s; h̄ita ap̄
godoliā filium aichā filij saphan. quē p̄posuit
rex babilonis ciuitatib; iude. h̄ita ḡ cum eo
in medio p̄p̄li. uel quocūq; placuerit tibi ut uadas
uade. Dedit ḡ ei magist᷑ milicie cibaria ⁊ mun᷒
cula. ⁊ dimisit eū. Venit aūt ieremias ad godoli
am filiū aichā in masphat. ⁊ h̄itauit cū eo in
medio p̄p̄li qui relict᷒ fuerat in t̄ra. Cūq; au
dissent oīa p̄ncipes exercit᷒ qui dispsi fuerant
p̄ regiones. ipi ⁊ socij eoꝝ qd̄ p̄fecisset rex ba
bilonis godoliam filiū aichām t̄re. ⁊ qd̄ c̄mē
dasset ei uiros ⁊ mulieres. ⁊ paruulos. ⁊ de pau
p̄ib᷒ t̄re qui nō fuerant t̄nslati i babilonē. ue
nerūt ad godoliam i masphat. ⁊ ysmael fili᷒
nathanie. ⁊ iohanna fili᷒ caree. ⁊ ionathan.
⁊ sareas fili᷒ thenometh ⁊ filij ophi q̄ erant de
nethophati. ⁊ iechonias fili᷒ mechati. ipi ⁊ uiri
eoꝝ. ⁊ iurauit eis godolias fili᷒ aichā filij saph
an. ⁊ comitib; eoꝝ dicens. Nolite timere seruire
chaldeis. h̄itate in t̄ra. ⁊ seruite regi babilonis.
⁊ bn̄ erit ub. Ecce ego h̄ito in masphat ut respon
deam p̄cepto chaldeoꝝ q̄ mittūtur ad nos. Uos aūt
colligite uindemiā ⁊ messē. ⁊ oleū. ⁊ c̄dite
in uasis ur̄is. ⁊ manete i urbib; ur̄is quas te
netis. S; ⁊ oēs iudei qui erant in masphat mo
ab. ⁊ i finib; amō. ⁊ in ydumea. ⁊ in uniu̾sis
regionib;. audito qd̄ dedisset rex babilonis reli
quias in iudea. ⁊ qd̄ p̄posuisset sup̄ eos godoliā fi
lium aichā. filij saphan. reu̾si sūt inq̄ oēs iudei
de uniu̾sis locis ad que p̄fugerant. ⁊ uenerūt ad
t̄ram iuda. ad godoliā in masphat. ⁊ collegerūt
uinū ⁊ messē multā nimis. Iohāna aūt fili᷒
caree. ⁊ oēs p̄ncipes exercit᷒ qui dispsi fuerant in
regionib;. uenerūt ad godoliā in masphat. ⁊
dixerūt ei. Scito qd̄ baalis rex filioꝝ amō mi
sit hismael filiū nathanie p̄cutere aīam tuā.

⁊ nō credidit eis godolias. fili᷒ aichā. Iohan
na aūt fili᷒ caree dix̄ ad godoliā seorsū in
masphat loquens. Ibo ⁊ p̄cutiam hismael fili
um nathanie nullo sciente. ne interficiat aī
mā. ⁊ dissipentur iudei oēs qui c̄gregati sūt ad
te. ⁊ p̄ibunt reliquie iuda. Et ait godolias filius
aicham ad iohannā filiū charee. Noli facere
u̾bū hoc. falsū enī loqu̾is tu de hismael. XLI
Et factū est in mense .vij. uenit
hismael fili᷒ nathanie. filij elisama de se
mine regali. ⁊ optimates regis. ⁊ .x. uiri cū
eo ad godoliā filium aichā in masphat. ⁊ come
derūt ibi panes simul in masphat. Surrexit
aūt hismael fili᷒ nathanie. ⁊ .x. uiri q̄ cum eo
erant. ⁊ p̄cusserūt godoliā filiū aichā filij sa
phan gladio. ⁊ interfecerūt eū quē p̄fecerat
rex babilonis t̄re. Oēs q; iudeos qui erant
cū godolia in masphat. ⁊ chaldeos qui rep̄ti sūt
ibi. ⁊ uiros bellatores p̄cussit hismael. Scd̄o aūt
die post q̄m occiderat godoliā nullo sciente. ue
nerūt uiri de sichem. ⁊ de silo. ⁊ de samaria. ⁊
.lxxx. uiri rasi barba. ⁊ scissis uestib;. ⁊ squalē
tes munera. ⁊ thus habebant in manu ut offer
rent in domo dn̄i. Egressus ḡ hismael fili᷒ na
thanie in occursū eoꝝ de masphat incedens ⁊
plorans ibat. Cū aūt occurrisset eis dixit ad eos.
Venite ad godoliā filiū aichā. Qui cū uenis
sent ad mediū ciuitatis interfecit eos hismael
fili᷒ nathanie circa mediū laci. ip̄e ⁊ uiri cū
eo. Decē aūt uiri rep̄ti sūt int̄ eos. qui dixerūt
ad hismael. Noli occidere nos. q: h̄mus thesaurū
in agro frumenti. ⁊ ordei. ⁊ olei. ⁊ mellis. Et cessa
uit. ⁊ nō interfecit eos cū fr̄ib; suis. Lacus enī
in quē p̄iecerat hismael oīa cadauera uiroꝝ
quos p̄cussit p̄p̄ godoliā. ip̄e est quē fecit aūt
rex asa p̄p̄ter baasa regē isrl̄. Ipm̄ repleuit his
mael fili᷒ nathanie occisis. ⁊ captiuas duxit
hismael oēs reliquias p̄p̄li qui erant in mas
phat. filias regis. ⁊ uniu̾sū p̄p̄lm̄ q̄ reman
serat in masphat. quos c̄mendauerat nabuzar
dan p̄nceps milicie godolie filio aichā. Et cep
eos hismael fili᷒ nathanie. ⁊ abijt ut t̄nsiret
ad filios amon. Audiuit aūt iohanna fili᷒ ca
ree. ⁊ oēs p̄ncipes bellatoꝝ qui erant cū eo oē
malū qd̄ fecerat hismael fili᷒ nathanie. Et
assūptis uniu̾sis uiris p̄fecti sūt ut bellarent
adu̾s᷒ hismaelē filiū nathanie. ⁊ inuenerūt
eū ad aq̄s multas q̄ sūt i gabaon. Cūq; uidis
set oīs p̄p̄ls qui erat cū hismael iohannam
filiū caree. ⁊ uniu̾sos p̄ncipes bellatoꝝ qui
erant cū eo. letati sūt. ⁊ reu̾s᷒ est oīs p̄p̄ls q̄

quem ceperat Hismael in Masphat. Reversique
abierunt ad Iohannan filium Caree. Hismael autem
filius Nathanie fugit cum octo viris a facie Io-
hanna, et abiit ad filios Ammon. Tulit ergo Iohan-
na filius Caree, et omnes principes bellatorum qui
erant cum eo universas reliquias vulgi quas re-
duxerat ab Hismaele filio Nathanie de Mas-
phat, postquam percussit Godoliam filium Aicham: fortes
viros ad prelium, et mulieres, et pueros, et eunuchos
quos reduxerat de Gabaon. Et abierunt, et sede-
runt peregrinantes in Chanaan, que est iuxta Beth-
leem ut pergerent et introirent Egyptum a facie Chal-
deorum. Timebant enim eos, quia percusserat Hisma-
el filius Nathanie Godoliam filium Aicham, quem
preposuerat rex Babilonis in terra Iuda.
XLII Et accesserunt omnes principes bellatorum, et Iohan-
na filius Caree, et Iezonias filius Osie, et reli-
quum vulgus a parvo usque ad maximum. Dixerunt-
que ad Ieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in
conspectu tuo, et ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro
universis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci
de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur; et annun-
ciet nobis Dominus Deus tuus viam per quam pergamus,
et verbum quod faciamus. Dixit autem ad eos Ieremias
propheta: Audivi. Ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum
secundum verba vestra. Omne verbum quodcumque responderit mi-
hi indicabo vobis, nec celabo vos quicquam. At illi
dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos testis veri-
tatis et fidei, si non iuxta omne verbum in quo mi-
serit te Deus tuus ad nos, sic faciemus. Sive bo-
num est sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem
mittimus te, obediemus, ut bene sit nobis cum audi-
erimus vocem Domini Dei nostri. Cum autem completi es-
sent decem dies, factum est verbum Domini ad Ieremiam.
Vocavitque Iohannan filium Caree, et omnes princi-
pes bellatorum qui erant cum eo, et universum
populum a minimo usque ad maximum. Et dixit ad
eos: Hec dicit Dominus Deus Israel, ad quem misistis
me, ut prosternerem preces vestras in conspectu eius.
Si quiescentes manseritis in terra hac, edifi-
cabo vos et non destruam, plantabo et non evellam.
Iam enim placatus sum super malo quod feci vobis. No-
lite timere a facie regis Babilonis, quem vos
pavidi formidatis. Nolite timere eum, dicit Dominus,
quia vobiscum sum ego, ut salvos vos faciam et eru-
am de manu eius. Et dabo vobis misericordias et mise-
rebor vestri, et habitare vos faciam in terra vestra. Si
autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec
audiemus vocem Domini Dei nostri dicentes: Nequaquam,
sed ad terram Egypti pergemus, ubi non videbimus bel-
lum, et clangorem tube non audiemus, et famem
non sustinebimus, et ibi habitabimus. Propter hoc
nunc audite verbum Domini, reliquie Iuda. Hec dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Si posueritis faciem vestram
ut ingrediamini Egyptum, et intraveritis ut ibi
habitetis, gladius quem vos formidatis, ibi compre-
hendet vos in terra Egypti; et fames pro qua estis
solliciti, adherebit vobis in Egypto, et ibi mori-
emini. Omnesque viri qui posuerunt faciem suam
ut ingrediantur Egyptum, ut habitent ibi, morien-
tur gladio et fame et peste. Nullus de eis re-
manebit, nec effugiet a facie mali quod ego
afferam super eos. Quia hec dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Sicut conflatus est furor meus et indignatio
mea super habitatores Ierusalem, sic conflabitur indignatio
mea super vos cum ingressi fueritis Egyptum. Et eritis
in iusiurandum, et in stuporem, et in maledictum,
et in opprobrium, et nequaquam ultra videbitis lo-
cum istum. Verbum Domini super vos, reliquie Iuda.
Nolite intrare Egyptum. Scientes scietis quia ob-
testatus sum vobis hodie, quia decepistis animas vestras.
Vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum dicentes:
Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, et iuxta omnia quecumque
dixerit tibi Dominus Deus noster, sic annuncia nobis et faciemus.
Et annunciavi vobis hodie, et non audistis vocem Domini
Dei vestri super universis pro quibus misit me ad vos.
Nunc ergo scientes scietis quia gladio et fame et pes-
te moriemini in loco ad quem voluistis intrare
ut habitaretis ibi.
XLIII Factum est autem cum complesset Ieremias loquens
ad populum universos sermones Domini Dei eorum pro
quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad illos, omnia
verba hec, dixit Azarias filius Osie, et Iohan-
na filius Caree, et omnes viri superbi, dicentes ad Iere-
miam: Mendacium tu loqueris. Non misit te Dominus
Deus noster dicens: Ne ingrediamini Egyptum ut habi-
tetis illic. Sed Baruch filius Nerie incitat te ad-
versum nos, ut tradat nos in manibus Chaldeorum,
ut interficiat nos, et transduci faciat in Babilonem.
Et non audivit Iohanna filius Caree, et omnes principes
bellatorum, et universus populus vocem Domini, ut mane-
rent in terra Iuda. Sed tollens Iohanna filius Ca-
ree, et universi principes bellatorum universos re-
liquiarum Iuda, qui reversi fuerant de cunctis genti-
bus ad quas fuerant ante dispersi, ut habitarent in terra
Iuda, viros et mulieres et parvulos, et filias regis,
et omnem animam quam reliquerat Nabuzardan princeps
militie cum Godolia filio Aicham filii Saphan, et
tulit Ieremiam prophetam et Baruch filium Nerie,
et ingressi sunt in terram Egypti, quia non obedierunt
voci Domini, et venerunt usque ad Thaphnis. Et factus
est sermo Domini ad Ieremiam in Thaphnis dicens.

Sume in manu tua lapides grandes et abscondes eos in crypta que est sub muro latericio in porta domus pharaonis in thaphnis cernentibus viris iudeis. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam et assumam nabuchodonosor regem babilonis servum meum. Et ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi. Et statuet solium suum super eos. Veniensque percutiet terram egipti. Quos in mortem in mortem. Et quos in captivitatem in captivitatem. Et quos in gladio in gladio. Et succendet ignem in delubris deorum egipti. Et comburet ea et captivos ducet illos. Et amicietur terra egipti sicut amicitur pastor pallio suo. Et egredietur inde in pace. Et conteret statuas domus solis que sunt in terra egipti. Et delubra deorum egipti comburet igni.

XLIIII

Verbum quod factum est ad ieremiam. Ad omnes iudeos qui habitabant in terra egipti habitantes in magdalo et in thaphnis et in memphis et in terra phatures dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super ierusalem et super omnes urbes iuda. Et ecce sunt hodie deserte et non est in eis habitator propter maliciam quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent. Et irent ut sacrificarent et colerent deos alienos quos nesciebant et illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens mittensque et dicens. Nolite facere verbum abominationis huiuscemodi quam odivi. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis et non sacrificarent diis alienis. Et conflata est indignatio mea et furor meus et succensa est in civitatibus iuda et in plateis ierusalem. Et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. Et nunc hec dicit dominus exercituum deus israel. Quare vos facitis malum hoc grande contra animas vestras ut intereat ex vobis vir et mulier parvulus et lactans de medio iude nec relinquatur vobis quicquam residuum provocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando diis alienis in terra egipti in quam ingressi estis ut habitetis ibi. Et dispereatis et sitis in maledictionem et in opprobrium cunctis gentibus terre. Numquid obliti estis mala patrum vestrorum et mala regum iuda et mala uxorum eius et mala vestra et mala uxorum vestrarum que fecerunt in terra iuda et in regionibus ierusalem. Non sunt mundati usque ad diem hanc et non timuerunt et non ambulaverunt in lege domini et in preceptis meis que dedi coram vobis et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum et disperdam omnem iudam. Et assumam reliquias iude qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram egipti et habitarent ibi. Et consumentur omnes in terra egipti. Cadent in gladio et in fame et consumentur a minimo usque ad maximum. In gladio et in fame morientur. Et erunt in iusiurandum et in miraculum et in maledictionem et in opprobrium. Et visitabo super habitatores terre egipti sicut visitavi super ierusalem in gladio et in fame et in peste. Et non erit qui effugiat et sit residuus de reliquiis iudeorum qui vadunt ut peregrinentur in terra egipti. Et revertantur in terram iuda ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur et habitent ibi. Non revertentur nisi qui fugerint. Responderunt autem ieremie omnes viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis. Et universe mulieres quarum stabat multitudo grandis et omnis populus habitantium in terra egipti in phatures dicentes. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini non audiemus ex te. Sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina sicut fecimus nos et patres nostri. Reges nostri et principes nostri in urbibus iuda et in plateis ierusalem. Et saturati sumus panibus et bene nobis erat malumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo cessavimus sacrificare regine celi et libare ei libamina indigemus omnibus et gladio et fame consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus regine celi et libamus ei libamina numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam et libandum ei libamina. Et dixit ieremias ad omnem populum adversum viros et adversum mulieres et adversum universam plebem qui responderant ei verbum dicens. Numquid non sacrificium quod sacrificastis in civitatibus iuda et in plateis ierusalem vos et patres vestri reges vestri et principes vestri et populus terre horum recordatus est dominus et ascendit super cor eius. Et non poterat dominus ultra portare propter maliciam studiorum vestrorum et propter abominationes quas fecistis. Et facta est terra vestra in desolationem et in stuporem et in maledictum eo quod non sit habitator sicut est dies hec. Propterea quod sacrificaveritis idolis et peccaveritis domino et non audieritis vocem domini et in lege et in preceptis et in testimoniis eius non ambulaveritis idcirco evenerunt vobis mala hec sicut est dies hec. Dixit autem ieremias ad omnem populum et ad universas mulieres. Audite verbum domini omnis iuda qui estis in terra egipti. Hec dicit dominus exercituum deus israel dicens. Vos et uxores vestre locuti estis ore vestro et manibus vestris implestis dicentes. Faciamus vota nostra que vovimus ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina. Implestis vota vestra.

rope perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini omnis
iuda qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iu-
ravi in nomine meo magno ait dominus. quia nequa-
quam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis
viri iudei dicentis. Vivit dominus deus in omni terra
egypti. Ecce ego vigilabo super eos in malum et
non in bonum. et consumentur omnes viri iuda qui sunt
in terra egypti. gladio et fame. donec penitus
consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur
de terra egypti in terram iuda viri pauci. et sci-
ent omnes reliquie iuda ingredientium terram egyp-
ti ut habitent ibi. cuius sermo compleatur. meus an
illorum. Et hoc vobis signum ait dominus. quod visitem
ego super vos in loco isto. ut sciatis quia vere comple-
buntur sermones mei contra vos in malum. Hec
dicit dominus. Ecce ego tradam pharaonem regem egi-
pti in manu inimicorum eius. et in manu queren-
tium animam illius. sicut tradidi sedechiam regem
iuda in manu nabuch regis babilonis inimi-
ci sui. et querentis animam eius.

XLV. Verbum quod locutus est ieremias propheta ad ba-
ruch filium nerie. cum scripsisset verba hec in
libro ex ore ieremie. Anno iiii. ioachim filii
iosie regis iuda dicens. Hec dicit dominus israel ad te
baruch. Dixisti. Ve misero mihi. quoniam addidit dominus
dolorem dolori meo. laboravi in gemitu meo.
et requiem non inveni. Hec dicit dominus. Sic dices ad eum.
Ecce quos edificavi ego destruo. et quos plantavi
ego evello. et universam terram hanc. et tu que-
ris tibi grandia? Noli querere. quia ecce ego addu-
cam malum super omnem carnem ait dominus. et dabo tibi
animam tuam in salutem. in omnibus locis ad quecumque per-
rexeris.

XLVI. Quod factum est verbum ad ieremiam prophetam con-
tra gentes ad egyptum adversus exercitum pharaonis
nechao regis egypti. qui erat iuxta flumen
eufraten. in charchamis. quem percussit nabuch.
rex babilonis. In iiii. anno ioachim filii io-
sie regis iuda. Preparate scutum et clipeum. et procedi-
te ad bellum. Iungite equos et ascendite equi-
tes. State in galeis. polite lanceas. induite
vos loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pavidos et ter-
ga vertentes. fortes eorum cesos. fugerunt cita. nec
respexerunt. terror undique ait dominus. Non fugiat ve-
lox. nec salvari se putet fortis. ad aquilonem
iuxta flumen eufraten victi sunt et ruerunt. Quis
est iste qui quasi flumen ascendit. et quasi fluvio-
rum intumescunt gurgites eius. Egyptus fluminis
instar ascendit. et velut flumina movebun-
tur fluctus eius. et dicet. Ascendam operiam ter-
ram. perdam civitatem et habitatores eius. Ascendite

equos et exultate in curribus. et procedant fortes.
ethiopia et libies tenentes scutum. et lidii arri-
pientes et iacientes sagittas. Dies autem ille domini
dei exercituum. dies ultionis ut sumat vindictam
de inimicis suis. devorabit gladius et saturabitur.
et inebriabitur sanguine eorum. victima enim domini exerci-
tuum in terra aquilonis iuxta flumen eufraten.
Ascende in galaad. et tolle resinam virgo filia
egypti. frustra multiplicasti medicamina. sa-
nitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam.
et ululatus tuus replevit terram. Quia fortis impe-
git in fortem. et ambo pariter conciderunt. Verbum
quod locutus est dominus ad ieremiam prophetam. super eo quod
venturus esset nabuch rex babilonis. et percussu-
rus terram egypti. Annunciate egypto. et audi-
tum facite in magdalo. et resonet in memphis et
in thaphnis. dicite. Sta et prepara te. quia devorabit
gladius ea que per circuitum tuum sunt. Quare conpu-
truit fortis tuus? Non stetit. quoniam dominus subver-
tit eum. Multiplicavit ruentes. ceciditque vir
ad proximum suum. et dicent. Surge et revertamur
ad populum nostrum. ad terram nativitatis nostre. a fa-
cie gladii columbe. Vocate nomen pharaonis regis
egypti. tumultum adduxit tempus. Vivo ego in-
quit rex dominus exercituum nomen eius. quoniam sicut
thabor in montibus. et sicut carmelus in mari ve-
niet. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia
egypti. quia memphis in solitudinem erit. et deseretur
et inhabitabilis. Vitula elegans atque formosa
egyptus. stimulator ab aquilone veniet ei. Mer-
cennarii quoque eius qui versabantur in medio eius
quasi vituli saginati versi sunt. et fugerunt simul
nec stare potuerunt. quia dies interfectionis eorum
venit super eos tempus visitationis eorum. Vox eius
quasi eris sonabit. quoniam cum exercitu properabunt. et
cum securibus venient ei. quasi ligna cedentes suc-
ciderunt. Saltum eius ait dominus qui supputari non
potest. Multiplicati sunt super locustas. et non est in
eis numerus. Confusa est filia egypti. et tradita in
manu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego visitabo super tumultum alexandrie.
et super pharaonem. et super egyptum. et super deos eius. et super re-
ges eius. et super eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in
manu querentium animam eorum. et in manu nabuch
regis babilonis. et in manu servorum eius. et post hec
habitabitur sicut diebus pristinis ait dominus. Et tu ne
timeas serve meus iacob. et ne paveas israel. quia
ecce ego salvum te faciam de longinquo. et semen
tuum de terra captivitatis sue. et revertetur iacob.
et requiescet. et prosperabitur. et non erit qui exterreat eum.
Et tu noli timere serve meus iacob ait dominus.

quia ego tecū sū. qz ↄsumā ego cūctas gēs
ad q̄s eieci te. te ū non ↄsumam. ſz castigabo
te in iudicio. nec q̄si innocenti parcā tibi.

xlvii XLVII
Quod f̄cm̄ est u̇būm dn̄i ad ieremiā
pphetam ↄ̄ palestinos. an̄ q̄m pcuteret phara
o gazam. Hec dicit dn̄s. ecce aq̄ descendēt ab aq̄
lone. & erūt q̄si torrens inundans. & opient t̄ram
& plenitudinē eius. urbē & h̄itatores eius. Clama
bunt hoīes ululabūt oēs h̄itatores t̄re. a strepi
tu pompe armatoꝝ & bellatoꝝ eius a ↄmotione
q̄drigaꝝ ei⁹. & multitudine rotaꝝ ei⁹. Nō res
pexerūt patres filios manib; dissolutis p aduētu
diei in quo uastabuntur oēs philistijm. & dissipa
bitur tyr⁹ & sidon cū oīb; reliq̄s auxilijs suis.
depplat⁹ est eñ dn̄s palestinos. reliquias īsule
capadocie. Venit caluicium sup̄ gazam. conticuit
ascalon, & reliq̄e uallis eaꝝ. Vsq; q̄o ↄcides mucro
dn̄i usq; nō q̄esces. Ingredere in uaginā tuam
refrigerare & sile. Quomodo q̄escet cū dn̄s p̄cep
it ei aduersū aschalonē. & aduersū maritimas ei⁹
regiōes. ibiq; ↄ̄ dixit illi ad moab.

xlviii XLVIII
Hec dicit dn̄s exercituū d̄s isr̄l. Ve sup̄ nabo q̄m
uastata est. & ↄfusa. Capta ē cariathiarim
ↄfusa est fortis. & tremuit. & nō est ultra ex
ultatio in moab contra esebon cogitauerūt ma
lum. & uenite disp̄dam⁹ eā de gente. Ergo silens
conticesces. sequetur te gladi⁹ te. uox clamoris de
oronaim. uastitas & contritio magna. Contrita
est moab. Annūciate clamorē paruulis ei⁹. per
ascensū eñ luith plorans ascendit in fletu.
q̄m in descensu oronaim hostes ululatū contri
tionis audierūt. Fugite. saluate aīas u̇ras. & eri
tis q̄si myrice in deserto. Pro eo eñ q̄d hūisti
fiducią̄ in munitionib; tuis. & in thesauris tu
is tu q̄q; capieris. & ibit chamos in t̄nsmigrō
nē. Sacerdotes ei⁹ & p̄ncipes ei⁹ simul. & ueniet
p̄do ad oēm urbē. & urbs nulla saluabit. & pi
bunt ualles. & dissipabunt cāpestria. q̄m dix
dn̄s. Date florē moab. q̄z florens egredietur.
& ciuitates ei⁹ deserte erūt. & inh̄itabiles. Ma
ledictꝰ qui facit op⁹ dei fraudulent̄. & male
dictus qui p̄hibet gladiū suū a sanguine. Fer
tilis fuit moab ab adolescentia sua. & req̄euit
in fecib; suis. nec t̄nsfus⁹ est de uase in uas.
& in t̄nsmigrōnē nō abijt. Iccirco p̄mansit gus
tus ei⁹ in eo. & odor ei⁹ nō est īmutat⁹. Pp̄ ea
ecce dies ueniūt dicit dn̄s. & mittā ei ordina
tores & stratores laguncularū. & sternent eū.
& uasa ei⁹ exhaurient. & lagūculas eoꝝ col
lident. Et ↄfundetur moab a chamos. sicut
ↄfusa est dom⁹ isr̄l a bethel. in qua hēbat
fiduciā. Quomō dicitis fortes sum⁹. & uiri ro
busti ad p̄liandū. Vastata ē moab. & ciuitates
illi⁹ ascenderūt. & electi iuuenes eis descenderūt
in occisionē. Ait rex dn̄s exercituū nomē ei⁹. Pp̄e
est interit⁹ moab ut ueniat. & malū ei⁹ uelocit̄
accurrit nimis. Consolamini eū oēs q̄ estis in
circuitu ei⁹ & uniūsi q̄ scitis nomē ei⁹ dicite. q̄
modo ↄfracta est ūga fortis. bacls glīos⁹. Des
cende de gl̄a sede in siti. H̄itatio filie dibon. q̄m
uastator moab ascendet ad te. dissipabit mu
nitiones tuas. In uia sta & p̄spice h̄itatio
aroelis. interroga fugientē. & eum qui euasit
dic quid accidit. Confus⁹ est moab. q̄m uict⁹ est.
Vlulate & clamate. Annūciate in arnō. q̄m
uastata ē moab. & iudiciū uenit ad t̄ram cā
pestrē. Sup̄ aelon & sup̄ iessa & sup̄ mephat & sup̄
dibon & sup̄ nabo & sup̄ domū de blathaim. & sup̄
cariathiarī. & sup̄ bethgamul & sup̄ bethmaon. & sup̄
carioth & sup̄ bosra. & sup̄ oēs ciuitates t̄re moab.
que longe & que p̄pe sunt. Abscisū est cornu mo
ab & brachiū ei⁹ ↄtritū est ait dn̄s. Inebriate eū
q̄m contra dn̄m erect⁹ est & allidet manū moab
in uomitu suo. & erit ī derisū & ipse. fuit enim
in derisū tibi isr̄l q̄si int̄ fures rep̄isses eum.
Propt̄ uba ergo tua que aduersus illū locut⁹
es captiu⁹ duceris. Relinquite ciuitates. et
h̄itate in petra h̄itatores moab. & estote q̄si
columba nidificans in sūmo ore foraminis. Au
diuim⁹ sup̄biā moab. sup̄b; est ualde. Sublimi
tatē ei⁹ & arrogantiā & sup̄biā. & altitudinē
cordis illi⁹ ego scio ait dn̄s. iactantiā ei⁹ & ar
rogantiā. & q̄d nō sit iuxta eā uirt⁹ ei⁹. nec
iuxta q̄d poterat conata sit facē. Ideo sup̄ moab
eiulabo. & ad moab uniūsā clamabo. ad uiros
muri fictilis lamētantes. de planctu iazer
plorabo t̄ uinea sabama. ppagines tue t̄nsi
erūt mare usq; ad mare iazer p̄uenerūt.
Sup̄ messē tuā & uindemiā tuā p̄do ruit. Ab
lata ē leticia & exultatio de carmelo. & de t̄
ra moab. & uinū de torcularib⁹ sustuli. nequa
quā calcator uue solitū celeuma cantabit. de
clamore esebon usq; eleale. & iasa dederunt
uocē suā. a segor usq; ad oronaim uitulam
ↄsternantē. aque q̄q; nemrim pessime erūt.
& auferā de moab ait dn̄s. offerentē in excel
sis. & sacrificantē in excelsis dijs ei⁹. Pp̄ ea cor
meū ad moab q̄si tibia sonitu resonabit. & cor
meum ad uiros muri fictilis dabit sonitum
tybiarū. Quia pl⁹ fecit q̄m potuit. iccirco p
erierūt. Oīe enim cap̄ caluicium & oīs barba
rasa erit. In cunctis manib; colligatio. & sup̄

omne dorsum cilicium. Et super omnia tecta moab. et
in plateis eius omnis planctus. quoniam contrivi moab.
sicut vas inutile ait dominus. Quomodo victa est et ulula-
verunt? Quomodo deiecit cervicem moab et confusus est?
eritque moab in derisum. et in exemplum omnibus et in
circuitu suo. Hec dicit dominus. Ecce quasi aquila a-
volabit. et extendit alas suas ad moab. Capta
est carioth. et munitiones comprehense sunt. et erit
cor fortium moab in die illa sicut cor mulieris
parturientis. et cessabit moab esse populus. quoniam contra
dominum gloriatus est. Pavor et fovea et laqueus super te
o habitator moab ait dominus. Qui fugerit a facie pa-
voris cadet in foveam. et qui conscendit de fovea
capietur in laqueo. Adducam enim super moab an-
num visitationis eorum dicit dominus. In umbra ese-
bon steterunt de laqueo fugientes. quia ignis e-
gressus est de esebon. et flamma de medio seon.
et devoravit partem moab. et verticem filiorum tumultus.
Ve tibi moab periisti popule chamos. quia comprehensi sunt
filii tui et filie tue in captivitatem. Et convertam cap-
tivitatem moab in novissimis diebus ait dominus.
Hucusque iudicia moab
XLIX Ad filios amon. Hec dicit dominus. Numquid non filii
sunt israel. aut heres non est ei? Cur ergo hereditate
possedit melchom gad et populus eius in ur-
bibus eius habitavit? Ideo ecce dies veniunt dicit
dominus. et auditum faciam super rabath filiorum
amon fremitum prelii. et erit in tumulum
dissipata. filieque eius igne succendentur. et pos-
sidebit possessores suos ait dominus. Ulula ese-
bon quoniam vastata est hai. clamate filie rabbath
accingite vos ciliciis. plangite et circuite
per sepes. quoniam melchom in transmigrationem duce-
tur. sacerdotes eius et principes eius simul. Quid
gloriaris in vallibus? Defluxit vallis tua filia
delicata. que confidebas in thesauris tuis. et
dicebas. Quis veniet ad me? Ecce ego inducam
super te terrorem ait dominus exercituum deus israel. ab omnibus
qui sunt in circuitu tuo. et dispergemini sin-
guli a conspectu vestro. nec erit qui congreget fu-
gientes. Et post hec reverti faciam fugientes. et cap-
tivos filiorum amon ait dominus. Ad ydumeam.
Hec dicit dominus exercituum deus israel. Numquid non
ultra est sapientia in theman? Periit consilium a fili-
is. inutilis facta est sapientia eorum. Fugite et terga
vertite. descendite in voraginem habitatores dedan.
quoniam perditionem esau adduxi super eum tempus visi-
tationis eius. Si vindemiatores venissent super
te reliquissent racemum. Si fures in nocte ra-
puissent quod sufficeret sibi. Ego vero discooperui
esau. revelavi abscondita eius. et celari non
poterit. Vastatum est semen eius et fratres eius et vicini
eius et non erit. Relinque pupillos tuos. ego faci-
am eos vivere. et vidue tue in me sperabunt. Quia
hec dicit dominus. Ecce quibus non erat iudicium ut bibe-
rent calicem bibentes bibent. et tu quasi innocens
relinqueris? Non eris innocens. sed bibens bibes. quia
per memetipsum iuravi dicit dominus. quod in solitudi-
nem et in opprobrium. et in desertum. et in maledictionem
erit bosra. et omnes civitates eius erunt in solitudines
sempiternas. Auditum audivi a domino. et legatus ad
gentes missus sum. Congregamini et venite contra eam.
et consurgamus in prelium. Ecce enim parvulum dedi
te in gentibus. contemptibilem inter homines. Arrogan-
tia tua decepit te. et superbia cordis tui. Qui habitas
in cavernis petre. et apprehendere niteris altitudinem
collis. Cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum
inde detraham te dicit dominus. Et erit ydumea deser-
ta. omnis qui transibit per eam stupebit. et sibilabit
super omnes plagas eius. sicut subversa est sodoma. et
gomorra. et vicine eius ait dominus. Non habitabit i-
bi vir. et non incolet eam filius hominis. Ecce quasi leo
ascendet. de superbia iordanis ad pulcritudinem
robustam. quia subito currere faciam eum ad illam.
et quis erit electus quem preponam ei? Quis enim
similis mei et quis sustinebit me? Et quis est
iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audi-
te consilium domini quod iniit de edom. et cogitationes
eius quas cogitavit de habitatoribus theman.
Si non deiecerint eos parvuli gregis nisi dissipa-
verint cum eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum
commota est terra. clamor in mari rubro auditus
est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet. et avolabit.
et expandet alas suas super bosram. et erit cor for-
tium idumee in die illa quasi cor mulieris par-
turientis. Confusa est emath et arphat quia
auditum pessimum audierunt. turbati sunt in ma-
ri sollicitudine. quiescere non potuit. Dissoluta est
damascus. versa est in fugam. tremor apprehendit eam.
Angustie et dolores tenuerunt eam quasi parturientem.
Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem urbem
letitie? Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius.
et omnes viri prelii conticescent in die illa ait dominus ex-
ercituum. Et succendam ignem in muro damasci. et
devorabit menia benadab. Ad cedar. et ad regna
asor. que percussit nabuchodonosor rex babilonis. Hec
dicit dominus. Surgite et ascendite in cedar. et vasta-
te filios orientis. Tabernacula eorum et greges eorum
capient. pelles eorum et omnia vasa eorum et camelos
eorum tollent sibi. et vocabunt super eos formidi-
nem in circuitu eius. Fugite abite vehemen-
ter in voraginibus sedete qui habitatis asor ait

dominus. Iniit enim contra vos nabuch rex babilo-
nis consilium. et cogitavit adversum vos cogitati-
ones. Consurgite. et ascendite ad gentem quietam
et habitantem confidenter ait dominus. Non hostia neque vectes
ei; soli habitant. et erunt cameli eorum in direptio-
nem. et multitudo iumentorum in predam. et dispergam
eos in omnem ventum. qui sunt attonsi in comam
et ex omni confinio eorum adducam interitum. super eos ait
dominus. Et erit asor habitatio draconum deserta
usque in eternum. Non manebit ibi vir nec incolet
eam filius hominis. Quod factum est verbum domini ad ieremi-
am prophetam adversum elam. in principio regni sede-
chie regis iuda dicens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Ecce ego confringam arcum elam. summam forti-
tudinem eorum. et inducam super elam quattuor ventos a
quattuor plagis celi. et ventilabo eos in omnes ventos
istos. et non erit gens ad quam non perveniant profu-
gi elam. Et pavere faciam elam coram inimicis su-
is. et in conspectu querentium animam eorum. Et adducam
super eos malum iram furoris mei dicit dominus. et
mittam post eos gladium donec consumam eos. et po-
nam solium meum in elam. et perdam inde
reges et principes ait dominus. In novissimis autem die-
bus reverti faciam captivos elam dicit dominus.

L

Verbum quod locutus est dominus de
babilonia. et de terra chaldeorum. in manu ie-
remie prophete. Annunciate in gentibus. et auditum
facite. Levate signum. predicate. et nolite celare.
dicite. capta est babilon. confusus est bel. victus est
maradac. confusa sunt sculptilia eorum. superata
sunt ydola eorum. quoniam ascendet contra eam gens
ab aquilone. que ponet terram eius in solitudi-
nem. et non erit qui habitet in ea. ab homine usque ad
pecus. et moti sunt. et abierunt. In diebus illis et in
tempore illo ait dominus. venient filii israel. ipsi et filii
iuda simul. ambulantes et flentes properabunt.
et dominum deum suum querent in syon. et interroga-
bunt viam. huc facies eorum. venient. et apponentur
ad dominum federe sempiterno. quod nulla oblivione
delebitur. Grex perditus factus est populus meus. pastores
eorum seduxerunt eos. feceruntque vagari in mon-
tibus. de monte in collem transierunt. obliti sunt
cubilis sui. Omnes qui invenerunt comederunt eos. et
hostes eorum dixerunt. non peccavimus. pro eo quod
peccaverunt domino decori iusticie et expectationi
patrum eorum domino. Recedite de medio babilonis
et de terra chaldeorum egredimini. et estote quasi
hedi ante gregem. quoniam ecce ego suscito. et adducam
in babilonem congregationem gentium magnarum
de terra aquilonis. et preparabuntur adversus eam.
et inde capietur. Sagitta eius quasi viri fortissimi

interfectoris. non revertetur vacua. Et erit chaldea
in predam. omnes vastantes eam. replebuntur ait
dominus. Quoniam exultatis et magna loquimini di-
ripientes hereditatem meam. Quoniam effusi estis
sicut vituli super herbam. et mugistis ut tauri. Confu-
sa est mater vestra nimis. et adequata pulveri
que genuit vos. Ecce novissima erit in gentibus.
et deserta invia et arens. Ab ira domini non habi-
tabitur. sed redigetur tota in solitudinem.
Omnis qui transibit per babilonem stupebit. et
sibilabit super universis plagis eius. Prepara-
mini contra babilonem per circuitum. omnes qui in-
tenditis arcum debellate eam. Non parcatis
iaculis quia domino peccavit. Clamate adversus
eam. ubique dedit manum. Ceciderunt fundamenta
eius. et destructi sunt muri eius. quoniam ultio domini est.
Ultionem accipite de ea. sicut fecit facite ei.
Disperdite satorem de babilone. et tenentem falcem
in tempore messis. A facie gladii columbe. unus-
quisque ad populum suum convertetur. et singuli ad
terram suam fugient. Grex dispersus israel. le-
ones eiecerunt eum. Primus comedit eum rex as-
sur. iste novissimus exossavit eum nabuch
rex babilonis. Propterea hec dicit dominus exerci-
tuum deus israel. Ecce ego visitabo regem babilo-
nis et terram eius. sicut visitavi regem assur. et
reducam israel ad habitaculum suum. et pascetur car-
melum et basan. et in monte effraim et galaad
saturabitur anima eius. In diebus illis et in tempore
illo ait dominus. queretur iniquitas israel. et non erit.
peccatum iuda. et non invenietur. quoniam propicius ero
eis quos reliquero. Super terram dominantium ascen-
de. et super habitatores eius visita. disperde. et interfice
que post eos sunt ait dominus. et fac iuxta omnia que
precepi tibi. Vox belli in terra et contritio magna.
Quomodo confractus est et contritus malleus universe
terre. Quomodo versa est in desertum babilon in
gentibus. Illaqueavi te. et capta es babilon. et
nesciebas. Inventa es et apprehensa. quoniam dominum
provocasti. Aperuit dominus thesaurum suum. et protulit
vasa ire sue. quoniam opus est domino deo exercituum
in terra chaldeorum. Venite ad eam ab extremis
finibus. aperite ut exeant qui conculcent eam.
Tollite de via lapides. et redigite in acervos.
et interficite eam. nec sit quicquam reliquum.
Dissipate universos fortes eius. descendant in
occisionem. Ve eis quia venit dies eorum. tempus visi-
tationis eorum. Vox fugientium. et eorum qui eva-
serunt de terra babilonis ut annuncient in syon
ultionem domini dei nostri. ultionem templi eius. An-
nunciate in babilonem plurimis. omnibus qui ten-

tendunt arcum. consistite adversus eam per gyrum. et
nullus evadat. Reddite ei secundum opus suum. iuxta
omnia que fecit facite ei. quia contra dominum erecta
est adversus sanctum israel. Idcirco cadent iuve
nes eius in plateis eius. et omnes viri bellatores eius
conticescent in die illa ait dominus. Ecce ego ad
te superbe dicit dominus deus exercituum. quia venit di
es tuus tempus visitationis tue. Et cadet superbus
et corruet. et non erit qui suscitet eum. Et suc
cendam ignem in urbibus eius. et devorabit omnia
in circuitu eius. Hec dicit dominus exercituum. Calump
niam sustinent filii israel. et filii iuda simul.
Omnes qui ceperunt eos tenent. nolunt dimittere
eos. Redemptor eorum fortis dominus exercituum nomen
eius. Iudicio causam eorum defendet. ut exterreat
terram. et commoveat habitatores babylonis. Gladius
ad chaldeos ait dominus. et ad habitatores babylonis
et ad principes. et ad sapientes eius. Gladius ad divi
nos eius qui stulti erunt. Gladius ad fortes illius
qui timebunt. Gladius ad equos eius. et ad currus eius.
et ad omne vulgus eius quod est in medio eius. et
erunt quasi mulieres. Gladius ad thesauros eius qui di
ripientur. Siccitas super aquas eius erit. et arescent. quia
terra sculptilium est. et in portentis gloriatur. Prop
terea habitabunt dracones cum fatuis ficariis. et
habitabunt in ea struthiones. Et non inhabitabitur
ultra in sempiternum. nec extruetur usque
ad generationem et generationem. Sicut subvertit dominus sodo
mam et gomorram. et vicinas eius ait dominus. Non ha
bitabit ibi vir neque incolet eam filius hominis.
Ecce populus venit ab aquilone. et gens magna
et reges multi. consurgent a finibus terre. Arcum
et scutum apprehendent. crudeles sunt et immisericordes.
Vox eorum quasi mare sonabit. et super equos ascendent
sicut vir paratus ad prelium contra te filia babylonis.
Audivit rex babylonis famam eorum. et dissolute
sunt manus eius et angustia. Apprehendit eum dolor
quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendet de superbia
iordanis ad pulcritudinem robustam. quia cur repente
subito faciam currere ad illam. et quis erit electus quem
ego preponam ei. Quis enim similis mei. et quis sustine
bit me. et quis est iste pastor qui resistat vul
tui meo. Propterea audite consilium domini. quod mente
concepit adversum babylonem. et cogitationes eius
quas cogitavit super terram chaldeorum. Nisi detraxe
rint eos parvuli gregum. nisi dissipatum fuerit
cum ipsis habitaculum eorum. A voce captivitatis
babylonis commota est terra. et clamor inter gentes
auditus est.

LI. Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super babylo
nem. et super habitatores eius qui cor suum levave
runt contra me. quasi ventum pestilentem. Et mittam in
babylonem ventilatores. et ventilabunt eam. et demo
lientur terram eius. quoniam venerint super eam undique
in die afflictionis eius. Non tendat qui tendit
arcum suum. et non ascendat loricatus. Nolite parcere
iuvenibus eius. interficite omnem militiam eius. Et cadent
interfecti in terra chaldeorum. et vulnerati in regionibus
eius. Quoniam non fuit viduatus israel et iuda. a deo suo
domino exercituum. terra autem eorum repleta est delicto a sancto
israel. Fugite de medio babylonis. ut salvet unus
quisque animam suam. Nolite tacere super iniquitatem
eius. quoniam tempus ultionis est domino. vicissitudinem ipse
retribuet ei. Calix aureus in manu domini babylo
nis inebrians omnem terram. De vino eius biberunt gen
tes. et ideo commote sunt. Subito cecidit babylon et
contrita est. Ululate super eam. tollite resinam ad dolo
rem eius. si forte sanetur. Curavimus babylonem. et non
est sanata. Derelinquamus eam. et eamus unusquisque in terram
suam. quoniam pervenit usque ad celum iudicium eius. et eleva
tum est usque ad nubes. Protulit dominus iusticias nostras.
Venite et narremus in syon opus domini dei nostri. Acuite
sagittas. implete pharetras. Suscitavit dominus spiritum
regum medorum. et contra babylonem mens eius est. ut per
dat eam. quoniam ultio domini est ultio templi sui. Rex me
dorum contra babylonem a domino suscitatur. Super muros
babylonis levate signum. augete custodiam. leva
te custodes. preparate insidias. quia cogitavit dominus et
fecit quecumque locutus est contra habitatores babylonis. Que
habitas super aquas multas locuples in thesauris
venit finis tuus pedalis precisionis tue. Iuravit
dominus exercituum per animam suam. quoniam replebo te hominibus
quasi brucho. et super te celeuma cantabitur. Qui fecit
terram in fortitudine sua preparavit orbem in sapien
tia sua. et prudentia sua extendit celos. Dante eo vo
cem multiplicantur aque in celo. qui levat nubes ab
extremo terre fulgura in pluviam fecit. et produxit
ventos de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scien
tia confusus est omnis conflator in sculptili. quia mendax est con
flatio eius. quia nec est spiritus in eis. Vana sunt opera
et risu digna. In tempore visitationis sue peribunt. Non
sicut hec pars iacob. quia qui fecit omnia ipse est. et israel
sceptrum hereditatis eius. dominus exercituum nomen eius.
Collidis tu mihi vasa belli. et ego collidam in te gentes.
et disperdam in te regna. Collidam in te equum et
equitem eius. et collidam in te currum. et ascensorem
eius. et collidam in te virum et mulierem. et collidam
in te senem et puerum. et collidam in te iuvenem et vir
ginem. et collidam in te pastorem et gregem eius. et col
lidam in te agricolam et iugales eius. et collidam in te
duces et magistratus. et reddam babyloni. et cunctis
habitatoribus chaldee omne malum suum quod fecerunt

in sion in oculis vestris ait dominus. Ecce ego ad te
mons pestifer ait dominus qui corrumpis universam
terram. Et extendam manum meam super te et evolvam
te de petris et dabo te in montem combustionis.
et non tollam de te lapidem in angulum et lapidem
in fundamenta. sed perditus eris in eternum ait dominus.
Levate signum in terra. clangite buccina in gen-
tibus. sanctificate super eam gentes. annunciate contra illam ara-
rath regibus menni et aschenez. numerate contra eam
taphsar. adducite equum quasi bruchum aculeatum.
Sanctificate contra eam gentes. reges medie duces eius et univer-
sos magistratus eius. cunctamque terram potestatis eius.
Et commovebitur terra et conturbabitur. quia evigilabit contra
babilonem cogitatio domini. ut ponat terram babilonis
desertam et inhabitabilem. Cessaverunt fortes babi-
lonis a prelio. habitaverunt in presidiis. devoratum est
robur eorum. et facti sunt quasi mulieres. Incensa sunt
tabernacula eius. contriti sunt vectes eius. Currens ob-
viam currenti veniet. et nuncius obvius nuncianti.
ut annunciet regi babilonis. quia capta est civi-
tas eius a summo usque ad summum. et vada preoccu-
pata sunt. et paludes incense sunt igni. et viri
bellatores conturbati sunt. quia hec dicit dominus exerci-
tuum deus israel. filia babilonis quasi area tempus trituire
eius. Adhuc modicum et veniet tempus messionis eius.
comedit me. devoravit me nabuchodonosor rex babilo-
nis. Reddidit me quasi vas inane. absorbuit me
quasi draco. Replevit ventrem suum teneritudine
mea. et eiecit me. iniquitas adversum me et caro mea
super babilonem dicit habitatio sion. et sanguis meus super
habitatores chaldee dicit ierusalem. Propterea hec di-
cit dominus.
LI
Ecce ego iudicabo causam tuam et ulciscar ultionem
tuam. et desertum faciam mare eius. et siccabo ve-
nam eius. Et erit babilon in tumulos habitatio dra-
conum. Stupor et sibilus. eo quod non sit habitator. Si-
mul ut leones rugient. et excutient comas velu-
ti catuli leonum. In calore eorum ponam potus eorum
et inebriabo eos ut sopiantur. et dormiant sompnum
sempiternum. et non consurgant dicit dominus. Deducam
eos quasi agnos ad victimam. et quasi arietes cum hedis.
Quomodo capta est sesach. et comprehensa est inclita univer-
se terre. quomodo facta est in stuporem babilon inter
gentes. Et ascendit super babilonem mare. multitudine flu-
ctuum eius operta est. Facte sunt civitates eius in stu-
porem. terra inhabitabilis et deserta. terra in qua nullus
habitet. nec transeat per eam filius hominis. Et visitabo su-
per bel in babilonem. et eiciam quod absorbuerat de ore eius.
et non confluent ultra ad eum gentes. Siquidem et murus ba-
bilonis corruet. Egredimini de medio eius popu-
lus. ut salvet unusquisque animam suam ab ira fu-
roris domini. Et ne forte mollescat cor vestrum. et
timeatis auditum qui audietur in terra. et veniet
in anno auditio. et post hunc annum auditio et
iniquitas in terra. et dominator super dominatorem. Propter-
ea ecce dies veniunt. et visitabo super sculptilia
babilonis. et omnis terra eius confundetur. et universi
interfecti cadent in medio eius. Et laudabunt super
babilonem celi et terre. et omnia que in eis sunt. quia
ab aquilone venient ei predones ait dominus. Et quomodo
fecit babilon ut caderent occisi in israel. sic de ba-
bilone cadent occisi in universa terra. Qui fugistis
gladium venite. nolite stare. recordamini pro-
cul domini. et ierusalem ascendat super cor vestrum. Confu-
si sumus quoniam audivimus obprobrium. operuit ignomi-
nia facies nostras. quia venerunt alieni super sanctificati-
onem domus domini. Propterea ecce dies veniunt dicit
dominus. et visitabo super sculptilia babilonis. et in omni
terra eius mugiet vulneratus. Si ascenderit babilon
in celum. et firmaverit in excelso robur suum. a
me venient vastatores eius ait dominus. Vox cla-
moris de babilone. et contritio magna de terra
chaldeorum. quoniam vastavit dominus babilonem. et perdidit
ex ea vocem magnam. et sonabunt fluctus eorum
quasi aque multe. dedit sonitum vox eorum. quia venit
super eam. id est super babilonem predo. et apprehensi sunt
fortes eius. et emarcuit arcus eorum. quia fortis ulti-
or dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes
eius. et sapientes eius. duces eius et magistratus eius et
fortes. et dormient sompnum sempiternum. et non ex-
pergiscentur ait rex dominus exercituum nomen eius. Hec di-
cit dominus deus exercituum. Murus babilonis ille latis-
simus suffossione suffodietur. et porte eius excelse
igne comburentur. et labores populorum ad nichilum et
gentium in ignem erunt et disperibunt. Verbum quod
precepit ieremias propheta saraie filio neri-
e filii maasie. cum pergeret cum sedechia in regem in
babilonem. in anno quarto regni eius. Saraias autem
erat princeps prophetie. Et scripsit ieremias omne
malum quod venturum erat super babilonem in libro
uno omnia verba hec que scripta sunt contra babilonem.
Et dixit ieremias ad saraiam. Cum veneris in
babilonem et videris et legeris omnia verba hec. dices.
Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum.
ne sit qui in eo habitet. ab homine usque ad pecus.
et sit perpetua solitudo. Cumque compleveris legere
librum istum ligabis ad eum lapidem. et proicies illum
in medium eufraten. et dices. Sic submergetur
babilon. et non consurget a facie afflictionis quam
ego adduco super eam. et dissolvetur. Hucusque
verba ieremie.
LII
Filius .xx. et unius anni erat sedechias cum

regnare cepisset. ₇. xi. ānis regnauit ī ier̄l.
₇ nom̄ matris eiꝰ amithal filia ieremie de lob
na. ₇ fecit in oculis dn̄i mala iuxta oīa q̄ fecit
ioachī. qm̄ furor dn̄i erat ier̄lm. ₇ in iuda. us
quequo proiceret eos a facie sua. ₇ recessit sedechi
as a rege babilonis. Factū est aūt in āno. ix.
regni eiꝰ in m̄se. x. decima die m̄sis uenit na
buch rex babilonis. ip̄e ₇ oīs exercitꝰ eiꝰ aduersus
ier̄lm ₇ obsederūt eam. ₇ edificauerūt c̄ eam m
munitiones in circuitu. ₇ fuit ciuitas obsessa
usq; ad. xi. annū regni sedechie. Mense aūt. iiij.
.ix. die m̄sis obtinuit fames ciuitatē. ₇ n̄ erāt
alimēta ꝓplo t̄re. ₇ dirupta ē ciuitas. ₇ oēs uiri
bellatores eiꝰ fugerūt. exierūtq; de ciuitate noc
te. ꝑ uiā porte que ē int̄ duos muros. ₇ ducit
ad ortū regis chaldeis obsidentib; urbē in gi
ro. ₇ abierūt ꝑ uiā que ducit in heremū. Pse
cutꝰ est aūt chaldeoꝝ exercitꝰ regē. ₇ apphendit
sedechiā in deserto q̄d est iuxta iericho. ₇ oīs co
mitatꝰ eiꝰ diffugit ab eo. Cūq; cōphendissent re
gē. adduxerūt eū ad regē babilonis in reblata.
que ē in t̄ra emath. ₇ locutꝰ est ad eū iudicia. ₇
iugulauit rex babilonis filios sedechie ī ocłis
eius. S; ₇ oēs p̄ncipes iuda occidit, ī reblata. et
oclos sedechie eruit. ₇ uinxit eū in cōpedib;. ₇
adduxit eū rex babilonis in babilonē. ₇ posuit
eū in domo carc̄is. usq; ad diē mortis eiꝰ. In mē
se aūt. v. decima die m̄sis. ip̄e est ānꝰ nonꝰ de
cimꝰ nabuch. regis babilonis. uenit nabuzar
dan p̄nceps milicie. q̄ stabat corā rege babilo
nis in ier̄lm. ₇ incendit domū dn̄i. ₇ dom̄ regis.
₇ om̄s domos ier̄l. ₇ oēm dom̄ magnā igne cōbus
sit. ₇ totū murum ier̄lm ꝑ circuitū destruxit.
cunctꝰ exercitꝰ chaldeoꝝ qui erāt cū magist̄ mi
litie. De pauꝑib; aūt ꝓpli. ₇ de reliquo uulgo.
q̄d remanserat in ciuitate. ₇ de ꝑfugis qui ꝑ
fugerant ad regē babilonis. ₇ ceteros de multitu
dine t̄nstulit nabuzardan p̄nceps militie. De
pauꝑib; uo t̄re reliquit nabuzardan p̄nceps
militie in uinitores. ₇ ī agricolas. Columpnas
aūt ereas q̄ erant in domo dn̄i. ₇ bases. ₇ mare
eneum q̄d erat in domo dn̄i cōfregerūt chaldei.
₇ t̄nstulerūt es eoꝝ in babilonē. ₇ lebetes. ₇ cerea
gras. ₇ psalt̄ia. ₇ phialas. ₇ mortariola. ₇ oīa
uasa eoꝝ erea que ī ministerio fitant. Necnō
₇ t̄ ydrias. ₇ thimiamaria. ₇ urceos. ₇ pelues.
₇ candelabra. ₇ ciathos. quotq̄t aurea aurea. ₇
quotquot argentea argentea. Tulit magist̄ mi
litie columpnas duas. ₇ mare unū. ₇ uitulos. xij.
ereos. q̄ erant sub basib; quas fecerat rex salo
mon in domo dn̄i. Nō erat pondꝰ eris omnium
uasoꝝ hoꝝ. De columpnis aūt. xviij. cubita al
titudinis erāt in columpna una. ₇ funiculꝰ. xij.
cubitoꝝ circuibat eā. Porro grossitudo eiꝰ. iiij.
digitoꝝ. ₇ interiꝰ caua erat. ₇ capitella sup̄
utrāq; erea. Altitudo capitelli uniꝰ. v. cubi
toꝝ. Et capitellū in circuitu oīa erea. Simil' co
lumpne alteriꝰ. ₇ fuerūt malogranata nonagi
nta ₇ sex dependentia. ₇ centū retiaculis circum
dabantur oīa malagranata. Tulit magist̄
militie saraiā sacerdotē primū. ₇ sophoniam
sacerdotē scd̄m. ₇ t̄res custodes uestibuli. ₇ de
ciuitate tulit eunuchū unū qui erat ꝓpositꝰ
sup̄ uiros bellatores. ₇ septē uiros de his qui uide
bant faciē regis qui īuenti sūt in ciuitate. ₇
scribā p̄ncipē militū qui ꝓbabat tirones. ₇ lx.
uiros de ꝓplo t̄re q̄ inuenti sūt ī medio ciuitatis.
Tulit aūt nabuzardan magist̄ militie ₇ adduxit
eos ad regē babilonis in reblata. ₇ ꝑcussit eos
rex babilonis. ₇ interfecit eos in reblata in t̄ra
emath. ₇ t̄nslatꝰ est iuda de t̄ra sua. Iste est
ꝓpls quē t̄nstulit nabuch in āno. vij. iudeos
tria milia. ₇ xxiij. In āno. xviij. nabuch. t̄nstulit
de ier̄lm aīas octingentas. xxx. duas.
Anno. xxiij. nabuch. t̄nstulit nabuzardam
magist̄ militie iudeoꝝ aīas septingētas. xlv.
Oēs ergo aīe. iiij. milia sexcente. Et fc̄m est in
.xxx. vij. anno t̄nsmigrōnis ioachim regis iu
da. xij. m̄se. xx. v. m̄sis eleuauit euilmero
dach rex babilonis ip̄o anno regni sui caput ioa
chim regis iude. ₇ eduxit eū de domo carceris.
₇ locutꝰ est eī eō bona. ₇ posuit thronū eiꝰ sup̄
thronos regū qui erāt post se in babilone. ₇ mu
tauit uestimēta carc̄is eiꝰ. ₇ comedebat panē
corā eo semꝑ cunctis dieb; uite sue. Cibaria ēt
cibaria ꝑpetua dabantur ei a rege babilonis.
statuta ꝑ singulos dies usq; ad diem mortis sue
cunctis dieb; uite sue. Et fc̄m est p̄ꝰ quā ī cap
tiuitatē redactꝰ est isrł. ₇ ier̄lm destructa ē.
sedit ieremias ꝓpha flens. ₇ planxit lamēta
tione hac in ier̄lm. ₇ amaro aīo suspirans
₇ eiulans ait. Incipiūt lamētacōes ieremie.

Quomodo sedet sola ciuitas plena ꝓplo fc̄a
est q̄si uidua dn̄a gentiū p̄nceps ꝓuīcia
rū facta est sub tributo. Beth Plorans
plorauit in nocte ₇ lacrime eiꝰ in maxillis eiꝰ.
Nō est qui consoletur eā. ex oīb; caris eiꝰ. Oēs
amici eiꝰ spreuerūt eam. ₇ facti sūt ei inimici.
Gimel Migrauit iudas ꝓp̄ afflictionē ₇ mł
titudinē seruitutis. habitauit int̄ gētes. nec inuenit
requiē. Oēs ꝑsecutores eiꝰ apphenderūt eā int̄
angustias. Deleth Vie sion lugent eo q̄d nō

sunt qui veniant ad sollempnitatem. omnes porte eius
destructe. sacerdotes eius gementes. virgines eius
squallide. et ipsa oppressa amaritudine. He
Facti sunt hostes eius in capite. inimici eius locu
pletati sunt. quia dominus locutus est super eam. propter multitu
dinem iniquitatum eius. parvuli eius ducti sunt in
captivitatem ante faciem tribulantis. Vau
Et egressus est a filia syon omnis decor eius. facti sunt
principes eius velut arietes non invenientes pas
cua. et abierunt absque fortitudine ante faciem
subsequentis. Zai Et recordata est ierusalem dierum
afflictionis sue. prevaricationis. et omnium desidera
bilium suorum que habuerat a diebus antiquis cum ca
deret populus eius in manu hostili. et non esset auxi
liator. viderunt eam hostes. et deriserunt sabba
ta eius. Heth Peccatum peccavit ierusalem. propterea instabilis
facta est. omnes qui glorificabant eam spreverunt
eam. quia viderunt ignominiam eius. ipsa autem gemens
et conversa est retrorsum. Theth Sordes eius in
pedibus eius nec recordata est finis sui. deposi
ta est vehementer. non habens consolatorem. vide do
mine afflictionem meam quoniam erectus est inimicus.
Ioth Manum suam misit hostis ad omnia deside
rabilia eius. quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum.
de quibus preceperas ne intrarent in ecclesiam tuam.
Caph Omnis populus eius gemens. et querens panem
dederunt quecumque preciosa pro cibo ad refocillandam
animam. vide domine et considera quoniam facta sum vilis.
Lamech O vos omnes qui transitis per viam attendite
et videte si est dolor sicut dolor meus. quoniam vinde
miavit me ut locutus est dominus in die furoris
sui. Mem De excelso misit ignem in ossibus
meis. et erudivit me. expandit rete pedibus
meis. convertit me retrorsum. posuit me desola
tam. tota die merore confectam. Nun Vigi
lavit iugum iniquitatum mearum. in manu
eius convolute sunt. et imposite sunt collo meo. in
firmata est virtus mea. dedit me dominus in manu
de qua non potero surgere. Samech Abstulit omnes
magnificos meos dominus de medio mei.
vocavit adversum me tempus. ut contereret elec
tos meos. torcular calcavit dominus virgini fi
lie iuda. Ayn Idcirco ego plorans. et oculus
meus deducens aquam. quia longe factus est a me
consolator convertens animam meam. facti sunt filii
mei perditi quoniam invaluit inimicus. Phe
Expandit syon manus suas non est qui consoletur
eam. mandavit dominus adversum iacob in circui
tu eius hostes eius. facta est ierusalem quasi pol
luta menstruis inter eos. Sade Iustus est dominus
quia os eius ad iracundiam provocavi. audite

obsecro universi populi. et videte dolorem meum.
virgines mee et iuvenes mei abierunt in
captivitatem. Coph Vocavi amicos meos.
et ipsi deceperunt me. sacerdotes mei et senes
mei in urbe consumpti sunt. quia quesierunt cibum sibi
ut refocillarent animas suas. Res Vide domine quoniam tri
bulor. conturbatus est venter meus. subversum est cor
meum in memetipsa. quoniam amaritudine ple
na sum. foris interficit gladius. et domi mors
similis est. Sin Audierunt quia ingemisco e
go. et non est qui consoletur me. omnes inimici mei
audierunt malum meum letati sunt quoniam tu fecisti.
adduxisti diem consolationis. et fient similes mei.
Thau Ingrediatur omne malum eorum coram te. et
vindemia eos sicut vindemiasti me propter omnes iniqui
tates meas. multi enim gemitus mei et cor me
um merens. Aleph
Quomodo obtexit caligine in furore suo dominus II
filiam syon proiecit de celo in terram inclitam israel.
et non est recordatus scabelli pedum suorum in die fu
roris sui. Beth Precipitavit dominus nec pepercit
omnia speciosa iacob destruxit in furore suo mu
nitiones virginis iuda deiecit in terram pollu
it regnum et principes eius. Gimel Confre
git in ira furoris omne cornu israel. avertit retror
sum dexteram suam a facie inimici. et succendit in
iacob quasi ignem flamme devorantis in gyro. Deleth
Tetendit arcum suum quasi inimicus. firmavit dexte
ram suam quasi hostis. et occidit omne quod pulchrum erat
visu in tabernaculis filie syon. effudit quasi ignem
indignationem suam. He Factus est dominus quasi in
imicus. precipitavit israel. precipitavit omnia menia
eius. dissipavit omnes munitiones eius. et replevit
in filia iuda humiliatum et humiliatam. Vau
Et dissipavit quasi ortum tentorium suum. demoli
tus est tabernaculum suum. oblivioni tradidit
dominus in syon festivitatem et sabbatum. et in obprobrium
et in indignationem furoris sui sacerdotem et regem.
Zai Repulit dominus altare suum. et maledixit
sanctificationi sue. tradidit in manus inimici mu
ros turrium eius. vocem dederunt in domo domini sicut
in die sollempni. Heth Cogitavit dominus dissi
pare murum filie syon. tetendit funiculum suum
et non avertit manum suam a perditione. luxitque ante
murale. et murus pariter dissipatus est. Theth
Defixe sunt in terra porte eius. perdidit et contrivit
vectes eius. regem eius et principes eius in gentibus.
non est lex. et prophete eius non invenerunt visionem
a domino. Ioth Sederunt in terra conticuerunt senes filie
syon consperserunt cinere capita sua. accincti
sunt ciliciis. abiecerunt in terram capita sua vir

res iuda. accincti sunt ciliciis. abiecerunt
in terram capita sua uirgines ierusalem. Ioth
Defecerunt pre lacrimis oculi mei. conturbata sunt
uiscera mea. effusum est in terra iecur meum
super contritione filie populi mei. cum deficeret paruulus
et lactens in plateis oppidi. Coph Matribus
suis dixerunt ubi est triticum et uinum cum defice-
rent quasi uulnerati in plateis ciuitatis. cum
exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.
Lamed Cui comparabo te uel cui assimilabo te
filia ierusalem. cui adequabo te et consolabor te
uirgo filia sion. Magna est enim uelut ma-
re contritio tua quis medebitur tui. Mem
Prophete tui uiderunt tibi falsa et stulta. nec ape-
riebant iniquitatem tuam. ut te ad penitentiam prouo-
carent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas
et eiectiones. Nun Plauserunt super te manibus
omnes transeuntes per uiam. sibilauerunt et mouerunt
capita sua super filiam ierusalem hoccine est urbs
dicentes perfecti decoris gaudium uniuerse terre.
Samech Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui
sibilauerunt et fremuerunt dentibus suis. et dixe-
runt. deuorabimus. en ista est dies quam ex-
pectabamus. inuenimus. uidimus. Ain Fecit
dominus que cogitauit. compleuit sermonem suum
quem preceperat a diebus antiquis. destruxit et non
pepercit. et letificauit super te inimicum. et exal-
tauit cornu hostium tuorum. Phe Clamauit
cor eorum ad dominum super muros filie sion. deduc
quasi torrentem lacrimas per diem et noctem. non
des requiem tibi. neque taceat pupilla oculi tui.
Sade Consurge lauda in nocte in principio ui-
giliarum. effunde sicut aquam cor tuum. ante conspec-
tum uultus domini. leua ad eum manus tuas pro animabus
paruulorum tuorum qui defecerunt in fame in capi-
te omnium compitorum. Coph Vide domine et con-
sidera quem uindemiaueris ita. ergo ne comme-
dent mulieres fructum suum paruulos ad men-
suram palme. Si occiditur in sanctuario domini sacer-
dos et propheta. Thau Iacuerunt in terra foris puer
et senex. uirgines mee. et iuuenes mei ceci-
derunt in gladio interfecisti in die furoris tui per-
cussisti. nec misertus es. Aleph Vocasti quasi
ad diem sollempnem. qui terrerent me de circui-
tu. et non fuit qui effugeret in die furoris domini.
et relinqueretur quos educaui. et enutriui. ini-
micus meus consumpsit eos. Aleph

III

Ego uir uidens paupertatem meam in uirga
indignationis eius. Me minauit et adduxit
in tenebras et non in lucem. Beth Tantum in
me uertit et conuertit manum suam tota die. Vetus-
tam fecit pellem meam. et carnem meam contriuit
ossa mea. Beth Edificauit in giro meo et
circumdedit me felle et labore. Gimel In tene-
brosis collocauit me quasi mortuos sempiternos.
Gimel Circumedificauit aduersum me ut non
egrediar aggrauauit compedem meum. Sed et cum clamauero
et rogauero exclusit orationem meam. Dec Conclu-
sit uias meas lapidibus quadris. semitas meas
subuertit. Deleth Vrsus insidians factus est
michi leo in absconditis. Semitas meas subuertit
et confregit me. posuit me desolatam. Tetendit
arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam.
Deleth Misit in renibus meis filias pharetre sue et
factus sum in derisum omni populo canticum eorum to-
ta die. He Repleuit me amaritudinibus; in-
ebriauit me absinthio. Confregit ad numerum den-
tes meos. cibauit me cinere. et repulsa est anima
mea oblitus sum bonorum. He Et dixi periit fi-
nis meus. et spes mea a domino. Recordare paupera-
tis mee. et transgressionis mee. absinthii et
fellis. Vau Memoria memor ero. et tabescet
in me anima mea. Hec recolens in corde meo. in
deo sperabo. Vau Misericordie domini quia non sumus consumpti.
quia non defecerunt miserationes eius. Noui di-
luculo multa est fides tua. pars mea dominus dixit
anima mea. propterea expectabo eum. Bonus est dominus
sperantibus in eum anime querenti illum. Zay Bonum
est prestolari cum silentio salutare dei. Zay
Bonum est uiro cum portauerit iugum ab adolescen-
tia sua. Sedebit solitarius et tacebit. quia leuauit
se super se. ponet in puluere os suum. si forte sit
spes. dabit percutienti se maxillam. saturabitur
obprobriis quod non repellet in sempiternum dominus. Beth
Quia si abiecit et miserebitur secundum multitudinem
miserationum suarum. Non enim humiliauit ex corde suo.
et abiecit filios hominum. Beth Vt conteret sub
pedibus suis omnes uinctos terre. Vt declinaret iudi-
cium uiri in conspectu altissimi. Vt peruerterent
hominem in iudicio suo dominus ignorauit. Heth
Quis est iste qui dixit ut fieret domino non iuben-
te. Ex ore altissimi non egredientur nec bona
nec mala. Quid murmurauit homo uiuens uir
pro peccatis suis. Theth Scrutemur uias nostras et
queramus et reuertamur ad dominum. Leuemus corda
nostra cum manibus ad dominum in celo. Nos inique egimus
et ad iracundiam prouocauimus. ideo tu inexorabilis
es. Operuisti in furore et percussisti. occidisti. nec
pepercisti. Ioth Opposuisti nubem tibi ne tran-
seat oratio. Eradicationem et indignationem posu-
isti me in medio populorum. Caph Oculus meus afflic-
tus est nec tacuit eo quod non esset requies

donec respiceret et videret dominus de celis. Oculus meus
depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis
mee. Aperuerunt super nos os suum omnes inimici. For-
mido et laqueus facta est nobis vaticinatio et contri-
tio. he Divisiones aquarum deduxit oculus
meus in contritione filie populi mei. he Vena-
tione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.
Lapsa est in lacum vita mea, et posuerunt lapidem
super me. Inundaverunt aque super caput meum. Dixi
perii. vau Invocavi nomen tuum domine de lacu
novissimo. Vocem meam audisti, ne avertas aurem
a singultu meo et clamoribus. Appropinquasti me
in die qua invocavi te. Dixisti ne timeas. Iu-
dicasti causam domine anime mee, redemptor vite mee.
vau Vidisti domine iniquitatem illorum adversum me,
iudica iudicium meum. Vidisti omnem furorem uni-
versas cogitationes eorum adversum me. Audisti op-
probrium eorum domine, omnes cogitationes eorum adversum
me. Labia insurgentium domine et meditationes
eorum adversum me tota die. Sessionem eorum et resur-
rectionem vide. Ego sum psalmus eorum. caph
Reddes eis vicem domine iuxta opera manuum sua-
rum. Dabis eis scutum cordis laborem tuum. Perse-
queris in furore tuo et conteres eos sub celis domine.

IIII

Quomodo obscuratum est aleph
aurum, mutatus est color optimus. Dispersi sunt
lapides sanctuarii in capite omnium platearum.
beth Filii Sion incliti et amicti auro primo
quomodo reputati sunt in vasa testea opus
manuum figuli. beth Sed et lamie nudaverunt
mammas suas, lactaverunt catulos suos. Filia populi
mei crudelis quasi struthio in deserto. deleth
Adhesit lingua lactentis ad palatum eius in si-
ti. Parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis.
Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis.
Qui nutriebantur in croceis amplexati sunt ster-
cora. he Et maior est effecta iniquitas filie
populi mei peccato Sodomorum que subversa est in momen-
to et non ceperunt in ea manus. vau Candidiores
Nazarei eius nive, nitidiores lacte, rubi-
cundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores.
zay Denigrata est super carbones facies eorum, et
non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis ossibus
eorum, et facta est quasi lignum. beth Melius fuit oc-
cisis gladio quam interfectis fame, quoniam isti exta-
buerunt consumpti ab sterilitate terre. theth
Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos,
facti sunt cibi eorum in contritione filie populi mei.
ioth Complevit dominus furorem suum, effudit iram
indignationis sue, et succendit dominus ignem in
Sion, et devoravit fundamenta eius. caph

+ facti sunt

Non crediderunt reges terre et universi habitatores
orbis quoniam ingrederetur hostis et inimicus per por-
tas Ierusalem. lamed Propter peccata prophetarum eius
et iniquitates sacerdotum eius qui effuderunt
in medio eius sanguinem iustorum. mem Erra-
verunt ceci in plateis, polluti sunt in sangui-
ne; cumque non possent, iurare tenuerunt lacinias su-
as. nun Recedite polluti, clamaverunt
eis. Recedite, abite, nolite tangere. Iurgati quip-
pe sunt et commoti sunt. Dixerunt inter gentes, non addet
ultra ut inhabitet in eis. samech Facies domini
divisit eos, non addet ut respiciat eos. Facies
sacerdotum non erubuerunt, neque senum misereti sunt.
ayn Cum adhuc subsisteremus, defecerunt ocu-
li nostri ad auxilium nostrum vanum. Cum respiceremus
attenti ad gentem que salvare nos non poterat.
phe Lubricaverunt vestigia nostra in itinere
platearum nostrarum. Appropinquavit finis noster. Comple-
ti sunt dies nostri, quia venit finis noster. Velociores
fuerunt persecutores nostri aquilis celi. Super montes perse-
cuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis. sade
Spiritus oris nostri Christus dominus captus est in peccatis nostris, cui
diximus: In umbra tua vivemus in gentibus.
Gaude et letare filia Edom que habitas in terra Hus.
Ad te quoque perveniet calix, inebriaberis atque nu-
daberis. Completa est iniquitas tua filia Sion, non
addet ultra ut transmigret te. Visitabit iniqui-
tatem tuam filia Edom, discooperiet peccata tua. Re-
cordare domine quid acciderit nobis, intuere et respice
opprobrium nostrum. Hereditas nostra versa est ad alienos,
domus nostre ad extraneos. Pupilli facti sumus
absque patre, matres nostre quasi vidue. Aquam nostram
pecunia bibimus, ligna nostra pretio comparavimus.
Cervicibus nostris minabamur, lassis non dabatur
requies. Egypto dedimus manum et Assiriis ut satu-
raremur pane. Patres nostri peccaverunt et non sunt,
et nos iniquitates eorum portavimus. Servi domina-
ti sunt nostri, non fuit qui redimeret de manu eorum.
In animabus nostris afferebamus panem nobis a facie gla-
dii in deserto. Pellis nostra quasi clibanus exusta est a
facie tempestatum famis. Mulieres in Sion hu-
miliaverunt et virgines in civitatibus Iuda. Prin-
cipes manu suspensi sunt, facies senum non eru-
buerunt. Adolescentibus impudice abusi sunt, et
pueri in ligno corruerunt. Senes defecerunt de
portis, iuvenes de choro psallentium. Defecit
gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.
Cecidit corona capitis nostri, ve nobis quia peccavi-
mus. Propterea mestum factum est cor nostrum, ideo contene-
brati sunt oculi nostri. Propter montem Sion quia dispe-
riit, vulpes ambulaverunt in eo. Tu autem domine in

[I]n eternum permanebis. solium tuum in generationem
et generationem. Quare in perpetuum oblivisceris nostri,
derelinques nos in longitudine dierum? Converte
nos domine ad te et convertemur; innova dies nostros
sicut a principio. Sed proiciens repulisti nos, iratus
es contra nos vehementer. Explicit Ieremias.
[L]iber iste qui Incipit prefatio in
baruch nomine libro baruch
prenotatur, in hebreo canone non habe-
tur, sed tantum in vulgata editione. Similiter et
epistola ieremie. Propter noticiam autem legen-
tium hic scripta sunt, que multa de christo no-
vissimisque temporibus indicant. Explicit prefatio.
[E]t hec verba Incipit liber
libri que scripsit baruch
baruch filius nerei, filii maasie,
filii sedechie, filii sedei, filii el-
chie, in babilonia in anno quinto, in
septima die mensis, in tempore quo ceperunt chal-
dei ierusalem et succenderunt eam
igni. Et legit baruch verba libri huius ad aures ie-
chonie filii ioachim regis iuda, et ad aures univer-
si populi venientis ad librum, et ad aures potenti-
um filiorum regum, et ad aures presbiterorum, et ad au-
res populi ad flumen sudi. Qui audientes plorabant
et ieiunabant et orabant in conspectu domini. A mini-
mo usque ad maximum eorum omnium habitantium in ba-
bilonia. Et collegerunt pecuniam in conspectu domini secundum
quod potuit uniuscuiusque manus, et miserunt in ierusalem
ad ioachim filium elchie filii salon sacerdotem,
et ad sacerdotes, et ad omnem populum qui inventi sunt
cum eo in ierusalem. Cum acciperent vasa templi domini
que ablata fuerant de templo revocare in terram iuda
decima die mensis Sivam vasa argentea que fecit
sedechias filius iosie rex iuda, postea quam acce-
pisset nabuchodonosor rex babilonis iechoniam, et princi-
pes, et vinctos, et potentes, et populum terre ab ierusalem,
et duxit eos vinctos in babilonem. Et dixerunt. Ecce
misimus ad vos pecunias de quibus emite holo-
caustomata et thus, et facite manna, et offerte
pro peccato ad aram domini dei nostri, et orate pro vita nabu-
chodonosor regis babilonis, et pro vita balthasar filii
eius, ut sint dies ipsorum sicut dies celi super terram,
ut det dominus virtutem nobis, et illuminet oculos
nostros, ut vivamus sub umbra nabuchodonosor regis ba-
bilonis, et sub umbra balthasar filii eius, et servi-
amus eis multis diebus, et inveniamus gratiam in
conspectu eorum. Et pro nobis ipsis orate ad dominum deum
nostrum, quia peccavimus domino deo nostro, et non est aversus
furor eius a nobis usque in hunc diem. Et legite librum
istum quem misimus ad vos recitari in templo domini

in die sollempni et in die oportuno. Et dicetis: Domino
deo nostro iusticia, nobis autem confusio faciei nostre,
sicut dies hec omni iuda et habitantibus in ierusalem, re-
gibus nostris et principibus nostris, sacerdotibus nostris et pro-
phetis nostris et patribus nostris. Peccavimus ante dominum
deum nostrum et non credidimus diffidentes in eum,
et non fuimus subiectibiles illi, et non obaudivimus
vocem domini dei nostri, ut ambularemus in mandatis
eius que dedit nobis. A die qua eduxit patres nostros de
terra egipti usque in hunc diem eramus incredibi-
les ad dominum nostrum ihesum christum, et dissipati reces-
simus ne audiremus vocem ipsius. Et adheserunt nobis
multa mala et maledictiones que constituit do-
minus moysi servo suo, qui eduxit patres nostros
de terra egipti, dare nobis terram fluentem lac et mel,
sicut hodierna die. Et non audivimus vocem domini dei
nostri secundum omnia verba prophetarum quos misit ad nos
et ad iudices nostros. Et abivimus unusquisque
in sensu cordis nostri maligni operari diis alienis,
facientes mala ante oculos domini dei nostri. II
[P]ropter quod statuit dominus deus noster verbum suum quod
locutus est ad nos et ad iudices nostros qui iudica-
verunt in israel, et ad reges nostros, et ad principes
nostros, et ad omnem israel et iuda, ut adduceret dominus super
nos mala magna que non sunt facta sub celo quem-
admodum facta sunt in ierusalem, secundum que scripta sunt in
lege moysi, ut manducaret homo carnes filii sui
et carnes filie sue. Et dedit illos in manu regum
omnium qui sunt in circuitu nostro in improperium et
in desolationem in omnibus populis in quibus nos dispersit
dominus. Et facti sumus subtus et non supra, quia peccavimus
domino deo nostro non obaudiendo voci ipsius. Domino deo
nostro iusticia, nobis autem et patribus nostris confusio faci-
ei sicut est dies hec. Que locutus est dominus super nos omnia
mala hec que venerunt super nos, et non sumus deprecati
faciem domini dei nostri, ut reverteremur unusquisque
nostrum a viis nostris pessimis. Et vigilavit dominus
in malis, et adduxit ea super nos, quia iustus est dominus
in omnibus operibus suis que mandavit nobis. Et non audivi-
mus vocem ipsius, ut iremus in preceptis domini que
dedit ante faciem nostram. Et nunc domine deus israel qui
eduxisti populum tuum de terra egipti in manu vali-
da, et in signis et in prodigiis, et in virtute tua mag-
na, et in brachio excelso, et fecisti tibi nomen sicut est
dies ista, peccavimus, impie gessimus, inique egimus
domine deus noster in omnibus iusticiis tuis. Avertatur ira tua
a nobis, quia derelicti sumus pauci inter gentes ubi dispersisti
nos. Exaudi domine preces nostras et orationes nostras, et e-
duc nos propter te, et da nobis invenire gratiam ante faciem
eorum qui nos abduxerunt, ut sciat omnis terra quia tu es
dominus deus noster, et quia nomen tuum invocatum est super israel.

et sit gemitus ipsius. Respice domine de domo sancta
tua in nos. et inclina aurem tuam. et exaudi.
Aperi oculos tuos et vide. quia non mortui qui sunt
in inferno. quorum spiritus acceptus est a visceribus
suis. dabunt honorem et iustificationem domino. sed
anima que tristis est super magnitudine mali, et in
cedit curva. et infirma. et oculi deficientes. et anima
esuriens dabit tibi gloriam et iusticiam domino. Quia non secundum
iusticias patrum nostrorum nos fundimus misericordiam
ante conspectum tuum domine deus noster. sed quia misisti iram
tuam et furorem tuum super nos sicut locutus es in ma
nu puerorum tuorum prophetarum dicens. Sic dicit dominus. In
clinate humerum vestrum. et cervicem vestram. et
opera facite regi babilonis. et sedebitis in terra
quam dedi patribus vestris. Quod si non audieritis
vocem domini dei vestri operari regi babilonie. defecti
onem vestram faciam de civitatibus iuda. et a foris
ierusalem. et auferam a vobis vocem iocunditatis. et vo
cem gaudii. et vocem sponsi. et vocem sponse. et erit
omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam. Et
non audierunt vocem tuam ut operarentur regi
babilonis. et statuisti verba tua que locutus es in
manibus puerorum tuorum prophetarum. ut transferrentur
ossa regum nostrorum. et ossa patrum nostrorum de loco
suo. Et ecce sunt proiecta in calore solis. et in ge
lu noctis. et mortui sunt in doloribus pessimis.
et in gladio. et in fame. et in emissione. Et posuis
ti templum in quo invocatum est nomen tuum in
ipso sicut hec dies. propter iniquitatem domus israel. et domus
iuda. Et fecisti in nobis domine deus noster secundum omnem boni
tatem. et secundum omnem miserationem tuam illam magnam
sicut locutus es in manu pueri tui moysi in die qua
precepisti ei scribere legem tuam coram filiis israel
dicens. Si non obaudieritis vocem meam multi
tudo hec magna convertetur in minimam gentem.
quoniam eos dispergam. quia scio quod me non audiet po
pulus. populus enim est dura cervice. et convertetur ad cor
suum in terra captivitatis sue. et scient quia ego
dominus deus eorum. Et dabo eis cor. et intelligent. et aures.
et audient. Et laudabunt me in terra captivi
tatis sue. et memores erunt nominis mei. Et aver
tent se a dorso suo duro. et a malignitatibus
suis. quia reminiscentur viam patrum suorum
qui peccaverunt in me. Et revocabo illos in ter
ram quam iuravi patribus illorum abraham. ysaac
et iacob. et dominabuntur eius. et multiplicabo eos.
et non minorabuntur. Et statuam illis testamentum
alterum sempiternum. ut sim illis in deum. et ipsi
erunt mihi in populum. Et non movebo amplius populum me
um filios israel a terra quam dedi illis.

III

Et nunc domine deus israel anima in angustiis. et spiritus
anxius clamat ad te. Audi domine. et miserere
quia deus es misericors. et miserere nostri quia pecca
vimus ante te qui sedes in sempiternum. et non peri
bimus in evum. Domine deus omnipotens deus israel audi nunc
orationem mortuorum israel. et filiorum ipsorum. qui pecca
verunt ante te. et non audierunt vocem domini dei sui
et agglutinata sunt nobis mala. Noli meminis
se iniquitatis patrum nostrorum. sed memento manus
tue et nominis tui in tempore isto. quia tu es dominus deus
noster. et laudabimus te domine. Quia propter hoc dedis
ti timorem tuum in cordibus nostris. et ut invoce
mus nomen tuum. et laudemus te in captivi
tate nostra ab iniquitate. quia convertimur ab in
iquitate patrum nostrorum qui peccaverunt ante
te. Et ecce nos in captivitate nostra hodie su
mus quo nos dispersisti in opprobrium et in ma
ledictum et in peccatum secundum omnes iniquitates
patrum nostrorum qui discesserunt a te domine deus noster.
Et cum explicuisset librum orationis captivorum
accipiens sponse vocem ierusalem locutus est
dicens. Audi israel mandata vite. auribus
percipe ut scias prudentiam. Quid est israel quod
in terra inimicorum es. Inveterasti in terra alie
na coinquinatus es. cum mortuis deputatus
es. cum descendentibus in infernum. Dereliquisti
fontem sapientie. Nam si in via dei ambulasses. habi
tasses utique in pace super terram. Disce ubi sit
prudentia. ubi sit virtus. ubi sit intellectus.
ut scias simul. ubi sit longiturnitas vite et
victus. ubi sit lumen oculorum et pax. Quis inve
nit locum eius. et quis intravit in thesauros
eius. Ubi sunt principes gentium. et qui dominantur
super bestias que sunt super terram. Qui in avibus
celi illudunt. Qui argentum thesaurizant
et aurum in quo confidunt homines. et non est finis
adquisitionis eorum. Qui argentum fabricant et
solliciti sunt. nec est inventio operum illorum. Exter
minati sunt et ad inferos descenderunt. et alii
loco eorum exurrexerunt. Iuvenes viderunt lumen
et habitaverunt super terram. Viam autem discipline ig
noraverunt. neque intellexerunt semitas eius. neque
filii eorum susceperunt eam. a facie ipsorum longe
facta est. Non est audita in terra chanaan. neque
visa est in theman. Filii quoque agar qui exquirunt
prudentiam que de terra est. negociatores terre et
theman. et fabulatores et exquisitores pruden
tie et intelligentie. viam sapientie nescierunt. neque com
memorati sunt semitas eius. O israel quam magna
est domus dei. et ingens locus possessionis eius.
magnus. et non habet finem. excelsus et immensus.
Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio

fuerunt statura magna, scientes bellum. Non hos elegit dominus, neque viam disciplinae invenerunt: propterea perierunt. Et quoniam non habuerunt sapientiam, perierunt propter insipientiam suam. Quis ascendit in caelum, et accepit eam, et eduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare, et invenit illam, et attulit illam super aurum electum? Non est qui possit scire vias eius, neque qui exquirat semitas eius: sed qui scit universa, novit eam, et adinvenit eam prudentia sua: qui praeparavit terram in aeterno tempore, et replevit eam pecudibus et quadrupedibus: qui emittit lumen, et vadit: et vocavit illud, et obaudit illi in tremore. Stellae autem dederunt lumen in custodiis suis, et laetatae sunt: vocatae sunt, et dixerunt: Adsumus: et luxerunt ei cum iocunditate, qui fecit illas. Hic est deus noster, et non aestimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam disciplinae, et tradidit illam Iacob puero suo, et Israel dilecto suo. Post haec in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.

IIII Hic liber mandatorum dei, et lex quae est in aeternum: omnes qui tenent eam pervenient ad vitam: qui autem dereliquerunt eam, in mortem. Convertere Iacob, et apprehende eam: ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. Ne tradas alteri gloriam tuam, et dignitatem tuam genti alienae. Beati sumus Israel, quia quae deo placent, manifesta sunt nobis. Animaequior esto populus dei, memorabilis Israel. Venundati estis gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis deum, traditi estis adversariis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos deum aeternum, immolantes daemoniis, et non deo. Obliti enim estis eum qui nutrivit vos, et contristastis nutricem vestram Ierusalem. Vidit enim iracundiam a deo venientem vobis, et dixit: Audite confines Sion: adduxit enim mihi deus luctum magnum. Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum et filiarum, quam superduxit illis aeternus. Nutrivi enim illos cum iocunditate: dimisi autem illos cum fletu et luctu. Nemo gaudeat super me viduam et desolatam: a multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum, quia declinaverunt a lege dei. Iustitias autem ipsius nescierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum dei, neque per semitas veritatis eius cum iustitia ingressi sunt. Veniant confines Sion, et memorentur captivitatem filiorum et filiarum mearum, quam superduxit illis aeternus. Adduxit enim super illos gentem de longinquo, gentem improbam, et alterius linguae: qui non sunt reveriti senem, neque pueris miserti sunt, et abduxerunt filios viduae, et a filiis unicam desolaverunt. Ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de manu inimicorum vestrorum. Ambulate filii, ambulate: ego enim derelicta sum sola. Exui me stola pacis, indui autem me sacco obsecrationis, et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animaequiores estote filii, clamate ad dominum, et eripiet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in aeternum salutem vestram: et venit mihi gaudium a sancto super misericordia quae veniet vobis ab aeterno salutari nostro. Emisi enim vos cum luctu et ploratu: reducet autem vos mihi deus cum gaudio et iocunditate in aeternum. Sicut enim viderunt vicinae Sion captivitatem vestram a deo, sic videbunt et in celeritate salutem vestram a deo, quae superveniet vobis cum honore magno, et splendore aeterno. Filii patienter sustinete iram quae supervenit vobis. Persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius, et super cervices ipsius ascendes. Delicati mei ambulaverunt vias asperas: ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. Animaequiores estote filii, et proclamate ad dominum: erit enim memoria vestra ab eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala, ipse rursum adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Animaequior esto Ierusalem: exhortatur enim te qui te nominavit. Nocentes peribunt qui te vexaverunt: et qui gratulati sunt in tua ruina, punientur. Civitates quibus servierunt filii tui, punientur: et quae accepit filios tuos. Sicut enim gavisa est in tua ruina, et laetata est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione. Et amputabitur exsultatio multitudinis eius, et gaudimonium eius erit in luctum. Ignis enim superveniet ei ab aeterno in longiturnis diebus, et habitabitur a daemoniis in multitudine temporis.

V Circumspice Ierusalem ad orientem, et vide iocunditatem a deo tibi venientem.

Ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes in honorem dei. Exue te Ierusalem stola luctus et vexationis tuae, et indue te decore et honore qui a deo tibi est in gloria sempiterna. Circumdabit te deus diploide iustitiae, et imponet mitram capiti tuo honoris aeterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te omni qui sub caelo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a deo in sempiternum: pax iustitiae, et honor pietatis. Exsurge Ierusalem, et sta in excelso: et circumspice ad orientem, et vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes

dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti
ab inimicis: adducet autem illos Dominus ad te porta-
tos in honore sicut filios regni. Constituit enim
Deus humiliare omnem montem excelsum, et rupes
perennes, et convalles replere in aequalitatem terrae,
ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei. Obum-
braverunt autem et silvae, et omne lignum suavitatis Israel
ex mandato Dei. Adducet enim Deus Israel cum iucunditate
in lumine maiestatis suae, cum misericordia et iustitia
quae est ex ipso.

VI

Incipit exemplum epistolae eius quam misit Iere-
mias ad adductos captivos in Babyloniam
a rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis secundum
quod praeceptum est illi a Deo. Propter peccata quae pec-
castis ante Deum, abducemini in Babyloniam cap-
tivi a Nabuchodonosor rege Babyloniorum. Ingressi ita-
que in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, et
temporibus longum usque ad generationes septem: post hoc autem
educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in
Babylonia deos aureos et argenteos, et lapideos,
et ligneos in humeris portari, ostentantes metum
gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiami-
ni factis alienis, et metuatis, et metus vos capiat
in ipsis. Visa itaque turba de retro, et ab ante, ad-
orantes dicite in cordibus vestris: Te oportet adora-
ri, Domine. Angelus autem meus vobiscum est: ipse autem exquiram
animas vestras. Nam lingua ipsorum polita a fabro, ip-
sa etiam inaurata et inargentata falsa sunt, et non
possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornamenta:
ita accepto auro fabricata sunt. Coronas certe
habent aureas super capita sua dii illorum: unde subtra-
hunt sacerdotes ab eis aurum et argentum, et erogant
illud in semetipsos. Dant autem et ex ipso prostitutis, et
meretrices ornant: et iterum cum receperint illud a meretri-
cibus, ornant deos suos. Hi autem non liberantur ab aerugine
et tinea. Opertis autem illis veste purpurea, exter-
gent faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plu-
rimus inter eos. Sceptrum autem habet ut homo, sicut iudex
regionis, qui in se peccantem non interficit. Habet etiam in
manu gladium et securim, se autem de bello et a latro-
nibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. Non
ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum
inutile efficitur, tales sunt dii illorum. Constitutis
illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus
introeuntium. Et sicut alicui qui regem offendit cir-
cumseptae sunt ianuae, aut sicut ad sepulcrum adductum
mortuum, ita tutantur sacerdotes hostia clausuris
et seris, ne a latronibus expolientur. Lucernas ac-
cendunt illis, et quidem multas, ex quibus nullam vi-
dere possunt: sunt autem sicut trabes in domo. Corda
vero eorum dicunt elingui serpentes, quae de terra sunt, dum
comedunt eos, et vestimentum ipsorum, et non sentiunt.
Nigrae fiunt facies eorum a fumo qui in domo
fit. Supra corpus eorum, et supra caput eorum volant
noctuae, et hirundines, et aves etiam similiter et cattae.
Unde scietis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Nam
et aurum quod habent ad speciem est: nisi aliquis exterserit
aeruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur
sentiebant. Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus
non est in ipsis. Sine pedibus in humeris portan-
tur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Con-
fundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceciderint in
terram, a semetipsis non consurgunt: neque si quis
eum statuerit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut
mortuis, munera illis apponentur. Hostias illorum
vendunt sacerdotes ipsorum, et abutuntur: similiter et
mulieres eorum decerpentes, neque infirmo neque mendi-
canti aliquid impertiunt. De sacrificiis eorum foe-
tae et menstruatae contingunt. Scientes itaque ex his
quia non sunt dii, ne timeatis eos. Unde enim vocantur
dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis, et au-
reis, et ligneis: et in domibus eorum sacerdotes se-
dent, habentes tunicas scissas, et capita et bar-
bam rasam, quorum capita nuda sunt. Rugi-
unt autem clamantes contra deos suos sicut in cae-
na mortui. Vestimenta eorum auferunt sacerdotes,
et vestiunt uxores suas, et filios suos. Neque si quid
mali patiuntur ab aliquo, neque si quid boni,
poterunt retribuere: neque regem constituere possunt,
neque auferre. Similiter neque divitias dare possunt,
neque malum retribuere. Si quis illis votum vo-
verit, et non reddiderit, neque hoc requirunt. Hominem a
morte non liberant, neque infirmum a potentiore eri-
piunt. Hominem caecum ad visum non restituunt, de
necessitate hominem non liberabunt. Viduae non mise-
rebuntur, neque orphanis benefacient. Lapidibus de
monte similes sunt dii illorum lignei, et lapidei,
et aurei, et argentei. Qui autem colunt illa, confun-
dentur. Quomodo ergo aestimandum est, aut dicen-
dum illos esse deos? Adhuc enim ipsis Chaldaeis non hono-
rantibus ea: qui cum audierint mutum non posse
loqui, offerunt illud ad Bel, postulantes ab eo lo-
qui, quasi possint sentire qui motum non habent. Et ipsi
cum intellexerint, relinquent ea: sensum enim non
habent ipsi dii illorum. Mulieres autem circumdatae fu-
nibus in viis sedent, succendentes ossa olivarum.
Cum autem aliqua ex ipsis abstracta ab aliquo transeun-
te dormierit, proximae suae exprobrat quod ea non sit
digna habita sicut ipsa, neque funis eius disruptus sit.
Omnia autem quae illis fiunt, falsa sunt. Quomodo aesti-
mandum aut dicendum est illos esse deos? A fabris
autem et ab aurificibus facta sunt. Nihil aliud erunt nisi

id quod voluerint esse sacerdotes. Artifices autem et ipsi qui ea fecerunt non sunt multi temporis. Nunquid ergo possunt quae ab ipsis fabricata sunt esse dii? Reliquerunt autem falsa et opprobrium postea futuris. Nam cum supervenerit illis proelium et mala, cogitant sacerdotes ubi se abscondant cum illis. Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se eripiunt? Nam cum sint lignea et inaurata et inargentata, scietur postea quia falsa sunt gentibus universis et regibus, quae manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum opus dei cum illis. Unde ergo notum est quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum dei opus in ipsis est? Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabunt. Iudicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab iniuria, quia nihil possunt, sicut corniculae inter medium caeli et terrae. Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum et aureorum et argenteorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur; ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. Regi autem et bello non resistent. Quomodo ergo aestimandum est aut recipiendum quia dii sunt? Non a furibus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et lapidei et inaurati et inargentati, quibus iniqui fortiores sunt. Aurum et argentum et vestimentum quo operti sunt auferent illis et abibunt, nec sibi auxilium ferunt. Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam, aut vas in domo utile in quo gloriabitur qui possidet illud, quam falsi dii; vel ostium in domo quod custodit que i pace nunquam falsi dii. Sol quidem et luna ac sidera cum sint splendida et emissa ad utilitates, obaudiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit perspicuum est. Id ipsum autem et spiritus in omni regione spirat. Et nubes quibus cum imperatum fuerit a deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis. Ignis etiam missus desuper ut consumat montes et silvas, facit quod praeceptum est ei. Haec autem neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque aestimandum est neque dicendum esse illos deos, quando non possunt neque iudicium iudicare neque facere hominibus. Scientes itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos. Neque enim regibus maledicent neque benedicent. Signa etiam in caelo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt, neque illuminabunt ut luna. Bestiae meliores sunt illis quae possunt fugere sub tectum ac prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii; propter quod ne timeatis eos. Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit, ita sunt dii illorum lignei et argentei et inaurati. Eodem modo et in horto spina alba super quam omnis avis sedet; similiter et mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati. Scietis itaque quia non sunt dii, ipsi autem postremo comeduntur, et erit in opprobrium in regione. Melior est homo iustus qui non habet simulacra, nam erit longe ab opprobriis. Explicit liber Baruch.

Incipit prologus in libro Ezechielis prophete.

Ezechiel propheta cum Ioachim rege Iuda captivus ductus est in Babylonem, ibique his qui cum eo captivi fuerant prophetavit, paenitentibus quod ad Ieremiae vaticinium se ultro adversariis tradidissent, et viderent adhuc urbem Ierusalem stare, quam ille casuram esse praedixerat. Tricesimo autem aetatis suae anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui, et eodem tempore licet posterior hic in Chaldaea, Ieremias in Iudaea prophetavit. Sermo eius nec satis disertus nec ad modum rusticus est, sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse fuit sicut et Ieremias, principia voluminis et finem magnis habens obscuritatibus involuta; sed et vulgata editio eius non multum distat ab hebraico. Unde satis miror quid causae exstiterit, ut si eosdem in universis libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diversa contulerint. Legite igitur et hunc iuxta translationem nostram, quae per cola scripta et commata manifestiorem sensum legentibus tribuit. Sed et vos amici mei et hunc subsannaverint dicentes eius quod nemo eos compellat ut scribant. Sed vereor ne illud eis eveniat quod graece significantius dicitur, ut vocentur .q.a.t.o.l.i.o.l.a.i.o.p.l. id est phagoloidori, id est, apud nos manducans senectias. Explicit prologus.

Incipit liber Ezechielis prophete.

Et factum est in tricesimo anno in quarto mense in quinta mensis, cum essem in medio captivorum iuxta fluvium Chobar, aperti sunt caeli et vidi visiones dei. In quinta mensis ipse est annus quintus transmigrationis regis Iuda Ioachim, et factum est verbum domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldaeorum secus flumen Chobar; et facta est super eum ibi manus domini. Et vidi, et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone, et nubes magna, et ignis involvens, et splendor in circuitu eius; et de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis. Et ex medio eius similitudo quattuor animalium; et hic aspectus eorum: similitudo hominis in eis. Et quattuor facies uni, et quattuor pennae uni. Et pedes eorum pedes recti, et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, et scintillae quasi aspectus aeris candentis. Et manus hominis sub pennis eorum in quattuor partibus; et facies et pennas per quattuor partes habebant. Iunctaeque erant pennae eorum

alterius ad alterum. Non revertebantur cum incederent.
sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo
autem vultus eorum facies hominis et facies leonis a dex-
tris ipsorum quattuor. Facies autem bovis a sinistris ipso-
rum quattuor. et facies aquile desuper ipsorum quattuor. et facies
eorum et penne eorum extente desuper. due penne singu-
lorum iungebantur. et due tegebant corpora eorum.
et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat. Ubi
erat impetus spiritus illuc gradiebantur: nec reverte-
bantur cum ambularent. Et similitudo animalium. et aspectus
eorum quasi carbonum ignis ardentium. et quasi aspectus
lampadarum. Hec erat visio discurrens in medio
animalium. Splendor ignis. et de igne fulgor e-
grediens. Et animalia ibant et revertebantur in simi-
litudinem fulguris coruscantis. Cumque aspicerem
animalia apparuit rota una super terram iuxta animalia
habens quattuor facies. Et aspectus rotarum et opus earum quasi
maris visio. et una similitudo ipsarum quattuor. Et as-
pectus earum et opera quasi sit rota in medio rote.
Per quattuor partes earum euntes ibant et non revertebanban-
tur cum ambularent. ad quemcumque locum declinabat que
prima erat sequebantur. et cetere non revertebantur
cum ambularent. Statura quoque erat rotis et altitudo
et horribilis aspectus. et totum corpus plenum oculis
in circuitu ipsarum quattuor. Cumque ambularent animalia
ambulabant pariter et rote iuxta ea. Et cum eleva-
rentur animalia de terra. elevabantur simul et rote.
Quocumque ibat spiritus illuc euntes spiritu et rote pari-
ter elevabantur sequentes eum. spiritus enim vite
erat in rotis. Cum euntibus ibant. et cum stantibus
stabant. et cum elevatis a terra pariter elevaban-
tur et rote. sequentes ea. quia spiritus vite erat in rotis.
Et similitudo super capita animalium firmamenti. quasi aspec-
tus cristalli horribilis. et extenti super capita
eorum desuper. Sub firmamento autem penne eorum recte
alterius ad alterum. unumquodque duabus vela-
bat corpus suum. et alterum similiter velabatur. Et audie-
bam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum.
et quasi sonum sublimis dei. Cum ambularent quasi
sonus erat multitudinis ut sonus castrorum. Cum-
que starent dimittebantur penne eorum. Nam cum
fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum.
stabant. et submittebant alas suas. Et super firma-
mentum quod erat imminens capiti eorum quasi aspec-
tus lapidis saphiri. similitudo throni. et super
similitudinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper.
Et vidi quasi speciem electri velut aspectum ignis
intrinsecus eius per circuitum. a lumbis eius et desuper
a lumbis eius usque deorsum vidi speciem ignis quasi
splendentis in circuitu velut aspectum arcus
cum fuerit in nube in die pluvie. Hic erat
aspectus splendoris per gyrum. Hec visio similitudinis
glorie domini. Et vidi. et cecidi in faciem meam. et audi-
vi vocem loquentis.

II

Et dixit ad me. Fili hominis sta super pedes tuos
et loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus postquam
locutus est mihi. et statuit me super pedes
meos. et audivi loquentem ad me et dicentem.
Fili hominis mitto ego te ad filios israel. ad gentes
apostatrices. que recesserunt a me. Patres eorum
prevaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc.
et filii duro et indomabili corde sunt ad quos
ego mitto te. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus.
si forte vel ipsi audiant. et si forte quiescant quoniam
domus exasperans est. et scient quia propheta fuerit in
medio eorum. Tu ergo fili hominis ne timeas eos neque
sermones eorum metuas quoniam increduli et sub-
versores sunt tecum. et cum scorpionibus habitas. Verba
eorum ne timeas et vultus eorum ne formides. quia
domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad
eos si forte audiant et quiescant. quoniam irrita-
tores sunt. Tu autem fili hominis audi quecumque loquor ad
te. et noli esse exasperans sicut domus israel exaspe-
ratrix est. Aperi os tuum et comede quecumque ego do
tibi. Et vidi. et ecce manus missa ad me in qua
erat involutus liber. et expandit illum coram me
qui erat scriptus intus et foris. et scripte erant
in eo lamentationes. et carmen. et ve.

III

Et dixit ad me. Fili hominis quodcumque inveneris
comede. Comede volumen istud. et vadens loque-
re ad filios israel. Et aperui os meum. et cibavit me
volumine illo. Et dixit ad me. Fili hominis ven-
ter tuus comedet. et viscera tua complebuntur volu-
mine isto quod ego do tibi. Et comedi illud. et factum
est in ore meo quasi mel dulce. Et dixit ad me. Fi-
li hominis vade ad domum israel. et loqueris verba mea ad
eos. Non enim ad populum profundi sermonis et ig-
note lingue tu mitteris ad domum israel. neque
ad populos multos profundi sermonis et ignote
lingue. quorum non possis audire sermones. et si
ad illos mitteris ipsi audirent te. Domus autem israel
nolunt audire te. quia nolunt audire me. Omnis
quippe domus israel attrita fronte est et duro cor-
de. Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum
et frontem tuam duriorem frontibus eorum. Ut ada-
mantem. et ut silicem dedi faciem tuam. Ne time-
as eos neque metuas a facie eorum. quia domus exaspe-
rans est. Et dixit ad me. Fili hominis omnes sermones
meos quos ego loquor ad te assume in corde tuo.
et auribus tuis audi. Vade ingredere ad transmigra-
tionem ad filios populi tui. et loqueris ad eos. et dices eis.
Hec dicit dominus deus. Si forte audiant et quiescant.

et assumpsit me spiritus et audivi vocem commotionis
magnae Benedicta gloria domini de loco suo et vocem
alarum animalium percutientium alteram ad alteram et vo-
cem rotarum sequentium animalia et vocem commotionis mag-
nae Spiritus quoque levavit me et assumpsit me et abii a-
marus in indignatione spiritus mei manus enim
domini erat mecum confortans me Et veni ad transmigratio-
nem ad acervum novarum frugum ad eos qui habitabant
iuxta flumen Chobar et sedi ubi illi sedebant et mansi
ibi vii diebus maerens in medio eorum Cum autem per-
transissent vii dies factum est verbum domini ad me di-
cens Fili hominis speculatorem dedi te domui Israhel
et audies de ore meo verbum et annuntiabis eis ex me
Si dicente me ad impium morte morieris non annun-
tiaveris ei neque locutus fueris ut avertatur a via sua im-
pia et vivat ipse impius in iniquitate sua morietur
sanguinem autem eius de manu tua requiram Si autem tu
annuntiaveris impio et ille non fuerit conversus ab impieta-
te sua et a via sua impia ipse quidem in iniquita-
te sua morietur tu autem animam tuam liberasti Sed et
si conversus iustus a iustitia sua fuerit et fecerit iniqui-
tatem et ponam offendiculum coram eo ipse morietur
quia non annuntiasti ei In peccato suo morietur et non erunt
in memoria iustitiae eius quas fecit sanguinem vero eius
de manu tua requiram Si autem tu annuntiaveris
iusto ut non peccet iustus et ille non peccaverit
vivens vivet quia annuntiasti ei et tu animam tu-
am liberasti Et facta est super me manus domini et dixit ad
me Surgens egredere in campum et ibi loquar tecum Et
surgens egressus sum in campum et ecce ibi gloria domini
stabat quasi gloria quam vidi iuxta fluvium Chobar
et cecidi in faciem meam Et ingressus est in me spiritus et
statuit me super pedes meos et locutus est mihi et dixit
ad me Ingredere et includere in medio domus tuae Et
tu fili hominis ecce data sunt vincula super te et liga-
bunt te in eis et non egredieris in medio eorum Et
linguam tuam adhaerere faciam palato tuo et eris
mutus nec quasi vir obiurgans quia domus exasperans
est Cum autem locutus fuero tibi aperiam os tuum et dices ad
eos Haec dicit dominus deus Qui audit audiat et qui quiescit
quiescat quia domus exasperans est.

IIII

Et tu fili hominis sume tibi laterem et pones eum coram
te et describes in eo civitatem Ierusalem et ordina-
bis adversus eam obsidionem et aedificabis munitiones
et comportabis aggerem et dabis contra eam castra et pones a-
rietes in gyro Et tu sume tibi sartaginem ferream et
pones eam in murum ferreum inter te et inter civitatem
et obfirmabis faciem tuam ad eam et erit in obsidionem
et circumdabis eam Signum est domui Israhel Et tu
dormies super latus tuum sinistrum et pones iniquitates
domus Israhel super eo numero dierum quibus dormies super
illud et assumes iniquitates eorum Ego autem dedi tibi
annos iniquitatis eorum numero dierum ccc et nona-
ginta dies et portabis iniquitatem domus Israhel Et cum im-
pleveris haec dormies super latus tuum dextrum secundo et
assumes iniquitatem domus Iuda xl diebus diem
pro anno diem inquam pro anno dedi tibi Et ad obsidionem
Ierusalem convertes faciem tuam et brachium tuum erit ex-
tentum et prophetabis adversus eam Ecce circumdedi te
vinculis et non te convertes a latere tuo in latus aliud
donec compleas dies obsidionis tuae Et tu sume
tibi frumentum et hordeum et fabam et lentem et milium
et viciam et mittes ea in vas unum et facies tibi pa-
nes numero dierum quibus dormies super latus tuum
ccc et xc diebus comedes illud Cibus autem tuus quo ves-
ceris erit in pondere xx stateres in die a tempore usque
ad tempus comedes illud Et aquam in mensura bibes sex-
tam partem hin a tempore usque ad tempus bibes illud Et quasi
subcinericium hordeaceum comedes illud et stercore
quod egreditur de homine operies illud in oculis eorum Et haec
dicit dominus Sic comedent filii Israhel panem suum pol-
lutum inter gentes ad quas eiciam eos Et dixi A a a
domine deus Ecce anima mea non est polluta et morticinum
et laceratum a bestiis non comedi ab infantia mea
usque nunc et non est ingressa in os meum omnis caro inmun-
da Et dixit ad me Ecce dedi tibi fimum boum pro
stercoribus humanis et facies panem tuum in eo
Et dixit ad me Fili hominis ecce ego conteram baculum panis
in Ierusalem et comedent panem suum in pondere et in
sollicitudine et aquam in mensura et in angustia bi-
bent ut deficientibus pane et aqua corruat unusquisque
ad fratrem suum et contabescant in iniquitatibus suis.

V

Et tu fili hominis sume tibi gladium
acutum radentem pilos et assumes eum et duces
per caput tuum et per barbam tuam et assumes tibi
stateram ponderis et divides eos Tertiam partem igni
combures in medio civitatis iuxta completionem
dierum obsidionis et assumens tertiam
partem concides gladio in circuitu eius tertiam
vero aliam disperges in ventum et gladium nudabo
post eos Et sumes inde parvum numerum et ligabis
eos in summitate pallii tui Et ex eis rursum
tolles et proicies eos in medio ignis et combures eos
igni et ex eo egredietur ignis in omnem domum
Israhel Haec dicit dominus deus Ista est Ierusalem In medio gen-
tium posui eam et in circuitu eius terras Et contempsit iu-
dicia mea ut plus esset impia quam gentes et praecepta mea
ultra quam terrae quae in circuitu eius sunt Iudicia
enim mea proiecerunt et in praeceptis meis non ambula-
verunt Idcirco haec dicit dominus deus Quia superastis gentes
quae in circuitu vestro sunt in praeceptis meis non am-
bulastis et iudicia mea non fecistis et iuxta iudicia

gentium que in circuitu vestro sunt non estis
operati. Ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te. et ipse
ego faciam in medio tui iudicia in oculis gen-
tium. et faciam in te que non feci. et quibus similia ultra non
faciam propter omnes abhominationes tuas. Ideo comedent patres
filios in medio tui. et filii comedent patres suos.
et faciam in te iudicia. et ventilabo universas reli-
quias tuas in omnem ventum. Ideirco vivo ego dicit
dominus deus. nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offen-
sionibus tuis. et in omnibus abhominationibus tuis. ego
quoque confringam. et non parcet oculus meus. et non miserebor.
Tercia pars tui peste morietur. et fame consu-
metur in medio tui. et tercia pars tui gladio cadet
in circuitu tuo. Terciam vero partem tuam in omnem
ventum dispergam. et gladium evaginabo post eos. et com-
plebo furorem meum. et requiescere faciam indigna-
tionem meam in eis. et consolabor. et scient quia ego do-
minus locutus sum in zelo meo. cum implevero omnem in-
dignationem meam in eis. Et dabo te in desertum et in
obprobrium gentibus que in circuitu tuo sunt in conspectu
omnis pretereuntis. Et eris obprobrium et blasphe-
mia et exemplum et stupor in gentibus que in circuitu
tuo sunt. Cum fecero in te iudicia in furore et in indig-
natione. et in increpationibus ire. Ego dominus locutus
sum. quando misero sagittas famis pessimas in eos que
erunt mortifere. et quas mittam ut disperdam vos. et famem
congregabo super vos. et conteram in vobis baculum panis. et
immittam in vos famem. et bestias pessimas usque ad
internecionem. et pestilentia et sanguis transibunt per te.
et gladium inducam super te ego dominus locutus sum.

VI

Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad montes israel.
et prophetabis ad eos et dices. Montes israel audite verbum
domini dei. Hec dicit dominus deus montibus et collibus. et rupibus.
et vallibus. Ecce ego inducam super vos gladium. et disper-
dam excelsa vestra. et demoliar aras vestras. et confrin-
gentur simulacra vestra. et deiciam interfectos vestros ante
idola vestra. et dabo cadavera filiorum israel ante faciem
simulacrorum vestrorum. et dispergam ossa vestra circum aras
vestras. In omnibus habitationibus vestris urbes deserte erunt.
et excelsa demolientur. et dissipabuntur et interibunt are
vestre. et confringentur. et cessabunt ydola vestra. et conterentur
delubra vestra. et delebuntur opera vestra. et cadet interfectus
in medio vestri. et scietis quia ego sum dominus. Et relinquam
in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus. cum dis-
persero vos in terras. et recordabuntur mei liberati
vestri in gentibus. ad quas captivi ducti sunt. Quia
contrivi cor eorum fornicans et recedens a me. et ocu-
los eorum fornicantes post ydola sua. et displicebunt
sibimet super malis que fecerant in universis abhomina-
tionibus suis. et scient quia ego dominus non frustra lo-
cutus sum. ut facerem eis malum hoc. Hec dicit dominus
deus. Percute manum tuam. et allide pedem tuum et dic heu
ad omnes abhominationes domus israel malorum. quia gla-
dio. fame. peste. ruituri sunt. Qui longe est pes-
te morietur. Qui autem prope gladio corruet. et qui
relictus fuerit et obsessus fame morietur. et complebo
indignationem meam in eis. Et scietis quia ego dominus
cum fuerint interfecti vestri in medio ydolorum vestrorum
in circuitu ararum vestrarum. in omni colle excelso. et in
cunctis summitatibus montium. et subter omne lignum
nemorosum. et subter universam quercum frondosam.
locum ubi accenderunt thura redolentia universis i-
dolis suis. Et extendam manum meam super eos. et faciam
terram eorum desolatam. et destitutam a deserto deblatha
in omnibus habitationibus eorum. et scient quia ego dominus.

VII

Et factus est sermo domini ad me
dicens. Et tu fili hominis. hec dicit dominus deus terre israel.
Finis venit. venit finis. super quatuor plagas terre.
Nunc finis super te. et immittam furorem meum in te. et
iudicabo te iuxta vias tuas. et ponam contra te omnes
abhominationes tuas. et non parcet oculus meus super te. et non
miserebor. sed vias tuas ponam super te. et abhomina-
tiones tue in medio tui erunt. et scietis quia ego dominus.
Hec dicit dominus deus. Afflictio una. afflictio ecce ve-
nit. Finis venit. venit finis. Evigilavit adversum
te. ecce venit. Venit contritio super te qui habitas in
terra. Venit tempus. prope est dies occisionis. et non glorie
montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super
te. et complebo furorem meum in te. et iudicabo te iuxta
vias tuas. et imponam tibi omnia scelera tua. et non parcet
oculus meus. nec miserebor. sed vias tuas imponam tibi.
et abhominationes tue in medio tui erunt. et scietis
quia ego sum dominus percutiens. Ecce dies. ecce venit.
egressa est contritio. Floruit virga. germinavit super-
bia. iniquitas surrexit in virga impietatis. non
ex eis. et non ex populo. neque ex sonitu eorum. et non erit re-
quies in eis. Venit tempus appropinquavit dies. Qui e-
mit non letetur. et qui vendit non lugeat. quia ira super
omnem populum eius. Quia qui vendit ad hoc quod vendit
non revertetur. et adhuc in viventibus vita eorum. Visio enim
ad omnem multitudinem eius non regredietur. et vir
in iniquitate vite sue non confortabitur. Canite tuba
preparentur omnes. et non est qui vadat ad prelium. Ira enim
mea super universum populum eius. Gladius foris pestilentia et
fames intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur.
et qui in civitate pestilentia et fame devorabuntur.
et salvabuntur qui fugerint ex eis. et erunt in montibus
quasi columbe convallium. omnes trepidi unusquisque in in-
iquitate sua. Omnes manus dissolventur. et omnia genua
fluent aquis. et accingent se ciliciis. et operiet eos
formido. et in omni facie confusio. et in universis capi-

omnibus eorum calvitium. Argentum eorum foras proicietur.
et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum
et aurum eorum non valebit liberare eos in die furo-
ris domini. Animam suam non saturabunt. et ventres eorum
non implebuntur. quia scandalum iniquitatis eorum fac-
tum est. et ornamentum monilium suorum in superbiam
posuerunt. et imagines abhominationum suarum et simu-
lacrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in in-
mundiciam. et dabo illud in manus alienorum ad di-
ripiendum. et impiis terre in predam. et contaminabunt
illud. Et avertam faciem meam ab eis. et violabunt ar-
chanum meum. et introibunt in illud emissarii. et conta-
minabunt illud. Fac conclusionem quoniam terra plena est
iudicio sanguinum. et civitas plena iniquitate. Et ad-
ducam pessimos de gentibus. et possidebunt domos
eorum. Et quiescere faciam superbiam potentium. et possidebunt
sanctuaria eorum. Angustia superveniente. requirent pacem
et non erit. Conturbatio super conturbationem veniet. et au-
ditus super auditum. Et querent visionem de propheta. et lex pe-
ribit a sacerdote. et consilium a senioribus. Rex lugebit
et princeps induetur merore. et manus populi terre contur-
babuntur. Secundum viam eorum faciam eis. et secundum iudicia eo-
rum iudicabo eos. et scient quia ego dominus.

VIII Et factum est in anno .vi. in .vi. mense. in quinta
mensis. ego sedebam in domo mea. et senes iuda
sedebant coram me. Et cecidit ibi super me manus domini dei.
Et vidi. et ecce similitudo quasi aspectus ignis ab aspectu
lumborum eius. et deorsum erat ignis. et a lumbis eius et sur-
sum quasi aspectus splendoris ut visio electri. Et emis-
sa similitudo manus apprehendit me in cincinno capi-
tis mei. Et elevavit me spiritus inter terram et celum. et
adduxit me in ierusalem. in visione dei iuxta hostium
interius quod respiciebat ad aquilonem ubi erat statu-
tum ydolum zeli ad provocandam emulationem. Et ecce
ibi gloria dei israel. secundum visionem quam videram in campo.
Et dixit ad me. Fili hominis leva oculos tuos ad viam
aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam aquilonis.
Et ecce ab aquilone porte altaris ydolum zeli in ipso
introitu. Et dixit ad me. Fili hominis putasne vi-
des tu quid isti faciunt abhominationes magnas quas
domus israel facit hic ut procul recedam a sanctuario
meo. Et adhuc conversus videbis abhominationes maio-
res. Et introduxit me ad hostium atrii. et vidi. et ecce
foramen unum in pariete. Et dixit ad me. Fili hominis
fode parietem. Et cum perfodissem parietem apparuit
hostium unum. Et dixit ad me. Ingredere et vide abho-
minationes pessimas. quas isti faciunt hic. Et ingressus
vidi. et ecce omnis similitudo reptilium et animalium
abhominatio. et ydola universa domus israel. depicta
in circuitu erant in pariete per totum. Et .lxx. viri de
senioribus domus israel. et iechonias filius saphan
stabat in medio eorum stantium ante picturas. et unus-
quisque habebat thuribulum in manu sua. et vapor ne-
bule de thure consurgebat. Et dixit ad me. Certe vi-
des fili hominis que seniores domus israel faciunt in tenebris
unusquisque in abscondito cubiculi sui. Dicunt enim. Non vi-
det dominus nos. dereliquit dominus terram. Et dixit dominus ad me.
Adhuc conversus videbis abhominationes maiores quas isti
faciunt. Et introduxit me per hostium porte domus domini.
quod respiciebat ad aquilonem. Et ecce ibi mulieres se-
debant plangentes adonidem. Et dixit ad me. Certe
vidisti fili hominis. Adhuc conversus videbis abhominatio-
nes maiores his. Et introduxit me in atrium domus domini
interius. Et ecce in hostio templi domini inter vestibulum et
altare. quasi .xxv. viri. dorsa habentes contra templum domini.
et facies ad orientem. et adorabant ad ortum solis. Et dixit
ad me. Certe vidisti fili hominis. Numquid leve est
hoc domui iuda. ut facerent abhominationes istas quas
fecerunt hic. quia replentes terram iniquitate conversi sunt
ad irritandum me. Et ecce applicant ramum ad nares
suas. Ergo et ego faciam in furore. non parcet oculus meus.
nec miserebor. Et cum clamaverint ad aures meas
voce magna. non exaudiam eos.

IX Et clamavit in auribus meis voce magna di-
cens. Appropinquaverunt visitationes urbis. et unus-
quisque vas interfectionis habet in manu sua. Et ecce
.vi. viri veniebant de via porte superioris que res-
picit ad aquilonem. et uniuscuiusque vas interitus in
manu eius. Vir quoque unus in medio eorum vestitus
erat lineis. et atramentarium scriptoris ad renes
eius. Et ingressi sunt et steterunt iuxta altare ereum. Et gloria
domini israel assumpta est de cherub que erat super eum ad limen
domus. Et vocavit virum qui erat indutus lineis.
et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.
Et dixit dominus ad eum. Transi per mediam civitatem in me-
dio ierusalem. et signa thau super frontes virorum ge-
mentium et dolentium. super cunctis abhominationibus
que fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente me. Trans-
ite per civitatem sequentes eum. et percutite. Non parcat
oculus vester. neque misereamini. Senem adolescentulum.
et virginem parvulum. et mulieres interficite usque ad inter-
nicionem. Omnem autem super quem videritis thau ne occida-
tis. et a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a viris seni-
oribus qui erant ante faciem domus. Et dixit ad eos. Con-
taminate domum. et implete atria interfectis. Egre-
dimini. Et egressi sunt. et percutiebant eos qui erant in civi-
tate. Et cede completa remansi ego ruique super faciem
meam. et clamans dico. heu. heu. heu. domine deus.
Ergo ne disperdes omnes reliquias israel. effundens furorem
tuum super ierusalem. Et dixit ad me. Iniquitas domus israel
et iuda magna est nimis valde. et repleta est terra
sanguinibus. et civitas repleta est aversione.

dixerunt enim: Reliquit Dominus terram, et Dominus non videt. Igitur et meus non parcet oculus, neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam. Et ecce vir qui erat indutus lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum dicens: Feci sicut praecepisti mihi.

X

Et vidi, et ecce in firmamento quod erat super caput cherubim quasi lapis sapphirus, et quasi species similitudinis solii apparuit super ea. Et dixit ad virum qui indutus erat lineis, et ait: Ingredere in medio rotarum quae sunt subtus cherubim, et imple manum tuam prunis ignis quae sunt inter cherubim, et effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo. Cherubim autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir, et nubes implevit atrium interius. Et elevata est gloria Domini desuper cherub ad limen domus: et repleta est domus nube, et atrium repletum est splendore gloriae Domini. Et sonitus alarum cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox loquentis Dei omnipotentis. Cumque praecepisset viro qui indutus erat lineis, dicens: Sume ignem de medio rotarum quae sunt inter cherubim, ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum suam de medio cherubim ad ignem qui erat inter cherubim, et sumpsit, et dedit in manus eius qui indutus erat lineis: qui accipiens egressus est. Et apparuit in cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum. Et vidi, et ecce quattuor rotae iuxta cherubim: rota una iuxta cherub unum, et rota alia iuxta cherub unum. Species autem rotarum erat quasi visio lapidis crisoliti, et aspectus earum similitudo una quattuor, quasi sit rota in medio rotae. Cumque ambularent, in quattuor partes gradiebantur, et non revertebantur ambulantes, sed ad locum ad quem ire declinabat quae prima erat, sequebantur et ceterae, nec convertebantur. Et omne corpus earum, et colla, et manus, et pennae, et circuli plena erant oculis in circuitu quattuor rotarum. Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me. Quattuor autem facies habebat unum: facies una facies cherub, et facies secunda facies hominis, et in tertio facies leonis, et in quarto facies aquilae. Et elevata sunt cherubim: ipsum est animal quod videram iuxta fluvium Chobar. Cumque ambularent cherubim, ambulabant pariter et rotae iuxta ea: et cum elevarent cherubim alas suas ut exaltarentur de terra, non residebant rotae, sed et ipsae iuxta erant. Stantibus illis stabant, et cum elevatis elevabantur: spiritus enim vitae erat in eis. Et egressa est gloria Domini a limine templi, et stetit super cherubim. Et elevantia cherubim alas suas exaltata sunt a terra coram me: et illis egredientibus, rotae quoque subsecutae sunt. Et stetit in introitu portae domus Domini orientalis: et gloria Dei Israel erat super ea. Ipsum est animal quod vidi subter Deum Israel iuxta fluvium Chobar, et intellexi quia cherubim essent. Quattuor vultus uni, et quattuor alae uni: et similitudo manus hominis sub alis eorum. Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, et intuitus eorum, et impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

XI

Et elevavit me spiritus, et introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quae respicit solis ortum: et ecce in introitu portae viginti quinque viri: et vidi in medio eorum Iechoniam filium Azur, et Pheltiam filium Banaiae, principes populi. Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri qui cogitant iniquitatem, et tractant consilium pessimum in urbe ista, dicentes: Nonne dudum aedificatae sunt domus? Haec est lebes, nos autem carnes. Idcirco vaticinare de eis, vaticinare fili hominis. Et irruit in me spiritus Domini, et dixit ad me: Loquere: Haec dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, et cogitationes cordis vestri ego novi. Plurimos occidistis in urbe hac, et implestis vias eius interfectis. Propterea haec dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio eius, hi sunt carnes, et haec est lebes: et educam vos de medio eius. Gladium metuistis, et gladium inducam super vos, dicit Dominus Deus. Et eiciam vos de medio eius, daboque vos in manu hostium, et faciam in vobis iudicia. Gladio cadetis: in finibus Israel iudicabo vos, et scietis quia ego Dominus. Haec non erit vobis in lebetem, et vos non eritis in medio eius in carnes: in finibus Israel iudicabo vos. Et scietis quia ego Dominus: quia in praeceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia gentium quae in circuitu vestro sunt estis operati. Et factum est, cum prophetarem, Pheltias filius Banaiae mortuus est: et cecidi in faciem meam clamans voce magna, et dixi: Heu, heu, heu, Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum Israel? Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui, et omnis domus Israel, universi quibus dixerunt habitatores Ierusalem: Longe recedite a Domino, nobis data est terra in possessionem. Propterea haec dicit Dominus Deus: Quia longe feci eos in gentibus, et quia dispersi eos in terris, ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt. Propterea loquere: Haec dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, et adunabo de terris in quibus dispersi estis, daboque vobis humum Israel. Et ingredientur illuc, et auferent omnes offensiones cunctasque abominationes eius de illa. Et dabo eis cor unum, et spiritum novum tribuam in visceribus eorum: et auferam cor lapideum de carne eorum, et dabo eis cor carneum: ut in praeceptis meis ambulent, et iudicia mea custodiant, faciantque ea: et sint mihi in populum, et ego sim eis in Deum. Quorum cor post offendicula et abominationes suas

ambulat, horum viam in capite suo posui, dicit dominus deus. Et elevaverunt cherubin alas suas, et rote cum eis, et gloria dei israel erat super ea. Et ascendit gloria domini de medio civitatis, stetitque super montem qui est ad orientem urbis. Et spiritus levavit me, adduxitque in chaldeam ad transmigrationem in visione in spiritu dei. Et sublata est visio a me quam videram. Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba domini que ostenderat michi.

XII Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas, que oculos habet ad videndum et non videt, et aures ad audiendum et non audit, quia domus exasperans est. Tu ergo fili hominis fac tibi vasa transmigrationis, et transmigrabis per diem coram eis. Transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant quia domus exasperans est. Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum. Tu autem egredieris vespere coram eis sicut egreditur migrans. Ante oculos eorum perfode tibi parietem, et egredieris per eum. In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine effereris. Faciem tuam velabis, et non videbis terram, quia portentum dedi te domui israel. Feci ergo sicut preceperat michi dominus. Vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem, et vespere manu perfodi parietem michi. Et in caligine egressus sum, et in humeris portatus in conspectu eorum. Et factus est sermo domini ad me mane dicens. Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus israel, domus exasperans: Quid tu facis? Dic ad eos: Hec dicit dominus deus: Super ducem onus istud quod est in ierusalem, et super omnem domum israel que est in medio eorum. Dic: Ego portentum vestrum. Quomodo feci, sic fiet illis: in transmigrationem et captivitatem ibunt. Et dux qui est in medio eorum in humeris portabitur, in caligine egredietur. Parietem perfodient ut educant eum. Facies eius operietur ut non videat oculo terram. Et extendam rete meum super illum, et capietur in sagena mea. Et adducam eum in babilonem in terram chaldeorum. Et ipsam non videbit, ibique morietur. Et omnes qui circa eum sunt presidium eius et agmina eius dispergam in omnem ventum, et gladium evaginabo post eos. Et scient quia ego dominus, quando dispersero illos in gentibus et disseminavero eos in terris. Et relinquam ex eis viros paucos a gladio et fame et pestilentia, ut enarrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur. Et scient quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede, sed et aquam tuam in festinatione et merore bibe. Et dices ad populum terre: Hec dicit dominus deus ad eos qui habitant in ierusalem in terra israel: Panem suum in sollicitudine comedent, et aquam suam in desolatione bibent, ut desoletur terra a multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et civitates que nunc habitantur desolate erunt, terraque deserta, et scietis quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra israel dicentium: In longum differentur dies, et peribit omnis visio? Ideo dic ad eos: Hec dicit dominus deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in israel. Et loquere ad eos quod appropinquaverint dies, et sermo omnis visionis. Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum israel. Quia ego dominus loquar. Et quodcumque locutus fuero verbum fiet, et non prolongabitur amplius. Sed in diebus vestris domus exasperans loquar verbum, et faciam illud, dicit dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis ecce domus israel dicentium: Visio quam hic videt in dies multos, et in tempora longa iste prophetat. Propterea dic ad eos: Hec dicit dominus deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus. Verbum quod locutus fuero complebitur, dicit dominus deus.

XIII Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis vaticinare ad prophetas israel qui prophetant, et dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum domini. Hec dicit dominus deus: Ve prophetis insipientibus qui secuntur spiritum suum, et nichil vident. Quasi vulpes in desertis prophete tui israel erant. Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo israel, ut staretis in prelio in die domini. Vident vana, et divinant mendacium, dicentes: Ait dominus, cum dominus non miserit eos; et perseveraverunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis, et divinationem mendacem locuti estis? Et dicitis: Ait dominus, cum ego non sim locutus. Propterea hec dicit dominus deus: Quia locuti estis vana, et vidistis mendacium, ideo ecce ego ad vos, ait dominus deus. Et erit manus mea super prophetas qui vident vana, et divinant mendacium. In consilio populi mei non erunt, et in scriptura domus israel non scribentur, nec in terram israel ingredientur. Et scietis quia ego sum dominus deus, eo quod deceperint populum meum dicentes: Pax, et non est pax. Et ipse edificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura quod casurus sit. Erit enim imber inundans, et dabo lapides pregrandes desuper irruentes, et ventum procelle dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries. Numquid non dicetur vobis: Ubi est litura quam linistis? Propterea hec dicit dominus deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in furore meo erit, et lapides grandes in ira in consumptionem. Et destruam parietem quem linistis absque temperamento, et adequabo eum terre, et revelabitur

fundamentum eius et cadet et consumemini in medio
eius et scietis quia ego sum dominus. Et complebo indignatio-
nem meam in pariete et in his qui liniunt eum absque
temperamento. dicamque vobis. Non est paries et non sunt
qui liniunt eum. prophete israel qui prophetant ad ierusalem.
et vident ei visionem pacis. et non est pax. ait dominus
deus. Et tu fili hominis pone faciem tuam contra filias populi
tui que prophetant de corde suo. et vaticinare super
eas. et dic. Hec dicit dominus deus. Ve que consuunt pulvil-
los sub omni cubito manus et faciunt cervicalia
sub capite universe etatis ad capiendas animas. ut
caperent animas populi mei. vivificabant animas eorum. et
violabant me ad populum meum propter pugillum ordei.
et fragmen panis ut interficerent animas que non mo-
riuntur. et vivificarent animas que non vivunt. men-
tientes populo meo credenti mendaciis. Propter
hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pulvillos vestros qui-
bus vos capitis animas volantes. et disrumpam eos
de brachiis vestris. et dimittam animas quas vos ca-
pitis ad volandum. Et disrumpam cervicalia vestra. et
liberabo populum meum de manu vestra. nec erunt ultra
in manibus vestris ad predandum. Et scietis quia ego dominus
pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter
quem ego non contristavi. et confortastis manus impii
ut non reverteretur a via sua mala. et viveret. propter-
ea vana non videbitis. et divinationes non divi-
nabitis amplius. Et eruam populum meum de ma-
nu vestra. et scietis quia ego dominus. Et venerunt ad me
viri seniorum israel. et sederunt coram me.

XIIII

Et factus est sermo domini ad me
dicens. fili hominis viri isti posuerunt in-
mundicias suas in cordibus suis. et scandalum ini-
quitatis sue statuerunt contra faciem suam. Numquid
interrogatus respondebo eis. propter hoc loquere eis. et dices
ad eos. Hec dicit dominus deus. Homo homo de domo israel.
qui posuerit inmundicias suas in corde suo. et
scandalum iniquitatis sue statuerit contra faciem
suam. et venerit ad prophetam interrogans per eum me.
Ego dominus respondebo ei in multitudine inmundici-
arum suarum. ut capiat domus israel in corde suo quo
recesserunt a me in cunctis ydolis suis. Propter-
ea dic ad domum israel. hec dicit dominus deus. Converti-
mini et recedite ab ydolis vestris. et ab universis
contaminationibus vestris. avertite facies vestras. quia
homo homo de domo israel et de proselitis. quicumque
advena fuerit in israel. si alienatus fuerit a me. et po-
suerit ydola sua in corde suo. et scandalum iniquita-
tis sue statuerit contra faciem suam. et venerit ad prophe-
tam ut interroget me per eum. Ego dominus respondebo
ei per me. et ponam faciem meam super hominem illum. et fa-
ciam eum in exemplum. et in proverbium. et disperdam
eum de medio populi mei. et scietis quia ego dominus. et
propheta cum erraverit. et locutus fuerit verbum. ego dominus
decepi prophetam illum. et extendam manum meam
super eum. et delebo eum de medio populi mei israel. et por-
tabunt iniquitatem suam. iuxta iniquitatem interroga-
tis. sic iniquitas prophete erit ut non erret ultra domus
israel a me. neque polluatur in universis prevaricationibus
suis. sed sint mihi in populum. et ego sim eis in deum ait
dominus exercituum. Et factus est sermo domini ad me di-
cens. fili hominis terra cum peccaverit mihi ut prevarice-
tur prevaricans. extendam manum meam super eam. et
conteram virgam panis eius. et immittam in eam famem. et
interficiam de ea hominem et iumentum. Et si fuerint tres
viri isti in medio eius. noe. daniel. et iob. ipsi iusti-
cia sua liberabunt animas suas ait dominus deus exercituum.
Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vas-
tem eam. et fuerit invia eo quod non sit pertransiens propter
bestias. tres viri isti si fuerint in ea. vivo ego
dicit dominus deus. quia nec filios nec filias liberabunt.
sed ipsi soli liberabuntur. terra autem desolabitur. Vel si gla-
dium induxero super terram illam. et dixero gladio trans-
si per terram. et interfecero hominem et iumentum de ea.
et tres viri isti fuerint in medio eius. vivo ego
dicit dominus deus. non liberabunt filios neque filias. sed ipsi
soli liberabuntur. Si autem et pestilentiam immisero super
terram illam. et effudero indignationem meam super eam
in sanguine. ut auferam ex ea hominem et iumentum.
et fuerint in ea. noe. daniel. et iob. in medio eius.
vivo ego dicit dominus deus. quia filium et filiam non liberabunt.
sed ipsi iusticia sua liberabunt animas suas. Quoniam hec
dicit dominus deus. Quod et si quattuor iudicia mea pessi-
ma. gladium et famem ac bestias malas. et pesti-
lentiam immisero in ierusalem. ut interficiam de ea ho-
minem et pecus. tamen relinquetur in ea salvatio e-
ducentium filios et filias. Ecce ipsi egredientur
ad vos. et videbitis viam eorum et adinventiones.
et consolabimini super malo. quod induxi in ierusalem
in omnibus que importavi super eam. et consolabuntur vos cum
videritis viam eorum. et adinventiones eorum. et cogno-
scetis quod non frustra fecerim omnia quecumque feci in
ea ait dominus deus.

XV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili homi-
nis quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis ne-
morum que sunt inter ligna silvarum. Numquid
tolletur de ea lignum. ut fiat opus. aut fabrica-
bitur de ea paxillus ut dependeat in eo quodcumque
vas. Ecce igni datum est in escam. utramque partem
eius consumpsit ignis. et medietas eius redacta est
in favillam. Numquid utile erit ad opus. et cum esset
integrum non erat aptum ad opus. quanto magis cum illud
ignis devoravit. et combusserit medium eius

opus. Propterea hec dicit dominus deus. Quomodo lignum vi-
tis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devo-
randum. sic tradidi habitatores ierusalem. et ponam
faciem meam in eos. de igne egredientur. et
ignis consumet eos. et scietis quia ego dominus. cum po-
suero faciem meam in eis. et dedero terram inviam.
et desolatam. eo quod prevaricatores extiterint
dicit dominus deus.
XVI Et factus est sermo domini ad me dicens. fili hominis
notas fac ierusalem abhominationes suas et dices. hec
dicit dominus deus ierusalem. Radix tua et generatio tua de terra
chananea. pater tuus amorreus. et mater tua cethea.
et quando nata es in die ortus tui. non est precisus umbili-
cus tuus. et aqua non es lota in salutem. nec sale
salita. nec involuta pannis. non pepercit super te
oculus. ut facerem unum de hiis misertus tui. sed
proiecta es super faciem terre in abiectione anime tue
in die in qua nata es. Transiens autem per te. vidi te
conculcari in sanguine tuo. et dixi tibi cum esses in san-
guine tuo. Vive. dixi inquam tibi in sanguine
tuo vive. multiplicatam quasi germen agri dedi te. et
multiplicata es et grandis effecta. et ingressa es
et pervenisti ad mundum muliebrem. ubera tua in-
tumuerunt. et pilus tuus germinavit. et eras nuda et
confusione plena. et transivi per te. et vidi te. et ecce
tempus tuum tempus amantium. et expandi amictum meum
super te. et operui ignominiam tuam. et iuravi tibi. et
ingressus sum pactum tecum ait dominus deus. et facta es mihi.
et lavi te aqua. et emundavi sanguinem tuum ex te. et
unxi te oleo. et vestivi te discoloribus. et calciavi te
iacincto. et cinxi te bisso. et indui te subtilibus. et
ornavi te ornamento. et dedi armillas in manibus
tuis. et torquem circa collum tuum. et dedi inaurem super os
tuum. et circulos auribus tuis. et coronam decoris
in capite tuo. et ornata es auro et argento. et vesti-
ta es bisso. et polimito. et multis coloribus. Simi-
lam et mel et oleum comedisti. et decora facta es vehe-
menter nimis. et profecisti in regnum. Et egressum est
nomen tuum in gentes propter speciem tuam. quia perfecta eras
in decore meo quem posueram super te dicit dominus deus.
Et habens fiduciam in pulcritudine tua. fornicata es
in nomine tuo. et exposuisti fornicationem tuam omni tran-
seunti. ut eius fieres. Et sumens de vestimentis tuis
fecisti tibi excelsa. hinc inde consuta. et fornicata es
super eis sicut non est factum. neque futurum est. Et tulisti
vasa decoris tui de auro meo. et de argento meo
que dedi tibi. et fecisti tibi imagines masculinas. et for-
nicata es in eis. Et sumpsisti vestimenta tua multi-
coloria. et vestita es eis. et oleum meum. et thimi-
ama meum posuisti in conspectu eorum. Et panem
meum quem dedi tibi similam et oleum. et mel. quibus
enutrivi te. posuisti in conspectu eorum in odorem
suavitatis. Et factum est ait dominus deus. et tulisti fili-
os tuos et filias tuas quos generasti michi. et immolas-
ti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio
tua. Immolasti filios meos et dedisti illos conse-
crans eis. et post omnes abhominationes tuas et fornicationes
non es recordata dierum adolescentie tue. quando eras
nuda. et confusione plena conculcata es in sanguine
tuo. et accidit post omnem maliciam tuam. ve ve tibi
ait dominus deus. et edificasti tibi lupanar. et fecisti tibi
prostibulum. in cunctis plateis. Ad omne caput vie
edificasti signum prostitutionis tue. et abhominabilem
fecisti decorem tuum. et divisisti pedes tuos omni
transeunti. et multiplicasti omnes fornicationes tuas.
Et fornicata es cum filiis egipti vicinis tuis magna-
rum carnium et multiplicasti fornicationem
tuam ad irritandum me. Ecce ego extendam manum
meam super te. et auferam ius tuum [illegible]. Et dabo
te in animas odientium te filiarum palestinarum que
erubescunt in via tua scelerata. Et fornicata es
in filiis assiriorum. eo quod necdum fueris expleta. et
postquam fornicata es. nec sic es saciata. et mul-
tiplicasti fornicationem tuam in terra chanaan cum
chaldeis. et nec sic saciata es. In quo mundabo
cor tuum ait dominus deus. cum facias omnia hec opera mulie-
ris meretricis et procacis. quia fabricata es lupanar
tuum. in capite omnis vie. et excelsum tuum fecisti in
omni platea. nec facta es quasi meretrix fastidio au-
gens precium. sed quasi mulier adultera. que super virum
suum inducit alienos. omnibus meretricibus dantur
mercedes. tu autem dedisti mercedem cunctis amatoribus
tuis. et donabas eis ut intrarent ad te undique ad
fornicandum tecum. Factumque est in te contra consuetudinem
mulierum in fornicationibus tuis. et post te non erit
fornicatio. In eo enim quod dedisti mercedes. et merce-
des non accepisti. factumque est in te contrarium. Prop-
terea audi meretrix verbum domini. Hec dicit dominus deus.
Quia effusum est es tuum. et revelata est ignomi-
nia tua in fornicationibus tuis. super amatores tuos
et super ydola abhominationum tuarum. in sanguine filio-
rum tuorum quos dedisti eis. Ecce ego congregabo
omnes amatores tuos quibus commixta es. et omnes quos
dilexisti cum universis quos oderas. et congregabo
eos super te undique. et nudabo ignominiam tuam
coram eis. et videbunt omnem turpitudinem tuam. et iu-
dicabo te iudiciis adulterarum. et effundentium san-
guinem. et dabo te in manus sanguinem furoris et
zeli. et dabo te in manus eorum. et destruent lupanar
tuum. et demolientur prostibulum tuum. et nudabunt te
vestimentis tuis. et auferent vasa decoris tui. et
derelinquent te nudam. plenamque ignominia. et ad

ducent super te multitudinem. et lapidabunt te lapi
dibus. et trucidabunt te gladiis suis. et conburent
domos tuas igni. et facient in te iudicia in
oculis mulierum plurimarum. et desines fornicari. et
mercedes ultra non dabis. et requiescet indigna
tio mea in te. et auferetur zelus meus a te. et quiescam
nec irascar amplius. eo quod non fueris recordata die
rum adolescentie tue. et provocasti me in omnibus his.
Quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi ait
dominus deus. et non feci iuxta scelera tua in omnibus
his abhominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo
proverbium in te assumet illud dicens. Sicut mater
ita et filia eius. Filia matris tue es tu. que proiecit
virum suum et filios suos. et soror sororum tuarum que pro
iecerunt viros suos et filios suos. Mater vestra cethea
et pater vester amorreus. et soror tua maior samaria ip
sa et filie eius que habitant ad sinistram tuam. Soror
autem tua minor te que habitat a dextris tuis sodo
ma et filie eius. Sed nec in viis earum ambulasti. neque
secundum scelera earum fecisti. et paululum minus pene
sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego
dicit dominus deus. quia non fecit sodoma soror tua. ipsa
et filie eius. sicut fecisti tu et filie tue. Ecce hec fuit in
iquitas sodome sororis tue. Superbia saturitas
panis. et habundantia. et ocium ipsius et filiarum eius.
et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et eleva
te sunt. et fecerunt abhominationes coram me.
et abstuli eas sicut vidisti. et samaria dimidium
peccatorum tuorum non peccavit. sed vicisti eas sceleribus
tuis. et iustificasti sorores tuas in omnibus abhomina
tionibus tuis quas operata es. Ergo et tu porta confu
sionem tuam que vicisti sorores tuas peccatis tuis scel
eratius agens ab eis. Iustificate sunt enim a te. ergo
et tu confundere. et porta ignominiam tuam. que iustifi
casti sorores tuas. et convertam restituens eas conversione
sodomorum cum filiabus suis. et conversione samarie et fi
liarum eius. et convertam reversionem tuam in medio earum.
ut portes ignominiam tuam. et confundaris in omnibus
que fecisti consolans eas. et soror tua sodoma et fi
lie eius revertentur ad antiquitatem suam. et sama
ria et filie eius revertentur ad antiquitatem suam. et tu
et filie tue revertimini ad antiquitatem vestram.
Non fuit autem sodoma soror tua audita in ore tuo.
in die superbie tue. antequam revelaretur malici
a tua. sicut hoc tempore in obprobrium filiarum sirie et
cunctarum in circuitu tuo filiarum palestinarum. que
ambiunt te per gyrum. Scelus tuum et ignominiam
tuam tu portasti. ait dominus deus. et faciam tibi sicut
despexisti iuramentum. ut irritum faceres pactum.
et recordabor ego pacti mei tecum in diebus ado
lescentie tue. et suscitabo tibi pactum sempiternum.

et recordaberis viarum tuarum. et confunderis cum
receperis sorores tuas te maiores cum minoribus
tuis. et dabo eas tibi in filias. sed non ex pacto tuo.
et suscitabo ego pactum meum tecum. et scies quia
ego dominus ut recorderis et confundaris. et non sit tibi
ultra aperire os pre confusione tua cum placatus fuero
tibi in omnibus que fecisti ait dominus deus.
Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili ho XVII
minis propone enigma. et narra parabolam
ad domum israel. et dices. Hec dicit dominus deus. Aquila
grandis magnarum alarum. longo membrorum ductu
plena plumis. et varietate. venit ad libanum
et tulit medullam cedri. Summitatem frondium eius
evellit. et transportavit eam in terram chanaan.
in urbe negociatorum posuit illam. Et tulit de se
mine terre. et posuit illud in terra pro semine. ut
firmaret radicem super aquas multas. in superficie
posuit illud. Cumque germinasset; crevit in vineam
latiorem humili statura respicientibus ramis
eius ad eam. et radices eius sub illa erant. Facta
est ergo vinea. et fructificavit in palmites. et e
misit propagines. Et facta est aquila altera grandis
magnis alis. multisque plumis. et ecce vinea
ista quasi mittens radices suas ad eam palmites su
os extendit ad illam. ut irrigaret eam de areolis
germinis sui. que in terra bona super aquas multas
plantata est. ut faciat frondes et portet fructum.
ut sit in vineam grandem. Dic. Hec dicit dominus deus. Ergo
ne prosperabitur. Nonne radices eius evellet et fruc
tus eius distringet. et siccabit omnes palmites ger
minis eius. et arescet. et non in brachio grandi neque
in populo multo. ut evelleret eam radicitus. Ecce
plantata est. ergo ne prosperabitur. Nonne cum tetige
rit eam ventus urens siccabitur. et in areis germinis
sui arescet. Et factum est verbum domini ad me dicens.
Dic ad domum exasperantem. Nescitis quid ista signi
ficent. Dic. Ecce venit rex babilonis ierusalem.
et assumet regem et principes eius. et adducet eos
ad semetipsum in babilonem. et tollet de semine
regni. ferietque cum eo fedus. et ab eo accipiet
iusiurandum. Sed et fortes terre tollet ut sit regnum
humile. et non elevetur. sed custodiat pactum eius
et servet illud. Qui recedens ab eo misit nunci
os ad egyptum ut daret sibi equos et populum multum.
Numquid prosperabitur vel consequetur salutem
qui fecit hec. et qui dissolvit pactum numquid
effugiet. Vivo ego dicit dominus deus. quoniam in loco
regis qui constituit eum regem. cuius fecit irritum
iuramentum. et solvit pactum quod habebat cum eo
in medio babilonis morietur. et non in exercitu gran
di. neque in populo multo. faciet contra eum pharao

plurimum in iactu aggeris et in extructione
vallorum ut interficiat animas multas. Spreverat
enim iuramentum ut solveret fedus. et ecce dedit ma
num suam. et cum omnia hec fecerit non effugiet. Propterea hec
dicit dominus deus. Vivo ego quoniam iuramentum quod sprevit
et fedus quod prevaricatus est ponam in caput eius.
Et expandam super eum rete meum. et comprehendetur sa
gena mea. et adducam eum in babilonem. et iudi
cabo eum ibi in prevaricatione qua despexit me. Et omnes
profugi eius cum universo agmine suo gladio ca
dent. Residui autem in omnem ventum dispergentur.
et scietis quia ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus.
Et sumam ego de medulla cedri sublimis. et ponam
de vertice ramorum eius tenerum distringam. et plantabo
super montem excelsum et eminentem. In monte
sublimi israel plantabo illud. et erumpet in germen.
et faciet fructum. et erit in cedrum magnam. et habitabunt
sub ea omnes volucres. universum volatile sub umbra
frondium eius nidificabit. Et scient omnia ligna regio
nis. quia ego dominus. humiliavi lignum sublime. et
exaltavi lignum humile. et siccavi lignum viride. et
frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci.
XVIII Et factus est sermo domini ad me
dicens. Quid est quod inter vos parabolam vertitis
in proverbium istud in terram israel dicentes. patres
comederunt uvam acerbam. et dentes filiorum obstupes
cunt. Vivo ego dicit dominus deus. si erit ultra vobis
parabola hec in proverbium in israel. Ecce omnes anime
mee sunt. Ut anima patris ita et anima filii mea est.
Anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir si fuerit
iustus. et fecerit iudicium et iusticiam in montibus non
comederit. et oculos suos non levaverit ad ydola domus
israel. et uxorem proximi sui non violaverit. et ad mulie
rem menstruatam non accesserit. et hominem non contri
staverit. pignus debitori reddiderit. per vim nil rapu
erit. panem suum esurienti dederit. et nudum ope
ruerit vestimento. ad usuram non commodaverit. et
amplius non acceperit. ab iniquitate averterit manum
suam. et iudicium verum fecerit inter virum et virum.
in preceptis meis ambulaverit. et iudicia mea cus
todierit. ut faciat veritatem. hic iustus est. vita
vivet. ait dominus deus. Quod si genuerit filium latronem
effundentem sanguinem. et fecerit unum de istis.
et hec quidem omnia non facientem. sed in montibus come
dentem. et uxorem proximi polluentem. egenum et pau
perem contristantem. rapientem rapinas. pignus
non reddentem. ad ydola levantem oculos suos. abho
minationem facientem ad usuram dantem. et amplius
accipientem. numquid vivet? Non vivet. cum univ
ersa hec detestanda fecerit morte morietur.
sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium.
qui videns omnia peccata patris sui que fecit timuerit. et
non fecerit simile eis. super montes non comederit. et oculos
suos non levaverit ad ydola domus israel. et uxorem
proximi sui non violaverit. et virum non contristaverit.
pignus non retinuerit. et rapinam non rapuerit. panem
suum esurienti dederit. et nudum vestimento operuerit.
a pauperis iniuria averterit manum suam. usuram et
superhabundantiam non acceperit. et iudicia mea fe
cerit. in preceptis meis ambulaverit. hic non morie
tur in iniquitate patris sui. sed vita vivet. pater eius
quia calumpniatus est. et vim fecit fratri. et malum operatus
est in medio populi sui. Ecce mortuus est in iniqui
tate sua. et dicitis. Quare non portavit filius iniquita
tem patris. videlicet quia filius iudicium et iusticiam opera
tus est. omnia precepta mea custodivit. et fecit illa
vita vivet. Anima que peccaverit ipsa morietur. ·P·
filius non portabit iniquitatem patris. et pater non porta
bit iniquitatem filii. Iusticia iusti super eum erit. et
impietas impii super eum erit. Si autem impius egerit penitenciam
ab omnibus peccatis suis que operatus est. et custodierit pre
cepta mea. et fecerit iudicium et iusticiam. vita
vivet et non morietur. Omnium iniquitatum eius quas ·F·
operatus est non recordabor. In iusticia sua quam
operatus est vivet. Numquid voluntatis mee est
mors impii dicit dominus deus. et non ut convertatur a vi
is suis et vivat. Si autem averterit se iustus a iusti
cia sua. et fecerit iniquitatem secundum omnes abhominatio
nes suas quas operari solet impius. numquid vivet?
Omnes iusticie eius quas fecerat non recordabuntur.
In prevaricatione qua prevaricatus est. et in peccato suo
quod peccavit. in ipsis morietur. Et dixistis. non est
equa via domini. Audite ergo domus israel. Numquid via
mea non est equa. et non magis vie vestre prave sunt.
Cum enim averterit se iustus a iusticia sua. et fecerit
iniquitatem morietur in eis. In iniusticia quam operatus
est morietur. Et cum averterit se impius ab impietate sua
quam operatus est. et fecerit iudicium et iusticiam. ipse
animam suam vivificabit. Considerans enim et avertens
se ab omnibus iniquitatibus suis quas operatus est vita vi
vet et non morietur. Et dicunt filii israel. Non est equa
via domini. Numquid vie mee non sunt eque domus israel.
et non magis vie vestre prave. Idcirco unumquemque iux
ta vias suas iudicabo domus israel ait dominus deus.
Convertimini et agite penitenciam ab omnibus iniquitatibus
vestris. et non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite a
vobis omnes prevaricationes vestras. in quibus prevaricati es
tis. et facite vobis cor novum. et spiritum novum. et quare
moriemini domus israel. quia nolo mortem morientis
dicit dominus deus. sed ut convertatur et vivat. Revertimini
et vivite. XIX
Et tu fili hominis assume planctum super principes

israel. et dices. Quare mater tua leena inter leones cu
bavit? In medio leunculorum enutrivit catulos
suos. et eduxit unum de leunculis suis. et leo factus
est. et didicit capere praedam. hominemque comedere.
et audierunt de eo gentes. et non absque vulneribus suis ce
perunt eum. et adduxerunt eum in catenis in terram
egypti. Que cum vidisset quoniam infirmata est. et periit
expectatio eius. tulit unum de leunculis suis. le
onem constituit eum. qui incedebat inter leones. et factus
est leo. et didicit praedam capere. et homines devorare.
didicit viduas facere. et civitates eorum in desertum
adducere. et desolata est terra. et plenitudo eius a vo
ce rugitus illius. et convenerunt adversus eum gentes undique
de provinciis. et expanderunt super eum rete suum. in vul
neribus earum captus est. et miserunt eum in caveam in
catenis. adduxeruntque eum ad regem babylonis.
miseruntque eum in carcerem. ne audiretur vox eius
ultra super montes israel. Mater tua quasi vinea in san
guine tuo. super aquam plantata est. fructus eius et fron
des eius creverunt ex aquis multis. et facte sunt ei
virge solide in sceptra dominantium. et exaltata est
statura eius inter frondes. et vidit altitudinem suam
in multitudine palmitum suorum. et evulsa est
in ira. in terramque proiecta est. et ventus urens siccavit
fructum eius. marcuerunt et arefacte sunt virge ro
boris eius. ignis comedit eam. et nunc transplantata est
in deserto. in terra invia. et sicienti. et egressus est
ignis de virga ramorum eius. qui fructum eius
comedit. et non fuit in ea virga fortis. sceptrum
dominantium. planctus est. et erit in planctum. Et factum
XX est in anno vii. in quinto mense. in decima mensis
venerunt viri de senioribus israel. ut interrogarent
dominum. et sederunt coram me.
Et factum est sermo domini ad me dicens. Fili hominis lo
quere senioribus israel. et dices ad eos. Hec dicit dominus
deus. Num interrogare me venistis? Vivo ego.
quia non respondebo vobis ait dominus deus. Si iudicas eos.
si iudicas fili hominis abhominationes patrum eorum os
tende eis. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. In die
qua elegi israel. et levavi manum meam pro stirpe
domus iacob. et apparui eis in terra egypti. et leva
vi manum meam pro eis dicens. Ego dominus deus vester. In
die illa levavi manum meam pro eis. ut educerem
eos de terra egypti. in terram quam provideram eis flu
entem lacte et melle. que est egregia inter omnes terras.
et dixi ad eos. Unusquisque offensiones oculorum suo
rum abiciat. et in ydolis egypti nolite pollui.
ego dominus deus vester. Et irritaverunt me. nolueruntque
me audire. Unusquisque abhominationes oculorum su
orum non proiecit. nec ydola egypti reliquerunt. Et
dixi ut effunderem indignationem meam super eos.
et implerem iram meam in eis. in medio terre egypti.
Et feci propter nomen meum. ut non violaretur coram gentibus
in quarum medio erant. et inter quas apparui eis.
ut educerem eos de terra egypti. Eieci ergo eos de terra
egypti. et eduxi eos in desertum. et dedi eis precepta
mea. et iudicia mea ostendi eis. que faciat homo
et vivat in eis. Insuper et sabbata mea dedi eis. ut
essent signum inter me et eos. et scirent quia ego dominus sancti
ficans eos. Et irritaverunt me domus israel in de
serto. in preceptis meis non ambulaverunt. et iudicia
mea proiecerunt. que faciens homo vivet in eis. et
sabbata mea violaverunt vehementer. Dixi ergo ut
effunderem furorem meum super eos in deserto. et
consumerem eos. Et feci propter nomen meum. ne viola
retur coram gentibus. de quibus eieci eos in conspectu
earum. Ego igitur levavi manum meam super
eos in deserto. ne inducerem eos in terram quam
dedi eis. fluentem lacte et melle. precipuam terra
rum omnium. quia iudicia mea proiecerunt. et in preceptis
meis non ambulaverunt. et sabbata mea vio
laverunt. post ydola enim cor eorum gradiebatur.
Et pepercit oculus meus super eos. ut non interficerem
eos. nec consumpsi eos in deserto. Dixi autem ad
filios eorum in solitudine. In preceptis patrum
vestrorum nolite incedere. nec iudicia eorum
custodiatis. nec in ydolis eorum polluamini.
Ego dominus deus vester. In preceptis meis ambulate. et
iudicia mea custodite. et facite ea. et sabbata
mea sanctificate. ut sit signum inter me et vos.
et sciatis quia ego dominus deus vester. Et exacerbaverunt
me filii. et in preceptis meis non ambulaverunt.
et iudicia mea non custodierunt. ut facerent ea.
que cum fecerit homo vivet in eis. et sabbata mea
violaverunt. Et comminatus sum ut effunderem fu
rorem meum super eos. et implerem iram meam in eis
in deserto. Averti autem manum meam. et feci propter
nomen meum ut non violaretur coram gentibus
de quibus eieci eos in oculis earum. Iterum levavi
manum meam in eos in solitudine. ut disper
gerem eos in nationes. et ventilarem eos in
terras. eo quod iudicia mea non fecissent. et precepta
mea reprobassent. et sabbata mea violassent. et
post ydola patrum suorum fuissent oculi eorum. Ergo
et ego dedi eis precepta non bona. et iudicia in
quibus non vivent. et pollui eos in muneribus
suis. cum offerrent omne quod aperit vulvam propter delic
ta sua. et scient quia ego dominus. Quam ob rem loque
re ad domum israel fili hominis. et dices ad eos. Hec
dicit dominus deus. Adhuc et in hoc blasphemave
runt me patres vestri. cum sprevissent me contemne
rentes. et induxissem eos in terram super quam levavi

manum meam ut darem eis. viderunt omnem
collem excelsum. et omne lignum nemorosum. et immola-
verunt ibi victimas suas. et dederunt ibi in irrita-
tionem oblationes suas. et posuerunt ibi odorem sua-
vitatis sue. et libaverunt libationes suas. Et di-
xi ad eos. Quid est excelsum quo vos ingredimini? et
vocatum est nomen eius excelsum usque ad hunc
diem. Propterea dic ad domum Israel. Hec dicit dominus deus.
Certe in via patrum vestrorum vos polluimini. et
post offendicula eorum vos fornicamini. et in oblatione
donorum vestrorum. cum transducitis filios vestros per ignem
vos polluimini in omnibus ydolis vestris usque hodie.
Et ego respondebo vobis domus Israel? Vivo ego dicit
dominus deus. quia non respondebo vobis. neque cogitatio mentis vestre
fiet dicentium. erimus sicut gentes. et sicut cognationes
terre ut colamus ligna et lapides. Vivo ego dicit
dominus deus. quoniam in manu forti et in brachio extento.
in furore effuso regnabo super vos. Et educam vos
de populis. et congregabo vos de terris. in quibus disper-
si estis in manu valida. et brachio extento.
et in furore effuso regnabo super vos. et adducam
vos in desertum populorum. et iudicabor vobiscum ibi fa-
cie ad faciem. sicut iudicio contendi adversum patres
vestros in deserto terre Egypti. sic iudicabo vos dicit
dominus. et subiciam vos sceptro meo. et inducam vos
in vinculis federis. et eligam de vobis transgressores.
et impios. de terra incolatus eorum educam eos. et in terram
Israel non ingredientur. et scietis quia ego dominus. Et vos
domus Israel. hec dicit dominus deus. Singuli post ydola
vestra ambulate. et servite eis. Quod si et in hoc non
audieritis me. et nomen meum sanctum polluitis ultra
in muneribus vestris. et in ydolis vestris. in monte sancto
meo. in monte excelso Israel ait dominus deus. ibi ser-
viet mihi omnis domus Israel. Omnis inquam in terra in qua
placebunt mihi. et ibi queram primitias vestras. et ini-
tium decimarum vestrarum. in omnibus sanctificationibus vestris.
in odorem suavitatis suscipiam vos. cum eduxero
vos de populis. et congregabo vos de terris in quibus
dispersi estis. et sanctificabor in vobis in oculis natio-
num. et scietis quia ego dominus. Cum induxero vos ad
terram Israel. in terram pro qua levavi manum meam
ut darem eam patribus vestris. et recordabimini ibi
viarum vestrarum. et omnium scelerum vestrorum quibus pollu-
ti estis in eis. et displicebitis vobis in conspectu
vestro in omnibus maliciis vestris quas fecistis. et scietis
quia ego dominus cum bene fecero vobis propter nomen meum. non secundum
vias vestras malas. neque secundum scelera vestra pessima
domus Israel ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis. pone faciem tuam contra viam
austri. et stilla ad africum. et propheta ad saltum
agri meridiani. et dices saltui meridiano. Audi

verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego succendam
in te ignem. et comburam in te omne lignum viride. et
omne lignum aridum. non extinguetur flamma succensi-
onis. et comburetur in ea omnis facies. ab austro usque
ad aquilonem. et videbit universa caro quia ego dominus
succendi eam. nec extinguetur. Et dixi. A. a. a.
domine deus. ipsi dicunt de me. Numquid non per parabo-
las loquitur iste?

XXI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis po-
ne faciem tuam ad Ierusalem. et stilla ad sanctuaria.
et propheta contra humum Israel. et dices terre Israel. Hec
dicit dominus deus. Ecce ego ad te. et eiciam gladium
meum de vagina sua. et occidam in te iustum et
impium. Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium.
idcirco egredietur gladius meus de vagina sua.
ad omnem carnem ab austro usque ad aquilonem. ut
sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum
de vagina sua irrevocabilem. Et tu fili hominis in-
gemisce in contritione lumborum. et in amaritudi-
nibus ingemisces coram eis. Cumque dixerint ad te
quare tu gemis. dices pro auditu. quia venit et ta-
bescet omne cor. et dissolventur universe manus.
et infirmabitur omnis spiritus. et per cuncta genua fluent
aque. Ecce venit et fiet ait dominus deus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. Fili hominis propheta. et dices.
Hec dicit dominus deus. Loquere. gladius exacutus est. et li-
matus. ut cedat victimas. exacutus est ut splen-
deat. limatus est. Qui moves sceptrum filii mei
succidisti omne lignum. et dedi eum ad levigandum. ut
teneatur manu. Iste exacutus est gladius. et iste
limatus est ut sit in manu interficientis. Clama
et ulula fili hominis quia hic factus est in populo meo. hic
in cunctis ducibus Israel qui fugant gladium.
traditi sunt cum populo meo. idcirco plaude super femur
quia probatus est. et hoc cum sceptrum subverterit. et non
erit dicit dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta. et percute
manum ad manum. et duplicetur gladius. ac tri-
plicetur gladius interfectorum. Hic est gladius occi-
sionis magne qui obstupescere eos facit. et corde
tabescere. et multiplicat ruinas in omnibus portis
eorum. Dedi conturbationem gladii acuti. et limati ad
fulgendum amicti ad cedem. Exacuere. vade ad dex-
teram sive ad sinistram quocumque faciei tue est appeti-
tus. Quin et ego plaudam manu ad manum. et im-
plebo indignationem meam ego dominus locutus sum. Et
factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis po-
ne tibi duas vias. ut veniat gladius regis Babi-
lonis. de terra una egredientur ambo. et manu capiet
coniecturam in capite vie civitatis coniciet. Viam
pones ut veniat gladius ad Rabath filiorum Amon
et ad Iudam in Ierusalem munitissimam. Stetit enim

rex babilonis in bivio, in capite duarum viarum divinationem querens, commiscens sagittas. Interrogavit ydola, exta consuluit. Ad dexteram eius facta est divinatio super Ierusalem, ut ponat arietes, ut aperiat os in cede, ut elevet vocem in ululatu, ut ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut edificet munitiones. Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, et sabbatorum ocium imitans. Ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Ideirco hec dicit dominus deus: pro eo quod recordati estis iniquitatis vestre, et revelastis prevaricationes vestras, et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris; pro eo inquam quod recordati estis, manu capiemini. Tu autem prophane impie dux Israel, cuius venit dies in tempore iniquitatis prefinita, hec dicit dominus deus: Aufer cidarim, tolle coronam. Nonne hec est que humilem sublevavit, et sublimem humiliavit? Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam. Et hoc non factum est donec veniret cuius est iudicium, et tradam ei. Et tu fili hominis propheta et dic: Hec dicit dominus deus ad filios Amon et ad obprobrium eorum, et dices: Mucro, mucro, evaginatus ad occidendum, limatus ut interficias et fulgeas, cum tibi viderentur vana, et divinarentur mendacia, ut dareris super colla vulneratorum impiorum quorum venit dies in tempore iniquitatis prefinita. Revertere in vaginam tuam in locum quo creatus es. In terra nativitatis tue iudicabo te, et effundam super te indignationem meam; in igne furoris mei sufflabo in te. Daboque te in manus hominum insipientium et fabricantium interitum. Igni eris cibus; sanguis tuus erit in medio terre. Oblivioni traderis, quia ego dominus locutus sum.

XXII

Et factum est verbum domini ad me dicens: Et tu fili hominis nonne iudicas civitatem sanguinum? Et ostendes ei omnes abhominationes suas, et dices: Hec dicit dominus deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius, et que fecit ydola contra semetipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti, et in ydolis tuis que fecisti polluta es, et appropinquare fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te obprobrium gentibus, et irrisionem universis terris. Que iuxta sunt et que procul a te triumphabunt de te, sordida, nobilis, grandis interitu. Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te, advenam calumpniati sunt in medio tui, pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis, et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super montes comederunt in te, scelus operati sunt in medio tui. Verecundiam patris discoperuerunt in te, inmunditiam menstruate humiliaverunt in te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abhominationem, et socer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem. Usuram et superhabundantiam accepisti, et avare proximos tuos calumpniabaris, meique oblita es, dicit dominus deus. Ecce complosi manus meas super avariciam tuam quam fecisti, et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum, aut prevalebunt manus tue in diebus quos ego faciam tibi? Ego enim dominus locutus sum, et faciam, et dispergam te in nationes, et ventilabo te in terras, et deficere faciam inmundiciam tuam a te, et possidebo te in conspectu gentium, et scies quia ego dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, versa est domus Israel in scoriam. Omnes isti es et stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis, scoria argenti facti sunt. Propterea hec dicit dominus deus: eo quod versi estis in scoriam omnes, propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem congregatione argenti, et eris, et ferri, et stagni, et plumbi in medium fornacis, ut succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo et in ira mea, et requiescam et conflabo vos. Et congregabo vos, et succendam vos in igne furoris mei, et conflabimini in medio eius. Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio eius, et scietis quia ego dominus effuderim indignationem meam super vos. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, dic ei: Tu es terra inmunda et non conpluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius, sicut leo rugiens capiensque predam, animas devoraverunt, opes et precium acceperunt, viduas eius multiplicaverunt in medio eius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam et polluerunt sanctuaria mea; inter sanctum et prophanum non habuerunt distantiam, et inter pollutum et mundum non intellexerunt, et a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio eius quasi lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem, et ad perdendas animas et avare sectanda lucra. Prophete autem eius liniebant eos absque temperamento, videntes vana, divinantes eis mendacium, dicentes: Hec dicit dominus deus, cum dominus non sit locutus. Populi terre calumpniabantur calumpniam, et rapiebant violenter, egenum et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumpnia absque iudicio. Et quesivi de eis

virum qui interponeret sepem et staret oppositus contra me pro terra ne dissiparem eam et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam in igne furoris mei consumpsi eos. Viam eorum in caput eorum reddidi ait dominus deus.

XXIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis duae mulieres filiae matris unius fuerunt. et fornicatae sunt in egipto. in adolescentia sua fornicatae sunt. ibi subacta sunt ubera earum et fractae sunt mammae pubertatis earum. Nomina autem earum oolla maior. et ooliba soror eius minor. Et habui eas. et pepererunt filios et filias. Porro earum nomina samaria oolla. et ierusalem ooliba. Fornicata est igitur oolla super me. et insanivit in amatores suos in assirios propinquantes vestitos iacincto. principes et magistratus. iuvenes cupidinis universos equites ascensores equorum. Et dedit fornicationes suas super eos electos filios assiriorum universos. et in omnibus in quos insanivit in inmundiciis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in egipto non reliquit. Nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius. et illi confregerunt ubera pubertatis eius. et effuderunt fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum. in manus filiorum assur. super cuius insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt ignominiam eius. filios et filias illius tulerunt. et ipsam occiderunt gladio. Et factae sunt famosae mulieres. et iudicia perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset soror eius ooliba plus quam illa insanivit libidine. et fornicationem suam super fornicationem sororis suae ad filios assiriorum praebuit impudenter ducibus et magistratibus ad se venientibus indutis veste varia. equitibus qui vectabantur equis. et adolescentibus forma cunctis egregia. Et vidi quod polluta esset via una ambarum. Et auxit fornicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pariete. imagines chaldeorum expressas coloribus. et accinctos balteis renes. et tyaras tinctas in capitibus eorum. formam ducum omnium. similitudinem filiorum babilonis terraeque chaldeorum in qua orti sunt. et insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum. et misit nuncios ad eos in chaldeam. Cumque venissent ad eam filii babilonis ad cubile mammarum. polluerunt eam stupris suis. et polluta est ab eis. et saturata est anima eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas. et discooperuit ignominiam suam. et recessit anima mea ab ea. sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multiplicavit enim fornicationes suas recordans dies adolescentiae suae quibus fornicata est in terra egipti. Et insanivit libidine super concubitum eorum. quorum carnes sunt ut carnes asinorum. et sicut fluxus equorum fluxus eorum. Et visitasti scelus adolescentiae tuae. cum subacta sunt in egipto ubera tua. et confractae sunt mammae pubertatis tuae. Propterea ooliba haec dicit dominus deus. Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te. de quibus saciata est anima tua. et congregabo eos adversum te in circuitu. filios babilonis et universos chaldeos. nobiles tirannosque et principes. omnes filios assiriorum. iuvenes forma egregia. duces et magistratus universos. principes principum. et nominatos ascensores equorum. Et venient super te instructi curru et rota. multitudo populorum. lorica et clipeo et galea armabuntur contra te undique. et dabo coram eis iudicium. et iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam zelum meum in te. quem exercent tecum in furore. nasum tuum et aures tuas praecident. et quae remanserint gladio concident. Ipsi filios tuos et filias tuas capient. et novissimum tuum devorabitur igni. Et denudabunt te vestimentis tuis. et tollent vasa gloriae tuae. Et requiescere faciam scelus tuum de te. et fornicationem tuam de terra egipti. Nec levabis oculos tuos ad eos. et egipti non recordaberis amplius. Quia haec dicit dominus deus. Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti. in manus de quibus saciata est anima tua. Et agent tecum in odio. et tollent omnes labores tuos. et dimittent te nudam et ignominia plenam. et revelabitur ignominia fornicationum tuarum. Scelus tuum et fornicationes tuae fecerunt haec tibi. quia fornicata es post gentes inter quas polluta es in ydolis earum. In via sororis tuae ambulasti. et dabo calicem eius in manu tua. Haec dicit dominus deus. Calicem sororis tuae bibes profundum et latum. eris in derisum et in subsannationem quae est capacissima. Ebrietate et dolore repleberis. calice meroris et tristiciae. calice sororis tuae samariae. Et bibes illum. et epotabis usque ad feces. et fragmenta eius devorabis. et ubera tua lacerabis. quia ego locutus sum ait dominus deus. Propterea haec dicit dominus deus. Quia oblita es mei. et proiecisti me post corpus tuum. tu quoque porta scelus tuum et fornicationes tuas. Et ait dominus ad me dicens. Fili hominis numquid iudicas oollam et oolibam. et annuncias eis scelera earum. quia adulterae sunt. et sanguis in manibus earum. et cum ydolis suis fornicatae sunt. Insuper et filios suos quos genuerunt mihi obtulerunt eis ad devorandum. Sed et hoc fecerunt mihi. polluerunt sanctuarium meum in die illa. et sabbata mea prophanaverunt. Cumque immolarent filios suos ydolis suis. et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut pollluerent illud. etiam haec fecerunt in medio domus meae. Miserunt ad viros venientes

de longe, ad quos nuncios miserant. Itaque ecce venerunt, quibus te lavisti, et circumlevisti stibio oculos tuos, et ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo, et mensa ornata est ante te. Thimiama meum et unguentum meum posuisti super eam. Et vox multitudinis exultantis erat in ea. Et in viris qui de multitudine hominum adducebantur, et veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus earum, et coronas speciosas in capitibus earum. Et dixi ei que attrita est in adulteriis: Nunc fornicabitur in fornicatione sua et hec. Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem. Sic ingrediebantur ad Oollam et ad Oolibam, mulieres nefarias. Viri ergo iusti sunt. Hii iudicabunt eas iudicio adulterarum et iudicio effundentium sanguinem, quia adultere sunt et sanguis in manibus earum, et cum ydolis suis fornicate sunt. Hec enim dicit dominus deus: Adduc ad eas multitudinem, et trade eas in tumultum et in rapinam, et lapidentur lapidibus populorum, et confodiantur gladiis eorum. Filios et filias earum interficient, et domos earum igne succendent. Et auferam scelus de terra, et discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum. Et dabunt scelus vestrum super vos, et peccata ydolorum vestrorum portabitis, et scietis quia ego dominus deus.

XXIIII Et factum est verbum domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima mensis, dicens: Fili hominis, scribe tibi nomen diei huius, in qua confirmatus est rex Babilonis adversum Ierusalem hodie. Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam, et loqueris ad eos: Hec dicit dominus deus: Pone ollam, pone inquam, et mitte in eam aquam. Congere frusta eius in eam, omnem partem bonam, femur et armum, electa et ossibus plenam. Pinguissimum pecus assume. Compone quoque struem ossium sub ea. Efferbuit coctio eius, et dissoluta sunt ossa illius in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus: Ve civitati sanguinum, olle cuius rubigo in ea est, et rubigo eius non exivit de ea. Per partes et per partes suas eice eam, non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est. Super limpidissimam petram effudit illum; nec effudit illum super terram, ut possit operiri pulvere. Ut superinducerem indignationem meam et vindicta ulciscerer, dedi sanguinem eius super petram limpidissimam, ne operiretur. Propterea hec dicit dominus deus: Ve civitati sanguinum, cuius ego grandem faciam pyram. Congere ossa, que igne succendam; consumentur carnes, et coquetur universa compositio, et ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam, ut incalescat et liquefiat es eius, et conflentur in medio eius inquinamentum eius, et consumatur rubigo eius. Multo labore sudatum est, et non exivit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Inmundicia tua execrabilis, quia mundare te volui, et non es mundata a sordibus tuis. Sed nec mundaberis prius, donec quiescere faciam indignationem meam in te. Ego dominus locutus sum. Veniet et faciam. Non transeam nec parcam nec placabor. Iuxta vias tuas et iuxta adinventiones tuas iudicabo te, dicit dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga, et non plangens neque plorabis, neque fluent lacrime tue. Ingemisce tacens, mortuorum luctum non facies. Corona tua circumligata sit tibi, et calciamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes. Locutus sum ergo ad populum mane, et mortua est uxor mea vespere. Fecique mane sicut preceperat michi. Et dixit ad me populus: Quare non indicas nobis quid ista significent que tu facis? Et dixi ad eos: Sermo domini factus est ad me dicens: Loquere domui Israel. Hec dicit dominus deus: Ecce ego polluam sanctuarium meum, superbiam imperii vestri, et desiderabile oculorum vestrorum, et super quo pavet anima vestra. Et filii vestri et filie vestre quas reliquistis gladio cadent. Et facietis sicut feci. Ora amictu non velabitis, et cibos lugentium non comedetis. Coronas habebitis in capitibus vestris, et calciamenta in pedibus. Non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, et unusquisque gemet ad fratrem suum. Eritque Ezechiel vobis in portentum. Iuxta omnia que fecit facietis, cum venerit istud, et scietis quia ego dominus deus. Et tu, fili hominis, ecce in die qua tollam ab eis fortitudinem eorum et gaudium dignitatis et desiderium oculorum eorum, super quo requiescunt anime eorum, filios et filias eorum, in die illa cum venerit fugiens ad te ut annunciet tibi, in die illa, inquam, aperietur os tuum cum eo qui fugit, et loqueris et non silebis ultra, eritque eis in portentum, et scietis quia ego dominus.

XXV Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra filios Amon, et prophetabis de eis. Et dices filiis Amon: Audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus: Pro eo quod dixisti Euge, euge, super sanctuarium meum, quia pollutum est, et super terram Israel, quoniam desolata est, et super domum Iuda, quoniam ducti sunt in captivitatem, idcirco ecce ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem, et collocabunt caulas suas in te, et ponent in te tentoria sua. Ipsi comedent fruges tuas, et ipsi bibent lac tuum. Daboque Rabbath in habitaculum camelorum, et filios Amon in cubile pecorum, et scietis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus: Pro eo quod plausisti manu et percussisti pede, et gavisa es ex toto affectu super terram Israel, idcirco ecce ego extendam manum meam super te, et tradam te in direptionem gentium, et interficiam te de populis, et perdam

de terris. et conteram. et scietis quia ego dominus. Hec dicit
dominus deus. Pro eo quod dixerit moab et seyr. ecce sicut
omnes gentes domus iuda. ideirco ecce ego aperiam
humerum moab de civitatibus. de civitatibus inquam
eius et de finibus eius inclitas terre bethie
moth. et beelmoth. et cariathaim filiis orien
tis cum filiis amon. et dabo eam in hereditatem. ut non
sit memoria ultra filiorum amon in gentibus. et in
moab faciam iudicia. et scient quia ego dominus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod fecit ydumea ultionem ut
se vindicaret de filiis iuda. peccavitque delinquens.
et vindictam expetivit de eis. Ideirco hec dicit dominus
deus. Extendam manum meam super ydumeam. et auferam
de ea hominem et iumentum. et faciam eam desertam
ab austro. qui sunt in dedan. gladio cadent. et dabo
ultionem meam super ydumeam per manum populi mei israel.
et facient in edom iuxta iram meam. et furorem meum.
et scient vindictam meam ait dominus deus. Hec dicit dominus
deus. Pro eo quod fecerunt palestini vindictam. et ulti
se sunt toto animo interficientes. et implentes ini
micicias veteres. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ex
tendam manum meam super palestinos. et interficiam inter
fectores. et perdam reliquias maritime regionis.
faciamque in eis ultiones magnas. arguens in furo
re. et scient quia ego dominus. cum dedero vindictam meam super eos.

XXVI

Et factum est in .xi. anno. prima
mensis factus est sermo domini ad me dicens. Fili
hominis pro eo quod dixit tyrus de ierusalem. euge confracte
sunt porte populorum. conversa est ad me. implebor. de
serta est. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego super te
tyre. et ascendere faciam ad te gentes multas. sicut ascen
dit mare fluctuans. Et dissipabunt muros tyri.
et destruent turres eius. et radam pulverem eius de
ea. et dabo eam in limpidissimam petram. Siccatio sage
narum erit in medio maris. quia ego locutus sum ait
dominus deus. et erit in direptionem gentibus. Filie quo
que eius que sunt in agro gladio interficientur. et scient
quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego addu
cam ad tyrum nabuchodonosor regem babilonis. ab aqui
lone regem regum. cum equis et curribus. et cetu et
equitibus; populoque magno. Filias tuas que sunt in agro
gladioque interficiet. et circumdabit te munitionibus.
et comportabit aggerem in gyro. et elevabit contra te
clipeum. vineas et arietes temperabit in muros tuos
et turres tuas destruet in armatura sua. Inun
datione equorum operiet te pulvis eorum. A sonitu e
quitum et rotarum et curruum movebuntur muri
tui. Cum ingressus fuerit portas tuas. quasi per introitus
urbis dissipate. ungulis equorum suorum conculca
bit omnes plateas tuas. populum tuum gladio cedent
et statue tue nobiles in terram corruent. Vastabunt
opes tuas. diripient negociationes tuas. Et destruent
muros tuos et domos tuas preclaras subvertent. et
lapides tuos et ligna tua. et pulverem tuum in me
dio aquarum ponent. Et quiescere faciam multitudinem
cantorum tuorum. et sonitus citharum tuarum non audietur
amplius. et dabo te in limpidissimam petram. Sic
catio sagenarum eris. nec edificaberis ultra. quia
ego dominus locutus sum dicit dominus deus. Hec dicit dominus
deus tyro. Numquid non a sonitu ruine tue. et ge
mitu interfectorum tuorum. cum occisi fuerint in medio
tui commovebuntur insule. et descendent de sedibus
suis omnes principes maris. et auferent exuvias su
as. et vestimenta varia abicient. et induentur
stupore. In terra sedebunt et attoniti super repentino
casu suo admirabuntur. et assumentes super te lamen
tum dicent tibi. Quomodo peristi que habitas in mari
urbs inclita. que fuisti fortis in mari cum habitato
ribus tuis quos formidabant universi. Nunc stupebunt
naves in die pavoris tui. et turbabuntur insule
in mari. eo quod nullus egrediatur ex te. Quia hec
dicit dominus deus. Cum dedero te urbem desolatam. sicut civita
tes que non habitantur. et adduxero super te abissum. et operuerint
te aque multe. et detraxero te cum hiis qui descendunt
in lacum ad populum sempiternum. et collocavero te in terra
novissima. sicut solitudines veteres. cum hiis qui dedu
cuntur in lacum. ut non habiteris. porro cum dedero gloriam
tuam in terra viventium in nichilum redigam te. et non
eris requisita. et non invenieris ultra in sempiternum
ait dominus deus.

XXVII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Tu ergo fili ho
minis assume super tyrum lamentum. et dices tyro que
habitat in introitu maris negociationi populorum ad in
sulas multas. Hec dicit dominus deus. O tyre tu dixisti. per
fecti decoris ego sum. et in corde maris sita. Finitimi
tui qui te edificaverunt impleverunt decorem tuum.
abietibus. et de sanir extruxerunt te. cum omnibus
tabulatis maris. Cedrum de libano tulerunt. ut face
rent tibi malum. Quercus de basan dolaverunt in re
mos tuos. Transtra tua fecerunt tibi ex ebore indico.
et pretoriola de insulis italie. Bissus varia de egipto
texta est tibi in velum ut poneretur in malo. Iacinctus
et purpura de insulis elisa facta sunt operimentum tuum.
Habitatores sidonis et aradii fuerunt remiges tui.
Sapientes tui tyre facti sunt gubernatores tui.
Senes biblii et prudentes eius habuerunt nautas.
ad ministerium varie supellectilis tue. Omnes naves
maris et naute earum fuerunt in populo negociationis
tue. Perse et lidii. et libies in exercitu tuo erant. viri
bellatores tui clipeum et galeam suspenderunt in
te. pro ornatu tuo. Filii aradii cum exercitu tuo super
muros tuos in circuitu. Sed et pigmei qui erant

in turribus tuis pharetras tuas suspenderunt
in muris tuis per gyrum. Ipsi compleverunt pulcritu-
dinem tuam. Carthaginenses negociatores tui a
multitudine cunctarum divitiarum. argento. ferro.
stagno. plumboque repleverunt nundinas tuas.
Grecia. Thubal. et Mosoch. ipsi institores tui.
mancipia. et vasa erea adduxerunt populo tuo. De
domo Thogorma. equos et equites et mulos adduxe-
runt ad forum tuum. Filii Dedan. negociatores tui
insule multe. negociatio manus tue. dentes e-
burneos et hebeninos commutaverunt in precio tuo. Sy-
rus negociator tuus propter multitudinem operum tuorum.
gemmam et purpuram. et scutulata. et bissum. et seri-
cum. et coccum proposuerunt in mercatu tuo. Iuda et terra
Israel ipsi institores tui. In frumento primo balsa-
mum. et mel. et oleum. et resinam proposuerunt in nundinis
tuis. Damascenus negociator tuus in multitudine
operum tuorum. in multitudine diversarum opum. in
vino pingui. in lanis coloris optimi. Dan
et Grecia. et Mozel. in nundinis tuis proposuerunt
ferrum fabrefactum. Stacten et calamus in nego-
ciatione tua. Dedan institores tui in tapetibus
ad sedendum. Arabia et universi principes Cedar ipsi
negociatores manus tue. Cum agnis et arietibus
et hedis. venerunt ad te negociatores tui. Vendito-
res Saba et Reema ipsi negociatores tui. Cum universis
primis aromatibus. et lapidibus preciosis. et auro
quod proposuerunt in mercatu tuo. Aram. et Chenne. et
Eden. negociatores Saba. Assur. Chelmad. ven-
ditores tui. Ipsi negociatores tui. multifariam
involucris iacincti. et polimitorum gazarumque precio-
sarum que obvolute et astricte erant funibus. Cedros quoque
habebant in negociationibus tuis. naves maris
principes tui in negociatione tua. Et repleta
es et glorificata nimis in corde maris. In aquis
multis adduxerunt te remiges tui. Ventus auster
contrivit te. In corde maris divitie tue et thesau-
ri tui. et multiplex instrumentum tuum. Naute tui
et gubernatores tui qui tenebant supellectilem
tuam. et populo tuo preerant. Viri quoque bellatores tui
qui erant in te cum universa multitudine tua
que est in medio tui cadent in corde maris. in
die ruine tue. A sonitu clamoris gubernato-
rum tuorum conturbabuntur classes. et descendent de
navibus suis omnes qui tenebant remum naute. et
universi gubernatores maris in terra stabunt. et eiu-
labunt super te voce magna. et clamabunt ama-
re. et superiacient pulverem capitibus suis. et cinere
conspergentur. Et radent super te calvicium. et accin-
gentur ciliciis. et plorabunt te in amaritudine
anime. ploratu amarissimo. Et assument super te car-

men lugubre. et plangent te. Que est ut Tyrus que
obmutuit in medio maris. Que in exitu negoci-
ationum tuarum de mari implesti populos multos.
In multitudine divitiarum tuarum et populorum tuorum
ditasti reges terre. Nunc contrita es a mari in profundis
aquarum. Opes tue. et omnis multitudo tua que erat
in medio tui ceciderunt. Universi habitatores insu-
larum obstupuerunt super te. et reges earum omnes tempesta-
te percussi mutaverunt vultus. Negociatores populorum
sibilaverunt super te. Ad nichilum deducta es. et non
eris usque in perpetuum.

XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis dic
principi Tyri. Hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum
est cor tuum. et dixisti. Deus ego sum. et in cathedra
dei sedi in corde maris cum sis homo. et non deus. et dedisti
cor tuum quasi cor dei. Ecce sapientior es tu Danie-
le. omne secretum non est absconditum a te. In sapientia
et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem. et acqui-
sisti aurum et argentum in thesauris tuis. In multi-
tudine sapientie tue. et in negociatione tua multi-
plicasti tibi fortitudinem. et elevatum est cor tuum in
robore tuo. Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est
cor tuum sicut cor dei. Idcirco ecce ego adducam super te
alienos robustissimos gentium. et nudabunt gladi-
os suos super pulcritudinem sapientie tue. et polluent de-
corem tuum et interficient. et detrahent te. et morie-
ris in interitu occisorum in corde maris. Numquid
dicens loqueris. Deus ego sum. coram interficientibus te.
cum sis homo et non deus. in manu occidentium te.
Morte incircumcisorum morieris in manu alieno-
rum. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et factus est
sermo domini ad me dicens. Fili hominis leva planctum
super regem Tyri. et dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu sig-
naculum similitudinis plenus sapientia. et perfectus decore.
in deliciis paradisi dei fuisti. Omnis lapis preciosus
operimentum tuum. Sardius. topazius. et iaspis. criso-
litus. et onix. et berillus. Saphirus. et carbunculus.
et smaragdus. Aurum opus decoris tui. et forami-
na tua in die qua conditus es preparata sunt. Tu che-
rub extentus et protegens. et posui te in monte
sancto dei. In medio lapidum ignitorum ambulasti.
Perfectus in viis tuis a die conditionis tue. donec
inventa est iniquitas in te. In multitudine
negociationis tue. repleta sunt interiora tua
iniquitate. et peccasti. Et eieci te de monte dei.
et perdidi te o cherub protegens de medio lapidum
ignitorum. Et elevatum est cor tuum in decore tuo.
Perdidisti sapientiam tuam in decore tuo. In terram proieci te.
ante faciem regum dedi te. ut cernerent te. In multi-
tudine iniquitatum tuarum. et iniquitate negoci-
ationis tue polluisti sanctificationem tuam. Producam

ergo ignem de medio tui qui comedat te et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Omnes qui viderint te in gentibus obstupescent super te. Nichili factus es, et non eris in perpetuum. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra sidonem et prophetabis de ea et dices: Hec dicit dominus deus: Ecce ego ad te sidon, et glorificabor in medio tui, et scient quia ego dominus cum fecero in ea iudicia et sanctificatus fuero in ea. Et immittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius, et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum, et scient quia ego dominus. Et non erit ultra domui israel offendiculum amaritudinis et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis, et scient quia ego dominus deus. Hec dicit dominus deus: Quando congregavero domum israel de populis in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus, et habitabunt in terra sua quam dedi servo meo iacob. Et habitabunt in ea securi, et edificabunt domos et plantabunt vineas, et habitabunt confidenter cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum, et scient quia ego dominus deus eorum.

XXIX In anno .x. in .xii. mense una die mensis factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra pharaonem regem egipti, et prophetabis de eo et de egipto universa. Loquere et dices: Hec dicit dominus deus: Ecce ego ad te pharao rex egipti, draco magne qui cubas in medio fluminum tuorum et dicis: Meus est fluvius et ego feci memetipsum. Et ponam frenum in maxillis tuis, et adglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis, et extraham te de medio fluminum tuorum, et universi pisces tui squamis tuis adherebunt. Et proiciam te in desertum, et omnes pisces fluminis tui; super faciem terre cadent, non colligeris neque congregaberis; bestiis terre et volatilibus celi dedi te ad devorandum. Et scient omnes habitatores egipti quia ego dominus, pro eo quod fuisti baculus harundineus domui israel. Quando apprehenderunt te manu, et confractus es et lacerasti omnem humerum eorum, et innitentibus eis super te comminutus es et dissolvisti omnes renes eorum. Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego adducam super te gladium, et interficiam de te hominem et iumentum. Et erit terra egipti in desertum et in solitudinem, et scient quia ego dominus, pro eo quod dixerit: Fluvius meus est et ego feci eum. Idcirco ecce ego ad te et ad flumina tua, daboque terram egipti in solitudinem gladio dissipatam, a turre sienes usque ad terminos ethiopie. Non pertransibit eam pes hominis neque pes iumenti gradietur in ea, et non habitabitur .xl. annis. Et dabo terram egipti desertam in medio terrarum desertarum, et civitates eius in medio urbium subversarum, et erunt desolate .xl. annis. Et dispergam egiptios in nationes et ventilabo eos in terras. Quia hec dicit dominus deus: Post finem .xl. annorum congregabo egiptum de populis in quibus dispersi fuerant. Et reducam captivitatem egipti et collocabo eos in terra phatures, in terra nativitatis sue, et erunt ibi in regnum humile. Inter regna ceteras erit humillima, et non elevabitur ultra super nationes, et imminuam eos ne imperent gentibus. Neque erunt ultra domui israel in confidentia docentes iniquitatem, ut fugiant et sequantur eos, et scient quia ego dominus deus. Et factum est in .xx. et .vii. anno, in primo, in prima die mensis, factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, nabuchodonosor rex babilonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus tyrum. Omne caput decalvatum et omnis humerus depilatus est, et merces non est reddita ei neque exercitui eius de tyro pro servitute qua servivit mihi adversus eam. Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego dabo nabuchodonosor regem babilonis in terram egipti, et accipiet multitudinem eius et depredabitur manubias eius et diripiet spolia eius, et erit merces exercitui illius et operi quo servivit adversus eam. Dedi ei terram egipti pro eo quod laboraverit mihi, ait dominus deus. In die illo pullulabit cornu domui israel, et tibi dabo apertum os in medio eorum, et scient quia ego dominus.

XXX Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, propheta et dic: Hec dicit dominus deus: Ululate, ve ve diei, quia iuxta est dies, et appropinquat dies domini; dies nubis, tempus gentium erit. Et veniet gladius in egiptum, et erit pavor in ethiopia, cum ceciderint vulnerati in egipto, et ablata fuerit multitudo illius, et destructa fundamenta eius. Ethiopia et libia et lidii et omne reliquum vulgus et chub et filii terre federis cum eis gladio cadent. Hec dicit dominus deus: Et corruent fulcientes egiptum, et destruetur superbia imperii eius; a turre sienes gladio cadent in ea, ait dominus exercituum. Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt. Et scient quia ego dominus, cum dedero ignem in egipto et attriti fuerint omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad conterendam ethiopie confidentiam, et erit pavor in eis in die egipti, quia absque dubio veniet. Hec dicit dominus deus: Et cessare faciam multitudinem egipti in manu nabuchodonosor regis babilonis. Ipse et populus eius cum eo fortissimi gentium adducentur ad disperdendam terram, et evaginabunt gladios suos super egiptum et implebunt terram interfectis. Et faciam alveos fluminum aridos et tradam terram

in manu pessimorum. et dissipabo terram et plenitudinem eius in manu alienorum. ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus. et disperdam simulacra. et cessare faciam ydola de memphis. et dux de terra egipti non erit amplius. et dabo terrorem in terram egipti. et disperdam terram phatures. et dabo ignem in taphnis. et faciam iudicia mea in alexandria. et effundam indignationem meam super pelusium robur egipti. et interficiam multitudinem alexandrie. et dabo ignem in egipto. quasi parturiens dolebit pelusium. et alexandria erit dissipata. et in memphis angustie cotidiane. Iuvenes heliopoleos et bubasti gladio cadent. et ipse captive ducentur. Et in taphnis nigrescet dies cum contrivero ibi sceptra egipti. et defecerit in ea superbia potentie eius. ipsam nubes operiet. filie autem eius in captivitatem ducentur. et iudicia faciam in egipto. et scient quia ego dominus.

XXXI

Et factum est in xi. anno in primo mense in septima mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis brachium pharaonis regis egipti confregi. et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas. ut ligaretur pannis. et fasciaretur linteolis. et recepto robore posset tenere gladium. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pharaonem regem egipti. et comminuam brachium eius forte. sed confractum. et deiciam gladium de manu eius. et dispergam egiptum in gentibus. et ventilabo eos in terris. et confortabo brachia regis babilonis. daboque gladium meum in manu eius. et confringam brachium pharaonis. et gement gemitibus interfecti coram facie eius. et confortabo brachia regis babilonis. et brachia pharaonis concident. et scient quia ego dominus. cum dedero gladium meum in manu regis babilonis. et extenderit eum super terram egipti. et dispergam egiptum in nationes. et ventilabo eos in terras. et scient quia ego dominus. Et factum est in xi. anno tertio mense una mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis dic pharaoni regi egipti. et populo eius. cui similis factus es in magnitudine tua. Ecce assur quasi cedrus in libano pulcher ramis. et frondibus nemorosus. excelsusque altitudine. et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. aque nutrierunt illum. abissus exaltavit illum. flumina eius manabant in circuitu radicum eius. et rivos suos misit ad universa ligna regionis. propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis. et multiplicata sunt arbusta eius. et elevati sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset umbram suam in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia celi. et sub frondibus eius genuerunt omnes bestie saltuum. et sub umbraculo illius habitabat cetus gentium plurimarum. Eratque pulcherrimus in magnitudine sua. et in dilatatione arbustorum suorum. erat enim radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei. Abietes non adequaverunt summitatem eius. et platani non fuerunt eque frondibus illius. Omne lignum paradisi dei non est assimilatum illi. et pulcritudini eius. quia speciosum feci eum. et multis condensisque frondibus. et emulata sunt eum omnia ligna voluptatis que erant in paradiso dei. Propterea hec dicit dominus deus. pro eo quod sublimatus est in altitudine. et dedit summitatem suam virentem atque condensam. et elevatum est cor eius in altitudine sua. tradidi eum in manu fortissimi gentium. faciens faciet ei. iuxta impietatem eius. eieci eum. et succident eum alieni. et crudelissimi nationum. et proicient illum super montes. et in cunctis vallibus corruent rami eius. et confringentur arbusta eius in universis rupibus terre. et recedent de umbraculo eius omnes populi terre. et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt omnia volatilia celi. et in ramis eius fuerunt universe bestie regionis. Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum. nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa. nec stabunt in sublimitate sua omnia que irrigantur aquis. quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam. in medio filiorum hominum ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit dominus deus. In die qua descendit ad inferos induxi luctum. operui eum abisso. et prohibui flumina eius. et coercui aquas multas. Contristatus est super eum libanus. et omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commovi gentes. cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum. et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis. egregia atque preclara in libano. universa que irrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descendunt ad infernum ad interfectos gladio. et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius. in medio nationum. Cui assimilatus es o inclite. atque sublimis inter ligna voluptatis. Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam. In medio incircumcisorum dormies cum eis qui interfecti sunt gladio. Ipse est pharao et omnis multitudo eius dicit dominus deus.

XXXII

Et factum est in xii. anno in mense xii. in una mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis assume lamentum super pharaonem regem egipti. et dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es. et draconi qui est in mari. et ventilabas cornu

in fluminibus tuis. et conturbabas aquas pedibus
tuis. et conculcabas flumina earum. Propterea hec dicit
dominus deus. Expandam super te rete meum. in multitudine
populorum multorum. et extraham te in sagena mea. et
proiciam te in terram. Super faciem agri abiciam te. et habitare
te faciam super te omnia volatilia celi. et saturabo de te
bestias universe terre. et dabo carnes tuas super montes.
et implebo colles tuos sanie tua. et irrigabo terram
fetore sanguinis tui super montes et valles implebuntur
ex te. Et operiam cum extinctus fueris celos. et nigrescere
faciam stellas eius. Solem nube tegam. et luna non dabit
lumen suum. Omnia luminaria celi merere faciam super te.
et dabo tenebras super terram tuam dicit dominus deus. Et irrita-
bo cor populorum multorum cum induxero contritionem tu-
am in gentibus super terras quas nescis. Et stupescere
faciam super te populos multos. et reges eorum horrore
nimio formidabunt super te pro universis iniquita-
tes quas operatus es. cum ceciderit vulnerati in me-
dio terre ait dominus deus. cum volare ceperit gladius meus super
facies eorum. et obstupescent repente. singuli pro
anima sua. in die ruine sue. quia hec dicit dominus deus. Gla-
dius regis babilonis veniet tibi in gladiis forti-
um. deiciam multitudinem tuam. Inexpugnabi-
les gentes omnes hee. et vastabunt superbiam egipti. et
dissipabitur multitudo eius. Et perdam omnia iumenta
eius que erant super aquas plurimas. et non conturbabit
eas pes hominis ultra. neque ungula iumentorum turba-
bit eas. Tunc purissimas reddam aquas eorum. et flu-
mina eorum quasi oleum adducam. ait dominus deus. cum
dedero terram egipti desolatam. deseretur autem terra
a plenitudine sua quando percussero omnes habitatores
eius. et scient quia ego dominus. Planctus est. et plangent
eum filie gentium. plangent eum super egiptum. et super
multitudinem eius plangent eum ait dominus deus.
Et factum est in .xii. anno. in .xv. mensis. factum est
verbum domini ad me dicens. Fili hominis cane carmen
lugubre super multitudinem egipti. et detrahe eam
ipsam. et filias gentium robustarum ad terram ultimam.
cum his qui descendunt in lacum. Quo pulchrior es
descende. et dormi cum incircumcisis. In medio in-
terfectorum gladio cadent. Gladius datus est. et attra-
xerunt eam. et omnes populos eius. Loquentur ei potentissimi
robustorum de medio inferni. qui cum auxiliato-
ribus eius descenderunt. et dormierunt incircumcisi. in-
terfectique gladio. Ibi assur et omnis multitudo eius
in circuitu illius sepulchra eorum. Omnes interfecti et qui ceci-
derunt gladio. quorum data sunt sepulchra in novis-
simis laci. et facta est multitudo eius per gyrum
sepulchri eius. universi interfecti cadentesque gla-
dio qui dederant quondam formidinem suam in terra vi-
ventium. Ibi helam et omnis multitudo eius per gyrum
sepulchri sui. Omnes hi interfecti ruentesque gladio qui
descenderunt incircumcisi ad terram ultimam qui po-
suerunt terrorem suum in terram viventium. et portave-
runt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum.
In medio interfectorum. posuerunt cubile eius. in universis
populis eius. in circuitu eius sepulchrum illius. Omnes hi in-
circumcisi interfectique gladio. Dederunt enim terrorem
in terra viventium. et portaverunt ignominiam suam.
cum his qui descenderunt in lacum. In medio interfec-
torum positi sunt. Ibi mosoch. et thubal. et omnis multi-
tudo eius. in circuitu eius sepulchra eius. Omnes hi incir-
cumcisi interfectique et cadentes gladio. quia dederunt
formidinem suam in terra viventium. et non dormient
cum fortibus cadentibusque. et incircumcisis qui descenderunt
ad infernum cum armis suis. et posuerunt gladios suos
sub capitibus suis. et fuerunt iniquitates eorum in ossi-
bus eorum. quia terror fortium facti sunt in terra viventi-
um. Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris. et dor-
mies cum interfectis gladio. Ibi ydumea et reges eius et omnes duces eius
qui dati sunt cum exercitu suo. cum interfectis gladio.
et qui cum incircumcisis dormierunt et cum his qui descen-
derunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes. et universi
venatores qui deducti sunt cum interfectis paventes.
et in sua fortitudine confusi. qui dormierunt incircumci-
si. cum interfectis gladio. et portaverunt confusionem suam
cum his qui descenderunt in lacum. Vidit eos pharao. et
consolatus est super universa multitudine que inter-
fecta est gladio. et portaverunt confusionem suam cum
his qui descenderunt in lacum. pharao et omnis exercitus eius
ait dominus deus. Quia dedit terrorem suum in terra viven-
tium. et dormivit in medio incircumcisorum. cum
interfectis gladio. pharao et omnis multitudo eius ait dominus deus.
Et factum est verbum domini ad me dicens. XXXIII
Fili hominis loquere ad filios populi tui. et dices ad eos.
Terra cum induxero super eam gladium. et tulerit populus
terre virum unum de novissimis suis. et constituerit eum
super se speculatorem. et ille viderit gladium venientem
super terram. et cecinerit buccina. et annuntiaverit populo.
Audiens autem quisquis ille est sonitum buccine non
se observaverit. veneritque gladius. et tulerit eum san-
guis ipsius super caput ipsius erit. Sonum buccine audi-
vit. et non se observavit. sanguis eius in ipso erit.
Si autem se custodierit animam suam salvavit. Quod
si speculator viderit gladium venientem. et non
insonuerit buccina. et populus se non custodierit. ve-
neritque gladius. et tulerit de eis animam. ille quidem
in iniquitate sua captus est. Sanguinem autem eius
de manu speculatoris requiram. Non populus terre
sed ego. Et tu fili hominis speculatorem dedi te do-
mui israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem

annunciabis eis ex me. Si me dicente ad impium
impie morte morieris, non fueris locutus ut se cus
todiat impius a via sua, ipse impius in iniqui
tate sua morietur; sanguinem autem eius de ma
nu tua requiram. Si autem annunciante te ad impium
ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a via sua,
ipse in iniquitate sua morietur. Porro tu animam
tuam liberasti. Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel.
Sic locuti estis dicentes. Iniquitates nostre et
peccata nostra super nos sunt, et in ipsis nos tabescimus. Quo
modo ergo vivere poterimus? Dic ad eos. Vivo ego dicit
dominus deus. Nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a vi
a sua et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis.
Et quare moriemini domus Israel? Tu itaque fili hominis,
dic ad filios populi tui. Iusticia iusti non liberabit
eum. In quacumque die peccaverit. Et impietas impii non
nocebit ei. In quacumque die conversus fuerit ab impie
tate sua. Et iustus non poterit vivere in iusticia sua.
In quacumque die peccaverit. Et si dixero iusto quod vita
sua vivat, et confisus in iusticia sua fecerit iniqui
tatem, omnes iusticie eius oblivioni tradentur; et in ini
quitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Si autem
dixero impio morte morieris, et egerit penitentiam a
peccato suo, feceritque iudicium et iusticiam, pignus res
tituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in man
datis vite ambulaverit, nec fecerit quicquam iniu
stum, vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius que
peccavit non imputabuntur ei. Iudicium et iusticiam
fecit, vita vivet. Et dixerunt filii populi tui. Non est
equi ponderis via domini. Et ipsorum via iniusta est.
Cum enim recesserit iustus a iusticia sua, fece
ritque iniquitates, morietur in eis. Et cum recesserit
impius ab iniquitate sua, feceritque iudicium et iusti
ciam, vivet in eis. Et dicitis. Non est equa via domini. V
num quemque iuxta vias suas iudicabo de vobis domus
Israel. Et factum est in .xii. anno in .x. mense, in quinta
mensis transmigrationis nostre venit ad me qui fugerat
de Ierusalem dicens. Vastata est civitas. Manus autem
domini facta fuerat ad me vespere antequam veniret
qui fugerat. Aperuitque os meum donec veniret ad me
mane. Et aperto ore meo non silui amplius. Et factum est
verbum domini ad me dicens. Fili hominis qui habitant
in ruinosis his super humum Israel loquentes aiunt.
Unus erat Abraham, et in hereditate possedit terram.
Nos autem multi; nobis data est terra in possessionem.
Idcirco dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui in san
guine comeditis, et oculos vestros levatis ad immun
dicias vestras, et sanguinem funditis, numquid terram
hereditate possidebitis? Stetistis in gladiis ve
stris, fecistis abhominationes vestras, et unusquisque
uxorem proximi sui polluit, et terram hereditate

possidebitis? Hec dices ad eos. Sic dicit dominus deus.
Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant gladio
cadent, et qui in agro est bestiis tradetur ad de
vorandum. Qui autem in presidiis et in speluncis sunt
peste morientur. Et dabo terram in solitudinem
et desertum, et deficiet superbia et fortitudo eius, et de
solabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per
eos transeat. Et scient quia ego dominus, cum dedero terram de
solatam et desertam propter abhominationes suas univer
sas, quas operati sunt. Et tu fili hominis, filii populi tui
qui locuntur de te iuxta muros et in hostiis domo
rum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum lo
quentes. Venite et audiamus quis sit sermo egredi
ens a domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur po
pulus meus, et sedent coram te populus meus, et audiunt ser
mones tuos, et non faciunt eos, quia in canticum oris sui
vertunt illos, et avariciam sequitur cor eorum. Et es
eis quasi carmen musicum, quod suavi dulcique sono
canitur, et audiunt verba tua et non faciunt ea. Et cum
venerit quod predictum est, ecce enim venit, tunc scient
quod prophete fuerint inter eos.

XXXIIII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pro
pheta de pastoribus Israel, propheta, et dices pastori
bus. Hec dicit dominus deus. Ve pastoribus Israel, qui pas
cebant semetipsos. Nonne greges a pastoribus
pascuntur? Lac comedebatis, et lanis operiebami
ni, et quod crassum erat occidebatis, gregem autem
meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non conso
lidastis, et quod egrotum non sanastis, quod fractum est
non alligastis, et quod abiectum est non reduxistis, et
quod perierat non quesistis, sed cum austeritate imperabatis
eis et cum potencia. Et disperse sunt oves mee, eo quod
non esset pastor, et facte sunt in devorationem omnium
bestiarum agri, et disperse sunt. Erraverunt greges
mei in cunctis montibus, et in universo colle ex
celso, et super omnem faciem terre dispersi sunt greges mei,
et non erat qui requireret. Propterea pastores audite
verbum domini. Vivo ego dicit dominus deus, quia pro eo quod
facti sunt greges mei in rapinam, et oves mee in
devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non
esset pastor, neque enim quesierunt pastores gregem meum,
sed pascebant pastores semetipsos, et greges me
os non pascebant. Propterea pastores audite verbum
domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ipse super pastores
requiram gregem meum de manu eorum, et cessare
eos faciam ut ultra non pascant gregem meum, nec pas
cant amplius pastores semetipsos, et liberabo gregem
meum de ore eorum, et non erit ultra eis in escam.
Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego requiram oves meas, p.
et visitabo eas. Sicut visitat pastor gregem suum
in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum

sic visitabo oves meas. et liberabo eas de omnibus
locis in quibus dispersae fuerant in die nubis et cali
ginis. Et educam eas de populis. et congregabo eas
de terris. et inducam eas in terram suam. Et pascam
eas in montibus israhel. in rivis. et in cunctis sedi
bus terrae. In pascuis uberrimis pascam eas. et in
montibus excelsis israhel erunt pascuae earum. Ibi re
quiescent in herbis virentibus. et in pascuis
pinguibus pascentur super montes israhel. Ego pas
cam oves meas. et ego eas accubare faciam
dicit dominus deus. Quod perierat requiram. et quod abiectum
erat reducam. et quod confractum fuerat alligabo. et
quod infirmum fuerat consolidabo. et quod pingue
f. et forte custodiam. et pascam illas in iudicio. Vos
autem greges mei. haec dicit dominus deus. Ecce ego iu
dico inter pecus et pecus. arietum et hircorum.
Nonne satis vobis erat pascua bona depasci?
Insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis
pedibus vestris. et cum purissimam aquam biberetis
reliquam pedibus vestris turbabatis. et oves meae
his quae conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur.
et quae pedes vestri turbaverant haec bibebant.
Propterea haec dicit dominus deus ad vos. Ecce ego iudi
co inter pecus pingue et macilentum. pro eo quod
lateribus et humeris impingebatis. et cornibus
vestris ventilabatis omnia infirma pecora. donec
dispergerentur foras. Salvabo gregem meum. et non
erit ultra in rapinam. et iudicabo inter pecus et pe
cus. Et suscitabo super ea pastorem unum qui pascat
ea servum meum david. ipse pascet ea. et ipse erit eis
in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum. et servus meus
david princeps in medio eorum. Ego dominus locutus sum. Et
faciam cum eis pactum pacis. et cessare faciam bestias
pessimas de terra. et qui habitant in deserto secu
ri dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu
collis mei benedictionem. Et deducam imbrem in tempore
suo. et pluviae benedictionis erunt. Et dabit lignum
agri fructum suum. et terra dabit germen suum. et erunt
in terra sua absque timore. Et scient quia ego dominus.
cum contrivero catenas iugi eorum. et eruero eos de
manu imperantium sibi. Et non erunt ultra in rapinam
in gentibus. neque bestiae terrae devorabunt eos. sed habita
bunt confidenter absque ullo terrore. Et suscitabo eis
germen nominatum. et non erunt ultra imminu
ti fame in terra. neque portabunt amplius obprobria gen
tium. Et scient quia ego dominus deus eorum cum eis. et ipsi po
pulus meus domus israhel ait dominus deus. Vos autem greges mei
greges pascuae meae. homines estis. et ego deus vester
dicit dominus deus.

XXXV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis po
ne faciem tuam adversum montem seir. et prophetabis
ad eum. et dices illi. Haec dicit dominus deus. Ecce e
go ad te mons seir. et extendam manum meam super
te. et dabo te desolatum atque desertum. Urbes tu
as demoliar. et tu desertus eris. et scies quia ego do
minus. eo quod fueris inimicus sempiternus. et con
cluseris filios israhel in manus gladii in tempore afflic
tionis eorum in tempore iniquitatis extremae. Propterea vi
vo ego dicit dominus deus. quoniam sanguini tradam te.
et sanguis te persequetur. et cum sanguinem oderis san
guis persequetur te. Et dabo montem seir desola
tum et desertum. et auferam de eo euntem et redeuntem.
et implebo montes eius occisorum suorum. In collibus
tuis et in vallibus tuis. atque in torrentibus inter
fecti gladio cadent. In solitudines sempiternas
tradam te. et civitates tuae non habitabuntur. Et
scietis quia ego dominus deus eo quod dixeris. Duae gentes et
duae terrae meae erunt. et hereditate possidebo eas cum
dominus esset ibi. Propterea vivo ego dicit dominus deus.
quia faciam iuxta iram tuam. et secundum zelum tuum quem
fecisti odio habens eos. et notus efficiar per eos. cum
te iudicavero. Et scies quia ego dominus audivi universa
obprobria tua quae locutus es de montibus israhel dicens.
Deserti nobis ad devorandum dati sunt. Et insurrexis
tis super me ore vestro. et rogastis adversum me verba
vestra. Ego audivi. Haec dicit dominus deus. Laetante uni
versa terra in solitudinem te redigam. Sicut gavi
sus es super hereditatem domus israhel. eo quod fuerit dis
sipata. sic faciam tibi. Dissipatus eris mons seir.
et ydumea omnis. Et scient quia ego dominus.

XXXVI

Tu autem fili hominis propheta super montes israhel. et dices.
Montes israhel audite verbum domini. Haec dicit dominus deus.
Eo quod dixerit inimicus de vobis euge altitudines
sempiternae in hereditatem datae sunt nobis. Propterea vatici
nare. et dic. Haec dicit dominus deus. Pro eo quod desolati
estis et conculcati per circuitum. et facti in heredita
tem reliquis gentibus. et ascendistis super labium
linguae. et obprobrium populi. Propterea montes israhel au
dite verbum domini dei. Haec dicit dominus deus montibus
et collibus torrentibus vallibus quae desertae. parieti
nis et urbibus derelictis quae depopulatae sunt. et subsan
natae a reliquis gentibus per circuitum. Propterea haec
dicit dominus deus. Quoniam in igne zeli mei locutus sum
de reliquis gentibus. et de ydumea universa. qui
dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio
et toto corde. et ex animo. et eiecerunt eam ut vastarent.
Idcirco vaticinare super humum israhel. et dices mon
tibus et collibus iugis et vallibus. Haec dicit dominus deus. Pro
eo quod desolati estis. ecce ego in zelo meo et in
furore meo locutus sum. eo quod confusionem gentium
sustinueritis. Idcirco haec dicit dominus deus. Ego leva
vi manum meam, ut gentes quae in circuitu vestro sunt.

ut ipsi confusionem suam portent. Vos autem montes
Israel ramos vestros germinetis, et fructum vestrum af-
feratis populo meo Israel. Prope est enim ut veniat. Quia
ecce ego ad vos, et convertar ad vos, et arabimini
et accipietis sementem. Et multiplicabo in vobis homines
omnemque domum Israel. Et habitabuntur civitates, et ru-
inosa instaurabuntur. Et replebo vos hominibus et
iumentis, et multiplicabuntur, et crescent. Et habitare
vos faciam sicut a principio, bonisque donabo maio-
ribus quam habuistis ab initio. Et scietis quia ego Dominus. Et
adducam super vos homines populum meum Israel. Et hereditate
possidebunt te, et eris eis in hereditatem, et non addes
ultra ut absque eis sis. Haec dicit Dominus Deus. Pro eo quod
dicunt de vobis devoratrix hominum es, et suffocans
gentem tuam. Propterea homines non comedes amplius, et gentem
tuam non necabis ultra ait Dominus Deus. Nec auditam
faciam in te amplius confusionem gentium, et opprobrium
populorum nequaquam portabis, et gentem tuam non ad-
mittes amplius, ait Dominus Deus. Et factum est verbum Domini
ad me dicens. Fili hominis domus Israel habitaverunt in
humo sua, et polluerunt eam in viis suis, et in studi-
is suis. Iuxta inmunditiam menstruate facta est via e-
orum coram me. Et effudi indignationem meam super eos
pro sanguine quem fuderunt super terram, et in ydolis su-
is polluerunt eam. Et dispersi eos in gentes, et ventilati
sunt in terras. Iuxta vias eorum, et adinventiones iu-
dicavi eos. Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt, et
polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis populus
Domini iste est, et de terra eius egressi sunt. Et peperci nomini sancto
meo, quod polluerat domus Israel in gentibus ad quas
ingressi sunt. Idcirco dices domui Israel. Haec dicit Dominus
Deus. Non propter vos ego faciam domus Israel, sed propter nomen
sanctum meum quod polluistis in gentibus ad quas intras-
tis. Et sanctificabo nomen meum magnum quod pollutum
est inter gentes quod polluistis in medio earum, ut sciant
gentes quia ego Dominus, dicit Dominus exercituum, cum sanctificatus
fuero in vobis coram eis. Tollam quippe vos de gentibus
et congregabo de universis terris, et adducam vos in terram
vestram. Et effundam super vos aquam mundam, et mun-
dabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab universis
ydolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis cor novum,
et spiritum novum ponam in medio vestri, et auferam cor
lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor carneum, et
spiritum meum ponam in medio vestri. Et faciam ut in pre-
ceptis meis ambuletis, et iudicia mea custodiatis
et operemini. Et habitabitis in terra quam dedi patribus
vestris. Et eritis michi in populum, et ego ero vobis in deum.
Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris. Et
vocabo frumentum, et multiplicabo illud, et non inpo-
nam in vos famem. Et multiplicabo fructum ligni et
germina agri, ut non portetis ultra opprobrium in
gentibus. Et recordabimini viarum vestrarum pes-
simarum, studiorumque non bonorum, et displicebunt vobis
iniquitates vestre, et scelera vestra. Non propter vos ego
faciam ait Dominus Deus, notum sit vobis. Confundimini
et erubescite super viis vestris domus Israel. Haec dicit Dominus
Deus. In die qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus
vestris, et habitari fecero urbes, et instauravero ruino-
sa, et terra deserta fuerit exculta, que quondam erat
desolata in oculis omnis viatoris, dicent terra illa
inculta facta est ut ortus voluptatis, et civitates
deserte et destitute atque suffosse munite sede-
runt. Et scient gentes quecumque derelicte fuerint in cir-
cuitu vestro, quia ego Dominus edificavi dissipata, plan-
tavique inculta. Ego Dominus locutus sum et fecerim. Haec
dicit Dominus Deus. Adhuc in hoc invenient me domus
Israel ut faciam eis. Multiplicabo eos sicut gregem
hominum, ut gregem sanctum, ut gregem Ierusalem in
sollempnitatibus eius. Sic erunt civitates deserte
plene gregibus hominum. Et scient quia ego Dominus.

XXXVII

Facta est super me manus Domini,
et eduxit me in spiritu Domini, et dimisit me in medio
campi qui erat plenus ossibus, et circumduxit me
per ea in gyro. Erant autem multa valde super faciem cam-
pi, siccaque vehementer. Et dixit ad me. Fili hominis putas
ne vivent ossa ista? Et dixi. Domine Deus tu nosti. Et
dixit ad me. Vaticinare de ossibus istis, et dices eis.
Ossa arida audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus ossi-
bus. Ecce ego intromittam in vos spiritum et vivetis,
et dabo super vos nervos, et succrescere faciam super
vos carnes, et superextendam in vobis cutem, et dabo vobis
spiritum et vivetis, et scietis quia ego Dominus. Et prophetavi
sicut preceperat michi. Factus est autem sonitus prophetante me. Et
ecce commotio. Et accesserunt ossa ad ossa unum-
quodque ad iuncturam suam. Et vidi et ecce super ea ner-
vi et carnes ascenderunt, et extenta est in eis cu-
tis desuper, et spiritum non habebant. Et dixit ad me. Va-
ticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, et dices
ad spiritum. Haec dicit Dominus Deus. A quatuor ventis veni
spiritus et insuffla super interfectos istos, et reviviscant.
Et prophetavi sicut preceperat michi, et ingressus est in ea spi-
ritus, et vixerunt. Steteruntque super pedes suos exercitus gran-
dis nimis valde. Et dixit ad me. Fili hominis ossa hec
universa domus Israel est. Ipsi dicunt. Aruerunt ossa
nostra, et periit spes nostra, et abscisi sumus. Propterea va-
ticinare, et dices ad eos. Haec dicit Dominus Deus. Ecce
ego aperiam tumulos vestros, et educam vos de se-
pulcris vestris populus meus, et inducam vos in terram
Israel. Et scietis quia ego Dominus, cum aperuero se-
pulcra vestra, et eduxero vos de tumulis vestris
populus meus. Et dedero spiritum meum in vobis et vixeritis
et quiescere vos faciam super humum vestram. Et scietis

qui ego dominus locutus sum et feci ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis sume tibi lignum unum et scribe super illud iude et filiorum Israel sociis eius. Et tolle lignum alterum et super illud scribe Ioseph lignum effraim et cuncte domus Israel sociorumque eius. Et adiunge illa unum ad alterum tibi in lignum unum et erunt in unionem in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes nonne indicas nobis quid in his tibi velis. Loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego assumam lignum Ioseph quod est in manu effraim et tribus Israel que sunt ei adiuncte et dabo eas pariter cum ligno iuda et faciam eas in lignum unum et erunt unum in manu eius. Erunt autem ligna super que scripseris in manu tua in oculis eorum et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum ad quas abierunt et congregabo eos undique et adducam eos ad humum suam et faciam eos in gentem unam in terra in montibus Israel. Et rex unus erit omnibus imperans et non erunt ultra due gentes nec dividentur amplius in duo regna. Neque polluentur ultra in ydolis suis et abhominationibus suis et cunctis iniquitatibus suis. Et salvos eos faciam de universis sedibus suis in quibus peccaverunt et emundabo eos et erunt mihi populus et ego ero eis deus. Et servus meus rex david super eos et pastor unus erit omnium eorum. In iudiciis meis ambulabunt et mandata mea custodient et facient ea. Et habitabunt super terram quam dedi servo meo iacob in qua habitaverunt patres vestri et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum. Et servus meus david princeps eorum in perpetuum. Et percutiam illis fedus pacis pactum sempiternum erit eis. Et fundabo eos et multiplicabo et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis et ero eis deus et ipsi erunt mihi populus. Et scient gentes quia ego dominus sanctificator Israel cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

xxxviij.

XXXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra gog terram magog principem capitis mosoch et tubal et vaticinare de eo et dices ad eum. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te gog principem capitis mosoch et tubal et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos multitudinem magnam hastam et clipeum arripientium et gladium persae ethiopes et libies cum eis scutati et galeati gomer et universa agmina eius domus thogorma latera aquilonis et totum robur eius populique multi tecum. Prepara et instrue te et omnem multitudinem tuam que coadunata est ad te et esto eis in preceptum. Post dies multos visitaberis in novissimo annorum venies ad terram que reversa est a gladio et congregata est de populis multis ad montes Israel qui fuerunt deserti iugiter. Hec de populis educta est et habitabunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies et quasi nubes ut operias terram tu et omnia agmina tua et populi multi tecum. Hec dicit dominus deus. In die illa ascendent sermones super cor tuum et cogitabis cogitationem pessimam et dices. Ascendam ad terram absque muro veniam ad quiescentes habitantesque secure. Hii omnes habitant sine muro vectes et porte non sunt eis ut diripias spolia et invadas predam ut inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant et postea restituti et super populum qui est congregatus ex gentibus qui possidere cepit et esse habitator umbilici terre. Saba et dedan et negociatores tharsis et omnes leones eius dicent tibi. Numquid ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuam ut tollas argentum et aurum et auferas suppellectilem tuam atque substantiam et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et dices ad gog. Hec dicit dominus deus. Numquid non in die illo cum habitaverit populus meus Israel confidenter scies et venies tu de loco tuo a lateribus aquilonis tu et populi multi tecum. Ascensores equorum universi cetus magnus et exercitus vehemens et ascendes super populum meum Israel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris et adducam te super terram meam ut sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Hec dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum Israel qui prophetaverunt in diebus illorum temporum ut adducerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus gog super terram Israel ait dominus deus ascendet indignatio mea in furore meo et in zelo meo. In igne ire mee locutus sum quia in die illa erit commotio magna super terram Israel et commovebuntur a facie mea pisces maris et volucres celi et bestie agri et omne reptile quod movetur super terram cunctique homines qui sunt super faciem terre et subvertentur montes et cadent sepes et omnis murus in terram corruet. Et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium ait dominus deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur et iudicabo eum peste et sanguine et imbre vehementi et lapidibus immensis ignem et sulphur pluam super eum et super exercitum eius et super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis multarum gentium et scient quia ego dominus.

XXXIX

Tu autem fili hominis vaticinare contra gog et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego

super te gog principem capitis mosoch et thubal. et
circumagam te. et seducam te. et ascendere te faciam
de lateribus aquilonis. et adducam te super montes israel.
et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua. et sa-
gittas tuas de manu dextera tua deiciam. Super mon-
tes israel cades tu. et omnia agmina tua. et populi qui
sunt tecum. feris avibus. omnique volatili. et bestiis terre.
dedi te ad devorandum. Super faciem agri cades. quia ego
dominus locutus sum ait dominus deus. Et immittam ignem in ma-
gog. et in his qui habitant in insulis confidenter. et
scient. quia ego dominus deus israel. Et nomen sanctum meum notum
faciam in medio populi mei israel. et non polluam nomen
sanctum meum amplius. Et scient gentes quia ego dominus sanctus deus
israel. Ecce venit. et factum est ait dominus deus. hec est
dies de qua locutus sum. Et egredientur habitatores
de civitatibus israel. et succendent. et comburent arma.
clipeum. et hastam. arcum et sagittas. et baculos manuum
et contos. et succendent ea igne. vii. annis. Et non porta-
bunt ligna de regionibus. neque succident de saltibus.
quoniam arma succendent igne. et depredabuntur eos quibus
prede fuerant. et diripient vastatores suos ait
dominus deus. Et erit in die illa dabo gog locum nomina-
tum sepulcrum in israel. vallem viatorum ad orientem
maris. que obstupescere faciet pretereuntes. et sepelie-
vit ibi gog. et omnem multitudinem eius. et vocabi-
tur vallis multitudinis gog. et sepelient eos domus israel.
ut mundent terram. vii. mensibus. Sepelient autem eum
omnis populus terre. et erit eis nominata dies. in qua glorificatus
sum ait dominus deus. Et viros iugiter constituent lustrantes
terram qui sepeliant et requirant eos qui remanserant
super faciem terre ut emundent eam. post menses autem
.vii. querere incipient. et circuibunt peragrantes terram.
Cumque viderint os hominis statuent iuxta illud titulum
donec sepeliant illud in valle multitudinis
gog. nomen autem civitatis amona. et mundabunt
terram. Tu ergo fili hominis hec dicit dominus deus. dic omni
volucri et universis avibus. cunctisque bestiis agri.
convenite. properate. concurrite undique ad victimam
meam quam ego immolo vobis victimam grandem super mon-
tes israel. ut comedatis carnes. et bibatis sanguinem.
Carnes fortium comedetis. et sanguinem principum
terre bibetis. arietum agnorum. et hircorum. taurorum
que et altilium. et pinguium omnium. Comedetisque adi-
pem in saturitatem. et bibetis sanguinem in ebrietatem.
de victima quam ego immolabo vobis. et saturabimi-
ni super mensam meam de equo et de equite forti. et de uni-
versis viris bellatoribus ait dominus deus. Et ponam gloriam
meam in gentibus. et videbunt omnes gentes iudicium meum
quod fecerim. et manum meam quam posuerim super eos.
Et scient domus israel quia ego dominus deus eorum a die illa
et deinceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate sua capta
sit domus israel. eo quod reliquerit me. et abscondi fa-
ciem meam ab eis. et tradidi eos in manus hosti-
um. et ceciderunt in gladio universi. iuxta immun-
diciam eorum. et scelus feci eis. et abscondi faciem meam
ab eis. Propterea hec dicit dominus deus. Nunc reducam capti-
vitatem iacob. et miserebor omnis domus israel. et
assumam zelum pro nomine sancto meo. Et portabunt confu-
sionem suam. et omnem prevaricationem qua preva-
ricati sunt in me. cum habitaverint in terra sua
confidenter neminem formidantes. et reduxero eos
de populis. et congregavero de terris inimicorum suorum
et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium plu-
rimarum. Et scient quia ego dominus deus eorum. eo quod transtu-
lerim eos in nationes. et congregaverim eos super
terram suam. et non dereliquerim quemquam ex eis ibi.
Et non abscondam ultra faciem meam ab eis. eo quod ef-
fuderim spiritum meum super omnem domum israel ait dominus deus. XL
In .xxv. anno transmigrationis nostre
in exordio anni decimi mensis. xiiii. anno post-
quam percussa est civitas in ipsa hac die facta est
super me manus domini. et adduxit me illuc. In visi-
onibus dei adduxit me in terram israel. et dimisit
me super montem excelsum nimis. super quem erat
quasi edificium civitatis vergentis ad austrum. et
introduxit me illuc. Et ecce vir cuius erat species quasi
species eris. et funiculus lineus in manu eius. et cala-
mus mensure in manu eius. Stabat autem in porta.
Et locutus est ad me idem vir. Fili hominis vide oculis
tuis. et auribus tuis audi. et pone cor tuum in
omnia que ego ostendam tibi. quia ut ostendantur tibi ad-
ductus es huc. Annuncia omnia que vides domui
israel. Et ecce murus forinsecus in circuitu domus
undique. et in manu viri calamus mensure. vi. cu-
bitorum et palmo. Et mensus est latitudinem edificii
calamo uno. altitudinem quoque calamo uno. Et
venit ad portam que respiciebat viam orientalem.
et ascendit per gradus eius. Et mensus est limen porte ca-
lamo uno. latitudinem. id est limen unum calamo
uno in latitudine. et thalamum uno calamo in
longum. et uno calamo in latum. et inter thalamos
.v. cubitos. Et limen porte iuxta vestibulum porte
intrinsecus calamo uno. Et mensus est vestibulum
porte. viii. cubitorum. et frontem eius duobus cubi-
tis. Vestibulum autem porte erat intrinsecus. Porro
thalami porte ad viam orientalem tres hinc
et tres inde. mensura una trium. et mensura una
frontium ex utraque parte. Et mensus est latitudinem
liminis porte. x. cubitorum. et longitudinem
porte. xiii. cubitorum. Et marginem ante thala-
mos cubiti unius. et cubitus unus finis utrimque.
Thalami autem vi. cubitorum erant hinc et inde.

mensus est portam a tecto thalami usque ad tectum
eius latitudinem .xx. et .v. cubitorum ostium contra
ostium. Et fecit frontes per .lx. cubitos et ad fron-
tem atrium porte undique per circuitum. Et ante faciem
porte que pertingebat usque ad faciem vestibuli
porte interioris .l. cubitos. Et fenestras obli-
quas in thalamis et in frontibus eorum que erant
intra portam undique per circuitum. Similiter autem erant
et in vestibulis fenestre per gyrum intrinsecus et ante
frontes pictura celata palmarum. Et eduxit me
ad atrium exterius et ecce gazophilatia et pavi-
mentum stratum lapide in atrio per circuitum .xxx.
gazophilatia in circuitu pavimenti. Et pavimentum
in fronte portarum secundum longitudinem portarum erat
inferius. Et mensus est latitudinem a facie porte inferi-
oris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus .c. cu-
bitos ad orientem et ad aquilonem. Portam quoque que
respiciebat viam aquilonis atrii exterioris mensus
est tam in longitudinem quam in latitudinem. Et
thalamos eius tres hinc et tres inde et frontem
eius et vestibulum eius secundum mensuram porte prioris
.l. cubitorum longitudinem et latitudinem .xxv.
cubitorum. Fenestre autem eius et vestibulum et sculptu-
re secundum mensuram porte que respiciebat ad orientem
et .vii. graduum erat ascensus eius et vestibulum
ante eam. Et porta atrii interioris contra portam aqui-
lonis et orientalem et mensus est a porta usque ad por-
tam .c. cubitos. Et eduxit me ad viam australem et
ecce porta que respiciebat ad austrum et mensus est
frontem eius et vestibulum eius iuxta mensuras superiores
et fenestras eius et vestibula in circuitu sicut fenes-
tras ceteras quinquaginta cubitorum longitudinem et
latitudinem .xxv. cubitorum. Et in gradibus .vii. ascen-
debatur ad eam. Et vestibulum ante fores eius et ce-
late palme erant una hinc et altera inde in fronte
eius. Et porta atrii interioris in via australi. Et
mensus est a porta usque ad portam in via australi
.c. cubitos. Et introduxit me in atrium interius ad
portam australem et mensus est portam iuxta mensuras su-
periores thalamum eius et frontem eius et vestibulum
eius eisdem mensuris et fenestras eius et vestibulum eius
in circuitu .l. cubitos longitudinis et latitudi-
nis .xxv. cubitos. Et vestibulum per gyrum longitu-
dinem .xxv. cubitorum et latitudinem .v. cubito-
rum. Et vestibulum eius ad atrium exterius et palmas eius
in fronte et .viii. gradus erant quibus ascendebatur
per eam. Et introduxit me in atrium interius per viam
orientalem et mensus est portam secundum mensuras superiores
thalamum eius et frontem eius et vestibulum eius sicut
supra. Et vestibula eius et fenestras eius in circui-
tu longitudinem .v. cubitorum et latitudinem
.xxv. cubitorum. Et vestibulum eius id est atrii exterioris
et palme celate in fronte eius hinc et inde et in .viii.
gradibus ascensus eius. Et introduxit me ad portam que
respiciebat ad aquilonem et mensus est secundum mensuras
superiores thalamum eius et frontem eius et vestibulum
eius et fenestras eius per circuitum longitudinem
.l. cubitorum et latitudinem .xxv. cubitorum. Et vesti-
bulum eius respiciebat ad atrium exterius et celatura
palmarum in fronte illius hinc et inde et in octo gra-
dibus ascensus eius. Et per singula gazophilatia ostium
in frontibus portarum ibi lavabant holo-
caustum. Et in vestibulo porte due mense hinc et
due mense inde ut immoletur super eas holocaustum
et pro peccato et pro delicto. Et ad latus exterius quod ascendit
ad ostium porte que pergit ad aquilonem due mense
et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense.
Quattuor mense hinc et quattuor mense inde per latera porte
octo mense erant super quas immolabant. Quattuor autem
mense ad holocaustum de lapidibus quadris extruc-
te longitudine cubiti unius et dimidii latitudine
cubiti unius et dimidii et altitudine cubiti unius
super quas ponant vasa in quibus immolatur holoca-
ustum et victima. Et labia earum palmi unius refle-
xa intrinsecus per circuitum. Super mensas autem carnes
oblationis. Et extra portam interiorem gazophilatia
cantorum in atrio interiori quod erat in latere por-
te respicientis ad aquilonem et facies eorum contra
viam australem una ex latere porte orien-
talis que respiciebat ad viam aquilonis. Et dixit
ad me hoc est gazophilatium quod respicit viam
meridianam sacerdotum qui excubant in custodiis
templi. Porro gazophilacium quod respicit ad
viam aquilonis sacerdotum erit qui excubant
ad ministerium altaris. Isti sunt filii Sadoch qui
accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent
ei. Et mensus est atrium longitudinem .c. cubitorum et
latitudinem .c. cubitorum per quadrum et altare ante
faciem templi. Et introduxit me in vestibulum templi et
mensus est vestibulum .v. cubitis hinc et .v. cubitis
inde et latitudinem porte trium cubitorum hinc et
trium cubitorum inde. Longitudinem autem vestibuli
.xx. cubitorum et latitudinem .xi. cubitorum et .viii.
gradibus ascendebatur ad eam. Et columpne erant in
frontibus una hinc et altera inde.

XLI

Et introduxit me in templum et mensus est frontes
.vi. cubitos latitudinis hinc et sex cubitos
latitudinis inde latitudinem tabernaculi. Et lati-
tudo porte .x. cubitorum erat et latera porte .v.
cubitis hinc et .v. cubitis inde. Et mensus est longi-
tudinem eius .xl. cubitorum et latitudinem .xx. cu-
bitorum. Et ingressus intrinsecus mensus est in fronte

porte duos cubitos. et portam .vi. cubitorum. et lati-
tudinem porte .vii. cubitorum. et mensus est longitudi-
nem eius .xx. cubitorum. et latitudinem ante faciem
templi. et dixit ad me. hec est sanctum sanctorum. et mensus
est parietem domus sex cubitorum. et latitudinem
lateris quatuor cubitorum undique per circuitum domus.
latera autem latus ad latus .bis. xxx. tria. et erant e-
minentia que ingrederentur per parietem domus in
lateribus per circuitum. ut continerent. et non attingerent
parietem templi. et platea erat in rotundum. as-
cendens sursum per cocleam. et in cenaculum templi
deferebat per gyrum. Idcirco latius erat templum
in superioribus. et sic de inferioribus ascendebant ad
superiora in medium. Et vidi in domo altitudi-
nem per circuitum. fundata latera ad mensuram cala-
mi .vi. cubitorum spacio. et latitudinem per parie-
tem lateris forinsecus .v. cubitorum. et erat interior
domus in lateribus domus. et inter gazophilacia lati-
tudinem .xx. cubitorum in circuitu domus undique.
et hostium lateris ad orientem hostium unum ad viam
aquilonis. et hostium unum ad viam ad australem.
et latitudinem loci ad orationem .v. cubitorum in cir-
cuitu. et edificium quod erat separatum. versumque
ad viam respicientem ad mare latitudinis .lxx.
cubitorum. paries autem edificii .v. cubitorum in cir-
cuitu latitudinis. et longitudo eius nonagin-
ta cubitorum. et mensus est domus longitudinem
.c. cubitorum. et quod separatum erat edificium. et
parietes eius longitudinis .c. cubitorum. latitudo
autem ante faciem domus. et eius quod erat separatum
contra orientem .c. cubitorum. et mensus est longitu-
dinem edificii contra faciem eius quod erat separatum
a dorso. et thecas ex utraque parte .c. cubitorum. et
templum interius. et vestibula atrii limina.
et fenestras obliquas. et thecas in circuitu per tres
partes. contra uniuscuiusque limen. Stratumque lig-
no per gyrum in circuitu. terra autem usque ad fenestras.
et fenestre clause super hostia. et usque ad domum in-
teriorem. et forinsecus per omnem parietem in circuitu.
Intrinsecus et forinsecus ad mensuram. et fabrefacta che-
rubin et palme. et palma inter cherub et cherub.
duasque facies habebat cherub. faciem hominis iuxta
palmam ex hac parte. et faciem leonis iuxta
XIX palmam ex alia parte expressam. per omnem domum in
circuitu de terra usque ad superiorem partem cherubin.
et palme celate erant in pariete templi. limen qua-
drangulum. et facies aspectus sanctuarii: ut aspectum
altaris, lignei trium cubitorum. Altitudo et lon-
gitudo eius duorum cubitorum. et anguli eius. et longi-
tudo eius et parietes eius lignei. Et locutus est ad
me. Hec est mensa coram domino. et duo hostia erant
in templo. et in sanctuario. et in duobus hostiis ex
utraque parte bina erant hostiola que in se invicem
plicabantur. bina enim hostia erant ex utraque
parte hostiorum. celata erant in ipsis hostiis tem-
pli cherubin. et sculptura palmarum. sicut in
parietibus que expressa erat. quam ob rem et gros-
siora ligna in vestibuli fronte forinsecus. super
que fenestre oblique. et similitudo palmarum hinc atque
inde in humerulis vestibuli secundum latera domus.
latitudinemque parietum.

XLII Et eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad
aquilonem. et eduxit me in gazophilacium quod
erat contra separatum edificium. et contra edem vergen-
tem ad aquilonem. in facie longitudinis .c. cubitos hos-
tii atrii aquilonis. et latitudinis .l. cubitos. contra
.xx. cubitos atrii interioris. et contra pavimentum stra-
tum lapide atrii exterioris. Ubi erat porticus iuncta
porticui triplici. et ante gazophilacia deambulacrum
.x. cubitorum latitudinis. et ad interiora respici-
ens vie cubiti unius. et hostia eorum ad aquilonem
ubi erant gazophilacia in superioribus humiliora.
Quia supportabant porticus que ex illis emineb-
ant. de inferioribus et de mediis edificii. Tri-
stega enim erant. et non habebant columpnas sicut
erant columpne atriorum. propterea eminebant de in-
ferioribus. et de mediis a terra cubitis .l. et peribo-
lus exterior secundum gazophilacia que erant in via a-
trii exterioris ante gazophilacia. longitudo
eius .l. cubitorum. quia longitudo erat gazophila-
ciorum atrii exterioris .l. cubitorum. et longitudo
ante faciem templi .c. cubitorum. et erat subter ga-
zophilacia hec introitus ab oriente ingredienti-
um in ea de atrio exteriori. et in latitudine peribo-
li atrii quod erat contra viam orientalem. in faciem
edificii separati. et erant ante edificium gazophy-
lacia. et via ante faciem eorum iuxta similitudinem
gazophilaciorum que erant in via aquilonis secundum
longitudinem eorum. sic et latitudo eorum. et omnis in-
troitus eorum. et similitudines. et hostia eorum. secundum
hostia gazophilaciorum que erant in via respici-
ente ad nothum hostium in capite vie. que via
erat ante vestibulum separatum. per viam orientalem
egredientibus. et dixit ad me. Gazophilacia aqui-
lonis. et gazophilacia austri que sunt ante edi-
ficium separatum. hec sunt gazophilacia sancta in
quibus vescuntur sacerdotes qui appropinquant ad do-
minum in sancta sanctorum. ibi ponent sancta sanctorum et oblationem
pro peccato et delicto. locus enim sanctus est. Cum autem ingres-
si fuerint sacerdotes non egredientur de sanctis in a-
trium exterius. et ibi reponent vestimenta sua. in qui-
bus ministrant quia sancta sunt. vestienturque vestimentis

[...]alis; et sic procedant ad populum.

XLIII Cumque complesset mensuras domus interioris, eduxit me per viam portae quae respiciebat ad viam orientalem; et mensus est eam undique per circuitum. Mensus est autem contra ventum orientalem calamo mensurae, quingentos calamos in calamo mensurae per circuitum. Et mensus est contra ventum aquilonis quingentos calamos in calamo mensurae per gyrum. Et ad ventum australem mensus est quingentos calamos in calamo mensurae per circuitum. Et ad ventum occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo mensurae. Per quatuor ventos mensus est murum eius undique per circuitum, longitudinem quingentorum cubitorum et latitudinem quingentorum cubitorum, dividentem inter sanctuarium et vulgi locum. Et eduxit me ad portam quae respiciebat ad viam orientalem. Et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur per viam orientalem; et vox erat ei quasi vox aquarum multarum, et terra splendebat a maiestate eius. Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando venit ut disperderet civitatem; et species secundum aspectum quem videram iuxta fluvium Chobar; et cecidi super faciem meam. Et maiestas Domini ingressa est templum per viam portae quae respiciebat ad orientem. Et levavit me spiritus, et introduxit me in atrium interius; et ecce repleta erat gloria Domini domus. Et audivi loquentem ad me de domo, et vir qui stabat iuxta me dixit ad me: Fili hominis, locus solii mei, et locus vestigiorum pedum meorum, ubi habito in medio filiorum Israel in aeternum; et non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum, ipsi et reges eorum in fornicationibus suis, et in ruinis regum suorum, et in excelsis. Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum, et postes suos iuxta postes meos; et murus erat inter me et eos. Et polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus quas fecerunt; propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, et ruinam regum suorum a me; et habitabo in medio eorum semper. Tu autem, fili hominis, ostende domui Israel templum, et confundantur ab iniquitatibus suis; et metiantur fabricam, et erubescant ex omnibus quae fecerunt. Figuram domus et fabricae eius, exitus et introitus, et omnem descriptionem eius, et universa praecepta eius, cunctumque ordinem eius, et omnes leges eius ostendes eis, et scribes in oculis eorum, ut custodiant omnes descriptiones eius et praecepta illius, et faciant ea. Ista est lex domus in summitate montis; omnes fines eius in circuitu sanctum sanctorum est. Haec est ergo lex domus. Istae autem mensurae altaris in cubito verissimo, qui habebat cubitum et palmum. In sinu eius erat cubitus, et cubitus in latitudine, et diffinitio eius usque ad labium eius, et in circuitu palmus unus. Haec quoque erat fossa altaris. Et de sinu terrae usque ad crepidinem novissimam duo cubiti, et latitudo cubiti unius; et a crepidine minore usque ad crepidinem maiorem quatuor cubiti, et latitudo unius cubiti. Ipse autem ariel quatuor cubitorum, et ab ariel usque ad sursum cornua quatuor. Et ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis, quadrangulatum aequis lateribus. Et crepido quatuordecim cubitorum longitudinis per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor angulis eius; et corona in circuitu eius dimidii cubiti, et sinus eius unius cubiti per circuitum; gradus autem eius versi ad orientem. Et dixit ad me: Fili hominis, haec dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris, in quacumque die fuerit fabricatum, ut offeratur super illud holocaustum, et effundatur sanguis. Et dabis sacerdotibus et levitis qui sunt de semine Sadoch, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro peccato. Et assumes de sanguine eius, et pones super quatuor cornua eius, et super quatuor angulos crepidinis, et super coronam in circuitu; et mundabis illud et expiabis. Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato, et comburres eum in separato loco domus extra sanctuarium. Et in die secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato; et expiabunt altare sicut expiaverunt in vitulo. Cumque compleveris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum, et arietem de grege immaculatum. Et offeres eos in conspectu Domini, et mittent sacerdotes super eos sal, et offerent eos in holocaustum Domino. Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie; et vitulum de armento, et arietem de pecoribus immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare, et mundabunt illud, et implebunt manum eius. Expletis autem diebus, in die octava et ultra facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et quae pro pace offerunt; et placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

XLIIII Et convertit me ad viam portae sanctuarii exterioris, quae respiciebat ad orientem; et erat clausa. Et dixit Dominus ad me: Porta haec clausa erit; non aperietur, et vir non transiet per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino; per viam portae vestibuli ingredietur, et per viam eius egredietur. Et adduxit me per viam portae aquilonis in conspectu domus; et vidi, et ecce implevit gloria Domini domum Domini; et cecidi in faciem meam. Et dixit ad me Dominus: Fili hominis, pone cor tuum, et vide oculis tuis, et auribus tuis audi omnia quae ego loquor ad te de universis caeremoniis domus Domini, et de universis legibus eius; et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii. Et dices ad exasperantem me domum Israel: Haec dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra, domus Israel, eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde et

incircumcisos carne. ut sint in sanctuario meo. et
polluant domum meam. ⁊ offertis panes meos adi
pem ⁊ sanguinem. ⁊ dissolvitis pactum meum in
omnibus sceleribus vestris. ⁊ non servastis precepta sanctua
rii mei. ⁊ posuistis custodes observationum
mearum in sanctuario meo. vobismetipsis. Hec dicit dominus deus.
Omnis alienigena incircumcisus corde ⁊ incircumcisus
carne non ingredietur sanctuarium meum. Omnis filius
alienus qui est in medio filiorum israel. Sed ⁊ levite qui
longe recesserunt a me in errore filiorum israel. ⁊ er
raverunt a me post ydola sua. ⁊ portaverunt iniquita
tem suam. Erunt in sanctuario meo editui. ⁊ ianitores
portarum domus. ⁊ ministri domus. ipsi mactabunt holo
causta ⁊ victimas populi. ⁊ ipsi stabunt in conspectu e
orum. ut ministrent eis. pro eo quod ministraverunt illis
in conspectu ydolorum suorum. ⁊ facti sunt domui israel
in offendiculum iniquitatis. Iddirco levavi manum
meam super eos dicit dominus deus. ⁊ portabunt iniquitatem
suam. ⁊ non appropinquabunt ad me. ut sacerdotio fun
gantur michi. neque accedent ad omne sanctuarium meum
iuxta sancta sanctorum. sed portabunt confusionem suam. ⁊ sce
lera sua que fecerunt. ⁊ dabo eos ianitores domus.
⁊ in omni ministerio eius ⁊ universis que fiunt in ea.
Sacerdotes autem ⁊ levite filii sadoch qui custo
dierunt cerimonias sanctuarii mei. cum errarent filii
israel a me. ipsi accedent ad me ut ministrent michi.
⁊ stabunt in conspectu meo. ut offerant michi adipem
⁊ sanguinem ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctua
rium meum. ⁊ ipsi accedent ad mensam meam ut minis
trent michi. ⁊ custodiant cerimonias meas. Cumque in
gredientur portas atrii interioris vestibus lineis
induentur. nec ascendet super eos quicquam laneum.
quando ministrant in portis atrii interioris vestibus
lineis induentur intrinsecus. Vitte linee erunt
in capitibus eorum. ⁊ feminalia linea erunt in lum
bis eorum. ⁊ non accingentur in sudore. Cumque egre
dientur atrium exterius ad populum exuent se ves
timentis suis. in quibus ministraverant. ⁊ repo
nent ea in gazophilacio sanctuarii. ⁊ vestient se
vestimentis suis. ⁊ non sanctificabunt populum in vestibus
suis. Caput autem non radent. neque comam nutrient. sed
tondentes attondent capita sua. Et vinum non bi
bet omnis sacerdos. quando ingressurus est atrium interius.
⁊ viduam ⁊ repudiatam non accipient uxores sed
virgines de semine domus israel. Sed ⁊ viduam que
fuerit vidua a sacerdote accipient. Et populum meum
docebunt quid sit inter sanctum ⁊ pollutum. ⁊ inter mun
dum ⁊ inmundum ostendent eis. Et cum fuerit controver
sia stabunt in iudiciis meis. ⁊ iudicabunt le
ges meas. ⁊ precepta mea in omnibus sollempnita
tibus meis custodient. ⁊ sabbata mea sanctificabunt.

⁊ ad mortuum hominem non ingredientur ne pollu
antur. nisi ad patrem ⁊ matrem. ⁊ filium ⁊ filiam ⁊
fratrem ⁊ sororem. que alterum virum non habuit in
quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundatus
vii. dies numerabuntur ei. ⁊ in die introitus sui in
sanctuarium ad atrium interius ut ministret michi in sanctu
ario. offeret pro peccato suo. ait dominus deus. Non erit autem
eis hereditas. Ego hereditas eorum. ⁊ possessionem eorum
non dabitis eis in israel. ego enim possessio eorum. Vic
timam ⁊ pro peccato ⁊ pro delicto ipsi comedent. ⁊ omne
votum in israel ipsorum erit. ⁊ primitiva eorum omnium pri
mogenitorum. ⁊ omnia libamina ex omnibus que offeran
tur sacerdotum erunt. ⁊ primitiva ciborum vestrorum dabi
tis sacerdoti. ut reponat benedictionem domui sue.
Omne morticinum ⁊ captum a bestia de avibus ⁊ de pe
coribus non comedent sacerdotes.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sortito separate
primicias domino. Sanctificatum de terra longitudine
xxv. milia. ⁊ latitudine. x. milia. Sanctificatum
erit in omni termino eius per circuitum. Et erit ex omni
parte sanctificatum quingentos per quingentos. quadri
fariam per circuitum. ⁊ l. cubitis in suburbana eius
per girum. Et a mensura ista mensurabis longitudinem
xxv. milium. ⁊ latitudinem. x. milium. Et in ipso
erit templum sanctumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sa
cerdotibus ministris sanctuarii qui accedunt ad minis
terium domini. ⁊ erit eis locus in domos in sanctuarium
sanctitatis. Viginti autem ⁊ v. milia longitudinis. ⁊ x.
milia latitudinis erunt. levitis qui ministrant domui
ipsi possidebunt. xx. gazophilacia. ⁊ possessionem
civitatis dabitis. v. milia latitudinis ⁊ longi
tudinis. xxv. milia. Secundum separationem sanctuarii
omni domui israel. principi quoque hinc ⁊ inde in separa
tionem sanctuarii ⁊ in possessionem civitatis. contra faciem
separationis sanctuarii. ⁊ contra faciem possessionis
urbis a latere maris usque ad mare. ⁊ a latere orien
tis usque ad orientem. Longitudinem autem iuxta unam
quamque partium a termino occidentali usque ad terminum
orientalem. De terra erit possessio eius in israel. ⁊ non
depopulabuntur ultra principes populum meum. Sed terram da
bunt domui israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus.
Sufficiat vobis principes israel iniquitatem ⁊ rapinas
intermittite. ⁊ iudicium ⁊ iusticiam facite. Separa
te confinia vestra a populo meo ait dominus deus. Statera
iusta ⁊ ephi iustum. ⁊ bathus iustus erit vobis. Ephi
⁊ bathus equalia. ⁊ unius mensure erit ut capiat
decimam partem chori bathus. ⁊ decimam partem
chori ephi. Iuxta mensuram chori erit equa libra
tio eorum. Siclus autem. xx. obolos habet. Porro. xx.
sicli. ⁊ xxv. sicli. ⁊ xv. sicli mnam faciunt.
Et hec sunt primitie quas tolletis. vi. partem

oephi de choro tritici. et sextam partem oephi
de choro ordei. Mensura quoque olei batus olei. decima
pars chori est. Et decem bati chorum faciunt. quia
x. bati implent chorum. Et arietem unum de grege
ducentorum de his que nutriunt israel in sacrificium
et in holocaustum. et in pacifica ad expiandum pro
eis. ait dominus deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis
his principi in israel. Et super principem erunt holocausta
et sacrificium et libamina. In sollempnitatibus
et in kalendis. et in sabbatis. et in universis sollempnitatibus
domus israel. Ipse faciet pro peccato sacrificium et
holocaustum. et pacifica ad expiandum pro domo
israel. Hec dicit dominus deus. In primo mense una mensis
sumes vitulum de armento immaculatum. et expiabis
sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit
pro peccato. et ponet in postibus domus. et in quatuor an-
gulis crepidinis altaris. et in postibus porte a-
trii interioris. Et sic facies in .vii. mensis pro uno-
quoque qui ignoravit. et errore deceptus est. et
expiabis pro domo. In primo mense .xiiii. die
mensis erit vobis phase sollempnitas. Septem diebus
azima comedentur. Et faciet princeps in die illa
pro se. et pro universo populo terre vitulum pro peccato. Et in .vii.
dierum sollempnitate faciet holocaustum domino.
.vii. vitulos. et .vii. arietes immaculatos cotidie
.vii. diebus. et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et
sacrificium oephi per vitulum. et oephi per arietem
faciet. et olei hin per singula oephi. Septimo mense.
.xv. die mensis in sollempnitate faciet sicut super-
dicta sunt per .vii. dies. tam pro peccato quam pro holoca-
usto. et in sacrificio et in oleo.

XLVI

Hec dicit dominus deus. Porta atrii interioris que respicit
ad orientem erit clausa .vi. diebus in quibus opus
fit. die autem sabbati aperietur. sed et in die kalendarum aperietur.
Et intrabit princeps per viam vestibuli porte de-
foris. et stabit in limine porte. et facient sacer-
dotes holocaustum eius. et pacifica eius. et adorabit super
limen porte. et egredietur. Porta autem non claudetur
usque ad vesperam. Et adorabit populus terre ad hostium
porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino deo. Ho-
locaustum autem hoc offeret princeps domino in die sabbati
sex agnos immaculatos. et arietem immaculatum.
et sacrificium oephi per arietem. In agnis autem sacrificium
quod dederit manus eius. et olei hin per singu-
la oephi. In die autem kalendarum vitulum de armento
immaculatum. et .vi. agni. et arietes immaculati
erunt. Et oephi per vitulum. oephi quoque per arietem faci-
et sacrificium. De agnis autem sicut invenerit manus
eius. et olei hin per singula oephi. Et cum ingressurus
est princeps per viam vestibuli porte ingrediatur.
et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terre
in conspectu domini in sollempnitatibus qui ingreditur
per portam aquilonis ut adoret. egrediatur per
viam porte meridiane. Porro qui ingreditur per viam
porte meridiane. egrediatur per viam porte aquilonis.
Non revertetur per viam porte per quam ingressus est. sed
e regione illius egredietur. Princeps autem in medio
eorum cum ingredientibus ingredietur. et cum egredien-
tibus egredietur. Et in nundinis. et in sollempnitatibus
erit sacrificium oephi per vitulum. et oephi per arie-
tem. In agnis erit sacrificium sicut invenerit manus
eius. et olei hin per singula oephi. Cum autem fecerit
princeps spontaneum holocaustum. aut pacifica
voluntaria domino. aperietur ei porta que respicit ad orien-
tem. et faciet holocaustum suum. et pacifica sua. sicut
fieri solet in die sabbati. et egredietur. claudeturque por-
ta postquam exierit. Et agnum eiusdem anni immaculatum
faciet holocaustum cotidie domino. Semper mane faciet
illud. Et faciet sacrificium super eo cathamane. mane
sextam partem oephi. et de oleo tertiam partem hin. ut
misceatur simile. sacrificium domino legitimum. iu-
ge atque perpetuum. Faciet agnum et sacrificium et oleum
cathamane. mane holocaustum sempiternum. Hec
dicit dominus deus. Si dederit princeps donum alicui de
filiis suis. hereditas eius filiorum suorum erit. posside-
bunt eam hereditarie. Si autem dederit legatum de heredi-
tate sua uni servorum suorum. erit illius usque ad
annum remissionis. et revertetur ad principem. here-
ditas autem eius filiis eius erit. Et non accipiet princeps
de hereditate populi per violentiam. et de possessione eorum.
Sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis. ut
non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua.
Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere
porte in gazophilacia sanctuarii ad sacerdotes que
respiciebant ad aquilonem. Et erat ibi locus ver-
gens ad occidentem. Et dixit ad me. Iste est locus ubi
coquent sacerdotes pro peccato et pro delicto. ubi coquent
sacrificium. ut non efferant in atrium exterius et sancti-
ficetur populus. Et eduxit me in atrium exterius. et circumduxit
me per quatuor angulos atrii. et atriola singula per
angulos atrii. In quatuor angulis atrii atriola
disposita. xl. cubitorum per longum. et .xxx. per latum.
Mensure unius quatuor erant. Et paries per circui-
tum ambiens quatuor atriola. et culine fabricate
erant subter porticus per gyrum. Et dixit ad me. Hec est
domus culinarum in qua coquent ministri domus
domini victimas populi.

XLVII

Et convertit me ad portam domus. et ecce aque egredie-
bantur subter limen domus ad orientem. Facies
enim domus respiciebat ad orientem. Aque autem
descendebant in latus templi dextrum ad meridiem
altaris. Et eduxit me per viam porte aquilonis. et converti

me ad viam foras portam exteriorem viam que respici-
ebat ad orientem. Et ecce aque redundantes a latere
dextro. cum egrederetur vir ad orientem qui habebat
funiculum in manu sua. et mensus est mille cubitos.
Et traduxit me per aquam usque ad talos. Rursumque
mensus est mille. et traduxit me per aquam usque ad
genua. Rursusque mensus est mille. et traduxit me
per aquam usque ad renes. Et mensus est mille torrentem
quem non potui pertransire. quoniam intumuerant aque
profunde torrentis qui non potest transvadari. Et dixit
ad me. Certe vidisti fili hominis. Et duxit me et convertit
me ad ripam torrentis. Cumque me convertissem. et ecce in
ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque
parte. Et ait ad me. Aque iste que egrediuntur ad tu-
mulos sabuli orientalis et descendunt ad plana
deserti. intrabunt mare et exibunt. et sanabuntur
aque. et omnis anima vivens que serpit. quocumque venerit
torrens. vivet. Et erunt pisces multi satis. postquam ve-
nerint illuc aque iste. et sanabuntur. et vivent omnia ad
que venerit torrens. vivent et stabunt. super illas pisca-
tores ab engaddi usque ad engallim siccatio sagena-
rum erit. plurime species erunt piscium eius sicut pisces ma-
ris magni multitudinis nimie. In litoribus autem
eius et in palustribus non sanabuntur. quia in salinas
dabuntur. Et super torrentem orietur in ripis eius et ex
omni parte omne lignum pomiferum. non defluet foli-
um ex eo. et non deficiet fructus eius. per singulos men-
ses afferet primitiva. quia aque eius de sanctuario e-
gredientur. Et erunt fructus eius in cibum. et folia eius
ad medicinam. Hec dicit dominus deus. Hic est terminus in
quo possidebitis terram. xii. tribubus israel. quia
ioseph duplicem funiculum habet. Possidebitis
autem singuli eam ut frater suus super quam levavi ma-
num meam ut darem patribus vestris. et cadet hec ter-
ra vobis in possessionem. Hic est terminus terre ad plagam
septentrionalem a mari magno via ethalon venien-
tibus sedada. emath. beroth. sabarim que est
inter medium damasci. et finium emath. domus
thichon que est iuxta terminos auran. Et erit termi-
nus a mari usque ad atrium enon. terminus damas-
ci. et ab aquilone usque ad aquilonem terminus emath.
plaga autem septentrionalis. Porro plaga orien-
talis de medio auran et de medio damasci. et de
medio galaath. et de medio terre israel iordanis
determinans ad mare orientale. metiemini pla-
gam orientalem. Plaga autem australis meridiana
a thamar usque ad aquas contradictionis cades. et
torrens usque ad mare magnum. Et plaga ad me-
ridiem australis. et plaga maris est mare mag-
num a confinio per directum. donec venias emath.
hec est plaga maris. Et dividetis terram istam vobis
per tribus israel. et mittetis eam in hereditatem vobis
et advenis qui accesserint ad vos qui genuerint
filios in medio vestrum. et erunt vobis sicut indigene
inter filios israel. vobiscum divident possessionem in
medio tribuum israel. In tribu autem quacumque fuerit
advena ibi dabitis possessionem illi ait dominus deus.
Et hec nomina tribuum a finibus XLVIII
aquilonis iuxta viam ethalon pergentibus
emath atrium enon terminus damasci. ab aquilo-
ne iuxta emath. Et erit plaga orientalis mare
dan una. Et a termino dan a plaga orientali
usque ad plagam maris aser una. Et super terminum
aser a plaga orientali usque ad plagam maris nep-
talim una. Et super terminum neptalim a plaga ori-
entali usque ad plagam maris manassem una.
Et super terminum manasse a plaga orientali usque ad
plagam maris effraim una. Et super terminum effraim
a plaga orientali usque ad plagam maris ruben
una. Et super terminum ruben a plaga orientali usque
ad plagam maris iuda una. Et super terminum iuda
a plaga orientali usque ad plagam maris erunt
primitie quas separabitis. xxv. milibus latitudinis
et longitudinis sicut singule partes a plaga ori-
entali usque ad plagam maris. et erit sanctuarium in me-
dio eius. primitie quas separabitis domino. longitudo
.xxv. milibus. et latitudo. x. milibus. Hee autem erunt
primitie sanctuarii sacerdotum. ad aquilonem longitudinis
.xxv. milia. et ad mare latitudinis. x. milia. et
ad meridiem longitudinis. xxv. milia. et ad mare la-
titudinis. x. milia. sed et ad orientem latitudinis. x.
milia. et ad meridiem longitudinis. xxv. milia. Et erit
sanctuarium domini in medio eius. sacerdotibus sanctuarium
erit. de filiis sadoch qui custodierunt ceremo-
nias meas. et non erraverunt cum errarent filii israel
sicut erraverunt et levite. Et erunt eis primitie de pri-
mitiis terre sanctum sanctorum iuxta terminum levitarum.
Sed et levitis similiter iuxta fines sacerdotum. xxv. mi-
lia longitudinis et latitudinis. x. milia. Omnis lon-
gitudo. xxv. milium. et latitudo. x. milium. Et non
venundabunt ex eo neque mutabunt. nec transferentur
primitie terre. quia sanctificate sunt domino. Quinque milia au-
tem que supersunt in latitudine per. xxv. milia prophana
erunt urbis in habitaculum. et in suburbana.
et erit civitas in medio eius. Et hec mensure eius
ad plagam septentrionalem quingenta et quatuor
milia. et ad plagam meridianam quingenta et quatuor
milia. et ad plagam orientalem quingenta et quatuor milia.
et ad plagam occidentalem quingenta et quatuor milia.
Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem. ccl.
et ad meridiem. ccl. et ad orientem. ccl. et ad ma-
re. ccl. Quod autem reliquum fuerit in longitudine

secundum primitias sanctuarii, x. milia in oriente et x. milia in occidente. erunt sicut primitie sanctuarii. et erunt fruges eius in panes his qui serviunt civitati. Servientes autem civitati operabuntur ex omnibus tribubus Israel. Omnes primitie xxv. milium per xxv. milia in quadrum separabuntur in primitias sanctuarii et possessionem civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis e regione xxv. milium primitiarum usque ad terminum orientalem. Sed et ad mare e regione xxv. milium usque ad terminum maris. Similiter in partibus principis erit. et erunt primitie sanctuarii et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis erit. Inter terminum iuda et inter terminum beniamin et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem beniamin una. Et contra terminum beniamin a plaga orientali usque ad plagam occidentalem symeon una. Et super terminum symeonis a plaga orientali usque ad plagam occidentalem ysachar una. Et super terminum ysachar a plaga orientali usque ad plagam occidentalem zabulon una. Et super terminum zabulon a plaga orientali usque ad plagam maris gad una. Et super terminum gad ad plagam austri in meridie et erit finis de thamar usque ad aquas contradictionis cades et hereditas contra mare magnum. Hec est terra quam mittetis in sortem tribubus israel. et he particiones earum ait dominus deus. Et hii egressus civitatis a plaga septentrionali quingenta et quatuor milia mensurabis. Et porte civitatis in omnibus tribubus israel, porte tres a septentrione. porta ruben una. porta iuda una. porta levi una. Et ad plagam orientalem quingenta et quatuor milia et porte tres. porta ioseph una. porta beniamin una. porta dan una. Et ad plagam meridianam quingenta et iiii. milia metieris. porta simeonis una. porta ysachar una. porta zabulon una. Et ad plagam occidentalem quingenta et iiii. milia. porte eorum tres. porta gad una. porta aser una. porta neptalim una. Per circuitum xviii. milia. Et nomen civitatis ex illa die dominus ibidem. amen.

Explicit liber ezechielis. Incipit prologus danielis prophete.

Danielem prophetam iuxta lxx. interpretes domini salvatoris ecclesie non leguntur utentes theodotionis editione et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat, noluerunt lxx. interpretes easdem lingue lineas in translatione servare. Sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldeam linguam sciente editus est liber iste. Sive aliud quid cause extiterit ignorans hoc unum affirmare possum. quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe danielem maxime et esdram hebraicis quidem litteris sed chaldaico quidem sermone conscriptos. et unam ieremie pericopen. Iob quoque cum arabica lingua plurimam habere societatem. Denique et ego adolescentulus post quintiliani et tullii lectionem. ac flores eius rethoricos. cum me in lingue huius pistrinum reclusissem. et multo sudore multoque tempore vix cepissem hanelantia stridentiaque verba resonare. et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem impegi novissime in danielem. et tanto tedio affectus sum. ut desperatione subita omnem laborem veterem voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam hebreo. et illud mihi crebrius lingua sua ingerente labor improbus omnia vincit. qui mihi videbar sciolus inter hebreos cepi rursus discipulus esse chaldaicus. Et ut verum fatear usque ad presentem diem. magis possum sermonem chaldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec ideirco refero ut difficultatem vobis danielis ostenderem. qui apud hebreos nec susanne habet historiam. nec hymnum trium puerorum. nec belis draconisque fabulas quas nos quia in toto orbe dispersa sunt. veru anteposito easque iugulante subiecimus. ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum susanne derideret historiam. et a greco nescio quo diceret esse confictam illud opponere. quod origenes quoque affricanus opposuit. [illegible] has ario. toy. s. x. l. [illegible] iario. iozi. ut dicat de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam vel his hanc possumus dare. ut verbi gratia dicamus ab arbore ilice dixisse eum ilico pereas. et a lentisco in lentem te comminuat angelus. vel non lente pereas. aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem. sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum otii fuisse tribus pueris cavillabatur ut in camino estuantis incendii metro luderent. et per ordinem ad laudem dei omnia elementa provocarent. Aut quod miraculum divineque inspirationis indicium. vel draconem interfectum offa picis. vel sacerdotis belis machinas deprehensas. que magis prudentia sollertis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad abacuc veniret de iudea ad chaldeam raptum discophorum lecticabat. querebat exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore.

et puncto unius hore tanta terrarum spacia transisse cum cum quodam ex viris sanctis ad loquendum primalis ezechielem adduxisset in medium. et doceret eum de chaldea in iudeam fuisse translatum derisit hominem. et ex ipso volumine demonstravit ezechielem in spiritu fuisse transpositum. Denique et apostolum nostrum virum utique eruditum virum. et qui legem ab hebreis didicisset: non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore. Sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. His et talibus argumentis apocrifas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio derelinquens illud iudicium admoneo non haberi danielem apud hebreos inter prophetas. Sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur in legem. in prophetas. et agiographa. id est in v. et viii. et xi. libros. de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porphirius obiciat. testes sunt methodius. et eusebius. et apollinaris. qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o paula et eustochium. fundatis pro me ad dominum preces. ut quamdiu in hoc corpore sum scribam aliquid gratum vobis utile ecclesie dignum posteris. Presentium quippe iudiciis oblatrantium non satis moveor qui in utramque partem labuntur. aut amore. aut odio. Explicit prologus in libro danielis prophete.

Incipit liber danielis prophete.

Anno tercio regni ioachim regis iude. venit nabuchodonosor rex babilonis ierusalem. et obsedit eam. Et tradidit dominus in manu eius ioachim regem iude. et partem vasorum domus dei. et asportavit ea in terra sennaar in domo dei sui. et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex asphanez preposito eunuchorum suorum. ut introduceret de filiis israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula. decoros forma. et eruditos omni sapientia. cautos scientia. et doctos disciplina. et qui possent stare in palacio regis. ut doceret eos litteras et linguam chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse. et enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis iude daniel. ananias misael. et azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina danieli. balthasar. ananie. sidrach. misaeli. misach. azarie. abdenago. Proposuit autem daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis. neque de vino potus eius. et rogavit prepositum eunuchorum ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli graciam. et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad danielem. Timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum. Qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris condempnabitis caput meum regi. Et dixit daniel ad malasar. quem constituerat princeps eunuchorum super danielem ananiam misaelem et azariam. Tempta nos obsecro servos tuos diebus x. et dentur nobis legumina ad vescendum. et aqua ad bibendum. et contemplare vultus nostros. et vultus eorum qui vescuntur cibo regio. et sicut videris sic facias cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi. temptavit eos diebus x. Post dies autem x. apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro malasar tollebat cibaria. et vinum potus eorum. dabatque eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam. in omni libro et sapientia. Danieli autem intelligentiam omnium visionum et sompniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur. introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu nabuchodonosor. Cumque eis locutus fuisset rex non sunt inventi tales de universis. ut daniel. ananias. misael et azarias. et steterunt in conspectu regis. Et omne verbum sapientie et intellectus quod sciscitatus est rex ab eis. invenit in eis decuplum. super cunctos ariolos et magos qui erant in universo regno eius. Fuit autem daniel usque ad annum primum cyri regis.

II

In anno autem secundo regni nabuchodonosor vidit nabuchodonosor sompnium. et conterritus est spiritus eius et sompnium eius fugit ab eo. Precepit ergo rex ut convocarentur arioli. et magi. et malefici. et chaldei. ut indicarent regi sompnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege. Et dixit ad eos rex. Vidi sompnium. et mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque chaldei regi syriace. Rex in sempiternum vive. Dic sompnium servis tuis. et interpretationem eius indicabimus. Et respondens rex ait. Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis sompnium et coniecturam eius. peribitis vos et domus vestre publicabuntur. Si autem sompnium et coniecturam eius enarraveritis. premia et dona et honorem multum accipietis a me. Sompnium igitur et interpretationem eius indicate mihi. Responderunt secundo et dixerunt. Rex sompnium dicat servis suis. et interpretationem eius indicabimus. Respondit rex et ait. Certe scio quia tempus redimitis. scientes quod recesserit sermo a me. Si ergo sompnium non indicaveritis michi

una est de vobis sententia. quod et interpretationem quoque
fallacem et deceptione plenam conposueritis ut lo-
quamini mihi donec tempus pertranseat. Somnium itaque
dicite mihi ut sciam quod et interpretationem eius ve-
ram loquamini. Respondentes ergo chaldei coram re-
ge dixerunt. Non est homo super terram. qui sermonem
tuum possit implere. Sed neque regum quisquam magnus
et potens verbum huiusmodi sciscitatur ab omni ario-
lo et mago et chaldeo. Sermo enim quem tu queris
rex gravis est. nec reperietur quisquam qui
indicet illud in conspectu regis. exceptis diis.
quorum non est conversatio cum hominibus. Quo audito rex
qui in furore versus et in ira magna precepit.
ut perirent omnes babilonis sapientes. Et egressa
sententia sapientes interficiebantur. Querebanturque
daniel et socii eius ut perirent. Tunc daniel requi-
sivit de lege atque sententia ab arioch principe mili-
tie regis qui egressus fuerat ad interficiendos sa-
pientes babilonis. Et interrogavit eum qui a rege
potestatem acceperat quam ob causam tam crudelis sententia
a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset
arioch danieli ingressus rogavit regem ut tempus
daret ei ad solutionem indicandam regi. Et ingres-
sus est domum suam. ananieque et misaeli et azari-
e sociis suis indicavit negotium. ut quererent
misericordiam a facie dei celi super sacramento isto. et non pe-
rirent daniel et socii eius cum ceteris sapientibus
babilonis. Tunc danieli misterium per visionem
nocte revelatum est. Et benedixit deum celi et ait.
Sit nomen domini benedictum a seculo et usque in seculum. quia
sapientia et fortitudo eius sunt. et ipse mutat tempora et
etates. transfert regna atque constituit. dat sapi-
entiam sapientibus. et scientiam intelligentibus disci-
plinam. Ipse revelat profunda et abscondita. et novit
in tenebris constituta. et lux cum eo est. Tibi deus
patrum nostrorum confiteor. teque laudo. quia sapientiam et
fortitudinem dedisti mihi. et nunc ostendisti mihi que
rogavimus te. quia sermonem regis aperuisti nobis.
Post hec daniel ingressus ad arioch quem constitu-
erat rex ut perderet sapientes babilonis. Sic ei
locutus est. Sapientes babilonis ne perdas. In-
troduc me in conspectu regis. et solutionem regi
narrabo. Tunc ariel festinus introduxit danie-
lem ad regem. et dixit ei. Inveni hominem de filiis
transmigrationis iude. qui solutionem regi annun-
ciet. Respondit rex et dixit danieli. cui nomen erat
baltasar. Putasne vere potes mihi indicare somnium
quod vidi et interpretationem eius? Et respondens daniel
coram rege. ait. Misterium quod rex interrogat sa-
pientes et magi. et arioli. et aruspices neque-
unt indicare regi. Sed est deus in celo revelans
misteria. qui indicavit tibi rex nabuchodonosor. que ventura
sunt novissimis temporibus. Somnium tuum et visio-
nes capitis tui in cubili tuo: huiuscemodi sunt. Tu
rex cogitare cepisti in strato tuo quid esset futu-
rum post hec. et qui revelat misteria ostendit tibi
que ventura sunt. Michi quoque non in sapientia que est in
me plus quam in cunctis viventibus sacramentum hoc
revelatum est. Sed ut interpretatio regi manifes-
ta fieret. et cogitationes mentis tue scires. Tu
rex videbas. et ecce quasi statua una grandis. Sta-
tua illa magna. et statura sublimis stabat
contra te. et intuitus eius erat terribilis. Huius statue ca-
put ex auro optimo erat. pectus autem et brachia
de argento. porro venter et femora ex ere. Ti-
bie autem ferree. Pedum autem quedam pars ferrea.
quedam fictilis. Videbas ita donec abscisus est
de monte lapis sine manibus. et percussit statuam
in pedibus eius ferreis et fictilibus. et comminuit eos.
Tunc contrita sunt pariter ferrum. testa. es. argen-
tum. et aurum. et redacta quasi in favillam estive
aree que rapta sunt vento. nullusque locus inven-
tus est in eis. Lapis autem qui percusserat statuam
factus est mons magnus. et implevit universam terram.
Hoc est somnium. Interpretationem quoque eius dicemus
coram te rex. Tu rex regum es. et deus celi regnum et for-
titudinem. et imperium et gloriam dedit tibi. et omnia in quibus
habitant filii hominum. et bestie agri. volucres-
que celi dedit in manu tua. et sub dicione tua
universa constituit. Tu ergo es caput aureum. Et post
te consurget regnum aliud minus te. et regnum tercium
aliud ereum. quod imperabit universe terre. Et regnum
quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminu-
it et domat omnia. sic comminuet et conteret omnia hec.
Porro quia vidisti pedum et digitorum partem teste
figuli. et partem ferream. regnum divisum erit.
Quod tamen de plantario ferri orietur. Secundum quod
vidisti ferrum mixtum luto et teste. et digitos
pedum ex parte ferreos. et ex parte fictiles.
ex parte regnum erit solidum. et ex parte contri-
tum. Quod autem vidisti ferrum mixtum teste et luto
commiscebuntur quidem humano semine sed non adhe-
rebunt sibi sicuti ferrum misceri teste non potest.
In diebus autem regnorum illorum suscitabit deus celi
regnum quod in eternum non dissipabitur. et regnum eius alteri
non tradetur. Comminuet et consumet universa regna
hec. et ipsum stabit in eternum. Secundum quod vidisti quod
de monte abscisus est lapis sine manibus. et commi-
nuit testam. et ferrum. et es. et argentum. et aurum.
Deus magnus ostendit regi que ventura sunt postea
et verum est somnium. et fidelis interpretatio eius.
Tunc rex nabuchodonosor cecidit in faciem suam. et danielem

adoravit, et hostias et incensum precepit ut sacrifica-
rent ei. Loquens ergo rex ait danieli. Vere deus vester
deus deorum est, et dominus regum revelans misteria,
quoniam potuisti aperire sacramentum hoc. Tunc rex da-
nielem in sublime extulit, et munera multa et
magna dedit ei. Et constituit eum super omnes provincias
babilonis, et principem et prefectum, et magistrum su-
per cunctos sapientes babilonis. Daniel autem postu-
lavit a rege, et constituit super omnia opera babilonis
provincie sidrach, misac, et abdenago. Ipse autem
daniel erat in foribus regis.

III Nabuchodonosor rex statuam fecit auream, altitudine
cubitorum .lx. latitudine cubitorum .vi. et sta-
tuit eam in campo duram provincie babilonis.
Itaque nabuch. misit ad congregandos satrapas ma-
gistratus et iudices duces et tyrannos et prefectos,
omnesque principes regionum ut convenirent ad dedica-
tionem statue quam erexerat nabuch. rex. Tunc con-
gregati sunt satrape magistratus et iudices et du-
ces et tyranni et optimates qui erant in potestatibus
constituti, et universi principes regionum, ut conveni-
rent ad dedicationem statue quam erexerat nabuchod.
Stabant autem in conspectu statue quam posuerat na-
buch. et preco clamabat valenter. Vobis dicitur populis et
tribubus et linguis. In hora qua audieritis sonitum
tube et fistule et cithare, sambuce, psalterii, et
simphonie, et universi generis musicorum, cadentes
adorate statuam auream quam constituit nabuch.
rex. Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora
mittetur in fornacem ignis ardentis. Post hec igitur
statim ut audierunt omnes populi sonitum tube fistule
et cithare, sambuce, et psalterii, simphonie, et
omnis generis musicorum, cadentes omnes populi et tribus et
lingue adoraverunt statuam auream quam constitu-
erat nabuch. rex. Statimque in ipso tempore accedentes
viri chaldei accusaverunt iudeos. dixeruntque na-
buch. regi. Rex in eternum vive. Tu rex posuisti
decretum, ut omnis homo qui audierit sonitum tube fis-
tule, et cithare, sambuce, et psalterii, et simphonie,
et universi generis musicorum, prosternat se et adoret
statuam auream. Si quis autem non procidens adora-
verit mittatur in fornacem ignis ardentis. Sunt autem
viri iudei quos constituisti super opera regionis babilo-
nie, sidrac, misac, et abdenago. Viri isti contemp-
serunt rex decretum tuum. Deos tuos non colunt, et
statuam auream quam erexisti non adorant. Tunc
nabuch. in furore et ira precepit ut adducerentur
sidrac, misac, et abdenago. Qui confestim adducti
sunt in conspectu regis. Pronuncians que nabuch.
rex ait eis. Vere ne sidrac, misac, et abdenago
deos meos non colitis, et statuam auream quam consti-
tui non adoratis? Nunc ergo si estis parati quacumque
hora audieritis sonitum tube, fistule, cithare,
sambuce, psalterii, et simphonie, omnisque generis
musicorum, prosternite vos et adorate statuam
quam feci. Quod si non adoraveritis, eadem hora mit-
temini in fornacem ignis ardentis. Et quis est deus qui e-
ripiat vos de manu mea? Respondentes sidrach,
misac, et abdenago, dixerunt regi nabuch. Non
oportet nos de hac re respondere tibi. Ecce enim deus noster quem
colimus potest eripere nos de camino ignis arden-
tis, et de manibus tuis liberare rex. Quod si noluerit,
notum sit tibi rex quia deos tuos non colimus, et statuam
auream quam erexisti non adoramus. Tunc nabuch.
repletus est furore, et aspectus faciei illius immutatus
est super sidrac, misach, et abdenago. Et precepit ut
succenderetur fornax septuplum quam succendi con-
sueverat. Et viris fortissimis de exercitu suo ius-
sit ut ligatis pedibus sidrac, misac, et abdenago,
mitterent eos in fornacem ignis ardentis. Et confes-
tim viri illi vincti cum braccis suis et tiaris et cal-
ciamentis et vestibus, missi sunt in fornacem ignis
ardentis. Nam iussio regis urgebat. Fornax
autem succensa erat nimis. Porro viros illos qui
miserant sidrac, misac, et abdenago, interfecit
flamma ignis. Viri autem hii tres sidrac, misac,
et abdenago, ceciderunt in medio camini ignis
ardentis colligati. Que sequuntur in hebreis volu-
minibus non repperi. Et ambulabant in medio flamme
laudantes deum et benedicentes domino. Stans autem
azarias oravit sic. Aperiensque os suum in medio .p.
ignis ait. Benedictus es domine deus patrum nostrorum, et lauda-
bilis et gloriosum nomen tuum in secula. quia iustus es
in omnibus que fecisti nobis, et universa opera tua vera,
et vie tue recte, et omnia iudicia tua vera. Iudi-
cia enim vera fecisti iuxta omnia que induxisti super nos
et super civitatem sanctam patrum nostrorum ierusalem. quia in
veritate et in iudicio induxisti omnia hec propter peccata
nostra. Peccavimus enim et inique egimus recedentes
a te, et deliquimus in omnibus, et precepta tua non audi-
vimus. nec fecimus sicut preceperas nobis, ut bene nobis
esset. Omnia ergo que induxisti super nos, et universa que
fecisti nobis vero iudicio tuo fecisti. Et tradidis-
ti nos in manibus inimicorum iniquorum et pessi-
morum prevaricatorum, et regi iniusto et pessimo
ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os.
Confusio et opprobrium facti sumus servis tuis, et
his qui colunt te. Ne quesumus tradas nos in perpe-
tuum propter nomen tuum, et ne dissipes testamentum
tuum, neque auferas misericordiam tuam a nobis propter abra-
ham dilectum tuum, et ysaac servum tuum, et
israel sanctum tuum, quibus locutus est pollicens quod

multiplicares semen eorum sicut stellas celi, et sicut arenam que est in littore maris. Quia domine imminuti sumus plus quam omnes gentes, sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra. Et non est in tempore hoc princeps et dux et propheta, neque holocaustum, neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum coram te ut possimus invenire misericordiam tuam. Sed in animo contrito et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietum et taurorum, et sicut in milibus agnorum pinguium, sic fiat sacrificium nostrum hodie in conspectu tuo ut placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde, et timemus te, et querimus faciem tuam. Ne confundas nos, sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam, et secundum multitudinem misericordie tue. Et erue nos in mirabilibus tuis, et da gloriam nomini tuo domine. Et confundantur omnes qui ostendunt servis tuis mala. Confundantur in omni potentia tua, et robur eorum conteratur. Et sciant quia tu es dominus deus solus et gloriosus super orbem terrarum.

.f. Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem napta et stupa et pice et malleolis. Et effundebatur flamma super fornacem cubitis .xl. ix. et erupit et incendit quos repperit iuxta fornacem de chaldeis. Angelus autem domini descendit cum azaria et sociis eius in fornacem, et excussit flammam ignis de fornace, et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem. Et non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit, nec quicquam molestie intulit. Tunc hii tres quasi ex uno ore laudabant et benedicebant deum in fornace dicentes. Benedictus es domine deus patrum nostrorum, et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in secula. Et benedictum nomen glorie tue sanctum, et laudabile et superexaltatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue, et superlaudabilis et supergloriosus in secula. Benedictus es in throno regni tui, et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos, et sedes super cherubin, et lau. et sup. ex. in secula. Benedictus es in firmamento celi, et lau. et gloriosus in secula.

.p. Benedicite omnia opera domini domino, laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite angeli domini domino, lau. et sup. exal. eum in secula. Benedicite celi domino, lau. et sup. exal. eum in secula. Benedicite aque omnes que super celos sunt domino, lau. et sup. ex. eum in secula. Benedicite omnes virtutes domini domino, lau. et sup. ex. eum in secula. Benedicite sol et luna domino, lau. et sup. ex. eum in secula. Benedicite stelle celi domino, lau. Benedicite omnis imber et ros domino, l. Benedicite omnes spiritus dei domino, l. Benedicite ignis et estus domino, l. Benedicite frigus et estas domino, l. Benedicite rores et pruina domino, l. Benedicite gelu et frigus domino, l. Benedicite glacies et nives domino, l. Benedicite noctes et dies domino, l. Benedicite lux et tenebre domino, l. Benedicite fulgura et nubes domino, l. Benedicat terra dominum, laudet et superexaltet eum in secula. Benedicite montes et colles domino, l. Benedicite universa germinantia in terra domino, l. Benedicite fontes domino, l. Benedicite maria et flumina domino, l. Benedicite cete et omnia que moventur in aquis domino, l. Benedicite omnes volucres celi domino, l. Benedicite omnes bestie et pecora domino, l. Benedicite filii hominum domino, l. Benedicat israel dominum, l. Benedicite sacerdotes domini domino, l. Benedicite servi domini domino, l. Benedicite spiritus et anime iustorum domino, l. Benedicite sancti et humiles corde domino, l. Benedicite anania azaria misael domino, laudate et superexaltate eum, qui eruit nos de inferno, et salvos fecit de manu mortis, et liberavit de medio ardentis flamme, et de medio ignis eruit nos. Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Benedicite omnes religiosi domino deo deorum, laudate et confitemini, quia in omnia secula misericordia eius. Hucusque in hebreo non habetur, et que posuimus de theodotionis editione translata sunt. Tunc nabuchodonosor obstupuit, et surrexit propere, et ait optimatibus suis. Nonne tres viros misimus in medio ignis compeditos? Qui respondentes regi dixerunt. Vere rex. Respondit et ait. Ecce ego video viros quatuor solutos, et ambulantes in medio ignis, et nichil corruptionis in eis est, et species quarti similis filio dei. Tunc accessit nabuchodonosor ad hostium fornacis ignis ardentis, et ait. Sidrac, misac, et abdenago, servi dei excelsi exite et venite. Statimque egressi sunt sidrac, misac, et abdenago de medio ignis. Et congregati satrape et magistratus et iudices et potentes regis contemplabantur viros illos, quoniam nichil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, et capillus capitis eorum non esset adustus, et saraballa eorum non fuissent immutata, et odor ignis non transisset per eos. Et erumpens nabuchodonosor ait. Benedictus deus eorum sidrac, misac, et abdenago, qui misit angelum suum, et eruit servos suos qui crediderunt in eum, et verbum regis immutaverunt, et tradiderunt corpora sua ne servirent et ne adorarent omnem deum excepto deo suo. A me ergo positum est decretum hoc, ut omnis populus, et tribus, et lingua, quecumque blasphemiam locuta fuerit contra deum sidrac, misac, et abdenago, dispereat, et domus eius vastetur. Neque enim est deus alius qui possit ita salvare. Tunc rex promovit sidrac, misac, et abdenago in provincia babilonis.

IIII

Nabuchodonosor rex omnibus populis, et linguis que habitant in universa terra, pax vobis multiplicetur.

in secula. Benedictus es domine in firmamento celi. et laudabilis et gloriosus et superexaltatus in secula. .f.

Signa et mirabilia fecit apud me deus excelsus.
Placuit ergo mihi predicare signa eius quia magna sunt
et mirabilia eius quia fortia. et regnum eius regnum
sempiternum. et potestas eius in generationem et ge-
nerationem. Ego nabuchodonosor quietus eram in domo
mea. et florens in palatio meo. Somnium vidi
quod perterruit me. et cogitationes mee in strato
meo. et visiones capitis mei conturbaverunt me.
Et per me propositum est decretum ut introducerentur
in conspectu meo cuncti sapientes babilonis.
et ut solutionem somnii indicarent mihi. Tunc
ingrediebantur arioli. magi. chaldei. et aruspi-
ces. et somnium narravi in conspectu eorum. et solu-
tionem eius non indicaverunt mihi. donec collega in-
gressus est in conspectu meo daniel. cui nomen
balthasar secundum nomen dei mei. qui habet spiritum de-
orum sanctorum in semetipso. et somnium coram eo locutus
sum. Balthasar princeps ariolorum quem ego scio
quod spiritum deorum sanctorum habeas in te. et omne sacramentum non
est impossibile tibi. visiones somniorum meorum
quas vidi. et solutionem eorum narra mihi. Visio capi-
tis mei in cubili meo. Videbam et ecce arbor in
medio terre. et altitudo eius nimia. et magna arbor
et fortis. et proceritas eius contingens celum. aspectus
illius erat usque ad terminos universe terre. Folia eius
pulcherrima. et fructus eius nimius. et esca univers-
orum in ea. Subter eam habitabant animalia et bestie. et in
ramis eius conversabantur volucres celi. et ex ea
vescebatur omnis caro. Sic videbam in visione capi-
tis mei super stratum meum. et ecce vigil et sanctus de celo
descendit. et clamavit fortiter. et sic ait. Succidi-
te arborem. et precidite ramos eius. et excutite folia
eius. et dispergite fructus eius. fugiant bestie que subter
eam sunt. et volucres de ramis eius. Verumtamen germen
radicum eius in terra sinite. et alligetur vinculo fer-
reo et ereo in herbis que foris sunt. et rore celi
tingatur. et cum feris pars eius in herba terre. Cor
eius ab humano commutetur. et cor fere detur ei. et
.vii. tempora mutentur super eum. In sententia vigilum
decretum est et sermo sanctorum et petitio donec cognos-
cant viventes quoniam dominatur excelsus in regno ho-
minum. et cuicumque voluerit dabit illud. et humilli-
mum hominem constituet super eum. Hoc somnium vidi
ego nabuchodonosor rex. tu ergo balthasar interpretationem
narra festinus. quia omnes sapientes regni mei non
queunt solutionem edicere mihi. tu autem potes. quia spiritus
deorum sanctorum est in te. Tunc daniel cuius nomen bal-
thasar cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi
una hora et cogitationes eius conturbabant eum.
Respondens autem rex ait ei. Balthasar. somnium et inter-
pretationes non conturbent te. Respondit balthasar
et dixit. Domine mi somnium his qui te oderunt. et inter-
pretatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti
sublimem atque robustam cuius altitudo pertingit
usque ad celum. et aspectus illius in omnem terram.
rami eius pulcherrimi. et fructus eius nimius.
et esca omnium in ea subter eam habitantes bestie a-
gri. et in ramis eius commorantes aves celi. tu
es rex. qui magnificatus es. et invaluisti. et mag-
nitudo tua crevit et pervenit usque ad celum. et
potestas tua in terminos universe terre. Quod autem
vidit rex vigilem et sanctum descendere de celo. et dicere.
succidite arborem. et dissipate illam. attamen germen
radicum eius in terra dimittite. et vinciatur ferro
et ere. in herbis foris et rore celi conspergatur. et cum feris
sit pabulum eius donec .vii. tempora commutentur super
eum. Hec interpretatio sententie altissimi. que per-
venit super dominum meum regem. Eicient te ab hominibus et
cum bestiis ferisque erit habitatio tua. et fenum ut
bos comedes. sed et rore celi infunderis. Septem quoque
tempora mutabuntur super te. donec scias quod dominetur
excelsus super regnum hominum. et cuicumque voluerit
det illud. Quod autem precepit ut germen radicum eius
relinqueretur id est arboris. regnum tuum tibi mane-
bit. Postquam cognoveris potestatem esse celestem.
Quam ob rem rex consilium meum tibi placeat. et peccata tua
elemosinis redime. et iniquitates tuas mi-
sericordiis pauperum. forsitan ignoscet delictis
tuis. Omnia hec venerunt super nabuchodonosor regem. Post finem
mensium .xii. in aula babilonis deambulabat.
Respondit que rex et ait. Nonne hec est babilon civi-
tas magna quam ego edificavi in domum regni in
robore fortitudinis mee. et in gloria decoris mei.
Cumque adhuc esset sermo in ore regis. vox de
celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonosor rex. Regnum tuum transi-
bit a te. et ab hominibus eicient te. et cum bestiis atque
feris erit habitatio tua. fenum quasi bos comedes.
et .vii. tempora mutabuntur super te. donec scias quod
dominetur excelsus in regno hominum. et cuicumque
voluerit det illud. Eadem hora sermo completus est
super nabuchodonosor. et ex hominibus abiectus est. et fenum ut
bos comedit. et rore celi corpus eius infectum est
donec capilli eius in similitudinem aquilarum cres-
cerent. et ungues eius quasi ungues avium. Igitur
post finem dierum ego nabuchodonosor. oculos meos ad celum
levavi. et sensus meus redditus est mihi. et altissimo
benedixi. et viventem in sempiternum laudavi. et
glorificavi. quia potestas eius potestas sempiterna.
et regnum eius in generatione et generatione. Et omnes
habitatores terre apud eum in nichilum reputati sunt.
Iuxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus celi
quam in habitatoribus terre. et non est qui resistat manui

eius. et dicat ei quare fecisti. In ipso tempore sensus meus
reversus est ad me. et ad honorem regni mei decor-
emque perveni. et figura mea reversa est ad me.
et optimates mei et magistratus mei requisierunt me.
et in regno meo constitutus sum. et magnificentia
amplior addita est mihi. Nunc ego Nabuchodonosor
laudo. et magnifico. et glorifico regem celi. quia
omnia opera eius vera. et vie eius iudicia. et gradi-
entes in superbia potest humiliare.
V Balthasar rex fecit grande convivium optima-
tibus suis mille. et unusquisque secundum suam
bibebat etatem. Precepit ergo iam temulentus rex ut
afferrentur vasa aurea et argentea que asporta-
verat Nabuchodonosor pater eius de templo quod fuit in Ierusalem.
ut biberent in eis rex. et optimates eius. uxores-
que et concubine eius. Tunc allata sunt vasa aurea
et argentea que asportaverat de templo quod fuerat
in Ierusalem. et biberunt in eis rex et optimates
eius. uxoresque et concubine eius. Bibebant vinum.
et laudabant deos suos. aureos. et argenteos. et ere-
os. et ferreos. ligneosque. et lapideos. In eadem hora
apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra
candelabrum in superficie parietis aule regie. et
rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc
facies regis commutata est. et cogitationes eius con-
turbabant eum. et compages renum eius solvebantur.
et genua eius ad se invicem collidebantur. Exclama-
vit itaque rex fortiter. ut introducerent magos
chaldeos. et aruspices. Et proloquens rex ait sapien-
tibus Babylonis. Quicumque legerit scripturam hanc
et interpretationem eius manifestam mihi fecerit pur-
pura vestietur. et torquem auream habebit in collo.
et tercius in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapi-
entes regis. non potuerunt scripturam legere.
nec interpretationem eius indicare regi. Unde rex
Balthasar satis conturbatus est. et vultus illius im-
mutatus est. Sed et optimates eius turbabantur.
Regina autem pro re que acciderat regi et optima-
tibus eius domum convivii ingressa est. et proloquens
ait. Rex in eternum vive. Non te conturbent cogi-
tationes tue. neque facies tua immutetur. Est
vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se.
et in diebus patris tui scientia et sapientia invente
sunt in eo. Nam et rex Nabuchodonosor pater tuus principem
magorum incantatorum chaldeorum et aruspicum
eum constituit. Pater inquam tuus o rex. quia spiritus amplior
et prudentior intelligentiaque et interpretatio som-
niorum secretorum ac solutio ligatorum inventa sunt in
eo. hoc est in Daniele. cui rex imposuit nomen
Balthasar. Nunc itaque Daniel vocetur. et narra-
bit interpretationem. Igitur introductus est Dani-
el coram rege. Ad quem prefatus rex ait. Tu es Da-
niel de filiis captivitatis Iude. quem adduxit
pater meus rex de Iudea. Audivi de te quoniam spiritum de-
orum habeas in te. et scientia intelligentiaque ampliores in-
vente sunt in te. Et nunc introgressi sunt in conspec-
tu meo sapientes magi. ut scripturam hanc le-
gerent. et interpretationem eius indicarent mihi. et ne-
quiverunt sensum huius sermonis edicere. Porro ego
audivi de te quod possis obscura interpretari. et
ligata dissolvere. Si ergo vales scripturam legere
et interpretationem indicare mihi. purpura vestieris.
et torquem auream circa collum tuum habebis. et tercius
in regno meo princeps eris. Ad que respondens Da-
niel ait coram rege. Munera tua sint tibi. et dona do-
mus tue alteri da. Scripturam autem legam tibi rex. et
interpretationem eius ostendam tibi o rex. Deus altissi-
mus regnum et magnificentiam. gloriam et hono-
rem dedit Nabuchodonosor patri tuo. et propter magnificentiam
quam dederat ei. universi populi tribus et lingue tre-
mebant. et metuebant eum. Quos volebat inter-
ficiebat. et quos volebat percutiebat. et quos vole-
bat exaltabat. et quos volebat humiliabat.
Quando autem elevatum est cor eius. et spiritus eius obfirmatus
est ad superbiam. depositus est de solio regni sui.
et gloria eius ablata est. et a filiis hominum eiectus est.
Sed et cor eius cum bestiis positum est. et cum onagris erat
habitatio eius. fenum quoque ut bos comedebat. et
rore celi corpus eius infectum est donec cognosceret
quod potestatem haberet altissimus in regno homi-
num. et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu
quoque filius eius Balthasar non humiliasti cor tuum
cum scires hec omnia. Sed adversum dominatorem celi e-
levatus es. et vasa domus eius allata sunt coram
te. et tu et optimates tui. et uxores tue. et con-
cubine tue vinum bibistis in eis. Deos quoque au-
reos. et argenteos. et ereos. ferreos. ligneosque
et lapideos. qui non vident. neque audiunt. neque sen-
tiunt laudasti. Porro deum qui habet flatum tuum
in manu sua. et omnes vias tuas non glorificasti.
Idcirco ab eo missus est articulus manus que scripsit
hoc quod exaratum est. Hec autem scriptura que di-
gesta est. Mane. Thechel. Phares. Et hec inter-
pretatio sermonis. Mane numeravit deus reg-
num tuum. et complevit illud. Thechel appensus es
in statera. et inventus es minus habens. Phares di-
visum est regnum tuum. et datum est Medis et Persis.
Tunc iubente rege. indutus est Daniel purpura.
et circumdata est torques aurea collo eius. et predicatum
est de eo quod haberet potestatem tercius in regno suo. Eadem
nocte interfectus est Balthasar rex chaldeus. et Da-
rius Medus. successit in regnum annos natus .lx. duos.

VI

Placuit Dario et constituit super regnum satrapas centum viginti, ut essent in toto regno suo. Et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat, ut satrapae illis redderent rationem, et rex non sustineret aliquam molestiam. Igitur Daniel superabat omnes principes et satrapas, quia spiritus Dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum. Unde principes et satrapae quaerebant ut invenirent occasionem Danieli ex latere regis. Nullamque causam et suspicionem reperire potuerunt, eo quod fidelis esset, et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo. Dixerunt ergo viri illi: Non inveniemus Danieli huic aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei sui. Tunc principes et satrapae subripuerunt regi, et sic locuti sunt ei: Dari rex, in aeternum vive. Consilium inierunt cuncti principes regni tui, et magistratus, et satrapae, et senatores, et iudices, ut decretum imperatorium exeat, et edictum, ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo et homine usque ad dies triginta, nisi a te rex, mittatur in lacum leonum. Nunc itaque rex confirma sententiam, et scribe decretum, ut non immutetur quod statutum est a Medis et Persis, nec praevaricari cuiquam liceat. Porro rex Darius proposuit decretum et statuit. Quod cum Daniel comperisset, id est constitutam legem, ingressus est domum suam, et fenestris apertis in cenaculo suo contra Ierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, et adorabat, confitebaturque coram Deo suo, sicut et ante facere consueverat. Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt Danielem orantem et obsecrantem Deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto: Rex, numquid non constituisti ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque ad dies triginta, nisi a te rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quod respondens rex ait: Verus est sermo iuxta decretum Medorum atque Persarum, quod praevaricari non licet. Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Iudae non curavit de lege tua, et de edicto quod constituisti, sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua. Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est, et pro Daniele posuit cor ut liberaret eum, et usque ad occasum solis laborabat ut erueret eum. Viri autem illi intelligentes regem dixerunt ei: Scito rex quia lex Medorum est atque Persarum, ut omne decretum quod constituerit rex non liceat immutari. Tunc rex praecepit, et adduxerunt Danielem, et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus, et positus est super os laci, quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum suorum, ne quid fieret contra Danielem. Et abiit rex in domum suam, et dormivit incenatus, cibique non sunt allati coram eo, insuper et somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum perrexit. Appropinquansque lacui Danielem voce lacrimabili inclamavit, et affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus cui tu servis semper, putasne valuit liberare te a leonibus? Et Daniel regi respondens ait: Rex in aeternum vive. Deus meus misit angelum suum, et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi, quia coram eo iustitia inventa est in me; sed et coram te rex delictum non feci. Tunc vehementer rex gavisus est super eum, et Danielem praecepit educi de lacu; eductusque est Daniel de lacu, et nulla laesio inventa est in eo, quia credidit Deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant Danielem, et in lacum leonum missi sunt, ipsi et filii et uxores eorum; et non pervenerunt usque ad pavimentum laci, donec arriperent eos leones, et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, et linguis habitantibus in universa terra: Pax vobis multiplicetur. A me constitutum est decretum, ut in universo imperio et regno meo tremiscant et paveant Deum Danielis. Ipse est enim Deus vivens et aeternus in saecula, et regnum eius non dissipabitur, et potestas eius usque in aeternum. Ipse liberator atque salvator, faciens signa et mirabilia in caelo et in terra, qui liberavit Danielem de lacu leonum. Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, et regnum Cyri Persae.

VII

Anno primo Balthasar regis Babylonis Daniel somnium vidit. Visio autem capitis eius in cubili suo; et somnium scribens brevi sermone comprehendit, summatimque perstringens ait: Videbam in visione mea nocte, et ecce quattuor venti caeli pugnabant in mari magno. Et quattuor bestiae grandes ascendebant de mari, diversae inter se. Prima quasi leaena, et alas habebat aquilae. Aspiciebam donec evulsae sunt alae eius, et sublata est de terra, et super pedes quasi homo stetit, et cor hominis datum est ei. Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit, et tres ordines erant in ore eius, et in dentibus eius principes tres, et sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas. Post hoc aspiciebam, et ecce alia quasi pardus, et alas habebat avis quattuor super se, et quattuor capita erant in bestia, et potestas data est ei. Post hoc aspiciebam in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis, et fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, et reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam, et habebat cornua

Considerabam cornua. et ecce cornu aliud paruulum
ortum est de medio eorum. et tria de cornibus primis
euulsa sunt a facie eius. et ecce oculi quasi oculi hominis
erant in cornu isto. et os loquens ingentia. As-
piciebam donec throni positi sunt. et antiquus die-
rum sedit. uestimentum eius quasi nix candidum. et ca-
pilli capitis eius quasi lana munda. thronus eius flam-
me ignis. rote eius ignis accensus. fluuius igneus
rapidusque egrediebatur a facie eius. Milia milium
ministrabant ei. et decies centena milia assiste-
bant ei. Iudicium sedit. et libri aperti sunt. Aspici-
ebam propter uocem sermonum grandium quos cornu illud
loquebatur. et uidi quoniam interfecta esset bestia. et per-
isset corpus eius. et traditum esset ad comburendum igni.
Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas. et tempora
uite constituta essent eis usque ad tempus. Aspiciebam
ergo in uisione noctis. et ecce cum nubibus celi quasi
filius hominis ueniebat. et usque ad antiquum dierum
peruenit. et in conspectu eius obtulerunt eum. et dedit
ei potestatem. et honorem. et regnum. et omnes populi tribus
et lingue seruient. Potestas eius potestas eter-
na que non auferetur. et regnum eius quod non cor-
rumpetur. Horruit spiritus meus. ego daniel territus
sum in his. et uisiones capitis mei conturbauerunt
me. Accessi ad unum de assistentibus. et ueritatem
querebam ab eo de omnibus hiis. Qui dixit michi interpreta-
tionem sermonum. et edocuit me. Hee quatuor bestie
magne. quatuor regna sunt que consurgent de terra.
Suscipient autem regnum sancti dei altissimi. et
obtinebunt regnum usque in seculum et in secu-
lum seculorum. Post hoc uolui diligenter discere
de bestia quarta. que erat dissimilis ualde ab omnibus.
et terribilis nimis. dentes et ungues eius ferrei.
comedebat et comminuebat. et reliqua pedibus suis
conculcabat. et de cornibus .x. que habebat in capi-
te. et de alio quod ortum fuerat. ante quod ceciderant tria
cornua de cornu illo quod habebat oculos et os loquens
grandia. et maius erat ceteris. Aspiciebam et ecce
illud cornu faciebat bellum aduersus sanctos et preua-
lebat eis donec uenit antiquus dierum. et iu-
dicium dedit sanctis excelsi. et tempus aduenit. et
regnum obtinuerunt sancti. et sic ait. Bestia .iiii.
et regnum quartum erit in terra quod maius erit omnibus
regnis. et deuorabit uniuersam terram. et conculca-
bit. et comminuet eam. Porro .x. cornua ipsius
regni .x. reges erunt. et alius consurget post eos.
et ipse potentior erit prioribus. et tres reges humi-
liabit. et sermones contra excelsum loquetur. et
sanctos altissimi conteret. et putabit quod possit mu-
tare tempora. et leges. et tradentur in manu eius
usque ad tempus et tempora. et dimidium temporis. et iudi-
cium sedebit ut auferatur potentia. et conteratur.
et dispereat usque in finem. Regnum autem et potes-
tas et magnitudo regni quod est subter omne celum
detur populo sanctorum altissimi. cuius regnum sempi-
ternum est. et omnes reges altissimi seruient ei. et
obedient. Huc usque finis uerbi. Ego daniel
multum cogitationibus meis conturbabar. et facies
mea mutata est in me. Verbum autem in corde
meo conseruaui.

VIII

Anno tercio regni balthasar regis uisio ap-
paruit michi. Ego daniel post id quod uideram in
principio. uidi in uisione mea cum essem in susis
castro. quod est in helam regione. Vidi autem in ui-
sione esse me super portam ulai. Et leuaui oculos me-
os. et uidi. et ecce aries unus stabat ante paludem.
habens cornua excelsa. et unum excelsius altero. atque
succrescens. Postea uidi arietem cornibus uen-
tilantem. contra occidentem. et contra aquilonem. et contra me-
ridiem. et omnes bestie non poterant resistere ei. neque
liberari de manibus eius. fecitque secundum uoluntatem
suam. et magnificatus est. Et ego intelligebam. Ec-
ce autem hircus caprarum ueniebat ab occidente
super faciem totius terre. et non tangebat terram. Porro
hircus habebat cornu insigne inter oculos suos. et
uenit usque ad arietem illum cornutum quem uideram
stantem ante portam. et cucurrit ad eum in impetu
fortitudinis sue. Cumque appropinquasset prope arie-
tem efferatus est in eum. et percussit arietem. et comminu-
it duo cornua eius. et non poterat aries resistere
ei. Cumque eum misisset in terram conculcauit. et ne-
mo quibat liberare arietem de manu eius. Hircus
autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque creuis-
set. fractum est cornu magnum. et orta sunt .iiii.
cornua subter illud per .iiii. uentos celi. De uno autem
ex eis egressum est cornu unum modicum. et factum est
grande contra meridiem. et contra orientem. et contra fortitudi-
nem. et magnificatum est usque ad fortitudinem
celi. et deiecit de fortitudine. et de stellis. et con-
culcauit eas. et usque ad principem fortitudinis ma-
gnificatus est. et ab eo tulit iuge sacrificium.
et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum
est ei contra iuge sacrificium propter peccata. et prester-
netur ueritas in terra. et faciet. et prosperabitur. Et au-
diui unum de sanctis loquentem. et dixit unus sanctus alteri
nescio cui loquenti. Vsque quo uisio et iuge sacrificium
et peccatum desolationis que facta est. et sanctuarium et forti-
tudo conculcabitur. Et dixit ei. Vsque ad uesperam et ma-
ne dies duo milia .ccc. et mundabitur sanctuarium.
Factum est autem cum uiderem ego daniel uisionem. et
quererem intelligentiam. ecce stetit in conspectu meo
quasi species uiri. Et audiui uocem uiri inter ulai.

⁊ clamauit ⁊ ait. Gabriel fac intellige illã
uisionẽ. ⁊ uenit ⁊ stetit iuxta ubi ego stabã.
Cũq; uenisset, pauens corrui in faciẽ meã. et
ait ad me. Intellige fili hominis qm in tpr finis
cplebitur uisio. Cũq; loqueretur ad me plapsus
sum pronus in terram. ⁊ tetigit me. ⁊ statuit me
in gradu meo. dixitq; m. Ego ostendã tibi q
futura sũt in nouissimo maledictionis. qm hẽt
finẽ suũ tps. Aries quẽ uidisti hñe cornua. x.
rex medorũ est atq; psarũ. Porro hircus caprarũ
rex grecorũ ẽ. ⁊ cornu grande qd erat inter oculos
eius ipse est rex primus. Quod autẽ fracto illo surre
xerũt quatuor pro eo. iiij. reges de gente eius consur
gent. s; nõ in fortitudine eius. ⁊ post regnũ eorũ cũ
creuerint iniquitates. consurget rex inpudens fa
cie. ⁊ intelligens ppositiones. ⁊ roborabitur fortitudo
eius. s; nõ in uirib; suis. ⁊ supra quã credi pot
uniuersa uastabit. ⁊ pspabitur ⁊ faciet. ⁊ int
ficiet robustos. ⁊ ppłm scõrũ scdm uoluntatẽ
suã. ⁊ dirigetur dolus in manu eius. ⁊ cor suum
magnificabit. ⁊ in copia rerũ omnium occidet
plimos. ⁊ contra principem principũ consurget. ⁊ sine
manu conteretur. ⁊ uisio mane ⁊ uespe que
dicta est uera ẽ. Tu ergo uisionẽ signa. qr post
multos dies erit. Et ego daniel langui ⁊ egro
taui p dies plimos. Cũq; surrexissem faciebã
opa regis. ⁊ stupebam ad uisionẽ. ⁊ nõ erat
qui interptaretur.

IX

In anno primo darij filij assueri de semine
medorũ. qui impauit sup regnũ chaldeorũ anno
uno regni eius. ego daniel intellexi in libris
numerũ annorũ de quo factus est sermo dñi ad ie
remiã pphãm. ut complerentur desolationis ieru
salẽ anni. lxx. ⁊ posui faciẽ meã ad dñm
dm̃ meũ rogare ⁊ depcari. in ieiunio. sacco ⁊
cinere. ⁊ oraui dñm dm̃ meũ. ⁊ confessus sum. et
dixi. Obsecro dñe ds magne ⁊ terribilis. custo
diens pactũ ⁊ mĩam diligentib; te. ⁊ custodien
tib; mandata tua. peccauimus. iniquitatẽ fecim᷒.
impie egim᷒. ⁊ recessim᷒. ⁊ declinauim᷒ a
mandatis tuis ac iudiciis. Nõ obediuim᷒ ser
uis tuis pphis. qui locuti sũt in noĩe tuo regi
bus nr̃is. principib; nr̃is. omniq; ppło tre. Ti
bi dñe iusticia. nobis autẽ confusio faciei. sic est
hodie uiro iuda. ⁊ habitatorib; ierłm. ⁊ omni isrł
his qui pe sũt. ⁊ his qui pcul in uniuersis t
ris. ad quas eiecisti eos pp iniquitates eorũ.
in quib; peccauerũt in te dñe. Nob confusio fa
ciei. ⁊ regib; nr̃is. ⁊ principib; nr̃is. ⁊ patribus
nr̃is. qui peccauerũt. Tibi autẽ dño deo nr̃o mĩa
⁊ ppiciatio. ⁊ recessim᷒ a te. ⁊ nõ audiuimus

uocem dñi dei nr̃i. ut ambularem᷒ in lege eius
quã posuit nob p seruos suos pphas. ⁊ omnis
isrł puaricati sũt legẽ tuã. ⁊ declinauerũt
ne audirent uocẽ tuã. ⁊ stillauit sup nos male
dictio ⁊ detestatio q scripta ẽ in libro moysi
serui dei. qr peccauim᷒ ei. ⁊ statuit sermo
nes suos quos locut᷒ est sup nos. ⁊ sup principes
nr̃os. q iudicauerũt nos ut sup induceret in nos
magnũ malũ. quale nũquã fuit sub omni celo.
scdm qd factũ ẽ in ierłm. Sic scriptũ est in lege
moysi. Omne malũ hoc uenit sup nos. ⁊ nõ ro
gauim᷒ faciẽ tuã dñe ds nr̃. ut reuerteremur
ab iniquitatib; nr̃is. ⁊ cogitaremus ueritatẽ tuã.
⁊ uigilauit dñs sup maliciã. ⁊ adduxit eã sup
nos. Iustus dñs in omnib; opib; suis que fecit. Non
enim audiuim᷒ uocẽ eius. Et nunc dñe ds nr̃. qui edu p.
xisti ppłm tuũ de tra egypti. in manu forti.
fecisti tibi nomẽ scdm diem hanc. peccauim᷒.
iniquitatẽ fecim᷒ dñe in omnẽ iusticiã tuam.
Auertatur obsecro ira tua ⁊ furor tu᷒ a ciuita
te tua ierłm. ⁊ a monte scõ tuo. pp enim pec
cata nr̃a. ⁊ iniquitates patrũ nr̃orũ ierłm. ⁊ ppłs
tu᷒ in opprobrio sũt omnib; p circuitũ nr̃m. Nunc
autẽ exaudi ds orationem serui tui ⁊ preces eius. et
ostende faciẽ tuã sup sanctuariũ tuum. qd deser
tum est. pp temetipm inclina ds me᷒ aurẽ tuã.
⁊ audi. aperi oculos tuos ⁊ uide desolationẽ nr̃am
⁊ ciuitatem sup quã inuocatũ ẽ nomẽ tuum.
Neq; enim in iustificationib; nr̃is psternim᷒ pre
ces ante faciẽ tuã. s; in miserationib; tuis mul
tis. exaudi dñe placare dñe. attende ⁊ fac.
Ne moreris pp temetipm ds me᷒. qr nomẽ tuũ
inuocatũ est sup ciuitatẽ. ⁊ sup ppłm tuũ. Cũq; f.
adhuc loquerer ⁊ orarẽ. ⁊ confiterer pccã mea. ⁊
pccã ppłi mei isrł. ut psternerem preces meas
in conspectu dei mei. p monte scõ dei mei. Adhuc
loquente me in oratione mea. Ecce uir gabriel
quẽ uideram in uisione in principio cito uolans
tetigit me in tpr sacrificij uespertini. ⁊ docuit
me. ⁊ locut᷒ est m. dixitq; daniel. Nunc eg
ressus sum ut docerem te. ⁊ intelligeres. Ab exor
dio precum tuarũ egressus est sermo. Ego autẽ ueni
ut indicarẽ tibi. qr uir desideriorũ es. Tu ergo ani
aduerte sermonẽ ⁊ intellige uisionẽ. Septu
aginta ebdomades abbreuiate sũt sup ppłm
tuũ ⁊ sup urbẽ scãm tuã. ut consummetur puarica
tio ⁊ finẽ accipiat pccm. ⁊ deleatur iniquitas. ⁊ ad
ducatur iusticia sempitna. ⁊ impleatur uisio
⁊ pphetia. ⁊ ungatur scs scõrũ. Scito ergo ⁊ aiad
uerte ab exitu sermonis. ut itm edificetur
ierłm usq; ad xpm ducẽ ebdomades. vij. ⁊

due
ebdomades .lx. erunt due. et rursum edifi-
cabitur platea et muri in angustia temporum. Et post
ebdomades .lx. duas occidetur christus. et non
erit eius populus qui eum negaturus est. Et civitatem
et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo.
et finis eius vastitas. et post finem belli statuta
desolatio. Confirmabit autem pactum multis ebdo-
mada una. et in dimidio ebdomadis deficiet
et hostia et sacrificium. et in templo erit abhominati-
o desolationis. et usque ad consummationem et finem per-
severabit desolatio.

X

Anno tertio regni cyri regis persarum verbum reve-
latum est danieli cognomento balthasar. et
verum verbum et fortitudo magna. Intellexitque
sermonem. intelligentia est enim opus in visione. In
diebus illis ego daniel lugebam trium ebdo-
madarum diebus; panem desiderabilem non comedi.
et caro et vinum non introierunt in os meum. Sed
neque unguento unctus sum donec complerentur trium
ebdomadarum dies. Die autem .xx. et .iiii. mensis
primi eram iuxta fluvium magnum qui est tygris.
et levavi oculos meos. et vidi. et ecce vir unus
vestitus lineis. et renes eius accincti auro ob-
rizo. et corpus eius quasi crisolitus. et facies eius sicut
species fulguris. et oculi eius ut lampas ardens.
et brachia eius et que deorsum usque ad pedes quasi
species eris candentis. et vox sermonum eius ut vox
multitudinis. Vidi autem ego daniel solus visionem.
Porro viri qui erant mecum non viderunt. sed terror ni-
mius irruit super eos. et fugerunt in absconditum. Ego
autem relictus solus vidi visionem grandem hanc. et non
remansit in me fortitudo. Sed et species mea in-
mutata est in me. et emarcui. nec habui quicquam
virium. Et audivi vocem sermonum eius. et audiens
iacebam consternatus super faciem meam. vultusque meus
herebat terre. Et ecce manus tetigit me. et erexit
me super genua mea. et super articulos manuum
mearum. et dixit ad me. daniel vir desideriorum
intellige verba que ego loquor ad te. et sta in gra-
du tuo. Nunc enim sum missus ad te. Cumque dixis-
set michi sermonem istum steti tremens. et ait ad me.
Noli metuere daniel. quia ex die primo quo posu-
isti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres
in conspectu dei tui. exaudita sunt verba tua.
et ego veni propter sermones tuos. Princeps autem reg-
ni persarum restitit michi .xx. et uno diebus. Et ecce
michael unus de principibus primis venit ad ad-
iutorium meum. et ego remansi ibi iuxta regem
persarum. Veni autem ut docerem te que ventura sunt
populo tuo in novissimis diebus. quoniam adhuc visi-
o in dies. Cumque loqueretur michi huiuscemodi verbis.
deieci vultum meum ad terram. et tacui. Et ecce
quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea. Et aperi-
ens os meum locutus sum. et dixi ad eum qui contra
me stabat. Domine mi in visione tua dissolute
sunt compages mee. et nichil in me remansit vi-
rium. Et quomodo servus loqui poterit domini mei cum
domino meo? Nichil in me remansit virium. Sed et hali-
tus intercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio
hominis. et confortavit me et dixit. Noli timere vir
desideriorum. pax tibi. Confortare et esto robustus.
Cumque loqueretur mecum invalui. et dixi. Loquere
domine mi. quia confortasti me. Et ait. Numquid scis quare
venerim ad te? Et nunc revertar ut prelier adversum
principem persarum. Cum enim egrederer apparuit prin-
ceps grecorum veniens. Verumtamen annunciabo tibi
quod expressum est in scriptura veritatis. et nemo
est adiutor nisi michael princeps vester.

XI

Ego autem ab anno primo darii medi stabam ut
confortaretur et roboraretur. Et nunc veritatem annuncia-
bo tibi. Et ecce adhuc tres reges stabunt in per-
side. et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes. et cum
invaluerit divitiis suis concitabit omnes adversum reg-
num grecie. Surget vero rex fortis. et dominabitur
potestate multa. et faciet quod placuerit ei. Et cum
steterit conteretur regnum eius. et dividetur in quattuor
ventos celi. sed non in posteros eius. neque secundum potentiam
illius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum
eius etiam in externos. exceptis his. Et confortabitur rex
austri. et de principibus eius prevalebit super eum. et
dominabitur dicione. multa enim dominatio eius. Et post
finem annorum federabuntur. filiaque regis austri
veniet ad regem aquilonis facere amiciciam.
Et non obtinebit fortitudinem brachii. nec stabit
semen eius. Et tradetur ipsa. et qui adduxerunt eam ad-
olescentes eius. et qui confortabant eam in temporibus. Et
stabit de germine radicum eius plantatio. et veniet
cum exercitu. et ingredietur provinciam regis a-
quilonis. et abutetur eis. et obtinebit. Insuper et deos
eorum et sculptilia. vasa quoque preciosa argenti et au-
ri captiva ducet in egyptum. Ipse prevalebit
adversus regem aquilonis. et intrabit in regnum
rex austri. et revertetur ad terram suam. Filii autem
eius provocabuntur. et congregabunt multitudinem
exercituum plurimorum. et veniet properans et inun-
dans. et revertetur. et concitabitur. et congredietur cum
robore eius. Et provocatus rex austri egredietur.
et pugnabit adversus regem aquilonis. et prepa-
rabit multitudinem nimiam. et dabitur multi-
tudo in manu eius. et capiet multitudinem.
et exaltabitur cor eius. et deiciet multa mili-
a. sed non prevalebit. Conteretur rex aquilonis.

et praeparabit multitudinem multo maiorem quam
prius. et in fine temporum annorumque veniet properans
cum exercitu maximo. et opibus nimiis. Et in tem-
poribus illis multi consurgent adversus regem austri.
filii quoque praevaricatorum populi tui extollentur ut im-
pleant visionem. et corruent. Et veniet rex aquilo-
nis. et comportabit aggerem. et capiet urbes mu-
nitissimas. et brachia austri non sustinebunt. et con-
surgent electi eius ad resistendum. et non erit forti-
tudo. Et veniens faciet super eum iuxta placitum suum.
et non erit qui stet contra faciem eius. et stabit in terra in-
clita. et consumetur in manu eius. Et ponet faciem
suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius
et recta faciet cum eo. et filiam feminarum dabit
illi ut evertat eam. et non stabit. nec illius erit. Et
convertet faciem suam ad insulas. et capiet multas
et cessare faciet principem opprobrii sui. et opprobrium
eius convertetur in eum. Et convertet faciem suam ad
imperium terrae suae. et impinget. et corruet. et non
invenietur. Et stabit in loco eius vilissimus et in-
dignus decore regio. et in paucis diebus conteretur. et
non in furore. nec in proelio. Et stabit in loco eius
despectus. et non tribuetur ei honor regius. et veniet
clam. et obtinebit regnum in fraudulentia. et bra-
chia pugnantis expugnabuntur a facie eius. et con-
terentur insuper et dux foederis. Et post amicitias cum eo
faciet dolum. et ascendet et superabit in modico populo.
et abundantes et uberes urbes ingredietur. et faciet
quae non fecerunt patres eius et patres patrum eius. et ra-
pinas. et praedam. et divitias eorum dissipabit.
et contra firmissimas cogitationes inibit. et hoc
usque ad tempus. et concitabitur fortitudo eius. et cor eius
adversum regem austri in exercitu magno. et
rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis.
et fortibus nimis. et non stabunt quia inibunt adversum
eum consilia. et comedentes panem cum eo conterent
illum. exercitusque eius opprimetur. et cadent inter-
fecti eius plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut
male faciant. et ad mensam unam mendacium loquen-
tur. et non proficient. quia adhuc finis in aliud tempus. et
revertetur in terram suam cum opibus multis. et cor eius
adversum testamentum sanctum. et faciet et revertetur in
terram suam. Statuto tempore revertetur. et veniet ad
austrum. et non erit priori simile novissimum. et veni-
ent super eum trieres et romani. et percutietur. et re-
vertetur. et indignabitur contra testamentum sanctuarii.
et faciet. et revertetur. et cogitabit adversum eos
qui dereliquerunt testamentum sanctuarii. et brachia
ex eo stabunt. et polluent sanctuarium fortitudinis.
et auferent iuge sacrificium. et dabunt abominatio-
nem in desolationem. et impii in testamentum simulabunt
fraudulenter. populus autem sciens deum suum obtinebit
et faciet. et docti in populo docebunt plurimos. et ru-
ent in gladio et in flamma. et in captivitate
et in rapina dierum. Cumque corruerint sublevabun-
tur auxilio parvulo. et applicabuntur eis plurimi
fraudulenter. et de eruditis ruent ut conflentur
et eligantur. et dealbentur usque ad tempus praefinitum.
quia adhuc aliud tempus erit. Et faciet iuxta suam
voluntatem rex. et elevabitur. et magnificabitur
adversum omnem deum. et adversus deum deorum loquetur
magnifica. et dirigetur donec compleatur iracun-
dia. perpetrata quippe est diffinitio. Et deum patrum
suorum non reputabit. et erit in concupiscentiis
feminarum. nec quemquam deorum curabit. quia ad-
versum universa consurget. Deum autem maozim in
loco suo venerabitur. et deum quem ignoraverunt
patres eius colet auro et argento et lapide pre-
tioso. rebusque pretiosis. et faciet ut muniat ma-
ozim cum deo alieno quem cognovit. et mul-
tiplicabit gloriam. et dabit eis potestatem in
multis. et terram dividet gratuito. Et in tempore
praefinito proeliabitur adversus eum rex austri. et quasi
tempestas veniet contra illum rex aquilonis in
curribus et in equitibus. et in classe magna. et
ingredietur terras et conteret. et pertransiet. et introibit
in terram gloriosam. et multae corruent. Hae autem
in solo salvabuntur de manu eius. edom et mo-
ab. et principium filiorum amon. Et mittet manum
suam in terras. et terra egypti non effugiet. et dominabitur
thesaurorum auri et argenti. et in omnibus pretiosis
egypti non effugiet. et dominabitur thesaurorum auri
et argenti. et in omnibus pretiosis egypti. per libyas quo-
que et ethiopiam transibit. et fama turbabit eum ab
oriente. et ab aquilone. et veniet in multitudi-
ne magna. ut conterat. et interficiat plurimos. et
figet tabernaculum suum apherno inter maria.
super montem inclitum et sanctum. et veniet usque ad
summitatem eius. et nemo auxiliabitur ei.
XII In tempore autem illo consurget michael princeps mag-
nus. qui stat pro filiis populi tui. et veniet
tempus quale non fuit ab eo. ex quo gentes esse
ceperunt. usque ad tempus illud. Et in tempore illo salva-
bitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus
in libro vitae. et multi de his qui dormiunt in pul-
vere terrae evigilabunt. alii in vitam aeternam. a-
lii in opprobrium ut videant semper. Qui autem docti
fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui
ad iustitiam erudiunt multos quasi stellae in per-
petuas aeternitates. Tu autem daniel claude sermo-
nes et signa librum usque ad tempus statutum. pertransi-
bunt plurimi. et multiplex erit scientia. Et vidi ego

daniel et ecce quasi duo alii stabant unus hinc super
ripam fluminis et alius inde ex alia parte flu-
minis. Et dixi viro qui indutus erat lineis qui
stabat super aquas fluminis: Usque quo finis horum
mirabilium? Et audivi virum qui erat indutus
lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum ele-
vasset dexteram et sinistram suam in celum et iuras-
set per viventem in eternum, quia in tempus et tempora et di-
midium temporis. Et cum completa fuerit dispersio ma-
nus populi sancti complebuntur universa hec. Et ego au-
divi et non intellexi. Et dixi: Domine mi, quid erit post
hec? Et ait: Vade Daniel, quia clausi sunt signatique
sermones usque ad tempus prefinitum. Eligentur
et dealbabuntur et quasi ignis probabuntur multi, et
impie agent impii, neque intelligent omnes impii. Por-
ro docti intelligent. Et a tempore cum ablatum
fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abho-
minatio in desolationem dies mille .cc.xc. Be-
atus qui expectat et pervenit usque ad dies mil-
le .ccc.xxxv. Tu autem vade ad prefinitum et
requiesces et stabis in sorte tua in fine dierum.
Hucusque Danielem in hebreo volumine legi-
mus. Cetera que sequuntur usque ad finem libri de
Theodotionis editione translata sunt.

XIII Erat vir habitans in Babylone
et nomen eius Ioachim. Et accepit uxorem nomine
Susannam filiam Helchie pulchram nimis et timentem
Deum. Parentes enim illius cum essent iusti erudierunt
filiam suam secundum legem Moysi. Erat autem Ioachim
dives valde et erat ei pomerium vicinum domui
sue, et ad ipsum confluebant Iudei eo quod esset hono-
rabilior omnium. Et constituti sunt duo senes
iudices in anno illo, de quibus locutus est Dominus: quia
egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus
qui videbantur regere populum. Isti frequentabant domum
Ioachim et veniebant ad eos omnes qui habebant iudi-
cia. Cum autem populus revertisset per meridiem, ingredie-
batur Susanna et deambulabat in pomerio
viri sui. Et videbant eam senes cotidie ingredi-
entem et deambulantem, et exarserunt in concupiscentiam
eius. Et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos su-
os ut non viderent celum, neque recordarentur iudici-
orum iustorum. Erant ergo ambo vulnerati amore eius,
nec indicaverunt sibi invicem dolorem suum. Erubes-
cebant enim indicare sibi concupiscentiam suam, volen-
tes concumbere cum ea. Et observabant cotidie sollici-
tius videre eam. Dixitque alter ad alterum: Eamus domum
quia prandii hora est. Et egressi recesserunt a se. Cumque
revertissent venerunt in unum et sciscitantes ab
invicem causam confessi sunt concupiscentiam suam.
Et tunc in commune statuerunt tempus quando eam possent
invenire solam. Factum est autem cum observarent diem
aptum, ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius
cum duabus solis puellis voluitque lavari in po-
merio. Estus quippe erat. Et non erat ibi quisquam
preter duos senes absconditos et contemplantes eam. Dixit
ergo puellis: Afferte mihi oleum et smigmata et
hostia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt
sicut preceperat. Clauseruntque hostia pomerii et egres-
se sunt per posticum ut afferrent que iusserat. Nes-
ciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egresse
essent puelle surrexerunt duo senes et accurrerunt
ad eam et dixerunt: Ecce hostia pomerii clausa sunt
et nemo nos videt, et in concupiscentia tui sumus.
Quamobrem assentire nobis et commiscere nobiscum. Quod
si nolueris dicemus testimonium contra te quod fue-
rit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris pu-
ellas a te. Ingemuit Susanna et ait: Angustie
mihi sunt undique. Si enim hoc egero, mors mihi est.
Si autem non egero non effugiam manus vestras. Sed
melius est mihi absque opere incidere in manus vestras
quam peccare in conspectu Domini. Et exclamavit voce
magna Susanna. Exclamaverunt autem senes ad-
versus eam. Et cucurrit unus et aperuit hostium
pomerii. Cum ergo audissent clamorem in pomerio,
irruerunt per posticum famuli domus ut viderent
quidnam esset. Postquam autem senes locuti sunt erubu-
erunt servi vehementer quia numquam dictus fuerat ser-
mo huiuscemodi de Susanna. Et facta est dies crasti-
na. Cumque venisset populus ad virum eius Ioachim, ve-
nerunt et duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus
Susannam ut interficerent eam. Et dixerunt coram populo:
Mittite ad Susannam filiam Helchie uxorem Ioa-
chim. Et statim miserunt. Et venit cum parentibus et
filiis et universis cognatis suis. Porro Susanna
erat delicata nimis et pulchra specie. At iniqui
illi iusserunt ut discooperiretur. Erat enim cooperta,
ut vel sic satiarentur decore eius. Flebant igitur sui
et omnes qui noverant eam. Consurgentes autem duo presbyteri
in medio populi posuerunt manus suas super caput eius.
Que flens suspexit ad celum. Erat enim cor eius
fiduciam habens in Domino. Et dixerunt presbyteri: Cum deambula-
remus in pomerio soli, ingressa est hec cum duabus
puellis et clausit hostium pomerii et dimisit
puellas. Venitque ad eam adolescens qui erat abs-
conditus et concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in
angulo pomerii videntes iniquitatem cucurrimus
ad eos et vidimus eos pariter commisceri. Et illum
quidem nequivimus comprehendere quia fortior nobis erat
et apertis hostiis exilivit. Hanc autem cum apprehen-
dissemus interrogavimus quisnam esset adoles-
cens et noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus.

Credidit ei multitudo quasi senioribus populi et
iudicibus et condempnaverunt eam ad mortem. Exclama-
vit autem voce magna Susanna et dixit: Deus eterne qui
absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant,
tu scis quoniam falsum tulerint contra me testimonium.
Et ecce morior cum nichil horum fecerim que isti malici-
ose composuerunt adversum me. Exaudivit autem Dominus
vocem eius. Cumque duceretur ad mortem suscitavit
Dominus spiritum sanctum pueri iunioris cuius nomen Daniel.
Et exclamavit voce magna: Mundus ego sum
a sanguine huius. Et conversus omnis populus ad eum dixit: Quis
est iste sermo quem tu locutus es? Qui cum staret
in medio eorum dixit: Sic fatui filii Israel non iudi-
cantes neque quod verum est cognoscentes condempnas-
tis filiam Israel. Revertimini ad iudicium quia fal-
sum testimonium locuti sunt adversus eam. Reversus
est ergo populus cum festinatione. Et dixerunt ei senes:
Veni et sede in medio nostrum et indica nobis quia
tibi dedit Deus honorem senectutis. Et dixit ad eos
Daniel: Separate eos ab invicem procul et diiu-
dicabo eos. Cum ergo divisi essent alter ab altero
vocavit unum de eis et dixit ad eum: Inveterate
dierum malorum, nunc venerunt peccata tua que opera-
baris prius iudicans iudicia iniusta, innocen-
tes opprimens et dimittens noxios, dicente
Domino: Innocentem et iustum non interficies. Nunc autem
si vidisti eam dic sub qua arbore videris eos col-
loquentes sibi. Qui ait: Sub cino. Dixit autem
Daniel: Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim
angelus Dei accepta sententia ab eo scindet te me-
dium. Et amoto eo iussit venire alium et dixit
ei: Semen Chanaan et non Iuda, species decepit te et
concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis
filiabus Israel et ille timentes loquebantur vobis, sed
non filia Iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc
ergo dic michi sub qua arbore inveneris eos loquentes
sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem ei Daniel: Rec-
te mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus
Domini gladium habens ut secet te medium et interfi-
ciat vos. Exclamavit itaque omnis populus voce ma-
gna et benedixerunt Dominum qui salvat sperantes in
se. Et consurrexerunt adversus duos presbiteros, convicerat
enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testi-
monium. Feceruntque eis sicut male egerant adversus
proximum, ut facerent secundum legem Moysi et interfe-
cerunt eos. Et salvatus est sanguis innoxius in die
F. illa. Helchias autem et uxor eius laudaverunt Deum
pro filia sua Susanna cum Ioachim marito eius et
cognatis eius omnibus quia non esset inventa in ea res
turpis. Daniel autem factus est magnus in conspectu
populi a die illa et deinceps. Et rex Astiages
appositus est ad patres suos et suscepit Cirus Perses
regnum eius. Erat autem Daniel conviva regis et ho-
noratus super omnes amicos eius. XIIII
Erat quoque ydolum apud Babilonios nomine Bel
et impendebantur in eo per singulos dies simile
artabe XII et oves XL vinique amphore VI. Rex
quoque colebat eum et ibat per singulos dies adorare
eum. Porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei
rex: Quare non adoras Bel? Qui respondens ait illi:
Quia non colo ydola manu facta sed viventem Deum
qui creavit celum et terram et habet potestatem omnis carnis.
Et dixit ad eum rex: Non tibi videtur esse Bel vivens
deus? An non vides quanta comedat et bibat coti-
die? Et ait Daniel arridens: Ne erres rex, iste
enim intrinsecus luteus est et forinsecus ereus neque
comedit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdotes
eius et ait eis: Nisi dixeritis michi quis est qui come-
dat impensas has moriemini. Si autem ostenderitis
quod Bel comedat hec, morietur Daniel quia blas-
phemavit Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat
iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes Bel LXX
exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex
cum Daniele in templum Belis. Et dixerunt sacerdotes
Belis: Ecce nos egredimur foras, et tu rex pone
escas et vinum misce et claude hostium et signa a-
nulo tuo. Et cum ingressus fueris mane nisi inveneris om-
nia comesta a Bel morte moriemur vel Daniel qui
mentitus est adversum nos. Contempnebant autem quia fece-
rant sub mensa absconditum introitum et per illum in-
grediebantur semper et devorabant ea. Factum est
igitur postquam ingressi sunt illi, et rex posuit ci-
bos ante Bel. Precepit Daniel pueris suis et attulerunt
cinerem et cribraverunt per totum templum coram rege.
Et egressi clauserunt hostium et signantes anulo re-
gis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte
iuxta consuetudinem suam et uxores et filii eorum
et comederunt omnia et biberunt. Surrexit autem rex pri-
mo diluculo et Daniel cum eo. Et ait rex: Salva-
ne sunt signa, Daniel? Qui respondit: Salva rex.
Statimque cum aperuisset hostium intuitus rex
mensam et exclamavit voce magna: Magnus
es Bel et non est apud te dolus quisquam. Et risit Da-
niel et tenuit regem ne ingrederetur intro et
dixit: Ecce pavimentum, animadverte cuius vestigia
sunt hec. Et dixit rex: Video vestigia viro-
rum et mulierum et infantium. Et iratus est rex. Tunc
apprehendit rex sacerdotes et uxores et filios eorum,
et ostenderunt ei abscondita hostiola per que ingre-
diebantur et consumebant que erant super mensam. Occi-
dit ergo illos rex, et tradidit Bel in potestatem
Danielis qui subvertit eum et templum eius. Et erat

draco magnus in illo loco. et colebant eum babi
lonii. Et dixit rex danieli. Ecce nunc non potes
dicere quod iste non sit deus vivens. Adora ergo eum.
Dixitque daniel regi. Dominum deum meum adoro quia
ipse est deus vivens. Iste non est deus vivens. Tu autem
rex da mihi potestatem. et interficiam draconem absque
gladio et fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo
daniel picem et adipem et pilos. et coxit pariter.
fecitque massas. et dedit in os draconis. et dis
ruptus est draco. Et dixit daniel. Ecce quem
colebatis. Quod cum audissent babylonii indigna
ti sunt vehementer. Congregatique sunt adversum re
.p. gem. et dixerunt. Iudeus factus est rex. Bel destru
xit. et draconem interfecit. et sacerdotes occidit.
Et dixerunt cum venissent ad regem. Trade nobis
danielem qui bel destruxit. et draconem interfecit.
Alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo
rex quod irruerent in eum vehementer. et necessita
te compulsus tradidit eis danielem. Qui miserunt
eum in lacum leonum. Et erat ibi .vi. diebus.
.f. Porro in lacu erant leones .vii. et dabantur
eis cotidie duo corpora et due oves. et tunc non
data sunt eis ut devorarent danielem. Erat autem
abacuc propheta in iudea. et ipse coxerat pulmen
tum. et intriverat panes in alveolo. et ibat in
campum. ut ferret messoribus. Dixitque angelus
domini ad abacuc. Fer prandium quod habes in babylonem
danieli qui est in lacu leonum. Et dixit abacuc.
Domine babylonem non vidi. et lacum nescio. Et appre
hendit eum angelus domini in vertice eius. et portavit
eum capillo capitis sui. posuitque eum in babi
lone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit
abacuc dicens. Daniel serve dei tolle prandium quod
misit tibi deus. Et ait daniel. Recordatus es mei domine
deus. et non dereliquisti diligentes te. Surgensque dani
el comedit. Porro angelus domini restituit aba
cuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo.
ut lugeret danielem. et venit ad lacum. et introspe
xit. et ecce daniel sedens in medio leonum. Et ex
clamavit voce magna rex dicens. Magnus es
domine deus danielis. et extraxit eum de lacu. Porro
illos qui perditionis eius causa fuerant. intromisit in
lacum. et devorati sunt in momento coram eo. Tunc
rex ait. Paveant habitatores universe terre deum da
nielis. quia ipse est liberator et salvator faciens
signa et mirabilia. in celo et in terra. qui
liberavit danielem de lacu leonum.
Explicit daniel propheta.

Incipit prologus duodecim prophetarum.

Non idem ordo est .xii. prophetarum apud
hebreos qui et apud nos. Unde secundum
id quod ibi legitur. hic quoque dispositi sunt.
Osee commaticus est. et quasi per sententias
loquens. Iohel planus in principiis.
in fine obscurior. Et usque ad ma
lachiam habent singuli proprietates su
as. quem esdram scribam. legisque doctorem he
brei autumant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere.
hoc tantum vos o paula et eustochium admonitas
volo unum librum esse .xii. prophetarum. et osee cyn
chronon ysaie. Malachiam vero aggei et za
charie fuisse temporibus. In quibus autem tempus non
prescribitur in titulo. sub illis eos regibus prophe
tasse. sub quibus et hii qui ante eos habent titulos
prophetaverunt. Incipit alius prologus.

Temporibus ozie et ioathe. achaz.
et ezechie regum iuda et ieroboam
filii ioas regis israel. osee filius be
eri ad prophetiam dicendam spiritu sancto
repletus est. De memoratis ita
que regum achaz rex iuda. et ie
roboam rex israel. deum dereliquerant.
ut historie regum et paralipomenon indicant. et israel
ydolatrie crimen impio ac potestate sua ad
imitandum coegerunt. Propter quod deus ad osee hec locutus est
dicens. Accipe tibi uxorem fornicariam sive fornicatio
num. et fac filios fornicationis. Fornicariam itaque
non electione corporis meretricem. sed gentilem deum ig
norantem appellat. que dei creatoris sui amore
contempto simulacrorum se subiecerat delitiis. Sed cum
dei precepto propheta in hac re paruisset. concepit ex
ea filium iezrael precepto nominare deo pollicente.
post breve tempus sanguinem iezrael in domo hieu
vindicare. cuius promissionis hec causa est. Hieu per
heliseum in regem inunctus. ad defendendum san
guinem naboth. cuius iezrael que tunc civitas metropolis
erat. quem iezabel achab regis israel uxor inter
emerat sicut regum historia exponit. Sed cum contra
iuxta divinum preceptum vindicandi sanguinis
causa in omnem memorati domum deseviisset. Hii per
acto deum dereliquisse inveniuntur. Cuius nepote iero
boam qui lectione contexendus est originis sue
fraudem imitatus. ac contra dei precepta. et religionem
cum populo israel agente sanguis naboth qui in loco
certe iezrael fusus fuerat in domo hieu pa
tris memorati iterum pro peccatis redundaturus
significatur. Hinc factum est ut ira dei in populo israel per
denuntiationem prophete processura diceretur. Do
mum autem iude nulla lectione contexensa ob
hoc permissa est. quia ezechias rex iuda filius

achaz sublatis ydolis que tam pater eius quam ceteri
reges consecuerant templum dei purgasse ac pu-
rificasse monstratur. Explicit prologus. Incipit
Verbum domini osee propheta
quod factum est ad osee filium
beeri. in diebus ozie. ioatham.
achaz. ezechie regum iuda. et in
diebus ieroboam filii ioas regis
israel. Principium loquendi in domino in
osee. Et dixit dominus ad osee. Vade
sume tibi uxorem fornicationum. et
filios fac fornicationis. quia fornicans fornicabi-
tur terra a domino. Et abiit et accepit gomer filiam de-
belaim. et concepit et peperit ei filium. Et dixit dominus ad
eum. Voca nomen eius iezrael. quoniam adhuc modicum
et uisitabo sanguinem hiezrael super domum hieu. et
quiescere faciam regnum domus israel. Et in illa die con-
teram arcum israel in ualle hiezrael. Et concepit
adhuc. et peperit filiam. Et dixit ei. Voca nomen eius
absque misericordia. quia non addam ultra misereri domui
israel. sed obliuione obliuiscar eorum. Et domui iu-
da miserebor. et saluabo eos in domino deo suo. et non
saluabo eos in arcu et gladio. et bello. et in equis
et in equitibus. Et ablactauit eam que erat absque misericordia.
et concepit. et peperit ei filium. Et dixit. Voca nomen eius
non populus meus. quia uos non populus meus. et ego non ero uester
deus. Et erit numerus filiorum israel quasi harena maris
que sine mensura est. et non numerabitur. Et erit in loco ubi
dicetur eis. non populus meus uos. dicetur eis filii dei uiuentis.
Et congregabuntur filii iuda. et filii israel pariter.
et ponent sibimet caput unum. et ascendent de ter-
ra. quia magnus dies hiezrael.

II **D**icite fratribus uestris populus meus. et sorori uestre misericordiam
consecuta. Iudicate matrem uestram iudica-
te. quoniam ipsa non uxor mea. et ego non uir eius. Au-
ferat fornicationes suas a facie sua. et adulteria
sua de medio uberum suorum. ne forte expoliem
eam nudam. et statuam eam nudam secundum diem nati-
uitatis sue. et ponam eam quasi solitudinem. et sta-
tuam eam uelut terram inuiam. et interficiam eam siti.
Et filiorum illius non miserebor. quia filii fornicatio-
num sunt. Quia fornicata est mater eorum. confusa est
que concepit eos. quia dixit. Vadam post amatores me-
os. qui dant panes meos michi. et aquas meas. et
lanam meam. et linum meum. et oleum meum. et po-
tum meum. Propter hoc ecce ego sepiam uiam tuam
spinis. et sepiam eam maceria. et semitas suas
non inueniet. Et sequetur amatores suos. et non ap-
prehendet eos. et queret eos. et non inueniet. Et dicet.
Vadam et reuertar ad uirum meum priorem. quia bene
michi erat tunc magis quam nunc. Et hec nesciuit
quia ego dedi ei frumentum. et uinum. et oleum. et ar-
gentum multiplicaui ei. et aurum que fecerunt
baal. Ideirco conuertar et sumam frumentum meum
in tempore suo. et uinum meum in tempore suo. et liberabo
lanam meam et linum meum que operiebant igno-
miniam eius. Et nunc reuelabo stulticiam eius in ocu-
lis amatorum eius. et uir non eruet eam de manu
mea. Et cessare faciam omne gaudium eius. sollemp-
nitatem eius. neomeniam eius. sabbatum eius. et omnia
festa tempora eius. Et corrumpam uineam eius et ficum
eius. de quibus dixit. Mercedes hee mee sunt quas
dederunt michi amatores mei. Et ponam eam in saltum.
et comedat eam bestia agri. Et uisitabo super
eam dies baalim quibus accendebat incensum.
et ornabatur inaure sua. et monili suo. et
ibat post amatores suos. et mei obliuiscebatur
dicit dominus. Propter hoc ecce ego lactabo eam. et
adducam eam in solitudinem. et loquar ad cor eius. et
dabo ei uinitores eius ex eodem loco. et uallem achor
ad aperiendam spem. Et canet ibi iuxta dies iuuentu-
tis sue. et iuxta dies ascensionis sue de terra egypti.
Et erit in die illa ait dominus. Vocabit me uir meus.
et non uocabit me ultra baalim. Et auferam nomina
baalim de ore eius. et non recordabitur ultra nominis
eorum. Et percutiam cum eis fedus in die illa cum bestia
agri. et cum uolucre celi. et cum reptili terre. Et arcum.
et gladium. et bellum conteram de terra. et dormire eos
faciam fiducialiter. Et sponsabo te michi in sempiternum.
sponsabo te michi in iusticia. et iudicio. et in misericordia.
et in miserationibus. et sponsabo te michi in fide.
et scies quia ego dominus. Et erit in die illa exaudiam
dicit dominus. et exaudiam celos. et illi exaudient terram.
et terra exaudiet triticum. et uinum. et oleum. et hec
exaudient hiezrael. Et seminabo eam michi in terra.
et miserebor eius que fuit absque misericordia. Et dicam non
populo meo populus meus es tu. et ipse dicet deus meus es tu.

III **E**t dixit dominus ad me. Adhuc uade et dilige
mulierem dilectam amico. et adulteram. sicut
diligit dominus filios israel. et ipsi respiciunt ad deos
alienos. et diligunt uinacia uuarum. Et fodi eam
michi. xv. argenteis. et choro ordei. et dimidio cho-
ro ordei. Et dixi ad eam. Dies multos expectabis
me. non fornicaberis. et non eris cum uiro. sed et ego
expectabo te. Quia dies multos sedebunt
filii israel sine rege et sine principe. et sine sacrifi-
cio. et sine altari. et sine ephoth. et sine theraphin.
Et post hoc reuertentur filii israel. et querent dominum de-
um suum. et dauid regem suum. et pauebunt ad dominum
et ad bonum eius in nouissimo dierum.

IIII **A**udite uerbum domini filii israel. quia iudicium domino
cum habitatoribus terre. Non est enim ueritas. non

est misericordia, et non est scientia dei in terra. Maledictum
et mendacium et homicidium et furtum et adulterium
inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit.
Propter hoc lugebit terra, et infirmabitur omnis qui
habitat in ea, in bestia agri et in volucre
celi, sed et pisces maris congregabuntur. Verum-
tamen unusquisque non iudicet, et non arguatur
vir. Populus enim tuus sicut hii qui contradicunt sacerdo-
ti. Et corrues hodie, et corruet etiam propheta tecum.
Nocte tacere feci matrem tuam. Conticuit populus
meus, eo quod non habuit scientiam. Quia tu scien-
tiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fun-
garis michi. Et oblita es legis dei tui, obliviscar
et ego filiorum tuorum. Secundum multitudinem
eorum sic peccaverunt michi. Gloriam eorum in igno-
miniam commutabo. Peccata populi mei comedent,
et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum.
Et erit sicut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum
vias eius, et cogitationes eius reddam ei. Et co-
medent et non saturabuntur. Fornicati sunt et
non cessaverunt, quoniam dominum dereliquerunt in non custo-
diendo. Fornicatio et vinum et ebrietas aufert
cor. Populus meus in ligno suo interrogavit, et
baculus eius annunciavit ei. Spiritus enim fornicationum
decepit eos, et fornicati sunt a deo suo. Super capi-
ta montium sacrificabant, et super colles accendebant
thymiama. Subtus quercum et populum et therebin-
thum, quia bona erat umbra eius. Ideo fornica-
buntur filie vestre, et sponse vestre adultere erunt.
Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornica-
te, et super sponsas vestras cum adulteraverint, quoniam ipsi
cum meretricibus conversabantur, et cum effeminatis
sacrificabant. Et populus non intelligens vapulabit.
Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda.
Et nolite ingredi in Galgala, et ne ascenderitis
in Bethauen, neque iuraveritis: Vivit dominus. Quoniam
sicut vacca lasciviens declinavit Israel, nunc pas-
cet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps
ydolorum Effraim, dimitte eum. Separatum est
convivium eorum, fornicatione fornicati sunt. Dilexe-
runt afferre ignominiam protectores eius. Ligavit
eum spiritus in alis suis, et confundentur a sacrificiis suis.

V Audite hoc sacerdotes, et attendite
domus Israel, et domus regis auscultate, quia vobis
iudicium est, quoniam laqueus facti estis specula-
tioni, et sicut rete expansum super Thabor. Et victi-
mas declinastis in profundum. Et ego eruditor omni-
um eorum. Ego scio Effraim, et Israel non est abscon-
ditus a me, quia nunc fornicatus est Effraim, contami-
natus est Israel. Non dabunt cogitationes suas ut
revertantur ad deum suum, quia spiritus fornicationis
in medio eorum, et dominum non cognoverunt. Et responde-
bit arrogantia Israel in faciem eius, et Israel et Effra-
im ruent in iniquitate sua. Ruet etiam Iudas
cum eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent
ad querendum dominum, et non invenient. Ablatus est ab eis.
In dominum prevaricati sunt, quia filios alienos genue-
runt. Nunc devorabit eos mensis cum partibus suis.
Clangite bucina in Gabaa, tuba in Rama. Ulu-
late in Bethauen, post tergum tuum Beniamin.
Effraim in desolatione erit in die correptionis. In
tribubus Israel ostendi fidem. Facti sunt principes Iu-
da quasi assumentes terminum. Super eos effundam quasi
aquam iram meam. Calumpniam patiens est Effraim,
fractus iudicio, quoniam cepit abire post sordes. Et ego
quasi tinea Effraim, et quasi putredo domui Iuda.
Et vidit Effraim langorem suum, et Iudas vincu-
lum suum. Et abiit Effraim ad Assur, et misit
ad regem ultorem. Et ipse non poterit salvare vos, nec
solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leena Ef-
fraim, et quasi catulus leonis domui Iuda. Ego ca-
piam et vadam, et tollam, et non est qui eruat. Vadens
revertar ad locum meum donec deficiatis, et quera-
tis faciem meam.

VI In tribulatione sua mane consurgent ad me. Ve-
nite et revertamur ad dominum, quia ipse cepit et sana-
bit nos, percutiet et curabit nos. Vivificabit
nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos,
et vivemus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut
cognoscamus dominum. Quasi diluculum preparatus est egres-
sus eius, et veniet quasi imber nobis temporaneus et sero-
tinus terre. Quid faciam tibi Effraim? Quid faciam tibi
Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros
mane pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis, et
occidi eos in verbis oris mei, et iudicia tua quasi
lux egredientur. Quia misericordiam volui et non sacri-
ficium, et scientiam dei plus quam holocausta. Ipsi
autem sicut Adam transgressi sunt pactum meum, ibi
prevaricati sunt in me. Galaad civitas operanti-
um ydolum, supplantata sanguine. Et quasi
fauces virorum latronum, particeps sacerdotum
in via interficientium pergentes de Sichem, quia scelus opera-
ti sunt. In domo Israel vidi horrendum, ibi forni-
cationes Effraim, contaminatus est Israel. Sed et Iu-
da pone messem tibi cum convertero captivita-
tem populi mei.

VII Cum sanare vellem Israel, revelata est iniquitas
Effraim, et malicia Samarie, quia operati sunt
mendacium, et fur ingressus est spolians latrunculus
foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem
maliciam eorum me recordatum. Nunc circumdederunt
eos adinventiones sue, coram facie mea facte sunt.

In malicia sua letificaverunt regem et in mendaci
is suis principes. Omnes adulterantes quasi clibanus
succensus a coquente. Quievit civitas paululum a
commixtione fermenti, donec fermentaretur totum.
Dies regis nostri ceperunt principes furere a vino.
Extendit manum suam cum illusoribus, quia applicu
erunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis.
Tota nocte dormivit coquens eos, mane ipse
succensus quasi ignis flamme. Omnes calefacti sunt quasi cli
banus et devoraverunt iudices suos. Omnes reges eorum
ceciderunt, non est qui clamet in eis ad me. Effra
im in populis ipse commiscebatur. Effraim factus est subci
nericius qui non reversatur. Comederunt alieni ro
bur eius et ipse nescivit. Sed et cani effusi sunt in
eo, ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia Israel in
facie eius. Nec reversi sunt ad Dominum Deum suum et non
quesierunt eum in omnibus his. Et factus est Effraim quasi
columba seducta, non habens cor. Egyptum invoca
bant, ad Assyrios abierunt. Et cum profecti fuerint, ex
pandam super eos rete meum; quasi volucrem celi detra
ham eos. Cedam eos secundum auditionem cetus eorum.
Ve eis quoniam recesserunt a me. Vastabuntur quia
prevaricati sunt in me. Ego redemi eos et ipsi
locuti sunt contra me mendacia. Et non clamaverunt
ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus
suis. Super triticum et vinum ruminabant, recesse
runt a me. Ego erudivi eos et confortavi bra
chia eorum, et in me cogitaverunt maliciam. Reversi
sunt ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus
dolosus. Cadent in gladio principes eorum a furore
lingue sue. Ista subsannatio eorum in terra Egypti.

VIII
In gutture tuo sit tuba quasi
aquila super domum Domini, pro eo quod transgressi sunt
fedus meum et legem meam prevaricati sunt.
Me invocabunt: Deus meus, cognovimus te Israel.
Proiecit Israel bonum, inimicus persequetur eum. Ipsi
regnaverunt et non ex me; principes extiterunt
et non cognovi. Argentum suum et aurum suum
fecerunt sibi ydola ut interirent. Proiectus est
vitulus tuus Samaria. Iratus est furor meus
in eos. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex
Israel et ipse est. Artifex fecit illum et non est Deus.
Quoniam in aranearum tela erit vitulus Samarie.
Quia ventum seminabunt et turbinem metent. Culmus
stans non est in eis, germen non faciet farinam.
Quod si et fecerit, alieni comedent eam. Devoratus
est Israel. Nunc factus est in nationibus quasi vas immun
dum. Quia ascenderunt ipsi ad Assur, onager soli
tarius sibi. Effraim munera dederunt amato
ribus. Sed et cum mercede conduxerint nationes, nunc
congregabo eos et quiescent paulisper ab onere
regis et principum. Quia multiplicavit Effraim
altaria ad peccandum, facte sunt ei are in delic
tum. Scribam ei multiplices leges meas, que
velut aliene computate sunt. Hostias offerent,
immolabunt carnes et comedent, et Dominus non suscipi
et eas. Nunc recordabitur iniquitatis eorum et visita
bit peccata eorum. Ipsi in Egyptum convertentur.
Et oblitus est Israel factoris sui et edificavit
delubra, et Iudas multiplicavit urbes muni
tas. Et mittam ignem in civitates eius et devorabit
IX
edes illius. Noli letari Israel, noli exultare sicut
populi, quia fornicatus es a Deo tuo. Dilexisti merce
dem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet
eos, et vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra
Domini. Reversus est Effraim in Egyptum et in
Assyriis pollutum comedit. Non libabunt Domino
vinum et non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi
panis lugentium. Omnes qui comedunt eum conta
minabuntur, quia panis eorum anime ipsorum non intra
bit in domum Domini. Quid facietis in die sollemp
ni, in die festivitatis Domini? Ecce enim profecti sunt
a vastitate. Egyptus congregabit eos, Memphis
sepeliet eos. Desiderabile argentum eorum urtica
hereditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt
dies visitationis, venerunt dies retributionis.
Scitote Israel stultum prophetam, insanum virum
spiritualem propter multitudinem iniquitatis tue et mul
titudo amentie. Speculator Effraim cum Deo meo,
propheta laqueus ruine factus est super omnes vias eius, in
sania in domo Dei eius. Profunde peccaverunt sicut
in diebus Gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum et
visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deserto in
veni Israel, quasi prima poma ficulnee in ca
cumine eius vidi patres eorum. Ipsi autem intraverunt
ad Beelphegor et abalienati sunt in confusionem,
et facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt.
Effraim quasi avis avolavit, gloria eorum a partu
et ab utero et a conceptu. Quod si enutrierint filios
suos, absque liberis eos faciam in hominibus. Sed et ve
eis cum recessero ab eis. Effraim ut vidi Tyrus
erat fundata in pulcritudine. Effraim autem
adducet ad interfectores filios suos. Da eis Do
mine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine li
beris et ubera arentia. Omnes nequicie eorum in
Galgal, quia ibi exosos habui eos. Propter maliciam
adinventionum eorum de domo mea eiciam eos.
Non addam ut diligam eos. Omnes principes eorum
recedentes. Percussus est Effraim, radix eorum
exsiccata est, fructum nequaquam facient. Quod si
et genuerint, interficiam amantissima uteri
eorum. Abiciet eos Deus meus quia non audierunt

enim. et erunt vagi in nationibus.
X Vitis frondosa israel. fructus adequatus est ei. secundum
multitudinem fructus sui multiplicavit alta-
ria. iuxta ubertatem terre sue exuberavit simulacris.
Divisum est cor eorum. nunc interibunt. Ipse confringet
simulacra eorum. depopulabitur aras eorum. Quia nunc
dicent. non est rex nobis. Non enim timemus dominum. et rex
quid faciet nobis? Loquimini verba visionis inutilis.
et ferietis fedus cum mendacio. et germinabit quasi
amaritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas be-
thaven coluerunt habitatores samarie. quia luxit
super eum populus eius. et editui eius super eum exultaverunt
in gloria eius. quia migravit ab ea. Siquidem et ipse in
assur delatus est munus regi ultori. Confusio
effraim capiet. et confundetur israel in voluntate
sua. Transire fecit samaria regem suum. quasi
spumam super faciem aque. et disperdentur excelsa ydoli
peccatum israel. Lappa et tribulus ascendet super aras eorum.
et dicent montibus: operite nos. et collibus: cadite super
nos. Ex diebus gabaa peccavit israel. ibi steterunt.
non comprehendet eos in gabaa prelium super filios ini-
quitatis. Iuxta desiderium meum corripiam eos. Congre-
gabuntur super eos populi. cum corripientur propter duas
iniquitates suas. Effraim vitula docta dili-
gere trituram. et ego transivi super pulcritudinem
colli eius. Ascendam super effraim. arabit iudas. con-
fringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis in
iustitia iusticiam. et metite in ore misericordie. innovate
vobis novale. Tempus autem requirendi dominum cum
venerit qui docebit vos iusticiam. Arastis impie-
tatem. iniquitatem messuistis. comedistis fru-
gem mendacii. Quia confisus es in viis tuis. in multi-
tudine fortium tuorum. Consurget tumultus in
populo tuo. et omnes munitiones tue vastabuntur.
sicut vastatus est salmana a domo eius qui iudi-
cavit baal in die prelii matre super filios allisa.
sic fecit vobis bethel a facie malicie nequicia-
rum vestrarum.
XI Sicut mane transiit. pertransiit rex israel. quia puer is-
rael. et dilexi eum. et ex egypto vocavi fili-
um meum. Vocaverunt eos. sic abierunt a facie e-
orum. Baalim immolabant. et simulacris sacrificab-
ant. Et ego quasi nutricius effraim portabam eos
in brachiis meis. et nescierunt quod curarem eos. In
funiculis adam traham eos in vinculis carita-
tis. et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas
eorum. et declinavi ad eum ut vesceretur. Non rever-
tetur in terram egypti. et assur ipse rex eius. quoniam
noluerunt converti. Cepit gladius in civitatibus
eius. et consumet electos eius. et comedet capita
eorum. et populus meus pendebit ad reditum meum.
Iugum autem imponetur eis simul. quod non auferetur.
Quomodo dabo te effraim. protegam te israel. sicut
adama. et ponam te ut seboim. Conversum est in me
cor meum. pariter conturbata est penitudo mea. Non
faciam furorem ire mee. non convertar ut disperdam ef-
fraim. quoniam deus ego. et non homo. In medio tui sanctus.
et non ingrediar civitatem. Post dominum ambulabunt
quasi leo rugiet. quia ipse rugiet et formidabunt filii
maris. et avolabunt quasi avis ex egypto. et quasi co-
lumba de terra assiriorum. et collocabo eos in domibus
suis dicit dominus. Circumdedit me effraim in nego-
ciatione et in dolo domus israel. Iudas autem testis
descendit cum deo. et cum sanctis fidelis.
XII Effraim pascit ventum et sequitur estum. Tota die
mendacium et vastitatem multiplicat. et fedus cum
assiriis iniit. et oleum in egypto ferebat. Iudici-
um ergo domini cum iuda. et visitatio super iacob. Iuxta
vias eius et iuxta adinventiones eius reddet ei. In
utero supplantavit fratrem suum. et in fortitudine
sua directus est cum angelo. et invaluit ad angelum.
et confortatus est. flevit et rogavit eum. in bethel
invenit eum. et ibi locutus est nobiscum. Et dominus deus exerci-
tuum. dominus memoriale eius. Et tu ad deum tuum conver-
teris. misericordiam et iudicium custodi. et spera in deo tuo
semper. Chanaan in manu eius statera dolosa. ca-
lumpniam dilexit. Et dixit effraim. Verumtamen dives
effectus sum inveni ydolum mihi. omnes labores mei
non invenient mihi iniquitatem quam peccavi. Et ego
dominus deus tuus de terra egypti. Adhuc sedere te faciam
in tabernaculis sicut in diebus festivitatis. Et locutus
sum super prophetas. et ego visionem multiplicavi.
et in manu prophetarum assimilatus sum. Si in gala-
ad ydolum ergo frustra erant in galgal bobus
immolantes. Nam et altaria eorum quasi acervi super sul-
cos agri. Fugit iacob in regionem sirie. et servi-
vit israel in uxorem. et in uxorem servivit. In propheta
autem eduxit dominus israel de egypto. et in propheta serva-
tus est. Ad iracundiam me provocavit effraim
in amaritudinibus: sanguis eius super eum
veniet. et opprobrium eius restituet ei dominus suus.
XIII Loquente effraim horror invasit
israel. et deliquit in baal. et mortuus est. Et nunc
addiderunt ad peccandum. feceruntque sibi conflatile
de argento suo quasi similitudinem ydolorum factura
artificum totum est. His ipsi dicunt immolate ho-
mines vitulos adorantes. Iccirco erunt quasi nubes
matutina. et sicut ros matutinus pertransiens. Sicut
pulvis turbine raptus ex area. et sicut fumus de
fumario. Ego autem dominus deus tuus de terra egypti. et
deum absque me nescies. et salvator non est preter
me. Ego cognovi te in deserto in terra solitudinis.

iuxta pascua sua. et adimpleti sunt et saturati.
elevaverunt cor suum. et obliti sunt mei. Et ego
ero eis quasi leena. sicut pardus in via assyriorum
occurram eis quasi ursa raptis catulis. et disrumpam
interiora iecoris eorum. et consumam eos ibi quasi leo.
bestia agri scindet eos. Perditio tua israhel tan-
tum in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus? maxi-
me nunc salvet te in omnibus urbibus tuis. et iudi-
ces tui. de quibus dixisti. da mihi regem et principes.
dabo tibi regem in furore meo. et auferam in indigna-
tione mea. Colligata est iniquitas effraim. abscondi-
tum peccatum eius. dolores parturientis venient ei. ipse
filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione
filiorum. De manu mortis liberabo eos. de morte
redimam eos. Ero mors tua o mors. ero morsus
tuus inferne. Consolatio tua abscondita est ab oculis
meis. quia ipse inter fratres dividet. Adducet urentem
ventum dominus de deserto ascendentem. et siccabit
venas eius. et desolabit fontem eius. et ipse diripiet
thesaurum omnis vasis desiderabilis. Pereat samari-
a. quoniam ad amaritudinem concitavit deum suum. In
gladio pereant. parvuli eorum elidantur. et fete eius
discindantur.

XIIII Convertere israhel ad dominum deum tuum. quoniam corruisti
in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba. et conver-
timini ad dominum. et dicite ei. Omnem aufer iniqui-
tatem. et accipe bonum. et reddemus vitulos labiorum
nostrorum. Assur non salvabit nos super equum non ascendemus.
nec dicemus ultra dii nostri. opera manuum nostrarum. quia
eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contriti-
ones eorum. et diligam eos spontanee. quia aversus est
furor meus ab eo. Ero quasi ros. israhel germinabit sicut
lilium. et erumpet radix eius ut libani. Ibunt
rami eius. et erit quasi oliva gloria eius. et odor eius ut
libani. Convertentur sedentes in umbra eius. vivent
tritico. et germinabunt quasi vinea. memoriale
eius sicut vinum libani. Effraim quid mihi ultra ydo-
la? Ego exaudiam eum. et dirigam eum. Ego ut abi-
etem virentem. ex me fructus tuus inventus est. Quis
sapiens et intelliget ista. intellegens et sciet hec. quia
recte vie domini. et iusti ambulabunt in eis. prevarica-
tores vero corruent in eis. Explicit osee propheta.

Incipit prologus Iohelis prophete.

Sanctus
Ioel apud hebreos
post osee ponitur. et sicut ibi sub
nomine effraim ad x tribus confertur va-
ticinium. que ut samaria vel
israhel sepe memorantur. sic in hoc
propheta omne quod dicitur ad tribum iu-
da et ad ierusalem pertinere credendum est. et nullam
omnino israhelis. id est x tribuum mentionem.

Tempora quoque quibus prophetavit eadem debent accipi
que in osee leguntur. In diebus ozie ioathan ac-
haz. et ezechie regum iuda. et in diebus ieroboam
filii ioas regis israhel. Porro factum esse sermonem
domini ad mentem eius refertur. et non sit ad genera-
tionem eius illud quod sit dictum. ut alibi legitur. do-
minus factus est mihi in salutem. Auditus autem in scripturis sole-
re non esse iste qui in aure sonat sed qui in corde percipi-
tur. Iuxta illud quod dominus loquitur. Qui habet aures au-
diendi audiat. Quod autem dicit e notis etati grece lan-
ne songe auribus percipite ipse non aure sed corde
percipite. Qui seniores sunt et celestes audiunt spiri-
tualiter. Qui cum habitant in terra. appellanturque terre-
ni. auribus percipiunt. Ubicumque autem hec duo si-
mul coniuncta ponuntur. non ad simplicem tantum verborum
sonum. sed ad recondita quoque dictorum misteria per-
venire. In genesi lamech loquitur ad uxores su-
as ada et sella. Audite vocem meam uxores la-
mech. auribus percipite sermones meos. quia virum
occidi in vulnus meum. et iuvenem in livorem meum.
Et ysaias. audite celi et auribus percipe terra. Item

Alius prologus.

Ioel fatuel filius describit
terram xii tribuum. eruca. bruco. locus-
ta. rubigine vastante consumptam. et post eversi-
onem prioris populi effusum spiritum sanctum domini super
servos dei et ancillas. id est iv. c. xx. creden-
tium hominum. qui fuerunt viri in cenaculo syon
c. xx. Qui ab uno usque ad xv paulatim et per
incrementa surgentes. xv graduum numerum
efficiunt. Qui in psalterio mistice continen-
tur. Ex tribus quoque generibus rethorum sumuntur
principia. tres sunt argumentorum partes
ex quibus incipere solet omnis orator. Aut
enim dociles aut benivolos aut atten-
tos auditores debet efficere. Hic quoque propheta
recte magnitudine cladis imminentis prin-
cipium. eosque quos auditurum erat volens ad
penitentiam provocare. reddit attentos admiratione
futurorum malorum. ut considerantes futuram cladis
asperitatem oculis penitentiam arripiant. In hoc propheta io-
el nec reges. nec tempora sunt prenotata. quia
isdem temporibus ac regibus quibus osee prophetavit ioel
intelligi incipies. aut dum describis tropolo-
gice hoc est quod qui hostium dei reclamans dominum habu-
erit aptam recte incipit prophetare. Incipit

liber iohelis prophete.

Verbum domini quod factum est ad ioel filium
fatuel. Audite hec senes et au-
ribus percipite omnes habitatores terre.
Si factum est in diebus vestris aut
in diebus patrum vestrorum. Super hoc

filiis vestris narrate. et filii vestri filiis suis. et filii
eorum generationi alteri. Residuum eruce comedit
locusta. et residuum locuste comedit bruchus. et
residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini
ebrii. et flete et ululate omnes qui bibitis vinum
in dulcedine. quoniam periit ab ore vestro. Gens
enim ascendet super terram meam. fortis et innume
rabilis. Dentes eius ut dentes leonis. et molares
eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in de
sertum. et ficum meam decorticavit. Nudans spo
liavit eam et proiecit. Albi facti sunt rami eius. Plan
ge quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis
sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini. et
luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est
regio. luxit humus. quoniam devastatum est triticum.
confusum est vinum. et elanguit oleum. Confusi sunt
agricole. ululaverunt vinitores. super frumento.
vino et ordeo. quia periit messis agri. Vinea con
fusa est et ficus elanguit. Malogranatum et pal
ma et malum et omnia ligna agri aruerunt. quoniam
confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite
vos et plangite sacerdotes. ululate ministri al
taris. Ingredimini cubate in sacco ministri
dei mei quoniam interiit de domo dei vestri sacrificium
et libatio. Sanctificate ieiunium. vocate cetum. con
gregate senes. et omnes habitatores terre in domum dei
vestri. et clamate ad dominum. A. a. a. diei. quia prope
est dies domini. et quasi vastitas a potente veniet. Num
quid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo
dei nostri leticia et exultatio. Computruerunt iumen
ta in stercore suo. demolita sunt horrea. dissipa
te sunt apothece. quoniam confusum est triticum. Quid
ingemuit animal mugierunt greges armenti. quia non
est pascua eis. sed et greges pecorum disperierunt.
Ad te domine clamabo quia ignis comedit speciosa
deserti. et flamma succendit omnia ligna regio
nis. Sed et bestie agri quasi area sitiens imbrem sus
pexerunt ad te. Quoniam exiccati sunt fontes aquarum
et ignis devoravit speciosa deserti.

Canite tuba in syon. ululate in monte sancto
meo. Conturbentur omnes habitatores terre. quia venit
dies domini. quia prope est dies tenebrarum et caliginis. di
es nubis et turbinis. quasi mane expansum est
super montes populus multus et fortis. non fuit similis ei
a principio. et post eum non erit usque ad annos generati
onis et generationis. Ante faciem eius ignis vorans. et post
eum exurens flamma. Quasi ortus voluptatis
terra coram eo. et post eum solitudo deserti. nec est qui
effugiat eum. Quasi aspectus equorum. aspectus eorum.
et quasi equites sic current. Sicut sonitus quadriga
rum super capita montium exilient. sic sonitus flam
me ignis devorantis stipulam. velut populus fortis
preparatus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi.
Omnes vultus redigentur in ollam. Sicut fortes cur
rent. quasi viri bellatores ascendent murum. Vi
ri in viis suis gradientur. et non declinabunt a semi
tis suis. Unusquisque fratrem suum non coartabit. sin
guli in calle suo ambulabunt. Sed et per fenestras
cadent. et non demolientur. Urbem ingredientur. in
muro current. domos conscendent. per fenestras in
trabunt. quasi fur. A facie eius contremuit terra. mo
ti sunt celi. Sol et luna obtenebrati sunt. et stelle
retraxerunt splendorem suum. Et dominus dedit vocem suam
ante faciem exercitus sui. quia multa sunt castra eius
nimis. et fortia. et facientia verbum eius. Magnus
enim dies domini et terribilis valde. et quis sustinebit eum.
Nunc ergo Convertimini ad me in toto corde vestro ·P·
ait dominus. in ieiunio. in fletu. et in planctu. et
scindite corda vestra. et non vestimenta vestra. et converti
mini ad dominum deum vestrum. quia benignus et miseri
cors est. et paciens et multe misericordie et prestabilis super ma
licia. Quis scit si convertatur et ignoscat deus. et re
linquat post se benedictionem. Sacrificium et libamen
domino deo nostro. Canite tuba in syon. sanctificate ie
iunium. vocate cetum. congregate populum. sanctificate
ecclesiam. coadunate senes. congregate parvulos
et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de
cubili suo. et sponsa de thalamo suo. Inter vesti
bulum et altare plorabunt sacerdotes ministri
domini et dicent. Parce domine parce populo tuo. et ne des
hereditatem tuam in opprobrium ut dominentur eis na
tiones. Quare dicunt in populis ubi est deus eorum. Zela
tus est dominus terram suam. et pepercit populo suo. et
respondit dominus. et dixit populo suo. Ecce ego mittam vobis
frumentum. et vinum et oleum. et replebimini eis.
et non dabo vos ultra in opprobrium in gentibus. Et eum ·F·
qui ab aquilone est procul faciam a vobis. et expel
lam eum in terram inviam et desertam. faciem eius
contra mare orientale. et extremum eius ad mare
novissimum. Et ascendet fetor eius. et ascendet
putredo eius. quia superbe egit. Noli timere terra. sed
exulta et letare. quia magnificavit dominus ut fa
ceret. Nolite timere animalia regionis. quia germina
verunt speciosa deserti. quia lignum attulit fruc
tum suum. ficus et vinea dederunt virtutem suam. Et filii ·P·
syon exultate. et letamini in domino deo vestro. quia
dedit vobis doctorem iusticie. et descendere faciet ad
vos imbrem matutinum et serotinum. sicut in principio.
Et implebuntur aree frumento. et redundabunt tor
cularia vino et oleo. Et reddam vobis annos quos
comedit locusta. bruchus. et rubigo. et eruca.
Fortitudo mea magna. quam misi in vos. et

comedetis vescentes et saturabimini. et laudabitis nomen dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia. et non confundetur populus meus in sempiternum. Et scietis quia in medio israel ego sum. et ego dominus deus vester. et non est amplius. et non confundetur populus meus in eternum. Et erit post hec effundam spiritum meum super omnem carnem. et prophetabunt filii vestri et filie vestre. Senes vestri somnia somniabunt. et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. et dabo prodigia in celo et in terra. sanguinem et ignem. et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras. et luna in sanguinem. antequam veniat dies domini magnus et horribilis. Et erit omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit. Quia in monte syon et in ierusalem erit salvatio. sicut dixit dominus. et in residuis quos dominus vocaverit.

III

Quia ecce in diebus illis et in tempore illo. cum convertero captivitatem iuda et ierusalem. congregabo omnes gentes. et deducam eas in vallem iosaphath. et disceptabo ibi cum eis super populo meo. et hereditate mea israel quos disperserunt in nationibus. et terram meam diviserunt. et super populum meum miserunt sortem. et posuerunt puerum in prostibulo. et puellam vendiderunt pro vino ut biberent. Verum quid mihi et vobis tyrus et sidon. et omnis terminus palestinorum. Numquid ultionem vos reddetis mihi? et si ulciscimini vos contra me. cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum et aurum tulistis. et desiderabilia mea et pulcherrima intulistis in delubra vestra. et filios iuda et filios ierusalem vendidistis filiis grecorum. ut longe faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos. et convertam retributionem vestram in caput vestrum. Et vendam filios vestros et filias vestras in manibus filiorum iuda. et venundabunt eos sabeis genti longinque. quia dominus locutus est. Clamate hoc in gentibus. sanctificate bellum. suscitate robustos. ascendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in gladios et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat quia ego fortis sum. Erumpite et venite omnes gentes de circuitu. et congregamini. ibi occumbere faciet dominus omnes robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in valle iosaphat. quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces quia maturavit messis. venite et descendite. quia plenum est torcular. exuberant torcularia. quia multiplicata est malicia eorum. Populi populi in valle concisionis. quia iuxta est dies domini in valle concisionis. Sol et luna obtenebrati sunt. et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus de sion rugiet. et de ierusalem dabit vocem suam. et movebuntur celi et terra. et dominus spes populi sui. et fortitudo filiorum israel. Et scietis quia ego dominus deus vester. habitans in sion in monte sancto meo. et erit ierusalem sancta. et alieni non transibunt per eam amplius. Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem. et colles fluent lacte. et per omnes rivos iuda ibunt aque. et fons de domo domini egredietur. et irrigabit torrentem spinarum. Egiptus in desolationem erit. et ydumea in desertum perditionis. pro eo quod inique egerint in filios iude. et effuderint sanguinem innocentem in terra sua. Et iudea in eternum habitabitur. et ierusalem in generationem et generationem. et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram. et dominus commorabitur in syon.

Explicit iohel propheta. Incipit prologus amos prophete.

Ozias rex cum dei religionem sollicite emularetur. in uno religionis amore provocatus contra preceptum legis moysi arrepto thuribulo ut in historia libri secundi paralipomenon ostendit sacerdotale officium presumere conatus est. ob eam rem tremore et lepra in templo dei cruciatus constat. Cuius et zacharias propheta meminit. Amos hic itaque terremotum amos propheta temporibus predicti regis. et temporibus ieroboam filii ioas regis israel in eas gentes. que electe a deo prohibente sunt ira dei ob causas earum memoratas affuturas denuntiat. Et quia idem propheta in sequentibus ait. Super tribus impietatibus et super quatuor non convertam cum tertio peccatorum indulgentiam domini dare posse significat. quem quarto eadem peccata admittentibus nec penitentiam nec indulgentiam daturum enuntiat. Nam per ignis similitudinem quem in posterioribus imminere predixit gravem atque irrevocabilem dei iram ad consumptionem earundem civitatum perventuram voluit demonstrare. Item alius prologus.

Amos propheta rusticus liquidorum morsus distringens. paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci. gaze. tyri. ydumee filiorum ammon et moab. et septimo octavoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte samarie. et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse enim fictorem locuste. et stantem dominum super murum litum vel adamantinum. et uncinum pomorum attrahentem

tem supplicium pecoribus. et famem in terra. non famem
panis. neque sitim aque. sed audiendi verbi dei.
Non dixit uva sed uvarum. Amos licet imperitus ho
mo rusticus. hic amos spiritali gratia plenus prophetavit.
ut ceteros prophetas. Non enim ipse solus erat pro
phetes. sed etiam et alii. et quippe non poterat prophetes.
nisi pastor ante fuisset. qui et tubam suam clan
git per singulos dies erudiens et docens in ecclesia. In
veritate enim omnium vox prophetarum. tamquam tu
ba spiritualis est predicans in ecclesia. secundum quod scriptum
est. Ascende in montem excelsum tu qui evan
gelizas sion. et exalta vocem tuam. et cetera. Item a-
lius prologus.
Hic amos propheta non fuit
pater ysaie prophete. quamquam et ille
propheta extiterit. Nam aliis litte
ris ille. aliis iste. apud hebreos scri
bitur. Que distinctio litterarum apud
latinos non habetur. et ille fortis vel ro
bustus. hic vero durus interpretatur. quia
locutus est contra .x. tribus que per ydolatriam a cul
tu dei. ut et a regno david erant divulse. Fuit autem
cognatio eius ex oppido thecue quod .vi. miliari
bus distat a bethleem. circa quam gens pecorum in
latitudine camporum qui sunt prope oppido the
cue. in quibus humo arido atque harenoso nil
omnino frugum gignitur. sed uberrimis pascuis ha
bundant. et ideo cuncta sunt pastoribus plena. et
sterilitas frugum compensatur pecorum multitudine.
Ex hoc numero pastorum fuit amos imperitus sermo
ne. sed plenus scientia. Prophetavit autem eisdem temporibus quibus
prophete ioel. naum. ionas. osee. et ysaias. Sed ali
quantulum exorsus est prophetare ante quam ysaias.
Maxime autem contra .x. tribus locutus est pauca de
duabus interserens. Hic ablatum de numero pastorum
misit dominus ut in samaria prophetaret. Quem amasias
sacerdos frequentibus plagis afflixit. tandem filius ozi
as vecte per tempora transfixit. Post hec se
mivivus in terram suam evectus. post aliquot dies
dolore vulneris expiravit. Sepultusque est cum
patribus suis. Explicit prologus. Incipit amos
Verba amos qui propheta.
fuit in pastoralibus thecue. que
vidit super israel in diebus ozie
regis iuda. et in diebus ierobo
am filii ioas regis israel. ante
duos annos terremotus. Et dixit.
Dominus de sion rugiet. et de ierusalem
dabit vocem suam. et luxerunt
speciosa pastorum. et exsiccatus est vertex carme
li. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus damasci
et super quattuor non convertam eum. eo quod trituraverit

in plaustris ferreis galaad. Et mittam ignem in
domum azael. et devorabit domos benadab. et
conteram vectem damasci. et disperdam habitatorem de
campo ydoli. et tenentem sceptrum de domo vo
luptatis. et transferetur populus syrie ci
renen dicit dominus. II
Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus gaze. et super
quattuor non convertam eum. eo quod transtulerit cap
tivitatem perfectam. ut concluderet eam in ydu
mea. Et mittam ignem in murum gaze. et devora
bit edes eius. et disperdam habitatores de azoto. et te
nentem sceptrum de aschalone. et convertam manum
meam super accharon. et peribunt reliquie philistino
rum. hec dicit dominus. Super tribus sceleribus tyri.
et super quattuor non convertam eum. eo quod concluserint cap
tivitatem perfectam in ydumea. et non sunt recor III
dati federis fratrum. et mittam ignem in murum tyri.
et devorabit edes eius. Hec dicit dominus deus. Super tribus
sceleribus edom. et super .iiii. non convertam eum. eo
quod persecutus sit gladio fratrem suum. et violaverit
misericordiam eius. et tenuerit ultra furorem suum. et
indignationem suam servaverit usque in finem. Mittam
ignem in theman. et devorabit edes bosre. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus filiorum amon et
super quattuor non convertam eum. eo quod dissecuerit pregnantes
galaad. ad dilatandum terminum suum. et succen
dam ignem in muro rabbe. et devorabit edes
eius in ululatu in die belli. et in turbine in die
commotionis. et ibit melchon in captivitatem
ipse et principes eius simul dicit dominus. Hec dicit dominus.
Super tribus sceleribus moab. et super .iiii. non convertam
eum. eo quod incenderit ossa regis ydumee usque
ad cinerem. Et mittam ignem in moab. et devora
bit edes carioth. et morietur in sonitu moab
in clangore tube. et disperdam iudicem de medio eius.
et omnes principes eius interficiam cum eo. dicit dominus. Hec
dicit dominus. Super tribus sceleribus iuda. et super .iiii.
non convertam eum. eo quod abiecerit legem domini. et manda
ta eius non custodierit. Deceperunt enim eos ydola
sua. post que abierunt patres eorum. Et mittam ig
nem in iuda. et devorabit edes ierusalem. Hec dicit
dominus. Super tribus sceleribus israel. et super .iiii. non
convertam eum. pro eo quod vendiderit argento iustum
et pauperem pro calciamentis. qui conterunt super pulverem
terre capita pauperum. et viam humilium de
clinant. et filius ac pater eius ierunt ad puellam
ut violarent nomen sanctum meum. et super vestimen
tis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare.
et vinum dampnatorum bibebant in domo dei sui.
Ego autem exterminavi amorreum a facie eorum IIII
cuius altitudo cedrorum altitudo eius. et fortis

ipse quasi quercus. et contrivi fructum eius desuper. et ra-
dices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci
de terra Egypti. et eduxi vos in deserto .xl. annis.
ut possideretis terram Amorrei. et suscitavi de
filiis vestris in prophetas. et de iuvenibus vestris na-
zareos. Numquid non ita est filii Israel dicit dominus?
et propinabitis nazareis vinum. et prophetis mandabi-
tis dicentes: ne prophetetis. Ecce ego stridam super
vos sicut stridet plaustrum onustum feno. et peribit
fuga a veloce. et fortis non optinebit virtutem
suam. et robustus non salvabit animam suam. et te-
nens arcum non stabit. et velox pedibus suis non
salvabitur. et ascensor equi non salvabit animam suam.
et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa
dicit dominus.
III Audite verbum quod locutus est dominus super vos filii Is-
rael. super omnem cognationem quam eduxi de terra E-
gypti dicens. Tantummodo vos cognovi ex omnibus
cognationibus terre. idcirco visitabo super vos omnes
iniquitates vestras. Numquid ambulabunt duo pariter
nisi convenerit eis? Numquid rugiet leo in saltu nisi
habuerit predam? Numquid dabit catulus leonis vo-
cem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit? Num-
quid cadet avis in laqueum terre absque aucupe?
Numquid auferetur laqueus de terra antequam quid
ceperit? Si clanget tuba in civitate et populus non
expavescet? Si erit malum in civitate quod dominus
non fecerit? Quia non faciet dominus deus verbum nisi revelaverit
secretum suum ad servos suos prophetas. Leo rugiet
quis non timebit? Dominus deus locutus est quis non propheta-
bit? Auditum facite in edibus Azoti. et in edibus
terre Egypti. et dicite. Congregamini super montes
Samarie. et videte insanias multas in medio
eius. et calumpniam patientes in penetralibus eius.
et nescierunt facere rectum dicit dominus. thesaurizan-
tes iniquitatem et rapinam in edibus suis. Propterea hec
dicit dominus deus. Tribulabitur et circuietur terra. et
detrahetur ex te fortitudo tua. et diripientur
edes tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor
de ore leonis duo crura. aut extremum auricule.
sic eruentur filii Israel qui habitant in Samaria. in
plaga lectuli et in Damasci grabbato. Audite
et contestamini in domo Iacob dicit dominus deus exercituum.
Quia in die cum visitare cepero prevaricationes Is-
rael. super eum visitabo. et super altaria Bethel. et amputa-
buntur cornua altaris. et cadent in terram. et percu-
tiam domum hiemalem cum domo estiva. et peribunt
domus eburnee. et dissipabuntur edes multe dicit
dominus.
IIII Audite verbum hoc vacce pingues que estis in
monte Samarie. que calumpniam facitis ege-
nis. et confringitis pauperes. que dicitis dominis
vestris afferte et bibemus. Iuravit dominus deus in
sancto suo. quia ecce dies venient super vos et levabunt
vos in contis et reliquias vestras in ollis
ferventibus. et per aperturas exibitis. altera contra
alteram. et proiciemini in Armon dicit dominus.
Venite ad Bethel et impie agite ad Galgala.
et multiplicate prevaricationem. et offerte mane
victimas vestras tribus diebus decimas vestras. et
sacrificate de fermentato laudem. et vocate vo-
luntarias oblationes. et annunciate. Sic enim
voluistis filii Israel dicit dominus. Unde et ego dedi
vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris.
et indigentiam panum in omnibus locis vestris. et non
estis reversi ad me dicit dominus. Ego quoque prohibui
a vobis imbrem cum adhuc tres menses superessent
usque ad messem. et plui super unam civitatem. et super
civitatem alteram non plui. pars una conplu-
ta est. et pars super quam non plui aruit. et ve-
nerunt due et tres civitates ad unam civita-
tem. ut biberent aquam. et non sunt satiate. et non
redistis ad me dicit dominus. Percussi vos in vento
urente. et in aurugine multitudinem horto-
rum vestrorum. et vinearum vestrarum. et oliveta vestra.
et ficeta vestra comedit eruca. et non redistis
ad me dicit dominus. Misi in vos mortem in via
Egypti. percussi in gladio iuvenes vestros usque
ad captivitatem equorum vestrorum. et ascendere feci
putredinem castrorum vestrorum in nares vestras.
et non redistis ad me dicit dominus. Subverti vos
sicut subvertit deus Sodomam et Gomorram. et facti
estis sicut torris raptus de incendio. et non redis-
tis ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi Israel.
postquam autem fecero hec tibi preparare in occursum
dei tui Israel. quia ecce formans montes. et creans
ventum. et annuncians homini eloquium suum. fa-
ciens matutinam nebulam. et gradiens super excel-
sa terre. dominus deus exercituum nomen eius.
Audite verbum istud quod ego levo super vos plan-
ctum. domus Israel cecidit. non adiciet ut resur-
gat. Virgo Israel proiecta est in terram suam. non est
qui suscitet eam. quia hec dicit dominus deus. Urbs
de qua egrediebantur mille relinquentur in
ea .c. et de qua egrediebantur .c. relinquentur
in ea .x. in domo Israel. Quia hec dicit dominus do-
mui Israel. Querite me et vivetis. et nolite
querere Bethel. et in Galgala nolite intrare.
et in Bersabee non transibitis. quia Galgal captiva
ducetur. et Bethel erit inutilis. Querite dominum et
vivite. ne forte comburatur ut ignis domus
Ioseph. et devorabit et non erit qui extinguat

bethel. Qui convertitis in absinthium iudicium.
et iusticiam in terra relinquitis. Facientem
arcturum et orionem. et convertentem in mane tene
bras. et diem in noctem mutantem. Qui vocat aquas
maris et effundit eas super faciem terre. dominus est nomen
eius. Qui subridet vastitatem super robustum. et de
populationem super potentem affert. Odio habuerunt
in porta corripientem et loquentem perfecte abhomi
nati sunt. Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperem
et predam electam tollebatis ab eo. domos quadro
lapide edificabitis. et non habitabitis in eis.
Vineas amantissimas plantabitis. et non bibe
tis vinum earum. quia cognovi multa scelera vestra et
fortia peccata vestra. hostes iusti accipientes
munus. et pauperes deprimentes in porta. Ideo
prudens in tempore illo tacebit. quia tempus malum est.
Querite bonum et non malum ut vivatis. et erit
dominus deus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum.
et diligite bonum. et constituite in porta iudici
um. si forte misereatur dominus deus exercituum
reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum
dominator. In omnibus plateis planctus. et in cunctis
que foris sunt dicetur. ve. ve. et vocabunt agri
colam ad luctum. et ad planctum. eos qui sciunt
plangere. et in omnibus vineis erit planctus. quia per
transibo in medio tui dicit dominus. Ve deside
rantibus diem domini. ad quid eam vobis? Dies domini is
ta tenebre. et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie
leonis. et occurrat ei ursus. et ingrediatur
domum. et innitatur manu sua super parietem et
mordeat eum coluber. Numquid non tenebre dies
domini. et non lux. et caligo. et non splendor in ea.
Odi et proieci festivitates vestras. et non capiam
odorem cetuum vestrorum. Quod si obtuleritis mihi holo
caustomata et munera vestra non suscipiam. et vota
pinguium vestrorum non respiciam. Aufer a me tu
multum carminum tuorum. et cantica lire tue
non exaudiam. Et revelabitur quasi aqua iudicium et
iusticia quasi torrens fortis. Numquid hostias et
sacrificium obtulistis mihi in deserto. xl. an
nis domus israel. et portastis tabernacula moloch
regi vestro. et imaginem ydolorum vestrorum. sydus
dei vestri que fecistis vobis. et migrare vos faciam
trans damascum. dicit dominus deus exercituum no
men eius.
VI Ve vobis qui opulenti estis in sion. et confidi
tis in monte samarie optimates capita
populorum. ingredientes pompatice domum israel. Tran
site in calanne et videte. et ite inde in emat
h magnam. et descendite in geth palestino
rum. et ad optima queque regna eorum. Si latior
terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis
in diem malum. et appropinquatis solio iniquitatis. Qui
dormitis in lectis eburneis. et lasciviatis in
stratis vestris. Qui comeditis agnum de grege.
et vitulos de medio armenti. Qui canitis ad
vocem psalterii. sicut david putaverunt se habere vasa
cantici. bibentes in phialis vinum. et optimo
unguento delibuti. et nil patiebantur super contri
tione ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite
transmigrantium. et auferetur factio lascivien
tium. Iuravit dominus deus in anima sua. dicit dominus
deus exercituum. detestor ego superbiam iacob. et do
mos eius odi. et tradam civitatem cum habitatoribus
suis. Quod si reliqui fuerint. x. viri. in domo una
et ipsi morientur. et tollet eum propinquus suus et
comburet eum ut efferat ossa de domo. et dicet ei
qui in penetralibus domus est. Numquid adhuc
est penes te? et respondebit finis est. et dicet ei. ta
ce. et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus
mandabit et percutiet. et domum maiorem ruinis
et domum minorem scissionibus. Numquid currere
queunt in petris equi. aut arari potest in bu
balis. Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium
et fructum iusticie in absinthium. Qui letami
ni in nichilo qui dicitis. Numquid non in fortitudi
ne nostra assumpsimus nobis cornua. Ecce ego sus
citabo super vos domus israel. dicit dominus deus exercituum
gentem. et conteret vos ab introitu emath. usque
ad torrentem deserti.
VII Hec ostendit mihi dominus deus. et ecce fictor locuste
in principio germinantium serotini ymbris. Et
ecce serotinus post tonsorem gregis. et factum est cum
consummasset comedere herbam terre dixi. Domine deus
propicius esto obsecro. Quis suscitabit iacob quia
parvulus est. Misertus est dominus deus super hoc. non erit
dixit dominus deus. Hec ostendit mihi dominus deus. et ecce
vocabit iudicium ad ignem dominus deus. Et devorabit
abissum multam. et comedet simul partem. et dixi. Do
mine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob
quia parvulus est. Misertus est dominus super hoc. Sed et
istud non erit dixit dominus deus. Hec ostendit mihi do
minus deus. et ecce dominus stans super murum litum.
et in manu eius trulla cementarii. et dixit dominus
ad me. Quid tu vides amos? Et dixi. trullam ce
mentarii. et dixit dominus. Ecce ego ponam trullam
in medio populi mei israel. Non adiciam ultra superin
ducere eum. et demolientur excelsa ydoli. et sancti
ficationes israel desolabuntur. et consurgam super do
mum ieroboam in gladio. Et misit amasias
sacerdos bethel ad ieroboam regem israel dicens.
Rebellavit contra te amos in medio domus israel.

Non poterit terra sustinere universos sermones eius. Haec enim dicit Amos: In gladio morietur Hieroboam, et Israel captivus migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides, gradere, fuge in terram Iuda, et comede ibi panem, et prophetabis ibi. Et in Bethel non adicies ultra ut prophetes, quia sanctificatio regis est, et domus regni est. Et respondit Amos ad Amasiam: Non sum propheta, et non sum filius prophetae, sed armentarius ego sum vellicans sicomoros. Et tulit me Dominus cum sequerer gregem, et dixit Dominus ad me: Vade, propheta ad populum meum Israel. Et nunc audi verbum Domini. Tu dicis: Non prophetabis super Israel, et non stillabis super domum idoli. Propter hoc haec dicit Dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur, et filii tui et filiae tuae in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur, et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra sua.

VIII Haec ostendit mihi Dominus Deus, et ecce uncinus pomorum. Et dixit: Quid tu vides, Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel. Non adiciam ultra ut pertranseam eum. Et stridebunt cardines templi in die illa, dicit Dominus Deus. Multi morientur, in omni loco proicietur silentium. Audite hoc qui conteritis pauperem, et deficere facitis egenos terrae, dicentes: Quando transibit mensis, et venundabimus merces, et sabbatum, et aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram, et augeamus siclum, et supponamus stateras dolosas, ut possideamus in egestate egenos et pauperes pro calciamentis, et quisquilias frumenti vendamus? Iuravit Dominus in superbia Iacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra, et lugebit omnis habitator eius, et ascendet quasi fluvius universus, et eicietur et defluet quasi rivus Aegypti? Et erit in die illa, dicit Dominus: Occidet sol in meridie, et tenebrescere faciam terram in die luminis. Et convertam festivitates vestras in luctum, et omnia cantica vestra in planctum, et inducam super omne dorsum vestrum saccum, et super omne caput calvitium, et ponam eam quasi luctum unigeniti, et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et mittam famem in terram: non famem panis, neque sitim aquae, sed audiendi verbum Domini. Et commovebuntur a mari usque ad mare, et ab aquilone usque ad orientem circuibunt quaerentes verbum Domini, et non invenient. In die illa deficient virgines pulchrae et adolescentes in siti, qui iurant in delicto Samariae, et dicunt: Vivit Deus tuus, Dan, et vivit via Bersabee, et cadent, et non resurgent ultra.

IX Vidi Dominum stantem super altare, et dixit: Percute cardinem, et commoveantur superliminaria; avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum in gladio interficiam. Non erit fuga eis. Fugient, et non salvabitur qui fugerit ex eis. Si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos; et si ascenderint usque in caelum, inde detraham eos. Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos; et si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, et mordebit eos. Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, et occidet eos, et ponam oculos meos super eos in malum, et non in bonum. Et Dominus Deus exercituum qui tangit terram, et tabescet, et lugebunt omnes habitantes in ea, et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius Aegypti. Qui aedificat in caelo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit. Qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terrae, Dominus nomen eius. Numquid non ut filii Aethiopum vos estis mihi, filii Israel? ait Dominus. Numquid non Israel ascendere feci de terra Aegypti, et Palaestinos de Cappadocia, et Syros de Cyrene? Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans, et conteram illud a facie terrae; verumtamen conterens non conteram domum Iacob, dicit Dominus. Ecce enim mandabo ego, et concutiam in omnibus gentibus domum Israel, sicut concutitur in cribro, et non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei, qui dicunt: Non appropinquabit, et non veniet super nos malum. In die illo suscitabo tabernaculum David quod cecidit, et reaedificabo aperturas murorum eius, et ea quae corruerant instaurabo, et reaedificabo eum sicut in diebus antiquis, ut possideant reliquias Idumaeae, et omnes nationes eo quod invocatum sit nomen meum super eos, dicit Dominus faciens haec. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et comprehendet arator messorem, et calcator uvae mittentem semen, et stillabunt montes dulcedinem, et omnes colles culti erunt. Et convertam captivitatem populi mei Israel, et aedificabunt civitates desertas, et inhabitabunt; et plantabunt vineas, et bibent vinum earum, et facient hortos, et comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam, et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus. Explicit Amos propheta. Incipit prologus Abdie prophete.

Iacob patriarcha fratrem habuit Esau, qui ob ruborem corporis sui Edom hebrea lingua appellatus est, quod igitur sanguineus dicitur. Et memoratus fratrem suum quam Israel nomen acceperat. Gravi …

mort' intimere conat' est. Quadeca. os qui
ierlm iuit hoc est filios patriarche iacob pre
dicti esau odium inuitati q; secuti sunt esau
i edom appellati sunt. Et qe pphe iuit de capti
uitate chaldeoꝝ p cirum regē psarū in
iudea reuocatis in ierlm. ab alio regno
grauit afflictus. atq; oppssus est. Ideo hoc
regnū qd in ore esau p edom ierlm pseaut
ē p denūciationē abdie pphe increpatur.
quod n de indignatione sz iusta uiuite ierlm su
periati grauatur. de quo regno olim p dd i
psalmo. c. xxxvi. dictū est. Memorare dne
filioꝝ edom in die ierlm. Alia relique lectione
cphensa. Futurū i gentes iudiciū ob eius
lectione cphensas regnū dei i pplo iuit sig
auet. hebrei hunc dnt ee. q sub rege samarie
achab. et ipiissima iezabel pauit. c. pphas i
speluncis ut specu' qui n curuauerit ge
nua an baal. et de. vii. mili cinit. qs heli
as arguitur ignorasse. Sepulcrū q; ei' us;
hodie cū mausoleo helisei pphe. et abe iohis
in sebaste ueneratione hr. que olim samari
a dicebatur. hanc herodes rex antipatri filius
in honore augusti cesaris. greco noie uoca
uit augustam. Igitur qe. c. pphas pauit.
accepit greci pphalem. et de duce exerc
fit dux eccle. Tunc in samaria paruū
gregē pauat. nc in toto orbe x pascat eccs.
Et sic stephs coronā imuit passionis. sic hic
seruitute dei cū paulo aplo noie cfatur. qe
abdias seruus dni in nro sonat eloqo. Ex
plicit prolog'. Incipit abdias ppheta
Visio abdie. Hec dicit dns ds ad
edom. Auditū audiuim' a
dno. et legatū ad gs misit. Sur
gite. et consurgam' adusus eum
in pliū. Ecce puulū dedi te
in gentib;. contemptibil' tu es
ualde. Superbia cordis tui ex
tulit te habitantē in scissuris petraꝝ. Ex
altantē soliū suū qui dic in corde suo. Qs
detrahet me in trā. Si exaltat' fueris ut a
quila. et si int sidra posueris nidū tuū in de
hanc te dicit dns. Si fures introissent ad te. si
latrones p noctē. quomo conticuisses. nonne fu
rata essent sufficientia sibi. Si uindemiatores
introissent ad te. nūquid saltē racemos reliqs
sent t. Quomo scrutati sunt esau. inuestiga
uerut abscondita ei'. Usq; ad tminos emiser
te. oēs uiri federis tui illuserūt t. inualuer
aduusum te uiri pacis tue q comedent tecū.
et ponent insidias sub te. n est prudentia in eo.
Nūquid n in die illa dicit dns. pdā sapientes
de ydumea. et prudentiā de monte esau. et
timebūt fortes tui a meridie ut intereat uir de
monte esau. Propt interfectionē et ppt iniqui
tatem in fratrem tuū iacob operiet te confusio. et
peribis in etnū. In die cū stares aduus eū qn
capiebant alieni exercitū ei'. et extranei i
grediebant portas ei'. et sup ierlm mittebant
sorte. tu q; eras qi un' ex eis. Et n despicies
in die fris tui. in die pegrinationis ei'. et non
letabis sup filios iuda. in die pditionis eoꝝ. Et n
magnificabis os tuū in die angustie. neq; in
grederis portā ppli mei. in die ruine eoꝝ.
neq; despicies et tu in malis ei' in die uastitatis
illi'. et nō emitteris adus' exercitū ei' in die
uastitatis illi'. neq; stabis in exitib; ut inter
ficias eos qui fugerint. Et nō concludes
reliquos ei' in die tribulationis. Qm iuxta
est dies dni sup omnes gs. sic fecisti fiet t. retri
butionē tuā conuertet in cap tuū. Quomodo
eni bibistis sup montē scm meū. bibent omis
gs iugit. et bibent. et absorbebūt. et erūt qi n
sint. Et in monte sion erit saluatio. et erit
scs. et possidebit dom' iacob eos qui posse
derant se. et erit dom' iacob ignis. et dom'
ioseph flāma. et dom' esau stipula. et suc
cendentur i eis. et deuorabūt eos. et n erit reli
quie dom' esau. qe dns locut' est. Et heredi
tabunt hii qui ad austrū sunt montē esau.
Et qui i campestrib; philisthym. et possidebūt
regionē effraim. et regionē samarie. et ben
iamin possidebit galaad. et transmigratio
exercit' huius filioꝝ isrl. oia loca chananeoꝝ
usq; ad sareptam. et transmigratio ierlm.
q in bosphoro ē possidebit ciuitates austri.
et ascendent saluatores in montē sion iu
dicare montē esau. et erit dno regnū amen.
Explicit abdias ppha. Incipit prolog' Io
ne pphe
Sanctum ionam hebrei
affirmant filiū fuisse mulieris
uidue sareptane. q helyas pro
pheta mortuū suscitauit. ma
tre postea dicente ad eum. Nunc
cognoui qe uir dei es tu. et ūbum
dei in ore tuo ē ueritas. Ob hanc cām et ipm
puerm sic uocauit amathi. Amathi ē i nra
lingua ueritatē sonat. et ex eo qd uerū he
lias locut' est ille q suscitat' ē fili' esse
dr ueritatis. Ideo de uitate columba nascit'. qe
iona columbā sonat. In conpnatione au

uisit Ionas ad gentes mittitur. quod Niniue agente
penitentiam illi in malicia perseuerant. Temporibus
quippe Ieroboe regis Israel qui deo derelicto cum
populo suo in Samaria ydolis sacrificabat Ionam
prophetam fuisse. quantum liber regum indicat. Iste cum
prophetia illuminante peccatores ciuitatis Niniue
miam dei consecuturos uideret. ne falsa uideretur
predicare ad denunciandum interitum eiusdem ciuitatis
ire nolebat. Nam sicut deus Abraham de imperitate So-
domorum et Gomorreorum locutus est. Clamor Sodo-
morum et Gomorreorum peruenit ad me. ita et de Nini-
ue dixit. Eo quod ascenderit clamor malicie eius
ad eum. Et quia sententia dei de Sodomis facta minime
reuocata est. ita et Ionas aduersum Niniue prolata
sententiam reuocari nolebat. diuine dispensa-
tionis ignarus. qui salutem hominum ad se con-
uertentium magis uult quam interitum. Hoc illi ac-
ciderat quod et sancto Heliseo qui filium Sunamitis
mulieris mortuum ignorauit. Ideo a conspectu domini
Ionas se fugere putabat. humanum aliquid
passus dicente domino. Quo ibo a spiritu tuo. et cetera. Item
Iona columba Alius prologus
et dolens filius Amathi qui fuit de Geth.
que est in Opher ad gentium preconium mit-
titur. Aquilonis contempnit, contra preceptum fugit.
fugiens dormit. per quem periclitantur paruis.
sed sors latentem reperit. Cetus abiectum
deuorauit, et orantem euomuit. Reiectus
predicauit subuersionem. sed conuertitur in penitentia
urbis, et saluti gentium inuidet. Gaudet
etiam ede uirentis umbraculo. et dolet sub-
ito arescentis. Cuius sepulcrum in quodam uicu-
lum Geth in uiculo demonstratur. qui est in secundo
miliario Sepphorim iuxta quo pergitur Abiadem.
Explicit prologus. Incipit Ionas propheta
Et factum est uerbum domini ad Io-
nam filium Amathi dicens. Sur-
ge et uade in Niniuen ciuitatem
grandem. et predica in ea. quia ascen-
dit malicia eius coram me. Et sur-
rexit Ionas ut fugeret in Thar-
sis a facie domini. et descendit Iop-
pe et inuenit nauem euntem in Tharsis. et dedit
naulum eius. et descendit in eam ut iret cum eis
in Tharsis a facie domini. Dominus autem misit uentum
magnum in mare. et facta est tempestas magna,
in mari. et nauis periclitabatur conteri. et timue-
runt naute. et clamauerunt uiri ad deum suum.
Et miserunt uasa que erant in naui in mare. ut
alleuiaretur ab eis. Et Ionas descendit ad inte-
riora nauis. et dormiebat sopore graui. Et acces-

sit ad eum gubernator. et dixit ei. Quid tu sopore
deprimeris? Surge inuoca deum tuum. si forte
cogitet deus de nobis et non pereamus. Et dixit uir
ad collegam suum. Uenite et mittamus sortes
et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sor-
tes. et cecidit sors super Ionam. Et dixerunt ad eum.
Indica nobis cuius causa malum istud nobis sit. Quod est
opus tuum. que terra tua. et quo uadis. uel ex
quo populo es tu. Et dixit ad eos. Hebreus ego sum.
et dominum deum celi ego timeo. qui fecit mare et
aridam. Et timuerunt uiri timore magno. et
dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti. Cognouerunt
enim uiri quod a facie domini fugeret. quia indicauerat
eis. Et dixerunt. Quid faciemus tibi et cessabit
mare a nobis. Quia mare ibat. et intumescebat
super eos. Et dixit ad eos. Tollite me. et mittite
me in mare. et cessabit mare a uobis. Scio enim
ego quoniam propter me hec tempestas grandis super uos. Et
remigauerunt uiri ut reuerterentur ad aridam.
et non ualebant. quia mare ibat. et intumescebat super
eos. Et clamauerunt ad dominum. et dixerunt. Quesu-
mus domine ne pereamus in anima uiri istius. et ne des
super nos sanguinem innocentem. quia tu domine sicut
uoluisti fecisti. Et tulerunt Ionam. et miserunt
in mare. et stetit mare a feruore suo. II
Et timuerunt uiri timore magno dominum. et
immolauerunt hostias domino. et uouerunt uota.
Et preparauit dominus piscem grandem. ut deglutiret
Ionam. Et erat Ionas in uentre piscis tribus diebus
et tribus noctibus. Et orauit Ionas ad dominum deum suum
de uentre piscis. et dixit. Clamaui ad dominum de tri-
bulatione mea. et exaudiuit me. de uentre
inferi clamaui. et exaudisti uocem meam. Pro-
iecisti me in profundum in corde maris. et flumen
circumdedit me. Omnes gurgites tui et fluctus
tui super me transierunt. Et ego dixi. Abiectus sum
a conspectu oculorum tuorum. Uerumtamen rursus uidebo
templum sanctum tuum. Circumdederunt me aque usque
ad animam meam. Abyssus uallauit me. pela-
gus operuit caput meum. ad extrema montium
descendi. terre uectes concluserunt me in
eternum. et subleuabis de corruptione uitam meam
domine deus meus. Cum angustiaretur in me anima mea
domini recordatus sum. ut ueniat ad te oratio mea,
ad templum sanctum tuum. Qui custodiunt uanitates
frustra misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in uoce
laudis immolabo tibi. quecumque uoui reddam pro
salute domino. Et dixit dominus pisci. et euomuit
Ionam in aridam. III
Et factum est uerbum domini ad Ionam secundo dicens. Sur-
ge et uade in Niniuen ciuitatem magnam. p.

et predica in ea predicationem quam ego loquar
ad te. Et surrexit ionas et abiit in niniuen
iuxta uerbum domini. Et niniue erat ciuitas mag
na itinere dierum trium. Et cepit ionas introire
ciuitatem itinere diei unius. et clamauit et dixit.
Adhuc .xl. dies et niniue subuertetur. Et credide
runt uiri niniuite in domino. et predicauerunt ieiu
nium. et uestiti sunt saccis a maiore usque ad
minorem. Et peruenit uerbum ad regem niniue.
et surrexit de solio suo. et abiecit uestimentum suum
a se. et indutus est sacco. et sedit in cinere. et clamauit
et dixit. In niniue ex ore regis et principum eius
dicens. homines et iumenta et boues et pecora non
gustent quicquam nec pascantur. et aquam non bibent.
et operiantur saccis homines et iumenta. et clament ad
dominum in fortitudine. et conuertatur uir a uia sua
mala. et ab iniquitate que est in manibus eorum. Quis
scit si conuertatur et ignoscat deus. et reuertatur a fu
rore ire sue. et non peribimus. Et uidit deus opera eorum
quia conuersi sunt de uia sua mala. et misertus est
deus super maliciam quam locutus est ut faceret eis. et non fecit.
IIII ·F· Et afflictus est ionas afflictione
magna. et iratus est. et orauit ad dominum. et di
xit. Obsecro domine. numquid non hoc est uerbum meum
cum adhuc essem in terra mea. propter hoc preocupaui
ut fugerem in tharsis. Scio enim quia tu deus cle
mens et misericors es. paciens et multe miseratio
nis. et ignoscens super malicia. Et nunc domine tolle
queso animam meam a me quia melior est mihi mors
quam uita. Et dixit dominus. Putasne bene irasceris
tu. Et egressus est ionas de ciuitate. et sedit contra
orientem ciuitatis. et fecit sibimet ipsi umbracu
lum ibi. et sedebat subter illud in umbra donec ui
deret quid accideret ciuitati. Et preparauit dominus deus
ederam. et ascendit super caput ione ut esset umbra
super caput eius. et protegeret eum. laborauerat enim
et letatus est ionas super edera leticia magna. Et
preparauit deus uermem ascensu diluculi in cras
tinum. et percussit ederam. et exaruit. Et cum ortus
fuisset sol precepit dominus uento calido et urenti.
et percussit sol super caput ione. et estuabat. Et petiuit a
nime sue ut moreretur. et dixit. Melius est mihi
mori quam uiuere. Et dixit dominus ad ionam. Putas
ne bene irasceris tu super ederam? Et dixit. Bene
irascor ego usque ad mortem. Et dixit dominus. Tu doles super
ederam. in qua non laborasti. neque fecisti ut cres
ceret. que sub una nocte nata est. et una nocte
periit. Et ego non parcam niniue ciuitati mag
ne. in qua sunt plusquam .xx. milia hominum.
qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram
suam. et iumenta multa. Explicit ionas propheta.

Temporibus Incipit prologus in
ioathe. et achaz. micheam prophetam
et ezechie regum iuda micheam
prophetam ad hanc prophetiam spiritu sancto
repletum fuisse lectio ipsa demons
trat. Sed de supradicto numero regum
ioathan. et ezechiam. deo ob religionem placu
isse historia quarti libri regum. et secundi paralipomenon
indicat. Achaz uero relicto deo ydola sama
rie quibus et filios suos in sacrificium igni con
cremandos obtulerat coluisse constat. Quam ob rem
et samariam quia reges israel et iuda memorato
rum simulacrorum superstitione fefellerant lace
rans indignatione sua in eum pessimum com
minatus est. populo autem preuaricatori et principibus
eius. qui cunctum populum fallaci suasione ad colen
da ydola compulerant. ubi in sequentibus captiui
tatem et interitum ad futurum denunciauit. Ex
plicit prologus. Incipit micheas
Verbum domini quod factum est propheta
ad micheam morastiten in diebus
ioathan. achaz. ezechie re
gum iuda. quod uidit super sama
riam. et ierusalem. Audite populi omnes. et
attendat terra et plenitudo eius.
et sit dominus deus uobis in testem. dominus de
templo sancto suo. Quia ecce dominus egredietur
de loco suo. et descendet. et calcabit super excelsa
terre. Et consumentur montes subtus eum. et ualles
scindentur sicut cera a facie ignis. sicut aque que
decurrunt in preceps. In scelere iacob omne illud.
et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob nonne sa
maria. et que excelsa iude nonne ierusalem. Et
ponam samariam quasi aceruum lapidum in agro cum
plantatur uinea. et detraham in uallem lapides
eius. et fundamenta eius reuelabo. et omnia sculptili
a eius concidentur. et omnes mercedes eius comburentur
igni. et omnia ydola eius ponam in perditionem. quia
de mercedibus meretricis congregata sunt. et usque ad
mercedem meretricis reuertentur. Super hoc plangam
et ululabo. Vadam spoliatus et nudus. et faciam
planctum uelut draconum. et luctum quasi strutio
num. quia desperata est plaga eius. quia uenit ad
iudam. usque tetigit portam populi mei usque ad ie
rusalem. In geth nolite annunciare. lacrimis
ne ploretis in domo pulueris. puluere uos con
spergite. et transite uobis habitatio pulcra. confusio
ignominia. Non est egressa que habitat in exitu.
planctum domus uicina accipiet ex uobis que
stetit sibimet. quia infirmata est in bonum. que
habitabat in amaritudinibus. quia descendit malum

a domino in portam Ierusalem. Tumultus quadrige
stuporis habitanti Lachis. Principium peccati est
filie Sion. quia in te inventa sunt scelera Israel.
Propterea dabit emissarios super hereditatem Geth. do-
mos mendacii in deceptionem regibus Israel. Adhuc
heredem adducam tibi que habitas in Maresa. usque
ad Odollam veniet gloria Israel. Decalvare et ton-
dere super filios deliciarum tuarum. dilata calvici-
um tuum sicut aquila. quoniam captivi ducti sunt ex te.
II Ve qui cogitatis inutile. et operamini
malum in cubilibus vestris. In luce matutina
faciunt illud. quoniam contra deum est manus eorum. Et
concupierunt agros. et violenter tulerunt. domos et
rapuerunt. et calumpniabantur virum et domum eius.
virum et hereditatem eius. Idcirco hec dicit dominus.
Ecce ego cogito super familiam istam malum. unde non
auferetis colla vestra. et non ambulabitis superbi.
quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super
vos parabola. et cantabitur canticum cum suavi-
tate dicentium. depopulatione vastati sumus.
pars populi mei commutata est. Quomodo recedet a
me cum revertatur qui regiones vestras dividat. Propter
hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cetu
domini. Ne loquamini loquentes. non stillabit
super istos. non comprehendet confusio. dicit domus Iacob.
Numquid abbreviatus est spiritus domini. aut tales sunt
cogitationes eius. Nonne verba mea bona sunt
cum eo qui recte graditur. Et e contrario populus meus
in adversarium consurrexit. desuper tunicam pal-
lium sustulistis. et eos qui transibant simpliciter con-
vertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis
de domo deliciarum suarum. A parvulis earum tulis-
tis laudem meam in perpetuum. Surgite et ite. quia
non habetis hic requiem. propter immundiciam eius. corrum-
petur putredine pessima. Utinam non essem
vir habens spiritum et mendacium potius loquerer. Stilla-
bo tibi in vinum et in ebrietatem. et erit super quem
stillatur populus iste. Congregatione congregabo
Iacob. totum te in unum conducam reliquias Israel
pariter. Ponam illum quasi gregem in ovili. quasi pecus
in medio caularum tumultuabuntur a multi-
tudine hominum. Ascendet enim pandens iter
ante eos. divident et transibunt portam. egredientur
per eam. et transibit rex eorum coram eis. et dominus in
capite eorum.
III Et dixi. Audite principes Iacob. et duces domus
Israel. Numquid non vestrum est scire iudicium. Qui
odio habetis bonum et diligitis malum. Qui violen-
ter tollitis pelles eorum desuper eos. et carnem
eorum desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem
populi mei. et pellem desuper excoriaverunt. et ossa
eorum confregerunt. et conciderunt sicut in lebete. et quasi
carnem in medio olle. Tunc clamabunt ad dominum.
et non exaudiet eos. et abscondet faciem suam ab eis
in tempore illo. sicut nequiter egerunt in adinventio-
nibus suis. Hec dicit dominus super prophetas qui seducunt
populum meum qui mordent dentibus suis. et predi-
cant pacem. et si quis non dederit in ore eorum quippiam
sanctificant super eum prelium. Propterea nox vobis pro vi-
sione erit. et tenebre vobis pro divinatione. Et occum-
bet sol super prophetas. et obtenebrabitur super eos dies.
Et confundentur qui vident visiones. et confundentur
divini. et operient vultus suos omnes. quia non est responsum
dei. Verumtamen repletus ego sum fortitudine
spiritus domini. iudicio et virtute. ut annunciem Iacob
scelus suum. et Israel peccatum suum. Audite hoc princi-
pes domus Iacob. et iudices domus Israel. qui ab-
hominamini iudicium. et omnia recta pervertitis.
Qui edificatis Sion in sanguinibus. et Ierusalem in
iniquitate. Principes eius in muneribus iudi-
cabant. et sacerdotes eius in mercede docebant.
et prophete eius in pecunia divinabant. et super dominum
requiescebant dicentes. Numquid non dominus in
medio nostrum. Non venient super nos mala. Prop-
ter hoc causa vestri Sion quasi ager arabitur. et Ierusalem
quasi acervus lapidum erit. et mons templi in
excelsa silvarum.
IIII Et in novissimo dierum erit mons domus
domini preparatus in vertice montium. et sublimis
super colles. et fluent ad eum populi. et prope-
rabunt gentes multe. et dicent. Venite ascenda-
mus ad montem domini. et ad domum dei Iacob.
et docebit nos de viis suis. et ibimus in semitis
eius. quia de Sion egredietur lex. et verbum domini
de Ierusalem. Et iudicabit populos multos inter et
corripiet gentes fortes usque in longinquum. Et
concident gladios suos in vomeres. et hastas
suas in ligones. Non sumet gens adversus
gentem gladium. et non discent ultra belligerare. Et
sedebit vir subtus vineam suam. et subtus ficum
suam. et non erit qui deterreat. quia os domini exercituum
locutum est. Quia omnes populi ambulabunt unus-
quisque in nomine dei sui. nos autem ambulabimus
in nomine dei nostri. in eternum et ultra. In die illa
dicit dominus congregabo claudicantem. et eam quam
eieceram colligam. et quam afflixeram conso-
lor. Et ponam claudicantem in reliquias. et eam
que laboraverat in gentem robustam. Et regna-
bit dominus super eos in monte Syon. ex hoc nunc
et usque in seculum. Et tu turris gregis nebu-
losa filie Sion usque ad te veniet. et veniet
potestas prima regnum filie Ierusalem. Et nunc

quare merore contraheris. Numquid rex non est
tibi. aut consiliarius tuus periit. quia comprehendit
te dolor sicut parturientem. Dole et satage filia
syon quasi parturiens. quia nunc egredieris de ciui
tate. et habitabis in regione. et uenies usque
ad babilonem ibi liberaberis. Ibi redimet te do
minus de manu inimicorum tuorum. et nunc congrega
te sunt super te gentes multe. que dicunt. lapidetur.
et aspiciat in syon oculus noster. Ipsi autem non cogno
uerunt cogitationes domini. et non intellexerunt consilium
eius. quia congregauit eos quasi fenum aree. Surge
et tritura filia syon. quia cornu tuum ponam fer
reum. et ungulas tuas ponam ereas. et comminues
populos multos. et interficies domino rapinas eorum. et
fortitudinem eorum domino uniuerse terre.
V Tunc uastaberis filia latronis. obsidionem
posuerunt super nos. in uirga percutient maxillam
iudicis israel. Et tu bethleem effrata paruulus
es in milibus iuda. Ex te mihi egredietur qui sit
dominator in israel. et egressus eius ab initio a diebus
eternitatis. Propter hoc dabit eos usque ad tempus in quo
parturiens pariet. et reliquie fratrum eius conuertentur
ad filios israel. et stabit. et pascet in fortitudine
domini in sublimitate nominis domini dei sui. et conuer
tentur quia nunc magnificabitur usque ad terminos
uniuerse terre. Et erit iste pax cum assirius uene
rit in terram nostram. et quando calcauerit in domibus
nostris. et suscitabimus super eum .vii. pastores. et .viii.
primates hominum. et pascent terram assur in gladio.
et terram nembroth in lanceis eius. et liberabit ab
assur cum uenerit in terram nostram. et cum calcauerit
in monte nostro. Et erunt reliquie iacob in medio
populorum multorum. quasi ros a domino. et quasi stille super
herbam. que non expectat uirum. et non prestola
bitur filios hominum. Et erunt reliquie iacob
in gentibus in medio populorum multorum. quasi leo in
iumentis siluarum. et quasi catulus leonis rugiens in
gregibus pecorum. Qui cum transierit et conculcaue
rit. et ceperit. non est qui eruat. Exaltabitur ma
nus tua super hostes tuos. et omnes inimici tui peri
bunt. Et erit in die illa dicit dominus. auferam
equos tuos de medio tui. et disperdam quadrigas
tuas. et perdam ciuitates terre tue. et destruam
omnes munitiones tuas. et auferam maleficia de
manu tua. et diuinationes non erunt in te. et peri
re faciam sculptilia tua. et statuas tuas de
medio tui conteram. et non adorabis ultra opera
manuum tuarum. et euellam lucos tuos de me
dio tui. et conteram ciuitates tuas. et faciam
in furore et in indignatione ultionem in omni
VI bus gentibus que non audierunt. Audite que dominus
loquitur. Surge contende iudicio aduersum montes.
et audiant colles uocem tuam. Audiant montes iu
dicium domini. et fortiora fundamenta terre. quia iudici
um domini cum populo suo. et cum israel diiudicabitur.
Popule mi quid feci tibi. aut quid molestus fui tibi. Respon
de mihi. Quia eduxi te de terra egipti. et de domo
seruientium liberaui te. et misi ante faciem tuam
moysen. et aaron. et mariam. Popule meus memento
queso quid cogitauerit balach rex moab. et quid
responderit ei balaam filius beor de sethim usque ad gal
galam. ut cognosceres iusticiam domini. Quid dignum
offeram domino. curuabo genu deo excelso. Numquid
offeram ei holocaustomata. et uitulos
anniculos. Numquid placari potest dominus in milibus
arietum. aut in multis milibus hircorum pin
guium. Numquid dabo primogenitum meum pro
scelere meo fructum uentris mei pro peccato anime
mee. Indicabo tibi homo quid sit bonum. et quid dominus
requirat a te. Utique facere iudicium. et diligere
misericordiam. et sollicitum ambulare cum deo tuo.
Vox domini ad ciuitatem clamat. et salus erit omnibus
timentibus nomen suum. Audite tribus. et quis appro
bauit illud. Adhuc ignis in domo impii. thesauri
iniquitatis. et mensura minor ire plena. Numquid
iustificabo stateram impiam. et saccelli pondera
dolosa. In quibus diuites eius repleti sunt iniquita
te. et habitantes in ea loquebantur mendacium. et lin
gua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego ergo
cepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu co
medes et non saturaberis. et humiliatio tua in
medio tui. et apprehendes. et non saluabis. et quos
saluaueris in gladium dabo. Tu seminabis et
non metes. tu calcabis oliuam. et non ungeris oleo.
et mustum. et non bibes uinum. et custodisti precep
ta amri. et omne opus domus achab. et ambulasti in
uoluptatibus eorum. ut darem te in perditionem.
et habitantes in ea in sibilum. et obprobrium populi
mei portabitis. Ve mihi quia factus sum sicut qui VII
colligit in autumno racemos uindemie. Non
est botrus ad comedendum precoquas ficus desider
auit anima mea. Periit sanctus de terra. et rectus in
hominibus non est. omnes in sanguine insidiantur. Vir
fratrem suum uenatur ad mortem. malum manuum
suarum dicunt bonum. princeps postulat. et iudex
in reddendo est. et magnus locutus est desiderium
anime sue. et conturbauerunt eam. qui optimus in eis
est quasi paliurus. et qui rectus quasi spina de se
pe. Dies speculationis tue. uisitatio tua ue
nit nunc erit uastitas eorum. Nolite credere a
mico. et nolite confidere in duce. Ab ea que dor
mit in sinu tuo custodi claustra oris tui

qr filius contumeliã facit patri. et filia consur
get adusus matrẽ suã. nurus contra socrum
suã. inimici hoĩs domestici ei⁹. Ego ãt ad dñm
aspiciã. expectabo dm̃ saluatorẽ meum.
Audiet me dñs d̃s m̃s. Ne
letẽris inimica mea sr̃ me. qr cecidi consur
gam. Cũ sedero i tenebris dñs lux mea ẽ.
Irã dñi portabo qm̃ peccaui ei. donec cãm i
meã iudicet. et faciat iudiciũ meũ. Educet
me in lucẽ. uidebo iusticiã ei⁹. et aspiciat me
inimica mea. et operiet confusione. Que dic̃ ad
me. ubi ẽ dñs d̃s tu⁹. Oculi mei uidebũt eã.
nũc erit i conculcatione ut lutũ platearũ. Dies
ut edificentur macie tue. In die illa lõge
fiet lex. In die illa et us̃ ad te ueniet assur.
et usq; ad ciuitates munitas. et a ciuitatib;
munitis us̃ ad flumẽ. et ad mare de mari a
ad montẽ de monte. et t̃ra erit i desolõne ꝓp
habitatores suos. et ꝓp fructũ cogitationũ eo
rũ. Pasce ꝓplm̃ tuũ in ũga tua. gregẽ he
reditatis tue. habitantes solos in saltu. in me
dio carmeli pascent̃ basan et galaad iux̃
dies antiqs scd̃m diẽ egressionis tue de t̃ra e
gipti ostendã ei mirabilia. Videbũt gñs. et cõ
fundentur sr̃ oĩ fortitudine sua. ponẽt man⁹
sr̃ os. aures eo₂ surde erũt. Lingent puluẽ
rem sic serpens. uelut reptilia t̃re ꝑturba
buntur de edib; suis. dñm dm̃ nostrũ nõ
desiderabunt. et timebũt te. Quis d̃s silis tui
q̃ auferes iniqtatẽ. et transferes pc̃cm̃ reliq
rũ hereditatis tue. Nõ immittet ultra furo
rẽ suũ. qm̃ uolens miam est. Reuertetur
et miserebitur nri. deponet iniquitates
nr̃as et piciet in ꝓfund̃ maris oĩa pecca
nr̃a. Dabis ueritatem iacob. miam abrahã.
q̃ iurasti patrib; nr̃is a dieb; antiquis.
Explicit micheas ꝓpha. Incipit plog̃
Naum ꝓpham Naum ꝓphete
añ aduentũ regis assirio₂ q̃
ꝓplm̃ isrt̃ captiuũ in suas regi
ones transtulerat. fuisse hebre
o₂ traditio confirmat. Siquid̃
in fine h⁹ lectionis dicti regis
aduentũ iste ꝓpha ãnũciare
monstratur. Sz ẽ habitatores niniue iona
in tantum ciuitatis ꝑdicante ne diuina ira
denũciatam interitũ sustinuerent peccato₂. et ipie
tatis ꝑniam egissent. accepta dei mia gra
uiorib; se criminib⁹ inplicuerũt. Quã de cã
memorat⁹ ꝓpha. spũ sed plen⁹ iudiciũ dei
annũcians ita est locutus. Deus zelans et
ulciscens dñs et c̃. Iam enĩ. x. t̃rib⁹ ab as
siriis ducte fuãnt i captiuitatẽ sub ezechi
a rege iuda. sub quo ẽ nũc in desolõne ꝓ
pli transmigratio. aduersus niniuem uisio i
nitur. nec erat parua consolo t̃ris his q̃ tam
assiriis seruiebant qm̃ reliqs qui sub eze
chia de tribu iuda et beniamin. ab eisdem
hostib; in obsidiab; tenebantur ut audirent assirios
quoq; a chaldeis esse capiendos sic in sequen
tib; libri h⁹ demonstrabit. Explicit plog⁹.
Onus niniue. Incipit Na
Liber uisionis um ꝓpheta
naum helsei. Dñs emula
tor et ulciscens dñs. Vlciscẽs
dñs et hñs furorẽ. ulciscẽs dñs
in hostes suos. et irascẽs ipse
inimicis suis. Dñs paciens
et magnus fortitudine. et mũdans nõ faciet
inocentẽ. Dñs in tẽpestate et turbine uie
ei⁹. et nebule puluis pedũ ei⁹. Increpans
mare. et exsiccans illud. et oĩa flumina ad
desertũ adducẽs. Infirmat⁹ est basan et car
melus. et flos libani elanguit. Montes cõ
moti sũt ab eo. et colles desolati sũt. et con
tremuit t̃ra a facie ei⁹. et orbis. et oẽs inhabitan
tes in eo. Añ faciẽ indignationis ei⁹ quis
stabit. et quis resistet in ira furoris eius.
Indignatio ei⁹ effusa ẽ. ut ignis et petre
dissolute sũt ab eo. Bon⁹ dñs et confortans
in die tribulationis. et sciens sꝑantes i se. Et
in diluuio ꝑtereunte consũmationẽ faciet
loci ei⁹. et inimicos eius ꝑsequntur tenebre.
Quid cogitatis contra dñm consũmationẽ ipse
faciet. Nõ consurget duplex tribulatio. Quia sic
spine se inuicẽ conplectuntur. sic conuiuium
pariter potantium consumetur. quasi stipu
la ariditate plena. Ex te exibit cogitãs
contra dñm maliciã mente ꝑtractans ꝑuarica
tionẽ. Hec dicit dñs. Si ꝑfecti fuerĩt et ita
plures. sic quoq; attondentur. et ꝑtransibit. Af
flixi te. et nõ affligam te ultra. et nũc cõteram
uirgã ei⁹ de dorso tuo. et uincla tua disrũ
pam. et ꝑcipiet sr̃ te dñs. nõ seminabitur
ex noĩe tuo amplius. de domo dei tui interfi
ciã sculptile. et conflatile ponã sepulcrũ tu
um. qr inhonoratus es. Ecce sr̃ montes pedes
euãgelizantis et annũciantis pacẽ. Cele
bra iuda festiuitates tuas. et redde uota tua.
qr nõ addiciet ultra ut ꝑtranseat inte belial
II uniuersus interiit.
Ascendit qui dispergat corã te. q̃ custodit

obsidionem. contemplare uiam. conforta lumbos.
robora uirtutem ualde. Quia sicut reddidit dominus su-
perbiam iacob. sic superbiam israel. Quia uastatores di-
ssipauerunt eos. et propagines eorum corruperunt.
Clipeus fortium eius igneus. Viri exercitus in cocci-
neis. Ignee habene currus in die preparatio-
nis eius. et agitatores eius consopiti sunt. In iti-
neribus conturbati sunt. quadrige collise sunt
in plateis. Aspectus eorum quasi lampades. quasi
fulgura discurrentia. Recordabitur fortiorum
suorum. ruent in itineribus suis. et uelociter ascen-
dent muros eius. et preparabitur umbraculum. Porte
fluuiorum aperte sunt. et templum ad solum dirutum.
et miles captiuus abductus est. Et ancille eius
minabantur gementes ut columbe. murmurantes
in cordibus suis. Et niniue quasi piscina aquarum
aque eius. Ipsi uero fugerunt. State state. et non est qui
reuertatur. Diripite argentum. diripite aurum.
et non est finis diuitiarum ex omnibus uasis desidera-
bilibus. Dissipata est et scissa. et dilacerata. et cor ta-
bescens. et dissolutio geniculorum. et defectio in cunc-
tis renibus. et facies omnium sicut nigredo olle. Ubi
est habitaculum leonum et pascua catulorum leonum.
ad quam iuit leo ut ingrederetur illuc catulus le-
onis. et non est qui exterreat. Leo cepit sufficien-
ter catulis suis. et necauit leenis suis. et im-
pleuit preda speluncas suas. et cubile suum ra-
pina. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum. et
succendam usque ad fumum quadrigas tuas. et
leunculos tuos comedet gladius. et extermina-
bo de terra predam tuam. et non audietur uox nun-
ciorum tuorum.

III Ve ciuitas sanguinum uniuersa mendacii dila-
ceratione plena. Non recedit a te rapina
uox flagelli et uox impetus rote. et equi frementis
et quadrige feruentis. et equitis ascendentis
et micantis gladii et fulgurantis haste. et multi-
tudinis interfectorum et grauis ruine. nec est finis
cadauerum. et corruent in corporibus suis. Propter
multitudinem fornicationum meretricis speciose et
grate. et habentis maleficia que uendidit gentes in for-
nicationibus suis. et familias suas in maleficiis
suis. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum. et reue-
labo pudenda tua in facie tua. et ostendam genti-
bus nuditatem tuam. et regnis ignominiam tuam.
Et proiciam super te abhominationes tuas. et contumeliis
te afficiam. et ponam te in exemplum. Et erit omnis qui
uiderit te resiliet a te et dicet. Vastata est ni-
niue. Quis commouebit super te caput? Unde queram con-
solatorem tibi? Numquid melior es alexandria
populorum que habitat in fluminibus? aque
in circuitu eius. cuius diuitie mare. aque mu-
ri eius. Ethiopia fortitudo eius. et egiptus non est
finis. Affrica et libies fuerunt in auxilio tuo. Sed
et ipsa in transmigrationem ducta est. et in cap-
tiuitatem. Paruuli eius elisi sunt in capite om-
nium uiarum. et super inclitos eius miserunt sortem. et omnes
optimates eius confixi sunt in compedibus. Et tu ergo
inebriaberis. et eris despecta. et tu queres auxilium
ab inimico. Omnes munitiones tue sicut ficus cum
grossis suis. Si concusse fuerint cadent in os co-
medentis. Ecce populus tuus mulieres in medio
tui. inimicis tuis ad apertionem porte terre tue
pandentur. Deuorabit ignis uectes tuos. Aquam
propter obsidionem hauri tibi. Extrue munitiones tuas.
Intra in lutum. et calca. subigens tene laterem.
Ibi comedet te ignis. peribis gladio. deuorabit
te ut bruchus. Congregare ergo ut bruchus. mul-
tiplicare ut locusta. Plures fecisti negociatio-
nes tuas quam stelle sint celi. Bruchus expansus
est. et auolauit. Custodes tui quasi locuste. et par-
uuli tui quasi locuste locustarum. Que considunt in
sepibus in die frigoris. Sol ortus est. et auolauerunt.
et non est cognitus locus earum ubi fuerint. Dormita-
uerunt pastores tui rex assur. sepelientur princi-
pes tui. Latitauit populus tuus in montibus. et non
est qui congreget. Non est obscura contritio tua.
pessima est plaga tua. Omnes qui audierunt audi-
tionem tuam compresserunt manum super te. Quia super quem non
transiit malicia tua semper. Explicit naum propheta.

Incipit prologus abacuc prophete.

Quatuor prophete in .xii.
prophetarum uolumine sunt. Ex quibus
tres in principio lemma. id est pon-
dus titulum habent. naum. aba-
cuc. et malachias. Porro zacha-
rias in medio et circa finem
duos huiuscemodi ponit titulos. ex quibus
unus est onus uerbi domini. in terra adrach et dam-
asci requies eius. Alter in fine. id est onus uerbi domini
super israel. De naum ordinibus tuis iam liber editus
est de zacharia et malachia. si uita comes
fuerit dissereres. Nunc abacuc habes in ma-
nibus. qui uel ex eo quod amabilis domino est uocatur
amplexatio. uel quod in certamen et luctam cum deo
dicam amplexum. cum ideo congreditur amplexan-
tis. id est luctantis sortitus est nomen. Nullus enim
tam audaci uoce ausus est deum ad disceptatio-
nem iusticie prouocare. et dicere ei. Cur in rebus
humanis et mundi istius pompa tanta rerum
uersatur iniquitas. Vociferabor ad te im-
paciens. et non saluabis. Quare ostendisti mi-

iniquitatem et laborem vides? Lacerata est lex
et non pervenit usque ad finem rectum iudicium.
quia impius prevalet adversus iustum. ideo egreditur
ad iudicium perversum. Vide quam temeraria vox
sit. et quod dicam in blasphemantis creatorem suum ad
iudicium provocare. et vas fingulo adversus figu
lum. cur tale vel tale factum sit disputare. Nec
non et hoc animadvertendum quod assumptio vel pondus
que gravia iam esse diximus. prophete visio est. et ad
versum montani dogmata perversum intelligit quod
videt. nec ut amens loquitur nec in ore insanien
tium feminarum dat sine mente sonum. Unde et apostolus
iubet ut si prophetantibus aliis alii fuerit reve
latum. taceant qui prius loquebantur. et statim
subiunxit. Non est enim dissensionis deus. sed
pacis. Ex quo intelligitur cum quis ex voluntate taceat
et alii locum dat ad loquendum posse. et loqui et tacere
cum velit. Qui autem in extasi id est invitus loquitur. nec
tacere nec loqui in sua potestate habet. Illud quoque
disce quia semel a me violenter exigis. ut quasi
gradibus quibusdam et scalas ad altiora intenta
historiam tibi interpreter prophetam esse contra babylo
nem. et nabuchodonosor regem chaldeorum. Ut quomodo fuit
propheta naum. quem abacuch sequitur vaticinium
vim habet contra ninivem et assirios qui vasta
verunt x. tribus que vocantur israel. ita abacuch
prophetiam habet adversus babilonem et nabuch.
a quibus iudas et ierusalem. templumque subversa
sunt. Et ut scias eo tempore fuisse abacuc quo iam
due tribus que vocabantur iuda ducte erant in
captivitatem. Daniel docere te poterit. ad quem
in lacum leonum abacuc cum prandio mittitur.
quamquam apud hebreos hec ipsa non legatur histo
ria. Igitur sive quis recipit scripturam illam.
sive non recipit utrumque pro nobis est. Aut enim
recipit illam postquam factam rem liber abacuc texi
tur. aut non recipit. et quia propheta scribit que ven
tura cognoscit. Interim secundum litteram causatur
adversus deum propheta. cur nabuchodonosor templum vas
tet. et iudaiam. cur ierusalem quondam urbs dei de
struatur. quare clamet propheta et non audiatur.
vociferetur ad deum oppressus a chaldeis. et non
salvetur. Quare et ipse propheta vel propheta in
cuius persona loquitur ad hoc vixerit. et huc usque perduc
tus sit. ut iniquitatem hostium. et suum videat
laborem. Cur iniusticia prevalet adversus iustum. et
hoc dicit prementis angustia. nesciens aurum
in igne conflari. et tres pueros de camino pu
riores exisse quam intraverant. Sed et hec generaliter
accipere possumus. quod ex persona humane im
pacientie loquitur. ut in querulam vocem et plenam
doloris erumpat dicens. Quare respicis contemptores. et taces conculcante impio iustiorem se. hec
autem loquitur nesciens iudicia dei investigabilia
et profundum divitiarum sapientie et scientie eius. quia non
ita videt deus ut videt homo. homo tantum presen
tia respicit. deus futura et eterna cognoscit.
Et quomodo si eger et estuans febribus aquam
frigidam postulet. et vocat ad medicum. Usque
patior. crucior. examinor. Usque medice cla
mabo et non exaudies. Et respondit ei sapientis
simus et clementissimus medicus. Scio quidem te prohi
bere in quod postulas dare. Non misereor tui.
quia mea ista crudelitas et voluntas tua querit
petit. Ita et deus noster sciens sue clementie pon
dera atque mensuras. interdum non exaudit cla
mantem. ut comprobet. et magis provocet ad ro
gandum. et quasi ignem excoctum iustiorem et puriorem faciat. quod intelligens apostolus. sed id quod nostrum est consecutus a domino ait. Sed non deficimus et benedicimus dominum in omni tempore. Et scit quia qui perseveraverit
usque in finem hic salvus erit. et gloriatur in la
bore et dolore. et cum ieremia dicit. tribulationem
et miseriam invocabo. Ut quomodo alius invocat
deum sic scilicet vir et bellator. invicte ad extremum
se et probandum tribulationem et miseriam venire de
sideraverat. Explicit prologus. Incipit aba
cuc propheta.

Onus quod vidit
abacuc propheta. Usque domine cla
mabo et non exaudies. vocife
rabor ad te vim paciens et non
salvabis? Quare ostendisti mi
chi iniquitatem et laborem videre preda
et iniusticia contra me. Quare
respicis contemptores. et taces conculcante impio
iustiorem se. et facies homines quasi pisces maris.
et quasi reptilia non habentia ducem. Et factum est
iudicium et contradictio potentior. Propter hoc la
cerata est lex. et non pervenit usque ad finem iudici
um. quia impius prevalet adversus iustum. propterea
egreditur iudicium perversum. Aspicite in gen
tibus. et videte. et admiramini. et obstupesci
te. quia opus factum est in diebus vestris. quod nemo
credetur cum narrabitur. Quia ecce ego sus
citabo chaldeos gentem amaram et velocem am
bulantem super latitudinem terre ut possideat
tabernacula non sua. Horribilis et terribilis est ex
semetipsa. iudicium et onus egredietur. Leviores
pardis equi eius. et velociores lupis vespertinis.
et diffundentur equites eius. Equites namque
eius de longe venient. volabunt quasi aquila festi
nans ad comedendum. Omnis ad predam venient.

facies eorum ventus urens. et congregabit quasi
harenam captivitatem. et ipse de regibus trium
phabit. et tyranni ridiculi eius erunt. Ipse super
omnem munitionem ridebit. et comportabit agge
rem. et capiet eam. Tunc mutabitur spiritus eius. et pertran
sibit. et corruet. hec est fortitudo eius dei sui.
Numquid non tu a principio domine deus meus. sancte meus. et
non moriemur. domine in iudicium posuisti eum.
et fortem ut corriperes fundasti eum. Mundi sunt
oculi tui ne videas malum. et respicere ad iniqui
tatem non poteris. Quare non respicis super iniqua agen
tes. et taces devorante impio iustiorem se. et facies
homines quasi pisces maris. et quasi reptile non habens
principem. Totum in hamo sublevavit. traxit
illud in sagena sua. et congregavit in rete
suo. Super hoc letabitur et exultabit. Propterea immo
labit sagene sue. et sacrificabit reti suo. quia
in ipsis incrassata est pars eius. et cibus eius elec
tus. Propter hoc ergo expandit sagenam suam. et semper
interficere gentes non parcet.

.ij. II Super custodiam meam stabo. et figam gradum
meum super munitionem. et contemplabor ut vide
am quid dicatur mihi. et quid respondeam ad ar
guentem me. Et respondit dominus mihi. et dixit. Scribe
visum et explana eum super tabulas ut percurrat
qui legerit eum. Quia adhuc visus procul et ap
parebit in finem. et non mentietur. Si moram fecerit
expecta illum. quia veniens veniet. et non tarda
bit. Ecce qui incredulus est non erit recta anima
eius in semet ipso. Iustus autem ex sua fide vivet.
Et quomodo vinum potantem decipit sic erit su
perbus vir. et non decorabitur. qui dilatavit
quasi infernus animam suam. et ipse quasi mors. et non
adimpletur. et congregabit ad te omnes gentes. et co
acervabit ad se omnes populos. Numquid non omnes
isti super eum parabolam sument. et loquelam
enigmatum eius. et dicetur. Ve ei qui multipli
cat non sua. Usquequo et aggravat contra se densum
lutum. Numquid non repente consurgent qui
mordeant te. et suscitabuntur lacerantes
te. Et eris in rapinam eis. quia tu spoliasti gentes
multas. spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de
populis propter sanguinem hominis. et iniquitatem terre
civitatis. et omnium habitantium in ea. Ve qui
congregat avaritiam malam domui sue ut sit in
excelso nidus eius. et liberari se putat de ma
nu mali. Cogitasti confusionem domui tue. Con
cidisti populos multos. et peccavit anima tua. quia
lapis de pariete clamabit. et lignum quod inter
iuncturas edificiorum est respondebit. Ve qui edi
ficat civitatem in sanguinibus. et preparat urbem
in iniquitate. Numquid non hec sunt a domino exercituum.
Laborabunt enim populi in multo igni. et gentes in va
cuum. et deficient. quia replebitur terra. ut cognoscat
gloriam domini. quasi aque operientes mare. Ve qui potum
dat amico suo mittens fel suum. et inebrians
ut aspiciat nuditatem eius. repletus est ignomi
nia pro gloria. Bibe tu quoque et consopire. circum
dabit te calix dextere domini et vomitus ignomi
nie super gloriam tuam. quia iniquitas libani operiet te.
et vastitas animalium deterrebit eos. de sanguinibus
hominum et iniquitate terre et civitatis et omnium ha
bitantium in ea. Quid prodest sculptile quia sculp
sit illud fictor suus conflatile. et imaginem fal
sam. Quia speravit in figmento fictor eius ut
faceret simulacra muta. Ve qui dicit ligno
expergiscere surge lapidi taceti. Numquid ipse
docere poterit. ecce iste qui coopertus est auro et
argento. et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus
autem in templo sancto suo sileat a facie eius
omnis terra. canticum abacuc prophete. III

Domine audivi auditionem tuam et timui. Domine .p.
opus tuum in medio annorum vivifica illud.
In medio annorum notum facies cum iratus fue
ris misericordie recordaberis. Deus ab austro veniet et
sanctus de monte pharan. Operuit celos gloria eius
et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut
lux erit cornua in manibus eius. Ibi abscondi
ta est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit mors.
Egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et
mensus est terram. Aspexit et dissolvit gentes. et
contriti sunt montes seculi. Incurvati sunt
colles mundi ab itineribus eternitatis eius. Pro
iniquitate vidi tentoria ethiopie turbabun
tur pelles terre madian. Numquid in flumi
nibus iratus es domine aut in fluminibus furor
tuus vel in mari indignatio tua. Qui ascen
des super equos tuos et quadrige tue salvatio.
Suscitans suscitabis arcum tuum iuramenta
tribubus que locutus es. Fluvios scindes terre
viderunt te et doluerunt montes gurges aquarum
transiit. Dedit abyssus vocem suam altitudo
manus suas levavit. Sol et luna steterunt in
habitaculo suo in luce sagittarum tuarum ibunt
in splendore fulgurantis haste tue. In fre
mitu conculcabis terram. in furore obstupefa
cies gentes. Egressus es in salutem populi tui in salutem
cum christo tuo. Percussisti caput de domo impii.
denudasti fundamentum eius usque ad collum. Male
dixisti sceptris eius capiti bellatorum eius
venientibus ut turbo ad dispergendum me. Ex
ultatio eorum sicut eius qui devorat pauperem

in abscondito. Viam fecisti in mari equis tuis
in luto aquarum multarum. Audivi et conturbatus
est venter meus; a voce contremuerunt labia mea.
Ingrediatur putredo in ossibus meis et subter
me scateat. Ut requiescam in die tribulationis:
et ascendam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim
non florebit et non erit germen in vineis. Mentie-
tur opus olive et arva non afferent cibum. Absci-
detur de ovili pecus et non erit armentum in presepi-
bus. Ego autem in domino gaudebo et exultabo in deo
ihesu meo. Deus dominus fortitudo mea et ponet pedes
meos quasi cervorum. Et super excelsa mea deducet
me victor in psalmis canentem. Explicit A-
.f. bacuc propheta. Incipit prologus sophonie
Tradunt hebrei prophete.
cuiuscumque prophete pater aut avus
ponatur in titulo ipsos quoque prophetas
fuisse. Sin autem eos unus de .xii.
prophetis qui dixit non sum propheta nec
filius prophete. sed pastor capras vel-
licans siccomoros patris nomen in titulo non
habere. Hoc si verum est sophonias propheta quem nomi-
nis ita dicam prophetico et gloriosa maiorum suorum stir-
pe generatus est. Habet enim patrem chusi avum
godoliam proavum amasiam atavum ezechiam et
talem quadrigam ipse velut eximius auriga
complevit. Nomen sophonie alii speculam alii
archanum domini transtulerunt. Sive quod specula-
sive absconditum domini inspexit. Utrumque prophete conve-
nit. Dicitur enim ad ezechielem. fili hominis speculatorem
domui israel te posui. Iste ergo propheta qui erat
in specula et in sublimibus constitutus et noverat
misteria domini. Filius erat chusi qui interpretatur hu-
militas. Hebrei quoque avum godoliam qui dicitur
magnitudo domini. et proavum amasiam qui interpre-
tatur in sermone domini. Atavum ezechiam qui
sonat fortitudo domini. De fortitudine itaque do-
mini natus est sermo domini. et de sermone domi-
ni nata est domini magnitudo. et de magnitudine
domini nata est humilitas. ut cum perfectus ali-
quis ad perfectum dicat. quia non sum dignus voca-
ri apostolus. et illud in psalmo. domine non est exal-
tatum cor meum neque elati sunt oculi mei. Iosi-
am regem iude cuius temporibus sophonias prophe-
tasse invenitur deo pre omnibus regibus iude
placuisse historia .iiii. libri regum et secundi
paralipomenon demonstrat. Iosias simulacra que pa-
ter eius amon vel avus manasses in templo dei
collocaverat deiecta comminuisse monstratur.
In quibus et serpentem eneum a moyse factum
cui errori inductus populus sub specie ydolorum
detentus admiserat. et custodisse pascha a-
mittissa temporibus multis solus celebrasse mon-
stratur. Ideo deus per prophetam temporibus memorati
regis. que eventura erant ostendens generaliter
quisque lectione comprehensis. Affuturum iudicium
populo suo visit salutem et ruinam ierusalem vasta-
tionem tue templi tribuenda textu lectionis
denuntiavit. Explicit prologus. Incipit
Verbum sophonias propheta
domini quod factum est ad sophoni-
am filium chusi filii godolie
filii amasie filii ezechie in
diebus iosie filii amon regis
iuda. Congregans congregabo
omnia a facie terre dicit dominus con-
gregans hominem et pecus. congregans volatilia
celi et pisces maris. et ruine impiorum erunt
et disperdam homines a facie terre dicit dominus. Et exten-
dam manum meam super iudam et super omnes habitatores
ierusalem. et disperdam de loco hoc reliquias baal
et nomina edituorum cum sacerdotibus et eos qui adorant
super tecta militiam celi et adorant et iurant in
domino et iurant in melchom. Et qui avertuntur de post
tergum domini et qui non quesierunt dominum nec investiga-
verunt eum. Silete a facie domini dei quia iuxta est dies
domini quia preparavit dominus hostiam. Sanctificavit vo-
catos suos. et erit in die hostie domini. Visitabo
super principes et super filios regis. et super omnes qui indu-
ti sunt veste peregrina. Et visitabo super omnem
qui arrogans ingreditur super limen in die illa. Qui
complent domum domini dei sui iniquitate et dolo. Et
erit in die illa dicit dominus. Vox clamoris a por-
ta piscium et ululatus a secunda et contritio magna
a collibus. Ululate habitatores pile. Conticuit
omnis populus chanaan. disperierunt omnes involuti ar-
gento. Et erit in tempore illo. Scrutabor ierusalem in
lucernis et visitabo super viros defixos in fecibus
suis. Qui dicunt in cordibus suis. Non faciet bene
dominus et non faciet male. Et erit fortitudo eorum in
direptionem et domus eorum in desertum. Et edifica-
bunt domos et non habitabunt. et plantabunt vine-
as et non bibent vinum earum. Iuxta est dies domini
magnus iuxta et velox nimis. Vox diei domini a-
mara. tribulabitur ibi fortis. Dies ire dies illa.
dies tribulationis et angustie. dies calamitatis
et miserie. dies tenebrarum et caliginis. dies
nebule et turbinis. dies tube et clangoris super
civitates munitas. et super angulos excelsos. Et
tribulabo homines. et ambulabunt ut ceci quia domino pec-
caverunt. et effundetur sanguis eorum sicut humus II
et corpora eorum sicut stercora.

Sed et argentum eorum et aurum eorum non poterit libe-
rare eos in die ire domini. In igne zeli eius devo-
rabitur omnis terra. quia consummationem cum festinatio-
ne faciet cunctis habitantibus terram. Convenite
II congregamini gens non amabilis priusquam pariat
iussio quasi pulverem transeuntem diem. antequam ve-
niat super vos ira furoris domini. antequam veniat
super vos dies indignationis eius. Querite dominum omnes
mansueti terre qui iudicium eius estis operati. Querite
iustum. querite mansuetum. Si quomodo abscondami-
ni in die furoris domini. quia gaza destructa erit. et
ascalon in desertum. azotum in meridie eicient.
et accaron eradicabitur. Ve qui habitatis funiculum
maris. gens perditorum. verbum domini super vos chanaan.
terra philistinorum. et disperdam te. ita ut non sit in-
habitator. Et erit funiculus maris requies pasto-
rum. et caule pecorum. Et erit funiculus eius qui re-
manserit de domo iuda. Ibi pascentur in domi-
bus ascalonis. ad vesperam requiescent. quia visi-
tavit eos dominus deus eorum. et avertet captivitatem
eorum. Audivi opprobrium moab. et blasphemias
filiorum amon. que exprobraverunt populo meo. et ma-
gnificati sunt super terminos eorum. Propterea vivo e-
go dicit dominus exercituum deus israel. Quia moab
ut sodoma erit. et filii amon quasi gomorra.
Siccitas spinarum. et acervi salis. et desertum usque
in eternum. Reliquie populi mei diripient illos.
Residui gentis mee possidebunt eos. Hoc enim
eis eveniet pro superbia sua. quia blasphemave-
runt. et magnificati sunt super populum domini exerci-
tuum. Horribilis dominus super eos. et attenuabit omnes
deos terre. et adorabunt eum viri de loco suo. omnes
insule gentium. Sed et vos ethiopes interfecti
gladio meo eritis. et extendet manum suam
super aquilonem. et perdet assur. et ponet speciosam
in solitudinem. et in invium. et quasi desertum.
Et accubabunt in medio eius omnes greges bestie
gentium. et onocrotalus et hericius in liminibus
eius morabuntur. Vox cantantis in fenestra. cor-
vus in superliminari. quoniam attenuabo robur eius.
Hec est civitas gloriosa. habitans in confidentia. que
dicebat in corde suo. ego sum. et extra me non
est alia amplius. Quomodo facta est in desertum cubi-
le bestie. Omnis qui transit per eam sibilabit. et mo-
vebit manum suam.
III Ve provocatrix et redempta civitas. columba
non audivit vocem. et non suscepit discipli-
nam. In domino non est confisa. ad deum suum non
appropinquavit. Principes eius in medio eius quasi
leones rugientes. Iudices eius lupi vespe-
re non relinquebant in mane. Prophete eius vesani
viri infideles. Sacerdotes eius polluerunt sanctum. in-
iuste egerunt contra legem. Dominus iustus in medio eius
non faciet iniquitatem. Mane. mane. iudicium su-
um dabit in luce. et non abscondetur. Nescivit autem
iniquus confusionem. Disperdidi gentes et dissipati sunt
anguli eorum. desertas feci vias eorum. dum non
est qui transeat. desolate sunt civitates eorum non re-
manente viro. neque ullo habitatore. Dixi. Attamen
timebis me. suscipies disciplinam. et non peribit
habitaculum eius. propter omnia in quibus visitavi eam. Ve-
rumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes
suas. Quapropter expecta me dicit dominus. in die re-
surrectionis mee in futurum. quia iudicium meum
ut congregem gentes. et colligam regna. et effundam super
eos indignationem meam. omnem iram furoris mei.
In igne enim zeli mei devorabitur omnis terra. quia tunc
reddam populis labium electum. ut invocent
omnes in nomine domini. et serviant ei humero uno. Ultra
flumina ethiopie. inde supplices mei filii
dispersorum meorum deferent munus mihi. In die illa
non confunderis super cunctis adinventionibus tuis. quibus
prevaricata es in me. quia tunc auferam de medio
tui magniloquos superbie tue. et non adicies ex-
altari amplius in monte sancto meo. Et derelinquam
in medio tui populum pauperem. et egenum. et sperabunt
in nomine domini reliquie israel. Non facient iniquitatem.
nec loquentur mendacium. et non invenietur in ore eorum
lingua dolosa. quoniam ipsi pascentur. et accubabunt.
et non erit qui exterreat. Hec dicit dominus. Lauda fi-
lia sion. iubila filia israel. letare. et exulta israel
in omni corde filia ierusalem. Abstulit dominus iudicium
tuum. avertit inimicos tuos rex israel. Dominus in me-
dio tui non timebis malum ultra. In die illa di-
cetur ierusalem. noli timere sion. non dissolvantur
manus tue. Dominus deus tuus in medio tui fortis.
ipse salvabit. gaudebit super te in letitia. Silebit
in dilectione tua exultabit super te in laude.
Nugas qui a lege recesserant congregabo. quia ex
te erant. ut non ultra habeas super eis opprobrium. Ecce ego
interficiam omnes qui afflixerunt te in tempore illo. et salva-
bo claudicantem. et eam que eiecta fuerat congregabo. et
ponam eos in laudem et in nomen in omni terra confusi-
onis eorum in tempore illo quo adducam vos. in tempore
quo congregabo vos. Dabo enim vos in nomen et in
laudem omnibus populis terre. cum convertero captivitatem
vestram coram oculis vestris dicit dominus. Explicit sopho-
nias propheta. Incipit prologus aggei prophete.

Ieremias propheta ob causam periurii sedechie
regis. ut in historia libri secundi paralipomenon
indicatur. qui fidem promissam nabuchodonosor regi
chaldeorum non servaverat populum israel refert

cũ memorato rege isrł expugnata ierłm.
captiuũ babiloniã fuisse pductũ. Sȝ cũ me
moratꝰ ppħe isti‹us› tꝑib; ꝑ dolus seruiendo ↄ̃
effusiõe sanguinis inocentiũ. se gñiz impias
set. Volens ergo ds gñgationẽ uniũsã eiꝰ
ppłi ob eas memoratas penitꝰ depire. lxx.
annoꝝ captiuitatẽ eiusdꝰ pplm in tra chal
deoꝝ statuit susti‹n›ne. Hac rõne ut ↄpleto nu
mero ãnoꝝ nouꝰ ppłe imunis a memora
tis pccis ad renouationẽ ierłm pueniret.
Sexagesimo itaq; scdo anno regno chalde
oꝝ subuso. cui adhuc. viii. anni ad regnã
dũ restabãt. Ad q̃. vi. uisio danieł ostendit
ꝑ eam sacłegii. q̃ in ead uisione ↄtinetur
fuisse extinctum. Darĭꝰ q̃ medus ipabat. ut
. vii. uisio danieł ostendit. memoratoꝝ reg
no successit. Cuiꝰ pmo ãno regni ut decla
uisio ostendit danieł. supputans ãnis uidet
appinqre tꝑs reuisionis que ꝑ ieremiã fu
erat pmissa. orãs tã ꝑ se qm ꝑ pplo eandẽ
pmissionẽ a dõ postulabat ipleri. Cui per
gabrielẽ angłm in ead uisione uix pcces eiꝰ
dẽ uniũsa ẽẽ ↄpleta ds edixit. Nã mortuo sũ
pradicto rege medoꝝ ⁊ succedente ĩ regno cyro
rege psaꝝ. pmissione dei ↄpleta ꝑ eundem
regem pplm isrł in ierłm reducturum. historia
libri scdi paralip. ⁊ initiũ esdre ↄfirmat. Sũq;
a pplo isrł ⁊ a senioribȝ tẽplũ dei edificatĩ ce
pisset. Mortuo cyro rege psaꝝ ac regnãte da
rio rege psaꝝ. qui memorato successerat.
Vicine gentes ciuitatis ierłm ut isd esdras
refert. restaurationẽ tẽpli ⁊ ciuitatis ipe
dire ceperũt. Qua rõne deinceꝑ pple isrł res
taurationẽ sup dci tẽpli dimi‹s›it. necd iuxta ꝑ
missionẽ ↄcessã ẽẽ credebãt. Pp qd in scdo
ãno regni memorati darii regis psaꝝ. ag
geus ppħa. a dõ missꝰ ad zorobabel q̃ de tribu
iuda erat. q̃ potestatẽ regni susceperat. et
ihm filiũ iosedech sũmũ sacerdotẽ admonet.
ut cdant. ↄpleto nũo ãnoꝝ tꝑs restaurationis
ierłm aduenisse. Hi eciã addito ne incredulita
tẽ ꝑ uellet mutari. de q̃ ds dix ꝑ eũ. Pple hic
dicit. nõd uenit tꝑs ut reedificetur domꝰ dei.
Oĩa aũ q̃ textu hꝰ pphe ↄtinet. reuisionẽ ꝑ.
edificõnẽ tẽpli. renouationẽ ciuitatis. obser
uãtiã sacerdotalẽ. ⁊ magni regnoꝝ extoꝝ sig
nificant. Explẽt plog. Incipit ag
geus ppħeta

In anno scdo darii regis
psaꝝ. in mse. vi. in die una mẽsis factũ
est uerbum dñi in manu aggei pphe ad
zorobabel filiũ salathiel ducem iuda.
⁊ ad ihm filiũ iosedech sacerdotẽ magnũ dicẽs.
Hec dicit dñs exercituũ dicẽs. Pple iste dicit. nõ
uenit tꝑs domꝰ dñi edificande. Et factũ est
uerbũ dñi in manu aggei pphe dicẽs. Nũq;
tꝑs uobis est ut habitetis in domibȝ laqueatis.
domꝰ ista deserta. Et nũc hec dicit dñs exerci
tuum. Ponite corda ura sup uias uras. Semi
nastis multũ. ⁊ intulistis paꝝ. comedistis.
⁊ nõ estis saciati. bibistis. ⁊ nõ estis inebri
ati. opuistis uos. ⁊ nõ estis calefcti. Et q̃ mer
cedes ↄgregauit misit eas ĩ sacculũ per
tusũ. Hec dicit dñs exercituũ. Ponite corda
ura sup uias uras. ascendite ĩ montẽ. por
tate ligna. ⁊ edificate domũ. ⁊ acceptabilis
mi erit. ⁊ glificabor dic dñs. Respexistis ad
ãpliꝰ. ⁊ ecce factũ ẽ minꝰ. ⁊ intulistis in do
mũ. ⁊ exsufflaui illd. Qm ob cam dic dñs
exercituũ. qr domꝰ mea deserta ẽ. ⁊ uos fes
tinatis unꝰ quisq; ĩ domũ suã. Pp hoc sup uos
phibiti sunt celi ne darent rorem. ⁊ tra phi
bita ẽ ne daret gñm suũ. Et uocaui siccita
tẽ sup trã. ⁊ sup montes. ⁊ sup triticũ. ⁊ sup ui
nũ. ⁊ sup oleũ. ⁊ q̃cũq; pfert humus. ⁊ sup
hoĩes. ⁊ sup iumẽta. ⁊ sup oẽm laborẽ manu
um. Et audiuit zorobabel filiꝰ salathiel.
⁊ ihc filiꝰ iosedech sacdos magnꝰ. ⁊ oẽs reliqe
ppłi uocẽ dei sui. ⁊ uba aggei pphe. sic misit
eũ dñs ds eoꝝ ad eos. ⁊ timuit oĩs pple a
facie dñi. Et dixit aggeus nũciꝰ dñi de nũ
ciis dñi pplo dicẽs. Ego uobiscũ dic dñs. Et susci
tauit dñs spm zorobabel filii salathiel ducis
iuda. ⁊ spm ihu filii iosedech sacdotis mag
ni. ⁊ spm reliquoꝝ de oĩ pplo. ⁊ ingssi sunt
⁊ faciebãt opꝰ in domo dñi exercituũ dei sui.
In die. xx. ⁊ iiii. mẽsis. in. vi. II
mẽse. in anno scdo darii regis. in. vii.
mense. xx. ⁊ pma mẽsis factũ est ubũ dñi ĩ
manu aggei pphe dicẽs. Loqre ad zorobabel
filiũ salathiel ducẽ iuda. ⁊ ad ihm filium
iosedech sacdotẽ magnũ. ⁊ ad reliqs ꝑ dicẽs.
Quis in uobis est derelictus q̃ uidit domum istã
in glã sua pma. Et qd uos uidetis hanc nũc.
Nunquid nõ ita ẽ qsi nõ sit in oculis uris. Et nũc
ↄfortare zorobabel dicit dñs. ⁊ ↄfortare ihu
filii iosedech sacdos magne. ⁊ ↄfortare
oĩs pple tre. dicit dñs exercituũ. ⁊ facite q̃m
ego uobiscũ sũ dic dñs exercituum. Verbũ qd
pepigi uobiscum cũ egrederemini de egypto.
⁊ sps meus erit in medio urm. nolite timere. q̃
hec dicit dñs exercituũ. Adhuc unũ modicũ est.
⁊ ego mouebo celũ ⁊ trã. ⁊ mare. ⁊ aridam.

et movebo omnes gentes. et veniet desideratus cunctis gentibus. et implebo domum istam gloria, dicit dominus exercituum. Meum est argentum et meum est aurum, dicit dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissime plus quam prime, dicit dominus exercituum. et in loco isto dabo pacem, dicit dominus exercituum. In .xx. et .iiii. noni mensis in anno secundo Darii regis factum est verbum domini ad Aggeum prophetam dicens. Hec dicit dominus exercituum: Interroga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui, et tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem cibum, numquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes dixerunt: Non. Et dixit Aggeus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, numquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes et dixerunt: Contaminabitur. Et respondit Aggeus et dixit: Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam, dicit dominus, et sic omne opus manuum eorum, et omnia que obtulerunt ibi contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra, antequam poneretur lapis super lapidem in templo domini. Cum accederetis ad acervum .xx. modiorum, et fierent .x., et intraretis ad torcular ut exprimeretis .l. lagenas, et fiebant .xx. Percussi vos vento urente et aurugine et grandine omnia opera manuum vestrarum, et non fuit in vobis qui reverteretur ad me, dicit dominus. Ponite corda vestra ex die ista et in futurum, a die .xx. et .iiii. noni mensis, a die qua fundamenta templi domini iacta sunt, ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germine est? et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum olive non floruit. Ex die ista benedicam. Et factum est verbum domini secundo ad Aggeum in .xx. et .iiii. mensis dicens. Loquere ad Zorobabel ducem Iuda dicens. Ego movebo celum et terram pariter, et subvertam solium regnorum, et conteram fortitudinem regni gentium, et subvertam quadrigam et ascensorem eius, et descendent equi et ascensores eorum, vir in gladio fratris sui. In die illo dicit dominus exercituum, assumam te Zorobabel fili Salathiel, serve meus, dicit dominus, et ponam te quasi signaculum, quia te elegi, dicit dominus exercituum. Explicit Aggeus propheta.

Incipit prologus Zacharie prophete.

Anno secundo Darii regis Medorum Aggeum et Zachariam prophetasse lectiones eorum declarant. Sed hac de causa Aggeus Zacharie in ordine prophetarum prelatus videtur, quod cum duobus mensibus ut predicte lectiones ostendunt in prophetia precessisse invenitur ad restaurationem templi. precepto domini populum alacres esdra refert dicens. In secundo anno Darii regis prophetaverunt Aggeus et Zacharias filius Addo prophete super Iudeos qui erant in Iudea et in Ierusalem super Israel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iesus filius Iosedech et principes eius inchoaverunt edificare domum dei que est in Ierusalem. Quibus cum audisset populus ex oratione sua adiuvisset eos. Nam et populum Israel ab imitatione patrum delictorum per suam commonitionem iste propheta cupiens revocare verbis lectionis comprehensus est. Vidi noctem et ecce vir ascendens super equum rubeum sedentem et stantem in medio myrteti umbrosi. Cuius visionis hec solutio est. Vir ascendens super equum rubeum licet angelus intelligatur, tamen qui predicti coloris equum conscendere visus est, vindictam sanguinis in eam gentem significat proferendam que populum Israel in captivitatem redegerat. Nam et Ysaias propheta per ruborem vestimentorum in eis vindictam cum sanguine adeo proferendam demonstrans his verbis usus est dicens. Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra. Stantem vero in medio myrteti umbrosi quod dixit, leticiam prophete affuturam per myrteti significationem voluit significare vel designare. Cuius ligni Moyses in libro Levitico cum faceret mentionem ait. Accipietis die primo fructus ligni speciosi, ut leticiam populi per virolentis ligni umbraculum demonstraret. Sed hanc visionem que liberationem populi et vindictam de adversariis futuram demonstrat, ob hoc noctu propheta se vidisse memoravit, quia populum Israel in prima liberatione de terra Egypti noctu discessisse constabat. Cuius exempli presentis populus aliquam partem in se impleri videbatur. Liberatio eius de acerbitate captivitatis de terra Chaldeorum per noctem prophete est revelata. Explicit prologus.

Incipit Zacharias propheta.

In mense .viii. in anno secundo Darii factum est verbum domini ad Zachariam filium Barachie filii Addo prophetam dicens. Iratus est dominus super patres vestros iracundia. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum: Convertimini ad me, ait dominus exercituum, et convertar ad vos, dicit dominus exercituum. Ne sitis sicut patres vestri, ad quos clamabant prophete priores dicentes. Hec dicit dominus exercituum: Convertimini de viis vestris malis et cogitationibus vestris pessimis. Et non audierunt.

neque attenderunt ad me, dicit dominus exercituum.
Patres vestri ubi sunt, et prophete numquid in sempiternum
vivent? Verumtamen verba mea et legitima mea que
mandavi servis meis prophetis, numquid non comprehen-
derunt patres vestros? Et conversi sunt et dixerunt: Sicut
cogitavit dominus exercituum facere nobis secundum vias
nostras et secundum adinventiones nostras fecit nobis.
In die .xx. iiii. xi. mensis sabath, in anno secundo
Darii factum est verbum domini ad Zachariam filium
Barachie filii Addo prophetam dicens. Vidi per noc-
tem et ecce vir ascendens super equum rufum, et ipse
stabat inter mirteta que erant in profundo, et post
eum equi rufi, varii et albi. Et dixi: Quid sunt
isti domine mi? Et dixit ad me angelus domini qui loquebatur
in me: Ego ostendam tibi quid sint hec. Et re-
spondit vir qui stabat inter mirteta et dixit: Isti
sunt quos misit dominus ut perambulent terram. Et responderunt
angelo domini qui stabat inter mirteta et dixerunt:
Perambulavimus terram, et ecce omnis terra habitatur et
quiescit. Et respondit angelus domini et dixit: Domine exerci-
tuum usquequo tu non misereberis Ierusalem et urbium
Iuda quibus iratus es? Iste iam .lxx. annus est.
Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me verba bona,
verba consolatoria. Et dixit ad me angelus qui loquebatur
in me: Clama dicens. Hec dicit dominus exercituum:
Zelatus sum Ierusalem et Syon zelo magno, et ira
magna ego irascor super gentes opulentas, quia ego i-
ratus sum parum, ipsi vero adiuverunt in malum.
Propterea hec dicit dominus: Revertar ad Ierusalem in miseri-
cordiis. Domus mea edificabitur in ea, ait dominus
exercituum, et perpendiculum extendetur super Ierusalem. Ad-
huc clama dicens: Hec dicit dominus deus exercituum:
Adhuc affluent civitates mee bonis, et consola-
bitur dominus adhuc Sion, et eliget adhuc Ierusalem.

II Et levavi oculos meos et vidi, et
ecce quatuor cornua. Et dixi angelo qui loquebatur
in me: Quid sunt hec? Et dixit ad me: Hec sunt
cornua que ventilaverunt Iudam et Israel et Ierusalem.
Et ostendit michi dominus quatuor fabros. Et dixi: Quid isti
veniunt facere? Qui ait dicens: Hec sunt cornua
que ventilaverunt Iudam per singulos viros, et nemo
eorum levavit caput suum. Et venerunt isti deter-
rere ea, ut deiciant cornua gentium que levave-
runt cornu super terram Iuda ut dispergerent eam.
Et levavi oculos meos et vidi, et ecce vir, et ec-
ce in manu eius funiculus mensorum. Et dixi: Quo
tu vadis? Et dixit ad me: Ut metiar Ierusalem et
videam quanta sit latitudo eius et quanta longitu-
do eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egre-
diebatur, et alius angelus egrediebatur in occur-
sum eius, et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum
istum dicens: Absque muro habitabitur Ierusalem pre multi-
tudine hominum et iumentorum in medio eius. Et
ego ero ei, ait dominus, murus ignis in circuitu,
et in gloria ero in medio eius. O, o, o, fugite de ter-
ra aquilonis, dicit dominus, quoniam in quatuor ventos celi dis-
persi vos, dicit dominus. O Sion, fuge que habitas apud
filiam Babilonis, quia hec dicit dominus exercituum: Post
gloriam misit me ad gentes que spoliaverunt vos. Qui
enim tetigerit vos tangit pupillam oculi mei. Quia
ecce ego levo manum meam super eos, et erunt prede
hiis qui serviebant sibi, et cognoscetis quia dominus
exercituum misit me. Lauda et letare filia Syon,
quia ecce ego venio et habitabo in medio tui, ait
dominus. Et applicabuntur gentes multe ad dominum in
die illa, et erunt michi in populum, et habitabo in medio
tui, et scies quia dominus exercituum misit me ad
te. Et possidebit dominus Iudam partem suam in
terra sanctificata, et eliget adhuc Ierusalem. Sileat omnis ca-
ro a facie domini, quia consurrexit de habitaculo
sancto suo. Et ostendit michi sacerdotem magnum Ihesum
stantem coram angelo domini, et sathan stabat a
dextris eius ut adversaretur ei.

III Et dixit dominus ad sathan: Increpet dominus in te
sathan, et increpet dominus in te qui elegit Ierusalem.
Numquid non iste torris est erutus de igne? Et Ihesus
erat indutus vestibus sordidis, et stabat ante
faciem angeli. Qui respondit et ait ad eos qui stabant
coram se dicens: Auferte vestimenta sordida
ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniqui-
tatem tuam, et indui te mutatoriis. Et dixit:
Ponite cidarim mundam super caput eius. Et posuerunt
cidarim super caput eius mundam, et induerunt eum
vestibus. Et angelus domini stabat. Et contesta-
batur angelus domini Ihesum dicens: Hec dicit dominus exerci-
tuum: Si in viis meis ambulaveris et custodiam
meam custodieris, tu quoque iudicabis domum meam
et custodies atria mea, et dabo tibi ambu-
lantes de hiis qui nunc hic assistunt. Audi Ihesu
sacerdos magne, tu et amici tui qui habitant co-
ram te, quia viri portendentes sunt. Ecce enim
adducam servum meum ego orientem. Quia ecce
lapis quem dedi coram Ihesu super lapidem unum septem
oculi sunt. Et ecce ego celabo sculpturam eius,
ait dominus exercituum, et auferam iniquitatem terre illius
in die una. In die illa, dicit dominus exercituum, vo-
cabit vir amicum suum subter vineam suam
et subter ficum.

IIII Et reversus est angelus qui loquebatur in me,
et suscitavit me quasi virum qui suscitatur de
sompno suo. Et dixit ad me: Quid tu vides?
Et dixi: Vidi, et ecce candelabrum aureum totum

lampas eius super caput ipsius. et vii. lucerne
eius super illud. et vii. infusoria lucernis que erant
super caput eius. et due olive super illud. una a dex
tris lampadis. et alia a sinistris eius. Et respondi
et aio ad angelum qui loquebatur in me dicens. Quid
sunt hec domine mi? Et respondit angelus qui loquebatur
in me. et dixit ad me. Numquid nescis quid sunt
hec? Et dixi. Non domine mi. Et respondit et ait ad me di
cens. Hoc est verbum domini ad zorobabel dicens. Non
in exercitu. nec in robore. sed in spiritu meo dicit
dominus exercituum. Quis tu mons magne coram zorobabel
in planum? Et educet lapidem primarium.
et exequabit gratiam gratie eius. Et factum est verbum
domini ad me dicens. Manus zorobabel fundaverunt
domum istam. et manus eius perficient eam. et scietis
quia dominus exercituum misit me ad vos. Quis enim
despexit dies parvos? Et letabuntur. et videbunt
lapidem stagneum in manu zorobabel. Sep
tem isti oculi domini qui discurrunt in universam
terram. Et respondi. et dixi ad eum. Quid sunt due o
live iste ad dexteram candelabri. et ad sinis
tram eius? Et respondi secundo. et dixi ad eum. Quid sunt
spice olivarum que sunt iuxta duo rostra aurea
in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me
dicens. Numquid nescis quid sunt hec? Et dixi. Non
domine mi. Et dixit. Isti sunt duo filii olei splen
doris qui assistunt dominatori universe terre.
V Et conversus sum. et levavi oculos
meos. et vidi. et ecce volumen volans. Et dixit
ad me. Quid tu vides? Et dixi. Ego video vo
lumen volans. longitudo eius xx. cubitorum.
et latitudo eius x. cubitorum. Et dixit ad me. Hec
est maledictio que egreditur super faciem omnis terre.
quia omnis fur sicut scriptum est iudicabitur. et omnis
iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illud
dicit dominus exercituum. et veniet ad domum furis.
et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter. et com
morabitur in medio domus eius. et consumet eam et lig
na eius. et lapides eius. Et egressus est angelus qui
loquebatur in me. et dixit ad me. Leva oculos
tuos et vide. quid est hoc quod egreditur. Et dixi.
Quid nam est? Et ait. Hec est amphora egredi
ens. Et dixit. Hec est oculus eorum in universa terra.
et ecce talentum plumbi portabatur. et ecce
mulier una sedens in medio amphore. Et dixit.
hec est impietas. Et proiecit eam in medio ampho
re. et misit massam plumbeam in os eius. Et le
vavi oculos meos. et vidi. et ecce due mulie
res egredientes. et spiritus in alis earum. et habebant
alas quasi milvi. et levaverunt amphoram inter
celum et terram. Et dixi ad angelum qui loqueba
tur in me. Quo iste deferunt amphoram? Et dixit
ad me. ut edificetur ei domus in terra sennaar.
et stabiliatur. et ponatur ibi super basem suam. VI
Et conversus sum. et levavi oculos
meos. et vidi. et ecce quatuor quadrige egredie
bantur de medio duorum montium. et montes mon
tes erei. In quadriga prima equi rufi. In quadri
ga secunda equi nigri. In quadriga tertia equi albi.
In quadriga quarta equi varii fortes. Et respondi. et di
xi ad angelum qui loquebatur in me. Quid sunt
hec domine mi? Et respondit angelus. et ait ad me.
Isti sunt iiii. venti celi qui egrediuntur ut stent
coram dominatore universe terre. In qua erant equi nigri
egrediebantur in terram aquilonis. et albi egressi sunt
post eos. et varii egressi sunt ad terram austri. Qui au
tem erant robustissimi exierunt. et querebant ire et
discurrere per omnem terram. Et dixit. Ite et perambulate
terram. et perambulaverunt terram. Et vocavit me. et lo
cutus est ad me dicens. Ecce qui egrediuntur in terram a
quilonis. requiescere fecerunt spiritum meum in terra a
quilonis. Et factum est verbum domini ad me dicens. Su
me a transmigratione ab oldai. et a thobia. et a
idaia. et venies tu in die illa. et intrabis domum
iosie filii sophonie qui venerunt de babilone. et
sumes aurum et argentum. et facies coronas. et
pones in capite ihesu filii iosedech sacerdotis ma
gni. et loqueris ad eum dicens. Hec dicit dominus exercituum
dicens. Ecce vir oriens nomen eius. et subter eum
orietur. et edificabit templum domino. et ipse extruet
templum domino. et ipse portabit gloriam. et sedebit et
dominabitur super solio suo. et erit sacerdos super solio suo.
et consilium pacis erit inter illos duos. Et corone erunt
helem. et thobie. et idaie. et hen. filio sophonie.
memoriale in templo domini. et qui procul sunt ve
nient et edificabunt in templo domini. Et scietis quia dominus
exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si audi
endo audieritis vocem domini dei vestri. VII
Et factum est in anno iiii. darii regis. factum est
verbum domini ad zachariam in iiii. die noni men
sis. qui est casleu. et miserunt ad domum dei sara
sar. et rogumelech. et viri qui erant cum eis ad de
precandam faciem domini. ut dicerent sacerdotibus domus
domini exercituum. et prophetis loquentes. Numquid flendum
est mihi in v. mense. vel sanctificare me debeo si
cut feci iam multis annis? Et factum est verbum domini
exercituum ad me dicens. Loquere ad omnem populum terre.
et ad sacerdotes dicens. Cum ieiunaretis et plan
geretis in v. et vii. per hos lxx. annos. Numquid
ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis et bi
bistis. Numquid non vobis comedistis. et vos met
ipsi bibistis? Numquid non sunt verba que locutus est

dns in manu prophetarum priorum, cum adhuc ierusalem
habitaretur et esset opulenta ipsa et urbes in
circuitu eius et ad austrum et in campestribus ha
bitaretur. Et factum est verbum domini ad zachariam
dicens. Hec ait dns exercituum dicens. Iudicium verum
iudicate et misericordiam et miserationes facite unus
quisque cum fratre suo. et viduam et pupillum et advenam
et pauperem nolite calumpniari. et malum vir fratri
suo non cogitet in corde suo. Et noluerunt attendere.
et verterunt scapulam recedentes. et aures suas ag
gravaverunt ne audirent. et cor suum posuerunt ut
adamantem ne audirent legem et verba que misit
dns exercituum in spiritu suo per manum prophetarum
priorum. et facta est indignatio magna a domino deo
exercituum. Et factum est sicut locutus est et sic non audi
erunt sic clamabunt et non exaudiam dicit dns ex
ercituum. et dispersi eos per omnia regna que nescierunt. et
terra desolata est ab eis. eo quod non esset transiens et re
vertens. et posuerunt terram desiderabilem in desertum.
VIII [E]t factum est verbum domini exercituum
ad me dicens. Hec dicit dns exercituum. Zelatus sum
syon zelo magno et indignatione magna zelatus
sum eam. Hec dicit dns exercituum. Reversus sum ad
syon et habitabo in medio ierusalem. et vocabitur ierusalem
civitas veritatis. et mons domini exercituum mons
sanctificatus. Hec dicit dns exercituum. Adhuc habita
bunt senes et anus in plateis ierusalem. et viri baculus
in manu eius pre multitudine dierum. et platee
civitatis complebuntur infantibus et puellis lu
dentibus in plateis eius. Hec dicit dns exercituum.
Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi huius in
diebus illis. Hec dicit dns exercituum. numquid in oculis
meis difficile erit dicit dns exercituum. Hec dicit
dns exercituum. Ecce ego salvabo populum meum de
terra orientis et de terra occasus solis. et adducam eos.
et habitabunt in medio ierusalem. et erunt mihi in populum et
ego ero eis in deum. in veritate et in iusticia.
Hec dicit dns exercituum. Confortentur manus vestre qui
auditis in diebus his sermones istos per os pro
phetarum. in die qua fundata est domus domini exer
cituum. ut templum edificaretur. Siquidem ante
illos dies merces hominum non erat. nec merces
iumentorum erat. neque introeunti et exeunti erat
pax pre tribulatione. et dimisi omnes homines unum
quemque contra proximum suum. Nunc autem non iuxta
dies priores ego faciam reliquiis populi huius dicit
dns exercituum. Sed semen pacis erit. Vinea
dabit fructum suum. et terra dabit germen suum. et
celi dabunt rorem suum. et possidere faciam reliqui
as populi huius universa hec. Et erit sicut eratis ma
ledictio in gentibus domus iuda et domus
israel. sic salvabo vos. et eritis benedictio. No
lite timere. confortentur manus vestre. quia hec
dicit dns exercituum. Sicut cogitavi ut affli
gerem vos. cum ad iracundiam provocassent pa
tres vestri me dicit dns. et non sum misertus. sic
conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam
ierusalem et domui iuda. nolite timere. Hec sunt
ergo verba que facietis. Loquimini veritatem unus
quisque cum proximo suo. Veritatem et iudicium
pacis iudicate in portis vestris. et unusquisque ma
lum contra amicum suum. nec cogitetis in cordibus
vestris. et iuramentum mendax ne diligatis. Om
nia enim hec sunt que odi dicit dns. Et factum est ver
bum domini exercituum ad me dicens. Hec dicit dns ex
ercituum. Ieiunium quarti et ieiunium quinti. et
ieiunium septimi et ieiunium decimi. erit do
mui iude in gaudium et in leticiam. et in sollem
nitates preclaras. Veritatem tantum et pacem diligite.
Hec dicit dns exercituum. Usque veniant populi et
habitent in civitatibus multis. et vadant habita
tores unusquisque ad alterum dicentes. Eamus et depre
cemur faciem domini. et queramus dominum exercituum.
vadam etiam ego. et venient populi multi. et gentes ro
buste ad querendum dominum exercituum in ierusalem. et de
precandam faciem domini. Hec dicit dns exercituum. In di
ebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omni
bus linguis gentium. et apprehendent fimbri
am viri iudei dicentes. Ibimus vobiscum. Audivi
mus enim quoniam deus vobiscum est.
IX [O]nus verbi domini in terra adrach et damasci re
quiei eius. quia domini est oculus hominis et omnium tri
buum israel. Emath quoque in terminis eius. et tyrus et
sidon assumpserunt quippe sibi sapientiam valde.
et edificavit tyrus munitionem suam. et co
acervavit argentum quasi humum. et aurum ut
lutum platearum. Ecce dns possidebit eam. et per
cutiet in mari fortitudinem eius. et hec igni de
vorabitur. Videbit aschalon et timebit. et ga
za. et dolebit nimis. et accaron. quoniam confusa
est spes eius. et peribit rex de gaza. et aschalon
non habitabitur. et sedebit separator in azoto. et
disperdam superbiam philistinorum. et auferam san
guinem eius de ore eius. et abhominationes eius
de medio dentium eius. et relinquetur etiam ipse deo
nostro. et erit quasi dux in iuda. et accharon quasi ie
buseus. et circumdabo domum meam ex his qui
militant mihi euntes et revertentes. et non transibit
super eos ultra exactor. quia nunc vidi in oculis meis.
Exulta satis filia syon. iubila filia ierusalem.
Ecce rex tuus venit tibi iustus et salvator. ipse
pauper et ascendens super asinam et super pullum filium

[et] disperdam quadrigam ex effraim et equum de ierusalem et dissipabitur arcus belli et loquetur pacem gentibus et potestas eius a mari usque ad mare et a fluminibus usque ad fines terre. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. Convertimini ad munitionem vincti spei hodie quoque annuncians duplicia reddam tibi. Quoniam extendi mihi iudam quasi arcum implevi effraim et suscitabo filios tuos syon super filios tuos grecia et ponam te quasi gladium fortium. Et dominus deus super eos videbitur et exibit ut fulgur iaculum eius et dominus deus in tuba canet et vadet in turbine austri. Dominus exercituum proteget eos et devorabunt et subicient lapidibus funde et bibentes inebriabuntur quasi vino et replebuntur ut fiale et quasi cornua altaris. Et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. Quid enim bonum eius est et quid pulchrum eius nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines.

X Petite pluviam a domino in tempore serotino et dominus faciet nives et pluviam imbris dabit eis singulis herbam in agro. Quia simulacra locuta sunt inutile et divini viderunt mendacium et sompniatores frustra locuti sunt vane consolabantur. Idcirco abducti sunt quasi grex affligentur quia non est eis pastor. Super pastores iratus est furor meus et super hircos visitabo quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum iuda et posuit eos quasi equum glorie sue in bello. Ex ipso angulus ex ipso paxillus ex ipso arcus prelii ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in prelio et bellabunt quia dominus cum eis et confundentur ascensores equorum. Et confortabo domum iuda et domum ioseph salvabo et convertam eos quia miserebor eorum et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi fortes effraim et letabitur cor eorum quasi a vino et filii eorum videbunt et letabuntur et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo illos quia redemi eos et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et seminabo eos in populis et de longe recordabuntur mei et vivent cum filiis suis et revertentur. Et reducam eos de terra egipti et de assiriis congregabo eos et ad terram galaad et libani adducam eos et non invenietur eis locus. Et transibit in maris freto et percutiet in mari fluctus et confundentur omnia profunda fluminis et humiliabitur superbia assur et sceptrum egipti recedet. Confortabo eos in domino et in nomine eius ambulabunt dicit dominus.

XI Aperi libane portas tuas et comedat ignis cedros tuas. Ulula abies quia cecidit cedrus quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus basan quoniam succisus est saltus munitus. Vox ululatus pastorum quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum quoniam vastata est superbia iordanis. Hec dicit dominus deus meus pasce pecora occisionis que qui possederant occidebant et non dolebant et vendebant ea dicentes benedictus dominus divites facti sumus et pastores eorum non parcebant eis. Et ego non parcam ultra super habitantes terram dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et in manu regis sui et concident terram et non eruam de manu eorum. Et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis. Et assumpsi mihi duas virgas unam vocavi decorem et alteram vocavi funiculum et pavi gregem. Et succidi tres pastores in mense uno et contracta est anima mea in eis. Siquidem et anima eorum variavit in me. Et dixi non pascam vos quod moritur moriatur et quod succiditur succidatur et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui. Et tuli virgam meam que vocabatur decus et abscidi eam ut irritum facerem fedus meum quod percussi cum omnibus populis. Et in irritum deductum est in die illa et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi quia verbum domini est. Et dixi ad eos si bonum est in oculis vestris afferte mercedem meam et si non quiescite. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Et dixit dominus ad me proice illud ad statuarium decorum pretium quo appreciatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos et proieci illos in domum domini ad statuarium. Et precidi virgam meam secundam que appellabatur funiculus ut dissolverem germanitatem inter iudam et israel. Et dixit dominus ad me adhuc sume tibi vasa pastoris stulti quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit dispersa non queret et contritum non sanabit et id quod stat non enutriet et carnes pinguium comedet et ungulas eorum dissolvet. O pastor et ydolum derelinquens gregem gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

XII Onus verbi domini super israel. Dixit dominus extendens celum et fundans terram et fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam ierusalem superliminare crapule omnibus populis in circuitu. Sed et iuda erit in obsidione contra ierusalem. Et erit in die illa ponam ierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur et colligentur adversus eam omnia

regna terre. In die illa, dicit dominus, percutiam omnem
equum in stuporem, et ascensorem eius in amentiam. Et super
domum Iuda aperiam oculos meos, et omnem equum
populorum percutiam cecitate. Et dicent duces Iuda in
corde suo: Confortentur mihi habitatores Ierusalem in
domino exercituum deo eorum. In die illa ponam duces
Iuda sicut caminum ignis in lignis, et sicut facem
ignis in feno. Et devorabunt ad dexteram et ad si-
nistram omnes populos in circuitu, et habitabitur Ierusalem rur-
sum in loco suo in Ierusalem. Et salvabit dominus tabernacu-
la Iuda sicut in principio, ut non magnifice glorietur
domus David, et gloria habitantium Ierusalem contra Iudam.
In die illa proteget dominus habitatores Ierusalem, et erit
qui offenderit ex eis in die illa quasi David, et domus
David quasi dei, sicut angelus domini in conspectu eorum. Et erit
in die illa, queram conterere omnes gentes que veniunt contra
Ierusalem. Et effundam super domum David et super habitatores
Ierusalem spiritum gratie et precum, et aspicient ad me
quem confixerunt, et plangent eum planctu quasi super
unigenitum, et dolebunt super eum ut doleri solet in
morte primogeniti. In die illa magnus erit
planctus in Ierusalem, sicut planctus Adadremmon in
campo Magedon. Et planget terra: familie et fami-
lie seorsum; familie domus David seorsum, et mulieres
eorum seorsum; familie domus Nathan seorsum, et
mulieres eorum seorsum; familie domus Levi seor-
sum, et mulieres eorum seorsum; familie Semei seorsum,
et mulieres eorum seorsum. Omnes familie reliquie, fami-
lie et familie seorsum, et mulieres eorum seorsum.
XIII In die illa erit fons patens
domui David et habitantibus Ierusalem in ablutionem
peccatoris et menstruate. Et erit in die illa, dicit dominus
exercituum, disperdam nomina idolorum de terra, et non me-
morabuntur ultra; et prophetas et spiritum immundum
auferam de terra. Et erit cum prophetaverit quispiam
ultra, dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt
eum: Non vives, quia mendacium locutus es in nomine
domini. Et configent eum pater eius et mater eius, genitores
eius, cum prophetaverit. Et erit in die illa: confundentur
prophete unusquisque ex visione sua cum prophetaverit,
nec operientur pallio saccino ut mentiantur.
Sed dicet: Non sum propheta, homo agricola ego sum, quoniam
Adam exemplum meum ab adolescentia mea.
Et dicetur ei: Quid sunt plage iste in medio ma-
nuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eo-
rum qui diligebant me. Framea suscitare super
pastorem meum, et super virum coherentem mihi, dicit
dominus exercituum. Percute pastorem, et dispergentur
oves; et convertam manum meam ad parvulos.
Et erunt in omni terra, dicit dominus, partes due in ea dispergen-
tur et deficient, et tertia pars relinquetur in ea.

Et ducam tertiam partem per ignem, et uram eos sicut
uritur argentum, et probabo eos sicut probatur aurum.
Ipse vocabit nomen meum, et ego exaudiam eum. Et
dicam: Populus meus es. Et ipse dicet: Dominus deus meus.
Ecce dies veniunt domini, et XIIII
dividentur spolia tua in medio tui. Et congregabo
omnes gentes ad Ierusalem in prelium, et capietur civitas,
et vastabuntur domus, et mulieres violabuntur;
et egredietur media pars civitatis in captivi-
tatem, et reliquum populi non auferetur ex urbe.
Et egredietur dominus, et preliabitur contra gentes illas, sicut prelia-
tus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die
illa super montem Olivarum, qui est contra Ierusalem ad orien-
tem; et scindetur mons Olivarum ex media parte
sui ad orientem et ad occidentem prerupto grandi
valde. Separabitur medium montis ad aqui-
lonem, et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad val-
lem montium meorum, quoniam coniungetur vallis mon-
tium usque ad proximum; et fugietis sicut fugistis
a facie terremotus in diebus Ozie regis Iuda. Et
veniet dominus deus meus, omnesque sancti cum eo. Et erit in
die illa, non erit lux, sed frigus et gelu. Et erit
dies una que nota est domino, non dies neque nox. Et
in tempore vesperi erit lux. Et erit in die illa, exi-
bunt aque vive de Ierusalem, medium earum ad
mare orientale, et medium earum ad mare no-
vissimum; in estate et in hieme erunt. Et erit
dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus
unus, et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra
usque ad desertum, de colle Remmon ad austrum
Ierusalem; et exaltabitur, et habitabit in loco suo, a
porta Beniamin usque ad locum porte prioris, usque
ad portam angulorum, et a turre Ananeel usque
ad torcularia regis. Et habitabunt in ea, et ana-
thema non erit amplius, sed sedebit Ierusalem se-
cura. Et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes
gentes que pugnaverunt adversus Ierusalem: tabescet
caro uniuscuiusque stantis super pedes suos, et ocu-
li eius contabescent in foraminibus suis, et lingua
eorum contabescet in ore suo. In die illa erit tu-
multus domini magnus in eis, et apprehendet vir
manum proximi sui, et conseretur manus eius super manum
proximi sui. Sed et Iudas pugnabit adversus Ierusalem, et
congregabuntur divitie omnium gentium in circu-
itu, aurum et argentum et vestes multe satis. Et sic
erit ruina equi et muli et cameli et asini
et omnium iumentorum que fuerint in castris illis, sicut
ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gen-
tibus que venerunt contra Ierusalem, ascendent ab anno
in annum ut adorent regem dominum exercituum, et
celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit

non ascenderit de familiis terrae ad Hierusalem ut adorent regem Dominum exercituum, non erit super eos imber. Quod et si familia Aegypti non ascendit et non venit, nec super eos erit, sed erit ruina qua percutiet Dominus omnes gentes quae non ascenderint ad celebrandum festivitatem tabernaculorum. Hoc erit peccatum Aegypti et hoc peccatum omnium gentium quae non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum equi est sanctum Domino, et erunt lebetes in domo Domini quasi fialae coram altari. Et erit omnis lebes in Hierusalem et in Iuda sanctificatus Domino exercituum, et venient omnes immolantes et sument ex eis et coquent in eis, et non erit mercator ultra in domo Domini exercituum in die illa.

Explicit Zacharias propheta. Incipit prologus Malachie prophete.

Deus per Moysen populo Israel praeceperat sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vitio liberos hostias sibi vitio vacuas offerre, quibus legem suam ad regendum populum ob hoc dederat, ut per sacrificiorum oblationem inter numen Dei et hominum fieri populum praeceptis caelestibus facerent oboedire. Unde sacerdotes angelos Dei esse hoc loco scriptura testatur. Sed quia tanti muneris gratiam contemnentes super dictae gentis ac sacerdotes sacrificia vitio deturpata propriis criminibus atque impietatibus maculati Deo offerre coeperunt, ideo per Malachiam prophetam Deus populum Israel increpans ait: Dilexi vos dicit Dominus, et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob dicit Dominus, et dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Esau autem fratrem Iacob non iniqua aut spontanea voluntate odio habitum a Deo, sine mora gratia Iacob dilectum manifestum est, cum secundum perfidiam suam Esau quod effusione sanguinis fratrum adquireret, Iacob autem in cognitione observandae legis deliberare cognosceret. Cuius rei gratia sufficiat Deo velut exemplo quod dicitur: Dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Quamvis ex operibus memoratorum, quorum liber Geneseos meminit, in quo unusquisque eorum futurus erat propositio manifeste gestat, ut scriptum est: Exierunt pueri, et erat Esau homo agrestis sciens venari, Iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Sanctam reliqua quae lectione operis pensanda sunt praevaricatione populi Israel observandis sacrificiis Dei, increpationemque secundum quod deos alienos coluerit significat. Explicit prologus. Incipit Malachias propheta.

Onus verbi Domini ad Israel in manu Malachiae prophetae. Dilexi vos dicit Dominus, et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater Esau erat Iacob, dicit Dominus, et dilexi Iacob, Esau autem odio habui, et posui Seir montes eius in solitudinem et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit Idumea: Destructi sumus, sed revertentes aedificabimus quae destructa sunt, haec dicit Dominus exercituum: Isti aedificabunt et ego destruam, et vocabuntur termini impietatis, et populus cui iratus est Dominus usque in aeternum. Et oculi vestri videbunt, et vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum Israel. Filius honorat patrem et servus timebit dominum suum. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? Et si dominus ego sum, ubi est timor meus? dicit Dominus exercituum. Ad vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum, et dixistis: In quo despeximus nomen tuum? Offertis super altare meum pollutum panem, et dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa Domini despecta est. Si offeratis caecum ad immolandum, nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? Offer illud duci tuo, si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam, dicit Dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum Dei ut misereatur vestri; de manu enim vestra factum est hoc; si quomodo suscipiat facies vestras, dicit Dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat hostia et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sanctificatur et offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis: Mensa Domini contaminata est, et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis: Ecce de labore, et exsufflastis illud, dicit Dominus exercituum, et intulistis de rapinis claudum et languidum, et intulistis munus. Numquid suscipiam illud de manu vestra? dicit Dominus. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votum faciens immolat debile Domino, quia rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, et nomen meum horribile in gentibus.

II Et nunc ad vos mandatum hoc, o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo, dicit Dominus exercituum, mittam in vos egestatem et maledicam benedictionibus vestris, et maledicam illis, quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus sollemnitatum vestrarum, et adsumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud, ut esset pactum meum cum Levi.

dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo. vi-
te et pacis. Et dedi ei timorem. et timuit me. et a fa-
cie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore
eius. et iniquitas non est inventa in labiis eius.
In pace et in equitate ambulavit mecum. et mul-
tos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis cus-
todiunt scientiam. et legem requirent ex ore eius.
quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis
de via. et scandalizastis plurimos in lege. Ir-
ritum fecistis pactum levi. dicit dominus exercituum. Propter
quod et ego dedi vos contemptibiles. et humiles omnibus
populis. sicut non servastis vias meas. et accepistis
faciem in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum.
Numquid non deus unus creavit nos. Quare ergo
despicit unusquisque fratrem suum. violans
pactum patrum nostrorum. Transgressus est iuda. et abho-
minatio facta est in israel. et in ierusalem. quia contami-
navit iudas sanctificationem domini quam dilexit. et ha-
buerit filiam dei alieni. Disperdat dominus virum
qui fecerit hoc magistrum et discipulum de tabernaculis
iacob. et offerentem munus domino exercituum. Et hoc
rursum fecistis. Operiebatis lacrimis altare
domini. fletu et gemitu. ita ut ultra non respiciam
ad sacrificium. nec accipiam placabile quid de
manu vestra. Et dixistis. Quam ob causam. quia dominus tes-
tificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam
tu despexisti. et hec particeps tua. et uxor fe-
deris tui. Nonne unus fecit. et residuum spiritus eius est.
et quid unus querit nisi semen dei. Custodite ergo spi-
ritum vestrum. et uxorem adolescentie noli despicere.
Cum odio habueris eam. dimitte dicit dominus deus israel.
Operiat autem iniquitas vestimentum eius. dicit dominus
exercituum. Custodite spiritum vestrum. et nolite des-
picere. Laborare fecistis dominum in sermonibus ves-
tris. et dixistis. In quo fecimus eum laborare. In
eo quod dicitis. Omnis qui facit malum in conspectu
domini bonus est. et tales ei placent. Aut certe ubi
est deus iudicii.

III

Ecce ego mittam angelum meum. et preparabit
viam ante faciem meam. Et statim veniet ad tem-
plum suum dominator quem vos queritis. et angelus testa-
menti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus
exercituum. Et quis poterit cogitare diem adven-
tus eius. et quis stabit ad videndum eum. Ipse enim quasi
ignis conflans. et quasi herba fullonum. Et sede-
bit conflans et emundans quasi argentum. et pur-
gabit filios levi. et colabit eos quasi aurum et quasi
argentum. et erunt domino offerentes sacrificia in ius-
ticia. Et placebit domino sacrificium iuda et ierusalem.
sicut dies seculi. et sicut anni antiqui. Et accedam ad
vos in iudicio. et ero testis velox maleficis
et adulteris. et periuris. et qui calumpniantur mercedem
mercennarii. viduas et pupillos. et opprimunt pere-
grinum. nec timuerunt me dicit dominus exercituum.
Ego enim dominus et non mutor. Et vos filii iacob non
estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum rece-
ssistis a legitimis meis. et non custodistis. Re-
vertimini ad me et revertar ad vos dicit dominus ex-
ercituum. Et dixistis. In quo revertemur. Si affi-
get homo deum quia vos configitis me. Et dixistis. In
quo configimus te. In decimis et in primitiis. Et in
penuria vos maledicti estis. et me vos confi-
gitis gens tota. Inferte omnem decimam in hor-
reum meum. et sit cibus in domo mea. et probate
me super hoc dicit dominus. Si non aperuero vobis catha-
ractas celi. et effudero vobis benedictionem
usque ad habundantiam. Et increpabo pro vobis devoran-
tem. et non corrumpet fructus terre vestre. nec erit ste-
rilis vinea in agro dicit dominus exercituum. Et be-
atos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra de-
siderabilis dicit dominus exercituum. Invaluerunt super
me verba vestra dicit dominus. Et dixistis. Quid locu-
ti sumus contra te. Dixistis. Vanus est qui servit
deo. et quod emolumentum quia custodivimus precepta
eius. Et quia ambulavimus tristes coram domino exer-
cituum. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes.
Siquidem edificati sunt facientes impietatem. et
temptaverunt deum. et salvi facti sunt. Tunc locuti
sunt timentes deum unusquisque cum proximo suo.
Et attendit dominus. et audivit. et scriptus est liber
monumenti coram eo timentibus deum. et cogitantibus
nomen eius. Et erunt mihi ait dominus exercituum. In die qua
ego faciam in peculium. et parcam eis sicut parcit
vir filio suo servienti sibi. Et convertimini. et
videbitis. quid sit inter iustum et impium. et inter
servientem deo et non servientem ei. Ecce enim
dies veniet succensa quasi caminus. Et erunt
omnes superbi. et omnes facientes impietatem stipula.
et inflammabit eos dies veniens dicit dominus
exercituum. que non derelinquet eis radicem et ger-
men. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol ius-
ticie. et sanitas in pennis eius. Et egrediemini et
salietis sicut vituli de armento. Et calcabitis
impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestro-
rum in die qua ego facio dicit dominus exercituum.
Mementote legis moysi servi mei quam
mandavi ei in oreb ad omnem israel precepta
et iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophe-
tam. antequam veniat dies domini magnus et
horribilis. Et convertet cor patrum ad filios. et cor
filiorum ad patres eorum. ne forte veniam et percu-
tiam terram anathemate. amen. Explicit malachias propheta.

Domino Incipit prologus in
excellentissimo libro machab.
et in cultu christiane religionis stre-
nuissimo lodouico regi hrabanus
vilissimus seruorum dei in domino domi-
norum perpetuam optat salutem. Cum
diu mecum pertractarem ad parendum
atque seruiendum vestre voluntati cotidie cogi-
to quid honorificentie vestre gratia exhibeam.
ut mei memoria sedulo apud vos maneat
et deuotio mentis mee erga obsequium vestrum
appareat. In gaudiis in merore angustia. in
animo versatur cogitandi. quod potissimum reuerentie
vestre offeram. quando alii viri id quod sibi conde-
cet. et opulentia rerum vires illis ministrant
multiplicia munera vobis deferunt. Ego autem ita per
me hoc non efficere posse sentio. sed tamen vacuus a
munere penitus non ero. qui iuxta paupertatem virium
mearum. et ingenii tenuitatem ea que in medi-
tatione sanctarum scripturarum elaboraui offer-
re decerno que licet non sint condigna prudentie
vestre. tamen credo non sunt usquequaque spernenda. preterito si
quidem anno consimili vobis tractatum in danielem
prophetam quem non solum ex dictis maiorum quam
ex nostre paruitatis sensu confeceram. Nunc vero
quia tempus est illud quo romana ecclesia constituit li-
bros machabeorum legi in ecclesia. eosdem libros
exponens. quem ante annos aliquot rogatus ab
amicis sensu historico simul et allegorico
dictaueram. excellentie vestre defero. ut si a-
liquem sensum misticum in eis dinoscere vos delec-
tet. habeatis in promptu quod illum explicitum inue-
nire valeatis. non dico valde diserte vel
oratione rethorica. sed lucido sermone et ca-
tholica fide. Vos quoque si quid in predicto opere
reperiatis vobis gratum. totum placitum eius gratie vos
deputetis. a quo est omne bonum. Si quid autem
minus recte. ut conuenienter posset vobis videri
videatur imperitie mee magis deputetis quam
malicie. qui quamdiu in hoc corpusculo
uixero. in vestro seruicio prout possibilitas
fuerit laborare contendo. Prius enim est
misericordie ut qui michi in animo hoc dedit. vel
le ipsum me bono opere faciat consumare. de
quo propheta ait. Ipse est dominus omnibus inuocan-
tibus eum in veritate. et non delinquent omnes qui
sperant in te. diuinitas domini nostri ihesu christi
diu vos hic incolumes et regis dignitatem
amantes. ad multorum custodiat salutem. et post
huius vite cursum ad vitam et eternam beatitudinem
peruenire concedat. Explicit prologus.

Reuerentissimo. Item alius prologus
et omni caritatis officio dignissimo
geroldo sacri palacii archidiaco-
no hrabanus vilis seruorum dei seruus
in christo salutem. Meminimus me in
palacio uuangionum ciuitatis
constitutum. tecum habere sermonem de eminentia
sanctarum scripturarum. et de difficultate diuinarum
historiarum. in quibus non solum per aliquanta loca
propter varietatem rerum et sacrorum profunditatem obscurus
est sensus. quin et per tropos figurarum occultus est
intellectus. Et quod eosdem tunc commentarios in libros
regum nuper ante editos. venerabili abbati hil-
duino tradideram. tu quidem parilitatem mea
exhortatus es quemadmodum in libros paralipomenon. atque
machabeorum commentarios iuxta vestigia ma-
iorum pari studio conderem. feci quantum potui. Et po-
sterius libri expositionem lodouico regi eidem dedi.
Sequentes vero tue sanctitati tradendam reseruaui.
ut petitio tua non sit vana. nec preterit me sug-
gillandus. qui tanto rogatu nollem conferre. quod aliis
gratis contulissem prouide. quia iam confectum habes. uti-
te eo sicut decet seruum christi cum collatione multorum. et
quod solus impetraueras ad plurimorum utilitatem
peruenire facias. De cetero quoque volo scire tuam
sanctitatem. quod ipsum opus ideo partim de diuina histo-
ria. partim de iosephi iudeorum historia tra-
ditione. partim uero de aliarum gentium histo-
riis contexui. ut quia non tantum non gentis iudee. ac
principum eius. sed et aliarum gentium similiter in ipso libro
mencio fit. ex multorum librorum collatione. ueri-
tas sacre historie pateat. et sensus narrationis
eius lectori lucidior fiat. Tu vero si quid in
memorato opere est gratum. atque utile inueneris
largitori omnium bonorum inde gratias referas.
Siquid autem reprehensibile in eo esse perspexeris.
mee infirmitati et imperitie deputes. Et apud clemen-
tem iudicem veniam impetrare mihi per sacras ora-
tiones festines. Ut que optimo largitori dignum ho-
norem fragili opifici optimum conferes solaci-
um. Sanctitatem tuam diuina maiestas prosperis suc-
cessibus pollentem. eterne beatitudinis gaudia promere-
ri concedat. omni tempore nostri memorem conseruare digne-
tur. Explicit alius prologus. Item alius prologus
Machabeorum libri duo prenotant
prelia inter hebreorum duces. gentem-
que persarum. pugnam que sabbatorum
et nobiles machabei ducis tri-
umphos exercitus nomine et libri
idem sunt nuncupati. Hec gesta historia conti-
net. et inclita illa gesta machabeorum fra-

qui sub antiocho rege pro sacris legibus dura tormenta perpessi sunt. Quos mater dum pia diuersis suppliciis urgeretur. non solum non fleuit. sed etiam gaudens hortabatur ad gloriam passionis. Explicit prologus.

Incipit liber machabeorum primus

Et factum est postquam percussit alexander philippi macedo. qui primus regnauit in grecia egressus de terra cethim. darium regem persarum et medorum constituit prelia multa. et obtinuit omnium munitiones. et interfecit reges terre. et pertransiit usque ad fines terre. et accepit spolia multitudinis gentium. et siluit terra in conspectu eius. Et congregauit uirtutem et exercitum fortem nimis. et exaltatum est et eleuatum cor eius. et obtinuit regiones gentium et tyrannos. et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum. et cognouit quia moreretur. Et uocauit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuuentute sua. et diuisit illis regnum suum. cum adhuc uiueret. Et regnauit alexander annis .xii. et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo. et imposuerunt sibi omnes diademata post mortem eius. et filii eorum post eos annis multis. et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix. antiochus illustris filius antiochi regis qui fuerat rome obses. et regnauit in anno .c. .xxx. et .vii. regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israel filii iniqui. et suaserunt multis dicentes. Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt. quia ex quo recessimus ab eis inuenerunt nos multa mala. Et bonus uisus est sermo in oculis eorum. Et destinauerunt aliqui de populo. et abierunt ad regem. et dedit illis potestatem ut facerent iusticiam gentium. Et edificauerunt gimnasium in ierosolimis secundum leges nationum. et fecerunt sibi prepucia. et recesserunt a testamento sancto. et iuncti sunt nationibus. et uenundati sunt ut facerent malum. Et paratum est regnum in conspectu antiochi. et cepit regnare in terra egypti. ut regnaret super duo regna. Et intrauit in egyptum in multitudine graui. in curribus et elephantis. et equitibus. et copiosa nauium multitudine. et constituit bellum aduersus ptolomeum regem egypti. et ueritus est ptolomeus a facie eius et fugit. et ceciderunt uulnerati multi. Et comprehendit ciuitates munitas in terra egypti. et accepit spolia terre egypti. Et conuertit antiochus postquam percussit egyptum in centesimo et .xl. et .iii. anno. et ascendit ad israel. et ascendit in ierosolimam in multitudine graui. et intrauit in sanctificationem cum superbia. et accepit altare aureum. et candelabrum luminis. et uniuersa uasa eius. et mensam propositionis. et libatoria. et fialas. et mortariola aurea. et uelum. et coronas. et ornamentum aureum quod erat in facie templi. et comminuit omnia. Et accepit argentum et aurum et uasa concupiscibilia. et accepit thesauros occultos quos inuenit. et sublatis omnibus abiit in terram suam. et fecit cedem hominum. et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in israel in omni loco eorum. et ingemuerunt principes et seniores. uirgines et iuuenes infirmati sunt. et speciositas mulierum inmutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum. et que sedebant in thoro maritali lugebant. Et commota est terra super habitantes in ea. et uniuersa domus iacob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in ciuitates iuda. et uenit ierusalem cum turba magna. Et locutus est ad eos uerba pacifica in dolo. et crediderunt ei. Et irruit super ciuitatem repente. et percussit eam plaga magna. et perdidit populum multum ex israel. Et accepit spolia ciuitatis. et succendit eam igni. Et destruxit domos eius. et muros eius in circuitu. Et captiuas duxerunt mulieres. et natos. et pecora possederunt. Et edificauerunt ciuitatem dauid muro magno. et firmo. et turribus firmis. et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatricem uiros iniquos. et conualuerunt in ea. Et posuerunt arma. et escas. et congregauerunt spolia ierusalem. et reposuerunt illic. et facti sunt in laqueum magnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi. et in diabolum malum in israel. Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis. et contaminauerunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores ierusalem propter eos. et facta est habitatio exterorum. et facta est extranea semini suo. et nati eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo. dies festi eius conuersi sunt in luctum. sabbata eius in opprobrium. honores eius in nichilum. Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius. et sublimitas eius conuersa est in luctum. Et scripsit rex antiochus omni regno suo ut esset omnis populus unus. et relinqueret unusquisque legem suam. et consenserunt omnes gentes secundum uerbum regis antiochi. Et multi ex israel consenserunt ei. et sacrificauerunt ydolis. et coinquinauerunt sabbatum. Et misit rex antiochus libros per manus nunciorum in ierusalem. et in omnes ciuitates iude. ut sequerentur leges gentium terre. et prohiberent holocausta. et sacrificia. et placationes fieri in templo dei. et prohiberent celebrari sabbatum.

et dies sollempnes. et coinquinari sancta et sanctum populum
israhel. Et iussit edificari aras. et templa. et ydola. et
immolari carnes suillas. et pecora communia. et relin
quere filios suos incircumcisos. et coinquinari
animas eorum in omnibus inmundis et abhominationibus:
ita ut obliviscerentur legem. et immutarent omnes ius
tificationes dei. Et quicumque non fecissent secundum verbum
regis antiochi morerentur. Secundum omnia verba hec
scripsit omni regno suo. et preposuit principes populo
qui hec fieri cogerent. Et iusserunt civitatibus
iude sacrificare. Et congregati sunt multi de po
pulo ad eos qui dereliquerant legem domini. et fecerunt
mala super terram. et effugaverunt populum israhel in
abditis et in absconditis fugitivorum locis. Die
autem .xv. mensis casleu. .v. et xl. et c. anno e
dificavit rex antiochus abhominandum ydolum
desolationis super altare dei. et per universas civi
tates iude in circuitu edificaverunt aras. et ante
ianuas domorum. et in plateis incendebant thu
ra. et sacrificabant. Et libros legis dei combusserunt
igni scindentes eos. Et apud quemcumque invenie
bantur libri testamenti domini. et quicumque observa
bat legem domini secundum edictum regis trucidabant eum.
In virtute sua faciebant hec populo israhel. qui in
veniebatur in omni mense in civitatibus. Et .v. et
.xx. die mensis sacrificabant super aram que erat contra
altare. Et mulieres que circumcidebant filios suos
trucidabantur secundum iussum regis antiochi. et suspen
debant pueros a cervicibus per universas domos
eorum. et eos qui circumciderant illos trucidabant.
Et multi de populo israhel definierunt apud se ut non man
ducarent immunda. et elegerunt magis mori quam
cibis coinquinari immundis. Et noluerunt infringere
legem dei sanctam. et trucidati sunt. Et facta est ira
magna super populum valde.

II

In diebus illis surrexit mathathias filius
iohannis, filii simeonis sacerdos ex filiis ioarib
ab ierusalem. et consedit in monte modin. Et habe
bat filios .v. iohannem qui cognominabatur gaddis
et simonem qui cognominabatur thasi. et iudam qui
vocabatur machabeus. et eleazarum qui cogno
minabatur abaron. et ionatham qui cognomina
batur apphus. Hi viderunt mala que fiebant
in populo iuda. et in ierusalem. Et dixit mathathias.
Ve mihi. Ut quid natus sum videre contritionem populi
mei. et contritionem civitatis sancte. et sedere ibi cum
datur in manibus inimicorum. Sancta in manu extra
neorum facta sunt. templum eius sicut homo ignobilis. vasa
glorie eius captiva abducta sunt. trucidati sunt
senes eius in plateis. et iuvenes eius ceciderunt
gladio inimicorum. Que gens non hereditavit
regnum eius. et non obtinuit spolia eius? Omnis compo
sitio eius ablata est. Que erat libera facta est ancilla.
Et ecce sancta nostra et pulcritudo nostra. et claritas no
stra desolata est. et coinquinaverunt ea gentes. Quid ergo
adhuc nobis vivere? Et sciderunt mathathias et filii eius
vestimenta sua. et operuerunt se ciliciis. et planxerunt
valde. Et venerunt illuc qui missi erant a rege an
tiocho. ut cogerent eos qui confugerant in civitatem mo
din. immolare. et accendere thura. et a lege dei disce
dere. Et multi de populo israhel consentientes accesserunt
ad eos. Sed mathathias et filii eius constanter steterunt.
Et respondentes qui missi erant ab antiocho dixerunt
mathathie. Princeps et clarissimus et magnus es in
hac civitate. et ornatus filiis et fratribus. Ergo ac
cede prior. et fac iussum regis sicut fecerunt omnes
gentes. et viri iuda qui remanserunt in ierusalem. et eris
tu et filii tui inter amicos regis. et amplificatus
argento et auro. et muneribus multis. Et respondit
mathathias. et dixit voce magna. Et si omnes gentes re
gi obediunt antiocho. ut discedat unusquisque
a servitute legis patrum suorum. et consentiant
mandatis eius. ego et filii mei et fratres mei obedi
emus legi patrum nostrorum. Propicius sit nobis deus. Non
est nobis utile relinquere legem et iustitias dei.
Non audiemus verba regis antiochi. nec sacrifica
bimus transgredientes legis nostre mandata. ut eamus
altera via. Et cessavit loqui verba hec. accessit
quidam iudeus in omnium sacrificare ydolis oculis
super aram in civitate modin secundum iussum regis. Et
vidit mathathias et doluit. et contremuerunt renes
eius. et accensus furor eius secundum iudicium legis. et insi
liens trucidavit illum super aram. Sed et virum quem
miserat rex antiochus qui cogebat immolare
occidit in ipso tempore. et aram destruxit. Et zelatus est
legem sicut fecit finees zambri filio salomi.
Et exclamavit mathathias voce magna di
cens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamen
tum exeat post me. Et fugit ipse et filii eius in mon
tes. et reliquerunt quecumque habebant in civitate.
Tunc descenderunt multi querentes iudicium et ius
ticiam in desertum ut sederent ibi. et ipsi et filii eorum
et mulieres eorum et pecora eorum. quoniam induraverunt
super eos mala. Et renuntiatum est viris regis et ex
ercitui qui erat in ierusalem civitate david. quoniam disces
sissent viri quidam qui dissipaverunt mandata
regis in loca occulta in deserto. et abissent post
illos multi. Et statim pervenerunt ad eos. et constituerunt
adversus eos prelium in die sabbatorum. et dixerunt ad e
os. Resistitis et nunc adhuc. Exite et facite secundum
verbum regis antiochi et vivetis. Et dixerunt.
Non exibimus. neque faciemus verbum regis. ut pol

luamus diem sabbatorum. Et concitaverunt adversus eos prelium.
Et non responderunt illis, nec lapidem miserunt in eos, nec oppi-
laverunt loca occulta dicentes. Moriamur omnes in
simplicitate nostra, et testes erunt super nos celum et
terra, quod iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bel-
lum sabbatis, et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii
eorum et pecora eorum, usque ad mille animas hominum.
Et cognovit Mathathias et amici eius, et luctum ha-
buerunt super eos valde. Et dixit vir proximo suo. Si
omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, et non pugnaverimus
adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris,
citius disperdent nos a terra. Et cogitaverunt a die illa
dicentes. Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello
in die sabbatorum, pugnemus adversus eum. Et non mo-
riamur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.
Tunc congregata est ad eos sinagoga assideorum
fortis viribus ex israel, omnis voluntarius in lege.
Et omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos, et
facti sunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exerci-
tum, et percusserunt peccatores in ira sua, et viros ini-
quos in indignatione sua, et ceteri fugerunt ad
nationes ut evaderent. Et circuivit Mathathi-
as et amici eius, et destruxerunt aras, et circumcide-
runt pueros incircumcisos quotquot invenerunt
in finibus israel in fortitudine. Et persecuti sunt
filios superbie, et prosperatum est opus in manibus
eorum. Et obtinuerunt legem de manibus gentium
et de manibus regum, et non dederunt cornu pecca-
tori. Et appropinquaverunt dies Mathathie moriendi,
et dixit filiis suis. Nunc confortata est superbia
et castigatio, et tempus eversionis, et ira indignatio-
nis. Nunc ergo o filii emulatores estote legis,
et date animas vestras pro testamento patrum. Et me-
mentote operum patrum que fecerunt in generationibus
suis, et accipietis gloriam magnam et nomen eternum.
Abraham nonne in temptatione inventus est fide-
lis, et reputatum est ei ad iusticiam. Ioseph in
tempore angustie sue custodivit mandatum, et
factus est dominus egypti. Phinees pater noster zelando ze-
lum dei accepit testamentum sacerdotii eterni.
Ihesus dum implevit verbum factus est dux israel. Ca-
leph dum testificatur in ecclesia accepit here-
ditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem
regni in secula. Helias dum zelat zelum legis re-
ceptus est in celum. Ananias, azarias, misael
credentes liberati sunt de flamma. Daniel in
sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et
ita cogitate per generationem et generationem, quia
omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis
viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus
et vermis est. Hodie extollitur, et cras non in-
venietur, quia conversus est in terram suam, et cogitatio
eius periit. Vos ergo filii confortamini, et viriliter
agite in lege, quia cum feceritis que vobis precepta
in lege sunt a domino deo vestro, in ipsa gloriosi eri-
tis. Et ecce Simon frater vester, scio quod vir consilii
est, ipsum audite semper, et ipse vobis erit pater. Et Iudas ma-
chabeus fortis viribus a iuventute sua, sit vobis
princeps militie, et ipse aget bellum populi. Et addu-
cetis ad vos omnes factores legis, et vindicate vin-
dictam populi vestri. Retribuite retributionem gen-
tibus, et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos,
et appositus est ad patres suos. Et defunctus est c.
et xl. vi. anno, et sepultus est a filiis suis in se-
pulcris patrum suorum in Modin. Et planxerunt
eum omnis israel planctu magno.

III

Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabe-
us filius eius pro eo. Et adiuvabant eum omnes fratres eius
et universi qui se coniunxerant patri eius, et prelia-
bantur prelium israel cum leticia. Et dilatavit
gloriam populo suo, et induit se loricam sicut gigas,
et succinxit se arma bellica sua in preliis, et pro-
tegebat castra gladio suo. Similis factus est
leoni in operibus suis, et sicut catulus leonis rugi-
ens in venatione. Et persecutus est iniquos perscru-
tans eos, et qui conturbabant populum suum eos suc-
cendit flammis. Et repulsi sunt inimici pre
timore eius, et omnes operarii iniquitatis conturbati
sunt, et directa est salus in manu eius. Et exacer-
bat reges multos, et letificabat Iacob in o-
peribus suis, et in seculum memoria eorum in benedicti-
one. Et perambulabat civitates Iuda, et perdidit impios
ex eis, et avertit iram ab israel. Et nominatus est usque
ad fines terre, et congregavit pereuntes. Et congrega-
vit Apollonius gentes, et a Samaria virtutem mul-
tam et magnam ad bellandum contra israel. Et cognovit
Iudas et exiit obviam illi, et percussit et occidit
illum, et ceciderunt vulnerati multi, et reliqui fuge-
runt. Et accepit spolia eorum, et gladium Apollo-
nii abstulit Iudas, et erat pugnans in eo omnibus
diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syrie quod
congregavit Iudas congregationem et ecclesiam fide-
lium secum, et ait. Faciam mihi nomen et glorificabor
in regno, et debellabo Iudam et eos qui cum ipso sunt
qui spernebant verbum regis. Et preparavit se, et
ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxi-
liarii ut facerent vindictam in filios israel. Et ap-
propinquaverunt usque Bethoron. Et exiit Iudas ob-
viam illi cum paucis. Ut viderunt autem exercitum
venientem sibi obviam, dixerunt Iude. Quomodo
poterimus pugnare pauci ad multitudinem tan-
tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio ho-

die. Et ait iudas. Facile est concludi multos in manu paucorum. et non est differentia in conspectu dei celi liberare in multis et in paucis. quoniam non in multitudine exercitus victoria belli. sed de celo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci et superbia. ut disperdant nos et uxores nostras et filios nostros. et ut spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris et legibus nostris. et ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos autem ne timueritis eos. Ut cessavit autem loqui insiluit in eos subito. et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius. et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum. et ceciderunt ex eis octingenti viri. Reliqui autem fugerunt in terram Philisthiim. Et cecidit timor iude ac fratrum eius et formido super omnes gentes in circuitu eorum. et pervenit ad regem nomen eius. et de preliis iude narrabant omnes gentes. Ut audivit autem rex Antiochus sermones istos iratus est animo. et misit et congregavit exercitum universi regni sui castra fortia valde. et aperuit erarium suum et dedit stipendia exercitui in annum. et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis. et tributa regionis modica propter dissensionem et plagam quam fecit in terra ut tolleret legitima que erant a primis diebus. et timuit ne non haberet ut semel et bis in sumptus et donaria que dederat ante larga manu. et abundaverat super reges qui ante eum fuerant. et consternatus erat animo valde. et cogitavit ire in Persidem et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine Eufraten usque ad flumen Egypti. et ut nutriret Antiochum filium suum donec rediret. Et tradidit ei medium exercitum et elefantos. et mandavit ei de omnibus que volebat. et de inhabitantibus iudeam et Ierusalem. et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam et extirpandam virtutem Israel et reliquias Ierusalem. et auferendam memoriam eorum de loco. et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum. et sorte distribueret terram eorum. Et rex assumpsit partem exercitus residui. et exiit ab Antiochia civitate regni sui anno centesimo xl. vii. et transfretavit Eufraten flumen. et perambulabat superiores regiones. Et elegit Lysias Ptolomeum filium Dorimini. et Nichanorem et Gorgiam viros potentes ex amicis regis. et misit cum eis xl. milia virorum et vii. milia equitum. ut venirent in terram iuda et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum universa virtute sua. et venerunt et applicuerunt Ammaum in terra campestri. Et audierunt mercatores regionum nomen eorum. et acceperunt argentum et aurum multum valde et pueros. et venerunt in castra ut acciperent filios Israel in servos. et additi sunt ad eos exercitus Syrie et terre alienigenarum. Et vidit iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala. et exercitus applicabant ad fines eorum. et cognoverunt verba regis que mandavit populo facere in interitum et consummationem. et dixerunt unusquisque ad proximum suum. Erigamus deiectionem populi nostri. et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est conventus ut essent parati in prelium. et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Et Ierusalem non habitabatur. sed erat sicut desertum. Non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius. et sanctum conculcabatur. et filii alienigenarum erant in arce. ibi erat habitatio gentium. et ablata est voluptas a Iacob. et defecit ibi tibia et cithara. Et congregati sunt et venerunt in Masphat contra Ierusalem. quia locus orationis erat in Masphat ante Israel. Et ieiunaverunt illa die. et induerunt se ciliciis. et cinerem posuerunt in capite suo. et disciderunt vestimenta sua. et expanderunt libros legis dei. de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum. et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias et decimas. et suscitaverunt Nazareos qui impleverant dies. et clamaverunt voce magna in celum dicentes. Quid faciemus istis. et quo eos ducemus. et sancta tua conculcata sunt et contaminata sunt. et sacerdotes tui facti sunt in luctum et in humilitatem. Et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdant. Tu scis que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere ante faciem illorum nisi tu deus adiuves nos. Et tubis exclamaverunt voce magna. Et post hec constituit iudas duces populi tribunos et centuriones et pentecontarchos et decuriones. et dixit his qui edificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolosis. ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum Ammaum. Et ait iudas. Accingimini et estote filii potentes. et estote parati in mane. ut pugnetis adversus nationes has que convenerunt disperdere nos et sancta nostra. Quoniam melius est nos mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat.

IIII

Et assumpsit Gorgias v. milia virorum et mille equites electos. et moverunt castra nocte. ut applicarent ad castra iudeorum et percuterent eos subito. Et filii qui erant ex arce erant illis duces. Et audivit iudas et surrexit ipse et potentes

percuteret virtutem exercitus regis que erat in
Ammaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus
a castris. Et venit Gorgias in castra Iude
noctu et neminem invenit. Et querebat eos in
montibus, quoniam dixit: fugiunt hi a nobis. Et cum
dies factus esset, apparuit Iudas in campo cum
tribus milibus virorum tantum, qui tegumenta et gla-
dios non habebant. Et viderunt castra gentium
valida, et loricatos, et equitatus in circuitu eo-
rum, et hi docti ad prelium. Et ait Iudas viris qui
secum erant: Ne timueritis multitudinem illorum,
et impetum eorum ne formidetis. Mementote qua-
liter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro
cum sequeretur eos Pharao cum exercitu multo. Et
nunc clamemus in celum, et miserebitur nostri dominus, et
memor erit testamenti patrum nostrorum, et conteret
exercitum istum ante faciem nostram hodie, et scient omnes
gentes quia deus est qui redimat et liberet Israel. Et levaverunt
alienigene oculos suos, et viderunt eos venientes ex
adverso, et exierunt de castris in prelium. Et tuba cecine-
runt hi qui erant cum Iuda, et congressi sunt. Et contrite
sunt gentes et fugerunt in campum. Novissimi autem ceci-
derunt gladio. Et persecuti sunt eos usque Gezeron, et usque
in campos Idumee et Azoti et Iamnie, et ceciderunt
ex illis .iii. milia virorum. Et reversus est Iudas et exer-
citus eius sequens eum. Dixitque ad populum: Non concupis-
catis spolia, quia bellum contra nos est, et Gorgias et
exercitus eius in monte prope nos. Sed state nunc contra
inimicos nostros et expugnate eos, et postea sume-
tis spolia securi. Et adhuc loquente Iuda hec, ec-
ce apparuit pars quedam prospiciens de monte.
Et vidit Gorgias quod in fugam conversi sunt sui, et
succensa sunt castra. Fumus enim qui videbatur decla-
rabat quod factum est. Quibus illi conspectis timue-
runt valde, aspicientes simul et Iudam et exercitum
in campo paratum ad prelium. Et fugerunt omnes in campo
alienigenarum. Et Iudas reversus est ad spolia cas-
trorum, et acceperunt aurum multum et argentum, et
iacinctum, et purpuram marinam, et opes magnas.
Et conversi hymnum canebant, et benedicebant deum
in celum, quoniam bonus est, quoniam in seculum misericordia eius. Et facta
est salus magna in Israel in illa die. Quicumque a-
lienigenarum evaserunt, venerunt et nuntiaverunt Ly-
sie universa que acciderant. Quibus auditis ille con-
sternatus animo deficiebat, quod non qualia voluit ta-
lia contigerunt in Israel, et qualia mandavit rex. Et
sequenti anno congregavit Lysias virorum electorum
.lx. milia et .v. milia equitum ut debellaret eos. Et
venerunt in Iudeam, et castra posuerunt in Bethoron.
Et occurrit eis Iudas cum .x. milibus virorum. Et vide-
runt exercitum fortem, et oravit et dixit: Benedictus es

salvator Israel, qui contrivisti impetum potentis in
manu servi tui David, et tradidisti castra alie-
nigenarum in manu Ionathe filii Saul et armi-
geri eius. Conclude exercitum istum in manu populi tui
Israel, et confundantur in exercitu suo et equitibus.
Da illis formidinem, et tabefac audaciam virtu-
tis eorum, et commoveantur contritione sua. Deice
eos gladio diligentium te, et collaudent te omnes
qui noverunt nomen tuum in hymnis. Et commiserunt
prelium, et ceciderunt de exercitu Lysie .v. milia viro-
rum. Videns autem Lysias suorum fugam, et Iudeorum
audaciam, et quod parati essent aut vivere aut mo-
ri fortiter, abiit Antiochiam, et elegit milites
ut multiplicati rursus venirent in Iudeam.
Dixit autem Iudas et fratres eius: Ecce contriti sunt inimi-
ci nostri. Ascendamus nunc mundare sancta et reno-
vare. Et congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in
montem Syon. Et viderunt sanctificationem desertam, et
altare prophanatum, et portas exustas, et in atriis
virgulta nata sicut in saltu vel in montibus,
et pastoforia diruta. Et sciderunt vestimenta sua,
et planxerunt planctu magno, et imposuerunt ci-
nerem super caput suum, et ceciderunt in faciem super terram,
et exclamaverunt tubis signorum, et clamaverunt
in celum. Tunc ordinavit Iudas viros ut pug-
narent adversus eos qui erant in arce, donec emun-
darent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula volun-
tatem habentes in lege dei, et mundaverunt sancta, et tule-
runt lapides contaminationis in locum immundum.
Et cogitavit de altari holocaustorum quod profa-
natum erat quid de eo faceret. Et incidit illis consilium
bonum ut destruerent illud, ne forte illis esset in op-
probrium, quia contaminaverunt illud gentes. Et demoli-
ti sunt illud, et reposuerunt lapides in monte
domus in loco apto quoadusque veniret propheta et
responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum
legem, et edificaverunt altare novum secundum illud
quod fuit prius. Et edificaverunt sancta, et que intra
domum erant intrinsecus, et edem et atria sanctifica-
verunt. Et fecerunt vasa sancta nova, et intulerunt
candelabrum et altare incensorum et mensam in tem-
plum. Et incensum posuerunt super altare, et accenderunt
lucernas que super candelabrum erant, et lucebant in
templo. Et posuerunt super mensam panes, et appen-
derunt velamina, et consummaverunt omnia opera que
fecerant. Et ante matutinum surrexerunt .xxv. die
mensis noni (hic est mensis Casleu) .c.xl.viii. an-
ni, et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare
holocaustorum novum quod fecerunt. Secundum tempus et
secundum diem in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa
renovatum est in canticis et citharis et cinaris

et cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciem suam et
adoraverunt et benedixerunt in celum eum qui pro-
speravit eis. Et fecerunt dedicationem altaris diebus
viii. et obtulerunt holocausta cum leticia et sa-
lutaria laudis. Et ornaverunt faciem templi coro-
nis aureis et scutulis. et dedicaverunt por-
tas et pastoforia. et imposuerunt eis ianuas.
Et facta est leticia in populo magna valde. et
aversum est obprobrium gentium. Et statuit iudas et
fratres eius et universa ecclesia israel ut agatur di-
es dedicationis altaris in temporibus suis ab anno
in annum per dies viii. a v. et xx. die mensis
casleu cum leticia et gaudio. Et edificaverunt in
tempore illo montem sion. et per circuitum muros
altos et turres firmas. ne quando venirent gentes et
conculcarent eum sicut antea fecerunt. Et collocavit
illic exercitum ut servarent eum. et munivit eum
ad custodiendum bethsuram. ut haberet populus mu-
nitionem contra faciem ydumee.

V
Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edi-
ficatum est altare et sanctuarium sicut prius. et irate
sunt valde. Et cogitabant tollere genus iacob quod
erant inter eos. et ceperunt occidere de populo. et persequi.
Et debellabat iudas filios esau in ydumea.
et eos qui erant in acrabathane. quia circumsedebant
israhel. et percussit eos plaga magna. Et recor-
datus est maliciam filiorum bean qui erant populo in
laqueum et in scandalum. insidiantes ei in via.
Et conclusi sunt ab eo in turribus. et applicuit ad
eos. et anathematizavit eos. et incendit turres
eorum igni. cum omnibus qui in eis erant. Et transivit
ad filios amon. et invenit manum fortem et populum
copiosum. et timotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis
prelia multa. et contriti sunt in conspectu eorum et per-
cussit eos. Et cepit iazer civitatem et filias eius et
reversus est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt
in galaad. adversus israhelitas qui erant in finibus
eorum ut tollerent eos. Et fugerunt in dathemam mu-
nitionem. Et miserunt litteras ad iudam et fratres eius di-
centes. Congregate sunt adversus nos gentes per circui-
tum. ut auferant nos et parant venire. et occupa-
re munitionem in quam confugimus. et timotheus est
dux exercitus eorum. Nunc ergo veni et eripe nos de
manibus eorum. quia cecidit de nobis multitudo. et omnes
fratres nostri qui erant in locis tubin interfecti sunt. et
captivas duxerunt uxores eorum et natos et spo-
lia. et perierunt illic ferme mille viros. Et
adhuc epistole legebantur. et ecce nuncii alii vene-
runt de galilea. conscissis tunicis nunciantes se-
cundum verba hec. dicentes convenisse adversum se a ptolo-
maida et tyro et sydone. et repleta est omnis gali-
lea alienigenis ut nos consumant. Ut audivit
iudas et populus sermones istos convenit ecclesia mag-
na cogitare quid facerent de fratribus suis qui in
tribulatione erant. et expugnabantur ab eis. Di-
xitque iudas symoni fratri suo. Elige tibi viros. et
vade et libera fratres tuos in galilea. Ego autem et
ionathas frater meus ibimus in galaaditim. Et reli-
quit iosephum filium zacharie et azariam duces
populi. cum residuo exercitu in iudea ad custodiam.
Et precepit illis dicens. Preestote populo. et nolite
bellum committere adversus gentes donec revertamur. Et da-
ti sunt symoni viri tria milia. ut iret in galilea.
Iude autem octo milia in galaaditim. Et abiit
symon in galilea. et commisit prelia multa. cum
gentibus. Et contrite sunt gentes a facie eius. et persecutus est
eos usque ad portam ptolomaidis. Et ceciderunt de genti-
bus fere tria milia virorum. et accepit spolia eorum.
Et assumpsit eos qui erant in galilea. et in arbathis
cum uxoribus et natis et omnibus que erant illis. et adduxit
in iudeam cum leticia magna. Et iudas macha-
beus et ionathas et frater eius transierunt iordanem et
abierunt viam trium dierum in deserto. Et occurrerunt
eis nabuthei. et susceperunt eos pacifice. et nar-
raverunt eis omnia que acciderant fratribus eorum in gala-
ditide. et quia multi ex eis comprehensi sunt in barasa.
et bosor. et in alimis. et casphor. et maced. et carna-
im. Hee omnes civitates munite et magne. Sed et
in ceteris civitatibus galaaditidis tenentur com-
prehensi. Et in crastinum constituerunt admovere exercitum
civitatibus his. et comprehendere et tollere eos in una die.
Et convertit iudas et exercitus eius viam in deserto bosor
repente. et occupavit civitatem. et occidit omnem
masculum in ore gladii. Et accepit omnia spolia eorum.
et succendit eam igni. Et surrexerunt inde nocte et
ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo cum
elevassent oculos suos. et ecce populus multus cuius non
erat numerus portantes scalas et machinas ut
comprehenderent munitionem. et expugnarent eos. Et
vidit iudas quia cepit bellum. et clamor belli as-
cendit in celum sicut tuba. et clamor magnus
de civitate. et dixit exercitui suo. Pugnate hodie
pro fratribus vestris. Et venit tribus ordinibus post eos. et
exclamaverunt tubis. et clamaverunt in oratione.
Et cognoverunt castra timothei quia machabeus est.
et refugerunt a facie eius. et percusserunt eos plaga
magna. et ceciderunt ex eis in illa die fere octo
milia virorum. Et divertit iudas in maspha. et expug-
navit. et cepit eam. et occidit omnem masculum eius.
et sumpsit spolia eius. et succendit eam igni. Inde
perrexit. et cepit casbon. et maged. et bosor. et
reliquas civitates galaaditidis. Post hec autem

uerba congregauit timotheus exercitum alium et
castra posuit contra raphon trans torrentem. Et mi-
sit iudas speculari exercitum et nunciauerunt ei
dicentes. Conuenerunt ad eum omnes gentes que in circuitu
nostro sunt exercitus multus nimis. et arabas condu-
xerunt in auxilium sibi. et castra posuerunt trans tor-
rentem. parati ad te uenire in prelium. Et abiit
iudas obuiam illis. Et ait timotheus principibus ex-
ercitus sui. Cum appropinquauerit iudas et exercitus eius
ad torrentem aque si transierit ad nos prior: non
poterimus sustinere eum. quia potens poterit aduersum
nos. Si uero timuerit transire et posuerit castra extra
flumen transfretemus ad eos. et poterimus aduersus
illum. Ut autem appropinquauit iudas ad torrentem
aque statuit scribas populi secus torrentem. et manda-
uit eis dicens. Neminem hominum reliqueritis. sed
ueniant omnes in prelium. Et transfretauit ad illos prior.
et omnis populus post eum. Et contrite sunt omnes gentes a facie eorum.
et proiecerunt arma sua. et fugerunt ad fanum quod
erat in carnaim. Et occupauit ipsam ciuitatem
et phanum succendit igni. cum omnibus qui erant in ipso.
Et oppressa est carnaim. et non potuit sustinere contra
faciem iude. Et congregauit iudas uniuersos israhel
itas qui erant in galaadide. a minimo usque ad
maximum. et uxores eorum. et natos. et exercitum ma-
gnum ualde. ut uenirent in terram iude. Et ue-
nerunt usque effron. et hec ciuitas magna in in-
gressu posita munita ualde. Et non erat decli-
nare ab ea dextra uel sinistra sed per mediam
iter erat. Et incluserunt se qui erant in ciuitate. et ob-
struxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos
iudas uerbis pacificis dicens. Transeamus per terram
uestram. ut eamus in terram nostram. et nemo uobis
nocebit. tantum pedibus transibimus. et nolebant eis
aperire. Et precepit iudas predicare in castris ut
applicarent unusquisque in quo erat loco. Et ap-
plicuerunt se uiri uirtutis. et oppugnauit ciui-
tatem illam. tota die et tota nocte. et tradita
est ciuitas in manu eius. et peremerunt omne
masculinum in ore gladii. et eradicauit eam. et ac-
cepit spolia eius. et transiit per totam ciuitatem su-
per interfectos. Et transgressi sunt iordanem in campo
magno contra faciem bethsan. Et erat iudas
congregans extremos. et hortabatur populum per
totam uiam. donec uenirent in terram iuda. Et ascen-
derunt in montem syon cum letitia et gaudio. et
obtulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidis-
set donec reuerterentur in pace. Et in diebus
quibus erat iudas et ionathas in terra galaad.
et symon frater eius in galilea contra faciem ptoloma
idis. Audiuit iosephus zacharie filius.
et azarias princeps uirtutis res bene gestas et prelia
que facta sunt. et dixit. Faciamus et ipsi nobis nomen. et ea-
mus pugnare aduersus gentes que in circuitu nostro sunt.
Et precepit hiis qui erant in exercitu suo. et abierunt
iamniam. Et exiuit gorgias de ciuitate. et uiri
eius obuiam illis in pugnam. et fugati sunt ioseph
et azarias usque in fines iudee. Et ceciderunt illa
die de populo israhel ad duo milia uirorum. Et facta est pla-
ga magna in populo. quia non audierunt iudam et fratres
eius existimantes se facturos fortiter. Ipsi autem non
erant de semine uirorum illorum. per quos salus facta est
in israhel. Et uiri iuda magnificati sunt ualde
in conspectu omnis israhel. et gentium omnium. ubi audiebatur
nomen eorum. Et conuenerunt ad eos fausta acclaman-
tes. Et exiuit iudas et fratres eius. et expugnabant fi-
lios esau in terra que ad austrum est. et percussit che-
bron. et filias eius. et muros eius. et turres eius igni
succendit in circuitu. Et mouit castra ut iret in terram
alienigenarum. et perambulabat samariam. In illa
die ceciderunt sacerdotes in bello. dum uolunt for-
titer facere. dum sine consilio exeunt in prelium. Et de-
clinauit iudas in azotum in terram alienigenarum.
et diruit aras eorum. et sculptilia deorum suorum succen-
dit igni. et cepit spolia ciuitatum. et reuersus
est in terram iuda.

VI

Et rex antiochus perambulabat superiores regiones.
et audiuit esse ciuitatem elimaidem nobilissi-
mam in perside. et copiosam in argento et auro. tem-
plumque in ea locuplex ualde. et illic uelami-
na aurea. et lorice. et scuta. que reliquit alexander
philippi rex macedo. qui primus regnauit in
grecia. Et uenit. et querebat capere ciuitatem. et
predari eam. et non potuit. quoniam innotuit sermo hiis
qui erant in ciuitate. et exierunt in prelium. et fuge-
runt. et abiit cum tristicia magna. et reuersus est
babiloniam. Et uenit qui nunciaret ei in perside.
quia fugata sunt castra que erant in terra iuda. et
quia abiit lysias cum uirtute forti in primis. et
fugatus est a facie iudeorum. et inualuerunt armis
et uiribus. et spoliis multis que ceperunt. et quod diruerunt
abhominationem quam edificauerat super altare quod
erat in ierusalem. et sanctificationem sicut prius circum-
dederunt muris excelsis. sed et bethsuram ciuita-
tem suam. Et factum est ut audiuit rex sermo-
nes istos expauit. et commotus est ualde. et deci-
dit in lectum. et incidit in languorem pre tristicia.
quia non est factum sicut cogitabat. Et erat illic diebus
multis. quia renouata est in eo tristicia ma-
gna. et arbitratus est se mori. Et uocauit omnes
amicos suos. et dixit illis. Recessit somnus
ab oculis meis. et concidi. et corrui corde pre solli-

situdine. et dixi in corde meo: In quantam tri-
bulationem deveni, et in quos fluctus tristitiae
in qua nunc sum, qui iocundus eram et dilectus in po-
testate mea. Nunc vero reminiscor malorum quae
feci in Ierusalem, unde et abstuli omnia spolia argen-
tea et aurea quae erant in ea, et misi auferri
habitantes Iudaeam sine causa. Cognovi ergo quia propter
ea invenerunt me mala ista. et ecce pereo tristitia
magna in terra aliena. Et vocavit Philippum
unum de amicis suis, et praeposuit eum super universum
regnum suum. et dedit ei diadema et stolam suam
et anulum, ut adduceret Antiochum filium suum.
et nutriret eum, et regnaret. et mortuus est illic
Antiochus rex anno c. et xl. et ix. Et cognovit
Lysias quia mortuus est rex. et constituit regna-
re Antiochum filium eius, quem nutrivit ado-
lescentem. et vocavit nomen eius Eupatorem. Et hi
qui erant in arce concluserant Israel in circuitu sanctorum,
et quaerebant eis mala semper et firmamentum
gentium. Et cognovit Iudas disperdere eos. et convo-
cavit universum populum ut obsiderent eos. Et conveni-
erunt simul. et obsederunt eos anno c. l. et fecerunt
ballistas et machinas. Et exierunt quidam ex eis qui
obsidebantur. et adiunxerunt se illis aliqui ex im-
piis ex Israel. et abierunt ad regem et dixerunt. Quousque
non facis iudicium et vindicas fratres nostros? Nos decrevi-
mus servire patri tuo. et ambulare in praeceptis eius.
et obsequi edictis eius. et filii populi nostri propter hoc alie-
nabantur a nobis. et quicumque inveniebantur ex nobis,
interficiebantur ex nobis. et hereditates nostrae diripi-
ebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum suam.
sed in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad
arcem in Ierusalem occupare eam. et munitionem in
Bethsuram munierunt. et nisi praevenies eos velocius ma-
iora quam haec facient. et non poteris obtinere eos. Et
iratus est rex ut haec audivit. et convocavit omnes ami-
cos suos. et principes exercitus sui. et eos qui super equites
erant; et de regnis aliis. et de insulis maritimis
venerunt ad eum exercitus conducticii. Et erat numerus
exercitus eius c. m. peditum. et xx. m. equitum. et elephan-
ti xxxii. docti ad proelium. et venerunt per Idumaeam.
et applicuerunt ad Bethsuram. et pugnaverunt dies
multos. et fecerunt machinas. et exierunt. et succende-
runt eos igni. et pugnaverunt viriliter. Et recessit
Iudas ab arce. et movit castra ad Bethzacharam contra
castra regis. Et surrexit rex ante lucem. et concitavit
exercitum in impetum contra viam Bethzacharam. Et compa-
raverunt se exercitus in proelium. et tubis cecinerunt. et ele-
phantis ostenderunt sanguinem uvae. et mori ad a-
cuendos eos in proelium. Et diviserunt bestias per legi-
ones. et astiterunt singulis elephantis mille viri

in loricis concatenatis et galeae aereae in capitibus
eorum. et quingenti equites ordinati unicuique bes-
tiae electi erant. Hi ante tempus ubicumque erat bestia.
ibi erant. et quocumque ibat ibant. et non discedebant
ab ea. Sed et turres ligneae super eos firmae protegen-
tes per singulas bestias. et super eas machinae. et super
singulas viri virtutis xxxii. qui pugnabant
desuper. et intus magister bestiae. Et residuum equitatum
hinc et inde statuit in duas partes ad tubis exercitum
commovere. et perurgere constipatos in legionibus eius. Et ut
refulsit sol in clipeos aureos et aereos. resplen-
duerunt montes ab eis. et resplenduerunt sicut lampades ignis. Et distinc-
ta est pars exercitus regis per montes excelsos. et alia per
loca humilia. et ibant caute. et ordinate. Et commove-
bantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis eorum,
et incessu turbae. et collisione armorum. Erat enim exercitus
magnus valde. et fortis. Et appropinquavit Iudas. et exer-
citus eius in proelium. et ceciderunt de exercitu regis. dc.
viri. Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis,
loricatam loricis regis. et erat eminens super alias bes-
tias. et visum est ei quod in ea esset rex. et dedit se ut
liberaret populum suum. et adquireret sibi nomen aeternum.
Et cucurrit ad eam audacter in medium legionis.
interficiens a dextris et a sinistris. et cadebant ab
eo huc atque illuc. et ivit sub pedes elephantis.
et supposuit se ei. et occidit eum. Et cecidit in terram
super ipsum. et mortuus est illic. Et videntes virtutem re-
gis et impetum exercitus eius diverterunt ab eis. Castra
autem regis ascenderunt contra eos in Ierusalem. Et applicuit
castra rex ad Iudaeam et montem Sion. et fecit pa-
cem cum his qui erant in Bethsura. et exierunt de civi-
tate quia non erant ibi eis alimenta conclusis. quia sab-
bata erant terrae. Et apprehendit rex Bethsuram. et consti-
tuit ibi custodiam custodire. et convertit castra ad
locum sanctificationis dies multos. Et statuit illic
ballistas. et machinas. et ignis iacula. et tor-
menta ad lapides iactandos. et spicula. et scorpi-
os ad mittendas sagittas. et fundibula. Fe-
cerunt autem et ipsi machinas adversus machinas
eorum. et pugnaverunt dies multos. Escae autem non
erant in civitate eo quod vii. annus esset. et qui
remanserant in Iudaea de gentibus consumpserant
reliquias eorum quae repositae fuerant. Et remanserunt
in sanctis viri pauci. quoniam obtinuerat eos fames.
et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et audivit Ly-
sias quod Philippus quem constituerat rex Antiochus
cum adhuc viveret. ut nutriret Antiochum filium
suum. et ut regnaret. reversus esset a Perside et Media.
et exercitus qui abierat cum ipso. et quia quaerit suscipere
regni negotia. festinavit ire. et dixit ad regem
et duces. et exercitum. Deficimus cotidie. et esca nobis

modica est. et locus quem obsidemus est munitus.
et incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque
demus dextras hominibus istis. et faciamus cum illis pa
cem. et cum omni gente eorum. et constituamus illis ut ambu
lent in legitimis suis. sicut prius. propter legitima
enim ipsorum que despeximus irati sunt. et fecerunt
omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et prin
cipum. et misit ad eos pacem facere. et receperunt
illam. Et iuravit illis rex et principes. et exierunt de
munitione. Et intravit rex montem syon. et vi
dit munitionem loci. et rupit citius iuramentum
quod iuravit. et mandavit destruere murum in gyro.
et discessit festinanter. et reversus est antiochiam.
et invenit philippum dominantem civitati. et pugna
vit adversus eum. et vi occupavit civitatem.
VII Anno .c.l. et primo exivit
Demetrius seleuci filius ab urbe roma. et as
cendit cum paucis viris in civitatem maritimam.
et regnavit illic. Et factum est ut ingressus est in domum reg
ni patrum suorum comprehendit exercitus antiochum et
lysiam. ut adduceret eos ad eum. et res ei innotuit.
et ait. Nolite mihi ostendere faciem eorum. et occiderunt eos
exercitus. et sedit demetrius super sedem regni sui.
Et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex israel. et alchi
mus dux eorum. qui volebat fieri sacerdos. et
accusaverunt populum apud regem dicentes. Perdidit iu
das et fratres eius omnes amicos tuos. et nos perdidit
de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis. et va
dat et videat exterminium omne quod fecit nobis. et
regionibus regis. et puniat omnes amicos eius. et ad
iutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis ba
chidem qui dominabatur trans flumen magnum in
regno. et fidelem regi. et misit eum ut videret exter
minium quod fecit iudas. Sed et alchimum impium constituit
in sacerdotium. et mandavit ei facere ultionem in fi
lios israel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu ma
gno in terram iuda. et miserunt nuncios. et locu
ti sunt ad iudam. et ad fratres eius verbis pacificis in do
lo. et non intenderunt sermonibus eorum. Viderunt enim
quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad al
chimum et bachidem congregatio scribarum requirere que
iusta sunt. et primi assidei qui erant in filiis
israel. et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim. Homo sacer
dos de semine aaron venit. non decipiet nos. Et
locutus est cum eis verba pacifica. et iuravit illis dicens.
Non inferemus vobis malum neque amicis vestris. Et crediderunt
ei. Et comprehendit ex eis .lx. viros. et occidit eos in
una die secundum verbum quod scriptum est. Carnes sanctorum
tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu ierusalem
et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor
in omnem populum. quia dixerunt. Non est in eis veritas et iudi
cium. Transgressi sunt enim constitutum. et iusiu
randum quod iuraverunt. Et movit bachides castra
ab ierusalem. et applicuit in bethzecha. et misit et
comprehendit multos ex eis qui a se refugerant. et
quosdam de populo mactavit. et in puteum magnum
proiecit. Et commisit regionem alchimo. et reliquit cum
eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit bachides
ad regem. et satis agebat alchimus pro principatu sacer
dotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant
populum suum. et optinuerunt terram iuda. et fecerunt
plagam magnam in israel. Et vidit iudas omnia ma
la que fecit alchimus. et qui cum eo erant filiis israel plus
multo quam gentes. et exiit in omnes fines iudee in circui
tu. et fecit vindictam in viros desertores. et cessave
runt ultra exire in regionem. Vidit autem alchimus quod
prevaluit iudas et qui cum eo erant. et cognovit quia non
potest sustinere eos. et regressus est ad regem. et accusa
vit eos multis criminibus. Et misit rex nicha
norem unum ex principibus suis nobilioribus. qui erat
exercens inimicicias contra israel. et mandavit ei evertere
populum. Et venit nichanor in ierusalem cum exercitu
magno. et misit ad iudam et ad fratres eius cum dolo ver
bis pacificis. dicens. Non sit pugna inter me et vos.
Veniam cum viris paucis. ut videam facies vestras cum
pace. Et venit ad iudam. et salutaverunt se invicem
pacifice. et hostes parati erant rapere iudam. Et in
notuit sermo iude. quoniam cum dolo venerat ad eum.
et conterritus est ab eo. et amplius noluit videre faciem eius.
Et cognovit nichanor quod denudatum est consilium
eius. et exiit obviam iude in pugnam iuxta capharsala
ma. Et ceciderunt de nichanoris exercitu fere quin
que milia viri. et fugerunt in civitatem david. Post hec
verba ascendit nichanor in montem syon. et exi
erunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace et
monstrare ei holocaustomata que offerebantur
pro rege. Et irridens sprevit eos et polluit. et locutus
est superbe. et iuravit cum ira dicens. Nisi tra
ditus fuerit iudas et exercitus eius in manus meas continuo
cum regressus fuero in pace succendam domum istam.
Et exiit cum ira magna. Et intraverunt sacerdotes et
steterunt ante faciem altaris et templi. et flentes dixe
runt. Tu elegisti domum istam domine ad invocan
dum nomen tuum in ea. ut esset domus orationis et obsecra
tionis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu
eius. et cadant gladio. Memento blasphemias eo
rum. et ne dederis eis ut permaneant. Et exiit nicha
nor ab ierusalem. et castra applicuit ad bethoron.
et occurrit illi exercitus syrie. Et iudas applicuit
in adarsa cum tribus milibus viris. et oravit iudas
et dixit. Qui missi erant a rege sennacherib domine
quia blasphemaverunt te. exiit angelus. et percussit

ex eis .c.lxxxv. milia. Sic contere exercitum istum in
conspectu nostro hodie. et sciant ceteri quia male locutus
est super sancta tua. et iudica illum secundum maliciam illius.
Et commiserunt exercitus prelium tercia .x. die mensis adar.
et contrita sunt castra nichanoris. et cecidit ipse
primus in prelio. Ut autem vidit exercitus eius quia cecidit
nichanor. proiecerunt arma sua. et fugerunt. et perse-
cuti sunt eos viam unius diei. ab azot usque dum veni-
atur gazara. et tubis cecinerunt post eos cum significatio-
nibus. et exierunt de omnibus castellis iudee in circui-
tu. et ventilabant eos cornibus. et convertebantur ite-
rum ad eos. et ceciderunt omnes gladio. et non est relictus
ex eis nec unus. et acceperunt spolia eorum et predam. et
caput nichanoris amputaverunt. et dexteram eius
quam extenderat superbe. et attulerunt. et suspenderunt
contra ierusalem. et letatus est populus valde. et egerunt
diem illum in leticia magna. et constituit agi omnibus
annis diem istam .xiii. die mensis adar. et siluit
terra iuda dies paucos.

VIII Et audivit iudas nomen romanorum quia sunt po-
tentes viribus. et adquiescunt ad omnia que postulan-
tur ab eis. et quicumque accesserunt ad eos statuerunt
cum eis amicicias. et quia sunt potentes viribus. Et audierunt
prelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in galatia.
quia obtinuerunt eos et duxerunt sub tributum. et quanta
fecerunt in regione hyspanie. et quod in potestatem
redegerunt metalla argenti et auri que illic sunt. et
possederunt omnem locum consilio suo et paciencia. loca que
erant longe valde ab eis. et reges qui supervenerant
illis ab extremis terre. contriverunt et percusserunt eos
plaga magna. ceteri autem dant eis tributum omnibus
annis. et philippum et persen cetheorum regem. et cete-
ros qui adversus eos arma tulerant contriverunt in bello.
et optinuerunt eos. et antiochum magnum regem asie.
qui eis pugnam intulerat habens .c.xx. elephantos.
et equitatum. et currus. et exercitum magnum valde contri-
tum ab eis. et quia ceperunt eum vivum. et statuerunt ei
ut daret ipse et qui regnarent post ipsum tributum
magnum. et daret obsides. et constitutum. et regiones
medorum. et lydos. et medos. de optimis regioni-
bus eorum. et acceptas eas ab illis dederunt eume-
ni regi. Et quia qui erant apud elladam voluerunt i-
re et tollere eos. et innotuit sermo his. et miserunt
ad eos ducem unum. et pugnaverunt contra eos. et cecide-
runt ex eis multi. et captivas duxerunt uxores
eorum et filios. et diripuerunt eos. et terram eorum posse-
derunt. et destruxerunt muros eorum. et in servitutem
illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua regna.
et insulas que aliquando restiterant illis exterminaverunt.
et in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis et qui
in ipsis requiem habebant conservaverunt amiciciam.
et optinuerunt regna que erant proxima. et que erant
longe. Et quicumque audiebant nomen eorum time-
bant eos. Quibus vero vellent auxilio esse ut regna-
rent regnabant. quos autem vellent regno deturba-
bant. et exaltati sunt valde. Et in omnibus istis nemo
portabat diadema. nec induebatur purpura
ut magnificaretur in ea. Et quia curiam fecerunt sibi.
et cotidie consulebant .ccc.xx. consulentes semper
de multitudine. ut que digna sunt gerant. Et commit-
tunt uni homini magistratum suum. per singulos annos
dominari universe terre sue. et omnes obediunt uni. et non est
invidia neque zelus inter eos. Et elegit iudas eupole-
mum filium iohannis. filii iacob. et iasonem filium ele-
azari. et misit eos romam constituere cum illis amici-
ciam. et societatem. et ut auferrent ab eis iugum gre-
corum. quia viderunt quod in servitutem premerent regnum
israel. Et abierunt romam viam multam valde. et intro-
ierunt curiam et dixerunt. Iudas machabeus et fratres eius et
populus iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum
societatem. et pacem. et conscribere nos socios et amicos
vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc re-
scriptum quod rescripserunt in tabulis ereis. et miserunt
in ierusalem. ut esset apud eos ibi memoriale pacis
et societatis. Bene sit romanis et genti iudeorum
in mari et in terra in eternum. gladiusque et hostis pro-
cul sit ab eis. Quod si institerit bellum romanis prius
aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum auxili-
um feret gens iudeorum prout tempus dictaverit corde
pleno. et preliantibus non dabunt. neque subministra-
bunt triticum. arma. pecuniam. naves. sicut placu-
it romanis. et custodient mandata eorum. nichil
ab eis accipientes. Similiter autem et si genti iudeorum
prius acciderit bellum adiuvabunt romani ex a-
nimo prout eis tempus permiserit. et adiuvantibus non
dabitur triticum. arma. pecunia. naves. sicut
placuit romanis. et custodient mandata eorum
absque dolo. Secundum hec verba constituerunt romani
populo iudeorum. Quod si post hec verba hii aut illi ad-
dere. aut demere. ad hoc aliquid voluerint facient
ex proposito suo. et quecumque addiderint vel dempserint
rata erunt. Sed et de malis que demetrius rex fecit in
eos scripsimus ei dicentes. Quare gravasti iugum tu-
um super amicos nostros. et socios iudeos. Si ergo i-
terum adierint nos adversum te faciemus illis iudi-
cium. et pugnabimus tecum. mari terraque.

IX Interea ut audivit demetrius quia cecidit ni-
chanor. et exercitus eius in prelio. apposuit bachi-
dem et alchimum rursum mittere in iudeam. et dex-
trum cornu cum illis. Et abierunt viam que ducit in
galgala. et castra posuerunt in masaloth. que est
in arbellis. et occupaverunt eam. et peremerunt animas

hominum multas. In mense primo anni centesimi et l. et
secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem. et surrexerunt
et abierunt in Beream .xx. milia virorum. et ii. milia
equitum. et Iudas posuerat castra in Laisa. et tria
milia viri electi cum eo. et viderunt multitudinem
exercitus quia multi sunt. et timuerunt valde. et multi
subtraxerunt se de castris. et non remanserunt ex eis
nisi .dccc. viri. et vidit Iudas quod defluxit exer-
citus suus. et bellum perurgebat eum. et confractus est corde.
quia non habebat tempus congregandi eos. et dissolutus est.
et dixit his qui residui erant. Surgamus et eamus
ad adversarios nostros. si poterimus pugnare adver-
sus eos. et avertebant eum dicentes. Non poterimus. sed
liberemus animas nostras modo. et revertamur ad fratres nostros.
et tunc pugnabimus adversus eos. Nos autem pauci
sumus. et ait Iudas. Absit istam rem facere. ut fugi-
amus ab eis. et si appropiavit tempus nostrum. moria-
mur in virtute propter fratres nostros. et non inferamus crimen
glorie nostre. et movit exercitus de castris. et steterunt
illis obviam. et divisi sunt equites in duas partes.
et fundibularii et sagittarii praeibant exercitum.
et primi certaminis omnes potentes. Bacchides autem erat
in dextro cornu. et proximavit legio ex duabus
partibus. et clamabant tubis. Exclamaverunt autem
hii et qui erant ex parte Iude et ipsi. et commota est terra
a voce exercituum. et commissum est prelium a mane
usque ad vesperam. et vidit Iudas quod infirmior est
pars exercitus Bacchidis in dextris. et convenerunt cum
ipso omnes constantes corde. et contrita est dextera pars ab
eis. et persecutus est eos usque ad montem Azoti. et qui
in sinistro cornu erant viderunt quod contritum est
dextrum cornu. et secuti sunt post Iudam et qui cum ipso
erant a tergo. et ingravatum est prelium. et ceciderunt
vulnerati multi ex his et ex illis. et Iudas cecidit.
et ceteri fugerunt. et Ionathas et Symon tulerunt Iudam
fratrem suum. et sepelierunt eum in sepulcro patrum
suorum in civitate Modin. et fleverunt eum omnis
populus Israel planctu magno. et lugebant dies mul-
tos. et dixerunt. Quomodo cecidit potens qui salvum fa-
ciebat Israel. et cetera verba Iude bellorum et virtutum
quas fecit. et magnitudinis eius non sunt descripta.
multa enim erant valde. Et factum est post obitum
Iude emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel. et exor-
ti sunt omnes qui operabantur iniquitatem. In diebus
illis facta est fames magna valde. et tradidit se
Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis. Et elegit Bacchi-
des impios viros. et constituit eos dominos regionis.
et exquirebant et perscrutabantur amicos Iude et
adducebant eos ad Bacchidem. et vindicabat in illos
et illudebat. et facta est tribulatio magna in Israel.
qualis non fuit ex die qua non est visus propheta in Israel.

Et congregati sunt omnes amici Iude. et dixerunt
Ionathe. Ex quo frater tuus Iudas defunctus est
vir similis ei non est qui exeat contra inimicos Ba-
chidem. et eos qui inimici sunt gentis nostre. Nunc
itaque elegimus te hodie esse pro eo in principem
et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit Io-
nathas tempore illo principatum. et surrexit loco Iude
fratris sui. Et cognovit Bacchides. et querebat occidere
eum. Et cognovit Ionathas et Symon frater eius. et omnes
qui cum eo erant. et fugerunt in desertum Thecue.
et consederunt ad aquam laci Asphar. Et cognovit Bac-
chides. et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius
trans Iordanem. Et misit fratrem suum ducem populi et
rogavit Nabutheos amicos suos. ut commoda-
ret illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt
filii Iambri ex Medaba. et comprehenderunt Iohannem.
et omnia que habebat. et abierunt cum ea. Post hec verba
renuntiatum est Ionathe et Symoni fratri eius. quia
filii Iambri faciunt nuptias magnas. et ducunt
sponsam ex Madaba filiam unius de magnis prin-
cipibus Chanaan. cum ambitione magna. Et recor-
dati sunt sanguinis Iohannis fratris sui. et ascenderunt
et absconderunt se sub tegumento montis. et levave-
runt oculos suos. et viderunt. et ecce tumultus et
apparatus multus. et sponsus processit. et amici
eius. et fratres eius obviam illis cum tympanis et mu-
sicis. et armis multis. Et surrexerunt ad eos ex in-
sidiis. et occiderunt eos. et ceciderunt vulnerati multi.
et residui fugerunt in montem. et acceperunt omnia
spolia eorum. Et conversae sunt nuptie in luctum. et vox
musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vin-
dictam sanguinis fratris sui. et reversi sunt ad ripam
Iordanis. Et audivit Bacchides. et venit die sab-
batorum usque ad oram Iordanis in virtute magna.
et dixit ad suos Ionathas. Surgamus et pugne-
mus contra inimicos nostros. Non est enim hodie sicut
heri et nudiustertius. Ecce enim bellum ex adverso.
aqua vero Iordanis hinc et inde. et ripe et paludes
et saltus. et non est locus divertendi. Nunc ergo cla-
mate in celum. ut liberemini de manu ini-
micorum nostrorum. Et commissum est bellum. Et exten-
dit Ionathas manum suam percutere Bacchidem. et
divertit ab eo retro. Et dissiluit Ionathas et qui
cum eo erant in Iordanem. et transnataverunt ad eos
Iordanem. Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa
mille viri. et reversi sunt in Ierusalem. Et edifica-
verunt civitates munitas in Iudea. munitionem
que erat in Iericho. et in Ammaum. et in Betho-
ron. et Bethel. et Thanatha. et Phara. et Thopo
muris excelsis. et portis. et seris. Et posuit cu-
stodiam in eis. ut inimicitias exercerent in Israel.

et muniuit ciuitatem bethsuram et gazaram
et arcem et posuit in eis auxilia et apparatum
escarum. Et accepit filios principum regionis ob
sides et posuit eos in arce in ierusalem in custo
dia. Et anno .c. l. iii. mense secundo precepit al
chimus destrui muros domus sancte interioris. et
destrui opera prophetarum et cepit destruere. In tempore
illo percussus est alchimus et impedita sunt opera
illius et occlusum est os eius et dissolutus est paral
isi. nec ultra potuit loqui uerbum et mandare de
domo sua. et mortuus est alchimus in tempore illo
cum tormento magno. Et uidit bachides quoniam mor
tuus est alchimus et reuersus est ad regem et siluit
terra iuda annis duobus. Et cogitauerunt omnes iniqui
dicentes. Ecce ionathas et qui cum eo sunt in silencio
habitant confidenter. Nunc ergo adducamus bachidem
et comprehendet eos omnes una nocte. Et abierunt et consi
lium ei dederunt. Et surrexit ut ueniret cum exerci
tu multo. Et misit occulte epistolas suis sociis
qui erant in iudea ut comprehenderent ionatham et
eos qui cum eo erant. et non potuerunt. quia innotuit eis
consilium eorum. Et apprehendit de uiris regionis qui
principes erant militie .l. uiros et occidit eos.
Et secessit ionathas et simon et qui cum eo erant
in bethbessen. que est in deserto. et extruxit diruta
eius et firmauerunt eam. Et cognouit bachides et con
gregauit uniuersam multitudinem suam. et hiis qui
de iudea erant denunciauit. et uenit et castra po
suit desuper ad bethbessen. et oppugnauit eam dies
multos et fecit machinas. Et reliquit ionathas
symonem fratrem suum in ciuitate et exiuit in re
gionem et uenit cum numero et percussit odaren et
fratres eius et filios phaseron in tabernaculis ipsorum.
et cepit cedere et crescere in uirtutibus. Symon uero et
qui cum eo erant exierunt de ciuitate et succenderunt
machinas. et pugnauerunt contra bachidem et contritus
est ab eis. et afflixerunt eum ualde. quoniam consilium
eius et congressus eius erat inanis. Et iratus contra
uiros iniquos qui ei consilium dederant ut ueniret
in regionem ipsorum multos ex eis occidit. Placuit au
tem cum reliquis abire in regionem suam.
Et cognouit ionathas et misit ad eum legatos
componere cum ipso pacem et reddere ei captiuitatem. Et
libenter accepit et fecit secundum uerba eius et iurauit
nil facturum se ei mali omnibus diebus uite eius. Et
reddidit ei captiuitatem quam prius erat predatus
de terra iuda. Et conuersus abiit in terram suam. et non ap
posuit amplius uenire in fines eius. et cessauit
gladius ex israel. Et habitauit ionathas in ma
chmas. et cepit ionathas ibi iudicare populum.
X et exterminauit impios ex israel.

Et anno .c. lx. ascendit alexander antiochi fi
lius. qui cognominatus est nobilis et occupauit ptho
lomaidam. et receperunt eum et regnauit illic. Et
audiuit demetrius rex. et congregauit exercitum ual
de copiosum. et exiuit obuiam illi in prelium. Et
misit demetrius epistolam ad ionatham uerbis pa
cificis. ut magnificaret eum. dixit enim. Anti
cipemus facere pacem cum eo. priusquam faciat cum
alexandro aduersus nos. Recordabitur enim omnium
malorum que fecimus in eum. et in fratrem eius et in gentem
eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum.
et fabricare arma. et esse ipsum socium eius. et obsides
qui erant in arce iussit tradi ei. Et uenit ionath
as in ierusalem. et legit epistolas in auditu omnis populi.
et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore ua
lde magno. quoniam audierunt quod dedit ei rex potesta
tem congregandi exercitum. Et traditi sunt ionathe
obsides. et reddidit eos parentibus suis. Et habitauit
ionathas in ierusalem. et cepit edificare et innouare
ciuitatem. Et dixit facientibus opera ut extruerent
muros et montem syon in circuitu lapidibus quadra
tis ad munitionem. et ita fecerunt. Et fugerunt alieni
gene qui erant in munitionibus quas bachides edifi
cauerat. et reliquit unusquisque locum suum. et abiit in
terram suam. Tantum in bethsura remanserunt aliqui ex hiis
qui reliquerant legem et precepta dei. erat enim hec
eis ad refugium. Et audiuit alexander rex pro
missa que promisit demetrius ionathe. et narra
uerunt ei prelia et uirtutes quas ipse fecit et fratres eius. et
labores quos laborauerunt et ait. Numquid inue
niemus aliquem uirum talem. Et nunc faciemus eum
amicum et socium nostrum. Et scripsit epistolas et misit
ei secundum hec uerba dicens. Rex alexander fratri io
nathe salutem. Audiuimus de te quod uir potens
sis uiribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc
constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tue
et ut amicus uoceris regis. Et misit ei purpuram
et coronam auream. et que nostra sunt sentias nobiscum.
et conserues amicicias ad nos. Et induit se iona
thas stola sancta .vii. mense. anno .c. lx. in die sol
lempni scenophegie. Et congregauit exercitum et
fecit arma copiosa. Et audiuit demetrius
uerba ista. et contristatus est nimis et ait. Quid hoc feci
mus quod preoccupauit nos alexander apprehendere
amiciciam iudeorum ad munimen sui. Scribam et
ego illis uerba deprecatoria. et dignitates et dona
ut sint mecum in adiutorio. Et scripsit eis in hec
uerba. Rex demetrius genti iudeorum salutem.
Quoniam seruastis ad nos pactum et mansistis in ami
cicia nostra. et non accessistis ad inimicos nostros.
audiuimus et gauisi sumus. Et nunc perseuerate

adhuc ↄseruare ad nos fidē. ⁊ retribuem⁹
uob bona p his q̄ fecistis nobcū. ⁊ remittem⁹
uob pstationes multas. ⁊ dabim⁹ uob donatio
nes. Et nūc absoluo uos ⁊ oēs iudeos a tributis. ⁊
ꝑcia salis indulgeo. ⁊ coronas remitto. ⁊ tercias
seminis. ⁊ dimidiā partē fruct⁹ ligni. qđ ē
porcionis mee. relinq̄ uob ex hodierno. ⁊ dei
ceps. ne accipiat a tra iuda. ⁊ a trib; ciuita
tib; q̄ addite sūt illi ex samaria ⁊ galilea.
ex hodierna die. ⁊ in totū tps. Et ierl'm sit sca.
⁊ libera cū finib; suis. ⁊ decime ⁊ tributa ipsi⁹
sint. Remitto ꝑ potestatē arcis q̄ est ī ierl'.
⁊ do eā sūmo sacdoti ut ↄstituat ī ea uiros q̄s
cūq; ipse elegit q̄ custodiāt eā. Et oēm aiam
iudeoꝝ q̄ captiua ē a tra iuda in oī regno mō
relinquo liberam gratis. Vt oēs a tributis soluant
⁊ pecoꝝ suoꝝ. Et oēs dies sollēpnes ⁊ sabba ⁊
neomenia. ⁊ dies decreti. ⁊ tres dies an diē
sollēpnē. ⁊ tres dies p⁹ diē sollēpnē sint oēs
dies imunitatis. ⁊ remissionis iudeis oīb;
qui sūt in regno meo. Et nemo hat potestatē
age aliqđ. ⁊ mouē negocia adūsu aliquē
eoꝝ in omi cā. Et ut ascribātur ex iudeis ī
excitu regis. ad. xxx. m. uiroꝝ. ⁊ dabūtur
ill' copie. ut oportet oīb; excitib; regis. ⁊
ex ipsis ordinabūtur. qui sint in munitio
nib; regis magni. Et ex his ↄstituātur sup
negocia regni q̄ aguntur ex fide. ⁊ pncipes
sūt ex eis. ⁊ ābulent legib; suis sic̄ pcepit
rex in tra iuda. Et tres ciuitates q̄ addite sūt
iudee ex regione samarie cū iudea reputē
tur. ut sint sub uno. ⁊ nō obediāt alie potestati
ni sūmi sacdotis. Ptholomaidā. ⁊ ↄfines ei⁹ q̄s
dedi donū scīs qui sūt ī ierl'm. ad necciās sūp
tus scōꝝ. Et ego singlis ānis. xv. dabo milia
siclоꝝ argenti de rōnib; regis q̄ me ↄtigūt.
Et oē quod reliquū fuit qđ nō reddidant
q̄ sr̄ negocia erāt ānis priorib;. ex hoc dabūt
in opa dom⁹. Et sr̄ hec. v. m. sicloꝝ argenti.
q̄ accipiebāt de scōꝝ rōne p singlos ānos.
Et h' ad sacdotes ptineāt q̄ ministerio fūgū
tur. Et q̄cūq; ↄfugerit in tēplū qđ est ierosoli
mis. ⁊ in omib; finib; ei⁹ obnoxii regi in oī
nego dimittantur. Et uniūsa q̄ sūt eis ī reg
no meo liba habeāt. Et ad edificāda ut restau
randa opa scōꝝ sūpt⁹ dabūtur de rōne re
gis. ⁊ ad extruēndos muros ierl'm. ⁊ ad ↄmu
niendos ī circuitu sūpt⁹ dabūtur de rōne re
gis. ⁊ ad ↄstruendos muros ī iudea. Vt au
diuit aut ionathas ⁊ pplē sermones istos
nō crediderūt eis. nec receperūt eos. q̄r recor

dati sūt malicie magne. q̄m fecat ī isrl'.
⁊ tribulauat eos ualde. Et ↄplacuit eis iale
xandrū. q̄r ipse fuerat eis pnceps sermonum
pacis. ⁊ ipi auxiliū ferebāt oīb; dieb;. Et ↄ
gregauit rex alexand' excitū magnū. ⁊
admouit castra ↄ demetriū. Et ↄmiserūt plīm
reges. ⁊ fugit excit⁹ demetrii. ⁊ īsecut⁹ ē
eū alexand'. ⁊ incubuit sr̄ eos. Et ↄualuit
pliū nimis. donec occid' sol. ⁊ cecidit demet'
in illa die. Et misit alexand' ad ptholomeū
regē egipti legatos scđm hec uba dicēs. Qm
regsl⁹ sum in regnū meū. ⁊ sedi ī sede pa
trū meoꝝ. ⁊ optinui pncipatū. ⁊ ↄtriui deme
triū. ⁊ possedi regionē nrām. ⁊ ↄmisi cum
eo pugnā. ⁊ ↄtrit⁹ est ipse ⁊ castra ei⁹ a nob.
⁊ sedim⁹ in sede regni ei⁹. ⁊ nūc statuam⁹ ad
inuicē amiciciā. ⁊ da m̄ filiā tuā uxorē. ⁊
ero gener tu⁹. ⁊ dabo t' dona ⁊ ipi digna te.
Et rn̄dit ptholome⁹ rex dicens. Felix dies
in q̄ reuīs⁹ es ad trām patrū tuoꝝ. ⁊ sedis
ti in sede regni eoꝝ. Et nūc faciā t' que scrip
sisti. Sz occurre m̄ ptholomaidē. ut uideam
nos inuicē. ⁊ spondeā t' sic̄ dixisti. Et exiuit
ptholome⁹ de egipto. ipse ⁊ cleopatra filia
a ei⁹. ⁊ uenit ptholomaidē ānо. c. lx. ii.
Et occurrit ei alexand' rex. Et dedit ei cleo
patrā filiā suā. ⁊ fecit nuptias ei⁹ ptholo
maide. sic̄ reges in magna glā. Et scripsit
alexand' rex ionathe ut ueniret obuiam
sibi. Et abiit cū glā ptolomaidē. ⁊ occurrit
ibi duob; regib;. ⁊ dedit ill' argentū multū.
⁊ aurū. ⁊ dona. ⁊ inuenit glām ī ↄspectu e
oꝝ. Et ↄuenerūt adūs⁹ eū uiri pestilentes
ex isrl'. uiri iniq̄ interpellantes adūs⁹ eum.
⁊ nō intendit ad eos rex. Et iussit spoliari
ionathan uestib; suis. ⁊ īdui eū purpura.
⁊ ita fecerūt. Et collocauit eū rex secū.
dixitq; pncipib; suis. Exite cū eo in medi
o ciuitatis. ⁊ pdicate ut nemo adūs⁹ eum
interpellet de ullo nego. nec q̄sq̄m ei mo
lest⁹ sit de ulla rōne. Et fcm̄ est ut uiderūt
q̄ interpellabāt glām ei⁹. q̄r pdicabāt. op
ertū eū purpura fugerūt oēs. Et magnifica
uit eū rex. ⁊ scripsit eū rex int' pmos a
micos. ⁊ posuit eū ducē ⁊ particepē pncipa
tꝰ. Et reūs⁹ ē ionathas ī ierl'. cū pace ⁊ leticia.

In anno. c. lx. v. uenit demetri⁹
filius demetrii a creta in trā patrū suoꝝ.
⁊ audiuit alexand' rex. ⁊ ↄtristat⁹ ē ualde.
⁊ reūs⁹ est antiochiā. Et ↄstituit demetri⁹
apollonium qui perat cele syrie. ⁊ ↄgregauit

exercitum magnum. et accessit ad iamniam. Et
misit ad ionatham summum sacerdotem dicens.
Tu solus resistis nobis. Ego autem factus sum in derisum
et in opprobrium. propterea quia tu potestatem exerces adversum
nos in montibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus
tuis descende ad nos in campum. et comparemur ad
invicem. quia mecum est virtus bellorum. Interroga
et disce quis sum ego. et ceteri qui auxilio sunt m.
qui et dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem
nostram. quia bis in fugam conversi sunt patres tui in
terra sua. Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum
et exercitum tantum in campo. ubi non est lapis neque saxum.
neque locus fugiendi. Ut audivit autem ionathas
sermones apollonii. motus est animo. Et elegit .x. m.
virorum. et exiit ab ierusalem. et occurrit ei symon fr
atri eius in adiutorium. et applicuerunt castra in ioppen.
et exclusit eum in civitate. quia custodia apollonii
ioppe erat. et oppugnavit eam. Et exterriti qui erant
intra civitatem aperuerunt ei. et optinuit iona
thas ioppen. Et audivit apollonius. et admovit
tria .m. equitum. et exercitum multum. et abiit azotum
tamquam iter faciens. et statim exiit in campum.
eo quod haberet multitudinem equitum. et confideret in eis.
Et insecutus est eum ionathas in azotum. et prelium commi
serunt. Et reliquit apollonius in castris equites mille.
occulte post eos. Et cognovit ionathas quoniam insi
die sunt post se. et circuierunt castra eius. et iecerunt
iacula in populum a mane usque ad vesperam. Populus autem
stabat sicut preceperat ionathas. et laboraverunt
equi eorum. Et eiecit symon exercitum suum. et commisit
contra legionem. Equites enim fatigati erant. et con
triti sunt ab eo. et fugerunt. Et qui dispersi sunt in
campum fugerunt in azotum. et intraverunt in beth
dagon ydolum suum ut ibi se liberarent. Et succen
dit ionathas azotum. et civitates que erant in
circuitu eius. et accepit spolia eorum. et templum
dagon. et eos qui fugerunt in illud succen
dit igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum
his qui succensi sunt fere octo milia virorum.
Et movit inde ionathas castra. et applicuit ea as
chalona. et exierunt de civitate obviam illi in mag
na gloria. Et reversus est ionathas in ierusalem cum
suis habentes spolia multa. Et factum est ut audi
vit alexander rex sermones istos addidit ad
huc glorificare ionatham. Et misit ei fibulam au
ream. sicut consuetudo est dari cognatis regum. et dedit
XI ei accharon. et omnes fines eius in possessionem. Et rex
egypti congregavit exercitum sicut harenam que est
circa oram maris. et naves multas. et querebat
optinere regnum alexandri dolo. et addere illud
regno suo. Et exiit in syriam verbis pacificis. et

aperiebant ei civitates eius. et occurrebant ei. quia
mandaverat alexander rex exire ei obviam eo quod
socer suus esset. Cum autem introiret civitatem ptholo
meus ponebat custodias militum in singulis ci
vitatibus. Et ut appropiavit azotum ostenderunt ei tem
plum dagon succensum igni. et azotum. et cetera eius
demolita. et corpora proiecta. et eorum qui cesi erant
in bello. et tumulos quos fecerant secus viam. Et nar
raverunt regi. quia hec fecit ionathas ut invidiam
facerent ei. Et tacuit rex. Et occurrit ionathas re
gi in ioppen cum gloria. et invicem se salutaverunt. et dor
mierunt illic. Et abiit ionathas cum rege usque ad flu
vium qui vocabatur eleutherus. et reversus est in ierusalem.
Rex autem ptholomeus optinuit dominium civitatum.
usque seleuciam maritimam. et cogitabat in alexandrum
consilia mala. Et misit legatos ad demetrium dicens.
Veni componamus inter nos pactum. et dabo tibi filiam
meam quam habet alexander. et regnabis in regno patris
tui. Penituit enim me quod dederim illi filiam meam.
Quesivit enim me occidere. Et vituperavit eum propterea quod
concupierat regnum eius. Et abstulit filiam suam. et de
dit eam demetrio. et abalienavit se ab alexandro.
et manifeste facte sunt inimicicie eius. Et intravit
ptholomeus antiochiam. et imposuit duo diademata
capiti suo. egypti et asie. Rex autem erat in cilicia
illis temporibus. quia rebellabant qui erant in locis illis.
Et audivit alexander et venit ad eum in bellum. Et
produxit ptholomeus rex exercitum. et occurrit ei in
manu valida. et fugavit eum. Et fugit alexander
in arabia ut ibi protegeretur. Rex autem ptholomeus
exaltatus est. et abstulit gadihel arabs caput
alexandri. et misit ptholomeo. Et rex ptholo
meus mortuus est in die tercia. et qui erant in mu
nitionibus perierunt ab his qui erant intra castra.
Et regnavit demetrius anno .c.lx.vii. In die
bus illis congregavit ionathas eos qui erant
in iudea. ut expugnaret arcem que est in ie
rusalem. et fecerunt contra eam machinas multas.
Et abierunt quidam qui oderant gentem suam. viri ini
qui ad regem demetrium. et renunciaverunt ei quod
ionathas obsideret arcem. Et ut audivit iratus est.
et statim venit ptolomaidem. et scripsit ionathe
ne obsideret arcem. sed occurreret sibi ad colloqui
um festinato. Ut audivit autem ionathas iussit
obsidere. et elegit de senioribus israel. et de sacerdotibus.
et dedit se periculo. Et accepit aurum et argentum.
et vestem. et alia exenia multa. et abiit ad re
gem ptolomaidam. et invenit gratiam in conspectu
eius. Et interpellabant adversus eum quidam iniqui ex
gente sua. Et fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante
eum fuerant. et exaltavit eum in conspectu

omnium amicorum eius. et statuit ei principatum
sacerdotii. et quecumque alia habuit prius pretiosa. et
fecit eum principem amicorum. Et postulauit iona
thas a rege ut inmunem faceret iudeam. et tres to
parchias. et samariam. et confines eius. et promisit ei
talenta. ccc. Et consensit rex. et scripsit iona
the epistolas de his omnibus hunc modum continentes. Rex
demetrius fratri ionathe salutem et genti iudeorum. Ex
emplum epistole quam scripsimus lasthenei parenti
nostro de uobis misimus ad uos ut sciretis. Rex de
metrius lasthenei parenti salutem. Genti iudeorum
amicis nostris et conseruantibus que iusta sunt apud
nos decreuimus benefacere propter benignitatem ipsorum
quam erga nos habent. Statuimus ergo illis omnes fin
es iudee. et tres ciuitates lidadam et ramathe
que addite sunt iudee. et samariam. et omnes confines e
arum. sequestrari omnibus sacrificantibus in ierolo
limis. pro his que ab eis rex prius accipiebat per
singulos annos. et pro fructibus terre et pomorum. Et
alia que ad nos pertinebant decimarum et tribu
torum. ex hoc tempore remittimus eis et areas salina
rum. et coronas que nobis deferebantur. omnia ipsis con
cedimus. et nihil horum irritum erit ex hoc et in omne
tempus. Nunc ergo curate facere horum exemplum. et
detur ionathe. et ponatur in monte sancto in lo
co celebri. Et uidit demetrius rex quod siluit terra
in conspectu suo. et nichil ei resistit dimisit totum
exercitum suum. et unumquemque in locum suum. excep
to peregrino exercitu quem traxit ab insulis genti
um. et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius. Tri
phon autem erat quidam partium alexandri prius.
et uidit quoniam omnis exercitus murmurat contra
demetrium. et iit ad emachuel arabum qui
nutriebat antiochum filium alexandri. et ince
bat ei. ut traderet eum ipsi ut regnaret loco
patris sui. et enuntiauit ei quanta fecit deme
trius. et inimicitias exercituum eius aduersus illum.
et mansit ibi diebus multis. Et misit iona
thas ad demetrium regem ut eiceret eos qui in
arce erant in ierusalem. et qui in presidiis erant quia
impugnabant israel. Et misit demetrius ad iona
than dicens. Non hec tantum faciam tibi et genti
tue. sed gloria illustrabo te et gentem tuam cum
fuerit oportunum. Nunc ergo recte feceris si mise
ris uiros in auxilium mihi. quia discessit omnis exerci
tus meus. Et misit ei ionathas tria milia uirorum
fortium antiochiam. Et uenerunt ad regem. et delec
tatus est rex in aduentu eorum. et conuenerunt qui
erant in ciuitate. c. xx. milia hominum. et uole
bant interficere regem. et fugit rex in aulam. et
occupauerunt qui erant de ciuitate itinera ci
uitatis. et ceperunt pugnare. Et uocauit rex
iudeos in auxilium. et conuenerunt omnes simul ad eum.
et dispersi sunt omnes per ciuitatem. et occiderunt in illa
die. c. milia hominum. Et succenderunt ciuitatem. et
ceperunt spolia multa in illa die. et liberauerunt
regem. Et uiderunt qui erant de ciuitate quod ob
tinuissent iudei ciuitatem sicut uolebant. et infir
mati sunt mente sua. et clamauerunt ad regem
cum precibus dicentes. Da nobis dextras. et cessent
iudei oppugnantes nos. et ciuitatem. et proiecerunt
arma. et fecerunt pacem. Et glorificati sunt iudei
in conspectu regis. et in conspectu omnium qui erant
in regno eius. et nominati sunt in regno. et re
gressi sunt in ierusalem habentes spolia multa.
Et sedit demetrius rex in sede regni sui. et
siluit terra in conspectu eius. Et mentitus est omnia que
cumque dixit. et alienauit se a ionatha. et non
retribuit ei secundum beneficia que sibi tribuerat
et uexabat eum ualde. Post hec autem reuersus est
trifon et antiochus cum eo. puer adolescens. et
regnauit. et imposuit sibi diadema. Et congrega
ti sunt omnes exercitus quos disperserat demetrius
et pugnauerunt contra eum. et fugit. et terga uertit.
Et accepit trifon bestias. et optinuit antio
chiam. Et scripsit antiochus adolescens ionathe
dicens. Constituo tibi sacerdotium. et constituo te
super .iiii. ciuitates. ut sis de amicis regis. Et
misit illi uasa aurea et ministerium. et dedit
ei potestatem bibendi in auro. et esse in purpura.
et habere fibulam auream. Et symonem fratrem eius
constituit ducem. a terminis tyri usque ad fines e
gipti. Et exiit ionathas. et perambulabat trans
flumen ciuitates. et congregatus est ad eum omnis ex
ercitus syrie in auxilium. Et uenit aschalonam.
et occurrerunt ei de ciuitate honorifice. Et abiit
inde gazam. et concluserunt se qui erant gaze. et ob
sedit eam. Et succendit que erant in circuitu ciui
tatis. et predatus est eas. Et rogauerunt gazen
ses ionatham. et dedit illis dextram. Et accepit fi
lios eorum obsides. et misit illos in ierusalem. et
perambulauit regionem usque damascum. Et au
diuit ionathas quia preuaricati sunt principes
demetrii in cades que est in galilea. cum exerci
tu multo. uolentes eum remouere a negotio
regni. et occurrit illis. Fratrem autem suum simonem
reliquit intra prouinciam. Et applicuit symon
ad bethsuram. et expugnabat eos diebus mul
tis. et conclusit eos. Et postulauerunt ab eo dex
tras accipere. et dedit illis. Et eiecit eos inde. et cepit
ciuitatem. et posuit in ea presidium. Et ionathas
et castra eius applicuerunt ad aquam genesar

et ante lucem vigilaverunt in campo azor. Et ecce
castra alienigenarum occurrebant in campo. et
tendebant ei insidias in montibus. Ipse autem oc
currit ex adverso. Insidie vero exsurrexerunt de
locis suis. et commiserunt prelium. Et fugerunt qui erant
ex parte ionathe omnes. et nemo relictus est ex eis
nisi mathathias filius absalomi. et iudas filius
calfi princeps militie exercitus. Et scidit ionathas
vestimenta sua. et posuit terram in capite suo. et
oravit. Et reversus est ad eos in prelium. et convertit illos
in fugam. et pugnaverunt. Et viderunt qui fugiebant
partis illius. et reversi sunt ad eum. et insequebantur cum
eo usque cades ad castra sua. et pervenerunt usque
illuc. et ceciderunt de alienigenis in die illa
tria milia virorum. Et reversus est ionathas in ierusalem.

XII Et vidit ionathas quia tempus eum
iuvat. et elegit viros. et misit eos romam
statuere. et renovare cum eis amiciciam. et ad spar
ciatas. et ad alia loca misit epistolas secundum eandem
formam. et abierunt romam. et intraverunt in curiam.
et dixerunt. Ionathas summus sacerdos. et gens iu
deorum miserunt nos. ut renovaremus amiciciam et
societatem secundum pristinum. Et dederunt illis epistolas ad ip
sos per loca. ut deducerent eos in terram iuda cum
pace. Et hoc est exemplum epistolarum quas scripsit
ionathas sparciatis. Ionathas summus sacerdos
et seniores gentis et sacerdotes. et reliquus populus
iudeorum sparciatis fratribus salutem. Iam pridem mis
se erant epistole ad oniam summum sacerdotem a da
rio qui regnabat apud vos quoniam estis fratres nostri sicut
rescriptum continet quod subiectum est. Et suscepit
onias virum qui missus fuerat cum honore. et ac
cepit epistolas quibus significabatur de societate et a
micicia. Nos cum nullo horum indigeremus haben
tes solacia sanctos libros qui sunt in manibus
nostris maluimus mittere. ad vos renovare frater
nitatem et amiciciam. ne forte alieni efficiamur
a vobis. Multa enim tempora transierunt ex quo misis
tis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine intermissione
in diebus sollempnibus et ceteris quibus oportet
memores sumus vestri in sacrificiis que offeri
mus et in observationibus sicut fas est. et decet
meminisse fratrum. Letamur itaque de gloria
vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulaciones.
et multa prelia. et impugnaverunt nos reges qui sunt
in circuitu nostro. Noluimus ergo vobis molesti esse
neque ceteris sociis. et amicis nostris in preliis his. Habuimus
enim de celo auxilium. et liberati sumus nos. et
humiliati sunt inimici nostri. Elegimus itaque
numenium antiochi. et antipatrem iasonis
filium. et misimus ad romanos renovare cum
eis amiciciam. et societatem pristinam. Mandavimus
itaque eis ut veniant et ad vos. et salutent vos.
et reddant vobis epistolas nostras. et de innovatione
fraternitatis nostre. Et nunc benefacietis respondentes
nobis ad hec. Et hoc rescriptum est epistolarum quod
rex onias sparciatarum miserat. Onias iona
the sacerdoti magno salutem. Inventum est in
scriptura de sparciatis. et iudeis. quoniam sunt
fratres. et quod sunt de genere abraham. Et nunc ex quo hec
cognovimus benefacitis scribentes nobis de pa
ce vestra. Sed et nos rescripsimus vobis pecora vestra
et possessiones vestre nostre sunt. et nostre vestre. Mandavimus
itaque hec nunciari vobis. Et audivit ionathas
quoniam egressi sunt principes demetrii cum exercitu
multo. super quam prius pugnare adversus eum. Et
exiit ab ierusalem. et occurrit eis in amathitide
regione. Non enim dederat eis spacium ut ingrede
rentur regionem eius. Et misit speculatores in
castra eorum. et reversi renunciaverunt quod constitue
runt supervenire illuc nocte. Cum occidisset autem sol
precepit ionathas suis vigilare. et esse in armis
paratos ad pugnam tota nocte. Et posuit custodes
per circuitum castrorum. Et audierunt adversa
rii quod paratus est ionathas cum suis in bello. et
timuerunt. et formidaverunt corde suo. et accenderunt
focos in castris suis. Ionathas autem et qui cum eo e
rant non cognoverunt usque mane. Videbant autem
luminaria ardentia. Et secutus est eos ionathas
et non comprehendit eos. Transierunt autem flumen eleu
terum. Et divertit ionathas ad arabas qui vocaban
tur zabudei. et percussit eos. et accepit spolia
eorum. Et iunxit. et venit damascum. et perambula
bat omnem regionem illam. Simon autem exiit. et
venit usque aschalonam. et ad proxima presidia. et
declinavit in ioppen. et occupavit eam. Audi
vit enim quod vellent presidium tradere partibus de
metrii. et posuit ibi custodes ut custodirent eam.
Et reversus est ionathas et convocavit seniores populi.
et cogitavit cum eis edificare presidia in iudea. et
edificare muros in ierusalem. et exaltare alti
tudinem magnam. inter medium arcis et civita
tis. ut separaret eam a civitate. ut esset ipsa
singulariter. et neque emant. neque vendant. Et convene
runt ut edificarent civitatem. et ceciderunt muri
qui erant super torrentem ab ortu solis. et repara
vit eum qui vocatur cephetetha. Et simon edifi
cavit adiada in sephela. et munivit eam. et
imposuit portas et seras. Et cum cogitasset triphon
regnare asye. et assumere diadema. et exten
dere manum in antiochum regem. timens ne for
te non permitteret eum ionathan. sed pugnaret

aduersus eum. querebat comprehendere eum ⁊ occidere. Et
exurgens abiit in bethsan. Et exiuit ionathas
obuiam ei. cum .xl. milib; uirorum electorum in prelium.
⁊ uenit bethsan. Et uidit triphon quia uenit io
nathas cum exercitu multo. ut extenderet in eum
manus. ⁊ timuit. ⁊ excepit eum cum honore. ⁊ comme
dauit eum omnib; amicis suis. ⁊ dedit ei munera.
⁊ precepit exercitib; suis ut obedirent ei sicut sibi.
⁊ dixit ionathe. Ut quid uexasti uniuersum po
pulum cum nobis bellum non sit. Et nunc remitte eos in
domos suas. Elige tibi uiros paucos qui tecum sint.
⁊ ueni mecum ptolomaidam. ⁊ tradam illam tibi.
⁊ reliqua presidia. ⁊ exercitum. ⁊ uniuersos prepositos
negocii. ⁊ conuersus abibo. Propterea enim ueni. Et cre
didit ei. ⁊ fecit sicut dixit. ⁊ dimisit exercitum. ⁊
abierunt in terram iuda. Retinuit autem secum tria
milia uirorum. ex quib; remisit in galileam
duo milia. Mille autem cum eo uenerunt. Ut autem
intrauit ionathas ptolomaidam. clauserunt
portas ptolomenses. ⁊ comprehenderunt eum. ⁊ omnes qui cum
eo intrauerunt gladio interfecerunt. Et misit tri
phon exercitum ⁊ equites in galileam. ⁊ in campum
magnum ut perderent omnes socios ionathe. At illi
cum cognouissent quia comprehensus est ionathas et
periit. ⁊ omnes qui cum eo erant. hortati sunt semet
ipsos. ⁊ exierunt parati in prelium. Et uidentes hi
qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis reuersi
sunt. Illi autem uenerunt omnes cum pace in terra iuda.
⁊ planxerunt ionatham. ⁊ eos qui cum eo erant ualde.
⁊ luxit israel luctu magno. Et quesierunt omnes gentes que
erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim.
Non habent principem ⁊ adiuuantem. Nunc ergo expu
gnemus illos. ⁊ tollamus de hominib; memoriam eorum.
XIII Et audiuit Symon quod congre
gauit triphon exercitum copiosum ut ueni
ret in terram iuda. ⁊ attereret eam. uidensque quia in
tremore populus est. ⁊ in timore ascendit ierusalem.
⁊ congregauit populum. ⁊ adhortans dixit. Vos
scitis quanta ego ⁊ fratres mei. ⁊ domus patris mei
fecimus pro legib; ⁊ pro sanctis prelia ⁊ angustias
quales uidimus. Horum gratia perierunt fratres mei
omnes propter israel. ⁊ relictus sum ego solus. Et nunc non
mihi contingat parcere anime mee in omni tempore tribula
tionis. Non enim melior sum fratrib; meis. Vindi
cabo itaq; gentem meam ⁊ sancta. natos quoque nostros ⁊
uxores. quia congregate sunt uniuerse gentes conterere nos
inimicicie gratia. Et accensus est spiritus populi simul ut
audiuit sermones istos. ⁊ responderunt uoce ma
gna dicentes. Tu es dux noster loco iude ⁊ iona
the fratris tui. pugna prelium nostrum. ⁊ omnia quecum
que dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes uiros

bellatores accelerauit consummare omnes muros ie
rusalem. ⁊ muniuit eam in gyro. Et misit ionathan
filium absalomi. ⁊ cum eo exercitum nouum in ioppen.
⁊ eiectis his qui erant in arce mansit illic ipse. Et
mouit triphon ab ptolomaida. cum exercitu
multo. ut ueniret in terram iuda. ⁊ ionathas
cum eo in custodia. Symon autem applicuit in ad
dus contra faciem campi. Et ut cognouit triphon
quia surrexit Symon in loco fratris sui ionathe. et
quia commissurus esset cum eo prelium misit ad eum
legatos dicens. Pro argento quod debebat frater tuus
ionathas in ratione regis detinuimus eum. Et nunc
mitte argenti talenta. c. ⁊ duos filios eius
obsides ut non dimissus fugiat a nobis. ⁊ remittemus
eum. Et cognouit Symon quia cum dolo loqueretur secum.
iussit tamen dari argentum ⁊ pueros. ne inimici
ciam magnam sumeret ad populum israel dicentem. quia
non misit ei argentum ⁊ pueros propterea periit. Et misit
pueros. ⁊ c. talenta. Et mentitus est. ⁊ non dimisit
ionathan. Et post hec uenit triphon intra regio
nem ut contereret eam. ⁊ girauerunt per uiam que ducit
ad or. Et Symon ⁊ castra eius ambulabant in omnem
locum quocumq; ibant. Qui autem in arce erant mi
serunt ad triphonem legatos. ut festinaret ueni
re per desertum. ⁊ mitteret illis alimonias. Et
parauit triphon omnem equitatum ut ueniret
illa nocte. Erat autem nix multa ualde. ⁊ non
uenit in galaaditim. Et cum appropinquasset bascha
ma occidit ionathan. ⁊ filios eius illic. Et conuertit
triphon. ⁊ abiit in terram suam. Et misit Symon
⁊ accepit ossa ionathe fratris sui. ⁊ sepeliuit ea
in modin ciuitate patrum eius. Et planxerunt eum
omnis israel planctu magno. ⁊ luxerunt eum dies mul
tos. Et edificauit Symon super sepulcrum patris sui
⁊ fratrum suorum edificium altum uisu lapide polito
retro ⁊ ante. ⁊ statuit .vii. piramidas unam
contra unam patri ⁊ matri. ⁊ .iiii. fratrib;. ⁊ his cir
cum posuit columpnas magnas. ⁊ super columpnas
arma ad memoriam eternam. ⁊ iuxta arma na
ues sculptas que uiderentur ab hominib; nauigan
tib; mare. Hoc est sepulcrum quod fecit in modin
usq; in hanc diem. Triphon autem cum iter faceret
cum antiocho rege adolescente dolo occidit eum.
⁊ regnauit loco eius. Et imposuit sibi diadema
asye. ⁊ fecit plagam magnam in terra. Et edifica
uit Symon presidia iudee. muniens ea turri
bus excelsis. ⁊ muris magnis. ⁊ portis ⁊ seris.
⁊ posuit alimenta in munitionib;. Et elegit Sy
mon uiros. ⁊ misit ad demetrium regem ut fa
ceret remissionem regioni. quia actus omnes tripho
nis per direptionem fuerant gesti. Et demetrius

rex ad u̾ba ista. Rendit ei. ⁊ scripsit ep̄lam
talem. Rex demetrius symoni sūmo sacerdoti
⁊ amico regū ⁊ senioribȝ ⁊ genti iudeoꝝ salt̄.
Coronā aureā ⁊ bahen q̄m misistis suscepimus
⁊ parati sumus facere uobiscū pacē magnā. ⁊ scribe
p̄positis regis remittere uob̄ que indulsimus. Q̄
cūqȝ enī constituimus uob̄ constant. Munitiones
quas edificastis sint uob̄. Remittimus q̄ȝ ig
norantias ⁊ p̄cc̄a usqȝ in hodiernū diē. ⁊ coro
nā q̄m debebatis. ⁊ siq̄d aliud erat tributari
um in ierl'm. iā n̄ sit tributariū. Et si q̄ ex
uob̄ apti sūt cōscribi int̄ nos cōscribantur. ⁊ sit
int̄ nos pax. Anno. c̄. lxx. ablatū est iugū
gentiū ab isr̄l. ⁊ cepit p̄p̄ls isr̄l scribere in
tabulis. ⁊ gestis publicis āno p̄mo. sub simo
ne sūmo sacerdote magno duce. ⁊ p̄ncipe iudeo
rū. In diebȝ illis symon applicuit ad gazam.
⁊ circūdedit eā castris. ⁊ fecit machinas. ⁊ ap
plicuit ad ciuitatē. ⁊ p̄cussit turrē unā. ⁊ cō
p̄hendit. ⁊ q̄ erupant erāt int̄ machinā. ⁊
f̄c̄ȝ est mot̄ magnus in ciuitate. ⁊ ascenderūt
qui erāt in ciuitate cū uxoribȝ ⁊ filiis sup̄
murū scissis tunicis suis. ⁊ clamauerūt uoce
magna. postulantes a symone dextras sibi
dari. ⁊ dixerūt. n̄ō nob̄ reddas s̄c̄d malicias nos
tras. s̄ s̄c̄d m̄ias tuas. ⁊ flexus simon n̄ debel
lauit eos. eiecit tn̄ eos de ciuitate. ⁊ emūda
uit edes in q̄bȝ fuerant simulacra. ⁊ tūc intrauit
in eā cum hymnis b̄n̄dicens dn̄m. ⁊ eiecta ab
ea oī immūdicia collocauit in ea uiros q̄ legē
facerent. ⁊ muniuit eā. ⁊ fecit sibi habitationē.
Qui aūt erāt in arce ierl'm p̄hibebantur eg̃di
⁊ ingredi regionē. ⁊ emere ac uendere. ⁊ esurierūt
ualde. ⁊ multi ex eis fame perierūt. ⁊ clama
uerūt ad symonē ut dext̄as acciperēt. ⁊ dedit illis.
⁊ eiecit eos inde. ⁊ emūdauit arcem a contamina
tionibȝ. ⁊ intrauerūt in eā t̄cia ⁊. xx. s̄c̄di mēn
sis. āno. c̄. lxxi. cū laude ⁊ ramis palmarū
⁊ cinaris. ⁊ cimbalis. ⁊ nablis. ⁊ hymnis. ⁊ cān
ticis. q̄ī contritus est inimicus magnus ex isr̄l. ⁊ cōsti
tuit ut oībȝ annis agerentur dies hii cum le
ticia. ⁊ muniuit montē t̄epli qui erat secus
arcē. ⁊ habitauit ibi ip̄se. ⁊ q̄ cū eo erāt. ⁊ uidit
symon iohānē filium suū q̄d fortis uir p̄
lii eēt. posuit eū ducē uirtutū uniūsarū.
⁊ habitauit gazaris.

Anno. c̄. lxxii. congregauit rex demetrius
exercitū suū. ⁊ abiit in mediā ad cōtrahēda sibi
auxilia. ut expugnaret t̄phonē. ⁊ ut audi
uit rex p̄sidis ⁊ medie. q̄ī intrauit demetrius
cōfines suos misit unū de p̄ncipibus suis ut

cōp̄henderet eū uiuum. ⁊ adducerent eū ad se.
⁊ abiit ⁊ p̄cussit castra demetrii. ⁊ cōp̄hendit
eū. ⁊ duxit eū ad arsacē. ⁊ posuit eum ī custo
diā. Et siluit t̄ra iuda oībȝ diebȝ symonis. ⁊
q̄siuit bona genti sue. ⁊ placuit illis potestas
eius. ⁊ gl'a eius: omnibȝ diebȝ. Et cum oī gl'a sua.
accepit ioppen. ī portū. ⁊ fecit introitū in īsu
lis maris. ⁊ dilatauit fines gentis sue. ⁊ opti
nuit regionē. ⁊ cōgregauit captiuitatē multā.
⁊ dn̄atus est gazare. ⁊ bethsure. ⁊ arci. ⁊ abstu
lit immūdicias ex ea. ⁊ n̄ erat q̄ resisteret ei.
⁊ unusquisqȝ colebat t̄rā suā cū pace. ⁊ t̄ra
iuda dabat fructus suos. ⁊ ligna cāpoꝝ fruc
tū suū. Seniores in plateis sedebāt oēs. ⁊ de
bonis t̄re tractabāt. ⁊ iuuenes induebāt se
gl'iā. ⁊ stolas belli. ⁊ ciuitatibus tribuebat alimo
nias. ⁊ cōstituebat eas ut eēnt uasa munici
onis q̄adusqȝ nominatū est nom̄ gl'e eius usqȝ ad
extremū t̄re. Fecit pacē sup̄ t̄ram. ⁊ letatus est
isr̄l leticia magna. ⁊ sedit unusquisqȝ sub uite
sua. ⁊ sub ficulnea. ⁊ n̄ erat q̄ eos t̄reret. Defe
cit ī pugnās eos sup̄ t̄ram. Reges contriti sunt
in diebȝ illis. ⁊ cōfirmauit oēs humiles p̄p̄li sui.
⁊ legē exquisiuit. ⁊ abstulit oēm iniquū ⁊
malū. Sc̄a glorificauit. ⁊ multiplicauit uasa
scōꝝ. Et auditū est rome q̄ī defunctus est
ionathas. ⁊ usqȝ in spartas. ⁊ cōtristati sūt
ualde. Ut audierūt aūt q̄d symon f̄r eius factus
eēt sūmus sacerdos loco eius. ⁊ ip̄se obtinet re
gionē. ⁊ ciuitates in ea. scripserūt ad eū in
tabulis ereis ut renouarent amicicias ⁊
societatē quas fecerūt cū iuda ⁊ ionatha f̄ri
bus eius. ⁊ lecte s̄ī cōspectu eccl'ie ī ierl'.
⁊ hoc exemplū ep̄laꝝ quas miserūt sparci
ate. Spartianoꝝ p̄ncipes ⁊ ciuitates symo
ni sacerdoti magno. ⁊ senioribȝ sacerdotibȝ. ⁊
reliquo p̄p̄lo iudeoꝝ f̄r̄ibȝ salt̄. Legati qui
missi sūt ad p̄p̄lm n̄r̄m nūciauerūt nobis
de gl'a u̾ra. ⁊ honore ac leticia. ⁊ gauisi sumus
in introitu eoꝝ. ⁊ scripsimus q̄ ab ip̄sis erant
dicta in cōsiliis p̄p̄li sic. Numenius antio
chi. ⁊ antip̄r iasonis filius legati iudeoꝝ ue
nerūt ad nos renouātes nobiscum amiciciam
p̄stinā. ⁊ placuit p̄p̄lo excipe uiros gl'iose.
⁊ ponere exemplū eoꝝ sermonū in segregatis
p̄p̄li libris. ut sit ad memoriā p̄p̄lo spartia
toꝝ. Exēplum aūt hoꝝ scripsimus simoni ma
gno sacerdoti. Post hec aūt misit simō eume
niū romā habentē clipeū aureū magnū pō
dus minaꝝ mille ad statuendā cū eis socie
tatē. Cū aūt audisset p̄p̄ls romanus sermones

istos dixerunt. Quam gratiarum actionem reddemus Symoni et filiis eius? Restituit enim ipse fratres suos. et expugnavit inimicos Israel ab eis. et statuerunt ei libertatem. et descripserunt in tabulis ereis. et posuerunt in titulis in monte Sion. Et hoc est exemplum scripture. Octava decima die mensis elul anno. c.lxxii. anno. iii. sub Symone sacerdote magno in asaramel. in conventu magno sacerdotum et populi. ac principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt hec. quoniam frequenter facta sunt prelia in regione nostra. Simon autem mathathie filius ex filiis iarib. et fratres eius dederunt se periculo. et resisterunt adversariis gentis sue. ut starent sancta eorum. et lex et gloria magna glorificaverunt gentem suam. Et aggregavit ionathas gentem suam. et factus est illis sacerdos magnus. et appositus est ad populum suum. et voluerunt inimici eorum calcare sancta. et atterere regionem ipsorum. et extendere manus in sancta sanctorum. Tunc restitit Symon et pugnavit pro gente sua. et erogavit pecunias multas. et armavit viros virtutis gentis sue. et dedit illis stipendia. et munivit civitates iudee. et bethsuram que erat in finibus iudee. ubi erant arma hostium antea. et posuit illic presidium viros iudeos. Et ioppen munivit que erat ad mare et gazaram que est in finibus azoti. in qua hostes antea habitabant. Et collocavit illic iudeos et quecumque apta erant ad correctionem eorum posuit in eis. Et vidit populus actum Simonis et gloriam quam cogitabat facere genti sue. et posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum. eo quod ipse fecerat hec omnia. et iustitiam et fidem quam conservavit genti sue. et exquisivit omni modo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum. qui in civitate david erant in ierusalem. in arce de qua procedebant. et contaminabant omnia que in circuitu sanctorum sunt. et inferebant plagam magnam castitati. Et collocavit in ea viros iudeos ad tutamentum regionis et civitatis. et exaltavit muros ierusalem. Et rex demetrius statuit illi summum sacerdotium. Secundum hec fecit eum amicum suum. et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati sunt iudei a romanis amici. et socii et fratres. et quia susceperunt legatos simonis gloriose. et quia iudei et sacerdotes eorum consenserunt esse eum ducem suum. et summum sacerdotem in eternum. donec surgat propheta fidelis. et ut sit super eos dux. et ut cura esset illi pro sanctis. et ut constitueret prepositos super opera eorum. et super regionem. et super arma. et super presidia. et cura sit illi de sanctis. et ut audiatur ab omnibus. et ut scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione. et ut operiatur purpura et auro. et ne liceat ulli ex populo. et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum. et contradicere his que ab eo dicuntur. aut convocare conventum in regione sine ipso. et vestiri purpura. et uti fibula aurea. Qui autem fecerit extra hec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit. Et placuit omni populo statuere simonem. et facere secundum verba ista. Et suscepit simon et placuit ut summo sacerdotio fungeretur. et esset dux. et princeps gentis iudeorum et sacerdotum. et preesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis ereis. et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri. Exemplum autem eorum ponere in erario. ut habeat simon et filii eius.

XV

Et misit rex antiochus filius demetrii epistolas ab insulis maris. symoni sacerdoti et principi gentis iudeorum. et universe genti. et erant continentes hunc modum. Rex antiochus symoni sacerdoti magno. et genti iudeorum salutem. Quoniam quidem pestilentes optinuerunt regnum patrum nostrorum. volo autem vindicare regnum et restituere illud. sicut erat ante electum. feci multitudinem exercitus. et feci naves bellicas. volo autem procedere per regionem. ut ulciscar in eos. qui corruperunt regionem nostram. et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me omnes reges. et quecumque alia dona remiserunt tibi. et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem sanctam esse et liberam. et omnia arma que fabricata sunt. et presidia que construxisti. que tenes maneant tibi. et omne debitum regis. et que futura debentur regia, ex hoc et in totum tempus remittuntur tibi. Cum autem optinuerimus regnum nostrum glorificabimus te. et gentem tuam. et templum gloria magna. ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. Anno. c.lxxiiii. exiit antiochus in terram patrum suorum. et convenerunt ad eum omnes exercitus. ita ut pauci relicti essent cum tryphone. Et insecutus est eum antiochus rex. et venit doram fugiens per maritimam. sciebat enim quod congregata essent mala in eum. et reliquit eum exercitus. Et applicuit antiochus super doram. cum. c.xx. milibus virorum belligeratorum. et octo milibus equitum. et circuivit civitatem. et naves a mari accesserunt. et vexabant civitatem a terra et mari. et neminem sinebant ingredi vel egredi. Venit autem numenius et qui cum eo fuerant ab urbe roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas. in quibus continebantur hec. Lucius consul romanorum ptolomeo regi salutem. Legati iudeorum venerunt ad nos. amici nostri renovantes pristinam ami

ciciam et societatem missi a Simone principe
sacerdotum et populo Iudeorum. Attulerunt autem clipe-
um aureum mnarum mille. Placuit itaque
nobis scribere regibus et regionibus, ut non inferant
illis mala, neque impugnent eos et civitates eorum et
regiones eorum, et ut non ferant auxilium pug-
nantibus adversus eos. Visum est autem nobis accipere
ab eis clipeum. Siqui ergo pestilentes refugerunt
de regione ipsorum ad nos, tradite eos Symoni
principi sacerdotum ut vindicet in eos secundum legem
suam. Hec eadem scripta sunt Demetrio regi et At-
talo et Arabe et Arsaci, et in omnes regiones, et Samp-
same et Spartiatis, et Delo, et Myndo, et Sicyonie,
et Carie, et Samum, et Pamphiliam, et Lyciam, et
Alicarnasum, et Rodum, et Phaselida, et Co,
et Siden, et Arado, et Gortinam, et Gnidum, et Cyp-
rum, et Cyrenen. Exemplum autem eorum scripserunt Sy-
moni principi sacerdotum et populo Iudeorum. Antio-
chus autem rex applicuit castra in Doram secundo,
admovens ei semper manus et machinas faciens,
et conclusit Tryphonem ne procederet. Et misit ad eum
Simon duo milia virorum electorum in auxilium, et ar-
gentum et aurum et vasa copiosa, et noluit ea ac-
cipere, sed rupit omnia que pactus est cum eo, et alie-
navit se ab eo. Et misit ad eum Atheno-
bium, unum de amicis suis, ut tractaret cum
ipso dicens: Vos tenetis Ioppen et Gazaram et Ar-
cem que est in Ierusalem, civitates regni mei.
Fines earum desolastis, et fecistis plagam
magnam in terra, et dominati estis per loca multa
in regno meo. Nunc ergo tradite civitates
quas occupastis, et tributa locorum quibus dominati
estis extra fines Iudee. Sin autem date pro illis
quingenta talenta argenti, et exterminii quod exter-
minastis, et tributorum civitatum alia talen-
ta quingenta. Sin autem veniemus et expugna-
bimus vos. Et venit Athenobius amicus regis
in Ierusalem, et vidit gloriam Symonis, et claritatem
in auro et argento, et apparatum copiosum, et obs-
tupuit, et retulit ei verba regis. Et respondit Sy-
mon et dixit: Neque alienam terram sumpsimus, neque
aliena detinemus, sed hereditatem patrum nostrorum
que iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore pos-
sessa est. Nos vero tempus habentes vindicamus
hereditatem patrum nostrorum. Nam de Ioppe et Gaza-
ra que expostulas, ipsi faciebant in populo pla-
gam magnam et in regione nostra. Horum da-
mus talenta centum. Et non respondit ei verbum. Re-
versus est autem cum ira ad regem, et renuntiavit ei
verba ista, et gloriam Symonis, et universa que
vidit. Et iratus est rex ira magna. Et Trypho
autem fugit navi in Orthosaida. Et constituit
rex Cendebeum ducem maritimum, et exercitum
peditum et equitum dedit illi. Et mandavit illi
movere castra contra faciem Iudee, et mandavit ei
edificare Cedronem, et obstruere portas civitatis,
et debellare populum. Rex autem persequebatur Trypho-
nem. Et pervenit Cendebeus Iamniam, et cepit ir-
ritare plebem, et conculcare Iudeam, et captivare
populum, et interficere, et edificavit Cedronem. Et col-
locavit illic equites et exercitum, ut egressi per-
ambularent viam Iudee, sicut constituit ei rex. Et

XVI

ascendit Iohannes de Gazaris, et nuntiavit Sy-
moni patri suo que fecit Cendebeus in populo ipsorum.
Et vocavit Symon duos filios suos seniores,
Iudam et Iohannem, et ait illis: Ego et fratres mei et domus
patris mei expugnavimus hostes Israel ab ad-
olescentia usque in hunc diem, et prosperatum est in
manibus nostris liberare Israel aliquotiens. Nunc autem
senui, sed estote loco meo et fratris mei, et egressi
pugnate pro gente nostra. Auxilium vero de celo vob-
iscum sit. Et elegit de regione xx milia virorum
bellatorum et equites, et profecti sunt ad Cendebe-
um, et dormierunt in Modin. Et surrexerunt ma-
ne, et abierunt in campum. Et ecce exercitus copiosus
in obviam illis peditum et equitum, et fluvius tor-
rens erat inter medium ipsorum. Et admovit castra
contra faciem eorum ipse et populus eius, et vidit populum
trepidantem ad transfretandum torrentem, et
transfretavit primus. Et viderunt eum viri, et tran-
sierunt post eum. Et divisit populum et equites in medio
peditum. Erat autem equitatus adversariorum copi-
osus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis, et in
fugam conversus est Cendebeus et castra eius, et ce-
ciderunt ex eis multi vulnerati. Residui autem
fugerunt in munitionem. Tunc vulneratus est Iu-
das frater Iohannis. Iohannes autem insecutus est eos donec
venit Cedronam quam edificavit, et fugerunt
usque ad turres que erant in agris Azoti, et
succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo milia
virorum. Et reversus est in Iudeam in pace. Et
Ptolomeus filius Abobi constitutus erat dux in
campo Iericho, et habebat argentum et aurum
multum. Erat autem gener summi sacerdotis. Et exal-
tatum est cor eius, et volebat optinere regionem,
et cogitabat dolum adversus Simonem et filios eius
ut tolleret eos. Symon autem perambulans civi-
tates que erant in regione Iudee, et sollicitu-
dinem gerens earum descendit in Iericho, ipse et
Mathathias filius eius et Iudas, anno c. lxx
vii, mense xi. Hic mensis Sabath. Et suscepit
eos filius Abobi in munitiunculam que vocatur

doceh cum dolo. quam edificauit et fecit eis con-
uiuium magnum. et abscondit illic uiros. Et cum ine-
briatus esset Simon et filii eius surrexit Ptolome-
us cum suis. et sumpserunt arma sua. et intrauerunt in con-
uiuium. et occiderunt eum. et duos filios eius. et quos-
dam pueros eius. et fecit deceptionem magnam in Israel.
et reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec Ptolo-
meus. et misit regi ut mitteret ei exercitum in
auxilium. et traderet regionem. et ciuitates eorum et
tributa. Et misit alios in Gazaram tollere Iohannem.
XVI et tribunis misit epistolas. ut uenirent ad se. et
daret eis argentum et aurum et dona. et alios mi-
sit occupare Ierusalem. et montem templi. Et precurre-
ns quidam nunciauit Iohanni in Gazara. quia
periit pater eius. et fratres eius. et quia misit te quoque inter-
fici. Ut audiuit autem uehementer expauit. et com-
prehendit uiros qui uenerant perdere eum. et occidit eos.
cognouit enim quia querebant eum perdere. Et cetera ser-
monum Iohannis et bellorum eius. et bonarum uirtutum
quibus fortiter gessit. et edificii murorum quos extru-
xit. et rerum gestarum eius. ecce hec scripta sunt
in libro dierum sacerdotii eius. ex quo factus est prin-
ceps sacerdotum post patrem suum. Explicit liber pri-
mus Machabeorum.

Incipit liber secundus Machabeorum

Fratribus qui
sunt per Egiptum Iudeis salutem.
Dicunt fratres qui sunt in Ierosolimis
Iudei. et qui in regione Iudea. et
pacem bonam. Bene faciat uobis deus.
et meminerit testamenti sui. quod
ad Abraham et Ysaac et Iacob lo-
cutus est seruorum suorum fidelium.
et det uobis cor omnibus ut colatis eum. et facia-
tis eius uoluntatem. corde magno. et animo uole-
nti. Adaperiat cor uestrum in lege sua. et in precep-
tis suis et faciat pacem. Exaudiat orationes ues-
tras. et reconcilietur uobis. nec uos deserat in tempore
malo. Et nunc hic sumus orantes pro uobis. Reg-
nante Demetrio anno centesimo lx. ix. nos Iudei
scripsimus uobis in tribulatione. et impetu qui superue-
nit nobis in istis annis ex quo recessit Iason
a sancta terra. et a regno. Portam succenderunt. et ef-
fuderunt sanguinem innocentem. Et orauimus ad
dominum. et exauditi sumus. et obtulimus sacrifici-
um. et similaginem. et accendimus lucernas. et
proposuimus panes. Et nunc frequentate dies sce-
nophegie mensis casleu. Anno centesimo lxxx. viii.
populus qui est Ierosolimis et in Iudea. senatusque et Iudas.
Aristobolo magistro Ptolomei regis qui est de ge-
nere cristorum sacerdotum. et his qui in Egipto sunt
Iudeis salutem et sanitatem. De magnis periculis
a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi. ut-
pote qui aduersus talem regem dimicauimus. Ipse enim
ebullire fecit de Perside eos qui pugnauerunt
contra nos et sanctam ciuitatem. Nam cum in Perside esset
dux ipse. et cum ipso immensus exercitus cecidit in tem-
plo Nanee. consilio deceptus sacerdotum Nanee.
Etenim cum eo habitaturus uenit ad locum An-
tiochus et amici eius. et ut acciperet pecunias mul-
tas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes
Nanee. et ipse cum paucis ingressus esset intra am-
bitum fani clauserunt templum. cum intrasset An-
tiochus. apertoque occulto aditu templi. mittentes
lapides percusserunt ducem. et eos qui cum eo erant.
et diuiserunt membratim. et capitibus amputatis
foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit
impios. Facturi igitur v. et xx. die mensis casleu
purificationem templi necessarium duximus
significare uobis. ut et uos quoque agatis diem scenophe-
gie. et diem ignis qui datus est. quando Neemias edifi-
cato templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum
in Persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui
tunc dei cultores erant. acceptum ignem de alta-
ri occulte absconderunt in ualle ubi erat puteus
altus et siccus. et in eo contutati sunt eum ita ut omni-
bus ignotus esset locus. Cum autem preterissent anni
multi. et placuit deo ut mitteretur Neemias
a rege Persidis nepotes sacerdotum illorum qui abs-
conderant misit ad requirendum ignem. Et sicut
narrauerunt nobis non inuenerunt ignem. sed aquam
crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi.
et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos
Neemias aspergi aqua ipsa. et ligna. et que erant
superposita. Utque hoc factum est et tempus affuit quo
sol refulsit qui prius erat in nubilo. accensus
est ignis magnus. ita ut omnes mirarentur. Oratio-
nem autem faciebant omnes sacerdotes dum consumma-
retur sacrificium. Ionatha autem inchoante. ce-
teris autem respondentibus. Et Neemie oratio erat hunc
habens modum. Domine deus omnium creator terribilis et
fortis. iustus et misericors. qui solus es bonus rex
solus prestans. solus iustus. et omnipotens. et eternus qui
liberas Israel de omni malo. qui fecisti patres elec-
tos. et sanctificasti eos. accipe sacrificium pro uniuer-
so populo tuo Israel. et custodi partem tuam. et sancti-
fica. Congrega dispersionem nostram. libera eos qui
seruiunt gentibus. et contemptos et abhominatos respi-
ce. ut sciant gentes quia tu es deus noster. Affligere oppri-
mentes nos. et contumeliam facientes in superbia.
Constitue populum tuum in loco sancto tuo. sicut dixit
Moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos usque-
quo consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum

fuisset sacrificium, ex residua aqua Neemias ius-
sit lapides maiores perfundi. Quod ut factum est,
flamma ex eis accensa est: sed ex lumine quod re-
fulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifestata res
est, renuntiatum est regi Persarum quod in loco in quo
ignem absconderant hi qui translati fuerant sacerdo-
tes, aqua apparuit, de qua Neemias et qui cum eo erant
purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et
rem diligenter examinans, fecit ei templum ut pro-
baret quod factum erat. Et cum probasset, sacerdotibus dona-
vit multa bona, et alia atque alia munera: et accipiens
manu sua tribuebat eis. Appellavit autem Neemi-
as hunc locum Nephthar, quod interpretatur purificatio. Vo-
catur autem apud plures Nephi.

II
Invenitur autem in descriptionibus Ieremiae prophetae
quod iussit eos ignem accipere qui transmigraban-
tur ut significatum est, et ut mandavit transmigra-
tis. Et dedit illis legem ne obliviscerentur praecepta Domini,
et ut non exerrarent mentibus, videntes simulacra au-
rea et argentea et ornamenta eorum. Et alia huius-
modi dicens, hortabatur ne legem amoverent
a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo ta-
bernaculum et arcam iussit propheta, divino responso
ad se facto, comitari secum, usque exiit in montem
in quo Moyses ascendit et vidit Dei hereditatem. Et ve-
niens ibi Ieremias invenit locum speluncae: et
tabernaculum, et arcam, et altare incensi intulit
illuc, et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam
simul qui sequebantur ut notarent sibi locum: et non
potuerunt invenire. Ut autem cognovit Ieremias,
culpans illos dixit: Quod ignotus erit locus donec con-
greget Deus congregationem populi, et propitius fiat. Et
tunc Dominus ostendet haec, et apparebit maiestas
Domini, et nubes erit sicut Moysi manifestabatur,
et sicut cum Salomon petiit ut locus sanctificaretur
magno Deo manifestabat haec. Et ut sapientiam ha-
bens obtulit sacrificium dedicationis et consummationis
templi. Sicut et Moyses orabat ad Dominum, et descen-
dit ignis de caelo, et consumpsit sacrificium. Sic et Salo-
mon oravit, et descendit ignis de caelo, et consumpsit
holocaustum. Dixitque Moyses: eo quod non sit man-
ducatum quod erat pro peccato, consumptum est similiter. Et Salo-
mon octo diebus celebravit dedicationem. Infere-
bantur autem in descriptionibus et commentariis Neemi-
ae haec eadem: et ut construens bibliothecam congregavit
de regionibus libros et prophetarum, et David, et epistolas regum,
et de donariis. Similiter autem et Iudas ea quae deciderant
per bellum quod nobis acciderat congregavit omnia, et sunt apud
nos. Si ergo desideratis haec, mittite qui perferant vobis.
Acturi itaque purificationem scripsimus vobis. Bene
ergo facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit
populum suum, et reddidit hereditatem omnibus, et reg-
num, et sacerdotium, et sanctificationem sicut promisit in le-
ge, speramus quod cito nostri miserebitur, et congregabit
sub caelo in locum sanctum. Eripuit enim nos de mag-
nis periculis, et locum purgavit. De Iuda vero Macha-
baeo et fratribus eius, et de templi magni purificatione,
et de arae dedicatione: sed et de proeliis quae pertinent ad
Antiochum Nobilem et filium eius Eupatorem: et de il-
luminationibus quae de caelo factae sunt ad eos qui
pro Iudaeis fortiter fecerunt, ita ut universam regionem
cum pauci essent vindicarent, et barbaram multitu-
dinem fugarent, et famosissimum toto orbe templum
recuperarent, et civitatem liberarent, et leges quae
abolendae erant restituerentur, Domino cum omni tranquilli-
tate propitio facto illis: item ab Iasone Cyrenaeo quinque
libris comprehensa tentavimus nos uno volumine
breviare. Considerantes enim multitudinem librorum, et
difficultatem volentibus aggredi narrationes his-
toriarum propter multitudinem rerum, curavimus volen-
tibus quidem legere ut esset animi oblectatio: studiosis
vero ut facilius possint memoriae commendare: omnibus autem
legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui opus
hoc breviandi causa suscepimus, non facilem laborem,
immo vero negotium plenum vigiliarum et sudoris
assumpsimus. Sicut hi qui praeparant convivium, et quaerunt
aliorum voluntati parere propter multorum gratiam liben-
ter laborem sustinemus. Veritatem quidem de singulis
auctoribus concedentes, ipsi autem secundum datam formam
brevitati studentes. Sicut enim novae domus archi-
tecto de universa structura curandum est: ei vero qui
pingere curat, quae apta sunt ad ornatum exquiren-
da sunt: ita extimanda est et in nobis. Etenim intel-
lectum colligere, et ordinare sermonem, et curiosius
partes singulas quasque inquirere, historiae congruit
auctori. Brevitatem vero dictionis sectari, et exsecu-
tiones rerum vitare, brevianti concedendum est. Hinc
ergo narrationem incipiemus: de praefatione tantum dixis-
se sufficiat. Stultum etenim est ante historiam ef-
fluere, in ipsa autem historia succingi.

III
Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, le-
ges etiam adhuc optime custodirentur propter Oniae
pontificis pietatem, et animos odio habentes mala, fi-
ebat ut et ipsi reges et principes locum summo hono-
re dignum ducerent, et templum maximis muneribus
illustrarent: ita ut Seleucus Asiae rex de red-
ditibus suis praestaret omnes sumptus ad ministerium
sacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu Benia-
min praepositus templi constitutus, contendebat obsistente
sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in ci-
vitate moliri. Sed cum vincere non posset Oniam, venit
ad Apollonium Tharseae filium, qui illo tempore erat

dux celes syrie et fenicis. et nuntiavit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium ierosolimis. et communes copias immensas esse. que non pertinent ad rationem sacrificiorum. esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset apollonius ad regem de pecuniis que delate erant. ille accitum heliodorum qui erat super negocia eius. misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque heliodorus iter aggressus. specie quidem quasi celes syriam et phenicem civitates esset peragraturus. re autem vera regis propositum perfecturus. Sed cum venisset ierusalem et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus. narravit de dato iudicio pecuniarum. et cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogabat autem si vere hec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hec. et victualia viduarum. ac pupillorum. quedam vero esse hircani. tobie viri valde eminentis. in his que detulerat impius symon. Universa autem argenti talenta. cccc. esse. et auri .cc. decipi vero eos qui credidissent loco et templo. quod per universum mundum honoratur. pro sui veneratione et sanctitate impossibile omnino esse. At ille pro his que habebat in mandatis a rege dicebat omni genere regi esse ea deferenda. Constituta autem die intrabat de his heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se. et invocabant de celo eum qui depositis legem posuit. ut his qui deposuerant ea salva custodiret. Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum mente vulnerabatur. Facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat mesticia viro quodam et horror corporis per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii et congregatim de domibus confluebant publica supplicatione obsecrantes pro eo quod in contemptum locus esset venturus. Accincteque mulieres ciliciis pectus per plateas confluebant. Sed et virgines que concluse erant procurrebant ad oniam. Alie autem ad muros quedam vero per fenestras aspiciebant. Universe autem pretendentes manus in celum deprecabantur. Erat enim misera commixte multitudinis. et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hi quidem invocabant omnipotentem dominum. ut credita sibi his qui crediderant cum integritate conservarentur. heliodorus autem quod decreverat perficiebat. eodem loco ipse cum satellitibus circa erarium presens. Sed spiritus omnipotentis dei magnam fecit sue ostensionis evidentiam. ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei ruentes dei virtute in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem optimis operimentis adornatus. Isque cum impetu heliodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat videbatur arma habere aurea. Alii autem apparuerunt duo iuvenes virtute decori optimi gloria speciosique amictu. qui circumsteterunt eum. et ex utraque parte flagellabant sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem heliodorus concidit in terram. eumque multa caligine circumfusum rapuerunt. atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus et satellitibus predictum ingressus est erarium portabatur. nullo sibi auxilium ferente manifesta cognita dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus. atque omni spe et salute privatus. Hii autem dominum benedicebant. quia magnificabat locum suum. et templum. quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum apparente omnipotente domino gaudio et leticia impletum est. Tunc vero ex amicis heliodori quidam rogabant confestim oniam. ut invocaret altissimum. ut vitam donaret ei. qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur maliciam aliquam ex iudeis circa heliodorum consummatam obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret. iidem iuvenes eisdem vestibus amicti astantes heliodoro dixerunt. Onie sacerdoti gratias age. nam propter eum tibi dominus vitam donavit. Tu autem a deo flagellatus nuncia omnibus magnalia dei et potestatem. Et his dictis non comparuerunt. Heliodorus vero hostia deo oblata. et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit. et onie gracias agens recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni dei. Cum autem rex interrogasset heliodorum quis esset aptus adhuc semel ierusalem mitti ait. Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem. mitte illuc. et flagellatum eum recipies si tamen evaserit. eo quod in loco vere sit dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem visitator et adiutor est loci illius. et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de heliodoro. et erarii custodia. ita se res habet.

IIII

Symon autem predictus pecuniarum et patrie delator male loquebatur de onia. tamquam ipse heliodorum instigasset ad hec. et ipse fuisset incentor malorum. provisoremque civitatis ac defensorem gentis sue. et emulatorem legis dei

audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum ini-
micicie in tantum procederent ut etiam per quosdam Sy-
monis necessarios homicidia fierent, considerans
Onias periculum contentionis, et Apollonium insa-
nire ut pote ducem Celesyrie et Fenicis ad
augendam maliciam Symonis, ad regem se contu-
lit. non ut civium accusator, sed communem utilita-
tem apud semet ipsum universe multitudinis consi-
derans. Videbat enim sine regali providentia
impossibile esse pacem rebus dari. nec Simonem
posse cessare a stulticia sua. Sed post Seleuci
vite excessum, cum suscepisset regnum Antiochus
qui Nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Onie,
summum sacerdotium, adito rege promittens ei ar-
genti talenta .ccc.lx. et ex redditibus aliis ta-
lenta .dccc. Super hec promittebat et alia .cl.
si potestati eius concederet gimnasium et ephe-
biam sibi constituere. et eos qui in Ierosolimis erant
Antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset, et opti-
nuisset principatum, statim ad gentilem ritum con-
tribules suos transferre cepit. Et amotis hiis que
humanitatis causa Iudeis a regibus fuerant con-
stituta per Iohannem patrem Eupolemi, qui apud Ro-
manos de amicicia et societate functus est
legatione, legitima civium iura destituens
prava instituta sanciebat. Etenim ausus est sub
ipsa arce gimnasium constituere. et optimos quosque
ephebos in lupanaribus ponere. Erat autem hoc
non inicium sed incrementum quoddam et profectus gen-
tilis et alienigene conversationis, propter impii et
non sacerdotis Iasonis nefarium et inauditum scelus.
ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia de-
diti essent. sed contempto templo et sacrificiis neg-
lectis festinarent participes fieri palestre.
et prebitionis eius iniuste. et in exercitiis disci.
patrios quidem honores nichil habentes. grecas glorias
optimas arbitrabantur. Quarum gratia periculosa
eos contentio habebat. et eorum instituta emulabantur.
ac per omnia hiis consimiles esse cupiebant. quos hostes
et peremptores habuerant. In leges enim divinas
impie agere non cedit impune. sed hoc sequens
tempus declaravit. Cum autem quinquennalis agon
Tyro celebraretur. et rex presens esset. misit Ia-
son facinorosus ab Ierosolimis viros peccatores
portantes argenti dragmas .ccc. in sacrificium
Herculis. quas postulaverunt hii qui asportaverant
ne in sacrificiis erogarentur. quia non oportet. sed
in alios sumptus eas deputari. Sed hec oblata
sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium
Herculis. propter presentes autem date sunt in fabricam
navium trirenium. Misso autem in Egiptum Ap-
pollonio Mnesthei filio, propter primates a Ptolo-
mei Philometoris regis. Cum cognovisset Anti-
ochus alienum se a negociis regni effectum,
propriis utilitatibus consulens profectus inde venit
Ioppen. et inde Ierosolimam. Et magnifice a Iaso-
ne et civitate susceptus cum facularum luminibus
et laudibus ingressus est. et inde in Phenicem exercitum
convertit. Et post triennii tempus misit Iason Menela-
um supradicti Symonis fratrem portantem pecu-
nias regi. et de negociis necessariis responsa per-
laturum. At ille commendatus regi cum magnificasset
faciem potestatis eius. in semet ipsum retorsit sum-
mum sacerdotium. superponens Iasoni talenta argenti
.ccc. Acceptisque a rege mandatis venit nil quidem
dignum habens sacerdotio. animos vero crudelis tiran-
ni et ferocis belue iram gerens. Et Iason quidem qui pro-
prium fratrem captivaverat ipse deceptus profugus
in Ammanitem expulsus est regionem. Menelaus
autem principatum quidem optinuit. de pecuniis vero
regi promissis nil agebat. cum exactionem faceret
Sostratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc ex-
actio vectigalium pertinebat. Quam ob causam utrique
ad regem sunt evocati. et Menelaus amotus est
a sacerdotio succedente Lisimacho fratre suo. Sos-
tratus autem prelatus est Cypriis. Et cum hec agerentur contigit
Tharsenses et Mallotas seditionem movere. eo quod
Antiochi regis concubine dono essent dati. Festi-
nanter itaque rex venit sedare illos relicto suf-
fecto uno ex comitibus suis Andronico. Ratus
autem Menelaus accepisse se tempus oportunum aurea
quedam vasa e templo furatus donavit Andronico.
et alia vendiderat Tyro. et per vicinas civitates.
Quod cum certissime cognovisset Onias arguebat
eum. ipse in loco tuto se continens Antiochie secus
Daphnem. Unde Menelaus accedens ad Andro-
nicum rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venis-
set ad Oniam. et datis dextris cum iureiurando, quam-
vis esset ei suspectus suasisset de asilo procedere. sta-
tim eum peremit non veritus iusticiam. Ob quam causam
non solum Iudei sed alie quoque nationes indignaban-
tur. et moleste ferebant de nece tanti viri in-
iusta. Sed regressum regem de Cilicie locis adierunt
Iudei apud Antiochiam simul et Greci conquerentes
de iniqua nece Onie. Contristatus itaque animo propter
Oniam Antiochus. et flexus ad misericordiam lacrimas
fudit. Recordatus defuncti sobrietatem et modes-
tiam. accensisque animis Andronicum purpura
exutum circumduci per totam civitatem iubet. et
eodem loco in quo in Oniam impietatem commiserat
sacrilegum vita privari. domino illi dignam penam
tribuente. Multis autem sacrilegiis in templo

a lisimacho commissis. menelai consilio. et di
uulgata fama congregata est multitudo ad
uersum lysimachum multo iam auro exportato.
Turbis autem insurgentibus et animis ira repletis. lisi
machus armatis fere tribus millibus iniquis manibus
uti cepit. duce quodam tiranno qui provectus erat e-
tate pariter et dementia perfecto. Sed ut in-
tellexerunt impetum lisimachi. alii lapides. alii
fustes ualidos arripuere. quidam uero cinerem in
lisimachum iacere. et multi quidem uulnerati. quidam
autem prostrati. omnes uero in fugam conuersi sunt. Ipsum
etiam sacrilegum secus erarium interfecerunt. De his
ergo cepit iudicium aduersus menelaum agitari.
Et cum uenisset rex tyrum. ad ipsum negocium detu
lerunt. missi tres uiri a senioribus. Et cum supe
raretur menelaus promisit ptolomeo multas
pecunias dare ad suadendum regi. Itaque pto
lomeus in quodam atrio positum quasi refrigeran
di gratia regem adiit. et a sententia deduxit. et me
nelaum quidem uniuerse malicie reum criminibus
absoluit. miseros autem qui etiam si apud scitas causam
dixissent. innocentes iudicarentur, morte dampnauit.
Cito ergo iniustam penam dederunt. qui pro ciuitate
et populo et sacris uasis causam prosecuti sunt. Quamob
rem tyrii quoque indignati erga sepulturam eorum
liberalissimi extiterunt. Menelaus uero propter eorum qui
in potencia erant auariciam permanebat in po
testate. crescens in malicia. et ad insidias ciuium.
V Eodem tempore antiochus secundam profectio
nem parauit in egiptum. Contigit autem per
uniuersam iherosolimorum ciuitatem uideri diebus
xl. per aera equites discurrentes. auratas sto
las habentes et hastas quasi cohortes armatas.
et cursus equorum per ordines digestos. et congressio
nes fieri cominus. et scutorum motus. et galeatorum
multitudinem gladiis districtis. et telorum iactus.
et aureorum armorum splendorem. omnisque generis lo
ricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra
conuerti. Sed cum falsus rumor exisset tamquam uita
excessisset antiochus. assumptis iason non minus
mille uiris repente aggressus est ciuitatem. Et
ciuibus ad murum conuolantibus. ad ultimum appre
hensa ciuitate menelaus fugit in arcem. Iason
uero non parcebat in cede ciuibus suis. nec cogita
bat prosperitatem aduersum cognatos. malum esse ma
ximum arbitrans hostium. et non ciuium se trophea
capturum. Et principatum quidem non optinuit. finem
uero insidiarum suarum confusionem cepit. et profugus
iterum abiit in amanitem. Ad ultimum in exitum
sui conclusus ab aretha arabum tiranno fugiens
de ciuitate in ciuitatem omnibus odiosus ut refuga
legum. et execrabilis ut patrie et ciuium hostis in
egiptum extrusus est. Et qui multos de patria
expulerat peregre periit. lacedemonas profectus
quasi pro cognatione ibi refugium habiturus. Et qui
insepultos multos abiecerat. ipse et illamen
tatus et insepultus abicitur a sepultura. neque
peregrina usus neque patrio sepulcro participans.
His ita gestis suspicatus est rex societatem de
serturos iudeos. et ob hoc profectus ex egipto ef
feratis animis ciuitatem quidem armis cepit. Ius
sit autem militibus interficere nec parcere occursan
tibus. et per domos ascendentes trucidare. Fiebant
ergo cedes iuuenum ac seniorum. mulierum et na
torum exterminia. uirginumque et paruulorum neces.
Erant autem toto triduo. lxxx. milia interfecti. xl.
milia uincti. non minus autem uenundati. Sed nec ista
sufficiunt. ausus est etiam intrare templum uniuersa terra
sanctius menelao ductore. qui legum et patrie
fuit proditor. Et scelestis manibus sumens sancta
uasa. que ab aliis regibus et ciuitatibus erant posi
ta ad ornatum loci. et gloriam contrectabat indig
ne et contaminabat. Ita alienatus mente antio
chus non considerabat quod propter peccata habitantium ciui
tatem modicum dominus fuerat iratus. propter quod et accidit circa
locum despectio. Alioquin nisi contigisset eos multis
peccatis esse inuolutos. sic heliodorus qui missus est
a seleuco rege. ad expoliandum erarium. et hic sta
tim adueniens flagellatus et repulsus utique fu
isset ab audacia. Uerum non propter locum gentem. sed
propter gentem dominus locum elegit. Ideoque et ipse locus par
ticeps factus est malorum populi. postea autem fiet socius
et bonorum. et qui derelictus est in ira dei omnipotentis
iterum magni dei reconciliatione cum summa gloria exal
tabitur. Igitur antiochus mille octingentis ab
latis de templo talentis uelociter antiochiam re
gressus est. existimans se pre superbia terram ad na
uigandum pelagus uero ad iter agendum deducturum
propter mentis elationem. Relinquit autem et prepositos ad
affligendam gentem. Iherosolimis quidem philip
pum genere frigem moribus crudeliorem eo ipso
a quo constitutus est. In garizim autem andronicum
et menelaum qui grauius quam ceteri imminebat
ciuibus. Cumque appositus esset contra iudeos misit
odiosum principem appollonium cum exercitu. xx.
et duobus milibus. precipiens ei omnes perfectos etate
interficere. mulieres ac iuuenes uendere. Qui cum
uenisset ierusalem pacem simulans quieuit usque
ad diem sanctum sabbati. Et tunc feriatis iudeis ar
ma capere suis precepit. omnesque qui ad specta
culum processerant trucidauit. et ciuitatem cum ar
matis discurrens ingentem multitudinem peremit.

Judas autem Machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat: et feni cibo vescentes demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

VI Sed non post multum temporis misit rex senem quemdam Antiochenum, qui compelleret Iudeos ut se transferrent a patriis et Dei legibus: contaminare etiam quod in Ierosolimis erat templum, et cognominare Iovis Olympii: et in Garizim, prout erant hi qui locum inhabitabant, Iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio. Nam templum luxuria et comessationibus gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus: sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant, intro ferentes ea que non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis, que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur, et dies sollempnes patrii servabantur: nec simpliciter se quisquam Iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate ad quinquagesimum in die natalis regis ad sacrificia: et cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur edera coronati Libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates, suggerentibus Ptolomeis, ut pari modo et ipsi adversus Iudeos agerent ut sacrificarent: eos autem qui nollent transire ad instituta gentium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse: quas infantibus ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circumduxissent, per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent ea que acciderunt non ad interitum, sed ad correctionem esse generis nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut eas cum iudicii dies advenerit, in plenitudine peccatorum puniat: ita et in nobis statuit ut peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet: corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed hec nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam enim veniendum est ad narrationem. Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir etate provectus, et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens, voluntarie preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hi autem qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquam viri amiciciam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat, ut simularet manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus: ut hoc facto a morte liberaret. Et propter veterem viri amiciciam in eum faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignam, et ingenite nobilitatis caniciem, atque a puero optime conversationis actus: et secundum sancte et a Deo condite legis constituta respondit cito, dicens premitti se velle in infernum. Non enim etati nostre dignum est, inquit, fingere: ut multi adolescentes arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum: et ipsi propter meam simulationem, et propter modicum corruptibilis vite tempus decipiantur, et per hoc maculam atque execrationem mee senectuti conquiram. Nam etsi in presenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam. Quamobrem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo: adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hi autem qui eum ducebant, et paulo ante fuerant mitiores, in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur, ingemuit, et dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis quia cum a morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter hec patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum iuvenibus, sed et universe genti memoriam mortis sue ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

VII Contigit autem et septem fratres una cum matre apprehensos compelli a rege edere contra fas carnes porcinas, flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui erat primus sic ait: Quid queris, et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori magis quam patrias Dei leges prevaricari. Iratus itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi: quibus statim succensis, iussit ei qui prius fuerat locutus amputari linguam, et cute capitis abstracta, summas quoque manus ei et pedes precidi, ceteris eius fratribus et matre inspicientibus. Et cum

iam per omnia inutilem factum esse. iussit ignem amoueri. et adhuc suspirantem torreri in sartagine. In qua cum diu cruciaretur ceteri una cum matre inuicem se hortabantur mori fortiter dicentes. Dominus deus aspiciet ueritatem et consolabitur in nobis. quemadmodum in protestatione cantici declarauit moyses. Et in seruis suis consolabitur. Mortuo itaque illo primo hoc modo sequentem deducebant ad illudendum. Et cute capitis eius cum capillis abstracta interrogabant si manducaret priusquam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria uoce dixit. Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco suscepit. Et in ultimo spiritu constitutus sic ait. Tu quidem scelestissime in presenti uita nos perdis. Sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne uite resurrectione suscitabit. Post hunc tercius illuditur. Et linguam postulatus cito protulit. et manus constanter extendit. et cum fiducia ait. E celo ista possideo. Sed propter dei leges hec ipsa despicio. quoniam ab ipso me ea recepturum spero. ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animum quod tamquam nichilum duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartum uexabant similiter torquentes. Et cum iam esset ad mortem sic ait. Pocius est ab hominibus morti datos spem expectare a deo. iterum ab ipso resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad uitam non erit. Et cum admouissent quintum uexabant eum. At ille respiciens in eum dixit. Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod uis. Noli autem putare genus nostrum a deo derelictum esse. Tu autem patienter sustine. et uidebis magnam potestatem ipsius qualiter te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant sextum. Et is mori incipiens sic ait. Noli frustra errare. Nos enim propter nosmetipsos hec patimur. peccantes in deum nostrum. et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra deum pugnare temptaueris. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna que pereuntes .vii. filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem quam in deo habebat. Singulos hortabatur uoce patria fortiter repleta sapientia. et feminee cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos. Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum et animam donaui uobis et uitam. et singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed enim mundi creator qui formauit hominis natiuitatem quique omnium inuenit originem. et spiritum uobis iterum cum misericordia reddet et uitam. sicut nunc uosmet ipsos despicitis propter legem eius. Antiochus autem contempni se arbitratus. simul et exprobrantis uoce despecta. cum adolescentior superesset. non solum uerbis hortabatur. sed et cum iuramento affirmabat diuitem se et beatum facturum. et translatum a patriis legibus amicum habiturum. et res necessarias ei prebiturum. Sed ad hec cum adolescens nequaquam inclinaretur. uocauit rex matrem et suadebat ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam uerbis esset hortatus promisit suasuram se filio suo. Itaque inclinata ad illum irridens crudelem tirannum ait patria uoce. Fili miserere mei. que te in utero .ix. mensibus portaui. et lac triennium dedi et alui. et in etatem istam perduxi. Peto nate ut aspicias ad celum et terram. et ad omnia que in eis sunt. ut intelligas quia ex nichilo fecit illa deus. et hominum genus ita fiat ut non timeas carnificem istum. sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem. ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum hec illa adhuc diceret ait adolescens. Quem sustinetis? Non obedio precepto regis. sed precepto legis que data est nobis per moysen. Tu uero qui inuentor omnis malicie factus es in hebreos non effugies manum dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patimur. Et si nobis propter increpationem et correptionem dominus noster modicum iratus est. sed iterum reconciliabitur seruis suis. Tu autem o scelestissime et omnium hominum flagitiosissime. noli frustra extolli uanis spebus in seruos eius inflammatus. Nondum enim omnipotentis dei et omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento uite eterne effecti sunt. Tu uero iudicio dei iustas superbie penas solues. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado pro patriis legibus inuocans deum maturius genti nostre propicium fieri. teque cum tormentis et uerberibus confiteri quod ipse est deus solus. In me uero et in fratribus meis desinet omnipotentis ira que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius deseuit indigne ferens se derisum. Et hic itaque mundus obiit per omnia in domino confidens. Nouissime autem post filios et mater consumpta est. Igitur de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

VIII

Iudas uero machabeus et qui cum illo erant introibant latenter in castella. et conuocantes cognatos. et eos qui manserant in iudaismo assumentes adduxerunt ad .vi. milia uiros. Et inuocabant dominum ut respiceret in populum

qui ab omnibus calcabatur, misereretur templi quod contaminabatur ab impiis, misereretur et exterminii civitatis que esset illico complananda, et vocem sanguinis ad se clamantis audiret. Memoraretur quoque iniquissimas mortes parvulorum innocentum, et blasphemias nomini suo illatas, et indignaretur super his. At machabeus congregata multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim domini in misericordiam conversa est. Et superveniens castellis et civitatibus improvisus succendebat eas, et oportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiusmodi excursus ferebatur: et fama virtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem philippus paulatim virum ad profectum venire, ac frequentius ei prospere cedere, ad ptolomeum ducem celesyrie et phenicis scripsit ut auxilium ferret regis negotiis. At ille velociter misit nichanorem patrocli de primoribus amicum, datis ei de permixtis gentibus armatis non minus .xx. millibus, ut universum iudeorum genus deleret, adiuncto ei et gorgia viro militari et in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem nichanor ut regi tributum quod romanis erat dandum, duo millia talentorum de captivitate iudeorum suppleret. Statimque ad maritimas civitates misit convocans ad coemptionem iudaicorum mancipiorum, promittens se .xc. mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam que eum ab omnipotente esset consecutura. Iudas autem ubi comperit, indicavit his qui secum erant iudeis nichanoris adventum. Ex quibus quidam formidantes et non credentes dei iustitie in fugam vertebantur. Alii vero si quid eis supererat vendebant, simulque dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio nichanore, qui eos priusquam comminus veniret vendiderat: et si non propter eos, sed propter testamentum quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Convocatis autem machabeus .vii. millibus qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, ante oculos habentes contumeliam que in locum sanctum ab his iniuste esset illata, itemque et ludibrio habite civitatis iniuriam, adhuc et veterum instituta convulsa. Nam illi quidem armis confidunt ait simul et audacia: nos autem in omnipotente domino, qui potest et venientes adversum nos et universum mundum uno nutu delere, confidimus. Ammonuit autem eos et de auxiliis dei que facta sunt erga parentes, et quod sub sennacherib .c. et lxxxv. millia perierunt, et de prelio quod eis adversum galathas fuit in babilonia, ut omnes ubi ad rem ventum est macedonibus sociis hesitantibus ipsi .vi. millia soli peremerunt .c.xx. millia, propter auxilium illis datum de celo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt, et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, symonem et iosephum et ionathan, subiectis unicuique millenis et quingentenis. Ad hoc et ab ezra lecto sancto libro et dato signo adiutorii dei, in prima acie ipse dux commisit cum nichanore. Et facto sibi adiutore omnipotente, interfecerunt super .ix. millia hominum. Maiorem autem partem exercitus nichanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis vero eorum qui ad emptionem ipsorum venerant sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt. Sed reversi sunt hora conclusi. Nam erat ante sabbatum, quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes, sabbatum agebant benedicentes dominum qui liberavit eos in isto die, misericordie initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diviserunt spolia, et residua ipsi cum suis habuere. His ita gestis et communi ab omnibus facta obsecratione, misericordem dominum postulabant, ut in finem servis suis reconciliaretur. Et ex his qui cum timotheo et bachide erant contra se contendentes, super .xx. millia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt, et plures predas diviserunt, equam portionem debilibus pupillis et viduis sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent, diligenter omnia composuerunt in locis oportunis. Residua vero spolia ierusalem detulerunt. Et philarchen qui cum timotheo erat interfecerunt, virum scelestum, qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerentur in ierusalem, eos qui sacras ianuas incenderant, id est calisthenem, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem nichanor qui mille negotiatores ad iudeorum venditionem adduxerat, humiliatus auxilio domini ab his quos nullos existimabat, deposita veste glorie per mediterranea fugiens solus venit antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat romanis se tributum restituere de captivitate ierosolimorum, predicabat nunc protectorem deum habere iudeos, et ob hoc invulnerabiles esse, eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

IX

Eodem tempore antiochus inhoneste revertebatur de perside. Intraverat enim in eam que dicitur persipolis

et temptavit spoliare templa, et civitatem oppri-
mere. Sed multitudine ad arma concurrente
in fugam versi sunt. Ita contigit ut Antiochus post
fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa
Ecbathanam, recognovit quae erga Nicanorem
et Timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbi-
trabatur se iniuriam illorum qui se fugaverant pos-
se in Iudaeos retorquere. Ideoque iussit agitari
currum suum sine intermissione, agens iter, caelesti eum
iudicio perurgente, eo quod ita superbe locutus est,
venturum se Ierosolymam, et congeriem sepulcri Iu-
daeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit Dominus
Deus Israel percussit eum insanabili et invisibili pla-
ga. Ut enim finivit hunc sermonem, apprehendit
eum dolor dirus viscerum, et amara internorum tormen-
ta. Et quidem satis iuste, quippe qui multis et novis
cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nul-
lo modo a sua malitia cessaret. Super hoc autem superbia
repletus, ignem spirans animo in Iudaeos, et praecipiens
accelerari negotium, contigit illum impetu euntem
de curru cadere, et gravi corporis collisione membra
vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris im-
perare, supra humanum modum superbia repletus, et mon-
tium altitudines in statera appendere, nunc humilia-
tus ad terram in gestatorio portabatur, manifes-
tam Dei virtutem in semetipso contestans: ita
ut de corpore impii vermes scaturirent, ac vi-
ventes in doloribus carnes eius effluerent, odo-
re etiam illius et foetore exercitus gravaretur. Et qui
paulo ante sidera caeli contingere se arbitrabatur,
eum nemo poterat propter intolerantiam foetoris por-
tare. Hinc igitur coepit ex gravi superbia deductus
ad agnitionem sui venire, divina admoni-
tus plaga, per momenta singula doloribus suis
augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam foeto-
rem suum ferre posset, ita ait: Iustum est
subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sen-
tire. Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset
misericordiam consecuturus. Et civitatem ad quam festi-
nans veniebat ut eam ad solum deduceret, ac
sepulcrum congestorum faceret, nunc optat liberam
reddere. Et Iudaeos quos nec sepultura quidem se
dignos habiturum, sed avibus ac feris diripiendos
traditurum, et cum parvulis exterminaturum di-
xerat, aequales nunc Atheniensibus facturum polli-
cetur. Templum etiam sanctum quod prius exspoliaverat
optimis donis ornaturum, et sancta vasa multi-
plicaturum, et pertinentes ad sacrificia sumptus
de redditibus suis praestaturum. Super haec et Iudaeum
se futurum, et omnem locum terrae perambulaturum, et
praedicaturum Dei potestatem. Sed non cessantibus

doloribus, supervenerat enim in eum iustum Dei iudi-
cium, desperans scripsit ad Iudaeos in modum de-
precationis epistolam haec continentem. Optimis
civibus Iudaeis plurimam salutem et bene valere
et esse felices, rex et princeps Antiochus. Si bene
valetis, et filii vestri, et ex sententia vobis cuncta
sunt, maximas agimus gratias. Et ego in infirmita-
te constitutus, vestri autem benigne memor, reversus
de Persidis locis, et infirmitate gravi apprehen-
sus, necessarium duxi pro communi utilitate curam
habere. Non desperans memetipsum, sed spem multam
habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem
quod et pater meus quibus temporibus in locis superio-
ribus ducebat exercitum ostendit quis post se
susciperet principatum, ut si quid contrarium ac-
cideret, aut difficile nuntiaretur, scientes hi qui
in regionibus erant cui esset rerum summa derelic-
ta non turbarentur. Ad haec considerans de proximo
potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes,
et eventum exspectantes, designavi filium me-
um Antiochum regem, quem saepe recurrens in
superiora regna multis vestrum commendabam, et scrip-
si ad eum quae subiecta sunt. Oro itaque vos et pe-
to memores beneficiorum publice et privatim,
ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium
meum. Confido enim eum modeste et humane
acturum, et sequentem propositum meum communem vobis fore.
Igitur homicida et blasphemus pessime percussus,
ut ipse alios tractaverat, peregre in montibus mise-
rabili obitu vita functus est. Transferebat
autem corpus Philippus collactaneus eius, qui metuens
filium Antiochi ad Ptolomaeum Philometora
in Aegyptum abiit. X

Machabaeus autem et qui cum illo erant, Domino se protegen-
te, templum quidem et civitatem recepit. Aras
autem quas alienigenae per plateas extruxerant,
itemque delubra demolitus est. Et purgato tem-
plo aliud altare fecerunt, et de ignitis lapi-
dibus igne concepto obtulerunt sacrificia post bien-
nium, et incensum et lucernas et panes propositionis po-
suerunt. Quibus gestis rogabant Dominum prostrati
in terram ne amplius talibus malis inciderent, sed et si
peccassent, ut ab ipso quidem mitius corriperentur, et
non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur.
Qua die autem templum ab alienigenis pollutum
fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, .xx.
.v. mensis qui fuit Casleu. Et cum laetitia diebus
.viii. egerunt in modum tabernaculorum, recordan-
tes quod ante modicum temporis diem solemnem taber-
naculorum in montibus et in speluncis more bestiarum
egerant. Propter quod thyrsos et ramos virides et palmas

proferebant ei qui prosperavit mundare locum suum. Et decreverunt communi precepto et decreto universe genti iudeorum omnibus annis agere dies istos. Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi impii filio que gesta sunt narrabimus breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic suscepto regno constituit super negocia regni lisiam quendam fenicis et syrie milicie principem. Nam ptolomeus qui dicebatur macer iusti tenax erga iudeos esse instituit et precipue propter iniquitatem que facta erat in eos et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud eupatorem cum frequenter proditor audiret eo quod cyprum creditam sibi a philometore deseruisset et ad antiochum nobilem translatus etiam ab eo recessisset veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum assumptis advenis frequenter iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant oportunas municiones fugatos ab ierosolimis suscipiebant et bellare temptabant. Hii vero qui erant cum machabeo per orationes dominum rogantes ut esset sibi adiutor impetum fecerunt in municiones ydumeorum. Multaque vi insistentes loca optinuerunt occurrentes interemerunt et omnes simul non minus quam xxv milibus trucidaverunt. Quidam autem cum confugissent in duas turres valde munitas et omnem apparatum ad repugnandum habentes, machabeus ad eorum expugnationem relicto simone et iosepho item machabeo eisque qui cum ipsis erant satis multis ipse ad eas que amplius perurgebant pugnas conversus est. Hii vero qui cum simone erant cupiditate ducti a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia et lxx milibus didragmis acceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem machabeo nunciatum esset quod factum est congregatis principibus populi accusavit quod pecunia fratres vendidissent adversariis eorum dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit et confestim duas turres occupavit. Armis autem ac manibus omnia prospere agendo in duabus municionibus plus quam xx milia peremit. At timotheus qui prius a iudeis fuerat superatus convocato exercitu peregrine multitudinis et congregato equitatu asiano advenit quasi armis iudeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant appropiante illo deprecabantur dominum capud terra aspergentes lumbosque ciliciis precincti ad altaris crepidinem provoluti ut sibi propicius inimicis autem eorum esset inimicus et adversariis adversaretur sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis armis longius de civitate procedentes et proximi hostibus effecti resederunt. Primo autem solis ortu utrique commiserunt. Isti quidem victorie et prosperitatis sponsorem cum virtute dominum habentes, illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna esset apparuerunt adversariis de celo viri quinque in equis frenis aureis decori ducatum iudeis prestantes. Ex quibus duo machabeum medium habentes armis suis circumseptum incolumem conservabant. In adversarios autem tela et fulmina iaciebant ex quo et cecitate confusi et repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt autem xx milia quingenti et equites dc. Timotheus vero confugit gazare presidium munitum cui preerat chereas. Machabeus autem et qui cum eo erant letantes obsederunt presidium diebus quatuor. At hii qui intus erant loci firmitate confisi supra modum maledicebant et sermones nefandos iactabant. Sed cum dies v illucesceret xx iuvenes ex hiis qui cum machabeo erant accensi animis propter blasphemiam viriliter accesserunt ad murum et feroci animo incedentes ascendebant. Sed et alii similiter ascendentes turres portasque succendere aggressi atque ipsos maledicos vivos concremare. Per continuum autem biduum presidio vastato timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt et fratrem illius cheream et apollofanem occiderunt. Quibus gestis in hymnis et confessionibus benedicebant dominum qui magna fecit cum israel et victoriam dedit illis.

XI Sed parvo post tempore lysias procurator regis et propinquus ac negociorum prepositus graviter ferens de hiis que acciderant congregatis lxxx milibus et equitatu universo veniebat adversus iudeos existimans se quidem civitatem captam gentibus habitaculum facturum, templum vero in pecunie questum sicut cetera delubra gentium habiturum et per singulos annos venale sacerdotium. Nusquam recogitans dei potestatem sed mente effrenatus in multitudine peditum et in milibus equitum et lxxx elephantis confidebat. Ingressus autem iudeam et appropians bethsure quod erat in angusto loco ab ierosolimis intervallo v stadiorum illud presidium expugnabat. Ut autem machabeus et qui cum eo erant cognoverunt expugnari presidia cum fletu et lacrimis rogabant dominum et omnis turba simul ut bonum angelum mitteret ad salutem israel. Et ipse primus machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxilium fratribus suis. Cumque

pariter pmpto aio pcedent ierl'imis appa
ruit pcedens eos equester i ueste cādida ar
mis aureis hastā uibrans. Tūc simul omēs
bñdixerūt misedem dnm. ⁊ inualuerūt aīs,
nō solū hoīes ⁊ bestias ferocissimas. s; ⁊
muros ferreos parati penetrare. Ibant g̃
pmpti de celo hñtes adiutorē ⁊ miserātē
eos dnm. Leonū aūt īpetu irruētes i hoste
pstrauerūt ex eis. xi. m. peditū. ⁊ equitū
mille. dc. Vniūsos aūt in fugā uerterūt. plres
ū ex eis uulnati nudi euaserūt. S; ⁊ ipse
lysias turpit fugiens euasit. Et q; īsensat⁹
erat secū ipe reputās factā erga se diminu
tionē. ⁊ intelligēs inuictos ēē hebreos dei
oīpotētis auxilio nitētes misit ad eos. ⁊ p
misitq; gsensurū se oīb; q iusta sūt ⁊ regē
cpulsurū amicū fieri. Annuit aūt macha
beus pcib⁹ lysie in oīb; utilitati gsulens.
⁊ q̄cūq; machabe⁹ scripsit lysie de iudeis.
ea rex cessit. Nā erāt scripte iudeis epl'e
a lysia quidē hunc mod gtinētes. Lysias po
plo iudeoꝝ salutē. Iohs ⁊ abesalō qui missi
fuerant a uob tradentes scripta postula
bant. ut ea que p illos sigficabātur: ipslem.
Queciq; g̃ regi poterāt pferri exposui.
⁊ q̄ res pmittebat cessi. Si g̃ ī negociis
fidē gseruaūitis ⁊ deinceps bonoꝝ uob cā
ēē temptabo. De cetis aūt p singla uerba
mandaui. ⁊ istis ⁊ his q a me missi sūt col
loqui uobcū. Bn ualete. Anno. c. xl. viij.
dioscori die mēsis. xx. iiij. Regis aūt epl'a
ista gtinebat. Rex antioch⁹ lysie frī sa
lutē. Patre nro int deos tnslato nos uolē
tes eos qui sūt in regno nro sine tumltu
agē. ⁊ reb; suis adhibē diligētiā. Audiui
mus iudeos ñ gsensisse pat. ut tnsferrēt
ad ritū grecoꝝ. s; tenē uelle suū īstitutū.
ac ppt ea postulare a nob ccedi sibi legitia
sua. Volentes g̃ hanc quoq; gentē quietā
ēē statuētes iudicauim⁹ tēplū restitui ill
ut agerent scdm suoꝝ maioꝝ gsuetudinē.
Bn igit feceris si miseris ad eos ⁊ dextram
dederis ut cognita nrā uolūtate bono aio
sint. ⁊ utilitatib; ppriis deseruiāt. Ad iu
deos uo regis epl'a talis erat. Rex āntioch⁹
senatui iudeoꝝ ⁊ ceteris iudeis salt. Si uale
tis sic estis ut uolum⁹. s; ⁊ ipi bn uale
mus. Adiit nos menelaus dicēs. uelle uos
descendē ad uros q sūt ap nos. His g̃ qui
comeant us; ad diē. xxx. msis xandici
dam⁹ dextm securitatis ut iudei utantur
cibis ⁊ legib⁹ suis sic ⁊ prius. ⁊ nemo illoꝝ p
ullo m molestiā patiat. De his que per
ignorantiā gesta sūt. Misim⁹ aūt ⁊ mene
laum q uos alloquatur. Valete. Anno. c.
xl. viij. xandici. xv. Miserūt ⁊ romani
epl'am sic ita hñtē. Quint⁹ memmi⁹ ⁊ tyt⁹
manli⁹ legati romanoꝝ. pplo iudeoꝝ salt.
De hiis q lysias cognat⁹ regis gcessit uob.
⁊ nos gcessim⁹. De quib; aūt ad regē iudi
cauit referendū. gfestim aliquē mittite dili
genti⁹ int uos gferētes. ut decernam⁹
sic cgruit uob. Nos aūt antiochiā accedim⁹.
ideoq; festinate rescribē. ut nos quoq; scia
mus cui⁹ estis uolūtatis. Bn ualete. XII
Anno. c. xl. viij. xv. die mēsis xandici.
His factis pactionib⁹ lysias pgebat ad
regē. Iudei aūt agriculture opam dabāt.
S; hi qui resedant timotheus ⁊ apollonius
gennei fili⁹. s; ⁊ ieronym⁹ ⁊ demofon sr̃
⁊ nichanor cipri arches ñ sinebāt eos ī silē
tio agere ⁊ q̄ete. Ioppite u tale qddā flagi
ciū ppetrauit. Rogauerūt iudeos cū quib; hi
tabant ascendē scaphas q̄s parauāt
cū filiis ⁊ uxorib; ⁊ q̄si nullis inimiciis
int eos sub iacentib; Scdm gmune itaq; de
cretū ciuitatis. ⁊ ipsis adqescētib; pacisq;
cā nichil suspectū hñtib;. Cū in altū p
cessissent submserūt nō min⁹ ducētos. Quā
crudelitatē iudas in sue gētis hoīes factā
ut cognouit. pcepit uiris qui erāt cū ipo.
⁊ inuocato iusto iudice deo uenit aduslus
int̃fectores frm. ⁊ portū quidē nocte succē
dit. scaphas exussit. Eos aūt qui ab igne
refugerant gladio pemit. Et cum hec ita
egisset discessit. quasi itm reūsur⁹ ⁊ u
niūsos ioppitas eradicatur⁹. s; ⁊ cū cog
nouisset eos q erāt iamnie uelle pari
m facē hītantib⁹ secū iudeis. Iamnitis q;
nocte suēnit. ⁊ portū cū nauib; succen
dit. ita ut lum̄ ignis pareret ierl'im.
ab stadiis. cc. xl. Vn cū iā abissent. ix.
stadiis. ⁊ itr facerent ad timotheum gmisē
cū eo arabes. v. m. uiri. ⁊ equites q̄ngēti.
Cūq; p pugna ualida fieret. ⁊ auxilio dei
pspo cessisset. residui uicti arabes pete
bant a iuda dextās sibi dari pmittentes
pascua daturos ⁊ ī ceteris pfuturos. Iudas
aūt arbitrat⁹ uere ī multis eos utiles p
misit pacē. dextisq; acceptis discesserūt
ad tabnacla sua. Aggssus ē aūt ⁊ ciuita
tē qndā firmā. pontib; murisq; circū

septem. que a turbis habitabatur gentium pro-
miscuarum cui nomen casphin. Hii vero qui intus
erant confidentes in stabilitate murorum et ap-
paratu alimoniarum remissius agebant. male-
dictis lacessentes iudam ac blasphemantes et
loquentes que fas non est. Machabeus autem invocato
magno mundi principe. qui sine arietibus. et
machinis temporibus iesu precipitavit iericho ir-
ruit ferociter muris. et capta civitate per domini
voluntatem innumerabiles cedes fecit. ita ut ad-
iacens stagnum stadiorum duorum latitudinis sangui-
ne interfectorum fluere videretur. Inde discesserunt
stadia. dcc. quinquaginta. et venerunt in characa,
ad eos qui dicuntur tubianei iudei. Sed timotheum quidem
in illis locis non comprehenderunt. nulloque negotio acto
regressus est relicto in quodam loco firmissimo pre-
sidio. Dositheus autem et sosipater qui erant duces
cum machabeo peremerunt a timotheo relictos in
presidio. x. m. viros. At machabeus ordinatis circum
se. vi. milibus. et constitutis per cohortes adversum
timotheum processit. habentem secum. xx. m. peditum.
equitumque duo milia quingentos. Cognito autem
iude adventu timotheus premisit mulieres et fi-
lios et reliquum apparatum in presidium quod carnion
dicitur. Erat enim inexpugnabile. et accessu diffici-
le propter locorum angustias. Cumque cohors iude prima
apparuisset timor hostibus incussus est ex presentia
dei. qui universa conspicit. et in fugam versi sunt. alius
ab alio. ita ut magis a suis deicerentur. et gla-
diorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem ve-
hementer instabat puniens profanos. et prostravit
ex eis. xx. m. virorum. Ipse vero timotheus incidit
in partes dosithei et sosipatris. et multis precibus
postulabat ut vivus dimitteretur. eo quod multorum
ex iudeis parentes haberet. ac fratres quos mor-
te eius decipi eveniret. Et cum fidem dedisset resti-
tuturum se eos secundum constitutum illesum eum di-
miserunt propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est
a carnio interfectis. xxv. milibus. post horum fu-
gam et necem movit exercitum ad effron. civitatem
munitam. in qua multitudo diversarum gentium habita-
bat. et robusti iuvenes pro muris consistentes for-
titer repugnabant. In hac autem machine multe
et telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem invo-
cassent qui potestate vires hostium confringit,
ceperunt civitatem. et ex eis qui intus erant. xxv. m.
prostraverunt. Inde ad civitatem scitarum abierunt
que ab ierosolimis sexcentis stadiis aberat. Con-
testantibus autem his qui apud scitopolim erant iu-
deis quod benigne ab eis haberentur. et temporibus
infelicitatis. quod modeste secum egerint gratias
agentes eis. et exhortati et de cetero erga genus
suum benignos esse venerunt die sollempni septi-
manarum instante. Et post pentecosten abierunt
contra gorgiam prepositum ydumee. Exivit autem
cum peditibus tribus milibus. et equitibus. cccc. Quibus
congressis contigit paucos ruere iudeorum. Dositheus
vero quidam de bachenoris eques vir fortis gor-
giam tenebat. et cum vellet illum capere vivum
eques quidam de tracibus irruit in eum. humerumque
eius amputavit. atque ita gorgias fugit in
marissam. At illis qui cum esdrin erant diutius
pugnantibus et fatigatis invocavit dominum iudas
adiutorem et ducem belli fieri. incipiens voce patria.
et cum hymnis clamorem extollens fugam gorgi-
e militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu
venit in civitatem odollam. et cum. vii. dies super-
veniret secundum consuetudinem purificati in eodem loco
sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis iu-
das ut corpora prostratorum tolleret. et cum paren-
tibus poneret in sepulcris paternis. Invenerunt
autem sub tunicis interfectorum de donariis ydo-
lorum que apud iamniam fuerunt a quibus lex prohibet
iudeos. Omnibus ergo manifestum factum est ob hanc
causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt ius-
tum iudicium domini. qui occulta fecerat manifesta.
atque ita ad preces conversi rogaverunt ut id quod
factum fuerat delictum oblivioni traderetur. At vero for-
tissimus iudas hortabatur populum conservare se
sine peccato sub oculis videntes que facta sunt pro pec-
catis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione. xii. m.
dragmas argenti misit ierusalem offerre pro
peccatis mortuorum sacrificium bene et religiose de re-
surrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderant re-
surrecturos speraret superfluum videretur et vanum ora-
re pro mortuis. Et quia considerabat quod hii qui cum pietate
dormitionem acceperant optimam haberent repositam
gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunc-
tis exorare ut a peccatis solvantur.

XIII

Anno. c. xl. ix. cognovit iudas antiochum
eupatorem venire cum multitudine adversus iudeam.
et cum eo lysiam procuratorem et prepositum negotiorum secum
habentem peditum. c. x. m. et equitum. v. m. et elefan-
tos. xxii. currus cum falcibus. ccc. Commiscuit autem
se illis et menelaus. et cum multa fallacia deprecabatur
antiochum non pro patrie salute. sed sperans se
constitui in principatum. Sed rex regum suscitavit
animos antiochi in peccatorem. et suggerente lysia hunc
esse causam omnium malorum iussit ut eis consuetudo
comprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem
loco turris. l. cubitorum aggestum undique ha-
bens cineris. Hec prospectum habebat in preceps.

inde in cinerem deici iussit sacrilegum omnibus eum
propellentibus ad interitum. Et tali lege legis preva
ricatorem contigit mori nec terre dari menelaum. Et
quidem satis iuste. Nam quia multa erga aram dei
delicta commisit. cuius ignis et cinis erat sanctus
ipse in cineris morte dampnatus est. Sed rex mente
effrenatus veniebat nequiorem se patre suo iu
deis ostensurum. Quibus iudas cognitis precepit
populo ut die ac nocte dominum invocarent. quo sicut
semper et nunc adiuvaret eos. quippe qui lege et
patria sanctoque templo privari vererentur. ac populum qui
nuper paululum respirasset. ne sineret blasphe
mis rursus nationibus subdi. Omnibus itaque id si
mul facientibus et petentibus a domino misericordiam cum fletu et
ieiuniis per triduum continuum prostratis hortatus est
eos iudas. ut se prepararent. Ipse vero cum senioribus
cogitavit prius quam rex ammoveret exercitum ad iu
deam. et optineret civitatem exire et dei iudicio
committere exitum rei. Dans itaque potestatem omnium
deo mundi creatori. et hortatus suos ut fortiter
dimicarent. et usque ad mortem pro legibus templo
civitate patria. et civibus starent circa modin
exercitum constituit. Et dato signo suis dei victorie
iuvenibus fortissimis electis nocte aggressus
aulam regiam in castris interfecit viros. xiiii. milia.
et maximum elefantorum. cum hiis qui superpositi erant.
Summoque metu ac perturbatione hostium castra
replentes. rebusque prospere gestis abierunt. Hoc autem
factum est die illucescente adiuvante eum domini pro
tectione. Sed rex accepto gustu audacie iude
orum machinis difficultates locorum temptabat. Et
bethsure quod erat iudeorum presidium munitum cas
tra admovebat. Sed fugabatur. impingebatur.
minuebatur. His autem qui intus erant iudas necessaria
mittebat. Enunciavit autem misteria hostibus
rodocus quidam de iudaico exercitu. qui requisitus com
prehensus est et conclusus. Iterum rex sermonem habuit.
ad eos qui erant in bethsuris dextram dedit. ac
cepit. abiit. commisit. cum iuda superatus est. Ut autem
cognovit rebellasse philippum antiochie qui
relictus erat super negocia mente consternatus iudeos
deprecans subditque eis iurat de omnibus quibus iustum
visum est. Et reconciliatus optulit sacrificium. hono
rat templum et munera posuit. Machabeum ample
xus est. fecit eum a ptolomaide usque ad gerre
nos ducem et principem. Ut autem venit ptolomaidam
graviter ferebant ptolomenses amicicie conventi
onem indignantes. ne forte fedus irrumperent. Tunc as
cendit lysias tribunal exposuit rationem. et
populum sedavit. reversusque antiochiam. Et hoc mo
do regis profectio et reditus processit.

Sed post triennii tempus cognovit iudas. et qui XIIII
cum eo erant demetrium seleuci cum multitu
dine valida. et navibus per portum tripolis ascendis
se ad loca oportuna. et tenuisse regiones adversus
antiochum. et eius ducem lysiam. Alchimus autem quidam
qui summus sacerdos fuerat. sed voluntarie coinquina
tus est. temporibus commixtionis considerans nullo modo si
bi esse salutem neque accessum ad altare venit ad
demetrium regem. c.l. anno. offerens ei auream
coronam et palmam. Super hec et ramos qui templi esse
videbantur. et ipsa quidem die siluit. Tempus autem
oportunum dementie sue nactus et convocatus a de
metrio ad consilium. et interrogatus quibus rebus et
consiliis iudei niterentur respondit. Ipsi qui dicuntur assi
dei iudeorum quibus preest iudas machabeus bel
la nutriunt. et sediciones movent. nec patiuntur
regnum esse quietum. Nam ego defraudatus paren
tum gloria. dico autem summo sacerdotio huc veni quod
primo utilitatibus regis fidem servans. secundo autem et
civibus consulens. Nam illorum pravitate universum genus
nostrum non minime vexatur. Sed oro his singulis
o rex cognitis et regioni et generi. secundum provisam
omnibus humanitatem tuam prospice. Nam quamdiu
superest iudas impossibile est pacem esse negociis.
Talibus autem ab eo dictis. et ceteri amici hostiliter se
habentes adversus iudam inflammaverunt demetrium.
Qui statim nichanorem prepositum elephantorum du
cem misit ad iudeam datis mandatis ut ipsum quidem
iudam caperet. eos vero qui cum illo erant disperge
ret. et constitueret alchimum maximi templi sum
mum sacerdotem. Tunc gentes que de iudea fugerant iudam
gregatim se nichanori miscebant. miserias et
clades iudeorum prosperitates rerum suarum existi
mantes. Audito itaque iudei nichanoris ad
ventu. et conventu nationum conspersi terra rogabant
eum qui populum suum constituit in eternum custodi
ret. quique suam portionem signis evidentibus
protegebat. Imperante autem duce statim inde mo
verunt. conveneruntque ad castellum dessau. Symon
vero frater iude commiserat cum nichanore. sed conterritus
est repentino adventu adversariorum. Nichanor
tamen audiens virtutem comitum iude. et animi mag
nitudinem. quam pro patrie certaminibus habebant
sanguine iudicium facere metuebat. Quam ob
rem premisit posidonium et theodotum et ma
thiam. ut darent dextras atque acciperent. Et cum
diu de his consilium ageretur. et ipse dux ad multi
tudinem retulisset. omnium una fuit sententia ami
ciciis annuere. Itaque diem constituerunt qua secreto
inter se agerent. et singulis selle prolate sunt et
posite. Precepit autem iudas armatos esse locis

optimos. ne forte ab hostibus repente mali
aliquid oriretur. et congruum colloquium fecerunt. Mo
rabatur autem nichanor ierosolimis. nichilque inique
agebat. gregesque turbarum que congregate fuerant
dimisit. Habebat autem iudam semper carum ex animo.
et erat viro inclinatus. Rogavitque eum ducere
uxorem. filiosque procreare. Et nuptias fecit. quie
te egit. communiterque vivebant. Alchimus autem videns
caritatem illorum ad invicem. et conventiones. venit
ad demetrium. et dicebat nichanorem rebus alie
nis assentire. iudamque regni insidiatorem suc
cessorem sibi destinasse. Itaque rex exasperatus.
et pessimis huius criminationibus irritatus.
scripsit nichanori dicens. graviter quidem se fer
re de amicicie conventione. iubere tamen machabe
um cicius vinctum mittere antiochiam. Quibus
cognitis nichanor consternabatur. et graviter fere
bat. si ea que convenerant irrita faceret nichil lesus
a viro. Sed quia regi resistere non poterat opportu
nitatem observabat qua preceptum perficeret. At
machabeus videns austerius secum agere nicha
norem. et consuetum occursum ferocius exibentem.
intelligens non ex bono esse austeritatem istam. pau
cis suorum congregatis occultavit se a nicha
nore. Quod ut ille cognovit fortiter se a viro
preventum. venit ad maximum et sanctissimum templum.
et sacerdotibus solitas hostias offerentibus ius
sit tradi sibi virum. Quibus cum iuramento di
centibus nescire se ubi esset qui querebatur. exten
dens manum ad templum iuravit. Nisi iudam
vinctum michi tradideritis. istud dei fanum in pla
niciem deducam. et altare effodiam. et templum hoc
libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Sacerdo
tes autem protendentes manus in celum invocaba
nt eum qui propugnator esset semper gentis ipsorum hec
dicentes. Tu domine universorum qui nullius in
diges voluisti templum habitationis tue fieri in
nobis. Et nunc sancte sanctorum omnium domine conserva in eternum
inpollutam domum istam que nuper mundata est.
Razias autem quidam de senioribus ab ierosoli
mis delatus est nichanori vir amator civi
tatis. et bene audiens. qui pro affectu pater iu
deorum appellabatur. Hic multis temporibus conti
nentie propositum tenuit in iudaismo. corpusque
et animam tradere pro perseverantia.
Volens autem nichanor manifestare odium
quod habebat in iudeos misit milites quingen
tos ut eum comprehenderent. Putabat enim si illum
decepisset sese cladem maximam iudeis illa
turum. Turbis autem irruere domum eius et ianuam
disrumpere. atque ignem admovere cupientibus cum
iam comprehenderetur gladio se petiit eligens
nobiliter mori potius quam subditus fieri peccatori
bus. et contra natales suos indignis iniuriis
agi. Sed cum per festinationem non certo ictu
plagam dedisset. et turbe intra hostia irrum
perent. recurrens audacter ad murum precipitavit
semetipsum viriliter in turbas. Quibus velo
citer locum dantibus casui eius venit per mediam
cervicem. Et cum adhuc spiraret accensus animo sur
rexit. et cum sanguis eius magno fluxu deflu
eret. et gravissimis vulneribus esset saucius. cur
su turbam pertransiit. et stans supra quandam pe
tram preruptam. et iam exsanguis effectus com
plexus intestina sua utrisque manibus proiecit
super turbas invocans dominatorem vite ac spiritus ut hec
illi iterum redderet. atque ita vita defunctus est.

XV

Nichanor autem ut comperit iudam esse in locis sa
marie cogitavit die sabbati cum omni impetu com
mittere bellum. Iudeis vero qui illum per necessita
tem sequebantur dicentibus. ne ita ferociter et bar
bare feceris. sed honorem tribue diei sanctificationis.
et honora eum qui universa conspicit. At ille
infelix interrogavit si est potens in celo qui impera
vit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis est dominus
vivus ipse in celo potens qui iussit agi septi
mam diem. At ille ait. Et ego potens sum super terram
qui impero sumi arma. et negocia regis impleri.
Tamen non obtinuit ut consilium perficeret. Et nichanor
quidem cum summa superbia erectus cogitabat commu
ne tropheum statuere de iuda. Machabeus autem
confidebat semper cum omni spe auxilium a deo si
bi affuturum. Et hortabatur semper ne formida
rent adventum nationum. sed in mente haberent
adiutoria sibi facta de celo. et nunc sperarent ab omni
potente sibi victoriam affuturam. Et allocutus eos
de lege et prophetis admonens etiam certamina que fecerant
prius promptiores eos constituit. et ita animis eorum erec
tis simul ostendens gentium fallaciam et iura
mentorum prevaricationem. Singulos autem illorum armavit
non clipei et haste munitione. sed sermonibus
optimis et exhortationibus. exposito digna fide
sompnio. per quod universos letificavit. Erat autem
huiusmodi visus. Oniam qui fuerat summus sacerdos vi
rum bonum et benignum verecundum visu modestum
moribus et eloquio decorum. et qui a puero in virtutibus
exercitatus sit manus protendentem orare pro omni populo
iudeorum. Post hoc apparuisse et alium virum etate et
gloria mirabilem. et magni decoris habitudine circa
illum. Respondentem vero oniam dixisse. Hic est fratrum
amator. et populi israel. Hic est qui multum orat pro
populo. et universa sancta civitate ieremias propheta

dei. Extendisse autem ieremiam dexteram et dedis-
se iude gladium aureum dicentem. accipe sanctum gla-
dium munus a deo quo deicies adversarios populi mei
israel. Exhortati itaque iude sermonibus bonis
valde. de quibus extolli posset impetus et animi iuve-
num confortari statuerunt dimicare et confligere. ut
virtus de negociis iudicaret. eo quod civitas
sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus
et filiis. itemque pro fratribus et cognatis minor solli-
citudo. maximus vero et primus pro sanctitate erat timo-
re templi. Sed et eos qui in civitate erant,
non minima sollicitudo habebat pro his qui
congressuri erant. Et iam cum omnes sperarent iudicium
futurum hostesque adessent atque exercitus erat ordi-
natus. bestie equitesque in loco oportuno
in loco compositi. considerans machabeus adventum
multitudinis. et apparatum varium armorum ac fe-
rocitatem bestiarum. extendens manus in celum
prodigia facientem dominum invocavit. qui non secundum
armorum potentiam. sed prout ipsi placet dat dig-
nis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo. Tu
domine qui misisti angelum tuum sub ezechia rege
iuda. et interfecit de castris sennacherib. c.lxxx.
.v. milia. Et nunc dominator celorum mitte angelum tuum
bonum ante nos in timore et tremore magnitu-
dinis brachii tui, ut metuant qui cum blasphe-
mia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic qui-
dem ita oravit. Nichanor autem et qui cum ipso e-
rant cum tubis et canticis admovebant. Iudas
vero et qui cum eo erant invocato deo per orationes
congressi sunt. Manu quidem pugnantes. sed do-
minum cordibus orantes prostraverunt non minus
.xxxv. milia. presentia dei magnifice delecta-
ti. Cumque cessassent et cum gaudio redirent cog-
noverunt nichanorem ruisse cum armis suis.
Facto itaque clamore et perturbatione excitata
patria voce omnipotentem dominum benedicebant.
Precepit autem iudas qui per omnia corpore et animo
mori pro civibus paratus erat caput nichano-
ris et manum cum humero abscisam ierosolimam per-
ferri. Quo cum pervenisset convocatis contribu-
libus et sacerdotibus ad altare accersiit. et eos qui
in arce erant. et ostenso capite nichanoris
et manu nefaria quam extendens contra domum
sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est. Lin-
guam etiam impii nichanoris precisam iussit particu-
latim avibus dari. manum autem dementis contra templum
suspendi. Omnes igitur celi benedixerunt dominum dicentes.
Benedictus qui locum suum incontaminatum conser-
vavit. Suspendit autem nichanoris caput in
summa arce evidens ut esset et manifestum
signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decre-
verunt nullo modo diem istum absque celebrita-
te preterire. Habere autem celebritatem. xiii. mensis
adar quod dicitur voce syriaca pridie mardochei
die. Igitur his erga nichanorem gestis. et ex
illis temporibus ab hebreis civitate possessa.
ego quoque in his finem faciam sermonis. et
si quidem bene ut historie competit. et hoc ipse
velim. Sin autem minus digne concedendum est
michi. Sicut enim vinum semper bibere. aut semper
aquam contrarium est. alterius autem uti delecta-
bile. ita legentibus si semper exactus sit ser-
mo non erit ut gratus. Hic ergo erit consum-
matus. Explicit liber machabeorum secundus.

Incipit prologus super matheum

Matheus ex iudea sicut primus
in ordine ponitur. ita evan-
gelium in iudea primus scripsit.
Cuius vocatio ad deum ex pu-
blicanis actibus fuit, duo-
rum in generatione christi principi-
a presumens unius cuius prima
circumcisio in carne alterius cuius secundum ·i·q·13·
cor electio fuit ex utrisque enim patribus christus.
Sicque quaterdenario numero triformiter posito
principium a credendi fide in electionis tem-
pore porrigens. et ex electione usque in transmi-
grationis diem dirigens. atque a transmigratio-
nis die usque in christum diffiniens decursam
adventus domini ostendit generationem. et numero
satis faciens. et tempori ut et se quod esset ostende-
ret. et dei in se opus monstrans etiam in his quorum
genus posuit. christi operantis a principio testi-
monium non negaret. Quarum omnium rerum
tempus. ordo numerus. dispositio vel ratio. quod fidei ne-
cessarium est. deus christus est. qui factus est ex muliere
factus sub lege. natus est ex virgine. passus in
carne. omnia in cruce fixit ut triumphans ea in
semetipso resurgens in corpore et patris nomen
in patribus filio. et filii nomen patri restituens
in filiis sine principio sine fine. ostendens
unum se cum patre esse quia unus est. In quo
evangelio utile est desiderantibus deum. sic pri-
ma vel media vel perfecta cognoscere. ut et
vocationem apostoli. et opus evangelii. et dilectio-
nem dei in carne nascentis per universa legen-
tes intelligant. atque id in eo in quo apprehensi
sunt. et apprehendere expetunt recognoscere. No-
bis enim in hoc studio argumenti fuit. et fidem
facte rei tradere. et operantis dei intelligendam
diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Matheus cum [Item alius prologus]
primo predicasset evangelium in
iudea volens transire ad gen
tes primus evangelium scripsit he
braice quod fratribus a quibus ibat
ad memoriam reliquit. Sicut enim
necesse fuit ad confirmationem fidei evan
gelium predicari. sic et contra hereticos scribi.
Cum autem plures evangelium scripserint. quatuor
tantum auctoritatis habent testimonium. quia per
quatuor mundi partes fidem nunciant trinitatis.
et sunt quasi .iiij. rote in quadriga domini. que vehit
eum per predicationem evangelii. et genus humanum
quadrifida morte peremptum. eorum erat predi
catione vivificandum. Unde aliorum evangelia
reciderunt. nec recepta sunt quia nolebant pre
finitum numerum cassari propter vigorem sacramenti. De
signantur autem evangeliste .iiij. figuris que non
sunt deceptorie. sed iocundi misterii sibi
conscie. Matheus in homine intelligitur. quia circa hu
manitatem christi principaliter moratur. Mar
chus in leone. quia agit de resurrectione. Lu
chas in vitulo agens de sacerdotio. Iohannes in
aquila. scribens sacramenta divinitatis. Christus
homo quem describunt homo fuit de virgine natus.
vitulus in immolatione. leo in resurrectione.
aquila in ascensione. Vel in homine huma
nitas. In vitulo sacerdotium. In leone regnum.
In aquila exprimitur divinitatis sacramentum.

·p· Liber generationis [Incipit Matheus evangelista.]
ihesu christi filii david. filii
abraham. Abraham genuit ysaac. Y
saac autem genuit iacob. Iacob autem ge
nuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit
phares et zaram de thamar. Phares autem
genuit esrom. Esrom autem genuit aram.
Aram autem genuit aminadab. Aminadab
autem genuit naason. Naason autem genuit salmon.
Salmon autem genuit booz de raab. Booz autem
genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit ies
se. Iesse autem genuit david regem. David autem rex
genuit salomonem ex ea que fuit urie. Sa
lomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit

abiam. Abias autem genuit asa.
Asa autem genuit iosaphath. Io
saphath autem genuit ioram. Ioram
autem genuit oziam. Ozias autem
genuit ioatham. Ioathas autem genuit achaz.
Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit
manassem. Manasses autem genuit amon. A
mon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam
et fratres eius in transmigratione babilonis. Et post
transmigrationem babilonis. Iechonias genuit sa
lathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zoro
babel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eli
achim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem
genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim. Achim
autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Ele
azar autem genuit matham. Matham autem genuit iacob.
Iacob autem genuit ioseph virum marie. de qua
natus est ihesus qui vocatur christus. Omnes itaque ge ·F·
nerationes ab abraham usque ad david generatio
nes .xiiii. Et a david usque ad transmigrationem
babilonis generationes .xiiii. Et a transmigratione
babilonis usque ad christum generationes .xiiii.
Christi autem generatio sic erat. Cum esset despon ·P·
sata mater ihesu maria ioseph antequam conve
nirent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph
autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere
voluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogi
tante. ecce angelus domini in sompnis apparuit
ei dicens. Ioseph fili david noli timere accipere
mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est de
spiritu sancto est. Pariet autem filium. et vocabis nomen
eius ihesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a
peccatis eorum. Hoc autem totum factum est. ut adimple ·F·
retur quod dictum est a domino per prophetam dicentem.
Ecce virgo in utero concipiet et pariet filium. et
vocabitur nomen eius emanuel. quod est interpretatum
nobiscum deus. Exurgens autem ioseph a sompno. fecit
sicut precepit ei angelus domini. Et accepit coniugem suam.
et non cognoscebat eam donec peperit filium suum
primogenitum. et vocavit nomen eius ihesum.

II

Cum ergo natus esset ihesus in bethleem iude in diebus ·P·
herodis regis ecce magi ab oriente vene
runt ierosolimam dicentes. Ubi est qui natus est
rex iudeorum? Vidimus enim stellam eius in
oriente. et venimus adorare eum. Audiens
autem herodes rex turbatus est. et omnis ierosolima
cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum
et scribas populi. sciscitabatur ab eis ubi
christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In beth
leem iude. Sic enim scriptum est per prophetam.
Et tu bethleem terra iuda nequaquam mi
nima es in principibus iuda. Ex te enim exi
et dux qui regat populum meum israel. Tunc he
rodes clam vocatis magis: diligenter didi
cit ab eis tempus stelle que apparuit eis. Et mit
tens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate
diligenter de puero. et cum inveneritis renun
ciate michi. ut et ego veniens adorem eum. Qui
cum audissent regem abierunt. et ecce stella

quã uiderant in oriente antecedebat eos. usq;
dũ ueniẽs staret sup͛ domũ ubi erat pu
er. Videntes aũt stellã gauisi sũt gaudio
magno ualde. Et intrãtes domũ inuenerũt
puerũ cũ maria matre ei⁹. et procidẽtes ad
orauerũt eũ. Et apertis thesauris suis obtu
lerũt ei munera. aurũ. thus. et mirrã. Et
responso accepto i sompnis. ne redirent ad
herodẽ. per aliã uiã reuersi sũt in regionẽ
.F. .P. suã. Qui cũ recessissent ecce angls dñi
apparuit i sompnis ioseph dicens. Sur
ge et accipe puerũ et matrẽ ei⁹. et fuge in
egiptũ. et esto ibi usq; dũ dicã tibi. Futurũ
est enĩ ut herodes q̃rat puerũ ad perdendũ
eũ. Qui consurgens. accepit puerũ et matrẽ
ei⁹ nocte. et secessit in egiptũ. et erat ibi
usq; ad obitũ herodis. Ut adimpleretur qđ
dictũ est a dño per prophetam dicentẽ. Ex egip
to uocaui filiũ meũ. Tunc herodes uidens
qm illus⁹ esset a magis; irat⁹ est ualde. Et
mittens occidit oẽs pueros q̃ erãt in bethleẽ. et
in oib; finib⁹ ei⁹ ab imatu et infra secdm
tps qđ exquisierat a magis. Tunc adimpletũ
est qđ dictũ est per ieremiam prophetam dicẽtẽ.
Vox in rama audita ẽ ploratus et ululatus
rachel plorãs filios suos. et noluit consolari
.P. .F. q; nõ sũt. Defuncto aũt herode. ecce ãgls
dñi apparuit i sõpnis ioseph i egipto di
cẽs. Surge et accipe puerũ et matrẽ ei⁹. et
uade in t͛rã isrl. defuncti sũt enĩ qui q̃
rebant aĩam pueri. Qui consurgens accepit
puerũ et matrẽ ei⁹. et uenit in t͛rã isrl. Au
diens aũt qđ archelaus regnaret in iudea
pro herode patre suo. timuit illo ire. Et am
monitus in sõpnis. secessit i partes ga
lilee. Et ueniẽs habitauit i ciuitate q̃ uoca
tur nazareth. ut adimpleretur qđ dictũ est
per prophetas. qm nazare⁹ uocabit͛.
III .F. In dieb; aũt illis uenit iohẽs bapta p̃dicans
in deserto iudee dicẽs. Penitentiã agite
appropinquabit enĩ regnũ celorum. Hic ẽ enim de
quo dictũ est per ysaiã prophetam dicentẽ. Vox
clamãtis in deserto; parate uiã dñi rec
tas facite semitas ei⁹. Ipse aũt iohẽs habebat
uestimentũ de pilis camelorum. et zonã pelli
ceã circa lumbos suos. Esca aũt ei⁹ erat locus
te. et mel siluestre. Tunc exibat ad eũ iero
solima. et oĩs iudea. et oĩs regio circa iorda
nẽ. et baptizabãtur ab eo i iordane confitẽ
tes pccã sua. Videns aũt multos phariseo
rum et saduceorum uenientes ad baptismũ suũ

dixit eis. Progenies uiperarum q̃s demõstrabit
uob fugere a uentura ira. Facite ergo fruc
tũ dignũ penitentie. et ne uelitis dicere
int͛ uos patrẽ habemus abrahã. Dico enĩ uob;
qm potens ẽ ds. de lapidib; istis suscitare
filios abrahe. Iã enĩ securis ad radicẽ ar
boris posita ẽ. Oĩs ergo arbor q̃ nõ facit fruc
tũ bonũ; excidetur. et in ignẽ mittetur.
Ego quidẽ baptizo uos in aq̃ in
penitentiã. Qui aũt post me uentur⁹ est; for
tior me est. cui⁹ nõ sũ dign⁹ calciamenta
portare. Ipse uos baptizabit in spũ scõ et
igni. Cui⁹ uentilabrũ in manu sua. et per
mũdabit areã suã. et congregabit triticũ
suũ in horreũ suũ. paleas aũt comburet ig
ni inextinguibili. Tunc uenit ihc a gali
lea in iordanẽ ad iohẽm. ut baptizaretur
ab eo. Iohẽs aũt prohibebat eũ dicens. Ego
a te debeo baptizari. et tu uenis ad me.
Respondens aũt ihc dixit ei. Sine modo. Sic enĩ
decet nos implere oẽm iusticiã. Tunc eũ di
misit. Baptizat⁹ aũt ihc. confestim ascẽdit
de aq̃. et ecce aperti sũt ei celi. et uidit spm
dei descendentẽ sicut columbã. et uenientem
sup se. Et ecce uox de celis dicẽs. Hic ẽ fili⁹
meus dilect⁹. in quo m͛ complacui.
IIII .P. Tunc ihc duct⁹ est in desertũ a spũ. ut
temptaretur a diabolo. Et cũ ieiunasset
.xl. dieb;. et .xl. noctib⁹. postea esuriit.
Et accedens temptator dixit ei. Si fili⁹ dei es.
dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens
dixit ei. Scriptũ est. Nõ in solo pane uiuit
homo. sed in oĩ u͛bo qđ procedit de ore dei. Tunc assump
sit eũ diabol⁹ in sctãm ciuitatẽ. et statuit eũ
sup͛ pinnaculũ templi. et dix͛ ei. Si fili⁹ dei es
mitte te deorsũ. Scriptũ est enĩ. q; angelis
suis mãdauit de te. et in manib; tollent
te. ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Ait
illi ihc rursũ. Scriptũ est. Non temptabis
dñm dm tuũ. Iterum assumpsit eũ diabol⁹ in
montẽ excelsum ualde. et ostendit ei oĩa
regna mundi. et gloriam eorum. et dix͛ ei. Hec
oĩa t͛ dabo si cadẽs adoraueris me. Tunc dicit
ei ihc. Vade sathana. Scriptũ est enim.
dñm dm tuũ adorabis. et illi soli seruies.
Tunc reliquit eũ diabol⁹. et ecce angli acces
serũt et ministrabãt ei. Cũ aũt audisset ihc .F.
qđ iohẽs traditus eẽt. secessit i galileã. et re
licta ciuitate nazareth; uenit et habitauit
in ciuitatẽ capharnaum. maritimã in
finib; zabulon. et neptalim; ut adimpleretur

qđ dictū est ꝑ ẏsaiā ꝓpham. Terra zabu
lon ꞇ tr̄a neptalim uia maris tⁿs iordanē
galilee. Gentiū ꝑpl's q̄ ābulabat i tenebris.
uidit lucē magnā. ꞇ sedentib; i regione
umbre mortis: lux orta ē eis. Exinde cepit
ihc ꝑdicare ꞇ dicē. penitentiā agite. appro
pinqⁱbit enī regn̄ celoꝝ. Ambulās ā ihc
iuxta mare galilee. uidit duos fr̄s symonē
q̄ uocatur petr' ꞇ andreā fr̄em eius. mittē
tes rete i mare. Erat enī piscatores. ꞇ ait
ill'. Uenite p' me ꞇ faciā uos fi'ri piscatores
hoīnū. At illi ꝯtinuo relictis retib' secuti
sūt eū. Et ꝓcedens inde: uidit alios duos fr̄s
iacobū zebedei ꞇ iohēm fr̄em ei' i naui cū
zebedeo patre eoꝝ. reficiētes retia sua. ꞇ
uocauit eos. Illi aūt statī relictis retib; et
patre. secuti sūt eū. Et circuibat ihc totam
galileā docēs in sinagogis eoꝝ. ꞇ ꝑdicās
euangl̄m regni. ꞇ sanans oēm langorē ꞇ
oēm infirmitatē in ꝓplo. Et abijt opinio
ei' in totā syriā. ꞇ obtulerūt ei oēs male
habentes uariis langorib; ꞇ tormētis ꝯphen
sos. ꞇ qui demonia habebant. ꞇ lunaticos ꞇ
paraliticos. ꞇ curauit eos. Et secute sunt
eū turbe multe de galilea. ꞇ de capolis. ꞇ
de ierl'm. ꞇ de iudea. ꞇ de tⁿs iordanem.
V Uidens aūt ihc turbas: ascēdit
in montē. ꞇ cū sedisset. accesserūt ad eū
discipli ei'. Et apiēs os suū docebat eos di
cens. Beati paupes sp̄u: qm̄ ipsoꝝ ē reg
nū celoꝝ. Beati mites. qm̄ ipsi possidebūt
t̄ram. Bi qui lugēt. qm̄ ipsi ꝯsolabūtur.
Beati q̄ esuriūt ꞇ sitiūt iusticiā: qm̄ ipsi
saturabūtur. Bi misericordes: qm̄ ipi mi
sediā ꝯsequentur. Bi mūdo corde: qm̄ ipsi de
um uidebūt. Bi pacifici: qm̄ filij dei uoca
bunt̄. Bi qui ꝑsecutionē patiunt̄ ꝓpter
iusticiā: qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. Beati
estis cū maledixerīt uob' hoīes. ꞇ ꝑsecuti
uos fuint. ꞇ dixint oē malū adūsū uos m̄
mentientes ꝓpter me. Gaudete ꞇ exultate:
qm̄ merces ura copiosa est in celis. Sic
enī ꝑsecuti sūt ꝓphās q̄ fuerūt ān uos. Uos
estis sal t̄re. Qđ si sal euanuit. in q̄ salli
etur. Ad nichilū ualet ultra. nisi ut mit
tat̄ foras. ꞇ ꝯculcet̄ ab hoīb'. Uos estis
lux mūdi. Nō pot̄ ciuitas abscōdi supra
montē posita. neq; accēdūt lucnā ꞇ ponūt
eā sub modio s; sup cādelabrū. ut lucē
at oīb; q̄ in domo sūt. Sic luceat lux ue
stra corām hoīb;. ut uideāt opa ura bona.
ꞇ glificēt patrē urm̄ q̄ in celis ē. Nolite
putare qm̄ ueni soluere legē: aut ꝓphas.
Nō ueni soluē legē s; adiplē. Amē quippe
dico uob. donec tⁿseat celū ꞇ t̄ra: iota unū
aut un' apex n̄ ꝑteribit a lege. donec oīa
fiant. Qui g̃ soluerit unū de mandatis
minimis. ꞇ docuīt sic hoīes. minim' uo
cabit̄ in regno celoꝝ. Qui aūt fecīt ꞇ docu
erit. hic uocabit̄ magn' in regno celorum.
Dico aū uob. q̄ n̄ habundauīt iusticia ura pl'
quā scribaꝝ ꞇ phariseoꝝ. nō intrabitis in
regnū celoꝝ. Audistis q̄ dictū est āntiq̄s.
Non occides. Qui aū occidit. re' erit iudicio.
Ego aū dico uob. q̄ oīs qui irascit̄ fr̄i suo:
re' erit iudicio. Q' aū dixerit fr̄i suo racha:
re' erit ꝯcilio. Qui aūt dixerit fatue re' erit
gehēne ignis. Si g̃ offers mun' tuū ad al
tare. ꞇ ibi recordat' fueris q̄ fr̄ tu' hēt aliq̄d
adūsū te. relinq̄ ibi mun' tuū ān altare.
ꞇ uade pⁱus recōciliari fr̄i tuo. ꞇ t̄c ueniēs
offeres mun' tuū. Esto ꝯsentiēs adūsario
tuo cito: dū es in uia cū eo. ne forte tradat
te adūsari' tu' iudici. ꞇ iudex tradat te mi
nistro. ꞇ i carcerem mittaris. Amē dico t̄ non
exies inde. donec reddas nouissimū q̄drātē.
Audistis q̄ dictū est antiq̄s. Nō mechaberis.
Ego aū dico uob. qm̄ oīs qui uidit mulierem
ad ꝯcupiscend' eam. iā mechat' est eā in
corde suo. Qđ si ocl's tu' dext' scandalizat
te. erue eū ꞇ ꝓice ab te. Expedit enī tibi
ut ꝑeat unū mēbroꝝ tuoꝝ. qm̄ totū corp'
tuum eat in gehennā. Et si dextra man'
tua scandalizat te. abscide eam ꞇ ꝓice ab
te. Expedit enī t̄ ut ꝑeat unū mēbrorū
tuoꝝ quā totū corpus tuū eat i gehen
nam. Dictū est aū quicūq; dimiserit u
xorē suā: det ei libellū repudij. Ego aut̄
dico uob. q̄ oīs qui dimiserit uxorem suā.
excepta cā fornicōnis: facit eā mechari.
ꞇ qui dimissam duxerit. adulterat. Iterū au
distis. q̄ dictū est antiq̄s. Nō ꝑiurabis.
Reddes aū dn̄o iuramēta tua. Ego aū dico
uob nō iurare oīno. neq; ꝑ celū: q̄ thron' dei
est. neq; ꝑ t̄rā. q̄ scabellū pedū ei' ē. neq; per
ierl'mam. q̄ ciuitas est magni regis. neq;
ꝑ cap̄ tuū iuraūis. q̄ n̄ potes unū capil
lum albū facē. aut nigrū. Sit aūt sermo
ur̄. est. est. nō. nō. Qđ hiis habundanti' est.
a malo ē. Audistis q̄ dictū est. Oclm ꝓ oclo.
dentē ꝓ dente. Ego aū dico uob nō resistē
malo. S; siquis te ꝑcusserit in dextam

maxillā. p̄be illi ⁊ alterā. Et ei q̄ uult te
cū in iudicio contendere. ⁊ tunicā tuā tollere.
dimitte ei ⁊ palliū. Et quicūq; te angari-
auerit mille passꝰ: uade cū illo alia duo.
Qui aūt petit a te. da ei. ⁊ uolenti mutua-
p. ri a te: ne auertaris. Audistis q̄r dictū est. di-
liges p̄ximū tuū. ⁊ odio h̄ebis inimicum
tuū. Ego aūt dico uob̄. diligite inimicos ues-
tros. bn̄facite hiis q̄ oderūt uos. ⁊ orate p̄ p̄se-
quentib; ⁊ calumpniantib; uos. ut sitis filii
patris uṙi qui i celis est. Qui solē suū oriri
facit sup̄ bonos ⁊ malos. ⁊ pluit sup̄ iustos ⁊
iniustos. Si eni diligitis eos q̄ uos diligūt.
quā mercedē h̄ebitis. Nōne ⁊ publicani h̄
faciunt. Et si salutaueritis tm̄ f̄res uṙos. quid
ampliꝰ facietis. Nōne ⁊ ethnici hoc faciunt.
Estote ḡ pfecti. sic̄ ⁊ pat̄ uṙ celestis pfc̄s
est. Attendite ne iusticiā uṙam faciatis
corā hoīb; ut uideamini ab eis. Alioquin
mercedē nō h̄ebitis apd̄ patrē uṙm q̄ in celis
est. Cū ḡ facis elemosinā: noli ante te tu-
ba canere. sic̄ hipocrite faciūt i sinagogis ⁊
uicis. ut honorificentur ab hoīb;. Amē di-
co uob̄ receperūt mercedē suā. Te aūt faciēte
elemosinā. nesciat sinistra tua: qd̄ faci-
at dextera tua. ut sit elemosina tua in abs-
condito. ⁊ pater tuꝰ qui uidet in abscōdito
f. reddet tibi.

VI Et cū oratis. nō eritis sic̄ hipocrite tris-
tes. qui amāt in sinagogis ⁊ i angulis
platearū stantes orare ut uideant̄ ab ho-
minib;. Amē dico ub̄ receperūt mercedē suā.
Tu aūt cū oraueris. intra i cubiculum tuū. et
clauso hostio ora patrē tuū in abscondito. ⁊
pat̄ tuꝰ qui uidet in abscondito reddet tibi.
Orantes aūt nolite multū loqui sic̄ ethni-
ci faciūt. putāt eni qd̄ in multiloqo suo
exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis.
Scit eni pat̄ uṙ qd̄ opus sit ub̄. anteq̄m pe-
pat nr̄ tatis eū. Sic ergo orabitis. Pat̄ nr̄ qui es
in celis sc̄ificetur nomē tuū. Adueniat
regnū tuū. Fiat uoluntas tua sic̄ i celo
⁊ in t̄ra. Panē nrm̄ sup̄substanciale da nob̄
hodie. ⁊ dimitte nob̄ debita nr̄a. sic̄ ⁊ nos di-
mittimꝰ debitorib; nr̄is. Et ne nos inducas
in temptacionē. Sed libera nos a malo amē. Si
eni dimiseritis hoīb; peccata eoꝝ. dimittet
⁊ uob̄ pat̄ uṙ celestis delicta uṙa. Si aūt nō
dimiseritis hoīb;: nec pat̄ uṙ dimittet
p. uob̄ peccata uṙa. Cū aūt ieiunatis. nolite fieri
sic̄ ypocrite tristes. Exterminant eni facies
suas: ut pareant hoībꝰ ieiunātes. Amen
dico uob̄: receperūt mercedē suā. Tu aūt cum
ieiunas: unge cap̄ tuū. ⁊ faciē tuā laua:
ne uidearis hoīb; ieiunās. Sed patri tuo q̄ est
in abscondito. ⁊ pat̄ tuꝰ q̄ uidet in abscondito
reddet tibi. Nolite thesaurizare uob̄ thesau-
ros in t̄ra: ubi erugo ⁊ tinea demolitur: ⁊
ubi fures effodiūt ⁊ furantur. Thesauriza-
te aūt uob̄ thesauros i celo. ubi neq; erugo.
neq; tinea demolit̄. ⁊ ubi fures nō effodiunt
nec furantur. Ubi eni est thesaurꝰ tuus. ibi
est ⁊ cor tuū. Lucerna corporis tui ē ocl's tuꝰ. f.
Si fuerit ocl's tuꝰ simplex. totū corpꝰ tuū
lucidū erit. Si aūt ocl's tuꝰ nequā fuerit:
totū corpꝰ tuū tenebrosū erit. Si ergo lu-
men qd̄ in te ē tenebre sunt. ipe tenebre q̄n-
te erūt. Nemo pōt duob; dn̄is seruire. p.
Aut eni unū odio h̄ebit. ⁊ alterum diliget.
Aut unū sustinebit ⁊ alterū contempnet. Nō
potestis deo seruire ⁊ mamone. Ideo dico
uob̄. ne solliciti sitis aīe uṙe qd̄ manducetis:
neq; corpori uṙo qd̄ induamini. Nōne aīa
plus est q̄m esca. ⁊ corpꝰ plꝰ quā uesti-
mentū. Respicite uolatilia celi. q̄m nō serūt.
neq; metunt. neq; congregant in orrea. ⁊ pat̄ uṙ
celestis pascit illa. Nōne uos magis plu-
ris estis illis. Quis aūt uṙm cogitans potest
adicere ad staturā suā cubitū unū. Et de
uestimentis quid solliciti estis. Considerate
lilia agri quomodo crescunt. nō laborant neq;
nent. Dico aūt ub̄. q̄m nec salomō in om-
ni gl'ia sua copertꝰ est. sic̄ unū ex istis. Si
eni fenū agri qd̄ hodie ē. ⁊ cras i clibanū
mittitur. deus sic̄ uestit. quāto mag' uos
modice fidei. Nolite ergo solliciti eē dicen-
tes. quid manducabimꝰ. aut qd̄ bibemꝰ. aut
quo operiemur. Hec eni oīa gentes inquirūt. Scit
eni pat̄ uṙ q̄r oīb; hiis indigetis. Querite
ḡ primū regnū dei. ⁊ iusticiā eiꝰ. ⁊ h̄ oīa
adicient̄ ub̄. Nolite ḡ eē solliciti i cras- f.
tinū. Crastinꝰ eni dies sollicitꝰ erit sibi
ipi. Sufficit eni diei malicia sua. VII

Nolite iudicare. ⁊ nō iudicabimini. In q̄
eni iudicio iudicaueritis. iudicabimini.
Et in q̄ mensura mensi fueritis: remetietur ub̄. Qd̄
aūt uides festucā in oculo f̄ris tui. ⁊ trabē in
oculo tuo nō uides. Aut q̄modo dicis f̄ri tuo.
f̄rat̄. sine. eiciā festucā de oculo tuo. ⁊ ecce
trabis ē in oculo tuo. Hipocrita. eice p̄mū
trabē de oculo tuo. ⁊ tūc uidebis eicere festucā
de oculo f̄ris tui. Nolite sc̄m dare canib;

neque mittatis margaritas vestras ante porcos,
ne forte conculcent eas pedibus suis, et canes
conversi dirumpant vos. Petite et dabitur vobis.
Querite et invenietis. pulsate et aperietur
vobis. Omnis enim qui petit accipit. et qui querit
invenit. et pulsanti aperietur. Aut quis est
ex vobis homo quem si petierit filius suus panem.
numquid lapidem porriget illi. Aut si piscem
petierit. numquid serpentem porriget ei. Si
ergo vos cum sitis mali nostis bona data,
dare filiis vestris. quanto magis pater vester qui in
celis est dabit bona petentibus se. Omnia ergo
quecumque vultis ut faciant vobis homines. ita et
vos facite illis. Hec est enim lex et prophete. In
trate per angustam portam. quia lata porta et
spaciosa via que ducit ad perditionem. et multi
sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et ar
ta via que ducit ad vitam. et pauci sunt qui in
.p. veniunt eam. Attendite a falsis prophetis qui
veniunt ad vos in vestimentis ovium. in
trinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus
eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de
spinis uvas. aut de tribulis ficus. Sic omnis ar
bor bona. fructus bonos facit. Mala autem arbor
fructus malos facit. Non potest arbor bona.
fructus malos facere. neque arbor mala fructus
bonos facere. Omnis arbor que non facit fructum
bonum. excidetur. et in ignem mittetur. Igitur
ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui
dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum.
sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis
est. ipse intrabit in regnum celorum. Multi
.f. dicent mihi in illa die domine domine. nonne in nomine
tuo prophetavimus. et in nomine tuo demonia e
iecimus. et in tuo nomine virtutes multas fecimus.
Et tunc confitebor illis. quia numquam novi vos.
discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis
ergo qui audit verba hec et facit ea: assimila
bitur viro sapienti qui edificavit domum
suam supra petram. et descendit pluvia. et ve
nerunt flumina. et flaverunt venti. et irrue
runt in domum illam. et non cecidit. fundata enim
erat supra firmam petram. Et omnis qui audit verba
mea hec et non facit ea. similis erit viro stul
to qui edificavit domum suam super harenam.
Et descendit pluvia. et venerunt flumina. et
flaverunt venti. et irruerunt in domum illam. et ce
cidit. et fuit ruina eius magna. Et factum
est cum consummasset ihesus verba hec. admirabantur
turbe, super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut
potestatem habens. et non sicut scribe eorum et pharisei.

VIII .p.

Cum autem descendisset ihesus de monte
secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus
veniens adorabat eum dicens. domine si vis. po
tes me mundare. Et extendens ihesus manum. te
tigit eum dicens. Volo. mundare. Et confestim
mundata est lepra eius. Et ait illi ihesus. Vide
nemini dixeris. sed vade ostende te sacerdo .levit. xiv.
tibus. et offer munus quod precepit moyses in
testimonium illis. Cum autem introisset capharna .f. p.
um. accessit ad eum centurio rogans eum et di .luce .vii.
cens. domine puer meus iacet in domo paraliticus
et male torquetur. Et ait illi ihesus. Ego veniam
et curabo eum. Et respondens centurio ait illi. domine
non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed tantum
dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum
sub potestate constitutus. habens sub me milites.
Et dico huic vade. et vadit. et alio veni. et
venit. et servo meo fac hoc. et facit. Audiens
autem hoc ihesus miratus est. et sequentibus se dixit.
Amen dico vobis non inveni tantam fidem in israel. Dico
autem vobis. quod multi ab oriente et occidente veni
ent. et recumbent cum abraham et ysaac et iacob. in
regno celorum. filii autem regni eicientur in tene
bras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium.
Et dixit ihesus centurioni. Vade et sicut credidisti fi
at tibi. Et sanatus est puer ex illa hora. Et .f.
cum venisset ihesus in domum petri. vidit socrum eius
iacentem et febricitantem. et tetigit manum eius.
et dimisit eam febris. et surrexit. et ministra
bat eis. Vespere autem facto: obtulerunt ei multos
demonia habentes. et eiciebat spiritus verbo. et omnes
male habentes curavit. ut adimpleretur quod dic
tum est per ysaiam prophetam dicentem. Ipse infirmita
tes nostras accepit. et egrotationes portavit.
Videns autem ihesus turbas multas circum se. iussit
discipulos ire trans fretum. Et accedens unus scri
ba ait illi. magister sequar te quocumque ieris. Et dicit
ei ihesus. Vulpes foveas habent. et volucres celi
nidos. filius autem hominis non habet ubi caput suum re
clinet. Alius autem de discipulis eius ait illi. domine
permitte me primum ire. et sepelire patrem meum.
Ihesus autem ait illi. Sequere me. et dimitte mor
tuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo .p.
in naviculam. secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce
motus magnus factus est in mari. ita ut navi
cula operiretur fluctibus. Ipse vero dormiebat.
Et accesserunt ad eum discipuli eius. et suscitaverunt
eum dicentes. domine salva nos. perimus. Et dicit eis
ihesus. Quid timidi estis modice fidei? Tunc sur
gens imperavit ventis et mari. et facta est tran
quillitas magna. Porro homines mirati sunt

dicentes. Qualis est hic. quia venti et mare obe-
diunt ei. Et cum venisset ihesus transfretum in
regionem gerasenorum. occurrerunt ei duo ha-
bentes demonia exeuntes de monumentis
seui nimis. ita ut nemo posset transire per
viam illam. Et ecce clamaverunt dicentes. Quid
nobis et tibi ihesu fili dei. Venisti huc ante tempus
torquere nos. Erat autem non longe ab eis grex
porcorum multorum pascens. demones autem ro-
gabant eum dicentes. Si eicis nos hinc: mitte
nos in gregem porcorum. Et ait illis. Ite. At
illi exeuntes abierunt in porcos. Et ecce mag-
no impetu abiit totus grex per preceps in mare.
et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt
et venientes in civitatem nuntiaverunt hec omnia. et
de his qui demonia habuerant. Et ecce tota ci-
vitas exiit obviam ihesu. et viso eo rogaba-
nt eum ut transiret a finibus eorum.

IX Et ascendens ihesus in naviculam transfretavit.
et venit in civitatem suam. Et ecce offerebant
ei paraliticum iacentem in lecto. Videns autem ihesus
fidem illorum dixit paralitico. Confide fili. remit-
tuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis
dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum vidisset
ihesus cogitationes eorum dixit. Ut quid cogitatis ma-
la in cordibus vestris. Quid est facilius dicere dimit-
tuntur tibi peccata tua. an dicere surge et ambula.
Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem
dimittendi peccata in terra. tunc ait paralitico. Sur-
ge tolle lectum tuum. et vade in domum tuam. Et
surrexit et abiit in domum suam. Videntes autem turbe
timuerunt. et glorificaverunt deum qui dedit po-
testatem talem hominibus. Et cum transiret inde ihesus vi-
dit hominem sedentem in theloneo matheum no-
mine. et ait illi. Sequere me. Et surgens secu-
tus est eum. Et factum est discumbente eo in domo.
ecce multi publicani et peccatores venientes
discumbebant cum ihesu et discipulis eius. Et viden-
tes pharisei dicebant discipulis eius. Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat magi-
ster vester. At ihesus audiens ait. Non est opus valen-
tibus medico. sed male habentibus. Euntes autem
discite quid est. misericordiam volo. et non sacrificium.
Non enim veni vocare iustos. sed peccatores. Tunc
accesserunt ad eum discipuli iohannis dicentes. Quare
nos et pharisei ieiunamus frequenter. discipuli
autem tui non ieiunant. Et ait illis ihesus. Numquid
possunt filii sponsi lugere. quamdiu cum illis est
sponsus. Venient autem dies cum auferetur ab
eis sponsus. et tunc ieiunabunt. Nemo autem immit-
tit commissuram panni rudis in vestimentum
vetus. Tollit enim plenitudinem eius a vestimen-
to. et peior scissura fit. Neque mittunt vinum
novum in utres veteres. Alioquin rumpuntur u-
tres. et vinum effunditur. et utres pereunt. Sed vinum
novum in utres novos mittunt. et ambo conser-
vantur. Hec illo loquente ad eos. ecce prin-
ceps unus accessit. et adorabat eum dicens. Filia
mea modo defuncta est. sed veni impone
manum tuam super eam. et vivet. Et surgens ihesus sequebatur
eum. et discipuli eius. Et ecce mulier que sangui-
nis fluxum patiebatur. xii. annis. accessit
retro et tetigit fimbriam vestimenti eius. Dice-
bat enim intra se. Si tetigero tantum vestimen-
tum eius. salva ero. At ihesus conversus et videns eam
dixit. Confide filia. fides tua te salvam fecit.
Et salva facta est mulier ex illa hora. Et cum
venisset ihesus in domum principis. et vidisset tibi-
cines et turbam tumultuantem dicebat. Re-
cedite. Non est enim mortua puella. sed dormit.
Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba. in-
travit. et tenuit manum eius. et dixit. Puella sur-
ge. Et surrexit puella. Et exiit fama hec in u-
niversam terram illam. Et transeunte inde ihesu.
secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes.
miserere nostri fili david. Cum autem venisset domum.
accesserunt ad eum ceci. et dixit eis ihesus. Creditis
quia hoc possum facere vobis. Dicunt ei. Utique domine.
Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem
vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et commi-
natus est illis ihesus dicens. Videte ne quis sciat.
Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota
terra illa. Egressis autem illis ecce optulerunt ei
hominem mutum demonium habentem. Et eiecto demo-
nio. locutus est mutus. et admirate sunt turbe di-
centes. Numquam apparuit sic in israel. Pharisei
autem dicebant. In principe demoniorum eicit
demones. Et circuibat ihesus omnes civitates et cas-
tella. docens in synagogis eorum. et predicans evan-
gelium regni. et curans omnem languorem et omnem
infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis.
quia erant vexati. et iacentes sicut oves non ha-
bentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis. Messis
quidem multa. operarii autem pauci. Rogate ergo
dominum messis ut mittat operarios in messem suam.

X Et convocatis .xii. discipulis suis.
dedit eis potestatem spirituum inmundorum ut
eicerent eos. et curarent omnem languorem et omnem in-
firmitatem. xii. apostolorum nomina sunt hec. Pri-
mus symon qui dicitur petrus. et andreas frater
eius. Philippus et bartholomeus. Iacobus zebedei.
et iohannes frater eius. Thomas. et matheus publicanus.

et iacobus alphei. et tadeus. et simon chana
neus. et iudas scariothes. qui et tradidit eum.
Hos .xii. misit ihesus precipiens et dicens. In viam
gentium ne abieritis. et in civitates sama
ritanorum ne intraveritis. sed potius ite ad oves
que perierunt domus israel. Euntes autem predicate di
centes. quia appropinquavit regnum celorum. Infir
mos curate. mortuos suscitate. leprosos mun
date. demones eicite. Gratis accepistis gratis
date. Nolite possidere aurum. neque argentum. neque
pecuniam in zonis vestris. non peram in via. neque
duas tunicas. neque calciamenta. neque virgam. Dignus
est enim operarius cibo suo. In quamcumque civitatem
aut castellum intraveritis. interrogate quis in ea
dignus sit. et ibi manete donec exeatis. In
trantes autem in domum. salutate eam. pax huic
domui. Et si quidem fuerit domus illa digna. ve
niat pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna.
pax vestra ad vos revertetur. Et quicumque non receperit
vos. neque audierit sermones vestros. exeuntes fo
ras de domo vel de civitate excutite pulve
rem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit
terre sodomorum et gomorreorum. in die iudicii quam
illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut oves in
medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpen
tes. et simplices sicut columbe. Cavete autem ab
hominibus. Tradent enim vos in conciliis. et in sinago
gis suis flagellabunt vos. et ad presides et ad
reges ducemini propter me. in testimonium illis
et gentibus. Cum autem tradent vos. nolite cogita
re quomodo aut quid loquamini. dabitur enim vobis
in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui
loquimini. sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.
Tradet autem frater fratrem in mortem. et pater filium. et
insurgent filii in parentes. et morte afficient
eos. et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum.
Qui autem perseveraverit usque in finem. hic salvus erit.
Cum autem persequentur vos in civitate ista. fugite
in aliam. Amen dico vobis. non consummabitis civitates
israel. donec veniat filius hominis. Non est discipulus
super magistrum. nec servus super dominum suum. Suffi
cit discipulo. ut sit sicut magister eius. et servus
sicut dominus eius. Si patrem familias beelzebub
vocaverunt. quanto magis domesticos eius. Ne ergo
timueritis eos. Nichil enim opertum quod non revele
tur. et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in
tenebris. dicite in lumine. et quod in aure au
ditis. predicate super tecta. Et nolite timere eos qui
occidunt corpus. animam autem non possunt occidere. Sed
potius timete eum. qui potest et animam et corpus
perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse
veneunt. et unus ex illis non cadet super terram sine
patre vestro. Vestri autem capilli capitis omnes numerati
sunt. Nolite ergo timere. multis passeribus melio
res estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram
hominibus. confitebor et ego eum coram patre meo
qui in celis est. Qui autem negaverit me co
ram hominibus. negabo et ego eum coram patre meo
qui in celis est. Nolite arbitrari quia veni pacem
mittere in terram. Non veni pacem mittere sed gladium.
Veni enim separare hominem adversus patrem suum.
et filiam adversus matrem suam. et nurum adversus so
crum suam. et inimici hominis domestici eius. Qui amat
patrem aut matrem plus quam me. non est me dig
nus. Et qui amat filium aut filiam super me. non est
me dignus. Et qui non accipit crucem suam. et sequitur
me. non est me dignus. Qui invenit animam su
am. perdet illam. et qui perdiderit animam suam propter
me. inveniet eam. Qui recipit vos. me
recipit. et qui me recipit. recipit eum qui me
misit. Qui recipit prophetam in nomine prophete. mer
cedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in
nomine iusti. mercedem iusti accipiet. Et quicumque
potum dederit uni ex minimis istis calicem aque
frigide tantum in nomine discipuli. Amen dico vobis non
perdet mercedem suam.

XI

Et factum est cum consummasset ihesus precipiens .xii.
discipulis suis. transiit inde ut doceret et predi
caret in civitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset
in vinculis opera christi. mittens duos de discipulis
suis ait illi. Tu es qui venturus es an alium expec
tamus? Et respondens ihesus ait illis. Euntes renuncia
te iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident.
claudi ambulant. leprosi mundantur. Surdi audi
unt. mortui resurgunt. pauperes evangelizan
tur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.
Illis autem abeuntibus. cepit ihesus dicere ad turbas
de iohanne. Quid existis in desertum videre? Arun
dinem vento agitatam? Sed quid existis videre?
hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus
vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis
videre? prophetam? Etiam dico vobis et plus quam prophetam.
hic est enim de quo scriptum est. Ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam. qui preparabit viam tuam
ante te. Amen dico vobis non surrexit inter natos muli
erum maior iohanne baptista. Qui autem minor est in regno
celorum. maior est illo. A diebus autem iohannis bapti
ste usque nunc. regnum celorum vim patitur. et violenti
rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex. usque ad iohan
nem prophetaverunt. Et si vultis recipere. ipse est heli
as qui venturus est. Qui habet aures audiendi
audiat. Cui autem simile estimabo generationem

itatem. Similis est pueris sedentibus in foro: qui cla-
mantes coequalibus dicunt. Cecinimus vobis et non sal-
tastis. lamentavimus et non planxistis. Venit
enim iohannes neque manducans neque bibens. et dicunt.
demonium habet. Venit filius hominis manducans et
bibens. et dicunt. Ecce homo vorax et potator vini.
publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est
sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare ci-
vitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes
eius: quia non egissent penitentiam. Ve tibi corozaim.
ve tibi bethsaida. quia si in tyro et sydone facte
essent virtutes que facte sunt in vobis. olim in cili-
cio et cinere penitentiam egissent. Verumtamen dico
vobis. tyro et sidoni. remissius erit in die iudicii
quam vobis. Et tu capharnaum numquid usque in celum
exaltabis. usque in infernum descendes. Quia si
in sodomis facte fuissent virtutes que facte sunt
in te. forte mansissent usque in hunc diem. Verumtamen
dico vobis. quia terre sodomorum remissius erit in
p' die iudicii quam tibi. In illo tempore. Respondens ihesus
dixit. Confiteor tibi pater domine celi et terre. quia abs-
condisti hec a sapientibus et prudentibus. et revel-
asti ea parvulis. Ita pater: quoniam sic placitum fuit
ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et ne-
mo novit filium nisi pater. neque patrem quis novit
nisi filius. et cui voluerit filius revelare. Venite
ad me omnes qui laboratis et onerati estis. et ego
reficiam vos. Tollite iugum meum super vos. et
discite a me quia mitis sum et humilis corde. et
invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim
XII f. meum suave est. et onus meum leve.
In illo tempore. Abiit ihesus per sata sabbato. disci-
puli autem eius esurientes. ceperunt vellere spi-
cas et manducare. pharisei autem videntes dixe-
runt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet
facere sabbatis. At ille dixit eis. Non legis-
tis quid fecerit david quando esuriit. et qui cum eo erant.
quomodo intravit in domum dei et panes propositio-
nis comedit. quos non licebat ei edere. neque his
i Reg xxi qui cum eo erant. nisi solis sacerdotibus. Aut non
legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo
sabbatum violant. et sine crimine sunt. Dico autem
vobis quia templo maior hic est. Si autem sciretis quid
est misericordiam volo et non sacrificium. numquam con-
dempnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis et-
iam sabbati. Et cum inde transisset. venit in synago-
gam eorum. Et ecce homo manum habens aridam. et in-
terrogabant eum dicentes. Si licet sabbato curare:
ut accusarent eum. Ipse autem dixit eis. Quis erit
ex vobis homo qui habet ovem unam. et si ceciderit
sabbatis in foveam. nonne tenebit et levabit

eam. Quanto magis melior est homo ove. Itaque
licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende
manum tuam. Et extendit. et restituta est sanitati
sicut altera. Exeuntes autem pharisei consili-
um faciebant adversus eum. quomodo eum perderent. Ihesus
autem sciens. recessit inde. et secuti sunt eum multi.
et curavit eos omnes. et precepit eis ne manifestum
eum facerent. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam
prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi
electus. dilectus meus in quo bene complacuit anime mee.
Ponam spiritum meum super eum. et iudicium gentibus nun-
ciabit. Non contendet neque clamabit. neque audiet quis-
quam in plateis vocem eius. Arundinem quas-
satam non confringet. et linum fumigans non ex-
tinguet. donec eiciat ad victoriam iudicium.
Et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei de-
monium habens. cecus et mutus. et curavit eum.
ita ut loqueretur et videret. Et stupebant omnes turbe.
et dicebant. Numquid hic est filius david. Pharisei autem
audientes dixerunt. Hic non eicit demonia nisi in
beelzebub principe demoniorum. Ihesus autem sciens
cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum divisum contra
se desolabitur. et omnis civitas vel domus
divisa contra se non stabit. Et si sathanas satha-
nam eicit adversus se divisus est. quomodo ergo stabit
regnum eius. Et si ego in beelzebub eicio demo-
nes. filii vestri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudi-
ces vestri erunt. Si autem ego in spiritu dei eicio de-
mones. igitur pervenit in vos regnum dei. Aut
quomodo potest quisquam intrare in domum fortis.
et vasa eius diripere. nisi prius alligaverit fortem.
et tunc domum illius diripiet. Qui non est mecum
contra me est. Et qui non congregat mecum dispergit.
Ideo dico vobis omne peccatum et blasphemia re-
mittetur hominibus. Spiritus autem blasphemia non
remittetur. Et quicumque dixerit verbum contra
filium hominis. remittetur ei. Qui autem dixerit
contra spiritum sanctum. non remittetur ei. neque in hoc
seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam.
et fructum eius bonum. aut facite arborem
malam. et fructum eius malum. Siquidem ex fructu
arbor cognoscitur. Progenies viperarum quo-
modo potestis bona loqui cum sitis mali. Ex
habundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo
de bono thesauro profert bona. et malus homo
de malo thesauro profert mala. Dico autem
vobis. quoniam omne verbum ociosum quod locuti fuerint
homines. reddent rationem de eo in die iudicii.
Ex verbis enim tuis iustificaberis. et ex verbis
tuis condempnaberis. Tunc responderunt ei quidam de p'
scribis et phariseis dicentes. Magister volumus

a te signum videre. Qui respondens ait illis. Ge-
neratio mala et adultera signum querit. et signum
non dabitur ei nisi signum ione prophete. Sicut enim fuit
ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus.
sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et
tribus noctibus. Viri ninivite surgent in iu-
dicio cum generatione ista et condempnabunt eam. quia
penitentiam egerunt in predicatione ione. Et ecce plus
quam iona hic. Regina austri surget in
iudicio cum generatione ista et condempnabit eam.
quia venit a finibus terre audire sapientiam salo-
monis. Et ecce plus quam salomon hic. Cum autem
immundus spiritus exierit ab homine. ambulat per loca a-
rida. querens requiem et non invenit. Tunc dicit. Re-
vertar in domum meam unde exivi. Et veniens
invenit eam vacantem scopis mundatam et ornatam.
Tunc vadit et assumit .vii. alios spiritus ne-
quiores se secum. et intrantes habitant ibi. et fiunt
novissima hominis illius peiora prioribus. Sic e-
rit et generationi huic pessime. Adhuc eo
loquente ad turbas. ecce mater eius et fratres foris
stabant querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam.
Ecce mater tua et fratres tui foris stant. queren-
tes te. At ipse respondens dicenti sibi ait. Que est
mater mea. et qui sunt fratres mei. Et extendens
manum in discipulos suos dixit. Ecce mater
mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit vo-
.F. luntatem patris mei qui in celis est. ipse meus
frater et soror et mater est.
XIII In illo die exiens ihesus de domo. sedebat secus
mare. et congregate sunt ad eum turbe mul-
te. ita ut in naviculam ascendens sederet. et
omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis
multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui semi-
nat seminare semen suum. Et dum seminat.
quedam ceciderunt secus viam. et venerunt volu-
cres celi et comederunt ea. Alia autem ceciderunt
in petrosa. ubi non habebat terram multam. Et
continuo exorta sunt. quia non habebant altitu-
dinem terre. Sole autem orto estuaverunt. et quia
non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt
in spinas. et creverunt spine et suffocave-
runt ea. Alia vero ceciderunt in terram bonam. et
dederunt fructum. aliud centesimum. aliud se-
xagesimum. aliud tricesimum. Qui habet aures au-
diendi audiat. Et accedentes discipuli
dixerunt ei. Quare in parabolis loqueris eis. Qui
respondens ait illis. Quia vobis datum est nosse
misterium regni celorum. illis autem non est
.P. datum. Qui enim habet dabitur ei et habundabit.
Qui autem non habet auferetur ab eo. Ideo in
parabolis loquor eis. quia videntes non vident.
et audientes non audiunt. neque intelligunt.
ut adimpleatur in eis prophecia ysaie dicentis.
Auditu audietis et non intelligetis. et viden-
tes videbitis et non videbitis. Incrassatum
est enim cor populi huius. et auribus graviter audie-
runt et oculos suos clauserunt. nequando videant oculis.
et auribus audiant. et corde intelligant. et conver-
tantur et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident.
et aures vestre quia audiunt. Amen quippe dico vobis.
quia multi prophete et iusti cupierunt videre que vi-
detis. et non viderunt. et audire que auditis et
non audierunt. Vos ergo audite parabolam semi-
nantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit.
venit malus. et rapit quod seminatum est in
corde eius. Hic est qui secus viam seminatus est.
Qui autem seminatus est supra petram. hic verbum
audit. et continuo cum gaudio suscipit illud.
Non habet autem in se radicem. sed est temporalis. Facta
autem tribulatione et persecutione propter verbum. conti-
nuo scandalizatur. Qui autem seminatus est
in spinis. hic est qui verbum audit. et sollici-
tudo seculi istius et fallacia divitiarum suf-
focat verbum. et sine fructu efficitur. Qui vero in
terram bonam seminatus est. hic est qui audit verbum
et intelligit. et fructum affert. Et facit quidem
aliud centesimum. aliud autem .lx. porro ali-
ud tricesimum. Aliam parabolam proposuit illis di-
cens. Simile factum est regnum celorum homini qui semi- .P.
navit bonum semen in agro suo. Cum autem dormi-
rent homines. venit inimicus eius et superseminavit
zizania in medio tritici et abiit.
Cum autem crevisset herba. et fructum fecisset. tunc
apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi
patrisfamilias. dixerunt. Domine nonne bonum
semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet
zizania. et ait illis. Inimicus homo hoc fecit.
Servi autem dixerunt ei. Vis imus et colligimus
ea. Et ait. Non. ne forte colligentes zizania.
eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite
utraque crescere usque ad messem. et in tempore mes-
sis dicam messoribus. Colligite primum ziza-
nia. et alligate ea in fasciculos ad combu-
rendum. Triticum autem congregate in horreum meum. .F.
Aliam parabolam proposuit eis dicens. Simile est
regnum celorum grano synapis quod accipiens
homo seminavit in agro suo. quod minimum
est quidem omnibus seminibus. Cum autem creverit
maius est omnibus holeribus. et fit arbor. Ita
ut volucres celi veniant et habitent in ra-
mis eius. Aliam parabolam locutus est eis. Simile

est regnū celoꝝ fermēto qd̓ acceptū mulier
absgdit in farine tꝰb; satis donec fermēta
tum est totū. Hec oīa locutꝰ est ihc in
pabolis ad turbas. ⁊ sīn parabol' ñ loq̄ba
tur eis. ut īplēretur qd̓ dictū est ꝑ ꝓpham
dicentē. Apiā in parabol' os meum. E
ructabo absꝯdita ꝯstitutionē mundi.
Tūc dimissis turbis. uenit ī domū. Et ac
cesserūt discipli eiꝰ ad eū dicētes. Edisse
re nob̄ pabolā zizanioꝝ agri. Q̄ rndēs
ait. Qui seminat bonū semē: est filius
hoīs. Ager aūt est mūdꝰ. Bonū ū semē:
hy sūt filij regni. Zizania aūt filij sūt
neq̄m. Inimicꝰ aūt qui seminat ea: ē
diabolꝰ. Messis ūo ꝯsūmatio scli est. Mes
sores aūt angeli sūt. Sic ergo zizania,
colligūtur. ⁊ igni ꝯburuntur: Sic erit in
ꝯsūmatione scli. Mittet filiꝰ hoīs āge
los suos. ⁊ colliget de regno eiꝰ oīa scādā
la. ⁊ eos q̄ faciūt iniq̄tatē. ⁊ mittēt eos
ī caminū ignis. Ibi erit stridor ⁊ fletꝰ
dentiū. Tūc iusti fulgebūt sic̄ sol ī reg
no patris eoꝝ. Qui h̄t aures audiēdi au
diat. Simile ē regnū celoꝝ thesauro
absꝯdito ī agro. quē qui īuenit hō abs
ꝯdit. ⁊ p̄ gaudio illiꝰ uadit. ⁊ uendit
uniūsa que h̄t. ⁊ emit agrū illū. Iterū
sile est regnū celoꝝ hoī negociatori. q̄
renti bonas margaritas. Inuēta aūt
una ꝑciosa margarita. abijt ⁊ uēdi
dit oīa q̄ habuit. ⁊ emit eā. Iterū sile
ē regnū celoꝝ sagene misse in mare. ⁊
ex oī gn̄e pisciū ꝯgreganti. Quā cū im
pleta esset educētes. ⁊ secus litꝰ sedētes.
elegerūt bonos ī uasa sua. malos aūt
foras miserūt. Sic erit ī ꝯsūmatōe scli.
Exibūt angli. ⁊ sepabūt malos de medio
iustoꝝ. ⁊ mittēt eos ī caminū ignis.
Ibi erit fletꝰ ⁊ stridor dentiū. Intellexis
tis h̄ oīa. Dicūt ei. Etiā. Ait illis. Ideo
omīs scriba doctꝰ in regno celoꝝ. similis
est hoī patrifamilias. qui ꝓfert de thes
auro suo noua ⁊ uetera. Et factū est cum
ꝯsūmasset ihc parabolas istas. trāsijt inde
⁊ ueniēs in patriā suā. docebat eos in
sinagogis eoꝝ ita ut mirarētur. ⁊ dice
rēt. Vn̄ huic sapiā hec ⁊ uirtutes. Nōne
hic ē fabri filiꝰ. Nōne mat̄ eiꝰ dr̄ maria
⁊ frēs eiꝰ iacobꝰ ⁊ ioseph. ⁊ symō ⁊ iudas.
⁊ sorores eiꝰ nōne oēs apud nos sūt. Vnde
ergo huic oīa ista. ⁊ sic scandalizabāt
in eo. Ihc aūt dixit eis. Nō ē ꝓpha sine
honore ñ in patria sua. ⁊ ī domo sua. ⁊
nō fecit ibi uirtutes multas ꝓpter īcre
dulitatem eorum.

XIIII

In illo tp̄e audiuit herodes tetrarcha
famā de ihu. ⁊ ait pūis suis. hic est
iohes bā. ipe resurrexit a mortuis. ⁊ ideo
uirtutes opant̄ in eo. Herodes enī tenuit
iohem. ⁊ alligauit eū. ⁊ posuit ī carcērem
eum ꝓpt̄ herodiadē uxorē frīs sui. dicebat
enī illi iohs. Nō licet t̄ habē eā. Et uolēs
eū occidē. timuit ꝓplm. q: sic̄ ꝓphā eū
h̄ebant. Die aūt natal' herodis: saltauit
filia herodiadis, ī medio. ⁊ placuit herodi.
Vn̄ cū iuramēto pollicitꝰ est ei dare qdcū
q; postulasset; ab eo. At illa p̄monita a
matre sua. da m̄ inq̄t hic ī disco caput
iohis bā. Et ꝯtristatꝰ ē rex ꝓp̄ iusiurādū.
⁊ ꝓp̄ eos qui pariť recūbebāt. iussit dari.
Misitq; ⁊ decollauit iohem ī carcē. Et alla
tū est capꝰ eiꝰ in disco. ⁊ datū ē puelle
⁊ tulit mat̄ sue. Et accedētes discipli eiꝰ
tulerūt corpꝰ eiꝰ. ⁊ sepelierūt illd̄. ⁊ uenie
tes nūciauerūt ihu. Qd̄ cū audisset ihc
secessit ĩn ī nauicula ī locū desertū seorsū.
⁊ cū audissēt turbe. secute sūt eū. ꝑe
destres de ciuitatib;. Et exiens uidit tur
bam multā. Et misertꝰ est eiꝰ. ⁊ curauit
languidos eoꝝ. Vespe aūt fc̄o accesserūt ad
eū discipli eiꝰ dicentes. desertꝰ est locꝰ.
⁊ hora iam p̄terijt. dimitte turbas. ut
euntes ī castella emant̄ sibi escas. Ihc
aūt dixit eis. Nō h̄nt necēe ire. date
ill' uos manducare. Rndērūt ei. Non
h̄m̄s hic ñ. v. panes. ⁊ ij. pisces. Q̄ ait
eis. Afferte in illos huc. Et cū iussisset
turbā discūbē sup̄ fenū. acceptis. v. pa
nib;. ⁊ duob; piscib;. aspiciens ī celum.
bn̄dixit. fregit. ⁊ dedit disciplis suis. dis
cipli aūt dederūt turbis. ⁊ manducauerūt
oēs ⁊ saturati sūt. Et tulerūt reliq̄as. xij.
cophinos plenos fragmētoꝝ. Manducā
tium aūt fuit nūs. v. m̄. uiroꝝ. excep
tis mulierib; ⁊ paruulis. Et statim iuis
sit ihc discipłos ascendē ī nauiculā. et
p̄cedē eū trāsfretū. donec dimitteret tur
bas. Et dimissa turba. ascendit ī montē
solꝰ orare. Vespe aūt fc̄o. solꝰ erat ibi. Na
uicula aūt in medio maris iactabatur
fluctib;. Erat aūt uentꝰ ꝯtrariꝰ. Q̄rta
aūt uigilia noctis uenit ad eos ābulās

sup mare. Et uidentes eum sup mare ambulantem
turbati sunt dicentes. quia fantasma est. et pre timo
re clamauerunt. Statimque ihesus locutus est eis
dicens. Habete fiduciam. Ego sum nolite timere.
Respondens autem petrus dixit. Domine si tu es iube me
uenire ad te super aquas. At ipse ait. Veni. Et
descendens petrus de nauicula. ambulabat super aquas.
ut ueniret ad ihesum. Videns uero uentum ualidum
timuit. Et cum cepisset mergi. clamauit dicens.
Domine saluum me fac. Et continuo extendens ma
num apprehendit eum. et ait illi. Modice fidei
quare dubitasti. Et cum ascendissent in nauiculam
cessauit uentus. Qui autem in nauicula erant ue
nerunt et adorauerunt eum dicentes. Vere filius dei
es. Et cum transfretassent. uenerunt in terram genesar.
Et cum cognouissent eum uiri loci illius. miserunt
in uniuersam regionem illam. et obtulerunt ei omnes
male habentes. et rogabant eum ut uel fimbriam
uestimenti eius tangerent. et quicumque tetigerunt
salui facti sunt.
XV Tunc accesserunt ad eum ab ierosolimis scri
be et pharisei dicentes. Quare discipuli tui trans
grediuntur tradiciones seniorum. Non enim lauant
manus suas cum panem manducant. Ipse autem respon
dens ait illis. Quare et uos transgredimini manda
tum dei propter tradicionem uestram. Nam deus dixit. Ho
nora patrem tuum et matrem tuam. Et qui maledi
xerit patri uel matri. morte moriatur. Vos autem
dicitis. Quicumque dixerit patri uel matri munus
quodcumque est ex me. tibi proderit. et non honorifica
uit patrem suum aut matrem suam. et irritum fecis
tis mandatum dei propter tradicionem uestram. Ypocrite
bene prophetauit de uobis ysaias propheta dicens. Populus
hic labiis me honorat. cor autem eorum longe est
a me. Sine causa autem colunt me. docentes doctri
nas. et mandata hominum. Et conuocatis ad se
turbis. dixit eis. Audite et intelligite. Non quod in
trat in os coinquinat hominem. sed quod procedit ex
ore hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes
discipuli eius dixerunt ei. Scis quia pharisei audi
to hoc uerbo scandalizati sunt. At ille respondens
ait. Omnis plantatio quam non plantauit pater
meus celestis. eradicabitur. Sinite illos. ceci sunt
et duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum prestet
ambo in foueam cadunt. Respondens autem petrus dixit
ei. Edissere nobis parabolam istam. At ille dixit.
Adhuc et uos sine intellectu estis. Non intelligitis
quia omne quod in os intrat in uentrem uadit. et in se
cessum emittitur. Que autem procedunt de ore. de cor
de exeunt. et ea coinquinant hominem. De corde
enim exeunt cogitaciones male. homicidia. ad

ulteria. fornicaciones. furta. falsa testimonia.
blasphemie. Hec sunt que coinquinant hominem. Non
lotis autem manibus manducare non coinquinat f.
hominem. Et egressus inde ihesus. secessit in partes ty p.
ri et sydonis. Et ecce mulier cananea a finibus
illis egressa. clamauit dicens ei. Miserere
mei domine fili dauid. filia mea male a demonio
uexatur. Qui non respondit ei uerbum. Et acceden
tes discipuli eius rogabant eum dicentes. Dimitte
eam. quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait.
Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel.
At illa uenit et adorauit eum dicens. Domine ad
iuua me. Qui respondens ait. Non est bonum
sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa
dixit. Etiam domine. Nam et catelli edunt de micis
que cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens
ihesus ait illi. O mulier magna est fides tua.
fiat tibi sicut uis. Et sanata est filia eius ex illa
hora. Et cum transisset inde ihesus uenit secus mare f.
galilee. et ascendens in montem sedebat ibi.
Et accesserunt ad eum turbe multe. habentes secum
mutos et claudos. cecos. debiles. et alios mul
tos. et proiecerunt eos ad pedes eius et curauit eos.
ita ut turbe mirarentur. Videntes mutos lo
quentes. et claudos ambulantes. cecos uidentes. et
magnificabant deum israel.
XVI Ihesus autem conuocatis discipulis suis dixit. Misereor
super turbe. quia triduo iam perseuerant mecum.
et non habent quod manducent. Et dimittere eos ieiu
nos nolo. ne deficiant in uia. Et dicunt ei disci
puli. Vnde ergo nobis in deserto panes tantos ut sa
turemus turbam tantam. Et ait illis ihesus. Quot
panes habetis? At illi dixerunt. Septem. et pau
cos pisciculos. Et precepit turbe ut discum
berent super terram. Et accipiens. vii. panes et
pisces. et gratias agens fregit. et dedit discipulis
suis. et discipuli dederunt populo. Et comederunt omnes et
saturati sunt. Et quod superfuit de fragmentis
tulerunt. vii. sportas plenas. Erant autem qui man
ducauerant. iiii. milia hominum. extra paruulos
et mulieres. Et dimissa turba. ascendit in na
uiculam. et uenit in fines magedan. Et accesserunt
ad eum pharisei et saducei temptantes. et roga
uerunt eum ut signum de celo ostenderet eis. At
ille respondens ait eis. Facto uespere dicitis se
renum erit. rubicundum est enim celum. Et mane
hodie tempestas. rutilat enim triste celum. Fa
ciem ergo celi diiudicare nostis. signa autem temporum
non potestis scire. Generacio mala et adultera
signum querit. et signum non dabitur ei nisi signum
ione prophete. Et relictis illis abiit. Et cum uenissent

sent discipuli eius trans fretum: obliti sunt pa
nes accipere. Qui dixit illis. Intuemini et
cavete a fermento phariseorum et saduceorum.
At illi cogitabant inter se dicentes. quia panes
non accepimus. Sciens autem ihesus dixit eis. Quid
cogitatis inter vos modice fidei quia panes
non habetis. Nondum intelligitis, neque recordamini
quinque panum in v. milia hominum et quot co
phinos sumpsistis. Neque septem panum in
quatuor milia hominum et quot sportas sumpsis
tis. Quare non intelligitis quia non de pane di
xi vobis. Cavete a fermento phariseorum et
saduceorum. Tunc intellexerunt quia non dixerit ca
vendum a fermento panum. sed a doctrina pha
P. riseorum et saduceorum. Venit autem ihesus in partes
cesaree philippi. et interrogabat discipulos
suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis.
At illi dixerunt. Alii iohannem baptistam. Alii autem
heliam. Alii vero ieremiam. aut unum ex prophetis.
Dicit illis ihesus. Vos autem quem me esse dicitis?
Respondens autem symon petrus dixit. Tu es christus fi
lius dei vivi. Respondens autem ihesus dixit ei. Beatus es
symon bariona. quia caro et sanguis non reve
lavit tibi. sed pater meus qui in celis est. Et ego dico
tibi quia tu es petrus. et super hanc petram edificabo
XVI ecclesiam meam. et porte inferi non prevalebunt
adversus eam. et tibi dabo claves regni celorum. Et
quodcumque ligaveris super terram. erit ligatum et in celis.
et quodcumque solveris super terram. erit solutum et in
F. celis. Tunc precepit discipulis suis ut nemini
dicerent quia ipse esset christus. Exinde cepit ihesus
ostendere discipulis suis. quia oporteret eum ire ie
rosolimam. et multa pati a senioribus scribis
et principibus sacerdotum. et occidi. et tercia die resur
gere. Et assumens eum petrus cepit increpare
eum dicens. Absit a te domine. non erit tibi hoc.
Qui conversus dixit petro. Vade post me sathana.
scandalum mihi es. quia non sapis ea que dei sunt. sed
ea que hominum. Tunc ihesus dixit discipulis suis.
Si quis vult post me venire. abneget semet
ipsum. et tollat crucem suam et sequatur me. Qui
enim voluerit animam suam salvam facere: perdet eam.
Qui autem perdiderit animam suam propter me inveniet
eam. Quid enim prodest homini si lucretur universum
mundum. anime autem sue detrimentum paciatur.
Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua.
Filius enim hominis est venturus in gloria patris
sui cum angelis suis. et tunc reddet unicuique
secundum opera eius. Amen dico vobis. Sunt quidam de
hic stantibus qui non gustabunt mortem donec
videant filium hominis venientem in regno suo.

Et post dies vi. assumpsit ihesus P. XVII
petrum et iacobum et iohannem fratrem eius et
duxit illos in montem excelsum seorsum. et
transfiguratus est ante eos. Et resplenduit fa
cies eius sicut sol. vestimenta autem eius facta sunt
sicut nix alba. Et ecce apparuerunt eis moy
ses et helias: cum eo loquentes. Respondens autem
petrus dixit ad ihesum. Domine bonum est nos hic
esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula. ti
bi unum moysi unum. et helie unum. Adhuc
eo loquente: ecce nubes lucida obumbravit
eos. Et ecce vox de nube dicens. Hic est filius
meus dilectus in quo mihi bene complacui. ipsum au
dite. Et audientes discipuli: ceciderunt in faci
em suam et timuerunt valde. Et accessit ihesus
et tetigit eos. dixitque eis. Surgite: noli
te timere. Levantes autem oculos suos: ne
minem viderunt nisi solum ihesum. Et descendentibus
illis de monte. precepit illis ihesus dicens. Nemi
ni dixeritis visionem. donec filius hominis a
mortuis resurgat. Et interrogaverunt eum F.
discipuli eius dicentes. Quid ergo scribe dicunt
quod heliam oporteat primum venire. At ille
respondens ait eis. Helias quidem venturus est et
restituet omnia. Dico autem vobis. quia helias iam
venit. et non cognoverunt eum. sed fecerunt in eo
quecumque voluerunt. Sic et filius hominis passurus
est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de
iohanne baptista dixisset eis. Et cum venisset ad tur
bam. accessit ad eum homo genibus provolutus
ante eum dicens. Domine miserere filio meo. quia
lunaticus est. et male patitur. Nam ipse cadit in sepe
ignem. et crebro in aquam. Et obtuli eum disci
pulis tuis. et non potuerunt curare eum. Respondens
ihesus ait. O generatio incredula et perversa quousque
ero vobiscum. usque quo patiar vos. Afferte
huc illum ad me. Et increpavit eum ihesus. et ex
iuit ab eo demonium. et curatus est puer
ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad
ihesum secreto. et dixerunt. Quare nos non potui
mus eicere illum. Dixit illis ihesus. Propter incredu
litatem vestram. Amen quippe dico vobis. si ha
bueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis
monti huic transi hinc. et transibit. et nihil impossi
bile erit vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi
per orationem et ieiunium. Conversantibus autem eis
in galilea. dixit illis ihesus. Filius hominis tra
dendus est in manus hominum. et occident eum.
et tercia die resurget. Et contristati sunt vehe
menter. Et cum venisset capharnaum acces
serunt qui didragma accipiebant ad petrum.

et dixerit ei. Magister uester non soluit didrag-
ma. Ait etiam. Et cum intrasset in domum pre-
uenit eum Ihesus dicens. Quid tibi uidetur Symon.
Reges terre a quibus accipiunt tributum uel
censum. a filiis suis an ab alienis. At ille
dixit. Ab alienis. Dixit illi Ihesus. Ergo liberi
sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos.
uade ad mare et mitte amum. et eum piscem
qui primus ascenderit tolle. et aperto ore eius in-
uenies staterem. illum sumens da eis pro me
et pro te.

XVIII In illa hora accesserunt discipuli ad Ihesum
dicentes. Quis putas maior est in regno
celorum. Et aduocans Ihesus paruulum statuit eum
in medio eorum et dixit. Amen dico uobis. nisi conuersi
fueritis et efficiamini sicut paruuli. non intra-
bitis in regnum celorum. Quicumque ergo hu-
miliauerit se sicut paruulus iste. hic est maior
in regno celorum. Et qui susceperit unum par-
uulum talem in nomine meo. me suscipit. Qui
autem scandalizauerit unum de pusillis istis,
minimis qui in me credunt. expedit ei ut
suspendatur mola asinaria in collo eius. et
demergatur in profundum maris. Ve mundo
ab scandalis. necesse est enim ut ueniant scanda-
la. Verumtamen ue homini illi per quem scandalum uenit.
Si autem manus tua uel pes tuus scandalizat te.
abscide eum et proice abs te. Bonum est tibi ad ui-
tam ingredi debilem uel claudum. quam duas
manus uel duos pedes habentem mitti in ignem
eternum. Et si oculus tuus scandalizat te. erue eum
et proice abs te. Bonum est tibi cum uno oculo in
uitam intrare. quam duos oculos habentem mitti
in gehennam ignis. Videte ne contempnatis u-
num ex his pusillis. Dico enim uobis. quia angeli
eorum in celis semper uident faciem patris mei qui
in celis est. Venit enim filius hominis saluare quod
perierat. Quid uobis uidetur. Si fuerint alicui
.c. oues. et errauerit una ex eis. nonne re-
linquit nonaginta nouem in deserto. et uadit
eam querere que errauit. Et si contigerit ut inueni-
at eam. Amen dico uobis quia gaudebit super eam ma-
gis. quam super .xc.ix. que non errauerunt. Sic non
est uoluntas ante patrem uestrum qui in celis est.
ut pereat unus de pusillis istis. Si autem pec-
cauerit in te frater tuus. uade et corripe eum inter
te et ipsum solum. Si te audierit. lucratus eris
fratrem tuum. Si autem te non audierit. adhibe te-
cum unum uel duos. ut in ore duorum uel trium
testium stet omne uerbum. Quod si non audierit eos.
dic ecclesie. Si autem ecclesiam non audierit. sit
tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen dico uobis.
Quecumque alligaueritis super terram. erunt ligata
et in celis. et quecumque solueritis super terram. erunt
soluta et in celo. Iterum dico uobis quia si duo ex
uobis consenserint super terram. de omni re quamcumque pe-
tierint. fiet illis a patre meo qui in celis est.
Ubi enim sunt duo uel tres congregati in nomine meo.
ibi ego sum in medio eorum. Tunc accedens pe-
trus dixit ad eum. Domine quotiens peccabit
in me frater meus. et dimittam ei. usque septies.
Dicit illi Ihesus. Non dico tibi usque septies. sed
usque septuagies septies. Ideo assimilatum
est regnum celorum homini regi qui uoluit ra-
tionem ponere cum seruis suis. Et cum cepisset rationem
ponere. oblatus est ei unus qui debebat .x.
milia talenta. Cum autem non haberet unde redderet.
iussit eum dominus uenundari et uxorem eius et filios
et omnia que habebat et reddi. Procidens autem seruus
ille. rogabat eum dicens. Patientiam habe in me.
et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus serui illius
dimisit eum. et debitum dimisit ei. Egressus autem
seruus ille. inuenit unum de conseruis suis qui
debebat ei .c. denarios. Et tenens suffocabat
eum dicens. Redde quod debes. Et procidens conseruus
eius. rogabat eum dicens. Patientiam habe in me
et omnia reddam tibi. Ille autem noluit. sed abiit.
et misit eum in carcerem. donec redderet debitum.
Videntes autem conserui eius que fiebant. contristati
sunt ualde. et uenerunt et narrauerunt domino
suo omnia que facta fuerant. Tunc uocauit eum
dominus suus et ait illi. Serue nequam omne debitum
dimisi tibi. quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit
et te misereri conserui tui. sicut et ego tui
misertus sum. Et iratus dominus eius tradidit eum
tortoribus quoadusque redderet uniuersum de-
bitum. Sic et pater meus celestis faciet uobis. si
non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus
uestris.

XIX Et factum est cum consummasset Ihesus sermones
istos. migrauit a galilea. et uenit in
fines iudee trans iordanen. et secute sunt
eum turbe multe. et curauit eos ibi. Et ac-
cesserunt ad eum pharisei temptantes eum et di-
centes. Si licet homini dimittere uxorem suam
quacumque ex causa. Qui respondens ait eis. Non
legistis quia qui fecit homines ab initio. mas-
culum et feminam fecit eos. et dixit. Propter hoc
relinquet homo patrem et matrem et adherebit
uxori sue. et erunt duo in carne una. Itaque
iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo
deus coniunxit homo non separet. Dicunt illi.

Quid ergo moyses mandavit dari libellum
repudii et dimittere. Et ait illis. Quoniam moyses
ad duriciam cordis vestri permisit vobis dimittere
uxores vestras. Ab inicio autem non fuit sic. Dico
autem vobis. quia quicumque dimiserit uxorem suam
nisi ob fornicationem. et aliam duxerit mechatur.
Et qui dimissam duxerit: mechatur. Dicunt ei dis
cipuli eius. Si ita est causa hominis cum uxore. non
expedit nubere. Qui dixit illis. Non omnes capiunt
verbum istud. sed quibus datum est. Sunt enim eu
nuchi. qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt
eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi
qui castraverunt seipsos propter regnum celorum. Qui
potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei par
vuli. ut manus eis imponeret et oraret. Discipu
li autem increpabant eos. Ihesus vero ait eis. Sinite
parvulos venire ad me. et nolite prohibere.
Talium est enim regnum celorum. Et cum imposuis
set eis manus. abiit inde. Et ecce unus
accedens ait illi. Magister bone quid boni
faciam ut habeam vitam eternam. Qui dixit ei. Quid
me interrogas de bono. Unus est bonus deus.
Si autem vis ad vitam ingredi. serva mandata.
Dixit ille. Que. Ihesus autem dixit. Non homicidi
um facies. non adulterabis. non facies furtum.
Non falsum testimonium dices. Honora patrem
tuum et matrem. et diliges proximum tuum sicut
te ipsum. Dixit illi adolescens. Omnia hec custodi
vi a iuventute mea. Quid adhuc michi deest.
Ait illi ihesus. Si vis perfectus esse. vade et vende
omnia que habes. et da pauperibus. et habebis thesaurum
in celo: et veni. et sequere me. Cum audi
disset autem adolescens verbum hoc. abiit tristis.
Erat enim habens multas possessiones. Ihesus autem dixit
discipulis suis. Amen dico vobis. quia dives diffi
cile intrabit in regnum celorum. Et iterum dico vobis.
Facilius est camelum per foramen acus transire.
quam divitem intrare in regnum celorum. Audi
tis autem his discipuli. mirabantur valde
dicentes. Quis poterit ergo salvus esse. Aspici
ens autem ihesus dixit eis. Apud homines hoc impossibile
est. apud deum autem omnia possibilia sunt. Tunc
respondens petrus dixit ei. Ecce nos reliquimus
omnia. et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis.
Ihesus autem dixit illis. Amen dico vobis. quia vos qui se
cuti estis me in regeneratione. cum sederit filius
hominis in sede maiestatis sue. sedebitis et vos
super sedes. xii. iudicantes. xii. tribus israel. Et omnis
qui reliquerit domum vel fratres. aut sorores.
aut patrem. aut matrem. aut uxorem. aut
filios. aut agros. propter nomen meum. centuplum
accipiet. et vitam eternam possidebit. Multi
autem erunt primi novissimi. et novissimi primi.
Simile est regnum celorum homini XX
patrifamilias qui exiit primo mane p.
conducere operarios in vineam suam. Conventione
autem facta cum operariis ex denario diurno. misit
eos in vineam suam. Et egressus circa horam terciam. vi
dit alios stantes in foro ociosos. et illis dixit.
Ite et vos in vineam meam. et quod iustum fuerit dabo
vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam
et horam nonam. et fecit similiter. Circa undecimam vero
exiit. et invenit alios stantes et dixit eis. Quid
hic statis tota die ociosi? Dicunt ei. Quia nemo
nos conduxit. Dicit illis. Ite et vos in vineam
meam. Cum sero autem factum esset dicit dominus vinee
procuratori suo. Voca operarios et redde illis mer
cedem suam. Incipiens a novissimis usque ad pri
mos. Cum venissent ergo qui circa undecimam
horam venerant acceperunt et ipsi singulos denarios.
Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus
essent accepturi. Acceperunt autem et ipsi singu
los denarios. Et accipientes murmurabant
adversum patremfamilias dicentes. Hii novis
simi una hora fecerunt. et pares illos nobis fe
cisti qui portavimus pondus diei et estus. At
ille respondens uni eorum dixit. Amice non facio tibi
iniuriam. Nonne ex denario diurno convenis
ti mecum? Tolle quod tuum est et vade. Volo autem
et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non
licet michi quod volo facere? An oculus tuus nequam est
quia ego bonus sum? Sic erunt novissimi primi et
primi novissimi. Multi enim sunt vocati
pauci vero electi. Et ascendens ihesus iherosoli F. p.
mam. assumpsit. xii. discipulos suos secreto
et ait illis. Ecce ascendimus ierosolimam. et filius
hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis.
et condempnabunt eum morte. Et tradent eum gentibus
ad deludendum. et flagellandum. et crucifigendum.
et tercia die resurget. Tunc accessit ad eum
mater filiorum zebedei. cum filiis suis adorans
et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis?
Ait illi. Dic ut sedeant hii duo filii mei.
unus ad dexteram tuam. et unus ad sinistram tuam
in regno tuo. Respondens autem ihesus dixit. Nesci
tis quid petatis. Potestis bibere calicem quem
ego bibiturus sum? Dicunt ei. Possumus. Ait
illis. Calicem quidem meum bibetis. sedere autem ad
dexteram meam vel ad sinistram meam non est me
um dare vobis. sed quibus paratum est a patre meo.
Et audientes decem indignati sunt de duobus
fratribus. Ihesus autem vocavit eos ad se et ait. Sci

tis quia principes gentium dominantur eorum. et qui ma-
iores sunt potestatem exercent in eos. Non ita
erit inter vos. Sed quicumque voluerit inter vos
maior fieri: sit vester minister. Et quicumque volu-
erit inter vos primus esse: erit vester servus. Sicut filius
hominis non venit ministrari sed ministrare. et
F. dare animam suam redemptionem pro multis. Et egre-
dientibus illis ab iericho secuta est eum turba
multa. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audi-
erunt quia ihesus transiret. et clamaverunt dicentes. Domine
miserere nostri fili david. Turba autem increpabat e-
os ut tacerent. At illi magis clamabant dicen-
tes. Domine miserere nostri fili david. Et stetit ihesus et
vocavit eos. et ait. Quid vultis ut faciam vobis?
Dicunt illi. Domine ut aperiantur oculi nostri. Misertus
autem eorum ihesus tetigit oculos eorum. et confestim
viderunt. et secuti sunt eum.
XXI P. Et cum appropinquasset ierosolimis. et venisset beth-
fage ad montem oliveti: tunc ihesus misit duos
discipulos suos dicens eis. Ite in castellum quod contra
vos est. et statim invenietis asinam alligatam et
pullum cum ea. Solvite et adducite michi. Et si quis
vobis aliquid dixerit dicite quia dominus his opus habet. et confesti-
m dimittet eos. Hoc autem totum factum est ut
adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Di-
Zach. cite filie syon. Ecce rex tuus venit tibi mansu-
etus. sedens super asinam et pullum filium subiugalis.
Euntes autem discipuli: fecerunt sicut precepit illis ihesus.
Et adduxerunt asinam et pullum. et imposuerunt super eos
vestimenta sua. et eum desuper sedere fecerunt. Plurima
autem turba: straverunt vestimenta sua in via. Alii
autem ramos de arboribus cedebant. et sternebant
in via. Turbe autem que precedebant et que sequebantur
clamabant dicentes. Osanna filio david. benedictus qui venit
F. P. in nomine domini. Osanna in altissimis. Et cum venis-
set ierosolimam commota est universa civitas dicens.
Quis est hic? Populi autem dicebant. Hic est ihesus propheta
a nazareth galilee. Et intravit ihesus in templum
dei. et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo.
et mensas nummulariorum. et cathedras vendentium
columbas evertit. et dicit eis. Scriptum est. Domus
mea domus orationis vocabitur. Vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Et accesserunt ad eum ceci et clau-
di in templo. et sanavit eos. Videntes autem princi-
pes sacerdotum et scribe mirabilia que fecit ihesus.
et pueros clamantes in templo. et dicentes. Osanna
filio david. indignati sunt. et dixerunt ei. Audis
quid isti dicunt? Ihesus autem dixit eis. Utique. Numquam
legistis quia ex ore infantium et lactentium perfecisti
laudem? Et relictis illis abiit foras extra civi-
tatem in bethaniam. ibique mansit. et docebat
eos de regno dei. Mane autem revertens in civita- F. luce xi.
tem esuriit. Et videns fici arborem unam secus vi-
am venit ad eam. et nichil invenit in ea nisi folia tan-
tum. et ait illi. Numquam ex te nascatur fructus in
sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea.
Et videntes discipuli mirati sunt dicentes. quo-
modo continuo aruit. Respondens autem ihesus ait eis. Amen
dico vobis si habueritis fidem et non hesitaveritis. non
solum de ficulnea facietis. sed et si monti huic di-
xeritis tolle te. et iacta te in mare fiet.
Et omnia quecumque petieritis in oratione credentes accipi-
etis. Et cum venisset in templum: accesserunt ad eum
docentem principes sacerdotum et seniores populi dicen-
tes. In qua potestate hec facis? et quis dedit tibi hanc
potestatem? Respondens ihesus ait illis. Interrogabo vos
et ego unum sermonem quem si dixeritis michi. et ego
dicam vobis in qua potestate hec facio. Baptismus
iohannis unde erat de celo an ex hominibus? At illi co-
gitabant inter se dicentes. Si dixerimus de celo:
dicet nobis. Quare ergo non credidistis illi? Si autem di-
xerimus ex hominibus: timemus turbam. Omnes enim ha-
bebant iohannem sicut prophetam. Et respondentes ad ihesum:
dixerunt. Nescimus. Ait illis et ipse. Nec ego dico
vobis in qua potestate hec facio. Quid autem vobis videtur?
Homo quidam habebat duos filios. et accedens ad
primum dixit. Fili vade hodie operare in vineam
meam. Ille autem respondens ait. Nolo. postea autem penitentia
motus abiit in vineam. Accedens autem ad alterum:
dixit similiter. At ille respondens ait. Eo domine. et non ivit.
Quis ex duobus voluntatem fecit patris? Dicunt ei.
Primus. Dixit illis ihesus. Amen dico vobis quia publica-
ni et meretrices precedent vos in regnum dei. Venit
enim ad vos iohannes in via iustitie. et non credidis-
tis ei. Publicani autem et meretrices crediderunt ei.
Vos autem videntes nec penitentiam habuistis postea
ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo P. luce xx
erat pater familias qui plantavit vineam. et
sepem circumdedit ei. et fodit in ea torcular. et
edificavit turrim in medio eius. et locavit eam
agricolis. et peregre profectus est. Cum autem tempus fruc-
tuum appropinquasset: misit servos suos ad
agricolas ut acciperent fructus eius. Et agricole ap-
prehensis servis eius alium ceciderunt. alium
occiderunt. alium lapidaverunt. Iterum misit alios
servos plures prioribus. et fecerunt illis similiter. No-
vissime autem misit ad eos filium suum dicens. For-
sitan verebuntur filium meum. Agricole autem viden-
tes filium eius: dixerunt inter se. Hic est heres. Ve-
nite occidamus eum. et habebimus hereditatem eius. Et
apprehensum eum eiecerunt extra vineam. et occiderunt.
Cum ergo venerit dominus vinee quid faciet agricolis illis?

aiunt illi. Malos male perdet et vineam suam
locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructum
temporibus suis. Dicit illis Ihesus. Nunquam legistis in
scripturis: Lapidem quem reprobaverunt edificantes,
hic factus est in caput anguli. A Domino factum est is-
tud et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis
quia auferetur a vobis regnum Dei, et dabitur genti
facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem
istum confringetur; super quem vero ceciderit conteret
eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharise-
i parabolas eius, cognoverunt quod de ipsis
diceret. Et querentes eum tenere, timuerunt turbas,
quoniam sicut prophetam eum habebant. Et respondens Ihesus
dixit iterum in parabolis eis dicens.

XXII
Simile factum est regnum celorum homini regi qui
fecit nuptias filio suo. Et misit servos
suos vocare invitatos ad nuptias, et noleb-
ant venire. Iterum misit alios servos dicens.
Dicite invitatis. Ecce prandium meum paravi,
tauri mei et altilia occisa sunt, et omnia para-
ta. Venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt,
et abierunt alius in villam suam, alius vero ad
negociationem suam. Reliqui vero tenuerunt
servos eius, et contumeliis affectos occiderunt.
Rex vero cum audisset, iratus est, et missis exerci-
tibus suis perdidit homicidas illos, et civita-
tem illorum succendit. Tunc ait servis suis.
Nuptie quidem parate sunt, sed qui invitati fuerant
non erant digni. Ite ergo ad exitus viarum, et quos-
cumque inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi
servi eius in vias congregaverunt omnes quos inve-
nerunt malos et bonos, et implete sunt nuptie
discumbentium. Intravit autem rex ut videret
discumbentes, et vidit hominem non vestitum
veste nuptiali. Et ait illi. Amice quomo-
do huc intrasti non habens vestem nuptialem? At
ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris.
Ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in
tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor
dentium. Multi enim sunt vocati, pauci vero e-
lecti. Tunc abeuntes pharisei consilium ini-
erunt ut caperent Ihesum in sermone. Et mittunt
ei discipulos suos cum herodianis dicentes.
Magister scimus quia verax es et viam Dei in veritate
doces, et non est tibi cura de aliquo. Non enim res-
picis personas hominum. Dic ergo nobis quid tibi
videtur. Licet censum dari cesari an non?
Cognita autem Ihesus nequicia eorum dixit. Quid me
temptatis ypocrite? Ostendite michi numis-
ma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et
ait illis Ihesus. Cuius est imago hec et superscriptio?

dicunt ei. Cesaris. Tunc ait illis. Reddite ergo
que sunt cesaris cesari, et que sunt Dei Deo. Et audien-
tes mirati sunt, et relicto eo abierunt. In illo
die accesserunt ad eum saducei, qui dicunt non esse
resurrectionem, et interrogaverunt eum dicentes. Ma-
gister, Moyses dixit. Siquis mortuus fuerit non habens
filium, ut ducat frater eius uxorem illius, et suscitet se-
men fratri suo. Erant autem apud nos vii. fratres, et primus
uxore ducta defunctus est, et non habens semen reli-
quit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tercius
usque ad septimum. Novissime autem omnium et mulier
defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de
septem uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens
autem Ihesus ait illis. Erratis nescientes scripturas,
neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent
neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in celo.
De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dic-
tum est a Deo dicente vobis. Ego sum Deus Abraham, et Deus
Ysaac, et Deus Iacob? Non est autem Deus mortuorum sed
viventium. Et audientes turbe mirabantur
in doctrina eius. Pharisei autem audientes quod
silentium imposuisset saduceis, convenerunt in
unum. Et interrogavit eum unus ex eis legis doc-
tor temptans eum. Magister quod est mandatum mag-
num in lege? Ait illi Ihesus. Diliges Dominum De-
um tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua,
et in tota mente tua. Hoc est enim maximum et
primum mandatum. Secundum autem simile est huic. Di-
liges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus
mandatis tota lex pendet et prophete. Congrega-
tis autem phariseis interrogavit eos Ihesus dicens.
Quid vobis videtur de Christo? cuius filius est? Dicunt
ei. David. Ait illis. Quomodo ergo David in spiritu
vocat eum Dominum dicens. Dixit Dominus Domino meo.
Sede a dextris meis, donec ponam inimicos
tuos scabellum pedum tuorum. Si ergo David vocat
eum Dominum, quomodo filius eius est? Et nemo pote-
rat ei respondere verbum, neque ausus fuit ex illa die
quisquam eum amplius interrogare.

XXIII
Tunc Ihesus locutus est ad turbas et ad discipu-
los suos dicens. Super cathedram Moysi sede-
runt scribe et pharisei. Omnia ergo quecumque di-
xerint vobis servate et facite. Secundum vero opera
eorum nolite facere. Dicunt enim et non faciunt.
Alligant enim onera gravia et importabilia, et
imponunt in humeros hominum; digito autem suo
nolunt ea movere. Omnia enim opera sua faciunt
ut videantur ab hominibus. Dilatant enim filacteria
sua et magnificant fimbrias. Amant enim
primos recubitus in cenis, et primas cathedras
in sinagogis, et salutationes in foro, et vo-

cari ab hoib; rabbi. Vos au nolite uocari
rabbi. Vn' est eni magr uer. os au uos fres
estis. Et patre nolite uob uocare sr tram.
Vnus est eni pat ur qui i cel' est. Nec uoce
mini magri. qr magr ur un' est xpc. Qui
maior est urm erit minister ur. Qui aut
se exaltauit: humiliabit. et qui se humiliauit
exaltabitur. Ve au uob scribe et pharisei y
pocrite. qe clauditis regnu celor an ho
mines. Vos eni no intratis. nec introeun
tes sinitis itrare. Ve uob scribe et pharisei
et ypocrite. q comeditis domos uiduar
in orone longa orantes. ppt hoc aplius accipi
etis iudiciu. Ve uob scribe et pharisei ypoc
te. q circuitis mare et arida ut faciatis unu
prosilitu. et cu fuit fcs facitis eu filiu gehe
ne duplo qm uos. Ve uob duces ceci q dici
tis. Quicuq; iurauit p templu dei nil est.
Qui au iurauit i auro tepli debet. Stulti
ceci. Qd eni mai' est auru ut templu
qd scificat auru. Et qcuq; iurauerit i alta
ri: nil est. Qui au iurauit i dono qd est sr
illd: debet. Ceci qd eni mai' est donu an
altare qd scificat donu. Qui au iurat in
altari iurat in eo et in oib; qui sut sr illd.
Et q iurauit in teplo iurat in illo. et in eo
qui habitat in teplo. Et q iurat i celo: iurat
in trono dei. et in eo qui sedet sr eu. Ve uob
scribe et pharisei ypocrite q decimatis
mentam et anetu. et ciminu. et reliq stis que
grauiora sut legis iudiciu et miam. et fide.
Hec oportuit facere. et illa no omittere. Du
ces ceci excolantes culice. camelu au gluti
entes. Ve uob scribe et pharisei ypocte. qui
mudatis qd deforis est calicis et parapsidis.
int' au pleni estis rapina et inmundicia.
Pharisee au cece muda prius qd int' est ca
licis et parapsidis. ut fiat id quod deforis
est mund'. Ve uob scribe et pharisei ypocri
te. qui siles estis sepulcris dealbatis. que af
foris apparet hoib; speciosa. int' uo plena
sut ossib; mortuor. et oi spurcicia. Sic et
uos afforis quide apparetis hoib; iusti. int'
au pleni estis ypocrisi et iniqtate. Ve uob
scribe et pharisei ypocte q edificatis sepl'
cra pphar. et ornatis monumta iustor.
et dicitis si fuissem' in dieb; patru nror
no eem' socii eor in sanguie pphar. Itaq;
testimonio estis uobmet ipsis. qr filii estis
eor qui pphas occiderunt. Et uos iplete me
sura patru uror. Serpentes genimina

uipar. quom fugietis a iudicio gehenne.
Ideo ecce ego mitto ad uos pphas et sapietes
et scribas. et ex illis occidetis et crucifigetis.
et ex eis flagellabitis in sinagogis uris. Et
psequimini de ciuitate i ciuitate. ut ueniat
sr uos oms sanguis iust' qui effus' est sup
tra. A sanguie abel iusti usq; ad sanguinem
zacharie filii barachie que occidistis int'
teplu et altare. Am dico uob ueniet h oia
sup gnatione ista. Ierl'm ierl'm q occidis
pphetas. et lapidas eos q ad te missi sunt.
Quociens uolui cgregare filios tuos que
admod' gallina cgregat pullos suos sub
alas suas et noluisti. Ecce relinqtur uob
dom' ura deserta. Dico eni uob. n me uide
bitis am donec dicatis. Bndcs q uenit i noie dni.
Et egress' ihc de teplo ibat. XXIIII
Et accesserut discipli ei' ut ostenderent ei
edificaciones tepli. Ipse au respondes ait eis. Vi
detis h oia. Am dico uob no relinqtur hic
lapis sr lapide q no destruatur. Sedete aut
eo sr monte oliueti accesserunt ad eu disci
puli secreto dicetes. Dic uob qn h erit. qd au
erit signu aduent' tui et csumacionis secli.
Et respondens ihc dix illis. Videte ne qs uos sedu
cat. Multi uenient in noie meo dicetes. Ego
sum xpc. et multos seducet. Audituri e enim
plia. et opiniones plior. Videte ne turbemi
ni. Oportet eni hec fieri: s; nondu est finis.
Csurget eni gens i gente. et regnum i
regnu. Et erut pestilentie et fames. et terremot'
p loca. H au oia inicia sut dolor. Tunc tra
dent uos in tribulcone. et occident uos. Et eri
tis odio oib; gentib' ppt nom meu. Et tunc
scandalizabuntur multi. et inuice tradent
et odio hebut inuice. Et multi pseudo pphete
surget. et seducet multos. Et qm habuda
uit iniqtas refrigescet caritas multor. Q
au pseuauit usq; i fine hic salu' erit. Et
pdicabit hoc euangeliu regni i uniuso
orbe i testimoniu omib; gentib;. et tunc
ueniet csumatio. Cu ergo uideritis abhomina
tione desolationis q dicta e a daniele ppha
stante in loco sco. qui legit intelligat.
Tunc qui i iudea sut fugiat ad motes. Et q
in tecto n descedat tolle aliqd de domo sua.
Et q in agro n reuertat' tollere tunica sua.
Ve au pgnantib' et nutrientib' in ill' dieb;.
Orate au ut n fiat fuga ura hyeme ul
sabbo. Erit eni tuc tribulatio magna ql'
nu qua fuit ab inicio mudi usq; modo.

neque fieret. Et nisi breviati fuissent dies illi: non
fieret salva omnis caro. Sed propter electos breviabun-
tur dies illi. Tunc siquis vobis dixerit ecce hic est
christus. aut illic. nolite credere. Surgent enim
pseudo christi et pseudo prophete. et dabunt signa mag-
na et prodigia ita ut in errorem inducantur si
fieri potest et electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixerint
vobis ecce in deserto est nolite exire. Ecce in pene-
tralibus nolite credere. Sicut enim fulgur exit
ab oriente et paret usque in occidentem. ita erit
et adventus filii hominis. Ubicumque fuerit corpus:
ibi congregabuntur et aquile. Statim autem post tribu-
lationem dierum illorum sol obscurabitur. et lu-
na non dabit lumen suum. et stelle cadent de ce-
lo. et virtutes celorum movebuntur. Et tunc appa-
rebit signum filii hominis in celo. Et tunc plangent
omnes tribus terre. et videbunt filium hominis venientem
in nubibus celi cum virtute magna et maies-
tate. Et mittet angelos suos cum tuba et voce
magna. et congregabunt electos eius a quatuor ven-
tis celi. a summis celorum usque ad terminos eorum.
Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum iam
ramus eius tener fuerit. et folia nata: scitis
quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec omnia:
scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis
quia non preteribit generatio hec donec omnia fiant. Celum
et terra transibunt. verba autem mea non preteribunt.
De die autem illa et hora: nemo scit. neque angeli
celorum. nisi pater solus. Sicut autem in diebus noe ita
erit adventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus
ante diluvium comedentes et bibentes. nubentes
et nuptum tradentes. usque ad eum diem quo intravit
in archam noe. et non cognoverunt donec venit
diluvium. et tulit omnes. Ita erit adventus
filii hominis. Tunc duo erunt in agro. unus assu-
metur. et alter relinquetur. Due erunt molentes
in mola. una assumetur. et altera relinquetur.
Duo in lecto, unus assumetur et alter relinquetur.
Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester ven-
turus sit. Illud autem scitote quia si sciret pater
familias qua hora fur venturus esset vigilaret
utique: et non sineret perfodi domum suam. Ideoque et
vos estote parati quia qua hora non putatis fi-
lius hominis venturus est. Quis putas est fidelis ser-
vus et prudens quem constituit dominus super familiam
suam ut det illis cibum in tempore? Beatus ille servus
quem cum venerit dominus eius invenerit sic facientem.
Amen dico vobis quoniam super omnia bona sua constituet eum.
Si autem dixerit malus ille servus in corde suo.
moram facit dominus meus venire. et ceperit percutere
conservos suos. manducet autem et bibat cum
ebriosis. Veniet dominus servi illius in die qua
non sperat. et hora qua ignorat. et dividet eum.
partemque eius ponet cum ypocritis. Illic erit
fletus et stridor dentium.

XXV

Tunc simile est regnum celorum decem virginibus:
que accipientes lampades suas exierunt
obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant
fatue et quinque prudentes. Sed quinque fatue ac-
ceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum.
Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis
cum lampadibus. Moram autem faciente sponso:
dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem noc-
te clamor factus est. ecce sponsus venit exite
obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille:
et ornaverunt lampades suas. Fatue autem sapientibus
dixerunt. Date nobis de oleo vestro quia lampades nostre
extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes.
Ne forte non sufficiat nobis et vobis ite potius ad ven-
dentes et emite vobis. Dum autem irent emere venit
sponsus: et que parate erant intraverunt cum eo ad
nuptias et clausa est ianua. Novissime vero
veniunt et relique virgines dicentes. Domine domine
aperi nobis. At ille respondens ait. Amen dico vobis nes-
cio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem neque
horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vocavit
servos suos. et tradidit illis bona sua. Et uni
dedit quinque talenta. alii autem duo. alii vero
unum. Unicuique secundum propriam virtutem. et profectus
est statim. Abiit autem et qui quinque talenta acce-
perat. et operatus est in eis. et lucratus est alia .v.
Similiter et qui duo acceperat: lucratus est alia duo.
Qui autem unum acceperat: abiens fodit in terram.
et abscondit pecuniam domini sui. Post multum
vero temporis venit dominus servorum illorum et posuit
rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta
acceperat. obtulit alia quinque talenta dicens.
Domine. v. talenta tradidisti mihi. ecce alia .v.
superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Euge serve
bone et fidelis quia super pauca fuisti fidelis supra
multa te constituam. intra in gaudium domini tui.
Accedens autem et qui duo talenta acceperat:
et ait. Domine duo talenta tradidisti mihi ecce
alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius. Eu-
ge serve bone et fidelis: quia super pauca fuisti
fidelis super multa te constituam. intra in gau-
dium domini tui. Accedens autem et qui unum talen-
tum acceperat: et ait. Domine scio quia homo durus es.
metis ubi non seminasti. et congregas ubi non
sparsisti. et timens abii et abscondi talentum
tuum in terra. Ecce habes quod tuum est. Respondens
autem dominus eius dixit ei. Serve male et piger

scieba qi meto ubi nō semino. τ congrego
ubi nō sparsi. Oportuit ergo te pecuniam
meā cōmittere nūmulariis. τ ego ueniēs
recepissem utiq; qd̄ meū est cū usuris.
Tollite itaq; ab eo talentū. τ date ei qui
hēt decem talenta. Omi enī hn̄ti dabitur
τ habūdabit. Ei aūt qui nō hēt τ qd̄ uidetur
hēre auferetur ab eo. τ inutilē seruū ei
cite in tenebras exteriores. illic erit flet⁹
·p. τ stridor dentiū. Cū aūt uenerit fili⁹ hoīs
in magestate sua τ oēs angli ei⁹ cū eo. tūc
sedebit sup sedē maiestatis sue. τ cōgregabūtur
añ eū omēs gētes. τ separabit eos ab inuicē.
sicut pastor segregat oues ab edis. τ statuet
oues quidē a dextris. hedos aūt a sinistris.
Tūc dicet his rex q a dextris ei⁹ erūt. Venite
bñdicti patris mei. possidete paratū uob regnū
a cōstitutione mūdi. Esuriui enī τ de
distis m̄ mādūcare. Sitiui τ dedistis m̄ bibere.
hospes erā τ collegistis me. Nud⁹ τ cooperuistis
me. Infirm⁹ τ uisitastis me. In carcere
erā τ uenistis ad me. Tunc respōdebūt ei iusti
dicētes. Dñe qñ te uidim⁹ esurientē τ pauimus
te. Sitientē τ dedim⁹ t̄ potū. Qñ aūt
te uidim⁹ hospitē τ collegim⁹ te. aut nudū
τ cooperuim⁹ te. Aut qñ te uidim⁹ infirmū
aut i carcere τ uenim⁹ ad te. τ respōdēs
dicet illis. Amē dico uob. qm̄diu fecistis uni ex
frīb; his meis minimis. m̄ fecistis. Tūc
dicet rex τ hiis q a sinistris ei⁹ erūt. Discedite
a me maledicti i ignē etnū. qui pparat⁹
est diabolo τ angelis ei⁹. Esuriui enī
τ nō dedistis m̄ mādūcare. Sitiui τ nō dedistis
m̄ bibere. hospes erā τ nō collegistis
me. Nud⁹ τ nō cooperuistis me. Infirm⁹ τ
in carcere τ nō uisitastis me. Tūc respōdebūt
ei τ ipsi dicentes. Dñe qñ te uidim⁹
esurientē aut sitientē. aut hospitē aut
nudū aut infirmū ul' in carcere. τ nō ministrauim⁹
tibi. Tūc respōdebit illis dicēs. Amē
dico uob qm̄diu nō fecistis uni de minoribus
his. nec m̄ fecistis. τ ibūt hij in supplicium
etnū. Iusti aūt in uitam eternam.
XXVI Et factū est cū cōsūmasset
ihc sermones hos oēs. dixit discipulis suis.
Scitis q p⁹ biduū pascha fiet τ fili⁹ hoīs
tradetur ut crucifigatur. Tūc cōgregati sūt principes
sacerdotū τ seniores ppli i atrio principis
sacerdotum q dicebatur caiphas. τ cōsiliū
fecerūt ut ihm dolo tenerent τ occiderēt.
dicebāt aūt. Nō in die festo. Ne forte tumult⁹
fieret in ppl'o. Cū aūt eēt ihc i bethania
i domo simonis leprosi. accessit ad
eū mulier hn̄s alabastrum unguenti
pciosi effudit sup cap͞ ipsi⁹ recūbentis. Videntes
aūt discipli indignati sūt dicentes.
Vt quid pditio hec. Potuit enī istud uenūdari
multo. τ dari paupib;. Sciens aūt
ihc ait illis. Qd molesti estis huic mulieri.
op⁹ enī bonū opata ē in me. Nā sēp pauperes
habebitis uobcū. me aūt nō semp habebitis.
Mittens enī h unguentū hoc i corp⁹
meū ad sepeliendū me fecit. Amē dico ub. Vbicūq;
pdicatū fuit h euāgl'm in toto mūdo
dicetur τ qd fecit hec in memoriā ei⁹. Tūc
abijt un⁹ de .xij. qui dicebatur iudas scariotħ
ad pncipes sacdotū. τ ait illis. Quid
uultis m̄ dare. τ ego eū ub tradā. At illi
cōstituerūt ei .xxx. argēteos. τ ex inde quērebat
oportunitatē ut eū traderet. Prima aūt
die azimorū accesserūt discipli ad ihm dicētes.
Vbi uis parem⁹ t̄ comedere pasca. At ihc
dixit. Ite in ciuitatē ad quēdā. τ dicite ei. Magister
dicit. Temp⁹ meū ppe ē apd te facio
pasca cū discipulis meis. τ fecerūt discipuli
sicut pcepat eis ihc τ parauerūt pasca. Vespere
aūt facto discūbebat cū .xij. discipulis suis.
τ edentib; illis dixit. Amē dico uob qd un⁹
urm̄ me traditur⁹ est. τ cōtristati ualde. ceperūt
singli dicere. Nūquid ego sū dñe. At
ille respondens ait. Qui intingit mecū manū
in parapside hic me tradet. Fili⁹ quidē hoīs
uadit sicut scriptū est de eo. Ve aūt hoī illi.
p quē filius hominis tradetur. Bonū erat ei
si natus nō fuisset hō ille. Respōdēs aūt iudas
qui tradidit eū dicens. Nūquid ego sū rabbi.
Ait illi. Tu dixisti. Cenantib; aūt illis accepit
ihc panē τ bndixit. τ fregit. dedieq; discipulis
suis τ ait. Accipite τ comedite. Hoc est
corp⁹ meū. τ accipiēs calicē grās egit. et
dedit illis dicēs. Bibite ex hoc oms. Hic ē sanguis
mūs noui testamti qui p multis effūdetur
i remissionē pccōr. Dico aūt ub. nō
bibā amo de hoc genimine uitis usq; i diē
illū cū illud bibā uobcū nouū in regno patris
mei. Et hymno dicto exierūt i montē
oliueti. Tūc dicit illis ihc. Omēs uos scādalū
patiemini i me i ista nocte. Scptū ē enī.
Pcutiā pastorē τ dispgētur oues gregis.
Postqm̄ aūt resurrexero pcedā uos in galileam.
Respōdēs aūt petrus ait illi. Et si oēs
scandalizati fuerint in te. ego nūquam

scandalizabor. Ait illi Iesus. Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait illi Petrus. Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit Iesus cum illis in villam que dicitur Gethsemani. Et dixit discipulis suis. Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedei cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens. Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. Veritamen non sicut ego volo sed sicut tu vis. Et venit ad discipulos suos et invenit eos dormientes. Et dicit Petro sic. Una hora non potuistis vigilare mecum. Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est caro autem infirma. Iterum secundo abiit et oravit dicens. Pater mi. si non potest transire hic calix nisi bibam illum. fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos suos et dicit illis. Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquabit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce appropinquat qui me tradet. Adhuc eo loquente ecce Iudas unus de .xii. venit et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum dedit eis signum dicens. Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum. Et confestim accedens ad Iesum dixit. Ave rabi. Et osculatus est eum. Dixitque ei Iesus. Amice ad quod venisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Iesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex eis qui erant cum Iesu extendens manum exemit gladium suum. et percutiens servum principis sacerdotum amputavit auriculam eius. Tunc ait illi Iesus. Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium. gladio peribunt. An putas quia non possum rogare patrem meum. et exhibebit mihi modo plus quam .xii. legiones angelorum. Quomodo ergo implebuntur scripture. quia sic oportet fieri. In illa hora dixit Iesus turbis. Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me. Cotidie apud vos sedebam docens in templo. et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut adimplerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. At illi tenentes Iesum duxerunt illum ad Caipham principem sacerdotum. ubi scribe et pharisei et seniores convenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro sedebat cum ministris. ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra Iesum ut eum morti traderent. et non inveniebant. cum multi falsi testes accessissent. Novissime autem venerunt duo falsi testes. et dixerunt. Hic dixit. Possum destruere templum dei. et post triduum reedificare illud. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nichil respondes ad ea que isti adversum te testificantur? Iesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te per deum vivum ut dicas nobis si tu es Christus filius dei. Dicit illi Iesus. Tu dixisti. Verumtamen dico vobis. amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris dei virtutis. et venientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc exspuerunt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas dederunt in faciem eius dicentes. Prophetiza nobis Christe quis est qui te percussit. Petrus vero sedebat foris in atrio. et accessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum Iesu Galileo eras. At ille negavit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam. vidit eum alia ancilla. et ait his qui erant ibi. Et hic erat cum Iesu Nazareno. Et iterum negavit cum iuramento: quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant. et dixerunt Petro. Vere tu ex illis es. Nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari et iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est Petrus verbi Iesu quod dixerat. Priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare.

XXVII

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus Iesum. ut eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt et tradiderunt Pontio Pilato presidi. Tunc videns Iudas qui eum tradidit quod damnatus esset penitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus populi dicens. Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo. recessit. et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt. Non licet mit

mittere eos in corbanam: quia precium sanguinis
est. Consilio autem inito: emerunt ex illis agrum fi-
guli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vo-
catus est ager ille acheldemach. hoc est ager
sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc
adimpletum est quod dictum est per ieremiam
prophetam dicentem. Et acceperunt .xxx. argen-
teos precium appreciati quem appreciaverunt a fi-
liis israel. et dederunt eos in agrum figuli sicut
constituit mihi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem.
et interrogavit eum preses dicens. Tu es rex
iudeorum. Dicit ei ihesus. Tu dicis. Et cum accu-
saretur a principibus sacerdotum et senioribus
populi. nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus.
Non audis quanta adversum te dicunt testimonia.
Et non respondit ei ad ullum verbum. ita ut mirare-
tur preses vehementer. Per diem autem sollempnem con-
sueverat preses dimittere populo vinctum unum
quem voluissent. Habebant autem tunc unum vinctum
insignem qui dicebatur barrabas. Congre-
gatis ergo illis dixit pilatus. Quem vultis di-
mittam vobis barrabam an ihesum qui dicitur christus.
Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum.
Sedente autem eo pro tribunali. misit ad eum u-
xor eius dicens. Nichil tibi et iusto illi. Multa
enim passa sum hodie per visum propter eum. Prin-
cipes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis
ut peterent barrabam. ihesum vero perderent. Re-
spondens autem preses ait illis. Quem vultis vobis de
duobus dimitti. At illi dixerunt. Barrabam.
Dicit illis pilatus. Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur
christus. Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis preses.
Quid enim mali fecit. At illi magis clama-
bant dicentes. Crucifigatur. Videns autem pilatus
quia nichil proficeret. sed magis tumultus fieret.
accepta aqua lavit manus coram populo dicens.
Innocens ego sum a sanguine huius iusti. vos vi-
deritis. Et respondit universus populus dicens. San-
guis eius super nos et super filios nostros. Tunc di-
misit illis barrabam. ihesum vero flagellatum
tradidit eis ut crucifigeretur. Tunc milites
presidis suscipientes ihesum in pretorio congrega-
verunt ad eum universam cohortem. Et exuentes
eum clamidem coccineam circumdederunt illi. et
plectentes coronam de spinis posuerunt super caput
eius. et arundinem in dextera eius. Et genu flexo
ante eum. illudebant ei dicentes. Ave rex iu-
deorum. Et expuentes in eum acceperunt arundinem.
et percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei:
exuerunt eum clamide. et induerunt eum vestimen-
tis eius. et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeun-
tes autem invenerunt hominem cyreneum venien-
tem de villa nomine simonem. Hunc angari-
averunt ut tolleret crucem eius. Et venerunt in
locum qui dicitur golgotha. quod est calvarie locus.
Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.
Et cum gustasset: noluit bibere. Postquam autem
crucifixerunt eum: diviserunt vestimenta eius sor-
tem mittentes. ut impleretur quod dictum est per
prophetam. Diviserunt sibi vestimenta mea. et
super vestem meam miserunt sortem. Et sedentes ser-
vabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius
scriptam. Hic est ihesus nazarenus rex iudeorum.
Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones. unus
a dextris et unus a sinistris. Pretereuntes autem
blasphemabant eum moventes capita sua et
dicentes. Vah qui destruis templum dei. et in triduo
illud reedificas. Salva temetipsum. Si fi-
lius dei es descende de cruce. Similiter et principes
sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus di- XXVII
centes. Alios salvos fecit. se ipsum non potest sal-
vum facere. Si rex israel est descendat nunc de cru-
ce. et credimus ei. Confidit in deo. liberet eum nunc
si vult. dixit enim quia filius dei sum. Idipsum autem
et latrones qui crucifixi erant cum eo inprope-
rabant ei. A sexta autem hora tenebre facte
sunt super universam terram. usque ad horam nonam. Et
circa horam nonam. exclamavit ihesus voce
magna dicens. Heli. heli. lamazabathani.
hoc est. deus meus. deus meus. ut quid dereliquisti me.
Quidam autem illic stantes et audientes. dicebant.
Heliam vocat iste. Et continuo currens unus
ex eis acceptam spongiam implevit aceto. et impo-
suit harundini. et dabat ei bibere. Ceteri vero
dicebant. Sine videamus an veniat helias li-
berans eum. Ihesus autem iterum clamans voce mag-
na emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum
est in duas partes a summo usque deorsum. Et terra
mota est et petre scisse sunt. et monumenta aper-
ta sunt. et multa corpora sanctorum qui dormierant
resurrexerunt. Et exeuntes de monumentis post
resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem.
et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo
erant custodientes ihesum. viso terremotu et
his que fiebant timuerunt valde dicentes. Vere
filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres mul-
te a longe. que secute erant ihesum a galilea
ministrantes ei. Inter quas erat maria mag-
dalene. et maria iacobi et ioseph mater. et
mater filiorum zebedei. Cum sero autem esset ve-
nit quidam homo dives ab arimathia no-
mine ioseph qui et ipse discipulus erat ihesu.

hic accessit ad pilatū ⁊ petijt corp⁹ ihu.
tunc pilat⁹ iussit reddi corp⁹. Et accepto cor
pore ioseph: īuoluit illd̄ in sindone mūda.
⁊ posuit illud ī monumēto suo nouo qd̄ ex
ciderat in petra. Et aduoluit saxū magnum
ad hostiū monumēti ⁊ abijt. Erant aūt ibi
maria magdalene ⁊ altera maria sedētes
cōt sepulcrum. Altera aūt die q̄ est p⁹ parasce
uen conuenerūt p̄ncipes sacerdotū ⁊ pharisei
ad pilatū dicentes. Dn̄e recordati sum⁹ q̄
seductor ille dixit adhuc uiuēs p⁹ tres dies
resurgā. Iube ergo custodiri sepulcrū usq;
in diem tciū ne forte ueniat discipli eius
⁊ furent̄ eū. ⁊ dicat plebi. surrexit a mortuis.
Et erit nouissim⁹ error peior priore. Ait
illi pilat⁹. habetis custodiā. Ite custodite
sic scitis. Illi aūt abeuntes munierūt sepl
crū. signātes lapidē cū custodib;.

XXVIII p. Vespe aūt sabbati que lucescat
in p̄ma sabbi uenit maria magdalene
⁊ altera maria uidē sepulcrū. Et ecce terremot⁹
fc̄s est magn⁹. angl's eni dn̄i descēdit de ce
lo. ⁊ accedens reuoluit lapidē ⁊ sedebat sr̄
eū. Erat aūt aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur. ⁊ uesti
mēta ei⁹ sic̄ nix. Pre timore aūt ei⁹ extriti
sūt custodes. ⁊ facti sūt uelut mortui. Respon
dens angl's dix̄ mulierib;. Nolite timere uos.
Scio eni qd̄ ihm̄ q̄ crucifix⁹ est q̄ritis. n̄ est
hic. Surrexit eni sic̄ dixit. Venite uidete
locū ubi posit⁹ erat dn̄s. Et cito euntes dici
te discipl'is ei⁹ q̄ surrexit. Et ecce p̄cedit uos
in galileā. Ibi eū uidebitis. Ecce p̄dixi uob.
f. Et exierūt cito de monumēto cū timore ⁊ gau
dio magno currētes nūciare discipl'is suis.
Et ecce ihc occurrit ill' dicens. Auete. Ille
aūt accesserūt ⁊ tenuerūt pedes ei⁹ ⁊ adora
uerūt eū. Tunc ait illis ihc. Nolite timere.
Ite nūciate fr̄ib; meis ut eant ī galileā.
ibi me uidebūt. Que cū abissent: ecce q̄dā
de custodib; uenerūt in ciuitatē. ⁊ nūciauerūt
p̄ncipib; sacdotū oīa que facta fuerant. Et
cōgregati cū senioribus; cōsilio accepto. pecu
niam copiosā dederūt militib; dicentes. Dici
te q̄ discipli ei⁹ uenerūt nocte. ⁊ furati sūt
eū nob dormientib;. Et si hoc auditū fuerit a p̄si
de. nos suadebim⁹ ei. ⁊ securos uos faciem⁹.
At illi accepta pecunia fecerūt sic̄ erant
edocti. ⁊ diuulgatū est ūbū istud ap̄ iude
os usq; in hodiernū diē. Vndecim aūt discipl'i
n. abierūt ī galileā in montē. ubi cōstituerat
ill' ihc. Et uidentes eū adorauerūt. Quidam
aūt eoȝ dubitauerūt. Et accedens ihc: locut⁹
est eis dicens. Data est m̄ potestas in celo
⁊ in t̄ra. Euntes ergo docete oēs gētes. baptizan
tes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ sp̄c sc̄i. docē
tes eos seruare oīa quecūq; mandaui uob.
⁊ ecce ego uobiscum sū oīb; dieb; usq; ad cōsū
mationem sel'i. Explicit mathe euāgelista. f.

Marchus Incipit p̄log⁹ mar
euangelista ci euangeliste.
dī electus. ⁊ petri in baptis
mate fili⁹. atq; in diuino ser
mone discipl's sacdotium in
israel agens secdm̄ carnem le
uita ad fidem xp̄i conuersus euangl'm in
italia scripsit. ostendens in eo qd̄ gen⁹ suo
deberet ⁊ xp̄o. Nā inicium p̄ncipij ī uoce
p̄phetice exclamationis instituens. ordi
nem leuitice electionis ostendit. ut p̄dicās
p̄destinatum iohm̄ filiū zacharie ī uoce
angli emissum annunciantis. nō solum
ūbum carnē fcm̄. s; ⁊ corp⁹ dn̄i in oīa
per uerbū diuine uocis aīatum ī inicio
euangl'ice p̄dicationis ostenderet. ut qui
hec legens sciret cui inicium carnis in
dn̄o ⁊ ihu aduenientis habitaculū caro,
deberet agnoscere. atq; in se ūbū uocis qd̄
in cōsonantib; p̄diderat inueniret. Deniq;
cum p̄fecti euangl'ij op⁹ intrasset. a
bap̄o dn̄i p̄dicare dm̄ incipiens nō la
borauit. natiuitatē carnis q̄m in prio
ribus uiderat dicere. s; totī⁹ exprimens
expositionē deserti. ieiuniū numeri. temp
tationē diaboli. cōgregationē bestiaȝ. ⁊
ministeriū protulit angloȝ. ut insti
tuens nos ad intelligendū singula in
breui cōpingens. nec auctoritatem facte
rei demeret. ⁊ pficiendi opis plenitudi
nem nō negaret. Deniq; amputasse sibi
post fidem pollicere dr̄. ut sacerdotio re
probus h̄ret̄. s; tm̄ cōsentiens fidei p̄
destinata potuit electio. ut nec sic in ope
uerbi pderet qd̄ pri⁹ meruerat in gn̄e.
Nam ⁊ alexandrie ep̄c fuit cui p singla
op⁹ fuit scire. ⁊ euāgl'm in se dicta dispo
nere. ⁊ disciplinā legis in se agnoscē. ⁊
diuinā in carnē dn̄i intelligere naturā
q̄ in nos primū requiri oportet. Deinde
inq̄sita uolum⁹ agnosci. habētes in eadem
exhortationis. q̄m q̄ plantat ⁊ q̄ rigat unū
sūt. Qui aūt incremētū p̄stat ds̄ est. Explic
prologus. Incip̄ marc⁹ euangelista.

Initium euangelii ihu xpi filii dei sicut
scriptum est in ysaia pphã. Ecce ego i
mitto angelum meum ante faciẽ tuam
qui pparabit uiã tuã ante te. Vox cla
mantis in deserto. Parate uiã dñi rec
tas facite semitas ei9. Fuit iohs in
deserto baptizans ⁊ pdicans baptismũ
pñie in remissionẽ peccatorum. Et egredi
ebantur ad eũ ierosolimite uniuersi.
⁊ oĩs regio iudee. ⁊ baptizabantur ab
illo in iordanis flumine confitentes pecca
sua. Et erat iohs uestit9 pilis camelorum.
⁊ zona pellicea circa lũbos ei9. ⁊ locus
tas ⁊ mel siluestre edebat. Et pdicab
at dicens. Veniet fortior me p9 me. cui9
nõ sũ dign9 pcũbens solue corrigiã
calciamentorum ei9. Ego baptizaui uos
in aqua. ille uo baptizabit uos ĩ spũ
scõ. Et fcm est in dieb; illis uenit ihc a
nazareth galilee. ⁊ baptizat9 est ĩ iorda
ne a iohe. Et statim ascendens de aq. uidit
celos apertos. ⁊ spm scm tanquam columbã des
cendentẽ. ⁊ manentẽ in ipso. Et uox fcã ẽ
de celis. Tu es fili9 m9 dilect9 in te cõplacui.
Et stati sps expulit eũ in desertum. Et erat
in deserto. xl. dieb; ⁊ .xl. noctib; . ⁊ tẽp
tabatur a sathana. Eratq; cũ bestiis et
angli ministrabant ei. Post qm aũt tradit9
est iohes uenit ihc in galileã. pdicans euã
gelium regni dei ⁊ dicens. qm ĩpletũ est tps
⁊ appinqbit regnũ dei. Penitemini ⁊ cre
dite euangelio. Et pteriens secus mare ga
lilee uidit symonẽ ⁊ andreã frem ei9. mit
tentes retia in mare. Erãt eni piscatores.
Et dixit eis ihc. Venite p9 me faciã uos fieri
piscatores hoĩnũ. Et ptin9 relictis retib; se
cuti sũt eum. Et pgressus inde pusillũ uidit
iacobũ zebedei. ⁊ iohm frẽm ei9. ⁊ ipos in
naui cõponẽtes retia. ⁊ stati uocauit illos.
Et relicto patre suo zebedeo in naui cum
mercennariis secuti sũt eũ. Et ingrediebãt
capharnaum. ⁊ stati sabbatis ingressus in
sinagogã docebat eos. ⁊ stupebãt sr doctri
na ei9. Erat eni docens eos quasi potestatẽ
hñs. ⁊ nõ sic scribe. Et erat ĩ sinagoga eo
rum hõ in spũ inmũdo. ⁊ exclamauit dicẽs.
Quid nob ⁊ t ihu nazarene? Venisti ante
tps pdere nos? Scio qd sis scs dei. Et cõmina
tus est ei ihc dicens. Obmutesce. ⁊ exi de
hoĩe. Et discerpens eũ sps ĩmund9 ⁊ excla
mãs uoce magna exiit ab eo. Et mirati
sunt omes ita ut cõqrerent int se dicẽtes.
Quid nã est hoc? Que nã doctrina h nova?
qr in potestate ⁊ spiritib; ĩmundis ĩperat
⁊ obediũt ei. Et pcessit rumor ei9 statim ĩ
om̃ regionẽ galilee. Et ptin9 egredientes
de sinagoga. uenerũt in domũ symonis ⁊
andree. cum iacobo ⁊ iohe. Recũbebat aũt
socrus symonis febricitãs. ⁊ stati dñt ei de
illa. Et accedẽs leuauit eã appbensa manu
ei9. ⁊ cõtinuo dimisit eã febris. ⁊ ministrabat
eis. Vespe aũ fcõ cũ occidiss; sol. afferebãt
ad eũ omes hñtes malo. ⁊ demonia hñtes.
Et erat oĩs ciuitas cõgregata ad ianuã. Et cu
rauit mltos q uexabant̃ uariis langorib9.
⁊ demonia multa eiciebat. ⁊ nõ sinebãt ea
loqui qm sciebãt eũ. Et diluculo ualde sur
gens. egress9 abiit in desertũ locũ. ibiq; o
rabat. Et psecut9 est eũ symon. ⁊ q cũ illo
erãt. Et cum ĩuenissẽt eũ. dixerũt ei. qr oms
qrũt te. Et ait ill. Eam9 in pximos uicos ⁊
ciuitates. ut ⁊ ibi pdicẽ. Ad hoc eni ueni. Et
erat pdicãs in sinagogis eorum. ⁊ oĩ galilea.
⁊ demonia eiciens. Et uenit ad eũ lepros9 de
pcans. ⁊ genu flexo: dixit. Si uis potes me
mundare. Ihc aũ misert9 ei9. extẽdit manũ
suã. ⁊ tangens eũ ait illi. Volo. Mundare.
Et cũ dixisset: statĩ discessit ab eo lepr. ⁊ mũ
dat9 est. ⁊ cõminat9 est ei. Statimq; eiecẽ illũ.
⁊ dicit ei. Vide nemini dixis. s; uade ostẽde
te pncipib; sacdotũ. ⁊ offer p emũdatione
tua que pcepit moyses ĩ testimoniũ illis.
Et egressus cepit pdicare ⁊ diffamare sermonẽ.
ita ut iã nõ posset manifeste ĩtroire in
ciuitatẽ. s; foris in desertis locis ee. ⁊ conue

II

niebant ad eum undiq;.
Et iterum intrauit ĩ capharnaũ. p9 dies oc
to. Et auditũ est qd in domo eet. ⁊ conuenerũt
multi ita ut n caperet. nc ad ianuã. Et loqbã
tur eis ũbũ. Et uenerũt ad eũ ferẽtes parali
ticũ. q a q̃tuor portabat. Et cũ nõ possẽt eũ
offerre illi p turba nudauerũt tectũ ũ erat.
Et pate facientes submiserũt grabatũ ĩ quo
paraliticus iacebat. Cũ uidiss; aũ ihc fidem
illorum: ait paralitico. Fili dimittuntur tibi
pccã tua. Erãt aũ illic quidã de scribis sedẽ
tes. ⁊ cogitantes in cordib9 suis. qd hic sic
loqtur: blasphemat. Qs pot dimitte pcca
n sol9 ds. Quo stati cognito ihc spũ suo.
qr sic cogitauerũt intra se. dicit ill. Quid
ista cogitatis in cordib; urĩs? Quid ẽ faci
li9 dicẽ paralitico. dimittuntur tibi pcca

aut dicere surge tolle grabbatū tuū ⁊ am
bula. Ut aūt sciatis qr filius hoīs hēt potes
tatē in terra dimittendi pctā ait paraliti
co. Tibi dico surge. Tolle grabbatū tuū. ⁊
uade ī domū tuā. ⁊ statī surrexit ille. Et sub
lato grabbato abiit inde corā oībꝫ ita ut
admirarentur oēs. ⁊ honorificarent deū dicē
tes. qr nūquā sic uidim᷒. Et egressus ē rursus ad
mare. oīsqꝫ turba ueniebat ad eū. ⁊ doceb
at eos. Et cū preteriret uidit leui alphei
sedentē ad theloneū ⁊ ait illi. Seqre me.
Et surgēs secut᷒ est eū. Et factū est cū accūberet
in domo illi᷒. multi publicani ⁊ peccōres si
mul discūbebāt cum ihū. ⁊ discipulis ei᷒.
Erāt enī multi qui seqbantur eū. ⁊ scribe
⁊ pharisei uidētes. qr mādūcaret cū publi
canis ⁊ peccōribus discūbebāt discipulis ei᷒. q̄re
cū publicanis ⁊ peccōribꝫ mādūcat ⁊ bibit
magr̄ ūr. Hoc audito ihc ait ill'. Nō nece
se sani hīnt medico. sꝫ q̄ male hñt. Nō enī
ueni uocare iustos sed peccōres. Erāt discipli
iohis ⁊ pharisei ieiunantes ⁊ ueniūt ⁊ di
cūt illi. q̄re discipli iohis ⁊ phariseoꝝ ieiu
nāt. tui aūt discipuli nō ieiunāt. Et ait ill'
ihc. Nūqd possūt filii nuptiarū q̄m diu spōs
sus ē cū ill' ieiunare. Quto tpr̄ hñt secū
sponsū nō possūt ieiunare. Uenient aūt dies
cū auferetur ab eis sponsus. ⁊ tūc ieiunabūt
in illis diebꝫ. Nemo assumēt̄ ul' pānū rudis
assuit uestimento ueteri. Alioqn aufert
supplementū nouū a ueteri. ⁊ maior scissura
fit. Et nemo mittit nouū uinū ī utres ue
teres. Alioqn rūpit uinū utres. ⁊ uinum
effundetur. ⁊ utres peribūt. Sꝫ uinū nouū in
utres nouos mitti debet. Et factū ē iterū cū
dūs sabbatis ābularet per sata. ⁊ discipli
ei᷒ ceperūt pgredi ⁊ uellere spicas. Pharis
ei aūt dicebāt ei. Ecce qd faciunt discipuli
tui sabbatis qđ nō licet. Et ait ill'. Nūqm le
gistis quid fecerit dd. qn̄ necessitatē hñt.
⁊ esuriit ipse. ⁊ qui cū eo erant quomodo
introiuit in domū dei sub abiathar pncipe
sacerdotū. ⁊ panes ppositionis mādūcauit.
quos nō licebat edere nisi solis sacerdotibꝫ. Et
dedit eis ⁊ q̄ cū eo erāt. ⁊ dicebat eis. Sab
batū ppt hoīem factū est. ⁊ nō hō ppt sabbm.
Itaqꝫ dūs ē fili᷒ hoīs ⁊ sabbi.
III Et introiuit itēr ī sinagogā. Et erat ibi
hō hñs manū aridā. ⁊ obseruabāt eū.
si sabbatis curaret ut accusarent illū. Et
ait hoī hñti manū aridā. Surge ī me
dio. ⁊ dixit eis. Licet sabbis bñ facere an
male. aīam saluā facere an pdere. At illi
tacebant. Et circū spiciēs eos cū ira. contris
tatus sr̄ cecitate cordis eoꝝ dicit hoī. Exten
de manū tuā ⁊ extendit. Et restituta est
manus illi. Exeuntes aūt pharisei statim
cū herodianis consiliū faciebāt adūsus eū.
quomō eū pderent. Ihc aūt cū discipulis suis
secessit ad mare. ⁊ multa turba a galilea
a ⁊ iudea secuta ē eū. ⁊ ab ierusalē. ⁊
ab ydumea. ⁊ trās iordanē. ⁊ q̄ circa tyrū
⁊ sidonē. multitudo magna audiētes q̄
faciebat uenerūt ad eū. Et dixit ihc discipu
lis suis. ut nauicula sibi deseruiret ppter
turbā. ne comprimerent eū. Multos enī sana
bat ita ut irruerent ī eū. ut illū tange
rent. Quotquot hēbāt plagas. ⁊ spūs inmū
di cū illū uidebant pcidebāt ei. ⁊ clama
bant dicentes. Tu es fili᷒ dei. Et uehementer
comminabat eis ne manifestarent illū. Et
ascendens in montē uocauit ad se quos uo
luit ipse. ⁊ uenerūt ad eū. Et fecit ut essent
.xii. cū illo. ⁊ ut mitteret eos pdicare. ⁊ dedit
illis potestatē curandi ifirmitates ⁊ eici
endi demonia. ⁊ iposuit symoni nomē
petrus. Et iacobū zebedei. ⁊ iohm̄ fr̄em ia
cobi. ⁊ iposuit eis noīa boanerges qđ ē
filii tonitrui. Et andreā. ⁊ philippū. ⁊ bar
tholomeū. ⁊ matheū. ⁊ thomā. ⁊ iacobū
alphei. ⁊ thadeū. ⁊ symonē chananeū.
⁊ iudā scarioth qui tradidit illū. Et ueni
unt ad domū. ⁊ conuenit iterū turba. ita
ut nō possent nec panē mādūcare. Et cū
audissent sui discipli. exierūt tenere eū.
dicebāt enī qm̄ in furorē uers᷒ est. ⁊ scri
be qui ab ierlimis descenderant dicebant
qm̄ beelzebub hēt. ⁊ qr in pncipe demo
nioꝝ eicit demonia. Et conuocatis eis in
parabolis dicebat ill'. Quomō pot satha
nas sathanam eicere. Et si regnū in se di
uidatur nō pot stare regnū illud. Et si domus
sup semet ipsā dispciatur nō poterit domus
illa stare. Et si sathanas consurrexit in se
met ipm̄ dispertit᷒ est et nō poterit stare
sꝫ finem hēt. Nemo pot uasa fortis ingress᷒
in domū diripe nisi pri᷒ fortē alliget. ⁊ tūc
domū ei᷒ diripiet. Amē dico uob qm̄ oīa
dimittentur filiis hoīnū pctā ⁊ blasphe
mie quibꝫ blasphemauerint. Qui aūt blas
phemauit in spm̄ scm̄ nō hēbit remis
sionē ineternū. sꝫ reus erit eterni delicti.

quoniam dicebant spiritum inmundum habet. Et veniunt
mater eius et fratres. et foris stantes miserunt ad
eum vocantes eum. et sedebat circa eum
turba et dicunt ei. Ecce mater tua et fratres tui
foris querunt te. Et respondens ait eis. Que est
mater mea et fratres mei. Et circumspiciens eos
qui in circuitu eius sedebant ait. Ecce mater
mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem
dei: hic frater meus et soror mea et mater est.
Et iterum cepit Iesus docere ad
mare. et congregata est ad eum turba multa.
ita ut in navim ascendens sederet in mari. et
omnis turba circa mare super terram erat. et doce-
bat eos in parabolis multa. Et dicebat illis
in doctrina sua. Audite. Ecce exiit seminans
ad seminandum. et dum seminat aliud cecidit cir-
ca viam. et venerunt volucres celi et comederunt
illud. Aliud vero cecidit super petrosa ubi non habuit
terram multam. et statim exortum est. quoniam non ha-
bebat altitudinem terre. et quando exortus est sol ex-
estuavit. et eo quod non habebat radicem exaruit.
Et aliud cecidit in spinas. et ascenderunt spine. et
suffocaverunt spine illud. et fructum non dedit.
Et aliud cecidit in terram bonam. et dabat fruc-
tum ascendentem et crescentem. et afferebat unum
tricesimum. sexagesimum. et unum centesimum.
Et dicebat. Qui habet aures audiendi audiat. Et cum
esset singularis interrogaverunt eum hii qui cum eo
erant. xii. parabolam exponere. Et dicebat
eis. Vobis datum est nosse misterium regni dei.
illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt. ut
videntes videant. et non videant. et audientes au-
diant. et non intelligant. ne quando convertantur et dimit-
tantur eis peccata. Et ait illis. Nescitis parabolam
hanc. et quomodo omnes parabolas cognoscetis.
Qui seminat verbum seminat. Hii autem qui
circa viam ubi seminatur verbum. et cum audierint
confestim venit sathanas. et aufert verbum quod se-
minatum est in cordibus eorum. Et hii sunt simi-
liter qui super petrosa seminantur. qui cum audierint
verbum statim cum gaudio accipiunt illud. et non
habent radicem in se sed temporales sunt. Deinde orta
tribulatione et persecutione propter verbum confestim scan-
dalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur.
hii sunt qui verbum audiunt. et erumpne seculi. et de-
ceptio divitiarum. et circa reliqua concupiscenti-
e introeuntes suffocant verbum. et sine fructu
efficitur. Et hii sunt qui super terram bonam semina-
ti sunt. qui audiunt verbum et suscipiunt. et fructi-
ficant unum tricesimum. unum sexagesimum.
et unum centesimum. Et dicebat illis. Numquid
venit lucerna ut sub modio ponatur. aut sub
lecto. nonne ut super candelabrum ponatur? Non
est enim aliquid absconditum quod non manifestetur.
nec factum est occultum quod non in palam veni-
at. Siquis habet aures audiendi audiat. Et di-
cebat illis. Videte quid audiatis. In qua mensura
mensi fueritis remetietur vobis. et adicietur vobis. Qui
enim habet dabitur illi. et qui non habet et quod habet aufere-
tur ab eo. Et dicebat. Sic est regnum dei quemad-
modum si homo iaciat sementem in terram. et dormiat.
et exurgat nocte et die. et semen germinet. et incres-
cat dum nescit ille. ultro enim terra fructificat.
primum herbam. deinde spicam. deinde plenum
frumentum in spica. Et cum ex se produxerit fructus.
statim mittit falcem. quoniam adest messis. Et di-
cebat. Cui assimilabimus regnum dei. Aut
cui parabole comparabimus illud? Sicut granum
sinapis quod cum seminatum est in terra minus est
omnibus seminibus que sunt in terra. Et cum natum fuerit.
ascendit in arborem. et fit maius omnibus oleribus. et
facit ramos magnos ita ut possint sub umbra
eius aves celi habitare. Et talibus multis parabolis
loquebatur eis verbum. prout poterant audire. Sine
parabola autem non loquebatur eis. Seorsum autem
discipulis suis disserebat omnia. Et ait illis in illa
die. cum sero esset factum. Transeamus contra. Et dimit-
tentes turbam assumunt eum ita ut erat in navi.
et alie naves erant cum illo. Et facta est procella ma-
gna venti. et fluctus mittebat in navim ita
ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super
cervical dormiens. Et excitant eum et dicunt illi.
Magister non ad te pertinet quod perimus? Et exurgens
comminatus est vento. et dixit mari. Tace. ob-
mutesce. Et cessavit ventus. Et facta est tranquil-
litas magna. Et ait illis. Quid timidi estis? Nec-
dum habetis fidem. Et timuerunt timore magno.
et dicebant ad alterutrum. Quis putas est iste quia
ventus et mare obediunt ei?

V

Et venerunt trans fretum maris in regionem Ge-
rasenorum. Et exeunti ei de navi statim oc-
currit ei de monumentis homo in spiritu inmundo.
qui domicilium habebat in monumentis. et neque cathe-
nis iam quisquam poterat eum ligare. quoniam sepe com-
pedibus et cathenis vinctus dirupisset cathenas. et
compedes comminuisset. et nemo poterat eum domare.
et semper die ac nocte in monumentis et in montibus
erat clamans et concidens se lapidibus. Videns autem
Iesum a longe cucurrit et adoravit eum. et clamans
voce magna dixit. Quid michi et tibi Iesu fili dei
altissimi? Adiuro te per deum ne me torqueas.
dicebat enim illi. Exi spiritus inmunde ab homine.

⁊ interrogabat eū. Qd tibi nomē est? ⁊ dic
ei. Legio nomē m̄ ē. q̄ multi sumus. ⁊ deprecaba
tur eū multū ne se expelleret ext̄ regionē.
Erat aūt ibi circa montem grex porcoꝝ pas
cens ī agris. ⁊ deprecabant eū spc̄ dicentes.
Mitte nos ī porcos: ut ī eos introeamus. ⁊ cō
cessit eis statim ihc. ⁊ exeuntes spc̄ īmundi.
introierūt ī porcos. ⁊ magno īpetu grex p̄ci
pitatus est in mare ad duo milia ⁊ suffoca
ti sunt ī mari. Qui aūt pascebāt eos fugerūt.
⁊ nūciauerūt ī ciuitatē ⁊ ī agros. ⁊ egressi sūt
uidē qd eēt factū. ⁊ ueniūt ad ihm. ⁊ uident
illū qui a demonio uexabatur. sedentē uesti
tū. ⁊ sane mentis. ⁊ timuerūt ⁊ narrauerūt illis
q̄ uiderant qualit̄ factū eēt ei q̄ demoniū ha
buerat de porcis. ⁊ rogare ceperūt eū ut dis
cederet de finibꝫ eoꝝ. Cūq; ascēderet nauim
cepit illū depcari. q̄ a demonio uexatus fu
erat ut eēt cū illo. Ihc aūt n̄ admisit eū. sed
ait illi. Vade ī domū tuā: ad tuos. ⁊ nūcia
illis q̄nta tibi dn̄s fecit. ⁊ misertus sit tui. ⁊ abi
it ⁊ cepit p̄dicare ī decapoli q̄nta sibi fecis
set ihc ⁊ oēs mirabantur. Et cū ascēdisset ihc
ī nauim rursus ī transfretū: conuenit turba
multa ad illū. ⁊ erat circa mare. ⁊ uenit
q̄dā de archisinagogis noīe iayrus. ⁊ ui
dēs eū p̄cidit ad pedes eius. ⁊ deprecabatur eum
multum dicēs. q̄m filia mea ī extremis
ē. ueni ipone manū tuā sup ea. ut salua sit
⁊ uiuat. ⁊ abiit cū illo. ⁊ seq̄bātur eū turba
multa. ⁊ cōprimebāt eū. Et mulier q̄ erat in
pfluuio sanguinis ānis. xij. ⁊ fuerat multa
p̄pessa a cōpluribꝫ medicis. ⁊ erogauerat oīa
sua. nec quicq̄ pfecerat. sꝫ magis deterius ha
bebat. Cū audisset de ihu uenit turba re
tro ⁊ tetigit uestimentū eius. dicebat enī q̄a
si uel uestimentū eius tetigero salua ero. Et cōfes
tim siccatus est fons sanguinis eius. ⁊ sensit
corpore q̄ sanata eēt a plaga. Et statim ihc
in semet ipsm cognoscēs uirtutē q̄ exier
at de illo cōuersus ad turbā ait. Quis tetigit
uestimenta mea? ⁊ dicebāt ad eū discipuli
sui. Vides turbā cōprimentē te. ⁊ dicis quis
me tetigit? ⁊ circumspiciebat uidē eam
q̄ hoc fecerat. Mulier aūt timēs ⁊ tremens
sciens qd factū eēt in se. uenit ⁊ pcidit ante
eū. ⁊ dixit ei oēm ueritatē. Ihc aūt dixit ei.
Filia. fides tua te saluā fecit. uade ī pace.
⁊ esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquēte.
ueniunt nuncij ad archisinagogū dicentes.
q̄a filia tua mortua ē. qd ultra uexas ma
gistrū? Ihc aūt audito uerbo qd dicebatur
ait archisinagogo. Noli timere: tantūmodo
crede. ⁊ n̄ admisit quemquā se sequi nisi petrū
⁊ iacobū ⁊ iohem fratrem iacobi. Et ueniunt ī
domū archisinagogi. ⁊ uidet tumultū. ⁊
flentes ⁊ ululantes multū. Et ingressus ait illis.
Qd turbamini ⁊ ploratis? Puella nō est
mortua. sꝫ dormit. Et irridebāt eū. Ipse uero
eiectis oībꝫ; assumit patrē ⁊ matrē puelle.
⁊ q̄ secū erant. ⁊ ingrediuntur ubi puella erat
iacēs. ⁊ manū puelle tenēs ait illi. Tabita
cumi qd est interptatū puella tibi dico surge.
Et cōfestim surrexit puella. ⁊ ambulabat. Erat
aūt annoꝝ. xij. ⁊ obstupuerūt stupore ma
gno. Et p̄cepit illis uehemēter ut nemo sciret.
⁊ iussit illi dare mādicare. VI
Et egressus inde abijt ī patriā suā. ⁊ seque
bantur eū discipli sui. Et facto sabbo cep
it in sinagoga docē. ⁊ multi audientes admira
bātur in doctrina eius dicentes. Vnde huic hec
oīa. ⁊ q̄ est sapīa q̄ data ē illi. ⁊ uirtutes
tales que p manus eius efficiuntur? Nōne hic
est faber filius marie frater iacobi ⁊ ioseph. ⁊
iude ⁊ symonis. Nōne ⁊ sorores eius hic nobiscū
sunt? Et scandalizabantur ī illo. Et dicebat
eis ihc. Quia n̄ est pphā sine honore nisi
ī patria sua. ⁊ ī domo sua. ⁊ ī cognatiōe
sua. ⁊ n̄ poterat ibi uirtutē ullam facere
nisi paucos īfirmos īpositis manibꝫ curauit.
Et mirabatur pp incredulitatē illoꝝ. ⁊ circu
ibat castella ī circuitu docēs. Et uocauit
.xij. ⁊ cepit eos mittere binos. ⁊ dabat illis
potestatē spūū inmūdoꝝ. Et p̄cepit eis
ne qd tollerent ī uia. n̄ uirgā tm̄. n̄ pun
nō panē. neqꝫ in zona es. sꝫ calciatos san
dalijs. ⁊ ne induerentur duabꝫ tunicis. ⁊
dicebat eis. Quocūq; introieritis ī domū
illic manete. donec exeatis inde. Et quicūq;
nō receperint nec audierint uos exeuntes inde
excutite puluerem de pedibꝫ; in testi
moniū illis. Et exeuntes p̄dicabāt ut
penitentiam agerent. ⁊ demonia multa eicie
bant. Et ungebāt oleo multos egros. ⁊ sa
nabant. Et audiuit rex herodes manifes
tū enī factū est nomē eius. ⁊ dicebat q̄a iohēs
baptista resurrexit a mortuis. ⁊ pp̄terea uirtu
tes operantur in illo. Alij aūt dicebāt q̄a heli
as ē. Alij uero dicebāt q̄a pphā ē. q̄i unus ex
pphis. Quo audito: herodes ait. Quē ego
decollaui iohēm. hic a mortuis resurrexit.
Ipse enī herodes misit ac tenuit iohēm.

et vinxit eum in carcerem propter Herodiadem uxorem
Philippi fratris sui quia duxerat eam. Dicebat enim
Iohannes Herodi. Non licet tibi habere uxorem fratris tui.
Herodias autem insidiabatur illi et volebat occidere
eum. nec poterat. Herodes enim metuebat Iohannem
sciens eum virum iustum et sanctum. et custodiebat eum.
Et audito eo multa faciebat. et libenter eum au-
diebat. Et cum dies oportunus accidisset Herodes
natalis sui cenam fecit principibus et tribunis
et primis Galilee. Cumque introisset filia ipsius He-
rodiadis et saltasset et placuisset Herodi simul-
que recumbentibus rex ait puelle. Pete a me quod
vis et dabo tibi. Et iuravit illi quia quicquid petie-
ris dabo tibi licet dimidium regni mei. Que cum
exisset dixit matri sue. Quid petam. At illa di-
xit. Caput Iohannis baptiste. Cumque introisset statim
cum festinatione ad regem petivit dicens. Volo
ut protinus des mihi in disco caput Iohannis baptiste.
Et contristatus est rex propter iusiurandum. et propter simul
discumbentes noluit eam contristare. Sed misso
spiculatore precepit afferri caput Iohannis in disco. Et
decollavit eum in carcere. et attulit caput eius in
disco. Et dedit illud puelle. et puella dedit
matri sue. Quo audito discipuli eius venerunt et
tulerunt corpus eius et posuerunt illud in monumento.
Et convenientes apostoli ad Iesum renuntiaverunt ei
omnia que egerant et docuerant. Et ait illis. Venite
seorsum in desertum locum. et requiescite pusillum.
Erant enim qui veniebant et redibant multi. et
nec spatium manducandi habebant. Et ascenden-
tes in navem abierunt in desertum locum seorsum.
Et viderunt eos abeuntes. et cognoverunt multi. Et
pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc.
et prevenerunt eos. Et exiens vidit turbam multam
Iesus. et misertus est super eos quia erant sicut oves non
habentes pastorem. et cepit illos docere multa. Et cum iam
hora multa fieret. accesserunt discipuli eius di-
centes. Desertus locus est hic et iam hora preterit.
dimitte illos ut euntes in proximas villas et
vicos emant sibi cibos quos manducent. Et respon-
dens ait illis. Date illis manducare. Et dixerunt ei.
Euntes emamus ducentis denariis panes. et
dabimus illis manducare. Et dicit eis. Quot pa-
nes habetis? Ite et videte. Et cum cognovissent
dicunt. Quinque et duos pisces. Et precepit illis ut ac-
cumbere facerent omnes secundum contubernia super viride
fenum. et discubuerunt in partes per centenos
et quinquagenos. Et acceptis quinque panibus et du-
obus piscibus intuens in celum benedixit et
fregit. et dedit discipulis suis ut ponerent ante
eos. et duos pisces divisit omnibus. Et manducaverunt

omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias frag-
mentorum .xii. cophinos plenos. et de piscibus.
Erant autem qui manducaverunt .v. milia virorum.
Et statim coegit discipulos suos ascendere navim
ut precederent eum trans fretum ad Bethsaida dum
ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos abiit
in montem orare. Et cum sero esset erat navis .p.
in medio mari. et ipse solus in terra. et videns eos la-
borantes in remigando. Erat enim ventus contra-
rius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit
ad eos ambulans super mare. et volebat preterire eos.
At illi ut viderunt eum ambulantem super mare
putaverunt fantasma esse et exclamaverunt. Omnes
enim viderunt eum. et conturbati sunt. Et statim locutus
est cum eis. et dixit eis. Confidite ego sum nolite
timere. Et ascendit ad illos in navim et cessavit
ventus. Et plus magis intra se stupebant. Non enim
intellexerant de panibus. erat enim cor eorum obce-
catum. Et cum transfretassent pervenerunt in terram Ge-
nesareth et applicuerunt. Cumque egressi essent de na-
vi continuo cognoverunt eum. Et percurrentes universam
regionem illam ceperunt in grabattis eos qui se male
habebant circumferre ubi audiebant eum esse. Et quo-
cumque introibat in vicos vel in villas aut civitates
in plateis ponebant infirmos. et deprecabantur eum.
ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quotquot .f.
tangebant eum salvi fiebant.

VII

Et conveniunt ad eum pharisei et quidam de scri-
bis venientes ab Ierosolimis. Et cum vidissent qui-
dam de discipulis eius communibus manibus id est non lotis
manducare panem vituperaverunt. Pharisei enim et
omnes Iudei nisi crebro laverint manus non mandu-
cant tenentes traditionem seniorum. et a foro nisi
baptizentur non comedunt. Et alia multa sunt
que tradita sunt illis servare. baptismata calicum
et urceorum et eramentorum et lectorum. Et interroga-
bant eum pharisei et scribe dicentes. Quare disci-
puli tui non ambulant iuxta traditionem senio-
rum. sed communibus manibus manducant panem. At il-
le respondens dixit eis. Bene prophetavit Ysaias de
vobis ypocritis sicut scriptum est. Populus hic labiis
me honorat. cor autem eorum longe est a me. In va-
num autem me colunt docentes doctrinas et precepta
hominum. Relinquentes enim mandata dei tene-
tis traditiones hominum. baptismata urceorum et cali-
cum. et alia similia his facitis multa. Et dicebat illis.
Bene irritum fecistis preceptum dei. ut traditionem
vestram servetis. Moyses enim dixit. Honora pa-
trem tuum et matrem tuam. Et qui maledixerit patri
vel matri. morte moriatur. Vos autem dicitis. Si
dixerit homo patri aut matri corban quod est donum

quodcumque ex me est tibi fuerit. et ultra non di
mittitis eum quicquam facere patri suo aut ma
tri. rescindentes verbum dei per traditionem ves
tram quam tradidistis. et multa similia huius
modi facitis. Et advocans iterum turbam dice
bat illis. Audite me omnes et intelligite. Nichil est
extra hominem introiens in eum quod possit eum co
inquinare. sed que de homine procedunt illa sunt que
communicant hominem. Siquis habet aures audien
di audiat. Et cum introisset in domum a turba.
interrogabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis.
Sic et vos imprudentes estis? Non intelligitis quia
omne extrinsecus introiens in hominem non potest
eum coinquinare. quia non introit in cor eius. sed in
ventrem et in secessum exit purgans omnes escas. Di
cebat autem quoniam que de homine exeunt illa coinquinant
hominem. ab intus enim de corde hominum male co
gitationes procedunt. adulteria. fornicationes. ho
micidia. furta. avaricie. nequitie. dolus. im
pudicitia. oculus malus. blasphemie. superbia.
stultitia. Omnia hec mala ab intus procedunt et coinquinant
.p. hominem. Et inde surgens abiit in fines tyri et
sidonis. et ingressus domum neminem voluit sci
re. et non potuit latere. Mulier enim statim ut
audivit de eo cuius filia habebat spiritum inmundum
intravit et procidit ad pedes eius. Erat enim mulier
gentilis syrophenissa genere. et rogabat eum
ut demonium eiceret de filia eius. Qui dixit illi.
Sine prius saturari filios. Non est bonum su
mere panem filiorum et mittere canibus. At illa
respondit et dixit illi. Utique domine. nam et catelli co
medunt sub mensa de micis puerorum. Et ait illi.
Propter hunc sermonem vade. Exiit demonium de
filia tua. Et cum abisset domum invenit puellam
iacentem supra lectum et demonium exisse. Et ite
rum exiens de finibus tyri venit per sydonem
ad mare galilee quod est inter medios fines
decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum. et
deprecabantur eum ut inponat illi manum. Et
apprehendens eum de turba seorsum misit di
gitos suos in auriculas eius. et expuens tetigit
linguam eius. Et suspiciens in celum ingemuit
et ait. Effeta quod est adaperire. Et statim aper
te sunt aures eius. et solutum est vinculum lingue
eius. et loquebatur recte. Et precepit eis ne cui dicerent.
Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus predi
cabant. et eo amplius admirabantur dicen
tes. Bene omnia fecit. et surdos fecit audire et
mutos loqui.

VIII .f. .p.

In illis diebus iterum cum turba multa esset cum
ihesu. nec haberent quod manducarent convocatis
discipulis ait illis. Misereor super turbam quia ecce
iam triduo sustinent me. nec habent quod mandu
cent. et si dimisero eos ieiunos in domum suam
deficient in via. Quidam enim ex eis de longe ve
nerunt. Et responderunt ei discipuli sui. Unde illos poterit
quis hic saturare panibus in solitudine? Et
interrogavit eos. Quot panes habetis? Qui dixerunt.
septem. Et precepit turbe discumbere super terram. et
accipiens .vii. panes. gratias agens fregit. et
dabat discipulis suis ut apponerent. Et appo
suerunt turbe. et habebant pisciculos paucos. et ipsos
benedixit. et iussit apponi. Et manducaverunt et
saturati sunt. et sustulerunt quod superaverat de
fragmentis .vii. sportas. Erant autem qui manduca
verant quasi quatuor milia hominum. et dimisit eos.
Et statim ascendit navim cum discipulis suis venit .f.
in partes dalmanutha. et exierunt pharisei et
ceperunt conquirere cum eo querentes ab eo signum de
celo temptantes eum. Et ingemiscens spiritu ait. Quid
generatio ista signum querit? Amen dico vobis si dabitur
generationi isti signum. Et dimittens eos ascendit
iterum navim. et abiit trans fretum. et obliti sunt pa
nem sumere. et nisi unum non habebant secum in navi.
et precipiebat eis dicens. Videte et cavete a fer
mento phariseorum et fermento herodis. Et cogita
bant ad alterutrum dicentes. quia panem non habemus.
Quo cognito ihesus ait illis. Quid cogitatis quia panem
non habetis? Nondum cognoscitis. nec intelligitis?
Adhuc cecatum habetis cor vestrum. oculos habentes non
videtis. et aures habentes non auditis. nec recor
damini quando .v. panes fregi in .v. milia hominum.
et quot cophinos fragmentorum plenos sustulis
tis? Dicunt ei .xii. Quando et .vii. panes in quatuor
milia. quot sportas fragmentorum tulistis? Et dicunt
ei .vii. Et dicebat eis. quomodo nondum intelligitis?
Et veniunt bethsaida. Et adducunt ei cecum.
Et rogabant eum ut illum tangeret. Et apprehensa
manu ceci eduxit eum extra vicum. et expuens
in oculos eius inpositis manibus suis interrogavit
eum si aliquid videret. Et aspiciens ait. Video homines
velut arbores ambulantes. Deinde iterum inposuit
manus super oculos eius et cepit videre. et restitutus est
ita ut clare videret omnia. Et misit illum in domum
suam dicens. Vade in domum tuam. et si in vicum
introieris nemini dixeris. Et ingressus est ihesus et discipu
li eius in castella cesaree philippi. et in via
interrogabat discipulos suos dicens. Quem me di
cunt esse homines? Qui responderunt illi dicentes. Alii
iohannem baptistam. Alii heliam. Alii vero quasi unum de
prophetis. Tunc dicit illis. Vos vero quem me esse
dicitis? Respondens petrus ait. Tu es christus. et commi

natus est eis ne cui dicerent de illo. Et cepit do
cere eos quoniam oportet filium hominis pati multa.
et reprobari a summis sacerdotibus et a summis se
nioribus et scribis. et occidi. et post dies tres resur
gere. et palam verbum loquebatur. Et apprehendens pe
trus eum cepit increpare. Qui conversus et videns dis
cipulos suos comminatus est petro dicens. Vade re
tro me sathanas. quoniam non sapis ea que dei sunt. sed
que hominum sunt. Et convocata turba cum discipu
lis suis dixit eis. Si quis vult me sequi deneget se
metipsum. et tollat crucem suam et sequatur me. Qui
enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam.
qui autem perdiderit animam suam propter me et evangelium.
salvam faciet eam. Quid enim proderit homini si lucretur
totum mundum. et detrimentum anime sue faciat. aut
quam dabit homo commutationem pro anima sua? Qui enim
me confusus fuerit. et verba mea in generatione ista ad
ultera et peccatrice. et filius hominis confundetur eum cum
venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis. Et dicebat illis.
IX Amen dico vobis. quia sunt quidam de
hic stantibus. qui non gustabunt mortem. donec
videant regnum dei venientis in virtute. Et post dies
sex assumpsit ihesus petrum et iacobum et iohannem. et du
cit illos in montem excelsum solos. et transfiguratus est
coram ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splendida et
candida nimis velut nix. qualia fullo non potest
super terram candida facere. Et apparuit illis helias cum
moyse. et erant loquentes cum ihesu. Et respondens petrus
ait ihesu. Rabbi bonum est nos hic esse. Faciamus
hic tria tabernacula. tibi unum. et moysi unum.
et helie unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant
enim timore exterriti. et facta est nubes obumbrans
eos. et venit vox de nube dicens. Hic est filius
meus karissimus. audite illum. Et statim circumspicientes
neminem amplius viderunt. nisi ihesum tantum secum. Et
descendentibus illis de monte precepit illis ne cuiquam
que vidissent narrarent nisi cum filius hominis a mor
tuis resurrexerit. Et verbum continuerunt apud se con
quirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit.
Et interrogabant eum dicentes. Quid ergo dicunt pha
risei et scribe. quia heliam oportet venire pri
mum. Qui respondens ait illis. Helias cum vene
rit primo restituet omnia. Et quomodo scriptum est
in filium hominis ut multa patiatur et contempnatur.
Sed dico vobis quia helias venit. et fecerunt illi que
cumque voluerunt sicut scriptum est de eo. Et veniens
ad discipulos suos vidit turbam magnam circa
eos. et scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis
populus videns ihesum stupefactus est. et expaverunt.
et accurrentes salutabant eum. et interrogavit eos.
Quid inter vos conquiritis? Et respondens unus de tur
ba dixit. Magister attuli filium meum ad te.
habentem spiritum mutum. Qui ubicumque eum apprehende
rit. allidit illum et spumat. et stridet dentibus.
et arescit. et dixi discipulis tuis ut eicerent eum.
et non potuerunt. Qui respondens eis dixit. O generatio
incredula quamdiu apud vos ero. quamdiu vos pa
tiar? Afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum
vidisset illum statim spiritus conturbavit illum. et elisus
in terram volutabatur spumans. Et interrogavit
patrem eius quantum temporis est. ex quo ei hoc acci
dit. At ille ait. Ab infantia. et frequenter eum
et in ignem et in aquam misit ut eum perderet. Sed si quid
potes adiuva nos misertus nostri. Ihesus autem ait
illi. Si potes credere omnia possibilia sunt creden
ti. Et continuo exclamans pater pueri cum lacrimis
aiebat. Credo domine. Adiuva incredulitatem
meam. Et cum vidisset ihesus concurrentem turbam com
minatus est spiritui inmundo dicens illi. Surde
et mute spiritus ego precipio tibi exi ab eo. et amplius
ne introeas in eum. Et exclamans et multum
discerpens eum exiit ab eo. et factus est sicut mor
tuus. ita ut multi dicerent quia esset mortuus. Ihesus
autem tenens manum eius elevavit eum et surre
xit. Et cum introisset in domum discipuli eius se
creto interrogabant eum. Quare nos non potuimus
eicere eum? Et dixit illis. Hoc genus in nullo
potest exire nisi in oratione et ieiunio. Et inde pro
fecti pretergrediebantur galileam. nec vole
bat quemquam scire. docebat autem discipulos suos et
dicebat. quoniam filius hominis tradetur in manus hominum.
et occident eum. et occisus tertia die resurget. At
illi ignorabant verbum. et timebant interrogare
eum. Et venerunt capharnaum. Qui cum domi essent
interrogabat eos quid in via tractabatis. At illi
tacebant. siquidem inter se in via disputaverant quis
eorum maior esset. Et residens vocavit. xii. et a
it illis. Si quis vult primus esse erit omnium
novissimus et omnium minister. Et accipiens puerum sta
tuit eum in medio eorum. Quem cum complexus esset
ait illis. Quisquis unum ex huiusmodi pueris re
ceperit in nomine meo me recipit. Et quicumque me sus
ceperit. non me solum suscipit sed eum qui me mi
sit. Respondit illi iohannes dicens. Magister vidimus
quendam in nomine tuo eicientem demonia. qui
non sequitur nos. et prohibuimus eum. Ihesus autem ait.
Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui faciat vir
tutem in nomine meo. et possit cito male loqui
de me. Qui enim non est adversum vos pro vobis est.
Quisquis enim potum dederit vobis calicem aque fri
gide in nomine meo quia christi estis. Amen dico vobis
non perdet mercedem suam. Et quisquis unum de

pusillis his credentib; in me scandalizaue
rit bonū est ei magis si circūdaret mola
asinaria ī collo ei⁹. ⁊ ī mari mitteret. ⁊ si
scandalizauerit te man⁹ tua: abscide illā.
Bonū est te debilē introire ī uitā q̄ duas
man⁹ hntē ire in gehēnā in ignē inexti
guibilē. ubi uermis eoꝝ nō morit̄. ⁊ ignis
nō extinguit̄. ⁊ si pes tu⁹ scandalizat te:
amputa illū. Bonū est te claudū introire
in uitā ētnā. q̄m duos pedes hntē mitti
ī gehēnā ignis inextiguibił. ubi uermis eoꝝ
nō moritur. ⁊ ignis nō extinguitur. Qđ si o
cul⁹ tu⁹ scandalizat te eice eū. Bonū ē tibi luscū
introire in regnū dei. q̄m duos oculos hntem
mitti in gehennā ignis. ubi uermis eoꝝ nō mo
ritur. ⁊ ignis nō extinguit̄. Oīs enī igne
salietur. ⁊ oīs uictima sale salietur. Bonū ē
sal. Qđ si sal insulsū fuit in quo illud cōdietis?
Habete ī uob sal. ⁊ pacē habete inter uos.
X Et inde exurgēs uenit ī fines
iudee ultr̄ iordanē. ⁊ conueniūt iterū turbe
ad eū. ⁊ sicut cōsueuat iterū docebat illos. ⁊ ac
cedētes pharisei interrogabāt eū si licet uiro
uxorē dimittere temptantes eū. At ille rndēs
ait. Qđ uob p̄cepit moyses? Qui dixerūt. Moy
ses p̄misit libellū repudij scribe. ⁊ dimittere.
Quib; rndēs ihc ait. Ad duriciā cordis uri
scripsit uob p̄ceptū istud. Ab initio aūt creatu
re masculū ⁊ feminā fecit eos deus. ⁊ dixit. Pp̄ hoc
relinquet hō patrē ⁊ matrē. ⁊ adherebit uxo
ri sue. ⁊ erūt duo ī carne una. Itaq; iā nō sūt
duo s; una caro. Qđ ḡ deus cōiunxit hō nō sepa
ret. ⁊ in domo iterū discipli ei⁹ interrogauerūt.
⁊ ait ill'. Quicūq; dimiserit uxorē suā ⁊ aliā
duxerit adulteriū cōmisit sup̄ eā. ⁊ si uxor dimi
serit uirū suū ⁊ alij nupserit mechatur.
⁊ offerebāt illi puulos ut tangeret eos. Disci
puli aūt cōminabātur offerentib;. Quos cū
uidisset indigne tulit. ⁊ ait ill'. Sinite par
uulos uenire ad me ⁊ ne p̄hibueritis eos. Ta
lium ē enī regnū dei. Amen dico uob quisquis
nō receperit regnū dei uelut puulus nō intrabit
in illud. ⁊ cōplexans eos ⁊ ponēs man⁹ sup̄ illos
bndicebat eos. Et cū egress⁹ eēt in uia p̄
currēs quidā genu flexo āte eū. rogabat
eū dicēs. Magister bone quid faciā ut uitā ētnā
p̄cipiā. Ihc aūt dixit ei. Qđ me dicis bonū?
Nemo bon⁹ nisi sol⁹ deus. p̄cepta nosti. ne adul
teres. nec occidas. ne fureris. ne falsum
testimoniū dicas. ne fraudē feceris. Hono
ra patrē ⁊ matrē. At ille rndēs ait illi.

Magister oīa hec cōseruaui a iuuētute mea.
Ihc aūt intuit⁹ est eū. ⁊ dilexit eū. ⁊ dixit
ei. Unū tibi deest. Uade quecūq; hēs uende ⁊ da
paupib;. ⁊ habebis thesaurū in celo. ⁊ ueni
sequere me. Qui contristat⁹ in uerbo: abijt me
rens. Erat enī hns multas possessiōes. Et
circūspiciēs ait discipulis suis. Q̄m difficile
qui pecuniā hnt ī regnū dei introibūt.
Discipli aūt obstupescebāt in uerbis ei⁹. At ihc
rursus rndēs ait ill'. Filioli q̄m difficile ē
cōfidentes in pecunijs in regnū dei introire.
Facili⁹ est camelū p̄ foramē acus transire q̄
diuitē intrare ī regnū dei. Qui magis
admirabātur dicētes ad se ip̄os. ⁊ quis pōt
saluus fieri? ⁊ intuens illos ihc: ait ill'. Apd
hoīes īpossibile ē. s; nō apd deū oīa possibilia
sūt. ⁊ post cepit ei petr⁹ dicē. Ecce nos dimi
sim⁹ oīa ⁊ secuti sum⁹ te. Rndēs ihc ait.
Amē dico uob nemo ē qui reliquerit domū aut
fr̄s. aut sorores. aut patrē aut matrē. aut
filios. aut agros pp̄ me ⁊ pp̄ euāgeliū. q̄ nō
accipiat centies tm̄. Nūc in t̄pe hoc domos
fr̄s ⁊ sorores. ⁊ matres. ⁊ filios. ⁊ agros cū p̄
secutionib;. ⁊ in sclo futuro. uitam ētnam.
Multi aūt erūt p̄mi nouissimi. ⁊ nouissimi
p̄mi. Erāt aūt in uia ascendētes ierłmā. ⁊
p̄cedebat illos ihc. ⁊ stupebāt. ⁊ sequētes ti
mebāt. ⁊ assumēs iterū .xij. cepit illis ihc
dicē que essent ei euētura. Qa ecce ascēdim⁹
iherosolimā. ⁊ filius hoīs tradet̄ p̄ncipib;
sacerdotū. ⁊ scribis. ⁊ cōdēpnabūt eū morte. Et
tradēt eū gentib;. ⁊ illudēt ei. ⁊ spuēt eū.
⁊ flagellabūt eū. ⁊ interficiēt eū. ⁊ tertia die
resurget. ⁊ accedūt ad eū iacob⁹ ⁊ iohēs fi
lij zebedei dicētes. Magister uolum⁹ ut qđcū
q; petierim⁹ facias nob. At ille dix̄ eis. Quid
uultis ut faciā uob. ⁊ dixerūt. Da nob ut un⁹
ad dexterā tuā. ⁊ ali⁹ ad sinistrā tuā sede
am⁹ in glīa tua. Ihc aūt ait eis. Nescitis qđ
petatis. Potestis bibe calicē quē ego bibi
turus sū? Aut bapt̄o quo ego baptizor bap
tizari? At illi dixerūt ei. Possum⁹. Ihc aūt
ait illis. Calicē quidē quē ego bibo bibetis.
⁊ bapt̄o quo ego baptizor baptizabimini. Se
dere aūt ad dexterā meā uł sinistrā nō est
meū dare uob. s; quib; paratū est. Audien
tes .x. indignati sūt de iacobo ⁊ iohē. Ihc
aūt uocans eos ait ill'. Scitis q̄ hij qui ui
dentur p̄ncipari gentib; dñantur eis. Et
p̄ncipes eoꝝ potestatē hnt ip̄oꝝ. Nō ita ē
aūt in uob. S; quicūq; uoluerit fieri maior

erit minister uester. & quicumq; uoluerit in uobis
primus ee: erit omnium seruus. Nam & filius hominis non
uenit ut ministraretur ei. sed ut ministraret:
& daret animam suam redemptionem pro multis. Et ue-
niunt iericho. Et proficiscente eo de iericho.
& discipulis eius. & plurima multitudine filius
thimei bartimeus cecus sedebat iuxta uiam
mendicans. Qui cum audisset quia ihesus nazarenus est.
cepit clamare & dicere. Ihesu fili dauid miserere
mei. Et stans ihesus iussit eum uocari. Et uoca-
uerunt cecum dicentes ei. Animequior esto. Surge
quia uocat te. Qui proiecto uestimento suo exili-
ens uenit ad eum. Et respondens ihesus dixit ei. Quid
tibi uis faciam? Cecus dixit ei. Raboni ut ui-
deam. Ihesus autem dixit ei. Vade. Fides tua te
saluum fecit. Et confestim uidit. & sequebatur eum in uia.

XI Et cum appropinquarent ierosolimo
& bethanie ad montem oliueti. mittit duos
ex discipulis suis. & ait illis. Ite in castellum quod contra
uos est. & statim introeuntes illuc inuenietis pul-
lum ligatum. super quem nemo adhuc hominum
sedit. Soluite & adducite illum. Et si quis uobis aliquid
dixerit quid facitis? dicite quia domino necessarius
est. & continuo illum dimittet huc. Et abeuntes in-
uenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in bi-
uio. & soluunt eum. Et quidam de illic stantibus di-
cebant illis. Quid facitis soluentes pullum? Qui dixe-
runt illis sicut preceperat dominus. & dimiserunt eis. Et addu-
xerunt pullum ad ihesum. & inposuerunt illi uestimen-
ta sua. & sedit super eum. Multi autem strauerunt ues-
timenta sua in uia. Alii autem cedebant frondes
de arboribus & sternebant in uia. Et qui preibant
& qui sequebantur clamabant dicentes. Osanna bene-
dictus qui uenit in nomine domini. Benedictum quod uenit
regnum patris nostri dauid osanna in excelsis. Et introi-
uit ierosolimam in templum. Et circumspectis omnibus
cum iam uespera esset hora exiit in bethaniam cum
.xii. Et alia die cum exiret a bethania esuriit.
Cumque uidisset a longe ficum habentem folia uenit
si quid forte inueniret in ea. Et cum uenisset ad
eam. nil inuenit preter folia. Non enim erat tempus
ficorum. Et respondens dixit ei. Iam non amplius in eternum
ex te quisquam fructum manducet. Et audiebant
discipuli eius. & ueniunt ierosolimam. Et cum introis-
sent in templum cepit eicere uendentes & ementes de
templo. & mensas nummulariorum & cathedras uen-
dentium columbas euertit. Et non sinebat ut quisquam
transferret uas per templum. & docebat eos dicens.
Nonne scriptum est. domus mea. domus orationis uo-
cabitur cunctis gentibus? Vos autem fecistis illam
speluncam latronum. Quo audito principes sacer-
dotum & scribe querebant quomodo eum perderent. Ti-
mebant enim eum quoniam uniuersa turba admira-
batur super doctrina eius. Et cum uespera esset facta egre-
diebatur de ciuitate. Et cum mane transirent
uiderunt ficum aridam factam a radicibus. Et recorda-
tus petrus dixit ei. Rabbi ecce ficus cui male-
dixisti aruit. Et respondens ihesus ait illis. Habete
fidem dei. Amen dico uobis quia quicumque dixerit huic
monti tollere & mittere in mare. & non hesita-
uerit in corde suo. sed crediderit quodcumque dixerit fiet
ei. Propterea dico uobis omnia quecumque orantes petitis
credite quia accipietis. & euenient uobis. Et cum stabi-
tis ad orandum dimittite. si quid habetis aduersus aliquem
ut & pater uester qui in celis est dimittat uobis pecca-
ta uestra. Quod si uos non dimiseritis nec pater uester qui
in celis est dimittet uobis peccata uestra. Et ueniunt
rursum ierosolimam. & cum ambularet in templo accedunt
ad eum summi sacerdotes. & scribe. & seniores. & dicunt
illi. In qua potestate hec facis? & quis dedit tibi
hanc potestatem ut ista facias? Ihesus autem respondens
ait illis. Interrogabo uos & ego unum uerbum. & respon-
dete mihi. & dicam uobis in qua potestate hec faciam.
Baptismus iohannis de celo erat an ex hominibus?
Respondete mihi. At illi cogitabant secum dicentes. Si
dixerimus e celo dicet. quare ergo non credidistis ei?
Si dixerimus ex hominibus: timemus populum. Omnes enim
habebant iohannem. quia uere propheta esset. Et respondentes dicunt
ihesu. Nescimus. Et respondens ihesus ait illis. Neque ego
dico uobis in qua potestate hec facio. XII

Et cepit illis parabolice loqui. Vineam pastinauit
homo. circumdedit sepem & fodit lacum. & edificauit
turrim. & locauit eam agricolis. & peregre profectus est.
Et misit ad agricolas in tempore seruum. ut acciperet
ab agricolis de fructu uinee. Qui apprehensum eum
ceciderunt. & dimiserunt eum uacuum. Et iterum misit ad
illos alium seruum. & illum in capite uulnerauerunt:
& contumeliis affecerunt. Et rursum alium misit. &
illum occiderunt. & plures alios quosdam cedentes. Adhuc
ergo unum habens filium carissimum. & illum misit ad
illos nouissimum dicens. quia forte reuerebuntur filium
meum. Coloni autem dixerunt ad inuicem. Hic est heres.
Venite occidamus eum. & nostra erit hereditas. Et
apprehendentes eum occiderunt. & eiecerunt extra uineam.
Quid ergo faciet dominus uinee. ueniet & perdet colo-
nos. & dabit uineam aliis. Nec scripturam hanc
legistis? Lapidem quem reprobauerunt edificantes
hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud
& est mirabile in oculis nostris? Et querebant eum tenere.
& timuerunt turbam. Cognouerunt enim quoniam ad eos
parabolam hanc dixerit. & relicto eo abierunt. Et
mittunt ad eum quosdam ex phariseis & herodianis

ut eũ caperent in ũbo. Q̃ uenientes dicũt ei.
Magr̃ scim⁹ q̃ uerax es. ⁊ nõ curas quẽq̃m.
Nec enĩ uides in faciẽ hoĩs. s; in ũitate
uiã dei doces. Licet censũ dari cesari an
nõ dabim⁹? Qui sciẽs ũsutiã eor̃ ait illis.
Q̃d me temptatis? Afferte m̃ denariũ ut ui
deam. At illi attulerũt ei. ⁊ ait ill'. Cui⁹ est
imago hec ⁊ ĩscriptio? Dicũt ei. Cesaris.
Rn̄dens aũ ihc ait ill'. Reddite ḡ que sunt
cesaris cesari. ⁊ q̃ sũt dei deo. Et mirabãtur
sr̄ eũ. ⁊ uenerũt ad eũ saducei q̃ dĩũt re
surrectionẽ nõ eẽ. ⁊ interrogabãt eũ dicẽtes.
Magr̃ moyses nob̃ scripsit ut si cui⁹ fr̃ mor
tu⁹ fũit ⁊ dimiserit uxorẽ ⁊ filios nõ reli
q̃rit. accipiat fr̃ ei⁹ uxorẽ ipsi⁹. ⁊ resuscitet
semẽ frĩs sui. Septẽ ergo frẽs fuerũt. ⁊ prim⁹
cepit uxorẽ. ⁊ mortu⁹ est nõ relicto semi̇e.
⁊ secũs accepit eã. ⁊ mortu⁹ est. nec iste re
liquit semẽ. ⁊ tci⁹ similit̃. ⁊ acceperunt eam
similit̃. vii. ⁊ nõ reliquerũt semẽ. Nouissima
oĩum mortua ẽ mulier. In resurrectiõe ḡ
cũ resurrexerint cui⁹ de his erit uxor? Sep
tẽ enĩ habuerũt eã. ⁊ rn̄dens ihc ait illis.
Nõne ideo erratis nesciẽtes scripturas neq; uir
tutẽ. Cũ enĩ a mortuis resurrexerint neq;
nubent neq; nubentur. s; erũt sicut angli dei in
celis. De mortuis aũ q̃d resurgũt nõ legistis
in libro moysi sr̃ rubũ. quomodo illi dixerit
ds̄ dicẽs. Ego sũ ds̄ abraha. ⁊ ds̄ ysaac. ⁊ ds̄
iacob. nõ est ds̄ mortuor̃ s; uiuẽtiũ. Vos ḡ
multũ erratis. ⁊ accessit un⁹ de scribis
qui audierat illos cõquirẽtes. ⁊ uidẽs q̃m bn̄
ill' rn̄dit. Interrogauit eũ q̃d oĩũ eẽt p̃mũ
mãdatũ. Rn̄dit ei q̃d p̃mũ oĩũ mãdatũ ẽ.
Audi isrl' dñs ds̄ tu⁹ ds̄ un⁹ est. ⁊ diliges do
minũ dm̄ tuũ ex toto corde tuo. ⁊ ex tota
aĩa tua. ⁊ ex tota mẽte tua. ⁊ ex tota ũtute
tua. h' est p̃mũ mãdatũ. Scd̃m aũ simile est
huic. Diliges proximũ tuũ tanq̃ te ipm̃. Ma
ius hor̃ aliud mãdatũ nõ est. ⁊ ait illi scri
ba. Bene magr̃ in ũitate dixisti. q̃ un⁹ est
ds̄. ⁊ nõ est ali⁹ p̃ter eũ. ut diligatur ex toto
corde. ⁊ ex tota mẽte. ⁊ ex toto intellu. ⁊ ex to
ta aĩa. ⁊ ex tota fortitudine. ⁊ diligẽe proxĩm
tanq̃ se ipm̃. mai⁹ est oĩb; holocaustomati
bus. ⁊ sacrificiis. Ihc aũ uidẽs q̃d sapienẽ
rn̄disset dix̃ illi. Nõ longe es a regno dei.
⁊ nemo iã audebat eũ interrogare. ⁊ rn̄dẽs
ihc dicebat docẽs in tẽplo. Quom̃ dicũt scri
be xp̃m filiũ eẽ dd̃. cui ipse dd̃ dicebat i
sp̃u scõ. Dixit dñs dño meo sede a dextris
meis. donec ponã inimicos tuos scabellũ
pedũ tuor̃. Ipse ḡ dd̃ dicit eũ dñm ⁊ unũ
est fili⁹ ei⁹? ⁊ multa turba libẽter eũ au
diebat. ⁊ dicebat eis in doctrina sua. Caue
te a scribis q̃ uolũt in stolis ãbulare. ⁊ salu
tari in foro. ⁊ in p̃mis cathedris sede in
sinagogis. ⁊ p̃mos recubit⁹ in cenis. Qui
deuorãt domos uiduar̃. sub obtentu plixe
orõnis. hii accipiũt plixi⁹ iudiciũ. Et sedẽs
ihc cõt gazophylaciũ aspiciebãt quomodo
turba iactaret es ĩ gazophylaciũ. ⁊ multi
diuites iactabãt multa. Cũ uenisset aũt
una uidua paup̃ misit duo minuta q̃d ẽ
q̃drans. ⁊ cõuocãs discip'los suos ait illis.
Amẽ dico uob̃ q̃m uidua h' paup̃ pl⁹ oĩb' misit
qui miserũt in gazophylaciũ. Oms̃ enĩ ex eo
q̃d h'undabat ill' miserũt. h' uõ de penuria
sua oĩa q̃ hũit misit totũ uictũ suum. XIII
Et cũ egrederetur de tẽplo
ait illi un⁹ ex discipulis suis. Magr̃ aspi
ce quales lapides q̃les structure. ⁊ rn̄
dẽs ait illi. Vides has oẽs magnas edificatiões.
Nõ relinquetur lapis sr̃ lapidẽ qui nõ destru
atur. ⁊ cũ sederet ĩ mõte oliueti cõtra tẽplum
interrogabãt separatĩ eũ petrus. ⁊ iacob'.
⁊ iohẽs. ⁊ andreas. Dic nob̃ q̃n h' fient ⁊ quod
signũ q̃n h' oĩa incipient cõsũmari. ⁊ rn̄
dens ihc cepit ill' dicẽ. Videte ne q̃s uos se
ducat. Multi enĩ uenient in noĩe meo dicẽ
tes q̃ ego sũ. ⁊ seducẽt multos. Cũ aũ audi
eritis bella ⁊ oppiniones bellor̃ ne timu
eritis. Oportet enĩ h' fieri. s; nõ dũ statĩ finis.
Exurget enĩ gens sr̃ gentẽ. ⁊ regnũ sr̃ regnũ.
⁊ erũt teremot' p̃ loca. fames. Initiũ dolo
rũ h'. Videte aũ uosmet ip̃os. Tradẽt enĩ
uos in cõsiliis. ⁊ in sinagogis uapulabitis.
⁊ aũ reges ⁊ p̃sides stabitis p̃p̃ me ĩ testimo
niũ ill'. ⁊ in oẽs gẽs p̃mũ oportet p̃dicari
euãgliũ. ⁊ cũ duxerint uos tradẽtes nolite
p̃cogitare quid loquimini. S; q̃d datũ fuerit
uob̃ in illa hora. id loquimini. Nõ enĩ uos
estis loquẽtes. s; sp̃c scs̃. Tradet aũ fr̃ fr̃m
ĩ mortẽ. ⁊ p̃r filiũ. Consurgẽt filii in pa
rentes. ⁊ morte eos afficiẽt. ⁊ eritis odio oĩb'
p̃p̃ nomẽ meũ. Q̃ aũ sustinuerit ĩ finẽ hic
saluus erit. Cũ aũ uideritis abhoĩationem
desolatiõis stantẽ ũ nõ debet. q̃ legit i
telligat. tũc q̃ in iudea sũt fugiãt ĩ mõ
tẽ. ⁊ qui sup̃ tectũ ne descẽdat in domũ
nec introeat ut tollat q̃d de domo sua. et
q̃ in agro erit nõ reũtat retro tollere

vestimentum suum. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate vero ut in hyeme non fiant. Erunt autem dies illi tribulationis tales, quales non fuerunt ab initio creature quam condidit deus usque nunc, neque fient. Et nisi abbreviasset dominus dies, non fuisset salva omnis caro. Sed propter electos quos elegit breviavit dies. Et tunc si quis vobis dixerit: ecce hic est christus, ecce illic, ne credideritis. Exurgent enim pseudochristi et pseudoprophete, et dabunt signa et prodigia, et portenta ad seducendos, si fieri potest, etiam electos. Vos ergo videte: ecce predixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur, et luna non dabit splendorem suum, et stelle celi erunt decidentes, et virtutes que sunt in celis movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute magna et gloria. Et tunc mittet angelos suos, et congregabit electos suos a quatuor ventis, a summo terre usque ad summum celi. A ficu autem discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit, et nata fuerint folia, cognoscitis quia in proximo est estas. Sic et vos cum videritis hec fieri, scitote quod in proximo sit in hostiis. Amen dico vobis quoniam non transibit generatio ista donec omnia fiant. Celum et terra transibunt, verba autem mea non transient. De die autem illa vel hora nemo scit, neque angeli in celo, neque filius nisi pater. Videte, vigilate et orate; nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam, et dedit servis suis potestatem cuiusque operis, et ianitori precepit ut vigilet. Vigilate ergo; nescitis enim quando dominus domus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane; ne cum venerit repente inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico omnibus dico: vigilate.

XIIII Erat autem pascha et azima post biduum. Et querebant summi sacerdotes et scribe quomodo eum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Et cum esset Bethanie in domo Simonis leprosi et recumberet, venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati preciosi, et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos et dicentes: Ut quid perditio hec unguenti facta est? Poterat enim unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis et dari pauperibus. Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit: Sinite eam. Quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum, et cum volueritis potestis illis benefacere; me autem non semper habetis. Quod habuit hec fecit: prevenit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis, ubicumque predicatum fuerit evangelium hoc in universo mundo, et quod fecit hec narrabitur in memoriam eius. Et Iudas Scariothis unus de duodecim abiit ad summos sacerdotes ut proderet eum illis. Qui audientes gavisi sunt, et promiserunt pecuniam se daturos. Et querebat quomodo eum oportune traderet. Et prima die azimorum quando pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus et paremus tibi comedere pascha? Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis: Ite in civitatem, et occurret vobis homo lagenam aque baiulans; sequimini eum. Et quocumque introierit dicite domino domus quia magister dicit: Ubi est refectio mea ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse demonstrabit vobis cenaculum grande stratum, et illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius, et venerunt in civitatem, et invenerunt sicut dixerat illis, et paraverunt pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim. Et discumbentibus eis et manducantibus ait Ihesus: Amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me, qui manducat mecum. At illi ceperunt contristari et dicere singillatim: Numquid ego? Et ait illis: Unus ex duodecim qui intingit manum mecum in catino. Et filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo. Ve autem homini illi per quem tradetur. Bonum erat illi si natus non fuisset homo ille. Et manducantibus illis accepit Ihesus panem, et benedicens fregit et dedit eis et ait: Sumite, hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias agens dedit eis, et biberunt ex eo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis novi testamenti qui pro multis effundetur. Amen dico vobis quod iam non bibam de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam novum in regno dei. Et hymno dicto exierunt in montem Olivarum. Et ait illis Ihesus: Omnes vos scandalizabimini in me in nocte ista, quia scriptum est: Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis. Sed postquam resurrexero precedam vos in Galileam. Petrus autem ait ei: Et si omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Et ait illi Ihesus: Amen dico tibi quia tu hodie in hac nocte priusquam gallus bis vocem dederit ter me negabis. At ille amplius loquebatur: Et si oportuerit me simul commori tecum, non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant. Et veniunt in predium cui nomen Gethsemani. Et ait discipulis suis: Sedete hic donec orem.

Et assumit petrũ ⁊ iacobũ ⁊ iohẽm secũ.
⁊ cepit pauere ⁊ tedere. ⁊ ait illis. Tristis est aĩa
mea usq; ad mortẽ. Sustinete hic ⁊ uigilate
mecũ. ⁊ cũ processisset paululũ procidit sup̃ trã.
⁊ orabat. ut si fi posset. transiret ab eo hora. ⁊
dixit. Abba pater. oĩa possibilia sunt t. trans
fer calicẽ hunc a me. Sʒ nõ qđ ego uolo sʒ qđ
tu. ⁊ uenit ⁊ inuenit eos dormientes. ⁊ ait pe
tro. Simon dormis? Nõ potuisti una hora ui
gilare mecũ? Vigilate ⁊ orate ut nõ intre
tis in temptationẽ. Spc quidẽ promptus est caro
aũ infirma. Et iterũ abiens eundẽ sermo
nẽ orauit dicẽs. ⁊ reuersus denuo inuenit eos
dormientes. Erant enĩ oculi eorũ grauati. ⁊ ignora
bant qđ responderent ei. ⁊ uenit tercio ⁊ ait illis.
dormite iã ⁊ requiescite. Sufficit. Venit hora.
Ecce filius hoĩs tradetur in manus peccatorũ. Sur
gite. eamus. Ecce q̃ me tradet prope est. ⁊ ad
huc eo loquente. uenit iudas scarioth unus
ex. xii. ⁊ cũ illo turba multa cũ gladiis
⁊ lignis. a summis sacerdotibus ⁊ scribis. ⁊ senio
ribus. Dederat aũ traditor signũ eis dicens.
Quemcumq; osculatus fuero ipse ẽ tenete eũ. ⁊
ducite caute. ⁊ cũ uenisset statĩ accedens ad
eũ ait. Rabbi. ⁊ osculatus est eũ. At illi ma
nus iniecerunt in eũ. ⁊ tenuerunt eũ. Vnus aũ
quidã de circumstantibus educens gladiũ percus
sit seruũ summi sacerdotis. ⁊ amputauit illi au
riculã. ⁊ respondens ihc ait illis. Tamquam ad la
tronẽ existis cũ gladiis ⁊ lignis comprehendere
me? Cotidie enĩ erã apud uos docens in templo
⁊ nõ me tenuistis. Sʒ ut adimpleantur scriptu
re. Tunc discipuli eius relicto eo oẽs fugerunt. Ad
olescens aũ quidã sequebatur eũ amictus sin
done sup̃ nudo. ⁊ tenuerunt eũ. At ille relicta
sindone nudus profugit ab eis. ⁊ adduxerunt
ihm ad summum sacerdotẽ. ⁊ conuenerunt in unũ
oẽs sacerdotes ⁊ scribe. ⁊ seniores. Petrus autẽ
a longe secutus est eũ usq; intro in atrium
summi pontificis. ⁊ sedebat cũ ministris. ⁊
calefaciebat se ad ignẽ. Summi uero sacerdotes
⁊ omne conciliũ querebant testimoniũ aduersũ
ihm ut eũ morti traderent. nec inueniebant.
Multi enĩ falsũ testimoniũ dicebant aduer
sus eũ. ⁊ conuenientia testimonia nõ erant. ⁊ qui
dã surgentes falsũ testimoniũ ferebant ad
uersus eũ dicentes. Quoniã nos audiuimus eũ di
centẽ. Ego dissoluã templũ hoc manufactũ.
⁊ post triduũ aliud nõ manufactũ edifica
bo. ⁊ nõ erat conueniens testimoniũ illorũ.
⁊ exurgens summus sacerdos in mediũ interro
gauit ihm dicens. Nõ respondes quicquã ad ea
que tibi obiciuntur ab his? Ille aũ tacebat.
⁊ nichil respondit. Rursus summus sacerdos inter
rogauit eũ ⁊ dixit ei. Tu es xpc filius dei bene
dicti. Ihc aũ dixit ei. Ego sũ. ⁊ uidebitis fi
liũ hoĩs a dextris sedentẽ uirtutis ⁊ uenien
tẽ cũ nubibus celi. Summus aũ sacerdos scin
dens uestimenta sua ait. Quid adhuc desideramus
testes? Audistis blasphemiã. Quid uobis uidetur?
Qui oẽs condempnauerunt eũ esse reũ mortis. ⁊ ce
perunt quidã conspuere in eũ. ⁊ uelare faciẽ eius
⁊ colaphis eũ cedere ⁊ dicere ei. Prophetiza. ⁊ minis
tri alapis eũ cedebant. ⁊ cũ esset petrus in atrio
deorsum. uenit una ex ancillis summi sacerdotis.
⁊ cũ uidisset petrũ calefacientẽ se aspiciens eũ
ait. ⁊ tu cũ ihu nazareno eras. At ille negauit
dicens. Neq; scio neq; noui qđ dicas. ⁊ exiuit fo
ras ante atriũ. ⁊ gallus cantauit. Rursus autẽ
cũ uidisset eũ ancilla. cepit dicere circumstantibus
quia hic ex illis est. At ille iterũ negauit ⁊ post
pusillũ rursũ qui astabant dicebant petro.
Vere ex illis es nã ⁊ galileus es. Ille aũ cepit
anathematizare ⁊ iurare quia nescio hoĩem is
tũ quẽ dicitis. ⁊ statĩ iterũ gallus cantauit.
Et recordatus est petrus uerbi qđ dixerat ei ihc prius
quã gallus cantet bis ter me negabis. ⁊ cepit flere.
Et confestim mane consiliũ facientes XV
summi sacerdotes cũ senioribus ⁊ scribis. ⁊ uni
uerso concilio: uincientes ihm duxerunt. ⁊ tra
diderunt pilato. ⁊ interrogauit eũ pilatus. Tu es
rex iudeorũ? At ille respondens ait illi. Tu dicis.
⁊ accusabant eũ summi sacerdotes in multis. Pilatus
aũ rursus interrogauit eũ dicens. Nõ respondes
quicquã. Vide in quantis te accusant. Ihc
aũ amplius nil respondit. ita ut miraretur pilatus.
Per diem aũ festũ solebat dimittere illis unũ
ex uinctis quemcumq; petissent. Erat aũ qui di
cebatur barrabas qui cũ sediciosis uinc
tus erat. ⁊ qui in seditione fecerat homicidiũ. Et cũ
ascendisset turba cepit rogare sicut semper faci
ebat illis. Pilatus aũ respondit eis ⁊ dixit. Vultis
dimittã uobis regem iudeorũ. Sciebat enĩ
qđ per inuidiã tradidissent eũ summi sacerdotes.
Pontifices aũ concitauerunt turbã ut magis
barrabã dimitteret eis. Pilatus aũ iterum respon
dens ait illis. Quid ergo uultis faciã regi iudeorũ?
At illi iterũ clamauerunt crucifige eũ. Pila
tus aũ dicebat eis. Quid enĩ mali fecit? At
illi magis clamabant. Crucifige eũ. Pilatus
aũ uolens satisfacere populo dimisit illis barra
bam. ⁊ tradidit eis ihm flagellis cesum.

ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum
intro in atrium pretorii. et convocant totam cohortem.
et induunt eum purpura. et imponunt ei plecten
tes spineam coronam. et ceperunt salutare eum.
Ave rex iudeorum. et percutiebant caput eius ha
rundine. et conspuebant eum. et ponentes genua
adorabant eum. Et postquam illuserunt ei exuerunt
illum purpura. et induerunt illum vestimentis suis.
et educunt eum ut crucifigerent illum. Et angari
averunt quempiam pretereuntem de villa Cyrenem A
lexandri et Rufi. ut tolleret crucem eius. Et perdu
cunt eum in golgotha locum quod interpretatum est
calvarie locus. et dabant ei bibere vinum murra
tum et non accepit. Et crucifigentes eum diviserunt
vestimenta sua mittentes sortem super eis quis quod
tolleret. Erat autem hora tertia. et crucifixerunt
eum. Et erat titulus cause eius inscriptus Rex iude
orum. Et cum eo crucifigunt duos latrones. unum
a dextris. et unum a sinistris eius. Et impleta est
scriptura que dicit. Et cum iniquis deputatus est.
Et pretereuntes blasphemabant eum moventes
capita sua. et dicentes. Vah qui destruis templum
dei. et in tribus diebus reedificas illud. Salvum fac
temet ipsum descendens de cruce. Similiter et summi
sacerdotes illudentes ad alterutrum cum scribis dice
bant. Alios salvos fecit. se ipsum non potest salvum
facere. Christus rex israel descendat nunc de cruce ut
videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi
erant conviciabantur ei. Et facta hora sexta. tene
bre facte sunt super totam terram. usque in horam no
nam. Et hora nona exclamavit ihesus voce ma
gna dicens. Heloy. heloy. lamazabathani.
quod est interpretatum deus meus. deus meus. ut quid dere
liquisti me. Et quidam de circumstantibus au
dientes dicebant. Ecce heliam vocat iste. Cur
rens autem unus et implens spongiam aceto. circum
ponensque calamo potum dabat ei dicens. Si
nite videamus si veniat helias ad deponendum
eum. Ihesus autem emissa voce magna expiravit.
et velum templi scissum est in duo a summo usque de
orsum. Videns autem centurio qui ex adverso stabat
quia sic clamans expirasset ait. Vere hic ho
filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe
aspicientes. inter quas erat maria magdalene.
et maria iacobi minoris. et ioseph mater et sa
lome. Et cum esset in galilea sequebantur eum. et
ministrabant ei. et alie multe que simul ascen
derant cum eo in ierusalem. Et cum iam sero esset
factum quia erat parasceve quod est ante sabbatum
venit ioseph ab arimathia nobilis decurio
qui et ipse erat expectans regnum dei. et au
dacter introivit ad pilatum. et petiit corpus ihesu.
pilatus autem mirabatur si iam obisset. et accersito
centurione. interrogavit eum si iam mortuus
esset. Et cum cognovisset a centurione. donavit
corpus ihesu. Ioseph autem mercatus sindonem. et de
ponens eum involvit sindone. et posuit eum
monumento quod erat excisum in petra. et ad
volvit lapidem ad hostium monumenti. Ma .F. p.
ria autem magdalene et maria ioseph aspi
ciebant ubi poneretur. Et cum transisset sabba XVI
tum maria magdalene. et maria iacobi et
salome emerunt aromata ut venientes un
gerent ihesum. Et valde mane una sabbatorum veni
unt ad monumentum. orto iam sole. Et dicebant
ad invicem. Quis revolvet lapidem ab ostio mo
numenti. Et respicientes viderunt revolutum lapi
dem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes
in monumentum viderunt iuvenem sedentem in dex
tris coopertum stola candida et obstupuerunt. Qui
dicit illis. Nolite expavescere. Ihesum queritis naza
renum crucifixum. surrexit non est hic. Ecce locus
ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et petro
quia precedet vos in galileam. Ibi eum videbitis
sicut dixit vobis. At ille exeuntes fugerunt de mo .F.
numento. Invaserat enim eas pavor et tremor.
et nemini quicquam dixerunt. Timebant enim. Surgens
autem ihesus mane prima sabbati apparuit primo
marie magdalene de qua eiecerat vii. demo
nia. Illa vadens nuntiavit hiis qui cum eo erant lu
gentibus et flentibus. At illi audientes quia vive
ret. et visus esset ab ea non crediderunt. Post hec autem
duobus ex eis ambulantibus apparuit in alia ef
figie euntibus in villam. Et illi euntes nunti
averunt ceteris. nec illis crediderunt. Novissi
me autem recumbentibus illis .xi. apparuit illis .p.
ihesus et exprobravit incredulitatem eorum et duritiam
cordis. quia hiis qui viderant eum resurrexisse non
crediderunt. Et dixit eis. Euntes in mundum uni
versum predicate evangelium omni creature. Qui cre
diderit et baptizatus fuerit salvus erit.
Qui vero non crediderit condempnabitur.
Signa autem eos qui crediderint hec sequentur.
In nomine meo demonia eicient linguis lo
quentur novis. serpentes tollent. Et si mor
tiferum quid biberint non eos nocebit. Super
egros manus imponent et bene habebunt. Et dominus quidem
ihesus postquam locutus est eis assumptus est
in celum et sedet a dextris dei. Illi autem
profecti predicaverunt ubique domino coope
rante et sermonem confirmante sequen
tibus signis. Explicit marcus evangelista. .F.

Lucas syrus natione Incipit prologus
antiochensis arte medicus. Lucas evangelista
discipulus apostolorum paulum secutus postea usque
ad confessionem eius serviens deo sine
crimine. Nam neque uxorem umquam
habens neque filios lxxiiii annorum obiit
in bithynia plenus spiritu sancto. Qui cum
iam edita essent evangelia per matheum quidem
in iudea per marchum autem in ytalia sancto
instigante spiritu in achaie partibus hoc scrip-
sit evangelium significans etiam ipse in prin-
cipio ante alia esse descripta. Cui extra ea que
ordo evangelice dispositionis ex-
poscit ea maxime necessitas
laboris fuit ut primum grecis
fidelibus omni prophetatione ven-
turi in carnem dei christi manifestata huma-
nitas ne iudaicis fabulis attenti in solo
legis desiderio tenerentur ut ne hereticis fabu-
lis et stultis sollicitationibus seducti exciderent
a veritate elaboraret. Dehinc ut in prin-
cipio evangelii iohannis nativitate presumpta est
evangelium scriberet et in quo electus scriberet
indicaret contestans in se completa esse que ab aliis
essent inchoata. Cui ideo post baptismum filii dei
a perfectione generationis in christo implete et repe-
tende a principio nativitatis humane po-
testas permissa est ut requirentibus demonstraret
in quo apprehendens erat per nathan filium david in-
troitu recurrentis in deum generationis admis-
so indisparabilis dei ut predicans hominibus christum su-
um opus perfecti hominis redire in se per
filium faceret qui per david patrem venientibus iter
prebebat in christo. Cui luce non inmerito etiam scri-
bendorum actuum apostolicorum potestas in ministe-
rio datur ut deo in deum pleno et filio pro-
ditionis extincto oratione ab ipsis apostolis facta
sorte electionis numerus compleretur. Sicque pau-
lus consummationem apostolicis actibus daret quem
diu contra stimulum recalcitrantem dominus ele-
gisset. Quod legentibus ac requirentibus deum et si
per singula expediri a nobis utile fuerat sci-
ens quod operantem agricolam oportet primum
de fructibus suis edere. vitavimus publi-
cam curiositatem ut non tam volentibus deum de-
monstrare videremur quam fastidientibus prodere.

Quoniam Incipit alius prologus
quidem multi conati sunt ordina-
re narrationes que in nobis complete
sunt rerum sicut tradiderunt nobis qui
ab initio ipsi viderunt et ministri
fuerunt sermonis. visum est et mihi assecu-
to omnia a principio diligenter ex ordine tibi
scribere optime theophile ut cognoscas
eorum verborum de quibus eruditus es veritatem.
Explicit prologus. Incipit lucas evangelista

Fuit in diebus
herodis regis iudee sacerdos
quidam nomine zacharias de
vice abia et uxor illius de fi-
liabus aaron et nomen eius he-
lisabeth. Erant autem iusti ambo
ante deum incedentes in omnibus
mandatis et iustificationibus
domini sine querela. Et non erat illis filius
eo quod esset helisabeth sterilis et ambo pro-
cessissent in diebus suis. Factum est autem cum
sacerdotio fungeretur zacharias in ordi-
ne vicis sue ante deum secundum consuetudinem
sacerdotii sorte exiit ut incensum poneret
ingressus in templum domini et omnis multitudo
populi erat orans foris hora incensi. Ap-
paruit autem illi angelus domini stans a dex-
tris altaris incensi. Et zacharias tur-
batus est videns et timor irruit super eum.
Ait autem ad illum angelus. Ne timeas za-
charia quoniam exaudita est deprecatio tua
et helisabeth uxor tua pariet tibi filium
et vocabis nomen eius iohannem et erit gaudium tibi
et exultatio et multi in nativitate eius gau-
debunt. Erit enim magnus coram domino vinum et
siceram non bibet et spiritu sancto replebitur adhuc
ex utero matris sue et multos filiorum israel con-
vertet ad dominum deum ipsorum et ipse precedet ante illum
in spiritu et virtute helie ut convertat corda pa-
trum in filios et incredulos ad prudentiam ius-
torum parare domino plebem perfectam. Et di-
xit zacharias ad angelum. Unde hoc sciam
Ego enim sum senex et uxor mea processit in
diebus suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego
sum gabriel qui asto ante deum et missus sum
loqui ad te et hec tibi evangelizare. Et ecce e-
ris tacens et non poteris loqui usque in diem quo
hec fiant pro eo quod non credidisti verbis me-
is que implebuntur in tempore suo. Et erat plebs
expectans zachariam et mirabantur quod
tardaret ipse in templo. Egressus autem non pote-
rat loqui ad illos et cognoverunt quod visionem
vidisset in templo et ipse erat innuens illis et
permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt
dies officii eius abiit in domum suam. Post
hos autem dies concepit elisabeth uxor eius et

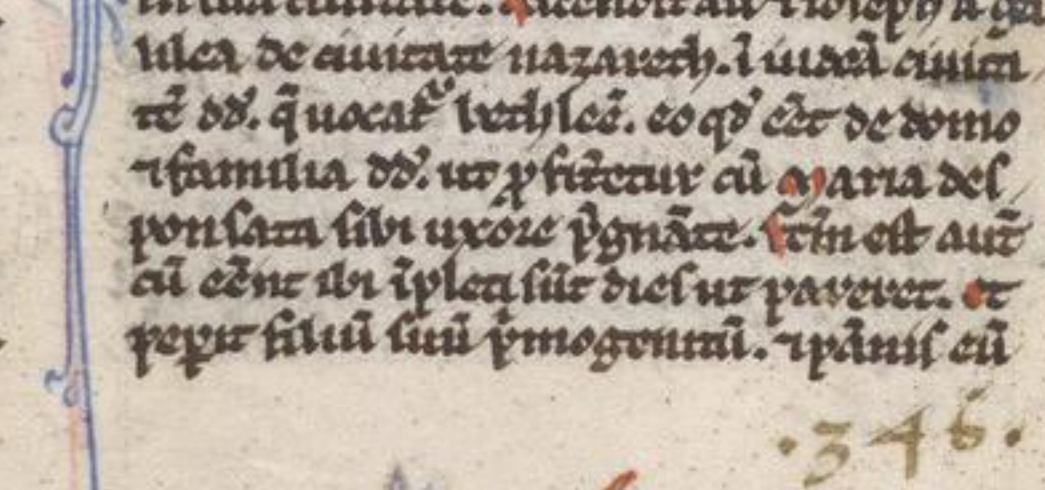
occultabat se mensibus quinque dicens. Quia sic fe
cit michi dominus in diebus quibus respexit auferre
obprobrium meum inter homines. In mense autem sexto
·p· Missus est angelus gabriel a deo in civitatem gali
lee cui nomen nazareth ad virginem desponsa
tam viro cui nomen erat ioseph de domo david
et nomen virginis maria. Et ingressus angelus ad
eam dixit. Ave gratia plena dominus tecum. benedicta
tu in mulieribus. Que cum audisset turbata
est in sermone eius et cogitabat qualis esset ista
salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas maria
invenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in
utero. et paries filium. et vocabis nomen eius ihesum. hic
erit magnus et filius altissimi vocabitur. Et dabit
illi dominus deus sedem david patris eius et regnabit in
domo iacob in eternum. et regni eius non erit finis.
Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fiet is
tud quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus
dixit ei. Spiritus sanctus superveniet in te. et virtus altis
simi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te
sanctum vocabitur filius dei. Et ecce elisabeth cogna
ta tua et ipsa concepit filium in senectute sua.
et hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis quia non
erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem
maria. Ecce ancilla domini. fiat michi secundum verbum tuum.
·p ·F Et discessit ab illa angelus. Exurgens autem maria
in diebus illis abiit in montana cum festinatione
in civitatem iuda. Et intravit in domum zacharie.
et salutavit elisabeth. Et factum est ut audivit
salutationem marie elisabeth. exultavit in
gaudio infans in utero meo eius. et repleta est
spiritu sancto elisabeth. et exclamavit voce mag
na et dixit. Benedicta tu inter mulieres. et bene
dictus fructus ventris tui. Et unde hoc michi ut
veniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut
facta est vox salutationis tue in auribus meis.
exultavit in gaudio infans in utero meo. Et
beata que credidisti quoniam perficientur ea que dicta
·p·psalm sunt tibi a domino. Et ait maria. Magnificat
anima mea dominum. Et exultavit spiritus meus in deo
·F· salutari meo. Quia respexit humilitatem
ancille sue. ecce enim ex hoc beatam me dicent
omnes generationes. Quia fecit michi magna qui po
tens est. et sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie
in progenies timentibus eum. Fecit potentiam
in brachio suo. dispersit superbos mente cordis
sui. Deposuit potentes de sede. et exaltavit
humiles. Esurientes implevit bonis. et di
vites dimisit inanes. Suscepit israel puerum
suum recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad
·F· psalmi. patres nostros. abraham et semini eius in secula.

Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus.
et reversa est in domum suam. Elisabeth autem ·p·
impletum est tempus pariendi. et peperit filium. Et audi
erunt vicini et cognati eius quia magnificavit
dominus misericordiam suam cum illa. et congratulabantur
ei. Et factum est in die octava venerunt circum
cidere puerum. et vocabant eum nomine patris sui za
chariam. Et respondens mater eius dixit. Nequaquam.
sed vocabitur iohannes. Et dixerunt ad illam. quia nemo
est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine.
Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum.
et postulans pugillarem scripsit dicens iohannes est
nomen eius. et mirati sunt universi. Apertum est autem
ilico os eius et lingua eius. et loquebatur benedicens
deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum. et super
omnia montana iudee divulgabantur omnia
verba hec. et posuerunt omnes qui audierunt in corde
suo dicentes. Quis putas puer iste erit. Etenim
manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius
impletus est spiritu sancto. et prophetavit dicens. Benedictus psalm·p·
dominus deus israel. quia visitavit et fecit redemptio
nem plebis sue. Et erexit cornu salutis nobis ·F·
in domo david pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum
qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex
inimicis nostris. et de manu omnium qui oderunt
nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris. et
memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod
iuravit ad abraham patrem nostrum daturum se
nobis. Ut sine timore de manu inimicorum
nostrorum liberati serviamus illi. In sanctitate et iusti
cia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta
altissimi vocaberis. preibis enim ante faciem domini pa
rare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi
eius in remissionem peccatorum eorum. Per viscera
misericordie dei nostri. in quibus visitavit nos oriens ex al
to. Illuminare hiis qui in tenebris et in umbra
mortis sedent. ad dirigendos pedes nostros in
viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur ·F·
spiritu. et erat in desertis usque in diem osten
sionis sue ad israel.

II ·p·

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a
cesare augusto. ut describeretur universus
orbis. Hec descriptio prima facta est a preside
sirie cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli
in suam civitatem. Ascendit autem et ioseph a ga
lilea de civitate nazareth. in iudeam civita
tem david. que vocatur bethleem. eo quod esset de domo
et familia david. ut profiteretur cum maria des
ponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem
cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et
peperit filium suum primogenitum. et pannis eum

inuoluit. et reclinauit eum in presepio. quia
non erat ei locus in diuersorio. Et pastores erant
in regione eadem uigilantes et custodientes ui-
gilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus
domini stetit iuxta illos. et claritas dei circum-
fulsit illos. et timuerunt timore magno. et di-
xit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim euan-
gelizo uobis gaudium magnum quod erit omni populo. quia
natus est uobis hodie saluator qui est christus dominus
in ciuitate dauid. et hoc uobis signum. Inuenietis in-
fantem pannis inuolutum. et positum in presepio. Et su-
bito facta est cum angelo multitudo milicie ce-
lestis exercitus laudantium deum et dicentium. Gloria
in altissimis deo. et in terra pax hominibus bone
uoluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis
angeli in celum pastores loquebantur ad inuicem.
Transeamus usque bethleem et uideamus hoc
uerbum quod factum est. quod fecit dominus. et ostendit nobis.
Et uenerunt festinantes et inuenerunt mariam et
ioseph. et infantem positum in presepio. Videntes
autem cognouerunt de uerbo quod dictum erat illis de
puero hoc. Et omnes qui audierant mirati sunt. et de
hiis que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria
autem conseruabat omnia uerba hec. conferens in corde
suo. Et reuersi sunt pastores glorificantes et lauda-
tes deum. In omnibus que audierant et uiderant sicut
dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies
octo ut circumcideretur puer. uocatum est nomen
eius ihesus. quod uocatum est ab angelo priusquam in u-
tero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies pur-
gationis marie secundum legem moysi tulerunt
illum in ierusalem. ut sisterent eum domino sicut scriptum
est in lege domini. quia omne masculinum adaperiens
uuluam sanctum domino uocabitur. Et ut darent hostiam
secundum quod dictum est in lege domini par turturum aut
duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in ierusalem.
cui nomen symeon. et homo iste iustus et timoratus
expectans consolationem israel. et spiritus sanctus erat in eo.
Et responsum acceperat a spiritu sancto non uisurum se mor-
tem nisi prius uideret christum domini. Et uenit in spiritu
in templum. Et cum inducerent puerum ihesum paren-
tes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro
eo. et ipse accepit eum in ulnas suas. et benedixit
deum et dixit. Nunc dimittis seruum tuum domine
secundum uerbum tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei sa-
lutare tuum. Quod parasti ante faciem omnium populo-
rum. Lumen ad reuelationem gentium et gloriam
plebis tue israel. Et erat pater eius et mater mi-
rantes super hiis que dicebantur de illo. Et benedixit
illis simeon et dixit ad mariam matrem eius.
Ecce positus est hic in ruinam. et in resurrec-

tionem multorum in israel. et in signum cui contradicetur.
Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. ut reue-
lentur ex multis cordibus cogitationes. Et
erat anna prophetissa filia phanuel. de tribu
aser. Et hec processerat in diebus multis. et ui-
xerat cum uiro suo annis .vii. a uirginitate su-
a. Et hec uidua usque ad annos octoginta quatuor.
que non discedebat a templo ieiuniis. et obse-
crationibus. seruiens die ac nocte. Et hec ipsa
hora superueniens confitebatur domino. et loquebatur
de illo omnibus qui expectabant redemptionem israel.
Et ut perfecerunt omnia secundum legem domini reuersi sunt in
galileam in ciuitatem suam nazareth. Puer autem
crescebat et confortabatur. plenus sapientia. et gratia
dei erat cum illo. Et ibant parentes eius per omnes annos
in ierusalem in die sollempni pasche. Et cum factus
esset annorum .xii. ascendentibus illis ierosolimam.
secundum consuetudinem diei festi. consummatisque di-
ebus cum redirent. remansit puer ihesus in
ierusalem. et non cognouerunt parentes eius. Existimantes
tes autem illum esse in comitatu. et uenerunt iter diei.
Et requirebant eum inter cognatos et notos. et
non inuenientes regressi sunt in ierusalem. requiren-
tes eum. Et factum est post triduum inuenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum audientem
illos et interrogantem. Stupebant autem omnes qui eum
audiebant super prudentia et responsis eius. et
uidentes admirati sunt. Et dixit mater eius ad
illum. fili quid fecisti nobis sic. Ecce pater tuus
et ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos.
Quid est quod me querebatis. Nesciebatis quia in hiis
que patris mei sunt. oportet me esse. Et ipsi
non intellexerunt uerbum quod locutus est ad illos.
Et descendit cum eis et uenit nazareth. et erat
subditus illis. et mater eius conseruabat omnia uerba
hec conferens in corde suo. Et ihesus proficiebat sa-
pientia et etate et gratia apud deum et homines.

III

Anno quintodecimo imperii. tyberii cesaris pro-
curante poncio pylato iudeam tetrar-
cha autem galilee herode. philippo autem fratre
eius tetrarcha ituree et traconitidis re-
gionis. et lysania abyline tetrarcha sub
principibus sacerdotum anna et caypha factum est
uerbum domini super iohannem zacharie filium in
deserto. Et uenit in omnem regionem iordanis
predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum.
sicut scriptum est in libro sermonum ysaie
prophete. Vox clamantis in deserto parate
uiam domini rectas facite semitas eius. Omnis
uallis implebitur. et omnis mons et collis hu-
miliabitur. et erunt praua in directa. et

Canticum symeonis

aspera in uias planas. et uidebit omnis caro
F. salutare dei. Dicebat ergo ad turbas que exi
bant ut baptizarentur ab ipso. Genimina
uiperarum quis ostendit uobis fugere a uentura ira.
Facite ergo fructus dignos penitentie. et ne ceperitis
dicere patrem habemus abraham. Dico enim uobis quia
potens est deus de lapidibus istis suscitare filios a
brahe. Iam enim securis ad radicem arborum po
sita est. Omnis enim arbor non faciens fructum bonum
excidetur. et in ignem mittetur. Et interrogabant
eum turbe dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens
autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas det non
habenti. et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem
et publicani ut baptizarentur. et dixerunt. Ma
gister quid faciemus? At ille dixit ad eos. Nichil
amplius quam constitutum est uobis faciatis. Interro
gabant autem eum et milites dicentes. Quid faci
emus et nos? Et ait illis. Neminem concutiatis. neque
calumpniam faciatis. et contenti estote stipendiis
uestris. Existimante autem populo. et cogitantibus omnibus
in cordibus suis. de iohanne. ne forte ipse esset christus.
Respondens iohannes dicens omnibus. Ego quidem aqua baptizo
uos. ueniet autem fortior me post me. cuius non sum
dignus soluere corrigiam calciamentorum eius. Ipse
uos baptizabit spiritu in sancto. et igni. cuius uenti
labrum in manu eius. et purgabit aream suam.
et congregabit triticum in horreum suum. paleas autem
comburet igni inextinguibili. Multa quidem et
alia exhortans euangelizabat populo. Herodes
autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de hero
diade uxore fratris sui. et de omnibus malis que fecit
herodes adiecit et hoc super omnia et inclusit iohannem
in carcerem. Factum est cum baptizaretur omnis
populus. et ihesu baptizato et orante. apertum est celum.
et descendit spiritus sanctus corporali specie sicut co
lumba in ipsum. et uox de celo facta est. Tu es
filius meus dilectus in te complacuit michi. Et ipse ihesus
erat incipiens quasi annorum. xxx. ut putabatur
filius ioseph. Qui fuit hely. Qui fuit mathat.
Qui fuit leui. Qui fuit melchi. Qui fuit ianne.
Qui fuit ioseph. Qui fuit mathatie. Qui fuit a
mos. Qui fuit naum. Qui fuit hesly. Qui
fuit nagge. Qui fuit mathath. Qui fuit matha
thie. Qui fuit semei. Qui fuit ioseph. Qui
fuit iuda. Qui fuit iohanna. Qui fuit resa. Qui
fuit zorobabel. Qui fuit salathiel. Qui fuit
neri. Qui fuit melchi. Qui fuit addi. Qui fuit
cosan. Qui fuit helmadan. Qui fuit her. Qui
fuit ihesu. Qui fuit heliezer. Qui fuit ioram.
Qui fuit matthath. Qui fuit leui. Qui fuit sime
on. Qui fuit iuda. Qui fuit ioseph. Qui fuit
iona. Qui fuit eliachim. Qui fuit melcha.
Qui fuit menna. Qui fuit mathatha. Qui fuit
nathan. Qui fuit dauid. Qui fuit iesse. Qui fuit
obeth. Qui fuit booz. Qui fuit salmon. Qui fuit na
ason. Qui fuit aminadab. Qui fuit aram.
Qui fuit esrom. Qui fuit phares. Qui fuit iude.
Qui fuit iacob. Qui fuit ysaac. Qui fuit abraham.
Qui fuit thare. Qui fuit nachor. Qui fuit seruch.
Qui fuit ragau. Qui fuit phaleth. Qui fuit
eber. Qui fuit sale. Qui fuit cainan. Qui fuit ar
phaxath. Qui fuit sem. Qui fuit noe. Qui
fuit lamech. Qui fuit mathusale. Qui fuit
enoch. Qui fuit iareth. Qui fuit malaleel. Qui
fuit cainan. Qui fuit enos. Qui fuit seth. Qui
fuit adam. Qui fuit dei.

IIII

Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est a iordane.
et agebatur a spiritu in desertum. xl. diebus. et temp
tabatur a diabolo. et nichil manducauit in
diebus illis. et consummatis illis esuriit. Dixit autem illi
diabolus. Si filius dei es dic lapidi huic ut pa
nis fiat. Et respondit ad illum ihesus. Scriptum est.
quia non in solo pane uiuit homo sed in omni uerbo
dei. Et duxit illum diabolus. et ostendit illi omnia
regna mundi in momento temporis. et ait ei. Tibi
dabo potestatem hanc uniuersam et gloriam illorum.
quia michi tradita sunt. et cui uolo do illa. Tu ergo
si adoraueris coram me erunt tua omnia. Et respondens
ihesus dixit illi. Scriptum est. Dominum deum tuum
adorabis. et illi soli seruies. Et duxit in ierusalem
illum. et statuit eum supra pinnaculum templi. et
dixit illi. Si filius dei es mitte te deorsum. Scrip
tum est enim quia angelis suis mandauit de te.
ut conseruent te. et quia in manibus tollent te ne
forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respon
dens ihesus ait illi. Dictum est. Non temptabis dominum
deum tuum. Et consummata omni temptatione diabo
lus recessit ab illo usque ad tempus. Et regressus est
ihesus in uirtute spiritus in galileam. et fama exiit
per uniuersam regionem. Et ipse docebat in si
nagogis eorum. et magnificabatur ab omnibus.
Et uenit nazareth ubi erat nutritus. Et in
trauit secundum consuetudinem suam die sabbati.
in synagogam. et surrexit legere. Et traditus est
illi liber ysaie prophete. Et ut reuoluit librum
inuenit locum ubi scriptum erat. Spiritus domini super
me. propter quod unxit me. euangelizare pauperi
bus misit me. sanare contritos corde. et predica
re captiuis remissionem. et cecis uisum di
mittere. confractos in remissionem predicare
annum domini acceptum. et diem retributionis. Et cum
plicuisset librum. reddidit ministro. et

sedit. ⁊ oculi om̄ium in sinagoga erāt intē
dentes in eū. Cepit aūt dicē ad illos. qr̄ ho
die ipleta ē scriptura in aurib; uris. ⁊ oēs
testimoniū illi dabāt. ⁊ mirabātur i ūb
gr̄e que ꝓcedebāt de ore ipsi⁹. ⁊ dicebant.
Nōne hic ē fili⁹ ioseph. ⁊ ait ill'. Utiq; di
cetis m̄i hanc similitudinē. Medice cura te
P. ipm̄. Quāta audiuim⁹ fc̄a in capharna
um. fac ⁊ hic i patria tua. Ait aūt. Amen
dico uob qr̄ nemo ꝓpha accept⁹ ē i patria sua.
In ūitate dico uob multe uidue erāt i dieb;
helye in isrl'. qn̄ clausū ē celū annis trib;
⁊ mēsib; sex. cū fc̄a eēt fames magna in
oī tr̄a. ⁊ ad nullā illaꝝ miss⁹ ē helias n̄i
in sarepta sidonie ad mulierē uiduā. Et
multi lep̄si erāt in isrl'. sub heliseo ꝓpha.
⁊ nemo eoꝝ mūdat⁹ est n̄i naaman syr⁹.
⁊ repleti sunt oēs in sinagoga ira. hec audi
entes. ⁊ surrexerūt. ⁊ eiecerūt eū ex⁹ ciui
tatē. ⁊ duxerūt illū usq; ad sup̄ciliū mon
tis. sup̄ quē ciuitas illoꝝ erat edificata ut
p̄cipitarēt eū. Ipse aūt trāsiens p mediū
F. illoꝝ ibat. Et descendit i capharnaū ciui
tatem galilee. ibiq; docebat eos sabbis.
⁊ stupebāt i doctrina ei⁹. qr̄ in potestate
erat sermo ipsi⁹. Et in sinagoga erat ho
hn̄s demoniū imundū. ⁊ exclamauit
uoce magna dicēs. Sine. quid nob ⁊ t' ihu
nazarene uenisti ꝑdē nos. Scio te qui sis
scs̄ dei. Et increpauit ihc̄ illū dicēs. obmu
tesce. ⁊ exi ab illo. ⁊ cū piecisset illū de
moniū in mediū exiit ab illo. nichilq;
ei nocuit. Et fc̄s est pauor in oīb;. ⁊ col
loq̄bant̄ ad inuicē dicētes. Quod est hoc ūbū
qr̄ in potestate ⁊ ūtute ip̄at imūndis
sp̄iritib; ⁊ exeunt. Et diuulgabat̄ fam̄
de illo in om̄em locū regionis. Surgēs aūt
P. de sinagoga introiuit in domū simonis.
Socr⁹ aūt simonis tenebat̄ magnis febri
bus. ⁊ rogauerūt illū ꝑ ea. ⁊ stans sup̄ illā
imꝑauit febri. ⁊ dimisit illā. ⁊ continuo
surgēs ministrabat ill'. Cū sol aūt occidis
set oēs qui hēbāt i firmos uariis lāgorib;
ducebāt illos ad eū. At ille singlis man'
iponēs curabat eos. Exiebāt aūt demoīa
a multis clamātia ⁊ dicētia. qr̄ tu es fili' dī.
Et increpāns nō sinebat ea loq. qr̄ sciebāt
ipm̄ eē xp̄m. Facta aūt die egress⁹ ibat in
desertū locū. ⁊ turbe reqrebāt eū. ⁊ ue
nerūt usq; ad ipm̄. ⁊ detinebāt illū ne disce
deret ab eis. Quib; ille ait. Qr̄ ⁊ aliis ciui

tatib⁹ oportet me euāgelizare regnū dī.
qr̄ ido missus sū. ⁊ erat p̄dicās in sinagogis
galilee. F. V
Factū est aūt cū turbe irruerēt in eū. P.
ut audirēt ūbū dei. ⁊ ip̄e stabat sec⁹
stagnū genesareth. Et uidit duas naues
stantes sec⁹ stagnū. Piscatores aūt descen
derāt ⁊ lauabāt retia. Ascendēs aūt in unā
nauim q̄ erat simonis rogauit eū a t̄ra re
ducē pusillū. ⁊ sedēs de nauicula docebat
turbas. Ut aūt cessauit loqui dix' ad simo
nē. Duc i altū. ⁊ laxate retia ūra i captu
rā. Et r̄ndēs symon dixit illi. Preceptor
ꝑ totā noctē laborātes nil cepim⁹. in ūbo
aūt tuo laxabo rete. Et cū h' fecissēt ↄclusē
rūt piscium multitudinē copiosā. Rūpebat̄
aūt rete eoꝝ. ⁊ annuerūt sociis q̄ erāt i alia
naui ut uenirēt ⁊ adiuuarēt eos. Et uene
rūt ⁊ ipleuerūt ābas nauiculas ita ut pene
mergerent̄. Quod cū uidēt simon petr⁹. ꝓcid
ad genua dicēs. Exi a me dn̄e qr̄ hō pc̄tōr
sū. Stupor enī circūdederat eū. ⁊ oēs qui cum
illo erāt in captura piscium q̄m ceperant.
Sil' aūt iacobum ⁊ iohm̄ filios zebedei
q̄ erāt socii symonis. ⁊ ait ad simonē ihc̄.
Noli timē. Ex hīc iā hoīes eris capiēs. ⁊ sub
ductis ad t̄ram nauib; relictis omib; se
cuti sūt eū. Et fc̄m est cū eēt i una ciui F.
tatū. ⁊ ecce uir plen⁹ lepra. ⁊ uidēs ihm̄
⁊ ꝓcidēs in faciem rogabat eū dicens.
Domine si uis potes me mūdare. Et exten
dens manū ihc̄ tetigit illū dicēs. Uolo.
Mundare. Et ↄfestim discessit lepra ab illo.
⁊ ip̄e p̄cepit illi ut nemini dicēt. Sed uade
ostende te sac̄doti. ⁊ offer ꝓ emūdatione
tua. sic̄ p̄cepit moyses in testimoniū ill'.
Perambulabat aūt mag' sermo de illo. ⁊ cōue
niebāt turbe multe ut audirēt ⁊ curarē
tur ab īfirmitatib; suis. Ipse aūt secedebat
in desertū. ⁊ orabat. Et fc̄m est in una di P.
erū. ⁊ ip̄e sedebat docēs. ⁊ erāt pharisei
sedētes. ⁊ legis doctores q̄ uenerant ex oī
castello galilee. ⁊ iudee. ⁊ ierl'm. ⁊ ūtus dn̄i
erat ad sanād infirmos. Et ecce uiri portā
tes i lecto hoīem q̄ erat paralitic⁹. ⁊ q̄re
bāt eū inferre ⁊ ponē ān eū. Et n̄ inueniē
tes qua parte illū inferrēt p̄ turba ascē
derūt sup̄ tectū. ⁊ ꝑ tegulas summiserūt illū
cū lecto i mediū ān ihm̄. Quoꝝ fidē ut
uidit. dix'. Hō remittuntur t' pc̄ca tua. Et
ceperūt cogitare scribe ⁊ pharisei dicētes.

Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest
dimittere peccata nisi solus Deus? Ut autem cognovit Ihesus
cogitationes eorum: dixit ad illos. Quid cogitatis
mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere
dimittuntur tibi peccata tua an dicere surge et am-
bula? Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem
habet in terra dimittendi peccata: ait paralitico. Ti-
bi dico surge. tolle grabatum tuum et vade in
domum tuam. Et confestim surgens coram illis tulit lec-
tum in quo iacebat. et abiit in domum suam. mag-
nificans deum. Et stupor apprehendit omnes et magnifi-
cabant deum. et repleti sunt timore dicentes. quia
vidimus mirabilia hodie. Et post hec exiit et vi-
dit Ihesus publicanum nomine levi sedentem ad tho-
loneum. et ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus
surgens secutus est eum. Et fecit ei convivium ma-
gnum levi in domo sua. et erat turba multa
publicanorum. et aliorum qui cum illis erant discum-
bentes. Et murmurabant pharisei et scribe
eorum dicentes ad discipulos eius. Quare cum publica-
nis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respon-
dens Ihesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt
medico. sed qui male habent. Non enim veni vo-
care iustos. sed peccatores ad penitentiam. At illi di-
xerunt ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant
frequenter et obsecrationes faciunt. similiter et phariseo-
rum. tui autem edunt et bibunt. Quibus ipse ait. Num-
quid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus
facere ieiunare? Venient autem dies cum ablatus
fuerit ab illis sponsus: tunc ieiunabunt in illis di-
ebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos. Quia
nemo commissuram a vestimento novo immit-
tit in vestimentum vetus. alioquin et novum rumpit.
et veteri non convenit commissura a novo. Et ne-
mo mittit vinum novum in utres veteres.
Alioquin rumpet vinum novum utres. et ipsum ef-
fundetur. et utres peribunt. Sed vinum novum in u-
tres novos mittendum est. et utraque conservantur.
Et nemo bibens vetus statim vult novum. dicit
enim vetus melius est.

VI Factum est autem in sabbato secundo primo cum transi-
ret per sata vellebant discipuli eius spicas.
et manducabant confricantes manibus. Quidam
autem phariseorum dicebant illis. Quid facitis quod
non licet in sabbatis? Et respondens Ihesus ad eos dixit.
Nec hoc legistis quod fecit david cum esurisset ipse
et qui cum eo erant. quomodo intravit in domum dei.
et panes propositionis sumpsit. et manducavit. et
dedit his qui cum ipso erant. quos non licebat
manducare nisi tantum sacerdotibus? Et dicebat illis
quia dominus est filius hominis et sabbati. Factum est autem
et in alio sabbato ut intraret in sinagogam. et
doceret. et erat ibi homo. et manus eius dextra erat
arida. Observabant autem scribe et pharisei. si
in sabbato curaret ut invenirent unde accusar-
ent illum. Ipse vero sciebat cogitationes eorum. et ait
homini qui habebat manum aridam. Surge et sta
in medio. Et surgens stetit. Ait autem ad illos
Ihesus. Interrogo vos si licet sabbato bene agere an
male? animam salvam facere an perdere? Et circum-
spectis omnibus dixit homini. Extende manum tuam.
et extendit. et restituta est sanitati manus
eius. Ipsi autem repleti sunt insipientia. et colloquebantur
ad invicem quidnam facerent de Ihesu. Factum est
autem in diebus illis: exiit in montem orare. et
erat pernoctans in oratione dei. Et cum dies factus
esset. vocavit discipulos suos et elegit. xii.
ex ipsis quos et apostolos nominavit. Symonem
quem cognominavit petrum. et andream fratrem eius
Iacobum et iohannem. Philippum. et bartholomeum.
matheum et thomam. Iacobum alphei et symo-
nem qui vocatur zelotes. Iudam et iudam scari-
oth qui fuit proditor. Et descendens Ihesus de monte
cum illis stetit in loco campestri. et turba disci-
pulorum eius. et multitudo copiosa plebis. ab
omni iudea et ierusalem. et maritima. et tyri et si-
donis que venerant ut audirent eum. et sanaren-
tur a languoribus suis. Et qui vexabantur a
spiritibus immundis curabantur. Et omnis turba
querebat eum tangere quia virtus de illo exibat
et sanabat omnes. Et ipse elevatis oculis in discipu-
los suos dicebat. Beati pauperes quia vestrum est
regnum dei. Beati qui nunc esuritis quia saturabi-
mini. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis. Beati
eritis cum vos oderint homines. et cum separaverint
vos et exprobraverint. et eiecerint nomen vestrum tam-
quam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die
et exultate: ecce enim merces vestra multa est in
celo. Secundum hec enim faciebant prophetis patres eo-
rum. Verumtamen ve vobis divitibus: qui habetis consolati-
onem vestram. Ve vobis qui saturati estis. quia esu-
rietis. Ve vobis qui nunc ridetis. quia lugebitis. et
flebitis. Ve cum benedixerint vobis omnes homines. secundum
hec faciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed
vobis dico qui auditis diligite inimicos vestros.
benefacite his qui oderunt vos. Benedicite male-
dicentibus vobis. orate pro calumpniantibus vos. Et
qui te percusserit in maxillam. prebe ei alteram.
et ab eo qui aufert tibi vestimentum. et tunicam
noli prohibere. Omni autem petenti te tribue. et qui au-
fert que tua sunt. ne repetas. Et prout vultis
ut faciant vobis homines. et vos facite illis similiter.

Et si dilexeritis eos qui vos diligunt que vobis gratia?
nam et peccatores diligentes se diligunt. Et si bene fe-
ceritis his qui vobis bene faciunt que vobis est gratia? Si-
quidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dede-
ritis his a quibus speratis recipere, que gratia est vobis?
nam et peccatores peccatoribus fenerantur ut recipi-
ant equalia. Verumtamen diligite inimicos vestros
et benefacite et mutuum date nichil inde sperantes.
et erit merces vestra multa et eritis filii altissimi.
quia ipse benignus est super ingratos et malos. Esto-
P. te ergo misericordes sicut et pater vester misericors est.
Nolite iudicare et non iudicabimini. Nolite con-
dempnare et non condempnabimini. Dimittite et
dimittetur vobis. Date et dabitur vobis. Mensuram
bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem
dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua
mensi fueritis remetietur vobis. Dicebat autem illis et
similitudinem. Numquid potest cecus cecum ducere? Non-
ne ambo in foveam cadunt? Non est discipulus super
magistrum. Perfectus autem omnis erit si sit sicut ma-
gister eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris
tui. trabem autem que in oculo tuo est non consideras?
Aut quomodo potes dicere fratri tuo frater sine eiciam fes-
tucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non vi-
dens? Ypocrita eice primum trabem de oculo tuo et
tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris
F. tui. Non est enim arbor bona que facit fructus
malos. neque arbor mala faciens fructum bonum.
Unaqueque enim arbor de fructu suo cognos-
citur. Neque enim de spinis colligunt ficus neque
de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de bo-
no thesauro sui profert bonum, et malus homo de
malo thesauro profert malum. Ex habundantia
enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me domine
domine et non facitis que dico? Omnis qui venit ad me
et audit sermones meos et facit eos ostendam vobis
cui similis est. Similis est homini edificanti domum qui
fodit in altum et posuit fundamentum super petram.
Inundatione autem facta illisum est flumen domui
illi. et non potuit eam movere. fundata enim erat super
petram. Qui autem audit et non facit similis est homini e-
dificanti domum suam super terram sine fundamento.
in quam illisus est fluvius et continuo cecidit. et facta est
ruina domus illius magna.

VII Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis
intravit capharnaum. Centurionis autem cuius-
dam servus male habens erat moriturus. qui illi
erat pretiosus. Et cum audisset de ihesu misit ad
eum seniores iudeorum rogans eum ut veniret
et sanaret servum eius. At illi cum venissent
ad ihesum rogabant eum sollicite dicentes ei. Quia
dignus est ut hoc illi prestes. Diligit enim
gentem nostram, et sinagogam ipse edificavit nobis.
Ihesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a
domo, misit ad eum centurio amicos dicens. Domine
noli vexari. Non enim sum dignus ut sub tectum
meum intres. Propter quod et me ipsum non sum dignum
arbitratus ut venirem ad te. sed dic verbo et sana-
bitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potes-
tate constitutus habens sub me milites. et dico
huic vade et vadit. et alio veni et venit. et
servo meo fac hoc et facit. Quo audito ihesus mi-
ratus est. et conversus sequentibus se turbis dixit. Amen
dico vobis nec in israel tantam fidem inveni. Et re-
versi qui missi fuerant domum invenerunt servum
qui languerat sanum. Et factum est deinceps
ibat ihesus in civitatem que vocatur naim. et ibant P.
cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem
appropinquaret porte civitatis. ecce defunctus
efferebatur filius unicus matris sue. et hec vidu-
a erat. et turba civitatis multa cum illa. Quam
cum vidisset dominus ihesus misericordia motus super eam dixit illi.
Noli flere. Et accessit et tetigit loculum. Hii
autem qui portabant steterunt. Et ait. Adolescens
tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus. et
cepit loqui. et dedit illum matri sue. Accepit
autem omnes timor et magnificabant deum dicen-
tes. quia propheta magnus surrexit in nobis. et quia deus
visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo F.
in universam iudeam de eo. et omnem circa regio-
nem. Et nuntiaverunt iohanni discipuli eius de omnibus
his. Et convocavit duos de discipulis suis iohannes
et misit ad ihesum dicens. Tu es qui venturus
es an alium expectamus? Cum autem venissent
ad eum viri dixerunt. Iohannes baptista misit nos ad
te dicens. Tu es qui venturus es an alium expec-
tamus? In ipsa hora curavit multos a lan-
guoribus et plagis et spiritibus malis. et cecis
multis donavit visum. Et respondens dixit illis.
Euntes renuntiate iohanni que vidistis et audis-
tis. Quia ceci vident. claudi ambulant. leprosi
mundantur. Surdi audiunt. mortui re-
surgunt. pauperes evangelizantur. Et beatus
qui non fuerit scandalizatus in me. Et cum
discessissent nuntii iohannis cepit dicere de
iohanne ad turbas. Quid existis in desertum
videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid
existis videre? Hominem mollibus vestimentis
indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et in
deliciis in domibus regum sunt. Sed quid exis-
tis videre? prophetam? Utique dico vobis et plus
quam prophetam. Hic est de quo scriptum est. Ecce

mitto angelum meum ante faciem tuam qui prepa
rabit viam tuam ante te. Dico enim vobis maior
inter natos mulierum propheta Iohanne baptista nemo est.
Qui autem minor est in regno celorum maior est illo.
Et omnis populus audiens et publicani iustificaue
runt deum baptizati baptismo Iohannis. Pharisei autem
et legisperiti consilium dei spreuerunt in semetipsos non
baptizati ab eo. Cui ergo similes dicam homines ge
nerationis huius? Similes sunt pueris sedentibus in
foro et loquentibus ad invicem et dicentibus. Cantavimus
vobis tibiis et non saltastis. Lamentavimus et non plora
stis. Venit enim Iohannes baptista neque manducans
panem neque bibens vinum et dicitis demonium habet.
Venit filius hominis manducans et bibens et dicitis.
Ecce homo devorator et bibens vinum amicus publi
canorum et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus
.p. filiis suis. Rogabat autem illum quidam de pha
riseis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum
pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in
civitate peccatrix ut cognovit quod Iesus accu
buisset in domo pharisei attulit alabastrum
unguenti. Et stans retro secus pedes eius lacri
mis cepit rigare pedes eius et capillis capitis
sui tergebat et osculabatur pedes eius et unguen
to unguebat. Videns autem phariseus qui vocaue
rat eum ait intra se dicens. Hic si esset propha
ta sciret utique que et qualis esset mulier que tangit
eum quia peccatrix est. Et respondens Iesus dixit ad illum.
Simon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait. Ma
gister dic. Respondit Iesus. Duo debitores erant
cuidam feneratori. Unus debebat denarios quin
gentos et alius .L. Non habentibus autem illis unde red
derent donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit?
Respondens Simon dixit. Estimo quia is cui plus
donavit. At ille dixit. Recte iudicasti. Et conversus
ad mulierem dixit Simoni. Vides hanc mulierem? In
travi in domum tuam aquam pedibus meis non dedis
ti. Hec autem lacrimis rigavit pedes meos et capillis
suis tersit. Osculum mihi non dedisti. Hec autem ex quo
intravit non cessavit osculari pedes meos. Oleo
caput meum non unxisti. Hec autem unguento unxit
pedes meos. Propter quod dico tibi remittuntur ei peccata
multa quoniam dilexit multum. Cui autem minus di
mittitur minus diligit. Dixit autem ad illam. Re
mittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul discumbe
bant dicere intra se. Quis est hic qui etiam peccata
dimittit? Dixit autem ad mulierem. Fides tua te
viii .F. salvam fecit vade in pace.
VIII Et factum est deinceps et ipse iter faciebat per
civitates et castella predicans et evangelizans
verbum dei et .xii. cum illo. Et mulieres aliquae
que erant curate a spiritibus malignis et infir
mitatibus. Maria que vocatur magdalene de qua
demonia .vii. exierant. Et Iohanna uxor
chuze procuratoris herodis et Susanna et alie
multe que ministrabant ei de facultatibus
suis. Cum autem turba plurima conveniret et de .p.
civitatibus properarent ad eum dixit per similitudinem.
Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum
seminat aliud cecidit secus viam et conculcatum
est et volucres celi comederunt illud. Et aliud ce
cidit supra petram et natum aruit quia non habebat
humorem. Et aliud cecidit inter spinas et simul ex
orte spine suffocaverunt illud. Et aliud cecidit
in terram bonam et ortum fecit fructum centuplum.
Hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi au
diat. Interrogabant autem eum discipuli eius que esset hec para
bola. Quibus ipse ait. Vobis datum est nosse miste
rium regni dei. Ceteris autem in parabolis ut videntes
non videant et audientes non intelligant. Est autem
hec parabola. Semen est verbum dei. Qui autem secus
viam hii sunt qui audiunt. Deinde venit diabolus
et tollit verbum de corde eorum ne credentes salvi fi
ant. Nam qui supra petram qui cum audierint cum
gaudio suscipiunt verbum et hii radices non habent
qui ad tempus credunt et in tempore temptationis recedunt.
Quod autem in spinis cecidit hii sunt qui audiunt et a
sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vite
euntes suffocantur et non referunt fructum. Quod autem
in bonam terram hii sunt qui in corde bono et op
timo audientes verbum retinent et fructum af
ferunt in patientia. Nemo autem lucernam accendens .F.
operit eam vase aut subtus lectum ponit sed supra
candelabrum ponit ut intrantes videant lumen.
Non est enim occultum quod non manifestetur nec
absconditum quod non cognoscatur et in palam veniat.
Videte ergo quomodo audiatis. Qui enim habet dabitur
illi et quicumque non habet et quod putat se habere aufe
retur ab eo. Venerunt autem ad illum mater et fratres eius
et non poterant adire ad eum pre turba. Et nuntiatum
est ei. Mater tua et fratres tui stant foris volentes
te videre. Qui respondens dixit ad eos. Mater mea et
fratres mei hii sunt qui verbum dei audiunt et faciunt.
Factum est autem in una dierum et ipse ascendit in
naviculam et discipuli eius et ait ad illos. Trans
fretemus trans stagnum et ascenderunt. Navigantibus
autem illis obdormivit et descendit procella venti in
stagnum et complebantur fluctibus et periclitabantur.
Accedentes autem suscitaverunt eum dicentes. Preceptor
perimus. At ille surgens increpavit ventum et
tempestatem aque et cessavit et facta est tranquillitas.
Dixit autem illis. Ubi est fides vestra? Qui timentes

mirati sunt ad invicem dicentes. Quis putas hic est.
quia et ventis imperat et mari et obediunt ei. Et na
vigaverunt ad regionem gerasenorum que est contra
galileam. et cum egressus esset ad terram occurrit
illi vir quidam qui habebat demonium iam temporibus
multis. et vestimento non induebatur. neque in domo
manebat. sed in monumentis. Is ut vidit ihesum pro
cidit ante illum. et exclamans voce magna dixit.
Quid mihi et tibi est ihesu fili dei altissimi. obsecro te
ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui immundo
ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripie
bat illum et vinciebatur cathenis et compedibus cu
stoditus. et ruptis vinculis agebatur
a demoniis in desertum. Interrogavit autem illum
ihesus dicens. Quod tibi nomen est. At ille dixit. Legio.
quia intraverant demonia multa in eum. Et roga
bant illum ne imperaret illis ut in abissum irent.
Erat autem ibi grex porcorum multorum pascenti
um in monte. et rogabant eum ut permitteret ei
illos ingredi. et permisit illos. Exierunt ergo de
monia ab homine. et intraverunt in porcos. et im
petu abiit grex per preceps in stagnum. et suffo
catus est. Quod ut viderunt qui pascebant fugerunt
et nunciaverunt in civitatem et in villas. Exierunt autem
videre quod factum est. et venerunt ad ihesum. et invene
runt hominem sedentem a quo demonia exierant
vestitum. ac sana mente. ad pedes eius. et timuerunt.
Nunciaverunt autem illis et qui viderant quomodo sanus factus esset
a legione. et rogaverunt illum omnis multitudo regi
onis gerasenorum ut discederet ab ipsis. quia timo
re magno tenebantur. Ipse autem ascendens navim
reversus est. et rogabat illum vir a quo demonia exi
erant ut cum eo esset. Dimisit autem eum ihesus dicens.
Redi in domum tuam. et narra quanta tibi fecit
deus. Et abiit per universam civitatem predicans quanta
illi fecisset ihesus. Factum est autem cum rediisset ihesus
excepit illum turba. Erant enim omnes expectantes
eum. Et ecce venit vir cui nomen iayrus. et ipse prin
ceps synagoge erat. et cecidit ad pedes ihesu.
rogans eum ut intraret in domum eius. quia filia u
nica erat illi fere annorum .xii. et hec morie
batur. Et contingit dum iret a turbis comprimeba
tur. Et mulier quedam erat in fluxu sanguinis.
ab annis .xii. que in medicos erogaverat om
nem substantiam suam. nec ab ullo potuit curari.
accessit retro et tetigit fimbriam vestimen
ti eius. et confestim stetit fluxus sanguinis eius.
Et ait ihesus. Quis est qui me tetigit. Negan
tibus autem omnibus dixit petrus. et qui cum illo
erant. Preceptor turbe comprimunt. et affligunt. et
tu dicis quis me tetigit. Et dixit ihesus. Tetigit

me aliquis. Nam et ego cognovi virtutem de me
exisse. Videns autem mulier quia non latuit tremens
venit et procidit ante pedes illius. et ob quam causam
tetigerit eum, indicavit coram omni populo. et quemadmo
dum confestim sanata est. At ipse dixit ei. Filia
fides tua te salvam fecit. vade in pace. Ad
huc illo loquente venit quidam ad principem syna
goge dicens ei quia mortua est filia tua. noli
vexare magistrum. Ihesus autem audito hoc verbo respondit
patri puelle. Noli timere crede tantum. et salva erit.
Et cum venisset ad domum non permisit intrare
secum quemquam nisi petrum et iohannem et iacobum. et pa
trem et matrem puelle. Flebant autem omnes et plangebant
illam. At ille dixit. Noli flere. Non enim est mor
tua puella. sed dormit. et deridebant eum scientes
quia mortua esset. Ipse autem tenens manum eius clama
vit dicens. Puella surge. et reversus est spiritus eius. et
surrexit continuo. et iussit illi dari manducare.
Et stupuerunt parentes eius. quibus precepit ne ali
cui dicerent quod factum erat.

IX

Convocatis autem .xii. apostolis dedit illis virtutem . P.
et potestatem super omnia demonia. et ut languores
curarent. et misit illos curare predicare reg
num dei. et sanare infirmos. Et ait ad illos. Nichil
tuleritis in via. neque virgam. neque peram. neque pecuni
am. neque panem. neque duas tunicas habeatis. Et
in quamcumque domum intraveritis ibi manete.
et inde ne exeatis. Et quicumque non receperint vos. ex
euntes de civitate illa. et pulverem pedum
vestrorum excutite in testimonium super illos.
Egressi autem circuibant per castella evangelizan
tes. et curantes ubique. Audivit autem herodes te F.
trarcha omnia que fiebant ab eo. et hesitabat eo
quod diceretur a quibusdam quia iohannes surrexit a mor
tuis. A quibusdam vero quia helias apparuit. ab a
liis autem quia unus de antiquis prophetis surrexit. Et
ait herodes. Iohannem ego decollavi. Quis autem
iste est de quo ego audio talia. Et querebat vi
dere eum. Et reversi apostoli narraverunt illi quecumque
fecerunt. Et assumptis illis secessit seorsum in
locum desertum qui est bethsaide. Quod cum cogno
vissent turbe secute sunt illum. Et excepit il
los et loquebatur illis de regno dei. et eos qui cu
ra indigebant sanabat. Dies autem ceperat decli
nare. Et accedentes .xii. dixerunt illi. Dimitte
turbas. ut euntes in castella villasque que
circa sunt devertant. ut inveniant escas. quia hic
in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. Vos da
te illis manducare. At illi dixerunt. Non sunt nobis
plus quam .v. panes. et duo pisces. nisi forte nos
eamus et emamus in omnem hanc turbam escas.

erant autem fere viri quinque milia. Ait autem ad dis-
cipulos suos. Facite illos discumbere per convivia
quinquagenos. Et ita fecerunt. Et discubuerunt omnes. Ac-
ceptis autem quinque panibus et duobus piscibus respexit
in celum. et benedixit illis et fregit. et distribuit
discipulis suis: ut ponerent ante turbas. Et man-
ducaverunt omnes et saturati sunt. et sublatum est quod
superfuit illis fragmentorum cophini xii. Et factum est
cum solus esset orans. erant cum illo discipuli. et inter-
rogavit illos dicens. Quem me dicunt esse turbe? At
illi responderunt et dixerunt. Iohannem Baptistam. Alii autem
Heliam. Alii autem quia propheta unus de prioribus surre-
xit. Dixit autem illis. Vos autem quem me esse dicitis?
Respondens Simon Petrus dixit. Christum dei. At ille in-
crepans illos precepit ne cui dicerent hoc dicens.
quia oportet filium hominis multa pati. et reprobari a
senioribus. et a principibus sacerdotum. et scribis. et
occidi. et tertia die resurgere. Dicebat autem ad omnes.
Si quis vult post me venire abneget semetipsum
et tollat crucem suam cotidie. et sequatur me. Qui enim
voluerit animam suam salvam facere perdet illam. Nam
qui perdiderit animam suam propter me salvam faciet il-
lam. Quid enim proficit homini si lucretur uni-
versum mundum se autem ipsum perdat. et detrimentum sui
faciat. Nam qui me erubuerit et meos sermo-
nes. hunc filius hominis erubescet cum venerit in ma-
iestate sua. et patris et sanctorum angelorum. Dico autem
vobis vere sunt aliqui hic stantes qui non gusta-
bunt mortem donec videant regnum dei. Factum est
autem post hec verba fere dies octo. et assumpsit pe-
trum. et Iacobum. et Iohannem. et ascendit in montem
ut oraret. Et facta est dum oraret species vultus ei-
us altera. et vestitus eius albus et refulgens. Et ecce du-
o viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyses et
Helias visi in maiestate. et dicebant excessum
eius quem completurus erat in Ierusalem. Petrus vero et qui
cum illo erant gravati erant somno. et evigi-
lantes viderunt maiestatem eius. et duos viros
qui stabant cum illo. Et factum est dum discederent
ab illo ait Petrus ad Iesum. Preceptor bonum
est nos hic esse. et faciamus hic tria tabernacula.
unum tibi. et unum Moysi. et unum Helie. nes-
ciens quid diceret. Hec autem illo loquente: facta est
nubes. et obumbravit eos. et timuerunt. Intran-
tibus illis in nubem. et vox facta est de nube dicens.
Hic est filius meus dilectus ipsum audite. Et dum
fieret vox inventus est Iesus solus. et ipsi tacu-
erunt. et nemini dixerunt in illis diebus quicquam
ex his que viderant. Factum est autem in sequenti
die descendentibus illis de monte occurrit illis
turba multa. et ecce vir de turba exclama-
vit dicens. Magister obsecro te respice in filium
meum. quia unicus est mihi. Et ecce spiritus apprehendit
illum. et subito clamat et elidit et dissipat eum
cum spuma. et vix discedit dilanians eum. Et
rogavi discipulos tuos ut eicerent illum. et non po-
tuerunt. Respondens autem Iesus dixit. O generatio infidelis
et perversa usque quo ero apud vos. et patiar vos? Adduc
huc filium tuum. Et cum accederet: elisit illum
demonium et dissipavit. Et increpavit Iesus spiritum
inmundum. et sanavit puerum. et reddidit illum
patri eius. Stupebant autem omnes in magnitudine di-
vina; quia mirantibus omnibus in omnibus que faciebat dixit ad
discipulos suos. Ponite vos in cordibus vestris sermo-
nes istos. Filius enim hominis futurum est ut tradatur
in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud
et erat velatum ante eos ut non sentirent illud. et
timebant interrogare eum de hoc verbo. Intravit
autem cogitatio in eos quis eorum esset maior. At Iesus
videns cogitationes cordis eorum apprehendens puerum
statuit illum secus se. et ait illis. Quicumque susce-
perit puerum istum in nomine meo: me recipit. Et qui-
cumque me receperit: recipit eum qui me misit. Nam
qui minor est inter omnes vos: hic maior est. Respondit
autem Iohannes dicens. Preceptor vidimus quendam in
nomine tuo eicientem demonia. et prohibuimus eum.
quia non sequitur te nobiscum. Et ait ad illum Iesus. No-
lite prohibere. Qui enim non est adversum vos pro
vobis est. Factum est autem dum complerentur dies assump-
tionis eius. et ipse faciem suam firmavit ut iret
Ierusalem. et misit nuntios ante conspectum suum. Et
euntes intraverunt civitatem Samaritanorum
ut pararent illi. et non receperunt eum. quia facies ei-
us erat euntis in Ierusalem. Cum vidissent autem discipuli
eius Iacobus et Iohannes dixerunt. Domine vis dicimus ut
ignis descendat de celo. et consumat illos sicut
Helias fecit. Et conversus increpavit illos dicens.
Nescitis cuius spiritus estis. Filius enim hominis non venit
animas hominum perdere. sed salvare. Et abierunt in aliud
castellum. Factum est autem ambulantibus illis in via:
dixit quidam ad illum. Sequar te quocumque ieris.
Et ait illi Iesus. Vulpes foveas habent. et volucres
celi nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput suum re-
clinet. Ait autem ad alterum. Sequere me. Ille autem
dixit. Domine permitte me primum ire et sepelire
patrem meum. Dixitque ei Iesus. Sine ut mortui
sepeliant mortuos suos. Tu autem vade et annuntia
regnum dei. Et ait alter. Sequar te domine. sed primum per-
mitte me renuntiare his qui domi sunt. Ait ad
illum Iesus. Nemo mittens manum suam ad aratrum. et
respiciens retro aptus est regno dei.

X

Post hec autem designavit dominus et alios lxx.

duos. et misit illos binos ante faciem suam in omnem
ciuitatem. et locum quo erat ipse uenturus. Et dice
bat illis. Messis quidem multa operarii autem pauci.
Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios in
messem suam. Ite. Ecce ego mitto uos sicut agnos
inter lupos. Nolite portare sacculum neque peram
neque calciamenta. et neminem per uiam salutaue
ritis. In quamcumque domum intraueritis primum dicite.
pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis. requi
escet super illum pax uestra. Sin autem ad uos reuertetur.
In eadem autem domo manete. edentes et bibentes que
apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede
sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque
ciuitatem intraueritis et susceperint uos manducate
que apponuntur uobis. et curate infirmos qui in illa
sunt. et dicite illis. appropinquabit in uos regnum dei.
In quamcumque autem ciuitatem intraueritis. et non receperint
uos. exeuntes in plateas eius dicite. et puluerem
qui adhesit nobis de ciuitate uestra. extergimus
in uos. tamen hoc scitote quia appropinquabit regnum dei.
Dico uobis quia sodomis remissius erit in illa die.
quam illi ciuitati. Ve tibi corozaim. ue tibi beth
saida. quia si in tyro et sidone facte fuissent uirtu
tes que in uobis facte sunt olim in cilicio et cinere
sedentes penitērent. Verumtamen tyro et sidoni re
missius erit in iudicio quam uobis. Et tu capharnaum
usque ad celum exaltata. usque ad infernum
demergeris. Qui uos audit me audit. et qui uos
spernit me spernit. Qui autem spernit me spernit eum
qui me misit. Reuersi sunt autem lxx. duo cum
gaudio dicentes. domine et demonia subiciuntur
nobis in nomine tuo. et ait illis. Videbam sathanam sicut
fulgur de celo cadentem. Ecce dedi uobis potesta
tem calcandi supra serpentes. et scorpiones. et super
omnem uirtutem inimici. et nihil uobis nocebit. Veruntamen
in hoc nolite gaudere. quia spiritus uobis subiciuntur.
Gaudete autem quia nomina uestra scripta sunt in celis.
In ipsa hora exultauit in spiritu sancto et dixit. Confiteor
tibi pater domine celi et terre quod abscondisti hec
a sapientibus et prudentibus. et reuelasti ea par
uulis. Etiam pater. quia sic placuit ante te. Omnia mihi
tradita sunt a patre meo. et nemo scit quis sit
filius nisi pater. et quis sit pater nisi filius. et cui uolu
erit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos
.p. dixit. Beati oculi qui uident que uos uidetis. Dico
enim uobis quod multi prophete et reges uoluerunt uidere
que uos uidetis. et non uiderunt. et audire que audi
tis et non audierunt. Et ecce quidam legis peritus tem
tans eum et dicens. Magister quid faciendo uitam
eternam possidebo. At ille dixit ad eum. In lege
quid scriptum est. quomodo legis. At ille respondens

dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo. et ex tota anima tua. et ex omnibus uiribus tuis.
et ex omni mente tua. et proximum tuum sicut te ipsum.
Dixitque illi. Recte respondisti. hoc fac et uiues.
Ille autem uolens iustificare seipsum dixit ad ihesum.
Et quis est meus proximus. Suspiciens autem ihesus dixit.
homo quidam descendebat ab ierusalem in iericho. et
incidit in latrones. qui etiam despoliauerunt eum. et
plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Ac
cidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem uia.
et uiso illo preteriuit. Similiter et leuita cum esset secus
uiam. et uidens eum pertransiit. Samaritanus autem
quidam iter faciens uenit secus eum et uidens eum
misericordia motus est. Et appropians alligauit uulnera
eius. infundens oleum et uinum. Et imponens illum in
iumentum suum duxit in stabulum. et curam eius egit.
Et altera die protulit duos denarios. et dedit sta
bulario. et ait. Curam illius habe. et quodcumque
supererogaueris ego cum rediero reddam tibi. Quis ho
rum trium uidetur tibi proximus fuisse illi qui inci
dit in latrones. At ille dixit. qui fecit misericordiam
in illum. Et ait illi ihesus. Vade et tu fac similiter.
Factum est autem dum irent. Et ipse intrauit in quoddam F. p.
castellum. et mulier quedam martha nomine excepit
illum in domum suam. Et huic erat soror nomine ma
ria que etiam sedens secus pedes domini audiebat uerbum
illius. Martha autem satagebat circa frequens
ministerium. Que stetit et ait. domine non est tibi
cure. quod soror mea reliquit me solam ministra
re. Dic ergo illi ut me adiuuet. Et respondens dixit
illi dominus. Martha. martha sollicita es et tur
baris erga plurima. Porro unum est necessari
um. Maria optimam partem elegit que non .F.
auferetur ab ea. XI

Et factum est dum esset in loco quodam orans ut ces
sauit. dixit unus ex discipulis eius ad eum. domine
doce nos orare sicut et iohannes docuit discipulos suos.
Et ait illis. Cum oratis dicite. Pater noster qui es in
celis sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum
tuum. panem nostrum cotidianum da nobis hodie.
et dimitte nobis debita nostra. Siquidem et ipsi di
mittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in
temptationem. Et ait ad illos. Quis uestrum habebit a
micum. et ibit ad illum media nocte. et dicet
illi. Amice commoda mihi tres panes quoniam amicus
meus uenit de uia ad me. et non habeo quod po
nam ante illum. et ille de intus respondens dicat. No
li mihi molestus esse. iam hostium clausum est.
et pueri mei mecum sunt in cubili. non possum sur
gere et dare tibi. Et ille si perseuerauerit pulsans.
dico uobis. et si non dabit illi surgens. eo quod ami

cus eius sit propter improbitatem eius tamen, surget
et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego
dico vobis petite et dabitur vobis. querite et invenietis.
pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit acci-
pit. et qui querit invenit. et pulsanti aperietur. Quis
autem ex vobis patrem petit panem. numquid lapidem
dabit illi? aut piscem. Numquid pro pisce ser-
pentem dabit illi. Aut si petierit ovum. num-
quid porriget ei scorpionem. Si ergo vos cum sitis
mali nostis bona data dare filiis vestris. quanto
magis pater vester celestis de celo dabit spiritum bonum
petentibus se. Et erat eiciens demonium. et illud
erat mutum. et cum eiecisset demonium: locutus est
mutus. et admirate sunt turbe. Quidam autem ex eis
dixerunt. In beelzebub principe demoniorum eicit
demonia. Et alii temptantes signum de celo querebant
ab eo. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit.
omne regnum in seipsum divisum desolabitur. et
domus supra domum cadet. Si autem et sathanas in
seipsum divisus est quomodo stabit regnum eius.
quia dicitis in beelzebub eicere me demonia. Si
autem ego in beelzebub eicio demonia filii vestri
in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Porro si in digito dei eicio demonia profecto
pervenit in vos regnum dei. Cum fortis armatus
custodit atrium suum. in pace sunt ea que possi-
det. Si autem fortior illo superveniens vicerit eum.
universa arma eius auferet in quibus confidebat
et spolia eius distribuet. Qui non est mecum adver-
sum me est. et qui non colligit mecum dispergit. Cum
immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca
inaquosa querens requiem et non inveniens dicit.
Revertar in domum meam unde exivi. Et cum venerit
invenit scopis mundatam et ornatam. Et tunc vadit
et assumit. vii. spiritus secum se nequiores. et ingressi
habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius pe-
iora prioribus. Factum est autem cum hec diceret extollens
vocem quedam mulier de turba dixit illi. Beatus
venter qui te portavit et ubera que suxisti. At
ille dixit. Quin immo: beati qui audiunt verbum
dei et custodiunt illud. Turbis autem concurrentibus
cepit dicere. Generatio hec generatio nequam est. Sig-
num querit et signum non dabitur illi nisi signum ione
prophete. Nam sicut fuit ionas signum ninivitis. S
ita erit filius hominis generationi isti. Regina aus-
tri surget in iudicio cum viris generationis huius
et condempnabit illos. quia venit a finibus terre
audire sapientiam salomonis. et ecce plus quam
salomon hic. Viri ninivite surgent in iu-
dicio cum generatione hac et condempnabunt eam. quia
penitentiam egerunt ad predicationem ione. et ecce

plus quam iona hic. Nemo lucernam accen-
dit et in abscondito ponit. neque sub modio sed
super candelabrum. ut qui ingrediuntur lumen
videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si
oculus tuus fuerit simplex. totum corpus tuum luci-
dum erit. Si autem nequam fuerit: et corpus tuum
tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in
te est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum luci-
dum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum
erit lucidum totum. et sicut lucerna fulgoris il-
luminabit te. Et cum loqueretur rogavit illum
quidam phariseus ut pranderet apud se. Ipse autem
intravit. Phariseus autem cepit intra se reputans
dicere. quare non baptizatus esset ante prandium.
Et ait dominus ad illum. Nunc vos pharisei quod de
foris est calicis et catini mundatis. Quod autem
intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate.
Stulti nonne qui fecit quod deforis est et id quod de
intus est fecit. Verumtamen quod superest date elemo-
sinam. et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis pha-
riseis qui decimatis mentam et rutam. et omne olus. et
preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit
facere. et illa non omittere. Ve vobis phariseis.
qui diligitis primas cathedras in sinagogis.
et salutationes in foro. Ve vobis qui estis ut mo-
numenta que non apparent et homines ambulantes
supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legis peri-
tis ait illi. Magister hec dicens et contumeliam
facis. At ille ait. Et vobis legisperitis ve. quia
oneratis homines oneribus que portari non possunt.
et ipsi uno digito non tangitis sarcinas. Ve
vobis qui edificatis monumenta prophetarum. patres
vestri occiderunt illos. profecto testificamini.
quod consentitis operibus patrum vestrorum. Quoniam quidem
ipsi eos occiderunt. vos autem edificatis eorum se-
pulcra. Propterea et sapientia dei dixit. Mittam ad il-
los prophetas et apostolos. et ex illis occident. et perse-
quentur. ut inquiratur sanguis omnium prophetarum
qui effusus est a constitutione mundi. a ge-
neratione ista a sanguine abel usque ad san-
guinem zacharie qui periit inter altare et
edem. Ita dico vobis requiretur ab hac generatione.
Ve vobis legisperitis qui tulistis clavem scientie. ipsi
non introistis. et eos qui introibant prohibuistis.
Cum hec ad illos diceret ceperunt pharisei et legis-
periti graviter insistere. et os eius opprimere de mul-
tis insidiantes ei. et querentes capere aliquid
ex ore eius ut accusarent illum. XII
Multis autem turbis circumstantibus; ita ut se
invicem conculcarent. cepit dicere ad discipulos
suos. Attendite a fermento phariseorum quod

est ypocrisis. Nichil aūt opertū est qd nō re
ueletur. neq; absconditū qd nō sciatur. Qm q̄
in tenebris dixistis in lumine dicētur. et
qd in aure locuti estis in cubiculis p̄dicabit̄
in tectis. Dico aūt uob amicis meis ne terre
amini ab hys qui occidunt corpus. et post hec nō
hn̄t amplius qd faciant. Ostendā aūt uob que
timeatis. Timete eū qui postquā occiderit hn̄t
potestatem mittere in gehēnā. ita dico uob
hunc timete. Nonne .v. passeres ueneunt
dipondio. et unus ex illis nō est in obliuione co
rā deo. Sed et capilli capitis uri oēs numerati sunt.
Nolite ergo timere multis passeribus pluris estis
uos. Dico aūt uob. Oīs ergo qui confitebit̄ me
corā hoīb;. confitebor et ego eū corā patre meo
.f. q̄ in celis ē. Qui aūt negauerit me corā hoīb;
denegabitur corā angelis dei. Et oīs q̄ dicit uer
Mo bū in filiū hoīs remittetur illi. Ei aūt qui in spi
ritū scm blasphemauerit nō remittetur. Cum
aūt inducent uos in sinagogis. et ad magistratus
et potestates nolite solliciti eē qualiter aut qd
respondeatis aut qd dicatis. Spc eni scs doce
bit uos in ipa hora que oporteat uos dicere.
Ait aūt ei quidā de turba. Magister dic fri meo
ut diuidat mecū hereditatē. At ille dixit ei.
Homo quis me constituit iudicē aut diuisorē sup
uos. Dixit ad illos. Uidete et cauete ab oī aua
ricia. qr nō in habundantia cuiusquā uita eius
est. ex hys q̄ possidet. Dixit aūt ad illos similitu
dinē dicens. Hoīs cuiusdā diuitis uberes fructus
ager attulit. et cogitabat intra se dicens. Qd fa
ciā qd nō habeo quo congregē fructus meos. et di
xit. Hoc faciā destruā horrea mea. et maio
ra faciā. et illuc congregabo oīa q̄ nata sunt
m̄ et bona mea. et dicā aīe mee. Aīa habes
multa bona posita in ānos plurimos. requiesce.
comede. bibe. epulare. Dixit aūt illi deus. Stul
te hac nocte aīam tuā repetunt a te. Que
aūt parasti cuius erunt. Sic est qui sibi thesau
rizat et nō est in deū diues. Dixitq; ad disci
f pulos suos. Ideo dico uob nolite solliciti eē
aīe uře quid manducetis. neq; corpori uro quid
induamini. Aīa plus est quā esca. et corpus plus q̄
uestimentū. Considerate coruos. qr nō seminant
neq; metunt. quib; nō est cellariū. neq; horreū.
et deus pascit illos. Quanto magis uos pluris illis
estis. Quis aūt urm cogitando pōt adicere ad sta
turā suā cubitū unū. Si ergo neq; qd minimū
est potestis qd de ceteris solliciti estis. Considerate
lilia agri quomodo crescunt. nō laborant. neq; nent.
dico aūt uob nec salomon in oī gla sua uesti

ebatur. sic unū ex istis. Si aūt fenū qd ho
die in agro ē. et cras in clibanū mittit̄. deus
sic uestit. quanto magis uos pusille fidei. Et
uos nolite querere qd manducetis aut qd bibatis.
et nolite in sublime tolli. hec eni oīa gentes mūdi
querunt. pař aūt uř scit qm hys indigetis. Uerū
tamē querite primū regnū dei. et hec oīa adicient̄ f.
uob. Nolite timere pusillus grex. qr conplacuit patri f.
uro dare uob regnū. Uendite q̄ possidetis. et da
te elemosinā. Facite uob sacculos q̄ nō ueteras
cunt. thesaurū indeficientē in celis quo fur
nō appropiat. neq; tinea corrūpit. Ubi eni ē thes
aurus uř. ibi ē et cor uřm. Sint lumbi uři pre f.
cincti. et lucerne ardentes in manib; uris. et uos f.
similes hoīb; expectantib; dnm suū qn reuertat̄
a nuptiis. ut cū uenerit et pulsauerit confestim ap
periant ei. Beati serui illi quos cū uenerit dns in
uenerit uigilantes. Amē dico uob qd precinget
se et faciet illos discūbere. et transiens ministra
bit illis. Et si uenerit in secūda uigilia. et si in tercia
uigilia uenerit. et ita inuenerit. beati sunt serui illi.
Hoc aūt scitote qm si sciret pař familias qua
hora fur ueniret uigilaret utiq;. et nō sineret
perfodi domū suā. Et uos estote parati qr q̄ hora f.
nō putatis filius hoīs ueniet. Ait aūt ei petrus.
Dne ad nos dicis hanc parabolā an ad oēs. Dixit
aūt dns. Quis putas ē fidelis dispensator et pru
dens quē constituit dns suus sup familiā suā ut
det illis in tpe tritici mensurā. Beatus ille seruus
quē cū uenerit dns inuenerit ita facientem.
Uere dico uob. qr sup oīa que possidet constituet
illū. Qd si dixerit ille in corde suo morā facit
dns meus uenire. et ceperit percutere pueros et ancillas
et edere et bibere. et inebriari. ueniet dns serui illius
in die q̄ nō sperat. et hora q̄ nescit. et diuidet
eū. partemq; eius cū infidelibus ponet. Ille aūt
seruus qui cognouit uoluntatē dni sui. et nō
se preparauit. et nō fecit secundū uoluntatē eius ua
pulabit multis. Qui aūt nō cognouit. et fecit
digna plagis uapulabit paucis. Omni aūt
cui multū datū est multū queretur ab eo. et cui
commendauerunt multum plus petent ab eo. Ignem
ueni mittere in terrā. et quid uolo nisi ut accēda
tur. Baptismo aūt habeo baptizari. et quomodo
coartor usq; dum perficiatur. Putatis qr pacē ue
ni dare in terrā. Nō dico uob sed separatione.
Erunt eni ex hoc quinq; in una domo diuisi.
tres in duo. et duo in tres diuidentur. pater in
filiū. et filius in patrē suū. Mater in filiā. et
filia in matrē. Socrus in nurū suā. et nurus in
socrū suā. Dicebat aūt et ad turbas. Cū uide

ritis nubem orientem ab occasu: statim dicitis.
nimbus venit: et ita fit. Et cum austrum flantem di-
citis quia aestus erit: et fit. Hypocritae faciem caeli et
terrae nostis probare: hoc autem tempus quomodo non proba-
tis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod
iustum est? Cum autem vadis cum adversario tuo ad
principem in via: da operam liberari ab illo ne for-
te trahat te apud iudicem: et iudex tradat te ex-
actori: et exactor mittat te in carcerem. Dico
tibi non exies inde. donec etiam novissimum mi-
nutum reddas.

XIII Aderant autem quidam ipso in tempore nunciantes il-
li de galileis quorum sanguinem pilatus miscu-
it cum sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis. Puta-
tis quod hii galilei prae omnibus galileis peccatores
fuerint quia talia passi sunt? Non dico vobis. Sed nisi
penitentiam habueritis omnes similiter peribitis sicut illi. xviii.
supra quos cecidit turris in siloam. et occidit
eos. putatis quia et ipsi debitores fuerint preter
omnes habitantes in ierusalem. Non dico vobis sed si non
penitentiam habueritis: omnes similiter peribitis. Dicebat
autem hanc similitudinem. arborem fici habebat quidam
plantatam in vinea sua. et venit quaerens fructum
in illa. et non invenit. Dixit autem ad cultorem
vineae. Ecce anni tres sunt ex quo venio querens
fructum in ficulnea hac et non invenio. Succi-
de ergo illam. ut quid et terram occupat? At ille respon-
dens dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno
usque dum fodiam circa illam. et mittam stercora.
Et siquidem fecerit fructum: sin autem in futurum succi-
des illam. Erat autem docens in sinagoga eorum
sabbatis. Et ecce mulier quae habebat spiritum infirmi-
tatis. xviii. annis. et erat inclinata nec omnino po-
terat sursum respicere. Quam cum videret ihesus vo-
cavit ad se. et ait illi. Mulier dimissa es
ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus. et
confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem
archisinagogus indignans quia sabbato curasset
ihesus dicebat turbae. Sex dies sunt in quibus
oportet operari. in his ergo venite et curami-
ni. et non in die sabbati. Respondens autem ad illum dominus.
et dixit. Hypocritae unusquisque vestrum sabbato non
solvit bovem suum aut asinum a presepio. et ducit
adaquare. hanc autem filiam abrahe quam alligavit
sathanas. ecce. xviii. annis non oportuit
solvi a vinculo isto die sabbati? Et cum haec diceret:
erubescebant omnes adversarii eius. Et omnis populus gau-
debat in universis quae gloriose fiebant ab eo. Di-
cebat ergo. Cui simile est regnum dei. et cui simile
esse estimo illud? Simile est grano sinapis
quod acceptum homo misit in ortum suum. et crevit

et factum est in arborem magnam. et volucres ce-
li requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit. Cui
simile existimabo regnum dei? Simile est fermento
quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria.
donec fermentaretur totum. Et ibat per civitates
et castella docens et iter faciens in ierusalem. Ait
autem illi quidam. domine si pauci sunt qui salvantur?
Ipse autem dixit ad illos. Contendite intrare per
angustam portam. quia dico vobis multi querunt intrare.
et non poterunt. Cum autem intraverit paterfamilias
et clauserit hostium: et incipietis foris stare. et
pulsare hostium dicentes. domine aperi nobis. et respon-
dens dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Tunc inci-
pietis dicere. Manducavimus coram te et bibimus.
et in plateis nostris docuisti. et dicet vobis. Nescio
vos unde sitis. Discedite a me omnes operarii iniqui-
tatis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum vide-
ritis abraham. ysaac. et iacob. et omnes prophetas in
regno dei. vos autem expelli foras. Et venient
ab oriente et occidente. et ab aquilone. et austro.
et accumbent in regno dei. Et ecce sunt novis-
simi qui erant primi. et sunt primi qui erunt novis-
simi. In ipsa die accesserunt quidam pharise-
orum dicentes illi. Exi et vade hinc. quia herodes
vult te occidere. Et ait illis. Ite et dicite vulpi
illi. Ecce eicio demonia et sanitates perfici-
o hodie et cras. et tertia die consummor. Verumtamen
oportet me hodie et cras. et sequenti die ambulare. quia
non capit prophetam perire extra ierusalem. Ierusalem ie-
rusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te
mittuntur: Quociens volui congregare filios tuos
quemadmodum avis nidum suum sub pennis. et noluis-
ti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico
autem vobis quia non videbitis me donec veniat cum di-
cetis. Benedictus qui venit in nomine domini.

Et factum est cum intraret in domum XIIII c. p.
cuiusdam principis phariseorum sabbato manduca-
re panem. et ipsi observabant eum. Et ecce homo
quidam ydropicus erat ante illum. Et respondens
ihesus ait ad legisperitos et phariseos dicens. Si
licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse
vero apprehensum sanavit eum ac dimisit. Et respon-
dens ad illos dixit. Cuius vestrum asinus aut bos
in puteum cadet. et non continuo extrahet illum die
sabbati? Et non poterant ad haec respondere illi. Dicebat
autem et ad invitatos parabolam intendens quomodo
primos accubitus eligerent dicens ad illos. Cum
invitatus fueris ad nuptias non discumbas in pri-
mo loco. ne forte honoratior te sit invitatus
ab illo. et veniens is qui te et illum vocavit di-
cat tibi. Da huic locum. et tunc incipies cum rubore

nouissimū locū tenere. Sʒ cū uocat͛ fueris
uade ⁊ recumbe ī nouissimo loco. ⁊ cū uenit
q̄ te inuitauit dicat t͛. Amice ascēde superius.
Tūc erit t͛ glīa corā simul discūbētib;. Quia
oīs qui se exaltat humiliabit͛. ⁊ q̄ se humiliat
exaltabit͛. Dicebat aūt ⁊ ei q̄ se inuitauat. Cū
facis prādiū aut cenā noli uocare amicos
tuos. neq; fr̄es tuos. neq; cognatos. neq; uicinos.
neq; diuites. ne forte ⁊ ipsi reinuitent te. ⁊ fi
at t͛ retributio. Sʒ cū facis cōuiuiū uoca
paupes. debiles. claudos. cecos. ⁊ beat͛ eris
q̄ n̄ hn̄t unde retribuere t͛. Retribuet͛ enī t͛
in retributione iustoꝝ. Hec cū audisset quidā
de simul discūbētib; dixit illi. Beat͛ qui man
ducabit panē ī regno dei. At ille dix̄ ei. Homo
quidā fecit cenā magnā. ⁊ uocauit multos.
⁊ misit seruū suū hora cene dicē inuitatis:
ut uenirent. q̄ iā parata sūt oīa. ⁊ ceperūt
simul oēs excusare. Prim͛ dix̄ illi. Uillam
emi. ⁊ necesse habeo exire ⁊ uidē illā. Ro
go te habe me excusatū. ⁊ alt͛ dix̄. Iuga
boum emi q̄nq;. ⁊ eo ꝓbare illa. Rogo te
habe me excusatū. ⁊ ali͛ dixit. Uxorē du
xi ⁊ ideo n̄ possū uenire. ⁊ reuersus seru͛ nū
ciauit hec dn̄o suo. Tūc iratus paterfamilias
dixit seruo suo. Exi cito ī plateas ⁊ uicos ci
uitatis. ⁊ paupes ac debiles. cecos ⁊ claudos
introduc huc. ⁊ ait seru͛. Dn̄e factū est ut
tu ipasti. ⁊ adhuc loc͛ est. ⁊ ait dn̄s seruo.
Exi in uias ⁊ sepes ⁊ cōpelle intrare ut īplea
tur dom͛ mea. Dico aūt uob q̄ nemo uiroꝝ illo
rū qui uocati sūt gustabit cenā meā. Ibant
aūt turbe multe cū eo. ⁊ cōuersus dixit ad illos.
Si q̄s uenit ad me ⁊ n̄ odit patrē suū ⁊ matrē
⁊ uxorē. ⁊ filios. ⁊ fr̄s. ⁊ sorores. adhuc aūt ⁊ a
nimā suā. nō pot̄ mīs ēē discipl͛. ⁊ qui non
baiulat crucē suā ⁊ uenit p͛ me n̄ pot̄ mīs
ēē discipl͛. Quis enī ex uob uolēs turrē edi
ficare nōne pri͛ sedēs cōputat sūptus qui ne
cessarij sūt si hābt ad ꝑficiendū. ne postea q̄m
posuerit fundamtū. ⁊ nō potuerit ꝑficere oēs
q̄ uidēt incipiāt illudere ei dicētes. Quia hic
hō cepit edificare. ⁊ n̄ potuit cōsumare. aut
quis rex iturus cōmittere belluū aduers͛ aliū
regē. nōne sedēs pri͛ cogitat si possit cū
decē milib; occurrere ei q̄ cū. xx. milib;
uenit ad se. Alioq̄n adhuc illo longe age
te legationē mittens rogat ea q̄ pacis sūt.
Sic ergo oīs ex uob qui n̄ renūciat oībus
que possidet nō pot̄ mīs ēē discipl͛. Bonū
est sal. Si aūt sal euanuit in q̄ cōdietur.

Neq; in t̄ra neq; in sterq̄linio utile ē. sʒ foras
mittetur. Q̄ h̄t aures audiēdi audiat.

XV

Erant aūt appropinq̄ntes ei
publicani ⁊ peccōres ut audirent illū. ⁊ mur
murabant pharisei ⁊ scribe dicētes. Q̄a hic pec
catores recipit ⁊ manducat cū illis. ⁊ ait ad illos
parabolā istam dicēs. Quis ex uob hō qui h̄t
.c. oues. ⁊ si ꝑdidit unā ex illis. nōne dimit
tit nonaginta noue in deserto ⁊ uadit ad
illā que ꝑierat donec inueniat eā. ⁊ cū inue
nerit eā imponit ī humeros suos gaudēs. ⁊
ueniēs domū cōuocat amicos ⁊ uicinos dicēs
illis. Cōgratulamini m̄ q̄ inueni ouē quā ꝑ
dideram. Dico aūt uob q̄d ita gaudiū erit ī celo
sup uno peccōre penitentiam agēte q̄m sup nonagi
ta noue iustis q̄ nō indigent pn̄ia. Aut que
mulier h̄ns dragmas decē. ⁊ si ꝑdidit unam
nōne accēdit lucernā ⁊ euertit domū ⁊ q̄rit
diligent͛ donec inueniat. ⁊ cū inuenerit cōuo
cat amicas ⁊ uicinas dicēs. Cōgratulamini
m̄ q̄ inueni dragmā quā ꝑdideram. Ita dico uob
gaudiū erit corā angelis dei sup uno peccōre pe
nitentiā agente. Ait aūt. Homo quidā habuit du
os filios. ⁊ dix̄ adolescentior ex illis patri. Pat̄
da m̄ portionē substātie q̄ me contingit. ⁊ diuisit
illis substāntiā. ⁊ nō p͛ multos dies cōgregatis
oīb; adolescentior fili͛ peregre ꝓfect͛ est ī re
gionē longinq̄m. ⁊ ibi dissipauit substātiam
suā uiuēdo luxuriose. Et p͛q̄m cōsumasset
oīa facta est fames ualida in regiōe illa.
⁊ ipse cepit egēre. ⁊ abijt. ⁊ adhesit uni ciuiū
regionis illi͛. ⁊ misit illū in uillā suā ut
pasceret porcos. ⁊ cupiebat īplere uentrem
suū de siliq̄s quas porci mādūcabāt. ⁊ ne
mo illi dabat. Ipse aūt in se reuersus dix̄. Q̄nti
mercennarij in domo patris mei hūndāt panib;
ego aūt hic fame ꝑeo. Surgā ⁊ ibo ad patrē
meū. ⁊ dicā ei. Pater peccaui ī celū ⁊ corā
te. iā nō sū dign͛ uocari fili͛ tu͛. Fac me
sicut unū ex mercenarijs tuis. ⁊ surgens uenit
ad patrē suū. Cum aūt adhuc longe eēt ui
dit illū pat̄ ipsi͛ ⁊ mīa mot͛ est. ⁊ accurrens
cecidit sup collū ei͛. ⁊ osculat͛ est eū. Dixitq;
ei fili͛. Pat̄ peccaui ī celū ⁊ corā te. iā non
sū dign͛ uocari fili͛ tu͛. Dixit aūt pat̄ ad ser
uos suos. Cito ꝓferte stolā primam. ⁊ indui
te illū. ⁊ date anulū in manu ei͛. ⁊ calciam
ta in pedes. ⁊ adducite uitulū saginatū ⁊ oc
cidite. ⁊ manducem͛ ⁊ epulem͛. Quia hic fili͛
meus mortu͛ fuerat ⁊ reuixit. ꝑierat ⁊ inuēt͛
est. ⁊ ceperunt oēs epulari. Erat aūt filius

senior in agro: et cum veniret et appropinquaret
domui audivit symphoniam et chorum. et voca-
vit unum de servis et interrogavit quae haec essent.
Isque dixit illi. Frater tuus venit. et occidit pater tuus
vitulum saginatum quia salvum illum recepit. In-
dignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo
illius egressus cepit rogare illum. At ille respondens
dixit patri suo. Ecce tot annis servio tibi. et
numquam mandatum tuum preterivi. et numquam de-
disti mihi hedum ut cum amicis meis epularer.
Sed postquam filius tuus hic qui devoravit
substantiam suam cum meretricibus venit occidisti
illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi. Fi-
li tu semper mecum es. et omnia mea tua sunt. Epula-
ri autem et gaudere oportebat quia frater tuus hic mor-
tuus fuerat et revixit. perierat et inventus est.

XVI Dicebat autem et ad discipulos suos.
Homo quidam erat dives qui habebat villicum.
et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset
bona illius. et vocavit illum et ait illi. Quid hoc
audio de te? Redde rationem villicationis tue.
iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus in-
tra se. Quid faciam quia dominus meus aufert a me villicati-
onem? fodere non valeo. mendicare erubesco. Scio
quid faciam ut cum amotus fuero a villicatione
recipiant me in domos suas. Convocatis itaque
singulis debitoribus domini sui dicebat primo. Quantum
debes domino meo? At ille dixit. Centum cados olei.
dixitque illi. Accipe cautionem tuam. et sede cito
scribe L. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes?
Qui ait. Centum choros tritici. Ait illi. Accipe
litteras tuas et scribe octoginta. Et laudavit
dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset: quia
filii seculi huius prudentiores filiis lucis in ge-
neratione sua sunt. Et ego vobis dico facite vobis
amicos de mamona iniquitatis. ut cum defece-
ritis recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fide-
f. lis est in minimo et in maiore fidelis est. et qui
in modico iniquus est. et in maiore iniquus est.
Si ergo in iniquo mamone fideles non fuistis
quod verum est quis credet vobis? Et si in alieno
fideles non fuistis quod vestrum est quis dabit vobis?
Nemo servus potest duobus dominis servire. aut enim
unum odiet et alterum diliget. Aut uni adhere-
bit et alterum contempnet. Non potestis deo servire
et mamone. Audiebant autem hec omnia pharisei,
qui erant avari. et deridebant illum. Et ait illis. Vos
estis qui iustificatis vos coram hominibus. Deus autem no-
vit corda vestra. Quia quod hominibus altum est abho-
minatio est ante deum. Lex et prophete usque ad iohannem.
ex eo regnum dei evangelizatur. et omnis in illud

vim facit. Facilius est autem celum et terram preterire
quam de lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittit
uxorem suam et ducit alteram mechatur. Et qui
dimissam a viro ducit mechatur. Homo quidam p.
erat dives qui induebatur purpura et bisso.
et epulabatur cotidie splendide. Et erat quidam
mendicus nomine lazarus qui iacebat ad ianuam
eius ulceribus plenus cupiens saturari de micis
que cadebant de mensa divitis et nemo illi da-
bat. Sed et canes veniebant et lingebant ulcera
eius. Factum est autem ut moreretur mendicus et por-
taretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus
est autem et dives et sepultus est in inferno. Ele-
vans autem oculos suos cum esset in tormentis vidit
abraham a longe et lazarum in sinu eius. et ipse cla-
mans dixit. Pater abraham miserere mei. et
mitte lazarum ut intingat extremum digiti sui
in aquam ut refrigeret linguam meam. quia crucior
in hac flamma. Et dixit illi abraham. Fili recor-
dare. quia recepisti bona in vita tua. et lazarus
similiter mala. Nunc autem hic consolatur tu vero cruciaris.
Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum fir-
matum est. ut hi qui volunt hinc transire ad vos
non possint. neque inde huc transmeare. Et ait.
Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum pa-
tris mei. habeo enim quinque fratres ut testetur illis
ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Et ait
illi abraham. Habent moysen et prophetas. audiant
illos. At ille dixit. Non pater abraham. sed si quis
ex mortuis ierit ad eos penitentiam agent. Ait
autem illi. Si moysen et prophetas non audiunt. neque
si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.

f.
XVII

Et ad discipulos suos ait. Impossibile
est ut non veniant scandala. Ve autem illi per quem
veniunt. Utilius est illi si lapis molaris inpo-
natur circa collum eius et proiciatur in mare quam
ut scandalizet unum de pusillis istis. Attendite
vobis. Si peccaverit frater tuus increpa illum. et si pe-
nitentiam egerit dimitte illi. Et si septies in
die peccaverit in te. et septies in die conversus
fuerit ad te dicens penitet me dimitte illi. Et di-
xerunt apostoli. Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus. Si
habueritis fidem sicut granum sinapis: diceretis huic
arbori moro eradicare et transplantare in
mare. et obediet vobis. Quis autem vestrum habens ser-
vum arantem aut boves pascentem. qui regresso
de agro dicat illi statim transi et recumbe. et non
dicat ei para quod cenem et precinge te et ministra
mihi donec manducem et bibam. et post hec tu
manducabis et bibes. Numquid gratiam habet ser-
vo illi quia fecit que ei imperaverat? non puto. Sic et

uos cum feceritis omnia que precepta sunt uobis dici
te. Serui inutiles sumus quod debuimus facere
P. fecimus. Et factum est dum iret ihesus in ierusalem.
transibat per mediam samariam et galileam.
Et cum ingrederetur quoddam castellum: occur
rerunt illi decem uiri leprosi. Qui steterunt a lon
ge. et leuauerunt uocem dicentes. Ihesu preceptor
miserere nostri. Quos ut uidit dixit. Ite osten
dite uos sacerdotibus. Et factum est dum irent mun
dati sunt. Unus autem ex illis ut uidit quia mundatus
est: regressus est cum magna uoce magnifi
cans deum. et cecidit in faciem ante pedes eius gra
tias agens. et hic erat samaritanus. Respondens
autem ihesus dixit. Nonne decem mundati sunt et nouem
ubi sunt. Non est inuentus qui rediret et daret
gloriam deo nisi hic alienigena. Et ait illi. Sur
F. ge uade quia fides tua te saluum fecit. Interroga
tus autem a phariseis quando uenit regnum dei: Respon
dit eis et dixit. Non uenit regnum dei cum obser
uatione. neque dicent. Ecce hic aut ecce illic. Ecce
enim regnum dei intra uos est. Et ait ad discipulos
suos. Uenient dies quando desideretis uidere unum diem
filii hominis. et non uidebitis. et dicent uobis. Ecce hic
et ecce illic. Nolite ire. neque sectemini. Nam sicut
fulgur coruscans de sub celo in ea que sub celo
sunt fulget. ita erit filius hominis in die sua.
Primum autem oportet illum multa pati et reproba
ri a generatione hac. Et sicut factum est in diebus noe
ita erit et in diebus filii hominis. Edebant et bibe
bant. uxores ducebant. et dabantur ad nuptias
usque in diem qua intrauit noe in archam. et uenit
diluuium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus
loth. Edebant et bibebant. emebant et uendebant
plantabant et edificabant. Qua die exiit loth
a sodomis. pluit ignem et sulphur de celo. et omnes
perdidit. Secundum hoc erit qua die filius hominis reue
labitur. In illa die qui fuerit in tecto. et uasa
eius in domo. ne descendat tollere illa. et qui in
agro similiter non redeat retro. Memores estote u
xoris loth. Quicumque quesierit animam suam saluam
facere perdet illam. et quicumque perdiderit illam: uiui
ficabit eam. Dico uobis in illa nocte erunt duo in
lecto uno. unus assumetur et alter relinquetur.
Due erunt molentes in unum. una assumetur et
altera relinquetur. duo in agro. unus assumetur
et alter relinquetur. Respondentes dicunt illi. Ubi
domine. Qui dixit eis. Ubicumque fuerit corpus illuc
congregabuntur et aquile.
XVIII Dicebat autem et parabolam ad illos. quoniam opor
tet semper orare et non deficere dicens. Iudex
quidam erat in quadam ciuitate: qui deum non
timebat et hominem non reuerebatur. Uidua autem
quedam erat in ciuitate illa. et ueniebat ad
eum dicens. Uindica me de aduersario meo.
et nolebat per multum tempus. Post hec autem dixit intra
se. Et si deum non timeo: nec hominem reuereor.
tamen quia molesta est mihi hec uidua. uindicabo il
lam. ne in nouissimo ueniens suggillet me.
Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit.
Deus autem non faciet uindictam electorum suorum clamanti
um ad se die ac nocte. et patientiam habebit in illis.
Dico uobis quia cito faciet uindictam illorum. Uerumtamen
filius hominis ueniens putas inueniet fidem in terra.
Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam
iusti. et aspernabantur ceteros parabolam istam dicens. P.
Duo homines ascenderunt in templum ut orarent. unus
phariseus et alter publicanus. Phariseus stans
hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi. quia non sum
sicut ceteri hominum. Raptores iniusti. adulteri.
uelut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato.
decimas do omnium que possideo. Et publicanus
a longe stans nolebat. nec oculos ad celum
leuare. sed percutiebat pectus suum dicens. Deus propi
cius esto mihi peccatori. Amen dico uobis descendit hic
iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se
exaltat humiliabitur. et qui se humiliat exalta
bitur. Afferebant autem ad illum et infantes ut eos F.
tangeret. Quod cum uiderent discipuli increpabant illos.
Ihesus autem conuocans illos dixit. Sinite pueros ue
nire ad me. et nolite eos uetare. Talium est enim
regnum celorum. Amen dico uobis quicumque non acce
perit regnum dei ut puer non intrabit in illud.
Et interrogauit eum quidam princeps dicens. Ma
gister bone quid faciens uitam eternam possidebo.
Dixit autem ei ihesus. Quid me dicis bonum. Ne
mo bonus nisi solus deus. Mandata nosti. Non oc
cides. Non mechaberis. non furtum facies. non
falsum testimonium dices. Honora patrem tuum
et matrem. Qui ait. Hec omnia custodiui a iuuen
tute mea. Quo audito ihesus: ait ei. Adhuc u
num tibi deest. Omnia quecumque habes uende. et da pau
peribus. et habebis thesaurum in celo. et ueni sequere
me. His ille auditis contristatus est. quia diues
erat ualde. Uidens autem illum ihesus tristem factum dixit.
Quam difficile qui pecuniam habent in regnum dei
intrabunt. Facilius est enim camelum per foramen acus
transire quam diuitem intrare in regnum dei. Et
dixerunt qui audiebant. Et quis potest saluus fieri. Et
ait illis. Que impossibilia sunt apud homines: possibi
lia sunt apud deum. Ait autem petrus. Ecce nos dimi
simus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis. Amen
dico uobis. Nemo est qui reliquit domum. aut parentes

tes. aut fratres. aut uxorem. aut filios propter regnum
dei. et non recipiat multo plura in hoc tempore. et in
seculo uenturo: uitam eternam. Assumpsit autem
ihesus .xii. discipulos suos et ait illis. Ecce ascen
dimus ierusalem et consumabuntur omnia que scrip
ta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim
gentibus et illudetur et flagellabitur et conspuetur.
et postquam flagellauerint occident eum. et die tercia
resurget. et ipsi nichil horum intellexerunt. Et
erat uerbum istud absconditum ab eis. et non intelli
gebant que dicebantur. Factum est autem cum appro
pinquaret ihesus iericho: cecus quidam sedebat secus
uiam mendicans. Et cum audiret turbam pretereuntem
interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei quod ihesus na
zarenus transiret. Et clamauit dicens. Ihesu fili
dauid miserere mei. et qui preibant increpabant eum
ut taceret. Ipse uero multo magis clamabat. Fili
dauid miserere mei. Stans autem ihesus iussit illum
adduci ad se. et cum appropinquasset: interrogauit il
lum dicens. Quid tibi uis faciam? At ille dixit. Domine
ut uideam. et ihesus dixit. Respice fides tua te sal
uum fecit. Et confestim uidit et sequebatur illum
magnificans deum. et omnis plebs ut uidit dedit
laudem deo.
XIX Et ingressus ihesus perambulabat iericho. et ecce uir
nomine zacheus. et hic erat princeps publicano
rum. et ipse diues. Et querebat uidere ihesum quis esset. et
non poterat pre turba. quia statura pusillus erat.
Et precurrens ascendit in arborem sicomorum ut uideret
illum. quia inde erat transiturus. Et cum uenisset ad locum
suspiciens ihesus uidit illum. et dixit ad eum. Zache
e. festinans descende. quia hodie in domo tua opor
tet me manere. Et festinans descendit. et excepit
illum gaudens. Et cum uiderent omnes murmurabant dicen
tes. quia ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem
zacheus dixit ad dominum. Ecce dimidium bonorum
meorum domine do pauperibus. Et si quid aliquem defrau
daui reddo quadruplum. Ait ihesus ad eum. Quia
hodie salus huic domui facta est. eo quod et ipse fi
lius sit abrahe. Venit enim filius hominis querere et
saluum facere quod perierat. Hec illis audientibus
adiciens dixit parabolam. eo quod esset prope ierusalem
et quia estimarent quod confestim regnum dei manifes
taretur. Dixit ergo. Homo quidam nobilis abiit
in regionem longinquam accipere sibi regnum et
reuerti. Vocatis autem decem seruis suis: dedit il
lis decem mnas. et ait ad illos. Negociamini dum
uenio. Ciues autem eius oderant illum. et miserunt
legationem post illum dicentes. Nolumus hunc reg
nare super nos. Et factum est ut rediret accepto reg
no iussit uocari seruos quibus dedit pecuniam

ut sciret quantum quisque negociatus esset. Venit
autem primus dicens. Domine mna tua .x. mnas ad
quisiuit. et ait illi. Euge serue bone et fidelis
quia in modico fuisti fidelis: eris potestatem
habens super .x. ciuitates. Et alter uenit dicens. Domine
mna tua fecit .v. mnas. et huic ait. et tu esto
super .v. ciuitates. Et alter uenit dicens. Domine ec
ce mna tua quam habui repositam in sudario.
Timui enim te quia homo austerus es. tollis quod non
posuisti. et metis quod non seminasti. Dicit ei.
De ore tuo te iudico serue nequam. Sciebas quod
ego homo austerus sum. tollens quod non posui. et me
tens quod non seminaui. et quare non dedisti pecu
niam meam ad mensam. et ego ueniens cum usuris utique
exegissem illam. Et astantibus dixit. Auferte ab
illo mnam. et date illi qui .x. mnas habet. et dixerunt
illi. Domine habet .x. mnas. Dico autem uobis quia omni habenti
dabitur. et habundabit. Ab eo autem qui non habet et quod
habet auferetur ab eo. Verumptamen inimicos meos illos
qui noluerunt me regnare super se. adducite huc.
et interficite ante me. Et his dictis precedebat ascen
dens ierusalem. Et factum est cum appropinquasset ihesus
bethphage ad montem qui uocatur oliueti. mi
sit duos discipulos suos dicens. Ite in castellum
quod contra uos est in quod introeuntes inuenietis
pullum asine alligatum. cui nemo umquam hominum
sedit. Soluite illum et adducite. et si quis uos inter
rogauerit quare soluitis. sic dicetis ei. quia dominus
operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi e
rant. et inuenerunt sicut dixit illis stantem pullum.
Soluentibus autem illis pullum. dixerunt domini eius ad il
los. Quid soluitis pullum? At illi dixerunt. quia dominus
eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad ihesum. Et iac
tantes uestimenta sua super pullum inposuerunt ihesum.
Eunte autem illo substernebant uestimenta sua in
uia. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis
oliueti: ceperunt omnes turbe descendentium gauden
tes laudare deum uoce magna super omnibus quas uide
rant uirtutibus dicentes. Benedictus est rex qui ue
nit in nomine domini. pax in celo. et gloria in excelsis.
Et quidam phariseorum de turbis dixerunt ad illum.
Magister increpa discipulos tuos. quibus ipse ait. Di
co uobis quia si hii tacuerint lapides clamabunt. Et cum
appropinquauit uidens ciuitatem fleuit super illam
dicens. Quia si cognouisses et tu. et quidem in hac
die tua que ad pacem tibi. nunc autem abscondita sunt ab
oculis tuis. quia uenient dies in te. et circumdabunt
te inimici tui uallo. et circumdabunt te et coangu
stabunt te undique. et ad terram prosternent te. et fili
os tuos qui in te sunt. et non relinquent in te lapi
dem super lapidem. eo quod non cognouisti tempus

visitationis tue. Et ingressus in templum cepit ei-
cere vendentes et ementes in illo dicens illis. Scriptum
est quia domus mea domus orationis vocabitur. Vos autem
fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens
F. cotidie in templo. Principes autem sacerdotum et scribe
et principes plebis querebant illum perdere. Et non inve-
niebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspen-
sus erat audiens illum.

XX

Et factum est in una dierum docente illo populum in
templo et evangelizante, convenerunt principes
sacerdotum et scribe cum senioribus. Et aiunt dicentes
ad illum. Dic nobis in qua potestate hec facis. Aut quis
est qui dedit tibi hanc potestatem. Respondens autem
dixit ad illos. Interrogabo vos et ego unum
verbum. Respondete mihi. Baptismus Iohannis de celo er-
at an ex hominibus. At illi cogitabant inter se dicen-
tes. Quia si dixerimus de celo dicet. Quare ergo non cre-
didistis illi. Si autem dixerimus ex hominibus plebs univer-
sa lapidabit nos. Certi enim sunt Iohannem prophetam
esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et Iesus ait illis.
Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio. Ce-
pit autem dicere ad plebem parabolam hanc. Homo
quidam plantavit vineam et locavit eam colonis.
Mat. xxi
Et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad
cultores servum ut de fructu vinee darent illi.
Qui cesum dimiserunt inanem. Et addidit alterum ser-
vum mittere. Illi autem hunc quoque cedentes et afficien-
tes contumeliis dimiserunt inanem. Et addidit tertium
mittere. Qui et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem
dominus vinee. Quid faciam? Mittam filium meum di-
lectum. Forsitan cum hunc viderint verebuntur. Quem
cum vidissent coloni cogitaverunt intra se dicentes.
Hic est heres. Occidamus eum ut nostra fiat hereditas.
Et eiectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faci-
et illis dominus vinee? Veniet et perdet colonos istos.
Et dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illi.
Absit. Ille autem aspiciens eos dixit. Quid ergo est
hoc quod scriptum est. Lapidem quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput anguli. Omnis
qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur. Super quem
autem ceciderit comminuet illum. Et querebant principes
sacerdotum et scribe mittere in illum manus illa hora.
Et timuerunt populum. Cognoverunt enim quod ad ipsos
dixerit similitudinem istam. Et observantes mise-
runt insidiatores qui se iustos simularent ut
caperent eum in sermone et traderent eum principatui
et potestati presidis. Et interrogaverunt illum dicentes.
Magister scimus quia recte dicis et doces. Et non accipis
personam hominis sed viam dei in veritate doces. Licet
nobis dare tributum cesari an non. Considerans autem
dolum illorum dixit ad eos. Quid me temptatis.
Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et
subscriptionem. Respondentes dixerunt ei. Cesaris.
Et ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que
sunt dei deo. Et non potuerunt reprehendere verbum eius
coram plebe. Et mirati in responso eius tacuerunt.
Accesserunt autem quidam saduceorum qui negant esse re-
surrectionem. Et interrogaverunt eum dicentes. Magister
Moyses scripsit nobis si frater alicuius mortuus fuerit
habens uxorem et hic sine liberis fuerit ut accipiat
eam frater eius uxorem et suscitet semen fratri suo. Septem
ergo fratres erant. Et primus accepit uxorem et mortuus est
sine liberis. Et sequens accepit illam et ipse mortuus est
sine filio. Et tertius accepit illam. Similiter et omnes septem.
Et non reliquerunt semen et mortui sunt. Novissima
omnium mortua est et mulier. In resurrectione ergo
cuius eorum erit uxor? Siquidem septem habuerunt
eam uxorem. Et ait illis Iesus. Filii seculi huius nubunt et
traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur
seculo illo et resurrectione ex mortuis neque nubunt
neque ducunt uxores. Neque enim ultra mori pote-
runt. Equales enim angelis sunt et filii sunt dei
cum filii sint resurrectionis. Quia vero resurgunt
mortui et Moyses ostendit secus rubum sicut
dicit dominum deum Abraham et deum Ysaac et deum Iacob.
Deus autem non est mortuorum sed vivorum. Omnes enim
vivunt ei. Respondentes autem scribarum quidam dixe-
runt. Magister bene dixisti. Et amplius non audebant eum
quicquam interrogare. Dixit autem ad illos. Quomodo
dicunt Christum filium David esse? Et ipse David dicit in libro psal-
morum. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis do-
nec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
David ergo illum dominum vocat. Et quomodo filius
eius est? Audiente autem omni populo dixit discipulis suis.
Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis et
amant salutationes in foro et primas cathedras
in synagogis et primos recubitus in conviviis qui
devorant domos viduarum simulantes longam
orationem. Hii percipient dampnationem maiorem.
XXI
Respiciens autem vidit eos qui
mittebant munera sua in gazophilacium di-
vites. Vidit autem et quandam viduam pauperculam
mittentem era duo minuta. Et dixit. Vere dico
vobis quia vidua hec pauper plus quam omnes misit. Nam
omnes hii ex habundanti sibi miserunt in munera
dei. Hec autem ex eo quod deest illi omnem victum
suum quem habuit misit. Et quibusdam dicentibus de tem-
plo quod bonis lapidibus et donis ornatum esset
dixit. Hec que videtis venient dies in quibus non relin-
quetur lapis super lapidem qui non destruatur. Inter-
rogaverunt autem illum dicentes. Preceptor quando erit
hec et quod signum cum fieri incipient. Qui dixit.

Videte ne seducamini. Multi enī uenient
in noīe meo dicētes q̄ ego sū. ⁊ tēp̄s appinq̄
uit. Nolite ire p̄ illos. Cum aūt audieritis p̄lia
.f. ⁊ sediciones. nolite t̄reri. Oportet p̄mum h̄
fieri. s; n̄ statī finis. Tunc dicebat ill'. Sur
get gens cōtra gentē. ⁊ regnū adūs⁹ regnū.
⁊ t̄re motus magni p̄ loca erūt. ⁊ pestilencie.
⁊ fames. t̄roresq; de celo. ⁊ signa magna erūt.
S; an̄ h̄ oīa inicient uob̄ man⁹ suas. ⁊ p̄sequē
tur tradentes in sinagogas ⁊ custodias tra
hentes ad reges ⁊ p̄sides p̄p̄ nom̄ meum.
Continget aūt uob̄ in testimoniū. Ponite ḡ
in cordib; u̅r̅is nō p̄meditari quēadm̄ respon
deatis. Ego enī dabo uob̄ os ⁊ sapiam cui n̄
poterūt resistere ⁊ ɔtradicere oēs adūsarii u̅r̅i.
Trademini aūt a parentib⁹ ⁊ f̄rib; ⁊ cognatis
⁊ amicis. ⁊ morte afficient ex uob̄. ⁊ eritis odio
oīb; hoīb; p̄p̄ nomī meū. ⁊ capill⁹ de capite
u̅r̅o nō p̄ibit. In paciā u̅r̅a possidebitis aīas
.f. u̅r̅as. Cum aūt uideritis circūdari ab exercitu Ie
rusalē. tc̄ scitote q̄ appinq̄bit desolatio eī.
Tunc qui ī iudea sūt fugiant ad mōtes. et
q̄ in medio ei⁹ sūt discedant. ⁊ q̄ in regionib⁹
nō intrēt in eā. q̄ dies ultionis hij sūt ut
impleant' oīa q̄ inde scripta sūt. Ve aūt p̄gnā
tib⁹ ⁊ nutrientib; in ill' dieb⁹. Erit enī pres
sura magna s' t̄ram. ⁊ ira p̄p̄lo huic. ⁊ cadent
in ore gladij. ⁊ captiui ducent' in oēs ḡs. ⁊ Ie
rusalē calcabit' a gentib; donec impleant' t̄p̄a
.p. nationū. Et erūt signa in sole ⁊ luna ⁊ stel
lis. ⁊ in t̄ris p̄ssura gētiū p̄ ɔfusione sonit⁹
maris ⁊ fluctuū. arescētib; hoīb; p̄ timore
⁊ expectatiōe q̄ sup̄uenient uniūso orbi. Nā
uirtutes celorū mouebūtur. ⁊ tc̄ uidebūt filiū
hoīs uenientē in nube cū potestate magn̄
⁊ maiestate. His aūt fi incipiētib; respicite
⁊ leuate capita u̅r̅a. q̄m appinq̄t redemptio
u̅r̅a. Et dixit ill' similitudinē. Videte ficulneā
⁊ oēs arbores. Cū p̄ducunt iā ex se fructum
scitis q̄m p̄pe est estas. Ita ⁊ uos cū uideritis
hec fi. scitote q̄m p̄pe est regnū dei. Amē
dico uob̄ q̄m n̄ p̄t'ibit gn̄atio h̄ donec omīa
fiant. Celū ⁊ t̄ra t̄nsibūt. u̅b̅a aūt mea n̄ t̄nsi
.f. bunt. Attendite aūt uob̄ ne forte grauent' corda
u̅r̅a in crapula ⁊ ebrietate. ⁊ curis hui⁹ uite.
⁊ sup̄ueniat ī uos repētina dies illa. Tanq̄
laqu̅s enī sup̄ueniet in oēs q̄ sedent s' faci
em oīs t̄re. Vigilate itaq; oī t̄p̄e orantes ut
digni habeamini fugere ista oīa q̄ futura s̄
⁊ stare an̄ filiū hoīs. Erat aūt dieb; docēs
in t̄plo. noctib; u̅o exiēs morabatur ī mō
te q̄ uocat' oliueti. ⁊ oīs p̄p̄lus manicabat
ad eū uenire in t̄plo audire illū. XXII
Appropinq̄bat aūt dies fest' azimoꝝ qui dr̄ .p.
pascha. ⁊ q̄rebant p̄ncipes sacerdotū ⁊ scri
be quom̄ ih̄m interficerent. Timebāt u̅o plebē.
Intrauit aūt sathanas in iudā qui cognoīa
batur scarioth unū de duodecī. ⁊ abijt ⁊ lo
cut' est cū p̄ncipib; sacerdotū ⁊ magistratib⁹
quēadmod̄ illū traderet eis. ⁊ gauisi sūt. ⁊
pacti sūt pecuniā illi dare. ⁊ spopondit.
⁊ q̄rebat oportunitatē ut t̄deret illū sine t̄
bis. Venit aūt dies azimoꝝ in q̄ necesse erat
occidi pasca. ⁊ misit petrū ⁊ ioh̄m dicēs. E
untes parate uob̄ pascha. ut manducem⁹. At
illi dixerūt. Ubi uis parem⁹. ⁊ dix̄ ad eos. Ec
ce introeuntib; uob̄ in ciuitatē. occurret uob̄
h' quidā amphorā aque portās. Seq̄mini
eū in domū in quā intrat. ⁊ dicetis patrifa
milias dom⁹. Dicit t' magr̄. Ubi est diūsoriū
u' pascha cū discip'lis meis manducē. ⁊ ipse
ostendet uob̄ cenacl̄m magnū stratū. ⁊ ibi
parate. Euntes aūt inuenerūt sic̄ dix̄ ill' ih̄c. ⁊
parauerūt pascha. ⁊ cū f̄ca eēt hora discu
buit. ⁊ .xij. discip'li cū eo. ⁊ ait. Desiderio desi
deraui h̄ pascha manducare uob̄cū an̄ q̄m
patiar. Dico enī uob̄. q̄ ex hoc n̄ manducabo
illud donec impleat' in regno dei. ⁊ accepto
calice gr̄as egit. ⁊ dix̄. Accipite ⁊ diuidite
int' uos. Dico enī uob̄ q̄ n̄ bibā de gn̄atiōe
uitis h' donec ueniat regnū dei. Et accepto
pane grās egit ⁊ fregit. ⁊ dedit eis dicens.
Hoc ē corp⁹ meū qd̄ p̄ uob̄ tradet'. h̄ facite i
meā ɔmemorationem. Simil' ⁊ calicē postq̄
cenauit dicens. H̄ ē calix noui testam̄
ti. ī meo sanguine. qui p̄ uob̄ fundet'. Verūtn̄
ecce man⁹ tradentis me mec̄ est in mēsa. Et
quid' fili⁹ hoīs s̄c'd qd̄ diffinitū est uadit.
Verūtn̄ ue hoī illi p̄ quē tradet'. ⁊ ipsi cepe'
q̄rere int' se quis esset ex eis q̄ hoc facturus
eēt. Factū est aūt ⁊ ɔtentio int' eos q̄s eoꝝ
uideretur eē maior. Dixit aūt eis. Reges gen
tiū dn̄ant' eoꝝ. ⁊ qui potestatē h̄nt s' eos
b̄ifici uocant'. Vos aūt nō sic. s; qui maior
est in uob̄ fiat sic̄ iunior. ⁊ qui p̄cessor est
sic̄ ministrator. Nā quis maior ē qui recū
bit an q̄ ministrat. Nōne q̄ recūbit. Ego
aūt in medio u̅r̅m sū sic̄ qui ministrat. Vos
aūt estis q̄ p̄mansistis mec̄ in t̄ptationib;
meis. ⁊ ego dispono uob̄ sic̄ disposuit m̄ pat'
m̄s regnū. ut edatis ⁊ bibatis s' mēsā meā
ī regno meo. ⁊ sedeatis s' thronos .xij. iudicā

tes. xii. tribus israel. Ait autem dominus simoni. Si
mon ecce sathanas expetiuit uos ut cribra
ret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te. ut non
deficiat fides tua. et tu aliquando conuersus confir
ma fratres tuos. Qui dixit ei. domine tecum paratus sum
et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit. Dico
tibi petre non cantabit hodie gallus donec ter ab
neges nosse me. Et dixit eis. Quando misi uos sine
sacculo et pera. et calciamentis. numquid aliquid de
fuit uobis? At illi dixerunt. Nichil. Dixit ergo eis.
Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram. et
qui non habet uendat tunicam suam et emat gladium.
Dico enim uobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est opor
tet impleri in me. et cum iniquis deputatus est. etenim
ea que sunt de me finem habent. At illi dixerunt. domine
ecce gladii duo hic. At ille dixit eis. Satis est.
Et egressus ibat secundum consuetudinem suam in montem
oliuarum. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum per
uenisset ad locum dixit illis. Orate ne intretis
in temptationem. Et ipse auulsus est ab eis quantum
iactus est lapidis. et positis genibus orabat dicens.
Pater si uis transfer calicem istum a me. Uerumtamen
non mea uoluntas sed tua fiat. Apparuit autem
illi angelus de celo confortans eum. Et factus est in agon
ia prolixius orabat. Et factus est sudor
eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et
cum surrexisset ab oratione et uenisset ad discipu
los suos inuenit eos dormientes pre tristicia. Et
ait illis. Quid dormitis? Surgite et orate ne in
tretis in temptationem. Adhuc eo loquente. ecce
turba. et qui uocabatur iudas unus de. xii. ante
cedebat eos. et appropinquauit ihesu ut oscularetur
eum. Ihesus autem dixit illi. Iuda: osculo filium hominis,
tradis? Uidentes autem hii qui circa ipsum erant quod
futurum erat dixerunt ei. domine si percutimus in gla
dio? Et percussit unus ex illis seruum principis sa
cerdotum. et amputauit auriculam eius dextram.
Respondens autem ihesus ait. Sinite usque huc. Et cum te
tigisset auriculam eius sanauit eum. Dixit autem
ihesus ad eos qui uenerant ad se principes sacer
dotum. et magistratus templi. et seniores. Quasi ad
latronem existis cum gladiis et fustibus? cum co
tidie uobiscum fuerim in templo non extendistis
manus in me. Sed hec est hora uestra et potestas
tenebrarum. Comprehendentes autem eum duxerunt ad
domum principis sacerdotum. Petrus uero sequebatur
eum a longe. Accenso autem igne in medio atrio.
et circumsedentibus illis erat petrus in medio eorum.
Quem cum uidisset ancilla quedam sedentem ad lumen.
et eum fuisset intuita dixit. Et hic cum illo erat.
At ille negauit eum dicens. Mulier non noui
illum. Et post pusillum alius uidens eum dixit. Et tu
de illis es. Petrus uero ait. O homo non sum. Et intervallo
facto quasi hore unius. alius quidam affirma
bat dicens. Uere et hic cum illo erat. nam et galileus
est. Et ait petrus. Homo nescio quod dicis. Et conti
nuo adhuc illo loquente gallus cantauit. Et con
uersus dominus respexit petrum. Et recordatus est petrus
uerbi domini sicut dixerat quia priusquam gallus can
tet ter me negabis. Et egressus foras petrus
fleuit amare. Et uiri qui tenebant eum illude
bant ei cedentes eum. et uelauerunt eum et percuti
ebant faciem eius. et interrogauerunt eum dicentes.
Prophetiza quis est qui te percussit? Et alia multa
blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus est
dies conuenerunt seniores plebis et principes sacerdo
tum et scribe. et adduxerunt illum in concilium suum
dicentes. Si tu es christus dic nobis. Et ait illis. Si uobis
dixero non credetis michi. Si autem et interrogauero non
respondebitis michi. neque dimittetis. Ex hoc autem erit
filius hominis sedens a dextris uirtutis dei. Dixerunt
autem omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Uos dicitis
quia ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc desideramus
testimonium? Ipsi enim audiuimus de ore eius.

XXIII

Et surgens omnis multitudo
eorum duxerunt eum ad pilatum. Ceperunt autem accusare
illum dicentes. Hunc inuenimus subuertentem
gentem nostram. et prohibentem tributa dari cesari.
et dicentem se christum regem esse. Pilatus autem interroga
uit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respon
dens ait. Tu dicis. Ait autem pilatus ad principes
sacerdotum et turbas. Nichil inuenio cause in
hoc homine. At illi inualescebant dicentes. Com
mouet populum docens per uniuersam iudeam incipiens
a galilea usque huc. Pilatus autem audiens galileam
interrogauit si homo galileus esset. et ut cognouit
quod de herodis potestate esset; remisit eum ad
herodem qui et ipse ierosolimis erat illis diebus.
Herodes autem uiso ihesu gauisus est ualde. Erat
autem ex multo tempore cupiens uidere eum. eo quod
audiret multa de eo. et sperabat signum aliquod
uidere ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis
sermonibus. At ipse nichil respondit illi. Stab
ant et principes sacerdotum et scribe constanter
accusantes eum. Spreuit autem illum herodes cum ex
ercitu suo. et illusit indutum ueste alba. et re
misit ad pilatum. Et facti sunt amici herodes et pi
latus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad
inuicem. Pilatus autem conuocatis principibus sacerdotum
et magistratibus plebis. dixit ad illos. Obtulistis
michi hominem hunc quasi auertentem populum. et ecce e
go coram uobis interrogans nullam causam inuenio.
ex his in quibus eum accusatis. Sed neque herodes.

Nam remisit illum ad vos. et ecce nichil dignum
morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimit-
tam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem
festum unum. Exclamavit autem simul universa
turba dicens. Tolle hunc et dimitte nobis bar-
rabam. qui erat propter seditionem quandam factam
in civitate. et homicidium missus in carcerem.
Iterum autem pilatus locutus est ad illos volens di-
mittere ihesum. At illi succlamabant dicentes.
Crucifige crucifige eum. Ille autem tertio dixit
ad illos. Quid enim mali fecit iste. Nullam causam
mortis invenio in eo. Corripiam ergo illum et
dimittam. At illi instabant vocibus magnis postu-
lantes ut crucifigeretur. et invalescebant
voces eorum. Et pilatus iudicavit fieri petitio-
nem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidi-
um et seditionem missus fuerat in carcerem quem
petebant. Ihesum vero tradidit voluntati eorum. Et
cum ducerent eum apprehenderunt symonem quen-
dam cirenensem venientem de villa. et imposuerunt
illi crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum
multa turba populi et mulierum que plangebant
et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas ihesus
dixit. Filie ierusalem nolite flere super me. sed
super vos ipsas flete. et super filios vestros. quoniam ecce
venient dies in quibus dicent. beate steriles
et ventres que non genuerunt. et ubera que non lacta-
verunt. Tunc incipient dicere montibus. cadite
super nos. et collibus. cooperite nos. quia si in viridi
ligno hec faciunt in arido quid fiet. Duce-
bantur autem et alii duo nequam cum eo ut interfi-
cerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur
calvarie ibi crucifixerunt eum. et latrones unum
a dextris. et alterum a sinistris. Ihesus autem dice-
bat. Pater dimitte illis. quia nesciunt quid faciunt.
Dividentes vero vestimenta sua miserunt sor-
tes. Et stabat populus expectans. et deridebant eum
principes cum eis dicentes. Alios salvos fecit.
se ipsum salvum faciat si hic est christus dei electus.
Illudebant autem ei et milites accedentes et a-
cetum offerentes illi dicentes. Si tu es
rex iudeorum salvum te fac. Erat autem et superscrip-
tio scripta super eum litteris grecis et latinis et he-
braicis. Hic est rex iudeorum. Unus autem de his
qui pendebant latronibus blasphemabat
eum dicens. Si tu es christus salvum fac temet
ipsum et nos. Respondens autem alter increpabat
illum dicens. Neque tu times deum. quod in eadem
dampnatione es. et nos quidem iuste. nam dig-
na factis recipimus. hic vero nichil mali ges-
sit. Et dicebat ad ihesum. Domine memento mei
cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi ihesus. Amen
dico tibi. hodie mecum eris in paradiso. Erat autem
fere hora sexta. et tenebre facte sunt in uni-
versam terram usque ad horam nonam. et obscuratus
est sol. et velum templi scissum est medium. Et
clamans voce magna ihesus ait. Pater in ma-
nus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens expi-
ravit. Videns autem centurio quod factum erat
glorificavit deum dicens. Vere hic homo iustus
erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad
spectaculum istud. et videbant que fiebant percu-
tientes pectora sua revertebantur. Stabant
autem omnes noti eius a longe et mulieres que secu-
te erant eum a galilea hec videntes. Et ecce
vir nomine ioseph qui erat decurio vir bonus et
iustus. hic non consenserat consilio et actibus eorum
ab arimathia civitate iudee qui expectab-
at et ipse regnum dei. hic accessit ad pilatum
et petiit corpus ihesu. Et depositum involvit in syn-
done. et posuit eum in monumento exciso in
quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies autem . F.
erat parasceve. et sabbatum illucescebat. Sub-
secute autem mulieres que cum ipso venerant de
galilea viderunt monumentum. et quemadmodum posi-
tum erat corpus eius. Et revertentes paraverunt
aromata et unguenta. et sabbato quidem siluerunt
secundum mandatum. XXIIII

Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad
monumentum portantes que paraverant aro-
mata. Et invenerunt lapidem revolutum a monu-
mento. Et ingresse non invenerunt corpus domini ihesu. Et
factum est dum mente consternate essent de isto. Ecce
duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti.
Cum timerent autem et declinarent vultum in terram.
dixerunt ad illas. Quid queritis viventem cum
mortuis. non est hic. sed surrexit. Recordami-
ni qualiter locutus est vobis cum adhuc in ga-
lilea esset dicens. quia oportet filium hominis tradi
in manus hominum peccatorum. et crucifigi et tertia
die resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et re-
gresse a monumento nuntiaverunt hec omnia illis
undecim et ceteris omnibus. Erat autem maria magda-
lene et iohanna. et maria iacobi. et cetere cum eis
erant que dicebant ad apostolos hec. et visa sunt ante
illos quasi deliramentum verba ista. et non credebant
illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum. et
procumbens vidit linteamina posita sola. et a-
biit mirans secum quod factum fuerat. Et ecce duo ex . P.
illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spacio
stadiorum .lx. ab ierusalem nomine emaus. et ipsi lo-
quebantur ad invicem de his omnibus que acciderant.

Et factum est dum fabularentur et secum quererent:
et ipse Iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem eorum
tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos.
Qui sunt hii sermones quos confertis ad invicem
ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui
nomen Cleophas: dixit ei. Tu solus peregrinus es in
Ierusalem et non cognovisti que facta sunt in illa his
diebus? Quibus ille dixit. Que? Et dixerunt: de Iesu
Nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et
sermone coram deo et omni populo. et quomodo tradiderunt
eum summi sacerdotes et principes nostri in dampnatio
nem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus
quia ipse esset redempturus Israel. et nunc super hec omnia ter
cia dies est hodie ex quo hec facta sunt. Sed et mulie
res quedam ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt
ad monumentum. et non invento corpore eius venerunt
dicentes se et visionem angelorum vidisse qui dicunt
eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monu
mentum. et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt.
Ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos. O stul
ti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti
sunt prophete. Nonne oportuit pati Christum et ita
intrare in gloriam suam? Et incipiens a Moyse et
omnibus prophetis: interpretabatur illis in omnibus scriptu
ris que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo
ibant. et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt
illum dicentes. Mane nobiscum. quoniam advesperascit
et inclinata est iam dies. et intravit cum illis. Et factum est
dum recumberet cum illis. accepit panem et benedixit
ac fregit. et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eo
rum et cognoverunt eum. et ipse evanuit ex oculis
eorum. Et dixerunt ad invicem. Nonne cor nostrum ardens
erat in nobis dum loqueretur in via. et aperiret scrip
turas. Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem.
Et invenerunt congregatos undecim. et eos qui cum ipsis
erant dicentes. quod surrexit dominus vere et apparuit
symoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via.
et quomodo cognoverunt eum in fractione panis.
.f. .p. Dum autem hec loquuntur Iesus stetit in medio eorum
et dixit eis. Pax vobis. ego sum nolite timere. Con
turbati vero et conterriti existimabant se spiritum vi
dere. et dixit eis. Quid turbati estis et cogita
tiones ascendunt in corda vestra? Videte manus
meas et pedes meos quia ego ipse sum. palpate et
videte quia spiritus carnem et ossa non habet. sicut me vide
tis habere. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus et
pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus
pre gaudio dixit. Habetis aliquid hic quod manduce
tur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et
favum mellis. Et cum manducasset coram eis sumens
reliquias dedit eis. et dixit ad eos. Hec sunt verba

que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum.
quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in
lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc
aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas.
et dixit eis. Quoniam sic scriptum est et sic oporte
bat pati Christum et resurgere a mortuis tercia
die. et predicari in nomine eius penitentiam et remissio
nem peccatorum in omnes gentes. Incipientibus ab Ierusalem. .f.
Vos autem estis testes horum. Et ego mitto promissum
sum patris mei in vos. Vos autem sedete in civi
tate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit
autem eos foras in Bethaniam elevatis manibus
suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis
recessit ab eis. et ferebatur in celum. et ipsi ad
orantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio ma
gno. et erant semper in templo laudantes et benedi
centes deum. Explicit Lucas evangelista. Incipit
prologus Iohannis evangeliste.

Hic est
Iohannes evangelista
unus ex discipulis dei. qui virgo
a deo electus est quem de nuptiis
volentem nubere vocavit deus. cui
virginitatis in hoc duplex testi
monium datur in evangelio. quod et
pre ceteris dilectus a deo dicitur. et huic
matrem suam pendens in cruce commendavit
deus. ut virginem virgo servaret. Denique mani
festans in evangelio quod erat ipse incorrupti
bilis verbi opus inchoans solus verbum carnem fa
ctum. nec lumen a tenebris conprehensum esse testatur
primum signum ponens quod in nuptiis fecit dominus.
ostendens quod ipse erat ut legentibus demonstra
ret. quod ubi dominus invitatus est deficere nuptiarum vi
num debeat. ut veteribus immutatis nova omnia que
a Christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium
scripsit in Asya. postea quam in Pathmos insula
apocalipsim scripserat. ut cui in principio ca
nonis incorruptibile principium prenotatur ei
etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi red
deretur dicente Christo. Ego sum alpha et ω. Hic est
Iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui. convocatis
discipulis suis in Epheso. per multa signorum expe
rimenta promens Christum. descendens in defossum sepul
ture sue locum facta oratione positus est ad patres su
os. tam extraneus a dolore mortis quam a corrup
tione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes scripsit
evangelium. et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel
scriptorum temporis dispositio vel librorum ordinatio
ideo a nobis per singula non exponitur: ut sciendi
desiderio collocato et querentibus fructus laboris
et deo magisterii doctrina servetur. Explicit [prologus].

In principio *Incipit Iohannes euangelista*
.p. erat verbum. et verbum erat apud deum. et deus
erat verbum. Hoc erat in principio apud deum.
Omnia per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est
nichil. Quod factum est in ipso vita erat. et
vita erat lux hominum. et lux in tenebris
lucet. et tenebre eam non comprehenderunt.
.f. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohannes.
Hic venit in testimonium. ut testimoni
um perhiberet de lumine ut omnes crederent
per illum. Non erat ille lux sed ut testimo
nium perhiberet de lumine. Erat lux vera
que illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum. In mundo erat et mundus
per ipsum factus est et mundus eum non cognovit.
In propria venit et sui eum non receperunt.
Quotquot autem receperunt eum dedit eis po
testatem filios dei fieri hiis qui credunt in
nomine eius. Qui non ex sanguinibus neque
ex voluntate carnis. neque ex voluntate
viri: sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum
est et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius
gloriam quasi unigeniti a patre. Plenum gratie et
veritatis. Iohannes testimonium perhibet de ipso.
et clamat dicens. Hic erat quem dixi. Qui post
me venturus est. ante me factus est. quia prior me
erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus.
et gratiam pro gratia. quia lex per moysen data est.
gratia autem et veritas per ihesum christum facta est. Deum ne
mo vidit umquam. Unigenitus filius qui
est in sinu patris ipse enarravit. Et hoc est tes
timonium iohannis. quando miserunt iudei ab ieroso
.p. limis sacerdotes et levitas ad eum ut interrogarent
eum. Tu quis es? Et confessus est et non negavit. Et
confessus est quia non sum ego christus. Et interrogaverunt
eum. Quid ergo? Helias es tu? Et dixit. Non sum.
Propheta es tu? Et respondit. Non. Dixerunt ergo ei. Quis
es ut responsum demus hiis qui miserunt nos. Quid
dicis de te ipso? Ait. Ego vox clamantis in de
serto. dirigite viam domini sicut dixit ysaias propheta.
Et qui missi fuerant. erant ex phariseis. Et inter
rogaverunt eum et dixerunt ei. Quid ergo bapti
zas si tu non es christus. neque helias neque propheta? Respon
dit eis iohannes dicens. Ego baptizo in aqua. me
dius autem vestrum stetit quem vos nescitis. Ipse est qui
post me venturus est. qui ante me factus est. Cuius non
sum dignus ut solvam corrigiam calciamenti. Hec
.f. in bethania facta sunt trans iordanem ubi erat iohannes
.p. baptizans. Altera die vidit iohannes ihesum venien
tem ad se et ait. Ecce agnus dei. ecce qui tol
lit peccata mundi. Hic est de quo dixi. Post me
venit vir qui ante me factus est. quia prior me erat.
et ego nesciebam eum. Sed ut manifestetur in
israel. propterea veni ego in aqua baptizans. Et testi
monium perhibuit iohannes dicens. quia vidi spiritum
descendentem quasi columbam de celo. et manentem
super eum. Et ego nesciebam. sed qui misit me bapti
zare in aqua: ille mihi dixit. Super quem videris spiritum
descendentem et manentem super eum. hic est qui bap
tizat in spiritu sancto. Et ego vidi et testimonium perhi .f.
bui. quia hic est filius dei. Altera die iterum stab .p.
at iohannes. et ex discipulis eius duo. Et respiciens
ihesum ambulantem dicit. Ecce agnus dei. Et audierunt
eum duo discipuli loquentem. et secuti sunt ihesum. Con
versus autem ihesus et videns eos sequentes se dicit eis.
Quid queritis? Qui dixerunt ei. Rabbi. quod dicitur
interpretatum magister. Ubi habitas? Dicit eis. Ve
nite et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret.
et manserunt ibi die illo. hora autem erat quasi decima.
Erat autem andreas frater simonis petri unus ex duo
bus qui audierant a iohanne et secuti fuerant eum.
Invenit hic primum fratrem suum symonem et dicit
ei. Invenimus messiam quod est interpretatum christus.
et adduxit eum ad ihesum. Intuitus autem eum ihesus dixit.
Tu es simon filius iohanna. tu vocaberis cephas.
quod interpretatur petrus. In crastinum voluit exi
re in galileam. et invenit philippum. et dicit ei ihesus.
Sequere me. Erat autem philippus a bethsaida civi
tate andree et petri. Invenit philippus natha
nael. et dicit ei. Quem scripsit moyses in lege
et prophetis. Invenimus ihesum filium ioseph a naza
reth. Et dixit ei nathanael. A nazareth potest
aliquid boni esse? Dicit ei philippus. Veni et
vide. Vidit ihesus nathanael venientem ad se.
et dicit de eo. Ecce vere israhelita in quo dolus non est.
Dicit ei nathanael. Unde me nosti? Respondit
ihesus. et dixit ei. Priusquam te philippus vocaret
cum esses sub ficu vidi te. Respondit ei nathana
el et ait. Rabbi. tu es filius dei. tu es rex
israel. Respondit ihesus et dixit ei. Quia dixi tibi vidi te
sub ficu credis. maius hiis videbis. Et dixit ei.
Amen amen dico vobis. videbitis celum apertum. et an
gelos dei ascendentes et descendentes super .f.
filium hominis. II
Et die tercia nuptie facte sunt in chana galilee. .p.
et erat mater ihesu ibi. Vocatus est autem et ihesus et
discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino dicit
mater ihesu ad eum. Vinum non habent. Et dicit ei ihesus.
Quid mihi et tibi est mulier? Nondum venit hora mea.
Dicit mater eius ministris. Quodcumque dixerit vobis
facite. Erant autem ibi lapidee ydrie sex posite
secundum purificationem iudeorum. capientes singule

metretas binas uel ternas. Dicit eis ihc. Im-
plete ydrias aq̄. Et impleuerūt eas usq; ad sū-
mū. Et dixit eis ihc. Haurite nūc et ferte ar-
chitriclino. Et tulerūt. Ut aūt gustauit archi-
triclin⁹ aquā uinū factā. et nō sciebat unde
eēt. ministri aūt sciebāt qui hauserāt aquā.
Uocat sponsū architriclin⁹ et dicit ei. Oīs hō
primū bonū uinū ponit. et cū inebriati fue-
rīt tūc id qđ deteri⁹ est. Tu aūt seruasti uinū
bonū usq; adhuc. Hoc fecit initiū signoꝝ ihc
in chana galilee. et manifestauit glām suā.
F. Et crediderūt in eū discipli ei⁹. Post hec descēdit
capharnaū ipse et mat̄ ei⁹. et fr̄s ei⁹. et discipli
ei⁹. et ibi manserūt nō multis dieb;. Et ꝓpe erat
P. pascha iudeoꝝ. et ascēdit ihc ierosolimā. Et
inuenit in templū uendētes oues et boues.
et columbas. et nūmularios sedētes. Et cū fecisset
qsi flagellū de funiculis oēs eiecit de tēplo. Oues
quoq; et boues et nūmulariorꝝ effudit es. et mē-
sas subuertit. et his q colūbas uēdebāt. dixit.
Auferte ista hinc. et nolite facere domū patris
mei domū negociationis. Recordati uo sūt
discipli ei⁹ qa scriptū est. Zel⁹ dom⁹ tue co-
medit me. Responderūt ergo iudei et dixerūt ei.
Qđ signū ostendis nob qa hec facis. Respondit
ihc et dix̄ eis. Soluite tēplū hoc. et in trib; die-
bus excitabo illud. Dixerūt ergo ei iudei.
Quadraginta et sex ānis edificatū est tēplū
hoc et tu in trib; dieb; excitabis illđ. Ille aūt
dicebat de tēplo corporis sui. Cū ergo resurre-
xisset a mortuis recordati sūt discipli ei⁹.
qa hoc dicebat de corpore suo. et crediderunt
scripture et sermoni ei⁹ quē dixit ihc. Cum
aūt eēt ierosolimis in pascha in die festo. mul-
ti crediderūt in noīe ei⁹ uidētes signa eius q
faciebat. Ipse aūt ihc nō credebat semetipsum
eis. eo qđ ipse nosset oēs. et qa op⁹ ei nō erat
ut qs testimoniū phiberet de hoīe. Ipse enī
sciebat qđ eēt in homine.
III F. Erat aūt hō ex phariseis nichodem⁹ noīe.
princeps iudeoꝝ. Hic uenit ad ihm nocte.
et dixit ei. Rabbi: scim⁹ qa a dō uenisti magr.
Nemo enī pōt hec signa facere que tu facis. ni-
si fuerit dēs cum eo. Respondit ihc et dix̄ ei. Amen
amē dico t̄ nisi qs nat⁹ fuit denuo. nō pōt
uidere regnū dei. Dicit ad eū nichodemus. Quo-
modo pōt hō nasci cū sit senex. Nūqđ pōt
in uentrē matris sue iterato introire et renasci.
Respondit ihc. Amē amē dico t̄ nisi qs renatus
fuerit ex aqua et spū sc̄o nō pōt introire in regnū
dei. Qđ natū est ex carne caro ē. et qđ natū
est ex spū spc est. Nō mireris qa dixi t̄. opor-
tet uos nasci denuo. Spc ubi uult spirat. et
uocē ei⁹ audis. s; nescis unde ueniat aut quo
uadat. Sic est oīs qui nat⁹ est ex spū. Respondit
nichodem⁹ et dixit ei. Quomō possunt hec fie-
ri. Respondit ihc et dix̄ ei. Tu es magr in isrl̄ et hec
ignoras. Amē amē dico tibi quia nos qđ scim⁹
loquimur. et qđ uidim⁹ testamur. et testimonium
nrm nō accipitis. Si terrena dixi uob et nō credi-
tis. quomō si dixero uob celestia credetis. Et
nemo ascendit in celū nisi q de celo descendit
fili⁹ hoīs qui ē in celo. Et sicut moyses exalta-
uit serpentē in deserto. ita exaltari opor-
tet filiū hoīs. ut oīs qui credit in ipsm nō
pereat. s; hat uitā eternam. Sic enī dēs dilexit P.
mundū ut filiū suū unigenitū daret. ut
oīs q credit in eū nō pereat. s; hat uitā etnā.
Nō enī misit dēs filiū suū in mund⁹ ut iu-
dicet mūdū. s; ut saluet mūd⁹ p ipsm. Qui
credit in eū nō iudicatur. Qui aūt nō credit iā
iudicat⁹ est. qa nō credit in noīe unigeni-
ti filij dei. Hoc ē aūt iudiciū qa lux uenit
in mundū. et dilexerūt magis hoīes tenebras
qm lucē. Erant enī eoꝝ mala opa. Oīs enī
qui male agit odit lucē. et nō uenit ad lucē.
ut nō arguant opa ei⁹. Qui aūt facit ueritatē
uenit ad lucē. ut manifestentur ei⁹ opa. qa
in deo sūt facta. Post hec uenit ihc et discipli F.
ei⁹ in iudeā terrā. et illic demorabat cum
eis et baptizabat. Erat aūt iohs baptizās in
ennon iuxta salim. qa aque multe erant
illic. et ueniebāt. et baptizabantur. Nōdū enī
missus fuerat iohs in carcerē. Facta est ergo qstio
ex discipulis iohis cū iudeis de purificatione.
et uenerūt ad iohem. et dixerūt ei. Rabbi qui
erat tecū trans iordanē cui testimoniū phibu-
isti. Ecce hic baptizat. et oēs ueniūt ad eū.
Respondit iohs et dixit. Nō pōt hō accipe q̄c-
qua n̄ fuerit ei datū de celo. Ipsi uos m̄ tes-
timoniū phibetis qđ dixerim nō sū ego xp̄s.
s; qm missus sū ante illū. Qui hēt sponsā
spons⁹ est. Amic⁹ aūt sponsi qui stat et au-
dit eū gaudio gaudet ꝓpt uocē sponsi. In
hoc gaudiū meū impletū est. Illū oportet
crescere. me aūt minui. Qui de sursū uenit
sup̄ oīs est. Qui de tra ē de tra loquit. Qui
de celo uenit sup̄ oēs est. et qđ uidit et audiuit
hoc testatur. et testimoniū ei⁹ nemo accipit.
Qui aūt accepit ei⁹ testimoniū. signauit
qa dēs uerax est. Quē enī misit dēs. uba dī
loquitur. Nō enī ad mēsurā dat dēs spm. pr

diligit filium et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam. Qui autem incredulus est filio non videbit vitam eternam. Sed ira dei manet super eum.

Ut ergo cognovit Iesus quia audierunt pharisei quia Iesus plures discipulos facit et baptizabat quam Iohannes. quamquam Iesus non baptizaret sed discipuli eius. reliquit iudeam et abiit iterum in galileam. Oportebat autem eum transire per samariam. Venit ergo Iesus in civitatem samarie que dicitur sichar. iuxta predium quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob. Iesus autem fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem. Hora autem erat quasi sexta. Venit mulier de samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus. Da mihi bibere. discipuli enim eius abierant in civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samaritana. Quomodo tu iudeus cum sis bibere a me poscis que sum mulier samaritana. Non enim coutuntur iudei samaritanis. Respondit Iesus et dixit ei. Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mulier. Domine neque in quo haurias habes et puteus altus est. Unde ergo habes aquam vivam. Numquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum. et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius. Respondit Iesus et dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum. qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum. Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Dicit ad eum mulier. Domine da mihi hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire. Dicit ei Iesus. Vade voca virum tuum et veni huc. Respondit mulier et dixit. Non habeo virum. Dicit ei Iesus. Bene dixisti quia non habeo virum. Quinque enim viros habuisti et nunc quem habes non est tuus vir. Hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine video quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt et vos dicitis quia ierosolimis est locus ubi adorare oportet. Dicit ei Iesus. Mulier crede mihi quia veniet hora quando neque in monte hoc neque ierosolimis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis. nos adoramus quod scimus quia salus ex iudeis est. Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quia messias venit qui dicitur christus. Cum ergo venerit ille nobis annuntiabit omnia. Dicit ei Iesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit quid queris aut quid loqueris cum ea. Reliquit ergo hydriam suam mulier et abiit in civitatem et dicit illis hominibus. Venite videte hominem qui dixit mihi omnia quecumque feci. Numquid ipse est christus. Exierunt de civitate et veniebant ad eum. Interim rogabant eum discipuli eius dicentes. Rabbi manduca. Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem. Numquid aliquis attulit ei manducare. Dicit eis Iesus. Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quattuor menses sunt et messis venit. Ecce dico vobis levate oculos vestros et videte regiones quia albe sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit et congregat fructum in vitam eternam. Ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum verum. quia alius est qui seminat et alius qui metit. Ego misi vos metere quod vos non laborastis. Alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis. quia dixit mihi omnia quecumque feci. Cum venissent ergo ad illum samaritani rogaverunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius. et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus et scimus quia hic est vere salvator mundi.

F. Post duos autem dies exiit inde et abiit in galileam. Ipse enim testimonium perhibuit. quia propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo venisset in galileam exceperunt eum galilei cum omnia vidissent que fecerat ierosolimis in die festo. Et ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterum in chana galilee. ubi fecit aquam vinum.

P. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic cum audisset quia Iesus adveniret a iudea in galileam. abiit ad eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum. Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus. Domine descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus. Vade filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus et ibat. Iam autem eo descendente servi occurrerunt ei et nuntiaverunt ei dicentes. quia filius eius viveret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuit. Et dixerunt ei. quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus Vade filius tuus vivit. Et credidit ipse et domus eius tota.

F. Hoc iterum secundum signum fecit Iesus cum venisset a iudea in galileam.

V p. Post hec erat dies festus iudeorum. et ascendit ihc
ierusalem. Est autem ierusolimis probatica piscina
que cognominatur hebraice bethsaida. quinque
porticus habens. In his iacebat multitudo mag-
na languentium. cecorum. aridorum. claudorum. expec-
tantium aque motum. Angelus autem domini secundum tempus
descendebat in piscinam. et mouebatur aqua. Et qui prior
descendebat in piscinam post motionem aque. sanus fie-
bat a quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem
quidam homo ibi. xxx. et octo annos habens in infirmi-
tate sua. Hunc cum uidisset ihc iacentem. et cognouisset
quia iam multum tempus haberet dicit ei. Vis sanus fieri. Respon-
dit ei languidus. domine hominem non habeo ut cum turbata
fuerit aqua mittat me in piscinam. Dum uenio enim
ego. alius ante me descendit. Dicit ei ihc. Surge
tolle grabatum tuum et ambula. Et statim sanus factus est
homo. et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat
autem sabbatum in illa die. Dicebant ergo iudei illi qui sanus
fuerat factus. Sabbatum est non licet tibi tollere grabba-
tum tuum. Respondit eis. Qui me sanum fecit ille mihi dixit
tolle grabatum tuum et ambula. Interrogauerunt ergo
eum. quis est ille homo qui dixit tibi. tolle grabatum
tuum et ambula. Is autem qui sanus fuerat effectus nesci-
ebat quis esset. Ihc autem declinauit a turba consti-
tuta in loco. Postea inuenit ihc eum in templo.
et dixit ei. Ecce sanus factus es iam noli peccare.
ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit ille homo
et nuntiauit iudeis quia ihc esset qui fecit eum sanum.
f. Propterea persequebantur iudei ihm. quia hec faciebat
in sabbato. Ihc autem respondit eis. Pater meus usque modo
operatur. et ego operor. Propterea ergo magis querebant
eum iudei interficere. quia non solum soluebat sab-
batum. sed et patrem suum dicebat deum equalem se faci-
ens deo. Respondit itaque ihc et dixit eis. Amen amen
dico uobis non potest filius quicquam facere nisi quod uiderit
patrem facientem. Quecumque enim fecerit hec et filius similiter
facit. Pater enim diligit filium. et omnia demons-
trat ei que ipse facit. et maiora his demonstrabit
ei opera ut uos miremini. Sicut enim pater susci-
tat mortuos et uiuificat sic et filius quos uult
uiuificat. Neque enim pater iudicat quemquam. sed
omne iudicium dedit filio ut omnes honorificent filium
sicut honorificant patrem. Qui non honorificat fili-
um non honorificat patrem qui misit illum. Amen
amen dico uobis quia qui uerbum meum audit. et credit ei qui
misit me. habet uitam eternam. Et in iudicium non uenit
sed transiit a morte in uitam. Amen amen dico uobis quia
uenit hora et nunc est quando mortui audient uocem filii
dei. et qui audierint uiuent. Sicut enim pater habet uitam
in semetipso. sic dedit et filio uitam habere in se-
metipso. Et potestatem dedit ei iudicium facere.
quia filius hominis est. Nolite mirari hoc quia uenit
hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient
uocem filii dei. et procedent. qui bona fecerunt in resur-
rectionem uite. qui uero mala egerunt in resur-
rectionem iudicii. Non possum ego a me ipso fa-
cere quicquam. sed sicut audio iudico. et iudicium
meum iustum est. quia non quero uoluntatem meam. sed
uoluntatem eius qui misit me patris. Si ego tes-
timonium perhibeo de me ipso. testimonium meum
non est uerum. Alius est qui testimonium perhibet
de me. et scio quia uerum est testimonium eius quod
perhibet de me. Vos misistis ad iohannem. et testi-
monium perhibuit ueritati. Ego autem non ab homine
testimonium accipio. sed hec dico ut uos salui
sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens. Vos autem
uoluistis exultare ad horam in luce eius. Ego
autem habeo testimonium maius iohanne. Opera enim que
dedit mihi pater ut perficiam ea. ipsa opera que ego
facio testimonium perhibent de me. quia pater
misit me. Et qui misit me pater. ipse testimoni-
um perhibuit de me. neque uocem eius umquam au-
distis. neque speciem eius uidistis. et uerbum eius non habetis
in uobis manens. quia quem misit ille huic uos
non creditis. Scrutamini scripturas in quibus pu-
tatis uitam eternam habere. Et ille sunt que testimoni-
um perhibent de me. et non uultis uenire ad me
ut uitam habeatis eternam. Claritatem ab hominibus non ac-
cipio. sed cognoui uos quia dilectionem dei non habetis
in uobis. Ego ueni in nomine patris mei. et non accepis-
tis me. Si alius uenerit in nomine suo illum acci-
pietis. Quomodo uos potestis credere qui gloriam ab
inuicem accipitis. et gloriam que a solo deo est non
queritis. Nolite putare quia ego accusaturus sim
uos apud patrem. est qui accusat uos. moyses in
quo uos speratis. Si enim crederetis moysi crede-
retis forsitan et mihi. de me enim ille scripsit. Si autem
illius litteris non creditis. quomodo uerbis meis credetis.
VI p. Post hec abiit ihc trans mare
galilee quod est tyberiadis. et sequebatur eum
multitudo magna. quia uidebant signa que fa-
ciebat super his qui infirmabantur. Abiit ergo in mon-
tem ihc. et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem
proximum pascha dies festus iudeorum. Cum suble-
uasset ergo oculos ihc et uidisset quia multitudo ma-
xima uenit ad eum. dicit ad philippum. Vnde
ememus panes ut manducent hii. Hoc autem dice-
bat temptans eum. ipse enim sciebat quid esset facturus.
Respondit ei philippus. Ducentorum denariorum pa-
nes non sufficiunt eis. ut unusquisque modicum
quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis eius an-
dreas frater simonis petri. Est puer unus hic

qui habet .v. panes ordeaceos et duos pisces. Sed
hec quid sunt inter tantos? Dicit ergo Ihesus. Facite
homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco.
Discubuerunt ergo uiri numero quasi .v. milia. Accepit
ergo Ihesus panes. et cum gratias egisset; distribuit dis
cumbentibus. Similiter et ex piscibus; quantum uoleb
ant. Ut autem impleti sunt dixit discipulis suis. Col
ligite que superauerunt fragmenta ne pereant. Colle
gerunt ergo et impleuerunt .xii. cophinos fragmen
torum ex .v. panibus ordeaceis et duobus piscibus
que superfuerunt hiis qui manducauerant. Illi ergo
homines cum uidissent signum quod fecerat. dicebant.
quia hic est uere propheta qui uenturus est in mundum.
·F· Ihesus ergo cum cognouisset; quia uenturi essent ut
raperent eum et facerent eum regem fugit iterum in
montem ipse solus. Ut autem sero factum est;
descenderunt discipuli eius ad mare. et cum ascendissent
nauim. uenerunt trans mare in capharnaum.
et tenebre iam facte erant. et non uenerat ad eos Ihesus.
Mare autem uento magno flante exurgebat.
Cum remigassent ergo quasi stadia .xxv. aut .xxx. uident
uide Ihesum ambulantem super mare. et proximum
naui fieri. et timuerunt. Ille autem dixit eis. Ego sum
nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in nauim.
et statim nauis fuit ad terram quam ibant. Altera
die turba que stabat trans mare uidit quia naui
cula alia non erat ibi nisi una. et quia non introisset
cum discipulis suis Ihesus in nauem. sed soli discipuli
eius abiissent. Alie uero superuenerunt naues a ty
beriade iuxta locum ubi manducauerant panem
gratias agente deo. Cum ergo uidisset turba quia Ihesus
non esset ibi neque discipuli eius ascenderunt in na
uiculas et uenerunt capharnaum querentes Ihesum.
Et cum inuenissent eum trans mare dixerunt ei. Rab
bi quando huc uenisti? Respondit eis Ihesus. et dixit.
Amen amen dico uobis queritis me non quia uidistis sig
na. sed quia ex panibus manducastis et saturati
estis. Operamini non cibum qui perit sed qui per
manet in uitam eternam quem filius hominis dabit
uobis. Hunc enim pater signauit deus. Dixerunt ergo ad
eum. Quid faciemus ut operemur opera bona dei?
Respondit Ihesus et dixit eis. Hoc est opus dei ut cre
datis in eum quem misit ille. Dixerunt ergo ei. Quod ergo
tu facis signum ut uideamus et credamus tibi?
Quid operaris? Patres nostri manna manducauerunt
in deserto sicut scriptum est. Panem de celo dedit eis
manducare. Dicit ergo eis Ihesus. Amen amen dico
uobis non dedit uobis moyses panem de celo. sed pa
ter meus dat uobis panem uerum de celo. Panis enim
uerus est qui de celo descendit. et dat uitam mundo.
Dixerunt ergo ad eum. Domine semper da nobis panem hunc.

Dixit autem eis Ihesus. Ego sum panis uite. Qui ue
nit ad me non esuriet. et qui credit in me non
sitiet umquam. Sed dixi uobis quia et uidistis
me. et non credidistis. Omne quod dat mihi pater ad
me ueniet. et eum qui uenit ad me non eiciam uenit +
foras. Quia descendi de celo non ut faciam uolun
tatem meam. sed uoluntatem eius qui misit me. Hec
est enim uoluntas eius qui misit me patris ut omne
quod dedit mihi non perdam ex eo sed resuscitem illud
in nouissimo die. Hec est autem uoluntas patris
mei qui misit me ut omnis qui uidet filium et cre
dit in eum habeat uitam eternam. et ego resuscita
bo eum in nouissimo die. Murmurabant ergo
iudei de illo quia dixisset; Ego sum panis qui de
celo descendi. et dicebant. Nonne hic est Ihesus fi
lius ioseph. cuius nos nouimus patrem et matrem.
Quomodo ergo dicit hic quia de celo descendi? Respon
dit ergo Ihesus et dixit eis. Nolite murmurare inui
cem. Nemo potest uenire ad me nisi pater qui ·P·
misit me traxerit illum. et ego resuscitabo illum
in nouissimo die. Scriptum est in prophetis. Et erunt
omnes docibiles dei. Omnis qui audiuit a patre et didi
cit. uenit ad me. Non quia patrem uidit quisquam.
nisi is qui a deo est uidit patrem. Amen amen dico
uobis qui credit in me habet uitam eternam. Ego sum
panis uite. Patres uestri manducauerunt man
na in deserto. et mortui sunt. Hic est panis de
celo descendens. ut siquis ex ipso manducauerit non
moriatur. Ego sum panis uiuus qui de celo des
cendi. Siquis manducauerit ex hoc pane ui
uet in eternum. Et panis quem ego dabo caro
mea est pro mundi uita. Litigabant ergo iudei ·F·
ad inuicem dicentes. Quomodo potest hic nobis carnem
suam dare ad manducandum. Dixit ergo eis Ihesus. Amen
amen dico uobis nisi manducaueritis carnem filii ho
minis. et biberitis eius sanguinem non habebitis ui
tam in uobis. Qui manducat meam carnem. et bibit
meum sanguinem habet uitam eternam. et ego resus
citabo illum in nouissimo die. Caro enim mea ·P·
uere est cibus. et sanguis meus uere est potus. Qui man
ducat carnem meam et bibit meum sanguinem
in me manet et ego in illo. Sicut misit me uiuens pater
misit me. et ego uiuo propter patrem. et qui mandu
cat me. et ipse uiuet propter me. Hic est panis
qui de celo descendit. Non sicut manducauerunt
patres uestri manna et mortui sunt. Qui mandu
cat hunc panem uiuet in eternum. Hec dixit in sina ·F·
goga docens in capharnaum. Multi ergo au
dientes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic
sermo. quis potest eum audire? Sciens autem
Ihesus apud semet ipsum. quia murmurarent de hoc

discipuli eius dixit eis. Hoc vos scandalizat.
Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat
prius. Spiritus est qui vivificat. caro non prodest quicquam.
Verba que ego locutus sum vobis spiritus et vita sunt. Sed
sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim
ab inicio ihesus qui essent credentes. et quis traditurus
eum esset. et dicebat. Propterea dixi vobis. quia nemo potest
venire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex
hoc multi discipulorum eius abierunt retro. et iam non cum illo
ambulabant. Dixit ergo ihesus ad duodecim. Numquid
et vos vultis abire? Respondit ergo ei simon petrus.
domine ad quem ibimus? verba vite eterne habes.
et nos credimus et cognovimus quia tu es christus filius
dei. Respondit ergo eis ihesus. Nonne ego vos .xii. ele-
gi. et ex vobis unus diabolus est? Dicebat autem de
iuda simonis scariothis. Hic enim erat tradi-
turus eum cum esset unus ex duodecim.

VII .p.
Post hec autem ambulabat ihesus in galileam. non enim
volebat in iudeam ambulare. quia querebant eum
iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus
iudeorum scenophegia. Dixerunt autem ad eum fratres
eius. Transi hinc et vade in iudeam. ut et discipuli
tui videant opera tua que facis. Nemo quippe in oc-
culto aliquid facit. et querit ipse in palam esse.
Si hec facis manifesta te ipsum mundo. Neque
enim fratres eius credebant in eum. Dixit ergo eis ihesus.
Tempus meum nondum advenit. tempus autem vestrum
semper est paratum. Non potest vos odisse mundus.
me autem odit. quia ego testimonium perhibeo de
illo. quia opera illius mala sunt. Vos ascendite ad
diem festum hunc. ego autem non ascendam ad diem
festum istum. quia meum tempus nondum impletum est. Hec
cum dixisset. ipse mansit in galilea. Ut autem ascen-
derunt fratres eius. tunc et ipse ascendit ad diem festum
non manifeste. sed in occulto. Iudei ergo querebant
eum in die festo. et dicebant. Ubi est ille? Et mur-
mur multus erat de eo in turba. Quidam autem
dicebant quia bonus est. Alii autem dicebant non.
sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur
de illo propter metum iudeorum. Iam autem die festo me-
.p.f. diante ascendit ihesus in templum. et docebat. Et mi-
rabantur iudei dicentes. Quomodo hic litteras
scit cum non didicerit? Respondit ihesus et dixit. Mea doc-
trina non est mea sed eius qui misit me. Siquis
voluerit voluntatem eius facere cognoscet de doctrina u-
trum ex deo sit. an ego a me ipso loquar. Qui a se
metipso loquitur gloriam propriam querit. Qui autem querit
gloriam eius qui misit illum hic verax est. et iniusti-
cia in illo non est. Nonne moyses dedit vobis
legem. et nemo ex vobis facit legem? Quid me que-
ritis interficere? Respondit turba et dixit. Demonium
habes. Quis te querit interficere? Respondit ihesus et
dixit eis. Unum opus feci. et omnes miramini. Propterea
moyses dedit vobis circumcisionem. non quia ex mo-
yse est. sed ex patribus; et in sabbato circumciditis hominem.
Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut non sol-
vatur lex moysi mihi indignamini. quia totum
hominem sanum feci in sabbato. Nolite iudicare
secundum faciem. sed iustum iudicium iudicate. Di-
cebant ergo quidam ex ierosolimis. Nonne hic est
quem iudei querunt interficere? et ecce palam loquitur.
et nichil ei dicunt. Numquid vere cognoverunt prin-
cipes quia hic est christus? Sed scimus hunc unde sit.
Christus autem cum venerit nemo scit unde sit. Clama-
bat ergo ihesus docens in templo dicens. Et me scitis et
unde sim scitis. et a me ipso non veni. sed est verus
qui misit me quem vos nescitis. Ego scio eum. et
si dixero quia nescio eum. ero similis vobis mendax. Et
ego scio eum. quia ab ipso sum. et ipse me misit. Que-
rebant ergo eum apprehendere. et nemo misit in illum
manus. quia nondum venerat hora eius. De turba autem
multi crediderunt in eum. et dicebant. Christus cum ve- .F.
nerit. numquid plura signa faciet quam que
hic facit? Audierunt pharisei turbam murmu-
rantem de illo hec. Et miserunt principes et pha- .p.
risei ministros ut apprehenderent eum. Dixit
ergo eis ihesus. Adhuc modicum tempus vobiscum sum. et vado
ad patrem qui misit me. Queretis me et non inve-
nietis. et ubi ego sum vos non potestis venire. Dixe-
runt ergo iudei ad semet ipsos. Quo hic iturus
est quia non inveniemus eum? Numquid in dispersionem
gentium iturus est et docturus gentes? Quis est hic
sermo quem dixit. Queretis me et non invenietis. et
ubi sum ego vos non potestis venire. In novissi-
mo autem magno die festivitatis stabat ihesus et
clamabat dicens. Siquis sitit veniat ad me et
bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura flu-
mina de ventre eius fluent aque vive. Hoc autem dixit
de spiritu sancto. quem accepturi erant credentes in eum.
Nondum enim erat spiritus datus. quia ihesus nondum erat .F.
glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos
sermones eius dicebant. Hic est vere propheta. Alii
dicebant hic est christus. Quidam autem dicebant. Num-
quid a galilea venit christus? Nonne scriptura di-
cit quia ex semine david. et de bethleem castello u-
bi erat david venit christus? Dissensio itaque facta est
in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant
apprehendere eum. sed nemo misit super eum manus.
Venerunt ergo ministri ad pontifices et phariseos.
et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis eum? Respon-
derunt ministri. Numquam sic locutus est homo sicut
hic homo loquitur. Responderunt ergo eis pharisei. Numquid

et vos seducti estis? Numquid ex principibus
aliquis credidit in eum aut ex phariseis? Set
turba hec que non novit legem, maledicti
sunt. Dicit Nichodemus ad eos ille qui venit
ad eum nocte qui unus erat ex ipsis: Numquid
lex nostra iudicat hominem nisi prius audierit ab ipso
et cognoverit quid faciat? Responderunt et dixerunt ei:
Numquid et tu galileus es? Scrutare scripturas
et vide quia propheta a galilea non surgit. Et reversi sunt
unusquisque in domum suam.
VIII Iesus autem perrexit in montem oliveti. Et diluculo
.p. iterum venit in templum. Et omnis populus venit ad
eum, et sedens docebat eos. Adducunt autem scri-
be et pharisei mulierem deprehensam in adulte-
rio, et statuerunt eam in medio, et dixerunt ei: Ma-
gister hec mulier modo deprehensa est in adulterio.
In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi
lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant
temptantes eum, ut possent accusare eum. Iesus autem
inclinans se deorsum digito scribebat in terra.
.F. Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se
et dixit illis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam
.p. lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in
terra. Audientes autem unus post alium exibant
incipientes a senioribus, et remansit solus Iesus et
mulier in medio stans. Erigens autem Iesus se, di-
xit ei: Mulier ubi sunt qui te accusabant? Ne-
mo te condempnavit? Que dixit: Nemo domine. Dixit
autem Iesus: Nec ego te condempnabo. Vade et amplius
noli peccare. Iterum ergo locutus est eis Iesus dicens:
.p.F. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat
in tenebris, sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo
pharisei: Tu de te ipso testimonium perhibes:
testimonium tuum non est verum. Respondit Iesus et dixit
eis: Et si ego testimonium perhibeo de me ipso verum
est testimonium meum, quia scio unde veni et quo
vado. Vos autem nescitis unde venio aut quo vado.
.F. Vos autem secundum carnem iudicatis. Ego non iudico quem-
quam. Et si iudico ego iudicium meum verum est, quia
solus non sum, sed ego et qui misit me pater. Et in lege
vestra scriptum est, quia duorum hominum testimoni-
um verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo
de me ipso, et testimonium perhibet de me qui
misit me pater. Dicebant ergo ei: Ubi est pater tuus?
Respondit Iesus: Neque me scitis neque patrem meum sci-
tis. Si me sciretis forsitan et patrem meum scire-
tis. Hec verba locutus est in gazophilacio docens
in templo, et nemo apprehendit eum quia nondum vene-
.F. rat hora eius. Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vado
et queretis me, et in peccato vestro moriemini. Quo
.p. ego vado vos non potestis venire. Dicebant
ergo iudei: Numquid interficiet semetipsum,
quia dicit: Quo ego vado vos non potestis venire?
Et dicebat eis: Vos deorsum estis, ego de supernis
sum. Vos de mundo hoc estis, ego non sum de hoc mundo.
Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris. Si enim
non credideritis quia ego sum, moriemini in peccato vestro.
Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis Iesus: Princi-
pium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis
loqui et iudicare, sed qui misit me verax est, et ego
que audivi ab eo hec loquor in mundo. Et non cogno-
verunt quia patrem eius dicebat deum. Dixit ergo eis
Iesus: Cum exaltaveritis filium hominis tunc cognoscetis
quia ego sum, et a me ipso facio nichil, sed sicut docuit
me pater hec loquor, et qui misit me mecum est, et non
reliquit me solum, quia que placita sunt ei facio semper. .F.
Hec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat
ergo Iesus ad eos qui crediderunt ei ex iudeis: Si vos
manseritis in sermone meo vere discipuli mei
eritis, et cognoscetis veritatem, et veritas libera-
bit vos. Responderunt ergo ei iudei: Semen abrahe su-
mus, et nemini servivimus umquam. Quomo-
do tu dicis quia liberi eritis? Respondit eis Iesus: Amen
amen dico vobis quia omnis qui facit peccatum servus est peccati.
Servus autem non manet in domo in eternum, filius
manet in eternum. Si ergo filius vos liberavit, vere
liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis, sed queritis
me interficere, quia sermo meus non capit in vobis.
Ego quod vidi apud patrem meum loquor, et vos que
vidistis apud patrem vestrum facitis. Responderunt et dixe-
runt ei: Pater noster abraham est. Dicit eis Iesus: Si filii
abrahe estis, opera abrahe facite. Nunc autem que-
ritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus
sum quam audivi a deo. Hoc abraham non fecit. Vos
facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex
fornicatione non sumus nati, unum patrem habemus
deum. Dixit ergo eis Iesus: Si deus pater vester esset, diligere-
tis utique me. Ego enim ex deo processi et veni.
Neque enim a me ipso veni, sed ille me misit. Quare
loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis au-
dire sermonem meum. Vos ex patre diabolo es-
tis, et desideria patris vestri vultis facere. Ille homi-
cida erat ab inicio, et in veritate non stetit, quia
veritas non est in eo. Cum loquitur mendacium ex suis pro-
priis loquitur, quia mendax est et pater eius. Ego autem si ve-
ritatem dico non creditis michi. Quis ex vobis arguet .P.
me de peccato? Si veritatem dico quare non creditis michi?
Qui est ex deo verba dei audit. Propterea vos non audi-
tis, quia ex deo non estis. Responderunt ergo iudei et di-
xerunt: Nonne bene dicimus nos quia samaritanus
es tu et demonium habes? Respondit Iesus et dixit:
Ego demonium non habeo, sed honorifico patrem

meum et uos inhonorastis me. Ego autem gloriam
meam non quero. est qui querat et iudicet. Amen amen
dico uobis. si quis sermonem meum seruauerit. mortem
non uidebit in eternum. Dixerunt ergo iudei. Nunc cogno
uimus quia demonium habes. Abraham mortuus est et
prophete. et tu dicis. Si quis sermonem meum ser
uauerit. mortem non gustabit in eternum. Numquid
tu maior es patre nostro abraham qui mortuus est.
et prophete mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respon
dit ihesus. Si ego glorifico me ipsum gloria mea nichil
est. Est pater meus qui glorificat me quem uos dicitis
quia deus uester est. et non cognouistis eum. Ego autem noui eum.
et si dixero quia non scio eum ero similis uobis mendax. Sed
scio eum et sermonem eius seruo. Abraham pater uester
exultauit ut uideret diem meum. uidit et gauisus
est. Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinquaginta annos
nondum habes et abraham uidisti? Dixit eis ihesus.
Amen amen dico uobis antequam abraham fieret ego sum.
Tulerunt lapides ut iacerent in eum. Ihesus autem abs
condit se et exiuit de templo.

IX F. P.

Et preteriens ihesus uidit hominem cecum a natiui
tate. et interrogauerunt eum discipuli eius. Rabbi
quis peccauit hic aut parentes eius ut cecus
nasceretur? Respondit ihesus. Neque hic peccauit neque
parentes eius. sed ut manifestentur opera dei in illo.
Me oportet operari opera eius qui misit me donec
dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quam
diu sum in mundo. lux sum mundi. Hec cum dixisset.
expuit in terram. et fecit lutum ex sputo et liniuit lu
tum super oculos eius. et dixit ei. Vade et laua in nata
toria siloe quod interpretatur missus. Abiit ergo et lauit
et uenit uidens. Itaque uicini et qui uiderant eum
prius quia mendicus erat dicebant. Nonne hic est qui sede
bat et mendicabat? Alii dicebant quia hic est. Alii
autem nequaquam sed similis eius est. Ille uero dicebat
quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt tibi
oculi? Respondit. Ille homo qui dicitur ihesus lutum
fecit et unxit oculos meos et dixit mihi. Vade ad
natatoria siloe. et laua. Et abii. et laui. et uidi.
Et dixerunt ei. Ubi est ille? Ait. Nescio. Adducunt
eum ad phariseos. qui cecus fuerat. Erat autem
sabbatum quando lutum fecit ihesus. et aperuit oculos eius.
Iterum interrogabant eum pharisei quomodo uidis
set. Ille autem dixit eis. Lutum posuit mihi super oculos
et laui et uideo. Dicebant ergo ex phariseis quidam.
Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit.
Alii dicebant. Quomodo potest homo peccator hec signa
facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco ite
rum. Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Il
le autem dixit. quia propheta est. Non crediderunt ergo
iudei de illo quia cecus esset et uidisset. donec
uocauerunt parentes eius qui uiderat. et interro
gauerunt eos dicentes. Hic est filius uester quem uos
dicitis quia natus est cecus? Quomodo ergo nunc uidet?
Responderunt eis parentes eius et dixerunt. Scimus quia hic
est filius noster. et quia cecus natus est. Quomodo autem nunc
uideat nescimus. aut quis eius aperuit oculos nos
nescimus. ipsum interrogate. etatem habet. Ipse de
se loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant
iudeos. Iam enim conspirauerant iudei ut si quis eum
confiteretur christum extra synagogam fieret. Propterea
parentes eius dixerunt. quia etatem habet ipsum interroga
te. Vocauerunt ergo rursum hominem qui cecus fuerat. et
dixerunt ei. Da gloriam deo. Nos scimus quia hic homo
peccator est. Dixit ergo ille. Si peccator est nescio. Unum
scio quia cum cecus essem modo uideo. Dixerunt ergo illi. Quid
fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit illis. Dixi
uobis iam et audistis. Quid iterum uultis audire? Numquid
et uos uultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ei et
dixerunt. Tu discipulus illius sis. Nos autem moysi dis
cipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus.
hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit
eis. In hoc enim mirabile est quia uos nescitis unde
sit. et aperuit oculos meos. Scimus autem quia peccatores deus
non audit. Sed si quis dei cultor est et uoluntatem eius
facit hunc exaudit. A seculo non est auditum quia quis
aperuit oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo non posset
facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei. In peccatis
natus es totus et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras.
Audiuit ihesus quia eiecerunt eum foras. et cum inuenisset
eum dixit ei. Tu credis in filium dei? Respondit ille et
dixit. Quis est domine ut credam in eum? Et dixit ei ihesus.
Et uidisti eum. et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait.
Credo domine. Et procedens adorauit eum. Et dixit ei ihesus. In F.
iudicium ego in mundum hunc ueni. ut qui non uident
uideant. et qui uident ceci fiant. Et audierunt quidam ex
phariseis qui cum ipso erant. et dixerunt ei. Numquid
et nos ceci sumus? Dixit eis ihesus. Si ceci essetis
non haberetis peccatum. Nunc uero dicitis quia uidemus.
peccatum uestrum manet. Amen amen dico uobis qui non in P.
trat per hostium in ouile ouium. sed ascendit aliun
de ille fur est et latro. Qui autem intrat per hostium
pastor est ouium. Huic hostiarius aperit. et oues
uocem eius audiunt. Et proprias oues uocat nominatim.
et educit eas. Et cum proprias oues emiserit ante eas
uadit. et oues illum secuntur. Quia sciunt uocem eius.
Alienum autem non secuntur. sed fugiunt ab eo. quia non
nouerunt uocem alienorum. Hoc prouerbium dixit eis ihesus.
Illi autem non cognouerunt quid loqueretur eis. X

Dixit ergo eis iterum ihesus. Amen amen dico uobis quia
ego sum hostium ouium. Omnes quotquot uenerunt
fures sunt et latrones. sed non audierunt eos oues.

Ego sum hostium. per me si quis introierit salvabitur:
et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur:
F. et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant. et
P. habundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus
pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius
autem et qui non est pastor cuius non sunt oves proprie
videt lupum venientem et dimittit oves et fugit.
et lupus rapit et dispergit oves. Mercenarius autem
fugit. quia mercenarius est. et non pertinet ad eum
de ovibus. Ego sum pastor bonus. et cognosco oves
meas. et cognoscunt me mee. Sicut novit me
pater et ego agnosco patrem. et animam meam pono
pro ovibus meis. Et alias oves habeo que non sunt
ex hoc ovili. et illas oportet me adducere et vocem
F. meam audient. et fiet unum ovile et unus pastor. Prop-
terea me pater diligit. quia ego pono animam meam
ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me. sed ego
pono eam a me ipso. potestatem habeo ponendi eam.
et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum
accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter
iudeos propter sermones hos. Dicebant autem multi
ex ipsis. Demonium habet et insanit. quid eum auditis?
Alii dicebant. Hec verba non sunt demonium habentis.
Numquid demonium potest cecorum oculos aperire? Facta
P. sunt autem encenia in ierosolimis. et hiems erat.
et ambulabat ihesus in templo in porticu salomonis.
Circumdederunt ergo eum iudei et dicebant ei. Quousque
animam nostram tollis? Si tu es christus dic nobis palam. Respon-
dit eis ihesus. Loquor vobis et non creditis. Opera que ego
facio in nomine patris mei hec testimonium perhi-
bent de me. Sed vos non creditis quia non estis ex
ovibus meis. Oves mee vocem meam audiunt. et
ego cognosco eas et secuntur me. Et ego vitam
eternam do eis. et non peribunt in eternum. et non rapiet
eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit
michi omnibus maius est. et nemo potest rapere de ma-
nu patris mei. Ego et pater unum sumus. Sustu-
lerunt lapides iudei. ut lapidarent eum. Respondit
eis ihesus. Multa bona opera ostendi vobis ex patre
meo. propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt
ei iudei. De bono opere non lapidamus te. sed de
blasphemia. et quia tu homo cum sis facis te ipsum deum.
Respondit eis ihesus. Nonne scriptum est in lege vestra quia
ego dixi dii estis. Si illos dixit deos ad quos ser-
mo dei factus est. et non potest solvi scriptura quem
pater sanctificavit et misit in mundum. vos dicitis quia
blasphemas. quia dixi filius dei sum. Si non facio opera
patris mei nolite credere michi. Si autem facio. et si michi
non vultis credere: operibus credite. ut cognoscatis
F. et credatis quia pater in me est et ego in patre. Quere-
rebant ergo eum apprehendere et exivit de ma-
nibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in eum locum
ubi erat iohannes baptizans primum. et mansit illic. Et
multi venerunt ad eum et dicebant. quia iohannes quidem
fecit signum nullum. Omnia autem quecumque dixit iohannes
de hoc vera erant. et multi crediderunt in eum.
Erat autem quidam languens lazarus XI P.
a bethania de castello marie et marthe so-
roris eius. Maria autem erat que unxit dominum ungu-
ento. et extersit pedes eius capillis suis. cuius frater lazarus
infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicen-
tes. Domine ecce quem amas infirmatur. Audiens autem
ihesus dixit eis. Infirmitas hec non est ad mortem. sed
pro gloria dei. ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat
autem ihesus martham. et sororem eius mariam. et lazarum.
Ut ergo audivit quia infirmabatur tunc quidem mansit in
eodem loco duobus diebus. Deinde post hec dixit discipulis
suis. Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei discipuli.
Rabbi nunc querebant te iudei lapidare. et iterum va-
dis illuc? Respondit ihesus. Nonne .xii. hore sunt diei?
Si quis ambulaverit in die non offendit. quia lucem huius mundi
videt. Si autem ambulaverit in nocte offendit. quia lux
non est in eo. Hec ait. et post hec dicit illis. Lazarus amicus
noster dormit. sed vado ut a sompno excitem eum. Dixerunt
ergo discipuli eius. Domine si dormit salvus erit. Dixe-
rat autem ihesus de morte eius. Illi autem putaverunt de
dormitione sompni diceret. Tunc ergo dixit eis ihesus
manifeste. Lazarus mortuus est. et gaudeo propter
vos ut credatis quia non eram ibi. sed eamus ad eum. Dixit
autem thomas qui dicitur didimus ad condiscipulos. Eamus et
nos et moriamur cum eo. Venit itaque ihesus et invenit
eum .iiii. dies iam in monumento habentem. Erat autem
bethania iuxta ierosolimam quasi stadiis .xv. Multi
autem ex iudeis venerant ad mariam et martham ut
consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut audivit
quia ihesus venit occurrit illi. Maria autem domi se-
debat. Dixit ergo martha ad ihesum. Domine si fuisses
hic frater meus non fuisset mortuus. Sed et nunc scio quia quecumque
poposceris a deo. dabit tibi deus. Dicit illi ihesus. Resurget
frater tuus. Dicit ei martha. Scio quia resurget in re-
surrectione in novissimo die. Dicit ei ihesus. Ego sum
resurrectio et vita. Qui credit in me et si mortuus
fuerit vivet. Et omnis qui vivit et credit in me non
morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utique domine.
Ego credidi quia tu es christus filius dei qui in hunc mundum
venisti. Et cum hec dixisset: abiit et vocavit mari-
am sororem suam silentio dicens. Magister adest et vo-
cat te. Illa ut audivit surrexit cito et venit ad eum.
Nondum enim venerat ihesus in castellum. sed erat adhuc
in illo loco ubi occurrerat ei martha. Iudei ergo
qui erant cum ea in domo et consolabantur eam. cum vi-
dissent mariam quia cito surrexit et exiit secuti sunt

eam dicentes. quia vadit ad monumentum ut i-
bi ploret. Maria ergo cum venisset ubi erat ihesus vi-
dens eum cecidit ad pedes eius. et dixit ei. Domine si
fuisses hic: frater meus non fuisset mortuus. Ihesus
ergo ut vidit eam plorantem. et iudeos qui venerant cum
ea plorantes infremuit spiritu. et turbavit se
ipsum et dixit. Ubi posuistis eum? Dicunt ei. Domine ve-
ni et vide. Et lacrimatus est ihesus. Dixerunt ergo iudei.
Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis di-
xerunt. Non poterat hic qui aperuit oculos ceci nati
facere ut et hic non moreretur. Ihesus ergo rursum
fremens in semetipso venit ad monumentum.
Erat autem spelunca et lapis superpositus erat ei.
Ait ihesus. Tollite lapidem. Dicit ei martha so-
ror eius qui mortuus fuerat. Domine iam fetet. qua-
triduanus enim est. Dicit ei ihesus. Nonne dixi tibi
quoniam si credideris videbis gloriam dei? Tulerunt
ergo lapidem. Ihesus autem elevatis sursum oculis dixit.
Pater gratias ago tibi. quoniam audisti me. Ego autem
sciebam quia semper me audis. Sed propter populum qui
circumstat dixi ut credant quia tu me misisti.
Hec cum dixisset voce magna clamavit. Laza-
re veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mor-
tuus ligatus manus et pedes institis. et facies
eius sudario erat ligata. Dicit eis ihesus. Sol-
vite eum et sinite abire. Multi ergo ex iude-
is qui venerant ad mariam et martham. et viderant
que fecit crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis a-
.F. bierunt ad phariseos. et dixerunt eis que fecit ihesus.
.P. Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium
adversus ihesum. et dicebant. Quid facimus quia
hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum
sic omnes credent in eum. et venient romani. et tollent
locum nostrum et gentem. Unus autem ex ipsis caiphas
nomine cum esset pontifex anni illius dixit eis. Vos
nescitis quicquam nec cogitatis. quia expedit vobis
ut unus moriatur homo pro populo. et non tota gens per-
eat. Hoc autem a semetipso non dixit. sed cum esset
pontifex anni illius prophetavit. quia ihesus moriturus
erat pro gente. et non tantum pro gente. sed ut filios
dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo
ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Ihesus ergo
iam non palam ambulabat apud iudeos. sed abiit in
regionem iuxta desertum in civitatem que dicitur
.F. effrem. et ibi morabatur cum discipulis suis. Pro-
ximum autem erat pascha iudeorum. et ascenderunt
multi ierosolimam de regione ante pascha. ut
sanctificarent seipsos. Querebant autem ihesum et collo-
quebantur ad invicem in templo stantes. Quid puta-
tis quia non venit ad diem festum? Dederant
enim pontifices et pharisei mandatum ut si quis

cognoverit ubi sit indicet ut apprehendant eum.
Ihesus ergo ante sex dies pasche venit bethaniam XII
ubi fuerat lazarus mortuus quem suscitavit ihesus. .P.
Fecerunt autem ei cenam
ibi et martha ministrabat. Lazarus vero
unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo
accepit libram unguenti nardi pistici precio-
si et unxit pedes ihesu. et extersit capillis suis
pedes eius. et domus impleta est ex odore un-
guenti. Dicit ergo unus ex discipulis suis iu-
das scariothis qui erat eum traditurus. Quare
hoc unguentum non venditur trecentis denari-
is et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia
de egenis pertinebat ad eum. sed quia fur erat et locu-
los habens ea que mittebantur portabat. Dixit
ergo ihesus. Sinite illam ut in die sepulture
mee servet illud. Pauperes enim semper habetis
vobiscum. me autem non semper habetis. Cognovit
ergo turba multa ex iudeis quia illic esset
et venerunt non propter ihesum tantum sed ut lazarum vi- .F.
derent quem suscitavit a mortuis. Cogita- .P.O
verunt autem principes sacerdotum ut et lazarum inter-
rent quem suscitavit a mortuis. inter-
ficerent. quia multi propter illum abibant ex
iudeis. et credebant in ihesum. In crastinum autem
turba multa que venerat ad diem festum cum
audisset quia venit ihesus ierosolimam. acceperunt
ramos palmarum. et processerunt obviam ei et clama-
bant. Osanna benedictus qui venit in nomine do-
mini rex israel. Et invenit ihesus asellum et sedit
super eum sicut scriptum est. Noli timere filia syon.
Ecce rex tuus venit sedens super pullum asine. Hec
non cognoverunt discipuli eius primum. sed quando
glorificatus est ihesus tunc recordati sunt quia hec erant
scripta de eo. et hec fecerunt ei. Testimonium ergo
perhibebat turba que erat cum eo quando lazarum
vocavit de monumento. et suscitavit eum a
mortuis. Propterea et obviam venit ei turba. quia
audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo
dixerunt ad semetipsos. Videtis quia nichil profi-
cimus. Ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem
gentiles quidam ex his qui ascenderant ut ador-
arent in die festo. Hii ergo accesserunt ad philip-
pum qui erat a bethsaida galilee. et rogabant
eum dicentes. Domine volumus ihesum videre. Ve-
nit philippus et dicit andree. Andreas rursum
et philippus dixerunt ihesu. Ihesus autem respondit eis
dicens. Venit hora ut clarificetur filius
hominis. Amen amen dico vobis nisi granum frumenti .P.
cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum ma-
net. Si autem mortuum fuerit multum fructum

afferit. Qui amat animam suam perdet eam. et qui
odit animam suam in hoc mundo. in vitam eternam
custodit eam. Si quis mihi ministrat me
sequatur, et ubi sum ego illic et minister meus
erit. Si quis mihi ministraverit honorificabit eum
pater meus. Nunc anima mea turbata est. et quid dicam?
Pater salvifica me ex hac hora. Sed propterea ve
ni in horam hanc. Pater clarifica nomen tuum.
Venit ergo vox de celo. et clarificavi. et iterum
clarificabo. Turba ergo que stabat et audiebat
at dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant
angelus ei locutus est. Respondit Ihesus et dixit. Non propter
me hec vox venit sed propter vos. Nunc iudicium
est mundi. Nunc princeps huius mundi eicietur foras.
et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham
ad me ipsum. Hoc autem dicebat significans qua morte
esset moriturus. Respondit ei turba. Nos audi
vimus ex lege quia Christus manet in eternum. et quomodo
tu dicis oportet exaltari filium hominis. Quis
est iste filius hominis. Dixit ergo eis Ihesus. Adhuc mo
dicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habe
tis ne tenebre vos comprehendant. et qui ambu
lat in tenebris nescit quo vadit. Dum lucem
habetis credite in lucem ut filii lucis sitis. Hec
locutus est Ihesus et abiit. et abscondit se ab eis. Cum
autem tanta signa fecisset coram eis non credeb
ant in eum ut sermo Ysaie prophete impleretur
quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro
et brachium domini cui revelatum est. Propterea non
poterant credere quia iterum dixit Ysaias. Excecavit
oculos eorum et induravit cor eorum ut non videant
oculis et intelligant corde. et convertantur et sanem eos.
Hec dixit Ysaias quando vidit gloriam eius et locutus
est de eo. Verumtamen et ex principibus multi credi
derunt in eum. Sed propter phariseos non confitebantur
ut de sinagoga non eicerentur. Dilexerunt enim
gloriam hominum magis quam gloriam dei. Ihesus autem
clamavit et dixit. Qui credit in me non credit in
me sed in eum qui misit me. Qui videt me vi
det eum qui misit me. Ego lux in mundum veni.
ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat.
et si quis audierit verba mea et non custodierit e
go non iudico eum. Non enim veni ut iudicem
mundum. sed ut salvificem mundum. Qui spernit me et
non accipit verba mea habet qui iudicet eum. Ser
mo quem locutus sum ille iudicabit eum in no
vissimo die. quia ego ex me ipso non locutus
sum. sed qui misit me pater ipse mihi mandatum de
dit. quid dicam et quid loquar. et scio quia mandatum
eius vita eterna est. Que ergo ego loquor sic
dixit mihi pater sic loquor.

XIII. Ante diem festum pasche sciens Ihesus quia venit
hora eius ut transeat ex hoc mundo ad patrem.
cum dilexisset suos qui erant in mundo in finem
dilexit eos. Et cena facta cum diabolus iam misis
set in cor ut traderet eum Iudas Simonis Sca
riothis sciens quia omnia dedit ei pater in manus. et
quia a deo exivit. et ad deum vadit. surgit a cena
et ponit vestimenta sua. et cum accepisset linteum
precinxit se. Deinde misit aquam in pelvim. et cepit
lavare pedes discipulorum. et extergere linteo quo
erat precinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum. et
dicit ei Petrus. Domine tu mihi lavas pedes. Respondit
Ihesus et dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo. Scies
autem postea. Dicit ei Petrus. Non lavabis mihi pedes
in eternum. Respondit ei Ihesus. Si non lavero te non habebis
partem mecum. Dicit ei Simon Petrus. Domine non tantum pe
des meos. sed et manus et caput. Dicit ei Ihesus. Qui lo
tus est non indiget nisi ut pedes lavet. sed est mun
dus totus. et vos mundi estis sed non omnes. Sciebat enim
quisnam esset qui traderet eum. ideo dixit non estis mundi
omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum accepit vesti
menta sua. et cum recubuisset iterum dixit eis. Sci
tis quid fecerim vobis. Vos vocatis me magister et domine.
et bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego lavi pedes
vestros dominus et magister. et vos debetis alter alterius
lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis. ut quemadmodum
ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amen dico
vobis non est servus maior domino suo. neque apostolus maior
eo qui misit illum. Si hec scitis beati eritis si fece
ritis ea. Non de omnibus vobis dico. ego scio quos elege
rim. sed ut impleatur scriptura. Qui manducat
mecum panem levabit calcaneum suum contra me.
Amen dico vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit
credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis qui accipit
si quem misero me accipit. Qui autem me accipit
accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset Ihesus tur
batus est spiritu. et protestatus est et dixit. Amen amen
dico vobis quia unus ex vobis me tradet. Aspiciebant
ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo diceret.
Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu
Ihesu quem diligebat Ihesus. Innuit ergo huic Si
mon Petrus. et dicit ei. Quis est de quo dicit. Ita
que cum recubuisset ille supra pectus Ihesu dicit ei.
Domine quis est. Respondit Ihesus. Ille est cui intinctum
panem ego porrexero. Et cum intinxisset panem dedit
Iude Simonis Scariothis. et post buccellam. tunc
introivit in eum Sathanas. et dicit ei Ihesus. Quod facis
fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium
ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant quia locu
los habebat Iudas quod dixisset ei Ihesus. Eme ea
que opus sunt nobis ad diem festum ut egenis

aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam
exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dixit
Ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis. et deus clarifi-
catus est in eo. Si deus clarificatus est in eo. et deus
clarificabit eum in semetipso. et continuo clarifica-
bit eum. Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Queretis
me et sicut dixi iudeis quo ego vado vos non pote-
stis venire. et vobis dico modo. Mandatum novum do
vobis ut diligatis invicem. sicut dilexi vos. ut et vos
diligatis invicem. In hoc cognoscent omnes quia discipuli
mei estis. si dilectionem habueritis ad invicem. Di-
cit ei Simon petrus. domine quo vadis. Respondit Ihesus.
Quo ego vado non potes me modo sequi. Sequeris autem
postea. Dicit ei petrus. Quare non possum te sequi modo?
animam meam pro te ponam. Respondit Ihesus. Animam tuam
pro me pones. Amen amen dico tibi non cantabit gallus
donec ter me negabis. Et ait discipulis suis.
XIIII Non turbetur cor vestrum neque
formidet. Creditis in deum et in me credite. In
domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus
dixissem vobis quia vado vobis parare locum. et si ab-
iero et preparavero vobis locum iterum venio et accipiam
vos ad me ipsum. ut ubi sum ego et vos sitis. Et quo
ego vado scitis et viam scitis. Dicit ei Thomas.
domine nescimus quo vadis. et quomodo possumus
viam scire. Dicit ei Ihesus. Ego sum via et veritas
et vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Si cog-
novissetis me utique et patrem meum cogno-
vissetis. Et amodo cognoscetis eum. et vidistis eum.
Dicit ei philippus. domine ostende nobis patrem. et suf-
ficit nobis. Dicit ei Ihesus. Tanto tempore vobiscum sum et
non cognovistis me. Philippe qui videt me vi-
det et patrem. Quomodo tu dicis ostende nobis pa-
trem. Non creditis quia ego in patre et pater in me est.
Verba que ego loquor vobis a me ipso non loquor. Pater
autem in me manens ipse facit opera. Non creditis quia
ego in patre et pater in me est. Alioquin propter opera
ipsa credite. Amen amen dico vobis qui credit in
me opera que ego facio et ipse faciet. et maiora
horum faciet. quia ego ad patrem vado. Et quodcumque
petieritis patrem in nomine meo hoc faciam. ut glori-
ficetur pater in filio. Si quid petieritis in nomine
meo hoc faciam. Si diligitis me mandata mea
servate. Et ego rogabo patrem. et alium paracli-
tum dabit vobis. ut maneat vobiscum in eternum
spiritum veritatis quem mundus non potest accipere. quia non
videt eum nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum.
quia apud vos manebit et in vobis erit. Non relinquam
vos orphanos venio ad vos. Adhuc modicum
et mundus me iam non videt. Vos autem videbitis
me quia ego vivo et vos vivetis. In illo die

vos cognoscetis quia ego sum in patre meo et vos in me.
et ego in vobis. Qui habet mandata mea et servat ea.
ille est qui diligit me. Qui autem diligit me diligetur
a patre meo. et ego diligam eum. et manifestabo
ei me ipsum. Dicit ei iudas non ille scariothis.
domine quid factum est quia manifestaturus es nobis
te ipsum et non mundo. Respondit Ihesus et dixit ei. Si quis
diligit me sermonem meum servabit. Et pater meus
diliget eum. et ad eum veniemus et mansionem apud
eum faciemus. Qui non diligit me sermones me-
os non servat. Et sermonem quem audistis non est
meus. sed eius qui misit me patris. Hec locutus sum vobis
apud vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet
pater in nomine meo ille vos docebit omnia. et sug-
geret vobis omnia quecumque dixero vobis. Pacem relin-
quo vobis pacem meam do vobis. Non quomodo mundus
dat ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque for-
midet. Audistis quia ego dixi vobis vado et venio
ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique quia
vado ad patrem. quia pater maior me est. Et nunc
dixi vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit creda-
tis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim prin-
ceps mundi huius. et in me non habet quicquam. Sed ut
cognoscat mundus quia diligo patrem. et sicut man-
datum dedit mihi pater sic facio. Surgite eamus
hinc. Ego sum vitis vera. et pater meus agricola
est. Omnem palmitem in me non ferentem fruc-
tum tollet eum. et omnem qui fert fructum purga-
bit eum. ut fructum plus afferat. Iam vos mundi
estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Manete
in me et ego in vobis. Sicut palmes non potest facere
fructum a semetipso nisi manserit in vite. sic
nec vos nisi in me manseritis.
XV Ego sum vitis. vos palmites. Qui manet
in me et ego in eo. hic fert fructum multum
quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me
non manserit mittetur foras sicut palmes et
arescet. et colligent eum. et in ignem mittent et ar-
dent. Si manseritis in me et verba mea in vobis
manserint quodcumque volueritis petetis et fiet vobis.
In hoc clarificatus est pater meus ut plurimum
fructum afferatis et efficiamini mei discipuli.
Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. Manete
in dilectione mea. Si precepta mea servaveritis
manebitis in dilectione mea. Sicut et ego precepta
patris mei servavi. et maneo in eius dilectione.
Hec locutus sum vobis ut gaudium meum sit in vobis.
et gaudium vestrum impleatur. Hoc est preceptum meum
ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Maiorem
hac dilectionem nemo habet quam ut animam suam
ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei

estis si feceritis que ego precipio vobis. Iam non dicam
vos servos quia servus nescit quid faciat dominus eius.
Vos autem dixi amicos quia omnia quecumque audivi a
patre meo: nota feci vobis. Non vos me elegistis
sed ego elegi vos. et posui vos ut eatis et fructum
afferatis. et fructus vester maneat. Ut quodcumque peti
eritis patrem in nomine meo det vobis. Hec mando vobis
ut diligatis invicem. Si mundus vos odit scitote quia
me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis:
mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo
non estis: sed ego elegi vos de mundo. propterea odit vos
mundus. Mementote sermonis mei quem ego dixi
vobis. non est servus maior domino suo. Si me persecuti
sunt et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt
et vestrum servabunt. Sed hec omnia facient vobis propter nomen
meum quia nesciunt eum qui misit me. Si non venissem
et locutus eis non fuissem peccatum non haberent. Nunc autem
excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit et
patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo
alius fecit: peccatum non haberent. Nunc autem et viderunt et
oderunt et me et patrem meum. Sed ut impleatur ser
mo qui in lege eorum scriptus est. quia odio habuerunt
me gratis. Cum autem venerit paraclitus quem ego
mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre pro
cedit. ille testimonium perhibebit de me. Et
vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum
estis.

XVI

Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini.
Absque sinagogis facient vos. Sed venit hora
ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium
se prestare deo. Et hec facient vobis quia non noverunt pa
trem neque me. Sed hec locutus sum vobis ut cum
venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi
F. vobis. Hec autem vobis ab initio non dixi quia vobiscum eram.
P. Et nunc vado ad eum qui me misit: et nemo ex vobis
interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis
tristicia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem
dico vobis. expedit vobis ut ego vadam. Si enim
non abiero: paraclitus non veniet ad vos. Si autem
abiero: mittam eum ad vos. Et cum venerit ille argu
et mundum de peccato. et de iusticia. et de iudicio.
de peccato quidem quia non crediderunt in me. De iusticia vero:
quia ad patrem vado et iam non videbitis me. De iudi
cio autem. quia princeps mundi huius iudicatus est. Adhuc
multa habeo vobis dicere. sed non potestis portare modo.
Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem
veritatem. Non enim loquetur a semetipso. sed quecumque au
diet loquetur. et que ventura sunt annunciabit vobis.
F. Ille me clarificabit quia de meo accipiet et an
nunciabit vobis. Omnia quecumque habet pater mea sunt.
Propterea dixi vobis. quia de meo accipiet et annuncia

bit vobis. Modicum et iam non videbitis me. et iterum P.
modicum et videbitis me quia vado ad patrem. Dixe
runt ergo ex discipulis eius ad invicem. Quid est hoc quod
dicit nobis modicum et non videbitis me. et iterum modicum
et videbitis me. et quia vado ad patrem. Dicebant ergo.
Quid est hoc quod dicit modicum? nescimus quid
loquitur. Cognovit autem ihesus quia volebant eum interro
gare. et dixit eis. De hoc queritis inter vos quia dixi mo
dicum et non videbitis me. et iterum modicum et videbitis
me. Amen amen dico vobis quia plorabitis et flebitis
vos. mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini.
sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum
parit tristiciam habet. quia venit hora eius. Cum autem pepererit
puerum iam non meminit pressure propter gaudium quia
natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristiciam
habetis. Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum.
et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die F.
me non interrogabitis quicquam. Amen amen dico vobis P.
si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.
Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite
et accipietis. ut gaudium vestrum sit plenum. Hec in
proverbiis locutus sum vobis. Venit hora cum iam non in
proverbiis loquar vobis. sed palam de patre meo annunci
abo vobis. In illo die in nomine meo petetis. et non dico
vobis quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat
vos. quia vos me amastis. et credidistis quia ego a deo
exivi. Exivi a patre et veni in mundum. Iterum F.
relinquo mundum et vado ad patrem. Dicunt ei disci
puli eius. Ecce nunc palam loqueris. et proverbium nullum
dicis. Nunc scimus quia scis omnia. et non est opus tibi ut quis
te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit
eis ihesus. Modo creditis. Ecce venit hora et iam
venit. ut dispergamini unusquisque in propria. et me so
lum relinquatis. et non sum solus quia pater mecum est.
Hec locutus sum vobis ut in me XVII
pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis. sed confidi
te. ego vici mundum. Hec locutus est ihesus. Et sublevatis P.
oculis in celum dixit. Pater venit hora. clarifica fi
lium tuum. ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti
ei potestatem omnis carnis. ut omne quod dedisti ei: det
eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna ut cognos
cant te solum deum verum. et quem misisti ihesum christum.
Ego te clarificavi super terram. opus consummavi quod
dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater
apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus
fieret apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos
dedisti mihi de mundo. Tui erant et mihi eos dedisti.
et sermonem meum servaverunt. Et nunc cognoverunt
quia omnia que dedisti mihi abs te sunt. quia verba que dedisti mihi
dedi eis. et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia a te
exivi. et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis

rogo nõ p mũdo. ſ; pro hiſ q̃ſ dediſti m̃ q̄
tui ſũt. ⁊ mea oĩa tua ſũt. ⁊ tua mea ſũt. ⁊
clarificat̃ ſũ in eiſ. ⁊ iã ñ ſũ in mũdo. ⁊ hij
i mũdo ſũt. ⁊ ego ad te uenio. Pat̃ ſc̃e ſerua
F. eoſ i noĩe tuo q̃ſ dediſti m̃ ut ſĩt unũ ſic̃ ⁊
noſ. Cũ eẽm cũ eiſ ego ſeruabã eoſ i noĩe tuo.
Quoſ dediſti m̃ ego cuſtodiui. ⁊ nemo ex eiſ pi
jt. ñ filꝰ pdicionis. ut ſcriptura ipleat̃. Nunc
aũ ad te uenio. ⁊ h̄ loqr in mũdo ut h̄ant
gaudiũ meũ ipletũ in ſemetipſiſ. Ego dedi
eiſ ſermonẽ tuũ. ⁊ mũdꝰ eoſ odio h̄uit. q̄ ñ
ſũt de mũdo. ſic̃ ⁊ ego ñ ſũ de mũdo. Nõ rogo
ut tollaſ eoſ de mũdo ſ; ut ſerueſ eoſ a malo.
De mũdo ñ ſũt ſic̃ ⁊ ego nõ ſũ de mũdo. Scĩfica
eoſ in ũitate. Sermo tuꝰ ũitaſ eſt. Sic̃ tu me
miſiſti i mũdũ. ⁊ ego miſi eoſ i mũdũ. ⁊ ego
p eiſ ſcĩfico me ipm̃. ut ſĩt ⁊ ipſi ſcĩficati in
ueritate. Nõ p eiſ aũ rogo tm̃ ſ; p eiſ qui
crediturĩ ſũt p ũbũ eoꝝ i me. ut oẽſ unum
ſĩt ſic̃ tu pat̃ in me. ⁊ ego in te. ut ⁊ ipſi in
nob unũ ſint. ut mũdꝰ credat q̄ tu me miſiſ
ti. ⁊ ego claritatẽ q̃m tu dediſti m̃ dedi eiſ ut
ſĩt unũ ſic̃ nos unũ ſumꝰ. Ego in eiſ ⁊ tu i
me ut ſĩt ↄſũmati i unũ. ⁊ cognoſcat mũdꝰ
q̄ tu me miſiſti. ⁊ dilexiſti eoſ. ſic̃ ⁊ me di
lexiſti. Pat̃ q̃ſ dediſti m̃ uolo ut ubi ſum
ego ⁊ illi ſĩt mecũ. ut uideãt claritatẽ me
am q̃ dediſti m̃. q̄ dilexiſti me ãn ↄſtitucio
nẽ mũdi. Pat̃ iuſte mũdꝰ te nõ cognouit.
Ego aũ te cognoui. ⁊ hij cognouerũt q̄ tu me
miſiſti. ⁊ notũ feci eiſ nom̃ tuũ. ⁊ notũ faci
am. ut dilectio qua dilexiſti me in ipſiſ ſit
⁊ ego in ipſiſ.
XVIII p. Hec cũ dixiſſ; ihc egreſſꝰ eſt cũ diſcipliſ ſuiſ
tranſ torrentẽ cedron ubi erat ortꝰ in quem
introiuit ipſe ⁊ diſcipli eiꝰ. Sciebat ⁊ iudaſ
qui tradebat eũ locũ. q̄ frequẽt̃ ihc ↄuenĩ
at illuc cũ diſcipliſ ſuiſ. Iudaſ g̃ cũ acce
piſſet cohortẽ ⁊ a pontificib; ⁊ phariſeiſ
miniſtroſ uenit illuc cũ lant̃niſ ⁊ facib;
⁊ armiſ. Ihc itaq; ſciens oĩa q̄ uẽtura erãt
ſup eũ pceſſit ⁊ dic̃ ad eoſ. Quẽ q̃ritiſ. Ren
derũt ei. Ihm nazarenũ. dic̃ eiſ ihc. Ego ſũ.
Stabat aũ ⁊ iudaſ q̄ tradebat eũ cũ ipſiſ. Vt
g̃ eiſ dix̃ ego ſũ. abierũt retrorſũ ⁊ cecide
rũt in t̃rã. Iterũ interrogauit eoſ. Quẽ q̃ritiſ.
Illi aũ dixerũt. Ihm nazarenũ. Rendit eiſ
ille. Dixi uob q̄ ego ſũ. Si g̃ me q̃ritiſ ſinite
hoſ abire. Vt ipleret̃ ſermo q̃ dix̃. q̄ q̃ſ de
diſti m̃ nõ pdidi ex eiſ quẽquã. Symon g̃
petrꝰ h̃ñſ gladiũ eduxit eũ. ⁊ pcuſſit pon
tificiſ ſeruũ. ⁊ abſcidit eiꝰ auriculã dex
trã. Erat aũ nom̃ ſeruo malchꝰ. Dix̃ ergo
ihc petro. Mitte gladiũ i uaginã. Calicẽ
quẽ dedit m̃ pat̃ ñ uiſ ut bibã illũ. Cohorſ
ergo ⁊ tribunꝰ ⁊ miniſtri iudeoꝝ ↄphende
runt ihm. ⁊ ligauerũt eũ ⁊ adduxerũt eũ
ad ãnã primũ. Erat enĩ ſocer cayphe. qui
erat pontifex anni illiꝰ. Erat ã cayphaſ q̄
ↄſiliũ dedat iudeiſ. q̄d expedit unũ hoĩem
mori p pplo. Seq̄batur aũ ihm ſimõ petrꝰ
⁊ aliꝰ diſcipłs. diſcipłs ã ille erat notꝰ põn
tifici. ⁊ introiuit cũ ihu i atriũ põtificiſ. Pe
trꝰ aũ ſtabat ad hoſtiũ foriſ. Exiuit ergo
diſcipłs aliꝰ q̄ erat notꝰ põtifici. ⁊ dixit
hoſtiarie. ⁊ introduxit petrũ. Dix̃ g̃ petro ãcil
la hoſtiaria. Nũquid ⁊ tu ex diſcipliſ eſ ho
miniſ iſtiꝰ. Dix̃ ille. Nõ ſũ. Stabãt ã ſerui
⁊ miniſtri ad prunaſ. q̄ frigus erat. ⁊ cale
faciebãt ſe. Erat enĩ cũ eiſ ⁊ petrꝰ ſtãſ. et
calefaciẽſ ſe. Pontifex g̃ interrogauit ihm
de diſcipliſ ſuiſ. ⁊ de doctrina eiꝰ. Rñd ei ihc.
Ego palã locutꝰ ſũ mũdo. Ego ſep̃ docui i ſina
goga ⁊ i tẽplo quo oẽſ iudei ↄueniũt. ⁊ in
occulto locutꝰ ſũ nich̄. Q̄d me interrogaſ.
Interroga eoſ q̄ audierũt. Quid locutꝰ ſum ip
ſiſ. Ecce hij ſciũt q̄ dixim ego. Hec cũ dixiſſ;
unꝰ aſſiſtẽniſ miniſtroꝝ dedit alapã ihu
dicẽſ. Sic rñdeſ põtifici. Rñd ei ihc. Si ma
le locutꝰ ſũ. teſtimoniũ phibe de malo. Si
aũ bñ q̄d me cedis. Et miſit eũ annaſ liga
tũ ad caypham põtificẽ. Erat aũ ſimõ petruſ
ſtãſ. ⁊ calefaciẽſ ſe. Dixerũt g̃ ei. Nũquid
⁊ tu diſcipłs eiꝰ eſ. Negauit ille ⁊ dix̃ nõ
ſũ. Dix̃ unꝰ ex ſeruiſ pontificiſ cognatꝰ eiꝰ
cuiꝰ abſcidit petruſ auriculã. Nonne ego
te uidi i orto cũ illo. Iterũ g̃ negauit pe
trꝰ ⁊ ſtatim gallꝰ cantauit. Adducũt g̃ ihm
ad caypham in pretoriũ. Erat ã mane. ⁊ ipſi
ñ introierũt in pretoriũ. ut ñ ↄtaminarent̃
ſ; ut mãducarent paſcha. Exiuit g̃ pilatꝰ ad
eoſ foraſ. ⁊ dix̃. Quã accuſationẽ affertiſ
aduſꝰ hoĩem hunc. Rñderũt ⁊ dixerũt ei.
Si nõ eẽt hic malefactor. ñ t̃ tradidiſſemꝰ
eũ. Dixit g̃ eiſ pilatꝰ. Accipite eũ uoſ ⁊ ſcd̃m
legẽ ũram iudicate eũ. Dixerũt g̃ ei iudei.
Nob nõ licz interficẽe quẽquã. Vt ſermo
ihu ipleret̃ quẽ dixit. Significanſ q̄ morte
eẽt moriturꝰ. Introiuit ergo iterũ in pto
riũ pilatꝰ. ⁊ uocauit ihm ⁊ dix̃ ei. Tu eſ
rex iudeoꝝ. Rñdit ihc. A temetipſo hoc
dicis an alij dixerũt t̃ de me. Rñd pilat̃.

Numquid ego iudeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te michi. Quid fecisti? Respondit Ihesus:
Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc
mundo esset regnum meum ministri mei utique
decertarent ut non traderer iudeis. Nunc autem regnum
meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es
tu? Respondit Ihesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego
in hoc natus sum, et ad hoc ueni in mundum ut testimonium
perhibeam ueritati. Omnis qui est ex ueritate audit
uocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est ueritas? Et cum
hoc dixisset, iterum exiuit ad iudeos, et dixit eis: Ego
autem nullam inuenio in eo causam. Est autem consuetudo
uobis ut unum dimittam uobis in pascha. Vultis
ergo dimittam uobis regem iudeorum? Clamauerunt
rursum omnes dicentes: Non hunc sed Barrabam.
Erat autem Barrabas latro.

XIX Tunc ergo apprehendit Pilatus Ihesum et flagellauit.
Et milites plectentes coronam de spinis
imposuerunt capiti eius, et ueste purpurea
circumdederunt eum. Et ueniebant ad eum, et dicebant:
Aue rex iudeorum. Et dabant ei alapas. Exiuit
iterum Pilatus foras et dixit eis: Ecce adduco uobis
eum foras, ut cognoscatis quia nullam in eo causam
inuenio. Exiuit ergo Ihesus portans spineam coronam
et purpureum uestimentum. Et dicit eis: Ecce homo.
Cum ergo uidissent eum pontifices et ministri,
clamabant dicentes: Crucifige crucifige eum.
Dicit eis Pilatus: Accipite eum uos et crucifigite.
Ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt
ei iudei: Nos legem habemus et secundum legem debet
mori, quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset
Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus
est in pretorium iterum, et dixit ad Ihesum: Unde es tu?
Ihesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus:
Michi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo
crucifigere te, et potestatem habeo dimittere
te? Respondit Ihesus: Non haberes potestatem aduersum
me ullam, nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui me
tradidit tibi maius peccatum habet. Exinde querebat
Pilatus dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes:
Si hunc dimittis non es amicus cesaris.
Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari.
Pilatus autem cum audisset hos sermones adduxit
foras Ihesum, et sedit pro tribunali in loco qui dicitur
Licostratos, hebraice autem Gabbatha. Erat autem
parasceue pasche, hora quasi sexta. Et dicit iudeis:
Ecce rex uester. Illi autem clamabant dicentes: Tolle
tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem
uestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus
regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum,
ut crucifigeretur. Susceperunt autem Ihesum et eduxerunt.
Et baiulans sibi crucem exiuit in eum
qui dicitur Caluarie locum, hebraice Golgotha.
Ubi eum crucifixerunt, et cum eo alios duos hinc
et hinc, medium autem Ihesum. Scripsit autem et titulum
Pilatus, et posuit super crucem. Erat autem scriptum: Ihesus
Nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi
iudeorum legerunt, quia prope ciuitatem erat locus ubi
crucifixus est Ihesus. Et erat scriptum hebraice, grece,
et latine. Dicebant ergo Pilato pontifices iudeorum:
Noli scribere rex iudeorum, sed quia ipse dixit: Rex sum
iudeorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi scripsi. Milites
ergo cum crucifixissent eum acceperunt uestimenta
eius, et fecerunt quattuor partes, unicuique
militi partem, et tunicam. Erat autem tunica
inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad
inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius
sit. Ut scriptura impleatur dicens: Partiti sunt
uestimenta mea sibi, et in uestem meam miserunt
sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta
crucem Ihesu mater eius et soror matris eius Maria
Cleophe, et Maria Magdalene. Cum uidisset ergo Ihesus
matrem et discipulum stantem quem diligebat, dicit
matri sue: Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo:
Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam
discipulus in suam. Postea sciens Ihesus quia iam omnia consummata
sunt, ut consummaretur scriptura dicit: Sitio.
Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem plenam
aceto, ysopo spongiam circumponentes obtulerunt
ori eius. Cum ergo accepisset Ihesus acetum dixit: Consummatum
est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudei
ergo quoniam parasceue erat ut non remanerent
in cruce corpora sabbato, erat enim magnus dies ille
sabbati, rogauerunt Pilatum ut frangerentur crura eorum
et tollerentur. Venerunt ergo milites, et primi quidem
fregerunt crura, et alterius qui crucifixus est cum eo.
Ad Ihesum autem cum uenissent ut uiderunt eum iam
mortuum non fregerunt eius crura. Sed unus militum
lancea latus eius aperuit, et continuo exiuit
sanguis et aqua. Et qui uidit testimonium perhibuit,
et uerum est testimonium eius. Et ille scit
quia uera dicit ut et uos credatis. Facta sunt enim
hec ut scriptura impleretur: Os non comminuetis
ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Uidebunt in quem
transfixerunt. Post hec autem rogauit Pilatum Ioseph
ab Arimathia, eo quod esset discipulus Ihesu,
occultus autem propter metum iudeorum, ut tolleret corpus
Ihesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo et tulit corpus
Ihesu. Venit autem et Nichodemus qui uenerat ad Ihesum
nocte primum, ferens mixturam mirre et aloes quasi
libras centum. Acceperunt ergo corpus Ihesu, et ligauerunt
eum linteis cum aromatibus, sicut mos est

iudeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est ortus. et in orto monumentum novum. in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen iudeorum quia iuxta erat monumentum posuerunt ihesum.

XX Una autem sabbati maria magdalene venit mane cum adhuc essent tenebre ad monumentum. et vidit lapidem revolutum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad simonem petrum. et ad alium discipulum quem diligebat ihesus et dicit eis. Tulerunt dominum de monumento. et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo petrus et ille alius discipulus. et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul et ille alius discipulus precucurrit citius petro. et venit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset vidit linteamina posita. non tamen introivit. Venit ergo simon petrus sequens eum. et introivit in monumentum. et vidit linteamina posita. et sudarium quod fuerat super caput eius non cum linteaminibus positum. sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum. et vidit et credidit. Nondum enim sciebant scripturam quia oportebat eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum discipuli ad semet ipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinavit se et prospexit in monumentum. et vidit duos angelos in albis sedentes unum ad caput. et unum ad pedes ubi positum fuerat corpus ihesu. Dicunt ei illi. Mulier quid ploras? Dicit eis. Quia tulerunt dominum meum et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset conversa est retrorsum. et vidit ihesum stantem. et nesciebat quia ihesus esset. Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras? quem queris? Illa existimans quia ortolanus esset dicit ei. Domine si tu sustulisti eum dicito mihi ubi posuisti eum. et ego eum tollam. Dicit ei ihesus. Maria. Conversa illa dicit ei. Rabboni quod dicitur magister. Dicit ei ihesus. Noli me tangere. Nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos et dic eis. Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum deum meum et deum vestrum. Venit maria magdalene annuncians discipulis quia vidi dominum. et hec dixit mihi. Cum sero esset die illa una sabbatorum. et fores essent clause ubi erant discipuli congregati propter metum iudeorum venit ihesus et stetit in medio discipulorum. et dicit eis. Pax vobis. Et cum hec dixisset ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli viso domino. Dixit ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me pater et ego mitto vos. Hoc cum dixisset insufflavit et dixit eis. Accipite spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis. et quorum retinueritis retenta sunt. Thomas autem unus ex duodecim qui dicitur didimus non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo alii discipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum. et mittam digitum meum in locum clavorum. et mittam manum meam in latus eius non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus. et thomas cum eis. Venit ihesus ianuis clausis. et stetit in medio. et dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitum tuum huc. et vide manus meas. et affer manum tuam. et mitte in latus meum. et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas et dixit ei. Dominus meus et deus meus. Dicit ei ihesus. Quia vidisti me thoma credidisti. Beati qui non viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ihesus est christus filius dei. et ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

XXI Postea manifestavit se iterum ihesus ad mare tyberiadis. Manifestavit autem se sic. Erant simul simon petrus et thomas qui dicitur didimus et nathanael qui erat a chana galilee. et filii zebedei. et alii ex discipulis eius duo. Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in navim. et illa nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto stetit ihesus in litore. non tamen cognoverunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo eis ihesus. Pueri: numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei. Non. Dixit eis. Mittite in dexteram navigii rete et invenietis. Miserunt ergo rete et iam non valebant illud trahere pre multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus petro. Dominus est. Symon petrus cum audisset quia dominus est. tunica succinxit se. erat enim nudus. et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio venerunt. Non enim longe erant a terra. sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram. viderunt prunas positas. et piscem superpositum et panem. Dicit eis ihesus. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit symon petrus et traxit rete in terram plenum magnis piscibus. c.l. tribus. Et cum tanti essent non est scissum rete. Dicit eis ihesus. Venite prandete. Et nemo audebat interrogare discumbentium tu quis es scientes quia dominus est. Et venit ihesus et accepit panem et dat eis. et piscem similiter. Hoc iam tercio manifestatus est ihesus discipulis suis cum surrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent dicit symoni petro ihesus. Simon iohannis diligis me plus his? Dicit ei. Etiam domine tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei iterum. Symon iohannis diligis me? Ait illi. Etiam domine tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei tercio. Symon iohannis amas me? Contristatus est petrus quia dixit ei tercio amas me. et dicit ei. Domine tu omnia scis: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oves meas. Amen amen dico tibi cum esses iunior

cingebas te, et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet te quo non vis. Hoc autem dixit significans qua morte esset clarificaturus Deum. Et cum hec dixisset, dicit ei: Sequere me. Conversus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus sequentem, qui et recubuit in cena super pectus eius, et dixit ei: Domine, quis est qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit ad Iesum: Domine, hic autem quid? Dicit ei Iesus: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere. Exivit ergo sermo iste inter fratres quod discipulus ille non moritur. Et non dixit ei Iesus quod non moritur, sed: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his, et scripsit hec. Et scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa que fecit Iesus, que si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. Explicit Iohannes evangelista.

Incipit prologus in epistola ad Romanos.

Romani sunt in partibus Ytalie. Hii preventi sunt a falsis apostolis, et sub nomine domini nostri Iesu Christi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam fidem, scribens eis a Corintho. Explicit prologus.

Incipit epistola ad Romanos.

Paulus servus Iesu Christi, vocatus apostolus, segregatus in evangelium Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis, de filio suo qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui predestinatus est filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Iesu Christi domini nostri, per quem accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius, in quibus estis et vos vocati Iesu Christi, omnibus qui sunt Rome dilectis Dei, vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et domino Iesu Christo. Primum quidem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annunciatur in universo mundo. Testis enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo in evangelio filii eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis, obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos, ut aliquid impertiar vobis gratie spiritualis ad confirmandos vos, id est simul consolari in vobis per eam que invicem est fidem vestram atque meam. Nolo enim vos ignorare fratres quia sepe proposui venire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc, ut aliquem fructum habeam in vobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum. Itaque quod in me promptum est et vobis qui Rome estis evangelizare. Non enim erubesco evangelium. Virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Iudeo primum et Greco. Iusticia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est: Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim ira Dei de celo super omnem impietatem et iniusticiam hominum eorum qui veritatem Dei in iniusticia detinent. Quia quod notum est Dei manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus et divinitas, ita ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immundiciam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium, et coluerunt et servierunt creature potius quam creatori, qui est benedictus in secula amen. Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominie. Nam femine eorum immutaverunt naturalem usum in eum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi relicto naturali usu femine exarserunt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes, et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt Deum habere in noticia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea que non conveniunt. Repletos omni iniquitate, malicia, fornicatione, avaricia, nequicia, plenos invidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absque federe, sine misericordia. Qui cum iusticiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte; non solum qui faciunt ea, sed et qui consentiunt facientibus. (sibi placentes)

II

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum, te ipsum condempnas; eadem enim agis que iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An divitias bonitatis eius et pacientie et longanimita

tis ɔtēpnis. Ignoras qm̄ benignitas dei ad
pnīam te adducit. Secdm duriciā aūt tuā et cor
īpenitēs thesaurizas tibi irā in die ire et reue
lationis iusti iudicij dei. qui reddet unicuiq;
secdm opa eius. hijs quidē qui scdm paciam boni
opis glām et honorē et incorrupcionē quērentib;
uitā etnā. hijs aūt qui sūt ex ɔtēpcione et
qui nō adquiescūt ūitati. credūt aūt iniqtati
ira et indignatio. tribulō et āgustia. in omē
aiām hoīs opantis malū. iudei pimū et greci.
Gla aūt et honor et pax omi opanti bonū. iudeo
primū et greco. Non est enī accepcio psonaꝝ
apd dm. Quicūq; enī sine lege peccauerūt. sine
lege pibūt. et quicūq; in lege peccauerūt p legē
iudicabūtur. Nō enī auditores legis iusti sūt
apd dm. sꝫ factores legis iustificabūtur. Cum
enī gētes que legē nō hnt naturalr ea q̄ legis
sūt faciūt eiusmodi legē nō hntes ipi sibi sūt
lex. Qui ostendūt opus legis scriptū in cordib;
suis testimoniū reddēte illis ɔsciēa ipoꝝ. et inter
se inuicē cogitacionū accusantiū. aut etiā de
fendenciū. in die cū iudicabit dꝫ occulta ho
minū secdm euāgliū meū p ihm xpm. Si
aūt tu iudeus cognoīaris. et reqescis in lege.
et gliaris in dō. et nosti uoluntatē eius et pbas
utiliora instructus p legē. Cōfidis te ipm esse
ducē cecoꝝ lumē eoꝝ q̄ in tenebris sūt erudi
torē insipienciū magrm īfanciū hntē for
mā sciē et ūitatis in lege. Qui ergo aliū doces
te ipm nō doces. Qui pdicas nō furandū furaris.
Qui dicis nō mechandū mecharis. Qui abhoia
ris ydola sacrilegiū facis. Qui in lege gliaris
p puaricacōnem legis dm inhonoras. Nomē
enī dei p uos blasphematur int gētes sicut
scriptū est. Circūcisio quidē pdest. si legē ob
serues. Si aūt puaricator legis sis circūcisio
tua pputiū facta ē. Si igr pputiū iusticias le
gis custodiat. nōne pputium illius in circūcisi
one reputabitr. et iudicabit qd ex natā ē pre
putiū legē ɔsūmās te. qui p litterā et circū
cisionē puaricator legis es. Nō enī qui in
manifesto iudeus est neq; in manifesto que in
carne ē circūcisio. sꝫ qui in abscondito iudeus ē.
et circūcisio cordis in spū. nō littera cuius laus
nō ex hoīb; sꝫ ex deo est.

III

Quid ergo amplius iudeo ē. aut que utilitas cir
cūcisionis multū p omē modū. Primū qdē
qā credita sūt illis eloquia dm. Quid enī si qui
dā illoꝝ nō crediderūt. nūquid incredulitas
eoꝝ fidem dei euacuauit. Absit. Est autē
dꝫ uerax. Omis aūt hō mendax. Sicut scriptū est
ut iustificeris in sermonib; tuis. et uincas cū
iudicaris. Si aūt iniqtas nra iusticiā dei
ɔmendat qd dicem. Nūquid iniqus ē dꝫ
qui infert irā. Secdm hoiem dico absit. Alioqn
quomō iudicabit dꝫ hunc mūdū. Si enī
ūitas dei in meo mēdacio habundauit in
glām ipius. qd adhuc et ego tāqm peccator
iudicor et nō sicut blasphemamur. et sicut aiūt
nos quidā dicē. faciamus mala ut ueniat
bona. Quoꝝ dāpnatio iusta ē. Quid ergo pcelli
mus eos. Nequaquā. Causati enī sumus iude
os et grecos oēs sub pctō eē sicut scriptū est. Quia
nō est iustus quisqm. nō est intelligēs. nō est
reqrens dm. Omēs declinauerūt simul inutiles
facti sūt nō est q̄ faciat bonū nō est usq; ad u
nū. Sepulcrū patēs est guttur eoꝝ linguis
suis dolose agebāt uenenū aspidū sub labi
is eoꝝ. Quoꝝ os maledictione et amaritu
dine plenū est ueloces pedes eoꝝ ad effun
dendū sanguinē. Cōtricio et infelicitas in uijs
eoꝝ. et uiā pacis nō cognouerūt nō est timor
dei aūt oclos eoꝝ. Scimus aūt qm̄ quecūq; lex
loqtur hiis q̄ in lege sūt loqr. ut omē os
obstruatur. et subditus fiat omis mūdus deo. qr
ex opib; legis nō iustificabitr omis caro corā
illo. P legem enī cognitio pcti. Nūc aūt sine
lege iusticia dei manifestata est. testifi
cata a lege et pphis. Iusticia aūt dei ē p fidē
ihu xpi in oēs qui credūt in eū. Nō enim ē
distinctio. Omēs enī peccauerūt et egent gla
dei. Iustificati gratis p grām ipius. p re
dēpcionē q̄ est in xpo ihu. quē pposuit dꝫ
ppiciatorē p fidē in sanguie ipius. ad ostē
sionē iusticie sue. pp remissionē precedē
ciū delictoꝝ. In sustentacione dei ad ostē
sionē iusticie eius. in hoc tpe ut sit ipe ius
tus et iustificās eū qui ex fide ē ihu xpi.
Ubi est ergo gliatio tua. Exclusa ē. p quā
legē factoꝝ. nō. sꝫ p legē fidei. Arbitramur
enī iustificari hoiem p fidē sine opib;
legis. An iudeoꝝ dꝫ tm. nōne et gentium.
Imo et gentiū. Qm̄ quidē unus dꝫ q̄ iustifi
cat circūcisionē ex fide. et pputiū p fidem.
Legē ergo destruimus p fidē. Absit. Sꝫ legem
statuimus.

IIII

Quid ergo dicemus inuenisse abrahā patrē
nrm scdm carnē. Si enī abrahā ex opib;
legis iustificatus ē habet gliam. sꝫ nō apd dm.
Quid enī scriptura dicit. Credidit abrahā
deo. et reputatū est illi ad iusticiā. Ei aūt
qui opatur merces nō iputatur scdm grām.

sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti
autem in eum qui iustificat impium, reputa-
tur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie
dei. Sicut et David dicit: Beatitudinem hominis cui deus ac-
cepto fert iustitiam sine operibus legis. Beati quo-
rum remisse sunt iniquitates, et quorum tecta
sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit dominus
peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione tan-
tum manet, an et in preputio? Dicimus enim quia
reputata est abrahe fides ad iustitiam. Quomodo
ergo reputata est? in circumcisione an in pre-
putio? Non in circumcisione sed in preputio. Et sig-
num accepit circumcisionis, signaculum iustitie
fidei que est in preputio ut sit pater omnium creden-
tium per preputium ut reputetur et illis ad iustitiam.
et sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex
circumcisione, sed et his qui sectantur vesti-
gia, que est in preputio fidei patris nostri abrahe.
Non enim per legem promissio abrahe aut semini
eius ut heres esset mundi sed per iustitiam fidei.
Si enim qui ex lege heredes sunt, exinanita
est fides, abolita est promissio. Lex enim iram
operatur. Ubi enim non est lex, nec prevaricatio. Ideo
ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio
omni semini, non ei qui ex lege est solum sed et ei qui ex
fide est abrahe qui est pater omnium nostrum. Sicut scrip-
tum est: quia patrem multarum gentium posui te ante
deum cui credidisti, qui vivificat mortuos et vo-
cat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Qui contra spem
in spem credidit, ut fieret pater multarum gen-
tium, secundum quod dictum est ei. Sic erit semen tuum sicut
stelle celi et sicut harena que est in litore ma-
ris. Et non infirmatus est in fide, nec consideravit
corpus suum iam emortuum cum fere centum esset
annorum, et emortuam vulvam sare. In repromissi-
one etiam dei non hesitavit diffidentia, sed confortatus
est fide dans gloriam deo plenissime sciens
quia quecumque promisit deus potens est et facere. Ideo et re-
putatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum
tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iusti-
tiam, sed et propter nos quibus reputabitur credentibus
in eum qui suscitavit ihesum christum dominum nostrum
a mortuis. Qui traditus est propter delicta nostra et re-
surrexit propter iustificationem nostram.
V T°. P°. Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum
per dominum nostrum ihesum christum, per quem accessum
habemus per fidem in gratiam istam in qua stamus, et
gloriamur in spe filiorum dei. Non solum autem, sed et
gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio
patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero
spem. Spes autem non confundit, quia caritas dei
diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus
est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi esse- F.
mus secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix enim
pro iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan quis
audeat mori? Commendat autem suam caritatem deus in
nobis, quoniam si cum adhuc peccatores essemus secundum tempus
christus pro nobis mortuus est, multo magis iustifica-
ti nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira
per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati
sumus deo per mortem filii eius, multo magis reconci-
liati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem
sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum christum,
per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea
sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intra-
vit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors
pertransiit in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem
enim peccatum erat in mundo. Peccatum autem non imputa-
batur cum lex non esset. Sed regnavit mors ab
adam usque ad moysen et in eos qui non pecca-
verunt in similitudine prevaricationis ade qui est
forma futuri. Sed non sicut delictum ita et donum.
Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo
magis gratia dei et donum in gratia unius hominis ihesu
christi in plures habundavit. Et non sicut per unum peccatum
ita et per donum. Nam iudicium quidem ex uno in
condempnationem, gratia autem ex multis in iustificatio-
nem delictis. Si enim in unius delicto mors reg-
navit per unum, multo magis habundantiam gratie et
donationis et iustitie accipientes in vita reg-
nabunt per unum ihesum christum. Igitur sicut per unius de-
lictum in omnes homines in condempnationem, sic et per
unius iustitiam in omnes homines in iustificationem
vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores
constituti sunt multi, ita et per unius obeditionem
iusti constituentur multi. Lex autem subintravit
ut habundaret delictum. Ubi autem habundavit de-
lictum, superhabundavit et gratia, ut sicut regnavit
peccatum in mortem, ita et gratia regnet per iustitiam
in vitam eternam, per ihesum christum dominum nostrum. VI
Quid ergo dicemus? Permanebimus
in peccato ut gratia habundet? Absit. Qui enim
mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus
in illo? An ignoratis fratres quia quicumque baptiza- ·P·
ti sumus in christo ihesu, in morte ipsius baptizati su-
mus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum
in mortem ut quomodo surrexit christus a mortuis per
gloriam patris, ita et nos in novitate vite ambulemus.
Si enim complantati facti sumus similitudini mortis
eius, simul et resurrectionis erimus. Scientes quod
vetus homo noster simul crucifixus est ut destruatur
corpus peccati ut ultra non serviamus peccato. Qui enim

mortuus est iustificatus est a peccato. Si autem mortui
sumus cum Christo credimus quia simul etiam vivemus cum Christo.
Scientes quod Christus resurgens a mortuis iam non mo-
ritur. mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est
peccato mortuus est semel. Quod autem vivit vivit deo.
Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato.
viventes autem deo in Christo Ihesu domino nostro. Non ergo reg-
net peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis
concupiscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra
arma iniquitatis peccato. sed exhibete vos deo tamquam
ex mortuis viventes. et membra vestra arma iusti-
tie deo. peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub
lege estis. sed sub gratia. Quid ergo? Peccabimus quoniam non
sumus sub lege sed sub gratia? Absit. Nescitis quoniam
cui exhibetis vos servos ad obediendum servi es-
tis eius cui obeditis sive peccati ad mortem. sive o-
beditionis ad iustitiam. Gratias autem deo quod fuistis ser-
vi peccati. obedistis autem ex corde in eam formam
doctrine in qua traditi estis. Liberati autem a peccato ser-
vi facti estis iustitie. Humanum dico propter infir-
mitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra
vestra servire immunditie et iniquitati ad iniquitatem.
ita nunc exhibete membra vestra servire iustitie in sancti-
ficationem. Cum enim servi essetis peccati. liberi fuistis iu-
stitie. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc
erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc
autem liberati a peccato servi autem facti deo. habetis fruc-
tum vestrum in sanctificationem. finem vero vitam eternam. Stipen-
dia peccati mors. Gratia dei vita eterna. In Christo Ihesu
domino nostro.

VII

An ignoratis fratres scientibus enim legem loquor.
quia lex in homine dominatur quanto tempore vivit. Nam
sub viro est mulier. vivente viro alligata est
legi. Si autem mortuus fuerit vir eius liberata est a le-
ge viri. Igitur vivente viro. vocabitur adultera si fu-
erit cum alio viro. Si autem mortuus fuerit vir eius
liberata est a lege viri. ut non sit adultera si fuerit
cum alio viro. Itaque fratres mei et vos mortificati
estis legi per corpus Christi ut sitis vos alterius qui
ex mortuis resurrexit ut fructificetis deo. Cum
enim essemus in carne passiones peccatorum que per legem
erant operabantur in membris nostris ut fructifica-
rent morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis
in qua detinebamur ita ut serviamus in novitate
spiritus et non in vetustate littere. Quid ergo dicemus?
Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognovi nisi
per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret
non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per
mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.
Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem vi-
vebam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum
peccatum revixit. Ego autem mortuus sum et inventum
est mihi mandatum quod erat ad vitam hoc esse ad
mortem. Nam peccatum occasione accepta per manda-
tum seduxit me et per illud occidit. Itaque lex qui-
dem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod
ergo bonum est mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum
ut appareat peccatum per bonum operatum est mihi
mortem. ut fiat supra modum peccans peccatum per
mandatum. Scimus enim quia lex spiritualis est. Ego autem
carnalis sum venundatus sub peccato. Quod enim operor
non intelligo. Non enim quod volo hoc ago. sed quod
odi malum illud facio. Si autem quod nolo illud facio
consentio legi. quoniam bona est. Nunc autem iam non ego
operor illud. sed quod habitat in me peccatum. Scio enim
quia non habitat in me hoc est in carne mea bonum.
Nam velle adiacet mihi. perficere autem bonum non invenio.
Non enim quod volo bonum hoc facio. sed quod nolo ma-
lum hoc ago. Si autem quod nolo facio illud. non ego
operor illud. sed quod habitat in me peccatum. Invenio igitur
legem volenti mihi facere bonum. quoniam mihi malum adia-
cet. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem.
Video aliam legem in membris meis. repugnantem legi
mentis mee. et captivantem me in lege peccati que est
in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit
de corpore mortis huius? Gratia autem dei per Ihesum Christum
dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi dei. VIII
carne autem legi peccati. Nichil ergo nunc dampnationis
est hiis qui sunt in Christo Ihesu qui non secundum carnem ambulant.
Lex enim spiritus vite in Christo Ihesu.
liberavit me a lege peccati et mortis. Nam quod
impossibile erat legi in quo infirmabatur per car-
nem deus filium suum mittens in similitudinem carnis
peccati. et de peccato dampnavit peccatum in carne. ut iu-
stificatio legis impleretur in nobis. Qui non secundum carnem
sed secundum spiritum ambulamus. Qui enim secundum carnem sunt
que carnis sunt sapiunt. Qui vero secundum spiritum sunt que
sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia carnis mors est.
prudentia autem spiritus vita et pax. quoniam sapientia carnis
inimica est deo. Legi enim dei non est subiecta nec
enim fieri potest. Qui autem in carne sunt deo placere non
possunt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu si tamen
spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem spiritum Christi non habet hic
non est eius. Si autem in vobis Christus est corpus quidem mor-
tuum est propter peccatum. Spiritus vero vivit propter iustifica-
tionem. Quod si spiritus eius qui suscitavit Ihesum Christum a mor-
tuis habitat in vobis. qui suscitavit Ihesum Christum a
mortuis vivificabit. et mortalia corpora vestra
propter inhabitantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debi-
tores sumus non carni. ut secundum carnem vivamus.
Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem spiritu
facta carnis mortificaveritis vivetis. Quicumque

enim spiritu dei aguntur. hii filii sunt dei. Non enim
accepistis spiritum servitutis iterum in timore sed
accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo cla
mamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium red
dit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si autem filii
et heredes. heredes quidem dei coheredes autem christi.
Si tamen conpatimur ut simul et glorificemur. Existi
mo enim quod non sunt condigne passiones huius
temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Nam
expectatio creature revelationem filiorum dei
expectat. Vanitati enim creatura subiecta est non
volens. sed propter eum qui subiecit eam in spe. quia et
ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis
in libertatem glorie filiorum dei. Scimus enim quod omnis
creatura ingemiscit et parturit usque adhuc.
Non solum autem illa sed et nos ipsi primitias spiritus ha
bentes. et ipsi intra nos gemimus adoptionem
filiorum dei expectantes redemptionem corporis nostri.
Spe enim salvi facti sumus. Spes autem que videtur non
est spes. Nam quod videt quis quid sperat. Si autem quod
non videmus speramus. per pacientiam expectamus.
Similiter et spiritus adiuvat infirmitatem nostram.
Nam quid oremus sicut oportet nescimus. sed ipse
spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.
Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus quia
secundum deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam dili
gentibus deum omnia cooperantur in bonum hiis qui
secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos presci
vit et predestinavit conformes fieri imaginis
filii dei. ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus. Quos autem predestinavit hos et vocavit.
et quos vocavit hos et iustificavit. Quos autem iusti
ficavit illos et magnificavit. Quid ergo dicemus
ad hec? Si deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio
filio suo non pepercit. sed pro nobis omnibus tradidit illum.
Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit?
Quis accusabit adversus electos dei? Deus qui ius
tificat. quis est qui condempnet? Christus ihesus qui mor
tuus est. immo qui et surrexit. qui est ad dexteram
dei. qui et interpellat pro nobis. Quis ergo nos sepa
rabit a caritate christi? Tribulatio an angus
tia. an fames. an nuditas. an persecutio. an
periculum. an gladius? Sicut scriptum est. Quia propter te
mortificamur tota die estimati sumus ut oves
occisionis. Sed in hiis omnibus superamus propter eum qui dile
xit nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita.
neque angeli. neque principatus. neque virtutes. neque instan
tia. neque futura. neque fortitudo. neque altitudo. neque
profundum. neque creatura alia poterit nos separare a cari
tate dei que est in christo ihesu domino nostro.

IX Veritatem dico in christo non mentior. testimoni

um perhibente michi consciencia mea in spiritu sancto. quoniam
tristicia michi est magna: et continuus dolor cordi
meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a christo pro
fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem
qui sunt israhelite. quorum adoptio est filiorum et gloria.
et testamentum. et legis latio. et obsequium. et promis
sa quorum sunt patres et ex quibus est christus secundum carnem.
qui est super omnia benedictus in secula amen. Non autem
quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui sunt ex israhel
hii sunt israhelite. neque qui semen sunt abrahe. omnes
filii. sed in ysaac vocabitur tibi semen. Id est non qui filii
carnis. hii filii dei. sed qui filii sunt promissionis.
estimantur in semine. promissionis enim verbum hoc
est. Secundum hoc tempus veniam. et erit sare filius. Non
solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu ha
bens geminos filios. ysaac patris nostri. Cum enim
non dum nati fuissent. aut aliquid boni egissent
aut mali. ut secundum electionem propositum dei mane
ret. non ex operibus sed ex operibus sed ex vocante dictum
est ei. quia maior serviet minori. sicut scriptum
est. Iacob dilexi. esau autem odio habui. Quid ergo
dicemus? Numquid iniquitas apud deum? Absit. Moy
si enim dicit. Miserebor cui misereor. et misericordiam
prestabo cuius miserebor. Igitur non volentis neque cur
rentis sed miserentis dei est. Dicit enim scriptura
pharaoni. Quia in hoc ipsum excitavi te. ut os
tendam in te virtutem meam ut annuncietur nomen
meum in universa terra. Ergo cuius vult misere
tur. et quem vult indurat. Dicis itaque michi. Quid
adhuc queritur? Voluntati enim eius quis resistit? O homo
tu quis es qui respondeas deo? Numquid dicit figmen
tum ei qui se finxit quid me fecisti sic? An non
habet potestatem figulus luti ex eadem massa fa
cere aliud quidem vas in honorem aliud vero in con
tumeliam. Quod si deus volens ostendere iram. et notam
facere potentiam suam sustinuit in multa paciencia
vasa ire apta in interitum. ut ostenderet divitias
glorie sue in vasa misericordie. que preparavit in
gloriam. et quos et vocavit nos non solum ex iudeis
sed et ex gentibus. sicut in osee dicit. Vocabo non ple
bem meam plebem meam. et non dilectam meam dilec
tam meam. et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam.
Et erit in loco ubi dictum est ei. non plebs mea vos exo. 33
ibi vocabuntur filii dei vivi. Ysaias autem clam
at pro israhel. Si fuerit numerus filiorum israhel tanquam
harena maris reliquie salve fient. Verbum enim
consummans et abbrevians in equitate quia verbum
breviatum faciet dominus super terram. Et sicut predi
xit ysaias. Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis
semen. sicut sodoma facti essemus. et sicut gomorra si
miles fuissemus. Quid ergo dicemus? Quod gentes

que nō sectabātur iusticiā: apprehenderūt iusticiā. Iusticiā aūt que ex fide ē. Isrl' uo sectando legē iusticie: in legē iusticie nō puenit. Qre? Quia nō ex fide s; qsi ex opibus. Offenderūt enī in lapidē offensionis sicut scriptū est. Ecce in syon lapidē offensionis pono ⁊ petrā scandali. ⁊ oīs qui crediderit in eum nō confundetur.

X

Fratres voluntas quidē cordis mei ⁊ obsecratio ad dm̄ fit pro illis in salutē. Testimonium enī phibeo illis qd̄ emulationē quidē dei hnt. s; nō scd̄m sciam. Ignorātes enī dei iusticiā ⁊ suā qrentes statuere iusticie dei nō sūt subiecti. Finis enī legis xp̄c ad iusticiā oī credēti. Moyses enī scripsit qm̄ iusticiā que ex lege est qui fecit hō uiuet ī ea. Que aūt ex fide ē iusticia dicit sic. Ne dixis in corde tuo. Quis ascendet ī celū id ē xp̄m deducē? Aut qs descendet ī abissū hoc est xp̄m a mortuis reuocare? Sed qd dicit scriptura. Prope ē uerbum in ore tuo ⁊ in corde tuo. Hoc ē uerbū fidei qd̄ pdicam'. Qr si cōfitearis in ore tuo dn̄m ihm xp̄m. ⁊ in corde tuo credidis. qd̄ ds illū excitauit a mortuis saluus eris. Corde credit' ad iusticiā. ore aūt confessio fit ad salutē. Dic enī scriptura. Oīs qui credit ī eū nō confundetur. Nō enī est distinctio iudei ⁊ greci. Nā idē dn̄s oīum diues in oēs q inuocāt illū. Oīs enī quicūq; inuocauit nomē dn̄i saluus erit. Quomō ergo inuocabūt eū in quē nō crediderūt? Aut qm̄ credēt ei quē nō audierūt? Quomō aūt audiēt sine pdicante? Quomō uo pdicabūt nisi mittantur? Sicut scriptū est. Quam speciosi pedes euāgelizantiū pacē euāgelizantiū bona. Sed nō oēs obediunt euāgelio. Ysaias enī dicit. Dn̄e quis credidit auditui nr̄o? Ergo fides ex auditu. Audit' aūt p uerbū xp̄i. Sed dico. Nūquid nō audierūt? Et quidē in oēm terram exiuit sonus eorū. ⁊ ī fines orbis terre uba eorū. Sed dico. Nūquid isrl' nō cognouit? Primus moyses dicit. Ego ad emulationē uos adducā. in nō gentem in gentē insipientē in irā uos mittā. Ysaias aūt audet ⁊ dicit. Inuentus sū a nō querentib; me. palā apparui his q me nō interrogabāt. Ad isrl' aūt dicit. Tota die expandi man' meas ad ppl'm nō credentem set contradicentem michi.

XI

Dico ergo. Nūquid repulit ds ppl'm suum? Absit. Nam ⁊ ego isrl'ita sū ex semine abrahe de tribu beniamī. Nō repulit ds plebē suā quā pscivit. An nescitis in helia qd dicit scriptura: quēadmodum interpellat dm̄ aduersum isrl'. Dn̄e pphās tuos occiderūt. altaria tua suffoderūt. ⁊ ego relictus sū solus. ⁊ querunt aīam meā. Sed quid dicit illi diuinū respōsum? Reliqui mī .vii. milia uiroꝝ q nō curuauerūt genua sua ante baal. Sic ergo ⁊ in hoc tpr̄e reliquie scd̄ electionē gr̄e salue facte sūt. Si aūt grā dei iā nō ex opib;. Alioqn grā iā nō est grā. Qd̄ ergo? Qd̄ querebat isrl' hoc nō ē consecut'. Electio aūt consecuta ē. ceteri uo excecati sūt. sicut scriptū est. Dedit illis ds spm̄ compunctionis oculos ut nō uideāt ⁊ aures ut nō audiāt usq; in hodiernū diē. Et dd̄ dicit. Fiat mēsa eoꝝ corā ipsis in laqueum ⁊ ī captionē ⁊ ī scandalū. ⁊ in retributionē ipsis. Obscurētur oculi eoꝝ ne uideāt. ⁊ dorsum eoꝝ sēp incurua. Dico ergo. Nūquid sic offenderūt ut caderent? Absit. Sed illoꝝ delicto salus gētib; ut illos emulentur. Qd̄ si delictū illorum diuitie sūt mūdi. ⁊ diminutio eoꝝ diuitie gentiū. quāto magis plenitudo eorū. Vob enī dico gentib;. quādiu qdē ego sū gentiū aplus. ministeriū meum honorificabo. Si quomō ad emulandū puocē carnē meā. ⁊ saluos faciā aliqs ex illis. Si enī amissio eoꝝ reconciliatio ē mundi. q assumptio nisi uita ex mortuis. Qd̄ si delibatio ē sc̄a ⁊ massa. ⁊ si radix sc̄a ⁊ rami. Qd̄ si aliq ex ramis fracti sūt tu aūt cum oleaster esses insert' es in ill' ⁊ socius radicis ⁊ pinguedinis oliue fcūs es noli gloriari adu'sus ramos. Qd̄ si gloriaris nō tu radicē portas s; radix te. Dicis ergo. Fracti sūt rami ut ego inserar. Bn̄. ppt incredulitatē fracti sunt. tu aūt fide stas. Noli altū sapere s; time. Si enī ds naturalib; ramis non pepcit ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatē ⁊ seueritatē dei. In eos quidē qui ceciderūt seueritatē. in te aūt bonitatē dei, si pmanseris ī bonitate. Alioqn ⁊ tu excideris. Sed ⁊ illi si nō pmāserint in incredulitate inserentur. Potēs est enī ds iterū inserere illos. Nā si tu ex naturali excis' es oleastro. ⁊ contra naturā insert' es ī bonā oliuā. quāto magis hi qui scd̄m naturam inserentur sue oliue. Nolo aūt uos ignorare frēs misteriū hoc ut nō uobis ipsis sapientes sitis: qr cecitas ex parte contigit in isrl' donec plenitudo gentiū intraret. ⁊ sic oīs

isrl' salu9 fieret. Sic scriptū est. Ueniet
ex sion q eripiat et auertat ipietatē ab ia
cob. Et hoc illis a me testamētū cū abstulero
pctā eoꝝ. Scḋ euāglm quidē inimici ꝓꝑ
uos. scḋ electionē aūt kmi ꝓꝑ patres. Si
ne pnia eni sūt dona et uocatio dei. Sic
eni aliqn et uos nō credidistis deo. nūc aūt
miām ꝯsecuti estis ꝓꝑ icredulitatē illo
rū. ita et isti nūc nō crediderūt in uram miām
ut et ipi miam ꝯsequātur. Cōclusit eni ds
oia in icredulitate ut oiū misereatur.
O altitudo diuitiaꝝ sapie et scie dei quā in
ꝯphensibilia sūt iudicia ei9. et inuestigabi
les uie ei9. Qs eni cognouit sensū dni aūt
quis ꝯsiliari9 ei9 fuit. Aut qs prior dedit illi
et retribuet ei. Qm ex ipo et ꝑ ipm et in ipo
sūt oia. Ipi honor et glia in secula amen.

XII

Obsecro itaq; uos frēs ꝑ miā
dei. ut exhibeatis corpora ura hostiam
uiuentē scām deo placentē. rōnabile obse
quiū urm. et nolite ꝯformari huic sclo. sed
reformamini i nouitate sens9 uri. ut pbe
tis q sit uolūtas dei bona. et bn placens et
pfecta. Dico eni ꝑ grām q data est m oib9
qui sūt int uos. nō pl9 sape qm oportet
sape. sz sapere ad sobrietatē. Et unicuiq; sic
ds diuisit mēsurā fidei. Sic eni in uno cor
pore multa mēbra hēm9. oia aūt mēbra nō eūdē
actū hñt. ita multi unū corp9 sum9 in xρo.
Singli aūt alt alteri9 mēbra. Habentes do
nationes scḋ grām q data ē nob differen
tes. Siue ꝓphiam scḋm rōnē fidei. Siue
ministerium i ministrādo. Siue q docet i
doctrina. Qui exhortat in exhortādo. Qui tri
buit i simplicitate. Qui pest i sollicitudi
ne. Qui miseret in hilaritate. Dilectio sine
simulatione. Odientes malū adherētes bono.
Caritate frāternitatis inuicē diligētes. Honore i
uicē puenientes. Sollicitudine nō pigri. Spū
feruentes dno seruientes. Spe gaudētes. i
tribulatione patiētes. Orōni istantes. necessi
tatib; scōꝝ cōicantes. hospitalitatē sectā
tes. Bndicite psequētib; uos. bndicite et no
lite maledicere. Gaudē cū gaudētib9 flere cū
flentib;. Id ipm inuicē sentiētes. nō alta
sapiētes. sz humilib9 ꝯsētientes. Nolite ēē
prudētes apud uos met ipos. nulli malū pro
malo reddentes. puidētes bona nō tm corā
deo sz et corā oib; hoib9. Si fi pot qd ex uob
est cū oib; hoib; pacē hñtes. Nō uos met
ipos defendentes kmi. sz date locū ire.

Scriptū est eni. Mihi uindictā ego retribuā.
dicit dns. Sz si esurierit inimic9 tu9 ciba
illū. Si sitit potū da illi. Hoc eni faciens
carbones ignis ꝯgeres sup caput ei9. Noli uinci
a malo. sz uince in bono malū.

XIII

Omnis aīa potestatib; sublimiorib; subdi
ta sit. Nō est eni potestas nisi a deo. Que aūt
sūt a dō ordinata sūt. Itaq; q resistit pote
stati dei ordinatiōi resistit. Qui aūt resistūt
sibi ipi dāpnationē adqrūt. Nā pncipes
nō sūt timori boni opis sz mali. Uis autē
nō timē potestatē. Bonū fac et habebis lau
dē ex illa. dei eni minist ē t in bonū. Si
aūt malū feceris time. Nō eni sine cā gla
dium portat. dei eni minist est uindex
in irā ei q malū facit. Ideo necessitate sub
diti estote. Nō solū ꝓꝑ irā sz et ꝓꝑ ꝯsciam.
Ideo eni et tributa prestatis. Ministri eni
dei sūt i hoc ipm seruiētes. Reddite g oib9
debita. Cui tributū tributū. Cui uectigal
uectigal. Cui timorē timorē. cui honorē
honorē. Nemini qcq debeatis nisi ut inuicē
diligatis. Qui eni diligit pximū legē im
pleuit. Nā nō adulterabis. nō occides. nō fura
beris. nō falsū testimoniū dices. Nō ꝯcupis
ces rē pximi tui. et si qd est aliud mādatū.
i hoc uerbo istauratur. Diliges pximū tuū
sic te ipm. Dilectio pximi malū nō opatur.
Plenitudo g legis est dilectio. Et hoc sci
entes qr hora ē iā nos de sōpno surgere. Nūc
enim ꝓpior est nra salus qm cū credidim9.
Nox precessit dies aūt appropinquauit. Abiciam9
ergo opa tenebraꝝ. et induamur arma lu
cis sicut in die honeste ābulem9. Nō in cō
messationib9 et ebrietatib9. nō in cubilib9 et
ipudicitiis. nō in contētione et emulatione.
Sz induimini dnm ihm xρm. Et carnis
curā ne feceritis in desideriis.

XIIII

Infirmū aūt in fide assumite. nō in discep
tationib9 cogitationū. Alius eni credit mā
ducare se oia. Qui aūt infirm9 ē olus māducz.
Is q māducat nō māducantē nō spnat. Et qui
nō māducat māducantē nō iudicet. Deus eni
illū assūpsit. Tu qs es q iudicas alienum
seruū. Suo dno stat aut cadit. Stabit aūt.
potens est eni ds statuere illū. Nā ali9 iudi
cat diē int diē. ali9 iudicat oēm diē. Un9
quisq; i suo sensu habundet. Qui sapit diem
dno sapit. et qui māducat dno māducat.
Grās eni agit deo. et q nō māducat dno nō
manducat. et grās agit deo. Nemo enim

nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, domino vivimus; sive morimur, domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est et resurrexit ut et vivorum et mortuorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim: Vivo ego dicit dominus quoniam mihi flectetur omne genu, et omnis lingua confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius invicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino Ihesu, quia nichil commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus, sed iusticia et pax et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit Christo placet deo et probatus est hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur, et que edificationis sunt invicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia quidem munda sunt, sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Bonum est non manducare carnem et non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur aut scandalizatur aut infirmatur. Tu quam fidem habes penes temetipsum habe coram deo. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit si manducaverit dampnatus est, quia non ex fide est. Omne autem quod non est ex fide peccatum est.

XV

Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere, et non nobis placere. Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad edificationem. Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: Improperia improperantium tibi ceciderunt super me. Quecumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientie et solacii det vobis id ipsum sapere in alterutrum secundum Ihesum Christum, ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri Ihesu Christi. Propter quod suscipite invicem sicut et Christus suscepit vos in honorem dei. Dico enim Christum Ihesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum. Gentes autem super misericordia honorare deum sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in gentibus domine et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit: Letamini gentes cum plebe eius. Et iterum: Laudate omnes gentes dominum, et magnificate eum omnes populi. Et rursus Ysaias ait: Erit radix Iesse, et qui exurget regere gentes; in eum gentes sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo, ut habundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sum autem fratres mei et ego ipse de vobis quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere. Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte tamquam in memoriam vos reducens propter gratiam que data est mihi a deo, ut sim minister Christi Ihesu in gentibus, sanctificans evangelium dei ut fiat oblatio gentium accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in Christo Ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit Christus in obedientiam gentium, in verbo et factis, in virtute signorum et prodigiorum, in virtute spiritus sancti, ita ut ab Ierusalem per circuitum usque ad Illiricum repleverim evangelium Christi. Sic autem predicavi evangelium hoc non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum edificarem, sed sicut scriptum est: Quibus non est annuntiatum de eo videbunt, et qui non audierunt intelligent. Propter quod impediebar plurimum venire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam precedentibus annis, cum in Ispaniam proficisci cepero, spero quod preteriens videam vos, et a vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero. Nunc ergo proficiscar Ierusalem ministrare sanctis. Probaverunt enim Macedonia et Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in Ierusalem. Placuit enim eis, et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum consummavero et assignavero eis fructum hunc, per vos proficiscar in Ispaniam. Scio autem quoniam veniens ad vos in habundantia benedictionis Christi veniam. Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum Ihesum Christum et per caritatem sancti spiritus ut adiuvetis me in orationibus vestris pro me ad deum, ut liberer ab infidelibus qui sunt in Iudea, et obsequii mei oblatio accepta fiat in Ierusalem sanctis, ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem dei, et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen.

XVI

Commendo autem vobis Phebem sororem nostram que est in ministerio ecclesie que est Cenchris, ut eam suscipiatis in domino digne sanctis, et assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit. Etenim ipsa quoque astitit multis et mihi. Salutate Priscam et Aquilam adiutores meos in Christo Ihesu, qui pro anima mea suas cervices supposuerunt, quibus non solus ego gratias ago, sed et cuncte ecclesie gentium, et domesticam ecclesiam eorum. Salutate Ephenetum dilectum mihi qui est primitivus Asie in Christo Ihesu. Salutate Mariam que multum laboravit in vobis.

Salutate Andronicum et Iuliam cognatos et
concaptivos meos qui sunt nobiles in apostolis qui et ante
me fuerunt in Christo. Salutate Ampliatum dilectissi-
mum mihi in domino. Salutate Urbanum adiutorem nostrum in
Christo Ihesu et Stachin dilectum meum. Salutate Appellem
probum in Christo. Salutate eos qui sunt ex Aristoboli do-
mo. Salutate Herodionem cognatum meum. Salutate eos qui
sunt ex Narcisi domo qui sunt in domino. Salutate Tryphe-
nam et Tryphosam que laborant in domino. Salutate Persidem
karissimam que multum laboravit in domino. Salutate Rufum
electum in domino et matrem eius et meam. Salutate Asyncri-
tum et Flegontem Hermen Patrobam Herman et qui
cum eis sunt fratres. Salutate Filologum et Iuliam et Nereum
et sororem eius et Olimpiadem et omnes qui cum eis sunt
sanctos. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes
ecclesie Christi. Rogo autem vos fratres ut observetis eos
qui dissensiones et offendicula preter doctrinam
quam vos didicistis faciunt et declinate ab illis.
Huiusmodi enim Christo domino non serviunt sed ventri
suo et per dulces sermones et benedictiones sedu-
cunt corda innocentium. Vestra enim obedientia in omnem
locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis sed volo
vos sapientes esse in bono et simplices in malo.
Deus autem pacis conterat Sathanam sub pedibus vestris ve-
lociter. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. Salutat
vos Timotheus adiutor meus et Lucius et Iason et
Sosipater cognati mei. Saluto vos ego Tertius
qui scripsi epistolam in domino. Salutat vos Gaius
hospes meus et universa ecclesia. Salutat vos Era-
stus archarius civitatis et Quartus frater. Gratia domini
nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis amen. Ei autem qui potens
est vos confirmare iuxta evangelium meum et
predicationem Ihesu Christi secundum revelationem minis-
terii temporibus eternis taciti. Quod nunc patefactum
est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni dei
ad obeditionem fidei in cunctis gentibus cogni-
ti soli sapienti deo per Ihesum Christum cui honor et
gloria in secula seculorum amen. Explicit epistola ad Romanos.

Chorinthii **Incipit prologus in epistola prima ad Corinthios.**
sunt Achaici. Et hii
similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis
et subversi sunt multipharie a falsis
apostolis. Quidam a philosophie verbosa
eloquentia, alii secta legis iudaice induc-
ti. Hos revocat apostolus ad veram evangelicam sapientiam
scribens eis ab Epheso per Timotheum discipulum suum.
Explicit prologus. **Incipit epistola prima ad Corinthios.**

Paulus vocatus apostolus Christi Ihesu per voluntatem dei
et Sostenes frater ecclesie dei que est Cho-
rinthi sanctificatis in Christo Ihesu vo-
catis sanctis cum omnibus qui invocant nomen domini
nostri Ihesu Christi in omni loco ipsorum et nostro. Gratia vobis
et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias ago .p.
deo meo semper pro vobis in gratia dei que data est vobis
in Christo Ihesu quia in omnibus divites facti estis in illo
in omni verbo et in omni scientia. Sicut testimonium Christi
confirmatum est in vobis ita ut nichil vobis desit in ul-
la gratia expectantibus revelationem domini nostri
Ihesu Christi qui et confirmabit vos usque in finem sine
crimine in die adventus domini nostri Ihesu Christi. Fidelis de- .f.
us per quem vocati estis in societatem filii eius Ihesu
Christi domini nostri. Obsecro vos fratres per nomen domini nostri
Ihesu Christi ut idipsum dicatis omnes et non sint in vobis scis-
mata. Sitis autem perfecti in eodem sensu et in ead-
em scientia. Significatum est enim de vobis mihi fratres mei ab his
qui sunt Cloes quia contentiones sunt inter vos. Hoc
autem dico quod unusquisque vestrum dicit Ego quidem sum
Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephe, ego autem
Christi. Divisus est Christus? Numquid Paulus crucifixus
est pro vobis aut in nomine Pauli baptizati estis?
Gratias ago deo quod neminem vestrum baptizavi nisi .p.
Crispum et Gaium ne quis dicat quod in nomine meo
baptizati estis. Baptizavi autem et Stephane domum.
Ceterum nescio si quem alium baptizaverim. Non enim
misit me Christus baptizare sed evangelizare non
in sapientia verbi ut non evacuetur crux Christi. Verbum
enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem
qui salvi fiunt id est nobis virtus dei est. Scriptum est enim
Perdam sapientiam sapientium et prudentiam pruden-
tium reprobabo. Ubi sapiens? ubi scriba? ubi conquisitor
huius seculi? Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi?
Nam quia in dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam
deum placuit deo per stultitiam predicationis salvos
facere credentes. Quoniam et iudei signa petunt et greci
sapientiam querunt. Nos autem predicamus Christum crucifi-
xum, iudeis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam,
ipsis autem vocatis iudeis atque grecis Christum dei vir-
tutem et dei sapientiam. Quia quod stultum est dei sapien-
tius est hominibus et quod infirmum dei fortius est hominibus.
Videte enim vocationem vestram fratres quia non multi
sapientes secundum carnem non multi potentes non
multi nobiles sed que stulta sunt mundi elegit deus
ut confundat sapientes et infirma mundi elegit deus ut
confundat fortia et ignobilia mundi et contemptibi-
lia deus elegit et ea que non sunt ut ea que sunt de-
strueret ut non glorietur omnis caro in conspectu eius.
Ex ipso autem vos estis in Christo Ihesu qui factus est nobis sa-
pientia a deo et iustitia et sanctificatio et redemptio ut
quemadmodum scriptum est Qui gloriatur in domino glorietur. II
Et ego cum venissem ad vos fratres veni non
in sublimitate sermonis aut sapientie

annuncians uobis testimonium xpi. Non enim
iudicaui me scire aliquid inter uos. nisi xpm
ihm et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate
et timore et tremore multo fui apud uos. et sermo
meus et predicatio mea non in persuasibilibus hu
mane sapientie uerbis sed in ostensione spiritus et
uirtutis. ut fides uestra non sit in sapientia hominum.
sed in uirtute dei. Sapientiam autem loquimur inter perfec
tos. Sapientiam uero non huius seculi. neque principum hu
ius seculi qui destruuntur. sed loquimur dei sapientiam in
ministerio que abscondita est quam predestinauit
deus ante secula in gloriam nostram quam nemo princi
pum huius seculi cognouit. Si enim cognouissent
numquam dominum glorie crucifixissent. Sicut scriptum est.
Quod oculus non uidit. nec auris audiuit. nec in cor
hominis ascendit. que preparauit deus hiis qui diligunt
illum. Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum. Spiritus
enim omnia scrutatur et profunda dei. Quis enim scit
hominum que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est.
Ita et que dei sunt nemo cognouit nisi spiritus dei. Nos
autem non spiritum huius mundi accepimus. sed spiritum qui ex deo
est. ut sciamus que a deo donata sunt nobis. que
et loquimur. non in doctis humane sapientie uer
bis. sed in doctrina spiritus spiritualibus spiritualia compa
rantes. Animalis autem homo non percipit ea que spiritus dei
sunt. Stultitia enim est illi et non potest intelligere
quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem iudicat omnia.
et ipse a nemine iudicatur. Quis enim cognouit
sensum domini aut quis instruxit eum. Nos autem sen
sum xpi habemus.

III

Et ego fratres non potui uobis loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus. Tamquam paruulis in xpo
lac uobis potum dedi non escam. Nondum enim poteratis
intelligere. sed nec nunc quidem potestis. Adhuc enim
carnales estis. Cum enim sit inter uos zelus et
contentio nonne carnales estis et secundum hominem
ambulatis? Cum enim quis dicit ego quidem sum
pauli. alius autem ego sum apollo. nonne homines es
tis? Quid ergo est apollo? Quid uero paulus? Ministri
eius cui credidistis. et unicuique sicut deus dedit.
Ego plantaui. apollo rigauit. sed deus incremen
tum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid.
neque qui rigat. sed qui incrementum deus dat. Qui plan
tat autem et qui rigat unum sunt. Unusquisque autem
propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Dei
enim sumus adiutores. dei agricultura estis.
dei edificatio estis. Secundum gratiam que data est mihi dei.
ut sapiens architectus fundamentum posui. alius
autem superedificat. Unusquisque autem uideat quomodo super
edificet. Fundamentum enim aliud nemo potest pone
re preter id quod positum est quod est xpc ihs. Siquis
autem superedificat super fundamentum hoc aurum. ar
gentum. lapides preciosos. ligna. fenum. stipulam.
uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini de
clarabit. quia in igne reuelabitur. et uniuscuiusque opus
quale sit ignis probabit. Si cuius opus manserit
quod superedificauit mercedem accipiet. Si cuius opus
arserit detrimentum patietur. Ipse autem saluus
erit. sic tamen quasi per ignem. Nescitis quia templum dei
estis. et spiritus dei habitat in uobis. Siquis autem templum
dei uiolauerit. disperdet illum deus. Templum enim
dei sanctum est quod estis uos. Nemo se seducat. Si
quis inter uos uidetur sapiens esse in hoc seculo stul
tus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim huius mundi
stultitia est apud deum. Scriptum est enim. Comprehen
dam sapientes in astutia eorum. Et iterum. Dominus no
uit cogitationes sapientium quoniam uane sunt.
Nemo itaque glorietur in hominibus. Omnia enim uestra
sunt siue paulus siue apollo. siue cephas. siue
mundus. siue uita. siue mors. siue presentia. siue
futura. Omnia enim uestra sunt. uos autem xpi. xpc autem dei.

IIII

Sic nos existimet homo ut mi
nistros xpi. et dispensatores ministeriorum dei.
Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis
inueniatur. Michi autem pro minimo est ut a uobis
iudicer aut ab humano die. sed neque meipsum
iudico. Nichil enim michi conscius sum. sed non in hoc iusti
ficatus sum. Qui autem iudicat me dominus est. Itaque
nolite ante tempus iudicare. quoadusque ueniat dominus
qui et illuminabit abscondita tenebrarum. et ma
nifestabit consilia cordium. Et tunc laus erit uni
cuique a deo. Hec autem fratres transfiguraui in me et
apollo propter uos. ut in nobis discatis. ne supra quam
scriptum est. unus aduersus alium infletur pro alio.
Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepis
ti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis?
Iam saturati estis. iam diuites facti estis. Sine
nobis regnatis. et utinam regnetis. ut et nos uobis
cum regnaremus. Puto enim quod deus nos apostolos
nouissimos ostendit tamquam morti destina
tos. Quia spectaculum facti sumus mundo. an
gelis et hominibus. Nos stulti propter xpm. uos autem
prudentes in xpo. Nos infirmi. uos autem fortes.
Vos nobiles. nos autem ignobiles. Usque in hanc
horam et esurimus et sitimus. et nudi sumus. et
colaphis cedimur. et instabiles sumus. et labo
ramus operantes manibus nostris. Maledicimur
et benedicimus. persecutionem patimur. et sustinemus.
Blasphemamur. et obsecramus. Tamquam pur
gamenta huius mundi facti sumus omnium peripsima
usque adhuc. Non ut confundam uos hec scribo
sed ut filios meos karissimos moneo. Nam si decem

milia pedagogorum habeatis in Christo sed non multos
patres. Nam in Christo Ihesu per euangelium ego uos
genui. Rogo ergo uos imitatores mei es-
tote sicut et ego. Ideo misi ad uos Timotheum
qui est filius meus karissimus et fidelis in domino qui
uos commonefaciat uias meas que sunt in Christo
Ihesu sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tanquam
non uenturus sim ad uos sic inflati sunt quidam.
Veniam autem ad uos cito si dominus uoluerit et cog-
noscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed
uirtutem. Non enim in sermone est regnum dei.
sed in uirtute. Quid uultis? In uirga ueniam
ad uos an in caritate et spiritu mansuetudinis.
V Omnino auditur inter uos fornicatio.
Et talis fornicatio qualis nec inter gentes ita ut
uxorem patris sui aliquis habeat. Et uos inflati
estis et non magis luctum habuistis ut tollatur
de medio uestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem ab-
sens corpore presens autem spiritu iam iudicaui ut
presens eum qui sic operatus est in nomine domini nostri
Ihesu Christi. Congregatis uobis et meo spiritu cum uirtute
domini Ihesu tradere huiusmodi hominem sathane in
interitum carnis ut spiritus saluus sit in die domini nostri
Ihesu Christi. Non bona est gloriatio uestra. Nescitis quia
modicum fermentum totam massam corrumpit.
Expurgate uetus fermentum ut sitis noua con-
spersio sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum im-
molatus est Christus. Itaque epulemur. Non in fer-
mento ueteri neque in fermento malicie et nequicie.
Sed in azimis sinceritatis et ueritatis. Scripsi
uobis in epistola ne commisceamini fornicariis. Non
utique fornicariis huius mundi aut auaris aut
rapacibus aut ydolis seruientibus. Alioquin de-
bueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi
uobis non commisceri. Si is qui frater nominatur inter uos
est fornicator aut auarus aut ydolis seruiens
aut maledicus aut ebriosus aut rapax. cum
huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de hiis
qui foris sunt iudicare? Nonne de hiis qui intus
sunt uos iudicatis? Nam eos qui foris sunt
deus iudicabit. Auferte malum ex uobis ipsis.
VI Audet aliquis uestrum habens negocium
aduersus alterum iudicari apud iniquos et non
apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo
iudicabunt? Et si in uobis iudicabitur mundus indig-
ni estis ut qui de minimis iudicetis? Nes-
citis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secula-
ria? Secularia igitur iudicia si habueritis contemptibiles qui
sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad
uerecundiam uestram dico. Sic non est inter uos sa-
piens quisquam qui possit iudicare inter

ad reuerenciam x. Secularia

fratrem suum? Sed frater cum fratre in iudicio contendit. et hoc
apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in uobis
quod iudicia habetis inter uos. Quare non magis in-
iuriam accipitis? quare non magis fraudem pati-
mini? Sed uos iniuriam facitis et fraudatis. et
hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei non
possidebunt? Nolite errare. neque fornicarii. neque
ydolis seruientes. neque adulteri. neque molles. neque
masculorum concubitores. neque fures. neque auari. neque
ebriosi. neque maledici. neque rapaces regnum
dei possidebunt. Et hoc quidem fuistis. sed abluti
estis. sed sanctificati estis. sed iustificati estis in
nomine domini nostri Ihesu Christi et spiritu dei nostri. Omnia mihi li-
cent. sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent sed ego
sub nullius potestate redigar. Esca uentri et uen-
ter escis. Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem
non fornicationi sed domino. et dominus corpori. Deus uero et dominum
suscitauit. et nos suscitabit per uirtutem suam.
Nescitis quoniam corpora uestra membra Christi sunt. Tollens
ergo membra Christi faciam membra meretricis? Absit. An
nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus
efficitur. Erunt enim inquit duo in carne una. Qui
autem adheret deo unus spiritus est. Fugite fornica-
tionem. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo extra
corpus est. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat.
An nescitis quoniam membra uestra templum est spiritus sancti qui — suo
in uobis est quem habetis a deo. et non estis uestri. Emp-
ti enim estis precio magno. Glorificate et portate de-
um in corpore uestro.
VII De quibus autem scripsistis mihi bonum est homini
mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unus-
quisque habeat uxorem suam. et unaqueque uirum
suum habeat. Uxori uir debitum reddat. similiter autem
et uxor uiro. Mulier potestatem sui corporis
non habet sed uir. Similiter autem et uir sui corporis potes-
tatem non habet sed mulier. Nolite fraudari inui-
cem. nisi forte ex consensu ad tempus ut uacetis ora-
tioni. et iterum reuertimini in idipsum. Ne temptet uos
sathanas propter incontinentiam uestram. Hoc autem dico
secundum indulgentiam. non secundum imperium. Volo autem
uos omnes homines esse sicut meipsum. Sed unusquisque
proprium habet donum ex deo. Alius quidem sic. alius
uero sic. Dico autem non nuptis et uiduis bonum
est illis si sic permaneant sicut et ego. Quod si non se continent
nubant. Melius est autem nubere quam uri. Hiis
autem qui in matrimonio iuncti sunt precipio non
ego sed dominus uxorem a uiro non discedere. Quod si dis-
cesserit manere innuptam. aut uiro suo reconcili-
ari. Et uir uxorem ne dimittat. Nam ceteris ego dico
non dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem et hec consentit
habitare cum illo non dimittat illam. Et si qua mulier

habet uirū infidelē. ⁊ hic ꝯſentit hītare cū
illa n̄ dimittat uirū. Sc̄ificat̄ eſt enī uir in
fidelis ꝑ mulierē fidelē. ⁊ ſc̄ificata ē mulier i
fidel' ꝑ uirū fidelē. Alioqn filii ur̄i inmundi
eſſēt. nūc aūt ſc̄i ſūt. Qđ ſi infidelis diſcedit.
diſcedat. Nō enī eſt ſeruituti ſubiect⁹. eſt fr̄
aut ſoror in eiꝰmodi. In pace aūt uocauit nos dꝯ.
Un̄ enī ſcis mlr̄ ſi uirū ſaluū facies. aut un̄
ſcis uir ſi mulierē ſaluā facies. niſi unicuiq;
ſic̄ dꝯ diuiſit. ⁊ unūquēq; ſic̄ dꝯ uocauit.
ita ābulet. ⁊ ſic̄ in oīb; eccl'iis doceo. Circū
ciſ⁹ alīꝯ uocat⁹ eſt. n̄ adducat ꝑpuciū. In ꝑ
pucio aliq̄s uocat⁹ eſt n̄ circūcidatur. Circū
ciſio enī nichil ē ⁊ ꝑpuciū nīl ē. ſ; obſeruatio
mandatoꝝ dei. Un⁹ quiſq; i q̄ uocatione ē
uocat⁹ eſt in ea ꝑmaneat. Seru⁹ uocat⁹ es
n̄ ſit t̄ cure. ſ; ſi potes lib fi magis utere. Q enī
in dn̄o uocat⁹ eſt ſeruus libert⁹ eſt dn̄i. Sil'r ⁊
q̄ lib uocatus ē ſeru⁹ eſt x̄pi. Pcio empti eſtis.
nolite fi ſerui hoīnū. Un⁹ quiſq; fr̄ in quo
uocat⁹ eſt in h̄ maneat ap̄ dm̄. De ūginib;
aūt p̄ceptū nō h̄eo. ꝯſiliū aūt do. tanquam
miam ꝯſecut⁹ a dn̄o ut ſim fidelis. Exiſtimo
ḡ hoc bonū ēē ꝓpt instantē neceſſitatē. qm̄ bonū
eſt hoī ſic ēē. Alligat⁹ es uxori. noli q̄rere ſo
lutionē. Solut⁹ es ab uxore. noli q̄rere uxorē.
Si aūt acceperis uxorē nō peccaſti. ⁊ ſi nupſerit
ūgo n̄ peccauit. Tribulationē aūt carnis h̄ebūt
h̄⁹ modi. Ego aūt parco ub. Hoc itaq; dico,
fr̄s. tēp̄s breue eſt. reliquū eſt. ut ⁊ qui h̄nt
uxores tanq̄ nō h̄ntes ſint. ⁊ q̄ flēt tanq̄ n̄ flen
tes. ⁊ qui gaudent tanq̄ n̄ gaudētes. ⁊ qui e
munt tanq̄ nō poſſidētes. ⁊ q̄ utuntur hunc
mūdo tanq̄ n̄ utant̄. P̄terit enī figura h̄⁹
mūdi. Volo aūt uos ſine ſollicitudine ēē. Qui
ſine uxore ē ſollicit⁹ eſt. q̄ dn̄i ſūt cogitat.
quomō placeat deo. Qui aūt cū uxore ē ſollicit⁹
eſt q̄ ſūt mūdi. quomō placeat uxori ⁊ diuiſ⁹
ē. Et mulier inupta ⁊ uirgo cogitat q̄ dn̄i ſūt.
ut ſit ſc̄a corpore ⁊ ſp̄u. Que aūt nupta ē co
gitat q̄ ſūt mūdi. quomō placeat uiro. Porro
hoc ad utilitatē ur̄am dico n̄ ut laqueū ub
iniciā. ſ; ad id qđ honeſtū eſt. ⁊ qđ facultatē
p̄beat ſine īpedimēto dn̄o obſecrandi. Siq̄s aūt
turpē ſe uideri exiſtimat ſup̄ uirgine ſua,
qđ ſit ſup̄adulta ⁊ ita oportet fi. qđ uult faci
at. n̄ peccat. ſi nubat. Nā q̄ ſtatuit i corde
ſuo firm⁹ nō h̄ns neceſſitatē. poteſtatē aūt
h̄ns ſue uoluntatis. ⁊ hoc iudicauit i corde ſuo
ſeruare ūginē ſuā bn̄ facit. Igr̄ ⁊ qui matri
monio iungit ūginē ſuā bn̄ facit. ⁊ q̄ nō
iungit meli⁹ facit. Mulier alligata ē legi
q̄nto tp̄r uir ei⁹ uiuit. Qđ ſi dormierit uir
ei⁹ liberata eſt a lege. Cui uult nubat tm̄
in dn̄o. Beatior tm̄ erit ſi ſic ꝑmāſerit ſc̄dm
meū ꝯſiliū. Puto aūt qđ ⁊ ego ſp̄m dei habeam.

VIII

De hiis aūt que ydolis imolant̄
Scim⁹ q̄ oēs ſciām h̄mꝯ. Sciā aūt inflat.
caritas edificat. Siq̄s aūt ſe exiſtimat ſcire
aliquid nōdū cognouit. quomō oporteat eū ſci
re. Siq̄s aūt diligit dm̄ hic cognit⁹ eſt ab eo. De
eſcis aūt q̄ ydolis imolantur. ſcim⁹ q̄ nīl eſt
ydolū in mūdo. ⁊ qđ nullꝯ dꝯ n̄ un⁹. Nā ⁊ ſi
ſūt q̄ dicant̄ dii ſiue i celo ſiue in t̄ra. ſiq̄
ſunt dii multi. ⁊ dn̄i multi. Nob tm̄ un⁹ dꝯ p̄r
ex quo oīa ⁊ nos in illo. ⁊ un⁹ dn̄s ih̄c xp̄c. ꝑ
quē oīa ⁊ nos ꝑ illū. S; nō in oīb; eſt ſciā. Q
dam aūt cū ꝯſciā ydoli uſ; nūc q̄ſi ydolotitū
mādūcant. ⁊ ꝯſciā ipoꝝ cū ſit infirma pollu
itur. Eſca aūt nos n̄ ꝯmēdat deo. Neq; enī ſi man
ducauim⁹ h̄ūdabim⁹. neq; ſi nō mādūcaue
rim⁹ deficiem⁹. Videte aūt ne forte h̄ lice
tia ur̄a offendiclm̄ fiat īfirmis. Si enī q̄s
uiderit eū qui h̄t ſciām in ydolio recūbēte.
nōne ꝯſciā ei⁹ cū ſit īfirma edificabit̄ ad
manducandū ydolotita. ⁊ ꝑibit īfirm' in
tua ſciā fr̄ ꝓpt quē xp̄c mortu⁹ eſt. Sic aūt
peccantes in fr̄s ⁊ ꝑcutientes ꝯſciam eoꝝ i
firmā in xp̄m peccat̄. Quapp̄t ſi eſca ſcādalizat
frēm meū nō mādūcabo carnē in ēt̄num.
ne fr̄em meū ſcandalizem.

IX

Non ſū liber. n̄ ſum ap̄lc. Nōne xp̄m ih̄m
dn̄m nr̄m uidi. nōne op⁹ meū uos eſtis i
dn̄o. ⁊ ſi aliis n̄ ſū ap̄lc. ſ; tm̄ ub ſū. Nā ſig
naclm̄ ap̄l'at⁹ mei uos eſtis i dn̄o. Mea def
ſio ad eos q̄ me interrogāt hec ē. Nūquid n̄
h̄mꝯ poteſtatē mādūcādi ⁊ bibēdi. Nūqd
nō habem⁹ poteſtatē mulierē ſororē circū
ducendi ſic̄ ⁊ ceti ap̄li. ⁊ fr̄s dn̄i ⁊ cephas.
Aut ego ſol⁹ ⁊ barnabas n̄ h̄mꝯ poteſtatē
hoc op̄andi. Quis militat ſuis ſtipendiis um
quā. Quis plantat uineā ⁊ de fructu ei⁹
nō edit. Quis paſcit gregē ⁊ de lacte gregis n̄
mādūcat. Nūquid ſc̄dm hoīem h̄ dico. An
⁊ lex hec n̄ dicit. Sc̄ptū eſt enī i lege moy
ſi. Nō alligabis os boui trituranti. Nūquid
de bobus cura ē deo. An ꝓpt nos utiq; h̄ dic̄.
Nā ꝓpt nos ſc̄pta ſūt. qm̄ debet i ſp̄e q̄ arat
arare. ⁊ q̄ triturat in ſp̄e fruct⁹ ꝑcipiendi.
Si nos ub ſp̄ualia ſeminauim⁹. n̄ magnū eſt
ſi nos carnalia ur̄a metam⁹. Si alii poteſta
tis ur̄e participes ſūt q̄re n̄ potius nos. S;

non usi sumus hac potestate. Sed omnia sustine-
mus, ne quod offendiculum demus evangelio Christi. Nesci-
tis quoniam qui in sacrario operantur, que de sacrario
sunt edunt. Qui altario deserviunt cum altario
participantur. Ita et dominus ordinavit hiis qui evan-
gelium annunciant de evangelio vivere. Ego autem
nullo horum usus sum. Non autem scripsi hec ut ita fi-
ant in me. Bonum est enim michi magis mori quam ut quis
gloriam meam evacuet. Nam si evangeli-
zavero, non est michi gloria. Necessitas enim michi incum-
bit. Ve enim michi est si non evangelizavero. Si enim vo-
lens hoc ago mercedem habeo. Si autem invitus dispen-
satio michi credita est. Que est ergo merces mea? ut
evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium, ut
non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum
liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures
lucrifacerem. Et factus sum iudeis tamquam iudeus, ut
iudeos lucrarer. Hiis qui sub lege sunt, quasi sub lege
essem cum ipse non essem sub lege, ut eos qui sub le-
ge erant lucrifacerem. Hiis qui sine lege erant tam-
quam sine lege essem cum sine lege dei non essem,
sed in lege essem Christi, ut lucrifacerem eos qui sine
lege erant. Factus sum infirmis infirmus, ut infir-
mos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes
facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium ut par-
ticeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in stadi-
o currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bra-
vium? Sic currite ut comprehendatis. Omnis autem
qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. Et
illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant,
nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro non quasi
in incertum. Sic pugno non quasi aerem verberans, sed
castigo corpus meum et in servitutem redigo, ne for-
te cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar.
X Nolo enim vos ignorare fratres quoniam
patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes mare
transierunt, et omnes in moyse baptizati sunt
in nube et in mari. Et omnes eandem escam spiritualem
manducaverunt. Et omnes eundem potum spiritualem biberunt.
Bibebant autem de spirituali consequenti eos petra. Petra
autem erat Christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est
deo. Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem in fi-
gura facta sunt nostri ut non simus concupiscentes
malorum sicut et illi concupierunt. Neque ydolatre
efficiamini sicut quidam illorum, quemadmodum scriptum
est: Sedit populus manducare et bibere et surrexe-
runt ludere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis
fornicati sunt, et ceciderunt una die xxiii milia.
Neque temptemus Christum sicut quidam eorum temptaverunt,
et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis
sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt
ab exterminatore. Hec autem omnia in figura continge-
bant illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram
in quos fines seculorum devenerunt. Itaque qui se exis-
timat stare, videat ne cadat. Temptatio vos
non apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus est qui non
patietur vos temptari supra id quod potestis, sed faci-
et cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere.
Propter quod karissimi mei fugite ab ydolorum cultura.
Ut prudentibus loquor vos ipsi iudicate quod dico.
Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio
sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus nonne
participatio corporis domini est? Quoniam unus panis et
unum corpus multi sumus. Nam omnes de uno pane
et de uno calice participamus. Videte israel secundum
carnem. Nonne qui edunt hostias participes sunt
altaris? Quid ergo dico quod ydolis immolatum sit ali-
quid, aut quod ydolum sit aliquid? Sed que immolant
gentes demoniis immolant et non deo. Nolo autem vos
socios fieri demoniorum. Quia non potestis calicem domini bi-
bere et calicem demoniorum. Non potestis mense
domini participes esse et mense demoniorum. An emula-
mur dominum? Numquid fortiores illo sumus? Omnia michi
licent, sed non omnia expediunt. Omnia michi licent, sed non omnia
edificant. Nemo quod suum est querat, sed quod alterius.
Omne quod in macello venit manducate, nichil
interrogantes propter conscientiam. Domini est terra et plenitu-
do eius. Si quis autem infidelium vocat vos ad cenam et
vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate,
nichil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit hoc
immolatum est ydolis, nolite manducare propter illum
qui indicavit et propter conscientiam. Conscientiam autem dico non
tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur
ab aliena conscientia? Si ego cum gratia participo quid
blasphemor pro eo quod gratias ago? Sive ergo mandu-
catis sive bibitis vel aliud quid facitis omnia in
gloria dei facite. Sine offensione estote iudeis
et gentibus et ecclesie dei sicut et ego per omnia omnibus placeo.
Non querens quod michi utile est sed quod multis ut salvi fiant. XI
Imitatores mei estote sicut et ego Christi.
Laudo autem vos fratres quod per omnia mei memores
estis et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis. Vo-
lo autem vos scire quod omnis viri caput Christus est. Caput
autem mulieris vir. Caput vero Christi deus. Omnis vir orans
aut prophetans velato capite deturpat caput suum.
Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato
capite deturpat caput suum. Unum est enim ac si
decalvetur. Nam si non velatur mulier tondeatur. Si vero
turpe est mulieri tonderi aut decalvari velet
caput suum. Vir quidem non debet velare caput suum
cum imago et gloria dei sit. Mulier autem gloria vi-
ri est. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex

viro. Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum. Ideo debet mulier velamen habere supra caput suum propter angelos. Verumtamen neque vir sine muliere, neque mulier sine viro in Domino. Nam sicut mulier de viro, ita et vir per mulierem: omnia autem ex Deo. Vos ipsi iudicate: decet mulierem non velatam orare Deum? Nec ipsa natura docet vos quod vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi. Mulier vero si comam nutriat, gloria est illi: quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei. Hoc autem praecipio non laudans quod non in melius sed in deterius convenitis. Primum quidem convenientibus vobis in ecclesiam audio scissuras esse, et ex parte credo. Nam oportet hereses esse ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Convenientibus ergo vobis in unum iam non est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suam cenam praeoccupat ad manducandum. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? aut ecclesiam Dei contemnitis, et confunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. Ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis, quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur accepit panem et gratias agens fregit et dixit: Accipite et manducate: hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine. Hoc facite quotienscumque bibetis in meam commemorationem. Quotienscumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Itaque quicumque manducaverit panem vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi. Quod si nosmetipsos diiudicaremus, non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur. Itaque fratres mei, cum convenitis ad manducandum, invicem expectate. Si quis esurit, domi manducet, ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero disponam.

XII De spiritualibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio quod nemo in Spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu. Et nemo potest dicere Dominus Iesus nisi in Spiritu Sancto. Divisiones vero gratiarum sunt, idem autem Spiritus. Et divisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus. Et divisiones operationum sunt, idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiae, alii autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum, alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanitatum in uno Spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Haec autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt, ita et Christus. Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Iudaei sive gentiles, sive servi sive liberi, et omnes uno Spiritu potati sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes: Quoniam non sum manus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris: Quoniam non sum oculus, non sum de corpore, non ideo non est de corpore. Si totum corpus oculus, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus? Nunc autem posuit Deus membra, unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui: Opera tua non indigeo, aut iterum caput pedibus: Non estis mihi necessarii. Sed multo magis quae videntur membra corporis infirmiora esse necessariora sunt. Et quae putamus ignobiliora membra esse corporis his honorem abundantiorem circumdamus. Et quae inhonesta sunt nostra abundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent. Sed Deus temperavit corpus ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem, ut non sit scisma in corpore, sed in idipsum sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra; sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi, et membra de membro. Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Numquid omnes apostoli? Numquid omnes prophetae? Numquid omnes doctores? Numquid omnes virtutes? Numquid omnes gratiam habent curationum? Numquid omnes linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? Aemulamini autem carismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

XIII Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem

tem autem non habeam, factus sum velut aes sonans aut cimbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, et noverim misteria omnia, et omnem scientiam, et si habuero omnem fidem ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nichil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nichil michi prodest. Caritas paciens est, benigna est. Caritas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit que sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitatem, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas numquam excidit. Sive prophetie evacuabuntur, sive lingue cessabunt, sive scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi que erant parvuli. Videmus enim nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, caritas, tria hec. Maior autem horum est caritas.

.f.

XIIII

Sectamini caritatem, emulamini spiritualia, magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur sed deo. Nemo enim audit. Spiritus autem loquitur misteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua semetipsum edificat. Qui autem prophetat, ecclesiam dei edificat. Volo autem vos omnes loqui linguis, magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis, nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero nisi vobis loquar aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina? Tamen que sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara, nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo scietur quod canitur, aut quod citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba, quis preparabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietur id quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Tam multa ut puta genera linguarum sunt in hoc mundo, et nichil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus? Sic et vos quoniam emulatores estis spirituum, ad edificationem ecclesie querite ut habundetis. Et ideo qui loquitur lingua, oret ut interpretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo et mente. Psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu, quis supplet locum ydiote? Quomodo dicet amen super tuam benedictionem? Quoniam quid dicas nescit. Nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non edificatur. Gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut et alios instruam, quam decem milia verborum in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus, sed malicia parvuli estote. Sensibus autem perfecti estote. In lege enim scriptum est: Quoniam in aliis linguis et in labiis aliis loquar populo huic, et nec sic exaudient me, dicit dominus. Itaque lingue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum, et omnes linguis loquantur, intrent autem ydiote aut infideles, nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel ydiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus. Occulta enim cordis eius manifesta fiunt. Et ita cadens in faciem adorabit deum, pronuncians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalipsim habet, linguam habet, interpretationem habet. Omnia ad edificationem fiant. Sive lingua quis loquitur, secundum duos, aut ut multum tres, et per partes, et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia. Sibi autem loquatur et deo. Prophete autem duo aut tres dicant, et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare, ut omnes discant et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim dissensionis est deus sed pacis, sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant. Non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum dei processit? Aut ad vos solos pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat que scribo vobis, quia domini sunt mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur. Itaque fratres emulamini prophetare, et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis.

XV

.p.

Notum autem vobis facio evangelium quod predicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini. Qua ratione predicaverim vobis si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas, et quia sepultus est, et quia resurrexit tercia die secundum scripturas, et quia visus est

cephe. et post hoc undecim. deinde uisus est plus quam
quingentis fratribus simul. ex quibus multi manent
usque adhuc. quidam autem dormierunt. deinde uisus
est iacobo. deinde apostolis omnibus. Nouissime autem omnium
tamquam abortiuo uisus est et michi. Ego enim sum mini
mus apostolorum. qui non sum dignus uocari apostolus. quoniam
persecutus sum ecclesiam dei. Gratia autem dei sum id quod
.f. sum. et gratia eius in me uacua non fuit. Sed habun
dantius illis omnibus laboraui. Non ego autem sed gratia
dei mecum. Siue enim ego siue illi sic predica
uimus. et sic credidistis. Si autem xpistus predicatur quod
resurrexit a mortuis. quomodo quidam dicunt in
uobis quoniam resurrectio mortuorum non est. Si autem
resurrectio mortuorum non est neque xpistus resurrexit.
Si autem xpistus non resurrexit inanis est predicatio
nostra. Inanis est et fides uestra. Inuenimur autem et
falsi testes dei quoniam testimonium diximus ad
uersus deum quod suscitauit xpistum quem non sus
citauit si mortui non resurgunt. Nam si mortui
non resurgunt neque xpistus resurrexit. Quod si xpistus non
resurrexit. uana est fides uestra. Adhuc enim
estis in peccatis uestris. Ergo et qui dormierunt in xpisto pe
rierunt. Si in hac uita tantum in xpisto sperantes sumus
miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem xpistus
resurrexit a mortuis primitie dormientium. Quoniam
quidem per hominem mors. et per hominem resurrectio
mortuorum. Et sicut in adam omnes moriuntur. ita et
in xpisto omnes uiuificabuntur. Unusquisque autem in suo
ordine primitie xpistus. deinde hii qui sunt xpisti
qui in aduentum xpisti crediderunt. Deinde finis cum tra
diderit regnum deo et patri. cum euacuauerit omnem
principatum et potestatem et uirtutem. Oportet autem illum
regnare donec ponat inimicos sub pedibus
eius. Nouissime autem inimica destruetur mors.
Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat
omnia subiecta sunt ei sine dubio preter eum qui
subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi
omnia. tunc ipse subiectus erit illi qui subiecit
omnia. ut sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid faci
ent qui baptizantur pro mortuis. si omnino mor
tui non resurgunt. Ut quid et baptizantur pro
illis. Ut quid et nos periclitamur omni hora. Cot
tidie morior per gloriam uestram fratres quam habeo
in xpisto ihesu domino nostro. Si secundum hominem ad bestias
pugnaui ephesi. quid michi prodest si mortui
non resurgunt. Manducemus et bibamus. cras
enim moriemur. Nolite seduci. Corrumpunt enim
mores bonos confabulationes pessime. ut collo
quia mala. Euigilate iusti et nolite peccare.
Ignorantiam enim dei quidam habent. Ad reuerentiam uobis
loquor. Sed dicet aliquis. quomodo resurgent mortui.

Aut quali corpore uenient. Insipiens tu quod
tu seminas non uiuificatur nisi prius moriatur.
Et quod seminas non corpus quod futurum est seminas.
sed nudum granum ut puta tritici. aut alicuius
ceterorum. Deus autem dat illi corpus sicut uult. et uni
cuique seminum proprium corpus. Non omnis caro
eadem caro. sed alia quidem hominum. alia autem pe
corum. Alia autem uolucrum. alia autem piscium. et cor
pora celestia. et corpora terrestria. Sed alia quidem
celestium gloria. alia autem terrestrium. alia claritas
solis. alia claritas lune. et alia claritas stel
larum. Stella enim a stella differt in claritate.
sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in cor
ruptione. surget in incorruptione. Seminatur
in ignobilitate surget in gloria. Seminatur in
infirmitate. surget in uirtute. Seminatur corpus
animale. surget corpus spiritale. Si est corpus animale. est
et spiritale. Sic scriptum est. Factus est primus adam
in animam uiuentem. nouissimus adam in spiritum uiui
ficantem. Sed non prius quod spiritale est sed quod animale.
deinde quod spiritale est. primus homo de terra terrenus. Secundus
homo de celo celestis. Qualis terrenus. tales ter
reni. et qualis celestis. tales et celestes. Igitur sicut
portauimus imaginem terreni. portemus et
imaginem celestis. Hoc autem dico fratres quoniam caro
et sanguis regnum dei possidere non possunt. neque cor
ruptio incorruptelam possidebit. Ecce miste
rium uobis dico. Omnes quidem resurgemus. sed non omnes
inmutabimur. In momento in ictu oculi in nouis
sima tuba. Canet enim tuba et mortui resur
gent incorrupti. et nos inmutabimur. Oportet
enim corruptibile hoc induere incorruptionem.
et mortale hoc induere inmortalitatem. Cum autem
mortale hoc induerit inmortalitatem. tunc fiet
sermo qui scriptus est. Absorta est mors in uicto
ria. Ubi est mors uictoria tua. Ubi est mors
stimulus tuus. Stimulus autem mortis peccatum est. Uirtus
uero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis uictoriam
per dominum nostrum ihesum xpistum qui mortuus est pro nobis.
Itaque fratres mei dilecti stabiles estote. et inmo
biles habundantes in omni opere domini semper. Scien
tes quod labor uester non est inanis in domino.

XVI

De collectis autem que fiunt in sanctos sicut ordina
ui ecclesiis galatie. ita et uos facite per unam
sabbati. Unusquisque uestrum apud se reponat recon
dens quod sibi placuerit. ut non cum uenero tunc collec
te fiant. Cum autem presens fuero quos probaueritis per epistolas
hos mittam perferre gratiam uestram in ierusalem. Quod
si dignum fuerit ut et ego eam mecum ibunt. Ue
niam autem ad uos cum macedoniam pertransiero. nam
macedoniam pertransibo. Apud uos autem forsitan

manebo. uel etiam hiemabo. ut uos me dedu
catis quocumque iero. Nolo enim uos modo in transi
tu uidere. Spero enim me aliquantulum temporis manere
apud uos. si dominus permiserit. Permanebo autem ephesi
usque ad pentecosten. Hostium enim mihi apertum est
magnum et euidens. et aduersarii multi. Si autem uene
rit timotheus uidete ut sine timore sit apud uos.
Opus enim domini operatur sicut et ego. ne quis ergo illum sper
nat. Deducite autem illum in pace ut ueniat ad
me. expecto enim illum cum fratribus. De apollo autem
fratre uobis notum facio quoniam multum rogaui eum ut
ueniret ad uos cum fratribus. et utique non fuit uolun
tas eius ut nunc ueniret. ueniet autem cum ei uacu
um fuerit. Vigilate et state in fide. uiriliter agi
te. et confortamini in domino. omnia uestra in caritate
fiant. Obsecro autem uos fratres. nostis domum stephane
et fortunati. quoniam sunt primitie achaie. et in minis
terium sanctorum ordinauerunt se ipsos. ut et uos subdi
ti sitis eiusmodi. et omni cooperanti et laboranti. Gau
deo autem in presentia stephane et fortunati. et a
chaici. quoniam id quod uobis deerat ipsi suppleuerunt.
Refecerunt enim et meum spiritum et uestrum. Cognoscite
ergo qui eiusmodi sunt. Salutant uos omnes ecclesie asie.
Salutant uos in domino multum aquila et prisca cum
domestica sua ecclesia. Salutant uos omnes fratres. Sa
lutate inuicem in osculo sancto. Salutatio mea manu
mea pauli. Si quis non amat dominum nostrum ihesum christum
sit anathema maranatha. Gratia domini nostri ihesu christi
uobiscum. Caritas mea cum omnibus uobis in christo ihesu domino
nostro amen. Explicit epistola prima ad corinthios.

Incipit prologus in epistola ii. ad cor.

Post actam
penitentiam consolatoriam
scribit eis a troade per titum. et collau
dans eos hortatur ad meliora contrista
tos quidem eos sed emendatos ostendens.
Explicit prologus.

Incipit epistola ii. ad corinthios

Paulus apostolus christi ihesu
per uoluntatem dei. et timotheus
frater ecclesie dei que est corinthi cum omni
bus sanctis qui sunt in uniuersa acha
ia. gratia uobis et pax a deo patre nostro
et domino ihesu christo. Benedictus deus et
pater domini nostri ihesu christi. pater misericordiarum.
et deus totius consolationis qui consolatur nos in
omni tribulatione nostra. ut possimus et ipsi conso
lari eos qui in omni pressura sunt per exhortati
onem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut ha
bundant passiones christi in nobis. ita et per christum
habundat consolatio nostra. Siue autem tribula
mur pro uestra exhortatione et salute. siue
consolamur pro uestra consolatione. siue exhor
tamur pro uestra exhortatione et salute que operatur
tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur
ut spes uestra firma sit pro uobis. Scientes quoniam sicut
socii passionum estis. sic eritis et consolationis. Non
enim uolumus ignorare fratres de tribulatione nostra
que facta est in asya. quoniam supra modum grauati
sumus supra uirtutem. ita ut tederet nos etiam uiuere.
Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus.
ut non simus fidentes in nobis. sed in deo qui susci
tat mortuos. qui de tantis periculis eripuit
nos. et eruet in quem speramus. quoniam et adhuc eri
piet adiuuantibus et uobis in oratione pro nobis. ut ex
multarum personis facierum eius que in nobis est dona
tionis per multos gratie agantur deo pro uobis. Nam
gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. quod in
simplicitate et sinceritate dei et non in sapientia car
nali. sed in gratia dei conuersati sumus in hoc mundo ha
bundantius autem ad uos. Non enim alia scribimus uobis
quam que legistis et cognouistis. Spero autem quod usque in
finem cognoscetis sicut et cognouistis nos ex parte
quia gloria uestra sumus. sicut et uos nostra. in die domini nostri
ihesu christi. Et hac confidentia uolui prius uenire
ad uos. ut secundam gratiam haberetis. et per uos transi
re in macedoniam. et iterum a macedonia uenire
ad uos. et a uobis deduci in iudeam. Cum ergo hoc uoluis
sem numquid leuitate usus sum. aut que cogito secundum
carnem cogito ut sit apud me est et non. Fidelis autem
deus quia sermo noster qui fuit apud uos non est in illo est
et non. Dei enim filius ihesus christus qui in uobis per nos pre
dicatus est per me et siluanum et timotheum non
fuit in illo est et non. sed est in illo fuit. Quotquot
enim promissiones dei sunt in illo est. Ideo et per ipsum
amen dico ad gloriam nostram. Qui autem confirmat
nos uobiscum in christo. et qui unxit nos deus. et qui signa
uit nos. et dedit pignus spiritus in cordibus nostris.
Ego autem testem deum inuoco in animam meam quod
parcens uobis non ueni ultra corinthum. non quia
dominamur fidei uestre sed adiutores sumus gau
dii uestri. nam fide statis.

II
Statui autem hoc ipsum apud me ne iterum in tris
titia uenirem ad uos. Si enim ego contristo uos
et quis est qui me letificet nisi qui contristatur ex me.
Et hoc ipsum scripsi uobis. ut non cum uenero tristiciam
super tristiciam habeam. de quibus oportebat me gau
dere. Confidens in omnibus uobis quia meum gaudium
omnium uestrum est. Nam ex multa tribulatione et an
gustia cordis scripsi uobis per multas lacrimas
non ut contristemini. sed ut sciatis quam caritatem
habeo habundantius in uobis. Si quis autem contristauit
me. non me contristauit. sed ex parte ut non honerem
omnes uos. Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgatio

hec que sit a ptib⁹ ita ut egtio mag̃ do
neatis. ⁊ gsolemyni ne forte habundātiori tri
sticiā absorbeat̃ qui eiusmodi ē. ꝑp̃ qd obse
cro uos ut gfirmetis in illo caritatē. Ideo
enī ⁊ scṗsi ut cognoscā experimtū urm an
in oīb; obedientes sitis. Cui aūt aliqd donas
tis: ⁊ ego. Nā ⁊ ego qd donaui. siqd donaui
ꝑp̃ uos ĩ ꝑsona xp̄i ut n̄ circūueniam̄ a sa
thana. nō enī ignoram⁹ cogitōnes ei⁹. Cū
uenisse aūt troadē ꝑp̃ euangliū x̄ ⁊ hostiū
m̄ apertū eēt in dno. nō hui requiem spiu meo.
eo qd nō inuenim tytū frēm meū. s; ualē
faciēs eis ꝓfect⁹ sū in macedoniā. Deo aūt
grās q̄ semꝑ triūphat nos in xp̄o ihu. ⁊ odo
rem noticie sue manifestat ꝑ nos in omi
loco. qr x̄ bon⁹ odor sum⁹ do in hiis qui salui
fiūt. ⁊ in hiis qui ꝑeūt. Aliis quidē odor mor
tis ĩ mortē. Aliis aūt odor uite ĩ uitā. Et ad h
qs tā idone⁹. N̄ enī sum⁹ sic plimi adul
terantes u'bū dei. s; ex sinceritate. s; sic ex
do. corā deo in xp̄o loquim̄.

III

Incipim⁹ iterū nosmet ipsos gmēdare. aut
nūquid egem⁹ sic quidam gmēdaticiis
epl'is ad uos aut ex uob. Epl'a nr̄a uos estis
scripta ĩ cordib; nr̄is q̄ scit⁹ ⁊ legit' ab oīb;
hōib;. Manifestati qr epl'a estis x̄ minis
trata a nob ⁊ scripta n̄ atramto. s; spū dei
uiui. Nō in tabulis lapideis. s; ĩ tabul' cor
P. dis carnalib;. Fiducia aūt talem hēmus per
xp̄m ad dm. Non qd sufficientes sum⁹ cogita
re aliqd a nob qsi ex nob. s; sufficientia nr̄a
ex do est. Qui ⁊ idoneos nos fecit ministros
noui testamti n̄ littera s; spū. Littera enī
occidit. Spc aūt uiuificat. Qd si ministratio
mortis litteris deformata ĩ lapidib⁹ fuit in
glā. ita ut n̄ possent intēdē filii isrl' ĩ faciē
moysi ꝑp̃ glam uult⁹ ei⁹ que euacuatur.
Quō n̄ nō mag̃ ministratio spc erit ĩ glia.
Nā si ministratio dāpnationis in glā ē. multo
F. mag̃ habundat ministeriū iusticie in glā. Nā
nec glificatū est qd claruit in hac pte ꝑp̃
excellentē glam. Si enī euacuatū est qd
ꝑ glam ē multo mag̃ qd manet ĩ glā ē. Ha
bentes g̃ talē spem multa fiducia utimur.
Et n̄ sic moyses ponebat uelamē sr̄ faciē suā.
ut nō intēderent filii isrl' in faciē ei⁹ qd eua
cuatr. s; obtunsi sūt sensus eor. Usq; in hodi
ernū enī diē. id ipm uelamē ĩ lectiōe uete
ris testamti manet n̄ reuelatū qm ĩ xp̄o
euacuatr. S; usq; ĩ hodiernū diē cū legitur
moyses uelamē positū sr̄ cor eor. Cum aūt

gūsus fuerit ad dm auferet' uelamē. Dns
aūt spc est. Ubi aūt spc dni ibi libertas. Nos uo
oēs reuelata facie glam dni speculantes
in eand' imaginē trāsformamur a clari
tate in claritatē. tanq̄ a dni spū.

IIII

Ideo hn̄tes hanc āministrationē iuxta
q̄ m̄iam gsecuti sum⁹. n̄ deficim⁹. Sed
abdicam⁹ occulta dedecoris nō ābulantes
in astucia neq; adulterantes u'bū dei. s; in
manifestatiōe ueritatis. Comēdantes nosmet
ipsos ad oēm gsciam hōinū corā do. Qd si ẽ
opertū est euangliū nr̄m in hiis qui ꝑeunt
est opertū. In qb; ds h⁹ sc'li excecauit mētes i
fideliū. ut n̄ fulgeat illuminatio euāgliī
glīe x̄ qui ē imago inuisibilis dei. Nō enim
nosmet ipsos ꝑdicam⁹. s; ihm xp̄m dnm nr̄
trū. Nos aūt seruos urōs ꝑ ihm. Qm ds q̄ dix
de tenebris lucē splendescē ipē illuxit in
cordib⁹ nr̄is ad illuminationē sciē clarita
tis dei in faciē x̄ ihu. Hūs aūt thesaurū
istū in uasis fictilib⁹ ut sublimitas sit u
tutis dei. ⁊ nō ex nob. In oīb; tribulatōnē pa
timur. s; n̄ angustiamur. Aporiamr. s; nō
destituim̄. Psecutionē patimur. s; n̄ derelin
q̄mur. Deicimur. s; n̄ ꝑim⁹. Semꝑ mortificatio
nē ihu xp̄i ĩ corpore nr̄o circūferentes ut ⁊
uita ihu in corpib; nr̄is manifestet'. Semꝑ
enī nos q̄ uiuim⁹ in mortē tradimur ꝑp̃
ihm ut ⁊ uita ihu manifestetur ĩ carne
nr̄a mortali. Ergo mors in nob opatur. uita
aūt in uob. Hn̄tes aūt eund' spm fidei sic scrip
tum est. Credidi ꝑp̃ qd locut⁹ sū. ⁊ nos cre
dim⁹ ꝑp̃ qd ⁊ loquimur. Scientes qm q̄
suscitauit ihm. ⁊ nos cū ihu suscitabit
⁊ gstituet nos uobcū. Oīa enī ꝑp̃ uos ut gra
habundans ꝑ multos gratiarū actiones habun
det in glam dei. ꝑp̃ qd nō deficim⁹. S; licet
is q̄ foris ē nr̄ hō corrūpitr. tn̄ is qui intᵘs ē
renouatr de die in diē. Id enī qd in ꝑsenti
ē momentaneū ⁊ leue tribulationis nr̄e
sup modū in sublimitate ętnū glīe pondus ope
ratur in nob. nō gtēplantib; nob que uiden
tur. s; q̄ nō uidentur. Que enī uident' tē
poralia sūt. Que aūt n̄ uident' ętna sunt.

V

Scim⁹ enī qm si terrestris dom⁹
nr̄a h⁹ habitationis dissoluatr. qd edificatio
nem ex do habem⁹ domū nō manufactam
ętnā in celis. Nā ⁊ in hoc ingemiscim⁹ habi
tationē nr̄am. q̄ de celo ē sup indui cupi
entes. si tn̄ uestiti nō nudi inueniam̄.
Nā ⁊ q̄ sum⁹ in h tabnaclo ingemiscim⁹.

eo quod nolumus expoliari, sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper, et scientes quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus, et non per speciem. Audemus autem, et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, et presentes esse ad dominum. Et ideo contendimus sive absentes sive presentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal christi, ut recipiat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum sive malum. Scientes ergo timorem domini hominibus suademus, deo autem manifesti sumus. Spero autem et in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Sive enim mente excedimus deo, sive sobrii sumus vobis. Caritas enim christi urget nos, estimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est christus, ut et qui vivunt iam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque et nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem christum, sed nunc iam non novimus. Si qua ergo in christo nova creatura est, vetera transierunt, et ecce facta sunt omnia nova. Omnia autem ex deo qui reconciliavit nos sibi per christum, et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem deus erat in christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro christo ergo legatione fungimur, tamquam deo exhortante per nos. Obsecramus pro christo, reconciliamini deo. Eum qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit deus pater, ut nos efficeremur iusticia dei in ipso.

VI

Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim: Tempore accepto exaudivi te, et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Neminem dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in spiritu sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute dei, per arma iusticie a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti, quasi morientes et ecce vivimus, ut castigati et non mortificati, quasi tristes semper autem gaudentes, sicut egentes multos autem locupletantes, tamquam nihil habentes et omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos o corinthii, cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris. Eandem autem habentes remunerationem, tamquam filiis dico, dilatamini et vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Que enim participatio iusticie cum iniquitate? aut que societas luci ad tenebras? Que autem conventio christi ad belial? aut que pars fideli cum infideli? Qui autem consensus templo dei cum ydolis? Vos enim estis templum dei vivi, sicut dicit deus, quoniam inhabitabo in illis et inambulabo, et ero illorum deus, et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum, et separamini dicit dominus, et immundum ne tetigeritis, et ego recipiam vos, et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in filios et filias, dicit dominus omnipotens.

VII

Has ergo habentes promissiones karissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore domini. Capite nos. Neminem lesimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Non ad condempnationem vestram dico. Predixi enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad convivendum. Multa mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis. Repletus sum consolatione, superhabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissemus macedoniam, nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus, foris pugne, intus timores. Sed qui consolatur humiles consolatus est nos deus in adventu titi. Non solum autem in adventu eius, sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram emulationem pro me, ita ut magis gauderem. Quoniam et si contristavi vos in epistola, non me penitet. Et si peniteret, videns quod epistola illa, et si ad horam vos contristavit, nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que enim secundum deum tristicia est penitentiam in salutem stabilem operatur, seculi autem tristicia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari vos, quantam in vobis operatur sollicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed emulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negocio. Igitur et si scripsi vobis, non propter eum qui fecit iniuriam, nec propter eum qui passus est, sed ad manifestandam

sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus coram Deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem nostra habundantius magis gavisi sumus super gaudio Titi, quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra quae fuit ad Titum veritas facta est. Et viscera eius habundantius in vobis sunt: reminiscentis omnium vestrum obedientiam, quomodo cum timore et tremore excepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis.

VIII Notam autem facimus vobis fratres gratiam Dei quae data est in ecclesiis Macedoniae: quod in multo experimento tribulationis habundantia gaudii ipsorum fuit, et altissima paupertas eorum habundavit in divitias simplicitatis eorum: quia secundum virtutem testimonium illis reddo, et supra virtutem voluntarii fuerunt, cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus, sed semetipsos dederunt primum Domino, deinde nobis per voluntatem Dei, ita ut rogaremus Titum, ut quemadmodum coepit, ita et perficiat in vobis et gratiam istam. Sed sicut in omnibus habundatis fide, et sermone, et scientia, et omni sollicitudine, insuper et caritate vestra in nos, ut et in hac gratia habundetis. Non quasi imperans dico: sed per aliorum sollicitudinem etiam vestrae caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do: hoc enim vobis utile est qui non solum facere, sed et velle coepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perficite: ut quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex aequalitate. In praesenti tempore vestra habundantia illorum inopiam suppleat, ut et illorum habundantia vestrae inopiae sit supplementum, ut fiat aequalitas, sicut scriptum est: Qui multum habuit, non habundavit: et qui modicum, non minoravit. Gratias autem Deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde Titi, quoniam exhortationem quidem suscepit: sed cum sollicitior esset, sua voluntate profectus est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem, cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias: non solum autem, sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostrae in hanc gratiam, quae ministratur a nobis ad Domini gloriam, et destinatam voluntatem nostram: devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine quae ministratur a nobis. Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum, quem probavimus in multis saepe sollicitum esse: nunc autem multo sollicitiorem, confidentia multa in vos, sive pro Tito qui est socius meus et in vos adiutor, sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloriae Christi. Ostensionem ergo quae est caritatis vestrae, et nostrae gloriae pro vobis, in illos ostendite in faciem ecclesiarum.

IX Nam de ministerio quod fit in sanctos, ex habundanti est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum: pro quo de vobis glorior apud Macedonas. Quoniam et Achaia parata est ab anno praeterito, et vestra aemulatio provocavit plurimos. Misimus autem fratres: ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte, ut quemadmodum dixi, parati sitis: ne cum venerint mecum Macedones, et invenerint vos imparatos, erubescamus nos (ut non dicamus vos) in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare fratres ut praeveniant ad vos, et praeparent repromissam benedictionem hanc paratam esse sic quasi benedictionem, non quasi avaritiam. Hoc autem dico: Qui parce seminat, parce et metet: et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Potens est autem Deus omnem gratiam habundare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, habundetis in omne opus bonum, sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in saeculum saeculi. Qui autem administrat semen seminanti, et panem ad manducandum praestabit, et multiplicabit semen vestrum, et augebit incrementa frugum iustitiae vestrae: ut in omnibus locupletati habundetis in omnem simplicitatem, quae operatur per nos gratiarum actionem Deo. Quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea quae desunt sanctis, sed etiam habundat per multas gratiarum actiones in Domino, per probationem ministerii huius, glorificantes Deum in obedientia confessionis vestrae in evangelium Christi, et simplicitate communicationis in illos et in omnes, et in ipsorum obsecratione pro vobis, desiderantium vos propter eminentem gratiam Dei in vobis. Gratias Deo super inenarrabili dono eius.

X Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam Christi, qui in facie quidem humilis sum inter vos, absens autem confido in vobis. Rogo autem vos ne praesens audeam per eam confidentiam qua existimor audere in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus. Nam arma militiae nostrae non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum

consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia. Quae secundum faciem sunt videte. Si quis confidit sibi se Christi esse, hoc cogitet iterum apud se: quia sicut ipse Christi est, ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in aedificationem et non in destructionem vestram, non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistolas: quoniam quidem epistolae, inquiunt, graves sunt et fortes; praesentia autem corporis infirma, et sermo contemptibilis: hoc cogitet qui eiusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes, tales et praesentes in facto. Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui seipsos commendant: sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram regulae, qua mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos superextendimus nos: usque ad vos enim pervenimus in evangelio Christi. Non in immensum gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes crescentis fidei vestrae, in vobis magnificari secundum regulam nostram in abundantiam, etiam in illa quae ultra vos sunt, evangelizare, non in aliena regula in his quae praeparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur, in Domino glorietur. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est; sed quem Deus commendat. Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae, sed et supportate me. Aemulor enim vos Dei aemulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo.

XI

Timeo enim ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate quae est in Christo. Nam si is qui venit, alium Christum praedicat quem non praedicavimus, aut alium spiritum accipitis quem non accepistis, aut aliud evangelium quod non recepistis, recte pateremini. Existimo enim nihil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam et si imperitus sermone, sed non scientia; in omnibus autem manifestati sumus vobis. Aut numquid peccatum feci, meipsum humilians, ut vos exaltemini? quoniam gratis evangelium Dei evangelizavi vobis? Alias ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem apud vos, et egerem, nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres qui venerunt a Macedonia: et in omnibus sine onere me vobis servavi, et servabo. Est veritas Christi in me, quoniam haec gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiae. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio, et faciam, ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur, inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudoapostoli sunt operarii subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum: ipse enim Satanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiae: quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico, ne quis me putet insipientem esse, alioquin velut insipientem accipite me, ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloriae. Quoniam multi gloriantur secundum carnem: et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. .P. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos caedit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. Hebraei sunt, et ego. Israelitae sunt, et ego. Semen Abrahae sunt, et ego. Ministri Christi sunt, et ego. Ut minus sapiens dico, plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudaeis quinquies quadragenas, una minus, accepi. Ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris fui; in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate: praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea cotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? Si gloriari oportet, quae infirmitatis meae sunt gloriabor. Deus et pater Domini nostri Iesu Christi scit, qui est benedictus in saecula, quod non mentior. Damasci praepositus gentis Aretae regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet: et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus eius.

XII

Si gloriari oportet, non expedit quidem; veniam autem ad visiones et revelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi usque ad tertium caelum. Et scio huiusmodi hominem, sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit: quoniam raptus est in paradisum, et audivit arcana verba, quae non licet homini loqui. Pro huiusmodi

glabor. p me aut nich n in ifirmitatib9 meis.
Nā et si uoluo glari n ero isipiēs. ueritatē ē dicā.
Parco āt ne qs me existimet sup id qd uidet
me. aut audit aliqd ex me. Et ne magnitudo re
uelationū extollat me. dat ē m stimul9 car
nis mee angls sathane q me colaphizet. ppr qd
ter dnm rogaui ut discedet a me. et dix m. Suf
ficit t grā mea. Nā uirt9 in ifirmitate pficit.
Libēter g gliabor in ifirmitatib9 meis ut inhi
tet i me uirt9 xpi. Ppr qd placeo m in ifirmi
tatib; meis i gtumeliis. i necessitatib9. i psecutiōib9.
i agustiis p xpo. Cū eni ifirmor tc potēs sū.
Fcs sū isipiens. uos me coegistis. Ego ē debui
a uob cōmēdari. Nich eni minus feci ab his q st
sup mod apli. tā et si nich sū. signa tn apl'at9
mei fcā sūt s' uos in oī paciā. i signis i pdi
giis. i uirtutib9. Qd ē eni qd min9 habuistis pre
ceteris ecclīis. n qd ego ipe n grauaui uos. Donate
m hanc iniuriā. Ecce h' tcio parat9 sū uenire
ad uos. et n ero grauis uob. Nō qro ē q ura sūt sed
uos. Nec ē debēt filii parētib; thesaurizare.
s; parētes filiis. Ego aūt libētissime ipendā
et sr9 ipendar ego ipe p aīab; urīs. lic; pl9 uos
diligēs. min9 diligar. S; esto ego uos n grā
uaui. S; cū eēm astut9 dolo uos cepi. Nūquid
p aliq eoz qs misi ad uos. circūueni uos. Ro
gaui tytū et misi cū illo frēm. Nūqd tytus uos
circūuenit. Nōne eod spū ābulauim9. Nōne
eisd uestigiis. Olim putatis qd excusem9
nos ap uos. Corā deo in xpo loqmur. Oīa ē kmi
ppr urām edificatiōnē. Timeo āt ne forte cū ue
nero n q'les uolo iueniā uos. et ego iueniar a
uob qualē n uultis. ne forte gtētiōes. emulo
nes. aīositates. dissensiones. detractiōes. susur
ratiōes. iflatiōes. sediciones sīt int uos. Ne
itm cū uenero hūiliet me ds ap uos. et lugeā
multos ex his q āt peccauerūt. et n egerūt pniā
de imūdicia et fornicatiōne et ipudicicia q gesserūt.
XIII Ecce tcio h' uenio ad uos. ut
In ore duoz uł triū testiū stet oē ūbū. Pre
dixi et pdico ut p̄sens et nc absens his qui āt
peccauerūt. et ceteris oīb; . qm si uenero itm n par
cā. An expimētū qritis ei9 q i me loqr xpc. qui
i uos n ifirmat. s; potēs ē in uob. Nā et si crucifi
xus ē ex ifirmitate ma. s; uiuit ex uirtute dei.
Nā et nos ifirmi sum9 i illo. s; uiuem9 cū eo
ex uirtute di i uob. Vosmetipsos temptate si es
tis i fide. ipi uos pbate. An nō cognoscitis uos
metipos. q xpc ihc i uob ē. nisi forte repbi estis.
Spo āt qd cognoscetis q nos n sum9 repbi.
Oram9 āt dnm ut nich mali faciatis. Non ut
nos pbati paream9. s; ut uos qd bonū ē
faciatis. Nos āt ut repbi sim9. Nō eni aliqd
possum9 adus9 ueritatē. s; p ueritate. Gaude
m9 eni qm nos ifirmi sum9 uos āt potētes
estis. Hc et oram9 urām gsūmatiōnē. Ideo h
absens scribo n ut p̄sens durius agā. Sed
potestatē q dns dedit m i edificatiōnē et n in
destructionē. De cetō frēs gaudete. pfcī esto
te exortamini. idipm sapite. pacē hēte. et
ds pacis et dilectiōnis erit uobcū. Salutate iui
cē in osculo sco. Salutāt uos oēs sci. Grā dni nrī
ihu xpi. et caritas di. et cōicatio sci spc cū oīb;
uob. amen. Expł epła ad corinth scd'a.

Incipit plog in epła ii. ad ga.

Galathe sunt
greci. q ūbū ueritatis
primū ab aplo acceperūt. S; p9 discess
sū ei9 temptati sūt a falsis aplis. ut i
legem et circūcisionē uterent. Hos aplus reuocat
ad fidē ueritatis scribēs eis ab epheso. Expł plog.

Incipit epła ii. ad galatas.

Paulus apls
nō ab hoib; neq;
p hoiem. s; p ihm xpm et dm
patrē qui suscitauit eū a mor
tuis. et qui mec sūt oēs frēs ec
cliis galathie. Grā uob et pax
a dō prē nrō et dno ihu xpo.
qui dedit semetipm p peccis nrīs. ut
eriperet nos de p̄senti sclo nequā scdm
uoluntatē dei et patris nrī. cui est hono
et gla in scla sclōz amē. Miror qd sic tā
cito trāsferimini ab eo q uos uocauit
i grām xpi. in aliud euangłm qd nō
est. aliud n sūt aliqi qui uos gturbāt
et uolūt gūtte euangłm xpi. S; licet
nos aut angls de celo euangłizet uob
pter qm quod euāgłizauim9 uob ana
thema sit. Sic pdixi et nc itm dico.
Si quis uob euāgłizauit pter id
qd accepistis anathema sit. Modo ē hoib9
suadeo an deo. aut qro hoib; placere.
Si adhuc hoib; placerē. seru9 xpi n essē.
Notū eni uob facio frēs euangłm qd euan
gelizatū ē a me. q nō est scdm hoiem. Neq;
enim ego ab hoie accepi illd n; didici. sed
p reuelatiōnē ihu xpi. Audistis eni gūsati
onē meā aliqn in iudaismo. qm supra
mod psequebar ecclam dei. et expugnabam
illā. et pficiebā in iudaismo sup multos
coetaneos meos. i gñe meo. habūdanti9
emulator existēs paternaꝝ mearū tradiciōnū.
Cū āt gplacuit ei qui me segregauit de

utero matris meae, et vocavit per gratiam su
am ut revelaret filium suum in me ut evan
gelizarem illum in gentibus; continuo non adquie
vi carni et sanguini nec veni Ierosolimam ad
antecessores meos apostolos. sed abii in Arabiam et
iterum reversus sum Damascum.
II Deinde post annos tres veni Ierosolimam videre
Petrum. et mansi apud eum diebus .xv. Alium autem
apostolorum vidi neminem nisi Iacobum fratrem domini.
Quae autem scribo vobis. ecce coram deo. quia non mentior.
Deinde veni in partes Syriae et Ciliciae. Eram autem
ignotus faciei ecclesiis Iudaeae quae erant in Christo. Tantum
autem auditum habebant quoniam qui persequebatur nos
aliquando. nunc autem evangelizat fidem quam aliquando
expugnabat. et in me clarificabant deum. Deinde
post annos .xiiii. iterum ascendi Ierosolimam cum Bar
naba assumpto et Tito. Ascendi autem secundum revela
tionem. et contuli cum illis evangelium quod predico in gen
tibus. Seorsum autem his qui videbantur aliquid esse
ne forte in vacuum currerem. aut cucurrissem.
Sed neque Titus qui mecum erat cum esset gentilis
compulsus est circumcidi. sed propter subintroductos autem
falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem
nostram quam habemus in Christo Iesu. ut nos in servi
tutem redigerent. Quibus neque ad horam cessimus subiectio
ni. ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab
his autem qui videbantur esse aliquid quales aliquando
fuerint nichil mea interest. Deus enim personam ho
minis non accipit. Mihi enim qui videbantur esse
aliquid nichil contulerunt. Sed econtra cum vidissent
quod creditum est mihi evangelium preputii sicut et
Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro
in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes.
et cum cognovissent gratiam dei quae data est mihi Ia
cobus et Cephas et Iohannes qui videbantur columpnae
esse dederunt dextras mihi et Barnabae societatis
ut nos in gentes. ipsi autem in circumcisionem. tantum,
ut pauperum memores essemus. quod etiam sollicitus
fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset Petrus An
tiochiam in faciem ei restiti. quia reprehensibilis
erat. Prius enim quam venirent quidam a Iacobo
cum gentibus edebat. Cum autem venissent subtra
hebat et segregabat se timens eos qui ex circum
cisione erant. et simulationi eius consenserunt
ceteri Iudaei. ita ut et Barnabas duceretur ab eis
in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non
recte ambularent ad veritatem evangelii. dixi Ce
phae coram omnibus: Si tu cum Iudaeus sis gentiliter
vivis. et non iudaice. quomodo gentes cogis iudaiza
re. Nos natura Iudaei et non ex gentibus peccato
res. Scientes autem quia non iustificatur homo ex
operibus legis nisi per fidem Iesu Christi. et nos in Christo
Iesu credimus ut iustificemur ex fide Christi et non
ex operibus legis propter quod ex operibus legis non iustifi
cabitur omnis caro. Quod si querentes iustificari
in Christo inventi sumus et ipsi peccatores. numquid Christus
peccati minister est. Absit. Si enim quae destruxi haec
iterum reedifico. prevaricatorem me constituo. Ego e
nim per legem legi mortuus sum ut deo vivam. Christo
confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego. vivit
vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne in fide
vivo filii dei. qui dilexit me. et tradidit semet ipsum
sum pro me. Non abicio gratiam dei. Si enim per legem
iusticia. ergo Christus gratis mortuus est.
O insensati Galathae quis vos fascinavit non III
obedire veritati. ante quorum oculos Iesus Christus pro
scriptus est et in vobis crucifixus. Hoc solum a
vobis volo discere. Ex operibus legis spiritum accepistis
an ex auditu fidei? Sic stulti estis ut cum spiritu
ceperitis nunc carne consummamini. Tanta passi
estis sine causa. si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum
et operatur virtutes in vobis ex operibus legis an ex
auditu fidei. Sicut scriptum est. Abraham credidit
deo. et reputatum est illi ad iusticiam. Cognoscite
ergo quia qui ex fide sunt. hii sunt filii Abrahae. Pro
videns autem scriptura quia ex fide iustificat gentes
deus prenunciavit Abrahae quia benedicentur in te omnes
gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum
fideli Abraham. Quicumque enim ex operibus legis
sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim. Maledictus
omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt
in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege
nemo iustificatur apud deum. manifestum est
quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide.
sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit
de maledicto legis factus pro nobis maledictum. quia
scriptum est. Maledictus omnis qui pendet in ligno.
ut in gentibus benedictio Abrahae fieret in Christo Iesu
ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres
secundum hominem dico tamen hominis confirmatum testamen
tum. nemo spernit aut superordinat. Abrahae .P.
dicte sunt promissiones et semini eius. Non dicit
in seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semi
ni tuo qui est Christus. Hoc autem dico testamentum confir
matum a deo. quae post quadringentos et triginta
annos facta est lex. Non irritum facit ad evacu
andam promissionem. Nam si ex lege hereditas iam
non ex promissione. Abrahae autem per repromissionem
donavit deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones
posita est donec veniret semen cui repromise
rat ordinata per angelos in manu mediatoris.
Mediator autem unius non est. Deus autem unus est. Lex

autem adversus promissa dei? Absit. Si enim data
esset lex que posset vivificare, vere ex lege esset
iusticia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut
promissio ex fide ihesu christi daretur credentibus.
F. Prius autem quam veniret fides sub lege custodie
bamur conclusi in eam fidem que revelanda erat.
Itaque lex pedagogus noster fuit in christo ut ex fi
de iustificemur. At ubi venit fides iam non
sumus sub pedagogo. Omnes enim filii dei estis per
fidem in christo ihesu. Quicumque enim in christo bapti
zati estis christum induistis. Non est iudeus neque
grecus, non est servus neque liber, non est masculus neque fe
mina. Omnes enim vos unum estis in christo ihesu.
Si autem vos unum estis in christo ihesu: ergo abrahe
semen estis secundum promissionem heredes.
IIII P. Dico autem quanto tempore heres parvulus est nichil
differt a servo cum sit dominus omnium. Sed sub tu
toribus et auctoribus est usque ad prefinitum tempus a
patre. Ita et nos cum essemus parvuli sub elementis
huius mundi eramus servientes. At ubi venit pleni
tudo temporis misit deus filium suum factum ex mulie
re, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redi
meret ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem
estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda
nostra clamantem abba pater. Itaque iam non est servus sed
filius. Quod si filius et heres per deum. Sed tunc quidem igno
F. rantes deum his qui natura non sunt dii serviebatis.
Nunc autem cum cognoveritis deum, immo cogniti es
tis a deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et ege
na elementa quibus denuo servire vultis? Dies
observatis et menses et tempora et annos. Timeo autem
vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut
ego, quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos nichil
me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis
evangelizavi vobis iam pridem et temptationem vestram
in carne mea non sprevistis neque respuistis, sed sicut
angelum dei excepistis me, sicut christum ihesum. Ubi
est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhi
beo vobis quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et
dedissetis michi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens
vobis? Emulantur vos non bene, sed excludere vos vo
lunt ut illos emulemini. Bonum autem emula
mini in bono semper et non tantum cum presens sum apud
vos. Filioli mei quos iterum parturio donec for
metur christus in vobis. Vellem autem esse apud vos mo
do et mutare vocem meam quoniam confundor in vobis.
Dicite michi qui sub lege vultis esse legem non le
P. gistis? Scriptum est enim quoniam abraham duos filios
habuit, unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de
ancilla secundum carnem natus est, qui autem de libera per re
promissionem, que sunt per allegoriam dicta. Hec enim

sunt duo testamenta. Unum quidem in monte syna
in servitutem generans que est agar. Syna enim mons
est in arabia qui coniunctus est ei que nunc est ierusalem
et servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est
ierusalem libera est que est mater nostra. Scriptum est
enim: Letare sterilis que non paris, erumpe et clama
que non parturis, quia multi filii deserte magis
quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum ysaac
promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum
carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum
ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam
et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum
filio libere. Itaque fratres non sumus ancille filii sed libere, F.
qua libertate christus nos liberavit. V
State et nolite iterum iugo servitutis contineri.
Ecce ego paulus dico vobis quoniam si circumcidami
ni christus vobis nichil proderit. Testificor autem rursum
omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universe
legis faciende. Evacuati estis a christo qui in lege ius
tificamini, a gratia excidistis. Nos autem spiritu ex fi
de spem iusticie expectamus. Nam in christo ihesu neque
circumcisio aliquid valet neque preputium, sed fides que
per caritatem operatur. Currebatis bene. Quis vos fas
cinavit veritati non obedire? Nemini consenseri
tis. Persuasio hec non est ex deo qui vocat vos. Mo
dicum fermentum totam massam corrumpit. Ego
confido in vobis in domino quod nichil aliud sapietis. Qui
autem conturbat vos portabit iudicium quicumque est
ille. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico,
quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum
est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui
vos conturbant. Vos autem in libertatem vocati estis
fratres, tantum ne libertatem in occasionem detis carnis,
sed per caritatem spiritus servite invicem. Omnis enim lex
in uno sermone impletur: diliges proximum tuum
sicut teipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis,
videte ne ab invicem consumamini. Dico autem in P.
christo spiritu ambulate et desideria carnis non perficie
tis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem ad
versus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur ut non
quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimi
ni non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera
carnis, que sunt fornicatio, inmundicia, inpudici
cia, luxuria, ydolorum servitus, veneficia, inimi
cicie, contentiones, emulationes, ire, rixe, dis
sensiones, secte, invidie, homicidia, ebrietates,
comessationes, et his similia, que predico vobis
sicut predixi quoniam qui talia agunt regnum dei non consequen
tur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax,
paciencia, benignitas, bonitas, longanimitas,
et mansuetudo, fides, modestia, continentia, cas

titas. Adversus autem huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis glorie cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.

VI Fratres, et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid esse cum nichil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque, et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui cathezizatur verbo ei qui se cathezizat in omnibus bonis. Nolite errare: Deus non irridetur. Que enim seminaverit homo, hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne et metet corruptionem; qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque enim volunt placere in carne, hii cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi, per quem michi mundus crucifixus est et ego mundo. In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia, et super Israel Dei. De cetero nemo michi molestus sit; ego enim stigmata domini Ihesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro, fratres. Amen. Explicit epistola ad Galatas.

Incipit prologus in epistola ad Ephesios

Ephesii sunt Asiani. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scribens eis a Roma de carcere per Tychicum diaconem. Explicit prologus.

Incipit epistola ad Ephesios

Paulus apostolus Christi Ihesu per voluntatem Dei, sanctis omnibus qui sunt Ephesi et fidelibus in Christo Ihesu. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus Deus et pater domini nostri Ihesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate. Qui predestinavit nos in adoptionem filiorum per Ihesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis sue, in laudem glorie gratie sue, in qua gratificavit nos in dilecto filio suo. In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum, secundum divitias gratie eius, que superhabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia, ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis sue, secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo que in celis et que in terra sunt in ipso. In quo etiam et nos sorte vocati sumus, predestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis sue, ut simus in laudem glorie eius nos qui ante speravimus in Christo. In quo et vos, cum audissetis verbum veritatis, evangelium salutis vestre, in quo et credentes signati estis spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostre in redemptionem adquisitionis, in laudem glorie ipsius. Propterea et ego audiens fidem vestram que est in Christo Ihesu et dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis, ut Deus domini nostri Ihesu Christi pater glorie det vobis spiritum sapientie et revelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis que sit spes vocationis eius, et que divitie glorie hereditatis eius in sanctis, et que sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus secundum operationem potentie virtutis eius, quam operatus est in Christo, suscitans illum a mortuis et constituens ad dexteram suam in celestibus supra omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in seculo hoc sed et in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam, que est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

II Et vos cum essetis mortui in delictis et peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius, secundum principem potestatis aeris huius, spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie, in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostre, facientes voluntatem carnis et cogitationum, et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia, propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo, cuius gratia estis salvati, et conresuscitavit et consedere fecit in celestibus in Christo Ihesu, ut ostenderet in seculis supervenientibus habundantes divitias gratie sue in bonitate super nos in Christo Ihesu. Gratia enim estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis; Dei enim donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Ihesu in operibus bonis que preparavit Deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote quod aliquando vos qui eratis gentes

in carne qui dicebamini praeputium ab ea quae dicitur circumcisio in carne manu facta, quia eratis in tempore illo sine christo alienati a conversatione israel et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine deo in hoc mundo. Nunc autem in christo iesu vos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine christi. Ipse est enim pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae solvens inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semetipso in unum novum hominem faciens pacem, et reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimicitias in semetipso. Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis et pacem his qui prope. Quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites et advenae, sed estis cives sanctorum et domestici dei, superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide christo iesu, in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in domino, in quo et vos coaedificamini in habitaculum dei in spiritu sancto.

III

Huius rei gratia ego paulus vinctus christi iesu pro vobis gentibus, si tamen audistis dispensationem gratiae dei quae data est mihi in vobis, quoniam secundum revelationem notum mihi factum est sacramentum, sicut supra scripsi in brevi, prout potestis legentes intellegere prudentiam meam in ministerio christi, quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum sicut nunc revelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu, esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis eius in christo iesu per evangelium, cuius factus sum ego minister secundum donum gratiae dei quae data est mihi secundum operationem virtutis eius. Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia haec in gentibus evangelizare investigabiles divitias gratiae christi et illuminare omnes quae sit dispensatio sacramenti absconditi a saeculis a deo qui omnia creavit, ut innotescat principibus et potestatibus in caelestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei, secundum praefinitionem saeculorum quam fecit in christo iesu domino nostro, in quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis quae est gloria vestra. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri iesu christi, ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriae suae virtute corroborari per spiritum eius in interiore homine, habitare christum per fidem in cordibus vestris, in caritate radicati et fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum, scire etiam supereminentem scientiae caritatem christi, ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intellegimus secundum virtutem quae operatur in nobis, ipsi gloria in ecclesia et in christo iesu in omnes generationes saeculi saeculorum amen.

IIII

Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus dominus una fides unum baptisma, unus deus et pater omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis christi. Propter quod dicit ascendens in altum captivam duxit captivitatem dedit dona hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terrae? Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes caelos ut adimpleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas alios vero evangelistas alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in aedificationem corporis christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei in virum perfectum in mensuram aetatis plenitudinis christi, ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum in astutia ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput christus, ex quo totum corpus compactum et conexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate. Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita dei per ignorantiam quae est in illis propter caecitatem cordis ipsorum, qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiae in operationem immunditiae omnis in avaritia. Vos autem non ita didicistis christum, si tamen illum audistis et in ipso edocti estis sicut est veritas in iesu, deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem spiritu mentis vestrae et induite novum hominem qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo quoniam sumus invicem membra. Irascimini et nolite peccare, sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur iam non

furetur. magis autem laboret operando manibus
suis quod bonum est ut habeat unde tribuat necessita
tem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non pro
cedat. sed si quis bonus est ad edificationem fidei.
ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum
sanctum dei in quo signati estis in diem redemptionis.
Omnis amaritudo. et ira. et indignatio et clamor. et
blasphemia tollatur a vobis cum omni malicia. Es
tote autem invicem benigni. misericordes. donantes in
vicem sicut et deus in christo donavit vobis.
V Estote ergo imitatores dei sicut filii karissimi. et am
bulate in dilectione sicut et christus dilexit nos
et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam
deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis
immundicia aut avaricia nec nominetur in vobis
sicut decet sanctos. Aut turpitudo. aut stultiloqu
ium. aut scurrilitas que ad rem non pertinet. sed ma
gis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes.
quod omnis fornicator. aut avarus. aut immundus.
quod est ydolorum servitus. non habet hereditatem in reg
no christi et dei. Nemo vos seducat inanibus
verbis. Propter hec enim venit ira dei in filios diffiden
tie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim
aliquando tenebre. nunc autem lux in domino. ut filii lu
cis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonita
te et iusticia. et veritate. Probantes quid sit bene
placitum deo. et nolite communicare operibus infructuo
sis tenebrarum magis autem redarguite. Que enim
in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Omnia
autem que arguuntur. a lumine manifestantur.
omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod
dicit surge qui dormis. et exurge a mortu
is. et illuminabit te christus. Videte itaque fratres
quomodo caute ambuletis. non quasi insipientes sed quasi
sapientes. redimentes tempus. quoniam dies mali sunt.
Propterea nolite fieri imprudentes sed intelligentes.
que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vi
no in quo est luxuria. sed implemini spiritu sancto.
loquentes vobis metipsis in psalmis. et hymnis.
et canticis. spiritualibus cantantes et psallentes in
cordibus vestris domino. Gratias agentes semper pro omnibus
in nomine domini nostri ihesu christi deo et patri. Subiecti in
vicem in timore christi. Mulieres viris suis sub
dite sint sicut domino. quoniam vir est caput mulieris sicut christus
caput est ecclesie. ipse salvator corporis eius. Sed
sicut ecclesia subiecta est christo. ita et mulieres viris
suis in omnibus. Viri diligite uxores vestras sicut
et christus ecclesiam dilexit. et seipsum tradidit pro ea. ut
illam sanctificaret mundans lavacro aque in verbo
vite ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam. non
habentem maculam aut rugam. aut aliquid huiusmodi.

sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent di
ligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxo
rem diligit seipsum diligit. Nemo enim unquam
carnem suam odio habuit. sed nutrit. et fovet eam.
sicut et christus ecclesiam. quia membra sumus corporis eius.
de carne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet
homo patrem et matrem. et adherebit uxori sue. et erunt
duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est.
Ego autem dico in christo et in ecclesia. Verumtamen et vos sin
guli. unusquisque suam uxorem sicut seipsum diligat.
Uxor autem timeat virum suum. VI
Filii obedite parentibus vestris in domino. Hoc enim
iustum est. Honora patrem tuum. et matrem tuam
quod est mandatum primum in promissione ut bene
sit tibi. et sis longevus super terram. Et vos patres nolite
ad iracundiam provocare filios vestros. sed et educate
illos in disciplina et correctione domini. Servi obe
dite dominis carnalibus. cum timore et tremore. in sim
plicitate cordis vestri sicut christo. non ad oculum servien
tes quasi hominibus placentes. sed ut servi christi facientes
voluntatem dei ex animo cum bona voluntate ser
vientes sicut domino. et non hominibus. scientes. quoniam unus
quisque quodcumque fecerit bonum hoc recipiet a domino sive
servus. sive liber. Et vos domini eadem facite illis remit
tentes minas. Scientes quia et illorum et vester dominus est
in celis. et personarum acceptio non est apud deum. De cetero
fratres confortamini in domino et in potentia virtutis eius. ·p·
Induite vos armaturam dei ut possitis stare
adversus insidias diaboli. Quia non est nobis collucta
tio adversus carnem et sanguinem. sed adversus princi
pes et potestates adversus mundi rectores tenebra
rum harum contra spiritualia nequicie in celestibus. Propterea
accipite armaturam dei ut possitis resistere
in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo
succincti lumbos vestros in veritate. et induti lorica
iusticie. et calciati pedes in preparatione evangelii
pacis. In omnibus sumentes scutum fidei in quo pos
sitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. et ga
leam salutis assumite. et gladium spiritus quod est verbum
dei. Per omnem orationem. et obsecrationem. orantes omni tempore f.
in spiritu. et in ipso vigilantes in omni instantia et obse
cratione pro omnibus sanctis et pro me. ut detur mihi ser
mo in apertione oris mei. cum fiducia notum facere
misterium evangelii pro quo legatione fungor.
in cathena ista. ita ut in ipso audeam prout opor
tet me loqui. Ut autem et vos sciatis que circa
me sunt quid agam omnia nota vobis faciet tychicus.
karissimus frater meus. et fidelis minister in domino. quem
misi ad vos in hoc ipsum. ut cognoscatis que circa
nos sunt. et consolentur corda vestra. Pax fratribus et
caritas cum fide a deo patre nostro et domino ihesu christo.

Gratia cum omnibus qui diligunt dominum ihesum christum
in incorruptione amen. Explicit epistola ad ephesios.
Philippenses Incipit prologus in
sunt macedones epistola ad philippenses.
hi accepto verbo veritatis perstiterunt
in fide nec receperunt falsos apostolos. hos
collaudat apostolus scribens eis a roma de car-
cere per epafroditum. Explicit prologus. Incipit
Paulus epistola ad phili-
et timotheus servi penses
ihesu christi omnibus sanctis in christo ihesu
qui sunt philippis cum episcopis et dia-
conibus. Gratia vobis et pax a deo pa-
tre nostro et domino ihesu christo. Gratias
ago deo meo in omni memoria
vestri semper in cunctis orationibus meis pro
omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super
communicatione vestram in evangelio a pri-
ma die usque nunc confidens hoc ipsum quia qui cepit
in vobis opus bonum perficiet usque in diem christi ihesu.
Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis
eo quod habeam vos in corde, et in vinculis me-
is et in defensione et confirmatione evan-
gelii socios gaudii mei omnes vos esse. Testis
enim mihi est deus quomodo cupiam omnes vos in
visceribus ihesu christi. Et hoc oro ut cari-
tas vestra magis ac magis habundet in scien-
tia et in omni sensu. ut probetis potiora. ut sitis
sinceres et sine offensa in diem christi. repleti
fructu iusticie per ihesum christum. in gloriam et lau-
.F. dem dei. Scire autem vos volo fratres quia que circa me
sunt magis ad profectum venerunt evangelii. ita
ut vincula mea manifesta fierent in christo
in omni pretorio. et in ceteris omnibus. ut plures e fratribus
in domino confidentes in vinculis meis habundantius
auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam et
propter invidiam et contentionem. quidam autem et propter bonam
voluntatem christum predicant. Quidam ex caritate
scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum.
Quidam autem ex contentione christum annuntiant non sin-
cere existimantes pressuram se suscitare vin-
culis meis. Quid enim dum omni modo sive per oc-
casionem sive per veritatem christus annuntietur. et in
hoc gaudeo. sed et gaudebo. Scio enim quia
hoc mihi proveniet ad salutem per vestram orationem.
et subministrationem spiritus ihesu christi secundum ex-
pectationem et spem meam. quia in nullo confundar
sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur christus
in corpore meo. sive per vitam. sive per mortem.
Mihi enim vivere christus est et mori lucrum. Quod si
vivere in carne hic mihi fructus operis est. nec quid

eligam ignoro. Coartor autem e duobus desiderium
habens dissolvi et esse cum christo. multo magis melius.
permanere autem in carne necessarium est propter vos. Et hoc
confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis
ad profectum vestrum et gaudium fidei. ut gratu-
latio vestra habundet in christo ihesu. in me per
meum adventum. iterum ad vos. Tantum digne evan-
gelio christi conversamini. ut sive cum venero et videro
vos sive absens audiam de vobis quia statis in uno
spiritu unanimes conlaborantes fidei evangelii.
et in nullo terreamini ab adversariis que est
illis causa perditionis. vobis autem salutis. et hoc a
deo. quia vobis donatum est pro christo. non solum ut in eum
credatis. sed ut et pro illo patiamini idem certamen
habentes quale et vidistis in me et nunc audistis de me.
Si qua ergo consolatio in christo si quod II
solacium caritatis. si qua societas spiritus. si qua
viscera miserationis implete gaudium meum.
ut idem sapiatis eandem caritatem habentes una-
nimes id ipsum sentientes. Nichil per contentionem
neque per inanem gloriam sed in humilitate superiores
invicem arbitrantes non que sua sunt singuli con-
siderantes. sed et ea que aliorum. Hoc enim sentite in .P.
vobis quod et in christo ihesu. Qui cum in forma dei esset
non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. sed
semetipsum exinanivit formam servi accipi-
ens. In similitudinem hominum factus et habitu inven-
tus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obe-
diens usque ad mortem. mortem autem crucis. propter
quod et deus illum exaltavit et donavit illi nomen
quod est super omne nomen. ut in nomine ihesu. omne
genu flectatur. celestium, terrestrium. et inferno-
rum. Et omnis lingua confiteatur quia dominus ihesus christus in
gloria est dei patris. Itaque karissimi mei sicut semper obe- .F.
distis non ut in presentia mei tantum. sed multo magis
nunc in absentia mea cum metu et tremore vest-
ram salutem operamini. Deus est enim qui operatur
in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia
autem facite sine murmurationibus et hesitationibus
ut sitis sine querela. et simplices filii dei sine
reprehensione in medio nationis prave et perverse
inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. verbum
vite continentes ad gloriam meam in die christi. quia non in
vacuum cucurri. neque in vacuum laboravi. Sed et
si immolor supra sacrificium et obsequium fidei
vestre gaudeo et congratulor omnibus vobis. Id ipsum autem
et vos gaudete et congratulamini mihi. Spero autem
in domino ihesu christo timotheum cito me mittere ad
vos. ut et ego bono animo sim cognitis que circa
vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem
qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. omnes

enim que sua sunt querunt. non que sunt ihesu christi.
Experimentum autem eius cognoscite. quoniam sicut patri
filius mecum servivit in euangelio. Hunc igitur
spero me mittere ad vos mox ut videro que circa
me sunt. Confido autem in domino quoniam et ipse veniam
ad vos cito. Necessarium autem existimavi epafro
ditum fratrem meum et cooperatorem et commilitonem
meum. vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee
mittere ad vos. quoniam quidem omnes vos desiderabat. et
mestus erat. propterea quod audieratis illum infir
matum. Nam et infirmatus est usque ad mortem. sed
deus misertus est eius. Non solum autem eius verum etiam et
mei ne tristiciam super tristiciam haberem. Festinantius
ergo misi illum ut viso eo iterum gaudeatis et e
go sine tristicia sim. Excipite itaque illum cum
omni gaudio in domino. et eiusmodi cum honore ha
betote quoniam propter opus christi usque ad mortem accessit
tradens animam suam ut impleret id quod ex vobis deerat
erga meum obsequium.

III De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis scribere
mihi quidem non pigrum vobis autem necessarium. Videte
canes. videte malos operarios. Videte concisionem.
Nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo servimus
et gloriamur in christo ihesu. et non in carne fiduciam
habentes quamquam et ego habeam confidentiam in carne.
Si quis alius videtur confidere in carne ego magis. circumcisus
octava die ex genere israel de tribu benia
min hebreus ex hebreis. secundum legem phariseus.
secundum emulationem persequens ecclesiam dei. secundum iusti
ciam que in lege est conversatus sine querela. Sed que
mihi fuerunt lucra hec arbitratus sum propter christum detri
menta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter
eminentem scientiam ihesu christi domini nostri propter quem omnia
detrimentum feci et arbitror ut stercora ut christum
lucrifaciam. et inveniar in illo non habens meam
iusticiam que ex lege est. sed illam que ex fide est
christi que ex deo est iusticia in fide ad agnoscendum
illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passi
onis illius. configuratus morti eius si quomodo occur
ram ad resurrectionem que est ex mortuis. non quod
iam acceperim aut iam perfectus sim. Sequor autem si quo
modo comprehendam in quo et comprehensus sum a christo ihesu.
Fratres ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem
que quidem retro sunt obliviscens. ad ea vero que
sunt priora extendens me ipsum ad destinatum
persequor ad bravium superne vocationis in christo
ihesu. Quicumque ergo perfecti sumus hoc sentiamus.
et si quid aliter sapitis et hoc vobis deus revelavit.
Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus et in
eadem permaneamus regula. Imitatores mei
estote. et observate eos qui ita ambulant. sicut
habetis formam nostram. Multi enim ambulant
quos sepe dicebam vobis. Nunc autem et flens dico inimi
cos crucis christi. quorum finis interitus. quorum deus
venter est. et gloria in confusione ipsorum qui terrena
sapiunt. Nostra autem conversatio in celis est. Unde et
salvatorem expectamus dominum nostrum ihesum christum.
qui reformabit corpus humilitatis nostre configu
ratum corpori claritatis sue. secundum operationem qua
potest et subicere sibi omnia.

IIII Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi. gaudium
meum et corona mea. sic state in domino karissimi. Eu
chodiam rogo et sinticen deprecor idipsum sapere
in domino. Etiam rogo et te germane compar adiuva illas
que mecum laboraverunt in euangelio cum clemente.
et ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt in libro
vite. Gaudete in domino semper iterum dico gaudete.
Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est.
Nichil solliciti sitis. sed in omni oratione et obsecratio
ne cum graciarum actione petitiones vestre innotescant
apud deum. Et pax dei que exsuperat omnem sensum cus
todiat corda vestra et intelligentias vestras in christo
ihesu domino nostro. De cetero fratres quecumque sunt vera. que
cumque pudica. quecumque iusta. quecumque sancta. quecum
que amabilia. quecumque bone fame. si qua
virtus. si qua laus discipline. hec cogitate
que et didicistis. et accepistis. et audistis. et vi
distis in me hec agite. et deus pacis erit vobiscum.
Gavisus sum in domino vehementer quoniam tandem aliquando
refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis.
occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico.
Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et
humiliari. scio et habundare ubique et in omnibus insti
tutus sum. et saciari et esurire. et habundare et pe
nuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat.
Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi mee.
Scitis autem et vos philippenses quod in principio e
vangelii quando profectus sum a macedonia. nul
la michi ecclesia communicavit. in ratione dati et accep
ti. nisi vos soli. quia et thessalonicam semel et bis
in usum michi misistis. Non quia quero datum sed re
quiro fructum habundantem in ratione vestra. Habe
o autem omnia et habundo. Repletus sum acceptis ab epa
frodito que misistis in odorem suavitatis hostiam
acceptam placentem deo. Deus autem meus impleat
omne desiderium vestrum secundum divitias suas in gloria in christo
ihesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculorum amen. Saluta
te omnem sanctum in christo ihesu. Salutant vos qui mecum
sunt fratres. Salutant vos omnes sancti. maxime
autem qui de cesaris domo sunt. Gratia domi
ni nostri ihesu christi cum spiritu vestro amen.
Explicit epistola ad philippenses.

Colosenses et hii sicut laodicenses *Incipit prologus in epistola ad colocenses*
sunt asiani. et ipsi preventi erant a
pseudo apostolis. nec ad hos accessit ipse
apostolus. et hos per epistolam recorrigit. Audierant enim
verbum ab archippo qui et ministerium in eos ac-
cepit. Ergo apostolus iam ligatus scripsit eis ab ephe-
so per tychicum diaconum et onesimum acolitum. Explicit prologus.

Paulus *Incipit epistola ad co-*
apostolus christi ihesu per *locenses.*
voluntatem dei et timotheus fra-
ter his qui sunt colosis sanctis et fidelibus
fratribus in christo ihesu. Gratia vobis et pax
a deo patre nostro et domino ihesu christo.
Gratias agimus deo et patri domini nos-
tri ihesu christi semper pro vobis orantes audien-
tes fidem vestram in christo ihesu et dilectionem
quam habetis in sanctos omnes propter spem que repo-
sita est vobis in celis. quam ante audistis in
verbo veritatis evangelii quod pervenit ad vos
sicut et in universo mundo. hoc est et fructificat
et crescit. sicut in vobis ex ea die qua audistis
et cognovistis gratiam dei in veritate sicut
didicistis ab epaphra carissimo conservo nostro
qui est fidelis pro vobis minister christi ihesu qui
etiam manifestavit nobis dilectionem vestram
.P. in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus
non cessamus pro vobis orantes et postu-
lantes ut impleamini agnitione vo-
luntatis eius. In omni sapientia et intellectu spi-
rituali ut ambuletis digne deo per omnia place-
ntes. In omni opere bono fructificantes et crescen-
tes in scientia dei. In omni virtute confortati secundum
potentiam claritatis eius. In omni patientia et longa-
nimitate cum gaudio gratias agentes deo patri
qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum
in lumine. qui eripuit nos de potestate
tenebrarum. et transtulit in regnum filii dilecti-
onis sue. in quo habemus redemptionem in re-
.F. missionem peccatorum. Qui est imago dei invisibilis
primogenitus omnis creature. quia in ipso condi-
ta sunt universa in celis et in terra. visibilia
et invisibilia. sive troni. sive dominationes. sive
principatus. sive potestates. omnia per ipsum et in ipso
creata sunt. Et ipse est ante omnes. et omnia in ipso con-
stant. et ipse est caput corporis ecclesie qui est
principium primogenitus ex mortuis ut sit in
omnibus ipse primatum tenens. quia in ipso complacuit
omnem plenitudinem inhabitare. et per eum recon-
ciliare. omnia in ipsum pacificans. per sanguinem
crucis eius. sive que in celis sive que in terris
sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et ini-
mici sensu in operibus malis. nunc autem reconcilia-
vit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos
sanctos et immaculatos. et irreprehensibiles coram
ipso. si tamen permanetis in fide fundati et sta-
biles et inmobiles a spe evangelii quod audis-
tis quod predicatum est in universa creatura que
sub celo est. cuius factus sum ego paulus minister.
qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis. et adimple-
o ea que desunt passionum christi in carne mea pro cor-
pore eius quod est ecclesia. cuius factus sum ego paulus
minister secundum dispensationem dei que data est
mihi in vobis ut impleam verbum dei misterium quod
absconditum fuit a seculis et generationibus. Nunc autem
manifestatum est sanctis eius. quibus voluit deus no-
tas facere divitias glorie sacramenti huius in gentibus
quod est christus in vobis spes glorie quem nos annunci-
amus corripientes omnem hominem et docentes
omnem hominem in omni sapientia ut exhibeamus omnem
hominem perfectum in christo ihesu. in quo et laboro
certando secundum operationem eius quam operatur in
me in virtute. II
Volo enim vos scire qualem sollicitudinem
habeam pro vobis. et pro hiis qui sunt in laodicie. et
quicumque non viderunt faciem meam in carne ut
consolentur corda ipsorum instructi in caritate. et
in omnes divitias plenitudinis intellectus in agni-
tione misterii dei patris christi ihesu. in quo sunt omnes
thesauri sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico ut
nemo vos decipiat in sublimitate sermonum.
Nam et si corpore absens sum. sed spiritu vobiscum sum
gaudens et videns ordinem vestrum et firmamen-
tum eius que in christo est fidei vestre. Sicut ergo accepis-
tis christum ihesum dominum nostrum in ipso ambulate
radicati. et superedificati in ipso. et confirmati fi-
de sicut et didicistis habundantes in illo in gratiarum
actione. Videte ne quis vos decipiat per phi-
losophiam et inanem fallaciam secundum traditionem
hominum. secundum elementa huius mundi. et non secundum christum.
quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinita-
tis corporaliter. et estis in illo repleti. qui est caput
omnis principatus et potestatis. in quo et circumcisi
estis circumcisione non manu facta in expoliati-
one corporis carnis. sed in circumcisione christi. con-
sepulti ei in baptismo in quo et resurrexistis per
fidem operationis dei. qui suscitavit illum a mor-
tuis. Et vos cum mortui essetis in delictis et pre-
putio carnis vestre convivificavit cum illo. do-
nans vobis omnia delicta delens quod adversum nos
erat cirographum decreti quod erat contrarium
vobis. et ipsum tulit de medio affigens illud cruci.

expolians principatus et potestates traduxit
confidenter palam triumphans illos in semetipso.
Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu.
aut in parte diei festi. aut neomenie.
aut sabbatorum. que sunt umbra futurorum corpus
autem Christi. Nemo vos seducat volens in humi-
litate et religione angelorum que non vidit ambu-
lans frustra inflatus sensu carnis sue. et non
tenens caput ex quo totum corpus per nexus et con-
iunctiones subministratum et constructum
crescit in augmentum dei. Si mortui estis cum
Christo ab elementis huius mundi. quid adhuc tamquam
viventes in mundo decernitis ne tetigeritis. neque
gustaveritis. neque contrectaveritis que sunt omnia in
interitu in ipso usu secundum precepta et doctrinas
hominum que sunt rationem quidem habentia sapientie in
superstitione et humilitate et non ad parcendum
corpori non in honore aliquo ad saturitatem carnis.
III Igitur si consurrexistis cum Christo
P que sursum sunt querite. ubi Christus est in dextera
dei sedens. Que sursum sunt sapite. non que super
terram. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est
cum Christo in deo. Cum enim Christus apparuerit vita ves-
tra. tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.
F Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram. for-
nicationem. immunditiam. libidinem. concupiscen-
tiam malam. et avariciam que est simulacrorum
servitus. propter que venit ira dei super filios incredu-
litatis. in quibus et vos ambulastis aliquando cum
viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia
iram. indignationem. maliciam. blasphemiam.
turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri in-
vicem expoliantes vos veterem hominem cum
actibus eius. et induentes novum hominem qui reno-
vatur in agnitionem dei secundum imaginem eius qui
creavit eum. Ubi non est masculus et femina. gen-
tilis et iudeus. circumcisio et preputium. barbarus
et scitha. servus et liber. sed omnia et in omnibus Christus. In-
P duite vos ergo sicut electi sancti et dilecti dei vis-
cera misericordie. benignitatem. humilitatem. modesti-
am. paciam. supportantes invicem et donantes
vobismet ipsis. Si quis adversus aliquem habet querelam.
sicut et dominus donavit vobis ita et vos. Super omnia hec
caritatem habete. quod est vinculum perfectionis. et
pax Christi exultet in cordibus vestris. in qua et voca-
ti estis in uno corpore. et grati estote. Verbum
Christi habitet in vobis habundanter in omni sapientia docentes
et commonentes vosmet ipsos. in psalmis. et hym-
nis. et canticis spiritualibus in gratia cantantes in cor-
dibus vestris domino. Omne quodcumque facitis in verbo.
aut in opere omnia in nomine domini nostri Ihesu Christi gratias
agentes deo et patri per ipsum. Mulieres sub- F
dite estote viris. sicut oportet in domino. Viri di-
ligite uxores. et nolite amari esse ad illas. Fi-
lii obedite parentibus per omnia. hoc enim placitum
est in domino. Patres nolite ad indignationem
provocare filios vestros. ut non pusillo animo fiant.
Servi obedite per omnia dominis carnalibus non ad
oculum servientes quasi hominibus placentes. sed in sim-
plicitate cordis timentes dominum. Quodcumque faci-
tis ex animo operamini sicut domino. et non hominibus scien-
tes quod a domino accipietis retributionem hereditatis.
domino Christo servite. Qui enim iniuriam facit reci-
piet id quod inique gessit. et non est personarum accep-
tio apud deum. Domini quod iustum est et equum servis pre-
state. scientes quod et vos dominum habetis in celo. IIII
Orationi instantes. vigilantes
in ea in gratiarum actione. orantes simul et pro
nobis. ut deus aperiat nobis hostium sermonis ad lo-
quendum misterium Christi propter quod et vinctus sum ut ma-
nifestem illud ita ut oportet me loqui. In sa-
pientia ambulate ad eos qui foris sunt tempus rede-
mentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus.
ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.
Que circa me sunt omnia vobis nota faciet Tithicus ka-
rissimus frater et fidelis minister. et conservus in domino quem
misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa
vos sunt. et consoletur corda vestra cum Onesimo
karissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Omnia que hic agun-
tur nota faciet vobis. Salutat vos Aristarcus
concaptivus meus et Marcus consobrinus Barnabe de
quo accepistis mandata si venerit ad vos exci-
pite illum. Et Ihesus qui dicitur Iustus qui sunt ex circumci-
sione. hii soli sunt adiutores mei in regno dei
qui mihi fuerunt solatio. Salutat vos Epafras
qui est ex vobis servus Christi Ihesu. semper sollicitus pro
vobis in orationibus ut stetis perfecti et pleni in
omni voluntate dei. Testimonium enim perhibeo
quod habet multum laborem pro vobis et pro hiis qui sunt
Laodicie. et qui Ierapoli. Salutat vos Lucas
medicus karissimus et Demas. Salutate fratres qui sunt
Laodicie. et Nimpham. et que in domo eius est
ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos hec epistola
facite ut et in Laodicensium ecclesia legatur. et eam que
Laodicensium est vos legatis. Et dicite Archippo.
Vide ministerium quod accepisti in domino. ut illud
impleas. Salutatio mea manu Pauli. Memo-
res estote vinculorum meorum. Gratia domini nostri Ihesu Christi
vobiscum amen. Explicit epistola ad Colosenses.

Incipit prologus in epistola prima ad Thessalonicenses.

Thessalonicenses sunt macedones in christo ihesu qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide et in persecutione civium suorum. Praeterea nec receperunt falsos apostolos, nec ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per tychicum et onesimum. Explicit prologus.

Incipit epistola prima ad thessalonicenses.

Paulus et silvanus et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo. Gratia vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione, memores operis fidei vestre et laboris et caritatis et sustinentie spei domini nostri ihesu christi ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilectissimi a deo electionem vestram, quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa, sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et domini, excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti, ita ut vos facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. A vobis enim diffamatus est sermo domini non solum in macedonia et in achaia, sed in omni loco fides vestra que est ad deum profecta est, ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuerimus ad vos, et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire deo vivo et vero, et expectare filium eius de celis, quem suscitavit ex mortuis ihesum qui eripuit nos ab ira ventura.

II Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit, sed ante passi et contumeliis affecti, sicut scitis, in philippis, fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neque de immunditia, neque in dolo, sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritie, deus testis est, nec querentes ab hominibus gloriam, neque a vobis neque ab aliis, cum possemus oneri vobis esse ut christi apostoli. Sed facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos, ita desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei, sed etiam animas nostras, quoniam karissimi nobis facti estis. Memores enim estis fratres laboris nostri et fatigationis: nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus, predicavimus in vobis evangelium dei. Vos testes estis et deus, quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus, sicut scitis qualiter unumquemque vestrum tamquam pater filios suos, ita desiderantes et deprecantes vos et consolantes testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei, accepistis illud non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum dei, quod operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo ihesu, quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris, sicut et ipsi a iudeis, qui et dominum occiderunt ihesum et prophetas, et nos persecuti sunt, et deo non placent, et omnibus hominibus adversantur, prohibentes nos gentibus loqui ut salve fiant, ut impleant peccata sua semper; pervenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus hore, aspectu non corde, habundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio, quoniam voluimus venire ad vos, ego quidem paulus et semel et iterum, sed impedivit nos sathanas. Que est enim nostra spes aut gaudium aut corona glorie? Nonne vos ante dominum nostrum ihesum christum estis in adventu eius? Vos enim estis gloria nostra et gaudium.

III Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis, et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra, ut nemo moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus, predicebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam fidem vestram, ne forte temptaverit vos is qui temptat, et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente timotheo ad nos a vobis, et annuntiante nobis fidem et caritatem vestram, et quia memoriam nostri habetis bonam semper, desiderantes nos videre sicut et nos quoque vos, ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatione nostra per vestram fidem, quoniam nunc vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum, nocte et die habundantius orantes ut videamus faciem vestram, et compleamus ea que desunt fidei vestre? Ipse autem deus et pater noster et dominus ihesus christus di-

rigat viam nostram ad vos. Vos autem dominus
multiplicet et habundare faciat caritatem
vestram in invicem et in omnes quemadmodum et nos in
vobis ad confirmanda corda vestra sine querela
in sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu
· p · domini nostri ihesu christi cum omnibus sanctis eius. amen.
IIII De cetero ergo fratres rogamus vos
et obsecramus in domino ihesu ut quemadmodum ac
cepistis a nobis quomodo vos oporteat ambulare
et placere deo sic et ambuletis ut habundetis
magis. Scitis enim que precepta dederim vobis per
dominum ihesum, nostrum christum. Hec est enim voluntas
dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a for
nicatione ut sciat unusquisque vestrum suum
vas possidere in sanctificatione et honore. Non in
passione desiderii sicut et gentes que ignorant deum. Et ne
quis supergrediatur neque circumveniat in negocio
fratrem suum. quoniam vindex est dominus de hiis omnibus; sicut
prediximus vobis et testificati sumus. Non enim
vocavit nos deus in inmunditiam. sed in sanctifica
· F · tionem. Itaque qui hec spernit non hominem spernit sed deum
qui etiam dedit spiritum suum sanctum in vobis. De cari
tate autem fraternitatis non necesse habuimus scribere
vobis. ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis
invicem. Etenim facitis illud in omnes fratres in uni
versa macedonia. Rogamus autem vos fratres ut habun
detis magis et operam detis. ut quieti sitis et ut
vestrum negocium agatis et operemini manibus
vestris sicut precepimus vobis. et ut honeste ambuletis
ad eos qui foris sunt. et nullius aliquid deside
retis. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormi
entibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem
non habent. Si enim credimus quod ihesus mortuus est
et resurrexit ita et deus eos qui dormierunt per
ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in
verbo domini. quia nos qui vivimus qui residui su
mus in adventum domini non preveniemus eos qui
dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce ar
changeli et in tuba dei descendet de celo et mor
tui qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos
qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur
cum illis in nubibus obviam christo in aera. et sic sem
per cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in
verbis istis.
V De temporibus autem et momentis fratres non indigetis
ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis
quia dies domini sicut fur in nocte veniet. Cum enim
dixerint pax et securitas tunc repentinus eis super
veniet interitus. sicut dolor parturientis et non ef
fugient. Vos autem fratres non estis in tenebris.
ut vos dies illa tamquam fur comprehendat.

Omnes enim vos filii lucis estis. et filii diei non
sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus
sicut et ceteri. sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim
dormiunt. nocte dormiunt. et qui ebrii sunt
nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii
simus induti loricam fidei et caritatis. et gale
am spem salutis. quoniam non posuit nos deus in iram.
sed in adquisitionem salutis. per dominum nostrum ihesum
christum. qui mortuus est pro nobis ut sive vigile
mus sive dormiamus simul cum illo vivamus.
Propter quod consolamini invicem. et edificate alterutrum
sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis
eos qui laborant inter vos. et presunt vobis in domino. et
monent vos. ut habeatis vos illos habundantius
in caritate propter opus illorum et pacem habete cum eis.
Rogamus autem vos fratres corripite inquietos. consola · p ·
mini pusillanimes. suscipite infirmos. patien
tes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo
alicui reddat sed semper quod bonum est sectami
ni in invicem et in omnes. Semper gaudete. sine inter
missione orate. in omnibus gratias agite. hec est enim
voluntas dei in christo ihesu in omnibus vobis. Spiritum no
lite extinguere. prophetias nolite spernere. Omnia autem
probate quod bonum est tenete. ab omni specie mala
abstinete vos. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per
omnia. ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela
in adventu domini nostri ihesu christi servetur. Fidelis est · F ·
deus qui vocavit vos. qui et faciet. Fratres orate pro
nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos
per dominum ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus.
Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen. Explicit
epistola prima ad thessalonicenses. Incipit prologus in
epistola secunda ad thessalonicenses

Ad thessalonicenses
secundam scribit epistolam
apostolus et notum facit eis de temporibus novis
simis. et de adventu adversarii de de
tectione eius. Scribit hanc epistolam ab athenis per
tychicum diaconem et onesimum acolitum. Explicit prologus.

Incipit epistola secunda ad thessalonicenses.

Paulus et
silvanus et
timotheus. ecclesie thessalonicen
sium in deo patre nostro. et domino
ihesu christo. Gratias agere debemus
deo semper pro vobis fratres ita ut dig
num est. quoniam supercrescit fides
vestra. et habundat caritas uniuscuiusque ves
trum in invicem ita ut nos ipsi in vobis gloriemur
in ecclesiis dei pro patientia vestra. et fide. et in omnibus
persecutionibus vestris. et tribulationibus quas sus
tinetis in exemplum iusti iudicii dei. ut
digni habeamini in regno dei. pro quo et pati

mini si tamen iustum est apud dm retribuere tribu
lationem his qui vos tribulant. et vobis qui tribula
mini requiem nobiscum in revelatione dni nri ihu
xpi de celo cum angelis virtutis eius in flamma
ignis dantis vindictam his qui non noverunt dm.
et qui non obediunt evangelio dni nri ihu xpi.
qui penas dabunt in interitu eternas a facie dni.
et a gloria virtutis eius. cum venerit glorificari in sanctis
suis. et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt.
quia creditum est testimonium nrm super vos in die
illo. in quo et oramus semper pro vobis. ut dignetur
vos vocatione sua vocare deus nr. et impleat
omnem voluntatem bonitatis sue. et opus fidei in
virtute. ut clarificetur nomen dni nri ihu xpi
in vobis. et vos in illo. secundum gratiam dei nri et dni ihu xpi.
II .p. Rogamus autem vos fratres per adventum
dni nri ihu xpi. et nostre congregationis in
ipsum ut non cito moveamini a vestro sen
su. neque terreamini neque per spiritum. neque per sermonem.
neque per epistolam tamquam per nos missam quasi instet
dies dni. Ne quis vos seducat ullo modo. quoniam nisi
venerit discessio primum. et revelatus fuerit homo
peccati filius perditionis qui extollitur et adversatur
super omne quod dicitur deus. aut quod colitur ita ut in
templo dei sedeat ostendens se tamquam sit
deus. Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos hec
dicebam vobis. et nunc quid detineat scitis ut revele
tur in suo tempore. Nam misterium iam operatur ini
quitatis tantum ut qui tenet nunc teneat donec
de medio fiat. et tunc revelabitur ille iniquus
quem dns ihc interficiet spiritu oris sui. et destruet
illustratione adventus sui. Eum cuius est
.F. adventus secundum operationem sathane in omni virtute
et signis et prodigiis mendacibus. et in omni seductione
iniquitatis his qui pereunt eo quod caritatem ve
ritatis non receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet
illis deus operationem erroris ut credant mendacio.
ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati.
sed consenserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias a
gere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo. quod ele
gerit nos deus primitias in salutem in sanctifica
tione spiritus. et fide veritatis. In qua et vocavit vos
per evangelium nrm in adquisitionem glorie dni
nri ihu xpi. Itaque fratres state et tenete tra
ditiones quas didicistis. sive per sermonem.
sive per epistolam nram. Ipse autem dns nr ihc
xpc. et deus et pater nr qui dilexit nos et dedit
consolationem eternam. et spem bonam in gratia ex
hortetur corda vra. et confirmet in omni opere
et sermone bono.
III De cetero fratres orate pro nobis ut sermo dei currat
et clarificetur sicut et apud vos. et ut liberemur ab
importunis et malis hominibus. Non enim omnium est
fides. Fidelis autem dns est qui confirmabit vos
et custodiet a malo. Confidimus autem de vobis
in dno. quoniam quecumque precipimus et facitis et fa
cietis. Dns autem dirigat corda vra in caritate
dei et patientia xpi. Denuntiamus autem vobis fratres in nomine
dni nri ihu xpi ut subtrahatis vos ab omni
fratre ambulante inordinate. et non secundum traditionem
quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum
oporteat imitari nos. quoniam non inquieti fuimus
inter vos. neque gratis panem manducavimus ab
aliquo. sed in labore et in fatigatione nocte et
die operantes. ne quem vestrum gravaremus. Non quasi
non habuerimus potestatem sed ut nosmetipsos for
mam daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum
essemus apud vos hoc denuntiabamus vobis. quoniam si quis
non vult operari nec manducet. Audivimus
enim inter vos quosdam ambulare inquiete nichil oper
antes sed curiose agentes. His autem qui eius
modi sunt denuntiamus et obsecramus in dno
ihu xpo. ut cum silentio operantes suum panem
manducent. Vos autem fratres nolite deficere be
nefacientes. Quod si quis non obedit verbo nro
per epistolam hanc notate. et non commisceamini
cum illo ut confundatur. et nolite quasi inimicum
existimare illum. sed corripite ut fratrem. Ipse
autem deus pacis det vobis pacem sempiternam in omni
loco. Dns sit cum omnibus vobis. Salutatio mea
manu pauli. quod est signum in omni epistola ita
scribo. Gratia dni nri ihu xpi cum omnibus vobis
amen. Explicit epistola secunda ad thessal.

Incipit prologus in epistola prima ad thimoth.

Timotheum
instruit et docet
de ordinatione episcopatus
et diaconii scribens ei a laodicia et omnis
ecclesiastice discipline. Explicit prologus.

Incipit epistola prima ad thimo.

Paulus
apostolus xpi
ihu secundum imperium dei salva
toris nri et xpi ihu spei nre
timotheo dilecto filio in fide
gratia et misericordia et pax a deo patre
et xpo ihu dno nro. Sicut
rogavi te ut remaneres ephesi cum
irem macedoniam. ut denuntiares
quibusdam ne aliter docerent neque intenderent
fabulis et genealogiis interminatis que
questiones prestant magis quam edificati
onem dei que est in fide. Finis autem precepti
est caritas de corde puro. et conscientia

bona et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, non intelligentes neque que loquuntur, neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur: sciens hoc quia lex iusto non est posita, sed iniustis et non subditis, impiis et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, parricidis et matricidis, homicidis, fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus et periuris, et si quid aliud sane doctrine adversatur, que est secundum evangelium glorie beati dei, quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit in Christo Ihesu domino nostro, quia fidelem me existimavit ponens in ministerio, qui prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus. Sed misericordiam dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Superhabundavit autem gratia domini nostri Ihesu Christi cum fide et dilectione que est in Christo Ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus, quia Christus Ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet Christus Ihesus omnem patientiam, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum immortali, invisibili, soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili Timothee, secundum precedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam militiam, habens fidem et bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt. Ex quibus est Hymeneus et Alexander, quos tradidi Sathane ut discant non blasphemare.

II Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus et omnibus qui in sublimitate constituti sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro deo, qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Unus enim deus, unus et mediator dei et hominum, homo Christus Ihesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Cuius testimonium temporibus suis confirmatum est, in quo positus sum ego predicator et apostolus. Veritatem enim dico in Christo Ihesu, non mentior, doctor gentium in fide et veritate. Volo igitur viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato, cum verecundia et sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste preciosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per bona opera. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde Eva. Et Adam non est seductus, mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate.

III Fidelis sermo et omni acceptione dignus. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, ornatum, prudentem, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sue domui bene prepositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit, quomodo ecclesie dei diligentiam habebit? Non neophitum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat et in laqueum diaboli. Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes misterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum, et sic ministrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Diaconi sint unius uxoris viri, qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint gradum bonum sibi adquirent, et multam fiduciam in fide que est in Christo Ihesu. Hec tibi scribo fili Timothee, sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat te in domo dei conversari, que est ecclesia dei vivi, columpna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, predicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

IIII Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum, in ypocrisi loquentium mendacium, et cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum graciarum actione fidelibus et hiis qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona, et nichil reiciendum quod cum graciarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bonus eris minister Christi Ihesu, enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas

anus autem et aniles fabulas devita. Exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est et futurae. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur, quia speramus in deum vivum, qui est salvator omnium hominum maxime fidelium. Praecipe haec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat. sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni, exhortationi et doctrinae. Noli negligere gratiam dei quae in te est, quae data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii. Haec meditare. in his esto. ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrinae. insta in illis. Hoc enim faciens et teipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris. sed obsecra ut patrem. Iuvenes ut fratres. anus ut matres. iuvenculas ut sorores in omni castitate.

V

Viduas honora quae vere viduae sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere. et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Quae autem vere vidua est et desolata, speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. Nam quae in deliciis est vivens mortua est. Et hoc praecipe ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum quae fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens. Si filios educavit. si hospicio recepit. si sanctorum pedes lavit. si tribulationem patientibus subministravit. si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriatae fuerint in Christo, nubere volunt, habentes dampnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociosae discunt circuire domos. non solum ociosae sed et verbosae et curiosae loquentes quae non oportet. Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim quaedam conversae sunt retro post sathanam. Si quis fidelis habet viduas, subministret illis et non gravetur ecclesia. ut his quae vere viduae sunt sufficiat. Qui bene praesunt presbyteri duplici honore digni habeantur. maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura. Non infrenabis os bovi trituranti. et. Dignus est operarius mercede sua. Adversus presbyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccantes autem coram omnibus argue. ut et ceteri timorem habeant. Testor coram deo et Christo Ihesu et electis angelis ut haec custodias sine praeiudicio nihil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini imposueris. neque communicaveris peccatis alienis. Teipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere. sed modico vino utere propter stomachum tuum et tuas frequentes infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt praecedentia ad iudicium. quosdam autem subsequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt. et quae aliter se habent abscondi non possunt.

VI

Quicumque sunt sub iugo servi dominos suos omni honore dignos arbitrentur. ne nomen domini et doctrina blasphemetur. Qui autem fideles habent dominos non contempnant. quia fratres sunt. sed magis serviant. quia fideles sunt et dilecti qui beneficii participes sunt. Haec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri Ihesu Christi et ei quae secundum pietatem est doctrinae, superbus est nihil sciens. sed languens circa questiones et pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiae, contentiones, blasphemiae, suspitiones malae, conflictationes hominum mente corruptorum, et qui a veritate privati sunt existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum. haut dubium quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur his contenti sumus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem et in laqueum diaboli et desideria multa et inutilia et nociva, quae mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei haec fuge. Sectare vero iusticiam, pietatem, fidem, caritatem, pacientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei. Apprehende vitam eternam in qua vocatus es, et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Praecipio tibi coram deo qui vivificat omnia et Christo Ihesu qui testimonium reddidit sub pontio pilato bonam confessionem, ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri Ihesu Christi. quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens rex regum et dominus dominantium. Qui solus habet immortalitatem. et lucem habitat inaccessibilem. quem nullus hominum vidit sed nec videre potest. cui est gloria, honor et imperium in sempiternum amen. Divitibus huius seculi praecipe non sublime sapere neque sperare in incerto divitiarum. sed in deo vivo qui praestat nobis omnia habunde ad fruendum. Bene agere divi

tes fieri in operibus bonis. facile tribuere. communica-
re. thesaurizare sibi fundamentum bonum in
futurum. ut apprehendant veram vitam. O timo-
thee depositum custodi. devitans prophanas
vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientie.
quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.
Gratia tecum amen. Explicit epistola prima ad timotheum.

Item timotheo scribit de exhortatione martirii. et omnis regule veritatis et quid futurum sit temporibus novissimis. et de sua passione scribens ab laodicia. Explicit prologus.

Incipit prologus in epistola secunda ad thimotheum.

Incipit epistola II ad thimotheum.

Paulus apostolus
christi ihesu. per
voluntatem dei secundum promissionem
vite que est in christo ihesu. timotheo
karissimo filio suo gratia misericordia. pax
a deo patre nostro. et christo ihesu domino
nostro. Gratias ago deo cui servio
a progenitoribus meis in conscientia pura. quod
sine intermissione habeam tui memoriam
in orationibus meis nocte ac die desiderans
te videre memor lacrimarum tuarum ut gau-
dio implear. Recordationem accipiens eius
fidei que est in te non ficta. que et habitavit
primum in avia tua loyde. et matre tua
eunice. Certus sum autem quod et in te. Propter quam
causam admoneo te ut resuscites gratiam
dei que est in te per impositionem manuum mearum.
Non enim dedit nobis deus spiritum timoris sed
virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli
itaque erubescere testimonium domini nostri
ihesu christi. neque me vinctum eius. sed collabora in
evangelio secundum virtutem dei qui nos liberavit. et
vocavit vocatione sua sancta. Non secundum opera nostra
sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis
in christo ihesu. ante tempora secularia. manifestata est
autem nunc per illuminationem salvatoris nostri ihesu
christi. Qui destruxit quidem mortem illuminavit
autem vitam. et incorruptionem per evangelium in quo
positus sum ego predicator et apostolus et magister gen-
tium. Ob quam causam ego hec et patior. sed non con-
fundor. Scio enim cui credidi. et certus sum. quia po-
tens est depositum meum servare in illum diem. For-
mam habens sanorum verborum que a me audisti in
fide. et dilectione in christo ihesu. Bonum depositum
custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis enim
hoc quod aversi sunt a me omnes qui in asya sunt. ex
quibus est phigelus et hermogenes. Det misericordiam
dominus honesiphori domui. quia sepe me refri-
geravit. et cathenam meam non erubuit. Sed
cum romam venisset; sollicite me quesivit. et in-
venit. Det illi dominus invenire misericordiam a deo in illo
die. et quanta ephesi ministravit michi. tu
melius nosti. II
Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in
christo ihesu. et que audisti a me per multos
testes. hec commenda fidelibus hominibus qui idonei
erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles christi
ihesu. Nemo militans deo implicat se secularibus
negociis ut ei placeat cui se probavit. Nam et
qui certat in agone non coronabitur nisi legitime
certaverit. Laborantem agricolam oportet primum
de fructibus percipere. Intellige que dico. Dabit enim
tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto dominum
ihesum christum resurrexisse a mortuis ex semi-
ne david secundum evangelium meum in quo laboro usque
ad vincula. quasi male operans. sed verbum dei non est
alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos. ut et
ipsi salutem consequantur que est in christo ihesu cum gloria
celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus
et convivemus. Si sustinebimus et conregnabimus.
Si negaverimus. et ille negabit nos. Si non cre-
dimus ille fidelis permanet negare seipsum non
potest. Hec commoneo testificans coram deo. Noli
verbis contendere. Ad nichilum enim utile est nisi ad
subversionem audientium. Sollicite autem cura te
ipsum probabilem exhibere deo operarium inconfusibilem
recte tractantem verbum veritatis. Prophana autem et
vaniloquia devita. Multum enim proficiunt ad
impietatem. et sermo eorum ut cancer serpit. Ex
quibus est phyletus et hymeneus qui a veritate ex-
ciderunt. dicentes resurrectionem iam factam. et sub-
verterunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum dei
stat. habens signaculum hoc. Cognovit dominus qui sunt
eius. et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen
domini. In magna autem domo non solum sunt vasa
aurea et argentea. sed et lignea et fictilia. Et quedam
quidem in honorem. quedam autem in contumeliam. Siquis
ergo emundaverit se ab istis erit vas in honorem
sanctificatum et utile domino ad omne opus bonum paratum.
Iuvenilia autem desideria fuge. Sectare vero iusticiam.
fidem. caritatem. pacem cum hiis qui invocant dominum
de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questio-
nes devita. sciens quia generant lites. Servum autem
domini non oportet litigare. sed mansuetum esse ad
omnes. docibilem. pacientem cum modestia. corripientem
eos qui resistunt veritati. Nequando det illis deus penitentiam
ad cognoscendam veritatem. et resipiscant a diaboli
laqueis a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.
Hoc autem scito quia in novissimis diebus III
instabunt tempora periculosa. et erunt homines se ipsos

amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi,
parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine af-
fectione, sine pace, criminatores, inconti-
nentes, inmites, sine benignitate, proditores, protervi, tu-
midi, voluptatum amatores magis quam dei, haben-
tes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegan-
tes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant
domos, et captivas ducunt mulierculas oneratas
peccatis, que ducuntur variis desideriis, semper discen-
tes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quem-
admodum autem Iamnes et Mambres restiterunt Moysi,
ita et hii resistunt veritati, homines corrupti mente, re-
probi circa fidem. Sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum
manifesta erit omnibus, sicut illorum fuit. Tu autem
assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum,
fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, perse-
cutiones, passiones, qualia michi facta sunt Antiochie,
Yconie, Listris, quales persecutiones sustinui, et ex
omnibus eripuit me dominus. Et omnes qui pie volunt vivere
in Christo Ihesu, persecutionem patientur. Mali autem homines
et seductores proficient in peius, errantes et in erro-
rem mittentes. Tu vero permane in his que didicis-
ti, et credita sunt tibi. Sciens a quo didiceris, et quia ab infan-
tia sacras litteras nosti, que te possunt instruere ad sa-
lutem per fidem que est in Christo Ihesu. Omnis enim scrip-
tura divinitus inspirata utilis est ad docendum,
ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in ius-
titia, ut perfectus sit homo dei, ad omne opus bonum
instructus.
IIII Testificor coram deo et Christo Ihesu, qui iudicaturus
est vivos et mortuos, et adventum ipsius et regnum
eius: predica verbum, insta oportune, inportune, ar-
gue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina.
Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt,
sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros, prurien-
tes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad
fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus
labora, opus fac evangeliste, ministerium tuum imple.
Sobrius esto. Ego enim iam delibor, et tempus resolutionis
mee instat. Bonum certamen certavi, cursum consumma-
vi, fidem servavi. In reliquo reposita est michi corona
iustitie, quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex;
non solum autem michi, sed et his qui diligunt adventum
eius. Festina ad me venire cito. Demas enim me
dereliquit, diligens hoc seculum, et abiit Thessalonicam,
Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est
mecum solus. Marcum assume et adduc tecum. Est enim
michi utilis in ministerium. Tichicum autem misi Ephesum.
Penulam quam reliqui Troade apud Carpum, veniens
affer tecum, et libros, maxime autem membranas. A-
lexander erarius multa mala michi ostendit:
reddet illi dominus secundum opera eius. Quem et tu devita.
Valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defen-
sione nemo michi affuit, sed omnes me dereliquerunt. Non il-
lis inputetur. Dominus autem michi astitit, et confortavit me, ut
per me predicatio impleretur, et audiant omnes gentes. Et liberatus
sum de ore leonis. Liberavit autem me dominus ab omni opere
malo, et salvum faciet in regnum suum celeste, cui
gloria in secula seculorum amen. Saluta Priscam et Aquilam
et Onesiphori domum. Erastus autem remansit
Corinthi. Trophimum autem reliqui infirmum Mile-
ti. Festina autem ante hiemem venire. Salutant
te Eubolus et Prudens et Linus et Claudia et fratres omnes.
Dominus noster Ihesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum amen.
Explicit epistola secunda ad Timotheum. Incipit
Tytum prologus in epistola ad Thytum
commonefacit et instruit de constitutione
presbiterii, et de spirituali conversatione, et here-
ticis vitandis, qui in scripturis
iudaicis credunt. Scribens ei ab urbe Roma.
Explicit prologus. Incipit epistola ad Thitum
Paulus servus dei,
apostolus autem Ihesu Christi, secundum fidem electorum
dei, et agnitionem veritatis que
secundum pietatem est in spem vite
eterne, quam promisit qui non men-
titur deus ante tempora secularia.
Manifestavit autem temporibus suis
verbum suum in predicatione que credita est
michi secundum preceptum salvatoris nostri dei, Tito
dilecto filio suo secundum communem fidem, gratia et
pax a deo patre et Christo Ihesu salvatore nostro.
Huius rei gratia reliqui te Crete, ut ea que
desunt corrigas, et constituas per civitates
presbiteros, sicut et ego disposui tibi. Si quis sine
crimine est, unius uxoris vir, filios habens
fideles, non in accusatione luxurie aut
non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine
esse, sicut dei dispensatorem, non superbum, non ira-
cundum, non vinolentum, non percussorem,
non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, be-
nignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem,
amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem
sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sa-
na, et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi
et inobedientes, vani loquii et seductores, ma-
xime qui de circumcisione sunt, quos oportet re-
darguere, qui universas domos subvertunt, docen-
tes que non oportet, turpis lucri gratia. Dixit quidam
ex illis proprius eorum propheta: Cretenses semper mendaces,
male bestie, ventres pigri. Testimonium
hoc verum est. Quam ob causam increpa illos du-

re, ut sani sint in fide, non intendentes iudai-
cis fabulis, et mandatis hominum aversantium
se a veritate.
Omnia munda mundis. Coinquinatis autem et in-
fidelibus nichil est mundum, sed coinquinate sunt
eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse deum, factis
autem negant, cum sint abhominati et incredibiles,
et ad omne opus bonum reprobi. Tu autem loquere que
decet sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint,
pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, et
patientia. Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices,
non multum vino servientes, bene docentes, ut pru-
dentiam doceant. Adolescentulas ut viros suos
ament, filios suos diligant, prudentes, castas,
sobrias, domus curam habentes, benignas, subdi-
tas viris suis, ut non blasphemetur verbum dei. Iu-
venes similiter hortare ut sobrii sint. In omnibus te ip-
sum prebe exemplum bonorum operum, in doctrina,
in integritate, in gravitate. Verbum sanum, irrepre-
hensibile, ut is qui ex adverso est vereatur, nichil
habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis
subditos esse in omnibus, placentes, non contradicentes, non
fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut
doctrinam salvatoris nostri dei ornent in omnibus.
Apparuit enim gratia dei et salvatoris
nostri omnibus hominibus, erudiens nos ut abnegan-
tes impietatem et secularia desideria, sobrie et iuste
et pie vivamus in hoc seculo. Expectantes
beatam spem, et adventum glorie magni dei et
salvatoris nostri ihesu christi, qui dedit semetipsum
pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mun-
daret sibi populum acceptabilem sectatorem bono-
rum operum. Hec loquere, et exhortare, et argue
cum omni imperio. Nemo te contempnat. Admone
illos principibus et potestatibus subditos esse, dicto
obedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem
blasphemare, non litigiosos esse, sed modestos,
omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Era-
mus enim aliquando et nos insipientes, increduli, er-
rantes, servientes desideriis et voluptatibus,
variis in malicia et invidia agentes, odibi-
les, odientes invicem. Cum autem benignitas et hu-
manitas apparuit salvatoris nostri dei, non
ex operibus iustitie que fecimus nos, sed secundum suam
misericordiam salvos nos fecit, per lavacrum regeneratio-
nis et renovationis spiritus sancti, quem effudit in nos
habunde per ihesum christum salvatorem nostrum, ut iu-
stificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite
eterne. Fidelis sermo est, et de hiis volo te confirma-
re, ut curent bonis operibus preesse qui credunt
deo. Hec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem
questiones et genealogias et contentiones et pugnas
legis devita. Sunt enim inutiles et vane. Here-
ticum hominem post unam et secundam correptionem
devita, sciens quia subversus est qui eiusmodi est et de-
linquit, proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad
te Artheman aut Tyticum, festina ad me ve-
nire Nicopolim. Ibi enim statui hyemare. Ze-
nam legis peritum et Appollo sollicite premitte, ut
nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus
preesse ad usus necessarios, ut non sint infructu-
osi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos
qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis.
Amen. Explicit epistola ad Tytum. Incipit prologus

In epistola ad Philemonem
Philemoni familiares litteras facit pro Onesi-
mo servo eius. Scribens autem ei ab
urbe Roma de carcere. Explicit prologus.

Incipit epistola ad Philemonem.

Paulus vinctus christi ihesu, et Timotheus
frater, Philemoni dilecto et ad-
iutori nostro, et Appie sorori karissime,
et Archippo commilitoni nostro, et
ecclesie que in domo tua est. Gratia
vobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu christo. Gratias ago deo meo semper memori-
am tui faciens in orationibus meis, audiens
caritatem tuam et fidem quam habes in domino ihesu,
et in omnes sanctos, ut communicatio fidei tue evidens
fiat in agnitione omnis boni in christo ihesu. Gau-
dium enim magnum habui et consolationem in cari-
tate tua, quia viscera sanctorum requieverunt per te frater.
Propter quod multam fiduciam habens in christo ihesu
imperandi tibi quod ad rem pertinet, propter carita-
tem magis obsecro, cum sis talis ut Paulus se-
nex, nunc autem et vinctus ihesu christi. Obsecro te
pro meo filio quem genui in vinculis One-
simo, qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem et
tibi et michi utilis, quem remisi tibi. Tu autem illum
ut mea viscera suscipe. Quem ego volueram me-
cum detinere, ut pro te michi ministraret in vinculis
evangelii. Sine consilio autem tuo nichil volui facere,
ut ne velut ex necessitate bonum tuum esset,
sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad ho-
ram a te, ut eternum illum reciperes, non iam servum,
sed pro servo karissimum fratrem, maxime michi,
quanto magis autem tibi et in carne et in domino. Si ergo habes
me socium, suscipe illum sicut me. Si autem aliquid
nocuit tibi, aut debet, hoc michi imputa. Ego Paulus
scripsi mea manu, ego reddam, ut non dicam tibi
quod et te ipsum michi debes. Ita frater, ego te fruar in
domino. Refice viscera mea in christo. Confidens de

obediencia tua scripsi tibi. sciens quoniam et super id quod di
co facies. simul autem et para michi hospicium. Nam
spero per oraciones vestras donari me vobis. Salutat
te epaphras concaptivus meus in christo ihesu. marcus
aristarchus. demas. lucas. adiutores mei. Gracia
domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro amen. Explicit epistola
ad philemonem. Incipit prologus in epistola ad hebreos.

In primis dicendum
est cur apostolus in hac epistola scribendo non ser
vaverit morem suum. ut vocabulum nominis sui
vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est quod
ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant
quasi gencium apostolus et non iudeorum. Sciens quoque eorum
superbiam. suamque humilitatem ipse demonstrans
meritum officii sui noluit anteferre. Nam
simili modo et iohannes apostolus propter humilitatem in
epistola sua nomen suum eadem racione non prefert.
Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad hebreos con
scriptam hebraica lingua misisse. Cuius sen
sum et ordinem retinens lucas evangelista post
excessum beati apostoli pauli greco sermone expo
suit. Explicit prologus. Incipit epistola ad hebreos.

·P· Multipharie
multisque modis olim deus
loquens patribus in prophetis. novis
sime diebus istis locutus est nobis
in filio quem constituit heredem
universorum per quem fecit et secula.
Qui cum sit splendor glorie et fi
gura substancie eius. portansque omnia
verbo virtutis sue. purgacionem peccatorum faci
ens sedet ad dexteram maiestatis in excelsis.
Tanto melior angelis effectus quanto differencius
pre illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando
angelorum filius meus es tu ego hodie genui te. Et
rursum. Ego ero illi in patrem. et ipse erit michi in
filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem
terre dicit. Et adorent eum omnes angeli dei. Et ad ange
los quidem dicit. Qui facit angelos suos spiritus. et ministros
suos flammam ignis. Ad filium autem. Thronus tuus
deus in seculum seculi. virga equitatis virga regni tui.
Dilexisti iusticiam. et odisti iniquitatem. propterea unxit
te deus deus tuus oleo leticie exultacionis pre par
ticipibus tuis. Et tu in principio domine terram fun
dasti. et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt
tu autem permanebis. et omnes ut vestimentum veterascent.
Et velut amictum mutabis eos et mutabuntur.
·F· Tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Ad
quem autem angelorum dixit aliquando sede a dextris me
is quousque ponam inimicos tuos scabellum pedum
tuorum. Nonne omnes sunt administratorii spiritus

in ministerium missi propter eos qui hereditatem ca
piunt salutis. Propterea habundancius oportet obser
vare nos ea que audivimus ne forte effluamus. II
Si enim qui per angelos dictus est
sermo factus est firmus. et omnis prevaricacio et inobe
diencia accepit iustam retribucionem mercedis.
quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus
salutem. Que cum inicium accepisset enarrari per
dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est con
testante deo signis et prodigiis et portentis. et variis
virtutibus. et spiritus sancti distribucionibus secundum suam vo
luntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre
futurum de quo loquimur. Testatus est autem in quodam
loco quis dicens. Quid est homo quod memor es eius aut
filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulo
minus ab angelis. gloria et honore coronasti eum. et
constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subie
cisti sub pedibus eius. In eo enim quod omnia ei subiecit
nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum
videmus omnia subiecta esse ei. Eum autem qui modi
co quam angeli minoratus est. videmus ihesum propter
passionem mortis gloria et honore coronatum. ut gra
cia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim
eum propter quem omnia. et per quem omnia. qui multos filios in
gloriam adduxerat auctorem salutis eorum per pas
sionem consummare. Qui enim sanctificat. et qui sancti
ficantur ex uno omnes. Propter quam causam non confundi
tur eos vocare dicens. Nunciabo nomen tuum
fratribus meis. in medio ecclesie laudabo te. Et iterum.
Ego ero fidens in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri
mei quos dedit michi deus. Quia ergo pueri communicaverunt car
ni et sanguini. et ipse similiter participavit eisdem. ut
per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium.
id est diabolum. et liberaret eos qui timore mortis
per totam vitam obnoxii erant servituti. Nusquam
enim angelos apprehendit. sed semen abrahe ap
prehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari ut
misericors fieret. et fidelis pontifex ad deum ut
repropiciaret delicta populi. In eo enim in quo pas
sus est ipse et temptatus potens est et eis qui temp
tantur auxiliari. III

Unde fratres sancti vocacionis celestis participes
estis. considerate apostolum et pontificem confessionis
nostre ihesum qui fidelis est ei qui fecit illum. sicut et mo
yses in omni domo eius. Amplioris enim glorie is
te pre moyse dignus est habitus. quanto ampliorem
honorem habet domus qui fabricavit illam. Omnis
namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia cre
avit deus est. Et moyses quidem fidelis erat in tota
domo eius. tamquam famulus in testimonium eorum que
dicenda erant. Christus vero tamquam filius in domo sua

que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit Spiritus Sanctus: Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in deserto, ubi temptaverunt me patres vestri, probaverunt et viderunt opera mea quadraginta annis. Propter quod offensus fui generationi huic et dixi: Semper hii errant corde. Ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a Deo vivo. Sed adhortamini vosmet ipsos per singulos dies donec hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus, si tamen initium substantie eius usque ad finem firmum retineamus, dum dicitur: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbaverunt, sed non universi qui profecti sunt ab Egypto per Moysen. Quibus autem offensus est xl annis? Nonne illis qui peccaverunt, quorum cadavera prostrata sunt in deserto? Quibus autem iuravit non introire in requiem ipsius nisi illis qui increduli fuerunt? Et videmus quia non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem.

IIII Timeamus ergo fratres ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex vobis deesse. Etenim et nobis nunciatum est quemadmodum et illis, sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei ex hiis que audierunt. Ingredimur enim in requiem qui credidimus, quemadmodum dixit: Sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis. Dixit enim quodam loco de die septima sic: Et requievit Deus die septima ab omnibus operibus suis. Et in isto rursum: Si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest introire quosdam in illam, et hii quibus prioribus annunciatum est non introierunt propter incredulitatem, iterum terminat diem quendam, Hodie, in David dicendo, post tantum temporis, sicut supradictum est: Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra quemadmodum in illa exacerbatione. Nam si eis Ihesus requiem prestitisset, numquam de alia loqueretur posthac die. Itaque relinquitur sabbatismus populo Dei. Qui enim ingressus est in requiem eius, et ipse requievit ab operibus suis sicut a suis Deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem, ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Vivus enim est sermo Dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos, Ihesum filium Dei, teneamus spei nostre confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius, ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

V Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis; qui condolere possit hiis qui ignorant et errant, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate; et propterea debet quemadmodum et pro populo, ita et pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron. Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum salvum facere a morte cum clamore valido et lacrimis offerens, exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius Dei, didicit ex hiis que passus est obedientiam; et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne, appellatus est a Deo pontifex iuxta ordinem Melchisedech. De quo nobis grandis sermo et interpretabilis ad dicendum, quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii sermonum Dei; et facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitie, parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus, eorum qui pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni et mali.

VI Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem eius feramur, non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad Deum, baptismatum doctrine, impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum, et iudicii eterni. Et hoc faciemus siquidem permiserit Deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum celeste, et participes sunt facti Spiritus Sancti, gustaverunt nichilominus bonum Dei verbum virtutesque seculi venturi.

et prolapsi sunt rursus renovari ad penitentiam rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo. proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima. cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti. tametsi ita loquimur. Non enim iniustus deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem. ut non segnes efficiamini. verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem. iuravit per semetipsum dicens. Nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant. et omnis controversie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo abundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum. ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deum fortissimum solacium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem. quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam. et incedentem usque ad interiora velaminis. ubi precursor pro nobis introivit Ihesus secundum ordinem melchisedech. pontifex factus est in eternum.

VII

Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui obviavit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei. cui et decimas omnium divisit abraham. primum quidem qui interpretatur rex iusticie. deinde autem et rex salem quod est rex pacis. sine patre sine matre. sine genealogia. neque initium dierum. neque finem vite habens. assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum. Intuemini autem quantus sit hic. cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem. id est a fratribus suis quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe. cuius autem generatio non annumeratur in eis decimas sumpsit ab abraham. et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt. ibi autem contestatur quia vivit. et ut ita dictum sit per abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat. quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat. populus enim sub ipso legem accepit. quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere sacerdotem. et non secundum ordinem aaron dici. Translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur de alia tribu est. de qua nullus altari presto fuit. Manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dominus noster. in qua tribu nihil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc manifestum est. si secundum similitudinem melchisedech exurgat alius sacerdos. qui non secundum legem mandati carnalis factus est. sed secundum virtutem vite insolubilis. Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex. introductio vero melioris spei per quam proximamus ad deum. Et quantum est non sine iureiurando. alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt. hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum. Iuravit dominus et non penitebit eum. tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. In tantum melioris testamenti sponsor factus est ihesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes. ideirco quod morte prohiberentur permanere. hic autem eo quod maneat in eternum sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad deum semper vivens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex sanctus. innocens. impollutus. segregatus a peccatoribus et excelsior celis factus. Qui non habet necessitatem cotidie quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre. deinde pro populi. Hoc enim fecit semel seipsum offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes. Sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum perfectum.

VIII

Capitulum autem super ea que dicuntur tale. Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis sanctorum minister et tabernaculi veri quod fixit dominus et non homo. Omnis enim pontifex ad offerenda munera et hostias constituitur. Unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset super terram nec esset sacerdos cum essent qui offerrent secundum legem munera qui exemplari et umbre deserviunt celestium. sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum. Vide inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem melius sortitus est ministerium. quanto et melioris testamenti mediator est. quod in melioribus repromissionibus sancitum est. Nam si illud prius culpa vacasset non utique secundi locus inquireretur. Vituperans enim eos

dicit. Ecce dies venient dicit dominus, et consummabo
super domum Israhel et super domum Iuda testamentum novum,
non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die
qua apprehendi manum eorum ut educerem illos de
terra Aegypti. quoniam ipsi non permanserunt in testa-
mento meo, et ego neglexi eos dicit dominus. Quia
hoc est testamentum quod disponam domui Israhel post
dies illos dicit dominus, dando leges meas in
mentem eorum, et in corde eorum superscribam eas. et ero eis
in deum, et ipsi erunt mihi in populum. et non docebit unus-
quisque proximum suum, et unusquisque fratrem suum
dicens, cognosce dominum, quoniam omnes scient me a mino-
re usque ad maiorem eorum, quia propitius ero iniquitatibus
eorum, et peccatorum eorum iam non memorabor. Dicen-
do autem novum veteravit prius. quod autem antiquatur
et senescit prope interitum est.

IX Habuit quidem et prius iustificationes iustificati-
ones culture et sanctum seculare. Tabernaculum enim
est factum primum in quo erant candelabra et mensa et
propositio panum quae dicitur sancta. Post velamentum autem secundum
tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum, aureum habens thuri-
bulum, et archam testamenti circumtectam ex omni par-
te auro, in qua urna aurea habens manna, et virga Aa-
ron quae fronduerat, et tabule testamenti. super quam
erant cherubin glorie obumbrantia propitiatorium
de quibus non est modo dicendum per singula. His vero ita
compositis in priori quidem tabernaculo semper introibant
sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In secundo
autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine
quem offert pro sua et populi ignorantia. hoc significan-
te spiritu sancto nondum propalatam esse sanctorum viam adhuc
priore tabernaculo habente statum. quae parabola est
temporis instantis. iuxta quam munera et hostie of-
feruntur quae non possunt iuxta conscientiam facere perfec-
tum servientem. Solummodo in cibis et in potibus et in
variis baptismatibus, et iustitiis carnis usque ad tem-
p. pus correctionis impositis. Christus autem assistens
pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius
tabernaculum non manufactum, id est non huius creationis,
neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per
proprium sanguinem introivit semel in sancta eterna
redemptione inventa. Si enim sanguis hir-
corum aut taurorum, et cinis vitule aspersus inqui-
natos sanctificat ad emundationem carnis, quan-
to magis sanguis Christi qui per spiritum sanctum semetipsum
obtulit immaculatum deo, emundavit conscientiam
nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo vi-
venti. Et ideo novi testamenti mediator est ut
morte intercedente in redemptionem earum prevarica-
tionum quae erant sub priori testamento repromissi-
f. onem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis.

Ubi enim testamentum est mors necesse est inter-
cedat testatoris. testamentum enim in mortuis
confirmatum est. alioquin nondum valet dum vivit qui
testatus est. Unde nec primum quidem dedicatum est
sine sanguine. Lecto enim omni mandato legis a Mo-
yse universo populo accipiens sanguinem vitulorum et exo. xxiiii.
hircorum cum aqua et lana coccinea et ysopo, ip-
sum quoque librum et omnem populum aspersit dicens.
Hic est sanguis testamenti quod mandavit ad vos
deus. et tabernaculum et omnia vasa ministerii san-
guine similiter aspersit, et omnia pene in sanguine secundum
legem mundantur. et sine sanguinis effusione non
fit remissio peccatorum. Necesse est ergo exempla-
ria quidem celestium his mundari, ipsa autem celes-
tia melioribus hostiis quam istis. Non enim in ma-
nufactis sanctis Iesus introivit exemplaria verorum,
sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei
pro nobis. Neque ut sepe offerat semetipsum quem-
admodum pontifex intrat in sancta per singulos
annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat
eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem
semel in consummatione seculorum ad destitutionem
peccati per hostiam suam apparuit. et quemadmodum statu-
tum est hominibus semel mori, post hoc autem iudici-
um, sic et Christus semel oblatus est ad multorum ex-
hauriendam peccata. Secundo sine peccato apparebit ex-
pectantibus se in salutem per fidem.

X Umbram enim habens lex bonorum futurorum non ipsam
imaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis
hostiis quas offerunt indesinenter numquam potest
accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offer-
ri. Ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati
cultores semel mundati. Sed in ipsis commemora-
tio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile
enim est sanguine taurorum et hircorum auferri
peccata. Ideo ingrediens mundum dicit. hostiam et
oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. holo-
caustomata et pro peccato non tibi placuerunt. tunc
dixi ecce venio. In capite libri scriptum est
de me ut faciam voluntatem tuam deus. Superius
dicens, quia hostias et oblationes et holocaustoma-
ta pro peccato noluisti. nec placita sunt tibi quae
secundum legem offeruntur. tunc dixi ecce venio.
ut faciam deus voluntatem tuam. aufert primum ut
sequens statuat. In qua voluntate sanctificati sumus
per oblationem corporis Iesu Christi semel. Et omnis quidem
sacerdos presto est cotidie ministrans et easdem se-
pe offerens hostias quae numquam possunt auferre
peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens in sempiter-
num hostiam sedet in dextera dei de cetero expec-
tans donec ponantur inimici eius scabellum

pedum ei⁹. Una enī oblōne ꝯsūmauit in
sempiternū sc̄ificatos. Contestatur aūt nos ⁊ sp̄c
sc̄s. p⁹ quā enī dixit h̄ est testamentū qḋ testa
bor ad illos p⁹ dies illos dicit dn̄s. Dando leges
meas in corda eoꝝ ⁊ in mentes eoꝝ sup̄scribam
eas. ⁊ peccatoꝝ ⁊ iniquitatē eoꝝ iam n̄ recorda
bor ap̄li⁹. Ubi aūt hoꝝ remissio iā n̄ oblatio.
p̄ p̄cto. Habentes itaq; frēs fiduciā in introitū
sc̄oꝝ in sanguine xp̄i quā initiauit nob̄ uiā no
uā ⁊ uiuentē p̄ uelamē. i. carnē suā ⁊ sacerdo
tē magnū sup̄ domū dei accedam⁹ cū uero cor
de in plenitudine fidei asp̄si corda a ꝯsciā
mala. ⁊ abluti corp⁹ aq̄ munda teneam⁹
spei n̄re ꝯfessionem indeclinabilē. Fidel' ē
enī qui repmisit. Et ꝯsideremus inuicē in puo
catione caritatis ⁊ bonoꝝ op̄m. nō deserē
tes collectionē n̄ram sic' ꝯsuetudinis ē qb̄
dā sꝫ cō solantes. ⁊ tanto mag' q̄to uideritis
appinquantē diē. Uoluntarie enī peccantib;
nob' post acceptā noticiā ueritatis iā nō re
linquit̄ p̄ p̄ccis hostia. Terribilis nāq; ē
q̄dam expectatio iudicii ⁊ ignis emulatio
que ꝯsūptura ē aduersarios. Irritā q̄s faciēs
legē moysi sine ulla miseratione. Duob; uł
trib; testib; morit̄. Quanto mag' putatis
deteriora mereri supplicia q̄ filiū dei ꝯculca
uit. ⁊ sanguinē testamenti pollutū duxit. in
q̄ sc̄ificatus ē. ⁊ sp̄m grē ꝯtumeliā fecit.
Scim⁹ enī qui dix. Mi uindictā ⁊ ego retri
buā. ⁊ itꝫ. Q̄a iudicabit dn̄s p̄p̄lm suū. Hor
rendū est incidere in man⁹ dei uiuentis. Re
memoramini aūt p̄stinos dies qb̄⁹ illumi
nati magnū certamē passionū sustinuistis. ⁊
in alt̄o quidē opp̄briis ⁊ tribulationib̄ spectacu
lū f̄ci. in alt̄o aūt socii taliū ꝯuersantiū effec
ti. Nā ⁊ uinctis ꝯpassi estis. ⁊ rapinā bonoꝝ
u̇roꝝ ē gaudio suscepistis cognoscētes uos
h̄re meliorē ⁊ manentē substam. Nolite ita
q; amittē ꝯfidentiā u̇ram q̄ magnā h̄t re
munerationē. Patientia enī uob̄ necc̄ia ē. ut uo
luntatē dei facientes reportetis p̄missio
nē. Adhuc enī modicū aliquantulū cuiq; q̄ uen
tur⁹ est ueniet ⁊ nō tardabit. Iust⁹ aūt m̄s
ex fide uiuit. Q̄d si subtraxerit se n̄ placebit
aīe mee. Nos aūt n̄ sum⁹ subtractionis filii i
pditionē. sꝫ fidei in adq̄sitionē aīe.

XI

Est aūt fides sp̄randaꝝ substa reꝝ argumentū
nō apparentiū. In hac enī testimoniū ꝯse
cuti sunt seniores. Fide intelligim⁹ aptata ēē
scl̄a u̇bo dei. ut ex inuisibilib; uisibilia fie
rent. Fide plurimā hostiā abel q̄m chaim obtulit
deo. p̄ quā ꝯsecut⁹ est eē iust⁹. testimoniū
phibente munerib; ei⁹ deo. Et p̄ illā defunct⁹
adhuc loq̄t̄. Fide enoch translat⁹ est ne uidēt
mortē. ⁊ nō inueniebat̄. q̄r transtulit illū dn̄s.
Ante translationē enī testimoniū h̄uit placuisse
deo. Sine fide aūt impossibile ē placē deo. Cre
dere enī oportet accedentē ad dm̄. q̄r est. ⁊
inq̄rentib; se remunerator fit. Fide noe respō
so accepto de hiis q̄ adhuc n̄ uidebant̄ metu
ens aptauit archā in salutē sue dom⁹. per
q̄m dāpnauit mund. ⁊ iusticie q̄ p̄ fidem
est heres ē institut⁹. Fide q̄ uocatur abrahā
obediuit in locū exire quē accepturus erat i
hereditatē. ⁊ exiit nesciens q̄ ueniret. Fide demorat⁹
est in trā repmissionis tanq̄ in aliena. i
casulis h̄itando. cū ysaac ⁊ iacob coheredib;
repmissionis eiusdē. Expectabat enī fūda
menta h̄ntē ciuitatē. cui⁹ artifex ⁊ conditor d̄s.
Fide ⁊ ipsa sara sterilis. uirtutē in conceptione semi
nis accepit. ⁊ p̄ter tp̄s etatis. q̄m fidelem
credidit eē eū qui p̄miserat. p̄p̄ qḋ ab uno
orti sunt. Et h̄ emortuo tanq̄m sydera celi in
multitudine. ⁊ sic̄ harena q̄ est ad orā ma
ris innumerabilis. Iuxta fidē defuncti sunt oēs isti.
nō acceptis repmissionib;. sꝫ a longe eas
aspicientes. ⁊ salutantes. ⁊ ꝯfitentes. q̄r pegrini
⁊ hospites sunt sup̄ terram. Qui enī h̄ dicūt sig
nificant se patriā inq̄rere. ⁊ siquidē ipsius
meminissent de q̄ exierūt. h̄ebant utiq; tp̄s
reuertendi. Nunc aūt meliorem appetunt. i. ce
lestē. Ideo nō ꝯfundit̄ d̄s uocari de⁹ eoꝝ. Para
uit enī illis ciuitatē. Fide obtulit abraham
ysaac cū temptaretur. ⁊ unigenitū offereb
at. in q̄ susceperat p̄missiones. Ad quē dictū
est q̄r in ysaac uocabit̄ t̄ semen. arbitrans q̄r et
a mortuis suscitare eū potens ē d̄s. Unde eū ⁊
in parabolā accepit. Fide ⁊ de futuris benedixit ysa
ac iacob ⁊ esau. Fide iacob moriens p̄ singlos
filios ioseph b̄ndixit ⁊ adorauit fastigiū uir
ge ei⁹. Fide ioseph moriens de pfectione filio
rū isrl̄ memorat⁹ ē. ⁊ de ossib; suis mādauit.
Fide moyses nat⁹ occultat⁹ est m̄sib; a paren
tib; suis. eo qḋ uidissent elegantē infantē. ⁊
n̄ timuerūt regis edictū. Fide moyses grandis
fc̄s. negauit se eē filiū filie pharaonis. magis
eligens affligi cū p̄p̄lo dei q̄m temporal' p̄cti h̄re
iocunditatē. Maiores diuitias estimās thes
auro egyptioꝝ improperiū xp̄i. Aspiciebat enī in
remunerationē. Fide reliquit egyptū. n̄ metu
ens animositatē regis. Inuisibilē enī tanq̄ uidens
sustinuit. Fide celebrauit pascha. ⁊ sanguinis

effusionem ne qui vastabat primitiva egyptiorum
tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum. tamquam
per aridam terram. quod experti egyptii devorati sunt. Fide
muri iericho corruerunt circuitu dierum .vii.
Fide raab meretrix non periit cum incredulis excipi
ens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam?
deficiet enim me tempus enarrantem de gedeon.
barach. samson. iepte. david et samuel. et aliis
prophetis. qui per fidem vicerunt regna. operati sunt iu
sticiam. adepti sunt repromissiones. Obturaverunt
ora leonum. extinxerunt impetum ignis. effugaverunt
aciem gladii. convaluerunt de infirmitate. fortes facti
sunt in bello. castra verterunt exterorum. acceperunt mu
lieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distente
ti sunt non suscipientes redemptionem ut meliorem
invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera
experti insuper et vincula et carceres. lapidati sunt. secti sunt.
temptati sunt. in occisione gladii mortui sunt. Circui
erunt in melotis in pellibus caprinis. egentes an
gustiati. afflicti. quibus dignus non erat mundus.
In solitudinibus errantes in montibus et in spelun
cis et in cavernis terre. Et hii omnes testimonio fidei
probati inventi sunt. non acceperunt repromissionem
deo pro nobis melius aliquid providente. ut non sine
nobis consumarentur.

XII Ideoque et nos tantam habentes impositam nubem tes
tium deponentes omne pondus. et circumstans nos
peccatum per pacientiam curramus propositum nobis certamen
aspicientes in auctorem fidei et consumatorem ihesum
qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confu
sione contempta. atque in dextera sedis dei sedet.
Recogitate enim eum qui talem sustinuit a
peccatoribus adversum semetipsum contradictionem ut
non fatigemini animis vestris deficientes. Nondum
enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum
repugnantes. et obliti estis consolationis. que vobis
tamquam filiis loquitur dicens. Fili mi noli negli
gere disciplinam domini. neque fatigeris dum ab eo ar
gueris. Quem enim diligit dominus castigat. flagel
lat autem omnem filium quem recipit. In disciplina
perseverate tamquam filiis vobis offert se deus. Quis enim
filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam
estis cuius participes facti sunt omnes. ergo adulteri et
non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostre ha
buimus eruditores et reverebamur eos. Non multo
magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus? Et
illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem
suam erudiebant nos. Hic autem ad id quod utile est
in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina
in presenti quidem videtur non esse gaudii sed meroris.
Postea autem fructum pacatissimum exercitatis per

eam reddet iusticie. Propter quod remissas manus
et soluta genua erigite et gressus rectos facite
pedibus vestris. Ut non quis claudicans erret.
magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sancti
moniam sine qua nemo videbit deum. Contemplantes ne
quis desit gracie dei. ne qua radix amaritudi
nis sursum germinans impediat. et per illam inquinen
tur multi. Ne quis fornicator aut prophanus ut esau
qui propter unam escam vendidit primogenita sua.
Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare bene
dictionem reprobatus est. Non enim invenit penitencie
locum quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim
accessistis ad tractabilem et accessibilem ignem et
turbinem et caliginem et procellam. et tube sonum. et
vocem verborum quam qui audierunt excusaverunt se.
ne eis fieret verbum. Non enim portabant quod dice
batur. Et si bestia tetigerit montem lapidabitur.
et ita terribile erat quod videbatur. Moyses dixit.
Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad syon
montem et civitatem dei viventis ierusalem celestem.
et multorum milium angelorum frequentiam et ecclesiam
primitivorum qui scripti sunt in celis. et iudicem omnium
deum et spiritum iustorum perfectorum. et testamenti novi
mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem melius
loquentem quam abel. Videte ne recusetis loquentem.
Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super
terram loquebatur. multo magis nos qui de celis
loquentem nobis avertimus. cuius vox movit terram tunc.
modo autem repromittit dicens. Adhuc semel et
ego movebo. non solum terram sed et celum. Quod autem
adhuc semel dicit declarat mobilium translatio
nem. tamquam factorum ut maneant ea que sunt inmobilia.
Itaque regnum inmobile suscipientes
habemus graciam per quam serviamus placentes deo
cum metu et reverencia. Etenim deus noster ignis
consumens est. Caritas fraternitatis maneat in vobis. XIII
et hospitalitatem nolite oblivisci. per hanc enim pla
cuerunt quidam angelis hospitio receptis. Memen
tote vinctorum tamquam simul vincti. et laborantium
tamquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile
conubium in omnibus et thorus inmaculatus. Fornicato
res enim et adulteros iudicabit deus. Sint mores sine
avaricia contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te de
seram. neque derelinquam. ita ut confidenter dicamus.
Dominus mihi adiutor est non timebo quid faciat mihi homo.
Mementote prepositorum vestrorum. qui vobis locuti sunt verbum
dei. quorum intuentes exitum conversationis imitamini
fidem. Ihesus christus heri et hodie ipse et in secula. Doctri
nis variis et peregrinis nolite abduci. Optimum
est enim gracia stabilire cor. non escis que non profuerunt
ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere

non habent potestatem qui tabernaculo corpus de-
serviunt. Quorum enim animalium infertur sanguis
pro peccato in sancta per pontificem, horum corpora cre-
mantur extra castra. Propter quod et Iesus ut sanctifica-
ret per suum sanguinem populum, extra portam passus
est. Exeamus igitur ad eum extra castra, inproperium eius
portantes. Non enim habemus hic manentem civita-
tem, sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus
hostiam laudis semper Deo, id est fructum labiorum
confitentium nomini eius. Beneficientiae autem et communionis
nolite oblivisci. Talibus enim hostiis promeretur Deus.
Oboedite praepositis vestris, et subiacete eis. Ipsi enim per-
vigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri: ut cum
gaudio hoc faciant, et non gementes. Hoc enim non expe-
dit vobis. Orate pro nobis. Confidimus enim quia bonam con-
scientiam habemus, in omnibus bene volentes conversa-
ri. Amplius autem deprecor vos hoc facere, quo celerius
restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis
pastorem magnum ovium in sanguine testamenti
aeterni, Dominum nostrum Iesum Christum, aptet vos in omni
bono ut faciatis voluntatem eius, faciens in vobis
quod placeat coram se per Iesum Christum, cui est gloria
in saecula saeculorum amen. Rogo autem vos fratres ut suffe-
ratis verbum solacii, et enim perpaucis scripsi vobis.
Cognoscite fratrem nostrum Timotheum dimissum esse, u
cum quo si celerius venerit, videbo vos. Salutate omnes
praepositos vestros, et omnes sanctos. Salutant vos fratres de Ita-
lia. Gratia cum omnibus vobis amen. Explicit epistola
ad Hebreos. Incipit prologus in libro actuum apostolorum.

Lucas Antiochensis natione
Syrus, cuius laus in evangelio canitur,
apud Antiochiam medicinae artis egregius,
et apostolorum Christi discipulus, postea usque ad con-
fessionem Pauli secutus apostolum, sine crimine in
virginitate permanens Deo maluit servire. Qui
octoginta et quattuor annos aetatis agens in Bithynia
obiit plenus Spiritu Sancto. Hic Spiritu Sancto instigante in
Achaiae partibus evangelium scribens Graecis fidelibus
incarnationem Domini fideli narratione ostendit, eum-
demque ex stirpe David descendisse monstravit. Cui non
inmerito potestas scribendi actus apostolorum in ministerio da-
tur, ut Deo in Deum pleno, et filio
perditionis extincto, oratione ab apo-
stolis facta, sorte Domini electionis numerus
compleretur. Sicque Paulus consummationem
apostolicis actibus daret, quem diu contra stimulum calcitrantem
Dominus elegisset. Quod legentibus et requirentibus Deum breviter vo-
lui ostendere sermone, quam plurimo aliquid fastidientibus
prodidisse. Sciens quod operantem agricolam oportet de suis fruc-
tibus edere. Quae ita divina subsecuta est gratia, ut non solum cor-
poribus, sed et animabus eius proficeret medicina. Explicit prologus.

Incipit liber actuum apostolorum. .P.

Primum
quidem sermonem
feci de omnibus, o Theophile, quae
coepit Iesus facere et docere usque
in diem qua praecipiens apostolis per
Spiritum Sanctum quos elegit adsum-
ptus est. Quibus et praebuit se
ipsum vivum post passionem
suam in multis argumentis per dies quadraginta ap-
parens eis et loquens de regno Dei. Et convescens
praecepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed ex-
pectarent promissionem Patris quam audistis in-
quit per os meum. Quia Iohannes quidem baptizavit
aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non post
multos hos dies. Igitur qui convenerant inter-
rogabant eum dicentes. Domine si in tempore hoc resti-
tues regnum Israhel? Dixit autem eis. Non est vestrum
nosse tempora vel momenta quae Pater posuit in sua
potestate. Sed accipietis virtutem supervenien-
tis Spiritus Sancti in vos, et eritis mihi testes in Hierusalem
et in omni Iudaea et Samaria, et usque ad ultimum
terrae. Et cum haec dixisset, videntibus illis elevatus est,
et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur
in caelum euntem illum, ecce duo viri adstiterunt iuxta
illos in vestibus albis, qui et dixerunt. Viri Galilaei quid
statis aspicientes in caelum? Hic Iesus qui adsumptus
est a vobis in caelum, sic veniet quemadmodum vidistis eum
euntem in caelum. Tunc reversi sunt Hierusalem a monte .F.
qui vocatur Oliveti, quod est iuxta Hierusalem sabbati
habens iter. Et cum introissent in cenaculum, ascenderunt
ubi manebant Petrus et Iohannes, Iacobus et Andreas, Phi-
lippus et Thomas, Bartholomeus et Matheus, Iaco-
bus Alphei et Symon Zelotes, et Iudas Iacobi.
Hii omnes erant perseverantes unanimiter in oratione
cum mulieribus, et Maria matre Iesu, et fratribus eius.
In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum dixit.
Erat autem turba hominum simul fere centum viginti. Fratres,
oportet impleri scripturam quam praedixit Spiritus Sanctus per
os David de Iuda, qui fuit dux eorum qui conprehenderunt
Iesum. Qui connumeratus erat in nobis, et sortitus est sor-
tem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum
de mercede iniquitatis, et suspensus crepuit me-
dius, et diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum
est omnibus habitantibus Hierusalem, ita ut appellaretur
ager ille lingua eorum Acheldemach, hoc est ager
sanguinis. Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fi-
at commoratio eorum deserta, et non sit qui inhabitet
in ea. Et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex
his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo
intravit et exivit inter nos Dominus Iesus, incipiens
a baptismate Iohannis usque in diem qua adsumptus est a nobis

testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis.
Et statuerunt duos. Ioseph qui vocatur Barsabas qui
cognominatus est Iustus, et Mathiam. Et orantes
dixerunt. Tu domine qui nosti corda omnium, ostende
quem elegeris ex his duobus unum accipere locum
ministerii huius et apostolatus, de quo prevaricatus est
Iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis,
et cecidit sors super Mathiam. Et adnumeratus est
.P. cum undecim apostolis.

II

Et cum complerentur dies pentecostes, erant omnes
discipuli pariter in eodem loco. Et factus est repente
de celo sonus tamquam advenientis spiritus vehementis.
et replevit totam domum ubi erant sedentes. Et ap-
paruerunt illis dispertite lingue tamquam ignis
seditque supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu
sancto. et ceperunt loqui variis linguis prout spiritus
sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Ierusalem habitan-
tes iudei viri religiosi ex omni natione que sub
celo est. Facta est autem hac voce convenit multitu-
do. et mente confusa est. quoniam audiebat unusquisque lin-
gua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes et mi-
rabantur dicentes ad invicem. Nonne ecce omnes isti
qui loquuntur galilei sunt? Et quomodo nos audivi-
mus unusquisque linguam suam in qua nati sumus.
Parthi et medi et elamite. et qui habitant mesopo-
tamiam. iudeam et capadociam. pontum et asiam. fri-
giam. et pamphiliam. egiptum et partes libye que
est circa cyrenen. et advene romani. Iudei quoque
et proseliti cretes et arabes. Audivimus eos loquen-
tes nostris linguis magnalia dei. Stupebant autem
.F. omnes et mirabantur dicentes. Quidnam vult hoc esse?
Alii autem irridebant dicentes. quia musto pleni sunt.
Stans autem petrus cum .xi. elevavit vocem suam et
locutus est eis. Viri iudei et qui habitatis Ierusalem,
.P. universi. hoc notum vobis sit. et auribus percipite verba
mea. Non enim sicut vos estimatis. hii ebrii sunt
cum sit hora diei tertia. Sed hoc est quod dictum est
per prophetam iohel. Et erit in novissimis diebus dicit
dominus. Effundam de spiritu meo super omnem carnem.
et prophetabunt filii vestri et filie vestre. Et iuvenes vestri
visiones videbunt. et seniores vestri sompnia sompni-
abunt. Et quidem super servos meos et ancillas meas
in diebus illis effundam de spiritu meo. et prophetabunt.
et dabo prodigia in celo sursum. et signa in terra de-
orsum. sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol
convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam
veniat dies domini magnus et manifestus. Et erit omnis
quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Viri
.F. israhelite audite verba hec. Ihesum nazarenum virum
approbatum a deo in vobis virtutibus et prodigiis et sig-
nis que fecit deus in medio vestri sicut vos scitis.
Hunc definito consilio et prescientia dei traditum
per manus iniquorum affigentes interemistis. quem
deus suscitavit solutis doloribus inferni. iuxta
quod impossibile erat teneri illum ab eo. David e-
nim dicit in eum. Providebam dominum coram me semper.
quoniam a dextris mihi est ne commovear. Propter hoc de-
lectatum est cor meum. et exultavit lingua mea
insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelin-
ques animam meam in inferno. nec dabis sanctum tuum
videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vite.
replebis me iocunditate cum facie tua. Viri fratres
liceat audenter dicere ad vos de patriarcha david quoniam
defunctus est et sepultus est. et sepulcrum eius apud
nos usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et
sciret. quia iureiurando iurasset illi deus de fructu
lumbi eius sedere super sedem eius providens locutus est
de resurrectione christi. quia neque derelictus est in inferno.
neque caro eius vidit corruptionem. Hunc Ihesum resusci-
tavit deus. cui omnes nos testes sumus. Dextera igitur dei
exaltatus et promissione spiritus sancti accepta a patre
effudit hunc quem vos videtis et auditis. Non
enim david ascendit in celum. Dicit autem ipse. Dixit dominus
domino meo sede a dextris meis. donec ponam ini-
micos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime
sciat ergo omnis domus israhel. quia et dominum eum et christum fecit
deus. hunc Ihesum quem vos crucifixistis. His auditis com-
puncti sunt corde. et dixerunt ad petrum. et ad reliquos
apostolos. Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ait ad
illos. Penitentiam inquit agite. et baptizetur unus-
quisque vestrum in nomine Ihesu christi. in remissionem peccato-
rum vestrorum. et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est
repromissio et filiis vestris. et omnibus qui longe sunt
quoscumque advocaverit dominus deus noster. Aliis et verbis
plurimis testificatus est. et exhortabatur eos dicens.
Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo re-
ceperunt sermones eius baptizati sunt. et appositi
sunt in die illa anime circiter tria milia. Erant
autem perseverantes in doctrina apostolorum et communicatione
fractionis panis et orationibus. Fiebat autem omni anime
timor. Multa quoque prodigia et signa per apostolos in
Ierusalem fiebant. et metus erat magnus in universis.
Omnes etiam qui credebant erant pariter et habebant omnia
communia. possessiones et substantias vendebant et divide-
bant illa omnibus. prout cuique opus erat. Cotidie quoque
perdurantes unanimiter in templo. et frangentes
circa domos panem sumebant cum exultatione.
et simplicitate cordis collaudantes deum et habentes
gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui
salvi fierent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et Iohannes ascendebant in templum ad
horam orationis nonam. Et quidam vir qui erat

claudus ex utero matris suae baiulabatur quem
ponebant cotidie ad portam templi quae dicitur specio
sa, ut peteret elemosinam ab introeuntibus in tem
plum. Is cum vidisset Petrum et Iohannem incipientes in
troire in templum rogabat ut elemosinam acciper
et. Intuens autem eum Petrus cum Iohanne dixit. Respice
in nos. At ille intendebat in eos sperans se aliquid
accepturum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et au
rum non est mihi. quod autem habeo hoc tibi do. In nomine
Ihesu Christi Nazareni surge et ambula. Et apprehensa
manu eius dextera levavit eum. et protinus conso
lidatae sunt bases eius et plantae. Et exiliens ste
tit et ambulabat. Et intravit cum illis in templum am
bulans et exiliens et laudans Dominum. Et vidit omnis
populus eum ambulantem et laudantem Dominum. Cognos
cebant autem illum quoniam ipse erat qui ad elemosinam
sedebat ad speciosam portam. et impleti stupore et
extasi in eo quod contigerat illi. Cum videret autem
Petrum et Iohannem, cucurrit omnis populus ad eos ad por
ticum quae appellatur Salomonis stupentes. Vi
·P· dens autem Petrus respondit ad populum. Viri Israhelitae
quid miramini in hoc. aut nos quid intuemini
quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc am
bulare. Deus Abraham et Deus Ysaac et Deus Iacob. Deus
patrum nostrorum glorificavit filium suum Ihesum quem vos
quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati iu
dicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum ne
gastis et petistis virum homicidam donari vobis.
Auctorem vero vitae interfecistis. quem Deus susci
tavit a mortuis. cuius nos testes sumus. Et in fide no
minis eius hunc quem vos vidistis et nostis confir
mavit nomen eius et fides quae per eum est dedit inte
gram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum.
Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis sicut et prin
cipes vestri. Deus autem qui praenuntiavit per os omnium
prophetarum pati Christum suum sic implevit. Penite
mini igitur et convertimini ut deleantur peccata vestra.
·F· Ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu Domini et
miserit eum qui praedicatus est vobis Ihesum Christum quem
oportet quidem caelum suscipere usque in tempora restitu
tionis omnium quae locutus est Deus per os sanctorum suorum a
saeculo prophetarum. Moyses quidem dixit. Quoniam prophetam
suscitabit vobis Dominus Deus vester de fratribus vestris tamquam
me ipsum audietis iuxta omnia quaecumque locutus fuerit
vobis. Erit autem omnis anima quae non audierit prophetam il
lum exterminabitur de plebe. Et omnes prophetae a Samu
el et deinceps qui locuti sunt annuntiaverunt dies
istos. Vos autem estis filii prophetarum et testamenti
quod disposuit Deus ad patres nostros dicens ad Abra
ham. Et in semine tuo benedicentur omnes familiae
terrae. Vobis primum Deus suscitans filium suum

misit eum benedicentem vobis ut convertat se unus
quisque a nequitia sua.
IIII Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt sacerdo
tes et magistratus templi et Saducei do
lentes quod docerent populum et annuntiarent in Ihesum
resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt in eos
manus et posuerunt eos in custodiam usque in crasti
num. Erat autem iam vespera. Multi autem eorum qui
audierant verbum crediderunt. et factus est numerus eorum
v. milia. Factum est autem in crastinum ut congre
garentur principes eorum et seniores et scribae in
Ierusalem. et Annas princeps sacerdotum et Caiphas
et Iohannes et Alexander. et quotquot erant de genere
sacerdotali. et statuentes eos in medio interrogab
ant. In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc
vos. Tunc repletus Spiritu Sancto Petrus dixit ad eos.
Principes populi et seniores audite. Si nos hodie
iudicamur in benefacto hominis infirmi in quo iste
salvus factus est. notum sit omnibus vobis et omni plebi Israhel
quia in nomine Domini nostri Ihesu Christi Nazareni quem vos
crucifixistis quem Deus suscitavit a mortuis
in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic est lapis qui
reprobatus est a vobis aedificantibus qui factus est
in caput anguli. et non est in alio aliquo salus. neque
enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus in quo
oporteat nos salvos fieri. Videntes autem Petri
constantiam et Iohannis comperto quod homines essent
sine litteris et idiotae admirabantur et cog
noscebant quoniam cum Ihesu fuerant. hominem quoque
videntes stantem cum eis qui curatus fuerat
nihil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra
concilium secedere et conferebant ad invicem dicentes.
Quid faciemus hominibus istis. quoniam quidem notum
signum factum est per eos omnibus habitantibus Ierusalem.
manifestum est et non possumus negare. Sed
ne amplius divulgetur in populum comminemur eis
ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum.
Et vocantes eos denuntiaverunt ne omnino loque
rentur neque docerent in nomine Ihesu. Petrus vero et
Iohannes respondentes dixerunt ad eos. Si iustum est
in conspectu Dei vos potius audire quam Deum
iudicate. non enim possumus quae vidimus et
audivimus non loqui. At illi comminantes dimi
serunt eos non invenientes quomodo punirent eos
propter populum. quia omnes clarificabant id quod factum erat
in eo quod acciderat. Annorum enim erat amplius
xl. homo in quo factum fuerat signum istud sa
nitatis. Dimissi autem venerunt ad suos. et annun
tiaverunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et
seniores dixissent. Qui cum audissent una
nimiter levaverunt vocem ad Dominum et dixerunt.

domine tu fecisti celum et terram. mare et omnia que
in eis sunt. qui spiritu sancto per os patris nostri david
pueri tui dixisti. Quare fremuerunt gentes et populi
meditati sunt inania. Astiterunt reges terre
et principes convenerunt in unum adversus dominum et
adversus christum eius. Convenerunt enim vere in civitate
ista adversus sanctum puerum tuum ihesum quem un
xisti. herodes et poncius pilatus cum gentibus et
populis israel facere que manus tua et consilium tuum
decreverunt fieri. Et nunc domine respice in minas eo
rum. et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum.
in eo quod manum tuam extendas. sanitates et
signa et prodigia fieri per nomen filii tui ihesu. Et cum
orassent motus est locus in quo erant congregati.
et repleti sunt omnes spiritu sancto. et loquebantur verbum dei
cum fiducia. Multitudinis autem credentium erat
cor unum et anima una. nec quisquam eorum que posside
bat aliquid suum esse dicebat. sed erant illis omnia
communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimo
nium resurrectionis ihesu christi domini et gratia magna
erat in omnibus illis. neque enim quisquam egens erat
inter illos. Quotquot enim possessores agrorum
aut domorum erant vendentes afferebant
precia eorum que vendebant et ponebant ante pedes
apostolorum. dividebatur autem singulis prout cuique opus
erat. Ioseph autem qui cognominatus est barnabas
ab apostolis quod est interpretatum filius consolationis. levi
tes cyprius genere cum haberet agrum vendidit eum.
et attulit precium. et posuit ante pedes apostolorum.
V Vir autem quidam nomine ananias cum
saphira uxore sua. vendidit agrum et frau
davit de precio agri conscia uxore sua. et afferens
partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem
petrus. Anania. cur temptavit sathanas cor
tuum. mentiri te spiritui sancto. et fraudare de precio agri.
Nonne manens tibi manebat. et venundatum in
tua erat potestate. Quare posuisti in corde tuo hanc
rem. Non es mentitus hominibus sed deo. Audiens autem ana
nias hec verba cecidit et expiravit. Et factus est ti
mor magnus super omnes qui audierunt. Surgentes autem
iuvenes amoverunt eum. et efferentes sepelierunt.
Factum est autem quasi horarum trium spacium. et uxor ipsius nes
ciens quod factum fuerat introivit. Respondit autem ei petrus.
Dic michi mulier si tanti agrum vendidistis. At illa
dixit. Etiam tanti. Petrus autem ad eam. Quid utique conve
nit vobis temptare spiritum domini. Ecce pedes eorum qui
sepelierunt virum tuum ad hostium. et efferent te.
Confestim cecidit ad pedes eius et expiravit. Intran
tes autem iuvenes invenerunt illam mortuam. et extu
lerunt. et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor
magnus in universa ecclesia. et in omnes qui audierunt hec.

Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia
multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porti
cu salomonis. Ceterorum autem nemo audebat con
iungere se illis. sed magnificabat eos populus. Magis
autem augebatur in domino credentium multitudo
virorum ac mulierum. ita ut in plateas eicerent
infirmos. et ponerent in lectulis et grabatis.
ut veniente petro saltem umbra illius obumbraret
quemquam illorum. et liberarentur ab infirmitate sua. Concur
rebat autem multitudo vicinarum civitatum ierusalem.
afferentes egros et vexatos a spiritibus immundis qui
curabantur omnes. Exurgens autem princeps sacerdotum
et omnes qui cum illo erant que est heresis saduceorum
repleti sunt zelo. et iniecerunt manus in apostolos et
posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem domini
per noctem aperiens ianuas carceris. et educens eos di
xit. Ite. et stantes loquimini in templo plebi
omnia verba vite huius. Qui cum audissent intraverunt
diluculo in templum. et docebant. Adveniens autem
princeps sacerdotum et qui cum eo erant convocaverunt
concilium et omnes seniores filiorum israel. et miserunt
ad carcerem ut adducerentur. Cum autem venissent mi
nistri et aperto carcere non invenissent illos reversi
nunciaverunt dicentes. Carcerem quidem invenimus
clausum cum omni diligencia et custodes stantes ad
ianuas. aperientes autem neminem intus invenimus.
Ut autem audierunt hos sermones magistratus tem
pli et principes sacerdotum ambigebant de illis quid
nam fieret. Adveniens autem quidam nunciavit eis.
quia ecce viri quos posuistis in carcerem sunt in templo
stantes et docentes populum. Tunc abiit magistratus
cum ministris. et adduxit illos sine vi. Time
bant enim populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent
illos statuerunt in concilio. Et interrogavit
eos princeps sacerdotum dicens. Precipiendo precepimus
vobis ne doceretis in nomine isto. et ecce replestis ie
rusalem doctrina vestra. et vultis inducere super nos
sanguinem hominis istius. Respondens autem petrus et apostoli di
xerunt. Obedire oportet deo magis quam hominibus.
Deus patrum nostrorum suscitavit ihesum quem vos inter
emistis suspendentes in ligno. Hunc principem deus
et salvatorem exaltavit dextera sua ad dandam
penitenciam israel. et remissionem peccatorum. Et nos
sumus testes horum verborum. et spiritus sanctus quem dedit deus
omnibus obedientibus sibi. Hec cum audissent dis
secabantur et cogitabant interficere illos. Sur
gens autem quidam in concilio phariseus nomine ga
maliel legis doctor honorabilis uni
verse plebi iussit foras ad breve homi
nes fieri. dixitque ad illos. Viri israhelite attendite
vobis super hominibus istis quid acturi sitis. Ante hos

enim dies extitit Theodas dicens se esse aliquem, cui
consensit numerus virorum circiter quadringentorum, qui oc-
cisus est, et omnes quicumque credebant ei dissipati sunt,
et redacti ad nihilum. Post hunc extitit Iudas Ga-
lileus in diebus professionis, et avertit populum suum post
se, et ipse periit: et omnes quotquot consenserunt ei dispersi
sunt. Et nunc itaque dico vobis, discedite ab hominibus
istis, et sinite illos: quoniam si est ex hominibus consilium hoc
aut opus, dissolvetur. Si vero ex deo est, non poteritis
dissolvere eos, ne forte et deo repugnare inve-
niamini. Consenserunt autem illi. Et convocantes apostolos ce-
sis denunciaverunt eis ne omnino loquerentur in nomine
Ihesu, et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes
a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Ihesu
contumeliam pati. Omni autem die non cessabant in templo et
circa domos docentes et evangelizantes Christum Ihesum.
VI In diebus autem illis crescente numero
discipulorum factum est murmur grecorum adversus hebreos,
eo quod despicerentur in ministerio cotidiano vidue
eorum. Convocantes autem XII multitudinem discipulo-
rum dixerunt: Non est equum nos derelinquere verbum dei
et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex vobis
boni testimonii VII plenos spiritu sancto et sapientia, quos
constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministe-
rio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni mul-
titudine. Et elegerunt Stephanum virum plenum fide
et spiritu sancto, et Philippum et Prochorum et Nicanorem et
Timonem et Parmenam et Nicholaum advenam
Antiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum, et
orantes imposuerunt eis manus. Et verbum domini crescebat, et
multiplicabatur numerus discipulorum in Iherusalem valde. Mul-
ta etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus
plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa
magna in populo. Surrexerunt autem quidam de sina-
goga que appellabatur libertinorum et cyrenensium
et alexandrinorum et eorum qui erant a Cilicia et Asia,
disputantes cum Stephano. Et non poterant resistere
sapientie et spiritui qui loquebatur. Tunc submiserunt
viros qui dicerent se audisse eum dicentem verba
blasphemie in Moysen et in deum. Commoverunt
itaque plebem et seniores et scribas, et concurrentes ra-
puerunt eum et adduxerunt in concilium, et statuerunt falsos
testes dicentes: Homo iste non cessat loqui verba adver-
sus locum sanctum et legem. Audivimus enim eum dicen-
tem quoniam Ihesus Nazarenus hic destruet locum istum,
et mutabit traditiones quas tradidit nobis Moyses.
Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem
eius tamquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum
Stephano: Si hec ita se habent? Qui ait:
VII Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri
nostro Abrahe cum esset in Mesopotamia priusquam
moraretur in Charan, et dixit ad illum: Exi de terra
et de cognatione tua, et veni in terram quam mon-
stravero tibi. Tunc exiit de terra Chaldeorum, et habitavit
in Charan. Et inde postquam mortuus est pater eius, trans-
tulit illum in terram istam in qua nunc vos habitatis.
Et non dedit illi hereditatem in ea, nec passum pedis,
sed repromisit dare illi eam in possessionem et semi-
ni eius post ipsum, cum non haberet filium. Locutus est autem
ei deus, quia erit semen eius accola in terra aliena, et ser-
vituti eos subicient et male tractabunt eos annis
quadringentis XXX. Et gentem cui servierint iudica-
bo ego dicit dominus. Et post hec exibunt, et deservient mihi
loco isto. Et dedit illi testamentum circumcisionis. Et sic
genuit Ysaac et circumcidit eum die octava, et Ysaac
Iacob, Iacob XII patriarchas. Et patriarche emulan-
tes Ioseph vendiderunt in Egyptum. Et erat deus cum
eo. Et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius, et dedit
ei gratiam et sapientiam in conspectu Pharaonis regis E-
gypti, et constituit eum prepositum super Egyptum et super omnem
domum suam. Venit autem fames in universam Egyptum et
Chanaan, et tribulatio magna, et non inveniebant
cibos patres nostri. Cum audisset autem Iacob esse frumen-
tum in Egypto, misit patres nostros primum. Et in secundo
cognitus est Ioseph a fratribus suis, et manifestatum
est Pharaoni genus eius. Mittens autem Ioseph accersi-
vit Iacob patrem suum et omnem cognationem suam in
animabus LXXV. Et descendit Iacob in Egyptum, et defunc-
tus est ipse et patres nostri. Et translati sunt in Sichem, et po-
siti in sepulcro quod emit Abraham precio argenti a
filiis Emor filii Sichem. Cum autem appropinquaret
tempus promissionis quam confessus fuerat deus Abrahe, crevit
populus et multiplicatus est in Egypto, quoadusque surrexit alius
rex in Egypto, qui non sciebat Ioseph. Hic
circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros, ut
exponerent infantes suos ne vivificarentur. Eo-
dem tempore natus est Moyses, et fuit gratus deo, et nutritus
est tribus mensibus in domo patris sui. Exposito
autem illo sustulit eum filia Pharaonis, et nutrivit
eum sibi in filium. Et eruditus est Moyses in omni sapientia
Egyptiorum, et erat potens in verbis et in operibus suis.
Cum autem impleretur ei XL annorum tempus, ascendit
in cor eius ut visitaret fratres suos filios Israel. Et cum
vidisset quendam iniuriam patientem, vindicavit illum,
et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat percus-
so egyptio. Existimabat autem intelligere fratres
quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis. At illi
non intellexerunt. Sequenti vero die apparuit illis
litigantibus, et reconciliabat eos in pace dicens:
Viri fratres estis, ut quid nocetis alterutrum? Qui autem
iniuriam faciebat proximo repulit eum
dicens: Quis te constituit principem et iudi-

ceptorem super nos? Numquid interficere me tu vis quem
admodum interfecisti heri egyptium? Fugit autem mo
yses in verbo isto. et factus est advena in terra madi
an. ubi generavit duos filios. Et expletis annis
.xl. apparuit illi in deserto montis syna an
gelus in igne flamme rubi. Moyses autem videns
admiratus est visum. Et accedente illo ut consi
deraret. facta est ad eum vox domini dicens. Ego sum
deus patrum vestrorum. deus abraham. deus ysaac. et deus iacob.
Tremefactus moyses non audebat considerare. Dixit
autem illi deus. Solve calciamentum pedum tuorum. locus
enim in quo stas terra sancta est. Videns vidi af
flictionem populi mei. qui est in egypto. et gemitum
eorum audivi. et descendi liberare eos. Et nunc veni
et mittam te in egyptum. Hunc moysen quem ne
gaverunt dicentes. Quis te constituit principem et iu
dicem super nos? hunc deus principem et redemptorem misit
cum manu angeli qui apparuit illi in rubo. Hic
eduxit illos faciens prodigia et signa in terra
egypti. et in rubro mari. et in deserto annis .xl.
Hic est moyses qui dixit filiis israel. Prophetam
vobis suscitabit deus de fratribus vestris tamquam me
ipsum audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in solitu
dine cum angelo qui loquebatur ei, in monte syna.
et cum patribus nostris qui accepit verba vite da
re nobis. Cui noluerunt obedire patres nostri. sed
repulerunt eum. et aversi sunt cordibus suis in egyp
tum dicentes ad aaron. Fac nobis deos qui precedant
nos. Moysi enim huic qui eduxit nos de terra
egypti nescimus quid factum sit ei. Et vitulum
fecerunt in illis diebus. et obtulerunt hostiam simu
lacro. et letabantur in operibus manuum suarum. Con
vertit autem deus et tradidit eos servire militie celi
sicut scriptum est in libro prophetarum. Numquid vic
timas aut hostias obtulistis mihi annis .xl.
in deserto domus israel. Et suscepistis tabernaculum
moloch et sydus dei vestri rempham figuras quas
fecistis adorare eas. Et transferam vos in babi
lonem. Tabernaculum testimonii fuit cum patribus
nostris in deserto sicut disposuit illis deus. loquens
ad moysen ut faceret illud secundum formam quam
viderat. Quod et induxerunt suscipientes patres nostri
cum ihesu. in possessionem gentium quas expu
lit deus a facie patrum nostrorum. usque in diebus david.
Qui invenit gratiam apud deum. et petiit ut inve
niret tabernaculum deo iacob. Salomon autem edi
ficavit illi domum. Sed non excelsus in manufactis
habitat. sicut per prophetam dicit. Celum mihi sedes est.
terra autem scabellum pedum meorum. Quam domum edifi
cabitis mihi dicit dominus. aut quis locus requietio
nis mee? Nonne manus mea fecit hec omnia?

Dura cervice et incircumcisis cordibus et auribus
vos semper spiritui sancto restitistis sicut et patres vestri
ita et vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres
vestri? et occiderunt eos qui prenuntiabant de adven
tu iusti. cuius vos nunc proditores et homicide fu
istis. Qui accepistis legem in dispositione angelo
rum et non custodistis. Audientes autem hec disse
cabantur in cordibus suis et stridebant dentibus
in eum. Cum autem esset plenus spiritu sancto intendens in ce
lum vidit gloriam dei. et ihesum stantem a dextris
dei et ait. Ecce video celos apertos et filium hominis
stantem a dextris virtutis dei. Exclamantes autem
voce magna continuerunt aures suas. et impetum
fecerunt unanimiter in eum. Et eicientes eum extra
civitatem lapidabant. Et testes deposuerunt vesti
menta sua secus pedes adolescentis qui vocabatur
saulus. Et lapidabant stephanum invocantem et dicentem.
domine ihesu suscipe spiritum meum. Positis autem genibus
clamavit voce magna dicens. domine ne statuas
illis hoc peccatum. quia nesciunt quid faciunt. Et cum hoc
dixisset obdormivit in domino. Saulus erat consen ·F·
tiens neci eius.

VIII

Facta est autem in illa die persecutio magna in
ecclesia que erat iersolimis. et omnes dispersi sunt per
regiones iudee et samarie preter apostolos. Cura
verunt autem stephanum viri timorati. et fecerunt planc
tum magnum super eum. Saulus vero devastabat eccle
siam. per domos intrans. viros ac mulieres trahens
in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant evan
gelizantes verbum dei. Philippus autem descen ·P·
dens in civitatem samarie predicabat illis christum.
Intendebant autem turbe hiis que a philippo di
cebantur. unanimiter audientes et videntes
signa que faciebat. Multi enim eorum qui habebant
spiritus inmundos clamantes voce magna exibant.
Multi autem paralitici et claudi curati sunt. Fac
tum est ergo gaudium magnum in illa civitate. ·F·
Vir autem quidam nomine symon qui ante fuerat in ci
vitate magus seducens gentem samarie. dicens
se esse aliquem magnum cui auscultabant omnes
a minimo usque ad maximum dicentes. Hic est
virtus dei que vocatur magna. Attendebant
autem eum propter quod multo tempore magicis suis demen
tasset eos. Cum vero credidissent philippo evan
gelizanti de regno dei in nomine ihesu christi bapti
zabantur viri ac mulieres. Tunc symon et ipse
credidit. et cum baptizatus esset: adherebat philip
po. Videns etiam signa et virtutes maximas fieri.
stupens admirabatur. Cum autem audissent apostoli qui ·P·
erant iersolimis quia recepit samaria verbum
dei miserunt ad eos petrum et iohannem. Qui cum

F. uenissent orauerunt p ipsis ut acciperent sp̄m
scm̄. Nondū enī in quēquā illorum uenerat sed
baptizati tm̄ erant in noīe dn̄i ih̄u. Tunc īpo-
nebant man̄ sup illos et accipiebant sp̄m scm̄.
Cū uidisset aūt simō qr p īpositionē manus aplorum
daretur sp̄s scs̄ obtulit eis pecuniā dicens. Da-
te et mihi hanc potestatē. ut cuicumq; īposuero
man̄ accipiat sp̄m scm̄. Petrus aūt dixit ad eū.
Pecunia tua tecū sit ī pditione. qm̄ donū dī
existimasti pecunia possideri. Nō est tibi pars
neq; sors in sermone isto. Cor enī tuū nō est rec-
tū corā deo. Penitentiam age ab hac nequicia tua et
roga deū si forte remittatur tibi hec cogitatio
cordis tui. In felle enī amaritudinis et obligati-
one iniquitatis uideo te eē. Respondens aūt simō
dixit. Precamini uos p me ad dn̄m. ut nichil ueni-
at sup me. horum que dixistis. Et illi quidem testifica-
ti et locuti uerbū dn̄i redibant ierosolimā. et mul-
tis regionibus samaritanorum euangelizabant.
P. Angelus aūt dn̄i locutus est ad philippū dicens. Sur-
ge et uade contra meridianū ad uiā que descendit
ab ierusalem in gazā. hec est deserta. Et surgens abiit.
Et ecce uir ethiops eunuchus potens candacis regi-
ne ethiopum qui erat sup omnes gazas eius. uenerat
adorare in ierusalem. Et reuertebatur sedens sup cur-
rū suū. legensq; ysaiā pphetam. Dixit aūt sp̄s
philippo. Accede et adiunge te ad currū istū.
Accurrens aūt philippus audiuit eū legentē
ysaiam pphetam. et dixit. Putasne intelligis
que legis? Qui ait. Et quomodo possū si nō ali-
quis ostenderit mihi? Rogauitque philippū ut
ascenderet et sederet secū. Locus aūt scripture quē
legebat erat hic. Tanquā ouis ad occisionē
ductus est. et sicut agnus coram tondente sine uo-
ce. sic nō aperuit os suū. In humilitate iudiciū
eius sublatū est. generationē eius quis enarrabit.
Qm̄ tolletur de terra uita eius. Respondens aūtē
eunuchus philippo dixit. Obsecro te. de quo ppha
dicit hoc de se aut de alio aliquo? Aperiens aūt
philippus os suū dixit. et incipiens a scriptura is-
ta euangelizauit illi ih̄m. Et dū irent p uiam
uenerunt ad quandā aquā. et ait eunuchus. Ecce
aqua. Quis phibet me baptizari? Dixit aūt phi-
lippus. Si credis ex toto corde licet. Et respondens
ait. Credo filiū dei eē ih̄m. et iussit stare cur-
rū. et descenderunt uterq; in aquā. philippus et
eunuchus. et baptizauit eū. Cū aūt ascendissent
de aqua sp̄s dn̄i rapuit philippū. et amplius non
uidit eū eunuchus. Ibat enī p uiā suā gau-
dens. philippus aūt inuentus est in azoto. et ptrans-
siens euangelizabat ciuitatibus cunctis donec

ueniret cesaream.
IX Saulus aūt adhuc spirans minarum et cedis in
discipulos dn̄i. accessit ad principem sacerdotum
et petiit ab eo epistolas in damascū ad sinagogas.
ut si quos inuenisset huius uie uiros ac mulieres
uinctos pduceret ierusalem. Et cū iter faceret contigit ut
appropinquaret damasco. Et subito circūfulsit
eum lux de celo. et cadens in terram audiuit uocē
dicentem sibi. Saule saule quid me psequeris?
Qui dixit. Quis es dn̄e? Et ille. Ego sum ih̄c naza-
renus quē tu psequeris. Durū est tibi contra stimu-
lū calcitrare. Et tremens ac stupens dixit. Dn̄e quid
me uis facere? Et dn̄s ad eū. Surge et ingredere
ciuitatē. et dicetur tibi quid te oporteat facere.
Uiri aūt illi qui comitabantur cū eo stabant
stupefacti. audientes quidē uocē. neminē
aūt uidentes. Surrexit aūt saulus de terra. apertisque
oculis nichil uidebat. Ad manus aūt illū trahen-
tes introduxerunt damascū. Et erat tribus diebus
nō uidens. et nō manducauit neq; bibit. Erat aūtē
quidam discipulus damasci noīe ananias. et dixit
ad illū in uisu dn̄s. Anania. At ille ait. Ecce
ego dn̄e. Et dn̄s ad illū. Surgens uade in uicū
qui uocatur rectus. et quere in domo iude saulū
noīe tharsensem. Ecce enī orat. Et uidit uirū
ananiā noīe introeuntē et īponentē sibi
manus ut uisū recipiat. Respondit aūt ananias.
Dn̄e audiui a multis de uiro hoc quanta mala
fecerit scīs in ierusalem. et hic habet potestatē a prin-
cipibus sacerdotū alligandi omnes qui inuocant nomen
tuū. Dixit aūt ad eum dn̄s. Uade qm̄ uas elec-
tionis michi est iste. ut portet nomē meū coram
gentibus et regibus et filiis isrl̄. Ego enī ostendā
illi quanta oporteat eū p noīe meo pati. Et abi-
it ananias. et introiuit in domū. et inponens
ei manus dixit. Saule frater dn̄s misit me. qui
apparuit tibi in uia qua ueniebas. ut uideas
et implearis sp̄u scō. Et confestim ceciderunt ab o-
culis eius tanquā squame. et uisū recepit. et
surgens baptizatus est. Et cū accepisset cibum
confortatus est. Fuit aūt cū discipulis qui erant
damasci p dies aliquot. Et continuo ingressus in
sinagogas pdicabat ih̄m. qm̄ hic est filius
dei. Stupebant aūt omnes qui audiebant et dicebant.
Nonne hic est qui expugnabat eos qui in-
uocabant nomē istud? Et huc ad hoc uenit
ut uinctos illos duceret ad principes sacerdotum.
Saulus aūt magis inualescebat. et confundebat
iudeos qui habitabant damasci. affirmans qm̄
hic est xp̄c. Cū aūt implerentur dies multi con-
silium fecerunt iudei ut eū interficerent. Nota aūt

facte sunt Saulo insidie eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem discipuli eius nocte per murum dimiserunt eum submittentes in sporta. Cum autem venisset in Ierusalem temptabat se iungere discipulis. et omnes timebant eum non credentes quod esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos. et narravit illis quomodo in via vidisset dominum. et quia locutus est ei. et quomodo in damasco fiducialiter egit in nomine Ihesu. Et erat cum illis intrans et exiens in Ierusalem fiducialiter agens in nomine domini. Loquebatur quoque gentibus et disputabat cum grecis. Illi autem querebant occidere illum. Quod cum cognovissent fratres deduxerunt eum nocte Cesaream. et dimiserunt Tharsum. Ecclesia quidem per totam Iudeam. et Galileam et Samariam habebat pacem et edificabatur ambulans in timore domini. et consolatione sancti spiritus replebatur. Factum est autem ut Petrus dum transiret universos deveniret ad sanctos qui habitabant Lidde. Invenit autem ibi hominem quendam nomine Eneam ab annis octo iacentem in grabbato qui erat paraliticus. Et ait illi Petrus. Enea sanat te dominus Ihesus Christus. Surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt illum omnes qui habitabant Lidde et Sarone. qui conversi sunt ad dominum. In Ioppe autem fuit quedam discipula nomine Tabitha. que interpretata dicitur dorchas. Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset Lidda. miserunt ab Ioppe discipuli audientes quia Petrus esset in ea. duos viros mittentes ad eum rogantes ne pigriteris venire usque ad nos. Exurgens autem Petrus venit cum illis. Et cum advenisset duxerunt illum in cenaculum. et circumsteterunt eum omnes vidue flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat illis dorchas. Eiectis autem omnibus foras Petrus ponens genua oravit. et conversus ad corpus dixit. Tabita surge. At illa aperuit oculos. et viso Petro resedit. Dans autem illi manum erexit eam. Et cum vocasset sanctos et viduas. assignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam Ioppen. et crediderunt multi in domino. Factum est autem ut dies multos moraretur in Ioppe apud Simonem coriarium quendam.

X Vir autem quidam erat in Cesarea nomine Cornelius centurio cohortis que dicitur Italica. religiosus et timens deum cum omni familia sua faciens elemosinas multas plebi. et deprecans deum semper. Vidit in visu manifeste quasi in hora nona angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi. Corneli. At ille intuens eum timore correptus dixit. Quis es domine? Dixit autem illi. Orationes tue et elemosine tue ascenderunt in memoriam in conspectu dei. Et nunc mitte viros in Ioppen. et accersi Simonem quendam qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium. cuius est domus iuxta mare. Hic dicet tibi quid te oporteat facere. Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi vocavit duos domesticos suos. et militem metuentem dominum ex his qui illi parebant. Quibus cum narrasset omnia misit illos in Ioppen. Postera autem die iter facientibus illis et appropinquantibus civitati ascendit Petrus in superiora domus ut oraret circa horam sextam. Et cum esuriret voluit gustare. Parantibus autem illis cecidit super eum mentis excessus. et vidit celum apertum. et descendens vas quoddam velut linteum magnum. iiii. initiis submitti de celo in terram. in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terre. et volatilia celi. Et facta est vox ad eum. Surge Petre. occide et manduca. Ait autem Petrus. Absit domine. quia numquam manducavi omne commune et immundum. Et vox iterum secundo ad eum. Quod deus purificavit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter. et statim receptum est vas in celum. Et dum intra se hesitaret Petrus quidnam esset visio quam vidisset. ecce viri qui missi fuerant a Cornelio. inquirentes domum Simonis astiterunt ad ianuam. Et cum vocassent interrogabant si Simon qui cognominatur Petrus illic haberet hospitium. Petro autem cogitante de visione dixit spiritus ei. Ecce viri tres querunt te. Surge itaque et descende. et vade cum eis nichil dubitans quia ego misi illos. Descendens autem Petrus ad viros dixit. Ecce ego sum quem queritis. Que causa est propter quam venistis? Qui dixerunt. Cornelius centurio vir iustus et timens deum. et testimonium habens ab universa gente Iudeorum responsum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam. et audire verba abs te. Introducens ergo eos recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum illis. et quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum. Postera autem die introivit Cesaream. Cornelius vero expectabat illos convocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et factum est cum introisset Petrus obvius venit ei Cornelius. et procidens ad pedes eius adoravit. Petrus vero elevavit eum dicens. Surge et ego ipse homo sum sicut et tu. Et loquens cum illo intravit. et invenit multos qui convenerant. dixitque ad illos. Vos scitis quomodo abhominatum sit viro Iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Sed mihi ostendit deus neminem communem aut immundum dicere hominem. Propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me?

⁊ cornelius ait. Anudius q̄rta die usq; ad
hanc horā. orās erā hora nona in domo mea.
⁊ ecce uir stetit añ me i ueste candida. ⁊ ait.
Corneli exaudita est oīo tua ⁊ elemosine
tue cōmemorate sunt i cōspectu dei. Mitte ergo
in ioppē. ⁊ accersi simonē qui cognoīatur
petrus. hic hospitat̄ in domo symonis coria
rii iuxta mare. Is cū uenerit loquetur tibi.
Cōfestim ergo misi ad te. ⁊ tu bñ fecisti ueniendo
ad nos. Nūc ergo oēs nos in cōspectu tuo
adsumus audire oīa quecumq; tibi p̄cepta sunt
a dño. Aperiēs aūt petrus os suū dixit. In ue
o. p. ritate cōperi. qm̄ nō est psonarū acceptor deus.
Sz in omni gente q̄ timet eū. ⁊ operatur iusti
ciā acceptus est illi. Verbū misit deus filiis
isrl̄. annūcians pacē p ih̄m xp̄m. hic ē oī
um dñs. Vos scitis qd̄ factū est p uniūsam
iudeam uerbū. Incipiens enī a galilea post
baptism̄ qd̄ p̄dicauit iohēs ih̄m a nazareth.
quomō unxit eū deus spū sc̄o ⁊ uirtute qui p
transiit bñfaciendo ⁊ sanādo oppressos a
diabolo. qm̄ deus erat cū illo. ⁊ nos testes su
mus oīum q̄ fecit in regione iudeorū ⁊ ierl̄m.
quē occiderūt suspendentes in ligno. Hunc
deus suscitauit tercia die. ⁊ dedit eū manifes
tū fieri nō oī ppl̄o. sz testib; p̄ordinatis a dō
nobis qui mādūcauim⁹ ⁊ bibim⁹ cū illo, p⁹
q̄m resurrexit a mortuis. ⁊ p̄cepit nob̄ pre
dicare ppl̄o ⁊ testificari. qr̄ ipse est q̄ cōstitu
tus est a dō iudex uiuorū ⁊ mortuorū. Hu
ic oēs pp̄he testimoniū p̄hibent remissio
nem peccatorū accipe p nomē eius oēs qui
F. credūt in eū. Adhuc petro loquente uba hec:
F. cecidit sp̄c scs̄ sup oēs qui audiebāt uerbū. ⁊
obstupuerūt ex circūcisione fideles qui uenerāt
cū petro. q2 in nationes gr̄a sp̄c sc̄i effusa
est. Audiebāt enī illos loquētes linguis
⁊ magnificantes dm̄. Tunc respondit petrus.
Nūquid aquā q̄s p̄hibere pōt ut n̄ baptizē
tur hii qui sp̄m scm̄ acceperūt sic̄ ⁊ nos.
⁊ iussit eos baptizari i noīe ih̄u xp̄i. Tūc ro
o. F. gauerūt eū ut maneret ap̄ eos aliquot dieb;.
XI Audierūt aūt ap̄li ⁊ frēs qui erāt
in iudea. qm̄ ⁊ gentes receperūt uerbū dei. Cū
ascendisset aūt petrus ierl̄imā. disceptabāt
aduersus illū qui erāt ex circūcisione dicētes.
Quare introisti ad uiros p̄puciū hñtes et
mādūcasti cū illis. Incipiēs aūt petrus expo
nebat illis ordinē dicens. Ego erā in ciuita
te ioppe orās. ⁊ uidi in excessu mentis uisio
nē. descendēs uas qd̄dā uelut linteū mag
nū q̄tuor inicijs submitti de celo ⁊ uenit
usq; ad me. In qd̄ intuēs cōsiderabā. ⁊ uidi q̄
drupedia terre ⁊ bestias. ⁊ reptilia. ⁊ uolatilia
celi. Audiui aūt ⁊ uocē dicentē m̄. Surge pe
tre occide ⁊ mādūca. Dixi aūt. nequaq̄ dñe.
q2 cōmune aut īmūdū nūq̄ introiuit i os
meū. Respondit aūt uox scd̄o de celo. Que deus
mundauit tu ne cōmune dixeris. Hoc aūt
factū ē p ter ⁊ recepta sunt oīa rursū in celū.
⁊ ecce uiri tres cōfestim astiterūt i domo i q̄
eram missi a cesarea ad me. Dixit aūt sp̄c m̄.
ut irē cū illis nichil hesitās. Venerūt aūt mecū ⁊
sex fr̄es isti ⁊ ingressi sum⁹ in domū uiri. Narrauit
aūt quomō uidit angl̄m i domo sua stantē
⁊ dicentē sibi. Mitte i ioppē. ⁊ accersi simonē
q̄ cognoīatur petrus. q̄ loquet̄ tibi uba. in q̄b⁹
saluus eris tu ⁊ uniūsa dom⁹ tua. Cum cepis
sem loq̄ cecid sp̄c scs̄ sup eos. sic̄ ⁊ in nos i
inicio. Recordat⁹ sū aūt uerbi dñi sic̄ dice
bat. Iohēs quidē baptizauit aq̄. uos aūt bap
tizabimini sp̄u sc̄o. Si ergo eand gr̄am ded
illis deus sic̄ ⁊ nob qui credidim⁹ in dñm ih̄m
xp̄m. Ego q̄s erā qui possem p̄hibe dm̄ /
His auditis tacuerūt ⁊ glorificauerūt dm̄ dicē
tes. Ergo ⁊ gentib; penitentiam dedit deus. Illi q̄
dem qui dispsi erāt a tribulacione q̄ facta fuerat sub
stephano pambulauerūt usq; ad fenicē ⁊ cipru
⁊ antiochiā. nemini loquentes ubū nisi solis
iudeis. Erant aūt quidā ex eis uiri cyprii et
cirenei. Qui cū introissent antiochiam loq̄
bantur ad grecos. annūciantes dñm ih̄m. ⁊ erat
man⁹ dñi cū eis. Multusq; nūs credentiū
cōūsus ē ad dñm. Peruenit aūt sermo ad au
res eccl̄e q̄ erat ierl̄imis sup istis. ⁊ miserūt
barnabā usq; ad antiochiā. Qui cū puenis
set ⁊ uidisset gr̄am dñi gauis⁹ ē. ⁊ horta
batur oēs in p̄posito cordis pmanere in dño.
q2 erat uir bon⁹ ⁊ plen⁹ sp̄u sc̄o ⁊ fide. ⁊ ap
posita ē multa turba dño. Pfect⁹ est aūt
tharsū ut q̄reret saulū. Quē cū inuenisset
pduxit antiochiā. ⁊ annū totū cōuersati sūt
in eccl̄a. ⁊ docuerūt turbā multā. ita ut
cognoīaretur p̄mū antiochie discipli xp̄i
ani. In his aūt dieb; suenerūt ab ierl̄imis
pp̄he antiochiā. ⁊ surgēs un⁹ ex eis noīe
agab⁹. significabat p sp̄m famē magnā futu
ram i uniūso orbe terrarū q̄ facta ē sub clau
dio. Discipli aūt put q̄sq; hēbat. pposuerūt
singli in ministeriū mittere habitantib; in
iudea fr̄ib;. qd̄ ⁊ fecerūt. mittentes ad se
niores p manū barnabe ⁊ sauli.

XII Eodem aũ tp̃e misit herodes rex
manus ut affligeret quosdã de ecclã. Oc
cidit aũ iacobũ fr̃em iohĩs gladio. Videns
aũ q̃ placeret iudeis apposuit apprehende᷑ ⁊ pe
trũ. Erãt aũ dies azimorũ. Quẽ cũ apphen
disset misit i carcẽm. tradensq; q̃tuor q̃ter
nionib; militũ ad custodiend̃ eum. Volens
p̃ pascha pducẽ eũ ppl̃o. ⁊ petrus q̃dẽ serua
batur i carc̃e. Orõ aũ fiebat sine int̃missi
one ab ecclã ad dñm p eo. Cũ aũ pducturus
eũ eẽt herodes in ipã nocte erat petrus dor
miens int̃ duos milites uinct᷑ cathenis du
ab;. ⁊ custodes aũ hostiũ custodiebãt carce
rẽ. ⁊ ecce angl̃s dñi astitit. ⁊ lumẽ refulsit
in habitaculo. Percussoq; latẽ petri excitauit
eũ dicẽs. Surge uelocit᷑. ⁊ ceciderũt cathene
de manib; eius. Dixit aũ angl̃s ad eũ. Pcin
gere ⁊ calciate caligas tuas. ⁊ fecit sic. ⁊ dix͂
illi. Circũda ť uestimentũ tuũ ⁊ seq̃re me.
⁊ exiẽs sequebatur eũ. ⁊ nesciebat q̃ uerũ ẽ
qđ fiebat p angl̃m. Existimabat aũ se uisũ
uidẽ. Trãseuntes aũ primã ⁊ scđam custo
diã. uenerũt ad portã ferreã q̃ ducit ad ciui
tatẽ. q̃ ultro apta est eis. ⁊ exeuntes pces
serũt uicũ unũ. ⁊ cõtinuo discessit angl̃s ab
eo. ⁊ petrus ad se reuersus dixit. Nunc scio uere
q̃ misit dñs angl̃m suũ. ⁊ eripuit me de
manu herodis ⁊ de oĩ expectatione plebis
·F· iudeorũ. Considansq; uenit ad domũ marie
matris iohĩs qui cognoĩatur marcus. ubi
erãt multi cõgregati ⁊ orãtes. Pulsante aũ
eo ad hostiũ ianue processit puella ad uidẽ
dũ noĩe rode. ⁊ ut cognouit uocẽ petri p̃
gaudio nõ apuit ianuã. s; intro currẽs nũci
auit stare petrũ añ ianuam. At illi dixerũt
Insanis. Illa aũ affirmabat sic se habẽ. Illi
aũ dicebant. angl̃s eius est. Petrus aũ pseuera
bat pulsans. Cum aũ apuissent uiderũt eũ.
⁊ obstupuerũt. Annuẽs aũ eis manu ut ta
cerẽt. narrauit quomõ dñs eduxisset eũ de
carcẽ. dixitq;. Nũciate iacobo ⁊ fr̃ib; h᷑.
⁊ egressus abiit in locũ aliũ. Facta aũ die er
at nõ parua turbatio int̃ milites qđ nam
fcm̃ esset de petro. herodes aũ cũ requisisset
eũ ⁊ nõ inuenisset inq̃sitione fcã de custodi
bus iussit eos duci. descẽdensq; a iudea in ce
sarẽã ibi cõmoratus est. Erat aũ irat᷑ tyriis
⁊ sidoniis. At illi unanimes uenerũt ad eũ.
⁊ psuaso blasto qui erat sup cubiculum regis
postulabãt pacem. eo q̃ alerentur regiões
eorũ ab illo. Statuto aũ die herodes uestit᷑
ueste regali. sedit p tribunali. ⁊ cõcionaba
tur ad eos. ppl̃s aũ acclamabat dĩ uoces
nõ hoĩs. Confestim aũ pcussit eũ angl̃s dñi.
eo q̃ nõ dedisset honorẽ deo. ⁊ cõsũpt᷒ a uer
mib; expirauit. Verbũ aũ dñi crescebat ⁊ mul
tiplicabatur. Barnabas aũ ⁊ saulus reuersi s̃
ab ierl̃im expleto ministerio assũpto iohẽ
qui cognoĩatur marcus.

XIII Erant aũ in ecclĩa q̃ erat antiochie pro
phete ⁊ doctores. in q̃b; barnabas ⁊ simon
qui uocabat᷑ niger. ⁊ lucius cyrenẽsis. ⁊ ma
nahen q̃ erat herodis tetrarche collectaneus
⁊ saulus. Ministrantib; aũ ill' dño ⁊ ieiunãtib;
dixit ill' sp̃c scs. Segregate m̃ barnabam ⁊
saulũ in opus ad quod assũpsi eos. Tũc ieiunã
tes ⁊ orãtes. iponentesq; eis man᷒ dimiserũt
illos. ⁊ ipsi quidẽ missi a sp̃u scõ abierũt seleu
ciam. ⁊ inde nauigauerũt cyprũ. ⁊ cũ uenis
sent salaminã p̃dicabãt u̾bũ dei in sina
gogis iudeorũ. habebant aũ ⁊ iohẽm i ministerio.
Et cũ pambulassent uniũsã insulã. us; ad pa
phũ inuenerũt q̃ndã uirũ magũ pseudo
phetam iudeũ. cui nomẽ erat bariesu. qui erat
cũ pconsule sergio paulo uiro prudẽte. hic
accersitis barnaba ⁊ paulo desiderabat audi
re u̾bũ dei. Resistebat aũ elimas mag᷒. sic
enĩ interp̃tatur nomẽ eius. q̃rens auẽtẽ pconsulẽ a
fide. Saulus aũ qui ⁊ paulus repletus sp̃u scõ
intuẽs in eũ dixit. O plene oĩ dolo. ⁊ oĩ fallacia.
fili diaboli inimice oĩs iusticie nõ desinis sub
u̾tẽ uias dñi rectas. ⁊ nũc ecce man᷒ dñi sup
te. ⁊ eris cecus ⁊ nõ uidẽs solẽ us; ad tp̃s. Et
cõfestim cecidit in eũ caligo ⁊ tenebre. ⁊ circũi
ens q̃rebat q̃ ei manũ daret. Tũc pcõsul
cũ uidisset fcm̃ credidit admirãs sup doctrina
dñi. Et cũ a papho nauigassent paul᷒ ⁊ q̃ cũ
eo erãt. uenerũt pgen pamphilie. Iohẽs aũ
discedẽs ab eis reuersus ẽ ierl̃imã. Illi uo
ptrãseuntes pgẽn uenerũt antiochiã pisidie.
⁊ ingressi sinagogã die sabbatorũ sederũt. Post
lectionẽ aũ legis ⁊ pphetarũ miserũt pncipes
sinagoge ad eos dicentes. Viri fr̃s siq̃s est
i uob sermo exhortationis ad plebẽ dicite.
Surgẽs aũ paulus ⁊ manu silentiũ indicẽs
ait. Viri isrl̃ite ⁊ q̃ timetis dm̃ audite. De᷒
plebis isrl̃ elegit patres nr̃os ⁊ plebẽ exal
tauit cũ essent icole in t̃ra egipti. ⁊ i bra
chio excelso eduxit eos ex ea. p. xl. annorũ tp̃s
mores eorũ sustinuit i deserto. ⁊ destruens
gẽs. vii. in t̃ra chanaã sorte distribuit eis
terrã eorũ q̃si p᷒ q̃dringẽtos. ⁊ l. annos.

et post hec dedit iudices usque ad samuel prophe-
tam. et exinde postulaverunt regem. et dedit illis saul fi-
lium cis virum de tribu beniamin. annis xl.
et amoto illo suscitavit illis david regem. cui testi-
monium perhibens dixit. Inveni david filium iesse
virum secundum cor meum. qui faciet omnes voluntates
meas. Huius deus ex semine secundum promissionem eduxit
israel salvatorem ihesum predicante iohanne ante faciem
adventus eius. baptismum penitentie omni populo israel. cum impleret
autem iohannes cursum suum dicebat. Quem me arbitra-
mini esse non sum ego. Sed ecce venit post me cuius
non sum dignus solvere calciamenta pedum eius. Viri
·P· fratres filii generis abraham. et qui in vobis timent deum.
vobis verbum salutis huius missum est. Qui enim habi-
tabant ierusalem et principes eius. hunc ignorantes
et voces prophetarum que per omne sabbatum leguntur
iudicantes impleverunt. et nullam causam mortis
invenientes in eo. petierunt a pilato ut interfice-
rent eum. Cumque consummassent omnia que de eo scripta
erant. deponentes eum de ligno posuerunt in mo-
·F· numento. Deus vero suscitavit eum a mortuis tertia
die. qui visus est per dies multos. hiis qui simul as-
cenderant cum eo de galilea in ierusalem. qui usque
nunc sunt testes eius ad plebem. et nos vobis annuncia-
mus eam. que ad patres nostros repromissio facta est.
quoniam hanc deus adimplevit filiis nostris resuscitans
ihesum. sicut in psalmo secundo scriptum est. fi-
lius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem sus-
citavit eum a mortuis amplius non revesurum
in corruptionem ita dixit. quia dabo vobis sancta david
fidelia. Ideoque et alibi dicit. non dabis sanctum tuum
videre corruptionem. David enim in sua generatio-
ne cum administrasset voluntati dei. dormivit.
et appositus est ad patres suos. et vidit corruptio-
nem. Quem vero deus suscitavit non vidit corrup-
tionem. Notum igitur sit vobis viri fratres quia per hunc re-
missio peccatorum annunciatur ab omnibus peccatis.
quibus non potuistis in lege moysi iustificari.
In hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo
ne superveniat vobis quod supradictum est in prophetis.
Videte contemptores et admiramini. et disperdi-
mini. quia opus operor in diebus vestris opus quod
non credetis si quis enarraverit vobis. Exeuntibus
autem illis rogabant ut alio sequenti sabbato loquere-
ntur sibi hec verba. Cumque dimissa esset sina-
goga. secuti sunt multi iudeorum et colentium
advenarum paulum et barnabam. Qui loquentes
suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Se-
quenti vero sabbato pene universa civitas convenit
audire verbum dei. Videntes autem turbas iudei re-
pleti sunt zelo. et contradicebant hiis que a paulo
dicebantur blasphemantes. Tunc constanter
paulus et barnabas dixerunt. Vobis oportebat primum
loqui verbum dei. sed quia repellitis illud. et indignos
vos iudicatis eterne vite. Ecce convertimur ad gentes.
Sic enim nobis precepit dominus. Posui te in lumen gentibus
ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audi-
entes autem gentes gavise sunt. et glorificabant verbum
domini. et crediderunt quotquot erant preordinati ad vitam
eternam. Disseminabatur autem verbum domini per universam
regionem. Iudei autem concitaverunt mulieres reli-
giosas. et honestas. et primos civitatis. et excita-
verunt persecutionem in paulum et barnabam. et eiece-
runt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere
pedum in eos venerunt yconium. Discipuli quoque re-
plebantur gaudio et spiritu sancto.

XIIII

Factum est autem yconii ut simul introirent
in synagogam iudeorum et loquerentur ita ut crederet
iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui vero
increduli fuerunt iudei suscitaverunt. et ad iracun-
diam concitaverunt animas gentium adversus fratres.
Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agen-
tes in domino testimonium perhibente verbo gratie
sue. dante signa et prodigia fieri per manus eorum.
Divisa est autem multitudo civitatis. et quidam quidem
erant cum iudeis. quidam vero cum apostolis. Cum autem
factus esset impetus gentilium et iudeorum cum princi-
pibus suis ut contumeliis afficerent et lapidarent
eos intelligentes confugerunt ad civitates lica-
onie. listram et derben. et universam in circuitu
regionem. et ibi evangelizantes erant. Et quidam
vir listris infirmus pedibus sedebat claudus ex
utero matris sue qui numquam ambulaverat. Hic au-
divit paulum loquentem. Qui intuitus eum et videns
quia fidem haberet ut salvus fieret. dixit magna
voce. Surge super pedes tuos rectus. et exilivit
et ambulabat. Turbe autem cum vidissent quod fecerat
paulus levaverunt vocem suam lycaonice dicen-
tes. dii similes facti hominibus descenderunt ad nos.
et vocabant barnabam iovem. paulum vero mer-
curium. quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoque io-
vis qui erat ante civitatem tauros et coronas ante
ianuas afferens. cum populis volebat sacrificare.
Quod ubi audierunt apostoli paulus et barnabas
conscissis tunicis suis exilierunt in turbas cla-
mantes et dicentes. Viri quid hoc facitis. et
nos mortales sumus similes vobis homines annun-
ciantes vobis ab hiis vanis converti ad deum vivum.
qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis
sunt. qui in preteritis generationibus dimisit omnes gentes
ingredi in vias suas. Et quidem non sine testi-
monio semetipsum reliquit. benefaciens de

celo dans pluvias et tempora fructifera implens
cibo et letitia corda vestra. Et hec dicentes vix se-
daverunt turbas ne sibi immolarent. Supervene-
runt autem quidam ab Antiochia et Yconio iudei. et per-
suasis turbis lapidantesque Paulum traxerunt extra
civitatem. estimantes mortuum esse. Circumdantibus
autem eum discipulis surgens intravit civitatem. et
postera die profectus est cum Barnaba in Derben.
Cumque evangelizassent civitati illi et docuissent
multos reversi sunt Lystram et Yconium. et
Antiochiam. confirmantes animas discipulorum. exhor-
tantesque ut permanerent in fide. et quoniam per mul-
tas tribulationes oportet nos intrare in regnum
celorum. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias
presbyteros et orassent cum ieiunationibus; commendaverunt
eos domino in quem crediderunt. Transeuntesque Pisidiam
venerunt in Pamphiliam. et loquentes verbum domini in
Pergen descenderunt in Athaliam. et inde navigave-
runt Antiochiam. unde erant traditi gratie dei in
opus quod compleverunt. Cum autem venissent et congregassent
ecclesiam retulerunt quanta fecisset deus cum illis quia
aperuisset gentibus hostium fidei. Morati sunt
autem tempus non modicum cum discipulis.

XV Et quidam descendentes de Iudea docebant fratres
quia nisi circumcidamini secundum morem Moysi non
potestis salvi fieri. Facta seditione non minima
Paulo et Barnabe adversus illos statuerunt ut
ascenderent Paulus et Barnabas. et quidam alii
ex aliis ad apostolos et presbyteros in Ierusalem. super hac
questione. Illi ergo deducti ab ecclesia pertransibant Phe-
nicem et Samariam. narrantes conversionem gen-
tium et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus.
Cum autem venissent Ierusalem suscepti sunt ab
ecclesia et ab apostolis senioribus; annuntiantes quan-
ta deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem quidam
de heresi phariseorum qui crediderunt dicentes. quia
oportet circumcidi eos precipere quoque servare legem
Moysi. Conveneruntque apostoli et seniores videre de
verbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret surgens
Petrus dixit. Viri fratres vos scitis quoniam ab antiquis
diebus in nobis elegit deus per os meum audire gen-
tes verbum evangelii et credere. et qui novit corda deus
testimonium perhibuit. dans illis spiritum sanctum sicut
et nobis. et nichil discrevit inter nos et illos. fide
purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis
deum imponere iugum super cervices discipulorum. quod
neque patres nostri neque nos portare potuimus.
Sed per gratiam domini nostri Ihesu Christi credimus salva-
ri quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo. et
audiebant Barnabam et Paulum. narrantes quan-
ta deus fecisset signa et prodigia in gentibus per eos.

Et postquam tacuerunt respondit Iacobus dicens. Viri
fratres audite me. Symon narravit quemadmodum
primum. deus visitavit sumere ex gentibus populum
nomini suo. Et huic concordant verba prophetarum sicut scriptum
est. Post hec revertar et reedificabo tabernaculum David.
quod decidit. et diruta eius reedificabo. et erigam
illud ut requirant ceteri hominum dominum. et omnes gentes super
quas invocatum est nomen meum dicit dominus faciens hec.
Notum a seculo est domino opus suum. Propter quod ego iudico non
inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad deum. sed
scribere ad eos ut abstineant se a contaminationi-
bus simulacrorum et fornicatione. et suffocatis et
sanguine. Moyses enim a temporibus antiquis habet in
singulis civitatibus qui eum predicent in sinago-
gis ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit a-
postolis et senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex
eis et mittere Antiochiam cum Paulo et Barnaba
Iudam qui cognominabatur Barsabas et Sylam. vi-
ros primos in fratribus; scribentes per manus eorum. Apostoli
et seniores fratres hiis qui sunt Antiochie et Syrie
et Cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus
quia quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis
evertentes animas vestras. quibus non mandavimus. Pla-
cuit nobis collectis in unum eligere viros et mittere
ad vos cum carissimis nostris Barnaba et Paulo
hominibus; qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri Ihesu
Christi. Misimus ergo Iudam et Sylam. qui et ipsi vobis verbis
referent eadem. Visum est enim spiritui sancto et nobis nichil
ultra imponere vobis honeris quam hec necessaria ut
abstineatis vos ab immolatis simulacrorum et
sanguine suffocato et fornicatione. A quibus custo-
dientes vos bene agetis. Valete. Illi ergo
dimissi descenderunt Antiochiam. et congregata
multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legis-
sent gavisi sunt super consolatione. Iudas autem et Silas
et ipsi cum essent prophete verbo plurimo consolati sunt
fratres. et confirmaverunt. Facto autem ibi tempore dimissi sunt
cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum
est autem Syle ibi remanere. Iudas autem solus abiit
Ierusalem. Paulus autem et Barnabas demorabantur
Antiochie docentes et evangelizantes cum aliis
pluribus verbum domini. Post aliquot autem dies dixit ad
Barnaban Paulus. Revertentes visitemus fratres per
universas civitates in quibus predicavimus verbum
domini quomodo se habeant. Barnabas autem volebat secum
assumere Iohannem qui cognominabatur Marcus. Paulus
autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis de
Pamphilia. et non isset cum eis in opus non debere re-
cipi. Facta est autem dissensio ut discederent ab in-
vicem. et Barnabas assumpto Marcho navigaret
Cyprum. Paulus vero electo Syla profectus est

traditus est gratiae dei a fratribus.
XVI Perambulabat autem Syriam et Ciliciam confirmans
ecclesias praecipiens custodire praecepta apostolorum
et seniorum. Pervenit autem in Derben et Lystram.
Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timo-
theus filius mulieris Iudaeae fidelis patre gen-
tili. Huic testimonium bonum reddebant qui in
Lystris erant et Iconio fratres. Hunc voluit Paulus
proficisci secum. et assumens circumcidit eum propter
Iudaeos qui erant in illis locis. Sciebant enim
omnes quod pater eius erat gentilis. Cum autem pertransirent
civitates tradebant eis custodire dogma-
ta que erant decreta ab apostolis et senioribus
qui erant Ierosolimis. Et ecclesiae quidem confirma-
bantur fide. et abundabant numero cotidie.
Transeuntes autem Frigiam et Galatiae regionem
vetati sunt a spiritu sancto loqui verbum in Asya. Cum
venissent autem in Misiam temptabant ire in Bi-
thyniam. et non permisit eos spiritus Ihesu. Cum autem per-
transissent Misiam descenderunt Troadem. et visio
per noctem Paulo ostensa est. Vir Macedo quidam
erat stans et deprecans eum et dicens. Transiens
in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit
statim quaesivimus proficisci in Macedoniam certi
facti quod vocasset nos deus evangelizare eis. Na-
vigantes autem a Troade recto cursu Samotrachiam.
et sequenti die Neapolim Philippis que est prima
partis Macedoniae civitas colonia. Eramus
autem in hac urbe diebus aliquot conferentes.
Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta
flumen ubi videbatur oratio esse. et sedentes lo-
quebamur mulieribus que convenerant. Et quaedam
mulier nomine Lydia purpuraria civitatis
Thyatirenorum colens deum audivit. cuius a-
peruit cor dominus intendere his que dicebantur a Paulo.
Cum autem baptizata esset et domus eius deprecata est
dicens. Si iudicastis me fidelem domino esse introite
in domum meam et manete. et coegit nos. Factum est
autem euntibus nobis ad orationem puellam quandam haben-
tem spiritum phitonem obviare nobis. que quaestum
magnum praestabat dominis suis divinando. Haec
subsecuta Paulum et nos clamabat. Isti ho-
mines servi dei excelsi sunt qui annuntiant
vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis di-
ebus. Dolens autem Paulus et conversus dixit spiritui. Praecipio
tibi in nomine Ihesu Christi exire ab ea. et exiit eadem ho-
ra. Videntes autem domini eius quia exivit spes quaestus
eorum. apprehendentes Paulum et Silam. perduxerunt
in forum ad principes. et offerentes eos magistratibus
dixerunt. Hi homines conturbant civitatem nos-
tram cum sint Iudaei. et annuntiant morem quem
non licet nobis suscipere neque facere cum simus ro-
mani. Et cucurrit plebs adversus eos et magistra-
tus. et scissis tunicis eorum iusserunt eos virgis
caedi. Et cum multas plagas eis inposuissent
miserunt eos in carcerem praecipientes custodi ut
diligenter custodiret eos. Qui cum tale praecep-
tum accepisset misit eos in interiorem carcerem.
et pedes eorum strinxit ligno. Media autem noc-
te Paulus et Silas adorantes laudabant deum.
et audiebant eos qui in custodia erant. Subito
vero terraemotus factus est magnus ita ut move-
rentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt
omnia hostia. et universorum vincula soluta sunt.
Expergefactus autem custos carceris et videns ianuas
apertas carceris evaginato gladio volebat se
interficere estimans fugisse vinctos. Clama-
vit autem Paulus voce magna dicens. Nichil fe-
ceris tibi mali. universi hic sumus enim. Pe-
titoque lumine introgressus est. et tremefactus pro-
cidit Paulo et Sylae ad pedes. et producens eos fo-
ras ait. Domini quid me oportet facere ut salvus
fiam. At ille dixerunt. Crede in dominum Ihesum et sal-
vus eris tu et domus tua. Et locuti sunt ei verbum
domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens
eos in illa hora noctis. lavit plagas eorum. et
baptizatus est ipse. et omnis domus eius continuo.
Cumque perduxisset eos in domum suam apposuit
eis mensam et laetatus est cum omni domo sua credens
deo. Et cum dies factus esset miserunt magistratus
lictores dicentes. Dimitte homines illos. Nun-
tiavit autem custos carceris verba haec Paulo. Quia
miserunt magistratus ut dimittamini. Nunc
igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis. Cae-
sos nos publice indempnatos homines roma-
nos miserunt in carcerem. et nunc occulte nos eici-
unt. Non ita sed veniant. et ipsi nos eiciant. Nuntia-
verunt autem magistratibus lictores verba haec. Ti-
muerunt que audito quod Romani essent. et veni-
entes deprecati sunt eos et educentes rogabant
ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de
carcere introierunt ad Lydiam. et visis fratribus
consolati sunt eos et profecti sunt.
XVII Cum autem perambulassent Amphipolim et A-
pollonian venerunt Thessalonicam ubi erat
synagoga Iudaeorum. Secundum consuetudinem autem Paulus
introivit ad eos. et per sabbata tria disserebat
eis de scripturis adaperiens et insinuans quia Christum
oportuit pati et resurgere a mortuis. et quia hic
est Ihesus Christus quem ego annuntio vobis. Et quidam ex
eis crediderunt. et adiuncti sunt Paulo et Silae. et
de colentibus gentilibusque magna multitudo

et mulieres nobiles non paucae. Zelantes autem
Iudaei assumentesque de vulgo viros quosdam
malos turba facta concitaverunt civitatem. Et as-
sistentes domui Iasonis quaerebant eos producere
in populum. Et cum non invenissent eos, trahebant
Iasonem et quosdam fratres ad principes civitatis
clamantes: Quoniam hii qui orbem concitant et huc ve-
nerunt, quos suscepit Iason. Et hii omnes contra de-
creta Caesaris faciunt, regem alium dicentes esse
Ihesum. Concitaverunt autem plebem et principes civita-
tis audientes haec. Et accepta satisfactione a
Iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero confestim
per noctem dimiserunt Paulum et Silam in Be-
roam. Qui cum venissent in synagogam Iudaeorum
introierunt. Hii autem erant nobiliores eorum qui sunt
Thessalonicae, qui susceperunt verbum cum omni avi-
ditate cotidie scrutantes scripturas si haec ita
se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis, et gentilium
mulierum honestarum et viri non pauci. Cum autem
cognovissent in Thessalonica Iudaei quia et Beroeae
praedicatum est a Paulo verbum Dei, venerunt et illuc
commoventes et turbantes multitudinem. Statimque
Paulum tunc dimiserunt fratres ut iret ad mare. Si-
las autem et Timotheus remanserunt ibi. Qui autem
deducebant Paulum perduxerunt eum usque Athenas.
Et accepto mandato ab eo ad Silam et Timotheum
ut quam celeriter venirent ad illum, profecti sunt. Pau-
lus autem cum Athenis eos expectaret, incitabatur
spiritus eius in ipso videns ydolatriae deditam civita-
tem. Disputabat igitur in synagoga cum Iudaeis et co-
lentibus, et in foro per omnes dies ad eos qui audierant.
Quidam autem epicurei et stoici philosophi dis-
serebant cum illo. Et quidam dicebant: Quid vult se-
minator iste verborum hic dicere? Alii vero: Novorum
demoniorum videtur annuntiator esse, quia Ihesum et re-
surrectionem annuntiabat eis. Et apprehensum eum
ad Ariopagum duxerunt dicentes: Possumus scire
quae est haec nova quae a te dicitur doctrina? Nova enim
quaedam infers auribus nostris. Volumus ergo scire
quidnam velint haec esse. Athenienses autem omnes et ad-
venae hospites ad nichil aliud vacabant nisi aut
dicere aut audire aliquid novi. Stans autem Paulus
in medio Ariopagi ait: Viri Athenienses, per omnia
quasi superstitiosos vos video. Praeteriens enim et videns
simulacra vestra inveni et aram in qua scriptum
erat: Ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis, hoc
ego annuntio vobis. Deus qui fecit mundum et omnia quae
in eo sunt, hic caeli et terrae cum sit dominus non in manu
factis templis habitat, nec manibus humanis
colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus vitam
et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno omne
genus hominum inhabitare super universam faciem
terrae, definiens statuta tempora et terminos habitationis
eorum, quaerere deum si forte attrectent eum aut inve-
niant, quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum. In
ipso enim vivimus et movemur et sumus, sicut et quidam
vestrorum poetarum dixerunt: Ipsius enim et genus sumus.
Genus ergo cum simus Dei, non debemus aestimare au-
ro et argento aut lapidi sculpturae artis et co-
gitationis hominis divinum esse simile. Et tempora quidem
huius ignorantiae despiciens deus, nunc annuntiat homi-
nibus ut omnes ubique paenitentiam agant, eo quod statuit diem
in quo iudicaturus est orbem in aequitate in viro in
quo statuit, fidem praebens omnibus, suscitans eum a mortuis.
Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam
quidem irridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus te
de hoc iterum. Sic Paulus exivit de medio eorum.
Quidam vero adherentes ei crediderunt. In quibus et Dionisius
Ariopagita et mulier nomine Damaris et alii cum eis.

XVIII

Post haec egressus ab Athenis venit
Corinthum. Et inveniens quendam Iudaeum nomine Aq-
uilam Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia et
Priscillam uxorem eius, eo quod praecepisset Claudius
discedere omnes Iudaeos a Roma, accessit ad eos. Et quia
eiusdem erat artis, manebat apud eos et operabatur.
Erant autem scenofactoriae artis. Cum venissent autem
de Macedonia Silas et Timotheus, instabat verbo
Paulus testificans Iudaeis esse Ihesum Christum. Contra-
dicentibus autem eis et blasphemantibus, excutiens
vestimenta sua dixit ad eos: Sanguis vester super caput
vestrum. Mundus ego ex hoc ad gentes vadam. Et mi-
grans inde intravit in domum cuiusdam nomine
Titi Iusti colentis deum, cuius domus erat coniunc-
ta synagogae. Crispus autem archisynagogus credidit
domino cum omni domo sua, et multi Corinthiorum audien-
tes credebant et baptizabantur. Dixit autem dominus noc-
te per visionem Paulo: Noli timere, sed loquere et
ne taceas, propter quod ego sum tecum, et nemo apponetur
tibi ut noceat te, quoniam populus est michi multus in
civitate hac. Sedit autem annum et sex menses
docens apud eos verbum Dei. Gallione autem proconsule
Achaiae insurrexerunt uno animo Iudaei in Paulum
et adduxerunt eum ad tribunal dicentes: Quia contra legem
hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente autem
Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudaeos: Si
quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum, o vi-
ri Iudaei, recte vos sustinerem. Si vero quaestiones sunt
de verbo et nominibus legis vestrae, vos ipsi videritis. Iudex
horum ego nolo esse. Et minavit eos a tribunali.
Apprehendentes autem omnes Sosthenen principem syna-
gogae percutiebant eum ante tribunal, et nichil eorum
Gallioni curae erat. Paulus vero cum adhuc susti-

nuisset dies multos fratribus valefaciens navi-
gavit Syriam. et cum eo Priscilla et Aquila. qui sibi
totonderat in Chencris caput habebat enim votum.
devenitque Ephesum. et illos ibi reliquit. Ipse vero in-
gressus synagogam disputabat cum iudeis. Roga-
tibus autem eis ut ampliori tempore maneret non consensit.
Sed valefaciens et dicens iterum revertar ad vos deo
volente profectus est ab Epheso. et descendens Cesaream
ascendit. et salutavit ecclesiam. et descendit Anti-
ochiam. Et facto ibi aliquanto tempore profectus est perambulans
ex ordine Galaticam regionem et Phrygiam. confirma-
ns omnes discipulos. Iudeus autem quidam Apollo nomine A-
lexandrinus genere vir eloquens devenit Ephesum
potens in scripturis. Hic erat edoctus viam domini et
fervens spiritu loquebatur. et docebat diligenter ea que
sunt Ihesu. sciens tantum baptisma Iohannis. Hic ergo cepit fi-
ducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent
Priscilla et Aquila assumpserunt eum. et diligentius expo-
suerunt ei viam domini. Cum autem vellet ire Achaiam
exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent
eum. Qui cum venisset contulit multum his qui cre-
diderant. Vehementer enim iudeos revincebat pu-
blice ostendens per scripturas esse Christum Ihesum.

XIX

Factum est autem cum Apollo esset
Corinthi ut Paulus peragratis superioribus par-
tibus veniret Ephesum et inveniret quosdam dis-
cipulos. dixitque ad eos. Si spiritum sanctum accepistis
credentes. At illi dixerunt ad eum. Sed neque si spiritus
sanctus est audivimus. Ille vero ait. In quo ergo bap-
tizati estis. Qui dixerunt. In Iohannis baptismate. Dixit
autem Paulus. Iohannes baptizavit baptismo penitentie populum
dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent.
hoc est in Ihesum. His auditis baptizati sunt in nomine
domini Ihesu. Et cum imposuisset illis manus Paulus venit
spiritus sanctus super eos. et loquebantur linguis et prophetabant.
Erant autem omnes fere viri .xii. Introgressus autem syna-
gogam cum fiducia loquebatur per tres menses dispu-
tans et suadens de regno dei. Cum autem quidam in-
durarentur et non crederent maledicentes viam domini
coram multitudine discedens ab eis segregavit dis-
cipulos cotidie disputans in scola tyranni cuius-
dam. Hoc autem factum est per biennium. ita ut omnes qui
habitabant in Asia audirent verbum domini iudei
atque gentiles. virtutesque quaslibet faciebat deus per
manum Pauli. ita ut etiam super languidos defer-
rentur a corpore eius sudaria vel semicinti-
a. et recedebant ab eis languores. et spiritus nequam
egrediebantur. Temptaverunt autem quidam. et de cir-
cumvenientibus iudeis exorcistis invocare super
eos qui habebant spiritus malos. nomen domini Ihesu dicen-
tes. Adiuro vos per Ihesum quem Paulus predicat.

Erant autem quidam Sceve iudei principis sacerdotum
.vii. filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam
dixit eis. Ihesum novi et Paulum scio. Vos autem qui
estis. Et insiliens homo in eos in quo erat demonium
pessimum. et dominatus amborum invaluit contra eos.
ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa.
Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque genti-
bus qui habitabant Ephesi. et cecidit timor super omnes
illos. et magnificabatur nomen domini Ihesu. Multique
credentium veniebant confitentes et annunciantes
actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sec-
tati contulerunt libros et combusserunt coram omnibus. et com-
putatis preciis illorum invenerunt pecuniam denariorum
quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbum
dei. et confirmabatur. His autem expletis proposuit Pau-
lus in spiritu transita Macedonia et Achaia ire Ie-
rosolimam dicens. Quoniam postquam fuero ibi oportet
me et Romam videre. Mittens autem in Macedoniam
duos ex ministrantibus sibi Timotheum et Erastum.
ipse remansit ad tempus in Asia. Facta est autem illa
die turbatio non minima de via domini. Demetri-
us enim quidam nomine argentarius faciens edes argen-
teas Diane prestabat artificibus non modicum
questum. Quos convocans et eos qui eiusmodi erant opi-
fices dixit. Viri scitis quia de hoc artificio adqui-
sitio est nobis. et videtis et auditis. quia non solum Ephe-
si. sed pene totius Asie Paulus hic suadens avertit
multam turbam dicens. quoniam non sunt dii qui mani-
bus fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis pars
in redargutionem venire. sed et magne Diane tem-
plum in nichilum reputabitur. sed et destrui incipiet
maiestas eius. quam tota Asia et orbis colit. His
auditis repleti sunt ira. et exclamaverunt dicen-
tes magna Diana Ephesiorum. Et impleta est civi-
tas confusione. et impetum fecerunt uno animo in theatrum
rapto Gaio et Aristarcho Macedonibus comitibus
Pauli. Paulo autem volente intrare in populum non per-
miserunt discipuli. Quidam autem et de Asie principibus
qui erant amici eius miserunt ad eum rogantes
ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant.
Erat enim ecclesia confusa. et plures nesciebant qua ex
causa convenissent. De turba autem detraxerunt
Alexandrum propellentibus eum iudeis. Alexander
autem manu silentio postulato volebat rationem
reddere populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse vox
facta est una omnium quasi per horas duas clamantium.
Magna Diana Ephesiorum. Et cum sedasset
scriba turbas dixit. Viri Ephesii. Quis enim est
hominum qui nesciat Ephesiorum esse civitatem cultri-
cem magne Diane Iovisque prolis. Cum ergo his contradici
non possit. oportet vos sedatos esse. et nichil teme-

agere. Adduxistis eni hoies istos n; sacrile
gos n; blasphemātes deā urām. Qd si deme
trius & qui cū eo sūt artifices hūt adūsus aliq̄
cām guent forenses agūtur. & pcōsules sūt
accusēt inuicē. Siquid aū alterius rei q̄ritis
in legitima eccla poterit absolui. Nā & piclita
mur argui seditionis hodierne cū nullus ob
noxius sit. de q̄ possimus reddē rōnē gcursus
istius. & cū hoc dixisset; dimisit ecclam.

XX Postq̄m aū cessauit tumultus uocatis
paulus discipulis exhortatus eos ualedixit. & p
fectus est ut iret in macedoniā. Cū aū pam
bulasset partes illas. & exhortatus eos fuisset
multo sermone uenit i greciā. ubi cū fuisset
mēses tres factē sūt illi insidie a iudeis nauī
gaturo i syriā. habuitq; gsiliū reūtendi i
macedoniā. Comitatus est aū eū sosipater
pyrri beroensis. thessalonicēsium uo aris
tarchus. & secūdus & gaius. derbeus & timothe.
asiani uo tithicus. & trophimus. Hi cū pre
cessissent sustinuerūt nos troade. nos uo na
uigauimus p̄ dies azimorū a philippis. & ue
nimus ad eos troadē in dieb; q̄nq; ubi demora
ti sumus dieb. vii. Una aū sabbati cū uenis
semus ad frangendū panē paulus disputabat
cū eis pfecturus in crastinū. ptraxitq; sermo
nē usq; in mediā noctē. Erāt aū lāpades co
piose in cenaculo ubi erimus cōgregati. Sedēs
aū quidā adolescēs noīe eutichus sup fenes
trā cū mergeret sōpno graui. disputante
paulo ductus sōpno cecidit de tertio cenaculo de
orsū. & sublatus est mortuus. Ad quē cū descen
disset paulus icubuit sup eū. & cōplexus dixit. No
lite turbari. Aīa eni ipsius in eo ē. Ascendēs
aū frangēsq; panē & gustās. satisq; allo
cutus est usq; ad lucē. & sic pfectus est. Adduxē
unt aū puerū uiuentē & gsolati sūt n̄ mi
nime. Nos aū ascendētes nauē nauigauimus
in asson. inde suscepturi paulū. Sic enim
disposuerat ipē p terram iter facturus. Cū aū iue
nisset nos in asson assūpto eo uenimus mitu
lenem. & inde nauigātes sequēti die uenimus
cōtra chiū. & alia die applicuimus samū. &
sequēti die uenimus miletū. pposuerat enim
paulus trāsnauigare ad ephesū. ne q̄ mora
illi fieret in asia. festinabat eni si possi
bile sibi eēt ut diē pentecostē faceret ierlm.
A mileto aū mittēs ephesū uocauit maior
es natu ecclē. Qui cū uenissent ad eū
& simul eēnt dixit eis. Vos scitis a pma di
e qua ingressus sū in asiam. q̄lr uobiscum p
omē tps fuerim seruiens dnō. cū oī humilita
te. & lacrimis. & temptationib; que m accidunt
ex insidiis iudeorū quomō nichil subtraxerim u
tilium quominus adnūciarē uob. & docerem uos
publice. & p domos testificans iudeis atq; gē
tilib; in deū penitētiam & fidem in dnm nostr
ihm xpm. Et nūc ecce alligatus ego spū uado
in ierlm. q̄ in ea uētura sūt m ignorans
n qd sps scūs p oēs ciuitates ptestatur m di
cens. Qm uincula & tribulationes me manēt.
Sz nichil horū uereor nec facio aīam meam
pciosiorem q̄m me. dū ego gsūmā cursū
meū. & ministerium uerbi mei. qd accepi a
dnō ihu testificari euāgliu grē dei. Et nūc
ecce ego scio qr āplius nō uidebitis faciem
meā uos oēs p quos trāsiui pdicans regnū
dei. Quapropt gtestor uos hodierna die quia
mūdus sū a sanguine oīum. Nō eni subterfu
gi q̄minus annūciarē omē gsiliū dei uobis.
Attendite uob & uniūso gregi in q̄ uos sps scūs po
suit epōs regere ecclam dei. q̄m adquisiuit san
guine suo. Ego scio q̄m intrabūt p discessionē
meā lupi rapaces i uos n parcētes gregi. & ex
uob ipsis exurgent uiri loquētes puersa. ut abdu
cant discipulos p se. Ppt qd uigilate memoria
retinētes. q̄m p triennium nocte & die n cessa
ui cū lacrimis monēs unū quēq; urm. Et nūc
gmēdo uos deo & uerbo grē ipsius qui potēs est
edificare & dare hereditatē in scīficatis oībus.
Argentū aū & aurū. aut uestē nullius cōcu
piui. sic ipi scitis. q̄m ad ea q̄ opus m erāt. &
his q̄ mecū sūt ministrauerūt manus iste. Oīa
ostendi uob q̄m sic laborātes oportet suscipe
īfirmos ac meminisse uerbi dnī ihu q̄m ipē
dixit. beatius est mag dare q̄m accipe. Et cū
h dixisset; positis genib; suis orauit cū oīb illis.
Magnus aū fletus fcūs est oīum. & pcūbentes sup
collum pauli osculabantur eū dolentes maxi
me in uerbo qd dixerat q̄m āplius faciē eius n essēt
uisuri. & deducebāt eū ad nauē.

XXI Cum aū factū eēt ut nauigaremus abstracti
ab eis recto cursu uenimus choum. & seqn
ti die rodum. & inde patharā. Et cū inuenissemus
nauē trāsfretantē in phenicē. ascēdentes na
uigauimus. Cū apparuissemus aū cipro relin
q̄ntes eā ad sinistrā nauigauimus i siriā.
& uenimus tyrū. Ibi eni nauis expositura e
rat honus. Inuentis aū discipulis mansimus ibi
dieb; vii. qui paulo dicebant p spm ne ascē
deret ierlmā. Et expletis dieb; pfecti ibamus
deducentib; nos oīb; cū uxorib; & filiis usq;

foras ciuitatē. ⁊ positis genib⁹ in litore ora
uim⁹. Et cū uale fecissemus inuicē: ascēdim⁹
in nauē. Illi aūt redierūt in sua. Nos uero nauī
gatione expleta a tyro descēdim⁹ ptolom
aidā. ⁊ salutatis fr̄ib;: mansim⁹ die una ap̄
illos. Alia aūt die pfecti uenim⁹ cesaream.
Intrantes domū philippi euāgliste qui erat
un⁹ de. vii. mansim⁹ ap̄ eum. Huic aūtē
erāt quatuor filie uirgines ꝓphantes. Et cū mo
raremur ibi ꝑ dies aliquot sꝰuenit quidam
uir a iudea ꝓpha noīe agab⁹. Is cū uenisset
ad nos tulit zonā pauli. ⁊ alligās sibi pe
des ⁊ man⁹ dix̄. Hec dicit sp̄s scs̄. Virū cui⁹
est zona hec sic alligabūt in ierl̄m iudei. ⁊
tradent in man⁹ gentiū. Qd̄ cū audissem⁹
rogabam⁹ nos ⁊ qui loci illi⁹ erāt ne ascēderet
ierlimā. Tūc rn̄dit paul⁹ ⁊ dixit. Qd̄ faci
tis flentes ⁊ affligētes cor meū? Ego ān nō
solū alligari sꝫ ⁊ mori i ierl̄m parat⁹ sum
ꝓ noīe dn̄i ihu. Et cū ei suadē nō possem⁹
quieuim⁹ dicētes dn̄i uoluntas fiat. Post
dies aūt istos: ꝑparati ascēdebam⁹ ierl̄m.
Venerūt aūt quidā ex discipl̄is a cesarea nob̄
cū adducētes secū ap̄ quē hospitaremur
iasonē quedā cypriū antiquū discipl̄m. Et cū
uenissem⁹ ierlimā libent̄ exceperūt nos fr̄s.
Seqnti aūt die introibat paul⁹ nobcū ad ia
cobū. oēsq; collecti sūt seniores. Quos cum
salutasset narrabat ꝑ singla q̄ ds̄ fecisset
in gentib⁹ ꝑ ministeriū illi⁹. At illi cū audi
ssent magnificabāt dm̄. dixeruntq; ei. Vides
fr̄ quot milia sūt in iudeis q̄ crediderūt ds̄. ⁊
oēs emulatores sūt legis. Audierūt aūt de te q̄a
dissensionē doceas a moyse eoꝝ q̄ ꝑ gēs sūt
iudeoꝝ dicēs nō debe eos circūcide filios suos.
n; scd̄m ꝯsuetudinē ingredi debe. Qd̄ ergo
est? Utiq; oportet conuenire multitudinem.
Audiēt enī te sꝰuenisse. Hoc ergo fac qd̄ te
dicim⁹. Sunt nob̄ uiri quatuor. uotum hntes sꝰ
se. hiis assūptis scīfica te cū ill̄. ⁊ impende
in illis ut radāt capita sua. ⁊ sciant om̄s q̄
q̄ de te audierūt falsa sūt. Sꝫ ambulas ⁊ ipe
custodiens legē. De hiis aūt qui crediderūt ex
gentib; nos scripsim⁹ iudicātes ut absti
neāt se ab ydolis imolato ⁊ sanguine ⁊ suf
focato. ⁊ fornicacōne. Tūc paul⁹ assūptis
uiris postera die purificat⁹ cū ill̄ intrauit
in tēplū annūcians expletionē dieꝝ
purificacōnis donec offerret ꝓ uno q̄q; oblo
cio. Cum aūt. vii. dies ꝯsumarentur hi
qui de asia erāt cū uidissent eū in tēplo
ꝯcitauerūt oēm ꝑplm. ⁊ iniecerūt ei man⁹
clamantes. Viri isrl̄ite adiuuate. Hic est
hō qui adu's⁹ ꝑplm ⁊ legē. ⁊ locū hunc oēs
ubiq; docēs insup ⁊ gentiles induxit i tē
plū. ⁊ uiolauit locum scm̄ istū. Viderant ē
trophimū ephesiū in ciuitate cū ipo quē
estimauerūt qm̄ in tēplū introduxisset paul⁹.
Cōmota ē aūt ciuitas tota. ⁊ fc̄a est ꝯcursio
ꝑpli. ⁊ apphendētes paulū trahebant eū ex
tēplo. ⁊ statī clause sūt ianue. Querentib⁹
aūt eū occide nūciatū est tribuno cohortis.
q̄ tota ꝯfundit̄ ierl̄m. Qui statī assūptis
militib; ⁊ cēturionib⁹ decurrit ad illos. Qui
cū uidissent tribunū ⁊ milites cessauerūt
ꝑcutere paulū. Tūc accedēs tribun⁹ apphē
dit eū. ⁊ iussit alligari cathenis duab;. ⁊
interrogabat q̄s esset. ⁊ qd̄ fecisset. Alii ān aliud
clamabāt in turba. Et cū nō posset certum
cognoscē ꝑ tumultu iussit duci eū i castra.
Et cū uenisset ad grad⁹ ꝯtigit ut portare
tur a militib⁹ ꝓp̄ uim ꝑpli. Seqbatur ān
eū multitudo ꝑpli clamans. Tolle eū. ⁊
cū cepisset duci in castra paul⁹: dic̄ tribuno.
Si licet m̄ loq aliqd ad te. Qui dix̄. Grece
nosti? Nōne tu es egypti⁹ qui aūt hos dies
tumultū ꝯcitasti ⁊ eduxisti i desertū. iiii.
milia uiroꝝ sicarioꝝ. ⁊ dix̄ ad eū paul⁹.
Ego hō sū quidē iude⁹ a tharso cilicie nō
ignote ciuitatis municeps. Rogo aūt te
ꝑmitte me loq ad ꝑplm. Et cū ille ꝑmi
sisset paul⁹ stans in gradib;: annuit manu
ad plebē. ⁊ magno silētio fc̄o allocut⁹ est
hebrea lingua dicēs. Viri fr̄s ⁊ patres au
dite qm̄ ad uos nūc reddo rōnē. XXII.
Cum audissent aūt quidā q̄ hebrea lingua
loqueret̄ ad illos magis p̄stiterunt silentiū
⁊ dixit. Ego sū uir iude⁹ nat⁹ tharso cili
cie. nutrit⁹ aūt in ciuitate ista sec⁹ pedes
gamalielis erudit⁹ iux̄ ueritatē paterne le
gis emulator legis. sic ⁊ uos oēs estis hodie.
Qui hanc uiā ꝑsecut⁹ sū ad mortē alligās
⁊ tradens in custodias uiros ac mulieres sic
ꝑnceps sacdotū m̄ testimoniū reddit ⁊ oēs
maiores natu a qb; ⁊ epl̄as accipiēs ad
fr̄s damascū ꝑgebā ut adducem īn uinctos
in ierl̄m ut punirētur. Factū est aūt eūte
me ⁊ apppinquante damasco media die subi
to de celo circūfulsit me lux copiosa. ⁊ de
cidens in terram. audiui uocē de celo
dicentē m̄. Saule saule quid me ꝑ
sequeris? Durū est t̄ ꝯtra stimulū calcitrare.

Ego autem respondi. Quis es domine? Dixitque ad
me. Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequ-
ris. Et qui mecum erant lumen quidem viderunt.
vocem autem eius non audierunt qui loquebatur mecum.
Et dixi. Quid faciam domine? Dominus autem dixit ad me.
Surgens vade damascum. et ibi tibi dicetur
de omnibus que te oporteat facere. Et cum non viderem pre
claritate luminis illius ad manum deductus a
comitibus veni damascum. Ananias autem quidam
vir secundum legem testimonium habens ab omnibus habitan-
tibus iudeis veniens ad me et astans dixit michi.
Saule frater respice. Et ego eadem hora respexi in
eum. At ille dixit. Deus patrum nostrorum preordinavit
te ut cognosceres voluntatem eius. et videres iu-
stum. et audires vocem ex ore eius. quia eris testis
illius ad omnes homines eorum que vidisti et audisti. Et
nunc quid moraris? Exurge. et baptizare et
ablue peccata tua invocato nomine ipsius. Factum
est autem revertenti michi in ierusalem et oranti in
templo fieri me in stupore mentis. et videre illum
dicentem michi. Festina et exi velociter de ierusalem.
quoniam non recipient testimonium tuum de me.
Et ego dixi. Domine ipsi sciunt quia ego eram conclu-
dens in carcerem. et cedens per sinagogas eos qui
credebant in te. Et cum funderetur sanguis stephani
testis tui ego astabam et consentiebam et custo-
diebam vestimenta lapidantium illum. Et dixit ad
me. Vade quoniam ad nationes longe mittam te.
Audiebant autem usque ad hoc verbum. et levaverunt
vocem suam dicentes. Tolle de terra huiusmodi. Non
enim fas est eum vivere. Vociferantibus autem eis et
proicientibus vestimenta sua et pulverem iactan-
tibus in aerem iussit tribunus induci eum in cas-
tra. et flagellis cedi. et torqueri eum. ut sciret propter
quam causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxis-
sent eum loris dixit astanti sibi centurioni
paulus. Si hominem romanum et indempnatum licet
vobis flagellare. Quo audito centurio acces-
sit ad tribunum. et nuntiavit ei dicens. Quid
acturus es? hic enim homo civis romanus est.
Accedens autem tribunus dixit illi. Dic michi si tu
romanus es. At ille dixit. Etiam. Et respondit tribunus.
Ego multa summa civilitatem hanc consecutus
sum. Et paulus ait. Ego autem et natus sum. Protinus
ergo discesserunt ab illo qui eum torturi erant.
Tribunus quoque timuit postquam rescivit. quia
civis romanus esset. et quia alligasset eum. Postera
autem die volens scire diligentius qua ex causa accu-
saretur a iudeis. solvit eum. et iussit sacerdotes
convenire. et omne concilium.
XXIII Et producens paulum statuit inter illos. Inten-
dens autem in concilium paulus ait. Viri fratres ego omni
conscientia bona conversatus sum ante deum usque in hodier-
num diem. Princeps autem sacerdotum ananias pre-
cepit astantibus sibi percutere os eius. Tunc paulus
dixit ad eum. Percutiet te deus paries dealbate.
Et tu sedens iudicas me secundum legem. et contra legem
iubes me percuti. Et qui astabant dixerunt. Sum-
mum sacerdotem dei maledicis? Dixit autem paulus.
Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum. Scriptum est
enim. Principem populi tui non maledices. Sciens
autem paulus quia una pars esset saduceorum. et altera
phariseorum. exclamavit in concilio. Viri fratres ego
phariseus sum filius phariseorum. de spe et resur-
rectione mortuorum ego iudicor. Et cum hec dixis-
set facta est dissensio inter phariseos et saduceos.
et soluta est multitudo. Saducei autem dicunt non esse
resurrectionem mortuorum. neque angelum. neque spiritum.
Pharisei autem utraque confitentur. Factus est autem
clamor magnus. et exurgentes quidam phariseo-
rum pugnabant dicentes. Nichil mali inve-
nimus in homine isto. Quod si spiritus locutus est ei. aut
angelus? Et cum magna dissensio facta esset timens
tribunus ne discerperetur paulus ab ipsis. iussit
milites descendere. et rapere eum de medio eorum. ac
deducere eum in castra. Sequenti autem nocte assistens
ei dominus ait. Constans esto. Sicut enim testificatus
es de me in ierusalem sic te oportet rome testi-
ficari. Facta autem die collegerunt se quidam ex iu-
deis. et devoverunt se dicentes. neque manduca-
turos. neque bibituros. donec occiderent paulum.
Erant autem plus quam .xl. viri qui hanc coniurationem
fecerant. Qui accesserunt ad principes sacerdotum et
seniores et dixerunt. Devotione devovimus nos
nichil gustaturos donec occidamus paulum. Nunc
ergo vos notum facite tribuno cum concilio ut ad-
ducat illum ad vos tamquam aliquid certius cog-
nituri de eo. Nos vero priusquam appropiet pa-
rati sumus interficere illum. Quod cum audisset filius
sororis pauli insidias venit et intravit in castra.
nuntiavitque paulo. Vocans autem paulus ad se
unum ex centurionibus ait. Adolescentem hunc
adduc ad tribunum. habet enim aliquid indicare illi.
Et ille quidem assumens eum duxit ad tribunum et
ait. Vinctus paulus rogavit me adolescentem
hunc perducere ad te. habentem aliquid tibi loqui. Appre-
hendens tribunus manum illius secessit cum eo seorsum.
et interrogavit illum. Quid est quod habes indicare michi?
Ille autem dixit. Iudeis convenit rogare te ut crasti-
na die perducas paulum in concilium. tamquam quasi
aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero
ne credideris illis. Insidiantur enim ei ex eis viri

amplius quam .xl. qui se devoverunt non manduca-
re neque bibere donec interficiant eum. et nunc parati sunt
expectantes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit
adolescentem precipiens ne cui loqueretur quoniam hec
nota sibi fecisset. Et vocatis duobus centuri-
onibus dixit illis. parate milites ducentos ut eant
usque cesaream. et equites .lxx. et lancearios duc-
entos. a tercia hora noctis. et iumenta parate ut im-
ponentes paulum eum salvum perducerent ad felicem
presidem. Timuit enim ne forte raperent eum iudei.
et occiderent. et ipse postea calumpniam sustineret
quasi pecuniam accepturus. scribens ei epistolam conti-
nentem verba hec. Claudius lisias optimo presidi
felici salutem. Virum hunc conprehensum a iudeis et
incipientem interfici ab eis superveniens cum exercitu
eripui cognito quia romanus est. Volensque scire
causam quam obiciebant illi. deduxi eum in concilium
eorum. quem inveni accusari de questionibus legis ip-
sorum. nichil vero dignum morte. aut vinculis haben-
tem crimen. Et cum michi perlatum esset de insidiis quas parave-
rant ei misi ad te eum denuncians et accusatoribus
ut dicant apud te. Milites ergo secundum preceptum sibi assu-
mentes paulum duxerunt illum per noctem in anti-
patridem. et postera die dimissis equitibus ut cum eo
irent reversi sunt ad castra. Qui cum venissent
cesaream. et tradidissent epistolam presidi statuerunt
ante illum et paulum. Cum legisset autem et interrogasset
de qua provincia esset et cognoscens quia de cilicia esset
audiam te inquit cum accusatores tui venerint. Ius-
sitque in pretorio herodis custodiri eum.

XXIIII

Post quinque autem dies descendit princeps sacerdotum
ananias cum senioribus quibusdam. et tertullo quo-
dam oratore. qui adierunt presidem adversus paulum. Et
citato paulo cepit accusare tertullus dicens.
Cum in multa pace agamus per te et multa corriga-
ntur per tuam providentiam semper et ubique suscepimus
optime felix cum omni gratiarum actione. Ne diutius
autem protraham te. oro te breviter audias nos pro tua
clementia. Invenimus hunc hominem pestiferum et
concitantem seditiones omnibus iudeis in universo orbe.
et auctorem seditionis secte nazarenorum. qui etiam
templum violare conatus est. quem et apprehensum
voluimus secundum legem nostram iudicare. Superveni-
ens autem tribunus lysias cum vi magna eripuit
eum de manibus nostris iubens accusatores eius ad
te venire. a quo poteris ipse iudicans de omnibus istis
cognoscere de quibus nos accusamus eum. Adiecerunt
autem et iudei dicentes hec ita se habere. Respondit autem
paulus annuente sibi preside dicere. Ex multis
annis te esse iudicem genti huic sciens bono
animo pro me satisfaciam. Potes enim cognoscere quia
non plus sunt michi dies quam .xii. ex quo ascendi ad-
orare in ierusalem. Et neque in templo invenerunt
me cum aliquo disputantem. aut concursum facien-
tem turbe. neque in sinagogis. neque in civitate. neque
probare possunt tibi de quibus nunc me accusant. Con-
fiteor autem hoc tibi quod secundum sectam quam dicunt he-
resim sic deservio deo patri credens omnibus que
in lege et prophetis scripta sunt. spem habens in deum
quam et hii ipsi expectant resurrectionem futuram iu-
storum et iniquorum. In hoc et ipse studeo sine offen-
diculo conscientiam habere ad deum et ad homines semper. Post
annos autem plures elemosinas facturus in gentem
meam veni. et oblationes et vota in quibus invene-
runt me purificatum in templo. non cum turba neque
cum tumultu. Quidam autem ex asia iudei quos opor-
tebat mihi apud te presto esse. et accusare si quid habe-
rent adversum me. aut hii ipsi dicant si quid invenerunt
in me iniquitatis. cum stem in concilio. nisi de una hac
sola modo voce qua clamavi inter eos stans. quoniam
de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a
vobis. Distulit autem illos felix certissime sciens de
via dicens. Cum tribunus lisias venerit audiam vos.
Iussitque centurioni custodire eum. et habere requiem.
nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post
aliquot autem dies veniens felix cum drusilla uxo-
re sua. que erat iudea vocavit paulum.
et audivit ab eo fidem que est in christum ihesum. Dispu-
tante autem illo de iusticia et castitate. et de iudi-
cio futuro tremefactus felix respondit. Quod nunc attinet
vade. tempore autem oportuno accersiam te simul et spe-
rans quia pecunia ei daretur a paulo. propter quod et fre-
quenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio au-
tem expleto accepit successorem felix porcium fes-
tum. Volens autem gratiam prestare iudeis felix
reliquit paulum vinctum.

XXV

Festus ergo cum venisset in provinciam post triduum
ascendit ierosolimam a cesarea. Adieruntque
eum principes sacerdotum et primi iudeorum adversus
paulum. et rogabant eum postulantes gratiam ad-
versus eum ut iuberet perduci eum in ierusalem. in-
sidias tendentes ut interficerent eum in via. Fes-
tus autem respondit servari paulum in cesarea. se autem
maturius profecturum. Qui ergo in vobis potentes
sunt descendentes simul si quid est in viro crimen
accusent eum. Demoratus autem inter eos dies non
amplius quam octo aut decem descendit cesaream. et
altera die sedit pro tribunali. et iussit paulum
adduci. Qui cum perductus esset circumsteterunt eum qui
ab ierosolima descenderant iudei. multas et
graves causas obicientes. quas non poterant probare
paulo in omnibus rationem reddente. quoniam neque in

legem iudeorum neque in templum neque in cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens gratiam prestare iudeis respondens paulo dixit. Vis ierosolimam ascendere et ibi de his iudicari apud me? Dixit autem paulus. Ad tribunal cesaris sto ubi me oportet iudicari. Iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci non recuso mori. Si vero nichil eorum est que isti accusant me nemo potest illis donare. Cesarem appello. Tunc festus cum consilio locutus respondit. Cesarem appellasti ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent agrippa rex et bernice descenderunt cesaream ad salutandum festum. Et cum dies plures ibi morarentur festus regi indicavit de paulo dicens. Vir quidam est derelictus a felice vinctus de quo cum essem ierosolimis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum postulantes adversus illum dampnationem. Ad quos respondi. quia non est romanis consuetudo donare aliquem hominem prius quam is qui accusatur presentes habeat accusatores. locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obiciuntur. Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione in sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo cum stetissent accusatores nullam causam deferebant de quibus ego suspicabar malum. Questiones vero quasdam de sua superstitione habebant adversus eum. et de quodam ihesu defuncto quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego de huiusmodi questione dicebam si vellet ire ierosolimam et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur augusti cognitioni. iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrippa autem dixit ad festum. Volebam et ipse hominem ipsum audire. Cras inquit audies eum.

XXV Altera autem die cum venisset agrippa et bernice cum multa ambitione et introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis iubente festo adductus est paulus. Et dixit festus. Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri videtis hunc hominem de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me ierosolimis petentes et hic clamantes non oportere eum vivere amplius. Ego vero comperi nichil dignum morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicavi mittere. De quo quid certum scribam domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos. et maxime ad te o rex agrippa. ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ratione enim michi videtur mittere vinctum et causas eius non significare. Agrippa vero ad paulum ait. Permittitur tibi loqui pro temetipso.

XXVI Tunc paulus extenta manu cepit rationem reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa estimo me beatum apud te cum sim defensurus me hodie. maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones. propter quod obsecro patienter me audias. Et quidem vitam meam a iuventute que ab initio fuit in gente mea in ierosolimis noverunt omnes iudei prescientes me ab initio si velint testimonium perhibere. quoniam secundum certissimam sectam nostre religionis vixi phariseus. Et nunc in spe que ad patres nostros repromissionis facta est a deo sto iudicio subiectus. in quam .xii. tribus nostre nocte ac die servientes sperant devenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicatur apud vos si deus mortuos suscitabit. Et ego quidem existimaveram me adversus nomen ihesu nazareni debere multa agere contraria. Quod et feci ierosolimis et multos sanctorum in carceribus inclusi. a principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occiderentur detuli sententiam. et per omnes sinagogas frequenter puniens eos compellebam blasphemare. et amplius insaniens in eos persequebar usque ad exteras civitates. In quibus dum irem damascum cum potestate et permissu principum sacerdotum die media in via vidi rex de celo super splendorem solis circumfulsisse me lumen. et eos qui mecum simul erant. Omnesque nos cum decidissemus in terram. audivi vocem dicentem michi hebraica lingua. Saule saule quid me persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi. Quis es domine? Dominus autem dixit. Ego sum ihesus quem tu persequeris. Sed exurge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi ut constituam te ministrum et testem eorum que vidisti et eorum quibus apparebo tibi. Eripiens te de populo et gentibus in quas nunc ego mitto te aperire oculos eorum ut convertantur a tenebris ad lucem et de potestate sathane ad deum. ut accipiant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem que est in me. Unde rex agrippa non fui incredulus celesti visioni. Sed his qui sunt damasci primum et ierosolimis. et per omnem regionem iudee et gentibus annunciabam ut penitentiam agerent et converterentur ad deum digna penitentie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum essem in templo comprehensum temptabant interficere. Auxilio autem adiutus dei usque in hodiernum diem sto testificans minori atque maiori nichil extra dicens quam ea que prophete locuti sunt futura esse et moyses. Si passibilis christus. si primus ex resurrectione mortuorum lumen annunciaturus est populo et gentibus. Hec loquente eo et rationem reddente festus magna voce dixit. Insanis paule multe te littere ad insaniam convertunt. Et paulus non insanio inquit optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba eloquor.

Scit enim de his rex ad quem et constanter loquor.
latere enim eum nihil horum arbitror. Neque enim in
angulo quicquam horum gestum est. Credis rex a-
grippa prophetis? Scio quia credis. Agrippa autem dixit
ad paulum. In modico suades me christianum fieri. Et
paulus. Opto apud deum et in modico et in magno non
tantum te. sed et omnes qui audiunt hodie fieri tales qualis
et ego sum. exceptis vinculis his. Et exurrexit
rex et preses. et bernice. et qui assidebant eis. Et
cum secessissent loquebantur ad invicem dicentes.
quia nihil dignum morte quid fecit homo iste. Agrip-
pa autem festo dixit. Dimitti poterat homo iste si
non appellasset cesarem.

XXVII

Ut autem iudicatum est navigare eum in italiam. et
tradi paulum cum reliquis custodiis centuri-
oni nomine iulio cohortis auguste. Ascenden-
tes autem navem adrumetinam incipientes na-
vigare circa asie loca sustulimus perseverante
nobiscum aristarcho macedone thessalonicense.
Sequenti autem die devenimus sydonem. Humane
autem tractans iulius paulum permisit ad amicos
ire et curam sui agere. Et inde cum sustulissemus
subnavigavimus cyprum. propterea quod essent venti
contrarii. et pelagus cilicie et pamphilie naviga-
tes venimus listram que est licie. et ibi inveniens
centurio navem alexandrinam navigantem in y-
taliam. transposuit nos in eam. Et cum multis diebus
tarde navigaremus. et vix devenissemus con-
tra gnidum prohibente nos vento adnaviga-
vimus crete iuxta salaminam. et vix iuxta na-
vigantes venimus in locum quendam qui vocatur boni portus.
cui iuxta civitas erat thessala. Multo autem
tempore peracto et cum iam non esset tuta navigatio
eo quod ieiunium iam preterisset. consolabatur paulus
dicens eis. Viri video quoniam cum iniuria et mul-
to dampno non solum oneris et navis. sed et animarum
nostrarum incipit navigatio. Centurio autem guber-
natori et nauclero magis credebat quam his
que a paulo dicebantur. Et cum aptus portus
non esset ad hyemandum. plurimi statuerunt consilium
navigare inde si quomodo possent devenientes
phenicen hyemare portum crete respicientem
ad affricum et ad chorum. Aspirante autem austro esti-
mantes propositum se tenere cum sustulissent de as-
son legebant cretam. Non post multum autem misit
se contra ipsam ventus typhonicus qui vocatur euro-
aquilo. Cumque arrepta esset navis et non posset
conari in ventum data nave flatibus ferebamur.
Insulam autem quandam decurrentes que vocatur cau-
da potuimus vix optinere scapham. Qua sub-
lata adiutoriis utebantur accingentes
navem timentes ne in sirtim inciderent submis-
so vase sic ferebantur. Valde autem nobis tempestate
iactatis sequenti die iactum fecerunt. et tercia die su-
is manibus armamenta navis proiecerunt. Neque autem
sole neque sideribus apparentibus per plures dies tempes-
tate iminente iam ablata erat spes omnis salu-
tis nostre. Et cum multa ieiunatio fuisset tunc stans
paulus in medio eorum dixit. Oportebat quidem o
viri audito me non tollere a creta lucrique fa-
cere iniuriam hanc. et iacturam. Et nunc suadeo vobis
bono animo esse. Amissio enim nullius anime erit ex vobis
preter quam navis. Astitit enim hac nocte angelus
dei. cuius sum ego et cui deservio dicens. Ne time-
as paule. cesari te oportet assistere. et ecce do-
navit tibi deus omnes qui navigant tecum. Propter quod
bono animo estote viri. Credo enim deo meo quia
sic erit quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem
quandam oportet nos devenire. Sed postea quam
quartadecima dies nox supervenit navigan-
tibus nobis in adria circa mediam noctem suspi-
cabantur naute apparere sibi aliquam regio-
nem. Qui et summittentes bolidem invenerunt passus .xx.
et pusillum separati inde invenerunt .xv. Timen-
tes autem ne in aspera loca incideremus de puppi
mittentes anchoras .iiii. optabant diem fieri.
Nautis vero querentibus fugere de navi. cum misis-
sent scapham in mare sub optentu quasi inciperent
a prora anchoras extendere. dixit paulus centu-
rioni. et militibus. Nisi hii in navi manserint vos
salvi fieri non potestis. Tunc absciderunt milites
funes scaphe. et passi sunt eam excidere. Et cum
lux inciperet fieri rogabat paulus omnes sumere
cibum dicens. Quartadecima die hodie ex-
pectantes ieiuni permanetis nihil accipien-
tes. Propter quod rogo vos accipere cibum pro salute
vestra. quia nullius vestrum capillus de capite peribit.
Et cum hec dixisset sumens panem gratias egit deo
in conspectu omnium. et cum fregisset cepit mandu-
care. Animequiores autem facti omnes et ipsi as-
sumpserunt cibum. Eramus vero universe anime in
navi ducente .lxxvii. Et saciati cibo alle-
viabant navem iactantes triticum in mare.
Cum autem dies factus esset terram non agnoscebant. sinum
vero quendam considerabant habentem litus in quem cogita-
bant si possent eicere navem. Et cum anchoras sus-
tulissent committebant se mari simul laxan-
tes iuncturas gubernaculorum. et levato arti-
mone secundum aure flatum tendebant ad litus.
Et cum incidissemus in locum dithalassum impege-
runt navem. et prora quidem fixa manebat immo-
bilis. puppis vero solvebatur a vi maris.

Militum autem consilium fuit ut custodias occide-
rent, ne quis cum enatasset effugeret. Centuri-
o autem volens servare Paulum prohibuit fieri. Ius-
sitque qui possent natare mittere se in mare
primos et evadere, et ad terram exire. Et ceteros alios
in tabulis ferebant, quosdam super ea que de navi es-
sent. Et sic factum est ut omnes anime evaderent ad terram.
Et cum evasissemus, tunc

VII Cognovimus quia Militene insula vocabatur.
Barbari vero prestabant non modicam humanita-
tem nobis. Accensa enim pyra reficiebant nos omnes
propter imbrem qui imminebat et frigus. Cum congrega-
sset autem Paulus sarmentorum aliquantam multitudi-
nem et inposuisset super ignem, vipera a calore cum pro-
cessisset invasit manum eius. Ut vero viderunt
barbari pendentem bestiam in manu eius, ad in-
vicem dicebant: Utique homicida est homo hic. Qui
cum evaserit de mari, ultio eum non sinit vivere.
Et ille quidem excutiens bestiam in ignem nichil ma-
li passus est. At illi existimabant eum in tu-
morem convertendum, et subito casurum et mori. Diu autem
illis expectantibus et videntibus nichil mali in eo
fieri, convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem
illis erant predia principis insule nomine Publii,
qui nos suscipiens triduo benigne exhibu-
it. Contigit autem patrem Publii febribus et dissin-
teria vexatum iacere. Ad quem Paulus intravit,
et cum orasset et inposuisset ei manus, salvavit eum.
Quo facto omnes qui in insula habebant infirmitates
accedebant et curabantur. Qui etiam multis hono-
ribus nos honoraverunt, et navigantibus inposue-
runt que necessaria erant. Post menses autem tres na-
vigavimus in navi alexandrina que in insula
hiemaverat, cui erat insigne Castorum. Et cum
venissemus Syracusam, mansimus ibi triduo.
Inde circumlegentes devenimus Regium. Et post
unum diem flante austro secunda die venimus
Puteolos. Ubi inventis fratribus rogati sumus
ibi manere apud eos dies vii. Et sic venimus
Romam. Et inde cum audissent fratres, occurrerunt
nobis usque ad Forum Appii et Tres Tabernas. Quos cum
vidisset Paulus, gratias agens deo accepit fidu-
ciam. Cum autem venissemus Romam, permissum est
Paulo manere sibimet cum custodiente se
milite. Post tertium autem diem convocavit primos
Iudeorum. Cumque convenissent dicebat eis: Ego viri
fratres nichil adversus plebem faciens aut morem
paternum vinctus Ierosolimis traditus sum in ma-
nus Romanorum. Qui cum interrogationem de
me habuissent, voluerunt me dimittere, eo quod
nulla esset causa mortis in me. Contradicentibus
autem Iudeis coactus sum appellare Cesarem, non quasi
gentem meam habens aliquid accusare. Propter hanc
igitur causam rogavi vos videre et alloqui. Propter spem
enim Israel cathena hac circumdatus sum. At illi
dixerunt ad eum: Nos neque litteras accepimus a te
a Iudea, neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit
aut locutus est quid de te malum. Rogamus enim
a te audire que sentis. Nam de secta hac notum
est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum constituissent
autem illi diem venerunt ad eum in hospicium plures,
quibus exponebat testificans regnum dei, sua-
densque eis de Iesu ex lege Moysi et prophetis a
mane usque ad vesperam. Et quidam credebant his
que dicebantur, quidam vero non credebant. Cumque invicem
non essent consentientes, discedebant dicente Paulo
unum verbum: Quia bene Spiritus Sanctus locutus est per Ysaiam
prophetam ad patres nostros dicens: Vade ad populum is-
tum et dic ad eos: Aure audietis et non intelli-
getis, et videntes videbitis et non perspicietis. Incras-
satum est enim cor populi huius, et auribus graviter audierunt,
et oculos suos compresserunt, ne forte videant oculis
et auribus audiant et corde intelligant et convertantur,
et sanem eos. Notum ergo sit vobis quoniam gentibus mis-
sum est hoc salutare dei, et ipsi audient. Mansit
autem biennio toto in suo conducto, et suscipiebat
omnes qui ingrediebantur ad eum, predicans regnum
dei et docens que sunt de domino Iesu Christo cum omni fidu-
cia sine prohibitione amen. Expliciunt
Actus apostolorum.

Incipit prologus super canonicales epistolas.

Non ita est ordo apud Grecos qui integre
sapiunt fidemque rectam sectan-
tur epistolarum vii que canonice
nuncupantur, sicut in latinis codi-
cibus invenitur, quod quia Petrus est
primus in ordine apostolorum, prime
sunt etiam eius epistole in ordine ceterarum. Sed sicut
evangelistas dudum ad veritatis lineam corre-
ximus, ita has proprio ordine deo iuvante reddidi-
mus. Est enim una earum prima Iacobi, due Petri,
Iohannis tres, et Iude una. Que si sic ut ab eis di-
gesta sunt, ita quoque ab interpretibus fideliter in latinum
verterentur eloquium, nec ambiguitatem legentibus fa-
cerent, nec sermonum sese varietas inpugna-
ret. Illo precipue loco ubi de unitate trinitatis
in prima Iohannis epistola positum legimus. In qua etiam ab
infidelibus translatoribus multum erratum esse a fi-
dei veritate comperimus, trium tantummodo vocabula
hoc est aque sanguinis et spiritus in ipsa sua editione
ponentes, et patris ubique testimonium omitten-
tes, in quo maxime et fides catholica roboratur.

et patris et filii et spiritus sancti una divinitatis substantia comprobatur. In ceteris vero epistolis quantum a nostra aliorum distet editio lectoris prudentie relinquo. Sed tu virgo dei custochium dum a me impensius scripture veritatem inquiris, meam quodammodo senectutem invidorum dentibus corrodendam exponis, qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronuntiant scripturarum. Sed ego in tali opere nec emulorum meorum invidentiam pertimesco, nec sancte scripture veritatem poscentibus denegabo. Explicit prologus.

Incipit epistola Iacobi.

Iacobus Iesu Christi servus .xii. tribubus que sunt in dispersione salutem. Omne gaudium existimate fratres mei cum in temptationibus variis incideritis, scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet, ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat, et dabitur ei. Postulet autem in fide nichil hesitans. Qui enim hesitat similis est fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur. Non ergo estimet homo ille quod accipiat aliquid a domino. Vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua, dives autem in humilitate sua, quoniam sicut flos feni transibit. Exortus est enim sol cum ardore et arefecit fenum, et flos eius decidit, et decor vultus eius deperiit. Ita et dives in itineribus suis marcescet. Beatus vir qui suffert temptationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se. Nemo cum temptatur dicat quoniam a deo temptatur. Deus enim intemptator malorum est, ipse autem neminem temptat. Unusquisque vero temptatur a concupiscentia sua abstractus et illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit generat mortem. Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi.

Mat xxi. luce xi.

.P. Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a patre luminum, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis ut simus initium aliquod creature eius. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, et tardus ad iram. Ira enim viri iustitiam dei non operatur. Propter quod abicientes omnem immunditiam et habundantiam malicie in mansuetudine suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras.

F. P. Estote autem factores verbi et non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis sue in speculo. Consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfecte libertatis et permanserit in ea, non auditor obliviosus factus sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religiosum esse non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio. Religio munda et immaculata apud deum et patrem hec est: visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc seculo. .F.

II

Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri Iesu Christi glorie. Etenim si introierit in conspectu vestro vir aureum anulum habens in veste candida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum qui indutus est veste preclara, et dixeritis ei: Tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum, nonne iudicatis apud vosmetipsos et facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite fratres mei dilectissimi. Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide et heredes regni quod repromisit deus diligentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos, et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod invocatum est super vos? Si autem legem perficitis regalem secundum scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis. Si autem personas accipitis peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit Non mechaberis, dixit et Non occides. Quod si non mechaberis occides autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Superexaltat autem misericordia iudicium. Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum? Si autem frater et soror nudi sint et indigeant victu cotidiano, dicat autem aliquis de vobis illis: Ite in pace, calefacimini et saturamini, non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori, quid proderit vobis? Sic et fides si non habeat opera mortua est in semetipsa. Sed dicit quis: Tu fidem habes, et ego opera habeo. Ostende michi fidem tuam sine operibus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est deus, bene facis. Et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis quoniam fides sine operibus ociosa est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens Ysaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus fides consummata est, et suppleta est scriptura dicens

Credidit abraham deo et reputatum est illi ad iusticiam. et amicus dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo. et non ex fide tantum. Similiter autem et raab meretrix nonne ex operibus iustificata est suscipiens nuncios. et per aliam viam eiciens. Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est. ita et fides sine operibus mortua est.

III Nolite plures magistri fieri fratres mei scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit hic perfectus est vir. potest etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equorum frena in ora mittimus ad consentiendum nobis. et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves cum magne sint. et a ventis validis minentur. circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum est et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris que maculat totum corpus. et inflammat rotam nativitatis nostre inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum. et serpentium. et ceterorum domantur. et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest. Est enim inquietum malum plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus deum patrem. et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei hec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam. Numquid potest fratres mei ficus uvas facere. aut vitis ficus. Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos. ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientie. Quod si zelum amarum habetis. et contentiones sint in cordibus vestris nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens. sed terrena animalis diabolica. Ubi enim zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus pravum. Que autem desursum est sapientia primum quidem pudica est. deinde pacifica modesta. suadibilis. bonis consentiens. plena misericordia. et fructibus bonis iudicans sine simulatione. Fructus autem iusticie in pace seminatur. facientibus pacem.

IIII Unde bella et lites in vobis. Nonne ex concupiscentiis vestris que militant in membris vestris. Concupiscitis. et non habetis. occiditis et zelatis. et non potestis adipisci. litigatis et belligeratis. et non habetis propter quod non postulatis. petitis et non accipitis. eo quod male petatis ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri nescitis quia amicicia huius mundi inimica est deo. Quicumque ergo voluerit amicus esse seculi huius inimicus dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura dicat. Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis. Maiorem autem dat graciam propter quod dicit. Deus superbis resistit. humilibus autem dat graciam. Subditi ergo estote deo. resistite autem diabolo. et fugiet a vobis. Appropinquate deo. et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores. et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete. Risus vester in luctum convertatur. et gaudium in merorem. Humiliamini in conspectu domini. et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum detrahit legi. et iudicat legem. Si autem iudicas legem non es factor legis sed iudex. Unus est enim legislator et iudex qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum tuum. Ecce nunc qui dicitis hodie aut crastino ibimus in civitatem illam. et faciemus quidem ibi annum. et mercabimur. et lucrum faciemus. qui ignoratis quid sit in crastinum. Que enim est vita vestra. Vapor est ad modicum parens. et deinceps exterminabitur. pro eo ut dicatis. Si dominus voluerit et si vixerimus faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti peccatum est illi.

V Agite nunc divites. plorate ululantes in miseriis vestris que advenient vobis. Divitie vestre putrefacte sunt. et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit. et erugo eorum erit vobis in testimonium. et manducavit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras. que fraudata est a vobis clamat. et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram et in luxuriis enutristis corda vestra. In die occisionis adduxistis et occidistis iustum. et non restitit vobis. Pacientes igitur estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre paciencer ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Pacientes estote et vos. et confirmate corda vestra quoniam adventus domini appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum. ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali et longanimitatis laboris et paciencie prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus qui sustinuerunt. Sufferentiam iob audistis. et finem domini vidistis. quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia autem fratres mei nolite iurare. neque per celum neque per terram. neque per aliud quod-

cumq; iuramentum. Sit aut sermo uester est est. non
non. ut non sub iudicio decidatis. Tristatur autem aliquis
in uobis. oret equo animo et psallat. Infirmatur aliquis
in uobis. inducat presbiteros ecclesie. et orent super eum unguen-
tes eum oleo in nomine domini. et oratio fidei saluabit infir-
mum. et alleuiabit eum dominus. et si in peccatis sit dimit-
tentur ei. Confitemini autem alterutrum peccata uestra.
et orate pro inuicem ut saluemini. Multum enim ua-
let deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis
nobis passibilis. et oratione orauit ut non plueret super
terram. et non pluit super terram annos tres et menses sex.
Et rursum orauit. et celum dedit pluuiam. et terra dedit
fructum suum. Fratres si quis ex uobis errauerit a ueritate.
et conuerterit quis eum scire debet. quoniam qui conuerti fecerit
peccatorem ab errore uie sue. saluabit animam eius
a morte. et operit multitudinem peccatorum. Explicit.

Petrus apostolus Incipit epistola Pe-
ihesu xpisti electis tri prima.
aduenis dispersionis ponti gala-
tie. capadocie. asie. et bithinie.
secundum prescientiam dei patris in sanctificatio-
ne spiritus. in obedientiam et aspersio-
nem sanguinis ihesu xpisti. gratia uobis et
pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini
nostri ihesu xpisti qui secundum magnam misericordiam suam
regenerauit nos in spem uiuam per resurrectionem
ihesu xpisti ex mortuis in hereditatem incorrup-
tibilem. et incontaminatam. et inmarcescibi-
lem conseruatam in celis. in uobis qui in uirtute
dei custodimini per fidem in salutem paratam
reuelari in tempore nouissimo. In quo exultabi-
tis modicum nunc si oportet contristari in uari-
is tribulationibus. ut probatio fidei uestre multo precio-
sior sit auro quod per ignem probatur. inueniatur
in laudem et gloriam et honorem in reuelatio-
ne ihesu xpisti. Quem cum non uideritis diligitis.
in quem nunc quoque non uidentes creditis. cre-
dentes autem exultabitis letitia inenarrabili
et glorificata. reportantes finem fidei uestre. salu-
tem animarum uestrarum. De qua salute exquisierunt atque
scrutati sunt prophete. qui de futura in uobis gratia
prophetauerunt. Scrutantes quod uel quale tempus significa-
ret in eis spiritus xpisti prenuncians eas que in xpisto sunt
passiones. et posteriores glorias. quibus reuelatum
est quia non sibi ipsis uobis autem ministrabant ea que
nunc nunciata sunt uobis. per eos qui euangelizauerunt
uobis spiritu sancto misso de celo. in quem desiderant an-
geli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis
uestre sobrii et perfecte sperate in eam que offertur
uobis gratiam. in reuelatione ihesu xpisti. quasi filii
obedientie non configurati prioribus ignorantie

uestre desideriis. Sed secundum eum qui uocauit uos
sanctum ut et ipsi sancti in omni conuersatione sitis. quoniam
scriptum est. Sancti eritis quoniam ego sanctus sum. Et si pa-
trem inuocatis eum qui sine acceptione persona-
rum iudicat secundum uniuscuiusque opus. in timore in-
colatus uestri tempore conuersamini. Scientes quod non
corruptibilibus auro uel argento redempti estis de
uana uestra conuersatione paterne traditionis. sed
precioso sanguine quasi agni incontaminati et in-
maculati xpisti precogniti quidem ante constitutionem mun-
di. manifestati autem nouissimis temporibus propter
uos qui per ipsum fideles estis in deo. qui suscitauit
eum a mortuis. et dedit gloriam ei sempiternam.
ut fides uestra et spes esset in deo. Animas uestras cas-
tificantes in obedientia caritatis. in fraternitatis
amore simplici ex corde inuicem. diligite at-
tentius renati. non ex semine corruptibili sed
incorruptibili per uerbum dei uiui et permanentis in
eternum. Quia omnis caro fenum. et omnis gloria eius tamquam
flos feni. Exaruit fenum. et flos eius decidit.
uerbum autem domini manet in eternum. Hoc est autem uerbum
quod euangelizatum est in uobis. Deponentes igitur omnem P. II
maliciam et omnem dolum. et simulationes et
inuidias. et omnes detractiones. sicut modo geniti
infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite
ut in eo crescatis in salutem. Si tamen gustastis
quoniam dulcis est dominus.

Ad quem accedentes lapidem uiuum ab hominibus
quidem reprobatum. a deo autem electum. et honorifi-
catum. et ipsi tamquam lapides uiui superedificami-
ni domos spirituales sacerdotium sanctum offerre spiritua-
les hostias acceptabiles deo per ihesum xpistum. propter
quod continet scriptura. Ecce ponam in syon lapi-
dem summum angularem. electum. preciosum. et qui cre-
diderit in eum non confundetur. Vobis igitur honor
credentibus. non credentibus autem lapis quem reproba-
uerunt edificantes hic factus est in caput anguli. et
lapis offensionis et petra scandali. his qui offen-
dunt uerbo. nec credunt in quo et positi sunt. Vos autem
genus electum. regale sacerdotium. gens sancta. populus
adquisitionis. ut uirtutes annuncietis eius qui
de tenebris uos uocauit in admirabile lumen
suum. Qui aliquando non populus dei. nunc autem populus dei. qui
non consecuti misericordiam. nunc autem misericordiam consecuti. F.
Obsecro uos tamquam aduenas et peregrinos absti-
nere uos a carnalibus desideriis que militant aduersus
animam. Conuersationem uestram inter gentes habentes bo-
nam. ut in eo quod detrectant de uobis tamquam de male-
factoribus ex bonis operibus uos consideran-
tes glorificent deum in die uisitationis. ^{ex} operibus
Subiecti estote omni humane creature

propter deum. Siue regi quasi precellenti. Siue duci
bus tamquam ab eo missis. ad uindictam male
factorum laudem uero bonorum. Quia sic est uoluntas dei
ut bene facientes obmutescere faciatis inpruden
tium hominum ignorantiam. Quasi liberi et non quasi uela
men habentes malicie libertatem. sed sicut serui dei.
Omnes honorate. fraternitatem diligite. deum time
te. regem honorificate. Serui subditi estote in
omni timore dominis. non tantum bonis et modestis sed et
· F · discolis. Hec est enim gratia. Si propter conscientiam dei susti
net quis tristicias paciens iniuste. Que enim gratia
est si peccantes et colaphizati suffertis. Sed si
bene facientes et pacienter sustinetis hec est
gratia apud deum. In hoc enim uocati estis. quia et christus
· P · passus est pro nobis uobis relinquens exemplum ut seque
mini uestigia eius. Qui peccatum non fecit nec inuen
tus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur non ma
ledicebat. cum pateretur non comminabatur. tradebat
autem iudicanti se iniuste. qui peccata nostra ipse
pertulit in corpore suo super lignum ut peccatis mor
tui iusticie uiuamus. cuius liuore sanati su
mus. Eratis enim sicut oues errantes. sed conuersi estis
· F · nunc ad pastorem et episcopum animarum uestrarum.

III

Similiter et mulieres subdite sint uiris suis ut
et si qui non credunt uerbo per mulierum conuersatio
nem sine uerbo lucrifiant. Considerantes in ti
more sanctam conuersationem uestram. Quarum sit non
extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut
indumenti uestimentorum cultus. sed qui absconditus cor
dis est homo in incorruptibilitate quieti et modes
ti spiritus qui est in conspectu dei locuplex. Sic enim
aliquando et sancte mulieres sperantes in domino non in
ornatu uestium ornabant se subiecte propriis
uiris sicut Sara obediebat Abrahe. dominum eum
uocans. cuius estis filie bene facientes. et non
timentes ullam perturbationem. Viri similiter cohabi
tantes secundum scientiam quasi infirmiori uasculo m
uliebri inpercientes honorem tamquam et coheredi
bus gratie uite. ut ne impediantur orationes
· P · uestre. In fide autem omnes unanimes in oratione
estote compacientes fraternitatis amatores mi
sericordes. humiles. modesti. non reddentes
malum pro malo. uel maledictum pro maledicto.
sed econtrario benedicentes. Quia in hoc uocati es
tis ut benedictionem hereditate possideatis.
Qui enim uult uitam diligere et uidere dies bonos
coherceat linguam suam a malo. et labia eius
ne loquantur dolum. Declinet autem a malo et fa
ciat bonum. inquirat pacem et sequatur eam. Quia
oculi domini super iustos. et aures eius in preces eorum.
Vultus autem domini super facientes mala. Et quis est
qui uobis noceat si boni emulatores fueritis.
Sed et si quid patimini propter iusticiam beati eritis.
Timorem eorum ne timueritis. ut non conturbe
mini. Dominum autem christum sanctificate in cordibus uestris.
Parati semper ad satisfactionem. omni poscenti · F ·
uos rationem de ea que in uobis est fide et spe. Sed
cum modestia et timore conscientiam habentes bonam.
ut in eo quod detrahunt de uobis confundantur qui
calumpniantur uestram bonam conuersationem in christo.
Melius est enim bene facientes si uelit uoluntas
dei pati quam male facientes. Quia et christus sem · P ·
el pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis
ut nos offerret deo. mortificatos quidem car
ne. uiuificatos autem spiritu. In quo et his qui in
carcere conclusi erant spiritu ueniens predicauit
qui increduli fuerant aliquando. quando expectabant
dei pacientiam. in diebus Noe cum fabricaretur ar
cha. in qua pauci .i. octo anime salue facte sunt per
aquam. Quod et uos nunc similis forme saluos facit
baptisma. non carnis depositio sordium. sed con
sciencie bone interrogatio in deum. per resurrectionem
domini nostri ihesu christi qui est in dextera dei patris. Deglu · F ·
tiens mortem. ut uite eterne heredes efficiamur.
profectus in celum subiectis sibi angelis et potes
tatibus et uirtutibus.

III

Christo igitur passo in carne et uos eadem cogi
tatione armamini. quia qui passus est in
carne desiit a peccatis ut iam non hominum deside
riis. sed uoluntati dei quod reliquum est in car
ne. uiuat temporis. Sufficit enim preteritum
tempus ad uoluntatem gentium consumandam. qui
ambulauerunt in luxuriis. desideriis. uiolen
tiis. comessationibus. et illicitis potationibus.
et illicitis ydolorum cultibus. in quibus nunc obstu
pescunt. In quo admirantur non concurrentibus
uobis in eandem luxurie confusionem blasphema
tes. Qui reddent rationem ei qui paratus est iudica
re uiuos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis euan
gelizatum est. ut iudicentur quidem secundum homines in
carne. uiuant autem secundum deum spiritu. Omnium autem
finis appropinquabit. Estote itaque prudentes. so · P ·
brii. et uigilate in orationibus. Ante omnia autem mutu
am in uobismet ipsis. caritatem continuam habentes.
quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospita
les inuicem sine murmuratione. Vnusquisque
sicut accepit graciam in alterutrum. illam adminis
trantes. sicut boni dispensatores multifor
mis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si
quis ministrat tamquam ex uirtute quam admi
nistrat deus ut in omnibus honorificetur deus per
ihesum christum dominum. Cui est gloria et imperium in secula · F ·

seculorum amen. Karissimi peregrinari in fervore
nolite qui ad temptationem vobis fit quasi novi
aliquid vobis contingat. Sed communicantes Christi pas-
sionibus gaudete, ut et in revelatione eius glorie
gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi
beati eritis, quoniam quod est honoris glorie et virtutis dei
et qui est eius spiritus super vos requiescet. Nemo autem
vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut
maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut chri-
stianus non erubescat. Glorificet autem deum in isto nomine,
quoniam tempus est ut incipiat iudicium a domo dei. Si
autem primum a nobis, quis finis eorum qui non credunt
dei evangelio? Et si iustus vix salvabitur,
impius et peccator ubi parebunt? Itaque et hii qui patiuntur
secundum voluntatem dei fideli creatori commendent
animas suas in benefactis.
V Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior
et testis Christi passionum, qui et eius que in futuro re-
velanda est glorie communicator, pascite qui est in vobis
gregem dei, providentes non coacte sed spontanee
secundum deum, neque turpis lucri gratia sed voluntarie, neque
ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex
animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis
immarcescibilem glorie coronam. Similiter adolescentes
subditi estote senioribus. Omnes autem in invicem humi-
litatem insinuate, quia deus superbis resistit, hu-
milibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub
P. potenti dei manu, ut vos exaltet in tempore visi-
tationis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes
in eum, quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et
vigilate, quia adversarius vester diabolus tamquam leo
rugiens circuit querens quem devoret. Cui resistite
fortes in fide, scientes eandem passionem ei que
in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui
vocavit nos in eternam suam gloriam in Christo Ihesu modi-
cum passos, ipse perficiet et confirmabit solidabit-
F. que. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Per Sil-
vanum fidelem fratrem vobis ut arbitror fideli-
breviter scripsi, obsecrans et contestans hanc
esse veram gratiam dei in qua statis. Salutat vos
ecclesia que est in Babilone collecta et Marcus filius
meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis
omnibus qui estis in Christo Ihesu. Amen. Explicit epistola
Petri prima. Incipit epistola Petri secunda
Symon Petrus servus et apostolus Ihesu
Christi his qui coequalem nobiscum
sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri
et salvatoris Ihesu. Gratia vobis et pax
adimpleatur in cognitione domini nostri
Ihesu Christi. Quomodo omnia vobis divine
virtutis sue que ad vitam et pietatem
donata est per cognitionem eius qui vocavit nos
propria gloria et virtute, per quem maxima et preciosa nobis
promissa donavit, ut per hec efficiamini divi-
ne consortes nature, fugientes eius que in mundo
est concupiscentie corruptionem. Vos autem curam
omnem subinferentes ministrate in fide vestra
virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinen-
tiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem
pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in
amore autem fraternitatis caritatem. Hec enim si vobis
assint et superent, non vacuos nec sine fructu vos
constituent in domini nostri Ihesu Christi cognitione. Cui
enim non presto sunt hec cecus est et manu temp-
tans, oblivionem accipiens purgationis veterum
suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite
ut per bona opera certam vestram vocationem
et electionem faciatis. Hec enim facientes non pec-
cabitis aliquando. Sic enim habundanter ministrabi-
tur vobis introitus in eternum regnum domini nostri et salva-
toris Ihesu Christi. Propter quod incipiam vos semper
commonere de his, et quidem scientes et confirmatos
vos in presenti veritate. Iustum autem arbitror quam-
diu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in
commonitionem, certus quod velox est depositio taber-
naculi mei, secundum quod et dominus noster Ihesus Christus sig-
nificavit mihi. Dabo autem operam et frequenter
habere vos post obitum meum ut horum memo-
riam faciatis. Non enim indoctas fabulas
secuti notam fecimus vobis domini nostri Ihesu Christi virtutem
et presentiam, sed speculatores facti illius magnitu-
dinis. Accipiens enim a deo patre honorem et
gloriam, ad eum voce delapsa huiuscemodi a
magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus
in quo mihi complacui, ipsum audite. Et hanc vo-
cem nos audivimus de celo allatam cum essemus
cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem prophe-
ticum sermonem cui bene facitis attendentes quasi
lucerne lucenti in caliginoso loco donec dies
illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris.
Hoc primum intelligentes quod omnis prophetia scrip-
ture propria interpretatione non fit. Non enim
voluntate humana allata est aliquando prophetia,
sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.
II Fuerunt autem et pseudoprophete in
populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces
qui introducent sectas perditionis, et eum qui
emit eos dominum negant, superducentes sibi celerem
perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias, per
quos via veritatis blasphemabitur. Et in avari-
cia fictis verbis de vobis negotiabuntur,
quibus iudicium iam olim non cessat, et perditio

eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari. et originali mundo non pepercit. sed octavum noe iusticie preconem custodivit. diluvium mundo impiorum inducens. et civitates sodomorum et gomorreorum. in cinerem redigens eversione dampnavit. exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens. et iustum loth oppressum a nefandorum iniuria. ac luxuria conversatione eripuit. Aspectu enim et auditu iustus erat. habitans apud eos qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Novit deus pios de temptatione eripere. iniquos vero in die iudicii cruciandos reservare. Magis autem eos qui post carnem in concupiscentia inmundicie ambulant. dominationemque contempnunt. audaces sibi placentes sectas non metuunt facere blasphemantes. Ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores non portant adversum se execrabile iudicium. Hii vero velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem in his que ignorant blasphemantes, in corruptione sua peribunt percipientes mercedem iniusticie. voluptatem existimantes diei delicias coinquinationis et macule deliciis affluentes in conviviis suis luxuriantes vobiscum oculos habentes plenos adulterii. et incessabilis delicti pellicientes animas instabiles cor exercitatum avaricie habentes maledictionis filii derelinquentes rectam viam erraverunt. secuti viam balaam ex bosor. qui mercedem iniquitatis amavit. correptionem vero habuit sue vesanie subiugale mutum animal hominis voce loquens prohibuit prophete insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate. quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos qui paululum effugiunt qui in errore conversantur libertatem illis promittentes cum ipsi servi sint corruptionis. A quo enim quis superatus est huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris ihesu christi hiis rursus implicati superantur facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat eis non cognoscere viam iusticie: quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii. Canis reversus ad vomitum suum. et sus lota in volutabro luti.

III Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistolam. in quibus excito vestram in commonitionem sinceram mentem ut memores sitis eorum que predictorum verborum a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum preceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores. iuxta proprias concupiscentias ambulantes dicentes. Ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt omnia sic perseverant ab inicio creature. Latet enim eos hoc volentes quod celi erant prius et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo. per que ille tunc mundus aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni reservati in diem iudicii. et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos karissimi. quia unus dies apud dominum sicut mille anni. et mille anni sicut unus dies. Non tardat dominus promissionem suam. sicut quidam existimant sed patienter agit propter vos nolens aliquos perire. sed omnes ad penitentiam reverti. Adveniet autem dies domini ut fur in quo celi magno impetu transient. elementa vero calore solventur. et terra et que in ipsa sunt omnia opera exurentur. Cum hec igitur omnia dissolvenda sint quales oportet vos esse in sanctis conversationibus. et pietatibus expectantes et properantes in adventum diei domini per quem celi ardentes solventur. et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero celos et novam terram et promissa ipsius expectamus. in quibus iusticia habitat. Propter quod karissimi hec expectantes satagite inmaculati. et inviolati ei. et inveniri in pace. et domini nostri ihesu christi longanimitatem et salutem arbitramini. Sicut et karissimus frater noster paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis. Sicut et in omnibus epistolis loquens in eis. de hiis in epistolis pauli in quibus sunt quedam difficilia intellectu que indocti et instabiles depravant. sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres prescientes hec custodite vosmetipsos ne insipientium errore transducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et cognitione salvatoris domini nostri. ipsi gloria. et nunc. et in die eternitatis amen. Explicit epistola petri secunda.

Incipit epistola Iohannis prima.

Quod fuit ab inicio quod audivimus quod vidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostre contrectaverunt de verbo vite. et vita manifestata est. et vidimus et testamur. et annunciamus vobis vitam eternam. que erat apud patrem. et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus annunciamus vobis. ut et vos societatem habeatis

vobiscum. et societas nostra sit cum patre et cum filio
eius ihesu christo. Et haec scribimus vobis ut gaudeatis
et gaudium vestrum sit plenum. Et haec est adnuncia-
tio quam audivimus ab eo. et annunciamus vobis.
quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle. Si
dixerimus quoniam societatem habemus cum illo et in tenebris
ambulamus mentimur et non facimus veritatem. Si autem
in luce ambulamus sicut et ipse est in luce. socie-
tatem habemus ad invicem et sanguis filii eius emundat
nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus
ipsi nos seducimus. et veritas in nobis non est. Si con-
fiteamur peccata nostra fidelis et iustus est ut re-
mittat nobis peccata nostra. et emundet nos ab omni
iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus
mendacem facimus eum. et verbum eius non est in nobis.
II
Filioli mei haec scribo vobis ut non peccetis. Sed
et si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem
ihesum christum iustum. et ipse est propiciatio pro peccatis
nostris. Non pro nostris autem tantum. sed et pro totius mundi.
Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum si manda-
ta eius observamus. Qui dicit se nosse deum et
mandata eius non custodit mendax est. et in eo
veritas non est. Qui autem servat verbum eius vere in hoc
caritas dei perfecta est. et in hoc scimus. quoniam in
ipso sumus: si in eo fuerimus. Qui dicit se
in ipso manere debet sicut ille ambulavit et ipse
ambulare.
Karissimi non mandatum novum scribo vobis. sed
mandatum vetus quod habuistis ab inicio. Et
mandatum vetus est verbum quod audistis. Iterum man-
datum novum scribo vobis quod est verum. et in ipso
et in vobis. quia tenebre transierunt. et lumen verum iam
lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit.
in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem su-
um in lumine manet. et scandalum in eo non
est. Qui autem odit fratrem suum in tenebris est. et in
tenebris ambulat. et nescit quo eat. quia tene-
bre obcecaverunt oculos eius. Scribo vobis filioli
quoniam remittuntur vobis peccata vestra propter nomen eius.
Scribo vobis patres: quoniam cognovistis eum qui ab
inicio est. Scribo vobis adolescentes quoniam
vicistis malignum. Scribo vobis infantes quia
cognovistis patrem. Scribo vobis patres: quia
cognovistis eum qui ab inicio est. Scribo vobis iu-
venes quoniam fortes estis: et verbum dei in vobis ma-
net. et vicistis malignum. Nolite diligere
mundum neque ea que in mundo sunt. Si quis diligit
mundum. non est caritas patris in eo. quoniam omne
quod est in mundo concupiscentia carnis est. et con-
cupiscentia oculorum. et superbia vite. que non est
ex patre. sed ex mundo est. et mundus transibit.

et concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem
dei manet in eternum. Filioli mei novissima
hora est. et sicut audistis quia antichristus venit nunc
autem antichristi multi facti sunt. Unde scimus quia
hora novissima est. Ex nobis prodierunt sed non
erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis: permansis-
sent utique nobiscum. Sed ut manifesti sint quoniam
non sunt omnes ex nobis. Sed vos unctionem habetis a
sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignoranti-
bus veritatem. sed quasi scientibus eam. et quoniam omne men-
dacium ex veritate non est. Quis est mendax nisi is qui
negat patrem et filium quoniam ihesus non est christus. Hic
est antichristus qui negat patrem et filium. Omnis qui
negat filium nec patrem habet. Qui autem confite-
tur filium et patrem habet. Vos quod audistis ab
inicio in vobis maneat. quod si in vobis permanserit
quod ab inicio audistis. et vos in filio et patre
manebitis. Et haec est repromissio quam ipse pol-
licitus est vobis vitam eternam. Haec scripsi vobis de
his qui seducunt vos. Et vos unctionem quam ac-
cepistis ab eo. maneat in vobis. et non necesse
habetis ut aliquis doceat vos. sed sicut unctio
eius docet vos de omnibus. et verum est et non est men-
dacium. et sicut docuit vos manete in eo. Et nunc
filioli manete in eo: ut cum apparuerit habeamus
fiduciam. et non confundamur ab eo in adventu eius.
Si scitis quoniam iustus est scitote quoniam omnis qui
facit iusticiam ex ipso natus est.
III
Videte qualem caritatem dedit nobis pater.
ut filii dei nominemur et simus. Propter hoc mundus
non novit nos quia non novit eum. Karissimi nunc filii
dei sumus. et nondum apparuit quid erimus. Sci-
mus quoniam cum apparuerit similes ei erimus: quoniam
videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc
in eo sanctificat se sicut et ille sanctus est. Omnis qui
facit peccatum et iniquitatem facit. et peccatum est
iniquitas. Et scitis quoniam ille apparuit ut peccata
mundi tolleret. et peccatum in eo non est. Omnis qui
in eo manet non peccat. et omnis qui peccat
non vidit eum. nec novit eum. Filioli nemo
vos seducat. Qui facit iusticiam iustus est sicut
et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est.
quoniam ab inicio diabolus peccat. In hoc appa-
ruit filius dei ut dissolvat opera diaboli.
Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit quoniam se-
men ipsius in eo manet. et non potest peccare
quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt fi-
lii dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus
non est ex deo. et qui non diligit fratrem suum.
Quia haec est annunciatio quam audistis ab inici-
o. ut diligatis alterutrum. Non sicut chaim qui

ex maligno erat. et occidit fratrem suum. Et
propter quid occidit eum? quoniam opera eius maligna erant:
P. fratris autem eius iusta. Nolite mirari fratres si odit
nos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus
de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non
diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem
suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida
non habet vitam eternam in se manentem. In hoc cog-
novimus caritatem dei quoniam ille pro nobis animam
suam posuit. et nos debemus pro fratribus animas
ponere. Qui habuerit substantiam mundi huius,
et viderit fratrem suum necesse habere, et clauserit vis-
cera sua ab eo: quomodo caritas dei manet in
eo? Filioli mei non diligamus verbo, neque lingua,
F. sed opere et veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veri-
tate sumus: et in conspectu eius suademus corda
nostra. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum: maior
est deus corde nostro, et novit omnia. Karissimi si cor nos-
trum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad deum:
ut quodcumque petierimus, accipiemus ab eo: quoniam
mandata eius custodimus, et ea que sunt placita
coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius, ut cre-
damus in nomine filii eius ihesu christi: et diligamus
alterutrum, sicut dedit mandatum nobis. Et qui servat
mandata eius, in illo manet, et ipse in eo. Et in
hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem
dedit nobis.

III Karissimi nolite omni spiritui credere. sed probate spiritus
si ex deo sunt: quoniam multi pseudoprophete exi-
erunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis
spiritus qui confitetur ihesum christum in carne venisse
ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit ihesum ex deo
non est. et hic est antichristus. de quo audistis quoniam
venit. et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis
filioli. et vicistis eum. quoniam maior est qui in vobis
est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt: ideo de
mundo loquuntur, et mundus eos audit. Nos ex
deo sumus. Qui novit deum audit nos. Qui autem
non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus
spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus
nos invicem quoniam caritas ex deo est. Et omnis qui
diligit fratrem suum ex deo est natus et cognoscit
deum. Qui non diligit non habet caritatem. non novit
deum: quoniam deus caritas est. In hoc apparuit cari-
tas dei in nobis. quoniam unigenitum filium suum
misit deus in hunc mundum ut vivamus per eum. In hoc
enim caritas: non quasi nos dilexerimus deum. sed quoniam
ipse prior dilexit nos. et misit filium suum propici-
ationem pro peccatis nostris. Karissimi si deus dilexit nos:
et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo
vidit umquam. Si diligamus invicem deus in nobis
manet. et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc
cognoscimus quoniam in eo manemus, et ipse in nobis.
quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et
testificamur: quoniam pater misit filium suum salva-
torem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam ihesus est
christus filius dei. deus in eo manet, et ipse in deo. Et
nos cognovimus et credidimus caritati quam habet deus
in nobis. Deus caritas est. et qui manet in caritate: P.
in deo manet, et deus in eo. In hoc perfecta est caritas
dei nobiscum. ut fiduciam habeamus in die iudicii. quia
sicut ille est. et nos sumus in hoc mundo. Timor non
est in caritate. sed perfecta caritas foras mittit ti-
morem. quoniam timor penam habet. Qui autem timet non
est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum
quoniam ipse prior dilexit nos. Siquis dixerit quoniam ego
diligo deum et fratrem suum oderit mendax est. Qui enim
non diligit fratrem suum quem videt deum quem non
videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus
a deo. ut qui diligit deum: diligat et fratrem suum. F. V.

Omnis qui credit quoniam ihesus est christus
ex deo natus est. Et omnis qui diligit deum qui genuit
diligit eum qui natus est ex eo. In hoc cognovimus
quoniam diligimus natos dei cum deum diligamus
et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas dei
ut mandata eius custodiamus. et mandata eius
gravia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo vin- P.
cit mundum. Et hec est victoria que vincit mundum.
fides nostra. Quis est autem qui vincit mundum nisi qui credit
quoniam ihesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam
et sanguinem ihesus christus. Non in aqua solum. sed in aqua
et sanguine. Et spiritus est qui testificatur. quoniam christus
est veritas. Quia tres sunt qui testimonium dant
in celo. pater. verbum. et spiritus sanctus. Et hii tres unum
sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra.
spiritus. aqua. et sanguis. Si testimonium hominum ac-
cipimus. testimonium dei maius est. quoniam hoc est
testimonium dei quod maius est. quia testificatus F
est de filio suo. Qui credit in filium dei habet testi-
monium dei in se. Qui non credit filio mendacem
facit eum. quia non credit in testimonio quod testifica-
tus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium
quoniam vitam eternam dedit nobis deus. Et hec vita in filio
eius est. Qui autem habet filium dei habet vitam. Qui non
habet filium dei vitam non habet eternam. Hec scripsi
vobis ut sciatis quoniam vitam habetis ad deum eternam.
qui creditis in nomine filii dei. Et hec est fiducia,
quam habemus ad deum. quia quodcumque petierimus secundum
voluntatem eius audiet nos. Et scimus quoniam audit
nos quicquid petierimus. Scimus quoniam habemus postu-
lationes quas postulavimus ab eo. Qui scit fratrem
suum peccare peccatum non ad mortem. petet et dabit

ei uitam peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mor
tem. non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas
peccatum est. et est peccatum ad mortem. Scimus quoniam omnis
qui natus est ex deo non peccat. sed generatio dei
conseruat eum. et malignus non tangit eum. Sci
mus quoniam ex deo sumus. et mundus totus in ma
ligno positus est. Et scimus quoniam filius dei uenit
et dedit nobis sensum ut cognoscamus uerum deum
et simus in uero filio eius. Hic est uerus deus et uita
eterna. Filioli custodite uos a simulacris.
amen. Explicit epistola iohannis prima. Incipit epistola
Senior electe domine et iohannis secunda
natis eius quos ego diligo in
ueritate. et non ego solus sed et omnes
qui cognouerunt ueritatem propter
ueritatem que permanet in nobis
et nobiscum erit in eternum. Sit
nobiscum gratia. misericordia. pax a deo pa
tre et ihesu christo filio patris in ueritate et cari
tate. Gauisus sum ualde quoniam inueni de filiis tu
is ambulantes in ueritate sicut mandatum accepi
mus a patre. Et nunc rogo te domina non quasi mandatum
nouum scribens tibi sed quod habuimus ab inicio ut dili
gamus alterutrum. Et hec est caritas ut ambulemus secundum
mandata eius. Hoc est enim mandatum nouum
ut quemadmodum audistis ab inicio in eo ambuletis.
quoniam multi seductores exierunt in mundum qui non
confitentur ihesum christum uenisse in carne. Hic est se
ductor et antichristus. Videte uosmetipsos ne per
datis que operati estis. sed ut mercedem plenam acci
piatis scientes quod omnis qui precedit et non permanet
in doctrina christi deum non habet. Qui permanet in doctri
na hic et filium et patrem habet. Si quis uenit ad uos
et hanc doctrinam non affert nolite recipere eum in do
mo. nec aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi aue
communicat operibus illius malignis. Ecce predixi uobis
ut in diem domini nostri ihesu christi non confundamini.
Plura habens uobis scribere nolui per cartam et atramen
tum. Spero enim me futurum ad uos. et os ad os
loqui ut gaudium uestrum sit plenum. Salutant
te filii sororis tue electe. Amen. Gratia tecum.
Explicit epistola iohannis secunda. Incipit epistola Io
Senior gaio karissimo hannis tercia
quem ego diligo in ueritate
Karissime de omnibus orationem facio pro
spere te ingredi et ualere. si
cut prospere agit anima tua. Ga
uisus sum ualde uenientibus
fratribus. et testimonium perhibe
ntibus ueritati tue sicut tu in ueritate ambu
las. Maiorem horum non habeo. gratiam quam ut
audiam filios meos in ueritate ambulare.
Karissime fideliter facis quicquid operaris II
in fratres. et hoc in peregrinos. qui testimonium
reddiderunt caritati tue in conspectu ecclesie. quos
benefaciens deduces digne deo. Pro nomine enim eius
egressi sunt nichil accipientes a gentibus. Nos
ergo debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores
simus ueritatis. Scripsissem forsitan ecclesie. sed
is qui amat primatum gerere in eis diotrepes
non recipit nos. Propter hoc si uenero commoneam eius
opera que facit uerbis malignis garriens in nos.
et quasi non ei ista sufficiant. neque ipse suscipit
fratres. et eos qui suscipiunt prohibet. et de ecclesia eii
cit. Karissime noli imitari malum sed quod bonum est. Qui
benefacit ex deo est. qui male facit non uidet
deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus
et ab ipsa ueritate. Sed et nos testimonium perhibemus.
et nosti quoniam testimonium nostrum uerum est. Mul
ta habui scribere tibi. sed nolui per atramentum et cala
mum scribere tibi. Spero autem protinus te uidere. et os ad os
loqui. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu
amicos nominatim. Explicit epistola iohannis tercia.
Iudas ihesu christi Incipit epistola iude.
seruus frater autem iacobi hiis qui sunt in deo patre
dilectis. et christo ihesu conseruatis
et uocatis. misericordia uobis et pax adimpleatur. Karissimi
omnem sollicitudinem faciens scribendi uobis de
communi uestra salute necesse habui scribere uobis dep
recans supercertari semel tradite sanctis fidei.
Subintroierunt enim quidam homines qui olim
prescripti sunt in hoc iudicio impii dei
nostri gratiam transferentes in luxuriam. et
solum dominatorem et dominum nostrum ihesum christum
negantes. Commonere autem uos uolo scien
tes semel omnia. quoniam ihesus populum de terra egyp
ti saluans secundo eos qui non crediderunt per
didit. Angelos uero qui non seruauerunt suum
principatum. sed dereliquerunt suum domicilium
in iudicium magni dei uinculis eternis sub
caligine reseruauit. Sicut sodoma et go
morra et finitime ciuitates simili modo exfor
nicate et abeuntes post carnem alteram facte sunt
exemplum ignis eterni penam sustinentes. Similiter et
hii qui carnem maculant dominationem autem spernunt.
maiestatem autem blasphemant. Cum michael
archangelus cum diabolo disputans altercaretur
de moysi corpore non est ausus iudicium infer
re blasphemie sed dixit. Imperet tibi dominus. Hii
autem quecumque quidem ignorant blasphemant.
Quecumque autem naturaliter tamquam muta animalia no
runt. in his corrumpuntur. Ve illis qui in uia

chaim ambulauerunt. et errore balaam mercede
effusi sunt. et contradictione chore perierunt. Hi sunt
in epulis suis macule conuiuantes. sine timore
semetipsos pascentes. nubes sine aqua que a
uentis circumferuntur. arbores autumnales
infructuose bis mortue eradicate. fluctus
feri maris dispumantes suas confusiones. sidera
errantia quibus procella tenebrarum in eternum
seruata est. Prophetauit autem de his septimus ab a
dam enoch dicens. Ecce uenit dominus in sanctis
milibus suis facere iudicium contra omnes et arguere
omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie
egerunt. et de omnibus duris que locuti sunt contra
deum peccatores impii. Hi sunt murmuratores
querulosi. secundum desideria sua ambulantes et os illorum
loquitur superba mirantes personas questus causa.
Vos autem karissimi memores estote uerborum que predicta
sunt ab apostolis domini nostri ihesu christi qui dicebant uobis.
quoniam in nouissimis temporibus uenient secundum sua de
sideria ambulantes non in pietate. Hi sunt qui
segregant semetipsos animales spiritum non habentes.
Vos autem karissimi superedificantes uosmetipsos sanctis
sime uestre fidei in spiritu sancto orantes uosipsos
in dilectione dei seruate expectantes misericordiam
domini nostri ihesu christi in uitam eternam. Et hos quidem
arguite iudicatos. illos uero saluate de igne
rapientes. Aliis autem miseremini in timore dei.
odientes eam que carnalis est maculatam tunicam.
Ei autem qui potens est uos conseruare sine peccato.
et constituere ante conspectum glorie sue diuine
immaculatos in exultatione in aduentu domini
nostri ihesu christi soli deo saluatori nostro. per ihesum christum
dominum nostrum. gloria et magnificentia imperium
et potestas ante omne seculum. et nunc et in omnia secula
amen. Explicit epistola iude. Incipit prologus in libro apo calipsis

Iohannes qui pie
uolunt uiuere in christo
sicut ait apostolus persecutionem pati
untur. Iuxta illud. Fili acce
dens ad seruitutem dei sta in iu
sticia et timore. et prepara animam
tuam ad temptationem. Temptatio
namque est uita hominis super terram. ne autem fideles
in his deficiant consolatur eos deus atque confir
mat dicens. Vobiscum sum usque ad consummatio
nem seculi. et nolite timere pusillus grex. Propterea ui
dens deus pater tribulationes quas passura erat ecclesia
ab apostolis fundata super petram christum ut minus
timeant disposuit una cum filio et spiritu sancto
eas reuelare. Reuelauit autem tota trinitas christo
secundum humanitatem. christus uero iohanni per angelum.
Iohannes ecclesie de qua reuelatione hunc librum exposu
it. Vnde et liber iste apocalipsis dicitur. id est reuelatio. Ista
hic continentur que deus reuelauit iohanni. et iohannes ec
clesie. Continet scilicet ecclesia passa sit in tempore primitiuo.
et nunc patiatur et in nouissimis temporibus antichristi
passura sit. quando tanta erit tribulatio ut si fieri
potest etiam moueantur electi. et que premia nunc et in
futuro premia sit susceptura. ut quos denun
ciata supplicia terrent promissa premia letifi
cent. Ideo iste liber inter reliquos scripturas noui testamenti
prophetie nomine censetur. quia aliis est excellentior pro
phetiis. Sicut enim nouum testamentum preстat ueteri euangelium
legi. ita hec prophetia propheciis ueteris testamenti. quia de christo
et ecclesia magna ex parte iam adimpleta sacramen
ta denunciat. Vt et ideo quia cum aliis uniphari
a ista triphariа data est prophetia simul scilicet de
preterito et presenti et futuro. Ad cuius confirman
dam auctoritatem occurrit etiam auctoritas mit
tentis. deferentis. et accipientis. mittentis scilicet tri
nitatis. et deferentis scilicet angeli accipientis scilicet iohannis.
Cum autem iohanni hec in uisione fuerint reuelata
et sint tria genera uisionum sub quo genere contineat
uidendum est. Visio enim alia corporalis quando uidet
corporalibus oculis aliquid uidemus. alia spiritualis.
seu imaginaria. cum uidet dormientes. uel etiam
uigilantes. imagines rerum quibus
aliquid aliud significatur. Sic uidit pharao
spicas. et moyses rubum ardentem. ille dormiens iste
uigilans. Alia intellectualis. quando uidet spiritu
sancto reuelante intellectus mentis ueritatem mis
teriorum. sicut est capitulus quod iohannes uidit iohannes que in
hoc libro referuntur. Non enim figuras tantum spiritu
uidit. sed et earum significata mente intellexit. Vidit
autem iohannes et scripsit in pathmos insula relegatus
a domiciano. in exilio principe impiissimo. hac
ad scribendum compellente causa. quia dum exul teneretur
a domiciano in pathmos insula in ecclesiis quibus
preerat multa pullulauerunt atque inoleuerunt
uicia atque diuerse hereses. Erant enim quidam
heretici tunc dicentes christum non fuisse ante mariam quia
temporaliter de ea natus erat. quos iohannes in principio
euangelii sui redarguit dicens. In principio e
rat uerbum. et in hoc libro etiam dicit alpha et ω.
id est principium et finis. Dicebant etiam quidam ecclesiam
pondere tribulationum ante finem seculi desituram. et pro
labore non premium eternum suscepturam. Horum ergo
errores uolens destruere iohannes ostendit christum prin
cipium esse et finem. Vnde per ysaiam. Ante me non est
formatus deus. et post me non erit. et ecclesiam per exer
cicium tribulationum non deficere sed proficere. sed pro
his brauium eternum recipere. Scribit autem iohannes vii.

ecclesiis asie. et earum .vii. epistolas de perditis ins-
truens. et per eas totam generalem ecclesiam docens.
Est itaque materia iohannis in hoc opere status ipsarum
licet asiane ecclesie precedentis et totius uidelicet
que in presenti patiatur. et in futuro receptura
sit. Intentio uero eius est monere ad patientiam que
seruanda. tum quia breuis labor. tum quia premium
magnum. Modus tractandi talis. Primo premittit
prologum et salutationem. ubi reddit auditores be-
niuolos et attentos. que premisso accedit ad nar-
rationem. Ante narrationem uero ostendit christum,
esse ab eterno sine principio et sine fine loquentem ipsum
loquentem. Ego sum alpha et ω. id est principium et finis.
postea accedens ad narrationem distinguit .vii.
uisiones. quibus terminatis iste liber consumma-
tur. Premittit autem prologum dicens. Apocalypsis
ihesu christi subaudis hec est. Sicut in aliis. Vi-
sio ysaie et cetera est. et parabole salomonis .
Explicit prologus. Incipit liber a-
Apocalypsis ihesu pocalipsis
christi quam dedit illi deus palam
p. facere seruis suis que oportet
fieri cito. et significauit mittens
per angelum suum seruo suo iohanni
qui testimonium perhibuit uer-
bo dei. et testimonium ihesu christi
in his quecumque uidit. Beatus
qui legit et qui audit uerba prophetie huius. et
seruat ea que in ea scripta sunt. Tempus enim prope
est. Iohannes .vii. ecclesiis que sunt in asya. Gratia
uobis et pax ab eo qui est et qui erat et qui uen-
turus est. et a .vii. spiritibus que in conspectu thro-
ni eius sunt et ab ihesu christo qui est testis fidelis
primogenitus mortuorum et princeps regum terre.
Qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in
f. sanguine suo. Et fecit nos regnum et sacerdotes
deo et patri suo. ipsi gloria et imperium in secula seculorum
amen. Ecce uenit cum nubibus. et uidebit eum omnis
oculus. et qui eum pupugerunt. Et tunc plangent
se super eum omnes tribus terre. etiam amen. Ego sum alpha
et ω. principium et finis. dicit dominus deus qui est et qui
erat et qui uenturus est omnipotens. Ego iohannes frater
uester et socius in tribulatione et regno et patientia in
christo ihesu fui in insula que appellatur pathmos.
propter uerbum dei et testimonium ihesu christi. Fui in spiritu
dominica die. Et audiui post me uocem magnam
tamquam tube dicentis mihi. Quod uides scribe in libro.
et mitte .vii. ecclesiis que sunt in asia. ephesum.
et smirnam. et pergamum. et thyatiram. et sardis. et
philadelphiam. et laodiciam. Et conuersus sum ut ui-
derem uocem que loquebatur mecum. Et conuersus

uidi .vii. candelabra aurea. et in medio .vii.
candelabrorum aureorum similem filio hominis uesti-
tum podere. et precinctum ad mamillas zona
aurea. Caput autem eius et capilli erant candidi tam-
quam lana alba. et tamquam nix. et oculi eius
uelut flamma ignis. et pedes eius similes auri-
calco. sicut in camino ardenti. Et uox illius tam-
quam uox aquarum multarum. Et habebat in dextera
sua stellas .vii. et de ore eius gladius acutus
ex utraque parte exiebat. et facies eius sicut sol
lucet in uirtute sua. Et cum uidissem eum cecidi
ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit dexteram
suam super me dicens. Noli timere. Ego sum primus
et nouissimus sum et uiuus. et fui mortuus. et ecce
sum uiuens in secula seculorum. et habeo claues mor-
tis et inferni. Scribe ergo que uidisti et que sunt
et que oportet fieri post hec. Sacramentum .vii.
stellarum quas uidisti in dextera mea. et .vii. can-
delabra aurea. .vii. stelle angeli sunt .vii.
ecclesiarum. et candelabra .vii. septem ecclesie sunt.
Et angelo ephesi ecclesie scribe II
Hec dicit qui tenet .vii. stellas in dextera
sua qui ambulat in medio .vii. candelabro-
rum aureorum. Scio opera tua et laborem et patien-
tiam tuam. et quia non potes sustinere malos et temptas-
ti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt. et inuenisti
eos mendaces. Et patientiam habes. et sustinuisti propter
nomen meum. et non defecisti. Sed habeo aduer-
sum te pauca. quod caritatem tuam primam reliquis-
ti. Memor esto itaque unde cecideris. et age
penitentiam. et prima opera fac. Sin autem uenio
tibi et mouebo candelabrum tuum de loco suo
nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes quia odisti facta
nicholaitarum. que et ego odi. Qui habet aures
audiendi audiat. quid spiritus dicat ecclesiis. Vi-
centi dabo edere de ligno uite. quod est in para-
diso dei mei. Et angelo smirne ecclesie scri-
be. Hec dicit primus et nouissimus qui fuit mor-
tuus et uiuit. Scio tribulationem tuam et paupe-
rtatem tuam. Sed diues es et blasphemaris ab
his qui se dicunt iudeos esse et non sunt. sed sunt
sinagoga sathane. Nichil horum timeas que
passurus es. Ecce missurus est diabolus a-
liquos ex uobis in carcerem ut temptemini. et
habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis
usque ad mortem. et dabo tibi coronam uite. Qui habet
aures audiendi audiat. quid spiritus dicat ec-
clesiis. Qui uicerit non ledetur a morte secunda. Et
angelo pergami ecclesie scribe. Hec dicit qui habet
romphream ex utraque parte acutam. Scio
ubi habitas. ubi sedes est sathane. et tenes nomen

meum, et non negasti fidem meam. Et in diebus illis Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos ubi Sathanas habitat. Sed habeo adversus te pauca: habes enim illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel, edere de sacrificiis ydolorum et fornicari. Ita habes et tu tenentes doctrinam Nicholaitarum, quae ego odi. Similiter penitentiam age: si quominus veniam tibi cito, et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aures audiendi audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo ei manna absconditum, et dabo ei calculum candidum, et in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Et angelo Thyatirae ecclesiae scribe: Haec dicit Filius Dei, qui habet oculos tamquam flammam ignis, et pedes eius similes aurichalco. Novi opera tua et fidem et caritatem et ministerium et patientiam tuam, et opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te pauca: quia permittis mulierem Iezabel, quae se dicit propheten, docere et seducere servos meos fornicari et manducare de ydolotitis. Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret, et non vult penitere a fornicatione sua. Et ecce ego mittam eam in lectum, et qui moechantur cum ea in tribulatione maxima erunt, nisi penitentiam egerint ab operibus suis. Et filios eius interficiam in morte, et scient omnes ecclesiae quia ego sum scrutans renes et corda, et dabo unicuique vestrum secundum opera sua. Vobis autem dico et ceteris qui Thyatirae estis: quicumque non habent doctrinam hanc, qui non cognoverunt altitudinem Sathanae, quemadmodum dicunt, non mittam super vos aliud pondus; tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et custodierit usque in finem opera mea, dabo ei potestatem super gentes, et reget illas in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringentur, sicut et ego accepi a Patre meo; et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aures audiendi audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

III

Et angelo ecclesiae Sardis scribe: Haec dicit qui habet septem spiritus Dei et septem stellas: Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, et mortuus es. Esto vigilans, et confirma reliqua quae moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris, et serva, et penitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam fur, et qua hora nescies veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non coinquinaverunt vestimenta sua, et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vitae, et confitebor nomen eius coram Patre meo et coram angelis eius. Qui habet aures audiendi audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Et angelo ecclesiae Philadelphiae scribe: Haec dicit Sanctus et Verus, qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit: Scio opera tua. Ecce dedi coram te hostium apertum, quod nemo potest claudere, quia modicam habes virtutem, et servasti verbum meum, et non negasti nomen meum. Ecce dabo de synagoga Sathanae, qui dicunt se Iudaeos esse et non sunt, sed mentiuntur: ecce faciam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos, et scient quia ego dilexi te, quoniam servasti verbum patientiae meae; et ego te servabo ab hora temptationis quae ventura est in orbem universum temptare habitantes in terra. Ecce venio cito: tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius; et scribam super illum nomen Dei mei et nomen civitatis novae Ierusalem, quae descendit de caelo a Deo meo, et nomen meum novum. Qui habet aures audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Laodiciae ecclesiae scribe: Haec dicit Amen, testis fidelis et verus, qui est principium creaturae Dei. Scio opera tua, quia neque frigidus es neque calidus: utinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es, et nec frigidus nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Quia dicis quod dives sum et locupletatus sum et nullius egeo, et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et caecus et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae; et collirio inunge oculos tuos ut videas. Ego quos amo arguo et castigo. Aemulare ergo et penitentiam age. Ecce sto ad hostium et pulso. Si quis audierit vocem meam et aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, et cenabo cum illo, et ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici et sedi cum Patre meo in throno eius. Qui habet aures audiendi audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

IIII

Post haec vidi, et ecce hostium apertum in caelo, et vox prima quam audivi tamquam tubae loquentis mecum, dicens: Ascende huc, et ostendam tibi quae oportet fieri cito post haec. Et statim fui in spiritu; et ecce sedes posita erat in caelo, et supra sedem sedens. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis, et iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdini.

et in circuitu sedis sedilia .xx.iiii. et super thronos
.xxiiii. seniores sedentes circumamictos stolis al-
bis et in capitibus eorum coronas aureas. Et de throno
procedebant fulgura et voces et tonitrua. Et septem
lampades ardentes ante thronum que sunt .vii. spiritus
dei. Et in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile
cristallo. Et in medio sedis et in circuitu sedis
quatuor animalia plena oculis ante et retro. Et animal pri-
mum simile leoni. Et secundum animal simile vitulo.
Et tercium habens faciem quasi hominis. Et quartum animal si-
mile aquile volanti. Et quatuor animalia singula
eorum habebant alas senas. Et in circuitu et intus ple-
na sunt oculis. Et requiem non habebant die ac nocte di-
centia. Sanctus. Sanctus. Sanctus. dominus deus omnipotens qui erat et qui
est et qui venturus est. Et cum darent illa anima-
lia gloriam et honorem et benedictionem sedenti
super thronum viventi in secula seculorum procidebant
.xxiiii. seniores ante sedentem in throno et ador-
abant viventem in secula seculorum et mittebant co-
ronas suas ante thronum dicentes. Dignus es domine
deus noster accipere gloriam et honorem et virtutem. quia tu
creasti omnia et propter voluntatem tuam erant et creata
sunt.

V Et vidi in dextera sedentis super thronum librum
scriptum intus et foris signatum sigillis .vii.
Et vidi angelum fortem predicantem voce magna.
quis est dignus aperire librum et solvere signacula
eius? Et nemo poterat in celo neque in terra neque subter
terram aperire librum neque respicere illum. Et ego fle-
bam multum quoniam nemo dignus inventus est
aperire librum nec videre illum. Et unus de senioribus
dixit mihi, ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu iuda
radix david aperire librum et solvere .vii. signa-
cula eius. Et vidi et ecce in medio throni et quatu-
or animalium et in medio seniorum agnum stantem
tamquam occisum habentem cornua .vii. et oculos .vii.
qui sunt septem spiritus dei missi in omnem terram. Et venit
et accepit de dextera sedentis in throno librum. Et
cum aperuisset librum quatuor animalia et .xxiiii. se-
niores ceciderunt coram agno habentes singuli cy-
tharas et phialas aureas plenas odoramentorum
que sunt orationes sanctorum. Et cantabant canticum novum
dicentes. Dignus es domine deus aperire librum et solvere
signacula eius. quoniam occisus es et redemisti nos
deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et po-
pulo et natione. et fecisti nos deo nostro regnum et sacer-
dotes et regnavimus super terram. Et vidi et audivi
vocem angelorum multorum in circuitu throni et
animalium et seniorum. et erat numerus eorum milia mi-
lium voce magna dicentium. Dignus est agnus
qui occisus est accipere virtutem et divinitatem

et sapientiam et fortitudinem et gloriam et honorem et
benedictionem. Et omnem creaturam que in celo est
et que super terram et subter terram et mare et que in eo
sunt. omnes audivi dicentes. Sedenti in throno et
agno. Benedictio et honor et gloria et potestas in
secula seculorum. Et quatuor animalia dicebant amen. Et .xx.
quatuor seniores ceciderunt in facies suas et ador-
averunt viventem in secula seculorum.

VI Et vidi quod aperuisset agnus unum de .vii. sigil-
lis. et audivi unum de quatuor animalibus dicens
tamquam vocem tonitrui veni et vide. Et vidi
et ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat ar-
cum. et data est ei corona et exivit vincens ut
vinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum audi-
vi secundum animal dicens veni et vide. Et exivit alius
equus rufus et qui sedebat super eum datum est ei
ut sumeret pacem de terra et ut invicem se interficiant.
Et datus est illi gladius magnus. Et cum aperuisset
sigillum tercium audivi tercium animal dicens veni et
vide. Et ecce equus niger et qui sedebat super eum habe-
bat stateram in manu sua. Et audivi tamquam
vocem in medio quatuor animalium dicentium. bilibris
tritici denario uno et tres bilibres ordei de-
nario uno et vinum et oleum ne leseris. Et cum
aperuisset sigillum quartum audivi vocem quarti animalis
dicentis veni et vide. Et ecce equus pallidus
qui sedebat super eum nomen illi mors et infernus
sequebatur eum. et data est illi potestas super quatuor
partes terre interficere gladio fame et morte et
bestiis terre. Et cum aperuisset sigillum quintum vidi
subtus altare animas interfectorum propter verbum dei et
propter testimonium quod habebant et clamabant voce
magna dicentes. Usque quo domine sanctus et verus non
vindicas sanguinem nostrum et non vindicas de
his qui habitant in terra. Et date sunt illis singule
stole albe. et dictum est illis ut requiescerent tempus ad-
modicum donec impleatur numerus conservorum eo-
rum et fratrum eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et vi-
di cum aperuisset sextum sigillum et ecce terremotus
factus est magnus. et sol factus est niger tamquam
saccus cilicinus et luna tota facta est ut sanguis.
et stelle celi de celo ceciderunt super terram sicut ficus
emittit grossos suos cum a vento magno move-
tur. Et celum recessit sicut liber involutus et omnes mon-
tes et insule de locis suis mote sunt et reges terre
et principes et tribuni et divites et fortes et omnis
servus et liber absconderunt se in speluncis et petris
montium et dicunt montibus et petris cadite super nos
et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab
ira agni. quoniam venit dies magnus ire ipsorum VII
Et quis poterit stare.

Post hec uidi q̃tuor angl̃os stantes sr̃ .iiij.
angulos t̃re. tenẽtes quatuor uẽtos t̃re. ne
flarent sr̃ t̃ram. neq; sr̃ mare. n; in ullā
arborē. Et uidi alterum angl̃m ascendentem
ab ortu solis. h̃ntẽ signū dei uiui. ⁊ clamauit
uoce magna q̃tuor angl̃is q̃b; datū est nocē
t̃re ⁊ mari dicens. Nolite nocē t̃re ⁊ mari n;
arborib; q̃adusq; signem⁹ seruos dei nr̃i i frō
tib⁹ eoꝝ. ⁊ audiui nūm signatoꝝ. c. xl. iiij.
milia. ex oī tribu filioꝝ isr̃l. Ex tribu iuda.
.xij. milia signati. Ex tribu rubē. xij. mil.
signati. Ex tribu gad. xij. mil sig. Ex tribu
aser. xij. m. sig. Ex tribu neptali. xij. m.
sig. Ex t̃bu manasse. xij. m. sig. Ex tribu
simeon. xij. m. signati. Ex tribu leui. xij. m.
sig. Ex t̃bu ysachar. xij. m. sig. Ex t̃bu za
bulon. xij. m. sig. Ex tribu ioseph. xij. m.
sig. Ex t̃bu beniamin. xij. m. signati. Post h
uidi turbā magnā quā dinumerare nemo po
terat ex oīb⁹ gentib; ⁊ tribub⁹ ⁊ p̃plis ⁊ linguis
stantes an̄ tronū. ⁊ in c̄spectu agni amicti
stolis albis ⁊ palme i manib; eoꝝ. ⁊ clama
bāt uoce magna dicẽtes. Salus deo nr̃o q̃ sedet
sr̃ tronū ⁊ agno. Et om̃s angl̃i stabāt i circuitu
troni ⁊ senioꝝ ⁊ q̃tuor aīalium. ⁊ ceciderunt in
c̄spectu troni in facies suas. ⁊ adorauerūt dm̃
dicentes amē. Benedictio ⁊ claritas. ⁊ sapia ⁊
grãꝝ actio. honor ⁊ u̾tus ⁊ fortitudo dō nr̃o
f. in sc̃la sc̃loꝝ amē. Et respondit un⁹ de seniorib;
⁊ dixit m̃. Hi qui amicti sūt stol' albis. qui
sūt ⁊ unde uenerūt. Et dixi illi. Dñe mi tu scis.
⁊ dixit m̃. Hi sūt q̃ uenerūt de t̃bulone mag
na. ⁊ lauerūt stolas suas. ⁊ dealbauerūt eas
in sanguine agni. Ideo sūt an̄ tronū dei. et
seruiunt ei die ac nocte. i tēplo ei⁹. ⁊ q̃ sedet
sr̃ tronū h̃itat sr̃ illos. Nō esurient n; sitiēt
ampli⁹. n; cadet sr̃ illos sol. n; ull⁹ estus. qm̃
agn⁹ qui i medio troni ē reget illos ⁊ de
ducet eos ad uite fontes aq̃ꝝ. ⁊ absterget
ds̃ om̃m lacrimā ab oculis eoꝝ.

VIII

Et cū aperuisset sigillū septimū. f̃cm̃ est si
lentium in celo q̃si media hora. Et uidi
septē angl̃os stantes i c̄spectu dī. ⁊ date sūt
illis. vij. tube. Et ali⁹ angl̃s uenit ⁊ stetit
an̄ altare h̃ns thuribulū aureū. ⁊ data sūt
ei icensa m̃lta. ut daret de oīonib⁹ scōꝝ oīum
sr̃ altare aureū qđ est an̄ tronū dei. ⁊ ascen
dit fum⁹ incēsoꝝ de oīonib; scōꝝ de manu
angl̃i corā deo. Et accepit angl̃s thuribulū
aureū. ⁊ impleuit illđ de igne altaris. ⁊ misit
in t̃rā. ⁊ f̃cā sūt tonitrua. ⁊ uoces ⁊ ful
gura ⁊ t̃remot⁹ magn⁹. Et. vij. angl̃i qui
h̃ebant. vij. tubas p̃parauerūt se ut tuba ca
nerēt. Et p̃m⁹ angl̃s tuba cecinit. ⁊ f̃cā est
grando ⁊ ignis mixta in sanguine. ⁊ missum ē
in t̃rā. ⁊ t̃cia pars t̃re c̄busta ē. ⁊ t̃cia pars
arboꝝ c̄busta ē. ⁊ om̄e fenū uiride c̄bustū ē.
Et scđs angl̃s tuba cecinit. ⁊ tamq̃m mons
magn⁹ igne ardēs miss⁹ est i mare. ⁊ f̃cā
est tercia pars maris sangs. ⁊ mortua est
t̃cia pars creature q̃ h̃ebant aīas i mari.
⁊ t̃cia pars nauium int̃iit. Et t̃ci⁹ angl̃s
tuba cecinit. ⁊ cecidit de celo stella magna
ardens tamq̃ facula. ⁊ cecidit in t̃ciā partē
fluminū. ⁊ in fontes aq̃ꝝ. ⁊ f̃cā est t̃cia pars
aquaꝝ amara. Et nomē stelle dr̃ absinthiū. ⁊
multi hoīes mortui sūt de aq̃s q̃ amare f̃c̄.
Et q̃rt⁹ angl̃s tuba cecinit. ⁊ t̃cia pars sol' p̃cus
sa est. ⁊ t̃cia pars lune. ⁊ t̃cia pars stellaꝝ. ita
ut obscurarēt̃ t̃cia pars eoꝝ. ⁊ diei n̄ luceret
t̃cia pars ⁊ noctis sil'r. Et uidi ⁊ audiui uocē
uni⁹ aq̃le uolātis p̃ mediū celū dicētis uoce
magna. Ve. ve. ve. h̃itantib; in t̃rā de ceť
uocib⁹ triū angl̃oꝝ qui erāt tuba canituri.

IX

Et q̃nt⁹ angl̃s tuba cecinit. ⁊ uidi
stellā de celo cecidisse in t̃rā. ⁊ data ē illi
clauis putei abissi. ⁊ aperuit puteū abissi. ⁊
ascēdit fum⁹ putei sicut fum⁹ fornacis ma
gne. ⁊ obscurat⁹ est sol ⁊ aer de fumo putei.
⁊ de fumo putei exierūt locuste in t̃rā. ⁊ data
ē ill' potestas sic h̃nt potestatē scorpiones t̃re.
⁊ p̃ceptū est ill' ne lederent fenū t̃re. neq; de
uiride. n; om̄m arborē. n̄ tm̄ hoīes q̃ nō habēt
signū dei i frontib; suis. ⁊ datū est ill' ne oc
ciderent eos. s; ut cruciarēt m̄sib⁹. v. ⁊ cruciat⁹
eoꝝ ut cruciat⁹ scorpionū. c̄ p̃cutit hoīem.
Et in dieb; ill' q̃rent hoīes mortē. ⁊ nō iue
nient eā. ⁊ desid'abūt mori. ⁊ fugiet mors ab
illis. Et similitudines locustaꝝ siles eq̃s parat'
in p̃liū. ⁊ sr̃ capita eoꝝ tamq̃ corone similes
auro. ⁊ facies eaꝝ sic̄ facies hominū. ⁊ ha
bebāt capillos sic̄ capillos mulierū. ⁊ dentes
eaꝝ sic̄ dentes leonū erāt. ⁊ h̃ebāt loricas,
sicut loricas ferreas. ⁊ uox alaꝝ eaꝝ sicut
uox curruū equoꝝ multoꝝ currētiū i bel
lum. ⁊ h̃ebant caudas siles scorpionū. ⁊ acu
lei erāt in caudis eaꝝ. Et potestas eaꝝ nocē
hoīb; m̄sib⁹. v. ⁊ h̃ebāt sr̃ se regē angl̃m a
bissi. Cui nomē hebraice abaddon. grece aūt
apollion. ⁊ latine h̃ns nomē ext̃minās. Ve
unū abiit. ⁊ ecce ueniūt adhuc duo ue p̃
hec. Et sext⁹ angl̃s tuba cecinit. ⁊ audiui

vocem unam ex quattuor cornibus altaris aurei,
quod est ante oculos dei, dicentem sexto angelo qui habe-
bat tubam: Solve quattuor angelos qui alligati sunt
in flumine magno Eufraten. Et soluti sunt quattuor
angeli qui parati erant in horam et diem et mensem
et annum, ut occiderent terciam partem hominum. Et
numerus equestris exercitus vicies milies dena milia.
Et audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in visione,
et qui sedebant super eos habebant loricas igneas et
iacinctinas et sulphureas. Et capita equorum
erant tamquam capita leonum, et de ore ipsorum procedit
ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus plagis
occisa est tercia pars hominum, de igne et de fu-
mo et sulphure qui procedebat ex ore ipsorum. Potes-
tas enim equorum in ore eorum est et in caudis eorum. Nam
caude eorum similes serpentibus, habentes capita, et in
his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his
plagis, neque penitentiam egerunt de operibus manuum
suarum, ut non adorarent demonia et simulacra
aurea et argentea et erea et lapidea et lignea,
que neque videre possunt neque audire neque ambulare. Et
non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a vene-
ficiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis.

X

Et vidi alium angelum fortem descendentem
de celo amictum nube, et yris in capite eius, et
facies eius erat ut sol, et pedes eius tamquam co-
lumpna ignis. Et habebat in manu sua libellum
apertum. Et posuit pedem suum dextrum super mare, sinis-
trum autem super terram. Et clamavit voce magna quem-
admodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta
sunt vii. tonitrua voces suas. Et cum locuta fuis-
sent vii. tonitrua voces suas, ego scripturus
eram. Et audivi vocem de celo dicentem: Signa que
locuta sunt vii. tonitrua, et noli ea scribere. Et
angelus quem vidi stantem super mare et super terram
levavit manum suam ad celum, et iuravit per
viventem in secula seculorum, qui creavit celum et ea que
in eo sunt, et terram et ea que in ea sunt, et mare
et ea que in eo sunt, quia tempus amplius non erit. Sed in
diebus vocis septimi angeli, cum ceperit tuba ca-
nere, consummabitur misterium dei, sicut evangeliza-
vit per servos suos prophetas. Et vox quam audi-
vi de celo iterum loquentem mecum et dicentem:
Vade accipe librum apertum de manu angeli stan-
tis super mare et super terram. Et abii ad angelum di-
cens ei ut daret michi librum. Et dixit michi: Accipe
et devora illum, et faciet amaricari ventrem
tuum, sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et acce-
pi librum de manu angeli et devoravi eum, et
erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum devo-
rassem eum amaricatus est venter meus. Et dixit
michi: Oportet te iterum prophetare populis et gentibus
et linguis et regibus multis.

XI

Et datus est michi calamus similis virge, et dic-
tum est michi: Surge et metire templum dei et altare
et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum
eice foras, et ne metiaris eum, quoniam datum est gen-
tibus, et civitatem sanctam calcabunt mensibus xl. duobus.
Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mil-
le ducentis lx. amicti saccis. Hii sunt due
olive et duo candelabra in conspectu dei terre stan-
tes. Et siquis voluerit nocere eis, ignis exiet de ore
illorum et devorabit inimicos eorum. Et siquis vo-
luerit eos ledere sic oportet eum occidi. Hii habent
potestatem claudendi celum, ne pluat diebus pro-
phetie ipsorum. Et potestatem habent super aquas convertendi
eas in sanguinem, et percutere terram omni plaga quotiens-
cumque voluerint. Et cum finierint testimonium su-
um, bestia que ascendit de abisso faciet adversus
illos bellum, et vincet illos et occidet illos. Et cor-
pora eorum iacebunt in plateis civitatis magne
que vocatur spiritualiter Sodoma et Egyptus, ubi et dominus
illorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus
et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et
dimidium, et corpora eorum non sinunt poni in mo-
numentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super
illis et iocundabuntur, et munera mittent invicem,
quoniam hii duo prophete cruciaverunt eos qui habitabant
super terram. Et post dies tres et dimidium spiritus vite
a deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos,
et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos.
Et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis:
Ascendite huc. Et ascenderunt in celum in nube,
et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora
factus est terremotus magnus, et decima pars civi-
tatis cecidit, et occisi sunt in terremotu nomina
hominum vii. milia, et reliqui in timore sunt
missi, et dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit,
et ecce ve tercium veniet cito. Et septimus an-
gelus tuba cecinit, et facte sunt voces magne
in celo dicentes: Factum est regnum huius mundi
domini nostri et Christi eius, et regnabit in secula seculorum,
amen. Et xxiiii. seniores qui in conspectu dei
sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas
et adoraverunt dominum dicentes: Gratias agimus tibi domine
deus noster omnipotens, qui es et qui eras et qui venturus es,
quia accepisti virtutem tuam et regnasti. Et irate
sunt gentes, et advenit ira tua et tempus mortuo-
rum iudicari, et reddere mercedem servis tuis prophetis
et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis,
et exterminandi eos qui corruperunt terram.

XII

Et apertum est templum dei in celo. Et visa est

archa testamenti eius in templo eius. Et facta sunt
fulgura. et voces et terremotus. et grando mag-
na. Et signum magnum apparuit in celo. Et mu-
lier amicta sole et luna sub pedibus eius.
et in capite eius corona stellarum .xii. et in utero
habens. et clamabat parturiens. et cruciatur
ut pariat. Et visum est aliud signum in celo. Et
ecce draco magnus rufus habens capita .vii.
et cornua .x. et in capitibus suis .vii. diade-
mata. et cauda eius trahebat terciam partem
stellarum celi. et misit eas in terram. Et draco ste-
tit ante mulierem que erat paritura. ut cum pepe-
risset filium eius devoraret. Et peperit filium
masculum. qui recturus erat omnes gentes in virga
ferrea. et raptus est filius eius ad deum. et ad thronum
eius. Et mulier fugit in solitudinem. ubi habet locum
paratum a deo. ut ibi pascant illam diebus mil-
le. cc.lx. Et factum est prelium magnum in celo.
michael et angeli eius preliabantur cum dracho-
ne. et draco pugnabat et angeli eius. et non va-
luerunt. neque locus inventus est amplius eorum in
celo. Et proiectus est dracho ille magnus serpens
antiquus qui vocatur diabolus. et sathanas qui
seducit universum orbem. proiectus est in terram. et an-
geli eius cum illo missi sunt. Et audivi vo-
cem magnam in celo dicentem. Nunc facta est
salus et virtus. et regnum dei nostri. et potestas christi
eius. quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui
accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac
nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni. et
propter verbum testimonii sui. et non dilexerunt animas
suas usque ad mortem. Propterea letamini celi. et qui
habitatis in eis. Ve terre et mari. quia descendit
diabolus ad vos. habens iram magnam. sciens quod
modicum tempus habet. Et postquam vidit dracho quod
proiectus est in terram. persecutus est mulierem que pepe-
rit masculum. Et date sunt mulieri ale due aquile
magne. ut volaret in desertum in locum suum. ubi
alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie
serpentis. Et misit serpens ex ore suo post
mulierem aquam tamquam flumen. ut eam faceret tra-
hi a flumine. Et adiuvit terra mulierem. et aperuit
terra os suum. et absorbuit flumen quod misit dra-
cho de ore suo. Et iratus est dracho in mulierem. et
abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui
custodiunt mandata dei. et habent testimonium
ihesu. Et stetit supra harenam maris.

XIII

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem
capita .vii. et cornua .x. et super cornua eius
.x. diademata. et super capita eius nomina blasphe-
mie. Et bestia quam vidi similis erat pardo. et
pedes eius sicut pedes ursi. et os eius sicut os leonis.
Et dedit illi dracho virtutem suam. et potestatem mag-
nam. Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum
in mortem. et plaga mortis eius curata est. Et ad-
mirata est universa terra post bestiam. Et adora-
verunt drachonem qui dedit potestatem bestie. et
adoraverunt bestiam dicentes. Quis similis bestie.
et quis poterit pugnare cum ea. Et datum est ei os
loquens magna et blasphemias. Et data est illi
potestas facere menses .xl. duos. Et aperuit os su-
um in blasphemias ad deum blasphemare no-
men eius. et tabernaculum eius. et eos qui in celo habi-
tant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis. et vin-
cere illos. Et data est ei potestas in omnem tribum
et populum. et linguam et gentem. Et adoraverunt eam omnes qui
habitant terram. quorum non sunt scripta nomina in libro
vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si
quis habet aures audiat. Qui in captivitatem duxe-
rit. in captivitatem vadet. Qui in gladio occide-
rit oportet eum gladio occidi. Hic est paciencia et fides
sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra. et
habebat cornua duo similia agni. et loquebatur sicut
dracho. et potestatem prioris bestie omnem facie-
bat in conspectu eius. Et fecit terram et habitantes
in ea adorare bestiam primam. cuius curata est
plaga mortis. Et fecit signa magna ut et ignem
faceret de celo descendere in terram in conspectu ho-
minum. Et seducit habitantes in terra propter signa que
data sunt illi. facere in conspectu bestie dicens
habitantibus in terra ut faciant imaginem bestie
que habet plagam gladii et vixit. Et datum est illi
ut daret spiritum imagini bestie. ut loquatur
imago bestie. Et faciet ut quicumque non adoraverint
imaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusil-
los et magnos et divites et pauperes. et liberos et ser-
vos habere caracterem in dextera manu. aut in fron-
tibus suis. et ne quis possit emere aut vendere. nisi
qui habet caracterem. aut nomen bestie. aut nu-
merum nominis eius. Hic est sapiencia. Qui habet intellectum
computet numerum bestie. Numerus enim hominis est.
et numerus eius est .dc.lx.vi.

XIIII ·p·

Et vidi et ecce agnus stabat supra montem syon.
et cum illo .c.xl.iiii. milia habentes nomen eius.
et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Et au-
divi vocem de celo tamquam vocem aquarum multarum.
et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam
audivi. sicut citharedorum citharizantium in ci-
tharis suis. Et cantabant quasi canticum novum ante
sedem. et ante quatuor animalia et seniores. Et nemo
poterat dicere canticum nisi illa .c.xl.iiii. milia
qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus

non sunt coinquinati. virgines enim sunt. Hi sunt qui
secuntur agnum quocumque ierit. Hi empti sunt
ex omnibus primitie deo et agno. et in ore ipsorum non est
inventum mendacium. Sine macula enim sunt
F. ante tronum dei. Et vidi alterum angelum volan-
tem per medium celi. habentem evangelium eternum ut
evangelizaret sedentibus super terram. et super omnem
gentem et tribum et linguam et populum dicens magna
voce. Timete dominum et date illi honorem quia venit
hora iudicii eius. et adorate eum qui fecit celum et
terram. mare. et omnia que in eis sunt. et fontes aquarum.
Et alius angelus secutus est dicens. Cecidit cecidit
babilon illa magna que a vino ire fornicationis
sue potavit omnes gentes. Et angelus tertius secutus est
illos dicens voce magna. Si quis adoraverit
bestiam et imaginem eius. et acceperit caracterem in
fronte sua aut in manu sua. et hic bibet de vi-
no ire dei. quod mixtum est mero in calice ire ipsius. et
cruciabitur igne et sulphure in conspectu ange-
lorum sanctorum. et ante conspectum agni. et fumus tormento-
rum ascendet in secula seculorum. Nec habent requiem
die ac nocte qui adoraverunt bestiam et imaginem eius.
Et si quis acceperit caracterem nominis eius. Hic est patientia
sanctorum qui custodiunt mandata dei et fidem ihesu. Et
audivi vocem de celo dicentem mihi. Scribe beati
mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus
ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum se-
cuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam.
et super nubem sedentem similem filio hominis. habentem in
capite suo coronam auream. et in manu sua falcem
acutam. Et alter angelus exivit de templo clamans
voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcem
tuam et mete. quia venit hora ut metatur. quoniam matu-
ravit messis terre. Et misit qui sedebat super nubem
falcem suam in terram. et messuit terram. Et alius angelus
exivit de templo quod est in celo. habens et ipse falcem
acutam. Et alius angelus exivit de altari qui habebat
potestatem super ignem et aquam. et exclamavit vo-
ce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens.
Mitte falcem tuam acutam. et vindemia botros vi-
nee terre. quoniam mature sunt uve eius. Et misit an-
gelus falcem suam in terram. et vindemiavit vineam
terre. et misit in lacum ire dei magnum. et calcatus
est lacus extra civitatem. et exivit sanguis de lacu.
usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta.

XV Et vidi aliud signum in celo
magnum et mirabile. angelos vii. habentes
plagas vii. novissimas. quoniam in illis consummata est
ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum mixtum ig-
ne. et eos qui vicerunt bestiam et imaginem illius et
numerum nominis illius stantes super mare vitreum
habentes citharas dei et cantantes canticum moy-
si servi dei. et canticum agni dicentes. Mag-
na et mirabilia sunt opera tua domine deus omnipotens. ius-
te et vere sunt vie tue domine rex seculorum. Quis non
timebit te domine. et magnificabit nomen tuum quia
solus pius es. quoniam omnes gentes venient et adorabunt in conspec-
tu tuo quoniam iudicia tua manifestata sunt. Et
post hec vidi. et ecce apertum est templum tabernaculi
testimonii in celo. et exierunt vii. angeli habentes
vii. plagas de templo vestiti lapide mundo
et candido. et precincti circa pectora zonis aureis.
Et unus ex quatuor animalibus dedit vii. angelis vii.
fialas aureas plenas iracundie dei viventis in
secula seculorum. Et impletum est templum dei fumo a ma-
iestate dei. et de virtute eius. Et nemo poterat introire
in templum donec consummarentur vii. plage vii. angelorum.

XVI Et audivi vocem magnam de
celo dicentem vii. angelis. Ite effundite vii.
fialas ire dei in terram. Et abiit primus. et effudit
fialam suam in terram. Et factum est vulnus sevum ac
pessimum in homines qui habent caracterem bestie. et in
eos qui adoraverunt imaginem eius. Et secundus angelus
effudit fialam suam in mare. et factus est sanguis
tamquam mortui. et omnis anima vivens mortua est in
mari. Et tertius angelus effudit fialam suam super flu-
mina. et super fontes aquarum. et factus est sanguis.
Et audivi angelum aquarum dicentem. Iustus es qui
es et qui eras sanctus. qui hec iudicasti. quia sanguinem sanctorum
et prophetarum fuderunt. et sanguinem eis dedisti bibere.
ut digni sunt. Et audivi alterum dicentem. Etiam
domine deus omnipotens vera et iusta iudicia tua. Et quartus
angelus effudit fialam suam in solem. et datum est illi
estu affligere homines et igne. Et estuaverunt homines
estu magno. et blasphemaverunt nomen dei haben-
tis potestatem super has plagas. neque egerunt penitentiam ut
darent illi gloriam. Et quintus angelus effudit fia-
lam suam super sedem bestie. et factum est regnum eius tene-
brosum. et commanducaverunt linguas suas pre dolo-
re. et blasphemaverunt deum celi pre doloribus et vul-
neribus suis. et non egerunt penitentiam ex operibus suis.
Et sextus angelus effudit fialam suam in flumen
illud magnum eufraten. et siccavit aquam eius ut
separetur via regibus ab ortu solis. Et vidi de
ore draconis. et de ore bestie. et de ore pseudo-
prophete spiritus tres inmundos in modum ranarum. Sunt
enim spiritus demoniorum facientes signa. et procedunt
ad reges totius terre congregare illos in prelium.
ad diem magnum dei omnipotentis. Ecce venio
sicut fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimenta
sua ne nudus ambulet. et videant turpitudinem
eius. Et congregavit illos in locum qui vocatur hebraice

arma gedeon. Et septimus angelus effudit fia-
lam suam in aerem. et exiuit uox magna de tem-
plo a throno dicens. Factum est. Et facta sunt fulgu-
ra. et uoces. et tonitrua. et terremotus factus est mag-
nus qualis numquam fuit. ex quo homines fuerunt sup-
er terram talis terremotus sic magnus. Et facta est ci-
uitas magna in tres partes. et ciuitates gentium
ceciderunt. et babilon magna uenit in memoriam
ante deum. dare ei calicem uini indignationis ire eius.
Et omnis insula fugit. et montes non sunt inuenti. Et
grando magna sicut talentum descendit de celo in
homines. et blasphemauerunt homines deum propter plagam
grandinis quoniam magna facta est uehementer.

XVII

Et uenit unus de .vii. angelis
qui habebant .vii. fialas. et locutus est mecum dicens.
Veni ostendam tibi dampnationem meretricis mag-
ne. que sedet super aquas multas. cum qua fornicati
sunt reges terre. et inebriati sunt qui inhabitant terram,
de uino prostitutionis eius. Et abstulit me in deser-
tum in spiritu. Et uidi mulierem sedentem super bestiam cocci-
neam plenam nominibus blasphemie habentem capita
.vii. et cornua .x. Et mulier erat circumdata pur-
pura et coccino. et inaurata auro. et lapide precio-
so. et margaritis. habens poculum aureum in manu
sua plenum abhominatione et inmundicia forni-
cationis eius. Et in fronte eius nomen scriptum misterium
babilon magna mater fornicationum et abhominatio-
num terre. Et uidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum.
et de sanguine martirum ihesu. Et miratus sum cum uidis-
sem illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus.
Quare miraris? Ego tibi dicam sacramentum mulieris et
bestie que portat eam. que habet capita .vii. et cornu-
a .x. Bestia quam uidisti fuit et non est. et ascen-
sura est de abisso. et in interitum ibit. Et mirabun-
tur inhabitantes terram. quorum nomina sunt scripta
in libro uite a constitutione mundi uidentes bes-
tiam que erat et non est. Et hic est sensus qui habet sapientiam.
Septem capita .vii. montes sunt. super quos mulier
sedet. et reges .vii. sunt. Quinque ceciderunt. unus
est. et alius nondum est. et cum uenerit oportet illum
breue tempus manere. Et bestia que erat et non est. et
ipsa octaua est. et de .vii. est. et in interitum uadit.
Et decem cornua que uidisti .x. reges sunt qui regnum
nondum acceperunt. sed potestatem tamquam reges una
hora accipiunt post bestiam. Hi unum consilium
habent. et uirtutem et potestatem suam bestie tradent.
Hi cum agno pugnabunt. et agnus uincet illos.
quoniam dominus dominorum est. et rex regum. et qui cum illo sunt
uocati et electi. et fideles. Et dixit mihi aque quas
uidisti ubi meretrix sedet populi sunt et gentes et lin-
gue. Et .x. cornua que uidisti in bestia hi odi-
erunt fornicariam. et desolatam facient illam et nudam.
et carnes eius manducabunt. et ipsam igne concre-
mabunt. Deus enim dedit in corda eorum ut faciant
quod illi placitum est. ut dent regnum suum bestie do-
nec consummentur uerba dei. Et mulier quam uidisti est
ciuitas magna que habet regnum super reges terre.

XVIII

Et post hec uidi alium angelum
descendentem de celo. habentem potestatem magnam.
et terra illuminata est a gloria eius. Et exclamauit
in fortitudine dicens. Cecidit cecidit babilon mag-
na. et facta est habitatio demoniorum. et custodia om-
nis spiritus inmundi. et custodia omnis uolucris inmunde
et odibilis. quia de uino ire fornicationis eius biberunt
omnes gentes. et reges terre cum illa fornicati sunt. et mer-
catores terre de uirtute deliciarum eius diuites facti
sunt. Et audiui aliam uocem de celo dicentem. Exite de
illa populus meus. et ne participes sitis delictorum eius.
et de plagis eius non accipiatis. quoniam peruenerunt peccata
eius usque ad celum. et recordatus est dominus usque ad celum
iniquitatum eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit
uobis. et duplicate duplicia secundum opera eius. In po-
culo quo miscuit miscete illi duplum. Quantum
glorificauit se et in deliciis suis fuit. tantum date il-
li tormentum. et luctum. quia in corde suo dicit. Sedeo
ut regina. et uidua non sum. et luctum non uidebo.
Ideo in una die uenient plage eius mors et luc-
tus. et fames. et igni comburetur. quia fortis est deus
qui iudicabit illam. Et flebunt et plangent se super
illam reges terre. qui cum illa fornicati sunt. et in
deliciis uixerunt. cum uiderint fumum incendii eius
longe stantes propter timorem tormentorum eius dicentes.
Ve ue ciuitas illa magna babilon. ciuitas
illa fortis. quoniam una hora uenit iudicium tuum. Et
negociatores terre flebunt et lugebunt super illam. quoniam
merces eorum nemo emet amplius. merces auri et
argenti. et lapidis preciosi. et margarite. et bissi.
et purpure. et serici. et coccini. et omne lignum
thiinum. et omnia uasa eboris. et omnia uasa de lapide
precioso. et eramento. et ferro. et marmore. et cin-
namomum. et amomum. et odoramentorum. et un-
guentorum. et thuris. et uini. et olei. et simile.
et tritici. et iumentorum. et ouium. et equorum. et redarum.
et mancipiorum. et animarum hominum. et poma tua desi-
derii anime tue discesserunt a te. et omnia pinguia et
preclara perierunt a te. Et amplius illa non inuenient iam.
Mercatores horum qui diuites facti sunt. et ab ea lon-
ge stabunt. propter timorem tormentorum eius. flentes
et lugentes. ac dicentes. Ve ue ciuitas illa
magna que amicta erat bisso. et purpura.
et cocco. et deaurata est auro. et lapide precioso.
et margaritis. quoniam una hora destitute sunt,

tante divitie. Et omnis gubernator et omnis qui in lacum
navigat, et naute, et qui in mari operantur, lon-
ge steterunt, et clamaverunt videntes locum incen-
dii eius, dicentes. Que similis civitati huic
magne? Et miserunt pulverem super capita sua,
et clamaverunt flentes et lugentes, dicentes. Ve
ve civitas illa magna, in qua divites facti
sunt omnes qui habebant naves in mari de pretiis
eius: quoniam una hora desolata est. Exulta super
eam celum, et sancti apostoli et prophete, quoniam iudicavit deus
iudicium vestrum de illa. Et sustulit unus angelus
fortis lapidem quasi molarem magnum, et misit in
mare dicens. Hoc impetu mittetur Babylon illa
magna civitas, et ultra iam non invenietur. Et vox
citharedorum et musicorum, et tibia canentium et
tuba non audietur in ea amplius: et omnis artifex
et omnis ars non invenietur in ea amplius. Et vox
mole non audietur in ea amplius, et lux lucerne non
lucebit tibi amplius. Et vox sponsi et sponse non
audietur adhuc in te amplius: quia mercato-
res tui erant principes terre, quia in veneficiis
tuis erraverunt omnes gentes. Et in ea sanguis
prophetarum et sanctorum inventus est, et omnium qui in-
terfecti sunt in terra.

XIX Post hec audivi quasi vocem magnam turbarum
multarum in celo dicentium, Alleluia. Laus
et gloria et virtus deo nostro est, quia vera et iusta iudi-
cia eius sunt, qui iudicavit de meretrice magna
que corrupit terram in prostitutione sua, et vindica-
vit sanguinem servorum suorum de manibus eius.
Et iterum dixerunt alleluia. Et fumus eius ascendit in secula
seculorum. Et viginti quattuor seniores ceciderunt, et quattuor
animalia, et adoraverunt deum sedentem super thronum di-
centes amen alleluia. Et vox de throno exivit di-
cens. Laudem dicite deo nostro omnes sancti eius et qui time-
tis deum pusilli et magni. Et audivi quasi vocem
turbe magne, et sicut vocem aquarum multarum, et sicut
vocem tonitruum magnorum dicentium alleluia: quoniam
regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaudeamus et ex-
ultemus et demus gloriam ei: quia venerunt nupti-
e agni, et uxor eius preparavit se. Et datum est
illi ut cooperiat se byssino splendenti et can-
dido. Byssinum enim iustificationes sunt sanctorum.
Et dixit mihi. Scribe beati qui ad cenam agni
nuptiarum vocati sunt. Et dixit mihi hec verba vera
dei sunt. Et cecidi ante pedes eius, ut adorarem eum.
Et dixit mihi. Vide ne feceris: conservus tuus sum et fra-
trum tuorum, habentium testimonium
Iesu. Deum adora. Testimonium enim Iesu est
spiritus prophetie. Et vidi celum apertum, et ecce equus
albus, et qui sedebat super eum vocabatur fidelis
et verax, et cum iustitia iudicat et pugnat.
Oculi autem eius sicut flamma ignis, et in capite eius
diademata multa, habens nomen scriptum quod
nemo novit nisi ipse. Et vestitus erat veste as-
persa sanguine: et vocatur nomen eius verbum dei.
Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in
equis albis vestiti bysso albo et mundo. Et de
ore ipsius procedebat gladius utraque parte a-
cutus: ut in ipso percutiat gentes. Et ipse reget
eas in virga ferrea. Et ipse calcat torcular
vini furoris ire dei omnipotentis. Et habet in vesti-
mento et in femore suo scriptum. Rex regum et
dominus dominantium. Et vidi unum angelum stantem
in celo, et clamabat voce magna dicens
omnibus avibus que volabant per medium celi. Veni-
te et congregamini ad cenam magnam dei ut man-
ducetis carnes regum et carnes tribunorum et
carnes fortium, et carnes equorum et sedentium
in ipsis, et carnes omnium liberorum ac servorum
et pusillorum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges
terre et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium
cum illo qui sedebat in equo, et cum exercitu eius. Et
apprehensa est bestia, et cum illa pseudopropheta, qui
fecit signa coram ipso quibus seduxit eos qui acce-
perunt caracterem bestie, et qui adoraverunt imagi-
nem eius. Vivi missi sunt hii duo in stagnum ig-
nis ardentis et sulphuris. Et ceteri occisi sunt
in gladio sedentis super equum qui procedit de ore
ipsius, et omnes aves saturate sunt carnibus eorum. XX

Et vidi angelum descendentem de celo
habentem clavem abyssi, et catenam magnam in
manu sua. Et apprehendit draconem serpen-
tem antiquum, qui est diabolus et Sathanas, et li-
gavit eum per annos mille, et misit eum in abys-
sum, et clausit, et signavit super illum ut non sedu-
cat amplius gentes, donec consummentur mille anni.
Et post hec oportet illum solvi modico tempore. Et vi-
di sedes, et sedentes super eas, et iudicium datum est
illis, et animas decollatorum propter testimonium Iesu et
propter verbum dei, et qui non adoraverunt bestiam neque
imaginem eius, nec acceperunt caracterem eius in
frontibus, aut in manibus suis, et vixerunt et
regnaverunt cum Christo mille annis. Hec est
Ceteri mortuorum non vixerunt donec consummentur
mille anni. Hec est resurrectio prima. Beatus et sanctus
qui habet partem in resurrectione prima. In his se-
cunda mors non habet potestatem. Sed erunt sacerdo-
tes dei et Christi, et regnabunt cum illo mille annis.
Et cum consummati fuerint mille anni solvetur Sa-
thanas de carcere suo, et exibit et seducet gentes
que sunt super quattuor angulos terre, Gog et Magog,

congregabit eos in prelium quorum numerus est
sicut harena maris. Et ascenderunt super latitudi
nem terre, et circuierunt castra sanctorum et civitatem
dilectam. Et descendit ignis a deo de celo et
devoravit eos. Et diabolus qui seducebat eos
missus est in stagnum ignis et sulphuris,
ubi et bestia et pseudo propheta cruciabuntur
die ac nocte in secula seculorum. Et vidi tronum mag
num candidum et sedentem super eum, a cuius conspec
tu fugit terra et celum et locus non est inventus
ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos
stantes in conspectu troni, et libri aperti sunt,
et alius liber apertus est qui est vite. Et iudica
ti sunt mortui ex hiis que scripta erant in libris
secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos suos
qui in eo erant, et mors et infernus dederunt mortuos
suos qui in ipsis erant. Et iudicatum est de sin
gulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi
sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda stagnum
ignis. Et qui non est inventus in libro vite scrip
tus, missus est in stagnum ignis.
XXI Et vidi celum novum et terram novam. Primum
enim celum et prima terra abiit, et mare iam non
est. Ego iohannes vidi civitatem sanctam ierusalem no
vam descendentem de celo a deo paratam sicut
sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem
magnam de trono dicentem: Ecce tabernaculum
dei cum hominibus, et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius
erunt, et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget
deus omnem lacrimam ab oculis eorum, et mors ul
tra non erit, neque luctus neque clamor neque dolor e
rit ultra, que prima abierunt. Et dixit qui sede
bat in trono: Ecce nova facio omnia. Et dixit mihi:
Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera.
Et dixit mihi: Factum est. Ego sum alpha et ω, initi
um et finis. Ego sitienti dabo de fonte aque
vite gratis. Qui vicerit possidebit hec, et ero
illi deus, et ipse erit mihi filius. Timidis autem et incre
dulis et execratis et homicidis et fornicatoribus
et veneficis et ydolatris et omnibus mendacibus, pars
illorum erit in stagno ardenti igne et sulphu
re, quod est mors secunda. Et venit ad me unus
de .vii. angelis habentibus fialas plenas septem
plagis novissimis, et locutus est mecum dicens:
Veni, ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sus
tulit me in spiritu in montem magnum et altum, et
ostendit mihi civitatem sanctam ierusalem descendentem
de celo a deo, habentem claritatem dei. Et lumen eius
simile lapidi precioso tamquam lapidi iaspidi
sicut cristallum. Et habebat murum magnum et altum
habentem portas .xii. et in portis angelos .xii.
et nomina scripta que sunt nomina .xii. tribuum
filiorum israel. Ab oriente porte tres, ab aquilo
ne porte tres, ab austro porte tres, et ab oc
casu porte tres. Et murus civitatis habens fun
damenta .xii. et in ipsis .xii. nomina .xii. apostolorum
agni. Et qui loquebatur mecum habebat men
suram harundineam auream ut metiretur ci
vitatem et portas eius et murum. Et civitas in quadro
posita est. Et longitudo eius tanta quanta et lati
tudo. Et mensus est civitatem de harundine aurea
per stadia .xii. milia. Longitudo et latitudo
et altitudo eius equalia sunt. Et mensus est murum
eius .c.xl.iiii. cubitorum mensura hominis que est
angeli. Et erat structura muri eius ex lapide
iaspide. Ipsa vero civitas aurum mundum simi
le vitro mundo. Fundamenta muri civitatis
omni lapide precioso ornata. Fundamentum primum ias
pis, secundum saphirus, tercius calcedonius, quartus
smaragdus, quintus sardonix, sextus sardius,
septimus crisolitus, octavus berillus, nonus topacius,
decimus crisoprassus, undecimus iacinctus, duode
cimus ametistus. Et .xii. porte .xii. margari
te sunt per singulas. Et singule porte erant ex sin
gulis margaritis. Et platea civitatis aurum
mundum tamquam vitrum perlucidum. Et templum non
vidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templum illius
est et agnus. Et civitas non eget sole neque luna
ut luceant in ea. Nam claritas dei illumina
vit eam, et lucerna eius agnus. Et ambulabunt gentes
in lumine eius, et reges terre afferent gloriam
suam et honorem in illam. Et porte eius non clau
dentur per diem, nox enim non erit illic. Et af
ferent gloriam et honorem gentium in illam. Nec
intrabit in illam aliquid coinquinatum et faciens
abhominationem et mendacium, nisi qui scripti sunt
in libro vite agni. XXII
Et ostendit michi flumen aque vite splendi
dum tamquam cristallum procedentem de sede dei et
agni. In medio platee eius et ex utraque parte
fluminis lignum vite afferens fructus .xii.
per menses singulos reddens fructum suum, et folia
ligni ad sanitatem gentium. Et omne maledictum
non erit amplius, et sedes dei et agni in illa erunt,
et servi eius servient illi. Et videbunt faciem eius
et nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra non
erit, et non egebunt lumine lucerne neque lumine
solis, quoniam dominus deus illuminat illos, et regnabunt
in secula seculorum. Et dixit mihi: Hec verba fidelissima
sunt et vera. Et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum su
um ostendere servis suis que oportet fieri cito.
Et ecce venio velociter. Beatus qui custodit

prophetie libri huius. Et ego iohannes qui audiui et uidi hec.
Et postquam audissem et uidissem cecidi ut ad
orarem ante pedes angeli qui michi hec ostendebat.
Et dixit michi. Vide ne feceris. conseruus tuus sum et fra
trum tuorum prophetarum. et eorum qui seruant uerba
prophetie libri huius. deum adora. Et dixit michi. Ne
signaueris uerba prophetie libri huius. tempus enim prope est.
Qui nocet noceat adhuc. et qui in sordibus est
sordescat adhuc. et qui iustus est iustificetur
adhuc. et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce uenio cito.
et merces mea mecum est. reddere unicuique secundum opera
sua. Ego sum alpha et ω. primus et nouissimus. prin
cipium et finis. Beati qui lauant stolas suas in
sanguine agni. ut sit potestas eorum in ligno
uite. et per portas intrent in ciuitatem. Foris autem
canes et uenefici. et impudici. et homicide. et
ydolis seruientes. et omnis qui amat et facit menda
cium. Ego iohannes misi angelum meum testifica
ri uobis hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus
dauid. stella splendida et matutina. Et spon
sus et sponsa dicunt ueni. Et qui audit dicat
ueni. Et qui sitit ueniat. et qui uult accipi
at aquam uite gratis. Contestor enim omni audienti
uerba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec
apponet super illum deus plagas scriptas que sunt
in libro isto. Et si quis diminuerit de uerbis libri
prophetie huius auferet deus partem eius de libro
uite. et de ciuitate sancta. et de hiis que scripta sunt
in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet
istorum. Etiam uenio cito amen. Veni domine
ihesu. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus uobis amen.
explicit biblia. deo gratias amen. Vltra
psalterium. sunt subscripta cantica. ymni
siue psalmi. inprimis.
Canticum ysaye prophete. Quod querere ysa
ye. xij. Confitebor tibi domine quoniam
iratus es michi. Conuersus est furor tuus
et consolatus es me.
Canticum ezechie regis iude. Quod quere
ysaye capitulo. xxxviij. Ego dixi in
dimidio dierum meorum uadam ad por
tas inferi.
Canticum. Anne matris samuelis. Quod
quere. regum primo capitulo. ij. Exulta
uit cor meum in domino. Et exaltatum est
cornu meum in deo meo.
Canticum moysi serui dei. Quod quere
exodi. capitulo. xv. Cantemus domino glo
riose enim magnificatus est. equum et as
censorem deiecit in mare.
Canticum abachuh prophete. Quod quere
abachuh. capitulo. iij. Domine audi
ui auditionem tuam et timui.
Canticum moysi serui dei. Quod quere
in deuteronomium. c. xxxij. Audite ce
li que loquor. audiat terra uerba oris
mei. Concrescat in pluuia. gloria
ibidem. Ignis succensus est in furore
meo. et ardebit usque ad inferni nouissima.
Canticum zacharie prophete. Quod que
re. luce capitulo. j. Benedictus dominus de
us israel. quia uisitauit et fecit redemp
tionem plebis sue.
Canticum siue ymnus trium puerorum. Quod
quere danielis. capitulo. iij. Benedi
cite omnia opera domini domino. laudate et super
exaltate eum in secula.
Canticum sancte marie ad uesperas. Quod que
re. luce capitulo. j. Magnificat anima
mea dominum. Et exultauit spiritus meus in deo
salutari meo.
Canticum symeonis qui in ulnas suas
dominum suscepit. Quod quere luce
capitulo. ij. Nunc dimittis seruum tuum
domine. secundum uerbum tuum in pace.
Canticum siue ymnus angelorum in nati
uitate domini. Quod quere luce capitulo. ij.
Gloria in excelsis deo. Et in terra
pax hominibus bone uoluntatis. Lau
damus te. Benedicimus te. A
doramus te. glorificamus te. Gratias agimus
tibi propter magnam gloriam tuam. Domine deus
rex celestis. Deus pater omnipotens. Domine
fili unigenite ihesu christe. Domine deus agnus
dei. filius patris. Qui tollis peccata mun
di miserere nobis. Qui tollis peccata mundi suscipe
deprecationem nostram. Qui sedes ad
dexteram patris miserere nobis. Quoniam tu so
lus sanctus. Tu solus dominus. Tu so
lus altissimus. Ihesu christe. cum sancto spiritu
in gloria dei patris. ammen.
Canticum siue ymnus sancti Ambrosii episcopi.
Te deum laudamus. te dominum confitemur.
Te eternum patrem omnis terra uene
ratur. Tibi omnes angeli. tibi celi et
uniuerse potestates. Tibi cherubin et sera
phin incessabili uoce proclamant. Sanctus.
Sanctus. Sanctus dominus deus sabaoth. Pleni
sunt celi et terra maiestatis glorie tue.
Te gloriosus apostolorum chorus. Te
prophetarum laudabilis numerus. Te mar
tirum candidatus laudat exercitus. Te

orbem terrarum scā confitet̄ ecclia. p atre
immense maiestatis. v eneranduȝ tuū
uerum unicum filiū. s cum quoq; para
clitū spm̄. t u rex glorie xpe. t u pa
tris sempiternus es filius. t u ad lib
erandum suscepturus hominem nō ¢
nuisti uirginis uterū. t u deuicto mor
tis aculeo. aperuisti credentib; regna ce
lorum. t u ad dexteram dei sedes in
gloriam patris. i udex crederis
ee uenturus. t e ergo quesumus tu
is famulis subuem. quos precioso san
guine redemisti. e terna fac cū sāc
tis glā munerari. s aluum fac po
pulum tuum dn̄e. ⁊ bn̄dic hereditati
tue. e t rege eos. ⁊ extolle illos usq;
in etern̄ū. p er singulos dies bn̄
dicim̄ te. e t laudamus nom̄ tuū
in eternum ⁊ in seculum seculi. d i
gnare domine die isto. sine peccō nos
custodire. m iserere nr̄i domine mi
serere nr̄i. f iat misericordia tua do
mine sup nos. quemadmodum sperau
imus in te. i n te dn̄e speraui. nō con
fundar in eternum. ymnus continu
atur: t e decet laus. t e decet ym
nus. t ibi gloria deo. p atriq; filio.
c um scō spu. i n secula seculoꝝ am̄.
Oratio domina. Quam queris math
ei. capitulo. vj. p ater noster qui
es in celis sanctificetur nom̄ tuum. ⁊c.
Simbolus minor fcūs ab appostolis
c redo in deum patrem omīpotntē.
creatorem celi et terre. petrus.
e t in yh̄m xp̄m filiū eius u
nicum dn̄m nostrū. Andreas. q ui
conceptus est de spū scō. natus ex ma
ria uirgine. Jacobus. p assus sb
pontio pilato. crucifixus mortuus
et sepultus. Johannes. d escen
dit ad inferna. tertia die resurrexit
a mortuis. phylippus. a scendit
in celos. sedet ad dexteram dei patris om
potentis. Bartholomeu. i nde uen
turus est iudicare uiuos ⁊ mortuos.
thomas ap. c redo in spm̄ scm̄.
matheus. s anctam ecclesiam cat
holicam. Jacobus minor. s an
ctorum communionem. Symon appo.
r emissionem peccatorum. thade
us appostu. c arnis resurrectionē
et uitam eternam. am̄: mathias.
Simbolum articulorum fidei pdēm an
appostolos a prophetis:–
p atrem inuocabimus qui fecit
terram et condidit celos. ieremias.
d omin̄ dixit ad me. filius meu
es tu ego hodie genui te. dauid prophe.
e cce uirgo concipiet. ysayas pro.
a spicient ad me quem confixerunt.
zaccarias. o mors ero mors tua. mo
rsus tuus ero inferne. osee. q ui
edificat ascensionem suam in celis.
amos. a scendam contra popu
lum in iudicium. sofonias. e ffun
dam de spū meo sup omnem carnem.
ioel. pro. i nuocabunt om̄s nom̄
domini ⁊ servient ei. micheas. d u
cam uos de sepulcris uris popule mē.
malachias. o mnes euigilabunt alij
ad uitam. alij ad mortem. ezechiel:–
Simbolus maior.
c redo in unū deum. p atrem
omīpotentem factorem celi et
terre. uisibilium omnium ⁊ inui
sibilium. e t in unū dn̄m yh̄m x.
filiū dei unigenitum. ex patre natū an
omiā secula. d eum de deo. lumen
de lumine. deum uerum. de deo uero.
g enitum nō fcm̄. ꝯsubstancialem pa
tri. p quem omiā fcā sunt. q ui ppt
nos homines. ⁊ ppt nr̄am salutem de
scendit de celis. ⁊ incarnatus est de
spū scō. ex maria uirgine. ⁊ hō fcūs ē.
c rucifixus ē pro nobis sub pontio
pilato. passus ⁊ sepultus est. e t re
surrexit tertia die scd̄m scripturas
a scendit in celum. sedens ad dexterā
patris. e t iterum uenturus est cū
glā iudicare uiuos ⁊ mortuos. cuius
regni nō erit finis. e t in spm̄ scm̄
dn̄m ⁊ uiuificantem. q ui ex patre
filioq; procedit. qui cum patre ⁊ filio
simul adoratur: et conglorificatur. qui
locutus est p profetas. e t unam
scām catolicam. ⁊ appostolicā ecclīam.
c onfiteor unum batisma in remissi
onem peccatorum. e t ex [illegible] virgini
pecto resurrectionem mo [illegible]gdalena
tuorum. / Et uitam ue[illegible] a or[illegible] ca
tum seculi. amen. [illegible]
[illegible]

·cccviii·

Fides catholica in unum recollecta ab athanasio epo.

[Q]uicunq̄ uult saluus esse. ante oīa opus est ut teneat catholicam fidem. [Q]uā nisi quisq̄ integram inuiolatamq̄ seruauerit. absq̄ dubio in eternū peribit. [F]ides aūt catholica hec est. ut unū deum in trinitate et trinitatem in unitate ueneremur. [N]eq̄ confundentes psonas. neq̄ substanciam separantes. [A]lia est enim psona patris. alia filii. alia spiritus sancti. [S]et patris et filii et spūs sancti. una est diuinitas. equalis gloria. coeterna maiestas. [Q]ualis pater. talis filius. talis spūs sanctus. [I]ncreatus pater. increatus filius. increatus spūs sanctus. [I]mmensus pater. inmensus filius. inmensus spūs sanctus. [E]ternus pater. eternus filius. eternus spūs sanctus. [E]t tamen nō tres eterni. sed unus eternus. [S]icut nō tres increati. nec tres inmensi. set unus increatus. et unus inmensus. [S]imiliter omps pater. omps filius. omps spūs sanctus. [E]t tamen non tres omnipotentes. set unus omps. [I]ta deus pater. deus filius. deus spūs sanctus. [E]t tamen nō tres dii. set unus est deus. [I]ta dnūs pater. dnūs filius. dnūs spūs sanctus. [E]t tamen nō tres dni. set unus est dnūs. [Q]uia sicud singulatim unamquamq̄ psonā. deum et dnm confiteri. xpana ueritate compellimur. [I]ta tres deos aut dnos dicere. catholica religione prohibemur. [P]ater a nullo est factus. nec creatus nec genitus. [F]ilius a patre solo est. nō factus nec creatus. set genitus. [S]pūs sanctus a patre et filio. non factus. nec creatus. nec genitus set procedens. [U]nus ergo pater nō tres patres. unus filius. nō tres filii. unus spūs sanctus nō tres spūs sancti. [E]t in hac trinitate nichil prius. aut posterius. nichil maius. aut minus. set tote tres psone coeterne sibi sunt et coequales. [I]ta p omnia sicut iam supra dcm̄ est. et unitas in trinitate. et trinitas in unitate ueneranda sit. [Q]ui uult ergo saluus esse ita de trinitate senciat.

[S]et necessarium est ad eternā salutem. ut incarnationē quoq̄ dnī nri yhū xpi fideliter credat. [E]st ergo fides recta ut credamus et confiteamur. quia dnūs nr yhūs xpūs dei filius deus et homo est. [D]eus est ex substancia patris ante secula genitus. et homo est ex sbā matris in seculo natus. [P]erfectus deus perfectus homo. ex aīa rationali. et humana carne subsistens. [E]qualis patri sm diuinitatē. minor patre sm humanitatem. [Q]ui licet deus sit et homo. nō duo tamen set unus est xpūs. [U]nus nō conuersione diuinitatis in carnē. set adsumptione humanitatis in deo. [U]nus omnino nō confusione substancie set unitate psone. [N]am sicud aīa racionalis et caro unus est homo. ita deus et homo unus est xpūs. [Q]ui passus est p salute nra. descendit ad inferos. resurrexit a mortuis. [A]scendit ad celos. sedet ad dexterā dei patris omnipotentis. inde uenturus iudicare uiuos et mortuos. [A]d cuius aduentū omnes homines resurgere habent. cū corporibus suis. et reddituri sunt de factis ppriis racionem. [E]t qui bona egerunt ibunt in uitam eternā. qui uero mala in ignē eternū. [H]ec est fides catholica. quā nisi quisq̄ fideliter firmiterq̄ crediderit. saluus esse nō poterit.

Letanie humiles et deuote.

[K]yrieleyson. [C]hristeleyson. [K]yrieleyson. [C]hriste audi nos. [C]hriste exaudi nos. [P]ater de celis deus miserere nobis. [O]mnipotens deus miserere nobis. [C]reator et plasmator omnium miserere nobis. [S]aluator omnium miserere nobis. [L]iberator omnium miserere nobis. [R]edemptor mundi deus miserere nobis. [S]pūs sancte deus miserere nobis. [D]eus lux uera miserere nobis. [D]eus iudex uerax. iustus et clemens miserere nobis. [D]eus pater omnium miserere nobis. [D]eus dator indulgentie miserere nobis. [D]eus dator pacis miserere nobis. [D]eus abrahā ysaac et iacob miserere nobis. [D]eus patriarcharum. appostolorum. euangelistarum discipulorum. doctorum. innocentum. martirum. confessorum. heremitarum. uirginum. uiduarum. miserere nobis. [D]eus angelorum archangelorum et sanctorum spirituum ordinum miserere. [D]eus totius curie celestis et celestialis milicie exercitus miserere nobis. [S]piritus sancte deus miserere nobis. [S]ancta trinitas unus deus miserere nobis. [S]ancta trinitas et unus deus miserere nobis. [D]iuina maiestas miserere nobis.

Ad gloriosam sanctam que uirginem mariam.

[S]ancta maria ora pro nobis. [S]ancta dei genitrix. ora. [S]ancta uirgo uirginum. ora. [S]ancta mater dei ora. [S]ancta inter deum et homines mediatrix. ora.

Ad sanctos archangelos et angelos supreme siue prime ierarchie.

[S]ancte seraphyn qui ardetis caritate. orate pro nobis. [S]ancte cherubin qui lucetis ueritate. orate. [S]ancti troni qui polletis equitate. orate.

Ad secundam ierarchiam angelorum.

[S]ancte dominationes liberalitatē habentes orate p nobis. [S]ancte principatus auctoritatē exercentes. orate. [S]ancte potestates aduer

adiu sanos cop̄ mētes · or̄. **Ad tertiam ierarchiam angelorum.** ſ cē uirtutes miracula operātes · orate p nb̄. ſ cāti ar cangeli maiora ordinantes · or̄. ſ cti an geli singulis administrantes · or̄. **No minaliter ad arcangelos.** ſ cē michael arcangele or̄. ſ cē gabriel arcāgele or̄. ſ cē raphael arcangele or̄. **Nominatim ad certos angelos.** ſ cē angele uriel · ora. ſ cē angele raguel · or̄. ſ cē angele ba rachiel ora p nb̄. ſ cē angele thobiel · or̄. ſ cē angele pantha seron · or̄. **Generaliter ad omnes scōs angelos et arcangelos:—**
o mnes sancti angeli et arcangeli · om nes sancti beatorum spirituum ordines orate. ſ cē cetus angelorum et arcangelo rum et scōrum spirituum · or̄. **Ad prophetas. et sanctum iohem baptistam.** ſ cē iohannes baptista et precursor et propheta dei o ra pro nobis. **Ad quatuor maiores pphetas:** ſ cē ysayas ppha · or̄. ſ cē iere mias ppha · or̄. ſ cē daniel ppha · or̄. ſ cē ezechiel ppha · or̄. **Ad duodecim pph tas minores.** ſ cē osee pf. or̄. ſ cē io el pf. or̄. ſ cē amos pf. or̄. ſ cē abdias pf. or̄. ſ cē ionas prof. or̄. ſ cē miche as pf. or̄. ſ cē naum pf. or̄. ſ cē aba cuch pf. or̄. ſ cē sophonias pf. or̄. ſ cē aggee pf. or̄. ſ cē zacharias pf. ora. ſ cē malachias pf. or̄. o mnes sancti p fete orate p nb̄. **Ad patriarcas.** ſ cē a braam patriarca · or̄. ſ cē ysaach pat arca or̄. ſ cē iacob patriarca or̄. o mnes sancti patriarce or̄ p nb̄. **Ad scōs uiginti q uatuor seniores.** o mnes sancti uigi ti quatuor seniores qui ante deum stan tes nō cessatis laudare et adorare ipm̄. quos sanctus euangelista iohānes recitat in apocalissi. orate pro nobis. **Ad trium magorum commemorationem.** ſ cā te gaspar qui deum orando stella du ce mirram obtulisti · or̄. ſ cāte mel chior · qui deum orando thus obtulisti or̄. ſ cāte baldassar. qui deum orādo a urum obtulisti · or̄. **Ad scōs appostolos et discipulos dei.** ſ cē petre · or̄. ſ cē paule or̄. ſ cē andrea or̄. ſ cē iacobe maior · or̄. ſ cē iohannes or̄. ſ cē th omas or̄. ſ cē iacobe minor. ſ cē phi lippe or̄. ſ cē bartholomee. ſ cē mat hee · or̄. ſ cē symon · or̄. ſ cē tadee · or̄. ſ cē mathia · or̄. ſ cē barnaba · or̄. o m nes sancti appostoli et discipuli dei · or̄. **Ad sanctos quatuor euangelistas.** ſ cē mathee · or̄. ſ cē marce or̄. ſ cē lucas · or̄. ſ cē iohannes · or̄. o mnes

sancti euangeliste or̄ pro nob̄. **Ad scōs innocē tes martires dei.** o mnes sancti innocē tes orate pro nobis. **Ad scōs martires dei pontifices et nō pontifices.** ſ cē abel · or̄. ſ cē stephane prothomartir or̄. ſ cē laure ti · or̄. ſ cē georgie or̄. ſ cē cipriane · or̄. ſ cē xpofore or̄. ſ cē iuliane or̄. ſ cē bla si · or̄. ſ cē pastor or̄. ſ cē honorate or̄. ſ cē cosma · or̄. ſ cē damiane or̄. ſ cē pe tre ordinis pdicatorum. ſ cē geruasi · or̄. ſ cē protasi or̄. ſ cē secundiane or̄. ſ cē herence · or̄. ſ cē herculane epe · or̄. ſ cē uictor cum sotiis tuis · or̄. ſ cē donate cū sotiis tuis. ſ cē fabiane · or̄. ſ cē sebā stiane or̄. ſ cē clemens or̄. ſ cē panc ti or̄. ſ cē calixte or̄. ſ cē iuste or̄. ſ cē uincenti · or̄. ſ cē ualentine or̄. ſ cē ui talis or̄. ſ cti · xl · marthires · or̄. ſ cti uii · fratres orate p nb̄. ſ cti septē fratres do mientes · or̄. ſ cti quatuor coronati or̄. **Ad sanctos doctores ecclie.** ſ cē gregori or̄. ſ cē agustine. ſ cē ieronime. ſ cē ambrosi · or̄. ſ cē thomas de aquino · ora. o mnes sancti doctores or̄ p nob̄. **Ad sanctos confessores.** ſ cē siluester · or̄ p nob̄. ſ cē martine or̄. ſ cē nicholae or̄. ſ cē ale xi de urbe · or̄. ſ cē iuste epe or̄. ſ cē lu douice rex francorum · or̄. o mnes sancti cō fessores or̄ p nb̄. **Ad scōs patres monacos et heremitas.** ſ cē moyses · or̄. ſ cē ar o or̄. ſ cē paule pme heremita or̄. ſ cē be nedicte abbas · or̄. ſ cē basili abbas · ora. ſ cē maure abbas or̄. ſ cē machari abbas · or̄. ſ cē anthoni uiennensis · ora. ſ cē eunofri or̄. ſ cē galgane or̄. ſ cē leonarde abbas · or̄. ſ cē pircul abbas or̄. ſ cē bernarde abbas or̄. ſ cē [illegible]as or̄. ſ cē enoch or̄. ſ cē elisee or̄. ſ cē dnice or̄. ſ cē francisce or̄. ſ cē antoni ordi nis minorum or̄. ſ cāte nicolae de tolle tino or̄. ſ cē ludouice epe tolosane ordi nis minorum or̄. ſ cē petre de murrone or dinis murroni · or̄. ſ cē antani ab bas or̄. ſ cē placide or̄. o mnes sancti mo naci et heremite or̄. **Ad scās uirgines et martyres.** ſ cā maria magdalena · ora. ſ cā martha · or̄. ſ cā agnes or̄. ſ cā margarita or̄. ſ cā lucia or̄. ſ cā agata or̄. ſ cā clara or̄. ſ cā sauina or̄. ſ cā sa pientia or̄. ſ cā catherina or̄. ſ cā cris tas or̄. ſ cā uictoria or̄. ſ cā flora. ſ cā iulia or̄. ſ cā anastasia or̄. ſ cā radi gundis or̄. ſ cā trufemena or̄. ſ cā

feliatas. ſca ppetua. or. ſca iuſtina or. ſca priſca. or. ſca petronilla. or. ſca barbara or. ſca cecilia or. ſca briſidis or. ſca ſcolaſtica or. ſca urſula. or. ſce undecim mille uirgines. or. ſca machabea cu vii uirginib; filiis ſuis. or. ſca ſimforoſa cu. vii. filiis ſuis or. ſca eufemia or. ſca potītiana. or. ſca pax or. ſca concordia or. ſca reparata or. ſca appollonia or. ſca brigida or. ſca conſtantia or. ſca fides or. ſca ſpes or. ſca marina. or. ſca xpina or. omnes ſce uirgines orate pro nob.

Ad ſanctas uiduas. ſancta anna mat uirginis marie or. ſca elena. or. ſca anaſtaſia or. ſca maria iacobi or. ſca maria ſalome. or. ſca eliſabet mr ſci iohis baptiſte or. ſca eliſabet de ungaria or. omnes ſce uidue orate pro nob. omnes ſci q ſce orate pro nob. ſce cetus iuſtorum q iuſtaꝝ et tota celeſtis curia orate p nob.

Supplicatio ad deum. propitius eſto parce nob dne. propitius eſto libera nos dne. ab omi peccato libera nos domine. ab ira tua libera nos domine. a furore tuo. l. a fame et peſte. libera. a mala morte. l. a ſubbitanea q inpuiſa morte. l. ab omi infirmitate mentis q corporis lib. ab omi infamia l. a falſis delatorib; q teſtib;. l. ab omi pſecutione ante offitialiu q inimicoꝝ. l. ab omi carcere q cōpedib; et mala manſione. l. ab inſidiis diaboli lib. ab ira odio q omi mala uolūtate. l. ab omi malo. l. a morte ppetua. l.

Exclamatio ad deum. p miſteriū incarnationis tue. l. p aduentū tuū. l. p natiuitatē tuā libera. p batiſmū q ſcm ieiuniū tuū. l. p crucem q paſſionem tuam. l. p mortem q ſepulturam tuā. l. p glorioſam reſurrectionē tuam. l. p admirabilem aſcenſionē tua. l. p aduentum ſpus ſci paracliti l. in die iudicij. l. in hora mortis ſuccurre nob dne. peccatores te rogam audi nos. ut nob parcas. te. ut nob indulgeas. te. ut pacem nob dones q grām nos uidentiū q audientiū noꝝ. ir. te. ut nullus inimicus dcō ſcripto uel fcō poſſit nob nocē. te. ut omib; diſturbeijs q afflictioib; ac dolorib; reddas expiatis te. ut ad ueram penitentiā nos pducere digneris. te. ut remiſſionem peccatoꝝ tr dones. te. ut omib; fidelib; defunctis. q ſpālr patri q matri fratrib; q conſanguineis q bñfactorib; meis requiem donare digneris. te. ut contritionē q ſanitatē nob reſtituas. te. ut nos ad tua placita facienda dirigas q directū ꝯſerues te. ut ſacramenta eccle in fine nob pfecte hre cōcedas. te. ut eccliam tuam regere q defenſare digneris. te.

ut nos. eundo. ſtando. loquēdo. tacēdo. dormiendo. uigilando. comedendo bibendo. q in quolibet actu dieb; q noctib; cunctis q omib; oris q momentis ab aduerſitatib; aeris ignis aque terre ueneno inimicis aīalib; q reptilib; p angelos tuos me cuſtodias q defendas. te. fili dei te rogam audi nos. agnus dei qui tollis pecca mundi parce nob. dne. agnus dei qui tollis pecca mūdi exaudi nos. dne. agnus dei qui tollis peccata mūdi miſerere nb. xpe audi nos. kyrieleyſon. xpeleyſon. pater noſter.

Orationes poſt pſalmos q pſalterium

Omnipotens ſempiterne deus qui ſubuenis in periculis q neceſſitatib; laborantib;. maieſtatem tuam ſuppliciter exoro. ut p modulationē pſalmoꝝ. quos in honore nois tui decantaui. mittere digneris ſcm angelum tuū q me famulum tuum in delictis q criminib; q peccatis multis ꝯſiſtentē. Et in anguſtijs tribulationib; infirmitatib; q neceſſitatib; laborantem aſſiduis cogitatioib; q temptatioib; ueſſatum. continuis q aſſiduis conſolatioib; defenſionib; q remedijs attollat; ita quod in pſenti ſeculo merear auxiliū conſequi et eterna remedia ualeam inuenire. p.

Alia oratio. Liberator aiaꝝum et mundi redemptor yhu xpe dne deus eterne. rex immortalis ſupplico ego peccator immenſam q magnā clementiam tuam. ut p modulationē ſalmoꝝ. quos ego miſer q indignus cantaui liberes aiam meā de peccato. Et abſtollas cor meu de malis prauis q p fidis cogitationib;. Et abſtinas corpus meum a ſeruitute peccati. Et expellas a me carnales concupiſcentias. Et eripias me de omi impedimento ſathane. atq miniſtrorum eius uiſibiliū q inuiſibiliū. Et quiſ delui tuorum qui querunt impedire aiam meam. Saluator mundi. Qui.

Alia oratio. Suſcipe digneris dne deus omnipotens iſtos ſalmos conſecratos. quos ego miſer indignus q peccator decantaui cupio in honore nomis tui Et bte glorioſe uirginis marie matris tue. una cū angelis tuis michaele. gabrielle. raphaelle. Et nouē ordinib; angelorum atq archangelorum tuorum. Et omnium ſcoꝝ. ut illi intercedāt pro me. Et pro genitorib; meis atq ꝯſanguineis meis. Et omib; bñfactorib; meis. necnō Et p illis qui in me fiduciā hnt. Concede dne yhu xpe ut p eorum interceſſionem. iſti pſalmi nobis pficiāt ad ſalutem Et ad ueram penitentiā facīendam. Contritionem hndam. ſanitatem recuperandam. pacem cum omib; meis inimicis obtinendam. Et eos ſpirituales q temporales aliquādo. ut nullus dcō ſcripto uel fcō poſſit mi quoquomodo nocē. Et grām omnium me audientium uidentium q uidentium ac bonam uoluntatem. Et in fine meo ſacramenta eccle Et uitam eternam Amen.

Haz apprehendens uel apprehenſio.
Aaz teſtificans uel teſtimonium.
Aaddar deprecatio. uel
Alma uirgo abſcondita uel aſcenſio uirginitatis.
Aara montana uel mons fortitudinis.
Aaron mons fortis uel mons fortitudinis ſiue montanus.
Aaronite montes robuſti uel montium fortitudinis ſiue montani aut montes eorum.
Aars. fortis uel lumen ſuum luminans aut luminatio.
Aathach de patre tuo uel de patre tuo ſiue tuam aut temporalis tuus.
Aaz apprehendens uel fortitudo ſeu fortis aut apprehendens.
Aazia patruus uel patruelis ſiue apprehendens dominum uel fortitudo domini.
Abba pater uel paternitas ſyrum eſt non ebreum.
Abacuc luctator fortis uel rigidus ſiue amplexans eos aut ſuſceptio eorum.
Abadia ſeruus domini uel ſeruiens domino.
Abagada pater ſollempnis uel patris ſollempnitas ſeu pater loquens aut patris locutio.
Abaia pater dominus uel pater habundans ſeu pater meus iſte aut patris mei habundantia.
Abaim pater eius uel paternitas eorum.
Abana pater gratus uel lapides colligens.
Abani patris requies uel pater commotus ſeu pater gratus in uel pater gratificans me.
Abania pater gratus domino uel pater gratificatio domini.
Abaria tranſiens domini uel memoriam domini ſeu pater ſuſcitans dominum aut pater uigilans domino.
Abarim tranſitus aut tranſitio ſiue montes in tranſitu. uel montes tranſeuntium.
Abaron pater ſuſcitans dolorem uel pater uigilans murmurationi ſiue pater ſuſcitans mitigantem aut pater uigilans mutilitati.
Abathai. paternus uel peperit ſiue paternus meus aut parcimonia mea.
Abda ſeruiens uel ſeruitium ſiue ſeruus eius aut ſeruiens ei.
Abdai ſeruus meus uel ſeruiens mihi domino ſiue ſeruiens eius uel ſeruitus mea uel ſeruitium eius mihi.
Abdehel ſeruus mihi uel ſeruiens.
Abdemelech ſeruus regis. uel ſeruiens regno. aut ſeruitus regis. aut ſeruus regnator.
Abdenago ſeruus tacens uel ſeruiens taceo uel dominum auxilium. uel domini auxiliator.
Abdi ſeruus meus. uel ſeruiens mihi.
Abdias ſeruus domini. uel ſeruiens domino. ſiue domini teſtis. aut domini electus.
Abdiel ſeruus dei uel ſeruiens deo.

Abdo ſeruus eius uel ſeruiens ei.
Abdom ſeruiens eis uel ſeruus eorum.
Abdom ſeruus uel ſeruus inutilis.
Abdon ſeruus mutilans uel ſeruus iniquus.
Abdon ancilla dolens uel ſeruiens mutilando.
Aber ſeruus populi. uel ſeruiens populo.
Abela ſeruitus domino. uel ſeruitium domini.
Abel commutans uel commiſſio. ¶ bilis.
Abel luctus eſt uapor. ſeu uanitas aut miſera
Abela commutans ei. uel commiſſio eius. ſiue lugens eum aut miſerabilis ei. ¶ [illegible].
Abelga uapor uallium uel luctus deuorans.
Abelmarim uanitas iſraeli. uel luctus primi
Abelmeola uapor uallis falſe. uel luctus parturientium. ſiue uanitas domicilii uel miſera
Abilitas in habitationis.
Abel uicula idem eſt.
Abelſathim uapor ſpinoſus. uel luctus germinans ſeu miſerabilis peracto. aut uanitas reſurrectionis.
Abens boem lapis pollicis eorum. uel lapis in medio eorum.
Abenezer lapis adiutorii. uel lapis auxiliator.
Abenner lapis lucidus uel pater lucerne.
Aber commiſit. uel etiam miſit. ſeu preceps aut participatio.
Aber uiuus uel liuor. ſiue lucidus aut uiſitatus.
Abeſalon pax pacis uel pater pacis. ſiue patris uultus. aut patris amaricatio.
Abeſſan pater habundans. uel patris egreſſio.
Abethar patris repulſio uel uia exploratoris.
Abethſemin luctus luctorum uel uanitas germinis.
Abgatha pater magnas uidens. uel patris mei uidentis.
Abia pater dominus uel patris domini ſiue domini paternitas aut uere pater fuit.
Abial pater meus exultans uel patris mei exultatio.
Abial pater meus contemptus uel patris mei deſpectio.
Abialbon pater meus ſui intelligens. uel patris mei ſui intelligentia.
Abiam patris mei populus. uel pater meus eorum.
Abiaſar pater meus colligens. uel patris mei collectio.
Abiaſaph pater meus congregans uel patris mei congregatio.
Abiathar pater meus rex. uel pater meus ſuperfluus. ſiue pater meus ſuſcitans peccatum. aut pater meus peccato uigilans.
Abida pater meus ſciens. uel patris mei ſcientia.
Abidan pater meus ſciens eos. uel pater meus ſcientia eorum.
Abidan pater meus iudex. uel patris mei iudicium.
Abiel pater meus deus. uel patris mei deitas.
Abiem patris mei mater. uel pater meus maturus.
Abiezer pater meus fortis. uel patris mei auxilium. ſiue pater meus ſeparans. aut patris mei ſanctificatio.

Abieri pris mei auxilium. uel pr mis auxiliator meus.
Abigalmon pr collis mhencis. aut pr uallis mesticie. siue pr mis uallis mesta. uel pr mis colles merentium.
Abigail pr mis exultacio. uel pris mei exultatio.
Abigal pr roris. uel erroris. siue pris mei acu uel pris mei inuolutio.
Abihel pr mis deus. uel pris mei deitas. tio.
Abilina lugentes. uel plorans. siue lucentes. aut plora
Abilinei lugentes uel plorantes. siue uani aut miserabiles.
Abiline sunt idem.
Abimael pr mis a deo. uel pr mis exaudiens dominum.
Abimelech pr mis rex. uel pris mei regnum.
Abini. pr misimire. uel pr misiumini. uel pr sunt uel pat,
Abinaam pris mei decor. uel pris mi commotio. tentatio.
Abinadab pris mei uotum. uel pr mis spontaneus.
Abinaim pris mei fiduciam. uel pris mi reiectio.
Abna pr mis magister. uel pris mi magistrum.
Abitam pr mis excelsus. uel pr mis exaltatus. siue pr mis sublimis. aut pris mei sublimitas.
Abiton pr mis magis multitas. uel pr mis murmurans. siue pr mis mici. aut pr mis magis,
Abisa pr salutis. uel pris salutare. lutitis.
Abisa pr mis sacrificans. uel pris mei sacrificium. siue pris mei incensum. aut pris mi holocaustum,
Abisai pr salutis mee. uel pris salutare mi.
Abisai pr mis incensum tuum. uel pr mis sacrificium meum.
Abisai pr mis sufflatus. uel pris mei rugitus.
Abisag pris mei incensum. uel pris mi holocaustum.
Abisue pr mis cantans. uel pris mei cantilena. siue pr mis loquens. uel pris mei locutio.
Abisur pr mis murus. uel pr mis directus.
Abisur pr mis robustus. uel pr mis angustiat. siue pr mis gaudens. aut pris mei acbitas.
Abital pr mis ros. uel pr irroratus siue patrem meum appendat. aut patris mei appensio.
Abiu pr mis est. uel pr ipse. aut pat.
Abiur pris robur. uel pris mi robor. siue epi eorum
Abizer pr lucidus uel pris lucerna.
Abobi pat incantator. uel pr amplexatio.
Abor pr montium. uel pris foramen. s. pr luminis aut pat iracundus.
Abra pris magistrum. uel pris exaltatus.
Abraham pr uidens populum. uel pr uidens multitudinem. siue pr multitudinis. aut pr multarum sed intelligitur gentium. non est enim in nomine.
Abram pat excelsus. uel pr exaltatus. siue pat sublimis. aut pris sublimitas.

Abirech pr delicatus. uel pr tenuiter ipse est qui placet in egipto cum esset tener. aut delicatus tenuiter, tenuitatis sed est pr eam. ni mo sapientie. uel plantans sapientiam. aut pris amaricatio.
Absalon pax pris. uel pr pacis. uel pris lucens
Absalonis patrem meum pacificans. uel pris mei amaricatio. pris aptio.
Absamas pr agilis dominus. uel pris habundantia domini.
Abaur pris lumen. uel pris ignis. uel pr incendens. aut
Abur liuor uel plaga sorptum diuis aut uulneratus.
Achab frater pris aut fraternitas paternitatis.
Acham frater pris sui. uel fraternitas paternitatis sue.
Acharob murus. uel demolitio.
Achabim decem tribus uel scorpiones.
Achaia soror laborans. uel soror eius. siue soror domini. aut frater eius domini. frates eorum domini,
Achaici frates laborantes. uel frates que sunt frates domini. aut
Acham frupta uel iubraclum siue soror labori aut fraternitas eorum. tio,
Achai omnia. uel in omnibus siue frater accepit. aut frater omnis
Achain labor uel necessitas. siue colub insidians aut fraternitas eorum.
Achamoni frater sapientie uel frater sapientissimus.
Acham tribulator. uel necessarius.
Achan necessitas. uel tribulatio. uel apprehensio gentis.
Achiram retinens. uel apprehendens. siue retinens gratiam uel apprehensio gratie.
Achar mnces. uel turbator. siue tumultus aut ptubio.
Acharam turbans populum uel perturbio populi siue putrens eos. aut turbatio eorum.
Acharan mnces grie. uel turbans glorificator.
Acharcha inferius uel pauimentum.
Accharis sterilis. uel ingratus. uel sterilitas aut ingratitudo.
Accharon i pascuus. uel gregis pascua. seu sterilitas. aut eruditio tristicie.
Accharonite i pascuus. uel pascua gregum siue steriles aut eruditum tristiciam.
Achas tenens aut apprehendens. siue recessio uel apprehensio.
Achaz quantes uel apprehendens. siue quis uisio ni apprehendens fortitudinem. domini.
Achanas apprehendens dominum. uel apprehensio domini. siue quis fortis deus. aut apprehendens uisionem
Achaab frater lupi. uel frater deuorans. seu tenens lupum. aut apprehendens capacitatem.
Acsa claudicans uel scissura.
Acsaph clauda conlectio uel scissura commotionis.
Accel humus uel retentio. siue humilis aut humilitas.
Acces idem.

Accerros dissipans uel dispdens. l. demoliens aut interficiens.
Accerthe dissipans me. t dispdens me siu demolicio mea aut interfectio mea.
Achela suscipiens eum t susceptio eius.
Acheldemach ager sanguinis. uel ager sanguinis. syrum est non ebreum.
Acherubim cognoscere t intelligens. siu sciens multitudinem. aut scientie multitudo.
Achi frater meus uel fraternitas mea. dni.
Achia interaclim t prupcio siu frater dni aut fraternitas
Achiam frater ipsius t frater ipse siue interaclim eius. aut prupcio eorum.
Achias incens t retributio. l. frater dni aut fraternitas
Achie interaclim. t in collibus. l dni.
Achila suscipiens eum in. t susceptio eius in eo.
Achim fletus uel plorans siu frater eius aut fraternitas
Achimaas frater meus meionus. t frater mei l corr.
assumptio.
Achimai frater meus reductus. t frater mei reductio.
Achiman frater meus quis uel frater meus quomodo.
Achimelech frater meus rex. t frater mei regnum.
Achimoth frater meus mortuus. t frater mei defectio.
Achinaam frater decor. t frater decorans.
Achinoem frater decus. t fraternitas delectabilis.
Achior frater mei lumen. t frater meus moriturus. seu frater mei fortium. aut frater mei iracundia.
Achis frater meus uel quo est.
Achil frater uir. uel uerum uir. siu frater meus. aut fraternitas uiri. firmamentum.
Achisamech fratrem meum corroborans. t frater meus
Achisamech fratrem adiuuans. uel fraternitas adiutor. siu fraternitas fulta. aut fraternitas erectio.
Achitob frater meus bonus. t frater mei bonitas.
Achitofel frater meus uidens. uel frater mei ruyna.
Achitofel frater meus cadens. t frater meus insaniens. siu frater meus teneus. aut frater meus cogitans.
Achisib stulticia. t mendacium. siu frater mei hostia. aut retentio.
Acchohannis. uel usque huc. siu humilitas.
Acchde annis. t usque huc. l. retinens eum. aut humilitas eius retenti
Achoite hanni. t usque huc. siu humiles aut
Acchos hamus. t usque huc. siu humilitas aut retentio.
Achobor mures. t deuastatio. sio.
Achor turbatio. t tumultus. siu putrens aut pu
Achor frater lumen. t frater altitudo seu condempnatio frater fortium. aut frater iracundia.
Achron retentio t apphensio siu retinens aut apphendens.

Acchub hanni. grauitas. t humilitatis.
Acceupha hamus subitus. t humilis eructatio.
Acchus retinens consilium. uel humilis consiliator.
Acchir retinens lumen. t humilitas ignea.
Aezib retentio t delicta. aut stulticia.
Aezila mittens eum. uel stulticia eius. siue retinens eum. aut delicta eius.
Ada testificans uel testimonium.
Adad testis t patruus siu precipuus aut patruelis.
Adada testis eius. t usque ad testimonium. siue precipuus eius. aut patruelis eius.
Addabarim deuteronomium grece secunda legis latio latine.
Adadezer decorum auxilium. t precipuus separator.
Adadezer testimonium fortitudinis. t patruelis sanctificatio. l. fortitudine precipuus. aut testificatio sanctificatio.
Adaglam congregans eos. t congregatio eorum.
Adai robustus. uel sufficiens. siu testis meus aut fortitudo mea.
Adaia seruus dno. t testimonium dni.
Adaia seruus dni. uel testificans dnm.
Adali seruus laborans. t testimonium laboriosum.
Adalia testis laborans. t seruus laboriosus.
Adam eos testificans. t testimonium eorum.
Adam homo t terrenus. siu indigena. t terra rubra.
Adama humus aut terra. l. terrena. t desiderabilis.
Adame cruores. t sanguines plurali numero.
Adami magnificans. t que est magnificentia. siu seruiens populo meo. aut testificans populum meum.
Adar grex. uel ipse.
Adar pallium. t sublimis. l. testis uigilans. aut seruus suscitator.
Adar pallium. t magnificus.
Adarsa testificans solem. t seruus illuminator.
Adassa noua t nouitas. seu testis faciens. aut seruus plasmationis.
Adasor seruus fortis. t testis angustie. seu seruiens petre. aut testificans sagittam lucis.
Adgam per sordes t testis sordidus. martha seruus donator. t testificans consummationem. cio.
Adrach stola uel decorus. siu indumentum aut indu
Adraim inundans pessimos uel inundatio pessimorum.
Adramelech stola regis t decor regni. seu rex indutus aut regnator decorus.
Adenabeth seruus prophetizans. t testificator prophetie.
Ader rex effusus. t turris gregis. siu testis uigilans. aut seruus consurgens.
Adeia testis seruire. t certus plasmator

seu seruitꝰ nouitatis. aū testifico sctificois.
Ademia seruꝰ dñi. ł testificans dñm.
Adrehel greges dei. ł oues diuine seu decorans dñm aut iudicio dei.
Adremelech stola regis. ł decor regni.
Adremmon testis sublimis. ut seruiens excelse.
Adrezer stola fortis. ł decor separat. siue decorum auxilium. aū induitum sctificois.
Adri seruꝰ m̄s. ł testimonium meum.
Adiada seruiens testis. ł fortitudo testificantium.
Adihel seruꝰ dei. ł testificans dñm decor.
Adim seruiens eē. ł testis iudicij.
Adina seruiens eē eiꝰ. ł testis iudicij eiꝰ.
Adina tenellꝰ ut iudicatꝰ. siue fortis iudex aut fortis cantor.
Adinaim seruitꝰ duplex ut testificatio.
Adias gentes mala. ut locꝰ malorum. seu decor structure. aut iudicio plasmationis.
Adihel ppl̄s dei. ł oues diuine. seu decorans dñm. aut iudicio dei. fortitudo eiꝰ.
Ado seruꝰ ut testis. seu seruiens dño. aut
Ador seruꝰ uigilans. ł seruꝰ suscitator.
Ador seruum tenens. ł testificationis apphelio.
Adollam congregans eos. ł congrego eorum. seu testimonium aque. aū testificatio in aq̄.
Adollamim idē qđ odollam.
Adollamites congregans eos. ł congrego eorum. siue testis aq̄. aut testificator in aqua.
Adom seruiens eis. ł fortitudo eorum.
Adommim rubra. ł ascensꝰ rufor. iste ē locꝰ ille cruentus. ł sanguinariꝰ quo descendens homo qui ab ierlm descendit in iericho incidit in latrones.
Adon seruꝰ merens. ł testis murmurans. s. fortis iniquꝰ. aut fortitudo inutilis.
Adonai dñs. ł dñator. conceptꝰ.
Adonaia dñs dñans. ł dñi dñatio.
Adonaia dñator ē dñs. ł dñi est dñatio.
Adonibezech dñs mirans. ł dñs fulgurans. seu dñs dñator egestatis. aū dñs dñator uani
Adonican dñs callidꝰ. ł dñator calliditatis.
Adonium dñs exaltatꝰ. ł dñator sublimis.
Adonisedech dñs pacis. ł dñator iustitie.
Adoplite libertas. ł gaudium.
Ador seruitꝰ generans. ł testifico generationis.
Adulam testimonium pre. ł seruiens cōmutati.
Aduram decor excelsi. ł generatio excelsa. seu decor excelsꝰ. ut fluuij exaltatio.
Aduram ruina exaltata. ł fluuiꝰ exaltatꝰ seu decor excelsi. aut fluuij exaltatio.
Adummima uisio sublimis. ł uidens sublimiter.

Aegla uitula. ł iuuencula. siue sollempnis. aut festiuitas eiꝰ.
Aegipti tenebre. ł coangustia. siue tribulatio coangustans. aū tribulationis coangustio.
Aegiptij tenebre. ł angustiantes. siue tribulantes angustiantes. aū tribulatores coangustatorum.
Aeglon iuuencula. ł uacca eorum seu uacca merens. aū iuuencula inutilis.
Aelam uestibulum. ł aū fores seu postis aū superliminare.
Aelamite uestibula. ł aū fores seu postes aū superliminaria. comparati.
Aelam apposita ł obiecta. seu despiciens aut
Aelamite appositi. ł obiecti. siue despicientes aut comparati.
Aemoth tabne. ł officine. s. tabne mortis. aut officine mortuorum.
Aena fons. ł binitas. siue fons eiꝰ aū oculꝰ eiꝰ.
Aendor fons generans. ł oculꝰ generationis.
Aeneas paup. ł miser seu ridens. aū risus.
Aengannim fons ortorum. ł oculꝰ elatorum.
Aenoim fons ut oculꝰ eorum.
Aerim acuens lapidum. ł acuati lapides.
Aephorelon auxilium meroris. ł mīa dolentium.
Aelimon terra deserta. ł terra inculta. seu terra merens. aut terra inutilis. do.
Aetham ualida ł antiqua siue ascendens aū fortitudo
Aethi obstupefaciens. ł prerens siue terror pauris mei obstupefaciens pr̄ meus. caligans.
Aethiopia tenebre ł caligo seu tenebris aū
Aethiopes tenebrosi ł caliginosi. siue tenebrantes aut caligantes.
Aethonodosai uia inferiorum. ł manentes inferiꝰ.
Aphaim humꝰ eorum ut uolatꝰ eorum siue liberans eos aū securitas eorum.
Aphan idem. curitas.
Aphan humꝰ uolatꝰ siue liberans pauperes aū se
Apham humꝰ mīa. ł uolatꝰ mis. seu liberans pauperes meos. aū securitas gratie mee.
Aphar terra ut puluis siue humꝰ aū fodiens.
Aphar puluis suscitans. ł humꝰ uigilie. seu liberans uigiles aū securitas suscitatorum.
Aphara terra eiꝰ. ł puluis eiꝰ. siue humꝰ eiꝰ aut fodiens eum.
Aphara puluis suscitans eum ł humꝰ uigilie eiꝰ seu liberans uigilantes ei aū securitas suscitatoris eius. fodiens eum.
Affara taurꝰ ut uitulꝰ. siue puluis eiꝰ aut
Apharaim fodiens humum ł puluis inutilis.
Apharaim puluis suscitans eos. ł humꝰ uigilie eorum siue liberans uigilantes eum. aut

ſecuritas ſuſcitatorum.
Apharim fodiens mare uel maris effoſſio.
Apharim puluis ſuſcitans eos. vel humus uigilie
eorum. vel libans uigilantes eius. aut ſecuritas
ſuſcitatorum eorum.
Apharſa terra digna uel fodiens eleuationem ſeu
libalitas ſolis. aut libans illuminatos.
Apharſacei terrem digne vel fodientes eleuatos
ſeu libri ſolis aut libantes illuminatos.
Apharſnai uolens ſaluata. vel terra ſalutis ſeu
puluis ſuſcitans ſalutem aut humus uigilans
ſaluationi.
Apharſon ſecuritas vel libras ſeu librum gentium
aut ſecuritas reſurrectionis.
Apharnans iudicans dominus vel iudicium domini.
Aphech gemuit. vel gemencia. ſeu gemens aut
furor nouus. apprehenſio.
Aphec gemebit vel apprehendet. ſiue gemens aut
Apheca gemebit eum aut apprehendet eum. ſiue ge-
mencia eius aut apprehenſio eius.
Aphea furor aliorum. vel terra diſſipata ſiue iram
diſſipans aut uite diſcuſſio.
Aphelech mirabilis. uel admirandus ſiue inuſticans
aut excludens.
Apher humus vel fodiens ſiue puluis aut initialis.
Apherezei ſeparati. vel abſque tauro ſeu fodientes o-
iuuam. aut iuſticia fornicantes.
Aphes in finibus; vel in extremis. phes domini in fi-
nibus rubeus uel ruforum in extremis aſcenſionis.
Aphes libre egrediens. vel ſecuritas egreſſionis.
Affia libalis dominus uel libalitas domini.
Affrica fertilis vel augmentata.
Affrica infertiles. uel augmentati.
Aphaſiba colligens recte. uel congregans gentionem.
ſiue liber egreſſus aut ſecura egreſſio.
Aphie ſecurus vel liber. ſiue ſecuritas. aut libalitas.
Aphon uolans iniquitas. vel uolans merore ſeu libre
murmurans. aut ſecuritas inutilis.
Aphonite uolantes iniquitatem. vel uolantes merentes. aut
ſecuri inutiles. aut libre murmurantes.
Aphus uolans geſtio. vel uolatus geſtus. ſeu libre
geſtiens aut ſecurus feſtinator.
Aphuch eius induinitas vel eius declinacio.
Aphuchei eius induuita vel eius declinationes.
Aga feſtina. vel ſollempnis.
Aga loquens vel mediens. ſiue meditatio aut loquens.
Agaba feſtiuus patris. vel ſollempnitas patris. [la.]
Agabus nuncius tribulans. uel tribulationis annun-
ciatio.
Agad placitus egipti. vel placitus egiptiorum ſeu
feruit feſtina aut ſollempne feſtiuitas.

Agaddoma hic tecta ſeu feſtine ſollempnis.
aut feſtiua ſollempnitas.
Agagitte domata vel tecta. ſiue ſollempnes feſtiue
aut feſtiuum ſollempnitate.
Aggay. quod uel feſtiuitas. ſeu loquens me aut me-
ditatio mea. iuſtus eius
Agla uitula. vel iuuencta. ſiue ſollempnis aut feſti
Agar aduena vel conuertens ſiue feſtum ſuſcitans aut
ſollempnitas.
Agareni aduene. vel geſti. ſiue feſta ſuſcitantes
uel ſollempnitantes uigiliarum. mei.
Agarrai aduena uiuitur. vel geſtio deuorato
eius. ſiue feſtiuus magis nimis. aut ſollempnitas magna
Agge quod uel ſollempnis ſeu feſtiuitas aut ſollemp-
nitas.
Age quod uel ſollempnis ſeu meditatio aut loquela.
Ageba ſollempnis patris vel feſtiuitas patris.
Agedgad accinctus uel annuncians predo.
Agedgad accinctus feſtina ſeruus perdonis. vel ſollemp-
ne feſtum accinctionis. mee mea.
Aggelom ſollempnis candor. vel annuncia iniquitatem
Aggeus feſtiuus. vel ſollempnis quieſcens geſtus. aut
letus feſtinator. iuſtus mea
Aggi quod uel ſollempnis ſenſiens me aut feſti
Aggia quiens dominum. vel ſollempnitas domini.
Aggia ſollempnis domino vel feſtiuitas domini.
Agurrenion fons ſublimis. vel fons eccleſie ſeu
fons congregans. aut fons malorum gentium.
Agripa congregans ſubito vel congregatio ſubita.
Agrith aduena vel incola ſeu aduena meus aut
incola meus. la
Agith feſtiua vel ſollempnis meditatio aut loquens.
Agithe feſtiui vel ſollempnes. ſeu loquentes. aut
meditantes.
Ahab frater patris. vel fraternitas paternitatis.
Ahion campi vel aulones ſeu ualles grandes.
aut ualles campeſtres. lingue lube
Ahalach mons diuidens. vel mons leuis. [illegible]impidus
Ahamoni ſapia vel ſapientiſſimus.
Ahara filius odor. vel frater odoris.
Aharhel poſt exercitum. vel ſequens exercitus dei ipſe eſt
odab cognatus moyſi qui in tetro.
Aharel ſella vel ſol ſeu ſiccitas aut aridus.
Ahaz patruus vel patruelis. ſeu fortis apprehendens.
Ahazias patruus domini vel patruelis ſeu apprehendens
dominum aut fortitudo domini.
Aheberim hebreorum uel tranſeuntium ſeu tranſitus
aut tranſitores eorum.
Aheri ultra eum. vel in ſecundiitas
Aheri declinans ut decelo. geſtio ego
Ahelam uolitas vel geſtiuit. ſeu uolitanti. aut

Ahi uiuet uel timet seu uiuaci uallium aut quo uiue. seu quo uiue eius.
Ahi frater meus uel ubi hic seu uallis aut questio.
Ahia frater eius et ubi hic ei seu uita eius.
Ahia questio eius et uallis eius seu uita uallium
Ahialum cerni et cernor lapides seu uallis seruitii aut quo malicie.
Ahialon admirans et admiracio seu uita merentis aut uallis iniquitatis.
Ahias uita plasmata et uita scire seu frater sustollens aut filius plasmacio.
Ahidad uiuens gloria et uita glorie seu frater meus gloriosus aut filius mei gloriacio.
Ahie fraternitas uel obumbracio seu frater obumbrans aut filius obumbracionis.
Ahiel uiuens domino et uiuens domini seu uita uallium dei aut quo diuine uite.
Ahiere uallis amica et uita amici seu frater meus amicus et filius mei amicicia.
Ahiezer frater meus fortis et frater meus auxiliator seu uita uallium separatarum aut quo uite sanctificationis.
Ahilam dolens et parturiens siue aut fortis aut an nostribulum.
Ahiloth frater meus et frater ligatus siue uallis declinans aut uite uacatio.
Ahiluth uallis inclita et quo nobilis seu frater inclitus aut fraternitatis nobilitas.
Ahieam uita alicui uel quo quod seu frater quis aut fraternitas quomodo.
Ahimalech uita regis et uallis regia seu frater meus rex aut filius mei regnum.
Ahira fons uel oculus.
Ahinadab frater sponte et frater spontaneus seu uita uallium spontanearum aut quo uite spontanee.
Ahin frater merens et frater iniquus seu uita uallium dolentium aut quo uite luctus.
Ahira uallis excelsa et uita exaltata seu frater meus sublimis aut filius mei exaltacio.
Ahiram sculptor et sculpens.
Ahiramite sculptores aut sculpentes.
Ahiroth sculptura et scalptura.
Ahisamoth filius mei sculptura et filius mei ereptio seu fratrem meum adiuuans aut fratrem meum roborans.
Ahissar frater meus princeps et filius mei leuauit sibi uita uallium principis aut quo uite angustiantis.
Ahitub frater meus bonus et filius mei bonitatis seu uita uallium deserentium aut quo uite deserte.
Ahoi spina et compunctio.
Ahotes spinosus et compungens.
Ahoiaban spina lapis et compunctio intelligentis.

Ahoiman perturbatus et perturbator seu pungens quis aut spina quomodo.
Ahun inutile et iniquitas.
Ai uidetur uel deuorator.
Aia uidetur eius et deuorans eum.
Aiath uidetur et condempnatio siue uidetur declinans aut deuoratio pectorum.
Aichim frater meus surgens uel filius mei resurrexio siue uidetur calidus aut deuorator calidioris.
Aichel uidetur dei et deuoratio dei.
Aillath dolens et parturiens siue uidetur uiuens aut deuorator declinans. uel siue
Ailon uallis admirans siue non erat ursi aut uiuens
Ailut uidetur uiuens uel uel deuorator uel declinans.
Ailon non erat ursi in ursi siue.
Aim inutilis et idolatria.
Aiman ydolum grauium et inutilis donatio uel uidetur quis aut deuorator quomodo.
Ain fons uel oculus. radicis.
Ainaam uidetur decorus uel deuoratio plena.
Aina gallum oculus iuuenis et fons inundans siue oculus reuelatus aut fons tumigiosus.
Aion uidetur inanis et uidetur iniquus seu deuoratus murmure aut deuorator inanis.
Air ciuitas uel oppidum.
Air samel ciuitas solis et oppidum illuminatum.
Aismoth desertio et adductio.
Aith condempnatus uel condempnatio
Aiuth uidetur inclitus uel deuorans gloriosum.
Ala commixtio et condescendens siue infirmus aut infirmitas.
Alab lacteia uel dulcedo.
Alac lubricum uel parsimonia.
Alacharnasum ferimentum gaudens et commixtio diuidens principes. frendo.
Alal laxitas uel salsitas siue leuitas aut la
Alala laxitas eius et salsitas eius seu leuitas eius aut latitudo eius.
Alam infirmans et commixtio eorum.
Alamach despiciens uanus et condempnans indignum.
Alamon despectio et desolata multitudine seu infirmans eos dolori aut commiscens eos commixtioni.
Alas commixtio et fermentum.
Alasam complicens et consternata seu commiscens pro plenum aut fermentatio pleni.
Albalbon filius mei dolor et parturiens frater intelligens.
Alemus fermentum uanum consilium et commiscens calidam festinationem. fermentum.
Ale conscensio et commiscens seu infirmus aut infirm
Aleph mille uel doctrina temptationum.
Alephsim ignis et ignes siue doctrina man

dati aut multa temptationum.
Alel. laus vel laudatio.
Alleluya laudate dominum. et laudatio domini.
Allexander allevans tenebras et auferens angustias tenebrarum.
Alexandria idem.
Alexandrum tenebras allevantes et tenebrarum angustiam auferentes.
Alphalehi virginum. et aque vitulinus.
Alpheus doctus. vel documentum seu fugitivus aut millesimus.
Alian contemptus donum. vel despectio gratie.
Aluan erectus vel erectio.
Alimus vestibulum. et sol luminaris.
Alimach vel. et indignatio.
Almachan contemptor doni. et despiciens donatorem.
Almo contemptus vel despiciens.
Almon de blathaim contemptus palatiorum. vel despiciens obprobria.
Almoch. vel. vel indignatio.
Alues laus scutorum vel laudatio plasmatoris.
Alon laus doloris. et laus meroris. seu laudator iniquus et laudator luctus.
Alua despiciens. et contemptus. et contempnens. aut despectio.
Aluan contempnens eos. et despiciens eos. seu contemptus eius aut despectio eorum.
Aluam contemptus. vel despiciens. seu contempnens eos aut despectio eorum.
Alus fermentum et commixtio. seu contempnens consilium. aut despectus festinationis.
Am gens vel populus.
Amma gens mea et populus meus.
Amaa gens eius vel populus eius. seu populi testis. aut populum testificans.
Amaad populum testificans et populi testificatio.
Amad populus adhuc et populus servient seu populus testis aut populare testimonium.
Amadathi populus serviens pecori et populus testificantis tempore. congregationis
Amador populus testes congregans. et populus servientis
Amal commixta. et populus condescendens. seu populus infirmus aut populi despectio.
Amalasar dicit princeps et dein principis seu gentis commixta carceri seu populus despicere carceratus.
Amalech gens bruta et populus lambens.
Amalechite gentes brute et populi lambentes.
Aman iniquus. et coangustians seu comprimens me. et coangustatio mea.
Amana iniquus eius. et coangustans seu comprimens eum aut coangustatio eius.

Amaniti iniqui vel coangustantes se comprimentes eos aut coangustatio eorum.
Aman populo donatus et populi gratificatio.
Amanite populo donati. vel populi gratificationes.
Aman cubitus vel mensura seu populus quis aut gentis quomodo. populi quomodo.
Amanite cubitati et mensurati seu gentis que. aut
Amansania cubitus fidelis vel mensura erectionis. seu populus donis adiutus aut populus gratificatione firmatus.
Amaraphal dicens cadens. et dixit ut caderet. seu populus curavit deo. aut populus medicamentum dei.
Amaram tremiscent. vel rubicatur sordidus. seu populus laudatus tritico aut populus acuatus frumento.
Amarias dicente domino vel verbum domini seu gens suscitans dominum aut populus vigilans domino.
Amarite dicentes domino. et verbum domini seu populi dominum suscitantes. aut populi domino vigilantes.
Amas furor vel indignatio seu populum tollens. aut populus plasmationis.
Amasa furor eius vel indignans ei seu sustollens gentem. aut populus plasmatio.
Amasai furor meus vel indignatio mea seu populum tollens me aut populi plasmatio.
Amasai furor eius meus. et indignatio eius mihi seu gentem sustollens me aut plasmatio populi.
Amasia indignans dominus vel furor domini. seu gentem sustollens dominus. aut populi plasmator domini. et consummatus.
Amasias idem significat.
Amath ira vel indignatio seu populus donatus aut populus
Amat iratus et indignatio seu populus pecorum aut populus temporalis.
Amatha iratus eius. et indignatio eius. seu populus declinans eum aut populus peccans ei.
Amatheus populus peccans. et indignator vigilans me.
Amathi iratus mea. et indignatio mea seu populus peccans. aut populus declinans. Iste amathi est pater Ione prophete, cuius filius quem resuscitavit Helias, mater per ea dicente ad eum: nunc in isto cognovi quia vir dei es tu et verbum domini verum est in ore tuo.
Amathia iratus mea domino. et furor meus domini. seu populus peccans domino. aut populus declinans dominum.
Amathim iratus vel indignatio eorum. seu populus peccans eis. aut populus declinans eos.
Amathitini iratus viri. et indignatio assumptionis. seu populus peccans viro. et populus declinans assumptione.
Amaum populum abiciens et populi abiectio.
Amaus populus abiectus. vel populi abiectio.
Amaan concupiscibilis. et concupiscentia sua populus iudicans eos. aut populus iudex eorum.
Amen vere. et verum. sive fiat.

Amasia populum tollens vel populi ablacio.
Amessia populum leuans dominus vel populi subleuatio domino.
Amesseth populus amens vel populus conplogatus. aut populi perfectio. seu populi germine. aut populi resurreccio.
Amera uxor vel indignatio seu populi domini. aut populi [perfectio
Amotheu populus ascendens vel populi fortitudo.
Amethi lucrum meum vel indignatio mea. seu populus mecum. aut populus obstupefactus.
Amphibolis populus ore ruens vel populus ore corruens.
Amini gens mea. vel populus meus.
Amia populus domini vel populi donatio.
Amiel populus meus dei vel populi mei deus.
Aminadab populi mei sponte vel populus meus spontaneus seu populi mei nova. aut populus meus in vanum.
Amimod populus meus inclitus vel populi mei gloriosus.
Amisadai populi mei sufficiens vel populi mei sufficientia.
Amital calefaciens vos vel calefactio vestra. sive populus meus irrorans. aut populi mei irroratio.
Amiuth populus inclitus vel populi mei glatio.
Amizadab populi mei fluens torrens. aut populo meo torrenti fluctuatio. [mei temptatio.
Amnes robustus vel fortis. seu populus fugiens aut populi
Amnob parcens vel sustinens seu populus meus dilectus aut populi mei amplexatio.
Amoth populum tenens vel populi apprehensio.
Amolam flos farine vel deflorata farina.
Amon onerans vel honustus. seu nutriens. aut fidelis.
Amon donans vel nutricius sive donatio. aut matris fetus.
Amon populus dolens vel populus murmurans. seu populus nunquam aut populus inutilis. [mei. aut filius populi mei.
Amon populus peccans. vel populus meroris. seu populus generis
Ammona comprimens eum vel coangustatio eius.
Ammona populi peccans ei vel populus meroris eius. sive filius generis eius. aut filius populi eius.
Ammoni comprimens me vel coagulatio mea.
Ammoni populus peccans mihi vel populus meroris mei. seu filius generis mei. aut filius populi mei.
Ammoniter comprimentes me vel coangustantes me.
Amoniter populi peccantes mihi vel populi dolorum meorum. seu filii generis mei. aut filii populorum meorum.
Amora loquens vel amaricans. seu populus sciens. vel populi illuminatio. [illuminati.
Amorei amari vel loquentes. seu populi scientes. aut populi
Amons fortis vel potens seu onerans. aut vir robustus.
Amons onerans vel fortitudo seu populum auellens aut populi diuisio. [tudo eius.
Amosa fortis vel potens ei seu onerans eum aut forti-
Amosa vir robustus ei vel onerauit eum seu populum auellens ei. aut diuisio populi eius.
Amoth calefaciendo vel calefaciens. [Somi-
Amordoi calefactio generationis vel calefaciens generati-

Amphiarus populi malleum vel populus malleatum. seu populus ore malleans. aut populus ore grandinis.
Amraphel dictio cadens. vel dixit ut caderet. seu populus auiat deo aut populi medicamentum dei.
Amram populus excelsus vel populi celsitudo. seu populus exaltatus aut populi exaltatio.
Amramite populi excelsi vel populi exaltati.
Amri amaricans vel lacescens. seu populus magister. aut populi magisterium.
Amsi populus indigens. vel populi dormitatio.
Amathar populus pascens vel populus auigens. seu populus explorator odoris. aut populus explorator ascensionis.
Amuel calefaciens deo vel populus cum quo est deus.
Amul populus dolens vel populus parturiens.
Amula populi dolens ei vel populus parturiens eum.
Amulehe populi dolentes vel parturientes.
Amithal calefaciens vos vel calefaciendo vestra seu populus irrorans. aut populi irroratio.
Ana donatus. vel gratificatus. seu donum. aut gratificatio.
Ana gratia vel respondens. seu donans aut donatio.
Anab una vel humilitas. seu donum patris eius aut gratia paternitatis eius. [ta calliditas.
Anatam humiliter exurgens seu donum aut gratifica-
Anaced cognominari. vel cognominatio.
Anathim non est innocens vel humilitas veniens seu monile collo sublimi. aut humilitatis veniens.
Anamie nunquam commotus est vel non quod commotio.
Anaphilim cadentes vel molentes seu gigantes. aut gratiam declinantes.
Anathe non quod commotus est ipse vel non quod commotio est ista seu donatus in te ipse aut gratificare suscepti.
Anara nubes vel obumbratio seu donum patris aut gratificatio eorum.
Anamalec donum regni vel responsio regis sive donans regnatori. aut gratificatio regia.
Ananim respondentes aque vel gratificationes aquarum.
Anan donum gratie vel donata gratificatio.
Ananeel gratus deo vel responsio dei seu cui donauit deus. aut qui est donatus deo.
Anance dono uiuens. vel gratia.
Anani donatus mihi vel gratificatio mea.
Anani respondens mihi vel gratificatio mea.
Ananias donum gratie domini vel donata gratificatio domino.
Ananias respondens gratie domini vel gratificans gratie domini.
Ananim respondentes aque vel donantes vel respondentes.
Anas donans vel donatus vel gratiam tollens vel respondens plasmationi. [respondens
Anath gratia vel respondens. seu gratie peccatis. aut respondens
Anatha respondens ei vel gratificans eum. seu gratie peccatis eius. aut responsio temporis eius.

Anathim respondens vel gratificans eos seu gratie peccantis eorum aut responsio temporis eorum.
Anathim humilitas vana. vel responsio vana. sive monile colli. aut humiles consurgentes.
Anathot responsio vel obedientia sive respondens signo domini. aut gratificatio designantis.
Anathothia responsio domini vel obediens dicto sive videns signo domini aut gratificans designantem dominum.
Anathothite respondentes vel obedientes seu respondentes signo aut glorificantes designantem.
Andreas respondens pabulo. vel decorus istarnod sive decus. aut secundum grecam ethymologiam. a pocoia.
Anapoth. i. a viro virilis.
Andronicus respondens pabulo. vel decorus ad statum sive cogitans passionem aut responsio passionis.
Anchgra sollicitavit vel humiliavit sive sollicitans valles aut humilians colles.
Anegeb hauster vel meridies sive haustralis aut meridianus.
Anei numquid commotus sum vel numquid commotio mea.
Anehab donum dei patris vel gratificans dominum patrem.
Anem circuli vel corone seu perigens aut perornatus.
Anem donum meum vel gratifico mea.
Aner lumen vel illuminatio mea seu dono vigilans. aut gratificatione consurgens.
Ange donum principum vel gratifico preconis.
Anihad gratia vel responsio sive videns testibus aut gratificatio servientis.	mea
Ani pauper vel egenus sive donum meum aut gratifico
Anna donum domini. aut gratificans dominum.
Anna donum ipsi vel gratia eorum.
Anihel donatus deo. vel gratificans deum. vel gratificans eos. vel pauperas eorum.	vel aut labor eorum.
Ano donans eis. vel gratificans eas. sive dolor eorum
Anob dono servientis vel gratifico servientes.
Anon donator mens vel gratias meas. seu gratie in utilis. aut gratificationi murmurans.
Antiphas dans tristitiam vel dantis transcensio.
Antiochus pauper flens. vel pauperis silentium.
Antiochia paupertas silens. vel paupertatis silentium.
Antiocheni pauperum silentia. aut paupertate
Antipater dans laudem vel dantis	silentes
laudatio paupertatis dolentes.	onem.
Antipatridem donum laudantium. vel dantis laudati
Anuila dolens vel pariens.
Anim donum unicum. vel gratifico septem.
A oce indiges. vel cubiculum.
Aod inclitus vel gloriosus.
Aoln spina vel compunctio.
Aochite spinosi vel compungentes.
Aohiban spina capitis vel compunctio intelligentis.

Aohiman conturbatus vel perturbator seu pungens quis aut pungens quo.
Aoth nobilitas. vel gloriatio.
Apphaim liberi qui eorum vel violatus eorum.
Apharam liber onager vel continens tumorem.
Aparma liberans ipsi domini vel continens ipsum in duo.
Apelles congregans eos. vel congregatio eorum.
Appia libera. vel liberans sive continens aut continentia.
Appii forum libera. vel fortis libertas.
Apollo mirabilis vel admirandus.
Apollophanes mirandus facie vel mirabilis contempla
Appollonia disciplina vel synagoga eorum.	(tor.)
Appollonius miraculum vel admirabilis.
Appollos congregans eos. vel congregatio eorum.
Apostolus missus. vel legatio.
Apses libere egrediens vel continentia egressionis.
Apsiba continens rectitudinem. vel liberans consolationis.
Aquila dolens vel parturiens seu dolor aut parturitio.
Ar suscitatio vel nil glorie
Arba electus vel electio seu vigilans ei aut sus
Arab insidie. vel calliditas eius	scitans eum.
seu vigilans patri. aut suscitans patrem.
Araba insidie eius. aut calliditas eius. seu suscitans patrem suum. aut vigilia patris eius.	(vulis
Araba mulier vel vesper seu occidens aut in thima
Araba plana vel campestris seu deserta aut occi
Arabath deserta terre vel planicies	(dentalis)
pecorum sive suscitans patrem patri aut vigilans patri declinanti.
Arabathite deserta terre. vel planicies pecorum seu suscitantes patrem patri. aut vigilantes patri declinanti.
Arabes humiles vel occidentales seu callidi aut insidiatores.
Arabathono humile robur vel deserta fortitudo seu suscitans patrem robustum. aut vigilans patri fortitudinis.	(occidentalis.
Arabia callida vel insidiatrix sive humilis aut
Araboth plana vel humilia seu campestria vel equalia.
Arath longitudo vel longanimitas. sive suscitans fratrem aut vigilia fratris.
Aratheus longitudo consulens vel longanimitas festinans seu vigilans fratris consilii. aut suscitans fratrem festinantem.
Arath longitudo mea vel longanimitas mea. seu vigilans fratri meo aut suscitans fratrem meum.
Arehites longus. vel longanimis. seu vigilans fratri confusio. aut suscitans fratrem captivum.
Arad descendit vel descensio sive suscitavit descendens. aut suscitavit descensionem.
Arad descendit vel descensio seu suscitans servum

aut vigilans testimonio. ſ admiratus est.
·Arada descendens ei vel descensio eius seu vigilans servituti aut suscitans testimonium.
·Arida miraculum vel admiratio obstupuit. aut
·Aradi deponentes vel deponens seu vigilans servituti mee. aut suscitans testimonium meum.
·Aradius deponens consilium ut descendens festinans seu vigilans servituti festinanti aut suscitans testificatione consilii.
·Aradius admirans vel obstupescens seu vindemiator non sufficiens. aut vindemiatoris non sufficientia.
·Arado miraculum vel depositio seu suscitans servum aut vigilia testificationis. ſ fontes.
·Arapha suscitans terram vel vigilans fodiens.
·Araphiter suscitatores terre ut vigilantes fodi
·Arachoch negociator vel negociatio. seu vigilans vite aut suscitans pavorem.
·Arara eligens dominum vel electio domini seu vigilans domino. aut suscitatio dei.
·Aral suscitans infirmum vel vigilans conscendens. seu suscitans contemptionem aut vigilia despectionis.
·Aram suscitans excelsum vel vigilans exaltationi.
·Arum res cum archa vel res cum capsa. sive indignatio.
·Aram suscitans gentem vel vigilia populi.
·Aram excelsus ut iracundus. sive decor ut elec ſ tio eorum
·Arama excelsa vel irascens. seu de ucorans eum aut delectio eius.
·Arama suscitans gentem ei vel vigilia populi eius.
·Aramathai deiciens eum aut deiectio eius. sive decore pavidus aut excelse consumens. ſ regni.
·Aramalech suscitans gentem regi vel vigilia populi
·Aramalech excelsum regnum vel electus rex. sive decor regni aut iracundia regis.
·Aran res cum archa vel res cum capsa. sive suscitans excelsum aut vigilans exaltationi.
·Aram acervus tritici vel laus frumenti. sive suscitans dominum aut vigilans gentem.
·Aranon laus frumenti vel acervus tritici sive suscitans donum iniquum. aut vigilans gentem inutilem.
·Araroth mons nivis sue vel mons ustulatus sive suscitans resurrectionem descendentem aut vigilans testimonio descendenti.
·Aran mons vel sublimitas sive vigilans vigili meo. aut suscitatus suscitantem me.
·Ararite montani vel sublimes. seu vigilantes vigili meo. aut suscitatores suscitatoris mei.
·Aras electio vel scriba suscitans sustollentem. aut vigilans plasmationi.
·Arath artifex vel artificium.
·Arath testimonium descendens vel consurrectio des

censionis. aut suscitans peccatum. aut vigilans temporaliter. ſ locusta temporalis.
·Arabath bruchus vel locusta. sive bruchus peccati aut
·Arabathite locuste vel bruti sive bruci peccatores aut locuste temporales.
·Arbachus locusta viri ut bruchus assumptus. sive humus pavidus aut humilitatis superior.
·Arbee quarta vel iiii.
·Arbella suscitantem viri vel vigilia. sive assumptio
·Arsu locusta vel bruchus sive humus mea aut humilitas mea. ſ mea eius.
·Arbo humus vel usque huc. sive humilis. aut humili
·Arboch humilis vel campestris sive humus rerinens. aut anni veteris. sive humilitas.
·Arbona locusta iniqua vel bruchus interitus. sive humilitatis meroris eum aut retentio de loris eius
·Arbach insidie vel insidians.
·Archaz insidiator servus vel insidians testimonio.
·Archelaus agnoscens leo vel agnitio leonis.
·Archa thoroch mota corone vel longitudo sir
·Archippus insidie oris vel longitudo ſ seculi. operis seu insidie dilatum aut insidians dilatum.
·Ardon suscitans iudices vel vigilia iudicandum.
·Area eligens eum. vel electio eius. seu suscitans descendentem. aut vigilia descensionis.
·Arecha plana vel campestris seu deserta. aut inhabitabilis. ſ negociationis.
·Areha humilis domino. vel retentio domini.
·Arebla insidians vel insidiatio.
·Arebna humilis pulcher vel insidians precando.
·Areth longitudo vel longanimitas.
·Arethen longanimitas meroris vel longitudo in qua seu admiratio possessionis aut descensio
·Areb descendens aut descensio. sive ascensus medium.
·Aut ascensus saltuum.
·Areph suscitator mensure vel vigilia dissolutionis.
·Arob declinans me vel declinatio mea. seu suscitans dominum meum aut vigilia dei mei.
·Arelite declinati mei vel declinatores mei. seu suscitatores domini mei. aut vigilantes domino.
·Arem acui lapidum. vel lapides acuati.
·Arem filius meus vel filiatio mea. seu suscitans fontem aut vigilia oculi.
·Ares electus vel electio seu suscitans frutum aut vigilia plasmationis. ſ aut vigilia ure
·Aroth stupor vel descensio. sive suscitans pavorem
·Aretha stupor eius vel descendens ei vel suscitans pavorem ei aut vigilia vite eius. ſ vastigationis.
·Arenna archa. ut repositio.
·Arphasa suscitans mensuram vel vigilia investigationis.
·Arphasei suscitatores consolationem. vel vigilia

Arphat sanans vel saluans seu sanitas aut saluatio.
Arphasath sanans uel saluans.
Arga mensura uel mensurator. (furorem; tunicas.)
Argob maledicens excelsum uel maledicta subli(mitas).
Aradai suscitans dilectum meum uel uigilia ama(bilis mei).
Aridacha deo donatus uel leonis donum sufficiens.
Arihel deo deus. uel leo dei. (fortis bucelle.)
Arihelis leo deus meus. uel dei mei leo.
Ariph uigilia geminis floridi uel suscitatio uisio(nis).
Arim acutus lapidum uel lapides acuati.
Arimathea altitudo eius uel ipse est exaltatus.
Arimathia suscitans domum domino uel uigilia do(nationis domini).
Arioch ebrietas uel absolutionem redigens.
Ariopagus prinitiua sollempnitas.
Ariopagita prinitiue sollempnis. uel primiti(ua sollempnitas). (sollempnitas.)
Ariopagos primitiua sollempnitas. uel primicie sed hoc uiolentum cum athenienses curio nomen sit quod a marte nomen suscepit.
Arisei leo templi. uel leonis temptatio.
Aristrat suscitans coronam. uel mors fluxit (?) ... (fluc.)
Aristobolus suscitans dolorem uel suscitatio geminis.
Arama sublimis uel consurgens seu sublimitas uel
Arama geodon montis. uel (consurrectio) languinelis. uel mons globosus siue consurrectio terrei aut consurrectio in tercia aera.
Armathaim sublimitas duorum uel altitudo eorum siue sublimes duo aut consurgens bini.
Armenia mons uulsus uel mons uellicatus seu mon(tis) auulsio a montis uellicatio.
Armenij montes uulsi uel montes uellicati. uel montium uulsiones. aut montium uellicationes.
Armon anathema meus. uel ymago tristicie mee.
Armon domus uel cellarium. siue illuminans aut ana(thema).
Armoni anathema meus mei. uel ymago (tri)stitie mee.
Armoni domus mea. uel cellarium meum. siue illu(minans) me. aut anathema meum.
Arnaphes uigilia contritionis. uel suscitatio contusionis.
Arnam uigilia domus. uel suscitatio gratie. seu ar(cha) meroris aut maledictio eorum.
Arnon archa meroris. uel maledictio. seu lumen eorum. aut maledictio eorum.
Arod maledictio sufficiens uel maledicta sufficiens.
Arodi maledicens sufficientem. uel maledictio sufficiens.
Arodite maledicti sufficientem. uel maledictionum.
Arodei uindemiator sufficiens (sufficientia) uel uindemie sufficientia.
Arohor suffusio uigilie. uel uacue factio uigil(iarum).
Aroher mirice. uel exurgens siue subleuans fossi aut exurgens aut fossa.
Arohirite uacue factiones uigiles. uel suffusi ones uigiliarum.
Aroherite mirice. uel subleuatores. siue sub pectore.
Arotu nequam uel uispellio.
Aromath nequam temporis. uel uispellis peccatorum.
Aron mons uel sublimitas.
Aronites sublimis. uel montanus.
Aroseth nequam semen. uel iniqua positio seu uigilans germine aut suscitatio resurrectionis.
Arsa sol eius uel illuminatio. (diuine.)
Arsases sol diuitia. uel illuminatio uomitus.
Arsemel silens circumcisio uel silentium circumcisio nis siue suscitans nomen dei aut uigilans auditio.
Arith mora. uel immorans. (Frequentans.)
Arthaba mora pius. uel immorans perem.
Arthaxes lumen silentio temptans uel lumine silent(ium).
Arthemam anathematizantem uel conturbantem eos.
Arthemis. i. diana conturbans uel anathematizans siue suscitans egrotantes aut egrotantium suscitatio.
Aruetis circumuoluens me uel circum conuolsio mea.
Arimas illuminans. uel illuminatio.
Arim acuus tritici. uel laus frumenti.
Arur suscitans ignem uel uigilia luminis.
Arus musca uel aurea seu uigilans consilio. aut suscitans festinationem.
Asa tollens uel fecturam siue sustollens aut plasmatio. (Fortem. aut plasmatio pius.)
Asaba eius captiuitas uel eius conuersio. siue sustollens pa(trem).
Asabai colligens dominum. uel aggregans domino. siue sustollens patrem domini. aut plasmatio pius domini.
Asar fictura prerupta. uel plasmationis uerba domini. aut sustollens fratrem. (filius dei.)
Asadias fictura seruiens domino uel sustollens testimo(nium).
Asahel sustollens domino uel plasmatio dei.
Asaia facit dominus. uel faciente domino siue sustollens dominum aut plasmatio domini.
Asaph colligens uel aggregans seu collectio. aut aggregatio.
Asam delictum uel tumens siue sustollens psalmum. aut plasmatio eorum. (psalmum. aut plasmatio eorum.)
Asama delictum eius uel fumigans eum. siue sustollens.
Asan tollens donum. uel plasmatio gratie.
Asana tollens donum ei. uel plasmatio gratie eius.
Asar carcer uel carceratus siue fictura suscitans aut sustollens uigilares.
Asaradan uincens uel exacutus siue sustollens uigiles iudices. aut plasmationem suscitans iudicio.
Asarel carcer dei uel carceratus deo siue fictura sus(citans) eum aut sustollens uigiles domini.
Asarela fictura suscitans maledictum uel plasmatio

tollens uigiliam maledictionis. ſ tacionis.
Aseronthamar beatitudo palme t fortitudo comu
tans siue atrium amaritudinis t uestibulum commu
Asarsualim diuites uulpes t atrium uulpium. sup
Asetum suscitans salutem aut plasmacio uigilans sal
Asarsusi diuites optimus ut he re ſ uacionis
ueles seu fetura suscitans equum aut plasmacio uigilans
uigilans reuisioni.
Asaronthamar. os amari t silentium commutantium
Asactura faciens iniquitatem commutacionis. aut plas
macio tollens dolorem amaritudinis.
Asiatar dilectum t manedilecto seu feturam eius
amans aut plasmacionis estimacio.
Asaradon inicium t exactus sum fetura suscitans
seruos iniquos aut plasmacio uigilans testamentum
Asarahel bos dei t fortitudo dei seu fetura uigilans
deo. aut plasmacio suscitans dominum. ſ sum dei
Asaramel sustollens excelsum dominum t plasmacio excel
siuaal plasmans uiciu t tollens uetustatem.
Asbel captiuus dei t atrium uetustatis.
Asbeel captiuus dei. t fetum uetera.
Ascaloni appensa t impensa siue ignis infamis t
ignis ignobilis. ſ aut ignes ignobiles.
Ascalonitae appensi t impensi. siue ignes infames
Asenez tollens possessorem contemptabiliter t sustollens
contemptibilem possessionem.
Asehenez ignis aspersio t sic ignis aspersus.
Asaod dissolutio t effusio siue incedens aut incedium.
Ase tollens t fetura sum sustollens aut plasmacio.
Asebam sustollens semper excelsum. aut plasmacio semper
Asebias sustollens dominum t plasmacio domini. ſ excelsa
Asebin feture stacio t plasmacio stacionis. ſ tronis
Asebonias tollens pollicem domini t fetum in medio domina
Asech fetura prupta t plasmacionis subtractum.
Asen sustollens firmum. aut tollens firmitatem
Asedech testa t sol siue ariditas aut siccitas ar
Aseddim siccitas ardoris aut suburbanum eorum. ſ doris.
Asedemoth arua. uel suburbana.
Asedoch phalgan abscisio t os delicti seu tollens
abscisum aut plasmacionis donacio.
Asedoch fetura pabuli t plasmacio uiriditatis.
Asebach phalgan dilacio feture uiridis t faciens
pabulum abscessionis.
Aseph atrium t uestibulum seu colligens aut congregacio.
Asem sustollens eos t plasmacio eorum.
Asemona festinans t os eius ab osse non ab ore.
Asen sustollens fontem. t plasmacio oculi.
Asena ignis aspersus t ignis aspersio seu sustollens
fontem eius aut plasmacio oculi eius.
Asenna ruina t precipitacio.
Asennaa ruina eius uel precipitans eum.

Asennaphar ruens onager t precipitans.
Asener ruina t precipitatio seu fetum dedicans
aut plasmacionem edificans.
Asenneus leuans me t subleuacio mea.
Asenoch ruens t precipitans sum ignis aspersus aut ig
Aser atrium t diuitie seu fortitudo. ſ nis aspersio
Aserito atria t diuitie seu fortitudines aut fortitudo eius
Aserai atrium uulturis t diuitie deuoratoris.
Aserai fortitudo mea t beatitudo mea. sum atrium meum
Asardan exacius t uisio ſ aut diuitie mee
Aseuris sum bonum iudicium aut diuitie iudicande.
Aserim atrium t uestibulum seu diuitie aut fortitudo
Asermachmath fortitudo t que est bona donacio. ſ eorum
Asermoth atrium mortis t diuitie temporales.
Aseroth atrium angustie t diuitie.
Asesoth atria t uestibula seu uille aut fortitudines.
Asersual bona salus t diuitie salutis.
Asersusa atrium gaudii t fortitudo leticie.
Asera nominatus t faciens nomen sum sustollens audi
cii. aut plasmacio famose audicionis.
Asema ab osse non ab ore t sustollens nomen eius
aut faciens famosam.
Aseu fetum dentium t plasmacio similitudinis.
Aseu tollens nomen aut sustollens amphoram temptacionis.
Aseremoth suburbana t suburbium seu atrium
Asedignacionis rigide aut fortitudo formidacionis eorum.
Asergadai atrium accincti uulturis t diuitie
temptacionis deuorantis.
Asipha tollens subito t fetura crucians.
Asiphanach equorum domitor t feturacio commixtionis formi
Asiphenez equorum domitor t fetura commixtionem apprehendens.
Asphar tollens onagrum t plasmacio ferocitatis.
Asia sustollens dominum t plasmacio domini.
Asia gradiens t eleuans seu auferens aut elacio sur
re domini t sustollens dominum.
Asiam elati t auferentes siue gradientes.
Asias sustollens dominus t plasmacio domini.
Asida uultus aut herodius seu fetura.
Asiel sustollens deum t plasmacio dei.
Asiel gradiens deo t eleuacio dei.
Asim sustollens eos t plasmacio eorum.
Asima sustollens eos eius t plasmacio eorum eius.
Asimereus dirigens thuribulum t directio.
Asiongab ligna uiri t dolacio hominis seu faciens
mentes colles sublimes aut sustollens dolorem
collium sublimium,
Asir uisio t uisitatur.
Aseu fetum uigilans aut sustollens uigilantes.
Asidon milui t herodii t feture dilecte aut
Aplasmaciones amabiles. ſ tollens uigilantes
Azir uisio t uisitatur seu fetura uigilans aut sus

Asiria scriptura vigilans domino. vel sustollens vigilias domino.
Assiria diligens. vel dilecta. vel dirigens. vel directio.
Assirii scribentes vigilantes vel sustollentes vigilias domini.
Assirii directi vel dirigentes seu dilecti vel diligentes.
Asua scriptum laborans vel sustollens laborantes.
Asino novissimum eius. vel scriptum parturiens.
Asmodeus scribens iudicium vel plasmatio iudicantis.
Asemona festinans ut ossibus numerans.
Asnaa tollens serpentem vel plasmatio colubri.
Aseph collectio vel vestibulum seu festinans vel festinatio.
Asom silens vel os ab ore non ab osse.
Asomoth os uxorum ab osse non ore vel silens invicem aut festinatio pavoris.
Ason scriptura pupille. vel plasmatio coccinea.
Asor atrium vel sagitta lucis seu tollens foramen. aut plasmatio iracundie.
Asaroddon victor vel exactus seu atrium servi iniqui. aut tollens foramen testimonii iudicis.
Asorram atrium excelsum vel sagittam luminis exaltari seu tollens foramen excelsum aut plasmatio ira, vel iracundie.
Asoth sustollens lignum vel plasmatio temporalis.
Asothite tollentes ligna vel scribentes temporales.
Asira diminutio vel diminutus seu tollens magisterium aut plasmatio magistri.
Asirahel diminutus deo. vel sustollens magisterium dei.
Asirai vim faciens vel vis commotio seu diminutus ipse aut diminutio peccatoris.
Asirabel vis deo. vel virtudo dei seu sustollens magisterium domini aut plasmatio magistri dei.
Asinhelite vi deo. vel vi facientes domini sive sustollentes magisterium domini. aut plasmatio magisterio dei.
Asiraol ignis gemitum. vel ignis parturientium.
Astari caula mea. vel presepe meum.
Astari ovile meum vel cubiculum meum sive atrium meum aut factura explorationis mee.
Astaroth ovile vel scriptum exploratorum.
Astaroth atria vel cubiculum seu caule aut presepia.
Astarothites caula vel atrium. seu presepe aut cubiculum.
Astarothites ovile vel scriptura.
Astarten scriptura lignum vel plasmationis lignum fluctuatis.
Astragel voluntas festiva vel consilium festivitatis.
Asub scriptum incendii. vel plasmatio confusionis.
Asupha tollens subito. vel scriptura cruciatus.
Asugus virtudo vel atrium eius.
Asum scriptura coccinea vel tollens pupillam eorum.
Asum os eorum vel fumigans eos. vel incendium.
Asur dives vel beatus seu signum luminis aut tollens incendium.
Asuri divites mei. vel atrium meum. seu scriptura lucis mei. aut sustollens incendium meum.
Asurim divitie eorum vel virtudo illuminans eos. aut tollens incendium eorum.

Assur tollens robustum. vel tollens acervitatem.
Assur sustollens murum. vel tollens angustias seu scripturam contritionis aut plasmatio directionis.
Assur negociator ut negociatio. sive nemus. aut ignis illuminatio.
Assur dirigens aut diligens sive vis aut gradiens.
Assurim sustollens murum eis vel tollens acervitatem.
Assurim faciens robustos eos vel plasmatio directa eis sive tollens angustias eorum. aut sustollens contritionem.
Assurim nemora vel ignitum illumina seu contritiones sive negociatores aut negociatores.
Assurim dirigentes. vel diligentes. sive vi aut gradientes.
Atha tempus ut peccatum. seu delinquens. aut temporalis.
Athar peccator hinc ut peccati retentio seu delinquens sive. aut temporalis fuit.
Atadiamini ut testimonium.
Athaia peccans domino vel temporalis domini.
Athania concupita ut desiderium. vel declinatio domini.
Athalia tempus domini vel tempus eius. vel peccans domino aut de
Athanael tempus meum dei. vel peccatum meum deo.
Athanar tempus fluctuans. ut peccator commotus seu corona donati mei aut exploratio glorificationis mee.
Athar peccator suscitans vel temporalis vigilia.
Athara peccatum eius suscitans. vel temporalis vigilia eius.
Atharim explorator vel exploratio peccatoris.
Atharoth corone vel circuli.
Athath peccatum temporis. vel tempus peccatoris.
Athene disperde vel dissipate.
Athenens dissipaci. vel dispergentes.
Athenobius peccator latens vel temporalis latratio.
Ather tempus consurgens. vel peccati effusio. vel adversa.
Athersatha tempus consurgens germinis vel peccator effundens
Athicon tempus medium vel peccatoris dimidiatio. sive tempus congregatione iniquitatis. aut peccatum congregationis iudicis.
Athipha tempus subitum. vel peccatum cruciatus silentium.
Athil peccati gerium. vel tempus luctans.
Athiti tempus querens ut dilectum.
Atholis tempus consilii. vel peccati commixtio.
Athoniel respondens deo vel tempus eiusdem dei.
Athupha tempus subitum vel peccati infirmitas.
Athul tempus consilii. ut peccator.
Ava iniquus ut iniquitas.
Avan fons. vel mors seu movens aut subditio eorum.
Avi furor. vel ferocitas. sive iniquitas aut iniquitas.
Avil insipiens vel stulticia. vel mala.
Avim aduis lapidum vel iniquitas eorum.
Ausa voluntas mea vel iniquitas mee salvatio.
Avith iniquus. ut iniquitas.
Avoth sedens. vel commoratio seu vestibulum aut cunabula.
Avoth vita vel gloria seu ville vel civitates.

Avothiair uijchin uigil. t sedes uigilie. seu cō morātio illuminātis. aū ī cunabla illuiatōis.
Auothiair gl'a uisi t iuxta illumināns seu uille uigilātiū. aut oppida illuminatorum.
Auphaton frugifera t puluerulēta. siū ubertas aut de ciuitate uenientes. | tres de cinere uenientes.
Auphathonite frugiferi t puluerulēti siū ube
Augusti solēpnitas stātes. t solēpnitas addita.
Aulon uallis grandis. t uallis cāpestris.
Avnā melior eorum t labores eorum.
Aunā nō est ut inutile.
Auram iracundia t iracundus.
Auran irascens t iracundia.
Aulitidis c̄silium t c̄siliatrix.
Axa furor ut furibunda.
Axau claudicans ut irascens.
Axath medicina t medicamentum.
Aza uidens t robustus seu fortis dn̄i. aū fortitudo
Azabias p̄ciem dn̄m uidens t fortitudo p̄ius dn̄i. | sed
Azabel uidens dn̄m t fortitudo dei.
Azabin uidens eos. t fortitudo eorum.
Azanoe fortitudo c̄mororis t uisio req̄etionis.
Azara dorsum ul' crepido.
Azaria auxiliū dn̄i. t auxiliator ē dn̄s.
Azarias idem est. | seorum. aut crepido eorum.
Azariā adiuuans ipsum t auxiliū ipsi. siū dorsū
Azaz c̄tinens t apprehendens seu uidens fortitr. aut
Azazias c̄tinens dn̄m. t apprehensio ł uisio fortis dn̄i seu uidens fortitr dn̄m. aū robusta uisio dn̄i.
Azabel uidens uetera t robustus uetustate.
Azahelite uidentes uetera t robusti uetustatibus.
Azboch uidens uenientem. t uidens ī nomina seu fortis uetustius. aū fortitudo lugentium.
Azachad uidens mare. t fortitudo maris.
Azebath uidens dolentem t uidens c̄tēpnentem siū fortis deus uiolans aū fortitudo pulle. | spacitatis
Azeb parens t abiens siū uall' deuorans aū uall' ra
Azeca fortitudo aū decipula siū robusta aū clau
Azer auxiliū t ł̄ificatio seu | sta pessulo.
fortis c̄surgens. aū uidens uigilias.
Azagad fortis c̄ptatio t iudens acceiētiū latrū
Azi fortis nisi t uisio mea. | sc̄inum
Aziam uidens ipsum t fortitudo eorum. aū fortitudo
Azias uidens dn̄m. t fortitudo dn̄i. | s dei.
Aziel parens t p̄ficiscens seu uidens dn̄m. aū fortitr dei.
Aziel p̄gens t abiens seu uidens aū fortitr dei.
Azia fortis uisio t uidens uisionem.
Azir fortitr uigilans seu uidens uigilias.
Aziza fortis iste. t uisio isti.
Azimath uidens mortem. t fortis morte.
Azimaueth uidens mortem t fortis mortuus.

Azimoth fortis morte t apprehendens mortem.
Azimoth fortis c̄clusio. t apprehendens c̄gem.
Azor adiutus t auxiliator seu uidens lumē aū fortiter iracundus. | signis p̄rui mei.
Azoria incendens dn̄o. t incendiū dn̄i.
Azot incendiū t incendens siū ignis paruus aū
Azoth incendentes t incendia seu ignes paruuli aut ignes p̄rui mei.
Azonde incendiū. t ignis paruulus.
Azraphel adiuuans dn̄m t fortitudo dei.
Azuba relicta. t desolata. seu relicto aū decorata.
Azur adiutor lucidus. t auxiliū igneum. siū uidens lumen. aū robustum lucrum.
Baahana uenit in dens
ut uenit responsio.
Baal uir t uetustas seu h̄ns aut deuorans. | sen
Baala uenit h. t h̄ns eā siū uir eius. aū deuorans
Baalanā uenit t donū. t h̄ns eā gratiam seu uir gratus ei aū deuorator gratificationis.
Baalasor uetustas deuorans atrium t uir h̄ns sagittā humiles t uetustas tollens forāmen. aū uir plasmator iracundie.
Baalath uir ascendens t ascensionem h̄ns seu uetustas ip̄ius aū deuoratio pectoris. | sitendis
Baalberith uir h̄ns pactū ut uetustas deuorans
Baalpharasim uiros deuoratores diuidens ut h̄ntiū uoracem diuisio. | sos pullis
Baalpheor uir h̄ns hyatum t uetustas deuorans
Baalgath uir fortunatus t h̄ns receptionem seu uir accinctus latrunculis aū uir deuorator uetustatis.
Baalia uir h̄ns dn̄m. t uetustas deuorans dn̄m.
Baalim ascendentes. t superiores. | sone
Baalim uiri t h̄ntes. siū ī superioribus; aū deuorantes
Balis uetustas uiri. t h̄ns assūptionem seu deuorans uirū. aū uetustatis assūptio.
Baalmaon descendens h̄uilis t descensus h̄uilitatis. siū uir h̄uilis h̄ns domicilium.
Baalmeon descensio h̄uilis t descensus h̄uilitatis aū uir h̄ns domicilium. t uetustas deuorans h̄uditatem
Baalmosar h̄ns eā. t uir ex p̄ncipe seu uetustas eius. aū deuoratio p̄ncipis.
Baaloth ascendens t in ascensionibus seu uir h̄ns tempore aut uetustas deuorans.
Baalsalisa h̄ns uitulā c̄tinantem seu uetustas tertium aut uir h̄ns uitulā terminalem.
Baalthamar. uir h̄ns palmā. t uir h̄ns amaritudinem. siū uetustas deuorans c̄mutationem aū uetustas deuorans c̄mutationem.
Baana uenit donatus. ut uenit gratificatus.
Baana filius eius t ueniens ei siū uenit intendens aut uenit responsio.

Baan veniens donatur michi vel veniens gratificatio mea.
Baam veniens michi vel filius meus seu veniens retributio mea.
Baan venit reddens vel venit retributio.
Baan veniens reddidit michi vel veniens retributio mea. [illegible] do.
Baari fontes vel putei seu in uentre aut ignominia.
Baarias venit reddens dominus vel veniens retributio domini.
Baasa veniens tollens vel veniens
Bavatha confusio terre vel confusus pecorum seu confusio terrealis aut confusio pecoris. [illegible] confusio.
Babilon confundens vel confusio seu transferens aut
Babel confundens vel confusio seu transferens aut translacio.
Babilonii confusi seu translati vel confundantes aut transformantes.
Bachar in imaginatione vel ingressus est.
Bacharim vetustas imaginata vel lugens ignis [illegible].
Bachonor lugens luctus vel ingressus est agnus luctus.
Bacri uel vel lucrum seu lugens aut in nomine.
Bachides lucrum fortis vel novitas in nomine.
Badachar veniens compungi vel venit tumultus ut venit mecum vel venit turbatio.
Badad maximus ut excellentissimus seu veniens testis aut venit sufficiens.
Badadi maximus vel excellentissimus meus seu testis meus aut sufficiencia mea.
Badadia perceptus domino vel iudicio domini seu veniens dominus aut venit dominator.
Badal perceptus ut sublimis seu veniens concedens aut venit infirmitas [illegible] aduentus eorum.
Badam solus aut in iudicio seniorum populi vel
Badan perceptus vel in iudicio seu venit donum aut venit gratificatio.
Badazar maximum auxilium vel excellentissimus sanctificator seu veniens fortis aut veniens separatio.
Badseha filia vii vel filia iuramenti seu veniens eloquens aut venit gustio.
Badina filia desperationis vel saciantis seu veniens gustans aut venit incendium ista est. [illegible] monis.
Badsuha vel bathseba est ipsa Bersabee mater Salomonis.
Boni locus viri mei vel locus suscipiens me.
Baen iniquus oculus vel iniquitas fontis seu venit fons aut venit oculus.
Bagad veniens accinctus vel veniens in fortuna seu veniens latrunculus aut veniens temptatio. [illegible] inuolucio.
Bagata excelsus terre vel sublimitas pecoris.
Bagal homo vel iugum seu veniens acutus aut veniens
Bagatan venit tacens videntes vel veniens vis tangentium. [illegible] eorum.
Bagazim in excelso quievit vel veniens fortitudo.
Baghaim sublimitas devorantes eos vel iugum
Bahem locus vel meus seu veniens locus aut locus eorum.
Bai filius meus vel veniens in.

Bala absorta aut inveterata seu absorbens vel inveterans.
Balaa absorbens eum vel inveteratio eius.
Balaach devorans vel precipitans seu absorbens fidem aut inveterans firmitatem. [illegible] precans eos.
Balaam vanus populus vel sine populo seu vetus aut precans
Balaam turbans gentem vel devorans populum seu absorbens eos vel absque substantia eorum.
Balaan turbans domum vel devorator domus seu absorbens gravatos aut inveteratio gravis.
Balaannam habens gratiam vel inveterans retributionem seu absorbens domum aut precipitatio gravis.
Balach lingens vel ludens seu involvens aut elisio.
Balada absorbens testes vel inveterans firmitatem seu veniens eam iudicare aut precipitatio testimonii.
Baladad vetustas sola vel devorans testio [illegible] sinii seu absorbens precipuos aut precipitans parvulos.
Baladan veniens sibimet iudicans vel vanitas pro semetipso seu absorbens iudices aut inveterator iudicis.
Balagad absorbens ignitulos vel precipitans temptationem.
Balagad vir accinctus vel habens accinctum seu vir fortunatus aut vir piratta.
Balan turbatio vel precipitium.
Balanam turbator populi vel precipitator eorum.
Balanam turbans domum vel precipitator gentium.
Balasor accedens aurum vel habens sagittarum luxus seu absorbens fortes aut inveterator angustie.
Balad absorbens peccatum vel inveteratus populi.
Balad lingens vel involvens vel lingens aut elisio.
Baladar vetustas sola vel vetustatis solitudo.
Baldan venit sibimet iudicans vel vanitas pro semetipso seu absorbens iudices aut inveterator iudicis.
Bale precipitans vel devoratio. [illegible]
Balerie precipitatores et devoratores.
Balaz absorbens vel precipitans seu absorbuit aut
Baliada maritos cognovit ut [illegible] precipitavit maritorum cognitio seu absorbens testimonium aut inveteratio servitutis.
Baloth ascendentes vel in ascensionibus seu absorbens aut inveterati responsione.
Balsalusa habens vitulam consummantem seu vetustatem devorans aurum aut vir habens vitulam decennalem.
Baltasar capillus capitis vel absorbens divinas.
Balath habens lucrum vel habens primum.
Bama in quo vel quis seu in quibus aut species excelsa.
Bamoth in morte excelsa seu mors adveniens aut mortis adventus.
Bamothal excelsa in morte viri habitans vel mors adveniens vetustatem devorantem.
Bana veniens reddens vel venit retributio.
Banana venit reddens ei vel veniens retributio eius.
Banai veniens reddens michi vel veniens retributio mea.

.CCCCXVII.

Baanal idem. ꝉ dn̄o aū ꝯnctō dn̄i.
Baananias edificans dn̄o ꝉ tenuarꝰ domū sū ꝯndens
Baanaza filꝰ uidens ꝉ fortitudinis filꝰ.
Baanea uenit ꝯndens ei ꝉ ueñ ꝯnctō eiꝰ. ꝉ nis,
Baanaas ueñ ꝯnsus tollens ꝉ ueñ ꝯnsū plasmatis
Barachyel filꝰ fulminis ꝉ filꝰ fulgoris. aū filꝰ
fulgurantis. aū filꝰ ꝑcutientis. ꝉ ꝑcutientis.
Barachiam ueñ ꝯndens fulmini ꝉ ueñ ꝯndens
fulgori sū ueñ ꝯndens fulguranti ꝉ ueñ ꝯndens
Baraciacan filꝰ stridoris ꝉ filii necessitudis sū
uenit firmitas. aū uenit ꝑparatio.
Bari filꝰ mis ut ueniens mecū.
Barni pollex mis ꝉ in medio mei.
Barnum filꝰ mis unicꝰ ꝉ filꝰ mis scpitiꝰ.
Baon iniquitate ꝉ iniquitatibus.
Baon ueñ dolor ꝉ ueñ iniquitas. sū ueñ mur-
muratis aut uenit iudaicis.
Baor in pelle ut in pellibus.
Baor uenit lumē ꝉ ueñ foramē sū uenit pellis
aut uenit iracundia.
Bar filꝰ ꝉ filiatio syrū ē nō hebreū.
Bara lectus ꝉ captura sū filꝰ eiꝰ aū in malicia.
Barabas filꝰ pris ꝉ filꝰ magri sur ē patris et
Barac fulmen ꝉ fulgor sū fulgurans ꝉ hebreum.
aut ꝑcutiens. ꝉ aū ꝑcussio dei,
Barachel fulgor dei. ꝉ fulmē dei sū fulgurans deo
Baremum ciuili ꝉ captura nidor.
Barachias benedicens dn̄o ꝉ benedictꝰ dn̄i.
Barachias fulgor dn̄i ꝉ fulminans dn̄s sū ful
gurans dn̄o aū ꝑcussio dn̄i.
Barachiel benedicens deo ꝉ benedictus dei.
Barachiel fulgor dei mei ꝉ fulgur dei mi sū
fulgurans deo meo aū ꝑcussio dei mei.
Barada filꝰ decoris ꝉ filꝰ decorꝰ sū filii seru
aut filꝰ testimonii. ꝉ aū creatum dei,
Barahel benedixit dn̄i ꝉ benedictio dei siue lectꝰ deo
Barasa hauriens ꝉ in egestate sū ueniens ad
faciendū. aū filꝰ sustollens plasmatione.
Barac grando ꝉ tempestas sū filꝰ pcti aū fili spiral.
Baraca filꝰ ludens ꝉ filꝰ fortitudis. ꝉ pauꝰ
Barech grando ꝉ tempestas sū filꝰ uiuax aū filꝰ
Baronim fugit cū ꝯspiā quo piā fuga eiꝰ.
Bari in malis ꝉ filꝰ dn̄i sū in clamore eiꝰ aū
in ꝯmutatione ipsiꝰ. ꝉ aū filꝰ faciens.
Barien filꝰ in malo ꝉ filꝰ maleficii quem ipsum
nō nulli barielu corrupte nominant.
Barihon filꝰ ipe ꝉ filꝰ pcti sū filꝰ cōmotus
Bariona filꝰ columbe aut filꝰ significans syrū
est pariter ꝉ hebreū. bar quippe sic ꝑdm
in siriace filꝰ ꝉ iona columba utrique sermone dr.
Baricha phitonissa ꝉ subitanea sū os abissi
aut os ꝑfundum.
Barnabas filꝰ cōcludens. ꝉ filꝰ ꝑphe sū filius
uenientis aū filꝰ cōsolationis.
Barne filꝰ morbis ꝉ filꝰ mutabis
Barnee electa ꝯmotio. ꝉ filꝰ electe ꝯmutabis.
Barsabas filꝰ reuertens. ꝉ filꝰ quietis ex syro ꝉ he
breo sermone ꝯpositū. sū filꝰ iuramti aut
filꝰ cōsolationis.
Barsemia filꝰ cecꝰ ꝉ filꝰ cecitatis quem cecum
et quidā bartimeū legit.
Bartimeꝰ filꝰ pinguedinis ꝉ filꝰ ruminans.
Bartholomeꝰ filꝰ suspendentis. me. ꝉ filꝰ sus
pendentis aquas syrū est nō hebreū.
Barue benedixit ꝉ benedictio.
Barichar filꝰ oliue eiꝰ ꝉ filꝰ fortioris eo
Basan brucꝰ ꝉ pinguedo sū cornua aū ꝯfusio.
Basar in fantia ꝉ in angustia sū infans aut
Basara infans ei ꝉ infantia eiꝰ ꝉ angustiat
seu angustians eū aū in angustia eiꝰ.
Baschama ꝯfusio caloris ꝉ angustia caliditatis
Bachar adeps ut defectio. ꝉ tis eiꝰ
Basechar adipem ut defectionem.
Basechar adeps ꝉ desiccatio sū desiccans aū dese
Basemar deposita ꝉ delinquens sū ueni ꝉ certo
eius aut derelictum.
Basemoth ueniens ꝉ delinquens sū in omnibus
Basias adeps dn̄i ut desiccatus dn̄o.
Basmath deposita ꝉ delinquens sū delinquens aū
Bathani domꝰ ꝯndentiū aut ꝉ delicato
domꝰ libratis eorum.
Bathuer uirgo dei. ꝉ castꝰ deo.
Baurim electi ꝉ electores sū iuuenes aū robusti,
Bauramites fortes ꝉ electus sū iuuenis aū robust.
Baucha ꝯtemnens ipsos. ꝉ despectꝰ eorum.
Bazecha ꝯtemnens eū. ꝉ despectio eiꝰ
Bazothia ꝯtemnens dn̄m. ꝉ despectio dn̄i.
Beat iniquꝰ testis ꝉ edificator ꝑpꝰ.
Bean iniquꝰ ꝯme ꝉ iniquitas donationis.
Bebai os uulturis ꝉ ꝯfuso deuoratoris.
Becheelias ictꝰ dn̄o ꝉ primogenitꝰ dn̄i.
Becher ictus ꝉ unigenitꝰ ꝉ primogenitꝰ.
Becherite ictus ut primogeniti.
Becherias ictꝰ dn̄o ꝉ primogenitꝰ dn̄i.
Bechor primogenitꝰ ꝉ unigenitꝰ.
Bechori primogenitꝰ ipis ꝉ unigenitꝰ mi.
Bechorati primogenitꝰ fortis aū unigenitꝰ mi-
midus. ꝉ tio,
Bechuch ictꝰ grauis ꝉ primogeniti ꝯtemptio
Bed filia ut mensura.
Bedad istauratio aū istauratus sū misum
diuitiarum. aū filia uoluptuosa.

Belabee filia septima ? filia iuramenti siue
nilium sacietatis. aut filia saturitatis.
Bedlan filia dura ? misera iniquitas siue filia in
iquitatis. aut ipsa iniquitas.
Bedellion lapis uel carbunculus.
Beel uetustus deus ? uir deuorator siue dominus ue
tustatis aut uir superius uetustate.
Beelphegor uir superius hyatum ? uetustus deus hy
ans siue dominus uetustatis hyantis. aut uetustas
deuorans orificiis superius ipse est pater simulacri.
Beelsephon uir superius archana uel signo nomine
domus aquilonis. siue uetustus dominus superius specula
aut uetustus deuorans ascensionem domini speculi.
Beelzebub uir muscarum ? princeps muscarum
siue uetustus deus superius muscas. aut uetustas de
uorans muscas. ? mei.
Beemoth al' uel alius siue bestias aut bestia. ? eius
Beera fons eius ? puteus eius siue in luce aut puteus
Beeri fons meus ? puteus meus siue in luce aut puteus
Bega sublimis uel excelsa siue sublimitas aut
Beggoai iugum uultus ? superius ? celsitudo
deuoratoris.
Begual excelsus meus ? sublimitas mea ? fa
brica uulturis uel fabrica deuoratoris.
Begul excelsus meus ? sublimitas mea. ? fea
Beguim fabrica cementarii ? fabrica commotio
Beelmon uetustus deus israelis ? dominus superius do
micilium uetustatis.
Bel uetustus uel absque. ? feo
Bela superius ? indumentum seu uetustas eius ? absque
Belech superius ? superius ab superiore non superius.
Belach uetustas peccati ? absque ....
Belachala superius ? superius ... ab superiore
..... est non ..... imperatiuum.
Belathela ..... appendens ? indumentum
Belbena uetustas primoge ? irritatum.
nita domini. ? absque nobilitate domini.
Belge absque motu ? uetustas commotio.
Belga idem.
Belguai absque ualle. ? absque precipicio seu uet
...... uoraginis. aut uetustas deuoratoris.
Belia uetustas domini ? absque domino
Belia puteus eius ? in clamore eius siue in malis
aut in commutatione ipsius.
Belial absque iugo ? absque domino.
Beliar cecum lumen aut ceca angustia siue uet
..... deficiens ? absque generatio.
Belimelech deus meus rex ? uetustas mea regnis.
Belina superius delidium ? absque domicilio.
Belinela superius domicilium ? absque ....
Belsan uetustas dura ? ipsius uetustatis iniquitas.
Belsar absque principe uel absque carbone siue uet
...... aut uetustati angustia.
Belsathim absque germine ? absque pondere siue uet
... ipsarum ? uetustas ..... eorum.
Ben filius uel filiatio. ? mei spontaneus.
Benabinadab filius patris mei uoti ? filius patris
Benadab filius uoti ? filius spontaneus.
Benael edificatio deo. ? edificatio dei. siue filius eius
deo. aut filius eius dei.
Benaa filius doloris ? filius ..... .
Bendegar cecum lumen ? filius preuaricationis.
Benabarach filius fulminis ? filius fulgoris. seu
filius fulgurans. aut filiorum percussio.
Benecham filius callidus filius surgens ? filius ....
aut filius necessitatis.
Beneuenam filius meus aut filius in medio eorum.
Bennenam filius ecce sunt ? filius ecce hic sunt.
Benereem filius ..... ? filius ..... que corrup
te benareel ...... ? ? filiatio mea.
Beneleo filius inueniens ? filius confirmatoris.
Bengab filius uiri fortis ? filius iuuenis uirilis.
Benhur filius lucis ? filius ignis ..... filius meus
Benin filius requiescens ? filius requietionis.
Beniamin filius dierum ? filius ..... siue filius ama
ritudinis uel filius amarum.
Beniamin filius dextre ? filius ..... siue filius
assimilans aut filius assimilorum.
Bonia cecum lumen ? ceca angustia siue filius deficiens
aut filius preuaricationis.
Bennoi filius gemitus ? filius requiei.
Benuon filius merens ? filius doloris siue filius mur
murans aut filius murmuris.
Benoni filius merens me ? filius ..... siue filius
doloris mei aut filius iniquitatis mee.
Benui filius meus ? filiatio mea.
Benim filius requiescens ? filius requietionis.
Benimin filius ..... ? filius piscis siue filius ......
aut filius sempiternus. ? aut filius .... .
Benur filius incendens ? filius lucidus siue filius lucis
Benzobech filius ..... ? filius ..... .
Beon pollex ? in medio siue iniquus murmurans
aut iniquitate dolens.
Beor impulsor ? impulsio siue iniquus luminis.
aut iniquus iracundie.
Ber fons uel puteus.
Bera fons eius uel puteus eius. ? pauoris
Beramech fons exaltationis ... ? puteus altus
Berehot fons calix ? putei potus.
Berdan puteus iudicans ? fons iudicii.
Berna puteus eius uel filia eius ebreum est parum
autem syrum.

Beri puteus meus. uel putei mei.
Beria fons domini uel puteus domino.
Berith fedus uel pactum.
Bernice puteus innocens. uel filia elegans. uel commota.
Beronice idem est. utrumque hoc nomen ex hebreo et syro compositum est.
Beroca puteus eius uel filia eius.
Beroenses filii eius uel putei eius.
Beroni filia que uel puteus quies. Et hec tria nomina ex hebreo partim et syro composita sunt.
Beroth fontes uel putei siue fons veniens ei aut puteus temporalis.
Berotha fontes eius uel puteus eius siue fons veniens ei aut puteus temporans eum.
Berothai fontes mei uel putei mei siue fons veniens mihi aut puteus temporans me.
Berothite fontales uel puteales siue fontes venientes mihi aut putei temporantes me.
Bersa puteus federis. uel fons iuramenti.
Bersabee fons septimus. uel fons iuramenti siue puteus saciatis aut puteus saturitatis.
Bersith in capite uel in capitulo. id est genesis que in capite omnium librorum posita est.
Betham fons altus uel puteus altitudinis.
Berzellai ferrum meum uel fortitudo mea.
Besai pinguedo mea uel ignominiosus meus.
Besaia pinguis domini uel ignominiosus domino.
Besamath delinquens. uel delicto siue pingue donum aut confusio donationis.
Beseleel umbra dei uel umbraculum diuinum.
Besecath adeps uel desecatio.
Besee pinguis uel ignominiosus.
Becellam obumbrans eos uel obumbraculum eorum.
Beseleel umbra dei uel umbraculum diuinum.
Besodia angustia misure domini uel tribulans me. secura domini eam.
Belloch pinguis ligatus uel ignominie declinatio.
Besor tristitia uel in angustia seu carnalis aut presentia.
Beth domus uel habitaculum. selem eius.
Betha requies uel regressio. siue domus eius aut habitatio.
Bethaccarem domus uinee uel domus eruditionis eius.
Bethaphelech domus salutis uel domus uiuificantis. siue domus excludens aut domus miserabilis. seu aut domus discipline.
Bethaphe domus erroris uel domus mali. non a malicia. sed ab errore intelligendum est.
Bethaphe domus oris. uel domus discipline laqueo.
Bethaphua domus inducens eos. uel domus declinans os eorum. uel requies labor eius aut regressio in diuitionis eius.
Bethagan domus ceci uel domus elationis.
Bethagla domus uitule. uel domus festinantis eius. uel domus defectionis. aut domus plagarum.
Bethaglam domus plate uel domus festinantis.
Bethaim domus ydoli. uel domus ydolatrie siue domus deuorans eos. aut domus multarum gentium.
Betharsinoth domus deserta. uel domus adducens me.
Bethaloth domus capestri uel domus in capestro; siue requies uacans aut regressionis declinans.
Bethamoth domus mortua. uel domus mortalium siue requies mortis aut regressionis mortis.
Bethanamra domus pardi. uel domus amaritudinis. siue requies amaricans aut requisitio pardi.
Bethanan domus doni. uel domus gratie siue requies donationis aut regressio gratificationis.
Bethanath domus respondens uel humiliatus siue domus ubi est uenis domini. aut domus in qua est gratia dei.
Bethania domus obediencie. uel domus afflictionis. siue domus doni dei. aut domus gratificata domino.
Bethanoch domus gratie. uel domus uentionis siue domus penitens aut domus penitentium.
Betham domus aque. uel domus putei.
Betharam domus electionis uel domus electa uel domus suscitans eum. aut domus uigilans eius. uel scilicet presto.
Betharam domus montium uel domus sublimitatis eorum siue domus suscitans genitoris aut domus uigilans.
Betharaba domus suscitans patres uel domus uigilans.
Betharaham domus gaudiis. uel domus sinuum. siue domus humilis. aut domus uesperina.
Betharapha domus sanans. uel domus medicine siue requies medica aut regressio sanitatis.
Betharam domus ire. uel domus sublimium.
Betharam domus decora uel domus electa. siue domus suscitans genitore. aut domus uigilans presto.
Betharam domus uigilans dono uel domus suscitans ginnificatione.
Betharim domus ire. uel domus arche siue domus montium. aut domus ascensus humilium.
Bethasan domus fumi. uel domus delicie siue domus tollens donum. aut domus plasmata gratie.
Bethasan domus deponens uel domus deposita. siue domus deponens donum. aut domus deposita gratie.
Bethanon domus hydolata uel domus inutilis.
Bethara domus fontis eius uel domus putei eius.
Bethberai domus putei mei. uel domus in uisione.
Bethbesse domus confusionis. uel domus pinguedinis.
Bethchon domus sculpta uel domus sculpturis.
Bethchar domus agni uel domus cognitionis.
Bethchun domus frigida. uel lapis adiutorii.
Bethdagan domus tritica. uel domus firmitatis.
Bethdagon domus piscis tristis uel domus piscium tristitie.
Bethe domus eius. uel habitaculum eius.
Bethel domus dei. uel habitaculum dei.

Bethemeech dom⁹ uallis. ł dom⁹ ꝓfunditatis. siue uiri stultus aut ueritatis sustentacionis.
Bethem uenit ł uiuus siue dom⁹ fortis aut domus celi.
Bethesimoth dom⁹ dolentis. ł dom⁹ adducens mortem.
Bethphage dom⁹ oris. ł dom⁹ bucce. siue dom⁹ oris uallium. aut dom⁹ maxillarum. syrum est non hebreum.
Bethphaleth dom⁹ saluans. ł dom⁹ excludens. siue dom⁹ uiuificans. aut dom⁹ admirabilis.
Bethphales transcendens. ł dom⁹ transicionis.
Bethpheor dom⁹ hyantis. ł dom⁹ hyatus. siue dom⁹ hyantis pellium. aut dom⁹ oris pellium.
Bethphese dom⁹ transicionis. ł dom⁹ transcendens. siue dom⁹ oris. aut dom⁹ odoris florentis.
Bethguder muri. ł dom⁹ macie.
Bethgamul dom⁹ retribuens. ł dom⁹ retribucionis.
Bethelamoth dom⁹ deliciarum dulcis. ł dom⁹ considerare dulcedinis.
Bethim domibus. ut dom⁹ psalterii.
Bethna dom⁹ domini. ł dom⁹ illuminacionis.
Bethlabathor dom⁹ ueniencium. ł dom⁹ ingredientium.
Bethleem dom⁹ panis. ł dom⁹ refectionis.
Bethleemite dom⁹ panum. ł dom⁹ refectionum.
Bethlenaboth dom⁹ ueniencium ł dom⁹ edificacionum.
Bethmacha dom⁹ mollis. ł dom⁹ confracta. siue domus premens. aut dom⁹ ingeniosa.
Bethmaon dom⁹ brachii. ł dom⁹ inhabitacionis.
Bethmarchaboth dom⁹ curruum. ł dom⁹ quadrigarum.
Bethmarchaloth dom⁹ quadrigarum. ł dom⁹ quadrigancium.
Bethmacha dom⁹ tribuens. ł dom⁹ huius fortis.
Bethmozech dom⁹ archani. ł dom⁹ consilii. siue domus archanorum. aut dom⁹ consiliorum.
Bethnemra dom⁹ pardi. ł dom⁹ amaricans.
Bethorona dom⁹ humilis. ł dom⁹ uesptina. siue dom⁹ hiemi. aut dom⁹ locorum que sunt iuxta insulam. ſsubleuans
Bethoro dom⁹ ire. ł dom⁹ magistri.
Bethoroan dom⁹ ire. ł dom⁹ arche. siue dom⁹ montium. aut dom⁹ ascensus humilium.
Betholach dom⁹ coccinea. ł dom⁹ inmaculata.
Bethroch dom⁹ platearum. ł dom⁹ latitudinis.
Bethsabee dom⁹ .vii. ł dom⁹ iuramenti. siue domus habundancie. aut dom⁹ saturitatis.
Bethsachar dom⁹ curuancium. ł dom⁹ singlorum.
Bethsaida dom⁹ frugum. ł dom⁹ pecudum. seu domus pecualis. aut dom⁹ uenatorum.
Bethsames dom⁹ solis. ł dom⁹ illuminacionis.
Bethsamite dom⁹ sol. ł dom⁹ illuminare.
Bethsan dom⁹ dormientis. ł dom⁹ consuetudinis. seu dom⁹ habundancie. aut dom⁹ cognicionis.
Bethsomes dom⁹ sol. ł dom⁹ illuminans.
Bethsimon dom⁹ obediens. ł dom⁹ obediencie. siue domus audiens merore aut dom⁹ deponens in tristicia.

Bethsimuth dom⁹ loci. ł dom⁹ locorum. siue dom⁹ mortificans aut dom⁹ mortificacionis.
Bethsur dom⁹ arcta. ł dom⁹ angustie. siue dom⁹ germinans. aut dom⁹ fortitudinis.
Bethsur dom⁹ fortis. ł dom⁹ directa. siue dom⁹ muralis. aut dom⁹ continencie.
Bethsura dom⁹ muri eius. ł dom⁹ dirigens eum.
Bethsura dom⁹ acerba ei. ł dom⁹ angustie eius. siue dom⁹ germinans eum. aut dom⁹ fortitudinis eius.
Bethsura dom⁹ dirigens eos. ł dom⁹ muri eorum.
Bethsuram dom⁹ robusti populi. ł dom⁹ angustians populum. siue dom⁹ germinans eos. aut dom⁹ ascribentis eorum.
Bethula uirgo ł casta. siue dom⁹ dolens ei. ł dom⁹ parturientis ei. ſsecundum quosdam consurgentis. ÷
Bethula uirgo domini. ł casta domino. siue dom⁹ dolens domino. aut dom⁹ parturiens dominum.
Bethularma dom⁹ ignis sublimis. ł dom⁹ ÷
Bethzacaram dom⁹ memorie. ł dom⁹ memoriarum.
Bethzech fulgur. ł egestas. siue micans aut comprehensionis.
Bezacha micans ei. ł egestas eius. siue fulgurans eum aut comprehendens uanitatem eius.
Bibli librarii. ł libri.
Bitalassium filios commiscens. ł filiorum commixtio.
Bithia filia domini. ł filia dominans ipsa est filia pharaonis que adoptauit moysen.
Bithinia filia iuuentutis. ł filia speciosa.
Birie sobrius. ut moderatus.
Birieure sobrii. ł moderati.
Boanerges filii tonantes. ł filii tonitrui.
Boaneries idem.
Bocci uetustas. ut ueteres.
Bocci lugens. ł luctus. siue uomens. ł in uomitu.
Bochim luctus domini est. ł lugens dominum est. siue uomens domino est. aut in uomitu domini est.
Bochor ingressus est agnus. ł primogenitus meus.
Bochorach ieiunium pectoris. ł primogenitus eius.
Bochori dilectus meus. ł primogenitus meus.
Bochoni primogenitus. ł dilectus meus.
Bocra pollex eorum. ł in medio eorum.
Bon pollex. ł in medio.
Boni pollex meus. ł in medio mei.
Bonni idem. ſuel domino. aut ipse in fortitudine.
Boon digitus. ł in medio.
Booz in quo robur. ł in quo uirtus. siue in ipso fortitudo.
Borith fedus ut pactum. ſflorentes.
Boses abscisus. ł abscisio. siue ipse flores aut in ipso.
Bosforum angustia succrescens in tribulacione firmatis.
Bosor tribulacio ł in angustia. siue carnes aut pollicis.
Bosora tribulacio eius. ł in angustia eius. siue caro eius aut annuncians ei. ſuel in angustia mea.
Bosori caro mea. ł annunciacio mea. siue tribulans me.

Bosra in angustia vel in tribulatione.
Bubastus os experimenti. vel labium experimenti. Sanas
Bugaeus excelsus vel sublimitas vel gratum vel gimyn
Buna veniet vendens vel veniet vendicio.
Bunos venit vendens vel collis spiculorum.
Busa confusio vel ignominia.
Buz despiciens vel contempnens. contemptibilis in.
Buzi contempnens vel despectus. sive despexit me aut contem
Buzites despectus vel contemptibilis. subaudi tur
Caalacha voces. ut veloces venient. ut
Cecta venit. aut certe adveniens.
Caath patiens ut paciencia.
Caath dolens vel dolans. sive conponens. aut dentes molares.
Caathite penitentes vel pacientes. sive molares.
Caathite dolentes vel dolantes sive conpondentes aut dentes
Cabalaam precepit vel percipient seu percipientur aut
Cabaroth memoria vel sepulcrum. sive percipientur.
Cabaroth memoria mea. vel sepulcrum meum. aut se
pulchra vel memorie perfunc meo. sive concupiscencie
Cabaroth attama memorie desidij. vel sepulcra,
Cabasam congregans eos. vel ecclesia eorum.
Caracha qui grave vel qui electum. ad ma.
Cad mare ut principium.
Cademoth mare mortuum vel principium mortis.
Cadas translata vel fons iudicij.
Cades sancta vel mutata sive mare tollens aut princi
pium plasmationis.
Cadesa translacione ea vel fons iudicij eius.
Cadesa scortum vel scitas eius. sive mutata ei. aut
principium plasmationis eius. sive miracula.
Cades barne sciens electe mutacionis.
Cadesim commotam. vel effeminati ad unum mare
rubrum vel mare amarum. qui aqua que sancta sunt in eo.
Cadrantes vel tenebre. quod nos pro litteram. q. i. u.
quadrantes dicimus.
Caphim curvans vel incurvatio.
Caphtuola vel palma sive manus.
Caphernaum ager pinguedinis vel villa consolationis.
Capharsamala manus suscitans vestimenta.
Caphertecha manus vel operatio perfectionis vel operatio
vigilans retributionis. sive aut nominis orientis
Caphura expiatio vel manus dissipata.
Cayphas sagax vel investigator sive vomens ore
Caim possessio. vel lamentatio. sive acquisitus vel acquisitio
Caynam possidens ipsum vel lamentatio ipsius sive nido.
sive acquirens eos. aut acquisitio eorum.
Cainan possidens donum vel lamentatio gratie sive acqui
rens gratiam. aut acquisitio donationis.
Caleb canis. vel qui ipsum sive qui cor aut qui omne cor.
Caleph idem.
Calicha qui uiridis aut qui pinnc cor.

Calistenes mensuram huius vel consummatio vendicionis.
Calubi canis mei. vel qui viridis mei sive qui cor me
um aut qui omne cor.
Claudius sponsi tranquilla vel sponsi tranquillitatis.
Claudia idem.
Calachomon locus floris vel locus flectens.
Camma statio vel resurrectio dei.
Camuel stans deo vel resurrectio dei.
Camuelite stantes deo vel resurrectionis dei.
Camon statio nunquam vel resurrectio luminis.
Canna fundum vel calamus sive spiritualis sive spiritu
ale. sciendum itaque est quod nomen latinum can
na de hebrea lingua sumptum est.
Canath emulatio vel zelotipia.
Candaces commutans vel commutatio.
Canden clangor vel recursus sive retinens aut retine
Capadocia manus tortoris vel manus explorantis
seu manus domino redimens. aut manus redempta domino.
Capadoces manus tortorum vel manus explorantis sive
manus tortrix domino. aut manus redempta domino.
Capparis manus redempta vel manus redemptio. aut
manus tortoris aut manus exploratoris.
Capseo ecclesia vel congregatio.
Capsehel congregans deo vel ecclesia dei.
Captor capadox. vel capadocia sive manus tortoris
aut manus exploratoris.
Captorim capadoces. vel manu torquens seu
manus tortorum aut manus exploratorum.
Chanaan commutatus vel commutatio.
Chananeus idem est.
Carcharnis urbs attritorum vel civitas agnorum.
Carchan civitas gratie. vel oppidum donationis.
Carchar investigatio vel investigationes sive oppidum
Careo calvus vel calvicies sive occurrens. sive fugiens.
rens ignis. aut occursus igneus.
Carema decalvans eos. vel decalvatio eorum.
Cariath urbs muratorum. vel civitas sive oppidum
Cariatharim peritorum vocatorum. aut sive villa
perite vocatorum seu villa eorum aut oppidum eorum.
Cariathaim villa eorum aut civitatis populi.
Cariatharbe villa. iiij. vel civitatis. iiij. qui
ibi sepulti sunt. i. adam et eva. abraham et sara
iacob et lia. ysaac et rebecca.
Cariathbaal urbs virorum vel civitas huius. seu
villa devorans. aut oppidum veteris.
Cariathdominath villa silentis vel villa silencij.
Cariathsin villa deficiens vel oppidum deficiens.
Cariathsim villa silvarum. ut civitas sal
tuum. sive villa deficientis oris. aut villa deficiens.
Cariathim civitas maris. ut sive civitas eorum
oppidum marinum.

Cariathsepher villa litterarum sive civitas librorum.
Cariatharbe civitas quatuor, et oppidum quatuor. vel civitas quatuor. seu villa dolentium. aut civitas dolatorum.
Carie calvus et calvicium. sive occurrens ignis. aut occursus igneus.
Carioth occurrens signum. et occursus igneus. sive calvus videns. aut calvicium spirituale.
Carith occurrens signum. aut occursus igneus.
Carmelus mollis et tenellus. sive cognoscens circumcisionem. aut scientia circumcisionis.
Carmelitae molles et tenelli. sive scientes circumcisionem. aut cogniti circumcidentibus.
Carmi vinea mea et cognitio mea. sive aquam cognoscens. aut cognitio aque.
Carmite vineae meae et cogniti mei. sive agnoscentes aquas. aut cognitores aquarum.
Carnaim cornua et defensiones. sive concidens fluentum. aut divisio commotionis.
Carno cornua vel defensio.
Carnan cornu iniquum et defensio iustitiae. aut concidens merores. aut divisio murmurantium.
Caromel mollicies et teneritudo. sive cognoscens circumcisionem. aut scientia circumcisionis.
Caromellite molles vel teneri. sive scientes circumcisionem. aut cogniti circumcidentibus.
Carpum scientem clare et cognoscentem perspicue.
Carthago scrutatio et consummatio. sive urbs mediana aut civitas sollempnis.
Carthaginenses scrutatores vel consummati. sive cives sollempnes. aut urbane mediocres.
Carcham perfecta vocatio. et vocationem perficit. sive urbs templi. aut civitas.
Carchus perfecte vocans et perfecta vocatio quod apud nos melius effertur per .q. litteram. ut dicatur querchus.
Casalia summus dominus. et principium domini.
Casaon duce fortes. et duci fortitudine. sive summitas iusti. aut principium murmurationis.
Casplia summitas libans dominum et principium libationis.
Casplor summitas libans merores. vel principium libationis iracundie. vel fratris dominus.
Casalia summus dominus. et principium domini.
Casim summitas. et principium. sive summitas eorum. aut principium eorum.
Casir mollis. et mensis. sive summe vigilans. aut principium vigilie.
Casis summitas viri. et principium assumptionis.
Cathar morus peccati. et congregans eum.
Catheth mordens vitam. et congregans pavide.
Cauda clangor robustus et pacia fortis.
Caue pura et pacia. sive buccina ex isto esse videtur, et tractus nomini latinum.

Cedar meror et tenebrae. sive mestus aut tenebrosus.
Cedemoth ante cedens prius. sive orientalis aut oriens.
Cedmonenus vel orientalis. vel aut orientales.
Cedma antiquitas et antecedens. sive orientalis aut oriens.
Cedmonei antecedentes et antiqua efficacia. sive potentes.
Cedmihel oriens deus et antecessio dei.
Cedron tristis meror et invisibilis dolor.
Celacha congregatio et ecclesia veniens.
Cephas petrus et firmitas. syrum est non hebreum.
Cephira et expiatio et manus dissipata.
Cephara expians vigilem eius. et manum dissipans.
Ceyla ad fundam iacta. et suscitans. vel suscitans eam. sive tollens sublimiter aut suscitans semetipsam.
Cellaia vox domini sive tollens sibimet dominum.
Celasthicham vallis gigantium et humilitas fortium.
Celeab iudicans patrem. et iudicatio patris.
Celeia vallis domini. et congregatus domino sive iudicans dominum. aut iudicatio domini.
Celeon iudicans dolorem. et iudicatio iniquitatis.
Celesura iudicans acta et iudicatio sollempnitatis.
Celeth occidens. et exterminatio fortitudinis.
Celeuma antecedens vel orientale generator.
Celita qui vivens. et ecclesia veniens.
Celino vallis robusta et congregatio.
Celmenses ecclesiastici et generatores. vel funtes.
Celophas concionem transcendens et congregationem timendam.
Celopatra congregans agnitores et cognitionem dissolventium.
Cenuel oriens deus et antecessio dei. vel fuens.
Cenna zelotes. et zelotipus. vel [illegible]
Cenetas possidens secatores et possessio securitatis.
Cendebeus zelotes sufficiens ad intellectum. et zelotipus habundanter intelligens.
Cenereth signum cithare. vel qui lucena.
Cenereth qui lucene et signa citharum.
Cenez zelotipus et zelotes sive possessor comptus aut possessio comptibilis. vel possessio mea.
Cenezi zelotipi. et zelotes. sive possessores compti. aut possessiones comptibiles.
Ceni est meus. et etas mea. sive nidus meus aut possessio mea.
Cepsam congregans eos. et natores. vel fictionis.
Ceras occidens securam. et exterminator plasma.
Ceretha occidentes et exterminatores.
Ceretus tenebrosus. vel tenebrascens.
Ceta vocata et vocatio consummata inter sirum et hebreum mixtum est.
Cetesi vocati et consummati vocatione.
Cetonises vocati et vocatione consummati.
Cesar possidens principes. et possessor principatus.
Cesaria possessio principis. vel possessio principalis.
Ceselothabor possessa principis lucis. et possessio luminis advenientis.

Cesion durus fortitudinis ut duritia fortitudinis. ⸢excessio
Cetheus fixus vel abscisus. sive confractus aut interitus
Cethim fixi. vel abscisi. sive confracti. aut interficientes ex
Cethimoth figentes eos vel abscidentes ⸢cedentes
versionem sive confracta tempore aut insania versionis.
Cetron tenebre. vel thimiama.
Cetroni tenebrantes eos. vel thimiama eorum.
Cetura iuncta vel copulata sive thimiama. aut
 vite excedens luminis.
Cilicia coetus vel luctus. sive assumptio aut nomine eorum
Cina lugens sive possidens aut possessio.
Cinam lugens eos. vel possidens eos. sive luctus eorum
 aut possessio eorum.
Cineus luctus vel possessio.
Cinei lugentes. ut possidentes.
Cinoth lamentatio vel lamentantes sive lugentes tempore
 aut possidentes versionem.
Cinus luctus vel possessio. quod apud nos melius effer
tur. per q. litteram ut dicatur quinus
Cyprius meror vel tristicia.
Cyprus merens ut tristis.
Cyprarces merentes principes vel tristicia principis interpretatur
 hebreum et grecum mixtum est.
Cireus hereditas vel heditator.
Cirinus heres vel hereditas. quod apud nos melius ef
ferrur. per q. litteram ut dicatur quirinus.
Cirene hereditas vel hereditatio.
Cirenei heredes. vel hereditates.
Cirenenses hereditas vel hereditates.
Cispus sciens ut cognitio.
Cis uir nomen vel durus.
Cison durus iniquitatis vel uiris nomen dolore.
Cison letificans eos vel duritia eorum sive in ipsis furtis eos
 aut nomine murmurationis. ⸢fado.
Cittij amentes vel scriptentes sive mirantes aut admira
Cithim glacies vel plagae consummationis.
Cepsimocatio vel clusio sive auis aut excussio.
Coath mordentes vel gigantis. sive morsus aut agitatio.
Cobila invitans ut invectatio.
Cohilaam invitans populum vel invectatio populi. ⸢sciens
Coho excussio vel prostolatio sive postulans aut exc
Colaia uox stra vel uocis factio sive uox domini aut
 uox dilica.
Colaza uox videntis vel uox fortitudinis
Colama uox eorum vel reuelatio eorum.
Colomeos uoces eorum. vel reuelationes eorum.
Colosis uoci facte obediens vel uoci facte obedientia.
Colocenses uoci facte obedientes vel uoci facte obedie.
Coiozai uox fornicaria vel factio ductionis.
Coloei omnis vel conclusio sive inuestigantes aut consu
 ⸢mmatio.

Condimo capillus vel fibula.
Corban donum vel oblatio.
Corbana donum eius vel oblatio eius.
Corbanan donum gratie vel oblatio gratificationis.
Cornebus intelligens cautionem vel intellectus confusionis
Cosam diuinans vel diuinatio sive diuinans eos
 aut diuinatio eorum.
Cur gelu vel frigus.
Cus durus vel uomens uir.
Cutha bini. vel duplicitas.
Cuthei duplices vel in binio.
Clubai canis vel latrator.
Clubai canis meus vel latratus meus.
Queuis per simplicem. c. litteram. id est sine aspira
tione scripta sunt principia nominum que deinceps
sequuntur aspiratione addita. id est per chi grecum legen
da sunt. Sciendum tamen est quod hebreus sermo non
habet chi litteram. sed nomina que apud nos per hanc le
guntur apud eos scribuntur per heth que dupli
ci aspiratione profertur.
Chabol qui gemmans. vel qui geminans.
Chabon qui intelligens aut qui est intelligentia,
Chabonim liba vel crustula sive qui intelligens aut
 qui intelligentia eorum.
Chabonim malus separans vel acutus separans sive
 separantes aut separationes ⸢clamatio.
Chabor coniungens vel incantator sive coniunctio au
Chabul duplicitas vel indignatio.
Chabri qui geminans. vel qui electio.
Chabon sculpens. vel sculptura. ⸢formatio.
Chadaar fortis uir vigilans. vel robustus uir
Chalaal concreta regio commixtionis vel concretio
 regionis seruitutis. ⸢nationis.
Chachar pascens. vel nutriens sive pabulum aut nutri
Chalad pascens interim aut consumatio tribuum
Chalamach omnem fortitudinem habens. ut ⸢fortitu
 omnis fortitudinis plenitudo. ⸢aut consumma
Chalamai omnis amaritudo vel omnis amaritudo.
Chalamach inimicus est vel consummauit sive consummans
Chalme omnis vel omnis. sive omnes nos aut consummatio
Chachal pascens vel nutriens sive pabulum aut nutrimentum.
Chalaza qui fera vel qui feriens sive qui demonium aut
 quasi mamilla.
Chaldei qui fere. vel qui feroces. sive qui demones aut
 qui mamille.
Chale concreta regio vel concretio regionis.
Chaleb canis vel qui uiride sive qui cor aut quasi
Chaleth idem. ⸢cor.
Chalelum congregans regio eos vel concreta regio
Chalphi congregans regionem exterius ut ⸢con
 concretio regionis aliquam.

¶ Cham calidus uel callidus. siue callor aut calliditas.
¶ Cham surgens uel resurrectio seu (fus-
necessitas aut necessarius. tionis.)
¶ Chamaal fidelis commixtio uel similitudo despec-
¶ Chamani fidelis uel fidelitas. siue fides ipsius aut
¶ Chaman similis in fide dono (fidelitas ipsius
aut similitudo confusionis.
¶ Chamaam fidelis ipsius. aut similitudo eorum.
¶ Chamon surgens dolor uel calidus merore siue cal-
lida uingens aut necessitas purificationis.
¶ Chamos aggregans uel agregatur siue qui attrectans aut
qui attrectatio. uel aut dei resurrectio.
¶ Chamuel calens deo uel callidus dei. siue dei necessitas
¶ Chamuelite calentes deo uel callidi dei. siue deo necessa-
rii aut deo resurgentes.
¶ Chamul calefaciens uos uel calefactio uestris.
¶ Chamul surgens dolor uel necessarie parientis
siue calens dolor aut calliditas parientis.
¶ Chana zelus uel emulatio. siue possedit eos aut
possessio eorum. uel aut negociator.
¶ Chanaan suspirans uel commotus eorum. siue humilis
¶ Chanaan zelus ipsius uel emulans ipsum siue possidens
ipsos aut possessio ipsorum.
¶ Chanaan possidens donum uel emulator gratie.
¶ Chanaan erubescens uel recessus est siue qui monentes
aut qui vendentes.
¶ Chanan paupertas uel negociator. siue possidens
donum aut emulator gratie.
¶ Chanana humilians eum uel negocians ei. siue possi-
dens donum eius aut emulator gratie eius.
¶ Chananeus possidens uel possessio.
¶ Chananeus emulator uel zelotes siue comparatus
aut negociator. uel aut negociatores.
¶ Chananei possidentes uel possessiones.
¶ Chananei zelotes uel emulatores siue comparantes
¶ Chanam humilitas uel ipse paupertas siue mutabilis.
¶ Chanam paupertas mea uel negocians me. siue pos-
sidens donum meum aut emulator gratie mee.
¶ Chananei humiles uel possidentes seu zelotipi
aut emulatores.
¶ Chapsael congregans deo uel ecclesia dei.
¶ Charicha ira furens uel foramen uisibile.
¶ Charada excitatus uel ecstasis filiorum israel. (fu-
¶ Charasa ciuitas laudis uel oppidum laudatum sis.)
¶ Charan ira uel foramen siue furibundus aut iras
¶ Charam fordens eos uel effusio eorum. (scibilis.)
¶ Charam ira uel ira siue furor aut foramina.
¶ Charchar inuestigans uel inuestigatio operis.
¶ Charech diuisio uel sectio siue cognitus uel cognitio.
¶ Charmamos agnus congregatur uel agnitio qui animam.
¶ Charunim uinea gratie uel cognitio aque.
¶ Charsena furor humilians uel occursus angustie.
¶ Charcha prestans uocationem uel perficit uocationem.
¶ Charchamis prestans uocationem domini uel perficere uocationem gratie.
¶ Chasaloth spes eorum uel qui populantes.
¶ Chasbi calix uiuus uel immola me siue calix meus
aut immolatio mea.
¶ Chasbon calix merori uel immolatio iniquitatis.
siue calix murmurantis. aut immolatio inutilis.
¶ Chased qui complanantes uel qui poplantes siue
ipsi chaldei mutatio nomine.
¶ Chaselen spes eius uel sperans in eum.
¶ Chaselon fortis duricia uel fortitudine duris.
¶ Chased mellior uel mellio siue dure fortis aut
durus fortitudine.
¶ Chaspim immolans eos uel caulei innuens.
¶ Chaslen spes eius uel sperans in eum.
¶ Chaslom consummatio uel omnis dolor siue incendens
aut incendium.
¶ Chaslon scelus uel tristicia siue peccatus aut peccato.
¶ Chasbi mendacium uel iniquitas.
¶ Chasip fictio uel mendacium.
¶ Chebron coniugium uel incantatio siue uidens sepi-
terne aut uisio sempiterna.
¶ Chedel signum paupertis uel scientia tabularum.
¶ Chelbon lactei uel albentes.
¶ Chelsia pars domini uel pereuns dominus.
¶ Chelsiam pars domini est uel pereuns dominus est.
¶ Chelian incendium domini est uel consummatio domini est.
¶ Chelion incendium uel consummatio.
¶ Chelmath pars domini uel donatio perita.
¶ Chelon ab initio uel consummatio siue omnis dolor.
aut reuelatio eorum.
¶ Chelud signum declinans uel scientia uelis.
¶ Cherme qui cytharam uel qui lucerne.
¶ Chenereth signum cythare uel est lucerna.
¶ Chenereth idem.
¶ Chennereth qui lucerne uel signum cythararum.
¶ Chennor canticum uel citara siue agnitio lumi-
nis aut agnitio luminis. (statio.)
¶ Chezeloth uisio signi uel uidisti signum.
¶ Cherethim disponentes eos uel dispositiones eorum.
¶ Cherthoro cognitus aut fortis aut cognita ab
¶ Chermel molle uel tenerum siue agnus tener
aut cognitio circumcisionis.
¶ Cheros glacies uel solitudo.
¶ Cherub scientia multiplicata uel scientie plenitudo.
¶ Cherubin scientia uinicula pictura uel scientia mul-
tiplicata siue scientie plenitudo aut qui plures scie
¶ Cherubin idem est. (ntis.)
¶ Chesion pergens uel peruectio siue secus aut tibicia.
¶ Chesluim uel chesluim consummatio uel omnis

dolor sive incendens eos aut incendium eorum.
Cheth percuciens vel percussio. [conquassationis]
Cheththeaim signum insanie vel fortitudo in [figuratis]
Chetil percussa generatio vel percuciens generationem.
Chetim signati vel inecti sive formidantes aut [insanientes]
Chidon scutum vel clipeus.
Chipham expians vel expiatio sive catulus eius
aut manus dissipata. Quod autem diximus catulum
leonis significat quod greci dimenon vocant.
Chilaab vindicans patrem vel vindicatio patris.
Chilii robustus vel fortitudo.
Chilloch stulti signum vel stulticie designatio.
Chinum vindicans eos vel vindicatio eorum.
Chora ecclesia vel congregatio.
Choadad maximum vel precipuum.
Chobal condempnans vel condempnatio.
Chobar generatio vel universus electus.
Chodchod cartago vel cartaginenses
Chodonazer capiens plasma unum vel capta
viri plasmatis.
Chodorlagomor generatio manipli vel qui generis
decorum manipulum.
Chodorlahomor idem est.
Choelech ecclesiastes grece vel concionator latine.
Chomarim editui vel ianitores.
Chomor lacessens vel provocans sive lacessiones
aut provocationes.
Chonanias percussus domino vel percussio domini.
Chopar dealvans patrem vel calvaria patris.
Chore clamans vel clavus sive glacies aut calvicium.
Choreb ardor vel siccitas sive corvus aut solitudo.
Choreb missa vel massa sive contemptus aut contemptio.
Chorees iracundus vel liber sive formator aut desce-
Chorrei liberi vel iracundi sive formati [forame] [ne]
ti aut desforaminibus. [conspectio]
Chorrethi dispendens vel dispersio sive dissipans aut dis-
Chori clavus meus vel clamans sive calvicium me-
um aut glacies mea.
Choritte glaciosi mei aut clamatores mei sive cal-
vi mei aut calvicio mea.
Chorrei farina vel farinator sive premere aut fo-
ramina mea.
Chorme urbanus vel ornate ipse sive generatio eorum
aut administratio rei publice.
Chormethim cives vel administrantes liberi sive de-
curriones eorum aut publica administratores.
Chora graphia regiones describere vel regionum
descriptio.
Chorozai hoc secretum meum vel hic ministerium meum.
Chorozaim idem.
Chos chalix vel potatio.

Chosi calix meus vel potatio mea.
Chosan calix donatus vel potus glorificationis.
Chozim congregans eos vel congregatio eorum.
Chozbi iniquitas vel mendacium.
Chozabeth iniquitas domus vel mendacii hierusalem.
Chub generatio vel condempnatio.
Chun paratus vel percussio.
Chus ethiops vel tenebrosus.
Chusai niger vel tenebrosus videtur vel damonas.
Chusan tenebrans eos vel nigredo.
Chusan tenebrans donum vel nigredo glorificationis.
Chusamasathaim tenebrosa iniquitas vel nig-
Chusi niger meus vel tenebris meis. [fidei]
Chusi secretum vel silencium sive grehaim aut pauci
Chusa duricia ista vel tenebrius iste. [ditatis]
Dada elimus vel pelimus.
Dabsilimus meus vel pelimus meum.
Dadath elimus vel pelimus.
Dabarathi oracula vel loquela. [frumen]
Dabireth oraculum fontium vel locutio puerorum.
Dabreiamin paralipomenon grece verba dierum la-
Dabir loquens vel loquela sive loquens deo aut oraculum.
Dabira loquens ei vel locutio eius sive loquor [fidei]
ei deus aut civitas litterarum. [comprehensiones]
Dabri loquens vel locutio sive oraculum aut eloquium.
Dachar compungens vel compunctio sive compungentes aut
Dadan iudicans vel iudicium sive solicitudo aut
stimulus eorum. [propulsatio]
Daca fortis malicia vel iudicium maledictum.
Daeci fortes maligne vel iudices maledicti.
Daphcca adhesio vel remissio sive adherens aut
Daphnen pulsans ostia vel adhesio fontis.
Daphuim signum operatum vel signi operatio.
Dagan triticum vel frumentum sive piscis donatus
aut piscis gratificatus.
Dagon piscis meroris vel piscis tristicie sive piscis
iniquus aut piscis mutilus.
Daias fortis domino vel paupertas domini.
Dalaiachi haurientes domino est vel paupertas domini est.
Dalam egenus pauper vel egena paupertas.
Dalida situla vel paupercula.
Dalmatia generationis egestas vel magnitudo egesta-
tis. [potentis]
Damatica generationis egestas vel magnitudo pauperis.
Dalmanutha situla generationis pauper vel paupertas
quiescens super. [sanguinem]
Damaim sanguis vel sanguines sive sanguinem aut
Damaris silens caput vel silencium capitis.
Damasci sanguis sacci vel sanguineus sacci.
Damascus sanguineus bibens sive sanguinem propinans
sive sanguinis potus aut sanguinis osculum.

Damasceni sanguinis sacci vel sanguinis osculi.
Damasceni sanguinē bibentes vel sanguinē propinantes sive sanguinum potatores aut sanguinee.
Damma causa vel iudicium sive silens silentium potationes.
Dan causa vel iudicium.
Dana causa eius vel iudicium eius.
Danite iudices vel cantores. vel iudicavit me deus.
Daniel causa dei vel iudicium dei sive iudicans deus aut
Daram australis vel affricus.
Dardane generatio cognita vel cognitio cognitionis.
Darius torrentis vel augmentatus.
Darom affrica vel plaga australis.
Daroma idem est.
Dasem frenum vel retinaculum. vel accipiens.
Dathan donum eorum vel donum sufficiens.
Dathenam donum formidolosa vel doni sufficientia
David manu fortis vel vultu desiderabilis.
Debalom delectans secto.
Debil delectatio sectaris.
Debbaseth apes delectans vel eloquentia delectata.
Debiala palata vel oppidum greco sermone.
Deblatha iovis civitas interpretatur. vel oppida eorum.
Deblatim palate vel oppida sive palate eorum aut
Debelaim delectans secto vel delectatio sectans.
Debelathaim lateres vel masse quas solent compingere de recentibus facies hebrei.
Debelath nuncupantur. vel remissio.
Debera loquens vel ursus timens.
Deberith idem est. vel timor.
Debir loquens vel loquela sive ursus timens aut ursi
Debon sufficiens ad intellectum vel habundantia intellectus.
Debongad sufficiens ad intellectum temptationis vel habundantie intelligens accinctum latrunculum. vel na
Debora apes vel loquax sive eloquens aut eloquentia
Degla adherens vel pulsans sive commictens aut
Deda plantatum vel palmata sive subtilitas aut plantatio.
Dedan hoc iudicium vel tale iudicium.
Dedera generatio eius vel generatio eorum. vel missio,
Dephea pulsans adherens sive pulsatio aut re
Delaia hauriens dominum vel pauperes aut sanguis
Delean egens vel egestas. vel nemo domini.
Delebam egens vel egestas eorum. vel ianua,
Deleth tabule vel tabularum sive pauper aut
Delphon pauperis facie vel egens contemplator.
Delo ianua vel paupertas.
Delen pauper egens vel pauperibus egestas.
Demas silens vel tacens sive silentium.
Demetrius nimius vel prosequens vel vehementer incedens sive fortis aut prosequens aut robusta virga dicitur.

Dema causa vel iudicium sive silens aut silentium
Domophon silentium sibi imponens. vel eorum.
Demon sanguineus timor vel sufficiens iniquitas.
Demonum sanguineus timoris vel sufficiens iniquitas
Denaba iudicium ferens vel iudicium afferentis.
Denaiaba idem est.
Dennahaba causa praesens vel silentium firmitatis.
Derben loquens vel filius generationis.
Derbeus loquax vel generatus.
Derthon loquela percutiens vel generatio percussionis.
Desan fortis elefantus vel fortitudo elefantis.
Dessan fortis dignitas vel pinguedo elevationis.
Desoth murus vel unctio sive paries aut calcatio.
Deson fortis papilla vel calcavit eos suo sermone hebraice aut pinguedo interpretatur. aut aurs .i. favilla holocaustorum.
Denhel agnoscentes deum vel agnoscite deus.
Diabolus defluens vel deorsum
Digrece aut dicitur eminator vel clausus lorgastulo.
Diaphanes illuminans vel dilucidum.
Diana egritudines suscitans vel egrotationum suscitatio.
Diapsalma pausatio vel species sancti cessatio sive autem aut fiat greco aut sermone interpretatur divisio
Dibon sufficiens ad intellectum vel vocum habundantie intelligens.
Dibongad sufficiens ad intellectum temptationis vel habundantie intelligens accinctum latrunculum.
Dimaon sufficit eis color vel sufficit eis timor sive sufficientia murmurationis eorum. aut sufficientia iniquitatis eorum.
Dimona sublimitas. vel satis numerans.
Dina causa hec vel iudicium istud.
Dinai iudices hii vel causidici isti.
Dionisius diiudicans vel vehementer fugiens.
Dioscori pulcre ad regendum. vel pulcre congregantes sive aut gemini castores.
Dioscorus pulchre congregans vel placere ad regendum.
Diospolis abnuens vel abrenuntio.
Dioscoros speciosus in singulis vel decor illaniens.
Disan fortis elephantus vel fortitudo elefantis.
Dison cinis. vel pinguedo sive fortis papilla vel calvatio eius.
Disme adoccidentes vel occidentale.
Diris quartus vel ylex.
Doph commotus sive sollicitus aut solitudo.
Dodanim patruus patruelis.
Dodan patruus domino est vel patruelis domini est.
Dohec motus vel mortuus sive sollicitus aut solitudo.
Domin rubra vel assensus rufor.
Domma silens vel silentium.
Don iudicium vel iudicator.

Dor natiuitas uel generatio.
Doram generans excelsos uel generatio excelsorum.
Dorchas caprea uel damula.
Dorda natiuitas uel generatio desiderabilis.
Dormini generat excelsum uel generatio exaltata.
Dorix genitus fuitor uel generationis medicamentum.
Dormin generationis excelse uel generationum exaltatio.
Dorthaphieth natiuitas aduenientis humilis. aut generatio puerulis uenientis. [S]danis,
Dosethei calcatio stipidarum uel iniunctione formis
Dothaim pabulum uel iuxta de eorum siue sufficiens defectio aut sufficientia defectionis.
Dudi solitarius uel fluctus.
Duidec ut pulcritudo.
Duel decoratus dei uel pulcritudo dei. [S]cia,
Duma decoratus dei tacitum siue gaudium [illegible]
Durach loquax uel locutio siue loquens [illegible] aut locu,
Durum plenitudo uel loquela siue loquens [illegible] pulso aut plenitudo eorum.

Ebal nasus uetus uel uetus uorago siue uallis edificiorum aut aceruus lapidum. [S]gressio,
Ebrona transiens uel transitio siue transeuntes aut trans
Ebrona incantator uel incantatio siue coniugium aut uisio sempiterna.
Ebroni transiens me uel transitio mea siue transcendens mea aut transgressio mea.
Ebroni incantator meus uel incantatio mea siue coniugium meum aut uisio sempiterna.
Ebronite transeuntes me siue transitus mei aut transgressiones mee.
Ebronites incantatores mei uel incantationes mee siue coniugium [illegible] aut uidentes semper me.
Edada ornata uel uoluptuosa. [S]deliciose
Edema uoluptas eius uel deliciose ornata.
Edimium uoluptates deliciose uel ornata
Eden uoluptas uel ornatus siue diuitie aut deli[cie]
Edera uoluptas plena delicie pul[chritudo] [S]ciose. [illegible] siue ornatus pulcher. aut diuitie plenitudinis.
Eder uoluptas singularis uel ornatus pulcher. diuitie effuse aut deliciose resurgentes.
Edes delicias tollens uel uoluptuosa plasmatio.
Edissa delicata mulier uel uoluptuosa assumptio.
Edna uoluptuosa plena uel ornamentum plenitudinis.
Ednas ornamentum tollens uel diuitiosa plasmatio siue delicatus serpens aut uoluptuosus cohabitans.
Edom rufus uel terrenus siue terreus aut sanguineus.
Edoma rufa uel terrena siue rubea aut sanguinea.
Edrai mundatio pulsat me uel mundatio pastoris.
Edraim inundatio malorum uel [illegible] [S]sunt tas pessimorum siue pastorum defensio aut inundatio pabulorum eorum.

Effraim crescens uel auctus siue augmentans aut
Effraimite augentes aucti [S]fertilitas, siue fertiles aut crescentes. [S]pluerulenta.
Effrata uidens uel frugifera seu fertilis aut
Effrem auctus uel crescens siue fertilis aut fecundus.
Effeta adaperire uel adapertus sis.
Effron puluis meroris uel puluis inutilis siue pulueris eorum aut uisio inquietata. [S]luno,
Effa mensura uel effundens siue resolutus aut reso[lutio]
Effai mensura mea uel defectio mea siue effundens me aut dissolutus sum. [S]consummatio,
Effarach dissolutio [illegible] uel effusio uisionis
Effra uidens uel frugifera. siue fertilis aut pluens
Effrata idem est. [S]lenta.
Effratei fertiles uel frugiferi siue uidentes aut puluerulenta.
Effene effundens decorem uel dissoluens imaginem.
Effer mensura consurgens uel effusus uigilans siue solutus pelliceus aut resolutio.
Efferte effusi uigilans uel mensure consurgentes. siue dissoluti pellicea aut resoluentes consurrectionem.
Effermeuscha mensura effundens uanum uel cum resurrectione dissoluens uarietatem.
Effesium consilium meum uel anima mea sic finis eorum. aut uoluptas mea in ea.
Effesiu uoluntas mea in ea uel anima mea in eis. siue fines eorum aut consiliatores mei.
Effree fecunditas uel augmentatio. [S]sum,
Effi mensura trium modiorum uel tres modij mensure
Effon super indumentum uel super humerale.
Effiba mensura uerecundie uel uoluntas mea in ea.

Egbatham sollempne mandatum humile uel terra domus uenientis.
Egbathanis sollempne mandatum humilium uel terra domus uenientis assumpte.
Egeni letus sollempnius.
Egiptus tenebre uel angustia siue tribulatio coangustans uel tribulationis coangustantis.
Egiptiacus tenebrosus uel angustians siue tribulatione coangustatus. aut coangustatione tribulatus.
Egla uitula uel iuuenca siue sollempnis uel sollempnitas uel sollempnitas que est michol uxor dauid uel genuit ei ezechiam aut pre occultum.
Eglaim uitule uel iuuence siue sollempnes aut festiuitates eorum.
Eglon uitulus meroris uel iuuencula inquietatis siue sollempne preuium aut festiuitatis [illegible].

Ela maledictio uel ipsi siue terebintus aut arbuscula.
Elaad ad solium uel ad solitarium. siue ad unum aut maledictio peccati.

Elala dei seruus uel dei testimonium siue maledco fortis aut terebintus desiderabilis.
Elada ad sciam uel ad assensum siue seruitutis aut dei scientia syro aut interpretatur sicut hac.
Elade assensio uel ad sensum siue dei seruus aut maledco testimonii.
Elam orbis uel seculi siue postis aut sicut luminare.
Elaui uestibulum aut operato siue despiciens aut operita.
Elas maledes uel faciens ipse opinione
Elasa operatio uel ad faciendum siue laudem faciens aut laudabilis plasmatio. uel dei plasmatio.
Elasa operatio uel ad faciendum siue domini sustollens aut
Elasar hec separans uel hic separato siue domini decli nans aut dei declinatio. uel ne suscitetes.
Ellasar laudens carcerem uel laudans carceratum. siue laus excellentium. aut laudans plasmatio
Elath unus uel unitas siue solitarius aut solitudo.
Elathyan louens uel terebintus siue deo peccans aut maledes ipse peccator. uel prosequitur.
Ellane applicans uel prosecuto siue applicabit aut
Ellon deo fortis uel robustus fortitudine.
Elebam pater eorum uel testimonium eorum siue surgens aut dei nescirius. uel aut dei possessio.
Elehan pater eorum uel testimonium eorum siue dei portio
Elehath portio uel porciuncula siue portio tenuis aut porciuncula peccatoris.
Eleheles aduocatio uel aduocata.
Eleheles aduocans uel aduocatus.
Elehesi aduocator meus uel aduocato mea.
Eleea ad sciam uel de scientia.
Eleale ascensio uel ascensionem. uel ruinantem.
Eleamon dei mihi decus uel dei mei plenitudo.
Eleazar dei mei adiutor. uel deus meus adiuuans fes
Elech pater meus uel dei plenitudo.
Elech portio uel porciuncula.
Elechite porciuncule uel portiuncules uel ascensio.
Elech ascendentis uel ascensionis siue ascendens
Ellel laudans uel laudatio. uel te eorum.
Elem postes uel sciam siue uestibulum. aut sicut lumina
Elama postis eius uel scelum eius siue deo calens aut dum accipiens.
Ellemori scientia dei uel ad ascensionem plenitas ei.
Ellemon greci uel grecorum.
Eleon diuinitas uel ad lauorantes ipse est mons oliueti de quo dominus coram discipulis ascendit in celum.
Elesa ad ciuilam uel ad faciendum siue sustollens domini aut dei plasmatio.
Eleutherius scelum orans uel exercitum cogitatio.
Eliab deus meus pater uel dei mei plenitas.
Eliaba uana ascensio. uel nequam absconditus sum deus meus pater aut dei mei plenitas es.
Eliachim deus meus resuscitabit. uel deus meus sicut eorum.
Eliada deus meus cognouit uel deus meus audiet uel dei mei seruus aut dei mei testimonium.
Eliadem deus meus cognouit. uel deus audiet eos siue deus meus seruiens aut deus meus testificator eorum.
Eliade deus meus cognouit. uel deus meus audiet. siue dei mei seruus aut dei mei testimonium.
Eliam deus meus populus uel dei mei populo siue deus meus in uisibilis eis. aut deus meus miraculum eorum.
Eliasib deus meus scutram iocundans uel deus meus plas mationes quarens. uel aut dei mei pater.
Eliatha deus meus tu. uel deus meus ueni siue deo meo peccans
Eliatham deo meo surgens aut dei mihi necterius.
Eliey uestibula uel maledei siue postes aut sicut lumina
Elida deus meus nouit aut scientia dei mei. uel maria
Elidad dei mihi patruus uel deus meus patruus. uel suscipiendos
Elidahe deus meus sit ipsum esse uel deus meus sit ipsum in uice siue deus meus nouit susceptos aut deus meus nouit
Elidelach actus emissus germinis uel emissio ger minis actuari siue deus meus sit portionem aut deus meus nouit percitam.
Eliezer deus meus fortis uel deus meus adiutor siue deo meo separatus. aut dei mihi scitificatio.
Eliphal deus meus mirabilis uel dei mihi miraculum.
Eliphaleth deus meus diuidens uel dei mihi diuisio siue deus meus mirabilis sanans uulneres aut deus meus mirabilis lebans pauidos.
Eliam dei mihi populos. uel dei mihi agitatio.
Elimaim deus meus donans. uel deus meus donans siue deo meo donante. aut deo meo donante.
Elimas transgredi faciens uel ad transgressionem in
Elimeleth ad regem uel ad principem transgrediens. siue dei regnum aut deus meus regnator. uel iustus
Elion excelsus uel sublimitas siue dei dolor aut deo
Eliona sublimius uult aut excelsus deuorator.
Elioreb dei mihi hyemis. aut dei tempestas.
Elisa ad insulam uel dei mei saluatio.
Elizabeth dei septima uel deus meus cognouit. dei mei iuramentum aut dei mei saturitas.
Elisaph dei mei specta uel deus meus spectator siue deus meus absidens. aut dei mei absconsio.
Elisaph dei mei latrum uel dei mihi uindictum siue dei mei spectum aut dei mei angustia.
Elisaphan dei mei leo uel dei mei heres siue dei mei spectator aut dei mei uictum frenis.
Elisabe dei mihi saturus uel deus meus decendit me.
Elisama deus meus adiuuit uel dei mihi auditio.
Elisame deus meus adiuuit. uel deus meus exaudiuit.
Elisar dei mihi princeps uel dei mihi uelamen siue pater meus fortis aut pater meus coagitans.
Elise dei mei saluus uel dei mei protectio.

Eloim deus eius uel diuitias eorum.

Eliseth dei mei salus vel deus meus lucet siue deus meus saluans uirum aut deus meus saluans paruulos.
Elisua deus meus salus vel dei mei protectio.
Elisue idem est.
Elisur deo meo murus vel deo meo gradus siue pater meus fortis aut pater meus coangustans me.
Eliud deus meus dominus vel deus meus iste.
Elmadai deus meus mensura vel deus meus enumeratio.
Elimelech regnum vel deus regnator.
Elmodab dei generatio vel dei natiuitas.
Elmodad dei mensura vel ad matrem eius perpetuam.
Elnon contemptus vel contemptus. vel opinio eorum
Elmon deblathaim contemptus palathas vel contemptus
Elmoni loci vel ille siue hic aut contemnens me.
Elnatham addens vel adiectio siue addere aut dei dona
Elnathan dei donatio vel deo datus. vel dono
Elo deo vel diuitias siue exercitus eius aut exercitus eorum.
Elocu parcat me multitudinem vel opes eorum.
Eloi deus meus vel diuitias mea. vel deo.
Eloim exercitum fortitudinis vel excelsus fortitudine.
Elon quercus vel roboris vel regio aut exercitus fortitudinis
Eloth arietem vel arietis lignum siue deo respondens aut dei temporalis.
Elthalu nana absorptio vel nequaquam absorbentur.
Elthaci nanus uomitus vel nequaquam uomens.
Elthece conferens uel collatio.
Elthecem protulit vel collatio eorum.
Eltheccm conferens sonum vel collatio oculi.
Eltholeth natiuitas vel ad natiuitatem.
Eluan exaltatus vel exaltatio.
Elud gratiam habuit vel accipiens gratiam.
Elud deus doloris vel dominus generationis.
Emac uallis vel profunditas.
Emachim ualles vel profunditates. vel fortitudo eorum
Emachiel uallis diuina vel profunditas dei.
Emam calidus vel accipiens siue calor eorum aut for-
Emath formidans eos vel acceptio eorum siue indignatio rigide aut indignationi rigidus.
Emathis fortitudo eorum vel accipiens eos siue indignatus rigide aut indignatio rigida.
Emaus mater festinans vel desiderium consilii.
Emima mater uel desiderium.
Emima mater eorum vel desiderans eorum.
Emanuel nobiscum deus vel nobiscum diuinitas.
Emaus mater festinans vel desiderium consilii.
Emechasis uallis gaudens vel uallis consummationis.
Emmer uerbum vel sermo siue sermocinans aut sermocinatio.
Emim gentes vel populi siue horrendi aut terribiles.
Emimim idem est.
Emena calor eius vel accipiens eum.

Emor asinus uel asinus siue loquens aut amaritudo.
Emorum asini vel asinorum siue loquentes aut amaricantes.
Emouth mater leo mea vel desiderans desiderium.
En fons uel oculus.
Ena ecce hi sunt uel ecce oculus siue fortis aut oculus eius.
Enach fortis vel potens siue gigas aut terribilis.
Enachim fortes vel potentes siue gigantes aut terribiles.
Enadda fons acutus vel oculi exacuens siue fons sufficiens aut oculus testimonii.
Enabad fons spontaneus vel oculus uoluntarius.
Enaddan oculus iudicans vel fons iudicii.
Enagallim fons uituli vel oculus uitulorum.
Enaim fons meus vel oculus meus. vel aut oculi eorum
Enaim ecce hi sunt vel ecce sunt oculi siue fontes eorum
Enam nubes vel ecce sunt siue fontes eorum aut oculi eorum.
Enarach ecce concepit vel ecce conceptio.
Enathan addantem vel dodantem siue fons eius datus aut oculus donationis eorum.
Enathan dans gratiam vel donans gratia siue fons datus iniquus aut oculus datus pensioni. vel dedicationes
Enorma renouata dedicatio vel renouamina
Endad fons solitarius vel oculus subtilis.
Endon fons generationis vel oculus naturalis.
Eneas pauper vel miser respondens aut responsio.
Eneam hic ista vel ecce hi sunt.
Engaddi fons hedi vel oculus temptationis.
Engallim fons inundatus vel oculus tulmigionis seu fons reuelationis vel oculi tulmigionis eorum.
Engannim fons orti vel oculus electionis.
Engannim fons ortorum vel oculus electionis eorum.
Enihel gratia mea deo vel gratia mea dei. vel habitatio
Enohe dedicauit vel dedicatio siue edificans aut cum deo
Enochite dedicantes vel dedicauerunt siue edificantes aut cum deo ambulantes. vel oculus fortitudinis
Enom ecce sunt vel ecce hi sunt siue fons roboris aut
Enon cursus moris vel oculus moris siue fons tristicie aut fons murmurationis.
Enos homo vel desperatus siue inuocans aut uiolentus.
Enremmon fons consignatus vel oculus sublimis.
Ensamos fons solis uel oculus mundans humilia.
Apaphim crescens aut augens siue frugifer aut [illegible]
Epafrodithon fertile vel frugiferum siue fecundans aut feracitas. vel fecunditas
Epafroditus frugifer vel fecundus siue fertilis aut fe-
Epicima super lucem vel super lugentia.
Epicurei super curre vel super currentes.
Epoenethon super indutus vel super indumenta.
Erim uacue fecit vel uacua fecit.
Erath frater meus uidens vel fratris mei uisio siue ab surde uocabulum figuratum.

Erech uigil uita ł effusus pauore.
Ergab lapis uel lapideus.
Erioch ebrietas ł solitudinem.
Erith anatha mortis ł anathia ostiacie aut in
facie doloris. ł anathatis gente
Erman auferens ł ablatio siue anathia nimium aut
Erman anatha ostiacie ł anathatizans morte.
Eroon dolor ł dolorum siue in facie eorum aut in facie
dolorum.
Esaan confirmans ł innuitans siue sustollens gentium
aut plasmatio donationis.
Esaban ignis meo ł ignis in eis.
Esban idem.
Esaham confirmatio
Esahum uoluntas mortis ł uoluntas fortitudinis.
Esai incensum ł insule libatio.
Esaori uoluntas mortis ł consilium tristicie.
Esammai iniutes mihi ł confirmatio mea.
Esaon gabaa uoluntas ł iuuentus ł fortis opera
tio aut consilium confortans ostiacie.
Esai faciens uel factura.
Esaunans fructus siue rubens aut acuitus lapidum.
Esabal ignis maritus ł ignea maritatio.
Esban ignis meo ł ignis in eis. ł uero
Esben uentus ł flatus siue ignis uanus aut ignis
Esbon flatus mortis aut cingulum ostiacie.
Escha contempnens ł despiciens despectionem.
Eschaberth dogmate ł cecidit gratia siue negligentia aut
gloriatio habet occasum.
Escham contempnentes ł despicientes despectionem.
Eschol botrus ł ignis omnis siue totus ignis aut
Esda misericors ł misericordia. ł tot igneus
Esdod infusio ł incendium.
Esdod incendia ł incendentes siue ignis patruelis aut
ignis patrui mei. ł misericordia matutina
Esdras adiutor ł auxilium siue misericordia domini aut
Esdrelon misericordia ł misericordia mea domini mihi. ł fabus
Esdrin ad insidians mentes ł misericordia iniquitas
Eshon cingulum ostiacie ł cogitatio mortis.
Esei uicinus ł uicinitas
Esili uicinus mihi ł uicinitas mea
Esliam ipse dominus est ł domino appropinquans est.
Esmel gemma ł electrum.
Esor phasmas uel electio.
Esphara securum apiens ł plasmatio regionis.
Esu uicinus mihi ł uicinitas mea siue securia la
borans aut plasmatio laboriosa.
Esmona festinans ł festinatio. ł trio
Esna ignis ł sedans ł edificans aut edificatio
Esrai indigena ł orientalis.
Esrei auxilium domini ł auxiliator a domino.

Estuin sagittam mittens ł sagitta munitionis
siue fortis ł irascens gratiam iaculo.
Esrom atrium eius uel atrium eorum.
Esu atrium ostiacie aut atrium iudicantis iudicia.
Esromite atria eius uel atriorum.
Esu atria ostiacie aut atria iudicantis iudicia.
Estha ignis uel cogitatio.
Esthania ignis manens ł cogitatio doloris.
Esthamo idem est.
Esthamoha ignis manens ei ł cogitatio dolorum eius.
Esthaol ignis gementium ł ignis parturientium.
Esthaolite ignee gementes ł ignee parturientes.
Esthaome cogitans dolorem ł cogitatio doloris.
Esthaul ignis dolentium ł ignis parturientium.
Esthonima cogitans ł cogitatio.
Esu gestans aut gestatio.
Esthemo ignis manans ł cogitatio doloris.
Esthemohe femina ł sciens mulieris.
Esthon ignis mortis ł cogitatio iniquitatis.
Ethai robustus mihi uel perfectio mea.
Ethia fortis domini ł perfectio domini. ł oio eorum
Ethalon in cunabula mortis ł repositio ostiacie.
Etham fortis ł robustus siue fortis eorum aut perfec
Ethan ascendens ł ascensio siue fortis dono aut
robustus gentium. ł aut fortes gentes
Ethanim robustus ł robustorum siue fortes dono
Etheel robustus deus ł perfectio dei.
Ethama metus ł lugens siue metus aut luctus
Ether fortitudo ł in cunabulum. deo.
Etheus stupens ł formidans siue stupidus aut formi
dans metum uel timuerit siue stupor aut obstupu
Ethum perfectio aut fortitudo siue fortis ł ceteri
eius aut perfectio eorum.
Ethiopia caligo uel tenebre.
Ethiopes tenebrosi ł caliginosi.
Ethnici pagani ł gentiles
Ethnel robustus deus ł fortitudo dei.
Eva ue uel uita siue calamitas
aut mater uiuentium.
Eubolus coheditator ł coheditatio.
Euchodia apprehendens dominum ł apprehensio domini.
Euech est ł desidat siue desidans aut desidium.
Euergethes tortelas pessimum ł fortem oppressio.
Euens ferus pessimus siue ferox aut lapides col
Euei feri ł pessimi siue feroces ł ligens
aut lapides colligentes.
Eufrates frugifera ł pluerulenta siue reperi
ungens aut decima ungens. ł pluerulentus
Eufrathes crescens ł frugifer siue huius aut
ostiatus idem.
Evi ue mihi uel calamitatis mea.

Euith ferales vel feroces vel delicia aut deli/
Evil stulte vel insipiens. deum meum.
Evila dolens vel parturiens sive stolidus aut aspici/
Evilath idem est. spio.
Evilmerodach stulte amarus vel irrisio ama/
ricantis. stras corr.
Evim iniqui vel iniquitas sive ve eis aut calami/
Evinenis ornans viscera viri vel compunctus ex/
ipsis assumptum.
Evinee ornans vel ornamentum.
Eviu ornatos separans vel compunctus separatos.
Eufrathithes crescens vel frugifer sive humus/
aut pulverulentus. malleator.
Eupolemus ornans ore gentes vel compunctus ora/
Evricon duces inferius vel compunctus decor sui.
Euthicus amans vel insultus gente aut dei fortu/
Euthicus idem est. natus.
Ebathanis sollempne
Emandatum humile vel lecta domus vendentis.
Exthasis mire excedens vel mentis excessio.
Ezaba ysop vel humilitas mea.
Ezabai ysopus meus vel humilitas mea.
Ezao videns vel visio.
Ezazon videns sursum vel videns in superioribus.
Ezead videns securitatem vel fortis testificator.
Ezecha auxilium vel confortatio.
Ezechias auxilium domini vel confortavit me dominus.
Ezechiel auxilium dei vel confortavit me deus.
Ezel videns deum vel fortitudo dei. sceat.
Ezer auxilium vel fortitudo sive separat aut scisi/
Ezia videns dominum vel fortitudo domini.
Eziel videns deum vel fortitudo dei.
Ezion videns dolorem vel videns iniquitatem.
Ezir sanctificans vigilem vel fortitudo vigile.
Ezrael semen domini vel actum dei sive auxilium dei.
aut auxiliatus deo.
Ezrai seminans me vel atrium meum.
Eza[illegible]cel auxilium meum vel seminator noster.
Ezras auxilium vel seminator.
Ezrel semen dei vel auxiliator dei.
Ezri semen meum vel auxiliator noster. scissarius.
Ezricham semen meum surgens vel auxiliator ne/
Ezriel semen meum deus vel auxiliator deus noster.
Ezro semen eius vel atrium eius sive auxilians eum
aut auxiliatus ab eo.
Haoc apiens vel oris assumptio domini.
Hacce idem est.
Haceia apiens domino vel os assumens ei.
Haceias idem est.
Hacie apiente domino vel assumptus.
Hacud visitans vel visitatio.

Hada redemptus vel redemptio.
Hadar redemptus meus vel redemptio mea.
Hadia redemptus domino vel redemptio domini.
Hadasur vallatus vel redemptio fortis sive redi/
mens angustiatos aut redemptio aerumnis.
Hadassur te vallati vel redemptio fortis sive
redimens angustias aut redemptores aerumnis.
Hadach tuus vel redemptio pectoris.
Hadias redemptus a domino vel redemptio domini.
Hado redimens eum vel redemptio eius.
Hadon redimens mentes vel redemptio iniquitatis.
Hagiel occursio dei vel occurrit in deum.
Hagir hiatus vel os pelliceum sive occurrens lu/
mini aut occurrens incendio.
Hahed evadens celsus vel operarius vite.
Hallathi salvator meus vel salvatio mea.
Halaia cadens domino vel occasus domini.
Halasai cadens princeps vel occasus carbonis.
Halus cadens gemme vel ruina pall.
Halcam cadens populus vel occasus eorum.
Haleth dividens vel divisus sive divisit me aut/
Halel cadens deo vel occasus dei. divisio mea.
Halesar cadente principe vel occasus carbonis.
Haleth salvans me vel salvatio sive occasus vite.
Hallethi salvans me vel salvatio mea sive occasus
vite mee aut cadens priore mei.
Halthasar cadens princeps vel occasus iuvenis.
Halon cadens mente vel casus iniquitatis.
Halonithei cadens murmurans vel casus iuvenis.
Halthi evadens vel liberatus sive salvatori meo aut
salvationi mee.
Altheas evadens a domino aut liberatus domini sive sal/
vat me dominus aut salus mea domino.
Althiel evadens a deo vel liberatus dei sive salvat
me deus aut salus mea deo.
Hallu mirabilis vel admiratio.
Halluit mirabiles vel admirationes.
Hamuel contemplans deum vel facies dei.
Hara fervor vel ferus sive onager aut fervens.
Harai glutto vel insaciabilis sive onager meus aut
ferocitas mea. scorp.
Haran ferus vel onager sive frugifer aut fervens.
Haroha nudavit virum vel dissipavit eum sive
denegans virum aut discooperiens eum.
Haraonechao dividens percussos vel dissipans
separatos sive denegans percussionem aut disco/
operiens separationem. divisio.
Harar auctor vel succrescens sive dividens aut
Harasim succrescens eis aut augmentum eorum
sive dividens eos aut divisio eorum.
Harithi hiatus vel hiavit sive hyante me

aut hiatio mea.
Harathon hiat⁹ iniqu⁹ vel amolat⁹ tristicie.
Harenath discessio mea vel instit⁹ saginat⁹.
Hares dividens vel divis⁹ sive dissipans vel violens.
Harisei divisi vel dividentes sive violenti aut
dissipantes.
Haruath discedens a me vel instit⁹ saginat⁹.
Haros violentia vel dissipatio
Hasan data onag⁹ habundans donis vel fervens
egressio sufficiens. vel carionis,
Harsath onag⁹ gravari⁹ vel ferocitas pravari
Harsathei onag⁹ gravari vel fera pravarica,
Harsim sermocinans vel sermocinatio. vel furel.
Haruda ferocitas iudicii vel egressio iudicii,
Harue ferocitas vel egressio. vel fui.
Haruim ferocis vel egressi. vel transgressio.
Hassee transcendens vel transitio sive transiens aut
Hase transcensio vel transit⁹ sive transgrediens pro
isto plurale uri pascha legunt.
Hasea transiens eum vel transcensio ei⁹.
Hasee transgrediens eum vel transgressio ei⁹.
Haseth transgressor vel transgressi⁹ sive trans
grediens augures aut transgressio augurum.
Haselda transgressio vel transiens odificator.
Haseron transiens montes mons vel transcensio
iracundie iniquie. vel lucti.
Hasyha apiens subito vel donatio assumptionis.
Hasga dolat⁹ vel excis⁹ sive ablasio aut os de,
Hasor transiens montes vel transcensio iracundie.
Hasta transit veniens vel transcensio venientis.
Hasur pavor undique vel apiens a cibitate.
Hath cisima vel plaga velud cum dicim⁹ sep
tentrionalis plaga vel meridiana regio.
Hatha cisma dei vel plaga sive apiens deus
aut operatio dei. vel aut operatio dei,
Hathiel evadens vel latitudo dei sive apiens dei
Hathindab apiens ex patre genitore vel aptio de
parte genitor.
Hathuel evadens a deo vel latitudo dei sive api
ens deo aut aptio dei.
Hathiettos decepti calcat⁹ vel calcati deceptio.
sive bucella confirmans aut bucella confirmatio
aut ut subito vel eructans vel eructatio.

He disciplina vel os ab ore
sive error aut discipula.
Heber ore edificans vel disciplina filia.
Hedael redempt⁹ deo vel redemptio dei.
Hegor hiavit vel oris pellis sive os pelliceum
aut oris hiatus.
Heldas excludens sirenum vel exclusio veniacti.
Heleth ruina vel deiectio.

Heleias salvat⁹ domino vel unificatio dei.
Heleth excludens vel mirabilis sive unificans aut
Helethe excludens eum vel mirabilis ei. vel salvans)
Heleth salvans me vel mirabilis mi.
Helethna salvat⁹ domino vel unificatio domini sive
excludens dominum aut mirabilis. vel scates.
Helethiche excludentes vel salvati. sive mirabi
les aut unificatio sive excludentes aut unifi
Helix excludens vel salvat⁹ sive mirabilis aut
Helice ruinam securo vel rumore unificat.
ob⁹ non est latinum sed ebreum.
Helmonalmon ille vel iste loc⁹ sive nescio
quis aut nescio qualis.
Hellon cadens in ore vel cas⁹ iniquitatis.
Hellonites cadens murmurans vel cas⁹ iuculis,
Hellonem faciem dei vel faciem mea.
Heleth evadens vel liberat sive salutavit mo aut
Helehas evadens a domino ut vel salvatori mee
liberatus domini sive salvat me deus aut sal⁹
mea deus. vel dilectio,
Heglon dividens vel divisio sive diligens aut
Henath invit⁹ vel innuens.
Hennador cursa gravatio vel cursio gravationis sive
per erroris tota sive disciplina inveniam.
Henenna cursa vel cursio.
Hemeis nitens vel abnuens.
Heneon disciplina ascendentium vel discipli
na ascensionis eorum. vel aut disseminat,
Heor os iracundie vel disciplina luminis.
Herzeus separatio vel disseminatio sive separans
Herezei separantes vel disseminati sive separatores
aut disseminationes. vel lenia,
Herox dissipans vel violent⁹ sive dissipatio aut vio
Hesur violentie angustie vel dissipatio acerbitatis.
Hese transiens vel transcendens sive os aut odor florum.
Hesse idem est. vel inulti,
Hesga dolatio vel pulsio sive oris inuti aut ...
Hesor os nigri vel error securi. sive laqueus fortis
aut disciplina angustie.
Hest⁹ ore multorum vel os in laudis vel hi latinum
nomen violent⁹ hebraice figuratum est.
Hesur os acerbum vel laqueus angustie sive errans
robust⁹ aut disciplina directionis.
Heth apiens vel aptio. vel libe⁹ immutat.
Hetha apta vel aptire sive apiens eum aut aptio ei⁹.
Hethe dividens vel discooperiens sive os leliniens
Hethcia apiens dominum vel aptio domini.
Hethmoab apiens ex patre genitor vel aptio de
patre genitor.
Hethora os murmuris vel ore explorans sive bu
cella luminis aut oris exploratio.

Sepliosi.

Fechoret dissoluens mensura͂ et dissolutio mensure.
Fetrosim dissoluens mensura͂ eius et dissolutio mensu-
Fechuel apiens do. et latitudo dei. Sive eorum.
Fechusim aperiens eis et latitudo eorum.
Feziel os meum dei et os meum deus sive os cominans
deo aut os discipline dei.
Fezielite ora mea dei. et ora mea dei sive ora con-
minantia do aut ora disciplinarum.
Fiahiroth os nobilium
Fuit os nobilitatis.
Fichol omne et os omnium. Sive os agilatum.
Ficanor ori iniecto et ori eorum sive quiete aut
Figelus gratis ut occurrens. Sive fiones domini.
Filadelfia saluans hereditate domino et saluans adhe-
Filarces declinans principem et declinatio principis.
Figelus os principis et os principi.
Filemone mire donat et mire donatio sive os
panis eorum aut panis oris eorum. Sive caro mea.
Filetus declinans et declinatio sive os meum aut
Filipus os lampadis aut os manuum.
Filippus os manuum et os lampadarum.
Filipenses ora manuum et ora lampadarum.
Filistea cadit et cadens potione sive ruina
duplex aut ruina potionis.
Filistiym ceciderunt et cadentes potione sive rui-
na duplex aut ruina potionis. Sive ori peperit.
Filogolus ore peperit et os meum et mortuum.
Filetor cadens virga et casus lectuli.
Fineel ore perit et ori parcens sive os requiescit aut
Finees os mutum et os silens sive os augurans aut
oris augurium. Sive ore et absolve.
Finion os meum iuuale et os meum nepotum ab
Fisidia os sonans et oris sonitus sive cognoscens
dominum aut cognitio domini. Sive oris mutatio.
Fison cautia et os pupille sive os mutatum aut
Fithon subito et subitaneus sive os abissi aut
oris profunditas. Sive oris profunditas.
Fitonissa subito vel idem per omnia.
Fithonia subito et subitanea sive os abissi aut
Frigia scindens pectora et scissio pectorum.
Frigius idem est.
Frigenses scindentes pectora et scissionem pectorum.
Focerer eicient occidens et operarius exterminator.
Focerech eicient hic occidens me et operarius
exterminator mei.
Fodasur uallatio et fortis redemptio.
Foedan ore edificans et discipline filius.
Fogor hians et hiatus sive os pellium aut os pelliorum.
Folia hic adiuuant loci et rubrum sive sonitus aut
Fori eicient et operarius. Sive apparebo.
Foratha fructus specie aut peccatoris seruatus.

Gorthonim diuisio perfecte gratie vel diuisio perfecta vel
Gortinath diuides perfecte et diuisio perfectionis.
Goseth dolatio uirte et abscisio pauoris.
Gosga dolatio et abscisio sive os muri et os mihi.
Gothiel hic declinans dominum. et hic declinatio dei. hic
adiutorium non pronominum.
Gvha labia eius et induite eum sive indutio
oris et declinatio oris eorum.
Guhaite labia eorum. et induite eos sive idu-
menta eorum aut declinantes ora eorum.
Gvl addens uel adiectio sive cadens aut ruina.
Guni os meum et os in ab ore non absolve.
Gumel os meum deo et os meum dei.
Gur sors uel ruina. Sive ruina eius.
Gurra frugifer et lacuncula sive sors eius aut
Gurim sortium et urnarum sive sors eorum aut urnarum.
Guth labia eorum et induite sive indumentum eorum
aut declinatio oris.
Guthiel declinans dominum et declinatio oris dei.
Guthifar oris inclinatio et os inclinans ad dilectionem.
Gaa uallis estus
Gait uallis eternus.
Gaad abiciens seruitutem et reuelata testificatio.
Gaal abiectio et reuelatio.
Gaala abiciens eum. et reuelatio eius.
Gaas abiciens proximum et reuelatio proximi sive uallis
estus eorum. aut uallis estuans eius.
Gaal commotus ut commotio.
Gasilar commota tempestas ut commotio.
Gaba uallis uel pelluuium.
Gaaba uallis eius uel pelluuium eius.
Gaad uallis primum et collis prouectus sive uallis testifi-
cantis aut pelluuium seruientis.
Gabaad uallis pecti et pelluuium temporale.
Gabai uallis mea. et pelluuium meum.
Gabao uallis alta et pelluuium sublime.
Gabaon uallis meroris et pelluuium iniquitatis.
Gabaonite idem. Sive eorum inuenies.
Gabarch sepes et colonie sive in sepibus aut in
Gabatha collis altus et pelluuium sublime.
Gabatinte collis alta et pelluuia sublimia.
Gabathon collis meroris et sublimitas eorum.
Gabee collis sublimis et collis sublimium.
Gabelus uallis deo festinans et collis diuini consilii.
Gaber uir et iuuenis et fortis.
Ga altitudo confusionis et alta confusio.
Gabli terra allophilorum et terra tercium ciborum.
Gabiel uiri mea deus et fortitudo dei sive confortaui
me deus aut confortatio mea deus.
Gabriam sublimitas et altitudo aut succen-
tus latro. et accinctus latruncelis.

na.

¶ ad temptatio t inuentu sii feliciter aut in fortu/
¶ adine succincti latrones t accincti latrunculi.
¶ adine temptati t fortunati siue felices aut
¶ adda temptatio t accinctio. [in]nouerunt.
¶ addam temptatus populus ut accinctio populi.
¶ addel hedus dei t temptatus deus.
¶ ader murus t sepes.
¶ adera murus ei. ut sepes eius.
¶ aderite muri t macerie. temptatio mea. /
¶ aderoth sepes tenens uel maceria.
¶ adgad consilio t accinctio siue nuncius aut expedit
¶ addi hedus meus t accinctio mea siue accinctus meus aut /
¶ addite hedi mei t accinctiones mee siue accincti
mei aut temptationes mee.
¶ adihel temptauit me deus t accinctio mea deus.
¶ adihelite temptati deo t accincti dei.
¶ addis accinctus uir t redemptionem assumens.
¶ ador accinctio t temptatio iracundie. [in]nis.
¶ aher uorago consurgens t deuoratio resurrectio/
¶ ai uallis t precipicium siue deuorans.
¶ ail exultatio ut exultatio.
¶ ahil uallis t collis siue deuorans. [de]uorantes. /
¶ ahiloth exultans temptatio t exultatio uersionis.
¶ ahiloth uallis t colles. siue uoragines aut de /
¶ aius mobilis t commotus siue uallis sic aut deuoranti/
¶ al actus ut inuolutio. [ta]bulis.
¶ alaad tumulus t actus testimonii siue trans/
migrantes testes aut transmigratio testium.
¶ aladithis tumuli testium ut cum testimo/
niorum siue testes transmigrantes aut testium trans/
migrationes.
¶ alada uetus [?] t uetustas sola.
¶ aladithim uetustates t aque possessae.
¶ alath uetuste aque t possessiones aquarum.
¶ alad uolutabrum t uolutatio. [de]uoratores. /
¶ alah uolutabra t uolutationes. siue uolu/
tabrum meum aut uolutatio mea.
¶ alalai uolutabrum multiuris t uolutatio de /
¶ alathamatim aque possessa t aque possessio.
¶ alatha magnifica ut translata siue transmi/
gratio t transmeatio. [s]aut transmigratio.
¶ alathe magnifici t translati siue transmeantes
¶ alathenses idem est.
¶ algal rota ut reuelatio. [s]aut inuolutio.
¶ algala collis preuiciorum t collis circumcisionis.
¶ algala rota eius ut reuelatio siue uolutabris
¶ algal rota uiri t reuelatio assumptionis.
¶ algal uolutabris t reuelationibus siue rotis
aut in uolutationibus. [trans]migratio mea.
¶ allea rota t uolubilis siue transmeans aut trans/
¶ allor uolubiles t rotati siue transmeantes
aut transmigrationem sci.
¶ alim acerui lapidum t loca palustria.
¶ aliloth reuelationes t transmigrationes siue re/
uelatio temporis aut transmigratio uendentis.
¶ allia transferens t translati siue transferens aut
translatio transmeantium.
¶ allum mundatio t reuelatio siue transferentes
eos aut transmigratio eorum.
¶ allion transferens migrante ut translatio inutilis.
¶ amalias reddidit dominus t retribuet in deus.
¶ amaliel idem sonat.
¶ amsirias retributio domini t retribuet in deus.
¶ ali ortus ut elatio.
¶ ami ortus meus ut elatio mea.
¶ aliges ortus compluta ut elatio irrigata.
¶ amimu orta ut elationes.
¶ aom uallis est t uallis commota siue uallis estuans
aut uallis commotio.
¶ ara ruminans ut peregrinus. [s]aut incolatus nilorum.
¶ arab scabies t scabiosus siue incolatus nili aut
¶ areb idem est. [s]aut percussio eorum
¶ arech aliens descendens t aliena descensio.
¶ arizim acola t aduena eius siue diuidens eos
¶ arim diuisio uel abscisio.
¶ arim alienus ductus t incolatus pre[?]
¶ apha uallis eructans ut commota subter.
¶ athan tangens uiscera t tangens uiscus siue tactus
ridentis. aut uiscus tangentium. [c]ommunionem
¶ ather torcular uidens temptatio t acola explorans
¶ atheron torcular uidens dolorem.
¶ atherothite torcular uidentes temptare ut ac
cole exploratores uersionem.
¶ auson uolutabris t uolutatio siue inuoluens
eum aut inuolutio eius.
¶ aza robusta domini t fortitudo eius. sciendum tamen
quod hoc nomen apud hebreos. G. literam in principio
non habet. sed incipit a uocali. am.
¶ zaza non gaza subtracta. G. litera.
¶ azabar robustus filius t fortitudo filii. mix
tum est ex hebreo t siro. fortitudo gre.
¶ azan mix t amigdalum siue robustus dilo aut
¶ azara diuidens eum ut percussio eius.
¶ azaris diuidens nomen t percussio assumptionis.
¶ azee archa dei t fortitudo dei.
¶ azei robusta domini t fortes eius.
¶ azenses idem est.
¶ azem roborans eos t fortitudo eorum.
¶ azer robuste consurgens t fortiter uigilans. [s]ei
¶ azera robuste consurgens ei. t fortis uigilia
¶ azer percussus t diuisus siue percussio aut ordinatio.
¶ azoua diuidens eum t percussio eius siue ordinans

cum aut ordinatio eius.
Gazer thonsor vel tonsio ipse.
Gabal carmelus cuius uxorem accepit David.
Gaia vallis vel precipitium.
Gebal preruptum vel deficiens vel vallis vetus aut vorago extiminans.
Gelbar fodiens vel effusio filiorum.
Gebzeth vallis fortitudinis vel collis testimoniorum.
Gebethon vallis malicie vel collis merentium.
Gebin fossa vel effusio.
Gebin fosse vel effusiones.
Gebroch lucerna vel corona siue plenus aut inutilis.
Gedel accinctus deo vel macera dei.
Gedel temptatus deo vel accinctio dei.
Gedelias magnificus domini vel magnificus domino.
Gedeon circuiens in utero vel experimentum iniquitatis. siue temptatio humilitatis sue. aut temptatio vel iniquitatis eorum.
Gedera sepes vel macia.
Geddi temptatus vel accinctio.
Gedumihel accinctio dei vel fortunatus deo.
Geddo accinctio vel temptatio.
Gedder accedens vel applicans siue sepulcrum aut maceriarum.
Gedor accessus meus vel applicatio mea siue sepes mea aut macerias meas.
Gedudi latrunculus vel expeditus siue accinctio aut latronum cuneus.
Gedur sepes ignea vel macia incendens.
Geenna vallis hinnon vel vallis gratuita siue de valle sua aut vallis tristicie.
Gebee volutatio vel decursus siue actus pluens aut actionis pluviarum.
Gelon migrans vel migratio. vel transmigrando
Gelonites transmigratus vel transmigrator.
Geinastus vallis salsa vel vallis salis siue mare aut
Geinallite valles salse vel valles salis siue maria aut amaritudines.
Gemela vallis salsa vel vallis salis.
Gemnel mare dei vel amaricans domini.
Gennasar ortus principum vel nativitatis initium siue initia nativitatis.
Genebath ortus filius vel principium filiorum.
Genasar ortus vel principium siue initia nativitatis aut initium nativitatis.
Genesareth idem est.
Genuens ortus geminus vel principium monitionis.
Genthon ortus tensionis vel principium humilitatis.
Geon pectus vel principium.
Gera incola vel peregrinus siue ruminans aut incolatus.
Geria incolatus vel peregrinatio
Gerara incolatus visio vel ruminationem.
Gerasis aduena appropinquans.

Gerasei subvrbani vel coloni ibidem siue incole mei aut peregrinationes mee.
Gerie incole vel peregrini vel conrupta eorum.
Gergeseus appropinquans aduena vel colonum eiciens vel colonum applicans aut colone applicatur.
Gerian ruminans domino est vel peregrinus domini est.
Gerihel ruminans deo vel peregrinus dei.
Gerimoth timens mortem vel metuens altitudinem.
Germanus ruminans quod consilii est vel [illegible] peregrinus complens numerum.
Geron accola iustus vel ruminans iniquitatem.
Gersan aduena vel alienus siue profugus aut eorum.
Gersamite idem est. vel [illegible]
Gersia aduena domini vel alienus domino.
Gerson aduena ibi vel electio eorum.
Gersoni aduena mis ibi vel electio mea.
Gersonni idem. vel ruminatio
Gersonite aduene ibi vel electio eorum.
Gerusa peregrinatio vel incolatus siue ruminans ad
Gersia incolatus vel ruminatio.
Gerethi incole vel ruminantes.
Gethaam defluens vel cedens in proximo siue proximus pluens aut proximis cedens in proximis.
Gesseus terra propinqua vel imber iacens siue appropinquans plantationi eorum.
Gethsemani vallis pinguis vel vallis pinguedinum.
Gelloi applicans lumen mi vel applicans dirigens.
Gessim idem. fine
Gellur applicans lumen vel applicans dirigens.
Gessuri iuxta lumen vel lucerna lux.
Gessuri iuxta lumen meum vel applicans eliminio.
Geth torcular vel opprimens siue oppressus aut oppressio.
Getheus idem est. vel aut effossio eius
Gethaam rursus [illegible] vel despiciens ipsis.
Gethasilat humilis fossum siue torcular
Gethai opprimens ligni vel torcularium consummato.
Gethui torcular ipsius vel opprimens ipsum siue applicuit eos vel applicatio eorum.
Getdeleth torcular egentium vel oppressio pauperum
Gethechep torcular separans vel oppressio distinctionis
Gethei opprimantes vel torcularia.
Gethuna torcular frangens vel oppressio agminis.
Gether muralis vel seges siue murus aut circumdatio.
Gethera murus eius vel circumdans eum.
Gethnemon torcular excelsum vel oppressio [illegible]
Gethemon opprimens sublimes vel torcular
Gethemani vallis pinguis vel mali puniti siue pinguedinum seu opprimens nomen [illegible] aut torcular famose auditionis.
Gethon opprimens pupillam vel torcular coccineum.

Gezabel flux' uan' t fluens sanguie sii co
habitatrix.
Gezabel est iter t est fluxus sanguinis.
Gezon ujan' palpationi.
Gezphe robust' laquis t fortitudo discipline.
Gezon flux' doli t collectio iunct.
Gezonite fluens more t cohitatio, liquans.
Giderroth sepes t macia.
Giderothaim. sepes duor t macie bine.
Giezi uall' visio t p'rupta uidens.
Gigaal redeptio ul redempt'.
Gilam iugia. t iugitis.
Gilonites eu̅s iugis t eu̅s iugiter.
Gimel plenitudo t retributio.
Gineth ort' uite t p'ncipiu̅. p auctis
Gio luctatio t luctaue.
Gion luctatio t harena.
Gir diuisio t p'cisio.
Gisla sacrificas t sacrificiu̅
Gitthaim i̅stans t inuentio.
Goatha ge̅s peccatx t oc̅ls pc̅or.
Gob lacus ul locusta.
Godolias magnificans dn̅m t magnific' dn̅i.
Godoliam magnificentia p̅ri mei t magnifi
Gog dogma t tectu̅. t cuis i tp̅e mea
Gohel p'pinqu' d̅s t redeptio dei.
Gohim ge̅tes ul p'pli. t est ii hebreu̅
Golam tra̅smigra̅s ei' t uolutatio cor.
Golgotha loc' calui. t loc' caluarie. syru̅
Golias tra̅smigra̅s t tra̅smigratio siu reuela̅s
eos aut robust' eor.
Goliad idem est.
Golum acui t loci palliata. t matio.
Goni fouea t decipie̅s siu laquis au̅ decipula.
Gomer assu̅ptio t p'fectio siu co̅su̅mat au̅ co̅su̅
Gomor p'fectio t co̅solutio t p'ficie̅s t uenum
datio. mi̅sura e̅ antiquor q̅ mi̅sura e̅ decia
Gomorra timens t sedutio. siu t pars ephi.
timi̅s p'p'm au̅ timor p'p'li t sciend g' hoc
nom̅ in hebraico n̅ h̅r. G. litt'am. s; scribit
p uocale aym. i d̅r agmora.
Gonath ortis p̅ri t arroga̅tia q̅tialis.
Gongabath fluriu̅ filie ul fluida̅s filia.
Goni ori mei t arroga̅tie mee.
Gorgias diuide̅s lucta̅ t p'cisio.
Gorina̅ p'cidis t diuideni castra eor.
Golem applicas eos t app'inqu̅s pla̅tatioi eor.
Golon applica̅s t applicatio siu app'inqua̅s
Goluam applicata ul iuxta t pla̅tationi
eam siu applica̅s au̅ applicatio. t tatio̅i
Gelon app'inqu̅s palpatioi t app'inquis pla̅

t scat signo
Gethsemani torcular uen̅s d̅s t op'p'sio app'li
Gethor mun' t circu̅datio au̅ formido eor.
Gozham nux t amigdalu̅ t nux eor. seu
cons̅lio.
Gu vel app'inquis deo t redeptio dei.
Guhelite redempti dei. t p'pinqui d̅s.
Gulias p'ping̅ dn̅o t redemptio dn̅i.
Guni ort' mis t arroga̅tia mea.
Gunite orti mei t arroga̅tie mee.
Gurbaal diuide̅s t p'cisio uetusta̅ns.
Haben i filio ul in p'ncipio.
Haber particeps t p'ticipatio siu co̅misit au̅
certamen iniit. t au̅ crim̅ interit.
Haberite particeps t p'ticipatores. siu co̅misere
Habi p̅r me' t fi' me' iste.
Habihel p̅r m̅s d̅s t fi' m̅s dn̅s.
Hachalyn necessitas t necessium.
Hachiram turbat t turbatio.
Hachim retine̅s eos t retentio eor.
Hachor excelsu̅ t sublimitas.
Hadada testis t us; ad testim̅. adzahi mu̅da̅s
pessimos t mu̅datio pessimor.
Hadzeel co̅grega̅s dei t agregati deo.
Hadin testis mi̅sure t mi̅nda̅s mi̅suratio.
Hafer t̅ra t puluis siu p'umi' au̅ fodie̅s. t seu
Hafara tauri' t iuuenis siu p'luis ei' au̅ fodie̅s
Hafarim mare effodie̅s t maris effossio.
Haga loqui̅s t meditans siu locutio au̅ meditatio.
Hagegath annu̅cia t annu̅ciatio siu accie̅s aut
Hagathel aduena m̅s t incola dei. t iaruit[?]
Habron ujta uallu̅ q̅rentu̅ t q̅o uite voluere.
Habul iste dolens t iuxta pauriens.
Habi iuxta uallu̅. t q̅o iuxte.
Habiha iuxta uallu̅ ei' t q̅o iuxte ei'.
Habiham idem est.
Habilo ubi erat ursi. t n̅ ursi sunt.
Habiham iuxta uallu̅ mirandar t q̅o uite
Ahim fons ul oc̅ls. t mirabil.
Ahyo iuxta uallu̅ ei' t q̅o iuxte ei'.
Halaa fermitu̅ ei' t co̅stinans eu̅.
Halac portio t p's ma siu lubricu̅ au̅ i̅pedito.
Halala c̅plex t co̅stinata siu co̅stina̅s au̅ co̅stinatio.
Halda dep'ca̅s dn̅m t dep'catio dn̅i.
Halus fermitu̅ t co̅stinatio
Hamal i̅digna̅s t furens siu furor au̅ i̅dignatio.
Hamuel p'p'ls m̅s d̅s t p'p'ls m̅s dei.
Hamon p'p'ls scit'. aut p'p'ls illumina̅s.
Hamul calefacte̅ ros t calefactio roris siu p'p'ls
dole̅s aut p'p'ls pauriens.
Hamulite calefacti rores t calefactores rora̅t
ium. siu p'p'li dolentes au̅ p'p'li paurientes.

Hanani addens ipsos uel gratia ipsi.
Hanan reddens donum uel gratiosus.
Hanath reddens uel respondens siue reddidit aut respondit.
Hanebgaba sollicitans siue humilians siue sollicitauit aut humiliauit.
Hanihel gratia dei uel respondens deo.
Hanon respondens meroris uel respondens iniquitatem siue reddens dolorem aut gratia iunilis.
Haholi spine uel compunctiones.
Haholetha spinarum compunctio.
Haphron puluis meroris uel terra inutilis.
Harada miraculum uel admiratio.
Haroni filius meus uel filiatio mea.
Hares testatio mea uel testatum.
Harim exaltatio uel exaltatur.
Hasarmoth atrium mortis uel atrium angustie.
Haseroth atria uel uestibula siue uille aut blandiciis.
Hason festinatio uel festinantes. [illegible]
Hand ramus uel dissipatio siue tectum aut dissipa-
Hatharoth curti uel corone. fusio cor-
Hathomiel respondens deo uel respondit ei deus.
Hattina ipsa iniquitas uel susceptio iniquorum.
Hauan fons uel merio siue subuersores eorum aut sub-
Hauil stulticia uel insipiens siue stultus aut insipiens.
Hanoth sedes uel commoratio siue asylum aut cyna
Hauran claudus uel irascens siue claudicans sibila
aut claudicatio.
Haxat medicus uel medicamentum.
Haxia uidens uel prouisio. fappendens,
Hazazath contentio uel appensio siue contentiones uel
Hazbi mendacium uel iniquitas.
Hazeb perfectus uel abiens siue profectio aut proficiens.
Hazuba deserta uel relicta siue desertio aut relictio.
He est uel uiuere.
He ipsa uel ista siue suscipiens aut susceptio.
Heber uictor uel transiens siue transit aut transitus.
Hebreus transiens uel transitor siue transiens aut transitus.
Hebron paupertas aut pauper sensu.
Hebri uictor meus uel consilio sempiterna.
Hebron incantans uel incantatio siue coniugium aut uisio sempiterna.
Hebroniste coniugati uel incantatores siue incantationes aut uisiones sempiterne.
Hecedan ipse misit excedens uel iste suscipiens humilitatem.
Hedai cenatus uel in uoluptatibus meus.
Heddo paupertas seruus uel testificator uite.
Heser fouea uel precipicium.
Heiss qui est uel qui existit.
Hela uallis quercus uel maledictio.
Helai uallis quercus mee uel maledicta mea.

Helam abiectio uel sicut luminare.
Helam oppositus uel opposita uel scelus aut sempiterni.
Helem deo gratus uel deo donatus siue uallis quercus aut robustus.
Helchad dei filius uel deus excelsus.
Helchat portio uel particula.
Helchana dei zelus uel dei possessio.
Helchela pars domini uel uendicatio domino.
Helcese aduocata uel aduocatio.
Helcesei aduocans uel aduocatus.
Heleth pars mea uel uendicatio mea.
Helchias pars domini uel uendicatus domino.
Helchiau pars domini est uel uendicatus est domino.
Heldaa acuum eius uel exacuit eum.
Heldad acuum uel exacuens.
Heldai acuum meum uel accuitio mea.
Heleman dei mei donum uel dei mei gratia.
Heled acceptio glorie uel accipiens gloriam. fuante,
Helem postes uel secta siue uestibulum aut [illegible]
Helesa consummatio uel consummatur.
Helles exiens uel exitio.
Helesmoth grece exodus latine aut exitus.
Heleth accipiens uitam uel susceptio pauoris.
Helhag deo exclusus uel dei mirabilium.
Hely fortis uel ascendens.
Hely deus meus uel deitas mea. robustus dominator,
Helyas deus dominus uel dei donatio siue ascendens dominus aut
Helyab deus meus pater uel dei mei paternitas.
Helyasaph dei mei collectio uel dei mei congregatio.
Helyasphan dei mei facies uel dei mei conuersio.
Helyatha deo meo peccans uel dei mei opertas.
Heliazi domini meum uidens uel dei mei uisio siue auxilium dei mei aut fortitudo dei mei.
Heloehel deo meo partus uel dei mei particula.
Heliel deus meus uel dei mei deitas.
Helyphal deus meus casus uel deus meus cadens
Helyphales deus meus diuidens uel dei mei diuisio.
Helyphalu deus meus mirabilis uel dei mei mirabilium.
Heliphaleth dei mei ruina uel dei mei delectatio.
Heliham idem est.
Helihel deus meus dei uel dei mei deus. robustus,
Helim deficiens uel fortes eorum siue arietes uel
Helimadis dei mei condicio uel dei mei mensura siue
Heliodor deo meo generans uel dei mei generatio. fiat,
Heliocnai dei mei fons meus uel dei mei oculus meus.
Heliopolis solarium uel solis ciuitas.
Heliozeb dei mei coruus uel dei mei solitudo uel dei mei arbor uel dei mei temptatio.
Helisa ad insulam uel deus meus saluator.
Helizaba dei mei saturitas uel dei mei defectio siue dei mei iuramentum aut dei mei saturitas.

Heliseus deus meus salvator vel dei mei salutare.
Helisu dei mei salus vel dei mei precio.
Heliu deus meus vel dei dominator siue deus meus iste aut dei
Helisei dei mei auxilium vel dei mei fortitudo. ¶similis ipse.
Helmodam deus natus vel dei nativitas.
Heluahem deo flagellis vel dei requietio.
Helnathan deus dat vel dei donatio.
Heloe deus vel deitas.
Helom commotus vel exercitus fortitudine. ¶sub-
Helomite exercitum fortitudinis vel exercitum fortitudi-
Helsaphan deus videt vel dei visio siue dominus specu-
lans aut speculator dei.
Helthece conferens vel planio.
Heltheehem idem est. ¶fortitudo cor-
Helcholath actuum acceptionum vel acumine ruboris.
Heman conturbans vel turbatio siue suscipiens aut
Hemeth vallis vel abyssus siue profundus aut profunditas.
Hen ecce fontem vel ecce oculum.
Henach gigans vel fortis siue humilis consurgens aut
humilitas consurrectio. ¶humiles.
Henachim gigantes vel robusti siue potentes aut
Henay cursus mortis vel fons tristicie.
Hennon vallis tristicie vel vallis interfectionis.
Her vigilans aut pellicius siue consurgens aut confusio.
Heram vacue fecit vel vacue faciens siue vacue facere
aut vacue factio.
Heramite vacuefecerunt vel vacue facientes siue vacue
facientes aut vacue factiones. ¶fratris mei visio.
Herast vigilans vel effusus siue frater meus videns aut
Herum consurgens iudicium. ¶filius
Heruthei consurgentes iudicio vel vigilantes sicut
Hered vigil vita vel consurgens pavore.
Herodite consurgentes vigilantes vite vel consurgen-
tes pavoribus.
Heram vigilans eius vel resurrectio eorum.
Heri vigilans in vel resurrectio mea.
Herias vigilans domino vel resurrectio domino. ¶gentes
Herithe effusi vel vigiles siue pellicei aut consur-
Herthopher vacue faciens hos precium vel vacue
factio eius progenitus. ¶tationis
Hermagedon consurgens comprimatio vel vigilia mihi
Herman anathema meroris vel anathematizatio eo-
rum tristicie. ¶te tristicie
Hermes anathema meroris vel anathema tristicie.
Hermogenes mos lavantis vel vomens eos in val-
Hermon anathema meroris vel anathema tristicie.
Hermonium anathema meroris eorum vel anathema tristicie.
Herodes pellibus gloriantes vel pellicei gloriosi. ¶eorum
Herodianum pellibus gloriantes vel pellicei gloriosi.
Herodias pellibus glorians vel pellicea gloriosa.
Herodion formido vel pavor.

Hesdrelon misericordia dei vel auxilium meum deus meus.
Hesli vicinus meus vel vicinitas mea.
Hesrom atrium vel amplitudo. ¶aut prima in qua
Hest absconditam vel absconditus siue occultata in populis.
Heth vita vel pavor. ¶iuvenis gre-
Hethan fons vel ascensus siue pavimentum dono aut vi-
Hethan consummatio vel consummatus siue avis eorum
aut suscipiens navigationem.
Hetheus vivax vel pavidus siue formidans aut stupidus.
Hethymas pavor colubri vel vita serpentis.
Hethi vita mea vel pavor meus.
Hia sublimis vel exaltatus.
Hiaret sublimitas vel exaltatio. ¶filius
Hiehuiauel ipse est duplex deus vel ipse est lyans i-
Hielon ipse est percutiens vel ipse est faciens siue ipse est
commonens fortitudinem aut ipse est exaltatus fortitudine.
Hiemila percutiens maledictio vel commonens accipientem.
Hierthon ipsa passio vel vigilantia negociationis.
Hiersana ipsa faciens donat vel ipse percutiens gustavit.
Hieu ipse est vel ipsius.
Hieu percutiens vel faciens siue commotus aut commotatio.
Hiens commotus vel commotio siue ipse percutiens aut ipse est.
Hiezer ipse est fortis vel ipse est auxiliator siue
ipse separatus aut ipse est sanctificatus.
Hiezorite ipsi sunt fortes vel ipsi sunt auxiliatores
siue ipsi sunt separati aut ipsi sunt sanctificati. ¶ratio
Higal actuatio exaltata vel exaltationis involu-
Hiel faciens deus vel commotio dei.
Hila exaltatus vel exaltatio.
Hilai exaltatus meus vel exaltatio mea.
Himeneus ipse nuntians festinantes vel suscipiens
ad impletionem consilii. ¶sit aut oritur
Hin mensura vel mensuratio loquens mutatio siue fu-
Hir vigilans vel vigilantius ei.
Hira fratris visio vel vigilans.
Hiram vigilans excelso vel vigile excelsi siue vivit
excelsus aut ipse vivens est excelse.
Hiras fratrem meum videre vel fratris mei visio siue vi-
gilantem sustollens aut vigilans plasmatori.
Hirchanus consurgens possessio.
Hisbaal ipse vir negotii vel ipse vir devorator.
Hismael ipse nominat dei vel ipse postulans a deo. ¶ratio
Hismuth ipse mortem adducens vel ipse mortis adduc-
Hispania accicio vel expeditio.
Hispanienses accincti vel expediti.
Hithai commovens unum vel percutiens duobus.
Hiezabad ipse fluens torrens vel ipsa torrens fluvio.
Hieziel ipse fortis dei vel ipsa fortitudo dei.
Hoba incantator vel
incantatio siue dilectus vel amplectio.
Hodaa destruens vel discutiens siue discretio aut dividens
¶lectum.

Hodai destruens me vel discernens me sive divitiarum meum. aut discretio mea.
Holofernes infirmitas dissensionis vel infirmans vitulum saginatum.
Homar prolem amaricans vel propter amaricatio.
Homer crispus vel manipulus.
Hoon labor vel dolor sive laborans.
Horeb nisa vel massa sive temptatio aut temptatus.
Horeb ardor vel siccitas sive coruus. ferina tij.
Horei liberi vel iracundi. sive de foraminibus; aut sa
Horem dolor vel ira sive excelso. forme meum
Hori farina vel farinatus sive post ille aut fora
Horim fortes vel excelsi sive gigantes aut robusti.
Horodi maledictio sufficiens vel maledicta sufficient.
Horthosiada recte indigens testimonio vel lumen positis testificationi.
Hosa spes vel salvatio.
Hucehath sculpens. vel sculpsit aut sculptor aut sculptura.
Hyphim penetrans vel calamus.
Hyma festinans sibi vel manipulus eius.
Hyri longitudo mea vel illuminator meus.
Hus festinans vel consolator.
Husan festinans populo vel consiliator populi.
Husathi festinare me vel festinatio mea.
Husi festinans meus vel consolator meus.
Iaa dominus vel dominator.
Iaceel incipiens laudare dominum vel expectatio laudis
Iaalon ilex vel quercus. dei.
Iaamera extremus in coitu calor vel extrema coeuntis dilectatio.
Iaan vendens vel vendit sive vensum.
Iaare saltus vel salua. dicator
Iaas finit vel dimidium sive dimidians aut dimi
Iaasel dimidiauit deus vel dimidiatio dei.
Iaath expectans tempus vel expectatio pecoris.
Iaazeher auxilium vel auxiliabitur.
Iaazian auxilium domini vel auxiliabitur dominus.
Iaba luctatio vel intelligentia.
Iabes calor vel dolens sive siccitas aut siccata.
Iabin sapiens vel sapientia sive intellectus aut intelligentia.
Iabir ciuitas doctrine vel ciuitas litterarum.
Iabob plures vel lucta sive luctans aut luctatio.
Iaboth plures vel lucta sive luctans aut luctatio.
Iabina sapiens domino aut industria domini.
Iachabath gloria domini vel non est gloria sive est grauis aut est grauitudo.
Iachala fortis eius vel confortans eum.
Iachalia fortis dominus vel fortitudo domini.
Iacham tribulatio vel tribulatus.
Iachan tribulator vel tribulatio.

Iacheme temporalis firmitatem vel preparatio firmitatis.
Iachim preparans vel preparator sive preparatus aut pre
Iachim firmus vel firmitas. parans.
Iachim idem est.
Iachinite firmitates.
Iacob supplantator vel supplantatio.
Iacob supplantantes festinantem
Iachon preparans vel preparatio.
Iachonia preparatio vel prolem ulciscens sive pre
parans domino aut preparatio domini.
Iadache sciens vel scientia sive cognoscens vel cognitio.
Iadai scientes me vel cognitio mea.
Iadaia sciens dominum vel cognitio domini.
Iadalau sciens egressum vel cognoscens humanitatem.
Iadias cognitus domino vel scientia domini.
Iadiel sciens dominum vel cognitus deo.
Iaddo sciens testimonium vel expectatio scripturis.
Iadon sciens dolorem vel cognitio iniquitatis.
Iaphe expectans laqueum vel expectatio disciplinae.
Iaphe eligens vel electio sive ostendens aut illuminatio.
Iaphet latitudo vel dilatatio.
Iaphima ostendens vel ostensio sive aperiens vel apertio.
Iaphie ostendens vel aperiens sive expectans os aut se
Iagahal propinquitas vel propinquus. parans.
Iagur aduena vel colonus.
Iahel expectans dominum vel expectatio dei aut incipiens aut carnale coniugium. filio dei.
Iahel ascendens vel ascensio sive ascendit deus aut ascen
Iahelite expectantes dominum vel expectatio dei sive incipientes aut carnalia coniugia.
Iahelite ascendentes vel ascensiones sive ascendentes deo aut ascensiones dei.
Iahela uiuens deo vel expectatio dei sive postulans dominum aut postulatio dei. felicitas.
Iachiel uita dei vel exordium dei sive postulans aut vi
Iair vigilans vel illuminans sive illuminans aut illuminatio.
Iairus illuminans aut illuminatio sive vigilans aut
Ialam expectans humilia. vel uigilans.
expectatio percussionis.
Ialehel expectans dominum vel expectatio dei.
Ialeth expectans pauorem vel expectatio
Ialon expectans dolorem vel expectatio iniquitatis.
Iam mare vel dies.
Iambri mare latronis vel dies amaricans.
Iamim dies plurali numero vel maria sive amari
tudines aut amaricationes.
Iamin uirtus dextera sive asini. sive asinus.
Iaminite dextere vel uirtutes.
Iamna mare vel dextera sive manus aut non est signum.
Iamne idem.
Iamne marinus vel non est signum.

Iammia dextera domini uel ubi est signum.
Iammine (?) iniquitates domini uel iniquitatibus est signum.
Iamnor amaricans lumen uel dextera iucunditatis. uel dextera
Iamin mare eorum pelliceum uel mare eorum in capi
Iamroi mare pelliceum uel mare in capite.
Iamsuph mare rubrum uel dies ruboris.
Iamuel dies eius deus uel dies eius dei.
Iamuhelite dies eorum deus uel dies eorum dei.
Ianai gubernator meus uel gubernatio mea.
Iamni preparator meus uel preparatio mea.
Ianoe expectans commotionem uel expectatio requiescionis.
Iano gubernator uel gubernatio.
Ianoe gubernator uel gubernaculum.
Iaon dormitans morte uel gubernator doloris.
Iamia requies uel requietio.
Iamin dormitans uel dormitatio.
Iaad confidens uel confitens siue ubi est testis aut ubi est firmitas.
Iaii deficiens uel defectio. uel aut deficiens dominus.
Iaraia timens dominum uel timor domini siue deficiens domino
Iaramoth timens mortem uel defectio mortis.
Iare luna uel defectio.
Iarre idem est. uel fortia.
Iared roborans uel roboratus siue descendens aut continens
Iarie silua uel saltus.
Iardon descensio eorum uel uisio iudicii.
Iaphahel diuisit deus uel diuisio dei.
Iarphiel diuisit deus uel diuisio dei. uel fortio.
Iarib uisio uel diiudicans siue ulciscens aut diiudica
Iaram saltuum uel siluarum uel montes saltuum aut montes
Ias dominus uel dominator. uel siluarum.
Iasa scientia mandati uel fiet mandato siue faciens mandatum aut fecit in mandato.
Iasia dimidium uel dimidiatio siue scienti mandatum aut fecit in mandato.
Iasaph histrio uel histriones siue sedens aut consedentia.
Iasahel dimidium dei uel dimidiauit deus.
Iaseu domitor uel domatio.
Iasi equitas uel desiderium.
Iasiel equitas dei uel desiderium dei.
Iaso scientia mandati uel facere in mandato.
Iason desiderans uel qui mandatum fecit.
Iasu conuersus uel conuersio. uel reuocati.
Iasub reuertens uel reuersio siue reuocans aut reuocati.
Iasubite reuertentes uel reuersi siue reuocantes aut
Iasutha peccantes in ea aut peccatum in eis.
Iathan dominus perfectus uel domino consummatus siue domini perfectio aut domini consummatio.
Iathan dominus humilis uel domini uisio siue expectans humilitatem aut expectatio rensionis.
Iathaneel exspectans humilem dominum uel respondens humilitati.

Ianadiath columba defluens terre uel columbarum
Ianath columba uel est in syrum. uel defluens peccato.
est non hebreum.
Iaur expectans incendium uel expectatio lumina?.
Iaus expectans consilium uel expectatio festinantis.
Iazi adiutor uel adiutorium siue auxilians aut auxi
Iazias audiens dominum uel ascultatio domini. uel liator.
Iaziel audiens dominum uel ascultatio dei.
Iabar mons fortis uel uir suscitator.
Iaboch creditur gloria uel tunc laus est gloriatio.
Iachaiman ne requiescam uel tunc laus est requietio.
Iachamaan durum hiemalem uel consolatio in hiemalis.
Iachonium durum uel uocatum siue ut est thalamus aut preparatio consolationis.
Iachutihel spes dei uel sperans in domino.
Idaia dilectus domini uel amabilis domino.
Idaias idem,
Idida dilectus domini propter dominum uel amabilis dominus propter dominum ipse est salomon qui dilectus domini dicitur propter suam continuam ... qua eum diligere.
Idignatus est cum utique mina et dilectione indignus existeret quem constabat mansurum esse et quoniam reprehendit diuina scriptura pro peccato ydolatrie et inmoderato amore mulierum.
Idida dilecto domini uel amabilitas eius.
Iditur saliens uel transiliens eos.
Idox dilectus uoluntate uel amabilis uoluntas.
Idumea rufa uel rubra siue terrena aut sanguinea.
Idumei rufi uel rubei siue terreni aut sanguinei.
Ieabarim lapides transeuntes uel aceruum lapidum transeuntium.
Ieabar mons fortis uel erectio di suscitata.
Iebamal sapiens domino uel intelligentia domini.
Iebes presepium uel exsiccatio.
Ieber muniens fonte uel expectatio putei.
Iebethon uallis meretricie uel collis montium.
Iebgar eligens uel electio.
Ieblaham absorbens uel absortio siue absorbens populum aut populum despiciens.
Iebnael edificans deus uel edificatio dei.
Iebnoel idem.
Ieboth arena uel luctatio.
Iebus presepe uel calcata siue conculcans aut conculcatio.
Iebusi presepe meum uel conculcatio mea.
Ietha torcular uel oppressio siue opprimens aut oppressa.
Iethaa torcular eius uel opprimens eum.
Iethala lucrans ei uel arena eius.
Iethoa magnificus uel magnificentia. uel domini est.
Iethalian magnificus domino est uel magnificentia
Iedehim incubans presepe uel incubatio presepi.
Iethela torcular laboris uel oppressio laboriosa.

Iechelia idem eſt.
Iechemias ꝑparās dn̄o ꝉ ꝑparatio dn̄i.
Iechinā poſſedit p̄plm ut poſſeſſio p̄pli.
Iechamaam uīdicās p̄plm ꝉ uīdicatio p̄p̄.
Iechamam uīndicās p̄plm. ꝯ ꝑparatio dn̄i.
Iechniam acq̄rēs p̄plm ꝉ acq̄ſitio p̄pli.
Iechnoam poſſidēs p̄plm ꝉ mēdicatio p̄p̄.
Iechinam poſſidēs p̄plm ꝉ ꝑparatio p̄p̄.
Iechonias ſuſcitē ꝉ ꝑparator ſiū ꝑparans dn̄o aū.
Iethan excelſio ꝉ inclari ꝉ mīcēs aū macmon/
Ieecel cor⁹ di ꝉ auxilians do. ꝯ ſum.
Iezhre torcular lupi ꝉ opp̄mēs lupū.
Ielada man⁹ maledc̄a ꝉ man⁹ maledictōis.
Iedula idem eſt. ꝯ ſguſtiantis.
Iedebos man⁹ tribulāt ꝉ man⁹ maledictōis an/
Iedeia ſciēs dn̄m ꝉ cognitio p̄pli.
Iedi ſciēs me ꝉ cognitio mea.
Iediel ſciēs dn̄m ꝉ magnific⁹ deo.
Iedlaph manū tollēs ꝉ manū ad os ſiū ma/
nu ſubleuās aū manū ſubleuatio.
Ieddoa ſciēs eū aū cognitio ei⁹.
Iecham puul⁹ aū minoratio. ꝯ ſtio.
Iedis aſcendēs ꝉ applicās ſiū aſcēſ⁹ aū applica/
Ieddu accict⁹ ut applicatio.
Iedua tēptās eū ꝉ accinctio ei⁹.
Iedua man⁹ maledc̄a ꝉ man⁹ maledictōis.
Ieydaia inuēs dn̄o ꝉ apparitio dn̄i.
Iephteel aptio di ꝉ apiet deo.
Iephteh excluſio pc̄ci ꝉ aptio delectōnis.
Iephtem excludēs pc̄tm meū. ꝉ aptio delectō/
nis mee ſiū dn̄s mirabit' aū dn̄s iuſtificator.
Iephonne iuit⁹ ut innuens.
Iephonne annuēs ut innuitio ꝯ ſtio.
Iegal ꝓpinque ꝉ redimēs ſiū ꝓpinquās aū redēp/
Iegali ꝓpinque ꝉ redēptio mea.
Ieghaim deſpiciēs ꝉ deſpect⁹ aū grāptus.
Iehel uiuēs deo ꝉ poſtulatio dei ſiū mineru do
aū expectatio dei. ꝯ expectatio dei mei.
Iehēh uiuēs do mo ꝉ poſtulatō do mo aū ex/
Iehū uita ꝉ exordiū ſiū reqēs aū poſtulatō.
Ielada cognoſcēs dn̄m aū cognitio dei.
Ieleph manū tollēs ꝉ man⁹ ad os. ſiū man̄ ſub/
leuās aū manum ſubleuatio.
Iemda plenitudo aū circūciſio.
Iemei de⁹ me⁹ ꝉ robur meū.
Iemias immiāns dn̄m ꝉ nuncians dn̄o.
Iemini robur meū ꝉ dextera mea.
Iemla recēs maledc̄o ꝉ cōmouēs accipientē.
Iemlech nūs uite ꝉ amaritudo pauoris.
Iemma mare ꝉ amara ſiū nūs aū nuncians.
Iemmaute maria ꝉ amari ſiū nūablos aū ma/
ꝯ rini.

Iemuel dies ei⁹ dei ꝉ dies ei⁹ dn̄i.
Iepſen aptās nomē ꝉ aptā auditio.
Iepthia apiens ꝉ apitio.
Iepthae idem.
Iepthe apiēs ꝉ apt⁹ ſiū apuit ꝉ apitio.
Iepthon apiēs dolorem.
Iera timens ꝉ timor ſiū miſericors aū mīa.
Ieraa timēs dn̄m ꝉ mīa ei⁹.
Ierachom aurugo ꝉ demolitio.
Ierainahel dn̄m timēs ꝉ mīa dei.
Ierameli timēs dn̄m meū ꝉ mīa dei mei.
Ieramuel idem.
Ieramueli idem. ꝯ aū miſericors inueniēs/
Iehaon timores ꝉ timebit ſiū timēs iniq̄tatē
Ierapol iudiciū ſup⁹ ꝉ timore miſericors ei⁹/
Ieraam aurugo p̄p̄ ꝉ demoliēs p̄plm. ꝯ ſtus.
Ierebeel iudiciū dei ꝉ diſiudicās ſupiora.
Ieremias excelſ⁹ dn̄o ꝉ ſublimitas dn̄i.
Ieremiam excelſ⁹ dn̄o ē. ꝉ ſublimitas dn̄i ē.
Iermuel excelſ⁹ dn̄o do ꝉ ſublimitas dn̄i di.
Ieras timēs dn̄m ꝉ timor dn̄i.
Ieran timēs iuſte ꝉ timor dn̄i eſt.
Ierib odor ut lima.
Ierubai odor uiuēs ꝉ defect⁹ deuoratōnis.
Iericho lima ut odor.
Ierichogtim adorātes eū ꝉ deficientes ei.
Ieriheel timēs dn̄m ꝉ timoris dei. ꝯ ſus.
Ierimoth timēs mortē ꝉ mouēs altitudinē mor/
Ierimuth idem eſt. ꝯ ſiurgiū ſuperioris.
Ieriorh iurgiū ſigni. ꝉ iudiciū deſignatio.
Iermaī dn̄s excelſ⁹ ꝉ dn̄i excelſitudo.
Ieram timēs p̄plm. ut iudiciū p̄pli.
Ieroboal iurgiū ſupius ꝉ iudiciū ſupius aut/
Ieroboal timor uiri ꝉ timor uetuſtatis. ſiū
timēs ſupiū aū timēs deuoratōnē.
Ieroboam cā p̄p̄ ſiū diſcernēs p̄plm ꝗ ſupi⁹
Ieroboſeth iudicās ignorātiā ꝯ diſiudicās
ꝉ diiudicās ꝯfuſionē.
Ierom timor ꝉ pugnatō ſiū timēs aū pugn̄.
Ieronim⁹ pl'caudinis uiſio ꝉ diiudicās locū/
Ieroſolima pacifica ꝉ uiſio pacis. ſuoes.
Ieroſolimite pacifici ꝉ pacē indomini/
Ierſia aduena dn̄i ꝉ alien⁹ dn̄i. ꝯ pugnatō.
Ierubel coll' dei. ꝉ coll' bn̄dictionis.
Ieruſa ruminās. ꝉ ruminatio. ſiū ſcolaris aū
Ieruſalē pacifica ꝉ pacis uiſio ſiū timor p̄/
fect⁹ aū timebit pfecte. ꝯ deū meū.
Ieſia uetuſtas ꝉ ꝑdimacel ſeu ſaluatō aū deū
Ieſſa īcēdiū ꝉ ſacrificiū ſiū inſule ſacrificiū
aū inſule holocauſtū.
Ieſſanar īcēdiū ſuſcitās ꝉ holocauſti uigilia.

Iessamen incensa suscitantes et holocaustorum ingestio.
Iessai incensum meum et sacrificium meum. sive insule sacrificium aut insule holocausti.
Iessamau vetustas amara et desiderii amaritudo.
Iessan vetustas vel veteranus. sive insule oblatio.
Iessana vetustas eius et inveteratus eius.
Iesar figmentum et tribulo sive insule sacrificium aut
Iessar iudicium et uisio mea sive iudiciam aut meta porfirius olim.
Iesbaam collaudes populum et collaudatio populi.
Iesba collaudes vel collaudatio.
Iesbachasa collaudes summum et collaudatio populi.
Iesba est in me et coequans me. sive ...
Iesunedob est in me sponte et coequus in sponte
Iesboch et cuius et tacens. sive insule holocausti.
Ieseba tabernaculum et unctio eius.
Iesse incendens et incendium sive insule israhel aut
Iessema salus desiderii et salvatio requiescens.
Iesor finxit et plasmavit sive fictio aut plasma.
Iesurier fictores et plasmatores. sive ...
Iesesi equus salvator et desiderium salvationis.
Iessem desiderium et desiderans sive equus mitis aut equus
Iesepha unctio et tabernaculum. sive ... mea.
Iespan idem.
Iesi equitas vel tabernaculum.
Iessi incendium in et sacrificium meum.
Iesias equus et dominus et salvatores.
Iesiel incensus domino et sacrificia dei.
Iesimuch desiderium dulce et desiderata dulcedo.
Iesmathias vetustas percuciens dominum et figmentum percussionis domini. sive quietionis domini.
Iesmaias salus desiderans dominum et salvatio re...
Iesohel sacrificans deo et libatio dei.
Iesua planities et est desiderium meum salus.
Iesue salvatio et desidium.
Iesui equalis mihi et equitas mea.
Iesui desiderans et desiderium.
Iesuite desiderantes et desidia.
Iesur dolor et est in dolore sive salus huius aut equalitas ignea.
Iesui salus doloris mei et sanatio in dolore meo sive salus illuminans me aut equitas domini. sive ...
Iesus salvator et salutaris sive salus aut saluta...
Ieta extensio et inclinatio sive superfluens aut superfluu...
Iethaam superfluus populi et superfluitas populi sive ... sive inclinans populum aut extensio eorum.
Iethara bonitas vel declinatio.
Iethabetha bonitas et bonitates sive declinavit vel venatur aut declinatio pueri ...
Iethan incensum et incensum eius sive inclinans eos aut extensio eorum.
Iethaba bonitas et declinatio veniendas.
Iethala inclinatio palme et extensio imperii ...
Iether modicum residuum et modica residuitate.
Iether donans et donatio
Iethuaam possidens populum et possessio populi.
Iethra superfluens et honorabilis.
Iethaam honor populi et superfluens populus.
Iethzahel honor dei vel superfluus deo.
Iethai honor meus et superfluus mihi.
Iethaiam honorans eos vel superfluus eorum.
Iethram honor domini et superfluitas gentis.
Iethri superfluum et honorabiles.
Iethrites superfluus et honorabilis.
Iethro superfluens vel honorabilis.
Iethur ... et dolor sive ordinatus aut ordinatio.
Iethus extensio et sublimitas.
Ieu pereuns et commotio sive malefica aut maleficium.
Ieus idem.
Ieusa ipse perdens ei vel ipsa commotio eius.
Ieuhel ipse perdens deus vel ipsa commotio dei.
Ieran durus vel durihel.
Iezabel est ... vel est fluxus sanguinis.
Iezabel fluxus manans et fluens sanguine. sive cohabitatrix aut sterquilinium.
Ieramas unus eius vel auris eius sive audiens dominum aut asculatio domini.
Iezaiche fortes vel auxiliarii.
Iehel fortis deus vel apprehendens dominum.
Iezechias fortis dominus et apprehendens dominum sive confortavit dominus eum aut dominus confortatio eius. sive ...
Iezechiel fortis dei et apprehendens dominum sive conforta...
Iezer fortitudo et adiutorium.
Iezoriche fortes vel auxiliarii.
Iezihel audiens dominum et asculatio dei.
Iezilia fortis labor et adiutorium laborantis.
Iezonias unus eius aut auris eius sive audiens dominum. aut asculatio domini.
Iezia semen vel seminator.
Iezrael semen dei et seminavit deus.
Iezrahelite seminantes deo et seminatores dei.
Iezinia semen domini et seminans domino.
Igaal abiciens vel vir revelationis.
Igar acervus vel involutio. syrum est non hebreum.
Igar sedutha acervus testimonii et involutio testi...
Igathanus collegerunt mandatum sive monitori...
humile et leta domus percussionis.
Inditum advena et colonatorum. sive ... aut ... questio.
Indi virtus diiudicii et excelsiones illuminatorum.
India virtus diiudicii et congestio illuminans.
Infannie virtus et innuit sive innuens aut congestio.

Ioab retinens uel retentio.
Ioaaz retinens fortitudinem uel ubi est retinens
siue dominum uidens aut domini fortitudo. fortis
Ioab munitus in iniustitie siue est pater aut est patris
Ioachaz fortis et robustus siue domino fortis aut
domini fortitudo.
Ioachim ubi preparatio est uel cuius est preparatio siue
domino preparatus aut domini resurrectio.
Ioada domini seruus uel domini testimonium.
Ioaden domini testis oculi uel dominus testificans forte.
Ioada que est tenella uel que est delicata siue domino di-
lecta aut domini dilectio.
Ioahas retinens fortitudinem uel ubi est retinens siue
dominum uidens aut domini fortitudo. fortitudinem.
Ioahe ipse cognoscens uel domini cognitio siue cog-
noscens sciam aut cognoscens principium.
Ioanam domini decus uel domini plenitudo.
Ioarib dominus suscitans mortuos uel dominus uigilans
Ioachim domino exaltatus uel domini exaltatio.
Iohas spes sua uel tempus siue dominum sustollens aut
domini plasmatio. formatio.
Ioatham perfectus uel perfectio siue consummatus aut consum-
Ioathas perfecte sustollens aut consummata plas-
Ioaz dominum uidens uel domini fortitudo formatio.
siue ubi est retinens eum aut ubi est apprehensio eius.
Iod dolor uel ociositas aut uitilans.
Iob magnus uel magnum siue dolens.
Iobab distillans siue magno patre siue magis pater aut
dolorum uel ululationis distillatio. stillatio.
Iobal delatus uel delatio siue dimittens aut dimis-
Iochama magnus donatus domino uel dolor gratie domini.
Iohel magnus dei uel dolens deo.
Iochabel domini germen uel domini preparatio siue domini
liberum aut domini intelligentia.
Iochel germen diuinum uel preparatio dei.
Iocholam germinans eos uel oppressio eorum.
Iod scio uel principium siue dominator aut dominatio.
Iodahe ipse cognoscens uel domini cognitio siue cog-
noscens sciam aut cognoscens principium.
Iohed domino seruiens uel dominum testificans.
Iohezer domini fortis uel domino separatus.
Ioghe domini os uel domini disciplina siue dominus eius
aut dominus illuminauit.
Iogli contemptus uel despiciens. uel aut dominatio eius
Ioha domino reddens uel domini reuisio siue dominans ei
Iohaana domini donum uel domini gratia.
Iohaana dominus misericors uel domini misericordia siue domino
gratus aut dominus gratia eius.
Iohanna domini gratia eius uel dominus misericordia eorum.
Iohanam orat donans uel domini donum.
Iohannam cuius est donum.
Iohannes domino donatus uel domino gratificatus.
Iohannes domini gratia uel in quo est gratia siue cui dona-
tum est aut cui donatio a domino facta est.
Iohel dimittens uel mutatus siue defluens aut
Iohel fuit deus uel incipiente deo incipiens
siue est deus aut dominus deus.
Ioachim qui est consurgens aut domini resurrectio siue
dominus suscitans aut domino suscitante.
Ioiada domini cognoscens uel domini cognitio.
Ioiadahe domini cognitio uel ipso domino cognoscente.
Ioiadan dominus cognoscens fortiter uel dominus cognoscens
Ioiarib domini ultio uel domini iudicium. iudicium
Ioiarim domini exaltans uel domini exaltatio aut
Iomna matutina uel dextra eius. uel dominus saluans
Iona columba uel dolens siue ubi est donatus aut ubi est donatio.
Ionadab domino obediens uel domini sponsione.
Ionadab columba perpetua uel donatio perpetua.
Ionas dolens uel donatus siue cui est donatio aut gratia.
Ionatham columba ueniens uel donatus est a domino
columbe donum siue columba dans aut domini donatio.
Iomi columba mea uel donans mi siue donum meum
aut donatio mea.
Ioppe pulchra uel pulchritudo
Ior riuus uel fluuius.
Iora riuus eius uel fluuius eius siue manus sublimi-
um aut domini celsitudo.
Ioraberh domus excelsa uel domus sublimium.
Ioraai riuus spinarum uel fluuius putationis.
Ioram qui excelsus est uel ubi est excelsus aut domini subli-
Ioram riuus domini uel fluuius. sublimis.
Iordanis riuus iudicii uel fluuius iudicantis siue
descensio eorum aut apprehensio eorum.
Iore riuus excelsus uel fluuius exaltatio.
Iorim riuus eorum uel fluuius eorum siue excelsus riuus
uel fluuius exaltatus.
Iora scitura mandat uel domini saluator.
Iosabeleth ubi est saturitas geminus uel ubi est
sacietas resurrectionis.
Iosabeth domini saturitas uel domini iuramentum.
Iosabia ubi est incensum domini uel in qua est iuramentum.
Iosaph domini spectim uel domino iaculatus siue domi-
narum aut domino augustiatus.
Iosaphath ipse iudicans uel ipse iudicat siue
domini iudicium aut dominus iudicabit.
Ioseth domini iustus uel domino iustificatus.
Iosedech idem.
Ioseph augmentum uel appositio.
Ioseph augens consilio uel apponens festinationis.
Iosphias ipse liber domino uel ipsa libertas domini.
Iosias ubi est incensum domini uel in qua est sacrificium.
Iosophonias domino absconditus uel domini speculans.

Iosias ubi est salus domini vel in quo est salvator domini.
Iosue salus vel salvatio sive salvator aut salva
toris. *vel est domini perfectio.
Ioth scientia vel principium sive ductor aut ductio.
Iotha est perfectus vel est perfectio sive est domini perfectus aut
Iotham domini perfectio aut domini consummatio sive
perfectio eorum aut consummatio eorum.
Iothan scientia domini vel principium gentis.
Iouis inimicus hic vel deus ille.
Iozabaad domino dotatus vel domini dotatio. *filio.
Iozbaz domini fluentis torrens vel domino torrens fluvius
Iozabath domino dotatus vel qui est dotatus a domino.
Iozaboth domini dos vel que est dotata a domino.
Iozachar domini ultio vel domini iudicium.
Iozadech domini fortis servus vel dominum fortem te
Iozarib domini ultio vel domini diiudicatio. *iustificans.
Iozian domino ductio est vel domini oliva est.
Irael civitas descendens vel civitas
descensio sive vigilans servus aut suscitans testio
Iral fratres mei videns vel filius mei visio *fratrum.
sive vigilantem sustollens aut vigilans plas
mationi.
Isui vel assumptus.
Isa mulier vel assumptio.
Isaac risus vel gaudium.
Isaac vir vigilans vel vir suscitatus.
Isaarite viri vigilantes vel suscitatores.
Isachar que est memor vel dominum memorans
sive vir incedens aut est incessus mea.
Isacharite que sunt memores vel dominum memoran
tes sive viri incedentes aut sunt incedentes mee.
Isay salus mea vel domini salutare sive vir devora
tor aut vir assumens.
Isaias domini salus vel domini salutare.
Isar vir pravus aut vir inimicus sive vir
vigilans aut vir suscitator.
Isari vir pravus in vel vir immorationis sive vir
suscitans me aut vir vigilans meam.
Isbaas vir vestitus vel vir devorator.
Isboam vir devorans populum vel assumptus in forti
Isboseth vir confusionis vel assumptum ruditer populi
confusio.
Ischarioth vir memorie vel est incessus eius sive
memoria mortis aut memoriale domini.
Ismuth vir deserti vel assumens dissipationem.
Ismael vir audiens vel assumens auditionem dei.
Ismahelite viri audientes deum vel assumentes exau
ditiones dei.
Israel mens videns deum vel est videre deum.
Israel vir videns deum vel princeps cum deo sive dei
visio est aut fortis directus dei.

Israelita mens videns deum suum vel princeps cum deo
suo sive est videre deum eius aut fortis directio dei sui.
Israelite viri videntes deum vel assumpta principes cum
Isuar vir pravus vel vir inimicus suus *deo.
Isui salutis aut assumptio salvatoris.
Isui vir loquens vel assumptio salvans.
Istob vir bonus vel assumptio bonitatis.
Ithalia mitis excedens vel mitis excessio.
Ithalica mitium excelsus vel mitis excedentes.
Ithamar insule pasma vel insule amaritudo.
sive amarus aut ubi amaritudo. *filium.
Iturea montana vel sublimis. sirium est non heb*re[um]
Iturei montani vel sublimes.
Ithus montes excelsus vel montes sublimitatis.
Iubileus annus vel remissivus
vel annus remissionis.
Iuchal potentia vel fortitudo. *filio eorum.
Iuchadam potestas opprimens eos vel fortis oppressio
Iudaia confitens dominum vel glorificatio domini.
Iudaismus laus vel confessio.
Iudaite confitentes glorificantes.
Iudas confitens vel glorificans.
Iudea confessio vel glorificatio.
Iudei laudantes vel confitentes.
Iudi laudans confitentes.
Iudith confidens vel glorificans.
Iulius incipiens vel principium.
Iulia incipiens vel principium.
Iunius incipiens vel principium.
Iunia incipiens vel principium.
Iupiter inimicus separans vel deus separator.
Iustus clarus aut clarus sive preses aut ipse alienatus.
Iut principium vel dilatio.
Laabaddom appollion grece exterminans
vel exterminator latine. *vel inflammatio,
Laabin devicti vel inflammantes sive devictio aut
Laada flamma iudicii vel devictio irritantis.
Laadon perdens vel inficiens. *vel solitudo eorum.
Laamias iniquitas vel ad iniquitatem.
Labaddom perdens vel inficiens sive solitarius aut
Laban album vel albedo sive candidus aut candidatus.
Labana dealbans eum vel candidatio eius.
Labaoth venientes vel egredientes.
Labech acceptans vel acceptabilis. *filio,
Labem candor vel candidum sive cor ego aut cor filio
Labim devicti vel inflammantes sive devictio aut inflam*matio.
Labo ingressus vel ingressio sive venientes
aut egredientes. *vel sanguinea,
Lacedemonia consurgens silentium vel cum surrectio
Lacedemones consurgentes silentio vel consurgentes,
Lachis interest vel sibimet vir. *flagitium.

Lachoch consurgentes uel consurrexio.
Lacham consurrexio uel adconsurgendum.
Laed ipse sibimet uir uel ipsemet uir suus.
Laphidoth lapides qui osculantur ab ore uel ab ostio.
Label in deo uel in domino.
Lais leo uel filius leonis. siue ipse sibimet uir aut ipse sibimet uir suus. a leone.
Laisa leena uel in salutem siue filia leonis aut filia
Lamathaim signum uel conditio siue ad signum aut
Lamazaluchaim. uel quod deliquisti me. dictum. aut uel quid est delictio mea. mea.
Lamazathani uel quod deliquisti me uel uel delictio
Lamech qui est humilis uel futura adiutorium adiutorium siue erectio aut firmamentum.
Lamech doctrina uel disciplina cordis siue cor seruientis. aut cor seruitutis. aut humiliatus.
Lamech qui est humilis percutiens uel percussus siue humilis
Lamuel cum quo est deus uel in quo est benedictio.
Laodicia fuit in uomitum uel natiuitas expectata siue tribus amata a domino. aut tribus amabilis domini.
Laodicenses fuerunt in uomitibus uel natiuitates expectate siue tribus amate domino aut tribus amabiles
Laomim tribus uel milites siue phylarchi militum. domini. tribuum aut principes multorum populorum.
Laphidoth fulgor uel fulgur siue fulgurans
Larina sublimitas uel consurrexio. fulguratio.
Lasa salus uel saluatio siue in salutem aut in saluationem
Lasaron speraui in me uel in domino spes eius. mei.
Lastonis salus donata uel saluator a domino.
Lathusim fabri uel mallicatores.
Lazarus adiutus domini uel auxiliatus a domino.
Lebana albedo uel candidatio.
Leben candidum uel edificatio.
Lebeus corculum. uel quod cor.
Lebnabitaites uel cementum.
Lebni lateres uel cementa.
Lebnithi lateres uel cementarii.
Lebona albedo uel candidatio.
Lecha gena eius uel maxilla eius.
Lechi gena mea uel maxilla mea.
Lechis gena uiri uel maxilla assumpta.
Lechim consurgentis uel consurrexio.
Ledan flamma iudicans uel exurens.
Ledici flamma iudicans deum uel exurens iudicium dei.
Ledan flamma iudicans uel exurens iudicium.
Lemas iniquitas uel ad iniquitatem
Leth flamma uiuens uel exustio pauoris.
Lemarcha ignis uel incendium.
Lehem panis uel refectio. uictio mea.
Lemazabathan uel quod deliquisti me uel uel quod de
Lesa salus uel saluatio siue in salutem aut in saluationem.

Lesem ad nomen uel ad auditionem. creatus
Lesemdan ad nomen iudicii uel ad auditionem iudicii
Lenabothi uenientes uel edificantes. creatus
Leui additus uel appositus siue assumptus aut appli
Leuite additi uel appositi siue assumpti aut applicati.
Leuites adiectio uel appositio siue applicatio aut
Lemathan persequens eos uel additus persecutionum eorum.
Lia laborans uel laboriosa.
Libanus albus uel candidus siue candor aut candidatio.
Libnim semina pullee uel facientes paleas.
Lichia uenientes uel introitus. aut suscitationem
Lichaonia suscitans uel suscitatio siue ad suscitandum
Lichaonii suscitantes uel ad suscitandum.
Licia consurgens uel lacrimas fundens.
Licia lacrimas fundens uel consurrexio eius.
Licius consurgens uel ipse suscitans siue lacrimas fundens aut lacrimarum effusio. aut lacrimarum effusionem
Licii consurgentes uel ipsi suscitantes siue lacrimas fundentes lacrimas
Licaonia suscitans uel suscitatio.
Licaoni consules suscitantes. uel suscitati.
Lidi geniti uel edificati.
Lidia nata ei uel edificatio eius.
Lidi nati uel edificantes.
Lidda utilis uel edificata.
Linus tibicem uel candidatus.
Lisania nata temptatio uel natiuitas temptationis.
Lisias generans uel generatus. filio.
Lisimachus generans percussionem uel generatio percussionis
Listra generans decorem uel generans decorem.
Listris uelitas angustie uel uelud tribulatio.
Lochostratos sublimitas uel pelimus siue generans latitudinem aut utilitas seruitutis.
Lobna alba uel candidata siue albor aut candidatio.
Lobenni albus uel candidatus siue cor meum aut cor filii mei. dextros
Lobni albus uel candidus siue albor aut candidatio.
Lobnitici albi uel candidati siue albedines aut candi
Lobon albus uel candidatus siue cor aut cor filio meo.
Lod uinctum meum uel declinatio.
Lodabar ipsi uerbum uel ipsi sermocinatio.
Lodadid ipsi seruiet. uel ipsi testificatio.
Lodadim ipsi causa uel ipsi iudicium. cum
Loide consecratio utilitatis uel que secuta est utilitas
Lomna lateres candidati uel laterum candidatio.
Loomim phylarchi militum tribuum uel principes multorum populorum.
Loth uacans uel declinans siue uinctus aut ipse conclusus
Lotham ipse concludens eos uel ipse uinctum eorum.
Lothan uinctum uel conclusio siue declinans domini. aut uacans generale.

Lothe uictim eius aut ipsa gelatio.
Luchas ipse eleuans t ipse consurgens.
Lucius ipse eleuans t ipse consurgens. consurgens.
Lud uinet t declinans siue uterum natiuitas aut uterum
Ludim uinctam t declinantes siue fortes persistentes aut uterum proficientes.
Luith gene ut maxille
Luza nux t amigdalum.
Maathehel congregauit deus ut congregatio dei.
Maacha mollicies t confractio.
Maachati fracta est mihi t fracti sunt mihi siue uentor cessus aut uentris percussio.
Maaddi mensura serui mei t quam sufficiens testimonium meum.
Maai congregatio mei ut congregatio mea.
Maala chorus ut infirmitas.
Maalaph de mille t de doctrina.
Maalath chorus peccatorum t infirmitas temporalis.
Maallehel deum laudens t laudatio dei.
Maalmeon de habitatione t habitans habitationem.
Maalon de fenestra t a principio siue consummans aut securitas.
Maama congregatio populus ei aut congregatio populi eius.
Maamite congregati populi ei t congregantes populorum eius
Maamad desiderium ut desiderabilis.
Maad idem.
Maanath requiescens ut requietio. contra uisionem.
Maaria armata t domus mea siue ex uisione aut
Maareth fouee t spelunce.
Maasias opus domino t assumptio domini.
Mabar munitum suscitans t munitum uigilie.
Madiel munitus deo t munitio dei.
Mabdielite muniti deo t munientes dei. contra.
Mablan munitus t pergens siue munitum aut prec
Mabsar muniens ut munitio.
Macha ingenium t percussio. ingeniosus.
Machabeus pergens t precessio siue percutiens aut
Machabei pergentes t precedentes siue percutientes aut ingeniosi.
Machati subactus mihi t mollicies mea.
Maceda exustio t orientalis siue prius aut mansit cessum.
Maceden exurens t exustio siue oriens aut antecedens
Macedo exurens t exustio siue oriens aut antecedens.
Macedonia combusta t combustio siue antecedens aut
Macedones comburentes t combusti orientales.
siue antecedentes aut orientales. ones.
Macelloth cetus ut cetus siue congregatio aut congregatio
Macelloth cetus t cetus siue congregati aut congrega
Macena exurens dominus t oriens domini. orientes.
Macel finis t definitio.
Maceel finis ut definitio.
Maceth oriens uita t antecedens pauorem.
Machi quid est t qui est siue rex meus aut regnum meum.
Machiel rex meus deus t regnum meum dei.
Machiwath quod est donum t que est donatio.
Machir uenumdabit ut restituet siue uidens aut de infirmitate. siue de infirmitatibus.
Machirito uenumdabit ut restituet siue uidentes
Machmas humilitas ut attrectatio.
Machmachath humilis ut attrectata siue tangens aut uelut tributorum.
Machoas concupiscentia ut concupiscibilis.
Mada mensura ut quam sufficiens.
Madabas mensuram uenientem sustollens t sufficientie uenientis plasmatio.
Madabena a salute eius ut a nemore eius siue saltem eorum aut mensura eorum.
Madai mensura mea t quam sufficiens mihi.
Madalhel turris mea deus ut defensio mea domini.
Madan contradictio t habitaculum siue mensura domini.
Maur sufficientia gratie.
Madaires harenis ut solitudo.
Madia mensura domini ut sufficientes domino.
Madiam de causa t de iudicio siue in causa aut in iudicium.
Madian uendens t diiudicans siue iniquitas aut contradicens.
Madianei uendentes ut diiudicantes siue iniqui aut contradicentes. siue contradicentes.
Madio turris testium t mensura seruitutis.
Madianite uendentes t diiudicantes siue iniqui aut
Madini iudicium t diiudicatio.
Madmena mensura uiscerum t quam sufficiens ex ipsis.
Madon contradictio t habitaculum siue inhabitatio aut inhabitantes.
Mapha speculator t speculatio siue de speculo aut de speculatione.
Magal colonia ut transmigratio.
Magala transmigrans omnium t colonia eius.
Magalim colonie ut transmigrationes.
Magbena defendens filium sibi t defensio filii eius.
Magdal magnitudo t turris siue proximi eius aut
Magdalel turris dei t magnificans siue promissio me deus. siue munitio eorum.
Magdalum magnitudo t turris siue defendens aut
Magdalene magnifica t premunita siue turrensis aut defensibilis.
Magdahel turris t magnificans dominum siue miserum accepit a deo aut magnificauit me deus.
Magdalgad turris prima t defendens accinctum.
Magdal turris ut magnitudo. siue laudantem.
Magdala turris eius t magnificens eum.
Magdola que grandis t que turris. siue que est turris magnitudo. aut que est magnificentia.

Maggedda nuncians uel annunciatio.
Magdedan fructus doni uel annunciatio gre.
Maggeddo temptatio uel de temptatione siue pomorum eius
aut fructum cene eius siue poma eius. ſ ſolatio
Maggedon temptans uel temptatio siue cenaculum aut
Magte cena pauoris uel temptatio uite.
Magmas tangens uel de tactu siue uite tributum.
aut usuras tributorum. ſ mare.
Maggoga doma uel tectum siue detectio aut de do
Magro guttur uel de fauce.
Magron guttur mortis uel de fauce iniquitatis.
Mahari domus uisionis uel amaritudo mea.
Mahelchuam ex dei pre uel ex uita excelsa.
Mahuhihahel ex uita dei uel quis est deus eius.
Maida contradictio uel iniuria sufficiens.
Mahiniam desiderans eum uel desiderium eorum.
Malach angelus uel nuncius.
Malachi angelus meus uel annunciatio mea.
Malachias angelus domini uel annuncians dominum.
Malachim liber regum.
Malachim nuncians eis uel angelus eorum.
Malachoth lib regnorum.
Malachoth angelus tpre uel annuncians tensionem.
Malalai laudator meus uel laudatio mea.
Malaleel laudans deum uel laudatio dei.
Malaboth angeli uel annunciatores. ſ carum.
Malasar laudator principis uel despector angusti
Mazathra uisio uel deuisione siue despiciens aut despectio.
Malcha regnum uel principatus.
Malchi rex meus uel principatus meus.
Malchia regnator domini uel principatus domini.
Malchon rex mesticie uel princeps iniquitatis.
Malchis rex consilii uel princeps festinatorum.
Malech nuncius uel regnator.
Maleloth angelus usque uel annuncians declinationem.
Maloth princeps uel annunciator.
Malooth angeli uel annunciatores
Mallothi plenitudines uel adimpleti. ſ ceuitas
Manbre diuidens uel diuisio siue aut perspi
Manbres mare in capite uel mare pelliceum. ſ tio.
Mamoazer delonge uel elongatus siue alienatus aut alienum
Mammon lucrum pecunie uel cupiditas diuitiarum.
Mammona diuitie uel cupiditatis utrumque hoc nomen
sirum est partim et hebreum mixtum utrumque. ſ nis.
Manuela elongatus calore uel alienatio postulatio
Manuham elongatus calore uel alienatio pustola
Man quid uel quomodo. ſ tionis
Manna quid est hoc uel quomodo est istud.
Mana donans uel regescens. ſ rum.
Manaa munus uel oblatio siue sacrificium aut holocaust
Manaath munera uel oblationes siue manens uita

aut pauoris completio. ſ consolatio.
Manad sepulcrum uel monumentum siue requies aut
Manaem consolans uel consolatio.
Manaem castrum uel tabernaculum.
Manath requies uel sepulcrum. ſ latione.
Manaim castra uel tabernacula siue requietiones aut con
Manasses necessitas uel obstupescens siue obliuiosus
aut quid oblitus est.
Mane numerus uel numerauit siue compleuit aut completio.
Maneeth numerus uite uel numerans uitam siue complens pa
uorem aut pauoris completio.
Manhu quid donum hoc est uel quid est istud
Manzamaroth ardentes uel fulcimulo
Manlei quod laborans uel quis laboriosus est.
Manuze requiescens uel requieuit.
Maochceuitas uel ciuitatio.
Maol chorus uel pulcritudo.
Maon habitaculum uel habitatio. ſ diuinis eorum.
Maorim inhabitationem uidens uel habitaculum formatum
Maphsa munimen uel protectio.
Maphsam muniens eos uel protectio eorum.
Mara amaricans uel amaritudo.
Maradath amara contritio uel amara lacrima
siue amare continens aut amarus arrogans.
Marai amaricans me uel amaritudo mea.
Maraioth amara scientia uel amaricans dilatio.
Marala amara generatio uel amaricans generationes.
Maranatha in domini nostri aduentu uel quando dominus noster ad
ueniet sirum est non hebreum.
Marath amarum temporis uel amaritudo peccati.
Marchaloth quadrige uel quadrigantes.
Marcus attritus uel defricatus.
Marcus amarus uel declinatus siue certus aut sub
limis mandato. ſ contentio deuoratum.
Mardath amara contritio uel impudens contritio.
Mardochai amare contritus uulnere uel amara
Mardocheus amare contritus impudentem uel amara
contritio impudentie.
Mares amare tollens uel amara plasmatio.
Maresa a capite uel a principio.
Mareth amara uita uel amaritudo pauoris.
Maria illuminata uel illuminatrix.
Maria maris uel stella maris siue
illuminatrix aut mare amarum sirum aut dominus
Maribath lites uel iurgia ſ mone dna in ipse
siue dissensiones aut contradictiones.
Marimuth litigans uel contradicens siue amara
mors aut amaritudo mortis.
Marisa a capite uel a principio siue amare tollens
aut amara plasmatio.
Marina amarum ouis uel amara uetentio.

Maradach amara pcacitas. t amara ptritio.
Marodach amara scia t amaricans dnatio.
Maron sublimis t decelso siue amare tristis aut amara tristicia. ſ dnans.
Marsana amare hundans t amara cosilio.
Marsha pvocans t irritans siue aut sermone
Masa onus ut assuptio.
Masa onans eum t assuptio eius.
Massa pondus ut alleviatio.
Masada retinens t requires siue assumens scrutan te aut onans testimonium. ſ tironu.
Masaphot rostra incedentia t de tribulone vos
Masai onus t assuptio mea.
Masaia onus dno t assuptio dni.
Masal parabola t pverbium.
Masan iocunditates t iocunditatibus siue onus do mi aut assuptio gre.
Maceth pincerna ut ppinator.
Masepha speculator t speculatoe.
Masephath speculatio ut ptemplatio.
Masseia onus dno t assuptio dni.
Masena ppa t sedes siue secundans aut secundatio.
Masera erudicio t disciplina.
Maserai erudita t disciplinata.
Maserecha libans t attrahens siue libatio aut vectigal nanum. ſ sr humiles.
Maserephot speculans sr indumenti t ptemplator
Maseroth specie t refugia siue nunciores aut
Masepha speclo t ptemplatio siue ſ ptectiones. de speculone aut de ptemplatione.
Masphat ptemplans tps ut spectator pcti.
Masphe speculatio t ptemplatio.
Massa onus dno t assuptio dni.
Masloth pverbia ut parabole.
Mesima exaudiens ut exauditio.
Masmana auditor doni t exaudiens gram.
Maso vonus servus t assuptio servitutis.
Masobia speculans dnm t assuptio dni.
Masrecha vectigal vanum t attracta libatio.
Masirephot speculans sr idumenti t ptemplator sr humenilis.
Masiesa onus ipiu t assuptio iniquitatis.
Matha donans t donatio siue tributum aut hu mile forum.
Mathalaim psumans eos t pfectio eorum.
Mathama manus ut donatio.
Mathan donans t donatus siue donator doni. aut donatio gre.
Mathana donans eis. t donatio eius.
Mathanai donum eius m. t donatio eius mea.
Mathania donans dno t donatio dni.

Mathaniam donatus dns eis t donatio dni eorum.
Mathaniche donatores. t donati siue donatores donorum aut donatores gratie. ſ opluitione.
Matharis opluens ut opluitio siue opluet aut
Matharh donans pctm t donatio tptis.
Mathatha donans pctm ei t donatio tptis eius.
Mathathias donatus a dno. t donum dni aliqn.
Mathecha dulcis saturitas t dilecto saturitatis.
Mathecha donans ei. t donatio eius.
Matheus psiliu t donum festinationis. ſ dno.
Marchiania donator gre dni t donans donatore
Marthias donatus dno t donatio dni pvida. i. in cuius loco positus est.
Mathuin donum dni t donatus dno est.
Mathusale eas lr interpretatione.
Mathlam psumans eos.
Mathchrahat psecutio t fuga descendens.
Mathreth yconomus t dispensator.
Mathsias dono indigens t donator domitans.
Mathusalam mortem misit. t mortis emissio siue mortuus interrogator aut mortuus e aut interrogavit.
Mamel uxuans deo t uxuens ds siue pviunta di. aut qs e sic dns ds.
Mamnam qs e delonge t ex una alienatus.
Maza ex hoc ut ex istis.
Maziuth zodion. i. signa horoschopi p. xij. ſ horas s.
Mazoroth zodiachoz que ma thematha. xij. signa appellant.
Mazia ex h dns. t ex isto dnatio.
Mazian ex hoc dns. t ex isto dnatio e.
Mazioth ex h tps t ex istis rensio.
Mazuroth uincla ut discipline siue successio nis. aut exclusiones.
Meccedem ab exordio t ptra orientem.
Mechia pcussus dno t pcussio dni.
Mechinas humilitas ut attrectatio.
Mechine basis qescens t venundatus comotioni.
Mechomoth statura t susptiones siue bases aut
Mechorab venundatus t venundatio. ſ sustentacla
Mechorath venundatus m t venundatio mea.
Mechurath venundatus ut venundatio.
Mechurathithe venundati t venundatores.
Medab fames antiq t fames antiquoz.
Medaba fames antiq ei t fames antiqt eius.
Medabena onus ut ponda siue de one aut de pon ſ deribus.
Medad mssus est t adquenit siue me cient aut mensuratio.
Medaia aq sublimes t mensura iniq.
Medam metiens t rendens siue madatus aut rensio.
Medana aq eminentes t aquaz eminentia.

Mede mensura ł aque eminentes. ł ex ipsis.
Medemona mensura uiscerũ ei⁹ ł aq̃ eminẽtes
Medena aq̃ sublimes ł aq̃ꝝ sublimitas.
Medi adequati ł mensuratores.
Media mensura ut adequatio.
Medin mensurans cãm ł adeq̃tio iudicij.
Medan mensurãs dolorẽ ł adeq̃ murmuratioñe.
Mezede idem.
Meeber de gtra ut ulterior.
Meethabel benigna dei ł benignitas dñi.
Mephar iuxt⁹ aq̃ ut iuxt⁹ aquaꝝ.
Mephaath speclm ł speculatio.
Mephecth speclm uite ł speculatio pauoris.
Megia despiciẽs ut despectio.
Megbus despiciẽs cfusionẽ ł despectio ignomĩe.
Meida cõtradictio ł mensura sufficiẽs
Meizabel benigna dei ł benignitas dñi.
Mela uall' solis ł uall' salsa.
Melcha regina ut regnatrix.
Melcham regẽs eos ł rex eoꝝ.
Melchi rex me⁹ ut regnãs m.
Melchias rex dñs. ł regnũ dñi.
Melchiel rex m̃s d̃s ł regnũ meũ dei.
Melchieliite regẽs do ł regna mea di.
Melchisedech rex iust⁹ ł rex pacific⁹ siũ rex
pacis aũ rex iusticie.
Melchisue rex saluator ł regñ salutis.
Melchissue rex loq̃ns ł regnũ cãtilene siũ
rex m̃s tiranus aũ rex m̃s ꝑditio.
Melchem rex eoꝝ ł ꝑncipans eis.
Melchon rex m̃ors. ut ꝑnceps iniq̃tatis.
Melchonoch filiẽ ut regna siũ reges idem
aut regñ cunabula.
Melea uall' salis ł uall' salsa.
Melech regnũ ł regnator.
Melech chor⁹ ut a principio.
Melechi chor⁹ m̃s ut a ꝑncipio m̃o.
Melechias chor⁹ dñs ł a ꝑncipio dñi.
Melechine ĩfirmitas ł de ĩfirmitatib⁹ siũ
mandatũ humile aũ mãdat⁹ humilitas.
Mello plen⁹ ł pulcritudo siũ adimpletus aut
Melloch plenũ ut adimpleti ł adĩpletio.
siũ plenitudines aũ impletiones.
Melsa rixa ut marinus.
Mellud uall' salsa ignis mordẽtis uall' sal'
dolorẽ ꝑstantiũ.
Melluchare uall' salsa mordẽtiũ lapides. ut
uallis ignea lapidũ acuatorꝝ.
Melluchorem idem est.
Melluch plenitudines ł adĩpletiones.
Mem aquo ut ex ipsis.
Membrana apta ł manifesta siũ aptio aut
manifestatio.
Mem os ut ab ore siũ os ei⁹ aũ os ex ipsis.
Memphibosech os cfusiõ ł os cfusionis siũ
os ignominie aũ de ore ignominia.
Memphion os furoris ł de ore iniq̃tatis.
Memim ex q̃ quis. ł ex ipsis iste.
Memmi aq̃ mee ł uiscera mea
Memnith ex quo d̃s ł uiscẽa cmotionis.
Mem uiscẽa ł ex ipsis
Memna uiscẽa mea ł ex ipsis in manus meis.
Menela⁹ uiscẽa maledcã ł ex ipsis maledcĩs.
Mer apt⁹ ł manifest⁹ siũ illuminãs aũ illũa
Merab multitudo ł de multitudine ł uo.
siũ manifestãs patrem aũ illũatio patris.
Merari amaricãs ł amaritudo siũ apiens in
gilans. aũ illuminãs suscitatione.
Meraite amaritudies ł amaricata siũ apiẽ
tes uigilias aũ illuminãtes suscitatioñe.
Mercurius apiẽs cumatib; ł illuminãs obscur.
Mere apt⁹ ut manifest⁹ siũ ł siũ signi.
illuminãs eũ aũ illuminatio ei⁹.
Mered rebell' ut apto siũ illuiãs aũ manifesta.
Merepheth fouẽs ł icũbẽs siũ icũba ł uo.
bat aut cfouebat.
Meremuth apiens mortẽ ł illuiãs mortuos.
Meribaal litigãs cũ marito ł litigãs cũ altis
simo siũ litigãs ĩ maritũ aũ litigãs c altissim.
Merob multitudo ł de multitudine.
Merodach amara ꝑcacitas ł in amaritudie
iniutatis aũ amare cteritus.
Merem aq̃ ut ꝑfunditates. ł iniquos
Merom illuminãs mentes ł manifestans
Meronath illuiãs mentes q̃re ł manifes
tans iniquitatẽ peci.
Meronathithei idem. ł dans
Meror apiẽs uisionẽ ł illuminatio forami
Meror cfiliẽs ł cfiliũ siũ archanũ aũ aq̃ sacmẽ
Mes ospes ł hostis siũ mensurator aut ł sup.
mensuratio.
Messa euado ut aq̃ rara. ł aũ mensuratio ei⁹
Mesa hospes ei⁹ ł hostis ei⁹ siũ mensurãs eũ
Messa hospes saluãs ł mensura salutis.
Messa aq̃ rara ł ppinatio siũ dans potũ aut
Mesahas ppinãs ut potũ dãs ł ppinatõ
siũ hospes fris aũ hostis fr̃nitatis.
Messalem hostis m̃s⁹ ł reddẽs redditioñe
siũ mensurans pace aut hospes ĩtõre
Mesaloth euadẽs uisclm ł aq̃ rare declinatio.
Mesamelech potũ dãs choro ł ppinãs a ꝑncipio.
Meseth amẽs ut trahens siũ cptus aũ cptio.

Melech deficiens vel prolongans siue defectio aut prolongatio.
Melepha speculator aut contemplator. vel generatio.
siue speculatio aut contemplatio. vel aut exclusiones.
Melellinia capiens eos dominus vel palpatio eorum dei.
Meleroth uincta vel discipline siue successiones.
Melenibel benignus deus vel in similitudine domini.
Melphar speculatorem suscitans vel contemplatoris uigilia.
Melphareth hospes hyantis vel hostis hyatus.
Melphe hospitalis laqueus vel hostis disciplina.
Melias crisma vel unctio siue christus aut unctus.
Melolam hospes seculi vel mensura eternitatis.
Melollam capiens eos uel palpatio eorum.
Melopotamia eleuata uoce quadam. uel eleuatio cuiusdam uocationis.
Mesram hospitans eos vel mensura eorum. Sciendum uero quod mesra egyptus appellatur.
Meschi uarius uel uarietas.
Mesulam mensura doloris vel hostis anterior.
Methrha dulcis vel dulcedo.
Methcha uirga vel lectulus.
Methabaal benignus uir humilis vel quasi bona de uorario necessitatis.
Methabel quam bonus deus vel quam bona diuinitas.
Methabebel idem.
Mothri dulcedo uisionis vel dulcis uisio.
Meusum saluans eos vel attrectatio eorum.
Meza ex hoc vel ex isto. vel aqua fluuiorum.
Mezaab eleuata vel superans siue aque fluentes uel
Mezaab aqua aurea vel filia aurificis.
Miamim quasi minus foret vel est donatus.
Mibaar electus vel electio siue de electis aut de electione.
Micha quis hic aduibrium loci vel quasi iste.
Michael quis ut deus vel quasi sic deitas.
Michaia quis ut dominus vel quis est iste dominator.
Micharob quis hic dilatans vel que est hic latitudo.
Michas quis est hic aduibrium loci vel quis est iste.
Michnas quis est iste vel quis est in hoc loco.
Michol aqua omnis vel aqua ex omnibus.
Mido metiens vel mensuratio.
Miphaath aque impetus uel aquarum impulsio.
Miphiboal os deuorans vel os uerecundie.
Miphiboseth os confusionis vel os uerecundum siue confusionis aut os ignominie.
Michael domus dei vel domus exercitus.
Michene generans castum vel generatio donariorum.
Miletu generans vel generatio siue generare aut quasi est
Micho regnum vel regnator. vel eius.
Miamim quasi minus fit vel est donatus eius.
Mirra amara vel amaricans siue amaritudo. aut amaricatio.
Misael uindicans generatio vel litigans generationi.
simo siue litigans in marito aut litigans generationi
Misael uir dei vel quasi interrogauit deum. vel salutissimum.
Misaam trahens populum vel interrogatio eorum.
Misach quasi uel risus vel quasi uel fit siue quasi uel risus aut quis de gaudio. vel aut de tribulatione.
Misabel populus dei vel quiescit uel saluans deus.
Misia que est indigentia vel que est dormitatio.
Misor humilitas vel tribulatio siue de humilitate.
Misor plana vel directa siue humilis aut compestris.
Mitlene transmigrans vel declinans siue declinatio aut transmigratio.
Mitridates declinans domum sufficiens vel transmigratio domi sufficientis. vel purissimum.
Mizaab quasi uel aurum obtrusum vel quasi est sic aurum
Moab de patre uel de patre.
Moabite de patre geniti vel ex patre generati.
Moadia mensura domini. uel sufficiens domino.
Moaz fortis vel robustus siue robur aut fortitudo.
Moazian de adiutorio domini vel dominus auxiliator est.
Mobimna edificium vel edificator. vel cuidie
Mobimnidi edificans me uel edificatio mea.
Mochebor uulnerans patrem luminis vel prime ira
Mochona suppositio vel sustentaculum.
Mochori uenumdator meus vel uenumdatio mea.
Mochoth plage vel uulnera
Mochotha plaga eius uel uulnerans eum.
Modab natiuitas vel generatio.
Moda nascens patri vel generatio eius.
Modin iudicium vel diiudicatio.
Modin iudicans eos vel iudicium eorum. vel iustificatio.
Modollam generationem testificans vel natiuitatis testis
Molach dolens vel parturiens siue adolere aut a parturiente.
Molathi dolor meus vel parturiens me. vel
Mosei palpatio uel attrectatio.
Moseia palpans eum vel attrectatio eius.
Moyses aquaticus uel assumptus de aqua. vel pansus
Moyses ungueus vel linimentum siue attractus aut pal
Molada princeps piscium vel dolor parturiens.
Molach regnans vel principalis siue dolens aut parturiens.
Molach rex meus vel princeps meus siue dolor meus aut parturitio mea. vel uel parturientes
Molachite regnantes vel principantes siue dolentes
Molchom regnans eos uel princeps eorum.
Moloch infirmitas uel a principio.
Moloch rex vel princeps siue rex noster aut princeps noster.
Mool infirmitas vel de infirmitate siue chorus aut
Moola chorus eius vel ab initio eius. vel a principio. siue infirmans eum aut infirmitas eius.
Mooli infirmitas mea vel de infirmitate mea siue chorus meus aut a principio meo.
Moolli chorus laboris vel a principio laborioso

fla.

sii infirm9 laborās aū de īfirmitate laborio/
Moolite chori mei ł a pncipio mea sii īfirmātes
me aū de īfirmitatib; meis.
Moos īfirmitas ł btracłm.
Moola īfirmās eū ł btracłm ei9.
Moolia īfirm9 dnī uł btracłm dnī.
Morath heres uł hereditas.
Morathi heres mš ł hēditas mea. fince.
Morasthi heres ist iste. ł hereditas mīa ista.
Morasthim heres eoꝝ iste ł hēditas eoꝝ ista.
Morasthite heredes isti ista. ł ista st hēditates/.
Moria uisio ł uisionis sii illuminās aū q̄si
dilucłm. hec est loc9 in q abrahe dēn ē uade
in trā uisionis.
Morithi heres mš ł hēditas mea.
Morome sublimitas ł celsitudo a saluatore.
Mosa salt9 uł erudicio.
Mosae saluator ł salutificator. fras eoꝝ.
Mosellamoth capiēs eos morti ł palpatio mor/
Mosera erudicio ł disciplina.
Moseroth uincła ł disciplinę. finar.
Mosollethan fortes ł iuuenes sii sortiū aū uisi/
Mosi palpator uł attrectator.
Mosoch captiua ł capiēs sii capiētes aū captē.
Mosollom capientes uł palpatio eoꝝ. fras eoꝝ.
Mosollamia capiēs eos dnō ł palpatio eoꝝ dnī.
Mosollāmoth capiēs eos morti ł palpatio mor/
Mosolaam capiens eos uł palpatio eoꝝ.
Mosima uinclū ł disciplina.
Mozel erudit9 deo ł disciplina dei.
Mumin gloriās eos ł uiscera eoꝝ.
Musa palpās ł attrectans sii palpatō aū attrec/
Musech palpās sitem ł attrectatio sitis. fruia
Museroth uincła ł disciplinę.
Musi palpās uł contractans.
Musithe palpantes uł contrectantes.
Naa pulcra ł pulcritudo.
Naab absconditus ł requiescens.
Naabi absconditus in uł requiectio mea.
Naad pulcra seruię ł pulcrū testamētū.
Naalal laudet ł laudabit sii torrēs aū lau/
Naalia torrēs dei ł laudās dnm. fdatio.
Naaliel idem.
Naalon dec9 cādoris ł pulcritudo laterū.
Naama decora ł pulcherrima sii commouēs
eū aū cōmotio eoꝝ. fres aū cōmotio eoꝝ.
Naamā decor9 ł pulcherrim9 sii cōmouens
Naamani decor9 mi ł pulcherrim9 mš sii cō/
mouēs me aū cōmotio mea.
Naamath mouēs morē ł decor pcti.
Naamathite mouētes morē ł decori pctō.
Naamim pulcherrim9 ł cōmotio eoꝝ.
Naar puer uł infantulus.
Naara puer ei uł infantul9 ei.
Naarath pueritia tpris ł infantia pctoris.
Naari puer mš uł īfantul9 mš.
Naarias puer dnō ł infantul9 dnī.
Naas serpēs ł colub sii augurās aū auguriū.
Naason requiem sonās ł requies sonit.
Naason colub murmurās ł serpēs iunctus
sii augurās dolorē aū auguriū inīquitatis
aū requiescēs tpre. fpcim.
Naath decor tpris ł plenitudo pcti sii abscidēs
Naazab ex tuc ppha ł pphauit tc sii pleriū
auxiliū aū collisiōis uitiū.
Nababi cōspicu9 ł requiescēs.
Nabaloth sedēs ł excludēs sii requiescēs tpre aū
cōspicu9 uisione.
Nabal stult9 uł insipiens.
Nabia ppha uł uenientes. fescens.
Nabaloth sedēs ł excludēs sii cōspicu9 aū req/
Nabith scandalū scandalizās aū incipiens
uł insipientia. finclusiōe./
Nabathei isipientes uł scandalizātes.
Nabahu ueniēs uł includēs sii ueniens aū/
Nadahel uisi9 dei. ł seruiēs deo.
Nabehot pphans uł pphetiza.
Nablath organū ł laudatoriū.
Nablon psalteriū grece laudatoriū.
Nablum organū ł laudatoriū.
Nablo sessio ł ppha sii cōclusio aū sūueniēs.
Naboe ppha uł ppha. fueniēs.
Naboth sessio uł ppha sii cōcludēs aū sue/
Nabu ueniēs uł includēs.
Nabugodonosor sedēs in angustia agnum
uł sessio i agnitionē āgustie sii pphetās
istr9 modi signū aut ppha lagūcule āgustie.
Nabusgbani calcans tēmp9 ł calcatio tpris.
Nabusarachum calcator sitim ł calcatō siti/
Nabuchei pphe uł pphantes. fmans.
Nabuzardan pphauit aū paleas ł pphetā
alienū iudicij.
Nachem cōsolans eos ł cōsumatio eoꝝ.
Nachon pparatio iniquitatis.
Nachor requiescēte luce ł obsecrō nouissima sii
requies luminis aū pparatō iracūdie.
Nad ascēdens uł ascensio.
Nadan uotiu9 ł spontaneus. fmor9 eoꝝ.
Nadabias nouens dnō ł spontane9 dnī.
Naeman fidelis ł fidelitas sii mouēs eos aut
Naeth requiescēs ł requietio.
Naphedor dispsa generatio ł dispsio gnātōis.

Naphoth marina ut maritima.
Naphethdor gn̄sa gn̄atio ł gn̄ssio gn̄ationis.
Naphez marin⁹ ut maritim⁹.
Naphei mare ł aquar refrigeria.
Naphes aīa ł refrigerium.
Naphis idem.
Nagge inudiens ł inudians. ł sedis icarie.
Nagethi idem. ł laudatio dei.
Naarei puer meus ł infantia mea.
Naassen hymn⁹ ł laus siue laudans dn̄m aut
Naid salū ł mare siue fluctuans aut instabilis ut
Nain fluct⁹ mot⁹ siue fluctuans aut cōmotio.
Naioth cōspicu⁹ ut excludens.
Naioth torrens ut laudatio.
Nama decus ut cōmotio.
Namohel dormiuit deus ł dormitio dei. siue by
tari. aut quos dormire facit deus.
Namra pdus ł amaritudo siue amaritudines
aut amaricationes. ł conū
Namri pdi ł apostate siue pfugi aut mūgilliones
Namsi palpans ut tangens siue attrectans aut
attrectatio. ł aut pascua eorum.
Namuhel loquens cū deo ł cū quo loquitur deus.
Namuhelite loquentes c̄ deo ł quib; loquitur deus.
Nanee piscis ł fet⁹ siue germē pulcitudinis
Nacissus colligens ł collectio. siue lucerna scin
dens aut accensus ienice.
Nasab exsiccans ł exsiccatio.
Nasaim gmen molle ł gmū tenei siue gmi
nans eis aut germinatio eorum.
Nasia colub dn̄i ł serpens dn̄ator.
Nasib titul⁹ ut statio. ł cipat⁹ eorum.
Nasim dux ł pnceps siue pncipans eis aut pn
Nason cōsolans ł requiescens siue augurans
aut augurium.
Natham donat⁹ eis ł donatio eorum. ł natiuis
Nathammelech donat⁹ regno ł donatio reg
Nathan donans donū ł donat⁹ gre.
Nathanael donū dei ł donauit aut dn̄s.
Nathinei donantes ł donati siue ypo diacones
grece aut subministri latine.
Nathon donat⁹ mori ł donatio iniquitatis.
Nava scīm gmē siue latrat⁹ aut pulcitudo.
Nane idem.
Naum gminans ut cōsolator. ł cratio eorum
Naum gminans eis ł cōsolator eorum.
Nazareth flos ł uirgultū siue scīns aut cōse
Nazareth unctio ł mundicia siue custodiens
Nazare⁹ uirgultū ł florid⁹ ł aut separatio.
siue custodiens aut separat⁹.
Nazare⁹ mund⁹ ł scīs siue unct⁹ aut cōsecrat⁹

uerū q; hoc nomē apud hebreos scribitur. p. z. lit
terā sed p hebreā q̄ nec. s. nec. z. litterā sonat.
Nazarei uirgulti ł floridi siue custodientes aut
Nazarei mundi ut uncti siue scī ł separati.
aut cōsecrati.
Neapol munere cōmota ł mira cōmotio.
Nevaaz latitat⁹ apphens⁹ ł latitatis apphensio.
Nevalat latitans lass⁹ ł latitantis lassat⁹ siue latitan
tis leuitas aut latitantis latitudo.
Neuallath latitat⁹ tempus ł insipiētia pectoris.
Nebe latitans ł latrat⁹ siue psaltiū aut mensura.
Nebel latitans deus ł latrat⁹ dei siue mensura dei. aut di
Nebo latrans ut latrat⁹. ł psalterium.
Nebin latrator meus ł psalterium meū.
Nechao parat⁹ iste ł paratio ista.
Neceb statio ut attrectatio.
Necho pcutiens ut pcussio.
Nechoda includens iudicio.
Nechoplathin includens ł exclusio siue inclusiū ap
ens. aut pcussionē euadens.
Nechotha aroma ł thimiama siue storax ei⁹. aut
aromatizatio ei⁹.
Neela scala ut torrens.
Neelamite scale ut torrentes.
Neele cuiusdā heres ł cui⁹dā hereditas.
Neellamite cui⁹dā hereditates ł cuiusdā hereditate.
Neeleschol torrens botri ł botri⁹ torrentis.
Neema cōsolans ut cōsolatio.
Neemias cōsolat⁹ a dn̄o ł cōsolatio dn̄i.
Neescha es ut metallum. ł dei.
Nephael spiritus dn̄i ł sufflans aut applicans ou
Nephe spirans ł sufflans siue spc̄ aut sufflatio.
Nephec applicans ou ł lignus qd̄ nomē ē lapidis.
Nephec pruna ł carbo siue seducens aut seductio.
Nephez idem.
Nephendor marina ł maritima.
Nephi purificans ł purificatio. ł uata.
Nephisa purificans aggrauatū ł purificatio aggra
Nephoa deceptio ł dissolutio.
Nephusin aptū nomē ł dissolutū auditū.
Neger florens ł florid⁹.
Negogta includens iuditio ł pcussio iudicij
Nehihel stans deus ut statio dei.
Nehisoch stans ł statio siue stat⁹ tempus.
Neman plenitudo ł cōsolatio. ł ricatio.
Nembra pfundū ł apostasia siue pdus aut ama
Nembroth pdus ut apostata siue apostatauit
aut apostasia. ł catio.
Nemra pfugū ł mūgillio siue pdus aut amari
Nemrim pdi ł apostate siue pdor aut aposta
tarum.

Nemroth tyrannus vel profugus sive transgressor aut apostata.
Nempsi palpans vel tangens sive attrectans aut attrectatio.
Neinsib stans vel attrectans sive statio aut attrectatio.
Nephthath deceptio vel dissolutio.
Nephthali latitudo mea vel conversio eius.
Nephtali discretus vel levinctus sive convertit me aut
Nephtalim dilatatio vel separatio sive convertens eos aut latitudo.
Nephtalim implicatio vel conversio sive dilatavit me aut dilatatio mea.
Nephthalimite dilatata vel separationes sive dilatationes
mee aut implicationes mee.
Nethalimite convertens eos vel latitudines eorum.
Nephtar purificans vel purificatio.
Nephte despicientes vel dissolventes sive deceptio aut dissolutio.
Nephtoe decepti vel dissoluti sive deceptio aut dissolutio.
Nepheim scalpentes vel aperientes sive decipientes eos
aut dissolutiones eorum.
Nephtuim idem.
Nephtupha deceptio vite remisse vel dissolutio claudicans.
Nephusim aperiens nomen vel dissoluta auditio.
Ner lucidus vel lucerna.
Neregel lucis acervus vel lucerne acuatio.
Nereus lucis consilium vel lucerna festinans.
Nereth cithara vel quasi lucerna sive lux vite aut lucerna.
Nergal lucens acervus vel lucerna acuata.
Nergel lucerna acuata vel lucerne acuatio.
Nerger lucerna involuta vel lucerne involutio.
Neri lucens mihi vel lucerna mea.
Neria lucens domino vel lucerna domini.
Nesia coluber domini vel serpens domini eius.
Nesibi titulus meus vel statio mea.
Nesson auguans vel augurium sive augur fortis aut
auguris fortitudo.
Nesrach temptatio tenera vel fugitivus tener.
Nethini erarii vel metallarii.
Nethinia donum vel motio sive commoventes eos aut commotio eorum.
Nethua imago vel imaginatio.
Nethophath includens me vel inclusio mea.
Nethophathite includentes me vel inclusores mei.
Nichanor stans lucerna vel statim lucidus.
Nichodemus includens motus vel effluctio tremitatis.
Nicholaus effluens vel effluxio sive stultus ecclesie lan-
guentis aut stulticia languoris ecclesie.
Nichopolis conversio peccatoris mee aut peccatio conversionis.
Nicholaite effluentes vel effluctiones sive stulti
ecclesie languentis, aut stulticie languoris ecclesie.
Niger ascendens vel ascensio.
Nimpharos applicatum vel ortus applicatio.
Ninive formosa vel speciosa sive germen plenitudinis
aut nativitas pulcra.

Ninivite formosi vel speciosi sive germina plenitu-
dinis aut nativitates pulcre.
Nisam auguralis gratiam vel augurium donationis.
Noa movens vel commotio.
Noadaia movens servitutem domino vel commotus testi-
monio domini.
Noadiae movens diluculum vel commotio illustrata.
Noahe movens eos vel commotio eorum.
Noacha movens ipsum vel commotio consummationis ipsius.
Nob latratus vel latratus.
Nobe idem.
Noder mutat vel inflatio.
Noe requiescens vel requievit sive commotus aut commotio.
Noem decor vel fides sive voluptas aut declinatio.
Noema plenitudo vel pulcra sive consolatus aut consolatio.
Noemanite pleni vel consolati sive consolatores aut consolationes.
Noemi pulcra vel consolata.
Noestha metallum vel es eius.
Noestham es eorum vel metallum eorum.
Nopher motus aperiens vel commotio latitudinis.
Noga nudies vel meridianus.
Noge idem.
Noam decus vel consolatio.
Noorai decorans magnum meum vel consolo magnum meum.
Noorari decurrens currente magnum vel consolo magnum.
Noram requiescens excelse vel commotio exal-
tata.
Nuhath pulcer vel pulcritudo.
Nun pascens eos vel pascua eorum.
Nun foetus vel piscis sive unus aut sempiternus.
Nymenitas decorus vel fideles.
Oa dignitas vel laudatio.
Oal tabernaculum vel inhabitatio.
Oali tabernaculum meum vel inhabitatio mea.
Oam nec populo vel insaniens.
vab spirans vel amplexans sive dilectus aut dilectio.
Obadia servus domini vel serviens domino.
Obath magus vel phitonissa sive incantator aut incantatio.
Obarem servus austrialis vel servus affricanus.
Obdias serviens domino vel servitium domini.
Obed serviens aut servitor.
Obededam serviens ruffo vel serviens fulvo sive
serviens terre aut servus sanguineus.
Obedia servus domini vel serviens domino.
Obediel servus dei vel serviens deo.
Obia servus domini vel serviens domino.
Oboth phitones vel magi sive lagene condens aut
lagenarum conditus.
Ocher diligens vel stans sive dilectio aut plenitudo.
Ochoch tenens suspensionem vel apprehendens / continens
tabernaculum.

Ochora tenens magnum vel retentio magni.
Ochorath retentio vel apprehensio. l. apprehensio.
Ochozias retinens dominum vel apprehensio domini.
Ochram tenens vel apprehendens siue retentio aut
Obarchia mensurans vel mensuratio.
Odema seruus domini vel testificans dominum.
Odia idem.
Odora idem. l. variatio.
Odollam testimonium eorum vel testimonium ap-
Odollamites contestans aliquem vel testium maq.
Odor contestans generationem vel testificans generationis.
Odoma seruus domini vel testificans dominum.
Odu mensus meus vel mensura mea.
Oduia mensura magni vel testificans magistrum.
Oepha mensura vel effundens
ui estus aut estuatio. l. Fa.
Oephi mensura trium modiorum vel tres modii mensura
Oeth diligens vel perscrutans siue dilectio aut per-
scrutatio.
Opha effusio vel estuatio.
Ophai nebula vel obscuratio siue obscuratus aut
Ophan thalamus eorum vel maceria eorum. l. nebulosus.
Ophar uolans vel uolatus siue uolatilis aut uola
Ophar aurum obrizum vel aurum purissimum. l. [illegible].
Ophaz idem. l. [illegible].
Ophel nebula vel obscuratio siue obscuratur aut ne-
Opher ignominia vel ignominiosus.
Ophi infirmus vel ignominiosus.
Ophim tabernacula vel inhabitationes.
Ophimi tabernacula mea vel habitationes mee.
Ophir infirmans vel infirmitas siue irritum aut hyle
Ophin discalciatus vel insania gressio. l. sui.
Ophra uolans vel thalamus.
Og congregans vel coactus siue absconditus aut coacer-
uatio. l. aceruans eum.
Oga nobilis vel gloriosus siue abscondens eum aut co-
Oja ipse cognouit vel cognouit deus.
Oiada ipse cognouit seruitutem vel cognouit dominus
testimonium. Holi tabernaculum vel inhabitatio.
Oia infirmans eos vel infirmitas eius.
Oiam infirmans eos vel infirmitas eorum.
Olam seculum vel eternitas siue agnus
iubilans aut agnus remissionis. l. seculum.
Olda destruens vel diuidens siue destructio aut diuisi-
Oldai destruens me vel discernens me siue diuinatio
meum aut discretio mea.
Olda discernens dominum vel diuinationem gratie.
Oli infirmitas aut preteritio.
Oliab infirmans patrem vel preteritio patris.
Olimpa dolens vel penitens.
Olimpiadis dolor tristium vel penitens seruitute.

Olofernis infirmitas discessionis vel infirmans
uitulum saginatum.
Omar ipsum amaricans vel ipsius amaricatus.
Omar crispans vel manipulus.
Omeri crispans me vel manipulus meus. l. meri.
Omroi crispans magnum meum vel manipulus magni
On dolor vel meror.
On iniquitas vel inutilitas.
On mussitatio vel murmuratio.
One merens eum vel dolor eius.
Ona inutilis ei vel iniquitas eius.
Ona murmurans ei vel mussitatio eius.
Onam meror ipsi vel meror eorum.
Onam inutilis ipsis vel iniquitas eorum.
Onam murmur ipsis vel mussitatio eorum.
Onam meror domui vel dolor gratie.
Ona iniquitas domui vel inutilitas gratie.
Ona murmurans domo vel mussitans gratie.
Onesimus decorus vel respondens siue decor aut responsio.
Onesiphorus respondens inutilis vel decore adherens.
Oni merens mihi vel dolor meus.
Oni inutilis mihi vel iniquitas mea.
Oni murmur meum vel mussitatio mea.
Onni dolorem commoratus vel merore requiescens.
Onni inutilis requiescens vel iniquitas commotio.
Onni murmure moratus vel mussitatione quiescens.
Onias merens domino vel dolor domini.
Onias iniquus domino vel inutilis domini.
Onias murmurans domino vel mussitatio domini.
Ono merens eum vel dolor eius.
Ono inutilis ei vel iniquitas eius.
Ono murmurans ei vel mussitatio eius.
Onon murmure mussitans vel mussitatio murmur-
ans siue dolor inutilis aut merens iniquitate.
Oola tabernaculum vel inhabitatio.
Oolla idem.
Ooli tabernaculum meum vel inhabitatio mea. l. [illegible].
Ooliab tabernaculum meum pater vel inhabitatio mea
Ooliba tabernaculum meum in ea vel ipsa est taber-
naculum meum. l. meum in aliquo.
Oolibama tabernaculum altitudo vel tabernaculum
Oon dolor vel labor siue dolens aut laboriosus.
Ooram uidens eos vel fortitudo eorum.
Oozias uidens dominum vel fortitudo domini.
Or foram vel iracundia.
Or mons vel lumen siue pellis aut iracundus.
Orarim concipiens vel conceptionis siue conceptio aut
Oram uana vel ue excello siue ue l. apprehensio
iracundie aut ue iracundo.
Oram mons ipsi vel lumen eorum.
Oram pellis ipsi vel foramen eorum.

Oram iracundus ipsorum vel iracundia eorum.
Orehat estimans ut estimatio.
Orehati estimans me vel estimatio mea.
Orehatharoth longa corona vel longitudo corone.
Oreb ardor vel siccitas sive corvus aut solitudo.
Or misa vel massa sive temptatio aut temptatio.
Orem dolor ut iracundia.
Oreth longanimus vel diuturnus sive longanimitas aut diuturnitas.
Orpha cervix eius aut suppliciens ei.
Ori lux mea vel mons mea.
Ori pellis mea vel foramen meum.
Ori irasceris michi vel iracundia mea.
Ori gigas ut excelsus.
Ori coquens ut excludens.
Ori apprehendens me vel apprehensio mea.
Orim gigantes ut exclusi.
Orim coquentes vel excludi.
Orim apprehendentes me vel apprehensiones mee.
Orma anathema vel anathematizatio mea.
Ornan lumen nobis vel illuminatio nostra.
Ornan lumen gratie vel illuminatio donationis.
Oron mons inutilis vel foramen tristicie.
Oron pellis iniqua vel ira murmurantium.
Oron lumen mortis vel dolor musitantium.
Oronite montes inutiles vel foramina tristicie.
Oronite pelles iniqua vel dolores musitationum.
Oronite ira mortis vel iracundie murmurantium.
Oronim lumen mortis eorum vel iracundia iniquitatis eorum.
Oronim mons inutilis eius vel foramen tristicie eorum.
Oronim idem.
Oronam lumen mortis eorum vel iracundia iniquitatis eorum.
Orothassada recte indigens testimonio vel lumen positum testificationis.
Osa spes ut salvatio.
Osai spes mea vel salvatio mea.
Osias sperans in domino vel salvatio domini.
Osanna salva vel vivifica sive salvifica nos aut salvificatio mea.
Osee spes ut salvator.
Osei sperans in eo vel salvatio eius.
Osia sperans in domino vel salvatio domini.
Othani tempus eius vel designatio eorum.
Othei signum meum vel temporalitas mea.
Othne dolor eius ut gravitas eius.
Othir pecco vigilans vel signum temporale.
Othni stans peto vel statio temporalis.
Otholia signum laboris vel designatio temporalis.
Othoniel signum dei vel respondens deo.
Othotham signans eos vel designatio eorum.
Oxi volente vel voluntarie.

Oza videns ut robustus sive visio aut fortitudo.
Ozia fortis michi vel robur meum sive videns me aut fortitudo mea.
Ozam videns eos vel fortitudo eorum.
Ozan videns donum vel fortitudo gratie.
Ozamoth quasi signum vel fortis designatio.
Ozazin fortis ductor vel videns omnia.
Ozem videns fortem vel fortis oculis.
Ozensera videns fortem principis vel fortis oculis [illegible]
Ozi videns lucra vel lucratorum robustus.
Ozi videns vel robustus sive visio aut fortitudo.
Ozias videns dominum ut fortitudo domini.
Ozian visio domini est vel fortitudo domini est.
Oziph geminans vel geminatio.
Oziel videns deum ut fortitudo dei.
Ozielite videntes deum vel fortitudinem domini.
Ozin auris mea vel auditus meus.
Ozinite aures mee vel auditores mei.

Paphum redimens cadentem vel redemptio cadentium.
Palestina ore contusa vel ore contundens sive oris contusio.
Palestini ore contusi vel ore contundentes sive ora malleatorum aut oris commissiones.
Pamiram ore contundens vel os malleatorum.
Pamphila conclusio ruina vel divisio cadentium.
Pamphilia conclusi ruina vel divisione cadentes.
Panarethos liber ecclesie vel liber ecclesiasticus.
Panphatarel garrulus coniectator.
Parasceve preparatio cena vel preparatio.
Parion discooperiens aut discooperies.
Parmena dividens plenitudines vel divisio plenitudinis.
Parthia perfecte dividens vel perfecta divisio.
Parthi perfecte dividentes ut perfecte dividentium.
Parthia transcendens vel transgressio.
Parchiaa separatio vel separatrix.
Pathmos separatio hostium vel separatio pulpitum.
Pathzaa videns eum vel dissolutio eius.
Pathronius separans vel dissolvens.
Patua separatrix vel separatio.
Paulus os tube vel os eorum sive electum mirabile aut electionis miraculum.
Peduo temptatio mollis vel dissecatio [illegible]
Pelusium os malleans vel os malleatorum.
Pentateucum .v. libri moysi vel .v. libri mosayca.
Perganium dissecans valles vel dividens cornua eorum.
Pergen devorans vel vorago.
Periselus sacc[illegible] absortus vel ventatio in[illegible]
Perida temptatus dilectus ut temptatio amabilis.
Peritomen [illegible] ut [illegible].
Perone saeculum vel revolutio.
Persida temptans lata sua dissluens.

Perse temptati et lata sua dissoluentes.
Persybolis temptatio ciuitatis et dissoluens lata
Pocet agnoscens et discalcians siue agnoscentes tribu- nus aut dissoluens.
Pibaler cognitio domino et dominum cognoscentes.
Pila os malleans et oris contritio.
Pilatus ore contundens ut os malleatoris.
Pirrus dissoluens et dissolutus.
Pisida cognitio domino et cognitio domini.
Pisticum fidele et fidelitas.
Prisca cognita et cognoscens.
Priscilla cognoscens dominum et cognitio domini.
Priscus agnitus et agnoscens.
Pobluis tabernaculum et initiatio.
Pollachi ore contundens et os malleatoris.
Pontus inclinans et inclinatio. vel motionis.
Pontici inclinantes et inclinationes. vel in e.
Pontius declinans consilium et declinans festinatio.
Poreus dura diuisio et diuidens duriciam eorum.
Possidonius cognoscens uenationem et cognitio eorum.
Probus fructus et confusus et fructuum ignominia.
Prochorus fructus congregans ut fructuum congregatio.
Ptolomeus ad mensuram deducens et ad mensuram deductus.
Ptholomaida ad mensuram deducens et ad mensuram re- ductio. ut ad mensuram reducta.
Ptholomais idem. vel mensuram reducentes.
Ptholomaidenses ad mensuram deducentes ut ad
Publius tabernaculum et initiatio.
Pudens induti consilio et induitum consilii.
Puthor declinans et declinatio.
Puthiphares os inclinans et oris inclinatio siue os inclinans ad dissecandum. Hec omnia nomina greca et latina, et linguam hebraicam inoluentes intellexi. Sciendum namque est quod apud hebreos .p. litteram non habet. nec ullum nomen est apud eos quod hoc elementum sonet. absque sine fine acci- pienda sunt. quia per .f. litteram scripta sunt.
Raab fames et impetus.
Raab lata et dilatata siue latitudo aut dila- tatio.
Raab per mediam litteram scribitur. fames signatur. si uero impetum. si uero per h latitu- dinem et dilatationem. hoc autem euenit. R. accen- tuum et litterarum diuersitatem. ut interim uarias et contrarias significationes contingatur et in diuersa in-
Raaba famis eius et impetus eius siue dilatatus eius aut dilatatio eius.
Raabia impetus domini et famelicus domino siue diiu- dicans dominum aut diiudicatio domini. vel extre- mitas.
Raathach bucca et maxilla siue bucce aut ma- xille.
Raam multum et uisio siue tonitruum aut mul- titudo.
Raama uidens eum et tonitruum eius aut multitudo.
Raamas multum domini et uisio domini. vel sic siue multum ei. siue uidens dominum aut tonitruum domini.
Raamses malicia tinee et malicia de tinea siue intonuit leticia aut intonans leticia. vel fac- tio.
Raason cursus et placentia siue cogitatio aut consilium.
Raacha magister pecoris et magistratio temporalis.
Raba multa et magna siue iudicans aut iudicium.
Rabaam multitudo populi et magnitudo populorum siue iudicans populos aut iudicium populorum.
Rabbach multum temporis et consideratio pecorum siue iudi- cans temporis aut iudicium pecorum. vel tu multis.
Rabbi doctor et magister siue docens me aut magister meus.
Rabuith doctrina multitudinis et magister iudicantis.
Rabaal multa hec et multitudo ista siue mea. vel iudicio.
Rablach multum et multa siue multitudo ista aut multa.
Rabmag princeps cibi et dominator edentium. vel mis.
Rabboni doctor et magister siue docens me aut magister.
Raboth considerate signum et multum uendens siue iudicans uendentes aut iudicium uendentium.
Rapsaces multum osculo et princeps deosculans.
Rapsaris princeps eunuchus et magister eunuchorum.
Rabbates multum alienus et considerans descensio.
Racha uanus et uanitas siue absque cerebro aut signum subsannationis.
Rachab currus et quadriga siue uisio aut ascensio.
Rachal institis et deorsum ferens siue res aut negotiator.
Rachel ouis et uisio siue uidens dominum aut uidens principium.
Rachus substantia et pecunia. vel spiritus.
Raddai uidens me et fortitudo mea.
Rapha sanitas et medicina dei.
Raphael sanans deo et medicina dei.
Raphaia sanans domino et medicina domini.
Raphaim gigantes et medici siue sanare nunc aut laxati eorum.
Raphao sanans eum et medicina eius.
Raphaza uisio sana et fortitudinis medicina.
Raphee defluens et medicus siue uoluens aut curauit eos.
Raphidim temptatio et laxe manus siue luxio oris aut uidit os sufficiens eis.
Raphidum sanitas fortium et sanitas iudicii siue uiciosis fortis aut dissolutio fortium iuxta comparationem si fuit lingue interpretatio remisse manus ut remissa manuum.
Raphnon medicina doloris et temptatio inquietatis.
Raphu temptatio et dissolutio siue sanitas aut medicina.
Ragal rex et negociator siue institis aut deorsum ferens.
Ragau pascens et egrotans.
Ragel pabulum et egrotatio. vel multum delectans.
Ragon hyemis et pabulum siue multum delectans aut

Raguel pastor dei et egrotatis deo sive pascens dominum aut pabulum eius dei.
Rahuhel idem.
Raaia pastor domini et egrotatis domino sive pascens dominum aut pabulum eius domini.
Rahelaia idem. vel exaltabitur.
Ram excelsus et exaltatus sive tonitruum aut exaltatio.
Rama excelsa et exaltata sive tonitruum aut exaltatio.
Ramale sublimitas et exaltatio sive tonitruum aut fiducia de tinea.
Ramalia excelsus dominus et tonitruum domini sive excelse laborans aut exaltatio laborantis.
Ramase pabulum et tinea sive malicia tinee aut malignitas.
Ramatha excelsum signum et exaltata per deum sive mortem uidit. aut mortis uisio.
Ramath idem.
Ramatham excelsum signum eorum et exaltatio patris eorum sive mortem uidit eius aut uisio mortis eorum.
Ramathaim excelsa duo et excelsa bina sive duo sublimes aut duo exaltati. hec duo et bina sublimia sunt duo tribus regia scilicet et sacerdotalis. unde elchana legitur fuisse ex ramathaim qui pater eius de tribu leui fuit et mater eius de tribu iuda quod notatur in eo quod ephrateus dicitur ab euphrata id est uxore caleph quam constat exiuisse de illa tribu. vel excelle.
Ramathecli excelsum signum gentis et eleuatio manus.
Ramathithe excelsa signa et mortem uidentes.
Ramaleech excelsa portio et exaltata particula.
Ramasse amaricans et commotio truculenta sive corrosio tinee aut tonitruum gaudii.
Ramech mortis uisio et signum excelsum sive celsitudo pauoris. aut exaltatio uite.
Ramoth excelsum signum et exaltata uisio.
Raron cursus magnus et consummatio magna.
Raronites currentes magni et consummantes magnos.
Raronite currentes magni et consummati magni.
Rasaia ipsius domini. uel uarietas domini.
Rasathaim uarietas bina et iniquitas eorum.
Rasim uarians eos et iniquitas eorum.
Rasin ipse et iniquus sive uarietas aut pictura.
Rathani sonitus iuniperus sive uisio consummata aut uisionis consummatio fecerunt. hoc lignum iuniperi mixto igne quasi conseruare ita ut si prima ex eius cinere operata fuerit usque ad annum ignita perduret.
Rabuhel pastor dei. et egrotatis deo. sive pascens dominum. aut pabulum eius dei.
Razias sacietas domino et misticus domini.
Razom misticus uel saciatus.
Razem idem.
Reaias uigor domini et dilatatio domini.
Reb multa et magna sive iudicans aut iudicium.
Rebai multum michi et magnitudo mea sive iudex meus aut iudicium meum.
Rebe quartus et iste sive ordinatus aut ordinatio.
Rebee idem. vel aut que multa accepit.
Rebecca pacientia et multum accepit sive multa paciens.
Rebla commixtio uel multitudo.
Reblata multa hec et multum iste sive multum commixtio hec aut multarum commixtio eius. vel multitudo.
Rebmag quartus ignominiosus et ordinata percussio.
Recha mollis et delicatus sive mollicies aut tener.
Rechab extendens et excelsus sive mollis pater aut primum.
Rechabite ascendentes et excelsi sive teneri. vel de pulsis patribus aut delicie patrum.
Rechath mollicies uel sublimitas. vel fractio.
Recem picta uarietas siue uacue fecit aut uacue.
Rechica temptatio et malicia quam priam.
Reesa chamus et frenum sive retinaculum aut cohibitio.
Replan scitura et requies sive una requies aut una scitura.
Regalim pedes et ablatio sive iter aut itinera.
Regum eius et refectio sive pascens aut pascua eorum.
Regma temptatio et malicia quam pia.
Regom iter et ambulatio.
Rehi pastor meus et pabulum meum.
Remma excelsa et uidens deum.
Rempha excelsa eructans et exaltatio michi.
Remma excelsus domini et exaltatio domini.
Remin excelsa commotio et uidens ad requiem.
Remo excelsum murmur et exaltatio muralis.
Remone excelse mentis et exaltatio iniquitatis.
Remmon ecce et aggregatio.
Remmon sublimius et exaltata sive malum punicum aut malum granatum. vel ingratione.
Remmophares diuidens ecclesias et dissipans aggregationem.
Remmophares sublimitas uiolenta et exaltatio dissipata sive diuisio mali punici. aut diuisio mali granati.
Remoth uidens mortem et uisio mortis.
Rena magnus abscondit et magnum in plenitudine.
Res caput et paciencia.
Rora caput eius uel paciens eum.
Ressa chalamus et frenum sive stadium aut retinaculum.
Resatha impietas uel iniquitas.
Resathai impius eius et impietas eorum.
Reseth iniquitas misiue et caput dei.
Resen caput fortis et pacia oculi. vel frauens.
Reseth impietas et iniquitas sive caput uite aut paciens.
Respha currens et uelox sive cursus aut uelocitas.
Resia caput domini et paciens domini.
Rethma sonitus et iuniperus sive uidens consummare aut uisio consummata.
Reu pascens et pastus est sive puerum me aut pastio mea.
Reum pascens eum et pabulum eorum. vel cauta.
Rezer magnus uiscera fortia et magnus misericordie.

Ribla multa uel magna
siue diiudicans aut iudicium.
Riblai multum michi. uel magnitudo mea siue iudex
meus aut iudicium meum.
Ripha uidens bona uel uidens bucellam.
Riphath uidens bona spiritus uel uidens bucellam uite.
Richus querens uel bonus siue lutum aut inquisitio boni.
Ripheth uidens bona pauoris uel uidens bucellam
uite Christi.
Ro magister uel magisterium.
Roaga magister meditans uel magister locutio aut for.
Roboam impetus uel latitudo. Pro susceptio.
Roboam dilatans populum uel dissipans populo siue impetus populi
aut inclinatio populorum.
Roboth platee uel latitudines siue platee inclina
te aut plateae inclinationes. Pro fortitudinis,
Rode uidens uel fortis siue uisionis fortitudo aut uisio
Rodihe uidens mea uel uidens eminentiam aut uidens iudi
Rodim patruus indicans uel uisio iudicii pauperis. Pro seni.
Rodum uisio descensio siue discendens aut discidium.
Rodi uidentes uel descendentes siue discendentes aut discidia.
Rodochus fortis dux uel uidens ingrediens.
Rogel deorsum ferens uel negociatio iusticie.
Rogelim deorsum ferentes eos.
Rogal deorsum ferens eos uel magister tristicie.
Rogomelech magister fouee regis uel magisterium dis
cipulam potestas. Pro tumultus,
Roma magisterium frangens uel magister confiteor.
Roma tonans uel sublimis siue tonitruum aut sub
Romani tonantes uel sublimes siue tonantes subli
mes. aut tonitrua excelsa.
Romelia magister frangens laborantes uel sublime
tonitruum laborantium.
Roob platee uel latitudines.
Roobra platee domini uel latitudines domini nationum.
Rooboth platee inclinate uel platearum inclinationes.
Roos turris uel propugnaculum.
Ros caput uel initium.
Rosmophim caput fortium uel initium initiarum.
Roth uisio uel festinatio siue deficiens aut defectio.
Ruben uidens filium uel uisionis
filius. siue uidens in medio aut uidens per medium.
Rubenia uidens filium meum uel filii mei uisio
siue uidere inter me aut uidens per medium mei.
Rubenite uidentes filios uel uisiones filiorum aut
uidentes per medium. Pro nostra,
Rufus sanans uel reficiens siue nos sanans aut refec
Ruma excelsa uel uidens ad.
Ruth uidens uel festinans siue deficiens aut defectio.
Saaph specum uel angustiarum.
Saal ydola uel pugil siue incipiens aut ortus aquarum.

Pro seis.
Saalum reddens uel redditor siue redditio aut redditus
Saar estimans uel estimatio.
Saarite estimantes uel existimatores.
Saarim estimantes eos uel estimatores eorum.
Saasin iacuit egrediens uel iacuit egressionis.
Saba capta uel captiua siue captiuitas aut conuersio.
Saba clamans uel conuertens siue clamor aut eloquentia.
Sabecha recte uel reuersa est siue loquens ei aut eloquentia eius.
Sabaias captus domino uel conuersio domini. Pro conuertentes,
Sabahim clamantes uel eloquentes siue captiui aut
Sabama leua uel sinistra.
Sabama excelsa uel conuersio quod siue tollens altitudi
nem aut tollens excelsum.
Sabaoth uirtutes uel exercitus siue uirtutum aut exercituum.
Sabarim montes contritionis uel montium contritio.
Sabath sceptrum uel uirga siue uacans aut principatus.
Sabatha girans uel circuiens siue circuitus aut circa
Sabathacha sedes tua uel circuiens te siue Pro sedes.
circuitus tuus aut circulatio tua.
Sabathai circuitus meus aut circulatio mea.
Sabatum requies uel requiescio.
Sabatis unus idem est.
Sabatismus requies uel requiescio.
Sabe septies. aut habundans.
Sabee agne uel oues siue septem aut iuramentum. Pro satia,
Sabee septies uel habundans siue saturitas aut habundantia,
Sabei captiui uel clamantes siue conuersi aut eloquentes.
Saber captiuus uigilans uel conuersus resurgens.
Sabar uigilantium uel adiuuans siue oues aut sacietas.
Sabeth captiuus paruus siue conuersio uite aut ad
Sabeth oues uel sacietas siue uigilantium Pro iuratio.
aut adiuuatio. Pro satias domini,
Sabia damma uel capra siue iurans domino aut sacie
Sablath requies uel intermissio.
Sablathaim requiescens in eis uel intermissio eorum.
Sabeim damme uel capree siue stantes aut statio.
Sabom tollens altitudinem uel extollens excelsum.
Sachar silentium uel pacta.
Sachath singuli uel cauillantes.
Sada archanum uel latus a latere uel a latitudine.
Saddada latus adiciens uel archanum eius.
Sadal latus iniquum uel archanum iniquitatis.
Sadai omnipotens uel omnipotentia.
Sade regio uel iusticia siue consolatio aut ueneratio.
Notandum est in hac littera. i. S. quod sicut quod uo
cales. et apud nos sunt eodem apud hebreos diuersis ca
racteribus annotantur diuersorumque sonos habent
immo diuersas significationes gerunt ita et ipsa sad
.i. et una apud nos fit apud illos diuersa sortitur
nomina diuersasque figuras possidet ac diuersos
sonos. Videlicet nemo mirum existimet si ipsa

in uariis interpretationibus conuertentur. Tres sunt
enim apud hebreos littere una que uocatur samech id est
simplex legitur. que per .S. litteram uertitur. pfe
ratur aliam sin et sein dicitur in qua stridor quidam
nostri sermonis interstrepet. Tercia sade no
minatur quam nostre aures penitus reformidauit.
Sademoth regiones et ardua siue iusticie aut glo
Sadeioth portic' publica uel Siagnoces.
quentia ypsorum. Secat'. %
Sadelai ubilim lumen et lux uberum meorum.
Sadaed archanum iusticie uel gl'olo testificoris.
Sadoch iusticia et iustificatio siue iustus aut iusti %
Sadoc iusti et iustificati siue iusticie aut iustificatio
Saeldema pestilens aer et pestilencia aeris. Suel.
Saph uicsim et labium siue specim aut angustia.
Sapha uicient eum et labium eius siue specians eum
aut angustia eius. Sool aut specim eorum.
Saphai uiceol ypim et labium ipsius siue angustians
Saphan speculans domum et speculans gaze siue ui
cium super' aut barba sir'ioris iudicii.
Sapham absedit' et profitieens. Sgrillus.
Sapham lepus et hericius siue angustias aut ciro
Saphay uiceol me et specians me siue labium me
um aut angustia mea.
Saphane uicsim gaze et spectator donationis.
Saphane labium eius et sterc' siue barba eius aut
barba sirioris iudicii.
Saphanecephane saluator mundi et absgditorum
repertor ipse est ioseph qui egiptum saluauit et
absgdita reuelauit pharaoni.
Saphama absedit dominus et profectio domini siue spe
culans donantem dominum. aut labium gaze domini.
Saphath iudicans et iudicauit siue iudicium aut
Saphata iudicans ypsim. et ypsim Siudicatio
iudicauit. siue iudicans eum aut diiudicatio eius.
Saphathias iudicat dominus siue diiudicatio domini.
Saphamoth iudicans mortem et iudicatio mor
Sapher decor' et pulcritudo siue specians Saiop.
uigiles aut labia resurgentium.
Saphir' narrans et litter' siue liber' aut eg
Saphirum littera et librana siue Sgie speciosus.
narrans aut effigie speciosa iuxta interpretatione
uo sui sermonis interpretatur formosa uel formo
Saphon labium muniens et specim Sutus.
iuuile siue uicsim mortis aut angustia iniqua
Saphatha iudicat dominus et iudicium domini. Sal.
Sagra locutio et immoratio.
Sahis temptans et temptatio.
Sahurath damma uel caprea.
Sala leua et missa siue tollens aut missio.
Salabum pacis conuiuas et uestimentum gaze siue
aggrauans intellectum aut aggrauatio intelligentie
Saladon tollens morem et aggrauatio iniquitatis
Saladonite tollentes morem et aggrauati ini
Salacha leua uenit et tollens uenit Sandi'
siue tulit sibimet aut temptatio
Salai tollens me et iussio mea.
Salabii saluus cordis et sanitas cordium eorum.
Salama uestimentum pacificans siue uestis eius
aut retributio eius.
Salamihel pax mea deus et retribuit mihi deus ret
ributio mea retributio dei siue deus uestimentum mei.
Salamini perfecti et consummati siue perfecto aut consuma
Salamina fluens et commotio siue umbra Sue.
consummationis aut saluatio iudicii.
Salathi frater et petitio.
Salathiel petens dominum et filius dei.
Sale egrediens uel egressio.
Salebim pacis conuiuas et uestimentum gaze siue
aggrauans intellectum aut aggrauatio intelligentie.
Salech egrediens et egressio.
Saled egrediens et emissio.
Saleph missus et redditus siue consummatus perfecte
aut consummate perfecte.
Salem pax et iusticie siue misit aut missio.
Salem reddens et reddita siue consummamus perfecti
aut consummatio perfectionis.
Salemoth egrediens mortuus et egressio mortui
siue tollens mortem aut emissio mortis.
Salphaath umbra patris. et umbra formidinis siue
umbra formidans aut umbra in idipsum.
Salu missa et leua siue tollens aut missio.
Salam leena uel uulpes siue tollens eos aut
Salisa uitula tercia et uitula Semissio eorum
temporalis siue uitula conseruans aut uitula
Salma perfecta et pacificans siue sen Sem
tiens aut sensibilis. Sue.
Salma sentiens et sensibilis siue pacificans aut consum
Salmana perfecta et consummata siue pacificans eum aut
Salmanasar perfecta uinclo Sesubligatus
et consummata ad uscend' siue sentiens carcerem aut
pacificans angustiatos.
Salmane pacificans eum et consummatio eius siue umbra
prohibendi aut umbra commotionis.
Salmande sensus uirtus et pacificans susceptus
siue umbra offendiculi aut ymago fortitudinis
Salmias sentiens dominum et pacificus domini.
Salmon sensibilis uel pacificus siue umbra uanitatis
aut ymago fortitudinis.
Salmana ymago eius et ymago fortitu
dinis eius siue umbra portionis aut umbra nuncians
Salmone nouit uiuenti et umbra nimia siue umbra

uirtutis eorum aut ymago fortitudinis eorum.
Salo tollentis uel emissio eorum. uel pacificatio.
Salon retribuens uel pacificus siue retributio aut
Salome pacificans eum uel retributio eius.
Salomi retribuens mihi uel pacificatio mea.
Salomim pax eius uel retributio mea eorum.
Salomith respiciens contumigationem uel contumigatio
respiciens temptationem.
Salomon pacificus uel retributor siue pacificans me
ritos aut retribuens iniquos.
Saleus frutex uel petitio. uel negotium uel formans
Salu temptatio uel respiciens uel respexit temptationis
iuxta ethimologiam si graeci sermonis interpretum
Salumith temptatio respiciens contumigationem uel
contumigatio respiciens. uel bilis.
Salusa iuxta commutans uel temptatio respiciens eum.
Samma ibi uel perditio siue exaudiens aut exaudi
Sammaa ibi perditio eius siue exaudiens aut exau
Sammaa ibi perditio eius uel ibi exau- uel dibilis
ditio eius.
Samacha celi tui uel celos tuos.
Samachaias celi tui domine aut celos tuos domine.
Samath mentis uel auditio testimonii.
Samagar nomen aduene uel exauditio mea.
Samaa exaudiens me uel ibi exauditio mea.
Sammai celestis uel hiusque siue uel mihi aut ibidem
Sammaia hiusque domino uel audiens uel perditio.
dominum siue ibi aut exauditio domini.
Samioth audiens signum uel ibi perditio temptationis.
Samaram lana mea uel custodia mea. uel dinis.
Samarath nomen amaritudinis uel exauditio amaritu
Samarons lana uel quietio siue custos aut custo
Samari lana mea uel quietus mihi siue uel dia.
custos meus aut custodia mea.
Samaria lana domini uel quietio domini siue custos
domini aut custodiens dominum. uel todiens.
Samaritanus lana uel quietio siue custos aut cus
Samaritani lane uel quieti siue custodes aut cto
Samarite idem. uel diti.
Samaius ibi mori uel ibi perditio iniquitatis.
Sambucca sol uel lumen celi illuminans aut
Samech fulcire uel erectio siue uel illuminatio.
adiutorium aut firmamentum. uel todia.
Samer custodiens uel custos siue custodiens aut cus
Sames sol uel fons sol siue mandatum humile aut
mandatum humiliatis. uel maiore.
Samgar nominatur ibi sola uel nominatio aduene.
Samias sustollens nomen domini uel audiens dominum populus.
Samir uepres uel acuitas siue uigilie aut exau
diens uigilantes.
Samith nomen tempore uel exauditio peti.

Sammodi nomina uel nominationes.
Samohe nomen meum uel exaudiens susceptionem.
Samothnacia audiens temptationem uel audiens re
uelationem siue auditio temptationis aut auditio
Samothraces audientes temptationes uel reuelationis
uel auditores temptationum aut auditores reuelationum.
Samphari nominatur princeps uel auditor angustie.
Samri nomen lacessens uel auditus amaritudinis.
Samsame nomen audiens uel famosa auditio.
Samson sol fortis uel sol fortitudo siue sol eos
aut illuminans eos. uel exauditio.
Samuu audiens uel audiuit siue ibi perditio aut ibi
Samuhe audiens eum uel exaudiuit eum. siue ibidem
perditio eius aut ibi exauditio eius.
Samuhel nominatur a deo uel postulatur a deo. siue au
diens deum aut exauditio dei.
Samum audiens eos uel nominatio eorum.
Samus nominatur uel exaudiuit.
Samusatham nominatur eis uel exauditio eorum
Samusath nominatur mihi uel exauditio mea.
San dormiens uel securus siue habundans aut egrediens.
Sanaballath habundans uir tuus uel sagitta deuorator
Sanabia dormiens domino uel consilio domini uel perceptionis.
siue habundans domino aut securitas domini.
Sanam dormiens ipsum uel securitas ipsi siue ha
bundans eos aut egressio eorum.
Sanam dormiens duo uel egrediens gratia siue habundans
donat aut securitas gratificata. uel nus eorum.
Sanamin dormiens dono eis uel egrediens gratia eorum
siue habundanter donans eos aut securitas gratificata
Sanctus habundans opertio uel consilio opertionis.
Sanir dens lucis uel tonans lucerne siue leuans noiza
te aut nouitate attollens.
Sapari spectator uel labium eius. siue iudicium sur
ius aut barba sinonis iudicii.
Sara princeps uel carbo siue uelamen aut angustia.
Saria princeps uel car. s. u. a. an.
Sarraia princeps eius uel carbo eius siue eius uelamen
aut angustia malorum eius. uel rationes.
Sarnbulla principatum binera uel carbonum deuo
Sarabias princeps primum domini uel principales dominum presbiter
Sarud descendens uel descensio siue descendit aut decedet
Saraphat incendens uel incendium.
Sarahe princeps sermonem uel uelamen sermonum siue carbo
suscipiens aut angustia uite. uel aut angustia mea
Sarar princeps mea uel carbo meus siue uelamen meum
Sarraia princeps fuit uel principalis domini siue uiret domino
aut angustia domini. uel uelamina
Saraite principes uel angustiati siue carbones aut
Sarar porta uel cantor siue cantilena aut cantor
introiens.

Sararim portae eorum vel cantatores eius sive cantilenae eorum aut cantatores invenientes ad eos.
Sarasa princeps tribulatorum vel princeps tribulatus sive princeps tribulationis aut principatus tribulationis.
Sarasar princeps finis vel elatio angustiae sive princeps tribulationis aut principatus tribulationibus. vel ...
Sarath vincens vel leo sive tribulatio aut morbus insanabilis.
Sarath vincens veniens vel leo eius sive tribulans eum aut morbus insanabilis ei.
Sarathan leo donatus vel victoria gratiae sive tribulans eos aut morbus eorum advenientes.
Sarathasar vincens divitias vel leo divitiarum sive morbum insanabilem tollens aut tribulatio se iterum suscitans.
Sarathi leo meus vel tribulans me sive victor meus aut morbus insanabilis mihi.
Sarra leo vel morbus insanabilis.
Sardan princeps pulchritudinis vel principatus pulchritudo.
Sareas princeps tollens vel carbo sustollens sive velamen scientiae aut angustia plasmationis.
Sarthasar princeps domini vel angustians dominus. vel decr.
Sared descendens vel descensio sive descendit aut docens.
Saredas descensio eius vel condescendens ei.
Saredath descendens tempore vel descensio pecoris.
Saremma princeps sibilans vel princeps litigiosus.
Sareon princeps meroris vel carbo luctus sive velamen tristitiae aut angustia iniquitatis. vel oppositum.
Sarephta incendium vel incendium sive tribulatio panis aut panis ex angustia sed ex hebreo sinoque.
Sareſar princeps vel angustiatus. vel nemo.
Sarei princeps vigilans vel princeps suscitans plasmationem.
Sarath vincens vel leo sive tribulatio aut reliquiae pr...
Sarpha princeps incendens vel carbo incendii. vel principatus.
Sargan princeps orti vel princeps ungulatus.
Sargaris ramus vel propagines sive princeps ramorum aut princeps propaginum.
Sarai princeps domini vel principalis domini. vel tria eorum.
Sarin hordeum vel calvarium sive principalis aut angustia...
Sarion princeps meroris vel carbo luctus sive velamen tristitiae aut angustia iniquitatis.
Sarith reliquiae vel princeps reliquiarum.
Sarode princeps meroris eorum vel canticum cantici tristitiae.
Saron princeps meroris vel canticum tristitiae.
Sarona princeps tristitiae vel captivus tristitiam sive princeps meroris eius aut cantilena tristitiae eius.
Saroram princeps merentes vel cantantes tristitiam.
Saron princeps montium vel principalis luminis caeli sive angustians pelles aut velamen iracundiae.
Sarsachim princeps cadaveris vel princeps ruinae sive principes ruentium aut princeps cadentium.
Sartham princeps demollitor vel princeps coangustiatus eius sive tribulans eum aut coangustatio eius.

Saruch loris vel corrigia sive dependens aut perfectio.
Sarua vincta vel victis sive angustians aut angustiatum.
Sasa senarius vel longaevus.
Sasabassar senarius insitus vel longaevitas angustiae.
Sasagasi senarius robustus vel longaevitas fortitudinis.
Sasoa senarius meus vel longaevitas mea.
Saso civitas vel oppidum. vel ...
Sasonthamar urbs palmarum vel civitas amaritudinis sive urbs commutationum aut oppidum comm...
Satham liber vel librarius sive historia eorum aut historiae eorum. vel praevaricatum.
Sathan contrarius vel adversarius sive transgressor aut
Sathanas transgressor aut praevaricator sive contrarius seniter aut adversarius plasmationis.
Saui digna vel elevata sive dignitas aut elevatio.
Saue cantationes vel cantilenae. vel fons eius.
Saue digna vel elevata sive dignitas eius aut elevat...
Sapha speculator vel speculatio sive suffundens aut sui effusio. vel eorum.
Saul petitio vel expetitus sive abutens aut abusivum.
Saulus temptationis respicientis vel expetentis securitatis sive abutens consilio aut expetitio festinationis.
Saura dignitas magna vel elevatio magna eius.
Sechacha propago vel tabernaculum.
Sechariothi merces vel mercede accepit.
Sepulma accessio vel expeditio.
Sepani accessi vel expediti.
Separsia accessio bona vel expeditio illuminationis.
Separthmathe accessi bini vel expedite alleviari.
Sechachini facientes cantilenas vel factor cantilenarum.
Sechathini facientes cantilenas eis vel factores cantilenarum.
Secacchim facientes cantilenas eius vel factor cantilenarum eorum. vel eorum.
Secarbuzaman iudex contemptor gentis meae vel speculator despiciens gentem meam.
Seba sumtio vel eloquentia.
Sebaste vallans vel gentilis.
Sebathanus vallatus vel circumiens.
Sebe factio vel eloquentia.
Sebedia stat testis domini vel statio servi domini.
Sebeia stans domino vel eloquentia domini.
Sebenias stat iniquus domini vel statio iniquitatis domini.
Sebeon stat merens vel statio doloris sive stat iniquitas aut eloquentia inutilis. vel secator domini.
Sebethona stans superior vel eloquentia parvi...
Sebeia stans domini vel stans domino sive secutus dominum aut
Sebeel stans deus vel stans deo sive secutus deum aut secutus
Sebna stans plebe vel statio plenitudinis. vel ... dei.
Seboim statio maris vel secessio eius in mare.
Seboim damma vel caprea sive caprea eorum aut dammula eorum.

· Sebothech spica vel germinatio.
· Sebim dama vel capra sive statio maris aut sectio eius mare.
· Sebuel revertens ad deum vel revertetur ad eum deus.
· Sechar bissus vel cilicium.
· Sephar clamor vel propago.
· Secpher spectum vel speculatio.
· Sechem laborans vel humerosus.
· Sechemite humerosi vel laboriosi.
· Secemias varius deus vel varietas domini.
· Secemas varius deus vel varietas domini.
· Sechel varius deo vel varietas domini. vel filiarum
· Sechochamoth tabernacula filiarum vel obumbratio
· Sechu obumbratio vel tabernaculum.
· Sechona obumbrans mentes vel tabernaculum doloris eius.
· Seccha spina vel cardum sive tribuli aut pugnantes.
· Sechim fatuus vel fatuitas sive insulsus aut infatuatus.
· Secundus elevans vel elevatus sive elevatio aut elevatio.
· Seda cibaria vel ex latere.
· Sedoda cibaria testium vel ex latere servitutis.
· Sedecha iusticia vel iustificatio.
· Sedeche iustificans eum vel iustificatio eius.
· Sedechias iusticia domini vel iustificans dominum.
· Sedeur cibaria ignis vel ex latere luminis.
· Sedi cibarium meum vel ex latere meo.
· Sediu cibarium meum in vel ex latere meo mis.
· Sedin salsue vel amaritudines sive nemus amenum aut amenitas nemoris.
· Seduis cibarium festinantis vel ex latere consiliatoris.
· Seduel ex latere dei vel cibarium quod est a deo.
· Seddo cibarium testium vel ex latere sororis.
· Sedrath decor vel decorus.
· Sedraclin decus meum vel decor meus.
· Seducha testimonium vel testificatio.
· Sephana humilis vel campestris sive attingens eos aut
· Sephamot attingens mortem vel attintio eorum
humilians mortuos sive labium mortis aut iudicium mortuorum
· Sepha speculatio vel aquilonaris.
· Sephar liber vel littera sive librarius aut litteratus.
· Seplarolim liber psalmorum vel volumen hymnorum.
· Sepharuarim liber ipsorum vel littere ipsorum sive librarii eorum aut litterati eorum.
· Sephar iudicium vel diiudicatio.
· Sephatha iudicans eum vel diiudicatio eius.
· Sephathias iudicans dominus vel diiudicatio domini.
· Sephala humilis vel campestris sive vallis aut planicies.
· Sepher liber vel littere sive doctus aut plenitudo.
· Sepheth iudicium vel diiudicatio.
· Sephen speculator vel egrediens.
· Sephi speculator vel nunpes. vel aut contemptio eorum
· Sephina aquilo vel aquilonaris sive temptans eos

· Sephion egrediens vel ascendit sive egrediens os meum aut egrediens os iusticia.
· Sepho speculator vel vnpes. vel speculatores.
· Sephon specula vel aquilo sive spectum aut archanum.
· Sephonite specula vel archanum vel aquilonares aut
· Sephon avis vel spectum sive adherens aut placens.
· Sephora avis eius vel spectans eum sive placens adherentibus aut adhesio placuit.
· Sephai placens signum vel adherens tenuis.
· Sephan spectator humilis vel archani extensionis.
· Sephu spectum vel spectator sive vipes aut unipes.
· Sepharim attingens naves vel attritio navium sive adumbrans iusticiam aut obumbraculum iusticie.
· Segar calidus vel minoratus. vel tristis eorum
· Segim spine vel tribuli sive pungentes eos aut pungentes
· Segon locutio murmurans vel loquela iurandi.
· Segur minor vel parvulus sive calens aut minuendum.
· Sehu exitus vel exeuntis. vel filio eius.
· Sehir yrcus vel hyrsutus sive hispidus aut pilosus.
· Sehyda hispida vel hirsuta sive terribilis aut pilosa.
· Sela petitio vel umbraculum sive dimittens eum aut dimissio
· Sela semper vel in fine sive sepulta aut in sepulcrum.
· Seloch tollens sibimet vel temptatio ambulantis.
· Sella petitio vel umbre eius. vel umbracula eorum
· Sellai peticio mea vel umbraculum meum.
· Sellaia petentes dominum vel umbraculum domini.
· Sellaite petentes vel sepultura sive dimittentes eos aut
· Sellam missus vel latus a latere non a latitudine.
· Selom peticio vel sepientitas sive obumbrans eos aut
· Selcha ramus vel propago sive pacificus vel dimissio eorum
suspirans aut pacifice erubescens.
· Selebim petens filios vel umbraculum filiorum. vel initus
· Selech petens vel dimittens sive umbraculum filiorum.
· Selech petens vel dimittens sive umbraculum aut sepulcrum
· Selecha temptatio mimus vel temptatio ambulantis
sive obumbrans eos aut sepientitas eius. vel petentium
· Sellech petens vel dimittens sive umbraculum aut se
· Selle pacificus vel pacatus sive pacificans.
· Sellemite pacifici vel pacati sive pacificantes aut pacificationes.
· Selemon redditus domino est.
· Selemias redditus domino vel redditio domini.
· Selemi temptatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens temptationem.
· Selles petitio vel pacificans.
· Selachon frutex vulturis vel peticio devorantis.
· Seleclech exiens advocatus vel exiens advocatio.
sive tollens semetipsos aut iuvenis expuitum.
· Selenchna exiens advocatio vel exitus advocationis
sive tollens semetipsum aut iuvenis expuitum.
· Selim vulpes vel tollens sive amissio aut dimissio.

Selma sensus vel perfectio.
Selmai sensus meus vel perfectio mea. Sed vel interpretatur ut Selmon, pax vel sensus sive fortis imago aut umbra, ut
Selo ue ei vel dimissio eius sive pacificus eius. Sed mel
Selom amissio vel dimissio sive tristis lacrima aut vestis.
Sellem pacificus vel pacatus sive pacificans aut pa
Sem audiens vel nominatus sive famosus. Sed scificatio
Saur famosa auditio.
Sema nomen auditum vel famosa exauditio eius.
Sema nomen auditum vel famosa auditio eius.
Semaa nomen audivit ei vel famosa exauditio eius.
Semaia audiens dominum vel famosa exauditio domini.
Semanoth vel humile vel nomen humilitatis sive nomen
auditum aut nominata auditio.
Semarech nomen consilii vel auditio bonitatis
Semach nomen temporale vel exauditio peccatoris.
Semacher nominatus peccato vel exaudita temporaliter.
Semdahe vel scitum vel vel auditum sive nomen auditio aut
Seme audiens vel auditio sive vel. Sed nomen scientia.
Semeheh nomen fortis vel exauditio putei.
Semedab vel perditionis vel ibi perditio sive nomen auditio
nis aut ibidem exauditio.
Semegar ibi advena vel ibi colonus sive auditio
advene. aut nomen advene. Sed ditio mea.
Semei audi me vel audi me sive vel meum aut au
Semeias audiens dominum vel nominatus domino.
Semenia nominatus meus vel exauditores mei.
Semes sol vel ydolum. In Ieronimus quod hoc nomen in he
breis voluminibus qui sermo latinus sit a simili
tudine. Unde in simulacrum dicitur ypa ydola qui si
Semesias ydolum domini vel sol domini. Sed simulacrum.
Semmerias custodia domino vel custodia domini.
Semmor nomen amarum vel auditio amaricationis.
Semeron vepres doloris vel ira iaculi mentum
sive nomen magni doloris aut audiens magnum ira
Semos sol vel fortis sol sive mandatum humile. Sed fe.
aut mandatum humilitatis.
Sen nomen auditum mihi vel famosa exauditio mea.
Semida nomen meum scitum vel nomen meum auditum
sive nomen meum auditio. aut nomen meum scientia.
Semidahe idem.
Semidate nomina mea scita vel nomina mea audita
sive nominum meorum auditionis aut nominum meorum scientie.
Semir vepres vel incultum sive tira spinosa aut
Semiramoth nomen meum videns mortem. Sed ira iaculum
vel [illegible] mea visio mortis.
Semmicha nominatus vel exaudibilis.
Semesor blasphemus vel blasphemia.
Semoth nomina vel auditiones sive nomen signum aut
exaudita visio. Sed tio exaltationis.
Semiram audiens nomen excelsum vel formosa audi
Semiramoth audientes nomina excelsa vel formose
auditiones exaltationum.
Semri nomen lacessens vel auditus a ira.
Semron nomen eius vel auditio sive custos visionis aut
Semmiumaron nomen. Sed custodis custodia.
amare elacie vel audiens amarum morem sive au
tos amari moris aut custodiens morem gnari.
Sensai audiens nomen salutis aut Sed itudinis.
formosa auditio salvatoris.
Semsi sol meus vel illuminatio mea.
Sen dentes vel habundantia sive sic mutans aut am
phora temptationis. Sed ra eius.
Sena tollens vel angustia sive de eius aut habunda
Sena tollens vel angustia eius sive sic mutans eius
aut amphora temptationis eius.
Senna voluntas vel mandatum sive voluntas mandata
aut mandatum voluntatis eius.
Sennaab voluntas patris vel mandat patri sive vo
luntas mandati patris aut mandat voluntatis patris.
Sennaar feretis vel fetor eorum sive excussio dentium
aut dentes vacue scro. Sed deicio nem
Sennacherib tollens deserta aut elevans de
senam deserta [illegible] vel angustians [illegible] sive tollens eos
aut habundantia eorum. Sed dimis
Sennasen voluntas divitiarum vel mandat him
ene de eius vel angustians eum sive tollens eum aut
Seneo eis blandum vel tinnitus. Sed habundantia eius.
Senelamaa tollens rubrum vel temptans tollens oves.
Senium velocitas mandati vel mandat voluntas eorum.
Senion nomen videns vel custos nominis.
Sensi sol meus vel illuminatio mea. Sed similis.
Semma dentes movens vel amphora temptationis.
Seon calor vel calidus sive germen quod non est aut germi
Seon temptatio lacessens. vel allocutio initialis sive
germen temptatum. aut germinatio temptationis.
Seor calens vel parvulus sive minor aut mudans
Seor minorans eos vel caliditas eorum.
Sepphi speculatur vel vulpes mons.
Sepphima speculum fructum.
Seraphym ardor vel incendium sive ardentes vel incendentes.
Seraia princeps domini vel angustians domini.
Serebias princeps domini vel angustians dominum.
Seresar princeps principum vel angustians principes.
Sereth vincens vel lex sive [illegible] aut reliquie
Sergius princeps vallis vel princeps Sed principatus
Sorrum sive princeps orti humiliati aut angustians
orti humiliatum.
Serim principales eos vel angustia eorum.
Seron princeps meroris aut cantus tristicia.
Ser carbo murmurantium aut angusti.
Serua visceum vel angustia.

Seruch lorum et corrigia siue dependens. vel agitans
Sermia uictus et uinctus siue angustians aut
Sesa temptatio et formatus siue longitudo aut egrediens.
Sasach manus et bissus siue manus sacci. aut
saccus bissinus. vel tristis aut temptatio mea.
Sesai egrediens mihi et longitudo mea siue formator
Sesamioz temptatio uirginis et consilio arrectus.
Sesan temptatio domini et consilio gratie. vel sermonis
Sesban tribulatio ueniens et tribulator edificans
Sesbasar tribulator et tribulatus siue stans.
Sesima consilio mortificationis et consilium est os eius.
Seth positus et positio siue posuit aut resurrectio.
Seth semen et germen aut ipsum poculum.
Sethar poculum suscitauit et gerim uigilie.
Sethim spine et gemina siue ponens. vel tenui.
Sethrai seruans magister meus et resurrectio magistri
Seethim spine et gemina siue ponens.
Sethi exactor meus et hirundana mea siue diuertens
me aut diuerticulum meum. vel aut tabernaculum.
Secema loquens et terrorum siue uulpecula clamans
Sene loquentes et terroria siue uulpecule clamantes aut tabernacula. vel sollempnitas.
Senophegia tentorium occursio et tabernaculorum
Sena uulpecula hec et tabernaculum ipsum.
Stephanus corona et norma
Sua siue indicans nos aut spectator noster.
Stephanus regula et coronatus siue spectans aut
Stephana corona et norma vel iactatio.
Sua siue indicans nos aut spectatrix mea.
Stephana regula et coronata siue spectans aut
Sia dormitatio uel indigentia vel iactatio.
siue dormitantes aut indigentes.
Siaa dormitans ei uel indigentia eius.
Siaba indigens patre et dormitatio patris.
Siai dormitans mi et indigentia mea.
Siam sitis et sitiens siue dormitans eis aut indi
Siba recte et conuersio siue uenit vel gentia eorum
consilius aut ueni consilio.
Siban rectitudo domini et conuersio gratie.
Siccha insania et ebrietas. vel eorum
Sibboim recti et conuersi siue egrediens eius aut conuersio
Sicchari ebrii uel insani.
Sichar premium et penitentia. vel sio sextarii
Sichar ramus et conclusio siue bissus aut cilicium.
Siceleg desecatio uocis adducte et adductio
uocis desecate siue effundens sextarium aut effu
Sichem humerus et humeri siue labor aut labo
Sicher hebreus et ebrietas. vel fratres.
Sichera ebrius eius et ebrietas eius. vel desertatre.
Siceleg effundens sextarium et effusio sextarii
siue desecatio uocis adducte et adductio uocis

Sicilia ponderosa et laboriosa.
Sichenites ponderosi et laboriosi.
Sichima humerosa et laboriosa. ipsa est que est
et sichem. sed in latinum uertens sonum uertit ut si
chima pronuntietur.
Sichim humerosa et laboriosa.
Sichimite humerosi et laboriosi.
Sicione pondus doloris et laboriosa iniquitatis.
Sichinus pondus consilii et labor festinationis.
Sidem quietus et uenatio fontis aut taciturnus.
Sidon salus et tacens uel saluans. vel tuo iniquitatis
Sidonii salui et tacentes siue saluantes aut taciturni.
Sidon uenatio et commotio siue uenatio tristicie aut commo
Sidonia commouens eum et uenatio eius siue commouens
tristiciam ei aut uenatio iniquitatis eius.
Sidonia uenatio et commotio siue uenatio mortis aut
uenatio inutilis.
Sidonii uenantes uel commouentes siue uenatores me
roris aut uenantes inutile. vel indigentia.
Sidras decor et decorus siue decus meum aut decor meus.
Sione sitis et sitiens siue dormitatio aut indigentia.
Sionites dormientes et sitientes siue indigentes aut
Sigab sic attollens et sic attolle
Sila missus uel missio.
Silam missus eius et missio eorum.
Silas missa plasmatio et missionem sustollens.
Sillem recens et nouus siue recentem aut imprimo.
Silici missus mi et missio mea.
Silo amissio et ubi est ipsa.
Silo amissio et translata siue dimissio aut restitutio.
Silonites amissi et ubi sunt ipsi. vel aut restitu
Silonite transferentes et auellentes siue dimittentes
Siloa missus et missio siue missus ei aut missio eius.
Siloe idem. vel restitutus.
Siloam missus eius et missio eorum. vel rio
Silon transiens et auellens siue amissio aut restitu
Silonite transferentes et auellantes siue dimissi aut
Siluanus missus sit et missio ad finitatem.
Simmaa exauditio et exaudibilis.
Simmaich mortificans et mortificatio siue mor
tificatur aut quicumque moriens.
Simmaos exauditus et exaudibilis.
Simeon audiens et exaudibilis siue audiens merorem
aut nomen habitaculi.
Simeonite audita et exaudibiles siue audientes
tristiciam aut nomina habitaculorum. vel auditum meroris
Simon obediens et obedientia. siue ponens tristiciam
Simphonia uocum copulatio et uocum concinentia.
Simuth locus uel loca. vel temptatio
Sin temptatio egrediens et consilio temptantis.
Sin dentes et dentes siue superuulnus aut amphora

· Sinai rubus vel odium siue mandatum aut egrediens.
· Sina temptatio egrediens ei vel egressio temptationis eius.
· Sina dentes eius vel odium eius siue similitudo eius aut amphora temptationis eius.
· Sina mensura vel mandatum siue rubus eius aut odiens eum.
· Sinai temptatio egrediens ibi vel egressio temptationis mee.
· Sinai dentes mei vel dentium meorum siue similitudo mea aut amphora temptationis mee. Fodia plani nimo
· Sinai mensura mea vel mandatum meum siue rubi aut tineus egrediens vel odiosus siue leuans me aut eleua
· Singgauia doctrina instructio. Fatio mea
· Sinichion injectori de palma vel injectoria de triumphis.
· Sinelinchem loquens vel loquela siue cantus.
· Sion specula vel lumen eius. Fnouum
· Sion mandatum vel nuum siue speculum aut speculatio.
· Sior puluis vel turbulentus siue turbidus aut firmamentum
· Sior labanach puluis candidus vel firmamentum noue albedinis. Friam
· Sira aula vel lebes. quam uulgo ollam uocant .i. calda
· Sira aula eius vel lebes eius.
· Sirach murus vel macia.
· Sirachula murus gaudii vel macia leticie.
· Sirasirim canticum canticorum vel cantica canticorum.
· Sira ara vel humecha siue sublimis aut sublimitas.
· Siri are vel humechi siue sublimes aut excelsi.
· Sirophenissa altitudo quedam mulier vel sublimitas conuersionis assumpte. Fnes
· Sirtes oblationes vel angustie siue ponens aut temptatio. Sirtes enim a tractu salubris dicitur appellari. Fori
· Sis temptatio vel farina siue egrediens ei. aut longeuitas
· Sisai temptatio mee vel farina mea siue egrediens mecum aut longeuitas mea. Fau longeuitas eorum
· Sisaim temptationes eos vel farina eorum siue egredientes
· Sisam equi uisio vel exclusio gaudii siue tollens recedentem aut oxtrecedens cludens gaudentem.
· Sissiernel tauris deum vel bliadens dei.
· Sitna dignitas uel elatio.
· Sithna pondosa vel laboriosa.
· Sizilienses pondosi vel laboriosi.
· Sichna uulpes illuminata vel tectorum illuminatum.
· Sithe uulpecula illuminare vel tabernacula illuminata.
· Sitopolis uulpes illuminata ciuibus vel uulpeculis illuminata ciuitas. Filluminati ciues
· Sitopolite uulpecule illuminate ciuibus vel uulpibus
· Smirna consummatio amaritudinis vel amaricatio.
· Smirnei consummati in amaritudine. vel consummationem dine vel amaricati consummatione.
· Smirne cantans canticum vel cantantes eorum.
· Smirneses cantantes cantica vel cantatores eorum.
· Soa saluans eum vel locutio eius.
· Soar puluis vel pusillanimis siue pusillitas aut pusillanimitas.
· Soba ferra secans in ea vel mandatum in ea.
· Sobab conuertens vel conuersio.
· Sobaba conuertens eum vel conuersio eius. Fau conuersio mea
· Sobach simplex vel columbarius siue conuertens te.
· Sobai serra mea secans vel mandat meum in ea.
· Sobai spiritus vel uecors ad potandum siue uanus uetustas. aut uanitas uetustatis.
· Sobi serra secans me vel mandatum in me.
· Sobnas sedens vel sedes siue conuertens aut conuersio.
· Soboch irretiens vel conuersio.
· Sobochai uisio mea vel incendium meum siue uiuentis uulturem aut conuertens deuoratorem.
· Socha ramus ut propago.
· Sochar rami ut propagines. elim
· Socho ramus vel humilitas siue tabernaculum aut tabernaculum.
· Socho idem. Fhumiliatas
· Socchot contoria vel tabernacula siue rami aut
· Socchoth benoch contoria filii pendentis vel tabernacula filii temporalis.
· Soddad excludens vel latus a latere in a latitudine siue archanum aut exclusio. Fau exclusio eius
· Sodada latus eius vel excludens eum siue archanum eius
· Sodi latus meum vel archanum meum siue exclusio mea.
· Soddi idem.
· Sodema pastio silentis. vel declinatio eorum. Filiorum
· Sodoma fulua vel steriles siue cecitas aut pecus
· Sodomite pastiones silentii vel declinantes eorum.
· Sodomite fului vel steriles siue ceci aut pecora silentii
· Soem gentis vel expectatio eorum. Fual
· Soen gentis ut expectatio. Frans eos
· Soene gentis eius ut expectata eorum. siue expec
· Soer expectans vel expectatio siue gentis aut eius
· Sophar uiuens vel cuiuslibet siue uirenis aut cuiuslibet.
· Sophai speculum meum vel speculator meus.
· Sophan attendens vel attentio siue intellectum aut domino.
· Sophar spectans eum vel specula dissipatio siue dissipans speculatorem. aut speculatorem uidebo.
· Sopher iudicans vel diiudicatio.
· Sopher liber ut narratio.
· Sophora narrans eum vel liber eius.
· Sophereth liber iste vel narratio prauorum.
· Sophim speculans eos vel speculator eorum: Fdei
· Sophonias speculum domini vel cognitor archanorum
· Sophonias abscondens dominum ut abscondit dominus siue spectans dominum aut speculator domini. Fau dimissio
· Solemites auellens vel dimittens siue amissio.
· Solomuth temptatio respiciens transmigrationem ut transmigratio respiciens temptationem.
· Somer custos vel custodia siue custodiens aut custodie.
· Somerias custos domini vel custodiens dominum.

Somthophanech id est salvator mundi vel absconditorum
Son pecus vel dentes. revelator.
Son pupilla vel sedes sive coccus aut coccinum.
Sonar coccinea vel subsistens eis sive pecora eorum
Soni pecus vel dentes. aut pecora rubea.
Soni pupilla mea vel sedes mea sive coccus meus aut coc
Sona pecus eius vel dentes eius. cineum meum.
Sona pupilla eius vel sedes eius sive coccus eius aut
Sonum pupilla eorum vel sedes eius coccineum eius.
sive coccus eorum aut coccinum eorum.
Socon civitas vel oppidum. humilia.
Sochanis civitas egypto vel oppidum mandantis
Sor petra pusilla vel fortis pusillanimus sive mane
plasmatur aut angustiatur fortiter.
Sorna petra pusilla domini vel manu plasma.
Sophtym liber iudicum vel liber iudicatuum.
Sor plasmatus vel angustiatus.
Sor petra vel fortis sive tyrus aut madianus.
Sorathar hostes tui vel hostium tuorum sive inimi
corum tuorum aut bellantium contere. vinea optima.
Sorech bona vel optima sive electio aut eligens bo
Sorech bona vitis vel optima vinea sive electa
Sori petra mea vel robur firmitas aut vinea electionis
meum sive plasmatur mea aut angustia mea.
Sorim horreum vel cibarium sive roborans eos aut
Sosipater salvans dispersos plasmatio eorum
vel narrans dispersionem.
Sosthenes salvans deos vel salvans in tempore sive gaudii
dator aut da mihi gaudium.
Sostratus salvans dispersos vel salvans in tempore.
Sotha archanum vel exclusio.
Sothai archanum meum vel exclusio mea.
Sothelrei radicans signum vel radix sublimior.
Sothnes archanus vel excludens. fel.
Stoici facientes cantilenas vel in porticibus disputantes.
Sua salus vel salvator.
Sua salus eius vel salvans eum.
Suaa salvans eum vel salvatio eius.
Sual reddens vel salvans sive salus aut redditio.
Suar salvator suscitans vel salvatoris vigilia.
Sua incendens vel incendium sive gemens aut gemitus sua.
Subuch fruticetum vel densum.
Subachai fruticetum meum vel condensio mea.
Subahel gemitus dei vel incendium dei. aut gemitio mea.
Subachai vinctus vel vincitur sive incendium meum
Subba excelsus vel sublimitas.
Subua sedens vel reversus sive sedes aut reversio.
Subuam sedes eius vel reversio eorum.
Subuhel gemitus dei vel incendium dei.
Suchua obumbrans eum vel tabernaculum eius.
Suddi archanum meum vel de latere meo.

Sue loquens vel locutio sive canticis aut cantilena.
Suph rubrum vel scirpus sive spectaculum aut effusio.
Supha scirpus eius vel rubrum eius sive effundens eum aut
Suphan attonitus vel attritio sive spectatio eius.
umbraculum aut umbratio. nos aut obumbrati.
Suphamite ardentes vel obumbrantes sive attritio
Suphan ardens vel effusio gentis sive umbraculum
aut obumbratio. rum.
Suphaphim ardentes naves vel adumbraculum roste
Supherec navitas vitte vel viriditas pavoris.
Suphim vincentes vel vincto sive effundens eos aut
Suphir navitas viridis. spectaculum eorum.
Sucham salvans eos vel salvatio eorum.
Suchamite salvantes eos vel salvationes eorum.
Sui loquens vel locutio.
Suichel idem.
Sur petra vel lapis vel durus aut duritiei.
Suram lapidans petre vel duritia petri.
Suramite lapidei petre vel duritia petrorum.
Suramith mortifica vel mortificatio sive morti
ficans aut quicumque moriet. mortificata.
Suramitis misera vel captiva sive mortificans aut
Sure coccinum vel coccineum sive dextera vel elevatio
Sure lapides acies vel duritia totius. dextrum.
Suri petra mea vel lapis meus sive durus iste aut duritia
Surite petre mee vel lapides mei sive duri mea.
mei aut duritie mee.
Sur murus vel robustus sive gemens aut directus.
Sur angustia vel acervitas sive directio aut geminatio.
Suri angustia mea vel exactitas me sive murus meus di
rectus aut geminatio mea robusta.
Surihel actibus domini vel angustia dei.
Surihel murus dei vel robustus deus sive gemens domini
Surihelli fortis meus deus vel angustiatis aut directio de
me deus sive deus gemens me aut deus directio mea.
Surisaddi fortis meus vel gemens mea uba sive murus
acerbus aut directio angustiarum. angustiarum.
Surisaddai fortis domini meus vel geminatia ubi mo
rum sive murus acerbitatis mee aut directio angus
Sus gaudium vel leticia. leticia cinerum.
Susa leta vel gaudens sive gaudium aut leticia.
Susach letus vel gaudens cilicio sive gaudium aut
Susachim idem.
Susan gaudium domus vel leticia gratie. gratiam.
Susanna gaudium gratie vel leticia benedictionis.
Susanna lilium vel gratia sive obtinet lilii aut obtinui
Susannechanei lilium possidentes vel gratie emula
tores sive gaudium domini huius aut leticia gratie e
Susi gaudium meum vel leticia mea. mulatoris.
sive obtinuit equum aut obtinuit exultationem.
Susis gaudium viri vel leticia assumptio sive

reuertẽs m̃ aũ reũsio mea.
Dusis gaudiũ ꝯsilij ꝉ leticia festinãns siũ ob
tinuit equũ aũ obtinuit eqtatione.
Dvthala radix ꝉ radicat᷒.
Dvthalam radicat̃ eis. ꝉ radicatio eoꝝ.
Dvthalite radicãtes ꝉ radicati.
Dvthale poculum mixtũ ꝉ spina madida siũ
spina uiridis aũ spinarꝫ madidatio.
Tvir faciẽs ignẽ ꝉ augens icendiũ.
Taaph pauor ꝉ sr̃ siũ pauid᷒ aũ st̃or.
Tabath bona ꝉ bonitas. ꝯfio.
Tabeth occidẽs ꝉ inficiẽs siũ occisio aũ infec
Tabenuensiore occidẽtes ꝉ inficiẽtes siũ oc
cisiores aũ infectiores.
Tabita dãma ꝉ caprea.
Tachos silẽs ꝉ silentiũ.
Taddeus appẽdẽs pncipẽ ꝉ appẽsio pncipis.
Taphat aduẽt᷒ pueri ꝉ puul᷒ ueniet.
Taphna claudicans ꝉ claudico siũ uitã remit
tens aũ remissio uite.
Taphne malũ ab arbore ñ a malitia ꝉ tipaũ
apta siũ tipani apertio aũ tipanũ adapiens.
Tala ros ꝉ irroratio.
Talam irrorãs eos ꝉ irroratio eoꝝ.
Tala ager ꝉ apphensio.
Tallam appendẽs eos ꝉ ager eoꝝ.
Tamath pr̃ pfca ꝉ ptis pfectio. siũ datũ ꝯsu
mant aũ ꝯsũmatio data. ꝯsolatio,
Tanameth ꝯsolator ꝉ ꝯsolat᷒ siũ ꝯsolãs aut
Tapsophis specta. spectator aũ spectatio.
Tarela uidẽs terebintũ ꝉ uisio arbuscte.
Targas explorator ꝉ exploratio siũ sciẽs in
gñ aut scia iugi. ꝯ aũ turturis datio.
Tarchan sr̃ flu᷒ ꝉ elongãs siũ turturẽ dedit
Tau signũ ꝉ subt̃ siũ signat᷒ aũ subtꝰ.
Traconitidis cogitãs ꝉ̃ efficiã ꝉ cogitatio ẽfficac.
Teuñgus adiũgens ꝉ adiunctio siũ applicans
aut applicatio.
Tertullis agri ꝉ placẽs secore.
Tibert᷒ uidẽs uĩ bon᷒ siũ uidẽs eũ aũ bonus
Tiberiadis uisio ꝉ bonitas siũ ꝯtas eis.
uidẽs testim̃ aũ bonitas testificationũ.
Tiphom᷒ iehentiãs dolor ꝉ latitudo inigra
Tigris uelox ꝉ uelocitas. ꝯtis.
Timõ ruminãs ꝉ pinguedo siũ pĩguis aũ ru
Timothe᷒ bñfic᷒ ꝉ bñficiũ ꝯminatio.
siũ bñfaciẽs aũ bñfaciencia.
Tiranni᷒ ꝯmeẽs eos ꝉ ꝯfortatio eoꝝ.
Tiranni ꝯmẽntes eos ꝉ ꝯfirmãdẽs eoꝝ.
Tir᷒ angustia ꝉ tribulatio siũ plasmatio
aut fortitudo.

Tirij plasmati ꝉ tribulati siũ fortes aũ an
Titichus tacẽs ꝉ taciturnitas siũ ꝯgustiari.
silentiũ aũ taciturnitas.
Tichiu᷒ qrẽs ꝉ bon᷒ siũ lutũ aũ lutos᷒. Filio,
Triphona tenues. ꝉ tenuitas siũ nut᷒ aũ re,
Triphosa clara ꝉ pspicua siũ clare uidẽs aut
pspicue attendens.
To bonus ꝉ bonitas.
Tobias bon᷒ dño ꝉ bonitas dñi siũ duct᷒ ad
luctũ aũ ꝯul᷒ ad iniusta.
Tobis bon᷒ uir ꝉ bona assũptio.
Tophel ruina ꝉ cadẽs siũ tractãs aũ iurũs.
Topazion bonũ testimoniũ. ꝉ bonitas testimonij.
Troade seruiẽs ꝉ seruitiũ siũ pcẽs aũ lan
Trophin᷒ dissoluẽs ꝉ dissolut᷒ siũ ꝯfudo.
dissoluẽs thalamos aũ dissolutio thalamoꝝ.
Tubal duct᷒ ad luctũ ꝉ ꝯul᷒ ad iniusta.
Tubal deterius ꝉ desert᷒ siũ deserẽs aũ delat᷒.
Tubalchaim duct᷒ ad luctũ lamẽtationis uĩ
ꝯul᷒ ad iniusta adqsitionis.
Tubalchaim deferens possessione ꝉ deferẽs
lamẽtatione siũ delat᷒ possiõi aũ desert᷒
acqsitioni. huc usq; p simplicẽ. t. litteram
.i. sine aspiratione q̃ sunt pncipia nomina
exinde que secuntur aspiratione addita le
genda sunt.
Thaamath dator idignationis ꝉ dedit in
dignatione siũ data ẽ ei idignatio.
Thaan diues dono ꝉ pauid᷒ gñs.
Thaas sr̃ ꝉ pauid᷒ siũ diues aũ sr̃ior.
Thaasar diues ꝉ diuitie siũ pauore susci
tans aũ sr̃uus uigilans.
Thabee bon᷒ occisor ꝉ bñ occidẽs siũ bñ oc
cis᷒ aut bona occisio.
Thabelias bon᷒ dñs dñs ꝉ bonitas dei dñi.
Thabne bona uisio ꝉ bone uisiones.
Thabna bona donatio ꝉ bonitas gratificationis.
Thabnei bñ donãtes ꝉ bñ gratificati.
Thabor ueniet lux ꝉ ueniẽtis lumi siũ ad
uent᷒ lucis aũ lucis accessio.
Thabremmõ bñ sublimis. ꝉ bona ꝯgregatio
siũ bon᷒ ad uidẽd᷒ aũ bonitas uisionis eoꝝ.
Thachasim statẽ apphẽsio ꝉ silẽtiũ eoꝝ.
Thadal pncepts apphendẽs ꝉ pncipis appen
sor siũ pncepts appensus aũ pncipis appensio.
Thaphiphu claudicãs labijs ꝉ tipanũ appẽs.
Thaphanis signũ ꝉ signi opis siũ superiẽs
serpentis aũ in somnũ eis serpentũ ab ore
enim intelligendũ ẽ nõ ab osse.
Thaphnas idem. ꝯnuis opisti noui.
Thaphuath tare nuans opum noui. uĩ

Taphna timpanū apiēs ł timpani aptio.
Thai patior nūs ł supior m̄.
Thaim duo ł bini siue deo aū bina. ꝑtio,
Thala appēsio ł appēdēs siū irrorās aū irrora/
Thalamugt exēplo ł ꝑ semeripo siū ipem;
tendit tibi aū sibi m; tensio eꝰ.
Thalasa appondēs scūrā ł appōsō plasmacō/
nis. siū irrorās scūrā aū irrorās plasmatōne.
Thalasar appēdit pncipē ł appēsi pncipis siū
irrorās pncipē aū pncipis irroratio. ꝑtio,
Thale appēsio ł appendēs siū irrorāsaū irro.
Thallim psalmi ut hymni siū laudes aū lau/
Thabiacu puella ł dico surge ꝑ dationes.
syrū est nō hebreū. ꝑtio,
Thalme sulcꝰ ł sulci siū dependēs aū suspē
Thalami sulcꝰ nūs ł sulci mei siū appēdens
me aū suspensio mea. ꝑ mutata.
Thamar palma ł amara siū ꝯmutās aū cō/
Thammuz ꝯsūmātes ł ꝯtēnētes siū ꝯteptus,
Thamna nūs ł fidelitas ꝑ aū ꝯsūmatio/
siū fidelꝭ eiꝰ aū ꝯsūmatio eoꝝ.
Thamnas nūs ł deficiēs siū nectās scūrā aut
ꝯsūmatio plasmationis.
Thamnata nectās exploratores odoris ł necta/
res exploratores ascēsionis.
Thamnatei nectātes exploratōes odoris. ł nec
tantes exploratōes ascensionis.
Thānathsara nūans ꝯpūitū nouū. ł nūs
ꝯpūtū noui. ꝑ matio eoꝝ.
Thamnes nūans ł deficiēs siū fidelꝭ aū ꝯsū/
Thamni nūans m̄ ł ꝯsūmatō mā.
Thana hūslꝭ ł tendēs siū tensio aū hūilitas.
Thanaa hūslꝭ ei ł tensio eiꝰ.
Thanach tendit ł ł hūilitas ad te siū hūslis
tibi aut tensio tua.
Thanais hūilians usrū ł tendēs assūptōi.
Thanach hūsl ut tens siū hūsilitas aū gloso.
Thanathselo hūsilitas dimissiōis ł gloso pe/
Thanis mādās hūilia ł mādās ꝑ ticionis
hūsilitatē siū mādat hūile aū mādat hūsli/
Thanthannai tensio fidelꝭ m̄ aut ꝑ tatis.
hūslis explorator ascēsiōis mee.
Thapsa speclm ł idignatio.
Thapsar speclm uigle ł idignationē suscitās.
Thapse idignās ł indignatō siū sedes offen/
dens aū sessio offendicli.
Thara pascēs ł pastio siū explorator odoris
aut exploratio ascēsionis.
Tharacha sꝰ fluꝰ eiꝰ ł elōgāt ab eo siū sꝰ flu/
ens eiꝰ ut elongatio eiꝰ. ꝑ nationes,
Tharasim ydola ł imagīes siū figūe aū imagi/

Tharana neqm̄ i domo. ł abigens grām.
Tharthat sꝰ fluꝰ. ł elōgās siū sꝰ fluitās aū elō/
Thardema grauis aū ꝓfūdꝰ sopor ꝑ ratio.
ł grauitas aū ꝓfūditas soporis. ꝑ tentes,
Thare abactor ł depulsor siū neqm̄ aū nequicia.
Tharee neqm̄ ł nequitie siū abigētes aū depel/
Tharei pascēs me ł pastio mā siū explorator o/
doris mei aū exploratio ascensionis.
Tharcasta lib. xij. ꝓphaꝝ.
Tharel explorator gaudij ł explorator leticie
siū gaudiū abigēs. aū leticiā
Tharsis explorās gaudiū ł explorās leticiā.
siū dissipās speclm aū dissipatio specle.
Tharsēses explorātes gaudiū ł explorātes leti/
ciā siū dissipātes speclm aū dissipatores specle.
Tharsū exploratō gaudij ł dissipatio specule.
Thasi posiꝰ m̄ ł positio mea. ꝑ matio.
Thasū ꝯsumēs ł ꝯsūmat siū ꝯsūmator aū ꝯsū/
Thatia vegēs ł latitudo.
Thal regēscētes. ꝑ morum,
Thamare sortiēs dono ł dissolō donatōnis.
Thasee dissoluēs thalamos ł dissolō thala/
Thebrida ꝯsūsa ł ꝯsūsio. ꝑ aū ꝯsūsio pecoris,
Thebbaoth ꝯsūtens tpis ł ꝯsūsio pecoris.
Thebath bonū ł bonitas siū ꝯsūtes delinquāe
Thebel isulsus ł insipiens.
Thebel sca mā ł mea fulmit.
Thebeth bonꝰ pauor ł bonitatis uite.
Thebin palea mea ł bona fori.
Thebin bonꝰ m̄ ł palea mā.
Thebeloch spica palee ł similitās gmmatōis.
Thebon palee ł similitās.
Thechel statē appēsio ł appēsē siū ē i statē.
Thecthoe tuba canās ł buccinator. ꝑ tes,
Thecua tuba ł buccina siū sonit aū ꝑcussio.
Thechuā tube ł buccine siū sonātes aū ꝑcutiē
Thecuei idem. ꝑ e..
Thecuath buccina delinqns ł ꝑcussio pecoris.
Thecuā paciēs ł pacia siū ꝑcutiēs eos aū buccin/
Thedor parillꝰ ł infixio.
Thein indiāꝰ ł statura insiluit.
Theglath ꝯsūmūgēs ł ꝯsūmugiator actiua sig/
nificōne intellud est. i. alios faciēs ꝯsūmugire.
Theglatphalasar ꝯsūmugiēs cadētē pncipē
ł ꝯsūsmugitātō cadētis pncipis.
Theglatphalmasar idem. ꝑ ptiones.
Theben staturaꝝ insiluit ł statura insiluita.
Thebenite statūa insinuati ł statūa insinuatōis.
Thelabin dispsi ł dispgētes siū dispsio aū dis/
Thelame aggr aquarꝝ ł triū fluuioꝝ.
Thelasar appendēs pncipē ł appēsio pncipis.

Thelmelathelarsa agger aque dispergentium solem uel riui fluuiorum dispergentes illuminatores.
Thelmon ros domini et uirorum requiescentium.
Thema auster et africus siue australis aut meridianus.
Thema auster et africus.
Themana auster eius uel africus eius.
Themani auster meus et africus meus. [et ab affrico.]
Themanites australis et africanus ab affrico no[men].
Themna uetans et defectio.
Themor summa et consummatio amaritudinis.
Themora summa eius et consummatio amaritudinis.
Themorites summi nobis uel consummatio amaritudine.
Thena castra et donata siue donantes aut dona eorum.
Thenath castra filii et dona fletum.
Thenath ficus et amigdalum.
Thenosmeth consolatur aut consolo.
Theodas laudans et laudatio siue signum capitis.
Theodotius idem. [stum portatur.]
Theophilus commutantes et commutatus siue sursum ferentes aut sur[stum portatur].
Therach porculus uel elongatus. [tiones.]
Theraphim ydola et incendia siue figure aut imagina[tiones].
Therath subuertens uel subuersio. [dentes.]
Therphala subuersione cadens et explorata diuisio. [ca-]
Therphalei exploratores diuisi et subuersione ca[dentes].
Themath explorata redemptio et exploratio redemptio[nis].
Thersa placita et placens siue complacito et complacens tibi. [mus.]
Thesan posuit donum et depositio gratie.
Thesis posita et depositio.
Thesbi captiuans et conuertens siue captiuitas.
Thesbites conuertens et captiuator siue festinus ad iustitiam aut iustitia festinata. [gendum.]
Thesbon festinata iustitia et festinatio ad iusti[tiam].
Thesbuei captiuans et captiuator siue captiuus aut [captiuitas.]
Thessalonica festinans ultra sta[re] / ture et festinans ultra roborare.
Thessalonicenses festinantes ultra statuere et fes[tinantes] ultram firmare.
Theth sicut et infra siue bonum aut exclusio. [res.]
Thethym boni et exclusi siue inferiores aut subtio[res.]
Theudas laudans et laudatio siue signum capitis aut captiua signaculi. [saui illuminatio.]
Thezez agger horribilis et tuba terribilis.
Thiathira illuminata et illuminatrix siue illumi[nans] / [saui illuminatio.]
Thiathireni illuminantes et illuminati.
Thibaath foris uel macellum.
Thichon motum et dimidiatio.
Thiconium idem.
Thichua spes uel desyderio.
Thymna hinnulia et deficiens.
Thichon dispergens morem et dispersio iniquitatis.
Thimeus pinguis et ruminans.

Thiras timor et reditus siue timor aut strictus.
Thiria timens dominum et rediens domino.
Thiriphon dissoluens dolorem et seruiens iniquitati.
Thirimoth dissoluens mortem et regenerato mortis.
Thoth oblatio et uniuersitas. [consilium ad uniuersa.]
Thoel uanitas et ablatio siue ductus ad iniquitatem aut [consilium ad uniuersa.]
Thochaath stridens et stridor.
Thochen stridor fontis et stridens oculis.
Thooth gehenna et stultitia siue latitudo aut ampla. [plena stultorum]
Thopheth oris aperti et oris [plena stultorum] prectio siue os pergens aut os prectionum.
Thophel os dei pergens siue oris dei apertio aut oris dei prectio. [sunt stultorum.]
Thopheth gehenna pauoris et ampla plena [sunt stultorum.]
Thogorma aduena uel imperator siue quispiam incodatus aut incolatus auulsio.
Thola coccinum et uermiculus.
Tholaptus coccineus seruus et ruber color uestium.
Tholmai ad mensuram deducens et ad mensuram reductio siue sulcus meus aut suspensio mea.
Tholomai idem.
Tholaite coccinei et rubicundi.
Thole coccineum et rubeus color. [deducta.]
Tholomaida ad mensuram deducens et ad mensuram [deducta.]
Tholomayda ad mensuram deducti et ad mensuram [reductione]
Tholomays ad mensuram reducens. [reductione.]
Tholomeus ad mensuram deducens et ad mensuram reductus.
Tholus iocundus et iocundi dicens. [appellatur.]
Thomas abissus et geminus unde et grece didimus ap[pellatur].
Thoco amicitia et latitudo.
Thorath lex uel peruertenti.
Those captiuitas et festinatio.
Thosautes captiuus uel festinator.
Thoth error uel amicitia.
Thothi error meus et amicitia mea. [tamina.]
Thou amens uel errans siue error eorum aut con[tamina.]
Thorcade requiescens et requietio. [sam.]
Thrygodite seruus succincti et requiescentes sani.
Thubal ductus ad lucrum et conuersus ad uniuersa.
Thubal deserens et desertus siue deserens aut dese[rtus].
Thubalchaim ductus ad luctum lamentationis uel conuersus ad uniuersa acquisitionis. [acquisitionem.]
Thubalchaim deserens possessionem et deserens lamentationem siue deserens possessionem aut deser[tus].
Thubin deserans et deserto siue bona mensura aut bona mensura.

Vel festinans germine et consilium uetustatum.
Techocha ignis mordens et dolor perturbationis.
Techocha infirmus et debilis siue infirmans eos aut [infirmatis eorum]
Tyhamnie infirmi et debiles [infirmatis eorum] siue infirmantes eos aut infirmitates eorum.

Vphir confirmatus vel infirmitas sive irritum aut labo-
Vl dolens vel parturiens sive dolor. aut par(tus) / sive
Vlai cenum vel palus a palude vel a palo sive dolor
femoris aut dolor brachii.
Vlam prior vel ante sive prior aut ante.
Vr lumen vel ignis sive incendium aut fenestra.
Vrai lumen meum vel ignis meus aut incendium meum.
Vram de excelsis vel lumen excelsum sive ignis eo-
rum aut fenestra eorum.
Vriam lucerna populo vel ignis populi sive incendens
populum aut incendium populorum.
Vriatha ignis peccati vel incendens peccatum sive lumen
temporale aut aperiens peccatorum.
Vrbanus lucem gaudens vel lucis gaudium sive
gaudens igne aut gaudens incendio.
Vrei longitudo mea vel illuminator meus sive ignis
meus aut incendium meum. / sive mea
Vri lux mea vel ignis meus sive incendium meum aut apertio
Vriaas lux mea domini vel lumen meum domini sive dominus ig-
nis meus aut domini incendium meum. / sive dominum domini
Vriel lucerna deo vel ignis dei sive aperiens deo aut incen-
Vs consilium vel consolator aut festinatio sive festinans.
Vsam consulens populo vel consilium populi sive festinans
eos aut festinatio eorum. / sive unum aut festinatio mea
Vsai festinatione me vel consiliatio mea sive consilium me-
Vsarael festinans vel consiliator. / sive aut festinatio mea
Vsi consulens me vel consilium meum sive festinans me
Vsim festinans eos aut consilium eorum.
Vsium consilium vel festinatio sive festinus consilium aut
festinator consilii.
Vthai dolor signi vel consilium errans.
Vza consilium vel consiliator.
Vzal consilium eius vel consiliator eorum.
Vphis finis vel definitio.
Vphasi finis meus vel definitio mea. / sive mea
Vphilus finis consilii vel definiens festinationem
Vphu finis consilii mei vel definiens festinationem
Vagne ypa vallis estuans vel ypa vallis estuatio.
Vageera sub levitate vel sub levitatis.
Vagedab sub numerans vel sub numeri.
Vaizatha ipse deducens eos vel ille fornicator
Valem finis denarium vel destinatur contagione.
Vasthi finis signatur vel definitio consumata.
Vau hic vel ipsa sive ipse aut ille.
Vellurh finis utilis vel definitio declinationis.
Vr uniens vel unum sive provocatio ut aut iracun-
diam provocavit.

Zaab aurum obrizum vel aurum purissimum.
Zaba movens vel motus sive fluctuans aut fluctu-
Zabab fluens torrens vel torrens fluvius / sive atio
quem vulgo ticionem vocant.

Zabadaim fluens torrens lucidus vel fluens torrens / sive ydolatrie
Zabdei fluxus torrentium vel torrens fluvius.
Zabdia fluens torrens domini vel torrens fluens domino.
Zabai motus meus vel fluctuatio mea.
Zabaon movens dolorem vel fluctuatio iniquitatis.
Zabath movens delictum vel torrens fluens peccato.
Zaban movens eos vel fluctuatio eorum.
Zabel ista confusio vel iste ignominiosus.
Zaber movens puteum vel fluctuatio fontis.
Zabdi fluxus vehemens vel fluxus habundans sive flu-
Zabdias idem. / ens habundanter domino
Zabdihel fluxus vehemens dei vel fluens habundanter deo.
Zabina iste venit vendens vel ista venit venditio.
Zaburh fluens torrens vel torrens fluvius.
Zabulon fluxus noctis vel iusiurandum eius.
Zabulon habitaculi fuba vel habitaculum eorum sive habita-
culum fortitudinis aut habitaculum plenitudinis.
Zabulonite fluxus noxium vel iuraiuranda eorum.
Zabulonite habitaculorum sube vel habitacula eorum sive
habitacula fortitudinum aut habitacula plenitudinum.
Zachu iustus meus vel iustificatio mea.
Zacharias memorans dominum vel auxilium domini.
Zacher memoria vel adiutorium domini.
Zacher memoria vel adiutorium sive iustus vigilans
aut iustificatus consurgens. / sive aut iustificans festinans
Zache iusticia vel iustificatio sive iustus consilio aut
Zachur memoria vel adiutorium sive iustus igneus
aut iustificatus illuminans.
Zadab iste pater vel ista paternitas.
Zadabia iste pater domini vel ista paternitas domino.
Zaph luminare vel illuminatio.
Zaphi lumen meum vel illuminatio mea.
Zaphim illuminans eos vel illuminatio eorum.
Zai ducere vel huc sive oliva aut fornicatio.
Zamo sub umbra vel obumbrans sive umbratus aut obumbratio.
Zamma iste fluens vel fluxus eius.
Zambri iste lacescens vel iste amaricans.
Zamdi fluxus vehemens vel fluxus habundantis.
Zamita iste aptus vel iste illuminans.
Zampia psallens ei vel canticum eius.
Zamiram psallens eis vel canticum eorum.
Zamri psallens mihi vel cantatio mea.
Zamri psallens eis vel cantatio eorum.
Zamro psallens magis vel canticum magnum.
Zanoa ista recedens vel ista commotio sive iste repulit
aut iste requievit.
Zara oriens ut orientalis. / sive tio
Zarad descendens vel alienus sive descensio aut aliena
Zaradaim descensio vel alienus ydolatria.
Zarai oriens mihi vel orientalis meus.
Zarias oriens domino vel orientalis domini.

Maraoth oriens precii vel orientalis est delinquens.
Mared descendens vel ab alienatus.
Maraide descendens vel orientales sunt isti.
Mares oriens sentire vel orientalis plasmatio.
Mareth oriens pavor vel orientalis visio.
Mareias oriens domino vel orientalis domini.
Marcham iste humilis vel tensio ista.
Maria iniquus vel iniquitas.
Manad dotat vel dotatio.
Manadia dos domini vel dos domino.
Mazi horridus vel [illegible].
Mazim horror vel terror sunt horrendi aut terribiles.
Mazomin quod est hic aqua vel separati in acie sunt acie separantes, aut aciei separatio.
Meb lux vel radix sine devorans aut devorator.
Mebad fluens vel torrens vel torrens fluxio.
Mebaia fluens torrens domini vel torrens fluens domino.
Mebee incendium vel rapina sunt hostia aut devoratio.
Meedes donat vel dotat sunt fluens iste aut fluxi
Mel lux vel vigilans vel devorator velut concertationis.
Men lux vel nisi vel devoratio mea. considerabit,
Mebiza dotis mee fortitudo vel dotatio mea dese
Mebub musca vel muscae pisce.
Mebul habitatio vel habitaculum. conquinatis,
Mebulon vel tabernaculum mortis vel habitatio ini
Mezi memor mei vel rememoratio mea.
Mechri memor mei vel rememoratio mea.
Mechrim memorans eos vel memoratio eorum.
Mechur memoria lucis vel rememoratio ignea.
Mepemma hoc est videbit vel hoc oris visio.
Mephrona os hoc videt vel hoc oris visio.
Mei iste nisi vel iste in. torrens fluxio
Melpha os hiantis vel os fluens sunt os ablatis aut
Memma fluens vel iste fluxus eius.
Memori iste amaricans vel iste exacerbans.
Meneram canticum eius vel canticum eorum sunt tempus eorum ostendantis aut tempus eorum ostensio.
Menni psallens in vel canticum meum sunt iste lacessens aut iste amaricans. requietio,
Mena commovens vel commotio sunt ipse requiescens aut ipsum
Menam commovens eos vel commotio eorum sunt requiescens eius aut ipsum requietio. fundine
Merchel iste magister dei vel ista est magister
Mermoch iste tumulus mortis vel iste monumentum alti tudinem mortis.
Mesium iste lapis vel ista duricies.
Meschaa iste parvus vel iste senior.
Mesham iste amarus vel ista commutatio.
Meshu iste amans vel iste erroneus.
Meshua iste evulsus est vel ista amantia est.

Men iniquus vel iniquitas.
Mena iniquus eius vel iniquitas eorum.
Miph florens vel germinans.
Mipham florentes vel germinantes.
Miphu germine vel illuminare.
Miphai germen meum vel illuminatio mea.
Mio ductio vel oroma.
Miza horrens vel terribilis.
Mo iste vel ista.
Moaba minor vel parvula sunt vicina concitans aut vicinia concitata.
Mobadonias fluens vel torrens iniquus domini vel fluens torrens inventi domino.
Mochio conspirantia vel concertatio.
Mocatrabel vel attinctio. fuso,
Moelech tractus vel praeferens sunt tractum aut prae
Molech iste parvulus vel iste vivax.
Molomim separantes aciem vel in acie separata.
Mool auris vel dicentie.
Moson iste iniquus vel iste iustus.
Mosor plasma vel plasmator sunt iste apprehendens aut iste iracundus.
Mosori plasma meum vel plasmator meus sunt iste apprehendens me, aut iste iracundus meus.
Mozobabel aliqua translatio vel ortus in babilone sunt ortus iste princeps magister latronis aut iste mi
Mozaim quod est hic aqua vel que consolationis sunt hec cogitationes sunt separantes aciem aut in acie separati.
Myssaeus consilium vel consiliatrix.
Myzim consiliantes eos vel consiliatores eorum.

Expliciunt interpretationes bibliothece.

Incip offitiu ugis m fin rom
anam curia.

Die dnico lune 7 iouis. Ad
matutinu. Dne labia mea 7c.
Deus in adiutoriu 7c. all. Ant.
Aue m g plena. dns tecu. psal.
Venite exultem dno. Aue maria.
Qm deus magn. Dnus tecu.
Qm ipius est mare. Aue m gra
plena. Hodie siuoce eius audien
tis. Dnus tecu. Quatragita anis
pximus fui. Aue maria gra plena.
Gla patri 7 filio. Dnus tecu. Aue
m g pla dnus tecu. ymnus Que
terra potus ethera. Ant. Bndca
tu. psalm. Dne dnus nr q admi
iiij. rabile e nom tuu. A. Bndca tu in
mulierib. 7 bndcus fructus uentris
tui. A. Sicud mirra electa. psal.
Celi enarrant. gla pat. A. Sicud
viij. mirra electa odorem dedisti suaui
tatis. sca dei genitrix. A. Ante tho
rum. psal. Dni e terra 7 plenitu
iiij. do eius. Gla pat. A. Ante thoru hui
ugis frequentate nob. dulcia can
tica dragmatis.

Die martis Et die ven. dicitur
subscripti psalmi. in matutinis.
iiij. A. Spe tua. psal. Eructauit cor
meum. gla. Ant. Spe tua 7 pulc
tudine tua. intende prospere p̄cede
et regna. A. Adiuuabit eam. psl.
v. Deus nr refugiu 7 uirtus. gla.
Ant. Adiuuabit ea deu uultu suo
deus. in medio eius no commouebit.
A. Sic letantiu. psal. Fundam
xv. ta eius in montibi sanctis. Gla.
A. Sic letatiu omnium nrm habita
tio e in te. sca dei genitrix.

Die mercurij 7 sabbati dicutur
subscripti psalmi in matutinis.
A. Gaude maria ugo. psl. Canta
te dno canticu nouum. Gla. Ant.
Gaude maria uirgo cunctas here
ses. sola interemisti in uniuerso
mundo. Ant. Dignare me. psalm.
Dnus regnauit exultet tra. Gla.
Ant. Dignare me laudare te u
vij. go sacrata. da m uirtute 9t hostes tu
os. Ant. Post ptu ugo. psalmus
Cantate dno canticu nouu. Ant.
vij. Gla. Ant. Post partu uirgo in
uiolata pmansisti. dei genitrix in
tercede pro nob: mirabilia.

De inde in matutino cui libet
notis dicitur. V. Diffusa est g
in labijs tuis. R. Proterea bndix
te deus in eternum. Pater noster
totu. Precib et meritis bte ma
rie semp uirginis. 7 omnium scor
pducat nos deus ad regna celor.
Am. Iube dopne bndicere. bndito
Nos cu prole pia bndicat ugo m.
Lectio In oib requie qsiui Et in he
reditate dni morabor. Tunc prep
et dix m creator omnium. Et q cre
auit me requieuit in tabernacu
lo meo Et dixit m in iacob inhabi
ta Et in israel hereditare. Et in e
lectis meis mitte radices. Tu a
dne miserere nob. R. Sca et inma
culata uirginitas qb te laudib
referam. nescio. Quia que celi
cape no poterant. tuo gremio co
tulisti. V. Bndca tu in mulierib 7
bndcus fructus uentris tui. Quia
que celi 7c. Lectio sa. Et sic
in syon firmata sum. Et in ciui
tate sanctificata. similit requiei
Et in ierusale potas mea. Et ra
dicaui in pplo honorificato. Et in
ptes dei mei hereditas illi. Et
in plenitudine scor detentio mea.
Tu aut dne mis nob. R. Beata
es maria que dnm portasti. Cre
atore mudi genuisti q te fec Et
in etnu pmanes uirgo. V. Aue
maria gra plea. dnus tecum.
Genuisti qui te fec. Lectio tia
Iube dopne bndice. bndito P
ugine matre concedat nob salu
tem 7 pace. Am. Quasi ce
drus exaltata sum in libano. Et
quasi cipressus i mote syo. Qua
si palma exaltata sum in cades
Et quasi plantatio rose in iericho.
Quasi oliua speciosa in campis
Et plantanu s exaltata sum iux
aquas. In plateis sic cinamom aromatizans
Et balsamu odorem dedisti. Qua
si mirra electa dedi suauitate
odoris. Tu aut dne mis nob. R.
Felix naq es sacra uirgo maria
Et omi laude dignissima Quia
ex te ortus e sol iustitie. xpus d
nr. V. Ora p pplo interueni pro
clero. intercede p deuoto femineo sexu
sentiat oes tuu iuuam. Quicuq cele
brant tua sctam commemorat. Quia ex te
Gla pat. psalm. Te deu laudam.

Ad laudes.

Deus in adiutorium. Aña. Adsun
ta e maria. psalm. Dominus regnavit
.xcii. decorem. Ant Adsumpta e maria in ce
lum gaudent angeli collaudantes bene
dicunt dominum. Ant maria virgo. psalmus
Iubilate deo omnis terra. Gla. Antiphona
.lxxxxix. Maria virgo adsumpta est ad ethereum
thalamum: in quo rex regum stellato
sedet solio. Aña. In odorem. psalmus. Deus
.lxii. deus meus ad te de luce vigilo. Gla.
.lxvi. psalmus. Deus misereatur nostri.
Gla. Ant Benedicta tu. psalmus
Danielis. c. iii. Benedicite omnia opera domini dominum. Ant
Benedicta a filio tuo domina. quia per te fruc-
tum vite communicavimus. Ant. pulcra
es. psalm. Laudate dominum de ce-
.cxlviii. lis. laudate eum in excelsis. Gla.
Ant pulcra es et decora. filia ierusalem
terribilis. ut castrorum
acies ordinata. capitulum. Vide-
runt eam filie syon. Et beatis-
simam predicaverunt. Et regine la-
udaverunt eam. R. Deo gratias.
ymnus O quam terra pontus e-
thera. V. Benedicta tu in mulie-
ribus. R. Et benedictus fructus ve-
tris tui. Ant Beata dei genitrix
virgo. psalm. Benedictus dominus
deus israel. Gla. Ant Beata
dei genitrix. virgo maria perpe-
templum tua domini sacrarium spiritus sancti. sola
sine exemplo placuisti. domino nostro yhesu
xpo. Ora pro populo. interveni pro
clero. intercede pro devoto femineo
sexu. ut omnes sentiant tuum iuvamen
quicumque celebrant tuam sanctam comme-
morationem. Kyrieleyson. Xpe-
leyson. Kyrieleyson. Pater noster. totum
V. Domine exaudi orationem meam. R. Et cla-
mor meus ad te veniat. Oratio De-
us qui de beate virginis [illegible] utero. [illegible]
tuum angelo nuntiante carnem su-
scipere voluisti. presta supplicibus tuis
ut qui vere eam dei genitricem
[illegible], eius apud te intercessionibus
[illegible]. Ant [illegible] dei omnes
[illegible] celebre dignemini
[illegible] cum salute. V. Le-
[illegible] exultate iusti.
R. Et gloriamini omnes recti corde.
Oremus Protege domine popu-
lum tuum. etc. Omnes sancti tui etc.
Et pacem tuam. nostris concede tempori-
bus etc. V. Benedicamus domino. R.
Deo gratias amen.

Ad primam.

Deus in adiutorium meum inten-
de. etc. ymnus Memento salu-
tis auctor etc. Ant. Adsumpta est.
liii. psalmus Deus in nomine tuo.
Gla patri. Ant. Benedicta domine
terram tuam. Gla. psalm. Laudate dominum
omnes gentes. Gla. Ant. Adsumpta
est maria in celum. gaudent angeli
laudantes benedicunt dominum. capitulum
Que est ista que ascendit quasi aurora
consurgens pulcra ut luna. elec-
ta ut sol. terribilis ut castrorum
acies ordinata. R. Deo gratias
V. Dignare me laudare te vir-
go sacrata. R. Da mihi virtutem
contra hostes tuos. Kyrieleyson.
Xpeleyson. Kyrieleyson. Pater
noster totum. oratio Deus qui virgina-
lem aulam beate marie in qua
habitare dignatus eligere dignatus
es. da quesumus. ut sua nos defen-
sione munitos. iocundos faciat
sue interesse commemorationi.
Per eundem dominum nostrum. R. Adiuvate
[illegible] dei omnes. V. Letamini in domino. R.
Et gloriamini. oratio Exaudi nos de-
us salutaris noster. Et apostolorum tuorum
petri et pauli. Et aliorum apostolorum no-
tuorum presidiis. quorum donasti fideli-
bus doctrinis. Omnes sancti etc. Et pa-
cem. etc. Benedicamus domino. Deo gra-
tias amen.

Ad tertiam.

Deus in adiutorium meum etc. ym-
nus Memento salutis auctor.
.cxix. Ant. maria virgo. psalm Ad dominum
cum tribularer. Gla. psalm Le-
.cxx. vavi oculos meos ad montes. Gla.
.cxxi. psalm letatus sum in hiis

sunt mihi. Gla. Ant Maria virgo ad
sumpta est ad ethereum thalamum. in quo
rex regum stellato sedet solio. capitulum
Et sic in syon firmata sum. Et in civi
tate sanctificata similiter requievi et in ieru
salem potestas mea. Deo gratias. amen.
V Diffusa est gratia in labiis tuis. R Pro
pterea benedixit te deus in eternum. Oremus
Kirieleyson. xpeleyson. kirieleyson. Pa
ter noster. oremus Deus qui salutis
eterne beate marie virginitate fecunda
humano generi premia prestitisti. tribue
quesumus ut ipsam pro nobis intercedere senti
amus. per quam meruimus auctorem vite su
scipere dominum nostrum. Ant Sancta dei. V leta
mini. R Gloriamini omnes recti corde.
Oro Omnes sancti tui. Et pace. etc.

Ad sextam.

Deus in adiutorium meum etc. ympnus
Memento salutis auctor. Ant. Jn o
dorem. psalmus. Ad te levavi oculos me
xxij. os. Gla. psalmus. Nisi quod dominus erat
xxiij. in nobis. Gla. psalmus Qui confidit in
xxiiij. domino sicut mons syon. Gla. Ant In odo
rem unguentorum tuorum currimus.
adolescentule dilexerunt te nimis. ca
pitulum. Et radicavi in populo honorifica
to. Et in partes dei mei hereditas illius
Et in plenitudine sanctorum detentio mea. R
Deo gratias. V Benedicta tu in mulieribus.
R Et benedictus fructus ventris tui. Ki
rieleyson. xpeleyson. kirieleyson. Pa
ter noster totum. Oro. Concede miseri
cors deus fragilitati nostre presidium. ut
qui sancte dei genitricis memoriam agimus.
intercessionis eius auxilio ab omnibus iniquita
tibus resurgamus. per eundem. Ant Sancta dei genitrix.
V letamini. R Et gloriamini. Exaudi nos.
Oro. Omnes sancti tui. Et pace. etc.

Ad nonam.

Deus in adiutorium meum intende. ympnus
Memento. Ant pulcra es. psalmus In conver
xxv. tendo dominus captivitatem syon. Gla. psalmus
xxvi. Nisi dominus edificaverit domum. Gla. ps
xxvij. almus Beati omnes qui timent dominum. Gla. Ant
Pulcra es et decora filia ierusalem. terri
bilis ut castrorum acies ordinata. capitulum

In plateis sicut cinamomum et
balsamum aromatizans odorem dedi sua
vitatem odoris. R Deo gratias. V Post
partum virgo inviolata permansi
sti. R Dei genitrix intercede pro nobis.
Kirieleyson. xpeleyson. kirieley
son. Pater noster totum. Oratio Famu
lorum tuorum quesumus domine
delictis ignosce. Et qui placere
de actibus nostris non valemus. genitricis
filii tui domini nostri yhesu xpisti intercessio
ne salvemur. Per dominum. Ant Sancta dei genitrix.
V letamini in domino. R Et gloriamini.
Oratio Presta quesumus omnipotens deus
ut nullis nos permittas perturbati
onibus concuti. quos in apostolice confes
sionis petra solidasti. Oratio Omnes
sancti. oratio Et pacem etc. Benedicamus
domino deo gratias amen.

Ad vesperos.

Deus in adiutorium meum intende etc.
Ant psalmus Dum esset rex. psalmus
Dixit dominus domino meo. Gla. Ant .cix.
Dum esset rex in accubitu suo nar
dus mea dedit odorem suavita
tis. Ant Leva eius. psalmus Lau .cxij.
date pueri dominum. Gla patri. Ant Le
va eius sub capite meo. Et dexte
ra illius amplexabitur me. Ant Ni
gra sum. psalmus Letatus sum in hiis .cxxi.
que dicta sunt mihi. Gla. Ant Nigra
sum sed formosa filia ierusalem. Ideo
dilexit me rex et introduxit me in cu
biculum suum. Ant Jam enim hyems tran
siit. psalmus Nisi dominus edificaverit .cxxvi.
domum. Gla. Ant iam hyems transiit
et abiit recessit surge amica me
a et veni. Ant Speciosa. psalmus
Lauda ierusalem dominum. lauda .cxlvij.
deum tuum syon. Gla. Ant Speciosa
facta es et suavis in deliciis tuis.
Sancta dei genitrix. Capitulum Ab initio
et ante secula creata sum. Et usque
ad futurum seculum non desinam. Et in
habitatione sancta coram ipso ministravi.
R Deo gratias. ympnus Ave maris
stella. V Diffusa est gratia etc. R Pte
rea benedixit te deus in eternum.
Ant beata mater. psalmus Magnificat. anima
anima mea dominum. Ant beata mater

et innupta uirgo gloriosa regina mu[illegible]
di intercede pro nobis ad dominum. kiri
eleyson. xpe eleyson. kirieleyson. Pater nr
[illegible]. Oratio Concede nos famu
los tuos quesumus dne ppetua mentis
et corporis salute gaudere. et pspita
te gaudere. Et gloriosa bte marie semp vgis
intercessione a psenti liberari tristitia et
eterna pfrui letitia. P dnm. Scta dei genitrix
[illegible] letamini. R. Et gloriamini. Oratio
Protege dne. Oratio. Omnes sci.
Oratio Et pacem. 7c. bndicam dno.

Ad completoriu.

Conuerte nos deus salutaris nr. R.
Et auerte iram tuam a nob. V. D
[illegible] in adiutoriu meu intende 7c. psalm
us
iiij. Sepe expugnauerunt me a iuuentu
te mea. Gla. psalm De profundis.
xix. Gla. psalmus Dne no est exaltatum
xx. cor meum. Gla. ymnus Memento
salutis autor. capitulum Ego mat
pulchre dilectionis 7 timoris. Et mag
nitudinis 7 sce spei. R. Deo gras. V.
Ora pro nob sca dei genitrix. R. Vt
digni efficiamur pmissionib xpi.
Ant Sub tuu psidiu. psalm Nunc
dimittis suu tuu dne. Gla. Antife
c.c.i. Sub tuu psidiu confugim. sca dei ge
nitrix nostras depcationes ne despicias
in necessitatib. Set a periculis. libera
nos semp uirgo gloriosa bndca. kiri
eleyson. xpeleyson. kirieleyson. Pater
noster totu. V. Dnus uobiscu. R. Et
cu spu tuo. Oremus Beate 7 gloriose
semp q uirginis marie qsumus om
nipotens deus intcessio gloriosa nos
ptegat 7 ad uitam pducat eternam. Ant
Sca dei. V. letamini. R. Et gloriamini. Oro.
Exaudi nos deus. alia oro Omnes
sci tui 7c. Alia oratio Et pacem. tua.
bndicamus dno. R. deo gras. Salue re
gina misericordie. tot

[illegible]
[illegible]
. Recesst [illegible]

Intrauit ciuitate . lvj . de mense
madij
. fuit translata ad ecclia
colibrien . lviij . xxvj augusti
. fuit translata ad vlixbon
lxiiij . xxiij . julij

Jo Parisotus

Johannes patomanus

Patou

Z
Z

dicta Dicto [illegible]

Levinson 69. NEXX Gratz

C. obijt Innocencius iiij. xij.
die septembris anno domini
M. CC. lxij.

Obijt dominus Petrus Cardinalis hispanus secundo die
mensis Julij de diluculo anno domini M CC lxxxvij
indictione xv. [illegible] et obijt [illegible]

Dum puer es [illegible] si vis quod sint tibi [illegible]

Par in parem non habet imperium. l. nam et magistratus
ff. de arbitris

obijt nepos domini Cardinalis [illegible] de [illegible]
in mense [illegible] in festo sancte [illegible]
in die [illegible] qui ipsa hora natus

[illegible]

: Contra lubricos :

: Recipe / allia / piper / panem / petrosillinum et [illegible]
mente / et acetum / et fac salsamentum / et ungat
partes cibus / et comedat